Gulielmus
Peraldus

Summa aurea
de virtutibus
et vitiis.

.56.

I
00080

L.A.12.

BIBLIOTECA
DE LA
Universidad de Salamanca.
2ª Est. 13 Caj. 4 Núm. 21

N°280

nº 80

2 - 12 - 9 - 21

num. 15. cax. 2. num. 50

I
00080

b1848931x

Habet ad usq

Summa aurea de virtutibus ⁊ vitijs.

Ad noticiam infraſcripte tabule ſuper ſummam virtutū et viciorum ſciēdū ꝙ dicta ſumma diuidit in duas ptes. In prima tractat de virtutibus: et vocat ſumma virtutū. In ſecūda de vitijs: et vocat ſumma viciorū. Prima pars diuidit in .x. partes principales. Prima agit de virtute i cōi: et hec hʒ xij. capitula Secunda de fide et habet .xxx. c. ¶ Tertia de ſpe. et hʒ .6. capitula. ¶ Quarta de caritate et habet .xviij. capit. ¶ Quinta de prudentia et habet .12. capitula. ¶ Sexta de temperantia: et habet .19. capi. ¶ Septima de fortitudine et hʒ .16. capitu. ¶ Octaua de iuſticia et hʒ .47. capi. ¶ Nona de donis: et habet .15. capi. ¶ Decima de beatitudinib9: et hʒ .16. capi. ¶ Secunda pars .ſ. ſumma vicioꝝ diuidit in nouem partes principales. ¶ Prima tractat de vicio in comuni: et hʒ .4. capi. ¶ Scda de gula et hʒ .10. capi. ¶ Tertia de luxuria et hʒ 26. capi. ¶ Quarta de auaritia et habet .25. ¶ Quinta de accidia: et hʒ .24. capi. ¶ Sexta de ſuperbia et hʒ .53. ¶ Septima de inuidia et hʒ .3. capi. ¶ Octaua de ira et hʒ .10. ca. ¶ Nona de vicio lingue: et hʒ .26. ¶ Hoc viſo ſci. eſt ꝙ in dicta tabula ponūtur tres ordines figurarū algoriſmi. ¶ Primus ordo remittit ad ſummam virtutū vel viciorū. Si ponit prima figura remittit ad ſummā virtutū. Si ſecunda ad ſumā viciorū. ¶ Secūdus ordo remittit ad ptem principalē dictarū ſumarū. ¶ Tertius ordo ad capitula dictarū ptiū: et poſt tertiū ordine imediate ponitur littera alphabeti. ad inuendū ꝙ qlis ē littera in tabula poſita: talis ponit in loco illo9 ſūme ad quā tabula iſta remittit. Et ſi ibi ꝙ qris nō ſtatim iuenis: qras modicū ſupra vel infra dictā tabulā q̄ in ſpacio in margine ſumme eſt: et ſic faciendo qd qris cito occurrit. Qñ vero nō ponit i ſumma vel tabula aliqua littera. debes ſupponere ꝙ nō ſit neceſſaria: qz capitulū ad quod tertius ordo remittit ē ita paruum ꝙ ſine litteris qd qritur in eo faciliter inuenitur. Itē hoc dictio demōſtratiua ibi: que freqūter hoc ponit ſemper refert capi: ppinquiori ſupius poſito. Et ad hoc ꝙ hec tabula poſſit omnibus ſumulis eſſe vtilis poſui inceptiones omnium capitulorum tam ſumme virtutum q̄ ſumme viciorum: que inuenies in fine huius tabule. poſita per ordinem.

a

Abſtinentia non eſt meritoria niſi abſtineatur a vitijs. 1.8.31.f.
Abſtinentia extinguit luxuriam. 2.3.20.b.
Abſtinentia vitam prolongat. 2.5.8.g.
¶ Abſcondunt peccatum deo confiteri nolentes. 2.5.10.a.
Abſcondi dʒ virtus et nō publicari. 1.6.52.k.
Abſconditur aliquid tribus modis. 1.4.6.b.
Anuſiones clauſtri. 12. ſunt. 2.9.10.
¶ Actiua vita ſub ſit cōtēplatiue. 12.1.9.11.a.
¶ Accidia quantū ſit deteſtabilis exēplo creaturarū irrationabiliū oſtenditur. 2.5.1.a.
Accidia quantum ſit deteſtabilis iterum oſtēditur exemplis que inueniuntur in amatoribus mundi: et ſanctis. ibi. b.
Accidiam diſſuadet ſacra ſcriptura multipliciter. 2.5.2.a.
Accidia quantum deo diſplicet multipliciter oſtenditur. 2.5.3.a.
Accidia placet diab. ibi, b. Item replet hominē malis pene. ibi. c. Item malis culpe. ibi. c.
Accidia aufert bona glorie: gratie. et nature. ibi e.f.
Accidia quantū ſit deteſtabilis. 6. modis oſtēditur. 2.5.4.a.
Accidioſi. 12. vitijs ignauie laborāt. 2.5.17.a.
Accidia clauſtraliū. 12. mala inducit. 2.5.22.a
Accidie. 8. remedijs reſiſtitur ibi. a. 2.5.23.a.
¶ Admirari dicitur deus. 5. cauſis. 1.4.2.k.
¶ Adiſcere bene volnens. 7. dʒ hēre. 1.5.10.a.
¶ Item multa debet cauere: ibi. e.
¶ Adulterij. 2. ſpecies. 2.3.8.
Adulteriū quantū ſit graue. 7. oſtenditur. ibi.
Aduocatus nō peccat vendendo iuſtum. 2.4.15.a.
Aduocati deberent ſe ſubtrahere aduocatiōe. 8. de cauſis ibi. b.
Aduocati non debent vendere conſilium vel patrocinium triplici ratione: ibi.
Aduocationis periculum. 12. pericula continet ibi. f.
Aduocati malis deo multipliciter puniunt. ibi. d.
Aduocati mali magnū faciunt damnum deo: et eccleſie ibi. e.
Aduocati fraudes: ibi. f.

¶ Adulatio deteſtabilis in.ſ.tondit.2.9.8.a.
Adulatio eſt timenda.2.4.16.h.
Adulatio eſt noctua: ibi.c.⁊ infra.
adulator diuerſis creaturis cõparatur ibi.b.
adulator ē maledictus ab omnibus.2.9.8.d.
adulator magna ſtulticia laborat.2.9.8.e.
adulationi quatuor remedijs reſiſtitur ibi.f.
¶ Affectio inordinata intellectum trahit ad contraria.1.2.28.b.
affectiones pertinētes ad cultum dei ſunt tres 1.8.5.f.
affectus a tribus purgari debet.1.18.14.q.
¶ Altaria nõ debēt multiplicari ſine magna neceſſitate.2.4.20.n.
¶ Alearum ludus quantum ſit deteſtabilis. m.5.oſtēditur.2.4.24.a.
alearum ludus.16.peccata operatur: ibi.
alearum.12.ſtulticie ibi.b.
alearum luſores etiam in preſenti a deo puniuntur ibi.c.
¶ Amandus eſt deus propter.8.que nos ad hoc inducunt.1.4.3.a.⁊ infra.
amandus eſt deus.4.alijs de cauſis ibi.b.
amandus eſt deus propter amicitie comodū ⁊ inimicitie damnum ibi.c.
amandus eſt deus propter ipſius fidelitatem ibi.d.
amari volens.7.debet habere.1.4.4.a.
amandi deum modus.1.4.5.a.
amandus eſt deus dulciter prudenter fortiter ⁊ integraliter.1.4.5.c.⁊ infra.
amandus eſt proximus ꝓpter.8.que nos ad hoc inducunt.1.4.8.a.
amandus eſt proximus propter.5.emolumēta que inde proueniunt.1.4.8.d.
amari volens a proximo debet.7.conſiderare ⁊ habere que ad hoc valent ibi.4.6.a.
amari qualiter debet proximis.1.4.10.a.
amauit nos xp̃s amore multiplici.ſ.gratuito recto diſcreto vehemēti fructuoſo.1.4.10.b.
amare debent ſe inuicem boni.1.4.13.
amare inimicos eſt honor ⁊ non verecūdia. 1.4.14.a.
amare debet homo.4.ſecundum auguſtinum 1.4.16.b.
amari dicitur aliquid magis ⁊ minus tripliciter ibi.
¶ Amicitia dei in.4.apparet fidelis.1.4.5.d.
Amici q̃druplicicter inueniuntur infideles ibi.
amicitiam volens habere ⁊ ſeruare debet.7. attendere que ad hoc valent.1.4.9.a.
amicus eſt omni tempore diligendus.1.4. 14.c.
amicitia deſcribitur.1.4.15.a.
amici anteq̃ eligantur.4.ſunt attendenda ibi.
amicitia.4.requirit ibi.c.
amicitia.5.de cauſis diſſoluitur.ibi.e.
amici dei ſunt honorandi.1.8.6.e.
amici ſine improperio ſunt arguēdi.2.6.98.g
amor dei debet eſſe rectus ſtrenuus letus: ⁊ deſiderijs plenus.1.4.5.e.
amor dei vita eſt anime.1.2.5.k.
amor dolores corporis non ſentit dignitatis ē neſciens: ⁊ omnia vincit ibi.f.
amoris diuini ſunt.4.ſpecies.1.4.6.a.
amoris diuini.19.ſunt ſigna.1.4.7.a.
amor triplex in ſcriptura reperitur.
amor proximi imitari debet amorem qui eſt in membris ibi.d.
amoris proximi.4.ſunt ſpecies.1.4.11.a.
amor dei pponendus eſt amori parentum ibi.
amor proprius multa mala facit.1.4.17.a.
amor mundi eſt noxius ⁊ periculoſus ibi.b.
amorem voluptatum.12.diſſuadent.1.6.5.b.
amor carnalis quantum ſit vitandus.8.exemplis oſtenditur ibi.a.
amor carnalis quantum ſit deteſtabilis.9.teſtimonijs ſcripture oſtenditur ibi.b.
amor carnalis eccleſie dei.7.mala facit.2.4. 17.c.
amor carnalis magnam infidelitatem facit miniſtris eccleſie.2.4.17.d.
amor car.plus nocet miniſtris eccleſie q̃ ſymonia ibi.e.
amor car.multipliciter diuiditur.4.6.1.b.
amor ponendus eſt in bonis que ab omnibꝰ poſſunt haberi.2.7.3.a.
amorem fraternum 4.nobis ſuadent.1.7.3.a.
ambitioſis male eſt dum ad dignitatem: peius dum poſſident peſſime cum viuat ibi.
ambitio eſt vitium efficax ad hominem capiendum ibi.e.
¶ Angeli homines cuſtodiunt ⁊ defendunt 1.3.3.f.
angelorum conſideratio ſpē viuat ibi.
angeli in peccato hominum tripliciter lugentur.2.3.2.a.

Angelos offendit tripliciter qui conuerſionẽ differt.2.5.9.p.
Angeli nõ ſunt contriſtandi.1.8.9.d.
¶ Anime nõ ſunt angeli apoſtate ſed de nouo creantur.1.2.14.
Anima vna ⁊ non plures ſunt in vno corpore.1.2.15.a.
Anima nõ eſt de ſubſtantia dei: ſed de nihilo creatur.ibi.b.
Anime non fuerũt ſimul create: ſed de nouo creantur.1.2.16.
Anima non traducitur cum ſemine ſicut corpus.1.17.a.
Anime rationalis immortalitas.1.2.22.a.
Anime in mortali decedentes eternaliter puniuntur.1.2.25.a.
Anime que ſunt in purgatorio multipliciter iuuari poſſunt.1.2.27.a.
Anima q̃druplicit peccat ꝯtra bonũ.1.5.1.b.
Animi debilitas eſt triplex.1.7.5.b.
Anime nobilitas ẽ conſiderãda.1.1.23.f.
Anima bonis opibus habundans ſimilat arbori ⁊ mulieri fertili.1.10.12.f.
Anima ſancta multa conſiderare ⁊ deſiderare debet ibi.h.
Aia in vita pñti multa mala ſuſtinet.1.9.8.c.
Anima ſancta eſt chriſti ſponſa.1.9.13.c.
Aia nõ põt corpori dominari niſi prius ipſa deo humilietur.1.10.10.c.
Aia ornari debet ⁊ non corpus.1.6.27.d.
Anima eſt celum ſpirituale.2.4.1.
¶ Appetitus triplex.ſ.dominij.magiſterij.⁊ ſimplicis exceſſus.2.6.19.a.
¶ Aqua.7.habet proprietates.1.7.9.n.
¶ Articuli ponunt ⁊ exponunt.1.2.16.a.b.
¶ Arma ſpũalia quãdo ⁊ quo tempore ſunt ſumenda.1.5.4.d.
¶ Ariditas indeuotionis multis de cauſis prouenit.2.5.18.a.
Ariditas indeuotiõis multis de cauſis puenit in miſericordiã ⁊ inobediẽtiã inducit ibi.c
¶ Arrogãtia ẽ gradus ſupbie.2.6.28.g.
¶ Aſtutie diaboli multe ſunt.1.5.5.c.
Aſtutie ſerpentis ſunt.6.quas ſancti viri debent habere.1.5.5.f.
¶ Aſpect⁹ mulierꝫ q̃ntũ ſit timẽd⁹ auctoritatibus exẽplis ⁊ rõnibus oñditur.2.3.16.a.
¶ Aureola nõ puat ĩ vite corrupta.1.6.11.b.
¶ Augur.qd ſit ⁊ quibus debetur.1.6.12.a.
¶ Auditus a.5.eſt temperandus.1.6.19.b.
¶ Auaritia deteſtabilis oſtenditur.2.4.1.
Auaritiam diſſuadet nobis natura:ibi.
Auaris.12.maledictiões implicat diuina ſcriptura.2.4.2.a.
Auaritia q̃ magnum ſit peccatum duob⁹ teſtimonijs ſcripture oſtenditur.2.4.3.b.
auarus eſt iniquus in ſeipſum: deũ ⁊ primũ: vxorem.⁊ in totã familiam ſuam.2.4.3.a.
auariciam eſſe ydolatriam oſtenditur.ibi.b.
auarus ponit in creatura fidem ſpem ⁊ caritatem.ibi.c.
auaritia eſt infirmitas peſſima.ibi.d.
auaritiam.7.infirmitates ſequuntur.2.4.4.b.
auaritia q̃ grauis ſit infirmitas.12.modis.oñditur.2.4.4.a.
auaritia eſt inſatiabilis.8.de cauſis ibi.d.
auaritia ponit hoiẽ ĩ miſa ſuitute.2.4.5.a.
auaritie ſeruitus: quantum ſit miſera.5.modis oſtenditur.ibi.b.
auaritia habet magnaꝫ vim ad capiẽdũ ⁊ detinendum ⁊ demergendũ animas.2.4.6.a.
auaricie laquei ſunt abſconditi tribus modis ibi.b.
auaricia quãtũ exoſa ſit deo oñdit.2.4.7.a.
auari ſtulticia eſt quadruplex.ibi.b.
auar⁹ diues facit deo.5.ruſticitates.2.4.7.c.
auaricia proximo multa mala facit.ibi.d.
auaricia mlta mala facit ꝓprio ſubiecto ibi.e.
auari inſania.6.modis oſtenditur.ibi.
auari ſtulticie.12.ibi.f.⁊ infra.
auarus.4.bona negligit: que ſunt ſua ꝓpria ⁊ de alienis eſt ſollicitus.2.4.7.g.
auarus lumen rationis ꝯſumit ⁊ perdit.ibi.l.
auari in prouidentia multipliciter oſtenditur 2.4.7.o.
auari circumſpectio eſt multiplex ibi.p.
auari ſtulticia oñditur ĩ ſua in cantela.ibi.p.
auarus terrã portat in omnib⁹ ſenſib⁹.ibi.r.
auar⁹ ſtult⁹ eſt circa ſeipſm: ſuos ⁊ ſua.2.4.7.a.
auari ſtulticie.7.ibi.t.
auaricia ſuis amatoribus multa mala facit: ibi.u.
auarus cõparatur morti: inai: inferno: ⁊ multis alijs creaturis.2.4.8.a.
auaricia deteſtabilis eẽ multis exemplis ſcripture oſtenditur.3.4.9.a.
auaricia paſtorum eccleſie quantum ſit deteſtabilis ⁊ nociua eccleſie.6.modis oſtenditur.2.4.19.a.
auaricia paſtorum eccleſie mala.4.facit eccleſie.ibi.b.
auaricia clericoꝝ in.6.ſignis oñdit.2.4.20.a.

Auaricia ſcientie quantum ſit deteſtabilis.12. modis oſtenditur.2.4.23.a.
Auaricie.6.dant occaſionem.2.4.25.a.
Auaricie vitio.6.remedijs reſiſtitur.2.4.26.a.
b Aptiſmus eſt triplex.ſ.fluminis.flaminis ⁊ ſanguinis 1.10.14.f.
¶ Beatitudo diffinitur multiplex.1.3.5.a.
Bellatores.9.debent attēdere.1.7.16.c.
Beata vita. conſiſtit in tribus.ſ.in altitudine ſuauitate conſcientie ⁊ virtutis ſublimitate 1.10.1.a.
¶ Beneficiorum dei cōſideratio.4.habet ſpecies.1.3.3.c.
Beneficia dei que ſunt generalia ⁊ ſpecialia. ibi. ⁊.1.8.18.c.
Beneficia ſunt diſcrete danda.1.4.9.c.
Beneficijs acquiritur amicitia.ibi.
Beneficium vincit iram.ibi.
Bñficia dei ſunt i memoria habēda.1.8.18.c.
Beneficia dei in expectando peccatores.5.beneficia includit.ibi.d.
Beneficium iuſtificationis.5.beneficia includit.ibi.f.
Beneficium cōſeruationis.5.beneficia includit.ibi.g.
Beneficium nō debet tradi obliuioni.1.8.35.b
Beneficia etiam parua benigne ſunt recipiēda.ibi.c.
Beneficium dans ⁊ recipiens.7.debet habere.ibi.d.
Beneficia pro nepotibus peti non debent.2.4.16.h.
Beneficia plura nō debet habere clericus:qui habet vnum qđ ſufficit ſibi.2.4.20.b.
Beneficia plura habere quantum ſit malum quattuor modis oſtenditur.ibi.c.
Beneficia plura nō dꝫ habere clericus:quantūcunqꝫ illa bene expendant:nec propter ſapientiam vel vtilitatem ⁊c̄. Si habet vnum ſufficiens.ibi.d.
Beneficia plura habere eſſe deteſtabile.6.modis oſtenditur.2.4.20.e.
Beneficia plura volētes ad fideiuſſionem periculoſam ſe obligant.2.4.20.h.
¶ Benignitas.7.habet partes.1.8.4.a.
¶ Bilinguium peccatum eſt vitandum propter.3.2.9.15.a.
Bilinguium peccatum proprio ſubiecto tripliciter nocet.ibi.b.
¶ Bona a deo recognoſcere dat materiam bene viuendi.quo ad multa.2.6.14.c.
Bona que habet homo a deo non recipit meritis ſuis:ſed gratia dei ⁊ q̄ deteſtabile ſit credere tripliciter nocet.ibi.b.
Bona tpalia tripliciter fallunt hoies.1.2.5.h.
Bona que non habet homo credens ſe habere eſſe vitium deteſtabile oſtenditur: ⁊ huic vitio tribus remedijs reſiſtitur.2.6.16.a.
Bonis proprijs ſuperbire q̄ ſit fatuum oſtenditur.5.rationibus.2.6.29.
¶ Blaſphemia q̄ ſit deteſtabilis.2.9.2.a.⁊.l.
Blaſphemie punicie.ibi.
Blaſphemans magne eſt ingratitudinis ⁊ deterior omnibus creaturis.2.9.2.b.
blaſphemia q̄ magnum ſit peccatum oſtenditur:pluribus circunſtantijs ibi.c.
blaſphemia eſt peccatū magis cōtēptus ē peccatū in deū patrē ē peccatū diabolicū.ibi.d.
blaſphemia eſt conuitium deo dictum.ibi.e.
blaſphemias tollerare magnum peccatū eſſe oſtenditur.2.9.2.f.
blaſphemia eſt duplex.ſ.oris ⁊ cordis.ibi.i.
c Adere in peccatum q̄ ſit facile.in.3.perſonis oſtenditur.1.8.18.g.
Cantus curioſus eſt reprehenſibilis.2.6.37.
¶ Caritas deſcribitur.1.4.1.a.
Caritas dicitur arbor.1.4.2.c.
Caritas commendatur.1.4.2.a.per totum.
Caritas pre ceteris virtutibus deo placet diabolo diſplicet ⁊ homini prodeſt.ibi.d.
Caritatem.7.bona comitantur.1.4.2.e.
Caritas hominē ab.8.malis conſeruat.ibi.f.
Caritas dicitur vinculum ⁊ vnctio.1.4.2.g.h.
Caritas eſt veſtis nuptialis.ibi.i.
Caritatis veſtis eſt commēdabilis a precioſitate materie a ſtudio artificis a colore:⁊ ſuauitate ⁊ flagrantia ibi.l.
Caritas dicitur iugū ſuaue.6.de cauſis.ibi.m.
Caritas dicitur bithumē ꝓꝑ vim vnitiā.ibi.n.
Caritas dicitur virtus.4.ratione.ibi.o.p.
Caritatis ordo eſt:quadruplex.1.4.16.
Caritati.4.aduerſantur.1.4.17.a.
Caritatis.3.ſunt gradus incipiēs ⁊ proficiēs ⁊ perfecta.1.4.18.a.a.
Caritas ad hoc vt proficiat.6.ſunt neceſſaria ibi.b.
Caritas pfecta haberi i hac vita nō pōt.ibi.c.
Caritas hominē facit ſapientem fugat tepiditatem.1.6.11.14.
Caritas diſponit ad cōtemplationem.1.9.13.
Carnalis voluptas diſſuadetur:⁊ multa mala operatur.1.6.7.b.

Carnalis amor quantum ſit vitandus.5.exē-
plis oſtenditur.1.4.17.a.
¶ Carnem vincere non eſt difficile.1.8.13.e.
Caro vincitur per ieiunium.2.4.17.e.
Carnalis amor quantum ſit deteſtabilis.9.te
ſtimonijs ſcripture oſtenditur.ibi.b.
Carnis nobilitas eſt contemnenda.2.6.11.a.
¶ Caſus bonorum cōſiderare reddit hominē
imperteritum & magis cautum.1.5.6.f.
Caſus bonorum non eſt admirandus:cū con
tinue a diabolo impugnentur.1.8.18.h.
caſus bonorum in peccatum prouenit ex pre
ſumptione.1.6.18.e.
¶ caſtitas maxime vidualis commendatur
1.6.13.a.7.i.
caſtitas tripliciter conſeruatur.ibi.c.
caſtitas miniſtris eccleſie ſuadetur.1.16.18.a.
caſtitas competit eiſdem.8.de cauſis.ibi.b.
¶ cautio diſcernit inter vicia & virtutes.1.5
8.g.
¶ celum ſpirituale eſt anima rationalis.1.4.1
¶ cibus quomodo ſumendus.1.6.9.g.
cibos diſcernere peccatū eē oñditur.1.2.10.a.
cibus delicatus nō eſt querendus triplici ra-
tione.2.2.8.a.
Cibi ſpiritualis defectus inducit ariditatem ī
deuotionem.2.5.18.b.
Ciborū delectatio eſt multū timēda.2.5.24.f.
Cibus anime eſt bonum opus quo anima re
ficitur:& deus delectatur.2.5.10.g.
Cineri aſſimilatur homo triplici ratione.1.
10.6.e.
Circūſceptio deſcribitur & eius officium po-
nitur.1.5.8.f.
¶ Cognoſcere debet homo quattuor.ſ.illum
a quo eſt ſub quo eſt:id ad quod eſt:& a quo
tenet ea ſupra que poſitus eſt.1.2.2.a.
Cognitio ſui excedit omnem ſcientiam crea-
turarum.1.5.5.e.
cognitiua virtus diuinorū eſt triplex.1.5.6.a.
cognitio ſui preparat hominem ad orationē.
1.8.10.a.
cognitio quadruplex eſt in intellectu.1.9.2.d.
cognoſcitur deus in preſenti tripliciter.ibi.
¶ cogitationes male ſunt remouēde.1.7.11.m.
cogitationes male impediunt orationem.1.18.
11.b.
cogitare debet homo multa.ergo bñficia dei.
1.8.18.d.
cogitatio deſcribitur.1.9.12.e.
cogitare debet homo de ſe.4.quid ſit:qd eſſe
debuerit:quid eſſe potuerit.ibi.g.
¶ congregationi multum equitatis competit
virtus.1.9.34.
¶ colloquiū mulierū q̄tū ſit timendū.2.3.17.e.
¶ color albus eſt gratus deo āgelis & ſanctis
hominibus.2.6.27.f.
color materialis nō debet poni in facie.ibi.g.
¶ cōfeſſio efficit & cuſtodit mūdiciā.1.10.14.d.
confeſſio a deo multum diligitur.1.5.8.f.
confeſſio non eſt differenda:& quantum fatui
ſunt differētes multipliciter oſtēdit.2.5.10.a.
confeſſionem differens.6.bona perdit:que cō
feſſio operatur ibi.b.
confiteri nolentes ſunt hoſpites diaboli & in
manu eius.2.5.10.d.
confeſſionem differentes vſq; ad paſca & non
in principio quadrageſime q̄ fatui ſint ibi.f.
cōfeſſio ſimulata eſt ſpēs ſuperbie.2.6.28 b.
confeſſio humilis eſt magni meriti.2.6.4.c.
¶ confidentia in creatura eſt triplex.1.3.4.b.
confidentia in homine & in alijs creaturis in
ferioribus eſt mala & periculoſa ibi.c.
commiſſa nobis bona.5.modis debent cōſer-
uari.1.8.4.e.
¶ comminatio indiſcreta.5.cauſis eſt vitāda.
2.9.19.
¶ compaſſio eſt miſcēda correctioni.1.8.29.b
compaſſionis ſunt.8.cauſe.1.8.29.c.
compati debet homo chriſto.4.de cauſis ibi.
compaſſio commendatur ibi.b.
¶ conſtantia deſcribit & cōmendat.1.7.13.a.
Ad conſtantiam.5.pertinent ibi.b.per to.
compaſſio eſt miſcenda correctioni.
¶ conſideratio mediatoris chriſti ſpem robo
rat.1.3.3.d.
conſiderationis.4.ſunt ſpēs mediatoris.1.xpi
mediatricis & ſanctorū angelorū.ibi per to.
conſideratio ſui & propriorum peccatorū homi
nem preparat ad orationem.1.9.10.
conſideratio elemētorū & aliarū creaturarū in-
ducit hominem ad humilitatem.1.10.6.a.
¶ conſilium diuerſis modis ſumitur:deſcribi
tur & commendatur.1.9.10.b.
conſilium.8.vtilia attendit.ibi.c.
conſilium.7.commendabilia habet in ſe.ibi.d.
conſiliarij quales ſunt eligendi.ibi.e.
conſiliū malū nullus dz dare ꝓpter.5.2.9.13.a.
conſilium non eſt petendum a iuuenibus &
mundi amatoribus.ibi.b.
¶ conſuetudo mala eſt periculoſa.2.3.9.h.
conſuetudo peccādi eſt gradus ſuperbie.2.6.45.

¶ conſcientia peccatorum eſt ſtabulũ ⁊ deſertum.1.2.12.b.
cõſcientie lectus dꝫ eſſe ornatus ⁊ non lectus exteriorum quo homo dormit.2.6.31.d.
¶ contemplatiua vita habet ꝑheminentiam actiue reſpectu in.1.2.1.9.11.a.
contemplatio diſtinguitur a conſideratione 1.9.12.a.l.
contemplationis.4.ſunt ſpecies ibi.b.
contemplatio deſcribitur ibi.d.
contemplationum.5.ſunt genera.1.9.12.f.
contemplatio.in.5.gradus diuiditur ibi.i.
In contemplationis gratiam.5.modis proficimus ibi.m.
cõtẽplationis tres ſunt modi:primus mentis dilatio:ſecũdus mentis ſubleuatio tertius mentis alienatio.1.9.12.m.
Ad cõtemplationẽ.12.nos preparãt.1.9.13.a.
cõtẽplatiui viri.8.gradibus aſcendunt ibi.l.
¶ contemptio q̃ ſit peccatum oſtenditur ex 5.2.9.2.a.
Ab ea abſtinere eſt meritum ibi.b.
contemptio eſt ſuperbie malicie ſtulticie ⁊ peruerſitatis ibi.b.
cõtemptio eſt occaſio multoꝝ malorũ ibi.b.
contemptio cum.5.perſonis eſt maxime vitãda.2.9.11.d.
¶ continentia diuiditur ⁊ commendatur.1.6.10.a.
continentie.3.ſunt partes.ſ.ↄiugalis,virginalis:⁊ vidualis.1.6.10.c.
continentiam ſeruare non poſſe dicẽtes.4 teſtimonijs ſcripture cõuincunt.1.7.18.a.
Item.4.rationibus conuincũtur.2.3.19.a.
continentia ſine diuino adiutorio non poteſt ſeruari ibi.
¶ contritio cordis cuſtodit ⁊ efficit mundiciam.1.10.14.c.
¶ contumelie verborum patienter tollerande.1.7.13.b.
¶ cõuitiũ eſt vitandum propter.7.2.9.10.a.
conuitium libens dicere eſt ſignum impietatis ⁊ peruerſitatis ibi.b.
conuitiũ nõ eſt miſcendum correctioni ibi.c.
¶ conuiuium vite eterne dicitur cena.1.3.5.l.
conuiuiorum ſuperbia in.5.conſiſtit.6.34.
¶ cõuerſatio hominũ eſt periculoſa.1.5.7.e.
¶ cõuerſionis dilatio eſt nociua.2.5.9.a.
conuerſio debet eſſe celeris propter.8.q̃ hominem ad conuerſionem inducunt ibi.b.
conuerſionis acceleratio.8.bona facit ibi.c.
cõuerſio celeris eſt magis deo accepta ibi.l.
conuerſio debet eſſe celeris propter magnum periculum male conſuetudinis ibi.h.
¶ corona ſanctoꝝ erit deus in prima.1.5.2.c.
¶ correctio diuina eſt libenter recipienda.1.7.10.a.
correctio fraterna.1.8.27.⁊.1.⁊.2.5.9.⁊.⁊.2.9.10.c.
¶ cordis diuiſio eſt timenda.1.6.11.n.
cor debet eſſe altum latũ longum.1.7.14.d.
cor mundum eſt templum dei.1.8.13.c.
cor pctõris ẽ q̃ſi infern⁹ ⁊ q̃re.1.1.8.b.in fine.
cordis eleuatio diſponit ad contemplationẽ.1.9.13.a.
cordis exaltatio ⁊ puritas.1.9.12.g.
cordis cultus deo deditus quid ſit:⁊ in quo conſiſtat.1.8.5.c.
cor vt ſit flexibile per obedientiam.5.conditiones debet habere.1.8.2.a.
cor hoĩs nõ intrat deus ꝑpter duo.2.5.9.b.
cor intrat deus:quod per confeſſionẽ mundatur.2.5.10.c.
cordis magnitudo eſt nobilitatis ſignum.1.6.42.g.
¶ Corpus contrariatur ſpiritui ⁊ multa mala patitur.1.9.5.d.
corpus chriſti digne conficere.2.4.21.a.
Digne ſumere ibi.b.c.d.
corporis vilitas.1.10.6.a.
corpus xp̃i non ſumere deteſtabile.ibi.k.l.
corpus xp̃i ſumens dꝫ peccare a pctõ ibi.m.
¶ Coree vitande.2.3.22.
corrigie ſerice vel deaurate portari non debent.2.6.27.d.
¶ cultus deo deditus eſt triplex.1.8.5.c.
¶ Culpe proprie conſideratio.1.6.6.c.
curioſitas vitanda.2.6.25.c.⁊.4.8.b.
¶ Clamare ad deum dicuntur quattuor peccata.2.8.9.c.
¶ Clauſtralium hedificia.2.6.25.d.
clauſtralium ſuperbia.2.6.47.a.
clauſtralium murmuratio.2.9.3.g.
¶ Clericorum mundicia.1.10.14.h.
clericorum luxuria.2.3.11.a.
clericorum delicie.2.4.14.d.
clericorum amor carnalis.2.4.17.a.
clericorum auaricia.2.4.20.a.
clericorum beneficia.2.4.20.b.d.e.g.h.
clerici.in.6 ſunt reprehenſibiles ibi.f.
Non debent abſentari ab eccleſijs ibi.f.
Eorum elemoſyna ibi.o.⁊.27.f.g.

Eorum diſcurſus ibi.f.
Eorum prodigalitas.2.4.27.f.per to.
Eorum ſuperbia.2.4.25.a.
Eorum curioſitas in veſtibus ibi.c.
Eorum humilitas.2.4.25.b.d.
¶ Creature inducunt ad prudentiā.1.15.5.e.
¶ Crinibus alienis vti peccatū ē.2.6.37.h.
¶ Crudelitas eſt humane noſtre cōtraria.1.6.6.c.eius mala ibi.d.
¶ Cruciatus malorum.1.1.9.c.
¶ Crucifixo chriſto compatiendum.1.8.39.e
Crucis conſideratio facit deſpicere curioſos lectos.2.6.31.b.
D Amnatorum pena eterna.1.3.25.a.
Item multiplex.1.9.6.q.
Eorum dolor.1.9.6.r.
Eorum lectus.2.6.31.d.
¶ Debilitas animi.triplex.1.7.5.b.
¶ Decime ſoluende.2.6.50.1. Item de melioribus:dato integre.libenter ibi.k.
Item ſecūdum conſuetudinem patrie ibi.l.
¶ Decretorū in ſcientia defectuoſa in multis & mala.2.4.25.h.
¶ Defectus pprij ꝯſideratio vti lis.2.8.10.g.
¶ Defenſio peti gradus ſuperbie.2.6.8.1.4.
Eſt deteſtabilis.2.9.4.a.
Eſt multiplex ibi.e.
¶ Delectatio ſm tactum multiplex.1.6.13.a.
Delectatio ciborum timenda.2.6.48.f.
¶ Delitie deſiccantur delectationibꝫ.1.7.2.f.
Delitie clericorum.2.4.14.d.
¶ Demones non colendi.1.2.8.e.f.
Eorum temptationes continue.1.7.2.b.
¶ Deſiderium iuuat orationem.1.8.14.b.
¶ Deſtructio rerū q̄druplr ꝯtingit.1.2.22.b.
¶ Deſperatio eſt piculoſa.1.3.2.e.facit plura mala.1.3.4.a.Eius cauſa ibi.f.&.2.5.21.a.b.
¶ Deo diſplicet diabolo placet hominī nocet 2.5.21.b.Eius remedia ibi.c.
¶ Detractio eſt deteſtabilis.2.9.7.a.Eius diſſuaſio a ſcriptura multipliciter ibi.
Detractor comparatur cani & multis alijs ibi b.& infra. Eſt thurificator diaboli & aduocatus ibi.c. Eſt multe crudelitatis immunditie & iniquitatis ibi.d.& multa alia in eodem capitulo.
¶ Deuotio.1.8.16.c.
¶ Deus quid ſit oſtenditur.1.2.7.a.
Deus dicitur admirari.7.cauſis.1.4.2.k.
Deus diligendus.1.4.3.a.& infra.
Deum in ſe non habentes ſemper ſunt in timore.2.8.28.ei
Deus eſt dominus noſter pater ſponſus anime ibi.e.& infra.
Deus habitauit in homine vt in ſuo hoſpitio 2.8.9.f.
Dei eſt homo multiplici ratione.2.9.3.b.
¶ Dignitates eccleſiaſticas accipe p violētiā eſt deteſtabile.1.4.18.a.& infra.
¶ Dilige dominum deū tuum exponit multipliciter.1.4.5.b.
¶ Dilatio conuerſionis nocumentum.2.5.9.
Item fatuitas.2.5.11.a.
¶ Diligentia adhibenda in operibus exemplo creaturarum.1.5.15.b.
Diligentia in ſeruitio dei honorat a deo ibi.c
¶ Diſcretio cōmendatur.1.5.4.b. Ipſa cōſeruat virtutes ibi.5.d.Eius neceſſitas.1.5.24.a
¶ Diſciplina diuerſimode accipitur.1.8.28.a
Item ſuſcipienda libenter.1.8.30.a. Eius diſtructio ibi.Eius partes.1.8.32.a.
¶ Diſcordie ſeminatio vitanda.2.9.16
¶ Diſcurſus eſt nociuus 1.7.13.c.
¶ Diſſipatio bonoꝝ fit tripliciter.1.9.45.d.
¶ Diſſolutio reprobatur.1.5.15.
¶ Diſpenſatio rerū quō facienda.1.8.34.c.
Diſpenſatio bonorum eccleſiarum eſt piculoſa.2.4.20.f.
¶ Diuitie poſſidēt auarū nō ecōuerſo.2.4.2.a.
Diuitum ruſticitates.5.ſunt.2.4.7.c.
Diuitiarum fructus.2.4.7.ipſarum nocumentum ibi.k.n.
Diuitie non congregande propter amorem filiorum.2.4.25.c.
¶ Diuinationum.14.ſpecies.2.6.49.f.
Diuinatio vitanda ibi.g.h.1.
Diuini dicunt aliquando verum & quare deus hoc permittat.2.6.49.n.
¶ Diaboli aſtutie.1.5.5.e.
Diabolus ſuadet temeraria & preſumptuoſa.1.7.2.f.
Diabolus decipit penitentes ibi.g.
Diaboli inſidie & quomodo ibi.h.
Diabolus bonos temptat magis ibi.i.
Diabolo reſiſtit multipliciter ibi.k.& ſ.p to.
Diabolꝰ duobꝰ modis impugnat nos ibi.p.
Diaboli ſuggeſtio impedit orationē.1.8.11.e.
Eius pugna eſt continua.1.8.12.h.
Diabolus eſt aſtutus potens & crudelis ibi.i.
Diabolus expellitur per ieiunium.1.8.32.e.
Diabolꝰ offendit & fugat tēperātia.1.6.4.b.
Diabolus in morte impugnat fortiꝰ.2.5.9.m.

Diabolus euacuat animam bonis que fecerat ante peccatum.2.5.10.d.
Diabolo reſiſtendum eſt aſtucia & ſapientia pluſq̄ viribus.2.5.24.b.
Diabolus conatur extinguere lumen fidei.2.6.29.b.
Diabolus aliquando dicit futura.ibi.n.eius guerra periculoſa.2.6.7.a.
¶ Docilitas deſcribitur.1.5.8.h.
Doctrine moralis.3.ſpēs.1.1.1.c.
¶ Doctoris auaricia volēs docere propter lucrum.2.4.23.a.
Doctor non debet eſſe ignorās.2.6.20.a.
Doctoris honeſtas ibi.bc.
Doctor.3.debet attēdere ibi.d.doctrina qualis ſit.ibi.c.
¶ Dn̄i ſunt honorandi a ſeruis.2.6.5.d.
Dn̄ium non eſt appetēdum.2.6.19.b c.f.
¶ Dn̄ica dies eſt obſeruanda.2.6.5.l.m.
¶ Dona ſpūs ſancti q̄re dōa vocant̄.1.9.1.a.
Donoꝝ commendatio & numerus.1.9.20.a.
Dona.7.malis opponuntur ibi.b.c.
Donum dandum ylariter.2.6.28.e.
Donum non debet improperari.ibi.h.
¶ Dormitio reprehēſibilis oñdit̄.2.5.7.bde.
¶ Duricia q̄drupl'r impedit oīonē.1.8.11.c.
Duricia impedit conuerſionem.2.5.9.d.
E Ebrietas deteſtabilis.2.2.7.a.
Eccleſia eſt locus orationis.1.8.13.b.
¶ Eccleſiaſticas dignitates per violentiam vſurpare deteſtabile eſt.2.4.18.a.
Eccleſiā ſuam voluit deus non eſſe annexā tp̄alibus.5.de cauſis.2.4.19.c.
Eccl'iarū fructus nō ꝯſumēdi.2.4.20.o.
Eccl'iaſtica bona ſunt pauperum.2.4.27.f.
Eccl'ia nō canonizans niſi nobiles eſt reprehenſibilis.2.6.43.q.
¶ Elemoſyna p̄parat ad oronē.1.8.10.e.
Elemoſyna tp̄alia multiplicat.1.8.37.d.
Elemoſyna aſſimilatur ſemini ibi.e.
Elemoſynam dās.4.dꝫ cōſiderare.1.8.38.b.
Elemoſyna fit tripliciter.1.8.38.o.
Elemoſyna de quo faciēda: & quibus: & quo modo.1.8.40.41.42.
Elemoſyna potius ē faciētis q̄ recipientis
Elemoſynam recipiens debet orare.2.4.7.g.pro largitore.2.4.14.c.
Elemoſyna ante mortem faciēda.2.4.20.p.
Elemoſyna facta de ſcientia ē p̄cioſa deo & proximo neceſſaria.2.4.23.b.
¶ Egtatura ſugba in q̄ttuor ꝯſiſtit.2.6.22.a.
Egtatura ſugba eſt vita n̄ra.6.cauſis ibi.b.
¶ Error negantium deum deſtruitur: & q deus ſit oſtenditur.1.2.7.a.per to.
Error ydolatrie deſtruitur.1.2.8.a.
Error de corporibus celeſtibus colendis reprobatur ibi.g.
Error manichei ponētis.2.principia deſtruitur.1.2.9.a.
Error diſtinguentium cibos.1.2.10.a.
Error damnantium legem veterem & p̄fes antiquos.ibi.12.
Error dicentium animas eſſe angelos apoſtatas deſtruitur.1.2.13.
Error dicentium duas animas in vno corpore.1.2.3.a.
Error ponentium bonas animas eē de ſubſtantia dei ibi.b.
Error ponentium aīas ſimul creatas.1.2.16.
Errores multi vſq ad capſm.27.& vſq ad 33.
Erroris.8.ſunt cauſe.1.2.28.a.
Error dicentium nullam veritatem iuramēto eſſe firmandam.1.8.24.a.per to.
¶ Erubeſcentia commendatur.1.8.28.a.
Erubeſcere debet homo & de quibus ibi.c.
Erubeſcentia mala deteſtabilis.2.6.29.a.l.
Erubeſcē bn̄ agē eſt fatuū.triplicit̄ ibi.d.e.l.
Erubeſcentie male.4.remedijs reſiſtit̄.ibi.l.
¶ Eſuriem iuſticie efficiunt.4.10.12.ab.
Eſurientes iuſticie habent beatitudinē vicet quattuor de cauſis ibi.e.
Eſuries iuſticie adaptat̄ dono fortitudīs ibi.g
¶ Eternoꝝ ꝯſideratō reſiſtit auaricie & facit temporalia contempnere.2.4.26.c.
¶ Exultatō ē cā p̄ncipij.2.6.9.d.et⁹ ſpēs ibi.f.
¶ Exēplū malū dat occaſiōeꝫ luxurie.2.3.15
¶ Excellentia eſt triplex.2.6.19.a.
¶ Excedere velle eſt deteſtabile.2.6.21.
¶ Excōicatio bōa & vtilis eē p̄bat̄.1.8.32.a.
¶ Excōicatōis ſpēs due.2.6.51.p.
Excōicatio maior timenda ibi.
Excōicatio minor nō ſpernenda.ibi.q.
Excōicatio nō de facili ferenda.ibi.c.
f Falſum teſtimoniū deteſtabile.2.9.6.h.
Eius nocumentum ibi.
¶ Famelici ſunt paſcendi.1.8.39.f.
¶ Familiaritas cupidorum occaſio eſt auaricie.2.4.25.a.
Familiaritas iracundi vitanda.2.8.2.d.
Familiam multam inhoneſtam & inutilem reprehenſibile eſt habere.2.6.33.

¶ Fatuitas cauſaṫ ex defectu caritat[is].2.6.17.h.
¶ Felicitas aſſimilaṫ ſomno in.4.2.4.e.7.t.
¶ Feruor indiſcretus deteſtabilis.2.5.24.a.
¶ Fidei cognitio ē neceſſaria:do glorioſa:ho mini meritoria:icredulis neceſſaria.1.2.3.a
Fides vna ⁊ eius vtilitas ibi.c.⁊.i.
Fidei veritas oſtendiṫ.5.modis.1.2.4.a
Fidei roboratio miraculis ibi.b.
Fidei roboratio teſtibus.1.2.4.c.d.e.
Item reuelationibus ⁊ profeciis.ibi.f.⁊.i.
Item ſucceſſu populi ⁊ punitione infidelium ibi.g.h.
Fidei commendatio.1.2.5.a.
Aſſimilatur porte ibi.b.
Fides dei hoſtē occidit:in ītellectu ſignū ponit:iter deū ⁊ hoiem mrīmoniū facit ibi.c.
Fides aſſimilatur annulo ibi.d.
Fides diabolū expellit:caput ſpentis īfernalis ɔterit.ibi.f.⁊.i.dr oculus ibi.g.dī lux.co lūna:lucerna:ſtella:gēma.Eſt lumē ītellect[us] ibi.i.Eſt ibi.h.⁊.k.Initiū vite ſpūalis eſt cā dilectionis.Eſt lux ɔtra vmbraʒ mortis.Eſt initiū ſalut[is].fundamētū oiuʒ bonoꝝ.1.2.5.l.
Fides triplicē mortem ſuperat.ibi.m.hominem filiū dei facit:viam regni oſtendit.⁊ triplex regnum vincit ibi.n.o.
Fides eſt ſcutū triangulū oſtendit pugnantibus regnum ⁊ xp̄m ⁊c̄.p.⁊.i.
Fidei diuerſitas.1.2.29.a.
Fides viua cōmendatur ibi ipſius magnitudo oſtenditur ibi.b.
Fidei cōmendatio.1.2.30.a.eſt oculus ⁊ fundamentum ſpirituale.2.6.49.e.
Fidei lumē conaṫ diabolus extinguere.ibi.b.
Fidelitas xp̄i in.4.1.4.3.d.
Fidelitas eſt cā dilectionis.1.6.9.b.Eius commendatio ⁊ in quibus attēdiṫ.1.8.45.a.b.c.
¶ Fiducia deſcribiṫ.1.7.17.a.
Fiducia de deo facit temporalia cōtemnere.2.4.26.d.
Filiorum amor eſt cauſa auaricie.⁊ damnationis.2.6.25.c.
Filij dei ⁊ diaboli in quo cognoſcūṫ.2.6.2.h.
Filij dei in vita p̄nti flagellantur.2.9.3.k.
¶ Fornicatio deteſtabilis ⁊ reprobatur.2.3.10.25.26.27.
Fornicatio eſt erubeſcenda.1.6.28.e.
¶ Fortitudo.1.7.1.⁊.2.3.4.⁊.5.capitulo.
¶ Flere debemus.1.3.22.e.
¶ Fraternitas duplex.1.4.8.b.c.
Fraus in menſuris ⁊ ponderibus.2.4.13.c.
¶ Fructus.8.homo poteſt ⁊ debet producere de ore ſuo.2.5.8.e.
Fructus.12.ligni vite.1.3.5.d.
g Gaudiū.a.5.prouenit ſanctis.1.3.5.e.
Gaudiū paradiſi differt a preſenti.ibi.h.
Gaudere in hac vita nullus dʒ.2.3.22.c.
Gaudiū virtutis excedit mundanū.1.1.8.c.
Gaudium ex.8.prouenit bonis.1.1.9.a.
¶ Gloria futura magna oſtendiṫ.1.3.5.a.
Aſſimilaṫ.12.fructibus ligni vite.ibi.b.
Gloria ſctōꝝ vnde prouenit:ibi.e.q̄ ɔſiſtit in dei viſione:ibi.f.Gloria futura oñdiṫ ibi.g.
Glorianṫ ſancti in tribulationib[us].1.77.c.h.
Glorificant hoiem opera bona.2.6.29.h.
Glīa tripliciṫ diuidiṫ.2.6.52.g. Glīa carnalis deteſtabilis.ibi.i. ¶ Gratia deī ē auxiliū ſcōꝝ.1.1.2. Gratia cōparaṫ paradiſo terreſtri ⁊ celeſti.1.1.8.b. Gratie ṽtus ⁊ efficacia.1.1.12.c.⁊.9.b.⁊.1.1.5.c.
Gratiarum actio diffinitur.1.8.16.e.
Item cui debetur.1.8.17.a.per to.
Gratia deſcribitur.1.8.35.a.
Gratus a qb[us] dʒ cauere ibi.b. Gratia dei liberat a laq̄is cupiditat[is] auaricie.1.4.2.b.c
Grā dei nō intrat cor peccatoris.2.5.9.1.k.
Gratia dei aufert accidiam.2.5.23.f.
Item murmurationes.2.9.3.l.
¶ Gratitudo ſignū eſt nobilitatis.2.6.42.c.
¶ Gradus ſuperbie.12.ſunt 2.6.48.b.
¶ Gula eſt deteſtabilis.2.2.1.a.per to.
Gule mala q̄ facit.2.2.3.⁊ vſq ad.6.capitu.
Gule quō reſiſtitur.2.2.10.a.
Gule ſpēs.2.2.7.⁊.8.b.Gula ē laqus.2.2.3.b.
Gula.4.habet ſatellites.2.2.9.
Gula eſt ala ⁊ manus diaboli.2.3.6.b.
Guerra vitanda.2.8.7.a.per to.
h Abit[us] ſupb[us] diffudeṫ.2.6.23.a.⁊.i.
Habitaculū dei eſt hō.2.8.9.f.
Abundantia nocet religioni.1.10.9.d.
¶ Hedificia ſupba rep̄henſibilia.2.6.35.a.b.
¶ Homicidiū bonoꝝ ⁊ maloꝝ ⁊ coꝝ periculum.1.8.33.g.
Homicidium in caſu eſt licitum.ibi.b.
Homicidium eſt vitandum.2.8.9.a.b.
Eius punitio ibi.b.
¶ Homo aſſimilatur cineri.1.10.6.e.
¶ Honor tripliciter accipitur.1.8.6.c.
Quibus exhibendus ſit ibi.d.⁊.i. 18.b.
Ad honorem vocatur homo a deo multipliciter.2.4.
¶ Hoſpitalitas commendatur.1.8.39.5.b.

Quibus ſit exhibenda ibi.h.
Hoſpitalitas deo placet.2.8.8.e.
Hoſpites quomodo recipiendi ſint ibi.i.
¶ Hoſtibus reſiſtendum quomodo.1.5.4.d.
¶ Humilitas eſt cã dilectionis dei.1.4.4.b.
Facit benediſcere.1.5.10.b.valet ad obedien-
tiam.1.8.2.
Humilitas diſponit ad cõtẽplationẽ.1.9.13.f.
Humilitas deſcribitur.1.10.4.a.
Humiliatur homo.3.de cauſis ibi.e.i.
Humilitas cõmendatur.1.10.5.a.per to.
Humilitas xpi in multis oſtenditur ibi.b.
Humilitas placet deo ⁊ eius effectus ibi.c.
Hominibus prodeſt ibi.d.
Humilitas diuidit cũ ſuperbia ⁊ accipit me-
liora ſuperbia deteriora ibi.e.Eius ſigna.8.1.
10.7.a.Eius gradus.1.10.8.a.
Humilitas aſſimilatur valli vie aqueducti ⁊
alijs ibi.f.
Humilitas cauſe multe.1.10.6.a.
Humilitas.a.6.iuuatur ibi.d.
Eius diuiſio.1.10.8.a.Eius gradus ibi.b.
Item.12.ibi.c.
Humilitas interior ⁊ exterior competit mini-
ſtris eccleſie.2.6.45.a.d.
Humiliare ſe debet hõ.3.de cauſis.1.10.b.c.
I Actantia in multiloquio eſt ſpecies ſu-
perbie.2.6.48.e.
Quantum ſit deteſtabilis.2.9.17.a.
¶ Ieiunium parat ad orationem.1.8.10.c.
Cõmendatur.1.8.31.b.Eius ſpecies.1.f.
Quale debet eſſe ibi.h.
Ieiunij comites oratio elemoſyna ⁊ ſpiritu-
alis leticia ibi.k.
¶ Iudex chriſtus in iudicio.4.habebit con-
ditione.1.9.6.l.⁊.infra.de omnibus peccatis
exiget rationem ibi.
¶ Iudicium extremum terribile.1.9.6.f.⁊.i
Iudiciũ eſt duplex.ſ.iuſtũ ⁊ iniuſtũ.1.8.32.b.
Iudicium extremum ⁊ eius ſigna ibi.g.h.i.
Inducit ad timorem.1.9.6.f.
¶ Iudicare alios eſt illicitum.2.6.17.d.f.
¶ Iugum ſuaue dicitur caritas.1.4.2.m.
¶ Iurare in caſu eſt licitum.1.8.44.a per to.
Iuramẽtum fuit prohibitum ⁊ quare.ibi.b.
Iuramentum in quo ⁊ diſſuadetur ibi.c.⁊.2.
9.5.c.
¶ Iuſticia diuerſis modis ſumitur.1.8.1.a.
deſcribitur.1.8.2.a.q. Comendatur.1.8.3.a.
Eius opera inducunt ad timorem.1.8.6.e.Di-
uiditur.1.8.4.⁊ diuerſimode ſumiſ.1.10.12.c.
¶ Iuuenes ſunt corrigendi.2.5.9.y.non ſunt
promouendi.2.4.20.q.
¶ Ignauie vitia.12.2.5.17.a.
¶ Ignis ⁊ proprietates.1.7.9.d.
Ignis feruoris reſiſtit accidie.2.5.23.e.
¶ Ignorantia deſcribitur ⁊ reprobatur.1.f.
ii.a.
Ignorãs nõ debet preſumere docere.26.10.a.
¶ Incarnatio dei probatur.1.2.21.a.
¶ Incarcerati ſunt viſitandi.1.8.29.m.
¶ Incendium eſt vitandum.2.8.8.a.
Eſt peccatum multipliciter ibi ⁊.i.
Incendiarij punitio ibi.b.
¶ Inceſſus peccatum ⁊ q̃ graue.2.3.7.
¶ Incurie vitium.2.5.16.
¶ Incuruatio vel inclinatio fit.3.modis.1.10.
4.a.
¶ Indeuotio vnde prouenit.1.5.18.a.
¶ Indocti ſunt brutis inferiores.2.6.20.h.
¶ Inferni pene.9.ſunt principaliter.1.9.6.a.
Inferni timor retrahit ab ornatis lectis.2.6.
51.c.
¶ Infideles puniuntur a deo.1.2.4.h.
Infidelitas circa multiplicationem tempora-
lium eſt triplex.1.8.45.c.
Infidelitas quadruplex in amicis.1.4.3.d.
¶ Infirmitatis vtilitas.1.7.10.b.
A modis.5.contingunt ibi.c.
Infirmi viſitandi.1.8.39.l.
Infirmitatis humane cõſideratio inducit ad
timorem.1.9.6.d.
Infirmitas eſt melior ſanitate.2.5.3.e.
Infirmitates ſpirituales ſunt multe.1.9.8.f.
¶ Iniurie dei ⁊ proximi nõ ſunt patiẽter por-
tande.1.5.8.h.
¶ Immiſericordia multa mala facit.1.8.37.f.
¶ Inimici ſunt diligendi.1.4.14.a.
Iniurias remittere pertinet ad magnanimi-
tatem.1.7.15.c.
Iniurie remittende ſunt.1.8.39.d.
¶ Inobediens punitur.1.8.20.g.
Inobedientia eſt deteſtabilis.1.6.51.a.
Item eius punitio ibi.
Inobedientia deo diſplicet.1.6.51.d.mala que
facit ibi.b.c.
Inobedientes ſunt ſocij demonum ibi.f.
¶ Imperſeuerantia eſt deteſtabilis.2.5.13.
¶ Impropatio eſt res erubeſcibilis.2.6.28.h.
¶ Inſufficiens eſt homo ad ſubſiſtendum.4.c.
¶ Intellectus trahitur ad contraria ab inor-
dinata affectione.1.2.28.b.

Intellectus captiuatio quadruplex.1.4.5.d.
Intellectus hȝ quadruplicem cognitionem 1.9.2.d.
Intellectus diffinitur.1.9.14.e.f.
Intellectus a trib⁹ dȝ purgari.1.10.14.p.
¶ Inuidia enim deteſtabilis.2.7.1.a.p tot
Eius peccatum reſiſtit caritati ibi.a.b.
Eius malitia.ibi.c.Eius poteſtas.ꝛ cura ē non de facili.d.
Eſt vitium infeliciſſimuȝ ꝛ hoiuȝ miſeroꝝ. Ibi.e.f.totum hominem occupat ibi.d.Cruciat eſt magna infirmitas eſt magne peruerſitatis ꝛ periculū.2.7.1.g.
Eſt damnoſa ꝛ diabolicū ſignum ibi.h.
Inuidi ꝛ pditores ſūt ſotij diaboli ibi ꝛ īfra.
Inuidie.2.ſpecies.2.7.2.Ei quadrupliciter reſiſtitur.2.7.3.a.
Eſt amara ꝛ damnoſa ibi.c.
¶ Ira eſt deteſtabilis.2.8.1.a.p to.Eſt a corde auferenda ibi.d.diſplicet deo.2.8.2.a.
Iracundi familiaritas vitanda.2.8.2.d.
Ire nocumentum ibi.e.placet diabolo:nocet proximo ibi.b.c.
Iracundus multis rebus comparatur.2.8.3.
Eius.8.ſtultitie.2.8.4.a.ꝛ infra.Ipſe dicendo orationem dominicam ſibiipſi contradicit ibi.c.Eius debita ꝛ onera ibi.d.habet amorem ſuum venalem ibi.f.
Ira vitanda exemplo chriſti.2.8.5.b.Ira tripliciter diuiditur.2.8.6.a.
Alia eius diuiſio ibi.c.De ira multa oriuntur peccata.2.8.7.
Ire aliene quomodo reſiſtitur ibi.d.
Ire proprie quomodo reſiſtitur ibi.
¶ Irriſores ſunt ſpernendi.2.6.29.b.
Sunt digni irriſionibus ꝛ faciliter vincunt ibi.d.ꝛ infra.
Nocent eccleſie dei.2.6.30.a.Impij ſunt in deum matrem eccleſiam ſeipſos.Ibi.c.
L Abor ſuadetur a ſcriptura.2.5.2.a.
¶ Lachryme miſcēde oratiōi.1.8.14.c.
¶ Lachrymarum chriſti conſideratio inducit ad timorem.1.9.6.b.
Lachryme inducunt conſolationem dulcedinē ꝛ ſuauitatem.1.10.11.g.ꝛ infra.
Lachryme commendantur ibi.h.k.Earum impedimenta ibi.l.
¶ Largitas quadrupliciter diſtinguit apd ſalitate.1.4.27.a.
Latria deſcribitur.1.8.5.b.Cōmēdat ibi.c.
Laudādus ē deus ꝛ ſacramenta.1.8.17.a.b.
Laus quomodo facienda ibi.c.d.
¶ Lecti quales eſſe debent.1.6.31.a.b.
¶ Lectio diuine ſcripture quomodo fieri debet.1.2.10.d.
¶ Letitia vana eſt gradus ſupbie.2.6.48.d.
¶ Leuitas eſt gradus ſuperbie ibi.c.
¶ Lex veteris teſtamēti cōmēdat.1.2.11.a.
¶ Liberalitas hominem deo aſſimilat.1.4.44
Eſt ſignum nobilitatis.2.6.42.b.
¶ Libertas peccādi ē gradus ſupbie.2.6.48.m
¶ Librorum ornatus ſuperbus.2.6.36.a.
¶ Lingua cuſtodiēda.2.9.1.a.ꝛ infra.Eſt organum rationis: ꝛ membrum nobile ibi.b.
Eſt deputata ad deum laudandum ꝛ orandum ꝛc.ibi.c.
Ei⁹ cuſtodia ꝛ pnitas ad malū ibi.d.h.i.m.
Eius nocumentum triplex ibi.e.f. Quibus ſimilatur ſerpenti ſagitte gladio ibi.g.
Eius cruciatio.ibi.h.In eius moderatione eſt magna pars ſapientie ibi.k.
¶ Lingue peccata.24.ibi.n.Ei quomodo reſiſtitur.2.9.26.a.
¶ Loci ſtabilitas iuuat ſtabilitatē ai.1.7.13.c.
¶ Luct⁹ puēit ex ꝯſideratiōe pctoꝝ.1.8.10.f. miſcendus eſt orationi.1.8.4.e.i.c.eius diſcretio ꝛ ſpecies.1.10.11.b.
luctus bonus eſt triplex ibi.d.
luctus indifferens ibi.e.
lugentes ſunt beati ibi.f.
luctui adaptatur donum ſcientie.
luctus operatur eſuriem iuſticie.1.16.2.b.
luctus dȝ eē multus ꝛ frequens.2.9.24.b.
luctus materiam hȝ homo.2.3.22.ꝛ infra.
¶ ludus eſt deteſtabilis.2.4.24.a.
¶ luſores maxime taxillorum peccata.16.cōmittunt.2.4.24.b.a.
lumen rationis eſt precioſum.2.4.7.l.
¶ luxuria eſt efficax ad capiendum hoiem in vilitate.2.3.3.a.eſt deteſtabilis.2.3.1.a.
luxuria aſſimilatur igni.2.3.1 9.
luxurie ſpēs.2.3.4.ꝛ.5.diſplicet angelis:placet demonibus.infert deo contumeliā proximo iniuriam ꝛ proprio ſubiecto eſt nociua.2.3.2.a.b.c.d.e.
luxuria clericorum ꝛ ſacerdotum.2.3.11.a. b.c.ꝛ.12.a.
luxuria religioſorum ꝛ mondialium.2.3.12. a.c.eius occaſiones.13.
luxurie occaſio eſt malum exēplum.2.3.15.
luxuria procurata a vetulis.2.3.14.a.
luxurie occaſio eſt aſpectus mulierū.2.3.16.

Itē earū colloquū ibi.17. Itē familiaritas ea rū.2.3.21. Itē auditus cantilenaruz turpilo quiorum instrumentorum.2.3.18.
Luxurie tripl'r resistit.2.3.20.a.c.7.2.3.23.a.
Luxuria se non posse abstinere dicētes mul tipliciter conuincuntur.2.3.28.a.
m agisterij appetit⁹ culpabil'.2.6.20.a.d.
Macula peccati timenda.1.6.11.b.
Magisteriū curiosoꝝ ē mlte afflictiōis ibi.c.
Magister curiosus pessime occupatur propter triplex periculum quod ibi est ibi.f.
Magnanimitas describit: diuersimode sūit: ei⁹ ꝓprietates: ei⁹ distinctio.1.7.14.a.b.c.d.
¶ Magnificētie descriptio: ei⁹ officia.1.7.15.a.c. Magnitudo cordis ē signū nobilitatis.2.6.24.g. Mala culpe tripl'r sunt ordinata.1.9.2.b. Mala pene sunt.3.2.5.3.c.
Mala vite presentis.7.sunt ibi.c.
Mala hominis.7.sunt.1.9.2.b.
Mala anime ꝛ corporis.1.9.8.c.
Mala veniunt dei ordinatione.2.8.10.f.
¶ Malefici etiā pena tpali sunt puniēdi.1.8.33.a. Maleficia multipl'r fiunt.2.6.49.a. eoꝝ efficacia ibi.t. ¶ Maledicere q̄tū sit detestabile.2.9.9.a. est occasio multoꝝ ibi.b.
Maledicere nullus dʒ diabolo etiam ibi.c.
Mali oia volūt hr̄e bona preter se.1.1.5.b.
Maloꝝ cruciat⁹.1.1.9.c. eoꝝ timor.1.6.29.c.
¶ Mandata dei sunt memorie cōmēdāda.1.5.6.e. Ipsa dicuntur specula.1.6.11.m.
¶ Māsuetudo hominez deo assimilat.1.4.9. miscenda est correctioni.1.8.29.c.
Māsuetudo describit: diuersimode sumit: cōmēdat.1.10.a.b. ē signū nobilitatis.2.6.42.d.
¶ Maria cōmendat.1.3.3.e.ꝛ infra. ei deputatum est sabbatum.1.6.25.n.
¶ Martiribus debetur aureola.1.6.13.e.
¶ M̄rimoniū error.1.6.15.a. eius cōmēdatio.1.6.16.a. Qualiter ē ꝯtrahēdū.1.6.17.a. est licitum ꝛ meritorium.1.6.18.b.c. eius inseparabilitas ibi.d.
¶ Meditationis q̄ttuor spēs.1.2.3.a.ꝛ infra. ꝛ.1.7.8.b. Meditatio iuuat patiētiam.1.7.8.b. ¶ Mediatoris.1.christi considera tio spem iuuat ꝛ roborat ibi.d.
Meditatiōes sunt.8.q̄ iuuāt mi̅ſcordiā.1.8.38.a. Meditatio describitur.1.9.12.d.
Meditari in solempnitatibus.2.6.51.k.
¶ Memoria commendatur.1.5.6.b. ē hr̄ēda de christo ibi.c.
Memoriam bonam.5.faciunt ibi.h.i.
¶ Mēbra corporis quātū ſe diligāt.1.4.10.d.
¶ Mendaciū diffinit ꝛ ꝙ ē detestabile ostēdit.2.9.6.a. est peccatum diabolicum ibi.b. Facit os do abhoīabile ꝛ hoiez falsū ibi.c. eius obprobriū ꝛ vulnus ibi.g. ē venenū ꝛ eius grauitas ibi.d.e. eius nocumentū ꝛ abstinentia ibi.f. eius diuisio ꝛ spēs.2.9.6.h.i.
¶ In mensura fraus.2.4.13.d.
¶ Mentium bonarum est culpam cognoscere vbi non est.2.9.4.b.
¶ Mercatores.8.mala exercent.2.4.18.d.
¶ Mentis suis nil habet homo.2.6.15.a.
¶ Ministros eccl'ie decet mūditia.1.10.14.h. Ipsi debent timere supbiā.2.6.45.a.b.
¶ Mi̅ſcordia dr̄ sacrificiū.1.8.5.1. describit cōmēdat.1.8.36.37. deo placet diabolo displicet: hoi prodest ibi.b. eius beneficia ibi.c.d.ꝛ ifra cōpat feminil.ꝛ p̄minet alijs virtutibus ibi.e.g. Quibus iuuatur.1.8.38.
Mi̅ſcordia diuidit ꝛ eius opa.1.8.36.a.b.e. ꝛ infra.
Misericordes quare dicuntur beati.1.10.13.a.
Mi̅ſcordia adaptat dono consilij.1.10.17.b. est signum nobilitatis.26.42.d.
¶ Misse due celebrari possunt ab vno sacerdote in.4.casibus.2.4.20.k.l.
Missa nō dʒ hr̄e pularitatē officioꝝ ibi.m.
¶ Modestia describit ꝛ est hūda.1.6.7.a.b.
¶ Mollitia describitur ꝛ reprobatur.2.5.6.
¶ Moniales ꝛ earū ꝯtinētia ꝛ pctm̄.2.3.12.e.
¶ Mors triplex.1.2.5.m. Nō ē timēda.1.7.5.d.e. eius memoria est vtilis.2.4.26.a.ꝛ.1.10.6.f.ꝛ.2.9.8.f. eius certitudo probet materiā conuersionis.2.5.9.d.
Morientes multipliciter impediuntur: ꝛ impugnantur.2.5.9.m.
Mortui sunt sepeliendi.1.8.39.n.
Mulierum aspectus est timendus.2.3.16.a. Item earū colloquium ꝛ tactus.2.3.17.ꝛ.19. earum habitatio.2.3.11.a. earum ornatus.2.6.27.g.h.a.n.m.o.
Mulieres nō debēt appetere amare vel ostēdere pulchritudinem.2.6.27.l.q.
¶ Multiloqum est gradus supbie.2.6.48.e est vitandum.2.6.22.
¶ Munditia est causa dilectionis.1.4.7. eius descriptio.1.10.14.a. eam faciunt ꝛ custodiunt.8.ibi.b.
Munditia competit ministris ecclesie ibi.h.
Mundo corde quare dicantur beati ibi.k.
Mūditia cōmēdat ꝛ distiguit.1.10.14.b.n.o.

Adaptatur bono intellectus ibi.f.
¶ Mundi gaudium malum.1.1.8.
Mundi amor eſt noxius.1.4.17.b.
Müdus eſt loc⁹ certaminis ⁊ laboris.1.7.3.b.
Mundi gloria cauſa eſt auaritie.2.4.25.b.
Mundus perſequitur bonos.2.6.29.b.
Mundi amor tribulationibus deficit.1.7.9.c
Mundi amatores de anima non ſunt conſu-
lendi.2.9.13.b.
¶ Munera ab vſurario ſi accipiēda.2.4.10.g
¶ Munerū acceptio mala; ⁊ reprehenſibi
lis.2.10.14.a.b.
Munera accipiens reſpondere debet inten-
tioni dantis ibi.c.
¶ Murmur eſt deteſtabile.2.9.3.a. Eius puni
tio ibi.c. Eius diuiſio ibi.d.
Murmur eſt multiplex in deum ibi.e.
Murmur clauſtralium eſt nociuum ibi.g.
Eius remedia ibi.h.
¶ Mutuatio gratis facienda.2.4.10.d.
N Egotiatio bona cōmendatur mala repro
batur.2.4.13.a mala in ea cōmiſſa ibi.b.
¶ Negligentia eſt deteſtabilis.2.5.12.b.
Ei duobus modis reſiſtitur ibi.d.
¶ Nobilitas carnis contempnenda.2.6.41.b
Nobilitas animarum duplex.2.6.42.a.
Eius ſex ſigna ibi.b.
¶ Nuditas Nudi veſtiendi.1.8.39.k.
Eius vtilitates ibi.f.
Eius effectus ibi.e.
O Bedientia deſcribitur.1.8.18.a.
Commendatur.20.a. Eam chriſtus do-
cuit ibi.d.
Obediēti obediūt creator ⁊ creatꝰ a.1.8.20.b.
Obediētie p̄eminētia ad alias virtutes ibi.1
Obedientia iuuatur a.5.1.8.22.a.
Eius gradus ibi.22.a.b.
Eius conditiones ibi.c. ſimilatur ſcale iacob
ibi.d.
Obedientia reprehenſibilis eſt triplex: ⁊ com
mendabilis.1.8.23.a.b.
Obedientie multa aduerſantur ibi.24.a.
Obedientia debetur etiam malis hominibus
ibi.25.a.
Obediunt omnia deo niſi homo.2.6.51.e.
Et ad eam inducāt omnia ibi.g.
¶ Obliuioni.4.ſunt tradenda.1.5.6.g.
¶ Oculi ſunt refrenandi.1.6.19.a.
Oculorum aſpectus timendus.2.3.16.b.
¶ Occupans ſe debet duo conſiderare.1.6.7.
e. Ipſa eſt cauſa pacis.1.10.15.e. Ipſa diabo-
lo reſiſtit.2.5.8.c.
Item accidie.2.5.25.a.
¶ Odium eſt deteſtabile.2.8.6.b.
¶ Olphatus temperandus a ſuauitate odoꝝ
¶ Opera non proſunt ſine gratia dei.1.1.5.c.
faciunt hominem ſperare.1.3.5.b. homini
multipliciter proſunt.1.10.12.d.
Operationum eſt triplex motiuum.ſ. natura
gratia ⁊ vitium.1.4.20.c.
Opus debet trina conſideratione preueniri
ibi.e.
Opera bona ſunt cibi anime ⁊ dei.2.5.10.g.
Opera ſunt in certa vtrū placeāt deo.2.6.17.c.
Opera bona ⁊ cogitata ſunt a deo ⁊ mala a
nobis.2.6.18.b.
Opera bona non ſunt propter verecundiam
dimittenda.2.6.29.a.g.
Opera tripliciter glorificant hominem ibi.h.
¶ Oratio debet precedere doctrinā.1.5.6.b.
Oratio iuuat patientiam.1.7.8.a.
Ad orationem inducunt plura.1.8.5.c.
Oratio diuerſimode ſumitur.1.8.7. deſcribitꝰ.
1.8.8.a. Commendatur ibi.9.a.b. Eius neceſ
ſitas ⁊ effectus.1.8.9.c.d.
Ad eam preparatio.1.8.10.a.
Orans cui loquitur debet conſiderare ibi.g.
Eius impedimēta ⁊ qū facienda.1.8.11.⁊.12.
In quo loco facienda.1.8.13.a.
Eius conditiones.1.8.14.a.⁊ infra.
Eius ſpēs tā bone q̄ infructuoſe.1.8.16.a.b.
Eius diuiſio.ſ. impoſtulationem obſecratio
nem ⁊ orationem ſtricte ſumptam ibi.d.
Oratio diſponit ad contēplationem.1.9.13.k
Oratio tepida non exauditur.1.5.5.c.
¶ Ordo deſcribitur.1.5.8.b.
Orantes mane citius exaudiuntur ibi.7.c.
Ordinatio valet ad quietem mentis.1.5.8.b.
Ordiatio exterior eſt ſignum interioris.1.6.
7.a.⁊.f.
Ordines nō ſunt pueris conferendi.2.4.26.a.
Ordo etiam in malis culpe.1.2.9.b.
¶ Ornatus ſuperbus diſſuadetur.2.6.33.a.⁊
24.⁊.26.a.
Ornātium ſe ſtultitie eſt.2.6.25.a.
Ornatus mulierum eſt nociuus.2.6.27.m.
Ornatus multiplici fit intentione a mulierib⁹
ibi.n.⁊ infra. ipſe eſt incendium ſacrorum lo-
corum ibi.q.
¶ Os hominis.8. fructus poteſt ⁊ debet pro
ducere.2.8.8.e.
Oris deputatio debet aperiri.2.9.1.c.

Os iuſti eſt porta celi: ⁊ non; de facili dʒ aperiri.2.9.21.a.
❡ Ocioſus eſt inferior ⁊ peior brutis.2.5.6.d.
Ocioſus eſt ſtultus ibi.a.c.
Ocium eſt materia ⁊ cauſa luxurie.2.3.15.
Ocium eſt receptaculum omnium ſordiũ.2.5.8.i.
Ocioſi tempore gratie magis reprehenſibiles ſunt ibi.k.
P Arentes diligendi.1.4.7.a.
Parentes ſpirituales ⁊ carnales ſũt honorandi.2.6.50.g.h.
Parentibus etiam ſpiritualibus non detrahendum.3.9.7.i.
❡ Paſſionis chriſti meditatio fugat temptationem.1.6.11.12.
Inducit ad timorem.1.9.6.b.
Paſſio chriſti aquas tribulationum dulcorat.1.7.8.d.
Eius inſignia in iudicio apparebunt ibi.k.
Paſſionis chriſti ⁊ ſanctorum meditatio expellit malam erubeſcentiam.2.6.49.k.
Item iram propriam vincit.2.8.10.d.
Paſſiones interiores ⁊ exteriores que ſint.1.7.1.b.
❡ Paſtorum eccleſie auaritia: ⁊ mala que faciũt.2.4.19.a.b.
Paſtores non debent a ſuis eccleſijs abſentari.2.4.10.f.
❡ Patientia deſcribitur ⁊ eius meritum ponitur.1.7.6.a.b.
Commendatur.1.7.7.a.
Patientiam iuuant tria.1.7.8.a. Item diuiditur.1.7.10.a.⁊.12.a. eſt multiplex ibi.c.d.
❡ Patres veteris teſtamenti commendantur.3.2.12.a.
❡ Paupertas que ſit oſtenditur.1.10.3.a. cõſiſtit in tribus ibi.b.
Pauperes ſpiritu dicuntur beati ibi: ⁊ eorũ eſt regnum celorum ibi.d.
Paupertas ſpiritus adaptatur dono timoris ibi.i. Ipſa diuerſimode ſumitur.1.10.9.a.
Paupertas eſt amanda.1.10.9.b.c.d.e.
Pauperum expoliatores a deo.2.4.11.f.
Pauperes a deo diliguntur a deo.2.4.11.r.
❡ Pax deſcribitur: ⁊ commendatur.1.10.15.a.b.c.
Ad eam multa inducunt ibi.a.
Ei aduerſantur multa ibi.f.
Pax bõa triplex. ⁊ mala triplex.1.10.15.g.h.
Paci adaptatur donum ſapientie ibi.i.
Pacifici ſue ⁊ aliorum.paci intendunt ibi.k.
Pacifici quare ſint ⁊ dicantur beati ibi.k.
Pax amatur a deo.2.8.7.b.
❡ Peccatum deſcribitur.1.1.3.c.
Peccatum mortale eternaliter punitur.1.2.22.a.per to.
Peccatorum multitudo facit deſperare.1.5.4.f.
Peccat homo quadrupliciter contra bonũ.1.5.1.b.
Peccatoris ſtulticie.1.5.12.a.
Peccati occaſio vitanda.1.6.12.f.
Peccati macula periculoſa ibi.i.
Peccatũ quadrupliciter perpetratur.1.7.11.a.
Peccata impediunt orationem.1.8.11.d.
Peccator cum deo reconciliatus non ſtatim meretur videre faciem dei.1.9.13.a.
Peccati conſideratio ibi ducit ad timorem.1.9.6.
Peccati cõſideratio eſt cauſa luctus.1.8.11.f.
Peccati punitio etiam in preſenti vita ibi.e.
Peccatores in die iudicij multa mala ſuſtinebunt ibi.o.
Peccata in iudicio denudabuntur ibi.p.
Peccator eſt ſeruus peccati: ⁊ cruciatur.1.9.9.b.c.
Peccati immunditia eſt timenda.1.1.14.m.
Peccatum aufert pacem.1.10.21.b.
Peccatum eſt exoſum deo: hominib⁹ nociuũ 2.1.1.h.⁊.2.⁊.3.a.
Peccatorum cumulatio impedit cõuerſionẽ 2.5.9.k.n.
Ad peccatorem non intrat deus ibi.d.
Peccator ſe a deo elongat ibi.f.
peccatorum ſtatus eſt periculoſus ibi.f.
peccator eſt velox ⁊ ſtrenuus ad malum.2.5.11.a.
peccator omnia vult habere pulchra ꝓter ſeipſum.2.6.25.h.
peccatum eſt erubeſcibile.2.6.28.b.
peccatum eſt onus graue ⁊ diabolicum.2.8.51.o. eſt cauſa omnium miſeriarũ.2.8.4.h.
peccata.4.clamant ad deum.6.8.9.c.
peccatum defendere eſt deteſtabile.2.9.4.a.d.
peccati defenſio multiplex ibi.c.
❡ pecuniam amare eſt vanitas.2.4.4.d.
Ipſam ſeruare eſt fatuum.2.4.7.n.
❡ pena remanet dimiſſa culpa per cõfeſſionem.1.3.26.b.
penarum conſideratio futurarum ⁊ vtilitas 1.9.6.a.

Penatria mala impoꝛtat.2.5.3.c.
¶ Penitens quinqꝫ modis decipitur a diabolo.1.7.11.g.
¶ Penitentia facta in fine vite eſt dubia.2.5.9.g.
Penitentiam differens vſqꝫ moꝛtem cũ difficultate conuertitur ibi.l.
Penitentie tabula libenter acciped̃a.ibi.c.
Penitentie efficacia.2.6.30.de.
¶ Perdit res in trib⁹ caſib⁹.2.4.27.b.
¶ Perfectionis.6.ſpecies.1.5.10.d.
¶ Periurium eius.2.ſpecies.2.9.5.
¶ Periculoꝛum conſideratio reſiſtit auaricie.2.4.26.b.
Item tollit accidiam.2.5.23.d.
Pericula vite ſunt multa.1.8.18.k.
¶ Perſecutiões paciẽter ſuſtinẽde.1.7.8.c.
Perſecutiones ſuſtinentium dicitur eſſe regnum celoꝛum.1.10.16.a.
Perſecutoꝛes nõ ſunt odiẽdi.1.2.4.a.per to.
Perſecutoꝛes ſubſtinens debet habere oculum ad deum.2.9.3.i.
¶ Perſeuerantia eſt habenda.1.6.11.o.deſcribitur ⁊ commendatur.1.7.14.ab eius effectus.ibi.c.
¶ Perſonarum diuinarum trinitas ⁊ equalitas.1.2.20.a.
¶ Peruerſitates eccl'ie ſunt ſex.1.6.43.b.
¶ Pietatis donum adaptatur manſuetudini.1.10.11.d.
Pietas deſcribitur.1.8 34.d.diuerſimode ſumitur ⁊ commendatur.5.9.7.a.
¶ Pigredo mittit in hominem ſopoꝛeꝫ cõtemplationis ⁊ coꝛpoꝛis.2.5.7.a.
Pigricia deteſtabil' ẽ.2.5.12.a.ei reſiſtit dupliciter ibi.d.eſt erubeſcibilis.2.6.28.d.
¶ Ponderibus ⁊ menſuris fraudem committere q̃ ſit pctĩn ⁊ dãnoſum.2.4.13.d.
¶ Pueri ad oꝛdines ⁊ dignitates non ſunt promouendi.2.4.20.q.⁊.i.
Pueri ſunt coꝛrigendi.1.5.9.10.
¶ Pugnare neſciens in bello ſpirituali.12 ſtulticias incurrit.1.5.4.d.
Pugnatoꝛ ſpiritualis.12.dꝫ ꝯſiderare ibi.
Pugnatoꝛis ſobꝛietas.1.6.9.c.
Pugna diaboli eſt continua.1.8.18.h.
Pugnãs nõ dꝫ pſumere d' victoꝛia.2.6.18.c.
¶ Pulchꝛitudo nõ ẽ amãda.2.6.27.l.
¶ Pupilli lachꝛyme exandiunt.2.4.11.g.
¶ Purgatoꝛiũ eſſe oſtenditur.1.2.26.a.
Eius pena dĩ i ſuffragijs eccleſie.3.2.27.a.
¶ Puritas pparat ad ꝯtẽplationẽ.1.13.a.
¶ Preces carnales ſunt vitande.1.4.16.i.
¶ Predicatoꝛ.12.dꝫ i ſe hr̃e.1.25.9.a. Tria alia dꝫ attendere ibi.d.Nõ dꝫ eẽ timidus vl' remiſſus ibi.e.nõ dꝫ habere poſſeſſiones ibi dꝫ habere neceſſaria a ſubditis.ibi.
Predicatio ẽ opus excellẽtiſſimũ.1.6.12.d. Eius aſſiduitas.2.4.23.c.Eius nobilitas.2.4.27.d.Ad.5.dꝫ attendere.2.9.1.l.
pꝛedicatione pꝛelati non debent ceſſare.2.9.25.b.
pꝛelati debent aliquando ſubditis condeſcẽdere.1.6.24.g.
pꝛelati remiſſio repꝛehẽſibilis.1.8.2.9.e.⁊.2.6.8.g.Circa ſubditos.3.facere debent.1.7.3.b.Nõ debẽt affici carnali amoꝛe.2.4.17.c.Eius auaricia ⁊ mala q̃ facit eccleſie.ibi.b.⁊.19.a.Comparatur ſimie ſi eſt remiſſus 2.6.8.g.eius humilitas.2.6.46.a.
pꝛelatoꝛuꝫ pꝛecepta diſcreta ⁊ pauca.2.6.51 g.i eoꝛum pꝛedicatio.2.9.25.b.
¶ pꝛemium hꝫ perſeuerantia.1.7.23.d.eius conſideratio aufert accidiam.2.5.23.b.
¶ pꝛeparatio ad oꝛationem.1.8.10.a.
pꝛeparatio ante moꝛtem.3.5.9.10.
pꝛeponere ſe alijs deteſtabile.1.6.17.a.⁊.i.
¶ pꝛeſumptio timẽda.2.6.18.a.eius ſatuitas ⁊ ſpecies ibi.b.d.Ipſa eſt gradus ſuperbie.2.6.48.h.
¶ pꝛincipium clementia.1.6.6.b.
¶ pꝛodigalitas diſtinguitur a largitate.2.4.27.a.
pꝛodigus perdit ſua.ibi.b.eius mala ⁊ ſtulticie.ibi.c.e.
pꝛodigus non eſſe debet homo de bonis eccleſie ibi.f.
¶ pꝛoditionis timoꝛ eſt ſignum nobilitatis 2.6.42.f.
¶ pꝛomiſſio indiſcreta non facienda.2.9.20.
¶ pꝛopꝛietas in religioſis eſt deteſtabilis.2.4.22.a.b.d.e.h.i.pꝛopꝛietatis ſpecies.ibi.c.
pꝛopꝛietarius religioſus amittit omne bonũ ⁊ pꝛopꝛium ibi.f.
¶ pꝛouidentia de futuris habenda.1.5.a.
Eius deſcriptio ⁊ officium.1.5.8.e.
¶ pꝛoximus eſt amandus.1.4.8.a.⁊.i.d.
Qualiter.1.4.10.a.Omni tempoꝛe.c.
pꝛoximi amoꝛ imitari debet amoꝛem qui eſt inter membꝛa coꝛpoꝛis.ibi.d.
pꝛoximum offendit qui differret' conuerſionem.2.5.9.q.

¶ Prudentia diuerſimode ſumitur.1.2.a.b.
Deſcribitur ibi.3.a.eſſe vtilior oſtendit ibi.
Prudentes viri qui ſint ibi.c.
Prudentie multiplex officium.1.5.4.a.
Prudentiam non habentes in bello ſpiritua li ſuccumbunt ibi.d.
Prudentia commendatur.1.5.3.a per to.
Eius ſpecies.1.5.6.7.1.5.8.
Prudentie multa aduerſantur.1.5.11.a.
Prudentia virtuoſa.3.habet ſpecies ibi.b.ho minem ad cõtemplationẽ diſponit.1.9.13.g
R Aptores.6.debent retrahere rapina.2.4.11.a.Eius peccatũ ⁊ ſimilitudo.b.c.
Eius nocumentum ⁊ malum.d.e.
Raptores adeo non exaudiuntur ibi.h.Eorũ punitio ibi.f.k.l.m.ſemꝑ ſũt i paupertate ibi.
Ratio habet.4.partes.1.5.4.c.
Ratio regitur prudentia ⁊ ordinatur ibi.
Rõnis lumen quãtum ſit precioſuz.2.4.7.l.
Ratio reddetur de oĩbus in iudicẽ.1.9.6.m.
¶ Rebellio eſt ſpecies ſuperbie.2.6.49.m.
¶ Recta via ⁊ rectitudo in quo conſiſtit.1.1.3.b.c.
¶ Recidiuatio frequens eſt cauſa diſperatio nis.1.3.4.h.
¶ Regnum eſt triplex.1.2.5.c
Regnum celorum quorum ſit.1.10.3.d.
¶ Religioſorũ cõtinentia ⁊ vita.2.3.13.a.b.
Religio deſcribit.1.8.5.a.⁊ ifra. Eius q̃dru plex officium ponitur ibi.k. In paupertate cõſeruatur.1.10.9.d. Aliqui quo ad meritũ ſunt ſeculares.2.6.47.c.
¶ Remedia ſuperſtitioſa.2.6.49.r.s.
¶ Remiſſio ẽ rephẽſibil ⁊ ꝑiculoſa.1.8.29.c.
Eam ſequuntur.3.mala.2.5.14.
¶ Reprobi non habebunt refugium in iudi cio: ⁊ accuſabuntur.1.9.6.o.
¶ Reſurrectio probatur.1.2.23.a.
¶ Reſponſio mollis refilit ire.2.8.10.a.
¶ Reuerentia deſcribitur ⁊ tripliciter accipi tur.1.8.6. Quibus eſt exhibentia ibi.d.
¶ Reuelationes ſunt indicium diuine dile ctionis.1.9.12.l.
Res temporales vane ⁊ quare.1.8.43.c.
S Abbatũ deputat btẽ. Marie.2.6.51.n.
¶ Sacerdotum incõtinentiũ peccatũ.2.3.22.b.decentia ibi.c. Eorum dignitas in conficiendo ibi.d.
¶ Sacrificium ſoli deo debetur.1.8.5.g.
Eius ſpecies ibi.h.
Sacrificium deo acceptum zelus aĩarum.1.8.26.b.
¶ Saluari nullus põt nec a peccato abſtine re ſine diuino adiutorio.1.3.29.b.
Sanitas animarum placet deo.2.6.30.b.
Salutans debet ſalutari.2.6.28.b.
¶ Sãcti i lumĩe dei cognoſcũt plura.1.1.7.b.
Eorum gaudium.1.1.9.⁊ ifra. Eorũ auxiliũ nobis.1.3.1.g. Eorum aſtutie.1.5.5.f. Eorũ gloriatio in tribulationibus.1.7.7.c.
Sanctificatio triplex in veteri lege.1.10.14.f.
¶ Sanitas corporis eſt nociua.2.6.40.
¶ Sapientia eſt cauſa dilectionis.1.4.a.
Sapientie differẽtia a ſcientia.1.5.2.a.b. Co mendatur.1.5.5.b.
Sapientie vitioſe ſpecies.1.5.13.b.
Sapientia eſt ſponſa.1.6.14.c.
Sapientia diabolo reſiſtit.1.7.11.n.deſcribi tur.1.9.8.a.
Sapiẽtie donũ diuerſimode ſumitur.1.1.9.
Sapiẽtia efficit ⁊ cuſtodit mũditiã.1.10.4.b.
Sapientia dei amat corda verba ⁊ corpora humilia.2.6.36.b.
¶ Securitas deſcribitur ⁊ eius officium po nitur ⁊ diuiditur.1.7.5.d.g.
Securitas expellit timorem ibi.f.Et quãmo conſeruatur ibi.h.
Securitas rephẽſibilis q̃druplex ẽ ibi.i.⁊.k.l.
Securitas huius mundi mala ibi.i.k.⁊c.
¶ Senes honorandi ſunt.2.6.5.o.c.
¶ Sententia chriſti in die iudicij.1.9.6.n.
¶ Sepulture officium commẽdat.1.8.39.n.
Sententia iuſta.2.6.51.n.
¶ Serpentis aſtutie.1.5.5.f. Ipſius punitio.2.1.4.b.
¶ Seruitium dei factum cũ triſtitia.1.5.19.a
Seruitium dei i õnale.2.5.14.a.
¶ Serui non ſunt contemnendi.2.6.50.c. debent honorare dominos ibi.d.
¶ Signa naturalia ⁊ poſitiua.1.9.14.b.
¶ Silentiũ eſt ſignũ ſapie ⁊ pleci.2.6.26.d.
Silentiũ clauſtralium commendatur ibi.b.
Silentij effectus.1.9.13.c.⁊.7.8.10.b.c.e.
¶ Similitudo eſt cauſa dilectionis.1.4.9.a.
Eſt inter deum ⁊ hominem.2.8.9.e
¶ Symboli ſunt tres ⁊ quare ⁊ a quibus fa cti.1.2.6.a.
¶ Symonia eſt deteſtabilis.2.4.26.a.
Ipſa eſt hereſis ⁊ ſpũalis ſodomia ibi.b.c. deo contumelias facit ibi.c.
Symoniaci difficile ſaluantur ibi.e.
Symonie diuiſio ibi.f. Quadruplici.

¶ Singularitas eſt ſpēs ſuperbie.2.b.48.f.
¶ Sobrietas diſtinguit ⁊ cōmēdat.1.6.9.a.b.Eius ſuma ⁊ effectus ⁊ officia.1.6.9.b.
¶ Sodomia duplex.2.3.6.a.
Eius peccati grauitas ⁊ vindicta ibi.c.d.
¶ Solatia contra mortem ⁊ alias aduerſitates.1.5.5.d.
¶ Solemnitas eius obſeruatio in q̄tuor.2.6.51.h.Tūc qbus ſit vacādum ibi.i.k.Eſt ab opere ⁊ peccato ceſſandum ibi.l.o.
¶ Somnus vbi dormitio.
Somnia non ſunt obſeruanda.2.6.46.i.
Imaginesq̄ in eis ſiunt ⁊ falſitas ibi.m.n.
¶ Solitudo diſponit ad contemplationem.1.9.13.b.
¶ Sortibus vti eſt illicitum.2.6.49.k.
¶ Societatis bone emolumenta.1.4.8.d.
Et virtus equitatis eſt neceſſaria.1.8.29.b
Societas bona expellit accidiam.3.5.33.c.
Subſtantie ſpirituales poſſunt ꝯfigurari corporalibus ymaginibus.1.8.6.h.
¶ Suffragia eccleſie pſūt defunctis.1.5.27.a.
A quibus petenda.1.8.16.f.
¶ Suggeſtio diaboli impedit orationem.1.8.11.e.
¶ Superbia virginibus ē timenda.1.6.11.g. ariditatē indeuotionis inducit.2.6.3.a. eſt caput antiqui ſerpentis.b. Eſt ſignum ⁊ ymago diaboli.2.6.4. Nocet proximo.2.6.5.ab.deo contumelias facit ⁊ impugnat.2.6.6.a. Aufert deo diuites ⁊ nobiles ibi.b. deo ſe opponit.c.d.
Superbū deus vilipendit deteſtatur odit ⁊ abhominatur.2.7.9.7.a.⁊.13.a.
Superbia eſt ventus vrens omnia bona deſiccans.2.6.8.b.
Decipit infatuat excecat ibi.9.a.b. Appetit exaltationem que eſt cauſa precipitij ibi.d. Eius ſtulticie ibi.c.eſt mons infeliciſſimus ibi.e.Eius exaltatio i malū ſuū ibi.f. Eſt periculoſa infirmitas ⁊ non de facili curatur.2.6.10.b.c.Eius deformitas.2.6.11.a.diuerſis comparatur.2.6.12. Eius diuiſio in interiorem ⁊ exteriorem.2.6.14.a.
Superbia eſt duplex intellectus ⁊ affectus.2.6.14.
Supbia intellectus.4.hꝫ ſpecies ibi ⁊ infra.
Superbus.6.mala facit:que oſtendunt eum credere bona ſua hēre a ſe non a deo ibi.b.
Superbia diſtiguitur ſm membra corporis 2.6.22.a.
Superbia affectus habet.2.ſpecies preſumptionem appetitum excellentie.2.6.18.
Superbia oritur de bonis nature fortune ⁊ gratie.2.6.38.a.
Superbiens de bonis ſuis eſt fatuus.
Supbire de ſanitate corpis ē fatuum.2.6.40.
Item de libertate corporis bonis naturalibus anime.2.6.44.
Supbia eſt timēda miniſtris eccleſie.2.6.45.a.
Supbia clauſtralium q̄druplex.3.6.47.
Superbie gradus.12.2.6.48.b.
Eius remedia 2.6.54.a.
¶ Subtulares curioſos portare eſt fatuū ⁊ diabolica adinuentio.2.6.27.k.
¶ Scientia deſcribitur ⁊ in quo differt a ſapientia.2.9.8.a.
Eius officium eſt cognoſcere mala preſentia ibi.b.Scientie decretorum defectus.2.9.15.h.
Scientie auaricia eſt deteſtabilis.2.4.23.a.
Scientie elemoſyna eſt neceſſaria ⁊ ⁊ precioſa ibi.b.
¶ Scripture diuine pſcrutatio valet ad bñ adiſcendum.1.5.10.c.qualiter perſcrutāda ibi.d.qualiter non intelligitur.f. Eius emēdatio.1.10.2.a.⁊ infra.
contempnitur propter ſcientiam decretorū 2.4.15.g.
¶ Scurilitas diſſuadetur ⁊ reprobatur tripliciter.2.9.24.a.
¶ Spes deſcribitur.1.3.1.a.cōmēdat.1.3.2.a dr̄ columna ancora galea:baculus ⁊ multa alia bona facit ibi.c.d.
Eius adiutoria.1.3.3.a.c.d.
Eius virtus.b.1.3.2.et aduerſantia.1.3.4.a.
Que debemus oſtenditur.1.3.5.a.
Spes dicitur commendabilis ⁊ deteſtabilis.1.3.6.a.
¶ Specula ſunt dei mandata.1.6.11.m.
¶ Spiritualia noluit deus eſſe annexa temporalibus in primitiua eccleſia.2.9.16.c.
Spiritus ſancti dona quare ſic vocentur ⁊ eorum efficacia ⁊ quot ſunt. quare ſupra bona.
¶ Sponſa nobilis eſt ſapientia.1.6.19.c.
Sponſa chriſti eſt anima ſcientia.1.9.13.c.
Sponſus anime ⁊ eccleſie deus.2.6.29.f.⁊ prima.4.2.k.
¶ Stabilitas commendatur ⁊.a.6.impeditur.1.7.13.d.
¶ Studium.3.impediunt.2.15.2.a.

Studere vel diſcere bene volentes.7.debent attendere ⁊ in ſe habere.1.5.10.a.per to.
Studens quod diſcit debet memorie cōmē dare.2.5.16.infra.
¶ Stulticia deſcribitur.1.5.11.a.eius ſpecies. 3.⁊.6.7.o.
¶ Stuprum q̄ graue ſit peccatum.2.3.2.g.
t Aberna eſt templum diaboli.2.9.22.g.
Taciturnitas indiſcreta eſt vitioſa.2.9.25.a.In prelatis eſt reprehenſibilis ibi.b.
¶ Tallias iniuſtas exigere eſt graue peccatū.2.9.12.a.
Eius damnum ibi.b.
Eius vilitas ibi.c.
¶ Tarditas diſſuadetur.2.5.11.
¶ Tedium vite ⁊ eius cauſe.2.5.26.
¶ Temporalium rerum vilitas.1.1.1.b.
Temporalia ſunt mala malis ⁊ bona bonis. 1.1.5.d.
Ea contempnentes diliguntur a deo.1.4.4.
Temporalia ſunt in oratione petenda a deo. 1.8.1.
Multiplicantur per orationem.1.8.27.d.
Temporalia non ſunt noſtra.2.4.7.h.Ea cuſtodire fatuum ibi.m.conſumuntur.m.
¶ Tēporis pretioſitas in duobus eſt.1.8.18.e.
Tēpus eſt bene expendēdum.2.5.3.g.per to.
Temporis conditionis ibi.h.
Tempora non ſunt obſeruanda.2.6.29.p.
Temporis intemperies tolleranda.2.9.3.f.
Temperantie officium ⁊ proprietates.1.6.1.a.eius nomē tripliciter accipit.1.6.2. Eius deſcriptio ⁊ commendatio.1.6.1.⁊ 4.8.
Eius partes ibi.5.a.
Temperationum multitudo ad deſperationem inducit.1.3.4.f.
Temperatio diaboli eſt valde ſubtilis.1.5.5.e
Earum impugnatio ⁊ vtilitates.1.7.11.b.c.d.
Temptationis diabolice ſpecies.1.7.11. Eius temeritas ⁊ deceptio ibi.f.g.
Eius inſidie potiſſime in conuerſis ibi.h.i.
Et quomodo reſiſtitur ibi.k.l. Eius adiutoria ibi.q.
¶ Theſaurus debet conſeruari.2.6.32.e.
¶ Tepiditas fugat caritatē ⁊ memoriā paſſionis.1.6.11.i.
Eius periculum.2.3.3.a.
Eius diffinitiones.2.5.5.b.
Eius mala que facit ibi.
¶ Timor dei valet ad bene diſcendum.diabolum ſuperat ⁊ plura bona facit.1.7.11.o.
Eius virtus ⁊ efficacia ibi.b.
Eius cauſe ibi.c.
Deſcribitur.1.9.3.Commendatur.1.9.4.
Eius ſpecies.1.9.5.b.c.
Timorem incutiunt.12.1.9.6.a. Item.10.que circa extremū iudicium attenduntur ibi.f.⁊ infra. Item conſideratio futurarum penarum ibi.q.
Timor adaptatur dono humilitatis.1.9.7.b.
Timiditatis cauſa eſt duplex.2.6.2.9.c.
¶ Tribulationibus electi gloriantur.1.7.7.c.
Ipſe faciunt.7.ſpecies meditationum.1.7.8.h.⁊ infra.
Tribulatio chriſti ⁊ ſanctorum confortat.1.7.8.c. Ipſe ſunt a deo in deo: ⁊ ad deum ducunt.1.7.6.a.non ſunt abijciende licet amare ibi.b.
Tribulatio debet condiri chriſti ſapore ibi.c.
Eius effectus ibi.d.g.n.⁊ per plura.10.14.a.
Ipſa virtutes iuuat ibi.h.
Eſt ſignum diuine miſericordie ibi.i.pficit virtutes ibi.k.
Et ſuccurſus a deo miſſus ibi.m.preponat ad contemplationem.1.9.13.b.
Eſt calix a virga dei.2.8.10.f.
¶ Triſticia in diuio ſeruitio deo diſplicet diabolo placet homini nocet.2.5.19.a.
Ad deſperationem inducit ⁊ deſiccat ab humore gratie.1.3.41.
¶ Turpitudinis timor ſignum eſt nobilitatis.2.6.42.f.
¶ Turpiloquium multa mala facit.2.6.23.
v Anagloria deteſtabilis.2.6.52.a.
Eius fatuitas ibi.b.
Eſt deo cōtumelioſa ⁊ homini nociua ibi.d.
Quibus comparatur ibi.e.
Eius remedia ibi.k.diuiditur ibi.g.
Eſt magne vilitatis ⁊ infelicitatis ibi.b.
¶ Vaſa electionis ⁊ gratiarum ſunt eccleſie miniſtri.1.10.14.a.⁊.2.6.46.b.
¶ Venialia puniunt in purgatorio.1.2.26.g.
Sunt vitanda.2.9.21.b.
¶ Ventus vrens eſt ſuperbia.2.6.8.b.
Ventus vanegloriae.2.6.52.f.
¶ Verecundia commendatur.1.9.5.d.
¶ Veritas diuiditur ⁊ deſcribitur.1.8.43.a.b.
Eſt amanda ⁊ nullo modo relinquenda ibi.b.

Eſt exoſa multis ⁊ impugnatur.ibi.e.poteſt ſu amento firmari.1.8.40.a.
¶ Uerba ſancta requirunt os mundū.2.9.1.c
Uerba ocioſa ſunt vitanda 2.9.21.a.
Uerba bona ſunt magne vtilitatis.ibi.e.
¶ Ueſtes ſuperfluas ⁊ curioſas habere eſt culpabile ⁊ verecundum.1.6.25.c.⁊.27.a.
Ueſtrum materia eſt multiplex.ibi.d
¶ Uiam dei non cito abripere fatuum eſt.
¶ Uictoria non eſt minus preſumenda durāte pugna.2.6.18.e.
¶ Uidue lachryme a deo exaudiunt.1.4.11.g.
¶ Uincens ſeipſum contra omnia eſt fortis.1.77.b.
¶ Uidicatio deſcribitur ⁊ cui competat oſtēditur.1.8.25.e.
Uindicare ſe eſt ſtultū.2.8.4.b.Eſt vilitas ibi.g.Item iniquitates multas operaṫ.1.8.5.a.
¶ Uirginitas quadruplex.1.6.11.a deſcribitur ⁊ commendatur ibi.b.c.aſſimilatur flori ibi.d.Eam conſeruantia ſunt.6.ibi.e.
Uirgines.6.habent timere.ibi.g.
¶ Uirtus commendatur.1.1.1.a.d.c.⁊.4.a.⁊ 9.a.⁊.11.a.Notificatur.1.1.2.a.
Uirtuoſus tripliciter ſibi vim facit.ibi.d.
Uirtus deſcribitur ⁊ eius vtilitates in deſcriptionibus oſtenduntur.1.1.3.a.
Eſt hois ⁊ operum ⁊ rerum tpalium.ibi.c.d.
Mala conuertit in bonum ⁊ eſt totum bonū hominis i vita iſta.ibi.e.Eſt bonum noſtrū poſſeſſio libera: ⁊ ſufficiens.1.1.6.a.
Eſt magne iocunditatis.1.1.7.a.
Cōparaṫ padiſo terreſtri ⁊ celeſti.1.1.8.a.b.
Eius gaudium excedit mundanum.ibi.c.
Eam habens.8.bona conſequitur.1.1.9.a.
Eſt magne virtutis ⁊ efficacie.1.1.h.a.
Earum triplex eſt ordo.1.5.1.b.
Uirtutes cardinales quare dicunṫ ſic.1.5.1.a.
Earū effectus ibi. Quibus ſimulantur ibi.c.
Uirtus iuuatur ⁊ pficiṫ tribulatiōe.1.7.9.h.k.
Uirtutes diuiduntur: ⁊ earū proprietates oſtēditur.1.8.26.a.
Uirtus quomodo acquiritur cum labore: in pro labore in prologo.a.
Uirtus deſpiciṫ ex ignorātia.1.1.1.c.i.per to.
Uirtus abſcondi debet.1.6.5.h.
¶ Uiri debent diligere vxores.1.4.12.a.
Eas debēt animo ornatu cōpeſcere.2.6.27.p.
Uiri ab vxoribus ſunt honorandi.2.6.50.f.
¶ Uirilitas ſiue ſtrenuitas eſt ſignū nobilitatis.2.6.42.e.
¶ Uiſio diuina eſt beatitudo ſanctoꝝ.1.3.f.
Uiſionis.3.ſpecies.ſ.corporalis.imaginatiua ⁊ intellectualis.1.6.15.m.
¶ Uita eſt triplex.1.1.h.d.
Uita bona facit bene ſtudere.1.5.10.a.
Uita preſens eſt locus certaminis ⁊ laboris 1.7.3.b.
Uita bona preparat ad orationem.1.8.10.b. ipſa laudat deum.1.8.17.d.
Uite preſentis mala.7.1.9.1.b. Item.7.alias ibi.c.Eius pericula.1.9.8.c.
Uita preſens locus miſerie.⁊ fletus.1.10.11.f
Item eſt locus exilij vallis miſerie lachrymarum ⁊ regio vmbre mortis.1.3.22.e.
Uita bona hominē facit iocundum.2.5.a.e.
Uitia ſunt vitanda.2.1.1.a.
Uitiorum vita eſt aſpera.2.1.4.
¶ Uoluptatem.12.diſſuadent.1.6.5.b.
Uoluptas.12.mala facit.ibi c.
Eſt prohibita.2.3.25.b.
Uoluntas ppria adūerſaṫ obediētie.1.8.14.a. deo diſplicet: diabolo placet: homini nocet: ibi.b.ipſa aufert pacem homini.1.10.21.c.
Uota indiſcreta non ſunt facienda.2.9.10.
¶ Uſura eſt deteſtabilis.2.4.10.a.f.
Uſurarij ſtultitie ibi.b.Eius iniquitates.ibi.c Toti curie celeſti cōtumeliā facit.ibi.e. Eius punitio.ibi.h. Eius ſpecies due.ſ.manifeſta ⁊ palliata ibi.i.
Uſura palliata.6.habet ſpecies ⁊ ⁊ fit.5.modis.2.4.10.i.
Uſurarij circa reſtitutiones: in.8.ſunt rephenſibiles: ibi.k.dꝫ reſtitui.3.cauſis.ibi.l.
¶ Unctio ſpiritus ſancti hominē inducit ad regnum.1.1.10.b.⁊.1.4.2.h.
Unctio qua vngebantur aaron ⁊ filij eius: ⁊ vaſa tabernaculi.de quattuor ſpeciebus conficiebatur.1.10.14.g.
¶ Uxores debent diligi a viris.1.4.15.a.
Uxor qualis eſt eligenda.1.6.17.b.
Uxor vnica hñda ⁊ nō plures ſimul.1.8.18.e
Uxores viros ſuos honorare tenenṫ.1.6.50.f.
C Chriſtus habuit veram naturaꝫ humanam.1.2.18.a.
xpī conſideratio confortat ⁊ roborat hominē.1.33.d.
xpo.compatiendum eſt.1.8.39.c.
xpm repellere per peccatum eſt magna culpa 2.4.21.m.
xpī humilitas in multis oſtenditur.1.10.5.b.
xpī paupertas.2.6.35.c.

I Dolatria diffinitur.1.2.8.a.
Ydolatria introducta ⁊ augmentata ⁊ eius ſpecies ⁊ gratuitas.1.2.8.c.d.
Ymagines ſcõꝝ adorare nõ eſt ydolatria.
Ypocriſis quãtũ ſit deteſtabilis.2.6.53.a.
Ypocrite difficile cõuertunt̃.3.⁊ rõne ibi.c.
Ypocriſis eſt homini nociua.d.
Ypocritis.7.malediciones iprecatur ſcriptura.ibi.e.
Ypocrita cõparat̃ ſymie ſepulchro ⁊ diuerſis alijs ibi.b.⁊ inf. Eius ſpẽs ſunt tres.2.6.53.f.
Z Elus differt ab ira p zelum.1.8.26.b.
Zelus deſcribit ibi. Cõmendatur ibi.c.
Zelus xp̃i ⁊ ſcõꝝ ↄtra pctm̃ oſtẽdit̃.1.8.2.a.b.
Zelus qualis eſſe debeat oñditur.1.8.29.d.
Zel⁹ id.ſcret⁹ multa mala facit.1.8.29.⁊ infra.

¶ Incipiũt capitula in tractatu de virtutib⁹.
P Reſens op⁹ hꝫ.v.ptes pncipales.
Prima de virtute in communi.
Secũda de tribus theologicis.
Tertia de quattuor virtutibus cardinalibus.
Quarta de donis.
Quinta de beatitudinibus.
Prima habet.xij.capitula.
In primo oſtenditur ꝙ expediat virtutem commendari.
In ſecundo nomen virtutis notificatur.
In tertio deſcriptiões ei⁹ ponunt̃ ⁊ exponũt̃.
In ſequentibus capitulis virtus cõmẽdatur.
Quarto capitulo tripliciter commendatur
Quinto oſtendit eẽ optimum pſentis vite ⁊ bonitas aliarum rerum.
Sexto oñdit eſſe noſtrum pprium bonum ⁊ poſſeſſio libera ⁊ ſufficiens.
Septimo oſtendit eſſe magne iocunditatis ⁊ magne dignitatis.
Octauo ſtatus virtutis aſſimilatur padiſo ter reſtri ⁊ celeſti ⁊ oſtendit precellẽtia virtutis ad gaudium mundanum.
Nono tangunt̃.8.q̃ faciũt ad gaudiũ v̾tutis.
Decio cõmẽdat̃ v̾t⁹ cõpatõe ad futura bõa.
Undecimo auctoritate ſuorum doctorum.
Duodecimo a multiplici ſuo effectu.
Scda ps opis pncipal̃ ſubdiuidit̃ in.4.ptes.
In prima tractat̃ de numero ⁊ ordine theologicarum virtutum.
In ſecunda agitur de fide.
In tertia de ſpe. In quarta de caritate.
De fide.
T Ractatus de fide habet.xix.capitula.
In pmo oñdit̃ ꝙ neceſſe ſit virtus fidei.
In ſecundo ponuntur fidei deſcriptiones.
In tertio oſtẽditur ꝙ vna ſit vera fides ⁊ ponũt̃ multa argumẽta ꝙ illa ſit fides xp̃iana
In quarto fides commendatur.
In quinto tanguntur articuli fidei. In.6. agitur de errore illoꝝ qui negant deum eſſe.
In.7.agitur de errore ydolatrie: i quo primo oñditur qd ſit ydolatria. Scdo tangitur de cauſis eius. Tertio de ſpeciebus.
Quarto error ydolatrie deſtruitur.
Octauo.c.de principali errore manicheoꝝ in quo auctoritates ⁊ rões qbus ipſi innitũtur. primo eis ſubtrahũt̃: deide ponũtur auctes ⁊ rationes qbus error ille directe deſtruitur.
Nono agitur de errore diſcernentium cibos.
Decimo de errore illorum qui dicunt veterẽ legem malam. Undecimo de errore illorũ qui damnant patres veteris teſtamenti.
Duodecimo tãgitur de.4.erroribus circa aias.
Tertiodecimo agitur de errore illo qui põit animas eſſe angelos apoſtatas.
Quartodecimo de errore illo qui ponit duas animas eſſe in corporibus humanis.
Quintodecimo de errore illo qui ponit aias omnes ſimul fuiſſe creatas.
Sextodecimo de errore illo q ponit aias de ſe inuicẽ traduci ſicut ⁊ corpa. Septiodecimo de errore q põit xp̃ꝫ ñ hũiſſe verã hũanã na.
Octauodecimo de errore illo q ↄdẽnat Joannẽ.8.in quo tanguntur.16.que pertinẽt ad commendationem Joannis.
Nonodeci.oñdit̃ trinitas ⁊ equalitas pſonaꝝ
Uigeſimo tanguntur.6.errores pertinẽtes ad dei iuſticiã ⁊ iniqꝫ ⁊ deſtruit prim⁹ error illorũ.ſ.error q negat filij dei incarnationem.
Uiceſimoprimo agit̃ de errore illorũ q dicunt animã ſimul perire cũ corpore:in quo imortalitas anime pbatur. Uiceſimoſecũdo de errore illo qui negat corporũ reſurrectionem.
Uiceſimo.iij.de errore illo qui dicit vnũquẽqꝫ poſſe ſaluari in ſua fide vel lege.
Uiceſimoq̃rto de errore illo qui negat eternitatẽ pene future. Uiceſimoquinto tangunt tres errores ⁊ agitur de primo illorum.ſ.de errore q dicit ꝙ nullum⁹ peccatum eſt veniale.
Uiceſimoſexto de errore illo ꝙ qñ dimittitur culpa dimittitur tota pena. Uiceſimoſepti. de errore qui dicit ꝙ ſuffragia eccleſie non

proſint mortalis.
Uiceſimoocta. de cauſis errorum.
Uiceſimonono, de diuerſitatib⁹ fidei i q̄.6.p/prietates tāgunt̄ q̄ fidē reddūt cōmēdabilē.

¶ De ſpe.

T Ractatus ſpei.vi.habet capitula.
In primo ponuntur deſcriptiões ſpei.
In ſecundo eius cōmendationes.
In tertio agit̄ de adiutorijs ſpei in quo diſtinguntur.4.genera meditationum.
Prima eſt directe in deum.
Secūda circa ea q̄ p deo agim⁹ vl' ſuſtinem⁹
Tertia circa dei beneficia. Quarta circa ſcōꝝ merita q̄ ſubdiuidit̄ in.4.ſpēs q̄rū prima eſt reſpectu mediatoris. ſa eſt reſpectu mediatricis.ſ.btē ꝟginis.tertia reſpectu angeloꝝ.quarta reſpectu omniū ſcōꝝ: vbi ſo agit̄ de ſecunda ſpē hāꝝ victimaꝝ ꝯſiderationū multū habet̄ de miſīcordia btē ꝟgis.
In.iiij.agit̄ de his q̄ ſpei aduerſant̄ vbi tāgit̄ de triplici ꝯfidētia mala ⁊.4.cāis dſpatiōis.
Quinto agit̄ de rebus ſperandis vbi btitudo deſcribit̄.⁊ tāgūtur.12.gb⁹ cognoſcitur magnitudo future glorie.⁊ de.12.fructib⁹ ligni vite multiplici materia futuri gaudij ⁊ d differentia futuri gaudij ad p̄ſens ⁊ de.12.ſtellis que ſunt in corona ſpōſe. Sexto agitur de diuerſitate ſpei.

¶ De caritate.

T Ractatus de caritate habet.18.capitu.
In p̄mo caritas d̄ſcribit̄. In ſo ꝯmē.
In.iiij.agit̄ de his q̄ incitāt ad amādū deū.
Quarto.vij.tanguntur q̄ ad h̄ valet vt aliqs ametur a deo. Quīto agit̄ d mō amādi deū.
Sexto de ſpecieb⁹ diuini amoris. Septio de ſignis eius. Octauo de his que incitant ad amandum proximum. Nonum de his que incitant proximū vt amet nos.
Decimo de modo amandi proximum.
Undecimo tanguntur ſpēs amoris primiſ ⁊ agitur de prima.ſ.de amore parentum.
Duodecimo de amore int̄ viꝝ ⁊ vxorē ⁊ tāgūtur q̄ ad hūc amorem hominem inducunt.
Tertiodecimo agitur de amore beſtiarum.
Quartodecimo d amore inimicoꝝ vbi tāgūtur.viij.q̄ ad hunc amorem hominē īducūt.
Quītodecio agitur vera amicitia vbi tāgūtur 4.attendenda in electione amicoꝝ ⁊.xij.ptinentia ad veram amicitiam.
Sextodecimo de ordine caritatis vbi diſtinguitur quadruplex ordo eius.
Septimodecio de his q̄ aduerſantur caritati
Octauodecimo de gradibus caritatis.

T Ertia pars tractatus p̄ſentis opis ſubdiuiditur in.vi.partes.
In prima oſtenditur quare virtutes.4.dicūtur cardinales ⁊ tangitur de numero earū.
In ſcda agitur d prudētia. In.iij.d tpantia.
In q̄rta de fortitudine.
In q̄nta de iuſticia.
In ſexta ponitur diuiſio ꝟtutū ſꝫ Macrobiū.

¶ De prudentia.

T Ractatus de prudentia h̄ꝫ.7.capitula.
In p̄mo nomē prudentie diſtinguitur.
In ſo prudētia deſcribitur ⁊ oſtēdit̄ quō prudentia virtus ſit cum videatur eſſe ſcientia.
Tertio agitur de diuerſis officijs prudentie vbi tanguntur.12.ſtulticie pugne ſpūalis.
In quarto prudentia cōmendatur.
In q̄nto agitur de ſpēb⁹ prudētie.vbi triplex diuiſio ei⁹ pōitur.ſcdo agitur d meoria ⁊ obliuione. Tertio de prudentia: Quarto tangitur q̄daꝫ diuiſio.prudentie ſm Senecā ⁊ diſtinguitur q̄druplex ordinatio. Quinto diuiditur prudentia i ꝓuidētia circūſcriptionē cautionē docilitatē ⁊ agitur d illis ⁊ de docilitate dupliciter. Primo put ad eā ptinet docere ⁊ tāgūtur.12.q̄ faciūt ad hoc ꝙ aliqs debito nō doceat̄ ⁊ tria q̄ doctor dꝫ attēdere in ſua doctria. Scdo agitur de docilitate put ad eā ptinet addiſcere ⁊ tanguntur.7.q̄ valēt ad hoc vbi aliquis bene addiſcat.
In.6.de his q̄ aduerſant̄ prudētie vbi tāgūt̄ 12.ſtulticie illoꝝ qui peccant mortaliter.

¶ De temperantia.

T Ractatus de tēperantia h̄ꝫ.18.capitu.
In primo oſtenditur ordo cardinalium virtutum ad inuicem.
In ſecūdo nomē tēperantie diſtinguitur.
In.3.tēperātia deſcribitur. In.4.cōmēdatur
In q̄nto pōitur diuiſio tēperantie ſm Tulliū ⁊ agitur de p̄ma ei⁹ ſpēs.ſ.ꝯtinentia vbi tangūtur.12.q̄ nobis diſſuadent inordinatum amorem voluptatum ⁊.12.dāna que nobis faciunt voluptates.
In ſexto agitur d clemētia ⁊ oſidit̄ q̄d ipſa ſit ⁊ ꝙ p̄ncipi maxie ſit neceſſaria ⁊ tāgūt̄.4.q̄ poſſunt incitare p̄ncipes ad clementiam.
In ſeptimo agitur de modeſtia.
In octauo diuiditur temperantia put attenditur circa delectationes ſenſuum.
In.9.agitur d ſobrietate vbi nc mē ſobrietat[illegible]

Primo diſtinguitur. Secũdo ſobrietas cõmendatur. Tertio de officijs eius tangitur.
10 Undecimo diuiditur temperantia que attenditur circa delectationes ſecũdum tactum & pars illa tẽperãtie q̃ pertinet ad membrũ generatiõi deputata deſcribitur & cõmẽdatur.
11 In nono agitur de virginitate vbi. Primo nõ virginitatis diſtinguitur. Secundo virginitas deſcribitur. Tertio cõmẽdatur. Quarto tanguntur. vi. que timenda ſunt virginibus. Quito agit de triplici aureola. ſ. pdicatoꝝ virginũ & martyꝝ & tãgũtur. v. cãe pp quas multũ cõpetũt officio pdicationis abrenunciatio poſſeſſionũ. In. 12. agit de caſtitate cõiugali. In. 13. de caſtitate miniſtroꝝ eccleſie: vbi. 8. cãe tãguntur quare caſtitas multũ eis competit. In. 14. deſtruitur error eoꝝ qui matrimonium dãnãt. In. 15. matrimoniũ commendatur. In. 16. tanguntur de mõ cõtrahẽdi matrimoniũ. In. 17. oñditur q̃ opus carnale ſit illicitũ q̃ & licitũ vbi. xi. tanguntur que faciũt ad hoc vt opus carnale fiat ſine culpa & meritorie: & v. que requirũt inſeparabilitatẽ matrimonij. In. 18. tangitur de temperantia delectationũ ſecundum viſum & auditum & olfatum.

De fortitudine.

Tractat⁹ de fortitu. ſubdiuidit̃ in. x. ptes. In prima nomen fortitudinis diſtiguit̃. In ſecunda fortitudo deſcribitur. In tertia cõmẽdatur. In q̃rta. 12. tãgũtur q̃ iuuãt fortitudinẽ. In q̃nta diuiſiões fortitudinis ponũtur & numerus ſpẽrũ oñditur & de prima ſpẽ. ſ. de ſecuritate agitur vbi multa ſolacia ↄtra mortẽ & alia terribilia adiũgũtur: vbi et tãgitur de amore inordinato & de ſecuritate cõmendabili & reprehẽſibili. In. vi. agitur de patientia q̃ pars ſubdiuiditur in. 6. capi. In primo patiẽtia deſcribitur & merita ei⁹ tangũtur & nomẽ ei⁹ diſtiguitur. In ſo patiẽtia commendatur. In tertio agitur de his que iuuant patientiam vbi agitur de tribulatione & oſtenditur eius multiplex vtilitas. In quarto diuiditur patiẽtia: ĩpatiẽtiã de me correctionis hũane pſecutiõis & demonũ ĩpugnatione & oſtenditur vtilitas egritudinum. In q̃nto agitur de temptationibus vbi primo oñditur q̃ demões ĩpugnãt hoies. ſo oñ ditur vtilitas temptationum. tertio tangitur de varijs modis impugnandi quos habet temptatione. quarto de modo repugnandi q̃ debet habere qui temptatur & oſtenduntur eis qui temptantur. 8. adiutoria. In ſexto ponũtur alie diuiſiones patientie. In ſeptima parte agitur de cõſtantia vbi tanguntur. vi. que pertinent ad conſtantiã iter. alia. vi. que pertinent ad inſtabilitatem. In. 8. agitur de perſeuerantia vbi ipſa deſcribitur & commendatur. In. 9. agitur de magnanimitate. In. 10. de fiducia & magnificentia vbi vtraq̃ deſcribitur & officia magnificẽtie tam in pace q̃ in bello oſtenduntur.

De iuſticia.

Tractat⁹ de iuſticia ſubdiuiditur in. 16. ptes. In prima nomẽ iuſticie diſtiguit̃. In ſecunda iuſticia deſcribitur. In tertia commendatur. In quarta diuiſiones eius ponuntur. In quinta agitur de latria & religione: put Tullius religionem ſumit vbi vtraq̃ deſcribitur latria vero commendatur & diuiditur & de partibus eius agitur & quadruplex officium religionis tangitur. In. vi. agitur de dulia vbi nomẽ dulie diſtinguitur & tangitur de ſpeciebus eius & error eorum qui dicũt eccleſiam ydolatrie circa ſanctos: & imagines eorum deſtruitur. In. 7. pte agit̃ de orõne q̃ ps ſubdiuiditur i. x. capi. In primo nomẽ ordinis diſtiguitur. nis diſtinguitur. In ſo deſcribitur. In tertio cõmendatur. In quarto agitur de pparatiõe ordinationis. In. 5. de ĩpedimẽtis ipſi⁹. In. 6. oñditur q̃ ſit orãdum. In. 7. vbi ſit orandũ. In. 8. q̃ñ ſit orãdũ. In. 9. q̃ de orone ſit petẽdũ. In. x. agit̃ de ſpẽb⁹ orõnis. In. 8. pte agitur de laude dei vbi. 7. tãgũt̃ nomẽ laudẽ dine. In. 9 agit̃ de grãꝝ actiõe deo exhibenda vbi tãgũtur. 8. incitãtia ad grãꝝ actiõem & tãgũtur bñficia p quibus hõ dꝫ regratiari deo. In. x. pte agit̃ de obia q̃ ſubdiuiditur. in. 7. c. In primo obediẽtia deſcribit̃. In ſo ↄmẽdat̃: In. 3. agit̃ de his q̃ iuuãt ob ediẽtiã. In. 4. de gradib⁹ obediẽtie. In. v. de ptib⁹ obie. In 6. de hiis q̃ aduerſãtur obediẽtie vbi tãgũt̃ In. 12. mala que ppria volũtas facit homini. in. 7. deſtruitur error eorũ qui dũt deo eẽ obediendũ & nõ homini. in. xi. pte agitur de 11 diſciplina que pars ſubdiuiditur in. 7. cap. in primo vnde diſcipline diſtinguitur. in ſecundo tangitur de his que incitant ad correctionem faciendam.

In tertio ponunt̃.8.īpedimēta correctionis.
In quarto agit̃ de modo agendi correctionē.
In quinto de his que incitāt ad libenter reci‑
piendum diſciplinam vel correctionem.
In ſexto de partibus diſcipline vbi agit̃ de ie
iunio ꝙ primo commendatur.
Secundo de ſpeciebus eius tangitur. Tertio
de his que debet etiam ipſum committari.
In.7.capitulo.1.deſtruitur error qui dicit nul
lum eſſe excōicandum. ſecundo error qui di
cit maleficos nō eſſe puniendos pena tpali.
In.12.pte agit̃ de iniqtate ⁊ tangit̃ de pietate
prout Tullius ⁊ Macrobius eā accipiunt.
In.13.parte agitur de gratia vbi oſtendūtur
que ſint cauēda danti vel recipienti bñficia
⁊ tangit̃ de venditiōe. In.14.agit̃ de miſe
ricordia que ſubdiuiditur in.7.capitulis.
In pᵃio miſericordia deſcribit̃. In ſcd̃o cōmē
dat̃. In tᵗio agit̃ de his q̄ inuāt miſīcordiā.
Quarto ponunt̃ diuiſiones ptinētes ad eam
vbi agit̃ de opibus miſericordie ꝙ ordinent
primo de ſpūalibus vbi tāgunt̃.viij.icitātia
ad compatiendum crucifixo pro nobis: de‑
inde de corporalibus.
In qnto oñdit̃ de quo ſit elemoſyna faciēda
In.6.cui ſit dāda. ¶ Septimo quō ſit dāda.
In quintadecima parte agit̃ de veritate vbi
deſtruitur error qui dicit nullam veritatem
iuramento eſſe firmandam.
In ſextadecima pte agit̃ de fide ſeu fidelitate

¶ De donis.

T Ractat⁹ de donis ſubdiuidit̃.i.xij.ptes.
In prima oſtendit̃ quare dona vocent̃.
In ſecunda dona cōmendantur ⁊ numerus
eorū manifeſtatur. In tertia agit̃ de timo
re que pars ſubdiuiditur in quattuor.cap.
In primo timor deſcribit̃. In ſo cōmendat̃.
In tertio agitur de ſpeciebus timoris.
In quarto.12.tangunt̃ que incurrūt timorē.
Itē tangūtur.20.attendenda circa extremum
iudiciū ⁊ agit̃ de varietate ⁊ acerbitate pe‑
narum infirmitate infernalium.
In quarta parte agitur de dono pietatis.
In quinta de dono ſcientie.
In.vi.tangitur de dono fortitudinis.
In.7.agitur de dono conſilij.
In.8.12.tanguntur: in quibus primum con‑
templatiua reſpectu actiue.
Nona diſtiguit̃ ɔtēplatio a ſimili ɔſideratio
ne ſeu meditatione ⁊ cogitatiōe ⁊ tangit̃ de
ſpēbus cōſiderātiōis ⁊ ɔtēplatiōis ⁊ primo
ponunt̃ q̄ dicit. R.vᵗ hac materia i libro de
ɔſideratiōe in ſecūdo que dicit Ricardus de
ſancto victore in libro de contemplatione.
In.x.parte tanguntur.xij.que preparant ad
diuinorum cōtēplatiōnē ⁊.viij.gradus ſecū
dū.B.quibus viri cōtemplatiui aſcendunt.
In.8.gradus ſecundum Aug. ⁊ diſtinguūtur
diuerſa genera viſionum.
In.xi.parte agitur de dono intellectus.
In.xij.de dono ſapientie.

¶ De beatitudinibus.

T Ractat⁹ de btītudinibus ſubdiuidit̃ i
xij.ptes.
In prima btītudo deſcribit̃.
In ſcd̃a.5.tāgunt̃ attendēda ⁊ admiranda cir
ca doctrinā illā que eſt cōpendiū noue leg.
In tertia primo oſtēdit̃ qd̄ ſit pauptas ſpūs.
Scd̃o quomodo pauperes ſpiritu ſtāt beati.
Tertio quomodo regnum celorum ſit eorum
Quarto cui dono paupertas ſpūs adaptetur.
In quarta parte agitur de humilitate que ſub
diuiditur.i.5.
In pᵃio hūilitas deſcribit̃. In ſcd̃o ɔmendat̃
In tertio agitur de cauſis humilitatis.
In.iiij.de ſignis ipſius In qnto ponunt̃ di
uiſiones ad humilitatem pertinentes.
In.v.parte agitur de paupertate.
In.6.de māſuetudīe vbi oñdit̃ q̄ ſit māſuetu‑
do: ⁊ tāgunt̃.16.ptinētia ad ei⁹ cōmēdatōez.
In.7.parte agitur de luctu.q primo deſcribit̃.
Secundo ſpēs eius diſtinguuntur.
Tertio luctus commendatur.
Quarto impedimento lachrymarū tāgūtur.
Quinto oſtenditur cui dono aptetur.
In.8.per.agit̃ de eſurie iuſticie. In.9.tāgū‑
tur de miſericordia. In.x.agitur de mūdi
cia cordis vbi mundicia primo deſcribitur.
Scd̃o tangit̃ de his q̄ eā efficiūt vel cuſtodiūt
Tertio tanguntur.5.cauſe ꝓpter q̄s mūdicia
maxime decet miniſtros eccleſie.
Quarto tāgūtur xij.q̄ faciūt ad cōmēdatiōez
imūdicie. Quito agit̃ de ptibus mūdicie
Sexto ꝙ donū ei adaptet̃. In.xi.pte primo
deſcriptiōes pacis ponūt̃. Scd̃o ɔmēdatōes
Tertio tanguntur.12.q̄ valēt ad pacē hūdā
Quarto tangitur de his q̄ paci aduerſantur
Quinto ponūtur diuiſiōes ad pacē ptinētes
Sexto oſtenditur quid ſit beatitudo illa que
commendatur verbo illo beati pacifici.
Septimo quare pacifici ſint beati.
Octauo ꝙ donum huic beatitudini aptetur.
In.xij.pte tanguntur de patiētia pſecutionū

¶ Reuerendi in chriſto patris ac eximij ſacre theolo-
gie doctoris fris. Guilhelmi paraldi. ep̄i
Lugdunenſis. ex ſacro ordine predicato-
rum. In Summā ſuā de virtutibus ⁊ vi-
cijs. Prologus. Feliciter Incipit ⁊c̄.

Um circa vtilia ſtu-
dere debeamus. ex-
emplo ſalomonis di-
cētis: cogitaui in cor-
de meo abſtrahere a
vino carnem meam
vt aiam meā trāſfer-
rem ad ſapiam deui-
taremq̄ ſtultitiā do-
nec viderē qd eēt vtile filijs hoiuz. Eccle.
ij. Utilia etiā docere debemus exēplo dn̄i
dicētis. Iſa. xlviij. Ego deus tuus docens
te vtilia. virtutibus ꝟo nihil ſit vtilius in
hac vita hoibus. Sap. viij. Circa virtutes
ſpecialiter verſari debet ſtudium ⁊ doctri-
na. Precipue cum ſine ſtudio ⁊ doctrina
virtus vix vel nunq̄ haberi poſſit. Sen̄.
Uirtus ſine ſtudio ſui eſſe nō poteſt. B. p̄-
mum. opus ꝟtutis eſt doceri. Uirtus cum
humilitate vult doceri: cum labore queri.
cum amore haberi: nec aliter vel doceri: vł
queri: vel haberi pōt. Item Sen̄. Cito ne-
quitia ſurrepit: difficile virtus inuenta eſt:
ducem rectorēq̄ deſiderat: ſine mgr̄o vix
addiſcitur. Item erubeſcimus diſcere bo-
nam mentē: ⁊ turpe eſt huius rei querere
mgr̄m: deſperādū eſt poſſe caſu tatū bo-
num nobis effluere. Precipua pars philo
ſophie eſt que circa virtutē verſatur ſtudi-
oſis minime negligenda. Unde Sen̄. di-
b cit philoſophiam ſtudiū eſſe ꝟtutis. Ideo
ego minimus de ordine fratrū predicatoꝝ
deſideraui colligere aliqua q̄ diffuſa i ſcri-
pturis inueniuntur de virtutibus. Et cum
diſſuaderet mihi ingenij paruitas ⁊ mate
rie difficultas: materias. n. grādes ingenia
parua nō ſuſtinent: vt ait Hierony. preua
luit ſupioris auctoritas q hoc onus mihi i
iunxit: cui nō auſus fui ꝯtradicere: ſciēs ꝙ
ois poteſtas a deo eſt: ⁊ qui poteſtati reſi-
ſtit dei ordinatōi reſiſtit. Ro. xiij. Et i me
moria habēs illud ꝟbū ſaluatoris. Mat.
x. q vos audit me audit: ꝟbā a miſtro eius
dictū hūi ac ſi de celo ſonuiſſet. Fiduciā
ḡ habēs i dō ꝙ vellet mihi miſtrare: qd̄ p
miniſtrum ſuū a me dignabatur exigere:
cuȝ tn̄ ſcirē me niſi ab ipſo hec habere nō
poſſe. In caſſum. n. laborat i doctrina vir-
tutū: qui aliūde eā ſperādā putat q̄ꝫ a dn̄o
ꝟtutū. Ad gliam dn̄i nr̄i Ieſu xp̄i q ē vir
tus ⁊ ſapia dei p̄ſs auſus ſuȝ aggredi tra
ctatū virtutum ad vtilitatē humilium.
¶ Supbi. n. dimittendi ſunt ſibi: q2 ſepo
tum eſt ꝯuiuiū eoꝝ. Oſee. iiij. dedignant
. n. ſedere ad cōem mēſam cū alijs ſcripta
cōia ꝯtēnentes. Uñ eo ipſo ꝙ aliqua ſcri
ptura humilibus publicat ſupbis abſcō
ditur. ¶ Facies. n. eoꝝ nimis inflata: nō
ſinit eos videre que ab alijs videt̄. Mat.
xj. abſcōdiſti hec a ſap. ⁊ pru. ⁊ re. e. par- c
uulis. ¶ Supbi erubeſcunt aliqd dicere
ex quo ſemel dictū eſt. Cū tn̄ dicat Sen̄.
ꝙ nunq̄ nimis diſcit: qd̄ ſatis nō diſcit.
Quibuſdā remedia demonſtrāda: qbuſ-
dam occultāda ſunt. Grego. oꝫ ſepe remi
niſci: qd̄ mundus cogit obliuiſci. ¶ Su-
pbi nolunt aliqd dicere: poſtq̄ bene illud
ſciūt: cū tn̄ Socrates ingrenti cuidā qūo
poſſet optime diſcere dixerit. Si nihil di
xeris: niſi qd̄ bene ſcieris. Aug. in li. de vti
litate credendi. Mibi hoies qbus cogni-
ta vileſcūt: ⁊ nouitatibus gaudent: liben
tius diſcūt q̄ꝫ norunt: cum cognitio ſit fi-
nis diſcendi: malunt veſci q̄ ſaturari: cuȝ
finis voluptatis ſit nec eſurire nec ſitire.
¶ Nec ſolum de ſcriptur[is] ſacris: teſtimo
nia volui aſſumere in ope iſto ſed etiam
de ſcripturis phoꝝ. Iuxta verbum Sen̄.
In aliena caſtra trāſiens nō tanq̄ tranſ-
fuga: ſed tanq̄ explorator nec hoc repre-
hēſibiliter. Sicut. n. dicit. Augu. in li. de
doctri. xp̄iana. Si philoſophi aliqua for
te vera ⁊ fidei nr̄e accōmoda dixerūt: nō
ſolū formidanda nō ſunt: ſed ab eis tāq̄
ab iniuſtis poſſeſſoribus in vſum nr̄ȝ vē
dicanda. Et Exo. xij. egyptij ab hebreis p̄
cepto dn̄i ſpoliantur. ¶ In principio ꝟo
opis de virtute in cōi aliqua tangere vo-
lui. ¶ Scd̄o ꝓſequemur de tribus virtu
tibus theologicis. ¶ Tertio de q̄ttuor car
dinalibus. ¶ Quarto de donis. ¶ Qui-
to de btitudinibus. ¶ De virtute in com
muni. ſiue gratia. Primum.

I ſeparaueris p̄cioſum a vi
li: q̄ſi os meum eris. Ier. xv.
f Precioſum eſt aia. Prou.
vj. mulier aiam viri p̄cioſā
rapit. Ideo filius dei ſe ip̄m
p̄cium aiaꝝ poſuit: ne aie nobis vileſce-

rent. Precioſe etiã ſunt virtutes. B. vere diuitie nõ ſũt opes: ſed virtutes quas ſecũ ĩm cõſciẽtia portat: vt in ꝑpetuũ diues fiat. Vile vero eſt corpus: aut. n. pondꝰ atq; pena eſt: vt ait Señ. imo qđ plus ẽ: ſaccus eſt imundicie ⁊ materia ꝓpinq vermium. j. Mach. ij. Glia impij ſtercꝰ ⁊ vermis: glia impij vocat̃ corpus. Uilia etiaz ſunt bona tpalia etiã que p̃cioſiora vidẽtur. Aurũ. n. ⁊ argẽtum. ſm. B. in quodã ſmone de aduentu: ſunt terra rubra ⁊ alba que ſolꝰ error hoĩuz facit aut magna reputat p̃cioſa. Sap. vij. Omne auꝝ in compatiõe ipſius arena eſt ex. ⁊ tanq̃ lutum ex. ar. in con. illius. Precioſum a vili ſepat qui p̃cioſitatẽ vtutum oñdit: ⁊ tpalium vilitatẽ. Et aiam ab amore tpalium ſegregat ⁊ ad amorem virtutuz inducit. Et talis. q̃ſi os dei eſt. Saluator. n. os ſuũ apiens doctrinã ſuã a ɔtẽptu tẽporaliũ inchoauit di. Mat. v. Bti paupe res ⁊c̃. Et de amore vtutis ſubdit: bti qui eſuriunt ⁊ ſi. iu. ⁊c̃. Uñ doctrina q̃ contẽptũ tpalium inducit ⁊ ad amorẽ virtutis allicit: q̃ſi pceſſiſſet ex ore dei habenda ẽ. Frater guido cartuſienſis. Rõnalis creature vera pfectio eſt: vnãquãq; rem tanti hr̃e quãti hñda eſt. Señ. Quid tã neceſſarium: q̃ p̃cia rebus imponere. Eiuſdem Señ. Tres ſunt partes moralis doctrine. Prima rebus dignitates diſtribuit ⁊ p̃cia imponit: maxie vtilis. Scđa impetuꝫ animi repmit. Tertia actõem regit oñdens qñ vnũqđq; ⁊ vbi: ⁊ quẽadmoduz agi debeat. Ideo cõmẽdatiõi virtutis in hac pͥma pte opis inſiſtemus: vt eiꝰ p̃cioſitas appeat: ⁊ vt ad amorẽ eius hoĩes alliciant̃. Magna. n. ps bonitatꝫ eſt: vt ait Señ. velle fieri bonũ. Et Aug. ſocratꝫ ſententia eſt. Quibus hoĩbus ſatis pſuaſum eſſet vt nihil mallẽt ſe eſſe q̃ bonos viros hijs reliquã facilẽ eẽ doctrinã. ¶ Uirtus cõmẽdatione indiget: qꝛ eſt theſaurꝰ abſcõditus in agro cordis: q iđ nõ queritur qꝛ ignorat̃. Mat. xiij. Et etiã vel vt lapis p̃cioſus q ɔculcat̃ ab hijs a qbus virtus eiꝰ ignorat̃. Eccle. vj. Quaſi lapidis vtus pbatio erit in illis h̄ di de ſapia q̃ eſt ſapore vtutũ ɔdita ſciẽtia: quã reprobant ⁊ deſpiciũt q eiꝰ vtutẽ nõ agnoſcũt. Mat. vij. Neq; mittatꝫ margaritas añ porcos ne forte ɔculcẽt eas pedibus ſuis. ¶ Ex ignorãtia p̃cioſitatis virtutꝫ accidit q̄ ipſa a deo deſpicit̃: q̄ ſi eſſet venalis: nõ inueniret q eã emeret. Señ. Bona mẽs non ɔmodat̃ nec vẽdit̃. Et puto ſi venalis eẽt nõ hr̃et emptorẽ: at mala q̃ttidie emitur. Greg. Carnaliũ mẽtes bona pẽſare non valẽt niſi q̃ carnalr̃ vidẽt. Aug. Uix ẽ aliqs q diligat interiora bona q̃ ſola diligenda ſunt: ceteris aũt ad neceſſitatẽ vtẽduꝫ nõ ad gaudiũ pfruendũ eſt. ¶ Uirtꝰ qꝛ nõ agnoſcit: iđ a deo nõ petit: nec accipit q patus eſt eã dare: ſi eſſet q deſideraret eã accipe. Hebre. xij. Cõtẽplantes ne qs deſit grĩe dei. Et. j. pe. j. Sperate in eaꝫ q̃ offert vob grãm. Extẽtã hꝫ deus manuꝫ ad largiẽdũ bõa ſpũalia: ſꝫ ñ ẽ q aſpiciat. Oẽs. n. ad ſiniſtrã aſpiciũt vt ĩde. tpalia recipiãt. ¶ Cõmẽdatõi vo vtutis aliq̃ q̃ ptinẽt ad eius notificationẽ ꝑmittemꝰ.

¶ De notificatione virtutis. ij

Notandũ ẽ q̄ nomẽ virtutꝫ antiquitus fuit ſolius fortitudis vt ait Tullius. Rõ huiꝰ h̄ eſt: qꝛ nõ ſtatiꝫ inotuit hoĩbus virtuoſitas aliaꝝ virtutũ: ſed virtuoſi ſp appuerũt q laboribus ⁊ doloribus nõ facile vinci potuerũt. Sꝫ poſt: experiẽtia docuit aĩum hr̃e multa certamina ɔtra diuitias delitias ⁊ honoreſ q̃ꝝ victoria difficilis eſt ⁊ vtilis: vñ ⁊ virtuoſi noiati ſunt: q tales vincere potuiſſent. ¶ Itẽ notandũ q̄ nomẽ vtutis in canone ſacre ſcripture: vt frequẽtius ſumitur p fortitudine: vel p potẽtia: vel p ope miſericordiali. Raro aũt put h̄ de ea intendimus. ſꝫ qđ phi in morali doctrina virtutẽ vocãt: ſcriptura ſacra vt frequẽtiꝰ grãꝫ nominat. Rõ aũt huiꝰ diũſitatis h̄ ẽ: virtus duplicẽ hꝫ cõparationẽ. Unã ad id a quo eſt. ſ. a deiliberitate cuiꝰ donũ ẽ: ⁊ ſic dicitur grã. Et eſt grã bonũ a deo gratis datũ: habentẽ ſe deo gratũ faciẽs ⁊ opus eius deo gratũ reddẽs. Aliã ɔparationeꝫ hꝫ virtus ad id qđ ab ea eſt. ſ. ad opꝰ ſuũ: ⁊ ſic vocat̃ virtus: ⁊ ſic nominãt eaꝫ phi. faciẽ hñtes ad donũ dei: ⁊ dorſuꝫ ad datorem. Aug. iiij. ɔfeſ. Dorſuꝫ hẽbam ad lumen: ⁊ ad ea q̃ illuminãt faciẽ: ⁊ ipſa facies qua illuminata cernebã: nõ illuminabat. Phi fuerũt ꝓpe glie amatores: ⁊ diuine glie neglectores: de ꝓprijs viribus ɔfidentes: ɔditori ſuo grãs nõ agẽtes: ſm illud dictũ. Ro. j. Nõ ſicut deũ glificauerit

ant gr̃as egerūt: ſed euanuerūt in cogita
tōibus ſuis. Scti ṽo faciē hn̄tes ad lumē
in lumine dei agnoſcūt inſufficientiā ſuā
ij. coꝛ. iij. Nō q̄ ſufficiētes ſumus cogita-
re aliq̄d a nobis q̄ſi ex. n. ſ; ſuf. n. ex dō ē.
Jtē agnoſcūt boni ad qḋ tendim⁹ emi-
nentiā. ſupꝛa vires. n nr̄as eſt: vn̄ ſup il-
lud Mat. xj. Regnū celoꝝ vim patit̃ ⁊c̄.
dicit. glo. Grādis violētia eſt in terra na
ſci: ⁊ celū capē: ⁊ hie p virtutē qḋ p natu
rā nō poſſum⁹. Agnoſcūt etiā hoſtiū inui-
ſibiliū p̄eminentiā ſ; ptātem ⁊ ſtatū ma
licie. Job. xl. Nō eſt ptās ſup terrā q̄ cō-
paret̃ ei: nos q̄ſi locuſte ſum⁹ ⁊ ipi q̄ſi gi-
gantes. Numeri. xiij. Vidim⁹ mōſtrū fi-
lioꝝ enach. de gn̄e giganteo q̄bus ꝯpara
ti q̄ſi locuſte videbamur. Origen̄. Vult
dn̄s Jeſus materiales res facere vult. n.
de locuſtis ſupare gigātes: ⁊ de hijs q̄ in
c terra ſunt: celeſtes vincere neq̄tias. ¶ Jtē
ſcti intelligūt adiutoriū gr̄e a deo eis eſſe
neceſſariuz: vt ſine eo nihil poſſint neq;
bonū agere neq; tueri oz. n. gr̄am p̄ueni
re vt velint ⁊ ſbſeq ne inaniter velint ſm
Greg. Parū. n. pdeſt hōi bonū velle niſi
tēptanti poſtea poſſit reſiſtere ⁊ tueri bo
nū qḋ acq̄ſitum eſt: oīa deo attribuunt ⁊
radicē meriti: virtutē. ſ. ⁊ p̄miū: nō viden
tes nec in ſe nec in alio bonuz aliqḋ niſi
gr̄am dei. j. Coꝛ. xv. Gr̄a dei ſu; id qḋ ſu;
Et Jo. teſtat̃ ſe vidiſſe ieſum plenū gr̄a.
Jo. p̄mo. Et angelus mariā plenā gr̄a no
minat. Luc. p̄mo. Et gabꝛiel monet natū
ex ſterili. Jo. vocari: qḋ gr̄az ſonat. Luc.
p̄mo. Alia ex ſe ſterilis ſm naturā nō po-
tens ad meritū regni eterni: gr̄am dei re
putare debet tam meritū q̄ p̄mium. Ro.
xvj. Gr̄a dei vita et̃na. Glo. Cōſitēdū ē
gr̄am dei vitā et̃nam vocari: q: huis me
ritis reddit̃: q̄ gr̄a ꝯtulit hōi. Simile. Jo.
j. Gr̄am pꝛo gr̄a: ⁊ initium boni ⁊ finis
gr̄a eſt. Aug. in li. de coꝛrectōe ⁊ gr̄a. De-
ſiderare auxiliū gr̄e: initiū gr̄e eſt. Ps.
Qui coꝛonat te in mīa ⁊ miſ̃ationibus.
Apoc. iiij. Viginti q̄tuoꝛ ſenioꝛes mittebāt
coꝛonas ſuas an̄ tronū. oſ̄ndendo ſedenti
in trono deberi: q̄ coꝛonas recepiſſent.
Ro. ix. Nō eſt volenti neq; currētis: ſed
miſ̃entis dei. Jſa. xxvj. Oīa opa nr̄a i no
bis opatus es dn̄e. Ro. vij. Velle adiacet
mihi: adiacet inq̄ q̄ſi infirmū pficere aut
bonū nō inuenio. j. Coꝛ. xv. Abūdantius
illis oībus laboꝛaui: nō aūt ego: ſed gr̄a
dei mecū. Deus qui opatur i nobis: ⁊ vel
le: ⁊ pficere. Phil. ij. Jo. xv. Sine me ni-
hil poteſtis facere. ¶ Et notādū: q̄ ṽtuo
ſi a viꝛ vn̄ dn̄s vocat ṽtuoſos violentos
Mat. xj. Violēti rapiūt illud. Et lu. xvij.
Loquens de regno celoꝝ. Oīs. n. in illud
viz facit. ¶ Virtuoſus tripliciter viz fac̄
ſibi. Pꝛimo ardua aggrediēdo ⁊ q̄ ſunt
ſupꝛa hoiez. Scḋo adūſa patiendo. Act.
xiiij. Per multas tribulatōes oz. in. re. ce.
Tertio a placitis abſtinēdo. Gen̄. viij. Sē
ſus ⁊ cogitatio hūani coꝛdis in ma. pꝛo.
ſunt ab ado. ſua. Jdeo q̄ſi quadā violētia
oz hoiez ab his q̄ ſibi placent compeſci.
Ouidius in ep̄lis. Eſt virtus placitis abſti
nuiſſe bonis. ¶ Vel di q̄ſi viri ſtat⁹ ſiue
virilitas: virt⁹. n. ē pfecti ai ⁊ ad rectas
opatiōes robuſti: ſicut virilis etas ē coꝛ-
pis robuſti ⁊ pfecti. ¶ Jtē notādū q̄ ſic̄
dic̄ Tuli⁹ in libꝛo d̄ officijs. Virt⁹ ⁊ ho
neſtas noīa diuſa ſunt: res aūt ſubiecta
pꝛoꝛſus eadē. Honeſtuz ṽo eſt: qḋ ſua vi
ad ſe nos allicit: ⁊ dignitate trahit: vt idē
Tulius dicit in p̄ma rethoꝛica. Honeſt⁹
ṽo dicit̃ aliq̄s eo q̄ nihil hēat turpitudi
nis: vt dicit Jſid. in li. ethimologiaꝝ. ⁊
ſubdit. Quid eſt honeſtas niſi honoꝛ p
petu⁹: ⁊ q̄ſi honoꝛis ſtat⁹ vn̄ hoibus vir
tuoſis ⁊ honeſtis honoꝛ maxie exhibend⁹
ē. ¶ Jnueniunt̃ in ſcripturis multe d̄
ſcriptōes ṽtutis: de q̄b⁹ ad ipſi⁹ maioꝛē de
clarationē aliq̄s ponem⁹ ⁊ exponemus.

¶ Deſcriptiones virtutis. iij.

v Jrtus ſic deſcribit̃: in lib. de ſpū a
⁊ aīa. Virt⁹ eſt habit⁹ mētis bn̄
inſtitute. ¶ Et intellige mētē bn̄
inſtitutā ad ſiītudinez regni: qḋ bene in
ſtitutū eſt: ſi bn̄ in eo ꝯſulat̃: ⁊ recte impe
retur: ⁊ recte obediat̃. Tūc mens bene in
ſtituta eſt: cū ratio recte ꝯſulit: volūtas bn̄
impat: ⁊ vires ſubiecte volūtati recte obe
diūt. Hāc bonā inſtitutionē ṽtus in mē-
te facit. Jpſa. n. rōnem illuminat. Et vo-
luntatē de ſ̃uitute vitioꝝ ad impiuz ſubli
mat. Sine ṽtute mens pueriliter regitur
Vn̄ ve ei. Eccle. x. Ve tibi terra cuius rex
puer ē. Sine ea regnū mentis ſimile ē re
gno roboam: q̄ poti⁹ acq̄euit ꝯſilio iuue-
num impꝛudenter: q̄; ꝯſilio ſenū. iij. Re.
xij. Sic vbi ṽtus nō eſt relicto ꝯſilio rōis
ſenſibus acq̄eſcit̃. Ubi ṽtus nō eſt: qḋ de

bult in hoīe ſuire impat: nō ſine magna
inordinatōe. Proů.xix. nō decet ſuũ do
minari pncipib⁹. Et eiuſdem.xxx. ꝑ tria
moꝛiẽ tra.i.turbat: ⁊ quartũ qḋ nō pōt ſu
ſtinere ꝑ ſuum cū regnauerit ꝟtus facit
i regno mētis partē nobilioꝛē regnare: ⁊
tūc beata eſt aīa. Eccle.x. Beata eſt tra cu
ius rex nobilis eſt. Ipſa ſoliũ iudicij rōni
reddit: ex quo ſequiẽ diſſipatio oīs mali.
Proů.xx. Rex q̄ ſedet in ſolio iudicij: in
tuitu ſuo diſſipat oē malũ. Uirt⁹ verā no
bilitatē: in aīa pficit: quā nō ichoauit: de
initio nobilitatꝫ ait Señ. Quis eſt gene
roſus? ad ꝟtutē a natura bñ diſpoſit⁹. de
pfectōe dicit Hiero. ſola apud deũ liber
tas eſt: nō ſuire pctis ſumma apud eum
nobilitas: clareē ꝟtutib⁹. ℂ Itē ꝟtus ſic
deſcribiẽ ab Aug. in li. de quātitate aīe.
Uirtus eſt eq̄litas q̄dam vite vndiq̄ꝫ con
ſonās rōni. ℂ Uirt⁹ vite eq̄litatē facit: q̄2
ſcdm Señ. animũ reddit a ſpīs blādiſq̄ꝫ
inuictũ: neutri ſe foꝛtune ſubmittentem:
quē nulla vis frāgat: quē nec attollāt foꝛ
tuita nec depmant. Tullius. pclara ē eq̄li
tas in omni vitā. Idēq̄ꝫ ſemꝑ vult⁹: eadē
frons: vt de ſocrate accepim⁹. Uirtus in
vtraq̄ꝫ foꝛtuna par eſt: ꝟtutē materia nō
mutat: nec peioꝛē facit dura aut difficilis
nec melioꝛē hilaris ⁊ leta: vt ait Señ. vir
tus ꝑ oīa ꝯſonat rōni. Uñ. B. in epl̄a ad
frēs de mōte dei: ꝟtus ē ad iudiciũ rōnis
vſus libere volũtatis. Señ. humanis ꝟtu
tibus regula vna eſt: ratio recta. ℂ Uirt⁹
etiā deſcribiẽ a phis. Uirt⁹ eſt habit⁹ ani
mi: mō nature ꝯſentaneus rōni. Ad opa
ꝟtutũ. Primo incitat nos natura. ſcdo.
rō. tertio. grā. ꝟbi grā. Natura incitat vt
ſubueniam⁹ ꝓximo indigēti. Idē etiā rō
dictat: q̄2 ſi his indigētia pōt tibi etiā acci
dere in qua velles idē tibi fieri: grā ꝟo h̄
ſuadet tibi: q̄2 ꝓximus eſt dei imago vel
dei filius: vel ad h̄ creatus vt i eterna bea
titudine ſit tibi ſoci⁹. De inſtinctu nature
dicit Tullius: ſunt nobis inata ꝟtutis ini
tia: q̄ ſi adolere liceat ⁊ parētes ⁊ nos ad
btitudinē: cū diuio munere ipſa natura ꝑ
duceret. Idē nos igniculos a natura da
tos extinguimus. Si q̄s tñ obijciat q̄ꝫ ad
op⁹ patiētie nō incitamur a natura: qḋ vi
deẽ poti⁹ eē ꝯtra naturā. Rñdet Señ. q̄ꝫ
materia boni ꝯtra naturā eſt: vt vulnera
ri: ⁊ ſubito igne tabeſcere: ſꝫ bonũ nunq̄ꝫ
ſuare. n. aīum infatigabilē iter iſta qḋ ē
op⁹ virtutꝫ: ſm naturā ē: q̄2 nullũ bonuꝫ
ſine rōne ē: ſequiẽ aũt rō naturā. B. Oīs
ꝟtus homini naturalis ē. Idē. ꝟtus q̄ñ
nature res eſt: cū venit in aīuꝫ: aliq̄ñ non
venit ſine laboꝛe: ſꝫ venit in locũ ſuũ: ⁊ fi
deliẽ ſedet: ⁊ bñ cū ea natura ꝯuēit. Señ.
Uirt⁹ ſm naturā ē: vitia ꝟo inimica ſunt
⁊ infeſta. Et ſm Ariſto. Uirt⁹ nō eſt ꝑter
naturā. Criſo. ꝟo in q̄dam homē. dicit, q̄ꝫ
ꝟtus animi ē recte de deo ſentire ⁊ recte
int hoīes agere. ℂ Uirt⁹ etiā ſic deſcribi
tur a pho. Uirt⁹ ē habit⁹ volũtari⁹ i me
dietate ꝯſiſtēs q̄ ad nos. Medietas iſta
attendiẽ: inter ſupfluitatē: ⁊ indigētiaꝫ:
vñ ipſe phs dicꝫ: q̄ꝫ ꝟtus ē medietas du
arũ malitiaꝝ: hui⁹ q̄dē ſm ſupfluitateꝫ:
hui⁹ ꝟo ſm indigentiā. Boe. ꝟtutes me
diũ tenēt: ſi vel vltra vel citra: q̄ꝫ opoꝛtue
rit fiat: a virtute diſcediẽ. Hec aũt medi
etas in ꝟtutibus cardinalib⁹ īueniẽ. In
virtutib⁹ ꝟo theologicis nō vꝫ poſſe iue
niri. Remigi⁹. Ea q̄ ſunt pure delectatio
nes. i. q̄ ſunt anime ſm Señ. nō determi
nanẽ ſm ſupfluũ ⁊ diminutũ. Cāt. j. Ado
leſcētule dilexerũt te nimis: ḡ nimietas di
lectōis in deũ: nō vꝫ eē ſupfluũ vel vitiuꝫ.
Quo ad nos dꝫ eē h̄ medietas: q̄2 deter
minādo hāc medietatē: hñdus ē reſpect⁹
ad pſonā opātis. Aliẽ. n. eēt paꝝ: qḋ alij
eēt mediũ ec ꝯtrario Aug. i li. de li. ar. ſic
deſcribit ꝟtutē. Uirt⁹ eſt bona q̄litas mē
tis: q̄ recte viuiẽ: q̄ nemo male vtiẽ: quā de
us i nobis: ſine nobis opaẽ. Uirt⁹ dꝫ bo
na eo mō q̄ albedo dꝫ coloꝛ alb⁹: nō iō q̄ꝫ
albedo coloꝛi īhereat vt accidēs: ſꝫ coloꝛ
eſt ipa albedo: ſic ē ꝟtus bonitas mentis
mentē bonā faciēs. Uirt⁹ etiā bona eſt: b
q̄2 ducēs ad ſũmũ bonũ. Uirtute ēt recte
viuiẽ. Uitā aũt rectā intellige q̄ extēditur
ad dñi pncipiũ: ⁊ dñi finē deo q̄ ē pncipi
um oīuꝫ bonoꝝ de oībus bonis grās agē
do iuxta illḋ. j. Theſ. v. In oīb⁹ grās agi
te. Et gliaꝫ ei⁹ in oīb⁹ querēdo. Ad h̄. n.
creati ſum⁹. Deute. xxvj. Faciet te dñs ex
celſioꝛē cūctis gētib⁹ quas creauit in lau
dē ⁊ nomē ⁊ gliam ſuā. Et Iſa. xliij. In
gliam meā creaui eũ. j coꝛ. x. Siue man
ducatꝫ ſiue bibitꝫ ſiue aliq̄d aliud agitꝫ:
oīa in gliam ⁊ laudē dei facite. Uita eius
q̄ ſibi ſolũ vult viuere tm̄ q̄ ſua ſunt q̄rēs
⁊ ad gliam dei nō attēdēs nō ē recta: im

mo curuus cũ in ſe reflectat᷑. Jtẽ nõ eſt re-
cta que declinat qͣſi in latus ꝑ ſupfluitatẽ
vel indigẽtiã: Uirtutes cardinales oblíq
tatẽ: q̃ ẽ ꝑ ſupfluitatẽ vel indigẽtiã exclu-
dũt. Theologice ꝟo ꝟtutes curuitatẽ: q̃ ẽ
vbi vita reflectit̃ i vtilitatẽ ꝓprij ſubiecti
nec ordinata ad finẽ vltimũ. Uirtutes ꝟo
cardinales cũ theologicis vitã rectã effi-
ciũt. Jtẽ cũ rectũ ſit cuius mediũ nõ rece-
dit ab extremis, extrema aũt vite nr̃e cuꝫ
ſit deus principiũ ⁊ deus finis vita recta
eſt: q̃ ſicut a deo ⁊ ad deũ: ita ſub deo hu-
militer iplẽs eius impiuꝫ: ſicut a deo hꝫ
initiũ: ⁊ ab eo expectat p̃miũ. Uitã ꝗ̃ hic
intelligas. iiij. ptes ꝯuerſationis. ſ. cogita
tionẽ: affectionẽ: locutionẽ: ⁊ opationeꝫ.
Rectitudo ꝟo hoꝝ eſt cũ nihil diſcordat
a regula legis diuine q̃ nobis indicat di-
uinã voluntatẽ. Huic aũt rectitudini op-
c poſitũ eſt pctm̃ prout deſcribit illud. Au.
di. Pctm̃ eſt dictũ vel factũ vel ꝯcupituꝫ
ꝯtra legẽ dei: ꝑ ꝯcupitũ intellige cogitati
onẽ ⁊ affectionẽ. Jtẽ vita recta eſt cũ vo-
lũtas in nullo diſſentit ab eo qð rõ recte
ſentit. Uoluntate. n. recte viuit̃: volũtate
peccat᷑ vt dicit Aug. Ratio recta regula ẽ
volũtatꝭ. B. ſup illud cãt. Recti diligunt
te. Jllũ ꝟo rectũ corde dixeriꝫ: q ⁊ recte i
oibus ſentiat. ⁊ a recto qð ſenſerit in nullo
d diſſentiat. Uirtute ꝟo nemo male vtitur
ꝓpe loquẽdo. Si qs tñ obiciat de illo ꝟ-
bo. Jſido. Interdũ male vtẽ virtutes vi-
tia gñant. Dicendũ eſt ꝙ virt⁹ põt ẽẽ oc-
caſio alicui⁹ mali: ſꝫ nunq̃ȝ actus ei⁹ erit
abuſus: ſicut accidit in potẽtijs naturali-
bus qbus hõ põt bñ vti vel abuti. Per h̓
qð ſubdit̃ quã deus in nobis ſine nobis
opatur: patet ꝙ h̓ deſcriptio ẽ intelligen-
da de virtute gratuita. Precedens ꝟo
virt⁹ ẽ habit⁹ volũtari⁹ ⁊ quo intelligẽ-
da eſt de virtute ꝯſuetudinali. Alie ꝟo de
ſcriptiões ꝓpoſite fere oẽs poſſũt intel-
ligi de gratuita ⁊ de ꝯſuetudinali. ℂ Si
qs ꝟo obijciat de illo verbo Aug. Qui fe
cit te ſine te: nõ ſaluabit te ſine te. Uñ vi-
det̃ ꝙ de⁹ nõ opet̃ in nobis virtutẽ ſine
nobis. Rñdẽdũ ẽ ꝙ deus iuſtificat hoieꝫ
ſine hoie coopante: ſꝫ nõ ſine hoie adope
rãte. Sicut ſol illuminat domũ cuꝫ aliqs
apit feneſtrã nõ ſine hoie adopante tñ ſi
ne hoie coopante: hõ. n. nõ coopat̃ ſoli il-
ludẽdo domũ. Sicut verſus ſol infundit

virtutes nobis ꝓparatꝭ ad eoꝝ ſuſceptio-
nẽ: nõ tñ coopamur illi in illa infuſione.
ℂ De commendatione virtutis.

Equitur de cõmẽdatõe virtutꝭ. ℂ Et
notãdũ ꝙ virtus eſt. ℂ Primo cõ
mẽdabilis a dignitate dantꝭ. Reti-
nuit. n. deus donationẽ ei⁹ ad manũ ſuaꝫ
põ. grãz ⁊ gliaꝫ dabit dñs. Uirt⁹ fructus
eſt ſpũs ſcti. Gal. v. Fructus ſpũs ẽ cari-
tas gaudiũ pax ⁊c̃. Ex nobilitate arborꝭ
fruct⁹ nobilitatẽ agnoſce. Arbor bona
fruct⁹ bonos facit. Mat. vij. ꝗ̃ optima op
timos. ℂ Scðo a dignitate eoꝝ qbus da
tur: h̓. n. donũ nõ eſt niſi beatoꝝ ⁊ ami-
coꝝ dei. Tẽporalia bona: ⁊ etiã naturalia
corpis vel aĩe: coia ſunt bõis ⁊ malis ami
cis dei ⁊ inimicis. Et frequẽter mali ⁊ ini
mici dei poti⁹ in talib⁹ habũdãt q̃ amici
dei ex quo appet nõ eſſe vera bona. Si. n.
vera bona eſſent: poti⁹ daret ea amicis q̃
inimicꝭ. Aug. in primo libro. de ciuitate
dei. Jſta tpalia bona ⁊ mala voluit deus
bõis ⁊ malis ẽẽ ꝯmunia. Ut nec bona cu
pidi⁹ appetãtur: q̃ mali qͦꝫ hic cernũt: nec
mala turpiter euitent̃: qbus ⁊ boni ple-
rũq; afficiunt̃. Jtẽ Aug. in eo. li. xx. Pro
fecto ſalubriter diſcimus nõ magnipẽde-
re ſeu bona ſeu mala: q̃ videm⁹ bonis ma
liſq; coia. Et illa bona q̃rere que bonoꝝ
⁊ illa mala maxie fugere: que ꝓprie ſunt
maloꝝ. Jtẽ Aug. in eodẽ. Pulcritudineꝫ
icirco dñs largit̃ malis: ne magnũ bonũ
videat̃ bonis. Deſerto itaq; bono bonoꝝ
ꝓprio: lapſus eſt factus: ad bonũ minimũ
nõ bonis ꝓpriuꝫ: ſed bonis maliſq; cõe.
ℂ Tertio quaſi a ſitu: q2 poſſeſſio ẽ val-
de bene ſedes: bene ſedet poſſeſſio q̃ ꝓpin
qua eſt ciuitati: melius q̃ intra muros ci
uitatis. Optime q̃ intra domũ: q̃ tuta eſt
ab hoſtibus ⁊ a ciuib⁹. Peroptime ſedet
virtus: q̃ eſt in ſecreto cordis. Señ. Hunc
dicito: hũc habe beatũ nõ quẽ vulgus vo
cat: ſed cui omne bonũ i aĩo eſt. Jtẽ Señ.
Sapiens intra ſe omne bonũ terminabit
Et dicit ꝙ qdam capta pãtria ⁊ vxore ⁊ li-
beris amiſſis: cũ ex incẽdio publico: ſolus
⁊ tñ beat⁹ exiret. Interroganti victori:
nunqd aliqd pdidiſſet. Nihil inqt pdidi:
bona mea mecũ ſunt. ℂ Quarto cõmẽ-
dabilis eſt ꝯpatiõe alioꝝ bonoꝝ. Et prio
facta ꝯparatõe ad bona pñtia. Scðo ad
futura. ℂ Scðm cõpationẽ primã ꝟtus

optimū dicit. Hebre.xiij. Optimū ē gr̄a
ſtabilire cor. Aug. in li. de moribus eccle.
Erit igitur hoīs optimū: qđ aīam optimā
facit: nemo aūt dubitauerit: qn virt⁹ aīaȝ
faciat optimā. Et Ja.j. Omne datū opti
mū ⁊c̄. Datū optimū virt⁹ vl' gr̄a dī re-
ſpectu cui⁹ ſimplr̄ bona dicunt: q̄ cōia ſt
nobis ⁊ brut̄: vt fortitudo corporis: agi-
litas: pulchritudo: ſanitas: ⁊ ea q̄ ptinent
ad corpis ſuſtētationē: vel ornatū: vel p-
tectionē. Bona meliora ſunt bona aīe q̄
tn̄ aīam nō reddūt de neceſſitate bonaȝ:
que ſilr̄ ſunt cōia bonis: ⁊ malis: vt ſcien
tia: ⁊ ſimilia. Optimū ṽo virt⁹ vel gr̄a p
fectū. glia. j. cor. xiij. Cū venerit qđ pfectū
eſt. e. qđ ex. p. ē. Virt⁹ nō ſolū bona eſt ſȝ
etiā bonitas: bonū faciēs neceſſario poſ-
ſeſſorē ſuū. Ari. in li. de eligendis. Si hic
fac̄ bonū id cui adeſt: illud aūt nō facit:
qđ facit: magꝭ eſt eligēdū: vel qđ melius
⁊ principalı⁹ facit bonū: vt ſiqdē h̄ facit
aīam: illud aūt corp⁹. Nō ſic dignitates
⁊ diuitie q̄ vt frequēti⁹ malos faciūt poſ
ſeſſores ſuos: vel magis malos oñdunt.
Boeti⁹. Collata improbis dignitas: non
mō nō efficit dignos: ſed poti⁹ pdit ⁊ oñ
dit indignos. Eccle. xj. Si diues fueris:
nō eris imunis a delicto. Sen̄. multuȝ eſt
nō corrūpi diuitiaȝ cōtubernio. Jđ virt⁹
multū appetēda ē tanq̄ ppria bonitas:
Sȝ tanta eſt hodie hominū ſtultitia q̄ đ
ppria bonitate nō curāt: cū in oibus ſuis
bonitatē querāt. Sen̄. nihil eſt cuiq̄ ſe vi
lius. Aug. bona vis h̄re: ⁊ bonus non vis
eſſe? Jdē Quid eſt qđ te vis malū habē?
b Nihil oīno. Nō vxorē: nō filiū: nō ſeruuȝ:
nō tunicā: poſtremo nō caligā: ⁊ tn̄ vis
h̄re malā vitā. Rogo te p̄pone vitā tuaȝ
calige tue. Jđ. Quid te offendit vita tua
quā ſolā vis malā: vt inter oīa bona tua:
tu ſolus ſis malus? Jđ. Adeo cecitas mē-
tis inualuit. Adeo hō interior obſurduit:
vt oīa velit h̄re bona p̄ter ſeipȝ. Plus de
beret hō amare bonitatē ſui q̄ȝ totū mū-
dū. Cū. n. hō p̄ualeat toti mūdo bonitas
ei⁹ bonitati mūdi toti⁹ p̄ualet. Sen̄. Jn
hoīe nihil ad rē ptinet q̄ȝ a multꝭ ſalutet
q̄ pcioſo incūbat lecto: q̄ȝ plucido poculo
bibat: ſed q̄ȝ bonus ſit. Hoc aūt dȝ mouē
hoīem ad amorē pprie bonitatꝭ: q̄ ſicut
ipſe qn̄ bon⁹ eſt: melior eſt oib⁹ creatu-
ris viſibilib⁹. ſic qn̄ malus ē: peior ē illis

q̄ nō ſolū mal⁹ eſt malicia pene: ſȝ etiaȝ
malicia culpe: ipſe debitor eſt mortꝭ tpa-
lis ⁊ eterne. Jn h̄ deterioris ɔditiōis eſt
ſpētibus ⁊ buffonib⁹. ¶ Nec ſolū virt⁹ c
bonitas ē hoīs: ſȝ etiā eſt bonitas operū.
Plus. n. valet vna elemoſyna vel aliud
bonū op⁹ ex ṽtute: vel gr̄a pcedēs: q̄ mil
le ſine gr̄a. Si aliqs mille ānis faciat opa
de gn̄e bonoȝ: ſine gr̄a: non meret̄ regnū
eternū: quod tn̄ meret̄ vnico bono ope
ex gr̄a facto. Sen̄. Un⁹ dies hoīuȝ erudi
toȝ: plus patet q̄ȝ impitꝭ longiſſima etas.
Qui faciūt opa de gn̄e bonoȝ ſine gr̄a
picturas habent bonoȝ opum non bona
opa. Sen̄. Apud ſapientes ſunt honeſta:
apud vulgus ſimulacra rerum honeſtaȝ.
Opus de gn̄e bonoȝ ſine gr̄a lumen eſſe
videt̄: ⁊ tn̄ nō eſt vere lumē. Mat. vj. Si
lumen qđ in te eſt tenebre ſunt: ipſe. t. q.
erunt. Tale opus ſimile eſt ligno putri-
do quod hijs q in tenebris ſunt: luciduȝ
videt̄. Tale opus videt̄ eſſe auȝ: cum ſit
auricalcū. B. melius eſt pallēs auȝ: q̄ ful
gēs auricalcū. Qui hȝ abūdantiā taliuȝ
opeȝ eſt q̄ſi diues cū nihil h̄eat. Prouer.
xiij. Jtē op⁹ tale ē velut corp⁹ exaīe. Un̄
aīa cui⁹ ſunt opa talia eſt velut mulier in
felix: oēs fetus ſuos pariēs mortuos. B.
Quid ē fides q̄ non opat̄ ex dilectione:
niſi cadauer exaīe? qđ de fide inferiori dī
veȝ eſt de oibus opibus inferiorib⁹: que
ſine gr̄a fiūt. Nō ſine gr̄a eſt velut arbor
ſilueſtris ferēs fruct⁹ qb⁹ porci inferna-
les paſcunt̄: gr̄a ṽo eſt velut ramuſculus
celeſtꝭ q huic arbori inſert⁹ facit eā ferre
fruct⁹ optios: q letificēt deū ⁊ āgelos. Lu.
xv. Gaudiū erit i ce. ſup. v. p. pe. agente.
¶ Nec ſolū ē virt⁹ bonitas opeȝ: ſȝ etiaȝ
reȝ tpaliū: bonū. n. reȝ tpaliū eſt lauda- d
bilis vſus eaȝ q virtutꝭ ē vel gr̄e. Un̄ ma
lis tpalia bona nō ſunt: cū male illis vtā
tur. Sen̄. Stulto nulla re op⁹ ē: nulla. n.
re ſcit vti. Eccle. xiij. Bona ē ſbā cui non
eſt pctm̄ i ɔſcientia. Sicut ſanguis i cor-
pore hūano: nō ē bon⁹ ſi ſit materia infir
mitat̄ vn̄ euacuādꝰ eſt: ſic tpalia nō ſūt
bona hijs qbus ſunt materia infirmitatꝭ
ſpūalis. Sen̄. Dicis pecuniā pdidi? o te fe
licē ſi cū ea auariciaȝ pdidiſti. Sȝ ſi māet
illa apud te es tn̄ felicior: quo tāto malo
materia ſubducta eſt. Prou. j. Uſq̄ quo
ſtulti ea q̄ ſibi ſunt noxia cupiēt. Fit iuſto

vel iudicio: vt cū aliqs mal⁹ ē vero dño illa mala sint ei qbus ipse dñat: qsi vindi c cātia creatorē suū. ¶ Uirtus etiā mala pene in bona ↄuertit: iuxta vbum. Eccl. viij. qui custodit pceptū: nō expiet quicq̄ mali. Non ē mala aduersitas viro iusto: cū sit ei materia corone eterne. Et vt breuit dicat. Uirt⁹ sine gra ē totū veꝝ bonū hominis in vita ista. Vñ glo. Aug. sup illud psal. signatū ē sup nos lumē rc. de lūine gre. Hoc lumē est totū z veꝝ hois bonus Sine gra nō ē hō vere bonū: vel bonū nature vel bonū fortune. B. Si qs callid⁹ ē ingenio. Si viget arte. Si peminet itellectu. Instrumēta sunt hec tā vitioꝝ q̄ virtutū. Señ. Non viuere bonū est: sed bene viuere bñ aūt viuere virtutis est. Tulius. Quod iustū z hōestū est z cū virtute id solū bonū arbitror. Nunqd pōt cuiq̄ malo bonū esse: aut pōt qsq̄ in abūdātia bonoꝝ esse nō bon⁹? Señ. docet nō esse positū bonū vite in spacio ei⁹ sz in vsu. Usus aūt rect⁹ virtutis est. Sapiēs. Oia q̄ extra nos sunt dona hoibus forte ↄtingunt: nō iō laudant q hūerit qs ea: sz q his honeste sit vsus. Aug. Nō vtilit viuit nisi ad cōparandū meritū: quo in eternitate viuatur.

¶ Uirt⁹ sm Phos bonū nrm ē ppe cū bona fortūe sint bona aliena a nobis: h bonū nulla vis a nobis excutit: iuxta vbū Señ. Nō pōt auferri ab hoie nec in vita nec in morte. Tuli⁹ oia alia caduca sunt: virt⁹ vna ē altissimis defixa radicib⁹. Tulius hec denū sapia est: vt oia tua in te posita esse dicas humanosq̄ casus virtute inferiores putes. Señ. Non ē tuum: fortuna quod fecit tuum. Boetius in libro cons. Nūq̄ tua faciet esse fortuna: q̄ natura rerū a te facit aliena. Señ. Perituꝝ ē: nempe aduēticiū fuit. Jo. Quid stultius ē q̄ in hoie aliena laudare: quid eo dementius qui circa se mirat ea que ad aliū protin⁹ trāsferri possunt? Nō faciūt meliorē equū aurea frena. Aug. in libro soliloquioꝝ. Deus p quem dicimus aliena esse que aliqñ nra z via: aliqñ aliena esse putauimus: accipe me ab istis fugientē famulū tuum: qz z ista me qsi fugiebā a te acceperunt alienū ad te mihi redeūdū eē sentio nihil aliud scio nisi fluxa z caduca spnenda esse z certa z eterna requirēda. Señ. Nō arbitra ē bonoꝝ z maloꝝ: aliena e hesterna p vsib⁹ hēt: oē illi bonū in alio est. Abac. ij. Ueq ↄgregat nō sua: Nō sua vocat tpalia. Señ. huc cogitatōes tue tendāt. h cura. hopta? oia alia deo vota missur⁹. vt ↄtentus sis temetipso z ex te nascētibus bonis. Idē virtus possessio libera ē. Qui possidet bōa tpalia in subiectōe est aliq: vel fortune: vel ipsaꝝ diuitiaꝝ vl eoꝝ qbus occasione diuitiaꝝ idiget. Señ. Incipit eē fortune subiect⁹: si qs partē sui foris qrit. Aug. vendit rebus nris nullum magis eoꝝ accipim⁹ pcium : q̄ nosipsos. Implicati. n. talib⁹ nō eramus nri. Señ. Min⁹ q̄ suus est: q suos timet. ¶ Itez virtus possessio est: hūti sufficiēs. ij. cor. xij. Sufficit tibi gra mea. Señ. virtus mūdo hoie ↄtenta est. Idē sapiēs se ↄtentus est: nō vt velit esse sine amico: sz vt possit. Itē señ. se ↄtent⁹ est sapiēs ad bñ viuēdū nō ad viuendū. ad h. n. reb⁹ multis illi op⁹ est. ad illud: tūi aio sano z erecto: z despiciēte fortunam. Idē virtus nullo eget. Et itez. summū bonū: extrinsec⁹ instrumēta nō qrit. ¶ Ecōtrario diuitie terrene multis indigent. Boeti⁹: O angustas iopesq̄ diuitias: q̄s nec hic totas plib⁹ licet: z ad q̄libet sine ceteroꝝ paupertate nō veniunt. Idē veꝝ est p multis illos indigere: qui multa possident. Nō absq̄ virtute vel gra: ē regio egestatis. Augu. in li. conf. defluxi a te ego z erraui: erraui deus me⁹ nimis deuius a stabilitate tua in adolescentia mea: z factus sum mihi regio egestatis.

¶ Itē virtus bonū est z magne iocūditatis: z magne dignitatis. ¶ De iocūditate Boeti⁹. de consol. Nūq̄ sine pena sunt vitia: nunq̄ sine pmio sunt virtutes. Señ. Rerū honestaꝝ pciū in ipsis ē: h pciū ē mentis letitia. Idē. recte factoꝝ virtus fructus est in ipsis. Nec vllū virtutis pciū dignum ipsis: extra ipsas est. B. delectatiōes non pdim⁹ sz mutamus: a corpe ad aiam: a sensibus ad ↄsciētiā. Itē greg. sup pncipium Job. filij p domos ↄuiuiū faciūt: dū virtutes singule iuxta modū ppriū mentem pascūt. Econtrario terre p singula: tot inuenies aie tormēta quot vitia. vt August. ait: gaudiū virtutis est velut fons gaudij i domo ppria nascēs. Señ. Existimas me detrahere tibi multas voluptates q fortuita submoueo: q dulcissima spei oblectamēta cēseo deuitāda? imo ↄtra. Nolo tibi

vnq̃ deeſſe letitiã: volo illã domi naſci: naſcitur ſi intra teipſum ſit. Jtẽ tu iudicas eũ gaudere q ridet. cui⁹ oz eẽ alacer ⁊ fidens ⁊ ſup oia erectus. Eccl. xxx. Non eſt oblectamẽtũ ſup cordis gaudiũ. Sen̄. Cõculca iſta q̃ extriſecus ſplẽdent: ⁊ de tuo gaude. Quid eſt aũt h̄ de tuo: de teipſo ⁊ tui optima pte. Jdez. Uiri boni gaudiũ: ex bona ↄſciẽtia: ex contẽptu for tuitoꝝ: ex honeſti ↄſilijs: ex rectis actionibus: ex placito vite ⁊ ↄtinuo tenoꝛe vnã ꝑmentis viã. Jdẽ: hec qbus delectatur vulgus: tenuẽ h̄nt ac pſunctoꝛiã voluptatẽ: ⁊ quodcũq; vinẽtiũ eſt gaudiũ: fundamẽto caret h̄ de quo loquoꝛ ad qđ te conoꝛ ꝑducere: ſolidũ eſt: ⁊ qđ plus pateat ĩtroꝛſus. Jdẽ. fundamẽtum bone mẽtis eſt: non gaudẽ vanis: fundamẽtũ h̄ eẽ dixi: culmẽ ẽ: ad ſummũ ꝑuenit: qui ſcit quo gaudeat: qui felicitatẽ ſuã in aliena ꝑtãte non poſuit. Jtẽ ſen̄. Jmpꝛobe volentes: non ſunt ſoli de: non ſunt fideles: ⁊ ſi non nocẽt: fugiũt potius aliqđ bonũ mãſuꝝ ↄcupiſce. Sola ꝟtus parat gaudiũ ꝑpetuum: ſecuꝝ: etiã ſi qd obſiſtat nubiũ: materia interuenit: q̃ in terra ferãt nec unq̃ diẽ vincũt. Gre. Abſit vt tãta ſit delectatio in vitijs: q̃ta ⁊ in ꝟtutib⁹. ❡ De dignitate ꝟtuti dicit Boetius. Non ꝟtutib⁹ ex dignitate ſ; ex ꝟtutibus dignitati honoꝛ acceſſit. Jdẽ. ꝟtuti ꝑpꝛia dignitas ineſt: ꝟtus eſt btitudo vł felicitas pſentis vite. Btitudo ꝟtutũ: de fonte celeſti btitudinis: amicis dei in hac valle miſẽie ſtillat: vñ. ij. coꝛ. xij. dicit gloſa Aug. Jn regione illa intelligibiliũ bona vita in fonte ſuo bibit. Jdez. aliqd aſꝑgit huic h̄ane vite ut in tẽtationib⁹ hui⁹ ſeculi: temperant: foꝛtiter: iuſte pꝛudenterq; viuat. Tuli⁹. in quo ꝟtus ẽ: nihil ei deeſt ad bñ ac btẽ viuendũ. Macrobius. ſole ꝟtutes faciũt beatũ: nullaq; alia via q̃ſq; h̄ bonũ adipiſcit. Sen̄. Rõ recta ⁊ conſũmata: felicitatẽ hois impleuit: h̄ vnũ bonũ hois ẽ: qđ q h̄z etiam ſi alijs deſtituit: laudand⁹ eſt: qđ q non h̄z in alioꝝ copia dãnat. Rõnẽ ꝟo rectã ⁊ ↄſũmatã fac virtus. Uñ Aug. dicit in li. ſoliloquioꝛum ꝙ virtus ẽ rõ recta vel pfecta. i. rationis rectitudo vel pfectio. ❡ Uirt⁹ ſeu gr̃a: paradiſum q̃ſi facit in mente hois. eccle. xl. Gr̃a dei ſicut ꝑadiſus in bñdictionibus. Aſſimilat coꝛ ꝟbi gr̃a ẽ paradiſo ẽreſtri: ⁊ celeſti. ❡ Terreſti. tripliciter. i. amenitate: fecũditate: ſecuritate. ❡ Amenitatez ⁊ fecũditatẽ faciũt: q̃ttuoꝛ ꝟtutes: velut q̃ttuoꝛ flumina paradiſum menti irrigãtes vñ glo. Greg. ſup illud gen̄. ij. Fluui⁹ egrediebat de loco voluptati: ad irrigãdũ paradiſum ⁊c̃. q̃ttuoꝛ flumina ꝑadiſum irrigãt: q2 dũ huiꝰ q̃ttuoꝛ ꝟtutib⁹ coꝛ iſundit: ab omni deſiderioꝝ carnaliũ eſtu tempatur. eccl. xl. Sup oẽz aquã viriditas ⁊ ad oꝛã fluminis. Altitudo ꝟo facit ſecuritatẽ q2 ſicut ꝑadiſus terreſtris in alto ſitus eſt ꝑtingens vſq; ad lunarẽ circulũ ſicut dicit glo. Rabi ſup illud gen̄. xx. Plantauerat deus p. u. ſic coꝛ vbi gr̃a dei ẽ: in alto ſitũ eſt. Sen̄. talis ẽ ſapienti aius q̃ſi mũd⁹ ſuper lunã: ſemꝑ illuc ſerenus ẽ: qđ non eſt alieni muneris: nec arbitrij alieni eſt: qđ aũt dedit foꝛtuna non eripuit. Paradiſo ꝟo celeſti: in q̃ttuoꝛ aſſimilatur. Pꝛimo ꝙ eſt dei habitatio. Placet. n. deo habitare in aia ꝟtutib⁹ oꝛnata. Hierony. nihil getius nihil pꝛaui⁹ ea mẽte dz eſſe: q̃ i dei habitaculum ꝑparãda eſt: qm̄ non auro tẽpla fulgẽtia non gẽmis altaria diſticta delectãt: ſ; aia oꝛnata ꝟtutib⁹. Pꝛou. viij delicie mee: eẽ cũ filijs hoiu;. Ber. aiaz hmõi celũ vocat di. Nec miꝝ ſi celũ h̄ libẽter inhabitat dñs ieſus: q2 non q̃do celos ceteros dixit tm̄ vt fieret: ſ; pugnauit vt acqreret: occubuit vt redimeret. Scđo in h̄ ꝙ eſt locus luminis. Job. xxxviij. Noſti ꝑ quã viã ſpargit lux glioſa. Juſtitia eſt lux. Tertio q2 loc⁹ ẽ oꝛdinati amoꝛis: breuis. n. ⁊ ꝟa diffinitio ꝟtuti eſt: oꝛdo amoris: vt ait Aug. in li. de ciuitate dei. Quarto q2 loc⁹ eſt gaudij. Jſ. lj. Ponã deſtum ei⁹ delicias: ⁊ ſolitudinẽ eius: q̃ſi oꝛtũ dñi: coꝛ hois anq̃ ſit ibi gr̃a dei eſt velut deſertum: ſ; ꝑ gr̃am fit q̃ſi oꝛtus dñi. Jſta q̃ttuoꝛ in paradiſo celeſti iueniunt. Eſt. n. dei habitatio locus luminis: ⁊ oꝛdinati amoris ⁊ gaudij. ❡ Contraria ꝟo q̃ttuoꝛ pdictis coꝛ pctõis faciũt: q̃ſi infernũ. Cuz ſit h̄itatio dmonũ. Et h̄eat tenebras ignoꝛãtie ⁊ culpe: ⁊ ignẽ pꝛaue ↄcupiſcentie. Et ꝟmẽ remoꝛdẽti ↄſcie: h̄. n. q̃ttuoꝛ ſũt i iferno. Ue ill' q mltis laboꝛib⁹ ⁊ expẽſis ſibi faciũt ifernũ. Ue illis q poti⁹ eligũt h̄itare in inferno q̃ in paradiſo. Mira inſania talium q infernũ ꝑoccupant: q̃ſi timerẽt ſe nimis tarde peruenturos ad eum.

¶ De gaudio virtutis ꝛ mundano. g

c Et notādū ꝙ gaudiū virtut[i]s q̄druplic[iter] p̄cellit respectu gaudij mū
e dani. ¶ Primo in ꝯtinuitate. hō carnalis non semꝑ sedet ad mēsaꝫ corporalē. Sꝫ hōi virtut[i]s secura mens est: q̄si iuge ꝯuiuiū. Prou.xvj. Job.xx. Gaudiuꝫ hypocrite ad instar puncti. hypocrita est mūdus exterius deauratus. Aug. in li. ꝯf. Si qd arrisisset ꝓsperū: tedebat apphēdere: q2 pene p̄usq̄ teneret̄ auolabat. Gaudiū mūdanū venit de foris: ꝛ facile impedit̄ ꝛ discontinuat̄. Sen̄. vitā ꝟtut[i]s luci cōparat: vitā ꝟo mūdanā fulgori. di. Magna existimas eē que relictur[us] es: ꝛ non p̄posuisti illā securitatē: ad quā itur[us] es: retinet te hui[us] vite fulgor a q̄ transiturus es: tanq̄ in sordida ꝛ obscura casuꝝ. Erras. Ex hac vita ad illā ascendit̄. Qd interest inter splēdorē ꝛ lucē cū h̄ cūctā originem h̄eat atq3 suā: ille niteat ex alieno: h̄ iterest inter hāc vitā ꝛ illā: h̄ fulgore veniēte extrisecus pcussa est: statim crassam faciet illi vmbrā qcqd obstiterit. Illa suo lum̄ie illustris est: fulgor ē luis repercussio. ¶ Secūdo in puritate: dulcedo.n. felicitat[is] h̄ūane multis amaritudinib[us] respsa est: iuxta verbum Boetij. Hō.n. carnal̄. Unā amaritudinē h3 ex dilatōe delitiaꝝ q̄s vehemēter appetit. Aliā ex defectu q̄ inuenit in vsu eaꝝ: vbicūq3.n. caro q̄rit refectionē: iuenit defectionē iuxta ꝟbum Aug. Excessuꝫ ēt in sumēdo delectabilia seqtur duplex amaritudo. s. remorsio ꝯscie: ꝛ grauamē nature. Sen̄. voluptas quo auidi[us] hausta ē: citius in ꝯtrariuꝫ recedit. eccle. xxxj. Amaritudo aīe vinū multū potatū. Gaudiū ꝟo virtutis purū est: non respsuꝫ tot amaritudinib[us]. Aug. in li. ꝯf. Tu sempaderas misericorditer seuiens: ꝛ amarissimis aspgens offensionib[us] oēs illicitas iocūditates meas: vt ita q̄rerē sine offensione iocūdari: ꝛ vbi hoc possem: non inenirē qcq̄ p̄ter te dn̄e. ¶ Tertio in dignitate: gaudiū.n. virtutis est de hijs de qb[us] dignū ē gaudere: vñ sup illud gal̄.v. Fruc. spūs est caritas gaudiū. dicit glo.j. Elatio animi de hijs q̄ digna suntgaudij. Gaudiū mūdi de īdignis ē. Sen̄. In voluptate nihil est magnificū: nihilq3 naturā deo ꝓximā decebat: mēbroꝝ vliū ac turpiū ministerio veniens: exitu feda. Prou.iij. Stultoꝝ exultatio: ignominia. Ibidē.xv. Stultitia est gaudium stulto. Et dn̄s gaudēti ierusalē flens ait: si cognouisses: ꝛ tu. Lu.xix. Innuēs cecitatē cām esse illi[us] gaudij. Prou.ij. Qui letant̄ cū malefecerint: ꝛ ex. in .r. pes. Aug. Quid ē scli gaudiū: breuiter dico. seculi letitia: ē impunita neqtia. s. luxuriari. in spectaculis nugari. ebriositate ingurgitari. turpitudine fetere: ꝛ nihil mali pati. Hoc gaudiū. deteri[us] est dolore: peius est ei gaudere de iniqtate: q̄ dolere de corruptōe. vt ait Aug. corruptiōe. ¶ Quarto in salubritate gaudiū ꝟtut[is] salubre est faciēs cōtempni gaudia vana. Eccle.j. Ubi multa ē sapiā: multa ē indignatio vbi.n. sapor ꝟtutū sentit̄ iocūditas carnalis despicitur: q2 gustato spū: desipit ois caro iuxta ꝟbum Aug. Itē facit triumphare: de dyabolo vnica.n. rō vincēdi inimicum ē letitia spūalis vt ait. Antoni[us]. Ec.xxx. Jocūditas cordis: h̄ ē vita hois. ꝛ thesaurus sine defectiōe sanctitat[is]. Qui gaudiū sentit in vita bona ꝑseuerare pōt in ea. Ecōtrario. In merore animi deijcitur spūs. Prou.xv. deijciet̄ inq̄ ab altitudīe ꝟtutū. Gaudiū ꝟo mūdi noxiū ē: nec miꝝ cū sit a deo maledictū. Lu.vj. Ue vob diuitib[us] q h̄etis cōsolationē vr̄am ꝛc̄. Quis audeat gustare cibū ab aliquo scō maledictū: q̄to min[us] maledictū a deo? Gaudiū illud hoiem ifatuat. vt p3 in Salomōe qui nō ꝓhibuit cor suum quin omni voluptate frueret̄. Eccle.ij. Et infatuat[us] ē. iij. Re.xj. Job.xxviij. Sapiā nō inenit̄ in terra suauiter viuētiū. h̄ gaudiū in dolorē ꝟtitur. Prou.xiiij. extrema gaudij fructus occupat. ¶ Et nota ꝙ. viij. sunt que facere videntur ad gaudiū ei[us] in quo ꝟtus est. Primo ꝯscientie puritas. Aīus.n. gl̄iosus potius ꝗescit i lecto ꝯscie q̄si ē mūdus q̄ꝫ q̄si imūdus naturalr̄ abhorrēs immūdiciaꝫ vñ sup illud Gal̄.v. Fruct[us] spūs est caritas. gaudiū dic̄ glo.j. puritas aī. ¶ Scdo sanitas viriū aīe quā gr̄a fac̄. Aīa sanata maiorē getē h3. Prou.xvj. Dulcedo aīe sanitas ossiū. i. viriū. Criso. Gr̄a ē sanitas b mētium. Tertio libertas. peccator ligat[us] ē an̄ aduētū gr̄e ꝟuitute pctī: vt nō possit facere qd vult supior ps rōis: iuxta illud Prou. Iniqtates sue capiūt impiū: ꝛ funibus pctōꝝ suoꝝ vnusqsq3 cōstringitur. Aug. in li. cōf. Suspirabā ligat[us] nō ferro

alieno: ſed mea ferrea voluntate: velle meũ
tenebat inimicus ⁊ me mihi cathenã fece
rat: ⁊ cõſtrinxerat me quippe ex voluntate p
uerſa facta eſt libido: ⁊ dũ ſuit libidini: fa
cta ẽ ↄſuetudo. Et dũ ↄſuetudini nõ reſi-
ſtit: facta ẽ neceſſitas. Gr̃a vero ſpũs ſcti ad
ueniẽs libertatem in hoĩe facit. ij. cor. iij.
Ubi ſpũs dñi: ibi libertas. Quarto q eos a
c tumultuoſaꝝ cogitationũ cruciatu. Et ſoꝛ
dinataꝝ affectionũ. Et a cruciatu vermis cõ
ſciẽtie. Ab illis. n. gr̃a coꝛ liberat. Oẽs qui
illicita appetũt: vel q in hoc mũdo aliqd vi-
deri volunt: depreſſis: cogitationũ tumul
tibus coꝛde ↄprimunt vt ait Greg. Sãcti
vero q nihil hui⁹ mũdi appetũt: nullis pro
culdubio in coꝛde tumultibus opprimunt
vt idẽ dicit. Itẽ mali cruciant in coꝛde in
oꝛdinatis affectionib⁹. Aug. in li. cõf. Juſ-
ſit deus ⁊ ſic ẽ: vt pena ſibi ſit inoꝛdinat⁹
aĩus. Alij cupiditate cruciant: q̃ſi fame: ⁊
ſiti: inſatiabili bonoꝝ tpaliũ: q cruciatus
nõ ceſſat: niſi dei gr̃a famẽ ⁊ ſitim hmõi
ſedet. Sen̄. Si vis aliquẽ in ppetua volu-
ptate eẽ: nõ voluptatib⁹ adijciẽdũ ẽ ſ; cu-
piditatib⁹ detrahẽdũ. Aug. Qui biberit de
fluuio paradiſi cui⁹ gutta vna maioꝛ ẽ q̃
ocean⁹: reſtat vt in eo ſitis mũdi hui⁹ exti
guat. Alij aũt timoꝛe cruciãtur hñtes ca-
put tremulũ ſicut caym. Job. xv. Sonit⁹
ter. ſemp in au. ei⁹ ſuſpicatur. Alij crucian
tur inuidia amittẽtes qcqd alij lucrãtur.
Alij exuriũtur ira. Has affectões gr̃a ceſſa
re facit: vñ aĩus qeſcit ⁊ iocũdus ẽ. Item
pctoꝛẽ vermis ↄſciẽtie cruciat. Jere. ij. Sci-
to ⁊ vide q̃ malũ: ⁊ amaꝝ ẽ reliquiſſe te. d.
d. t. Au. tale bonũ ẽ de⁹: vt nemini eũ deſe
rẽti bñ ſit. h eſt pma vĩdicta quã ſumit deus
de pctoꝛe nõ ſinẽs dedec⁹ culpe eẽ: ſine de
coꝛe vindicte. Sen̄. Scelera, etiã ſi nõ ſunt
deprehẽſa cũ fierẽt: ſollicitudo nõ tñ cum
ipſis abijt. Poeta pma h eſt vltio: q ſe vi-
dice nemo nocẽs abſoluit. Cũ gr̃a hũc ver
mẽ ceſſare facit: aĩus qeſcit: ſicut aliqs me
lius qeſcit in lecto ſuaui: q̃ ſpinis pleno.
Cãt. j. Lectul⁹ nr̃ floꝛid⁹ lectul⁹ inq̃ cõſcie
De ↄſcientia põt dici qd dixit phs ςeno de
vxoꝛe: vxoꝛ iquit aut ppetuale refugiũ eſt
aut perenne toꝛmẽtũ. Quãto ↄueniẽtia vtu-
tis cũ natura: bñ. n. ↄuenit natura cũ vtu-
te: iuxta verbũ. B. Criſo. gr̃a ẽ coꝛdia dele-
ctatio. Prou. xiij. Lux iuſtoꝝ letificat: lux
d iuſtoꝝ: gr̃a ẽ q̃ nature ↄiũcta letificat. Sex
to. Jocũditas boni opis pſ. In cuſtodiẽ
dis illis: retributio multa gl. nõ tñ p eis i
futuro reddet pmiũ: ſ; ⁊ h i eoꝝ cuſtodia
magnũ eſt gaudiũ. Cuius gaudij rõ põt
eſſe: q̃ opus vtutis ẽ in medietate. ita vo
i medijs delectat ⁊ i extremis ↄtriſtat: vt
viſus delectat in viridi coloꝛe q medius
ẽ inter albũ ⁊ nigrũ. Sicut mulier natura
liter gaudet cũ pepit filiũ ſi aũt pepiſſ; buf-
fonẽ vel aliud ↄtra nãm doleret: ſic aĩa
gaudet qñ bonũ op⁹ facit: tanq̃ fructum
ſibi cõpetentẽ: ⁊ ↄtriſtat de malo ope: tã-
q̃ de fetu ↄtra nãm. Jo. xvij. mulier cum
parit ⁊c. pp gaudiũ dicũt vtutes. Iſa. iiij.
Panẽ nr̃m comedem⁹: ⁊ veſtimẽtis nr̃is
operiemur in operib⁹. n. eaꝝ: q̃dã ſpũalis re
fectio ẽ. Septio diſcretũ regimẽ coꝛpoꝛis
hĩj i qbus vtus ẽ nõ hñt tot moleſtias ex
pte coꝛpis q ⁊ diuti⁹ viuũt q̃ coꝛp⁹ diſcre
te regũt. Ec. xxv. Beat⁹ q habitat cũ muli
ere ſenſata: mulier ſenſata ẽ caro diſcipli-
nata. Sen̄. põt nr̃a pudẽtia lõgioꝛẽ plõ
gare huic coꝛpuſculo moꝛã: ſi voluptates
qbus maioꝛ pars pit poterim⁹ regere ⁊ co-
hercere. Octauo q boni volũtatẽ ſuã cõ-
formãt volũtati diue: vñ ſic volũtas dei i-
pletur: ita volũtas eoꝝ. Aug. Jugũ xp̃i ſu
aue: ⁊ on⁹ eius leue: q̃ q huic iugo ſbie-
ctus ẽ: cetera ei ſbiecta ſunt ⁊ nihil ei re-
pugnat. Nõ hñt mali pacẽ q a deo reſiſtũt
Job. ix. Quis reſiſtit ei ⁊ pacẽ habuit: Sen̄.
vir bon⁹ qcqd ei acciderit: equo aĩo ſuſti-
nebit. ſcit. n. h accidiſſe ex lege diuina ex q̃
vniũſa pcedũt. Uia vtutis in pricipio h;
aliqd difficultatis: q̃ icõſueta eſt. Je. inſua
ne;: ⁊ aſpam fecit nob viã vtutis lõga cõ
ſuetudo peccãdi. Dulce eſt lumẽ: ⁊ delecta
bile oculis videre ſolẽ. Eccle. xj. Et ſic lux
ſolis ↄtriſtat oculos tenebris aſſuetos: ſic
via vtutis i pncipio eſt moleſta: ſ; poſt io-
cũda efficit gr̃a ⁊ aſſuetudĩe. Ber. Facili-
mũ eſſet: ⁊ delectabile. adiũcto dei amo-
ris ↄdimẽto ſm naturã viuere ſi inſania
nr̃a nos pmitteret q̃ ſanata ſtatim natura
libus natura arridet. Tuli⁹. Optia foꝛma
viuẽdi eligenda ẽ quã iocũdã reddet aſ-
ſuetudo. Glo. ſup illud. Mat. xj. Jugum
meũ. ſ. eſt. Anguſta eſt via q̃ ducit ad vitã
q̃ nõ niſi anguſto initio icipit pceſſu vero
tẽpoꝛis: ieffabilis delectõis dulcedĩe dila-
tatur. Prou. iiij. Ducã te p ſemitas eqtatis
quas cũ ingreſſus fueris: nõ arctabuntur

greſſus tui. Sen. initiū eūdi ad ꝟtutes arduum eſt: q2 h̄ p2imū imbecille mentꝭ: ⁊ egre eſt: iexpta formidare. Itaqꝫ cogenda eſt vt icipiat deinde nō eſt acerba medicina: ptinꝰ.n. delectat dū ſanat. Alioꝝ remedioꝝ: poſt ſanitatē voluptas eſt: philoſophia pariter ⁊ ſalutaris ⁊ dulcis eſt.

ℭ De commendatione virtutis facta cōparatione ad bona futura. 10

Compatiōe ad futura bona cōmendabilis ē ꝟtus multipliciſ. ℭ Primo q2 ſignū eſt quo diſtinguunt̄ recipiēdi ad gliam eternā a nō recipiendis. Eph.iiij. Nolite ꝯtriſtare ſpiritū.ſ. in quo ſignati eſtis ⁊c̄. Apoc.iij. Ecce dedi hoſtiū aptum corā te ꝙ nemo pōt claudere quia modicā hn̄s ꝟtutem.i. humiles ꝟtutem. ℭ De defectu huiꝰ ſigni cōqueruntur dānati in iferno. Sap.v. Virtutꝭ iquiūt nullum qdem ſignū valuimꝰ oñdere. ℭ Itē ꝟtus pignus eſt arra hereditatis eterne. Eph.j. Signati eſtis ſpū ꝓmiſſiōis ſctō q eſt pignus hereditatꝭ nr̄e. Quidā tñ codices meliꝰ hn̄t arram. Glo. intereſt iter arraz ⁊ pignus: ꝙ pignus qñ dat̄ ſoluto eo pro quo ponit̄ auferitur. Arra ḣo ē cū de ipſo precio datur aliqd qd nō eſt auferendū: ſed complendū. Virtꝰ vel gr̄a eſt arra btitudis q2 qdaz ichoatio eiꝰ eſt.ij.co2.j. Signauit nos ⁊ dedit pignꝰ ſpūs i co2dibus nr̄is. ℭ Item vnctio eſt ad regnum: nō ad regnū Frācie: ſed ad regnū glo2ie. Serua vnctionē securꝰ es de regno.j. Jo. ij. Et vos vnctionez quā accepiſtis ab eo maneat in vobis. Hāc vnctionē facit deꝰ ipſe.ij.co2.iij. Qui vnxit nos deus ē nec ſolum vnctio ē ad regnū futuꝝ imo pꝰ ipſaz viri ſcti vitā ducūt regiā in p2eſenti. Luc. xvij. Regnū dei itra nos eſt. Ro.xiiij. Regnū dei nō eſt eſca ⁊ potus: ſed iuſtitia ⁊ pax ⁊ gaudiū in ſpū ſctō. Nō ſolū regnuz dei dicitur eſſe i co2dibus ſctōꝝ: q2 deus in eis regnat cuiꝰ imperio i oībus obediūt: ſed etiā q2 ipſi quodā mō regnāt ad dei ſimilitudinē. Oia.n. ⁊ pſpera ⁊ aduerſa ſeruiunt eis ⁊ cohoperātur in bonū. Sen. Si vis oia tibi ſubijcere ſubijce te rōni. Ideo vis hic honorē magnū impiū dabo tibi. Imperat tibi. B. nō putēt diuites huiꝰ ſeculi fratres xp̄i poſſidere ſola celeſtia: q2 audiunt xp̄m dicentē. Bti pauperes ⁊c̄. poſſident ⁊ terrena. Fideli hoī totus mundus diuitiaꝝ eſt: plane totus q2 taz pſpera ꝙ̄ aduerſa opus ipſius: eque oia ſeruiūt ⁊ cooperantur ei i bonū. Sap.xvij. Oia tunc transfigurata oium nutrici gr̄e tue deſeruiebāt. ℭ Item ꝟtus vel gr̄a preciū eſt regni celeſtis. Ro.vj. Gr̄a dei vita eterna. Macrobius quāq ſapiētibus ꝯſciētia ipa facroꝝ egregioꝝ ampliſſimū ꝟtutis eſt p̄miū tñ illa diuia ꝟtus ſtabilio2a qdam p̄mioꝝ gña deſiderat. Virtus eſt pciūm q̄dāmodo ipſius dei. Aug. in li. de ciuitate dei premiū ꝟtutis erit ipe q ꝟtutez dedit.

ℭ Cōmēdatio ꝟtutꝭ aucte ſaluatorꝭ. xj.

Quinto ꝯmendabilis eſt ꝟtus aucte ſaluatoris: q ꝟtutez monet q̄rere cū bona trena ꝯſulat relinq̄re. Mat. vj. Primū q̄rite regnū dī ⁊ iuſtitiā eiꝰ ⁊c̄. Mat.xix. Si vis pfectus eſſe vade ⁊ vēde oia que hēs ⁊ da pauperibꝰ ⁊c̄. Aug. Cū ea que deus laudat ⁊ pmittit ab illo petitis ſecure petite. Illa.n. deo ꝓpitio ꝯcedūtur. Quī aūt petitꝭ tempalia: cū mō petitez ⁊ cū timore illi ꝯmittite: vt ſi proſint det ſi ſcit obeſſe nō det. Quid.n. obſit vel proſit medicus nouit nō egrotꝰ. Amatores virtutis xp̄s beatos predicat. Cū oēs ꝯtēptores tempo2aliū beatos dicat. Mat.v. Bti pauperes ſpū ⁊c̄. Et i eodez. Bti q eſuriūt ⁊ ſitiūt iuſtitiā: qñ ipi ſatur. ℭ Cum xp̄s pauperrimꝰ eſſe voluerit q̄tuz ad bona tēpo2alia: tñ quātū ad ꝟtutes ditiſſimꝰ voluit eſſe: vñ. Jo. Refert ſe vidiſſe eū plenū gr̄e. Jo.j. Et i eodez de plenitudie eiꝰ: nos oēs accepimꝰ. Premiſerat deus diuerſos ſctōs in mūdo ad diuſas ꝟtutes oñdēs tñ venit ipſe i ꝓp2ia pſona eas docere ⁊ per experiētiā addiſcere. Gre. i mo2alibꝰ. Ad oñdendam inocētiā venit Abel. Ad docēdam mūditiam venit Enoc. Ad inſinuādam lōganimitatē ſpei ⁊ opis venit Noe Ad manifeſtādam obedientiā venit abraam. Ad demōſtrādam ꝯiugalis vite caſtimoniā venit yſaac. Ad inſinuādam laboris tollerātiam venit iacob. Ad rep2ehendendā pro malo bone retributiōis grām venit ioſeph. Ad oñdendā māſuetudinē venit Moyſes. Ad inſinuandā ꝯtra aduerſa fiduciā venit ioſue. Ad inſinuādam iter flagella patiētiā venit iob. Mgr̄m māſuetudis ⁊ humilitatis ſibi aſcribit ſaluato2. Mat.xj. Diſcite igr̄ a me. q2 m̄ .ſ.⁊.h.c. Et eiuſdem xp̄s docet prudentiā: eſtote ꝓ

quit prudentes. Lu.xxi. Sobrietatem attendite vobis ne forte grauent̃ corda vr̃a in crapula ⁊ ebrietate. Jo.xiij. Caritatem ⁊ hũilitatẽ in ablutõe pedũ eiuſdem.xv. charitatẽ. Ceteras ꝟtutes ſilr̃ docet ſic patebit cũ ꝺ ſingulis ꝟtutibꝰ tractabit̃. Addiſcere etiã eas voluit ꝑ experientiã. Vñ Luc. oñdit eũ ꝓfeciſſe ſapiẽtia ⁊ etate ⁊ gratia apud deũ ⁊ hoies. Lu.ij. ⁊ hebrei.v. Cũ eſſet filius dei ex his q̃ paſſus ẽ didicit obediẽtiam: nõ pax efficax ẽ exemplũ ꝟtutis xp̃i. Aug. exemplo ꝟtutũ xp̃i nr̃a vitia curãtur vt id qꝺ oñdit eſſe faciendũ ñ ſolũ ſine murmure ſꝫ ẽt cũ delectatõe faciamꝰ

¶ De multiplici effectu virtutis. xij.

Exto ꝯmendabilis ẽ ꝟtus a multiplici ſuo effectu. ¶ Unꝰ effectꝰ eiꝰ ẽ ꝙ a malis defendit: vñ qdam dixit ꝟtutem dici eo ꝙ intueat̃ poſſeſſorem ſuũ. Ideo dñs exponer̃ noluit poſt paſſionem ſuam diſcipulos periculis anteq̃ꝫ ꝟtute muniti eẽnt. Lu.xxiiij. Sedete in ciuitate quouſqꝫ induamini ꝟtute ex alto. Señ. nullus ꝯtra fortunã inexpugnabilis murus ẽ intꝰ iſtruamur ſi ps illa tuta eſt pulſari hõ põt: capi nõ põt. Tulli. Mors terribilis eſt hijs qbus cũ vita oia extinguũtur. Sapient[ib]ꝫ aius ꝟtutibus oibꝰ vt menibꝰ ſeptus eſt. ¶ Itẽ ꝟtus etiã bona tẽpalia diſcrete diſponit. vñ Aug. deus oñdit in opulentiſſimo ⁊ ꝑclaro ipio romanoꝝ q̃tum valerent ciuiles ⁊ ſine vera religione ꝟtutes. Ut intelligeret̃ hac addita: hoies fieri ciues alterius ciuitat[is] cuius rex ꝟitas cuius lex caritas cuiꝰ modꝰ eternitas. Unicũ vitiũ vt ſupbia vel ira vl' odiũ occaſio ẽ quãdoqꝫ deſtructiõis vniꝰ regni. Econtrario ꝟtus vna occaſio ẽ cõſuatiõis. ¶ Itẽ ꝟtus felicẽ ꝯmutationeꝫ facit in aia: ſtabulũ.n. ꝯuertit in templuꝫ. Deſertũ in celũ: hitationẽ demonũ in dei hitaculũ. Iſa.xxxv. In cubilibꝰ in quibꝰ prius hitabant dracones orier̃ viror calami ⁊ iũci ⁊ erit ibi ſemita ⁊ via ſctã vocabitur. Hoc fit cũ aia ꝟtutibus ornatur in amenũ dei habitaculũ que pus erat habitaculũ demonũ. Cõſciẽtia pctõris beſtialiter viuẽt[is]: q̃ſi ſtabulũ ẽ. Ber. puto iumẽta dicerẽt ſi loq fas eſſet. Ecce adã quaſi vnus ex nobis factꝰ eſt. Aug. dñe merito dedignaris habitare corda infidelium i fornacem corruptiõis: domos luteas cloacam imunditie. Cõſciẽtia etiã peccatoris q̃ſi deſertũ eſt. Joel.ij. quaſi ortus voluptatis corã eo ⁊ poſt eũ ſolitudo deſerti. ¶ Itẽ. ꝟtus ſine grã aiam abhominabileꝫ pctõ adeo decorã efficit: ꝙ eiꝰ decoreꝫ rex glie ꝯcupiſcit. Ps. Corupti ſunt ⁊ abhomi. ⁊c. Itẽ concupiſcet rex decorẽ tuũ. ¶ Grã deformitatẽ dyabolicã expellit: ⁊ decorẽ diuinũ itroducit. Decorẽ aie hñtis grãm ſol ⁊ luna mirant̃: q2 decor illoꝝ decore illius vincit. Ve illis q de hoc decore nõ curãt cũ tñ in oibus ſuis decorẽ q̃rant. Aug. cũ iniqs oia ſunt pulchra ⁊ ipi ſunt turpes. Dioge. cũ illi domũ ſuam hõ turpis forme oñderet oibus in eã loc[is] lapidibus ⁊ auro nitẽtibꝰ in faciẽ dñi expuit. Dixitqꝫ aliud vilius in domo illa nõ reſpexiſſe. Similẽ huic accidit in peccatore decorẽ ꝓpriũ negligente ⁊ in alijs pulchritudinẽ exqrente. ¶ Item ꝟtus vel gratia lux ẽ. eũ in quo ẽ nõ ſinens ꝑiculo ſe errare. Jo.ij. vnctio eiꝰ docet nos de oibus ſine hac luce hõ in ꝑiculo ẽ in mundo iſto. Iſaie.ix. hitantibꝰ i regione vmbre mortis lux orta ẽ eis. Sine hac luce nõ hẽt hõ verã letitiã. Tob.v. q̃le gaudiũ mihi erit q in tenebris ſedeo ⁊ lumẽ celi non video. ¶ Itẽ ꝟtus hoiem ꝑcioſuꝫ facit. Prouer. xvj. precioſi ſpũs vir eruditꝰ. Sicut prudẽtia hoiem reddit precioſuꝫ: ſic ⁊ temperantia. Eccle.xxvj. ois ponderatio nõ eſt digna ꝯtinẽtis aie. Ideꝫ intelligendũ eſt de ceteris ꝟtutibus. ¶ Vñ ꝟtus ſilis eſt ꝟtuti que dĩ eſſe in lapidibus ꝑcioſis que vnũ modicũ lapidẽ preualere facit mult[is] magnis lapidibꝰ communibꝰ. Sic vnus homo ꝟtuteꝫ hñs videt̃ preualere multis hoibus ꝟtutẽ nõ hñtibus. Eccle.xvj. melior ẽ vnꝰ timens deũ q̃ mille filij ipij. Ex hoc perpẽdi poteſt fatuitas hoiuꝫ qui ꝺ ſiderãt melioratõeꝫ reꝝ ſuaꝝ de ſui melioratione nõ curantes: nolẽtes laborare vt ꝟtutes habeãt: que a deo meliorarẽt eos ad oñdendã precioſitatẽ hoiuꝫ i qbus ꝟtus eſt: deſignati ſunt viri ꝟtut[is]. ſ. xij. patriarche vel. xij. apl̃i. in. xij. lapidibꝰ ꝑcioſis q fuerũt in rationali. Exo.xxix. ⁊ in. xij. lapidibus precioſis qui erãt in fundamento ſpũali ieruſalẽ. Apoc.xxj. ¶ Itẽ ꝟtus mira efficit de mirabilibꝰ eius effectibꝰ: patebit cũ de ſingulis ꝟtutibꝰ agetur. Sꝫ quãtũ ad preſens ipſa operat̃ mira in ce/

lō in terra in inferno ꝛ in corde humano. Jn celo: qꝛ regno celoꝝ vim facit: dū illis q per peccatū illud ſibi clauſerāt: illud aperit. Jn mūdo qꝛ hoiem ne in mari huius mūdi mergatur cuſtodit. Ben. j. Spiritus dn̄i ferebat ſup aquas. Jſa. xliij. Cū trāſieris per aquas tecū ero ꝛ flumina ñ obruēt te. Ab igne etiā tribulatiōis defende. Jſa. xx. Cū ambulaueris in igne non ꝯbureris: ipſa ē ros eos q fidem hn̄t trinitat] i fornace babilonica cuſtodiēs. Dan. iij. Jn inferno: qꝛ ignē infernalē quātum ad illū in q̄ ē extiguit: vt nihil poſſit ignis ille in eum in quo gr̄a vel ꝟtus ē. Jn corde ꝟo humano qꝛ plus poteſt vna gutta gr̄e ad extinguēdum ibi ignē ꝯcupiſcētie q̄ȝ totus mūdus. Plus etiā valet ad repletionē cordis humani q̄ȝ oēs diuitie mūdi. Una gutta gr̄e Pharaonē infernalē cuȝ exercitu vitioꝝ ſubmergit in amaritudine ꝯtritionis q̄ſi i mari rubro. Nec ſola cor humanū replere pōt. Act. ij. Repleti ſunt oēs ſpū ſctō. Jo. iiij. Qui bibēt ex aq̄ quaȝ ego dabo ei non ſitiet in eternū. Sine gr̄a aīa eſt ſicut terra ſine aqua: que in puluerem euaneſcit. Pſ. Non ſic impij nō ſic ꝛc̄. Aīa ſine gr̄a ſicut terra maledicta ſpinas ꝛ tribuloſ germinās. Ben. iij. Homo abſq̄ȝ gr̄a ē velut inermis in medio inimicoꝝ poſitus: qui vndiq̄ȝ ſagittāt nocēt. n. ei ꝛ pſpa ꝛ aduerſa. Treñ. iij. Tetendit arcū ſuū ꝛ poſuit me q̄ſi ſignū ad ſagittam. ¶ Jtē gr̄a vel ꝟtuſ vita ſpūalis ē: homo ſine gr̄a ē velut homo mortuꝰ. Eccle. ix. Melior ē canis viuꝰ leone mortuo. Glo. Canis viuus pauper iuſtus: leo mortuus potēs iniquus. Homo ſine gr̄a q̄i nihil reputatur. Jſa. x. Oēs gētes q̄i nō ſint ſic ſt corā eo. Gentes ſunt gentiliter viuentes. Pſ. ad nihilum deductus ē in ꝯſpectu eiꝰ malignꝰ ꝛc̄. Jſa. xlj. oēs gentes q̄ pugnāt aduerſuȝ te erūt quaſi non ſint. Eſſe laudabile: ꝛ qd̄ aliculꝰ valoris ē: eſſe gr̄e ē. Pri. coꝝ. xv. gr̄a dei ſum id qd̄ ſum. Jpſa potentia recipiēdi gr̄am videt ꝓualere toti mūdo cuiꝰ ſignū ē ꝙ dānatis potiꝰ videt expedire eē in ſtatu in quo gr̄am poſſent recipere q̄ȝ totū mūdum hr̄e. Homo ſine gr̄a vel ꝟtute ē velut arbor arida incēdio infernali apta. Lu. xxiij. Si i viridi ligno hoc fa. in arido qd fiet: Eccle. vj. Non te extollas in cogitatiōe aīe tue velut taurus ne forte elidat ꝟtus tua per ſtultitiaȝ. Et ſubdit. Et relinquaris velut lignū ariduȝ in heremo. Figura hoīs abſq̄ȝ gr̄a eſt ficꝰ maledicta a dn̄o: ꝛ areſacta. Mat. xxj. Uita gr̄e multū eēt amāda. Cuȝ. n. triplex ſit vita. Nature gr̄e ꝛ glie ſit vita. Uita nature valorē ſuū hēt ex vita gr̄e. Sen̄. non viuere bonū ē: ſȝ bn̄ viuere. Uita nature viuūt ꝛ demones ꝛ aīe dānateq̄bus bonuȝ eſſet non eē. Uita ꝟo glie acq̄ritur ꝑ vitaȝ gr̄e. Filius dei vitā gratie morte ſua voluit reſtaurare ꝛ ad ſuſtentādam eā pabulo doctrine vel exēplo: fere. xxxiij. ānis voluit i miſeria huiꝰ mūdi manere. ¶ Jtem ꝟtus vel gratia hoiem ſup ſe leuat. Treñ. iij. leuauit ſe ſup ſe. Sen̄. O q̄ȝ cōtempta res ē homo niſi ſupra humana ſurrexerit Jtem ꝟtus nō ſolū grata ē deo: immo ipſa gratia hoiem faciēs gratū deo ꝛ operā eiꝰ. Sine ea nullus deo gratus ē. Cuȝ ea nullus poteſt eſſe q̄ſi non ſit deo gratus. Unica gutta gratie ſi i dyabolo eēt ipſuȝ deo gratū faceret. Oēs i q̄bus gratia non eſt filij ſunt ire. Gratiꝰ ē deo vnicū opus a gratia factū q̄ȝ ifinita abſq̄ȝ gr̄a. Ex hoc ꝑpēdi poteſt fatuitas coꝝ q̄bꝰ gratia grata non ē q vel mala ſua vel bona ꝯtemptibilia ei preponūt. Sen̄. Adeo gratioſa ē ꝟtꝰ vt iſitā ſit malis ꝓbare meliora. Sen̄. in eplis errare mihi viſus ē q dixit. Gratior eſt pulchro veniēs ex corpore ꝟtus. Non enīȝ vllo honeſtamēto eget ipſa: magnuȝ ſui decus eſt ꝛ corpus ſuum conſecrat.

¶ Jncipit ſcd̄a pars huius operis. ſ. de tribꝰ ꝟtutibꝰ theologicis in comuni.

Dictum eſt de virtute in communi. Nūc dicendū ē de ſpeciebus ꝟtutū. ¶ Et primo d theologicis. ſ. fide: ſpe: ꝛ caritate. De quibꝰ. Prime coꝝ. xiij. Nunc manēt Fides Spes Caritas. Hijs ſciētia ꝛ prophetia militat, vt dicit ibi Glo. Aug. Et in libro de trinitate dic̄. Auguſti. ꝙ propter iſta tria in aīo edificāda omniū diuinoꝝ libroꝝ machinamenta ꝯſurgūt. Jdeo ꝟo prius dicēt de theologicis q̄ de ceteris. Quia theologice ordināt aīam ad finem ſupremum. Cetere ꝟo circa ea que ſunt ad finē illuȝ. Jn itentōe ꝟo operātis prior ē finis hijs q̄ ſūt ad finem. Secūdum. n. naturā finis ſumūtur ea que ſūt ad finem. Cauſa finalis cauſa cauſarū

eſt. Secũdum.n. exigentiã finis cauſa effi ciẽs eligit materiã ⁊ i materia electa intẽ dit acquirere formã ꝯpetẽtem fini .verbi gratia. Qui vult facere inſtrm ad ſecãdũ eligit materiã durã. Si.n. eẽt mollis poti us cederet ꝙ ſecaret. In materia ꝟo dura acquiritur forma acuta: ſi.n. obtuſa eſſet ñ eſſet penetratiua neq; idonea ad ſecandũ Sic finis in itentione opantis pot ẽ hijs que ſũt ad finẽ tanq̃ q̃dam cauſa motiua ad illa. Et ꝟtutes theologice q̃ ordinãt ad finẽ ſupremũ potes ſũt ceteris ꝟtutibus que diſponũt aiam ad ea que ſunt ad fi nem. ℭ Tres ꝟo ſũt: q2 neceſſe hẽmus. Finis bonitatẽ cognoſcere: ⁊ deſiderare: ⁊ aliquã fiduciã obtinẽdi hẽre: vt.ſ. agno ſcam⁹ quo debeam⁹ tẽdere: ⁊ velim⁹ ve nire ⁊ ſperem⁹ poſſe puenire. Nõ.n. ten tãda ſunt que omnino effici nõ poſſunt: vt ait papie. Fide bonitatẽ finis agnoſci mus. Caritate deſideramus. Spe fiduciã optinẽdi habem⁹. Cũ tria exigãtur ad bñ opandũ. Scire: poſſe: ⁊ velle: ⁊ ſcire nrm ppter peccata ſit diminutũ i rõabili: ⁊ poſſe i iraſcibili: ⁊ velle iordinatũ in ꝯcu piſcibili: fides ſupplemẽtum eſt cognitio nis i rõabili: ſpes ſupplemẽtu3 fortitudis i iraſcibili: ⁊ caritas ẽ ordinatiua volũta tis i ꝯcupiſcibili. Fide cognoſcim⁹ ſupre mum finẽ ſiue ſummum bonũ eſſe bonũ ſe ꝯmunicãs. Ex qua cognitiõe due affecti ones oriũtur.ſ. ſpes ex eo ꝙ cognoſcitur liberaliſſimus bona ſua cõmunicãdo: ⁊ d ſideriũ ex eo ꝙ cognoſcitur eẽ bonũ quo nihil meli⁹ põt deſiderari. Bonũ.n.ẽ qd deſideraẽ ab hoĩbus ait btũs Diony. Eti am ſm. Ari. Oĩa bonũ exoptãt. Uita ho minis abſq; lumie fidei vaga eſt neſciẽs quo tẽdit. Jo.xxi. Qui ambulat in tene bris neſcit quo vadat. Homo abſq; fide ad molam tpalium iſtorum circuit admo dum Sanſonis exoculati. Jude.xvi. Et na nec agnoſcẽs nec cupiẽs. Pš. In cir cuitu impij ambu. Itẽ viã ciuitat; habita culi nõ iuenerũt. Eccl.x. labor ſtultoꝝ af fliget eos q neſciũt ad vrbẽ pgere. Treñ. iiij. Errauerũt ceci plateis. Fide hõ i via dirigiẽ. Et q2 via ardua ẽ ſpe oipotẽti in nititur. Et p caritatẽ ſuauitate ſummi bo ni trahitur: trahit.n. ſua quẽq; voluptas. Cant.viij. Que eſt iſta q̃ aſcẽdit de deſerto delitijs affluẽs innixa ſup dilectũ. Aug. in libro de lib. ar. Tãta ẽ iocũditas diui aſpe ctus ꝙ ñ poteſt videri ſine amore. ℭ Ha rum triũ ꝟtutũ ẽ: mẽtem ꝟginẽ caſtã exhi bere xpo. Uirginitas.n. mẽtis: vt ait Au. cõſiſtit i h ꝙ fides ſit integra ſpes ſolida ⁊ caritas ſincera. Et vt ait idẽ Aug. in libro de doctrina xpiana hõ fide ſpe ⁊ caritate ſubnixus: ⁊ eas incõcuſſe retinẽs nõ idi get ſcripturis niſi ad alios iſtruẽdos: ⁊ ſb dit: Multi per hec tria etiã i ſolitudie ſi ne codicib⁹ viuũt. Fides vt ait Auguſti. Nos deo ſupponit. Spes erigit. Chari tas vnit. Fide agnoſcim⁹ nos ſub deo eẽ: ⁊ debitores eẽ fuiti. Spes nos eleuat vt audeamus aggredi ꝙ ſupra vires nr̃as ẽ. Charitas ꝟo nos facit vnũ eſſe cum deo. Amor.n. eſt vis vnitiua vt dicit Diony. Inter ꝟtutes theologicas prius de fide di cetur quia actus fidei prior eſt actu ſpei ⁊ charitatis vt patebit inferius.

ℭ Tractatus de fide.

De fide ꝟo hoc mõ dicem⁹. ℭ Pri mo oñdem⁹ neceſſitatẽ hui⁹ ꝟtu tis. ℭ Scđo deſcriptiões ei⁹ pone mus. ℭ Tertio de vnitate fidei tãgemus. ℭ Quarto. cõmẽdationi ipſius iſiſtem⁹. ℭ Quito tãgeẽ de articulis. ℭ Sexto d erroꝛib⁹ ⁊ cauſis erroꝝ. ℭ Septimo ad diuerſitates fidei deſcendemus.

ℭ Qđ virtus fidei eſt neceſſaria. Ca. i.

Circa primum notãdũ ꝙ cu3 hõ ſit ab aliquo ⁊ ſub aliquo ⁊ ad aliqd ⁊ ſupra aliq̃. ℭ Neceſſe h3 cogno ſcere illum a quo ẽ ne ſit tãto bñficio in gratus: ⁊ põñs ceteris bñficijs idignus. B. Ingratitudo ẽ vẽtus vrẽs: ſiccans ſi bi fõtẽ pietat;: rorẽ mĩe: fluẽta grẽ. ℭ Itẽ neceſſe h3 cognoſcere eũ ſub quo ẽ ne ſit inutilis ſuus ⁊ põñs ira dñi ⁊ pena di gnus. Prou.xiiij. acceptus ẽ regi miſter intelligẽs. Iracũdiã eius inutilis ſuſtine bit. Mat.xxv. Seruũ iutilem pijcite i te nebras exteriores. ℭ Circa illũ ꝟo ſub q̃ eſt: neceſſe h3 cognoſcere ei⁹ maieſtatem vt ſciat eũ glorificare. Maieſtas eſt ꝙ ſi gnificaẽ p hoc adũbium ſumme cũ diciẽ ſumme potẽs ſumme ſapiẽs ſumme bo nus. ℭ Et q̃ ſit eius volũtas vt ſciat ei ad eius bñplacitũ ſeruire. Et iuſtitiã ⁊ mĩa3 eius i ſeruos ſuos exhibitã ⁊ exhibẽdam iuſtitiã i offendẽtes. Mĩam i debito mõ ſeruiẽtes. ℭ Item neceſſe h3 cogitare

ind ad qd ē. ¶ Sine hac cognitōe erit i mari huius mūdi q̄ſi ſopitus gubernator amiſſo clauo. Prou. xxiij. Neſciet dirige-re neſciet ſe regere qui ignorat quo debe at tēdere. In exilio huius mūdi q̄ſi in pa tria appetit manere. Gre. qui pegrinati-onem pro patria appetit iter dolores do-lere neſcit. Itē in itinere preſentis vite ⁊ fatigabitur ⁊ q̄te finis fruſtrabitur. Au. in lib. ꝯfeſ. dn̄e feciſti nos ad te ⁊ inq̄etū ē cor nr̄m donec requieſcat in te. ¶ Neceſ-ſe etiā hꝫ cognoſcere a quo teneat ea ſu-pra que poſitus ē ne ſit īfidelis ſeruꝰ i hijs i quibus ſolū miſteriū habet ſibi vſurpās dominiū: vel alij q̄ꝫ debeat ſeruitiū red-dens. Et ita qui ꝓ fidelitate fuerat remu-nerādus pro infidelitate ſit puniendus. Mat. xxv. Serue bone ⁊ fi. q2 ſu. pau. ⁊c. Et Luc. xvj. Si in alieno fideles nō fuiſtis qd vr̄m ē qs dabit vobis: alienū ē bonū trāſitoriū nr̄m ē bonū eternū. Ber. in q̄dā ſmone de aduētu terrene diuitie: nec vr̄e nec nr̄e ſunt: ⁊ paulopoſt: deniq3 ſi vra ſūt ḣ tollite ea vobiſcū. Ps. homo cū interie-rit. nō. ſ. o. n3. d. e. g. e. ¶ Conuenietiſſimꝰ ꝟo modus cognoſcēdi predicta: per fidē ē: nec mirādum ē ſi oportet habere cogni tionem per fidē de patre inuiſibili a q̄ ſumus. Cū etiā de parētibꝰ carnalibꝰ alit̄ cognitio haberi nō poſſit: vt oſtēdit. Gre. iiij. Dyalog. hijs ꝟbis. Audacter dico q ſine fide neq3 īfidelis viuit. Si eūdem in-fidelem ꝑcūctari voluero: quē prēm vel quā mr̄em habuit. Protinus reſpōdet il lū atq3 illā: quē ſi ſtatim requirā vtrū no uerit qn̄ ꝯceptꝰ ſit vel viderit qn̄ natꝰ fu-erit: nil vel vidiſſe vel nouiſſe fatebit̄. Et tamē qd nō vidit credit. Idem ſi de ipſo ſuo viſibili corpore credāt q minime vi-derūt cur inuiſibilia nō credūt q̄ corpo-raliter videri nō poſſunt. ¶ Iſte modus cognoſcendi: ⁊ deo ē glorioſus: ⁊ homini meritorius: ⁊ laude dignus: ⁊ hūc requi-rit natura eoꝝ q̄ cognoſcēda ſunt: ⁊ natu ra eoꝝ qui cognoſcituri ſunt. ¶ Qd deo ſit glioſus: ex hꝫ patet q glioſum ē pncipi um ſi ſimplici ꝟbo eiꝰ creditur abſq3 cau tione pignoris vel iuramēti vel fideiuſſo-ris. Ignominioſū ē ꝟo ei ſi ſimplici ver bo eiꝰ nō credat̄. Etiā cuilibet viro note bonitatis ⁊ ſufficiētis facultatis moleſtū ē ſi ſimplici ꝟbo eiꝰ nō credit: quāto ma gis regi glie qui nec fallit: nec fallere pōt diſplicet: ſi nō credatur ꝟbis eiꝰ ſine cau tiōe rationū quā iquirūt gētiles vel cauti one ſignoꝝ quā querūt iudei. Pri. cor. j. Iudei ſigna petūt. Greci ſapiētiā q̄rūt. ¶ Quātū deus offendat de hoc oſtēdit. M. xij. Et. xvj. Generatio mala ⁊ adulte ra ſignū q̄rit: ⁊ ſignū nō da. Eiuſdē. xvij. O gn̄atio incredula ⁊ ꝑuerſa vſq3 quo pa tiar vos. ypocras ⁊ pitagoras iduxerunt hanc legē diſcipulis ſuis vt nō eēnt auſi in ſentētijs ſuis interrogare ꝓpter quid ſed eēt eis pro rōne dicentis auctoritas. Quāto magis auctoritas diuina pro ra-tione habenda ē. Meritoriꝰ etiā ē hōi ḣ modus cognoſcēdi. Cū. n. hō aſſentit deo in hijs q̄ nō ſunt ſenſui māifeſta nec ꝑ ſe nota itellectui. Nec violētia neceſſarie ꝓ bationis oſtēſa. libera ē aſſenſio illa ⁊ iō meritoria. Aſſenſio ꝟo qua hō aſſentit il lis manifeſtis ſenſui vel ꝑ ſe notis itelle-ctui vel neceſſario ꝓbatis meritū nō hēt q2 q̄ſi coacta eſt. Un̄ glo. ſup illud heb. x. Hētis fiduciā i introitū ſcōꝝ i ſanguinē xpi ⁊c. Fides nō hēt meritū vbi humana ratio. i. humanus ſenſus prebet exꝑimen tum. Que grā ē creditori ſi ſub bona cau tione credat ꝟba alterius. ¶ Itē hic mo dus cognoſcēdi laude dignus eſt. Nō eſt ꝟtuoſū videre lucidū: ſic nec credere qd manifeſte probabile ē. Sꝫ ꝟtuoſum ⁊ lau de dignū credere deo in his q̄ ſenſus vel ratio videtur diſſuadere. Sicut fecit abra am de q̄ legitur: q ꝯtra ſpem in ſpecie cre didit. Ro. iiij. gloſa. Prior ſpes ſcd̄m na-turā fuit. Gn̄ iuuenis ex iuuēcula ſcdꝫ na turā ſperauit ſobolē: nec tn̄ habuit mō cō trariū alij ſpei ſperauit. ſ. vt vetulus ex ve tula ſterili gn̄aret. De eodē hēs Geñ. xv. Dixit dn̄s Abrahā q egredietur de vtero tuo hēbiſ eū heredē. Et ibidē: ſuſpice celū ⁊ numera ſtellas ſi potes ſic erit ſemē tuū īpoſſibilia poterāt hec videri cū dn̄s ꝯclu ſiſſꝫ ſarrā. Ge. xvj. Et cū ipa ꝯſenuiſſet ⁊ abrahā vetulꝰ eēt. Eiuſdē. xviij. ⁊ tn̄ credi dit abrahā deo: ⁊ reputatū ē ei ad iuſtitiā. Eiuſdē. xv. Silr̄ btā ꝟgo btificat̄. Lu. j. q2 credidit āgelo i illa ſblimi ꝓmiſſiōe. Btā igr̄ q̄ credidiſti ⁊c. Ecōtrario ꝟo. Moy. ⁊ Aarō puniunt̄ de icredulitate. Nu. xx. Q2 nō credidiſtis mihi vt ſctificaretis me corā filijs iſrl̄ nō introducetis hos pplos ī

terram quā datur⁹ ſuꝫ eis. Etiā çacharias
ſimiliter punitur. Luc. j. Ecce inq̄t angel⁹
eris tacēs ꝛ nō poteris loqui vſq̄ i diē q̄
h̄ fiant p̄ eo ꝙ non credidiſti v̄bis meis.
Eccl. xv. In gēte icredibili exardeſcet ira
Et apo. xxj. Timidis ꝛ icredulis illorum
erit i ſtagno igne ardenti ꝛ ſulfure: qđ ē
ſcđa mors. Natura eoꝝ q̄ cognoſcēda ſūt
requirit hūc modū cogitatōis cū quedaꝫ
eoꝝ ſint p̄terita q̄dam futura. Et cū q̄daꝫ
ſint in celo quedam i inferno. Quomō. n.
de hijs oībus cognitio haberi poterit niſi
per fidē. Preterea deus de quo hec cogni
tio principaliter ē lucem hītat iacceſſibi-
lem quā null⁹ vidit hoīuꝫ nec videre pōt
Prime thim. j. Exo. xxxiij. Non videbit
me hō ꝛ viuet. Iſa. lxv. Ver⁹ tu es deus
abſcōditus. prie. Jo. j. Deum nemo vidit
vnq̄ niſi vnigenit⁹ fili⁹ q ē i ſinu pr̄is ipe
enarrauit. Et Mat. ij. Nemo nouit filiū
niſi pater neq̄ p̄rem quis nouit niſi filius
ꝛc. ſi. vo. reuelare. ¶ Credēdū ē ḡ de deo
filio enarrāti ꝛ his q̄bus filius enarrauit
cū a nobis i p̄nti videri nō poſſit. Et ſm
verbū yiar. ſoli deo de ſe credēdū eſt qui
ſe ſolus nouit. Ber. credit deo qui credit
ſctis in q̄bus deus loquit̄. Nec mirandū ē
ſi neceſſe habem⁹ credere deo de ſe cum
hōi de interioribus ſuis neceſſe habeam⁹
credere. j. Coꝝ. ij. Quis ſcit hoīuꝫ q̄ ſunt
hois niſi ſpūs hois q in ipſo ē. ¶ Ita ꝛ q̄
dei ſunt nemo nouit niſi ſpūs dei. Et ſub-
ditur. Nos aūt ſpm̄ mūdi hui⁹ accepim⁹
ſꝫ ſpūm q ex deo eſt. Glo. amb. Maniſe-
ſtū eſt cogitatōes a nullo ſciri niſi ab aīo
noſtro. Non timeam⁹ viris ſanctis crede
re ſenſuꝫ tuū cū dn̄s eis crediderit ſenſum
ſuū. j. coꝛ. ij. Nos dei ſenſum hēm⁹. Gre.
i. iiij. li. dialogoꝝ dicit. Quiſq̄s de creduli
tate inuiſibiliū ſolidus nō eſt dꝫ p̄culdu-
bio maioꝝ dictis fidem prebere eiſq̄ per
ſpm̄ ſctm̄ inuiſibiliū experimētum habē-
tibus credere. Nā ſtultus ē puer ſi m̄rem
ideo extimat dulce mētiri: q2 ipſe nil aliud
q̄ tenebras carceris nouit. Loq̄tur Gre.
de puero nato ꝛ nutrito i carcere cui m̄r
que grauida de eo poſita fuit in carcere ꝟ
luce ſolis q̄ ipſa nūq̄ nouit loq̄t. ¶ Natu
ra etiā eoꝝ q cognituri ſunt hunc moduꝫ
cognitiōis req̄rit: cognitio. n. iſta pertinet
ad cōmūitatē hoīuꝫ imo ad vniuerſitatē:
eſt. n. cognitio neceſſitatis: ſine qua nō eſt
ſalus. Heb. xj. Sine fide ipoſſibile eſt pla
cere deo. Multi v̄o ſunt qui capaces nō
ſunt rōnum q̄bus eis p̄ſuadere poſſint ea
que neceſſe eſt cognoſci accedētibus ad
eū. Vn̄ oportet eos credere his q taliū ſūt
capaces. Bruta aīalia nō ſunt dei perce-
ptibilia: ḡ nec hoīes aīales capaces ſt eoꝝ
q̄ dei ſunt: niſi credēdo viris ſpūalibus. j.
coꝛ. ij. Aīalis hō nō p̄cipit q̄ dei ſunt. Vbi
oñdit. Glo. Aug. Qđ animalis eſt quis:
vel in vita vel i ſenſu. Vitē aīalis ē q itra
nālis ordinis metas ſpūs rector nō ꝯtinet
eo ꝙ ipe deo regendū ſe nō ſubijcit animi
v̄o ſenſu q̄s aīalis eſt: q2 de deo iux corpo
rum fantaſiā vel legis litterā vel rōnem
phiſicā iudicat. Iſte modus cognoſcēdi
ſupplet defectus aliaꝝ cognitionū. Si ali-
cui deficit viſus neceſſe hꝫ credere alij de
via: ꝛ de alijs que ad viſum p̄tinēt. Si eſt
intellectus p̄ui ꝛ rudis neceſſe hꝫ credere
his qui hn̄t magnū itellectū: ꝛ exercitatū.
Diſcentē. n. opꝫ credere: ḡ cum p̄dicta ſen
ſui nō ſubiaceant: ꝛ intellect⁹ hūanus ſm
v̄bum phi. ſe hēat ad diuinā eētiā: ſicut
viſus noctue ad ſolē neceſſe eſt: p̄ fideꝫ ta-
lia cognoſci. Preterea cuꝫ deus altiſſim⁹
ſit nō eſt poſſibile reperire ſcalā ſufficientis
rōis: qua q̄libet ad deū attingat. Non at-
tingit manus q̄cūq̄ attigit gigas: nec atti
git qui eſt parui intellectus ad ꝯprehēden
dū p̄ rōes: oīa q̄ attingit q eſt magni itel-
lectus. ¶ Item qui nō appropinquat rei
ſubtili: nō pōt eam videre: licet ille qui p̄-
pinquus eſt eā videat. Sic hoīes qui i ſen
ſibilibus cōmorātur: nō appropinquātes
ſtudio vel exercitatiōi ad ea que ſunt inui
ſibilia: nō poſſunt ea agnoſcere que agno
ſcūt: qui ſtudio ꝛ exercitatiōi appropiq̄nt
Phi. Impiti velut longe diſtātes ſpeculā
tur. ¶ Itē intellectus groſſius ſubtilia vi-
dere nō pōt. Qui hꝫ turbidū oculū nō vi
det pilum quem videt qui hꝫ clarum: nō
videt viſus hūanus q̄cq̄d videt aquilin⁹
Nō pōt ḡ cōitas hoīuꝫ cognoſcere que ne
ceſſe ē cognoſci accedētibus ad deū niſi p̄
fidem. Fides ē qua itellectus human⁹ dō
ſubditus eſt: qui idubitanter ſubiectioneꝫ
ei dꝫ. Sicut ꝛ affectus cū ab eo ſimiliter
ſit. Nulla. n. rō eſt q̄re poti⁹ itellectus ab
hac ſubiectōe ſit exceptus q̄ affect⁹. Et cū
due ſint p̄tes legis dei. ſ. teſtimonia ꝛ mā
data: itellectus credit teſtimonia: ſicut af-

fectus ipſi⁹ iplet mādata. Item cū itelle-
ctus iduend⁹ ſit glīa ſicut ⁊ affectus. Et
glīa ipſius intellect⁹ p̄ncipalis videaṫ eē
ſecūdū id qḋ dicit glo. ſup illud ps. Oſtē
da milli ſalutare meū. i. xp̄m i maieſtatē.
Hec viſio eſt tota mercés. Intellect⁹ hac
gratia fidei induēdus ē. Quō enim fie-
ret in futuro a deo glorioſus niſi in p̄ſen
ti deo eſſet gratus vel gratioſus.

De deſcriptionibus fidei.

OStēſa neceſſitate fidei ponēde ſunt deſcriptiones ei⁹. p̄us tamē notāde ſunt diuerſe acceptiōes huius nois fides: vt appareat quō hic fidem accipiam⁹. Fides qn̄qꝫ dī ſponſio Pri. thi. v. Quia primā fidē irritā fecerūt. Qn̄qꝫ fidelitas, puer. xx. Unū fidelē quis inueniet. Qn̄qꝫ ꝯſcientia. Ro. xiiij. Oē qḋ nō eſt ex fide peccatum ē. Quandoqꝫ creditū vel collectio creditorū: vnde Anaſtaſius. hec ē fides catholica. Qn̄qꝫ ſacramentū fidei. Aug. ad Bonifatium. Quod eſt paruulos habere fidē niſi fidei ſacramētum. Qn̄qꝫ fides informis. Pri. cor. xiij. Et ſi habuero oēm fidē ita vt montes trāſferā ⁊c. Qn̄qꝫ fides viua ſic ſumimus hic. ⁊ ſcd̄m hoc ſic deſcribiṫ Hebr. xi. Fides eſt ſubſtātia rerꝫ ſperandarū argumentum non apparentium. ¶ Fides ſubſtantia eſt. Subſtantia ſtat ſub accidentibus ea ſupportans ⁊ ſuſtinens: ⁊ nō eget alio ſubiecto. Sic fides in edificio ſpūali ſubſtat totū edificium ſupportās: ⁊ ſuſtinens nō egens virtute aliqua q̄ eam p̄cedat: ipſa eſt firma petra ſupra quā ſapiēs edificat domum ſuam. Mat. vij. ⁊ eiuſdem. xvi. Super hanc petrā edificabo ecclīam meā: petrā vocat firmitatē fidei i Petro. Hoc fundamentū nō timet nec pluuiā nec flumina: nec vētos: nec mirū. Innixū eniꝫ ē p̄me veritati. Fides eniꝫ innititṫ p̄me v̄itati Mat. vij. Deſcendit pluuia: ⁊ venerūt flumina: ⁊ flauerūt vēti: ⁊ non occidit: fundamenta eniꝫ erāt. ſu. fir. pe. Pluuia q̄ deſurſū venit eſt ipugnatio aeree poteſtatis. Flumina q̄ de mōtib⁹ deſcendūt ſunt p̄ſecutiones potentiū Uenti dicūtur oīum tēptationū gn̄a. De hoc fundamento legitur. Pri. cor. iij. Ut ſapiens architect⁹ fūdamētū poſui. Glo. i. fidē xp̄i. Et paulo poſt fūdamentū aliud nemo pōt pōere p̄ter id qḋ poſitū eſt. Io. i. fides xp̄i. Apo. xxi. Fūdamentū primum iaſpis. Iaſpis viridis ē coloris: ⁊ fugat fantaſmata: ⁊ fidē ſignificat: q̄ viriditate eternorū oculos cordis delectat: ⁊ vanitatē huius mūdi q̄ quaſi fantaſma eſt fugat dū fugitiuā eſſe indicat. Aug. O munde immūde qd ſtrepis qd auertere conariſ tenere vis fugiēs qd faceres ſi māeres. Abſqꝫ fūdamento fidei vanū eſt edificiū ſpūale. i. vadens i nihilū. Sap. xiij. Uani ſunt oēs. hoies in quibus nō ſubeſt ſciētia dei. Sciētia dei ſeu cognitio fides eſt. ſine hoc fundamento ē edificiū ſpūale. q. ſ. arenā qḋ neceſſe hꝫ corruere ad deſcenſum pluuie vel ipetū fluminis vl' venti. Mat. vij. deſcendit pluuia venerūt flumina: ⁊ flauerūt venti: eruerūt in domū illā: ⁊ cecidit. ¶ In deſcriptiōe fidei res ſperāde ponūtur: q2 digniores ſunt inter ea q̄ ſūt fidei: ⁊ quia ſunt finis. Sicut eniꝫ finis bonū ichoat ſic adeptio fidei rerꝫ ſperādarū ꝯſumat. Actus ſo ſperādi poti⁹ nominatur vbiq̄ diligendi: q2 imediatus eſt ad actum fidei: ⁊ q2 ſic notatur abſentia eorum de qbus eſt fides diligi poſſūt: ⁊ p̄n̄tia: ⁊ abſentia: ⁊ futura: ſed nō ſperantur niſi abſentia vel futura. Fides autē dī ſubſtantia rerꝫ ſperādarū: q2 cauſa eſt vt res q̄ ſperātur i futuro. In nobis ſubſiſtāt. In p̄n̄ti ēt quodāmō facit eas in nob ſubſiſtere. Per fidem eniꝫ futura bona mēti noſtri quodāmō ſunt p̄ſentia. Per eam q̄ inuiſibilia ſunt quodāmō videtur pp primū dī ſubſtantia rerꝫ ſperādarꝫ. propter ſcd̄m dicitur argumētū nō apparētiū glo. Fides p̄prie ē de his q̄ ſi videnṫ de viſis eni non eſt fides ſꝫ agnitio: ⁊ ſubditur. hec ē laus fidei ſi quod creditur nō videtur. Fides dī argumētū non apparentiū: q2 eſt inuiſibilium certitudo vt dicit glo. Gal. v. Ipſa eſt probās non p̄batū. dedignatur eniꝫ eſſe ꝯcluſio. Tria ſunt q̄ ſequuntur ex hoc argumento. ſ. Articulorꝫ certitudo. vite rectitudo. ⁊ premij terreni celſitudo. De p̄io iā hitū eſt De ſecundo habetur. Ro. i. iuſtus meus ex fide viuit: ⁊ vitā ſuā regit ⁊ diſponiṫ De tertio: Joh. Qui credit in filio habꝫ vitam eternā. Fides nobis p̄io p̄ponitur. Secundo vite rectitudo aſſumitur ex qbus vita eterna ꝯcluditur. Ex certitu

cūe fidei inſerṫ vita eterna tā̄ ex iperſe
cta argumētatiōe. Jo. vi. Qui credit i me
hʒ vitā eternā. Ex fide ꝟo cū vite rectitu-
dine q̄ſi ex pfecta argumētatōe vita eius
iſertur. Ex fide cū vite prauitate ꝯcludiṫ
mors eterna. De q̄ ꝯclſione Ece. ſeptio. Fi
lii hoīs fac ꝯcluſionē qm̄ terra plena ē iu
dicio ſanguinū: ⁊ ciuitas plena ē iniq̄tate
Jaco. ij. Quid ꝓderit fratres ſi fideʒ ſe
dicat qs hēre: opa aūt nō hēat nūqd po-
terit fides ſaluare eū. Secūdūʒ Criſoſto.
Fides maior: ē argumētū fidei minorūʒ
. Cōfirmatur eniʒ fides in minorib⁹ ꝑ hoc
ꝙ tot: ⁊ tā ſancti hoīes eā tenuerūt. Etiāʒ
notandū ꝙ ad viuā fidē duo ꝑtinēt: ſcilʒ
ꝑmā veritateʒ cognoſcere. Et in eam tanq̄
ſummū bonū vel btitudinē tēdere. Quā
tum ad ꝑmū dī fides argumētū non ap-
paret. Quātū ad ſecūdū dicitur ſubſtātia
rerū ſperandarū. Iteʒ fides ſic deſcribitur
ab Augu. in libro de ꝑdiſtinatione ſan-
ctorum. Fides eſt cogitare cū aſſenſione
ea q̄ ad chriſtianā ꝑtinent religionē. Iſi
dorus. Fides eſt ex qua veraciter credim⁹
id qđ videre nō valem⁹. Criſoſtom⁹ dicit
ꝙ fides eſt ſanctiſſime religiōis funda-
mentū. Religio vt ait Iſidor⁹ eſt appel-
lata ꝙ ꝑeam vni deo religamus animas
noſtras ad cultū diuinū ſeruiendi vincu
lo. Magiſtraliter etiam ſic deſcribitur fi
des eſt virtus qua ea que ad fundamen-
tum religionis ꝑtinent recteq; firmiterq;
credūt Bernardus in libro de ꝯſideratō-
ne. Fides eſt volūtaria: quedā: ⁊ certa ꝑ-
libatio necdū ꝓpalate veritatis. ¶ Et
notandū ꝙ q̄ttuor videnṫ facere ad hoc
ꝙ fides viua licet ſit cognitio virtus ſit.
Primū eſt ꝙ act⁹ ipſius multū hʒ a vo-
luntate. Sicut ille q multū amat aliquā
volūtarius ē ad credēdū bona de eo: ma
la vero de eo credere nō vult. Sic ille in
quo eſt amor dei intenſus volūtarius eſt
ad credendū de eo oīa quorū credulitatē
credit eē placitā deo. vñ ſine rōne ſuffici
enti aſſentit talibus. i. cor. xiij. dicitur ꝙ
caritas oīa credit. ¶ Scđm eſt q: ꝯſentit
hiis in q̄ difficile eſt ꝯſentire. Unde ſicut
diligere inimicū virtutis ē cū ad dilectio
nē illaʒ meritū eius qui diligitur nō vi-
net ſed potius repugnet: ſic ꝯſentire deo
in hiis q̄ ꝯtra rationē videntur eē virtut
Tertiū eſt ꝙ fides viua radi⁹ viuus eſt ꝓ-
cedens a fonte vite a ſole ſcilicet intelli-
gentie de q̄. Sap. v. ſol intelligētie nō eſt
ortus nobis. Fides mortua eſt ſicut lumē
ſolis qđ eſt in locis obūbratis non hñs
calorē. Fides ꝟo viua non ſolum lucet
ſed etiam calefacit nec ſolum lumen eſt
ad oſtēdēdū ſed ēt vita mouēs. ſ. ad faci-
endū bonū ⁊ declinādūʒ a malo. Cui vī
ꝯcordaṙ qđ dicit. Ar. de viua vel diuina
ſcia ꝙ plus ē virt⁹ q̄ ars. ¶ Quartuʒ ē
ꝙ mira opatur vt infra patebit. Mat.
vlt. Signa aūt eos q crediderit h ſequēṫ
ſicut ipetuoſitas fluminis: tunc ꝑmo ap
paret cū fluuius inuenit obſtaculū. ſic fi-
dei virtuoſitas cū aliqd impugnans ha-
buerit. ¶ Itē fides ſic pōt dſcribi. Fides
ē digna do credulitas. Credulitas digna
deo eſt credere ei ꝓpter ſe ⁊ ſup omnia.
Unde ſup. i. cor. iiij. Non ꝙ ſufficientes
ſimus cogitare aliqd a nob: q̄ſi ex nobis
Dicit glo. ꝙ cogitaṙ eſt inimicū fidei. Aſ
ſentire aūt ſumme veritati ꝓp ſe ⁊ ſuper
omnia eſt eius cōplemētū. Et notādū ꝙ
licet fides viua nō aſſentiat prime verita
ti principaliṙ ꝓpter rōes: tū rōes pñt eē i
troductiue ad eam. Sed poſtq̄ ipa intro
ducta fuerit. dicit ſicut dixerūt ſamaritā
mulieri ſamaritane. Jaʒ nō ꝓpter tuam
loquelā credim⁹: ipſi enim audiuimus
⁊ ſcim⁹ q: hic ē ſaluator mundi. Jo. iiij.
Aug. i li. de correptiōe ⁊ grā. Alīđ ē adiu
toriū ſine q̄ aliqd nō fit ⁊ q̄ aliqd fit uía
ſine alimētis nō poſſum⁹ viuere: ñ tamē
aſſerūt alicui alimēta ꝙ viuat q mori vo
luerit. q̄ſi cā ſine qua ñ fit vel raro fit. Fi
des viua in aīa ē: vel ſpeculū creaturarū
vel miracula vł rōes: vel doctrina. Sed
lux iſuſa deſup ꝑncipalis cā ē ꝙ itellect⁹
ꝯſentiat firme i ea q̄ ſunt fidei. Vñ aug.
dicit ꝙ fides ē illūinatio mētis ad ſūmā
virtutē. Et ſup illđ. Mat. ix. Credo dñe
adiuua meā icredulitatē. glo. Credulitas
noſtra īfirma ē niſi ſit inixa adiutorio dī.

¶ Quod vnica eſt vera fides.

Equitur de vnitate fidei đ q̄le
gitur eph. iiij. vn⁹ de⁹ vna fides
Quinq; ꝟo videtur facere ad
vnitatē fid: l. Primo h ꝙ illud de q̄ ꝑnci-
paliter ē fides vnū eſt. Vñ ſup illđ vna fi
des. Dicit glo. Unū ⁊ idē eſt qđ credit a
cūctis fidelib⁹. Vñ fides catholica dicit
vniuerſalis. de⁹ de q̄ fides ē. fides ē prici-

paliter vnus ē ⁊ nō mutat. Exo. xx. Audi
iſrael de⁹ tuus vn⁹ ē nō erit i te de⁹ recēs
Jaco. i. Apd quē nō ē traſmutatio. Jdeo
nec fides mutat. Thob. ij. Vitā illā expe-
ctam⁹ quā deus datur⁹ ē his q fidē ſuā
nūq̄ mutāt ab illo. Secūdo h ꝙ fides eſt
lumē īfuſū deſup: ⁊ nō ē a ꝓbabilitate
rez q̄ credunt. Jdeo non diuerſificatur
ſcdm diuerſitatē rez creditaz. ipa eſt lu
cerna quā dei ſapiētia accēdit ad recupe
rādaz dragmā ꝑditā. Luc. xv. Glo. Dra-
gma ē nūmus certe quātitatis hn̄s imagi
nem regis. Dragma ꝑdita ē hō ad yma-
ginē dei creat⁹ in peccatū lapſus. Et ea-
de lucerna poſſunt diuerſa videri: ⁊ vna
fide diuerſa credi. Tertio h ꝙ vna ē ratō
credēdi in oīb⁹ articulis. ſ. prīa ṽitas cui
vna fides ſemꝑ pricipal̄r innitit. Credu
litas q̄ ꝑ rōes ē ſecūdū diuerſitates ratio
nuz dz diuerſificari ſed nō ſic ē in fide.
¶ Quarto h ꝙ natura hominuz: vna ⁊
eadē eſt apd oēs. Ergo ⁊ naturalia hōi-
nū eadē debēt eē apd oēs ſcilicet itellect⁹
debet deo de iure naturali obſeqū fidei.
Ergo fides vna ⁊ eadē dz eē apd omnes
vna ergo ē ṽa fides. Quīto h ꝙ affectio-
nes q̄s affect⁹ hois debet deo: eadez ſunt
apud oē genus: ⁊ eadē rōne ꝙ dz intelle
ctus deo: idē erit apd oēs. Preterea affe-
ctionū cāe ſunt apprehēſiōis pābule vbi
tionis cā ē apprehēſio diuine potētie vel
iuſticie. Spei cā ē apprehēſio diuie liba-
litatis vl̄ miſericordie. Amoris cā ē diuie
apprehēſio bonitatis vel poteſtatis. Ergo
cū affectiōes iſte habēde ſint apd oēs. ⁊
apprehēſiones que ſunt cā illaz habēde
erunt apd oēs. Apprehenſiones vero de
deo in preſenti oportet eē fidei ꝑꝑ paruī
tatē itellect⁹ hominū, ſicut prl⁹ oſtēſuz ē.
ḡ vera fides vna ⁊ eadē ē apud oēs. Pre
terea aut aliqd obſequiū debet deo itelle
ctus hūan⁹: quē ſine ei⁹ iniuria nō poſſit
nō ſoluere aut nullū. Si dicat ꝙ nullum
oſtēdit h eē falſuz ꝑ hoc ꝙ ſimili rōe nec
affect⁹ aliqd obſequiū deberet deo: nec it
corpus. ergo de⁹ nō eſſet dn̄s ver⁹. tn̄ nul
lum ſeruitiū deberet ei. Preterea cōqrit
dn̄s de ſubtractiōe ſeruitij affect⁹. Mala
chi. i. Si pater ego ſuz vbi ē honor me⁹.
⁊ ſi dn̄s ego ſum vbi eſt hor meus. Pre-
terea certū ē cuilibet habēti rōnem bene
diſpoſitam: ꝙ ſine dei iniuria non poteſt
dici deum nō eē adorādū vel venerandū
vel timendū vel amanduz. Preterea oīs
ſecta igne: ⁊ ferro ꝓſequit ſentientes con
traria fidei ſue: etiam potius q̄ fures vel
raptores. Phs ēt dicit eos qui dn̄t deos
nō eſſe adorādos pena idigere. Relinqui
tur ergo ꝙ aliqd certum ſeruitiū itellect⁹
debz deo qd ſpāliter ꝯſiſtit i credēdo illi.
Aliud eni obſequiū ſcdm intellectum nō vi
detur ei poſſe ſoluere vniuerſitas hōinū.
Cogitare ſolum ſiue bonū: ſiue malū nō
videtur meritorium eē vel demeritoriuz
Alioquin de⁹ q oīa mala videt peſſimus
eſſet ergo aſſenſus vl̄ diſſenſus cogitatōi
adueniēs meritum vel demeritū fac. Aſ-
ſenſus poſſibilis vniuerſitati hominū cir
ca illa que d deo ſunt fidei ē. Ea que hō
tenetur credere de deo non ſunt infinita.
Sunt ergo aliqua certa que glibet adul-
tus niſi ſit mente alienatus: tenet credere
d deo. Unde hebr. xi. Credere oportet ac
cedentē ad eum qr eſt: ⁊ ingrentib⁹ ſe re
munerator ſit. Ubi dicit glo. Sin̄ hac fide
nēo vnq̄ ſaluari potuit. Si qs aūt obiici
at qd nō ē neceſſe eadez credi de deo ab
oībus ꝑꝑ paruitatē itellect⁹ quorūdā vel
ꝑꝑ defectū doctrine vel grē ſz ſufficit q̄dā
de deo credi ab vno: ⁊ alia ab alio. Ad
hoc dicendū ē ꝙ null⁹ ē adultus niſi ſit
mente alienatus cuius intellectus capax
eſſe non poſſit eius ꝙ eſt dn̄i eſſe timen
dum honorandum amandum. ⁊ in eo
eē ſperādum ⁊ nunq̄ fuit mund⁹ qn ha-
buerit doctrinā ſufficientē ad hmōi cre-
denda. Unde Grego. loquens de parabo
la illa q̄ eſt de operarijs in vineaz miſſis
Mat. xx. dicit pater familias: ꝯditor vr
ē qui hz vineam uniuerſalem ecclīam q̄
ab Abel uſq3 ad ultimū electuz: q in fine
naſciturus eſt. quot ſcōs ꝓtulit: tot palmi
tes miſit: hic pater exijt ad excolēdā uine
am mane hora tertia: ſexta: nona undeci-
ma operarios ꝯduxit a mundi hui⁹ initō
uſq3 ad finem ad erudiēdā īfideliū plebē
ꝓdicatores mittere nō deſiſtit. Gratia. n.
non deeſt alicui adulto ſane mentis ad ꝓ
dicta niſi cl̄pa ei⁹ ipediat. Si qs nō eēt in
loco ubi doctrinā circa talia n̄ poſſet hē-
re uerſimile ē niſi cl̄pa ſua h ipediret oc
cultaz iſpirationē ei vitā doctrine ſupplē
uel ꝑ creaturaz pulcritudinē de ꝯditore
⁊ rectore uniūſitatis admoneri. Eſt igr

bona fides vera oīum vere fideliū licz inter eos aliq plura: aliq pauciora: de deo explicite credant. Oēs tamen parati debent eſſe credere deo in oībus que vel p ſe vel p viros fidedignos eos docere vellet. Debēt ēt oēs credere oīa illa eſſe vera q̄ prophete: ⁊ alij hoīes ſpū dei edocti crediderūt. ⁊ docuerūt: oēs aūt ſecte quātū ad ea in quibus non conueniunt cuꝫ illa ⁊ vera vnica fide: errores ſunt.

·3· Quod fides chriſtiana eſt fides vera.

Illa vero vera: ⁊ vnica fides: fides xp̄iana ē ſicut multipliciter pōt oſidi. Et p̄mo miraculoꝝ cōfirmatiōe. Nulla. n. alia ſecta hꝫ miracula ad ſui ꝯfirmatiōeꝫ. Miracula huius fidei ab Abel filio Adā ſctā legūt. De q legit Gen̄. iiij. Reſpexit deꝰ ad abel ⁊ ad munera eiꝰ. Quō reſpexit alia tranſlatio determinauit q̄ ſic hꝫ. Inflāmauit deꝰ ſup Abel ⁊ ſup munera eiꝰ. Ignis. n. de celo oblationē eiꝰ icēdit: vt factū ē Helie i carmelo. Tertij. Re. xviij. Et leui. ij. ſub moy. Deinde ſubſecuta ſūt miracula ſub Noe: ⁊ ſb Abrahā: ⁊ ſb alijs vſcꝫ ad legeꝫ Moy. ⁊ in gēte hebreoꝝ multiplicata ſūt. Et ab exercitu egypti vſcꝫ ad igreſſū terre ꝓmiſſiōis ꝯſolata ſūt gētē illā: ⁊ donec gēs illa deſeruit hāc fidē nō deſeruerūt eā miracula. Tādē cū hac fide in ap̄lis miracula trāſlata ſūt ad eccleſiā ex iudeis: ⁊ gētibus collocatam. Miracula vero quibus hic fides confirmata eſt talis fuerunt ꝙ ſolus deus ea facere poterat: ſicut fuit ſtatio ſolis: ⁊ lumen ad ſpatium. xij. horarum ad preceptum Joſue miniſtri dei obediente dn̄o voci hoīs. Joſue. x. Et regreſſus ſolis tpe Ezechie. Iſa. xxxviij. Et obſcuratio luna. xv. In paſſiōe dn̄i facta pp quā ph̄i q athenis erāt nō volētes inuenire naturalē cauſam illius obſcurationis iducti ſūt ad hoc: vt dicerent ꝙ deus nature patiebat: ꝯſtiterūt arā illi vero ignoto de qua. actu. xvij. Quis dubitat de hoc ꝙ ille ſolus curſū ſolis mutare pōt q iſtituit. Itē noticia linguaꝝ data ap̄lis: ⁊ illuminatio ſubita qua hij q erant ydiote docti facti ſunt ſcꝫ eis ꝓmiſſionē factaꝫ a xp̄o. Jo. iiii. Paraclitus aūt ſpiritus. ſ. quē mittet pater in noīe meo ille vos docebit oīa ⁊c. Luce. xxi. Ego dabo vobis os: ⁊ ſapiētiā cui nō poterūt reſiſtere ⁊ cōtradicere oēs aduerſarij noſtri. Itē roboratio apoſtoloꝝ q cū adeo debiles eſſent ꝙ petrus q maior videbat eſſe ad voceꝫ vnius ancille: dū mori timuit vitā negauerit virtute ſpiritus ſancti induti ex alto adeo fortes facti ſunt vt nullū timerēt Luc. vltimo. Sedete in ciuitate quouſcꝫ iduamini virtute ex alto. Nō timebāt eos q iā dn̄ꝫ eoꝝ occiderāt. Actu. iiii. Nō poſſumus inquiūt Petrus: ⁊ Jo. que vidimus ⁊ audiuimꝰ nō loq. Itē ſubiugatio mūdi p paucos ſimplices. Ber. Lꝫ mag diuina plane fuerint miracula q̄ dn̄s geſſit in terris. Hoc tamē ſup oīa illa enituit ꝙ in paucis ſimplicibꝰ totū mūdū ⁊ oēm eius altitudinē ſibi ſubiugauit. Itē ꝯiunctio fidei cū rōne quaſi p totū mundū ꝙ eſt vnū triū operū mirabiliuꝫ dei q̄ enūerat Ber. dicēs. Tria opa inquit facit oīpotēs illa: ⁊ maieſtas in aſſumptiōe noſtre carnis: ita ſingulariter mirabilia: ⁊ mirabiliter ſingularia vt taliter nec facta ſint: nec faciēda ſint amplius ſup terram. Coniuncta ſunt quippe ad inuicē deus: ⁊ homo: mater ⁊ virgo. Fides ⁊ cor humanū. Multi etiam mortui reſuſcitati ſūt a xp̄o: ⁊ a fidelibꝰ in noīe xp̄i. Quis aūt dubitat ꝙ deus ſolus qui homini vitaꝫ dedit p̄t ei eā reddere poſtq̄ eā amiſſit. Jo. x. Poteſtatē habeo ponēdi aīaꝫ meā: ⁊ iterū ſumēdi eā. Quomō purus homo hoc poſſet: poſita eni aīa iā nō eēt homo qui eā poſſet ſumere. Cū eni aīa ponit homo deſinit eſſe. Qui vero non eſt ſe reficere nō poteſt. In noīe etiā xp̄i ceci ſunt illuminati lepꝛoſi mundati: paralitici: ⁊ alii infirmi inſanabiles ſcḋm naturam ſanati. Que oīa cū deꝰ q ſolus ea facere potuit ad cōfirmationē dicte fidei fecerit: ⁊ certiſſimū ſit deū nolle teſtificari mēdaciū aliqḋ nec velle miraculis hoīes iducere in errorem nec eos ſubtrahere a cultura ſua: ⁊ ſic diminuere gloriā ſuā. Manifeſtū eſt veraꝫ fidē eſſe fidē xp̄ianā quā deus ſic cōfirmare voluit. Nullius eni intellectus bene diſpoſitus hꝫ recipet ꝙ prima veritas poſſet eſſe mēdax vel vellet eſſe cauſa erroris ſibi cōtumelioſa. De hac teſtificatiōe dicit. Joh. primo. v. Qui nō credit in filio mēdacē facit pꝛeꝫ. qꝛ nō credit in teſtimoniū qḋ teſtificatus eſt de filio ſuo. Idē Jo. v. Ego habeo teſtimoniū maius Johāne.

Opera eni que dedit mihi pater vt perficiá ea ipſa opa que ego facio teſtimonium perhibēt de me: qꝛ pater miſit me. Item eiuſdē.xv. Si opera nō feciſſem in eis q̄ nemo alius fecit peccatū non haberēt. Et eiuſdē.xiiij. Pater in me manēs ipſe facit oia. Nō creditis: qꝛ ego in patre ⁊ pater in me eſt: alioquin ꝓpter ipſa opa credite. Siquis tamē dicat miracula illa nō eſſe facta ad fidei teſtificationē patet hoc falſum eſſe per modū quo miracula facta ſunt. Et exēpli cā pauca miracula ponamus. Mat.ix. Dicit xp̄s vt ſciatis: qꝛ filiꝰ hominis habet poteſtatē in terra dimittēdi peccata. Surge tolle lectū tuū: ⁊ vade in domū tuā ⁊ ſurrexit ⁊c̄. Patet ex ipſa littera miraculū illud factū eē in teſtimoniū fidei. Et act.iij. Dixit Petrus claudo ex vtero matris ſue. in noīe ieſu naçareni ſurge: ⁊ ambula: ⁊ ſequit̄: ⁊ protinus conſolidate ſunt baſes eius: ⁊ plante: ⁊ exiliēs ſtetit ⁊ ambulabat. Et de Dionyſio ariopagita legit̄. Quod cū diſceptaret cū paulo ſoꝛte tranſijt cecus ꝑ viā coꝛā eis: ⁊ ſtatim ait Dionyſius paulo. Si dixeris huic ceco. In nomine dei tui vide: ⁊ viderit. Ego credā ſtatim. Sʒ ne vtaris ꝟbis magicis: qꝛ foꝛte noſci verba que habēt huius efficaciā ego preſcribā tibi foꝛmā verboꝝ. Hāc inqt foꝛmā ꝟboꝝ: dices ei ī noīe ieſu xp̄i nati de virgine crucifixi moꝛtui q̄ reſurrexit: ⁊ aſcēdit in celū. vide. Et vt oīs tollereret̄ ſuſpitio precepit Paulus dionyſio vt ipſe eadē verba profeiret. Et in eadē verboꝝ foꝛma. Dixit Dionyſius ceco vt videret ⁊ ſtatim vidit: ⁊ ꝯfeſſus eſt Dionyſius ſe credere. De ꝓbatione ꝑ miracula. Dicit Pe. act.ij. Ieſuʒ naçarenū viruʒ approbatū a deo in vobis virtutibꝰ ⁊ ꝓdigijs: ⁊ ſignis que fecit deus ꝑ illū in medio veſtri ſicut vos ſcitis habet diffinito ꝯſilio: ⁊ preſcientia dei traditū ꝑ manus iniquoꝝ affligētes interemiſtis. ⁊ Ber. in ſmōe de aſſenſione oſtēdit Chriſtū preſeciſſe ꝓbationē dominij ſui. Cū in celum aſcēdit his verbis. Cū Ieſus ſe dominū vniuerſoꝝ que ſunt in terra: ⁊ in mari: ⁊ in inferno ꝓbaſſet nō reſtabat niſi vt aeris ⁊ celoꝝ ſe eſſe dominū probaret. Terra eni dn̄m cognouit: qꝛ ad vocē virtutis eius cū clamaret voce magna Laçare veni foꝛas moꝛtuoꝝ reddidit. Cognouit mare: qꝛ ſolidū ſe prebuit ſub pedibus eius. Cognouit infernus cuius ipſe poꝛtas creas: ⁊ vectes ferreos ꝯfregit ⁊ ſatanā ligauit. Sicq̄ʒ qui in oꝛe piſcis cū ipſo piſce ſtaterē inuenire predixit ꝓculdubio ⁊ maris ⁊ oīum q̄ in mari ſunt dn̄s fuit. Qui moꝛtuos ſuſcitauit: leproſos mūdauit: cecos illuminauit. Oēs effugauit īfirmitates. Dominus omniū fuit: ⁊ eadē manu qua fecerat que defecerant reficiebat. Ad ꝓficiēdā huius fidei noſtre integritatē reſtat vt videntibus diſcipulis per mediū aeris aſcēdas. ⁊ tūc probabitur: qꝛ dominus vniuerſoꝝ es ⁊ iam tibi profecto debebit̄ vt in nomine tuo omne genu flectatur. ¶ Circa miracula ꝟo notabile eſt q̄ miniſtri chriſti poſt paſſionē eius. in nomine ipſius maioꝛa miracula fecerūt q̄ Chriſtus feciſſet ſicut ipſe promiſerat. Iohā. decimo quarto. Quī'credit in me opera que ego facio: ipſe faciet: ⁊ maioꝛa hoꝝ faciet. Maius fuit q̄ ad vmbrā petri ſanabant̄ infirmi. actuū. quinto. Quam q̄ ad tactum veſtimēti eius mulier fluxū ſanguinis patiens ſanata eſt. Matei nono. Itē longe fuit maius q̄ duo latrones q̄ veneno ſumpto moꝛtui erant ſuſcitati ſunt tunica beati Iohānis euangeliſte poſita ſuper eos. Itē dominus in euangelio legit̄ tres moꝛtuos ſuſcitaſſe. Sed de beato andrea legitur q̄ quadraginta ſubmerſos ſuſcitauerit. Item ſancti nō ſolū viui: ſed ⁊ moꝛtui fidem iſtam miraculis ꝯfirmauerunt. Et vt vno verbo dicā quaſi vniuerſitas rerū fidē iſtā mirabilit̄ ꝯfirmauit. Unde Greg. ī hemeli. epiphe. Oia inqt elemēta auctoꝛē ſuū veniſſe teſtata ſūt. vt eni de his quedā vſu humano loquar. deū hūc celi ⁊ terre cognouerunt: quia protinus ſtellā miſerunt. Mare cognouit: qꝛ ſub plantis eius ſe calcabile prebuit. Terra cognouit: quia eo moꝛiente contremuit. Sol cognouit: qꝛ lucis ſue radios abſcondit. Saxa ⁊ parietes nouerunt: quia tēpoꝛe moꝛtis eius ſciſſa ſunt. Infernus cognouit: qꝛ hos quos tenebat moꝛtuos reddidit. Et tū h̄ quē dominū omnia inſenſibilia elementa ſenſerunt. Adhuc infideliuʒ iudeoꝛuʒ coꝛda dominī eſſe minime cognoſcunt. ⁊ durioꝛa ſaxis ſcindi ad penitentiā nolunt: eūq̄ʒ cōfiteri abnegant: quē elementa vt diximus aut ſignis aut ſciſſionibus deum clamāt.

Secundo poteſt oſtendi veritas fidei xpiane teſtium exceptiõe oi maiorꝫ mul titudine. Et primo pducamus in mediũ Johãnẽ baptiſtã q a pphetis pdictis fuit in pſalmo: paui lucernã xpo meo. Iſa.xl. Vox clamãtis in deſerto rc̃. Et Mala.3. Ecce ego mittã angelũ meũ q preparauit viã ante faciẽ tuã. Hũc deus miraculoſe naſci fecit in mũdo iſto ex ſcis parẽtibus cũ Heliſabeth eſſet ſterilis: r ambo pceſſiſſent in dieb9 ſuis. Luc.i. Ut ferret teſtimonium xpo Jo.i. Hic venit in teſti. rc̃. Quis dubitat de hoc qd de9 nõ id fecit eũ naſci miraculoſe in mũdo iſto vt teſtimoniũ phiberet mẽdacio. Et9 cõceptio: r natiuitas prenũciata ſunt ab angelo. Luc.i. Hic in vtero materno teſtimoniũ dedit xpo. In eodẽ eccl. Ut facta ẽ vox ſalutationis tue in aurib9 meis exultauit ĩfans in vtero: in gaudio meo. Sine oi dolo fuit teſtimoniũ illud. Ipſe tante ſanctitatis fuit q iudei miſerunt ad eũ ſacerdotes: r leuitas vt ſcirẽt ab eo vtrũ ipſe eſſet xps. Jo.i. r credidiſſent ei ſi dixiſſet ſe eẽ xpm Jo.v. Uos voluiſtis exultare ad horã i luce eius vt crederetis ipſum eſſe xpm: dicit interl. Quãto magis debuerũt credere ei ferenti teſtimoniũ alij: efficacius enĩ eſt teſtimõiũ q aliqs phib3 alij: q̃ qd phibet ſibi. Jo.v. Si ego teſtimoniũ perhibeo de meipſo: teſtimoniũ meũ nõ eſt verꝫ. Sanctitas Jo. nõ ſolũ xpianis. ſꝫ ẽt gẽtilibus r iudeis nota: r teſtimoniũ ei9 multũ efficax ẽ ad cõfundẽdũ iudeos. Jõ poſtea illud. Pſal. Paraui lucernã xpo meo: ſubdit inimicos ei9 induã cõfuſiõe rc̃. Qualiter xps teſtimonio. Jo. cõfuderit iudeos hẽs Mat.xij. Baptiſm9 inqt Johã. vnde erat de celo an ex hoib9: r illi cogitabant inter ſe dicẽtes. ſi dixerim9 de celo dicet nobis: quare ergo nõ crediditis ei. Si ãt dixerim9 ab hoib9 timemus turbã. Oẽs eni habebãt Johãnẽ ſicut pphetam. De teſtimonio Johã. de xpo hẽs. Jo.i. Qui poſt me venturus eſt ante me fact9 eſt: ante. i. dignitate. Quia prior me erat r de plenitudine eius nos oẽs accepim9: r poſt. cuius nõ ſum dignus vt ſoluã calciamẽtũ eius. Itẽ ecce agn9 dei: ecce q tollit peccata mũdi. Itẽ vidi ſpũm deſcẽdẽtẽ: quaſi columbã de celo: r manẽtẽ ſup eũ: r ego neſciebã eũ: ſed q miſit me baptiçare in aqua ille mihi dixit. Sup quẽ videris ſpũm deſcẽdẽtẽ: r manẽtẽ ſup eũ. Hic eſt q baptiçauit in ſpiritu ſctõ. Et ego vidi r teſtimoniũ phibui: qr hic eſt filius dei. Aliud teſtimoniũ eſt Jo. euãgeliſte. Uidim9 inqt gloriã eius quaſi vnigeniti a patre. Uidimus. i. cognouimus: p miracula: p vocẽ elapſam de celo: p transfigurãtionẽ: reſurrectionẽ aſcẽſionẽ. Spũs ſcti miſſionẽ: gloriã eius talẽ: r tãtã: vt decet vnigenitũ dei patris. r prime Jo.i. Qd fuit ab initio q audiuim9: r vidim9 oculis nr̃is qd pſpexim9: r man9 noſtre cõtrectauerũt de verbo vite: r vita manifeſtata ẽ: r vidim9 r teſtamur: r annũciamus vobis. Fidei noſtre teſtimoniũ dãt de9: r homo: r angelus. De primo habemus. i. Johã.v. Tres ſunt q teſtimoniũ dãt in celo: pater verbũ: r ſpũs ſcũs. Et ſubdit. Si teſtimoniũ hoĩum accepimus: teſtimoniũ dei maius eſt. Scdm glo. pater phibuit teſtimoniũ xpo: dicẽdo hic eſt filius me9 dilectus Filius in trãſfiguratiõe oſtẽdẽdo potẽtiã deitatis: r ſpẽm beatitudinis. Spũs ſanctus ſup xpm in ſpẽ colũbe deſcendẽdo: r i noie xpi corda diſcipulorꝫ iplẽdo. Teſtimoniũ do hoĩum taliũ fuit q note fuerũt ſanctitatis: mũdi cõtẽptores nullũ hominẽ timẽtes q veritatẽ fidei morte ppria auſi ſunt cõfirmare: cũ manifeſtũ ſit q nullus ſani capitis morte mẽdaciũ auderet cõfirmare: etiã hoies mẽdaces in morte veritatẽ cõfitẽtur: etiã ipſe xps veritatẽ fidei morte ppria cõfirmauit h ſignũ ſpãle tãq̃ certiſſimũ pmittebat ipſe iudeis. Mat. xij. Generatio inqnit mala: r adultera ſignũ querit: r nõ dabit ei niſi ſignũ Jone pphete. Sicut. n. fuit Jonas in vẽtre ceti trib9 dieb9 r trib9 noctib9 ſic erit fili9 hominis in vẽtre terre trib9 dieb9 r trib9 noctibus rc̃. Cũ oino due res peccatũ faciãt ſcilicet timor: r cupiditas vt dicit glo. ſup illud. ps. Incẽſa ignis r ſuffoſſa. Que cauſa poſſ3 eẽ mẽdacij i illis: q r trãſitoria bona contẽnebãt. r mala letãter ſuſtinebant Phi.3. Oia arbitror vt ſtercora: vt xpꝫ lucrifaciã. Act.xx. Spũs ſanctus ſup oẽs ciuitates pteſtat mihi dicẽs qm̃ vincula: r tribulatiões ieroſolimis me monẽt. ſꝫ nihil horꝫ vereor. Si qs do dicat ſctõs voluiſſe decipere: ſed deceptos fuiſſe. Quomodo potuit xps decipi circa ſuũ eẽ: cũ na

tura rõnalis maxime habeat cognoſcere
ſe eſſe Aug. in libro de aïa ⁊ ſpiritu: nihil
tã nouit mens vel aïa q̃ id qđ ſibi pſto eſt
nec mẽti vel aïe qſq̃ magis preſto eſt q̃ ip
ſa ſibi: nihil ergo tãtũ nouit quãtuz ſe eſſe
Quõ ergo xp̃s decipi poterat cũ dicebat.
Jo.viij. Amẽ amẽ dico vob anteq̃ Abra-
ham fieret ego ſum. Jt.x. Ego ⁊ pr̃ vnuz
ſumus. Jtẽ cũ nature rationalis p ſe no-
te ſint operationes ſue. Aïa.n. p ſe cogno-
ſcit ſe credere vl' itelligere vl' diligere quõ
poterat decipi circa illud. Joh.viij. Ego
principiũ q ⁊ loquor vobis. ipſe ſciebat ſe
ſimpliciter oium que creata erãt principiũ
fuiſſe. Luc.viij. Tetigit me aliqs nã ⁊ ego
cognoui virtutẽ de me exiſſe. ¶ Jtẽ quo-
modo paulus circa celeſtia decipi potuit
qui raptus eſt vſq ad tertiũ celum vbi au
diuit archana verba que nõ licẽt homini
loqui.ij.cor.xij. ¶ De teſtimonio homi-
num de chriſto legitur actuum.x. Nos te-
ſtes ſumus. ait Petrus omnium que fecit
Jeſus in regione iudeorum: ⁊ hieruſalez
quem occiderunt ſuſpendentes in ligno.
Nunc deus ſuſcitauit tertia die: ⁊ dedit
eum manifeſtum fieri: non omni populo
ſed teſtibus preordinatis a deo nobis qui
mãducauimus: ⁊ bibimus cum illo poſtq̃
reſurrexit a mortuis ⁊ precepit nobis pre
dicare populo: ⁊ teſtificari: qr ipſe eſt qui
conſtitutus eſt a deo iudex viuorũ ⁊ mor
tuorum. Huic omnes prophete teſtimo-
nium perhibent remiſſionem peccatorũ
accipere per nomen eius omnes qui cre-
dunt in eum. Teſtimonium ꝟo iſtud de-
us tam cito confirmauit. Unde ſubditur
adhuc loquente Petro verba hec cecidit
ſpiritus ſanctus ſuper omnes qui audie-
bant verbum teſtimonij petri: de chriſto
habes ſimiliter. Mat.xvj. Tu es chriſtus
filius dei viui. Et Jo.xvj. ait Pe. nos cre
didimus ⁊ cognouimus quia tu es chri-
ſtus filius dei viui. Fidei noſtre teſtimoni-
um dedit angelus in chriſti conceptione
Luc.j. Jtem in eius natiuitate Luc.ij. Ec
ce angelus domini ſtetit ſuper illos ⁊c. ⁊
poſt. Ecce euangelizo vobis gaudiuz ma
gnum. Jtem ⁊ facta eſt cum angelo mul-
titudo militie celeſtis exercitus. Jtem in
reſurrectione. Mat. ⁊ Mar. ⁊ Luce. vlti.
⁊ Jo. penul. Jtem in aſcenſione actu.i.
¶ Fides iſta teſtimonium habet: ⁊ a do-
meſticis: ⁊ ab extraneis. Exo.viij. Magi
pharaonis deficientes in tertio ſigno com
pulſi ſunt cõfiteri. digitus dei eſt hic. Deu
te.xxxij. Non enim eſt deus noſter vt dij
eorum: ⁊ inimici noſtri ſunt iudices. Et
Mat.ix. videntes turbe chriſtum mirabi
liter operantem dixerunt. Nunq̃ ſic appa
ruit in iſrael. ⁊ Jo.ix. Jlluminatus cecus
a natiuitate dixit: a ſeculo non fuit audi-
tum ꝙ quis aperuit oculos ceci nati. Et
Jo.ix. Jpſi pontifices: ⁊ phariſei dixerũt
quid facimus: quia hic homo multa ſi-
gna facit ſi dimittimus eum ſic: oẽs cre-
dent in eum. Joſephus qui ſemp fuit iu-
deus ſapientiſſimus in veteri lege qui ca
ptus fuit in vltima captiuitate hieruſalez
facta per Titum: ⁊ Ueſpaſianum tale te-
ſtimonium dedit chriſto. Fuit eiuſdem tẽ
poribus ieſus ſapiens vir. Si tamẽ eũ vi-
rum dicere fas ſit. Erat enĩ mirabiliũ ope
ruz effector: ⁊ doctor eorum qui libenter
futura audiunt: ⁊ multos ex gentibꝰ ſibi
adiunxit: chriſtus hic erat. Jtem poſt cru
cẽ his q ab initio eũ dilexerãt apparuit: eis
iterũ viſus ſecũdũ qđ pphete: vel hec: vel
alia de eo futura predixerant. Sz vſq in
hodiernũ diẽ xp̃ianoꝝ: q ab eo dicti ſunt
⁊ nomẽ pſeuerat: ⁊ genus. ¶ Hodie eſt ſi
dei noſtre alie ſecte teſtimoniũ phibẽt eũ
poſt ſuã alijs pferẽdo. Unde cũ teſtimo
niũ qđ p ſe phibẽt nullũ reputemus teſti-
moniũ eoꝝ qđ alicuius valoris eſt p fide
noſtra eſt. Jtẽ nobiles phi in his q̃ de deo
noſcibilia ſũt fidei noſtre teſtimoniũ phi-
bẽt: vt circa hoc ꝙ vna ſit prima cã. Et ꝙ
eterna ſit ſumme potẽtie: ſumme ſapiẽtie
ſumme bonitatis. Unde quãtũ ad iſta fi-
des noſtra ex intimis phie ſũpta ẽ diſcipli
nis: iuxta verbuz boetij in pemio libri de
trinitate. ¶ Fidei etiã noſtre teſtimonium
perhibet vniuerſitas creaturarũ quãtũ ad
ea q̃ de deo cognoſcibilia ſunt. Hoc eſt ꝙ
vnus eſt mũdus. atteſtat ꝙ vnus ſit deus
Accedat q̃cũq vis creatura: ⁊ faciat aliuz
mũduz tm: ⁊ talẽ qualis eſt iſte mũdꝰ. Et
dicã qr deꝰ eſt perpetuitas creaturarũ. at-
teſtat eternitati creatoris. Cum ois cauſa
potentior ſit ſuo effectu. Magnitudo ꝟo
eius potentie: ⁊ pulchritudo ſapientie vti-
litas creaturarũ bonitati. ¶ Hic probatur
veritas fidei per reuelationes ⁊ prophe-
tias. ¶ Tertio poteſt oſtendi veritas fidei

noſtre ꝑ hoc ꝙ reuelationes ⁊ prophetias
habet. Reuelationes habuit ante legē vt
ſub Noe: Abrahā: ⁊ Jacob vt patet ex li/
bro gene. Que multiplicate ſūt lege ſuſce
pta: Numeri duodecimo. Si qs fuerit in/
ter vos propheta: domini in viſione appa
rebo ei vel per ſomniū loquar ad eū. at nō
talis ſeruus meus Moyſes qui in omni
domo mea fideliſſimus eſt ore enim ad os
loquor ei. Deute. iiij. Nō eſt alia natio tam
grandis que habeat deos appropinquan
tes ſibi: ſicut deꝰ noſter. Adeſt cūctis ob/
ſecrationibus noſtris. Pſalmus. nō fecit
taliter omni nationi ⁊c. Et Baruch quar
to Beati ſumus iſrael: qꝛ que placent deo
nobis manifeſta ſunt. ¶ Prophetie quas
habet fides noſtra multū confirmant eā.
Gene. cū iohannes baptiſta miſiſſet diſci
pulos ad chriſtū ad certificandum eos de
xp̄o. Mat. vndecio. Dn̄s certificauit eos
oſtendendo prophetiā eſſe impletā quam
predixerat. Eſaias de aduentu eius. Eſa.
xxxv. Deꝰ ipſe veniet: ⁊ ſaluabit nos: tūc
aperientur oculi cecorū: ⁊ aures ſurdorum
patebunt. Tūc ſaltet ſicut ceruus claudus
⁊ aperta erit lingua mutorum. Unde ait
dn̄s diſcipulis iohānis. Euntes renūciate
iohāni. q̄ audiſtis: ⁊ vidiſtis. Ceci. vi. cla.
ab. ⁊c. Itē Eſa. xli. Dicit dn̄s ad deos nō
veros annūciate que futura ſunt in futu/
rū: ⁊ ſciemus quia dij eſtis vos. Reuela/
tiones ⁊ prophetie cū hac fide tranſlate
ſunt in eccleſiā collectam ex gentibus: vbi
patet in reuelatiōe illa excellenti. De qua
Scđa cor. xij. Que paulo facta ē vſqꝫ ad
tertium celū rapto: ⁊ in Jo. cui reuelata
ſunt tot miſteria que in apoc. cōtinentur.
Iudei ṽo mō nō habēt reuelatiōes vel ꝓ/
phetias qꝛ hāc fidē deſeruierūt. ¶ Quar
to per hoc ꝙ fides noſtra digniſſima de
deo ſentit. Aug. Prudētiū eſt extimare: ⁊
fidelium que ſit fides purior: ⁊ maieſtate
dei dignior. Alie ſecte male ſentiūt vel de
dei oīpotētia. Sicut qui negāt deum poſſe
corpa nr̄a ſuſcitare vel naturā nr̄am po/
tuiſſe ſumere. Alij de eius bonitate vt qui
negāt lapſos in peccatū ꝑ penitētiā poſſe
redire ad deū. Alij de eius iuſticia: vt qui
negant deū vindicaturū peccata. Aut qui
dicūt eū ſaltē nō vindicaturū eternaliter.
Fides ṽo nr̄a oīpotētiā dei ꝑdicat: ⁊ ſum/
mā eius ſapientiā: ⁊ bonitatē. ¶ Quinto
ꝑ h̄ ꝙ fides nr̄a de hoīe ꝓbabiliora ſentit
⁊ que magis deceāt creaturā rationabilē.
Dicit eni eū ad imaginē dei creatū. Gen̄.
i. Creauit deus hoīem ad ima. ⁊ ſi. ſu. Ad
ſimilitudinē ēt dei monet viuere. Ephe.
v. Eſtote imitatores dei ſicut filij cariſſi/
mi. Et ad gloriā ſimilē diuine glorie ꝓmit
tit peruenire. i. Jo. 3. Cariſſimi nunc filij
dei ſumus. Et nundū apparuit nobis qđ
erimus. Scimus qm̄ cū apparuerit ſimi/
les ei erimus: gēs iudeorum ⁊ gēs Macho
meti: ſentiunt indigna de dei magnificē/
tia: dū gens iudeorum ſperat ſolā affluentiā
tēporaliū a deo. Et gens machometi ſolas
delitias corporales quātū ex promiſſione
legis eorum. Utraqꝫ aūt ſpes dicta videt eſſe
hominū q in vanū acceperūt aīas ſuas. ⁊
fere eſt brutalis. Cū aīa inuiſibilis ſit: bo/
nis inuiſibilibꝰ remuneranda eſt: nec na
tura rationalis bonis ſe inferioribꝰ beata
fieri pōt. Aug. Beata vita inuenit cū id qđ
eſt hoīs optimū: ⁊ amatur: ⁊ hētur ꝙ de/
teriꝰ ē quam ipſe hō pōt: qſquis qđ ſeipſo
deteriꝰ ē ſeqtur fiet ipe deterior. ¶ Fides
ēt chriſtiana hoīem ad maiorē ꝑfectionem
ꝑducit: ⁊ q̄tum ad deū: ⁊ quātū ad ꝓximū.
Quātū ad deū qꝛ de deo ꝑdicat q̄ maxie
timorē dei nobis icutiūt: ⁊ ad ſpē maxie
erigūt: ⁊ dei amorē in nobis maxie accē/
dūt. Oſtēdit enim diſtrictiſſimā iuſticiam
dei i rebelles ipīꝰ: ⁊ vindictā eternā mire
acerbitatis: quod efficaciſſimū ē ad timo
rem incutiendū. ¶ Itē oſtēdit liberalitatē
dei qua filio ꝓprio ꝓp nos nō pepcit: poſt
qđ nullus locꝰ deſperatiōi in nobis relin
qtur. Ro. viij. Qui ꝓprio filio ſuo nō pe/
percit: ſꝫ ꝓ nobis oībꝰ tradidit illū. Quō
nō cū illo oīa nobis donauit. Itē benefi/
ciū redēptionis quod eſt maior ignis ad
incēdēdū cor noſtrum q̄ eſſet totus mūdus
ad incendēdum corpus noſtrum: ſi totus
arderet cordibus noſtris immittit amorem
qđ magis idoneum ad incendendum: ⁊
inflammandū diuinum amorem in nobis
non accenditur melius ignis quam igne
nec ſe maior ignis ſpiritualis amore quo
filius dei amauit nos. Johānis. xv. Ma/
iorem hanc dilectionem nemo habet quam
vt animam ſuam ponat quis pro amicis
ſuis. Quantum ad ꝓximum: quia dilectio
nē iubet ad inimicos extendere: ⁊ noſtra
proximo cōmunicare: ⁊ ſi neceſſe ē etiam

animā p eo ponere. Mat. quīto. Diligite
inimicos veſtros bñfacite his qui ode-
rūt vos ⁊c. i. Jo. tertio. Qui habuerit ſb-
ſtantiam mundi huius: ⁊ viderit fratrem
ſuū neceſſitatem habere: ⁊ clauſerit viſce-
ra ſua ab eo quomodo caritas dei manet
in eo. In eodē. in hoc cognouimus cari-
tatē dei quoniam ille animam ſuam pro
nobis poſuit. ⁊ nos debemus pro fratrib⁹
animas ponere. ¶ Sexto per ſucceſſum
quē habuit populus q hanc fidem ſuſce-
pit dum ſecundū eam vixit: ⁊ deiectiōem
ipſius vel dum fidē iſtam deſeruit. vel dū
ſm eam nō vixit: vt n. omittamus ƀ alijs
quis ſufficeret narrare notabiles triūm-
phos quos habuit populus iſte in paucis
vincēs infinitos: iuxta promiſſionē domi
ni. Leui. xxv. Si in pceptis meis ambula
ueritis ⁊c. Perſequimini inimicos veſtros:
⁊ corruent coraz vobis proſequent. n. de
veſtris quinqz centum. Alienos. i. centū ex
vobis decem milia. quādo aūt male ſe ha
bebāt in fide vicebant. Leui. vigeſimoſe
xto. Quid ſi nō audieritis me nec feceri-
tis omnia mandata mea. ⁊c. corruetis co-
ram hoſtibus veſtris: ⁊ ſbijciemini his q
oderunt vos. Fugietis nemine pſequente
⁊ paulopoſt Terrebit vos ſonitus folij vo
lantis. ⁊ Joſue ſeptimo. Nō poteris ſtare
corā hoſtibus tuis donec deleat ex te q cō
taminatus ē hoc ſcelere. Deutero. penulti.
Beatus es tu iſrael qs ſimilis tui popule
qui ſaluaris i dño ſcutū auxilij tui: ⁊ gla
dius glorie tue deus tuus. Itē Judith.
Deus eorum pugnauit p eis: ⁊ vincit: ⁊
nō fuit qui inſultaret populo iſti niſi quā
do receſſit a cultura domini dei ſui. Quo
tienſcūqz autē preter ipſuz deū ſuū alteꝝ
coluerunt dati ſūt in predā ⁊ i opprobriū
⁊ in gladiū. Quotienſcūqz autē penitue-
runt ſe receſſiſſe a cultura dei ſui dedit eis
deus celi virtutē reſiſtendi. Cū igitur fides
chriſtiana tot habeat ꝟtutis ſue argumē-
ta inexcuſabiles ſunt tot argumētis nolē-
tes acqeſcere: ⁊ merito punient. Ualde in
credulus ē cui tot teſtimonia facere fidez
non pñt. Ualde ponderoſus ē vel valde
debilis quē tot apodiationes ſuſtētare nō
ſufficiunt. Nec mirū ſi oſtēditur pma ve-
ritas quādo tot pignoribus ſignorū vel
aliarum probationuz ei nō credit cū pau
cioribus teſtibus crederet. vni iudeo vel
ſarraceno. De punitiōe infideliū. Deute.
decimooctauo. Prophetiā ſuſcitabo eis
de medio fratrū tuoꝝ ſimilē tui ⁊c. Qui
autem ꝟba eius que loquit. In nomine
meo audire noluerit vltor exiſtā ego. Qs
ꝟbuz aſſumit Petrus. actu. iij. dicēs ois
anima que nō audierit pphetā illū exter
minabitur de plebe. Et in eodē. Non eſt i
alio aliquo ſalus nec nomē eius eſt aliqđ
ſub celo datū hoibus in quo oporteat nos
ſaluos fieri. Et Jo. iij. Qui nō credit iam
iudicatus eſt: quia nō credit in noie vni-
geniti filij dei. Hoc aūt eſt iudiciū. i. cau-
ſa dānatiōis. Dicit Aug. Qr lux venit in
mundū: ⁊ dilexerūt hoies tenebras magis
q̄ lucem. eiuſdē octauo. Si nō crediderl
tis: qr ego ſum moriemini in peccato ve-
ſtro. ⁊ eiuſdem. xv. Si non veniſſem: ⁊ lo
cut⁹ eis nō fuiſſez peccatū nō hērēt nunc
aūt excuſationē non hēnt de pctō. Iſa. v.
Gens ⁊ regnū qđ nō ſeruierit tibi peri-
bit. Mat. vlti. Qui nō crediderit pdēna-
bitur. Jo. iij. Niſi quis renatus fuerit ex
aq̄ ⁊ ſpū ſcō nō pōt intrare in regnuz dei
Cor. xviij. Ignorās ignorabitur.

De cōmendatione fidei.

Sequit de cōmēdatiōe fidei. No
ta q̄ qr fides deo multuz placet.
dyabolo multū diſplicet. Homi
ni multū pdeſt. De pmo eccl. i. Bene pla
citū ē deo fides: ⁊ māſuetudo: he due ꝟtu
tes multū placēt deo i hoie: qr fides deo
ſbdicit itellectū. Māſuetudo affectuz. Uñ
dñs hoiez māſuetū: ⁊ fidelez diligit quaſi
ſuū. Fides adeo placet deo q̄ ſine ipa ni-
hil placet ei. Hebr. xi. Sine fide ipoſſibi-
le ē placere deo. Oēs ifideles filij ire ſunt
Uñ Jo. iij. Qui icredul⁹ ē filio ñ uidebit
uitā eternaz ſʒ ira dei manet ſup ipſum.
Oculi diuine miē nō reſpiciūt niſi ubi ē
fides. Uñ ppitiatoriū nō excedit archaz.
Exo. xxv. Archa ſignificat populū fidelez:
quē ppitiatio diuina nō excedit. Remiſ-
ſio eniz peccatoꝝ nō eſt extra fidez eccle.
Je. v. Dñe oculi tui pſpiciūt fidem. Ubi
amor ibi ocul⁹. Jo. vi. Hoc eſt op⁹ dei ut
credatis i eū quē miſit ille. Credere i deū
ē ſpūale opus dei: ⁊ qr dei donuz: ⁊ qr deo
valde acceptuz: nec miruz ſi multū place
at deo fides cū ipa pmuz obſequz faciat
deo. Signū hui⁹ placētie ē hoc q̄ de⁹ tēt
tū facit p fide. Ma. viij. Uađ dixit ieſus

cēturioni: ⁊ ſicut credidiſti fiat tibi. Jo.
cuiq3 ſiē credit ita fit. Fides do placet: ēt
ſine ſacramētis ut patet in Abraā: q aūt
ſacrm circūciſiōis p fide3 h3 deo placuit
Geñ.xv. Credidit abraham deo: ⁊ repu-
tādū eſt ei ad iuſtitiā. Sacramēta do ſine
fide de⁹ q̄ſi nō reputat. Glo.v. Jn xp̄o ie-
ſu: neq3 circūciſio aliqd ualet neq3 p̄pu
tium ſed fides que per caritate3 operaī.
b ℭ Fides porta eſt per quam princeps
minerſorum intrat ad cor hominis. Eze.
xlvi. Sine ea non videtur dominus do
minium habere in corde cū non hēat ibi
igreſſu3: ipſa ē porta aurea p quā itrauit
i mētē uirginis dux ⁊ decus uniuſe fa-
brice mūdi. Pu⁹.n. itrauit fili⁹ dei i mē
tē uirginis q̄ in uētre3 Luce.i. Btā q cre
didiſti q2 pficietur i te q̄ dicta ſunt tibi a
dño Aug. in libro de v̄ginitate. Beatior
fuit Maria pcipiēdo fidē xp̄i q̄ ɔcipiē
do carne3 xp̄i. Materna ppinqtas nihil
Marie profuiſſet niſi felicius xp̄m corde
q̄ carne geſtaſſet porta fidei morti: ⁊ au
ctori mortis clauſa ē: nec iſernalis exerci
tus pualebit aduerſus ea3. Uñ ſup illud
Mat.xvi. Et pōte iſeri dic̄ glo. Qui inti
mo cordis amore fidē xp̄i pcipit. qcqd i
gerit extra facile vicit: hec porta ſangui-
nē agni d3 hēre: ⁊ i ſupliminari ⁊ i vtroq3
poſte ne exterminator menti noceat.
Exo.xij. Sup lῑmare tictū d3 eē ſanguie
xp̄i vt itūitu hūilitat̄ xp̄i: ⁊ paſſiōis eius
mēs ſupbiā caueat i vtroq3 ēt poſte d3 eē
ſanguis agni: vt exēplo xp̄i nec aduerſa
mēs timeat nec pſpera ɔcupiſcat. ℭ Fi-
des porta ē tabernaculi: ſcilicet mīlitāt̄
eccliev bi hoſtia offerēda ē. Leu.vij. Hō
quilibet de domo iſrael qui occiderit bo
uem aut ouem ſiue caprā in caſtris: ſiue
extra caſtra: ⁊ non obtulerit ad hoſtiū ta
bernaculi oblatiōe domio ſanguinis re⁹
erit. Nec mirū ſi fides valde eſt deo gra-
ta q2 ſine fide deus nō colitur cum de eo
non cognoſcatur: quare timendus ſit vl
amādus vel obſequio honorādus. ℭ Fi-
des theſaurum abſconditū regni celeſtis
quem daturus ē dominus ſeruientib⁹ ſi-
bi hominibus oſtendit. ℭ Fides pri
mū dei hoſtem ſcilicet ſenſum hūanū oc
cidit. Hoſtis iſte in ſapientibus huius
mundi eſt fortiſſimus hoſtis dei: qui
ſignificatus ē p ciniſes quo2 plaga nō le
git curata. Exo.viij. Ciniſes de puluere ter
re educti argumēta ſūt pho2 de ſubtiliter
reno ſenſu pdeūtia q oculū fidei ledūt. Un
de glo. quo2 li aial. corp⁹ cui iſederit acer
biſſimo terrebat ſtimulo vt quē volātē vi
dere qs nō valet ſentiat ſtimulantē. Hoc ḡ
aial arti dyaleticeɔparat̄ q̄ minut̄ ⁊ ſub
tilib⁹ pho2 ſtimulis aīas terrebat: ⁊ tan
ta caliditate circūuenit vt deceptus nō vi
deat nec itelligat vñ decipiat̄. Hec plaga
nō curat̄. ydola eni pho2 remāſerūt cum
ydola gētiū deſtructa fuerūt vt ait qdā3.
ℭ Fides itellectū captiuat in ſeruitiū xp̄i
ij.co2.x. Jn captiuitatē redigētes oē3 ītel
lectū in ſeruitiū xp̄i. ℭ Fides in arte men
tis.ſ. itellectu inſigne regnū ponit.ſ. filiū3
in cruce pēdētē de morte: ⁊ mortis aucto
rē triūphātē. ℭ Jtē fides matrimonium
īter aīa3 ⁊ deū initiat. Oſee.ij. Sponſabo
te mihi in fide ꝙ caritas ɔſumat.i.co2.vj.
Qui adheret deo vn⁹ ē cū illo. ℭ Fides ē
velut ānulus argēteus poſit⁹ i digito ſpō-
ſe. Ornamētū.n.ē a xp̄o datū rōni q p di-
gitū itelligi pōt: q2 diſcretiua ē. Annulus
nec excedere d3 nec excedi. Sic fides nec
excedere d3 nec excedi. Non.n.d3 xp̄o at-
tribuere aliqd qd eius nō ſit nec de eo ne-
gare qd ipſi⁹ ſit. Jn argēto do itellige ꝙ
des cādore puritatis: ⁊ luce ſalutaris veri
tatis d3 reſplēdere ⁊ ſuauitate ſincere con
formis d3 reſonare. Argētū.n. cādidū ē ⁊
reſonat. Jtē fides virginitas ē mētis itelle
ctū a corruptiōe erroris ſeruās ⁊ vndiq3 p
tegēs ſicut ānulus digitū cingit ex oī pte.
ℭ Fides quātū pprio ſenſu detrahit tātū
itellectū diuini ſenſus capacē facit. Sicut
ſapiēs dicit de ppria volūtate ꝙ tātū vir-
tuti adijcies quātū ppriē volūtati detraxe
ris. Qui vult venire poſt xp̄3 debet abne-
gare ſemetipſum. Juxta verbū dñi. Mat.
xvj. Et quātū ad ppriū ſenſum: ⁊ quātum
ad ppriā volūtatē. ℭ Fides primo genita
eſt inter virtutes: ideo merito a deo bene-
dicta beati q non viderūt ⁊ crediderunt.
Joh.xx. Luc.x. Beati oculi q vidēt q̄ vos
videtis. qd de viſu fidei intelligendu3 eſt
Gal.3. Qui ex fide ſunt benedicentur cū
fideli Abraham propter predicta: non eſt
mirum ſi fides deo placet. Rica. ℭ Fides
multum diſplicet dyabolo. Dyabolo do
multum diſplicet: nec mirum cum ipſa ei
cultum ⁊ honorem qui ei in mundo exhi

deatur abſtulerit: ipſa dyabolū expulit ab hoībus: ⁊ quantū ad animas: ⁊ quātū ad corpora. Act. xv. Fide purificās corda eorū. Mat. vlti. Signa aūt eos q̄ crediderint hec ſequētur. In noīe meo demonia eicient. Hec eſt q̄ dyabolo reſiſtit. ꝑme pe. vlt. Cui reſiſtite fortes ī fide: ipſa ē ſcutū ignea tela inimici extiguēs. Ephe. vi. In oībus ſumētes ſcutū fidei in quo poſſitis oīa tela inimici ignea extinguere Ipſa ē lorica totū hoīez interiorē a dyabolo ꝓtegens. j. The. iiij. Indue loricā fidei ipſa caput ſpentis infernalis q̄ ē error vel infidelitas cōterit. Geñ. iij. Ipſa cōteret caput tuū. Eccli. xxv. Nō eſt caput nequꝰ ſuper caput colubri. Sicut caput noui hoīs fides. ſ. diligētiſſime cuſtodiendū eſt ſcḋm illud Mat. x. Eſtote prudentes ſicut ſpētes. Sic ad deſtruendū caput ſpentis īfernalis. ſ. errorē marie eſt conādū. Et in ꝑmo peccato angeli. ⁊ in ꝑmo peccato hoīs error videt̄ fuiſſe. Iſa. xiiij. Ero ſimilis altiſſimo. Geñ. iij. Nequaquā morte moriemini. Scit. n. deus ⁊c. ¶ Fides dyabolū de arce mētis expellit ponēs ibi vexillū xp̄m in cruce pendētē: qḋ multū dyabolo diſplicet. Cū. n. ſuperbiſſimus ſit multū diſplicet ſibi cū ab arce mētis expellit̄: ⁊ cū vexillū illud exoſū ei ſit: eo ꝙ ī cruce deuictꝰ fuit. Hoc vexillū timet hoſtis ſciēs adeſſe regis pñtiaz. Nō. n. dat̄ regale vexillū exercitui niſi rex pñs fuerit. Uidēs ꝗ illud ḋ victoria deſperat ſciēs ſe cōtra regē dimicare. Itē q2 ī cruce deuictꝰ fuit multū timet crucē Bernar. Nullꝰ demon ꝓpe ſtare poterit vidēs gladiū in q̄ deiectus eſt crucē. ſ. fides lux ē valde exoſa latroni īfernali. Job. iij Qui male agit odit lucē. Joh. xxiiij. de latrōibꝰ. Cū ſubito apparuerit aurora arbitrant̄ vmbrā mortis: ipſe ēyt falſus mercator volens hoīnnez decipe: iō tenebras q̄rit: ⁊ ē velut dformis adulteri q̄ nō vult ſe ad lucē oñdere. Job. xxiiij. Oculꝰ adulteri obſuat caliginē. ¶ Fides oculꝰ eſt quem coruus īfernalis multum q̄rit eruere. Sicut coruus viſibilis. ꝑrio currit ad oculum cadaueris. Nec miruz cū fides dyaboluz: ⁊ eius inſidias detegat. Sine fide hoſtis iuiſibilis nō videtur: ⁊ iō non cauetur. Oculuz fidei dyabolus ſuientibus ſuis velet ne videant quo ducātur ſicut ſolent oculi velari hyis qui ducuntur ad patibulū. Quidā ſenex dixit (ſuit) pa. Quādo operiūtur oculi animal̄. tūc circuit ad molēdinū: alioquin nō ambulat in circuitu mole: ſic dyabolus. Si operit oculos mētis in qē peccatū humiliat hominez. Jud. xvij. Sanſon erutis ocul̄ ad molam circuīt. ¶ Fides ē oculus dexter anime quo amiſſo homo ad pugnam inutilis eſt Ideo hoſtis inuiſibilis fidem multū conatur dſtruere. R. ij. In hoc ferā vobiſcū fedus ⁊ eruam omniū veſtrum oculos dextros. Cuius intētio erat ꝙ dextris oculis erutis cum operientur ſiniſtri ſcuto ipſi inutiles fierent ad pugnā. ¶ Fides dyabolo nō ceſſat contumeliaz facere. Ipſa oſtendit eum nullius creature dominum eſſe: ⁊ auctorem ſolius mali: ⁊ ꝓpter culpā ſuā iā iudicatū. Jo. xvi. princeps mūdi huiꝰ iam iudicatus eſt. Ideo nō ē mirū ſi fides ē multū exoſa dyabolo. ¶ Fides ē valde vtilis hoī. Ipſa ē lux tenebras īfidelitatis expellēs vbi fides nō ē tenebre ſunt. Exo. x. Facte ſunt tenebre horribiles ī vniuerſa terra egypti. Et ſubditur: vbicūq; habitabāt filij iſrael lucebat. ¶ Fides iter opa recreatiōis. ꝑria ē ī minori mūdo hoīs. ſ. ſicut lux ī maiori mūdo. ꝑria fuit Geñ. j. Pꝰ creatiōem celi ⁊ terre dixit: fiat lux ⁊c. ¶ Fides columna nubis ē de egypto tñbrarū erroꝝ ītellectū potētē ſeducēs. Exo. xiij. ¶ Fides colūna ē fulciēs cor hōis. Uetꝰ eni hō q̄ p Cayn figuratur: habet caput tremulū: ⁊ oculos caligātes. Sed fides viua: ⁊ oculū itellectꝰ illuminat: ⁊ cordi vacillāti fulcimētū preſtat: eſt eni fides fida ⁊ ſalutaris credulitas. j Ber. in. v. libro de conſideratione. In his que fidei ſunt omnino cauēda eſt cōfuſio: ne aut incertū opinionis fides ſignificet: aut quod firmū fixumq; fidei opinio reuocet in queſtionē. Opinio enim ſi hz aſſertionē temeraria eſt fides. ſi hz heſitationē infirma. ¶ Et notādū ꝙ columna illa ex parte filiorum iſrael lucida erat ex parte egyptiorū tenebroſa. Sic ⁊ fides fidelibus lux eſt. Quam ⁊ infideles tenebras reputant: maxime quantū ad ea que pertinet ad incarnationem filij dei: ⁊ liberationem generis humani. Ipſi ſūt quaſi noctu lucē reputātes tēbras. Iſa. v. Ue qui dicitis bonum malum: ⁊ malum bo-

nā ponētes lucē tn̄bras. ⁊ tn̄bras lucē: fides videt̄ eis ſtulticia cū tamē ſit vera ſapiētia. Pri. cor. i. Quod ſtultius ē deo ſapiētius eſt hoibus. ¶ Fides ē lucerna ad quā in nocte vite p̄ntis ambulatur. Prime cor. v. per fidē ambulem⁹: ⁊ non p ſpēm. Aug. in libro de fide ad Petrū Siqs nō ambulauerit p fidē nō perueniet ad ſpēm. ¶ Fides ceteris ꝟtutib⁹ lumē miniſtrat. Ipſa ē ſtella matutina ſolē iuſtitie ⁊ intelligētie p̄ueniēs. Per eā oritur dies gratie. quē ſeqtur dies glorie. Ipſa eſt ſtella cardialis nauigātib⁹ per maris huius mūdi pcellā oſtēdens ⁊ patriā. Ipſa eſt ſtella regis: ſpūales ad ſaluatorē adducēs Mat. ij. Ipſa eſt prima gēma in corona itellect⁹ que ex gnꝫ luminib⁹ fabricat̄. corona itellectus eſt lumē ſalubris cōgregatiōis. Job. xxxi. Librū ſcribat ipſe q iudicat vt in humero meo portē illū: ⁊ circumdē illū quaſi coronā mihi. ¶ A ſole intelligētie. q̄ſi. v. radijs luminis viui fluunt ſup intellectū noſtrū. ſ. lumen fidei ꝯſilij. prudētie intellectus ⁊ ſciētie. Diuerſitas horū luminum videt̄ ſic poſſe oſtēdi. Alia ad tria hꝫ conparatiōnē: ſcilicet ad p̄ncipiū a quo eſt: ſcilicet ad deū: ⁊ ad opera quoꝝ ipſa eſt p̄ncipiū: ⁊ ad ea q̄ dant ei occaſionē vt ſit principiū eoꝝ inſtruendo. ſ. eius itellectū vel mouēdo affectū ſiue volūtatē. Signa naturalia vel poſitiua intellectū inſtruunt bona ⁊ mala inquātū talia mouent affectū. Fides ē lumē illuminās intellectū circa principiū a quo eſt anima oſtendens ei dei maieſtatē: ⁊ iuſticiam ⁊ miſericordiā dei in creaturas rationales. Donū vero cōſilij: ⁊ virtus prudētie: illuminat aīam circa opera quoꝝ ipſa ē p̄ncipiū. Ad cōſiliū pertinet liberare: an aliquid vel qd ſit faciendū. Ad prudētiā ꝟo ptinet prouidere vt opus fiat eo ſine quo debet: vt veſtire illud alijs debitis circunſtantijs. Prudentia ꝟo prouidere dꝫ vt opus agenti ſit fructuoſū: deo gratū: pximo lucens per bonū exemplū: ⁊ ſicut alterius ē ſcientie cognoſcere: an expediat aliquē ſanari: alteri ꝟo cognoſcere qualr aliquis ſit ſanandus. q² primū ptinet ad theologiam. ſecundū ad medicinā: ſic aliud lumen eſt donū cōſilij q̄ꝫ prudentia. Donum vero ſcientie ꝑprie ptinet ad bonum ⁊ malū inquantū quo mouet affectum noſtrum vnde a tali materia dnominatur. Gene. ij. Cū dicitur lignū ſcientie boni ⁊ mali: ⁊ eiuſdem. iij. Eritis ſicut dij ſciētes bonū ⁊ malū. Ad hoc donum pertinet cognoſcere deceptiones q̄s bona preſentia: ⁊ mala q̄ nō ſūt ꝟa bona vel ꝟa mala faciūt hoib⁹. ¶ Tripliciter fallunt homines bona tēporalia. pmo quia faciunt eos credere ꝙ ipſa habeat ſuauitatem verā ⁊ magnam: cum aliter ſit: ſic falluntur voluptuoſi. Eccle. vij. Inueni amariorem morte mulierē. Hec mulier voluptas tēporalis eſt. Secundo faciunt credere quod in eis ſit copia cū in veritate exinaniāt̄ poſſeſſores ſuos. Lu. j. Diuites dimiſit inanes. Tertio faciūt credere ꝙ ſit honor qꝺ eſt ignominia. Luc. xvj. Quod hoibus altum eſt abhominatio ē apud deū. propter has deceptiōes cupiūt homines nō vera bona pro veris bonis. Fugiunt et̄ mala pene p̄ntis que nō ſunt vera mala p malis veriſꝙ ſunt mala culpe: ⁊ mala futura. ad donū vero intellectus ptinet cognoſcere ſigna naturalia ⁊ poſitiua: ſcilicet creaturas q̄ ſunt quaſi libri naturales: ⁊ ſacra que ſunt q̄ſi ſigna poſitiua ⁊ ritus: ⁊ formas: ⁊ ornatus eccleſiarū: ⁊ miniſtroꝝ: ⁊ habitus: ⁊ religioſorum ⁊ ſimilia inquantū pertinent ad ſalutē aiarum. Que ſignificatio precipue eſt rōne ſimilitudis. verbi grā homo per terrā ſignificat̄ ratione ſimilitudinis vt itelligatur hō ſe ad modū terre eē ſterilē niſi extollat: ⁊ ꝙ ſuper nihil tēporale dꝫ eſſe fundatus ſꝫ deo inniti: ⁊ ꝙ de ſuper irrigari dꝫ rore gratie: ⁊ pluuia doctrine. ¶ Itē fides eſt initiū vite ſpūalis p fidem. n. habitat xp̄s in cordibus nr̄is. Ephe. iij. Qui vita ē ⁊ ipe ait. Joā. xiiij. Et ſicut vnūquodꝙ vitiū mors ſpūalis eſt ſic vnaqꝙ virt⁹ vita eſt. Vn̄ dicitur Ro. viij. de prudētia ſpūs ꝙ vita ē. ¶ Fides vita ē itellect⁹ ē. n. viuus radi⁹ aureo ſole pcedēs ſufficiens ad pducēdū fructū boni opis. Sicut arbor viua fructus ex ſe pducit. Ipſa et̄ eſt cā reſidui vite ſpiritualis. Ipſa cā amoris qui dī vita aie. Vn̄ ſuper illud Gal. v. ¶ Fides q̄ per dilectionē operat̄. Dicit gl̄. Opus fidei dilectio eſt. Ber. ad fratres de mōte dei. Vita anime amor dei. Hec fides concipit: ſpes

parturit. Spūs.s.format ꝛ viuificat: lactat
lectio: meditatio paſcit. Oratio ꝯfortat: ꝛ il
luminat. Amor dei dici pōt vita: q2 opa bōa
ideo ſunt deo accepta: ꝛ remuneratiōe di
gna q2 ex amore dei ꝓceſſerunt: ꝛ in hoc
accedi pōt vita eorū. Fides ergo cū eſt di
lectiōis: ꝛ per dilectionē cauſa eſt operuꝫ.
Unde ipſa eſt pma pars vite gratie: ꝛ cā
totius reſidui vite. Jō benedicit. Roma.
i. ꝛ Heb. x. Quod iuſtus ex fide viuit. Et
Gal. iij. Jn fide viuūt filij dei. Uita etiam
glorie ex fide erit. Prima Jac. v. Uitam
hēbitis eternā q creditis in nomine filij
dei. Extra fidē nihil viuit: ſicut i mari mor
tuo nihil viuere pōt: ſed ante faciē dei ibit
mors. Abacuc. iij. Jpſa eſt lux q̄ oritur his
q ſunt in vmbra mortis ꝛc. Jſa. nono. Ha
bitantibus in regione vmbre mortis. ꝛc.
¶ Ante faciem eius ibit triplex mors. pri
ma mors culpe. Prouer. decimoquīto. Per
miſericordiā: ꝛ fidem purgantur peccata.
Gal. ſecūdo. Ex operibus legis nō iuſtifi
catur homo niſi per fidē Jeſu Chriſti. Ro
mano. pmo. Juſtificati igitur ex fide ꝛc.
Actuū decimo. Huic oēs ꝓphete teſtimo
niū perhibēt remiſſionē peccatoꝝ accipe
per nomē eius oēs q credūt in eum: ꝛ i eo
dem. Jn hoc oīs q credit iuſtificat. Secū
da mors tēporalis q̄ in portā vite eterne p
fidem conuertit. Aug. xiij. in li. de ciuitate
dei. Tantā deus fidei gratiam preſtitit vt
mors quā cōſtat vite eſſe cōtrariā inſtru
mentū fieret p q̄d tranſiret ad vitā. Joā.
xi. q credit in me etiā ſi mortuus fuerit vi
uet. Interl. credens etiā mortuus viuit ſi
cut nō credens etiā viuus mortuus ē. Ter
tio mors eterna. Uñ Job. iij. Oīs q viuit
ꝛ credit in me nō morieť in eternū. Jteꝫ
fides eſt initiū ſalutis humane vt dič Au
gu. ꝛ cauſa toti9 ſalutis ei9 eſt aſpectus il
le xpī in cruce exaltati: q ſanat a morſu ſer
pentū infernaliū. Joan. iij. Sicut moyſes
exaltauit ſpentē in deſerto: ita exaltari opor
tet filiū hominis vt oīs q credit in eū non
pereat ſed habeat vitā eternā hoc ſignifi
catū ē. Nu. xxi. Ro. x. Si cōfiteris i ore tuo
dñm ihſ xpm: ꝛ in corde tuo credideris q2
dñs excitauit eum a mortuis ſaluus eris.
¶ Fides eſt fundamentū oīum bonoruꝫ.
vt dicit Aug. Uñ videť ruinā querere q ſi
ne ea vult edificare. Ro. x. Tu autez fide
ſtas. Prie coꝝ. xvi. Uigilate ꝛ ſtate in fid.

Eccl. ij. Qui timetis dñm credite illi ꝛ nō
euacuabit merces veſtra. yſa. vij. Si non
credideritis nō pmanebitis. Jn fide ſtabi
le eſt edificiū cū fides in aliquo deſtruit:
funditus bonū in eo deſtruit. Señ. nihil
retinet qui fidē perdidit: q ſine fide ē om
ni bono vacuus ē. Uñ de quodā iudeo
qui pp defectū in hoſpitij tēplo appolli
nis iacebat demones q ibi cōuenerant re
qſiti a magiſtro. qs ibi iaceret. Rñderunt
vah vah. vas vacuū ſed ſignatū. vt refert
Gre. in dyalogo. Jlle nō habebat fidem
xpianam. ſꝫ ſibi in nocte ipreſſerat ſignuꝫ
crucis q2 viderat xpianos ſic facientes. Uñ
cū non haberet veram fidem vacuus erat
omni bono. ¶ Fides eſt radix oīuꝫ bono
rū. Cetere virtutes ſunt radices ſuoꝝ opeꝝ.
Sed ipſa eſt radix ceterarū virtutū. Si hec
radix auellatur cetere virtutes areſcūt. Au
gu. ſup Jo. Sicut in radice arboris nulla
prſus apparet ſpēs pulcritudinis: ꝛ tū qc
qd eſt in arbore pulcritudinis ꝛ decoris
ex illa ꝓcedit. Sic ex fidei humilitate qc
qd meriti quicqdue beatitudis aīa ſubſe
cutura eſt ꝓcedit. Jtē Gre. Sicut rami ſi
ne radice virtutis areſcūt. Jta quelibꝫ opa
licet bona videant nulla ſunt ſi a fidei ſo
liditate diſiungant. ¶ Fides hoīem filiuꝫ
dei efficit. Gal. iij. Oēs filij dei eſtis per fi
dem. Jo. i. dedit eis ptāteꝫ f. d. f. ꝛc. Prie
Jo. v. Omnis qcunqꝫ credit quoniā ihs
eſt xps ex deo natus. Aug. d fide ad Pe
trū. Sine fide nemo pōt ad filioꝝ dei nu
merū peruenire. ¶ Fides eſt q̄ viā oſten
dit regni. Uñ Aug. ſup illud. Ro. iij. Ar
bitramur hoiēꝫ iuſtificari per fidē. Bona
añ fidem inania ſunt: ita. n. mihi videnť
eſſe vt magne vires ꝛ curſus celerrimus
pter viā. Nemo ergo computet vere bona
opera ſua añ fidem vbi fides nō erat: ve
re bonū opus nō erat: bonū. n. opus intē
tio facit: intētionē fides dirigit. Jdē de fi
de ad petrum. Sine fide labor hois va
cuus eſt. Tale qppe ē vt ſine vera fide qſ
qs velit deo placere q̄le ſi qſqꝫ tendēs ad
patriā in qua ſcit ſe bene victuꝝ relinqt iti
neris rectitudinē ꝛ improuid9 ſectet erro
rē quo nō ad beatā vitā perueniat ſed in
pcipiciū cadat vbi nō gaudiū peruenien
ti detur ſed cadenti interitus inferatur.
idem ſi bona videbantur ante quā cre
deres currebas quidem ſed preter viam

gẽnitura vt tágit iñť vel ſup illud Mat.
Abraã genuit yſac ⁊c̃. ¶ Ité fides hét p̃-
mũ ꝯgreſſuꝫ ĩ bello ſpũali ẽꝫ illð pzudẽť
ꝑma petit capũ dubia ſub ſozte duelli pu
gnatura fides. ¶ Fidei i ſcriptura ſacra
ſpũalr victozia aſcribit. Uñ de ſctis dicit
heb. ij. ꝙ p fidẽ vicerunt reg̃. Uincit fides
⁊ regnũ iferni: ⁊ regnũ celi: ⁊ regnũ mũ-
di. regnũ iferni vincit cũ fidelibꝰ xp̃s cõ-
triuit poztas ereas ⁊ nec fer. cõ. ⁊ q̃tidie
infernũ vincit dũ oĩo fideliũ aĩas a pozta
inferi eripit: ⁊ dũ ignẽ iſernalẽ quãtũ ad
eos q̃ de fideles efficiũť extinguit. Legit
et de btõ Gre. ꝙ cũ q̃dã tẽpe ante palatia
traiani qui impatoz fuerat trãſiret: recoz-
datus clementie eius amariſſime flere ce
pit: ⁊ ꝓ eo tãdiu ante altare beati Petri
flens ozauit donec obdozmiuit ⁊ ad eum
dozmientẽ vox dixit traianũ precibus ciꝰ
a penis infernalibus liberatũ. Sed ꝺ ce-
tero caueret ne ꝓ aliquo infideli ꝺfuncto
ozare pzeſumeret. Regnũ celi etiã vincit:
q2 q̃ſi quadã violẽtia illud acqrit. per fi-
dem enim ſancti adepti ſun repzomiſſio
nes. Heb. ij. Pri. pe. j. Repoztantes finẽ fi
dei ſalutem animaruꝫ veſtrarũ. Iteꝫ vin
cit mundũ fides nr̃a. Fides vincit mun-
dũ in quibuſdã mũdum ſubijciendo: in
alijs eũ abijciendo. ſubijciendo vicit mũ
dum qui remanẽtes in mũdo terrena ſi-
bi ſubijciũt ⁊ dominãtes eis faciunt q̃dã
modo ſe altiozes: ⁊ ad impugnandũ ini
micuꝫ potentiozes. Faciunt. n. inde lar-
gas elemoſynas. q̃ modus impugnandi
diabolũ valde efficax eſt vnde ſuper illð
pſal. Miſericozdia mea: ⁊ refugiũ meuꝫ
dicit Aug. de nulla re ſic vincit diabolus
ſicut de miſericozdia: ⁊ eccle. xxix. dicit
de elemoſyna ſup ſcutũ potẽtie: ⁊ ſup lan-
ceã aduerſũ inimicum tuũ pug̃bit ecõtra
rio cupidi: ⁊ auari nõ ſibi terrena ſubi-
ciunt ſed potius ſe terrenis ſup humeros
ſuos ponẽtes ea que male acqrunt. ⁊ q̃ſi
ſe viuos ſepelientes. ſimiles talpe ſup hu
meros ſuos ponenti terrã quã fodit. Se-
cũdo mõ vincunt mundũ qui rebꝰ mun
di pzo amoze xp̃i renũciant: q̃ ad moduꝫ
luctantiũ ſe terrenis ſpoliãt ne diabolus
habẽs quo eos teneat deijciat eos: ⁊ deni
cat. Luc. xiiij. Omnis ex nobis q̃ nõ re-
nũciauerit oĩbus que poſſidet nõ poteſt
meus eẽ diſ. Fides vincit mũdum. i. ea q̃
ſunt in mũdo. ſ. diuitias delitias ⁊ hono

res: delitias vincit dũ oſtendit cozpꝰ nr̃m
latronẽ eſſe mozti cõdẽnatũ: de quo patet
ꝙ nõ decent eum delitie: Señ. oẽs capita
li ſupplicio condẽnati ſumꝰ. Eccle. xxxiij.
Seruo maliuolo tozmra: ⁊ cõpedes. yſa.
ij. Et erit fides cinctoziũ renũ eius. Diui-
tias vincit dũ oſtendit eas eẽ in muſcipu
lã diaboli. Aug. predã quã vis rapere in
muſcipula: ẽ tenes aliena: ⁊ teneris a dia
bolo. Itẽ diuitias vincit dũ eternas lon-
ge meliores eis oſtẽdit. Heb. x. Rapinaꝫ
bonoꝝ noſtroꝝ cũ gaudio ſuſcepiſtis co-
gnoſcẽtes vos habere meliozẽ: ⁊ manen-
tẽ ſubſtantiã. i. Thimo. vltimo ſuper illð
ſectare iuſtitiã: pietatem: fidem dicit glo.
Qui verã fidẽ de deo hꝫ nõ cupit i miſe-
rijs ſeculi diues fieri nec pluris ẽ ei mun
dus q̃ꝫ deus. Gre. vileſcũt tẽpozalia. duꝫ
deſiderant eterna. Honozes vicit dũ ple
nos cõfuſione eos eẽ oſtẽdit. phi. iij. Glo
ria in cõfuſionẽ eoꝝ q̃ terrena ſapiunt.
B. Oĩs purpura illuſiõis eſt poſtq̃ꝫ dño i
purpura illuſũ ẽ. Hec tria moy. fide vin
cit: vñ ad Heb. ij. fide moy. factus gran-
dus negauit ſe filiũ eẽ filie pharaonis: ecce
cõtẽptus honozis magis eligẽs affligi cũ
pplo dei q̃ꝫ tpalis peccati habere iocun-
ditatẽ. ecce ꝯtẽptus delitiarũ maiozes di
uitias extimãs theſauro egyptioꝝ impzo
periũ xp̃i. Ecce cõceptus diuitiaꝝ aſpicie
bat. n. in remũeratoze. ꝺ hac victozia mũ
di di. i. Jo. v. Quis ẽ qui vicit mũdũ niſi
q̃ credit qm̃ ieſus eſt xp̃s filiꝰ dei viui qð
intelligendũ ẽ de illo qui hoc credit fide
viua. De fide. n. moztua. dicit. B. nec mi-
rũ videri ſi põt nequaquã vincit fides q̃
nec viuit. ¶ Et notandũ ꝙ mũdus quaſi
duabꝰ manibus nobiſcũ pugnat. ſ. dexte-
ra ꝓſperitatis ⁊ ſiniſtra aduſitatis ꝓſpe
ris. ſ. alliciẽs ⁊ aduerſis terrẽs: quẽ ille vi
cit q̃ credit ꝙ xp̃s ẽ filius dei. Qui. n. hic
credit ꝙ filius dei fuerit ſũme bonꝰ nouit
qm̃ in ipſo nõ fuit defectꝰ veri boni nec
pñtia veri mali: vñ cũ in eo tpalis pzoſpe
ritas ꝺfuerit ⁊ aduerſitas affuerit cogno
ſcere põt ꝙ tpalis ꝓſperitas nõ eſt veruꝫ
bonũ nec tẽpozalis aduerſitas veꝝ malũ:
vñ nec illa ẽ appetẽda nec iſta timenda.
Aug. oĩa bona terrena contẽpſit hõ xp̃us
vt contenẽda mõſtraret: ⁊ oĩa mala terre
na ſuſtinuit q̃ ſuſtinẽda ꝑcipiebat vt nec
in illis quereret felicitas nec in iſtis time
retur infelicitas. Itẽ fides regna vicit fa-

ctendo ne peccatū in nobis regnet. Ro.
vi. Nō regnet pctm̄ in nr̄o mortali corpe
vt obediat] cōcupiſcētijs eius. Fides eſt
ſcutū triāgulū quo circūdat nos veritas
dei. Vnus angulus ē fides ꝯ penis eternis
ali⁹ de bonis eternis. Terti⁹ fides xp̄i me
ditatiōis. Fides oſtēdit hijs q̄ ſunt i pugna
ſpūali ex vna pte regnū eis paratū ſi vicē
rint. ex alia parte patibulū infernale eis
paratū ſi victi fuerit: ⁊ ſic cā ē ſtrenue pu
gnādi ⁊ vincēdi. B. Quid eſt qꝺ nō opta
mus ēt per medios enſes ſi oporteat de
clinare tantā miſeriaȝ ⁊ ad tantā accelera
re gloriā niſi ꝙ mortua eſt fides noſtra.
¶ Fides oſtēdit xp̄m pugnātibus ⁊ h̄ tri
plicit. Pmo vt ſtrenuū ducē ſtrenue agē
di exemplū dantē. Secūdo vt fortiſſimū
adiutorē. Tertio vt liberaliſſimū remūe
ratorē. Primo mō oſtēdit ipſe ſe apoſto
lis cū eſſent clauſi i domo pp metū iudeo
rū oſtendēs eis manus ⁊ latus. Luc. vlti.
⁊ Jo. penul. ⁊ xvi. Cōfidite ergo vici mū
dū. Treñ. iiij. Dabis eis ſcutū cordis la
borē tuū. Aug. Magna cōſolatio mēbris
ex capite Greg. Si paſſio dn̄i ad memo
riā reuocet nihil adeo durū ꝙ nō equo aīo
tolleret. Heb. xij. Recogitate enim q̄ tale
ſuſtinuit a peccatorib⁹ aduerſus ſemetip
ſū ꝯtraditionē: vt nō fatigemini animis
vr̄is deficiētes. Secūdo mō oſtēdit ſe xp̄s
ſtephano ꝓ eo lapidādo q̄ vidit gloriam
dei ⁊ ih̄m ſtantē a dextris eius tanq̄ para
tū ad adiuuādū. Act. vij. Prime. cor. x.
Fidelis deus q̄ nō pmittit nos tēptari ſu
pra id qꝺ poteſtis: ſꝫ faciet cū temptatione
puentū vt poſſitis ſuſtinere. Joſue. i. Cō
fortare ⁊ eſto robuſt⁹ noli metuere ⁊ noli
timere: q2 tecū eſt dn̄s Job. xvij. Pōe me
dn̄e iuxta te: ⁊ cuiuſuis man⁹ pugnet cō
tra me. Fides ponit deū iuxta hoīeȝ imo
infra hoīeȝ. Per fideȝ. n. habitat deus in
cordibus nr̄is: vnde ipe pugnās in hoīe
triūphat. ij. Paral. xx. Nō eſt pugna vr̄a
dn̄i ⁊ poſt: nō eritis vos q̄ dimicabitis: ſꝫ
tantūmodo cōfidēter ſtātē ⁊ videbitis au
xiliū dn̄i ſup nos. B. Quotiēs tēptationi
bus reſiſtis totiēs vincis malignū noli ꝓ
prijs tribuere virib⁹: noli i te ſed magis i
dn̄o gloriari q̄ fortis ille armat⁹ tue ce
deret infirmitati. Tertio mō oſtēdit deus
Abrahā. Geñ. xv. Noli inq̄t timere ego ꝓte
ctor tuus: ⁊ merces tua magna nimis. Au
gu. Labor te terret vis mercedē. B. Vtrūq̄ꝫ
mihi os dn̄e ieſu ⁊ ſpeculū patiēdi: ⁊ pre
miū patiēdi. Fides determinat nobis: ⁊ lo
cū pugne ſpūalis ⁊ tp̄s. De loco dicit. B.
In mūdo iſto q̄ſi i ſtadio certaminis poſiti
ſum⁹ vbi xp̄s mortu⁹ ē. Quiſq̄ꝫ q̄ hic liuo
rē vel plagā nō ſuſcepit in futuro iudicio
miles inglori⁹ apparebit: tp̄s ꝟo ē totale
tp̄s p̄ntis vite. Job. vij. Militia ē vita ho
minis ſup terrā. Fides oſtēdit hoſtes cū q̄
bus pugnare habem⁹: ⁊ modū pugnādi
quē habēt. Fides ēt oſtēdit ⁊ deū ⁊ ange
los bonos ⁊ malos aſpiciētes certamen
nr̄ꝫ: boni aſpiciūt: vt ſi vicim⁹ gaudeant.
Mali vt ſi victi fuerim⁹ irrideāt. i. cor.
iiij. Spectaculū facti ſum⁹ mūdo ⁊ an
gelis ⁊ hoib⁹: hō ſine fide ē q̄ſi hō cecus
q̄ pugnat cū vidēte. Fides ē radix ſapien
tie Eccle. i. Gre. vocat eā ſapiētiā in pmo
moraliū. Fides ē ſapiētia illa quā nō vin
cit malicia Sapiētie. vij. Attigit. n. a fine
vſq̄ꝫ ad finē fortit. A fine inq̄ cogitatiōis
vſq̄ꝫ ad finē opis. Fides. n. oſtēdit cogitatō
nē malā eē velut caput ſpētis iſernalis cui
fortiter reſiſtēdū ē. Jero. Lubric⁹ ē anti
quus ſpēs hoſtis ⁊ niſi capite teneat ſtati
tot⁹ illabit. Itē fides attigit a fine. i. a
creatiōe mūdi vſq̄ꝫ ad finē. i. vſq̄ꝫ ad extre
mū iudiciū. Per bn̄ficiū creatōis iuitās
hoīes ad dei ſuitiū: ⁊ p diſtrictionē iudi
cij exterēs ad dei offenſā. Itē fides attin
git a fine vſq̄ꝫ ad finē a celo. ſ. vſq̄ꝫ ad in
fernū: a delectatōib⁹ trāſitorijs ſepans hō
mies ⁊ ab amaritudie ſuppliciorū iſerna
liū: ⁊ amaritudies q̄ occurrūt i ſuitio dei
dulcorās magnitudie pmiorū. Grego. Si
dulcia q̄rim⁹ neceſſe ē: vt amara tollere
mus. Eccl. i. vſq̄ꝫ i tp̄s ſuſtinebit paciēs:
⁊ poſtea redditio iocūditatis. Sic ſapia
di pōit oia ſuauit. Guttas amaritudinū
p̄ntiū imēſa dulcedie futurorū bonorū cō
diēs. Fides dic. Iſa. xxxviij. i dīdio dieꝝ
meorū vadā ⁊c. Nūc hitat i celo: nūc i iſer
no. Ipa dſcēdit i iſernū viuēs ne dſcen
dat moriēs. Fides triūphat ꝯ vitijs alia
aq̄ lacrymarū ſubmergēdo alia igne iſerr
li exurēdo alia fame ieiuniorū: ⁊ alijs af
flictionibus effugando: ⁊ ſacerdoti ea ex
ponēdo vt p̄ erubeſcētia: ⁊ ꝯfuſione ab
homine recedāt. Fides adeo fortitudinē
recipit. ij. Pal. xvi. Prebet fortitudinem
hijs qui pfecto corde recedunt in eum.
currendo errabas potius q̄ pueniebas.
¶ Itē fides videteſſe int ceterarū virtutū

Fide deus ab hoſtibꝰ ꝓtegit.xx. Eiuſdē Credite in dominum noſtꝛ: ⁊ ſecuri eritis. Jtē a piculis eripit.i. Math.iij. Ananias Azarias. Miſael credētes libati ſūt de flāma. ¶ Fides miracula facit. Mat.xvi. Signa eos q crediderint hec ſequent i noīe meo ⁊c. Math.xvij. Si habueritis fidē ſicut granū ſinapis dicetis mōti trāſi huc: ⁊ trāſibit: ⁊ nihil īpoſſibile erit vobis. Et Mat.ix. Si potes credere oīa poſſibilia ſūt credēti. Jo.xiiij. Qui credit ī me opa q̄ ego facio ipſe faciet. ⁊ maioꝛa hoꝝ faciet. Heb.ix. Fide tranſierūt mare rubꝛū tanq̄ ꝑ aridā terrā: ⁊ poſt fidē muri iericho corruerūt. Mat.ix. Fides tua te ſaluā fecit dictū ē mulieri paciēti fluxū ſāguinis. Et Mat.x. dictū eſt ceco. vade fides tua te ſaluū fecit. Et fide infoꝛmi fiunt miracula: vnde cū Alexāder veniſſet ad mōtes caſpios: ⁊ petiiſſent filij iſrael captiuitatis.x. tribuū licentiā aggrediēdi ab eo ipſa cognita cauſa incluſionis eoꝝ ꝙ.ſ. receſſiſſent aperte a deo iſrael: vitulis aureis immolando: ⁊ per ꝓphetas dei predictū eos a captiuitate non redituros rñdet ꝙ arctius icluderet eos. Cūq; anguſtas vias eoꝝ cōſtruere vellet molibꝰ bituminatis videns laborē humanum non ſufficere: oꝛauit deum iſrael vt opus illud cōpleret ⁊ acceſſerunt ad ſe inuicem ꝑrupta montiū ⁊ factus eſt locus meabil: ⁊ vt ait ioſephus. Deus quid facturus eſt ꝓ fidelibus ſuis ſi tm̄ fecit pro īfideli: Eccleſiam fides infoꝛmis triūphare facit. Sic videt accidiſſe in Alexandro cui per ſomnū deus apparuit in habitu ſummi ſacerdotis dū adhuc Alexander in litia ciuitate macedonie eſſet ꝯſtitutus. Dūq; cogitaret vtrū aſiam poſſet obtinere iuſſit eū ꝯfidere: nam ipſe exercitum eiꝰ ꝑduceret ⁊ principatū perſarū ei traderet. Qui ꝓmiſſioni eius credidit ⁊ ſecūdū fidē ſuā factū ē ei: Unde cū ipſe Alexander iratus iudeis vēiret ieroſolymā: ⁊ pōtifex iudeorū precepto dñi pontificalibus indutꝰ: ⁊ reliqui ſacerdotes cū eo legitimis ſtolis induti obuiā exirēt ei extra ciuitatē. Alexāder intuens antiſtitem pōtificali ſtola inſignē: ⁊ ſuper cedrinā laminā i qua ſcriptum erat nomen dñi: deſcendit de eq̄ ⁊ adiit eum ſolus: ⁊ nomen dñi adoꝛauit: ⁊ pontificem veneratus eſt: ⁊ obſtupuerūt principes exercitus putātes mētem regis ludificatam. Solus panthemiꝰ queſiuit ab eo cur ſacerdotē gentis iudee adoꝛaſſet: Reſpondit nō hunc adoꝛaui: ſꝫ deum cui principatū ſacerdotij gerit: nam per ſomnium in tali habitu deum conſpexi. ¶ Jtē fides vſq; ad deum attingit: vnde Auguſtinꝰ. Fides eſt res audax: ⁊ īpꝛoba ꝑueniēs q̄ nō pertingit itelligentia. Jpſa aſcendit ſup cherubin: ⁊ volauit ſup ſeraphin ſenas alas habentia. Jſa.vj. Ber. Quid nō īueniat fides attingit inacceſſa: depꝛehēdit ignota: cōpꝛehēdit imēſa: apprehendit nouiſſima. Jpſā deniq; eternitatē ſuo illo vaſtiſſimo ſinu quodāmodo circūcludit. ¶ Fides eſt virtꝰ ꝓbata: q̄ coꝛripit inſipientem. Sapien.j. Jpſa ē communis via ſalutis: ⁊ ſapiētibus: ⁊ īſipientibus: ipſa in foꝛnace preſentis tribulationis non leditur: ſed melioꝛatur.j. Pe.j. Ut pꝛobatio fidei noſtre multo precioſioꝛ ſit auro: quod per ignē pꝛobat. Jpſa oꝛdinat: ⁊ regit totam vitā preſentem. Unde apo. Hebꝛe.xi. Opera antiquoꝝ patrum quibus vel deo placuerūt: vel hominibus mirabiles extiterunt fidei attribuit. Exēpla ponens de diuerſis libꝛis veteris teſtamēti. Apoc.xiij. Hec ē patiētia ⁊ fides ſanctoꝝ: ⁊ hec de cōmendatione fidei ſufficiant licet multa ad eius laudem pertinentia dicāt. Apoſto. ad Hebꝛe.xi. Laudes fidei non cōplent. Deficiet ingt tēpus me narrāte ꝺ gedeon ⁊c. Unde nō eſt mirum ſi nos eas non explicamus.

¶ De articulis fidei. Vi.

Equitur de articulis fidei. Sunt autem articuli modice partes fidei: ꝑut fides nominat ea que creduntur: ſicut articulos dicimus modica mēbꝛa i coꝛpoꝛe hūano. Arctamur articulos credēdos. Et ipſi crediti arctant nos ad timoꝛē dei vl amorem vel aliam affectionem in deū. ¶ Et notādū ꝙ nō omnia credēda dici poſſūt articuli fidei. Sunt eni ꝗdā que fidem antecedunt vt q̄ ſunt iuris naturalis ſic ē hoc ꝙ proximo non eſt nocendum. Quedā vero ꝯſequūtur fidē vt antichꝛiſtū eſſe futurū: ⁊ lꝫ tam hec q̄ alia ſint credēda tū nō ſunt articuli fidei. Et videt ꝗbuſdā ꝙ nō ſunt articuli niſi ſint de deo. ¶ Jtē notandū ꝙ iter credenda. Quedam ſunt de

deo. Quedaꝫ de alijs. Inter ea vo q̄ ſunt ꝺ deo. Quedã ſunt ꝺ eo ſine reſpectu creaturaꝝ. Quedã de eo ꝑ reſpectũ ad creaturas. Quedã ſunt ſine reſpectu creaturarũ ſicut vnitas eẽntie ſingularitas ĩ nobilitate ⁊ ſupeminẽtia: ꝯtra qḋ blaſphemauit Maniche⁹ ponẽs duo ꝑncipia bonorũ. ſ. ⁊ maloꝝ ⁊ duos pn̄cipes lucis ⁊ tenebraꝝ ⁊ duo regna ⁊ eternitas ſimplicitas ĩmutabilitas ꝑſonaꝝ trinitas ⁊ earũdẽ eq̃litas: h̄ ſunt q̄ſi .vij. ſtelle in dextera xp̄i. Apo. j. Fides enĩ illuminãs circa iſta ſeptẽ donũ xp̄i ẽ. Int̄ ea vo q̄ dicũtur reſpectu creaturaꝝ pn̄cipalr̄ ſunt dei potẽtia ſapiã. bõitas vel benignitas. Cõſequẽtia vo ad hec ſunt creatio ⁊ recreatio ⁊ ſimilia. ex appꝛ̄heſione vo potẽtie ſapiẽtie ⁊ bonitatꝭ oꝛiunt̄ q̄ſi partes diui cultus. ¶ Ex apprehẽſiõe diuine potẽtie: adoratio: veneratio: ad orõeꝫ ptinẽt. Huiliatio nr̄a exterioꝛ vel iterioꝛ q̄ recognoſcimus nos ſubeſſe deo ad ſaluandũ vel ꝑdendũ iure pleniſſimo. Exteri⁹ fit h̄ recognitio in curuatiõe genuflexione ꝓſtratiõe: ⁊ cã exprimim⁹ vobis nr̄am ſubiectionem ad dn̄atiſſimã potẽtiã dei. ¶ Interi⁹ vo fit h̄ recognitõ dũ cogitam⁹ paruitatẽ nr̄aꝫ diuie maieſtatꝭ ſubiectã. Ad veneratõeꝫ vo ptinet: q̄ ad deũ ñ niſi loci ꝓ̄ſumim⁹ accedere vel ſacra loca itrare vl' ſacra cõtractare. Itẽ ad eandẽ ptinet ſacroꝝ locorũ decoꝛ vaſoꝝ ⁊ oꝛnamẽtoꝝ ⁊ luminarium apparat⁹ ⁊ celebritas diuini officij. ¶ Ex ſapiã vo dei cũcta lucide ituente oꝛiũtur: timoꝛ: ⁊ pudoꝛ: ⁊ ſollicitudo: declinãdi ea q̄ deo diſplicẽt: ⁊ q̄rendi ea q̄ deo placẽt. ¶ De bõitate vo pꝛimo oꝛit̄ amoꝛ: ⁊ ſi referat̄ bonitas ad opatões diuerſa ſortit̄ noĩa: pꝛio vocat̄ g̃tuita bñficẽtia inquãtum gratis tribuit bõa ſua. Scḋo mĩa inquãtũ tollit vel lenit mala nr̄a. Tertio iuſticia inquãtũ vlciſcit̄ mala. Quarto largitas remunerãs obſeq̄a. ¶ Ex bõitate dei pꝛio mõ noiata oꝛiunt̄ q̄ttuoꝛ ptes diuini cult⁹ ex radice vnt⁹ v̄tutis ꝓcedẽtes q̄ dici põt g̃titudo vel deuotio. Pꝛia ps ẽ g̃raꝝ actio. Scḋa bñdictio ſeu bonoꝝ imꝑcatio. Tertia laudatõ Quarta gl'ificatio: q̄ ẽ bñficioꝝ dei pꝛedicatio ad alios. ¶ Ex mĩa vo oꝛiunt̄ mlte ptes diuini cult⁹ ꝓcedẽtes ex radice vnius v̄tutis q̄ ẽ ſpes venie vel g̃re. Pꝛia ps ẽ depcatio ꝓ malis tollẽdis vel leniendis. Scḋa orõ ꝓ bonis obtinẽdis. Tertia afflictio vt ieiuniuꝫ. Quarta elemoſyna. ¶ Ex iuſticia vo ꝑ donũ tioris oꝛiũt: penitẽtia de ꝑteritis ⁊ cautela a malis futuris. Inq̃tũ referũt̄ ad fugiẽdã diuinã vltionẽ. ¶ Ex largitate obſeq̄a remunerãte oꝛit̄ ſpes remũeratiõis ex q̄ ẽ ois diuinus cultus inquãtũ via ẽ ad mercedẽ et̄nã. ¶ Int̄ credẽda vo q̄ ſunt ꝺ alijs reb⁹ a deo. Primũ ẽ q̄ nihil nũinis ẽ i alijs reb⁹. Scḋꝫ mũdi ichoatõ cũ vniuerſis q̄ de eo ſunt. Tertio creatio aiaꝝ in coꝛporibus. Quartũ eaꝝ imoꝛtalitas. Quintũ ſingularitas coꝛpoꝝ ꝯtra pluritatẽ pitagoricã. Sextũ reſurrectio coꝛpoꝝ. Septimũ loca toꝛmẽtoꝝ futuroꝝ. ſ. infern⁹ ⁊ purgatoriũ. Octauũ ſacrã. Nonum g̃ra. Decimũ libeꝝ arbitriũ: circa iſta inueniuntur erroꝛes. ¶ Itẽ notãdũ q̄ articuli fidei collecti ſunt i trib⁹ locis. ſ. i ſimbolo apl'oꝝ qḋ di ſubmiſſe ⁊ i illo ſimbolo qḋ cãtatur i miſſa a ſanctꝭ ꝓpoſitũ ẽ: ⁊ i ſimbolo. Anaſtaſij. qḋ cãtat̄ ad ꝑmã. ſ. q̄cũqꝫ vult. Primum factũ fuit ad inſtructiõeꝫ eccl'ie qñ nouella erat. Ali⁹ poſt hereſib⁹ oꝛtis ad explanationẽ ꝑmi ⁊ expugnatõnẽ q̄rũdã hereſiũ oꝛtaꝝ ⁊ maxie ꝯtra illãq̄ dicebat oꝛõneꝫ ſpũiſancto nõ eẽ tribuendã vñ ꝯtrariũ multũ exprimitur in illo ſimbolo. Tertiũ vo factũ fuit ꝯtra alias hereſes ⁊ maxie ꝯtra illas q̄ erãt ꝯtra incarnationẽ filij ⁊ reſurrectionẽ moꝛtuoꝛũ. Primum ideo di ſubmiſſe q2 qñ factũ fuit nõ ita publice fiebat fidei ꝓteſtatio. Alia vo duo alta voce q̄ facta fuerũt ꝯtra hereticoꝝ ꝓclamationẽ ⁊ q2 tũc publica erat fidei ꝓteſtatio. Pꝛimus ſimbolus di ad pꝛimaꝫ: ⁊ ad cõpletoriũ dupliciratione. Pꝛimo q2 altera haꝝ hoꝛarũ principium diei eſt: altera noctis. In pricipio ergo diei: ⁊ in pꝛincipio noctis dicitur credo in deum: quia fides eſt principiũ ois boni. Scḋo q2 fidei ꝓfeſſio valet ad effugãdos demões q̄ diurnis ⁊ nocturnis actib⁹ inſidiãtur: ⁊ eiſdem hoꝛis eiſdẽ rationib⁹ a laicis fidelib⁹ dicendũ eſſet. A r'ligioſis ẽt di qñ frater moꝛti appꝛopinq̄t ad demões effugandos q̄ fini ho'is inſidiantur ſ̄m illud Gen. iij. Tu inſidiaberis calcaneo illi⁹. ¶ Poſſumus autẽ diſtinguere ſimbolũ apoſtoloꝝ in

xij.articulos ſicut duodecim fuerũt apo
ſtoli qui cõpoſuerũt.Fides ꝟo hoꝝ.xij.
articuloꝝ eſt corona.xij.ſtellaꝝ in capite
ſponſe in intellectu.ſ.Apoc.xij.¶Prim⁹ ar
ticulus ptinet ad pr̃em.Sex ſequẽtes ad
filiũ.Prim⁹ illoꝝ ẽ ſm deitatẽ: qnq; alij
ſm hũilitatẽ: ⁊ qnq; vltimi ptinẽt ad ſpi
ritũ ſanctũ.Prim⁹ articul⁹ eſt.Credo in
deũ patrẽ.O cre.ce.⁊ ter.Et notãdũ ꝙ nõ
eſt idẽ credere deo: ⁊ credere in deũ: deo
credit q credit eẽ ꝟa:q̃ ab eo dicũtur: ⁊ h̃
modo poſſum⁹ dicere: ꝙ aliqs credit pe
tro ⁊ paulo.Credere in deo ẽ credendo
diligẽ: ⁊ credẽdo i eũ ire.Unde glo.Au.
ſuper illud.Ro.iiij.Credẽti autez i eũ q
iuſtificat impiũ ⁊c.Quid eſt credere in
deũ.Credendo amare credẽdo diligere.
Credẽdo in eũ ire: ⁊ eius mẽbris icorpo
rari.Fides oſtẽdit homini deuz eẽ ſum
mũ bonũ ideo greſſu amoris: ⁊ boni ope
ris hñs fidẽ tendit in deũ.Ex cis dictis
patet ꝙ ille q in peccato mortali ẽ mẽtit̃
cũ dicit: credo in deuz ſi intẽdit illud di
cere in ꝓpria pſona.Aliud ẽ ſi itendit h̃
dicere in pſona eccl̃ie fidẽ eius ꝯfitendo.
Ad declaratione ꝟo huius ꝟbi.Credo
in deũ addit̃ i ſimbolo ſanctoꝝ vnũ cum
dicit̃.Credo in vnũ deũ.Seq̃tur: patrem
oĩpotentẽ.Omnipotẽtia in trib⁹ attẽdit̃
.ſ.in ãplitudine potẽtie: põt eniz quecũq;
vult facere.Secũdo in hoc ꝙ ad agendũ
nullo indiget.Tertio in hoc ꝙ a nullo ꝓ
hiberi põt: ⁊ attende hãc ꝯiũctionẽ pr̃em
oĩpotentẽ valde dulcez eẽ vere fideli.Pa
tri enim nõ deeſt bona volũtas ad filios
ꝑcipue patri miſericordiaꝝ.q min⁹ obli
uiſcitur filioꝝ ſuoꝝ q̃ mater Iſa.xlix.Oĩ
potenti ꝟo nõ deeſt poteſtas iplendi illã
bonã volũtatez.Pũs oĩpotẽtiã nõ vidẽ
tur credere q relicto deo adherẽt diabolo
credẽtes ſe fame morituros ſi deo ſeruie
rint q̃ſi diabol⁹ vel melioris volũtatis vl̃
maioris ſit ad ꝓuidẽdũ hijs q ſibi ſuiũt
q̃ deus.Seq̃tur Creatorẽ celi ⁊ ter.Crea
re ẽ de nihilo aliq̃d facere.Ad declaratio
nẽ hui⁹ ꝟbi dĩ in ſimbolo.Factorẽ celi ⁊
ter.Uiſi ⁊ iuiſi.Que expreſſio facta ẽ cõ
tra illã hereſim q̃ dicit viſibilia eẽ a prici
pe tenebraꝝ inuiſibilia ꝟo a deo.Secun
dus articulus ẽ.Et in ieſum xp̃m filium
eius: vnicũ do.no.⁊ eſt ſenſus.Credo ⁊c.
Fide tendo in ih̃m xp̃m fidem habeo de
ipſo ꝙ ipſe ſit ieſus.i.ſaluator eoꝝ qui ei
adherent ideo ei adhereo: ⁊ iteꝝ: q2 fidez
habeo ꝙ ipẽ ſit xp̃s.i.vnctus.⁊ benign⁹.
Ber.omnino ꝓpter mãſuetudinẽ: que ꝑ
dicatur in te currim⁹ poſt te dñe ih̃u.Au
dientes ꝙ pauperes nõ ſpernas: peccato
res nõ horreas.Itẽ credo ꝙ ſit filius dei:
cui ſuire honor eſt.In hoc qð dicit̃ filius
dei inſinuat̃ ꝙ ipſe ſit deus ſicut eniz fili⁹
hois hõ eſt nõ alteri⁹ ſpẽi: ſic fili⁹ dei de⁹
ẽ.Seq̃tur vnicũ.do.no.Chriſt⁹ dñs nr̃ ẽ
duplici iure.ſ.iure creationis: ⁊ iure redẽ
ptiõis.Creatura neceſſario eſt creatoris
cũ eã gratis fecerit: ⁊ ex nihilo tribus de
cauſis aliqs h3 ius in re: q̃ ſit vel q2 cã fac̃
vel q2 ꝑcio ei⁹ ſit: vel q2 materia ex qua
ſit ipſius ẽ.S3 nulla haꝝ cauſaꝝ aliquis
h3 dñium in creatura niſi creator.Cõtra
vniuerſale dñium xp̃i peccare videtur: ⁊
q volũt dñari ⁊ ꝯtra volũtatẽ dĩ terrenis
dñis volũt obſeq: q aſcẽdit ſup occaſum
dñs nomẽ ẽ illi.Iſte ſol⁹ pro dño haben
dus eſt q ſuſcitare põt hoiem ſi in ei⁹ ſer
uitio mortuus fuerit: nõ libẽter ſeq̃tur mi
les dñm illũ q nõ põt ei reſtituere equũ
ſuũ ſi i ſeruitio ei⁹ eũ ãmiſerit.¶ Prim⁹
inter articulos ptinẽtes ad filij hũanita
tẽ ẽ h̃ Qui ꝯcept⁹ ẽ: de ſpi.ſan.na.ex.ma.
virgi. xp̃s ꝯcept⁹ ẽ de ſpi.ſ.i.ſpũs ſancti
opatione q2 ſpiritus ſanct⁹ ſepauit a bea
ta virgine qð puriſſimũ erat i ea: ⁊ forma
uit inde corpus xp̃i: ⁊ in inſtãti aiam in
fudit vt tã cito eſſet ver⁹ hõ: ⁊ verus de⁹
non fuit anima infuſa circa.xl.diẽ a cõce
ptione ſic dicit̃ fieri in alijs. Immo fuit
vir ab ipſa ꝯceptione.Iere.xxxj. Nouum
creauit dñs ſup terra femina circũdabit
viꝝ ⁊c.xp̃s in conceptione culpam cauit.
In natiuitate ꝟo matri ſue damnuz vir
ginitatis nõ itulit: nec ei doloris cã fuit.
Manſit enim mater eius virgo poſt par
tum: ⁊ ſine dolore euz peperit.In quo de
dit exemplũ filijs: vt benigne ſeſe habeãt
erga matres ſuas: nec ſint eis cã doloris
vel depauperatiõis.¶ Secũdus articul⁹
pertinens ad humanitatẽ eſt.Paſſus ſub
pontio pilato crucifi.mortuus.⁊ ſepult⁹.
Attendere debet fidelis quanta pro eo ſit
paſſus: ⁊ a perſona que indigna erat: etiã
vita cum ceſſet infidelis.Cruci etiã affi
xus eſt: quod erat viliſſimum gen⁹ tormẽ
torũ in qua perſeuerauit vſq; ad mortem

vt fideles a cruce penitētie ad ſuggeſtio-nē diaboli nō deſcēdūt: ſepult⁹ eſt ſʒ cor-pus ei⁹ nō eēt dandū corruptioni. Secū-dum illud. Non dabis ſanctum tuum vi-dere cor. Volens in iſta corruptione alijs aſſimilari. ¶ Terti⁹ articulus pertinens ad humanitatem eſt. Deſcendit ad infe-ros: et hoc ſm animam: vt extraheret ſuos qui in limbo erant: et attende peruerſita-tē hominis qui nō vult chriſtuʒ ſequi i ce-lum qui homines ſecutus eſt in infernuʒ. ¶ Quartus ē: Tertia die reſurrexit a mor-tuis. Si chriſtus mortu⁹ ſua ꝟtute ſurrexit ꝟiſimile ē: ꝙ ipſe iam viuēs mortuos ſu-ſcitare poſſit. ¶ Quint⁹ eſt. Aſcendit ad celos ſe. ad dexte. dei pa. omni. inde ven. eſt iudi. vi. et mor. Si xp̄s aſcēdit in celuʒ aſcēdent poſt eū q ei adherēt. In eodē. n. hoſpitio mēbra recipient in q̄ caput rece-ptuʒ eſt: chriſtus ſm ꝙ hō ſedet a dextris pr̄is: qꝛ eſt in potiorib⁹ bonis ei⁹. Scd̄m ꝟo ꝙ deus ſedet a dextris eius: eſt qꝛ cuʒ reḡt eq̄lis ei: vt tāgit Glo ſuꝑ illō Pſal. ſede a dextris meis. xp̄s ſibi et ſuis ad dex-terā pr̄is locū elegit: qꝛ in dexterā ſunt de-lectationes ei⁹ vſqꝫ ad finē. Inde . vē. e. iu. vi. et mor. i. bonos et malos: vel illos q in aduētu ſuo viui repientur q in moni-mento morient: et poſtea reſurgēt: et illos q primi erāt mortui. Magna fiducia erit fidelib⁹ qḋ frat eoꝝ iudicabit. Jo. v. Pr̄ nō iudicat queq̄ ſʒ oē iudiciū dedit filio. ¶ Prim⁹ articul⁹ ꝑtinens ad ſpūm ſan-ctū eſt. Credo in ſpūm ſanctū. ſanctā ec-cle. catho. Credo. i. fide tēdo in ſpiritū ſan-ctū: q fideʒ hʒ ꝙ ſpirit⁹ ſanct⁹ magne bo-nitatꝭ: et ſuauitatꝭ ſit hijs in qb⁹ hītat pre-parat ſe ad hec ꝙ ſit eius habitaculū: hic ꝑ grām: in futuro ꝑ gliam. Sap. xij. O q̄ bon⁹: et ſuauis eſt dn̄e ſpūs tu⁹ in nobis Eccl. xxiiij. Spūs meus ſuꝑ mel dulcis. ¶ Ad ſpūm ſanctū tria ꝑtinēt in p̄ſenti: et duo in futuro: cū eniʒ ip̄e ſit bōitas ad eū ꝑtinet deſtructio malicie: bōitas enim ꝯtraria ē malicie: vn̄ ad eū ꝑtinet ſanctifi-catio. Ideo dī ſanctā eccl̄iam catho. et per-tinēt ad eūdem articulū hec duo. Spūm ſanctū ſanctā ec. cat. Credere enim debe-mus ꝙ ſpūs ipſe ſanct⁹ ſit: et ꝙ eccl̄ia ſctā ſit ab eo. ¶ Iteʒ ad ſpūm ꝑtinet ſanctoꝝ cōmunicatio. i. vnio mēbroꝝ in corpore eccl̄ie: et ad caput et ad inuiceʒ ſicut ſpūs hūan⁹ in corpore hūano mēbra vnit. Cu-ius vnionis ſignū eſt ſacr̄m dn̄ici corꝑis. Item ad ſpiritum ſanctū ꝑtinet cōmu-nio quā hn̄t ſancti ad inuicē in hꝰ ꝙ ſunt ſocij in lucro qḋ tangit Dauid dicēs: par-ticeps ego ſuʒ omniū timentiū te ⁊c. In cōmunione ergo ſanctoꝝ tria intelligam⁹ ad q̄ ꝑtinet ſecūdus articul⁹. Sacramen-tum cōmunionis miſtici corꝑis qḋ eſt ec-cleſia. Cōioneʒ ſancte ſocietatis ex qua ac-cidit ꝙ qlibet q eſt de eccleſia vere par-tem habʒ in oībus bonis que fiunt in ec-cleſia ꝑ quā viaʒ aliquis de facili ducat. Ad quā etiā cōionem ſeq dʒ cōicatio tam bonoꝝ q̄ maloꝝ temporaliū: vt mala pro-ximoꝝ nobis aſſumam⁹ per cōpaſſioneʒ et bona noſtra eis cōicemus per elimoſy-narū largitioneʒ. ¶ Itē ad ſpūm ſanctū ꝑtinet remiſſio offenſionū cū ip̄e ſit beni-gnitas ad qḋ ꝑtinet terti⁹ articul⁹. Pec-catoꝝ remiſſioneʒ. Credere. n. debem⁹ ꝙ peccata remittūtur in eccl̄ia ꝑ baptiſmū: et penitentiā et alia ſacr̄a: nec ſolum ſemel remittit ſpūs. ſ. peccata hōi: ſ; quotienſ-cūqꝫ vere qs penitet. ¶ Ad bonitatem ēt ſpūs ſancti pertinet remuneratio tam in corꝑe q̄ in anima. Ad remuneratione cor-poris ꝑtinet. quart⁹ articulus. Carnis re-ſurrectioneʒ ad remūeratiōem anime. qn-tus vitā eternā. Qui carnis reſurrectiōeʒ fideliter credit nō timet miſerū corp⁹ ex-pendere in ſuitio xp̄i ex quo ſperat ſe rece-ptuꝝ illud cū q̄druplici gloria. Claritatꝭ ipaſſibilitatis ſbtilitatis et agilitatis. Iteʒ qui fidem hʒ de vita eterna ſollicitus dʒ eſſe quō illi ꝓuideat. Si cū tanta ſollici-tudine ꝓuidet huic miſere vite d qua ne-mo cert⁹ eſt ꝑ diē quanta ſollicitudo de-bet eſſe ꝓuidendi illi vite de qua cert⁹ eſt ꝙ erit eterna. Ibi nec locus erit mendicā-di vt māifeſtū eſt: in diuite epulone. Lu. xvj. Et in fatuis virginib⁹. Mat. xxv. Nec locus laborādi nec aliqd mutuo accipien-di. In vita enim p̄ſenti vix eſt aliqs cui⁹ pauptati nō ꝯſulat aliquo iſtoꝝ triū mo-doꝝ. Ibi ꝟo q ſibi nō ꝓuiderit egeſtateʒ eternā patiet: vt nec guttā aque modicaʒ habere poſſit. Et notādū ꝙ Aug. in lib. d fide ad petrū enumerat. xl. firmiter cre-denda: et indubitanter tenenda q̄ cauſa breuitatis hic non ponimus.

¶ De erroribus: et cauſis errorum.

Equitur de erroꝛibus qui fidei
catholice aduerſant. Et p̄ꝛio di
de erroꝛe illo quē tāgit Dauid
dicēs. Dixit īſipiēs ī corde ſuo
nō eſt deꝰ. Et notan. ꝙ hij q ſūt in erroꝛe
iſto oī bono ſūt idigni: qꝛ largitoꝛi oīs bo
ni igrati: vñ idigni ſūt diſputatiōe q̄ labo
rat ad diſtinctionē erroꝛis eoꝝ. Ipſi meri
to ſūt a deo deſpecti cū ipſi deū nō repu
tēt: ⁊ iō a coꝛreptiōe ſūt valde remoti. Ec
cle. vij. Cōſidera opa di ꝙ nemo poſſit coꝛ
rigere quē ille deſpexerit tñ qꝛ dei miſeri
coꝛdia imēſa ē: ⁊ qꝛ ſcriptū eſt: rñde ſtulto
ſm ſtultitiā ſuā ne ſibi ſapiens eē videat.
Prouꝰ. xxvij. Ad extirpatiōez huiꝰ erroꝛis
aliq̄ dicemꝰ. ¶ Erroꝛ iſte nō ſolū ē īſipiēs
imo īſania. Que maioꝛ īſania q̄ dicere illō
non eſſe qđ cā ē oībꝰ vt ſit. Cū īſano ṽo ne
mo ſolet phari ad deſtructionē erroꝛū ip
ſius phi ſtultū ē ꝙ lz ꝯtraria opinionibꝰ
pferēte eē ſollicitū. Itē phs nō opꝫ eē p
blema: nec oēm poſitiōez ꝯſiderare. Sed
quā dubitabit aliqs idigētiū rōis: ⁊ nō pe
ne. vel ſenſus. Nā q dubitāt vtrū opoꝛte
at deū vereri: ⁊ parētes honoꝛare vel nō
pene idigēt. Qui ṽo vtrū nix alba vel nō
ſenſu. Uere q deū nō agnoſcūt pena indi
gent: vt q in bonis poſiti nō agnoſcūt bo
noꝝ oium lagitoꝛē. In malis poſiti agno
ſcūt maloꝝ liberatoꝛē. Gre. Oculos quos
culpa claudit pena aperit. Iſa. xxviij. So
la vexatio tm̄mō dabit itellectū auditui.
Iere. xvj. Secūdū aliā trāſlatiōnē p om
ne flagellū: ⁊ doloꝛē erudieris hieruſalē:
⁊ Thob. xj. Recuperauit viſum Thob.
cū filius eiꝰ lininiſſet oculos eius felle. ij.
Macha. ix. Antiochus deū recognouit in
toꝛmētis adeo poſitꝰ dicēs: iuſtū eſt ſubdi
tū eſſe deo ⁊ moꝛtalē nō paria deo ſenti
re. Pena timoꝛē incutit. Timoꝛ ṽo initiū
ſapie ē. Prouꝰ. p̄ꝛio. Qui i erroꝛe iſto ſt ru
ſticiſſimi ⁊ inobiliſſimi ſūt. vñ ṽbis eru
diri nō pñt. Prouꝰ. xxix. Seruꝰ ṽbis erudiri
nō pōt: qꝛ qđ dicis audit: ⁊ rñdere cōtem
nit. vere cōtēptus ſiue volūtas in cā eſt:
vel potius in culpa eſt: ꝙ tales nō credūt
deū eē. Alio eni iuito nihil facile ſuadet.
Innobilis animi eſt: ⁊ ingrati nolle agno
ſcere benefactoꝛē ſuū. Nobilis ṽo animi
eſt vehemēter deſiderare agnoſcere eū a
quo beneficia recepit. Sicut patet in pau
pere illo de quo legit in vita beati nicho
lai. Qui cū beatus Nicholaus multiplici
iniectiōe auri in domū eius paupertati ip
ſius ꝯſuluiſſet ꝓpoſuit deinceps vigilare
donec ſciret qs eēt q aurū i domū illiꝰ taz
caute piciſſet: patet ergo valde ingratos
eſſe q negāt deū eſſe a quo inceſſanter be
neficia recipiunt: nec infinitis teſtibus de
hoc credere volūt. Tale eſt hoc ac ſi aliqs
nollet credere ignē eſſe a quo inceſſanter
vehemēter caleſieret. ps. nō ē q abſcōdat
ſe a caloꝛe eius. Ber. in li. de diligēdo deū.
Inexcuſabilis ē infidelis: ſi nō diligit de
um toto coꝛde tota aīa tota ṽtute clamat
nēpe intus ei innata iuſticia qꝛ ex toto ſe il
lū diligere debeat cui totū ſe debere non
ignoꝛat. Idē infidelē vrget. Iuſticia na
turalis ſe totū tradere illi a quo ſe totū hꝫ
⁊ ex ſe toto diligere nullus eſt q cōpos ſit
mētis ſue q nō poſſit agnoſcere: ꝙ ipē . nō
ſemp fuit ⁊ cū fuit nihil boni habuit: er
go eſſe ſuū ⁊ qcqd boni hꝫ ab alio hꝫ: er
go vel a ſolis parētibꝰ carnalibꝰ aut nō ſi
a ſolis parētibꝰ carnalibꝰ illi nō ſemp fue
rūt. vnde ab alijs habuerūt ⁊ illi ſilr ab
alijs donec pueniat ad aliquē q ſemp fu
it a quo pꝛimus pater carnalis initiū ha
buit a quo etiā habuit vt poſſet aliū gene
rare. Cōſtat eni ꝙ parētes carnales non
habēt a ſe ꝙ generēt filiū cū qñqꝫ nō gene
rēt cū vellēt. ⁊ cū vellent generare filium
qñqꝫ generāt filiā. Neſcit etiā mater quo
modo filius in ea generet. ſicut quedā lau
dabilis mater dixit filijs ſuis. ij. Mach. vij.
Neſcio inqt qualiter in vtero meo appa
ruiſtis neqꝫ eni ego ſpiritū ⁊ aiam dona
ui vobis ⁊ vitā. ⁊ ſinguloꝝ mēbꝛa nō ego
ipſa cōdegi. Si ṽo nō a ſolis parētibꝰ car
nalibꝰ eſſe ſuū habuit ſed a parētibꝰ car
nalibꝰ coꝛpus ⁊ a patre ſpiritū. ſm illud
Ariſto. in li. de aialibꝰ. Intellectus diuini
tus ab extrinſeco aduenit. Cū pꝛius pater
carnalis q nō ſemp fuit ab aliquo q ſemp
fuit totū eſſe ſuū acceperit. ⁊ ꝙ aliqd bo
ni poſſet cōferre pater illi q ſemp fuit eſſe
bonū debet qđ a nobis habet q vere deꝰ
eſt. Magna eſt ergo ingratitudo illū non
agnoſcere cuius beneficia nō ceſſamꝰ reci
pere: nec ſolū p parētes carnales benefi
cia ipſiꝰ recipimus. Sꝫ etiā p alias creatu
ras. Collatio ṽo beneficioꝝ ipſius quedā
exhoꝛtatio eſt ad amoꝛē ipſius. Aug. in x.
cōfeſ. x. Celū ⁊ terra ⁊ oīa que in eis ſunt

ecce vndiq; mihi dicũt vt amẽ te nec ceſ-
ſant dicere oĩbus vt ſint inexcuſabiles. Er
ror iſte eſt q̃m odire põt cũ interimat pa-
trẽ oĩum. vnde debemus cũ odire ſicut ali
quis odit eũ q patrẽ ſuũ interemit. Qui
in hoc errore ſũt demonib⁹ quãtũ ad hoc
deteriores eſſe vidẽtur q ſaltẽ credũt deũ
eſſe. Ja. ij. Tu credis q̃m vnus eſt de⁹ be
neſacis. τ demones credũt τ cõtremiſcũt.
Qui in hoc errore ſũt in vanũ vident̃ ac-
cepiſſe aiam ſuã cũ deũ nõ agnoſcant. Ad
quẽ cognoſcẽdũ ratio eis data eſt propter
qd eni rationẽ habent, potius q̃ bruta ani
malia. Si tñ illa que ſenſib⁹ corpis ſub-
iacent ſicut agnoſcũt, τ illa. vnde dñs iu-
ſtiſſime poſſet tales punire ſicut puniuit
nabucho. Dañ. iiij. Ab hoib⁹ eijcient te τ
cum beſtijs τ cũ feris erit habitatio tua.
Fenũ q̃ſi bos comedes τ ſeptẽ tpa muta-
bunt̃ ſup te donec ſcias ꝙ dominet̃ excel-
ſus in regno hoiũ τ cuicũq; voluerit det
illd. B. ſup can. An nõ tibi videt̃ ipſis be
ſtijs quodãmõ beſtialiter eſſe homo rõne
vigẽs τ rõne nõ vtẽs. Magne fatuitas du
bitare de fonte ex quo apparet fluuius cõ
tinue pſeuerans fonti indeficienti atteſta-
tur fluuij cõtinuitas. Et certiſſimũ. iudi
ciũ creatoris eſt cõtinuus fluxus creatura-
rũ. Et notãdũ ꝙ ad cognoſcẽdũ deũ eẽ.
natura incitat. Hoc idẽ ois ſcriptura indi
cat. Rõnis creatura clamat. ¶ De primo
ꝑ Dama. Cognitio exiſtẽdi deũ nobis na-
turaliter inſerta eſt. In tãtũ ꝓo preualuit
malitia hoium nature vt quoſdã in irra-
tionabiliſſimũ τ oĩum malorũ peſſimum
perditionis baratrũ deduceret vt dicãt nõ
eſſe deũ. deũ eſſe vox oĩum eſt apud enim
oẽs nationes inſtinctu nature habet̃. vox
aũt oĩum vox nature eſt. Iuxta verbũ ſa-
piẽtis. ¶ Scdm manifeſtũ ẽ: q2 τ ſcriptu
ra gentiliũ. τ iudeoꝝ τ xp̃ianoꝝ affirmat
deũ eſſe. Doctrina nobiliſſimoꝝ phõꝝum
hoc indicat vt platonis. Ari. Tulij. Señ.
τ ſimiliũ. Scriptura iudeoꝝ in pricipio aſ
ſerit oia a deo eſſe creata. Scriptura chri
ſtianoꝝ in principio euangelij. x. Per deũ
verbũ aſſerit oia eſſe facta. ¶ Ois etiam
creatura clamat deũ eſſe vt oñdit Aug. ij.
li. de ciui. dei exceptis ꝓphicis vocibus.
Mũdus ipſe ordinatiſſima ſua mutabi-
litate τ mobilitate τ viſibiliũ oĩum pul-
cherrima ſpẽ quodãmõ tacitus τ factum
ſe eſſe. τ nõ niſi a deo ineffabilit̃ τ inuiſi-
biliter fieri ſe potuiſſe pclamat. Itẽ. x. lib.
cõfe. Interrogaui de deo meo celũ ſolem
lunã ſtellas neq; nos ſumus de⁹ quẽ que-
ris inquiũt. τ dixi oib⁹ q circũſtãt carnẽ
meã. dicite mihi de deo meo aliqd. excla-
mauerũt voce magna: ipe fecit nos. Inter
rogatio mea intẽtio mea τ reſpõſio eoꝝ
ſpẽs eoꝝ flores τ alia que terra pducit q̃
eſt infimũ elementoꝝ τ pedibus oĩuz cal-
cat. ſpẽm nobis talẽ oñdunt qualẽ nullus
hõ q digniſſima creatura eſt: τ q rõnẽ ha
bet cuius eſt diſcernere. poſſet facere vn-
de oñſione illius ſpẽi apparet maiorẽ ho
mine eſſe q talia facit. Terra eni pro ſe ta
lia facere nõ põt. Sicut mater nõ parit ni
ſi aliũde receperit ſic terra aliũde recipit
ꝙ talia pducat. Aug. in li. de trinitate. Si
cut mr̃es grauide ſunt fetib⁹ ſic ipſe mun-
dus grauidus eſt cauſis naſcẽtiũ. Oſten-
ſione ergo ſpẽi ſue exclamat flos ſe a deo
factũ eſſe cũ nulla creatura nec etiã rõna-
lis eũ poſſit facere. Mat. vj. Cõſiderate li-
lia agri τc. Dico aũt vobis ꝙ nec ſalomõ
in omni gloria ſua coopatus eſt ſicut vnũ
ex iſtis. Qd de flore dictũ eſt intelligat̃ de
alijs creaturis. Aug. in li. de trinitate cre-
dẽdi. Nõ fruſtra intueri opz τ inanit̃ pul
chritudinẽ celi ordinẽ ſyderũ viciſſitudi-
nes tẽpoꝝ in qua ꝯſideratione nõ curioſi
tas eſt exercẽda ſed gradus ad eterna fa-
ciẽd⁹. Sap. xiij. A magnitudie ſpẽi: τ crea
ture cognoſcibiliter poterit creator hoꝝ
videri. Job. xij. Interroga iumẽta τ do-
cebũt te τ volatilia celi: τ indicabũt tibi lo
quere terre τ reſpondebit tibi τ narrabũt
piſces maris. Quis ignorat ꝙ oia hec ma
nus dñi fecit. ij. Ro. j. vbi loquit̃ de phis
de⁹ inqt reuelauit eis. Glo. ambro. vt de⁹
q natur aĩuiſibilis eſt etiã a viſibilib⁹ poſ
ſet ſciri op⁹ fecit qd opificẽ viſibilitate ſua
manifeſtauit vt p certũ incertũ poſſet ſci-
ri τ ille eſſe oĩum deus crederet̃ q hoc fe-
cit qd ab hijs impoſſibile ẽ fieri. Subdit̃
ibi in textu. Inuiſibilia eni ipſia creatura
mũdi p ea q̃ facta ſunt itellecta cõſpiciũt̃.
Sempiterna quoq; eius virtus τ diuini-
tas dũ ſum⁹ in h mũdo iferiori q̃ſi p quã-
dã ſcalã creaturaꝝ. ad cognitionẽ creato-
ris oportet nos aſcẽdere. B. ſane hac ſcala
celi ciues nõ egẽt ſ3 nos exules: q2 creatu-
ra celi mũdo cõſpicit̃ facta p verbum nec

opus hꝫ ex hijs q̄ facta ſunt factoris noti-
cià mēdicare. Jſa.xl. Leuate in excelſum
oculos veſtros ⁊ videte qs creaui h. Qui
eduxit in numero militiā eoꝝ ⁊ glo. Aug.
ſup illud ad. Ro. Phophe totū cōſidera-
ſti rerū ordinē ⁊ nō vis attēdere ꝙ mūd⁹
opus dei ſit. idolū op⁹ fabri. Si faber ido-
lo ſic dedit figuram daret ⁊ cor. Ab ipſo
idolo faber adoraret. ex quo ſeqtur inexcu-
ſabilē eſſe q creatorē ſuū nō adorat q euꝫ
creaturis viſibilib⁹ honorauit dādo ei ra-
tionē. Cū hoies agnoſcāt aiam eſſe p effe
ctus ipſius in corpore vt ē vita ſenſus mo
tus lꝫ ipſa inuiſibilis ſit: ⁊ oino inſenſibi-
lis. q̄re ſilr nō agnoſcūt ipſi creatorē eſſe
in mūdo p eius opa. Ambro. ſup pmū ad
romanos. ſicut ex motib⁹ ⁊ adminiſtrati-
one corporis aiam quā nō vides itelligis
ſic ex adminiſtratiōe totius mūdi. ⁊ regi-
mine oium creatorē phophi intellexerūt.
Seū. in li. de naturalib⁹ qōnib⁹. Quid ē
deus mens inqt vniuerſi. Sic ſe hꝫ de⁹ re-
gēdo vniuerſum ſicut mens regēdo cor-
pus pprīū. Noli ergo de deo dubitare ⁊ ſi
eū nō videas ſicut nō dubitas d aia ⁊ ſi eā
nō videas. Certiſſimū habeas multa eſſe
que tn̄ inuiſibilia ſunt. Jnuiſibilia ſūt cā
viſibilib⁹ vt cognoſcant. vnde. Gre. iiij. in
li. dialogoꝝ. Nulla viſibilia niſi p inuiſi-
bilia videnē. Jpſe corpe⁹ oculus nihil cor
poreū videret. niſi hec res incorpea ad vi-
dendū acueret. Nā tolle mētē que nō vide
tur ⁊ incaſſum patet oculus qui videbat.
ſi oculi p ſe videbāt cur diſcedēte aia non
videtur. Jtem in hoc mundo viſibili: ni-
hil niſi p creaturā inuiſibilē diſponi po-
teſt. B. nobilē hoſpitē habes o caro ⁊ no
bilē valde. Tota ſalus tua pendet ex eius
ſalute. Da honorē hoſpiti tanto. Diligen-
ter attende quid hoſpitis huius preſentia
largiatur. Jpſe eſt qui tribuit oculis viſuꝫ
auditū auribus preſtat. Deniqꝫ diſceſſus
probat qd preſentia conferat. Cum ad fi-
dē faciendā de parentib⁹ carnalibus ſola
publica fama ſufficiat nec teſtes ſup hoc
requirant nec alie probatiōes maxime cū
parentes carnales nobiles ſunt nec cedūt
ad dedecus filio ⁊ cū ſperat ſe ſucceſſuruꝫ
eis in magna hereditate que cā eſt ꝙ cuꝫ
tanta difficultate fit fides aliqb⁹ de patre
celeſti q nobiliſſimus eſt ⁊ a quo tāta ſpe
ratur hereditas. ¶ Preterea ſecundū cō-
ſiderationē ſapiētis cui cōſequēs eſt ma-
ius bonū hoc magis eſt eligendū. ſi autē
conſequentia ſunt mala cui cōſequēs eſt
minus malū hoc magis eligendū eſt. Sꝫ
ex eo ꝙ aliqs credit deū eſſe cōſequēs eſt
magis bonū q̄ ex eo ꝙ aliqs credit deuꝫ
nō eſſe. ſi bonū ex hoc ſequit. ⁊ ſi malum
inde ſequeretur minus malum ſequere-
tur ergo magis eligendum eſt ꝙ homo
credat deum eſſe q̄ ꝙ credat deum non
eſſe. Media ppoſitio ſic poteſt manifeſta
ri ſi aliquis credit deū eſſe ⁊c̄. ſequit inde
vite eterne remuneratio. j. Johan. v. Ha-
bebitis vitā eternā qui creditis in nomi-
ne filij dei. Poſito autem p impoſſibile ꝙ
deus nō ſit nullū ſequeret malū poſt pre-
ſentē vitā ex eo ꝙ aliquis credit deuꝫ eſſe
quia non erit qui eū puniat. Jlle vo qui
credit deū nō eſſe ſi ipſe eſt: magnū maluꝫ
habebit: qꝛ mortē eternā. Poſito autē per
impoſſibile ꝙ de⁹ nō ſit nullū lucruꝫ in fu
turo habebit aliquis ex eo ꝙ credit eū nō
eſſe ergo maius bonū conſequens eſt ad
hoc ꝙ aliquis credit deū eſſe q̄ ex hoc ꝙ
aliquis credit deum non eſſe. ⁊ ſi malum
ſequeret ex hijs credulitatib⁹: minus ma-
lum ſequeret ex eo ꝙ aliquis credit deuꝫ
eſſe q̄ ex alia credulitate. ¶ Jtem inter ea
q̄ inceperunt eſſe nihil eſt cuius ortū cau-
ſa nō preceſſerit: ſed cauſa que preceſſit eē
ꝙ incepit eſſe nō eſt de numero eoꝝ q̄ ce-
perunt eſſe. Sic eni preceſſiſſet ſe ipſam ꝙ
eſt impoſſibile ergo aliqua cauſa eſt que
nunq̄ incepit eſſe. Sed qd nō incepit eſſe
nō deſinit eſſe. eſſe. n. qd hꝫ ex ſe amittere
non poteſt. Sen̄. Periturū eſt nempe qd
aduenticiū fuit ergo aliqua cauſa ē ſine pn
cipio: ⁊ ſine fine ⁊ hoc indubitāter eſt de⁹
¶ Jtem. Jo. Dama. Creabilia ſiue creata
omnino ab aliquo cōdita ſunt oportet au-
tem conditorē increabilē eſſe. Si eni ⁊ ip
ſe creatus eſt homo ab aliquo creatus eſt
quouſqꝫ deueniamus ad aliqd increabi-
le. Probatio autem hic Johannes Da-
maſce. ſupponit ꝙ a philoſophis proba
tum eſt quod a cauſis nō eſt pceſſus in infi
nitum vnde demonſtrato aliquo cauſato
ſic poteſt procedi: aut cauſa huius hꝫ cau-
ſam aut non. Si non eſt ergo cauſa ita ꝙ
non cauſatū ergo eſt prima cauſa. Si au-
tem habet aliam cauſam. ⁊ illa cauſa aliā
cum in cauſis nō ſit proceſſus vſqꝫ in infi

nitū ad vltimū īueniet̄ aliqua cā q̄ ita ē cā ꝙ nō causatū. vnde ⁊ prima causa est deꝰ Preterea potentia agendi que est in igne ⁊ sole ⁊ alijs creaturis visibilibꝰ nō potentia libera. Ideo cum aliquis grauatur ab igne vt cum domus eius comburitur vel ab estu solis si discretus est nō regat ignē vel solem vt cessent. Potentia eius eorum est vt potentia ministrorum qui necesse habent implere imperium dominorū quibus subiecti sunt. Constat ergo aliaȝ potentiam superiorem esse que libera est: cuiꝰ hec potentia subiecta est. ⁊ h̄ est potentia cuius voluntatem necesse habent implere dicte creature: nec possūt cessare ab operatione indicta eis a deo nisi dei volūtas aliter ordinaret sicut accidit quando sol ⁊ luna steterunt per spatiū. xij. horarum. Josue. x. ⁊ in regressu solis tempore ezechie Isa. xxxviij. Et in fornace babylonis quādo pueros in igne positos ignis non lesit. Daniel. iij. Item potentia agendi que est i elemētis: ⁊ alijs creaturis visibilibꝰ absq̄ sapientia ⁊ discretione est: que sit illarum creaturarum: ⁊ tamen opera eorum discretissime fiunt ergo necesse est sapientiā aliquā esse a qua operationes eorum ordinate sint. Ad hoc autē nō sufficit aliqua sapientia creata cum nec ad numerationeȝ vel cognitionem earum videatur sufficere Est ergo aliqua sapientia increata infinita a qua est ordinatio vniuersoꝝ. Jo. Dama. Sic omnia generari casu cuius erit ordinare: ⁊ hoc si videtur: demuȝ cuius erit conseruare ⁊ custodire. Idem ipsa creationis permanentia ⁊ conseruatio. ⁊ gubernatio docet nos qm̄ est deus qui hāc vniuersitatē consistere facit: ⁊ continet. ⁊ conseruat ⁊ semper ei prouidet. qualiter vtiq̄ contrarie nature ignis dico ⁊ aqua aeris ac terre in vnius mundi cōsūmatione ad inuicē conuenissent. ⁊ indissolubiles permansissent nisi aliqua oīpotens virtus ea concordasset ⁊ semper indissolubilia conseruaret. ¶ Itē cū visibilia sint cause aliquoꝝ aut sunt cause prime aut nō. Cause prime esse nō possunt. Sūt eni oīa cōposita. vnde necessario precessit ea aliqd ꝙ ea composuit. Preterea partes sunt quedam cause totius. ⁊ pars naturaliter prior suo toto ergo necesse est aliquid incōpositum ⁊ simplex ꝙ oīa composita precessit a quo oīa sūt cōposita. ¶ Itē i eis q̄ creata sūt q̄dam sunt corruptibilia que principiū habuerunt. ⁊ finem sunt habitura. Quedaȝ ꝑo habent perpetuitatem que principiū habuerunt. ⁊ finem non sunt habitura ergo cū causa abundare debeat ab eis quorum est causa eorum habebit eternitateȝ vt sit sine principio ⁊ sine fine. ¶ Itē omnis potentia creata determinata est circa esse ⁊ operatur circa materiam existentē. ⁊ nullatenus transcendit esse vt de nihilo aliquid possit facere ergo oportet aliquaȝ potentiam increatam esse que infinita sit. ⁊ transcendat esse. ⁊ de nihilo fecerit illud ex quo creature operantur. Item cum in rebus sit inuenire quedam bona ⁊ quedam meliora aut non erit perfectio in vniuersitate rerum aut necesse est aliquid esse optimum. Item cum appetitus summi boni naturaliter in anima sit. Nullus autem motus naturalis frustra fit. Frustra autem esset appetitus ille nisi aliquid esset summum bonum hoc autem non est nisi deus. ¶ Item s̄m. Aristote. Magis eligendum est ꝙ natura est: eo quod non est natura vt iusticia iusto. hoc enim natura. Illud autem acquisitiuum est. Est igitur aliquid quod est sua bonitas. ⁊ sua iusticia omnibus illis que bona sunt per participationem preferendum. Item nihil quod mutabile sit: optimuȝ est. In mutatione enim aliquid boni amittitur: ⁊ aliquid acquiritur quod optimo accidere nō potest. Item dicit Augusti. ꝙ in omni re q̄ mutari pōt nōnulla mors est ipsa mutatio. Mors autem optimo accidere nō potest. omnis autem creatura mutabilis est ergo nulla creatura optimuȝ est. Aliquid tamen optimum est: aliter non esset perfectio in vniuersitate reruȝ: ergo aliquid increatum est. Augu. super primo ad Ro. viderunt summi philosophi quos ceteris non immerito fama atq̄ gloria prelatos cernimus. quicquid mutabile est non esse summum bonum. ⁊ ideo omnem animaȝ mutabilem omnesq̄ spiritus transcenderunt. deinde viderunt omnem speciem in re quecunq̄ mutabilis que naturaliter est omneq̄ vniuersi mundi corpus non posse esse nisi ab illo qui incommutabilis. ⁊ simplex est: quia non aliud est illi esse: sed quod est illi viuere intelligere beatum esse

q̄ ē ſiſi eſſe.propter hāc incōmutabilitatē ⁊ ſimplicitatē itellexerūt eū.⁊ oīa iſta feciſſe.⁊ a nullo fieri potuiſſe.¶ Jtē cū modico corpori hoīs regēdo ratio ſit accōmodata q̄ ipſū regatur. q̄ īpedita vel oīno amiſſa corp⁹ piclitat̄ vel in puluerē redigitur veriſimile ē rationē aliquā eē q̄ vniuerſitas fabrice mūdi regat̄.¶ Jtē cū ratio q̄ in homine ē agnoſcat ſe eſſe ⁊ nō ſemp fuiſſe.⁊ cauſā aliquam habuit ſe que eā preceſſerit:cauſa aūt rōnis irrationabilis eē nō potuerit neceſſario rationē hūanā.⁊ quācūq; aliā rationē q̄ eē incepit.preceſſit aliqua ratio que eſſe nō incepit.et hec ratio deus eſt qui vniuerſitatem rerum regit.Unde Sen̄.in ʼlib.ď naturalibus queſtionibus noſtri ps melior eſt anim⁹ in deo:extra animū nulla eſt pars:totus eſt ratio.

¶ De errore idolatrie. viij.

Dictū eſt ſupra de errore eoꝝ q deum eſſe negāt.Nunc dicēdū eſt de errore eoꝝ qui creaturas deificāt: q error idolatria dicitur.Primo oſidem⁹ qd ſit idolatria.Scđo tangemus de cāis ei⁹.Tertio de ſpēb⁹.Quarto deſtructōi ei⁹ intēdem⁹.Notādū ergo q latria ē ſumme veneratiōis cult⁹ ſoli deo exhibendus.Uel latria eſt volūtaria profeſſio diuine maieſtatis: Jdolatria ꝟo eſt cult⁹ deo debitus creature exhibitus:⁊ dicitur q̄ſi idolatria:non quia iſte cultus ſemp idolo exhibet̄.Sꝫ quia frequenter.vel quia idolo primus eſt exhibitus.Et notandum q idolū q̄nq; dr lignū vel alia res ſic figurata.Q̄nq; ꝟo dr cōiunctura ex imagine.⁊ demōe preſidēte ⁊ ſic ſumitur.Prima.Coꝝ.viij.vbi dr Apoſt.q nihil ē idolum in mundo. Jllud enim qđ putabant eſſe idolum perſonā.ſ.ſubſiſtentem ex ſimulachro ⁊ ſpū p̄ſidente nihil erat.¶ Jtē notandum q inter idola gētiliū quedā imagines erāt tm̄ ad memoriā:⁊ rēpſentationem aliquoꝝ in qbus nihil numinis eſſe credebāt̄.Alie nō erāt:que credebant̄ eē habitacula deoꝝ.i.demonioꝝ.Omnes enim dij gentiū demonia.Jn quibus demōes decipiebāt homines dātes eis reſpōſa ac ſic ipſis habitarēt inducti ad hoc ſacrificijs:⁊ honoribus:q̄ eis exhibebant̄.Jn quibuſdā etiā imaginibus credebāt gētiles aliquā ꝟtutē eſſe infuſā eo q ſb certis terminis funderent:vel ſculperent:vel fabricarent:ſicut Mathematicis mētiūtur hoīes trahere mores ex hoc q tali hora:vel tali naſcunt̄.Silis error inuenit̄ in qbuſdā vetulis noīe xp̄ianis:q̄ dicūt imagines.lx.anno a factiōe ſua ꝟtutē ſortiri:⁊ de cetero habere eā imagines p̄dictas q̄s nō credebāt ſolū eē imagīes vocauit mercurius deos facticios ſcribēs librū de deo deoꝝ.paui ingt nr̄i īuenerūt artē q̄ deos efficerēt ⁊ qm̄ aīas facere nō poterāt īuocantes aīas deoꝝ eas īdiderūt imaginib⁹ factis.Poſſumus aūt.viij.rōnes ſeu cās oſidere qb⁹ idolatria:vel īducta ē:vel augumētata .Una cā fuit dolor nimius de amiſſiōe alicui⁹ amici.Pater.n.amiſſo filio nimiū doles imaginē filij fieri fecit:vt ei eēt q̄lecūq; ſolētiū.Un̄ Sapiē.xiiij.Acerbo luctu dolēs pater cito ſibi rapti filij:fecit imaginē:ac illū q tūc q̄ſi hō mortuus fuerat nūc tāq̄ deū colere cepit:⁊ cōſtituit iter ſeruos ſuos ſacra : ⁊ ſacrificia. Deide iterueniēte tp̄e ꝯualeſcēte iniq̄ cōſuetudine:h error tāq̄ lex cuſtodit⁹ ē.Hāc p̄mā cām idolatrie oſidit Greg. ſup illud Luc.ij. Jn bel ȥebub p̄ncipe dmōioꝝ ⁊c. dicēs. Ninis rex ninine vero p̄re ſuo mortuo ſtatuā fecit quā ſumma reuerētia honorauit:ita vt etiā reis ad eā fugiētib⁹ parceret:vnde ꝓgreſſu tp̄is hoīes cepūt eā venerari vt deū:⁊ multiplicare: qdā vocauerūt bel:alij baal:alij baalim alij belȥebub ſm varietatē linguaꝝ.¶ Alia cā fuit veſana ſupbia principū q nō attēdētes īfirmitatem ſuā voluerūt ſe vt deos honorari:vt nabuchodonoſor qui precepit holoferni principi milicie ſue: vt oēs deos terre exterminarēt:⁊ ipſe ſolus de⁹ diceret ab hys nationibus:que potuiſſent holoferni ꝑ potentia ſubiugari.Judith.iij. Principes ſubbi imagīes ſuas faciebāt adorari ab hys qui erant remoti ab eis.Unde Sap̄.ix.Tirannorum imperio colebant̄ figmēta hos quos in palam homines honorare nō poterant:propter quod longe eſſent e longinquo figura illorum ablatā euidenter imaginem regis quā honorare volebant fecerunt:vt illum qui aberat tanq̄ preſentē colerent:aliqui etiam vt diuina ſtirpe nati viderentur diuinos honores parētibus detulerunt deferriq; iuſſerunt: vt dicit Glo

ſup.xiiij. Sapiẽtie. ¶ Tertia cauſa fuit
adulatio ſeu deſideriũ: qḋ habebãt mino
res acqrendi gratiã maiorũ. Sapien.x
iiij. Affectui aũt regib⁹ deſeruiẽtes hoĩes in
cõmutabile nomẽ lapidibus: ⁊ lignis ipo
ſuerũt. Per hoc qḋ dicit̃ affectui: tangit̃
prima cauſa iã habita. ꝑ hoc ꝙ dicit̃ regi
bus: tertia cauſa de q̃ etiã dicit Glo. Pro
pter populos: ⁊ regiones ⁊ varia ſacra
ſuſcepta ſunt: dũ hoĩes grati eſſe in ſuos
ꝑncipes cupiunt. Augu. i libro decimo ḋ
ciuitate dei. Multa vſurapta ſunt de cul
tu diuino: q̃ honoribus deferunt̃ huma
nis ſiue humilitate nimia ſiue adulatiõe
peſtifera. ¶ Quarta cã fuit amor reipu
blice. vnde dicit Glo. ibidẽ. Alio loco di
cit Cicero. Qḋ i pleriſqꝫ ciuitatibus acuẽ
de virtut] gr̃a vt libẽtius gr̃a reipublice
periculũ adirent optimos quoſqꝫ viros
fortiũ habere deorũ imortaliũ eſſe conſe
cratos huic romani ceſares ſuos cõſecra
uerunt: ⁊ mauri ſuos reges. ¶ Quinta ḋ
cor vel operis hũani: vel alteri⁹ creature.
De primo. Sapien. xiiij. Multitudo ho
minuꝫ abducta per ſpẽm operis euꝫ qui
ante tempus tanq̃ homo honoratus fue
rat nũc deũ exiſtimauerunt. De ſecunda
Sapien. xij. quãdo locutus ẽ de ſtellis ſo
le: ⁊ luna ſbdit̃ quoꝝ ſi ſpecie ḋlectari de
os putauerunt ſciant quãto hijs dñator
eoꝝ ſpecioſiorẽ ſe. ¶ Sexto potẽtia quã
crediderunt ſupeminere in hijs q̃s deos
putauerũt: vt quã demones crediderent
poteſtatẽ habere in homines ⁊ res hũa
nas ⁊ etiã in clemẽtia cuius erroris occa
ſio fuit ꝙ credebãt demones ſanare leſio
nes corpoꝝ duꝫ ab eis ceſſabãt. Credebãt
etiã eos ſedare mundi turbationes dum
eas facerẽt ceſſare. Credebãt etiã eos pre
noſcere futura: q꞉ predicebant eis mala q̃
dei permiſſione ipſi erant illaturi homi
nib⁹ ⁊ maloꝝ ceſſatiões: qḋ nõ erat mirꝫ
¶ Itẽ alia cã huius erroris fuit ꝙ face
re videbant̃ quedã opera que vere natu
ralia erant: ſed imperitis videbant̃ eẽ ſu
pra naturam. Tale opus eſt ſbita genera
tio ranarũ ⁊ pediculoꝝ ⁊ vermiũ in qb⁹
natura operat̃. Demonibus tñ procuran
tibus ꝙ hec citius fiant cõiungendo ⁊ cõ
miſcẽdo ipſas naturas rerũ ⁊ addẽdo ali
qua ſemina: que ſemina naturã adeo ad
iuuãt ꝙ opus tardũ accelerãt ita ꝙ credi

tur nõ eſſe opus nature: q̃ tardi⁹ opari cõ
ſueuit: ſic factũ ẽ in ſignis q̃ facta ſũt a ma
gis pharaonis. ¶ Septima ceca cupidi
tas hoĩuꝫ q tm̃ ſunt curioſi ſciẽdi vel cupi
endi aliqua acqrendi vt ſeipſos vendãt ḋ
monib⁹ vt cupiditatẽ ſuã poſſint adim
plere. ¶ Octaua voluptas ⁊ laſciuia q̃
erãt feſt] idolatraꝝ vocabãt. n. idolatrie
delitijs ⁊ ludis q̃ multũ alliciebant hoĩes
ad idolatriã. j. coꝛ. x. Dedit ppl's mãduca
re ⁊ bibere ⁊ ſurrexerũt ludere. ¶ Et no
tandũ multas eſſe ſpẽs idolatrie. Quedaꝫ
eſt cult⁹ demonũ. Alia luminũ vt ſolis ⁊
lune vel ſtellaꝝ. Tertia clericoꝝ. Quarta
hoĩuꝫ. Quinta aĩaliũ irrationaliũ. Sexta
imaginũ vel alteri⁹ opis humani. Septi
ma tpis vl' ptiũ ei⁹. Eſt etiã idolatria alia
rum rerũ. ¶ Etiã notandum ꝙ idolatria
ideo pctm̃ magnũ eſt: q꞉ deo honorẽ ſuũ
aufert ⁊ creature cuius nõ ẽ ꝯfert ⁊ equat
creaturã creatori. Si pro modico furto vl'
rapina quã aliqs facit hõi meret̃ exiliũ vl'
mortẽ: quãta pena dign⁹ ẽ qui diuinũ ho
noreꝫ deo ſurripit. ¶ Duplex aũt rapina
ẽ i pctõ idolatrie vna ei⁹ q honoreꝫ di'deo
aufert: ⁊ alij offert. Alia ei⁹ q honorẽ di
uinũ ſibi oblatũ ſuſcipit. ¶ Idoloꝝ cul
tura oĩs mala cã ẽ ⁊ initiũ ⁊ finis. Sapi.
xiiij. Glo. Cũ. n. mens a creatore ſe auertit
oĩbus iplicatur ſcl'arib⁹. Aggrauat̃ auteꝫ
peccatũ idolatrie ex vilitate rei in quã trãſ
fertur honor diuin⁹. Maius. n. peccatũ eſt
cuꝫ honor iſte trãſfert̃ i q̃drupedes aut re
ptilia q̃ꝫ qñ in hoĩes ⁊ qñ in imagĩes ho
minũ aut animaliũ q̃ꝫ qñ in hoĩes vel aĩ
malia. Ro j. Cõmutauerũt gliaꝫ incorru
ptibilis dei in ſilitudinẽ imaginis corru
ptibilis hoĩs ⁊ volucrũ ⁊ quadrupedũ ⁊
ſerpentum. Glo. Ambro. Quanta eſt ſtul
titia eorum apud quos plus poteſt imago
q̃ꝫ veritas ⁊ potiores ſunt mortui q̃ viui.
pſ. Mutauerũt gloriam ſuam i ſimili. m.
co. fe. Tanto magis contumelioſum ẽ deo
quanto vilior eſt creatura que ei equatur
⁊ magis contra rationem eſt. ¶ Contu
melia etiam fit humane nature quando
creature inferiori ſe ſubdit. Refert Augu.
in lib. de vera religione: ꝙ ſocrates occi
ſus fuit: quia noluit adorare idola: q̃ erãt
tm̃ opus hominis ⁊ dixit ſe prius adora
re canẽ quia erat opus nature: cum cauſa
nobilior ſit ſuo effectu. Multum eſt cõtra

rationē ꝙ hō adoret opa manuū ſuarū₃.
Illa ſpecie idolatrie qua hō adorat crea-
turā ſe manifeſte inferiorē hoīez reddit in
felicē ⁊ maledictū ⁊ deriſione dignū. De
pmo Sapi.xiij. Poſtꝙ premiſſuz eſt de ſo
le etiā luna ⁊ ſtellis que aliqui rectores or
bis terrarū ⁊ deos putauerunt. Subdit.
¶ Sed in hijs adhuc minor eſt querela
⁊ paulopoſt. Infelices autez ſunt ⁊ inter
mortuos ſpes illorū eſt qui appellauerunt
deos opa manuū hoīuz. De ſcdo Deuter.
xvij. Maledict⁹ hō qui facit ſculptile ⁊ cō
flatile abominationez dñi opus manuū ar-
tificiū: ponitq₃ illud i abſcōdito. Sap.xiiij
Per manus per quā fit idolū maledictuz
eſt ⁊ ipſum ⁊ qui fecit ipm. De tertio Je.
x. Nō eſt ſpūs in eis: vana ſunt: ⁊ opus ri-
ſu dignū. Irriſione digni oñdūtur q ſūt
in h̄ genere idolatrie. Sap.xiij. vbi ſic le-
gitur. Nō erubeſcit loq cū illo qui ſine aīa
eſt: ⁊ pro ſanitate ꝙ infirmuz deprecat ⁊
pro vita mortuū rogat: ⁊ i adiutoriū inu-
tilem inuocat ⁊ ꝓ itinere petit ab eo ꝙ am
bulare nō pōt. ⁊ Iſa.xliiij. Medietatē eius
cōbuſſi igne ⁊ de reliquo ei⁹ idolū faciaz
ante truncū ligni procidā pars eius cinis
eſt qb⁹ vbis vilitas materie oñdit ex qua
fit idolū ⁊ vilitas materie in qua redigit.
De materia eadem hēs Baruch.v. Sub-
trahūt ab eis ſacerdotes auz ⁊ argentum
[?]vant ante ⁊ ex ipſo proſtitut[?]: ⁊ meretri-
ces ornāt. Itē cū receperint illud a mere-
tricib⁹ ornāt deos ſuos ⁊ ſubdit ibi mul-
tum de vilitate ⁊ impotētia idolorū. hij in
quit non liberabunt ab erugine ⁊ tinea.
Itē habet in manu gladiuz ⁊ ſecurim ſe
aūt de bello ⁊ latronib⁹ non liberat. Itez
oculi eorū pleni ſunt puluere a pedib⁹ itro
euntium: ⁊ paulopoſt: lucernas accendūt
illis: ⁊ quidem multas ex quibus nullā vi
dere poſſunt. Itē nigre ſunt facies eorum
a fumo q in chamino fit ſupra corp⁹ eorū
⁊ ſupra caput volant noctue ⁊ irundines.
Item ſine pedibus ⁊ in humeris portant
oſtentantes ignobilitatez ſuam hominib⁹
Mirum erit ſi idola iuuare poſſunt cū nec
preces auxilio idigentium poſſint audire
nec defectum eorum intelligere: vnde ſub
ditur in Baruch. Cū audierint mutuz nō
poſſe loqui offerunt illud ad bel. poſtulā-
tes ab eo loqui: quaſi poſſint ſentire q nō
habent motū. pš. Os habēt ⁊ non loquē-
tur ⁊c. ⁊ Baruc. eodem cap. Cū ſuprueñ-
rit illis prelīū ⁊ mala cogitāt ſacerdotes
vbi ſe abſcondāt cū illis. Quomodo ergo
ſentiri debeat qm̄ dij ſunt q nec de bello
ſe liberāt neq₃ de malis ſe eripiūt. Item
ſicut in cucumerario formido nihil cuſto
dit ita ſunt dij illorū lignei argētei ⁊ inau
rati. ¶ Poſt idolatriā illā que ē cult⁹ illa
rū creaturarū que manifeſte ſunt hoībus
inferiores. deſtruēda ē illa idolatria q̄ eſt
cultus demonū q̄ valde deteſtabilis eſt.
Primo qr demones hoſtes dei ſūt: ⁊ ma
gis diſplicet deo cū honor eius transfert
in eos: q̄ quādo ad alias creaturas. Eſt.n.
magis pīculoſa homini. Cū.n. demones
hoſtes ſint hūani gñris: ⁊ cultorib⁹ ſuis
ſūt familiares: ipi ſunt eis familiares ini-
mici. Nulla aūt peſtis efficatior ē ad no-
cēdū q̄ familiaris inimic⁹. Jō dicit Aug.
in lib. lxxxiij. Qo nihil tā ꝯtrariū chriſtia
no q̄ ſi curā artib⁹ magicis adhibeat. Tūc
enī eos recipit familiares q dānationem
aiarum ꝗrūt. Itē Aug. xvj. vl' x. viiij. lib.
de ciuitate dei. Magna dei miſericordia ne
ceſſaria ē ne qſq₃ cum bonos angelos ſe
amicos habere putet habeat malos de-
mones factos amicos eoſq₃ tāto nocētio-
res quāto aſtutiores aut fallaciores patiat
inimicos. Periculoſiz eſt valde ei crede
re qui mendaciſſimus eſt. Jo.viij. Ipe ē
mēdax ⁊ pr̄ eius preterea licet demones
ſublimes ſint conditione nature iferiores
tamē ſunt etiā brutis animalibus dīectio
ne culpe cum miſeri ſint non ſoluz miſia
culpe ſed etiaz pene immo iferiores vidē
tur eſſe ceteris rebus ſimpliciter q̄ ſunt.
vnde dyabolus non eſſe dicitur. Job.xv-
iij. Habitēt inquit in tabernaculo illi⁹ ſo
cij ei⁹ q non eſt. ¶ Multipliciter aūt pōt
oſtendi ꝙ ſpūs illi non ſunt colēdi pmo
quia aut ipſi ſūt boni aut ſūt mali. Si bo
ni ſunt offenduntur cuz honor qui ſoli al
tiſſimo exhibendus eſt hijs exhibet. Nō
tamen poteſt eis placere tāta contumelia
⁊ iniuria domini eorum. Preterea ſi bōi
ſunt non placabūtur malicia offerentium
eis honorem alienuz. Quis bon⁹ ⁊ dīſcre
tus honorem reputet. ⁊ non magis driſio
nem. Si quis mentiatur eum eſſe regem
vel epm cum non ſit. Sic ſi ſunt bōi ſpiri
tus. ⁊ diſcretiter erubeſcent honorē altiſſimi
ſibi exhiberi. Juxta eni verbuz ſapientis

q̄ꝺ falſo ꝑꝺicatur: neceſſe eſt vt ſuis laudibus erubeſcat. Item quāto qs maioreꝫ honoreꝫ indebitū ſibi vult īpendi: tanto ipſe ſuꝑbior ⁊ vanior eſt vt clericꝰ. Si honoreꝫ ſacerdotalē vult ſibi impendi ſuꝑbus ē. ſi epiſcopalē ſuꝑbior: ḡ ſi ipſi volūt ſibi īpendi ſummū honoreꝫ ſuꝑbiſſimi ⁊ vaniſſimi ſunt. ¶ Si ꝟo ipſi ſunt mali indigni ſunt: ⁊ honore iſto ⁊ alio. Itē aut ipſi ꝑſtāt beneficia cultoribꝰ ſuis de ſuo aut nō de ſuo nō poſſunt: vnica eniꝫ potētia eſt increata: vt in ſequentibꝰ oſtendet̄. A q̄ ⁊ ſub q̄ ſunt oīa hec: ⁊ cum eos creauit deꝰ nō a ſe eos alienauit nec a ꝑtāte ſua eos exemit. Ipſi ḡ a deo ſunt: ⁊ dei ſunt: ⁊ beneficia ſiq̄ ꝑſtāt cultoribꝰ ſuis bona dei ſunt ⁊ ad hoc data vt dent̄. Igit̄ ipſi ſunt vt nūcij ⁊ deferentes dona illa. Nūcij ꝟo ⁊ deferentes beneficia nō ſunt habēdi vt dij nec deificandi: ſꝫ gr̄a reddēda eſt ipſi deo eoꝝ. Ber. loquens de bonis ſpiritibꝰ. Honoremꝰ eos quātū debemꝰ totꝰ tn̄ ei reddat̄ amor ⁊ honor noſter: a q̄ tā ipſis q̄ nobis eſt totum: vnde honorare poſſimus vel amare vnde honorari amari vereremur. Loca remota a fōte ita habent aquā ab ipſo ſcilicet loca fonti proxima licet aqua fontis primo proueniat ad loca proxima ⁊ ꝑ ea ad loca remota. ſic cum fons ſit vnitus omnium bonoꝝ deꝰ: trahunt bōa ſua ab eo: cerature que remote ſunt ab eo diſſimilitudīe ſicut ⁊ ille q̄ ſūt propinque ei ſimilitudīe vt ſunt ſpūales creature Deo ergo ſoli debetur totus honor ⁊ gloria. ¶ Item aut potētie quibus poſſunt ſpūs iſti dare beneficia cultoribus ſuis ſunt potentie irrationales ſiue naturales: ſicut eſt potentia calefaciendi q̄̄ ī igne que ex neceſſitate ſic operat̄: aut ſunt potētie libere agentes ſeu ratiōales. Si primo modo nulla gratia debet̄ eis propter illa beneficia nec propterea ſunt colendi. Tales enim potentie operantur per modum ſeruientis vt ait ſap̄. Si ꝟo libere agunt aut conſulūt voluntatem diuinam cultoribꝰ ſuis dādo beneficia aut nō. Si ſic ergo ſe habēt vt diſpenſatores ſꝫm voluntatem domini ſui diſpenſando bona ab eo accepta: non ergo habendi ſunt vt domini ⁊ multo minus vt dij. Si autem nō cōſulūt voltātatem dei nō curātes vtrum deꝰ hoc velit vel nō īdiſcrete diſpenſant: nec vident̄ curare de rectitudine opeꝝ ſuoꝝ cū nō reſpiciāt ad voluntateꝫ dei: que regula eſt bonoꝝ operum ⁊ ideo ſunt mali. Si qs ꝟo dicat ꝙ iſti ſpiritus placandi ſunt ab hoībꝰ qꝛ eis ſunt offenſi. Si boni ſunt nō debēt hoībꝰ offendi niſi ꝓꝑ peccata. Si aūt ab eis ꝓꝑ peccata ſunt offenſi ꝑ receſſum a peccatis maxime deberēt placari. Contrarioꝝ eni cōtrarie ſunt cauſe. Si ꝟo iuſtificatio eoꝝ nō placat eos ſed manet adhuc ira eoꝝ donec offerant̄ eis carnes ⁊ ſanguis animalium: ira talis nō eſt ira diuina ſed potius ira leonū aut aliarū beſtiaꝝ que non acqeſcūt donec aliqd prede ceperint. vnde ſi ꝓꝑ hanc irā colendi ſunt ⁊ diuino honore digni: deficiemꝰ ergo leones ⁊ alias beſtias. Itē aut placato altiſſimo ⁊ amico exiſtēte mortaliū poteſt ira horū deoꝝ eis aliqd nocere: aut nō pōt. Si ſic nō videt̄ altiſſimus eſſe oīpotens cū cohercere nō poſſit illos deos ne noceāt amicis ſuis. Si ꝟo nō pōt eis nocere nō eſt timenda ira eoꝝ amicis dei nec ira eoꝝ ſacrificijs placanda. Preterea nulla potentia aliquid poteſt cōtra beneplacitū dei. Nulla eni eſt que nō redigeret̄ in nihilū niſi a dei potentia a qua accepit eſſe in eā retineret ergo in tutorē oīs homo q dei fauorē habet vel gratiā. Nō eſt ergo neceſſe gratiam iſtorum deorum ſacrificijs querere gratia altiſſimi obtenta. ¶ Item ſpiritus iſti qui falſo dij vocantur ſi mali ſunt: aut altiſſimus compeſcit maliciam ipſorum: aut non Si compeſcit malitiam eorum non eſt malitia eorum timenda. Si ꝟo permittit eos exercere malitiam eorum aut hoc facit ignorantia: aut quia non curat aut iudicio videt expedire. Ignorātia non eſt: cum enim ipſe ſit ſapientiſſimus: ignorantia in eum non cadit. Iterum nō accidit hoc: quia ipſe non curet de malis que fiunt in mūdo: cū enim ipſe ſit rex iuſtiſſimꝰ nō pōt non curare de malis q̄ fiūt ī regno ſuo. ḡ qn̄ ꝑmittit hos ſpiritꝰ ī mōtales ſeuire ipſe facit h̄ iudicio q: videt hoc mortalibus expedire ergo non eſt timenda malitia eorum mortalibus.

¶ Item cum ſpiritus iam dicti poteſtatem habeant ab altiſſimo. aut illam poteſtatem comitantur ſapientia: ⁊ iuſticia moderantes eam aut non. Si ſic cuꝫ

Ipſi ſint ſapientes ⁊ iuſti ipſi nõ iraſcuntur mortalib⁹ bonis nec nocẽt eis. peccatorib⁹ ꝟo nunq̃ ſũt placati niſi a peccat[is] recedãt. Inutile ergo ẽ eis ſacrificia offerre tã bõis q̃ malis quãtũ ad eoꝝ placationẽ ſed mali ſi nolũt eos placare recedãt a peccatis ſuis. Si ꝟo ſapientia ⁊ iuſticia nõ cõmitant̃ eorũ ptãtẽ: ergo ptás eorũ ẽ: vt gladius i manu furioſi: vñ ſi ꝑꝑ hãc poteſtatẽ aliqs eos deos reputat: reputet ergo deũ ſi quẽ viderit furioſuʒ in manu tenentẽ gladiũ. Mira fatuitas eſt eũ deũ reputare quẽ homo cognoſcit eẽ ſine ſapiẽtia ⁊ bonitate. Belluinũ ẽ potius q̃ diuinũ ptãte vti abſq̃ ſapiẽtia ⁊ iuſticia. Itẽ poteſtas eoꝝ aut ligata ẽ aut nõ eſt ligata. ⁊ ſi nõ ẽ ligata mirũ eſt q̃modo nõ occidũt oẽs contẽptores ſacrificiorũ eoꝝ. Preterea lõge videt̃ eẽ a ſapiẽtia ⁊ bonitate dei iponere gladiũ in manu furibũdi dãdo potẽtiã cui hõ nõ poſſit reſiſtere maligno niſi ipſe eã velit cõpeſcere. Si ꝟo ligata ẽ: ille q tenet eã ligatã obſequijs ẽ placãdus: nõ ipſi. Cũ aliqs tenet aliquã beſtiã ligatã ille orãdus ẽ vt beſtiã cõpeſcat ab hijs q ſeuiciã beſtie timẽt ⁊ nõ ipſa beſtia. Itẽ cũ cultura illoꝝ deoꝝ exterminata ſit a terra ꝓmiſſiõis iuſſu dei hebreoꝝ ⁊ iterũ de regno xpianorũ etiã de egypto vbi oẽs colebant̃ ⁊ de vrbe romana maxĩe de tẽplo qđ pãtheon vocabat̃ qđ erat vnũ tẽplũ oium deoꝝ cõſtat h factũ fuiſſe a maiori potẽtia q̃ eſſʒ potẽtia eoꝝ. Luc. xj. Cũ fortis armat⁹ cuſtodit atriũ ſuũ in pace ſunt oia q̃ poſſidet. Si aũt fortior illo ſupueniẽs vicerit illũ vniuſa eius arma aufert ⁊c̃. Illa ergo potẽtia fuit diuina aut fuit humana. Si diuina ergo ipi erãt aduerſarij dei ⁊ mali. Si ꝟo humana ergo magis timẽda ẽ humana ptás eis q̃ ptás eorũ hoibus. ¶ Et notandũ ꝙ aliq peruenerũt ad tantã fatuitateʒ vt crederẽt deos hmõi partitos fuiſſe totũ orbẽ. Sʒ puerile ẽ dicere Altiſſimũ ſortẽ miſiſſe ꝓ diuiſiõe illa cum ſors nõ hẽat locũ niſi vbi ẽ ignorãtia: q̃ i altiſſimũ q ſapiẽtiſſimus ẽ nõ cadit. Si ꝟo ipſi altiſſimo incõſulto ſortẽ miſerũt nihil iuris ꝑ hoc habuerũt in orbẽ terrarũ. Si ꝟo de bñplacito altiſſimi qđ ridiculũ ẽ: quomõ de ptib⁹ illis exterminati ſũt? ¶ Itẽ aut amicitia ẽ iter deos huiuſmõi aut nõ. Si ẽ: ergo vn⁹ eorũ amat cultores alteri⁹: nec ꝑ cultores ſuos ꝓprios inimic⁹ erit cultorib⁹ alioꝝ nec cõtra illos iuuabit cultores ſuos. Si ꝟo nõ ẽ amicitia ſʒ odiũ ergo ipſi mali ſũt: q2 aut eſt iuſtũ odiũ inter eos aut nõ iuſtum. Si iuſtũ odium ſed hoc non ẽ niſi ꝑꝑ maluʒ odibiliũ ergo ipſi ſũt iuſti odiẽdi. Si iniuſtuʒ illud nõ pñt ipſi habẽ: vbi ſũt mali ⁊ ita ſũt mali. Maliciã ẽt eorũ oñdit ꝙ cultores ſuos iuuãt in eis q̃ mala ſũt vt patet ex ſcriptis magicis vbi dicet̃ quomõ cõſilio taliũ ſpirituũ viri vel mulieres nimio amore incẽdant̃ vel q̃mõ alia ſcelera poſſint ꝑpetrari. ¶ Si qs ꝟo dicat tales ſpẽ nõ eẽ honorãdos honore diuino: ſʒ honore q eis cõpetit: q2 apud deũ pñt ipetrare vel ꝓcurare aliqđ bñficiũ eis q eos honorãt hꝰ planũ cõcedendũ ẽ: ⁊ hoc ẽ aſſertio fidei catholice. Qđ ſi ſpũs boni ſũt honorãdi ſũt tanq̃ amici dei nõ tãq̃ dñi vl' dij: ſʒ tanq̃ ſerui altiſſimi quorum miſterio multa bñficia pñt nobis ꝓuenire: ⁊ ſpes ſuffragij i eis põt poni. Sʒ non debem⁹ eos reputare actores ſalutis: ſʒ poti⁹ impatores nec ſacrificiũ faciẽdũ ẽ eis: eo. n. ꝙ aliqs alicui ſacrificat: eũ cui offert auctorẽ ſanctitutis cõfitet̃: ⁊ eũ iuocat ad ſacrificãdũ illũ ꝓ quo illud ſacrificiũ offert. Itẽ facto ꝓfitet̃ ſe eẽ in manib⁹ illi⁹ cui ſacrificat̃ ad ꝑdendũ vel ad ſaluãdũ. Sicut al's illud ẽ in manib⁹ ſuis ad occidendũ ⁊ ꝑdenduʒ. Iſta ꝟo ſoli altiſſimo attribuẽda ſunt. Mali ꝟo ſpũs nõ ſũt honorãdi q apud deũ nullũ bonũ nobis ipetrare pñt. Nõ ſunt ẽt timẽdi amicis dei cũ nõ poſſint eis nocere. ¶ Cõſequenter tangẽdũ ẽ: aliqd de illa ſpecie idolatrie: q̃ ẽ cult⁹ luminũ. Et notãdũ ꝙ hij q ſũt huius erroris dicũt mortales ſbiectos eẽ ſoli ⁊ lune ⁊ ſtellis inquãtũ ad ſapiẽtiã: vel ignorãtiã ⁊ quãtũ ad mores bonos ſiue malos: ⁊ dicunt celeſtia lumia ſcdm ſitus ſuos ſeu cõſtellatiões cãm eẽ moꝝ bonorũ: vel maloꝝ i hoib⁹: qđ multis mõis patet eẽ falſuʒ: pmo q2 nõ ꝑꝑ ſtellas hõ: ſed ſtelle ꝑꝑ hoieʒ facte ſũt: vt dicit Gre. Idẽ haberi põt ex pncipio Geñ. vbi ſic legit̃. Fiãt luminaria in firmamento celi ⁊c̃. ⁊ ſubdit̃: vt illuminẽt terrã. Illuminatio terre cã fuit quare fierẽt: vnde ſubdit̃ ibidẽ ⁊ poſuit eas in firmamẽto celi: vt lucerẽt

ſuper terrã. Preterea Joſue iubẽti Sol
⁊ luna obediũt ei Joſue.x. Ergo cultorib⁹
dei ſol ⁊ luna ſubiecta ſũt: ⁊ nõ ipſi culto-
res ſoli ⁊ lune. Itez aut ſol ⁊ luna natu-
raliter operant̃ i oib⁹ ea q̃ ipſi eis iponũt
aut ſciẽter ⁊ volũtarie. Si naturalit̃ opa
tio illa ꝯmlis ẽ: ꝑꝑ qđ dicit phus: ꝙ natu
ra illa opatur per modũ ꝯuẽtis: vñ virt⁹
ſic operãs ignobilis eſt: reſpectu ꝟtutis
libere opantis: que põt ſuꝑ vtrũqꝫ oppoſi-
torũ .ſ. ſuper ſuũ opari. Quod aũt ignobi
lis eſt: nõ eſt cã rei nobilioris ꝙ virtus na
turalis luminũ celeſtiũ nõ efficit ſapien-
tiã vel virtuoſos: vel virtutes: vel bonos
mores: vel quaſcũqꝫ artes in hoĩbus. Cũ
hec ſint nobiliora virtute naturali ope-
rãte quã ponũt in dictis luminibus. Si
ꝟo ſciẽter: ⁊ voluntarie operant̃ prauos
mores vel errores ĩ hoĩbus ergo ipſa ma
la ſunt: ⁊ deo inimica. Preterea malicia
iſta aut eſt eis innata aut eſt acqſita. Si
innata ꝙ ſunt mala naturaliter: hoc autẽ
impoſſibile ẽ: ꝙ aliqd ſit naturaliter ma
lũ. ¶ Preterea cũ nihil ſit in eis natura-
liter qđ deus nõ creauerit in eis deus illã
maliciã creaſſet qđ longe ẽ a dei bonitate
Si ꝟo acqſita ꝙ corrupti ſunt: ⁊ mutati a
ſuo ſtatu naturali quãtũ ad ſpiritũ: quez
ſm iſtum errorem neceſſe ẽ ponere i eis:
hec aũt corruptio nõ põt in eis ſm ſpũz
cũ corpa eoꝝ ſint incorruptibilia. In ſb
ſtãtijs .n. ex ſpũ ⁊ corpe cõpoſitis q̃les illi
q ſunt huius erroris credũt eſſe celeſtia lu
mina: neceſſe ẽ nobiliorẽ eẽ ſtatũ ſpirituũ
q̃ copoꝝ. Preterea creature rõnales cuz
aliqd volũtarie opãt̃. p̃mo illud ĩtelligũt:
⁊ deſiderãt ex quo ſequeret̃ luminaria il-
la celeſtia mala eẽ: q̃ deſiderarent malos
mores eſſe in hominibus. Item hic eſt
modus operãdi ſubſtãtiaꝝ: que cõpoſite
ſunt ex ſpiritu ⁊ corpe: vt p̃mo opentur
in ſeipſis opatiões mere ſpũales vt ẽ in-
telligere: ⁊ deſiderare ſecũdo in corpibus
ſibi ꝯiũctis opatiões corporales vt ẽ mo-
tus ⁊ p illas itez alias in corpa aliena ⁊
iſte ordo opationũ ſemp ꝓcedit q̃ſi igroſ
ſando ⁊ q̃ſi p elõgationẽ a ſpũali ſbtilita
te: ⁊ nobilitate. vñ ſi iſte ẽ modus celeſtiũ
luminũ opandi in hoĩes p hãc viã nõ po
terũt imp̃mi niſi corpales diſpoſitões ig-
biles ĩ hoĩbus ⁊ nõ ſciẽtie ⁊ ꝟtutes. Pre-
terea diuerſitas hoĩuz q eadẽ hora naſcũ

tur: ⁊ mores hñt diuerſos: oñdit falſa eẽ
q̃ dicunt̃ ab hijs q ſunt in h̃ errore de ce-
leſtib⁹ luminib⁹. Dicũt .n. cum q ſub tali
cõſtellatiõe naſcit̃ talẽ hoĩez futuꝝ ⁊ q ta
le opus ſb tali hora incipiet ꝓſperaturũ.
Manifeſte autẽ vi ꝙ nati vna ⁊ eadem
hora vel aggreſſi opus aliqđ diuerſos
hñ euẽtus. Falſuz eſt ꝙ ꝙ p̃dicti idolatre
đ effectibus celeſtiũ luminũ dicũt. ¶ Itẽ
cõſtellatiões ſeu poſitiões ſtellaꝝ aut ſũt
tm̃ ſigna euẽtuũ iferiorũ aut ſũt ſigna ⁊
cãe. Si tm̃ ſigna aut cõmutant̃ res đ ne
ceſſitate aut nõ. Si ſic cũ ſigna euerti nõ
pñt vel mutati erũt ipſi euẽtus ineuitabi
les ⁊ oĩa de neceſſitate euenĩẽt mortali-
bus. Si nõ erũt ſigna iſta poſſibilia ſepa
ri ab hijs quoꝝ ſunt ſigna ꝙ poterũt falle
re: ergo nõ eſt ſcia de ſignificatõibus eo-
rũ ſciẽtia .n. ⁊ ars nõ ſunt đ fallibilibus.
Si ꝟo ſigna ſũt: ⁊ cauſe iſtoꝝ euentuum
erũt ⁊ euẽtus reꝝ neceſſarij cũ cauſe iſte
ſint neceſſarie: mot⁹ .n. celoꝝ cuz ſuis di-
ſpoſitõibus neceſſari⁹ ẽ: ⁊ imutabilis. Fi
gura .n. celi ⁊ poſitio ſtellaꝝ cras hac ho
ra: nullo modo auerti pñt qn ſint futura
cras: ⁊ ſimiliter ſe hz de oĩ diſpoſitõe celi
⁊ celeſtiũ: ꝙ oẽs euẽtus quoꝝ cã eſt ꝯſtella
tio ſunt ieuitabiles. ¶ Preterea q lumi-
nib⁹ celeſtibus ꝯuiebãt: aut intẽdebãt ſer
uire ſpiritibus q preſidebãt hmõi corpo
ribus: aut cõpoſitis ex corporib⁹ ⁊ ſpiri-
tibus: aut corpibus inanimatis. Si ſolis
ſpiritib⁹ eiſdẽ rõnibus põt deſtrui: hic
ſpecies idolatrie qbus coltus demonum
p̃us deſtrũctus ẽ. Si ꝟo corpibus inania
tis vane ⁊ ignominioſe eis ꝯuiebãt cum
nec ſeruitiũ eorũ nec ꝯuitores agnoſcẽnt
nec in remunerationẽ eorũ intẽdere poſ-
ſent. Si ꝟo cõpoſitis cõpoſita erãt aĩalia
vt ipſi credebãt: ꝙ vel rõnalia ⁊ itelligibi
lia aut nõ. Si nõ: ꝙ ignobiliora erant ho
mine: aĩal .n. rõnale nobilius ẽ irratõali:
ꝑuertebat̃ ergo naturalis ordo cũ hõ co-
lebat aĩal irrõnale. ¶ Preterea cũ tãta di
ſtantia eẽt hmõi aĩaliũ ab hoĩbus vt nul-
lus clamor hoĩum ad ea poſſet attingere
idẽ erat ac ſi ſurdis tales p̃ces fierẽt. Pre
terea ipoſſibile ẽ ꝙ deitas ſit in eo qđ nõ
intelligit. Intelligere .n. eſt illud in q̃ ma-
xime ſpiritus creatus deo aſſimilatur. Si
ꝟo rationabilia: ⁊ intelligibilia: impoſ-
ſibile eſt eos deos eſſe cum ſm aſtrono-

mos ipſemet fiant infortunati: ⁊ non liberi a malis: ⁊ impediantur caſu aut oppoſitione fortiorum ſignorum. Diuinitas eni ſemp̄ e libera: ⁊ inuicta: ⁊ ipedimētū ſignū eſt impotētie. ¶ Ultimo tangēdū eſt de illa ſpē idolatrie q̄ eſt cultus militie celi de qua frequēter loquit̄ ſcriptura ſacra adorās militiā celi vir ſit ſiue mulier iubet̄ lapidibus obrui. Deu.xvij. De militia celi hēs.iiij. Regū.xxj.⁊.xxiij. Et Iſa.xxiij. Et Sopho.j. Act.vij. ⁊ notandū militiā celi vocauerūt q̄ huius erroris fuerūt multitudinē ſpūum quorū q̄ſdā dicebant ēēſſe celo ſtellato alios aūt ſaturno ⁊ circulis eius alios alijs planetis ⁊ circulis eorum. Alios vo ēēſſe ioui: alios mari alios terre ⁊ vtebant̄ inuocatiōibus hmōi ſpūū put credebāt ꝯgruere maleficijs ſuis. Impietas aūt huius erroris manifeſta pōt eſſe ex hoc q̄ inuocatiōes huius ſpirituū eque fiebāt ad bona faciēda ⁊ ad mala: vn̄ ſi ſpirit⁹ illi exaudiebant illos ⁊ in bōis ⁊ i malis ipi erāt mali. Si in bonis tm̄ mendaces erāt libri eorū ⁊ ſcriptores eorū: ⁊ ipſi ſpiritus ſm ipſos quorum reuelatione ſe talia ſcripſiſſe ſcripſerunt.

¶ De errore p̄ncipali Manicheorū. ix.

a Sequitur de errore manicheorum q̄ vt ait Augu. in lib. de natura. Boni ſenſū perdiderunt ſtudio ꝯtradicēdi: hij ponunt duo p̄ncipia: vnū principiū boni alterū mali: vnus ſm eos p̄nceps lucis e cuius habitatō e regio lucis ſup iſta viſibilia. Alter e p̄nceps tenebrarū ex aduerſo. Cuius habitatio e regio tenebrarū ⁊ vterq̄ princeps hz ſz eos pupulū ſuū. Manichei a p̄ncipe tenebrarū ponūt eſſe corruptibilia ⁊ mutabilia. ¶ Itē error valde ꝯtumelioſus e: ⁊ creatori ⁊ creaturis. Creatori qr magnā ptē regni ſui: ⁊ glorie ſue ei aufert dū aufert ei dn̄iū creaturarū viſibiliū: q̄ plures vident̄ eſſe q̄ inuiſibiles. Creaturis ēt ꝯtumelioſus eſt q̄s ſubtrahit dn̄io tā honorabili: ⁊ ſbdit eis tā vili ſeruituti vt e ſuitus dyaboli. vnde error iſte valde odibilis eſt: ⁊ creatori ⁊ creaturis: huic errori p mo ſbtrahemus auctoritates: ⁊ rationes q̄bus innitit̄ oſtēdēdo auctoritates imptinētes eſſe ad eius cōfirmatiōnē: ⁊ rōnes infirmas vt ſic facili⁹ corruat. ¶ Auctoritates vo q̄bus innitunt̄ hec ſit legit̄ Geñ. primo. Poſt creationē celi ⁊ terre q̄ tenebre erāt ſup faciē abyſſi ex quo ipſi īferūt nō fuiſſe deū benignū qui opus ſuū incepit a tenebris nō intelligētes tenebras nō eē alicuius rei exiſtentiā ſed lucis abſentiā: vn̄ nō oportet ponere aliquē actorem tenebrarū cum tenebre nihil ſint niſi lucis abſentia: nec minus laudabile eſt mundi creatori ſi a nihilo incepit imo hoc ꝯmēdat eius potētiā q̄ ex nihilo lucem: ⁊ alia creauit: p hoc. n. oñdit p ſe potēs operari ſine materia prelacēte: vel inſtrō qđ ppriū eſt oipotentis. Item Mat. iiij. legit̄ de dyabolo q̄ oñdit xp̄o oīa regna mūdi ⁊ gloriā eorū ⁊ dixit ei: hec oīa tibi dabo ſi ca. ado. me. Ex quo inferūt oīa ergo regna mūdi dyaboli erāt cū omnia xp̄o promiſerit. Que pbatio ridiculoſa e. Cū dyabolus ſit mēdax ⁊ pater eius. Jo. viij. Et cū Ouidius p̄mo de arte amādi dicat pollicit⁹ diues qlibet eē pōt. ¶ Itē Mat. vj. Dicit xp̄s. Nemo pōt duobus dn̄is ſeruire vocans dyabolū dn̄m eo q̄ ſit dn̄s mūdi vt ipſi aiunt q̄ ipſe eſt deus vl' creator ipſius. Que argumētatio nulla e cū reges gētiū dominēt̄ eorū. Luc. xxij. Qui tn̄ nō ſunt dij vel creatores. Preterea dyabolus dn̄s eſt vſurpatiōe iniuſte detinēs alienū ſm illud Luc. xiij. Hanc autem filiā abrahe quā alligauit Sathanas: ecce xviij. annis nō oportuit ſolui a viculis iſto die ſabbati. ¶ Itē legit̄ Mat. vij. Nō pōt arbor bona malos fructus facere. Ex quo inferunt ergo mala nō pūt eſſe ab eodem p̄ncipio a quo ſunt bona: q̄ ſunt duo p̄ncipia vnū bonorum ⁊ aliud malorū. Sed ſermo vitatis quo vtunt̄ ad cōfirmatōēz falſitatis materiā miniſtrat ꝯfuſiōis eorū: licet. n. arbor bona nō faciat fructū malū tn̄ prohibet fructū quē arbor bona bonū pduxit poſſe putrefieri ⁊ corrūpi. Et nemo adeo fatuus e cū videt diuerſa poma in archa vel in mēſa quorū alia putrida ſūt: alia ſana. Propter h̄ credat ea nō poſſe eē ex eadē arbore. Preterea mlte mulieres ſunt hodie corrupte: que tn̄ vgines nate ſunt: nec aliq̄s credit duas mulieres nō poſſe habere vnā matrē eo q̄ vna virgo alia corrupta ſit. Sic nihil phibet dyabolū eſſe bonū creatione ⁊ factū ab eo malū vo ſua puerſa volūtate. ¶ Itē Jo.

viij. Vos ex pte. dyabolo eſtis ex q̄ iferunt
q̄ dyabolus ē creator eoꝝ: ſ3 nō ſeqtur: pꝫ
.n. dī aliqs alteri⁹ q2 ab eo habet ſbam: vl̄
ab eo habet mores ſuſcipiendo eius do-
ctrinam vel imitādo vitam: hoc ſecundo
modo ſcilicet per imitationē dyabol⁹ erat
pater eorum imitabant.n.eū. Sic paulus
pme. Coꝛ.iiij. Oſtendit ſe patrē corin-
thiorū qui eius ſuſceperāt doctrinā di-
cens: vos vt filios meos chariſſimos mo
neo. Nam ſi.x.milia pedagoꝛū habeatis
in chriſto: ſed nō multos patres: nā i xp̄o
ieſu per euangeliū.ego vos genui: hunc
ſenſū dñs inſinuat in hoc ꝙ eos q non
ſunt ex deo diſtinguit ab hijs qui ſunt ex
deo per auditum diuini verbi dicens: q
ex deo eſt verba dei audit. Preterea vos
nō auditis: q2 ex deo nō eſtis. Obedientia
diui v̄bi oſtendit qui per grām ſint filij
dei. Jnobediētia v̄bo qui filij dyaboli.
¶ Jtem Jo.xiiij. Uenit princeps mundi
huius: ⁊ in me nō habet quicq̄ dyabol⁹
princeps huius mūdi dicitur: ergo mun-
dus eſt ab eo: ſed non ſequit̄. Non.n.oēs
principes ſunt dij vel creatores. Preterea
ipſe princeps erat vſurpatiue: vnde iudi-
cio a mundo erat eijciendus. Jo.xij. Nūc
iudiciū eſt mundi nūc princeps mundi
huius eijcietur foras. Jo.xvj. Princeps
mundi huius iam iudicatus eſt. ¶ Jtem
Jo.xviij. dicit chriſtus regnū meū non
eſt de hoc mundo: q̄ chriſtus nō eſt rex hu
ius mundi ergo mūdus regnū dyaboli ē:
ſed dicendū ꝙ regnū xp̄i fideles vocant̄
qui nō ſunt de hoc mundo: q2 nō ſunt de
diti mūdanis: ſunt tñ in mundo ſed qua-
ſi exulantes ⁊ eternū regnū xp̄i deſiderā
tes. Jo.xv. Si de mūdo fuiſſetis mūdus
qd̄ ſuū erat diligeret: q2 v̄o de mūdo nō
eſtis: ſed ego elegi vos de mundo propte
rea odit vos mundus. Fuerunt ergo quā
doq3 apoſtoli de mūdo.ſ.de amatoribus
mūdi ſed iā nō erāt. Jtē Jo.xvj. De mū-
do nō ſunt ſicut ⁊ ego nō ſum de mun-
do Regnū etiā xp̄i i quo ipſe perfecte re-
gnat regnū celeſte ē: vbi nihil fit niſi be-
neplacitū ſuū de quo poteſt intelligi v̄-
bū predictū. ¶ Jtē legit̄.ij.coꝛ.iiij. Jn q̄-
bus deus hui⁹ ſeculi excecauit mētes in-
fideliū dyabolus ergo dñs huius ſeculi ē.
S3 ad h̄ ſatis rñdet Pau.i.coꝛ.viij. di-
cēs. Scim⁹ ꝙ nullus ē deus niſi vn⁹: nā
⁊ ſi ſunt q dicunt dij ſiue in celo ſiue i ter
ra: ſi qdē ſunt dij ⁊ dñi multi: nobis tamē
vnus deus pater ex q̄ oia. Dyabolus ē nū
cupatiue ſolum deus: ⁊ dñs eſt: ⁊ nō ſm
v̄itatē: venter ēt deus aliquoꝝ vocat̄. Ad
phi.iij. vbi dī: quoꝝ de⁹ venter ē: nō tamē
vēter creator eoꝝ ē. ¶ Jtē.j.Jo.vlt̄. Oñ
dus i maligno poſitus eſt q̄ malignus fe-
cit mūdū. S3 nō ſequit̄ nō.n.dī ꝙ mun
dus a maligno ꝯditus ſit: ſed in maligno
poſitus.i.in ptāte maligni. Amatores.n.
mūdi q mundus dicunt̄ ſuppoſuerunt ſe
v̄uituti maligni. ¶ Jtem legitur Eph.ij.
Eramus natura ire filij ergo eramus na
tura mali q̄ natura eſt mala q̄ a pncipio
malo. ¶ Ad qd̄ dicendū ꝙ ſicut ꝯtingit
patrem carnalem adeo iraſci filio ꝓpter
magnitudinē culpe eius vt ira illa extē-
datur etiā ad filium filij quantum ad p̄
uationem hereditatis vel alterius benefi-
cij quod eſſet ei datur⁹ niſi fuiſſet culpa
patris. Sic de⁹ adeo irat⁹ fuit pmis pa-
rētibus pp magnitudinē peccati eorum
vt ira illa extenderet̄ vſq3 ad filios eoꝝ
quātum ad puationē viſiōis diuie. Nul
lus.n.homo dignus fuit vidē faciem dei
vſq3 ad xp̄m in quo de⁹ pater. Sibi bene
cōplacuit p quē credētes i eū pfecte ſunt
recōciliati deo. Jn v̄bo ergo apoſtoli na-
tura dī nō pro vt eſt primo iſtituta ſed p
natiuitate qua nati ſum⁹ a parētibus qui
peccauerunt a quibus habebamus ꝙ filij
ire eſſemus. ¶ Cā q̄re valde magnū fuit
pctm̄ pmoꝝ parētū tāgit. Aug.i lib.de ci.
dei dicēs. Jn padiſo tāto maior iobediē-
tia fuit quāto id qd̄ pceptū ē nulli⁹ difficul
tat] fuit. Ubi.n.mag̃ eſt iobediētia pena
ꝓpoſita ⁊ res a creatiōe facilis ipata qs ſ̄
ſat] explicet quātū malū ſit n̄ obedire i re
facili.⁊ tante poteſtatis imperio ⁊ tanto
terrente ſupplicio. ¶ Reſponſiōes qbus
innitūtur manichei he ſunt. dicunt enim.
Si deus bonus creauit iſta coꝛruptibilia
aut potuit ea facere incoꝛruptibilia aut ſ̄
ſi nō potuit impotēs fuit: ſed mira ē cō-
ſequentia iſta ꝙ deus inuidus fuit ſi face
re vel dare noluit quicqd potuit: ſimile.n.
eſt ac ſi diceretur fuit mundus ſi nō fuit p
digus vel indiſcretus. Sapiētis ē mode-
rari ptātē.⁊ volūtatē. Jnſipiens eſt qui
omnia vult q̄ pōt. Summe bonitat] fuit
qui voluit viſibilia iſta facere. Sapientie

non fuit ꝙ voluit ea finez habere vt ma
niſeſtū fieret ea habuiſſe principiū ⁊ eſſe
qđ poterant nō amittere aliunde habu-
iſſe. ⁊ ſic xēnt via homini veniendi ad co
gnitionem dei: voluit. n. ſapia diuina bo
na iſta tranſitoria eē ne hoies adhererēt
eis bonis ꝑmanentibus neglectis. Aug.
O munde unmūde qd ſtrepis qd auer-
tere conaris tenere vis fugiēs quid face-
res ſi maneres? Idē. peccare ē ſpreto in-
cōmutabili bono bonis cōmutabilibus
adherē. ¶ Alia rō coꝝ ē ꝙ videntur mlˈ
ta noxia inter creaturas q̄ nullā vident
hēre vtilitatē vt ſūt ſerpētes muſce ara-
nee vnde nō vident eis eē a deo bono.
Sȝ ſecūdū veritatē nulla creatura ē que
nō habeat vtilitatē licet aliqn̄ lateat. Au
gu. in li. xj. de ciui. dei: venena ipſa q̄ per
incōueniētiā pernicioſa ſunt cōueniēter
adhibita in ſalubria medicamēta vtunt
quāq̄ a ꝯtrario. ⁊ hec qb⁹ delectantur ſi
cut cibus ⁊ potus. ⁊ iſta lux imoderato ⁊
iꝑortuno vſu noxia ſentiūt. vn̄ nos āmo
net diuina ꝓuidētia nō res inſipiēter vi
tuperare: ſȝ vtilitates reꝝ diligent̄ ingre
re: ⁊ vbi noſtꝝ ingeniū vel infirmitas d-
ficit ibi credere occulta. Sicut erāt q̄daȝ
q̄ vix potuim⁹ inuenire: q2 ipſa vtilitatꝭ oc
cultatio aut hūilitatis exercitatio eſt aut
elationis attritio. Idē lib. xij. Quid igne
inflāmāte in gente atq3 lucēte pulchrius
qd calefaciente curāte coquente vtilius
q̄uis nihil ſit eo vrēte moleſti⁹. Creatu-
re vtiles ſunt diſcrete vtētibus: noxie in
diſcrete vtentib⁹. ¶ Inter creaturas que
dā ſunt create in nutrimentū vt herbe. ⁊
fruct⁹ arboꝝ. Quedā in adiumentuȝ vt
iumenta. Quedaȝ ad hūiliandū hoiem
vt muſce ⁊ pulices a quib⁹ hō nō pōt ſe
dfendere. Aug. homo dicit tibi ꝯuitiū ⁊
tumes ⁊ irat⁹ es: pulicibus reſiſte vt dor
mias. Quedā ad eruditionē vt formica
Prouer. vj. Uade piger ad formicā. ⁊ cō
ſidera vias eius. ⁊ diſce ſapiētiā. Quedā
ad puniēdū peccatores vt gehēna: Que
dam ad exercitiuȝ patientie noſtre vt ſer
pētes. quedā ad ꝯſolationē: ⁊ delectatio
nem vt flores. B. Quanta largitus ē no
bis deus ad ſuſtētationē. quāta ad eru-
ditionem. quāta ad ꝯſolationem quan-
ta ad correptionē quāta ad delectationē.
¶ Alia ratio coꝝ ē ꝙ vidēt multa in hoc
mūdo inordinate fieri propter quod eis
videtur ꝙ deus nō ſit hui⁹ mūdi rector
nec dominus neq3 creator. ¶ Ad qđ di-
cendum ꝙ vniuerſitas creaturarum in
mundo iſto ordinata eſt. ⁊ ſm verbum
phi nulla res eſt cuius ortui legitima cau
ſa: ⁊ ratio non precedat. Iob. v. nihil fit
in terra ſine cauſa etiam aues viles non
moriūtur in mūdo iſto ſine dei ꝓuidētia
Mat. x. Nōne duo paſſeres aſſe veniūt
⁊ vnus ex illis nō cadet ſuper terrā ſine
patre noſtro. Aſſis eſt nomē pōderis qđ
nō ſolēt ponderatores diuidere propter
ſui paruitatē. Eccle. vj. Ne dicas corā an
gelo nō eſt ꝓuidentia ꝙ angelus tibi de-
putatus ē a deo ad cuſtodiā: ne forte ira-
tus dñs ſuper ſermones tuos diſſipet cū
cta opera manuū tuaꝝ. ⁊ in eodē. Si vi-
deris calūnias egenoꝝ. ⁊ violēta iudicia
⁊ ſubuerti iuſticiā in ꝓuidētia non mire
ris ſup hoc negocio: q2 excelſo excelſior
alius ē: ⁊ ſup hoc quoq3 eminētiores ſūt
alij: ⁊ inſup vniuerſe terre rex impat ſer-
uienti. Augu. Omne quod i terra fit ab
intelligibili aula ſummi imperatoris ꝓ-
cedit iuxta promiſſionē ſalubri ordinatiō
ne: vel efficaci voluntate. Bona deus vo-
lendo ea efficit: mala ꝟo iuſte permittit
fieri ⁊ ſalubriter ordinat. ¶ Tripliciter
autē mala ſunt ordinata etiā mala culpe b
Uno mō q2 habēt ſecū mala pene vt nō
ſit dedec⁹ culpe abſq3 dedecore pene vel
vindicte. Iudas ita ſedet i inferno: ſicut
lapis precioſus in auro. Aug. in lib. đ li.
ar. Nullo interuallo tēporis iſta diuidun
tur: vt quaſi alio tp̄e non faciat qđ dȝ ⁊
alio patiat. Ne vlˈ tp̄is pūcto vniuerſalis
nature pulchritudo turpetur vt ſit in ea
pcti dedecus ſine decore vindicte. Scđo
q2 bona cōparata malis pulchriora ap-
parēt. Augu. xj. lib. de ciuitate dei. Mala
volūtas q̄ ordinē nature ſeruare noluit
nō ideo iuſti dei leges oia bene ordināꝭ
effugit q2 ſicut pictura cuȝ colore nigro
loco ſuo poſita ita vniuerſitas reruȝ ſiqs
poſſit intueri etiā cū peccatorib⁹ pulchra
eſt q̄uis eos ꝑ ſeipſos ꝯſideratos ꝯſide-
rata ſua deformitas deturpet. Tertio q2
ꝓſunt bonis. Ro. viij. Scim⁹ qm̄ diligē
tibus deū omnia cooperant̄ in bonū. Au
gu. xj. libro de ciuitate dei. Deus ſicut na
turaꝝ bonaꝝ optim⁹ creator ē ita mala-

nium voluntatũ iuſtiſſim⁹ ordinator. Ubi cũ ille male vtaṫ naturis bonis ipſe etiã bene vtaṫ voluntatib⁹ malis. Itaq₃ fecit vt dyabolus inſtitutiõe illi⁹ bonus volũtate ſua malus in īferiorib⁹ ordinat⁹ illuderet ab angelis eius. Ita vt pſint tẽptationes ei⁹ ſctis qb⁹ obeſſe deſiderat: qm deus cũ eũ ↄderet futurẽ malignitatĩ ei⁹ nõ erat ignarus: ⁊ puidebat que bona de malo ei⁹ eſſet facturus. Preterea pſ. ait. Draco iſte quẽ formaſti ad illudendũ ei vt in eo ipſo ꝙ bene fecit eũ: ꝫ per bonitatẽ ſuã bonũ: iã ꝑ ſuã preſentiã pparaſſe intelligaṫ quõ illo vtereṫ ⁊ malo: neq₃. n. deus vllũ nõ dico angeloꝝ: ſꝫ nec hoiũ crearet quẽ malũ futurũ eẽ pſciſſet: niſi pariter noſcet qbus eos bonoꝝ vſibus commodaret. B. Iocundũ dei iudiciũ quod ille ſuperb⁹ malleator hoiũ neſciens eis coronas fabricat ppetuas oẽs ipugnando ⁊ oibus ſuccũbendo. ℭ Alia ratio eoꝝ eſt ꝙ ſi cã eſt immutabilis erit imutabilis effectus. Sꝫ hꝫ nõ eſt verꝫ vniuerſaliter. Nõ n. neceſſe eſt ꝙ effect⁹ aſſimilẽṫ cauſe efficienti: volũtarie opanti: immo ſedus pictor interdũ pingit imaginẽ pulchrã: ⁊ pictor pulchre interdũ pingit imaginẽ turpem. ℭ Alia ratio eſt ꝙ ↄtrarioꝝ ↄtrarie ſunt cauſe: vñ cũ ſm eos bonũ ⁊ malũ ſint ↄtraria ꝙ erũt a ↄtrarijs pncipijs. ſ. a pncipio bono ⁊ a pncipio malo ad qꝺ dicendũ ꝙ illud ꝟbum ↄtrarioꝝ cõtrarie ſunt cauſe: nõ eſt verꝫ vniuerſalr. Cauſa eniꝫ efficiẽs volũtarie operãs põt eſſe cã ↄtrarioꝝ. Idẽ. n. pictor poteſt facere imaginẽ albam nigram imaginẽ ⁊ pulchrã ⁊ turpem. Ro. ix. An nõ hẽt poteſtatẽ figulus luti ex eadem maſſa facẽ aliud qdem vas in honorẽ aliud in contumeliã. Sed cauſa naturaliter operans que operatur ſm ſimilitudinẽ dãs ſpeciẽ ſuã patienti nõ poteſt eẽ cauſa ↄtrariorũ cũ nõ habeat in ſe cõtrarias ſpecies ſeu formas Preterea malũ non eſt ↄtrariũ bono: ſed boni priuatio vnde nõ eſt neceſſe aliquid exiſtens ponere eius principiũ. Io. j. Sine ipſo factũ eſt nihil. Aug. in lib. ſoliloquioꝝ. Deus qui paucis ad id quod vere eſt refugientibus oſtendit malũ nihil eſſe. Idem. xij. libro de ciuitate dei. Male voluntatis cauſa efficiens nihil eſt: ⁊ iteruꝫ. Nemo querat cauſam efficientem male volũtatĩ. Non. n. eſt efficiens ſꝫ deficiens: qꝛ nec illa eſt effectio. ſꝫ defectio: deficere. n. ab eo ꝙ ſūme eſt ad id quod minus eſt: hꝫ eſt incipere hẽe volũtatẽ malam. Quod idẽ Aug. q. explanat in libro de libero arbitrio dicẽs: peccare ẽ ſpreto incõmutabili bono bonis commutabilibus adherere. Idẽ in libro de natura boni deus nõ plãtauerat arborẽ malã in paradiſo: ſꝫ ipſe erat melior q̃ eã tãgi phibebat. Non eſt ꝙ peccatũ male nature appetitio: ſed melioris deſertio. ℭ Iteꝫ cũ duplex dicaṫ eẽ malũ: malũ. ſ. pene ⁊ maluꝫ culpe: de malo pene ↄſtat ꝙ bonũ eſt cuꝫ ſit punitiuũ ⁊ deſtructiuũ mali culpe: ⁊ a deo poteſt eẽ cũ ad iuſtitiã ei⁹ ptineat punire offenſas ſuas: ⁊ hoc cedat deo ad gloriã. Aug. xij. lib. de ciuitate dei. Cũ in penis eſt natura vitioſa excepto eo ꝙ natura ẽ etiã ħ ibi bonũ eſt ꝙ ipunita nõ ẽ: ħ n. ẽ iuſtũ ⁊ omne iuſtũ pculdubio bonũ. Idẽ in lib. de natura boni. Peccãtes ordinanṫ in ſupplicijs q̃ ordinatio qꝛ nature eoꝝ nõ cõpetit pena ẽ: ſꝫ qꝛ culpe cõpetit iuſtitia eſt. Idẽ cũ alicui pena debita reddit nulla ẽ inigtas apud deũ: qꝛ meli⁹ ordinatur natura vt iuſte doleat q̃ꝫ i pctõ ipune gaudeat. Malũ etiã culpe eſt in natura bona ⁊ iõ malũ ẽ: qꝛ nature bone nocet. Au. xij. li. ꝺ ci. ꝺ. Etiã viro valde mag̃ valdeq₃ laudabil' oñdiṫ ipſa natura. Cuius eniꝫ recte vituperaṫ vitiũ pculdubio natura laudaṫ nã recta vitij vituperatio eſt ꝙ eo dehoneſtaṫ natura laudabilis. Ideꝫ ſi nature bone nõ eẽnt eis vitia nocere ñ poſſent. Nã quid eis nocẽdo faciunt: niſi ꝙ adimũt integritatem pulchritudinem ſaltẽ virtutẽ: ⁊ quicqd bone nature p vitiũ ꝺtrahi ſiue minui ↄſueuit. Qꝺ ſi oino deſit nihil boni adimẽdo nõ nocet: ac ꝑ hoc nec vitiũ eſt. Nã eſſe vitiũ ⁊ nõ nocere eſſe nõ põt. Idẽ in li. de natura boni: ñ põt eſſe dolor: niſi in naturis bonis hꝫ. n. ipſum ꝙ reſiſtit vt doleat quodãmõ recuſat nõ eſſe qꝺ erat: qꝛ bonũ aliquid erat. Idẽ in animo doloreꝫ facit voluntas reſiſtens poteſtatĩ maiori. In corpore dolorẽ facit corp⁹ reſiſtẽs corpori potẽtiori. Dionyſius nõ eſt natura mala: ſꝫ ħ eſt nature malũ nõ poſſe que ſũt nature pficere. Damaſce. maliciã nõ ſubſtãtia faċ aliquã eẽ neq₃ ſubſtantie idioma. i. proprietas: ſed

Accidēs.ſ.ex eo ꝙ ſm naturaturā id qđ p̄ter naturā volūtaria eſt euerſio. Idioma vel ꝓprieta s dicit ꝙ ineſt ſbe ſm pmam inſtitutionē nature qđ nō eſt peccatum. Damaſ.oīa q̄cūqȝ fecit deus ita manētia quēadmodū creata ſunt bona ſunt valde:voluntarie aūt ſecedētia ab eo qđ eſt ſm naturā ad id qđ pter naturā ē vehemētia in eo qđ malū eſt ſunt igit̄ ſm naturā oīa ſeruiētia ꝛ obediētia ſunt ꝯditori. Quādo igit̄ volūtarie aliqua creaturarum effrenata:ꝛ inobediēs faciēti eā fit in ſeipſa ꝯſtituit maliciā. ¶ Malū culpe eſt actus deficiēs vel impfectus ꝛ ē velut fructus degener. Ab eadē vite pōt eſſe vua ꝛ labruſca. Iſa.v. De vinea ſinagoge expectaui vt faceret vuas:ꝛ fecit labruſcas. Et ier.ij. Ego plātaui te vineā electā omne ſemē veꝝ:quō ḡ ꝯuerſa es in prauum vinea aliena? Eundē p̄rem poſſunt habere filius degenerās:ꝛ filius ſm generoſitatē patris vinēs. Sic ab eodē poſſunt eē bonus actus ꝛ malus act⁹.ſ. ex libero.ar. Sȝ malus actus qui ē actus impfectus eſt ab eo nō defectu:ſicut eadem potētia gradiēdi pōt eē pncipiū recte ambulatiōis ꝛ claudicatiōis:ſȝ claudicatōis eſt pncipiū ipſa deficiēs. Dyo. Bonū i quibuſcūqȝ pfecte ineſt pfecta facit ꝛ integra ꝛ pura ꝛ optima. Minus ꝯo ipm participātia:ꝛ impfecta ſunt bona ꝛ mixta p defectū boni. Idē defectus forme ē priuatio ordinis. ꝗ nō oīno malū ſȝ minus bonū. Idē malū eſt infirmitas ꝛ defect⁹ boni:ꝛ ſicut ex ſtipite arboris inflexibili:eſt virga flexibilis eo ꝙ virga ē tenuis ꝛ infirma:ſic ex deo inflexibili ad malū eſt libeꝝ arbitriū flexibile ad bonū ꝛ ad malū ad bonū qꝛ ex deo bono ad malū qꝛ ex nihilo. Aug.in li.de fide ad pe. Quia deus ſumme bonus eſt dedit oībus naturis q̄s fecit vt bone ſint. Ideo nature facte ex deficere poſſunt:qꝛ eē ceperūt. Ideo deficiendū qꝛ ex nihilo facte ſūt. Idē in lib. de li.ar. Iō poſſibilitas ad defectū eſt in creatur̄ qꝛ ante eē ineē pcedit ſȝ dama. Quecūqȝ creata ſunt alterabilia ſunt:vel ſm corruptionē:vel ſm electionē:vel volūtatē ſm corruptionē corruptibilia iſta ſm electionē vel voluntatem ſpūales ſubſtantie ¶ Et notādū ꝙ act⁹ qui ē peccatū malus eſt cū ſit miſerie adductiuus. Dio. Nō eſt malū puniri ſȝ malū eſt dignū pena fieri. Eſt etiā mal⁹ qꝛ deū offendit bonum ꝯmutabile ei p̄ligēdo. Peccamus n. preligētes vt dicit Aug. ꝛ hec pelectio deo ꝯtumelioſa eſt. Itē malus eſt:qꝛ potētiam a qua eſt corrūpit diminuendo habilitatē eius ad bonū. Iuſto.n.iudicio dei fit cū potētia deū a q̄ eſt offendit vt ꝛ ipſa corrūpat actu q ab eo ē. Et ſicut virga flexibilis ad dexterā ꝛ ad ſiniſtrā ſi frequenter flectat̄ ad ſiniſtrā remanet mag] inclinata ad ptem illā:ſic libeꝝ arbitriū ſi frequēter inclinet̄ ad malū ꝓnū fit ad illud ꝛ magis elōgatur a bono. Itē ē malus qꝛ legi diuine eſt ꝯtrari⁹ ꝛ ita volūtati diuie nō ſubiect⁹ ſm illud Aug. Pctm̄ eſt factū vel dictū ꝛ aut ꝯcupitum contra legē dei. Itē eſt malus:qꝛ iperfectus reſpectu actus q deberet exire a tali potētia ſ.a libero arbitrio:eſt.n.q̄ſi brutalis act⁹:ꝛ q in cane vel leone nō eēt malus act⁹: q in libero ar. malus eſt:ꝛ ponit exēplum. Dio.de ferocitate leonis ꝛ ira canis. Ira n. canis bona eſt cū ſit animal cuſtodituū ꝛ ad ipm ptineat extraneū abigere: ferocitas.n.nō ē mala i leone cū naturā ei⁹ nō corrūpat:qđ.n.nō corrūpit naturā nō eſt malū:vt ait Dio. Itē mal⁹ eſt act⁹ qꝛ eſt in habente rōnem a quo ordinari debuit:ꝛ nō ordinat̄ velut in puero nōdū habentē vſum rōnis malus nō eſſet nec in iſano qui rōnē hēt oīno impeditam Dio. malū demoni eſt ꝯtra deformē itellectū eſſe aie ꝯtra rationē corpori ꝯtra naturā:ꝛ licet act⁹ malus deficiēs ſit pdict] modis tñ adhuc nō eſt oīno priuat⁹ bonitate cū pncipiū ei⁹ ꝛ finis ſit bonū. Item Dio. Principiū.n.eius eſt liberū arbitriū.qđ bonū eſt finis ei⁹ eſt bonū aliqđ trāſitoriū nemo.n.malus reſpiciēs facit que facit vt ait Dio. ꝛ pter bonū ſunt oīa ꝛ quecūqȝ ſunt bona ꝛ quecūqȝ ſunt ꝯtraria vt ipſe ait:ꝛ ponam⁹ exēplū i cōmeſtiōe cibi vetiti:que bona ē in preſenti qꝛ delectabilis licet in futurū occaſio ſit maioris triſticie:ꝛ pōt eē expediēs etiā ſibi agēti in caſu. Vñ Aug. Audeo dicere ſuperbū eē vtile cadere in aliqđ aptū manifeſtūqȝ pctm̄ vñ ſibi diſpliceat qui iam ſibi placēdo ceciderat. Salubrius.n.ſibi petrus diſplicuit qñ fleuit q̄ placuit quādo preſumpſit:vnde veꝝ eſt qđ dic Dio.

Quia nihil exiſtentiũ priuat̃ vniuerſalr
bono: ⁊ iter̃ ꝙ ꝑ oĩm modũ bonũ ꝑua-
tum eſt nũq̃ ⁊ nuſq̃ neq; erat neq; ẽ neq;
erit neq; eſſe põt: eſt etiã malus act⁹ ordi
natus vt ꝑus oñſuz eſt Dio. Fact̃ malis
optime, ⁊ pulchre diuina ꝓuidẽtia vſa eſt
ad nr̃am aut alioꝝ formationẽ aut vtili-
tatẽ. ¶ Subtract̃ erroꝛib⁹ manicheoꝝ
auctoritatibus ⁊ rationib⁹ quibus inni-
tunt̃ ponẽde ſunt auctoritates ⁊ ratiões
quibus ipſe directe diſcernit̃: ⁊ qbus oñ-
ditur vnicũ eẽ ꝑncipiũ a quo ſunt oĩa vi
ſibilia ⁊ inuiſibilia: ⁊ ꝑmo ponent̃ aucto
ritates: q2 vt ait Aug. in lib. de moribus
eccle. Nature ordo ita ſe hẽt: vt cũ aliquid
dicimus rõnem ꝑcedat auctoritas. nã in
firma videri ratio põt: que cũ reddita
fuerit auctoritatẽ poſtea per quã firmet̃
aſſummit: legit̃. Mat. vj. Reſpice volati-
lia celi ⁊c̃. ⁊ ſubdit̃. Et pater noſter cele-
ſtis paſcit ea ẽ cibus corruptibilis q̃ aues
paſcunt̃ a p̃re celeſti eſt. Nõ ẽ ſola icorru-
ptibilia ab eo ſunt. Itẽ Mat. vj. Si fenũ
agri qđ hodie eſt: ⁊ cras in clibano mitti
tur deus ſic veſtit: quãtomagis vos modi
cẽ fidei: ẽ decoꝛ quo herba prati veſtitur
a deo eſt. Eiuſdẽ. v. Dicitur de p̃re celeſti
ꝙ pluit ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos ẽ pluuia
eſt ab eo. Itẽ. x. Uenti ⁊ mare obediũt ei
tanquã dño. Mat. viij. Ergo ipſe erat do
minus maris ſimili rõne aliaꝝ rerũ viſi-
bilium. Itẽ eiuſdẽ. xiiij. ⁊. vj. Ipſe panes
multiplicat qb⁹ paſcit̃ ppl̃s. Sed eiuſdẽ
potẽtie ẽ: panes ſic multiplicare: ⁊ de no
uo facere: ẽ panes corruptibiles ab ipſo
poterãt eẽ. Itẽ Mat. v. Uitam mortalem
amiſſaꝫ reddidit filie archiſinagogi ⁊ vni
co filio vidue. Luc. vij. Et laçaro. Io. xj.
Ergo nõ ſolũ icorrupta ſꝫ corrupta ab ipo
ſunt. Et Mat. x. Dĩ ab initio creatũ maſ-
culũ ⁊ feminã fecit eos dñs. Itẽ Luc. xj.
dicit phariſeis. Qđ intereſt vĩm plenũ ẽ
rapina ⁊ iniqtate. Stulti nõne qui fec̃ qđ
deforis eſt etiã id qđ de int⁹ ẽ fecit: ẽ ab
eodẽ ꝑncipio eſt aĩa ⁊ corp⁹. Luc. iij. vbi
texit̃ geneologia xp̃i dicit̃ q̃ fuit ſeth. Qui
fuit adã qui dei. adã ẽ fuit fili⁹ dei ẽ a deo
ẽ nõ a dyabolo. Itẽ Ro. j. Dicit̃ de deo.
Oĩa ꝑ ipſuꝫ facta ſunt ẽ viſibilia ⁊ inui-
ſibilia. Et poſt mund⁹ ꝑ ipm̃ fact⁹ ẽ: ⁊ ite
rũ in ꝓpria venit ⁊ ſui ⁊c̃. Nõ erãt ſui per
graꝫ cũ eẽnt mali ẽ ſui erãt creatiõe. Iteꝫ
mutauit aquã in vinũ corruptibile. Io. ij.
Ergo etiã corruptibilia ſunt ab ipſo. Ro.
ij. O al. di. ſa. ⁊ ſcie dei ⁊c̃. ⁊ paulopoſt ſub
dit̃ ex ipſo ⁊ ꝑ ipſũ ⁊ in ipſo ſũt oĩa. Pre-
terea. j. cor. x. Dñi ẽ terra ⁊ plenitudo ei⁹
⁊ eiuſdẽ. xj. Oĩa ex deo. ⁊ Eph. ij. Ipſius
factura ſum⁹ ⁊c̃. Eiuſdẽ. iij. In deo q̃ oĩa
creauit. Colo. iii. In ipſo cõd. ta ſunt oĩa q̃
ſunt in celo ⁊ in terra viſibilia ⁊ inuiſibi
lia. Preterea. j. Thi. iiij. In nouiſſimis tẽ
poribus diſcedent quidam a fide ⁊c̃. Et
ſubditur prohibentium nubere ⁊ abſtine
re a cibis quos deus creauit. ad percipien
dum cum grarum actionẽ fidelib⁹. Heb.
j. Initio tu dñe terram fundaſti ⁊c̃. Et in
eodem quem cõſtituit heredem vniuer-
ſoꝝ Et Actu. iiij. Dñe tu feciſti celũ ⁊ ter-
rã. Et. xvij. eiuſdẽ. Deus q̃ fecit mundũ ⁊
oĩa q̃ in eo ſunt h̃ celi ⁊ terre cũ ſit deus.
Et canonica. Inde ſolũ dñatorẽ ⁊ dñm
nr̃m ieſum xp̃m negãtes. Et Apoc. x. Iu
rauit ꝑ viuẽtẽ in ſc̃la ſcl'oꝝ q̃ creauit celũ
⁊ oĩa q̃ in eis ſunt: ⁊ terrã ⁊ oĩa que in ea
ſunt. Mare ⁊ omnia que ĩ eo ſunt. Et pe
trus ĩ li. Clemẽt̃. Toti⁹ mundi machinã
cũ vna eẽt dom⁹ in duas regiones diuiſit
deus vt ſuperioꝛ regio angelis. iferioꝛ vo
hominib⁹ ꝑberet habitaculũ. In Simbo
lo etiã apl̃orum dr̃. Creatorẽ celi ⁊ terre.
In hoc ⁊ conueniũt nobiſcũ nobiles ph̃i
plato loquẽs de deo. Creatorẽ inqt vniũ-
ſitat̃ tã inuenire difficile eſt q̃ inuentum
digne ꝓphari. Bo. in li. cõſolationũ. O q̃
ꝑpetua mũdũ rõne gubernas. Terraꝝ ce
liq; ſatoꝛ. Sen. Uir bon⁹ qcqd ei acci-
derit equo aĩo ſuſtinebit. Sciet enim hoc
accidiſſe lege diuina ex qua vniuerſa ꝓ-
cedũt. ¶ Nũc ponẽde ſũt rõnes ad de-
ſtructionẽ dicti erroris. Dicũt manichei
lucẽ ⁊ tenebras nõ poſſe eẽ ab eodẽ ꝑnci
pio. Sꝫ eadẽ rõne vox ⁊ ſilẽtiũ erũt a cõ
trarijs ꝑncipijs. Sic. n. ſe hꝫ ſilẽtiũ ad vo
cẽ vt tenebre tenebraꝝ pugnãs cõtra dei
lucẽ. Unde Aug. Irridendo manicheos
ait. Si eſt gens tenebraꝝ pugnans cõtra
dei lucẽ, q̃re non eſt gens ſilentiorum pu
gnans ↄtra vocẽ. Iteꝫ ſi lux ẽ a bono deo
viſus qui melioꝛ ẽ luce. Cũ lux ꝓpter vi-
ſuꝫ ſit ⁊ ſine viſu mult̃ ſit erit a deo q̃s
dubitat eũ cui fuit lumẽ candele ꝑualere
lumini. Et ſi viſus ⁊ lux que maxime ex
viſibilibus ſunt a deo, eadẽ rõne auditus ⁊

audibile olphatus ⁊ odorabile guſtus. ⁊
guſtabile. Tact⁹ ⁊ tãgibile ergo oĩa corru-
ptibilia ⁊ corpa ſũt a deo. Itẽ cuʒ viuere
ſit meli⁹ q̃ fulgere ſi nihil põt fulgere ſine
deo multo min⁹ nec viuere vt ait Aug. er
go oĩa vitã hñtia ſũt a deo. Itẽ Aug. i li.
de duab⁹ aiab⁹: ſenſib⁹ oĩb⁹ itelligẽtia p̃-
ſtat. ⁊ excellit: ergo in itelligibilib⁹ ſenſibi
lia iferiora ſũt. demẽtia illis ẽ cũ oĩs vita
⁊ oĩs aĩa ſolo itellectu pcipi queat. Sol ãt
⁊ luna ⁊ oĩs lux mortalib⁹ oculis cernitur
quãlibet aiaʒ deo auctore priuare ⁊ ꝙ lux
bono deo tributa dicat. Itẽ: aut iſta corru
ptibilia ſunt pure mala aut mixta ex bono
⁊ malo. Si mixta ergo ſũt quãtũ ad bonũ
a bono principio quãtũ ad malũ a malo
ergo aliqđ. corruptibile a bono principio
ẽ. Preterea ſʒ ħ eſt aliq̃ ſocietas lucis ad
tenebras. ⁊ aliq̃ ↄuẽtio xp̃i ad babial cuſ⁹
ↄtrariũ oñdit. ij. Cor. vj. Si vo ſunt pura
mala: ↄtra. cũ bonũ triplex dicat̃ honeſtũ
delectabile expediẽs: he tres ſpẽs boni iue
niunt̃ in hijs corruptibilib⁹ honeſtũ vt pa
ſcere eſuriẽtẽ dare potũ ſitiẽti ⁊c̃. opa natu
re q̃ cõmẽdat dñs Mat. xxj. Delectabile
vt cũ cõiũgit̃ ↄueniẽs cũ ↄueniẽti. Expe-
diẽs. vt cũ infirmi bibũt potiones amaras
ſalubre tñ vel cã ſanitatis vrunt̃ vel ſecan-
tur ergo oẽm ſpẽm boni poſſum⁹ inueni-
re in hijs corruptibilib⁹ ergo nõ pure ma
la ſunt. Itẽ quilibet ſenſus dicit aliqđ bo-
num in eis vt guſtus dicit aliquod bo-
num vinum. Johan. ij. Tu autem bonuʒ
vinuʒ ſeruaſti vſqʒ adhuc. Dicit auditus
vocem aliquam bonam: dicit viſus for-
mã aliquã bonã: dicit tactus veſtẽ aliquã
bonã ⁊ ſuauẽ. Dic t odoratus aliquẽ odo-
rẽ bonũ. ergo ſicut ille q̃ negat niuẽʒ eſſe
albam ſenſu idiget: ſic manichei oĩ ſenſu
vident̃ indigere. ipſi vident̃ eſſe ⁊ ceci ⁊
ſurdi ⁊ alijs ſenſib⁹ idigẽtes nec digni ſũt
vt ↄtra errorẽ eoꝝ diſputet̃. Ari. Nõ opor
tet eſſe ꝓblema nec oẽm ꝓpoſitionẽ ↄſide
rare ſʒ quã dubitauit aliqs rõnis indigen
tiũ ⁊ nõ pene vl ſenſus videt̃ ꝙ ipſi velint
hoĩbus oculos eruere ⁊ nõ ſolũ oculos ſʒ
oẽm ſenſum eis auferre. Unde multũ ſunt
odiẽdi. Quãtũ ad hãc maliciã vident̃ etiã
beſtijs beſtialiores eſſe cũ beſtie inter hec
corruptibilia que di bona ſibi a qbuſdam
malis diſtinguũt h̃ fugiẽdo illa appetẽdo
Itẽ cognitio boni bona ẽ: ergo cũ lux bo-
na ſit cognitio lucis bona eſt: ergo in illis
corruptibilibus que poſſunt lucẽ cogno-
ſcere aliqđ boni eſt: ergo nõ ſũt pure ma-
la. Item legit̃. Mat. vj. Benefacite his q̃
oderũt vos ⁊c̃. vt ſitis filij p̃ris nr̃i q̃ in ce-
lis ẽ q̃ ſolẽ ſuũ facit oriri ſup bonos ⁊ ma
los. ergo pr̃ celeſtis facit bonũ malis faciẽ
do ſolẽ ſuũ oriri ſup eos ergo mali ſũt re-
ceptabiles boni ipſius. Sʒ potẽtia recipiẽ
di bonũ bona ẽ ergo ipi hñt aliqđ boni ergo
non ſunt pure mali. Itẽ corruptibilia iſta
aut ideo mala ſũt q: poſſit corrũpi. aut alia
de cã ⁊ ſi ſic ergo oĩa creata ſũt mala. Oĩa
eni a deo poſſunt diſſolui q̃ ab eo ſũt cõpo
ſita. Facilius eni eſt diſtruere q̃ cõſtruere
vt ait ph̃s. Jo. Damaſ. Oẽ qđ incipit eſſe
finit̃ ſm naturã. Greg. eſſe oĩum q̃ de nihi
lo ſunt in nihilũ tẽderet niſi ea oĩum actor
manu regiminis retineret. Oĩa itaqʒ crea
tã nec p̃ ſe ſubſiſtere nec mouere preualẽt.
Qđ Gre. dicit põt ſic ꝓbari: Qđ ſemel re
quirit̃ ex neceſſitate ad eſſentiã alicui⁹ rei
ſemp ad eã reqritur. Sʒ prima cã reqreba
tur ad hoc ꝙ h̃ aĩa eẽt quãdo p̃mo fuit. ꝑ
aliã eni cauſam nõ potuit a nõ eſſe in eſſe
adduci. ergo ſemp prima cã ad hoc ꝙ illa
aĩa ſit reqrit̃. Itẽ ſi nõ potuit illa aĩa eſſe
in a. niſi ꝑ p̃mã cãʒ ergo eadẽ rõne nec
in b. nec in c: ⁊ ſic de vnoquoqʒ inſtãti in
quo ipſa fuit: ergo p̃ma cauſa requirit̃ ad
eſſe huius aĩe. eadẽ rõne ad eſſe vniuſcu-
iuſqʒ creature. Itẽ ſicut inchoatio diei ẽ a
ſole viſibili ſic eius cõtinuatio: ⁊ ſi deſinat
eſſe ſol vel lumẽ eius iuxta ipſum interci-
dat̃ deſinit totũ lumẽ eſſe in aere. Silr̃ po
ſito ꝙ prima cauſa deſinat eſſe vel ceſſet a
ↄſeruatiõe rerũ quas creauit. oĩs res deſi-
nũt eſſe. Sicut vita corporis inchoationẽ
hʒ ab aĩa ſic ⁊ ↄtinuationẽ vnde receden-
te aĩa a corpore deſinit̃ corp⁹ viuere. Sic ſi
prima cauſa deſineret eſſe cũcta deſinerẽt
eſſe. Itẽ ſi aſſenſus lapidis in aera nõ po
teſt fieri ꝓpria virtute. Sic nec ꝑmanẽtia
ipſius ibidẽ. Nõ minoris virtutis eſt in bo
no inchoato ꝑſeuerare q̃ illud inchoare.
Ouidius i ep̃lis. Nõ minorẽ virt⁹ q̃ que
rere parta tueri. Sic nõ minoris virtutis
eſt creata in eſſe ↄſeruare q̃ creare. Aug.
Deus ex nihilo oĩa fecit ⁊ ſic ſe ſubtrahe-
ret in nihilũ redigerent̃. ⁊ plato. introdu-
cit deũ loquẽtẽ ad nobiliora opa ſua dicẽ-
tẽ: ea natura diſſolubilia volũtate vo ſũe

indiſſolubilia. Si ꝟo ſunt mala alia de cã
aut ſunt mala qꝛ variabilia aut ꝑꝑ aliud.
Si qꝛ variabilia ergo aīe que ſunt a prin
cipio bono erũt male cũ ſint variabiles ab
ignorãtia ad ſciẽtiã. A gaudio ad triſtitiã:
ab iniuſtitia ad iuſtitiã. Luc̃.xv. Gaudiũ
erit angelis dei ſuꝑ vno pec.pe.a. Ex hoc
verbo ꝯſtat ꝙ aliqs poteſt peccare ⁊ ma
lus fieri. ⁊ q iam peccatoꝛ eſt ꝑ penitẽtiaꝫ
fieri bonus. Sꝫ cuius erit hec variatio aut
pure boni aut pure mali pure malũ nul-
latenus põt fieri bonũ cũ ſit eẽntialr̃ ma-
lum vnde ſi deſinit eſſe ma'ũ. deſinit eſſe
ꝑ. Neqꝫ pure bonũ ſm eos poteſt fieri mã
lus ergo perit pnĩa. Aug. Nunq̃ negaue-
rũt manichei dari venia peccatoꝝ cũ fue-
rit ad deũ qſqꝫ ꝯuerſus quare ex illis duo
bus generibꝰ aiaꝝ cuius ſit penitere pecca
ta. ⁊ ſcio hic nec illius aie eſſe poſſe q̃ ma-
le facere nec illius q̃ bene facere nõ poteſt
Dicet eni aia quã de ſubſtãtia dei eſſe aſſe
rũt quõ nihil ex me mali: ſi ego pniam fe-
ci: aut qũo recte penitet ſi ego bñ feci: au-
di ꝑtẽ alterã quõ ex me nihil boni eſt cui
bona voluntas ineſt: aut quõ me recte pe-
niteret ſi nõ ineſt. Mihi aũt ſatis eſt ſic ſci
re ꝙ manichei errant aut ſcio penitendũ
eſſe peccati. Si ꝟo mala ſunt coꝛꝑalia ⁊
viſibilia: ḡ ſol ⁊ luna ⁊ ſtelle mala eſſent
cũ ſint coꝛꝑa viſibilia. Si ꝟo ſũt mala ſũt
mala ꝑꝑ ꝯtrarietatẽ quã hñt. ergo cũ ſum
me bonũ hẽat ꝯtrarietatẽ cũ ſumme ma-
lo ſummũ bonũ erit malũ. Si ꝟo ꝑꝑ con
trarietatẽ quã habẽt adinuicẽ mala dicũ-
tur: ſic aliqua dicent mala: qꝛ ꝯtrarietatẽ
⁊ bellũ habẽt cũ aliqbus ſic ⁊ bona dicẽ-
da ſunt. ꝑꝑ ꝯueniẽtiã ⁊ pacẽ: quã habẽt
cũ alijs vel bona ſimpliciter vel bõa quã-
tũ ad h̃ ergo nõ erũt pure mala: ⁊ ſi odiũ
inter aliq̃ coꝛruptibilia malitie atteſtatur
amoꝛ q inter aliqua inuenit̃ bonitati atte
ſtabit: pꝛeterea cũ bonũ ſit qꝺ deſideratur
ab hoibus vt ait Dio. ⁊ ſm. Ari. Oia bo-
nũ exoptẽt ⁊ oia appetãt eẽ ꝑ ſui ꝯſeruatio
nẽ: eſſe vniuerſaliter eſt bonũ. doloꝛ q in-
uenit̃ etiã in aialibus irrationabilibus cũ
occidũtur vel ledunt̃ atteſtat̃ amoꝛ quem
habẽt ad ſuũ eſſe. Pꝛeterea cũ ſit ſcriptuꝫ
in coꝛde hoïs ꝙ ſicut bõa ſunt faciẽda ita
mala ſunt deſtruẽda. Si coꝛruptibilia iſta
ſunt mala deſtructio illoꝝ eſt bona: ergo
ꝯtrarietas vel poteſtas deſtruẽdi ſe inui-
cẽ bona eſt. Iteꝫ ſi coꝛruptibilia iſta mala
ſunt: qꝛ deſtructiua ſui inuicẽ. neceſſario
eſſe coꝝ bonũ eſt: ergo cuꝫ manichei po-
nũt ꝙ mala ſunt q̃ ſũt deſtructiua ſui inui
cẽ ꝑ ꝯſequẽs ponũt ꝙ ipſa ſunt mala ⁊ bo
na. Itẽ ſi principiũ malũ vel ſemꝑ ꝑ ſe po
teſt eſſe cauſa maloꝝ: ergo ſemꝑ põt eſſe
cauſa eoꝝ: ergo põt perpetuare ea: ergo
perpetua ⁊ nõ ſoluꝫ coꝛruptibilia poſſunt
eſſe a pꝛincipio malo. Itẽ cũ aliqua moꝛs
iuſta nõ ſm illã ſniaꝫ dñi Mat.xxvj. Om
nes qui gladiũ acceperint gladio ꝑibunt
ergo moꝛs põt eſſe a deo ⁊ coꝛruptio ergo
coꝛruptibilia poſſunt eſſe a bono ꝑ̓ncipio.
Itẽ coꝛruptio iſtoꝝ coꝛruptibiliũ aut ẽ bo
na aut eſt mala. Si bõa eſt ergo a deo bo
no eſt: ergo coꝛruptibilia cũ in eo ſit ⁊ po-
tentia ⁊ ſapiẽtia ⁊ bonitas ſiue bona vo-
luntas. vnde relinquit̃ ꝙ a deo ſit. Simi-
litudo eni inter aliqua oſtẽdit ea eãdẽ vel
ſimilẽ cauſam habere vel vnũ eſſe cauſaꝫ
alterius. ¶ Pꝛeterea ſi principiũ mali in
aliquo differt a pꝛincipio boni ⁊ in aliquo
ꝯuenit: ergo ipm habet aliqd ex aliquo er
go eſt cõpoſitũ: ergo nõ eſt pꝛimũ pꝛinci-
piũ. Illud eni eſt pꝛius a quo cõpoſitũ eſt.
Itẽ ꝯſtat ꝙ pꝛincipiũ bonũ eſt ꝑfectũ: ⁊ ſi
ne aliquo defectu. Mat.v. Pater noſter
celeſtis ꝑfectus eſt. Dama. Deꝰ ꝑfectꝰ eſt
⁊ indeficiẽs ⁊ ſm bonitatẽ ⁊ ſm ſapiẽtiã
⁊ ſm virtutẽ ſine pꝛincipio. Infinitꝰ: eter
nus: incircũſcriptibilis: ⁊ ſimpliciter per
oia ꝑfectus. Ergo potẽtia ipſiꝰ nõ hꝫ defe
ctũ nec admixtionẽ ĩpotentie: ergo nihil
eſt qꝺ nõ ſubſit illi potẽtie: ergo diuinum
eius vniuerſale eſt ⁊ nihil eſt exceptum ab
eius iuriſdictiõe: ergo ſi pꝛincipiũ malũ hꝫ
poteſtatẽ aliquã. aliq̃ poteſtas illa ẽ a dei
potentia ⁊ ſub ea. Mat.vlt. data eſt mihi
oĩs poteſtas in celo ⁊ in terra. Cant.x. Et
Ro.xiij. Non eſt poteſtas niſi a deo. Et vt
vno verbo dicamꝰ dei potẽtia ẽ oĩpotẽtia
Apoc̃.iiij. Sctũs ſctũs ſanctꝰ deꝰ oĩpotẽs
q erat ⁊ q eſt: ⁊ q venturus eſt. Eiuſdẽ.xv.
Magna.n. ⁊ mirabilia ſunt opa tua dñe
deꝰ oĩpotẽs. Et.xvj. Dñe deus oĩpotẽs ve
ra ⁊ iuſta iuſticia tua. Et.xxj. Dñs deꝰ oĩ-
potẽs tẽplũ illius eſt. Et Mat.xix. dicitur
ꝙ apud deũ oia poſſibilia ſũt. ⁊ Luc̃. Nõ
erit ĩpoſſibile apud deũ omne ꝟbũ. immo
qꝺ plus eſt omnia poſſibilia ſunt credẽti.
Mat.ix. et Mat.xvij. Nihil impoſſibile

erit vobis. Manifeſtũ eſt ergo ex predictis dyabolũ nõ eſſe exẽptũ a poteſtate dei. vnde Luc. x. Ecce dedi vobis ptãtẽ calcandi ſup oẽm ptãtẽ inimici. Nõ eſt ergo dyabolus principiũ malũ eternũ ꝙ ſit a ſe ſʒ natura eius a bono pncipio eſt: ⁊ ab inſtitutiõe pma bona: ſʒ a corruptiõe volũtatis ẽ in eo malitia. ¶ Preterea cũ de⁹ ſit incircũſcriptus nõ ſic capit in vno loco ꝙ nõ poſſit eſſe in alio: nec põt eſſe locus ſine eo qđ nõ eẽt ſi duo eẽnt pncipia. Dama. quõ dijs multis exiſtẽtib⁹ incircũſcriptibile ſeruabit qđ in deo dicim⁹. vbicũqʒ eni fuerit vnus nequaꝗ̃ erit alter. Itẽ cũ caſtra deſtruant pp diuerſitatez dñoꝝ quomõ nõ eẽt iã mũdus diſſolutus ſi eẽnt diuerſi dñi. Dama. Qualit a multis gubernabit mũdus ⁊ nõ diſſoluet ⁊ corrumpet pugna in gubernãtib⁹ deſiderata? Et ſubdit. Si aũt dixit quiſꝗ̃ vnuſqſqʒ parti pncipaliter gd eſt qđ ordinat ⁊ permanẽtiã eius facit illud vtiqʒ erit deus magis. Idẽ ſi multos diceremus deos: neceſſe eẽt differẽtiã in multis ꝯſiderari. Si eniʒ nulla eſt differẽtia in eis vnus magis eſt ⁊ non multi. Si aũt differentia eſt in eis vbi eſt pfectio. Siue eni ſm bonitatẽ: ſiue ſʒ virtutẽ ſiue ſm ſapientiã: ſiue ſm tẽpus: ſiue ſcdʒ locũ deficeret a pfectiõe: nequaꝗ̃ erit deus. Itẽ nõ minus ptinet ad deuʒ bonitas ꝗ̃ potẽtia vel ſapiẽtia ergo ſic ridiculũ eẽt ponere aliquẽ deũ ſine potentia vel ſapiẽtia: ſic ridiculũ eſt ponere deum ſine bonitate. Dio. neqʒ diuinũ malũ neqʒ malũ diuinũ. Preterea ĩpoſſibile eſt pfectaʒ eſſe ſapiẽtiã: ⁊ potẽtiã abſqʒ bonitate. Impotẽtia eni eſt ſi nõ põt velle bonũ cognitũ. Si aũt põt velle bonũ non eſt ſine aliqua bonitate: poſſe. n. velle bonũ bonũ ẽ. ¶ Itẽ ſi duo ſunt pncipia aut pncipiũ mali eſt inuiſibile: ſicut bonũ: aut eſt viſibile ſi eſt viſibile eſt corpus ⁊ ita cõpoſitũ: ergo habuit initiũ. Si ṽo inuiſibile ergo p ea ꝗ facta ſunt cõſpicit. Sicut ⁊ principiũ bonũ. Cũ ergo eſſe principij p eſſe eorum que facta ſunt agnoſcit: p gd cognoſcetur multitudo principioꝝ niſi multitudine vel ſimilitudine eorum que facta ſunt: ergo tot ſunt ponenda principia quot ſunt res facte. Si ṽo contrarietate rerum que facte ſunt cognoſcatur diuerſitas pncipiorum ergo omnia contraria erunt a contrarijs pncipijs ergo albũ ⁊ nigrũ nõ eſt ab eodẽ principio neqʒ calidũ ⁊ frigidũ ⁊ ſic de alijs ꝯtrarijs. vnde oporteblt multo plura pncipia: ꝗ̃ duo poni. Itẽ potẽtia dei ⁊ ſapiẽtia de qb⁹ ꝯſtat ſufficiũt ad creationẽ oium: ⁊ ipſa mors etiã põt eſſe ab eius bonitate. Multotiẽs eni valde vtilis ẽ homini vt viris ſanctis qb⁹ eſt finis miſerie ⁊ porta glorie. vnde multuʒ deſiderat ab eis vt in Paulo patet. Deſideriũ hẽo diſſolui ⁊c. Etiã mors maloꝝ ẽ a iuſticia di. Luc. xij. Timete eũ q poſtꝗ̃ occiderit habet poteſtatẽ mittere in gehẽnã. De potẽtia ṽo alia nõ põt ꝯſtare p aliquẽ ppriũ effectũ eius. Quãta ergo fatuitas eſt deo oipotẽti ppter illã potẽtiã ſomniatã auferre dimidiũ regni ſui ⁊ glorie ſue. Quis ẽ q neſciat ꝙ duo poſſunt habere eundem patreʒ. vnus tñ eoꝝ eſt ſanus ⁊ alter eger ⁊ filio exiſtẽte infirmo pater põt eſſe ſan⁹. ⁊ ab eadẽ radice poteſt eſſe ſpina ⁊ roſa. Preterea quotidie videm⁹ ſʒ in corporib⁹ corpus qđ ſanũ eſt fieri egrũ ⁊ ecõtrario. Idẽ etiã neceſſe habemus ꝯcedere de animabus: aia eni peccãdo poteſt fieri mala ⁊ p penitẽtiã poteſt fieri bona. Aliogn p nihilo mouet aliqs ad agendũ penitẽtiã. Mat. iij. Agite dignũ fructũ penitẽtie. ⁊ eiuſdẽ. iiij. Agite pniam ergo poteſt accidere in ſpiritib⁹ corpi nõ vnitis vt q boni ſunt natura fiant mali malo cõſentiẽdo. Unde. ij. Pe. ij. Si deus angelis peccantibus nõ pepercit ſed rudẽtibus inferni detractos in tartarũ tradidit cruciãdos in iudiciũ reſeruari ⁊c. Et canonica. Iude. Angelos q nõ ſeruauerũt principatũ ſuũ ſed dereliquerũt ſuũ domiciliũ in iudiciũ magni dei vinculis eternis ſub caligine reſeruauit. ¶ Et aduertẽdũ eſt quõ ſapiẽs a deo noluit ꝙ aliqua diuerſitas creaturarũ cõtrarietatẽ principioꝝ poſſet oſtẽdere. prima diuerſitas in reb⁹ eſt ſubſtantie ⁊ accidẽtis ſed vnũ iſtoꝝ ineſt alteri. ſ. accidens ſubſtãtie. Subſtãtia ṽo cauſa eſt accidentis nec poſſunt eſſe a contrarijs principijs cũ tãta ſit eoꝝ ꝯuenientia ⁊ adherentia: ⁊ maxime cũ nulla ſit ſocietas lucis ad tenebras nec coniunctio xpi ad Belial. ij. Cor. vj. Alia ẽ diuerſitas materie: ⁊ forme ꝗ̃ ꝯueniẽtia manifeſte idicat ea nõ eſſe a diuerſis pncipijs. Alia eſt diuerſitas ſubſtãtie corporee ⁊ icorporee. Sʒ quom ſubſt

ila incorporea perfectior ſit corporea: ⁊ cō
ueniat cū ea ad perficiendū eā vnū: vt in
arborib⁹ eſt veſtigabile in brutis aialibus
ſenſibile: ⁊ in hoīb⁹ aīa rōnalis manifeſtū
eſt ꝙ nō ſunt a ↄtrarijs ꝑncipijs. Alia di-
uerſitas eſt corruptibiliū ⁊ incorruptibiliū
Sed nec iſta diuerſitas oſtendit contraria
eſſe principia: cum corruptibilitatē inue-
niamus non ſolum in corporibus ſed etiā
in ſubſtantijs incorporeis vt in vegetabi-
li: ⁊ ſenſibili. Immo quedam corruptibili
tas videt̄ eſſe in omni creatura a prima cō
ditione ipſius: quia ſicut ait. Augu. in li.
de ciuitate dei. Omnis creatura mutabi-
lis q̄ꝛ de nullo facta. Preterea corrupti-
bile ⁊ incorruptibile conueniunt ad vnū
perficiendū vt corpus ⁊ anima ad perfi-
ciēdū hominē ⁊ eſt naturalis amor vni⁹
ad alterū qđ īdicat ſeparatio vnius ab al-
tero q̄ cū dolore fit. Ex quo manifeſtū eſt
ea nō eſſe ex ↄtrarijs principijs. ¶ Item
ſi duo ſunt principia vnū boni ⁊ alterum
mali: aut creare pertinet ad principiū bo
ni ſicut ad principium mali aut non. Si
nō aut ꝑncipiū mali ex materia q̄ fit a ꝑn
cipio bono operabit̄ aut nihil oīno ope-
rabit̄. Si nihil oīno ergo nō erit ꝑncipiū.
Si ex materia creata a bono ꝑncipio qđ
inde fiet nō erit pure malū: cū materia ſit
bona. ¶ Preterea forma que erit a ꝑnci-
pio malo: mala erit: nec ↄuenit materie
bene vt faciat vnū cū ea ſi ꝟo creare vtri
uſq̄ principij aut principium habebit h̄ a
malo aut malū a bono aut ambo ab alte-
ro. Dio. Si malū eternū eſt ⁊ creat ⁊ po-
teſt ⁊ agit: vnde ei hic aut ex bono aut ex
malo aut ambobus ex alia cauſa. Si bo-
nū ꝑncipiū h̄z h̄ a malo malū tm̄ modo
erit principiū ⁊ nō bonū. Si malū a bo-
no tm̄ bonū erit principiū ⁊ nō malū. Si
ambo ex alia cā illa magis erit ꝑncipiū:
iterū cū opatio ſit ſm̄ ꝟtutē ⁊ ꝟt⁹ ſꝫ eēn-
tiā. Si opatio creādi cōis eſt duob⁹ ꝑnci-
pijs vna ꝟt⁹ cōis erit illis a q̄ erit iſta ope
ratio ⁊ vna eēntia ſicut vnū eēntiale ad
qđ ꝑtinebit ꝟt⁹ iſta. Et ſi illud bonū ē nō
erit ꝑncipiū malū cū h̄eat bonū ſibi eēntia
le. Si ꝟo illud ē malū nō erit ꝑncipiū bo-
nū: ſūme bonū: cū h̄eat malū ſibi eēntiale.
Preterea ſi duo ꝑncipia in aliquo eēntia
li ↄueniūt ⁊ in aliquo alio differūt vtrūq̄
cōpoſitū ē q̄ neutrū ē ꝑncipiū ſimplr: cuꝫ
aliqs ſit ꝑus a q̄ cōpoſitū eſt. ¶ Preterea
in illū vieē ↄtra naturā ꝑncipij: ad princi-
piū. n. ꝑtinet facere nō deſtruere malū ꝟo
deſtructiuū ē. Dio. malo nature ē corrūpe
⁊ ꝑdere. Idē malū ſm̄ ꝙ malū nulli ē ge-
neratiuū vel nutritiuū aut oīno facti: vn-
de aut ſaluatiuū q̄ malū nō ē ꝑmū princi-
piū. Itē bonū inquātū bonū ē eē diffuſi-
uū vt ait. Dio. q̄ꝛ multiplicatiuū ē q̄ cū bo-
nū malo ſit contrariū ſm̄ qđ malū nō erit
multiplicatiuū: ſꝫ poti⁹ retētiuū vel ↄſtru
ctiuū q̄ nō erit ꝑncipiū. Itē corruptio na-
turaliter ē poſterior gn̄atiōe q̄ potētia cor
rūpēdi ē. ſ. poſterior potētia gn̄andi: q̄ enī
ē ꝓportio act⁹ ad actū eadē eſt potētie ad
potētiā q̄ deſtructiū vnde bōi naturaliter eſt
poſteri⁹ ꝑncipio boni q̄ malū ⁊ bonū nō
ſūt ꝑncipia coeua. Itē ꝑuatio naturaliter
poſterior ē habitu q̄ deſtructiuū boni nā-
liter ē poſteri⁹ bono. ¶ Itē aut ſūt aliq̄ ſpūs
mali a ꝑncipio malo aut nō. Si ſi: ſꝫ ↄſtat
ꝙ ſūt aliq̄ ſpūs mali exeūdo i mult' locis
Mat. xij. Cū imūdus ſpūs erit ⁊c̄. Et pau
lo poſt. Et aſſumit. vij. ſ. neq. ſe. Et Luc.
viij. De quodā qui ruptis vinculis agebat
a demonijs in deſerto ⁊ iterrogauit illū ie
ſus ꝙ tibi nomē eſſet: at ille dixit legio: q̄ꝛ
itrauerāt mlta demōia i eū. Aut igit̄ ſunt
eīni ſpūs illi aut nō. Sic ſic ſi ſīt q̄ tm̄ duo
ꝑncipia a qb⁹ ſūt oīa alia. Preterea cū bo
ni ſpūs creati ſint veriſile ē: ꝙ ⁊ mali ſpūs
ſint creati. Abſit. n. ꝙ hec nobilis cōditio
nō eē ab alio ſit i malis ſpiritib⁹: ⁊ nō i bo
nis. Si ꝟo creati ſūt: ergo aut ex ꝑncipio
bono vel ex malo. Si a bono q̄ ſūt creāt bo-
ni ſꝫ poſt facti ſūt mali ſicut aſſerit ꝟitas ſi
dei catholice. Si ꝟo a ꝑncipio malo ab eo
nō ſolū nō ſūt corpa ſꝫ etiā ſpūs. Nec ſolū
corruptibilia ſꝫ icorruptibilia. Item dicit
Sen. in li. de nālib⁹ q̄ōnib⁹. De⁹ eſt quo
mai⁹ excogitari nō pōt. Et ſicut ait. Aug.
i libro de fide ad pe. De⁹ eſt immēſus vir
tute non mole virtus: ergo dei eſt: qua ma
ior excogitari nō poteſt. Sꝫ maior eſt vir
tus que ſumme maluꝫ poteſt deſtruere q̄
que non poteſt: ergo virtus diuina pōt ſū
me malū deſtruere ergo ſūme maluꝫ ha
buit principiūꝫ ⁊ poteſt finē h̄re ergo nō
eſt primū ꝑcipiū. ¶ Preterea ad boni
tatē ꝑtinet nō ſolū velle bonū facē ſed eā
velle malū deſtruē ⁊ magis malū magis
velle deſtruē q̄ maxime malū maxie velle

deſtruere.ergo cū ſume bonū habeat po teſtatem illud deſtruendi iam illud dſtru xiſſet tanq̄ radicē omnis mali.ſecuris enim ad radicē arboꝛis a ſapiente ponitur nō ad ramos:hac radice extirpata oē maluꝫ ceſſat. Idē. deus excedit itellectū noſtrū. Potentioꝛ.n.eſt agendo q̄ꝫ nos intelligē do. Sed intellectus noſter attingē poteſt tam regionē tenebraꝝ q̄ regionē lucis ergo deus nō eſt excluſus a regiōe tenebraruꝫ nec incluſus in regione lucis vt dicūt ma nichei qḋ manifeſte oñditur. pꝛi.coꝛ.vj. Neſcitis qꝛ mēbꝛa noſtra tēplū ſunt ſpiri tus ſancti q in nobis ē. Et eiuſdē.iij.Ne ſcitis ꝙ templū dei eſtis vos ⁊ ſpūs dei habitat in vobis:⁊ ſbdit. Qui ergo violaue rit tēplū h̄ diſperdet deus illuꝫ.greci vo ſic habēt. Qui coꝛrupit tēplū hoc coꝛrū pet eū deus. Deus ergo nō eſt excluſus a re gione tenebraꝝ.nec mēbꝛa mala illa ſunt in q̄bus deus habitat ⁊ quoꝛū violatione iudicat.nec oīs coꝛruptio mala ē ex quo deus coꝛrūpentes bonos coꝛrūpit. Itē cū magis cōueniat aliq̄d cum quolibet q̄ cū iſto aliq̄d qḋ pōt p ſe ex nihilo aliq̄d fa cē ꝑt q̄libꝫ aliq̄d ex aliq̄ facē ergo q̄cūq; ꝑt creare ē oīpotēs. Veriſimile ē ꝙ potētia q̄ ſe extendit ad ea q̄ nō ſunt extendat ſe ad omnia que ſunt ergo cū pꝛīcipiū ma lum non ſit omnipotens nō poteſt crea re. Itē ſi duo ſunt pꝛincipia vel vtrunq; erit imperfectū aut alterū erit ſuperfluū. Item dicit Dama. Contraria ſunt inui cē bonū ⁊ pernitioſuꝫ ⁊ ſui inuicē coꝛru ptiua ⁊ in ſe inuiceꝫ non ſubſiſtētia.⁊ ſb dit. Neceſſe eſt duoꝛum alterū eſſe vel tā gere.⁊ coꝛrumpere ſe inuiceꝫ vel eē quid mediuꝫ in quo nec bonū nec maluꝫ erit velut quedam maceries ſeꝑans ab inuicē vtraq;:⁊ ſic nō duo ſed tria erūt ꝑncipia. Idem neceſſe eſt hoꝛum vel pacificare id quod malū eſt:vel pꝛeliari id qḋ per fecte bonum eſt non poteſt vel quod ma lum eſt quidem pꝛeliari et coꝛrumpi vel ſemꝑ contriſtari vel malum pati. Item beatus ē cui omnia optata ſuccedūt:ſed ſi ſummum bonuꝫ habet aliq̄d ſibi ꝯtra riū nō oīa optata ſibi ſuccedūt.ergo nō eſt beatū. Item deus bonus aut pōt cohi bere mala que fuerunt a pꝛincipio mala. ⁊ vult ⁊ ſic cohibet. Aut pōt ⁊ nō vult ⁊ ſic nō eſt ſumme bonus.aut vult ⁊ nō po

teſt ⁊ tunc eſt impotens. Item cū bonum ſit quod deſideratur ab hominibus vt di cit Dio.ergo maluꝫ ē quod odit ab homi nibus ſicut ergo de⁹ diligit quicq̄d dilige re poteſt vt ait Augu.⁊ ipſe diligit omnes quos creauit niſi ipſi fiāt mali ⁊ inter eos eſt mutuus amoꝛ.ſic mutuum odiuꝫ erit inter eos qui ſunt a malo pꝛincipio:⁊ ipſi odient malum pꝛincipium:⁊ ipſuꝫ eos er go mirū eſt ſi iam non deſtruxit eos non pōt ergo ſtare regnū tale nullo amoꝛe cō pactum. Item cum ipſuꝫ ſumme maluꝫ ſit ergo vult malum ſibi ⁊ ſuis ⁊ nō mo dicū malum cum non ſit modicuꝫ malus quomodo permittit ergo ſuos viuē. Itē aut ꝑnceps iſte vel gens eius aliq̄d amat vel nihil. Si nihil ergo nec ſeipſuꝫ qḋ eſt ꝑ diſſimile. Si enim eſſet amatoꝛ alicui⁹ eēt ⁊ amatoꝛ gloꝛie ſue. Preterea. Si nō pōt: ergo nec odire:amare.n.⁊ odire cōtraria ſūt ⁊ nata fieri circa idem. Pꝛe. pꝛincipium bonū ⁊ que ab eo ſunt dicunt odire mala ⁊ amare bona ergo pꝛincipium malum odit bona ⁊ amat mala. Si vo amat ali q̄d ergo vult et ꝙ opinatur eſſe bonum ſed aliq̄d velle qḋ ipſe opinat eſſe bonuꝫ quoddā bonum eſt:ergo pꝛincipiū mali habet aliquod bonum ergo nō ē ſumme vel pure malum. Item ridiculum ē dice re aliquid non eē bonuꝫ quia nō eſt vbiq; ergo ridiculum eſt dicere quod nō ſit bo num quia non eſt ſemper vel quia ē coꝛ ruptibile. Preterea ſi nō facit aliqḋ ma lū hoc qḋ hꝫ ꝑncipiū ergo neq; h̄ qḋ ipſꝫ habet finem vel qḋ eſt coꝛruptibile. Iteꝫ cū nō ſit malū niſi reſpectu bōi ⁊ ſummū malū ⁊ ea q̄ ſunt ab eo ſint pure mala ni hil ē malū reſpectu alicui⁹ eoꝝ:ergo ſi ipſa ſunt mala ipſa erūt mala qꝛ vel nociua ſū me bono vel bonis q̄ ſunt ab eo. Sed pꝫ qꝛ non ſunt nociua ſumme bono ei enim nihil pōt nocere qꝛ vt dicit Aug.non eſt deus inuiolabilis ſi aliquid pōt ei nocē. Item non poſſunt nocere bonis que ſūt a pꝛincipio bono cum illa ſint pure bona nullius mali ſuſceptibilia.⁊ cuꝫ ꝑnceps eoꝛum tanq̄ ſumme potēs eos ſuare poſ ſit ⁊ tanq̄ ſumme bonū velit.ergo nō ſūt mala qꝛ bonis nociua ergo ſimplicit lo quēdo nō ſūt mala. Preterea natura bo na nō pōt cogi a mala vt conſentiat ma lo cum bonuꝫ potentius ſit q̄ malum. Si

autem voluntarie pōt cōsentire malo ergo bonū natura voluntate poteſt fieri maluʒ ergo nō eſt neceſſe ponere aliquā naturaʒ eſſentialiter malā a qua ſint aliquę nature male. Sʒ oīs natura a principio bono eſt ⁊ ab īſtitutiōe bona ſʒ volūtate poſtea facta ē mala ſicut fides catholica dicit. ¶ Itē ſummū malū cū fecit viſibilia iſta: aut fecit ea ex bonitate aut malitia. Si ex bonitate ergo aliqua bonitas erat in eo: ergo nō erat pure malū. Si ex malitia feciſſet nō eſſet tāta pulchritudo nec tāta vtilitas nec tāta ordinatio in eis. Itē princeps tenebrarū aut eſt bonꝰ ſibi aut malus: ſi bonus ergo nō eſt ſumme malus cū alicui ſit bonus. ſi malus ē ſibi: ergo eſt malus malo ergo ipſe ē ꝯtrarius malo. Sʒ eſſe contrariū malo eſt bonū: ergo aliqd hʒ boni ⁊ nō eſt ſumme malus. ¶ Itē ſummū malū aut eſt malū malitia culpe aut malitia pene. Si pene ſed ſummū malū pene vr̄ eſſe gehēna ergo vel ipſuʒ nō eſt maximū malū vel ē ipſa gehēna. Si forte dicat̄ ꝙ ſumme malū eſt miſeria ſuoꝝ ſicut ſummū bonū ē beatitudo ſuoꝝ. Ecōtra. delectatio eſt ꝯiunctio ꝯuenientis cū ꝯuenienti ergo ſicut ea q̄ ſunt a ſummo bono ⁊ ſunt eiꝰ capacia vt ſunt creature rōnales delectationeʒ hūt cū ꝯiungant̄ ei eo ꝙ ſint ꝯuenientia illi ſic̄ ea q̄ ſunt a ſummo malo ſi ſunt eius capacia ⁊ ꝯiūgant̄ ei cū ſint ꝯuenientia cū eo habebūt delectationē. Iteꝝ cū ipſa ſint pure mala ⁊ amēt omne maluʒ: amor ꝓ amāti ſuaue faciat qd amat̄ etiā gehēna ſuauis eēt hijs q in ea erūt ſi amarēt eā ⁊ placeret eis. Ergo ſummū malū delectabile erit mal̄. ¶ Si ꝓ oīpm eſt maluʒ malitia culpe: culpa nō pōt eſſe niſi vbi eſt lex vbi enī nō ē lex nec preuaricatio. Ro. iiij. Ergo ſummū malū legi alicui ſubiectū ē: cuius trāgreſſiōe malū ē factū ergo nō eſt ꝑmū ꝑncipiū. ¶ Preterea opatio qua ipſum opat̄ malū aut naturalis eſt aut volūtaria. Si naturalis ergo nō eſt culpabilis Aug. peccatū ſine volūtate eſſe nō poſſe. Oīs mēs apud ſe ꝯſcriptū legit. Si ꝓ volūtaria ē: ⁊ hʒ potētiā liberā faciēdi malū ſic malū ē vl̄ dclinādi a malo ſic bōi ē: ⁊ quom potētia dclinādi a malo ſit bōa aliqd boni ē in eo ergo nō ſūme malū. Iteꝝ cū aliqd hoꝝ corruptibiliū deſtruit nō itēdit agēs deſtructionē ſʒ generationē. Et eſt certamē qd eſt inter creaturas certamē quaſi liberalitatis verbi gratia cum agit ignis in ligna ⁊ facit inde carbones intēdit ignis dare ſpēʒ ſuā materie in quā agit ⁊ ſemꝑ in corruptiōe remanet aliqd vtile etiā poſt deſtructionē quā facit ignis q vehementiſſime videt̄ deſtruere remanet cinis q hʒ vim mūdificatiuā ergo corruptibilia iſta nō ſunt pure mala. ¶ Preterea lʒ corruptibilia iſta nō poſſint ſeruare ſpēm ſuā in ſeipſis tū in recōpēſatiōnē huiꝰ habēt potētiā dādi ſpēʒ ſuā alteri materie ⁊ multiplicādi eā ꝙ nō habēt incorruptibilia. Sol nō efficit aliū ſolē nec angelus angelū. Sʒ ignis cā eſt ignis. Bōa ꝗ ſūt etiā corruptibilia. Multi ſūt: q ſi minꝰ amarēt vaccā vnā lʒ mori poſſet q̄ valde fetoſa eēt de q̄ mille alias habituri eſſent q̄ vnā ſterilē q̄ mori non poſſet.

¶ De alijs erroribus Manicheorum.

Poſt deſtructionē erroris manicheoꝝ quātū ad radicē ipſius lʒ rami nō ſoleāt ꝑficere radice deſtructa. ſm illud Oſee. ix. Radix eoꝝ exiccata eſt fructū nequaq̄ faciēt: tñ aliqua breuit̄ dicemꝰ ꝯtra aliques errores qui velut rami a radice venenata de qua iam tactum eſt proceſſerunt.

¶ De primo errore in diſtinctiōe ciborū. c. 9

Unus error ē i diſtinctiōe ciborū dicūt. n. aliques cibos non eſſe cōmedēdos vt carnē ⁊ caſeum: Alius eſt ꝙ lex vetus data eſt a principe tenebrarū. ⁊ ꝙ mala fuit. Tertius ē ꝙ patres veteris teſtamēti mali fuerūt ⁊ dānati ſūt. Quartus ꝙ nō creāt̄ aīe de nouo q̄ corpibꝰ īfundant̄. Alius error eſt ꝙ xp̄s verā naturā humanā non aſſumpſerit. Ultimus de quo ad pn̄s dicere intēdimꝰ ꝙ Iohā. baptiſta malus fuit. Sūt multi alij errores eoꝝ ſʒ adeo irrationabiles ꝙ indigni ſunt vt ad eoꝝ deſtructioneʒ rōnatio fiat. ¶ Primo errori occaſionē dare potuit ꝙ dn̄s terre maledixit. Geñ. iij. Ideo carnes aīaliū q̄ d terre fructu paſcunt̄ dicūt nō eſſe cōmedēdas: piſces bene comedūt q in aqua nutriunt̄ cū non legāt deū aquis maledixiſſe. Sʒ hec ratio nulla ē. Si. n. carnes aīaliū cōmedēde non ſūt: q̄ de fructu terre viuūt. multo fortius illi fructꝰ terre cōmedēdi non eēnt Propter qd enī vnūqdq; eſt tale illud ma-

gis eſt tale. Fructus autē terre omnis ſecta comedit. Ro.xiij. Qui infirmus ē ſolus mādūcet. Glo. īfirmus ē qui cibos diſcernit. hic olus mādūcet ī cuius eſu ōis ſecta cōſentit. Preterea maledictio terre quā dñs fecit fuit ꝙ fertilitatē eius abſtulit: ⁊ ibidē poſt illā maledictionē ſubdit. In laboribus cōmedes ex ea cūctis diebus vite tue. vñ noluit dñs ꝙ ꝑ illā maledictionē dimitteret homo cōmedere vl' q̄ ex terra naſcerent̄ vel q̄ ex ea nutrirent̄. ¶ Itē dedit occaſionē huic errori ꝙ caro ꝑ peccatū de carne naſcit̄ vt h̄ dicūt. Sed factū eſt dicere carnē aīalīū brutorū naſci per p̄ctū: cū vbi nō ē lex nō fit ꝑuaricatio. Ro.iiij. Itē illd. Ro.xiiij. Bonū eſt nō mādūcare carnē nec bibere vinū. ſed ſi ꝑ illud vbū carnē cōmedere dimittit. eadē rōne deberēt dimittere bibere vinū. Itē ꝙ viri. Sācti legunt̄ a carnibus abſtinuiſſe. Sed ipſi nō ideo abſtinuerāt q2 iudicarent ꝙ non poſſent ſine peccato cōmedi: ſ3 q2 q̄nq3 occaſiōes ſunt cōcupiſcētie vt excedat. Sicut ⁊ vinum q̄nq3. tamē nō ſeqtur ex hoc ꝙ vino non ſit vtendū. j. Thimo.v. noli adhuc aquā bibere ſed modico vino vtere ꝑ ſtomachū tuū. ⁊ frequētes tuas īfirmitates. Et eccle.xxxj. Si bibis vinū moderate eris ſobrius. Et paulopoſt. exultatio corpis et aīe vinū moderate potatū. ſicut aliqbus infirmis ſcd̄m corpus abſtinēdū ē a carnibus ⁊ vino. nō tñ ſequit̄ ꝓpter h̄ ꝙ caro ⁊ vinū infirma ſint vniuerſal'r corpori ſic eadē infirma ſunt q̄nq3 etiā ſpūi ⁊ aliqbus ſunt occaſio peccādi. Sunt multe cauſe q̄re a delicijs abſtinēdū eſt q̄ in tractatu de vitio gule aſſignate ſunt ⁊ alique tāgent̄ in tractatu de vtute ſobrietatis ſicut diuitie male nō ſunt ⁊ ſi a viris ſcis contēnunt̄ ſic caro mala nō ē ⁊ ſi a viris ſcis q̄nq3 nō cōmendat̄. Glo. ſup illd Roma.xiiij. Olus mādūcet. Craſſitudo carnium ⁊ delitioſe epule ꝓuocāt corpus ad libidinē. Q̄nq3 aliqs abſtinet a talibus q2 videt ſibi expedire vel ne ꝓximū ſcādaliʒet. i. cor.x. Omnia mihi licēt ſed non oia expediunt. Omnia licent ſ3 non omnia edificāt. Sed q abſtinet nō d3 dānabiles iudicare eos q talibꝰ vtunt̄. Ro.xiiij. Qui nō mādūcat manducantem non iudicet. ¶ Itē occaſionē dedit huic errori ꝙ non legunt xp̄m carnes cōmediſſe. Sed licet hoc nō legeret̄ cu3 nō ſequeret̄ ꝑ hoc ꝙ nō cōmediſſet. Multa.n. facta ſunt que ſcripta nō ſunt. Jo. vlti. Sūt ⁊ alia multa que fecit ieſus que ſi ſcribant̄ ꝑ ſingula nec ipſu3 arbitror mundu3 capere eos q ſcribēdi ſunt libros: ⁊ ꝙ cōmederit agnū paſcalem pōt hr̄i. ex euāgelio. Mat.xxvi. Ubi eſt ingt refectio mea vbi paſca cum diſcipulis meis mādūcē. Paſca vocatur agnus paſcalis. ⁊ Luc.xxij. vbi ē diuerſoriū vbi paſca cū diſcipulis meis mandūcē. Et paulopoſt deſiderio deſideraui hoc paſca mādūcare vobiſcu3. ¶ Quod autē licitū ſit cōmedere carnes: ⁊ alios cibos ſine diſtinctiōe ꝓbari pōt hijs teſtimōijs noui teſtamēti. Luc.x. legit̄. In eadē domo manete edētes. ⁊ bibētes q̄ apd̄ illos ſunt. Et Mat.xv. Non qd̄ intrat in os coinqnat hoiem. Et ad Ro.xiiij. Scio ⁊ cōfido in dño. Jeſu ꝙ nihil cōmune ꝑ ip̄m niſi ei qui exiſtimat cōe eſſe illi cōmune eſt in eodē. Oia quidē munda ſunt. Et. j. cor.x. Oē qd̄ in macello venit. i. venditur mādūcate: nihil interrogātes ꝑ ꝯſciam. dñi eſt terra ⁊ plenitudo eius: ⁊ iteꝝ. Si qs infideliū vocat vos ad cenā ⁊ vultis ire oē qd̄ apponit̄ vobis manducate nihil interrogātes ꝑ cōſcia3. Et. i. Ad Thimo.iiij. Oīs creatura dei bona ē ⁊ nihil reiciēdū qd̄ cum gratiarū actione pcipit̄: ⁊ ad titū primo oia munda. Itē ꝓbatu3 eſt ſupius omnia creata fuiſſe a deo nihil vo īmundū a deo creatū eſt. Caro ḡ aīalium imūda nō eſt: ḡ nō eſt abſtinendū a carne ꝓpter imūdiciā. Preterea ſi nō eſt vtendū carnibꝰ aīaliū in cibū ḡ nec lanis nec pellibꝰ eoꝝ eſt vtendū in veſtimētis.

¶ De errore ponente legem veterem datam a principe tenebrarum. xj.

Egtur de ſecūdo errore qui pōit legē veterē datam eſſe a pncipe tenebraru3 eſſe malā. Cui errori occaſionē dedit legis grauitas: viſu3 eſt eni' aliqbus deū nō fuiſſe benignū q tam graue onus populo īpoſuit. Ad qd̄ dicendū ꝙ corda iudeoꝝ erecta erāt ꝑ preſumptionē: vñ dicebāt nō d3 eſt q ipleat ſi deus eſt q iubeat. Exo.xxi. Rñdit vniūſus populꝰ ſimul. Cūcta q̄ locutꝰ eſt dñs faciemus. Eiuſdē.xxiij. Habet̄ idē vñ humiliādi fuerunt graui onere legis: vt videntes

inſufficiētiā ſuā humiliati ad auxiliū gra-
tie recurrerēt. De⁹ eni hoīb⁹ dat grāz. j. Pe.
v. Dedit etiā occaſionē huic errori. Iuſti
cia q̄ fiebat in veteri lege quā aliq mētiūt
crudelitatē. Unde dicūt nō fuiſſe deū beni
gnū q legē tā crudelē dedit. Ad qđ dicen-
dū q̄ pncipiū ē ſapiētie timor dñi. Prou.
i. Perfectio vo ſapiētie ē amor dei ſz il-
lud. Eccle. j. Dilectio dei honorabilis ſa-
piētia. pma lex debuit ſapiētiā icohare ti-
morē dī p iuſticiā icuciēdo. Scđa lex di-
buit ſapiētiā pficere ad amorē multis am
monitionib⁹: ⁊ pmiſſiōib⁹ ⁊ bñficiorz exhi
bitionib⁹ incitādo. vnde iuſticia in veteri
lege debuit habūdare. Juſticia vo nō eſt
crudelitas: ſz bonitas vt in tractatu iuſti
tie oñdet. Jn illa vo iuſticia latebat miſe
ricordia. Qui eni corrigebant pena tpali
euadebāt eternā. Incorrigibiles vo admit
tebāt potētiā dñi offendēdi ⁊ penā ſuā in
futurū augēdi: vnde miſericorditer cū eis
agebat. Si eni diutius viuerēt diuti⁹ pec-
carēt ⁊ in futuro grauius punirent. Jn ſ
etiā trāſgreſſores legis moyſi ita grauiter
puniebant: nobis miſericorditer oñdeba
tur q̄ grauiter punirent trāſgreſſores le-
gis date p filiū dei. Heb. x. Irritā qs fa-
ciēs legē moyſi ſine vlla miſeratiōe duo-
bus vel trib⁹ teſtib⁹ morit. Quāto magis
putatis deteriora mereri ſupplicia q filiuz
dei cculcāt. Itē dedit occaſionē huic erro
ri apl'us. Ro. v. Lex ſubintrauit vt habūda
ret delictū. Et illđ eiuſdē. vij. Nūc ſoluti ſu
m⁹ a lege mortis. Et notat ab apl'o lex vet⁹
lex mortis: vñ viſuz eſt aliqb⁹ q̄ lex illa ma
la fuerit. Et dicēdū ad hm q̄ lex mortis fu
it ſuis trāſgreſſorib⁹: ſz lex vite fuit ſuis ob
ſeruatorib⁹. Lex vite fuit intētiōe dātis: ſz
lex mortis fuit vitio trāſgreſſorib⁹: vnde
ſubdit ibi apl's. Quid g dicem⁹: lex pctm̄
eſt: abſit. Et paulo poſt ſubdit. Inuentum
eſt mihi mādatum qđ erat ad vitā. Intel-
lige ex intētiōe dātis: h' eſſe ad mortē. Apli
alijs erāt odor mortis in mortē alijs odor
vite in vitā. ij. Cor. ij. Nō tñ erāt mali oc-
caſio fuit phibitio legis multitudinis pec
catorz ſicut eni dicit glo. ſup illud ad Ro.
vij. Occaſiōe accepta peccatuz p mādatū
opatū ē in me. oēm ccupiſcentiā. Talis eſt
nr̄a carnalitas vt ardētius deſideret phi-
bita qb⁹ nō memoratis iaceret q̄ſi ſopita.
¶ Itē glo. Frenat⁹ eſt ccupiſcētie fluuius
oppoſitis obicibus legis: ſed nō ſiccat⁹:
Immo quia de ſe non de gratia homo
preſumpſit: aucta eſt concupiſcentia op-
poſita lege: ⁊ que prius eum ducebat obſ
ce nullo obruit eum obice rupto. ¶ Tri-
plici ratione peccata habundauerunt le
ge data in hijs in qbus non erat grā. Pri
mo q̄ ſicut dicit Ambro. Dia. vidēs legez
in auxiliū hoib⁹ datā magis exarſit iracū-
dia aduerſus hoiem ⁊ magis iſtituit vt le-
gē verteret in pniciē cū pri⁹ q̄ſi ſecure poſ
ſidēs minus tēptaret. Gre. Illos pulſare
negligit quos iure q̄eto ſe poſſidere ſentit
Scđo q̄ hō naturaliter appetit libertatē:
⁊ fugit ſeruitutē. Et iuxta vbū Señ. Na-
tura ctumax ē aius hūanus ⁊ in ctrariuz
atq̄ arduū nitēs. Natura ſemp aduerſatū
ſibi aduerſanti nitimur inetitū ſemp cu
pim⁹ q̄ negata. puer. ix. Aque furtiue dul-
ciores ſūt Jere. Qđ cuiq̄ nō lz magis de-
ſiderat: ⁊ qđ raritate dulce eſt aſſiduitate
in amaritudinē vertit: ⁊ ſup illud Ro. vij.
Peccatū occaſiōe accepta p mādatū ſedu
xit me dicit glo. Ex phibitiōe: vbi caritas
deficit deſideriū mali creſcit q̄ aucto dul-
cius ſit quod phibet. Tertio q̄ phibitū
erat occaſio frequētis recordatiōis rei p-
hibite. Recordatio vo irritatia ē ccupiſcē-
tie. Illud aūt vbū ſubintrauit vt abūda-
ret delictū. Intelligēdū eſt cſecutiue. Hoc
eni cſecutū eſt ex lege data quātū ad illos
q grām nō habebāt: ⁊ de virib⁹ ſuis cfide
bāt q̄ amplius peccauerūt: ⁊ hoc ipm eis
expediebat. Unde glo. Augu. Nō crudeli-
ter hoc fecit de⁹: ſz cſilio medicine. Aliqñ
eni hō videt ſibi ſanus ⁊ egrotat: ⁊ q̄ nō
ſentit morbū medicū ñ querit: auget mor
bus creſcit moleſtia ⁊ queritur medicus ⁊
totum ſanatur corpus. Magnuz ergo cō
ſilium dei fuit vt per legem abundaret
delictum vt in auſteritate ſua itelligentes
infirmitatem infirmi ad medicum cōfu
gerent vt auxilium gratie quererent. Si-
cut deus creans dyabolum malignitatis
eius future non ignorans preuidebat que
bona de malo eius eſſet facturus: vt dicit
Aug. Sic dans legem veterem ad meri-
tum cuſtodiētiū eā nō ignorās trāſgreſſio-
num que abundature erant preuidit que
bona de malo tranſgredientium eſſet fa-
cturus. Itē lex ſubintrauit vt habūdaret
delictū quātum ad cognitionem. Si eniz

ex nõ fuiſſet peccatũ lateret: Vñ Ro.vij. Peccatũ nõ cognoui niſi p legẽ ⁊ ſicut radius ſolis nõ eſt malus: lꝫ oñdat pulcritudinẽ nociuã quã aliquis appetit ⁊ ſic ſciẽtia medicine nõ eſt mala q̃ oñdit venenũ eſſe mortiferũ: q̃uis eo aliqs abutatur ad mortẽ ſuã vl' alteri⁹: ſic lex nõ ẽ mala: lꝫ ſit occaſio mali. ¶ Jtẽ occaſionẽ dedit huic errori veteris legis ceſſatio. Viſũ ꝫ eſt enim aliqbus ꝙ ſi bona fuiſſet nõ ceſſaſſet. Preterea mõ peccaret q ſuaret eã. ĝ tũc peccabãt q eã ſeruarũt. ¶ Ad qð dicẽdũ eſt ꝙ vetus lex ceſſare debuit quãtuꝫ ad illa q̃ erant auguratiua futuroꝝ ſicut vmbra lumine veritatis adueniẽte. Et ſicut pmiſſionis ſolutiõe facta: nec ceſſauit lex tanq̃ mala ſed ceſſit meliori: q̃tũ ad p̃dicta moralia: tñ que erãt de lege naturali manſerũt. ¶ Jtẽ occaſionẽ dare potuit p̃dicto errori ꝙ deus dator illius legis apparuit in flãma rubi. Exo.iij. Et rapuit heliã in curru igneo.iiij. Re.iij. Vñ viſuꝫ ẽ aliqbus ꝙ nõ fuit benign⁹ de⁹ q ſic apparuit ⁊ vniuerſuꝫ ſuũ ſic rapuit. Ad qð dicẽdũ ſpẽm ignis ydoneã eſſe vt deus in illa appareret vt in illa affiguret. Vñ ſpũs ſanctus ſup diſcipulos i ſpẽ ignis apparuit Actu.ij. Et di de ipſo ad Hebre.xij. de⁹ noſter ignis cõſumẽs ẽ peccata.n.conſumit ⁊ purgat. Et luce.xij. ignẽ veni mittere in terrã ⁊c̃. ⁊ Jo.j. Jpe baptiçabit vos in ſpũ ſcõ: ⁊ igne. Nõ eſt ĝ mirandũ ſi in flãma rubi apparuit. Nec multis auctoritatibus noui teſtamẽti oñdimus legeꝫ veterẽ eſſe bonã: ⁊ datã a deo. Legitur Mat.v. Nolite putare ꝙ veni ſoluere legẽ aut pphetas nõ veni ſoluere legẽ: ſed adiplere. Si data fuiſſet a p̃ncipe tenebrarũ nõ ipleuiſſet eã. Et ibidẽ. Amẽ dico vobis donec trãſeat celũ: ⁊ terra iota vnum aut vnus apex nõ p̃teribit a lege donec oĩa fiant. Et eiuſdẽ.vij. Oĩa q̃cunq; vult] vt faciant hoĩes vobis: ⁊ vos facite illis Hec ẽ.n.lex: ⁊ pphete ĝ lex ⁊ pphete bona ſũt ſicut illud mãdatũ bonũ ẽ. Et eiuſdẽ.xxij. dicit̃ de mãdato dilectionis dei Jn his duob⁹ mãdatis tota lex pẽdet: et pphete. ergo lex et pphete bona ſunt ad dei dilectionem ⁊ primi. Et Luc.x. Jn lege qd ſcriptũ eſt. At ille rñdens dixit diliges dñm deũ tuũ ⁊c̃. ⁊ primũ tuũ ſicut teipſum. Dixitq; illi: recte rñdiſti hoc fac: ⁊ viues. Ergo p̃cepta legis obſuata vitaꝫ cõferebãt. Jtẽ Mat.xix. Si vis ad vitã igredi ſerua mãdata. dixit illi: ihs aũt dixit. Nõ homicidiũ facies: nõ adulterabis nõ facies furtũ: nõ falſuꝫ teſtimoniũ dices: honora patrẽ ⁊ matrẽ tuã: q̃ conſtat mãdata veteris legis vitã cõfereb̃at eternã. Jtẽ Mat.vij. bñ irritũ feciſtis mãdatũ dei vt traditionẽ nr̃am ſuetis. Moyſes eni dixit: honora patrẽ tuũ ⁊ mrẽm. Jbi mandatũ moyſi dei mandatũ di. Jtem Luc.ij. vt ſiſterẽt eũ dño ſicut ſcriptũ eſt in lege dñi. Lex dñi vocat̃ lex vetus. Et eiuſdẽ.xvij. Hñt Moyſen ⁊ pphas audiãt illos. Jtẽ Luc.vlti. O ſtulti ⁊ tardi corde ad credendũ in oĩbus q̃ locuti ſunt pphe. Et paulo poſt. incipiẽs a Moyſe: ⁊ ab oĩbus pphis interp̃tabat̃ illis in oĩb⁹ ſcripturis q̃ de ipſo erãt. Et iterũ. Neceſſe ẽ impleri oĩa que ſcripta ſũt in lege moyſi: ⁊ pphis ⁊ pſalmis de me. Et Joan.v. Scrutamini ſcripturas vos q putat] in illis vitã eternã hẽre. ⁊ ille ſunt q̃ teſtimoniũ perhibẽt de me. Et eiuſdẽ.viij. Eſt pr̃ meus q glorificat me quẽ vos dicitis: qa deus nr̃ eſt. Et Ro.j. Qð aũt pmiſerat p pphetas ſuos i ſcripturis ſcis d filio ſuo Et eiuſdẽ.vj. Lex qdẽ ſcã ⁊ mãdatũ ſcm: iuſtũ: ⁊ bonũ. Et i eodẽ: ſcimus qꝛ lex ſpiritualis ẽ. Ad gal'.iij. Lex pedagogus nr̃ fuit in xp̃o.j.theſ.v. Prophias nolite ſpnere. Et.j.thi.i. Scimus qꝛ bona ẽ lex ſi qs ea legitime vtat̃: ⁊ ad Heb. Multiphariã multiſq; modis olim loqũs deus prĩbus in pphis nouiſſime diebus iſtis locutus eſt nobis in filio. ⁊ Actu.j. Opꝫ impleri ſcripturã quã p̃dixit ſpũs ſan. p os Dauid. Eiuſdẽ.ij. dicit̃ de Dauid. Cũ eẽt ppha ⁊c̃. Preuidens locus ẽ de reſurrectione xp̃i. Et eiuſdẽ.iij. Deus Abraam deus Jſaac. deus Jacob: deus patrũ nr̃oꝝ glorificauit filiũ ſuũ ieſum. Ergo ieſus fuit filius dei veteris legis. ĝ lex vetus non fuit a p̃ncipe tenebraruꝫ. Jtẽ Ac.iij. Vos filij ppharũ ⁊ teſtamẽti qð diſpoſuit de⁹ ad pr̃es nr̃os. Ergo teſtm̃ veteris legis erat a deo. Jtẽ eiuſdẽ.x. Verbũ miſit deus filijs iſrael ãnunciãs paceꝫ p Jeſum xp̃m Hic ẽ oĩum deus. Et paulo poſt. huic oẽs pphe teſtimoniũ phibẽt. Et.j. Pe.j. Habetis firmiorẽ ppheticũ ſmonẽ cui bñfaciatis attendẽtes quaſi lucerne ardenti in

caliginoſo loco ergo cū ꝗ ꝓpheticis ſmō.
lucerna ſit nō eſt ꝗ pncipe tenebrarū. Jtē
in eodē nō volūtate humana allata ē ali-
quādo ꝓphia ſꝫ ſpū ſancto inſpirati locu-
ti ſunt ſancti dei homines.

ii De errore q dānat pres veťis teſti .xj.

Equitˀ de errore illo q pōit ꝙ pa-
tres veteris teſti mali fuerūt ⁊ ſūt
dānati. Cui errori occaſionē de-
dit ꝙ legūtur illi peccaſſe. Sed nō iō dā
nat ⁊ credūtur: eadē rōne credenduꝫ erit
ꝙ Petrᵒ ⁊ Paulᵒ dānati ſūt q quīcꝫ pec
cauerint. ℭ Jtē dedit occaſionē huic er-
rori ꝙ legunť in ifernū deſcēdiſſe. Gen.
xxvij. Deſcendā ad filiū meū lugens in in
fernū ait Jac. Et Jſa. xxxviij. dixit ezech.
Jn dimidio dierū meorū vadā ad portas
inferi. Ad qꝺ dicendū ē ꝙ ꝑꝑ peccatū pri
morū parentū ianua regni clauſa fuit to-
ti gñi humano. Qꝺ figuratū ē in hoc ꝙ
flāmeᵒ gladiᵘs pōſitᵒ eſt ante ꝑadiſum.
Geñ. iij. quaſi ꝓhibēs ingreſſuꝫ deſcēde
bant. ergo antiq patres in horā ifernī vbi
manebāt felici ſpe cōſolati: ſed nō deſcen
debāt in infernū ꝓfundū: vbi nulla ē re-
dēptio. nec hēbāt penā infernalē ſed ſolū
carebāt viſiōe dei. Ad quē locū xp̄s deſcē
dit ⁊ inde ſuos liberauit. Scḋm illꝺ Ac-
tuū. ij. Quē deus ſuſcitauit ſolutis dolori
bus iferni iuxta qꝺ impoſſibile erat tene
ri illū ab eo. ⁊ in eodē. Qm̄ nō dereliṅ-
ques aīam meā in iferno nec dabis ſcīm
tu. vi. cor. ℭ Pōt aūt ꝓbari teſtimonijs
noui teſti antiquos pres beatos fuiſſe: ⁊
ſaluatos. legit. Mat. viij. Multi ab oriē-
te ⁊ occidēte venīet ⁊ recūbēt cū ab. yſa.
⁊ iacob. in regn. ce. Ergo Abraā yſaac ⁊
iacob ingreſſi erāt vel ingreſſuri ī regno
celoꝝ. Jtē dn̄o trāſfigurato apparuerunt
moyſes: ⁊ helyas loquētes cū eo. Math.
xvij. Si dānati fuiſſent cōſtat ꝙ in trāſfi-
guratione dn̄i nō appruiſſent. Ad qꝺ tres
tm̄ apl'os ſibi familiariſſimos admiſit.
Jtē eiuſdē. xxiij. Ecce ego mitto ad vos
ꝓphas. Et eiuſdē. xxij. dī de xp̄o. quomō
Dauid in ſpū vocat eū dn̄ꝫ dicēs. Dixit
dn̄s ⁊c̄. Et Luc. xvj. Lazarus mortuᵒ ab
āgelis ꝺportatᵒ ē ī ſinu abrahe: tn̄ Abrahā
nō erat dānatᵒ. Et pau' opoſt: vidit a longe
Abrahā ⁊ Lazarū in ſinu eius: ſic ꝯdem
nātur pres veteris teſti. Ad Hebre. xj. Et
de Moyſe dī ſpāliter Hebre. iij. Moyſes
qdē fidelis erat in tota domo eius Moy
ſen fuiſſe nūtiuꝫ dei ⁊ legē datā eſſe deo
inſpirante oſtenderūt miracula facta ꝑ
moyſen. ℭ Et notandū ꝙ lex valde ſapiē
ter tradita fuit. Primo oñdūtur oīa crea
ta a deo eē. Secūdo oñditur iuſtitia dei
in pena pro pctō primoꝝ parētū in arca
⁊ in diluuio: ⁊ in ſubmerſiōe ſodomoꝝ:
⁊ flagellatione egyptioꝝ. Tertio interſe-
ritur obediētia patrē: ⁊ beneficia ꝺ eis ex
hibita. Per primū apparet creatura ni-
hil numinis hēre: ⁊ ſic nullus locᵒ ydo-
latrie relinqtur. Per ſecūdū terreť ꝑplus
a legis trāſgreſſione. Per tertiū allicitur
ad eius impletionē. ℭ Cōſequēter ꝟo
datur lex interiore. Sine timore. n. ma-
gnō nō poterat ꝑpl's ſeparī ab erroribᵒ
ſueterat. ℭ Inter hec ꝟo iō ī lege p̄ce-
pta ſūt qdā māifeſte ptinēt ad honorē dī
⁊ vtilitatē ꝓximi. Quedā ꝟo ſig̃ ſunt fu
turoꝝ. Quedā ꝟo videtē eē ſine rōne. Pre
cepta ſt ꝑꝑ ydolatriā cui abolende mag̃
ps leg' itēdit. Multa. n. p̄cepit deᵒ ſibi
offerre ne ydol' offerrerēt. de abrahā dī
Jo. viij. Abrahā pr̄ nr̄. exultauit vt vi. di.
me. ⁊ vi. ⁊ ga. Et iac. v. ꝯmēdāt ꝓphe.
exēpluꝫ ingt accipite laboris: ⁊ patientie
ꝓphaꝝ qui locuti ſunt in nomine dn̄i. Et
iacob. xxx. cōmēdatur multū Abraham.
Creditur abrahā deo: ⁊ reputatū eſt ei ad
iuſtitiā: ⁊ amicus dei appellatus eſt. Et ī
eodē. Abrahā pr̄ veſter nōne ex opibus iu
ſtificatus eſt? Cōmendatur. etiā Gal'. iij.
⁊. j. Pet. iij. cōmendatur. Sarra ſic in-
quit. Scē mulieres ſꝑantes in deo nō or
natu veſtiū ornabant ſe ſubiecte ꝓprijs
viris ſicut Sarra obediebat Abrahe: ⁊
Loth cōmendatur. ij. Pe. ij. Et iuſtum
Loth oppreſſuꝫ ob nephādorū iniuriaꝫ
eripuit: habitantē apud eos qui de die in
diem aiam iuſtā iniqs operibus crucia-
bāt. pꝫ g̃ ꝙ bōi fuerūt āntiq pres: ⁊ ſaluati.

De errore q pōit aīas nō ꝺ nouo creari. xij. c·12·

Equitur de quarto errore q pōit
aīas de nouo nō ꝺ creari que cor-
poribus infundūtur. Cui error
dei viſitaturi. iiij. oppoſitos errores. Pri
mus ponit ī corꝑibus nō eē aīas niſi an
gelos apoſtatas: ſeu demones q in eis in
cludūtur vt agāt ibi penitētiā: ⁊ ſucceſſi-
ue pōſſūt eē in diuerſis corꝑibus vt ſi peni
tentiā nō agūt in vno corꝑe agant illā in

rio. Scđo ponit duas aīas eē in corpo-
ribus de q̄ errore loqtur Aug. i lib. d dua
bus aīab⁹. Tertio ponit aīas creatas ſi-
mul fuiſſe. Quart⁹ ponit aīas ſicut corpa
ſeminari. lȝ aūt hij q̄ttuor errores diuſi
ſint. tū in hͦ cōueniūt q̄ ꝟitati fidei catho
lice ꝯtradicūt q̄ aſſerit aīas creari: ⁊ creā
do in corpibus īfundi: ⁊ īfundēdo creari
Quā ꝟitatē ꝯfirmat illud ps. Qui finxit
ſigillatī corda eoꝝ: glo. ꝑma. Creauit aīas
ſingulas p ſe ex Nihilo. Aug. i ecclīaſticis
dogmatib⁹. Credendū ē: ⁊ firmiter tenē-
dū q̄ aīe nō ſunt ab initio create vt Ori
genes fingit nec cū corpib⁹ ſeminātvt lu-
ciferani: ⁊ Cirill⁹: ⁊ qdā latinoꝝ affirmāt
⁊ dicim⁹ aīaȝ īfundi ⁊ creari ſil' in corpe
cū pacto ⁊ formato vt viuat in vtero hō.
¶ Quibus auctoritatibus confirmāt er-
rorem primum. 13. xiiij.

Aliq ſunt ꝑmi erroris aliqua ꝟ-
ba ſacre ſcripture adducūt ad cō
firmationē ipſi⁹ impertinētia ad ꝓ
poſitū ſi vere itelligant legit. Mat. x. Itē
ad oues q̄ perierūt dom⁹ iſrael. Oues il-
las itelligūt angelos apoſtatas ad q̄s ſo-
los ſaluādos miſſus ē fili⁹ dei vt aiūt: ſe-
cūdū illud Mat. xv. Nō ſum miſſus niſi
ad oues q̄ ꝑierūt dom⁹ iſrael. Sȝ ſi inſpi
ciant q̄ precedūt apparet ridiculā eē hanc
expoſitionē ie. xp̄s. n. miſſur⁹ apoſtolos
ān paſſionē ſuā ꝓhibuit eis nō irēt ad gē
tes vel ſamaritanos ne iudei haberēt oc-
caſionē repellēdi eū. Iō dixit eis i viā gē
tiū ne abieritis: ⁊ i ciuitatē ſamaritanoꝝ
ne itraueritis. ſed poſtea ite ad oues ⁊c̄.
Vñ pȝ oues iſtas d qb⁹ loquūt eē iudeos
Si enī itelligerent ſcđꝫ expōnē eoꝝ oues
q̄ perierūt: ideſt demones. vel ſpūs q de
celo ceciderūt eſſent i gētib⁹: ⁊ ſamarita
nis ſicut ⁊ i iudeis: Vñ nō fuiſſent ꝓhi-
bēdi apoſtoli ad ꝑdicationē eoꝝ. ¶ Itē
legit Luc. xvi. De villico iniqtatis q amo
tus ē a villicatiōe ſua qđ ipſi exponūt de
dyabolo quē dicūt fuiſſe ꝓpoſitū alijs an
gelis. ⁊ prudēter gratiarū illoꝝ acqſiuiſ-
ſe de ſeruitio deo debito ire laxādo eis: ſȝ ꝓ
pter peccatū ſuū fuiſſe amotū: ⁊ Micha
elē pro eo fuiſſe ſbſtitutū: ⁊ eū cū cōplici-
bus ſuis d celo fuiſſe eiectū ⁊ corpa fabri
caſſe: q̄ ſm eos ihabitāt ſpūs q de celo ce
ciderūt. Sȝ qđ ſeqtur i fine illi⁹ parabo-
le nō ꝯcordat expoſitōi eoꝝ. l. q̄ dn̄s lau
dauit villicū iniqtatis abſit. n. q̄ de⁹ dya
bolū laudauerit. Itē legit Io. iij. Nemo
aſcēdit in celū niſi q deſcēdit d celo. Ex q̄
ipſi inferūt ſolos ſpūs q de celo ceciderūt
ſaluādos. c. ſ. Patet q̄ nulla eſt expoſitio
eoꝝ ꝓ id qđ ſeqtur ꝟbū ꝑdictū fili⁹ hoīs
q eſt i celo. Cōſtat. n. q̄ xp̄s vocat ſe filiū
hoīs. Mat. viij. Fili⁹ hoīs nō hȝ vt caput
ſuū reclinet. Et. xxiiij. Eiuſdē eſtote para
ti q2 qua hora nō putatis fili⁹ hoīs vētu
rus ē. Vñ impertinēs ē illud ꝟbū ad ange
los apoſtatas. ſed tp̄e quo xp̄s dicebat ꝟ
bū illud cū n̄dūȝ eſſet ianūa regni apta
per paſſionē ipſi⁹ nullus adhuc pur⁹ hō
aſcēderat in celū vel aſcēdere poterat niſi
ſi ſolus filius hoīs q de celo deſcēderat ī
carne aſſumpta viſibilis hoībus apparē
do q erat in celo ꝑri eq̄lis inquātū dȝ aſcē
dere poterat i celū in hūanitate ⁊ iā aſcē-
derat. i. a deo alius erat ſm diuinitatē vt
pȝ. Solus. n. xp̄s erat aſcēſurus in celuȝ:
ſcilicet caput cū mēbris. Rōnes qbus in
nitit error iſte nō ponim⁹. q2 vel nō ſunt
vl' nulli⁹ ꝓbabilitatꝭ ſūt. Error ꝟo iſte, tria
pōit quoꝝ falſitas d facili pōt oñdi. Pōit
n. dmōes eē ſaluādos pōit aīas nō eē. Et
pōit dmōes eē icarcerādos i corpib⁹ hūa
nis. Primū ꝟo multis auctoritatib⁹ pōt d
ſtrui. Legit. Mat. iij. Paleas ꝯburet igni
inextinguibili. Ergo pēa maloꝝ erit eterna.
Sȝ dmōes maxīe ſūt puniēdi. q̄ pēa eoꝝ
erit eterna: Ad idē pñt adduci teſtimōia
ſacre ſcripture q̄ ſequunt. Mat. xxv. Di
ſcedite a me maledicti in ignē eternū qđ
paratus ē dyabolo: ⁊ angelis eius. Et in
eodē. Ibūt hij in ſupplicium eternū. Iuſti
aūt in vitā eternā. Et ꝑe Theſalon. i. Di
de nō obedientibus euāgelio xp̄i Qui pe-
nas dabūt in iteritu eternas. Et i cronica
vide qbus ꝓcella tenebraꝝ cōſeruata eſt
in eternū. Et in eadē. angelos q nō ſerua
uerūt ſuū ꝑncipatū: ſed dereliqrunt ſuū
domiciliū in iudiciū magni dei, vinculis
eternis ſb caligine reſuauit. Ergo vīcula
demonū eterna ſunt ⁊ ipſi reſeruant i iu
dicio magni dei puniēdi vīcula eterna iſta
ſunt obſtinatio eoꝝ ⁊ ſuīe diuine inflexi-
bilitas. Itē ꝑe. Pe. ij. Si de⁹ angelis pec
cātibus nō pepcit: ſed rudētib⁹ iferni de-
tractos in tartaꝝ tradidit i iudiciū cru-
ciādos reſeruari. Secūdū glo. rudētes ſt
funes qbus naute vela ſuſpēdūt. hi ꝟo di

tunt rudētes imūdoꝝ ſpūū conamina. q
mox inflāte ſupbia impulſi ſe aduerſus
creatorē erexerūt ipſis elationis conati-
bus in abiſſi ꝓfundū ſunt rapti. ¶ Ad oſtē-
dendū ꝟo falſitatē illius erroris q ponit
aīas nō eſſe ſufficiūt ꝟba euāgelij: ⁊ alia-
rū ſcripturaꝝ noui teſtamēti: q̄ in tot lo-
cis ꝯtrariū exprimunt: quoꝝ aliqua pone-
mus. legit̄. Mat. vi. Nōne aīa noſtra plꝰ
eſt q̄ȝ eſca: ⁊ corpus pluſq̄ȝ veſtimētū. Et
eiuſdē decio. Nolite timere illos qui occi-
dūt corpus: aīam aūt nō pñt occidē. ⁊c̄.
Et eiuſdē. ij. Inuenietis requiē aīabus ve-
ſtris. Itē. xvi. Quid ꝓdeſt homini ſi vni-
uerſuȝ mundū lucret̄ aīe ꝟo ſue detrimen-
tū patiat̄. Itē. xxij. Diliges dñm deū tuū.
ex toto corde tuo: ⁊ ex tota aīa tua. Ec. xx-
vi. Triſtis ē aīa mea vſq̄ȝ ad mortē. Iteȝ
Jo. x. Ptātem habeo ponēdi aīaȝ meā: ⁊
poteſtatē habeo iterū ſumēdi eā. Et Ja.
v. Qui cōuerti fecerit peccatorē ab erro-
re vie ſue ſaluabit aīaȝ eius a morte. Et. i.
Pe. iij. Aīas nr̄as iuſtificātes in obedien-
tia caritat[. Einſdē. iiij. Fideli creatori cō-
mēdat aīas ſuas. Et apo. vi. Uidi ſubter
altare aīas inferiorū ꝓp ꝟbum dei. Error
ꝟo dictus valde odibilis ē deo ⁊ hoībus:
quātū ad hoc ꝙ ponit demones eē in hoī-
bus: lō q2 ꝯtumeliā ei facit cū vitupat ho-
minē nobiliſſimū eius creaturā quā crea-
uit ad ymaginē ⁊ ſilitudinē ſuā. Gene. i.
Et eiuſdē. ix. Et eccle. xvij. ⁊. i. Cor. xi. dū
vir ymago dñi: ⁊ gloria ē. hoīq̄ȝ magnaȝ
cōtumeliā facit: ei cū dicit eū demonium
hēre. hoc reputauit ſibi xp̄s contumelio-
ſuȝ. Jo. viij. cū diceret̄ ei a iudeis ſamari-
tanus es: ⁊ demoniū hēs. vñ ſubdit ego dē-
moniū nō habeo ſed honorifico prēȝ me-
um: ⁊ vos inhonoratis me. Immo quod
plus eſt q ſunt huius erroris hoīes repu-
tāt demones incarceratos cū ipſi dyaboli
potius reputādi ſunt imitādo eos in ob-
ſtinatiōe. Jo. vij. Ego. xij. vos elegi: ⁊ vnꝰ
ex vobis dyabolus eſt. Secundū errorē
iſtum vī ꝙ deus potius debuit dicē: ⁊ oēs
demones eſtis q̄ȝ vnus ex vobis dyabolꝰ
eſt. Qd̄ aūt falſuȝ ſit qd̄ ipſi ponūt pȝ ex
hoc ꝙ legit̄. Roma. xi. De Eſau ⁊ Jacob
cū nōduȝ nati eēnt aut aliqd egiſſent bo-
ni aut mali. Oſtidit ibi apoſtolus vt pȝ ex
his q̄ precedūt: ⁊ ſequunt̄ ꝙ Eſau ⁊ Ja-
cob añ natiuitatē ſuā nihil boni vel mal

egerit. Propter ꝙ vnꝰ eorū a deo eligere-
ret: ⁊ alter odiret. Nō erāt ḡ angeli apo-
ſtate in eis q incluſi eſſent ad penitētiam
agendā ibi de peccatis q̄ fecıſſent anteq̄ȝ
includerent̄. Itē ſi angelꝰ malus ē in ma-
lo hoīe. ergo bonꝰ angelus ī bono. Ergo
in xp̄o fuit angelus bonꝰ. ḡ nō eſt verū ꝙ
legit̄. Ad Hebre. ij. De filio dei ꝙ nuſq̄ȝ
angelos app̄hēdit ſed ſemē Abrahe ap-
p̄hēdit. Nō aſſumpſit ḡ angelicā naturam.
Si ꝟo dicat̄ ꝙ in xp̄o nō fuit niſi ſpūs di-
uinus hec nō pōt dici cū ſcriptū ſit. Jo.
xij. Nūc aīa mea turbata ē. ⁊ Mat. xxvi.
Triſtis eſt aīa mea vſq̄ȝ ad mortē. Tur-
batio. n. vel triſtitia nō cadit in deū. Itē
ꝟbū. illud Geñ. i. Faciamꝰ hoīeȝ ad yma-
ginē ⁊ ſilitudinē nr̄aȝ: ⁊ p̄ſit piſcibus ⁊c̄.
Nō vī ꝟbū volētis punire vel īcarcerare
eū q crimē cōmiſiſſet ſȝ potiꝰ volētis qd̄
nōdū erat ⁊ volētis eū honorare cū tā fru-
ctus eēt. Itē ſi ſpūs hoīs fuiſſet añ q̄ īfun-
deret̄ corpi: ⁊ creatorē ſuū offendiſſet h̄
feciſſet ſciēs ⁊ volēs. Peccatū. n. nō poſ-
ſet eē ſi nō volūtate. Oīs mēs apud ſe cō-
ſcriptū legit. vt ait Aug. Et ſi h̄ fuiſſȝ nul-
lus aliꝰ meliꝰ ſciret q̄ ipſe ſpūs. i. Cor. ij.
Quis ſcit hoīuȝ q̄ ſunt hoīs niſi ſpūs hoīs
q in ipſo ē. Et ili. de aīa ⁊ ſpū. Nihil tam
nouit mēs vel aīa quātū id ꝙ p̄ſto eſt nec
mēti vel aīe qcq̄ȝ magis p̄ſto ē q̄ ipſa ſibi
ḡ nihil tm̄ nouit q̄ ſe. Si ꝟo dicat̄ ꝙ ſpūs
obliuiſcit cū corpi īfundet̄ q̄ p̄us ſciebat
ridiculū ē ꝙ deus ſpūȝ infundat corpi ad
agēdā penitētiā ibi: cū ſciat ipſū obliuiſci
ꝙ cito erit ibi malū qd̄ fecit. Quō poteſt
agere pniaȝ de malo qd̄ ignorat. Initiuȝ
ſalutis cognitio ē peccati vt ait Señ. Er-
go q peccatū ignorat viā ſalutis ēt ichoa-
re nō pōt. Itē dixit Plato animas intro-
euntes in hanc vitam potari ꝓ eo ſpiri-
tu q eſt ſup introitum poculo obliuionis
ante q̄ interent corpora nullaȝ huius rei
oſtentionem faciēs vt ait Bernar. yreneꝰ
in libro cōtra hereſes. ⁊ querit a Platone
Unde hoc ſciret. Si. n. anima eius pota-
ta erat poculo obliuionis nō reminiſce-
bat̄: nec ſpēs: nec poculi. nec ꝙ aliqs ſci-
uiſſet. nec oblitꝰ fuiſſet: ⁊ ſi iſta reminiſce-
bat̄ eadē rōne ⁊ alia. Itē yreneus. Si h̄
qd̄ in breuiſſimo tempore viſum eſt vel
in fantaſmate conceptū eſt. ⁊ ab aīa ſola
per ſomnuȝ: poſtea q̄ cōmixta ſit corpori

Autoritates contra aīas cū

& inde vniuerſa mēbra diſp̄ſa cōmemora-ret: multomagꝭ ipſoꝝ reminiſceret in q-bus tempoꝛibus tātis: & vniuerſo preteri-te vite ſeculo īmoꝛata eſt. Itē dixerūt q̄dā ipſuꝫ coꝛpus eē obliuionis cām. Sed q̄-rit ierene⁹. Si h̄ eſt q̄uō aīa ꝙ per ſemet ipſaꝫ videt reminiſcitur: & renūciat proxi-mo. Itē nec⁹ea que olim agnita ſunt aut per oculos aut ꝑ auditū meminiſſꝫ aīa in coꝛpe exiſtēs ſi eēt coꝛpus obliuiōis cau-ſa. Anima.n.in obliuione exiſtens nihil aliud cognoſcere poſſet niſi ꝙ in p̄nti vi-deret. Itē q̄uō diuia diſceret & meminiſ-ſet ipſoꝝ exiſtēs in coꝛpe. Itē cū nō ſit coꝛ-pus foꝛti⁹ q̄ aīa nō amitteret aīa ſciētiam ſuam: ꝓpter coꝛp⁹ p̄terea nō eſt veriſimi-le. Cū coꝛpus organū ſit aīe q̄uō ſcientiaꝫ ſuā ei auferat. Nō ſolet.n.inſtrumētū ſciē-tiā ſuā auferre artifici. Iā.n.poti⁹ eēt im-pedimentū q̄ inſtrumentū. Preterea ra-ptus ē Paulus vſqꝫ ad tertiū celū.ij.coꝛ. xij. Et tñ rediēs ad ſe memoꝛ fuit viſiōis ſue qḋ nō fuiſſet ſi coꝛpa neceſſario obli-uionē iducerēt. Itē ſi coꝛpus obliuionem inducit. vel pōt iducere dꝫ obliuionē eoꝝ que cognoſcūtur iducere virib⁹ illis ſm quas aīa vnitur coꝛpi q̄ꝫ eoꝝ q̄ intellectu agnoſcūtur ſm que nō vnitur aīa coꝛpi. Preterea aut ſpiritus apoſtata ptātē ha-bet viuificandi coꝛpus aut nō. Et videtur ꝙ nō. Scđm ea q̄ ponit erroꝛ iſte ponit ꝙ dyabolus cū duo hoīꝫ coꝛpoꝛa fabri-caſſet nō potuit per.xxx.annos vitalē ſpi-ritū illis coꝛpoꝛibus infundere ſꝫ accedēſ ad mīam altiſſimi duos angelos ab ipſo q̄ſiuit. Preterea ſi ſpūs malus pōt coꝛp⁹ viuificare: aut ptās illa eſt voluntaria aut naturalis. Nō videtur eē voluntaria: vt.ſ. ad voluntatē ſuā coꝛpoꝛa viuificet h̄.n.ſo-li⁹ dei eſt. Io.v. ſicut pr̄ ſuſcitat moꝛtuos & viuificat: ſic & filius q̄s vult viuificat. Si vo naturalis nō videtur h̄ aliter facē q̄ foꝛma & perfectio ipſi⁹ coꝛpoꝛis. Et h̄ etiā dicit phs ꝙ aīa eſt actus p̄mus ſiue ꝑfectio p̄ma phiſici ſeu naturalis coꝛpo-ris organici potētia vitā h̄ntis. ſi vo ſpūs qui eſt in coꝛpe coꝛpis eſt ꝑfectio incon-ueniens eſt dicere ꝙ ſpūs ille temporali-ter ſit prioꝛ quā ipſū coꝛpus: ꝑfectio eni rei nō pōt eſſe prioꝛ tpe q̄ eius īchoatio nec foꝛma prioꝛ eſt tpe q̄ eius mā cū foꝛ-ma ſit actus mā ſit potētia: act⁹.n.pōt ꝑ-cedere potētiā ſuā imago que cere īpmi-tur nō pōt poꝛ eē tēpe q̄ poſſibilitas ipſi⁹ cere ad receptionē ipſius imaginis. Pre-terea vbi ſcriptura ſacra dicit dyabolum intraſſe in hoīem cōſtat ꝙ ipſe erat ꝑus homo viuēs ſentiēs: intelligēs: vt pꝫ i. ui-da Io.xiij. vbi legitur ꝙ poſt bucellā in-troiuit in eū ſathanas. & Mat.xij. Intrā-tes habitāt ibi & fiunt nouiſſima hoīs il-lius peioꝛa pꝛioꝛibus loq̄tur de demonibus Unde ꝯſtat ꝙ ante īgreſſuꝫ erat hō. Itē cū expellebātur demonia ab hoībus ꝯſtat ꝙ remanebāt hoīes viuētes ſentiētes in-telligētes. Luc.xj. Erat ieſus eijciens de-moniū & illud erat mutū: & cū eieciſſꝫ de-moniū locutus ē mutus. Ergo aliq̄d erat in eo p̄ter demoniū q̄ viuebat: ſciebat: diſ-cernebat. h̄ aūt aīaꝫ vocam⁹ ꝙ.ſ.ē i hoīe ꝑncipiū viuendi: ſentiendi: diſcernendi. Itē vbi euāgeliū loq̄tur de demonibus ꝙ erāt in hoībus nō dicit eos in hoībus pu-niri: ſꝫ poti⁹ eos hoīes punire nec eos ve-xari: ſꝫ potius vexare Mat.xv. Filia mea male a demonio vexatur. Et Lu.vj. Qui vexabātur a ſpiritib⁹ imūdis curabātur. Demones vo expulſionē ab hoībus cru-ciatū reputabant: & ſi in habitatiōe ho-minū. Uñ dicūt xp̄o expellēti eos Mat. viij. Fili dei cur veniſti ante tp̄s toꝛquere nos. Uñ h̄ habēt ꝙ angeli apoſtate inclu-ſi ſint in coꝛpoꝛibus h̄uānis vt agant ibi penitētiā. Itē erroꝛ iſte deſtruit reſurrecti-onē coꝛpoꝝ. Si.n.coꝛpa ſolūmō carceres ſūt ſpirituū ſaluādoꝝ nō eſt veriſimile ꝙ ſpūs illi coꝛpoꝛa ſua debeāt reſumere cuꝫ bti efficiētꝫ icarceratō.n.& gloꝛificatio ſi-vi ſiꝉ debere eē. Itē natura.ñ appetit qḋ ſibi ꝯtrariū ē. Ergo ſi coꝛpus i p̄ma in-ſtitutiōe pena ē ſpūs inhabitātis nō ha-bebit ſpūs ille naturalē appetitū ad coꝛ-pus: q̄ ſepatio nō faciet naturaliter do-loꝛē in moꝛte. Itē oē qḋ ꝯtra naturā per violētiā detinetur naturaꝉr appetit libe-rari. q̄ ſi.ſpūs illi violēter detinētur i coꝛ-poꝛib⁹ naturaꝉr appeterēt liberari q̄ ho-mines in q̄b⁹ ſunt naturaꝉr appetūt mo-ri q̄ appetit⁹ moꝛtꝭ naturalis ē homini qḋ ꝯſtat eſſe falſuꝫ. Itē natura nō agit cō-tra ſe. ergo ſi coꝛpus a p̄ma cōditione ſui pena eſt ſpūs inhabitātis ſpūs nō erit eius naturalis ꝑfectio. Itē cōſtat ꝙ de⁹ nō dedit ſpiritibus potentias que eſſent

ocioſe ſi ipſi debito mõ ſe haberent. Sed potentie viuificandi ⁊ ſentiẽdi ocioſe eſſent in eis ſi ipſi debito mõ ſe haberent. q2 nõ includerent corporibus. Extra corpus vero ocioſe ſunt: ergo ille potentie nõ ſunt date ſpiritib9 qui peccauerũt a creatione. Si vero poſt date ſunt cuȝ he virtutes ſpẽ differebãt ab intellectu qui eſt in ſpiritib9 que ſunt ſubſtãtie ſeparate quarum ſunt he virtutes ſpem differrent ab alijs ſpiritibus. Item aut boni angeli habent illas potẽtias aut ñ habẽt. Si hñt eas ocioſe habẽt cum ſm eas nõ vniantur corporibus ſine quibus exercere nõ poſſunt opationes taliũ potentiaruȝ. Si vero nõ habẽt eas: ergo ſpẽ differunt ab alijs ſpiritibus qui iniũtur corpibus cũ nõ habeãt potẽtias ſuas quas ipſi habẽt que ſunt ſpũs differentes a potentijs eoruȝ: ⁊ cum angeli boni ſint ſubſtãtie pfecte nõ nate fieri partes eſſentiales alicuius toti9 ſpiritus vero qui vniũtur corporib9 nati ſunt ptes eſſe eſſentiales ipſius hoĩs. Si vero dicatur omnes angelos cecidiſſe de celo ⁊ homines malos eſſe: ⁊ corporib9 incluſos vt quidã heretici dixerũt hoc nõ eſt veriſimile. Cum enim deus ſpirit9 ſit oportet aliquos miſtros ei9 eſſe ſpirituales. ergo. Dubitare ſi debes inuiſibilẽ deũ inuiſibilia obſequia habere: debẽt ꝗppe ea que miniſtrãt ad ſimilitudinẽ eius tẽdere cui miniſtrant. Scriptura eſt euangelij maniſeſte obuiat huic errori. qđ diſtinguit iter angelos dñi: ⁊ angelos dyaboli. De angelo dñi habes. Mat. i. Angelus dñi apparuit Ioſeph. Simile habes Mat. vo. Et eiuſdẽ. iiij. Habes ꝙ acceſſerunt angeli: ⁊ miniſtrabãt ei. ⁊. xviij. Angeli eoꝝ ſemper vident faciẽ patris mei qui in celis eſt qđ de malis angelis intelligi nõ põt. Et eiuſdẽ. xx. Sunt ſicut angeli dei in celo ⁊. xxviij. eiuſdeȝ Angelis dei de celo. ⁊ Lu. primo. Dicit Gabriel ego ſum qui aſto ante Deũ. Cõſtat ergo ꝙ ſunt aliqui angeli dei: ⁊ patet ꝙ ſũt diuerſi ab angelis dyaboli de quib9 Mat. xxv. Qui paratus eſt dyabolo ⁊ angelis eius. Nemo eni põt duobus dominis ſeruire. Mat. vj. Maxime deo ⁊ dyabolo quia deo cõtrarij ſunt. Preterea legitur Apoc. ii. Quod draco traxit tertiã partẽ ſtellarum. Stelle vocantur angeli quarũ tertiam partẽ traxit dyabolus quia aliq peccato eius cõſenſerunt ⁊ nõ oẽs. Item aut ſpiritus qui ſunt in corpibus humanis vnum faciũt cũ corpibus aũt nõ. Si nõ ergo nõ faciũt aliqđ. vnũ enim ⁊ aliquid ſunt ꝯuertibilia. ergo hõ nõ eſt aliq ſpẽs creature. Si vero vnum faciunt ergo aliquo genere vnionis. ergo vel vnuȝ cõtinuatione ſicut ptes carnis vnum faciũt. aut cõtinuatiõe ſicut os: ⁊ caro vnũ faciunt. aut vnũ per commixtionẽ ſicut ex diuerſis elemẽtis fit vnum elementũ aut vnuȝ per ipꝛeſſionem ſicut figura, ⁊ cera vnũ faciũt: aut vnũ ſm exigentiam naturalẽ ſicut materia ⁊ forma vnum faciunt cõpoſitũ. Exigit enim materia formam vt ſuã pfectionẽ. ⁊ forma materiã vt ſuum perfectibile: aut vnum quãtum in operationẽ ſicuti artifex ⁊ inſtrumentum vnã habẽt operationẽ: Primo modo nõ vnum. n. cõtinuatione nõ ſunt niſi ea que habẽt diuerſionem longitudinis vel latitudinis vel ſpiſſitudinis. Unde cũ ſpiritus ſimplex ſit ex eo: ⁊ corpore nõ fiet vnũ per continuationeȝ. Eodem modo neqȝ vnũ per contiguationẽ. Cõtiguatio. n. ſimiliter nõ eſt niſi eoruȝ qui habent diuerſionẽ. Iteȝ neqȝ per cõmixtioneȝ: q2 que innuũtur ſic deſinũt eſſe actu licet maneant virtute vt elementa in elementato. Spiritus vero ⁊ corpus in homine manent actu. Item nec per impreſſioneȝ: quia forma impreſſa nõ ſubſiſtat ſine eo cui imprimuntur: anima vero deſtructo corpore ſubſiſtit. Itẽ ſi ſecunduȝ exigentiã naturalem vt ſpiritus ſit vt forma: corpus vero vt materia forma: materia imediata que vocat' neceſſitas ſimul ſunt tempore: ⁊ neutrũ tpe precedit reliquũ. Unde ſecundũ hoc ſpiritus tpe non pceſſerũt corpora in quibus ſunt incluſi materia vero q̃ nõ eſt imediata pcedere põt formã. Cũ. n. non ſit perfecte aptata aptari nõ oportet eã antequã adueniat forma eius perfecti. Sed forma que eſt perfectiua. q̃ cito eſt. pfecta eſt. Et cũ ſit melior: ⁊ nobilior q̃ materia nõ decet eã eẽ ocioſam pp defectũ materie vt. ſ. prio exiſtens materiam vel inſtrumẽtũ expectet ocioſa. Si eni ſapientia humana nõ vult artificẽ ocioſum eſſe propter defectũ materie vel inſtrumẽti quãtomagis ſapiẽtia

plitina hoc nō permittit. Si ergo tñ obijciat animas exutas a corpe ociosas esse q̄tū ad viuificationē: ⁊ sensum pp instrumēti defectū: dicēdū est q̄ culpa eorū occasio fuit huius defect⁹ sed non fuit hoc ſm primā ordinationem creatoris immo si nunq̄ peccassent: nunq̄ defectum organi paterentur. Itē neq̄ vnū quātū ad operationem. Ex his eni q̄ sic vniuntur nō q̄ fit vnum aliquid secundū substantiam vt ex nauta: ⁊ naui nō fit aliquod tertiū. Et aia vero: ⁊ corpore fit vnū ſm substantiā. scilicet homo. Itē bonitas dei cūcta fecit ppter creature vtilitatē non propter suam cū bonorū nostrorū nō egeat. Sed eā que pure corporalis sunt nō vester fecisse pp eorū vtilitatē cū nullius boni pceptiua sint. Ergo fecit ea pp creature spiritualis vtilitatē. Sed nō videt̄ q̄ pp vtilitatem illi⁹ creature spūalis que pure est spūalis illa. n. nō videtur egere creatura corporali. ergo pp vtilitatē creature que est parti corporalis: ptī spūalis. Si ergo corporalia creata sunt ſm primā ordinatione creatoris ergo creatura parti spūalis parti corpalis est ſm primā ordinatiōnē creatoris hō ergo fact⁹ fuisset lʒ null⁹ angel⁹ corruisset. Itē sicut oia sunt a deo vt primo pricipio: ita oia sunt ad deū tā q̄ ad finē supremū. Que autē ppinquiora sunt deo similitudine imediate ad deū ordinant̄ vt creature spūales: Que autē magis distant ab eo similitudie mediate ad deū ordinant̄ vt corporales creature. Creature vero pure corporales nō videntur posse ordiari ad deū pp pure spūales cū qbus hab̄t disconuenientiā. Est igitur creatura parti corporalis: partī spiritualis. hō. s. per quē creature spirituales ad deū ordinantur. Et hoc tripliciter. Uno modo in homie est inuenire quasi naturā ois creature. Quia corporeū vegetabile. sensibile rationabile. Unde in ei⁹ beatificatione quasi natura ois creature beatificat̄. Secūdo q̄ homo posit⁹ est quasi medius iter creatorē ⁊ creaturas: corporales ſm dignitatē deo inferior creaturis illis supior: ⁊ vt deo ministret: ⁊ sibi ab aliis ministret. Tertio q̄ cū hō rōne corporis quo ad similitudinē quā habet cū oibus corporalib⁹ creaturis capax fit bonitatis earū manifeste apparet q̄ rōne aie qua deo similitudis est capax esse potest beatitudinis diuie. Uñ in libro de aīo ⁊ spū fecit deus hominē de limo terre: ⁊ inspirauit in faciē eius spiraculū vite dans ei sensum ⁊ intellectū vt per sensum lutum sibi sociatū viuificaret: ⁊ per intellectū regeret: ⁊ vt per intellectū: intus ingrederetur ⁊ cōtemplaretur dei sapientiā: ⁊ per sensum foris egrederet: ⁊ contēplaretur opa sapientie. Intellectu intus illustrauit. sensu foris decorauit vt in vtroq̄ refectione inueniret intus ad felicitatē et foris ad iucunditatē. ¶ Item in eodē: si tam disparem naturā carnis: ⁊ aie ad vnā federationem atq̄ amicitiā deus cōiungere potuit nequaq̄ erit ipossibile ei rōnabilem spūm qui vsq̄ ad cōsortiū terreni corporis hūiliatus est cū eodē corpore glorificato vt fit ei glie q̄ fuit ei farcine ad cōsortiū beatorū spirituū qui in sua puritate persisterunt exaltare. ¶ Itē in eodem. Plenū fuit miraculo q̄ tam diuersa: ⁊ tam diuisa abinuicē: adinuicem potuerūt cōiungi nec minus mirabilem q̄ limo nostro deus seipsum cōiunxit vt sibi inuicē vnirentur. deus ⁊ limus tanta sublimitas: ⁊ tāta vilitas: nihil enim deo sublim⁹: ⁊ nihil limo vilius. Mirabilis fuit ꝯiunctio prima: mirabilis ⁊ fa: nec minus mirabilis erit ⁊ tertia cū homo: ⁊ angelus: ⁊ deus vnus erit spiritus.

¶ De errore q̄ pōit duas aias i corpib⁹. xiii · 14

Sequitur de errore illo q̄ ponit duas aias esse in corporib⁹ hūanis. Quarū vnā dicit partē dei esse alterā de gēte tenebrarū quam deus nō ꝯdidit que mala est: ⁊ ppria carnis. Et oia bona hoi tribuūt illi bone anie. Oia vero mala illi male aie. bonā dicūt esse arborē bonā que non pōt facere fructū malū. Animā vero malā. malā arborē que nō pōt facere fructū bonū. Bonas vero missas ad reprimēdā malitiā gētis tenebrap. hunc errorē destruit. Aug. in libro de duab⁹ aiabus: ⁊ in libro. ix. fortūatum quēdā maicheoꝝ presbiterū. Et hec sunt verba Augu. In libro de duab⁹ aiabus. Quero ergo ab eis vtrū peccasse videret̄ d̄ cui⁹ manu dormiētis scripsisset ali⁹ aliqd flagitiosum q̄ qs dubitet eos esse negaturos. Quero etiā si aliqs valētior alteri⁹ vigilātis ⁊ sciētis sed oino no

letis manu aliqd mali feciſſet vtruz vigi/
lans ꝛ ſciēs ſed nolēs nullo peccati noīe
teneret. Reſpōdebūt nihil iſtū oīno pec/
caſſe. Quod ſi dormiens ille iaz ſciret ꝙ
alius de manu eius facturus eſſet ꝛ de in
duſtria plus: ne expgiſceretur ſomno ſe
daret nō ei quicꝙ ſomnus ad innocētiaz
ſuffragaret. Reſpondebūt ꝙ non. Quid
ſi alius vigilans: ꝛ ſciens nolēs ſupatus
eſt vt aliqua pretenta defenſione decipe/
ret quid ei vt peccato careat, pſuit impo/
tentia quis reſiſtere non valeret. Quib⁹
conceſſis colligis nuſꝙ niſi in voluntate
eſſe peccati. Et ſubdit peccatuz ſine vo/
luntate eſſe nō poſſe. omnis mens apud
ſe cōſcriptum legit voluntas vero vt ipſe
dicit ibidem eſt aī motus cogente nullo
ad aliqd lꝫ nō amittendum adipiſcenduz.
Pctm̄ non eſt volūtas retinēdi vel cōſe/
quēdi quod iuſtitia vetat. Et ſubdit has
duas diffinitiōes volūtatis: ꝛ peccati re/
cipiens manicheoꝝ hereſim ꝯdēnat: naz
illud malū genus aiaruz. Si anteꝙ bono
miſcerent nō habebāt aliqꝫ volūtatē ſine
peccato erat atqꝫ inocēs. Quod ſi volun
tas ierat ergo nolebat aliquid adipiſci vl
nō amittere. Illud aūt aut bonū erat aut
bonū putabant. ſi nihil tale in ſuo gene/
re erat ergo illd bonū quod extra erat ap
petebat ergo bonaz voluntatē habebat.
Preterea opinionez boni habebat: ergo
nō erat ſumme malū. Et paulopoſt. Nūc
illud genus videamus ꝙ ita ipſi laudant
vt ipſum dei ſubſtātiā dicāt eſſe. Et cū ma
nifeſtuz ſit nō peccare aīas in eo ꝙ non
ſunt tales quales eſſe nō poſſunt. Unde
iā ꝯſtat aīas alias non peccare relinquit
vt nō tribuātur peccata niſi bono generi
aiaꝝ: ꝛ ſubſtātie dei Preterea negauerūt
dari veniā peccatorū cū fuerit quiſꝙ ad
deū ꝯuerſus. Negāt etiā malū genus aia
rū bonū poſſe fieri ꝛ regnū dei poſſidere
Reſtat etiā vt nō ſolū ipſas quas de ſub/
ſtantia dei phibent ſed ipſas ſolas pecca
re fateant. Sed dicūt ꝙ mali cōmixtione
cogūtur vt reſiſtere nō poſſunt nō peccāt
Si pūt ꝛ ppria volūtate ꝯſentiūt Cur h
malū in ſūmo bono cogūt p eoꝝ doctri/
nā inēire? Summū boni vocāt aiaz quā
dicūt eſſe de diuia ſubſtātia. Cōtra fortu
natū ſic deſtruit hūc errorē. Aug. In pri
mis iquit ſummū errorē puto deū ex ali
qua parte eſſe violabilē: aut corruptibilē
credere. vl h veſtrā hereſiz affirmare ſcio
ſed nō his verbis. Ber. Dicitis .n. deuz oī
potētē cū videret quāta labes: ꝛ vaſtitas
iminerent regnis ſuis niſi aliqd aduerſe
gēti opponeret: ꝛ ei reſiſteret miſiſſe hāc
ꝟtutē de cuius cōmixtiōe cū malo: ꝛ gē/
te tenebraꝝ mūdus ſit fabricatus. Hinc
eſſe ꝙ aie bone laborāt errant corrūpun
tur vt neceſſariuz hērent liberatorē q eas
ab errore purgaret ꝛ a cōmixtiōe ſolueret
ꝛ a ſeruitute liberaret. Sz nephas puto
credere deū oīpotentē aliqꝫ aduerſaz gē/
tez timuiſſe aut neceſſitate eſſe paſſuz vt
nos in erūnas pcipitaret. Idem in eodē
Si .n. poteſt aliquid nocere deo nō eſt in
uiolabilis. Si nō poteſt aliquid ei noce/
re. qd ei erat factura gens tenebraꝝ ꝯtra
quā dicitis bellū geſtuz a deo ante mūdi
cōſtitutionem. Reſponde ad illū breuiſſi
me. Si poterat ei nocere nō eſt inuiolabi
lis: ſi nō poterat crudeliter huc nos miſit
vt nos iſta paciamur. Itē in eodē. Que/
ro a te quomō hēmus peccata ſi natura
ꝯtraria nos cogit facere qđ facim⁹. Qui
n. cogitur aliqd neceſſe facere nō peccat.
Itē quero idulgētiā pctoꝝ cui det nobis
aut genti tn̄braꝝ ſi gēti tn̄braꝝ regnabit
ꝛ ipſa cū deo. Si aūt nobis manifeſtū eſt
ꝙ volūtate peccauim⁹ nihil mali fecit q
nihil ſua volūtate fecit Idē in eodē pru/
dentū eſt extimare: ꝛ fidelium que ſit fi
des purior ꝛ maieſtate dei dignior. Que
ergo erūt illa: vbi aſſerit ꝙ virtus dei vel
pars aliqua dei vel ſermo dei poſſz ꝯmu
tari. violari: corrūpi ligari. An ea vbi dr: ꝛ
oīpotentē deuz ꝛ omnē ipſius naturaz: ꝛ
ſubſtātiam nulla parte poſſe vnꝙ corrūpi
Itē q iuolūtarie peccat nō peccat. Sigs.
n. ceteris membris ligaretur ab aliquo ꝛ
manu ei⁹ falſuz ſcriberet ſine eius ppria
volūtate: quero ſi habēt hoiem poſſet iu/
dex falſitatis crimie ꝯdēnari. Quid ergo
aīa que dei pars eſt cum liberū arbitriū
nō habeat mali fecit vt a deo puniat aut
penitētiam agat: aut veniā mereat. Itez
ſi neqꝫ malum: neqꝫ peccatum niſi a na/
tura contraria eſſe poteſt penaz ipſa ſola
pōt mereri: non anima in qua nō eſt pec
catū: nec anima que nō peccauit iuſſa eſt
penitere. Nōne ſtultū ꝛ plenū dementie:
eſt vt gens tenebraꝝ peccauerit ꝛ ne pe.

niteat de peccatis. Qui poſſum dicere ſe cūdū fidem noſtrā quid feci quid cōmi ſi: quid cum tuis regnis vaſtitas iminet ret neceſſitate oppreſſus ſiue cui reſiſtere nō potui. Item iniqua fuit voluntas mit tēdi aīam ad tantas miſerias cuz deo no ceri nō poſſit. An de⁹ ſumme miſericors vt modum iponeret nature ꝯtrarie ideo nos imoderatos efficere noluit. Ad ỽba iſta neſciuit fortunatus quid dictur⁹ eſſet Unde dixit Augu. ei. Ego noui nō te habere quid dicas ⁊ me cū vos audirem in hac queſtione nunꝗ̄ inueniſſe ꝙ dicerez ⁊ inde fuiſſe admonitum diuinitus vt illum errorē relinquerē. ¶ Error iſte quātum ad hoc quod ponit aīas bonas eſſe de ſubſtātia dei facile pōt deſtrui. Cū eni ſubſtantia diuina ſimpliciſſima ſit vt prius oſtenſum eſt non habet partes. Unde ſi dat alicui ſubſtātiā ſuā dat totū. Ergo eſt deus perfectus. Itez ex ſimpliciſſimo ſecundū ſubſtantiā non poſſunt eſſe anime cū differant ſecundū ſubſtantiam. de b ſtructio erroris qui ponit bonas eſſe de ſubſtantia dei Hunc errorē deſtruit glo. Augu. ſuper illud Gene. ⁊ inſpirauit in faciem eius ſpiraculū vite. Nō ſunt inqͣt audiendi qui putant animā partem eſſe dei. Si enim hoc eſſet nec a ſe: nec ab vllo decipi poſſent nec ad maluz faciendū vel patiendū compelli: nec in melius: nec in deterius mutari. Item in libro. lxxxiij. queſtionū aliud eſt veritas: aliud anima veritas enim falſitatē habet. ergo non eſt veritas nec de veritate lz ſit a ỽitate. Itē in libro de anima ⁊ ſpiritu. Aīa non eſt pars dei probat hic mutabilitas quā incurrit. Deus enim immutabilis eſt. nec ſe pe mutata eſt pro culpa: quādoꝗ̄ damnata pro pena: ſit miſera: cum in deo ſit oipotentia: ⁊ omniū ſcientia ⁊ ſumma bonitas. in eo non habet locū violentia propter potētiā: neqꝫ ignorātia ꝑpter omniū ſciāz: neqꝫ malitia ꝑpter bonitatē ſūmaz ergo ſi anima eſt de diuina ſubſtātia. nec violentia: nec ignorātia: nec malitia in ea locū habebit. Preterea ſi eſſet de diuina ſubſtantia nō eſſet creatura. Nam creatura eſt de nihilo: eſſe vero de nihilo: ⁊ eſſe de deo oppoſita ſunt maxima diſparatione. Item ſi anime ſunt de diuina ſubſtantia quomodo differūt a filio dei qui ſimiliter eſt de diuina ſubſtantia. Itez cū omne totum maius ſit ſua parte. Si anime partes ſunt diue ſubſtantie cū anime mittuntur ad corpa diminuiť diuina ſubſtantia: ergo ⁊ diuina potētia. Potentia enim ſequitur ſubſtantiā aut eſt ipſa ſubſtantia. ergo deus nō remanet oipotens Item ſi diuina ſubſtantia habet partes. Aut oipotentia: ita eſt totius vt etiā partium: aut ita totius ꝙ nō partiū. Si primo modo. ergo aīe que ſūt ptes ipſi⁹ habent oipotētiam. Si ſecundo modo ergo nō remanet oipotentia in deo tot partibus ei detractis: quot ſunt anime. Nō. n. remanet toto vbi tot partes detrahuntur Item ſi diuina ſubſtantia hꝫ partes aut omnes partes ſunt nature eiuſdē aut nō. Si ſunt eiuſdem nature: ⁊ oipotentia eſt vnius partis erit etiā rōnum aliarum. Si vero diuerſarum naturarum qui illas diuerſas naturas cōiunxit ille potius deus erit. Itē ſi anime ſunt partes diuine ſubſtātie nō habebāt initiū. ergo nō ſunt ſancte. Dicit Lu. xi. Quod intus eſt noſtruꝫ plenum eſt rapina: ⁊ iniquitate: ⁊ ſubditur. Stulti mēte nōne qui fecit quod de foris eſt: etiā id qđ deintus eſt fecit. Ideo quod deintus eſt plenū iniquitate nō poteſt intelligi niſi de anima.

¶ De errore ponentiuꝫ omnes animas ſimul fuiſſe creatas. xvj. 15

Equitur de errore illo qui dicit oēs animas ſimul fuiſſe creatas Cōtra quē errorē ſic poteſt obijci. Cōſtat ꝙ habebāt anime potētiam cognoſcēdi ⁊ volendi anteꝗ̄ corpib⁹ infunderentur. Si oēs a principio create ſunt. ergo cū nō haberēt eas ocioſe merebanť vel demerebantur. Si merebanť debuerunt in bonitate cōfirmari ſicut ⁊ angeli. Si demerebantur obſtinati ſunt facti Sicut ⁊ angeli qui peccauerūt: ⁊ peccatum eoꝝ fuit irremiſſibile ſicut ⁊ angeloꝝ maloꝝ. Itē ſi habuerūt potentiā cognoſcēdi ⁊ nolēdi cū cognoſcerēt carnē corruptā cui vniebanť aut volūtarie vniebāntur: ⁊ tūc erat in eis peccatū actuale: aut inuolūtarie ⁊ tūc iniuſte cū eis agebatur cum corpi maculanti eas vnite vniebanť Ad hunc errorē deſtruendū pro magna pte aptari poſſunt auctoritates: ⁊ rōnes qui poſite ſunt ad deſtruendum erroreꝫ

illuz qui ponit angelos apoſtatas eſſe in corporibus humanis.

¶ De errore ponentium animas ſeminari vt corpora. ·16· xvij.

Sequitur de errore illo qui ponit aias ſeminari vt corpa.i.cū ſemine tráſduci deciſione facta ab aia ſicut a corpe. Cōtra quē primo eſt.ꝙ legitur. Gen̄.2. Hoc nūc os ex oſſibus meis ⁊ caro de carne mea ait Adā per ſpūm.ſ.ſi eſſet aia de aia. ſicut os de oſſe: ⁊ caro de carne debuit hoc ſpū.ſ.dicere. Unde glo. Augu. ſup p̄dictū verbū. ſi aliud ingt fiebat in femina q̄ in viro vt a carne aiata: aia eiꝰ duceret̄ nō ſicut viri aliūde corpus aliūde aia ꝙ aliter fiebat ſcriptura tacere nō debuit ne ita factū putaremꝰ ſicut iaz didiceramꝰ: qꝛ ergo nō dixit ex aia viri factā aiam mulieris inuit nihil aliud putandū q̄ ꝙ de viro fuerat dictū.ſ. iſpirauit in faciē eiꝰ ſpiraculū vite. Gen̄.2. Scḋm glo. Aug. Inſpirare eſt flare vel ſufflare flare nō hic dr̄ flatū facere.i. aia facē. Itē legit Eccle.12. Anteq̄ reuertat̄ puluis i terrā ſuā. Uñ erat: ⁊ ſpūs redeat ad illū q dēdit illū Iſa.lvij. Flatū eiꝰ faciā.⁊. Ariſto. in libro de animabꝰ dicit ꝙ ſolꝰ itellectꝰ diuinitus ab extrinſeco puenit Preterea cum aia rōnalis imortalis ſit nō eſt corruptibilis per corpis corruptionez. ergo nō eſt gn̄abilis per eius gn̄ationē. Sicut.n. ſe hz gn̄atio ad gn̄ationez. Sic corruptio ad corruptionē. Itē cū aia ſimplex ſit nō pōt aia ab alia eſſe per deciſionē ſicut corpus per deciſionē eſt a corpe. Item ſi aia ſeminat̄ cū corpe cū irrita fluūt ſine cōceptibus ſemina q̄uo perit aia imortalis vt ait Aug. ad optatū. Itē corruptibilibus ſubſtantijs que nō poſſunt ꝯſeruare ſpēz ſuā in ſe ſpāliter datū eſt m̄ltiplicare ſpēz ſuā vt ſic cōſeruet̄ in alio. ergo cū aia rōnalis nō ſit corruptibilis nō eſt hoc datū ei. ergo nō eſt aia rōnalis ab aia. Itē propinquiſſimū eſt eterno ꝑpetuū. ergo cum aia rōnalis ꝑpetua ſit imediate ipſa eſt a deo q eternus eſt. Nō videmus aliquam ſubſtātiā ꝑpetuā cui pura creatura conſerat eē ergo nec aie rōnali cōferet. Itē potentia creandi ſolius dei eſt vt p̄rius oſtēſum eſt. anima vero rōnalis per creatorez eſt: ergo a ſolo deo eſt. Quod aia rōnalis per creationē ſit: oſtēdi pōt. aut aia rōnalis ex nichilo eſt: aut ex aliqua mā p̄exiſtete. S. ex nihilo. ergo per creationē creare eſt facere ex Nicheo. Si vero eſt ex materia p̄exiſtente materia illa neceſſe erat ſub aliqua forma. Cū aūt materia corpalis non ſit ſine aliqua forma: nec ſpūalis erit ſine aliqua forma: ergo vel erat corporea vel nō erat corporea. Si corporea erat nō poterat ergo ex ea fieri aia que eſt incorporea ſubſtātia: ſimplex enim nō fit ex cōpoſito: nec cōpoſitū ex ſimplici. Si vero erat incorporea. aut viuebat aut nō viuebat. Si vero viuebat erat ergo ſubſtantia incorporea nō viuens qḋ falſum ē nulla enim iuenitur ſubſtātia incorporea nō viuēs. Si vo viuebat. ergo erat: vel deus: vel angelus: vel aial: vel aia: vel plāta qḋ eſt iconueniens. Itē materia illa: aut rōnalis erat anteq̄ā ex ea anima fieret aut nō. ſed facta perfecta eſt rōnalis cuz ex ea aia fieret. facta eſt ergo hn̄o vitā irrationabilē materia anime erat: quod ergo a pecoris ſpū diſtat vt ait Augu. Si vero erat rōnalis. ergo iam vel angelus vel aia erat. Preterea ſi eſſet ſpūalis materia ſicē corpalis oporteret ꝙ ipſa eēt cōtinua exiſtens vbicūq3 cū aliqua ſpūali ſubſtantia vel tot eſſent materie quot ſunt ſpūales ſubſtātie cū ipſe ſint ſeparate ab inuicem Preterea cū illa virtus aie que dicit̄ itellectus operetur per abſtractionē a materia ipſa virtꝰ immaterialis eſt ⁊ ipſa aia imaterialis eſt. Operatio enim ſeqtur naturaz virtutis: ⁊ virtus naturā ſubſtantie. Non eſt igitur aia ex materia p̄exiſtente: ſed eſt ex nihilo: ergo ⁊ per creationez: ⁊ ita a ſolo deo: Itē potētia rei effecte ſubiecta eſt ſue cāe efficienti. potentia vero aie rōnalis: ſcilicet liberū arbitriuz nulli pure creature ſubiecta eſt cuz a nulla poſſit cogi: ergo nulla creatura pura cauſa efficiens eſt eius. Solus ergo deꝰ creator eſt animarum vt fides catholica aſſerit.

¶ De errore dicentium xp̄m nō fuiſſe verū hominez. ⁊ eſt qntus error ⁊c. xviij. ·17·c·

Sequitur de qnto errore qui ex errore manicheoruz proceſſit qui ponit Chriſtū nō habuiſſe veraz humanaz naturaz. Cui errori occaſionez dedit illud Philip. ſecūdo. Et habitu inuentus eſt vt homo. Et hoc enim inferūt xp̄m fuiſſe vt hominem: ⁊ nō vere homē

ſiem:ſed ſimili ratiōe poſſunt dicere eū
fuiſſe quaſi vnigenitum patris: ⁊ nō ve-
re vnigenitū cum ſcriptum ſit. Joannis
primo. Uidimus gloriam eius gloriam
quaſi vnigeniti a patre. Jō. poſtea dicen
dum ꝙ h̄ dictio vt vel quaſi non ſemper
eſt nota in proprietatis vel ſimilitudinis
immo aliquādo expreſſiua eſt veritatis
vt in verbis predictis Dederunt etiaȝ oc
caſionem dicto errori quedaȝ opera mi-
raculoſa que xp̄s legitur feciſſe. vt quod
de vtero materno clauſo exiuit: ⁊ quod ſu
per mare ſiccis pedibꝰ ambulauit. Mat.
xiiij. Sed opera que xp̄s miraculoſe fe-
cit diuine nature oſtēdunt veritatem: ⁊ nō
humane nature probant falſitatem. ⁊ ſi-
cut opera ſupra naturam: atteſtantur
eius deitati: ſic defectus. ⁊ eius infirmi-
tates que in ſacra ſcriptura leguntur atte
ſtantur vere eius humanitati. Sicut eſu-
ries de qua legitur. Mat. quarto. Cum
ieiunaſſet. xl. diebus ⁊. xl. noctibꝰ poſtea
eſuriit: ⁊ eiuſdeȝ. xxi. Mane reuertens in
ciuitatē eſuriit. ⁊. xxvi. Cepit cōtriſtari: ⁊
meſtus eſſe: ⁊ poſtea triſtis eſt aīa mea
vſqȝ ad mortē: habuit ergo naturā aīam
eadem ratione: ⁊ naturā carnem. Et Jo.
iiij. xp̄s ex itinere fatigatus ſedebat ſup fō
tem. Et eiuſdē. xi. Lacrimatus eſt xp̄s. ⁊.
xij. Nunc aīa mea turbata eſt preterea ſi
veram humanā naturaȝ nō habuit non
fuit verꝰ homo. Unde non vere mortuus
eſt nec vere reſurrexit. Cuius contrariū
h̄etur Lu. vl. Surrexit vere dominus: ⁊
apparuit Symoni: eiuſdem. xviij. poſt-
q̄ flagellauerint: occident eum ⁊ poſtea
tertia die reſurget. Auctoritates vero q̄-
bus manifeſtū eſt eū verum hominē fuiſ
ſe. He ſunt que ſequūtur. Mate. i. Liber
generatiōis ieſu xp̄i filij Dauid ⁊c. Et in
eodem: de qua natus eſt ieſus qui voca-
tur xp̄s. Et iteruȝ inuenta eſt in vtero ha
bens de ſpiritu ſancto. ⁊ poſt peperit fi-
lium ſuuȝ vnigenituȝ. Et Luc. vij. Uenit
filius hominis mādicans ⁊ bibēs. Erat
ergo vere homo qui manducabat ⁊ bibe
bat: ⁊ eiuſdem vltimo palpate: ⁊ videte
quoniā ſpiritus carnem: ⁊ oſſa nō habet
ſicut me videtis habere. Et iterum. ⁊ cuȝ
manducaſſet corā illis ſumens reliquias
dedit eis. Et Jo. i. Et verbū caro factum
eſt eiuſdem. x. poteſtateȝ habeo ponendi

animā meā. Ergo habebat verā animaȝ
eadē ratione: ⁊ verā carnem. Iteȝ Ro. i.
qui factus eſt ex ſemīe dauid ſecūduȝ car
nem Et eiuſdē. ix. Ex quibus xp̄s ſecūduȝ
carnem. Ad Hebre. vij. Ex iuda ortus eſt
dominus noſter. Actu. i. Cōueſcens pre-
cepit eis ⁊c. Eiuſdem decimo. Nobis qui
mādicauimus ⁊ bibimus cū illo. i. Jo. i.
Quod preſperimus: ⁊ manus noſtre cō
trectauerunt. De verbo vite. Eiuſdē. iiij.
Omnis qui confitetur ieſum xp̄m veniſ-
ſe in carnē ex deo eſt. Et. ij. Johan. Mul-
ti ſeductores exierunt in munduȝ iſtum
qui non cōfitentur ieſum xp̄m veniſſe in
carnem hic eſt ſeductor: ⁊ ante xp̄s. cum
xp̄s veritas ſit ſecunduȝ illud Johā. xiiij.
Ego ſum via ⁊ veritas non eſt veriſimi-
le ipſum falſitate humane nature homi-
nes decepiſſe. Item cū vere ſit mūdi re-
dēptor ſm̄ illud Thituȝ. 2. Qui dedit ſe-
metipſū pro nob: vt nos redimeret ab oī
iniquitate verū pretiū ſoluit pretiuȝ vero
pena erat cuius debitor erat g̃ nꝰ huma-
num Ergo veram penaȝ ſuſtinuit. Ergo
veruȝ corpus habuit Non eſt veriſimile
ꝙ redimēdo genus humanū falſam mo
netaȝ ſoluerit. Preterea ſi corpus xp̄i ve-
rum corpus nō fuit ſed vmbra corporis
quomodo verū eſt illud. Phi. 2. xp̄s fa-
ctus eſt pro nobis obediēs vſqȝ ad mortē
⁊c. Et illud prime petri. 2. xp̄s paſſus eſt
pro nob. Et illud Apo. i. Lauit nos a pec
catis noſtris in ſanguine ſuo ⁊ quod le-
gitur Jo. xiij. De ablutiōe peduȝ apoſto-
lorum. Ablutio n. cōtactum requirit. Si
vero dicatur corpus illud celeſte fuiſſe. er
go ipaſſibile fuit: ꝙ ex diuerſis locis euā-
gelij ei cōſtat eſſe falſuȝ. Preterea ſm̄ hoc
non eſt veruȝ quod legitur ad Hebre. 2.
Quod ſemē Abrahe apprehenderit. Se
cundum hoc etiam nunq̄ commedit vel
bibit cuius cōtrariuȝ prius oſtenſum eſt

¶ De errore condēnātium. Jo. bap. xix.

Equitur de errore. vi. Qui ex er-
rore manicheorū proceſſit qui cō
dēnant Joānem baptiſtā. Cui er
rori occaſionē dedit quod legitur. Mat.
vndecio. Cum audiſſet Joannes in vin-
culis opera xp̄i. mittens duos de diſci-
pulis ſuis ait illi. Tu es qui venturus es
an ali. ex. Et quo inferunt Joannem du
bitaſſe de xp̄o cum interrogauerit: ⁊ pro

pter dubitationem cōdemnatū eſſe. Sed nō ſequitur ſi interrogauit ꝙ dubitauerit. Interrogauit chriſt⁹ cuius eſſet ymago denarij: ꝛ ſupſcriptio. Mat.xx. Itez non tn̄ de hoc dubitauit ꝙ propter h̄ dānatus fuit. nō eni omnis dubitatio damnabilis eſt. Potuit dubitare vtrum xp̄s in propria pſona deſcenſurus eſſet ad inferos: ꝛ ad inde extractur⁹ amicos ſuos an per aliū hoc eſſet facturus. ℭ Quod autez per illam dubitationem damnatus non ſit: patet per hoc quod xp̄s poſt ꝙ̄ nuncij ioannis redierant tantū teſtimoniū dedit Joanni vocans eū angelum ꝛ pluſꝙ̄ prophetam dicens ꝙ inter natos mulierū non ſurrexit maior illo. Et veriſimile ē ꝙ Joānes ſibi illō nō interrogauerit. ſed diſcipulis ſuis q de xp̄o dubitabant volēs eos per xp̄m certificari. Quos xp̄s certificauit oſtendēs ſignū impletū quod dederat yſaias de aduentu xp̄i. yſay.xxxi. Deus inquit ip̄e veniet: ꝛ ſaluabit nos. tunc aperientur oculi cecorum: ꝛ aures ſurdorum patebunt ꝛc. Vñ dn̄s ait ceci vidēt claudi ābulant ꝛc. Potuit ergo dare occaſionē huic errori: ꝙ Joan. bap. nō ſecut⁹ fuit xp̄z: dicūt. n. ꝙ ſi bon⁹ fuiſſet eum ſecut⁹ fuiſſet. Sed hoc non ſecure. Multi autem boni fuerunt qui tn̄ xp̄m ſecuti non ſunt corporaliter. Noluit xp̄s ꝙ Joannes eum corporaliter ſequeretur. ne teſtimoniū eius ſuſpectū haberetur. Et plus profuit ad cōfirmationem fidei teſtimoniū quod Jo. in abſcentia xp̄i tulit: ꝙ̄ ſi illud in ei⁹ preſentia tuliſſet. Simile: habes. Matte.v. De illo qui a demonio liberat⁹ erat: qui rogauit xp̄m: vt eſſet cum eo. Joannes autem non admiſit eum ſed ait illi. Vade in domum tuā ad tuos: ꝛ nuncia eis quanta tibi dominus fecerit. Et abijt: ꝛ cepit predicare in decapoli q̄nta ſibi feciſſet ieſus. Et omnes mirabātur. Plus profuit predicatio eis in abſentia xp̄i ꝙ̄ profuiſſet in eius preſentia. Ut autez manifeſta ſit falſitas iſtius erroris ponam⁹ cōmendationes Joannis que a ſcripturis ſacris poſſunt ſēri que. xvi. ſunt. ℭ Prima eſt ꝙ a prophetis prenūciatus vt ab yſa.xl. Vox clamantis in deſerto. De eodem habes. Mat.iij. ꝛ mar.i. Item prenunciat⁹ eſt. Malachi.iij. Ecce ego mitto angelū meū. De eodem habes. Mat. xi. Hic eſt de quo ſcriptum eſt: Ecce ego mitto angelum meum. Item prenunciatus eſt in ps. Paraui lucernam xp̄o meo. De eodem habes Jo.v. Ipſe erat lucerna ardens ꝛ lucens. ℭ Secundū eſt ꝙ angeli nunciatione preuenta eſt eius cōceptio: ꝛ natiuitas. Et non cuiuſcūꝗ angeli: ſed eius qui xp̄i cōceptionē prenūciauit. Luc.i. Ego ſum Gabriel qui aſto ante deū. ℭ Tertiū eſt ꝙ de parentibus ſanctis miraculoſe nat⁹ eſt. Luc.i. Erāt iuſti ambo ꝛc. Et poſt nō erat eius filius eo ꝙ erat Heliſabeth ſterilis: ꝛ ambo proceſſiſſent in dieb⁹ ſuis. ℭ Quartū eſt ꝙ ante fuit ſctūs ꝙ̄ natus. Luce.i. Spiritu ſctō reple. adhuc ex vtero mr̄is. ſ. ℭ Quītū eſt ꝙ ſui pphetandū in vtero pphetizare incepit dū exultabo in vtero materno teſtimoniū xp̄i dedit. Luc.i. Ut facta eſt vox ſalutatōis tue abſꝗ dolo ſuit teſtimoniū. Illud nec ſolum fuit ppheta: ſed pluſꝙ̄ ppheta. Mat.xi. qa. xp̄z digito demōſtrauit. Jo.i. ℭ Sextū eſt ꝙ fuit angelus nomīe: ꝛ ɣtute lꝫ nō natura. Mat. xi. Criſoſtomus. puto ſi non eſt audatia dicere ꝙ glorioſior eſt ioānes: qa hō fuit: ꝛ ppmeritū ɣtutis angelus eſt vocatus ꝙ̄ ſi noīe: ꝛ natura angel⁹ fuiſſet. ℭ Septimū eſt ꝙ xp̄z baptizare meruit. Mat. ꝛ. Lu.iij. ℭ Octauū ꝙ vocē patris audire dignus fuit dicētis hic eſt filius me⁹ dilectus. Mat.iij. ℭ Nonū eſt ꝙ ſp̄m ſanctum ſup xp̄m in ſpē colūbe deſcendentē vidit: ꝛ dictū eſt ei a patre: Super quem videris ſp̄m deſcendentem: ꝛ manentem ſuper eum hic eſt qui baptizat in ſpiritu ſancto. ℭ Decimū eſt ꝙ tria merita quibus debetur aureola hūit. virgo eni ē martir ꝛ predicator fuit. ℭ Undecimū eſt ꝙ ſanctitas ei⁹ iudeis: ꝛ gentib⁹ xp̄ianis manifeſta fuit. ℭ Duodecimū eſt ꝙ ipſe fuit mundi maximus cōtemptor vnde erat in deſerto vſꝗ ad tempus oſtenſiōis ſue ad iſrael. Luc.ꝛ. Tertiūdecimū eſt ꝙ carnis ſue fuit pfectiſſim⁹ dominator. Luc.i. Vinū ꝛ ſicerā nō bibit. Mat. iij. Eſca eius erāt locuſte ꝛ mel ſilueſtre. Et.vi. Uenit ioānes nō māducans neꝗ bibens. Supra.iij. Joannes hēbat veſtimentū de pilis camelorū. Mat.ij. Quid exiſtis in deſertū videre hominem molli

dus ⁊c. ¶ Quartumdecimū eſt ꝙ regni celeſtis predicator extitit ante ipſum qui predicabāt terram ꝓmittebant. Luc. xvi. Lex ⁊ prophete vſqꝫ ad iohānem ſupple ꝑdicauerunt. lex autez terrena ꝓmittebat ex eo vero regnuz dei euangelizat᷑. Mat. iij. Penitētiā agite: ⁊ appro. ⁊c. ¶ Quintumdecimū eſt ꝙ ipſe viciorū fuit zelatiſſimus perſecutor zelus iſte fuit ei mortis occaſio. Mar. vi. increpat. Jo. Et paulo poſt miſſo Herodeſ ſpiculatore ⁊c̄. Mat. iij. genimia viparuz ⁊c̄. ¶ Sextumdecimū eſt ꝙ poſt xp̄m ⁊ beatā virginē dies eius natiuitatis ſolennis eſt.

19. ¶ De erroribus negantibus pluritatem vel equalitatem diuinarū pſonarum. xg.

Deſtructis erroribꝰ ptinētibus ad diuinā eſſentiam vel eius vnitatē deſtruendi ſunt errores ptinētes ad perſonaruz trinitatez vel equalitatem ¶ Ad deſtructionē vero horum errorū ſufficit ponere teſtimonia ſacre ſcripture que oſtendūt pſonaruz trinitatē vel equalitatem. Nullum. n. genus oſtenſionis cō uenientius eſt in his que ſunt ſupra rōnem: q̄ per ſacraz ſcripturaz. Jn talibus. n. ſoli deo de ſe credēduz eſt qui ſe ſolum nouit iuxta verbum Jlarij. Aug. in libro de trinitate. Omnes catholici tractores qui de trinitate ſcripſerunt: qꝺ deus eſt intēderūt ſm̄ ſcripturas docere ꝙ pater: ⁊ filius ⁊ ſpiritus ſanctꝰ. vnius ſunt ſubſtantie: ⁊ inſeparabili equalitate vnus ſit deus. Jo. damaſcenꝰ. Deus per legem ⁊ ꝓphetas prius deinde vero per vnigenitum filiū ſuū ſecundū qꝺ poſſibile eſt in ſcripturis nob̄ manifeſtauit cognitionē. Diuina igitur que tradita ſunt nob̄ per legez: ⁊ ꝓphetas: ⁊ per apoſtolos euāgeliſtas ſuſcepimꝰ: ⁊ reueremur: nihil vltra īquirētes. Prouer. xxx. Ne addas quicq̄ verbis illius qꝺ ſpecialiter ſeruanduz eſt in his que ſunt ſupra rōnem. Auguſti. cū res naturaliter obſcura modulū noſtruz vicit ⁊ aperta diuia ſcriptura nō ſubuenit temere diffinire humana coniectura pſumit. Eccle. v. Nec tenere quid loquaris nec cor tuū ſit velox ad ꝓferendū ſermones corā deo. Deus eni in celo: ⁊ tu ſuper terram idcirco ſint pauci ſermones tui. intelligit᷑ de deo: de quo: ⁊ vera dicere periculoſum eſt pluralitas perſonarū inſinuatur. Gene. vbi loquit᷑ pater ad filiū ⁊ ſpūm ſanc. Dicens faciamꝰ hominē ad imagine ⁊ ſimilitudinez noſtrā. Nō pōt. n. dici ꝙ loquat᷑ ad angelos cū angeli nō ſint creatores. Jtem eiuſdem. xviij. Ubi Abrahā tres vidit. ⁊ vnuz adorauit. Jtē inſinuat᷑ in ꝟbo illo. Pſal. verbo dn̄i celi firmati ſunt: ⁊ ſpū oris eius oīs virtus eorum. Jtem ibi bn̄dicat nos deus Trina noīatio dei trinitatem pſonarū inſinuat. Jtē yſa. vi. Ubi iſa. audiuit ſeraphin clamātia. ſcūs ſan. ſan. deus. Jn hoc ꝙ dicitur ter ſcūs inſinuat᷑ pſonarum trinitas. Jn hoc verbo qꝺ dicitur dn̄s deꝰ noſter eſſentie vnitas Sil'e habet᷑ Apoc. iiij. De aīalibus que plena erat oculis ꝙ requiē nō hēbāt die ac nocte dicētia. Scūs. ſ. ſ. dn̄s deus oīpotēs exp̄ſſe vero pſonarum trinitas oſtenditur. Matte. vlt. Ubi dicit xp̄s. Docete oēs gentes baptizantes eos. Jn nomie p̄ris ⁊ fi. ⁊ ſ. ſ. Et Jo. x. Habet᷑ de duabus. Ego ⁊ pater vnum ſumus. Et eiuſdē. xiiij. De tribus paclitus. ſ. ſ. quem mittet pr̄ in noīe meo ⁊c. Jtē eiuſdē. xv. Cuz venerit paclitus qui a p̄re procedit quē ego mittā vo. a. pa. ſpi. ꝟi. q. a. pa. procedit ⁊c. Jo. vi. Tres ſunt q teſtimoniuz dant in celo. Pater verbum: ⁊ ſ. ſ. Et hij tres vnū ſunt: Jtē. Ro. viij. Si ſpūs eius qui ſuſcitauit ieſum hītat i vo. Et galath. iiii. Miſit ſpi. filij ſui in corda noſtra. De generatiōe ꝟo filij a patre dr̄ in p̄s. Ego hodie genui te. Jtē an̄ luciferuz genuite: ⁊ puer. viij. Dr̄ de ſapiētia increata ab eterno ꝑordiata ſum an̄q̄ terra fieret nec dū erant abyſſi: ⁊ ego iaz cōcepta erā. Et eccle. xxiiij. Ego ex ore altiſſimi ꝓdij prio genita an̄ oēm creaturam. Et Michee. v. Dr̄ ad Bethleez ex te egrediet᷑ qui ſit dn̄ator in iſrael: ⁊ egreſſus eiꝰ ab initio a diebus eternitatis eiꝰ. ¶ De deitate filij habetur Jſa. vij. Uocabit᷑ nomē eius emanuel. Et Mat. i. Jd verbū ſumitur ⁊ ſegtur qꝺ interpretat᷑ nobiſcū deus. Et Jſa. ix. Dr̄ deo puulo nobis dato. Uocabitur nomē eius admirabilis cōſiliarius deus fortis ⁊c. Eiuſdē. xxxv. Deus ipſe veniet ⁊ ſaluabit nos: ⁊ apientur ocl'i cecoruz ⁊c. Et Baruch. iij. Hic eſt deꝰ noſter nō extimabitur aliꝰ deus aduerſus eū ⁊c. Et poſtea in terris viſus eſt: ⁊ cuz hoībus conuerſatꝰ eſt. Et Mat. vlt. Data eſt mihi oīs

poteſtas. Omnipotētia nō pōt eſſe niſi in
deo Et Jo.i. Dicitur. ⁊ deus erat verbū: ⁊
poſt omnia ꝑ ipſum facta ſunt. Et iterū.
⁊ verbum caro factū eſt. Ex qbus verbis
manifeſte appꝛuit xp̄m verū eſſe deuꝫ. Et
eiuſdem.v. Dicit Jo. de xp̄o patrem: ſuū
dicebat deū equalē ſe faciens deo. Et ad.
xix. Ex patribꝰ eſt xp̄s ſ̄m carnē qui eſt
ſuper oia deus. bn̄dictus in ſecula amen.
Itē ad Heb.i. Dicit per quē fecit: ⁊ ſecu
la: ⁊ iterū qui cū ſit ſplēdoꝛ glorie: ⁊ figu
ra ſubſtantie eius. ⁊ Philip.2. Non rapi
naꝫ arbitratus eſt eſſe ſe equalē deo. Itē
cuꝫ in cognitiōe eius cōſiſtat vita eterna
ꝑꝫ illud Jo.vij. Hec eſt vita eterna vt co-
gnoſcant te ſolū deū verū: ⁊ queꝫ miſiſti
ieſum xp̄m pꝫ ip̄m eſſe deū vita.n. eterna
eſt beatitudo. Beatitudo vero eſt in ſum
mo bono. Ad idē facit ꝙ credentibus in
ſe dat vitā eternaꝫ. Jo.xvij. Dare.n. vitā
eternā ſolius dei eſt. ⁊ .i. Jo. vlt. Scimus
qm̄ filius dei venit: ⁊ dedit nobis ſenſuꝫ
vt cognoſcamus verū deū: ⁊ ſimus in fi-
lio eiꝰ vero. hic eſt vere deus: ⁊ vita eter-
na. Et Act.x. Annūciās paceꝫ per ieſum
xp̄m hic eſt oīum deus. ¶ Qđ in xp̄o nō
ſolū eſſet nā humana ſed ēt diuina pꝫ ex
eis que legunt̄ in Johāne in diuerſis lo-
cis. Primo de hoc qđ legit̄. Eiuſdeꝫ.iij.
Nemo aſcēdit in celū niſi. q.d.c.d.fi.ho.
q. eſt in celo. Erat ergo in celo xp̄s cū ver
ba illa loqueret̄ in terris ꝙ non erat ſ̄m
humanā nām ſed ſ̄m diuinam Ad ideꝫ
facit illud. Joā.viij. Anteꝗ̄ abꝛaham fie-
ret ego ſum ſ̄m humanaꝫ nām. Et Luc.
vi. Uidebā ſathanā quaſi fulgur deſcen-
dentē de celo. Hoc nomē erat habet hu-
manaꝫ nām cū ſathanas de celo recidit.
Item.iij. Jo. Ego principium qui: ⁊ lo-
quoꝛ vobis. D. ſpū. ſ. legit̄ Gen̄.i. ſpūs dn̄i
ferebatur ſuꝑ aquas. ⁊ Job.xxvi. Spūs.
eius oꝛdinauit celos ex quo verbo patet
ſpūm illū eē deū. Oꝛnatus.n. celoꝝ a deo
fuit. De eodē ſpū habetur in Pſal. Spū
pꝛincipali cōfirma me. ⁊ iteruꝫ. Spūm
ſcūm ne auferas a me. Iteꝫ ſapi.i. Spūs
dn̄i repleuit oꝛbē terraruꝫ. Ex quo ſimili
ter patet euꝫ deum eſſe. Nulla.n. creatura
oꝛbē terraꝝ replet. Itē yſa.xxxij. Effundā
ſpūm meū ſuper ſemen tuū. Et eiuſdē.2.
Requieſcent ſuper eum ſpūs dn̄i. Et lxi.
Spūs dn̄i ſuper me. Et Mat.i. Dicitur
de beata virgine inuēta eſt in vtero hn̄s
de ſpū ſcō. Cū fides catholica pro certo
hēat beatā virginē nō cōcepiſſe de crea-
tura aliqua: patet ſpūm ſcūm: cuius oꝑa-
tione cōcepit creaturam nō eē. Ad idem
Mat.iij. Ipſe vos baptizabit in ſpiritꝰ.
Cū interioꝛ baptiſmus ſeu mūdatio pec-
catoꝝ ſolius dei ſit. Spūs ſanctꝰ qui in
terius mundat deus eſt. Idē in eodē. Ui
di ſpūm dei deſcendēteꝫ ſicut columbā: ⁊
venientē ſuper ſe. Non fuit ſpūs ille crea
tus cū ſpūs creatus qui in xp̄o erat ſan-
ctioꝛ eſſet omni alio ſpū creato. Itē eiuſ-
deꝫ.x. Nō.n. vos eſtis qui loquimini ſed
ſpūs patris veſtri qui loquit̄ in vobis Aut
dicitur ſpiritꝰ ſanctus: patris ſpūs a pa-
tre creatus ⁊ ſic oīs ſpūs eſſet ſpiritꝰ p̄ris
Aut dr̄ p̄ris qui eſt de ſb̄a patris ut pars
eius qđ nō poteſt eſſe cū ſubſtantia diui
na ſimpliciſſima ſit. Aut qui eſt ipſa ſub
ſtantia patris ⁊ ſic eſt deus: Ad idē facit
qđ legit̄. eiuſdē vltimo. Baptizātes eos in
nomine patris ⁊ fi. ⁊ ſ.ſ. Niſi ſpūs. ſ. eſſet
deus vt pater ⁊ filius non preciperet deus
baptizari in nomine. ſ.ſ. ut in nomine pa-
tris ⁊ fi. Item Jo.xvi. Expedit vobis vt
ego vadā. ſi.n. nō abiero paraclitus non
veniet ad vos. Nō expediret ꝙ ꝑꝑ aduē-
tum ſpūs ſancti xp̄s recederet a diſcipu-
lis niſi ſpūs ſcūs eſſet deus vt xp̄s. Ad idē
Jo. penl̄. Accipite ſpūm ſcūm quoꝝ re-
miſeritis pe. re. eis: niſi ſpūs. ſ. eſſet. deus
non fieret per eū remiſſio peccatoꝝ. Ad
idē. Ro.v. Caritas dei diffuſa eſt in coꝛ-
dibus veſtris. per ſpūm ſanctū Cuꝫ cari-
tas bonū: dei excellentiſſimū ſit nō datur
niſi a deo. Iterū.i. coꝛ.2. Spūs oīa ſcruta
tur ⁊ pꝛofunda dei. Et poſt que dei ſunt
nemo cognoſcit niſi ſpiritꝰ dei Ille ſpūs
neceſſario deus eſt. Scrutari.n. oīa etiaꝫ
ꝓfunda dei eſt nō alicuius creature. Iteꝫ
eiuſdē.iiij. Neſcitis quia templū dei eſtis
vos ⁊ ſpiritꝰ dei habitat in vobis: ⁊ poſt
templū dei ſcūm eſt qđ eſtis vos. Et eiuſ
dem.vi. Neſcitis qꝛ templum dei eſtis: ⁊
ſpūs dei habitat in vobis: ⁊ poſt templū
dei factū eſt: qđ eſtis vos. Neſcitis qꝛ mē-
bꝛa veſtra tēpluꝫ ſunt ſpūs ſancti. qui in
vobis eſt. Un̄ cum fideles templū ſint ſo
lius dei ⁊ ſint templū ſpiritus ſancti Spi
ritus ſanctꝰ deus eſt. Item eiuſdeꝫ.xij.
Diuiſiones gratiaꝝ ſunt idem aūt ſpūs.

Nõ poſſet eſſe idem ſpũs creat⁹ in oĩbus
ſanctis.⁊ paulopoſt:idem deus qui opa
tur oĩa in oĩbus.Et oſ̃dit apl'us ſpiritū
ſctũm eſſe deum ſubdens alij per ſpũm
ſanctũ Alij datur ſermo ſapie.Alij ſermo
ſciẽtie ⁊c.Hec aũt oĩa opatur vnus atq̃
idem ſpũs diuidens ſingulis prout vult.
Jtez ſcdo Cor.i.qui dedit pignus ſpũm
in cordibus noſtris.Et ephe.i.Qui eſt pi
gnus hereditatis noſtre nõ poteſt eſſe pi-
gnus hereditatis eterne:ſpũs creatus cũ
eã nõ valeat dare.Jtẽ.i.Jo.vlti.Dicunt
pi ⁊ verbũ ⁊ ſpũm ſctũm vnũ eſſe.ergo
ſi pater ⁊ verbũ ſunt deus ſpũs.ſ.de⁹ eſt.
Ad idez facit ꝙ viuificare ei attribuitur.
Jo.vi.Spiritus eſt qui viuificat viuifica
re eni vita ſpirituali ſolius dei eſt.Et euiſ
dem.iij.Dicitur de eo ſpũs vbi vult ſpi-
rat.Spirare vbi vult nõ eſt ſpiritus crea
ti.¶ Procedit autẽ ſpũs ſanctus a patre
⁊ filio.de proceſſione ſpiritus ſancti a pa
tre.Habes.Jo.xv.Spirit⁹ veritatis qui
a patre procedit.Greci vero negant pro-
cedere a filio eo ꝙ iſtud non inuentatur
expreſſe in canõe ſacre ſcripture.Nos ve
ro hoc cõcedimus quia ſpũs ſctũs voca
tur ſpũs xp̃i.Ro.viii.Qui ſpiritũ xp̃i nõ
habet hic nõ eius eſt.Et Gala.iiij.Miſit
deus ſpiritũ filij ſui in corda noſtra.Se-
cũdũ grecos lz ſpiritus ſanctus ſit ſpiri-
tus xp̃i.tamen non procedit ab eo ſed eſt
ad cuz.Unde quaſi in medio eſt ⁊ filius
quaſi in termino:ſed pro fide noſtra ꝙ
dñs.Mat.vlt.Spiritus ſctũs vult noĩat
dicens.Baptizantes eos in nomine pa-
tris:⁊ fi.⁊ ſpiri.ſan.⁊.Jo.ſimiliter.i.ca.
vlti.Tres ſunt qui teſtimoniũ dat i celo
pater:verbum:⁊ ſpi.ſanc.Ad idez videt
facere qđ dicit ieſus:ille deo meo accipi-
et.Jo.xvi.⁊ colo.i.Qui eſt imago dei in
uiſibilis.Ad idem facit hoc ꝙ filius dei
dicit ymago patris:poſtq̃ ſpũs ſanctus
quia non ſolũ habet eſſentiam cõem cuz
patre ſed etiam aſſimilatur patri in hoc
ꝙ produciter ſe perſonam ſicut ⁊ pater.
Preterea i aĩa que ymago dei eſt:vt pa-
tet ex diuerſis locis ſcripture ſacre lux co
gnitionis que filio appropriatur:quedã
cã eſt amoris qui ſpũi ſancto appropriat.
Jtem cũ in ſole veſtigiũ trinitatis inenia
tur.Unde deus dicit ſol iuſticie.Malac.
iiij.Et ſol intelligẽtie.Sap.ij.Calor ve-
ro eſt a radio ſolis.nõ radius a calore ſic
⁊ ſpũs ſcti a filio procedit:⁊ h̾ cõceſſerũt
etiã quidaz doctores grecorũ vt Athana-
ſius i ſimbolo fidei ⁊ Didimus maxim⁹
doctor eorũ in libro de ſpũ ſancto:⁊ Ci-
rillus epũs ⁊ Jo.criſoſtomus quoruz te-
ſtimonia põit magiſter in primo ſentẽtia
rũ.¶ Equalitas vero perſonarũ oſtendi
poteſt per hoc qđ idem eſt in deo eſſe:⁊
eſſe magnã.ergo cũ eſſentia diuina in tri
bus perſonis indifferens ſit:⁊ magnitu-
do differens eſt.Ergo equalitas eſt in p̱-
ſonis.Jtem vnica eſt diuina eſſentia:⁊
ſimpliciſſima.ergo nõ põt ibi locũ habe-
re ineq̃litas.Equalitas patris ⁊ filij ſpẽali
ter oſtenditur ab Augu.per id quod di-
cit fili⁹.Joh.vi.Omnia que habet pater
mea ſunt.Ad idem facit illud quod legi-
tur.Eiuſdem tertio.Pater diligit filiuz:
⁊ omnia dedit in manu eius.⁊ Mat.xi.
⁊.Luc.xi.Omnia mihi tradita ſũt a pa
tre meo.Et Jo.xvij.Omnia mea tua ſũt
Probat etiã idez Augu.hoc mõ.Homo
pater ſi potuiſſet equalẽ filiuz genuiſſet:
Quis ergo audet dicere ꝙ hoc oĩpotens
non potuit.Adeo etiã ꝓ ſi poſſet homo
maiorẽ meliorẽq̃ ipſo gigneret filiũ:ſed
deo maius vel melius quicq̃ eſſe nõ põt
Deus ergo cur nõ equalẽ annis filiũ ge-
nuit:cui nec anni neceſſarij fuerunt per
quos adimpleret equalitas:neq̃ oĩpotẽ-
tia defuit an forte noluit.ergo qđ abſit in
uidit.Sed nõ inuidit.Equalez ergo ſibi
genuit.Equalitas vero ſpũs ſancti cũ pa
tre:⁊ filio:⁊ ſpi.ſan.Sic poteſt oſtendi.
Optim⁹ optimũ luciđiſſima cognitiõe
notũ nõ amare:nõ poteſt.Ergo pater ne
ceſſario amat filiũ:⁊ nõ minus q̃ amã
dus ſit.Ergo cũ ſumme ſit amãdus ſum
me amat eũ:Ergo amor patris ad filium
ſummus eſt.Ergo ſpũs ſan.qui eſt amor
ille eſt equalis patri:⁊ filio.Jtez cũ inter
patrẽ ⁊ filiũ debeat eſſe amor.Maxim⁹
erit amor primi patris:a quo oĩs pater
nitas in celo:⁊ in terra nominat.Jtẽ cũ
nõ ſit minor patris benignitas q̃ fecun-
ditas nõ erit minus donũ amoris proce-
dens ab eius benignitate q̃ eius partus
ptinens ad eius fecunditatẽ:ergo nõ erit
minor ſpũs ſan.filio.Jtẽ ſi erit minor fi-
lius p̃re qui ſolo a p̃re ꝓcedit.nõ erit mi
nor.a.o.p̃re vel filio qui ab vtroq̃ proce-

dit Aug. Magna mia di donū dat equa lem ſibi natura ſpūs ſan. donū eſt. ¶ Et notādū ꝙ aliqua ſimilitudo trinitatis inuenitur in creaturis. Sed nō eſt creatura que in oibus trinitati aſſimilet: ſ; queda creature aſſimilant ei in qbuſdā: quedam in alijs: vnde Glo. Augu. ſup illud Heb. i. Qui cū ſit ſplendor gl'e. Nō poſſunt ꝯparari tēporalia eternis itegra collatiōe: ſ; tn̄ poſſunt aliqua tenui: ⁊ parua ſimilitudie coeua coeternis ꝯparari. Nec mirū cū nō ſit vmbra ſimilis oino corpi cui⁹ eſt vmbra: neq; veſtigiū ſile eſt oino pedi: ⁊ oſtēdem⁹ ſilitudinē trinitatis i ꝺiuerſis creaturis: vna ⁊ eadē vox eſt diuerſe di. tiōes vt h̄ vox amor eſt nomē ꝓpriū cuiuſdā ſcti ⁊ eſt nomē cōe ⁊ eſt verbu;. Nō mireris: ergo ſi tres pſone ſint i vna eēntia. Itē i reb⁹ ſenſibilib⁹ inuenis ſubiectū ⁊ varietatē accidētiū que circū veſtit illud ⁊ naturalē amorem ſubiecti ad naturalia eius accidentia: ſubiectū ſimilitudinē habet cū patre cū ſit cauſa accidentiū ſic patet ex ſe ꝓducit filium: varietas vero accidentiū ſubiectū manifeſtās eſt q̄ſi verbū. Amor vero ſubiecti ad naturalia accidētia aſſimilat ſpiritui ſctō: quē amorē oſtendit ꝙ ſubiectū tendit ad locū ſibi ꝯpetentē fugiēs locū nature ſue cōtrariū. Et natura querit que ptinēt ad exteriorē decorē; vt eſt cortex ⁊ frondes in arborib⁹ pili in aialibus ordinatio figura color. Itē ſimilitudo trinitatis habetur in materia: ⁊ forma ⁊ cōplexu horū. Itē in igne in quo inuenis ignis ſpē; lucē ⁊ calorē ⁊ ſunt ignis ⁊ lux coeua l; lux ſit ab igne ſicut pater ⁊ fili⁹ ſunt eterni l; fili⁹ ſit a patre. Augu. Quid poſſumus in creatura inuenire coeternū cum nō inueniamus in ea eternū. Sufficit vt ad ſimilitudinē inueniam⁹ coeuū. Splēdor eni eſt de igne ⁊ tn̄ coeua ſunt. Similiter imago in aqua ⁊ virgultū natū ſup aquā coeua ſunt. Da mihi ignē ſine ſplēdore ⁊ credo patrē fuiſſe ſine filio. Item inueniē ſimilitudo trinitatis in ſole vbi habes ſubſtantiā ⁊ radiū ⁊ calorē: ſubſtātia ſolis a nulla creatura eſt: radius de ſole naſcitur. calor ab vtroq; ꝓgredit. Ite; hēs ſimilitudinē trinitatis in magnitudine pulchritudie ⁊ vtilitate creaturarū. In magnitudie apparet potētia: que patri appropriat. in pulchritudie ſapientia que appropriat filio: in vtilitate bonitas: que appropriat ſpūi ſctō. Itē in corpe humano eſt ſimilitudo q̄da; trinitatis. Eſt eni in eo: vita ſenſus ⁊ affect⁹. In aia vero rōnali expſſior inueniē ſimilitudo trinitatis q̄ in pdictis cū ipa dicat vel imago: ⁊ ſm Aug. Ipſa eſt trinitas imago ſm itellectū voluntatē ⁊ memoriā. vnde Aug. in ſmone de imagie nō ſolus ſufficit itellectus: niſi ſit volūtas in amore dl: nec duo ſufficiūt niſi memoria addat q̄ ſemp in mēte intelligētis: ⁊ diligētis maneat deus: vt poſſim⁹ aliter ſimilitudinē trinitatis in aia aſſignare vt ſm itellectū qui di materialis vel poſſibilis pater aſſimilet itellectus vo qui dicit itellectus in actu vel formatus aſſimilet filio ⁊ ſicut filius a patre ꝓcedit ⁊ eſt eius verbu; vel imago vel ſpeculū ⁊ imago. Sic itellect⁹ formatus eſt: q̄ſi verbū ⁊ ſpeculū ⁊ imago materialis itellectus. Et ordine intelligētie eſt poſt itellectū materialē. Prius eſt eni itellectum eſſe q̄ intelligere ſe vel alia. Affect⁹ vero ſpūi ſctō aſſimilat. poſſumus etiā aliter ſimilitudinē trinitatis in aia aſſignare vbi. ſ. itellectus agēs patri aſſimiletur q ſm phos ſe h; ad ſpēs itelligibiles manifeſtādas ſicut lux ad colores: ⁊ ſicut opatiōe lucis corpalis ſpēs coloris abſtrahit quodāmodo ⁊ pupille ꝯiungit: ſic opatiōe intellectus agētis lumē intelligētie diffundētis ⁊ abſtrahentis ſpēs itelligibiliū a formis ſenſibiliū ꝯiungunt ſpēs ille intellectui poſſibili: ⁊ fit itellectus formatus qui filio aſſimilat: affect⁹ vero aſſimilat ſpūi ſctō. ¶ Et notandū ꝙ ſecundū quoſdā aia non eſt ſue potētie: ⁊ ſm hoc minus eſt expreſſa ſilitudo trinitatis in aia: cū tres pſone ſint dſ vna eſſentia. aia vero licet habeat tres potētias tn̄ ille tres potētie nō ſunt idem ꝙ eſſentia anime. Scdm alios vero aia eſt ſue potētie: ⁊ ſm hoc expſſior ſimilitudo trinitatis in anima. Et pro hac opinione facit qd legitur in li. de ſpū ⁊ aia. Senſus imaginatio ratio intellectus intelligētia: hec omnia in anima nō aliud ſunt q̄ ipa ſunt. Item ſuper Eccle. vij. dicit glo. Sicut deus pater deus filius deus ſpiritus ſanctus: nō tres dij ſed vnus deus tres habens perſonas: ita aia intel-

lectus aīa voluntas aīa memoria: nō tñ tres aīe ſed vna aīa. Jtē Augu. in li. de trinitate. Admouemur ſi vtrūq̃ videre poſſum⁹ hec in aīa ſubſiſtere ſubſtantialiter nō tanq̃ in ſubiecto. Jtem damaſc. Anima nō hʒ pter ſeipam itellectū. Jtē cuʒ prima materia ſit ipſa potētia adſuſceptionē formaꝝ naturaliū eodē modo aīa erit ipa potētia ad ſuſceptionē ſpecierū cū videat̃ eſſe ſimplicior: ⁊ dei imago ſit. Preterea he tres potētie aīe itellect⁹ volūtas ⁊ memoria: aut ſunt accidētalia aīe aut eſſentialia. Si accidētalia: ergo non differt aīa rōnalis: niſi accidētaliter ab eo a quo corp⁹ bruti aīalis viuificat̃: ⁊ ſenſificat̃. Si ꝟo ſūt eēntialia aut ſūt tres partes eſſentie aīe aut vnūquodq̃ illoꝝ eſt tota eſſentia aīe. Si ſunt partes aut aīa erit, vt aceruus ꝯgregatus ex hijs potentijs nō ꝯiunctis adinuicē qđ nō pōt eſſe aut ille potentie erūt ꝯiuncte ⁊ compacte adinuiceʒ qđ ſimiliter nō pōt eſſe: cum opatiōes illaꝝ potētiaruʒ ſint diuiſe adinuicē. Si vero vnaqueq̃ illaꝝ potentiaꝝ eſt tota eſſentia aīe habet̃ ꝓpoſitū.ſ. ꝙ tres potētie aīe ſint ipſa aīa. Jteʒ cum eiuſdeʒ ſit actus cui⁹ eſt potētia eiuſdem erit itelligere in potētia cui⁹ eſt itelligere in effectu. Ergo idē erit itellectus poſſibilis ⁊ itellectus format⁹. Jtē cū nemo poſſit amare icognitū eiuſdē erit cognoſcere ⁊ amare: ḡ ideʒ ƀm ſubſtantiā erit itellectus ⁊ affectus. Jteʒ aſſignat̃ ſimilitudo trinitatis i creaturis: ƀm hec tria modum: ſpēm: ordinē. Augu. xi. lib. de ciui. dei. Adeo eſt oīs modus oīs ſpēs omnis ordo ſine qbus nihil reꝝ inueniri vel cogitari pōt. Jtē in eodē nobis trinitas in ſuis opibus intimat̃. Nā ſi querat̃: vñ ſit ciuitas que ſurſum eſt: deus eaʒ ꝯdidit: ſi vnde ſit ſapiēs a deo illuminat̃. Si vnde ſit felix deo fruit̃ ſubſiſtēs modificat̃. Cōtēplās illuſtrat̃: inherēs: iocūdatur: eſt: videt: amat. Jn eternitate dei viget: in ꝟitate dei lucet: in bonitate dei gaudet. Jdeʒ in eodē in hijs rebus que infra nos ſunt: qm̄ nec ipſa aliquo modo eſſent nec aliqua ſpē ꝯtinerent nec aliquē ordinē vel appeterent vel tenerent niſi ab illo facta eſſent qui ſumme eſt: ⁊ qui ſumme ſapiēs eſt: qui ſumme bonus eſt: tanq̃ per oīa q̄ fecit mirabili ſtabilitate currentes quaſi quedā eis: aliqui magis aliq minus impreſſa veſtigia colligamus. Jn nobis aūt ipſis eius imaginē ꝯtinētes tanq̃ ille minor euangelic⁹ filius qui rediēs ad ſe ait: quanti mercenarij ⁊c. ad noſmetipſos reuerſi ſurgamus ⁊ ad illū eamus a quo peccādo receſſeram⁹ ibi eē nr̄m nō habebit mortē: noſſe nr̄ʒ nō habebit errorē ibi amare nr̄m non habebit offenſionē.

¶ De errore negantium filij dei incarnationem. xx

Jcto de erroribus qui catholice fidei aduerſantur dicēdū eſt de erroribus pertinētibus ad dei miam ⁊ iuſticiā. Jnter quos cauſa breuitatis tm̄ de ſex tangemus: licet ſint multo plures. Prim⁹ eſt eoꝝ qui negant filij dei incarnationem. Secūdus eoꝝ qui dicunt animā perire cū corpore. Terti⁹ eoꝝ qui negāt reſurrectionē corporū. Quart⁹ eoꝝ qui dicūt vnū quemq̃ in fide vel lege ſua ſaluari: ex quo credit eam bonā ⁊ deo placentē. Quintus eoruʒ qui dicunt aīas que in mortali decedūt nō puniendas eternaliter. Sextus eorū qui dicunt aīas qui in caritate decedunt nulla pena purgatoria puniendas.

¶ De errore negatiū icarnationē filij dei.

Rimi dei miam: ⁊ iuſticiā metiri volūt ƀm miam ⁊ iuſticiam hominū. Jdeo miam dei reputant ſtulticiā. i Cor. i. Uerbū crucis pereūtibus ſtulticia eſt. Et iuſticiā reputant furoreʒ. Prouer. vi. Zelus ⁊ furor viri nō parcet in die vindicte. Jpſi nō attendūt illud verbuʒ dn̄i. Jſa. lv. Sicut exaltant̃ celi a terra ſic exaltate ſūt vie mee a vijs veſtris: vniuerſe vie dn̄i ſunt mia ⁊ veritas. Jſti detrahunt dei potētie dū dicunt deū nō potuiſſe hominē fieri. Sed ſi verū eſſet deus oīpotēs nō eſſet. Luc. i. Nō erit impoſſibile apud deū omne verbū. Et Mat. xix. Apud deum oīa poſſibilia ſunt. Cum ſententia ſit recte omniū philoſophantiū hominē eſſe deificādū participatiōe deitatis: qđ mirū ſi deus fact⁹ eſt homo participatione hūanitatis. Jſti ꝯtradicūt diuine bonitati nō in radice: ſʒ in ramo ipſius dū negāt tm̄ donū potuiſſe de ipſa procedere blaſphemātes cōtra eius vniuerſitateʒ quā volunt limitare in effectu ipſius. Fons iuxta poſſibilitatem

ſuā ⁊ riuū emittit: ⁊ ſol ſm virtutē ſuā lu
men: ⁊ calorē vbiqꝫ diffundit. Magna er
go ſatuitas eſt aſſerere de imenſo fōte di
uine bonitatis beneficiū incarnatōis nō
potuiſſe pce def. Ad titū. iij. Apparuit be
nignitas: ⁊ humanitas ſaluatoris noſtri
dei nō ex operibus iuſticie que fecimus
nos: ſed ſm ſuaꝫ miam ſaluos nos facit
Sed hoc ſecūdū fontē fuit riuus in ſtilla
mie. Cū in multis ſanctis hoc potuerit vt
pro redēptiōe captiuoruꝫ ſe vēderent qd
potuit in fonte mie eius imenſitas. Item
cū ſcintilla caritatis matrē faciat exponi
pro filijs quid potuit fornax imenſe cari
tatis in ſaluatore? Si qs vero dicat ꝙ nō
decuit dei maieſtatē tātū deſcēdere: ⁊ tot
⁊ tāta pati. Rñdendū eſt: ꝙ nihil magis
decet dei bonitatē q̄ miſeri ⁊ amare mi
ſereri glorioſiſſimū ē: vñ qui ſunt dicti er
roris d ū deū volūt honorare honori ei⁹
detrhaunt: Magnitudo etiaꝫ elemoſyne
honor eſt miſerentis ⁊ magnitudo doni
honor dātis ſapiēs deū maxie imitabitur
qui nihil iudicauerit q̄ miſereri p̄cioſius
Preterea glorioſiſſimi ſunt triūphi patiē
tie. Prouer. xxiiij. Melior eſt patiens vi
ro forti: ⁊ qui dominat̄ aīo ſuo expugna
tore vrbiū. Sen̄. Magni animi eſt iniuri
as in ſumma patiētia pati. Itē cuꝫ deus
p̄cipiat ſe ab homīe ex toto corde diligi.
Deuter. vi. Conueniēs fuit vt ⁊ ipe homi
neꝫ diligeret vt igne dilectiōis ſue igneꝫ
amoris in hoīe accēderet. Dauid. Exur
ge dñe in precepto quod mādaſti. Sen̄.
Ego tibi mōſtrabo amatoriū ſine medi
camēto ſine herba ſine vlli⁹ venifice car
mine. Si vis amari ama. Preterea cum
deitas oino impaſſibilis ſit q̄ incōueniēſ
eſt ſi natura hūana diuine aſſociata in ea
deꝫ pſona paſſa eſt cū pati virtuoſiſſimū
ſit: ⁊ pena q̄ natura hūana in xpo paſſa
eſt nihil ſit reſpectu glorie quā hꝫ que nō
eſt finē habitura: ⁊ veneratōes quas xpo
exhibet populus chriſtianus. Multoma
iores ſunt q̄ cōtumelie: ⁊ illuſiones quas
ei intulit populus iudaicus? Ad deſtru
ctionē dicti erroris ſufficere poſſunt que
prius habita ſunt vbi oſtenſa eſt veritas
fidei chriſtiane: ⁊ vbi oſtenſa eſt veritas
humane nature in xpo ⁊ veritas diuine
nature: ⁊ ideo ad deſtructionem aliorum
errorum tranſeamus.

¶ De errore dicentium animam perire
cum corpore. xxij. 21.

Et primo deſtruemus errorem il
lum qui ponit animā perire cum
corpe oſtendēdo animaruꝫ mor
talitatē. Qui error tangit̄. Sap. 2. Dixe
runt impij cogitantes apud ſe nō recte.
Exiguuꝫ ⁊ cū tedio eſt tēpus vite noſtre
nō eſt refrigeriū in fine hominis: ⁊ nō eſt
qui agnitus ſit reuerſus ab inferis quia
ex nihilo creati ſumus: ⁊ poſt hic erim⁹
tanq̄ ſi nō fuerimus. ¶ Huic errori occa
ſioneꝫ dare potuit. id. Eccle. iij. Unus eſt
interitus hominis ⁊ iumētorū ⁊ equalis
vtriuſqꝫ conditio. Sed vt dicit. B. Salo
mon in illo libro diuerſas pſonas in ſe ſu
ſcepit: ⁊ quādoqꝫ dicit ꝙ mēs iperita ſen
tit vt in verbo ꝓpoſito. quādoqꝫ vero ꝙ
ratio bene diſpoſita diſcernit: vt Eiuſdeꝫ
ſexto. Quid habet dicit ampli⁹ ſtulto ſa
piens? ⁊ quid pauper: niſi vt pergat illuc
vbi eſt vita. Et Eiuſdē. nono. Corda filio
rū hominū implerent̄ malicia: ⁊ cōtem
ptu in vita ſua: ⁊ poſt hec ad inferos de
ducent̄. Nō perit ergo anima maloꝝ cū
corpore. Et in eodeꝫ nec opus nec ratio:
nec ſcientia nec ſapiētia erūt apud infe
ros quo tu pperas. Idem Eiuſdeꝫ vlti.
Anq̄ reuertat̄ puluis in terrā ſuaꝫ vnde
erat ⁊ ſpūs redeat ad illū qui dedit illuꝫ.
Spiritus ergo beatoꝝ cū corpore nō pe
rit: ſed ad deū redit. ¶ Itē occaſionē da
re potuit huic errori quod dicit̄ de deo. j.
Ad Thimoth. ſexto. Qd ſolus habet im
mortalitatē. Unde ſm hoc nature ꝙ aīa
nō ſit imortalis. Sed ibi dicit̄ im morta
litas immutabilitas quā nō habet crea
tura cū ex nihilo facta ſit: ⁊ ſecūdū ac ci
dentia nata ſit mutari. Sed tamē creatu
ra poteſt habere perpetuitatē: ⁊ eſſe im
mortalis prout imortalitas dicit priuatio
nē finis. ¶ Iteꝫ dicto errori potuit dare
occaſionē hoc ꝙ ſpiritus irrationalis in
brutis perit cum corpore: vnde poterit
alicui videri ꝙ ſpūs rationalis in homie
pereat cū corpore. Sicut enim ſpiritus ir
rationalis forma ⁊ pfectio eſt in corpore
bruti ſic ſpūs rationalis forma ⁊ pfectio
eſt in corpore humano. ¶ Ad ſolutioneꝫ
huius notādum eſt ꝙ eſt quedaꝫ forma
que equaliter nititur ⁊ incūbit ſue mate
rie ⁊ nō regit eam neqꝫ ſuſtinet ſed ſuſti

netur: ab ea, ⁊ talis eſt forma corporalis
in rebus inanimatis. Quedā enim for/
ma eſt que regit materiā ſuam ⁊ quodā
modo ſuſtinet eam ⁊ hoc ſubdiuiditur.
Quia quedā eſt cuius operatio nō eſt ex
tra materiam illam: vt eſt vegetabile in
plantis ⁊ ſenſibile in animalibus brutis
⁊ hec perit cum corpore: ocioſum enim
eſſet eā manere poſt corpus cū nō habe/
ret operationem ſine corpore. Quedam
enim forma eſt cuius principalis opera/
tio nō eſt in materia nec per materiam
vt anima rationalis ſcdm operationem
intellectiuam ⁊ ideo ſeparabilis eſt a cor
pore ⁊ eſt ſimile in luce ignea: ⁊ luce ſolis
eſſe enim lucis radij ſolaris exiſtentis in
aere nō dependet ab aere. Unde ſole ſub
trahente radium remanet ſolus aer. Sic
deo ſubtrahente a corpore ſpiritum re/
manet ſolum corpus. Unde ſole ſubtra
hente radium: remanet ſolus aer. Un/
de deſtructo aere: adhuc remanet radi/
us quod poſſumus videre per interpoſi
tionem alicuius tranſparentis vt eſt cri/
ſtallus in loco aeris, ſcilicet poſita. verbi
gratia. Sit aliquis locus vndiqꝫ cōclu
ſus: excepta illa parte per quam ingredi
tur ſolaris radius. Qui ibidem igreſſus
totum aerem ab illo loco cōtentum red
dit lumineſum. Deſtruatur iſte aer per
immiſſionem alicuius corporis tranſparē
tis: vt puta maſſe criſtalline: licet aer in
de deficiat radius tamen ibi manet: qđ
apparet in criſtallo ibi exiſtente manet
enim radius illuminans criſtallum. Si/
cut enim eſt in vnione anime rationalis
ad corpus: eſſe enim eius nō dependet a
corpore ⁊ ideo nō perit cū corpore. Lux
vero ignea eſt duobus modis. ſ. in carbo
ne ⁊ in flamma. In carbone eſt lux ma/
terie groſſe ⁊ terreſtris ⁊ inde eſt ꝙ non
eſt radioſa. i. de ſe non immittit radium
immutantē aerem vicinū lux vero initi
titur in flamma materie ſubtiliori que ē
vapor reſolutus a corpore. ſ. a carbone.
Inflāmato. ⁊ eſt lux in flamma radioſa
vtraqꝫ tū lux tam in carbone ꝙ̄ in flam/
ma innititur materie ita ꝙ deficiēte ma
teria lux deficit. Sic eſt de vegetabili ⁊
ſenſibili vegetabile enim deficit deficien/
te corpore cuius perfectio eſt ſimiliter ⁊
ſenſibile. ¶ Ad oſtendendum ꝙ anima
nō perit cū corpore non multum vtemur
auctoritatibus ſacre ſcripture: cum error
iſte locū nō habeat in eis qui ſcripturas
ſacras nouerūt ⁊ eas receperūt: qꝛ quaſi
infinite ſunt auctoritates in ſacra ſcriptu
ra quibus error iſte deſtrui pōt. Sed te/
ſtimonijs nobilium phōꝝ ⁊ rationibꝰ
potius vtemur. falſitatem huius erroris
oſtēdit Tulliꝰ dicēs. Nō eſt lugēda mors
quā imortalitas ꝯſequit̄. Idem loquens
de eo qui recte vixit. Ex hac vita inqͥt de/
ſcendit tanꝙ̄ ex hoſpitio non tanꝙ̄ ex do/
mo. Cōmorādi enim natura diuerſoriū
nobis nō habitandi dedit. Idem in qō/
nibus tuſculanis. Quid niſi illud vitale
qđ intra nos eſt. dūqꝫ mole corpis premi
tur: in celeſtis regiones cōtemplatione ſe
tranſferre illuc ad inhabitādum: poſt de
poſitionē ipſius auolet? Itē in rethoricis
ꝓbabile videt̄ ſapiētibus penas eē par/
tes apud iferos. Itē Señ. in lib. De natu
ralibus queſtionibus. Si volumus tran
quille degere anima in expedito habēda
eſt ſiue illam inſidie ſiue morbi petant.
Quid aliud habeo ꝙ exeuntem hortari
⁊ cū omnibus bonis emittere. vade for/
titer. vade feliciter nihil dubitaueris redi
ens. Nō de re ſed de tēpore queſtio eſt fa
cis ꝙ quicqꝫ faciēdum eſt rerum natura ꝙ̄
genuit te expectat ⁊ locus melior ac tuti/
or. Item mercuriꝰ anime dicit. Poſt diſ
ſolutionem cogenī credere penis que in
vita nolūt credere verbis. Plato etiā in
thimeo dicit. animā poſt diſſolutionē va
rijs affligi penis: hijs teſtimonijs philo/
ſophorū pꝫ ꝙ anima rōnalis nō perit cū
corpore. ¶ Rationibus vero multiplici/
ter pōt oſtendi idē. Et primo per iuſticiā
dei que ſi eſt reddet tā bonis ꝙ̄ malis ſm
coꝝ merita. Bonis premia malis penas.
Eccle. vult cuncta que fiunt adducet do/
minus in iudiciū. Sed retributio iſta nō
fit in preſenti cū mali hic floreāt ⁊ boni
opprimant̄. Job. xxi. Quare impij viuūt
ſubleuati cōfortatiqꝫ diuitijs ⁊. Iere. xii.
Quare via impiorum proſperatur vm/
de eſt omnibus qui preuaricantur ⁊ ini/
que agunt. Et in Pſal. Uſqꝫ quo pecca
tores domine vſqꝫ quo peccatores glo/
riabuntur: ergo retributio iſta erit poſt
hanc vitam. Manent ergo anime poſt
mortem. ¶ Item pōt oſtendi per dei bo

nitatem: qa cum deus ſingulariter ſit bonus maxime tamen bon⁹ eſt amicis ſuis: ꝛ maxime amat amãtes ſe. Prouer. viij. Ego diligentes me diligo hoc autem verum non eſſet ſi anima periret cum corpore: nec eſſet alia vita poſt iſtam. Amici enim dei in hac vita ſunt egentes anguſtiati afflicti. Heb. xi. Et. i. Cor. x. Si in hac vita tm̄ in xp̄o ſperantes ſumus miſerabiliores eſſemus oibus hoibus. Si non eſſet alia vita verum eſſet quod dicunt peruerſi iudei. Mal. iij. Uanus eſt inquiunt qui ſeruit deo: ꝛ qd̄ emolumētum qui cuſtodiunt precepta eius? Non etiam emolumentū vbi videtur: ſibi detrimentū in hac vita affligi ſi in futuro nō ſperarent amici dei pro hac afflictiōe delectari: ꝛ vtilius eſſet eos bonis preſentibus adherere ꝛ in eis delicate viuere q̄ deo adherere ꝛ mãdata eius obſeruare. ¶ Item pōt oſtendi ꝙ anima cū corpe nō pereat per ſapientiã dei que non pōt fallere nec falli. Falleret autē eos qui ei credunt cōtemptum preſentis vite cōſulendo ꝛ preſentiū bonorum ſi nō ſequeretur alia vita melior: ꝛ alio bōa meliora. Mat. xix. Si vis pfectus eſſe vade ꝛ vēde omnia que habes: ꝛ da pauperibus ꝛc. Jo. xij. Qui odit animã ſuã in hoc mundo. in vi. e. c. eã. ¶ It. m anima cū corpore ꝙ nō pereat oſtenderūt qui hoc per experientiam nouerunt: quia morte ſuſcitati fuerunt: vt xp̄s lazarus. ꝛ illi de quibus legitur ad Heb. xi. Acceperunt mulieres de reſurrectione mortuos ſuos. ¶ Idem etiam oſtendunt virtutes quas mortui operantur. vnde Grego. in quarto libro Dialo. Penſa qualiter anime viuunt illic vbi viuunt quorum hic ꝛ corpora mortua in tot miraculis viuunt. Si igitur vitam anime manentis in corpore deprehēdis ex motu membrorum cur non perpendis vitam anime poſt corpus etiam per oſſa mortua in virtute miraculorum. ¶ Item oſtenditur per ordinem quem habet homo inter ſe ꝛ creaturas. Eſt enim creatura media inter iumentū ꝛ angelum. vnde communicat cum iumento in corporis mortalitate: ꝛ cum angelo in anime immortalitate. Gre. in. iiij. lib. Dial. Homo ſicut in medio creatus eſt vt eſſet inferior angelo ſuperior iumēto. ita aliquid habet cum ſummo cōe aliquid cōe cum infimo. Immortalitatē ſ. ſp̄us cum angelo mortalitatē vero corporis cū iumēnto. ¶ Itē oñditur per ſimilitudinē quã habet anima cū prima materia: ſicut enim prima materia ſe habet ad oēs formas ſenſibiles ꝛ corporales: ita habet ſe ſubſtantia intellectiua ad formas intelligibiles: ꝛ ſpirituales. Ergo ſicut prima materia nō eſt corruptibilis ab aliqua forma ſenſibili vel corpali. Ita ſubſtantia intellectiua nō eſt corruptibilis ab aliqua forma itelligibiliter ſp̄uali ꝛ multo minus a forma corporali cū pter ſublimitatem ſue eſſentie talis corruptio non poſſit ad eã attingere. Relinquit ergo ꝙ ipſa ſit incorruptibilis ꝛ mortalis. ¶ Itē oē quod deſtruit: aut deſtrutur ſeparatiōe forme a materia aut diuiſione partiū integraliū aut deſtructiōe ſubiecti aut deferētis: aut abſentia cauſe. Separatiōe forme deſtruitur res dupliciter. Aut diuiſiōe forme: que pmanet ſeparata vt cū diuidit aia rōnalis a corpe: que diuiſio dicit mors: vel diuiſione forme: q̄ nō manet ſeparat vt in extinctiōe ignis: ꝛ hec diuiſio vocat ppꝛie corruptio. diuiſione partiū integraliū fit deſtructio vt cū ligna ꝛ lapides deſtruit dom⁹: deſtructione vero ſubiecti vt deſtructo pariete deſtruit pictura q̄ erat in eo: ꝛ quãtitas. Deſtructiōe deferētis deſtruit qd̄ ferebat: vt cū fracto vaſe effundit liquor q in eo erat. Abſentia cauſe fit deſtructio: vt ſole ſubtracto deſtruitur dies. ¶ Primo mō non pōt deſtrui aia rōnalis: nō eni eſt cōpoſita ex materia: ꝛ forma vt oſtenſū eſt prius vbi deſtruct⁹ eſt error q ponit aias cū corporibus ſeminari. Ergo non pōt fieri in ea diuiſio forme a materia. Propterea ſi diceret ꝙ eſſet ex materia ꝛ forma cōpoſita adhuc pōt oſtēdi ꝙ forma illi⁹ nō pōt deſtrui: qa nō hꝫ ꝯtrariū quo deſtruat. Anima eni potens eſt intelligere oīa qd̄ nō eſſet verū ſi aliqd eſſet ei ꝯtrariū. Anima enim non eſſet receptibilis ipſius nec ſilitudinis ei⁹ ergo non poſſe intelligere ipſum. Preterea viſus nullã formã viſibilē habet ſibi ꝯtrariam ergo nec intellectus aliquã formã intelligibilē habet ſibi ꝯtrariã. ¶ Scdo. Itē non pōt deſtrui aia rationalis deſtructiōe partiū

integralis cum ſimplex ſit: ⁊ careat huiuſ
modi partib⁹. ¶ Tertio. Itē deſtructiōe
ſubiecti nō pōt deſtrui: q2 ſi poneretur ei⁹
ſubiectū nō poneret aliud q̄ corpus. Ipſa
aūt nō ſe h3 ad corp⁹ vt accidēs ad ſubie-
ctū eſt enim pfecta ſubſtātia receptibilis
eſt enim ſm ſe oppoſitorū manēs intranſ
mutata ſm eſſentiā: qđ ꝓprium eſt pfecte
ſubſtātie ſi quis tū obiciat de ſuperficie
que quātitas eſt nō ſubſtātia: que tū reci
pit ꝯtrarios colores dicendum eſt ꝙ ipſa
nō recipit colorē ſm ſe ſed ſcđm virtutē.
ſubſiſtentē corpee ſubſtātie: ſed aīa rōna-
lis ſm ſe receptibilis eſt: oppoſitorum nō
ſm naturā corpis cui vnita eſt: vt vtutis:
⁊ vitij: ſciētie: ⁊ ignorātie: ⁊ multorū alio
rū: que cū ſint ſpūalia nō recipiunt in ea
ſm naturā corpis. ¶ Quarto. Itē nō pōt
deſtrui aīa deſtructiōe deferētis nō poteſt
aīa deſtrui cū nō īdigeat deferēti ſicut li-
quor vaſe īdiget quo ꝯtineatur. ¶ Quin
to. Itē nō pōt deſtrui. ſ. abſentia cauſe: q2
a prima cā imediate fluit. Cui⁹ abſentia
nihil deſtruit: vel cuius preſentia ſemper
adeſt oīb⁹: ⁊ nūq̄ ē abſens. Quātū enim i
ſe eſt ſemꝑ influit in creaturas eē ⁊ ꝑma-
nentiam. Ergo aīa rōnalis nullo mō pōt
deſtrui cū nullo p̄dictorū modorū deſtru-
ctibilis ſit: nec alius mod⁹ deſtructionis
poſſit inueniri. ¶ Sexto. Itē oē eſſe mor
tale paulatim debilitat̄ ⁊ deficit donec ve
niat ad vltimū defectū qui eſt mors: vir-
tus aūt itellectiua ſua duratiōe īualeſcit ⁊
pficit vt quāto eſt antiquior tāto ſit ad in
telligēdū validior: ergo h3 eē immortale.
¶ Itē virtus que nō h3 finē in operatiōe
nō h3 finē in tpe: virtus itellectiua nō h3
finē in opatiōe nō enim determinata eſt
ad intelligenda tot quin adhuc plura in-
telligere poſſit: ergo nō h3 finē in tpe. Itē
virtus corruptibilis ledit̄ a vehemēti ob-
iecto: vt viſus a vehementi lucido: intelle
ctus aūt nō ledit̄ a vehemēti intelligibili
īmmo magis ꝯfortat̄. Ergo nō eſt corru-
ptibilis. ¶ Item ex cognitiōe obiecti co-
gnoſcit̄ cognitio potētie: ⁊ ex ꝯditiōe po-
tētie cōditio ſubſtātie. Cū ergo obiectum
virtutis intellectiue ſit vniuerſale incor-
ruptibile virtus intellectiua incorrupti-
bilis eſt. ¶ Aug. in lib. ſoliloquiorū. Sic
ꝓbat immortalitatē anime. Oīs inqt ſub
ſtātia cōprehenſiua veritatis inqtū eſt ve
ritatis: eſt immortalis. Sed anima rōnalis
eſt hmōi: ergo eſt immortalis veritatē h̄ intel
ligere eſſentiā rei inquātum eſt abſtracta a
materia: ⁊ oībus materialibus ꝯditiōib⁹
vt apprehēditur hō qui p̄dicatur de om-
nibus hoīb⁹. ¶ Itē omnis ſubſtātia cui⁹
operatio nō pēdet a corpe ipa nō pendet
ex corpe. Sed opatio ſubſtantie nō pēdet
ex corpe. ſ. intelligere ſed intellectiue: ergo
nec ſubſtātia intellectiua pendet ex corpe
ergo ē ſepabilis a corpe: ⁊ pōt viuere ſine
eo. ¶ Itē virtus cui⁹ opatio impeditur a
corpe nō dependet a corpore: ſed talis eſt
virtus intellectiua. Quāto enim corpori
ſe plus imergit per ſollicitudinē: ⁊ amo-
rem tpaliū: ⁊ delectationē tāto intelligit
obtuſius ⁊ tardius. Quāto aūt ſe elonga
uerit tanto clarius ⁊ facilius. Ergo ipſū
non dependet a corpore. Preterea ſi in-
tellect⁹ depēderet a corpe ſequeret̄ con-
fortatio eius ad conformationē corpis: ⁊
debilitatio ad debilitationē. Aliter tū eſt.
Nā in ſenectute ē corpis debilitatio: ⁊ in
tellectus ꝯfortatio. Sicut enim iuniores
melius ſentiunt ſic ſeniores melius intel
ligunt. Jo. xij. In antiquis eſt ſapientia
Si quis tamen obijciat ꝙ intellectus di
citur depēdere ex corpore quum ei⁹ opa-
tio impeditur egritudine corpis: vt p3 in
freneticis. Similr intellect⁹ ſenſu ⁊ imagina
tiōe indiget ꝙ nō fiat ſine illis. Dicēdū
eſt ꝙ aliud eſt virtutē impediri a leſione
aliud ab occupatione. Intellectus impe
ditur occupatione anime circa opus alte
rius virtutis: ſed nō ledit̄ vt viſus vel au
ditus exterior occupās animā circa exte-
riora impedit vt illa hora nō vacet itelle-
ctiue operationi. Sic in laborantib⁹ fre-
neſi: vel ſimilibus paſſionibus ſunt: ſicut
ſomnia fixa ⁊ adherentia ꝑpter infectio-
nes ⁊ difficile ſeparabiles. Et quēadmo-
dū ſomnia mentē tenēt circa fantaſmata
occupatā. Sic ille alienationes operatio-
num intellectus mentē occupando impe
diunt. Expurgata autem huiuſmodi infe
ctione intellectus tanq̄ nihil paſſus leſio
nis ad proprias operationes reuertitur.
Ad ſecundum dicēdū ꝙ licet intellectus
nō fiat in nobis ſine ſenſu ⁊ imaginatio
ne: tamen eſt ſine illis. Et ponit ſile Au-
guſtinus. Ad portū nō deuenitur niſi per
nauem ē tamē eſſe in portu ſine naui: vel

poteſt diſtingui duplex facies virtutis in tellectiue inferior: et ſuperior: quantum ad inferiorē indiget intellect⁹ ſenſu: et imaginatione quantū vero. ad ſuperiorē ſm que eſt: nobilis perfectio et potiſſima intellectus nō indiget illuminat̄ eni a prima virtute. ¶ Itē poteſt oſtendi ꝙ aīa rationalis non pereat cū corpore multis alijs modis. Primo ſic cū nullus mod⁹ nature ſit fruſtra oē qd naturaliter mouetur nō eſt naturali impoſſibilitate prohibitū a fine ad quē mouet̄. Ergo cū aīa rationalis naturaliter appetat beatitudinē: nō eſt impoſſibile ei aſſeq eā. Sed impoſſibile ē ꝙ ea aſſequat̄ in bonis preſentis vite: ergo ipſa manet poſt preſentē vitam. Qd in bonis preſentis vite beatitudinē nō aſſequat̄. Sic pōt oſtendi poſſeſſores bonorū corporalium aut amāt ea aut nō amant. Si non amant: ergo ſunt eis oneri: et nō aſſequunt̄ felicitatē in eis. Si vero amant ea: ergo ſunt vniti eius per amorē et ſunt obnoxij oībus paſſionibus qbus illa ſubiacent. Amans eni neceſſario ꝯpatitur amato ꝓpter vnionē amoris ſi paſſio rei amate ad ipſum per apprehenſionē peruenerit. Ergo nec in iſto caſu felicitatē in bonis iſtis aſſequūtur. ¶ Itē nobiliori virtuti nobilior cōpetit ꝑfectio. Ergo cum vires aīe qbus homo antecellit bruta aīalia nobiliores ſint viribus illis quas cōmunicat cū brutis eis cōpetit perfectio nobilior. Ergo felicitas alia erit anime rationalis ſecundū vires illas nobiles q̄ ſit ea: que eſt ſm vires inferiores: que eſt in bonis preſentis vite. ¶ Preterea cū nobilis pars aīe habeat proprias ſuas operatiōes: et ꝓpria gaudia: et propriā libertatē: et ſeueritatē: habebit ipſa ꝓpriam felicitatē nō in bonis corporalibus cū ipſa ſeparata ſit a corpore vt iam oſtendet̄: ſed in bonis ſpūalib⁹. ¶ Itē quicqd eſt morti obnoxiū non eſt beatū: ergo cū homo in preſenti vita ſubditus ſit neceſſitati moriēdi in ea nō eſt ꝑfecte beatus. ¶ Itē omnis virtus oīno ſeparata a corpore: non eſt corruptibilis corruptione corporis: ſed vires: que ſunt proprie aīe rationalis intellectus: et volūtas oīno ſunt ſeparate a corpore: ergo nō ſunt corruptibiles corruptione corporis. Media multipliciter probat̄ proprio ſic: vis vnita corpori ſine operans per organum operat̄ ſm ꝓprietatē: et poſſibilitatem organi tm̄: vt viſus q nō iudicat de ſapore vel ſono ſed de colore: q a colore ꝑtinet ad naturā organi. Nullū aūt organū corporale poſſibilitatē habet ad incorporalia. Nulla ergo vis operans per organum corporale eſt cognitiua: niſi corporalium tantū. ¶ Preterea operatio intellectus eſt per abſtractiōem a materia: et materialibus cōditionib⁹. Sed oīs opatio eſt ſm naturā virtutis a qua egreditur ergo intellectus eſt abſtractus a materia et nō habet organū corporale. ¶ Itē nulla virtus incorporata .i. parti corporis determinata operās per organū eſt cognitiua ſui non eni poteſt referri vel reflecti ſupra ſe vnde nec ocul⁹ ſe videt nec imaginatio ſe imaginat̄. Cū ergo ſe intellect⁹ intelligat nō eſt icorporatus alicui .ſ. parti corporis determinate vnitus. ¶ Item ꝙ cognitū eſt in cognoſcente ſm naturam cognoſcentis: et nō ſm naturā rei cognite: et generaliter ꝙ recipit in aliquo eſt in recipiēte ſm naturā recipiētis. Cū ergo corporalia et materialia ſint in intellectu ſm modū imaterialē ſicut denudata a materia. et materialib⁹ cōditionibus intellectus imaterialis eſt: et nō in corporis alicui parti corporis. ¶ Itē cū voluntas: que ē propria aīe rationalis libera ſit flexibilis. et ad ea: q̄ ſunt delectabilia corpori et ad ea que ſunt corpi contraria: vt ſunt: macerationes carnis et ipſa mors corporalis: manifeſtū eſt ꝙ voluntas illa a corpore ſeparata eſt: vnī nō eſt cū corpore corruptibili. ¶ Itē nō eſt neceſſe rectorē nauis mori cū nauis diſſipat̄: nec militē occidi cum equus cui inſidet occidit̄. nec artificē perire licet aliquid de inſtrumētis eius quo ad aliquā operationē ignobilē vtitur defecerit: ſic nō eſt neceſſe ꝙ ſpūs rationalis pereat: licet corpus quod eſt eius organū quantū ad aliquas eius operationes min⁹ nobiles pereat. ¶ Preterea nihil creatū eſt: propter ignobilius et vilius ſe. ergo anima rationalis nō eſt principaliter creata propter operatiōes illorū quas habet cōes cū brutis: vel propter bona iſta corporalia que ea viliora ſunt ergo nō eſt neceſſe eā perire licet nō poſſit exercere operationes illas [illegible]

nobiles circa bona iſta corporalia. ¶ Jtē
cū anima rationalis nobilior ſit quacū-
q̄ creatura corporali. ⁊ deus cōicauerit
eſſe ꝑpetuū alicui creature corporali vt
corporibus celeſtibus, ipſe cōicauit illud
etiā aīe rōnali. intelligere nō ſolum crea-
turā corporalē ſed etiā creaturā ſpūalem
⁊ ipſum creatorē ipſe cōicauit ei eſſe per
petuū. cū capacitas dei per intelligentiā
lōge melior ſit ꝑpetuitate eſſendi. ¶ Jtē
cū dederit deus creature rōnali vt poſſit
habere amicitiā cū deo. lex vero amici-
tie regrat bonorū cōionem veriſimile eſt
q̄ cōicauerit ei immortalitatē. ¶ Prete-
rea quis fidelis amicus a morte amicū ſu
um nō ſeruet ſi poteſtatē habet ergo ve-
riſimile ē q̄ de⁹ amicos ſuos ſeruet mor
te qua omnino pereant. ¶ Mors corpo
ralis amicoꝝ dei nō eſt mors ſed potius
ſomnus vel trāſitus ad meliorē vitā. Jo.
xj. lazarus amic⁹ noſter dormit. Et Mat.
xxij. nō eſt deus noſter deus mortuorū ſ;
viuentiū. ¶ Jtē que a ſolo deo ineſſe pro
ducunt perpetua ſunt niſi ſint accidētia
vel forme dependētes a materia. S; aīa
rōnalis nō eſt accidens vel forma depen
dens a materia ⁊ a ſolo deo eſt per crea
tionē vt prius oſtenſum eſt: ergo ipſa ha
bet eſſe perpetuū q̄ ipſa nō ſit accidens
ſic probatur. Nullum accidens nobilius
eſt ſubſtātia ſed oē mouēs ⁊ regens ſub-
ſtantiā eſt nobilius ⁊ actualius ⁊ virtuo
ſius ſubſtātia quā mouet ⁊ quā regit: er-
go nullū tale eſt accidens. Sed talis eſt
anima rōnalis ergo ipſa nō eſt accidēs.
Quod vero nō ſit forma a materia depē
dens prius oſtenſum eſt. ¶ Poſſumus ⁊
vti ad deſtructionē dicti erroris oſtenſiue
qua vſus eſt qdā religioſus cōtra phm
quēdam qui negabat animā eſſe immor
talē. Aut aīa inqt eſt mortalis aut imorta
lis. Si aīa mortalis eſt ⁊ credis eam eſſe
immortalē nullū tibi inde ꝓuenit incō-
modū. Si aūt imortalis eſt ⁊ credis eam
eſſe mortalē aliqd pōt tibi venire in incō
modum: ergo melius eſt vt aīa credatur
eſſe immortalis q̄ mortalis. Quia ſm ſa
pientiā ſi ꝓpoſitis iſtis duobus ſit cōſen
tiuū bonū: illius vero malū: magis eſt eli
gendum: cuius cōſecutiuū eſt bonū: q̄ id
cuius cōſecutiuū eſt malū. Juxta verbū
qđ tullius refert in li. de ſenectute catonē
dixiſſe. Sed ſi aīa mortalis eſt q̄ credunt
eā eſſe mortalē nō erūt poſt hāc vitā qui
nos cōfundāt de cōtraria opiniōe. Si ve
ro ſit immortalis, Nos qui ſumus huius
opinionis poterimus eos cōfundere qui
contrarie opinionis ſunt ⁊ hec contra di
ctum errorem ſufficiant.

¶ De errore negantium reſurrectionē
corporum. xxiij. 22

Equitur de errore illorū qui ne
gāt corporū reſurrectionē. ¶ Ad
deſtructionem vero hui⁹ erroris
primo ponem⁹ teſtimonia ſacre ſcriptu-
re deinde rōnibus vtemur. legitur. Exo.
iij. Deus patrū noſtrorū deus abrahā ⁊
deus iſaac ⁊ de⁹ iacob miſit me ad vos.
Quo verbo vtitur dñs. Mat. xxij. Ad ꝓ
bationē reſurrectionis ſubdens. Nō eſt
inqt deus mortuorū ſed viuentiū. Glo.
ꝓbat per hoc animas poſt mortē ꝑma-
nere. Nō eni diceretur deus nō exiſtētiū.
⁊ ſic introducit corporū reſurrectio que
cū aīabus bona ⁊ mala que geſſerant re
cipiant. Jtē iob. xix. Scio q̄ redemptor
meus viuit. ⁊ in no die. de ter. ſur. ſum.
Et eiuſdem. xiiij. Lignū habet ſpē ſi pre
ciſū fuerit rurſū vireſcit. ⁊ Jſa. xxvi. vi
uēt mortui tui. Et ezech. xxxvij. Ecce ego
intromittā in vos ſpūs ⁊ viuetis. Dani.
xij. Multi de hijs qui dormiūt in pulue-
re terre vigilabunt. Jone. ij. Subleuabit
de corruptiōe vitā. ij. Machab. vij. Rex
mūdi defunctos nos pro ſuis legibus in
eterne vite retributionē ſuſcitabit. Et in
eodē. E celo iſta poſſideo ſed ꝓpter dei
leges hec ipſa deſpicio qm̄ ab ipo me ea
recepturū ſpero. Eiuſdē. vij. Juſte ⁊ reli-
gioſe de reſurrectiōe cogitās. Mat. vlti.
Multa corpora mor. que dor. ſur. Jo. v.
procedēt qui bona fecerūt in reſurrectio-
nem vite. Eiuſdē. xi. Scio q̄ reſurget in
reſurrectione in nouiſſimo die. i. Cor. vi.
Deus ⁊ dñm ſuſcitauit ⁊ nos ſuſcitabit ꝑ
virtutē ſuā. Eiuſdē. xv. Si reſurrectio mor
tuorū non eſt neq; xp̄s reſurrexit. Jbidē
inſipiens tu qui ſeminas non viuificat.
Jdē in eodē. Omnes qdē reſurgemus.
Jtē oportet corruptibile hoc induere in
corruptionē. Et. ij. Cor. iiij. Scientes qm̄
qui ſuſcitauit ieſum ⁊ nos cū illo ſuſcita-
bit. Eph. iiij. Donec occurramus oēs in
virū perfectū in menſurā etatis plenitudi

mõ xp̄i. Phi.iij. qui reformabit corp⁹ hu militatis nr̄e. Preterea theſ.iiij. Nolum⁹ vos ignorare de dormiẽtibus. Jac.v. Aurū ꝫ argētū noſtrū eruginabit: ꝫ erugo eorū in teſtimoniū nobis erit ꝫ mãduca bit carnes veſtras ſicut ignis. Erit ergo caro vr̄a in futuro. Act.xxvi. qd incredi bile iudicat̃ apud nos ſi de⁹ mortuos ſu ſcitat? ¶ Rõibus ſic põt corporū reſurre ctio ſuaderi. Primo ꝫ iuſticiā iudicis iuſti.ſ.i cui⁹ terra multa ſunt digna p̄mio ꝫ ſuppli cio quē nec fallit ignorãtia nec ꝓhibet i potētia neceſſe eſſe q̄nq̄ ↄuerti i iudiciū. Sꝫ talis iudex de⁹ eſt ergo ei⁹ iuſticia q̄n q̄ ↄuertit̃ in iudiciū. Sed hoc nō fit in p̄ñti vniuerſaliter cū mali floreãt ꝫ boni opprimant̃: fiet ergo i futuro ꝫ reddet de us vnicuiq̄ put meruerit. Ergo homini bus q ſibi ſeruierūt mercedē reddet qd̄ fi eri nō põt niſi ipſi reſurgant. Tali argu mēto vſus eſt barnabas ad ꝓbãduꝫ reſur rectionēꝫ p̄his q erãt rome vt legit̃ in li. clemētis. Juſtū eſt inqt quēlibꝫ ſeruiẽteꝫ alicui remunerari. ꝫ inde vt prius. ¶ Si qs tñ dicat homines poſſe remunerari i aĩabus ſine corpoꝝ reſurrectiõe nō valet reſponſio. Cuꝫ eni aĩa ſine corpe hõ non ſit: nec remuneratio aĩe ſine corpe eſt re muneratio hominis. Preterea cū hõ ſer uierit deo ꝫ corporalib⁹ opibus ꝫ ſp̄ualí bus ꝫ nō min⁹ de⁹ ſit liberalis remunerã do q̄ hõ ſeruiẽdo vtroq̄ modo ꝫ in cor pore ꝫ in aĩa debet remunerari. Jtē ſimi liū meritoꝝ apud eūdē iudicē ſimilis de bet eſſe remuneratio. Ergo cū xp̄s ſeruiē do patri in corpe ꝫ in aĩa meruit in cor pore ꝫ aĩa remunerari. alij ſimĩliter do ſeruiẽtes ſimilē remuneratiõnē merebū tur. i.cor.xv. Si reſurrectio mortuorum nō eſt neq̄ xp̄s reſurrexit. Jtē in p̄s. Nun quid eni vane ↄſtituiſti oēs filios homi nū. vane ſiue fruſtra ſunt ↄſtituti ſi ptici pes nō ſunt beatitudinis ſi mortuī nō ſurrecturi. Preterea ſi corp⁹ aĩe ↄpatitur quare nō ↄregnabit. ꝫ glorificabit̃ Jtem cum aĩa naturaliter appetat eſſe in corpe qd̄ oſtẽdit dolor q eſt in ſeparatiõe. ꝫ oĩs appetit⁹ naturalis in pfecta aĩe beatitudi ne debeat ipleri corp⁹ tradet̃ ei ſine quo appetit⁹ eius naturalis nō ipleretur. Pre terea cū ↄſtet aĩe ꝑpetue nō ſufficere or ganuꝫ neceſſario corruptibile ex p̄ria or dinatiõe corp⁹ hũanuꝫ nō fuit tale. ergo cū per xp̄ꝫ reſtauratio pfecta fiat ꝑpetuū corp⁹ aĩe tradet̃ fiet ergo reſurrectio cor porū. Jtē cū alique actiões corpales ſint meritorie vt opa mĩe de qb⁹ legit̃. Mat. xxv. Caro ſic ſocia aĩe ē i merito ſic ſocia debet eſſe ei⁹ in p̄mio ꝫ ex quo partē p̄cij ſoluit partē debet habere lucri q̄ nō erit niſi caro reſurgat ergo ipa reſurget. Jteꝫ corp⁹ humanū finis eſt ceteroꝝ corporūꝫ q̄ cū inter cetera corpa quedaꝫ hēant eſſe ꝑpetuū corp⁹ humanū habituꝝ eſt eſſe ꝑ petuū. Finis eni melior eſt hijs que ſunt ad finē qd̄ aūt eſt diuturni⁹ meli⁹ eſt. Jtē corpa que habēt eſſe ꝑpetuū habēt illud ex dei bonitate ꝫ ad creature vtilitatē nō ad vtilitatē dei cū ipe bonoꝝ noſtroꝝ nō egeat. Nec ad vtilitatē creature pure cor poralis cū illa nulli⁹ boni ſit perceptiua. Jtē nō principaliter ad vtilitatē creature ſp̄ualis cū illa creatura corpali non egeat ergo ad vtilitatē creature parti ſp̄ualis ꝫ ptim corpalis q̄ nō videt̃ eſſe niſi hõ. Si nō aliq̄ creature corpales ꝑp hoĩeꝫ hūt eſ ſe ꝑpetuū multo forti⁹ hõ habitur⁹ eſt eſſe ꝑpetuū. Jtē aut corp⁹ humanū ſe hꝫ ſolū ad aĩam vt organū ad tēpus neceſſariuꝫ aut nō. Si primo mõ que cã eſt q̄ aĩa tm̄ doleat cum illud organū graue: ꝫ onero ſū ſit ſibi ſeperet̃ ab ea q̄ nō eſt ãplius ei neceſſariū quis ſapiens doleat cū a naui exit ad portū ſeccurū. Si vero nō ſe hꝫ vt organū ſolū ſꝫ vt mã cū q̄ aĩa pficit ſpēm vnã reꝝ ꝫ creaturã nobiliſſimã cū creatu re min⁹ nobiles eē ꝑpetuū hēant. Jtē cū aĩa rõnalis habeat aliq̄s vires que ſine corpe nō poſſunt pfici vt prius oſtenſum eſt aut ipa nō pficietur oĩno i futuro aut corpus ei iteruꝫ vniet̃. ¶ Jtem due cauſe vnionis aĩe ad corp⁹ aſſignantur a gre gorio nazanzeno vna vt ꝑ agones certa minū que eſt inſunt aduerſus terrena ce leſtis glorie hereditatē acquirat. Et ſicut aurū igne preſentis vite erūpnatū proba tur examine. Alia cauſa eſt vt hãc deterio rē nãꝫ corpis ſecū trahat ac ſurſuꝫ ſuperi us ſedib⁹ collocet. vnde vna cauſa vnio nis eius eſt bonū aĩe alia bonum corpo ris vtraq̄ aūt cã requirit̃ vt corpus reſur gat. De primo patet iuſtuꝫ eſt enim vt ca ro que fuit ſocia in certamine ſocia etiaꝫ ſit in gloria de ſecunda idē manifeſtū eſt.

¶ De errore illo qui dicit. vnumquemqȝ
poſſe ſaluari in ſua fide vel lege. xxiiij.

Sequitur de errore illo qui ponit
vnumquemqȝ ſaluari in ſua fide
vel lege ex quo credit eaȝ eſſe bo-
nam ꝛ deo placentē. Cui errori occaſio-
nem dedit ꝙ cogitauerit paucitateȝ eſſe
ſaluandorū ſi ſoli xp̄iani boni ſaluarent.
Dixerūt eni. Cum deus nō ſit minus pro
nus ad miſerendū q̄ ad puniendū quo-
modo tā pauci ſaluabūtur. ſ. xp̄iani ꝛ il-
li nō oēs ſed ſolū boni qui pauci ſunt re-
ſpectu malorū. Multitudo etiā iudeorū
ꝛ gentiliū damnabitur. Quare dei mia
tantā multitudinē creauit cū preuideret
eā damnādā. ¶ Et dicendū cōtra hmōi
errorē ꝙ nō eſt mirū ſi pauci ſunt ſaluā-
di. cōparatione eorū qui ſunt damnādi.
viliorū eniȝ ſemper eſt maior multitudo
q̄ precioſorū vt ferri ꝛ plūbi q̄ auri ꝛ ar-
genti. ꝛ lapidū cōmuniū q̄ gēmarū ꝛ q̄r-
cuū q̄ cedrorū vel palmarū. Et maior eſt
aceruus palee q̄ grani ꝛ maior numerus
ſtultorū q̄ ſapiētū. Eccle. i. Stultorū infi-
nit⁹ eſt numerus: ſic ſtulti ſunt vocati pau
ci vero electi. Mat. xx. Preterea cū in tā-
ta multitudine hominū pauci ſint reges
tēporales. qd mirū ſi pauci habituri ſint
regnū celeſte. Itē cū pauci ad regnū celo
rū venire curent. qd mirū ſi pauci p̄ueni
unt. Quomodo eni peruenient ſi perueni-
re nolunt. Itē qd mirū ſi pauciores aſcē
dant in celū q̄ deſcendant in infernū cū
facilius ſit deſcendere: q̄ aſcendere. Et ſi
pauciores intrāt per anguſtā portā para
diſi q̄ per latā portā iferni. Mat. vij. In-
trate per anguſtā portam qa lata porta ꝛ
ſpecioſa via que ducit ad perditioneȝ ꝛ
multi ſunt qui intrāt per eā. Quā angu-
ſta porta ꝛ arecta via que ducit ad vitā ꝛ
pauci ſunt qui inueniūt eā. ¶ Falſitas di
cti erroris ſic pōt manifeſtari. Si aliquis
volēs corporaliter ambulare nollet preui
dere vie p̄icula cū poſſet: Si oculis clau
ſis aut auerſis a via vellet incedere meri
to imputaretur ſibi ſi quid ei mali ex hoc
accideret. Itē ſiquis vellet ire ad aliquē
locū viā ignorās ꝛ peritū habēs qui viaȝ
oſtēderet ꝛ ducatū preberet ꝛ nollet ſibi
viā oſtendi vel ducatum preberi. merito
iputaretur ei ſi qd mali ei ex hoc accide-
ret hec duo cuiuſlibet animus bn̄ diſpo-
ſitus audita approbat. ergo cū p̄icula ſpi-
ritualia magis ſint periculoſa ꝛ lō magis
cauenda. Si qs orta illa negligens fuerit
preuidēda vel precauēda. merito ei im-
putabitur cū in periculū ceciderit. Ergo
negligētia querēdi viā veritatis ꝛ ſalutis
vel ductu p̄prie rōnis vel q̄rēdo ab alio
q̄ circa eaȝ credit eſſe adeo inſtructuȝ vel
implorādo diuinū auxiliū cū aliud auxi-
liū: ei deſit negligētia eſt culpabilis ꝛ dā-
natione digna. Unde de illo q̄ ignorans
eſt ex negligētia hmōi. verū eſt illud Pri
mo. Cor. xiiij. Ignorās ignorabitur. Da-
uid noluit itelligere vt bene ageret. Glo.
potuit intelligere vt bene ageret. ſed no-
luit. Itaqȝ veniā nō habet. Ambro. Qui
poſſent ſcire ſi vellent ſtudium adhibere
nō neſcientes ſed cōtemptores iudicabū
tur. Si vero aliqs ſeductor ſub pretextu
catholici doctoris alicui ſimplici p̄dicet
pie credēdū ꝙ deus cor ſimplicis auer-
tet ne illi errori. Sibi p̄iculoſo credat ni
ſi negligentia eius vel aliqua culpa obſi-
ſtat Cuſtodit deus oēs diligētes ſe vt le-
gitur in Pſal. ij. Prouer. ij. Cuſtodiet re
ctorū ſalutē ꝛ protegit ſimpliciter gradi
entes. Itē intelligendū eſt in illo caſu in
quo aliquis inuenit doctores cōtrarios
vnū fidelē ꝛ aliū infideleȝ nec ſufficit ex
p̄prio ſenſu vel ex dictis eorū vel ex vita
diſcernere. Cui potius credendū ſit. Dei
eni mia ei nō deerit niſi impulſando ad
eā negligēs fuerit. Infideles vero negli-
gentes valde ſunt. Et in inueſtigādo per
ſeipſos ſalubrē veritatē ꝛ inquirendo ab
alijs. Et implorando diuinū auxiliū. ꝛ in
faciēdo veritatē quā iam nouerūt. Qui
vero negligit facere bonū quod nouit fa
ciendū nō meretur accipere noticiā faci
endi id quod nondū nouit. Qui vero in
talento intellectus qd iā accepit fideliter
negociatur dignus eſt vt talēta eius ad-
datur. Mat. xxv. ¶ Si verū eſſet qd po-
nunt q̄ ſunt p̄dicti erroris nihil eſſet vir-
tus vel vitiū ſimpliciter. Credēti eniȝ de
virtute ꝙ eſſet vitiū vitioſum eſſet agere
ſm virtuteȝ. Et credenti de vitio ꝙ eſſet
virtus eſſet vitioſum agere ſecunduȝ vi-
tiū. ¶ Secundū hoc idē valeret error er
ranti ꝙ veritas eā cognoſcenti. ¶ Que-
dam vtilia ad deſtructionē dicti erroris.
Require ſupra in capitulo vbi oſtēſum eſt

ꝙ vnica ſit fides vera. ¶ In hoc vero ꝙ deus creauit tantã multitudinẽ hominũ quã preuidebat eſſe dãnãdam: mirari de bes diuitias bonitatis dei q tante multi tudini tot ⁊ tanta dedit bona cum tamẽ preuideret eos futuros igratos: mireris etiã peruerſitatẽ hominũ q largitorẽ di uini bonorũ donis eius impugnant. Nec ſolũ ad dei miam debes habere oculũ ſꝫ etiã ad dei iuſticiã que non minor eſt q̃ eius mia: que illos quos mia creat paſcit ⁊ regit ⁊ ſeruat: ingratos de acceptis be neficijs merito damnat. Quid mirũ ſi iu ſticia peccatoribus reddit qđ meruerunt. Nemo miratur de hoc ꝙ ignis calefacit vel ſol illuminat vel dei mia bonis bñfi cia tribuit ſic mirari nõ debes ſi iuſticia dei eos q rebelles ſunt deo punit. Nõ mi ratur aliquis. Si qđ ſeminat aliqs hoc metat. Sic mirandũ nõ eſt ſi peccatores mala metent: que ſeminãt. Eccle. vij. No li facere mala ⁊ nõ te apprehendent. Et iterũ nõ ſemines mala in ſulcis iuſticie: ⁊ nõ metes ea in ſeptuplũ. Gal. vi. Que ſeminauerit hõ hoc ⁊ metet. Aug. dicit. Aliqs ſi deus vellet: iſti boni eſſent. Sed melius voluit vt qđ vellent eſſent. ſi bo ni nõ infructuoſe. Si mali non impune. Eccle. ii. Deus ab initio cõſtituit hominẽ ⁊ reliqt eũ in manu conſilij ſui. Et paulo poſt. Appoſuit tibi aquã ⁊ ignẽ ad quod volueris porrige manum tuã ante homi nẽ vita ⁊ mors bonũ ⁊ malũ qđ placue rit ei dabitur illi. ¶ Mirari etiã debes ſa pientiam: ⁊ bonitatẽ dei q penis malorũ vtitur ad bonũ electorum. Inextimabile eni gaudiũ erit electis in futuro cũ pfecte agnoſcent pulchritudinẽ iuſticie diuine quã tanto plus amabũt quãto amplius cognoſcent ⁊ tanto amplius gaudebunt quanto amplius agnoſcent ⁊ amabunt. Pſalmus. Letabitur iuſtus cũ viderit vi dictam. Itẽ miam ⁊ iudiciũ cantabo tibi dñe. duplex erit materia cantus ſaluatis. ſ. mia electorũ ⁊ iudiciũ reproborꝝ. Greg. Oipotens deus qa plus eſt miſerorũ cru ciatu nõ paſcitur: qa aũt iuſtus eſt ab ini quorũ vltiõe in perpetuũ nõ ſedatur. Sꝫ iniq oẽs eterno ſupplicio deputati ſua q dem iniqtate puniũtur ⁊ tñ ad aliqđ ar debunt. ſ. vt iuſti oẽs ⁊ in deo videãt gau dia que pcipiant ⁊ in illis reſpiciãt ſup plicia que euaſerunt q̃re tanto magis in eternũ diuine gratie debitores ſe eſſe co gnoſcent q̃nto in eternũ mala puniri cõ ſpiciunt que eius adiutorio vicerunt.

¶ De errore illorꝝ q dicũt aĩas in morta li pec. decedẽtes nõ puniri eternalr. xxv[illegible]

Egit de errore eorꝝ q dicunt aĩas que in mortali decedũt nõ puniẽ das eternaliter. Qui error valde pículoſus eſt: funditus eni deſtruit ſapiẽ tiam ⁊ bonitatẽ in cordibus hominũ cũ euacuet timorẽ domini. q eſt principiũ ſa pientie. Prouer. i. Et ſine quo nõ eſt iuſti ficatio. Eccle. i. Timor dñi expellit pecca tum nã q ſine timore eſt nõ poterit iuſti ficari. Error iſte dum impunitatẽ homi nibus promittit pronitatẽ ad peccandũ efficit in eis: Impunitas enim eſt nutrix tranſgreſſionũ vt ait. Ber. huic errori oc caſionem dare potuit illud. Mat. vij. In qua menſura menſi fueritis remetiet vo bis. Et illud. Apo. xviij. Quantũ glorifi cauit ſe ⁊ in delicijs fuit tantũ date ei tor mentũ ⁊ luctũ. Nõ eſſet inquiũt mẽſura pene ſecundũ menſurã culpe ſi peccato momẽtaneo pena eterna redderetur. Sꝫ verba predicta ſic intelligẽda ſunt vt fi at cõparatio in genere vt q multũ pecca uit multũ puniatur ⁊ qui minus pecca uit minus. ⁊ q amplius: amplius. Nõ ꝙ ſit neceſſe penã eſſe equalẽ culpe ſcḋm du rationẽ immo q̃ntum ad durationẽ mul to maior põt eſſe q̃ culpa ſicut multipli citer põt oñdi. Et primo p penas ab hũa no iure poſitas q̃ multo amplius durant q̃ peccata pro qbus inflicta ſunt durauer rit. Augu. xxi. libro de ciuitate dei. Octo genera penarũ in legibus eſſe ſcribit Tu lius. Damnũ vincula: verbera: talionẽ: ⁊ ignominiã: exiliũ: mortẽ: ſeruitutẽ. Quid horũ eſt ꝙ in breue tẽpus pro cuiuſlibet peccati celeritate arctetur vt tãta vindi cetur mora q̃nta deprehẽditur ppetra tum vbi forte talio. Diurnũ bellũ acqrit ppetuã ſeruitutẽ. Preterea cũ perpetra tio pcti vulneratio ſpiritualis ſit qđ mi rũ ſi a vulneratiõe breuiſſimi tẽporis re linquatur vulnus multe durationis aut etiã mors a qua nõ eſt regreſſus ad vitã niſi miraculoſe. Itẽ cũ ppetratio peccati caſus ſit in profundũ qđ mirum ſi caſus iſte breuiſſimo tpe fiat ⁊ tñ qui ſic ceci

dit in profundū multo tp̄e maneat. Item
cū perpetratio peccati tranſgreſſio ſit le-
gis nō eſt miruȝ ſi mutilatio que ꝑpetua
eſt naturaliter pro illa infligatur cū etiā ꝑ
petratio peccati ligatio ſit peccātis ſm il
lud. Prouer. v. Funibus peccatorū ſuoꝝ
quiſqȝ ꝯſtringitur. Nō eſt mirū ſi ille q
ligatur in breui tp̄e diu ligatus maneat.
Item cū peccator breui voluptate ſe ven
dat: qd mirū ſi emptori eius acqritur ius
ꝑpetuū? Preterea cū nō ſit minor dei iu-
ſticia q̄ mia nec minus ſit eterna q̄re mi-
ratur qs ꝙ dei iuſticia eternaliter puniat
malos ⁊ nō miratur ꝙ dei mia eternali
ter remuneret bonos cū pariū cauſaruȝ
pares ſoleāt eſſe effectus Preterea per ſe
notū eſt qđ q addit ſuper pctm̄ ſuū cōtu-
maciā ſeu ipenitētiā auget merito ⁊ pe-
nā: ⁊ quātū durat iniuria debet durare ⁊
pena. Quia ḡ exiſtēs in inferno addit ſu
per pctm̄ ſuū cōtumaciā vel impenitētiā
nulla ei⁹ vera penitētia vel emēdatio eſt
apđ inferos: ⁊ tā diu durat dei iiuria q̄-
diu ei nō emēdat: ⁊ merito durabit ſem-
per ipſi⁹ pena. Preterea pctōr peccauit i
ſuo eterno vſqȝ ad morte: in pctō pſeuerā
do iō merito punieť i eterno dei iudicio.
Petrus. iiij. li. Di xl. Scire veli quō iuſtū
ſit vt culpa que cū fine ꝑpetrata eſt: ſine
fine puniať. Gre. Hoc recte diceret ſi di-
ſtrictus iudex nō corda hoium ſed fcā pē
ſaret. Iniq eni iō cum fine deliquerūt: qa
cū fine vixerūt. Nā noluiſſent vtiqȝ ſi po-
tuiſſent ſine fine viuere vt potuiſſent ſi-
ne fine peccare. Oſtēdūt eni qui i pctō ſem-
per viuere cupiūt qui nunq̄ deſinūt pec-
care cū viuūt: ad magnā ḡ iudicantis iu
ſticiā ptinet vt illi nunq̄ careāt ſupplicio
qui in hac vita nūq̄ voluerūt carere pec
cato. Quia eternā voluit hic peccati per
fruitionē eternā inueniet vindicte ſeue-
ritatem. Itē maculatio imaginis diuine
ſemper manebit in aīa dāmnati: vñ cum
peccatū quantū ad maculaȝ ſemper ma-
neat. pena pcti merito ſemper manebit.
Aug. Merito in celeſti ciuitate imaginē
ipſorū ad nihilū rediget deus qui in ſua
terreſtri ciuitate imaginē ipſius ad nihi-
lum redegerūt. Itē quāto minus bonuȝ
eſt deo ꝙ ei preferť tāto maior cōtume
lia ei iſertur. Cū igitur oē qđ eſt vel eſſe
pōt in infinitū minus bonū ſit deo ꝗcqđ

ei preferatur iſinita cōtumelia iſertur ei:
in omni autē mortali pctō aliqd ei pre-
fertur. Peccare eni eſt ſm Aug. ſpreto in
cōmutabili bono hōis ꝯmutabilibus ad
herere. In oī eni mortali pctō infert deo
iſinita cōtumelia. Merito aūt a deo pro
quolibȝ mortali inferť iſinita pena. Itē ſi
qs peccaret in aliquē equalē ſibi: aliquā-
tū peccaret in eū: ⁊ ſi ſimile peccatū ꝯmit
teret in maiorē ſe magis peccaret: vt ſi i
ſacerdotē. Et ſi in maiorē ſacerdotē: vt in
epm̄ tūc magis peccaret. Ergo ſi peccat i
deū q in infinitū maior eſt quolibȝ puro
homie: in infinitū magis peccat. Cū igiť
iſinituȝ ſit peccatū quo qs ꝯtēnit deū me
rito iſinita pēa ei debeť. Itē obligatiōes
⁊ trangreſſiones ꝓportionales ſūt: Qui
eni eq̄liter tenēt ad aliqd faciendū eq̄li-
ter peccāt nō faciēdo illđ: ſȝ obligatio qua
qs teneť deo obedire ⁊ ſuire iſinita eſt: er
go culpa trāgreſſiōis eſt iſinita: Qđ obli
gatio iſinita ſit. ſic ꝓbatur: Nō ē poſſibi-
le ꝙ creatura rōnalis liberet ſe a debito
obediēdi vel ſeruiēdi deo. Ergo cū obli-
gatio illa ſit itranſibilis iſinita eſt. Prete
rea ſi quis dediſſet mille marchas gratis
alicui aliquātuluȝ eſſet obligatus ei: ergo
cū ſolus occulus vel lingua in iſinituȝ ꝓ-
cioſior ſit in illis marchis auri in infinitū
magis obligat⁹ eſt hō deo rōne oculi ſo-
lius vel lingue q̄ eſſet ratione mille mar
charum auri. Quid ergo erit de obliga-
tione: que eſt ratione totius corporis: ⁊
quid de illa que eſt ratione anime: que
in infinituȝ melior eſt corpore. Patet er-
go ꝙ obligatio obediendi vel ſeruiendi
deo infinita eſt. Iteȝ ſi anima rationalis
nō deberet durare niſi per diem vnā ta-
men eſſet obligata deo ratione diurne vi
te aliquāta obligatione ⁊ ſi per duos di-
es ratione vite duoꝝ dierum eſſet obli-
gata deo duplo maiori ⁊ ſic aſcendēdo:
ergo ratiōe infinite vite obligata eſt deo
obligatione in infinitū maiori. Cum er-
go obligatio infinita ſit culpa: tranſgreſ-
ſionis eſt infinita ⁊ ideo merito debetur
ei infinita pena. ¶ Item cū opera dei in
vniuerſo cōpleta ſint opera iuſticie eius
diminutionē nō habebunt. Et ſicut re
tributiones eius ꝑpetue erunt ita ⁊ vin-
dicte ⁊ pene perpetue erūt. Preterea cuȝ
mala merita omnino noſtra ſunt. Bona

vero merita fere oīno ſunt dei magis de bentur nobis de iuſticia pene maloꝝ meritorum q̄ premia bonoꝝ. Ergo magis ſumus puniēdi pro iuſticia de malis meritis q̄ remunerādi pro bonis. Si ḡ eternaliter pro bonis aliqs eſt remunerandus multomagis eternaliter ꝓ malis erit aliqs puniēdus. Itē proportionalia ſunt peccata penis. Si igitur nō eſt ꝯparatio pcti ad peccatum nō erit cōparatio pene ad penā cum igitur nō ſit cōparatio peccati eius qui furatus eſt ouem ⁊ peccati eius qui occidit hominē innocentē. non erit cōparatio pene ad penā. Ergo ſi pena primi peccati eſt temporalis pena ſecundi erit ꝑpetua ergo deus aliquos perpetuo punit. Si forte ad hoc dicatꝰ ꝙ licet poſſibile ſit aliquē mereri penaꝫ eternam tamē clementia dei non ſuſtineret eū puniri tanta pena. Querimus ab eo vtrū ſuſtineret deus eū puniri aliqua pena vel nulla: ſi nulla euacuatur dei iuſticia. Si aliqua ergo vel temporali vel eterna ſi eterna habeo ꝓpoſituꝫ. Si tēporali cuꝫ pena tēporalis cōparatione eterne minꝰ ſit q̄ leuatio vnius feſtuce de terra reſpectu excoriationis vel detrūcationis capitis. Sicut. Iudex deridēdus eſſet ſi eū qui meruiſſet excoriationē vel capitis detruncationē puniret leuatione feſtuce de terra ſic ridiculoſa eſſe videretꝰ dei iuſticia ſi debitorē pene eterne puniret ſola pena tēporali. Naꝫ ex hoc euacuaretur dei iuſticia. Iteꝫ legitur. Iſa. vlti. vermis eorū nō morietur ⁊ ignis eorū nō extinguetur. Iero. Ignis ille tādiu ſuccenditꝰ q̄diu habet materiā qua vorax flāma paſcatur. Materia iſta mala voluntas eſt que ſemper viuet in dānatis. Ideo ignis ille nunq̄ extinguetꝰ. Aug. voluntas punitur ſine ſupplicio nō ſine corpe vt que delectatur in peccatis ipa puniatꝰ in penis. Job. xx. Lucet qui fecit oīa nec tamē cōſumetur. Glo. Cuius vita mortua fuit in culpa eius mors viuet in pena. Item glo. Nō cōſumetꝰ in morte ſꝫ vt ſine fine crutur viuere ſine fine cōpelletꝰ. In pſ. mors depaſcet eos. Glo. ħ. dr̄ a ſimili iumētoꝝ que nō radicitus herbas vellunt ſed ſumitates capiunt. vnde iterū herbe naſcūtur ad paſtū Sic ⁊ illi morte depaſti reuiuiſcunt qa nō deficiunt. Greg. Morte immortali morietur impij. Ber. in epl'a ob hoc inflexibilis ⁊ obſtinate mētis punitur eternaliter malū licet temporaliter perpetratū: qa quod breue fuit tempore vel opere longe eſſe conſtat in pertinaci volūtate. ¶ Auctoritates noui teſtamētī que penarū eternitatē oſtendunt require ſupra in capitulo vbi deſtruitur error eorum qui ponūt animas nō eſſe in corporibus humanis ſed demōes incluſos ibi vt agant penitentiā. ¶ Itē merito penā eterna punietur qui gloria eterna a malo reuocari voluerit. Itē cū bonitas dei ſumme odiat maluꝫ ſicut ſumme diligit bonuꝫ ipa eternaliter puniet maluꝫ ſicut eternaliter remunerabit bonū. Itē in ꝑſenti tēpus eſt operandi. In futuro vero nō erit tēpus operādi ſꝫ pro opere facto hic mercedē recipiendi. Eccle. ix. Quodcūqꝫ poteſt facere manus tua inſtanter opare qꝛ nec opus nec rō nec ſciētia nec ſapientia erūt apud inferos quo tu ꝑperas. Nō metet ibi aliquis quod hic non ſeminauit ergo q̄ male vixit hic ⁊ in malicia vitā finiuit. nō ſaluabitur. Mat. vij. Nunqd colligunt de ſpinis vuas aut de tribulis ficus? Sic ex malicia vite quam hic aliqs habuit non colliget ibi dulcedinē ꝑmij. Merita etiā ibi mutari nō poterunt. Eccle. xi. Si ceciderit lignuꝫ ad auſtrū aut aqlonem in quocūqꝫ loco ceciderit ibi erit. Greg. iiij. li. Dialog. Qualis hinc quiſqꝫ egreditꝰ talis in iudicio pſētatur ⁊ vt breuiter dicamus. vita preſens diſponit de futura: vnde cuꝫ futura vita ſit ſine fine eo ꝙ anime ſunt immortales preſens vita preparat future: vel miſeriaꝫ ſine fine: vel felicitatem ſine fine.

¶ De errore ponentium animas in caritate migrantes ⁊c.

equitꝰ de errore illo q̄ ponit aīas eorū qui in caritate decedūt nulla pena purgatoria in futuro puniendas. ¶ Qui error habet tres errores ſibi annexos. Primus eſt ꝙ nulluꝫ peccatum eſt veniale. Secūdus eſt ꝙ q̄n dimittitur culpa dimittitur pēa illa ꝙ ſi decedat nulla pena purgatoria punietur Tertius ꝙ ſuffragia eccleſie nō proſunt mortuis. ¶ Circa primum errorem notādum eſt ꝙ qui ſunt illius erroris nō ſentiunt de domino in bonitate cum credāt

cuȝ pro quacūq; offenſa ſeruis ſuis iraſci
ad mortē: dicunt eni oē peccatū eſſe mor
tale. Et eſt error iſte inprobabiliſſimus.
Nō enim eſt veriſimile ꝙ pater miarum
pro q̄cunq; offenſa filios ſuos exheredet.
Itē veriſimile eſt ꝙ ſicut habet gladium
mortis eterne quo vtitur in ſeruos mali-
uolos ꝓ magnis offenſis ſic habeat vir-
gam correptionis vel purgatiōis tranſi-
torie: qua pro leuibus offenſis vtatur in
filios ſuos ⁊ ſicuti non oīs infirmitas vel
vulnus corpale ad mortem eſt ſic nec oīs
infirmitas ſpiritualis mortalis eſt. Itē ſi
cut nō omnis caſus corpalis eſt ad con-
fractionē colli. ita nec oīs caſus ſpiritua-
lis ad mortez eſt. Prouer. xxiiij. Septies
in die cadit iuſtus ⁊ reſurget. poeta. Qui
cadit in plano vix tū hoc euenit vnq̄.
Sic cadit vt tacta ſurgere poſſit humo.
nō ꝓiciuntur vaſa precioſa oino proq̄-
cunq; inquinatione ſed purgātur. Sic nec
nīe. Et ſi in morte in aliq̄ imūditia inue-
niuntur nō tū pro q̄cunq; dānantur. Itē
ſi oē peccatū mortale eſt cū omne dictuȝ
vel factuȝ vel cōcupituȝ cōtra legē dei ſit
peccatū. Omne factū dictū vel cōcupituȝ
cōtra legē dei erit peccatū mortale: ergo
ieiunare vel helemoſinā dare ꝓpter ina-
nē gloriā erit mortale peccatū. Et breui-
ter. Cuȝ aliqd fiet de quo lex dei dicit: ne
fiat: erit mortale peccatū. qđ ſi verum eſt
nullus erit ſine mortali peccato. Itez cū
opus virtutis ſit imediate opus vicij ſeu
pctī erit ꝙ erit in ſupfluitate vel diminu
tione. Si vero omne tale opus eſt morta
le peccatuȝ ergo qcūq; in cibo excedet ⁊
potu mortaliter peccabit. Itē cum malū
ſit priuatio modi vel ſpei vel ordinis oē
opus qđ erit priuatū modo ſeu menſura
debita erit mortale peccatū: peccatū eniȝ
⁊ mortale peccatuȝ cōuertibilia ſunt ſm
hunc errorē. Ergo qcūq; nimis amat fi-
lios ſuos mortaliter peccat. Itē cū dicere
alicui cōuitiū ſubito ante perfectā delibe
rationem rōnis malū ſit ſic erit ſimiliter
mortale peccatū. Et ideȝ erit in alijs ope
ribus ꝓhibitis ꝙ ante pfectā rōnis deli-
berationē mortalia peccata erūt. Et ſecū-
dum hoc nullus eſt in pſnti vita qui vni-
uerſaliter caueat a mortali peccato. Pre
terea in multis locis loquitur. ſacra ſcri-
ptura de peccato q non poſſunt intelligi
de ſolo mortali. Et exempli cā de paucis
tangemus legitur. Prouer. x. In multilo
quio nō deerit peccatū. Nō pōt hoc intel
ligi de mortali peccato qa multotiens eſt
multiloquiū ſine mortali. Itez Ec. ij. Si
diues fueris nō eris immunis a delicto.
Et Mat. xij. De oī verbo ocioſo qđ lo-
cuti fuerint homines reddēt rationez de
eo in die iudicij ergo oē verbuȝ ocioſum
peccatū mortale eſt ergo aliqđ peccatum
eſt veniale. Itē i. Cor. iij. Fundamētum
aliud nemo pōt ponere preter id qđ po-
ſitū eſt: qđ eſt xp̄s ieſus. Siqs aūt ſuphe-
dificat ſuper hoc fundamentū auruȝ ar-
gentū lapides precioſos ligna. fenū ſtipu
lam vniuſcuiuſq; opus manifeſtum erit.
Dies dn̄i declarabit qa in igne reuelabi-
tur. ligna fenū ſtipulan e venialia vł groſ
ſiora vel leuiora intelligūtur. ſicut patet
ex hijs que ſequūtur vniuſcuiuſq; opus
q̄le ſit ignis ꝓbabit. Si cuius opus mā-
ſerit qđ ſuphedificauit mercedē accipiet.
Si cuius opus arſerit hoc detrimentum
patietur ipſe aūt ſaluus erit ſic tū q̄ſi per
ignē. Itez legitur. i. Jo. i. Si dixerimus
qa peccatū nō habemus ipſi nos ſeduci-
mus ⁊ veritas in nobis nō eſt. De morta
li peccato nō videtur hoc poſſe intelligi
cū illud nō ſit in amicis dei. Itē eiuſdez.
v. Diſtinguit ioānes peccatū ad mortē ⁊
peccatuȝ nō ad mortē. Eſt ergo aliquod
peccatū mortale ⁊ aliquod quod non eſt
mortale. Itē in pſalmis. oīs homo men-
dax. Quod mendatiū mortale itelligi nō
poteſt. ⁊ Eccle. vij. De negligentia tua
purga tecum paucis.

¶ De errore ponentium ꝙ quando di-
mittitur culpa: dimittitur pena propter
quod non oportet purgari. 26.

Circa ſecundū errorē eſt notāduȝ
ꝙ error iſte valde ꝑiculoſus eſt.
Cuȝ occaſionez dat peccatoribus
ad deū tardius cōuertendi. facit eniȝ pa-
ris cōditionis quātuȝ ad impunitatē eos
q cōuertuntur in fine vite ſue ⁊ eos q cō-
uertuntur in iuuētute. Nulla eni pena ſe-
cunduȝ eos vtriq; poſt mortē punientur.
Error iſte valde eſt improbabilis: ſi eniȝ
ſacramentū penitētie debet vniuerſaliter
culpā ⁊ penā ſicut ſacramentuȝ baptizati
non iteratur: ne facilitas venie homines
faciliores faciat ad peccādū ſic ſacramen

ſum penitentie nõ debet iterari. Jtez ad
qd monet euangeliũ ad faciendũ dignũ
fructũ penitẽtie. Math. iij. Si cum aliqs
peniteret vniuerſaliter dimittitur ei pena
ſicut ⁊ culpa. Penitentia dũ eſt aliqs in
mortali non eſt meritoria poſtq̃ mortale
dimiſſum eſt non videtur eſſe neceſſaria
ſaltem ad ſolutionẽ a pena: cũ iã ille qui
peccauerit ſecundũ eos nullius ſit pene
debitor. Quare ergo tantũ ſacra ſcriptu-
ra monet ad penitẽtiã. Jtẽ que cauſa eſt
ꝙ hijs q magis peccauerũt maior peni-
tentia iniũgatur ſi tota culpa cũ tota pe
na dimiſſa eſt. Jtẽ cõſtat ꝙ antiq patres
multa pena puniti ſunt ⁊ in exilio huius
mũdi ⁊ etiã poſt mortẽ licet culpa morta
lis eſſet eis dimiſſa fuerũt eni in inferno
donec xp̃us eduxit eos. ſecundum illud.
Oſee. xiij. Morſus tuus ero inferne. Act.
ij. Quẽ dñs ſuſcitauit doloribus ſolutis
inferni iuxta quod impoſſibile erat illũ
teneri ab eo. Et Apo. i. Fui mortuus ⁊ ec
ce. ſum viuẽs in ſecula ſeculorũ ⁊ habeo
claues mortis ⁊ inferni. Et ad. Colo. ij.
Delens quod aduerſus nos erat cyro-
graphũ decreti qđ erat cõtrariũ nobis ⁊
ipſum tulit de medio: affigens illud cru-
ci expoliãs principatus ⁊ poteſtas trãſdu
xit cõfidẽter. Et i pſalmis. Aſcendit mal.
cap. d. ca. Si illi debitores fuerunt pene
poſt dimiſſionẽ culpe videtur ꝙ nõ ſemꝑ
dimittatur tota culpa cũ pena. Preterea
ſi hoc eſſet videret euacuari iuſticia dei
⁊ eſſet dedecus culpe ſine decore debite vi-
dicte. Jtem pena ꝓportionalis eſt culpe.
Sed cũ peccator nõ imponit finẽ culpe
ſue debetur ei pena infinita: ⁊ acerbior:
ſecundũ quod culpa maior fuerit. Ergo
cũ peccator penitẽdo iponit finẽ ſue cul-
pe debetur ei pena finita ⁊ tranſitoria ⁊
maior vel minor ſecundũ qđ culpa ma-
ior vel minor fuerit. Preterea cũ deus pa
ter potius voluerit ꝙ ꝓprius filius penã
tranſitoriã ꝓ genere humano ſolueret q̃z
ꝙ ipſe eã remitteret. nõ eſt veriſimile ꝙ
ita de facili penã peccatoribus remittat
qn ſaltẽ pena trãſitoria eos puniat. Ber.
Qui nõ parcit filio nunqd parcet figmẽ
to nunqd parcet ſeruo neq̃: Si forte dica
tur ꝙ penitẽtes de peccatis in pñ̃ti pu
niendi ſunt in futuro non: ergo dei miã
magis ꝓpitia erit hijs q differunt cõuer

ſionem ſuã vſq; in finẽ vite q̃z hijs q in
iuuentute cõuertuntur: cũ a primis penã
nõ exigat ⁊ ab alijs exigat: ⁊ ſic benigni
or erit deus in cõtemptores benignitatis
ſue q̃z in alios. Roma. ij. An diuitias bo-
nitatis eius ⁊ longanimitatis cõtemnis.
¶ Falſitas huius erroris apparet aperte
ex illo verbo. i. Corin. iij. Si cuius opus
arſerit detrimentũ patietur ipſe cũ ſaluus
erit ſic autẽ q̃ſi per ignẽ. Ergo aliq ſaluan-
di in futuro punietur. Preterea nõne ali
qs decedere poteſt cũ nimio amore filio-
rum vel preſentis vite inuitus moriens:
quẽ mors nõ videtur purgare. Cũ eã no-
lens nõ recipiat q neceſſario poſt mortẽ
purgabitur. ⁊ ſic purgatus ſaluabitur.
Jn pſalmis trãſiuimus per ignẽ ⁊ aquã.
⁊ eduxit nos in refrigerium.

¶ De errore ponentiũ ꝙ ſuffragia eccle
ſie nõ poſſunt defũctis: ⁊ ẽ tertius. xxvij. 27

Circa tertium errorẽ q ponit ſuf-
fragia eccleſie nõ ꝓdeſſe mortu-
is. Notandũ ꝙ valde deteſtabi-
lis eſt cũ in mortuos ſeuiat. ¶ Quantũ
eni in ſe eſt ſuccurſũ eccleſie aufert mor-
tuis q igne purgatorio cruciãtur: ipſa fa-
cit cõtra illud. Eccle. vij. Mortuo ne pro
hibeas gratiã. Si peccaret q prohiberet
elemoſynã dari ei quẽ crederet eſſe indi
gentẽ: vel etiã de quo dubitaret vtrũ eſ-
ſet indigens multo fortius peccãt iſti: q
impediunt ne ſubueniatur eis q igne cru
ciãtur. Prouer. iij. Noli ꝓhibere benefa-
cere eum q poteſt ſi vales ⁊ ipſe benefac.
Falſitas huius erroris in parte apparere
poteſt ex predictis cũ prius oſtenſum ſit
aliquẽ poſſe decedere cum venialibus: ⁊
cũ debito pene tranſitorie pro mortali: qꝛ
veriſimile eſt: ꝙ eccleſia penã illã poſſit
ſoluere pro illis qui deceſſerunt exemplo
capitis ſui. ſ. xp̃i q peccata noſtra tulit ſu-
per lignũ. i. Pe. ij. Gal. vi. Alter alterius
onera portate ⁊ ſic adimplebitis legẽ xp̃i.
Jtem cũ ad preces ſanctorũ aliqbus det
deus gratiã: ⁊ remittat penã eternã veri
ſimile eſt: ꝙ ad preces eorũ remittat penã
purgatoriã. Jtem ad lacrimas marie ⁊
marthe ſuſcitauit ieſus lazarũ. Jo. xj. Et
ad preces petri tabita ſuſcitatur a mor-
te. Act. ix. Ergo ad orationes ſanctorũ re
mittitur pena purgatoria mortuis. Ad
idem facit: quod legitur. ij. Mach. xij.

Mat.xij. Sancta ⁊ ſalubris eſt: cogitatio ꝓ defunctis exo. vt a pec. ſol. Et .i. Cor.v. Si mortui non reſurgunt quid facient q baptizantur pro mortuis. Ro.2. Baptizari pro mortuis eſt facere pro illis opa que habēt purgare. ⁊ .i. Joā.v. Qui ſcit frem ſuū peccare peccatū nō ad mortem petat ⁊ dabitur ei vita peccanti nō ad mortez. Eſt peccatū ad mortez non pro illo dico: vt roget quis cū pro peccatis maximis viuentium rogandū ſit vt Stephanus rogauit pro lapidatoribus ſuis ⁊ chriſtus ꝓ crucifixoribus ſuis nō videtur intelligendū eſſe de oratione pro viuis ꝙ dicit Jo. nō pro illo dico vt roget qs ſed pro mortuis: pro defunctis eniz in mortali nō eſt orandū vt ſaluentur: ſed pro defunctis in veniali. Unde ſuꝑ illud eſt peccatum ad mortē non pro illo ⁊c. dicit Interlinearis Qz qui in hac vita nō corrigitꝰ poſt mortem eius fruſtra venia poſtulatur. Item Jaco. vlt. Orate ꝓ inuicem vt ſaluemini Multum enim valet deprecatio iuſti aſſidua. Cū oratio effuſa ī terra in celo opetur iuxta verbuz. Greg. eodem modo in purgatorio operabitꝰ ibidē valet quod legitur beatum andream dixiſſe dño cum dominus differret exaudire eū orantem pro quodam ſene qui in peccato carnis vſqz ad ſeptuageſimū annuz fuerat. Dñe deus pro mortuis obtinemus pietatē tuam ⁊ nunc iſte qui te noſſe deſiderat cur non ſaluabitur? Tunc venit vox de celo ad eum dicens obtines andrea pro ſene. Si ad preces beati andree deus homini inueterato in peccato dedit gratiam veriſimile eſt ꝙ ad preces eccleſie remittat penam purgatorij. Preterea quid obſtat ꝙ ad preces eccleſie hijs qui deceſſerunt in caritate nō poſſunt valere. cum eccleſia ſit in ſtatu in quo pōt mereri? Illi autē qui in caritate deceſſerunt cū amici ſint dei in ſtatu ſunt in quo ſunt digni hoc beneficio habent ergo dei gratiā ⁊ eius gloriam expectant adherendo etiam corpori eccleſie tanꝗ membra dum viuerēt dignos ſe fecerūt: ⁊ quodāmodo meruerūt vt tales preces eis valerent ſi ꝓ eis fierent. Cibus corporis cōmunis eſt omnibus membris que ſunt in corpe: vnde quom illi qui ſunt in purgatorio mēbra ſunt eccleſie ⁊ maxime indigentia merita eccleſie ſe debēt extendere ad eos. Preterea eodem ſpiritu ſancto viuificantꝰ mēbra illa: que viuificantꝰ membra que adhuc ſunt ſuper terram: ergo remiſſio culpe vel pene que donum eſt ſpiritus ſancti debet ſe extendere ad id quod innuitꝰ a dño. Mat.xij. Qui dixerit ait dominꝰ contra ſpiritum ſanctū verbū nō remittetur ei neqz in hoc ſeculo neqz in futuro. In qua ſententia vt ait Grego. iiij. libro dial. Datur intelligi quaſdam vero in futuro poſſe laxari qꝺ eniz de vno negatur ꝯſequenter de quibuſdam cōceditꝰ. Sed tamen hoc de paruis minimiſqz peccatis fieri poſſe credendum eſt. Sicut eſt aſſiduus ocioſus ſermo. Immoderatꝰ riſus vel peccatum cure rei familiaris que vix ſine culpa vel ab ipſis agitur qui culpam qualiter declinare debeant ſciunt. Preterea hoc ipſuz pertinet ad gloriam dei qꝺ ad preces ſanctoruz tales mortui a pena liberentꝰ. Deus enim glorioſus eſt in ſanctis ſuis: nec ergo contrariū diuine iuſticie ꝙ ipſe impleat voluntatem amicoruz ſuoꝝ qui volūtatem ipſius pro poſſe ſuo implent. Idem enim velle idem nolle ea demum vera amicitia eſt: vt ait ſapiēs. .i. Roma. iij. Si cor noſtrū nō repͥhenderit nos fiduciam habemus ad deū ꝙ qcquid petierimus accipiemus ab eo: qm mandata eius cuſtodimus: ⁊ ea que ſunt placita coram eo facimus.

¶ De cāis erroꝝ: q̄ ſūt octo ad pūſ. xxviij

Deſtructis erroribus qui catholice fidei aduerſantur tangendum eſt de cauſis erroꝝ de quibꝰ octo aſſignare ſufficiat. ¶ Prima eſt ignorātia capacitatis intellectus humani. Quidā enim nō attēdentes limitatum eſſe intellectum humanū: credunt eum eſſe capacez omniū: ⁊ ideo credūt illud nō eſſe quod ab eo nō capitꝰ. Sicut ſi aliquis crederet circulum ſolis omnia cōtinere ipſe crederet illa nō eſſe: que infra circulum illū nō continentꝰ. Similis error eſt in illis qui credunt non poſſe eſſe ſcientiam de magnitudine ſolis ⁊ lune ⁊ ſtellarum qz ipſi non habent eam. ¶ Secunda eſt auerſio intellectus a credendis ⁊ ab hijs que poſſunt hominē inducere ad credēdum ⁊ cōuerſio ad errores. Quidam enim ſic amant errores ſuos: vt contraria eis

nõ velint cogitare vel audire. Prouer. xviij. Non recipit ſtultus verba prudentie: niſi ea dixerit que verſantur in corde eius. Non eſt datum homini videre poſt tergum ſuum nec videre ſine intuitu ſic nec intelligere ea a quibus intellectus ſe auertit. Nolunt audire qui ſunt in erroribus aliquid de miraculis nec ſacra eloquia nec rationes doctorũ quib⁹ poſſent ad verã fidem induci: ideo nõ eſt mirum ſi remanent in erroribus ſuis. ℂ Tertia eſt rerum ſubtilitas: ⁊ intellectus groſſicies qui turbidum habet viſum: pilum q̃ ab alijs videtur non videt. Sed nõ ideo contendere debet: igitur eum nõ eſſe: nõ videt viſus humanus quicq̃d videt a quilinus. ℂ Quartum eſt: diſtantia a credẽdis quidam enim cõmorantur in ſenſibilibus: que longe ſunt a credẽdis que ſũt inuiſibilia nõ appropinquãtes ad illa: nec ſtudio nec exercitatiõe. Ideo nõ eſt mirũ ſi illa nõ vidẽt ipſi ſenſum volũt habere ducem ad credenda qui cecus eſt: quãtũ ad ea vnde ſic diſputant de ſpũalibus ſicut ceci de coloribus. B. ſuper cant. Quo modo lux incaſſum circumfundit oculos clauſos vel cecos ſic animalis homo nõ pcipit ea que ſunt ſpũs dei Aug. De⁹ lux eſt nõ corporũ ſed mentiũ: hanc lucẽ qui nõ videt eſt quaſi cecus in ſole. ℂ Quinta eſt negligẽtia queredi dei adiutorium ad ea credẽda. Fides enim nõ eſt naturalis imo eſt ex electiõe diue bonitatis ⁊ donũ gratuitũ. Si eſſet naturalis eadem eſſet apud oẽs nec eſſet tãta diſſenſio de ipſa quãta eſt: iõ petẽda eſt a deo. Mat. ix. Credo dñe adiuua incredulitatẽ meã. Eph. 2. Gratia eſtis ſaluati per fidẽ: ⁊ hoc nõ ex vobis dei. n. do. eſt. Et. i. Joã. v. Dedit nobis ſenſum vt cognoſcamus verũ deũ. Sicut ſol nõ videt niſi ex lumie ſuo ſic lux intelligentie nõ videt: niſi ex lumine ſuo. ſ. ex luce gratie quã infundit. S; aliqui ſunt vt veſpertiliones ſolem nõ videtes de nocte quãdo volant: q̃a tunc ſol nõ lucet ſup terrã: dũ lucet vero cũ nõ vident: q2 tunc dormiunt: ſic iſti ſolẽ intelligẽtie ideo nõ vident: q2 in nocte ſunt: nõ ipſe eis nõ luceat luce; gratie infundendo nõ tamen propter hoc debẽt affirmare eum nõ eſſe. ℂ Sexta eſt obſtaculum peccati. Quidam eni; immũditia operũ ſuorum quaſi obiectu manuũ lumen ſolis itelligẽtie a ſe repellũt. Job. xxiiij. Ipſi rebelles fuerũt lumini. ℂ Septĩa eſt ſuperbia que eſt velut inflatio faciei iterioris. Auguſti. vij. libro cõfeſ. Timore meo ſeperabar a te ⁊ nimis iflata facies claudebat oculos meos. Ber. ſup cãtica. Superbo oculo veritas nõ videt ſincero patet. Et ſup illud. Jere. xlix. Arrogãtia tua ⁊ ſupbia cordis tui decepit te. Dicit. glo. Omnis hereticus arrogans: quia ſuperbia facit hereticũ nõ ignorantia. Auguſtinus. Supbia meretur illud. Abacuch ij. Quomõ vinũ potante; decipit ſic erit ſuperbus: vnde Grego. De ſuperbis. Tãto ingt a dei luce longe ſunt: quãto apud ſe hũiles non ſunt. ℂ Octaua eſt affectio inordinata intellectũ trahens ad ↄtraria fidei vt timor iordinat⁹: vel amor vl' odiu;. Affectio inordinata eſt, velut lippitudo reſpectu oculi iterioris. Auguſti. ſi q̃s alteri digito ſolẽ oſtẽderit: ⁊ videre nõ potuerit culpet potius oculi lippitudinẽ: q̃ digiti oſteſionẽ: hãc lippitudinẽ purgari oportet. Auguſti. Purgãdus eſt animus vt pſpicere illã lucẽ valeat. Timor multos retraxit ne crederẽt in xp̃m. Qui eni credebãt xp̃o deſpiciebant ab alijs ⁊ extra ſynagogã fiebãt. Ideo q̃ gloriã amabant: ⁊ ↄtemptu; iſtũ timebãt volebant ad xp̃m conuerti. Jo. v. Quõ credere poteſtis qui gloriã ab inuicẽ recipitis ⁊ gloriam que a ſolo deo eſt non queritis. Amor etiã diuitiaru;: ⁊ timor ammittendi locu;: ⁊ gentẽ iudeos impedierũt ne in xp̃m crederẽt. Amor diuitiarũ eſt oculus auarorum: ⁊ amor deliciarum oculus voluptuoſorũ. Zach. v. Dicitur de impietate. hic eſt ocul⁹ eorũ in vniuerſa terra. Prouer. xxi. Lucerna impiorũ peccatũ. Ideo auaro videt aliquod licitu; quod alijs nõ videt: q̃a auaricia eſt lucerna ei. Secundũ ea; eni iudicat. Et luxurioſo videtur illa quã nimis amat pulchra cũ ſit deformis: q2 amor facit eũ errare in iudicio illo. Odiũ etiã intellectũ multorũ a fide auertit. Multi valde odiẽtes prelatione clericorũ dicũt deo obediendũ eſſe: ⁊ nõ homini. Aliqui etiã ex eis dicũt ſolis bonis plãtis eẽ obediẽdu;. Dicũt etiã ordinẽ nõ eſſe neceſſariũ ad hoc q̃ aliq̃s ligget vel ſoluat: ⁊ q̃ non eſt neceſſe. v ſaliu

quis confiteat peccata ſua ſacerdoti. Et q relaxatiões quas epiſcopi cõſueuerũt facere nõ valẽt: nec ſuffragia eccleſie pro ſunt mortuis. Jtẽ timẽtes errores ſuos iuramẽto ppalari dicũt in nullo caſu eẽ iurandum. Jtem timẽtes ſe occidi dicũt in nullo caſu eſſe hominẽ interficiẽdum ſic tranſierũt heretici in affectum cordis.

29. ¶ De differẽtijs fidei. xxix.

Ltimo in tractatu de fide deſcendendum eſt ad diuerſitates fidei. Et ſpecialiter ad has diuerſitates deſcendimus que ſunt. Fides viua. Fides mortua. Fides nõ ficta ſiue pbata Fides magna. Fides modica. Fides explicita. Fides implicita.

¶ De fide viua. et fide mortua.

Jdes viua eſt: que potens eſt elicere debitas operationes que. ſ. per caritatẽ operant. Gal. v. Fides vero mortua que impotens eſt: ad debitas operationes. Jaco. 2. Si fides non habeat opa mortua eſt in ſemetipſa. Fides viua videt differre a mortua ſicut in cãdela viua lux flãme differt a lumie: qd remanet poſt extinctionẽ candele q pre ſui paruitate inſufficiens eſt ad regẽdos greſſus et ad oſtendendũ laqueos vel foueas et ad diſcernendum quid pulchrũ quid deforme. ¶ Jtẽ fides viua videtur ſe habere ad mortuã ſicut lumen diei ad lumẽ noctis: vel ſicut lumẽ radij viui ſolaris calorẽ hãbẽtis ad lumẽ qd ẽ in vmbra tenebroſũ et ſine calore. ¶ Jtem fides viua nõ ſolũ tenebras ignorantie expellit: ſed etiã torporem excutit. ¶ Fides vero mortua eſt velut animal mortuum nec ſe nec aliquid potẽs mouere motu q ſit perfectus: nec eſt greſſus licet i cadauere tremor vel palpitatio quãdoq3 remaneat. ¶ Jtem ſicut carboni viuo muſca timet inſidere ſic tẽptator fugit eum qui eſt fidei viue nõ habẽs fiduciã q ei poſſit preualere. i. Pe. vlti. Cui reſiſtite fortes in fide et Ja. iiij. Reſiſtite diabolo: et fugiet a vobis. ¶ Fides mortua minus potens videt eſſe q3 dubitatio. Si quis eni dubitet de aliquo cibo vel potu vtrũ ſit venenatus ſola dubitatio cohibebit eũ ne cibũ vl potũ illũ ſumat. Fides aũt mortua nõ cohibet homines a phibitis delectationibus que ad modum veneni mortem aie inferunt. Jtem fides mortua fides demonis eſſe dicitur nõ hominis vnde ſuper illud ad Thimo. i. Cõfitentur ſe noſſe deũ: factis autẽ negant. dicit Glo. Auguſtin9. Nolite tanq3 de fide ſecuri eſſe: adiungite fidei recte vitã rectã vt xpm cõfiteamini verbis. et non factis bene viuendo. Nã ſi cõfitemini verbis et nõ factis fides talium pprie fides eſt demoniorũ. Jtem Auguſtinus cũ dilectiõe. Fides chriſtiani ſine dilectione fides demonis. Jmmo fides chriſtianorũ q deũ non timent inferior videtur eſſe fide demonũ. Jlli eni deũ timent. Jaco. ij. Tu credis q vnus eſt deus: et bene facis et demones credũt: et cõtremiſcunt. Auguſtinus. Utinã quomodo demones iudicẽ ſic homines agnoſcerẽt ſaluatorẽ. Eccle. Demones viderunt et tremuerunt homines viderũt et occiderunt. ¶ Fides mortua facit ad augmentũ culpe et pene. Ad augmentũ culpe: qa ſicut cognitio agrauat culpã ſic ignorantia attenuat. Augmentata aũt culpa augmentatur et pena. Ber. Ad cumulũ dãnationis videtur nobis relicta fides future pmiſſionis. ¶ Fides mortua in malo chriſtiano dicitur ſe habere ſicut obligatio religionis in apoſtatata monacho q deterioris cõditionis videtur eſſe q3 ſi nunq fuerit monach9. Sicut natura bona in angelo malo: honorabile eni eſt valde eſſe angelũ bonũ. Jgnominioſum eſt vero angelũ eſſe malum: ſicut ignominioſum eſt eſſe malum chriſtianũ licet ſit valde honorabile eſſe chriſtianũ bonũ. ¶ Fides mortua ficus eſt maledicta fructus nõ habens. Math. xxi. ¶ Fides vero viua arbor eſt florens per firmũ ppoſitum ſeruiendi deo et folia debita habens. ſ. ſermonẽ q fit ad hedificationẽ fidei vt det gratiã audiẽtib9 loquẽdo et fructũ debitũ bonorũ operũ pferens. ij. Cor. xiij. Si eſtis ex fide vos probate per opera. ¶ Fides mortua eſt velut corpus examẽ deo oblatum. Ja. ij. Sicut corpus ſine ſpiritu mortuũ eſt: ita et fides ſine operib9 mortua eſt. Ber. ſuper cant. Quid fides que nõ operatur ex dilectione niſi cadauer examẽ. vnde honorans deũ munere fetido vnde placas deũ tue fidei interfector. ¶ Fides mortua ſignũ eſt dãnationis. In iudicio enim

fides illa oſtendet eum in quo fuit fuiſſe
chriſtianũ. Ex alia parte opera mala oſtẽ
dent eum xp̃i fuiſſe inimicum. Fides illa
oſtendet ꝙ fideꝫ xp̃o debuit opera vero
mala quod fidẽ ei nõ exhibuit: ⁊ per cõ-
ſequens ꝙ ꝓditor fuit: chriſtianus ma-
lus habens fidẽ mortuã ſecũ habet litte-
ras ſue dãnationis; per fidẽ eni ſcriptũ eſt
in corde eius ꝙ q talia peccata agunt re
gnum dei nõ poſſidebunt. In libro vere
conſcientie ſue inuenietur ſcriptura facta
ꝓpria manu ꝙ ipſe talia fecerit. Quedã
enĩ nota relinqtur in corde hominis ex
malis operibus vnde Glo. origenis. ſup
illud. Ro. ij. Cogitationũ accuſantiũ aut
defendentiũ. Sciendũ inqt ꝙ in illa die
cogitationes accuſabunt animas vel de
fendent. Nõ vtiqꝫ cogitationes que tunc
erunt. Sed iſte que nũc ſunt in nobis ꝗ-
rum note quedã: ⁊ ſingula relinquantur
in corde noſtro velut in cera. Que in oc
culto cordis poſite poſſunt cõſentire ma
lo in illa die reuelabuntur.

¶ De fide ficta: ⁊ non ficta.

Fides ficta: eſt fides fragilis. ſ. fi
des eorũ q ad tempus credunt: ⁊
in tempore temptatiõis recedũt
Math. deciotertio. De fide nõ ficta legit.
i. Thi. i. Finis pcepti eſt caritas de corde
puro ⁊ conſcientia bona ⁊ fide nõ ficta.

¶ De fide magna: ⁊ fide modica.

Sequitur de magnitudie: ⁊ modi
citate fidei. ¶ Ad magnitudinẽ
vero fidei quinqꝫ videntur perti
nere. ¶ Primo vt homo de deo magna
ſentiat vt Centurio. Math. octauo. Qui
credebat xp̃ꝫ ſolo verbo poſſe ſanare ſer
uum ſuũ ⁊ ſe indignũ eſſe vt xp̃s intra-
ret ſub tectũ ipſius: vnde dictũ eſt de eo a
domino non inueni tantã fideꝫ in iſrael
¶ Secundo vt homo bona tranſitoria
intuitu bonorũ eternorũ cõtempnat. He
bre. vndecimo. Fide moyſes grandis fa-
ctus negauit ſe eſſe filiũ filie Pharaonis
magis eligens affligi cũ populo dei q̃ tẽ
poralis penitẽtie habere iocũditatẽ. Ma
iores diuitias extimãs theſauro egyptio
rũ iproperiũ chriſti aſpiciebat eni in re-
munerationẽ. ¶ Tertio vt homo in ad-
uerſis de deo confidat. Math. decimo-
quarto. Modice fidei quare dubitaſti.
Eiuſdem. xvi. Quid cogitatis inter vos
modice fidei. Quarto vt homo ad lon-
gam credentiã bona ſua deo tradat. Ma
gni eni principes longã credentiam reg
nũt. Iſa. xxviij. Qui crediderit nõ feſtinet
⁊ Prouer. xx. Hereditas ad quã feſtina-
tur in principio in nouiſſimo bñdictionẽ
carebit. ⁊ Eccle. xx. Hodie feneratur qs
⁊ cras expectat: odibilis eſt homo hmõi.
Quinto vt in hoc cũ homo aliqd petit a
deo ⁊ nõ ſtatim accipit. ⁊ nõ ꝓpter hoc
a ꝓpoſito deſiſtat. Mat. xv. Dictũ ⁊ mu-
lieri in oratiõe iſtanti. O mulier magna
eſt fides tua fiat tibi ſicut vis. Ad impe-
trandum multũ valet fidei magnitudo.
Aug. ſup. Io. Quãtum vas fidei attuleris
tãto ad fontẽ tantũ iplet. ⁊ Ber. ſup. Cant.
Magna ſiqdem fides magna meretur.

¶ De fide explicita ⁊ implicita.

Conſequenter dicendũ eſt de illa
diuerſitate fidei que eſt fides ex-
plicita ⁊ implicita de qua breui-
ter notandũ ꝙ prelati debẽt habere fidẽ
explicitã de oĩbus credendis. Ad eos per
tinet. Illud. i. Pe. iij. Parati ſemper ad
ſatiſfactioneꝫ oĩ poſcenti rõnẽ de ea que
in nobis eſt fide ⁊ ſpe. Simplices vero
debẽt habere fidẽ explicitã de aliqbus ar
ticulis ⁊ de oĩbus implicitã vt. ſ. credant
verũ eſſe omne qd credit eccleſia ita ꝙ in
nullo ei contradicat particulare.

¶ Sex faciunt fidẽ cõmendabilem. xxx.

In ſumma notãduꝫ eſt ꝙ ſex ſunt
que faciunt ad hec vt fides ſit cõ
mendabilis. Primũ eſt ſimplici-
tas. In hijs eni que fidei ſunt. q ambulat
ſimpliciter ambulat cõfidenter. Prouer.
x. Ambro. Auferantur argumenta vbi fi
des queritur nõ eni recipiẽda ſunt argu-
menta fidei cõtraria in hijs que dei ſunt.
Piſcatoribus creditur non dialeticis iu-
xta eundẽ ambro. Ber. in li. De cõſidera
tione intellectus inqt. Si ſignata fidei tẽ
ptet irrũpere reputatur effractor ſcruta
tor maieſtatis. Ad fidei ſimplicitatẽ mo
uemur. Exo. xx. Si altare lapideum fece
ris mihi nõ edificabis illud de ſectis la-
pidib⁹. Si eni leuaueris cultrũ tuũ ſup
eo polluet. Acumẽ igenij q̃ per cultrũ in
telligitur ſup altare fidei leuãdus nõ eſt.
Ut ingeniũ noſtrũ in hijs que fidei ſunt
auctoritati. Sacre ſcripture preferamus.
Secundũ eſt viuacitas. Tertium magni

tiãõ de quibus eſt. Quartuz eſt feruor. Mat. xvij. Si habueritis fidem. Sicut granũ ſynapis dicetis monti huic tranſi hinc ⁊ trãſibit: ⁊ nihil ĩpoſſibile erit vobis. Glo. fidẽ perfectã grano ſynapis cõparat que ſit in facie humilis ⁊ in pectore feruens. Uilis vidẽtibus nec vllarũ virĩũ apparẽs ſed preſſuris trita q̃d intus habet oñdit. Quintũ eſt itegritas vt oẽs articuli credãtur explicite vel iplicite de q̃bus habitũ eſt prius. Sextũ eſt ſtabilitas vt hõ nõ facile relinq̃t fidẽ ſuã. Tob. ij. Uitã illã expectam⁹ quã deus dat hijs qui fidẽ. ſ. nunq̃ mutãt ab illo. Uñ valde reprehenſibiles ſunt illi qui videntes aliquẽ hereticũ vel magne abſtinẽtie vel libenter dantẽ helemoſinas credũt ꝓpter hoc eſſe ſane fidei. ⁊ dimittũt fidẽ ſuam in qua tãdiu uixerũt ⁊ quam parẽtes tenuerũt pro fide illius. Nõ acquieſcẽtes cõſilio ſalomonis. Prouer. i. Audi ingt fili mi diſciplinaz patris tui ⁊ ne dimittas legẽ matris tue. Qui iſto mõ decipiũtur nõ attendũt ꝙ nihil ꝓhibet eũ qui hꝫ os ſanũ ⁊ manũ ſanã habere oculũ infirmũ ſic nihil ꝓhibet illũ qui abſtinẽs eſt: ⁊ qui libẽter dat elemoſinas habere oculũ fidei corruptũ. Sicut qui iã eſt in poſſeſſione rei nõ de facili dimittit eã ſibi auferri ſic nõ debet hõ de facili relinquere fidẽ in quã nutritus eſt. In tali caſu qui cito credit leuis ẽ corde. Eccle. xviiij. Nec debet hõ moueri ſi aliquos hereticos videat vel abſtinẽtes vel miſẽcordes cum multo plures tales inueniant qui ſunt fidei catholice vel ſi aliq qui ſunt fidei catholice inueniãtur mali. Multi eniꝫ magne malitie ſunt inter hereticos ſed occultant eã quantũ poſſunt. Nec mirũ cũ ⁊ ſe ipſos occultent.

¶ Explicit tractatus de fide benedictus deus qui incipit ⁊ compleuit.

¶ Incipit tractatus de ſpe. A.

Oſt tractatum fidei agendum eſt de ſpe ⁊ hoc modo. Primo deſcriptiones ſpei ponẽtur. Secundo ꝯmẽdatõi ei⁹ iſiſtẽt. Tertio tãget de hijs q̃b⁹ ſpes adiuuat. Quarto de hijs q̃ ſpei aduerſant. Quito de reb⁹ ſperãdis. Sexto ad diuerſitates ſpei deſcẽdemus.

¶ Spei deſcriptiones. c. C.

Pes ſic deſcribitur in libro ſententiarũ a magiſtro. Spes ingt eſt certa expectatio future beatitudinis veniẽs ex dei gratia ⁊ ex meritis precedẽtib⁹. Pria pars huius deſcriptionis haberi poteſt ex. Glo. aymonis ſuper illud. Ro. v. Probatio vero ſpẽ. Spes inquit eſt certa expectatio glorie future. ¶ Et notandũ ꝙ ſpes. Quãdoq3 ſumit pro re quã ſperamus vbi ad Thi. v. Expectantes beatã ſpem. quãdoq3 vero pro certitudine glorie future: vt. Ro. v. Probatio vero ſpẽ. Glo. i. Certitudinẽ glorie future. Quãdoq3 pro virtute. i. Cor. xiij. Nunc manẽt. Spes fides caritas. Quãdoq3 pro motu virtutis: ⁊ ita deſcribitur hic. ¶ Itẽ notãdũ ꝙ ſicut duo ſunt: vbi eſt expectatio corporalis. Intẽdit eni adminus ad aliq̃d abſens vt fiat preſens vnde expectans dicitur quaſi extra rem poſitus ſpectans. Eſt etiã ibi permanentia in loco quantuꝫ ad corpus: ſicut duo ſunt vbi eſt expectatio ſpei. Eſt eni intentio animi ad futurã beatitudinẽ: quã intentionẽ. Auguſti. in libro de ciuita. dei. Uocat aſpectũ: oſtendẽs aſpectũ talẽ ad ſpem ꝑtinere. Prius eſt igt ſanos oculos habere quod fit per fidẽ. Deinde aſpicere quod fit per ſpeꝫ. Itẽ ibi eſt ꝑmanẽtia in loco ſpũali qui deus eſt: de qua ꝑmanẽtia legit. Jo. xi. Manete in me ⁊ ego in vobis. Et. i. Jo. iiij. Qui manet in caritate in deo manet ⁊ deus i eo. Qui a deo per peccatũ recedit nõ habet expectationẽ que ad ſpẽ regritur. ¶ Itẽ notanduꝫ ꝙ eſt certitudo cognitiõis: que opponitur dubitationi: ⁊ hec pertinet ad fidem. Et eſt certitudo fiducie: que opponitur titubationi: vel deſperationi: ⁊ hec ꝑtinet ad ſpeꝫ. Et eſt certitudo ſecuritatis: que opponitur timori ſeperatiõis: ⁊ hec erit in patria: ¶ Itẽ notandũ ꝙ cũ motus ſpei ſit circa illa que ſupra nos ſunt: ad eliciendũ motũ ſpei valet cõſideratio liberalitatis dei: que ſeruiẽtes ſibi remunerat ſupra merita ꝑut decet ipſum. Et hec liberalitas dei grã vocatur i deſcriptione cũ dicitur veniẽs ex dei grã. valet etiã ad eliciendũ motũ ſpei cõſideratio proprij meriti: cũ deus promiſerit ſe redditurum premiuꝫ hijs qui ſibi debito modo

deſeruirent. Ipſe vero verax eſt: promiſ-
ſa ſoluens. vnde ſpes quaſi duabus ba-
ſibus innititur dei liberalitati: que ſibi
ſeruientes remunerat vt decet eaꝫ: ⁊ dei
iuſticie: que ſibi ſeruientibus ſoluit: que
pmiſit: ⁊ adhuc duo pertinēt due ptīcu
le vltime deſcriptiōis propoſite. ¶ Item
notandū ꝙ motū ſpei: quandoqꝫ prece-
dunt merita in actu vt in eo qui in cari-
tate eſt: ⁊ bona opera fecit quibꝰ ſperat
ſe habiturū beatitudineꝫ. quandoqꝫ ve-
ro merita precedunt motuꝫ ſpei non in
actu: ſed in ſola intentione vt in illo qui
eſt in peccato mortali qui interiꝫ facit qc
quid poteſt boni vt deus illuſtret cor ſuū
ad penitentiaꝫ qua preſumptione ſperat
ſe habituruꝫ beatitudineꝫ. Cogitat enim
per gratiā dei ſe adhuc habiturū merita
quibus beatitudo debeatur. ¶ Iteꝫ de-
ſcribitur ſpes ab Auguſtino in libro de
ciuitate dei. Hoc modo ſpes inquit eſt:
qua quis ad id quod credit ſe peruentu-
rum preſumit: poteſt etiam ſic deſcribi.
Spes eſt appetitus excellētis boni cū fi-
ducia obtinendi.

¶ De commendatione ſpei. .2. 2

Equitur de hijs que pertinēt ad
cōmendationem ſpei. ¶ Notan-
duꝫ ergo ꝙ ad ſpei cōmendatio
nē. ¶ Primo valere poteſt id ꝙ ſcriptu-
ra ſacra totiens monet ad ſpem. Multi-
plicatio enī admonitionis oſtendit vtili
tatem huius virtutis. ps. Sperent in te
qui nouerūt nō. te. Itē ſpera in dn̄o ⁊ fac. bo.
Item ſpera in eo ⁊ ipſe fa. Itē ſperate in
eo omnis cōuentus plebis. Item Mat.
xiiij. Habete fiduciaꝫ. ⁊ iterum. Io. xvij.
Confidite ego vici munduꝫ. Nec ſolum
ſcriptura ſed etiā natura videtur ad ſpē
mouere. Naturaliter enī qui debilis eſt: ⁊
timet cadere alicui rei adheret: ⁊ inniti-
tur vt patet in puero qui cū eleuatur ad
ſtandū: ⁊ exiſtimat ſe caſurū ſtati adhe-
ret alicui rei. Sic naturaliter ratio dictat
aīe agnoſcenti debilitatē: ⁊ inſufficentiā
ſuā ꝙ fortiori ſe adherere debeat ⁊ initi.
¶ Secūdo hoc quod ſcriptura ſacra to-
tiens beatos aſſerit ſperātes in domino.
Pſalmus bti oēs qui confidunt in dn̄o.
Itē beatus vir qui ſperat in eo. Itē bea-
tus vir cuiꝰ eſt nomen domini ſpes eius.
Prouer. xvi. Qui ſperat in domino bea
tus eſt. Iſa. xxx. Beati oēs qui expectant
eū vere beati qui ſperant in dn̄o optata
enim eis ſuccedūt. ¶ Tertio hoc qđ ſpes
oīpotenti innititur. Iſa. Quis ambulauit
in tenebris inquā aduerſitatis: ⁊ non eſt
lumen ⁊ fulgor. ſ. pſperitatis: Speret in
nomine dn̄i ⁊ innitatur ſup deū ſuū. Quia
ſpes oīpotenti innititur ideo firma eſt: ⁊
nō timet ruinā. Dauid. Qui cōfidunt in
dn̄o ſicut mons ſion. Spes eſt: que dicit
dn̄s firmamentū meuꝫ. Spes proijcit ſe
in deū. Ipſe vero non eſt ita crudelis vt
ſe ſubtrahat: ⁊ ſperanteꝫ in ſe cadere per-
mittat: iuxta verbū Auguſti. Quare do-
minus totiens nos ad innitendū ſibi mo
neret ſi ſupportare nos nō vellet. Nō eſt
illuſor deus vt ſe ad ſupportādū nos offe
rat: ⁊ nobis innitentibus ei in ruinā no-
ſtrā ſe ſubtrahat. Ro. v. Spes aūt nō con
fundit. Glo. Aug. Cōfunditur qui quod
ſperabat nō inuenit ſicut contigit illi qui
ſperat in homine. Hec aūt ſpes non con
fundit que eſt in deo qui nec fallit nec fal
lere poteſt. In pſalmo. In te ſperauerūt:
⁊ nō ſunt cōfuſi. Iteꝫ deus meus in te cō
fido non erubeſcā. Iteꝫ in te dn̄e ſperaui
nō. confun. in eter. Eccle. ⁊. Nullus ſpera
uit in eo ⁊ cōfuſus eſt. Falſitatis eſt non
preſtare fulcimētū innitenti. Sed verita
tis eſt non negare fulcimentū innitenti.
Unde cū dn̄s veritas ſit innitenti ſibi ſe
non ſubtrahit. ¶ Quarto ꝙ ſpes eſt ve-
lut arbor ſita in optimo loco adherēs di
uine bonitati vnde habundāter ſentit ef
fectuꝫ eius. Treū. iij. Bonus eſt dn̄s ſpe-
rātibus in eū. Spes eſt iuxta fontē diuie
mie: ideo miſericordie diuine beneficia
nō ceſſant influere ei. Dauid. In miſeri-
cordia tua ſperaui. Itē ſperantem in do-
mino miſericordia circūda. Itē fiat miſe
ricordia tua ſup nos q̄ ad. ſper. in. te. Iteꝫ
oculi dn̄i ſuper metuētes eū ⁊ in eis qui
ſperant ſuper miſericordia eius. Et iterū.
Ego aūt ſicut oliua fructifera ſperaui in
miſericordia dei mei in eternū. Spes ar
bor bn̄dicta eſt fructus vberes habēs cū
a miſericordia dei habudāter irrigetur.
Ier. xvij. Benedictus vir qui confidit in
dn̄o. Et ſubdit: erit q̄ſi lignū qđ trāſplā-
tatur ſuper aquas qđ ad humorē mittit
radices ſuas: ⁊ nō timebit cū venerit
eſtus. ps. erit tanq̄ lignum quod planta-

b rū eſt ſecus decurſus aquarū.¶ Quinto
cōmendabilis ē ſpes a multiplici ſuo ef-
fectu. Effect⁹ vnus ipſi eſt ſecuritas. Da-
uid In deo ſperabo nō timebo qd faciat
mihi hō. Merito ſecurus eſt ſperans in
dño ꝓtectoꝛ enī eſt dñs omniū ſperātiū
in ſe. Dauid. Dñs ꝓtectoꝛ vite mee a quo
trepidabo dñs ſperāti in ſe pro muro eſt
vndiqꝫ. Dauid. Dñs i circuitu populi ſui
dñs eſt ei turris foꝛtiſſima Prouer. xviij.
Turris foꝛtiſſima nomē dñi. Ad ipſū cō
fugit iuſtus ⁊ exaltabiť. Nomē dñi filius
dei dicitur. Iſa. xxx. Ecce nomē dñi venit
de lōginquo. Ipſe etiā eſt ſperantibus in
ſe altiſſimū refugiū. Ipſe etiā eſt ei vꝛbs
foꝛtitudis. Iſa. xxvi. Urbs foꝛtitudis nr̄e
ſyon ſaluator. Poneť in ea murus: ⁊ añ
murale murus eſt virtus diuinitatis. Añ
murale meritū hūanitatis vtrūqꝫ facit ad
ſecuritatē noſtrā. ¶ Itē ſpes mereť itelli-
gentiā ⁊ dei auxilium. De ꝑmo. Sap. iij.
Qui cōfidūt in eo itelligūt veritatē. Pro
uer. xvij. Diciť de expectāte futura bona
Quocunqꝫ ſe vertit prudenter intelligit.
Agnoſcit etiā aduerſa diligētib⁹ deū co-
opari in bonū. De ſecūdo in ps. In ipſo
ſperauit cor meū ⁊ adiutus ſum. ¶ Itē
ſpes liberat vel tribulationē amouendo
vt pꝫ i ſuſana. Daniel. xiij. Que flens ſu
ſpexit ad celū. Erat enim cor ei⁹ fiduciā
hñs in dño: ⁊ in ps. legiť. In te ſperaue-
rūt patres noſtri: ſperauerunt: ⁊ liberaſti
eos: vel liberat patientiā merēdo. q mo-
dus liberationis melior eſt. Gre. Melius
liberat: cū patientiā dat. Spes patienter
facit poꝛtari onus ꝑſentis miſerie Gen.
xlix. Uidit requiē ꝙ eſſet bona ⁊ terram
ꝙ eſſet optima ⁊ ſuppoſuit humerū ſuū
ad poꝛtandū. 2. Mach. vij. Mater pereū-
tes. vij. filios ſub vni⁹ diei tpe cōſpiciēs
bono aio ferebat ꝓpter ſpē quā in deum
habebat. Et Ac. xxviij. Propter ſpē iſrł
cathena circūdatus ſum. Greg. in moꝛa-
lib⁹. Ille bene nouit in exteriorib⁹ miſe-
rijs ſubſiſtere q ſcit de ſpe in eterna ſemꝑ
gaudere. ¶ Item ſpes ſaluat. In pſalmo
Qui ſaluos fac ſperātes. Prouer. 2. Qui
ſperat in dño ſaluabiť. Ro. ix. Spe. n. ſal
ui facti ſum⁹. ¶ Itē ſpes colūna eſt totū
ſpūale edificiū ſuſtentās: qua deficiēte ſpi
rituale edificiū coꝛruit: ⁊ mēs in baratrū
deſperatiōis ꝯcidit. Hec colūna in caym
defecit cū dño ait. Gen. iiij. maioꝛ eſt ini-
quitas mea q̄ vt veniā merear. ¶ Item
ſpes galea ſalutis eſt caput iterioris hoīs
ſ. intentionē illeſam cuſtodiēs. i. Thi. vi.
Induti galeā ſpem ſalutis. Spes etiā an-
choꝛa eſt animā ſeruans ne a procellis tē
ptationū adeo irrūpatur. Heb. vi. Diciť
apl'us loquēs de ſpe quā ſicut anchoꝛā
habem⁹ aīe tutā ac firmā. Glo. Augu. Si
videris fluctuare in mari iſto noli abrū-
pi ab anchoꝛa anteqꝫ itres in poꝛtū. Flu
ctuat nauis in anchoꝛis: ſed non longe a
terra ꝓicitur: nec in eternū fluctuabit: ⁊
ſi ad tēpus fluctuat. Itē ſpes hominē foꝛ
tem efficit. Iſa. xxx. In ſilentio ⁊ in ſpe
erit foꝛtitudo nature. Foꝛtitudinē inquā
ꝓpriā in foꝛtitudinē diuinā. Felix cōmu-
tatio iſta quā facit q ſperat in dño. Dum
enī de viribus ſuis diffidit: ⁊ de adiuto-
rio dei cōfidit quaſi ꝓpria foꝛtitudine ſe
exuit: ⁊ dei foꝛtitudine ſe induit. Dei enī
adiutoꝛium paratū eſt ei ꝓut de ipſo cōfi
dit. H ſuper cant. nil oīpotentiā verbi cla
rioꝛē reddit q̄ꝫ ꝙ oīpotentes facit oēs q
in ſe ſperant. Deniqꝫ oīa poſſibilia credē
ti. Idē in ſermonib⁹ quatenus in bonis
dñi fiducie pedē poꝛrexeris eatenus poſ
ſidebis. ¶ Itē ſpes baculus eſt valde ne-
ceſſarius peregrinationibus in via pre-
ſentis vite. Qui huic baculo innititur nō
coꝛruit. In. ps. non derelinquet omnes q
ſperant in eo. Itē nō fatigant vel debi-
litant. Iſa. xl. Dicitur de ſperantibus in
domino. Aſſumēt pennas vt aqle: currēt
⁊ nō laboꝛabunt: ambulabūt: ⁊ nō defi-
cient. In. ps. Sperans in domino nō in-
firmaboꝛ. ¶ Item ſpes in poſſeſſione re-
gni celeſtis animā ante tempus quodā-
modo introducit: vnde ad Hebꝛe. vi. di-
cit apo. Spē in cedentē vſqꝫ ad interioꝛa
velaminis: ⁊ dicitur illud Pſalmis. Spe
ra in domino. Dicit Glo. Spes eſt introi
tus fidei. ⁊ dicit in Glo. Per ſpem eni in
tratur ad vidēdum illud quod creditur.
¶ Spei fit promiſſio illa. Iſa. lviij. Su-
ſtollam te ſuper altitudinē terre. ⁊ ciba-
bo te hereditate patris tui iacob. ¶ Cō-
uerſatio ſpei in celis iuxta verbū apoſto-
li. phil. tertio. Ipſa nobis exiſtentibus
in hac vita moꝛtali imoꝛtalitatē attigit.
Sapien. iij. Si coꝛā hominibus toꝛmēta
paſſi ſunt: ſpes illoꝛū inmoꝛtalitate ple-

na eſt.¶ Spes in eternitatē animaz eri-
git: ⁊ idcirco nulla mala ſentit exterius
q̄ tolerat iuxta verbū. Grego. In moꝛ ali
bus. Spes in preſenti tempoꝛe quod eſt:
quedam vigilia ſolēnitas eterne nō leiu
nat: ſed quaſi iuge cōuiuiū celebrat. cum
ſecuritatē habeat: vt prius oſtenſum eſt.
Secura eni mens quaſi iuge cōuiuium.
Prouer. decimoquīto.¶ Spes eſt de il-
lis tribus: q̄ vidit. Ezech. in libro. ij. Scri
pta. ſ. carmen ſibi aſſumit lamētationes
relinquēs dono ſcientie: ⁊ pietatis: ⁊ nō
dono timoꝛis. Ipſa eſt cui dominus de-
ditꝰ in nocte carmia. Job. xxxv. Nocte in
q̄ preſentis aduerſitatis. In pſalmo. In
die mandauit dominus miam ſuam: ⁊
nocte canticum eius.¶ Spes in hyeme
ꝑſentis exilij habet quaſi vernuz tēpus.
Ipſa enim nos in aduerſis ridere facit.
Iuxta verbum. Auguſti. Ipſa facit nos
gaudere inter doloꝛes: animus aūt gau-
dens etatez floridā facit. Prouer. vij. de
gaudio eius legitur. Ro. duodecio. Spe
gaudentes. ⁊ Math. quinto. Gaudete ⁊
exultate: qa nomina veſtra ſcripta ſunt
in celis. Prouer. x. Expectatio iuſtoꝝ le-
ticia. Gaudiuz vero ipſius cōmuniter di
citur gaudiū ſpei: ⁊ nonduz rei. Et eſt ex
certa expectatiōe glie repromiſſe.¶ Ali-
ud eſt gaudiū qđ de preſentia bonoꝝ de
qbus dignum eſt gaudere. Gaudiū ſpei
eſt ſicut arra eterni premij ⁊ preoꝛdina-
tio future ſuauitatis.¶ Spei conceſſum
eſt: intrare in oꝛtū voluptatis: ⁊ inde au
ferre odores ad cōdiendā amaritudinez
preſentis aduerſitatis.¶ Spes inter ob
pꝛopꝛia gloꝛiat̄. Ro. v. Gloꝛiamur in ſpe
gloꝛie filioꝝ dei. Ipſa in deſerto mundi
delicijs affluit. Cant. vlti. Que ē iſta que
aſcendit de deſerto delicijs affluens. Ec-
cleſi. ij. Qui timetis dn̄m ſperate in illuz
⁊ in oblectatiōe veniet vobis mīa. Ipſa
dāna tempoꝛaliū rerum nō reputat. Ad
heb. x. Rapinā bonoꝝ veſtroꝝ cū gau-
dio ſuſcepiſtis cognoſcentes nos habere
melioꝛē ⁊ manentē ſubſtantiam. ipſa eſt
que dicit in p̄s. Quid mihi eſt in celo ⁊
a te qd volui ſuper terrā. Ipſa eſt in labo
re reqes: in eſtu tribulationū tēperies: in
fletu ſolatiuz. de eius ſolatio legitur ad
Heb. vi. Ut foꝛtiſſimū ſolatiū habeamꝰ
qui cōfugimus ad tenendā ſpē ꝓpoſitā.

Dauid. hec me cōſolata eſt in humilitate
mea.¶ Et notandū ꝙ non eſt oīno idē
gaudiuz ⁊ ſolatiū. Qui eni cōſolatur nō
ex toto a triſticia eſt imunis. Sed quaſi
mixturā in ſe patitur dum mala mie coꝛ
eius pungunt. tunc bona vngunt. Pro
uer. xxvij. Unguento ⁊ varijs odoꝛibus
delectat̄ coꝛ: ⁊ bonis amici cōſilijs dulco
ratur. Cōſolatio ſpeiꝰ ē doloꝛis aut timo-
ris aut alterius affligētis affectionis re-
preſſio vel mitigatio: ſpe diuini cōſilij vel
auxilij vel alteriꝰ beneficij. Spei eſt ver-
bū illud. Je. xxxi. Quieſcat vox tua a plo
ratu ⁊ oculi tui a lacrymis: qꝛ eſt merces
opi tuo Si merces modica laboꝛē mer-
cenarij tolerabilē reddit qd facere debet
ſeruis dei merces eterna. Ja. v. Agricola
expectat precioſum fructū terre patiēter
ferens. Interim. Si ille pro fructu terre
quē ſperat tā patiēter expectat quāto ma
gis nos pro celeſti: Spes eſt gemma ꝑgra
tiſſima. Prouer. xvij. Gēma gratiſſima
expectatio ꝑſtolantis preſtolans. i. de lon
ge expectans eſt q̄ bona eterna expectat.
Expectatio eni eius que eſt. Spes gēma
gratiſſima eſt ⁊ ꝓpter precioſitatē: ⁊ qꝛ
ſpes ad modū gēme per lucida eſt ⁊ par
ua viſui interioꝛi vt per eā videātur cele
ſtia bona. Spes eliſos ⁊ ꝓſtratos erigit.
Prouerbi. xxix. Qui ſperat in dn̄o ſalua
bitur. Ipſa vires reparat. Sicut eni ali-
qs timoꝛe ſuccūbendi hoſtibus nihil re-
bellionis opponens: ⁊ mulier vidēs ſan-
guinē ſuū vel alienū ſtatiz ſtupefacta di
cit totū perditū eſſe: ⁊ totū eſt moꝛtuum.
Sic ex ſpe victoꝛie vires homo reſumit.
Prouer. xxiiij. Si deſperaueris ī die an-
guſtie lapſis minuet̄ foꝛtitudo tua. Dan.
x. In viſione tua diſſolute ſunt cōpages
mee ⁊ nihil remanſit in me virium. Ad
Heb. xij. Cōfoꝛtate manus diſſolutas ⁊
genua debilia roboꝛate ⁊ Joſue. i. c. Di-
ctū eſt confoꝛtare ⁊ eſto robuſtus. Eccle.
vi. Eccleſia cōfoꝛtauit ſapientē ⁊c. Item
mola eſt ſine qua nō fit vera coꝛdis cōtri
tio. Ipſa eſt mola inferioꝛ que coꝛ eleuat
⁊ ſubſtinet. Timoꝛ vero mola eſt ſupioꝛ
que coꝛ cōterit vt ipſum cōtritū: ⁊ humi
liatū deus nō deſpiciat. Spes ab īferioꝛi
nos fulcit ne ſub pōdere tribulationū de
ficimus. Timoꝛ vero a ſuperioꝛi nos cō-
primit ne exſufflemur aut rapiamur vē

do tentationis.has duas molas cõiungit
Dauid dicẽs ab altitudine diei timebo:
ego vero in te ſperabo.Altera earũ non
valet ſine reliqua.Glo.Greg.ſup deut.
xxiiij.Nõ accipies loco pignoris ſuperio
rem ⁊ inferiorẽ molã.Superior ⁊ infe-
rior mola eſt.Spes ⁊ timor.Spes ad al-
ta ſubuehit.timor aũt cor inferius p̄mit.
Una mola ſine altera inutiliter habet̃ in
peccatore.Ergo peccatori debent ſpes ⁊
formido cõiungi.Quia incaſſum miã
ſperat ſi iuſticiã nõ timeat:⁊ incaſſũ me
tuit q nõ cõfidit: loco ergo pignoris mo
la ſuperior aut inferior nõ tollitur:quã q
predicat peccatori tanta diſpenſatiõe diſ-
ponere predicationẽ debet vt non relicta
ſpe timorẽ ſubtrahat ne ſubtracta ſpe ti-
morem relinquat.¶ Itẽ ſpes hoſtes no
ſtros cõfundit.Job.vi.Cõfuſi ſunt quia
ſperaui.¶ Sexto cõmendabilis eſt ſpes
a periculo ſui cõtrarij.ſ.deſperatiõis.Se
cũdo.Ro.ij.c.An ignoras ꝙ p̄iculoſa ſit
deſperatio:¶ Deſperatio periculũ eſt a
quo nõ querit̃ exitus.Prouer.xviij.Im
pius cũ in profundũ vitiorũ venerit.i.ex
toto ſe negligit.Sicut ſpes facit vt nau-
fragus in medijs brachia iactet aquis ſic
deſpatio facit vt homo in nullo ſe iuuet.
Deſperans dicit malũ verbũ ⁊ pugne to
taliter cedit vt pugil vict⁹.deſperans in
felix eſt.Sicut ille qui ſperat in dño bea
tus eſt.Eccle.xiiij.Felix q nõ habuit ani-
mi ſui triſticiã ⁊ nõ excidit a ſpe ſua.De
ſperans eſt velut arbor radicitus euulſa.
Job.xviij.Quaſi auulſe arbori abſtulit
ſpem meã.Deſperatio abyſſus eſt.a qua
vix vł nũq̃ eſt reditus.In ps.deſcendũt
vſq ad abyſſos.Nulla plaga videtur eſ-
ſe deſpabilior plaga deſpationis . Je.xv.
Factus eſt dolor meus ꝑpetuus ⁊ plaga
mea deſperabilis.Cũ cetera peccata ſint
inflexiõis cordis ad malũ.peccatum de
ſperatiõis fractura cordis eſt.Je.xxx.In
ſanabilis fractura tua peſſima plaga tua

¶ De hijs quibus ſpes adiuuatur. ij.

Equitur de hijs qbus ſpes adiu-
uatur.⁊ aſſignabimus quattuor
ſpecies meditationũ ſeu cõſidera
tionũ qbus ſpes poteſt adiuuari.Prima
ſpecies eſt directe in deũ.Secũda eſt cir-
ca ea que pro deo agim⁹ vel ſuſtinemus.
Tertia circa bñficia dei generalia vł ſpe
cialia corpea vel ſpiritualia.Quarta eſt
circa ſuffragia ſanctorũ.¶ Primã poſſu
mus diuidere in ſeptẽ ſpecies.Quarꝫ pri
ma eſt in deũ inquãtũ creatorẽ.Natura-
liter amat artifex opus ſuum adeo vt vix
poſſit audire ꝙ ei detrahat̃.vñ veriſimi
le ẽ ꝙ creator amet opa ſua ⁊ ſpecialiter
hominẽ quẽ ad imaginẽ ⁊ ſimilitudinẽ
ſuã creauit.Geñ.i.Sapientie.xi.Diligis
oĩa que ſunt ⁊ nihil odiſti eorũ que feci-
ſti nec eni odiẽs aliqd cõſtituiſti aut fe-
ciſti.Sperare ergo debet homo deo ⁊ q
dedit ei vt ſit ꝙ paratus ſit dare ei vt be
ne ſit.Secũda eſt in deũ inquãtũ domi-
nus eſt.Naturaliter amant homines ea
que ſunt ſua:⁊ cõſeruant ea ⁊ ſi ea perdi
derint gaudẽt cũ ea recuperãt vnde veri
ſimile eſt ꝙ deus velit cõſeruare illos q
boni ſunt : ⁊ peccatores quos ꝑdidit re-
cuperare.Ad quod ꝑtinent parabole de
recuperatione ouis perdite ⁊ dragme ꝑ-
dite.Luc.xv.Ubi dicitur ita dico vobis
gaudiũ erit in celo ſuper vno peccatore
penitentiã agente q̃ ſuper nonaginta no
uem iuſtis qui nõ indigent penitentia:⁊
Sapientie.xi.Dicitur parcis oĩbus quo
niã tua ſunt.Et ezech.xviij.Ecce oẽs aĩe
mee ſunt.Et quibuſdã interpoſitis ſub-
ditur nunq̃ voluntatis mee eſt dicit domi
nus mors impij ſed vt conuertat̃ a vijs
ſuis ⁊ viuat.Inter homines eandẽ fideꝫ
quã debet ſeru⁹ domino ⁊ dominus de
bet ſeruo.Sicut infidelis eſt ſeruus ſi nõ
ſeruit domino ſuo.Ita infidelis eſt domi
nus ſi nõ ſubueniat ſeruo.cũ inimici do
mini impugnant eũ ⁊ nõ ſufficit eis reſi-
ſtere : ideo certiſſime ſperare debet q ab
ab hoſte inuiſibili impugnatur.ſi tẽpta-
tio ſupra vires eius eſt:ꝙ deus ei in ſuc-
curſum veniat vel qa ipſe negligẽs mit-
tendo ei nunciũ orationis fuerit vel infi-
deliter vltro ſe reddiderit.i.Cor.x.Fide-
lis deus eſt qui non patietur vos tẽptari
ſupra id quod poteſtis ſꝫ faciet cũ tẽpta
tione prouentũ vt poſſitis ſuſtinere.Le-
gitur de beato martino ꝙ cũ inter alpes
incidiſſet in latrones ⁊ vnus latronũ eũ
ferire vellet alius ictũ ferientis cõtinuit,
⁊ cũ poſtea latrones quererẽt ab eo an
timuiſſet dixit ſe nunq̃ magis ſecurũ fuiſ
ſe qa ſciebat miſericordẽ.deũ maxime in
temptationibus aſſuturum.Ber.Cum-

ſentio te iratū tunc ſpero te propitiuꝫ qꝛ cū irat⁹ fueris mie recordaberis. Tertia 3 cōſideratio eſt bonitatis diuine cui cum ſumma ſit ſūme placet bonitas ſumme diſplicet malitia. Unde veriſimile eſt ꝙ parata ſit iuuare eos qui volūt maliciaꝫ deſerere ⁊ bonitati adherere. Sap. xiiij. Odio ſunt deo impius ⁊ impietas eius. Et Eccle. xij. Altiſſimus odio habꝫ peccatores. Et Prouer. xij. Qui bonus eſt auriet gratiā a dn̄o. Quarta eſt cōſideratio 4 diuine mie. Deus enī cū ſumme ſit miſericors nō minus vult miſeros a miſeria liberare ꝙ̄ ipi liberari. Auguſtin⁹ loquēs de illo verbo petite ⁊ acci. Nō tm̄ inquit hortaretur vt peterem⁹ niſi dare vellet. Erubeſcat hūana pigricia plus vult ipſe dare ꝙ̄ nos accipere. plus vult ipſe miſereri ꝙ̄ nos a miſeria liberari. Miſericordia dei quādoqꝫ offert peccatori etiaꝫ ꝙ peccator petere nō audet: vt oſtendit Auguſtinus in latrone qui domino ait: memēto mei cuꝫ ve. in re. tuum. Luc. xxiij. Cōſiderabat inquit facinora ſua ⁊ pro magno habebat ſi vel ei in fine parceretur. dominus aūt cōtinuo dicit hodie mecū. e. in. p. Miſericordia obtulit ꝙ miſeria diſtulit. Auguſtinus in lib. confeſ. domine vna eſt ſpes vna fiducia vna firma promiſſio mia tua. Dauid Domie in miſericordia tua ſperaui. Itē melior eſt miſericordia tua ſup vitas. ber. ſuper cant. Meum meritū miſeratio domini. Non plane ſum meriti inops. q̄diu ille miſerator aſſuerit. ¶ Tres alias ſpecies cōſiderationis in deū meruit. b. in ſermone illo. Miſericordias domini in eternū cantabo. Tria inquit conſidero in qbus to-
5 ta ſpes mea cōſiſtit. Charitateꝫ adopta-
6 tionis. veritatē promiſſionis: poteſtateꝫ
7 redditionis. Idē ſcio cui credidi ⁊ cert⁹ ſuꝫ: qꝛ in charitate nimia adoptauit me: qꝛ verax in promiſſione quia potens in exhibitione hic eſt funiculus triplex qui difficile rumpitur quē nob a patria nōſtra in hūc carcerē dimiſſuꝫ firmiter obſecro teneamus vt nos ipſe ſubleuet trahat ⁊ pertrahat vſqꝫ ad cōſpectum. glie
5 magni dei. De charitate adoptionis. Legitur. i. Jo. iij. Uidete qualē charitatē dedit nobis deus pater vt filij dei nominemur ⁊ ſimus. Multū debet monere homines ad hoc ꝙ de deo ſperēt hoc ꝙ deus pater eorū eſt. Ubi loquēs de dominica orōne. Mihi inquit dictat oratio cuius principiū dulce nomine paterno ſequentiū petitionū obtinendarū preſtat fiduciam ⁊ Glo. Mat. vi. Sup hoc nomē pater. In hoc inqt datur fiducia. Quod negatur filijs qui dedit iam ꝙ pater eſt. Et Luc. xi. Si vos cū ſitis mali noſtis bona data dare filijs veſtris quanto magis pater noſter celeſtis dabit ſpiritū bonū petentibus ſe. ¶ Ad hāc cōſiderationē pertinet parabola de filio prodigo. Luc. xv. Ubi filius ad patrē rediēs cum oſculo ⁊ amplexu recipitur ſolemne conuiuiū celebratur. Simphonia cū choro auditur: ⁊ ſubdit pater miarū epulari ⁊ gaudere oportebat qꝛ frater tuus mortuus fuerat ⁊ reuixit periperat: ⁊ inuentus eſt. Ad eandem cōſiderationē pertinet illud. Mat. vi. Nolite ſolliciti eſſe dicētes qd manducabimus aut quid bibem⁹ aut quo operiemur. ſcit enim pater noſter ꝙ hijs oībus indigetis. Cuꝫ natura doceat aialibus bruta vt puideant fetibus ſuis: ⁊ naturalis ratio dictet hominibus vt puideant filijs ſuis. Ueriſimile eſt ꝙ pater celeſtis nō deſit filijs ſuis conſilio eius ⁊ auxilio indigentibus. Promiſſiōes etiā dei que mentiri nō poſſunt que in ſcriptura cōtinentur multū poſſunt iuuare ſpē. Dauid memor eſto verbi tui. ſ. t. i. q. m. ſ. d. Ro. xv. Ut per patientiā ⁊ conſolationeꝫ ſcripturarum ſpem habeamus. Itē poteſtas dei cōſiderata multū poteſt ſpēm iuuare cui eque facile eſt liberare a magnis piculis vt a paruis ⁊ ſaluare in paucis ſicut in multis ⁊ ſolo ꝟbo poteſt implere promiſſiones ſuas. Eccle. viij. Sermo illius poteſtate plen⁹ eſt. ¶ Seqtur de illa ſpecie conſiderationis que eſt circa illa que pro deo agimus vel ſuſtinem⁹ bona opa que facimus cōſiderata ſpecie iuuāt vnde in ps. Sacrificate ſacri. i. ⁊ ſpe. in. domino. Sic poteſt homo ſperare in domino ſi ſacrificiū iuſtitie prius obtulerit. Tit. ij. Sobrie ⁊ iuſte ⁊ pie viuamus i hoc ſeculo: ex. be. ſ. Greg. In moralibus. Cū opus creſcit premij fiducia pficit. ſecurus eſt de re qui bonū pignus apud ſe habet. Sic ſecuri ſunt de regno futuro. q habēt pignus ſpiritus. ſ. xi. Cor. i. Qui

dedit pignus ſpecie in cordibus noſtris. Ad hoc. Eph. i. qui eſt pignus hereditatis noſtre. ¶ Jtē ſecure eſt qui habet bona opera quaſi quedam pignora. Greg. Jn moralibus. Sancti viri quot labores nūc veritati cōmendantes exhibēt tot iā remunerationis ſiue pignora inter ſpei cubiculū clauſa tenēt: ſecurus eſſe poteſt de regno futuro cui iā in preſenti datum eſt ſuper ſeipm regnare. Ber. non eſt via ad regnū ſine primitijs regni: nec ſpare pōt celeſte regnū cui non ſuper propria mēbra adhuc regnare donat: mala etiā que pro deo ſuſtinem⁹ cōſiderata ſpecie adiuuāt. Ro. v. Tribulatio patiētiā opatur: patiētia pbationē pbatio aūt ſpē. Greg. in moralibus. Bonorū mens quo duriora pro veritate tolerat eo eternitatis premia certius ſperat. Jdē tanto ſpes in deū ſolidior ſurgit quāto pro eo quiſ grauiora pertulerit. Sene. Uires animi nunq̄ certā fiduciā dare poſſunt niſi cū multe difficultates hinc ⁊ illinc apparuerit ⁊ aliquādo ppius acceſſerint. Jlle qui fudit ſanguinē ſuū cuius dentes crepuerunt ſub pugno cū magna ſpe deſcēdit ad pugnā. Multū adſit ſibi virtus laceſſita. ij. Certus eſt de re que venalis eſt que vel qui pretiū habet apud ſe. Sic certus eſt de regno futuro q̄ multas tribulationes ſuſtinuit pro xp̄o qb⁹ regnū celorū emitur. Act. decimoquarto. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū dei. Math. v. Beati qui perſecutionē patiuntur propter iuſticiā qm̄ ipſorū eſt regnū celorum. ¶ Et notandū q̄ cū bona que pro deo agimus vel mala que ſuſtinemus ea dei grē attribuere debem⁹ exēplo pauli. dicentis. i. Cor. decimoquinto. Habundātius illis oībus laboraui non ego aūt ſed gratia dei mecū. ¶ Sequitur de illa ſpecie cōſiderationis que eſt circa dei beneficia quā poſſumus diſtinguere in quatuor ſpecies Prima eſt circa beneficia generalia ⁊ ſpiritualia vt eſt redemptio mūdi ⁊ alia bn̄ficia generalia que ad ſalutē humani generis pertinent. Ad hanc cōſiderationē pertinet illud. Ro. viij. Qui proprio filio ſuo nō pepercit ſed pro nobis oībus donauit illū quomodo nō cū illo oīa dona uit nobis. ⁊ Thim. ij. Qui dedit ſemetipſum pro nobis vt nos redimeret ab oī iniquitate. Ber. domine qd eſt homo q̄ innotuiſti ei. a. ſ. h. q. re. e. Deniq̄ mittis vnigenitū: immittis ſpiritū tuū: promittis etiā vultū tuū. Et ne quid vacet in celeſtibus ab opera ſollicitudinis nr̄e etiā ⁊ illos bonos vel beatos ſpiritus propter nos mittis in miniſterium. Jtē. B. ſuper illud. cant. xi. colūba mea in foraminib⁹ petre. Clauus penetrās ⁊ clauus reſerans factus eſt mihi vt videā voluntatē dn̄i. Qui enim videā p foramē. Clamat clau⁹ clamat vulnus. Jdeo patet archanū cordis per foramina corporis patet illud magnum pietatis ſacramentū patent viſcera mie in qbus viſitauit nos ori. ex. Jdē in quo clarius q̄ mulieribus tuis fluxiſſet q̄ tu domine ſuauis ⁊ mittis ⁊ multe mie. Maiorē enī miſerationē nemo habet q̄ vt animā ſuam ponat quis pro addictis ⁊ damnatis. ¶ Secūda cōſideratio eſt circa beneficia ſpiritualia particularia ad qđ pertinet illud. ber. ſup cant. oīno inquit ppter manſuetudinem que in te predicatur currimus poſt te domine ieſu audiētes q̄ nō ſperans pauperē peccatorē nō horreas. Nō obruiſti cōfidentem latronē. Nō lachrimātē peccatricē. Nō cananeā ſupplicantē. Nō deprehenſam in adulterio non ſedentē in tholoneo nō ſupplicantē publicanū nō negātem diſcipulū non perſecutorē diſcipulorum nō ipſos crucifixores tuos. Jn odorē vnguentorū horū currimus. ¶ Tertia cōſideratio eſt circa beneficia generalia corporalia vt eſt creatio mūdi gubernatio ſuſtentatio. Ad hanc cōſiderationem pertinet illud. Math. vi. Reſpicite volatilia celi que non metūt neq̄ ſerunt neq̄ cōgregāt in horrea ⁊ pr̄ nr̄ celeſtis paſcit ea. Nonne vos magis plures eſtis illis? Et poſt de veſtimento quid ſolliciti eſtis conſiderate lilia agri ⁊c. ¶ Quarta cōſideratio eſt circa beneficia corporalia ⁊ ſpiritualia de quibus in ſcriptura legitur. vt eſt cōuerſatio trium puerorum in fornace. Dan. tertio. Et liberatio ſuſane. Eiuſdem. decimotertio. ¶ Seqtur de illa ſpecie cōſiderationis que eſt circa merita ſanctorū vel ſuffragia. Quā in quatuor ſpecies diuidere poſſumus. ¶ Pria eſt circa mediatorē dei ⁊ hominū xp̄m

2 ieſuz. ¶ Secūda eſt circa media tricem ſcilicet beatā virginē. ¶ Tertia circa an
3 gelos. ¶ Quarta circa ſanctos. ¶ Pria multū ſpem roborat ad quā pertinēt auctoritates ſacre ſcripture. Ber. ſup cant. Puto iam ſpernere me nō potuerit xp̄s os de oſſib⁹ meis: ⁊ caro de carne mea. Aug. in li. de ciui. dei. Gratia ingt dei nō potuit gratius cōmendari: q̄ vt ipſe vnicus dei filius in ſe incōmutabiliter manens indueret hominē ⁊ ſpem dilectionis ſue daret hominibus homie medio quo ad illuz ab hominibus venire: ur q taz longe erat. Juſtus ab impijs beat⁹ a miſeris. G. prebet apud deuz homini fiduciā deus homo eſt nobis ſpes magna penitētibus qa aduocatus noſter factus eſt iudex noſter. i. Jo. ij. Si qs peccauerit aduocatū habem⁹ apud patrē ieſum xp̄m iuſtū: ⁊ ipſe eſt ꝓpiciatio pro peccatis noſtris. Ro. viij. Qui eſt ad dexteraz dei qui etiaz interpellat pro nobis. Ipſe ſm ꝙ hō poſtulat ſm qd̄ de⁹ dat. Dauid accepiſti dona in hominibus: xp̄s dicit accipere dona in hominibus. qa merito ei datur eccleſie dona cariſmatū. Unde eccleſia in fine orationū petit orationez ſuam exaudiri per dn̄m ſuuz ieſum xp̄z. ⁊ ad Heb. vij. Dicitur de ipſo ꝙ in ꝑpetuū ſaluare pōt accedēs per ſemetipſuz ad deū ſemper viuēs ad interpellanduz pro nobis. Eiuſdez. xi. Jeſus intrauit in ipſum tēplū vt appareat vultui dn̄i pro nobis Jn. ps. reſpice in faciē xp̄i tui. Reſpiciens de⁹ pater q̄ care eccleſie cōſtituit filio ſuo pcit eccleſie. Itē in ſpalmo. Scitote qm̄ mirificauit dn̄s. ſ. ſu. d. ex. m. c. cl. ad. Et ſup illud ps. Saluum fac populum tuum dicit. Glo. Ecce quanta ſpes credentium eum pro eis orat paſſus pro eis ⁊ iudex etiam aduocatus eſt.

¶ Quod cōſideratio virginis ſuffragij iuuat ſpem.

2. Onſideratio etiā mediatricis noſtre multā fiduciā nobis pōt dare Jpſa enim eſt dulced o: ⁊ ſpes noſtra vbi cantat eccleſia. Jpſa eſt mater ſcē ſpei. Jn ipſa eſt gratia oīs vite ⁊ veritatis: ⁊ oēs ſpe s vite ⁊ virtutis. Ec. xiiij. Et ad hāc cōſid erationē: ⁊ ad precedentē ptinet illd̄. B. Secur habes acceſſuz o hō ad deū: vbi hēs filiū añ patrē: ⁊ añ filiū matrē. Filius oſ̄dit pr̄i cicatrices ⁊ vulnera. Mater oſ̄dit filio pectus ⁊ vbera: nec vlla pōt eſſe repulſa vbi tot caritatis occurrunt inſignia. beata virgo tronus gr̄e in qua. ſ. fons gr̄e quieuit. Heb. iiij. Adeamus cū fiducia thronū gr̄e eius vt miam conſequamur. Jero. xiiij. Solij glorie tue recordare: ⁊ ne irritū facies ſedus tuū nobiſcū. Soliū glorie eſt btā virgo. Jpſa eniz thronus eburneus de quo. iiij. Ro. x. Et. ij. Paral'. ix. Jpſa eſt ſtella maris. Luc. i. Et nomē ꝟginis maria qd̄ interpretat̄ ſtella maris: ipſa naufragantes in mari huius mūdi cū aliᷓ cōſiliuz ⁊ auxiliū deficit: ad portū ſalutis dirigit. Sicut eſt: quedaz ſtella que naufragātes in mari viſibili cū tēpus obſcurū eſt ad portū dirigit. b. ſuper illud euangelium miſſus eſt angelus gabriel. Si inſurgūt ingt venti tēptationū. ſi incurris ſcopulos tribulationū reſpice ſtellaz voca mariā ⁊ paulo poſt in periculis in anguſtijs in rebus dubijs mariā cogita. mariaz inuoca non recedat a corde nō recedat ab ore: ⁊ vt ipetres eius auxiliuz nō deſeras cōuerſationis exemplū: ipſam ſequēs nō deuias: ipſam rogans nō deſperas: ipſa ſ cogitās nō erras. ipſa tenēte nō corruis. ipſa protegēte nō metuis. ipſa duce non fatigaris. Jpſa propicia ꝑuenis: ⁊ ſic in temetipſo experiris ꝙ merito dictuz ſit: ⁊ nomen virginis maria. Jpſa data eſt mūdo quaſi aqueductus per quē gratie a deo deſcendat. Eccle. vigeſimoquarto. Sicut aqueductus exiui a paradiſo. b. loquens de ipſa vehemētia inquit deſide rij feruorē deuotionis puritatē oratiōis fontē attigit pietatis vt hauriret ſup angelos q̄ refunderet hominibus aquā viuam. Idē propterea tanto tēpore fluenta gratie defuerunt: qa nōduz interceſſerat aqueductus. ipſa eſt collū caput eccleſie. ſ. xp̄m corpori eius cōiungens. Qui ipſi per amorem nō adhereret nō adherebit capiti: ſicut nec corp⁹ adheret capiti collo ammoto. Cant. ſexto. Colluz tuū ſicut turris eburnea. Collū eſt beata ꝟgo quātum ad meditationē. turris vero eſt: quātum ad defenſionē. ipſa eſt etiā virga directionis errātes in via preſentis vite ſalubriter dirigens. Itez eſt virga inſignis clemētie a vero aſſuero mundo extenta.

Heſter.iiij. Aſſuerus interpretatur beati-
titudo. Ipſa eſt virga moyſi a pharaone
infernali: ⁊ eius exercitu iſraelitas libe-
rās. Exo. decimoquarto. Et cordibus ari-
dis ⁊ duris aquā deuotionis prouidens.
Numeri. xx. Ipſa eſt virga de radice ieſſe
egreſſa .i. de incendio diuini amoris Iſa.
vndecimo. Ieſſe eni ⁊c. interpretatur in-
cendiuȝ ex magnitudine diuini amoris
fuit ꝙ deus dedit mundo beatā virginē:
que occaſione peccatorū̄ habet gratiam
quā habet apud deū. Nunq̄ enim fuiſſet
mater dei niſi peccatores fuiſſent: q̄a nō
fuiſſet neceſſe. Ideo parata eſt eā expēde-
re in pctōres. Vn̄ ſecure pctōres poſſunt
ad eam accedere tanq̄ ad ſuā quodāmō
q̄a ſibi datā. Aug. in oīonem ad beatam
mariā. O maria inq̄t multū audeo mul-
tū gaudeo multū gaudiū multā mihi fa-
cit audaciaȝ mira loquar ſed ſic eſt. Nos
eni tibi teq̄ȝ nobis mira viciſſitudo cōfe-
derat: vt .ſ. pro nobis hēās id eſſe qđ es.
Nos vero per te id eſſe ſumus. Si enim
nulla preceſſiſſet noſtra trāgreſſio nō eſ-
ſet ſecuta noſtra redemptio. Et ſi neceſſa-
riū nō eſſet redimi nō eſſet neceſſariuȝ te
parere redēptorem. vt q̄d eni neſciū pec-
cati pro peccatorib⁹ parereſ ſi deeſſet q̄
peccaſſet. Ut q̄d mater fiereſ Saluato-
ris ſi nulla indigētia eſſet ſalutis. ¶ Itē
eſt virga que florē nouū ꝓtulit. ⁊ fructuȝ
ſufficientē ad mūdi redemptioneȝ ⁊ ad
electorū eternā refectioneȝ. Ipſa eſt que
meſtis cōſolationis vinūȝ ꝓuidet. Jo. ij.
Uinuȝ ait ipſa filio ſuo non habēt. Ipſa
ē dei cellaria. de qua familia dei merito
gaudet. Cant. i. Introduxit me rex in cel-
laria ſua ⁊ ſubditur in ꝑſona fideliū exul-
tabim⁹ ⁊ letabimur in te. ¶ Ipſa eſt au-
rora furibus infernalibus tremebūda.
Cant. vi. Que eſt iſta que ꝓgreditur q̄ſi
aurora cōſurgens. Job. xxiiij. Si ſubito
apparuerit aurora arbitrātur vmbram
mortis. Ipa pulchra vt luna. Cāt. vi. Lu-
minare eſt noctis lucēs eis que ſunt in
nocte pcti. Ipa eſt mediatrix luminis lu-
na recepit lumē a ſole ⁊ dat mūdo. Cum
mūdus ꝓpter aliq̄đ interpoſitū ſibi ⁊ ſo-
li nō pōt illum recipere a ſole. Sic beata
virgo lumē gratie recipit cū mūdus nō
eſſet dignus illud recipe. Ber. cum tu di-
gnus nō eras cui filius dei daretur dat⁹
eſt ⁊ marie vt per eā acciperes q̄cq̄d ha-
beres. Ipſa ꝓpinq̄ua valde eſt peccatori-
bus ſicut luna inter planetas ꝓpinquior
eſt terre. ¶ Pulchritudo eius eſt vt pul-
chritudo lune q̄a hijs qui ſunt in nocte
peccati pulchra cōparet ꝓpter magnitu-
dinē mie ſue ad quā tales maxime habe-
ant oculos. Eccle. xxiiij. Sicut oliua ſpe-
cioſa in cāpis. Cāt. iiij. Pulchriora ſunt
vbera tua vino. Ber. in ſermonibus nos
q̄dē inquit in ceteris virtutibus ꝯgaude-
mus tibi. Sed in mia tua poſt nobis ip-
ſis laudamus virginitatē humilitatem
miramur. Sed mia miſeris ſapiētia dul-
cius hanc amplectimur carius recorda-
mur ſepius crebrius inuocamus. hec eſt
eni que toti⁹ mūdi reparationē obtinuit
ſalutē oīum impetrauit. Cōſtat eniȝ pro
vniuerſo genere humano fuiſſe ſolicitā:
cui dictū eſt. Ne timeas maria inueniſti
gratiā quā querebas. Quis eni mie tue
o benedicta longitudinē ⁊ latitudineȝ ⁊
ſublimitatē ⁊ profundū queat inueſtiga-
re? Nā longitudo eius vſq̄ȝ in diē nouiſſi-
muȝ inuocātibus eā vniuerſis ſubuenit.
Latitudo replet orbē terrarū vt tua mia
quoq̄ȝ eſt plena oīs terra. Sic ⁊ ſublimi-
tas eius ciuitatis ſuperne inuenit reſtau-
rationē. ⁊ profundū eius ſedētibus in te-
nebris ⁊ vmbra mortis obtinuit redem-
ptionē. Parte enim celū impletū eſt. In-
fernus euacuatus. Inſtaurate ruine cele-
ſtis ieruſalem expectātibus miſeris vita
ꝑdita data. Sic potentiſſima ⁊ pijſſima
charitas ⁊ affectus cōpatiendi habun-
dat: effectus que locuplex i vtroq̄ȝ. ¶ Ad
hūc igitur fontē ſitibūda ꝓperet aīa no-
ſtra. Ad hūc viuere tumulū tota ſollicitu-
dine miſeria noſtra recurrat. Idē ſileat
miam tuaȝ virgo beata ſi q̄s eſt qui in-
uocatā eam in neceſſitatibus ſibi memi-
nerit defuiſſe. Miſericordia eius nō de-
fuit etiaȝ theophilo. ¶ Fuit theophilus
in quadā vrbiū ſicilie taȝ prudēter. ⁊ vti-
liter res eccleſiaſticas diſpēſans ꝙ cum
mortuo epō dignū epatu oīs populus ac-
clamauit. At ille ꝯtemptus ſe in domina-
tu alium maluit ordinari epm. A quo ab
honore ſuo iniuſte depoſit⁹ ad tantā ipa-
cientiā deuenit vt cōducto quodā mago
hebreo ad recuperādū honorē ſuū opem
quereret a principe demoniorum a quo

iuſſus eſt negare filiū dei ⁊ matrē eius cū omni ꝓpoſito xp̄iani ⁊ ipſā abnegationē ſcribere ⁊ abnegationē tradere. ⁊ ſic ei⁹ ſeruitio ſe addixit. qui i craſtinū recuperato honore ſuo non multū poſt reuerſus ad ſe in eccleſia btē marie oī penitētia ſe affligens p̄rimo ſibi piā matrē dei recōciliauit. cuiq; ſibi apparēte abrenūtians diabolo xp̄m filium verū dei ex maria virgine natū ⁊ oē xp̄iani ꝓpoſitū profitens per eā ⁊ xp̄i filij eius gratiā recuperauit. Et ad iudiciū iduite ſibi venie rurſū ei dormiēti apparens xp̄i mater etiā ſcriptū abrenūtiationis quod ſignatū diabolo dederat ſup pectus eius repoſuit. Quo theophilus recepto i craſtinū die dominico corā ipſo ⁊ oī eccleſia pandēs ordinē rei oēs ad ſtuporē ⁊ laudē dei ⁊ genitricis xp̄i marie cōmouit. Et in eodem loco quo ſibi pia virgo apparuit perſtās ibidē poſt triduū mortuus eſt ⁊ ſepultus. ¶ Itē beata virgo eſt electa vt ſol. Cant. vi. Sicut enim ſol eſt luminare par ſibi nō habēs toti mūdo ſufficiens. Sic btā virgo nec primā ſimilē viſa eſt nec habere ſequentē. Ipſa lucet fulgore miraculorū vbiq; terrarū. Non ſic alij Sancti qui aliquot annis poſt tranſitū ſuū fulſerant miraculis ⁊ hī in ſpecialib⁹ locis. Suffragia vero beate virginis vſq; in diē iudicij non ceſſabunt. Eccle. xxiiij. Uſq; ad futurū ſeculū nō deſinam. ¶ Ipſa eſt terribilis hoſtibus infernalibus vt caſtrorū acies ordinata. Cant. vi. Ideo fideles in temptationibus ſuis frequēter debēt eā inuocare. Ipſa eſt mulier cōterens caput ſerpētis infernalis. Gen. iij. Sed ſunt qui videntur velle ꝙ ipſa cōterat caudā qui nō in principio temptationis eam inuocant. ¶ Ipſa eſt archa teſtamēti. Ex. xxv. In hac archa poſuit dn̄s theſaurum quem mūdo contulit. Ad hanc archā recurrit eccleſia in neceſſitatib⁹ ſuis. Ipſa eſt archa non ſolū plena ſed etiam ſup plena. ber. ſuper illud. Spūs. ſ. ſuperueniet in te. Cur in eā inquit tā plenā ſuperuenturū aſſerit ſpiritū. s. niſi vt adueniēte ſpiritu plena ſibi ipſo quoq; ſuperueniente nobis ſup plena. i. ſuper effluens fieret. Ipſa preter coronā quā ſibi meruit: meruit etiā peccatoribus ad eā recurrētibus ꝓpiciationē. Unde ſup coronam arche fuit ꝓpiciatorium. Ipſa eſt mulier gratioſa inueniēs gloriā hijs pro quibus eam querere voluerint. Prouer. xi. Ipſa etiā eſt mulier bona de qua. Prouerbi. xviij. Qui inuenit mulierem bonam inueniet bonum ⁊ hauriet iocunditatem a domino. Anteq̄ ipſa eſſet magna fuit penuria bonorū ſpūalium in mundo. Eccle. xxvi. Ubi non eſt mulier ingemiſcit eger. Ipſa eſt mater non ſolum filij dei naturalis ſed etiam oīum filiorū dei per gratiam. Unde ꝙ dominus dixit diſcipulo quem diligebat de ipſa. Ecce mater tua Jo. xix. Intelligendū eſt de quolibet quē chriſtus diligit. Et Cant. viij. Mater vocatur qs mihi det te fratrē meū ſugentem vbera matris mee. ſ. marie. Ideo frequēter dicendū eſt ei illud quod cātat eccleſia. Monſtra te eſſe matrē. Indigebat mūdus matre ꝓpter prauitatē puſillanimitatis ⁊ defectuū multiplicitatē. Ipſa adiutrix puſillanimū. Uñ dicit ei eccleſia iuua puſillanimes. Nolite timere puſill⁹ grex qa cōplacuit matri nr̄e dare nobis regnū. Ipſa eſt mr̄ mie. b. qñ miſereri nō poterit mater oīpotētie. qñ miſereri nollet mater mie. Idē reuolue totā ſeriē euangelij ⁊ ſi qd aſperum ſi qd durū inueneris in maria deinceps eā ſuſpectā habeas ⁊ ad eam accedere verearis. Ipſa eſt mater pulchre dilectionis. Eccle. xxiiij. Nō amans filios ſuos fatuo amore vt alique mr̄es faciunt. Ipſa omnes filios dei q ſunt in mūdo iſto q̄ſi geſtat in viſceribus pietatis exhibēs eis vbera cōſolatiōis. Cant. iiij. Pulchre ſunt mamme tue. In eodem pulchriora ſunt vbera tua vino. Itē ſicut chriſtus eſt hoſtiū regni celorū. Jo. vi. Ita ipſa ē feneſtra ipſius. Uñ cātat eccleſia. Intrēt vt aſtra flebiles celi feneſtra facta es. Ipſa ſignificata ē per feneſtrā arche quā hebrei dicūt fuiſſe criſtallinā per quā hūit tranſitū colūba q ceſſationē diluuii indicauit ſpē ſalutis attulit. Ipſa ē fons iter eccleſie irrigans ⁊ fecundū reddens. Cant. iiij. Fons ortorū ⁊c. Fons in vallibus inuenitur ⁊ btā virgo humilibus eſt familiaris loca fonti vicina florida ſolent eſſe ⁊ viridia ſic familiares beate virginis florent virtutibus ⁊ virent bonis operibus. Eccle. xl. Super

omnem aquā viriditas. ¶ Sequitur de
illa ſpecie ꝯſiderationis que eſt circa an
gelos. ad quā pertinent illa verba ſacre
ſcripture que nobis indicāt beniuolētiā
vel beneficentiam angelorū vt eſt illud.
Luc. xv. Gaudium eſt oībus angelis dei
ſuper vno peccatore penitentiā agēte: ⁊
illud ps. Angelis ſuis deus. m. d. t. u. c. t.
i. o. v. t. ber. loquens de hoc verbo. quātā
inquit debet tibi hoc verbū inferre reue-
rentiā ferre deuotionē cōferre fiduciā.
Reuerentiā pro preſentia. deuotionē pro
beniuolētia: fiduciā pro cuſtodia. Idem
quicquid ſub tātis cuſtodibus timeam⁹
nec ſuperari nec ſeduci. Minus aūt ſedu
cere poſſunt. Fideles ſunt prudētes ſunt.
Quid trepidamus. tātū ſequamur eos
adhereamus eis. ⁊ in protectione dei celi
cōmorabimur. Jer. Magna eſt dignitas
animarū vt vna queqꝫ habeat ab ortū
natiuitatis in cuſtodiā ſui angelū delega
tum. ber. loquens de illo verbo. Jſa. lxij.
Super muros tuos ieruſalem cōſtitui cu
ſtodes benignus es inquit dñe qui non
es cōtemptus noſtrorū fragilitate muro
rū ſed ipſis hominū cuſtodibus angeli-
cam cuſtodiā ſupponis. Ad eandē conſi
derationem pertinet illud. Math. xviij.
Uidete ne contemnatis vnū ex puſillis
iſtis. Angeli enim eorū. ſ. u. f. p. q. i. c. eſt.
Itē illud. Heb. i. Nōne oēs adminiſtrato
rij ſpūs. in miniſteriū miſſi ꝑpter eos q
hereditatē capiunt ſalutis. ij. Exo. xxiij.
Ecce ego mitto angelū meū q precedat
te ⁊ cuſtodiat in via ⁊ introducat ad lo-
cum quē paraui. Tho. v. Angelus dñi
cōmittetur vobiſcū. Eiuſdē. xij. Quādo
orabas cū lachrimis ait angel⁹ tobie ego
obtuli oratione tuā domino. Et Luc. xvi.
Factū eſt vt moreretur mēdicus ⁊ porta
retur ab āgelis in ſinu abrahe. Et. Apoc.
xij. Michael. ⁊ angeli eius preliabantur
cū dracone. Ber. ſuper. Cant. vnde totū
agitur o mater eccleſia. bene tecū agitur
in loco peregrinationis tue de celo ⁊ de
terra venit auxiliū tibi. ¶ Sequitur de il
la ſpecie cōſiderationis que eſt circa ſan
ctos ad quā pertinet illud. Job quarto.
Ad aliquē ſanctorū conuertere. ⁊ illud.
Pſalmus. Leuaui oculos meos in mon
tes. u. u. au. mihi. Montes ſpūales. San
cti ſunt. ⁊ illud. ber. Tria ſunt que in fe-
ſtiuitatibus ſanctorū vigilanter cōſide-
rare debem⁹. Auxiliū ſancti exēplum ei⁹
confuſionem noſtrā. Auxiliū quia potēs
in terra potētior in celis ante faciem dñi
dei ſui. Si hic dū adhuc viueret miſert⁹
eſt peccatoribus ⁊ orauit pro eis. nūc tan
to amplius quāto verius cognoſcit miſe
rias noſtras orat pro nobis patrem quia
beata illa patria charitatē ei⁹ nō immu-
tauit ſed augmentauit ⁊ nō induit poti-
us ſibi viſcera miſericordie cū ante fon-
tem miſericordie aſſiſtit. ber. ſuper cant.
Non ambigo quin apoſtoli ⁊ apoſtolici
viri tanto in morte potētius ſponſam ꝓ
tegant ⁊ cuſtodiāt quāto in ipſa ampli⁹
cōfortatus eſt principatus eorū. Cū cha-
ritas ſanctorū in via modica ſit reſpectu
charitatis eorū in patria. Secundū illō
Jſa. xxxi. Dicit dominus cui⁹ ignis eſt in
ſyon ⁊ caminus eius in hieruſalem. ve-
riſimile eſt ꝙ ſancti qui in hoc mūdo tā
tum amauerūt peccatores ꝙ pro ſalute
eorum ſe morti expoſuerūt multum ſint
parati iuuare eos modo in hijs que ad
ſalutē eoꝝ pertinent niſi per culpam eo-
rū ſteterit. vnde multam deberemus ha
bere fiduciam in eis: ⁊ ſpecialiter in illis
quorū pietatis plura argumēta habem⁹
ſicut in illis qui in hac vita mortali legū
tur fuiſſe pietatis eminētis. vt de beato
nicholao legit ꝙ erat valde cōpatiēs ⁊
ſup afflictos pia geſtans viſcera ⁊ Beat⁹
martin⁹ dimiſit palliū pauperi ⁊ in illis
qb⁹ morte iminēte patiēter deū ꝓpitiū fie
ri hijs qui memoriā eoꝝ agēt. vt beata ca
therina que xpo ait fac miſericordiā me
am agentibus memoriam. Et in hijs de
quorum tumba manet oleū ad iudiciū
pietatis eoꝝ vt de tumba beati nicholai
⁊ de tumba beate catherine.

¶ De hijs que aduerſantur ſpei. iiij.

Sequitur de hijs q ſpei aduerſan
tur ſpei vero videnē aduerſarij
diffidentia de deo: ſiue deſpera-
tio: ⁊ cōfidentia in creaturā. ¶ Deſpera-
tio hominē reddidit maledictū: ⁊ prote-
ctiōe dei indignū. Eccle. ii. Ue diſſolutis
corde qui nō credūt deo: ⁊ ideo nō ꝓte-
gentur ab eo. Deſperat⁹ eſt ſimilis caym
caput cordis habet tremulū. Uagus ⁊ ꝓ
fugus eſt: a ꝓcella tēptationis a terra vi-
uentium proiectus eo ꝙ nō habeat an-

choram ſpei qua retineat. ¶ Deſperatio
eſt peccatum in ſpiritu.ſ. vnde ſuper illud
Geñ.iiij. Maior eſt iniqtas mea ꝛc. di-
cit. Glo. Deſpatio eſt blaſphemia in ſpi-
ritu.ſ. que nõ remittitur neq; in hoc ſecu
lo neq; in futuro: qa aut putat deũ nolle
dimittere aut non poſſe tãq̃ aut oĩa non
poſſit: aut inuideat ſaluti. De deſperatiõe
reqrit̃ ſupra in capitulo de cõmendatiõe
ſpei in fine: ꝛ in tractatu de accidia ſecũ-
b da parte. Decimoqnto capitulo. ¶ Cõfi
dẽtia vero in creatura triplex eſt. prima
eſt preſumptio ſiue cõfidẽtia de ſe. Secũ
da ꝯfidẽtia in homine. Tertia ꝯfidentia
in re inferiori homine: vt in diuitijs. De
prima dicit̃. Prouer.xxviij. Qui cõfidit
in corde ſuo ſtult⁹ eſt: vere ſtultus eſt hõ
de ſe preſumẽs cũ hõ ex ſe nõ ſufficiat ne
q; ad ſubſiſtendũ neq; ad bñ viuendũ.
¶ Tripliciter eſt hõ inſufficiẽs ad ſubſi
ſtendũ. ¶ Primo q2 ſm verbũ. Gre. eſſe
c oium que de nihilo ſunt in nihilũ tende-
ret niſi ea omniũ auctor manu regiminis
retineret. ¶ Secũdo q2 nõ eſt ſufficiens
defendere ſe ab hoſtib⁹ ſuis imo a demo
nibus cito perimeretur: niſi a domino ꝓ
tegeretur. Treñ.iij. Miſericordia dñi: q2
nõ ſumus cõſumpti. Ber. ſi boni ſpũs ſe
a nobis elongauerint ĩpetum malignoꝝ
ſpirituũ ſuſtinere qs poterit? ¶ Tertio
quia cibo indiget ſine quo vita ei⁹ defice
ret: que inſufficientia nõ eſt in angelo i-
mo nec in lapide David Eſurientes ꝛ ſi-
tientes anima eorum in ipſis de. ¶ Item
d ad bene viuendũ multipliciter iſufficiẽs
eſt. ¶ Primo qa nõ ſufficit ex ſe bonam
vitã inchoare. i. Cor.xv. Nõ ꝙ ſufficien-
tes ſimus aliqd cogitare ex nobis quaſi
a nobis. Cogitatio primũ opus eſſe vide
tur: poteſt hõ per peccatũ ſe occidere: ſed
nõ poteſt ſe occiſum ſuſcitare. Sap.xvi.
Homo per maliciã occidit animã ſuam
Oſee.xiij. Perditio tua iſrael: tantũmo-
do ex me auxiliũ tuũ. ¶ Secũdo inſuffi-
ciens eſt in bono inchoato perſeuerare.
Greg. Cito bonũ amittitur niſi a largiẽ
te cuſtodiat̃. ¶ Tertio inſufficiens eſt in
bono inchoatio proficere. b. Super illud
Cant. Trahe me poſt te dicit in pria Ec
cle. Domine ſcio me nequaq̃ poſſe perue
nire ad te niſi gradiendo poſt te: ſed nec
hec quidẽ niſi adiuuer a te ideo precor vt

trahas poſt te. beatus ſiquidẽ eſt cui⁹ au
xiliũ abs te. Homo preſumẽs de ſe male-
dict⁹ eſt. Iſa.v. Ve qui ſapientes eſtis in
oculis veſtris. De preſumptiõe iſta requi
re in tractatu de ſuperbia tertia pte Ca-
pitu.v. ¶ Cõfidentia vero in hoie fallax
eſt hominẽ cõfundens. Iſa.xx. Confun-
detur ab ethiopia ſpe ſua.xxxvi. Eiuſdẽ
Ecce cõfidis ſup baculum arũdineũ cõ
fractum iſtũ ſuper egyptũ cui ſi innixus
fuerit homo intrabit in manũ eius: ꝛ per
forabit eã. Sicut pharao rex egypti om-
nibus qui cõfidunt in eo. Iere.xi. Vnuſ-
quiſq; ſe a proximo ſuo cuſtodiat: ꝛ in oĩ
fratre ſuo nõ habeat fiduciã. Confidenti
bus in homine ſacra ſcriptura in multis e
locis maledicit. Iere.vi. Maledictus ho
mo qui ſpem ſuam ponit in hoie. ꝛ Iſa.
xxxi. Ve qui deſcedũt in egyptũ ad auxi-
lium ꝛc. ꝛ nõ ſũt cõfiſe ſup ſanctũ iſrael:
ꝛ dñm nõ exquiſierãt. ¶ Cõfidentia etiã
in rebus inferioribus valde periculoſa ẽ.
Greg. ſup Iob de creatore deſperaſſet ſi
ſpem in creatura poſuiſſet. Idẽ quaſi in
aquis defluentib⁹ fundamẽtũ ponere eſt
in rebus labẽtibus ſpei fiduciam velle ſo
lidare. Sap.v. Spes impij quaſi lanugo
que a vento tollitur: ꝛ tanq̃ ſpuma graci
lis que a pcella diſpargit̃. Iob.viij. Spes
ipocrite peribit: ꝛ paulopoſt. Sicut tele
araneorum fiducia eius. Glo. Grego. tele
aranearũ ſtudioſis texitur flatu venti diſ
ſipatur. ſi quicqd ipocrita exſudat³ fauo-
ris aura tollit. Item Iob.xxxi. Si putaui
aurũ: robur meam: ꝛ obrizo dixi fiducia
mea ſupple male mihi accidat glo. obri-
zum ẽ rudis auri moles. Prouer.xi. Qui
cõfidit in diuitijs ſuis corruet. Eccl.xxxi.
Beatus diues qui non ſperauit in pecu-
nie theſauris.xxiij. prie. Thi.vi. Diuitib⁹
huius ſeculi precipe non ſperare in in-
certo diuitiarũ ſed in deo viuo. Cum au
rum ꝛ argen. vix ſecure poſſint eſſe etiã
in archis ſecuris. Fatu⁹ eſt qui ex his ſe-
curitatẽ vult facere ſibi. Quomodo enĩ
dare poſſunt ſecuritatem quam non ha-
bent. Et cum bona tranſitoria mentian-
tur non ſoluẽdo quod ꝓmittunt fatuum
eſt in eis fiduciã habere. yſa.xxviij. Po
ſuimus mẽdaciũ ſpẽ noſtrã: ꝛ mẽdatio
ꝓtecti ſum⁹. Mẽdatio ꝓtegebat Goliad
cui dicit David. i. Ro.xvij. Tu inquit ve

nis ad me cum hac hasta gladio ⁊ Clippeo: ego aũt venio ad te in noīe dñi. Hasta: Clippeus gladius promittebant ei victoriam quam tamen non habuit.

¶ De quattuor causis desperationis.

ET notandũ ꝙ q̃ttuor sunt q̃ pñt eẽ cã desperatiõis Primũ est peccati magnitudo vel multitudo. Gene.iiij. Maior est iniqtas mea q̃ vt veniam merear. Sed fatuũ est ꝓpter multitudinem vel magnitudinẽ peccati desperare cũ vbi superabũdauit delictũ habundet ⁊ gratia. Ro.v. Et maior miseria amplius solet mouere misericordiam. Abissus enim miserie abyssum iuocat misericordie. ber. peccaui peccatũ grande turbabit cõsciẽtiã: sed nõ perturbabit: vulnerũ enim dñi recordabor. Idẽ quid taz ad mortẽ ꝙ nõ xp̄i morte saluet. Aug. x. li. cõfes. loquẽs ad deũ patrẽ. Merito inquit mihi spes valida in xp̄o est ꝙ saluabit oẽs langores meos per euz qui sedet ad dexterã tuã: ⁊ te iterpellat pro nobis Alioquin desperarẽ. Multi enim ⁊ magni sunt langores mei. Multi.n. ⁊ magni sũt: sed maior est medicina tua. Idez in eodẽ. Ille tuus vnicus redemit me sanguine suo nõ calũnientᷣ me supbi qm̃ cogito preciũ meũ ⁊ maiorẽ malitiã in homine: diuina benitas que summa est magis odit parata eam destituere: ⁊ cum qs eam vult deserere adiuuare. ¶ Secũdũz est multitudo tentationũ. Multi eni putant se esse desertos a deo: quia non dat eis quietẽ a tẽtationibus cũ potius tentatio signũ diuini amoris sit. Est enim eruditio filiorũ dei. Judicũ.iij. He sunt gentes quas reliquit dñs vt in his erudiret Israel Prouer.xiij. Qui diligit filiũ suũ instanter erudit. Multiplicatio tentationum signũ est ꝙ aliquis de manu dyaboli euaserit. Dum aliqs in carcere vnũz habeat custodem vel duos si euaserit oẽs euz assequũtur sic cũ aliqs est captꝰ a dyabolo nõ tm̃ eum demones persequuntur quã cũ euasit: ps. Domine quid multiplicati sunt qui tribulãt me. igitur illos pulsare negligit quos iure quieto possidere sentit: ꝓterea ꝙ videtᷣ esse impugnatio potius est defensio vt patet in Paulo in quo ⁊ impugnatio castitatis erat defensio humilitatis. ij. Cor. xij. Ne magnitudo reuelationũ extollat me datus est mihi stimulus carnis mee. ¶ Tertiũ ẽ frequens casus vel recidiuatio. Sed fatuũ est credere infirmitatẽ humanã plus posse cadendo q̃ dei virtutem releuãdo. Frequens casus cũ ad humilitatẽ valeat quodammodo facit vt homo ad fortitudinẽ accedat humilitas enim triũphare facit sicut superbia facit corruere. Unde ber. super Cant. Superbia siue iam existens siue nõ semper erit causa subtracte gratie Nunquid qui humilibus dat gratiaz humili aufert datam: humilitas deo gloriã dat: ⁊ ideo per cõsequens super eum ponit pugnã. Eiusdem eni est gloria victorie ⁊ pondus pugne Superbꝰ presumit ideo cadit humilisꝰ enim in deo cõfidit: ideo vincit. Petrus pre ceteris cecidit q pre ceteris presumpsit. ¶ Quantũ est nimia tristitia. Prouer.xv. In merore animi deiicitur inq̃ in profundum desperationis. Eccle.xiiij. Felix qui non habuit animi tristitiã: ⁊ nõ excidit a spe sua. Idõ nõ est cõtinue habenda memoria peccatorum nec cõtinue cogitanda dei iustitia Immo quãqz est inspicienda dei iustitia. Ergo cõsiderãtes ꝙ deus iustus sit peccata vestra nolite negligere. Cõsiderantes qꝺ pius sit nolite desperare. Idẽ oportet etiã de dei miseratione super nos cõsidere ⁊ de nostra ifirmitate considerare. Isidorus. Benignus est deus ⁊ seuerꝰ. Si tãtum Benignus esset eius benignitate cõtemneremus. Si tantũ seuerus desperaremus. Et notandũ ꝙ ea que dant occasionem desperationis aduersantur spei que vero spem adiuuant de qbus dictũ est prius remedia sunt contra desperationem.

¶ De rebus sperandis. v

SEquitur de rebus sperandis que sũt gloria anime ⁊ gloria corporis de quibꝰ Isa.lxi. In terra sua duplicia possidebunt. ⁊ prouerb. vltimo. Omnes domestici eius vestiti sunt duplicibus. He sunt due stole quarũ vnã iam habent sancti alterã expectãt. Apoca.vi. Date sunt illis singule stole: ⁊ dictũ est illis vt requiescant adhuc tẽpus modicũ donec compleantᷣ cõserui eorũ. In his duabus stolis beatitudo attendit. beatitudo vero est vt ait boe. Status oium bonorũ cõgregatiõe perfectus. Item perfecta se-

licitas eſt quicquid velis adeſſe:⁊ omne
qđ nolles abeſſe. Aug. in libro de morib⁹
eccle. beata vita ē cū id qđ eſt hominib⁹
optimū ⁊ amatur ⁊ habet̃. Itē Augu. in
b encheridion. Ille beatus eſt q oia q̄ vult
hʒ: nec aliqđ vult qđ nō decet. Et notan/
dū ꝙ duodecim ſunt que valere poſſunt
ad cognoſcendū ꝙ valde erit magna glo
ria fidelium: licet hic humiles ſint ⁊ abie
cti. Primū ꝙ deus ita care vendit gloriā
iſtam amiciſſimis ſuis. Petrus emit eam
martyrio crucis. Paulus amputatione
capitis. Et veriſimile eſt ꝙ ipſe nō dece/
perit eos cū ſit amicus fideliſſimus. Im/
mo qđ plus eſt ipſemet emit gloriam iſtā
chariſſime amicis ſuis. ſ. crucis ignomi/
nia. Unde veriſimile eſt ineffabiliter ma/
gnam eſſe gloriā illā quā xp̄s tāta ignomi
nia emit. Secundū eſt gloria pulchritu/
dinis quā videmus in inferioribus crea
turis cū domino placet decorare eas. Li
lium in hyeme vile apparet ⁊ quaſi nul/
lius pulchritudinis. In eſtate vero cū do
mino placet decorare illud mirabilis eſt
pulchritudinis. Item videmus in pratis.
Mat. vi. Cōſiderate lilia agri quomodo
creſcūt: ⁊ ſubdit dico aūt vobis qm̄ nec
Salomon in omni gloria ſua coopert⁹ ē
ſicut vnū ex iſtis. Et poſt ſi fenū agri qđ
hodie eſt: ⁊ cras in clibanū mittetur. de⁹
ſic veſtit: quāto magis vos modice fidei.
Tertiū eſt gloria pulchritudis quā vide/
mus in his que a ſap. artifice fiūt. Uide/
mus enim ꝙ ex lignis: ⁊ lapidibus ⁊ me
tallis que qn̄ de terra ſumuntur paruam
habēt pulchritudinē fiūt opera mire pul
chritudis vt pʒ in gloria Salomonis. iij.
Re. x. Uidēs regina ſabba omnē ſapien/
tiam Salomonis: ⁊ domū quā edificaue
rat ⁊c. Nō habebat vltra ſpiritū. Quam
ergo gloriā habebunt amici dei cum deo
placuerit eos decorare ſcđm magnitudi
nem ſapiētie ſue. ¶ Quarto pōt appare
re magnitudo eius glorie ex verbis ſctōꝝ
qbus deus reuelauit eam vt eſt illđ Iſa.
lxiiij. Oculus non vidit que deus abſq̄ te
preparaſti expectantibus te. Et .i. cor. ij.
Oculus nō vidit: nec auris audiuit: nec
in cor hois aſcēdit q̄ preparauit de⁹ his q
diligūt eū. Et Ro. viij. Nō ſunt condigne
paſſiones hui⁹ tēporis ad futurā gloriam
que reuelabitur in nobis. ⁊ .i. cor. iiij. Id

enī qđ in preſenti eſt momentaneū: ⁊ le/
ue tribulationis ſupra modū in ſublimi/
tate eterne glorie pondus operabit̃ i no/
bis. Gene. xv. Ego ſū merces tua magna
nimis. Exo. xxxiij. Ait Moyſes ad dn̄m
Oſtende mihi gloriā tuā. Qui reſpondit
ei oſtendā tibi oē bonuʒ. Prouer. i. Deſi/
deriū iuſtorū oē bonū. Dauid. Nimis ho
norati ſunt amici tui deus. ¶ Quinto po
teſt apparere magnitudo glorie per hoc
qđ legit̃. mat. xxvij. In trāſfiguratiōe dn̄i
factū eſt ꝙ reſplenduit facies eius ſicut
ſol ⁊ veſtimenta ei⁹ facta ſūt alba ſicut nix
voluit enī ibi dn̄s oſtēdere gloriā quam
habitura ſunt corpora noſtra in reſurre/
ctiōe. ¶ Sexto honor quem cōtulit xp̄us
cruci q̄ ei ſeruiuit. Augu. ſuper ps. Crux
de penis latronū trāſiuit ad frontes impe/
ratorum. Quid faciet deus fidelibus ſuis
qui tantū honorē contulit tormētis ſuis.
Ambro. ſuper beati immaculati. Si op/
probrium tuū gloria eſt domine ieſu quā
ta eſt gloria tua. Tunc igitur participa/
tione glorie qđ erimus cuius ſumus op
probrio glorioſi. ¶ Septimo honor quo
xp̄s honorat ſanctos ſuos modo i terris.
Maior enī reuerentia exhibet̃ pulierib⁹
vel oſſibus ſanctorum vel etiā panniculis
quibus induti fuerunt q̄ exhibeatur ma/
ximis principibus huius mundi. Unde
veriſimile eſt multuʒ honorari eos in ce
lis qui facit tm̄ eos honorari in terris.
¶ Octauo per hoc ꝙ gloria eorum erit ſi
milis glorie dei. Iuxta illud .i. Joan. iij.
Filij dei ſumus: ſed nundū apparet qđ
erimus. ſed cum apparuerit ſcimus q̄m
ſimiles ei erimus veriſimile ē ꝙ creatura
illa que in naturalib⁹ ſimilis deo extitit ⁊
operando dn̄ʒ imitata ē multū debeat deco
rari cū deo i gl'ia aſſimilabitur. Ro. viii.
Quos p̄deſtinauit ꝯformes fieri ymagīs
filij ſui. ¶ Nono loc⁹ in quo xp̄i benigni
tas vult eos eē. Jo. xij. Ubi ego ſuʒ illic. ⁊
M. m. e. Et eiuſdē. xvij. Pater quos de/
diſti mihi: volo vt vbi ſuʒ ego: ⁊ illic ſint
mecū vt videāt claritatē meā. Lu. xxij. Et
ego diſpono vob̄. ſicut diſ. m. p. a. m. re. vt
eda. ⁊ bi. ſ. me. m. ¶ Decio ꝙ regnū ha/
bebūt. Mat. xxv. Uenite bn̄dicti pa. m.
ac. re. ⁊c. Apoc. xxij. Et r̄gnabūt i ſecl'a ſe
culoꝝ. ¶ Undecio corōe p̄cioſitas. In ps
poſuiſti i capi. e. co. de l. p. Lapis iſte pre

cioſus de⁹ eſt. hec eſt illa precioſa marga
rita; quã q inuenit vendidit oĩa que hȝ: ⁊
emit eã. Mat. xiij. Circa coronã iſtã ñ ſo
lũ attẽde lapidis valorẽ ſed etiã ſplendo/
rem. Eſt eni ſplendor glorie. Heb. i. Qui
cuȝ ſit ſplẽdor glorie. Apoca. xxi. Ciuitas
nõ eget ſole nec luna: vt luceant in ea nã
claritas dei illuminabit eã. Attende etiaȝ
coronã decorẽ quã decẽter. ſ. corona cõue
niat capiti. caput. n. cordis ad eã ⁊ ꝓpter
eã factũ eſt. Aug. in li. cõfeſ. Domine feci
ſti nos ad te: ⁊ inquietũ eſt cor nr̃m do/
nec requieſcat in te. ¶ Duodecimo hoc
ꝙ deus eos in miſterio proprio honora
bit. Luce. xij. Precinget ſe: ⁊ faciet illos
diſcumbere: ⁊ tranſiens miniſtrabit illis
Hec miniſtratio erit diuine faciei in qua
ſunt ſumme delitie oſtenſio. Dauid letifi
cabis eum in gaudio cũ vultu ſuo. Job.
xxxiij. Uidebit facieȝ eius in iubilo. Nũc
facies illa nobis abſcondita eſt. Dauid q̃
magna multitudo. Du. t. d. q. a. ti. te. Job.
xxvi. Qui tenet vultuȝ ſolij tui ⁊ expãdit
ſuper illũ nebulã ſuã Magnitudinẽ etiã
glorie ſaluãdorũ oſtendit hoc ꝙ deus vo
cat eccleſiã ſponſaȝ ſuã. Erit. n. gloria ſpõ
ſe vt decebit regẽ celeſtẽ ſponſum ipſius.
Que gloria deſcribitur in ps. Aſtitit re
gina a dextris. t. in. u. d. Canti. iiij. Ueni
de libano ſponſa mea: veni de libão ⁊ co
ronaberis. Itẽ ꝙ fideles dicũtur filij ca/
riſſimi. ephe. v. Eſtote imitatores dei vt
filij cariſſimi. Uñ erit gloria eorũ vbi de
cebit tantũ patrem de qua gloria. Ro. v.
Gloriamur in ſpe filiorũ dei. Iteȝ fideles
hoc ꝙ dicunt dij i ps. Ego dixi dij eſtis.
ſicut de aliquo dr̃ ꝙ ipſe rex vel archieps
eo ꝙ regẽ vel archiepm hẽat in ſua volũ
tate ſic amici dei in futuro dij erunt ꝑ
vnioneȝ volũtatis cũ deo. i. Cor. vi. Qui
adheret dño vnus ſpũs eſt Amicitia eſt
vnio amantiuȝ. Aug. Talis eſt qſqȝ qua
lis eſt eius dilectio Si terrã diligis terra
eris. Deum diligis qd dicã: deus eris nõ
audeo hoc dicere ex me ſed ſcripturas au
diamus: ego dixi dij eſtis.

.12. ¶ De duodeciȝ fructib⁹ qs electi hẽbunt

Notandũ ꝙ duodeciȝ fructus
erunt in electis poſt generalẽ re
ſurrectionem que poſſunt intel
ligi duodecim fructus ligni vite de qbus
Apoc. vlt. legitur. ¶ Primũ eſt Sanitas
abſqȝ infirmitate ps. qui ſanat oẽs infir/
mitates tuas. Iſa. ſexageſſimo. Occupa
bit ſalus muros tuos. ¶ Secundũ eſt iu
uentus ſine ſenectute. ps. Renouabit vt
aquila iuuentus tua: quaſi in etate trigin
ta annorũ ſemper manebunt Ephe. iiij.
Donec occurramus oẽs in virũ pfectuȝ.
In menſuram etatis plenitudinis xpi. i.
theſa. iiij. rapiemur obuiã xpo in aera: ⁊
ſic ſemper cuȝ dño erimus. ¶ Tertiũ eſt
ſacietas ſine faſtidio hic nõ ſatiatur ocu
lus viſu nec auris auditu. Eccle. pri°. Sȝ
tunc in bonis adimplebimur deſideriũ
tuũ. In ps. Satiabor cũ apparuerit. g. t.
Iſa. xlix. Non eſurient neqȝ ſitient am/
plius Grego. Saciati deſiderabimus. ne
ſacietas generet faſtidiũ deſiderantes ſa
ciabuntur. ne cũ anxietate ſit deſideriũ.
¶ Quarta eſt libertas ad quã faciũt cor
poris agilitas ⁊ ſubtilitas: Corpus enĩ
non detinebitur vel ꝓpria grauitate vel
alterius corporis oppoſitiõe. Auguſtin⁹
in libro de ciuitate dei. xxij. Ubi volet ſpi
ritus ibi erit protinus ⁊ corpus. ¶ Quin
tũ eſt pulcritudo abſqȝ deformitate pul/
critudo corporis cõſiſtit in claritate: ⁊ ſi
tu debito ⁊ figura mẽbrorum. Sapien.
tertio. Fulgebũt iuſti. Matthei decimo
tertio. Tunc fulgebũt iuſti ſicut ſol in re
gno patris mei Philippẽ. iij. Saluatorẽ
expectamus dominũ noſtrũ ieſum xpȝ.
qui. refor. cor. hu. n. confi. cor. clarita. ſue.
¶ Sextũ impaſſibilitas ad quã imortali
tas pertinet. Iſa. xlix. Nõ cadet ſup eos
ſol neqȝ vllus eſtus. Iſa. xxv. Precipita
bit mortẽ in ſempiternũ. ¶ Septimũ ha
bundãtia ſine indigentia. Deute. viij. Re
rũ oĩuȝ abundãtia pfrueris Iudic. xviij.
Tradet dominus nobis locũ in quo nul
lius rei eſt penuria Grego. iij. Nihil ex/
terius quod appetatur nihil interius qd
faſtidiatur. ¶ Octauũ pax abſqȝ pertur/
batiõe ſpũs Iſa. xxxij. Pax multa diligẽ
tibus nomẽ tuuȝ. ¶ Nonũ ſecuritas ſine
timore. Iſa. xxxij. Sedebit pp̃s i pulch/
tudine pacis ⁊ tabernaculis fiducie: ⁊ in
requie opulẽta. ps. qui poſuit fines tuos
pacẽ. ¶ Decimũ eſt cognitio abſqȝ igno
rantia. i. Cor. xiij. Uidemus nunc per ſpe
culũ in enigmate nũc aũt facie ad faciẽ
nũc cognoſco ex pte tunc aũt cognoſcã.
ſi. ⁊ co. ſ. ¶ Undecimuȝ Gl'ia abſqȝ igno

minia Col.iij. Cū xp̄s apparuerit vita no
ſtra tūc: ⁊ vos apparebitis cū ip̄o in glo-
ria. ¶ Duodecimū eſt gaudiū ſine triſti-
tia. Iſa.xxv. Auferet de⁹ omnem lachri-
maꝫ ab omni facie ⁊ opprobriuꝫ populi
ſui. Item Iſa.lxv. Obliuioni eniꝫ tradite
ſunt āguſtie priores: ⁊ eiuſdeꝫ.li. Leticia
ſempiterna ſuper capita eoruꝫ gaudiū ⁊
letitiā obtinebunt ⁊ ſugiet: dolor ⁊ gemi
tus. Mat.xxv. Intra in ga.d.t. In verbo
intrandi innuitur magnitudo gaudij qđ
hominē vndiqꝫ cinget. Io.xvi. Iterum
aūt videbo vos.gau.u.⁊ gaudiū nr̄ꝫ.n.t.
a.uob̄. ¶ Et notandū ꝙ gaudiū electo-
ruꝫ ꝓueniet quaſi a ſex partibus. Prīo
a beata trinitate. Secūdo a loci amenita
te. Tertio a iucunda ſacietate. Quarto a
corpis glorificatiōe. Quinto ab inferno.
Sexto a mūdo. De prīo legiť Iſa.xxxiij.
Regeꝫ in decore ſuo videbunt. Eccle.ij.
Dulce lumen ⁊ delectabile eſt oculis.in.
ſo. In viſione regis triplex gaudiuꝫ erit
eis. Primo erit in videndo faciē diuinā
ꝙ erit ſummū gaudiuꝫ. Augu. Si mali
poſſent mallēt in infernuꝫ deū videre: ⁊
in penis q̄ extra penas deum nō videre.
Chriſoſtom⁹. Ego multo grauiores q̄ ge
henna eſt dico cruciat⁹ remoueri ⁊ abici
ab illa gloria: nec puto ita acerba eſſe ge
henne incendia vt ſunt illa q̄bus torque
tur is qui arcetur a ꝯſpectu dei Ber. Re.
Vera illud eſt verū: ⁊ ſolū gaudiuꝫ qđ nō
de creatura ſed de creatore ꝯcipitur: ⁊ qđ
cū poſſederis nemo tollet a te cui cōpa-
rat ois aliūde iucunditas meror eſt. Ois
ſuauitas dolor eſt. Omne dulce amarū.
Omne decorū fedū. Oē poſtremo quod-
cūqꝫ aliud qđ delectari poſſit moleſtuꝫ.
Cū dei bonitas in infinitū excedat oēm
bonitatē creatā. Delectatio que erit in ꝑ
ceptione imediate illius bonitatis in infi
nitum melior erit omni ꝑceptiōe create
bonitatis. p̄s. Faciem tuam dn̄e re. Io.
xvij. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt te
ſolū verū deū: ⁊ quē miſiſti ieſum xp̄m.
⁊ in p̄s. Qui regis iſrael replicatur illud
oſtende faciē tuaꝫ ⁊ ſalui erimus. Et ſup
illud p̄s. Oſtendam illi ſalutare meū. Di
cit glo. Hec viſio eſt tota merces qua de-
us videtur facie ad facieꝫ tertiuꝫ celū eſt.
Et iſte eſt paradiſus ſi dici poteſt para-
diſorū vt dicit glo. Augu. ſup illud Cor.
xij. Tunc aūt facie ad faciē. Ibi beata vi
ta in fonte viuo bibitur. inde aliqđ aſp-
gitur huic humane vite. Dauid. Sitiuit
anima mea ad deū fontē viuum Omnes
delicie que ſunt in mūdo iſto ſunt velut
minie gutte que a fonte illo fluxerūt Ue
inimicis dei qui guttas illas in terra lin
gunt fōte ſuauitatis cōtempto. Iero.xi.
Dereliquerūt me fonteꝫ aque viue. Mi
nus ſunt oēs delitie que fuerūt in mun-
do: ⁊ erūt vſqꝫ ad diē iudicij reſpectu il-
lius ſuauitatis q̄ ſit vna gutta aq̄ reſpe-
ctu totius maris. Cuꝫ tanta inueniať de
lectatio porticula creature quāta inue-
nieť in creatore ip̄o. Frater Guido cartu
ſieū. Si diuine bonitatis veſtigiorū: ve-
ſtigia tantuꝫ habent ſuauitatis: qđ habet
ipſe fons ſuauitatis de⁹. Augu.iiij.li.cō-
feſ. Plus delectāt q̄ ſingula ſi ſentiri poſ
ſent. oia: ſed his longe melior q fecit oia.
¶ Secunduꝫ gaudiū erit videndo hūa-
manitatē xp̄i. Ber. Plenū prorſus omni
ſuauitatis dulcedine videre hominē ho-
minis cōditorē. ¶ Tertiū gaudium erit
in cōſiderationē vnionis humane natu-
re ad diuinaꝫ Mirabile eniꝫ gaudiū erit
electis cū agnoſce ꝙ frater eorū ſm car-
nem vere deus eſt. Magnitudo huius
gaudij poteſt perpendi ex gaudio qđ ſo
lent habere parētes cuꝫ filij eorum ſiunt
ep̄i vel archiep̄i tanta erit vnitas capitis
⁊ membroruꝫ ꝙ membra honorem ſui
capitis ſuuꝫ reputabunt. Sicut caput ho
minis bona vel mala membris ſuis illa-
ta ſua reputat. iterū loci amenitate. Tri-
plex gaudium electis proueniet. Primo
a claritate loci. Tho.xiij. beat⁹ ero ſi fue
rint reliquie ſeminis mei ad vidēdū cla-
ritatem ieruſalē. Apo.xxij. Nox vltra nō
erit: ⁊ ſecundū ph̄m ante corpus in quo
eſt informitas luminis per totum. Illud
corpus eſt celum empireum in quo eſt lu
men continuum. Secundo a loci purita
te. Apoc.xxi. Non intrabit in ea aliqđ co
inquinatum. nec abominationē faciens.
Tertio a loci latitudine. Baruch.iij. O
iſrael quam magna eſt domus dei ⁊ in
gens locus poſſeſſionis eius. Senec. Ab
vltimis littoribus yſpanie vſqꝫ ad indos
pauciſſimorum dieruꝫ ſpatiuꝫ iacet ſi na
uem ferat ventus. At celeſtis illa regio
per triginta ānos velociſſimo ſyderi viā

preſtat. Item ex ſocietate prouenit triplex gaudium. Primo ex multitudine. Apoca. vij. Vidi turbam magnam quam di.ne. po. Secundo ex nobilitate illius ſocietatis in qua erit beata virgo ⁊ angeli: ⁊ ſancti ⁊ ſancte: qui omnes reges vel regie erūt Unde filius dei veniſſe dicitur de regali bus ſedibus. Sap. xviii. Plus deberent omnes homies laborare ſolummodo vt poſſent eſſe vna die cum beata virgine q̄ multi laborēt pro eterna gloria. Hie. Ad euſtochium. Egredere queſo pauliſper de carcere ⁊ papilione corporis vt in hoſtio ſtans videas gloriam dei pertranſire. Et preſentis laboris ante oculos tuos pinge mercedem quā nec oculus vidit ⁊c. Qualis erit illa dies cum tibi maria mater domini occurret choris comitata virgineis cum poſt rubrum mare ſubmerſo cū ſuo exercitu Pharaone tympanū tenens cōcinet reſponſum. Cantemus domino glorioſe enim honorificatus eſt ⁊c. Tertio .n. de amicabilitate ſocietatis illius tāta .n. erit charitas iter eos ꝙ gaudia aliorū ſua ſputabūt Yſa. xxxi. Dixit dn̄s cuius ignis in ſyon ⁊ caminus eius in hieruſalē propter magnā charitatem. Hereditas illa oībus vna eſt ſingulis tota iuxta verbum. Gre. Quarto a corpis glorificatiōe q̄druplex proueniet gaudium pmū a corporis pulchritudine. Secundum ab eius ſubtilitate. Tertium ab eius agilitate. Quartum ab eius impaſſibilitate. Primum gaudium erit in corpore reſpectu eius ꝙ erit iuxta ſe .ut. ſ. alia corpora glorificata caſpectu eius delectentur. Secundum reſpectu eius ꝙ erit infra ſe vt. ſ. corpa īferiora corpori glorificato cedant. Tertium reſpectu eius quod erit ſupra ſe vt ſpiritum ſuum perfectam poſſint habere obedientiam. Quartum ad idem quod erit intra ſe ne ab aliquo poſſit ledi. Quintum ab inferno triplex gaudium electis proueniet. Primo ex hoc ꝙ infernū euaſerunt. Secundo ex hoc ꝙ hoſtes eorum cruciabūtur. ps. Letabitur iuſtus cum viderit vindi ⁊c. Tertio ex hoc ꝙ peccatū quod maxime nocet hominibus clauſum erit in iſerno. Poſt diem iudicii erit peccatum in inferno quaſi in proprio loco non enim poterit remanere neq̄ in celo neq̄ in terra quin ad vltimum deſcendat in infernum. Sexto ⁊ vltimo a mundo proueniet electis triplex gaudiū. Primo ex hoc ꝙ a penali miſeria huius exilii liberati erunt. ber. Tranſiſſe de morte ad vitam vite gaudium duplicat. Veriſimile eſt ꝙ multum gaudebat de hac liberatione q dicebat. Heu mihi q̄a incolatus meus pro. e. Secūdo de hoc ꝙ a naufragio liberati erūt. Si naufragi de mari exierant tantū gaudēt. veriſimile eſt ꝙ multum gaudeāt q tot naufragia paſſi a mari huius mundi periculoſiſſimo euaſerūt ber. periculum probat tranſeuntium raritas ⁊ pereuntium multitudo. In mari marſilie. De quattuor nauibus vix vna perit in mari. In mari huius mundi de quattuor nauibus vix vna ad portum ſalutis peruenit. Tertio ex hoc ꝙ cum ipſi tante infirmitatis eſſent: tamen de tanto hoſte triumphauerūt. Job. xli. Nō eſt poteſtas ſuper terrā que comparetur ei qui factus eſt vt nullum timeret. Nos ſumus vt locuſte hoſtes noſtri vt gigātes. Aug. in li. confeſ. Quanto inq̄t maius periculum fuit in prelio tāto eſt gaudiū maius in triūpho. Sic eſt in nauigantibus. Nā poſt pericula ⁊ minas naufragii exultāt nimis quoniā timuerūt nimis. De gloria futura dicit Augu. in libro de ciuitate dei. Quanta erit felicitas ibi: vbi nullum erit malum nullum latebit bonū. Uacabunt dei laudibus: qui erit oīa in oībus. Nā qd aliud agatur vbi nec vlla deſidia ceſſabit: nec vlla indigentia laborabitur neſcio. Idē in eodē. Uera ibi gloria erit vbi nec laudantis errore quiſq̄ nec adulatione laudabitur. Uere honor q nulli negabitur digno nulli defertur īdigno ſꝫ nec ad eū ambiet nullus īdignus. Uera pax vbi nihil aduerſi nec a ſeipſo: nec ab aliquo patietur. Premium virtutis erit ipſe qui virtutem dedit eiq̄ ſeipſum quo melius ⁊ maius nihil eſſe poſſet. promiſit Ipſe finis erit deſideriorum noſtrorum qui ſine fine videbitur: amabitur ſine fatigatione laudabitur ſine faſtidio Idem in eodem illa ciuitas magnum bonum in ſe videbit quod nulli ſuperiori nullus inferior inuidebit. ſicut nūc. Non inuidēt archāgelis angeli ceteri tanq̄ nollꝫ vnuſquiſq̄ eſſe quod non accepit quia nec in corpore vult oculus eſſe qui eſt digitus.

Idē ibi vacabimus ⁊ videbimus. Videbimus ⁊ amabimus. Amabimus ⁊ laudabimus. Ecce quid erit in fine ſine fine. Nam quis alius noſter eſt finis niſi peruenire ad regnum cuius nullus eſt finis. Item Aug. loquens de ſummo bono qui hoc bono frueretur quid erit illi: ⁊ quid non erit. erit quicquid volet ⁊ quid nolet non erit. Item ber. loquens de celeſti ciuitate. O ciuitas celeſtis manſio: ſecura patria cōtinens totum qđ delectat popul⁹ ſine murmure. Incole quieti homines nullam habentes indigentiam. O quam glorioſa dicta ſunt de te ciuitas dei. ¶ Et notandum ꝙ gaudiuꝫ futurum a preſenti differt. In hoc ꝙ ipſum gaudium futurum eſt plenum gaudium ſeu perfectuꝫ. Jo. xvi. Petite ⁊ accipietis vt gaudium veſtrum ſit plenuꝫ. i. cor. xiii. Cū venerit quod perfectuꝫ eſt euacuabitur qđ exparte eſt. Iteꝫ gaudiū futurū eſt ſecūꝫ Aug. in lib. de morib⁹ eccleſie. Sūmū bonū tale eē dꝫ qđ nō amittat hō inuit⁹. At qppe nemo pōt ꝯfidere de tali bono qđ ſibi eripi poſſe ſentit etiā ſi retinere illud ãplectiqꝫ voluerit. Quiſquis autēꝫ de bono quo fruitur non ꝯfidit in tanto timore amittēdi beatus eſſe quis poteſt. Item gaudium futurum eſt purum: gaudium preſens cum dolore riſus miſceatꝰ. Prouer. xiiii. Iſa. xxv. Auferet dominus omnē lachrimam ⁊c. Hec tria inſinuātur Iſa. xxv. Ibi ſic legitur. Faciet dn̄s exercituum oib⁹ populis in monte hoc conuiuiū pinguium. Conuiuium medullatorum vindemie defecate. In pinguedine intellige plenitudinem. In medulla ſecuritatē que infra oſſa abſconditur. In defecatiōe puritatē. ¶ Cōuiuium illud eſt cena magna de qua legitur. Luc. xiiii. Quā deus pater ab eterno preparauit. Filius vero ferculis addidit gaudium. ſ. quod erit in aſpectu humane nature, quā aſſumpſit. Spiritus. ſ. pigmenta ſuauitatis miniſtrat. Ipſe eſt fluuius nec carēs letificās ciui. di. ps. torrente voluptatis potabis eos. ſola inuitatio huius cene beatum reddit. Apoc. xix. beati. qui ad cenam nuptiarū agni vocati ſunt. In hac cena eſt vnum ferculum quod ſolū ſufficit. Joh. xiiii. Dn̄e oſtende nobis patreꝫ ⁊ ſufficit nobis. Solus odor huius cene q datur ſanctis preſenti plus valet ꝙ totum gaudium mundi. Item notanduꝫ ꝙ triplex materia illius gaudii intimatur nobis numeri. xiii. In fructibus illis quos attulerunt exploratores de terra promiſſionis qui fuerunt ficus vua ⁊ mala granata. In ficu dulcedinē diuinitatis intellige. Prouer. xxvii. Qui ſeruat ficuꝫ comedet fructus eius. ⁊ qui cuſtos ē domini ſui glorificabitur. In vua chriſti humanitateꝫ in torculari crucis expreſſā. In malis granatis ſctōꝝ ordinatā ſocietatē ordinate. n. ſe hn̄t grana i malo granato. ¶ Itē. Apoc. xii. Inſinuātur nobis gaudia. xii. In corona. xii. ſtellaꝝ ꝙ erāt in capite mulieris. xii. ſtelle ſūt. xii. cognitiōes ꝙ electos letificabunt: Tres ptinētes ad patrē ⁊ filiūꝫ ⁊. ſ. ſ. Et nouē ad nouē ordies beatorū ſpirituū vel has. xii. ſtellas intellige tres dotes anime ſ. dei viſionem eiuſdemqꝫ dilectionem: ⁊ boni excellentiſſimi: ⁊ arduiſſimi cōprehenſionem: que comprehenſio glorioſiſſima eſt, ⁊ quattuor dotes corporis. ſ. claritatem vel potius pulhritudinem ſubtilitatem: agilitatem, ⁊ impaſſibilitatem: ⁊ ſacietatem. Quinqꝫ ſenſuum. ſm quoſdam tertia dos anime eſt delectatio que eſt affectus viſionis: ⁊ amoris.

¶ De diuerſitate ſpei. vi. *6. ca.*

Sequitur de diuerſitatib⁹ ſpei notandū ergo eſt ꝙ eſt ſpes deteſtabilis ⁊ ē ſpes ꝯmēdabilis. Spes deteſtabilis ꝗdruplex eſt. Prima eſt maledicta. Scđa preſumptuoſa. Tertia vana. Quarta mēdax vel falſa. Prima eſt que deū ideo offendit: qa de magnitudine mīe eius nimiū confidit. Unde Ber. in ſermonibus ē infidelis fiducia ſolius vtiqꝫ maledictionis capax cum videlicet in ſpe peccam⁹ Hic peccat i bonitate dei. Ro. ij. An diuitias bonitatis ei⁹: ⁊ patiētie: ⁊ lōganimitatis cōtēnis. Secūda eſt cum aliqs ſpat ſe facturū cū voluerit ꝙ vires ei⁹ excedit vt cuꝫ aliquis preſumit ſe cōuerſurum a malis ſuis cum voluerit. Eccl. xxix. Repromiſſio nequiſſima multos perdit. ¶ Spes vana eſt cum fiducia ponenda in creatore in creatura ponitur. De quo require ſupra qnta parte in eodem tractatu. Iſa. lix. Confidunt nihilo. ¶ Spes falſa eſt cuꝫ quis ſperat

ꝙ futurū nō eſt vt:cum quis ꝓmittit ſibi
longā vitam qui cito moritur⁹:eſt vt ille
cui dictū ē ſtulte hac nocte.re a.t. Lu.xij.
Iſa.xxviij.Poſuimus mendaciū ſpē no
ſtrā.¶Ad h̄ ꝙ ſpes cōmēdabilis ſit tria
operanť. Primū eſt ſi in ſolo deo ſpes po
nať. Heſte.xiiij. Exaudi vocē eoꝝ qui
nullā aliā ſpez habēt. Secūdū ſi aſſit me
ritū vñ quod ſperatur ꝯſumatur. Ber. ſu
per cāti. Integra eccleſie cōſolatio eū nō
ſolum qd ſibi ſit expectandum ſed vnde
ſit preſumēdum nouerit. Tertiū ſi in tri
bulatiōe ſpes nō deficit ſed vires ſuas oſ
dit. Job.xiij. Etiam ſi occiderit me i ipo
ſperabo. ps. Si exurgat aduerſum preliū
in h.c.ſp. Itez notādum ꝙ eſt ſpes ꝓprie
auctoritatis que in ſolo deo ponēda eſt.
Et eſt ſpes ſuffragij que ponēda eſt i ſan
ctis inquātum ſunt amici dei. Spes que
in ſolo deo poniť ſubdiuidi poteſt in ſpē
venie ⁊ gratie: ⁊ glorie. Spes vero glorie
ſubdiuidi poteſt in expectatiōe glorie aie
⁊ glorie corporis de quibus prius dictuz
eſt. Tractatus ſpei explicit Bñdict⁹ deus
qui incepit ⁊ compleuit amen.

¶De charitate. .i.

POſt tractatū ſpei agendū
eſt de charitate de q̄
hoc mō agetur. Primo de
ſcriptiōes ei⁹ ponenť. Scdo
cōmendationi ei⁹ inſiſtetur
Tertio ageť de dilectiōe dei. Quarto de
dilectiōe proximi. Quīto de ordine cha
ritatis: Sexto de his que aduerſanť cha
ritati. Septimo d̄ gradib⁹ diuerſis ipſi⁹.

Deſcriptiones charitatis. .i. ca

¶Notādum ergo ꝙ Charitas eſt finis p̄
cepti de corde puro: conſcientia bona: ⁊
fide non ficta. i. thimot. i. Dicit glo. Hic
diffinit ap̄ls caritatē. Caritas ē finis p̄ce
pti. Finis inquā cōſumatōis ñ ꝯſūptōis.
Plenitudo eni legis eſt dilectio. Ro.xiij.
Aug. Legis ⁊ oiuz. diuinaꝝ. ſcripturaruz
plenitudo ē dilectio rei q̄ fruēdū eſt ⁊ rei
que nobis cū eare frui poteſt: id eſt dei ⁊
proximi. Idem ille ſancte ⁊ iuſte viuit q
ordinatā habet dilectionez ne aut diligat
quod nō eſt diligendū: aut nō diligat qd
eſt diligendū: aut eque diligat qd minus
vel ampli⁹ diligēdū eſt aut min⁹ vel ampli
us qd eque diligēduz eſt. Idē ſi nō vacat
oēs paginas proſcrutari. oia etiā voluera
ſermonū euoluere. oia ſecreta ſcripturaꝝ
penetrare. tene charitatē vbi pendūt oia
Idē in libro de diſciplina chriſtiana: vt
nemo excuſationez habeat in die iudicij
voluit de⁹ ſicut ſcriptum eſt cōſumare ⁊
breuiare verbū ſuper terrā. Hoc ipſū ver
bum cōſumatū ⁊ breuiatum nō obſcurū
deus eſſe voluit. Ideo breue ne non vaca
ret legere. Ideo apertū ne quis dicat nō
licuit mihi itelligere. Theſaurus eſt ma
gnus diuinaꝝ ſcripturarum. Hic theſau
rus abſcōditus eſt in agro. Si piger eras
ad perſcrutandum theſaurum nō ſis pi
ger vnā margaritā ſub ligua ferre ⁊ quo
vis ſecurus ambula. Hec eſt margarita
iſta diliges ⁊c. Matthei vigeſimoſecūdo
Uel finis precepti eſt charitas: qa gratia
charitatis eſt habēde p̄ceptū. Sicut ſani
tas eſt finis medicine. Auguſtin⁹. Timor
eſt medicamētū charitatis: Sicut initiū
ſapiētie eſt timor dñi. Prouerbioꝝ pri
Sic dilectio finis eſt ſapiētie. Eccle.pmo
Dilectio dei ē honorabilis ſapiētia. Chri
ſoſtom⁹. Finis annunciationis eſt amor
Unde chriſtus qui venit legē ſpūalē ſpe
cialiter fuit predicator amoris. Luce.xij.
Ignē veni mittere in terrā ⁊ qd volo ni
ſi vt accendať. Et in fine vite ſue morta
lis inculcauit diſcipulis preceptū de dile
ctiōe vt habeť. Jo.xv. Hoc inquit eſt pre
ceptum meū vt dili.i.⁊c. Itē hec mando
vobis ⁊c. Itē mandatū nouū ⁊c. eiuſdez
xiij. Sequitur ex corde puro ⁊c. Tria hic
tangunt que charitatē diſponūt. Fides
nō ficta.ſ.fides vera ⁊ catholica nō illa fi
des quaz ſibi heretici fingunt. ⁊ ſpes per
cōſcientiam bonā intelligitur: qa ſicut di
cit glo. Augu. Ille ſpat qui bonā cōſcien
tiam gerit. Quez vero mala conſcientia
pūgit retrahit ſe a ſpe. Et puritas cordis
oportet.n.cor deputari ab amore mūdi
vt impleatur amore dei. Vñ ſuper illud
ps. Diligite dominū omnes ſancti ei⁹ di
cit glo. Diſce nō diligere mundum vt di
ſcas diligere deuz. Auerte vt cōuertaris:
funde vt implearis. Augu. bono implen
dus es. funde maluz putas ꝙ melle vult
te implere deus. Si aceto plenus es vbi
mel pones. Siquis vero obijciat ꝙ oēs
virtutes ſimul infundūtur. Unde nō vi
vna virtus eſſe cā alterius vel prior alte
ra. Poteſt dici ꝙ hoc referendum eſt ad

opera virtutū quorū vnum eſt prius altero: ⁊ cauſa ipſius. Jdeo eni ga credimus deū liberaliſſimum ſperamus in eo ⁊ ga de liberalitate ipſius ſperamus eū diligimus vel poteſt dici ꝙ licet virtutes ſint ſimul hoc tpe: tamen vna eſt prior altera cauſalitate. Sicut ſplendor ab igne eſt ⁊ tamen ignis ⁊ ſplendor ſunt ſimul tpe: hoc exēplum ponit. Augu. ſuper principium ad hebreos. Si iterū obijcitur quomō charitas ſit ex fide ⁊ ſpe cū charitas dicatur eſſe radix oium bonorū. Jn glo. Augu. ſuper verbū prius poſitum. Finis precepti charitas eſt. ⁊ ſup illud Gal. v. Fructus ſpūs charitas eſt ⁊c. Dicit glo. Aug. Caput virtutū premiſit. i. charitatē
b Que. n. alia inter fructus ſpez debuit tenere primatū niſi charitas ſiñ qua virtutes cetere nō reputabūtur eſſe virtutes ⁊ ex qua naſcitur vniuerſa bona. ¶ Ad ſolutionē huius videtur eſſe diſtinguēdū. Triplex eſt ordo virtutū. ſ. Ordo plantationis ordo meritorie operationis: ⁊ ordo reparatiōis. Jn ordie plātationis prima eſt fides. Primo enim docenda ſunt que ſunt fidei: deinde que ſunt timoris ⁊ ſpei Heb. xi. Credere opꝫ accedētez ad deū. ga eſt: ⁊ ingrentibus ſe remunerator fit. Jn ordine operationis meritorie prior eſt charitas q̄ſi illā imperans. Jn oi eni ordinata operatione Primū eſt amor ſiue deſideriū finis. ⁊ ex illo oēs medie operationēs vt apparet in edificatiōe dom⁹ cui⁹ cā eſt amor inhabitatiōis ipſius ex quo amore nō ſolū eſt edificatio: ſed etiā ea q̄ ad edificationē iuuat vt inquiſitio operiorū Jn operando ergo meritorie: prior ⁊ pn cipalis eſt charitas ⁊ primo mouens. Fides. n. ei deſeruit tanq̄ lucernā preferens oſtendēs qd ⁊ q̄liter operari debeat. Jlluminatio eni eſt adiutoriū in opere ⁊ illuminator adiutor: ⁊ nō pncipalis operator. Jn ordie vero reparādi in virtutibus affectiuis prior videtur eſſe humilitas Si eni ois peccati eſt initiū ſupbia vt habet Eccle. x. Ois correctiōis pricipiū erit humilitas. Huic cōſonat ꝙ reparator hūani generis poſuit primā virtutē humilitatis. Mate. v. Dicēs bti pauperes ſpū. Pauperes enim ſpiritu dicūtur humiles ſecundum glo. Charitas inter. tres virtutes que ordinant ad deuz ppinquior eſt ſini. ſ. deo. Vñ deū habet pro fine ⁊ pro materia. Diligit eni deū ppter ſe. Et cuꝫ finē videat ſpes illuc tendat. Eſt eni ſpes inſecutio ſicut timor eſt fuga charitas eſt vnio cū fine. vnde cū finis optimuꝫ ſit: ⁊ a fine habeāt ꝙ ſint bona ea que ſunt ad finē. Charitas primo habet bonitatē inter virtutes: ⁊ per eā habēt bonitatē cetere. Et ſecundū hoc intelligendū eſt quod dicit glo. ſup. i. Thi. i. Qđ charitas ē radix oium bonorū: inquātū. ſ. ſunt bona. Et ſimiliter ſup gal. quinto. Ex caritate naſcuntur oia bona inquātū ſunt bona: ⁊ ſicut radix humorem mittit ad ramos ita charitas bonitatē ad opa ceterarum virtutū. Aug. in ſermone de charitate dicit ſicut radix oium malorum eſt cupiditas: ita radix oiuꝫ bonoruꝫ eſt charitas. Humilitas. n. radix pōt dici virtutuꝫ ſm illā proprietatez qua radix eſt pars arboris infima terre adherēs. Sic humilitas conſiderans infirmitatē ſuā ſub deo collocat ſe in loco infimo. Fides poteſt dici radix. ga radix eſt in arbore ꝙ os in aiali. Per radicē eni ingreditur ad arborez nutrimētū arboris. ſic per fidē: bonū ingreditur ad aiaꝫ. Jtē charitas ſic deſcribitur a mgr̄o libro tertio ſniarū. Charitas eſt dilectio qua diligit̄ deus ppter ſe ⁊ primus pp deuꝫ vel in deo. Jn deo dr̄ ppter illos qui iuſti ſunt qui manēt i deo per gratiā. Propter deū dr̄ quantū ad illos qui nundū ſunt iuſti. qui ad hoc amādi ſunt vt iuſti fiant: ⁊ in deo per gratiā pmaneāt Aug. q̄ amāt homines aut qa iuſti ſunt aut iniuſti amare debēt. Jtem Aug. Sic deſcribit charitatē. Charitas ē virtus qua videre deū pfruiq; eo deſideramus. Et eſt hec deſcriptio ſm digniorē actū charitatis. Pōt ē ſic charitas deſcribi. Charitas eſt virtus qua vnaqueque res tanti habet quāti hēnda eſt. Vñ c
charitas pōdus equū eſt ſicut ſtatera doloſa ē cupiditas. Prouer. xi. Statera doloſa abhominatio ē apud deuꝫ ⁊ pōdus equū voluntas eius. Tēporalia que i veritate parū ptioſa ſunt que apoſtolus reputauit vt ſtercora multi ponderant in ſtatera cupiditatis. ideo vere doloſa eſt. Oſee. xij. Canaā in manu ei⁹ ſtatera doloſa. Hec ſtatera merito abhomiatio eſt apd deū cū diuitie ⁊ honores que abho

ſtimabilia ſunt deo. ſibi preponderēt ꝟbis
bonis. Luce.xvi. Qđ altū ē apud hoies
abhomiatio ē apđ deū. In libro de ſpū ꝛ
aīa dicit̄ ꝙ caritas ē ꝯcordia mētiū: ꝛ ſo
cietas electoꝝ vita btā aīarū. ꝛ angeloꝝ:
qꝛ nec aīe nec āgeli niſi ꝑ caritatē viuūt.

¶ De commendatione charitatis. ij.

Equit̄ de his q̄ ꝑtinent ad ꝯmen
dationē caritatis ad qđ p̄io va
lere pōt hoc ꝙ ſpūs ſctūs in ſcri
ptura ſacra totiēs mōet ad ea q̄ caritat
ſunt. i. coꝝ. xiiij. Sectami caritatē. Eodē.
xvi. Oia opa vr̄a i caritate fiāt. Ephe. iij.
In caritate fūdati: ꝛ eiuſdē. iiij. In cari
tate creſcamus. Itē v. Ambulate in dile
ctiōe Phil. i. Oro vt caritas vr̄a magis
ac magis habūdet. Col. iij. Sup oīa cari
tatē hēte. i. pe. iij. Ante oīa mutuā in vo
bisĭmetipſis caritatē cōtinuā habentes.
¶ Secūdo ꝯmēdabilis eſt ꝯparatiōe ce
teraꝝ ꝟtutū ad qđ ꝑtinet illud. i. cor. xiij.
Maior hoꝝ eſt caritas. Aug. Reſpice ad
munera eccleſie ꝛ vniuerſis excellentius
charitatis munus cognoſces. Ideo oleo
charitas ꝯparatur quod ſupeminet alijs
liquoribus. ſic charitas ſupercellit alijs
virtutibus Propter eandē cām charitas
aurū dicitur quod inter metalla precio
ſius eſt. Apoc. iij. Suadeo tibi emere au
rum ignitū ꝛ probatū vt locuplex fias.
Huic auro cōparando itendere deberēt
in nundinis huius mūdi. In qbus dictū
eſt. Luc. xix. Negociamini dū venio. nec
solū aurū eſt charitas ſed etiā aurea red
dit ea que cōtingit. Et hec eſt vna virtꝰ
charitatis que plūbea efficit aurea. Ope
ra eni de genere bonoꝝ ſine charitate fa
cta quaſi plumbea ſunt. parui. ſ. vel nul
lius valoris: facta vero ex charitate qua
ſi aurea ſunt qꝛ precioſa valde. iij. Re. vi.
Nihil erat i tēplo qđ nō auro tegeretur.
Opera ex charitate facta ſunt quaſi ve
ſtis deaurata qua eccleſia ornat̄. In p̄s.
Aſtitit regina a dextris: tuis in ve. deau.
Propter eandē excellentiā dicitur. etiā
charitas ignis: Luc. xij. Ignē veni mit
tere in terrā. Ideo ſpūs. ſ. ſup apoſtolos
in linguis igneis deſcendit vt in cordibꝰ
hominū ignē iſtū ſuccenderet. Vñ. Ber.
venit ſup diſcipulos ſpūs ſanctꝰ in liguis
igneis: vt liguis oīuꝫ gētiū ꝟba ignea lo
querent̄: ꝛ legē igneā ligue ignee p̄dica
rēt. Treñ. i. de excelſo miſit ignē i oſſibꝰ
meis: ꝛ erudiuit me Ignis inter elemēta
ꝟtuoſior ē, ſic caritas ꝟtuoſior eſt ceteris
virtutibꝰ. Iō qui perfecte amat totā ſibi
vndiq3 amātis vēdicat volūtatē nihilq3
eſt impiculoſius caritate. ij. coꝝ. v. Cari
tas xp̄i vrget nos. Ignis ferrū q̄ſi igneū
efficit. Sic caritas eos in qbꝰ eſt vt igneꝫ
efficit. Eccleſia. xlviij. Surrexit Helias
ꝓpheta ſicut ignis: ꝛ verbū eiꝰ q̄ſi facula
ardebat. Neſcit ignis eſſe ocioſus. ſic nec
verbū. Greg. Amor dei nunq̄ eſt ocio
ſus opatur eni magna ſi ē. Si eni opari
renuit amor nō ē. Ignis caritatis: ignis
eſt illuminās ꝛ ſplendēs: ꝛ ad ſplendorē
eternū ꝑducēs. Gre. in moralibꝰ. Nō cla
reſcit aīa i fulgore eterne pulchritudinis
niſi vt ita dixeri hic p̄iꝰ arſerit i officina
caritatis. Hic ē ignis ille quo ſpūs ange
lici ardēt Ignis iſte in cinerē hūilitatis
redigit. In hūc cinerē redegerat illū q dī
cebat. Gene. xviij. loquar ad dñz meū cū
ſim cinis ꝛ puluis. Carbo ignitꝰ cū mor
tuis carbonibꝰ poſitꝰ. aut extinguit: aut
eos viuificat. Sic viri ſcti igne caritatis
ſuccēſi morti ſe expoſuerūt vt mortuos i
pctis viuificarēt. Ignis tēdit ſurſuꝫ. Sic
illi q vehementer accēſi ſunt: igne carita
tis cupiūt diſſolui ꝛ eſſe cū xp̄o. Phil. i.
Et mortē habēt i deſiderioꝝ: ꝛ vitā in pa
tientia Caritas ignis ē quo apoſtoli ſua
uiter arſerūt vt ait Greg. Ipſa ē ſpāle do
nū dei q ꝛ ignis dr̄. Deute. iiij. ꝛ Hebre.
xij. Deꝰ nr̄ ignis ꝯſumēs. G. i omel. Deꝰ
ignis cōſumens dr̄. qꝛ flāmis ſui amoris
incēdit mētes q̄s ipleuerit. ꝛ a vitioꝝ ſor
dibꝰ mūdas reddit: ꝛ pcōꝝ rubiginē ꝯſu
mit. Ber. ſup cāti. Ignis q deꝰ eſt ꝯſumit
qdē ſed nō affligit: ardet ſuauiter deſolat
feliciter. Eſt. n. velut carbo deſolatoriꝰ. ſ
qs ſic i vita exerceat vi3 ignis: vt i aīa lu
cē exhibeat vnctiōis. Gre. in Omel. Lo
quens de illo ꝟbo. Luc. vij. Dimiſſa ſunt
ei pctā multa. qm̄ dilexit multū: qd. n. cē di
lectiōez credimꝰ niſi ignē ꝛ qd culpā niſi
rubiginē. Tanto ampliꝰ rubigo pcti ꝯſu
mit q̄to pctōris cor magno igne carita
tis cōcremat̄. ¶ Caritas etiā mr̄ eſt oīuꝫ
ꝟtutū vt ait. Glo. Ambro. Sup illđ Ro.
xiiij. Vnuſqſq3 i ſuo ſēſu abūdet. Mi. in
q̄ educatiōe imo ipſa ad oēs ſeh3 vt Ami
ber. bōa mr̄ caritas q̄ ſiue foueat ifirmos

ſiue exerceat prouectos ſiue arguat inge-
tos diuerſis diuerſa exhibens ſicut filios
diligit vniuerſos. Cuȝ te arguit mitis eſt.
Cū blandit ſimplex eſt ⁊ pie ſolet ſeuire
ſine dolo mulcere. patienter nouit iraſci.
humiliter indignari. Ipſa eſt que hoium
mater: ⁊ angeloꝝ nō ſolū que in terris ſꝫ
etiā q̄ in celis ſunt pacificauit. Ipſa ē que
deū hoi placās. Hoiem deo recōciliauit.
Caritas patiēs ē benigna eſt. licet leſa ſit
licet offenſa: ſi cōuerſus fueris ad illā ob-
uiabit tibi q̄ſi mater honorificata. ¶ Itē
caritas enumerat̄ pͥma iter fructus ſpūs
ſancti. Gal'. vi. Fructus īgt ſpūs caritas
⁊c̄. Ibi dicit glo. Aug. Caput virtutū pre
miſit vocās caritatē caput virtutū. ibi ēt
dicit glo. Iero. Que alia inter fruct⁹ ſpūs
debuit tenere primatū niſi caritas ſine q̄
cetere virtutes nō reputabunt̄ eſſe virtu-
tes. Uere primus fruct⁹ eſt caritas anteq̄
enim ipſa adſit nullus fruct⁹ eſt deo grat⁹
Oſee. iiij. Radix deſiccata ē fructū neq̄ua
quā faciet radix exſiccata ē cupiditaſ quā
ap̄ſus dicit radicē maloꝝ oiuꝫ. i. Thi. vi.
Ubi. n. caritas eſt ibi multus fruct⁹. Ioā.
xv. Qui manet in me: ⁊ ego i eo. Hic fert
fructū multuꝫ. Qui manet in caritate in
deo manet. i. Io. v. ¶ Itē caritas eſt pͥmū
bonū aīe: primū. n. bonū aīe eſt deo adhe
rere. Deo āt adherere nō valem⁹ niſi dile
ctione: vt ait Aug. in lib. de morib⁹ eccle.
Aug. in li. cōfeſ. Mihi aūt adherere deo
bonū: q2 ſi nō manebo in illo nec i me po
tero. vbi caritas nō eſt: pōt eſſe ſpes boni
ſed non veꝝ bonū. Aug. Dant: ⁊ alia per
ſpūm. ſ. munera: ſꝫ ſine caritate nihil pro
ſunt. Senec. Apud ſapiētes ſunt honeſta
apud vulgus ſimulacra reꝝ honeſtaruꝫ.
Ubi caritas adeſt nihil eſt mali. Ec. viij.
Qui cuſtodit mādatuꝫ nō experiet̄ quicq̄
mali. Quod de mādato dilectionis ſpālr
veꝝ eſt. Aug. Ubi caritas eſt quid eſt qđ
poſſit obeſſe. Ubi āt nō eſt qđ eſt qđ poſ-
ſit pdeſſe. Item caritas eſt gr̄a gratiarū.
Alie virtutes ſine ea gratie nō ſunt. Et q2
gratis nō operant̄. Iuſticia. n. reddit de-
bitum timor redimit incōmodū qđ imi-
net. Spes emit cōmodū qđ obtinere in-
tēdit: ⁊ q2 nō ſufficiūt aiam deo reddere
gratā vel etiā ſua ꝓpria opa abſq3 carita-
te deo grata facere non pn̄t. Caritas, ve-
ro gratis operat̄. b. Ber. ſuper cant. Pu
rus amor mercenarius nō eſt pur⁹ amor
de ſpe vires nō ſumit: ⁊ tn̄ diffidentie dā
na nō ſentit. ¶ Caritas etiā aiaꝫ deo red
dit gratā ⁊ ſua ꝓpria opa: ⁊ ceteras. vir-
tutes ⁊ opa eaꝝ ſi a caritate fuerūt impa
ta. Ipſa. n. imperatrix eſt inter virtutes: ⁊ q̄
imperant̄ ab ipa deo grata ſunt ⁊ a ſe re-
puta t impata. Itē caritas locus luminis
eſt. i. Io. i. Qui diligit frēꝫ ſuū in lumine
manet. Amor mūdi excecat: ſꝫ amor dei il
luminat. extra caritateꝫ tenebre ſunt. Uñ
ibidē di. Qui odit fratrē ſuū in tenebris
eſt. Ubi autē tenebre ſunt: ibi nō eſt verū
gaudiū. Thob. v. Quale gaudium mihi
erit q in tenebris ſedeo. ¶ Itē caritas eſt
locus ſecuritatis ⁊ gaudii. Ber. De⁹ cari-
tas eſt: qđ eſt ṗtioſius: ⁊ q manet in cari-
tate in deo manet qđ ſecuri⁹. ⁊ de⁹ in eo
qđ iocūdius Aug. Breuis caritas eſt breuis
laus. ⁊ magna laus. breuis, in ſermone: ⁊
magna in itellectu. Si numeras vnū ē: ſi
appēdas q̄tū eſt de⁹ dilectio eſt. Iō dulci⁹
dilectione nihil eſt. Itē Aug. Dilectio dul
ce verbū ſꝫ dulcius factū: cuꝫ aūt amor ſit
cā oīs iucunditatis ſine amore ei⁹ nihil iu
cundū. Caritas q̄ eſt amor ſūmi boni ma
gnā hꝫ iucunditatē. Uñ inter fruct⁹ ſpūs
ſtatim poſt caritatē enumerat̄ gaudium.
Quō ſine gaudio pōt eſſe qꝫ de⁹ amet̄ de-
bito modo cuꝫ ipſe pn̄s ſit. Ubi ſic amat̄
Preſentia. n. boni amati iocūda ē. Aug. i
epiſtola ad Macedoniū. Tāto nobis me
lius eſt quāto magis in illū imus quo ni-
hil eſt meli⁹. Imus autē nō ambulādo ſꝫ
amando quē tanto hēmus p̄ſentiorē q̄to
eundē amorē quo in eū tendimus poterī
mus hēre puriorē. Idem ſup epl'am. Io.
omel'. x. Quod tibi iubet deus dilige me.
Amaturus es honorē: ⁊ forte nō ꝑuentu
rus. Quis me amauit: ⁊ ad me nō ꝑuenit
qs me q̄rit cū ipſo ſuꝫ. Nō a me amabit̄ ꝑ
aliq̄. Ipe amor tibi pn̄tem me facit. Gre. i
moralib⁹. Qui mēte itegra deū deſiderat
ꝑfecto iā hꝫ quē amat. Nec3. n. q̄ſq̄ poſſet
deū diligere ſi hūc quē dili git nō hēret. ca
ritas loc⁹ eſt vere q̄etis Aug. Non pōt aīa
niſi in eo qđ diligit requieſcere. Eterna. n.
reques nō dat ei niſi in dilectiōe dei q ſol⁹
etern⁹ ē. ⁊ ipa ꝑfecta ē. Sctificatio: ⁊ ſab-
batuꝫ ſabatoꝝ. caritas. n. vita ē. i. Io. iij. nos

lexim⁹ qꝛ trãſlati ſum⁹ de morte ad vitã
quõ diligimus fratres. Sine charitate ni-
hil viuit vita gratie ſed oĩa ſunt mortua
oĩa arida. i. Jo. iij. Qui nõ diligit manet i
morte: ⁊ ſuper. i. Cor. xiij. Dicit glo. Si-
cut corp⁹ ſine anima mortuũ eſt: ſic ani-
ma ſine charitate mortua deputabitur.
Charitas eſt calor vitalis. quo extincto ni-
hil ſpiritualis vite relinquitur Proſper
de vita contemplatiua. Dicit ꝙ charitas
eſt vita virtutũ. Ipſa etiã eſt mors vitioꝝ
Sicut enim fluit cera a facie ignis ſic pe
reunt vicia a facie charitatis. Cant. vltio
Fortis eſt vt mors dilectio. Qui videt eẽ
magni valoris in ſeculo ⁊ charitatẽ non
habet: eſt quaſi leo mortu⁹: ⁊ iudicio dei
pui: aut nulli⁹ valoris eſt. Eccle. ix. Me-
lior eſt canis viu⁹: leone mortuo. i. cor. xiij.
Si habuero ꝓphetiam ⁊c. charitatẽ autẽ
nõ habuero nihil ſum nihil inq̃ in valo-
re. Charitas etiã vita eſt operum. G. Ni-
hil habet viriditatis ramus boni operis
niſi maneat in radice charitatis. Idem
charitatẽ habẽs ditiſſimus eſt. Aug. at-
tende quãta eſt charitas que ſi deeſt fru
ſtra habẽtur cetera: ſi autẽ adſit habentur
oĩa vel in ſe vel in alijs. Itẽ in quodã ſer
mone de charitate. Charitas eſt dulce: ⁊
ſalubre vinculũ mentium ſine qua diues
paup eſt: ⁊ in q̃ paup diues eſt. ¶ Quat-
tuor de cauſis: diues eſt qui habet chari-
tatem Primo quia ipſa charitas theſau
rus eſt chariſſimus vt nõ ſolũ chara ſed
ipſa charitas expreſſiue poteſt dici Sicut
de filio dei dicit̃. Heb. i. Quod eſt ſplen-
dor glorie: ⁊ Sapiẽ. vij. Cãdor lucis eter
ne. Hic eſt theſaurus abſcõdit⁹ in agro
cordis pro quo emẽdo vniuerſa eẽnt vẽ-
denda. Matth. decimotertio. Hunc the
ſaurũ nõ põt auferre latro mũdi mors:
ſcilicet: cũ alios auferat. Sine hoc theſau
ro non ꝓſunt alij theſauri de cõparatio-
ne hui⁹ theſauri nullũ penitebit cũ valo-
rem ei⁹ perfecte agnoſcet. Canti. viii. Si
dederit hõ omnẽ ſubſtantiã dom⁹ ſue ꝓ
dilectiõe quaſi nihil deſpiciet eam. quan
to quis carius emit theſaurũ iſtum tanto
amplius lucrat̃ hoc theſauro: theſaurus
dei acquiritur. Secundo quia qui habet
charitatẽ habet deũ. ideo deus eſt. i. Joã.
quarto. Si diligamus inuicẽ deus in no
bis manet. Auguſtinus Aurũ habens in
archa diues eſt. Deum habẽs in conſcien-
tia: diues nõ eſt cõiunge aurum: ⁊ deum
archam: ⁊ cõſcientiã. Tertio qꝛ opera ex
charitate facta ſunt quaſi aurea cum ſint
valde precioſa regni. ſ. meritoria eterni.
Ideo Bene monet apl̃us vt oĩa opa no-
ſtra in charitate fiant. i. Corin. xvi. Quar
to qꝛ charitas aliena bõa ſua facit Aug.
Uis mercedem habere de alieno gaude
me ⁊ mercedẽ tibi inde cõparaſti. Aug.
Penſent inuidi q̃tum bonũ eſt charitas
que ſine labore noſtro aliena bõa nr̃a fa
cit. Anima habẽs charitatẽ eſt ſicut no-
bilis auis: que pede predã capit. Pes ani
me amor eſt vt ait Aug. Qui ſi rectus eſt
dicit̃ charitas: ſi curuus dicit̃ cupiditas.
Qui ſine charitate ſperat ſe ad regnum
celorũ peruenire ſimilis eſt illi qui abſq̃
pede vult icedere. Hic eſt pes ille de quo
Joſue. i. Omnem locũ quẽ calcauerit ve
ſtigiũ pedis veſtri tradã vobis. Charitas
ꝑticeps eſt omniũ timentiũ deũ: ⁊ cuſto-
dientiũ mãdata eius. Charitas eſt cõica-
tio ſpiritus ſancti: de qua ſ̃a corin. vltio.
Quia illi qui habent ſpĩ. ſ. Omnia habẽt
cõia. Ipſa eſt ſocietas illa de qua loquit̃
Jo. i. c. i. Quod vidim⁹ ⁊ audiuimus an-
nunciam⁹ vobis vt ⁊ vos ſocietatem no
biſcũ habeatis. Qui nõ habet charitatẽ
q̃tum ad deũ excõicatus eſt. i. cor. vltio.
Siquis nõ amat dñm noſtrũ ieſum xp̃m
ſit anathema. glo. ſ. ſeparat⁹ a deo vel cõ
dẽnatus. Uita ſanctorum negociatio eſt.
Mat. xiij. Simile eſt regnum celorũ ho
mini negociatori ⁊c. Quicũq̃ charitatẽ
habet ꝑticeps eſt in omni lucro qđ fit in
eccleſia. Unde charitati poteſt dici illud
Prouer. viii. Multe filie ꝯgregauerũt di
uitias tu ſupergreſſa es vniuerſas. Anti-
quũ ꝓuerbiũ. Soc. Fuit amicorũ oĩa eſſe
cõia. Unde cum quidã pauper diceretur
eẽ corã eo amic⁹ cuiuſdã diuitis ait. Cur
ergo iſte pauper eſt ille diues eſt. Amic⁹
eni nõ eſt: qui ꝑticeps fortune nõ eſt. Cor
in quo charitas eſt. eſt quaſi ortus i quo
oẽs iuſti: ⁊ boni q̃ſi arbores celeſtes per
amorem infixe ſunt. Unde et fructificant.
Quid ergo mirũ ſi multũ habet fructũ.
¶ Charitas bonũ propriũ eſt bonorum.
Cũ cetere virtutes cões ſint bonis ⁊ ma
lis Aug. Charitas eſt fons ꝓprius: ⁊ ſin-
gularis bonorũ. Idẽ hec ſola que diuidit

ter filios pditionis.i.li.pſperi.Charitas
dei ⁊ pximi ppria ⁊ ſpālis virtus eſt pio
rū atq; ſanctorū cū cetere virtutes bonis
⁊ malis poſſint eē cōes.¶ Idē charitas
nūq̄ excidit cum fides ⁊ ſpes euacuent.i.
cor.xiij.Quod tripl'r pōt intelligi. Prio
q; in morte nō amittit:qui.n.amat deū
in pñti cū eum nō videt multo plus ama
bit in futuro cum eū videbit ipſa enim in
pñti eſt meritum ipſa vero in futuro erit
pmiū Io.xij.Scio q; mandatū eius vita
eterna eſt.Quod ſpālit' ē verū de māda
to dilectōis.Secūdo de ope charitatis q;
c nō excidit charitate manēte.¶ Charitas
eſt arbor a qua nō excidit nec flos nec fo
liū nec fruct⁹. In hac arbore pendēt oīa
bona.Mat.xxij.In his duob⁹ mandatis
vniuerſa lex pēdet ⁊ pphete loquitur de
duob⁹ mādatis de dilectione. Flos vnus
hui⁹ arboris.ſ.vnū ppoſitū charitatis eſt
ſup milia auri ⁊ argenti. Charitati be-
ne conuenit illud Eccle.xxiiij. Flores mei
fructus honoris. Itē fructu hui⁹ arboris
de⁹ paſcitur ab hoie:⁊ ex eo viuitur in pa
radiſo. Tertio de habēte charitatem qui
in morte non excidit.i.non ex toto cadit.
Quia licet moriatur mūdo viuit tamen
cū deo.Unde mors amicoꝝ dei dormicio
vocat.Io.x. Lazarus amic⁹ noſter dor-
mit. Itē charitas maior eſt oibus ſacrifi
ciis.Mat.xij. Diligere proximum tāq; ſe
maior eſt oibus holocauſtomatib⁹:⁊ ſa-
d criſiciis.¶ Charitas pre ceteris virtutib⁹
deo placet:⁊ dyabolo diſplicet ⁊ homini
pdeſt.Charitas merito deo multum pla
cet cū deus ei ſup oīa placeat. Glo.ſup il
lud.Exultate iuſti in dño.Placet deo cui
placet de⁹.Ideo de⁹ aliquos ſpernit.quia
ipſum ſpernūt Iſa.v.Ue qui ſpernis: nō
ne:⁊ ipſe ſperneris.deus amat amātes ſe
puer.viij.Ego diligentes me diligo. Io.
xiiij.Qui aūt diligit me:diligetur a patre
meo:⁊ ego diligam eū.⁊ manifeſtabo ei
meipſum. Sola charitas deū habet carū
⁊ iō merito inter virtutes pcipue cara ē
deo:⁊ opa ei⁹ ſpālit' meritoria:⁊ ſm eā
premiū mēſuratur: vt qui maiorē habet
charitatē maius habeat premiuz:⁊ q mi-
norē minus. Nō hz deū carū qui pro mi-
nori pretio dat vel dimittit euz q; valeat.
Ber.Nō habet auarus deū carū qui lucū
diuitiarū ei ppoīt:Abac.ii.Ueh q con-
gregat nō ſua vſquequo aggrauat cōtra
ſe denſum lutū. Nō habet etiā deū caruz
voluptuoſus qui delectationē momenta
neā pponit ei ⁊ Gre.momentaneū ē qd
delectat eternū qd cruciat. Nō hz carum
deū pōpaticus qui pro vento vaneglorie
deū deſerit.ſic vt breuiter dicamus nō ha
bet deū carū qui nō diligit euz ſuper oīa
cum ipſe oib⁹ preualeat.Charitas dyabo
lo ſpecialiter diſplicet. Unde Gre.ſuper
Ezech.Antiquus inimicus caſtitatem in
nobis ſi ſine charitate fuerit non timet.
q; ipſe carne nō premitur vt luxuria diſ-
ſoluatur.Abſtinētiā nō timet: q; ipſe ci-
bo nō vtitur qui neceſſitate corpis nō vr-
get diſtributionē terrenarū rerum nō ti-
met ſi eidē operi charitas deſit; quia di-
uitiarū ſubſidiis nec ipſe eget. Ualde aūt
in nobis charitatē verā.i.amorē humilē
quez nobis viciſſim impendimus timet:
⁊ nimis concordie inuidet: q; hanc nos
tenemus in terra quā ipſe tenere nolens
dimiſit in celo. Itē Gre. Nō curat antiqu
us hoſtis vt terrena tollat ſed vt charita-
tem a nobis auferat. Charitas autem ha
benti ipſam multuz prodeſt.ſine ea nihil
vtile eſt.i.cor.xiij.Si diſtribuero i cibos
pauperū oēs facultates meas ⁊c. Chari-
tatē aūt nō habuero nihil mihi pdeſt qui
charitatē nō hz eſt ſicut es ſonās qd aliis
pdeſt ſed ſibi nō pdeſt. Immo ſe conſu-
mit. Sic in eo qui charitatē nō hz dimi-
nuitur bona naturalia:⁊ minus ydone
us ſit ad bene operādū:⁊ vitā ſuā inutili
ter expēdit. Ubi vero eſt charitas omnia
pſunt.Ro.viij.Scimus quoniā diligēti-
bus deum oīa cooperātur in bonū.Utili-
tatem charitatis oſtēdit apoſtolus.i.xiij.
Dicēs.Charitas patiens eſt benigna eſt.
Charitas nō emulatur non agit pperam
⁊c.Ubi enumerant ſeptē bona q̄ charita
tē cōmittant:⁊.viij.mala a qbus hoiez
ſeruet.Duo pria bona ſunt patiētia ⁊ be- e
nignitas de quib⁹ Grego.patientiā ⁊ be-
nignitatē premiſit quaꝝ altera illata a p
ximis mala eq̄nimiter portat altera ſua
bona pximis deſiderabiliter ipendit:pe-
na q̄ppe interrogat ſi quietus q; veraci-
ter amat vt ait idē. Grego. Benigna etiā
debet eē charitas.i.egenis larga. Grego.
Mens ſanctoꝝ in temptationis prelio:⁊
munita patiētie clippeo ⁊ gladio amoris

accincta ad mala ferenda ſumit fortitudinem: et ad repetēda bona exigit vnitatē. Tertium bonū eſt cōgaudere veritati .i. bonis pximi. Quartū eſt mala eiꝰ ſufferre cōpatiendo: et ſupportādo. Quintū eſt in oibus deo credere. Sextū oia ſperare. Septimū eſt diu expectādo dñm ſubſtinere. Duobus primis facit caritas vt bñ habeamus in his que noſtra ſunt mala propria patiēter portando et bona ꝓpria liberaliter largiendo. Duobꝰ ſequētibus facit vt nos deū habeamus ad ea que ſunt pximi bonis congaudēdo et mala cōportando. Tribus vltimis vt nos bene hēamus ad deū cui debemus fidez eo ꝙ ſit prima veritas: et ſpem eo ꝙ ſit ſumma bonitas: et ſuſtinentiā longam eo ꝙ ſit oipotens: et magnitudinē premii recompenſare pōt qꝺ tardius ſoluit. Aug. Caritas ideo tolerat in preſenti vita: qꝛ credit oia de futura vita: et ſuffert oia que hic inueniuntur. qꝛ ſperat oia que ibi ꝓmittunt. Primū malum a quo caritas ſeruat eſt emulatio ſiue inuidia que putredo oſſiū dicit. Prouer. xiiij. eſt. n. vehemēs corruptio aie ex qua peruenit vt ipſa in malis pximi delectetur et de bonis ꝯtriſtetur: que naturaliter in bonis deberet delectari: et in malis ꝯtriſtari. Secundū eſt peruerſa actio qui caritatē hꝫ hꝫ ſpūm ſanctū qui benigne agit: qui vero ſine caritate ē: hꝫ ſpūꝫ malignū qui perperā agit qui reddit mala pro bonis: miſeros opprimendo bonis detrahēdo cum potiꝰ bonis adherenduꝫ eſſet. Bona. n. debent creſcere: mala autē minui: et miſeri releuādi ſunt nō aūt amplius opprimēdi. Tertiū eſt inflatio. i. dilatatio ꝓpria vſqꝫ ad proximi cōpreſſionē que ſolet hēre ſciſſurā: vt ait. b. Ber. Prouer. xxviij. Qui ſe iactat: et dilatat iurgia cōcitat iactantia eſt dilatatio exterior preſumptio: cordis dilatatio: interior. Quartum eſt ambitio cū aliqs querit ſui exaltationē: et pximi deiectionez. Similis eſt illi qui faceret de oibus ſcabellum peduꝫ ſuoꝝ vt ſic altior ceteris appareret. Quintū eſt nimius amor proprij boni ex quo ſolet ſequi ꝙ homo nō curat de bono proximi. Phil. ij. Non que ſua ſunt ſinguli conſiderantes ſꝫ que alioꝝ. i. Coꝛ. x. Nemo qꝺ ſuum eſt querat: et in hoc eſt multum corruptū. genus humanum quaſi. n. in naturam verſum eſt hominibus querere propria commoda: et negligere aliena. Sextū eſt irritatio ſiue ꝓuocatio ad iram aliqui quādo vidēt domuꝫ proximiꝰ igne ire comburi exēplo illius ſuā comburunt cum potius deberent conari ad eius defenſionem qui valde fatui ſunt. Eccl. vij. Ira in ſinu ſtulti requieſcit. Sapiēs non permittit ibi eā quieſcere: ſꝫ ſtatim ab ea ſe expedit: ſicut carbonē de ſinu ſuo tam cito excuteret ſi in eū inſiluiſſet Septimū eſt maligna cogitaio vi que eſt deꝰ vindicandis iniurijs. qui iniuriaꝫ ſibi factā cogitat quaſi ferꝝ i vulnere tenet Iſa. i. Auferte malum cogitationuꝫ veſtrarum etc. Octauuꝫ eſt gaudere ſuperꝰ in iniquitate quod eſt dyabolicuꝫ: et ſignū magne corruptionis: et elongationis a dei ſimilitudine cui iniqtas ſumme diſplicet. Prouer. xxiiij. Cū ceciderit inimicus tuus ne gaudeas. Et eiuſdē. xvij. Qui i ruina letaꝫ alterius nō erit impunitus. Itez caritas eſt via excellentior. i. Coꝛ. xij. Adhuc vobis viā excellentiorem demōſtro. Ipſa eſt caritas. dñi noſtri ieſu xpi. i. Coꝛ. vlt. Magiſteriū eius xpūs ꝓfeſſus eſt Jo. xv. Hoc eſt preceptū meū. vt dil. in. ea diſcipulos ſuos voluit agnoſcere. Augu. In caritate dignoſcēt diſcipuli xpi nō in ꝓphetia fide et alijs. Jo. xiij. In hoc cognoſcēt oēs: qꝛ diſcipuli mei eſtis ſi dilectionē adinuicez habueritis hāc ipſe ſaluator maximā in ſe habuit. Jo. xv. Maiorē hac dilectionē nemo hēt quā vt animā ſuam ponat quis ꝓ amicis ſuis. Ephe. ij. Propter nimiam caritatē qua dilexit nos etc. Caritas eſt vinculum quo ſolo deus ligari potuit Magiſter Ugo de ſctō victore. Caritas ꝗ magnum eſt vinculum tuū quo etiā deus ligari potuit. Si etiam cōtra deum fortis fuiſti multo magis cōtra homines preualebis. Hoc vinculo deus tractus ad terram deſcēdit: et etiam vſqꝫ ad inferos. Nullum vinculum deū ad columnā tenere potuiſſet: ſi caritatis vinculū defuiſſet: Nullum ferrum euꝫ in cruce tenuiſſet niſi caritas affuiſſet. Sic lapis poſitus ad hoſtium monumēti nō potuit eum ad monumentum detinere: amor ſalutis noſtre et ad columnā in cruce eum detinuit vinculo caritatis ligatus erat cū dicebat Gene. xviij. Num celare potero abrahaꝫ que

geſturus ſuz:⁊ eodem.xviij.dictū eſt ad
loth nō potero facere quicq̄ donec ingre
diaris iſtuc. Jſa.lxvi. Nō eſt q ꝯſurgat ⁊
teneat te. Caritatis vinculū ſolui nō pōt:
nec igne nec aqua:neq₃ gladio. Ro.viij.
Quis nos ſepabit a caritate xp̄i tribula-
tio an anguſtia ⁊c. Et eodē .certus ſum:
q₂ neq₃ mors:neq₃ vita ⁊c.poterit nos ſe
parare a caritate dei. Hoc eſt vinculum
quo ea ꝯiungūtur que iteruallis locoꝝ
diſiungūtur. Caritas vinculū eſt pfectio
nis de quo Col.v. Sup oia aūt hāc cari
tatē hn̄tes quod eſt vinculū pfectionis.
Glo. Ambro. Magis ſtudēdū eſt ei vir-
tuti que maior oib⁹ eſt. Ibi etiā dicit glo.
ꝙ caritas oia ligat ne habeāt. Caritas ē
vinculū pfectionis:ligat eni mēbra eccle
ſie adinuicez deo. Jo.xiij. Adglutinaui
mihi omnē domū iſrael. Deute.x. Patri
bus tuis cōglutinatus eſt dn̄s ⁊ amauit
eos. In hac ligatione eſt pfectio eccleſie.
Itē caritas eū in quo eſt filiū dei efficit.
Ro.viij. Nō accepiſtis ſpūm ſeruitutis:
iterū in timore: ſ₃ accepiſtis ſpūm ado-
ptionis filioꝝ dei quo clamamus abba
pr̄.i. Jo.iij. Qui diligit fratrē ſuū ex deo
nat⁹ eſt. Eiuſdez.iij. Uidete qualē carita
tē dedit nobis de⁹ pr̄ vt filij dei nomine-
mur ⁊ ſim⁹. Itē caritas eſt vnctio q₂ filij
b dei iungūtur in ſignū regni futuri. Qui
hac vnctiōe inuncti ſunt edocētur a deo
ſicut Salomō eſt edoct⁹ a dn̄o poſtq̄ in
regē inunctus eſt.iij. Ro.iij. De hac vn-
ctione.i. Jo.ii. Legitur vos vnctionem
habetis a ſpū ſancto ⁊ noſtis oia itellige
neceſſaria ad ſalutez. Et in eodez vnctio
eius docet nos de oibus. puer.xvi. Diui
natio.i.diuin⁹ ſermo in labijs regis in iu
dicio nō errabit os eius. Jo.xv. Dicitur
de ſpū ſctō quez hz qui caritatez hz. Ille
vos docebit oia:⁊ eiuſdē.vi. Erunt oēs
docibiles dei:⁊.xxiij. Mat. Un⁹ eſt ma-
giſter vr̄ qui in celū eſt. Itē ꝙ ille qui ca
ritatē hz nō errat errore piculoſo pōt eſ-
ſe verū duab⁹ de cauſis vel q₂ legez abre-
uiatā hz in corde ſuo.ſ.caritatē de qua.
Aug. Lex inqt caritatis ſup oēs libros.
eſt ⁊ Jero.ſolemne hec ſentētia abreuia
riuz totius iuſtitie dn̄ico ore pfertur:vel
q₂ caritas hominē dei amicū facit. Lex
vero amicitie reqrit vt amicis ſibi inui-
cē nō negēt cōſiliū ſicut nec auxiliū. Un̄
deus habentē caritatē nō permittit erra
re errore periculoſo ſi ille quod in ſe fue
rit fecerit vt veritatez agnoſcat. Caritas
vnctio eſt oēm letalez infirmitatē ſanās.
Augu. timor ē medicamentū caritas ſa
nitas. huic ſanatiōi atteſtat bona diſpo
ſitio guſtus interioris. habēti.n.caritatē i
ſapiūt res vt ſapere debēt. Itē caritas ve
ſtis nuptialis ē de qua Mat.xxij. Amice
quomō huc intraſti non habens veſtem
nuptialē. Quaſi admirat dn̄s inueniēs
aliquez in eccleſia abſq₃ veſte caritatis. k
Cui⁹ admiratiōis qnq₃ poſſunt aſſigna-
ri cauſe. Primū ē ꝙ dn̄s tātū expēdit vt
ſponſa ſua eccleſia hāc veſtē haberet cū
alie veſtes fiant vl' de pilis aīaliū:vel de
corticib⁹ herbarū:vl' interiorib⁹ ꝟmiū vt
ſerice huic veſti voluit dn̄s materiā mini
ſtrare qn̄ de viſcerib⁹ ſuis cū lat⁹ ſui ap
tione amorē ſuū nobis oſtēdit:vt amorē
ei⁹ ad cū remeandū accēderemur. Ber.
Clau⁹ penetrās clau⁹ reſerās. fact⁹ ē mi
hi vt videā volūtatē dn̄i q̄ nī videā p fo
ramē clamat clau⁹ clamat vuln⁹ Idē pz
archanū cordis p foramē corpis. Secū-
da ē ꝙ eccleſia ſcit hāc veſtē ſumme pla-
cere ſpōſo ſuo. vnde veſtē icōſutilē que fi
gura erat hui⁹ veſtis noluit diuidi. Jo.
xix. Licet corp⁹ ſuū pmiſerit pforare. Au
gu. Tunicā hominis iā iudicati in cruce
pēdētis carnifices pilati nō ſunt auſi cō
ſcindere:⁊ tu niteris caritatē dei imo ca
ritatē que de⁹ eſt ſepare. Tertia ē ꝙ iſtaz
veſtē eſt oſtēſura eccleſia i illa magna cu
ra ⁊ neſcit q̄ hora ſit vocāda. Mat.xxv.
Media nocte clamor fact⁹ eſt ecce ſpon-
ſus venit. Jō ſemp deberet eſſe parata.
Mat.xxiiij. Et vos eſtote parati ⁊c. ſed
ſunt q tūc primo volūt ordiri hāc veſtē qn̄
deberet ſuccidi. Jſa.xxxviij. Duz adhuc
ordirer ſuccidit me q diſcret⁹ eſt lanā qrit
⁊ linum q̄to poteſt vt hāc veſtez poſſit ſi
bi texere. Prouer.vlt. Queſiuit lanā:⁊ li
nū ⁊c. Lana ⁊ linū ſunt bn̄ficia nobis a
xp̄o exhibita ſecūduz humanitatē ⁊ diui
nitatē. Quarta ē cauſa ꝙ eccleſia ſcit ꝙ
ſi hec veſtis ei defuerit turpitudo ei⁹ toti
mūdo manifeſtabitur. Prouer.xv. Uni
uerſa delicta operit caritas. Apoca.xvi.
Beat⁹ q veſtimēta ſua cuſtodit ne nud⁹
ambulz ⁊ videāt homines turpitudinez
ei⁹. Quīta ē ꝙ eccleſia ſcit ꝙ nōlz alicui

ītrare regnū celi abſq3 hac veſte. Heſter.
xiiij. Legit ꝙ non licebat intrare aulā aſ
ſueri indutū ſacco. Saccus eſt timoꝛ ſer-
uilis cū quo nemo intrat regnū celoꝛu3.
Et notandū ꝙ cū veſtis eſſe ſoleat lauda
bilis a ꝓcioſitate materie: ꝛ a ſtudio arti
ficis: ꝛ a coloꝛe: ꝛ a ſuauitate: ꝛ a fragrā
tia. Similiter ex oībus his cauſis lauda
bilis eſt hec veſtis. Pꝛo materia h3 dei
beneficia immo quodāmō ex viſceribus
xpi materia eius miniſtrata eſt vt ꝑdictū
eſt. De ſtudio artificis habetur in ꝑs. an
nūciate inter gentes ſtudia eius. Si deus
mille annis ſtuduiſſet nunq̄ modū cōue
nientioꝛē ad accendēdū amoꝛē ſuum in
nobis inuēire potuiſſet. Coloꝛ vero hu9
veſtis purpureus eſt. Pꝛouer. vlti. Biſ-
ſus ꝛ purpura indumentū eius. Suaui-
tas vero veſtis huius tāta eſt vt uocetur
vnctio. i. Jo. ij. De odoꝛe ei9 habes. cāti.
ij. Dum eſſet rex in accubitu ſuo nardus
mea dedit odoꝛē ſuū. Nardus herba cali
da charitatē ſignificat cuius odoꝛ celos
penetrauit ꝛ filium dei incarnari fecit.
Odoꝛ hu9 veſtis bñdictionē patris cele
ſtis īpetrauit. Gene. xxvij. Statimq3 vt
ſenſit veſtimētoꝛum eius fragrātiā bñdi
cēs ait Ecce. odoꝛ filij mi ſicut odoꝛ. ꝛ de
Odoꝛe veſtiū habes. Cant. iiii. Odoꝛ ve
ſtimētoꝝ tuoꝝ ſicut odoꝛ thuris. ¶ Cha
ritas veſtis nuptial' dici poteſt: qa matri
moniū quo fili9 dei vnitus ē hūane natu
re ſoꝛoꝛi nr̄e multū reqrit vt veſtē chari-
tatis habeam9. Si eni matrimonia que
fiūt quotidie inimicos amicos efficiunt
quomō hoc excellēs matrimoniū homi
nes ad amoꝛe3 dei nō accenderet Solēt
n. fieri veſtes nuptiales ꝑpter nuptias.
S3 nuptie filij dei ꝛ hūane nature facte
ſunt ꝑpter hāc veſtē. ſ. ꝑpter charitate3
in homine augendā3. Ueſtis charitatis
oēm turpitudine3 operit. i. Pet. quarto.
Charitas operit multitudinē peccatoꝝ.
Hec veſtis cōtra aduerſa munit qa foꝛ-
tis ē vt moꝛs dilecto Cant. vlt. ip̄a etiam
oꝛnat. Eſt eni3 veſtis purpurea optie ſe-
dēs ſuper biſſum caſtitatis. Pꝛouer. vlti.
Biſſus ꝛ purpura indumētū ei9. Chari
tas ē foꝛtitudo ꝛ decoꝛ foꝛtitudo inquan
tū munit: decoꝛ inquātū oꝛnat. Pꝛouer.
vlt. foꝛtitudo ꝛ decoꝛ indumentū eius. Jp
ſa eſt veſtis polimita varietate bonoꝛu3

operū diſtincta ſecundū illud ꝑs. Aſtitit
regina a dextris tuis in veſtitu deaurato
circū. va. Jtē charitas currus igneus eſt
ſubleuans interioꝛē homine in paradi-
ſu3 ſpūale3 vt de Helya legitur. iiij. Re.
cap. ij. Jpſa etiā iugū ſuaue. de quo legi-
tur. Mat. xi. Tollite inqt iugū me. ſ. vos
ꝛc Jugū eni meū ſuaue eſt. Pꝛopter ſex
cauſas. Jugu3 charitatis ſuaue eſt. Pꝛio
ex ſui natura. Aug. Oīa ſeua: ꝛ īmania
ꝑſus facilia: ꝛ ꝑpe nulla efficit amoꝛ.
Si ſup hoc iugū poſſet poni pōdus īfer
ni: vt. ſ. cū amoꝛe ipſius poꝛtaretur ſuaue
eſſet ꝑpter hoc qa charitas difficilia red
dit facilia. Cōparat aūt Aug. charitate3
bige dicens ꝙ iumētum per ſe non ve-
heret. Uehit in biga duplicatum Gen.
xxix. Uidebant iacob dies pauci ꝑ amo-
ris magnitudīe. Ber. Auis que īplumis
ꝛ ſine alis ſeipſam ferre nō poteſt onere
plumarū ꝛ alarū addito ſine laboꝛe ad
uolat. Sic panis durus qui per ſe trāſire
nō poteſt adiutoꝛio lactis vel alterius li-
quoꝛis colabilis ſit in gutture. Charitas
quaſi volare facit homines in via para-
diſi. Ber. qui amat ardētius currit velo
cius. ad ꝑueniendum citius. Jn libꝛo de
ſpū ꝛ aīa dicit ꝙ amoꝛ eſt per deſideriū
currēs atq3 per gaudiū requieſcens per
deſideriū in appetēdo: ꝛ per gaudiu3 in
ꝑfruendo. Secundo ꝙ deus ſubijt iſtud
iugu3: ꝛ ſup illud tulit onus crucis 3elus
eni dñi exercituū faciebat hoc. ideo glo-
rioſu3: ꝛ ſuaue ē eſſe ſub hoc iugo. Ma-
gna eni gloꝛia eſt ſequi dñ3. Eccle. xxiiij.
Ber. O iugū ſcti amoꝛis quā glorioſe la-
queas q̄ ſuauiter premis. Tertio qa ad-
huc deus vult nobiſcū eſſe ſub iugo iſto
maioꝛē partē poꝛtans. Nō eſt iugū vni9
tm̄ ſed multoꝛū dicit tibi deus. tolle meū
iugū ex vna parte: ꝛ ego tolla3 ex altera
paratus eſt eni deus iuuare illos q amo-
re ipſi9 difficilia aggrediūtur. Quarto
qa ea que trahuntur ad hoc iugu3 quaſi
aurea ſunt immo auro pretioſioꝛa: qa re
gni dei celeſtis meritoꝛia vt patet ex pre-
miſſis. Quinto qꝛ illud iugū a iugo graui
liberat. ſ. a iugo carnis vel mundi. Jſa. x.
Computreſcet iugū a facie Olei. i. chari
tatis quēadmodū olei ſuauis eſt. i. Coꝛ.
vi. Nolite iugū ducere cum infidelibus.
Ber. Loquēs de illo verbo. Lu. xiiij. Ju-

ga boum emi quinq; Iumentis inquit
cōuincit homo beſtialior q iuga neceſſi-
tatis qnq; ſenſuum propria ſubeat volū-
tate. Ber. Quid canimur ſubijſſe argua-
mur magis emiſſe: nā vt mercedem pro
ope ſuo quis tribuat inauditū eſt. Quid
iuga boum emit cui iugū ſuaue gratis af
fert. qd eſt potius: qnq; eligere ꝙ vnum
qs pōt ſeruire qnq; predonibus. Oculus
inqt me⁹ depdatus eſt aiam meā. Sextuȝ
q charitatē habet volūtatē ſuā voluntati
diuine cōformat. Unde ſicut volūtas dei
iplet ſic ꝛ volūtas ipſius. Et ſicut deo cū-
cta ſubiecta ſūt ſic ꝛ habenti charitatem
quodāmodo cūcta ſunt ſubiecta. Augu
in libro de vtilitate credendi. Iugo xpi q
ſubiect⁹ eſt ſubiecta habet cetera: ꝛ nō la-
borat: quia nō reſiſtit qd ſubiectū ē. Se-
ne. Uir bon⁹ equo aio ſuſtinet qcquid ei
acciderit. Scit enim hoc accidiſſe lege di
uina ex qua vniuerſa procedūt mali nō
habēt pacē qa deo reſiſtūt. Job. ix. Quis
reſtitit ei ꝛ pacē habuit. Si pluit diſpli-
cet malis. Si aliquāto tpe ſiccitas fit iteꝝ
diſplicet eis. Itē charitas bitumē ē quo
archa eccłie bituminata ē Ge. vi. Abſq;
hoc bitumine in periculo eſſet. Aque eni
tribulationū penetrarēt eā. Charitas eni
cementuȝ eſt quo lapides viui in edifica-
tione eccleſie adinuicē cōnectuntur ſine
hoc cemēto eccleſia eſſet quaſi aceruus la
pidū nō eſſet ydonea deo ad habitandū
nec cōtra hoſtes eccleſie haberet debitaȝ
reſiſtentiā. Jere. xxvi. Hieruſalē in acer-
uū lapidū erit. ¶ Charitas eſt cara vni-
tas. Quaȝ cara ſit vnitas ipſius patet ex
h ꝙ diuiſio ei oppoſita deo deteſtabilis ē
Prouer. vi. Sex ſunt que odit dominus
ꝛ ſeptimū deteſtatur aia ei⁹: ꝛ illud ſepti
mū eſt q ſeminat iter fratres diſcordias.
Dyoni. in lib. de diuis nominib⁹. Amor
eſt quedā vnitiua ꝛ cōtinuata virtus ſu-
periora mouens ad iferiorū prouiden-
tiam equiformia. i. equalia in ſocialē vi-
ciſſitudinem. ꝛ nouiſſima ꝛ ſubiecta ad
melioꝝ ꝛ ſuprapoſitoꝝ ꝯuerſionē. i. con-
firmationē. Amor iter affectiōes anime
maxime deo aſſimilat. B. ſup cant. So-
lus eſt amor ex oibus aie motibus ꝛ ſenſi
bus in quo pōt creatura: ꝛ ſi nō ex equo
ſuo reddere actori vel de ſimili mutuam
repēdere vicem. Et ſi minus diligit crea

tura qm minor eſt: tñ ſi ex toto ſe diligit
nihil deeſt vbi totū eſt. Eadem verba ha
bent in libro de ſpiritu ꝛ aia vbi ſubdit.
Renūciās ergo cūctis affectionib⁹ alijs
tota ſoli incūbat amori effundēs ſe totaȝ
in amorē ipſius cui reſpondere habet in
reddēdo amorē. ¶ Charitas virt⁹ eſt cu
ius altitudo vſq; ad altiſſimuȝ attingit.
Spiritū enim hois deo vnit. latitudo eī
quaſi per totū mundū ſe extendit: quia
mēbris xpi que diſperſa ſunt per mūduȝ
hominē contīgit. Augu. Extende chari-
tatē per totū orbē ſi vis chriſtum amare
qa mēbra chriſti per orbē iacent. longitu
do ei⁹ opera ceteraꝝ virtutū vſq; ad finē
vltimū extendit pfunditas eius infimis
mēbris xpi. Seruitiū ipendendo conde-
ſcēdit ſm doctrinā xpi. Jero. xiij. Si ego
laui pedes vros dñs ꝛ magiſter ꝛ vos de
betis alter alteri⁹ lauare pedes. ¶ Et no-
tandū ꝙ ſacri doctores videntur dicere
ꝙ ſola charitas ſit virtus. Jero. vt breui-
ter inqt. Cōplectar virtutis notionē. Uir-
tutis eſt charitas q̄ diligit quod diligen-
dū eſt. Et in libro de ſpū ꝛ aia ſic legitur
Cum prudenter modeſte fortiter: ꝛ iuſte
amor ꝛ odiū iſtituuntur in virtutes exur-
gunt prudētiam. ſ. ꝛ tēperantiā fortitudi
nem atq; iuſtitiā. Augu. in libro de mori-
bus eccleſie. Si virtus ad beataȝ vitam
nos ducit nihil eſſe virtutē oino affirma
uerim: niſi ſummū amorē dei. Nā illud
qd quadripartita dicitur virtus ex ipſius
amoris animo quodā affectu quantū in
telligo dicit. Itaq; illas quattuor virtutes
quarū vtinā res ita haberent homies in
mētibus ſuis: vt noia ſunt in ore omniū
Sic etiā diffinire nō dubitem vt tēperan
tia ſit amor iteger ſe prebens ei qd amat
Fortitudo facile tollerās omnia propter
qd amatur. Iuſticia ſoli amato ſeruiens
ꝛ ppterea recte dominans. Prudentia
amor ea qbus adiuuamur ab hijs quib⁹
ipedimur ſagaciter ſeiungēs. Sed hūc
amorē nō cuiuſlibet: ſed dei eſſe diximus
quare etiā diffinire licet vt tēperantiā di-
camus amorē deo ſeſe integrū incorru-
ptum ſeruantē fortitudinē amorē oia p-
pter deū facile preferentē. Iuſticiā amo-
rem tantuȝ deo ſeruientē: ꝛ ob hoc bene
iperantem ceteris: que homini ſubiecta
ſūt. Prudentiā amorē bñ diſcernentē ea

quibus adiuuetur ab hiis quibus impediri poteſt. Idē in eodē. Nihil aliud eſt bñ viuere: q̄ toto corde tota aīa tota mente deū diligere: a quo exiſtit: vt incorrupt⁹ in eo amor atq; integer cuſtodiat̄: quod eſt tēperantie vt nullis frangat̄ incōmodis quod eſt fortitudinis. Nulli alij ſeruiat quod eſt iuſticie: vigilet in diſcernendis rebus ne fallacia paulatim doloſe ſurepat: quod eſt prudētie. ¶ Poſſum⁹ aūt quattuor ratiōes aſſignare. quare nomē virtutis charitati potuit appropriari vt ipſa diceretur ſingulariter virtus. ¶ Una cauſa potuit eſſe: quia caritas inter virtutes excellentior eſt. Ideo anthonomatice virtus dici potuit: ſicut roma anthonomatice vrbs dicit̄. ¶ Alia cauſa potuit eſſe: q̄a anteq̄ caritas adſit nulla vera virt⁹ eſt. Si vero caritas adſit nulla virtus deeſt. Quod nulla virtus adſit vera ſi caritas deſit: patet: quia virt⁹ eſt qua bene viuitur: bene viuere vero ē: vt ait. Auguſti. bene viuendo ad beatitudinē tēdere. quod nō eſt: ſine amore beatitudinis qui amor caritatis ē. Quod nulla virtus deſit vbi caritas eſt patet: quia amor dignior eſt affectio aīe: que ſi ordinata fuerit alie affectiones vt timor dolor ⁊ ſpes, inordinate non ꝑmanebunt. Maxime cū apud amorē ſit ſumma poteſtas ⁊ imperiū in regno aīe ⁊ eius ſit regnū illud ordinare. Apprehēſiones vero nō ſe habent modo indebito cum affectiones ſe habeant debito modo. Sunt enī; apprehenſiones anime affectionū: vnde amore ordinato ſimpliciter mens ordinata ē. ¶ Tertia cauſa potuit eſſe q̄a amor ſummi boni quodā modo ad oēꝫ virtutem pertinet inquātum virtus cōparatur ad finem ſuū; licet amor iſte ſit proprius motus caritatis. Sine amore eni ſummi boni non eſt vera virtus verbi gratia. Si quis abſtineat vt burſam impleat vel ſanitatē acquirat vel cauſa inanis glorie nō eſt hec abſtinētia virtutis: ſed tūc ſolū. quādo fit amore ſummi boni. Ideo dicitur. Mat. vi. Tu aūt cū ieiunas vnge caput tuū oleo. Secūdum Glo. Caput ſuū. ſ. xp̄m ieiunās vngit oleo caritatis q̄ pro amore ei⁹ ſe macerat. Et qđ ſibi ſubtrahit alteri largit̄. ¶ Quarta cauſa potuit eſſe: q2 ſicut aliq̄s dicitur odire nō ſolum affectu ſed etiam effectu quē modū dicitur qui diligit iniquitatē odit animā ſuā; q̄dit inq̄ affectu ſuo: ſic aliq̄s dicit̄ diligere nō ſolū affectu: ſꝫ etiā effectu: quēadmodū dicit̄. i. Jo. vlti. Hec eſt caritas dei vt mandata eius cuſtodiamus. ⁊c. Jo. Hec eſt caritas vt ambulemus ſcḋm mandata eius. Sic dilectio dei ad vniuerſitatē virtutū pertinet: ſicut ⁊ obſeruatio mandatorū dei ergo nihil aliud eſt virtus q̄ id quod de⁹ diligitur. Et hec de laudibus caritatis ſufficiant. Sicut vero hec nō ſufficiant diligenter ſtudeat in prima canonica. Jo. de quo dicit Gre. q̄ omne quod loquitur igne caritatis vaporatur: ⁊ in euangelio eiuſdem. ⁊ i. ad. Cor. v. Ubi multa de laudibus huius virtutis inueniet.

¶ De amore dei. iij.

Poſt cōmendatione caritatis agēdū ē ſpecialiter de amore dei de quo hoc modo aget̄. ¶ Primo aget̄ de icitamētis diuini amoris. ¶ Secūdo de modo amādi deū. ¶ Tertio de diuerſis ſpecieb⁹ diuini amoris. ¶ Quarto de ſignis ipſius. ¶ Circa primū notādū q̄ ad amandū deū incitat ſacra ſcriptura incitat ⁊ natura. Incitat grā nobis a deo exhibita: ⁊ gloria nobis a deo promiſſa. Incitat ⁊ vniuerſa creatura. ¶ Scriptura ſacra icitat in mltis locis. Deut. vi. Diliges dñ; deū tuū ex toto corde tuo. ⁊c. Eiuſdē. xi. Ama dñm deum tuū ⁊c. Eccle. xlij. Ovita tua dilige deū. Mat. xxij. Diliges dñm deū tuū. ⁊c. Simile habes Luc. x. Jo. iiij. Diligam⁹ deū q̄m ipſe prior dilexit nos. ¶ Natura ad idē icitat. Ber. in libro de diligēdo deū: Inexcuſabilis inq̄t eſt oīs infidelis ſi nō diligit dñm deum cū toto corde tota aīa tota virtute ſua. Clamat nēpe int⁹ ei innata: ⁊ nō ignota rationi iuſticia: q̄a ex toto ſe illū diligere debeat: cui ⁊ totū ſe debere nō ignorat. Si naturaliter amat filius patrē a quo habet partē corporis ſui quanto magis amare debet deū qui corpus ei⁹: ⁊ animā ex nihilo facit. Aug. Amādus eſt gubernator: ſed ꝑponēdus ē creator. Ec. vij. In tota aīa tua dilige eū qui te fecit. B. in ſermonibus. Paruū ne inquit tibi videt̄ hoc: cogita quale te fecit. Nēpe ſcḋm corpus egregiā creaturā:

ſm aīam magis imagine creatoris inſi-
gnē rōnis participē: beatitudinis eterne
capacē. Porro ambo coherere ſibi fecit i
cōprehenſibili artificio ſapiētia inueſti-
gabili: nec ante promeruit qui ante non
fuit nec ſpes retributiōis ſui quoniā bo-
norum noſtrorū nō eget. ¶ Et notanduꝫ
ꝙ multum poteſt incitare hominem ad
amandū deū ꝙ deus eū fecit. Si qs dili-
genter attēdat quātū beneficiū fuerit ꝙ
corpus ei dedit. Quot enim ſunt mēbra
in mēbra in corpe tot beneficia inueniet
magna. Et ꝓ minimo mēbro plus debe-
ret hō deū amare q̄ multi ament eū pro
cūctis beneficijs que ab eo receperūt. Si
quis amiſiſſet oculū quantū amaret euꝫ
qui ſibi illū reſtitueret: ⁊ ſi qs meruiſſet
admittere eū quantū amaret eū qui ſibi
oculū cōſeruaret. Nec min⁹ amand⁹ eſt: q
eum ab initio dedit: ⁊ qui datū cōſerua-
uit: cum multotiens vtendo eo contra de
um eum ammittere meruerit. Non min⁹
eſt amādus qui dat capam nouaꝫ q̄ qui
inueteratam perditam reſtituit. Quod
dixi de oculo de alijs mēbris cogita. Si
vero tantum amandus eſt: qui dedit cor-
pus hī: quantum amandus eſt qui de-
dit aīam que in infinitum eſt melior cor
pore. Si ammiſiſſes vſum rōnis quantū
amares eū qui tibi illū reſtitueret. Quā-
to ergo amādus eſt qui tibi rōnē ab ini-
tio dedit. Itē ſi meruiſſes mortē ſiue ſe-
paratiōeꝫ anime a corpe quantū amares
eū qui tibi eā remitteret. Quātum ergo
amandus eſt ille qui mirabiliter corp⁹ ⁊
aīam coniūxit: ⁊ hanc coniunctionē tibi
ſeruauit cū peccādo mortē multotiēs me
ruiſſes. Ber. Ualde oīno mihi amādus
eſt per quem ſum. viuo. ⁊ ſapio. Dignus
plane eſt morte qui tibi dñe ieſu recuſat
viuere. Idē in libro de diligēdo deo. Ut
quid inquit nō amaret op⁹ artificē cum
haberet vñ id poſſet: ⁊ cur nō quantū oī
no poſſet: cū nihil oīno niſi eius munere
poſſet. ¶ Ad hoc etiā ꝙ hō amet ampli-
us factorē ſuū cogitare dꝫ ꝙ de⁹ ad ima-
ginē ⁊ ſimilitudinē ſuā fecit illū. Gen. i. Fili
us q̄ ſimilior ē pr̄i ſolet ā pr̄i⁹ amare pr̄em
⁊ ab eo plus amari. ¶ Figura etiā quaꝫ
naturaliter habet corpus humanum in-
citat ad amandū deuꝫ. Auguſti. in libro
de diſciplina chriſtiana. Beluas de⁹ pro-
ſtratas in faciem. Fecit paſtuꝫ querētes
de terra. Te in duos pedes erexit tuā faci
em ſurſum attēdere voluit. Nō diſcordet
cor tuū a facie tua. Nō habeas faciē ſur-
ſum: ⁊ cor deorſum fac ſurſum cor ne mē
tiaris in domo diſcipline. Quid eſt ſur-
ſum hēre cor niſi ꝙ pri⁹ eſt dictū. Dilige
dñm deum tuum ⁊c̄. Diſcipline domus
eſt eccleſia chriſti vt dicit. Augu. in eodē
libro. ¶ Gratia etiam nobis exhibita in-
citat ad dei amorem ⁊ maxime gratia re
demptionis. De qua. ij. Cor. viij. Scitis
gratiam dñi noſtri ieſu chriſti: quoniam
propter nos egenus factus eſt cū eſſet di-
ues vt illius inopia diuites eſſetis. Gala.
ij. Dilexit me et tradidit ſemetipſum ꝓ
me nō ſuꝫ ingratus gratie dei. Sic hēt li-
tera vna. Eccli. xxix. Gratiā fideiuſſionis
non obliuiſcaris dedit enīꝫ pro te animā
ſuam licet multū poſſit hominē incitare
ad amandū deum ꝙ ipſe eū fecit: tamen
multo amplius debet incitare eū ꝙ ipſe
eum refecit. vnde Ber. in libro de diligē-
do deū. Infidelis ſe totum ei debere non
ignorat: quoniā ſui toti⁹ nō ignorat acto
rem. Quid ergo: ego qui deum meum te
neo vite mee nō ſolum gratuitum largi-
torem largiſſimum adminiſtratorē piuꝫ
conſolatorem ſollicitum gubernatorē: ſꝫ
inſuper copioſiſſimū: ⁊ redemptorē eter
num conſeruatorem ditatorē ⁊ guberna
torem glorificatorem. Idem in eodē. In
fideleꝫ ratio vrget: ⁊ iuſticia naturalis to
tum ſe tradere illi a quo ſe totuꝫ habet: ⁊
ex ſe toto debere diligere mihi profecto
fides tanto plus inducit ad amādū quātuꝫ
⁊ eum pluris me ipſo extimandū intelli-
go. Quippe qui illum nō ſolum mei ſed
ſui quoq̄ ipſius teneo largitorem. Ideꝫ
in eodē. Si totuꝫ me debeo pro me facto
quid addaꝫ pro me refecto: ⁊ refecto hoc
modo: nec enim tam facile refectus q̄ꝫ fa-
ctus. Si quidem non ſolum de me ſed de
omni quoq̄ quod factum eſt ſcriptū eſt.
Ipſe dixit ⁊ facta ſunt. At vero qui me tā-
tum ⁊ ſemel dicēdo fecit in reficiēdo ꝓfe
cto ⁊ dixit multa ⁊ geſſit mira ⁊ pertulit
dura nec tm̄ dura ſꝫ etiā indigna. Quid
ergo retribuā dño pro omnib⁹ que retri-
buit mihi. In primo opere me mihi de-
dit. In ſecūdo ſe. ⁊ vbi ſe dedit me mihi
reddit datus eſt ergo ⁊ reddit⁹ me ꝓ me

debeo & bis debeo. Quid deo retribuaꝫ pro ſe. Nam & ſi me milies rependere poſſem quid ſum ego ad dñm? Item ſuper cant. Super omnia reddis te amabilem mihi bone ieſu. Calix quem bibiſti opus redemptionis noſtre hoc omnino amorē noſtrum facile vendicat totū ſibi: hoc in quo eſt quod noſtram deuotionem: & blandius allicit: & iuſtius exigit: & arctiꝰ ſtringit: & afficit vehementius. Multū quippe laborauit in eo ſaluator: nec in omni mundi fabrica tantū fatigationis aſſumpſit actor. In dictis ſuis ſubſtinuit contra dictores. In factis obſeruatores: in tormentis illuſores: & i morte exprobratores. Idē loquens de opere redemptionis. Quid adhuc inquit dormitat tua affectio: imo non dormitat; ſed mortua eſt: ſi huic non reſpondet beneficio. Anſelmus in libro meditationum. Ecce dñe q2 me feciſti debeo me ipſum amori tuo totum: quia me redemiſti debeo me ipſum amori tuo totum: q2 tanta promittis debeo me ipſum amori tuo totum: immo tantum debeo pluſq̄ me ipſum quanto tu maior me es pro quo dediſti te ipſum cum ignis non accendatur melius q̄ ipſe ignis diuini amoris quem nobis deus oſtendit in redēptiōe humani generis maxime deberet nos incitare ad amandū deum. Criſoſtomus non eſt inquit aliquis omnino non pater nō mater non amicus nō alꝰ quiſpiā qui ita nos aliqñ dilexerit quēadmoduꝫ ipſe qui fecit. B. in ſermonibꝰ. O duri & indurati & obdurati filij adam quos non emollit tāta benignitas tanta flāma tam ingēs ardor amoris: tam vehemens amator qui pro vilibꝰ ſarcinulis tā precioſas merces expēdit. ¶ Ad amandū deum incitat gloria amantibꝰ deū ſpecialiter pmiſſa & preparata. i. Cor. ij. Oculus non vidit &c. que p̄parauit deus hijs qui diligūt illum. Iac. i. Accipiet coronā vite quam re. d. dili. ſe. Mirum eſt quō amor noſter deo euadere poterit q2 ſi venalis ē nullus eo carius emet. dabit enim pro illo regnū eternū. Si eſt ad dandū nullus dignior eo eſt q̄ deꝰ. cū ipſe ſit ſumme bonus: vñ nulli potius q̄ ei dꝫ dari. Si ꝓ violentiā reqrit nullus maiorem violētiā pro eo faciet q̄ ipſe. Petit. n. eū quaſi eiꝰ gladio euaginato. Ait. n. eū amabis aut eterna morte interficieris. Dauid niſi cōuerſi fueritis ab amore. ſ. mūdi ad amorē dei gladiū ſuū vibrabit. aug. in lib. cōfeſ. Dñe quid tibi ſuꝫ ipe vt amari te iubeas a me. & niſi hec faciā iraſcaris mihi. & mineris ingētes miſerias. ¶ Ad amanduꝫ deū incitāt oēs creature. aug. x. lib. Cōfeſ. Celum & terra & oīa que in eis ſunt. ecce vndiqꝫ mihi dicūt vt te amē. nec ceſſant dicere oībꝰ vt ſint inexcuſabiles. Dupliciter dicūt creature nobis vt deū amemus Uno mō oñdēdo eū digniſſimuꝫ amore nr̄o. Bonitas ꝓ vniuerſitatis creaturarum oſtēdit creatorē eē optimū & iō amore digniſſimū. Sc̄da q2 creature ſunt dona dei & beneficia dei. Ad incitādū vero aliquē ad amandū aliuꝫ efficatior eſt donatio q̄ locutio. Et terrena & celeſtia fecit deꝰ ꝑpter hoieꝫ vt pꝫ ex p̄ncipio geñ. vbi poſtq̄ de creatione hoīs locutus eſt deus ſubdit. Et p̄ſit piſcibꝰ maris & volatilibꝰ celi & beſtijs terre vniuerſeqꝫ creature. Et poſtq̄ locutus eſt de luminaribꝰ celi ſubditur: vt ſint in ſigna & tp̄a & dies & ānos & luceant in firmamēto celi & illuminent terrā. Cū ſm ligna ſilue exardeſcat ignis Eccle. xxviij. Magnus deberet eſſe ignis diuini amoris qui pro lignis hēt tot dei bñficia quot ſunt creature. de hijs lignis legit. Leuit. vi. Ignis in altari meo ſemper ardebit quē nutriet ſacerdos ſubijciens ligna mane per ſingulos dies. Illos qui nō incitant ad deū amandū tot & tātis bñficijs accuſare poterūt etiā fere que bñficia ſentiūt vt ait. Sene. Canes amāt bñfactores ſuos. Refertur etiā de quodā leone quem quidā miles a ſerpēte liberauit quod a milite recedere noluit. Quid ergo excuſationis habebunt qui deſerētes redemptorē ſuū ſerpenti infernali adherent? Si lapides cauant a guttis aque aſſidue cadētis: quā excuſationē habebunt corda dura que nō emoliunt per aſſidua dei bñficia? Quaſi infinite ſunt creature quaꝝ vnaqueqꝫ ſufficeret ad mouēdū hominē ad amorē alteriꝰ hominis ſi eā ſibi dediſſet. Quomō ergo nō ſufficiunt vniuerſe creature ad accedendū hominē ad amorē dei? Ad amandū deū incitare p̄nt bona & mala: de bonis iā oſtenſuꝫ ē: que vniuerſa ſunt dei bona de malis vero facile eſt idē oſtendere cū ſint flagella p̄s-

tris miſericordiā ꝛ erudientis filios ſuos ex amore paterno ꝓcedētia. apoc.iij. Ego quos amo corrigo ꝛ caſtigo Hebre.xij. Quē diligit de⁹ caſtigat. Et nō ſolū mala pene poſſūt incitare ad dei amorē ſed etiaꝫ mala culpe q̄ dei miſericordia diſſimulat. In hijs qui nonduꝫ penitēt vt quandoqꝫ peniteāt vel remittit hijs q penitēt vel a quibus cuſtodit eos qui ſibi adhererent. aug. in lib. de virginitate. Uos inqt vt ardētiſſime diligatis cui diligēdo a cōiugiorꝫ nexib⁹ liberi vacatis deputate vobis tanq̄ oīno dimiſſum quicqd a vobis nō eſt illo regēte cōmiſſuꝫ. Multo ardētius debes illū diligere. qui quecūqꝫ flagitioſis ad ſe cōuerſis dimiſit ꝛ i ea te cadere nō pmiſit. Quid habes qd nō accepiſti aut qua ꝑuerſitate min⁹ diligis a quo plus accepiſti. Cogita oīa ptā ſic habenda taq̄ dimittant a qbus de⁹ cuſtodit ne committant. Noli modicū diligere quaſi a quo tibi modicū dimiſſum eſt: ſꝫ poti⁹ multū dilige a quo tibi multū tributum eſt. Si enim diligit cui donatū eſt vt redderet: quāto magis diligere debet cui donatum eſt vt haberet. ¶ Et notanduꝫ ꝙ cum quattuor de cauſis aliqd ſolet diligi ſ. vel cauſa attinētie vel qꝛ in eo delitie inueniunt: vel qꝛ beneficijs iam datis amari meruit: vel qꝛ beneficia ab eo ſperant: hijs quattuor de cauſis amandus eſt deus. ¶ Cauſa attinentie cuꝫ ipſe ſit pater Matth. xxiij. Patrem nolite vocare vobis ſuper terrā vnus eniꝫ eſt pater veſter qui in celis eſt. Et qui erat pater fact⁹ eſt frater. Mat. vlt. Nūciate fratribus meis vt eant in galileam. Et qui erat domin⁹ factus eſt ſocius. Ber. loquens de filio dei incarnato. Non hoc loco inquit predicatur magnus domin⁹ ꝛ laudabilis nimis ſed paruus dñs ꝛ amabilis nimis. Paruulus itaqꝫ nat⁹ eſt nobis ipſe voluit naſci in mūdo iſto ꝛ quaſi fieri de terra noſtra vt amabilior eſſet nobis. Non. n. ſolent hoīes amare dominos de terra aliena. Ipſe voluit in ſimilitudinē hominū fieri vt hominibus eſſet amabilior. Similitudo eni ad amorē facit. Eccle. xiij. Oē animal diligit ſimile ſibi. Ipſe hūanā naturā diuine voluit aſſociari in vna perſona nunq̄ ab eo ſeperandā in ſignū amoris: vt ſic ſaltē amaremus a quo cognoſcerem⁹ nos amari. ¶ De⁹ etiā amādus eſt a nobis: quia in eo ſunt ſūme delicie. ps. delectationes eius in dextera tua vſqꝫ in finē. ¶ Itē amādus eſt quia bñficijs ſuis hoc meruit. Ber. in li. de diligēdo deo. Multū meruit de⁹ de nobis q et in merito ſeipſum dedit nobis. Quid. n. melius ſeipſo poterat dare: vel ipſe. ergo ſi dei meritū queritur cū ipſuꝫ diligendi cā q̄rat illud ē precipuū: qa prior ipſe dilexit nos. Dign⁹ plane quare amet ꝑſertim ſi aduertat quis quos quantū amauerit. Quis eni nō ne is cui omnis ſpūs confitet deus me⁹ es tu, quoniā bonorum meorꝫ nō eges. vera hui⁹ caritas maieſtatis qppe nō querētis que ſua ſūt. Quib⁹ autē tanta caritas exhibet cū adhuc inqt inimici eſſem⁹ recōciliati ſum⁹ deo: dilexit ergo deus ꝛ gratis ꝛ inimicos. Sed quantū ſic deus dilexit mundū. ait Joā. vt filium ſuū vnigenitū daret.: ſic meruit iuſtus ab ipſis ſumm⁹ ab īfimis ab īfirmis oīpotens. Idē in eodē vt paucis qd dictū eſt repetā prior ille dilexit nos tantus ꝛ tantum ꝛ gratis tantillos ꝛ tales. Itē amādus eſt a nobis ꝓpter beneficia que ab eo ſperamus de quib⁹ require in tractatu ſpei quinta pte. ¶ Item notādū eſt ꝙ ad amorēꝫ dei nos incitare poteſt. Amicitie eius vtilitas. Et inimicitiarum eius dānoſitas. Et amici huius fidelitas. ¶ Utilitas quia nihil diligi deo fructuoſius pōt iuxta verbū. Ber. ipſe diligētib⁹ ſe peccata dimittit. Luce. vij. Remittunt ei peccata multa: qm̄ dilexit multū. Ipſe eos erudit. Eccleſi. ij. Diligite deū: ꝛ illuminabūtur corda veſtra. Gre. Interdum cōpunctionis ardore tāte ſubtilitatis eſt vis amoris vbi hanc nec ipſe anim⁹ poſſit cōprehēdere qui hāc illuminat⁹ meruit hic. Ipſe eos cuſtodit. ps. Cuſtodit dominus oēs diligētes ſe: ipſe eos ad ſuauitateꝫ ſue cōtemplationis etiā in preſenti admittit. Gre. In moralib⁹ Si quis ad cōtemplationis ſtudiū properat ſemetipſuꝫ prius ſubtiliter interroget quē amat: maxima quidē machina quedaꝫ mentis eſt eius amoris. Que hāc dū amando abſtrahit in alto ſuſtollit. ¶ Utilitas huius amici ſicut ꝛ aliorū amicorū in neceſſitate apparet vt in īfirmitate a qua ipſe poteſt liberare cum alij amici non poſſint.

Et in morte quando alij amici defunctū deſerunt: ⁊ amicus iſte eū ſuſcipit. ps. in voluntate tua deduxiſti me ⁊ cum gloria ſuſcepiſti me. Et in iudicio: vbi non habebit amicum: cui de⁹ erit inimicus. Eccle. xx. Fatuo non erit amicus. Omnia ſunt amica ei cui deus eſt amicus: quoniā diligētibus deū. o. co. in bo. Ro. viij. ¶ Inimicitiarum etiam dei damnoſitas incitare poteſt ad amandum deū. Omnia. n. ſunt inimica inimicis dei: etiam ipſi met ſunt ſibi inimici. In pſalmo. Qui diligit iniquitatem odit animam ſuam. In futuro enim magis apparebunt he inimicitie quando pugnabit orbis terrarum cōtra inſenſatos. Sapien. v. Greg. Offenſo creatore omnis creatura damnatum habet odio. Ipſimet ſi eſſe poſſet vellent ſe non eſſe. Ipſi etiā ſancti qui tantū amauerunt peccatores in preſenti letabuntur cum viderint vindictam. ¶ Fidelitas etiam huius amici ad idem poteſt incitare. Eccle. vi. Amico fideli nulla eſt comparatio: ⁊ non eſt digni. pon. ar. ⁊ aur. ¶ Alij amici quadrupliciter inueniuntur infideles. ¶ Primo quia aliquādo non amant licet amentur: ſed nō ſic eſt de amico iſto Prouer. viij. Ego diligentes me diligo. ⁊ Jo. xiiij. Qui diligit me diligetur a patre meo: ⁊ ego diligam eum. ¶ Secundo quia tempore aduerſitatis deſinunt amare. Eccle. vi. Eſt amicus ſm tempus ſuū ⁊ non permanebit in tempore tribulationis: ſed non ſic in amico iſto. Proue. B. xvij. Omni tēpore diligit qui amicus eſt chriſtus. ſ. ⁊ frater in anguſtijs comprobatur. ¶ Tertio quia qui amāt viuos inimici fiunt mortuorum ſpoliantes eos bonis ſuis. Eccle. vi. Eſt amicus qui conuertitur ad inimicitias. Amicus vero iſte in morte ſpecialiter oſtendit ſe eſſe amicum Spiritum enī qui de habitaculo corporis exit i celeſte hītaculū recipit. ¶ Quarto quia patris amici inimici fiunt, filiorū Sed amicus iſte ꝓpter patrē filios amat quandoq; vſq; in decimam generationē Exo. xx. Ego ſum dominus de⁹ tuus ⁊c. faciens miſericordiam in milia hijs qui diligūt me. Et vt breuiter dicam. Et ratio eſt quia. Beatus eſt qui deum debito modo amat: ⁊ ve illi qui cum debito modo non amat. Aug. iiij. libro Confeſſio. Beatus qui amat te: ⁊ amicum in te ⁊ inimicum propter te. Solus enim nullum carum admittit, cui omnes in illo cari ſunt qui nō admittitur. Te nemo admittit niſi qui dimittit. Idem. Hec omnia bona ſunt Sed veh tibi ſi amaueris condita: ⁊ deſerueris conditorem. Idē. viij. libro de trinitate. Cum alia non amentur niſi qꝛ bona ſunt pudeat eis inherendo nō amare bonum ipſum vnde bona ſunt.

¶ De hijs q̄ valent vt qs amet a deo. iiij.

Dicto de hijs que poſſunt hominē incitare vt deum amet dicendum eſt de hijs que faciūt ad hoc vt aliquis ametur a deo. ¶ Septem vero ſunt que ad hoc valere poſſunt. ¶ Primū eſt ſapientia. Sap. vij. Sapientia infinitus theſaurus eſt hominib⁹ quo qui vſi ſunt participes facti ſunt amicitie dei. Et in eodem. Neminem diligit deus niſi eū qui cum ſapiētia inhabitat. Nouit dn̄s ꝙ de amicitia ſtultorum damnum prouenit ⁊ dedecus ideo non vult habere amicitiā cum ſtultis. Prouer. xiiij. Acceptus eſt regi miniſter intelligens. ¶ Secundū eſt mundicia: que effectus eſt ſapientie. Ja. iij. Que aūt de ſurſum eſt ſapiētia p̄mū quidem pudica eſt ideſt pudicam faciēs propter mundiciā vocatus eſt. Jo. diſcipulus quem diligebat ieſus. Jo. vlt. Prouer. xxij. Qui diligit cordis mundiciam propter gratiam labiorū ſuorū amicum habebit regem. Canti. ij. Dilectus meus mihi ⁊ ego illi qui paſcitur inter lilia puritate. n. delectatur. Sap. vi. Incorruptio facit proximū eſſe deo. ¶ Tertium ē manſuetudo que multum aſſimilat deo cuius bonitatem alicuius malicia nō perturbat ⁊ ideo deo amabilem facit propter manſuetudinem moyſes qui erat manſuetiſſimus ſuper oēs homines qui morabātur ſuper terrā. Numeri. xij. Specialiter amicus dei fuit. xlv. Eccle. Dilectus deo ⁊ hominibus moyſes ¶ Quartum eſt liberalitas que multum aſſimilat deo qui ex liberalitate fecit quicqd fecit creaturas rationales vt eis daret alias creaturas vt eas daret. Sen. qui dat beneficia deum imitatur. Maxime vero eū imitatur qui dat beneficia pauperibus. Barlaam. Deum maxime imitabit̄ qui nihil iudicauit precioſius ꝙ̄ miſereri. Liberalitas ergo re

Que ſimilitudis hoīem deo reddit amabi lem. ij. Cor. ix. Hilarē datorē diligit deus ¶ Quintū eſt humilitas ꝑpter quā Da uid fuit vir ſm cor dei. i. Re. xvi. ꝛ Mat. ix. In ſignū amoris quē hꝫ de⁹ ad humi les amplexat⁹ eſt paruulū ꝛ Beniamin frater minim⁹. xliij. Gene. vocat̄ amātiſ ſimus dn̄i. Deute. xxxiij. ¶ Sextū eſt di lectio. Diligit enim dn̄s eos qui ſe diligūt Alioquin cētifidelis. Ber. in ep̄lis. Ne mo ſe amari diffidat qui iam amat libē ter dei amor noſtrū quē ꝓuenit ſubſequi tur. Nā quō reamare pigebit quos ama uit nec dū amantes. ¶ Septimuꝫ eſt tē poralium cōtemptus. Mat. xix. Si vis per fect⁹ eſſe ꝛc̄. Interl'. In dilectionem dei. Scd̄. Nemo dignus deo qui opes nō cō tempſerit. Tēporalia amata inquinant iuxta verbū. Ber. Iō. Anima temporalia amās quaſi ingnata idigna eſt dei amo re. Aug. in lib. ſoliloquioꝝ. Si alicui⁹ pul chre femine amore flagrares iure ſe tibi nō daret ſi aliud a te quicq̄ ꝑter ſe amari cōperiſſet: ſic q̄ in bonis cōtēptibilibus amorē ſuū ponit dei amore eſt idignus.

¶ De modo amandi deum.

Sequitur de modo amandi deū modus autē diligendi deum eſt: ſine modo diligere: vt ait. Ber. in libro de diligendo deo. Idem ad fratres de monte dei. In dilectione dei non alia rō non alia diſcretio eſt: niſi vbi ſicut ille cum dilexiſſet nos in finem dilexit nos: ſic ſi fieri poteſt: nos in infinitū diligam⁹ eū: ſicut beatus vir qui in mandatis eius cupit nimis. Sed cū nullū finē vel termi nū habere debeat deuotio amātis tamē terminos ſuos ꝛ fines: ꝛ regulas habere dꝫ actio operantis. Idē etiā oſtendit mo dum amandi deuꝫ eſſe vt amemus eum quantū poſſum⁹ dicens infra. Deus me us adiutor meus diligaꝫ te pro dono tuo ꝛ modo: meo min⁹ quidē iuſto: ſed plane nec minus poſſe meo: qui ꝛ ſi quantū de beo nō poſſuꝫ tn̄ vltra q̄ poſſum: potero vero cū plus donare dignaberis nūquaꝫ tn̄ pront dignus haberis. ¶ Mod⁹ etiaꝫ amandi deum oſtendit Deute. vi. Hijs verbis. Diliges dn̄m deū tuū ex toto cor de tuo: ꝛ ex tota aīa tua: ꝛ ex tota fortitu dine tua. Itē Mat. xxij. diliges dn̄ꝫ deū tuū ex toto. c. t. ꝛ. t. m. t. verba Deute. vi denī ꝑtinere ad illas tres vires aīe. q̄ ſūt vis rōnalis: vis ꝯcupiſcibilis: ꝛ iraſcibil. Fortitudo eniꝫ que tertio loco ponit̄ ad iraſcibilē pertinet: verba vero. xxij. Mat thei vidētur pertinere ad illas tres vires que ſunt itellectus: volūtas: ꝛ memoria: vnde mens cuius eſt memorare. tertio lo co ponitur. Luc. vero. x. Utrūqꝫ videtur tāgere dicēs. Diliges dn̄m deū tuuꝫ ex to to corde tuo: ꝛ ex tota aīa tua: ꝛ ex oībus viribus tuis ꝛ ex oī mēte tua. Et accipias idē per hoc qꝺ dr̄ ex oībus viribus tuis: ꝛ per hoc quod dicitur in Deut. Et ex to ta fortitudine tua ꝛc. ¶ Et notanduꝫ ꝙ ſecūduꝫ. Gre. iſta verba ex toto corde ꝛc. ad inculcationē ponūtur ſecundū. Aug. Totalitas iſta aliter accipienda eſt pront cōpetit ſtatui patrie aliter ꝓut cōpetit ſta tui vie. Secunduꝫ ꝙ cōpetit ſtatui patrie attēditur in hoc totalitas iſta ꝙ oēs mo tus aīe ad deū referantur: ꝛ ſic nō imple tur in via preceptū illud niſi forſitan ad tempus breue a viris perfectiſſimis. Ta mē Secundū Auguſti. Ideo precipitur. q̄ nō recte curritur ſi quo currenduꝫ eſt neſciatur. Quomodo aūt ſciretur ſi nul lis ꝓceptis oſtenderetur. In ꝓcepto affir matiuo potuit precipi quod nō poteſt in via impleri: q̄ ꝓcepto affirmatiuo non obligatur qs vt illud impleat ſemper ſed vt impleat illud loco ꝛ tēpore. Nullū ve ro ꝓceptū negatiuū potuit eē ſimile huic illud eniꝫ obligat vt ſemper impleatur: ꝛ ideo neceſſario faceret hominē trāſgreſ ſoreꝫ. Ber. mādata īpoſſibilia nō ſe erūt trāſgreſſores homines: ſed humiles. Se cundū vero ꝙ cōpetit ſtatui vie totalitas iſta in hoc attēditur ꝙ nullus motus ſit in aīa amori dei cōtrarius nec aliq̄d pre ter deū ꝑpter ſe ametur. Ad primū perti net illa expoſitio. Aug. toto corde. i. toto itellectu ſine errore tota aīa. i. volūtate ſi ne cōtradictione. tota mente. i. memoria ſine obliuiōe. Ad ſm̄ pertinet quod dicit Auguſti. in libro. i. de doctria chriſtiana. Cū ait toto corde tota aīa tota mēte nul laꝫ vite noſtre partē reliquit que vacare debeat ꝛ quaſi locū dare vt alia re velit frui: ſed qcquid aliud diligendū venerit in animū illuc rapiat̄ quo totus dilectio nis impetus currit. Frui eſt amore in herere alicui rei propter ſeipſam vt ait.

Aug. Idē Aug. in libro ſolilo go. Ego nō puto vllarū reruꝫ vocandā cupiditatē m que ꝓpter aliud requiruntur. Idē in eodē. Iaꝫ certe oſtēdiſti nihil aliud me amare ꝙ ſapiētiam. Siquidem qđ non ꝓpter ſe amatur: nō amat. Ego autē ſolam per ſe amo ſapientiā cetera vero vel adeſſe mi hi nolo vel deeſſe mihi timeo ꝓpter ipſam: loquitur de ſapiētia increata. Cōtra totalitatē ſiue ꝑfectionē amoris diuini ſolus ille amor eſt quo amatur aliqđ pre ter deū nō ꝓpter deuꝫ. Augu. x. lib. cōfeſ. Dñe minꝰ te amat qui tecuꝫ aliqđ amat: qđ nō ꝓpter te amat. Modus eni aman di deū eſt vt ipſe ametur ſup oīa ꝛ ꝓpter ſe. ¶ Secundū. Ber. ſic exponitur verbū prius poſitū. Diliges. ꝛc. toto corde. i. ſapienter tota aīa. i. dulciter. Tota virtute. i. fortiter velꝰ ꝑſeueranter. Idē. Diſce chriſtiane a xp̄o quēadmodū diligis xp̄ꝫ: diſce amare dulciter. prudēter fortiter. Dulciter ne illecti. prudēter ne decepti fortiter ne depreſſi ab amore dñi auertamur. Ibidē. Nō abduci blandicijs nec ſeduci fallacijs nec iniurijs frangi toto corde tota aīa tota virtute diligere eſt. Idē exponens quid ſit amare. Dulciter ſapiēter ꝛ fortiter: dulciter ingt amat qui xp̄o paſſo cōpatitur. cōpungitur ꝛ mouetur. Sapiēter amat qui ab eccleſiaſtici ſenſus puritate: nulla deuiat veriſimilitudine ꝛ ꝙ diſcretionis metā nulla ſuperſtitione vel leuitate vel feruētioris vehemētia deſerit. Amor fortis eſt cū nec vlla in laborū vel tormentorū vel etiā metu mortis iuſtitia deſeritur. Iteꝫ toto corde deū diligit qui gloriā in ſolo deo querit. In corde enim magnanimitas pertinens ad vim iraſcibilem intelligitur. Anima vero poteſt referri ad concupiſcibilem cuius eſt velle. Mens vero cuius eſt meditari ad rōnalem: Totis ergo hijs tribꝰ viribus aliqs deū amat cum vis rōnalis a ſolo deo illuminari deſiderat ꝛ ab eo ſolo ſe poſſe ſapientem fieri credit ꝛ cū vis concupiſcibilis reputat deū gaudium ſuū: ꝛ in illo ſolo gaudere querit ꝛ cuꝫ vis iraſcibilis in illo ſolo gl'ari deſideratur aliā gl'iam cōtemnēs. Item notanduꝫ ꝙ toto corde ſine intellectu deum amat qui intellectū ſuū in obſequium xp̄i captiuat. Et ꝙ ſtudium ſuū xp̄o dat. Et ad iuſſionē dei toto deſiderio anelat. De. l. Legit. ꝯ. Cor. x. In captiuitatē redigentes omnē intellectuꝫ in obſequiū xp̄i. ¶ Et notandū ꝙ ꝗdruplex debet eſſe captiuatio intellectꝰ noſtri. ¶ Prima vt i hijs que ſunt fidei obediamus deo. Ilarius. Soli deo de ſe credendū eſt qui ſe ſoluꝫ nouit. ¶ Secūda vt male de nobis ꝛ bene de proximo ſentiamus. Señ. ꝙ homines libenter faciūt de alijs de te apud te male exiſtima. ¶ Tertia vt ſenſum ſupioris nr̄i nr̄o ſenſui p̄feramus qđ maxime faciēdū eſt in religiōe. B. lignū in paradiſo ſciētie boni ꝛ mali cēſura diſcretionis eſt in conuerſatione religionis penes patrē ſpūalē ꝗ dijudicat oīa ipſe a nemine iudicat. Ipſius ē diſcernere aliorꝫ obediēe. ¶ Quarta vt circa noſmetipſos intendentes ab alijs oculos auertamꝰ. Ber. Temetipſuꝫ ſollicite cuſtodi ꝛ vt temetipſuꝫ cuſtodias ab oībꝰ oculos auerte: xp̄o ſtudiū ſuū dat ꝙ ea qbus adiuuat in deū ab eis qbꝰ ipeditur ſagaciter ſe cernit qđ eſt prudētie vt dicit. Aug. Itē qui hꝫ doctrinā xp̄ꝫ neſcientē faſtidit. B. Si diſputes aut cōferas non ſapit mihi niſi ſonuerit ibi ieſus. Itē qui in creaturis deum intelligit. Aug. ve illis qui diligūt nutus tuos ꝑ te nutus tui ſunt omne creaturaruꝫ decus. Tota aīa ſiue voluntate amat qui ꝑfecte obedit quē nec timor mali tranſitorij exterret: nec amor boni tranſitorij ab obedientia retrahit. Tota mente ſeu memoria deū diligit qui ea que deo diſplicent: ꝛ ab amore eius impediūt obliuioni tradit: vt ſunt iniurie nobis illate. que dū recogitanť ſunt ꝗſi ferrū in vulnere qđ vulneris ſanationē impedit. Itē qui ea que ad dei honorē pertinent ꝛ ſalutē animaruꝫ memorie infigit: ꝛ ꝗ̄ de alio ꝗ̄ de deo diu cogitare nō finit: ſicut ſolet accidere fatue amantibus qui nō poſſunt obliuiſci id quod amāt. Ber. ſup cant. O amor impetuoſe qui p̄ter te aliud cogitare nō ſinis. deus vult habere amorē cordis noſtri integrū. Prouer. xxiij. Prebe fili mi cor tuum mihi. Leuit. iij. Omnis adeps domini erit iure perpetuo. Augu. in ſermone totum exigit te qui fecit te ſed noli triſtis eſſe quaſi nihil. vnde gaudeas remaneat in te ex hoc eni diligis te ꝙ diligis deū ꝛc toto Nec mirū ſi deus velit ho

bere cor itegrū cū ſufficiat illud implere. ¶ Et notādū ꝙ amor dei dꝫ eſſe rectus ſtrenuus ⁊ letus ⁊ deſiderijs plenus. Rectus vt deꝰ ꝓpter ſe amet nō ꝓpter tēporalia. Aug. xv. li. De ciui. dei. Boni ad hr vtunt mūdo vt fruant deo. Mali autem ecōuerſo vt fruant mūdo vti nolūt deo. Aug. vti eſt id qḋ in vſum venerit referre ad obtinendū illud quo fruendum eſt alias abuti eſt nō vti amor ille quo aliqs amat deū ꝓpter tēporalia cōtumelioſus eſt deo: tpalia eni pfert ei. ꝓpter qḋ enī vnūquodqꝫ amat illud magis amatur. Itē eſt quaſi amor meretricis: meretrix eni amatorē ſuū depaupatū abicit. Iere. iij. Quomodo ſi cōtemnat mulier amatorē ſuū ſic cōtempſit me domꝰ iſrael hoc accidet tpe antichriſti qñ xp̄us erit quaſi paup. Spoliabunt enim qui ei adherebunt. Amor talis etiā eſt caninus. canis eni os nudatū carne deſerit. Strenuus dꝫ eſſe: poeta. Amor odit inermes. Item militie ſpēs amor ē diſcedite ſegnes. Nō ſunt hec timidis ſigna fereda viris. Itē audacē faciebat amor. Itē nil certe eſt ꝙ non eſreno captus amore vicerit. Letus etiam debet eſſe dū tollerat dura ꝓ eo quē amat. Act. v. Ibant apl̄i gaudentes a cōſpectu concilij qm̄ digni habiti ſūt pro noie ieſu cōtumeliā pati. Et deſiderijs plenꝰ cū eni amor ignis ſit ſcintille deſiderioꝝ ex ipſo emicāt. Dan. ix. Uir deſideriorꝫ es. Iſa. xxvi. Anima mea deſiderabit te in nocte. Dauid ſitiuit anima mea ad deū fontē viuum. Ber. ſup can. Aia amās fertur votis: trahit deſiderijs. Itē amor facūdus eſt: poeta: facūdū faciebat amor. Phus verboꝝ habundantiā trāſmittit affectio amans ſui ipſiꝰ obliuiſcit. Augu. de verbis dn̄i. oblita eſt aia ſe ipſam amādo mundū: nūc obliuiſcit ſe amādo artificē mūdi. Itē amās dolores corpis nō ſentit. Ber. nō mirum ſi exul a corpe dolores nō ſentiat corpis neqꝫ hoc facit ſtupor ſed amor. Submittit eni ſenſus nō amittit nec deeſt dolor ſed cōtemnit. Itē amor dignitatis ē neſcius. Ber. in lib. De cōſideratiōe. Amor dominiū neſcit. Agnoſcit mr̄ filiū. ⁊ in iſulis. Idē ſup cāt. Aia amās maieſtati oculos claudit aperit voluptati. Idē loquens de aia ardenter amāte. ꝓprio inebriatur amore vt maieſtati nō cogitet. Quid eni reſpicit terrā ⁊ facit eā tremere ⁊ iſta ſe ab eo poſtulat oſculari ebria ne eſt: ebria prorſus. Amor etiā oia vincit. Ber. ſuper cātic. pceps amor nec iudiciū preſtolatur. nec conſilio temperatur nec pudore frenat nec rationi ſubijcitur. Item quid violētius triūphat. Iō amor. Quid tn̄ tā violentū q̄ amor que iſta vis queſo tā violenta ad victoriā tam inuicta ad violentiam Gilbertus ſup canti. Magna eſt ⁊ violēta vis caritatis ipſū affectū dei attingēs ⁊ penetrās ⁊ veluti ſagitta iecur eiꝰ trāſfigens: canti. iiij. Uulneraſti cor meū ſoror mea ſponſa.

¶ De ſpeciebus diuini amoris. vi.

Sequit de ſpeciebus diuini amoris. notandū ergo ꝙ quadruplex eſt amor dei. primus eſt naturalis quo amore oēs amant deū ⁊ boni ⁊ mali. Aug. in li. ſoliloquiorū. Deus quē amat oē qḋ amare pōt ſiue ſciēs ſiue neſciens. Secundus eſt amor quo aliquis amat deū eo ꝙ agnoſcit eū ſibi neceſſariū In p̄s diligā te dn̄e fortitudo mea dn̄s firmamētū meū ⁊c. Tertius ē amor quo qs deū amat ꝓpter delicias que in eo ſunt. Sap. viij. Et amator factus ſum forme illius. Quartus eſt amor amicitie quo aliqs amat deū eo ꝙ digniſſimꝰ ſit amore qui amor pure eſt gratuitus. Ber. ſup. cant. Amat caſte qui ipm̄ quē amat querit nō aliud quicq̄ ipſius. Idem ſup cant. Amor per ſe ſufficit his per ſe placet ⁊ ꝓpter ſe ipſe meritū ipſe premium eſt ſibi. Tres vltimas ſpēs amoris videt tangere. Ber. in li. De diligēdo deo hijs verbis. Natura ita cōdita fuit vt habeat iugiter neceſſariū protectorem quem habuit ⁊ conditorem vt que niſi per ipm̄ non valuit eſſe ſine ipſo nō valeat ſubſiſtere: ꝙ ſane ne de ſe creatura ignoret: ⁊ ſibi quod abſit abroget beneficia creatoris vult hominem idem cōditor tribulationibus exerceri vt cū defecerit homo ⁊ ſubuenerit deus: ab homine vt dignū eſt honoretur deus. hoc enī dicit. Inuoca me in die tribulationis eruam te ⁊ honorificabis me ſit itaqꝫ hoc modo vt q̄ preter ſe neminē diligere nouerat etiam deum vel propter ſe diligere incipiat quē in ipſo nimirū vt ſepe expertus omnia

poſſit que poſſe proſint ⁊ ſine ipſo poſſit
nihil. Amat ergo deū ſed propter ſe non
propter ipſum. At ſi frequens ingruerit
neceſſitas ob q̄ ⁊ frequēs ad deū fiat con
uerſio ⁊ a deo frequēs liberatio ꝯferatur.
Nonne ⁊ ſi fuerit ferreū pectus vel cor
lapideū per totiens liberari emoliri ne-
ceſſe eſt ad gratiam liberātis quatenꝰ ho
mo deū diligat nō propter ſe tantum ſed
propter ipſum. Ex occaſione quippe fre-
quentiū neceſſitatum crebris neceſſe eſt
interpellationibus deū ab homine fre-
quentari. frequentādo guſtari. guſtādo
probari: quā ſuauis eſt dominus ita fit
vt ad diligenduꝫ pure deum plus iam
ipſius alliciat guſtata ſuauitas q̄ vrgeat
noſtra neceſſitas Suauitatē potes itelli-
gere vel eiꝰ delectationē vl' benignitatē.

¶ De ſignis diuini amoris. vij.

Equitur de ſignis diuini amoris
notanduꝫ ergo ꝙ decem ſunt ſi-
gna quibus perpendi pōt vtruꝫ
aliquis amet deum. ¶ Primum eſt cuꝫ
aliquis libenter cogitat de deo vbi enim
amor, ibi oculus. vnde ſup illud. Jo. xx.
Domine ſi tu ſuſtuliſti eum dicito mihi
vbi poſuiſti eum dicit glo. nō dicit queꝫ:
quia hoc in animo agere ſolet vis amo-
ris vt quē ſemper cogitat nulluꝫ alium
ignorare credat Sap. vi. cogitare de il-
la ſenſus eſt cōſumatꝰ loquitur de ſapiē-
tia increata. ¶ Secundū eſt cuꝫ aliquis
eſt libēter in domo dei. Luc. ij. Dicit de
anna ꝙ non deſcendebat de templo que
meruit intereſſe preſentationi dn̄i in tē-
plo. Et xp̄s cum eſſet. xij. annorū inuen-
tus eſt in tēplo Lu. ij. Qui matri ſue ⁊
ioſeph ait. Neſciebatis q̄a in hijs que pa
tris mei ſunt oportet me eſſe ⁊ ſup illud.
Mat. xxi. Intrauit ieſus in templū dicit
glo. Ingreſſus vrbē primo templū adijt
dans formā religionis vt quocūꝗ imus
primuꝫ domū orōnis ſi ibi eſt adeamus.
Criſ. propriū eſt boni filij vt veniēs. p̄mo
ad domū curret patris. Tu autem imi-
tator xp̄i factus cuꝫ aliq̄ ingreſſus fueris
ciuitatē. primo an̄ oēm actuꝫ ad eccleſiā
curras. ¶ Tertiū eſt cuꝫ quis de deo vel
cū deo libēter loq̄tur de hoc exemplū ha
bemus in magdalena que xp̄m dilexit
multū cuius verba que habētur in euan
gelio vel de deo vel cū deo fuerūt. vſi ha
bes. Jo. xi. Dn̄e inquit ſi fuiſſes hic fra-
ter meus non fuiſſet mortuus. Alia tria
habes. Jo. penul. Tulerūt ingt dn̄ꝫ meū
⁊ neſcio vbi poſuerunt eū: ⁊ paulo poſt.
Dn̄e ſi ſuſtuliſti eum dicito mihi ⁊ ego
eū tollam. Et iteruꝫ venit maria magda
lene annūciās diſcipulis: quia vidi do-
minuꝫ ⁊ hec dixit mihi. i. Pet. iiij. Siqs
loq̄tur quaſi ſermones dei ⁊ ſuper illud.
Ro. viij. Quis nos ſeparabit a caritate xp̄i
Dicit Criſ. hic amantiū mos eſt vt amo-
rem ſuū ſilentio tegere nequeat. Sed ne
ceſſarijs ⁊ caris ſuis efferūt ⁊ produt ⁊
flāmas ſuas infra pectus ſuum cohibere
nō poſſunt. Enarrāt frequentius vt ipſa
aſſiduitate narrādi ſolatium amoris ſui
capiant ⁊ refrigeria imēſi ardoris aſſu-
mant Sic ergo facit hic beatiſſimꝰ ama
tor xp̄i. ¶ Quartū eſt cū qs libēter deuꝫ
audit ⁊ audita ab eo retinet memoriter.
Luc. ij. Maria ꝯſeruabat oīa verba hec
ꝯferens in corde ſuo. Eiuſdē. x. Magda
lena ſedēs ſecus pedes dn̄i audiebat ver
bum illius. Jo. xiiij. Qui hꝫ mādata mea
⁊ ſuat ea ille eſt q diligit me. ¶ Quintū
eſt cū quis libēter dat pro deo. Cant. vlt.
Si dederit homo omnē ſubſtātiā pro di
lectione quaſi nihil deſpiciet eā. ⁊. Luc.
vij. Dicit dn̄s de magdalena poſt bn̄fi-
cia eius enumerata dimittūtur ei pecca-
ta multa qm̄ dilexit multū. i. Jo. iij. Qui
habuerit ſubſtantiā mūdi huiꝰ ⁊ viderit
fratreꝫ ſuū neceſſitatē habere ⁊ clauſerit
viſcera ſua ab eo qm̄o caritas dei manet
in eo? ¶ Sextū eſt cū aliqs pro deo libē
ter patitur. Eccle. ij. In igne ꝓbatur au-
rū ⁊ argētuꝫ hoīes aūt receptibiles in ca
mino humiliatiōis. Jo. xviij. Calicē quē
dedit mihi pr̄ non vis vt bibā illū. G. in
prima pte mora. pena qppe interrogat ſi
quietꝰ qs veraciter amat. ¶ Septimū ē
cū mandatis dei aliquis obedit. i. Jo. v.
Hec ē caritas dei vt mādata eiꝰ cuſtodia
mus. Itē. Jo. ij. Hec ē caritas vt ambule
mus ſm̄ mādata eius. Jo. xi. Siquis dili
git me ſermonē meū ſeruabit. Speciali-
ter ſignū diuini amoris ē: ſi qs ſeruat illd
mādatū qd ſaluator ſpāliter dicit ſuum.
Jo. xv. Hoc eſt preceptū meū vt diliga
tis inuicem. i. Jo. iiij. Hoc mandatuꝫ ha
bemus a deo vt qui diligit deum diligat
⁊ fratrem ſuum. Maxime amor pau-

perum ſignū eſt diuini amoris. Illi enim non amant ꝓpter ſe ſ3 propter deū. Prouer.xix. A paupere ⁊ amici quos habuit ſeparant. In eodē: fratres hois pauperis oderunt eū ⁊ amici ꝓcul receſſerūt ab eo ¶ Octauum eſt cū qs amat que deo placent ⁊ odit que deo diſplicent. Ad primū monemur exēplo chriſti. Matt.xij. Quicunq3 fecerit voluntatē pris mei qui i celis ē ille me⁹ frater ⁊ ſoror ⁊ mater ē. Ad ſm exemplum. Dd. Iniquos odio habui Idem nō ne qui oderunt te dn̄e oderā3? Idem ſup inimicos tuos tabeſcebā. Idē defectio tenuit me pro peccātibus. Amb. ſup beati immaculati. Si is qui nō relinquit parētes ꝑ nomen dei nō eſt deo dignus q̄to magis qui diligit ei⁹ inimicos acceptus deo eſſe nō poterit? Je. in ep̄lis Nationes aduerſarioꝝ imortali odio ꝑſequimur blaſphemantib⁹ deū clementē porrigimus manu3. Amb. in exameron. Quid nos dignū noſtro referem⁹ creatori cui⁹ cibo veſcimur ⁊ diſſimulam⁹ iniurias? ¶ Nonū eſt cū quis frigeſcit a ſolitudine ⁊ amore mūdi. G. Tāto frigeſcit quis a curis ſeculi q̄to ſurgit ardenti⁹ in amorē dei. Idē Jacob qui angelū tenuit vno mox pede claudicauit. q2 q ꝓ amore ſublimia reſpicit: iā in hunc mundum duplicib⁹ deſiderijs icedere neſcit. ¶ Decimum eſt cū aliquis magnum honore3 exhibet miniſtris dei. Sicut qui eos ſpernit deū ſpernit. Mat.x. ſic qui eos honorat deū honorat. Eccle.vij. In omni virtute tua dilige eū qui te fecit ⁊ miniſtros eius ne derelinquas: honora deum ex tota anima tua ⁊ honorifica ſacerdotes.

¶ De amore proximi. viij.

Dicto de amore dei dicendum eſt de amore ꝓximi. Et notandu3 ꝙ licet debeam⁹ amare deu3 ⁊ nos ⁊ ꝓximū: tn̄ nō hēmus ſpāle preceptū de amore noſtri nec ſpālis tractat⁹ erit hic de amore illo. eo ꝙ amare deū ſit amare ſeipſum. Aug. Ille ſolus ſe nouit diligere q deum diligit. Si quidē ille ſe ſatis diligit qui ſedulo agit vt ſummo ⁊ ꝟo fruat bono. ꝙ ſi nihil aliud eſt quā de⁹ quis cūctari pōt quin ſeſe amet qui amator eſt dei. Item Aug. cū illa dilectionē quā de⁹ imperat. debeat hō diligere deu3 ⁊ ſeipm ⁊ proximum nō tn̄ ex hoc tria ꝑcepta data ſunt vt intelligatur nullam aliā eſſe dilectionem qua quiſq3 diligit ſeipſu3: niſi ꝙ diligit deum. Qui. n. aliter diligit ſe: potius ſe odiſſe dicēdus eſt. ¶ De amore ꝓximi hoc modo dicet. ¶ Primo dicetur de illis que pn̄t icitare ad hoc vt amemus ꝓximu3. Secundo de hijs que pn̄t valere ad h̄ vt amemur a ꝓximo. ¶ Tertio de modo amandi deum. ¶ Quarto de diuerſis ſpeciebus huius amoris.

¶ De incitantibus ad amorem proximi.

Circa primū notandū ꝙ ad amandu3 proximū. ¶ Primo pōt nos ſcriptura ſacra incitare que totiens ad hoc nos monet. Leui.xviij. Diliges amicum tuū ſicut teipſu3. Et in eodē. x. Diligetis aduena3 quaſi voſmetipſos. Et deut.x. Amate peregrinos. Mat.xxij. ⁊ Luc.x. Diliges proximum tuū ſicut teipſum. Jo.xiij. Mandatum nouū do vobis vt diligatis inuicē. Item hec mando vobis vt diligatis inuicem. i. Jo.iiij. Chariſſimi diligamus nos inuicem. Et ſpāliter illa ſcriptura deberet nos incitare ad hoc que oſtendit ꝑceptum de dilectione proximi ſpecialiter eē preceptum ſaluatoris. Jo.xv. Hoc eſt preceptum meū vt diligatis inuicē ⁊c. Legit in vita beati ioānis euan. ꝙ cū ipſe deueniſſet ad vltimā ſenectutem ⁊ vix inter diſcipuloꝝ manus ad eccleſiam deferretur nec poſſet plura dicere verba ad quālibet pauſa3 hoc dicebat filioli diligite alterutrū tandem diſcipuli ⁊ fratres qui aderant audientes ꝙ eade3 verba ſemper diceret dixerunt. Magiſter quare hoc ſemper loqueris: qui reſpondit q2 preceptū domini eſt ⁊ ſi ſolum fiat ſufficit. ¶ Hoc preceptum lucidum eſt ⁊ breue vtile ⁊ leue. Tale ſi quidem debuit eſſe preceptum optimi preceptoris. Dyoni. Optimi eſt optima adducere. Lucidū debuit eſſe ne quis dicat non mihi licuit intelligere. Breue ne quis dicat nō vacat mihi legere. lucidum eſſe debuit ⁊ decuit preceptum eius qui erat lux vera. Ioan.i. In pſalmis ꝑceptum dn̄i lucidu3 illuminans oculos. Decuit verbum eternum in incarnatione abreuiatū abreuiare legem Decuit etia3 vtile eſſe preceptū illius qui ad hoc venerat vt ſe totum in vtilitatem noſtram expenderet Jerony. O nimiam dei clementiā o ineffabilem dei benigni-

tatem premium nobis pollicetur ſi nos
mutuo diligamus: ⁊ ſi nobis ea preſtem⁹
inuicem quibus inuicem indigemus. Et
nos ſuperbo ſimul ⁊ ingrato animo et re
nitimur cuius imperiū beneficiū eſt. De-
cuit etiā eſſe leue preceptum benigniſſimi
dñi. Mat. xij. Jugum meū ſuaue eſt: ⁊ ō
nus meū leue vere leue eſt hoc preceptū
cum a quolibet poſſit impleri ⁊ a paupe
re a diuite ⁊ ab infirmo ⁊ ſano: nō eſt ne-
ceſſe emere oues ⁊ boues vel ire vltra ma
re vt hoc ꝑceptum adimpleat. Deut. xxx.
Mandatū hoc qḋ ego precipio tibi ho-
die nō ſupra te eſt neqꝫ procul poſitū ⁊c.
ſꝫ iuxta te eſt ſermo valde in ore tuo ⁊ in
corde tuo vt facias illum: decebat ꝑceptū
eius qui venerat legem implere eſſe legis
plenitudinē. plenitudo autē legis eſt di-
lectio. Ro. xiij. ❡ Secūdo pōt incitare ad
amorē ꝓximi amor quē videmus inter
aīalia irrationabilia eiuſdem ſpeciei. Ec
cle. xiij. Omne aīal diligit ſimile ſibi ⁊ p⁹
ōis caro ad ſimile ſibi ꝯiungetur: ſi lup⁹
⁊ leo ⁊ ſerpētes nō exercerent illā feroci-
tatem in aīalia: que ſunt ſue ſpeciei: quā
exercent in alia: Quid dicendū eſt de ho
mine qui ſeuit in aliū hominē niſi ꝙ fe-
rocior eſt lupo leone ⁊ ſerpente. Etiā ipſa
aqua que naturaliter hēt pugnā cū igne
pacem hēt cum alia aqua que eſt eiuſdē
ſpeciei cū ea. ❡ Tertio fraternitas natu-
b ralis que eſt inter oēs hoīes. Aug. in lib.
de doctrina xp̄iana. Non putamus nos eſ
ſe proximos niſi qui de eiſdē parentibus
naſcuntur. Adā ⁊ euā intendamus ⁊ om
nes fratres ſumus. Jtē. xij. lib. de ciuitate
dei. Nihil tam diſcordioſum vitio tam ſo
ciale nature q̄ genus humanū propterea
deus voluit creare parentē vnum de quo
multitudo propagaretur vt hac amoniti
one etiā in multis cōcors vnitas ſeruaret.
Quod vero illi femina ex ei⁹ latere facta
eſt etiam hoc ſatis ſignificatū eſt quā ca-
ra mariti ⁊ vxoris debeat eſſe coniunctio
Mal. ij. Nunqd non pater vnus eſt om-
nium noſtrū quare ergo deſpicit vnuſqſ
que noſtrū fratrem ſuū: voluit deus vni-
cum hominē primo facere ex quo omnes
procederēt vt tanq̄ fratres omnes hoīes
ſe amarent. Nō ſic legimus factū in ange
lis vel animalibus brutis. Dilectio eſt de
bitū naturale quo vnus homo obligatus
eſt alteri: a quo debito nullus abſoluitur
quantūcunqꝫ ab eo ſoluat. vñ ſuper illud
Ro. xij. Nemini quicq̄ debeatis niſi vt in
uicem diligatis. Dicit glo. Aug. Sola ca-
ritas eſt que etiā reddita ſemper detinet
debitorē. Sene. Hec ſocietas diligenter
⁊ ſancte obſeruanda eſt que nos oēs om
nibus miſcet ⁊ indicat aliqd eſſe cōmu-
ne. Jus generis humani plurimū quoqꝫ
ad interiorē ſocietatē amicitie colendam
profuit. Omnia. n. cum amico cōmunia
habebit qui multa cū hoīe. Jus cōmune
humani vero generis videt̄ contineri in
illis duob⁹ mādatis. qḋ ab alio tibi ode-
ris fieri: vide tu ne aliquādo alteri facias
Tho. iiij. ⁊ Mat. vij. Quecunqꝫ vultis vt
faciāt vobis hoīes ⁊ vos eadē facite illis.
Jtē. Sene. mihi ab iſtis ſubtilib⁹ percepi
malo qd amico ꝑſtare debeā qḋ homini
quā quot modis dicat̄ amicus ⁊ hō quā
multa ſignificet. Jdē: Sapientie hō pro
amico eſt: ſtulticie amicus nō eſt pro ho-
mine. ❡ Quarto fraternitas ſpūalis de
qua. Aug. in lib. de diſciplina chriſtiana. c
Omnes quidē fratres ſum ꝙ hoīes ſum⁹
Quanto magis ſu⁹ ꝑ xp̄iani ſumus. Ad
id ꝙ homo es vnus pater fuit adā. vna
mater fuit euā. Ad id quod xp̄ianus vn⁹
pater eſt deus: vna mater eccleſia: hec fra
ternitas tanto eſt melior fraternitate na-
turali quanto meliorē patrem hēt deum.
Mat. xxiij. Et patrē nolite vocare vobis
ſuper terram. vnus eſt. n. pater veſter qui
in celis eſt. Jtē quāto melior eſt mater ec
cleſia matre carnali: ⁊ melior hereditas
celeſtis q̄ temporalis. Heb. x. Rapinā bo
norum noſtrorꝫ cū gaudio ſuſcepiſtis co
gnoſcentes vos habere meliorē ⁊ manē-
tem ſubſtantiā. Si amādi ſunt fratres il-
li qui diuidēdo hereditatē portionē vni-
uſcuiuſqꝫ minorē faciūt: quātum amandi
ſunt frēs illi q portionē vniuſcuiuſqꝫ au-
gent: quāto. n. plures erūt electi tāto am-
plius gaudebūt plus. n. gaudebit vn⁹ ele-
ctorꝫ de gloria aīe alterius q̄ de gloria cor
poris ꝓprij. ❡ Quinto debet incitare ad
amorem proximi exēplum xp̄i. Non. n. ē
deſpiciendus quē xp̄us ita carū habuit ꝙ
pro eius redēptione mori voluit. Appen
de proximum tuū hoc precio ne tibi vile
ſcat. Apoca. i. Qui dilexit nos ⁊ lauit nos
a pctis noſtris in ſanguine ſuo Ad Thes

ſ.Qui dedit ſemetipſum pro nobis. Exē
plo ſuo voluit xp̄us ad hoc nos incitare.
Lūdic. Jo.xv. Sicut dilexi vos. ℭ Sex/
to exemplum angeli qui adeo amat homi
nez vt cuſtodiat eū in omnibus vijs ſuis
Non eſt deſpiciendus hō ab homine qui
adeo carus eſt angelo. Mat.xviij. Uide
te ne contemnatis vnū ex hijs puſillis di
co.n.vobis ꝙ angeli eoꝝ ſemꝑ vident fa
ciez patris mei qui in celis eſt. ℭ Septi/
mo ꝙ fraterna dilectio tātū placeat deo.
Eccle.xxv. Jn trib⁹ beneplacitū eſt ſpiri/
tui meo que ſunt probata corā deo ⁊ hoi
bus: concordia fratrū: ⁊ amor proximoꝝ
⁊ vir ⁊ mulier bn̄ ſibi ꝯſentiētes. ℭ Octa
uo ſimilitudo quā habet proxim⁹ ad deū
licet aliquis amet oēs filios amici ſui tñ
ſpālem amorē hēt ad eū qui ampli⁹ ami/
co ſuo eſt ſimilis. Sic licet ad oīa opa dei
amorē habere debeam⁹ tñ ſpecialiter ad
hoiem quē conſtat eſſe factū ad imaginē
⁊ ſimilitudinē dei. Gen̄.i. ℭ Nono quia
mēbrū eſt corporis ei⁹. cuius xp̄us eſt ca/
put.i.Cor.xij. Uos eſtis corpus xp̄i: non
amat caput qui nō amat mēbra. ℭ Deci
mo q̄ mēbrū eſt eiuſdē corporis cuius et
ipſe eſt. Naturalis vero amor eſt inter mē
bra vnius corporis. Ro.xij. Multi vnum
corpus ſumus in xp̄o ſinguli aūt alter al/
terius mēbra. ℭ Undecimo emolumētū
multiplex qḋ ſequitur ex hac dilectione.
Eccle.iiij. Melius eſt duos eſſe ſimul q̄z
vnū habēt.n. emolumentū ſocietatis ſue:
Quinq̄ ſunt emolumēta huius ſancte ſo
cietatis. ℭ Primū eſt victoria, vñ ſubdit.
Eccle.iiij. Si q̄s ꝑualuerit ꝯtra vnuz duo
reſiſtūt ei. Prouer.xviij. Frater qui iuua
tur a fratre quaſi ciuitas firma. Goliath.
inuitat ad ſingulare certamē.i. Re.xvii.
E cōuerſo moyſes ait. Exo.xxxij. Si quis
eſt dn̄i iūgat ſe mihi. Amb. oīs pugna vna/
nimiter egreſſa victoriā parit. ℭ Scḋm
eſt bonoꝝ abundātia. Quod.n. deeſt ho/
mini, in ſe hēt in amico ſuo. ⁊ qui īpotēs
erat per ſe potēs efficit eo ſibi coniuncto.
Tulli⁹ de amicitia virtutū amicitia adiu
trix a natura data eſt nō vitioꝝ comes. vt
q̄m ſolitaria non poſſet virtus ad ea que
ſumma ſunt ꝑuenire: ꝯiuncta ⁊ cōſociata
cū altera ꝑueniret. ℭ Tertiū eſt īpetratio
ei⁹ qḋ in orōne petit. Mat.xviij. Si duo
ex vobis ꝯſenſerint ſuꝑ terraz de omni re
quacunq̄ petierint fiet illis a patre meo
qui eſt in celis. ℭ Quartū eſt mutua ex/
hortatio. Eccle.iiij. Unus.n. quō caleſiet.
ℭ Quintū ꝯſolatio. Prouer.xxvij. Un/
guento ⁊ variis odoribus delectat cor ⁊
bonis ꝯſilijs amicicia dulcoratur. Tulli
us de amicitia. Solē de mundo tollere vi
dentur qui amicitiaz e vita tollunt. Quia
nihil a deo melius habemus nihil iocun
dius: itē tullius. q̄m res humane fragiles
ſunt ⁊ caduce ſemꝑ acq̄rēdi ſunt quos di
ligamus ⁊ a q̄b⁹ diligamur. Caritate.n.
beniuolētiaq̄ ſublata oīs eſt e uita ſubla/
ta iocūditas. ℭ Duodecimū dāmū quod
facit fraternū odiū vel diſcordia. H.n. fa/
cit in corpore eccleſie ꝙ facit diuiſio cōti/
nuitatis in humano corpore. ex qua ſeq/
tur dolor magnus ⁊ q̄nq̄ mors. Jō ſalua
tor multū rogat pro vnitate eccl'. Jo.xvii.
Pater ſctē ſerua eos noīe tuo quos dedi
ſti mihi vt ſint vnū ſicut ⁊ nos. Jtē in eo
dez nō pro eis rogo tm̄ ſ; pro eis q̄ credi/
turi ſunt ꝑ vbū eoꝝ i me vt oēs vnū ſint.
ℭ De hiis q̄ faciūt eos amabiles pxio. vi.

Equiſi. de hiis que pñt valere ali/
cui ad hoc vt ametur a proximo
Prius tñ notandū eſt ꝙ licet ſit
vtrūq̄ appetendū ⁊ amare proximuz ⁊
amari ab ipſo: tñ magis appetēdū ē ama
re q̄ amari. Beati⁹ eſt.n. dare q̄ accipere.
Act.xx. Qui ſolū amari volūt ignē eē vo
lunt in domo proximi ſui ⁊ ipſi in domo
ꝑprie ꝯſcientie frigore pereūt. Jpſi etiaz
ꝑcioſitatē proximis ſuis ⁊ bonis eoꝝ deſi
derant. De precioſitate vero ſua ⁊ bonoꝝ
proprioꝝ nō curant. Caritas.n. vt pri⁹ dcm̄
ſuz eſt ꝑcioſitas eſt hois ⁊ opeꝝ ei⁹. ℭ Et
notādū ꝙ multa ſunt que valere poſſunt
ad hoc vt aliq̄s amet a proximo. ℭ Pri/
mum eſt modeſtia in ſermone. Eccle.xx.
Sapiens in verbis amabilez ſe facit: gra
tie autē fatuorum effundentur. ℭ Secun
dum eſt. Similitudo que multū facit ad
amorem ſicut diſſimilitudo ad odium.
Eccle.xxvij. Uolatilia ad ſibi ſimilia con
ueniunt. Amb. ſuper pſal. Beati immacu
lati. Eſt inſitum nobis vt vnuſquiſq̄ vir/
tutes ſuas in alijs amet. E contrario ode/
runt hilarem triſtes triſtemq̄ iocoſi. Uir/
tus etiam hominez amabilē reddit. Tul
lius de amicitia. Nihil eſt virtute amabi/
li⁹ nihilq̄ qḋ magis alliciat ad diligēdū

Quippe cum propter virtutem ⁊ probi-
tatem etiã eos quos nunq̃ vidimus quo-
dammodo diligamus. Idẽ in eodẽ tãta est
vis probitatis vt eã vel in eis quos nunq̃
vidimus vel qđ maius est in hoste diliga
mus. Ualet etiam ad hoc q̃ aliq̃s amet
specialiter virtus mansuetudinis. Eccle.
iij. Fili in mansuetudine opera tua perfi-
ce. ⁊ super gloriam hominum diligeris
mansuetudo ad modum adamantis hẽt
virtutẽ attractiuã. Ezech. iij. Ut adamã
tem ⁊ silicem dedi viã. Ualet ẽt ad hoc
q̃ aliq̃s amet fidelitas. Eccle. xxxiij. Si ẽ
seruus fidelis sit tibi quasi aĩa tua quasi
fratrẽ sic tracta eũ. Eccl. xxvij. Dilige pxi
mum tuũ ⁊ cõiunge fidẽ cũ illo. Eiusdem
vi. Amico fideli nulla est cõparatio ⁊ ite-
rũ. Amicus fidelis medicamẽtũ vite. Ua
lent ẽt ad idẽ obsequia ⁊ bñficia. Terẽti⁹
hoc tpe obsequiũ amicos veritas odium
parit ignis amoris lignis bñficiorũ dz nu
triri alioqñ deficit obsequia etiã feras ad
amorem incitãt ⁊ inimicos amicos effici
unt. Ro. xij. Si esurierit inimicus ciba il
lum. Si sitit. p. d. illi h. n. f. c. car. ig. con
ge. sup. ca. e. i. cor eius accẽdes ad te amã
dum. ¶ Notandũ. n. q̃ beneficia nõ pa-
rant amicitiã nisi cũ discrete danẽ. Eccle.
xx. Fatuo nõ eris amic⁹ ⁊ nõ erit gratia
bonis illi⁹. Qui. n. edũt panẽ illius false
lingue sunt. Quot ⁊ quãti irridebũt eum
neqz. n. qđ habẽdũ erat ab alio. s. directo
sensu distribuit. Similiter ⁊ q̃ non erat
habendũ ipse indiscrete dat dãda ⁊ simi
liter nõ danda, ppterea sapiẽtia dicit esse
mater pulchre dilectionis Eccle. xxiiij. Di
scretio. n. requirit ad acquirendum ami-
cum. Sene. nullũ hẽt maius maluz occu-
patus homo ⁊ bonis suis obsessus q̃ʒ q̃
amicos sibi putat quibus nõ ipse est: qui
beneficia sua efficatia iudicat ad concilia
dum amicos. Cuz quidam quo plus de-
bẽt magis oderint. Quid ergo beneficia
non parant amicitias parant si acceptu-
ros licuit eligere. Si collocata nõ sparsa
sunt itaqz dũ incipis esse mentis tue inte
rim hoc consilio sapientium vtere vt ma
gis existimes ptinere ad rẽ quis q̃ʒ quid
acceperit. Tulli⁹ in rethorica. Meli⁹ apud
bonos q̃ʒ apud fortunatos beneficiũ col-
latũ est. Inter oĩa maxime valet ad hoc
qđ aliquis amet̃ si ipse primo amauerit.
Aug. nulla maior est ad amorẽ inuitatio
q̃ puenire amando ⁊ nimis durus ẽ aĩ-
mus qui dilectionẽ si nolebat ipẽdere nõ
lit ⁊ rependere Senẽ. in eplis. Queris quõ
amicum facturus sis cito. ego tibi mostra
bo amatoriũ sine medicamẽto sine her-
ba sine vllius venefice carmine. Si vis
amari ama. Itẽ vt ameris amabilis esto.

¶ De modo amandi proximum. x.

Sequitur de modo amãdi pximũ
⁊ notandũ q̃ scriptura sacra tri-
plex exemplar nobis demõstrat
ad ostendendũ quõ proximũ amare de-
beam⁹. ¶ Primũ est amor quo christus
amauit nos. Jo. xv. Hoc est pceptum me
um. vt. di. in. s. d. u. ¶ Secundũ est amor
quo amamus nosmetipsos. Mat. xxij. ⁊
Luc. x. Diliges proximũ tuum sicut te ip
sum. ¶ Tertiũ est amor quẽ habẽt mem
bra eiusdẽ corporis ad inuicẽ. Ro. xij. Si
cut in vno corpore multa mẽbra hẽmus.
Omnia autẽ mẽbra nõ eundẽ actuz hñt
ita multi vnuz corpus sumus in xpo. De
eodẽ habet̃. i. Cor. xij. ¶ Et notandũ cir
ca pmũ q̃ xps amauit nos amore gratui
to. s. amore gratis dato nõ pcedẽtib⁹ meri
tis nr̃is reddito. i. Jo. iiij. In h ẽ caritas
nõ q̃si nos dilexerim⁹ deuz sz qm̃ ipse pri
dilexit nos. Sic amare debem⁹ proximũ
nõ sic faciũt qui nolunt amare nisi eos a
quib⁹ se pmo noscunt amari. Mat. v. Si
diligitis eos qui vos diligũt quã merce-
dem hẽtis nõ ne ⁊ publicani hoc faciũt
Itẽ amauit nos christus amore recto q̃
nõ pp vtilitatẽ suã sz propter nostrã. non
vt a nobis acciperet sz vt nobis daret. Se.
in eplis. Amicus qui vtilitatis cã assum-
ptus est tãdiu placebit q̃diu vtilis est. ⁊
Itez necesse est vt initia inter se ⁊ exitus
congruant. Qui amicus esse cepit. q̃ ex-
pedit aliqđ precium illi cõtra amicitiam
si vllum cũ ea placet preter ipsaz ego ami
cum paro vt habeam pro quo mori pos-
sim vt habeam quẽ in exiliũ sequar cui⁹
me morti ⁊ opponã ⁊ impẽdã. Ista quã
tu describis negociationez nõ amicitia q̃
ad cõmodum accedit. que quid consecu-
tura sit sperat. Idẽ sapiens habere ami-
cum vult. Si ob hoc nihil aliud exerceat
amicitiam ne tam magna virtus taceat:
non ad hoc vt hẽat qui sibi egro assideat
succurrat in vincula cõiecto vel inopi. Sz

vt habeat aliquem cui ipſe ergo aſſideat
quē ipe circūuentū hoſtili cuſtodia libe
ret. Qui ſe ſpectat ⁊ ꝑ hoc ad amicitiā ve
nit male cogitat queādmodū cepit ſic de
ſinet patuit amicū aduerſuʒ vīcula latuꝝ
opē cū ꝓmuʒ crepuerit cathena diſcedet.
Aug. ad macedonē vera amicitia nō pen-
ſanda ē tēpozalibꝰ ꝯmodis ſed gratuito
amore portāda. Ambro. Amicitia virtꝰ ſi
ꝗſtus ē. Jero. in epiſtolis. In amicis nō
res querit ſʒ voluntas. Idē ſup. xij. Pro
phas. Delicata amicitia ē que amicoꝝ fe
licitatē ⁊ diuitias ſequit̄ iſtiuſmodi ho-
mines nō mihi vident̄ amicos ſʒ ſe ipos
diligere. Tulliꝰ de amicitia. Amicitiā nō
ſpe mercedis ſʒ ꝙ oīs fructꝰ in ipo amo-
re eē exprimēdā putamꝰ. Si vtilitas cō-
glutinaret amicitias: eadē cōmutata diſ-
ſolueret. Boe. in li. ꝯſolationū. Quē feli-
citas amicū fecit infortuniū faciet inimi-
cū. Itē amauit nos xp̄s amore diſcreto.
Amor diſcretꝰ ē q ꝑſonas amat ⁊ vitia ꝑ
ſequit̄. ne ſic ꝑſonis ꝯdeſcendit ꝙ vicijs
implicet̄. B. xp̄s in carnis aſſumptiōe cō
deſcendit mihi in culpe vitatiōe ꝯſuluit
ſibi. Sic amare debemꝰ ꝓximū. Ro. xiij.
Dilectio ꝓximi malū nō opat̄. Tulliꝰ in
lib. De amicitia. Nulla ē excuſatio ſi ami
citie cauſa peccaueris. Nā cū cōciliatrix
amicitie virtutis opinio fuerit difficile ē
amicitiam manere ſi a vtute defeceris hec
ſanciat̄ lex amicitie vt nec rogemꝰ res tur
pes nec faciamꝰ rogati. Caritas iugū ē a
parte anteriori ligās homies facit eni eos
ꝯcordes in bono. Amicitia vo mundi a
poſteriori colligat homies vt vulpeculas
ſanſonis. Jud. xv. Facit eniʒ ꝯcordes in
malo. Itē xp̄s amauit nos amoꝛ vehemē
ti. Jo. xv. Maiorē hac dilectionē nemo
hʒ q̄ vt animaʒ ſuā. pro. q. pro. amicis. ſ.
Sic debemꝰ amare ꝓximuʒ. prie. Jo. iij.
In hoc cognouimꝰ caritatē dei quoniaʒ
ipe animā ſuā pro nobis poſuit. Et nos
debemꝰ pro fratris anima ponere: adeo
debemus amare proximū vt etiā amemꝰ
que ipſiꝰ ſunt. Deut. xxij. Nō videbis bo-
uem ⁊ ouē fratris tui errantē ⁊ ꝑteribis
ſʒ reduces fratri tuo. ¶ Iteʒ amauit nos
xp̄s amore fructuoſo nō vocali ſolū. Sic
debemus amare proximū. prime. Jo. iij.
Filioli nō diligamus verbo neqʒ lingua
ſed opere ⁊ veritate. In quibuſdam cari

tas habet linguā magnā ⁊ manum nul-
lam. G. in moralibꝰ. Dilectio noſtra ſem
per exhibēda eſt ⁊ veneratiōe ſermonis
⁊ miniſterio largitatis. Idē probatio di-
lectiōis eſt exhibitio opis. ¶ Itē amauit
nos xp̄s amore perſeueranti. Jo. decimo
tertio. Cū dilexiſſet ſuos qui erāt in mū-
do in finē dilexit illos. Sic amare debe-
mus proximuʒ. Sed ſunt qui eū felicem
amāt felicitate vero recedente ab eo rece-
dūt. hij ſecundū veritatē nunq̄ eū amaue
rūt. G. Cū qs poſitus in proſperitate dili
gitur incertū valde eſt vtruʒ proſperitas
an ꝑſona diligatur. amiſſio felicitatis in
terrogat vim amoris. Qui ex aduerſitate
ꝓximū deſpicit aperte cōuincitur ꝙ hūc
in proſperis non amauit. Sen. de reme-
dijs fortuitorū. Multi illuʒ comitantur.
Mel inqt muſce ſequūtur: cadauera lu-
pi: frumēta formice: predā ſeqtur illa tur
ba nō hominē. Sen. in epiſtolis. Quod
tu beneficio tuo ſcire nō potes pauperta
tis bn̄ficio ſcies. Illa veros certoſqʒ ami
cos retinebit diſcedet quiſquis nō te ſed
aliud ſequebatur. Boetius in libro cōſo-
lationum. hec aſpera fortuna tibi certos
ſodaliuʒ vultus ambiguoſqʒ ſecernit di-
cens ſuos abſtulit tuos reliquit. ⁊ nunc
amiſſas opes queri deſine ꝙ ꝓcioſiſſimū
diuitiarū genꝰ eſt amicos iueniſti. duode
cimo. Eccle. Non agnoſcet̄ in bonis ami
cus. Eccleſi. ſexto. Eſt amicus ſm̄ tempꝰ
ſuum ⁊ nō ꝑmanebit in tp̄e tribulatiōis.
Itē in eodem. Eſt amicus ſocius mēſe ⁊
nō ꝑmanebit in die neceſſitatis. vi. Iteʒ
ſunt etiā aliq qui parua occaſiōe de ami
cis efficiūtur inimici. Eccle. vi. Eſt amicꝰ
qui cōuertitur ad inimicitiam. Tullius
Nihil turpiꝰ q̄ cū eo bellū gerere cuʒ quo
familiariter vixeris. Ambro. Conſtās dʒ
eſſe amicitia: ⁊ ꝑſeuerare in affectu: nec
puerilit nō amicos mutare vaga quadā
ſentētia. Tulliꝰ. Sodales vetuſtos nunq̄
ꝑſequentium nouitate faſtidias: procul
aūt ſit videre amicis vti q̄ſi floribus taʒ
diu gratis q̄ diu recētibus. Eccle. ix. Nō
derelinquas amicū tuū antiquuʒ: nouus
n. nō erit ſimilis illi. Vinum nouū: ami-
cus noꝰ: veteraſcet: ⁊ cū ſuauitate bibes
illud. Sapiens. Amicitia eſt tam neceſſa
riū vite humane preſidiū ſicut temere aſ
ſumi nō debet: ſic ſemel recte apprehenſa

ſuz ſperni nõ ꝯuenit. ¶ Circa ſz exẽplar
notãdũ ꝙ illud mãdatũ diliges ꝓximuz
tuũ: ſicut teipſuz dupliciter poteſt intelli
gi. Uno mõ ſic. i. ad qꝺ teipſuz. ſ. ad gra
tiaz in pñti ⁊ gloriã in futuro vel i quo
teipſuz. i. in deo. Aug. de doctrĩa xp̃iana.
Quiſqȝ recte diligit ꝓximũ hoc cuz eo
dz agere vt etiã ipe toto corde tota aĩa to
h tamẽte diligat deũ: vl' ſic põt intelligi vt
ſit ſenſus: hoc facias ꝓximo qꝺ tibi vis
fieri: qꝺ aũt nõ vis tibi fieri ei nõ facias.
Ut duo precepta iuris naturalis quoruz
vnũ habes. Mat. vij. aliꝺ. Tho. iiij. ſint
expoſitiua hui⁹ mãdati. Iſido. i libro de
differẽtia. Duo ſunt erga ꝓximi dilectio
nẽ ſeruãda: vt bñficij ĩpenſiõe foueat: ⁊
nulla malicia ledat. Nõ dicit diliges ꝓxi
mũ tuũ pluſq̃ teipſz: videt. pluſq̃ ſeipſum
ꝓximuz velle diligere q curationi ꝓprie
nõ ſufficiẽs curã ꝓximi ſui cupit aſſume
re. B. ſup cant. Tu frater cui firma ſatis
ꝓpria ſal⁹ nõduz eſt: cui caritas adhuc ẽ:
aut nulla eſt: aut adeo tenera atqȝ arũdi
nea quaten⁹ oi flatui cedat: oi credat ſpũi
oi circũferatur doctrĩe vẽto: imo cui tan
ta eſt caritas: vt vltra mandatũ qdẽ dili
gas ꝓximũ tuũ pluſq̃ teipſuz ⁊ rurſuz tã
tilla vt ꝯtra mãdatũ fauore liq̃ſcat pauor
re deficiat ꝓturbet triſticia auaritia ꝯtra
hat ambitiõe ꝓtrahat ſuſpitionib⁹ inge
tet: ꝯuitijs exagitet: curis euiſceret: hono
ribus tumeat liuore tabeſcat. Tu inq̃ ita
in ꝓprijs teipſuz ſentiẽs qua nũc demen
tia queſo aliena curare aut ambigis aut
acgeſcis? Audi qd cõſulat tãta ꝓuigilqȝ
caritas nõ qꝺ alijs ĩgt ſit remiſſio: nobꝫ
aũt tribulatio ſz ex equalitate noli nimiũ
eſſe iuſtus. ſufficit vt diligas ꝓximũ tuũ
ſicut teipſum. Gre. in mora. Magna cu
ra neceſſe eſt p̃dicatori vt timoris lace-
ratione ſe mordeat ne ꝓximũ iuuãdo ſe
i deſerat: ne alios erigẽs cadat. ¶ Et notã
dũ ꝙ cũ preceptũ ſit vt ꝓximũ ſicut nos
diligamus. Qui ſe nõ diligit: ꝓximũ dili
gere neſcit. Aug. in libro de verbis dñi.
Uñ ſi iã noſti diligere teipſum ⁊ cõmit-
to tibi ꝓximũ quẽ diligas ſicut teipſuz.
Si vero nõ noſti diligere te timeo ne de
cipias proximũ ſicut te. Idez in libro de
diſciplina xp̃iana. Si te interrogẽ vtruz
diligas te reſpondebis q̃ diligo: qui eni
ſe odit: ergo nõ diligis iniquitatẽ. Naz ſi
diligis iniquitatẽ odis te: nõ ego dico.
p̃s. audi qui diligit iniquitatẽ odit aĩam
ſuã. Idẽ in eodẽ. Qui diligis iniquitatẽ
quomõ tibi volebas cõmitti proximũ vt
diligeres eũ tanq̃ te homo qui ꝑdis teipſũ
eni tu ipe ſic te ipm diligis vt ꝑdas te ſic
profecto ꝑditurus es eũ quẽ diligis ſicut
te. Nolo ergo quẽq̃ꝫ diligas: vel ſolus pe
ri aut corrige dilectionẽ aut reſpue ſocie
tatẽ. ¶ In ſumma notandũ eſt ꝙ mod⁹
amãdi proximũ eſt vt amemus eũ ſuper
res trãſitorias ⁊ citra deũ: ⁊ ꝓpter deuz
vnde q proximũ debito mõ diligit deuz
plus diligit ꝓpter quez proximũ diligit.
Et ideo manifeſtũ põt eſſe quomõ illud
verũ eſt. Ro. xiij. Qui diligit proximũ le
gez impleuit: ⁊ illud. Gala. v. Oĩs lex vno
ſermone ꝯplet diliges proximũ tuũ ſicut
teipſum. Implẽtes eni mandatũ de dile
ctione ꝓximi iplet mãdatuz de dilectiõe
dei. Augu. ad macedo. Nemo põt eſſe ve
raciter amicus hominis niſi fuerit ipſi⁹
primit⁹ veritatis. Itẽ Augu. Inter quos
amicos nõ eſt rerũ diuinarũ ꝯſenſio nec
humanarũ plena eſſe põt. Neceſſe eſt vt
aliterq̃ oportet hũana exiſtimet qui diui
na ꝯtẽnit: nec hominẽ recte diligere no-
uit qſquis eũ non diligit q hominẽ fecit.
Gre. in mora. Per amorẽ dei amor pro
ximi generat: ⁊ per amorẽ ꝓximi amor
dei nutrit. Fons q in alto oritur de faci-
li ad loca inferiora deriuat. Sic amor. ſi
deo prio integre detur deinde ad proxi-
mũ recte deriuat vt. ſ. proximus propter
deũ amet. Tunica xp̃i incõſutilis q̃ vni-
tatẽ eccleſie deſignabat deſup erat ꝯtexta
Io. xix. amore eni dei firmata dz eſſe di-
lectio proximi. Aug. in li. ꝯfeſ. Bñe btũs
qui amat te ⁊ amicũ in te ⁊ inimicũ pro
pter te. ¶ Circa tertium exẽplar notan-
dũ eſt: ꝙ decẽ ſunt in qbus amor eſt re-
ſpectu proximi imitari dz amorẽ mẽbro
rũ eiuſdez corporis. ¶ Prio in hoc ꝙ vnũ
mẽbrũ nõ inuidet alij mẽbro lz nõ hẽat
officiũ qꝺ illud hz. Si. n. oĩa mẽbra vnĩ
cũ haberẽt officiũ eſſent tãq̃ſi vnũ mẽbrũ.
i. Cor. xij. Si totũ corp⁹ oculus vbi au-
ditus: ⁊ ſi totuz audit⁹ vbi odoratus: ⁊
poſt ſi eſſent oĩa vnũ mẽbrũ vbi corp⁹.
⁊. Ro. xij. Oĩa mẽbra nõ eundẽ actũ ha
bẽt. Sic non dz aliqs diuidere proximo
ſuo hñti gratiã quã ipe nõ hz. Aug. in li.

de virginitate. Duobus malis h̄ est sup-
bia ⁊ inuidia. diabolus est. Idcz in li. de
xpiana disciplina. Auertat de⁹ peste inui
die ab anima oium hoium vitiū diabo-
li. Inuidia diabolicū vitiū est: sed hz ma-
trē suā. ſ. superbiā. Suffoca matrē: ⁊ nō
erit filia. ¶ Secundo in hoc ꝙ mēbrū
vnū officiū suū sibi nō appropiat ſ3 gra-
tis alijs cōicat. Oculus est oculus oibus
mēbris. Idē intellige de ceteris mēbris.
Sic aliqs d3 cōicare gratiā quā hz cum
proximo suo. Ro. xij. Multi vnū corpus
sumus in xpo singuli autē alter alterius
mēbra. Et in eodē. Necessitatib⁹ sancto
rū cōicantes. Sed hodie loco huius gra
tuite cōicationis habundat venalitas in
ecclesia dei. Mich. iiij. Principes ei⁹ in
muneribus iudicabāt ⁊ sacerdotes eius
in mercede docebāt: ⁊ prophe eius in pe
cunia diuinabāt. ¶ Tertio vnū mēbrum
lesū ab alio se nō vindicat: sic debet esse
inter mēbra ecclesie. Ro. xij. Nulli malū
pro malo reddētes. ¶ Quarto mēbra in
firmiora āplius honorāt. i. Cor. xij. Que
videntur mēbra corporis infirmiora esse
necessariora sunt: ⁊ que putam⁹ ignobi-
liora mēbra corporis: hijs honorē habū-
dantiorē circūdamus sic nō debem⁹ de-
spicere eos qui infirmi dicūtur vel vidē
tur. Ro. xij. Honore inuicē ꝑuenientes.
Ambro. nō est fratern⁹ amor nisi mutuis
se ꝑueniat obsequijs. ¶ Quinto vnū mē
brū ꝯpatitur: ⁊ ꝯgaudet alteri. i. Cor. xij.
Si qd patitur vnū mēbrū ꝯpatiūtur cete
ra mēbra siue gloriaꝛ vnū mēbrū ꝯgau-
dēt oia mēbra. Sic fideles dēbēt ꝯgaudē
ꝯgaudētib⁹: ⁊ flere cū flētibus. ¶ Sexto
vnū mēbrū reputat sibi fieri qd̄ fit alij si
ue sit bonū siue malū. Si ledatur pes os
conqueritur. Si lauetur pes os regratiaꝛ.
Luc. vij. Intraui in domū tuā: aquā pe-
dib⁹ meis nō dedisti: hec aūt lachrymis
rigauit pedes meos. Sic vnus fideliū re
putare sibi d3 fieri qd̄ fit alij. Vn̄ caput
ecclesie dicit. Math. xxv. Qd̄ vni ex mi-
nimis meis fecistis ⁊ mihi fecistis. Sen.
in ep̄lis. Loquēs cuidā amico suo. Mi-
hi id expedit qd̄ tibi: aug. nō sū3 amicus
nisi qcqd agitur ad te ptinēs meū est: cō-
sortium oium rerū inter nos facit amici
tia. Nec secūdi quicq̄ singulis est nec ad-
uersi in cōe viuiꝛ. Septimo vnū3 mē
brū pro alio lesioni se exponit vt manus
pro oculo. Sic deberēt facere fideles exē
plo capitis qui scapulis suis obūbrauit
nob in cruce ictū recipiēs quē humanū
genus debebat recipere. ¶ Octauo cibū
quē vnū3 mēbrum recipit oibus mēbris
cōicatur. Si vero aliqd̄ mēbrū amplius
debito sibi de illo retinuerit ad malū suū
illd̄ retinet. Est eni ei materia apostema
tis vel alterius infirmitatis: sic etiā est in
ter fideles. Ecclesiastes. v. Est alia īfirmi-
tas pessima quā vidi sub sole. Diuitie cō
seruate i malū dn̄i sui. ¶ Nono vnū mē-
brū multū timet ab alio separi. Nec mirū
cū separatū ab alio sit inutile. Nō eni iā vi
uificaꝛ a spū quo viuificantur cetera mē
bra. Sic fideles timere debēt separi a cor
pore xpi aug. nō sic d3 formidare xpian⁹
q̄ separi a corpe xpi. ¶ Decio totū corp⁹
tremorē ⁊ horrorē patitur ad sepatione3
vnius mēbri a se. Sic corp⁹ ecclesie time
re debet cū videt aliquē separari a se vel
per mortē vel per excōmunicationē. ps.
Dedisti metuētibus te significatione vt
fugiāt a facie arcus vt liberētur pena pre
sens significatio est future cū aliqs pre-
senti pena punitur cogitare debem⁹ qua
liter de⁹ percutiet vbi non parcet ex qūo
ita percutit vbi parcit.

¶ De diuersis spēbus amoris ꝓximi. xl.

Equi de diuersis speciēb⁹ amo-
ris qui est respectu proximi: ⁊ cā
breuitatis de paucis tangamus.
¶ Primo de amore parētū. ¶ Scd̄o de a Ca. ii
amore īter vir ⁊ vxorē. ¶ Tertio d̄ amo
re honor̄. ¶ Quarto d̄ amore inimicor̄
¶ Quinto tāgem⁹ aliqd de s̄ca amicitia

¶ De amore parentum.

Irca primū notādū ꝙ amor pa-
rentū multū deo placet q tātum
parentū nomē diligit ꝙ seipsū3
p piez iussit dici vt ait Jerony. Homini
etiā multū prodest. Tēpus eni viuēdi ex-
tēdit iuxta verbū eiusdē. Basilius. Parē
tes nros vt propria viscera diligam⁹. Ad
hūc amorē nō ē necesse multū homines
icitare cū natura ad hoc incitet. Sapiēs
sup vacuū est in id nos pelli in quo nos
imus amor tamē iste nō d3 eē amori dei
ꝯtrari⁹ sed subiect⁹. Mat. x. Qui amat
p̄rem aut matrē plus q̄ me nō ē me dign⁹
Gre. in omel. Amet in hoc mūdo qlibet

aduerſari⁹: ſed in via dei contrariũ: nõ amet etiã propinqu⁹. Jerony. in epiſtolis. Honora patrẽ tuum: ſed ſi te a vero patre non ſeparat tãdiu ſcito carnis copulam: q̃diu ille ſuum nouerit creatorem. Amor dei ꝑferri debet in hõie non amor carnalis ꝓxi. Re.ij. Reprehẽdit dñs hely de hoc ꝙ filios ſuos ei ꝓtuliſſet. Qr inqt honoraſti magis filios tuos q̃ me. ⁊.ij. Macha.vij. Legit̃ de quadã bõa mr̃e ꝙ ſeptẽ filios ꝑeũtes ſub vni⁹ diei tp̃e ↄſpiciẽs bono aĩo ferebat. Jn ea vero vincebat amor dei amorẽ filioꝝ. Et abrahã parat⁹ fuit ꝓpriũ filiũ occidere ꝓpter deuz Geñ.xxij. Et leuite ꝓpinquos ſuos occidere ad p̃ceptuz moyſi famuli dei. Exo.xxxij. Et Luce.xiiij. legit̃. Si qs venit ad me ⁊ nõ odit patrẽ ſuũ: ⁊ matrẽ ⁊ vxorẽ ⁊ filios ⁊ ſorores. Adhuc aũt ⁊ aĩaz ſuaz i. tpalẽ vitã nõ põt eẽ me⁹ diſcipulus. Nõ ſũt agnoſcẽdi ꝓpinqui ſm carnẽ ſi ſalutẽ ĩpediãt. Jerony. in epl'is. Ecce inqt aduerſari⁹ xp̃m in pectore tuo conat̃ occidere licet ꝑuulus ex collo pẽdeat nepos. lz ſparſo crine ⁊ ſciſſis veſtib⁹ vbera qb⁹ te nutrierat mater oſtẽdat lz in limine pater iaceat ꝑcalcatũ ꝑge patrẽ ſiccis oculis ad vexillũ crucis euola. Solũ pietatis gen⁹ eſt in hac re eẽ crudelẽ. Jtẽ gladiũ tenet hoſtis vt me ꝑimat: ⁊ ego de mr̃is lachrymis cogitabo. Mat.v. Si ocul⁹ tuus dexter ſcãdalizat te: erue eum ⁊ ꝓijce abs te. Maxime in hijs qui viã ꝑfectionis agreſſi ſunt: nõ dz ↄñari amor carnalis. vñ dñs cum diceret ei ecce mater tua ⁊ fratres tui foris ſtãt querẽtes: rñdit que eſt mater mea: ⁊ q ſũt fratres mei: Mat.xij. B. in ſermonib⁹. Quãdiu de mundo ſum⁹ debitores cõſtat nos eſſe parentib⁹ Ac poſtq̃ relinq̃mus noſmetipſos multo magis ab eoꝝ ſollicitudib⁹ liberi ſum⁹

¶ De amore qui eſſe debet inter viruz ⁊ vxorem. xij.

Equit̃ de amore qui eſt iter viruꝫ ⁊ vxorẽ. Col.iij. Uiri diligite vxores vras ⁊ nolite eſſe amari ad illas. ¶ Et notandũ ꝙ .xvi. ſũt ꝑ q̃ pñt viri iduci ad amãdũ vxores ſuas. ¶ Primuz eſt exẽplũ xp̃i. Ephe.v. Uiri diligite vxores vras ſic ⁊ xp̃s dilexit eccleſiã: ⁊ tradidit ſemetipſuz ꝓ ea: ⁊ põt hec ſilitudo in duob⁹ attẽdi. ¶ Primo in hoc ꝙ deſideret ſalutẽ vxoris. Chriſtus eñ ꝓ ſalute eccl'ie mortu⁹ ẽ. ¶ Scdo in hoc ꝙ ſi adulteret ⁊ poſt peniteat eã miſericorditer recipiat. Oſee.iij. Dilige mulierẽ dilectam ab amico ⁊ adulteraz: ſic diligit dñs filios iſr'l ⁊ ipſi reſpiciunt ad deos alienos. Jere.iij. tu fornicata es cũ amatoribus mltis tñ reuertere ad me dicit dñs ⁊ ego ſuſcipiã te. Aug. Qd tibi duꝝ videtur vt poſt adulteriũ recõcilietur tibi ↄiunx. ſi fides aſſit nõ erit duꝝ. Cur eñi adhuc reputam⁹ adulteros quos credim⁹ ꝑ pniaꝫ eẽ ſanatos. Jdẽ nõ erit turpis nec difficilis ẽt poſt ꝑpetrata ⁊ purgata adulteria recõciliatio ↄiugis cui ꝑ claues regni celoꝝ nõ dubitat̃ fieri remiſſio pctõꝝ. Nõ vt poſt viri diuortiũ adultera reuocet̃ ſꝫ vt poſt xp̃i ↄſortiũ adultera nõ vocetur. ¶ Scdm ẽ ꝙ corp⁹ mulieris ẽ ipſi⁹ viri: vñ dz amare illud tanq̃ ſuũ. Mulier nõ hz ꝑtãtez ſui corporis ſed vir. i. Cor.vij. ad Eph.v. Uiri debẽt vxores ſuas diligere vt corpa ſua. ¶ Tertiũ ꝙ vir ⁊ vxor ſũt velut vna arbor ſicut plãta ⁊ ramus plante iſerit̃ ⁊ vnã arborẽ efficiũt ⁊ vnũ fructuꝫ ferũt ⁊ neuter illoꝝ ſufficiẽs eſt ad ferrẽdũ fructũ illũ. ſic nec vir nec vxor ſufficiens eſt ad generãdũ prolẽ: vñ debẽt amorem inuicẽ habere ſicut ram⁹ inſitus adheret plante. Mat.xix. Jam nõ ſunt duo ſed vna caro. ¶ Quartũ eſt: ꝙ mulier de coſta viri formata eſt: noluit dñs mulierem formare de limo terre ſicut virũ: immo de carne ⁊ oſſe viri, vt vir amaret eã tanq̃ ſeipſum eo ꝙ de ipo facta eẽt Geñ.ij. Hec nũc os de oſſibus meis ⁊ caro de carne mea. Ephe.v. Qui vxorẽ ſuã diligit ſeipſũ diligit: ⁊ poſt in eodẽ: vnuſqſq3 vxorẽ ſuã ſic ſeipſũ diligat: vxor aũt timeat virũ ſuũ. ¶ Quintũ ẽ ꝙ amorẽ ei ꝓmiſit cũ anulũ in manũ ei⁹ poſuit: ⁊ cũ admiſſam in pñtia dñici corpis oſculũ ei dedit ad min⁹ ſm cõſuetudinẽ aliqrũ eccleſiarũ. Oſculũ eñi ſignũ eſt amoris ⁊ pacis Jn anulo vero q nec digituz excedit nec excedit ſed ei adeq̃tur itelligit̃ ꝙ amore carnali illi ſoli dz adherere. Et ſicut anulus aliũ digitũ cũ digito illo in quo poſitus ẽ cape nõ põt. Sic amor viri ad aliã mulierẽ diuidi nõ dz. Jd aũt ponit̃ anulus in digito illo i quo eſt vena q̃vſq3 ad cor ꝑtẽditur: qa coniuges ex corde de-

bent ſe amare: ⁊ non ſolum ſignis exteri oribus. ¶ Sextum eſt ꝙ ↄ̄ſanguinei ↄ̄iugum ꝑꝑ ↄ̄iugium eoꝝ ſe mutuo amant vñ mirū eſt cū tot ꝑꝑ eos ament ſe ſi ipſi ſe nō ament. Qūqꝫ patria vna vno matrimonio ad ↄ̄cordiam reducit: vñ mirꝫ eſt quō inter pſonas illas que matrimonio ↄ̄iuncte ſunt diſcordia durare pt. ¶ Septimum eſt ꝙ vxor patrē ⁊ matrē ⁊ alios ꝓpinquos ſuos ꝓpter virū dimittit ⁊ ei adheret: vñ infideliter agit ſi hanc non amet. Jere. ij. Dicit dñs ad ſponſam ſuā. Recordatus ſum tui miſerans adoleſcentiam tuā ⁊ caritatē deſpōſationis tue: qū ſecuta eſt me in deſerto. ¶ Octauū eſt: ꝙ niſi amēt ſe in magna miſeria erūt. Prouer. xxvij. Tecta perſtillātia in die frigoris ⁊ litigioſa mulier cōparantur. Sicut non quieſcit hō ſub tecto pſtillanti precipue ſi tēpus frigiduꝫ ſit. ſic nō quieſcit vir cum vxore ſi litigiū inter eos fuerit. Philoſophus vxor eſt: aut ꝑpetuale refugiuꝫ aut perhenne tormentū. ¶ Nonuꝫ eſt: ꝙ multum placet deo ⁊ hoibus amor cōiugum. Eccle. xxv. In tribus beneplacitūꝫ eſt ſpiritui meo: que ſunt ꝓbata corā deo ⁊ hoibus. Concordia fratrū amor proximoꝝ: ⁊ vir ⁊ mulier bene ſibi ↄ̄ſentiētes ¶ Decimum eſt ꝙ vxor eſt ſolatiū homini a deo datū. Gen. ij. Nō eſt bonū hoiēꝫ eſſe ſolum. Eccle. iiij. Melius eſt duos eē ſimul q̄ vnum ⁊c. Jdem in eodē. Ue ſoli non reputatur ſolus qui nobilius ↄ̄traxit matrimoniū. Cuius anima per caſtitatē vel virginitatē deo grata eſt matrimonio eſt coniuncta. Sed fornicator vel cōcubinarius reputatur ſolus qui adeo eſt male dictus. Qui cū videt mulierem fornicariam: diſſolutionē ſuam potius videt q̄ ſolatium. Uidet. n. gladium quo dyabolus interficit eum. ¶ Undecimuꝫ eſt ꝙ vxor eſt velut quoddam ornamentū hoſpicij. Eccle. xxvi. Sicut ſol oriens in mūdo in altiſſimis dei ſic mulieris bone ſpecies i ornamentum domus eius. Prouer. xij. Mulier diligēs corona a viro ſuo. ⁊ xvi. Eccle. Gloria ſuper gloriā mulier ſancta ⁊ pudorata. ¶ Duodecimum eſt: ꝙ vxor eſt adiutorium homini a deo datū. Gen. ij. Faciamus ei adiutorium. Jpſa vxor iuuat virū in prolis ꝓcreatione ⁊ educatione ⁊ hoſpitij gubernatione in bonorum temporalium multiplicatione ⁊ ↄ̄ſeruatione ⁊ ſaluatione anime ipſi⁹ viri. Eccle. xxvi. Qui poſſidet mulierē bonam: bonam inchoat poſſeſſionē: hic innuitur ꝙ quaſi nihil habeat qui tenet hoſpitiū niſi habeat mulierē bonā: que ſua ei cuſtodiat. Concubinarie. n. ſolent furari hoibus qui tenēt eas eaqꝫ ipſi habent. Et ſubdit adiutorium ſcdm illum: eſt ⁊ columna vbi innuit ꝙ bona vxor ſubſtētamentum ſit hoſpitij. Sicut columna corruēte corruit domus. ſic vxore bona moriēte deſtituitur hoſpitiū. Et in eodē. Ubi nō eſt ſepes diripiet poſſeſſio. Et vbi nō eſt mulier ingemiſcit egēs vel marit⁹ qui paupꝫ efficitur amiſſa bona vxore. vel pauper qui declinat illuc cā elemoſyne nō inueniēs q̄ ſibi det elemoſynā. Mulieres. n. ſolēt eē magis miſericordes q̄ viri: hō fornicator vxorem nō habens eſt velut auis abſqꝫ nido neſciēs cui ſua cōmittat. Eccle. xxxvi. Secundū vnā litterā. Cui credit qui non hꝫ nidū. Tertiūdecimuꝫ eſt fruct⁹ ꝓcioſitas. Matth. xij. Ex fructu arbor cognoſcitur Unus fruct⁹ huius arboris ꝓualet oibus mundi diuitijs. Multū ergo amanda eſt arbor talis que fert tam fructū ꝓcioſum. Quartūdecimū eſt ſacramēti matrimonij dignitas qd inſtitutū eſt a deo ⁊ in paradiſo ⁊ in ſtatu inocētie: qd dñs ꝓhibet ſeparari q̄ actor fuit ipſi⁹. Mat. xix. Qd deus ↄ̄iunxit hō non ſeparet. Cui cedere videtur vinculum carnalis ꝓpinquitatis Gen. ij. Propter hoc relinquet hō patrē ⁊ matrē ⁊ adherebit vxori ſue. Preterea ſacramentū hoc magnū eſt. ego aūt dico ⁊ in xp̄o ⁊ eccl'ia. Eph. v. Quintūdecimū eſt ꝙ hoiem ea pte qua infirmior ē cuſtodit. i. ex pte carnis. Mat. xxvi. Spūs quidem ꝓmpt⁹ eſt caro autē infirma. Sextūdecimū eſt diabolū ea pte q̄ fortior ē vincit. Job. xl. Fortitudo ei⁹ in lumbis eius.

¶ De amore bonorum. xiij.

Equit de amore bonoꝝ. Notādū ergo ꝙ bonos debem⁹ amare q̄ſi attinerēt nobis omni genere parentele exēplo dei dicentis. Mat. xij. quicūqꝫ fecerit voluntatē patris mei qui in celis eſt me⁹ frater ⁊ ſoror ⁊ mater eſt ipſi ſunt amandi vt dei filij ⁊ fratres nr̄i. Ro. viij. Quicūqꝫ ſpū dei agunt̄ hij ſunt filij dei: Et in eodē. Si āt filij dei ⁊ heredes quis

ſecūdū dei coheredes autē xp̄i. Debent etiā boni ſe amplius amare qꝛ ſunt i aliena patria. Solent aūt ſe amare q ſunt eiuſdem patrie. qñ ſunt extra patriā ſuā ac ſi eſſent frēs. Ad idē etiā facit qꝙ mali hn̄t eos exoſos. vñ ſi ipſi nō ament ſe adinuicē abſqꝫ amicis erunt. Jo. xv. Ego dedi eis ſermonem meū ⁊ mundus eos odio habuit qꝛ de mundo nō ſunt: Et iteꝝ ſi de mūdo eſſetis mūdus qđ ſuū eſſet diligeret: qꝛ vero de mūdo nō eſtis: ideo odit vos mūdus.

¶ De amore inimicorum. xiiij.

a Sequitur de amore inimicoꝝ quem dn̄s pcipit. Mat. v. Diligite inimicos vr̄os. hoc ptinet ad dilectionē cordis deinde. Subdit de dilectione opis ⁊ ſmonis. Bn̄facite hijs q oderunt vos ⁊ orate pro pſequētibus ⁊ calūniantibus vos. B. Jlle pces ſuas multū valere facit qui eas pro inimicis effuderit. Et notandū qꝙ in mādatis dei nihil ē mirabilius q̄ qꝙ precipit diligere inimicos vt ait Aug. Jō lꝫ multa ſint dicta ptinētia ad dilectionē inimicoꝝ i tractatu de ira: tn̄ aliqua tangemus ptinētia ad idē. Jnſipiētibus n. ipoſſibile vr̄ qꝙ ipſi amēt inimicos ſuos Si tn̄ hērent aliqtulꝫ ſapiē poſſibile eis appéret. ſapiā. n. ñ vicit malitia. ſap. vij. ¶ Quod nō eſt difficile vel dedecus inimicos diligere.

b Et notandū qꝙ octo ſunt que ſi attendant ſatis patebit non eſſe ita difficile diligere inimicū vt multi credunt. Apparebit etiaꝫ qꝙ hoc non ſit dedecus ſꝫ honor potius. Primū eſt ſtatus inimici qui iniuriatus eſt ⁊ nō vult ſatiſfacere. eſt. n. ſpūaliter mortuus. Jpſe. n. quaſi inſanus manus in ſe iniecit qñ tibi iniuriā intulit. Sap̄. xvi. Hō per malitiā occidit aiam ſuā. Noli inſanire in frēm tuum mortuū ſꝫ potius ei cōpatere. Crudeliores videnṫ fuiſſe qui xp̄o mortuo non pepercerunt q̄ qui viuū vulnerauerūt. Vñ lācea dicit dira: quū claui dicanṫ dulces. Quis adeo cecus eſt qui nō itelligit dedecus nō eſſe ſi qs de mortuo nō vult ſe vindicare. Secundū eſt vtilitas iniurie illate. Perſecutores etiā noſtri iuxta verbū p̄s Circūdederunt me ſicut apes ad modū eniꝫ apis nos pungūt tribulationibus ſꝫ in futuro fauū nobis eterne beatitudinis prepa rant iuxta illud. Eccle. i. Vſqꝫ in tp̄us ſuſtinebit patiēs ⁊ poſtea redditio iocūditatis. Tertiuꝫ eſt qꝙ dilectio inimicoꝝ nobis vtilior eſt q̄ amicoꝝ. Jpſa pualet ad ſpūaliuꝫ vulneꝝ ſanationē. Aug. Ego ad Jnimicoꝝ dilectionem vos cōmoneo qꝛ ad ſananda pctoꝝ vulnera nullū medicamentū vtilius eſſe cognoſco. Jpſa ēt multum facit ad pfectionē ⁊ cumulum bonitatis. vñ Mat. v. Poſt illud diligite inimicos veſtros: ſubdit eſtote pfecti ſicut ⁊ pater veſter celeſtis pfectus eſt. Augu. in ench. Magnificentiſſime bonitatis ē: vt tuū quoqꝫ inimicum diligas: ⁊ ei qui tibi malum vult: ⁊ ſi pōt facit: tu ſemp bonū velis qđ facias cū poſſis. Jpſa ēt magnā mercedeꝫ mereṫ. Luc. v. Si diligitis eos qui vos diligūt: que vobis gratia: verūtn̄ diligite inimicos veſtros ⁊c̄. Et erit merces veſtra magna. ¶ Quartū qꝙ deo gratior eſt. Aug. q dilexerit inimicos hic erit dei amicꝰ nec ſolum amicus: ſꝫ et filius Sumptū eſt de Mat. v. ⁊ Luc. vi. Poſt illud diligite inimicos veſtros ſequitur: ⁊ eritis altiſſimi filij. Jtē Aug. Quāta grā per nos ſerui digni nō ſumus ⁊ inimicorum dilectione filij dei efficimur: Criſo. ſup Mat. Nihil eſt qđ ſic dei ſimilē faciat vt malignis atqꝫ ledētibus eſſe placabilem. ¶ Quintū ē qꝙ dyabolo hec dilectio eſt moleſtior. Magis. n. elōgat ab eius ſimilitudine qui odio obſtinato hoies pſequiṫ. Greg. Stultū eſt ſeruire dyabolo offenſo qui nullo placat obſequio. ¶ Sextuꝫ eſt qꝙ dilectio id qđ oſtendit eſt inimico magis deſtruit q̄ aliqđ aliud. Jpſa. n. eſt ignis inimicitiam inimico adnichilans. Ro. xij. Si eſurierit inimicus. t. ci. il. ⁊c̄. Sic. n. carbones ągeres ſup caput eius. Jpſa. n. gladius eſt inimicum inquantū inimicus eſt interficiens: duꝫ de inimico amicum facit. Criſoſto. Suſtine ad tp̄us inimicum tuū: ⁊ benefac ei. Poſt moduꝫ autem victū beniuolentia tua amabis eū quaſi amicum tuū: Jdem omnis inimicitia beneficioꝝ aſſiduitate cōpeſcit. Greg. Miles dei aduerſitatis bello dep̄hēſus ⁊ ſcutū patiētie debet anteferre ne pereat ⁊ ad preliandū promptus amoris inſerere iacula: vt vincat. Cuius armature ſummā paulus breuiter inſinuans dicit. Caritas patiens eſt: benigna eſt. Cū vero vnū ex vtroqꝫ defuerit caritas nō eſt: ſi videlꝫ

malos abſqȝ benignitate tolerans ⁊ non
amat: aut rurſus ſeſe ſine patientia exhi-
bēs negligit tolerare quos amat. ¶ Sep-
timum eſt: ꝙ nō pōt ex propoſito nocere
primo tuo quin tibi noceas. Augu. Qđ
malitia tua alteri non noceat fieri pōt: qđ
aūt tibi nō noceat fieri non pōt. ¶ Non ē
dedecus alicui ſi nō vult ingnare manus
ſuas ſe vendicādo: vel ſi nō vult ingnare
os ſuū ꝯuitiū pro ꝯuitio reddēdo imo ho
nor eſt: ⁊ ſignum nobilitatis animi. Pro
uer. xx. Honor eſt homini qui ſeparat ſe
a ꝯtentionib⁹. ¶ Octauū eſt ꝙ ille q tibi
iniuriatur magis iniuriat deo q̄ tibi qui
hoc ei ꝓhibuit qui mai⁹ ius hēt in te q̄ tu
ipſe. ſi ergo de⁹ differt vindicare iniuriā ⁊
nō ē ei dedecus. nō erit tibi dedecus: imo
honor ſi exēplo dñi vis nō vindicare te in
preſenti. Eccle. xx. Glīa magna ē ſeq dñz.

¶ De vera amicitia. xv.

Sequitur de verā amicitia. Amici
tiam ſic deſcribit Tullius in re-
thoricis. Amicitia eſt erga aliquē
voluntas bonaꝝ reꝝ illius cā quem dili
git cū pari ei⁹ voluntate. Idem in lib. de
amicitia. amicitia nihil aliud eſt niſi ꝯſiz
diuinaꝝ humanarūqȝ reꝝ cū beniuolētia
⁊ caritate ꝯſenſio: hec amicitia multum
appetenda ē. Eccle. xxv. Beatus qui inue
nit amicū verū. Tullius in li. de amicitia
Omnibus reb⁹ humanis anteponenda ē
amicitia. Nihil eniz tā materie aptū tāqȝ
ꝯueniens ad res ſecundas vel aduerſas.
Idē in eodē. In hoc ꝓſtat amicitia ꝓpin
quitati ꝙ ex ꝓpinquitate beniuolētia tol
li pōt: ex amicitia non pōt. Sublata enim
beniuolentia nomē amicitie tollit: ꝓpin-
quitatis manet. Prouer. xviij. Uir amicā
bilis ad ſocietatē magis amicus erit q̄ fra
ter. Idē tullius. Quid dulci⁹ q̄ qđ hēas
cū quo audeas loqui vt tecū. Quis. n. eēt
tātus bonitatis fruct⁹ in ꝓſperis reb⁹ niſi
haberes qui illis eque vt tu ipſe gauderet
Aduerſas vero difficile eſſet ferre ſine eo
qui etiā illas graui⁹ q̄ tu ferret. Ab illis in
ter quos eſt vera amicitia ꝑfecte implet il
lud mādatū diliges ꝓximū tuū ſicut teip
ſum. Uerus. n. amicus hēt amicū ſuū tāq̄
alteꝝ ſe. Tulli⁹. Ueꝝ amicū qui intuetur
tanq̄ exēplar aliqd intuet ſui: quo circa ⁊
abſentes aſſunt ⁊ egentes habūdant ⁊ im
becilles valent: ⁊ qđ dictū difficili⁹ ē mor
tui viuunt. Amicitia in periculis ſubue-
nit. Prouer. xxv. Gratia ⁊ amicitia libe-
rant. ¶ Et notandum ꝙ in eligēdo ami-
cum quattuor ſunt attendēda. ¶ Primū
eſt diſcretio eius. Amicitie. n. ſtultorū ſo
lent eſſe nociue. Prouer. xiij. Amic⁹ ſtul
toꝝ ſimilis illis efficitur. ¶ Secundū eſt
bonitas. Tullius in lib. de amicitia. Hoc
primuz ſentio niſi in bonis amicitia eſſe
non poſſe. ¶ Tertium eſt vtile nō ſit ira
cundus Prouer. xxij. Noli eē amicus ho
mini iracundo. Nō iracundus eſt velut li
gnū ignitū qđ exurit tangentē ſe: ⁊ ē ve-
lut lignū ſpinoſum qđ pungit amplectē-
tem ſe. Ideo licet ſit amandus: tū familiari
tas eius amāda nō eſt: preterea amicitia
eius nō duraret. Uinculum. n. amoris ire
igne in eo exureretur. ¶ Quartuz eſt ne ſit
ſuperb⁹. Superbus eni neſcit eē ſocius:
ſed vult dñari. Prouer. xi. Ubi fuerit ſup
bia ibi ⁊ cōtumelia. ¶ Itez notādum ꝙ
multa ſunt: que ad verā amicitiā ꝑtinēt
de qbus cauſa breuitatis tantū duodeciz
tangemus. ¶ Primū eſt volūtatū idēti-
tas. Tulli⁹ Idē velle: idē nolle ea demuz
eſt vera amicitia. ¶ Secūdū eſt cōicatio
ꝯſiliorū. Prouer. xxv. Cauſam tuā tracta
cum amico tuo. Ambro. Nihil occultat
amicus ſi verus eſt effundit animū ſuū ami-
cū ſuū. Et tulli⁹ i libro de amicitia. His
amicitie finibus vtendū arbitror vt cuz
emēdati fuerint mores amicoꝝ ſit inter
eos oīum reꝝ ⁊ ꝯſilioꝝ eadē volūtas ſi-
ne vlla exceptiōe. ¶ Tertio cōicatio re-
rum. vñ phūs cū diceret ei de quodā ille
amicus illius ē. Cur inqt ille diuiſe pau
per ē. Amicus nō eſt q fortune particeps
nō eſt tū amicus dando amico ſuo attē-
dere debet ⁊ propriam facultatez ⁊ vires
amici ſui. Nō debet eni honorare amicū
honore vel onere: ꝙ ſupra vires eius ſit.
Tullius in libro de amicitia. Tantū cui-
qȝ tribuendū eſt: quantum ipſe efficere
poſſis. deinde quantū ille quem diligas
atqȝ adiuues poſſis ſuſtinere. ¶ Itez no-
tandū ꝙ ſicut dicit Tullius Nimis exile
eſt: ⁊ exiguum ad calculos vocare amici
tias vt par ſit rō datorum ⁊ acceptoruz.
Neqȝ enim verendū eſt ne quid excidat
ne qd in terra defluat. aut ne plus equo
in amicitia cōferatur. ¶ Quartum eſt ſe
creta: admonitio. Eccleſia. xix. Corripe

amicum tuum. Sepe.n.fit cõmiſſio. Ca
uendũ tñ eſt ne correptio ſit ꝯtumelioſa.
Eccle.xix. Eſt correptio mẽdax in ira cõ
tumelioſi. Uere mẽdax eſt. Mentitur.n.
ſe correptionẽ cũ potius ſit ꝯuitiatio. Tul
lius. Monere ꝛ moneri eſt officium vere
amicitie: ita tñ vt adulatione careat ad
monitio: ꝛ ꝯtumelioſa obiurgatio. Qui
tus eſt manifeſta laudatio nõ tñ in facie
amici vel corã domeſticis ipſius. Hoc.n.
ẽ adulatoris. vnde Mat.xix. Dñs laudat
Joannẽ poſt quã diſcipuli Joãnis ab eo
receſſerant. Criſo. Blãditores in facie lau
dant vel corã domeſticis. Uir aũt ſapiẽs
qñ laudatur in facie flagellatur in corde.
¶ Sextum eſt nec turpia rogare nec ad
preces amici turpia facere. Juxta vbum
Tullij. Prius poſitũ. Nõ dꝫ ad pces ami
ci iniuriã facere in proximo. Eccle.vi. No
li fieri pro amico inimicus pximo tñ ali
qd põt honeſte fieri pro amico qd hõ nõ
faceret honeſte pro ſe. Tulli⁹ in lib. de vera
amicitia. Multa que noſtri cã nunq̃ face
remus cã amicoꝝ facim⁹: que in noſtris
rebus non ſatis honeſte in amicorũ fiunt
honeſtiſſime. ¶ Septimũ eſt paritatẽ ſer
uare. Tulli⁹ in li. de amicitia. Maximuꝫ
eſt in amicitia ſuperiorẽ parẽ eẽ inferiori
Je.ſup xij. Prophetas amicitia parẽ aut
accipit aut facit. vbi inequalitas eſt ꝛ al
terius eminẽtia ꝛ alteri⁹ ſubiectio ibi nõ
tam amicitia eſt: q̃ adulatio Prouer.xiij.
Qui deſpicit amicum ſuũ indigẽs eſt cor
de. ¶ Octauũ eſt amicũ in aduerſis non
deſerere. Prouer.xvij. Omni tpe diligit
qui amicus eſt. Eiuſdẽ.xij. Qui negligit
damnũ pp amicũ iuſtus eſt Eccle.xxij. Fi
dem poſſide cũ amico in pauptate illius
vt in bonis illi⁹ leteris. ¶ Nonũ eſt archa
nuꝫ nõ detegere. vij. Eccle. Qui denudat
ar hana amici fidẽ pdit. ¶ Decimuꝫ eſt
peccatũ ei⁹ celare. Prouer.xvij. Qui ce
lat delictum querit amicitias. ¶ Undeci
mũ eſt petitioni amici ſine dilatione acq
eſcere. Prouer. xiij. Ne dicas amico tuo
vade ꝛ reuertere ꝛ cras dabo tibi cũ ſta
tim poſſis dare. ¶ Duodecimũ eſt vtilia
ei magis q̃ placẽtia dicere Prouer.xi. Si
mulator ore decipit amicũ ſuũ: ꝛ Eiuſdẽ
xvi. vir iniqu⁹ lactat amicũ ſuũ. Itẽ.xxix.
Eiuſdem: hõ qui blãdis fictiſqꝫ ſermoni
bus loqtur amico ſuo: rete expãdit greſ
ſibus eius. Sen. in lib. de bñficijs. Dicit
lis nõ: qd nolunt audire: ſꝫ qd velint ſem
per audiſſe. Idẽ in epiſtolis. Amici vitia
frangenda ſunt: nõ amo illũ niſi offende
ro deo an pfecturus ſim neſcio: malo ſuc
ceſſum mihi q̃ fidẽ deeſſe. ¶ Itẽ notan
dum ꝙ qnqꝫ ſunt: que amicitiã ſolẽt diſ
ſoluere: ꝯuitiũ iproperiũ. Supbia miſte
rij reuelatio plaga doloſa. Eccle.xxij. Mit
tens lapidẽ in volatilia deiciet illa.i. diſp
get: ſic qui ꝯuitiatur amico ſuo diſſoluit
amicitiam. Ad amicuꝫ ꝛ ſi pduxeris gla
dium nõ deſperes. Eſt.n. regreſſus.i. re
cõciliatio ad amicũ. ſi aperuerit os triſte
dure tecum loquẽdo nõ timeas. Eſt.n. re
cordatio priſtine.ſ. amicitie exce pto cõui
tio ꝛ improperio ꝛ ſupbia ꝛ miſterij re
uelatione ꝛ plaga doloſa. In hijs oibus
effugiet amicus. Conuitiuꝫ dicitur aliqd
vere ũdum qd tamen nõ eſt peccatum:
vt cum obijcitur amico ꝙ ſit leproſus: vel
ſeruus vel aliquod ſimile. Improperiũ
eſt: cum crimen obicitur vt cũ dicitur ali
cui ꝙ ſit latro. Superbia vocatur ſupba
dominatio. Prouer. vigeſimoqnto. Que
viderunt oculi ne proferas in iurgio cito
ne poſtea emendare non poſſis: cum de
honeſtaueris amicum tuum.xxvi. Eiuſ
dem. Sicut noxius eſt qui mittit lanceas
ꝛ ſagittas in mortem ita vir qui fraudu
lenter nocet amico ſuo: ꝛ cum deprehen
ſus fuerit dicit ludens feci. Pithagoras
amicum ledere nec ioco quidem oportet

¶ De ordine caritatis. xvi.

ſ Equitur de ordine caritatis. ¶ Et
notandũ ꝙ quadruplex eſt ordo
caritatis. ¶ Primus eſt ſcḋm prio
ritatẽ ꝛ poſterioritateꝫ qui attenditur in
ter amorem dei ꝛ amorẽ proximi. Amor
n. dei prior eſt q̃ amor proximi. vñ. Exo.
xx. Primo ponuntur mandata pertinẽ
tia ad amorem dei. deinde ea que perti
nent ad amorẽ proximi. Amor.n. dei cã
eſt amoris proximi. Proximus.n. amat:
qꝛ deus hoc precipit. Preterea de⁹ finis
eſt dilectionis proximi finis vero mouet
cauſam efficientem. ¶ Secundus ordo
attenditur in ho. ꝙ amentur que aman
da ſunt: ꝛ nõ amentur: que amanda non
ſunt. Augu. in lib. de doctrina chriſtiana
Ille ſancte ꝛ iuſte viuit qui ordinataꝫ ha
bet dilectionem ne aut diligat quod non

eſt diligendum aut nō diligat qđ eſt dili
gendū. Omnis peccator inquātū pecca-
tor nō eſt diligendus. Omnis homo in-
quantū homo eſt diligēdus. ¶ Tertius
ordo eſt iuxta verbū. Augu. in eodē libro.
In hoc attendiť ꝙ non eque diligať qđ
minus vel amplius eſt diligendū: aut mi
nus vel amplius qui eque diligend⁹ eſt.
¶ Et notanduȝ ꝙ aliquis dicitur magis
diligi tripliciter. Primo modo quia ad
maius diligitur ſcilicet ad maiorē gloriā
Sic vniuerſaliter magis diligēdus eſt, q
magis bonus eſt. Secūdo qui diligitur
maiori affectu. Tertio qui maiori effectu
Ordo dilectionis ſm maius ⁊ minus at-
tendiť inter illa quattuor: que enumerat
Auguſti. in libro de doctrina chriſtiana
dicēs. Quattuor diligēda ſunt. Unū qđ
eſt ſup nos. ſ. deus. Alterū quod nos ſu-
mus. Tertiū quod iuxta nos eſt. ſ. pxi-
mus. Quartū quod īfra nos eſt. ſ. corp⁹
Cū nos ⁊ primū enumerat aug. iter dili
gēda nos ⁊ primū videť itelligere excellē
tiorē ptē nřī ⁊ primi aiaȝ. ſ. pp hoc ꝙ cor
pus ponit poſtea q̄rto loco. B. i. pte mora
liū. Cū recte diligim⁹ nihil in rebus con-
ditis aīa noſtra carnis amamus. Idem
in mor. Si magne mercedis eſt a morte
eripere carnem quandoqȝ morituram quā
meriti eſt. animā a morte liberare in cele
ſti patria ſemper victuram. Item iſte or
do attēditur inter ea: que numerat. Am
broſi⁹ Super illud cant. ij. Ordinauit in
me caritatē. Multoruȝ inquit caritas in
ordinata eſt. Quod in primo eſt ponunt
tertium vel quartum. Primo diligēdus
eſt deus. Secundo parentes. deinde filij.
Pōſt domeſtici qui ſi boni ſunt: malis fi
lijs preponendi ſunt. ¶ Ordo diligēdi ſe
cundū effectū variatur ſm bonitatē vel
propinquitatē eorū qui diligūtur vel ſm
vtilitatē eccleſie. Magis eni bonus alijs
paribus diligēdus eſt quantū ad effectū.
Itē propinquior alijs parib⁹ affectu maio
ri diligēdus eſt. Et idē intelligēdū ē etiaȝ
quantū ad affectū. Melior eni vel propi-
quior vel eccleſie vtilior alijs parib⁹ ma-
gis diligendus eſt. ¶ Sed dubitari pōt
vtrum bonitas propinquitati diligenda
preualeat, vel econuerſo. Et videtur ꝙ bo
nitas preualeat propinquitati ſm illud.
Ambro. domeſtici ſi boni ſunt preponen
di ſunt malis filijs. Itē Beda ſup illud.
Luc. viij. Mater mea ⁊ fratres mei ſunt
⁊c. Nō iniurioſe negligit matrē. nec ma-
ter negatur etiaȝ que de cruce agnoſcitur
ſed religioſiores copule mentiū monſtrā-
tur q̄ corporum. B. Magis debemus di-
ligere quos de ſacro fonte ſuſcepimus q̄
quos de carne noſtra genuimus. ¶ Dicē
dum eſt ꝙ bonus extraneus preponen-
dus eſt filio malo. quantū ad ſpiritualia
beneficia vel etiā quantum ad tēporalia
tanta pōt eſſe bonitas extranei vel vtili-
tas eccleſie. Item dubitari pōt de hoc ꝙ
Ambro. parentes filijs preponit in ordi
ne diligendorū: cum eniȝ natura magis
icitet ad amorē filiorꝫ q̄ ad amorē parētū
magis videnť filij diligendi q̄ parentes.
Gratia eni nō oppoſita ē nature. Ad idē
vī facere. Illud. ij. Cor. xij. Nō debēt filij
theſaurizare parentibus. ſȝ parētes filijs.
Itē qr radix humorem mittit ad ramos
nō ecōuerſo. Et ē dicēdū ꝙ parētes ma
gis diligēdi ſunt: q̄ filij alijs parib⁹ ⁊ q̄n
tū ad affectū ⁊ q̄ntū ad effectū ⁊ ad hoc
incitat natura inſtituta ⁊ reſtituta nō na
tura deſtituta. Tamē hūc ordineȝ varia
re poteſt filij bonitas. Poſſet eni eē adeo
bon⁹ ꝙ eſſet ꝑponēdus patri. Itē ecclie
vtilitas vł filij neceſſitas vel ꝓpinquitas
poſſet eni eſſe fili⁹ adeo vtilis eccleſie ꝙ
potius deberet ſubuenire aliqs ei q̄ patri
ſuo Iteȝ ſi eſſet fili⁹ familie poſſet eſſe ꝙ
potius deberet ei aliqs puidere q̄ patri.
poſſet etiam eſſe adeo indigēs qđ eſſet ei
citi⁹ ſubueniendū q̄ patri. Aug. ad mar-
cellinū. Caritas que tanq̄ nutrix fouet fi
lios ſuos nō ordine amādi ſed ordie ſub
ueniēdi infirmiores fortioribus antepo-
nit. quos tales vult eſſe quales iā illi ſunt
quos nō cōtemnēdo ſed de hijs cōfiden
do interim ꝑterit. ¶ Et notanduȝ eſt ꝙ
parentes diligēdi ſunt effectu dupliciter.
ſ. quantū ad exhibitionē honoris ⁊ quā-
tum ad exhibitionē neceſſariorū. Quan-
tū ad primuȝ parentes videtur ſemꝑ eſſe
ꝑponēdi filijs niſi forſitā filius carnalis
fieret pater ſpūalis. Quantū vero ad ſe-
cundum: ordo pōt variari ex aliqua pre
dictaruȝ cauſarum. Item notandum ꝙ
affectu debemus omnem hominem dili
gere. Effectus vero pōt ſuſpendi ex cau-
ſa. Augu. Caritas ne itermittatur officia

pro tpe exhibeant. Quartus ordo atten
dit secūdū has differētias pp̄ter se ⁊ p
pter aliud: creator ppter se amandus est.
Creatū vero ppter deū. De hoc ordine di
cit. Aug. xv. lib. de ciui. dei. Cū ois crea-
tura bona sit amari pōt ⁊ bn̄ ⁊ male: be-
ne. s. ordie custodito. Male. s. ordie ptur-
bato qd in laude q̄dā cerei breuiter ver-
sibus dixi. hec tua sūt bona sunt quia tu
d bonus ista creasti nil nostrū est in eis ni
si q peccam⁹ amātes ordine neglecto p
te qd condit a te. Idē. ix. lib. de trinitate.
Amāda creatura sed si ad creatorē amor
refertur nō iā cupiditas sed caritas erit.
Tunc eni3 est cupiditas cū ppter se crea
tura amat. tunc nō vtentē adiuuat s3 cor
rumpit fruentē. Inferiori creatura vten
dum est ad deum pari fruendum sed in
deo. sicut te ipso nō in te ipso frui debes
sed in eo qui fecit te.

¶ De charitati aduersarijs. xvij.

e Equitur de hijs que aduersant
charitati: ⁊ vident ei aduersari.
Superfluus amor nostri. Et va
nus amor mūdi. Odiū pximi ⁊ generali
ter dānabilis offēsa dei. ¶ Circa primu3
notandum q signū est q aliqs hēat sup-
fluū amorē sui cū ea que pertinēt ad deū
⁊ ad pximū suū negligit ppria vero dili-
gēter defendit: ⁊ specialiter cu3 defendit
mala sua. pme. Cor. x. Nemo qd suū est q̄
rat. Phil. 2. Nō que sua sūt singuli consi
derātes sed que alioꝝ. G. in morali. plus
deo se amore coniungitur q neglectis hijs
que ei⁹ sunt ppria metur. Idem in pasto
rali. Qui vult praua agere ⁊ tamē ad hu
ius ceteros tacere ipse sibimet testis est:
q plus seueritate apetit diligit q cōtra se
nō vult defendit. ¶ Supfluus amor sui
efficit hominē ciuē babilonice ciuitatis
Augu. xiiij. libro de ciuita. dei. Fecerūt ci
uitates duas amores duo. Terrenam. s.
amor sui vsq3 ad contēptū dei. Celestem
vero amor dei vsq3 ad contemptū sui. Il
le i gloria sua exaltat caput suū. hic dicit
dn̄o deo suo. Gloria mea ⁊ exaltās caput
meū. ¶ Amor sui est radix multoꝝ ma-
loꝝ vnde sup illud. ij. Thi. iij. Erūt ho-
mines seipsos amātes cupidi elati supbi
etc. Dicit Glo. Aug. Ex eo q seipsos non
deū amāt quasi a radice: hec que sequū
tur mala oriunt. Cris. Omniū malorum
cā est amor sui ⁊ radix ⁊ fons. Itē amor
sui hominē excecat a deo vt nō videat se
ipsuz. B. Amor vel odiū veritatis nescit
iudiciū. G. sup ezechiel. vehemēter clau
dit oculos amor priuatus. Ex quo fit vt
hoc qd nos agim⁹ ⁊ graue esse non exti-
mam⁹ plerūq3 agat a proximo ⁊ nobis
minus detestabile esse videat. Iste amor
videt eē. Amor cūvere sit odiū vī. Aug.
sup illud. Jo. xij. Qui amat aiam suam
pdet eā. Magna ⁊ mira snia queadmo-
dum sit hois in animā suā amor vt pere
at. Odiū vt nō pereat. Si male amaue-
ris odisti. Si bn̄ oderis tūc amasti. Ite3
Aug. in quodā sermone. Si perit hō amā
do se pfecto inuenit negādo se. disce ama
re te: nō amādo te. Secūdū. Crisostomū
Aiam amare est desideria aie incōueniē
tia facere. Eccle. xviij. Si pstes aie tue cō
cupiscētias ei⁹ faciet te in gaudiū inimi-
cis tuis. Qui nimis amat se pdit se. Uult
eni esse in ocio vbi corrūpit sicut vestis in
archa reposita a tineis cōmedit. Psal-
mista. Oēs sicut vestimentū veterascent
Item delicijs iplet se nimis qui se nimis
amat. ⁊ sic pdit se. Ex hoc eni citi⁹ morit
Ecclesia. xxxvi. Propter crapulam multi
obierūt. Qui nimis amat se nimis sollici
te seruādo se. pdit se: sicut q nimis seruat
frumētū suū ammittit qa corrūpit. vnde
sup illud. Mat. viij. Qui voluerit aiam
suā saluā facere pdet eā dic. Glo. Interl.
Ac si agricole dicat frumentū si seruas p
dis si seminas renouas. ¶ Circa vanu3
amorē mūdi notādū qd amare mundu3
est q̄si amare adulteriū. vn̄. Ja. iiij. Adul-
teri nescitis q amicitia hui⁹ mūdi inimi
ca deo est. Quicūq3 ergo voluerit amic⁹
esse seculi hui⁹ inimicus dei cōstituitur. i.
Jo. ij. Nolite diligere mūdū neq3 ea que
in mūdo sūt. Si quis diligit mūdū non
est caritas patris in eo. Ubi dicit. Glo.
vnum cor duos aduersarios sibi amores
nō capit. Isa. xxviij. Coangustatū ē eni3
stratū ita vt alter decidat ⁊ palliu3 breue
vtrūq3 operire nō pōt. Caritas palliū est
posteriora tegēs. Peccata eni pterita ab
scōdit ne de⁹ ea ad puniēdū videat. Pro
uer. x. Uniuersa delicta opit caritas ipsa
supeminet ceteris virtutibus vt pallium
supponit ceteris vestib⁹. Col. iij. Super
oia caritatē habete. Amor mūdi adulte-

rat animam. Amor fabricationis mundi caſtificat animã vt dicit. Aug. in li. de verbis dñi. Idẽ in lib. ↄfeſſi. Amicitia huius mundi fornicatio eſt abſte. Idẽ ſup epl'a3 Jo. Si mundi amor habitet non eſt quo amor dei intret. Cum exauſeris cor tuum amore terreno aurieſ amore diuinũ. Amor mundi principiũ eſt omniũ malorũ vñ ſup .i. Jo. ij. dicit. Glo. Sicut dilectio dei eſt fons omniũ virtutũ ita dilectio mũdi dilectio eſt omniũ vitiorũ. Amare mundũ eſt amare ꝓditorẽ. Mundus .n. dicit demonibꝰ. Quẽcũq3 oſculatus fuero ipſe eſt tenete eũ. Matth. xxvi. Prouer. xxvij. Meliora ſunt vulnera diligentis q̃ fraudulenta odiẽtis oſcula. Jtẽ amare mũdũ eſt amplecti immundũ. Augu. ſup Jo. Si delectat te mundus ſemp vis eſſe inmundus. Si autẽ iam te nõ delectat hic mundus iam tu es mũdus. Si autẽ fueris mũdus nõ remanebis in mũdo. Criſo. ſuper Matth. Sicut difficile eſt arborẽ iuxta viam poſitã fructus ſuos vſq3 ad maturitatem ſeruare. Sic difficile eſt viru3 fidelem iuxta iſtum mundũ viuentẽ etiã in actibꝰ ſuis vſq3 in finẽ iuſticiam tenere. Nam in via a tranſeũtibus fructus rapiť. Recede de via ⁊ plãtate in loco ſecreto vt nec mũdus tecũ habeat cõmune nec tu cũ mundo. Eccle. xiij. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Jtẽ amare mundũ eſt amare periculu3. Augu. amas ſeculũ abſorbebit te. Amatores ſuos vorare nouit nõ portare. Eccle. iij. Qui amat picũlum in illo peribit. Aug. ad amatores mũdi. Cuius rei cauſa vtilitatis mundũ amans maior ne eſſe poterit ſpes noſtra in mũdo q̃ vt amici mundi ſitis. Jbi qd nõ fragile plenum periculis. Jtẽ per quot pericula ꝑuenitur ad maius periculũ. Jdem in ep'la ad anaſtaſium. Mũdus iſte periculoſior eſt blandus q̃ moleſtus. Et magis cauendus cu3 ſe allicit diligi quã cu3 ammonet cogitq3 contemni. Amare ſeculũ eſt amare locum tormentorũ. Aug. in li. de verbis dñi. Abijce a te diuitiarũ honera. Abijce vincula voluntaria. Abijce anxietates ⁊ tedia que te plurimis annis ingetant. Ber. in ſermonibus. Diuitiarũ amor inſaciabilis lõge amplius deſiderio torquet aiam q̃ refrigeret vſu ſuo vtpote quarũ acqſitio quidẽ laboris poſſeſſio timoris ammiſſio plena do-

loribus inuenit. Jte3 amare mundum eſt amare dyaboli dominiũ. Augu. in lib. de agone xp̃iano. Mittiť dyabolus foras qñ ex toto corde huic mundo renunciat. Sic enim renunciať dyabolo qui princeps eſt mundi. Jte3 mũdum amare eſt in domo igne ſuccenſa velle manere. Totꝰ .n. mundus in maligno poſitus eſt. i. Jo. v. Mundus eſt fornax babylonica igne ſuccenſa. Danyel. iij. Domus ardet ⁊ ignis inſtat a tergo ⁊ tu mones nõ egredi: vel ia3 egreſſum regredi. ¶ De tertio quod aduerſať caritati. ſ. odio proximi regre in tractatu de ira. Criſo. Si inimicitie ſemel occupauerint animos oĩa: que dicunť: que audiuntur: que fiunt ita accipiunť ⁊ itelligunť vt ad maiores ⁊ longiores proficiant inimicitias. Si qd .n. boni de inimico diciť non creditur. Si quid mali hoc ſolu3 creditur ⁊ ↄfirmatur. ¶ Circa quartum notandu3 ꝙ omnis offenſa dei mortalis inquantum a deo diuidit aduerſať caritati que deo vnit. Jſa. lix. Jniquitates veſtre diuiſerunt inter vos ⁊ deum veſtrum.

¶ De gradibus caritatis. xviij.

Equitur de gradibꝰ caritatis. Notandum ergo ꝙ diuerſi ſunt gradus caritatis. Eſt eni3 incipiens. Proficiens ⁊ ꝑfecta. Augu. ſup epiſtola Jo. Perfecta caritas hec eſt vt quis ſit paratus etiam pro fratribus mori. Sed nunquid mox vt naſciť, iam prorſus perfecta eſt immo vt perficiatur naſcitur. Cu3 fuerit nata nutritur. Cu3 fuerit nutrita roboratur. Cũ fuerit roborata ꝑficitur: cu3 ad perfectionem venerit dicit cupio diſſolui ⁊c̃. Phil'. i. Caritas operibꝰ pietatis nutritur tribulationibus ⁊ conſolationibꝰ roboratur cõſilijs perficitur. ¶ Et notandũ ꝙ ſex ſunt que valent vt caritas proficiat: ⁊ proficiendo ad ꝑfectionẽ veniat. ¶ Primum eſt ꝙ homo magnũ deſideriũ proficiendi habeat. Magna enim pars ꝑfectus eſt velle proficere: vt ait. B. Augu. in via dei nõ progredi iam reuerti eſt. Ceſſet omnis ignauia ſi volumus nõ redire currendu3 eſt. Leo papa. Jn decidendo. Jncidunt pericula qui proficiendi perdiderunt appetitum. Ber. in epiſtolis. Jn defeſſum ꝓficiendi ſtudiu3 ⁊ iugis conatus ad perfectionẽ perfectio reputať. ꝙ ſi ſtudere perfectioni eſſe perfectũ eſt: profecto

nolle proficere deficere ē. ℭ Secūdū ē ꝙ a creaturis inferioribus ad creatorē amorē ſuum recolligat. Solēt abſcidi rami arboris noue inferius vt totū incrementū ſuuȝ ponat ſuperius. G. Nō ſufficit ꝑficere homo ad vtraqꝫ diuiſus. Geñ. penult. Dicit ad ruben. effuſus es ſicut aqua non creſcas. Auguſtinus in. ij. lib. confeſſ. Ab imo auerſus a te deus in multa euanui. Exarſi enim aliquādo ſaciari inferius in adoleſcētia ⁊ ſilueſtre auſus ſum varijs ⁊ vmbroſis amorib⁹. ℭ Tertiuȝ ē vt doctrine intēdat ſicut paruul⁹ abſqꝫ ſumptione cibi creſcēdo non proficit ſic anima ſine doctrina deficere poti⁹ q̄ proficere ſolet. xxvij. Eccle. Filia fatua in deminoratiōe fiet. In ps. Exurietes ⁊ Sicietes anima eorū in ipſis deficit. ℭ Quartū eſt meditatio ⁊ precipue illa que verſatur circa beneficia a deo vel a ꝓximo recepta vel circa alia incitantia ad amorem dei vel proximi de qb⁹ dictū eſt prius in ps. In meditatione mea exardeſcet ignis. ℭ Quintū eſt oratio. B. Amorem dei in homine q̄ gratia genitū lactat lectio. Meditatio paſcit oratio cōfortat ⁊ Illuminat. Sextū ē tēptatio. Gre. in moralib⁹. Electorū deſideria deprimūtur aduerſitate proficiūt. Sicut ignis flatu premit vt creſcat ⁊ vnquaſi extingui cernit inde roboratur. Cū per temptationē hūilitas proficit proſpa
c eſt ipſa aduerſitas que menteȝ ab elatiōe cuſtodit. ℭ Et notandū ꝙ nullus ad tantam perfectionem peruenit in vita iſta ad quantā vellet peruenire. Ambr. ſup. Luc. Nemo eſt qui tantuȝ virtutis apprehēdat quantū deſiderat: qr oipotēs deus interiora decernēs ipſis ſpūalibus ꝑfectib⁹ modū ponit: ⁊ ex hoc homo quod apprehendere conat ⁊ nō valet in illis ſe nō eleuat que valet. Item notādū ꝙ ſicut dicit. Auguſtinus. Perfecta caritas nec cupiditatē habet ſeculi nec timoreȝ ſeculi. Per quas duas Ianuas intrat ⁊ regnat. Inimicus qui primo dei timore deinum caritate pellendus ē. i. Io. iiij. Perfecta caritas foras mittit timorem. Glo. ⁊ timoreȝ illū. ſ. quo timet quiſqꝫ incipiēs opera iuſticie ne veniat diſtrictus Iudex ⁊ ſe minus caſtiga
d tū damnet. ℭ Itē notanduȝ ꝙ ſeptē ſunt ſpēs ꝑfectionis. ℭ Prima ē perfectio ſufficiētie de qua. Mat. vi. Eſtote ꝑfecti ſicut ⁊ pater vr̄ celeſtis ꝑfectus ē. ℭ Secūda ē cōparatiōis quam debēt habere clerici reſpectu laycorū. Geñ. vi. Noe erat ꝑfectus in generationib⁹ ſuis. i. ꝯparatiōe eoꝝ qui erāt de generatiōe ſua. ℭ Tertia eſt ordinis ad que tenētur in ſacris ordinib⁹ ꝯſtituti ad que ꝑtinet cōtinētia. Iſa. lij. Mūdamini qui fertis vaſa dñi. ℭ Quarta ē ꝓfeſſionis que ꝑtinet ad religioſos. Mat. xix. Si vis ꝑfectus eē vade ⁊ vēde oīa que habes ⁊ da. pau. ℭ Quinta ē plationis. Io. x. Bonus paſtor aiaȝ ſuā dat ꝑ ouib⁹ ſuis. Gre. in omel. Cū incōparabiliter aīa ſit longe melior qua viuim⁹ a terrena ſubſtātia quā poſſidem⁹ qui nō dat ꝑ ouib⁹ ſuis ſubſtātiā ſuaȝ quomodo daturus eſt pro hijs aiam ſuā? ℭ Sexta ē ſecuritas ꝗ hanc hn̄t cupiunt diſſolui: ⁊ eē cū chriſto Phil. i. de hac loquit. Io. ⁊. i. Cant. iiij.

Explicit tractatus de caritate benedictus deus qui incepit ⁊ compleuit. Amen.

ℭ De quattuor virtutibus cardinalibus.

Icto de tribus virtutibus theologicis. Dicēdū ē de quattuor cardinalibus. De quibus habet ſapie. Octauo. Sobrietatē inqt ⁊ prudētiaȝ docet ⁊ iuſticiā ⁊ virtutem qbus vt alius nihil eſt in vita hominib⁹. Sobrietatem vocat quā vſitatio nomine vocamus tēperātiam virtutē vocat quā nos vocamus cōmuniter fortitudinem. Alias duas vocat nominib⁹ nobis vſitatis. ℭ De hijs hoc modo agetur. ℭ Primo dicet: quare dicantur cardinales licet nō meminerīȝ me legiſſe eas ſic vocari in canone ſacre ſcripture vel a philoſophis vel ſacris expoſitoribus. ℭ Secūdo numerus eorū oſtēdetur. ℭ Tertio de ſingulis aget. ℭ Quarto diuiſio eaꝝ quā macrobi⁹ ponit ponet

ℭ Quare dicantur cardinales. i.

Irca primum notanduȝ ꝙ quattuor de cauſis poſſum⁹ intelligere eas dici cardinales. Primo ꝑpter ſtabilitatē. Cardo ſtabilis manet licet hoſtiū vertat i eo. Prouer. xxvi. Sicut hoſtiū vertit in cardine ſuo. Sic piger i lectulo ſuo Sic hec q̄ttuor ſtabiles ſunt: lȝ ea circa q̄ verſant. i. ea qb⁹ vtēdum ē: ſint mutabilia he quattuor virtutes animam quaſi quadratam

reddunt et ideo ſtabilem vndiqꝫ. Figura enim quadrata vndiqꝫ ſtabilis eſt. Heb. xiij. Optimū eſt gratia ſtabilire cor. Prudentia animā tenet in veritate vtili ne per ignorantiā vel errorē vel curioſitatē ab ea recedat. Temperātia tenet eam in neceſſitate ne per ſuperfluitatem vel diminutionē ab ea recedat. Fortitudo tenet animuꝫ in quadā equalitate ne aduerſitas eū deiciat. Iuſticia in proximi vtilitate vt ei nō noceat ſꝫ potius vtilitati eiꝰ intendat. ¶ Secundo qꝛ ſicut hoſtiuꝫ cardini innititur. ſic tota cōuerſatio bona hijs quattuor virtutibus innititur que cōuerſatio bona conſiſtit. In faciendo bonū et patiendo maluꝫ. B. bonaꝫ vitā ego puto et mala pati et bona facere et ſic pſeuerare vſqꝫ ad mortē. Conuerſatio bona quaſi ad duo predicta quaſi hoſtium eſt quo intratur ad vitā beatā. De primo Matth. xix. Si vis ad vitā ingredi ſerua mādata. De. ij. act. xiiij. Per multas tribulationes opꝫ nos introire in regnuꝫ celorꝫ. ¶ Tertio ꝓpter preheminētiā quā habent reſpectu ceterarꝫ virtutum. Cardines. n. dicuntur prime partes celi: vel terre vel maris. Deute. xxx. Si ad cardines celi fueris diſſipatꝰ inde retrahet te dn̄s. Primi Ro. ij. Dn̄i enim ſunt cardines terre. Job. xxxvi. Cardines quoqꝫ maris operiet. Sic virtutes iſte prime ſunt reſpectu aliarum virtutū. Et ſicut cardinales preſunt clero: et ſummus pontifex per eos ardua operatur: ſic he virtutes excellentiam habēt reſpectu aliarꝫ virtutū et oīa per eas agit ardua opera in qbus ſalus cōſiſtit. Et ſunt hee virtutes cardinales ornatus cōuenientiſſimus cardinalibꝰ: vnde ſpecialē amorez debent hēre ad eas. ¶ Quarto ꝓpter principalitatez. Cetere. n. virtutes ad has aliquo mō reducuntur. Preterea he virtutes ꝑncipales motus viriū anime dirigūt Prudentia actū rōnabilis qui eſt diſcernere inter bonū et malū: vel inter duo bona qđ melius: vel inter duo mala qđ maſus malum. Temperātia dirigit actū concupiſcibilis qui eſt velle bonū delectabilē Fortitudo actū iraſcibilis qui eſt aggredi arduū et ſuſtinere qđ eſt difficile ad ſuſtinendū. He tres ergo virtutes tres actꝰ ꝑncipales viriū anime dirigunt q̄tum ad ſe. Sed iuſticia actꝰ illos dirigit reſpectu proximi. Ipſa eniꝫ circuit oēs virtutes vt dicit Glo. Iſido. ſup Gen̄. ij. ¶ Sequitur de numero p̄dictarꝫ virtutū qui ex officijs earū ſatis pōt declarari: vnde notandū qꝛ prudentia ceteris lumen p̄fert. Temperantia animaꝫ pficit reſpectu eiꝰ quod infra nos eſt. Fortitudo reſpectu eiꝰ qđ erga nos eſt. Iuſticia reſpectu eiꝰ qđ iuxta nos eſt: vel ſupra nos. ſ. proximi vel dei. Aug. Prudentia eſt eligere qđ diligendū eſt. Fortitudo nullis auelli moleſtijs Temperātia nullis illecebris iuſticia nulla ſuperbia. In libro de aīa et ſpiritu. Prudentia eſt in eligēdis Temperātia in vtendis. Fortituto in tollerandis. Iuſticia in diſtribuendis. Tulliꝰ in libro de officijs. Honeſtas a quattuor partibus manat: vna cognitionis. Altera communitatis. Tertia magnanimitatis. Quarta moderationis. Cognitio pertinet ad prudentiam. Cōmunitas ad iuſticiaꝫ. Magnanimitas ad fortitudinē. Moderatio ad temperantiā. He quattuor virtutes videntur eſſe cōtra quattuor effectꝰ originales quos Beda diſtinguit. ſ. ignorantiā infirmitatem cōcupiſcentiā maliciam vel malignitatē. Prudentia cōtra ignorantiā. Fortitudo cōtra infirmitatē. Temperātia contra cōcupiſcentiā. Iuſticia cōtra maliciam vel malignitatē. ¶ Hijs quattuor virtutibus quaſi quattuor lapidibꝰ precioſis cōſtat corona ſponſe chriſti. Prudētiaꝫ habet a parte anteriori vt caueat a futuris: iuſticiā a poſteriori vt ſatiſfaciat de p̄teritis. Temperantiā a dextris ne eleuetur in proſperis. Fortitudinē a ſiniſtris ne ſuccūbat in aduerſis. Cū virtus ſit circa bonuꝫ ſecundū verbuꝫ ſapientis quadrupliciter peccat anima circa bonū. ſ. in eligēdo: qđ apparet bonuꝫ cum nō ſit: vel id qđ vere bonum eſt at ſi nō eſſet bonū fugiendo: et qđ moleſtuꝫ ſit vel appetendo qđ ſimpliciter eſt bonum cū ſibi non ſit bonū eo qꝛ non eſt cōmenſuratū: vel appetendo: qđ proximo eſt malū eo qđ bonū ſibi. Prudentia eſt cōtra primū que ꝓdit et manifeſtat nō eſſe bonū qđ apparet eſſe bonum. Fortitudo eſt cōtra ſecundū qđ amplectitur: qđ moleſtum eſt tanq̄ bonū expediens vt eſt medicina amara: vel iciſio in corpore pp ſalutē corporis factā. Temperantia eſt contra tertiū que cauet ſuperfluuꝫ. Iuſticia eſt cōtra quartū que cauet proximi nocumētum. Prudētia cauet errorē qui eſt princi

plurium ceterorum malorum. Fortitudo ex
cludit timorem ſeculi: ſapientes. Fortitu
do eſt non niſi turpia timere. Temperā
tia excludit cupiditatez ſecli hec duo prin
cipia ſunt omnis peccati. Unde Glo. ſup
illud pſalmiſte Incenſa igni ⁊ ſuffoſſa.
Omne peccatum due res faciunt. ſ. cupi
ditas ⁊ timor. Juſticia ſeruat amorē pro
ximi. Eſt eniz vinculū ſocietatis humane
vt ait. Señ. in lib. De quattuor virtutibꝰ.
Prudentia diſcutit que fallunt. Tempe
rantia cōpeſcit ab hijs que irritant ⁊ alli
ciunt fortitudo ſuſtinet que exercēt. Señ.
in epiſtolis. Leniēda ſunt que me exercēt.
Compeſcenda que me irritāt diſcutiēda
que me fallūt. Juſtitia timet qđ ē timēdū
⁊ amat quod eſt amandum. Tullius in li
bro de officijs. Nemo poteſt eē iuſtus qui
mortem qui dolorem qui exilium qui ege
ſtatem timet. Prudētia facit vt homo ſe
bene habeat ad vera ⁊ ad falſa. In proſpi
cientia eniz veri ſollertiaqꝫ verſatur iuxta
verba. Tulij in lib. de officijs. Tēperātia
⁊ fortitudo vt bene ſe habeat: ad ꝓſpera
⁊ aduerſa. Juſticia vt bñ ſe hēat ad deuz
⁊ proximū. Prudentia: Tēperantia forti
tudo ⁊ Juſticia ſm aliaz expoſitionez ſui
accipiuntur diuerſimode vt patebit cū de
ſingulis agetur ⁊ videnť opari circa vnū
⁊ idem opus meritoriuz. Prudētia eligit
qđ agēduz eſt Temperātia cauet ne quid
nimis. Fortitudo ne quid parū. Juſticia
opus ordinat ad debitū finez. Prudentia
prouidem ſpez. Tēperātia ⁊ fortitudo mo
dū. Juſticia ordinem. ¶ Numerus harū
quattuor virtutū deſignatur in multis lo
cis i ſcriptura ſacra. ¶ Primo in quattu
or fluminibꝰ paradiſi de qbꝰ legiť. Geñ.
ij. Ubi dicit. Glo. G. Quattuor flumina
paradiſum irrigant: qa dū hijs quattuor
virtutibus cor infundiť ab omni deſide
riorū carnaliū eſtu temperať. ¶ Secūdo
in quattuor coloribus qbus decorate ſunt
cortine tabernaculi. Exod. xxvi. Que ſi
gnāt has quatuor virtutes in qbus decor
ecclesie cōſiſtit. Jacintus aerei ⁊ celeſtis
coloris pertinet ad prudētiaz deū ⁊ ange
los ſpecialiter imitando. Byſſus habens
candorē pertinet ad tēperātiā que candi
dā ⁊ mundā reddit animā. Purpura ſan
guinei coloris ꝑtinet ad fortitudinez que
parata eſt ſanguinez pro chriſto ſundere

Coccus ignei coloris ꝑtinet ad Juſticiaz
propter zelū ipſius. ¶ Tertio in quattuor
ſpeciebus quibus conficiebatur vnguētū
quo tabernaculū ⁊ vaſa ipſius ⁊ miniſtri
vngebanť. De quibus habetur. Exo. xxx.
Myrra prima pertinet ad temperantiā
que eſt in iuuentute. Tunc eni laudabilior
ē. Cinamomū quod ē cineret coloris qđ
cū frangiť i modū nebule ſpiramen viſi
bile emittit vt dicit. Glo. ſuper exod. xxx.
ꝑtinet ad humilitatez que eſt oīs iuſticia.
Mat. iij. Sic decet nos iplere omnem iu
ſticiā. i. ꝑfectaz humilitatē. Caſſia que cre
ſcit in aqs ꝑtinet ad prudētiaz que in aqs
doctrine nutriť. Calamus arbor aromati
ca ꝑtinet ad fortitudinē que aduerſa tolle
rādo dat odorē ſuauitatis vt ſpecies aro
matice cū cōteruntur redolēt: hijs quattu
or addito oleo diuini amoris cōficiť vnguē
tū bone fame ſuauiſſime redolens. Eccle
ſiaſtes. vi. Melius ē nomē bonū q̄ ꝓcio
ſa vnguēta. ¶ Quarto he quattuor virtu
tes ſunt q̄ſi quattuor rote in curru igneo
quo ſubleuanť amici dei. Quarti. Reg. ij.
Currus iſte igneus ē ꝯuerſatio ardenter
amātiū deū. ¶ Quinto cōmendať nume
rus harū virtutū figuris quattuor aialiū.
Aquila vitulo. Leone hoie. De qbus apo
calipſis. iiij. ⁊. Ezeh. primo. In aqla ſigni
ficatur prudētia cuius ē vigilare in rebꝰ di
ſcernēdis vt ait. Aug. Aquila eni hz viſuz
acutū. In vitulo tēperātia. Uitulus enim
imolabať i lege. Temperātia exhibet cor
pora nr̄a deo hoſtiā viuētē: Rom. xiij. In
leone fortitudo. Prouer. xxx. Leo fortiſſi
mus animaliū ad nullius pauebit occur
ſuz. In homie iuſtitia q̄ vinculū ē hūane
ſocietatis vt dictum eſt prius voluit dñs
quattuor eſſe euāgeliſtas ⁊ quattuor euā
gelia ad deſignandū ꝙ illi qui doctrinaz
euangelicā docent ⁊ qui eam tenēt hijs
quattuor virtutibus pollere debent.

¶ Tractus de prudentia.

Inter has virtutes p̄mo ageť d prudentia q̄ alias dirigit. De q̄ h mō
ageť. Primo diſtinguenť diuerſi
modi qbꝰ hoc nomē ſumiť prudētia. Se
cūdo deſcriptiōes eiꝰ ponenť. Tertio quō
ipa ſit virtꝰ oſtēdeť. Quarto tāgeť d diuer
ſis eiꝰ actibꝰ. Quinto cōmendationi eius
inſiſtetur. Sexto tangeť de ſpeciebus eiꝰ.
Septimo de hijs que ei aduerſantur.

¶ Quot modis ſumitur prudentia. i.

Irca primū notādum ꝙ hoc nomen prudentia. Quādoqꝫ ſumitur pro eo ꝙ apparet eſſe prudentia cū non ſit. Sic ſumit. Ro. viij. Ubi dī prudentia carnis mors eſt. Glo. Prudentiam carnis hꝫ quis cū ſtudioſius implet que carnis ſunt appetendo bona tēporalia ⁊ fugiēdo mala etiaꝫ cū naturas rerū tm̄ ſeqtur. Prudentia vero ideo dī cū res ſtulta ſit: q2 ita vi ſecularibus hominibꝰ. Similiter ſumitur qñqꝫ pro ſapia apparenti. vñ ſubdit. In eodē caplo. Sapiētia carnis inimica ē deo. i. Cor. iij. Sapiētia huiꝰ mūdi ſtulticia ē apud deū. Quādoqꝫ aūt ſapiētia dī diuinarū ⁊ humanarū rerū cognitio ſm verbū. Sen. in eplis. ⁊. Tulij in libro de officijs ⁊ iſta cognitio ſubdiuidit in tres ptes moralē. ſ. ⁊ naturalē ⁊ rōnalē vt tāgit. Sen. prudētia vero dī eſt ſcia operandorū. vñ. Damaſcenꝰ diuidit aiaꝫ rōnalē in duo. In id qd ē in ea cōtēplatiuum ⁊ in id qd eſt in ea actiū. Cōtēplatiuum ē ꝙ excogitat res put hñt eē. Actiuū vero ꝙ cōſiliatiuuꝫ eſt ꝙ agenda dirigit. Et vocat cōtemplatiuum intellectū Actiuū vero rationē. Et dicit ſapiam ptinere ad ꝯtemplatiuū prudētiam vero ad actiuū Quādoqꝫ vero auctores p eodeꝫ vident ſumere prudētiaꝫ ⁊ ſapientiā. vñ. Prouer. xvi. Qui ſapiēs ē corde appellabitur prudēs. Quādoqꝫ vero ſapia ſumit p cognitiōe diuinoꝝ ⁊ prudētia p cognitiōe humanorū. Uñ ſup illd. ps. Os meū loqtur ſapiētiā ⁊ me. c. m. pru. dicit. Glo. ſapia ad diuinas res ptinet ⁊ poſt dicitur prudētia. ſ. de moribꝰ. Et nota ꝙ mos ē i habitus ex quo ſine p̄meditatiōe ē frequētia operū. Uel ab ea ꝙ eſt mox q2 ſine mora eſt ex eo operatio vel dicitur mora. i. a diuturnitate aſſuefactionis. Aug. Sic di

b ſtinguit inter ſapiētiā ⁊ ſcientiā in lib. de Trinitate. h ē ingt ſapiētie ⁊ ſciētie recta diſtinctio. vt ad ſapiētiā ptineat eternarū rerum cognitio intellectualis. Ad ſciam vero tēporaliuꝫ rerum cognitio rōnalis. Sapiētia etiaꝫ ſumitur p ſapida ſcia ſeu p ſciā ſapore ↄtutū cōdita. Eccle. vi. Sapiētia doctrie ſm nomē eiꝰ ſapida ē: ſapida eni ē: ſicut nomē eiꝰ ſapore dictuꝫ vi. Sapiēs ſignū oportet facere habitū ſcientē habētē delectationē ⁊ triſticiā. In hoc differt. Litteratꝰ malꝰ a ſapiēte: q2 litteratus malꝰ gaudet de hoc qd ſcit opponere ⁊ rñdere de hijs que ptinēt ad mores. ſapiēs ↄo de hoc ꝙ illa ſunt in ſermonibꝰ. B. inueniſti plane ſapiaꝫ ſi p̄oris vite pctā defleas ſi huiꝰ ſeculi deſiderabilia paruipēdas. Si eternā btitudinē toto deſiderio ꝯcupiſcas. Inueniſti ſapiam ſi tibi hoꝝ ſingla ſapiūt prout ſunt. Quādoqꝫ vero ſapia dr̄ cognitio de deo q̄ſi p ſaporē eius habita vt cū aligs cognouit deum eſſe ⁊ guſtauit ⁊ vidit qm̄ ſuauis ē deꝰ. Et h cognitio differēs eſt ab illa qua aligs credit deū eſſe ſuaueꝫ: qa ſcriptura hoc dicit in ps. Sicut differt cognitio quam hꝫ aligs de dulcedine vini per guſtū ab illa que ē per auditū. Prudentia etiā qñqꝫ ſumitur pro virtute ⁊ hoc multipliciter vel p virtute. ſ. gratuita vel pro virtute ex multis operationibus acquiſita. Iteꝫ qñqꝫ ſumitur large vt cōprehendat omnes virtutes cognitiuas. ⁊ ſic videtur eā ſumere. Tullius dicēs. Prudētia eſt rerū ⁊ humanarū diuinarū cū ratione bene viuēdi iūcta cognitio. Ratione bene viuendi intellige directionē bone vite prudētia. n. ē cognitio directiua bone vite. Quandoqꝫ vero diſtrictius ſumitur vt non cōprehendat ſidem vel donuꝫ ꝯſilij vel itellectus vel ſcie.

¶ Quid ſit prudētia deſcriptiue. ij.

Rudentia ↄo ſic deſcribitur ab Aug. in lib. De moribꝰ eccle. Prudentia ē amaꝛ ea qbꝰ adiuuamur in deū ab hijs qbus impedimur ſagaciter eligēs. In lib. Uero de ſpū ⁊ anima dr̄ ꝙ prudentia eſt ſcire qd anima debeat facere ſuper illud. Mat. xv. Erant qui mādu cauerūt. iiij. millia dicit Glo. B. Prima. ſ. prudentia eſt cognitio rerū vitandarū et appetendarū. Et pōt eſſe ſumptū de verbis. Tulij in lib. De officijs dicentis prudentia eſt appetēdarū fugiendarūqꝫ rerū ſcientia. Deſcribitur etiā ſic prudentia. in lib. De reqe mentis. Prudentia eſt rerum bonorum et malarum. cū alteraruꝫ dilectione reliquarum deteſtatione ſcientia. Tullius eam ſic deſcribit in rethoricis Prudētia ē reꝝ bonaꝝ et malaꝝ vtrarūqꝫ ſcientia. Hec virtus diſcernit bona a malis et bona ab inuicem oſtendendo quod ſcit melius et mala ab inuicem oſtendendo quod ſit maius malum.

¶ Oſtenditur ꝙ prudentia ſit virtus.

b Ed queritur quō prudētia virtus ſit cū videatur eſſe ſcientia ſcḋm multas deſcriptiones eius prius poſitas. Ad qđ videtur poſſe reſponderi ꝙ prudētia gratuita virtus eſt quia eſt radius viuus a uero ſole procedens. Cognitio quā habent mali circa ea que pertinēt ad mores eſt quaſi mortua ⁊ inualida ad remouenduꝫ voluntatem vt bono cognito conſentiat vel diſſentiat a malo cognito. Sed prudentia virtus nō ſolum lumē eſt illuminans intellectū: ſꝫ etiaꝫ caleſacit affectum. Non ſolum enim oſtendit qđ quō ⁊ qualiter ſit agendū: ſed etiā mouet voluntatem vt appetat bonū poſt iudicium vel fugiat malum. Ro. viij. Prudentia autē ſpūs vita. Prudētia vero virtus ꝯſuetudinalis ex frequētia operum relicta nō eſt ideꝫ cum ſciētia que eſt cōiter de hijs que ſunt circa operationes voluntarias. Operationes vero ex quibus ipſa vt eſt virtus relinquitur ſunt ſingulares diſcretiōes de ſingulis fugiendis vel appetendis nō ſcḋm qđ ſunt in imaginatione tm̄ vel opinione ſꝫ ſcḋm qđ ſunt ſubiecta ſenſui. Accidit. n. de multis qđ minus mouent ad hoc ꝙ fugiant vel appetantur cū ſunt in imaginatione quā dum ſunt in ſenſu. Habitus vero relictus ex hijs ſingularibus diſcretionibus potentior eſt ad mouendū voluntatem vt cōſentiat bono vel diſſentiat a malo q̄ ſcientia moralis que eſt cōiter de hijs que ptinent ad mores: ⁊ videtur differre alter horum habituum a reliquo: ſicut ſcientia muſice quā habet aliquis magiſter actu qui legit muſicam in ſcolis qui tñ neſciret cantare rñſorium vnū. Differt a cognitione quā hēt ille qui hꝫ magiſteriū organizandi in quo nō ſolum eſt relictus habitus ad cantanduꝫ quātū ad vim apprehenſiuā ſed etiā q̄tū ad vim motiuā ⁊ imperantē motū ⁊ exequentē. Similis dīa eſt inter habitū quē habet magiſter in medicina qui ſcit legere libros medicine ⁊ ptinentes ad praticā ⁊ ptinentes ad theoricam q nō hēt ꝯſuetudinē operandi ab habitu illius qui hꝫ cōſuetudinem operādi. ¶ Et notandū ꝙ nō eſt aliquis prudens eo ꝙ ſit prudens ſolum intellectu. imo opꝫ vt ipſe ſic prudēs intellectu ⁊ affectu ⁊ opere. Unde vſus ſcripture ⁊ vſus cōiter loquentiū habent vt imprudentes dicantur qui imprudēter operantur: licet prudenter intelligant qđ ⁊ quō ⁊ quō ſit agendū. Unde prudentia virtus cōſuetudinalis non relinqtur in aliquo niſi qui prudēter ſe habuit diu prudēter intelligendo prudēter volendo. prudēter agendo. Job. xij. In multo tpe prudētia. Qui habet prudentie virtutē habitū habet ad prudenter diſcernendū prudenter volenduꝫ prudēter agendū. Ad hoc etiā ꝙ prudentia ſit virtus videtur facere hoc qđ ipſa eſt cognitio boni vel mali. ⁊ talis boni vel mali qđ difficile eſt diſcerni vt vitij ꝙ pretendit ſpeciem virtutis. Ad hoc etiā ꝙ ipſa ſit virtus videtur facere actus libere voluntatis precedens eius cognitionem quaꝫ Aug. vocat amoreꝫ diſcernendis a quibus adiuuamur in deū ab hijs quibus impedimur. Cognitio ptinens ad prudentiaꝫ nō eſt cognitio effectiua per violentā probationeꝫ: ſed etiā cognitio credulitatis cuius ꝯſenſus eſt ſine neceſſaria coactione. Poterit etiā videri alicui ꝙ ſicut temperātia ordinat vim ꝯcupiſcibilē ad delectatiōes ſenſuū: ita prudētia vt eſt generalis ad virtutes cognitiuas ordinet voluntatē liberi arbitrij ad operationes que ptinent ad viꝫ rōnalem. Uoluntas. n. liberi arbitrij penes quā eſt ſumma poteſtas in aīa: ita poteſt ſe inordinate habere circa operationes intellectus vel rōnis ſicuti reſpectu ſenſuū. Unde ſicut neceſſe ſunt alique virtutes q̄ ordinant eam reſpectu ſenſuum ſic neceſſaria eſt aliqua virtus que ordinet eā reſpectu intellectus ⁊ ſicut voluntas reſpectu eorum que ſunt delectabilia ſecundū ſenſuꝫ poteſt eſſe virtuoſa ⁊ vitioſa: ſic voluntas que eſt reſpectu cognitionū videtur poſſe eſſe ⁊ virtuoſa ⁊ vitioſa. ¶ Et poterit forſitan videri alicui ꝙ hec ſit quā Sene. intelligit i epiſtolis noīe philoſophie dicēs Sapientia bonū pfectū eſt mentis humane: philoſophia ſapientie amor eſt ⁊ affectio. Item illud quaſi ꝯſtituit aliquis inter philoſophiā ⁊ ſapientiaꝫ itereſſe. Nec. n. fieri pōt vt idē ſit qđ affectatur ⁊ qđ affectat. quō multū intereſt inter auaritiaꝫ ⁊ pecuniam cū illa cupiat hec cōcupiſcatur ſic iter philoſophiā ⁊ ſapientiaꝫ: idē. Alij philoſophiā ſtudiū virtutis eſſe dixerunt alij ſtudiū corrigende mentis a quibuſdā dicta eſt appetitio recte rationis.

¶ De diuerſis actibus prudentie. iij.

Equitur de diuerſis actib⁹ ſeu of
ficijs prudentie. Notādū ꝙ ad
prudētiā ptinet act⁹ aliarū virtu-
tū dirigere. Prouer. xv. Uir prudēs diri
git greſſus ſuos ipſi⁹ eſt oſidere qd qñ: ⁊
quomō ſit agēdū ipſi⁹ eſt puidere vt opa
nr̄a deo ſint grata nobis vtilia primo nō
iniurioſa ad eā videt ptinere diſcretio il-
la de qua dicit. Ber. ſup canti. Eſt diſcre
tio nō tā virtus ꝗ quedā moderatrix vir
tutū: ⁊ auriga ordiatrixq̄ affectuū ⁊ mo
rū doctrix: tolle hāc ⁊ virtus erit vitiū ⁊ i
telligas ibi eā virtutē vocari inquantū di
rigit pprios act⁹ ſeparatos ab actib⁹ alia
rum Aurigā vero virtutū inquātuʒ alias
virtutes dirigit in actib⁹ ſuis eius eſt mo-
derari feruorē precipitantē. Ber. ſup cāti.
Uirtus diſcretionis abſq̄ charitatis fer-
uore iacet: ⁊ feruor vehemēs abſq̄ diſcre
tionis tēperamēto pcipitat: ideoq̄ lauda
bilis cui neutrū deeſt quatenus feruor diſ
cretionē erigat ⁊ diſcretio feruorē regat.
Prudētie eſt puidere vt operib⁹ noſtris
deus glorificetur ⁊ nobis premiū acqui-
ratur: ⁊ exemplū bonū proximo prebea-
tur. Ad prudentē ptinet nolle fallere: ⁊ fa
li nō poſſe. Mat. x. Eſtote prudētes ſicut
ſerpētes: ⁊ ſimplices ſicut colūbe. Sen̄. in
libro quattuor principaliuʒ virtutū. Pru-
dens fallere nō vult falli nō pōt. Itē pru-
dentia eſt res ſm veritatē extimare ⁊ nō
ſecūdū multorū opinionē. Sen̄. eodē lib.
Quiſquis prudentiaʒ ſeq̄ deſideras tunc
per rationeʒ recte viues ſi omnia extimes
prius ⁊ ppēſes ⁊ dignitatē reꝝ nō ex opi
nione multoꝝ: ſʒ ex earū natura ꝯſtituas
Idē ꝗcūq̄ ex rebus trāſitorijs poſſideas
nō mireris nec magis extimes qđ cadu
cū eſt. Ipſi⁹ eſt nūꝗ̄ multis ſed que lʒ pla
ceat cogitare nec quis dicat: ſed qd dica-
tur attendere. Sen̄. in lib. de quattuor vir
tutibus. c. de prudētia. Non te moueat di-
centis auctoritas nec quis: ſed quid dicat
itēdito nec quātū multis: ſed qualib⁹ pla
ces cogita. Itē prudētie eſt: que nobis cō
miſſa ſunt: ad dei gloriam ⁊ ad vtilitatē
eccleſie diſpēſare. Mat. xxiiij. Quis pu-
tas eſt fidelis diſpenſator: ⁊ prudēs ⁊c. ⁊
Luc. xij. Quis putas ē fidelis diſpenſator
⁊ prudēs. Sen̄. Nō apud te ꝗ habes tāꝗ̄
aliena ſeruabis: ſed pro te tanꝗ̄ tua: ⁊ diſ
penſes ⁊ vtaris. Item prudentie eſt caue
re ne aliquid leuiter inchoetur vel incho
atum: ante perfectionē de facili relinquat
Sen̄. eodē lib. Scito in quibuſdā te debe
re perſeuerare: quia cepiſti quedam vero
nec incipere in quibuſdaʒ perſeuerare ſit
noxiū. Itē in epiſtolis. Melius eſt vt pro
poſita cuſtodias ꝗ vt honeſta ꝑponas ip
ſius eſt mutabilitateʒ cauere. Sen̄. in lib.
de quattuor virtutibus. c. de prudētia. Si
prudentiam amplecteris vbiq̄ idē eris:
⁊ prout rerū aut temporis varietas exigit
ita te accōmodes tempori nec te in aliqui
bus mutes: ſed potius aptes: Sicut man⁹
que eadē eſt: ⁊ cū in palmaʒ extenditur ⁊
cū in pugnuʒ ꝯſtringitur. Eccl. xxvij. Hō
ſanctus i ſapiētia manet ſicut ſol. Nā ſtul
tus ſicut luna mutat. Itē prudētie eſt: tur
pia in oculto: ſicut in publico cauere. Sen̄
id opta qđ optari corā bonis poteſt. Iteʒ
ipſius eſt humilem ſtatum diligere. Sen̄.
in eodeʒ. Ne altiori te rei imponas in qua
ſtanti tibi tremendum diſcedenti caden-
dum ſit. Ipſius etiā eſt in proſperis potius
ꝗ in aduerſis cōſulte agere. Sen̄. in eodeʒ
Tunc cōſilia ſalutaria aduoca cum tibi al
ludit vite proſperitas. tunc te velut in lu-
brico retinebis ac ſi ſtes potius indiget lu
mine qui incedit per loca lubrica ꝗ qui in
cedit per arida. Item prudentie eſt non
ſolum interiora: ſed etiam exteriora ordi-
nare. Prouer. xvij. In facie prudenti re-
lucet ſapientia. Oculi ſtultorum in fini-
bus terre. Eccle. xix. Ex viſu cognoſcitur
vir ⁊ ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſa
tus amictus corporis ⁊ riſus dentium: ⁊
ingreſſus hominis enunciant de illo. Itē
prudētie eſt actus rationis ordinare. Pri
mus actus rationis eſt cogitare quaʒ pru
dentia ordinat: dum non ſolum cogita-
tiones iniquas: ſed etiam ocioſas cauet.
Jer. iiij. Uſq̄ quo morabuntur in te cogi
tationes noxie. Seneca. Cogitationes va
gas ⁊ inutiles ⁊ velut ſomno ſimiles non
recipies quibus ſi animum tuum oblecta
ueris cuʒ omnia diſpoſueris triſtis rema
nebis. Ratio. etiā dicitur habere quattuor
partes prout ad ſenſibilem cōparatur. ſ.
inuentiuam: vel inueſtigatiuam: iudicati-
uam: memoratiuam: ⁊ interpretatiuam.
¶ Rationem inueſtigantem prudētia or
dinat dum eam cohibet ab inquiſitiōe in

utiliuz vel nimis difficiliũ. Prouer.xxiij. Ne erigas oculos tuos ad opes quas habere nõ potes. Ibidez. Prudentie tue pone modũ. Sene. Acquire qd potes inuenire: id diſce quod potes ſcire. Eccl.iij. Altiora te ne queſieris: ⁊ fortiora te ne ſcrutatus fueris. Et paulopoſt. In ſupuacuis rebus noli ſcrutari multipſr: ⁊ inpluribꝰ eius opibꝰ ne fueris curioſus. Ro.xij. Nõ plus ſapere q̃ opꝫ ſapere. Iſa.xix. Cõfundentur qui operabunt̃ lumen plectẽtes: ⁊ texentes ſubtilia. ¶ Itẽ prudentia rõnem inquirentẽ dirigit dum eã factoꝝ requirere facit. Sene. in tractatu de.iiij. virtutibus in.c. de prudẽtia. Cuiuſcũqꝫ facti cãz require. Quũ inicia inueneris exitus cogitabis. Item ratio dirigit inquirentẽ dũ eam ex alijs: alia cõuincere facit vt ex preſentibus futura. Sene. ɔſiliuz peritoꝝ ex apertis obſcura exiſtimat: ⁊ parua magna ex primis remota ex partibꝰ tota. Item ſi prudens eſſe cupis in futuꝝ ɔſpectum intende. Dirigit etiã rationẽ inquirentẽ q̃tũ ad ordinẽ ſciendi ⁊ ſtudiũ: ⁊ finem. Ber. ſuper cant. Scire ea prius ampliuſqꝫ curato que ſenſeris tutiora ſaluti. Item ſcias modum ſciendi vt ſcias quo ordine id prius qd maturius ad ſalutẽ. Quo ſtudio vt ardentius quo vehemẽtius ad amorem. Quo fine vt tm̃ ad hedificationẽ ſciat vel fiat tui vel ꝓximi. Idez ſunt qui ſcire volunt eo fine tantũ vt ſciant: ⁊ turpis curioſitas eſt. Alij vt ſciant̃ ipſi: ⁊ turpis vanitas eſt. Alij vt ſcientiã ſuam vendant pro pecunia: vel pro honoribus ⁊ turpis queſtus eſt. Alij vt edificent: ⁊ prudentia eſt.

¶ Rationem iudicantẽ prudentiã multipliciter dirigit. Primo dũ eam cohibet a quibuſdam iudicijs que ei nõ ſunt licita: vt eſt iudiciuz de incertis qd prohibetur. Math.vij. Luc.vij. Nolite inqt iudicare glo. Duo ſunt in qbus iudiciũ temerariuz cauendũ eſt. Sunt.n. quedã media: ⁊ incerta quo animo fiant que bñ: ⁊ male poſſunt fieri. Neſcimus etiã qualis futurus eſt qui nunc apparet malus de cuius correctione deſperare eũqꝫ quaſi abiectũ reprehẽdere: temerariũ iudiciũ eſt. i. cor.iiij. Nolite ante tp̃us iudicare. ¶ Itẽ cohibet rõnẽ a iudicio vſurpatiuo. qd eſt qñ aliquis iudicat perſonã que ſibi ſubiecta nõ eſt glo. ſuper Mat.vij. Temerariũ iudiciũ eſt qñ ſibi non eſt cõmiſſum iudicare. Ro.xiiij. Tu quis es qui iudicas alienũ ſeruũ. Itẽ prudentia rationẽ iudicantem dirigit duz eam a leuitate vel nimia tarditate credẽdi cuſtodit. Et oibus.n. ⁊ nulli credere vitium eſt vt ait. Senec. Qui leuiter credit vicioſe agit. Eccle.xix. Qui cito credit leuis eſt corde. Sene. prudentis ꝓpriuz eſt examinare ɔſilia: ⁊ nõ cito facili credulitate ad falſa prolabi. Prudens nõ niſi iudicio credit: ⁊ non niſi examinatã ſniam in conſenſum credulitatis admittit. Senec. Opinionis tue iudicia ſint. Sicut in diſputationibꝰ nõ admittimus niſi maniſeſte vera vel que vis ꝓbationis extorſerit: ſic in ɔſenſu credulitatis nõ debemus admittere niſi vel manifeſta vel ea de qbus ſit nobis plena fides. Quod ꝑcipue ſeruãdum eſt in his que nõ expedit nobis credere vt ſunt mala que nobis dicuntur de proximo que amorẽ noſtruz ad ꝓximum ledere ſolent: ⁊ dare occaſionẽ deſpiciẽdi proximũ. ¶ Item prudentia rationẽ iudicantem dirigit dũ eam exhibet ne vel dubia temere diffiniat vel veriſimilia affirmet. Sene. de dubijs nõ diffinias ſꝫ ſuſpẽſam tene ſniam. Nihil affirmes: qꝛ nõ omne qd eſt veriſimile ſtatim: ⁊ veꝝ eſt ſicut ⁊ ſepius qd primũ incredibile videtur nõ continuo falſum. Crebro faciẽ mendacij veritas tenet. Crebro mendaciũ facie veritatis occultat̃. Nam ſicut aliqñ frontez triſtem amicus ⁊ blandã adulator oſtẽdit ſic veriſimile colorat̃: ⁊ vt fallat conatur. Rationẽ etiã memorantem prudẽtia dirigit dum ſalubria facit reminiſci: ⁊ noxia obliuiſci. Salubria ad reminiſcendũ ſunt vt bñficia dei vel ꝓximi noxia vt iniurie proximi obliuiſcent̃. Itẽ dum inter bona preſentia mala facit reminiſci cõtra elationẽ ſupbie: ⁊ inter mala ꝓſentia bona cõtra delectationẽ nimiam. Eccle.xj. In die bonoꝝ ne imemor ſis maloꝝ: ⁊ in die maloꝝ ne imemor ſis bonoꝝ. Rationẽ etiam prout ea eſt ſermonẽ interpretari qꝛ excogitauit prudẽtia dirigendũ ſermonẽ moderat̃. Prouer.x. Qui moderat̃ labia ſua prudentiſſimus eſt. Eccle.xxi. Labia iprudentium ſtulta narrabũt. Verba aũt prudentiuz ſtatera ponderabunt̃. Sene. Sermo tuus nõ ſit inanis: ſꝫ aut ſuadeat: aut moneat: aut ɔſolet̃ aut ꝑcipiat: lauda pce

vitupera partius. Similiter reprehensibilis est nimia laudatio vt imoderata vituperatio. Illa siquidem adulatione ista malignitate suspecta est. Testimonium veritati non amicitie reddas. Cum consideratione promitte. Plenius q̄ pmiseris presta prudentis est taciturnitatē amare. Prouer. xj. Uir prudēs tacebit. Eccle. xix. Tacēs ⁊ ipse est prudens. ¶ Prudentia etiaꝫ rōnem dirigit circa ipsam prudentiā vt nō prudentie sue innitatur nec facili se credat prudentiaꝫ hēre. Prouer. iij. Ne innitaris prudentie tue. Ro. xij. Nolite esse prudentes apud vosmet. Itē Isa. v. Ue qui sapiētes estis in oculis vr̄is: ⁊ coraꝫ vobismetipsis prudētes. Itē ad prudentiā pertinet puidere ne totum tp̄us det actioni. Sene. nō semp in actu sis: ſz interdū animo tuo requiem dato ⁊ reges ipsa plena sit sapiētie studijs ⁊ cogitationib⁹ bonis. Ber. in lib. de consideratione. Non te totū nec semp des actioni: ſz consideratione aliqd tui: ⁊ cordis ⁊ corporis sequestra. Consideratio ipsius actionis ptes benigna presumptione suas facit preagendo quodammō: ⁊ preordinando que agenda sunt necessario. Sane ne forte que pmissa ⁊ pmeditata poterāt esse pficuo precipitata magis pīculo fiāt. ¶ Item prudētia insidias precauet. Aug. Prudentia est in pcauendis insidijs ipsa etiam in bello spiritali triūphat. Exēpluꝫ habem⁹ de hoc in xp̄o cuius prudētia percussit supbum. Io. xxvi. Ipse trib⁹ verbis sacre scripture in deserto dyabolum pstrauit. Matt. iiij. Prouer. xxiiij. Uir sapiens fortis est: ⁊ vir doctus robustus: ⁊ validus qꝛ cū dispositione init bellum: ⁊ erit salus vbi multa cōsilia. Eccle. ix. Ciuitas parua ⁊c̄. ⁊ subdit inuentus est in ea vir pauper ⁊ sapiens: ⁊ liberauit vrbeꝫ per sapientiā suam: ⁊ subiungit Salomon dicebaꝫ ego sapientiā melioreꝫ fortitudine. Et in eodē Melior est sapiētia q̄ arma bellica: ⁊ Sapien. v. Melior est sapientia q̄ vires: ⁊ vir prudens magis q̄ fortis. Et eiusdē. Sapientiam non vincit malitia. Et. xxiiij. econtrario. Stulticia vel imprudentiā in bello spirituali succūbit. Baruch. iij. Quia non habuerunt sapientiā perierunt pp̄ter suā insipientiā. Tulius in rethorica. Parua sunt foris arma nisi sit consilium domi. De stulticijs. xij. In bello spūali ptigētib⁹

Et stulticijs vero quasi innumeris quib⁹ imprudentes in bello spūali succūbunt cā breuitatis paucas enumeremus. ¶ Prima est eoꝝ qui ante pugnā armare se nolunt: ſz tūc primo arma accipiunt cū dolorem vulnerū sentiūt Tunc primo patiētie vel humilitatis clippeum sumunt cū gladio lingue venenate fuerunt vulnerati. Eccle. ij. Prepara aiaꝫ tuaꝫ ad temptationē. Preparatio ista est excogitatio de modo resistendi tēptationi quod faciēdū est ante temptationē. Semper. n. tibi deberent incedere armati qui sunt inter hostes suos. Modū conuenientissimū resistendi temptationi que est per linguas venenatas xp̄s ostēdit in summa taciturnitate blasphemias persecutoꝝ audiens. Isa. liij. Quasi agnus corā tondētē se obmutescet: ⁊ nō aperiet os suū in p̄s. Ego autē tanq̄ surdus nō audiebam ⁊c̄. ¶ Secunda est eoꝝ qui sumunt arma nimis te onerosa precipue cū non habeant eoꝝ ꝯsuetudinem qui quiq̄ eoꝝ ponderositate deiciunt vt qui nimis ieiunant vel orant. Dauid arma Saul deposuit: qꝛ pōderosa erant: ⁊ nō habebat eoꝝ ꝯsuetudinem ⁊ leuibus armis vicit. i. Roma. xvij. ¶ Tertia est eoꝝ qui in ipso conflictu arma sua proijciunt qū ea fortiter deberent tenere. s. patientiā humilitatem. Unde dictū est Boetio. Talia tibi ꝯtuleraꝫ arma que nisi prior abiecisses inuicta te firmitate tuerentur. ¶ Quarta est eoꝝ qui ex ea parte qua debiliores sunt qua ⁊ magis a dyabolo impugnant minus se muniunt cum econtrario esset faciendū. Qui videt se ad auaritiam premi multum deberet curuari ad largitionē elemosinaꝝ vt faciūt qui lignoꝝ tortuosa dirigunt iuxta verbū philosophi. Multuꝫ. n. inflectunt ea mihi cōtrarium vt sic ad rectitudinē reducantur. ¶ Quinta est eoꝝ qui nolunt resistere hostibus in locis vbi facilius possent ad portas castri hostib⁹ resistendū est: aut in aliquo loco alto ⁊ arto: vbi paucitas multis resistat: ⁊ nō tunc primo resistendū est qū totum castrū vel totaꝫ terrā occupauerint sic ad sensuꝫ spūaleꝫ est resistendū in alto etiā eminētis vite ponere nos debemus. Quod altū multis occupationib⁹ faciēdū est angustū vt hosti via nō pateat: ⁊ ibi hosti resistenduꝫ est. Sic Helyachim pcepit

obtineri aſcenſus mõtiũ p quos via poterat eſſe in ieruſalẽ: vt legitur. Judith.iiij. ¶ Sexta eſt eorũ qui nolunt hoſtez interficere dum paruulus eſt non attendẽtes illud ps. Beatus q tenebit ⁊ allidet puulos ſuos ad petram. Tales nolũt hoſti reſiſtere donec ab eo ſint interfecti. Poeta: pricipijs obſta. Jero. lubricus eſt antiquus ſerpens. ⁊ niſi capite teneatur ſtatim totus illabitur. Gene. iij. Dictũ eſt ſerpenti de muliere ipſa cõteret caput tuũ. ¶ Septia eſt illorũ qui contra ſuos pugnant: ⁊ hoſtes ſuos amicos reputant cum peiores inimici quos habemus ſint proprius ſenſus: ⁊ propria volũtas cõtraditiones que propriũ ſenſum impugnant: ⁊ perſecutiones que impugnant propriam volũtatem ſunt ad victoriam nobis adeo miſſa contra hoſtes noſtros peſſimos. Unde ꝯtra ſuos pugnant q talibus repugnãt ecõtrario fauores hoium: ⁊ applauſus hoſtes noſtri ſunt q nos decipiũt: licet h multi non intelligãt: Prouer. xiiij. Uade cõtra virũ ſtultũ: ⁊ neſciet. ¶ Octaua eſt eorũ q de prope nolũt pugnare cũ hoſte q ex propinqtate vires aſſumit ⁊ ex elongatione eas amittit vt ẽ fornicatio: ⁊ cetera vitia ad voluptatem pertinẽtia. Jo. dr. i. cori. vi. Fugite fornicationem. ¶ Nona ẽ eoꝝ q fugiendo hoſtem vitare nolũt: q fugiẽtes magis inſequitur vt faciũt illi qui aduerſa huius mundi nimis timent. Sene. Quẽadmodũ pernicioſior eſt hoſtib⁹ fugientibus. ſic omne fortuitũ incõmodũ magis inſtat cedenti: ⁊ aduerſo: multum mirat⁹ fuit. Joſue vidẽs populũ domini fugientem. Joſue. vij. Domie de⁹ iqt qd dicam videns iſraelem hoſtib⁹ ſuis terga vertentem. ¶ Decima eſt illorũ qui cum eis pugnandũ eẽt cõtrarijs pugnãt ſimilibus vt odio cõtra odiũ: garrulitate ꝯtra garrulitatẽ: ſtulticia cõtra ſtulticiã cũ potius amor ꝯtra odiũ pugnãdũ eſt: ſicut aq̃ pugnat ꝯtra ignem. Prouerbio. xxvi. Si exurierit ini. t. c. il. Taciturnitate ꝯtra garrulitatẽ: Sapiẽs garrulo nõ reſpõdere cõſiliũ ẽ. Eccle. viij. Nõ litiges cũ hoie linguato: nec ſtrues i ignẽ ipſi⁹ ligna. ſapientia ꝯtra ſtulticiã. Prouer. xxv. Ne reſpondeas ſtulto iuxta ſtulticiã ſuaz ne ei ſimil efficiaris. ¶ Undecia ẽ illoꝝ q laborãt in ipugnatõe hoſtiũ ſuoꝝ quos glorioſi⁹ ſine lucta poſſent vicere patiẽdo. Prouer. xvij. Meliorẽ vir patiẽs viro forti ⁊ c. Et xx. eiuſdẽ. Ne dicas reddã malũ p malo expecta dñz: ⁊ liberabit te liberabit iquaz a labore: ⁊ piculo vindicãdi te. Preterea ad plenũ vidicabit te hoſtẽ tuuz patibulo īfernali tradẽdo. ¶ Duodecima ẽ eoꝝ q iuuãt hoſtẽ ſuũ ad ſui interfectionẽ. Gre. Nõ ẽ timẽdus hoſtis qui nõ põt vincere nec occidere niſi volẽtẽ. ſic dyabolus vincere nõ põt niſi volentem: ita nec occidere niſi iuuãtem. dyabolus cordi applicat gladiũ qñ malã cogitationẽ imittit. Jmpingis ⁊ infigis gladiũ cordi tuo qñ ꝯſentis: ⁊ ſic dyabolũ iuuas. Jtem dyabolũ iuuat q ſciens: ⁊ volens vadit i foueaz in quam dyabo. vult eũ pcipitare. Prouer. xxiij. Fouea pfũda eſt meretrix: deberet pponere q tẽptatur de pctõ carnis q nõ ibit ad locuz vbi illũ ꝯmittit niſi dyabol⁹ illuc eũ portz. Jtẽ dyabo. iuuat q gladiuz ei ꝯducit quo ab eo iterficiatur vt q dat alicui mulieri vt peccato ſuo conſentiat.

De commendatione prudentie. Ca.

Dicto de officio prudẽtie iſiſtẽdũ ẽ ꝯmẽdatiõi ipi⁹. Et no. q multa q̃ dicta ſunt de off õ prudẽtie valere pñt ad ei⁹ ꝯmẽdatõẽz pter illa ſo. Prio facit ad ei⁹ ꝯmẽdatõez. multiplex amonitio q̃ ſcriptura ſacra facit ad eã. Mat. x. Eſtote prudẽtes ⁊c. Prou. iiij. Jn oi poſſeſſione tua acqre prudẽtiã. Prou. xiiij. Attẽdite vt ſciat] prudẽtiã q pcioſior ẽ argẽto. ¶ Secũdo q fili⁹ dei de ore pprio eã docere voluit. Prou. ij. Dñs dat ſapientiã: ⁊ ex ore ei⁹ prudẽtiã. Nec ſolo ore eã docuit ſz ope pſecutores prudenter declinãdo. Jo. viij. Jhs aũt abſcõdit ſe ⁊ exiuit d tẽplo. ¶ Tertio q ipſa eſt nobilis ſpecies cognitiõis. Prouer. ix. Scientia ſanctorum prudẽtia Unde ad cõmendationem eius faciunt que pertinent ad cõmendationem ſapiẽtie de qua multum hẽtur in libris Salomonis quaſi fere per totum: ⁊ ſpecialiter. Prouer. iij. Ubi dicitur q beat⁹ homo q inuenit ſapientiam: ⁊ qui affluit prudẽtia Melior eſt acquiſitio eius negociatione auri ⁊ argẽti. Et in eodez lignum vite eſt his qui apprehenderũt eã. Et eiuſdẽ. viij. Melior eſt ſapientia cunctis opibus precioſis ⁊ omne delectabile ei nõ poteſt cõparari. Eiuſdem. xvi. Poſſide ſapiẽtiã: q2

atro melior eſt. Et in eodem. Ubi non eſt
ſcientia anime nõ eſt bonũ. Et ſapi. viij.
Omne aurũ in cõparatione ſapientie eſt
arena exigua: ⁊ quaſi lutũ eſtimabit argẽ
tum in cõſpectu illi⁹. Et eiuſdem. x. Uani
ſunt hoĩes in quib⁹ nõ ſubeſt ſcientia dei.
Eiuſdem. ix. Si qs erit ꝯſumatus inter fi
lios hoĩuʒ ſi ab illo fugerit ſapiẽtia tua in
nihiluʒ cõputabit. Iſa. xxxiij. Diuitie ſalu
tis ſapientia ⁊ ſciẽtia. Oſee. vi. Scientiaʒ
dei volui pluſq̃ holocauſtũ. Sapiẽtia deũ
letificat. Prouer. x. Filius ſapiẽs letificat
patreʒ ſuũ. Et eiuſdẽ. xiiij. Acceptus eſt re
gi miniſter intelligens. Eccle. xx. Nõ pru-
dens placebit magnatis hominẽ etiam a
periculo liberat. Prouer. ij. Iuſti. libera-
bunt ſciẽtia. Simile. Eccle. ix. Liberauit
vrbem per ſapientiã ſuam. Ipſa etiam in
bono hominẽ ꝯſeruat. Prouer. ij. Prudẽ
tia ſeruabit te. Itẽ domũ eccleſie roborat.
Prouer. xiiij. Domus prudẽtia roborabit
Sapientia aſtutia dyaboli: nõ ſuperatur
Iſaie. xi. Non nocebũt: ⁊ nõ occident in
vniuerſo mõte ſctõ meo: q2 repleta eſt ter
ra ſcientia dñi. loquit̃ de ſerpentibus per
quos intellige ſerpentes infernales. Ser-
pens ex virga Moyſi factus ſerpẽtes ma
gorũ deuorat. Exo. vij. Sapiẽtia. n. ſctõrũ
aſtutiam dyaboli ſupat. Aſtutie dyaboli
c multe ſunt: quas ponit Greg. In morali.
Intuetur inqt inimicus generis humani
vniuſcuiuſcũqʒ mores cui vitio ſint pro-
pinqui ⁊ illa opponit ante faciem ad que
cognoſcit facilius inclinari mentẽ vt blã-
dis ac letis mentib⁹ ſepe luxuriã non nũq̃
vanam gloriã: aſperis vero mentib⁹: iraʒ
ſuperbiã vel crudelitatẽ ꝑponit. Ibi ergo
diſciplinã ponit vbi eſſe ſemitaʒ mẽtis cõ
ſpicit. ps. In via hac qua ãbulabã. abſcõ.
ſuper la. me. Idem in eodẽ. Sepe antiqu⁹
hoſtis poſtq̃ mentis noſtre temptationũ
certamen influxerit ab ipſo ſuo certamine
ad tp̃us recedit nõ vt ſue malitie finẽ pre
beat: ſʒ vt corda que per quietem ſecura
reddiderit repẽte rediens facili⁹ incpina-
tus irrũpat. Idem antiquus aduerſarius
cũqʒ accuſet mala nõ inuenit ipſa ad ma-
lum bona inflectere quęrit. Cũqʒ de ope-
ribus vincit̃ ad accuſandũ verba perſcru
tatur cũ nec in verbis accuſationẽ reperit
intentionẽ cordis fuſcare ꝯtemnit. Item
q2 dyabolus fructus arboris: ⁊ in yemẽ.

⁊ in eſtate virides cõſpicit quaſi vermem
ponere ad radiceʒ querit. Secũdũ Greg.
Antiquus hoſtis bona noſtra: tribus mo
dis inſeqtur. Aliqñ in bono opere intenti
oneʒ polluit: vt omne qḋ in actione ſequi
tur impurũ ſit. Aliqñ vero intentionẽ vi-
tiare nõ preualens. In ipſa actione homi
ni quaſi ſe inſignẽ proponit vt ſecurior fa
ctus deuicto vitio quaſi in inſidijs perima
tur. Aliqñ vero nec intentionẽ vitiat nec
in itinere ſupplantat: ſʒ opus bonũ in fi-
ne actionis inlaqueat. Idem in moralib⁹
Sepe de ipſa victoria bellum agit vt cuʒ
immũda cogitatio vincit̃ victoris anim⁹
elatione pulſetur. ¶ Quarto facit ad cõ-
mendationẽ prudẽtie ꝙ ipſa videtur eſſe
perfectio nobilioris potẽtie: q̃ temperãtia
vel fortitudo. Uis. n. rationabilis quã ipa
perficit: videtur eſſe nobilior ꝯcupiſcibili:
⁊ iraſcibili que tẽperãtia ⁊ fortitudine pfi
ciuntur: qḋ autẽ nobiliori ineſt meli⁹ eſt.
⁊ magis eſt eligẽdũ. ¶ Quinto prioritas
quã habet reſpectu ceterarũ virtutũ. Uirt⁹
enim cognitiua dicitur p̃cedere actiuam.
Aug. vt maius eſt voluntatẽ dei facere q̃
noſcere. i. Prius eſt noſce q̃ facere. Idem
initiuʒ obedientie eſt ꝙ ꝑcipiatur velle co
gnoſcere: ⁊ pars eſt obſequij didiciſſe qḋ
facias. ¶ Sexto magiſteriũ qḋ hẽt reſpe d
ctu ceterarũ virtutũ ad eam. n. pertinet il-
la diſcretio de qua dixit Antonius. Diſcre
tio conſeruat oẽs virtutes: ⁊ fit genitrix ⁊
cuſtos ⁊ moderatrix virtutuʒ: ⁊ producit
fixo gradu intrepidũ monachũ ad dñm
q2 nulla virt⁹ põt pfici: ⁊ ſtare ſine diſcre
tione. Sine hac poſſe videt̃ potius nocere
homini q̃ prodeſſe. Greg. Uirt⁹ quo plus
ſe poſſe cõpeſcit ab eo ſine moderamine
rõnis deterius in p̃ceps ruit. Sine hac q̃ſi
de lumine tenebras incurrimus. Grego.
Qui importune radios ſolis aſpicit tene-
bre ſcit: ⁊ inde nihil videre cõpeſcitur. Uñ
amplius videre conatur. Uñ noſmetipſos
dum plus iuſto diſcutim⁹ de ipſo diſcreti-
onis ſtudio indiſcreti⁹ erram⁹. Sine hac
ſi virtus teneatur itermittit̃. Cũ vero per
hanc intermittitur meli⁹ tenetur. Greg. in
moralibus. Pluriũ virtus cũ indiſcrete te
netur amittitur. Cũ diſcrete intermittitur
plus tenetur. Ex ſtudio nãqʒ arcus diſten
ditur: vt in ſuo tp̃e cũ vtilitate tendat. Idẽ
nõ eadem res ſemp̃ eſt virtus: q2 per mo-

menta tēporū ſepe merita mutant̄ actio-
nū. Unde fit vt cū quid bene agimus ple
rūq3 agimus: plerūq3 meli⁹ ab eius actio
ne ceſſemus vel laudabil⁹ ad tēpus deſe
rat ꝙ in ſuo tēpore mens laudabiliter te
nebat. Ber. in ſermonibus. Non in facto
laus eſt ſed in eo quem admo. fiat. Ethni
cus Inſani ſapiens nomen ferat equ⁹ ini
quū: vltra quā ſatis eſt virtutem ſi petat
ipſam. ¶ Septimo ꝙ ipſa prudentia bo
na dñi nobis commiſſa multiplicat. Sz
ſine ipſa inutiliter immo dānabiliter ab-
ſcondūtur vel diſſipant̄. Ad abſconſionē
ꝑtinet parabola de talētis. Mat. xxv. Et
parabola de ſeruis quib⁹ tradidit pater-
familias decē minas. Luce. xvi. De diſſi-
patione vero. Habet̄. Luc. xvi. De villi-
co qui diffamat⁹ eſt apud dominū ſuū3
qd diſſipaſſet bona ipſius. Et prouerbi.
xxi. Theſaurus deſiderabilis: ⁊ oleū3 in
habitaculo iuſti ⁊ imprudens homo diſ-
ſipat illud. ¶ Octauo ꝙ prudentia ſe h3
ad ſpiritū rationalem iudicantem ſicut
aſſeſſor diſcretus ⁊ fidelis. quo aſſiſtente
laudabiliter iudicatur. Si vero defuerit
peruertet̄ iudiciū. Prouer. xxviij. Dux in
digens prudentia multos opprimet per
calūniam. ¶ Nono ꝙ ipſa eſt lucerna in
via paradiſi dirigens qui non habet pru
dentiam: licet ſit magne ⁊ alte ſcientie ſi
milis eſt homini in altū reſpicienti: ⁊ vbi
pedem ſuū ponat non videnti qui de fa
cili poteſt corruere. Augu. ſuper illud. i.
cor. viij. Scientia inflat. Preponenda ē
ſapientia ſcientie. Melius eſt enim ſcire
infirmitatem noſtram q̄ naturas rerum
laudabilior eſt animus cui nota eſt infir-
mitas ſua q̄ qui ea non reſpecta ſyderū3
vias ſcrutatur ⁊ terrarum fūdamenta: ⁊
faſtigia. Itē ſuper Gene. ij. De forma: ⁊ fi
gura celi multi diſputant quas res maio
ri prudentia noſtri obmiſerunt auctores
dicētes ad beatam vitā non profuturas
occupātes ꝙ peius eſt multū p̄cioſa: ⁊ re
bus ſalubribus impendenda tēporū ſpa
tia. ¶ Prudentia ſi affuerit vere pōt hō
ſapiēs reputari: ſi vero defuerit vere pōt
hō ſtult⁹ reputari. Prudentiā vero intel-
lige ſcrutationē operandorum. Prouer.
xiiij. Callidi eſt intelligere viā ſuam. qd
ſcilicet agendū ſit in Prudētia ſtultorū3
errās ignorat enim quid agēdum ſit. Et
in eodē fatuitas ſtultorum imprudētia. i.
ignorantia agendorū3. ¶ Decimo ꝙ ani
malia irrationalia: ⁊ minima docent nos
eam vt ſerpētes ⁊ formice: ⁊ ſimilia. Se
ne. pudeat ab exiguis animalib⁹ non tra
here mores. Prouerbi. xxxiiij. Quatuor
Sūt minima terre: ⁊ ipſa ſūt ſapientiora
ſapiētib⁹. Formice pp̄ls infirm⁹ lepuſcu
lus plebs inualida q collocat in petra cu
bile ſuū. Regem locuſta nō habet ⁊ egre
ditur vniuerſa per turmas ſuas ſtellio ma
nibus innititur: ⁊ morat̄ in domib⁹ regū
In formica cōmendatur nobis prouidē-
tia in lepuſculo qui eſt animal timidum
velociter fugiens: ⁊ in petra collocās cu-
bile ſuū diffidentia de proprijs viribus ⁊
confidentia in deo que reperit̄ in homi-
nibus timoratis. In locuſta vero que ſal
tat: ⁊ poſt ſaltū decidit ardens deſideriū
eternorū cū conſideratione proprie infir
mitatis. In ſtellione qui eſt lacertul⁹ qua
ſi depictus ⁊ ſtellat⁹ quoniam alas non
habet: ſed manib⁹ nititur diligētia in ope
ratione que defectū ſupplet nature vt di
cit enim glo. Ingenio ſi per negligentiā
in imis remanent: ſed ſimplices quos in
genii pēna nō adiuuat ad optinenda re-
gni eterni menia virtus operatiōis leuat
Qui natura tardi ſūt ingenio ſolercia in
duſtrie ſue ad diuinaꝝ noticiā ſcripturaꝝ
vel ad virtutū omniū qb⁹ celū3 mereant̄
attingūt. ¶ Prudētia defect⁹ ſupplet ſic
puidētia ſupplet ifirmitatē fōmice. Pru
dēs. n. tp̄s neccitatis ꝑoccupat puidēdo ſi
bi tpe oportuno. Itē prudēs i deo ꝯfidēs
fortitudinē ſuā in dei fortitudinē mutat.
Iſa. xl. Qui ſperāt in dño mutabūt forti
tudinē. Itē ꝑ ſe nō pōt multitudie efficit
ſicut multitudo locuſtaꝝ cōcors egredit̄
ad depaſcēdū viridia. Supplet ēt prudē
tia diligētia qd minꝰ h3 a nā. Serpēs ēt
docet nos prudentiā aſtucia ſua. Mat. x.
Eſtote prudētes ſicut ſerpētes. Et ſūt gn-
q3 aſtucie ſerpētis qb⁹ prudētia ſctoꝝ de-
beret aſſimilari. ¶ Pria eſt ꝙ caput ſuū
ſūme cuſtodit pro eo cetera mēbra expo
nēdo nec imerito cū capite illeſo viuat q̄
tūcūq3 mēbra cetera ledant̄. Sic ſancti ꝓ
xp̄o q eſt caput coꝝ ſe ⁊ ſua exponere nō
timēt. Prouer. xij. Qui negligit dānū ꝓ
pter amicū3 iuſt⁹ eſt Phil. iij. q̄ mihi fue
rūt lucra. hec arbitrat⁹ ſum ꝑꝑ xp̄m detri

menta. Nec mirũ ſi ſcti pro xpo oia expo
nũt. qa eo ſaluo eis oia ſũt ſalua etiã capil
li. Mat. x. Capilli capitis vr̃i oẽs nũerati
ſũt. z. Mat. vij. E celo iſta poſſideo ſꝫ pp
dei leges nũc iſta deſpitio. quia ea me ab
ipſo receptuꝝ ſpero. ⸿ Scđa eſt ꝙ ſpẽs
ſe, i arcto foramie ponit vbi pellẽ veterẽ
deponit ſic prudentes in arta via pnie ſe
ponũt: vbi pellẽ veteris hoĩs deponũt.
Eph. iiij. Deponite vos ſcđm priſtinã cõ
uerſationẽ veterẽ hoiem q corrũpit ſcđꝫ
deſideria erroris. Et nota ꝙ duo exigunt
ad hoc ꝙ ſerpẽs in foramine pellẽ depo-
nat. ſ. foraminis anguſtia. Si enim eſſet
latuꝫ ſine difficultate intraret: ꝛ veterem
pellem retineret. ꝛ ſtabilitas foraminis:
niſi enim ſtabile eſſet: potius foramen ſe
cum ferret q̃ pellem ibi relinqueret. Sic
pellem veterem cõſuetudis nõ deponũt
in clauſtro: q in eadẽ libertate volũt eſſe
i clauſtro in qua fuerũt i ſeculo. Jtẽ quia
manẽtes in ſeculo nullã hñt ꝓpoſiti fir-
mitatẽ in penitẽtijs quas agũt de facili
ſecũ diſpẽſantes. ⸿ Tertia eſt ꝙ ſerpẽs
vnã aurẽ terra obſtruit: ꝛ aliaꝫ cauda ne
vocem incantantis audiat. ſecundũ illud
ps. Sicut aſpidis ſurde: ꝛ obturantis au
res ſuas. Sic viris ſancti aureꝫ vnaꝫ ob-
ſtruunt memoria mortis: ꝛ aliam cõſide-
ratiõe proprie fragilitatis: nec ſuggeſtiõi
nib⁹ dyaboli acqeſcãt: attendẽtes ex quot
ꝛ qualib⁹ cauſis ꝑire poſſũt. Eccleſi. ſepti
mo. Memorare nouiſſima tua ꝛ i eter-
nũ nõ peccabis. Qui caſtrũ corꝑis ſui lu
theũ itelligit nõ pſumit facere guerrã cuꝫ
oipotẽte. ⸿ Quarta ẽ ꝙ ſerpẽs calcaneo
mulieris iſidiat. Gene. z. Sic ſancti ſunt
q cõſ qtur opera carnis inſidiant: ex eo
oñdẽtes dſideria carnis fatua eẽ. Job ſe
do. Quaſi vna ex ſtultis mulierib⁹ locu-
ta es Aug. Delicie carnis h nõ ſatiãt: ꝛ i
futuro dãnant. Ubicunqꝫ caro q̃rit refe-
ctionẽ iueniet defectionẽ. Greg. Qui pre
ſenti ſuauitate capit: q̃ſi per amena prata
ad interitũ ducit. ⸿ Quinta eſt ꝙ ꝓpter
inimicitias quas hꝫ cuꝫ hoie habitat in
deſerto vel latet ſub ſpinis: ꝛ herbis. Sic
viri ſcti agnoſcẽtes inimicitias quas hꝫ
mundus cũ eis fugiunt eũ. Jo. iij. Nolite
mirari ſi odit vos mundus.

⸿ De ſpeciebus prudentie. v

Equitur de ſpecieb⁹ prudẽtie no
tandũ eſt ergo ꝙ prudẽtia ꝓut cõprehẽ
dit oẽm ſalubrẽ cognitionẽ ſiue virtutem
cognitiuã. Primo mõ videt poſſe diſtin
gui in virtutem cognitiuã diuinorũ ꝛ hu
manorũ. Uirtus vero cognitiua diuino-
rũ triplex videt eſſe. Pria acqeſcit aucto
ritati. ſ. fides. Secũda rõni. ſ. donũ intel-
lectus. Tertia eſt quaſi diuinam ſuauitatẽ
guſtãdo experti. ſ. donũ ſapiẽtie. De dua
bus primis dicit Aug. in libro de vtilita
te credẽdi. ꝙ credim⁹: debem⁹ auctorita
ti: ꝙ itelligimus ratiõi. De tertia dicit in
ps. Guſtate: ꝛ videte quoniaꝫ ſuauis eſt
dñs. Prima cognitio de deo ſtatui inci-
pientiũ ſufficit. Secũda cõpetit. ſtatui ꝓ-
ficientiũ. Tertia ſtatui ꝑfectorũ. Bernar.
ad fratres de monte dei. Sũt aiales qui
nec ratiõe pro ſe agũtur nec affectu trahũ
tur. Et cũ auctoritate prompti vel doctria
cõmoniti vel exẽplo ꝓuocati approbatuꝫ
bonũ vbi inueniũt: ꝛ quaſi ceci ſcilicet ad
manũ tracti ſequũtur. Sũt rõnales q per
rationis iudiciũ: ꝛ naturalis ſciẽtie diſcre
tionẽ habẽt cognitionẽ boni ꝛ appetitũ:
ſed nũdũ habẽt effectuꝫ. Sũt perfecti qui
ſpũ agũtur: qui a ſpiritu ſancto plenius il
luminantur: ꝛ qa ſapere eis bonuꝫ cuius
trahũtur affectu ſapiẽtes vocãtur. ⸿ Uir
tus vero cognitiua hũanarũ rerũ que pro
pter hominẽ a deo facta ſunt qui ſpeciali-
ter attẽdit bonuꝫ ꝛ malũ in eis que videt
eſſe donuꝫ ſciẽtie: vel attẽditur circa ea q̃
ab homine ꝓpter deũ agẽda ſunt que du
plex eſt. ſ. prudẽtia ſumpto nomie ſtricte
ꝛ hoc attenditur circa agẽda cõmuniter.
Et donũ cõſilij qđ attenditur circa ardua
que ꝓpter arduitatẽ ſuam nõ ſunt in pre
cepto circa que maxima ꝑcipitatio cauẽ-
da ẽ. ⸿ Uidetur etiã prudẽtia poſſe diſti
gui ſicut. Sene. Sciẽtiã rõnalem diuidit
cuius pars vna reb⁹ pretia imponit rectũ
extimãs vnamquanqꝫ. Secũda affectus
ordinat ipetus animi refrenãs qd quãdo
vbi ꝛ queadmodũ agi debeat determinat
Secũdũ tuliũ enĩ in rethoricis. Diſtigui
tur prudẽtia in memoriã: intelligẽtiã pro
uidentiã. Memoria ẽ per quã animus re
petit illa q̃ fuerũt. Jntelligẽtia ẽ per quaꝫ
ꝑſpicit ea q̃ ſunt prudẽtia cũ futuri aliqđ
videt anteq̃ factũ ſit ad memoriã moue- b
mur. Eccle. ix. Memẽto q̃ ante te fuerunt
Memoria mortui viuunt. Memoria illa

hac quaſi ꝑdita eſt. Sene. Qui nil de pre
terito cogitat vitaꝫ ꝑdidit. Memoria the-
ſaurus eſt cognoſcibilium. Ipſa eſt velut
quoddaꝫ ſeruatoriū in quo veritas vtilis
q̃ꝫ ratio inueſtigando cepit fideliter ſerua
tur. Animꝰ obliuioſus eſt velut locus vbi
quicq̄d repoſitū fuerit morit̃. Obliuio.n.
eſt quaſi quedā mors. Greg.i.pte moraliū
Sicut mors qḋ interficit cogit vt nō ſit in
vita: ita obliuio, ꝙ intercipit agit vt nō ſit
in memoria. Animus obliuioſus eſt quaſi
ſtomachus cibū receptū reiciens. Grego.
morali. Cibꝰ mentis eſt ſermo dei: ⁊ qua-
ſi acceptus cibꝰ languēte ſtomacho reicit̃
qñ auditus ſermo in ventre memorie nō
tenet̃. Quiſq̄s alimenta nō retinet. huius
c profecto vita deſperat̃. Et notādū ꝙ mul
ta ſunt quoꝝ ſpecialiter memoria eſt lau-
dabilis e quibꝰ cā breuitatis. x. ponamus.
d ¶ Primo laudabilis eſt memoria benefi
cioꝝ ⁊ maxime: memoria creatoris: ⁊ re-
demptoris noſtri. Eccle. vlt. Memēto cre
atoris tui. Luc. xxij. Hoc facite in meā cō
memorationē. Exo. xiij. Memēto diei hu
ius in qua egreſſi eſtis de egypto. Eccle.
xxix. Gratiā fideiuſſoris ne obliuiſcaris po
ſuit.n. animā ſuā pro te. Ber. ad fratres de
monte dei. Scit quicūq̄ hēt ſenſuꝫ chriſti
quantū chriſtiane pietati expediat quātū
ſeruum dei deceat: ⁊ vtile ei ſit vna ſaltem
aliqua diei hora paſſionis ipſius: ⁊ redē-
ptionis attentius recolligere beneficia ad
fruendū ſuauiter in ꝯſcia: ⁊ recolendū fi-
deliter in memoria. Memoriā beneficioꝝ
acceptoꝝ vident̃ habere etiā aīalia irrati-
e onabilia. ¶ Secūdo memoriā mandato-
rum dei in ps. ⁊ memores ſunt mādatoꝝ
ipſius ad faciēdū ea. Deu. vi. Erūt verba
hec que ego p̄cipio tibi hodie i corde tuo:
⁊ narrabis ea filijs tuis ⁊ meditaberis ſe-
dens in domo tua: ⁊ ambulans in itinere
dormiens atq̄ ꝯſurgens. Nume. xv. Dices
ad filios iſrael vt faciant ſibi fimbrias per
quattuor angulos pallioꝝ ponētes in eas
vittas iacintinas quas cū viderint, recor-
dentur omnium mandatoꝝ dei. Joſue. i.
Non recedat volumen vocis legis huius
ab ore tuo ſꝫ meditaberis. in eo diebus ac
noctibꝰ. Eccle. iii. Altiora te ne queſieris:
⁊ fortiora te ne ſcrutatꝰ fueris: ſed que p̄ce
pit tibi deꝰ illa cogita ſemp. ¶ Tertio me
moria iuſticie quā deꝰ exercuit in trāſgreſ-
ſores mandatoꝝ ſuoꝝ. In pſal. Memora
bor iuſticie tue ſolius. Eccle. xxxviij. Me-
mor eſto iudicij mei ſic enim erit: ⁊ tuuꝫ.
¶ Quarto. Memoria belli ſpūalis i quo
tot: ⁊ tanti ceciderunt que valet ad hoc vt
cautiores ſimꝰ. Quadrageſimoprimo Job
Memento belli: ⁊ nō addas ampliꝰ q̄cq̄ꝫ
loqui. Jo. Ne in preterita caſtitate ꝯfidas
nec Dauid ſanctior: nec Sanſone fortior:
nec Salomo. potes eſſe ſapientior. Me-
mento ſemp ꝙ paradiſi colonū mulier de
poſſeſſione ſua eiecerit. ¶ Quinto memo
ria diuine miſericordie vtilis in tribulati-
one poſitis ne deſperent Eccle. li. Memo
ratus ſum miſericordie tue dñe. i. Mach.
iiij. Mementote quō ſalui facti ſunt pres
noſtri in mari rubro. ¶ Sexto. Memo-
ria laudabilis vite ſctōꝝ q̄ imiginari debe
mus. Greg. Facta precedentiū ꝯſideremꝰ
⁊ nō erunt grauia que tolleramꝰ. Jo. xv.
Memēto ſermonis mei qm̄ ego dixi vo-
bis nō eſt ſeruꝰ maior ſuo ſi me perſecuti
ſunt ⁊ vos ꝑſequent̃. Septimo. Memo-
ria aduerſitatis in pſperitate. Eccle. xviij.
Memēto paupertatis in tpe abūdantie.
Item in die bonoꝝ ne immemor ſis maloꝝ
¶ Octauo. Memoria ſtatꝰ honorabilis a
quo q̄s decidit: vt eſt nobilitas parentuꝫ:
vel carnaliū: vel ſpūaliū: vel propria ſpūa
lis nobilitas: a qua quis decidit. Sapiēs
nobilitas: ad hoc tantū memineris vt cuꝫ
claritate generis moꝝ ſanctitate ꝯtendas:
⁊ cū nobilitate corporis animi nobilitate
proficias. Iſa. li. Attendite ad petram de
qua deciſi eſtis ⁊c̃. Attēdite ad Abraā pa
trem veſtrū. Apo. ij. Memor eſto vñ exci
deris: ⁊ age pniaꝫ. ¶ Nono Memoria in
eo qui ad pſperitateꝫ deuenit eoꝝ qui in
aduerſitate eiꝰ ſocij fuerūt. Geñ. xl. Me-
mento mei cū tibi bene fuerit. ¶ Decimo
Memoria ppriorū peccatoꝝ ad dolenduꝫ
pro eis. Iſa. xxxviij. Recogitabo tibi oēs
ānos meos in amaritudie aīe mee. ¶ Itē
notādū ꝙ quattuor ſunt quoꝝ obliuio di
citur eē laudabilis. Primo iniuriaꝝ obli-
uio. Leuit. xix. Nō eris memor iniurie ci-
uiū tuoꝝ. Aīus obliuioſus beneficioꝝ ⁊ te
nax iiuriaꝝ ē velut colatoriū feces retinēs
⁊ qḋ purū eſt exire pmittēs. Scḋo obliuio
bñficij alteri dati. Hec eſt.n. lex bñficij in
ter duos vt ait ſapiēs ꝙ alter ſtatiꝫ dꝫ obli
uiſci dati. alter memor eſſe accepti. Tertio

obliuio delectationum quas aliqs habuit in preteritis peccatis. Qui recogitat peccata preterita delectando in ipſis mente reuertitur in egyptū vt filij iſrael. Nume xi.ij. Recordamur piſciū quos comedebamus in egypto in mentem veniūt nobis cucumeres gratis. Hoc eſt etiam reſpicere retro vt vxor Loth. Geñ. xix. Que verſa eſt in ſtatuam ſalis. Luc. xvij. Memores eſtote vxoris Loth. Hoc etiam eſt habere ydola apud ſe vt Rachel. Gene. xxxi. Quarto obliuio rerū temporalium que ad contemplatiuos perfectos pertinet. Phil. iij. Que quidem retro ſunt obliuiſcens ad ea vero que ſūt priora extendens meipſū. Machrobiꝰ loquēs de tēperantia perfectorum: temperantia inquit eſt terrenas cupiditates nō reprimere ſed penitus obliuiſci.
b ¶ Item notandū ꝙ quinqꝫ ſūt que videntur facere ad bonitatem memorie. Primū eſt ſicca complexio. Siccitas enim eſt diſpoſitio conueniens ad tenacitatem impreſſionū ſicut humiditas eſt diſpoſitio cōueniens ad receptionē earum. Secūdum eſt exercitiū circa vnū: vel pauca non circa multa. Unde pueri quātis ſint humidi firmiter in memoria retinent: quia anime eorū non occupantur circa multa ſicut anime maiorum. Eccle. xxxviij. Qui minoratur actu percipiet ſapiētiam. Tertium ē placētia rei cognite hanc cauſam innuit Plato eē in tenera etate. quare ea que addiſcūtur firmiter memorie teneantur. Tenacior: inquit et forte maior in illa etate cognitionis delectatio cognita mentibus altius infigit. Quartū eſt nouitas. Ethnicus: quo ſemel ē ibuta recēs ſeruabit odorem Jero. vtilia cito adiſcēda eſſent. Memoria. n. impleta ſup vacuis rebus vtilia difficilius retinet. Sene. in epiſtolis. Liberaliū artiū cōſectatio verboſos ſibi placentes facit. Et iō nō diſcentes neceſſaria quia ſuperuacua didicerūt. Quintū eſt infixio memorie longa ruminatione facta. Sene. Certis ingenijs in morari: et innutriri oportet ſi velis aliquid trahere qđ i animo fideliter ſedeat. Item cum multa percurreris vnū excipe quod illo die decoquas.
i ¶ Et notandū ꝙ q nō hꝫ bonā memoriā ſcriptura debet ſupplere eius defectum. Eccleſi. xxxviij. Sapientiam ſcribe in tempore vacuitatis. Scripſit dñs decalogū bis populo iudeorū in tabulis lapideis. Exo. xxxi. xxxiiij. Sunt qui nihil ponūt in memoria: ſꝫ oīa iſcripto. Sūt alij q ꝯfidentes de memoria ſua nihil cōmendāt ſcripture: et vtrūqꝫ vitiū eſt. Pitagoras. Caue ne armarium doctiꝰ q̄ pectꝰ habeas. Sene. diſtrahit librorum multitudo itaqꝫ cū legere nō poſſis quantū habueris ſatis eſt habere q̄tū legas. Ber. ad fratres de monte dei. Non tm̄ modo agēdū eſt vt cū aliqua delectatione vel ſine grādi nauſea dies transfigatur: ſed vt etiam de pacta dieta ad pfectū mētis ſemp aliqd in ꝯſcia reſideat aliqd quotidie in theſaurū cordis ꝯgerat. Ber. de quotidiana lectiōe Aliqđ i vētre memorie dimittēdū eſt: ꝙ fideliꝰ digeratur: et rurſū reuocatum crebriꝰ ruminet qđ ꝓpoſito ꝯueniat qđ i
k tētiōi pficiat: qđ detineat aīum: vt aliena cogitare nō libeat Jero. Fatuū ē pp cōfidentiā mēorie nihil iſcripto ꝯmēdare: quia i memoriā prio ſenectꝰ icurrit: vt ait Sene.
¶ Sequitur de prudētia ad quā monemur exēplo formice. Prouer. vi. Uade i q ad formicā: o piger: et ꝯſidera vias eiꝰ et diſce ſapientiā q cū nō hēat ducē nec pceptorē: nec principē parat eſtate cibū ſibi. Et Gene. xli. Exēplo Joſeph. q. vij. annis fertilitatis ꝯgregari fecit q erēt neceſſaria. vij. ānis ſterilitatis future. Prouer. x. Qui ꝯgregat i meſſe filiꝰ ſapiēs. Deu. 32. Utinā ſaperēt: et itelligerent ac nouiſſima ꝓuiderēt. Prouidētia valde vtilis ē Thobi. ix. Dixit Thobi. azarie. Si meipſū tradā tibi ſeruū nō ero ꝯdignꝰ ꝓuidentie me. Sene. Qui nihil de futuro pmeditat i oīa icautꝰ decidit. Prouidētie l' mala futura vitat vel tēpat vel aium preparat vt ea leuiꝰ ferat. Gre. Eo piculū vitari nō pōt quo nō potuit ꝓuideri. Sene. Propōe aio tuo: et bōa: et mala futura vt illa ſuſtinē poſſis iſta moderari. Gre. i omel. Minꝰ iacula feriūt q ꝓuidentur: et nos tollerabiliꝰ mala ſuſcepimꝰ. ſi cōtra hec ꝑ pſciētie clipeū cōmunimur. Idē i moral. Tāto qſqꝫ minus aduerſitate vicitur q̄to cōtra illā pſciendo paratus inuenitur. Idemqꝫ in paſtoralibus hoſtis callidus tāto libertꝰ pectꝰ ꝑculit q̄to nudū a ꝓuidētie lorica deprehēditur: Idē dū cōtra ſe hoſtis ꝗſqꝫ paratior redditur hoſtis q ſe icipiētū credidit eo ipſo ꝙ pulſus ē eneruatur.

Diuiſio prudentie ſm ſenecam. .xiij.

Seneca in libro de quattuor principalibus virtutibus tangit diuiſionem prudentie ſimilē diuiſioni tullij iam poſite dicēs. Si prudens eſt animus tu⁹ tribus tēpibus diſpenſetur Pñtia ordina: futura prouide pterita recordare. Sunt aliqui qui futura ordinant que nō ſunt in ſua poteſtate pñtia vero ꝯfuſa ⁊ inordinata relinquūt. Act. i. Nō eſt veſtrum noſſe tpa vel momēta que pater poſuit in ſua ptāte. Ber. Quid de futuro miſer tam temerarie pſumis tanq̄ pr̄ tpa ⁊ momenta in tua: ⁊ nō magis in ſua poſuerit poteſtate. Tales vitā quā habent volunt pdere: ⁊ quā nō hñt pponunt vtiliter diſpenſare. Illam partē vite quā deus iaz dat in ꝯtumeliam dei volunt expēdere illaz quā deus nondū eis dedit volunt deo dare: ⁊ de illa gratiā dei acqrere. ¶ Et notanduz ꝙ ordo ſm Aug. xix. li. de ci. dei eſt. Parium diſpariūq; rez ſua cuiq; loca tribuēs diſpoſitio. Et facit multū ordinatio ad q̄etem mentis. Aug. in li. ꝯfeſ. Minus ordinata inq̄eta ſunt: ordinata vero quieſcūt. Idem iuſſiſti deus: ⁊ ſic eſt vt pena ſibi ſit. Omnis inordinatus a(n)i(m)us. Debet vero hō ordinare ſe ⁊ ſuos ⁊ ſua. Quātū ad ſe ordinabiliter ille viuit iuxta v̄bū. Ber. Qui in omni conuerſatione ſua ſollicite obſeruat vias ſuas: ⁊ in ꝯſpectu dñi ⁊ in ꝯſpectu primi, cauens ſibi a pctō ⁊ proximo a ſcādalo. ¶ Quadruplex ergo ordinatio dz eſſe in hoīe. Prima eſt ꝯſiderationis. Ber. in li. de ꝯſideratione. Cōſideratio tua a te inchoet ne fruſtra extēdaris in alia te neglecto. Secūda eſt affectionis precipue illius que alius ſupereminet. ſ. dilectionis. Canti. ij. Ordinauit in me caritatē. Tertiam eſt negocioꝝ ſm diuerſitates tēpoꝝ Ber. ad frēs de monte dei. Mane pterite noctis fac a temetipſo exactionē: ⁊ venture diei tu tibi indicito canonē: veſpere pterite diei rōnem exige ⁊ ſupuenientis noctis fac inditionē. Sic diſtrictio nō vacabitur laſciuie aliqñ. Singulis horis ſed cois inſtituti canonez ſua diſtribue exercitia: cui ſpiritualia: ſpūalia. cui corporalia: corporalia. In qbus ſic exſoluat omne debituz ſpūs deo: corpus ſpiritui: vt ſi qd fuerit intermiſſum ſi qd neglectū ſi quid infectuz ſuo loco: ſuo modo ſuo tpe nō habeat impunitū vel recompenſatū. Idem in eodē Primuz extra quottidianū ſacrificiū orationum vel lectionis ſtudiū: ꝯſcie quottidiane diſiunctioni comēdationi cōpoſitioni: pars ſua diei negāda nō eſt. ¶ Quarta ordinatio eſt ptinēs ad pugnā ſpūalez Virtutes. n. anime pparate debēt eſſe ad certamina ſibi cōpetentia. Temperantia cum ad menſam accedit. Prudentia cuz quid agendū vel tractandū eſt: ⁊ ſic de ceteris virtutibus. Greg. in morali. Quodlibet certamen ex ſuperat qui mētē certaminiante certamē parat. Anima virtutes habens demonib⁹ terribilis eſt vt caſtrorum acies ordinata. Can. v. Prouer. xiij. Cū diſpoſitione initur bellū. Suos debet homo ordinare oſtendendo qd vnicuiq; ſit agendū ⁊ qd vnicuiq; ſit habendū pp primaz ordinationē. Regina Sabba admirata eſt miniſtros Salomonis. Tertio Regū. x. Videns regina Sabba oēm ſapientiā Salomonis ⁊c̄. Et ordinem miniſtrantiū ⁊c̄. Non habebat vltra ſpiritum. De ſecunda ordinatione hēs. Iſa. xxxviij. Diſpone domui tue: qꝛ morieris tu: ⁊ nō viues. Debet. n. homo ſua ordinare vt vtiliter expendantur vel vtiliter retineantur. Eccle. vij. Peccora tibi ſunt attende illis: ⁊ ſi ſint tibi vtilia perſeuerent apud te.

Alia diuiſio prudentie. .xiiij.

Item prudentia a quibuſdā diuiditur in quattuor ſpēs. ſ. prouidentiā. Circūſpectionē Cautionē: docilitatē. quaꝝ ſpecieꝝ numerus videtur ſic manifeſtari. Cognitio ſalubriſque ad prudentiā pertinet cōſiderari poteſt abſolute ꝓut eſt in cognoſcente vel prout diſtribuitur alteri. Eſt. n. theſaurus nobilis qui diſtribut⁹ ſuſcipit incrementū Et ſicut dicit Aug. in lib. de doctrina chriſtiana. Oīs res que dando nō deficit duz habetur: ⁊ nō datur nunduz habetur quō habenda eſt ſecūdū ergo ꝙ prudentia dirigit circa diſtributionem ſcīe ſeu cognitionis ſalubris eſt. hec ſpecies ei⁹ docilitas: ſecundū vero ꝙ abſolute ꝯſideratur vt eſt in cognoſcente tres hēt ſpecies. Cum enim ſit lumen rationē perficiens ad videnduz que agenda ſunt: ratio autē pfecte nō videt niſi videat remota vt ppinqua: ⁊ niſi videat res in cāis: ⁊ nō ſoluz ſupficialiter

ꝯſtituta q̃s dicim⁹. Relliq̃ duo imo quo
e niſi videat vndique ⁊ nõ ſolum ex par
te vna prudentia ſpeciem vnam habet q̃
videntur remota: ſ. ꝫ ꝓuidentiã que ſic di
cta eſt eo ꝙ ꝓcul videat: ⁊ põt oſtẽdi no-
mẽ prudẽtie ad memoriã: ⁊ ꝓuidẽtiã q̃s
ponit tullius. Ratio eni procul videt ſiue
prouideat futura ſiue recordetũr ꝑterita.
Similiter mõ nomẽ memorie q̃nq; extẽdit
ad futura. Eccleſia. ſeptimo. In omnibus
operibus tuis memorare nouiſſima tua.
Aliã ſpeciem habet prudentia qua ea que
videntur ſupficialiter bona agnoſcuntur
eſſe mala. ſcꝫ cautionẽ. aliã etiã habet qua
vndiq; videt ſcilicet circunſpectionẽ. Pro
uidentia proprio nomine ſumpto eſt pre-
ſens noticia futurũ pertractans euentum
huius officiũ eſt. ex preteritis ⁊ preſentib⁹
futura perpendere. Boetius in libro con
ſolationũ. Non ſolã q̃d ante oculos ſitũ
eſt ſufficit intueri rerum exitus prudentia
metitur. Imprudens viã reſpicit qua itu-
rus eſt. Prudens vero finem vie attendit
Si dicatur imprudenti veni mecũ ducaꝫ
te honorifice: ⁊ per viam pulcher adhere
ant ea que ſufficient: ⁊ quodãmodo reli-
gentur. ¶ Septimũ eſt vt diuidendo me
diocritas ſeruetur. Sene. in epiſtolis phi
loſophiã in partes nõ in fruſtra diuidaꝫ.
Diuidi enim eam nõ cõcidi vtile eſt. Naꝫ
cõprehendere queãdmodũ maxia ita mi
nima difficile eſt. Ideꝫ partes eius quod
diuiſũ eſt innumerabiles eẽt ⁊ paruulus nõ
oportet. Idẽ vitij hꝫ nimiũ cui nulla diui
ſio ſit Simile cõfuſo eſt q̃cq̃d vſq; in pul
uerẽ factũ eſt. ¶ Octauũ eſt inter tardita-
tẽ: ⁊ precipitationẽ mediũ in proferendo
ſeruare. Sene. in epiſtolis. Philoſophi ꝓ
nunciatio ſicut vita debẽt eẽ cõpoſita ni-
hil ordinatũ eſt q̃d precipitatur ⁊ ꝓparat
Idẽ eque ſtillare illum volo qui currere
nõ extẽdat aures vero obruat. Itẽ iopia
verborũ: ⁊ exilitas minus intentũ audito
rem habet tedio interrupte tarditatis faci
lius tamen inſidet quod expectatur q̃ q̃d
preter volat. Deniq; tradere homines di-
ſciplinis precepta dicũtur nõ tarditur q̃d
fugit. Quomodo oino regere poteſt que
regi nõ poteſt. Idẽ remedia non proſunt
niſi imorentur. Idẽ dicendi celeritas non
ſatis decora ẽ philoſophie que ponere de
bet verba nõ proicere. Idẽ queãdmodũ
ſapienti viro inceſſus modeſtior cõuenit

ita oratio depſſa ꝓ audax. ¶ Cõtrariũ eſt
vt docendo veritatẽ nõ deſerat. Augu. in
libro de doctri xpiana. Minus itelligãt mi- C
nus placeãt: minus moueãt que dicuntur
vera tñ dicãtur ⁊ iuſta. ¶ Decimũ eſt vt
doctrina facilis ſit: ⁊ apta. Augu. in libro
de doc. xpiana. Quid ꝓdeſt locutiõis inte
gritas quã nõ ſeq̃t itellectus audientis cũ
loquẽdi oino nulla ſit cã ſi q̃d loq̃mur nõ
intelligãt Propter quos vt intelligãt loq̃
mur. Prouer. xix. Doctria prudẽtũ facilis
Eccle. iiii. Ne abſcondas ſapiẽtiã i decore
eius. i. ad cor. xiiii. Si incertã vocẽ det tu
ba q̃s preparabit ſe ad preliũ. Idẽ in eo-
dẽ nolo in eccleſia q̃nq; verba ſenſu meõ
loq̃ vt ⁊ alios inſtruã quã. x. milia verboꝝ
in lingua. Ambro. Melius eni eſt vt nos
intelligant populi q̃ vt cõmẽdẽt gramati
ci. Augu. in li. de doc. xpiana. Que vix in
telligunt vel raro ſi aliq̃d vrget vel nunq̃
oino populi audictiã mittẽda ſũt. ¶ Un-
decimũ eſt vt doctrina ſit breuis. Eccle. xi
Verba ſapiẽtũ ſtatera ponderabunt. Au-
gu. in li. de doctrina xpiana. Sicut ingra-
tus eſt q̃ icognita obnubilat ſic oneroſus
eſt qui cognita iculcat. Et ethnic⁹ ⁊. Quid
precipies eſto breuis vt cito dicta ꝑcipiãt
animi dociles teneãtq; fideles. Oẽ ſuper
uacuũ pleno de pectore manat. ¶ Duode
cimũ eſt vt doctrina ſit vtilis. Sene. i epi
ſtolis. Etiã ſi multũ eẽt etatis parce diſpẽ
ſandũ erat vt ſufficeret neceſſarijs. Nam q̃
dementia eſt ſupuacua dicere i tpis egeſta-
te. Doctrina moralis dꝫ eẽ ꝯtra peſtẽ ali-
q̃: ⁊ finaliter ad edificãdã dilectionẽ dei ⁊
ꝓximi in hoib⁹. Sene. i epſtis. Aliq̃d quo
tidie ad verſus paupertatẽ ad verſus mortẽ
auxilij cõpata nec min⁹ aduerſus ceteras
peſtes. Aug. in li. de doctri. xpiana. Legis ⁊
omniũ diuinarũ ſcripturarũ plenitudo ⁊
finis eſt dilectio dei quẽ fruendus ⁊ rei q̃
nobis cuꝫ in ea refrui põt. Et paulopoſt.
Quiſq̃s igit̃ diuinas ſcripturas vel q̃ſi l
bet eaꝝ partẽ intellexiſſe ſibi vĩ: ita vt eo i
tellectu nõ edificet geminã caritatẽ dei ⁊
proximi nõdũ intellexit. ¶ Et notandũ ꝙ D
doctor in doctrina ſua tria dꝫ attendere. ſ.
vt inſtruat placeat: ⁊ ad agẽdũ moneat.
Aug. in li. de doc. xpia. dixit q̃dã eloquẽs.
⁊ verũ dixit ita debere dicere eloquẽtẽ vt
doceat vel delectet: vel flectat. Deide addi
dit docere neceſſitatis ẽ delectarẽ ſuauitatis
flectere victorie docẽdi neceſſitas in reb⁹

dicimus. Qui ergo dicit eū docere vult q̄diu nō itelligit nundū ſe exiſtimet dixiſſe qđ vult ei quē vult docere. Si vero intelligit quocūq₃ modo dixerit dixit. Quod ſi delectare vult aliqs dicit aut flectere intereſt quō dicat. Sicut aūt teneatur ad audiendū delectandus eſt auditor ita ⁊ flectēdus vt moueaꝰ ad agēdū. Et ſicut delectaꝰ ſi ſuauiter loqueris: ita flectaꝰ ſi amet qđ polliceris: ⁊ timeat ꝙ minaris. Odiat qđ arguis. Itē Aug. in eodē. Quis audiat dicere aduerſum mēdaciū in defenſoribus in hermē debere conſiſtere veritatē. vt. ſ. q reos falſas ꝑſuadere conatur nouerit auditorē vel beniuolū. vel attentum. vel docilē facere. iſti aūt nō nouerit: ⁊ illa falſa apte veriſilr ber. ⁊ diſilr iſti vera ſic variāt vt audire tedeat itelligeꝰ nō pateat credere poſtrēo nō libeat. Illi fallacibꝰ argumētis veritatē oppugnēt aſſerūt falſitatē iſti nec vera defēdere nec falſa valeāt refutarꝰ. Et notādū ꝙ doctor ſacre ſcripture nō debet eſſe timidus vel remiſſus Augu. in lib. de doctri. xp̄iana. Qui timuerint ne ſemē cadat in terrā in malā nō ꝑueniet ad bonā₃: iactamus ſemia ſpargimus ſemina: ſūt q cōtēnunt ſunt q cōprehēdūt ſūt q irridēt iſtos ſi nos timuerimus nihil habemꝰ ſeminare: ⁊ in meſſe hēmus eſurire. Scđa ad thim. 4. Predica verbū inſta oportune Mat. ix. Circuibat ieſus oēs ciuitates ⁊ caſtra docēs in ſinagogis eoꝝ. Mat. vi. Circuibat ieſus caſtella i circuitu: docēs luc. xi. ⁊ erat quotidie docēs in tēplo. Itē notandū ꝙ ſm quoſdā docilitas ē virtus dirigens hoiem tā in adiſcēdo q̄ in docēdo. De his q̄ valēt ad h̄ vt qs bn̄ addiſcat.

Ed ſm hoc ſciēdū ē ꝙ ſeptē ſunt que dicunꝰ valere ad hoc vt aliqs bn̄ addiſcat maxime ſcripturā ſacrā. Primū eſt vt hō bn̄ viuat. Errat qſqs veritatē ſe cognoſcere putat ſi adhuc nequiter viuat. Eccle. i. Cōcupiſcēs ſapiētiā ſerua iuſticiā: ⁊ dn̄s ꝓbet eā tibi. Eiuſdem. xxvii. Volatilia ad ſibi ſimilia cōueniūnt: ⁊ veritas ad eos q operātur illā reuertetur. Apoc. 3. Collirio inunge oculos tuos vt videas. Glo. collirio oculi vt videamus inunguntꝰ cū ad cognoſcendā veri luminis claritatē intellectus nr̄i aciē medicamine bone oꝑatiōes adiuuamus. q male viuūt quaſi ſpirātia manuū ſuarū lumen diuine ſapientie a ſe prohibent.

¶ Scđm eſt oratio. Cū ſapiētia donū dei ſit nō d₃ aliquis tēptare rapere eā violentia ſtudij deo irreqſito. Iaco. i. Si qs indiget ſapiētia poſtul₃ eā a deo. Aug. Oratione melius ſoluunꝰ dubia q̄ inqſitione alia. ¶ Tertiū eſt hūilitas ⁊ h̄ quātū ad 4. Primo quātū adhoc vt nullā doctrinā cōtepnat. Secūdo vt a nullo doceri erubeſcat. Sene. primū documētū eſt vt nullā doctrinā cōtēnas. Scđm vt a nullo diſcere erubeſcas. Sene. in li. de. iiij. virtutibus. Eſto ſapientie cupidus ac docilis. q noſti ſiue arrogātia impartire poſtulāti. Quē nō noſti ſiue occulatione ignorātie tibi poſtula impartiri: Etiā a malis d₃ homo adiſcere. Aug. in lib. de doc. xp̄ia. Audiunꝰ vtiliter q vtiliter nō agūt, Sua. n. querere ſtudent: ſed ſua docere nō audēt ⁊ prima cathedra. Moyſi cogit eos bona dicere: ⁊ nō bona facietes. Theophilus lector Origenis ita bonā carpat ne ſpinā attingat. Qui ſolū a nobis nolūt adiſcere ſimiles ſūt illis q ſolū in ciphis argēteis vꝰ aureis volūt bibere: ⁊ tantū in ſacris purpureis vel alter precioſis frumentū dari₃ recipere quoꝝ ſitis vꝰ fames miſerāda nō eſt. ¶ Tertio q̄tū adhoc vt homo nō erubeſcat cōfiteri ſe neſcire qđ neſcit nec dū ſe ſcire mētiꝰ nunq̄ ſcire mereaꝰ. Aug. Nō erubeſcēdū eſt hoi cōfiteri ſe neſcire, nedū ſe ſcire mētiꝰ nūq̄ ſcire mereaꝰ. Quarto quātū adhoc vt humilē modū loquendi quem h₃ ſacra ſcriptura nō cōtemnat Aug. ad voluſianū. Modus diſcēdi quo ſacra ſcriptura cōtexiꝰ oibus eſt acceſſibilis quāuis pauciſſimus penetrabilis ide₃ inuitat oēs humili ſermone: quos nō ſolū manifeſta paſcit. ſ₃ etia₃ ſecreta exercet vitare. Idem in lib. cōfeſ. Inſtitui animā intendere ſcripturis ſanctis. Sed mihi viſa eſt ſacra ſcriptura indigna q̄ tullianē dignitati cōparem. Timor enim meꝰ fugiebat modū eius. Illa eni erat que creſceret cū paruulis. ſed ego dedignabar eſſe paruulus: ⁊ turgidus faſtus grādis mihi videbaꝰ: Idē in eodē lib. xij. Mira ꝓfunditas elōgoꝝ tuoꝝ quoꝝ ecce aū vos ſuꝑficies blandiēs paruulus. ſ₃ mira ꝓfunditas deus meus mira ꝓfunditas. horrorē intēdēti in eā. Quartū ē vt libroꝝ emēdationi intendat. Aug. in lib. ꝺ doc. xp̄ia. Codicibꝰ emēdādis primitꝰ d₃ inuigilare ſolertia. eoꝝ q ſcripturas diuinas noſce

Aderat. Quintū ē vt hō ſit diligēs ſcriptu ras ſacras īdagādo. Ad qd̄ p̄mo neceſſa ri⁹ ē timor dei. Prouer. i. Timor dñi p̄n cipiū ſapie. Ipſū ingrentē ſeruat a malo. p̄u. 14. ſapiēs timet ⁊ declīat a malo. Ibi dē timor dñi fact⁹ vite: vt declineta ruina mortis. Idē nihil negligit. Eccl'. 7. Qui ti met dñz nihil negligit. Sc̄do mā ſuetudo vt hō cedat auc̄tati diuīe ſcripture. Au. i li. ꝺ do. xp̄i. Añ oia op⁹ ē dei timore ad cog ſcēdū ei⁹ volūtatē. Deide miteſcere op⁹ ē pietate. Neqꝫ ꝯtradiceř diuīe ſcripture. ſiue ītellecte. ſi aliq̄ vitia nr̄a pcutit ſiue nō itel lecte quaſi nos meli⁹ ſapere: meliuſqꝫ pci pere poſſem⁹. Sed cogitare poſtea ⁊ cre dere id eē meli⁹ ⁊ verius qd̄ ibi ſcriptuz ē ēt ſi lateat quaſi id qd̄ nos p nos ipos ſa pere poſſimus. Ber. ad frēs de mon. dei. In oībus ſcripturis legēti initiū dꝫ eſſe ti mor dñi. Aug. in lib. de do. xp̄i. In oībus canonicis ſcripturis timētes deū ⁊ pieta te māſueti q̄runt volūtatē dei. quo ordie vero ꝑcedendū ſit īdagādo ſcripturas ſa cras. Aug. in eodē li. Determinat dicens. Erit diuinaꝝ ſcripturarū ſolertiſſim⁹ īda gatorqꝫ p̄mo totas legitur. notaſqꝫ habue rit: ⁊ ſi nonduz intellectu: iam tñ lectione duz taxat eas q̄ vocanť canonice. Nā ce teras ſecurius leget fide veritatis īſtruct⁹ ⁊ īfra. In ſcripturis q̄rentiū volūtatē dei. Prima obſeruatio ē noſce canonicas ſcri pturas: ⁊ ſi nundū ad itellectū legēdo tñ nullis mādať memorie vl' oīno icognitas nō hře. Deide q̄ in eis aperte poſita ſūt vl' p̄cepta viuēdi vel regule credēdi ſolerti⁹ diligētiuſqꝫ iueſtiganda ſunt. q̄ tanto i eis quiſqꝫ plura iueniet quāto ē intelligentia capacior. In his. n. qui apte poſita ī nſcri pturis ſunt inueniunť oia illa q̄ cōtinēt fi dē moreſqꝫ viuēdi ſpez. ſ. ⁊ caritatē. Tūc vero facta quadā familiaritate cū ipa lin gua diuinaꝝ ſcripturaꝝ i ea q̄ obſcura ſūt aperiēda diſcutienda ꝑgendū eſt: vt ad obſcuriores locutōes illuſtrādas de mani feſtioꝛib⁹ ſumantur exēpla: ⁊ q̄dā certarū ſententiaꝝ teſtimonia dubitatione incer tis auferant in qua re memoria valet plu rimū. Inq̄ſitio vero dupliciter fit: q̄ſiqꝫ ab alio q̄rendo ad qd̄ ptinet illud. Aug. i lib. de doc. xp̄ia. Nulla res magis memo rie mādāda ē q̄ illa ꝟboꝝ locutionūqꝫ ge nera q̄ ignoram⁹: ⁊ vt cū peritior occurrerit queri poſſit: q̄ſiqꝫ aliqs ꝑ ſe iquirit in ſcri ptura: ⁊ tūc cauēda ē ī ei temeritas ne ſc̄ꝫ gnota pro nobis habeat. hīſqꝫ temere aſ ſentiat. Hoc. n. p̄ſumptio eſt ꝙ effugere q̄ volet adhibebit ad res cōſiderādas tp̄s ⁊ meditationē. Aug. in li. ꝺ vtilitate credē di. Due ſunt ꝑſone laudabiles in religio ne. Una coꝝ q̄ iaz veritatē iuenerūt quos etiā beatiſſimos iudicare neceſſe eſt. Alia coꝝ qui ſtudioſiſſime: ⁊ rectiſſime iq̄rūt primi ſūt in ipa poſſeſſione. Alij in via q̄ tñ certiſſime ꝑuenięt. Tria ſunt vero alia genera hoīum ꝑfecto iꝓbāda ac deteſtā da. Unū eſt opinātium. ſ. eoꝝ qui ſe arbi trantur ſcire qd̄ neſciūt. Alterū ſiquidem qui ſentiunt ſe neſcire: ſed nō ita querunt vt poſſint inuenire. Tertiuz vero eoꝝ qui nec ſe ſcire exiſtimant: nec q̄rere volūt.

Itē cauenda eſt in inquirendo curioſi tas que eſt non magne vtilitati nimiā ope ram impendere. Sene. quid te torquetur in illa queſtione q̄ ſubtilius eſt contem pſiſſe q̄ ſoluere. Cauenda eſt etiaz ibi in ſtabilitas. Sene. in epiſtolis. Uide ne lec tio auctoꝝ multoꝛuz ⁊ omnis generis vo luminum habeat aliquit vagum: ⁊ inſta bile. Cauendū eſt etiam rixādi libido que peritos in arte logica multum ſolet vexa re. Aug. in lib. de doc. xp̄iana. Diſputatio nis diſciplina ad omnia genera queſtio nū que in libris ſanctis ſunt penetrandā plurimū valet. Tantū ibi cauēda eſt rixā di libido: ⁊ puerilis quedā oſtentatio ad uerſariū decipiēdi. Sc̄do ad thimo. ſc̄do. Noli verbis contendere. Aug. in libro de doc. xp̄ia. Uerbis cōtendere eſt non cura re: quomodo error veritate vincatur: ſed quomodo tua dictio dictioni alteri⁹ p̄fe ratur. Item cauēda eſt ibi nimia veloci tas in trāſcurrēdo. Nos enim videt aīus tranſcurēdo latentē ſententiā. Sapiēs ni hil magnū reruz ipa natura cito effici vo luit propoſuitqꝫ pulcherrimo cuiqꝫ ꝯgi difficultatem naſcendi quos hanc legem fecit vt maiora animalia viſceribus parē tum diutius continerēt. Ar. Dicit in lib. de natura animaliū. Quod elephans fe mina pregnās ex duobus annis q̄ eſt aīal magnū. Itē ſapiēs. Omnia veſtra dū na ſcuntur placent. Sed redeamus ad iudi cium cito ſcribendo non fit vt bñ ſcribať bene ſcribendo ſit vt cito: ſed tunc maxi me eū facilitas illa ꝯtigit reſiſtam⁹ ⁊ pro uideam⁹: vt efferētes equos frenis ꝯbuſ

dam coherceamus. ¶ Et notandū φ ſm Auguſti. in li. de doc. xp̄iana. Duabus de cauſis nō agnoſcunt q̄ ſcripta ſūt. Si aūt ignotis aut ambiguis ſignis obteguntᷣ q̄ ſcripta ſunt. Sunt aūt ſigna vel ꝓpria: vel trāſlata ꝓpria dicuntᷣ cū his rebus ſignādis adhibentᷣ ꝓpter quas ſunt īſtituta: vt cū dicim⁹ bouē itelligentes illud animal. Trāſlata ſunt cū ipſe res ad aliud ſignificandū vſurpantᷣ: vt cū dicim⁹ bouē itelligentes euāgeliſtā. Cōtrā ignota ſigna propria magnū remediū eſt linguaꝝ cognitio: ꝛ varietas iterpretationū. Cōtra ignota ſigna trāſlata: remediū ē cognitio reruꝫ ad quas ſignificādas trāſferuntᷣ. Aug. in li. de do. xp̄iana: Cōtra ābiguitatē ſignoꝝ dat remediū. Homo ingt timēs deū voluntatē eius in ſcripturis ſanctis diligenter ingrit: ꝛ ne amet certamia pietate māſuetus ꝑmunitus linguaꝝ ſcia: nec in verbis locutionibuſqꝫ ignotis inhereat ꝑmunitus etiā cognitione quarūdā reꝝ neceſſariū: ne vim naturā ve eaꝝ q̄ ꝓpter ſimilitudinē adhibentᷣ ignoret. Adiuuāte etiā codicū varietatē q̄ ſolers emēdationis diligētia ꝓcurauit veniat inſtructus ad ambigua ſcripturaꝝ diſcutiēda atqꝫ ſoluēda. Et paulopoſt. Cū verba ꝓpria faciūt ambiguā ſcripturā. Primo videndū ē ne male diſtinxerim⁹ aut ꝓnunciauerimus. Cū ergo adhibita itentio icertū eſſe ꝓuiderit quō diſtinguendū: aut quō ꝓnunciandū cōſulat regulā fidei q̄ de ſcripturarū planioribus locis: ꝛ auctoritate eccleſie ꝑceperit. Qđ ſi ambe velēt oēs: vel plures fuerit partes ambiguitatis ſcđꝫ fidē ſonuerūt: textus ipſe ſermonis a p̄cedentibus et ꝯſequētibus partibus reſtat ꝯſulēd⁹ vt videam⁹ cui ſentētie de plurib⁹ q̄ ſe oſtēdūt ferāt ſuffragiū eāqꝫ ſibi conteri patiat. Et notandū φ q legit ſcripturas laborare dꝫ vt eas memoriter teneat: ꝛ itelligat. Si tñ vtrūqꝫ nō pōt fieri p̄eligēda videtᷣ eē itelligentia memorie Aug iiij. de do. xp̄iana. Sūt q ſcripturas ſacras legūt ꝛ negligunt: legūt vt teneāt negligūt vt itelligāt. Quibus ſine dubio p̄ferēdi ſunt qui ꝟba eoꝝ minus tenent: ꝛ cor eoꝝ ſui cordis oculis vident: ſed vtriſqꝫ ille melior q ꝛ cū vult illa dicit: ꝛ ſicut opꝫ itelligit. ¶ Sextū eſt vt hō ſit aſſidu⁹ in ſtudēdo. Ideo diuine ſcripture ſemꝑ in manib⁹ iugiter in mēte voluantur. Nec ſufficere putes mandata memoria tenere: ꝛ opibus obliuiſci. Idē diuinas ſcripturas ſepi⁹ lege imo nūqꝫ ſacra lectio đ manu tua deponatᷣ. ¶ Septimū ē vt de ſapia a deo accepta nō ſit igratus ſed datorē ſuum glorificet. Eccle. viii. Danti mihi ſapientiam dabo gloriam.

¶ De his q̄ aduerſantur prudētie. vij. c

Equitᷣ de his q̄ aliquo modo aduerſantᷣ prudētie. Dicitᷣ aūt aduerſari prudētie. Primo ſtultitia q̄ ē rex appetēdaꝝ: ꝛ vitādaꝝ nō q̄libet ſed vitioſa ignorātia vt dicit Aug. in li. đ li. ar. Eſt aūt ignorātia vitioſa: ſi adſit affectione ſciēdi q̄ agēda ſunt: ꝛ vitāda vel negligētia ſciēdi. Ber. in lib. đ. xij. gradib⁹ humilitatis. Fruſtra ingt ſibi de infirmitate vel ignorātia blādiuntᷣ qui vt liberius peccēt libēter ignorāt vel iſirmantᷣ. Aug. ſup illud p̄s. Noluit itelligere potuit itelligere vt bene ageret: ſed noluit: ꝛ ita veniā nō hꝫ. Gre. i moralib⁹. Neſcire ignorātia eſt. Scire noluiſſe ſupbia. Ber. i epiſtolis Multa neſciuntᷣ: aut ſciēdi i curia: aut diſcēdi deſidia: aut verecūdia inquirēdi. Et quidē huius ignorātia nō hꝫ excuſationē. ¶ Scđo videtur aduerſari prudētie virtuti vitioſa: prudētia vel ſapiētia q̄ vr̄ poſſe diſtingui in tres ſpēs. Prima ē prudētia ſiue ſapiētia carnis: đ qua ad Ro. viij. Sapiētia carnis inimica eſt deo. Et i eodē prudētia carnis mors eſt. i. cā mortis eterne vbi dicit glo. Prudētia carnis cuꝫ qs ſtudioſius iplet q̄ carnis ſunt. Aug. in li. de q̄litate aie. Eſt noxiū gen⁹ artiū quo animi valitudo ſauciatᷣ. Idem. Sapore ꝛ odore mire diuidere pulmēta: ꝛ quo lacu piſcis captus ſit noſce dicere q̄daꝫ ē miſeranda peritia. Sene. i epiſtolis. Alius in mēbris p̄ciolas aues ſcindit: ꝛ ꝑ pect⁹ ꝛ clunes circūferēs eruditā manū in fruſtra excutit īfelix q huic vni rei viuit: vt altilia decēter ſecet: niſi φ miſereor eſt q hic voluptatis cā docet q̄ qui cā neceſſitatis diſcit. Addiſce qbus ꝯfici palati noticia ſubtilis eſt: qui ſciūt cui⁹ rei ſapor illū excitet cui⁹ ſtlecteᷣ aſpect⁹. Et hec p̄ma ſpēs ſapie vitioſe ad diuitias ꝑtinet. Vñ ſup illđ ij. ad Co. i. Nō i ſapia carnali dicit glo. Que ē voluptates diligere labores vitarᷣ. ¶ Scđa ſpēs ē ſapia terrena q̄ ꝑtinet ad diuitias Baruch. iij. Filij agar qui exquiſierūt prudētiā q̄ de terra ē. ¶ Tertia ſpēs ē ſapia diabolica ꝑtinēs ad honorē il ma

lciã. Diabolus.n.pmo honorē diuinū appetit. Postea hoi maligne inuidit. Jer.iiij Sapiētes sūt vt faciāt mala glo.malicioſi De his trib⁹ ſpēb⁹ ſapie tangit: Jaco.iij. Nō ē ingt ſapia iſta deſurſum ſꝫ terrena aialis diabolica. Aialē vocat ſapiam carnis. Sapie terrene aduerſat ſapia filij dei pauperis facti. In principio doctrine ſue paupertatē cōmēdātis. Mat.v. Bti paupes ſpū. Et eādē ꝯſulētis. Mat.xix. Si vis pfect⁹ eē vade ꝛ vēde aia q̄ hēs ꝛ da paupib⁹. Sapie carnis vr̄ opponi ſapia ſcōꝝ q̄ ſcōm Aug. eſt hic tpaliter cruciari ꝛ in eternū delectari. Sapie vero diabolice ſapiētia hūmilitati de qua Eccle.xi: Sapia humilitati exaltabit caput illius. ℂ Sed ꝯtra id qd dictū ē forſitan obiciet aliquis quō aliqua ſapia poſſit eē vitioſa. Cū oīs ſapia a dño deo ſit. Eccle.i ꝛ Baruch.iij. Dic adinuenit oēm viā diſcipline Et ſcia mali bona ē. Si ſcia mali mala eēt ꝛ eū i quo ē malū efficeret: deus q oia mala ſcit magis malus eēt q̄ ceteri. ℂ Ad hoc dicēdū ē: ꝙ ſapia vitioſa pro magna pte ſui ſapia nō eſt: ſꝫ error ſicut dicit Aug. ꝙ diſciplina mali nō eſt diſciplia: ꝛ ſup illō Ro. viij. Prudentia carnis mors ē. dicit Glo. Prudentia dicit cū res ſtulta ſit ꝙ ita videt ſecularibus hoibus. i. Cor.iij. Sapia hui⁹ mūdi ſtulticia ē apud deum. Mors manifeſte oſtēdit ſapiaꝫ huius mūdi ſtulticiā eſt. Sapia terrena ſtulticia eē oſtēdit cū illo qui tm̄ iterrogatiōe diuitiaꝝ laborauit nudus in terra ponit. Job.i. Nud⁹ egreſſus ſum de vtero matris mee ꝛ nudus reuertar illuc. Sapia carnis ſtulticia eē oſtenditur cū caro delitijs enutrita vermibus eſca datur. Sapia diabolica ſtulticia eē oſtēditur: cū ille qui voluit eſſe ſup alios ſub terra poſitus ab hibus ꝛ porcis ꝛ canibus ꝯculcatur. Eccle.xi. Si annis multis vixerit hō: ꝛ in hijs oibus letatus fuerit meminiſſe dꝫ tenebroſi tpis.i. mortis ꝛ dieꝝ multoꝝ. f. vite future: q̄ hēbit finē q cū venerit vanitatis arguēt pterita. ℂ Et notandū ꝙ ſcōm. G. in pma parte moraliū hui⁹ mūdi ſapia ē cor machinationibus tegere ſenſū verbis velare q̄ falſa ſūt vera oñdere: q̄ vera ſūt: ſit falſa demōſtrare. ſcia.n. aliqua licet ſit vera ſcia vitioſa pōt dicere rōne ſtudioſitatis q̄ eā pcedit: q: ea iplent ſtudioſitis que carnis ſunt. Unde ſup illud Ro.viij. Prudētia carnis merces eſt: dicit Glo. cū qui iplet q̄ carnis ſunt. Uel poteſt dici vitioſa pp̄ter vſuꝫ vitioſuꝫ eius. Eccle.xix. Eſt prudētie nequitia ꝛ in ipſa exercitatio. Uſus eniꝫ eius execrabilis eſt. ℂ Et notandū ꝙ diſciplina mali dupliciter pōt itelligi. Uno mō vt ille gtūs notet materiā de qua ē diſciplina: ꝛ ſic diſciplina mali bona eſt ꝛ adeo eſt: vel ſic vino ꝛ finē ad queꝫ eſt diſciplina: ꝛ ſic diſciplina maloꝝ ad maluꝫ mala eſt: inquātū eſt ad malū: ꝛ ē ab hoie vel diabolo: ꝛ idem intellige de illo verbo Eccle.xix. Nō eſt ſapientia nequitie diſciplina. Diſciplina eniꝫ nequitie ſi ſit ad vitandū ne quitiā bona eſt: ſi ſit faciendum inquantū talis mala eſt. ℂ Itē videt quodāmodo aduerſari prudētie animi pſumptio vel elatio. Aug. loquēs de illo verbo apoſtoli dicētes ſe ſapiētes ſtulti facti ſūt. Ba.i. Si dicēdo inquit te ſapientē ſtult⁹ factus es: dic te ſtultū ꝛ ſapiēs eris. Mat. vi. Abſcōdiſti hec a ſapientibus ꝛ prudētibus: ꝛ reuelaſti ea paruulis. i. Cor.iij. Si quis inter vos ſapiēs videtur eſſe in hoc ſeculo ſtult⁹ fiat vt ſit ſapiēs. Prou.xxvi. Uidiſti hoiem ſibi ſapientē eē videri magis ſpem habebit ḋ illo inſciēs. G. iij. parte moraliū. Ualde difficile eſt vt qui ſe ſapientē exiſtimat mentē ad humilitatē reducat ꝛ recte pdicātibus credat. G.i moralī. Quia pma ſtultitia angeli elatio cordis fuit vera ſapia efficitur hois humilitas ſue extimationi. ℂ Itē prudētie quodāmodo aduerſari videtur cōcupiſcētia ſordinata. Aug. in li.ꝯfeſ. Spgis penales cecitates ſupra illicitas cupiditates pe. Sup cecidit ignis ꝛ non viderunt ſoleꝫ. Itē prudētie dicitur quodāmodo aduerſari ſocietas iſipiētiū. Prouer.xiij. Qui cū ſapiētibus gradit ſapiēs erit: amic⁹ ſtultoꝝ ſimilis illis efficitur. Sen. in epiſtolis. Rem facilimā hō exigit ſcōm naturā ſuā viuere: ſꝫ hāc difficileꝫ facit cōis iſania: vocat iſania iſipiētia eoꝝ q ſe putāt ſapiētes: Siplicē ſtulticiā hūt q neſciūt q̄ ſciēda eſſent ꝛ ignorātiā ſuā non agnoſcunt. Sed q igorantiā ſuā: nō agnoſcunt quaſi inſani ſunt. Inſanus enim credit ſe eſſe ſapientē cū ſit valde ſtultus: miſerabilis eſt cecitas eoꝝ etiā q cecitatē ſuā non agnoſcūt. Sicut accidit cuidā fatue de q̄ loquitur. Sen. in epiſtolis ſuis. Arpaſtā inquit vxoris mee fatuā ſcis hereditariā

homines in domo mea remãſiſſet:hec fatua ſubito deſijt videre incredibilẽ rẽ tibi narrio ſed verã neſcit ſe eſſe cecam inde pedagogũ ſuũ rogat:vt migret ait domũ tenebroſam eſſe h ꝙ in illa ridemus oibus nobis accidere liqueat tibi. Nemo ſe auarũ eſſe intelligit. Nemo cupidum ceci ducere querũt. Nos ſine duce erramꝰ ⁊ dicimꝰ nõ ego ãbitioſus ſuz:ſed nemo aliter in vrbe viuere põt:non ego ſumptuoſus ſum:ſed vrbs magnas expẽſas exigit:qd nos decepimur nõ ẽ extriſecꝰ malũ nr̃z. Intra nos eſt in viſceribus ſedet. Jõ difficiliter ad ſanitatẽ peruenimus:qꝛ nos egrotare neſcimus. ¶ Et notãdũ ꝙ ſcdz cõez modũ loquendi:⁊ ſcdz modũ etiã loquẽdi quẽ hz ſacra ſcriptura inſipientia:vel imprudẽtia vel ſtulticia nõ ſolũ pertinet ad intellectũ ſed etiã ad volũtatẽ ⁊ operationez vnde. ſtultus ẽ ois peccatoꝛ:⁊ maxima ſtulticia eſt peccare ⁊ maxima ſapiẽtia eſt recte viuere. Criſo. Sapiẽtia ẽ nõ eloquia dei ſcire ſed ſcdm eloqa dei viuere. Job. xxviij. Dicit homini diuinitus eſſe oſtẽſum ꝙ timoꝛ dñi ipa eſt ſapiẽtia:⁊ recedere a malo intelligẽtia. Eccl. vlt. Finẽ loquẽdi oẽs pariter audiamꝰ time deũ ⁊ mãdata eius obſerua:loqla ẽ ad ſapiẽtiã edocẽdũ. Sermo enim ꝓprius eſt nũcius rõnis docte. Homini eni docto magis cõuenit docere ꝗ loqui. Finis ergo loquẽdi .i. id ad qd finaliter ẽ loqla eſt ſapiẽtia ꝯſumata:q ꝯſiſtit in timoꝛe dei ⁊ obſeruatiõe mãdatoꝝ eius. Nihil ſapiẽtie videtur haberi cum timoꝛ dñi ſit pꝛicipium ſapiẽtie. Prouer. i. Sicut nõ reputaretur ſapiẽs q nõ timeret furari vel cape in terra illius dñi q diſtrictiſſimã faceret iuſticiã ſic nõ eſt ſapiẽs q nõ timet offendere deũ illũ qui nobiliſſimã creaturaz dãnauit irrecupabiliter pro vno peccato ſupbie. Lu. x. Videbã ſathanã quaſi fulgur cadẽtẽ de celo. ⁊ ꝓ pctõ ꝓmoꝝ parentũ totũ genus humanũ dãnauit exilio:⁊ tpali moꝛte. Et pro peccato luxurie totuz mundũ exceptis. viij. perſonis aquis diluuij ſubmerſit. Et notandũ ꝙ licet valde neceſſariũ ſit ſapiẽter itelligere: qꝛ occaſio eſt:vt homo ſapiẽter velit:⁊ ſapiẽter operetur:⁊ inſipiẽter itelligere valde ſit periculoſum eo ꝙ ſit occaſio inſipiẽter volẽdi ⁊ inſipienter agendi. tñ ſapere: vt eſt in ſolo itellectu nõ eſt deo gratũ nec homini meritoꝛiũ:niſi attingat volũtatez vel operationẽ:nec inſipiẽtia in ſolo intellectu dãnabilis eſt donec attingat volũtatem vel operationem vt. ſ. inſipiẽter velit vel inſipiẽter agat:qui ſapiẽs eſt ſolo intellectu inſipiẽs vero volũtate:⁊ operatione inſipiẽtius videtur ſe habere ꝗ ſi nõ haberet ſapientiaz intellectu. Sicuti duobus incedentibus per viaz publicã ſi deuiant in viã que mittat eos in manus latronũ qui eos iugulent:vnus ſcienter alius neſciens ſtultioꝛ in hoc reputabitur q ſciẽs deuiauerit ꝗ q neſciuit:inſipientius vadit q de die coꝛruit vel offendit ꝗ qui de nocte. Job. v. per diem incurrẽt tenebras:⁊ quaſi de nocte ſic palpabunt in meridie.

¶ De. xij. ſtulticijs pecca. moꝛtaliter.

Et notandũ ꝙ qui peccat moꝛtaliter multum ſtulte agit:⁊ tãgemus xij. ſtulticias que in eo qui peccat poſſunt aſſignari. ¶ Prima eſt ꝙ ipſemet ſe excecat. Sap. ij. Excecauit eos malicia eoꝛum. G. Oculos quos culpa claudit pena aperit. ¶ Secunda eſt ꝙ ſeipſum diabolo illaqueat. Job. xviij. Immiſit in rethe pedẽ ſuũ. G. Qui pedes i rethe mittit nõ cũ voluerit eicit: ſic q in pctis ſe deiicit nõ mox cũ voluerit ſurgit. Prouer. quinto. Iniqtates ſue capiũt ipſũ ⁊ funibus pctoꝝ ſuoꝝ qſqz ꝯſtringitur. Qui peccat volens vincitur ab hoſte crudeli q nõ miſerebitur G. Debilis ẽ hoſtis q nõ vincit niſi volẽtẽ Ipſe etiaz volẽs ſe precipitat. Math. qrto. Si filius dei es mitte te deoꝛſuz. Glo. Infirmus oſtẽditur ꝙ nulli nocere poſſit niſi ille pꝛius ſe deoꝛſuz miſerit. Tertia ẽ ꝙ quaſi inſanus in ſeipſuz manus in ſe mittit infligẽdo ſibi vulnꝰ inſanabile. Eccleſi. vigeſimopꝛimo. Dicitur de peccato plage ipſius non eſt ſanitas immo ꝙ plus eſt:ſe ipſum occidit. Sapien. decimoſexto. Homo per maliciam occidit animam ſuam. Eccle. xxi. Dicitur de peccato. dentes ipſius leonis dentes ipſius interficient animas. Homini peccatũ dicitur moꝛs anime quia adeo ſeparat qui eſt vita. Augu. Vera moꝛs eſt quã homines non timent ſeparatio anime a deo qui eſt beata vita animarum vel quia aufert vtilitatez vite:⁊ ꝓterite ⁊ pꝛeſentis. Ber. ſuper cant. Quam nũcius me ꝓuares o amara moꝛs vite vita ꝗ fructu. Nam vita ſine fructu grauioꝛ moꝛs. Deniqz duo mala parantur arboꝛi infructuoſe ſecuris ⁊ ignis. Quarta eſt

ꝙ bona ſua pdit. Oſee.ſeptimo. Proiecit
iſrael bonū. Qui cadit per mortale pecca
tū oia bona que unquā fecit amittit. Bo-
na etiaȝ que agit in ſtatu illo vera bōa nō
ſunt: qꝛ nō ſunt ſibi meritoria. Qui mor
tale peccatū cōmittit quaſi igneȝ in ꝓpria
domo ponit q oia deſtruat. Luc. 10. Tan
gitur de duabꝰ ſtulticijs modo dictis vbi
legitur de illo qui incidit in latrones qui
ſpoliauerūt eū: ⁊ plagis impoſitis abierūt
ſemiuiuo relicto. Quinta eſt: ꝙ cariſ-
ſime a deo emptū diabolo viliſſime vēdit
i. Pe. i. Nō i corruptibilibꝰ auro ⁊ argēto
redempti eſtis ⁊c. ſȝ ꝑcioſo ſanguine agni
⁊c. Prouer. decimo. Cor. impiorum ꝓ ni
hilo. Iſa. lij. Gratis venundati eſtis.

Sexta eſt ꝙ ab actore omniū bonorum
recedit ideo nō eſt mirū ſi male ſit ei. Au
gu. Tale bonū eſt dei vt nemini eū deſerē
ti bene ſit. Oſee. ſeptimo. Ue eis q receſſe
rūt a me Auguſti in libro ſoliloquiorum
Deus quē relīqre hoc eſt ꝙ perire. Se
ptima eſt ꝙ cū omnipotente guerram fa
cere preſumit: que guerra cito finita eſſet
ſi miſericordia dei ꝑmitteret ꝙ diabolus
eū iugularet. Tren. iij. Miſericordia do-
mini: qꝛ nō ſumus cōſumpti. Octaua
eſt ꝙ ei ſeruet cuius gratiaȝ acqrere negl
g. Stultum eſt obedire diabolo offēſo q
nullo placaē obſequio quanto qs amplꝰ
ei ſeruierit tanto amplius ipſe eum torq̄
bit. Nona eſt qđ ipſe ſibi in ſe locū tor
menti efficit. Affligitur eni peccator in
corde ſuo. Jer. 2. Scito ⁊ vide qđ malum
⁊ amarū eſt reliqſſe te dominū deū tuū.
Qui peccat ſuper ſe quaſi ſarcinam ponit
qua in preſenti grauiter ⁊ in futuro in in
fernū ꝑcipitetur. Aug. qd eſt mors depoſi
tio ſarcine grauis ſi alia ſarcina nō porte
tur qua hō in gehennam ꝑcipitet. Deci
cima eſt qđ ipſe ſibi in inferno portam fa
cit. Mat. decimoſexto. Porte inferni non
ꝑualebūt aduerſus eaȝ. Porte inferi dicū
tur peccata mortalia: qꝛ q in eis decidūt
in puncto ad inferna deſcendūt. Job. xxi.
Sicut q ad portaȝ eſt ꝓpiquus ē domui.

Undecima eſt qđ portaȝ paradiſi ob
ſtruit. ſibi ⁊ regnū celorum medico precio
vendit. Similis eſau q ꝓ lenticula vendi
dit ius primo geniture ſue. Gen. vigeſi-
moquinto. H. ve ve vapor eſt ad modicū
parens qđ eterne felicitatis aditū inclu-
dit. Duodecima ē qđ ad ſuſpēdiū ſciēs
⁊ volēs vadit. Quis nō reputet inſanum
eū q regſitus quo vada. Rñdet ſuſpende
re me vado ſic nullus ſapiens reputādus
eſt qui in mortali pctō eſt: cū ſingulis die
bus in ea manens dietam vnā magnam
facit ad infernale ſuſpendiū. Eccle. ſexto.
Quid hȝ amplius ſtulto ſapiēs niſi vt ꝑ-
gat illuc vbi eſt vita: hoc diſcernit vere in
ter ſapientes ⁊ ſtultos qđ ſapientes vadūt
ad vitā eternam ſtulti vero ad mortē eter
naȝ de ſtultitijs ſingulorū peccatorꝫ reqr
re in tractatu de vitijs.

Explicit tractatus de prudentia deo gra-
tias q incepit ⁊ cōpleuit amen.

Incipit tractatus de temperantia.

Dicto de pruden-
tia que prima eſt inter cardi
nales virtutes cū ordinet ce-
teras ⁊ ſit in vi rationali que
videtur eſſe nobilior cōcupiſcibili ⁊ iraſci
bili qꝛ ea diſcernitur hō ab animalibꝰ bru
tis: dicendū eſt de alijs tribus. Et ꝑmo
de tēperātia ⁊ fortitudine q̄ de iuſticia qꝛ
tēperantia ⁊ fortitudo ad iuſticiaȝ diſpo-
nunt ⁊ ꝑparant ſicut cupiditas quam te-
perantia refrenat: ⁊ timor cui fortitudo re
ſiſtit: iuſticiam a ſuo offō ipediunt: ⁊ pri-
us dicet de tēperantia q̄ de fortitudine qꝛ
tēperātia animū ordinat ad id qđ ē infra
ſe. ſ. ad bona q̄ corpi ſeruiūt fortitudo ꝟo
ad id qđ ē ꝯtra. ſ. aduerſa. Itē tēperantia
regit hō ſeipſū: fortitudie. ⁊ Juſticia alios.
priꝰ hoi vtilius ē regere ſe q̄ alios regere.
Sen. ſi vis oia tibi ſubicere ſubice te rōni
Multos eni reges ſi rōte rexerit. Iteȝ tē
perātia refrenat ꝯcupiſcētiaȝ aie circa bo
na modica ⁊ inferiora. Fortitudo ꝟo ro-
borat eā circa bōa ardua. Illa ſpūalē dſcē
ſū aie cohibet. Iſta ſpūalē aſcēſū ꝓmouet
cohibitio: ꝟo a ſpūali deſcēſu ē ꝑor aſcen
ſu ſpūali. Itē tēperātia ē in vi ꝯcupiſcibili
Fortitudo ꝟo in vi iraſcibili. Operatio ꝟo
ꝯcupiſcibilis vi ē ꝑor q̄ opatio iraſcibil
Uis. n. ꝯcupiſcibilis ē appetitiua boni de
lectabilis. Iraſcibilis ē appetitiua boni ar
dui expediētis vt ē medicina vel iciſura q̄
fit ꝓp ſalutē corporis. Bonū ꝟo expediēs
bonū ē ſȝ qd. Bonū ꝟo delectabile bonū
ſimplr ⁊ ꝓp illđ ē bonū expediēs. Uñ ap
petitꝰ bōi dlectabil nālr ē ꝑor appetitu bo
ni expediētꝫ ⁊ ē nālis. Ari. i li. đ nā aīaliū

Oia naturaliter appetūt delectationē. Jtē vis ↄcupiſcibilis motiua ē ſ; apphēſionē boni iraſcibilis ꝟo ſ; apphēſionē mali: ſicut ē ꝑ apphēſionē boni expectati ē ī ↄcupiſcibili mot⁹ cupiditat⁹ ꝛ ꝑ ei⁹ adeptionē ſeu ↄiūctionē ē ges vel gaudiū in aīa ſic ꝑ apphēſionē mali ꝙ aliqs opinaꝛ ſibi aliqd futurū ē timoꝛ in iraſcibili: ꝛ ꝑ illationē mali qḋ pri⁹ timebat ſiue ꝑ ablationē boni qḋ ↄcupiſcebat fit ꝑturbatio vel ira in iraſcibili ꝛ ſeqꝛ appetit⁹ vindicte. vñ dicit auicēna ꝙ vis ↄcupiſcibilis ē vis iperans moueri vt ꝓpiqueꝛ ad ea q̄ ſūt neceſſaria aut vtilia appetitu delectamēti. Jraſcibilis ꝟo ē vis Jmperās moueri ad repellēdū id qḋ putaꝛ nociuū aut corrūpēs appetitu vincēdi. vñ cū bonū pri⁹ naturaliter ſit quā malū. Malū.n. dr aliqd ſcḋ;. Augu. qꝛ adimit bonū vel nocet bono: opatio ↄcupiſcibilis q̄ ē ſcḋm apphēſionē boni. prioꝛ eſt naturaliter q̄ operatio iraſcibilis que ē ſcḋm apphēſionē mali. Preterea pmus inſultus a diabolo factus primis parētib⁹ vr fuiſſe cōtra tēperātiā: ꝛ in pugna xpi pria tēptatio fuit ↄtra virtutē tēperantie. pma etiā ps vite nre aſſueſcit voluptatibus quaꝝ refrenatio ad tēperātiā ptinet. Propter iſtas cās merito tēperātia fortitudini pꝛeponeꝛ. Et ſecūdū hūc oꝛdinē modo oſtēſu; numerāt q̄ttuoꝛ virtutes ſup illud. Mat. 15. Erāt q māducauerūt. iiij. Milia hominū. Glo iiij. pp. iiij virtutes qbus recte viuiꝛ pꝛudētiā tēperātiā fortitudinē iuſtitiā. Eodē etia; oꝛdine enumerātur Gen. ij. in glo. ſup illud q diuidit in q̄ttuoꝛ capitu. ¶ De tēperātia vero hoc modo diceꝛ. ¶ Primo diuerſe acceptiōes huius noīs tēperātia aſſignabūꝛ ¶ Secūdo deſcriptiōes eius ponentur.

Tertio ea que ptinēt ad eius cōmodationē. Quarto de ptib⁹ tēperātie. agitur.

De diuerſis acceptionibus huius nominis temperantia. ca. 2

Jrca primū notādū ē ꝙ nomē tēperātie triplicit accipiꝛ. Primo ꝑ tēperātia generali ad quā ꝑtinet cauere circa oē opus virtutis neqd parū vel min⁹ ſiat ad eā ptinet moderari opus virtutis illo modo de quo loqtur.

Oratius. Eſt modus in rebus ſūt certi deniq; fines. vltra quos citraq; neqd cōſiſtere rectu;. Sic ſumere vr nomē tēperātie e Ber. in lib. de cōſideratione. Tēperantie inquit eſt nō ſolū iuſtitie ſed fortitudini ꝛ prudentie modū imponere. ¶ Scḋo modo dicit tēperantia virtus animi impetus nō rectos cohibens ſic ſumitur a Tullio pꝛima recthoꝛica. ¶ Tertio dicitur temperantia virtus animum regens circa delectationes corporales ſiue circa delectatiōes gn⁹ ꝗ ſēſuum Glo. ſup. Mat. 11. Tēperātia eſt refrenatio cupiditatis ab hijs q̄ tpaliter delectāt. Et Augu. dicit. Tēperantiā eſſe in cohercēdis delectatiōib⁹ prauis.

¶ De ſcriptiones temperantie. ca. 3

Jrca ſcḋm notādū ꝙ tēperantia ſic deſcribiꝛ a Tullio in pꝛima rethoꝛica. Tēperātia eſt rōnis in libidinē atq; alios nō rectos animi inept⁹ firma ꝛ moderata dñatio. Libidinē hic itellige cupiditatē carnalis delectationis. Alios aī ipetus animi nō rectos intellige vt cupiditatē habēdi vel pximo nocēdi: hūis cupiditatib⁹ rō aī dñaꝛ nō ꝙ motus i eis nō ſurgat: ſ; qꝛ cū emergūt nō ſit pceſſus ad cōſenſū. Et notādū ꝙ ſcḋm Tulliu; in libro de officijs duplex eſt vis aīe: vna eſt ratio: altera appetitus: q̄ animum rapit: rōnis eſt dñari appetit⁹ obtēperare. Jtē tullius in libꝛo de officijs. Sic deſcribit tēperātiā. Tēperātia eſt dñium rōnis in libidinē ꝛ mot⁹ī alios iportunos. Secūdū Aug. 2. li. de moꝛibus eccl. Tēperātia eſt amoꝛ deo ſeſe integrū incoꝛruptūq; ſeruās. Scḋm Machꝛobiū Tēperantia ē nihil appetere penitēdū in nullo moderatiōis legē excedere ſub iugo rōnis cupiditatē domare. Jtē Aug. dicit in lib. de lib. ar. Qḋ tēperantia eſt affectio cohercēs: ꝛ cohibens appetitū ab hijs rebus que turpiter appetunꝛ. Et notandū ꝙ modus a quo moderatio dicitur quadruplex eſt.

Primus eſt reſtrictio inoꝛdinati appetitus in vi ↄcupiſcibili: que prona ē ad cōcupiſcēdū delectabil. tpalr vel in vi iraſcibili: que ipetuoſa eſt ad repellēdū nociuū vel corrūpens. Secundus cōſiſtit in pꝛiuatione ei⁹ qḋ ē nimis ꝛ parū. Tertius in hoc ꝙ opus debitis circūſtantijs induaꝛ ꝛ huius tertij modi ſecundus pars eſt.

Quartus modus eſt a quo virtus modeſtia dicitur: quā Tullius ponit tertiam ꝑtem tēperantie de quo infra dicetur.

De commendatione tēperantie.

Equitur de hijs que pertinent ad cōmēdationē tēperātie. ¶ Et no

Ca. 4.

ſandum ꝙ ad eius commẽdationem.
¶ Primo facit ꝙ ipſa homini honorẽ ſuum cuſtodit: honor hoïs eſt libertas voluntatis qua apprehẽſio delectabili põt illud velle vel nõ velle. Geñ. 4. Sub te erit appetitus tuus ⁊ tu dñaberis illius. In brutis ẽ: ſeruitus appetitus huic libertati oppoſita. Apprehẽſio eni delectabili attenditur cõcupiſcẽtia coꝝ. nec hñt in ptãte ſua eã extinguere vel tẽperare: ꝗ tẽperãtie virtutẽ hꝫ viuit vt hõ ꝗ eã nõ hꝫ vt brutum. Jero. Qui poſt carnẽ ambulant in ventrẽ ⁊ libidinẽ proni q̃ſi irrationabilia iumẽta reputant. Jn. ps. Hõ cũ in honore eẽt nõ intellexit cõpara. ẽ in inſi. ¶ Scd̃o ꝙ ipſa hoiem ſpũaliter circũcidit ⁊ inter eos qui ſũt de pplo dei ⁊ ꝗ non ſunt vere diſcernit. Señ. in lib. de q̃ttuor virtutibus. Cõtinẽtiã ſi diligis circũcide ſupflua ⁊ in arcũ deſideria ꝯſtringe. Cõtinentiã ibi notat tẽperantiã. Jere. 4. Circũcidimini dño ⁊ auferte preputia cordiũ nroꝝ. Deut. 30. Circũcidet dñs deus cor tuũ ⁊ cor ſeminis tui vt diliges dñm deũ tuũ in toto corde tuo. Tẽperantia obprobriũ egypti. i. mũdi. ſ. ſupfluũ: aufert a populo dei. Joſue. 5. Hodie abſtuli obprobriũ egypti a vobis. Ipſa cauet ne ꝗd nimis. Teren. id arbitror primo eſſe vtile in vita ne ꝗd nimis. ¶ Tertio ꝙ deo familiarẽ reddit. Sap. vi. Incorruptio facit proximũ deo. Tẽperantie ẽ vt amorẽ deo incorruptus atq̃ integer cuſtodiat̃ ſcd̃ꝫ Aug. in lib. de moribus eccle. Ipſa deo ſeruat integrũ cor ꝙ ipſe ſpecialiter ingrit. Prouer. 24. Prebe fili mi cor tuũ. Aug. 10. lib. ꝯfeſ. Bñe ꝑ ꝯtinẽtiã colligimur in vnũ a quo ꝑ multa defluximus. Minus eni te amat qui tecũ aliꝗd amat qđ nõ ꝑꝑ te amat. Ipſa deo ꝗd ſpũs eſt aſſimilat hoiem eũ ſpũalẽ faciendo. Señ. in lib. de quattuor virtu. capi. de cõtinẽtia. Deſideria tua paruo redime: q2 hoc tm̃ curare debes vt deſinãt atq̃ ita q̃ſi ad exẽplar diuinus cõpoſitus a corpore ad ſpũm quãtũ potes adducere. Ipſa filios dei quaſi ablactat ſeperando eos a ſolatio tẽporaliũ deliciarũ ꝙ deo valde gratũ eſt. Geñ. xxi. Abraham in ablactatiõe yſaac fecit cõuiuiũ magnum. Ipſa ad cõtẽplationẽ dei preparat. Aug. Temperantia eſt amor ab amore inferioris pulchritudinis n̄ra remouens: ⁊ eleuãs ad ſupiorẽ. Idẽ in libro ſoli loquiorũ. Unũ ẽ: qđ tibi poſſũ ꝯ precipere: nihil nobis penitus plus eſſe fugiendũ q̃ iſta ſenſibilia: cauendũq̃ magno opere dũ hoc corpus agim⁹ ne quo coꝝ viſco pẽne noſtre impediant. Quibus integris atq̃ ꝑfectis opus eſt: vt ad illam lucẽ ab hijs tenebris euolemus: que ſe nec nos oñdere ꝗdẽ dignat̃ in hac cauea incluſis niſi tales fuerint vt iſta vel efracta vbi diſſoluta poſſint neq̃ aureſ ſuas euadere. Tẽperãtia deo thronũ eburneũ preparat ſignificatũ ꝑ thronũ eburneũ quẽ fecit rex ſalomon de quo. iii. Re. 10. ⁊ . ij. Paral. 9. Ipſa etiã in domo eburnea eũ delectat. Jn. ps. A domibus eburneis ex quibus delectauerũt te filie regũ in honore tuo. Ipſa dei tabernaculũ ſanctificat. Ps̃. Sãctificauit tabernaculũ ſuũ altiſſimus. Et vt vno verbo dicamus. Adeo deo placet ꝙ ſine ipſa null⁹ deo placeret põt. Ro. 8. Qui in carne ſũt deo placere nõ poſſunt. ¶ Quarto ꝙ ipſa frenũ eſt quo corpus humanũ a ſpiritu regitur ſine quo ſpirit⁹ corpori periculoſe ꝑſidet ſicut aliquis periculoſe inſidet equo ſine freno. ſi equus ſit indomitus ⁊ aqua vel aliud periculũ ſit ꝓpinquũ de hoc freno. Señ. dicit. Impone ꝯcupiſcẽtie tue frenũ. ¶ Quinta ꝙ ipſa diabolũ multũ offendit ſicut eius oppoſitũ eum gaudere facit. Eccle. xviij. Poſt cõcupiſcẽtias tuas nõ eas ⁊ de voluntate tua auerte. Si eni preſtas anime tue cõcupiſcentias eius faciet te in gaudiũ inimicis tuis. Tẽperantia diabolũ in arido ponit vbi nõ hꝫ requiẽ. Mat. xij. Cũ imundus ſpũs exierit ab hoïe ambulat per loca arida querẽs requiẽ ⁊ non inuenit. Jn tẽperantia vero diabolo locuꝫ quietis parat. ſ. humidos. Unde Job. xl. dicitur. Dormire in locis humẽtibus. Tẽperantia liberat ab hoſte qui diu hoiem poſſedit ſ. a voluptate cui homo a cunabulis aſſueuit: ſapiens viſus egre dediſcit. Item difficile eſt repellere paſſionem intemporaneã. Temperantia hoſtem cauet cuius ingreſſus pacificus videtur: ſcilicet voluptatẽ blãdientẽ. Señ. voluptates inter res viliſſimas precipue extirpa q̃ more latronũ ad hec nos amplectuntur vt iugulent. Ipſa in proſperis cuſtodit vbi maius periculũ eſt. B. Cũ ois fortuna timenda ſit magis ꝓſpera timẽda ẽ q̃ aduerſa. Hec eni ſeuiẽdo erudit: illa blandiẽdo ſeducit. Illa vitia carnalia q̃ maioris ſũt iſta

mie extiguit. ℭ Sexto ꝙ ipſa eſt ſtola pri ma. lu. xvi. Proferte cito primã ſtolã. ipa eſt veſtis de biſſo. Prouerbi. vlti. biſſus ⁊ purpura idumentũ ei⁹. Ipa cãdor ẽ quaſi materialis reſpectu aliaꝝ graꝝ. Ipſa eſt pricipiũ ſpũalis pulchritudis: q̃ cõſiſtit in cãdore ⁊ rubore. Cant. v. Dilect⁹ me⁹ cãdi dus ⁊ rubicũdus. i. Cori. xv. Qualis ce leſtis tales ⁊ celeſtes. ℭ Septio ꝙ vas cor poris ſinceꝝ cuſtodit. Sap. Sinceꝝ ẽ vas qdcũqꝫ iſũdis acceſſit. i. Theſ. iiij. Hec ẽ volũtas dei ſctificatio nr̃a ⁊c. vt ſciat vnuſ quiſqꝫ veſtrũ vas ſuũ poſſidere in ſctifica tione ⁊ honore. Ipa honeſtatẽ puidet illi parti homis que magis ea idiget. ſ. carni ℭ Octauo ꝙ hoie inuit ea pte qua infir mior ẽ. ſ. ex pte carnis. Mat. xxvij. Spũs qdẽ prompt⁹ ẽ: caro aũt ifirma. Ipa etiaꝫ a deceptione hoſtis familiaris cuſtodit. Nulla vero peſtis efficacior eſt ad nocẽdũ q̃ familiaris inimic⁹. Et vt vno verbo cõ prehẽdamus nõ eſt digna põderatio aie cõtinentis. i. tẽperate. Eccle. xxvi. Qd vo cam⁹ cõiter tẽperantiã vocat. Sen̄. cõtinẽ tiã. Tẽperãtia turpitudinẽ fugit: ⁊ ſic mũ diciã ſeruat. Sen̄. ſi cõtinentiã diligis tur pia fugito anteq̃ veniãt nec queq̃ aliuꝫ ve reberis pluſq̃ te. Oia tollerabilia pter tur pitudinẽ crede. Ipſa decorẽ puidet motr bus nr̃is. Sen̄. Si ɔtinẽs es ⁊ animi tui ⁊ corpis mot⁹ obſerua ne idecori ſint nec iõ illos cõtẽnas: q2 latẽt. Nã nihil differt ſi nemo videat cũ tu ipſe illos videris.

ℭ De partibus temperantie. v.

S Equitur de partibus temperãtie. ℭ Notandũ ergo: ꝙ ſecũduꝫ Tul liũ in primo rethoricor. tẽperãtia tres hꝫ ptes prima vocat ab eo cõtinentia Scda clemẽtia. Tertia modeſtia. Prima videt regere animũ quãtũ ad appetitum boni. Secũda quantũ ad appetitũ alieni mali. Tertia quãtum ad exteriora iudicia hoꝝ. ℭ Cõtinentia vt ait Tullius eſt per quã cupiditas cõſilij gubernatiõe regitur Cõtinẽtia vero ſic ſũpta videt poſſe diui di ſicut cupiditas quã ipſa refrenat diuidi tur: que hꝫ duas ſpẽs. ſ. inordinatũ appeti tum delectãdi ⁊ inordinatũ habẽdi appe titũ. Sic cõtinẽtia videtur hr̃e duas ptes vna que refrenat appetitũ voluptatum ⁊ alia que refrenat appetitũ diuitiaruꝫ. Ad qd videt ptinere qd dicit Glo. ſug illud. luce. vi. Beati paupes ſpũ. Ecce tẽperan tia: temperantiã vocat paupertatẽ ſpũs: q̃ refrenat appetitũ diuitiaꝝ. Has duas par tes cõtinẽtie tangit. Sen̄. dicens. Hac me diocritatis linea cõtinẽtiã obſeruabis: vt nec voluptati deditus prodigus ⁊ luxuri oſus appareas: nec auara tenacitate ſordi dus aut obſcurus exiſtas. ℭ Circa illã p tem cõtinentie que appetitũ voluptatum refrenat. ℭ Notandũ ꝙ. xij. ſunt que nob diſſuadẽt inordinatũ amorẽ voluptatum ℭ Primũ eſt locus in quo ſumus. augu. In valle miſerie ſum⁹ vbi eo magis fien dũ quo min⁹ flem⁹. Idẽ. Neſcimus quo fine claudimur in hoc exilio nõ eiecit de⁹ hoiem de padiſo vt hic faceret aliuꝫ para diſum. ℭ Scdm eſt tẽpus in quo ſumus ber. Uniuerſũ tẽpus pñie vigilie: qdaꝫ eſt ſolẽnitatis magne ⁊ eterni ſabbati quod ꝑſtolamur vigilia nõ eſt tẽpus deliciaruꝫ ſed feſtũ. ℭ Tertiũ eſt exẽplũ xp̄i ⁊ ſctõꝝ ber. xp̄s. Qui nõ fallit elegit ꝙ carni mo leſtius eſt. Id ergo meli⁹. id vtilius id ma gis eligendũ: ⁊ quiſqs aliud docet vel ſua det ab eo tanq̃ a ſeductore cauẽduꝫ ẽ. Se cunde. Cor. xi. In fame ⁊ ſiti in ieiunijs multis. ℭ Quartũ eſt exẽplũ eoꝝ quib⁹ amor voluptatum nocuit vt exemplũ ma tris nr̃e eue de qua. Gen̄. 3. Uidit mulier ꝙ bonũ eſſet lignũ ad veſcendũ ⁊c. Et tu lit ⁊ comedit. Et exẽplum ſalomonis de quo. Eccleſia. 2. Nõ phibuit cor meũ quin oi voluptate frueret ꝓpter qd infatuatuꝫ eſt. iij. Reg. iij. ℭ Quintũ eſt periculũ in acgrẽdo ſumpt⁹ deliciarũ. Multotiẽs enĩ acgrunt vel p mortẽ ꝓpriam vel per mor tem alterius. Noluit Dauid bibere aquaꝫ quã ſibi attulerant tres fortes: ſed libauit eã dño dicens ꝓpitius ſit mihi dñs ne fa ciã hoc. Num ſanguinẽ hominũ iſtorum q ꝓfecti ſũt ⁊ aiaꝝ periculũ bibã. Melius eẽt ſine piculo tantũ panẽ ⁊ aquã ſumere q̃ cũ piculo delitias hr̃e. ij. Macha. v. Iu das ſeceſſerat in deſertũ locũ vbi inter fe ras cũ ſuis vitã in mõtib⁹ agebat. ⁊ feni ci bo veſcentes demorabant ne pticipes fie rẽt coinquatiõis. ℭ Sextũ eſt labor qui ẽ in ꝑparando. Epycurus voluptatis aſſeſ ſor oẽs labores ſuos ipleuit oleribus ⁊ po mis ⁊ cibis vilib⁹ dicẽs eẽ viuendũ. quia carnes ⁊ exqſite epule ingẽti cura atqꝫ mi ſeria ꝑparẽt maiorẽqꝫ penã hñt in acgrẽ do q̃ voluptatẽ i abutẽdo. ℭ Septimũ ẽ

voluptatū ʒ breuitas. Sen̄. Uoluptas ē bre
uis faſtigio obiecta q̄ quo auid⁹ hauſta ē
citius in cōtrariū recidens. ¶ Octauū eſt
eaꝝ indignitas. Sen̄. In voluptate nihil
eſt magnificū ante ꝙ naturā pximaʒ deo
deceat. Non eſt animi virilis ſed puerilis
voluptates carnales amare: iō lacte ſigna
tur in ſcriptura ſacra: carnalis voluptas
qꝺ eſt cibus puerorū. Non decet in etate
virili ſiue ſenili a mamillis lac ſugger. Ge
ne. xviij. Poſtq̄ cōſenui: voluptati operaʒ
dabo. ¶ Nonū eſt penuria fratrū nr̄orūʒ
ꝛ filiorū dei. Nō decet chriſtianū delitias
querere cum ſciat chriſtum in tot mēbris
ſuis neceſſaria non habere. Hebre. vnde
cimo. Fide moyſes grandis factus nega
uit ſe eſſe filium filie. Pharaonis magis
eligens affligi cum populo dei q̄ tempora
lis peccati habere iocunditatem. Iniqua
eſt hec particio ꝙ inter filios dei alij ſu
perflua habeant alij neceſſarijs indigeāt.
Ber. Clamant nudi clamāt famelici ꝛ cō
queruntur nobis inquiunt fame ꝛ frigore
miſerabiliter laborantibus. Quid confe
runt tot mutatoria vel extenſa in particis
vel plicata manicis. Noſtrū eſt quod effū
ditis nobis crudeliter extrahitur ꝙ inuti
liter expenditis. Idem inueniunt curioſi
quo delectentur ꝛ non inueniunt miſeri
quo ſubſtentētur. Decimuʒ eſt volupta
tum amaritudo. Habent enim multam
amaritudinem annexā. Recte deus cōgre
gationes aquarū appellauit maria. Gen̄.
i. Multitudini enim delectationuʒ eſt an
nexa multitudo amaritudinum. Boetius
Dulcedo felicitatis humane multis ama
ritudinibus reſperſa eſt. Job. xxx. Eſſe ſub
ſenſibus delicias reputabant. Eccle. vij.
Inueni amariorem morte mulierem: hec
eſt voluptas carnis animā ſeparans a deo
ꝛ ideo amarior eſt morte corporis: que
corpus ab anima ſeparat. Cuʒ enim deus
ſit melior anima ſeparatio eius erit dete
rior. Undecimum eſt voluptatum va
nitas. Eccle. xi. Adoleſcentia ꝛ voluptas
vana ſunt vanum eſt qꝺ non cōfert pleni
tudinem cōtinenti. Jerony. voluptas ha
bita famē non ſacietate parat. Eccle. i. nō
ſaturatur oculus viſu nec auris auditu im
pletur. Jo. iiij. Qui biberit ex hac aqua ſi
tiet iterum. Augu. anima humana delecta
tionis auida ex quo a ꝟitate diſceſſit cū
eorum qualitate non poſſit rerum varieta
te ſaciari deſiderat. Eccle. ij. Dixi in corde
meo vadā ꝛ afluam delicijs ꝛ fruar bonis
ꝛ vidi ꝙ hoc quoq; eſſet vanitas. Duo G
decimum eſt eorum noxietas. Nocent aūt
homini multipliciter. Primo q2 multo
tiens ſunt homini occaſio mortis vel infir
mitatis Sen̄. voluptatib⁹ maior pars cor
porū perit. Idem corpus ſuggerit vanas
voluptates breues penitendas: ac niſi ma
gna moderatione tēperentur in contra
rium habituras. Idem. Ipe voluptates i
tormenta vertuntur. Idem quis hoſtis in
quā tam contumelioſus fuerit quantū is
in quo voluptates ſue ſunt. Secūdo ꝙ
hominem in ſeruitutem ponūt. Sen̄. vo
luptatibus ſe inmergūt quibus in cōſuetu
dinem adductis carere non poſſunt. ꝛ ob
hoc miſeri ſunt qui eo peruenerūt ꝙ ipſis
que ſunt ſuperuacua facta ſunt neceſſaria
Uoluptas amātibus ſe quinq; iuga ſuper
ponit. i. conſuetudines delectationuʒ que
ſunt ſm̄. v. Senſus. Luc. xiiij. Iuga bouʒ
emi. v. Tertio, in hoc ꝙ corpus ſpiritui
cōtumax reddit. Prouer. xix. Qui delicate
a pueritia nutrit ſeruum ſuum poſtea ſen
tiet eum cōtumacem. Uoluptas carni cō
cupiſcenti aduerſus ſpirituʒ in adiutoriuʒ
fit, vnde multotiēs ſpiritus ſuccumbit. B.
Si concupiſcētia cepit habere irritamēta
ſunt duo contra vnum ꝛ periclitatur cō
ſciētia. Quarto quia licet videatur eſſe
medicamentū tamen facit ad infirmitatis
augumentum. G. in morali. Ipſum me
dicamen in vulnus vertitur quia exquiſi
to remedio paulo diutius inherētes ex eo
grauius deficimus quod prouide ad refe
ctionem paramus. Quīto q2 multuʒ a
ſalute īpedit ipā eſt quaſi forte glutinum.
Luc. xiiij. Uxorem duxi ꝛ ideo nō poſſuʒ
venire hec eſt voluptas carnis. Sexto
obliuionē inducit. Eccle. v. Nō ſatis recor
dabitur dierum vite ſue eo ꝙ de⁹ occupet
delicijs cor eius. Septimo hominē a ſa
piētia īpedit. Job. xxviij. Sapiētia nō in
uenietur in terra ſuauiter viuētiū. Octa
uo ſterilitatē bonoꝝ operum inducit. Iſa.
xlvij. Et nunc audi hec delicata. Et paulo
pōſt veniēt tibi hec duo cito in die vna ſte
rilitas ꝛ viduitas. Ipā hominē q̄ſi paraly
ticū efficit. Jere. xxxi. Uſq; quo diſſolueris
delicijs filia vaga. Deut. xxviij. Tenera
mulier ꝛ delicata q̄ ſup terrā īgredi nō va
lebat: ipa virilitatem. a ufert. Iſa. xix. Erūt

egyptus quaſi mulier? Ipſa fluuius ī in quo pharao infernalis maſculos vult pro hici. Exo. i. Ipſa eſt ā qua egyptijs in ſanguinē verſa. Exo. 7. ¶ Nono hominē loq̄ cē facit. Ipſa eſt enī fluuius ranas ebulliēs Exo. viij. ¶ Decimo reddit hominē incō pacientē vt patet in epulōe euāgelico. Luc. xvi. Amos. vi. Bibētes vinū i fialis ꝛ optie vnguēto delibuti ꝛ nihil cōpatiebātur ſup cōtrictionē ioſep. ¶ Undecimo. Melioꝛi bus delicijs puat ſcilicet ſpūalib⁹. Ber. delicata ē diuina ꝯſolatio ꝛ nō dat admittē tibus alienā. Colūba aquā refugit ſcilicet cārnalis voluptat]. Señ. viij. ber. Loq̄ns d' illo verbo niſi ego abiero paraclitus non veniet. Jo. xvi. Quis inq̄t audeat de cetero carnis illecebris fantaſticis deditus paraclitū expectare. ¶ Duodecimo in penā eternā cōmutatur. Apoc. xviij. Quātū glorificauit ſe ꝛ in delicijs fuit. tantū date illi toꝛmētū ꝛ luctū. Aque inferioꝛes in mare moꝛtuū deſcēderūt. Joſue. iij. Uoluptates enī tpales ad amaritudinē eternā ducunt. Multaq; valēt ad refrenādū amoꝛē deliciaꝝ inuēies ī tractatu de auaritia. De paupertate etiā ſpiritus que amoꝛē diuitiaruꝫ refrenat dicetur in tractatu de beatitudinibus ideo hic ea que ptinent ad refrenationē huius amoꝛis pretermittimus.

¶ De clementia. vi

S Equitur de clemētia que ſecūdū. Tulliū eſt virtus, per quā animus modū alicuius temere cōcitatus benignitate retinet. De hijs q̄ valēt ad refrenandū odiū multa inuenies in tractatu de ira ſcdꝫ. Señ. Clemētia eſt animi tēperātia i poteſtate vlciſcēdi vel lenitas ſuperioꝛis aduerſus inferioꝛē in penis ꝯſtituēdis. Et nota ꝙ licet clemētia neceſſaria ſit oībus maxime tamē principibus vnde dñs primū pincipē populi ſui moyſem cōſtituit qui erat vir mitiſſimus ſup oēs homines qui moꝛabātur in terra. Numeri. xxxvij. Et. iij. Re. xx. Legitur. Audiuimus ꝙ regis dom⁹ iſrael clemētes ſunt Heſt. xiij. Uolui potētie magnitudine nequaq̄ abuti ſed clemētia ꝛ leuitate gubernare ſubiectos. Et. Iſa. xvi. Petit. Emitte agnū dñe dominatoꝛē terre. Et de chriſto legitur. Mat. xxi. Ecce rex tuus venit tibi māſuetus ꝛ lex eius vocat lex clementie. Prouer. vit. In ſignum etiam clementie inūgūtur reges chriſtiani ꝛ eccleſie plati.

Señ. Nullū ex oībus clemētia magis q̄ regē aut principē decet. Idē. Clemētia efficit vt inter regē ꝛ tirannū diſcrimen ſit. i. differentia. Itē notādū ꝙ clemētie virtus mediocritatē ſeruat in parcēdo ꝛ vlciſcendo. Señ. tam oībus ignoſcere crudelitas eſt q̄ nulli. Modū tenere debemus ſed q2 difficile tēperamētū eſt quicq̄d plus equo futurū eſt. In partē humanioꝛē prepōderet. In archa erat virga aarō cū manna. Heb. viij. Ille enī qui preeſt quādoq; dꝫ parcere quādoq; vltionē ſumere. Uirga aſſueri extēta ſignū erat clemētie. Heſter. viij. Ad clemētiā maxime ptinet tēperātia in vltione propriaꝝ iniuriarū. Señ. Quēadmodū magni animi nō ē q de alieno liberalis eſt: ſed ille q quod alteri donat ſibi detrahit: ita clemētē voco nō de alieno doloꝛe facilē ſed eū q cū ſuis ſtimulis exagitetur non proſilit q2 intelligit magni animi eſſe iniurias in ſumma patientia pati nec quicq̄ eſſe glorioſius q̄ pncipē impūe leſo. Ultio duas res preſtare ſolet aut ſolatium affert ei q accipit iniuriā aut in reliquū ſecuritatē. Principis maioꝛ ē foꝛtuna q̄ vt ſolatio egeat manifeſtioꝛq; vis q̄ vt alieno malo ſibi virtū oppinionē querat: hoc dico cū ab inferioꝛibus petitus violatuſq; ē Clemētia principē ſeruet ne impatientia vel alia inoꝛdinata affectio vltionē pcipitet. Tullius in libro de officijs. Optanduꝫ ē vt hij qui p̄ſunt rei publice legū ſimiles ſint que ad puniēdū nō iracūdia ſed equitate ducūtur. Ad principē vere clementeꝫ pertinet illud verbū. Señ. in hac tanta facultate rerū nō ira me ad iniqua ſupplicia cōpulit: nō iuuenilis impetus nō temeritas hominū ꝛ cōtumatia que ſepe tranquilliſſimis quoq; pectoꝛibus patiētiā extoꝛſit Clemētie eſt cauſas parcēdi querere. Señ. Alterius etate prima' motus ſum alterius vltima quotiēs nullā inueni miſericoꝛdie cauſam mihi peperci.

¶ De duodecim que incitant principem ad clementiaꝫ.

I Tem notādū ꝙ. xij. Sūt que poſſunt valere ad incitandū principē ad clementiā. ¶ Primū eſt exemplum excelſi principis, ſcilicet dei de quo. Johel. ij. Legitur ꝙ ipē benignus ꝛ miſericoꝛs eſt ꝛ preſtabilis ſuper malicia. Et Sap. xi. Parcis oībus quoniaꝫ tua ſunt. Et. Señ. Si deus placabilis eſt ꝛ delicta

peccatū non ſtatim fulminibus perſequi
tur. quanto equius eſt hominem homini
bus prepoſitū miti animo exercere impe
riū. ¶ Secundum eſt exemplū creatura
rū inferiorū vt exēplū qḋ ponit. Señ. de
rege apū. Iracūdiſſime inquit ac p captu
corpis pugnatiſſime ſunt apes ⁊ aculeum
in vulnere relinquūt. Rex ipſe ſine aculeo
eſt noluit ipſum natura nec ſeuū eſſe nec
vltionē magno conſtaturā petere teluqꝫ
detraxit ⁊ iram eius inhermē reliquit.
Exemplar hoc oībus regibus ingēs: pu
deat ab exiguis aīalibus non trahere mo
res. Tāto moderatior hominū anim⁹ eſſe
debet quāto vehemētius nocet. ¶ Tertio
eſt naturalis nobilitas animoꝝ qui regē
di ſunt. Señ. remiſſius. Imperanti meli⁹
parretur natura cōtumax eſt animus hu
manus ⁊ in contrariū atqꝫ arduum nitēs
facilius ſequitur q̄ ducatur ¶ Quartū eſt
ꝙ clemētia nature humane cōgruit: cru
delitas vero videtur eſſe cōtra naturā hu
manā ⁊ quaſi beſtiale. Señ. qḋ iſtud de
lectari ſono cathenarū quocūqꝫ ventū eſt
multū ſanguinis fundere aſpectu ſuo ter
rere ⁊ fugare. Que alia vita eſſet ſi leones
vrſiqꝫ regnarent ſi ſerpentibus in nos ac
noxioſiſſimo animali cuiqꝫ daretur cuiqꝫ
poteſtas. Iparationis in experta natura
abſtinet ſuis ⁊ tuta etiā īter feras ſimilitu
do moꝝ eſt. Ari. in lib. de natura aīaliū.
Dicit ꝙ non eſt auium vnius ſpeciei vt ſe
comedāt. Señ. ferina rabies eſt ſanguine
gaudere ac vulneribus: ac abiecto homi
ne in ſilueſtre animal tranſire. ¶ Quintū
eſt humani ſanguinis p̄cioſitas quo par
ciſſime vtendū eſt. Señ. in epiſtolis. Cle
mētia ſanguini alieno tanq̄ ſuo filio par
cit ⁊ ſic homini nō eſt homine pdige vtē
dū. Idē vtēs verbis que cōpetunt clemēti
principi. Conditū inquit īmo ſcriptum
apud me ferrū ē ſumma etiā parſimonia
etiā viliſſimi ſanguis vtinā gladius ſpūa
lis eccleſie nō tā ſtrictus eſſet ⁊ vſus eius
parcus. Et ſubdit. Señ. Seueritatē abdi
tā vt clemētiā in procinctu habeo. G. na
zāzenus: ad imperatorē a chriſto tibi i ho
mines vite venia ⁊ poteſtas mortis indul
ta eſt ⁊ gladi⁹ tibi datus eſt non tā vt opis
q̄ vt cominetis q̄ vt depoſitū quondā in
cruentū ⁊ impollutū reſtituas cōmendāti.
¶ Sextū ē finis propter quē pncipes ſunt
cōſtituti vt. ſ. medeātur generi hūano. Jō
dicebat. Señ. ꝙ min⁹ turpia ſunt principi
modica ſupplicia q̄ medico multa funera
ij. ad Cor. x. Poteſtatē dedit nobis de⁹ i edifi
cationē. Et nō i deſtructionē nr̄am. Idem
Sapiēs multa remittet multas parū ſani
ſꝫ ſanabilis ingenij ſeruabit agricolas bo
nos imitabit q nō tm̄ rectas pceraſqꝫ ar
bores colunt. Illis quoqꝫ quas aliq̄ depra
uabit cauſa adminicula qbus nitātur ap
plicant. Alia circūcidūt quaſdā infirmas
vitio loci nutriūt. videbitqꝫ īgeniū qua ra
tione tractādū ſit. Idē princeps alios ex ci
uibus ſuis q vtiles boniqꝫ ſunt libens vi
deat alios in numerū reliquat quoſdam
eſſe gaudeat quoſdā eſſe patiaī. ¶ Septi
mū eſt qḋ oppoſitū clemētie. ſ. crudelitas
hoſtes multiplicat. Señ. in li. de clemētia.
Volūtas oportet aūt ſeuiēdi quā cauſa de
ficiat. Alioquin queādmodū preciſe arbo
res plurimis ramis repullulant ⁊ multa
ſatoꝝ genera vt deteriora ſurgāt reſcindū
tur. Ita regia crudelitas auget inimicoꝝ
numerū tolerādo. Parētes enī liberiqꝫ co
rū q īterfecti ſunt ⁊ ppinqui ⁊ amici i lo
cū ſingulorū ſuccedūt. ¶ Octauū ē ꝙ cru
delitas audatiā malefaciēdi dat. Señ. Tē
peratus timor cohibet aīos. Aſſiduus ve
ro ⁊ acer ⁊ extrema ammouēs in audatiā
iacētes excitat ⁊ oīa experiri ſuadet acerri
ma virtus ē: quā vltima neceſſitas extēdit
Idē. Videbit ſepe cōmitti q2 ſepe vindica
tur. Idem ſumma prudētia ſummi viri ⁊
peritiſſimi rerū nature maluerūt vel vt in
credibile ſcelus ⁊ vltra audatiā propoſitū
preterire quam dum vindicant oſtendere
fieri poſſe. ¶ Nonum eſt ꝙ clemētia prin
cipi ſecuritatē dat. Señ. Errat ſi quis exi
ſtimat tutum eſſe ibi regem vbi a rege ni
hil tutum eſt. Securitas ſecuritate mutua
paſcenda eſt. Non eſt opus latera mōtiū
abſcindere multiplicibus muris turribuſ
qꝫ ſepire ſaluum regē. Clementia in aper
to preſtabit. vnum eſt inexpugnabile mu
nimentum amor ciuium. Prouer. xx. Cle
mentia. preparabit vitam ⁊ ſectatio malo
rum mortem. ¶ Decimum eſt ꝙ clemētia
regum roborat. Prouer. x. Miſericordia
⁊ veritas cuſtodiūt regem ⁊ roboratur cle
mentia thronus eius. ¶ Undecimum eſt
ꝙ bonitatem ⁊ principis ⁊ populi confir
mat. Prouer. xvi. Clementia regis quaſi
imber ſerotinus ſicut imber tēporaneus ē
ad germinationem ſerotinus eſt ad matu

Ca. 7.

rationem. Temporaneus inchoat quod serotinus consumat. Sic clementia regis benefica est hijs qui male se habēt quod est cōsumate bonitatis ⁊ facit vt populus vitam suam bene consumet. multi bene finiunt vitam suam qui male finissent nisi clementer cum eis actum fuisset. Duodecimum est ꝙ clementia facit vt princeps temporalis in futuro iudicem vniuersalem clementem inueniet secundum illud. Luce. 7. In qua mensura mēsi fueritis remetietur vobis. Ad idem potest referre illud. Prouer. 10. Prius positum clementia preparabit vitam. Ca. vij.

¶ De modestia.

Sequitur de modestia quā sic describit Tullius in pmo rethorice. Modestia est per quam pudor honestatis purā ⁊ stabilē comparat honestatem ⁊ auctoritatem ⁊ innuitur in hac descriptione causa ⁊ effectus modestie. Pudor enim qui est timor turpitudinis vel fuga rei indecentis declinando indecentiam in exterioribus: efficit ordinationem exteriorem que modestie est ⁊ sic comparatur auctoritas siue grauitas pura amissionem sui contrarij .s. vilitatis et stabilitatis non tamen momentanea sed permanens. Et notandum ꝙ ordinatio interior que est cum ratione preest: ⁊ appetitus obtemperat causa est exterioris ordinationis. Inordinatio vero īterior que est cum appetitus subest rationi est causa exterioris inordinationis vnde cū animus est iratus aut metu cōmotus aut nimis voluptatem appetens exteriora mutantur: cor accensum stimulis ire palpitat corpus tremit lingua perpenditur facies ignoscit. vnde verum illud poete deprehēdas animi tormenta latentis in egro corpore deprehendas gaudia sumit vtrāque inde habitum facies. Ordinatio vel inordinatio exterior signū est īterioris. Eccle. xix. Amictus corporis ⁊ risus dentium ⁊ gressus hominis enunciant de illo. G. in pastor. Intus est custodia que composita seruat exterius membra. Qui ergo statum mentis perdidit foris in inconstantiam motionis fluit atque exteriore .i. nobilitate indicat ꝙ nulla interius radice subsistat. Notandum ꝙ modus a quo modestia dicitur est tenere decorem ⁊ est decoriste respectu aspectus hominum: ad cognoscendum vero vtrum aliquod sit decorum vel non attendendum est an sit nature consentaneū ⁊ an sit persona digna que hoc agit vel cum qua agitur attendēdum est etiam ad congruentiam temporis vel loci: decorum est in homine quod est consentaneū nature .i. qualitati excellēti hominis ⁊ est indecens in homine aliquid quod non esset indecens in bruto. Item aliquid indecens est in persona prelati quod non esset indecens in persona priuata. Aliquid etiam indecens est quia deest congruentia temporis secundum illud. Eccle. 20. Ex ore fatui reprobabit parabola quia non dicit eam in tēpore suo. Et ponit exemplum Tullius de duob9 collegis seu duobus coniudicibus .s. pericle ⁊ sophocle. coram quibus sedentibus pro tribunali. cū transiret quidā iuuenis pulcher dixit. Sophocles socio suo. o. puerū pulchrum cui pericles pretorem decet habere non solum manus sed etiam oculos continentes. Sed sophocles verbum predictum in allethanum probatione dixisset iusta reprehensione caruisset Tullius. vitiosum est derisorie delicatum inferre sermonem ratione etiam loci aliquid indecens est vt in sacro loco sit aliquid indecēter quod alibi id fieret decenter. Item notandum ꝙ modestia indecentiā cauet i verbo in risu in motu corporis. In membrorum situ in habitu vel cultu in occupatione vel actu de indecentia in verbo ⁊ motu ⁊ risu tangit. Sen. in libro de quatuor virtutibus. Dicens a verbis turpibus abstineto quia licentia eorum impudentiam nutrit sermones vtiles magis q̄ facetos ⁊ affabiles ama: rectos potiusque obsecundantes. Miscebis interdum seria iocos sed temperatos ⁊ sine detrimento dignationis ⁊ verecundie. Nam reprehensibilis risus est: si non modicus si pueriliter effusus: si muliebriter factus odibilem hominem facit. Risus aut superfluus ⁊ clarus aut malignus ⁊ furtiuus aut alienis malis euocatus. Si ergo tēpus iocos exigit. hos cum dignitate sapientie gere. Nō erit tibi scurrilis sed grata vrbanitas. Urbanitas tua sine dente sit. Joci tui sine vilitate risus sine cachino vox sine clamore incessus sine tumultu: quies tibi non desidia erunt. Idem in eodem. Non sis aliorum curiosus scrutator neque acerbus reprehē-

ſori ſed ſine exprobratiōe corector: ita vt
admonitionem hilaritate preuenias: ⁊ er
rori facile veniā dato. Nec extollas queꝗ̄
nec deicias. Requirenti facile reſponde.
Contendenti facile cede: nec i iurgia exe
crationeſq; deſcendas. Idem in eodem.
Rari ſermonis ſis ipſe ſed loquentium
patiens ſeuerus actus tuis ac ſeruus: ſed
hilares non aſpernens. Circa motum cor
poris cauenda eſt etiam nimia tarditas
⁊ nimia celeritas. Sen. Si continens es
⁊ animi tui ⁊ corporis motus obſerua ne
indecori ſint. De indecentia i motu cor
poris vel ſitu membrorū tangitur. Iſa. ij
Pro eo iquit ꝙ eleuate ſunt filie ſyon et
ambulauerunt collo extento ⁊ nutibus
oculorum ibant: ⁊ plaudebāt. ⁊ ambula
bant pedibus ſuis compoſito gradu ince
debant declinabit dominus verticem fi-
liarum ſyon. Ezechie. xxiiij. Lateribus et
humeris impingebatis ⁊ Prouer. vi. Di
citur de homine apoſtata qui annuit ocu
lis terit pede digito loquitur. Et in eō-
dem. vi. Sex ſunt que odit dominus: et
vij. deteſtatur anima eius. Oculos ſubli
mes Job. xv. Cucurrit aduerſus deum re
cto collo. In habitu vel cultu iſte modus
habendus eſt vt vitetur agreſtis in huma
na negligentia ⁊ habeatur mundicia nō
tamen nimis exquiſita. Ierony. Ornatus
⁊ ſordes pari modo fugienda: quia alterū
delitias alterum gloriam redolet. Sene.
Non ſplendeat toga nec ſordeat. i. Thi-
mo. ij. Uolo mulieres orare in habitu or-
nato cum verecundia ⁊ ſobrietate ornan
tes ſe. In occupatione vero attenden-
dum eſt ad naturam ad quid ſcilicet ali-
quis a natura ſit depoſitus. Qui enī de-
bilis eſt corpore ⁊ ingenioſus ⁊ viuacis
memorie non militiam: ſed ſtudium litte-
rarum ſectari debet. Fatuum enim eſt na
ture repugnare ⁊ illud ſequi quod homo
non poſſit aſſequi. Attendendum eſt etiā
ad etatem. Etas enim adoleſcentie labore
animi: vel corporis eſt exercenda ⁊ aucto
ritati ſenum ſubijcienda. Debent enim
adoleſcentes ſenes vereri. Conſilio eorū
regi ⁊ exemplo informari. Senibus vero
labores corporis videntur eſſe minuen-
di anim⁹ vero hijs exercēdus eſt. Cōſilio
debent alios iuuare ⁊ exempla imitatiōe
digna eis miniſtrare ꝑuate ꝑſone eſt pari
iure cū ciuibus viuere. Prelati vero eſt
extimare ſe gerere perſonam ciuitatis reti
nere decus ſeruare leges.

De temperantia circa delectatiōes ſen-
ſuum. viij

d Icto de partibus tēꝑantie ſecū
dum. Tullium. Dicendum eſt: de
partibus temperantie prout tem
perantia virtus eſt: animam regens circa
delectationes ſenſuū. Notandum ergo ꝙ
ille partes temperantie: que regunt animā
circa delectationes: que ſunt ſecundum gu
ſtum ⁊ tactum ſatis ſunt note: ⁊ nomina
te que ſunt ſobrietas ⁊ continentia. Ille
autem partes que pertinent ad delectatio
nes: que ſunt ſcdꝫ viſuꝫ: ⁊ auditum ⁊ olfa
tum: non ſunt ita note nec habēt ſpecialia
nomina: ⁊ poteſt eſſe in cauſa vtilitas di-
ctarum virtutum: quia duo ſenſus. ſ. guſt⁹
⁊ tactus pertinent ad eſſe. Tres alij q ſunt
pertinent ad bene eſſe mediante guſtu: aſ
ſumitur ꝙ per vim nutritiuā corpori vni
tur: ⁊ ſic conſeruatur eſſe indiuidui: vnde
guſtus eſt ad cōſeruandum eſſe indiuidui.
Mediante vero tactu per vim generati-
uam transfuditur: quod erat in vno cor-
pore in aliud corpus ⁊ ſic ſit multiplicatio
indiuiduorum ⁊ ſaluatur eſſe ſpeciei in
multis indiuiduis quod non poſſet ſalua
ri in vnico cum ſit indiuiduū corruptibi-
le. Item tactus ⁊ guſtus ſunt principales
ſenſus. Alij vero tres ſunt ordinati ad il
los. Uiſu enim ⁊ auditu ⁊ olfatu nutrimē
tum a longe agnoſcitur: ꝙ guſtu prope
agnoſcitur. Unde dicitur in libro de natu
ra auium. Quod auis rapax eſt acuti vi-
ſus: quoniam indiget vt cibus ſuum vi-
deat a remotis. Uiſu ⁊ auditu ⁊ olfatu
agnoſcitur a lōge deſtructiuū corporis vel
delectabile ſm tactū: qr de prope tactu de
cernit prius: vidit mulier ꝙ bonum eēt li
gnum ad veſcendum ꝗ̄ de illo guſtaret.
Geñ. iij. Et prius vidit. Dauid mulierem
lauantem ſe ex aduerſo ꝗ̄ adulterium cū
ea cōmitteret. 2. Re. 11. Item ſicut dicitur
in lib. de natura aīalium. Senſus tactus
in homine ſubtilis eſt pluſꝗ̄ alij ſenſus ⁊
poſt ipſum guſtus. Ceteri ſenſus in homi
ne ſunt hebetiores ꝗ̄ in alijs animalibus
idem dicitur. In eodem lib. Quod ſen-
ſus viſus in omnibus animalibus eſt ſu-
pra auditum: ⁊ ſub hijs olfatus tactus ⁊
guſtus operantur ſcdm propinquitatem

ca. .9.

obiecti. Alij ſcđꝫ diſtantiam. Unde delectationes que ſunt ſcđm tactū ⁊ guſtum maiores ſunt ꝗ̄ que ſunt ſcđm alios tres ſenſus ⁊ pronitas ad operationes ⁊ delectationes ſcđm illos duos ſenſus maiorꝫ ꝗ̄ ſcđm alios tres ⁊ vitia que ſunt ſcđm operationes ⁊ delectationes eoꝝ duorum ſenſuum magis ſunt pericUloſa. Ideo virtutes que ſunt cōtra omnia illa vitia magis ſunt neceſſarie ⁊ magis note ⁊ habent ſpecialia nomina. ¶ Inter virtutes vero pertinentes ad delectationes quinqꝫ ſenſuum. Primo ꝓſequemur de ſobrietate. Secundo de continentia. Tertio tāgemus de illa temꝑantia que eſt circa delectationes alioꝝ trium ſenſuum.

¶ De ſobrietate. Ca. 9

Circa ſobrietatem vero primo diſtinguemus diuerſas acceptiōes huius nominis ſobrietas. ¶ Secundo ponemus ea que pertinent ad eiꝰ cōmendationē. ¶ Tertio tāgemus de officijs ipſius.

¶ De diuerſis acceptionibus huius nominis.

A Circa primū notandū eſt ꝙ nomē ſobrietatis quadrupliciter ſumitur in ſacra ſcriptura. Quandoqꝫ enim ſumitur large pro temperantia que eſt vna quattuor cardinalium virtutum vt Sap. viij. Sobrietatē inquit et prudentiam docet ⁊c̄. Ty. ij. Sobrie ⁊ iuſte ⁊ pie viuamus ⁊c̄. Secundo ſumitur pro temperantia ꝗ̄ eſt generalis vt Ty. ij. Iuuenes hortare vt ſobrij ſint Glo. In oībus. Tertio ſumitur pro temperantia ꝗ̄ eſt circa potum ⁊ cibum vt Ty. ij. doleſcentulas vt viros ſuos ament: filios ſuos diligant prudētes caſtas ſobrias. Glo. in cibo ⁊ potu. Quarto ſumit̄ ſobrietas pro temperantia circa potū tantū ⁊ ſic ebrietas eſt ei oppoſita. Si ſumitur. Eccleſi. xxxi. equa vita hominibus vinum in ſobrietate ſi bibas illud moderate eris ſobrius. Tertio modo ſobrietas hic ſumit̄ pro temperantia circa cibum ⁊ potū vel circa delectationes que ſunt ſcđm guſtum.

¶ De cōmendatione temperantie.

B De cōmendationē vero huius virtutis notandum ꝙ ſobrietatem ſuadet nobis: natura: ſcriptura: ⁊ vniuerſa creatura. Nā modicitate oris humani ſuadet nobis mediocritatem in ſumptione cibi ⁊ potus. Homo enim oſ comparatione ſui corporis paruū oris eſt vt dicit Ari. in lib. de natura animalium. Oris vero modicitate ſuadet: nobis natura raritatem in ſumendo cibū ⁊ potum: vnum enim os habemus cū duos oculos ⁊ duas aures habeamus: breuitate vero delectationis que nō habetur niſi in tranſitu cibi diſſuadet nobis ſumptuoſitatem ciboꝝ delectabiliū. B. in ſermonibus taꝫ modice partis .ſ. gutturis tam exigua delectatio quanta paratur ſollicitudine quā taꝫ deinde moleſtiam parit. hinc ⁊ morbi varij generantur. Idem etiaꝫ diſſuadet nobis corruptio cibi ⁊ potus que fit poſtꝗ̄ in ſtomachum deſcenderunt. Iohel. primo Vlulate omnes qui bibitis vinū in dulcedine. Perijt enim ex ore veſtro. Non ſic eſt in alijs ſenſibus. Non eni corrumpitur res pulchra que videtur cum ſemel viſa fuerit nec res odorifera cuꝫ ſemel odorem eius aliquis acceperit naturales appetitus anime non ſunt deliciaꝝ. Eccle. xxix. Initium vite hominis aqua ⁊ panis. Eandem eſcaꝫ aſſignauit dominus: homini ⁊ brutis Geñ. 1. Ecce īquit dedi vobis oēm herbam afferentē ſemen ſuper terraꝫ ⁊ vniuerſa ligna que habēt in ſemetipſis ſementē ſui generis vt ſint nobis in eſcā ⁊ cunctis animantibus terre. Señ. Conſidera tecum quantū natura poſcat ⁊ quantum cupiditas expectat. Scriptura ꝟo ſacra dupliciter ſuadet nobis ſobrietatē .ſ. admonitionibus multis ⁊ ſanctoꝝ exemplis. De amonitionibus vero paucas ponere ſufficiat. 1. Theſſa. 5. Vigilemus inquit ⁊ ſobrij ſimus. 2. Thimo. 4. Miniſteriū tuū imple ſobrius eſto. 1. Pe. 4. Eſtote itaqꝫ prudētes ſobrij ⁊c̄. Eiuſdem. 2. Sobrij eſtote ⁊ vigilate. primoqꝫ ait prudētes ⁊c̄. De exemplis enim pauca ponere ſufficiat. Danie. 1. Ducūt pueri bone indolis dentur nobis legumina ad veſcendum ⁊ aqua ad bibendum cibo regio contempto. Dan. 10. Triū ebdomadarū diebus panem deſiderabilem nō cōmedi ⁊ caro ⁊ vinum non introierunt in os meum. Mat. 3. ⁊ Mar. 1. Dicit de Io. baptiſta ꝙ eſca eiꝰ erat locuſte et mel ſilueſtre. Luce. 1. vinum ⁊ ſiceram non bibet. B. ſuper cant. Abſtineo a carnibus ne dum nimium nutriuero carnē ſimul ⁊ carnis nutriantur vitia panem

ipſum cum menſura ſtudebo ſumere ne oneráto ventre ſtare ad orādū tedeat. Et de beato Nicolao legit ꝙ cū lacte aleret. 4.ᵃ 6.ᵃ Feria ſemel tm̄ in die lac ſuggebat. Omnis eni creatura ſobrietatē ſuadet qꝛ in omni creatura eſt modus vel menſura ſcḋm illud. Sap. 11. Oia in mēſura ꝛ nu mero ꝛ pondere diſpoſuiſti. Itē ad cōmē dationē ſobrietatis valere pōt ſiōndatur quot ꝛ quāti ſunt eius effectus ꝛ quā pico culoſius in homine eius effectus. Notandū ergo ꝙ eius ſobrietas valet ad ſanita tē ſcḋm illud. Eccle. 31. Sanitas eſt aie ꝛ corpori ſobrius potus. Señ. in epiſtolis. Simplex erat ex cā ſimplici valitudo mul tos morbos multa fercula fecerūt. Criſo. ſup epl'am ad Heb. Nihil ſic ſalutē nihil ſic ſenſuū acumē operat nihil ſic egritudi nē fugiat ſicut moderata refectio. Itez ſo brietas valet ad diuturnitatē. 3. 37. Eccle. Qui abſtinens eſt adiciet vitā. Itē valet ad iocūditatē ꝛ corporalē ꝛ ſpūalē. Eccle ſia. 31. Exultatio anime ꝛ corporis vinuz moderate potatū. G. in moral'. ſi a carne hoc qḋ licet abſcōdimus mox in ſpū hoc qḋ delectat. Inuenimus hō ſobrius dele ctabiliter viuit ꝛ dormiendo ꝛ vigilando. Eccle. 31. Somnus ſanitatis in hoie par co dormiet vſqꝫ mane ꝛ anima ipſius cū ipſo delectabit. hō ſobrius differt cōmede re donec eſuriat. ꝛ tūc etiā panis ꝛ aqua delectabiliter ei ſapiūt. Aug. in li. ḋ verbis dñi. Uix faſtidioſus ſaciaris neſcis quo mō. Sap. ꝙ fames accendit. Señ. in epi ſtolis. Solus panis bonus fiet ꝛ tibi euz tenerū ꝛ ſimilagineū fames reddet ideo nō eſt aū edendū ꝙ̄ illa imponat. Expe ctabo ergo nec ante edam q̄ aut bonū pa nē habere potero aut malū faſtidire deſie ro. B. in epiſtolis. Prudenter ſobrieqꝫ cō uerſanti ſatis eſt ad oē cōdimentuz. Sal. cū fame. Sapiens deſiderijs oia cōdiuntur Darius cū fuga eēt aquā turbidam ꝛ cada uerib⁹ inquinatā bibiſſet negauit vnquā ſe bibiſſe iocundius. B. ad fratres de mon te dei panis furfureus ꝛ ſimplex aqua ole ra vel legumina ſimplicia nequaquā res delectabiles ſunt ſed in amore xp̄i ꝛ deſi derio eterne delectatius ventri bene mo rigerato gratanter ex hijs ſatis facere poſ ſe valde delectabile eſt: qḋ milia paupe rū ex hijs vel aliquo eoꝝ delectabiliter ſa

tiſfaciunt nature. Facillimū quippe ꝛ de lectabile eſſet adiuncto amoris dei cōdi mento ſcḋm naturā viuere ſi inſania no ſtra nos permitteret qua ſanata ſtatiꝫ na turalibus natura arridet. Criſo. cōferam⁹ inquit mēſam diuitis ꝛ mediocri ꝛ diſcu tiamus vtro ꝯꝑuiuas. Qui magis queſo ſunt qui purā veráqꝫ mēſe cupiunt volu ptatem: Ille ne qui cenas prandijs iūgūt quiqꝫ vētris diſtenſione rūpunt atqꝫ op preſſione ciborū ſuoꝝ premuntur in quo rum corpore vino inundāte velut naufra gijs cuiuſdaz fluctus obruta anima neca tur vbi nec oculus nec lingua nec pes ꝓ prijs deſeruit officijs ſꝫ omnia mēbra cor poris qui vinculis iacent iuncta grauius quā penis vbi nec ſaporeis ad quietez da tur nec ad ſalubritatem cedit. Itez. Criſo. hijs qui in delicijs ꝛ luxurijs vitaz ducūt reſoluta quidē corpora ꝛ ideo omni cera molliora circūferunt atqꝫ infirmitatib⁹ re pleta qbus ad cumulum malorum podā gre tremor immatura ſenectus accidit ꝛ ē eis vita ſemp in medicis ꝛ in medicamen tis. Senſus autem tardi graues ꝛ obtuſi ꝛ quodāmodo iam ſepulti. Idem quis h iocunda dicat ꝛ grata qui tamen nouerit quid ſit iocunditas. Et voluptas a ꝓudē tibus ita diffinitur. Uoluptas eſt cū quis ſuis deſiderijs finitur vbi vero deſiderijs frui non poteſt dum vel egritudo non ſūt vl' ſocietas ipā deſiderijs facit ea que one roſa efficit ingrato. Sine dubio etiaz vo luptas in eis pariter ꝛ iocunditas perit. Idem. Conſidera egros qui faſtidio pur gētur quomodo quāuis ſuaues ꝛ lauti ti bi opponantur oneri eis magis ſunt quā voluptati Sic vbi per abundantiā cupidi tatis fuerit extincta pariter ꝛ voluptas ꝛ iocunditas promittitur qꝛ nō tam ciboꝝ gratia quā deſiderij gignit ſatiſfactio vo luptatem vn̄ aia ſatiata calcabit fauum Prouer. xxvij. Idem de petra melle ſatu rauit eos qn̄ quidē poſt multam itineris fatigationē ꝛ laborē ſitis ags frigidis ex ſaxo viuentibus fruebant eaſqꝫ cū deſide rio hauriebant hoc ipſo ergo ꝙ dulciſſi me ꝛ deſiderabiliter potādi cupiditas ex plebat aqua ſi illas mel appellauit. Gre. dubitari non pōt ꝙ ſimpliciois victus ꝛ menſa mediocris pleruncqꝫ iocunditatis habēt ꝛ voluptatis ꝛ econtrario diuitum

menſe execrabiles ⁊ horride ⁊ morborū
⁊ cōtaminatione plene in quibus mole-
ſta ſunt hec que delectabilia vidētur. Jtē
ſobrietas gratiā hominū cōparat ſicut eius
B oppoſitum hominibus exoſū reddit. Ec
cle. 31. Utere quaſi homo frugi hijs que
tibi apponunt ⁊ nō cum manducas mul
tum odio habearis. Jtē deū glorificat. 1.
Cor. 10. Siue comeditis ſiue bibitis ſiue
aliud aliquid facitis omnia ad gloriā dei
facite. Glo. quod manducas bibis ſumus
ad refectionē corporis reparationēq̄ mē
brorum gratias tribuēs ei qui tibi tribuit
mortali ⁊ ſcdm fragili iſta ſupplemento-
rum ſolatia cibus tuus ⁊ potus laudabit
deum. Sobrietas etiam in conuiuijs no-
ſtris deum paſcit prouidendo ibi puritatē
in qua ipſe delectatur. Cant. 2. Qui paſcit
inter lilia. Jtē ſobrietas munditiam pro-
uidet vbi maxime immūditia diſplicet ſed
in ore ⁊ ad menſam. itē mēbra in ore ma
xime diſplicet immunditia. Jn menſa ēt
multū placet munditia tertio. Par. deci-
motertio. Proponunt panes in mēſa mū
diſſima ⁊ Leui. vigeſimoquarto. Jubent
12. Panes propoſitionis ſtatui ſuper mē
ſam puriſſimā. Sobrietas ornamenta mē
ſe eſt. Ber. ad fratres de monte dei. Si mā
ducas menſam tuam per ſe ſatis ſobriam
ſobrietas tua perornet. Jtem ſobrietas of-
fenſam dei cauet vbi maxime cauēda eſt
ſcilicet cum bonis dei vtimur magna ini-
quitas eſt cum deo hoſtiliter agere cū in
menſa eius ſumus. Cauent latrones ne no
ceant aliquos diebus hijs cum quibus co
mederūt. Jtē ſobrietas ſeruat rōnis liber
tatem quā eius oppoſitū impedit. Eccle.
trigeſimoprimo. Ne comprimaris in con
uiuio vino. Jeronymus in epiſtolis. Qui
inebriatur ⁊ mortuus eſt ⁊ ſepultus. Au-
guſtinus nō aliud eſt ebrietas quā menſe
ſtiſſimus demon. Huiuſcemodi enim vir
cum ſe putat bibere vinum bibit a vino.
Sobrietas peſſimam ſeruitutem excutit
ſcilicet ſeruitutē corporis qđ ad ſeruiendū
datum eſt ſpiritui ⁊ nobilitatē anime ſer
uat. Eccle. decimo. Beata. terra cuius rex
nobilis eſt ⁊ cuius pnceps veſcuntur tpe
ſuo ad reficiendum ⁊ non ad luxuriam.
Jtem ſobrietas membrum nobili valde
regit. os ſcilicet. Senſum etiam pertinen-
tē ad eſſe ſcilicet guſtū dirigit. Circa quē

vitium valde periculoſum eſt deſtructiuū
enim eſſe pōt ipſius eē ⁊ eſſe occaſio ma-
gne infirmitatis vel mortis. Jtē ſobrietas
opus neceſſitatis regit in quo ſine ipſa fre
quēter erratur a iuuenibus ⁊ ſenibus. Jtē
ad intelligentiā preparat vnde. Dan. pri-
mo. Pueri q cibos regios cōtēpſerūt gro
ſis cibis cōtēti intelligētiores ceteris inuē
ti ſunt. Jtē vigilantiā ſeruat ad quā dñs tā
tū mouet. Mat. vigeſimoquarto. ⁊ xxv. ⁊
xxvi. Et Luc. vigeſimoprimo. ⁊ xxij. Un
de notabiliter ſobrietas ⁊ vigilia ſocian-
tur. primo. Thimo. quarto. Uigilemus i
quit ⁊ ſobrij ſimus. primo. p. quinto. So
brij eſtote ⁊ vigilate. Jtem miniſterio dei
idoneū efficit vnde. 1. Thimo. 3. Ubi oſtē
dit qlis dz eſſe miniſter dei: dī. Sobriū or
natū ⁊c. Tit. prio prudētē ſobrijs iuſtum
⁊c. Jtē ab igne infernali. ſ. luxuria ſeruat.
vñ pueri q abſtinētes fuerūt a fornace ba
bylonica illeſi exierunt. Dan. 3. Sobrietas
filios dei fugientes egyptios infernales p
ſiccū ad terrā pmiſſionis perducit. Exo.
decimotertio filij iſrael ambulauerūt per
ſiccū ⁊c. Qui ſobrietate nō habēt in aqs
voluptatū ſubmerguntur. Sobrietas pri-
mū ingreſſū hz in bello ſpūali ſine ipſa ce
tere vtutes fruſtra pugnāt Glo. ſup Mat. E
4. Niſi gula prius refrenet fruſtra contra
alia vitia laborat. Qui poplice flexo aquā
biberūt nō pmiſſi ſunt ire ad bellū cum
gedeonē. Jud. vij. Poplice flexo aquā bi
bit q voluptuoſe cōmedit. Jtem ſobrietas
diabolo aufert ingreſſū in hoie ⁊ ſic vide
tur ei auferre dñium: nō dī eē dñs caſtri
q nō hz ibi ingreſſū. Sobrietas diabolū
in arido ponit vbi ipſe nō geſcit. Mat. xij
Ambulat p loca arida querēs reqē: ⁊ nō
inuenit. Piſcis infernalis in arido poſitus
palpitat vt de piſce. Tho. vi. Jſa. 50. Cō
putreſcent piſces ſine aq̄ fames lupū ꝺ ne
more exire facit ſic ſobrietas diabolū de
hoie ipſa carni ꝯcupiſcētī aduerſus ſpūm
victualia aufert: ⁊ igni cōcupiſcentiarū li-
gna ſubtrahit vñ diminuit vel deficit. Jp
ſa carnē in ptāte ſua hz. Geñ. 16. Ecce an
cilla in manu tua eſt vtere ea vt libet ipſa
ad modū lapidis pcioſi hoiē cuſtodit ne
cibus vel potus ei noceat. Si ſobrietas a
ſit dum corpus replet anima euacuat ho
mo depauperatur. Prouer. 21. Qui diligit
epulas in egeſtate erit deus blaſphemat

Glo. super illud .i. Cori. x. Siue comeditis siue bibitis &c. Si modum nature debitū in moderatione voracitatis excedis: & in voluptate te ingurgites quātascūq; laudes ligua sonet: vita blasphemat. Item venter deificat. Philo. iij. Quorum deus venter est: porta oris aperta exercitus vitiorū ingredit. Job. xxx. Quasi rupto muro & aperta ianua irruerūt sup me: sine sobrietate mensa hoīs est in laqueū. Eccl. ix Sicut pisces capiunt hamo & aues comprehendunt laqueo, ita capiunt hoīs tpe malo. Tēpus malū: & piculosū ē hoī nō habēti virtutē sobrietatis tpe prādij. Sap. 14 Creature dei i odiū facte sūt: & i tēptatōes holum & in muscipulā pedib⁹ isipientiū.

¶ De officijs sobrietatis.

a Sequitur de officijs sobrietatis et possunt distingui duo officia ei⁹ Unum est cauere excessum in cibo. Aliud est cauere excessum in potu. Sen. Ede citra cruditatē: bibe citra ebrietatem. Luc. xxi. Attendite ne grauent corda vr̄a crapula & ebrietate. Crapula quādoq; sumit p excessu i cibo solū: vt in verbo pdicto: qn̄q; vero cōiter pro excessu in cibo vel potu vt Eccl. xxxvij. Propter crapulā multi obierūt q ante abstinēs ē adiciet vitā. Et in ps. Tanq̄ potēs crapulatus a vino. Silr nomen sobrietatis qn̄q; sumit pro excessu in potu solū: vt Ro. xiij. Nō in cōmessationibus & ebrietatibus. Glo. Ebriam genere masculino dicim⁹ calicē aptū potatui: a quo dicit ebrietas q̄ est nimia potatio vini. Qn̄q; vero nomē ebrietatis sumit cōiter pro excessu i cibo vel potu. Et notandū q sobrietas nō ponit modū siue mēsurā solū circa quātitatē cibi vel potus: sed ponit modū quantū ad oēs circūstantias. Qui enī sobrius ē sumit cibū & potū quantū debet & qn̄ & quomodo debet. vnde possumus distin-
B guere quinq; officia sobrietatis. Primū est cauere ne statutū prandēdi terminū pueniamus. Qui tps puenit nō expectat donec salsa pparata sit. i. fames. vnde cibū insipide comedit. Eccle. x. Beata terra cui⁹ rex nobilis est: & cui⁹ pncipes cōmedūt in tpe suo. Secūm est cauere ne cibos lautiores q̄ramus. Sen. Uictus sit tibi ex facili: nec ad voluptatē sed ad cibū accede. Palatū tuū fames excitet non sapores. Desideria tua a partu refrene: q hoc tm̄ curare debes vt desināt. Tertiū est deuitare studiositatē pparandi cibos. Preparare enī studiose est hostis nostri gladiū acuere. Cibus enim delicatus ē gladius quo caro vtitur cōtra spm̄. i. Pe. ij. Obsecro vos tanq̄ aduenas: & peregrinos abstinere vos a car. desi. q̄ milit. aduer. a.

Quartū est nimium appetitū cibi vel potus refrenare. Aug. fieri pōt vt sine aliquo vitio cupiditatis vel voracitatis preciosissimo cibo sapiens vtatur. Insipiēs aūt fetidissime gule flāma: in vilissimū cibū vilescat: & ardescat. Et satius quisq; in ore dn̄i maluerit pisces vesci q̄ lenticulā in ore esau. Non propterea cōtinentiores nobis sunt plere opz bestie: q2 melioribus escis aluntur. Quintū est: mensurā refectiōis nō excedere. Eze. iiij. Cib⁹ tu⁹ quo vesceris erit in pōdere: de hac tn̄ materia regre in tractatu de vitio gule. Solet aūt queri vtrum quelibet ebrietas seu quilibet excessus in cibo vel potu virtutem sobrietatis destruat. Quod si verum esset omnis excessus in cibo vel potu mortale peccatū eēt. Uirtutē enim nō destruit nisi mortale peccatum. Ad hoc dicendū q duplex est modus siue mēsura ad sobrietatem ptinens. Unus attendit in cōmēsuratiōe nature vnde mēsurate sumit cibū vel potū quod necessariū est & sufficit nature. Jmmoderate vero qui sumit plusq̄ necessarium est. Et iste excessus potest eē & venialis & mortalis. vnde non ois talis excessus destruit virtutē sobrietatis. Alius modus attenditur in cōparatione boni temporalis ad eternum: vnde scdm̄ hoc modum seruat quis in sumendo cibum & potum qn̄ temporale bonū non prefert vel equat eterno. Jmmoderate vero se hz sumēdo cibū vel potū quādo temporale bonum prefert vel eterno equat. Et talis excessus mortale peccatum est: & destruit virtutem sobrietatis.

¶ De cōtinentia specie tēperātie. x

Dicto de sobrietate que ē tēperan-
b tia circa delectatiōes scd3 gustū. Dicendum est de temperātia illa que attenditur circa delectationes scdm tactū. Multiplex vero est delectatio scdm tactū. Quedam ē in suauitate vestiū. Quedam in suauitate lectorum. Quedam

in ſuauitate vnguentoꝝ. Quedaꝫ vero in
ſuauitate balneoꝝ. Quedã vero in carna
li contactu: que duplex eſt. Quedã ptinet
ad mẽbra generatiõi deputata. Quedam
pertinẽs ad cetera mẽbra. ¶ Temperan
tia vero circa delectationes predictas vo
cari põt cõtinẽtia. Maxime vero vſitato
ſermone ꝯtinẽtia vocat tẽperãtia illa que
cauet illicitas delectationes ſm tactũ quo
ad mẽbra que generationi deſeruiũt: que
ſic deſcribit. Cõtinẽtia ẽ abſtinẽtia ab oi
illicito coitu. Et eſt hec virt⁹ multũ neceſ
ſaria. Regit enim mẽbra illa in quib⁹ ma
xime ſeuit ꝯcupiſcẽtia. Mouent .n. qñqꝫ
hoie inuito vel dormiẽte. Et dr̃ i libro de
natura aialiũ. Qd accidit hoibus e q̃dru
pedib⁹ coitũ deſiderãtib⁹ ſubito ſperma-
tiçare. Quibuſdã ad tactũ mutuuꝫ. Alijs
ad ſolũ aſpectũ hoꝝ membroꝝ effrenatio
periculoſa eſt multũ vt oſtenſum eſt i tra
ctatu de vitio luxurie. Cum generatio ſit
ingreſſus ineſſe. ipa eſt velut quedã porta
diligenter cuſtodiẽda cuius de⁹ vult dñs
eſſe. Ideo in mẽbro generationi deputa-
to ſpecialiter voluit ſignũ ſuũ ponere. ſcꝫ
circũciſionẽ. Circuncisio ſpecialis figura
videtur eẽ cõtinẽtie. Cõtinẽtia i ſacra ſcri
ptura multum nobis ſuadetur. Exo. xij.
Renes veſtros accingetis. iiij. Re. iiij. ac
cinge lumbos tuos. Job. xxxviij. Accinge
ſicut vir lumbos tuos. Luce. xij. Sint lũ-
bi veſtri precincti. Ephe. vij. State ſubcin
cti lumbos veſtros. Continentia çona au
rea q̃ ſpõſe regis celeſtis ad decoreꝫ data.
Dan. x. Ecce vir vnus veſtitus lineis. Re
nes eius accincti auro obrizo. Apo. i. Ui
dit Jo. ſimilem filio hominis ꝑcinctum
ad mamillas çona aurea. Eiuſdẽ. v. Exie
runt ſeptem angeli precincti circa pecto-
ra zonis aureis. Zona aurea ad mamil-
las vel circa pectora eſt cõtinẽtia cordis.
Aurũ obrizũ circa renes eſt cõtinẽtia car
nis aurũ in igne ſeruatur. Cõtinẽtia igne
luxurie nõ leditur ad cõmẽdationẽ conti
nentie faciunt ea que valẽt ad deteſtatio-
nẽ luxurie de quibus regre in tractatu de
luxuria. ¶ Et notãduꝫ ꝙ tres ſũt partes
ꝯtinẽtie. Inter cõtinẽtes enim qui a coi-
tu illicito abſtinent. Quidaꝫ ſunt qui ita
abſtinẽt a coitu illicito qd vtuntur licito
quoꝝ cõtinentia dicitur coniugalis. Qui-
dam vero nõ ſolũ abſtinẽt ab illicito: ſed
etiã a licito quod contingit in duplici ſta
tu. Uel in eis qui habent integritatẽ car-
nis quoꝝ continentia dicitur virginalis.
Uel in eis qui hñt carnẽ corruptã quorũ
continentia dicitur vidualis quantuꝫ ad
perſonas illas que fuerũt in matrimonio
Quãtuꝫ vero ad ꝑſonas illas q̃ non fue-
rũt in numero nõ hꝫ ſpeciale nomen quo
vocetur. Inter has vero ſpẽs tres ꝯtinen
tie pmo dicetur de virginali q̃ ceteris pot
eſt tpe ⁊ dignitate de qua hoc ordine di-
cet. ¶ Primo oſtẽdet quot modis nomẽ
virginitatis ſumitur. Scdo deſcriptio
virginitatis ponet ⁊ exponet. Tertio cõ
mẽdationi ei⁹ iſiſtet. Quarto de hijs q̃
ſpecialiter virgib⁹ ſũt timẽda. Quito
de triplici aureola. Circa pmũ notan-
dũ ꝙ nomẽ virginitatis quadrupliciter
ſumitur. Qñqꝫ pro icorruptione fidei. ij.
Cori. xi. Deſpõdi enĩ vos vni viro vir-
ginẽ caſtã exhibere xp̃o. Glo. Aug. virgi-
nitas cordis fides eſt icorrupta. Quãdoqꝫ
carnis itegritas. vñ Glo. Aug. ſup verbũ
ꝑdictũ virginitas carnis corpus ẽ itactũ.
Idẽ cõtra Julianũ pudicitia ẽ res mẽ
tis ꝑgitas corpis. Qñqꝫ p pudicitia ẽ mẽ
tis cũ integritate carnis quãtũ ad ꝓpoſi-
tũ ſeruãdi eã: ſic virginitas mãſiſſet in lu-
cia ſi inuita fuiſſet corrupta. Quãdoqꝫ
vero pro pudicitia mẽtis ẽ integritate car
nis nõ ſolũ in ꝓpoſito ſeruãdi eã ſed etiã
in re: ⁊ virginitas ſic ſumpta excellenter
accipitur: ⁊ habẽtibus virginitatẽ talem
cõuenit deferre anulũ aureũ in eccl'ia mi
litanti i ſignũ ꝙ ſunt ſponſe xp̃i. In triũ
phante vero eccleſia merito huius virtu-
tis aureola redditur. Circa ſcdm notã
dum ꝙ virginitas ſic deſcribitur: virgini
tas eſt in carne corruptibili ꝑpetua icorru
ptionis meditatio. i. ꝓpoſitũ ſeruandi ꝑpe
tuã icorruptionẽ. Carnẽ vero corruptibi-
lem intellige carnem poſſibile corrumpi
ſiue neceſſario corrumpat vt in ſtatu pec
cati ſiue poſſibilem corrumpi: ⁊ nõ corrũ
pi vt fuit caro adam in ſtatu innocentie.
Et notandũ ꝙ corruptio carnis que acci
dit ei q̃ hꝫ ꝓpoſitũ cauẽdi carnis corrup-
tionẽ oĩno cõtra ſuã voluntatẽ non priuat
eã aureola. Unde dixit lucia ſi inuitã me
violaueris caſtitas mihi duplicabitur ad
coronã. Aufert tamẽ iſignia q̃ dant ſpãli-
b⁹ ſpõſis xp̃i in eccleſia militãte vt ẽ anu-

lus aureus. Aug. Virgies q̄ corrupte ſūt ſemel ſe nō audeāt ſacris virginibus adequare. Leo papa familie dei q̄ oppreſſione barbarica itegritatē pdiderūt pudoris laudabiliores erūt ſi ſe icontaminatis non audeāt adequare virginibus. Ratio vero huius ē q; militāte opamur ſcdm iudiciū humanū qd ē ſcdm illud qd apparet: in triūphāte vero ſecundū diuinū de⁹ enim ītuet. Cor. i. Re. vij. Unde cū appareat q; in vita ſit corrupta nondum fert ſigna virginalia. Corruptio vero carnis ex voluntate mētis pueniēs ſiue cū culpa vt extra matrimoniū ſiue ſine culpa vt in matrimonio priuat anulo aureo in pſenti et aureola in futuro. Corruptio vero mētis ſi p penitētiā reparata fuerit & finale ppoſitū ſeruādo carnis itegritatē aſſuerit non priuat anulo aureo in pſenti: nec aureola in futuro. Integritas vero carnis in ea q̄ carnis opus appetit nō eſt digna aureola Jerony. nihil pdeſt carnem habere virginem ſi mente quis nupſerit. Aug. in li. de virginitate. Felicior mihi videtur nupta mulier q̄ nuptura virgo hȝ ergo iam illa quod iſta cupit preſertim ſi nondum vel ſponſa cuiuſq̄ ſit. Jlla vni ſtudet placere cui data ē. Hec multis incerta cui danda eſt: hoc vno pudicitiam cogitationis defendit a turba q; non adulteruȝ: ſȝ maritum querit in turba.

¶ De cōmendatione virginitatis.

Sequitur de cōmendatione virginitatis. Notandū ergo q; virginitas eſt pcioſus theſaurus abſconditus in agro corporis. Mat. xiij. Precioſitas huius theſauri tanta eſt vt ipſe nō ſolum ſit preciū eterne glorie que oib⁹ electis eſt cōmunis: ſed etiā glorie ſpālis. Debetur enim ei nō ſolum aurea ſed etiā aureola. Exod. xxv. Preceptum eſt vt fieret menſa & ſup mēſam corona & ſup coronā coronula que figurata ē aureola. Theſaurum iſtum qui inuenit abſcondit &c. Quia qui eius precioſitatē intelligit ſeculo renunciās monaſteriū ſibi eligit vbi in abſcondito faciei dei viuit. B. neceſſe habemus abſcōdere ſi quid habemus boni quoniā theſaurū regni celeſtis: & qui inuenit homo abſcōdit pp̄ter quod i clauſtro & ſiluis abſcōdimur. Nec hoc ifructuoſe. Credo enim nullum hic eſſe ſi quartam partem eoꝝ que facit ſeculo actitaret qui nō adoraret vt ſanct⁹ reputaret vt angelus. Nunc aūt quotidie tanq̄ negligēs increpatur. Theſaurus iſte regno celeſti. ſimilis eſt. Vita enim virginū celeſti vite multū aſſimulatur. Mat. xxv. Simile eſt regnū celoꝝ decem virginibus: virginitas ponit in ſtatu celeſti quantum ad incorruptionem carnis. Mat. xxi. In reſurrectiōe neq; nubēt neq; nubētur ſed erūt ſicut angeli dei. Ber. Loquēs de caſtitate cui⁹ digniot ſpecies ē virginitas. hic ſola in hoc mortalitatis loco tempore quēdam ſtatū imortalis glorie repreſentat. hic iſtar odoriferi balſami quo cōdita cadauera icorrupta ſeruantur ſenſus & artus cōtinet: et cōſtringit virgines deſignate ſunt: per pelles iacintinas: que i tabernaculo ſuperiores fuerūt. Exo. xxvi. Ubi dicit glo. Bede. Jacint⁹ celeſtis eſt coloris: & ſubdit. Per pelles enim iacintinas exprimitur virtus illoꝝ qui mortificatis illecebris carnis celeſtem in terris vitam gerunt: & inter homines poſiti angelicā puritatem imitant q; neq; nubent neq; nubentur & ſubditur merito ergo pelles iacintine ſuppremū locum tenēt: & color celeſtis celo p̄ximū. Cyprianus imaginē eius qui de celo eſt portat virginitas. Ambro. ſup illud. i. Cor. vij. Bonum eſt homini ſic eſſe ſupergreditur virginitas conditione humane nature per quam homines angelis aſſimilātur. Maior tamen ēſt victoria virginum q̄ angelorum. Angeli enim ſine carne viuunt: homines vero virgies in carne triūphant. Jero. In carne preter carnem viuere non terrena vita eſt: ſed celeſtis. Ber. in epiſtolis. Angelus habet virginitatem ſed non habet carnem. Sane felicior q̄ fortior in hac parte. Optimus & optabilis valde ornatus ille qui & angelus poſſet eſſe inuidioſus. Renuit angelus adorari a Johanne virgine. Apoc. vltimo. Uide inquit ne feceris. Conſeruus enim tuus ſum.. Virgines enim ſimiles regno celoꝝ ſunt diuina inhabitatione. Deus enim habitat in eis regnum celoꝝ abſconditū eſt. Mira res cum terra in celo recludi debeat. In virginibus celum terre cōcluditur. Iſa. l. Induam celum tenebris & ponā ſaccū operimentū eoꝝ. Luce. xvij. Regnum dei intra nos eſt. Virginum vita regia

eſt cum ipſe ſponſe ſint regis celeſtis: e
ideo regine ipe etiam regnant in regno
ſui corporis: virgines figuram tenent ec
cleſie triumphantis ideo non cōſecratur ni
ſi virgo licȝ epūs conſecretur qui virgo nō
eſt. Sanctitas enim virginis ſanctitatem
ſignificat eccleſie triumphantis Cūȝ ſan-
ctitas epī ſignificet ſanctitatem militan-
tis eccleſie: virginibus competit illud. ij.
Cor. iiij. hēmus theſaurum in vaſis fictili
bus: virginitas theſaurus ē niueus. Job.
xxxviij. Nūgd igreſſus es theſauros niuis
Theſaurus eſt pꝑter precioſitatem. Eccl'.
xxvi. Nō eſt digna pōderatio ꝯtinētis ani
me niueus pꝑter puritateȝ: virgines pro
pter puritatē lilio cōparant̄. Can. ij. Sicut
liliū inter ſpinas ꝛc. Itē qui paſcit̄ inter
lilia. ¶ Et notādū ꝙ virginitas flos eſt q
ſi debito mō ſeruet̄ nō decidit quē vētus
vane pſperitatis non deicit nec hiems ad
uerſitatis ledit: hec. Johā. euāgeliſta. Fere
c. ānis ſeruauit hic ē flos q oēȝ fructū exce
dit terrenū cū etiā fructui ꝯiugali ꝑpona
tur: hac occaſiōe btūs. Mattheus occiſus
ē: qꝛ noluit ꝯſentire vt ephigenia: que vir
ginitatē vouerat cuidā regi nuberet. Flori
virginitatis deus ꝑ fructu accedit. Sap.
iij. Felix ſterilis e in coiquinata que neſci
uit thoꝝ in delicto habebit fructuȝ in viſi
ſitatione aiaꝝ ſanctaꝝ. Sup hūc florē ſpi-
ritus ſctūs geſcit. Iſa. xi. Flos de radice ei⁹
aſcendet ſup eū ſpūs dñi. Virgo nō ē ſteri
lis arbor e maledicta: ſed terreno fructui
ꝑponit celeſtē e carnali ſpiritualē. Iſa. lvi
Nō dicat eunuch⁹. Ego lignū aridū. Ibi
dem. Promittit dñs nomē eunuchis meli
us a filijs e filiabus. Nō eſt āgelus arbor
ſterilis ꝛ maledicta e ſi fructū carnalē nō
habeat. Jero: Nuptie terrā replent virgini
tas paradiſum. ¶ Et notādū ꝙ lilium hȝ
ſex folia candida e aliqua grana quaſi au
rea. Sex folia in virgine ſunt. vi. que. va-
lent ad conſuationē incorruptiōis. ¶ Pri
mum eſt ſobrietas ꝙ folium lacerat exceſ-
ſus in cibo: ꝛ potu quaſi quedam ſpina
via eſt ad luxuriaȝ. Loth inhebriatus per
petrauit inceſtum. Gen. xix. Prouer. xx.
Luxurioſa res eſt vinum. ¶ Secūduȝ eſt
labor. Quaſi ſpina lacerās eſt qes ignauie
vel ocioſitas: q̄ eſt via ad luxuriaȝ. Ezech.
xvi. Hec fuit iniqtas ſodome ſororis tue
Superbia ſaturitas panis: ꝛ habundātia
e ociuȝ. ¶ Tertiū eſt habitus aſper ꝛ hu
milis. Ber. in epiſtolis. Non etateȝ tenerā
ordinis aſperitas teneat. Memēto ꝙ aſpe
rior cardus pannū facit leuioreȝ e ꝯuerſa
tio lacerat ꝯſcientiaȝ. Velut ſpina lacerās
ē ſupbus habitus vel mollis quo via ē ad
luxuriā. Numeri. xxi. Filij iſrael fornicati
ſunt cū mulierib⁹ mohabitaꝝ: que ſe orna
uerāt. i. Thi. ij. Non intortis crinibus vel
margaritis vel veſte precioſa ſed ꝙ decet
mulieres ꝓmittentes pietateȝ. ¶ Quartū
ē cuſtodia ſenſuuȝ pcipue illoꝝ qui nobis
remota oſtendunt vt eſt viſus vel auditus
velut ſpina lacerans eſt curioſitas viden
di vana vel audiendi noua que via eſt ad
luxuriam vt patet in dina filia iacob que
egreſſa vt videret mulieres regiōis ipſius
corrupta eſt a ſichē filio emor. Gen. xxxiiij
¶ Quintum eſt modeſtia ſermonis velut
ſpina lacerans eſt loqcitas vel turpitudo
ſermōis. Sen. a verbis turpib⁹ abſtineto
quia licētia eorum impudentiam nutrit.
Prouer. vij. Ecce mlier occurrit illi orna
tu meretricio preparata ad capiēdas ani-
mas garrula. i. Cor. xv. Nolite ſeduci cor-
rūpūt bonos mores ꝯfabulatiōes peſſime
vel colloq̄a mala. Jero. ſit ſermo virginis
prudēs modeſtus ꝛ rarus nec tā eloquētia
precioſus q̄ pudore. ¶ Sextū ē fuga occa
ſionum peccandi velut ſpina lacerans eſt
nimia domeſticitas virgo debet eē aliqn̄
tulum ſilueſtris Silueſtria animalia ſolēt
hēre pulchriorē pellēꝙ domeſtica oppor-
tunitas peccandi via eſt ad luxuriaȝ vt pȝ
in thamare corrupta ab amō fratre ſuo q̄
ſola cum ſolo fuit in thalamo. ij. Re. xiij.
Gen. xix. Neſcis in omni loco circa regio
nem. Ber. Solent virgines que vere vir-
gines ſunt ſemper pauide ꝛ nunq̄ eē ſecu-
re ꝛ vt caueant timēda etiaȝ tuta pertime
ſcant. ¶ Quaſi grana aurea ſunt tres mo
di diligendi deū: quos diſtinguit. Ber. di
cens diſce amare dulciter amare prudēter
amare fortiter dulciter ne illecti prudēter
ne decepti fortiter ne oppſſi ab amore dei
auertamur vel grana aurea poſſunt itelli
gi motus diuini amoris ex diuerſis cauſis
procedentes. Amandus enim eſt deus qꝛ
creator quia recreator quia remunerator.
¶ Item virginitas principium eſt ſpūa-
lis pulchritudis. Pulchritudo ſpōſe ſicut
e pulchritudo ſponſe conſiſtit in candore

⁊ rubore. Cant. 5. Dilectus meus cādidus
⁊ rubicundus. 1. Cor. 15. Qualis celeſtis
tales celeſtes dignior vero ſpecies cando
ris ſpiritualis eſt virginitas. Ber. Cādor
lucis eterne eſt ſapientia ⁊ candidā opor
tet eſſe animā in quā ipſa ſedere elegerit.
Uirginitas tronus eburneus viri ſalomōis
eſt. iij. R. x. Fecit ſalomon tronū de ebore
grandē virginitas animā dei ſponſaʒ effi
cit. vij. Leuici. xxi. Dicit de ſummo ſacer-
dote virginē ducit vxorē. iij. R. i. Queraꝰ
mus dño nřo regi adoleſcentulā virginē
Heſter. ij. Querātur regi puelle virgines.
Ps. aducent regi virgines. Uirginitas oi
bus modis deo cōiungit. vij. Cant. v. Di-
citur virgini a chriſto api mihi ſoror mea
amica mea colūba mea imaculata mea.
Eiuſdem. iiij. Ueni de libano ſpōſa mea
⁊c. Libanus interpretatur cādidatio. Uir
ginitas deo ⁊ hominibus grata ē. Eccle.
xl. Edificatio ciuitatis cōfirmabit nomē ⁊
ſup hāc mulier imaculata computabitur.
Jero. Multū diſtat iter puritatē virgina-
lis aie nulla cōntagione pollute: ⁊ ſordes
eius que multorum libidini ſubiacent yſi
dorus. Quidā in iuuētute luxurioſe viuen
tes in ſenectute continentes fieri delectā
tur ⁊ tūc eligunt caſtitati ſeruire quando
eos libido ſeruos habere cōtempſit. Uirgi
nitas velut quoddā caput eſt totius pictu
re ſpiritualis ſup eā picturā aliaꝝ gratiaꝝ
ponit deus. Eccle. xxv. Gra ſup gratiā mu
lier ſctā ⁊ pudorata. Uirginitas dei amicū
⁊ familiarē reddit. Unde. Joānes. Uirgo
ſpecialiter vocat diſcipulus quē diligebat
xp̄s. Ip̄e tanq̄ familiaris xp̄o ſupra pectꝰ
dñi recubuit. Jo. xiij. Deutr. penult. Amā
tiſſimus. Dñi habitabit cōfidenter. Sap.
vi. Incorruptio facit eſſe proximum deo.
Beda ſup. Lucē. Sicut xp̄s in ſumma pa-
ce natus ē vt ſe pacē diligere oſtēderet ita
de virgine natus ē vt ſe virgineū decus di
ligere monſtraret. Ad litterā xp̄s toto tp̄e
vite ſue fuit virgo ⁊ virginē matrē habe-
re voluit ⁊ virginē precurſorē. Joſeph
etiā creditur virgo fuiſſe ⁊. Jo. familiaris
eius virgo fuit. Ps. ambulans in via ima
culata hic mihi miniſtrabat. Uirgines dul-
cius ⁊ tenerius a deo diligūtur vñ. Jo. vir
go poſitus eſt ad patres ſuos tā extraneus
a dolore mortis q̄ a corruptiōe carnis no
ſcitur alienus vt dicitur in prologo ſuper
Joannē. Non enim tranſit de mundo per
dolorem martirijꝰ vt alij ſancti ⁊ apoſtoli
virgines merito in deo delitias inueniūt
q2 amore eius delitias carnis derelinqūt
Ber. i epiſtolis quomodo ignis ⁊ aqua ſi
mul eſſe non poſſunt ſic ſpirituales ⁊ car
nales delicie in eodem ſe non patiuntur:
vt curioſa ciborum diuerſitas vt diuitis
ſuppellectilis diſcolor varietas oculos pa
ſcit pariter ⁊ ventrem ita celeſtis panis ie
iunam deſerit mentem. Numeri. xxxi. dicit
moyſes. Mulieres que nouerunt viros in
choitu iugulate. Puellas autē ⁊ omnes
feminas virgines ſeruate: mittitur agnus
cum virginibus ꝗ cum corruptis. Uirgini
tas agnum ſequitur quocunq̄ ierit. Apo.
xiiij. Ip̄a etiam cantat canticum nouum
ꝙ alijs cantare non cōceditur. Ad litterā
ſolēt virgines dulcius cantare q̄ corrupti.
Apoc. xiiij. Et cantabant quaſi cāticū no-
uum ante ſedem ⁊c. Et ſubditur nemo po
terat dicere canticum illud: niſi illa centū
⁊c. Hij qui cum mulieribus non ſunt coī
quinati. Uirgines enim ſunt. G. in paſtor.
Singulariter canticum Agno cantare eſt
cum eo in perpetuum pre ceteris fidelibꝰ
etiam de carnis incorruptione gaudere.
Uirgines ſunt ſuperior pars eccleſie. Cy-
prianus virginitas eſt portio illuſtrior gre
gis chriſti. Auguſti. Nunc nobis ad virgi
nes ſermo eſt quorū quo gloria ſublimior
maior ⁊ cura. Apoc. xiiij. Hij empti ſunt
ex oibus p̄micie deo ⁊ agno. Jero. Si vir
gines p̄mitie ſunt ergo vidue ⁊ que i ma
trimonio ſunt erūt poſt p̄mitias. Itē eccle
ſia matrimonium nō dānat: ſed virginita
ti ſubijcit. Idē virgo maioris precij apud
deuʒ eſt dum id cōtemnit qđ ſi fecerit nō
delinquit. Idem plus amat virgines xp̄s
quia ſponte tribuunt qđ ſibi non fuit im
peratum. Itē Jero loquens de illo verbo
apoſtoli. i. Cor. vij. De virginibꝰ p̄ceptuʒ
dñi non habeo. Quare inquit preceptuʒ
dñi nō habet de virgine: ⁊ reſpondit quia
maioris meriti ē ꝙ nō cogitur ⁊ offertur
virginitas difficile ſeruat ⁊ ideo maioris
meriti eſt. Ideʒ libido honeſtas mētes li
bentiꝰ pſequitur Et iterū libido virgini
bus maiore parit famem. Dulcius eēim
exiſtimat q̄ neſcitur. Uirginitas expedituʒ
⁊ liberū reddit hoieʒ ad ſuiēdu deo. i. Cor
ſeptimo. Qui ſine vxore eſt ſollicitus eſt q̄

Ca. ii

domini ſunt ꝛc. Et ſubditur mulier innu
pta ꝛ virgo cogitat que dñi ſunt: vt ſit ſã
cta corpore ꝛ ſpiritu. Jero. Si nil aliđ eẽt
ꝗ nulla alia merces virgine amplioꝛ ſeq̃
ret ſufficeret ei hec ſola premiatio cogita
re que dñi ſunt Oſee. 10. Diuiſum eſt coꝛ
eoꝝ nũc interribũt: virgines hꝫ deus tan
ꝗ ꝓprios ſeruiẽtes: vnde ad virginitatem
pertinet illud. Cant. 2. Dilectus meus mi
hi ꝛ ego illi: virginitas in veſte imacula
ta deo miniſtrat. Apoc. 14. Sine macula
ſunt añ thronũ dei Eis cõpetit illđ. Eccle.
24. Jn habitatione ſancta corã ipſo mini
ſtraui: luxuria veſtẽ cordis maculat. Cano
nica iude. Odientes eam que carnalis eſt
maculatam tunicam. Jſa. nono. Ueſtimẽ
tũ mixtũ ſanguine erit in combuſtionez ꝛ
cibis ignis: virgo caſtrum nobiliſſimũ te
net toto tempore vite ſue. Cõtra illum de
quo ſcriptum eſt. Job. 14. Nõ eſt poteſtas
in terra que cõparetur ei ꝛ ideo merito ſu
per alios coronatur. Nõ coronabitur: niſi
qui legitime certauerit. ij. Thimo. 2. Uir
ginitati debetur fructus centeſimus. Lux
continentie viduali debeatur fructus. 60.
Et coniugali. 30. Mat. 13.

4o ❡ De hijsq̃ ſpãliter virgĩes timere debẽt.

Equitur de hijs que ſpecialiter ti
menda ſunt virginibus. Notã
dum ergo ꝙ ſex ſunt eis multum
timẽda. Primũ eſt ſupbia. Aug. in lib.
de virginitate. Non ſolum predicanda eſt
virginitas vt ametur. verum etiam monẽ
da eſt: vt ne infletur. Jdẽ in eodẽ. Super
bia amplius amplioribus inſidiatur. Nõ
ergo talibus magnam curam humilitatis
ingero in quibus ſuperbia ipſa confundi
tur quo magis ineſt alicui: vnde ſibi place
at. Unde magis vereoꝛ ne ſibi placendo
illi diſpliceat: qui ſuperbis reſiſtit humili
bus dat gratiam. Jdem in eodẽ. Metuo
tibi vehementer ne cum te agnum ſecutu
rã eſſe quocũq̃ ierit gloriaris cum pre tu
more ſuperbie ſequi ꝑ anguſta nõ poſſis
ꝛ iterum bonum virginitatis quantũ ma
gnum in deo tanto ei ne pereat furẽ ſup
bie pertimeſcho. Ber. ſup miſſus eſt. Pul
chra ꝓmixtio virginitatis ꝛ humilitatis
non mediocriter placet deo illa anima in
qua humilitas commendat virginitatem
virginitas exornat humilitatem. Poteſt
placere humilitas que virginitatez deplo
rat amiſſam ſine humilitate audeo dicere
nec virginitas marie placuiſſet maria vir
ginem ſe oblita gloriatur de humilitate ꝛ
tu negligendo humilitatem blandiris tibi
de virginitate. Aug. in lib. de virginitate.
Faciliꝰ ſequnt̃ agnũ: ꝛ ſi non quocũq̃
ierit certe quocũq̃ poterũt cõiugati humi
les ꝗ ſuperbiẽtes virgines. Secũdum B
ẽ fatuitas hãc fatuitatẽ ſpecialiter itellige
defectum charitatis. Sed dilectio dei eſt
honorabilis ſapientia. Eccle. 1. Defectus
diuine dilectionis eſt deteſtabilis fatuitas
Magna fatuitas nõ cauere defectũ illius
rei ſine qua cetera non ꝓſunt: fatue virgi
nes nõ ſumpſerunt oleũ ſecũ cũ lampadi
bus. Mat. 25. B. in epiſtolis. Caſtitas ſine
caritate lampas eſt ſine oleo: ſubtrae oleũ
lampas nõ lucꝫ. Tolle caritatẽ caſtitas nõ
placet. Exẽpla ꝙ magis tenẽtur virgines
ꝛ caſte ꝑſone diligere deũ ꝛ ꝓximũ ꝗ alie.

Primum exemplũ eſt iſtud magis tene
tur diligere medicum ille qui ſemper con
ſeruatus eſt ab eo in ſanitate quã ille qui i
cidit in pluribus infirmitatibus: ꝛ poſtea
ſanatus eſt ab eo. Sic qui cõſeruatus eſt
a deo in virginitate vel in caſtitate magis
tenetur diligere. Jtem magis tenetur di
ligere ille aliquem dominum qui dedit ei
equum bonum qui bene ꝛ ſane duxit ꝛ re
duxit eũ quã ille qui habuit ab eo equum
licet bonum tamẽ cecidit ꝛ leſit eũ. Jtem
magis tenetur diligere ille qui multa bo
na recepit ab aliquo domino quã ille q̃ re
cepit ab eo debita dimiſſa. Tertium eſt te 3
piditas que ſolet accidere in virginibꝰ ex
hoc ꝙ conſiderant ſe parum peccaſſe con
tra qđ dicit Augu. de virginitate. Quã ve
ritas dixit ꝙ ille cui modicũ dimittit̃ mo
dicũ diligit: vos vt ardentiſſime diligatis
cui diligendo a coniugiorum nexibus libe
re vacatis deputate nobis tãquã omnino
dimiſſum quicquid a nobis nõ eſt illo re
gente commiſſum. Multo ardentius de
bes diligere illum qui flagitioſis ad ſe cõ
uerſis quecũq̃ dimiſit in ea te cadere nõ
ꝑmiſit. Quid habes qđ non accepiſti aut
qua ꝑuerſitate minus diligis a quo plus
accepiſti. Cogita omnia peccata ſic habẽ
da tanquã dimittant̃ a quibus deus cuſto
dit ne cõmittant̃. Noli modicum diligere
quaſi a quo tibi modicum dimiſſum eſt.
ſed potius multum dilige a quo tibi mul

k tum tributum eſt. Contra hanc tepidi
tatem valet virginibus ſi habeant frequē
ter vinum ſacre ſcripture quod eſt vinū
germinās virgines. Zach. i. Affectiones
virginales ad idem valet meditatio do-
minice paſſionis. Tre. i. Torcular calcauit
ſolus virgine filii iuda. Iſtud torcular fu
it preſſura crucis. In hoc torculari fuit p̄ſ
ſa vua illa de qua. Gen. 49. Lauabit in vi
no ſtolam ſuā: ⁊ in ſanguine vue pallium
ſuum. i. Math. vi. oſtenderunt elephanti
bus ſanguinē vue ⁊ mori ad acuēdū eos
in prelium: hoc vinū dei amorem ebriat.
l Ps. Calix meus inebrians quā p̄clarus
eſt. Quartum eſt macula alicuius pec
cati que in virgine eſt macula in gloria.
Macula turpior eſt in veſte alba: virgini
tas eſt veſtis alba. Uñ biſſo cōparat. Pro
uer. vlti. Biſſus ⁊ purpura indumentum
eius. Ideo macula peccati valde indecēs
eſt in virgine. Jero. preclara ē virginitas
⁊ pudicitie virtus ſi nō aliis macularū la-
pſibus infirmet. Qui virginitatē carnis
habēt cum corruptione mentis ſimiles ſūt
ſepulchris que exterius apparent homini
bus ſpecioſa intus vero plena ſunt oſſib⁹
mortuorū. Mat. xxiiii. Jero. Nihil p̄deſt
virginitas corporis vbi operat̄ corruptio
mentis. Item illa virginitas hoſtia xp̄i eſt
cuius nec mentē cogitatio nec carnē libi-
m do cōmaculant. Ad cauendā maculā pec
cati neceſſariū eſſet ſpōſe xp̄i frequēter in
ſpicere in ſpeculo. Speculū eſt ſcriptura
ſacra. G. Specula ſunt dei precepta in q̄-
bus aīe ſancte ſemꝑ aſpiciunt ⁊ ſi que in
eis ſunt feditates deprehēdunt. Cant. vi.
Oculi eius ſicut colūbe ſuꝑ riuulos aqua-
rū que lacte ſunt lote ⁊ reſident ſuꝑ fluēta
pleniſſima. Colūba lacte lota eſt ſpōſa xp̄i
cum virginali puritate. Que ſuper fluēta
ſacre ſcripture ſedet vt vmbra accipitris i
fernalis ibi videat Jerony. in epiſtolis.
Tanto maiori ſtudio placendi opus eſt:
quanto maior eſt ille cui placendū ē. Im
poſſibile eſt quāquā deo placere q̄ quid ei
placeat ignorat: fieri poteſt vt obſequēdi
voto oſtendat ſi quō obſequi debeat ante
non didicit. Aliud ſpeculum eſt vita ſpon
ſi. Ber. ſuper canti. Utrunq̄ es mihi domi
ne ieſu ⁊ ſpeculum paciendi ⁊ premiū pa
ciendi. Cum ſpeculo etiā neceſſaria eſt ab
lutio que per confeſſionem fit vnde cū la-
uatorio erāt ſpecula. Exo. xxxviii. Ber. in
epiſtolis. Audi cui places ama vnde pla-
ces ama confeſſionem ob quam amaris
ſi affectas decorem. Confeſſioni iūgatur
decor. Ps. Confeſſio ⁊ pulcritudo in con
ſpectu eius lota facie humilitate confeſſio
nis. Grata eſt deo confeſſio laudis Cant.
ii. Oſtende mihi faciem tuam. Idem ſo- n
net vox tua in auribus meis. Uox. n. tua
dulcis ⁊ facies tua decora. ¶ Quintum di
uiſio cordis. Auguſtinus loquens virgini
bus. Toto vobis figatur in corde qui pro
nobis fixus eſt in cruce totum teneat in
animo veſtro quicquid noluiſtis occupa-
ri connubio. Ue duplici corde. Eccleſi. ii.
Duplici corde eſt virgo que ſcilicet vult
placere ⁊ deo ⁊ mundo. G. Nemo poteſt
in vna eademq̄ re omnipotenti domino
atq̄ eius hoſtibus gratus exiſtere. Nam
deo amicū ſe denegat qui eius placet ini
mico. Ber. in epiſtolis. Uolens placere ho
minibus deo non places. Si non places
non placas. Signum quod virgo cor ha-
beat diuiſum ⁊ velit mundo placere eſt or
natus exterior. Pſalmus. Omnis gloria fi
lie regis ab intus. Ambroſi. de virginitate
Delecta decoris cura plus placet: ⁊ hoc
ipſum ꝙ vos non ornatis ornatus eſt. Je
rony. in epiſtolis. Satis pulchram crede
deo faciē ſi hominibus apparere pulchra
nō ſtudeas. B. i epiſtolis. Filie babilonis
quarū vere gloria in cōfuſione eſt induūt
purpuram ⁊ biſſo ⁊ ſub mente cōſcientia
pannoſa iacet fulgent monilibus ⁊ ſordēt
moribus. Eccleſi. Foris pannoſa intus ſpe
cioſa reſplendens ſed diuinis aſpectibus
non humanis. Idē. Decor qui cum veſte
induitur ⁊ cum veſte deponitur veſtis pro
culdubio non eſt veſtitus. Tu vero noli
emulari in vanitatibus ⁊ mendicātibus
pulchritudinē aliena vbi perdiderunt ſu
am: q̄ indignū tibi iudica formam a pel
libus mutuum ⁊ operibus vermium mu
tuari. Tibi tua ſufficiat. Ille eſt verus pro
priuſq̄ cuiq̄ rei decor q̄ nulla interiacēte
materia ꝑ ſe ineſt. Idē. Uide nempe auro
argēto lapidibus precioſis ⁊ aliū denīq̄
cultu regio nō tā ornatos q̄ ornatas. Ri-
des poſt ſe longas trahentes fimbrias: ⁊
denſas pulueris nubes excitantes in aera
hec non te moueant ille vel illa in morte
deponent te tua ſanctitas non relinquet.

Non ſunt ſua que portant: ⁊ cum interie-
rint non ſument omnia. Mundus cuius
ſunt illis exeuntibus retinebit. ¶ Sextum
timendum eſt ne deſit perſeuerantia. Au
D guſtinus in libro de virginitate. Sequimi
ni agnum tenendo perſeuerāter: quod no
uiſtis. Ardenter facite cuȝ poteſtis ne vir
ginitas a vobis pereat. Cum facere nihil
poteritis vt redeat virginitas amiſſa non
recuperatur ſicut lampas confracta non
reintegratur. Amos. 5. Uirgo iſrael pie-
cta eſt in terram ſuaȝ. Non eſt qui ſuſcitet
eā. Cum aliqua amiſerit virginitatē ſi to-
tū mundū daret ꝑ ea ⁊ totus eſſet aurum
non recuperaret eā. Ber. in epiſtolis. Stu
deto perſeuerantie que ſola coronat. Itē
ſcias diabolū ſemꝑ ſoli ꝑſeuerātie inſidia
ri quam ſolam virtutem nouit coronari.

¶ De aureola.

Equitur de aureola q̄ eſt additio
ad gloriā celeſteȝ electis cōmuni-
ter debitam. Et notandū ꝙ mul-
tis modis pōt fieri additio ad gloriā: vno
modo per augumentū caritatis. Secun-
dum quam menſuratur premium: vñ ca
ritate augmenta manus p̄miū debet ma
ior gloria. ¶ Secūdo in reſurrectione ꝓ
pter gloriā corporis. Uñ ſup illud: Exo. 25
Et ſuper illam alteram coronam auream
dicit Glo. Corona aurea labio menſe ap
ponitur. Cum in ſcriptura dicimus. Egre
dientes de corpore animas in celis eterna
recipere prima: Hec aureola ſuper ponit
cuȝ in ſcriptura dicitur ꝙ ei ſublimior glo
ria in receptione corporū ſeruetur. ¶ Ter
tio per opera ſuper erogationis ſiue per
impletionē cōſiliorum vnde dicit quedaȝ
Glo. ſuper predictū verbum. Exo. corona
aurea additur cū ꝑ euangelium hijs qui
mandata cuſtodiunt vita eterna ꝓmitta-
tur. Mat. 19. Si vis ad vitam ingredi ſer
ua mandata huic corone aureola ſuppo
nitur cum dicitur ſi vis perfectus eſſe va
B de ⁊ vende omnia que habes ⁊ da pau-
peribus. ¶ Triplex aūt eſt additio glorie
que cōmuniter aureola dicitur. ¶ Prima
eſt que debet excellenter hijs q offm̄ pre-
dicationis exercēt. vnde ſuper p̄dictū ver
bū. Exo. dicit ⁊ Interl. In hoc figuratur
remuneratio illoꝝ q in doctoribus excel-
lunt. Excellentia vero iſta ſm quoſdam in
hoc attenditur ꝙ cum predicatione fit il-
lud opus ſupererrogatiōis qḋ eſt abrenū
ciatio ꝓpriorū que ſupererrogatio fuit in
primis eccle. predicatoribus ſcilicet apl'is.
¶ Et notandum ꝙ quinqȝ de cauſis mul
tum cōpetit officio predicationis abrenun
ciatio ꝓpriorū. ¶ Prima eſt ne hi qui cō
temptū propriorū predicāt; hoc facere vi-
deantur vt ea ſoli habeant. ¶ Secunda ē
quia qui habent officiū predicatiōis ocu
li ſunt eccle. Oculos aūt expedit longe eē
a terra. Modicū enim terre oculo iniecte
multum impedit viſum ſic amor terreno
rum multum impedit ſpiritualem viſū.
Eccle. 25. Enxenia ⁊ dona excecant ocu-
los iudicum. ¶ Tertia eſt quia ſcōm dei
ordinationem officio predicationis debi A
ta eſt miniſtratio neceſſariorum a ſubdi-
tis vt probat paulus. 1. Cor. 9. Quis inqt
militat ſuis ſtipendijs vnq̄. Et paulo poſt
Si nos nobis ſpiritualia ſeminam⁹ ma-
gnum eſt ſi nos carnalia veſtra metam⁹.
Et iterum dominus ordinauit hijs q euā
gelium enunciāt de euangelio viuere. Itē
Galat. 6. Cōmunicet hijs qui cathezizan-
tur verbo ei qui cathezizat in omnibus
bonis. Mat. 10. Nolite poſſidere aurum
⁊c. ⁊ ſubditur dignus eſt operarius cibo
ſuo. Iero. conſiderandum ꝙ vni operi no
ſtro duplex merces debet vna in via alia
in patria vna que nos in labore ſubſtētet.
Altera que nos in labore remuneret. Be-
da hic merces inchoatur ⁊ in celo perfici
tur. Idem qui ſaccum ⁊ peraȝ prohibuit
ſumptus ex predicatione concedit Deute.
.25. Non alligabis os bouis triturantis.
Luc. 9. Nihil tuleritis in via in ſignum ꝙ
predicator non debet ferre ſecum neceſſa
ria ſed alius debet ei miſtrare. Fert alius
puluinar dyacono lecturo euāgeliū Cant.
ij. Leua eius ſub capite meo. Quarta
eſt: quia exercentes predicationem ſpe-
cialiter reputantur operarij in vinea dei.
vnde promiſſio eoruȝ ſpecialiter pertinet
ad dominum vinee: de hijs operarijs ha-
betur. Math. ix. Meſſis quidem multa
operarij pauci. Et eiuſdeȝ. xx. Miſit ope
rarios in vineam ſuam non reputat de⁹
operarios illos qui tantū ꝓpter corpus la
borant ſicut non reputat dn̄s vinee vēde
miatorem qui non colligit niſi quod co-
medit. Criſ. opera noſtra ſunt opera iuſti-
cie: nō vt agros colam⁹ nō vt diuitias ac-

quiramus. Jdē ſicut nemo conducit opa
riū vt hoc ſolū faciat qḋ māducet ſic nos
nō ideo vocati ſumus vt hec ſola opemur
que ad noſtruz pertinēt ſenſuz ſed ad glo
riam dei. Et ſicut mercenarius totam diē
impendit circa opus modicam horā circa
cibuz ſic nos omne tempus debemus im
pendere circa gloriā dei modicū circa ter
renos vſus. Beda tanta predicatorē fidu
cia in deo vt preſentis vite fructus non ſe
rat. ¶ Quinta eſt vt liberius operi predi
catiōis poſſint itēdere maxime vtili. Qui
enim habent diuitias vel in toto vel in p
te ſunt ſeui diuiciarū nec ꝓprijs ſeruiētes
poſſunt eē dei vnde. Mat. vi. Nō poteſtis
deo ſeruire ⁊ mamone. Mamona ſyra
lingua diuitie. Cris. diuitie a ſeruitute dei
expellūt nos in ſuā captiuitatē vñ diuites
dicuntur: viri diuiciarū in. Ps. Señ. no
ſtri eſſemus. Si noſtra nō eſſent. ¶ Secū
da additio glorie que aureola dicit̄ eſt illa
que debetur virginitati de qua. Glo. ſuper
Exo. xxv. Ad hanc coronam pertinet can
ticum nouum qḋ virgines tantum coraz
agno concinūt: ⁊ qui ſequūtur quocūqꝫ
ierit. Et ſuper illud. Apoc. xiiij. Cantabāt
quaſi canticum nouum ante ſedem. dicit.
Interli. i. De integritate anime ⁊ corpo
ris exultabūt. ¶ Tertia additio ad gloriā
que aureola dicitur eſt illa que debet̄ mar
tirio. ¶ Prima dicitur pertinere ad vim
rationalem ⁊ ad virtutē prudentie ſcḋm
illam ſpēm prudētie que dicitur docilitas
que videt̄ eē dignior ⁊ ſpēs prudentie. Ex
cellētiſſimū vero opus ptinēs ad virtutez
docilitatis vr̄ eſſe euāgelizare. hoc ē opus
difficile valde vnde ſup illud. i. Cor. i. Nō
miſit me deus baptizare ſꝫ euāgelizare di
cit. Glo. Augu. pfecte baptizare etiā min⁹
docti poſſunt: pfecte aūt euāgelizare mul
tū difficilioris ⁊ carioris ē opis: ad hoc ꝙ
aliqs pfecte euāgelizet oportet ꝙ totus a
ſpūſctō occupetur vt. ſ. ſciētia ſit in intelle
ctu: caritas in affectu: dulcedo in ſermone
B lux boni exēpli in ope. Opus iſtud angeli
cū eſt non eſt mirū ſed exercētes op⁹ iſtud
excellentiſſimū. Luc. ij. Euangelizo vobis
gaudiū magnū dicit āgelus imo quodā
mō diuinū eſt opus. Ad illud eni deus ve
nit in mūdū. Iſa. lxi. Euāgelizare māſue
tis miſit me. Mat. xi. Eam⁹ in ciuitates ⁊
vicos primos vt ibi ṗdicem⁹: ad hoc eni
veni: vñ cū opus illud excellētiſſimū ſit ⁊
q̄ſi ſupra hominē nō eſt mirū ſi exercētes
op⁹ iſtud ſupra ceteros homines remune
rētur. Maxime ſi excellēter illud exerceāt.
ſ. totaliter illi officio dediti ⁊ ſincere ⁊ li
bere. Sinceritas in hoc attēditur vt exer
ceatur ſine cupiditate tpalis lucri. libertas
in hoc ꝙ ſine timore tpalis dāni. Exercen
tes hoc officiū pij prehonorādi ſunt ⁊ ſimi
liter in futuro prehonorabūtur. i. Thim. v
Qui bene preſunt preſbiteri duplici hono
re digni habeātur: maxime q laborant in
verbo ⁊ doctrina. Et ſup illud. Eph. i. Ut
ſciatis que ſit ſupeminēs magnitudo vir
tutis eius in nos dicit. Glo. Quoddā in
cremētū glorie habebūt ſummi doctores
vltra id ꝙ oēs cōmuniter habebūt. Dan.
xij. Qui docti fuerint fulgebūt q̄ſi ſplēdor
firmamēti ⁊ q ad iuſticiam erudiūt pluri
mos q̄ſi ſtelle i ꝑpetuas claritates. Sicut cla
ritas ſtellaꝝ excedit claritatem firmamēti
ſic claritas doctoꝝ claritatē ceteroꝝ. Ipſi
habebūt coronā nō ſolū ꝓ ſe ſꝫ etiā ꝓ alijs
q ꝑ eos ſaluati fuerūt vñ ſup illud. Phil.
iiij. c. Frēs mei kariſſimi ⁊ deſideratiſſimi
gaudiū meū ⁊ corōa mea dic. Glo ambr.
Per quos i pñti letificor ⁊ i futuro coro
nabor. Diſcipulis eni in agone victoribus
dign⁹ erit magiſter corōa aureola. ¶ Se
cūda videtur ptinere ad viz cōcupiſcibilē
⁊ ad virtutē tēperātie ſcḋz illā partē eius
que dicitur cōtinētia virginalis. Uirgini
tas triūphat de ꝯcupiſcētia illa que ſeuior
eſt: in membris enim generationi deputa
tis maxime ſeuit cōcupiſcētia. Ipſa refre
nat maiorem delectationem carnalē que
ſit. Illa. ſ. que eſt ſcḋz tactū ⁊ excellētiſſimō
integritate. ſ. carnis vel incorruptiōe ſerua
ta. Ipſa etiā gloriā filioꝝ amore dei conte
nit vnde nō ē mirū ſi glīa eius in futuro
cumulatur. ¶ Tertia aureola vr̄ ptinere
ad viz iraſcibilē ⁊ ad virtutē fortitudinis
Martirio eni ſuperatur mors que eſt maxi
mū terribiliū vnde nō eſt mirum ſi marti
res pre ceteris remunerant̄ ⁊ vt vno ꝟbo
dicatur in carne preter carnē viuere: euā
gelizare: mortē nō timere ſupra hoiez eſſe
videtur vnde merito horum oportet fieri
remuneratio ſup ceteros. Aureola videt̄
ptinere ad virtutē iuſticie hoc triplex me
ritū q hñt: ſpāles imitatores chriſti ſunt in
pñti vita: ⁊ ſpūales imitatores erūt in glo

1. Cap 12

rlatchriſtus fuit virgo ꝑdicator ⁊ martir
Et Joannes baptiſta a quo incepit euāge
lizatio regni ſicut decebat vas integrum
eſſe ⁊ ſincerum per virginitatē in quo re
poſitū: eſt erat balſamum celeſtis ſapiētie
diſpēſandū per predicationē celeſtis ⁊ cā
doris mūdicie ſociari decuit cādorē ſapiē
tie: ⁊ vt nullus locus remaneret dubitatio
ni: veritatē doctrine neceſſe fuit cōfirma
ri morte nullus ſani captis auderet mēda
cium morte propria confirmare.

12 ¶ De continentia viduali. xiij

A D Icto de continētia virginali dicē
dum eſt de alijs partibus cōtinē-
tie ⁊ primo de illa que eſt abſtinē
tia ab omni coitu poſt experientiā carna
lis operis. Hoc enī continētia dignior vi
detur eſſe continentia coniugali cū ei de
beatur fructus ſexageſimus Mat. xiij. Si
milior videtur eſſe virginali cōtinentie: cū
abſtineat ab oī coitu; ſicut ⁊ ipſa. H vero
ſpecies continentie cū nō habeat nomen
proprium quo nominetur quādoq; voca
tur caſtitas quia nomen generalius ſolet
accipi ſcilicet pro continentia quacunq;.
Quādoq; vero nominatur cōtinentia vi
dualis que eſt ſpecies illius. Abſtinentia
enī ab oī coitu in carne corrupta quedam
eſt vidualis vt illorum qui fuerūt ī matri
monio: quedā vero nō eſt vidualis vt illo
rū q nō erāt in matrimonio vt ſunt mini
ſtri eccleſie. Ad cōmendationē caſtitatis
facit. ſ. Ber. in epiſtolis. Quid caſtitate de
corius que mundū de immūdo ꝯceptū ſe
mine. De hoſte domeſticū angelū deniq;
de homine facit. Differunt quidē inter ſe
homo pudicus ⁊ āgelus ſed felicitate nō
virtute. Sed ⁊ ſi illi⁹ caſtitas felicior hui⁹
tn̄ eſſe fortior cognoſcitur. Multa etiā de
hijs que poſita ſunt ad cōmendationē cō
tinētie ī genere vel virginitatis referri poſ
ſunt ad cōmendationē caſtitatis. Caſtitas
vero vidualis cōmēdat exēplo turturis q̄
vni mari aſſociatur in tota vita ſua vt le-
gitur in lib. de natura animaliū. Hāc etiā
cōmēdat. apo. i. Cor. vij. dicēs. Dico autē
nō nuptis ⁊ viduis. bonū eſt illis. ſi ſic re-
maneāt: ſicut ⁊ ego quod ſi nō poſſunt ſe
cōtinere nubāt. Melius eſt enī nubere q̄
vri. de hoc cōmēdatur. Judith. xv. Cōfor
tatū eſt cor tuū: eo ꝙ caſtitatē amaueris: ⁊
poſt virū tuū alterū neſcieris: iō eris bene-
dicta in eternū. ¶ Ad caſtitatē viduale in
citare pōt pſonam relictā vnitas que fuit.
Et carnalis ⁊ mētalis iter eā ⁊ cōparem
ſuū dū viuerēt fuerūt enī duo ſed in vna
carne: Ge. ij. ⁊. Mat. xix. ſubditur iā non
duo ſunt ſ; vna caro: ḡ. Perſona delicta
quaſi ſemimortua eſt. Unde ſatis rationa
bile eſt vt nō multū adhereat huic ſeculo
ſ; magis cogitet de alio in quo iā eſt quaſi
dimidia ⁊ in breui tota futura vnde. Aug
iiij. lib. cōfeſſ. Loquens de quodā amico
ſuo defūcto. Bn̄ dixit quidā de amico ſuo
dimidiū anime ſue. Nā ego ſenſi ⁊ aīam
meā ⁊ aīam illius vnā fuiſſe in duobus
corpibus ⁊ ideo horrori erat mihi vita q̄a
nolebā dimidi⁹ viuere. Ber. ſup cant. Lo
quēs de fratre ſuo. Girardo defūcto. Cū
eſſem⁹ cor vnū ⁊ aīa vna hāc meā pariter
⁊ ipſius aīam pertrāſiuit gladius. Et ſciu
dēs mediā partē locauit in celo partē in
ceno deſeruit. ego illa portio in luto iacēs
trūcata pte ſui ⁊ parte potiori. Ad vidua
lē etiā caſtitatē incitare poteſt oppreſſio fi
liorū quā facere ſolēt ſecūdi mariti filijs q
fuerūt de primo marito. Jtē tribulo ex par
te quā habēt qui ſunt in coniugio. i. Cor.
vij. Tribulationē carnis habebūt hmōi.
Glo. Pro rebus neceſſarijs prouidendis.
Sibi ⁊ filijs. Ad idē incitare pōt īpedimē
tū deo ſeruiēdi. i. Cor. vij: Hoc ad vtilita-
tē veſtrā dico nō vt laqueū vobis iniiciā ſ;
ad id qđ honeſtū eſt ⁊ ꝙ facultatē pbeat ſi
ne ipedimēto dn̄o obſeruādi obſeruādi dico B
ſeipſum. ſ. Et notandū ꝙ caſtitas vidualis
ſpecialiter cōmēdabilis eſt ī iuuene q̄ mo-
dicū fuit cū viro cū poſtea toto tempore vi
te ſue cōtinet: de hoc cōmēdat āna. Luc.
ij. Hoc pceſſerat in diebus multis ⁊ vixe
rat cum viro ſuo annis. vij. A virginitate
ſua ⁊ hec vidua vſq; ad annos. lxxxiiij.
Jero. pfecte virtutis iudiciū eſt renūciare
ſtatim ex parte voluptati: fugere notas car-
nis illecebras ⁊ calentis adhuc etatis flā
mas fidei ardore extinguere. ¶ Et notan
dum ꝙ mulier que vidualem caſtitatem
vult: ſeruare debet occaſiones peccādi de-
clinare. Uñ legitur de turture in libro de
natura animalium. Qđ in eſtate ſe mu-
tat in loca frigida in hyeme vero non ap
paret ſed manet in nido. ¶ Jero. Parum
caſtitati credo ſine ſuis appēditijs ¶ Tria
videntur eſſe appenditia caſtitati vidua

li. ¶ Primũ eſt nõ euagari ſed vel in pro-
pria domo manere vel in templo orare de quo cõmendatur anna. Lu.ij. Que non diſcedebat de templo ieiunijs et orationibus et obſecrationibus ſeruiens die ac nocte. Euagatio in viduis reprehenditur.i. Thi.v. Simul ocioſe diſcunt circuire domos non ſolum aũt ocioſe ſed etiam verboſe et curioſe loquentes que nõ oportet. ¶ Secundum eſt ciboꝝ aſperitas.i. Thi.v. Vidua que in delitijs eſt viuens mortua eſt. Glo. Viuẽs inq̃ vita cõmuni mortua eſt in anima. ¶ Mat iij. eſt veſtitũ humilitas. Gen.xxviij. Legitur de thamar quod depoſita veſte viduitatis aſſumpſit aliũ habitũ quando voluit carnali operi intẽdere. Ornatus qui tolerabilis eſt in ea que vetant habet placere viro ſuo non eſt tollerabilis in vidua que ad hoc ſolum ſtudere debet vt placeat deo.

ca. 13

¶ De caſtitate miniſtrorum eccleſie. xliij

B

Sequitur de caſtitate miniſtrorum eccleſie notandum eſt quod caſtitas multũ decet eos vnde etiam apud gentiles ſacerdotes caſtitatem amplectebantur. Plato in timeo. Sacerdotis prediti apud athenas ſeparati a cetero populo manebant ne cõtagione aliqua eoꝝ caſtitas pollueretur caſtitas figuraliter ſuadetur miniſtris eccleſie. Exo.xij. Ubi cõmeſturis agnum paſcalem dicitur renes veſtros accingetis. Idẽ eiuſdem.xxviij. Indues inquit tunicis lineis et cinges balteo aaron et filios eius. Item. Leui.xvi. Femoralibus lineis verẽda celabit. Accingetur zona linea. Miniſter eccleſie caſtus eſt vnum illorum triũ que bene incedunt. Prouer.penult. Tria ſunt que bene incedunt et quartum quod incedit feliciter renumeratur vero loco gallus ſuccinctus lumbos. Sapientie.iiij. O quam pulcra eſt caſta generatio cum claritate dignitatis.ſ.eccleſiaſtice. Tren.iiij. Candidiores nazarei eius niue nitidiores lacte. Candor niueus vel lacteus eſt vera caſtitas. Luc.xij. Sint lumbi veſtri precincti. Ephe.vi. State ſuccincti lumbos veſtros in veritate.i. Thim iij. deſcribit vbi quales debeant eſſe miniſtri eccleſie dicitur quod oportet epiſcopum eſſe pudicum et paulo poſt dicitur quod dyaconos ſimiliter oportet pudicos eẽ. et Eiuſdem.v. Teipſum caſtum cuſtodi. Et.i. Pe i. Succincti lumbos mẽtis veſtre et Thi.i. Dicitur de epiſcopo quod oportet eſſe continentem.

¶ Octo cauſe aſſignãtur quia caſtitas deceat miniſtros eccleſie.

Sacerdotes

Et notandũ quod octo cauſe poſſunt aſſignari quare caſtitas multum cõpetit miniſtris eccleſie. ¶ Prima eſt quia ipſi debent deũ placare. Eccle.xliiij. In tempore iracũdie factus eſt recõciliatio: placare vero non poſſunt ſi carnaliter viuant. Ro.viij. Qui in carne ſunt deum placare non poſſunt. Ber. Ve filijs ire qui nondũ reconciliati reconciliatiõis aliene negotium quaſi gens que iuſticiã fecerint apprehendunt. ¶ Secunda eſt quia ipſi ſunt loco dei ideo viuere debent vt deus ſpiritualiter.ſ.non carnaliter. Deus enĩ ſpiritus eſt. Jo.iiij. Apo.i. Vidit. Joannes ſimilẽ filio hominis precinctũ ad mamillas zona aurea: Similis filio hominis vicarius chriſti qui zonam auream continẽtie oportet habere. ¶ Tertia eſt quia ãgelicum officium habent eidem domino ſeruientes cui et angeli deo et puritatem angelicam debent habere. Unde Malach.ij. Dicitur de ſacerdote: angelus domini exercituum eſt. Exo.xix.c. Sacerdotes qui accedunt ad dominum ſanctificentur ne percutiat eos. ¶ Quarta ẽ quia ipſi intẽdunt ſpirituali generationi que munda et ſancta eſt ideo non decet eos intendere carnali quem munda eſt. Nec expedit eos habere filios carnales ne duz ſollicitudie et amore eorum diuiditur ad eos minuatur ad filios ſpirituales. Johannes euãgeliſta virgo magnam ſollicitudinem et dilectionem habebat ad filios ſpirituales qui non habebat carnales.iij. Job. maiorem horum non habeo gratiam quam vt audiam filios meos in veritate ambulare ¶ Quinta eſt quod ipſi contrectant ſancta ideo oportet eos ſanctos eſſe maxime quãtum ad carnis mundiciam.i.xx. Non habeo panes laycos ad manum ſed tantuz panem ſanctum ſi mundi ſunt pueri maxime a mulieribus manducent. Leu.xxi. Incenſum domini et panes dei ſui offerũt et ideo ſancti erunt. Item in eodem. Po-

nio qui habuerit maculam nō offerat pa-
nes deo ſuo nec accedet ad miniſterium
ei⁹. Macula valde turpis luxuria eſt: hāc
maculam dedit ſalomon in gloria ſua.
Eccle. xvij. Item Leuit. xxij. Homo qui
acceſſerit de ſtirpe noſtra ad ea que ſan-
ctificata ſunt in quo eſt mundicia peribit
coram domino. i. Ro. vij. Sanctificaue-
runt eleaçarum vt cuſtodiret archam do
mini. i. Paralipo. xv. Sanctificati ſunt
ſacerdotes ⁊ leuite: vt portarent archam
domini. Iſa. lij. Mundamini qui fertis
vaſa domini. ¶ Sexta eſt quia oportet
eos mundare: alios ideo oportet eos eſſe
valde mundos. Eccle. xxiiij. Ab immūdo
quis mundabitur. ij. Paralipo. xxviij.
Dictum eſt leuitis. Sanctificamini mun
date domum domini. Neemie. xij. Mun
dati ſunt ſacerdotesq; leuite ⁊ mundaue-
runt populum. i. Mat. iiij. Elegit iudas
ſacerdotes ſine macula voluntatem ha-
bentes in lege dei ⁊ mandauerūt ſancta.
¶ Septima eſt ꝙ ipſi habent ſponſaꝫ no
biliſſimam id eſt ſapientiam: ideo facilius
ſponſa vel concubina carnalibus carere
poſſunt. Sapientia. viij. Hanc amaui et
exquiſiui illam a iuuentute mea ⁊ queſi-
ui ſponſam mihi aſſumere eam ⁊ ama-
tor factus ſum forme illius. Prouer. vij.
Prudentiam voca amicam tuam vt cu-
ſtodiat te a muliere extranea homines quaſi
immerſi in balſamo ſapientie immunes
ſunt a corruptione. Eccle. xxiiij. Quaſi bal
ſamum non mixtum odor meus. In Ps.
Eloquia domini eloqa caſta ab effectu.
Iac. iij. Que de ſurſum eſt ſapientia pri-
mum quidem pudicita eſt ⁊ pudicum fa
ciēs. Iero. Ama ſacras litteras ⁊ carnis
vitia non amabis. ¶ Octaua eſt quia ipſi
ſunt miniſtri altiſſimi: ⁊ ideo decet vt ipſi
ſint ꝓprij ipſius. Decet enim dominum
tantū habere proprios ſeruitores: ꝙ non
eſſet ſi mulier poteſtatem in corpore eorū
haberet. i. Cori. vij. Vir ſui corporis pote
ſtatem non habet ſed mulier.

¶ De continentia coniugali. C xviij

Sequitur de cōtinentia coniugali
circa quā. Primo deſtruitur er
ror ille qui matrimoniuꝫ dānat.
Secūdo matrimonium cōmendatur.
Tertio oſtenditur qualiter matrimo-
nia ſint contrahenda. Quarto quis cō
tinentia ꝯiugalis abſtinet a carnali opere
illicito: ⁊ vtit licito oſtēdet ꝙ op⁹ carnale
ſit licitū q̄ illicitū. Circa vero primū

Primo ponem⁹ teſtimonia noui teſta
mēti qbus dictus error inuitur. Scdo
auctoritatē ⁊ rōnes qbus falſitas dicti er
roris ꝯuincit qui ſunt hui⁹ erroris vocāt
catharini vel a cato cui⁹ poſteriora oſcu-
lant in cui⁹ ſpecie luciferū dicunt: ſibi ap
parere: vel a catha qd ē fluxus. Deſtruūt
enim p diuerſa vitia ponūt naturaꝫ corpo-
ris malā eē ⁊ eē a pncipio malo ⁊ debere
eā oibus modis purgari vt citi⁹ a natura
mala liberemur: vñ nolūt fluxū illū ma-
trimonio reſtringi ipſi dicūt op⁹ carnale
qd cū vxore exercet fornicationē eē vten-
tes ad hoc illo verbo. i. Cori. vij. Propter
fornicationē vnuſqſq; ſuā vxorē habeat:
ergo fornicatio eſt cū vxore etiā. Sed ver
bū dictū ſic eſt intelligendū ꝓpter fornica
tionē ⁊c. Nō ꝓpter fornicationē faciendā
ſed euitādaꝫ. Simile: Ro. viij. xp̄o tradi-
tus eſt ꝓpter delicta nr̄a nō faciēda ſꝫ de-
ſtruēda. Et eſt vulgaris modus loquēdi
vnde dicit aliqs ferre pelliciū propter fri
gus faciendū ſed repellendū. Itē i eodeꝫ
Hoc aūt dico ſcd̄m idulgentiā ⁊ nō ſcdꝫ
imperiuꝫ: ergo peccatū eſt matrimonium
cū indulgeat. Preterea dicit ibidē apſus.
Volo oēs hoies eſſe ſicut meipſuꝫ. i. conti
nētes. Et dicendū eſt ꝙ idulgentia nō ac
cipit ibi pro venia ſed pro cōceſſione mi
noris boni. Minus. n. bonū eſt matrimo
nium q̄ virginitas vl caſtitas vtrūq; tamē
bonum eſt: ⁊ donū dei. Unde ſubdit apo
ſtolus vnuſquiſq; proprium donū habet
ex deo: alius quideꝫ ſic: alius vero ſic pro
pterea dicat: ergo ꝙ vult omnes homies
eſſe ſicut ſe: quia vellet eos eſſe non ſoluꝫ
bonos: ſed meliores. Itē in eodem. Bo
nuꝫ eſt homini mulierē nō tangere: ergo
malū eſt eā tāgere. Sed nō ſequitur. Si-
cut nō ſequitur bonum eſt nō habere vi-
nū igitur malū eſt bibere vinum. Iteꝫ in
eodē. Qui habēt vxores ſint tanq̄ nō ha
bentes: ergo malum eſt: cū eis cōmiſcere.
Sed hoc non ſequitur. Sicut non ſequit
qui emunt ſint tanq̄ non poſſidentes qd
ibidem legitur: ergo non deberent com-
medere de fructibus agri empti. Qui ha
bet vxorem eſt tanq̄ non habens ſi debi-
tum reddit: ⁊ non exigit. Item dominus

monet ad relinquendum vxorem. Luce. xviij. Nemo eſt qui relinquit domum vel parentes aut fratres aut vxores aut filios ꝓpter regnum dei ⁊ non recipiat multo plura in hoc tempore ⁊c. Et eiuſdē. xiiij. Si quis venit ad me ⁊ nō odit patrē ſuū vel matrē ⁊ vxorem ⁊c. Nō poteſt meus eē diſcipulus: ergo vxor eſt relinquenda ⁊ odio habenda. Ad quod dicendū ꝙ vxor non eſt relinquenda ⁊ odienda eo modo quo pater ⁊ mater vt. ſ. ſi vult trahere aliquem ad idolatriā vel hereſim vel aliud peccatum non conſentiatur ei: tamē ſi bene ſe habeat amāda eſt: ſicut pater ⁊ mater. i. Cori. vij. Si quis frater vxorem habet infidelem: ⁊ hec cōſentit habitare cū illo non dimittat illam. Licet autē predictus error tam in ſua radice deſtruct⁹ ſit vbi fuit deſtructus error. Manicheoꝝ qui ponit duo principia prima vnum bonum ⁊ aliud malum a quo dicit eē ea que ſunt corruptibilia. A quo errore. hic error ortū habuit tamen manifeſte falſitas eius conuinci poteſt teſtimonijs ſcripture: que ſequuntur. Math. xix. Phariſeis interrogantibus chriſtum an liceret homini dimittere vxorem quacunq; ex cauſa. Ipſe premiſſo teſtimonio. Gen̄. intulit. Quos ergo deus coniuxit homo nō ſeparet. Oſtendens manifeſte matrimonium eē bonum ⁊ a deo: ⁊ non eē ab homine ſeparandum. Patet ergo ꝙ matrimonium eſt bonum. Item Luce. i. Dicitur de Zacharia ⁊ Eliſabeth vxore eius ꝙ ambo erant iuſti ante deum incedentes in omnibus mandatis ⁊ iuſtificationibus dei ſine querela. Et ꝙ angelus gabriel çacharie nūciauit hec heliſabet vxor tua pariet filium tibi ⁊ paulopoſt ⁊ ſpiritu ſctō replebit adhuc ex vtero matris ſue. Non ergo eſt matrimoniū malum in quo ſancti homines fuerunt ⁊ ex quo fructus tam bonus proceſſit. Et Jo. xi. Mat. Jeſu interfuit nuptijs. Jeſus ⁊ diſcipuli eius ad eas vocati ſunt ⁊ fecit ibi ieſus initiū ſignoꝝ ſuoꝝ. Nō honoraſſ; tot modis nuptias ſi male eēnt. Item Ro. vij. Mulier viuente viro vocabitur adultera ſi cum altero viro fuerit. Si autem fuerit mortu⁹ vir eius liberata eſt a lege viri vt non ſit adultera ſi fuerit cum altero viro. Item pe. Cori. vij. Uxori vir debitum reddat: ⁊ ſimiliter vxor viro. In eodē. Nolite fraudare adinuicem niſi forte ad temp⁹ vt vacetis orationi: ⁊ iterum reuertimini in id ipſum. Et itē: hijs q; in matrimonio ſūt iuncti ꝑcipio nō ego ſed dñs a viro vxorē nō diſcedere. Et paulopoſt. ⁊ vir vxorem nō dimittat. Itē in eodē. Obligat⁹ es vxori noli q̄rere ſolutionē. Solut⁹ es ab vxore noli q̄rere vxorē. Si aūt acceperis vxorē nō peccaſti: ⁊ ſi nupſerit virgo nō peccauit. Itē in eodē. Qui in matrimoniū iungit virginem ſuā benefacit. Mulier alligata eſt legi q̄āto tēpore vir eius viuit ꝙ ſi dormierit vir eius liberata eſt a lege cui vult nubat tantū in domino: ergo etiā ſecūde nuptie ſūt licite. Itē eph. v. Uiri diligite vxores veſtras ⁊c. In eodē vnuſquiſq; vxorē ſuā ſicut ſeipſm diligat. ⁊ pe. Thi. ij Mulier ſeducta in ꝑuaricatiōe fuit. Saluabitur aūt ꝑ filioꝝ generationē. Itē. iiij. Spūs manifeſte dicit q2 in nouiſſimis tēporibus diſcedēt quidā a fide accendētes ſpūs erroris ⁊ doctrinis demonioꝝ i ypocriſim loquentiū mendaciū ⁊ cauteriatā habētiū ſuā ꝯſciam ꝓhibētiū nubere ⁊c. Eiuſdem. v. Uolo iuniores nubere filios ꝓcreare matres familias eſſe. Itē. Heb. xiij. Honorabile cōnubiū in oīb⁹ ſupple ſit ⁊ thorus imaculat⁹. Fornicatores enī ⁊ adulteros iudicabit deus. i. dānabit. Ber. Omni immunditie habenas laxat qui nuptias damnat. Item rara eſt in terris continentia neq; pro tantillo queſtu exinaniuit ſe filius dei formā ſerui accipiēs. In hac approbatione matrimonij cōueniūt nobiſcum tam iudei q̄ gentiles: gentiles enim in veneratione habuerunt cōiugiū ⁊ filios qui non erant nati de coniugio illegitimos iudicabant. In hoc conueniūt nobiſcū ſapientiſſimi vt ſalomon. Prouer. xiij. Domus ⁊ diuitie dantur a parētibus a domino vero ꝓprio vxor prudēs. Sen̄. etiā vxorē habuit vt apparet in eius epiſtolis. Et notandū ꝙ illi q. ſunt huius erroris dicunt mulierē damnari ſi ꝑgnās decedit: vel in partu qđ manifeſte patet eſſe falſum. In heliſabeth. Luce. v. Que pregnans erat cum ſalutauit eam beata virgo ⁊ cum repleta eſt ſpiritu ſancto ⁊ infās exultauit in vtero eius quē ſi deceſſiſſet in partu ſaluata eſſet. Partus enim penam habet. non culpam.

ca. 15

¶ De cōmendatione matrimonij. xvij.

Sequitur de cōmendatione matri
monij. Et notandū ꝙ .xij. Sunt
quib⁹ matrimoniū pōt cōmēda-
ri fidelibus q vtrūq; teſtamētū recipiūt.
¶ Primū eſt auctoritas inſtituētis illud.
Cū alios ordines inſtituerit aliqs ſanct⁹:
vt Aug vel Bndictus. Ordinē matrimo
nij inſtituit ipſe deus qui errare nō poteſt
vnde ſi culpabilis eſt qui ordinem beati
benedicti tranſgredit᷑ cōſtat quod valde
culpabilis eſt qui trāſgredit᷑ ordinē ma-
trimonij a deo conſtituti. ¶ Secundum
eſt loc⁹ in quo inſtitutū. ſ. paradiſus. Inſti
tutū eſt eni immiſſio ſopore in adā. Gen. ij
Et raptus eſt adam in ſpiritu ꝛ interfuit
curie celeſti ꝛ ibi agnouit virtutē matri-
monij: ꝛ cuius rei eēt ſacramētū. Et erat
adā tunc corpore in paradiſo terreſtri mē
te vero in padiſo celeſti vnde ſup Gen. ij.
Dicit glo. Aug. extaſis recte itelligitur ad
hoc imiſſa vt mens. Ade particeps ange
lice curie ꝛ intrans in ſanctuariū dei no-
uiſſima itelligeret vnde euigilans pphetí
co ſpū eructauit hoc nunc os ex oſſibus
meis ꝛc. Hec verba cū ade ſcriptura ſu
iſſe dicat. xp̄s in euāgelio deū dediſſe de
clarat. Mat. xix. Ut intelligamus p illam
extaſim adā diuinitus hec dixiſſe. Ter-
tium eſt antiquitas. Nō enī de nouo iſte
inſtitutus eſt ordo: imo āntiquitate excedit
oēm ordinē in terris inſtitutū. Quar
tum eſt ſtatus. Inſtitutum enim eſt in ſta
tu innocentie in illo felici tempore in quo
homo nōdum peccauerat. Quintum
eſt ꝙ hunc ſolum ordinem ſaluauit dn̄s
tempore diluuij. In archa enim tantū ſal
uati ſunt noe ꝛ vxor eius ꝛ tres filij eius
ꝛ vxores eorꝫ. Si qui erāt cōcubinarij ſi q̄
meretrices oēs diluuio ſunt ſubmerſi.
¶ Sextum eſt ꝙ beata virgo hunc ordi-
nem intrare voluit licet ppoſuiſſet ſerua
re virginitatem. Quod nō parū facit ad
honorē matrimonij noluit fili⁹ dei ex ea
carnē aſſumere donec nō fuit i matrimo
nio. Quaſi palliū enim fuit matrimonij
quo beata virgo vſa eſt. Quo occultauit
celeſtem cōceptū quo ſub pallio latere vo
luit filius dei. Sub hoc pallio celatū eſt
diabolo miſteriū redemptionis noſtre.
Infelices ꝛ maledicte ſunt ille que poti⁹
eligunt eſſe in cōfuſione diaboli q̄ in ordi
ne beate virginis. Cōfuſio diaboli eſt ſta
tus meretricum que quādoq; peccāt cū
patre quādoq; cū filio quandoq; cū du
bus fratribus vel cognatis quādoq; cum
ſolutis quādoq; cū cōiugatis quādoq; cū
ſacerdotibus quādoq; cū religioſis quā-
doq; cū leproſis. Infelices etiā adultere
ſunt que matrimoniū nō ſeruauerūt que
nō timent palliū beate virginis ingnare.
¶ Septimum eſt ꝙ dn̄s voluit honorare
nuptias ſua p̄ſentia ꝛ matris ſue ꝛ diſci-
pulorꝫ ſuorꝫ. Jo. ij. Ubi inueniunt᷑ concubi
narij ꝙ xp̄s vel beata virgo in domibus
eorꝫ cōmederit: Diabolus potius i domi
b⁹ eorꝫ inhabitat. Cui de cordibus ſuis ſa
crificia faciunt. Sicut enim qui cōtinen-
ter viuunt corda ſua ſacrificant deo. Iu-
xta illud. Ro. xij. Obſecro vos per miſeri
cordiam dei vt exhibeatis corpora veſtra
hoſtiam viuentē. Sic qui luxurioſe viuūt
corpora ſua ſacrificant diabolo. Quomō
habitet deus vbi exercetur opus illud qđ
plus deo fetet ꝛ angelis eius q̄ aliquođ
cadauer hominibus feteat. Octauum
eſt ꝙ dominus nuptias voluit honorare
primo aperto miraculo quod fecit corā
diſcipulis ſuis. Ipſum vero miraculum
quo aqua mutata eſt vinum oſtendit: cu-
ius virtutis ſit matrimonium. Aqua eni
vilis eſt. vinū precioſum: ſic opus carna
le ſine matrimonio vile quidem ē. Opus
vero matrimoniale precioſum. Unde infe
lices ſunt cōcubinarij qui aquā fetentem
vino precioſo preeligunt potius volentes
exercere opus illud extra matrimonium
cum peccato q̄ in matrimonio ſine pecca
to. Infelices etiam ſunt illi q vinū bonū
ꝛ purum habent ꝛ relinquunt illud pro
vino prauo quaſi felle mixto. Hij ſunt illi
qui proprias vxores habēt ꝛ alienis adhe
rent. ¶ Nonum eſt excellens benedictio
quam eccleſia facit cōiugibus iuxta altare
ad miſſam in preſentia dominici corpis.
Qui potius vult eē cōcubinarius q̄ legiti
mus maritus: ipſe potius vult habere ma
ledictionē q̄ benedictionē. Quādiu enī
eſt in peccato maledict⁹ eſt quicquid agat.
In pſalmo noluit benedictionem ꝛ elon
gabitur ab eo. Concubinarij vident᷑ vel-
le maledictionem ꝛ merito illā habebūt.
Dicetur enim illud eis. Math. xxv. Diſce-
dite a me maledicti in ignem eternum.

Dijs enim qui se bene habent in matri-
monio dicetur illud venite benedicti pa-
tris mei &c. Decimus est preciosus fru-
ctus qui ex matrimonio sequitur. Gene-
rant enim inde filij huius seculi qui p ado
ptionē post fiunt filij dei. Si quis haberet
vineā que annuatim ferret. M. modios
vini valde amaret eā. Quantū ergo amā
dū est matrimoniū vnde pueri ꝑcreātur
cū puer vnus ꝑualeat toti vino qđ in mū
do est. Ex matrimonio generant virgies:
vnde si virgines multū amande & matri
moniū multū amandū. Jero. Laudo cō-
iugiū: q: virgines generat: lego de spinis
rosam: de conca margaritā: valde infeli-
ces sunt meretrices que operi carnali intē
dūt: & tñ q2 exponēdo se oībus ita se ing-
nant nō sunt digne vt deus det eis fructū
prolis. Mira fatuitas nō cessant semina-
re licet videāt semen nullū fructū inde col-
ligere. Meretrices hñt officiū in mundo
isto iugulādi homines denario. vix inter
latrones inuenitur aliquis qui tale officium
17. velit coherit cū iumento morte moriat.
Et Deute. xxvij. Maledictus q dormit cū
aliquo iumēto. Scdm est vt fiat in or
gano dissimili. Si vero fiat in organo si-
mili est peccatum cōtra naturā qđ tangi
tur. Ro.i. Nam femine eoꝝ mutauerunt
naturalē vsum. in eū vsū qui ē cōtra na-
turā. Similiter & masculi derelicto natu
rali vsu femine exarserūt in desiderijs su
is inuicē masculi in masculos turpitudi
ne operātes. Tertiū est vt fiat in orgāo
ad hunc vsum deputato cōtra qđ est pol-
lutio extraordinaria: quā tangit. Glo. sup
ꝑdictū locū. Ro.i. Qui cum ipsa coniu
ge alio modo q̄ licet dormierit operat cō
tra naturam. Quartū est vt nō fiat mo
do bestiali sed modo quo decet & rōnalē
naturam: modo. s. ydoneo infusioni semi
nis quantum ad virū: & receptioni seminis
quantum ad feminam: contra hoc vero
est illud peccatum contra naturam quod
enumerat Methodius inter causas dilu
uij dicens mulieres in vesaniam verse su
pergresse viris abutebantur. Quintū
est vt persone inter quas hoc opus exer-
cetur non sic se habeant q vna sit radix a
qua alia processerit vel ꝓcesserint ab vna
radice e proximo. hoc enim multū valet
ad societatem que multum est conserua
tiua humani generis. Per hoc ergo q
matrimoniū cōtrahitur cum persona nō
attinente mittitur societas inter consan-
guineos vtriusq ꝑsone cōiugiū q sibi nō
attinebāt. Si hoc opus exerceret cū atti
nētibus haberēt hoīes suspectā cohabita
tionē vxoꝝ suaꝝ cū suis propinquissimis &
cū ꝓpinquissimis ipsarū: & sic in magna
parte iret societas humana cōseruatā hu
mani generis. Cōtra hoc est peccatū ice-
stus peccatū valde detestabile: qđ etiā exē-
plo brutoꝝ animaliū nobis dissuadetur.
Unde legitur in libro de natura aialiū.
Quod camelus cooperto capite matris
eius super eā saltauit: & coopertimento su
blato matrē cognoscēs turpitudinis ope-
re qđ ceperat itercepto descēdit: & inge-
niatorē iterfecit. Similiter cū fieret equo:
& matrē eius cognosceret matrē supposi
tā subito fugit. Sextū est q ꝑsone iter
quas hic opus exercetur vnite sint isepa-
rabiles: nō enim sufficit vt ꝯsentiāt vno cō
sensu sicut fornicatores.

¶ De inseparabilitate matrimonij. 16.

Hanc inseparabilitatē: primo vide
tur requirere hoc q matrimoniū B
sacramentū est matrimonij spiri
tualis qđ est iter xpm & ecclīaꝫ. Ephes. v
Sacramētū hoc magnū est. Ego aūt di-
co in xpo & ecclesia. Unde cū illud matri
moniū sit iseparabile. & matrimoniū cor
porale inseparabile debet esse. Secūdo
fructus ad quē est matrimonij indiuisibi
litas destruit enim proles si diuidatur. ij
Ro. iij. Dixit mulier cuius erat filius viu9
ad regē qui cū iusserat diuidi obsecro do-
mine mi date illi infantē viuū & nolite
interficere eū. Si quis tñ obijciat quod qū
sunt plures filij potest fructus diuidi dicē
dum est q nec tūc diuidi potest quin oēs
sint filij patris sicut & matris: & oēs tene-
antur tam patri q̄ matri: & tam mater q̄
pater oībus. Tertio fidei itegritas sine
qua non est secura societas: si separari de-
berent non confideret vnus coniugum de
altero: nec vnus fidelis eēt alteri quantū
ad bonoꝝ cōmunicationē. Prouer. vlt.
Legitur de forti muliere: confidit i ea cor
viri sui. Quarto magnitudo amoris q̄
est iter ipsos. Maximus vero vr esse iter
amores q sunt rōne carnis: cū etiam amo
ri pris vel mris videat ꝑualere. Secūdū

illud. Math. xix. Propter hoc relinquet hō patrē & matrē: & adherebit vxori ſue. Cū aliqua vnio corpoꝝ inſepabilis ſit vt mixtio aliqua metalli vnio videt eē iſepabilis: & maxime videt de illa q̄ eſt maritalis amoris q̄ maxima & familiariſſima videtur eē patet ſi omni tpe diligit q amic⁹ eſt nulla aduerſitas debet ſeparare amicitiā coniugū. ¶ Quinto ſocietas cōſanguineoꝝ coniugū qui ipſis mediātib⁹ illis ſociati fuerūt que ſeparabit ſi matrimoniū diſſoluat. Que ſocietas cū a deo ſit: & ei valde grata videtur eē ab hoie: ſeparāda nō eſt cōtra vnitatē ſeparabilē eſt peccatū fornicationis. Septimo eſt vt opus illud exerceat inter pſonas que ſint vnite ſingulariter. Unica enī vnici debet eſſe: ad quod facit magnitudo amoris. Si enī maximus amor carnalis & familiariſſim⁹ eſt: iter eos cum vnita debet eē amor ille. Qn̄ enī per ſupabundātiā dicit vni ſoli cōuenit: hec ſingularitas vnitatis in anulo oſtendit qui vnicū digitū capit. Sigs tñ obijciat: q vnus debeat multas habere vt ſic multiplicētur cultores dei cū vn⁹ hō ſufficiat multas fecūdare. Reſpondēdū eſt q dn̄s nō tm̄ attendit multiplicationē generis humani quantū ad numerū: quantū attendit eius multiplicationē: quantū ad meritū. Ut frequētius q generant inde: nō ſunt veri cultores dei. Eccl. xv. Nō cōcupiſcit de⁹ multitudinē filioꝝ ifideliū: & inutiliū. Luc. xxiij. Uenient dies in quibus dicēt beate ſteriles & vētres q nō genuerunt licet pauciſſimi eēnt cultores dei tempore primoꝝ parentū. tamen noluit deus ordinare vt Adam haberet duas vxores: ſimul vt ſic citius multiplicarētur genus humanū. Preterea prim⁹ quē genuit Adā malus fuit Caym. Un̄ patet q citius genuit imitatorem diaboli quā cultorē dei. Preterea aialia magna: vt dicitur in lib. de natura animaliū raro generāt. Elephas enim femina ceſſat triēnio poſt partū a coitu: & camela p annū paucos etiā generāt: quaſi vnicū fetū cū animalia parui corporis generēt multos: vt ibidē legit. Sic hō maximus dignitate iter aialia nō eſt mirū ſi raro: & paucos filios generet. Preterea qn̄q qui ſufficit mlt's fecūdar vix ſufficē vni & pli ei⁹ ſine pꝯiculo aie ſue neceſſaria puidere. Legit illi. de na. aia. De aqla qd valde grauat in nido: ita q venari nō poſſit: & ideo nō ſufficit paſcere niſi duos pullos. vnde tertiū ouū proiicit vel tertiū pullū. Siquis vero obiciat q ſaltē in principib⁹ q ſufficiunt prouidere multis tollerabile erit q vnus habeat plures dicendū eſt q vt frequētius iſti minus ſufficiūt puidere vxori: & filijs ſuis ſine periculo aiaꝝ ſuarū q̄ alij. Preterea multiplicatio dn̄oꝝ deſtructio eſt terraꝝ multiplicatis heredibus ſequitur diuiſio regnoꝝ quā cōſequitur deſolatio eoꝝ. Mat. xij. Omne regnū in ſeipſū diuiſū deſolabitur. Item multiplicatis pncipibus multiplicantur mala ſup terrā. i. Macha. i. Legitur de alexandro q diuiſit regnū ſuum pueris nobilibus q ſecū erant nutriti a iuuentute & ſubditur Optinerūt pueri eius regnū vnuſquiſq in loco ſuo & impoſuerunt ſibi diademata poſt mortē eius: & filij eoꝝ poſt eos annis multis: & multiplicata ſunt mala ſup terram: quādo aliquis princeps hꝫ diuerſas vxores ſucceſſiue vix eſt pax inter filios q ſunt ex illis vxoribus. Preterea nollet pnceps vxorem ſuā ab alio fecundari etiam ſi ipſe nō poſſet eam fecūdare. Unde nec ipſe velle debet etiā cū vxor ſua ſterilis eſt ex alia fructū habere. Hoc enim eſt de iure naturali vt non faciat alij qd ſibi non vult fieri. Preterea vix pfecta ſeruari pax poſſet ſi vnus plures haberet. Cōqueſta eſt Sarra. Gen̄. xvi. Qd ancilla ſua agar cōtemneret eam. cui ipſa virū ſuū cōmunicauerat. Et lya dixit racheli: parum ne tibi videtur q precipueris maritū meū mihi. Gen̄. xxx. Cōtra hāc ſingularitatē eſt peccatū adulterij. Octauo eſt q nō moneat ad opus carnale delectatio: ſꝫ vel bonū plis vel iuſticia vel pietas de qb⁹ ꝑus tactum eſt. Nono eſt vt opere inchoato ratio non trahatur ad conſentiendum delectationi vnuſquiſq enim tēptatur concupiſcentia ſua abſtractus & itellectus. Iſa. i. Decimū eſt vt eligatur tēpus in quo licet opus illud exercere. Abſtinendum eſt ab illo opere tēpore menſtruoꝝ Leuiti. xvi. Si cohierit vir cū muliere tempore ſanguinis mēſtrualis imūdus erit. Et eiuſdem. xviij. Ad mulierem que patitur mēſtrua nō accedes. Et dicit Aug. q tūc abſtinēdū ē ab illo ope ꝑpter

prolis corruptionē. Et Iero. dicit q tunc concipiunt membris dānati ceci claudi le proſi: Item tēpore ſacro. Augu. Propter dies pceſſionis ⁊ ieiunioꝝ aliqñ nō licet cōuenire. qa ēt a licitis abſtinēdū ē: ut ſacilius ipetrari poſſit quod poſtulat. Uñ tpe quo uxor grauida ē nō dꝫ miſceri. Uñ elephas pgnantē ſciam nō tāgit ut legiē de natura aialiū. ℂ Undecimo ē ut loc⁹ ſacer caueatur. non enim eſt exercendum opus illud in loco ſacro.

De temperantia ſecundū viſuꝫ auditum ⁊ olfatum. 19.

D Icto de tēperātia delectationū q̄ ſit ſcdm guſtū ⁊ tactū. Dicendū ē de tēperantia q̄ ſit ſm viſuꝫ ⁊ auditū ⁊ olphatū. Et notandū q cū uiſus i oibus aialibus ſit ſup auditū ⁊ ſub uiſu olphatus ut legitur in libro de natura aialiū piculoſior vr eē viſus niſi refrenetur q̄ auditus: ⁊ auditus q̄ olphatus. Uñ ſcriptura multū ſuadet nobis refrenatione viſus. Eccle. ix. Ne reſpicies mulierem multiuolā. In eodē virginē ne cōſpicias. Itē noli circūſpicere i vias ciuitatis ⁊ iterū ne circūſpicias ſpēm alienā. Eiuſdem xxv. Ne reſpicias mulieris ſpēꝫ. ⁊. xli. Ne reſpicies mulierē alieni viri. Cauſas q̄re viſus ſit periculoſius. requre in tractatu de luxuria. c. de aſpectu mulierū. De refrenatiōe viſus ⁊ auditus: auditus hētur. Iſa. xxxiij. Qui obturat aures ſuas ne audiat ſanguinē ⁊ claudit oculos ſuos ne videat malū iſte in excelſis habitabit viſus ⁊ auditus videntur habere curioſitatē qua ſi inſaciabileꝫ. Eccleſi. i. Non ſaciatur oculus viſu nec auris auditu implet. B. grauē curioſitatis eſt vitium que duꝫ cuiuſlibet mentem ad inueſtigandū vitaꝫ proximi exterius ducit ſemper ei ſua intima abſcondit vt aliena ſciens ſe neſciat. Ideꝫ curioſi. Animus quāto peritus fuerit alieni merti tanto fit ignarus ſui. Et notādum q auditus a multis eſt temperand⁹ ℂ Primo a muſicis inſtrumentis. Job. xxi. Tenent tympanum ⁊ citaram ⁊ gaudent ad ſonum organi ducūt in bonis dies ſuos ⁊ in puncto ad inferos deſcendūt Iſa. quinto. Cythara ⁊ lyra ⁊ tympanū ⁊ tybia ⁊ vinū in conuiuijs veſtris ⁊ op⁹ domini non reſpicitis. Antigonus alexandri pedagogus cytharam eius fregit ab electiꝫ dicens etati tue iam regnare cōuenit pudeatqꝫ in corpore regis voluptateꝫ luxurie dominari. ℂ Secundo a laſciuo cantu vel colloquio mulierum vñ. Eccle. ix. dicitur de ſaltatrice. Ne audias illā ne forte pereas in efficacia illius. Et in eodeꝫ dicitur de muliere aliena. Colloquiū illi⁹ q̄ſi ignis exardeſcit. ℂ Tertio a malis pximi. Eccleſi. xxviij. Sepi aures tuas ſpinis ⁊ noli audire liguā detrahētē. Quarto a bonis pdrijs que adulatores ſolent hoib⁹ ad memoriā reducere. Senc. Si cōtinēs es adl'tatiōes cuita ſitqꝫ tibi tā triſte laudari a turpib⁹ q̄ ſi laudaris obturpia. Itē difficillimū op⁹ ꝯtinētie ē aſſentatiōes adulatoꝝ repellere quoꝝ ſermones aium quadā voluptate reſoluunt. Quinto a ſuauitate pprij cantus. Gre. Dū blanda vox q̄ritur ſobria vita deſerit. Olphat⁹ etiā eſt tēperādus a ſuauitate odoꝝ cū ſcriptū ſit. Iſa. iij. Erit pro ſuaui odore fetor vna pena infernalis erit fetor ſulphuris. In ps. Ignis ſulphur ſpiritus procellarum ⁊c. Iſa. xxx. Flatus domini quaſi torrēs ſulphuris ſuccēdēs eā. Explicit tractatus de temperantia deo gloria qui incepit ⁊ compleuit amen.

ℂ Tractatus de fortitudine.

D Icto de prudentia ⁊ temperantia dicendū eſt de fortitudine: de qua hoc modo dicitur. Primo ponētur diuerſe acceptiones huius nominis fortitudo. Secundo diuerſe deſcriptiones fortitudinis. Tertio ea que ptinent ad eius ꝯmendationē. Quarto dicet de his q̄ iuuāt fortitudinē. Quinto de ptib⁹ ipſi⁹. Circa primum.

ℂ Quot mōis ſumit hoc nomē fortitudo. Ca · 1 ·

ℂ Notandū ē q nomē fortitudis. Qñ q̄ ſumit p fortitudine corpali q̄lis fuit fortitudo ſanſonis. Hec fortitudo dicit eſſe potētia facile agendi: ⁊ difficile a cōtrario patiēdi. Quādoqꝫ vero pro fortitudine ſi ⁊ ſic ſumit q̄drupliciter. Uno mō generaliter: ⁊ ſꝫ h fortitudo repiri pōt i oī vt ⁊ oīſ virt⁹ fortitudinē hꝫ reſpcū vicij ſibi ꝯtrarij vt ꝯtinētia ꝯtra luxuriā. Prouer. vl. Accigit fortitudie lūbos ſuos. Ad fortitudinē iſtā ptinet in oī ope meritorio. Facere neqd minus ſicut ad tēperantiā generaliter pertinet facere nequid nimis. Alio modo

Ca. 2. | Ca. 3.

nomē fortitudis ſumitur large: nō tñ ita gñaliter ſicut prius. Et fortitudo hoc mō attenditur circa difficilia i paſſionib⁹ ſiue ſint exteriores paſſiões ſiue iteriores. Exteriores paſſiões ſunt contumelie damna rerū ꝛ moleſtie corpis ab alio illate. Paſ
B ſiones interiores dicuntur ille contra quas certamen habet temperātia vt ſapores guſtui: ꝛ ea que appetitui ſenſibili paſſiões inferūt. De his paſſionibus. Dicit philoſophus: Que difficiles ſunt ꝛ contemporanee vite. Sic accipitur fortitudo ſuper illud. Prouerbiorum vlt. Mulierem forté quis inueniet ꝛc. Glo. Mulier fortis eccleſia: que pro amore ſponſi proſpera. ꝛ aduerſa cōtēnit. Contēnere proſpera tēperātie eſt. Et Tullius in libro de officijs. Dicit ꝙ fortis aius: ꝛ magnus duab⁹ rebus maxime cernitur quarū vna in rerum extranearū deſpiciēda ponitur. altera res eſt vt ſit ita affect⁹ animo vt res gerat magnas ꝛ maxime vtiles: ſed vehementer arduas ꝛ plenas laborū: ꝛ periculorum. Et Auguſtin⁹ i li. de libe. ar. Dicit ꝙ fortitudo ē affectio anime qua omnia incōmoda: ꝛ dāna reꝝ nō in poteſtate noſtra cōſtitutaꝝ ſicut ea q̄ nobis inuitis auferri poſſunt. ℭ Tertio mō ſtrictius ſumitur pro fortitudine q̄ attēditur circa ea que ſunt difficilia in paſſiōibus exterioribus: ita ꝙ non cōprehendit tēperātiā. Et ſic ſumitur ab Augu. in. li. d moribus eccleſie. Amor inquit ille de quo loquimur quem tota ſanctitate inflamatū eſſe oportet in deum: in nō appetēdis iſtis tēporalibus in amitēdis fortis inuenietur ℭ Quarto ſtrictiſſime ſumitur ſecūdū ꝙ nō attēdit circa quodcūqꝫ difficile i paſſionibus exterioribus: ſed tm̄ circa exteriores paſſiones que corpori infliguntur: ꝛ ſi extendit ſe ad damna rerum. Sic videtur Ariſto. ſumere fortitudinem in ethica.

Ca. 2. Deſcriptiones fortitudis ponūt. 2

A C Irca ſecundū notandū eſt ꝙ fortudo ſic deſcribitur ab augu. i. li. de morib⁹ eccle. Fortitudo ē amor facile omnia tollerans propter id qđ amatur. Sed videtur hec deſcripto non ſolum cōuenire fortitudini ſed etiaꝫ fidei ſpei caritati ꝛ timori. ℭ De fide eni legit. i. Pe vlt. Cui reſiſtite fortes in fide glo. Que ē tanq̄ murus de ſpe. Heb. vi. Fortiſſimū ſolatium hēamus qui confugimus ad tenendū propoſitam ſpeꝫ ꝛc. Gloſa. Quod nos in omni aduerſitate fortes faciat volētes ad horam pati vt in eternū regnemus De caritate. i. cor. xij. Dicit ꝙ omnia ſuffert. Cāti. Ulti. Fortis eſt vt mors dilectio de timore. Job. iiij. Ubi ē timor tu⁹? Ubi fortitudo tua? Glo. Has vīrtutes cōgruo ordine ponit ſicut in via ſeculi audatia fortitudinem timor debilitatem parit. Ita i via dei timor fortitudineꝫ. ℭ Ad hoc dicēdū ꝙ fides: ſpes: caritas: ꝛ timor: aliter faciunt aliquem fortem agrediendum terribilia: ꝛ ſuſtinendum difficilia ꝛ aliter fortitudo. Quia actus illi proprie ſunt ad fortitudinē originaliter. Et fortitudo facit fortem ad agrediendū terribilia: ꝛ ſuſtinēdū difficilia. Predicta vero fortem faciūt eo modo quo accidit in certamine mūdano ꝙ brauium quod preponitur in medium certantibus dum videtur ab eis etiaꝫ ſperatur haberi: ꝛ deſideraꝫ motiuū ē ꝛ viriliꝰ certant. Sic premium eternum dū p fidem aſpicitur: ꝛ per ſpeꝫ ſperatur: ꝛ p caritatem deſideratur. hominem excitat vt fortius certet. Timor ēt filialis ſiue caſtus cuius cauſa eſt amor dum timet ſeparari a deo quem amat ex hoc ipſo plus deo cōſtigitur ꝛ fortius ei adheret. Fortitudo ēt ſic deſcribitur ſup. Mat. xiiij. Erāt quattuor milia hominum qui mādūcauerūt. Gloſ. Fortitudo ē firmitas ai cōtra moleſtias ſeculi. ℭ Tullius vero i prima rethorica ſic eam deſcribit. Fortitudo ē cōſiderata periculorum ſuſceptio: ꝛ laborū ꝑpeſſio. Ideꝫ in ſecunda rethorica. Fortitudo ē etiā magnarū rerū appetitio ꝛ humiliū cōtēptus cum rōne vtilitatis laborū ꝑpeſſio. Idem fortitudo ē ratiōabilis affectio ꝛ agreſſio terribiliū cū cōſtanti corꝑ ꝑpeſſiōe. ℭ Macrobius. Fortitudo eſt animi ſupra periculi metū agere: nihilqꝫ niſi turpia metuere vel proſpa vel aduerſa fortiter tollerare. ℭ Ariſt. Fortitudo ē virtus difficiliumoꝝ in paſſionib⁹ operata gr̄a boni. Et logt de paſſionibus ſiue moleſtiis exteriorib⁹.

ℭ De commendatione fortitudinis. iij

S Equitur de his q̄ pertinent ad cōmendationē fortitudinis. Notandū ergo ꝙ ad cōmendationē fortitudinis poteſt valere. ℭ Primo frequēs admonitio quam ſacra ſcriptura facit de ſpa. Jo. i. Cōfortare ꝛ eſto robuſt⁹. Simi A

le habet. Deut. xxxi. ⁊ .iij. Re. ij. ⁊ Dani. x. Item. Thobi. iiij. Forti. aīo eſto. Siſe eiuſ dē. vij. ¶ Secundo ꝙ virtus fortitudinis plus videtur habere virtuoſitatis ceteris virtutibus. Unde numen virtutis antiquus fuit ſolius fortitudinis vt ait. Tulius.

B ¶ Tertio ꝙ hec virtus multum competit ſtatui nr̄o in quo ſumus. Mūdus eni iſte locus eſt laboris ⁊ certaminis ideo i vita pn̄ti valde neceſſaria eſt nobis fortitudo Gal. vi. Dum. tp̄s hēmꝰ operemur bonū ad oēs. Eccl. ix. q̄dcūqꝫ pōt facere manus tua iſtāter opare: q2 nec opꝰ nec ratio: nec ſcia nec ſapiētia erūt apud inferos quo tu pperas. Ber. In mūdo iſto quaſi i ſtadio certaminis poſiti ſumus: Eccle. iij. Tēpus belli: ⁊ tēpus pacis. Tēpus belli eſt i pn̄ti Militia. n. eſt vita hoīs ſuper terraꝫ. Job ſeptimo. Uñ illa pars eccleſie que i terris eſt militās eccleſia vocatur. que fortitudīe dꝫ eſſe induta i pn̄ti. Prouer. vlti. Fortitudo ⁊ decor indumētū eius. Iſa. lij. Indue re fortitudine tua ſyon. Si ſine fortitudīe ſit neceſſe hꝫ fugere hoſtes ſuos tanq̄ inermis. Tren. i. Abierūt abſqꝫ fortitudīe añ faciem ſubſequentis. ¶ Uirtus fortitudis inſeperabilis eſt totius. n. mundus nō poſſet vincere vnum hominēꝫ in quo eſſet vera fortitudo ai. Sene. facilius ē gentē vnā q̄ virū vnū vincere. ſine fortitudine animi quaſi nihil eſt fortitudo corporis. Eccle. ix. Uerti me ad aliud vidiqꝫ ſub ſole nec velocium eſſe curſum: nec fortiū bellū. Iſa. i Erit fortitudo veſtra vt fauilla ſtupe ⁊ eiꝰ dēꝫ. xxx. Erit nobis fortitudo phonis i cōfuſiōeꝫ. ¶ Uirtus fortitudis deū letificat. Neemie. viij. Gaudiū. n. dn̄i ē fortitudo veſtra de hoſtibꝰ triūphat. ij. Regū. 21. Accinxiſti me fortitudine ad preliū. Incuruaſti reſiſtentes mihi ſubter me homi bona ſua ſeruat. Luce. xi. Cū fortis armatus cuſtodit atriū ſuū in pace ſunt cūcta que poſſidet. Item hominem ditat. Prouer. x. Egeſtatē operata ē manus remiſſa manꝰ aūt fortium diuicias parat. Eiuſdeꝫ. xi. Robuſti habebunt diuicias ⁊. xxi. Cogitatiōes robuſti ſemper in abundantia. Ois auteꝫ piger ſemper in egeſtate eſt. ¶ Itē hoīeꝫ glīficat ſicut ignauia hoīeꝫ vilificat. Prouer. xij. Manus fortium dn̄abitur que āt remiſſa ē tributis ſeruiet. ¶ Ipa ēt regnū celoꝝ violenter occupat. Mat. xi. Regnū celoꝝ vim patitur ⁊ violenti rapiūt illud

¶ De his que iuuāt fortitudinē. iiij

Sequitur de his que iuuāt fortitudineꝫ que videtur. xij. eſſe. ¶ Primo iuuat eaꝫ maioꝝ exhortatio. A Deute. xx. Appropinquāte iā prelio ſtabit ſacerdos añ aciē: ⁊ ſic loquetur ad populū Audi iſrael vos hodie contra inimicos vr̄os pugnā cōmittitis non ptimeſcat cor vr̄ꝫ ⁊c. ⁊ . ij. Macha. viii. Legitur de machabeo ꝙ armauit ſocios ſuos ñ clippei: ⁊ aſte munitione ſed ſermōibus optimis: ⁊ exortatiōibus: ⁊ in eodē exhortati itaqꝫ: deinde ſermonibꝰ bonis valde ſtatuerūt dimicare ⁊ ꝯfligere fortiter. ¶ Secundo exempla robuſtorū. Unde. ij. Macha. vij. Hoc mō vita deceſſit eleazarꝰ memoriaꝫ mortis ſue exempluꝫ virtutis ⁊ fortitudis derelinquēs. ¶ Tertio exercitatio. Ber. ad frēs de monte dei. Ruſticus hꝫ duros neruos: ⁊ fortes lacertos. Exercitatio hoc facit ſiue ea corpore, moleſcit. Uolūtas facit vſū vſus exercitiū: exercitiū vires i oi labore ſuo miſtrat. ¶ Quarto fides mercedeꝫ fortiuꝫ operum oſtēdendo. ij. Paral. xv. Cōfortamini: ⁊ nō diſſoluētur manus veſtre. Erit eni merces operi veſtro. ¶ Quinto timor. Prouer. xiiij. In timore dn̄i fiducia fortitudinis. Timor illud expellit. pp quod vel diſſoluit vel maxime timēdū eſt ſcilicet peccatū. Eccle. i. Timor dn̄i expellit peccatuꝫ a deo merito hoīeꝫ reddit ſecurum. Item timor hominē facit pure operari quod valet ad fortitudinem. Io. xvi Mundis manibus addet fortitudinem. Preterea timor facit hominēꝫ in ſe deficere: ideo in deo roborat. Ber. in ſermonibꝰ vtilis prorſus ifirmitas que medici manū requirit: ⁊ ſalubriter a ſe deficit quē pficit deus. Item ſuper cant. Optanda infirmitas que xp̄i virtute compēſatur. Quis dabit mihi nō ſolū infirmari ſed ēt penitꝰ deſtrui ⁊ deficere a memetipſo ut dn̄i virtutū virtute ſtabiliar. ¶ Sexto ſpes. Iſa. xxx. In ſilentio ⁊ ſpe erit fortitudo veſtra. Spes fortem efficit oipotenti innitē faciēdo. Phil. iiij. Omnia poſſum in eo q me ꝯfortat. ¶ Septimo caritas ⁊ hec dupliciter. Uno modo adiutoriū proximi hēndo Prouer. xviij. Frater q adiuuatur a fratre quaſi ciuitas firma. Eccl's. iiij. Melius eſt duos eſſe ſimul q̄ vnum. Habēt enim

emolumētū ſocietatis ſue:ſi vnus ceciderit fulcietr̄ ab altero. Et ī eodē. Siquis preualuerit cōtra vnū duo reſiſtent ei. Secūdo mō veritati adherendo. Gre.ī morali. Qui veritati iheret vanitati nullo mō ſuccumbit. Quia dum forti pede cogitatiōes ſuas intentionē fixerit eſſe omne quod foris mutabiliter agitur ad arcem mentis minime pertingit. ¶ Octauo ſapientia. Prouer.xxiiij. Uir fortis eſt ſapiēs ⁊c. Uir doctus robuſtus ⁊c. Grego.ī morali. Ualde fortitudo deſtituitur niſi per conſiliū fulciatur. ¶ Nono Temperantia que in proſperis ſeruatur. Grego.in morali. Nulla aduerſitas deicit quem proſperitas nulla corrumpit. Idem in hac vita qui nulla proſpera appetit nulla aduerſa pertimeſcit. ¶ Primū pertinet ad temperantiam ſecundum ad fortitudinem. ¶ Decimo diſciplina corporis que hoſtem domeſticum debilitat. Ber. Quid mirum ſi hoſte debilitato tu fortior efficeris. ¶ Undecimo elemoſina. Prouer.xxij. Uictoriam ⁊ honorem acquiret qui dat munera. Eccl. xxix. Dicitur vt elemoſina ſuper ſcutum potentis: ⁊ ſuper lanceā aduerſus inimicum tuū pugnabit. ¶ Duodecimo. Oratio que multum valet ad fortitudinē. De

B celo enim fortitudo eſt. i. Mac.iij. Exo. xvij. Cum leuaret manus Moyſes vincebat iſrael.

¶ De partibꝰ fortitudinis. v

s Equitur de partibus fortitudinis Notandum ergo ꝙ Tullius in prima rethorica. Quattuor ptes eiꝰ aſſignat: ſcilicet magnificētiā. fiduciam: pacientiam: perſeuerantiā. Macrobius vero ſeptem partes eius tangit. Magnanimitatē fiduciam: ſecuritatem. magnificentiam conſtantiam tolleratiā. firmitatē. ¶ Quidam vero ſex tantūmodo partē aſſignant: ſcilicet magnanimitatē i. fiduciā. ſecuritatem: pacientiam: conſtantiam: magnificentiā. Et ſatis rationabiliter videntur poſſe poni hic he ſex partes fortitudis. Fortitudo enī debilitatē animi expellit. ⁊ magnitudinē animi efficit. Qđ debilitatē expellat patet ex hoc ꝙ fortitudo debilitati opponitur: ꝙ magnitudinē animi efficiat: patet ex hoc ꝙ fortitudo dicit magnanimitas. a. Seneca in libro de quattuor virtutibꝰ principalibus. Triplex vero eſt debilitas animi. Prima eſt nimia puſilaminitas a malo futuro que timiditas vocari poteſt que diſſuadetur Eccleſi. ſeptimo. Noli eſſe puſillanimis in aīo tuo Et reprehenditur. Mat.viij. Quid timidi eſtis modice fidei? ¶ Secūda ē nimia paſſibilitas a malo preſenti que eſt quaſi quedā teneritudo vel mollicies cuiꝰ ſignū eſt facilitas dolendi que infirmitas ē in quibuſdam q̄ conquerūtur ſecū dure agi vel ſibi dura verba dici. ¶ Tertia eſt inſtabilitas que ſimilis ē debilitati virge ſubtilis que de facili ī omnē partē flectitur. ¶ Cōtra has tres infirmitates ſunt tres partes fortitudinis. Securitas contra timiditatē Patientia contra dictā teneritatē. Conſtantia contra inſtabilitatem. ¶ Fortitudō vero inquantum magnitudinem efficit tres habet partes. Ipſa enim q̄tum ad actus ſuos habet. principium medium ⁊ finem. Quantum ad principiū pertinet ad eam magnanimitas que eſt rationalis aggreſſio terribilium. Quantum ad medium. Fiducia que eſt certa ſpes perducēdi ad finem rem que inchoata eſt. Quan-

tum ad finem magnificentia que eſt rerū que geruntur felix cōſummatio. ¶ Inter C has ſex partes fortitudinis: primo de ſecuritate proſequemur que eſt i timiditas mali iuxta illud. Ariſto. in ethica. Fortis ē intimidus mali: ⁊ deſcribit ſic. Securitas eſt habitus ſm̄ quē iminētes in cōmoditates ⁊ rei ichoate ad finē nō formidātur ⁊ coartat hec deſcriptio ſecuritatē ad itimiditatē q̄ ē poſt rei ichoationē. Securitas cōmēdat nobis ī leōe. Prouer.xxviij. Iuſtꝰ vt leo ↄfidēs ⁊ abſq̄ terrore erit. Eiuſdē xxx. Leo fortiſſimus beſtiarū ad nullius pauebit occurſum. Et notādū ꝙ ſecūdum phm̄ que cōgregata ſunt in homine ſecūdū rōē diſpſa ſunt in brutis ſcđ naturā vt caſtitas in elephāte: liberalitas in leone Unde ī libro de natura aīaliū. Dicitur ꝙ vulpes ſecuntur leonem: q2 eſt animal cōmunicatiuū pde. ¶ Manſuetudo vero ī agno. Iſa.liij. Quaſi agnus corā tondēte ſe obmuteſcet. Modeſtia traſcēdi colūba. Iere.xxv. Facta eſt terra in deſolatiōe a facie columbe: ⁊ a facie ire furoris dn̄i. Glo. Gre. Q2 in deo nulla furoris inequalitas repitur. Furorē domini irā columbe nominauit. vt enī viā diuine diſtrictiōis

pertubabilez demonſtraret: ⁊ iram dixit:
D columbe. Securitas cõflictũ hʒ cũ timo/
re. Securitas officiũ eſt ↄtra aſpa for
tune ſolatiũ dare. De quibus ſolacijs ait.
Sene. in lib. de remedijs fortuitoꝝ: de cu
ius verbis pauca ponamꝰ. Morieris in/
quit. Et rñdet hac cõditione itraui vt exi/
rẽ. Morieris: gentiũ lex ẽ qđ acceptis red
dere. Morieris. Peregrinatio ẽ vita. Cũ
multũ ambulaueris demum redeundum
eſt. Jtẽ morieris. Stultũ eſt timere q̃ vita
re nõ poſſis. Jſtud nõ effugit: etiaʒ qui di
ſtulit. Morieris. Nec pmus nec vltimus.
Oẽs te anteceſſerũt. Oẽs te ſequent. Jteʒ
pegre morieris. Ego ꝙ debeo ſoluere pa
ratus ſuʒ: videat fenerator quõ me appel
let. Jtem iuuenis morieris. Optimũ ẽ an
teq̃ optes mori. Optimũ eſt mori cum iu
uat viuere. Juuenis morier. Fortaſſis ali
cui malo te ſeducit fortuna ⁊ ſi nulli alij
certe autẽ ſenectuti. Jn ſepulcrũ iacebis.
Quid aliud reſpondeam quã Uirgilia/
num illud facilis iactura ſepulcri. Si ni/
hil ſentio non pertinet ad me iactura cor
poris iſepulti. Si ſentio. Omnis ſepultu/
ra tormentũ eſt. Quid intereſt ignis an fe
rate cõſumat an tempus oĩum vltima ſe/
pultura. Non defunctoꝝ cura ſed viuoꝝ
inuenta eſt ſepultura vt corpora: ⁊ viſu fe
da ⁊ odore ãmouerent. Jdem in libro de
naturalibus qõnibus. Nihil refert ꝙ mi/
nax mors veniat: qđ a nobis petit mini/
mũ eſt. Hic ſenectus, a vobis ablatura ẽ.
Hic auricule dolor: hic humoris corrupti
abũdãtia puſilla res eſt hois vita ſʒ ingẽs
res eſt contẽptus vite. Hanc qui ↄtẽpſit
ſecurus videbit maris turbari. Cum illa
inferoꝝ regna detegantur ſtabit ſup illaʒ
voraginem intrepidus: ⁊ fortaſſe quo de
bebit cadere proſiliet. Quid ad me quaʒ
magna ſint. quibus pereo ipſuʒ perire nõ
magnũ eſt ſi volumus tranquille degere.
Anima in expedito ẽ habẽda: ſiue illã iſi
dię ſiue morbi pctant. Jdem in eodẽ. Ni/
hil intereſt vtrũ me lapis vnus eliſdat: an
toto mundo pmat. Jtẽ egregie Ualerius
Si cadendũ inquit mihi eſt e celo cecidiſ
ſe velim. Cõtra timorẽ mortis poſſunt
valere duodeciʒ ſolatia que ex ſcripturis
E diuerſis colliguntur. Primũ ꝙ ipſa ho
ſtem noſtrum familiareʒ occidit. ſ. corpꝰ.
Gala. v. Caro concupiſcit aduerſus ſpiri
tum: ⁊ ſpũs aduerſus carnẽ. Sapiẽs nul/
la peſtis efficatior eſt ad nocendũ quã fa
miliaris inimicus. Scdm eſt ꝙ hoſtiũ
nobis efficit in carcere in mũdo i quo ca
pti detinemur corpore: ſ. in ps. Scđʒ aliã
litterã. Educ de carcere aiam meaʒ. Sed
ſunt quidã a deo aſſueti miſerie huiꝰ car
ceris vt nihil timeãt tantũ in hoc carcere
quantũ hoſtiũ vel exitũ. ſere ⁊ repagula
ab icarceratis odio ſolẽt hr̃i: ⁊ non liber
exitus. Tertiũ ẽ ꝙ nos expedit ab one
re re cophini imũdicia pleni. Sapiẽti no
no corpus qđ corrumpit agrauat aiam.
Quarto eſt ꝙ finẽ iponi peregrinationi
laborioſe ⁊ amaritudinibus plene. Gre.
Quid eſt vita mortalis niſi via. Et qua/
lis ſint fratres mei ppendite in via laſſa/
rie viam nolle finiri. Jdeʒ. Vita pſens la
boribus plena eſt cũ luctu agit: ⁊ tñ cũ la
chrimis amittitur. Eccle. xxx. Melior eſt
mors q̃ vita amara. Quintũ ẽ ꝙ lentũ
equũ omni genere vitioꝝ vitioſum nobis
occidendo dextrarium. Optimũ nobis te
ſtimoniũ facit. Equus vicioſus corpꝰ eſt.
Ab hoc equo expediri deſiderabat. Pau
lus. Roma. ſeptimo. Jnfelix ego hõ quis
me liberabit de corpore mortis huius.
Tribus de cauſis timet miles equũ ſuuʒ
amittere vel quia eſt ſecurus de emenda:
vel quia timet capi equo amiſſo vel pro/
pter equi bonitatem nulla vero haꝝ triũ
cauſarum eſt in caſu propoſito. Securus
eſt enim de emenda ſeruus dei. Ambroſi
us. Non timeo mori: quia bonum domi/
num habeo. Et. ij. Macha. vij. Dixit vnꝰ
de ſeptem fratribus bone memorie. E ce
lo inquit iſta poſſideo: ſed pp̃ter legẽ dei
iſta deſpicio: quia me ea recepturum ſpẽ
ro. Non timet etiaʒ ſeruus dei capi equo
amiſſo. Tunc enim de manibus hoſtiuʒ
liberatus eſt. Pſalmus. Laqueus contri
tus eſt. ⁊ nos liberati ſumus. Equus iſte
eſt a deo vicioſus: vt optandum ſit ſeruo
chriſti ab eo expediri. Sextum eſt pre/
ſentis vite periculuʒ. mors portus eſt peri
culoſe nauigationis in mari huius mũdi
iuxta verbum. Ber. Periculũ pbat tran/
ſeuntium raritas ⁊ pereuntiũ multitudo.
⁊ in mari marſilie de q̃ttuor nauibus nõ
pit vna. Jn mari huiꝰ mũdi d̃ q̃ttuor ani
mabus vix euadit vna. Septimum eſt
mortis neceſſitas. Sene. Nullus eſt per/

uicioſior hoſtis ꝙ quē audacem anguſtie
faciunt. paria conantur animus magnꝰ
ac perditus. Cogitemus nos quantuz ad
mortē ꝓpe ꝑducti ſumus: omnes reſerua
mur ad mortē. Nec de re ſed de die queri
tur. Nōne cōtēneres euz qui inter mortu
os ꝯſtitutus beneficij loco peteret vltimꝰ
ceruicē. Idez facimus magni extimamꝰ
tardius mori. Idez in libro ꝺ naturalibꝰ
ꝗſtionibus. Nullū maius ſolatiū mortis
ꝙ ipſa mortalitas. ¶ Octauū eſt moriēdi
cōtinuitas. Sen̄. Quid times. ꝙ quotidie
expiris. Idē quotidie morimur: quotidie
aliq̄ ps vite dimittiē ⁊ tūc quoqꝫ cuz cre
ſcimus vita decreſcit. ¶ Nonū eſt ꝓpinq-
tas mortis. Criſoſtomus. Si gratis poſt
modicū morituri ſumus: quare ante mo
dicū in cā dei cum gloria nō morimur vt
fiat voluntariū qꝺ futuꝝ ē neceſſarium.
Sene. Nemo tā timidus ē ꝗ malit ſemꝑ
pendere ꝙ ſemel cadere. Idem. Erras ſi i
nauigatione ſola putas minimuz eē quo
morte vita diuiditur. In oī loco eque te
nue iteruallū ē naz vbiqꝫ ſe mors taz ꝓpe
oſtēdit vbiqꝫ ꝓpe eſt. ¶ Decimuz ē mors
xp̄i. Heb. xij. Curramꝰ ad ꝓpoſitū certa
men aſpiciētes i auctorē fidei: ⁊ cōſuma
torē ieſū ꝗ propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit
crucē. Aug. Magna cōſolatio eſt mēbris
a capite ꝙ xp̄us ꝗ eſt ſapientia dei patris
gaudiū mūdi fugit: ⁊ ad mortē volunta
rie venit. Certiſſimū argumentum eſt ꝙ
mors filijs vel ſeruis dei timēda non ſit.
¶ Undecimū eſt amātiſſimi: ⁊ ſapiētiſſi
mi patris poteſtas. Hoc ſolatiū adhibuit
dn̄s diſcipulis ſuis dicēs eis poſt ſuam re
ſurrectionē data ē mihi oīs poteſtas in ce
lo ⁊ in terra. Math. vlt. Magna cōſola
tio ē filijs dei ꝙ ꝑſecutoris virga ē in ma
nu patris eoꝝ: patris inq̄ miſericordiarū
cuius ſapientiā nihil latere poteſt: cuiꝰ po
tentiā nihil poteſt ſuperare. Unde veriſi
mile ē ꝙ perſecutor non affliget filios eiꝰ
niſi quantum pater viderit eis expedire.
Iſa. x. Uirga furoris mei aſſur. Math. x.
Nōne duo paſſeres aſſe veneūt ⁊ vnus ex
illis non cadet ſuper terram ſine patre ve
ſtro. ¶ Duodecimū eſt ſequens imortali
tas. Tullius. non ē lugenda mors ꝙ imor
talitas conſequatur. Eccle. vij. Melior ē
dies mortis die natiuitatis duabꝰ de cau
ſis. Melius eſt ſeruis dei dies mortis die

natiuitatis. Una ē qꝛ mors eſt egreſſus a
miſeria. Natiuitas vero in miſeriaz igreſ
ſus. Melior vero ē egreſſus a miſeria ꝙ
ingreſſus. Sapiens mors bona ſi non eſt
finis tn̄ illa maloꝝ eſt. Sen̄. mors maloꝝ
oium remediū eſt. ¶ Scd̄a ē quia mors
eſt porta glorie ſeruis dei. Ipſa ē ichoatio
beate vite. Un̄ eſt natiuitas nobilior qm̄
ſicut natiuitas ſm̄ corpus. Unde trāſitus
ſanctoꝝ natale eoꝝ vocatur ab eccl̄ia ꝑ̄s:
Precioſa in cōſpectu dn̄i mors ſanctoꝝ
eius. Uere ē precioſa, qꝛ ē regni eterni ꝑ
ciuz. ¶ Seqtur de quibuſdā alijs ſolacijs
que tangit. Sen̄. in lib. de remedijs fortui
toꝝ. Exulab. Et reſpōdet patria ē vbicūqꝫ
bene ē. Illud aūt per quod bene ē in hoīe
non in loco eſt. Si ſapiens eſt peregrinat
ſi ſtultus exulat. dolor imminet. Si exi
guus eſt feramus. leuis. n. eſt patiētia. Si
grauis eſt feramus: nō leuis eſt gloria: du
ra res eſt dolor: imotu mollis nō ſum po
tens: gaude: iniuriā facere nō poteris pe
cuniā perdidi. fortaſſe illa te perdidiſſet.
O te felicē ſi cū illa auaritiā perdidiſti: ſz
ſi manet illa apud te es tn̄ vt cūqꝫ felicior
qm̄ tanto malo ſubducta ē materia. Pe
cuniā perdidiſti ⁊ illa ꝗdē ꝙ multos: eris
nunc in via expeditior domi tutior. Exo
nerauit te fortuna ſi itelligis ⁊ tutiore po
ſuit loco. Damnū putas remediuz eſt pe
cuniaz perdidi: nēpe quā vt tu heres aliꝰ
ante perdiderat. Oculos perdidi quam
multis cupiditatibus via inciſa ē: oculi ir
ritamenta ſunt vicinoꝝ duces ſcelerum.
Amiſi liberos. Stultus es defles mortez
mortaliū. perire. perituri. habebant illi cu
ius eēnt magis ꝙ tui. Educandos tibi for
tuna mandauerat recepit illos: nō abſtu
lit naufragium pertuli. cogita non quod
perdideris: ſed ꝙ euaderis. Nudus exijs
exiſti oīa perdidi. Cū perire potuiſti vna
cū omnibus. In latrones incidi. noli con
ꝗri ꝙ incideris. Gaude ꝙ euaſeris. Smi
cū perdidi. iam eum te habuiſſe certum ē
aliū ꝗre ⁊ tibi cū ꝗras. vbi inuenire poſſis.
Quere iter liberales artes: iter honeſta ⁊
recta officia ꝗre in laboribꝰ. Ad menſam
res iſta nō queritꝰ. Perdidi amicū: fortez
animum habe. ſi vnum erubeſce. ſi vnicū
quid tu in tanta tēpeſtate ad vnā ancho
ram ſtabas. Bonam vxorez amiſi. Inue
nies ſi nihil queris niſi bonam vxorem.

Soror bona nõ põt repiri nec mater vxor aduenticiũ bonũ eſt. Nõ eſt inter illa que ſemel vnicuiqȝ cõtingũt multos tibi numerare poſſũ: qbus bonã vxorẽ lugentibus cõtigit melior. ℂ Cõtra aſpera huius mũdi abundãtius cõſolaẽ ſcriptura ſacra ⁊ ſpãliter ſaluatoris doctrina q ad ꝯſolandũ miſeros in mũduȝ iſtũ venit. Jſa. lxi. Ad annũciãdum mãſuetis miſit me ⁊c. Ut cõſolarer oẽs lugẽtes.

ℂ De conſolationibus eius habes. Math. ij. ⁊. 10. Et luce. vi.

ℂ Quod ſecuritas ꝯtra timorẽ adiuuat.

f g Ecuritas inordinatũ timorẽ expellit. Cõtra quã dicit Sen. in epiſtolis. nos ad pſentia nõ aptam⁹ ſed cogitationes i lõginqua pmittim⁹. Jtaqȝ puidẽtia maximũ bonũ cõditiõis humane i malũ verſa eſt. fere pericula: q̃ vident fugiũt cũ effugere ſecure ſit. Nos euẽturo torquemur ⁊ pterito multa bona nr̃a vitio noſtro nobis nocẽt. Timoris tormentũ memoria reducit vel puidentia anticipat. Nemo tñ pſentibus miſer eſt. Jdẽ Plura ſunt q̃nos terrẽt quã que pmũt: ⁊ ſepius opinione q̃ re laboramus. Jllud tibi pcipio ne ſis miſer ante tpˀs: cũ illa q̃ velut iminẽtia expauiſti fortaſſis nunq̃ ventura ſint. Quedam magis torquẽt q̃ debeãt. Quedã torquẽt cũ oĩno nõ debeant Quedã ante torqueãt q̃ debetur. Jdẽ reſpice an certa argumẽta ſint futuri mali: plerũqȝ ſuſpitionib⁹ laboramus ⁊ illudit nobis illa q̃ cõficere bellũ ſolet fama. nec quo arguimus illa q̃ nos i metu adducũt nec excutimus ſed trepidam⁹. Et ſic vertimus terga queadmodũ illi quos puluis mot⁹ fuga petr i fugauit caſtris. Aut quos aliqua fabula ſine auctore ſparſa ꝯterruit. ℂ Neſcio quomodo vana magis conturbãt. vera eniȝ modũ hñt: q̃ mala expectata nunq̃ cõparuerũt. Etiã ſi futurum eſt. Quid iuuat dolori ſuo occurrere. Satis cito dolebis cũ venerit iteriȝ tibi meliora promitte. Jdẽ ſpe metũ tẽpera. Ali⁹ dicat fortaſſe ſi veniet. Tũc dic qd ſi veniet: vl debimus vtrũ veniat: fortaſſe p me venit ⁊ mors iſta vitã honeſtabit. ℂ Contra timorẽ inordinatũ multuȝ valet ſapientia. Attingt eniȝ a fine vſqȝ ad finẽ fortiter: et diſponit omnia ſuauiter. Sap. viij. Econtrario eſt de ſtulticia. Sene. Stulticia nihil peccatum habet: ad omnia pauet: et ipſis terretur auxilijs.

ℂ Quedam ad commendationem ſecuritatis.

e T notandum q̃ eſt ſecuritas cõmẽdabilis: ⁊ eſt ſecuritas rephẽſibilis. De ſecuritate cõmẽdabili dicitur. Prouer. xv. Secura mẽs quaſi iuge cõuiuium. Gre. in mor. Quaſi cõtinuatio refectionis eſt trãquillitas ſecuritatis. Jtẽ Juſtis initiũ retributiõis eſt ipſa: ⁊ plerũqȝ in obitu ſecuritas mẽtis. Jdem. Quiſquis ad vite pcepta ſe dirigit priuſq̃ vite eterne pmia pcipiat hic iam inicia ſecuture in perpetuũ ſecuritatis deguſtat. Securitas iſta videtur eſſe ſequela virtutũ. Gre. in mor. Dũ virtutes menti leticiam pariunt quandã etiã ſecuritatem gignunt. G

ℂ Ad ſecuritatẽ primo valet puritas conſcientie. Conſcientia pura merito ſecura eſt. cũ a peccato purgata ſit propter qḋ ſolũ vel maxime timẽdum eſt. Ber. O vita ſecura vbi pura cõſciẽtia: o in quaȝ vita ſecura vbi abſqȝ formidine mors expetaẽ imo et operatur cũ dulcedine ⁊ excipitur cũ deuotione. ℂ Scḋo diuturnitas penitentie. Gre. Jn penitẽtie cũ longa merorꝭ anxietate fuerit formido conſumpta: quedã iam de preſumptione venie ſecuritas naſcitur. ℂ Tertio contemptus boni tranſitorij. Gre. i morali. Mira ſecuritas cordis: aliena nõ querere. Aug. in lib. de libar. Nemo ſecurus eſt in his bonis q̃ pteſt inuit⁹ amittere. Uirtutem aũt ⁊ ſapientiã nemo amittit inuitus. Qui bona tranſitoria contẽnit mala pene trãſitorie non metuit. Sen. Deſines timere ſi ſperare deſieris. ℂ Quarto itegec amor interni ⁊ eterni boni. Unde ſup illḋ. Prouer. xxviij. Juſtus aũt quaſi leo cõfidẽs abſqȝ errore erit. Dicit glo. Juſti ſecuritas leoni cõparatur: qꝛ cum quaſlibet aduerſitates inſurgere cõſpicit ad mẽtis ſue ꝯfidẽtiaȝ redit: ⁊ ſic vincit: qꝛ illũ diligit quẽ nemo inuitus ãmittit. Securitas rephẽſibilis ẽ. Securitas temeraria vt eſt ſecuritas eoꝝ qui ita ſunt ſecure in mari. mũdi hui⁹ q̃ſi iam eſſent in portu: ⁊ ita ſunt ſecuri dum adhuc bellũ durat quaſi iam triũphaſſẽt iij. Re xx. Ne glorietur accinctus eque vt diſcinctus. Ber. in ſermonibus. Nuſq̃ eſt ſecuritas fratres: neqȝ in celo neqȝ in pa- H I

radiſo multo minus in mundo. In celo
cecidit angelus ſub preſentia diuinitatis.
Adã in paradiſo de loco voluptatis. Ju-
das i mũdo de ſcola ſaluatoris. Aug. i li.
cõfeſ. Nemo ſecur⁹ dz eẽ in vita iſta q̃ to
ta tẽptatio noiatur. Jero. i epiſtolis. Nul
la ſecuritas ẽ vicino ſerpẽte dormire. Qui
hz hãc ſecuritatẽ facile a diabolo vincit.
Jero. in epl'is. Timor virtutũ cuſtos ẽ ſe
curitas ad lapſuz facilis. Judicum. xviij.
Null⁹ erit: labor itrabim⁹ ad ſecuros. Je-
ro. Noli nimis eſſe ſecur⁹. Nimia ſecuri-
tas mẽtis tẽpeſtas ẽ. Gre. in mora. Sepe
quẽ certamẽ ſue tẽptationis ſuperare nõ
valuit ſua deteri⁹ ſecuritas ſtrauit. ⁊ vñ
ſe ptimeſcit quẽcꝫ cadere ide accipit forti-
ter ſtare. Idẽ ſcti viri ſic de ſpe ſunt certi:
vt tñ ſemp ſint de tẽptatione ſuſpecti q̃ ſe
curitas: vbi ẽ excellẽtia dona dei vt ẽ di-
k uina reuelatio. poſſunt eẽ hoi occaſio rui
ne. ij. Cori. xij. Ne magnitudo reuelatio-
nũ extollat me dat⁹ ẽ mihi ⁊c. Glo. Aug.
Quõ ſecurus agn⁹ egredieť vbi aries ſic
piclitari metuit. Gre. In paradiſuz dice-
ris. ⁊ ab angelo ſathane tẽptaris. Idẽ ſe-
curitas rephẽſibilis ẽ ſecuritas cũ negligẽ
tia. Gre. in omel. Plericꝫ pigri remanẽt
ad exercẽda bona pcipua. q2 valde ſibi ſe
curi ſunt q2 nulla ꝯmiſerũt mala grauio
ra. Idẽ in moral. Dũ mens ſecura reddit
in corpore laſſať. Idẽ mater negligẽtie ſo
let eẽ ſecuritas. Itẽ reprehẽſibilis eſt ſe
curitas icauta. Gre. i moral. Multis ſepe
graue periculũ ſecuritas fuit. In ꝯtrario.
Prouer. xi. Qui cauet laqueos ſecur⁹ erit
Gre. in morali. Sepe mẽs dũ i ſe virtutũ
ſue ſecuritate ſoluitur iſidiãte aduerſario
inopinate culpe telo pforať: ⁊ ide deo in
eternũ lõge fit. vñ ei ad tẽpus ſine cautele
cuſtodia ppinquauit. Itẽ ſecuritas repre
hẽſibilis eſt eoꝝ q pericula futura nõ puí
dẽt. De ſecuritate taliũ. Job. xxi. Domus
eoꝝ ſecure ſunt: ⁊ pacate ⁊c. Ducũt dies
ſuos in bonis: ⁊ in puncto ad infernum
deſcẽdũt. De iprouiſione taliuz. Prouer.
xxviij. Uiri mali nõ cogitãt iudiciũ. De ſe
curitate maloꝝ. Eccle. viij. Quia nõ pre-
ferť cito cõtra malos ſentẽtia filij homini
abſcꝫ timore vllo perpetrant mala. In
eodẽ. ſunt impij qui ita ſecuri ſunt quaſi
iuſtoꝝ facta habeãt. Securitatẽ cũ impro
uidentia habebat cui dictũ eſt. ſtulte hac
nocte morieris repetẽta ẽ. Luc. xij. Item
illi de quibus eiuſdẽ. xvij. Edebãt ⁊ bibe-
bãt vxores ducebãt: ⁊ dabanť ad nuptias
vſcꝫ in diẽ qua itrauit noe in archã: ⁊ ve-
nit diluuiuz: ⁊ pdidit oẽs. Et in eodẽ. Si
militer factũ eſt in dieb⁹ Loth edebãt ⁊c.
Et pluuit ignem ⁊ ſulphur de celo. ⁊ oẽs
perdidit. Talis etiã ſecuritas fuit i hiero-
ſolimis quibus dñs ait. Luc. xix. Et qdẽ
in hac die q̃ ad pacẽ tibi nũc aũt abſcon
dita ſunt ab oculis tuis ⁊c. ⁊. i. Theſſa. v
Cũ dixerint pax ⁊ ſecuritas: tũc repẽtin⁹
ſuperueniet interitus.

¶ De patientia. · 6 ·

Equitur de patientia de qua hec
modo diceť. Primo poneť deſcri
ptiones ei⁹. Secũdo ea q̃ ptinent a
ad eius cõmẽdationẽ. Tertio diceť ð his
que iuuant patientiam. Quarto poneť
eius diuiſiones. Circa primũ notandũ
ꝙ patiẽtia ſic poteſt deſcribi. Patiẽtia ẽ
equanimis maloꝝ illatorum tollerantia. Et
ſumi poteſt hec deſcriptio a verbis ſu-
per illud. Luce. xxi. In patientia veſtra
poſſidebitis animas veſtras. Glo. Uera
patiencia eſt aliena mala eq̃nimiter per-
peti ⁊ contra eum qui irrogat mala nul-
lo animi doloꝛe moueri. Et ſup illð. Job.
Ubi fortitudo tua patientia tua: ⁊ perfe-
ctio viarum tuarum. glo. In fortitudine
proficit qui aliena mala inmotus tolle-
rat. Deſcribitur etiã ſic. Patientia ẽ vir
tus contumeliarum: ⁊ omnis aduerſita-
tis impetus equanimiter portans vel ſic.
Patientia eſt oium paſſionum moleſtaꝝ
aliunde illatarum victorioſa perpeſſio.
¶ Itẽ ſic deſcribiť a Tullio. pma rethori
ca. Patiẽtia eſt honeſtatis aut vtilita-
tis cã reꝝ arduaꝝ ⁊ terribiliũ voluntaria
ac diuturna perpeſſio. Honeſtatis cauſa
eſt perpeſſio vt cum quis pro fide chriſti
potius eligit mori q̃ negando eam ſalua
re vitam ſuam. Utilitatis vero cauſa vt
cũ quis pro ſalute gregis mori eligit. Uo-
luntaria vero ideo diciť: q2 qui oino inui
tus patiť nõ hz laudẽ vel meritũ. Jð dr
.i. Pe. iiij. Nemo veſtrum patiať quaſi ho
micida aut fur: aut maledicus: aut alieno
rum appetitor. Si autem vt chriſtianus
non erubeſcat. diuturna dicitur: quia ad
verum patientem pertinet vt patiendo
perſeueret.

Igs, obiiciat ꝙ paſſio illata exte-
b riꝰ non videtur volũtaria eſſe ⁊
ideo nec meritoꝛia dicendum ꝙ
quedam ſunt paſſiones intrinſecus nate
tamē per appꝛehenſionem extrinſeci boni
vel mali mouentis: vt gaudiũ ſpes timoꝛ
doloꝛ ⁊ hec: paſſiones poſſunt eſſe a volũ
tate eius qui patitur tanquam a cauſa ef-
ficiente vel non reſiſtente que indubitāter
poſſunt eſſe meritoꝛie. Auguſtinus i libꝛo
de ciuitate dei. Cupiditas ⁊ leticia metꝰ tri
ſticia volũtates ſunt. Recta voluntas bo-
nus eſt amoꝛ: ⁊ peruerſa malus eſt amoꝛ.
Amoꝛ fugiens ꝙ ei aduerſatur timoꝛ eſt
idq̃ ſi acciderit ſentiens: triſticia ē animi
doloꝛ qui triſticia nominatur diſſenſio eſt
Quedam vero paſſiones ſunt extrinſecus
illate vt moleſtia coꝛpoꝛis vel cõtumelia
verbi. Et hec paſſiones non ſunt volunta
rie a voluntate eius qui patitur tanquã a
cauſa efficiente. Tamen poſſunt quodã
modo dici voluntarie a volũtate ꝯſentiēte
vel non contradicente voluntas vero ſu-
ſtinendi eas ſeu recipiendi eas. Secundũ
quoſdam meritoꝛia eſt ⁊ aurea: ⁊ aureole
ſi tamen ſit coniuncta paſſioni aliter ve-
ro non eſt meritoꝛia aureole. Secundum
alios paſſio eſt que quoadmodo volun-
taria eſt meritoꝛia pꝛout meritoꝛium dici
tur quo debito ſit magis debitũ. Dicitur
enim mereri ſecundum eos multipliciter.
Uno modo ē impetrare aliquid de cõ
gruo ſicut boni merentur alijs gratiam.
Alio modo de indebito facere debitum: ⁊
mereri. Hoc pertinet modo ad gratiã me
diãte actu liberi arbitrij. Tertio modo
mereri eſt de debito facere magis debitũ
ſic meretur quis actu exterioꝛi vel paſſiōe
Uide ſecundum eos martir ipſa paſſiōe
meretur aureolam inquantũ ex caritate
eam ſuſcipit: ⁊ non ipa volũtate ſuſcipien
di plus enim dicit ſuſceptio. Uoluntaria ꝙ̃
voluntas ſuſcipiendi. Ponit enim actu
alem paſſionem ⁊ voluntatem circa ipſã
ſuſceptionem. Tamen foꝛſitan non exigi-
tur ꝙ tunc ſit actu voluntas. Sed ſufficit
ꝙ voluntas illa fuerit ex qua hec ſuſceptio
eſt voluntaria dũmodo patiens maneat
in caritate.

Quot modis accipitur hoc nomen.

c Notandũ quod patientia quã
doq̃ ſumit large: quãdoq̃ ſtricte
Patientia large eſt circa omnē difficile ⁊
circa omne in temptationem. Jaco.
pꝛimo. Beatus vir qui ſuffert temptatio-
nem. Stricte vero eſt circa paſſiones ex-
trinſecus illatas. Actus vero pacientie eſt
recipere paſſionem ita ꝙ animus nec ſu-
cumbat neq̃ vindictam inferētis appetat

De pacientie commendatione ſecun- T c
da pars. vij. a

i Equitur De ꝯmēdatiōe pacientie notã-
dũ ergo ꝙ ad cõmendationẽ
ipſius. Pꝛimo facit frequēs
ad monitio ꝙ̃ facit ſacra ſcri-
ptura ad pacientiã. Ephe. quarto Obſe-
cro vos in domino vt digne ãbuletis vo-
catione qua vocati eſtis cũ oi hũilitate ⁊
mãſuetudine ⁊ paciētia. Pꝛimi theſanicē
q̃rto. Paciētes eſtote ad oēs. Pꝛimi. Thi
mo ſexto Tu vo ſectare paciētiã. Heb. duo
decimo. Per pacientiam curramus: ad
pꝛopoſitum nobis certamen. Ja. quinto.
Pacientes eſtote fratres vſq̃ ad aduen-
tum domini. Secundo quia paciētia val
de glorioſe triumphat ad gloꝛiam triũ-
phi eius facit. Quod ipſa ſine ictu vel re-
percuſſione vincit: nõ leuaret vnã feſtucã
ad hoſtes feriendos ſed tela eoꝛum retun
dit: ⁊ in coꝛda hoſtium mittit. ps. gladius
eoꝛum intret in coꝛda ipſoꝛum: pſecutoꝛis
gladius in coꝛ eius intrat ⁊ paciētiã quia
aiam eius occidit cũ patia vincit homo ꝑ
ſecutoꝛes: ⁊ demones ⁊ ſeipſũ. De pſecu
toꝛibus pꝫ in btõ Uincētio q vicit. Patia
nũ. Ui dixit ei videbis me plus poſſe dũ
toꝛq̃oꝛ ꝙ̃ poſſis ipſe q toꝛques. De demo
nibꝰ vero idē patere põt quos patia mar-
tirum eiecit de dñio huius mundi. Legit̃
de quodã ſene monacho heremita ꝙ cũ
quidã hõ a malo ſpũ arreptus cũ foꝛtiter
in maxilla percuſſiſſet ⁊ ſenex mox alterã
pbuiſſet. dyabolus ſtatī receſſit. Similiter
legitur de filia cuiuſdã pꝛimarij demoniũ
habēte ꝙ cũ q̃dã diſcipulus ſenũ veniſſet
ad domũ i qua ipa erat puella a demõio
vexata dedit alapam ei: ⁊ ille pbuit mox ⁊
aliam demon autẽ coactus clamauit ꝙ
violente mandata dei expellerent cum iſi
⁊ ſtatĩ curata eſt puella. Patia vincit hõ
ſeipſum ꝙ genus vincēdi eſt rariſſimũ: et

⁊ nobiliſſimū. Sen. in li. de naturalibus
qōnibus. Innumerabiles ſunt qui popu
los qui vrbes humerūt in ptāte: paucīſſi
mi qui ſe ad gloriam huius triūphi. Pri
mo facit ꝙ hoſtis familiariſſimus eo vin
citur. nulla vero peſtis efficacior eſt ad no
cendum q̄ familiaris inimicus. Secundo
ꝙ patiens hoſtem ſuperat qui iam ſecum
eſt in arce: difficilius vero eſt hoſti reſiſte
re cum iam intrauerit caſtrum vel arcem
q̄ ſi ſit extra. vn̄ ſupra illud. Prouer. xvi.
Melior eſt vir patiens q̄ vir fortis ⁊c. Di
cit glo. Minor eſt victoria vrbes expugna
re q̄ extra ſunt que vincūtur. Tertio q̄ꝛ q
fortior eſt fortiori fortior ē ī minus forti. ⁊
cū aliqs multas vrbes expugnauit. ſi po
ſtea ſeipſū ſuperauerit nobilior erit triū
phus vltimus precedentibus quo victor
vrbium ſeipſum deuincit. Ad gloriā hui⁹
triumphi etiam facit ꝙ cum in alijs triū
phis pugnet homo totus contra hoſtem
hic non pugnat niſi quaſi dimidius. Pa
tientia ſancti vicerūt regna patientia ho
minem reddit inuincibilem. Unde ſuper
illud. Job. iiij. Ubi eſt fortitudo tua ⁊c.
Qui ſe uincit cōtra oia fortis eſt. Unus ho
mo vere patiens a toto mūdo vinci non
poſſet. Sene. Facilius eſt gentez vnam q̄
B vnum hominem vincere. Idē loquēs de
quodam qui vicit ignē: ⁊ duos reges pa
tientia ſua ego non dubito qn magis lau
dem truncam illā manuz nūcij meruerint
q̄ cuiuſlibet fortiſſimi ſaluam ſtetit hoſtiū
flammarūq̄ cōtemptor ⁊ manū ſuam in
hoſtili foculo diſtillantez ſpectauit donec
iuſſum eſt vt inuite ignis eripetur hic tan
to maioris putem: quāto rarius eſt hoſtez
āmiſſa manu viciſſe q̄ armata. fecit bellū
inermis ⁊ mācꝰ ⁊ illa manus trūca duos
reges vicit. Poeta. Maxima virtutū pa
tientia pugnat inermis armatoſque ſolet
vincere ſepe viros. Legitur ꝙ. Socrates
poſitus in carcere cū eſſent q dimitterent
eū fugere noluit exire ſed remāſit vt duaꝝ
rez grauiſſimarū hominib⁹ metū auffer
ret mortis ſ. ⁊ carceris. Sācti maxime vi
dētur gloriari ī his que ſunt patiētie. Gal'
vlt. Mihi abſit gloriari niſi in cruce dn̄i
C ⁊c. ij. cor. xij. Libenter gloriabor in infir
mitatibus meis ⁊c Ro. v. Gloriamur in
tribulationibus. ¶ Tribus de cauſis electi
gloriantur ī tribulationib⁹. Primo qt viros
ſtrenuos magis decet tribulatio q̄ proſpe
ritas ſicut multi glorioſius ē eē ī exercitu
q̄ ī balneo. Boe. vir ſapiens moleſte ferre
nō dꝫ quotiēs in certamē fortūe adducit:
ſic virꝫ fortē nō decet idignari quotiēs bel
licus increpuit tumultus. Sene. in ep'lis.
Quid etiā malit q̄ſqs vir eſt ſomnū ſuum
claſſico q̄ ſymphonia rūpi. Scd̄o quia in
hoc aſſimilatur xp̄o cui aſſimilari magne
glorie eſt. Eccleſi. xviij. Gloria magna eſt
ſeq dn̄m Ber. ſup cant. Quanta gloria eſt
ſponſe aſſimilari ſpōſo. nihil glorioſius re
putat q̄ xp̄i portare obprobriū. Itē grata
ignominia crucis ſed ei q crucifixo ingra
tus nō eſt: glorioſum eſt militi deferre ar
ma regis: ſic glorioſum ē xp̄iano deferre
ſtigmata xp̄i. Galat. vi. Nemo mihi mole
ſtus ſit. ego enim ſtigmata ieſu xp̄i in cor
pore meo porto. Augu. Stigmata appella
uit quaſi notas penarū de perſecutoribus
quas patiebat. ſtigma eni dicitur punctū
vel nota aliquo ferro facta Tertioq̄ꝫ tribu
latio oñdit eos eſſe amicos dei. Apocalip.
tertio. Ego quos amo arguo ⁊ caſtigo.
¶ Tertium magnum dominium patiē
tie: patienti ſeruiūt perſecutores. Prouer.
xij. Qui ſtultus eſt ſeruiet ſapiēti. Nullus
adeo ſeruiuit beato Uincentio vtiliter vt
Datianus: fabricando coronaz regni eter
ni. ps. ſupra dorſum meū fabricauere pec
catores: fabricauere inq̄ coronam eternaz
Patientie ſeruiunt eſtus ⁊ hyemps. Oia
aduerſa mundi ſterilitas agrorūz implet
eius horrea ſterilitas vinearū cellaria: fu
res ⁊ raptores: ⁊ alia hominibus noxia
ſeruiunt ei: ignis domos aliorum exurens
edificat patientie domum in celis ad eam
pertinet illud. ps. Si cōſiſtant aduerſum
me caſtra non timebit cor meuz. Ipſa cō
fringit potētias: arcum: ſcutum: ⁊ gladiuꝫ
⁊ bellum. Omnia enim iſta in obſequiuꝫ
eius conuertuntur ipa mors ſeruit ei tene
broſum carcerem corporis cōfringendo.
Mors clauis regia eſt q̄ deus exhibet ad
liberandum amicos ſuos a carcere corpo
ris. Ipſa porta eſt per q̄ amici dei effugiūt
a manibus perſecutorum ad dei miſericor
diaz. Prouer. xiiij. Sperat iuſtus in mor
te ſua. Patientia dn̄atur homo ſibiipſi.
Luc. xxi. In patientia veſtra poſſidebitis
animas veſtras. Hoc dominiū in hoc attē
ditur ꝙ ipſa cohibꝫ hominem interiorez

ab illicito appetitu vindicte cohibꝫ ſimi-
liter exteriorem: Linguam enim cohibꝫ a
contumelia: manū a violētia. Unde ſic di
citur de garulo ꝙ nō poteſt tenere linguā
ſuam de homine vero modeſto in verbis
cōtrariū videtur. Sicut patiēs potēs eſt ſe
ipſum cohibere. ⁊ interius ⁊ exterius ab
his que pertinent ad vindictā ⁊ quātū ad
hoc dicitur patiens animā ſuā poſſidere.
In homie ipatiēte dominat̄ ira vel furoꝛ
⁊ eum poſſidet. ¶ Quarto ꝙ hominē di
cat. Patiens ſapienter agit ad hoc vt de-
bita ſua ſoluat ipſe ſapienter acqrit ſapien
ter cuſtodit ⁊ multiplicat. Sapienter debi
ta ſoluit nihil de ſuo in ſolutione expendē
do ſed faciendo vt hoſtes ſui ea ſoluant
dum iniurias ab eis illatas patienter ſuſti
net que ſunt velud aurū ⁊ argentum ⁊ la
pides precioſi quibus a debitis ſuis abſol
uitur. Job. xxxvij. Ab aquilone aurum ve
niet. Ipſe de his que nullius valoꝛis vidē
tur eſſe debita ſua ſoluit vt ſunt mala pe-
ne. Moꝛs. i. infirmitas ⁊ ſimilia. Moꝛs
enim ei precioſa eſt in p̄s. Pretioſa in cō-
ſpectu domini moꝛs ſanctorum eius. Au-
guſti in li. de. ciui. dei. Quid precioſius ꝙ̄
moꝛs per quā fit vt delicta oīa dimittātur
⁊ merita cumulatius augeātur. Patiens
de hoc ꝙ neceſſe habebat expendere a de
bitis ſuis ſe abſoluit ⁊ inſuper regnum ce
loꝝ emit: vt patet in martiribus quoꝝ
moꝛs per ꝙ̄ neceſſario tranſituri erant ab
oi pena eos abſoluit: ⁊ regnū celoꝝ eis ac
quirit: patiens ſapienter acquirit: qꝛ ſine
ſuo laboꝛe ſcilicet perſecutoꝛis quaſi mate
riam coꝛone perpetue ei miniſtrat: ⁊ i hoc
eſt melioꝛ vir patiens viro forti. Prouer.
xvi. Fortis enim multo laboꝛe diuitias ſpi
rituales acqrit: vigilando: ieiunādo. pegri
nando. Patiens etiam conſeruando ſapi
enter agit. Si enī perſequutoꝛ in aliquo
tempoꝛali damnificat hominem pacientē
ipſe que ſibi remanēt maxime ſpiritualia
diligenter cuſtodit: Nō minoꝛ eſt virtus ꝙ̄
querere parta tueri: ɔ contrario impatiens
ſi auferatur ei aliquid terrenum ipſe phi
cit ſpiritualia bona. Prouer. xix. Qui ipa
tiens eſt: ſuſtinebit damnū. Eccleſi. ij. Ue
his qui perdiderunt ſuſtinentiaꝫ. Patiēs
etiam multiplicādo ſapienter agit. Ipſe. n.
mala in bona conuertit. Ipſe de malis cō
modum ſuū facit. Ipſe non experietur q̄c
quam mali. Eccle. viij. Qui cuſtodit prece
ptum non experietur quicꝙ̄ mali. Iſa. iij.
Dicite iuſto quoniam bene ꝛc. Patienti i
omnibꝰ aduerſis bene ei accidit. qꝛ iuxta
verbuꝫ. Grego. Nulla nocebit aduerſitas
ſi nulla dominet̄ ei iniqtas. Patientia ari
ditate paup̄tatis vberius fructificat. Ipa-
admodū vrſi verberibus ipinguat̄. Et vt
ſalamandra de igne tribulationis viuit.
Et admodū aſini pungitiuis paſcitur. Et
vt ſtructio ferrum ⁊ alia dura comedit qꝛ
gaudet patientia duris. Ipſa admodū pi
ſcis marini: aquis tribulationuꝫ nutritur
ei lapides in panes conuertuntur. quibus
etiā impatientes lapidātur pacientes pa-
ſcuntur ⁊ edificantur. Pacientie domini
adeo datū eſt: vt alat ſuos in fame fames
eni eſt eoꝝ refectio: patiētie eſt deſertum
quaſi oꝛtus voluptatis. Pacietia ē velut
aurū ꝙ in igne tribulatiōis depurat̄. Ho
mo impatiens eſt: vt palea que ibi exuri-
tur. Augu. in lib. de ci. dei. Sicut ſub vno
igne auruꝫ rutilat palea ſumat ⁊ vt palee
comminuūtur frumenta purgantur. Ita
vna eademque vis bonos pꝛobat purifi-
cat eliquat malos damnat vaſtat extermi
nat. Unde in eadem afflictione mali do-
minū deteſtantur ⁊ blaſfemant: boni deuꝫ
precantur ⁊ laudant. ¶ Quinto: qꝛ iram
dei ⁊ proximi mitigat. Pꝛouerbi. xxv. Pa
tientia lenietur princeps. Ber. Uapulē ſa
ne ut male operans. Si mihi flagella ime
rita computētur: foꝛſitan miſerebitur fla B
gellato qui in me non inuenit meritū ꝙ
remuneret. Pꝛouerbio. xv. Uir iracūdus
pꝛouocat rixas qui patiens eſt mitigat ſu
ſcitatas. ¶ Sexto ꝙ xp̄o vices reddit. i. pe
ſecundo. Chꝛiſtus paſſus eſt pꝛo nobis no
bis relinquēs exemplū. vt ſequamini ve-
ſtigia eius. in p̄s. Quid retribuaꝫ domio
pꝛo oibus que retribuit mihi. Uult chꝛi-
ſtus vt aliqua patiamur pꝛo eo ſicut ipſe
paſſus eſt pꝛo nobis. Unde cū comediſſꝫ
de piſce aſſo dedit reliqas diſcipulis
vlti. Piſcis aſſus eſt xp̄s paſſus. U[illegible]
chꝛiſtus diſcipulos ſuos cōmunicare paſ
ſiōi ſue. Collo. iij. Adimpleo ea que de-
ſunt paſſioni. Chꝛiſti i carne mea. ¶ Se-
ptimo ꝙ homines martires facit. Grego
ſine ferro vel flammis martires eſſe poſſu
mus: ſi patiētiā in animo veraciter cōſer
nam⁹. ¶ Octauo ꝙ mira facit. Gregoꝛi⁹

Ego virtutē patientie ſignis ꝛ miraculis
maiorem puto ſi patientiā habens aliqd
mortiferum biberit non ei nocebit. ſermo
venenatus quē audit cōuertitur ei i medi
cina pacienti nox aduerſitatis vt dies illu
minabitur ita eni clare videt in nocte ad
uerſitatis ſicut in die proſperitatis: vel ēt
clarius ei implet dominus illā promiſſio
nem. Yſaie quadrageſſimotertio. Cū per
tranſieris per aquas tecum ero ꝛ flumia
nō operiente cum ambulaueris in ignem
non combureris. Homo paties eſt vt ru
bus ardens abſq; leſione. Exodi tertio.
Homo patiens eſt vt pueri quos deus in
igne babiloniſce fornacis illeſos ſeruauit
Danie. tertio: accidit homini patiēti ſicut
accidit beato. Tiburtio qui cū nudis plan
tis incederet ſup carbones ardentes. vide
batur ei ꝙ ſuper flores roſeos incederet.
Prouer. vi. Nunquid poteſt homo ambu
lare ſuper prunas ꝛ nō cōburentur plan-
te eius: homo patiens poteſt. ¶ Nono ꝙ
patientia multum ad ſapientiā facit. Pro
uer. xiiij. Qui patiēs ē multa gubernatur
ſapia. Homo impatiens nō ſolū eſt ſtult⁹
ſed quaſi inſanus quia ira furor breuis ē.
Prouer. xix. Doctrina viri per patiētiam
noſcitur. Grego. Tanto quis oſtēditur mi
nus doctus quanto minus patiens cōuin
citur: cū deus qui ſapientiſſimus ē ſit pa
tientiſſimus in fine mūdi iniurias ſuas vi
dicaturus qui magis patiēs eſt: magis ſa
piens eſt: magis deo aſſimilat. Prouer.
xiiij. Impatiēs operabitur ſtultitiā i eo. de
Qui impatiēs eſt exaltat ſtulticiam ſuam
Stati exilij huius multū congruit. ¶ De
cimo ꝙ patientia ꝛ fides ſanctorum. Heb.
x. patientia vobis neceſſaria eſt vt volūta
tem dei facientes reportetis promiſſionē
miniſtri dei qui ſunt de eccleſia militanti
multum indigent patientia: ſicut illi qui
ſunt in bello indigēt ſcuto vel alijs armis
ij. cor. vi. In omnibus exhibeamus noſ-
metipſos ſicut dei miniſtros in multa pa
tientia ꝛ inter ea que caritatis ſupra po-
nit apoſtolos patiētiā. i. cor. xiij. Caritas
inquit patiēs eſt benigna eſt qi hac vita
abſq; patia eſt quaſi hō ſine capa in tpe
pluuiali ꝛ ſicut hō inermis in medio ho-
ſtiū. ¶ Undecimo ꝙ patiētia veſtis pur-
purea ſuorū eſt valde decens in electis dei
Col. iij. Induite vos ſicut electi dei viſce-
ra miſericordie benignitatē: humilitatem
modeſtiā: patiā. Patia vltima ponit qſi
ornās ꝛ pregās ceteras virtutes. Prouer.
vlt. legit de hac purpura. byſſus ꝛ purpu
ra indumētū eius. ¶ Duodecimo ꝙ ipſa
aiā pficit. Unde ſup illud. Job. iiij. Per
fectio viaꝝ tuarū. Dicit. glo. De patia per
fectio naſcitur. Jaco. primo. Patiētia op⁹
perfectū hꝫ. Habēt cetere virtutes op⁹ pfe
ctū quātū ad ſufficiētiā ſed patia quantū
ad excellentiam patia vitā feliciter ſeruat
ipſa. n. efficit ne vir iuſt⁹ i tormētis deficit

Tertiodecio ꝙ ipſa ē radix ceteraꝝ vir
tutū. Uñ dicit gloſ. ſup illud. Luc. xxi. In
patia vr̄a ꝛc. Patia ē cuſtos ꝛ radix oīuꝫ
virtutū. Jō dr̄ radix q2 ſicut radix portat
plātā cū rāis ſuis ꝛ fructu ita patia portat
oia onera que ſibi iponentur. Quarto
decimo ꝙ ipſa roſa eſt quantū ad redolē
tiam ꝛ ruborem martirum. Patientes
enim dicere poſſunt illud propter te mor-
tificamur tota die ꝛc. Martirum patien
tia quandoq; dixerat. xl. annis cum mar-
tirium beati. Laurentij paruo tempore
finitum ſit. De redolentia. Dicit. Grego.
in moralis. Sicut armonata odorem ſuū
cum incenduntur expandūt Ita viri ſan-
cti: omne ꝙ de virtute redolent in tribu-
lationibus innoteſcunt. Auguſtinus in li-
bro de ciuitate dei. Non qualia ſed qua-
lis quiſq; patiatur intereſt. nam pari mo-
tu exagitatum ꝛ exaltat orribiliter cenum
ꝛ ſuauiter. fragrat vnguentum. Quin
todecimo ꝙ valde efficax eſt ad acquiren
dum celum. Jeronimus Non niſi per pa
tientiam impletur qđ dicitur regnum ce
lorum vim patitur ꝛ violenti rapiunt il-
lud. Mat. xi. Unde cum in alijs beatitu-
dinibus fiat promiſſio de futuro patienti
bus de regno celoꝝ eſſe de preſenti. Mat.
v. Beati qui perſecutionem patiuntur pro
pter iuſtitiam quoniam ipſorum eſt re-
gnum celorum. Decimoſexto. quia ani
mi magnitudinem oſtēdit. Sene. Magni
animi eſt iniurias i ſumma patiētia pati.

De his que iuuant patientiam. viij.

Equitur de his que adiuuāt patiē s tiā: tria ſūt que vident̄ multū iuuare eā ſcilicet ſcriptura ſacra oratio ſcā meditatio. Scriptura ſacra vñ in ps. Pa
raſti in ɔſpectu. m. m̄. aduer. ꝛc. i. ait. Me

tum inq̄t ſcripture. Prouer.xxx. Omnis ſermo dei clipeus ignitus eſt ſperātibus in ſe. Oratio multū iuuat e͂tcū patientia. vel eius ꝑfectus donum dei ſit. Unde in ps. Ab ipſo patiētia. Itez tu es patientia mea dn̄e. Itē oratio gratiā ipetrat qua tribulatio refrigeratur. Eccle.xviij. Nōne ardorē refrigerabit ros. Je.xij. Dicit de ligno plantato iuxta aquas q̄ non timebit cuz venerit eſtus. Ideo do. Math.xxvi. Appropinquāte tribulatiōe paſſionis diſcipulos monet ad orandū. Uigilate inquit: ⁊ orate ne intretis in temptationē. ⁊ Luc.xxi. Predicta tribulatione ante iudiciū ventura monuit eos ad orandū. Uigilate inquit omni tp̄e orantes vt digni habeamini fugere que ventura ſūt. Iſa.xix. Clamabūt ad dominū a facie tribulātis ⁊ mittet eis ſaluatorē. ps. In tribulatiōe inuocaſti me: ⁊ liberaui te. Jaco.vlti. Triſtatur aliquis veſtruz oret. Meditatio etiā iuuat patientiam preuenit eniz tribulationē: ⁊ ad eam preparat maxime meditatio de his que fidei ſunt. Unde fides ⁊ patiētia ſociantur. Heb.vi. Imitatores eoꝝ qui fide ⁊ patientia hereditabūt promiſſiones. Et apoc.xiij. Hec eſt ⁊ fides ⁊ pacientia ſanctoꝝ: de preparatiōe iſta tangitur. Eccl.ij. Prepara aiam tuā ad temptationē. ps. Ego aūt ad flagella paratus ſum. Meditatio vero preparans ad tribulationem diuidi pōt in .v. ſpecies. quarum. Prima verſatur circa exempla. Secunda circa ea que fecimus. Tertia circa ea que meruimus. Quarta circa perſecutores. Quinta circa tribulationes. Prima vero ſubdiuiditur in tres ſpecies. q̄z. Prima eſt circa malos qui tot ⁊ tanta patiuntur vt peccata ſua ꝑficiant ꝗ quotidianis cruciatibus cruciatuz merentur eternum. Eccle.xxi. Uia peccātium complantata lapidibus ⁊ in fine illius inferi: ⁊ tenebre ⁊ pene. ſap.v. Laſſati ſumus in via iniquitatis ⁊ perditionis: ⁊ ambulauimus vias difficiles dn̄i. mali libēter debent ſuſtinere boni pro vita beata que ſuſtinent mali pro morte eterna. Scd̄a eſt circa illos qui pro minimis bonis ſcilicet tranſitoriis tot ⁊ tanta ſuſtinēt. Jac. quinto. Ecce agricola expectat precioſuz fructum terre patienter ferens donec accipiat tēporaneū ⁊ ſerotinū. patiētes eſtote ⁊ vos ꝛc. Tertia circa bonos. Thob.ij. Hanc temptatiōnē permiſit dn̄s euenire illi. vt poſteris daretur exemplum patiētie eius ſicut ⁊ ſancti Job. Et poſtea non eſt contriſtatus. i. contra deuz q̄ plaga cecitatis euenerit ei. Ja.v. Exemplum accipite fratres exitus mali. ⁊ longanimitati laboris ⁊ patientie ſed prophetas qui locuti ſunt in nomine domini. Ecce beatificauimus eos q̄ ſuſtinuerunt ſufferentiaz Job audiſtis: ⁊ finem dn̄i vidiſtis. Jero. Quis ſctōꝝ ſine patientia coronatus eſt: acunabilis eccleſie non defuit iniqtas premens ⁊ iuſticia patiens. Gre. facta precedentiū patruz ꝯſideremus: ⁊ nō erūt grauia q̄ tolleramus. Inter exēpla vero ſctōꝝ p̄cipuū ē exēplū xp̄i. Heb.xij. Recogitate eū qui talē eū ſuſtinuit pro peccatorib⁹ aduerſuz ſemetipſuz cōtradictionē vt nō fatigemini animis veſtris deficiētes: exemplum xp̄i eſt quaſi ſcutū quoddā cordiuz noſtroꝝ. Treno.iij. Dabis eis ſcutuz cordis laborem tuum. i. Pe.iiij. xp̄o in carne paſſo: ⁊ vos eādem cogitationem armamini. Ber. ſup canti. Utrūq̄ es mihi dn̄e ieſu ⁊ ſpeculū patiendi. ⁊ premiū patientis. Utrūq̄ fortiter puocat: ⁊ vehemēter accendit. Idem ſup illud canti. i. Faſciculus mirre ꝛc. Habete illā ſemper non retro in humeris: ſed ante preoculis ne portantes ⁊ nō odorantes: ⁊ onus premat: ⁊ odor nō erigat vidētes anguſtias domini: leuius veſtras portabitis. Gre. Si ipſe hinc ſine flagello nō exijt. qui ſine peccato venit: quomō flagellis digni nō erunt hi qui huc cum peccato venerunt: paſſio xp̄i lignum eſt aquas tribulationū dulcorans ſignata ligno illo quod a dn̄o oſtenſuz ē Moyſi. Unde aque dulcorate ſunt. Exo.xv. Greg. Si paſſio domini ad memoriam reuocetur nihil adeo duꝝ q̄ non equo animo tolleretur: elephantis oſtēdebatur ſanguis vue: ⁊ mori. ad acuenduz eos in prelio. i. Macha.vi. Et dn̄s oſ̄dit manus ⁊ latus diſcipulis in tribulatione poſitis. Luc.vlt. Et aſpect⁹ ſerpētis enei ſanabat a morſibus ignitoꝝ ſerpentiuz. Numeri.xxi. Aſpectus enim xp̄i in cruce. iram ⁊ impatientiā ſeruat. Ad ſecūdaz ſpeciē meditationis q̄ verſatur circa ea q̄ fecimus pertinēt v̄ba ſacre ſcripture q̄ ſequūt. Gen̄.xlij. Merito hec patimur quia

peccauimus in fratrē noſtrū. Mich. vij.
Iraz domini portabo. quoniā peccaui ei.
poeta. Leniter ex merito quicquid patiare fe-
rendū eſt. Grego. in moralibus. Tunc il-
lata cōuicia bene toleramus. cum in ſecre-
to mentis ad male perpetrata recurrim⁹.
Idem. Tanto quis patientius ferrū me-
dici tollerat. quanto putridū eſſe cōſpicit
quod ferat. Idem per hoc ꝙ culpe pon-
dus cognoſcitur afflictionis pena leuiga-
tur. Idem patienter iniuriā illatā tolerat
qui pie meminit. quod fortaſſe adhuc ha-
beat in quo debeat ipſe tollerari. Idez in
paſtoralibus. Si quiſqꝫ ſua incōmoda que
portantur cōſiderat q̄ ab altero ſuſtinet le-
uius portat. Idem conſiderata īfirmitas
propria mala: nobis excuſat aliena. ¶ Ad
tertiā que eſt ea q̄ meruimus ꝑtinet illō.
Gre. Leue quidem videtur ꝙ iniuria pcu-
timur duz in actione noſtra cōſpicim⁹ ꝙ
peius eſt quod meremur. Abac. iij. Ingre-
diatur putredo in oſſibus meis ⁊ ſubter
me ſcateat: vt requieſcaz in die tribulatiōis.
¶ In quarta meditatione attendēdus ē
ſtatus perſecutiōis qui eſt quaſi inſanus
vel freneticus in ſeipſum manū iniciens
in cor ſuū ꝑmo gladiū mittēs fratri vel fi-
lio inſano vel frenetico debetur compaſ-
ſio. nō odiū vel indignatio. Hanc medita-
tionē innuit glo. Bede. ſuper illud: Luc. vi
Bñdicite maledicentibus vobis ⁊c. Me-
dicus animaꝝ quos ad curādos primos
inſtruit: oīa que ad ſalutem ꝓximoꝝ vale-
re poſſunt tollerare p̄cepit vt tanq̄ a filijs
egrotantibus vel freneticis ſi ſalus eorum
hic exigat multa patiantur donec īfirmi-
tas trāſeat. ¶ Item attendendū eſt ꝙ per-
ſecutor virga eſt patris miſericordiarum
illis qui patientes ſunt aurea: īpatiētes ve-
ro habebūt ferream: que tanq̄ vas figuli
confringet eos virga iſta in ſignū clemē-
tie extenditur filijs dei. Unde nō eſt odiē-
da ſed potius āplectenda. Heſter. v. Oſcu-
lata eſt Heſter virgam auream q̄ extēdit
ei. Aſſuerus: q virgaz patienter ſuſtinent
tormentum malicie euadunt. Sap. iij. Et
nō tanget eos tormentū malicie ſiue mor-
tis. ¶ Item attendendū eſt in hac medi-
tatione ꝙ licet ꝑſecutor in p̄ſenti filios dei
pungat. tamē in futuro mellificat. In p̄s.
Circūdederūt me apes ⁊c. apes. ⁊ ſic iſe-
rāt pūctionis dolorē amant tamē: ꝙ mini-
ſtrant mellis dulcedinē. ſimiliter amandi
ſunt perſequutores ⁊ tolleranda eſt pun-
ctura ad tempus ꝓpter iucunditatez que
ex ea ſequitur. Eccle. i. Uſqꝫ ad tempus
ſuſtinebit patiens ⁊ poſtea redditio iocū-
ditatis. Gre. Si illic dulcia appetim⁹ ne-
ceſſe eſt vt prius hic amara tolleremus.

¶ De tribulationibus.

Equitur de quinta meditatione q̄
circa tribulationē verſatur i qua
primo attendendum eſt a quo ſit
tribulatio a deo enim eſt. Eccle. xi. Bona
⁊ mala vita: ⁊ mors paupertas ⁊ honeſtas
a deo ſunt: vnde cū ipſa ſit a ſūmo bono
indubitanter ipſa bona eſt: ⁊ amāda ipſa
eſt munus datū ab eo qui amiciſſim⁹ eſt
vnde cara habenda eſt: ſolent hoīes cara
habere que dantur eis ab amicis ſuis li-
cet ſint parui valoris. Jo. xviij. dicit dñs
petro. Calicem quē dedit mihi pater non
vis vt bibam illū. tribulatio potius eſt da-
ta a ſapientiſſimo ⁊ fideliſſimo medico.
vnde non eſt timēdū infirmo de exceſſu
quomodo eniz excederet q ſapientiſſim⁹
eſt ⁊ fideliſſimus. i. Cori. x. Fidelis eſt de-
us: q nō patiet vos temptari ſupra id qd
poteſtis. In pſalmo. Congregans ſicut i
vtre aquas maris. Menſurat. n. amaritu-
dines tribulationis. Exo. xv. Stetit vnda
fluens. Job. 38. Circundedi mare termi-
nis meis: ⁊ poſui vectē ⁊ oſtia ⁊ dixi: huc
vſqꝫ venies ⁊ non ꝓcedes āplius. ¶ Se-
cundo attendendū eſt ꝙ nō ſolū tribula-
tio eſt a ſūmo bono: ſed etiā a ſūmo bono
fuit: ex quo manifeſtū eſt ipſam bonā eē.
In eo enim nihil potuit eē niſi bonum.
Aug. oīa terrena bona cōtempſit homo
xp̄s: vt cōtēnenda mōſtraret: ⁊ oīa terre-
na mala ſuſtinuit q̄ ſuſtinenda p̄cipiebat:
vt nec in illis quereretur felicitas: nec in
iſtis timeretur infelicitas. Idem vnicus
ille de patris ſubſtantia natus equalis pa-
tri in forma dei verbū quo facta ſunt oīa:
non habebat vt flagellaretur adhuc autē
carne indutus eſt vt ſine flagello non eēt:
qui flagellat vnicū ſine peccato relinquet
ad optatū qui eſt cum peccato. ¶ Tertio
attendendū eſt ꝙ tribulatio ad ſummuz
bonū ducit: ⁊ ideo indubitanter eſt bona
Greg. Mala que nos hic premūt: ad deū
ire cōpellunt. Act. xiiij. Per multas tribu-
lationes opz nos intrare in regnuz celoꝝ.

¶ Et notandū ꝙ tribulatio bona ſit licet
amara ipſa nō eſt ꝓiicienda vt faciūt qdā
ſimie ſimiles que aſcendēs in arboꝛes nu
cis inueniens amaritudinē in coꝛtice fru
ctus eum ꝓicit: ⁊ ideo nō guſtat de dulce
dine nuclei. Sic aliqui infelices tribulatio
nē pꝛoiciunt cū eius amaritudinē ſentiūt.
Sap. iii. Sapientiā ⁊ diſciplinā qui abi
cit infelix eſt. Prouer. iiij. Tene diſciplinā
⁊ ne dimittas eā. Potius condienda ē tri
bulatiō quaſi q̄druplici ſalſa. ¶ Pꝛima ē
conſideratio eternoꝝ ſuppliciorꝫ: que ſalſa
eſt: pungitiua generat eniꝫ timoꝛē. Dedit
dn̄s timentibus ſe ſignificationē vt fugiāt
a facie arcus. Arc⁹ inq̄ diuini iudicij: hic
ſignificatio eſt tribulatio: qꝛ hoīes futura
mala non timent: ideo dn̄s adhibet pꝛ̄ſen
tia mala ꝓpter que velint nolint dolēt: vt
doloꝛ pꝛeſentiū introducat timoꝛē futuro
rum. In pſalmo. Appꝛehēdite diſciplinā
Glo. Etiā ſi fugiat diſciplina pꝛeſentis tri
bulationis tabula eſt. Appꝛehendentes eā
a naufragio liberās: ſed in futuro tribula
tio appꝛehendet: ⁊ ſubmerget illos q̄ eam
nunc fugiunt. Job. xxvij. Appꝛehēdet eū
quaſi aqua inopia virga moyſi pꝛoiecta
eſt verſa in colubꝛū. Exo. iiij. Sic tribula
tio pꝛoiecta in moꝛtē eternā cōmutabit̄.
Prouer. xv. Qui increpationes odit mo
rietur: virga nō occidit. Prouer. xxiiij. Si
ꝑcuſſeris eū virga nō moꝛiet̄: ſed coluber
occidit. Jero. recte virga itelligitur pena
tranſitoꝛia in colubꝛo moꝛte eterna. Se
cūda ſalſa eſt cōſideratio eterni p̄mij: hic
eſt q̄ſi aromatica. Gre. Cōſideratio p̄mij
minuit vim flagelli. Tertia ē cōſidera
tio paſſionis xp̄i. Aug. Magna ꝯſolatio ē
mēbꝛis ex capite. ij. ad Thi. ij. Si cōpati
mur: ⁊ cōregnabimus. B. Nunq̄d xp̄s ſo
ciū tribulationis a cōſone ſua patietur ar
ceri: ſecū confitens in cruce latro eadem
die cum eo fuit in paradiſo.

¶ Multiplex humilitas tribulationū.

Quarta eſt multiplex vtilitas tribu
lationis: ⁊ p̄mo ponemus. vij. vti
litates effectus tribulationis ſm
ſeptē ꝓpꝛietates ignis. Tribulatio eniꝫ ꝑ
ignem in ſcriptura ſacra cōuenit ſignifi
cari. Ps. Igne me examinaſti. ¶ Notan
dum ergo ꝙ tribulatio ad modū ignis il
luminat. Tren. iij. Ego vir vidēs paupta
tem meā in virga idignationis ei⁹. Gre.
Oculos quos culpa clauſit pena aperit.
Dan. iiij. Septē tempoꝛa mutabunt ſup
te donec ſcias ꝙ dominet̄. Altiſſimus i re
gno hominū: ⁊ ſubditur poſt finē dierū:
ego nabuchodonoſoꝛ oculos ad celū leua
ui: ⁊ ſenſus meus redditus eſt mihi: hic il
luminatio figurata eſt in illuminatione
Thobie q̄ felle poſito ſup oculos ei⁹ viſū
recepit. Thob. xi. In amaritudine fellis
intellige amaritudinē tribulationis: tribu
latio ſtulticiā fugat ab hoīe: ⁊ verā ſapien
tiā itroducit. Prouer. xxij. Stulticia colli
gata eſt in coꝛde pueri: ſed virga diſcipline
fugabit eā. Job. xxviij. Sapiētia nō inue
nitur in terra ſuauiter viuentiū. Glo. In
terlinearis. Nā ſi vere ſaperēt in hoc exi
lio potius lugerent. Glo. Qui vſq ꝫ adhuc
vite voluptatib⁹ paſcitur ab eterne ſapiē
tie intellectu ſeparatur. Aurum vero terre
illius optimū eſt: ⁊ interpꝛetatur dolens.
Gen. ij. Eccle. xxiiij. Qui emittit diſciplinā
ſicut lucē. Iſa. xxviij. Tantū ſola vexatio
dabit intellectū auditui. Tren. i. De excel
ſo miſit ignē in oſſibus meis: ⁊ erudiuit
me. Jero. vt. Secundū tranſlationē. lxx. ꝑ
oēm doloꝛē: ⁊ flagellū erudieris ieruſalē.
Prouer. xxix. Uirga atq ꝫ coꝛreptio tribuit
ſapientiā. Eccle. xxij. Flagella ⁊ doctrina
omni tp̄e. Sap. i. Cū ſapiētie efficacioꝛ ve
ro ad erudiendū videt̄ ēe aliquando diſci
plina verboꝝ aliquādo diſciplina verbo
rum. Ubi enim non poteſt diſciplina ver
boꝛum: additur diſciplina verberum.
Item eccle. xxij. Pungens oculū deducet
lachꝛymas: ⁊ qui pungit coꝛ ꝓfert ſenſū.
¶ Secūdo emollit vt ignis cerā: vel oino
liq̄facit vt ignis metalla dura. Job. xxiij.
Deus molliuit coꝛ meū. In ps. Liqueſa
cta eſt terra: ſicut cera igne modico emol
litur: ⁊ veterē imaginē deponit ⁊ nouam
recepit ſic coꝛda nō indurata modica tri
bulatione emolliuntur: ⁊ vetuſtatē vitioꝝ
deponunt ⁊ nouitatē virtutum aſſumūt.
Coꝛda vero dura non liqueſiunt ad ignē
tribulatiōis niſi ſit tribulatio magna moꝛ
tem inferens vel cōminans: tunc vetuſtas
vitioꝝ deponitur ⁊ coꝛda parata ſunt ſiue
re: in oēm modulum: ⁊ foꝛmā recte viuen
di omnino parata ſtare ſacerdotis man
dato: tunc fit illi felix cōmutatio dextere
excelſi. Uas enim ignominie cōmutatur
in vas gloꝛie: ⁊ ſerui diaboli efficiunt̄ filij

del. Prouerb.xij. Uertere impios ⁊ non
erunt. Job.xxviij. Auro locus eſt in quo
cõflatur. hic locus eſt ignis tribulationis
Tertio tribulatio hoiem roborat: ſicut
ignis roborat laterem quē tamē videtur
cōburere. Roma.v. Tribulatio patientiā
operatur: tribulatio roborat indurando
ſanctos: vt dentes leonis infernalis q ſunt
heretici maloꝝ ſuggeſtores detractores ⁊
perſequutores nihil poſſunt in eos: denti
bus diaboli dicitur. Jſa.iij. Quare atteri
tis populum meū: ⁊ facies pauperum cō
molitis: patientia pauperū multos dētes
extraxit de ore diaboli: quia viſa patientia
ſanctoꝝ multi ad chriſtuꝫ conuerſi ſunt.
Quarto tribulatio deſtruit: ⁊ quaſi adni
hilat vincula amoris quibus aliquis liga
tus eſt mundo. Unde Dan.iij. Tres pue
ri qui ligati miſſi ſunt in fornacē: inuenti
ſunt ſoluti: vnde accidit i homine: qui tri
bulationē patitur ſicut accidit cum xpia-
nus populus obſideret quoddam caſtrū
ꝙ tenebant ſarraceni. Oppoſuerunt eniꝫ
ſarraceni quēpiā chriſtianū nobilē capti
uum machine: ſperantes ꝙ in eam partē
iacere nollent lapides. Jllo aūt clamante
vt propter euꝫ non deſiſterent ab ipugna
tione: ceperūt xpiani lapides iacere: ⁊ pri
mo lapidis ictu ruptus eſt funis quo ille
ligatus pendebat: vnde ille cadens in foſ
ſatum abſtractus eſt a chriſtianis: ⁊ ſic li-
beratus eſt: qui vere potuit domino dice-
re. Dirupiſti dñe vincula mea. Cathena il
la que nos ligatos tenet eſt amor viuendi
iuxta verbuꝫ Senece. Aliquādo vero vno
ictu tribulationis tedet aliquem viuere ⁊
mortē deſiderat cadens in ꝓfundū humi
litatis. Eccle.xli. O mors bonū eſt iudiciū
tuū homini indigenti: ſicut quādo adhe-
ret cibus vaſi in quo decoquitur niſi mo
ueatur: ⁊ admittit ſaporē debitū ⁊ colorē:
ſic cor hominis adheret huic mundo per
amorē niſi tribulationē patiatur: ſm illd.
Pš. Conglutinatus eſt in terra venter no
ſter: nec eſt modica vtilitas ſeparatio ab
amore huius mundi: cum totū: ⁊ ſolū ma
luꝫ hominis ſit amor mūdi iuxta verbuꝫ.
Auguſti. Grego. Jpſe mūdus dū tot ama
ritudinibus cruciat: dum tot calamitates
ingeminat quid aliud niſi vt non ametur
clamat: niſi tribulationes eſſent homines
deum obliuiſcerentur bonis temporalibꝰ

contenti. Greg. Electis ſuis deus iter aſpe
rum facit: ne dum delectantur in via obli
uiſcantur eoꝝ que ſunt in patria. Baruch
iiij. Delicati mei ambulauerunt vias aſpe
ras: tribulatio ē velum abſinthiū: quo hij
qui ſunt paruuli ſpiritualiter a temporali
conſolatione ſeparātur: ſicut pueri aliqua
amaritudie a lacte ſeparari ſolēt. Quin
to tribulatio hoiem probat. Eccleſi.xxvij.
Uaſa figuli probat fornax: ⁊ homines iu-
ſtos temptatio tribulationis. Eiuſdem.ij
Jn igne probatur auruꝫ ⁊ argentū. Job.
xxiij. Probabit me quaſi aurū ꝙ ꝑ igneꝫ
tranſit: ⁊ homines receptibiles in cami-
no humiliationis. Tho.xij. Quia acceptꝰ
eras deo neceſſe fuit: vt temptatio proba-
ret te. ps. Probaſti cor meū ⁊ viſitaſti no
cte igne me examinaſti ⁊c. Greg. Nemo
vires ſuas in pace cognoſcit ſi bella de-
ſunt: virtutū experimenta non prodeūt.
Jdem in prouidus miles eſt qui ſe forteꝫ
in pace gloriatur. Nemo quippe quātum
ꝓficit niſi inter aduerſa cognoſcit. Ro.v.
Patiētia ꝓbationē operatur. Geñ.xxvij.
Accede filij mi vt tangaꝫ te ⁊ ꝓbem vtrū
ſi filius meus es an nō. Sexto purgat
Jo.xvi. Oēm palmitē qui fert fructū pur
gabit euꝫ: vt fructū plus afferat. Mala.iij
Sedebit conflans ⁊ emundans argentū:
⁊ purgabit filios leui. Grego. Quod fla-
gelluꝫ grano: ꝙ lima ferro: ꝙ fornax auro
hic tribulatio viro iuſto: ſed de quibuſdaꝫ
poteſt dici illud. Jer.vi. Fruſtra conflauit
conflator. Malicie enim eoꝝ nō ſunt con
ſumpte: argentū reprobuꝫ: vocate eos q̃
dominus proiecit eos: maledictum ferrū
ꝙ ex lima contraxit rubiginem nō aurū:
ſed paleam ſe oſtendit: qui in igne tribu-
lationis non purgatur: ſed per ipatientiā
crematur. Math.iij. Paleas conburetur
igne inextinguibili. Septimo tribula-
tio ad modum ignis deſiccat ab aquis de
liciarum: ⁊ ſic cōſeruat. Grego. Jn paſto-
rali. cor ſalomonis idcirco funditus ſapiē
tiam deſeruit: qm̄ ipſum nulla diſciplina
externus cuſtodiuit: tribulatio eſt vt mir-
rha a putrefactione cuſtodiēs. hec paulū
cuſtodiuit ne ſupbiret. ii. Cori.xij. Ne ma
gnitudo reuelationum extollat me. datus
eſt mihi ſtimulus carnis mee angelus ſa
thane qui me colaphizet: tribulatio viris
iſraelitis murꝰ eſt a dextris ⁊ a ſiniſtris.

Exo.decimoquarto. Erāt aque filijs iſrael
q̄ſi mur⁹ ad dexterā ꝛ ad leuā: tribulatio
ſepit viā inferni ne electi per eā incedant.
Oſee.ſecūdo. Sepiā viā tuā ſpinis: ꝛ ſepiā
eā maceria: tribulatio hominē ſeruat a ſu
ribus infernalibus: in hominib⁹ volupta
ti deditis vitia habundant. Iſa. vigeſimo
ſexto. Iuſticiā nō fecimus in terra noſtra:
ideo nō ceciderē habitatores terre.i.pctā.
Roma ſeptimo. Scio q̄ꝛ habitat in carne
mea peccatū. Et daz in delitijs: quaſi in aq̄
dulci cōputruit. In tribulatiōe vero quaſi
in aqua ſalſa ſeruatur hō a putrefactione.
Grego. Liber hō ſibi per cibū mortē intu
lit: ꝛ reductus ad veniā ſub diſciplina me
lius viuit. idē q̄nto nos deus durius ex diſ
penſatione percutit eo ā̄plius ex pietate cu
ſtodit. idē. Electum ſuū diuina gratia tūc
magis erudiendo cuſtodit cū quaſi percu
tiendo deſerit: ſic facit dominus eccleſie.
Sicut legitur alexander feciſſe qui cinxit
quod daz nemus propter ſerpētes: ſic chri
ſtus igne tribulationis eccleſiaz cinxit pro
pter ſerpentes infernales: poſt effectus p̄
dictos. ¶ Habet tribulatio multos alios
effectus. ¶ Primus eſt ꝙ ſanat ipſa eſt
medicina ſanans eos: qui ſponte eam re
cipiunt: eos vero qui eam recipere nolunt
inquinat. Effunditur enim ſuper eos. Da
uid. Calicem ſalutaris accipiam. idem.
Effunde ſuper eos iram tuam: qui te non
nouerūt. Ecc. trigeſimooctauo. Altiſſim⁹
de terra creauit medicinam: ꝛ vir ſapiēs
non adhorrebit eā. inuoluēda eſt: hec me
dicina q̄ſi ſub quadā nebula pūtis vtilita
tis ne hō adhorreat eā: vl̄ admiſcēda ſunt
ei zucara eterne dulcedinis. Heb. xij. Oīs
diſciplina in preſenti nō videt̄ eſſe gaudij
ſed meroris poſtea aūt fructum pacatiſſi
mum exercitatis per eam reddit iuſticie.
Tribulatio vero eſt velud cauterium fa
ctum in membro minus nobili ad ſanan
dum membrū magis nobile moleſta cor
poris infirmitatem ſanat mentis. Eccle. x.
Curatio ceſſare faciet pctā maxima. Pro
uer. xij. Legatus fidelis ſanitas fideliter
agit tribulatio cum eo cui deus mittit eaz
Operatur enim ad eius vtilitatē non ad
voluntatem. Eccle. xxxi. Infirmitas grauis
ſobriaz reddit animā. Prouer. xxvij. Me
liora ſunt vulnera diligentis q̄ fraudulen
ter odientis oſcula. Cauteria videtur eſſe
vulnera cuz tamen poſtea ſint remedia ſic
tribulatio videt̄ eſſe aduerſitas cū poſt ſic
remediū a deo datum. Eccle. vij. Melior
eſt ira riſu. ira inq̄ aduerſitatis riſu pſpe
ritatis. Greg. Dicit de beato bñdicto qui
ꝓpter tēptationem carnis proiecit ſe i ſpi
nis quod vulnere corporis ſanauit vuln⁹
mentis. idem quis neſciat q̄d multo meli
us eſt ardere flāmis febriū q̄ā igne vitio
rum ꝛ tñ cū febre corripimur q̄ꝛ vitiorū
eſtum qui occupare nos poterat cōſidera
re negligimus de ꝑcuſſione murmuramus
idē durū nō exiſtimes ꝙ pateris dum ex
ternis cruciatibus ab interna paſſiōe libe
raris. idem diuina diſpenſatiōe agitur vt
prolixiora vitia prolixior egritudo exurat.
item tribulatio hominem incitat vt domi
nū requirat. iſa. xxvij. Domine in āguſtia
requiſierūt te. in: Pš. imple facies eorum
ignominia ꝛ querent nomen tuū domine.
item cū occideret eos tunc inquirebāt eum.
Oſee. vi. in tribulatione ſua mane conſur
gent ad me. in: Pš. Cōuerſus ſum in erū
na mea dum cō. ſpi. Exo. xij. Urgebāt egy
ptij iſraelitas exire de egypto ꝛ filius pdi
gus fame vrgente eū redijt ad patrē ſuū
Luč. xv. itē accellerare facit. in. Pš. Mul
tiplicate ſūt infir. eorū poſtea ac. Heb. iiij.
feſtinemus ingredi in illā requiē ſaltē de
beret q̄ a deo flagellat̄ itelligere ꝙ iumētū
ꝑcuſſuz videtur agnoſcere ꝙ: ſ. ꝑcutiatur
ꝙ errat extra viā vn̄ reddit ad viā vel q̄ꝛ
nimis lente incedebat vnde greſſum acce
lerat ſic qui flagellatur a deo ſi extra viā
erat per mortale peccatū debet redire ad
viā: peccatū deſerendo: ſi in via erat: ſꝫ len
te incedebat pauca bona agēdo accelera
re debet greſſum plura bona agendo. itē
tribulatio cōſolationē meretur. iſa. lxi. Ut
ponerem ↄſolationez lugentibus ſyon. in
Pš. ſcd̄z multitudinez dolorū meoꝝ. ꝛc
itē virga tua ꝛ ba. tu. ip. me. ↄ. ſunt. Deut
viij. Afflixit te penuria ꝛ dedit tibi māna
itē tribulatio virtutes iuuat. ioh. adiutrix
ſtatutū ē tribulatio ipſa valet ad timorē dū
penas futuras facit intelligi. Greg. Si de⁹
tā aſpere ꝑcutit vbi pcit q̄ aſpere ꝑcutiet
vbi nō pcit. item diſtrictus iudex quāta il
lic feriet deſtrictiōe quos reꝓbat ſi ſic hec
cruciat q̄s amat. Luc. xxij. Si i viridi hoc
faciūt i arido qd fiet. ic xxv. Cū voluerit
accipere calicem de manu tua vt bibāt: dī

tes ſr̄ad eos bibentes bibetis ⁊c. q̄r ecce i ci
uitate in qua inuocatū eſt nomē meū ego
incipio affligere ⁊ quaſi innocētes immu
nes eritis non eritis inmunes. i. Pe. iiij.
Tps ē vt incipiat iudiciū a domo dn̄i. Si
aūt primū a nobis q̄s finis eorū q̄ nō cre-
dunt euāgelio. Itē valet ad ſpem. Ro. xv.
Ut p̄ patientiā ⁊ conſolationē ſcripturaꝝ
ſpē habeamꝰ merito ſpē habet de regno
eterno qui monetaꝫ habet qua ipſuꝫ emit
Moneta iſta ab electis nō reprobādis eſt
tribulatio. Iob. v. Increpationē dn̄o non
reprobes. Itē valet ad caritatē dū facit in
telligi q̄d pro nobis filius dei fecerit cum
pro nobis morti ſe expoſuit. Io. xv. Maio
rē hac dilectionē nemo habet. ⁊c. Iteꝫ va
let ad humilitatē. Iob. vi. Sagitte dn̄i in
me ſunt quaꝝ indignatio ebibit ſpiritum
meū. Itē valet ad pietatē. homo eni in de
litijs enutritꝰ neſcit alijs cōpati Ier. xlviij.
Fertilis fuit moab ab adoleſcentia ſua ⁊
ſubditur nō eſt trāſfuſus de vaſe in vas de
vaſe ing̃ iuſtitie in vas miſericordie filius
dei cōpaſſionē addidit patiēdo. Ad heb.
iiij. Nō habemus pontificeꝫ qui nō poſſit
cōpati infirmitatibus noſtris tēptatū per
oia. Itē tribulatio ſignū ē diuini amoris
Apoc. iij. Ego quos amo arguo ⁊ caſtigo.
Emulare ergo ⁊ age penitentiā. Prouer.
xiij. Qui parcit virge odit filiū ſuū q̄ dili
git inſtanter erudit. Eccle. xxx. Qui diligit
filiū aſſiduat ei flagella vt letetur i nouiſſi
mo ſuo. Hebre. duodecimo. Queꝫ diligit
deus caſtigat: flagellat aūt oēm filiū queꝫ
recipit. In eodē. Quis filius quem nō cor
ripiat pater: ⁊ iterū ſi extra diſciplinā eſtis
cuius participes facti ſunt: oēs ergo adulte
ri ⁊ non filij eſtis. Auguſtinꝰ. Si exceptꝰ
es a paſſione flagelloꝝ: exceptus es a nu-
mero filioꝝ. Idē. Noli eſſe iniquo ſenſu ⁊
puerili: dicas plus amat pater meus frēm
meū cui p̄mittit facere quicq̄d vult q̄ me:
q̄r ſi me mouero ꝯtra eius iuſſionē flagel
la inuenio: potius gaude ſub flagellis: q̄r
tibi ſeruatur hereditas illius ad tempus
parcit quos in eternuꝫ damnabit. Idem.
Quid mirū ſi flagellat cuſtodiēs paruulos
deus: quos grādes querit heredes. Idem.
Nō timeas flagellari ſꝫ exheredari. Greg
Niſi correptis hereditatē deus dare diſpo
neret erudire eos per moleſtias nō cura-
ret. Idē. Ne querarisde ꝓſpere dn̄i neſcis
que remaneant premia in retributiōe: tri-
bulatio in preſenti ex pietate dat. Grego.
Ideo deus h̄ quibuſdā parcit vt eos i per
petuū feriat: ideo aūt hec ferit nō parcen-
do vt in eternū parcat. In. ps. Deus tu ꝓ-
pitius fuiſti eis: ⁊ vlciſcens in omnes ad
inuentiones eorum. Amos. iij. Tantūmo
do vos cognoui ex omnibus congregatio
nibus terre idcirco viſitatio ſuper vos om
nes iniquitates veſtras. ij. Macha. ſexto.
Non ſinere peccatoribus ex ſententia age-
re: ſed ſtatim vltiones adhibere magni be
neficij iudicium eſt. Grego. Electi quiq̄
timent ne vicio que ſuſpēditur in fine gra
uior ſeruetur feriri paterna correptione
deſiderant: ⁊ dolorem vulneris ſalutis me-
dicinam putant: gaudere debet infirmus
cum videt celeſtem medicum intromitte-
re ſe de eius infirmitate ⁊ ex h̄ ſeparare ſa
lutē illi qui in omnibus in mūdo iſto pro
ſperantur: ſunt velud infirmus diſperatus
cui nihil quod petat negatur. Grego. De-
ſperatis egris medici q̄cq̄d popoſcerint
dari ꝑcipiūt: ⁊ eis qui reduci poſſunt ad
ſalutem que appetunt dari contradicunt.
Idem. Continuus ſucceſſus temporaliū:
eſt certum future calamitatis indicium vi
tulus mactandus. liber ad paſcua mittit.
Grego. Iniuſti ad debitā mortē currētes:
effrenatis voluptatibus vtūtur q̄r ⁊ vituli
q̄ mactādi ſunt i liberis paſcuis relinquū
tur. Iuſtus a delectationis trāſitorie iocun
ditate reſtringuitur: quia etiaꝫ nimirū vi-
tulus ad laboris vſuꝫ deputatus ſub iugo
retinetur aliquādo: q̄ videtur eſſe miſeri
cordia vere eſt ira: ⁊ quod videtur eſſe ira
vere ē miſericordia. Auguſti. ad marcelli-
num: cui licentia iniquitatis eripitur vtili
ter vincitur: quia nihil infelicius felicitatē
peccantium qua penalis nutritur i pietas
⁊ mala voluntas velud hoſtis interior ro
boratur: iſꝫ peruerſa: ⁊ aduerſa corda mor
talium i felices res humanas putant cum
rectorum ſplendor attenditur ⁊ labes nō
attenditur animorum: cum theatrorū mo
les extruuntur. ⁊ effodiuntur fundamēta
virtutum: cum glorioſa eſt effuſionis inſa
nia ⁊ opa miſericordie deridētur cū ex hijs
que diuitibus habundant luxuriantur hi
ſtriones ⁊ neceſſaria vix habēt pauperes
hic ſi deus polluere p̄mittat tūc indigna-
tur grauius: hic: ſi ſpūnita dimittit tūc po

nit infestius cum vero euertit subsidiū vi
tiorum: ⁊ copiosas libidine inopes reddit
misericorditer aduersatur. Isa. vigesimo
qnto. Misereamur ipso: ⁊ subditur: ⁊ nō
discet facere iusticiā. Augu. ij. libro cōfes.
Tu semper aderas misericorditer seuiens
⁊ amarissimis aspergēs offensionibus om
nes illicitas iocunditates meas vt ita que
rerem sine offensione iocundari: Idē per
cutis vt sanes ⁊ occidis nos ne moriamur
absq; te. Idem quinto libro. Paciebar in
cupiditatibus meis amarissimas difficul
tates te tanto magis propicio: quāto mi
nus sinebas mihi dulcescere qd non erat.
Idem septimo libro. Acies turbata ⁊ con
tenebrata mentis mee acri collirio salubri
um dolorum de die in diem sanabatur.
Eze. decimosexto. Auferē zelus meus a te
⁊ requiescam nec irascar amplius. Osee.
quarto. Uisitabo super filias vestras cum
fuerint fornicate. ¶ Itez tribulatio dei so
cium efficit. scdz illud: cū ipso sum in tribu
latione: ⁊ iterum iuxta est dn̄s his qui tri
bulato sunt corde. B. Quantūcunq; senciat
tribulatio nō putes te derelictū: sed memine
ris scriptū esse: cū ipso sum in tribulatōe
⁊ Dan. iij. Uidit nabuchodonosor: in for
nace cū tribus pueris quartū similem filio
dei. Isa. xliij. Cū ambulaueris sup aquas
tecū ero. Ber. Da mihi tribulatiōe vt sem
per possis esse mecum. ¶ Item tribulatio
quasi via strata est ⁊ mūda cum prosperi
tas via sit lutosa: vnde cū deus de prospe
ritate educit hoiem ⁊ ponit in statu aduer
sitatis: deberet letari cū. Dauid dicēs edu
xit me de lacu miserie ⁊ de luto fecis: ⁊ sta
tuit supra petrā pedes meos: ⁊ direxit gres
sus meos. ¶ Itē tribulatio homines pro
ficere facit. In. ps. In tribulatione dilata
sti mihi: sine tribulatiōe homies dormiūt
somno pigricie: sed tribulatio excitat eos
vt ignis in domo succensus: ⁊ vt aqua na
uem subintrans. Math. viij. Domine sal
ua: nos perimus. Augu. Ideo premūtur
iusti in ecclesia: vt pressi clamēt: clamātes
exaudiantē exauditi glorificent dn̄z. ¶ Itē
k tribulatio virtutē perficit. ij. Cor. xij. Uir
tus in infirmitate pficitur: tribulatio mul
tis modis facit ad perfectionem virtutis.
¶ Primo q2 purgat virtutes: vt ignis au
rum. Grego. Fornax tribulationis ligna
viciorū icinerat: ⁊ aur purgat. ¶ Secūdo
q2 hostem debilitat: corpus. s. ¶ Tertio q2
magnitudo tribulationis occasionez dat:
vt deus gratiā augeat. i. Cor. x. Fidelis est
deus: qui nō permittit vos tēptari supra il
lud quod potestis: sed faciet cū tēptatione
prouentū. i. virtutis augmētū. ¶ Quarto
q2 scdz verbū. Seū. Multū adicit sibi vir
tus lacessita: ⁊ scdz. Greg. Ignis flatu pre
mit vt crescat. ¶ Itē tribulatio patiēti de
bita soluit. Lu. vi. Dimittite ⁊ dimitteē vo
bis. Cum capti apud sarracenos mēdica
re cogant redēptionē suā: fatui sunt capti
a diabolo si aur ⁊ argentū: vnde possunt
redimere gratis sibi oblata recusant. Pro
uer. xiij. Redēptio anime viri proprie diui
tie: tribulationes, ppie diuitie hominis di
cuntur: q2 hō occasio earuz fuit. Treñ. iij.
Nō hūiliauit ex corde suo: ⁊ abiecit filios
hominū. Sapien. i. Deus non fecit mortē
Eccle. ij. Omne q2 tibi applicitum fuerit l
accipe. Et notandū q2 magna misericor
dia dei ē: q2 pro penis futuris recipit tribu
lationes p̄sentes. Tale eni est ac si ille cui
deberētur marche auri: ⁊ argenti reciperet
pro eis fabas: vel lapillulos quib9 facta est
cōputatio: plus eni est faba vna respectu
marche argenti q̄ tribulatio presens respe
ctu pene future. Eze. iiij. Dies pro anno de
di tibi: tribulatio succursus est hoi adeo
missus: quod tripliciter pōt ostēdi. ¶ Pri m
mo sic: si domus alicuius igne esset succen
sa: quā p se nō sufficeret extinguere aquaz
sibi oblatam cū gaudio susciperet ⁊ obse
quiū nō persecutionem reputaret: quanto
magis cū domus cōsciētie succēsa est igne
concupiscentie: aquaz tribulationis debet
reputare succursum ⁊ nō aduersitatez vo
care: q2 nō est aduersus eum: sed psperitas
tem: q2 pro ipso ē: sed sunt aliq qui fugiāt
cū nihil eos persequatē. Prouer. xxviij. Fu
git impius nemine persequēte. ¶ Secūdo
sunt: si quis ab hostibus suis duceret sup
equū velocez vbi esset occidendus grates
haberet si quis equū illum vulneraret vel
occideret: vt sic ab hostibus liberaretur: ⁊
h reputaret succursum nō nocumētū: quā
tū ergo gratus debet esse ei q corpus suuz
lasciuū in quo ad mortem eternaz ducitur
infirmitate vel alio modo ledit: vt sic a de
monibus liberetur. Prouer. xxiiij. Erue
eos q ducunt ad mortem. ¶ Tertio sic: si
duellum cōmitteres cum aliquo: ⁊ vide

rſ hoſtē tuū tibi p̄ualeſ gratū habereſ ſi gs hoſtē illū debilitaret in tm̄ vt ei p̄ualere poſſes quaſi duellū ē inter carnē ⁊ ſpiritum. Caro eniꝫ cōcupiſcit aduerſus ſpiritum: ſpiritus aduerſus carnem. Gal. v. vnde ille qui videt p̄ualere carnem aduerſus ſpiritum. Magnas gratias debet agere deo: ſi infirmitate vel alia tribulatione carnē eius debilitet: vt a ſpiritu ſupetur Job. xl. Memēto belli nec vltra addas loqui. Grego. ac ſi diceret: tāto te ad diſciplinā patris exibe placidum: quanto te proſpicis ad belluꝫ infirmū. Si oculti hoſtis ꝯtra te bellū cōſideras: quicqd a me pateris nō accuſas. ¶ Iteꝫ tribulatio ſanctis: occaſio eſt pugne: ⁊ per cōſequēs victorie ⁊ corone. ij ad Thi. ij. Nō coronabitur niſi qui legitime certauerit. Grego. inimicus humani generis callidus inſidias fraudē quā ꝯtra ſanctū. Job. parauerat pertulit: q: ſancto viro quot occaſiones intulit q̄ſi tot cauſas victorie miniſtrauit. Sapien. x Certamen forte dedit ei vt vinceret non eſt timenda tribulatio electis dei cū deus eā mutat illis vt ab eis vincatur. Iteꝫ tribulatio pōdus eſt ad quod p̄miū celeſte nobis tradetur: ideo nō eſt aptāda eiꝰ diminutio. i. Cor. iiij. Id quod in p̄ſenti eſt momētaneū: ⁊ leue tribulatiōis ſupra modū in ſublimitatē eterne glorie pōdus opatur in nobis. ¶ Item tribulatio materia eſt corone noſtre. Ber. Si penitētia noſtra crudeli miſeratione minuitur paulatim gemis corona noſtra p̄uatur. Jac. i. Beatus vir qui ſuffert tēp. quoniam cū pro. ſu. ac. co. vite: tribulatio p̄ſens vertetur in gaudium. Ita ꝙ pro vna gutta tribulationis erūt quaſi mille modij gaudij. Jo. decimoſexto. Vos cōtriſtabimini ſed triſticia veſtra vertetur in gaudium. Baruc. iiij. Qui induxit nobis mala ipſe nobis rurſus adducet ſempiternam iocūditateꝫ cum ſalute noſtra. Iſa. liiij. Ad punctū i modico dereliqui te ⁊ in miſerationibus magnis congregabo te in momēto indignationis abſcondi faciem meam parū p a te ⁊ in miſericordia ſempiterna miſertus ſum tui. Mutatio iſta tribulationis i gaudium figurata eſt. Jo. ij. In mutatiōe aque in vinum p̄eligēda eſt aqua tribulationis in vinum gaudij mutanda vino gaudij temporalis mutanda in aquaꝫ tribulationis eterne de hac mutatiōe habes Luce decimoſexto. In diuite: ⁊ lazaro. B. Ego ſane diuiteꝫ de quo ſaluator facit mētionem de euangelio. In nullo audio accuſari niſi ꝙ induebatur purpura ⁊ byſſo ⁊ epulabatur quotidie ſplendide ſicru delitatis eum arguimus ꝙ ſubſtātiā mūdi habens ⁊ videns fratrē ſuū egere clauſit viſcera ſua ab eo: quid di: turi eſtis qui tot videretis lazaros eſurientes ⁊ nudos: ⁊ plus de iumentis veſtris ⁊ eorum ſalleris q̄ de eorum miſerijs cogitatis: ſed ad tremendū iudiciū abrahe veniamus. Memēto filij ꝙ receperis bona in vita tua ⁊ lazarus ſimiliter mala. Verum vtrūqꝫ eſt negari non poteſt fer ſententiam q: paucis expreſſa eſt ſumma negocijs: Iſte bōa iſte mala excepit: nunc autē hic cōſolatur tu aūt cruciaris expergiſſimini ebrij ⁊ flete terribilis in iudicijs deus ſup. filios hominum: heccine eſt cruciatuum cauſa tota ꝙ in ſeculo: bona receperat ita plane neqꝫ eni nos ad hoc de paradiſo voluptatis diuina animaduerſio eieciſſe videt vt alterū hic paradiſuꝫ adinuentio humana pararet. legit. Joā. euāgeliſtā virgas ⁊ lapides cōmunes in aurum ⁊ lapides precioſos cōuertiſſe: quis virgas illas ⁊ lapides illos ſi indubitanter crederet ea conuertenda eſſe in aurum ⁊ lapides precioſos non amaret. ¶ Item tribulatio virga moyſi eſt in qua mirabilia fiunt per eam aqua de petra educitur: aqua inq̄ lachrymarum de cordibus duris ⁊ quaſi i petrinis per ipſam etiam viri iſraelite a pharaōe infernali ⁊ eius exercitu liberātur tribulatio ſeruos dei liberat ab hoſtibꝰ ſicut flagellis pecora ad caſtrum vrgentur ne p̄donibus rapiantur. ¶ Tribulatio locus ē quē filius dei elegit i hoc mūdo ad manēdū. Ber. Chriſtus qui nō fallitur elegit qḋ carni eſt moleſtum: id ergo melius ⁊ vtilius: id magis eligenduꝫ: ⁊ hic eſt locus filiorꝫ dei in mundo iſto. Omnes eni qui pie volunt viuere in chriſto perſecutiones patiuntur propter iuſticiam. ij. Thimo. iij. Qui cor nobile haberet potius eligeret eē cum filijs dei in tribulatione q̄ cum dampnatis i temporali aſperitate. Hebre. vndecimo. De moyſe ꝙ negauit ſe eſſe filiuꝫ filie pharaonis: magis eligens affligi cum populo dei: q̄ temporalis peccati habere

iocunditatem. Dauid. Elegi abiectus eſſe in domo dei noſtri: q̄ habitare in tabernaculis pctōꝝ: ſi aqua ama trāſeundo p terrā dulcis efficitur. Et ſi vinū trāſiēs p garioph ylos gariophylatū efficitur: vinum in quo abluunt̄ ꝛ reliquie ſanctū reputat̄: ꝛ tribulatiōes que p xp̄z trāſierūt: ꝛ alios sctōs quaſi ſancte habēde ſunt: ſanctitatis vero eaꝝ ſigna eſſe vniuerſaliter mirabilia q̄ ipſe operant̄: qui. n. mortui fuerūt in delitijs ſuis. xx. annis vel amplius ſupueniēte eis forti tribulatione ſuſcitant̄: nulle reliquie in mūdo iſto tot ꝛ tantas īfirmitates ſanare videntur: vbi tribulationes dulcorate vident̄ eſſe iam tribulationes p hoc ꝙ in xp̄o fuerunt: ꝛ crux iam videt̄ eſſe vncta eo ꝙ in xp̄o eſt qui vnctus fuit: vnde cruces in conſecratione eccleſiarū oleo inungebant̄. B. loquens de ꝓbolilo. Qui fingis laborē in precepto. an non labor fictus iugū ſuaue crux inuncta. ¶ Et notandū ꝙ tribulatio in ſcriptura ſacra p aquā deſignatur. Canti. vlt. Aque multe non potuerunt extinguere caritatē. ¶ Septem ſunt vtiles effectus tribulatiōis ſm ꝓprietates aque. ¶ Primus eſt ꝙ hoſtes ſpirituales ſubmergit: vitia. ſ. ꝛ demones. Exo. xv. Operuit aq̄ tribulātes eos: vnus ex eis nō remāſit. ¶ Scđs eſt ꝙ fideles nutrit ſicut aq̄ piſces. Iſa. i. Cōputreſcēt piſces ſine aqua. Et notādū ꝙ amara aqua dulces nutrit piſces: ꝛ magnos cete grandia nō īueniunt̄ niſi in mari. Alie aq̄ nutriūt piſciculos: ſic hoīes magne virtutis nutriunt̄ in aq̄s tribulationis. Terti⁹ ē ꝙ munit ſicut aq̄ munit caſtra que cingit. Vn̄ Job. ij. dicit de amicis iob. Nemo ei loq̄bat̄. videbāt eni dolorē eſſe vehemētē.

Quartus eſt: q: aqua eleuat nauez dum creſcit. Geñ. vij. Multiplicate ſunt aque ꝛ eleuauerūt archā in ſublime a terra: ſic tribulatiōe electos dei exaltat: ꝛ ꝓficere facit ecōtrario dicitur de mal̄. Job. xvij. Cor eoꝝ lōge eſt a diſciplina ꝓpterea nō exaltabūtur. Quintus eſt ꝙ ad modū aque mūdat: vnde ſponſe regis celeſtis veſtem de byſſo ꝑparat de aq̄. Apoc. xix. Datū eſt ei cooperire ſe byſſino candido ꝛ ſplendēti. Apo. vij. Hij q ſunt amicti ſtolis albis: q ſunt ꝛ vn̄ venerūt ꝛ dixit mihi: hij ſunt q venerūt de tribulatione magna. Sextus eſt ꝙ vinum temporalis gaudij tēperat ne cordibus debilibus noceat. vinum enim gaudij temporalis homines iſatuat ſi bibant illud purū: vt patet in ſalomone. Eccleſi. ij. Non prohibui cor meū q̄n omni voluptate frueretur. Septimus eſt ꝙ ignem libidinis extinguit: vbi patet in monacho illo qui de luxuria temptabatur quem abbas ſuus iuſſit ab alijs īfeſtari qui poſtea interrogatus ſuper illa temptatione. Reſpondit mihi viuere nō licet ꝛ fornicari libet. ¶ Item notandū ꝙ tribulatio ad multiplicationē bonoꝝ iuuat. Exo. i. Quāto opprimebant eos tāto magis multiplicabant̄. Item in bono ſuſtentat. Eccle. ij. Suſtine ſuſtentationes dei ſuſtentationes ſunt tribulationes. Gre. i moralibus. Ipſo infirmitatis noſtre pōdere deorſum quotidie ducimur vt mira manu artificis per ſupuenientia flagella releuemur ecōtrario ꝓſperitas ſuſtētat i malo: Greg. in moralib⁹. Difficilius malū corrigit̄ ꝙ ꝓſperitate fulcit̄. Idē q a deo auertitur ꝛ ꝓſperat̄ tanto ꝑditioni ſit ꝓximus quanto zelo diſcipline iuenitur alienus. Item tribulatio ad deū trahit. Ber. ſuper canti. Trahimur cū tribulationibus ꝛ tēptationibus exercemur. Aug. Cū moleſtie in huius vite fragilitate crebreſcunt: eternā requiez nos deſiderare ꝯpellunt. Mūdus quippe iſte periculoſior eſt blādus q̄ moleſtus: ꝛ magis cauēdū eſt cū ſic illicit diligi. q̄ cum admonet: cogit q̄ cōtempni tribulatio viam electoꝝ aſpera efficit ne eos magis diu pergere q̄ cito puenire delectet: ſecūdm verbū. Gre. tribulatio porta eſt regni celoꝝ. hec porta dn̄i iuſti itrabūt per eā. Luc. vlt. Oportuit xp̄m pati ꝛ ita intrare in gloriā ſuā. Act. xiiij. Per multas tribulationes oportet intrare in re. ce. ꝛ vt vno verbo dicamus adeo vtiles ſunt tribulationes ꝙ hij qui eas ſuſtinent beata domino reputat̄. Luc. vi. Beati q nūc fletis ꝛc. Mat. v. Beati qui pſecutionem patiunt̄ ꝛc. Job. v. Beat⁹ q corripitur a domino. Jac. i. Beatus vir q ſuffert tem. eiuſdem. v. Ecce beatificamus eos q ſuſtinuere. i. Pe. iij. Si quid patimini ꝓpter iuſticiā beati. Eiuſdē. iiij. Si exprobramini in noīe xp̄i beati eritis. Ideo tribulatio cū gaudio ꝛ ſuſcipiēda. Act. v. Ibāt apoſtoli gaudentes acō. cō. ꝛc. Jacob. i. Omne gaudiū exiſtimate fratres. cū i varias tem

ptatiões inciderit .i. Pe.iiij. cõmunicā
tes xpi paſſionibus gaudete vt in reuela-
tione glorie gaudeatis exultãtes. Mat.v.
Gaudete ⁊ exultate. qm̃.m.v.co.eſt in ce-
lis. ſimiliter Luce vi.

ℭ Diuiſio patientie. ca. iiij.

A c Onſequenter ponēde ſunt diuiſio
nes pertinentes ad patientiam.

ℭ Notandū ergo ꝙ ad patiētias
pertinet patienter ferre. Dei correptionez
Hominum perſecutionē. Demonū impu
gnationē. Scriptura vero ſacra multum
beatificat: patienter ſuſtinentes predicta
ſuſtinentes dei correptionē beatificantur.
Job.v. Beatus vir qui corripitur a domi
no: correptio dei pcedit ex magno amo-
re. Iſa.xi. Egredietur virga de radice ieſſe.
Ieſſe eniz interpretat̄ incendiū. Reſpuere
dei correptionē periculoſum eſt valde. Ec
cle.xix. Qui odit correptionē minuet̄ vita
Eiuſdem vigeſimo. Qui odit correptio-
nem veſtigium eſt peccatoris.

ℭ De vtilitate egritudinum.

B d Ei correptio ē egritudo corporis.
que cum gaudio recipiēda eſt: q:
vtiliſſima. Multū eniz debilitat ho
ſtem familiarem. corp⁹.ſ. ⁊ ſubdit ſpiritui
cū infirmor tunc potens ſum .ij. Cor.xij.
In infirmitate experitur homo virtutem
animi ſui. Sen̄. Non in mari tantū aut in
prelio vir fortis apparet. exhibetur etiaz ⁊
in lectulo virtus ⁊ in vitis patrū cū qdaz
peteret a Iohāne heremita vt ſanaret eū
a tertiana. Reſpondit rem tibi neceſſariaz
cupis abicere. vt eniz corpore nitro. ita aīa
languoribus ⁊ caſtigatiōibus purificat̄.
⁊ quidā ſenex infirmanti diſcipulo dixit ne
cōtriſteris ex infirmitate vel plaga corpo
ris. Si eniz ferrū es eruginē p ignē amit
tis. Si vero aurū es: p ignē pbat⁹ a ma-
gnis ad maiora pueheris: ⁊ cū quidā mi
les rogaret quendā ſanctū virū vt a mor
bo liberaret eū precibus ſuis: ⁊ vir ſanctus
audito ab eo ꝙ melior eſſet in egritudine
⁊ deuotior: q̄ in ſanitate: dixit. Oro domi
nū vt ſeruet te in ſtatu in quo melior es: di
cebat quidā ꝙ cū dñs dat infirmitatez ali
cui ſi pro ea ſeruiret ei centū annis nō eēt
nimis. Prouer.xx. Liuor vulneris abſter
get mala .xl. Eccleſi. Malicia vnius hore
obliuionē facit luxurie maxime. Idē etiā
dicebat ꝙ diues eſt chriſtianus qui nō hꝫ
niſi vnā febrē ſolā .iiij. acceſſionū vel etiaz
ſolā effunerē dñm ſolū ſciat: ⁊ velit d illa
negociari cū deo egritudo corporis cita-
tio eſt de pace facienda cū deo: ſi fuerit ad
mortē peremptoria ſiue fuerit dilatoria:
pax vero ad q̄ eſt citatio valde honorabi-
lis eſt peccatori. oēs eniz offenſe a deo re-
mittuntur ei: ⁊ inſuper pax eius regno ce
lorꝫ quaſi emittitur gaudere debet q infir
matur de hic ꝙ vili domūcula eius inci-
pit deſtrui cū ſpem habeat domū regiam
ſe habere in celis .i. Cori.v. Scimus qm̄
ſi terreſtris domus noſtra hui⁹ habitatio
nis diſſoluat̄ ꝙ edificationē ex deo habea
mus domū nō manufactā: ſed eternā in
celis. Et notandū ꝙ ſuper illud. Mat.ix.
Cōfide fili remittunt̄ pctā tua: oñdit glo.
Bede ꝙ quinqꝫ modis infirmitas cōtingit:
ℭ Primo vt merita iuſtis p patientiā au
geantur. Job.ij. Scdo ad cuſtodiā vir
tutū vt in paulo .ij. Cori.xij. Tertio ad
corrigēda peccata vt lepra marie. Nume
ri.xij Quarto ad gloriā dei vt ceco nato
Jo.ix. ⁊ Laçaro. Eiuſdem.xi. Quinto
vt ad initiū pene vt herodi. Act.xij. Pa-
tientes perſecutiones beatificant̄. Mat.v
Beati inquit qui perſecutio.pa.⁊c. Perſe
cutio preparat tibi coronā eternā noli odi
re vel repercutere fabricatorez corone tue.
In pſa. Supra dorſū meū fabrica. pec.fa-
bricauerunt inq̄ coronā ſuſtinentes demo
num ipugnationes beatificantur. Iaco.i.
Beatus vir qui ſuf.tem.q.cū.pro.fu.⁊c. A

ℭ De temptationibus. ca.v.

c Irca tēptationes. ℭ Primo oſtē
demus ꝙ demones ipugnēt ho-
mines: cū enim ipſi ſint inuiſibi-
les: ⁊ pugna eorꝫ inuiſibilis eſt: nec agno-
ſcitur niſi oculis cordis: ignorātia vero ei⁹
piculoſa eſt homini Nō.n.pugnat qui ſe
ipugnari ignorat grāde piculuz ē habere
iuxta ſe hoſtez ſuū ſi hō hic neſciat. Jero.
Tunc maxime oppugnaris cū te ipugna
ri neſcis. Secūdo oſtēdemus vtilitates
tēptationū: vt magis patiēter ſufferatur.
Tertio tangemus de modo impugnā-
di quem habet temptator. Quarto de
modo repugnandi. quem debet habere
qui temptatur.

ℭ Quod diabolus nos impugnat.

c Irca primū notandū ꝙ ipugna- B
tio: quam diabolus facit homini.

¶ Primo certificari potest. ex.iij. Gene. Ubi serpens mulierē decepit: ⁊ de⁹ ibidē ostendit impugnationē istam esse duraturam dicens ad serpentē: inimicitias ponā inter te ⁊ mulierem: ⁊ semē tuum ⁊ semē illi⁹. Scđo ex libro. Job.i.⁊.ij.c. Ubi sathan petijt a deo vt permitteret eum impugnare. Job.ij. Eiusdē.vij. Legitur. Milicia est vita hoīs super terram ⁊ alia translatio habet tēptatio est vita ⁊c. Item Mat.iiij.⁊ Luc.iiij. Ubi diabolus dñm temptauit: ⁊ ꝺm Aug. Assumpsit diabolus formā humanā: ⁊ ꝑmisit deus vt temptatio nobis certior fieret. i.Cor.vij. Reuertimini in idipsum ⁊ ne temptet vos sathanas. Mat.xxvj. Uigilate ne itretis in temptationē. eph.vi. Non est nobis colluctatio aduersus carnē ⁊ sanguinem ⁊c. Act.v. Cū temptauit sathanas cor vestrū. Et de beato Martino legit̄ ꝙ multotiēs diabolus ei apparuit in forma humana. Similiter đ beato Antonio cui apparuit in forma pueri nigri: ⁊ in forma ēt aialiū diuersoꝝ generū. Similiter legitur đ multis alijs sanctis. Aug. in sermonib⁹. Premonitos vos esse volo neminé sup terrā absq; temptatione victurum vbi cui forte tollitur aliquā animā securus expectet.

¶ Circa ꝺm notādū ꝙ temptatio ad multa vtilis ē. Primo erudit: Eccle.xxxiiij. Qui non est temptatus quid scit? Iterum qui nō est temptatus qualia scit? ⁊ iterum qui nō est temptatus pauca recognoscit. Judi.iij. He sunt gentes quas reliqt de⁹ vt in his erudiret ierusalē. Scđo humiliat. Gre. Dū vicia nos temptant proficientes in nobis virtutes humiliāt. Idem Iebuseū israel tollerat vt humana mens de se humilia sentiat dum minima nō superat. Tertio negligentia repellit. Glo. super ps̄. Proba me dñe ⁊ tempta. Ideo dicit tēpta: q2 nisi tēptaret negligētes esse m⁹. Quarto virtuti addit. Sen. Multū adicit sibi virtus lacessita. In vitis patrū: dixit Abbas quidā. Cruda tegula si mittatur in fluuium statim dissoluitur: cocta non. Ita est homo carnalē habēs sapientiā qui non est temptationū igne decoctus. Quinto seruat. Gre. nisi psalmista per tribulationes se melius seruari nosset non diceret. proba me domine tempta me. Idem in moralibus cū per tēptationem humanitas ꝑficit: ꝓspera est ipsa aduersitas que mentem ab eleuatione custodit. Idem cum temptamur vitijs diuina dispensatione nobis cū agitur ne virtutibus quibus ꝑficimus extollamur. ij. Cor.xij. Ne magnitudo reuelationū extollat me ⁊c. Gre. in mora. Tunc interius bene custodimur cū p dispēsationē dei tēptabilit tēptamur exteri⁹. Aliqn̄ vitijs. Aliqn̄ pressuris nec temptatio exterior culpā ꝑficit: q2 interior intentio sensum trahit: nec rursum interior intentio in superbiā eleuat: q2 tēptatio exterior humiliat sic magno ordine cognoscimus in interiore ꝑfectu quid accipimus in exteriore defectu quod sumus. Sexto virtutem hominis notificat. Deute.xiij. Temptat vos de⁹ noster vt palam fiat vtrum diligatis eū an non. Septimo deum glorificat. ps̄. Eruā te et honorificabis me Octauo populū edificat. Thob.ij. Hanc temptationem ideo permisit euenire illi vt posteris daret̄ exēplū euenire illius. Nono ei q tēptatur in presenti honorē acquirit. Unde legitur de beato Antonio ꝙ cū quadam nocte a demonibus esset laceratus subito radius quidam lucis ⁊ demones ⁊ tenebras effugauit statimq; sanatus xp̄m p̄sentem intelligens dixit. vbi eras iesu bone: vbi eras et quare a principio non affuisti: vt curares vulnera mea: ⁊ vox ad eum ait. Antoni hic eram sed expectabā videre certamē tuū. nunc aūt quia vtiliter dimicasti i toto orbe te faciam nominari. xp̄s in futuro coronat ij. ad thymo.ij. Non coronabitur nisi qui legi: certa. ⁊ iaco.i. Dicitur de sufferēte temptationem ꝙ cum probatus fuerit accipiet coronam vite. Thob.iij. Hoc habet pro certo omnis q colit̄ te: q2 vita ei⁹ si in probatione fuerit: coronabitur.

¶ De modo impugnandi.

Sequit̄ de modo ipugnādi quem habet tēptator. Notādū ergo ꝙ modi ipugnādi quos habz quasi infiniti sunt. Uñ Paulinus ep̄s. Augustino. Hostis noster cui mille nocēdi artes: tā varijs expugnādū ē telis: quā ipugnāt insidijs nos tamē causa breuitatis đ paucis dicemus. Ber.iiij. Spēcie⁹ ipugnationis distinguit loquēs de illo verbo. Ps̄. Scuto circundabit te veritas ei⁹ nō timebis a timore nocturno ⁊c. Hijs ꝟbis sūt

quattuor. Temptatiões qbus vndiq̃ cir
cũdati neceſſe habemus ſcuto dñi circun
dari ante ⁊ retro. a dextris ⁊ a ſiniſtris.
Timor afflictionis nocturnus eſt ⁊ plane
tenebroſus: quia abſcõdit ab oculis ꝙ nõ
ſunt cõdigne paſſiones huius tẽporis ad
futurã gloriã que reuelabitur in nobis: ſed
facile hunc: radius veritatis exſufflat ige
rit eniꝫ oculis cordis peccata que fecimꝰ
nunc eterna ſupplicia: nunc eterna penitẽ
tia: nunc ea que pro nobis ꝑtulit xp̃s: ergo
ad lucẽ tam multiplicis veritatis nox re-
ceſſit: ⁊ tunc ſagitta que in die leuiter vo-
lat: ſed non leue vulnus infligit. hic ſagit-
ta vana eſt gloria quã oportet cauere fer-
uẽtiores: ne deſerãt ſcutũ veritatis. Quid
eniꝫ tam cõtrariũ vanitati: deinde ſubdit
primo a ſiniſtris pulſat diabolus puſilla-
nimitate. deinde a dextris humanis lau-
dibus: ſi ſic nõ ꝓficit. dicit viribus deice-
re nequeo: ſed forte decipere poſſuꝫ alicu-
ius ingenio proditionis negociũ perãbu-
lans in tenebris eſt ambitio ſubtile maluꝫ
ſecretũ virꝰ peſtis occulta. doli artifex ma
ter ypocriſis: liuoris parẽs: vitiorꝫ origo:
criminũ fomes: virtutũ erugo: tynea ſan-
ctitatis: cõtempſit aũt vanã gloriã: quoniã
vana eſt: forte ſolidus aliud affectaret for
te honores: forte diuitias: quid ſi veritas
inueſtigatur hunc proditorẽ ⁊ negotiũ ar
guit tenebrarꝫ non reſtat callido inimico:
cõtra eos quos videt oĩmodis diligere iu
ſticiam ⁊ odiſſe iniquitatẽ palliet virtutũ
imagine quos eniꝫ perfectos boni nouit
amatores malũ eis ſub ſpecie boni nõ me
diocris ſed perfecti ſuadere conatur: vt fa
cile qui currit incurrat. ij. Cori. xi. Ipſe ſa
thanas transfigurat ſe in angelum lucis.
ſola aũt veritas eſt q̃ palliatã detegit falſi-
tatẽ iuxta verbum. Ber. Itẽ Ber. Inquit
has tẽptationes in generali ſtatu eccleſie
hãc difficile diligẽs cõſiderator iueniet. nõ
ne timor nocturnus nouellã adhuc exerce
bat eccleſiaꝫ quãdo omnis qui occidebat
ſeruos dei arbitrabatur obſequium ſe pre
ſtare deo. Deide ꝑſecutione ceſſante ⁊ die
reddita turbauit eam grauius: ⁊ affixit
ſagitta volans quoniam exierunt aliq̃ de
eccleſia inflati ſpiritu carnis ſue inanis: ⁊
volatilis glorie: cupidi: ⁊ volentes ſibi fa-
cere nomen linguas ſuas magnificãdo di
uerſa ⁊ ꝑuerſa dogmata predicare ac qui
dẽ nũc pax a paganis: pax ab hereticis: ſꝫ
non eſt pax a filijs falſis. Omnes chriſtia
ni fere que ſua ſunt querunt nõ que ieſu
xp̃i ipſa quoq̃ eccleſiaſtice dignitatis offi
cia in turpem queſtũ: ⁊ tenebrarꝫ negocia
tranſire nec in his animarꝫ ſalus: ſꝫ luxus
queritur diuitiarum. supereſt vt iam reue
letur homo peccati filius perditionis anti
chriſtus demonium non modo diurnum
ſed etiam meridianũ ꝙ non ſolũ trãſfigu
rat ſe i angeluꝫ lucis: ſed etiã extollitur ſu-
per omne quod dicitur deus: aut quod co
litur nimirum inſidiatur acrius calcaneo
matris eccleſie a qua caput ſuum dolet eẽ
contritum. ſed ab hic quoq̃ incurſu eccle
ſiam electorꝫ veritas liberabit propter eos
breuians dies ⁊ demonium meridianum E
deſtruens illuſtratione aduẽtus ſui. ¶ Itẽ
notandum ꝙ ſcd̃m Grego. in moralibus.
quattuor modis peccatũ perpetrat̃ in cor
de. iiij. cõſumatur in opere. In corde naq̃
ſuggeſtione. Delectatione: conſenſu: ⁊ de-
fenſionis audacia perpetratur. Fit enim
ſuggeſtio per aduerſarium delectatio per
carnem. conſenſus per ſpiritum defenſio-
nis audacia per elationem. vnde ⁊ illam
primi hominis rectitudineꝫ antiquus ho
ſtis. His quattuor ictibus fregit: nam ſer-
pens ſuaſit eua delectata eſt: adam cõſen-
ſit qui etiã requiſitus confiteri culpã ꝑ au
daciam noluit. Etiam modis peccatũ con
ſumatur in opere. prius naq̃ latens culpa
agitur: poſt modum vero ante oculos ho
minũ ſine confuſione reatus aperitur de
hinc in cõſuetudine ducitur. Ad extre-
mũ quoq̃ vel falſe ſpeciei ſeductionibꝰ vl
obſtinatione miſerie deſperationis nutri F
tur. Notandum ꝙ diabolus tanq̃ pre-
ſumptuoſus libenter ſuadet id ꝙ temerita
tis eſt: ⁊ preſumptionis. vnde mulierem
icitauit ad hoc vt iudicaret de facto ſupio
ris: ⁊ de intentione precipiẽtis. Cur: dicẽs
precepit vobis deus ⁊c. Gen. iij. Quorꝫ
vtrũq̃ temerariũ eſt. Item in ĩpugnatio-
nibꝰ ſuis multũ mẽdatio vtit̃: vñ mulieri
poſt eiꝰ rñſionẽ mẽtitꝰ eſt dicẽs. Nequaq̃
moriemini. Mat. iiij. Hec oĩa tibi dabo
ſi cadẽs adoraueris me. Jo. viij. Ipſe mẽ
dax eſt: ⁊ pater eius: cum ipſe vult aliquẽ
dicere in peccatũ ipſe promittit ei ꝙ cito
reſurget. Iſa. li. Dixerũt aie tue: icuruare
vt tranſeamus. Ber. Noli acquieſcere di-

tenti incuruare vt trāſeamus. Nō eſt enim tranſiturus: ſ; te grauiter oppreſſur⁹: hijs vero qui ſunt in peccato longā vitā repromittit que repromiſſio negſſima multos
B pdidit. Eccle. xxix. ¶ Et notādū ꝙ diabolus. v. modis decipit hoiem qui eſt in ſtatu penitētie ſuadēdo ei vt onus illō abiciat. ¶ Primo mentiendo exonorationē ꝙ nō eſt exoneratio: ſed leuis oneris in grauiſſimos cōmutatio: vt feſtuce i trabē: vel montē: vnde q̄ tēptaſ dz dicere: ſic tēptati ſi on⁹ hoc depoſuero nūqd ſine onere ero cui q̄ſtioni ſi plane reſpōdere voluerit temptator: dicet immo ponetur ſuper te mons. i. ifernalis pena: que pena grauior eſt monte. Apoc. vi. Dicēt montibus cadite ſuper nos ⁊c. Bonū eſt ergo leue onus penitentie ferre: vt tm̄ onus poſſit vitari. Apoc. ij. Nō mittam ſuper vos aliud pondus: tm̄ id ꝙ habetis tenete. ¶ Secundo decipit ea que diuiſim portāda ſunt: ſimul oſtendendo dicēs quomodo poſſes h portare tot annis cui dicendū eſt hodie cū adiutorio dei portabo hec ⁊ cras tn̄dem cū adiutorio dei leuius portabo ꝓpter aſſuetudinē: ſicut vbi fallit cōpoſitio ſoluit diuiſio. Math. ſexto. Sufficit dei malicia ſua ¶ Tertio decipit virtutē hois a dei virtute diuidendo dicēs: tu debilis es nullo modo poſſes h portare: cui dicēdū eſt ſi intelligis mea virtute ſola: verum dicis: q2 dicitur. Jo. xv. Sine me nihil poteſtis facere: ſi vero intelligis ꝙ nō poſſum dei virtute adiutus: mētiris. Ph. i. Cōfidimus i dn̄o ieſu qm̄ q̄ incepit in nobis opus bonū perficiet. Eiuſdem. iiij. Omnia poſſum in eo q̄ me ꝯfortat. ¶ Quarto decipit ſpoliatione mentiendo exonerationē: ſic latro quādo ſimplicē ſcolarē exonerat a capa ſua Aurum vel lapides precioſos reputare debes: penitētiā quā tibi vult diabol⁹ auferre vnde debes eum cauere tanq̄ ſpoliatorem rei precioſiſſime. Apoc. iij. Suadeo tibi emere ⁊c. Aurū emere ē fructum penitētie preparare. ¶ Quinto querendo pōdus diminuere ad qd̄ gaudiē celeſte tibi tradēdū eſt. ij. Cor. iiij. Jd quod i preſenti eſt cōmomentaneū: ⁊ leue. tribulatiōis noſtre ſupra modū in ſublimitate eternū glorie pondus operatur in nobis. ¶ Jtē diabolus ſupra pectus ſuū gradiē. Sicut ſerpens qui ſolet euectus incedere nūc ſupra pectus graditur. Adeo enim auerſus eſt diabolus: qui ad deū conuerti debuit ⁊ in eis proficit qui a deo auertūtur: qui. ſ. oculos ſuos ſtatuerūt declinare i terra. Dan. xij. Dicitur de iniquis iudicibus ꝙ declinauerūt oculos ſuos vt nō viderent celū nec recordarentur iudiciorum iuſtorum. ¶ Jtem diabolus terram comedit vt dicitur de ſerpente. Gen. iij. Amatores eni terrenorū deuorat. Jſa. lxv. Serpenti puluis panis eſt. Job. xviij. Abſcōdita eſt in terra pedita ei⁹. Jſa. xiiij. Laqueus ſuper te qui habitator es terre: econtrario dicitur. Prouer. i. Qd̄ fruſtra iacif rethe ante oculos pēnatorꝫ. Jtē calcaneo inſidiaſ. Gen. h
tertio. Calcaneū eſt pars extrema: ⁊ infima in corpore eſt etiā poſteriori: vnde raro ab oculis videtur: ⁊ quia retro eſt: ⁊ q2 ab oculis lōge eſt: diabolus calcaneo. i. extreme parti eccleſie maxime iſidiatur. Jn fine enim mūdi. ſ. tempore antichriſti maxima erit tribulatio ipſius: vn̄ tūc implebitur illud: Job. xl. Stringet caudam ſuā quaſi cedrū: quod dicitur de vehemētib⁹ cū cauda ſtrigitur eleuaſ: cauda vehemēter: ſtringetur cū in fine mūdi anti xp̄s eleuabitur calcaneo etiam diabolus inſidiaſ q2 i fine vniuſcuiuſq̄ maxime conatur hominem vincere: ſciens quia ſi tūc hominē vicerit nunquam poſtea ab eo vincetur. Grego. Sciendum ꝙ plerūq̄ eis quos ceperit tunc grauiores culpas ingerit cum preſentis vite termino illos propinquare cognoſcit: fini etiam actionis iſidiatur diabolus. Greg. Diabolus aliquādo nec intētionē vitiat nec in itinere ſupplātat: ſ; op⁹ bonū in fine actionis illaqueat ¶ Jtē diabolus calcaneo. i. infirme parti inſidiatur carni. ſ. Job xl. Fortitudo eius in lumbis eius ⁊ virtus in vmbilico vētris eius ⁊ in eodem fenū quaſi bos comedet fenū notat homines carnales: omnis. n. caro fenū Jſa. xl. Abac. i. Jncraſſata eſt pars eius. diabo. portis ſenuum inſidiatur. Judic. ix Appropiquāte abymelech. oſtio: ignē ſupponere nitebatur. Jtem diab. ex illa parte eū qua homo ſibi minus caue impugnat ⁊ ſi calcaneo inſidiatur ipſe circuit ſi forte inueniat quē deuorare poſſit. Job. i. Circuiui terram ⁊ perambulaui eā. i. Pe. v. Diabo. tanq̄ leo rugiens circuit ⁊c. Dia. ocioſos ⁊ ſecuros percutit: Eze. xxxviij. Aſcēdā

ad terram ſine muro veniam ad quieſcētes habitanteſq̧ ſecure. Job. xl. Dicitur vehemoth circūdabūt eū ſalices torrētis. Salices torrentis ſunt homines infructuoſi in aqs delici꜄ ꝯplantati qui circa diabolum ſunt. Diabolo. q̄ſi ſpaciat̄ cū eis. Jud. viij. Nullus erit labor intrabimus ad ſecuros. Jtē diabo. ſeminat bono ꝓ rap. ſciens illud B. Modica ſemīs detētio nō modicū ē meſſis detrimētū. Mat. xiij. Quedā ceciderūt ſecus viā ⁊ venerūt volucres celi ⁊ comedere illa. Jtē ipſe i negligētibus ſeminat zizaniā. Mat. xiij. Cū dormirēt hoīes venit inimic⁹ ⁊ ſuperſeminauit zizaniā i medio tritici. Jn vitis patrū dicebat qdam ſenex ꝙ tres ſunt virtutes ſathane q̄ ꝓcedūt vniuerſa peccata. prima obliuionis ſecunda negligētie tertia ꝯcupiſcētie ꝑma generat ſcdā ⁊ ſcda tertiā ⁊ ſic corruit hō. Jtem diabol⁹. vnanies diſpgit ⁊ ſic vicit. Mat xij. Qui nō colligit mecū diſpergit. Jtem tortuoſe incedit ⁊ ideo valde difficile ē ꝑcognoſcere quo tendit. Prouer. vlt. Tria ſunt mihi difficilia ⁊ quartū penitus ignoro ⁊ vnum illoꝝ eſt via colubri ſup petrā Glo. viam colubri vocat venenati hoſtis aſtutiam que inſidiari nō deſinit quos in petra fundatos eſſe cōſpicit. Jtem diabo. qđ delectabile ē preponit qđ moleſtū ſupponit ꝑmo quaſi vngit ⁊ poſtea pungit. Eccle. ix. Sicut piſces capiūtur hamo ⁊ ſicut aues capiūtur laqueo: ſic hoīes capiūtur tēpore malo. i. tēpore tēptatiōis: piſces capiūtur eſca hamo ſuppoſita. Jtē3 circa impugnationē diaboli attēdēda eſt impugnationū varietas impugnādi cōtinuitas impugnatiōis vniuerſalitas diabo. varijs impugnationibus impugnat vt quē non ſuperat: vna ſupat alia vt patet. Mat. iiij. Jn tēptatiōibus domini cōtinue etiā impugnat vt q̄ſi tedio victus hō ſuccumbat Greg. diabo. aſſidua tēptatiōe nos tēptat vt ſaltē tedio vincat. Dan. iij. Nō ceſſabāt miniſtri regis ſuccēdere fornacē: vniuerſalis eſt etiā eius impugnatio impugnant eni ⁊ diuites ⁊ pauperes: ⁊ iuuenes ⁊ ſenes: vnde dicitur vti ſagena que eſt rethe. totā aquā occupās. Abac. i. Totū i hamo ſubleuauit traxit illud in ſagena ſua. Jtem in codē. Expādit ſagenā ſuā ⁊ ſemp iterficere gētes nō ceſſat ⁊ lȝ oēs ipugnet magis tamē eos q ad deū ꝯuertūtur. Aug. i ſermonibus quotidianis diſcimus experimētis eos q̄ ꝯuerti deliberāt tēptari acrius ⁊ ꝯcupiſcētia carnis ⁊ vrgeri grauius iopibus luti ⁊ lateris q egyptū egredi pharaonē effugere moliūtur. Jo. accedēti ad ſeruitutē dei dicit̄. Eccle. ij. Prepara animā tuam ad tēptationē. Job. xix. Obſedere i gyro tabernaculū meū. Jn Ps. Circūdederūt me ſicut apes iſpinis. Ecc. xi. extruxit munitiōes p gyrū. Greg. de diabo. Jllos pulſare negligit quos iure q̄eto poſſidere ſe ſentit. Jo. Appropinquāte ſalute appropinquat ⁊ tēptatio. Greg. Jn mora. Lucē rectitudinis: vmbra ſeqtur temptationis. Jdē in codē. Poſt lucē eſtus ſequitur: ⁊ qꝛ poſt illuminationē diuini muneris tēptatiōis certamē auget̄. Jn. Ps. dn̄e qd multiplicati ſunt qui tribulāt me. Sicut aliqs dū eſt captus in carcere vnicū cuſtodē habet vel duos ſi vero euaſerit: omnes eū inſequūtur: ſic dū quis captus eſt diabo. nō tantum eū demones pſecuntur quātū cū3 euaſerit: vnde quidā heremita vidit vnū ſolum diabolum ſedentē in porta ciuitatis ⁊ vidit abbatiam in qua vnicuiq̧ monacho aſſiſtebat diabo. cu3 vero quereret ab angelo ductore quare hoc eēt. Reſpondit quia in ciuitate illa omne faciunt voluntatem diaboli: ſufficit. n. vnus diabo. ſ3 cum in hac abbatia omnes ſint boni neceſſe eſt vt vnicuiq̧ vnus adſiſtat. Jtē magis impugnat diabolus eos qui preſunt q̄ ceteros. i. Ro. xxxi. Totum pondus prelij verſum eſt in ſaul. Jtem ipugnāt etia3 hominem per complexionem vel mores vel ſtatu3 ipſius: Unde in pſalmo. Juxta iter ſcādalū poſuerūt mihi: diabolus eos qui ſunt in deſerto pauptatis incitat ad ira3 vel ipaciētiā: vnde temptatio eius talibus eſt ventus vrens. Deut. viij. Dicitur de ſollitudine in qua fuerunt filij iſrael: ⁊ in ea erat ſerpens flatu adurēs: ⁊ ſcorpio ⁊ dypſas ⁊ nulle oino aque. Jer. iiij. Uēt⁹ vrēs in vijs que ſunt in deſerto. Exo. x. Uentus vrēs leuauit locuſtas: ⁊ ſubdit: ⁊ nihil omnino virens relictū eſt in terra locuſte ſūt motus ſuperbie qui poſtq̄ in hoīe religioſo inualuerit: nihil viride in eo remanet. Eze. xvij. Nōne cum tetigerit eam ventus vrēs ſiccabitur. Jone. iiij. Precepit de⁹ vēto calido: ⁊ vrenti ⁊ percuſſit ſol ſuper caput. Jone ⁊ eſtuat: hijs vero qui ſunt in

proſperitate ſuadet diabolus pigriciam ⁊
talibus eſt tēptatio diaboli vt vētus aqui
lo. Eccle. xliij. Frigidus vēt⁹ aqlo flauit ⁊
gelauit criſtallus ab aqua: quādoqꝫ vero
diabol⁹ deo ꝑmittēte h᷑ ad ꝓbationē ⁊ ꝑ
fectū amicoꝝ ſuſcitat q̄ſi vētū vehemētē vt
videat oīa ꝯcutere. Job. i. Vehemēs vēt⁹
irruit a regiōe deſerti ⁊ ꝯcuſſit q̄tuoꝛ an
gulos domus. ⁊ Jo. ij. Miſit deus vētū
magnū in mare: ⁊ facta eſt tēpeſtas ma
gna. Mat. viij. Motus magn⁹ factus eſt ī
mari ita vt nauicula operiretur fluctibus.
¶ Itē diabol⁹ quādoqꝫ ipugnat aggereꝫ
cōportando: vt cū pauperū bonoꝝ procu
rat ditationē vt ſic mali efficiātur. Apoc.
i. Ipſe ſup oēꝫ munitionē ridebit cōporta
bit aggerē ⁊ capiet eā: ipſe de potētib⁹ triū
phat. Adiutus potētia eoꝝ cōtra ipſos dū
ea abutūtur cōtra animas ſuas ea abuten
tes Abac. i. Ipſe de regibus triūphat: ⁊ ty
ranni ridiculi eius erūt tyrāni ſunt ſimie
diaboli dum in ſubditos ſibi deſeuiunt ſi
cut ⁊ diabolus ſeruientes ſibi torquebit.
¶ Item diabolus immiſericorditer impu
gnat vt patet in. Joſi. Cui abſtulit ſua ⁊
ſuos ⁊ afflixit ipſum in pꝛopꝛia perſona ⁊
ſi in aliquo videtur parcere in eo intēdit
ipugnare vt patet i. vxoꝛe. Job q̄ ei religt
per q̄ poſtea eum impugnauit: vnde dixit
illi vxoꝛ ſua cum ipſe amiſiſſet ſuos: ⁊ ſua
⁊ percuſſus eſſet vlcere peſſimo adhuc tu
permanes ī ſimplicitate tua: bn̄dic deo ⁊
moꝛere. Job. ij. Irriſio eſt. i. ſi pſeuerau
ris in bn̄dictiōe tua moꝛieris. Eccle. ſepti
mo. Juſtus perit in iuſticia ſua. Mala. iij.
Vanus eſt qui ſeruit deo. Grego. Duob⁹
modis diabolus impugnat. tribulatiōe vt
frangat: perſuaſione vt molliat: victus er
go de tribulatione recurrit ad artem qua
alias vicit. Prouer. ſeptimo: Multos vul
neratos deiecit: dicitur de muliere. ¶ Itē
diabolus illos quos videt feruētes ad bo
num incitat ad hoc quod excedant vt de
alto poſſit eos pꝛecipitare quod valde pe
riculoſum eſt. Ber. ſuper cant. Non habet
callidus hoſtis machinamentū efficatius
ad tollendum de coꝛde dilectionem q̄ ſi ef
ficere poſſit vt in ea incaute ⁊ non cū ra
tione ambuletur. Ephe. quīto. Videte fra
tres quomodo caute ābuletis. i. Pe. iiij.
Nolite peregrinari in feruoꝛe qui ad tem
ptationem vobis fit.

¶ De modo repugnandi diabolo.

Sequitur de modo repugnādi dia
bolo. ¶ Et notandum q̄ modus
cōuenientiſſimus repugnādi ſer
penti infernali eſt cōtritio capitis ei⁹ quē
modum deus docet. Geñ. iij. Loquēs ad
ſerpentem de muliere que figuram tenet
eccleſie: ipſa conteret caput tuū: ſerpens ca
put pꝛe ceteris mēbꝛis cuſtodit ⁊ nō eſt ca
put nequius ſuper caput colubꝛi. Eccleſi.
xxv. Ideo conari debet homo ad eius cō
tritionem: caput vero eius intelligi po
teſt vel ſuperbia vel pꝛincipium tempta
tionis vel peccatum coꝛdis: anteq̄ extra
exierit: contritio capitis ſcilicet ſuperbie:
multum valet ad repugnandum ei: ⁊ hāc
facit humilitas: que multū valet ad triū
phandum de diabolo. Humilitas enim
ad modum aſtuti luctatoꝛis dum videtur
ſe deiecere hoſteꝫ facit coꝛruere: ipſa eſt q̄
euadit laqueos diaboli. Unde beat⁹ An
toni⁹ retulit ſe vidiſſe omnes laqueos ini
mici ſuper terram extentos: ⁊ cum ſuſpi
rans dixiſſet: quis hos poterit trāſire: ⁊ au
diuit vocem dicentem humilitas ſola ꝑ
tranſit antoni. Humilitas gloriā victoꝛie
totam deo attribuit: ⁊ pꝛopter hoc totum
pondus pꝛelij eiuſdē iponit. Cuius enim
eſt victoꝛie gloꝛia eiuſdem eſt pugna hu
miles deus iuuat ſicut econtrario ſuper
bis reſiſtit. Jac. tertio. ⁊ i Pe. quinto. Jō
non eſt mirum ſi ipſi triumphent: humi
litas deū quodāmodo vincit. Grego in
moꝛa. Quotidie tela tēptationum eius
accipimus: ſed ⁊ nos contra illū iacula
mittimus ſi confoſſi tribulationibus hu
milia reſpondeamus. Prouer. decimo
ſexto. Reſponſio mollis frangit iram. Ca
put etiā ſerpentis cōterendū eſt: q2 in ꝑn
cipio tentationis eſt reſiſtendū. Ouidius
Pꝛincipijs obſta ſero medicina paratur
Cum mala per longas conualuere mo
ras. Grego. in moꝛalibus. Si tētationi i
coꝛde naſcenti feſtine non reſiſtetur: hac
eadeꝫ qua nutritur moꝛa roboꝛatur. In
ps. Beatus qui tenebit ⁊ allidet paruulos
ſuos ad petrā. diabolus quaſi paruulus
eſt in pꝛincipio tētationis. Unde tunc fa
cilius poteſt occidi: in moꝛte pꝛimogeni
toꝛū liberati ſunt filij iſrael de ſeruitute
pharaonis. Exo. ij. Pꝛimogenita phara
onis. Infernalia ſunt pꝛincipia tētationū

gbꝰ ſi viriliter reſiſtatur liberatur hō̃ el-
to a diabolo. Jtē caput ſerpētis cōterēdū
eſt quia peccatū deſtruendū eſt cū in coꝛ
de eſt anteq̄ extra per locutionem vel ope
rationem proceſſerit ſi cogitatio mala coꝛ
intret tam cito pugnandū eſt contra eā ⁊
ſpecialiter oꝛādo. Greg. in homelijs. Quā
to grauioꝛi tumultu cogitationum carna
lium pꝛemimur tanto oꝛationi debemꝰ in
ſiſtere ardentius non ſumus eradicatoꝛes
cogitationum ſed luctatoꝛes cōtra eas vt
dixit quidā ſenex de antiquis patribus vt
legitur in vitis patrū. Jn eodē dixit qdaʒ
abbas ſic cogitationes nō habes: ſpeʒ nō
habes quoniā ſi cogitationes habes ope
ra habes. Jn eodē interrogatꝰ abbas pa-
ſtoꝛ de immundis cogitationibus. Reſpō
dit nūqd gloꝛiabitur ſecurus ſine eo q in
cidit in ipa tu ergo nō eis poꝛrigas manꝰ
⁊ occiſe erūt. Jdē cuidam abbati ſicut ca
pſa plena veſtibꝰ ſi dimiſſa fuerit tempo
re longo putreſcūt veſtes in ea: ita ſunt ⁊
cogitationes in coꝛdibus noſtris ſi non fe
cerimus eas coꝛpaliter tempoꝛe longo ex
terminātur ⁊ putreſcūt. Jdē ad abbatē io
ſeph. Sicut ſi quis claudat ſerpenteʒ vel
ſcoꝛpionem in vaſe ⁊ obturet illud proce
dente tēpoꝛe ſerpēs moꝛitur. Jta maligne
cogitationes que ſtudio demonū pulſant
patientia eius cui imittuntur paulatim
deficiunt. Jn eodem quidam frater dixit
abbati ſiloi: quare non recedūt a me tēta-
tiones ⁊ dixit ei ſenex: quia vaſa earūdeʒ
paſſionuʒ intra te ſunt: hec vaſa intelligi
poſſunt ipe cōcupiſcētie ſcꝫ quas cogita-
tiones in coꝛde oꝛiūtur. Ubi eni enīʒ amoꝛ
ibi oculus: qdā frater interrogauit ſenem
quēdā quid faciam quia multe cogitatio
nes incitant me ⁊ neſcio quomodo repu
gnē eis q reſpōdit nō repugnes cōtra oēs
ſed contra vnam que caput eſt aliarū cō-
tra immūdas cogitationes, valet cōfeſſio
que eas ſanctis patribus manifeſtat. Un
de quidam, ſenatoꝛuʒ cuidaʒ impugnato
a ſpiritu foꝛnicationis dixit filij ne abſcō-
das cogitationes tuas. Jta enīʒ confuſus
immūdus ſpiritus diſcedet a te: nihil enīʒ
ita confundit ⁊ allidit virtutem demonū
quam ſi quis ſecreta immundarum cogi
tationum reuelauerit ſanctis ac beatiſſi-
mis patribꝰ ſpecialiter expedit ne cogita-
tiones iracundie ad verba procedāt. Un

de quidaʒ frater requiſiuit abbatē. Jſaac
quare demones ita eū timerēt qui reſpon
dit. Jdō etiā me timēt demones: qꝛ ex quo
factus ſum monachus ſtatui apud me ne
iracundia mea extra guttur meum proce
deret. ❡ Jtē notandum ꝙ ad repugnan- n
dum diabolo multū valet ſapiētia cū ipſe
aſtutia maxime impugnet. Unde dominꝰ
diabolum temptantem cū paucis verbis
ſacre ſcripture confuſuʒ repellit. Mat. vij.
Luc. iiij. Sapientia. v. Melioꝛ ē ſapiētia
q̄ vires. Eiuſdem. viij. Sapiētiam nō vin
cit malicia. Eccle. ix. Melioꝛ eſt ſapientia
q̄ arma bellica. Jſa. xi. Nō occident: ⁊ nō
nocebunt in vniuerſo monte ſancto meo
qꝛ repleta ē terra ſcientia dñi. Erroꝛ pꝛici-
piū ē temptationū difficilius: idō multū ne
ceſſaria eſt militi xp̄i ſapia vt ab erroꝛe ca
ueat. i. Jo. iiij. Nolite omni ſpiritui crede-
re: ſed probate ſpūs ſi ex deo ſunt. Jtē ad
repugnandum diabolo multū valet fides
Eph. vlt. Jn oibꝰ ſumēta ſcutū fidei: ⁊ i.
Pe. v. Cui reſiſtite foꝛtes i fide fides oſtē
dit militibus xp̄i ſanguinē eiꝰ: vt ſic i ꝑlio
exacuent: ⁊ vincāt. i. Macha. vi. Elephan
tis oſtēderūt ſanguinē vue ⁊ moꝛi ad acuē
dū eos in ꝑlio. Apoc. xij. Jpſi vicerūt euʒ
ꝓpter ſanguinē agni: fides etiā eis oſtēdit
penā patā ſi victi fuerint. Gre. i moꝛalibꝰ.
Solerter in vigilādū ē, vt cū culpa blādiri
ichoat ad quē interitū mēs trahat agīcat.
Jtē oſtēdit eis coꝛonā patā ſi vicerit. Apo.
ij. Vicēti dabo edere de ligno vite. Jn eo
dē. Vincēti dabo māna abſcōditū. ❡ Jtē
ad triūphandū de diabolo multum valet
fiducia de deo. Exo. xiiij. c. Deꝰ pugnabit
pro vobis: ⁊ vos tacebitis. Nūeri. xiiij. De
us nobiſcuʒ eſt nolite timere. ij. Pal. xx.
Nō ē nr̄a pugna ſʒ dei. Jn eodē. Tātūmō
ꝯfidēter ſtate. ⁊ videbitis auxiliū dñi ſup
vos. Jſa. xli. Ne timeas: qꝛ ego tecū ſum.
⁊. xli. Simile. Jer. xx. Deus mecū eſt tanq̄
bellatoꝛ foꝛtis idcirco q ꝑſequunt̄ me ca-
dēt infirmi erūt. Ro. viij. Si deꝰ ꝓ nobis
qs ꝯtra nos. ❡ Ad repugnādū ēt diabolo
multū valet oꝛatio. Mat. xxvij. Uigilate ⁊
oꝛate ne intretis in tēptatiōem. ❡ Ad idē
etiā multū valet mia. i. Pe. ij. Nouit deus
pios de tēptatiōe eripe: ⁊ ſup illud ps. Mi
ſericoꝛdia mea ⁊ refugiū meū. dic. Glo. de
nulla re ita vincit̄ inimicꝰ diabolus: ſicut
de miſericoꝛdia. Eccleſi. xxix. Dicitur de

elemoſyna ſuper ſcutum ⁊ ſuper lanceam
potentis pugnabit pro te: aduerſus inimi
cum tuum: homines incōpatientes ⁊ in-
dignantes peccatoribus permittit de⁹ cor
ruere in peccatum. Item ad ſuperandū
diabolum: multum valet timor dn̄i. Eccl.
xxxiij. In temptatione deus timentē ſe ſer
uabit ⁊ liberabit a malis. In vitis patrū
abbas Amon dixit cuidā fratri interrogā
ti ab eo aliquem ſermonē. Uade ⁊ fac ta
lem cogitationē tuam: qualem iniqui: qui
ſunt in carcere. Illi enim interrogant ho
mines: vbi eſt iudex ⁊ quando veniet: ⁊ in
ipſa expectatione penarū ſuarum plorāt
ſic ⁊ monachus debet aiam ſuā obiurga-
re dicens. Ue mihi quomō aſtare habeo
ante tribunal xp̄i: ⁊ actuū meoꝝ reddere
rōnē ſi ſic ſemꝑ meditatus fueris poteris
ſaluus eſſe: timor dei negligentiam expel-
lit: que multos facit corruere. Eccleſi. vij.
Qui timet deum nihil negligit: timor dei
etiam ſollicitū hoiem reddit: ⁊ quaſi pa
ratum ad prelium. i. Machab. xij. Prece
pit ionathas ſuis vigilare ⁊ eſſe in armis
paratos ad pugnam: Item timor dei of-
fenſam cauet: q̄ multū valet ad hic q̄ de⁹
hominem iuuet: ⁊ ſic de hoſte triumphet
Deutero. xxiiij. Quando egreſſus fueris
aduerſus hoſtes tuos ad pugnam cuſto-
diet te ab omni re mala. i. Cor. ix. Omnis
qui in agone cōtendit ab omnibus ſe ab
ſtinet. Item timor occaſiones peccādi ca-
uet vt eſt familiaritas eoꝝ qui mala ſug-
gerunt qui ſunt quaſi alitus diaboli. Iob
xli. Alitus eius prunas ardere facit. Item
occaſio mali eſt aſpectus rei delectabilis.
Gene. iij. Uidit mulier lignum q̄ eſſet bo
num ad veſcendum ⁊c. ¶ Amor etiā mū
di occaſio eſt: vt quis a diabolo ſuperetur
non eſt mirum ſi a diabolo capitur q̄ vo-
luntarius pedes ſuos in rete eius mittit:
retia diaboli ſunt tēporalia iſta. Iob. xviij
Immiſit in rethe pedes ſuos: ⁊ in macu-
lis eius ambulat. Sap. xiiij. Creature dei
facte ſunt in odium: ⁊ in temptationē ani
me hominū: ⁊ muſipulam pedibus inſi-
pientum. Item ad ſuperandum diabolū
multum valet conſtantia. Eph. iiij. Nolite
locū dare diabolo. Iaco. iiij. Reſiſtite dia
bolo: ⁊ fugiet a vobis. Item ad hoc valet
ſpiritualis leticia. Macha. i. Preliabatur
prelium cum leticia. Antonius: vnica ra-
tio vincendi inimicū eſt leticia ſpūalis. i.
Ro. iiij. Dicunt philiſtei figuraꝫ tenentes
demonū. Ue nobis nō. n. fuit tanta exulta
tio heri ⁊ nudius terti⁹. Et notandum: q̄
quandoq̄ diabolus nos impugnat mole
ſtijs qn̄q̄ delitijs: cū impugnat moleſtijs
non eſt fugiendum. Bone. n. ſunt ⁊ vtiles
⁊ fugiētes magis grauant. Ioſue. vij. Mi
dn̄e deus meus qd dicā videns iſraelē ho
ſtibus ſuis terga vertentē. Sen̄. Quēad-
modū pernicioſior eſt hoſtis fugientibus
ſic omne fortuitū in cōmodū magis iſtat
cedēti ex aduerſo. Saluſti⁹. Fugiētes ſe-
pius videas capi aut occidi: fortiſſimum
quēq̄ tutiſſimū. Ber. in epiſtolis. Sola cā
qua ꝑdere poſſis victoriā fuga eſt. Fugiē-
do poteris illā amittere: moriēdo non po-
tes: ⁊ beatus ſi pugnādo moriaris: q: mor
tuus mox coronaberis. Ue aſt tibi ſi de-
clinando pugnā perdis ⁊ victoriaꝫ ſimul
⁊ coronā. Idem in epiſtolis. O vere tuta
pro xp̄o: ⁊ cuꝫ xp̄o pugna in qua nec vul-
neratus nec proſtratus nec conculcatus:
nec miles ſi fieri poſſit occiſus fraudabe-
ris a victoria: tm̄ ne fugias. Idem. Liben
tius te inſequitur aduerſarius fugientē q̄
ſuſtineat repugnantē. ¶ Impugnatio ve
ro q̄ fit delitijs vincitur fugiendo. i. Cori.
vi. fugite fornicatiouem. Ipugnatio per
moleſtias vincitur patiēdo. Illa q̄ fit per
delitias ꝑcutiēdo virga diſcipline. Pro-
uer. xxiij. Si ꝑcuſſeris eū virga non mo-
rief. Sen̄. in epiſtolis. Uir bonus quicqd
illi acciderit equo animo ſuſtinebit. ſciet
eniꝫ hic accidiſſe lege diuina ex et qua vni
uerſa ꝓcedūt. Idem. Uoluptates iter res
viliſſimas ꝓ̄cipue extirpa q̄ latronū more
i hic vos amplectunť vt ſtrāgulent. ¶ Et
notāduꝫ q̄ cū habeamus bellū cōtra aſtu
tiores ⁊ fortiores nobis: neceſſariū eſt no
bis adiutoriū ⁊ enumeranť. viij. adiuto-
ria. ¶ Primū ē celeſtis doctrina i ps. Bn̄
dict⁹ dn̄s de⁹ me⁹ qui do. ma. me. ad pre.
Prouer. xxiiij. Uir doct⁹ ⁊ robuſtus ⁊ va-
lidus. Sap. viij. Per ſapientiā in multitu
dine bon⁹ videbor: ⁊ i bello fortis. ¶ Se
cundum eſt diuina confortatio que multū
valet ad fortitudinē: ⁊ ad hoc q̄ aliquis
vincat: ſicut diſconfortatio multum facit
ad hoc q̄ aliquis vincatur. Deuť. iij. Cor-
robora ioſue atq̄ conforta. Dan̄. x. Con-
fortare ⁊ eſto robuſtus. ¶ Tertiuꝫ eſt re- Q

frenatio hoſtium ne tm̄ nos impugnent quantū vellent. vt patet in Job. Quem ſathan non poterat ad voluntatē ſuā impugnare donec a deo fuit et hic conceſſum. i. Cori. x. Fidelis eſt deus qui non pmittit vos temptari ſuper id quod poteſtis.

¶ Quartuz eſt mira dei protectio q̄ promittitur Iſa. xliij. Cum tranſieris p aquā tecum ero. ⁊ flumina non operient te: ſic protecti ſunt tres pueri in fornace babylonica. Dan. iij. ¶ Quintuz eſt mira hoſtiū impugnatio. Exo. xiiij. Fugiam⁹ iſraelē. Deus enim pugnat pro eis contra nos.

¶ Sextū ē mire ꝟtutis collatio: vt Moyſi. Exo. xxxiiij. Capitu. ⁊ Helye. iij. Re. xix. Data eſt virtus ieiunādi. xl. diebus. Sicut mira virtus corporis data fuit ſanſoni.

¶ Septimum eſt armatura mirabilis q̄ habenti nihil nocere poſſit: qualis armatura eſt patiētia que data fuit beato Laurentio ⁊ Uincentio. ¶ Octauum eſt angeloꝝ cuſtodia: q̄ vocat ſepē. Iſa. v. Auferaz ſepez eius: ⁊ erit in direptione. angeli ſancti demones compeſcunt. Thob. viij. Raphael religauit demonē i deſerto. Et i. iiij. Re. vi. Dixit Eliſeus ad miniſtrū ſuū noli timere plures eniz nobiſcū ſūt q̄ cū illis.

¶ Diuiſiones patientie. vi.

Conſequenter ponēde ſūt diuiſiones alie pertinentes ad patientiā ⁊ ſumitur diuiſio prima ſm ea a quibus patimur. ¶ Quedam enim patimur ab extraneis quedam a notis: nō tn̄ inimicis. Quedam vero ab amicis q̄ moleſtius ſuſtinemus. ps. Si inimicus meus malediriſſet mihi ⁊c. Alia ſumitur ſcd̄m ea que patimur: que ſunt. Cōtumelie verboꝝ. Moleſtie corpoꝝ. Damna reꝝ: Contumelie verboꝝ patienter tollerāde ſunt. Sunt enim velut aurum ⁊ argentuz quibus ditamur. Heb. xi. Maiores diuitias eſtimans theſauro egyptioꝝ improperiū xp̄i. Ad cōtumelias debet homo ſe habere vt ſurdus in ps. Ego autē tanq̄ ſurdus nō audiebā. debz etiā homo imobilis permanere. ij. Re. xiiij. Exemplo. Sicut angelus domini ſic eſt dominus meus. Rex vt neq̄ benedictione: nec maledictiōe mo ueatur ille qui maledicit: reputandus eſt: vt nuncius a deo miſſus: vt ſcilicet abſtergat maculas eius cui maledicit. Gre: Idcirco domin⁹ linguas detratoꝝ in electos laxat: vt ſi quid in eis elationis ſurrexerit: lingua detractoris eradat. Multum vilipendit de⁹ malos: quando de lingua eoꝝ facit abſterſorium ſordiū bonis. Prouer. xi. Qui ſtultus eſt ſeruiet ſapienti. ij. Re. xvi. Dixit Dauid cuz ſemelei malediceret dimittite eū vt maledicat iuxta preceptum domini: ſi forte reſpiciat deus afflictionez meā ⁊ reddat mihi bonū pro maledictione hic hodierna. ⁊ dicit glo. Gre. Qui verboꝝ cōtumelijs preſſus virtutez patientie ſeruare non ſufficit. Factū Dauid ad memoriam reuocet q̄ cuz ſemel conuicijs vrgeret ⁊ armati proceres vlciſci contenderent: ait quid mihi ⁊ vobis filij ſaruie ⁊c. Dimittite eum ⁊c. Quibus verbis idicat quod pro peccato Berſabee inſurgentem contra ſe filium fugiens reduxit ad aīum malum quod fecit ⁊ contumelioſa verba non tam conuincia q̄ adiutoria eſſe credidit quibus ſe purgari ſibiq̄z miſereri poſſe indicauit: tunc eniz illa conuincia bene tolleramus cum in ſecreto mentis ad mala perpetrata recurrimus. leue quippe videbitur q̄ iniuris pcutimur dū cōſpicim⁹ q̄ peius meruimus. ſicq̄z fit vt ꝯtumelijs gratia magis q̄ ira debeat: quaꝝ interuēnte deo iudice pena grauior declinatur dicens verba cōtumelie cōpati debemus q̄ſi inſano verba extranea loq̄nti. Sen. Dicis male de te loquuntur. moueret ſi hic iudicio facerent nunc morbo faciūt. Jero. Apud xp̄ianos: nō eſt miſer qui patitur cōtumeliā ſed qui facit. Beatuz debet ſe reputare cui mal: maledicūt. Math. v. Beati eſtis cū maledixerint vobis hoies. i. pe. iiij. Si exprobramini in noie xp̄i beati eritis exēplū patientie hui⁹ habem⁹ in xp̄o. Iſa. liij. Sicut ouis ad occiſionem ducetur: ⁊ ſicut agnus corā tondente ſe obmuteſcit ⁊ non aperiet os ſuū. Mat. xxvij. Cuz accuſaret a p̄ncipibus ſacerdotuz nihil reſpōdit. De patientia ad moleſtiam corpoꝝ habetur Mat. v. Si quis pcuſſerit te in dexteram maxillam tuā: prebe ei ⁊ alterā. De patientia ad damna reꝝ habetur ibidē. qui vult contendere tecū in iudicio ⁊ tunicā tuam tollere dimitte ei ⁊ palliū. De hac patiētia cōmēdat quoſdā apoſtolus. Heb. x. Rapinaz bonoꝝ veſtroꝝ cū gaudio ſuſcepiſtis cognoſcentes vos habere meliorē ⁊ manentez ſubſtantiā. ¶ Alia diuiſio ſumit ſcd̄m

cauſas ꝓpter quas patimur: quādoq3 eni3 quis patitur ex culpa ſua in quo caſu magis patienter ſuſtinet: quādoq3 ſine culpa ſua: ⁊ tunc magis moleſte ſuſtinet dicens ſi meruiſſem nō ſuſtinerem moleſte: nūc vero non eſt mirū ſi moleſte ſuſtineā3 cū hoc non meruerim: cui dicendum eſt ꝙ ipſe ſecundū hic potius vult eſſe ſimilis latronibus q̄ ſctis: latrones.n. propter culpam ſuā patiūtur ea que ſuſtinēt. Sancti vero ſine culpa ſua.i.pe.ij. Hec eſt gratia ſi propter dei conſcientiā ſuſt: ⁊ quis triſticias patiēs iniuſte. In eodem. Que eſt gratia ſi peccātes ⁊ colaphizati ſuffertis. Hec gratia apud deū ſi bene faciētes patienter ſuffertis. Eiuſdē quarto. Si qd patimini propter iuſticiā beati. Eiuſdē.iiij. Nemo veſtrum patiatur quaſi homicida aut fur. aut maledicus: aut alienoꝝ appetitor. ſi āt vt xp̄ian⁹ nō erubeſcat. ¶ Alia diuiſio patiētie eſt talis: eſt patiētia culpe ⁊ eſt patiētia nature: ⁊ cōſuetudinis lōge ⁊ gratie. Prima triplex ē quedā remiſſionis: vt cū aliquis ſuſtinet non ſuſtinenda vt.ſ.ſe redigēt ſeruitutē dyabo.ij.Cor.xi. Suſtinetis ſiq̄s vos in ſeruitute3 redigit. Prouer.xij. Manus que remiſſa eſt tributis ſeruiet. Hec patiētia eſt quaſi aſinina. Aſinus nō diſcernit qd ſibi imponat vtrū aurū vel lutū. ¶ Alia ē ſeruilis timoris vt cū aliquis timore diſcipline: vel q2 erubeſcit exire de clauſtro ſuſtinet aſperitate3 religionis: ⁊ ſi amore dei ⁊ talis patientia ſolet eſſe cū murmure. ꝓpter defectū intētionis gratie: ſicut rota carri murmurat ſi vncta nō fuerit. Eccle.xxxiij. Precordia fatui quaſi rota carri. ¶ Tertia eſt patiētia ypocritaꝝ ſignata ī patiētia latronis mali qui cū dn̄o paſſus eſt. patiētia vero nature eſt q̄ habet aliqs ex ſtrenuitate naturali. vt ſunt multi milites ex ſtrenuitate naturali qui l3 nō habeāt caritatē: tamē prius ſuſtinerēt mortē q̄ fidē negarent. patiētia naturalis patiente3 laboris inuenit Alexander exercitū ſuū cū eum probaret ducēs illum ſub torrida ʒona per dietam ſine potu vſq3 ad fluuiū quendā. de patiētia cōſuetudinis longe dixit quidā ꝙ male fera aſueſſe feres. Tullius. Optima forma viuēdi eligenda eſt q̄ iocundā reddet aſſuetudo. Patiētia vero gratie triplex ē: quedā ē incipientiū q̄dā ꝓficientiū ⁊ quedā pfectoꝝ. Incipientiū eſt ſuſtinere mala que eis inferuntur patienter. Proficientiū vero eſt ſuſtinere ea non ſolū patienter: ſed ⁊ etiā libenter: pfectoꝝ vero nō ſolū libenter: ſed etiam letanter. Hos tres gradus patientie poſſumus agnoſcere in Paulo.ij. Cor.iiij. Tribulationē patimur: ſed non anguſtiamur.ſ.per impatientiā. Secūde eiuſdē.xij. Ego libētiſſime impendā: ⁊ ſuper impendar egoipſe pro aiabus vr̄is. Tertius. Gala.vi. Mihi abſit gloriari niſi in in cruce dn̄i nr̄i ieſu xp̄i. Et notandū ꝙ qui habet perfectā patientiā cū mala ei inferuntur: letatur inferenti ꝯpatitur ⁊ beneficiū largitur: ⁊ deo regratiatur: de primo habes. Act.v. Ibant apoſtoli gaudētes aō.cō.⁊c.i.pe.iiij. Cōmunicantes xp̄i paſſionibus gaudete. d.ij.i.pe.i. in patientia pietatē. Gre.in omel. Patiētia veſtra eſt que ⁊ xp̄m amat qua portat. nam tollerare ⁊ odiſſe non eſt virtus manſuetudinis: ſ3 velamē furoris. de tertio. Luc. vi. Benedicite maledicētib⁹ ⁊c.i.cor.iiij. Maledicimur: ⁊ benedicim⁹: blaſphemamur ⁊ obſecramus. De quarto exemplu3 habemus in Tho.ij. Qui imobilis in dei timore permanſit. gratias agens deo oībus diebus vite ſue: ⁊ beat⁹ Laurentius: grās ago tibi dn̄e ieſu: q2 hoſtia tua effici merui. qui ad ignem tribulatiōis deo gratias agunt: ſimiles ſunt altilibus que cum ad ignē aſſantur pinguedinē ſua ſe ſuper fundunt: ⁊ ſicuti pinguedo aſſata gratioris ſaporis eſt quā elixa ſic gratiarū actio gratior eſt deo quando perſonat in his q̄ ſunt in tribulatione q̄ ſi perſonet in his q̄ ſunt in proſperitate.

Explicit tractatus de patientia

¶ Septima pars de conſtantia. ca.xiij.

Dicto de ſecuritate ⁊ patiētia: Dicendum eſt de conſtantia que ſic deſcribitur. Conſtantia eſt ſtabilitas animi firma ⁊ in propoſito ꝑſeuerans ¶ Et notandum ꝙ eſt conſtantia generalis que attenditur in perſeuerantia propoſiti que oēs virtute3 circuit. ⁊ eſt cōſtantia ſpecialis que attenditur circa res terribiles: ⁊ ad ſuſtinendū difficiles: que ledūt naturā: ⁊ hec conſtantia partiū ad fortitudinē ¶ Item notandū ꝙ cōſtantie eſt ſeruare mediū iter mutabilitatē ſeu leuitate3 ⁊ pertinaciam quoꝝ vtrūq3 reprehēſibile

eſt.ij.Cori.i. Nūquid leuitate vſus ſū rc.
Numeri.xix. Legitur filijs iſrael ꝙ ad ipe
riū dñi pficiſcebant: ⁊ ad iperiū eius fi-
gebant tabernaculū ſic a pposito recedē-
dum ē cū credit deo diſplicere: ⁊ in eo p-
B ſeuerandū eſt cū credit ure ei placere. ¶ Itē
notandū ꝙ ſex vident ptinere ad conſtan
tiā. ¶ Primū eſt ſtabilitas intellectꝰ q̄ va
riatur ſm diuerſas ſpēs cogitationū. Que
dam.n.eſt ſtabilitas in his q̄ ſunt fidei ad
quā monemur. i.cori.vlt. Uigilate ⁊ ſtate
in fide Ephe.iiij. Nō ſimꝰ paruuli fluctuā
tes: ⁊ circūferamur omni vento doctrine.
Thob.ij. Uitā illā expectamꝰ quā deꝰ da
turus eſt his qui fidē ſuā nūq̄ȝ mutant ab
illo. ¶ Scdm eſt grauitas ſeu equanimi-
tas in vtraq̄ȝ fortuna. Tullius.pclara eſt
equanimitas in omni vita. Ideȝ qꝛ ſemp
idē vultus eadēq̄ȝ facies: vt de ſocrate acce
pimus, ecōtrario ſtultoꝝ coꝛ diſſimile erit.
Prouer.xi. ¶ Tertiū ē ſtabilitas circa ea
q̄ deſiderātur. Señ.in epiſtolis. Ante oia
hic cura: vt cōſtet tibi quotiēs experiri vo
lens: an aliud actū ſit obſerua: an eadeȝ ve
lis hodie q̄ heri. Mutatio voluntatis idi-
cat animū nature: atq̄ȝ alibi apparere put
tulit ventus nō vagat qd ſitum atq̄ȝ fun-
datuȝ eſt. Quidā a deo ſunt inconſtantes:
vt conſtātia eoꝝ hic eſſe dicatur .ſ. eſſe in-
ſtabiles: poeta qd petit ſpernit: repetit qd
nuper amiſit. Item diruit: edificat: mu
tat quadrata rotūdis. Itē poeta. Quo te-
neā nodo mutantē ꝓthea vultꝰ. ¶ Quar-
tū ſtabilitas loci que multū facit ad ſtabi-
litatē animi. Ber.ad fratres de mōte dei.
Impoſſibile eſt hominē fideliter figere in
vno animū ſuum qui nō prius alieni loco
pſeueranter affixerit coꝛpus ſuū. Nā q egri
tudinē animi migrādo de loco ad locum
effugere nititur: ſic ē q fugit vmbrā coꝛpis
ſui: ſeipȝ fugit ſeipſū circūfert: locū mutat
nō animū eundeȝ vbiq̄ȝ ſe inuenit niſi ꝙ
deterioꝛē facit ipſa nobilitas: ſic vt ledere
ſolet egrū qui circūferendo cōcutit. Sene.
in epiſtolis. Animū debes mutare non ce
lū: qd miraris: nihil tibi peregrinationes
pdeſſe: cū te circūferas: premit te eadeȝ cā
que expulit onus animi tibi deponenduȝ
eſt: nō aūt vultus nullus tibi placet locꝰ va
dis huc atq̄ȝ illuc: vt excutias inſidēs pon
dus qd ipſa iactatione incōmodiꝰ fit ſicut
in naui oia imota minus vrgēt iequaliter

cōuoluta: citius eaȝ partē inq̄ incūbuere
demergūt: motu ipſo noces tibi: egruȝ.n.
cōcutis: aut cū iſtud exemeris malū: tunc
ois mutatione loci iocūda eſt: magis quis
venerit q̄ qs introierit. Itē pmū argm cō
poſite mētis exiſtimo poſſe ꝯſiſtere: ⁊ ſecū
moꝛari. lapis quadratus ſtabilis ē: ſic hō
bñ oꝛdinatus ē ſtabilis. econtrario male
oꝛdinatus inhabilis. Poeta. Rome tybur
auenimus tybure Romam. In culpa eſt
animus qui ſe nō effugit inq̄: celū nō ani-
mū imutant qui trās mare currūt. Sene-
ca non conualeſcit planta que ſepe tranſ-
fertur. Ad loci ſtabilitatē multum monet
ſcriptura. Eccle.x. Si ſpiritus poteſtatem
habentis ſuper te aſcenderit locum tuum
ne dimiſeris. Eccle.xi. Cōfide in deo ⁊ ma
ne in loco tuo: facile eſt in oculis domini
ſubito honeſtare pauperem. Luce.ix. In
quācūq̄ȝ domum intraueritis ibi manete
⁊ inde ne exieritis. Eiuſdē.x. Nolite tranſi
re de domo in domuȝ. i. Cori.xv. Fratres
eſtote ſtabiles ⁊ imobiles. i. Theſſa.iiij.
Rogamus vos fratres: vt operaȝ detis vt
quieti ſitis. ij. Theſſa.iij. Scitis quemad
modū opoꝛteat imitari nos: quoniaȝ non
inquieti fuimus inter vos. Interlinearis.
Inſtabilitatē repꝛehendit poſtea in qbuſ-
dam mulieribus. i. Thymo.v. Ocioſe ini
qui diſcunt circuire domos ⁊c. Inſtabili-
tas quantū ad locū deo diſplicet. Domini
vero eſt damnoſa ⁊ periculoſa. Iere.xiiij.
Dilexit mouere pedes ſuos ⁊ nō quieuit:
⁊ domino non placuit. Prouer.xxvij. Si
cut auis tranſmigrans de nido ſuo: ſicut
vir qui reliquit locum ſuū. Auis tranſmi
grans de nido ſuo damnificatur in pullis
ſuis: ⁊ homo locum ſuū relinquēs in bo-
nis ſuis. Dyna egreſſa vt videret mulie-
res regionis illiꝰ coꝛrupta fuit. Geñ.xxxiij
⁊ Semei egrediens de ierusalem fuit occi
ſus.iij. Re.ij. ¶ Quintuȝ eſt firmitas con
tra ventos temptationū: de qua cōmenda
tur Johannes. Mat.xi. ⁊ Luc.vii. Quid
exiſtis in deſertuȝ videre: arundinē vento
agitatā. ⁊ in pſ. Non ſic impij non ſic: ſed
tanq̄ȝ puluis ⁊c. Eccle.v. Non ventiles te
in oēm ventū. ¶ Sextum eſt ſtabilitas in
occupatione ſeu operatione. Sene. Me-
lius eſt vt propoſita cuſtodias: q̄ vt hone-
ſta proponas. ¶ Item notandū ꝙ cōſtan
tia ſiue ſtabilitas eſt valde admirabilis in

ſtatu preſentis vite que ita inſtabilis eſt. Job.xiiij. Nunq̃ in eodem ſtatu permanet difficile eſt folliũ arboris ſtabile eſſe q̃d dum flatu venti percutitur. Grego. in mora. Humana aia quot temptationes patitur quaſi tot flatibus mouetur. Idem in eodem. Qui arbor fuit in conditione folliũ a ſemetipſo factus eſt in temptatiõe ſed potius ſtipula apparebit in dilectiõe ſtabilitas eſt quedam ymago eternitatis
B ipſa ponit hominem quaſi in ſtatu angelico. ij. Regũ. xiiij. Sic eſt deus meus rex. ſicut angelus dei vt nec benedictione: nec maledictione moueatur. ¶ Item notãdũ q̃ ſex videntur facere ad inſtabilitatem. ¶ Primuz eſt ſtulticia. Eccle. xxvij. Stultus vt luna mutatur. Sene. i epiſtolis. q̃d eſt ſapientia ſemꝑ idez velle atq̃ȝ nolle nõ poteſt cuiq̃ ſemper idem placere niſi rectũ Neſciunt homines q̃d velint variat quottidie iudiciũ ac pleriſq̃ȝ agitur vita per luſum. Idem quid colluctatur cum animo noſtro nec permittit nos quicq̃ velle nihil libere nolumus: nihil ſemꝑ ſtulticia ẽ cui nihil conſtat. nihil diu placet. ¶ Secũduz eſt peccatũ Gene. iiij. Dictuz eſt caym poſt homicidiũ vagus ⁊ profugus eris ſuꝑ terram in eodẽ Ecce eicis me hodie a facie tua: ⁊ ero vagus ⁊ profugus in terra. ys. lvij. Cor impij. quaſi mare feruens q̃ qeſcere non poteſt. Treno. vlti. Peccatum peccauit ieruſalem propterea inſtabilis facta eſt. Job. xi. Si iniq̃tatem que eſt i manu tua abſtuleris abs te tunc leuare poteris faciem tuam abſq̃ȝ macula: ⁊ eris ſtabilis in p̃is. Nõ dabit fluctuationez iuſto. ¶ Tertium eſt in pacientia. Boetius in libro cõſolationũ quis eſt ille taz felix qui cũ dederit impaciẽcie manus ſtatũ ſuum mutare nõ opz. ¶ Quartũ defectus timoris: timor animũ ſtabilẽ reddit ſicut lapides ſuppoſiti aſſeribus eos cuſtodiũt ne a vento moueantur vel ſicut anchora nauẽ ſtare facit. Eccle. xxiiij. Timor dñi ſuꝑ oia ſe ſuperponit. Grego. Anchora mẽtis põdus timoris. ¶ Quintũ eſt defectus dilectionis boni amor boni aĩm ſtabilẽ reddit ſicut radix pſũda arborẽ. Eccle. xxxiiij Qui implãtatꝰ eſt abũdabit negcia. Sñ. Nõ vagatur quod fixuz atq̃ȝ fundatũ eſt. ¶ Sextũ eſt duplicitas animi. Jac. i. Vir duplex aĩo inconſtãs eſt in oĩbus vijs ſuis Vir duplex aĩo eſt q̃ vult hic gaudere cuȝ mũdo ⁊ in futuro cũ dño. Jero. delicatus es cariſſime ſi ⁊ hic vis gaudere cũ ſeculo ⁊ poſtea regnare cũ xp̃o. Et notãdũ q̃ hõ inſtabilis: quaſi lunaticus eſt. Mat. xvij. Dñe miſerere filio meo: q̃ȝ lunaticus ẽ ⁊ eſt ſimilis homini errãti: qui quãdoq̃ȝ vadit huc: quãdoq̃ȝ illuc. Canonica. x. Jud. Sidera errãtia q̃bus caligo tenebrarũ ſeruata eſt in eternũ ſecũdũ glo. Sydera errantia ſunt apoſtate. a

Octaua pars de perſeuerãtia. xliij.

D Icto de ꝯſtãtia tangẽdũ eſt aliq̃d de pſeuerãtia breuiter tñ agere de ea: q̃ȝ aliq̃ de ea dicta ſunt i tractatu de accidia capitulo de vicio i pſeuerãtie: ⁊ recte poſt ꝯſtãtiã legit de perſeuerãtia: ẽ. n. perſeuerãtia permanẽtia: ſicut ⁊ ꝯſtãtia. Vñ coĩcat cũ ꝯſtãtia: tñ i hoc differt: q̃ȝ ꝯſtãtia ẽ permanẽtia i ꝓpoſito perſeuerãtia vero permanẽtia i bono: ſiue cõtinuatio boni ꝯſtãtia cauet leuẽ trãſitũ a ꝓpoſito vno i aliũ perſeuerãtia ꝓo ſeu cauet diſcõtinuationẽ vel iperfectionẽ defectũ debiti finis ⁊ deſcribitur ſi perſeuerãtia magiſtraliter perſeuerãtia ẽ permanẽtia i bono diuturna vel finalis. Tullius vero i pma rethorica ſic eã deſcribit perſeuerãtia ẽ i rõne bñ ꝯſiderata: ſtabil' ⁊ perpetua permãſio. Et not. q̃ ẽ pſeuerãtia general' ⁊ ſp̃alis: gñralis attẽditur i ꝯtinuatiõe bõi ⁊ circuit. oẽȝ ꝟtutẽ; ſp̃alis vero attẽditur circa terribilia ⁊ difficilia ad ſuſtinẽdũ q̃ ledũt naturã q̃ pertinet ad fortitudinez ad q̃ moriemur. Heb. xij. In diſciplina vero iquit pſeuerate. ¶ Itẽ notandũ q̃ q̃daȝ pſeuerẽtia finalis q̃dã eſt nõ finalis. Nõ finalis eſt quãdo aliq̃s longo tempore pſeuerat in bono tñ poſtea cadit per mortale finalis vero perſeuerantia dupliciter dicitur vel finalis ꝓpoſito vel finalis actu finalis vero ꝓpoſito ſit finalis actu in his que ꝑmanent in bono. De pſeuerãtia finali actu dicit. Aug. De multi eã hẽre pñt nullus ãmittere icpit eni eẽ finalis actu i termio vite. Et notãdũ q̃ pſeuerantia regulariter datur hoi ꝑ bõa merita. Vñ glo. Sup illd ps. Retribuet mihi deꝰ ſcd̃m iuſticiã meã dicit q̃ fide ⁊ ſpe: ⁊ alijs bõis opibꝰ reddet deo pſeuerãtiã. Jd aũt dcm̃ ẽ regulariter: q̃ȝ virtu

teſ coiter primo dantur in aliqua q̃tita-
te: ſecũdo p bona opa merẽtur augeri: tan
dẽ pfici. tñ alicui vt xpo date ſunt virtutes
i ſtatu perfectionis que neqʒ augẽtur: neqʒ
B intendũtur. ¶ Ad cõmẽdationẽ pſeuerã-
tie. Primo valere pt frequẽs admõitio q̃
ſcriptura facit ad perſeuerãdũ. Joſ. xviij.
Nolite negligere. nolite ceſſare. i. cor. vij.
Unuſquiſqʒ ſicut vocauit deus ita ambulet
Itẽ in eodẽ. Unuſquiſqʒ in qua vocatio
ne vocatus eſt in ea pmaneat. eiuſdem. ix.
Sic currite vt cõprehẽdatis. Gala. v. Sta
te ⁊ nolite iterũ iugo ſeruitutis cõtineri. i.
Jo. ij. Unctionẽ q̃ accepiſtis adeo mãeat
in vobis. Apoc. ij. Illud quid hẽtis tenete
donec veniã. Scd̃o promiſſio que fit pſe-
uerantibus. Apoc. ij. Eſto fidelis vſqʒ ad
mortẽ ⁊ dabo tibi coronã vite. Ro. xi. Ui
de in te bonitatẽ dei ſi pmanſeris in boni
tate. Mat. x. Et. xxiiij. Qui perſeuerauerit
vſqʒ in finẽ ſaluus erit. Ber. in epiſ. Solas
dyabolũ ſoli inſidiari ſp pſeuerantie: q̃ ſo
lam virtutũ nouit coronari. Idẽ in eodeʒ
Studete pſeuerantie que ſola coronatur.
¶ Tertio cominatio que fit nõ pſeuerant
ibus ſcilʒ ablatio corone. Apoc. iij. Tene
qd habes vt nemo accipiat coronam tuaʒ.
¶ Quarto exẽpla. Primo exẽplũ dei. Gene
ij. Cõpleuitqʒ deus die vij. opus ſuũ qd fece
rat. Deute. xxxij. Dei pfecta ſunt opa. Se-
cũdo exẽplũ xpi hois. Jo. xvij. Opus cõſu
maui qd dediſti mihi vt faciaʒ. ¶ Tertio
exẽpla ſanctorum. Job. xxvi. Juſtificationeʒ
meã q̃ cepi tenere nõ deſeram. ij. Thi. iiij.
Bonũ certamẽ certaui curſuʒ cõſumaui.
Actu. xx. Nõ facio aiaʒ meã pcioſiorem q̃
me dũmõ cõſumẽ curſuʒ meũ. ¶ Quinto
cõmẽdabilis eſt pſeuerantia a ſuo effectu
multiplici. Primus ẽ qd a deo iperat qd
vult. Luc. xi. Si pſeuerauerit vſqʒ in fineʒ
pulſans ⁊ ſi nõ dabit ei eo qd amicus eius
ſit pp iprobitatem: tñ eius ſurget ⁊ dabit
C quot quot hʒ neceſſariũ. Eiuſdẽ. xviij. De
iudice iniquo q licʒ deum nõ timeret nec
homies reuereret tñ fecit qd vidua voluit
pp eius iprobitatẽ. Mat. xv. Miſereor tur
be: qz iaʒ triduo perſeuerat mecũ. Grego.
Queſiuit maria magdalena prius ⁊ mini
me iuenit pſeuerauit vt quereret. Unde cti
git vt inueniret. Idẽ qppe qd depopoſce-
rat optinere antea meruit: qz ſe poſt lachri
mas i eodẽ mẽtis rigore pſeruauit. Thob

iij. Sarra i orone pſiſtens ⁊ cũ lachrimis
dñʒ depcãs exaudita ẽ: ⁊ apli pſeuerãtes i
orone ſpũʒ ſ accepẽt. Actu. i. Hi oẽs erãt
vnanimiter perſeuerantes in oratione ⁊c.
¶ Scd̃s eſt qd pſeuerãtia bona acqſita cu
ſtodit ſicut i pſeuerãtia deſtruit. Prouer.
xix. Qui molliſ ẽ ⁊ diſſolutus ope ſuo frater
ẽ ſua opa diſſipantis. Aug. pſeuerãtia ma
gnũ donũ dei ẽ: quo dõa cetera pſeruant.
¶ Tertius eſt qd difficilia: ⁊ aſpa. facilia ⁊
ſuauia facit. Ber. i epiſtolis. Subito pce-
dẽti de vmbra ad ſolẽ: de ocio ad labores
graue cernitur oẽ qd incipitur: ſed poſtq̃
ab his diſſueſcere: ⁊ ad illa ſe pauliſper aſ
ſueſcere ceperit: vſus tollit difficultatẽ: in
uenitqʒ facile eẽ quod impoſſibile ãte pu
tauit. Quartus eſt qd nihil iperfectũ reli-
quit. Sene. non deſpero indurato nihil ẽ
qd nõ ipugnet pertinax opa: ⁊ intenta ac
diligens cura. Uidemus debiles mulieres
ſenilis etatis perſeuerãdo peregrinatiões
pficere lõgas. Itẽ videmus naturã ptinue
operando ex modica nuce additiõe iper-
ceptibili magnã arborẽ efficere: ⁊ aquam
que a deo mollis eſt lapideʒ adeo durum
pſeuerant percuſſione excauare. Quintus
ẽ qd pſeuerãtia veritatẽ operãti miniſtrat. B
Sene. Perſeuerandũ ẽ ⁊ aſſiduo labore
robur addendũ. Sextus eſt qui meretur
apprehendere premiũ. i. Cori. ix. Unus ac
cipit brauiũ. ſ. pſeuerãs. Ber. perſeuerãtia
eſt ſingularis filia ſummi regis: virtutum
finis ⁊ conſumatio. Criſoſto. Tolle pſeue
rantiam nec obſequium mercedeʒ hʒ: nec
beneficium gratiaʒ: nec laudes fortitudo
deniqʒ nõ qui ic perit: ſed. B. qui pſe. ſal.
erit. Idẽ incipere multorum ẽ. B. finire pau
corũ: ſp in principio delectatio eſt: in fine
pbatõ. Idẽ aſſueuerũt multi i initio ferue-
tes eſſe in fine remitti ⁊ diſſolui: q̃ vtilitas
eſt ſeminũ prio florẽtium ⁊ poſtea tabeſcẽ
tiuʒ. Gre. in moral. In caſſum. bonũ agi
tur ſi ante terminũ vite deſeratur qz a fru
ſtra velociter currit q priuſq̃ ad metas ve
niat deficit: ⁊ ſuper illud. Mat. x. Qui pſe
uerauerit ⁊c. Gloſa nõ cepiſſe vel feciſſe
virtutis ẽ ſed pficere. Unde cauda hoſtie
iubetur offerri. Leuit. iij. ornatus virtutũ.
tũc ẽ veſtis vſqʒ ad talos: ſi pſeuerantia af
fuerit ſine ea veſtis eſt inhoneſte decurata
vltimus dies perſeuerãtis plus vr ei vale-
re q̃ quicũqʒ pceſſere. Si eni illa die deſe-

ciſſet precedentia perdidiſſet.

A Octaua pars de magnanimitate. xv

Equit de magnanimitate. Et no-
tandū ꝙ magnanimitas quīꝗ ſu
mitur pro fortitudine ⁊ attēditur
nō ſolū in aggrediendo terribilia: ſ; ēt i ſu
ſtinēdo: ⁊ pertinet nō ſolū ad ea aggreſſio
arduorum: ſed etiam proceſſus ⁊ cōſuma
tio eorū. Sene in li. de. iiij. virtutibꝰ. Ma
gnanimitas que ⁊ fortitudo dr̄ ſi inſit aīo
tuo cū magna fiducia viues quīꝗ magna
nimitas dr̄ terribiliū ſpontanea: ⁊ rationa
B bilis aggreſſio ſic accipitur a Macrobio
¶ Itē notandū: qḋ hō magnanimꝰ terri
bilia ſeu difficilia aggreditur pp cōem vti
litatē: vel pp honeſtatem. nō propter cupi
ditatē: vel glorie vanitatē. nō. n. decet vt
cupiditate vincatur qui metu nō frāgitur
Tullius. Nihil tam anguſti aī ē nihil tāꝗ
puīꝗ amare diuicias. Machro virtutis
fructū ſapiēs in cōſciētia ponit: minus per
fectus in gloria. Itē ad magnanimū perti
net cauere nō ſolū timiditatē: ſed ēt temeri
tatem: non. n. dʒ homo abſꝗ cā offerre ſe
periculo: in adeundis periculis imitari de-
bemus medicoꝝ conſuetudinē: illi. n. leni
ter egrotantes: leuiter curant: grauioribus
aūt morbis ancipites curationes adhibe-
re cogunt. In tranquillo tēpeſtatē optare
dementis eſt. tēpeſtati aūt cū euenerit ſub
uenire ſapientis ē poeta. Vis cōſilij expꝰs
mole ruit ſua. Sene. in. li. de. iiij. virtutibꝰ
Eris magnanimus: ſi pericula nō appe-
tas vt temerariꝰ: nec formides vt timidus
Tullius. Turpis fuga mortis: omni morte
ē peior. Ad magnanimitatē ptinet ardua
appetere opera: ⁊ magnitudinē boni vel
mali tranſitorij ſuperare. Primū innuit.
Tullius. Te inquit aīo excelſum natura
creauit. Audita ergo de magnanimitate ti
bi ſtatim iſedit oratō. i. intime ſedit vel pla
cuit. Magnitudo boni tranſitorij ſupatur
contēnendo. Magnitudo vero mali trāſi
torij nō timēdo. Sene in epiſtolis. Animꝰ
nūꝗ maior eſt ꝗ̄ vbi aliēa ſepe ſe poſuit ⁊
fecit ſibi pacē nihil timēdo. fecit ſibi diui-
tias nihil cōcupiſcēdo. Idem in epiſtolis
Magnanimi animi ē magna cōtemnere
ac mediocria malle ꝗ̄ minima. Illa. n. vti
lia vitaliaꝗ ſunt hec: eo ꝙ ſuperflue nocēt
ſic ſegetem nimia ſternit vbertas. Sicut
rami onere frāguntur: ſic ad maturitatē nō
peruenit nimia fecunditas. Idē; animis
quoꝗ nocet quos imoderata felicitas rū-
pit: quia nō tantum in aliorum iniuriā: ſ;
etiam in ſuam vtuntur. Ite; in eodē. Ma
gnus ille eſt qui ſic fictilibus vtitur quem
admodū argēto: nec quidē minor eſt ꝗ ſic
aut argento vtitur queādmodū fictilibus
Item in eode;. Scitote tā bene hoies cul
mo ꝗ̄ auro tegi: cōtēnite oīa que ſuperua-
cuus labor velut ornamentum aut decus
ponit. Memētote preter animū nihil eſſe
mirabile cui magno: nihil eſt magnum.
Idem in li. de naturalibus qōnibus. Ma
gna iſta quia parui ſumus credimus mul
tis rebus: non ex ſua natura: ſed ex humili
tate noſtra magnitudo eſt. Idem. li. de cle
mētia. Magni animi eſt iniurias in ſum
ma paciencia pati: ad magnanimitatē p
tinet iniurias receptas vilipēdere: ⁊ inimi
co cum eſt in poteſtate hominis parcere
⁊ fraudes: ⁊ dolos vitare. Sene. i. li. de. iiij
virtutibus. Si magnanimus fueris nūꝗ̄ iu
dicabis tibi contumeliā; fieri: de inimico
dices ſi nocuit mihi: ſ; animū nocēdi ha-
buit: ⁊ cum illum in poteſtate tua videris
vindictā putabis vīdicare potuiſſe: Scito
enim magnum ⁊ honeſtū vindicte eſſe ge
nus ignoſcere: palam aggredere nō geres
conflictū niſi indixeris: na; fraudes ⁊ do
li imbecillē docent. Magnanimitas vide
tur poſſe diſtingui in tres partes: ſcilicet i
cordis altitudinem: latitudinem lōgitudi
nem cor altū eſt qḋ in aduerſis non dicit
ſed eleuatur: cuius exēplū habes in gallis
quorū criſte eleuātur: cum ira eos ad pu
gnandū accendit. Sene. in epiſtolis. Nō ē
mirum in trāquillitate nō concuti illḋ mi
rare ibi extolli aliquē vbi omnes deprimū
tur: ibi ſtare vbi omnes iacent. Vel cor al
tū eſt honores tranſitorios deſpiciens cor
vero latum eſt cor deſpiciens magnitudi-
nem diuiciarum. Sene. in epiſtolis. Ille
ingentis animi eſt: qui diuitias circumfu-
ſas ſibi multum miratur ꝙ ad ſe venerint
ridetis ſuaſꝗ magis audit eē ꝗ̄ ſentit: cor
dis longitudo eſt per ꝗ̄ vincitur tediū lon
ge expectationis: vel longitudo moleſtie
⁊ laboris: quidam ſunt breues animo: ſta
tim volentes fieri qḋ deſiderant fieri: ſta-
tim volētes trāſire quod moleſte ſuſtinēt
ſimiles agricolis: ꝗ iacto ſemine ſtatim mē-
tere vellent. B

Decia̅ꝑs de fiducia ꝛ magnificētia. xvi

s Equitur de fiducia ꝛ magnificen
tia: fiducia eſt certa ſpes animi ꝑ
ducendi ad finem rem inchoata3

A De fiducia bona: vel mala: regre in tracta
tu de ſpe. Magnificētia vero q̄n̄q3 dr̄ ne
gociorum difficiliū p̄clarorum conſumatio
ꝛ ſic ſumitur a Machrobi. q̄n̄q3 vero ſic
ſumitur magnificētia quia ad ea̅ pertinet
non ſolu3 cōſumatio p̄claror̄ negocior̄
ſed etiam inchoatio eorūdem: ꝛ ſic ſumit
a Tullio in prima rethorica. Unde ſic de
ſcribit eam. Magnificētia eſt rer̄ magna
rum ꝛ excelſarum cum animi ampla que
da̅ ꝛ ſplēdidiſſima ꝓpoſitiōe cogitatio at
q3 adminiſtratio nec logē ibi9 magnanimi
tate: imo ſub magnificētia ꝯprehēdit ea3.

Officia magnificentie.

B ¶ Diſtinguit vero officia magnificētie ta̅
in pace: q̄ in bello in pace ſcd3 Platonem
tria ad eam pertinent quātū ad prelatos.
¶ Primum eſt vt ſic vtilitatem omniu3
tueantur: vt quecūq3 agūt ad eam referāt
comodorum ſuorū obliti. ¶ Scdm eſt vt
totum corpus ciuitatis curent: ne dū par
tem aliq̄ tuētur: reliq̄ deſerant. vt enim tu
tela ſic procreatio rei publice ad vtilitatē
eorum qui cōmiſſi ſunt non eorum q̄bus
cōmiſſa eſt gerenda eſt. Hec duo docume̅
ta Platonis recitat. Tullius in li. de offi-
cijs. Qui partē vrbis conſulunt ꝛ partem
deſerunt: pernicioſiſſimam ſeditionem in
ciuitatē inducūt. ¶ Tertium eſt vt conten
tione3 caueant. Dicit. n. Plato. Similiter
facere eos qui inter ſe cōcedunt. Ut ciui-
tatem amminiſtrent vt ſi naute certarent
tempore tēpeſtatis quis eorum potiſſime
gubernaret. Officia vero magnificentie
in bello nouem aſſignantur. Primum eſt
ea intentione ſuſcipere bella: vt ſine iniu-
ria in pace viuatur. Aug. li. de ci. dei. Cō-
ſtat pacem belli eē optabilē finem. Idem
ad Bonefacium. Pacē d3 habere volūtas
bellū neceſſitas. Itē ad eūdem Bellū geri

C tur: vt pax acquiratur eſto ergo in bello pa
cificus vt eos quos expugnas: ad pacis
vtilitatē vincēdo ꝑducas. Scdm ē an̄ ag
greſſionē belli diligētē adhibē ꝑparatio-
nē in clientulis i mācipijs: ſumptu ꝛ armis
Sene. longa belli ꝑparatio: celere3 affert
victoria3: oīa aūt prius experiri cōſilio q̄ ar
mis certare: ſapiētē dec3 iuxta verbū phi

Tullius li. de. of. cū ſint duo genera decer
tādi: vnū per diſceptationē: alterū per vi.
Illd̄ ꝓpriū hoīs h̄ belluar̄ cōfugiēdū eſt
ad poſterius: ſi ſupiore vti l3 Tertium eſt
ne temere deſpes ꝑ ignauia̅ aut cupidita
tē nimis ꝯfidēs i periculū ducit immode
ratus amor hēndi. Quartū eſt plus tur-
pitudine3 q̄ mortem horrere plus ad ho-
neſtatē q̄ ad ſalutem temporalē ꝛ alia cō-
moda ſpectare. Quintum eſt copias ſuas
crebris laboribus exercere poeta. Uanam
ſemper dant ocia mentem. Sextū eſt p9 q̄
ad bellādū vētū. eſt hortādo bona̅ idolem
erigere: modo laudibus aīos afficere: nō
admonitōibus deſidia̅ diſcuterē. vt. Mac
vlt. Exortati ſūt de ſermōibus bonis valde
de q̄bus extolli poſſ3 i petus: ꝛ aī iuuenu3
ꝯfortari ſtatuerūt dimicare ꝛ ꝯfligere forti
ter. Septimū eſt in curſu ad prios ipetus
occurrere: inclinatis ope3 ferre labētes ful
cire. Octauū ē habita victoria ſeruare eos
q̄ nō crudeles fuerūt. Nonum eſt federa
ꝛ ꝓmiſſa hoſtibus ſeruare: exēplo reguli q̄
captus ꝓſtito iuramēto ꝙ rediret: miſſus
eſt roma̅ pro captiuis cōmutandis: qui vt
venit videns captiuos nō eſſe reddendos:
cū retineret ab amicis ad ſupplicium redi-
re maluit q̄ fidem hoſti datam fallere: vt D
narrat. Tullius de offi.

Incipit tractatus de iuſticia.

Icto ꝛ e prudentia

d ꝛ fortitudie ꝛ tēꝑantia. Dicē
dū eſt de iuſticia de q̄ hoc mō
dicetur. ¶ Prio ponētur diuerſe acceptio
nes huius nois iuſticia. ¶ Scdo diuſe ei9
deſcriptiones. Tertio ei9 cōmēdationes.
¶ Quarto ipſius diuiſiones.
¶ Circa primū notādū ꝙ iuſticia quādo
q3 valde large ſumit. ſ. ꝑ bōitate ſcd3 q̄ di
cit Aug. Duas eē ꝑtes iuſticie. ſ. declinare
a malo: ꝛ facere bonū. ꝛ ſup illud. Heb. i.
Dilexiſti iuſticia̅ Glo. Oē bonū ſic ſumit
Mat. vi. Querite primū regnū dī: ꝛ iuſti
cia̅ ei9. Glo. Iuſticia regni ei9 ē oīa q̄ xp̄s
docuit obſeruare. Eiuſdē. xiij. Fulgebūt iu
ſti ſicut ſol in regno patris eorū. Sic ēt ſu
mitur cū dicim9 ipſū iuſtificari. Qn̄q3 ēt
ſumitur nomē iuſticie min9 large. ſ. ꝑ vir
tute reddente vnicuiq3 quod ſuum eſt ꝛ
ſic ſub iuſticia pietas vr̄ cōtineri. Qn̄q3
aūt ſumitur ſtrictius put attēditur in iuſti

ctione penaꝝ. Sic videt ee iuſticia oppoſita pietati vel miſcordie. ſic ſumitur hic nomē iuſticia. Beatus Ber. dicēs. Nullū nomē dei eſt qđ nō fouet aut iuſticiā aut pietatē. Et notandū ꝙ iuſticia etiā prout eſt virtus cardinalis quodāmodo generalis eſt: ſicut ⁊ prudētia: prudētia generalis ē quo ad directionē. dirigit. n. opa ceteraꝝ virtutū. Juſticia vero generalis ē quo ad imperiū. pōt. n. iperare opa ceterarum virtutū. nō ſufficit tn̄ ad exequēdū ea: vel ad eliciēdū ſine ceteris virtutib⁹. ¶ Circa
a ſcḋm notandū ꝙ Tullius prima rethorica. Sic deſcribit iuſticiā. iuſticia ē habit⁹ animi cōi vtilitate ꝯſeruata: ſuā cuiqꝫ tribuēs dignitatē. Juſticia multū attēdit cōēꝫ vtilitatē. Vn̄ quiqꝫ punit hoīeꝫ pluſq̄ meruit ꝓpter publicā vtilitatē. Tullius. Primuꝫ fundamentū iuſticie eſt: ne cui noceatur. Deinde vt cōi vtilitati ſeruiat. Ambro. i li. de paradiſo. Juſticia magis alijs q̄ ſibi ꝓdeſt: ⁊ vtilitates ſuas negligit cōia emolumenta preponēs. ¶ Juſticia etiaꝫ cuiqꝫ ſuam dignitatē tribuit: cuiqꝫ tribuit quod dignū eſt ei tribui: ſiue ꝙ ei debet. Jſtud aūt debitū. quandoqꝫ eſt ſedere naturali. quādoqꝫ ratione officij: vel prelationis: vt obedientia debetur prelatis. Quādoqꝫ vero ratione meriti: vt cū pena vel premiuꝫ redditur his qui meruere. Machrobius dicit ꝙ iuſticie eſt vnicuiqꝫ ſeruare ꝙ ſuū eſt. Aug. in lib. de li. ar. Dicit iuſticiā quid dicā eſſe niſi virtuteꝫ qua ſua cuiqꝫ tribuūt ⁊ ſuper illud Mat. v. Beati qui eſuriunt ⁊ ſitiunt iuſticiā. Dicit glo. Juſticia eſt ſua cuiqꝫ tribuere ſibi. ⁊ primo a deo. Sene. vero in lib. de quattuor virtutibus dicit. quid eſt iuſticia niſi nature tacita cōuētio in adiutoriū multoꝝ inuenta. Jtem in eodem. Juſticia diuina lex eſt. ⁊ vinculū ſocietatis humane. Jſido. ſic deſcribit eum Juſticia eſt ordo ⁊ equitas qua homo cū vnaquaqꝫ re bene ordinatur. Ordo dicit cōueniens rei collatio. Scḋm Anſelmuꝫ ſic deſcribitur. Juſticia eſt rectitudo volūtatis ꝓpter ſe ſeruata. Voluntatis dicitur qꝛ lapis cū deſcendit recte agit: faciēdo ꝙ debet: tn̄ nō dicit iuſtus eē. qꝛ hic nō facit volūtarie: rectitudo vero q̄ eſt iuſticia non eſt cuiuſcūqꝫ apetit⁹: ſꝫ appetit⁹ rōnalis q eſt cū diſcretōe. Sic. n. qs ipediat ab igreſſu dom⁹ aliquē volentē intrare vt inocentē ibi occidit ignorās: tn̄ quiđ ille ibi acturus ſit. nō reputatur ipſe in hec iuſtus nō dicit etiā aliqs iuſt⁹ ꝓpter rectitudinē intellect⁹ vel opis. ſi deſit rectitudo volūtatis. Jtē ſi aliqs coactus reddat pecuniā q̄ abſtulit vel cā inanis glie nō eſt propter hic iuſtus. ſꝫ ſi amore. Juſticie hic faciat. Jō ergo bn̄dictū ē: ꝙ iuſticia rectitudo voluntatis ꝓpter ſe ſeruata. ¶ Et notādū ꝙ cū rectū ſit in quo mediū nō exit ab extremis vbi ē rectitudo iuſticie aliqđ ē vt mediuꝫ: ⁊ aliq̄ vt extrema. Jn iudicio ſo hoc manifeſtū ē vbi iudex medius ē inter partes q nō dꝫ declinare ad dexteraꝫ vel ad ſiniſtrā. Generaliter vero tria ꝯſiderari pñt vbi eſt iuſticia. ſ. qđ reddet cui redditur: ⁊ ꝑ qđ redditur. ꝑ qđ redditur ē vt mediuꝫ: alia duo ſunt vt extrema. Deſcribitur etiā iuſticia ſic. Juſticia eſt virtus cōſeruatrix humane ſocietatis: ⁊ vite cōitatis. Societatē. i. cohabitationē hoīum ſic ſeruat iuſticia dū hoīes cohabitāt: obtinꝫ vnus vel agros: vel poſſeſſiones quibus eget alius: Jō cōcitaret inuidia ⁊ ſeditio niſi iuſticia adeſſet: q̄ cuiqꝫ ius ſuū redderet: vite autē cōitatē ſic cuſtodit: dū eundē modū viuēdi plures ſectātur vt mercaturā: vel miliciā q̄ſtus vni⁹ minuit lucrū alteri⁹: q̄ res liuorē moueret niſi iuſticia adeſſet ¶ Jtē iuſticia ſic deſcribitur ab Aug. lib. de morib⁹ eccleſie. Juſticia eſt amor ſoli amato ſeruiēs: ⁊ propterea recte dn̄ans. Jdē. xix. li. de ci. dei. Qui fundū aufert ei a quo emptum eſt: ⁊ tradit ei q nihil hꝫ in eo iuris iniuſtus ē: ⁊ q ſeipſuꝫ ſubtrahit domināti deo a quo factus ē: ⁊ ſeruit maligñ⁹ ipūs iniuſtus ē. Ber. li. de diligēdo deo. Jnfidelē rō vrget: ⁊ iuſticia naturalis totū ſe tradere illi, a quo totū ſe habet.. Et notandū ꝙ ſcḋm Aug. iiij. in li. de doc. xp̄ia. Sicut ratio rotunditatis: eadem eſt in magno diſco: ⁊ in numulo exiguo: vt a puncto medio omnes linee equales in extrema ducātur: ita vbi quis parua iuſte gerit non minuitur iuſticie magnitudo.

¶ De cōmendatione iuſticie. iij. pars. 3

s Equitur de cōmēdatione iuſticie.
a Notandū ergo ꝙ iuſticiā cōmendat: natura ꝯmendat: ⁊ ſcriptura: natura tripliciter. ¶ Primo qꝛ rectitudine quā dedit corpori humano monet ad rectitudineꝫ iuſticie. Eccle. vij. Hoc iuen.

ꝙ fecerit deus hoiem rectum. Ber. ſuper
canti. Rectus dñs de⁹ noſter ⁊ nõ eſt ini-
quitas in eo: rectus itaqꝫ de⁹ hoiem rectũ
fecit. Idẽ. Staturã dedit deus homini re-
ctã forſitan vt iſta corporea rectitudo exte
rioris vilioriſqꝫ figurari hoĩez illũ interio
rẽ qui ad imaginez dei fact⁹ ẽ. ſpũalis ſue
ſeruande re ctitudinis admoneret: ⁊ decor
humi defor mitatez argueret animi: quid
enim quam indecẽtius curuum recto cor
pore animũ gerere. ¶ Scḋo q: ea q̃ iuſti-
cie ſunt pro magna pte naturaliter icorde
hois ſcripta ſunt. Augu. in li. cõfeſſionum
furtuz certe punit lex tua dñe ⁊ lex ſcripta
in cordibus hoium quã ne ipſa quidẽ de-
let iniquitas: qd. n. fur equo aio furẽ patiť
Tulius in pma rethorica. Iuſticie iniciuz
eſt a natura perfectũ deinde quedã icon-
ſuetudinẽ ex vtilitatis rõne venerũt poſtea
res ⁊ a natura pfectas: ⁊ a ɔſuetudine pro
batas legũ metus ⁊ religio ſanxit: neceſſa-
rius ẽ ꝙ nõ opinio genuit: ſed quedã ina-
ta vis iſeruit: vt religionẽ: pietatẽ: grãm:
vindicationẽ: obſeruantiã: veritatẽ. Sen.
in epiſtolis. Hec ſocietas diligenter ⁊ ſctẽ
nobis obſeruãda eſt. que nos oẽs omnib⁹
miſcet ⁊ indicat aliqḋ eſſe cõe ius generis
humani. ¶ Tertio q: natura docet etiam
bruta aialia. multa eoꝝ que ad iuſticiam
pertinent: vt innocentiã: cõcordiã: pietatẽ:
ad animalia ſui generis. Scriptura ẽt
multis modis iuſticiaz nobis cõmendat.
Primo multuz ad eam monendo in ps.
Sacrificate ſacrificiũ iuſticie. Sapiẽtia. i.
Diligite iuſticiam qui iudicatis terram.
Eccl. iiij. Uſqꝫ ad mortẽ certa pro iuſticia.
Eiuſdẽ. xiij. Ante obituz operare iuſticiã.
Idem. xviij. Ante iudiciũ para iuſticiam.
Eze. xlv. Rapinas intermittite ⁊ iudiciũ ⁊
iuſticiã facite. i. Thim. vi. Hõ dei ſectare
iuſticiã. Scḋo oſtẽdendo eos eſſe beatos
qui iuſticiã eſuriũt. Mat. v. Beati q eſu.
⁊ ſi. iuſticiam. Tertio beatos oſtendendo
qui aliquid pro iuſticia patiunť. Mat. v.
Beati qui perſecutionẽ patiũť ppter iuſti
ciam ⁊c. Et. i. pe. iij. Si qd patimini pro-
pter iuſticiã. Beati item ad cõmendatio-
nẽ iuſticie. Hoc facit ꝙ hic virtus multũ
deo eſt grata: ⁊ homini multũ neceſſaria.
Primũ in multis locis oſtendit ſcriptura
in ps. Iuſtus dominus ⁊ iuſticias dilexit.
Itẽ acceptabis ſacrificiũ iuſticie. Prouẽ.
xv. Qui ſequiť iuſticiã diligetur a domio.
Eiuſdẽ. xvi. Iniciũ vite bone facere iuſti-
ciã accepta ẽ apud deuz magis q̃ imolare
hoſtias. Act. x. In omni gente q timet deũ
⁊ operatur iuſticiã acceptus eſt illi. e cõtra
rio iniuſticia multũ diſplicet ei. Deut. xxv.
Poſt illud non habebis in ſacco diuerſa
pondera ⁊c. ſubdiť. Abhominatur de⁹ eũ
qui facit hic ⁊ aduerſatur oẽm iniuſticiã.
Iuſticia expreſſe nominatur inter illa. iiij.
quib⁹ vtilius nihil eſt in vita hominibus.
Sap. viij. Ipſa a deo neceſſaria eſt vt nec
etiã latrones omino ea carere poſſint. Tulli
us in li. de of. Tanta eſt vis iuſticie: vt ne
illi quidẽ qui maleficio ⁊ ſcelere paſcunť
ſine vlla iuſticie particula viuere poſſint.
Iuſticia a deo vtilis eſt vt nihil vtile repu
tetur: quo ipſa ammittiť. Unde ſup illud
ps. Nolite rapinas cõcupiſcere. Dicit glo.
O lucra dãnoſa iuenis pecuniã: pdis iuſti
ciã. Iuſticia a deo vtilis eſt: vt cũ ea. vtilia
ſint que maxime noxia videnť: vt mors.
Numeri. xxiij. Moriať aia mea morte iu-
ſtoꝝ. Iuſticia nõ ſolũ neceſſaria eſt homi
ni in vita: ſed etiã in morte. nõ ſolũ in pre-
ſenti: ſed etiaz in futuro. Iuſticia in pſenti
vita a malo pene cuſtodit. Dañ. vi. Cõclu
ſit ora leonũ: ⁊ nõ nocuerũt mihi. q: coraz
eo iuſticia inuẽta eſt in me. Tẽporalia bo
na tribuit. Prouerb. xiiij. Iuſticia eleuat
egentẽ. Eccle. xx. Qui opatur iuſticiaz ipe
exaltabitur: e cõtrario diciť in ps. De qui-
buſdã ppter iniuſticias. n. ſuas humiliati
ſunt. Eccle. xx. Regnũ a gẽte in gentẽ trãſ-
fertur ppter iuſticiã ⁊c. Itez a malo culpe
defendi propter ꝙ lorica diciť. Ephe. vi.
State inquit induti loricã iuſticie. Itẽ ap
petitũ boni tranſitorij reſtringit: ideo vo-
catur zona. Eccle. xlv. Circũcinxit Aaron
zona iuſticie. ⁊ Iſa. xi. Et erit iuſticia cin-
gulum lumboꝝ eius. Itẽ iuſticia homini
pacẽ dat: ⁊ ſic deo in homine. locũ prepa-
rat. In pace. n. factus eſt locus eius in ps.
Iuſticia ⁊ pax oſculate ſunt. Iſa. xxxij. Erit
opus iuſticie pax. ps. Iuſticia ante eũ am
bulabit. Itẽ iuſticia ⁊ iudiciuz preparatio
ſedis tue Iuſticia neceſſaria eſt in morte:
q: virũ iniuſtũ mala capient in interitu vt
df in ps. E cõtrario vero ſperat iuſtus in
morte ſua. Prouer. ix. Iuſticia i futuro ne
ceſſaria ẽ: ⁊ maxime in illo diſtricto iudi-
cio in q̃ iuſticia dei iudicabit q̃ iniuſte cõ

dēnarē nō poterit. Gen̄.xxx. Rn̄debit mi
hi cras iuſticia mea. Puer.x. Nihil prode
rūt theſauri ipietatis. Juſticia vero libera
bit a morte. Difficile erit hoi habēti inīu
ſticiā. imo itollerabile apparere tūc corā
dei iuſticia. ps. Ego in iuſticia mea appare
bo i cōſpectu tuo. Jdē nō pmanebūt inīu
ſti ante oculos meos. Jtē iniuſti puniētur.
Jtē iniuſti aūt diſperibūt. ℭ Ad cōmēda
tionē iuſticie ēt valere pōt preminentia q̄
ipa hꝫ reſpectu aliaꝝ cardinaliū virtutum
in ipſa: vt ait Tulli⁹. Maxim⁹ ē ſplendor
honeſtatis. ⁊ Plato dicit de ipſa ꝙ ſi ipſa
cōcupiſceret miros ſpectātib⁹ ſapie excita
ret amores. Juſticia finis. Un̄ ppinquior
videt ee mercedi: ſaluti: ⁊ corone q̄ ſpāli
ter ei in ſcriptura attribuūt. ps. Retribuet
mihi dn̄s ſm iuſticiā meā. Jtē tu bn̄dices
iuſto. Prouer.x. Bn̄dictio dei ſuper caput
iuſti. Eiuſdē.xi. Semināti iuſticiā merces
fidelis. Jtē.xij. Jn ſemita iuſticie vita. Sa
piētia.i. Juſticia ppetua ē ⁊ imortalis. Ju
ſticia aūt mortis acqſitio. Eccle.xxx. Sa
lus aie in ſctitate iuſticie.ij. Ad thym.iiij.
Repoſita eſt mihi corona iuſticie.

ℭ Quarta pars diuiſionis. c.iiij

C Onſequēter ponēde ſunt diuiſio
nes ptinētes ad iuſticiā. ℭ Notā
dū ergo ꝙ ſm quoſdā iuſticia di
uidit in ſe veritatē: ⁊ liberalitatē. Seueri
tas ē virtus debito ſupplicio cohercens
iniuriā. Liberalitas vero ē virt⁹ bn̄ficioꝝ
erogatrix q̄ pro affectu benignitatem pro
effectu beneficiētiā vocāt. ⁊ cōſiſtit hec vir
tus tota in tribuendo: benignitatem vero
diuidunt in ſeptē ptes. ſ. religionē pietatē
innocentiā: amicitiā: reuerentiā: cōcordiā:
miſericordiā. Secūdū Macrobiū ad iu
ſticiā ptinent. Jnnocentia: Amicitia: Con
cordia. Pietas. Religio. Affect⁹. Huma
nitas. Scdm Tulliū vero: in prima retho
rica. Ad iuſticiā pertinēt. Religio: pietas:
gratia: vindicatio: obſeruātia: veritas. Qui
dam vero iuſticiā diuidunt in.v. partes. ſ.
in obedientiā que ē reſpectu ſuperioris: ⁊
diſciplinā que eſt reſpectu iferioris: ⁊ eq
tatē que eſt reſpectu paris: ⁊ vnitatem et
fidem que pertinent ad omnes. Glo. ve
ro ſuper illud Luce.vi. Si diligitis eos q
vos diligunt ⁊c. Aliā innuit diuiſionem
iuſticie dicens phi. in tres partes diuidūt
iuſticiam. Unā in deum que pietas dicit.
Alteram in parentes vel reliquum huma
num genus. Tertiā in mortuos vt his exe
quiaꝝ iura ſoluantur: ſed dn̄s legit oracu
lum: ⁊ pphetie faſtigiū ſupgreſſus in eos
quoqꝫ q lexerint pietatis porrexit officiū.
Scdm Sene. in li. de quattuor virtutib⁹
duo pertinent ad iuſticiā. ſ. velle omnib⁹
pdeſſe: ⁊ nulli nocere. Amabis iquit deū
ſi in hoc illū imitaberis vt velis omnib⁹
prodeſſe: ⁊ nulli nocere. ⁊ tunc te viruꝫ iu
ſtum appellabunt omnes. Et hec duo vi
dentur concordare duobus preceptis iu
ris naturalis: quoꝝ alteꝝ habes. Tho.iiij.
Quod ab alio oderis tibi fieri. vide ne tu
aliquādo alteri facias. Reliquū. Mat.vij
Oia quecūqꝫ vultis vt faciant vobis ho
mines: ⁊ vos facite illis. Sed quia nulla
predictaꝝ diuiſionum perfecte tangere vi
detur ea q̄ ad iuſticiā ptinēt generalior vi
det ponēda eſſe diuiſio iuſticie reddimus
vnicuiqꝫ ꝙ debemus: diuidet iuſticia ſm
ea q̄ debem⁹: ⁊ qbus debeamus. ℭ Notā
duꝫ ergo ꝙ q̄dā debemus omnibus vt di
lectionem veritatē: ⁊ fidē quedā vero nō
oib⁹ ⁊ interea aliud debem⁹ ſupiori: aliud
inferiori. aliud pari. Jtē aliud ſpāle debe
mus nobis ſpecialiter cōiunctis: vt parēti
bus ⁊ patrie beniuolis qd̄ debitum ſoluit
pietas: put Macrobi⁹ ⁊ Tullius de ea lo
quuntur. Jtē debem⁹ aliud his qui benefi
cia cōferūt. ſ. grām de qua loqtur Tulli⁹
⁊ aliud his qui mala inferūt. ſ. vindicatio
nē. de qua idē loqtur: ⁊ aliud his qui ma
la ferūt vel ſuſtinēt. ſ. miſericordiaꝫ.

ℭ Sequitur de ſecunda parte iuſticie
que eſt de latria. cap. v.

I Nter ea vero q̄ ſuperiori debētur
aliud eſt qd̄ ſoli deo debet: ⁊ aliud
ꝙ nō ſoli deo: ſoli deo debetur la
tria. Unde glo. ſup illud. Mat.iiij. Dn̄m
deū tuū adorabis ⁊ illi ſoli ſerujes. Grece
latria: latine ſeruitus dicit: ſeruit⁹ aūt que
cōis eſt deo ⁊ homini: ⁊ cuicūqꝫ grece di
citur dulia. Jlla vero q̄ ſoli deo debetur la
tria dicit. Un̄ ydolatria diſtincte q ꝙ ſoli
deo debet ydolis dat. Primo iter ptes iu
ſticie de latria pſeqmur: ꝙ aūt latria gre
ce dicitur: vſ a Tullio religio vocari q̄ ipe
ſic deſcribitur. Religio ē q̄ ſupiori cuiuſdā
nature q̄ diuinā vocant cerimoniā curāqꝫ
afferūt. Jn hoc ꝙ dicit curā innuit cultū
iteriorē. i hoc ꝙ dicit cerimoniā: exteriorē

cultum qui ſignuꝫ eſt interioris. Iſidorus
viij.lib. ethimologiaꝝ. Dicitur ꝙ religio
appellata eſt: q꞉ per eam vni ſoli deo reli-
gamus animas noſtras ad cultũ diuinuꝫ
vinculo ſeruiendi. Hec religatio fit in pͥn
cipio vniuſcuiuſ〈qꝫ〉 religionis vt in bapti-
ſmo vbi inciatur xp̄iana religio vel i ſpe
cialibus religionibus cuꝫ quis obligat ſe
ad ea que religionis ſunt. Scd̄m Augu.
vero.x li.de ciui.dei. Religio dicta prohi
betur a religando deuꝫ quē ammiſeram⁹
negligentes:⁊ ſcd̄m hec religio videt̄ ſta-
tum peccati ⁊ non ſtatũ inocentie. Deut].
xxvi. Dn̄m elegiſti hodie vt ſit tibi deus.
B Latria vero ſic deſcribitur latria ē cultus
deo debitus:⁊ exhibitus. Uel ſic: latria eſt
voluntas impendendi deo cultũ debituꝫ.
Adorationē latrie cōmēdat nobis multi-
plex exhortatio q̄ ſcriptura ſacra facit in
p̄s. De eadē. Venite adoremus ⁊ procida
mus ante deũ: Item adorate dn̄m i atrio
ſancto eius. Itē adorate dn̄m omnes an-
geli eius. Mat.iiij. Dn̄m deum tuũ adora
bis. Apo.vi. Deum adorabis. Ad ideꝫ va
lent exempla ſanctoꝝ: vt exemplum xp̄i.
De quo Luc.xxij. Poſitis genib⁹ orabat
B dicens ⁊c. Mat.vlt. Dicitur de.xi. diſcipu
lis q videntes ieſũ adorauerũt. ⁊ Apo.iiij
Legitur de.xxiiij. ſenioribus ꝙ ꝓcidebāt
ante ſedentē in throno ⁊ adorabant viuē
tem in ſecula ſeculoꝝ. Item eiuſdem.xv.
xxiiij. Seniores ceciderũt in facies ſuas ⁊
adorauerunt ⁊c. Eiuſdē.vij. Omnes ange
li ſtabant in circuitu throni ⁊c. Et ado-
rauerunt deũ dicentes amen: benedictio
⁊ claritas. De adoratione etiā.xxiiij.ſenio
rum. Habetur eiuſdē.xi. Item legitur de
beato Bartholomeo ꝙ centies flexis ge-
nibus orabat deum per diem ⁊ centies ꝑ
noctem. Et de Iacobo minore ꝙ tantum
iacebat ſuper genua ſua orans ꝙ ſuper ge
nua habebat vt calcaneũ: ſimilem duri-
tiem habens in eis duriciei calcaneorum
Gloria adorationis eſt quā ſibi deus ſpe-
cialiter retinere voluit. De hac dicitur iſa.
xlij. Gloriam meā alteri non dabo. Eccl.
vigeſimo quinto. Bono animo gloriā red
de deo: ⁊ non minuas primitias manuuꝫ
tuaꝝ: gloria iſta ſignificata eſt per thymia
ma de quo Exo.xxx. Sanctum ſanctorum
erit vobis thymiama talem cōpoſitioneꝫ
non facientis in vſus veſtros q꞉ ſanctum

dñi eſt. Homo quicũ〈qꝫ〉 fecerit ſimile vt
odore illius perfruatur peribit de popu-
lis ſuis: obſequium iſtud multũ placet deo
Eccl.xxv. Qui adorat deũ in oblectatione
ſuſcipietur: ⁊ deprecatio illius vſ〈qꝫ〉 ad nu-
bes ꝓpinquabit. Et notandũ ꝙ lꝫ adora-
tio latrie ſoli deo ſit exhibēda tn̄ dr̄ exhi-
beri illi hoi q eſt filius dei: ſꝫ quaſi ꝑacci-
dens. nō.n. exhibetur ei inquantũ ē hō: ſꝫ
inquantũ eſt fili⁹ dei ſicut dr̄ de hoīe illo: q E
creauit ſtellas quas tn̄ nō creauit inquātũ
hō: ſed inquantũ deus. Et notādũ ꝙ tri-
plex eſt cultus deo debit⁹. Primus ē cor-
dis. Scd̄s eſt oris. Tertius op̄is. Cultum
cordis ſpālitcr vocat cultũ: Glo. ſuꝑ illud.
Exo.xx. Nō adorabis ea ne〈qꝫ〉 coles. Aliud
eſt inq̄t colere. aliud ē adorare. pōt qs inui
tus adorare: vel adulādo regib⁹ ydolatrie
vl̄ tormētis victus cũ ſciat: q꞉ ydolũ nihil
eſt. Colere vero ex toto his affectu: ⁊ ſtu-
dio mācipari. De cultu iterioꝛi. Dicit Iſi-
do.viij.li.ethymologiaꝝ. Tria ſunt q̄ i re
ligionis cultu ad colēdum deũ in hoibus
ꝑquirũt: fides: ſpes: caritas Aug. In enchiri
dion. Fide: ſpe: ⁊ caritate colim⁹ deũ. Iteꝫ
Aug. loquēs de Theoſebia ſiue pietate: q̄
eſt cultus dei dicit ꝙ ꝯſiſtit i cognitiōe dei
⁊ dilectiōe: cũ debita ſubiectiōe. Et ſuꝑ illo
i. Cori.xij. Alij ꝑ ſpm̄ datur ſermo ſapie.
Alij ſcie. Dicit glo. Loq̄ns de illo verbo
Iob. ſcd̄m vnā lr̄am.xxviij. Ecce pietas
eſt ſapia vbi lr̄a noſtra habetur timor do
mini ipſe ſapientia eſt. pietateꝫ inquit hic
loco poſuit dei cultum que grece dicitur
theoſebia: ⁊ quis cult⁹ eſt niſi amor: ⁊ co
gnitio ſeius cultus iterior deo debitus in
duobus vel ſter conſiſtere. ſcilicet in cogni
tione: ⁊ affectione cognitio vero ad cultuꝫ
dei pertinens eſt: vt credulitas qua credi-
tur deo. ſicut deo credendum eſt. ſ. propꝫ ter
ſe ⁊ ſuper omnia. Sicut enim prime veri-
tati credendũ eſt. Ita credulitas qua cre-
dimus de deo digna deo. vt ſūmā potētiā
ſummā ſapientiā. ſummā bonitatē ⁊ con
ſequentia ad hec vt ꝙ ipſe eſt omniuꝫ bo
norum creator ⁊ conſeruator mũdi ⁊ gu-
bernator: hominis recreator: ſeruientium
ſibi liberaliſſimus retributor: eorum vero
qui pertinaciter rebelles ei ſunt zelantiſſi-
mus vltor. Inter affectiones vero ꝑtinen-
tes ad cultũ dei. prima videtur eē timor: ⁊
nō qualiſcũ〈qꝫ〉 timor: ſꝫ talis timor qualis

timēd⁹ ē ille cuius potētie nullis pōt reſi
ſtē cū ſit ſumma: cuius ſapiētie nihil pōt
abſcōdi cū ſit ſumma ⁊c. Bonitas eius cū
G ſumma ſit ſumme odit malitiā ⁊ ſine fine
puniet eā in eis quos ꝑtinaces in ea inue-
nerit timēdus ē ergo ſuꝑ oia. ¶ Scđa eſt
ſpes nō qualiſcūq3 ſpes ſ3 talis qualis po
nēda ē in eo cuius potētie facillimū ē libe
rare ab oī miſericordia cuius ſapiē notiſſi
ma ē miſeria nr̄a. Abyſſus enī miſerie nō
inuocat abyſſū miſericordie niſi agnoſcat
⁊ cui⁹ bōitati ꝓpriū ē miſereri ſp ⁊ parce-
re q ēt pp liberalitatē ſuā fecit q̄cūq3 fecit
addādum. In ipo ergo ſuꝑ oia ſperādū ē
Tertia ē amor: ⁊ nō qualiſcūq3 amor: ſed
talis qualis amād⁹ ē q optim⁹ ē in ſe: ⁊ iō
amore digniſſimus q ēt fons ē oiu3 bono
rū a quo ſuſcepim⁹ oia bona q̄ hēmus vel
que hūimus ⁊ a quo ſuſcepturos nos ſpa
mus qcqd boni ſuſcepturi ſum⁹ de timore
⁊ amore dicit: Sene. In li. de q̄ttuor ꝟtu
tibus. Quiſqs es iuſticiā ſectari deſideras
time deum prius: ⁊ ama vt ameris a deo
de ſpe dr̄ in ps. Sperēt in te oēs q nouerūt
nomē tuū: nomē dn̄i agnoſcūt q ſeruie⁹
eē volunt: a qbus ſpes ſp̄aliter requiritur.
¶ Cultus oris ē vocalis ꝓfeſſio maieſta-
tis diuine: quam fideles faciūt frequenter
deū orādo: laudādo: bn̄dicēdo: gratias ei
agēdo. ¶ Cultus opis ē: vt cū aliqs ope re
cognoſcit ſingulare dn̄iū dei illud eccl'ia
recognoſcit xpo. Dicens tu ſolus de⁹ ⁊c.
Dn̄iū iſtd quātū ad pſonas nr̄as recogno
ſcim⁹ deo genuflexione ⁊ ꝓſtratiōe. Iſaie.
xl. Mihi curuabitur oē genu. Mich. vi.
Curuabo genu deo excelſo quātū vero ad
nr̄a3 oblationē alicuius ꝑtis bonoꝝ illoꝝ
q̄ ab illo accepim⁹. Deu. xxvi. Profiteor
hodie corā dn̄o deo ⁊c. Tradidit nob ter
rā lacte ⁊ melle manetē ⁊ iccirco offero ti
bi ꝑmicias frugū terre: q̄ deus dedit mihi
Ad cultū opis ꝑtinebāt ſacrificia veteris
legis q̄ fiebāt de aialibus quoꝝ imolatiōe
ſacrificātes oñdebāt pleniſſime: deo ſe eē
ſubiectos etiā ad occidēdū. morte. n. aialiū
oñdebant deum eos occidere poſſe: ⁊ eos
G mortē meruiſſe ⁊ ſperabāt miſericordia3
dei: mortē ꝑ ꝓpriā q̄ meruere in mortē aia
liū cōmutare. Et notādū ꝙ ſacrificiū ſoli
deo debet. Unde. Augu. x. libro de ci. dei.
Sacrificiū certe null⁹ hominū ē q audeat
dicere deberi niſi deo multa deniq3 de cul-
tu diuino vſurpata ſunt q̄ honorib⁹ defe-
rūtur hūanis ſiue humilitate nimia ſiue
adulatione peſtifera. illa tñ vt qbus ea de
ferūtur hoies haberētur q dn̄i colendi ⁊
venerādi. Si aūt eis multū addere adorā
di qs vero ſacrificiū cenſuit niſi ei q̄ deu3
aut ſciuit aut putauit. aut finxit ⁊ ſubdit.
ſacrificiū viſibile ſacrificij inuiſibilis ſacrū
ſignū eſt. Et tāgit. vi. ſpecies ſacrificij ſpi-
ritualis. Primū ſacrificiū cordis contriti
eſt in ps. Si voluiſſes ſacrificiū dediſſem
vtiq3 holocauſtis nō delectaberis. Sacri-
ficiū deo ſpiritus contribulatus. Aug. In H
tueamur quēadmodū vbi de⁹ dixit nolle
ſacrificiū ibidē oſtēdit velle ſacrificium.
Nō vult ergo ſacrificiū trucidati peccato-
ris: ſed vult ſacrificiū cōtriti cordis. ¶ Se
cundu3 eſt ſacrificium cordis igne diuini
amoris inflammati. de quo. Augu. Deo
ſuauiſſimū incēſum adolemus cū in eius
cōſpectu pio ſanctoq3 amore fragramur.
¶ Tertiū eſt ſacrificiū corpis pp deū mor
tificati. Ro. xij. Obſecro vos p miſericor-
diā dei vt exhibeatis corpora veſtra ho.
vi. ⁊c. ¶ Quartū eſt ſacrificiū corpis pro
deo ꝓprio ſanguine cruentati. Aug. Deo
cruētas victimas redimus qn̄ vſq3 ad ſan
guinē pro ei⁹ veritate certamus. ¶ Quin
tū eſt ſacrificiū laudis. De quo ī ps. Nūqd
mādūcabo carnes ta. aut. ſa yr. po. imola
deo ſacrificiū laudis. ¶ Sextū ē ſacrificiū I
miſericordie: quo miſerie: ꝓximi volum⁹
ſubuenire. Hebre. vlti. Beneficentie: ⁊ cō
muniōis nolite obliuiſci: talib⁹ enī hoſtijs
ꝓmeretur deus. Itē. Aug. eodē li. Dicit, ꝙ
ſacrificiū res diuina ē ⁊ videt velle ꝙ veꝝ
ſacrificiū opus ſit miſericordie Ueꝝ ſacri
ficiū ē opus ꝙ fit pp deū vt hō a miſeria
liberetur ⁊ deo adherendo beatus efficiat
Uñ dicit. Uerū ſacrificiū eſt oē opus quo
agitur vt ſancta ſocietate inhereā⁹ deo
relatum ad illum finem quo veraciter bti
eſſe poſſum⁹: ⁊ ſubdit. Uera ſacrificia ōpe
ra ſunt miſericordie ſiue i nos ipos: ſiue i
ꝓximos: q̄ referūtur ad deū. Opera vero
mie non ob aliud fiūt niſi vt a miſeria libe
remur: ac per hic vt beati ſimus ꝙ nō fit
niſi bono illo: de quo dictu3 eſt. Mihi ad
herere deo bonum eſt. Ide3 in eodē. Ipa
miſericordia qua homini ſubuētur: ſi nō
pp deum fit: nō eſt ſacrificium: ad cultum
operis etiā ꝑtinet thurificatio: que eſſet-

dit affectum noſtrum integre dirigẽdũ eẽ
in deum quaſi in omne bonuz ſicut totus
fum⁹ thuris tendit ſurſuz.exo.xxxiij. Ego
oſtendam omne bonum tibi Et notandũ
ꝙ religionis quã ponit. Tullius. Partem
iuſticie que idez videtur eſſe ꝙ latria ſcꝫ
K quoſdam quaruplex eſt officium. ℭ Pri
mum eſt perpetrati ſceleris penitere ħ vi
detur tũc primum ſacrificium deo acceptũ
poſt mortale peccatum. In ps. Sacrificiũ
deo ſpũs contribulatus. ℭ Secunduz eſt
tpalium mutabilitatem paruipendere.p⁹
q̃ eni aia deo eterno ſe religauit religione
fidei: ꝛ ſpei: ꝛ dilectionis: ſpe eternorũ de
ſpicit trãſitoria. Sene. Nemo dignus deo
qui opes nõ contẽpſerit. ℭ Tertiũ ẽ vitã
noſtrã deo cõmittere qui eni agnoſcit per
idem ſe habere vitam ſuaz a deo vult illã
ei offerre: ꝛ oratiõe ꝛ obſequijs ipetrat eã
a deo dirigi. Tho.iiij. Omni tpe benedic
deum ꝛ pete a deo vt vias tuas dirigat ꝛ
omnia conſilia tua in ipſo permaneant.
ℭ Quartum eſt veritatem dicere de his
que ad religionem pertinent fidelis prio
debet habere pniaz de his que agnoſcit ſe
eiſſe ſe contra deuz ꝛ cõtra ſe ſcđo deſpice
re ea que agnoſcit eſſe iſra ſe tertio deo cõ
mittere ſe quarto de his que ſunt iuxta ſe
veritatem dicere q̃ accepit de religiõe ſua

Sexta pars de dulia. vi.

Icto De cultu latrie qui
ſoli deo debeẽ. Di
cẽdũ ẽ de hisque alijs ſupio
ribus debẽtur. Et inter ea ali
qđ eſt ꝙ ſoli debetur creature: vt eſt reuer
ẽcia ſeu honor dulie. Aliqđ vero ꝙ debeẽ
ꝛ creatori ꝛ creature: vt eſt obediẽtia. Et
primo dicetur de honore ſeu reuerẽtia du
lie de qua ħ ordine agetur. Primo oſtẽde
tur qđ ſit reuerẽtia vel honor dulie. Secũ
do tãgetur de diuerſis ſpẽbus dulie. Ter
tio de errore illorũ qui eccłiaz dicunt ydo
A latrare adorando diuerſos ſanctos: ꝛ ima
gines ſanctorum. ℭ Circa primũ vero eſt
notandum qđ ħ nomen dulia quandoqꝫ
cõmũiter ſumitur ꝑ ſeruitute q̃ exhibetur
vel deo vel creature. Unde dulia grece ſer
uitus latine dicitur: ꝛ dulosius dr̃ ſeruus.
Glo. ſup illud. Mat.iiij. Dñm tuũ adora
bis ꝛ illi ſoli ſeruies ſeruit⁹ cois deo ꝛ hoi
ꝛ cuicunqꝫ grece: dulia dicit. Qñqꝫ aliud
nomen dulie reſtringitur ad honorẽ crea
ture debitũ: ꝛ ſcꝫ hec ſic deſcribitur. Du
lia ẽ cultus vel honor creature debitus ꝛ
exhibitus dulia videtur eſſe idẽ vel i toto:
vel i parte cum reuerẽtia ꝓut ſumitur in
prima diuiſione iuſticie prius poſita q̃ ſic
deſcribiẽ. Reuerẽtia ẽ virtus pſonis grauĩ
bus vel aliqua prelatione ſublimitatis de
bite honorificatõis cultũ exhibẽs. Et notã
dum ꝙ reuereri tripliciter accipitur. Uno
mõ dicit motũ qui ẽ fugiẽdo ſeu reſilien
do ab altitudine alicuius rei i ꝓpriã puſilla B
tẽ ꝛ vocaẽ iſte mot⁹ timor reuerẽtie ꝛ huic
motui interiori: reſpõdet exterius elõgatõ
vel fuga: qua humiles pſone elõgãt ſe ab
his q ſũt i dignitate poſiti: ñ audẽtes ap
propinquare eis. Qñqꝫ ſꝫo reuereri dicit
honor quẽ aliqs exhibet alij gr̃a dignita
tis ad oñdẽdũ ꝙ ei ſubiectus ſit ꝛ patus
volũtatẽ ei⁹ ſequi: vt eſt aſſurgere veniẽti
aſſiſtere ſedenti: iclinare trãſeunti: icedẽtẽ
ſeqi: ꝛ genuflexio. Qñqꝫ aũt ꝯprehẽdit mo
tuz timoris reuerẽtie ꝛ honorẽ: ꝛ ſic ſumi
tur ſup illud. Heb.xij. Patres carnis nr̃e
hũimus eruditores: ꝛ reuerẽbamur eos.
Gloſa reuereri eſt cum timore ꝛ honorem
ipedere Tulli.in.ij. Diuiſione prius poſi
ta in pte honorẽ dulie ꝯprehẽdit ſub illa
pte iuſticie q̃ dr̃ obſuãtia quã ſic dſcribit
obſeruãtia eſt per q̃ hoies aliquã dignita
te antecedentes cultu ꝛ honore dignẽtur. C
Item notandũ ꝙ hoc nomẽ honor multi
pliciter ſumitur. Qñqꝫ ꝑ dignitate. Heb.
v. Nec qſq̃ ſumit ſibi honorẽ ſꝫ q vocatur
a deo tanq̃ Aarõ. Qñqꝫ vero honor dr̃ ꝙ
exhibetur alicui gr̃a ſuperioritatis ad oñſi
onez ſubiectionis: vel ꝑꝑ prioritatẽ vel rñ
dignitatẽ: vel excellentiaz i aliqua gr̃a ꝑꝑ
ſuperioritatem vt. Ro.xiij. Cui honorẽ ho
norem.i. Pe.ij. Regẽ honorificate ꝑꝑ pri
oritatẽ tpis vt Leuit.xix. Coram cano ca
pite conſurge ꝛ honora pſonã ſenis ꝑꝑ di
gnitatẽ nẽ: vt. Exo.xx. Honora prẽ: ꝛ ma
trem tuaz ꝛ: Mal.i. Si ego pr̃ vbi honor
meus. Propter excellẽtiã i aliqua gr̃a ho
nor exhibẽdus ẽ oĩb⁹. debem⁹.n. credere
ꝙ oẽs nos excedãt i aliqua gr̃a.i. Pe.ij.
Oẽs honorate. Ro xij. Honore inuicem
ꝑuenientes. Glo. Aliter nõ ẽ fratern⁹ amor
niſi mutuis ſe ꝑuẽiãt obſequijs. Ephe.v.
Subiecti inuicẽ in timore xpi. Phi.ij. In
humilitatẽ ſuperiores ſibi inicẽ arbitrãtes.
Glo. Augu. Nõ hoc ita debemus arbitra

ri vt nos extimare fingamus: ſed vere exti memus poſſe eſſe ad occultum i alio quo nobis ſuperior ſit: etiaȝ bonū noſtrū quo illo videmur ſuperiores eē: nō ſit occultū.

℄ De ſpeciebus Dulie.

Equitur de ſpeciebus dulie. Notandū ergo ꝙ digniſſima ſpecies dulie eſt honor q̄ debet̄ humane nature: quaȝ filius dei aſſumpſit. ſpāliter vero honoranda ē humana natura i xp̄o ꝑꝑ inhonorationē quā in cruce ſuſtinuit ſm̄ illud. Ph. ij. Humiliauit ſemetipꝫ factus obediens vſqꝫ ad mortē: mortē autē crucis: ꝑꝑ qđ ⁊ deus exaltauit illū ⁊c. ꝑꝑ hoc ex inſtitutiōe eccleſie fit adoratio crucis in qua id cui exhibetur honor ille eſt xp̄s paſſus. Ignominia, vero crucis ē cā illi⁹ adorationis. De adoratiōe hūane nature a filio dei aſſumpte. Dicit glo. Aug. ſuꝑ illud p̄s. Adorate ſcabellū pedū eius: qm̄ ſanctū eſt. Sciendum ꝙ in xp̄o terra eſt. i. caro. que ſine impietate adorat̄. Hec ſpēs dulie yꝑdulia vocat̄: que ſoli humanitati xp̄i exhibetur. Un̄ glo. ſuꝑ illud p̄s. Adorate ſcabellū ⁊c. Dulia adoratio eſt q̄ etiam creature exhibetur: que duas ſpēs hꝫ vnā que indifferenter oībus: alteram que ſoli humanitati xp̄i exhibetur. Poſt naturam humanā a filio dei ſumptā exhibendus eſt honor beate virgini in qua ⁊ ex qua filius dei carnem aſſumpſit. Damaſcenus dei genitricis ymaginis non materiā ſed figuram adoramus. Figuraȝ hic intellige figuratū ſiue ſignatū ꝑ ymaginē: ⁊ ſubdit. Damaſ. Honor enim qui eſt ad ipam ad eum qui ex ip̄a incarnatus eſt reducitur. Hoc dicit. Ideo. quia ꝑpter filiū mr̄ honorat̄. ℄ Tertio exhibendus ē honor bonis angelis: ⁊ ſanctis qui ſunt in ſtatu glorie: ab his q̄ ſūt i ſtatu miſerie. ſtatus. n. miſerie inferior ē ſtatu glorie. Mat. xi. Inter natos mulie. nō ſurrexit maior Jo. bap. Qui aūt mior ē i regno celoꝝ maior ē illo ℄ Quarto exhibēd⁹ ē honor his q̄ p̄ſūt i eccl'ia militāti. q. ſ. ſūt i gradu ſcior ab his q̄ ſūt i gradu iferiori. q. n. p̄ſūt i loco dei ſūt: ⁊ iō honor vel cult⁹ eis ē exhibēd⁹. Un̄ ⁊ dij vocāt̄. Exo. xxij. Dijs nō detrahes: ⁊ p̄ncipi pp̄li tui n̄ maledices: p̄cipue vero honor exhibēdus eſt his q̄ p̄ſūt q̄tū ad ſpūalia. i. Thi. v. Qui bn̄ p̄ſūt p̄ſbyteri duplici honore digni habeant maxie his q̄ laborāt in v̄bo ⁊ doctrina. ℄ Quito exhibēdus ē honor amicis dei: ⁊ in ſtatu vie q̄ ſūt noxe ſctitatis. E

Un̄ q̄ ſe reputāt pc̄ōres cū genuflexione ſuffragia ſolēt petere a talib⁹. Status. n. eoꝝ ſm̄ ſuā reputationē inferior eſt ſtatu alioꝝ. Sicuti ſtat⁹ ſerui a ſtatu filij vel dn̄i filij⁹ dn̄i a ſeruis dn̄s vocari ſolet. Math. xv. Nō ē bonū ſumere panē filioꝝ ⁊ dare canib⁹. Canes vocat pc̄ōres filios iuſtos: ⁊ ſubdit̄ etiā dn̄e. nā ⁊ catelli edūt de micis q̄cadunt de menſa dn̄oꝝ ſuoꝝ. Intellige illos dn̄os q̄ p̄ius vocati ſunt filij. De hoc honore dr̄. iſa. xlix. In eccl'iam vultu i terra demiſſo adorabūt te. Itē notādū ꝙ honor q̄nq; exhibetur creature abſolute: q̄nqꝫ deo abſolute. Qn̄ vero reſpicit honor relationē ſeu cōparationem creature ad deū: ⁊ de illo honore ſciendū ē ꝙ pōt exhiberi deo i creatura: vt i ymagine ei⁹. vel miniſtro ei⁹: vel templo materiali: vel ſpūali: vel in altari: vel i aliis rebus q̄ ad cultū dei ꝑtinēt: ⁊ ē honor latrie: ⁊ deus ē cui p̄p̄e exhibet̄ honor ille. Creatura vero ē mediū: vel occaſio aliq̄ cogitādi de deo: ⁊ aſſiſtēdi in eū: ⁊ indicādi ſigno exteriori affectū illū. Si vero honor ille exhibet̄ creature cōꝑatiōe dei. honor dulie ē: ⁊ deus ē ēt cā illi⁹ honoris. creatura. n. ſiue cōſideret̄ abſolute: ſiue inquātū ymago dei: vel miniſtrās ei: vel aſſociata ei in vna ꝑſona nō fuit ſic ab eterno: ſꝫ icepit eē. Un̄ nō vr̄ ei exhibēda reuerentia latrie. ℄ Et notādū ꝙ reuerētia q̄ debet̄ rebus deo dedicatis: ut loco ſacro. i. tēplo vel cimiterio vel his q̄ ꝑtinent ad ornatū tēpli vt ſacro tēpi vr̄ eē q̄dā timor quo timemus intrare tēplū. Illoti. vel nō ſcificati. vel ꝑpinquare altari vel alijs reb⁹ ſacris: vel ꝯtrectare res ſacras: vel ingnare nos i loco vel tp̄e ſacro vel violētia iferre ſacro loco vel cōia opa ibi exercere. De hoc tiore legit̄. Gen̄. xxviij. Quā terribilis ē loc⁹ iſte: nō ē hic aliō niſi dom⁹ dei ⁊ porta celi. Mala. ij. A facie nois mei pauebat. cū deus ſciūs ſit in ſcitate vult appropinq̄ri ad ei⁹ miſteriū. Exo. xxviij. Aarō ſciſicat⁹ miſtret mi hi. q̄ deū nō oñdit ſtati ad miſteriū ei⁹ in ſcitate appropinquādo ip̄e oñdet cū ſā ctū ꝑ imūdicia ſua penā a deo recipiēdo. Leuiti. x. Arreptis Nadab. ⁊ Abiu. filijs Aarō. thurribulis ipoſuerūt ignē: ⁊ icēſū

deſup offerētes corā dn̄o ignē alienū qđ eis p̄ceptū n̄ erat egreſſuſqꝫ ignis a dn̄o deuorauit eos. Dixitqꝫ Moyſes hic eſt ꝙ locut⁹ ē deus ſcificabor in his q appropinquāt mihi. Nō legit xp̄s in euāgelio i vita iſta tantā irā p zelū oñdiſſe quanta oñdit cū vidit ꝙ i tēplo nō exhibebat̄ debita reuerētia. Jo. ij. Mat. xxij. Tūc ipletū ē illud. zelus domus tue comedit me. Mat. xi. Legit̄ ꝙ nō ſinebat vt qſq̄ transferret vas p tēplū. i. Corin. iij. Siqs tēplum dei violauerit diſpdet illū de⁹. Tradit̄ đ Pōpeio ꝙ poſtq̄ illi q cū eo erāt pphanauerūt tēplū: ⁊ ſtabulauerūt equos in porticu tēpli nūquā poſt ea pugnauit qn vinceret q hactenus erat fortunatiſſimus. Et Elyodorus volēs tēplū ſpoliare diuinit⁹ flagellatus ē. ij. Maca. iij. ¶ Seqt̄ de errore eoꝝ q dn̄t eccleſiā ydolatrare: qꝛ ponūt in eccleſiis imagines ⁊ adorāt diuerſos ſcōs q error occaſinē potuit hr̄e ex illo v̄bo. Exo. xx nō facies tibi ſculptile neqꝫ oēꝫ ſimilitudinē ⁊c. Non adorabis ea neqꝫ coles. Itē i ps. Cōfūdant̄ oēs q adorāt ſculptilia ⁊ Heſter. iij. legit̄ đ Mardo. ꝙ ſolus non flectebat genua: nec adorabat Amā: cū oēs ſerui regis q i forib⁹ palacij v̄ſabant̄ hoc facerēt. Sicut. n. eis p̄cepa īpator: ⁊ Dani. iij. Tres pueri adorar̄ noluerūt ſtatuā aureā Nabucho. Itē Apo. vi. Dixit āgelus Joh. Cū cecidiſſet ad pedes ei⁹ vt eū adoraret vide ne feceris: cōſeru⁹ tu⁹ ſū: ⁊ frūꝫ tuoꝝ. ¶ Sꝫ cōtrariuꝫ manifeſte oñdit̄ ex hoc ꝙ de⁹ ymagines cherubi p̄cepit fieri. Exo. xxv. Iſa. etiā vidit dn̄ꝫ ſedētē ſuper ſoliū excelſū. Iſa. vi. Seraphi ſtabāt ſup illđ. Eze. Vidit ymagines. iiij aialiū. Eze. xvij. Joh. Apo. iiij. Quas figuras ſicut ſci minutis lr̄is ſcripſerūt quātū ad illos q legē ſciūt ſic picturis vel ſcripturis q̄ſi groſſ. s lr̄is ſcribi potuit q̄tū ad laicos q legere neſciūt ſicut. n. ſcripture lr̄e ſunt clericoꝝ. ita picture vel ſculpture lr̄e laycoꝝ. licꝫ ergo eccleſie hr̄e imagines: nec ē h̄ c reuocatio idolatrie: ſꝫ poti⁹ reuocatio ab ydolatria. ⁊ ſicut deus voluit ſibi ſacrificia fieri vt filios iſrael reuocaret a ſacrificiis q̄ ydolis fiebant: ita qꝛ ymagines ſolebāt fieri diis q colebant̄ volēs eccleſia ab hoc reuocar̄: voluit imagines fieri i eccleſia ad rememorandū ſcā memoria digna. Damaſ. Quia nō oēs ſciunt litteras nec lectioni vacant patres excogitauere velut quoſdam triūphos ymaginibus ſcribere: prohibuit autē Moyſes fieri ſculptile: vel ſimilitudinem falſorum deoꝝ: ad adorandū: vel colendū. Unde ſubdidit non adorabis ea neqꝫ coles nec fuit intentio ſua prohibere oino: vt nulla ſimilitudo fieret vel nulluꝫ ſculptile: cum ipſemet cōtrarium fecerit vt in cherubin. Exo. xxv. Adoratio vero q̄. Moyſes phibuit fieri creature. Adoratio latrie fuit nō adoratio dulie. ¶ Ad id vero quod dixit angelus. Johāni. Vid ne feceris. Dicēdū eſt ꝙ hic dixit vt daret exemplū hūilitatis exemplum. ſ. refugiēdi honorē huiuſmodi cum alicui exhibetur vel ad oſtendēdū ſublimitas hūane nature in xp̄o ſublimate. Grego. Timet angelus adorari ab hūana natura: q̄ videt in deo ſublimatam vel quia periculoſa eſt talis adoratio pp̄ter facilem declinationem in ydolatriaꝫ. Unde Augu. loquens de angelis venientibus ad Abraham duplici inquit de cauſa quis ē arcendus a bono: vel pp malus bonuꝫ aggrediendum: vt dn̄s reuocauit volentē ſepelire patrem ſuum. Mat. viij. Vel pp facilem declinationem in malū. Et notādū ꝙ ſpirituales ſubſtantie licet corporee nō ſint tn̄ figurari poſſunt corporeis imaginibus illarū rerum in quibus quādoqꝫ leguntur apparuiſſe: vt angeli qui apparuerūt. Loth: ⁊ Abraham aſſumptis corpib⁹ humanis: in figura humana depingūtur ¶ Et notandum ꝙ propter h̄: qꝛ angelus ſathane trāſfigurat ſe in angeluꝫ lucis vel i ſpecie xp̄i. Si appareat quis alicui i ſpē āgeli: vel xp̄i: ⁊ nō ꝯſtet ei cui appet an ſit āgel⁹ vel xp̄s adorar̄ pōt xp̄ꝫ ſimplr̄ vbicūqꝫ ipe ſit recognoſcēdo eū filiū dei eternū oipotentē nō tamen debet adorare euꝫ in eo qui ei apparet niſi ſub cōditione ſcilicꝫ ſi ipe eſt xp̄s. Mat. xxiiij. Siquis vobis dixerit ecce h̄ eſt xp̄s aut illic nolite credere Item exhibere poteſt debitam reuerētiaꝫ oibus beatis angelis vbicūqꝫ ſint. Illi v̄o qui apparet non ſimpliciter ſed ſub cōditione: ſcilicet ſi eſt de btis angelis dei.

De oratione ſeptima. vij.

Poſt latriam ⁊ duliam tractabitur de oratiōe: ab eo eni cui cultuꝫ latrie vel dulie impēdimus oratione beneficiū impetram⁹

⁊ honor latrie vel dulie efficacē reddit ra
tionē ꝫ illud. Eccl. xxxv. Qui adorat deū
in oblectatione ſuſcipiet: ⁊ depcatio illius
vſqꝫ ad nubes appropinquabit. Preterea
oratione quodāmodo dei maieſtatē profi
temur: dum pro defectibus noſtris ſupplē
dis ad eū quaſi ad fontē bonitatis orādo
recurrimus. Item cū ab eo poſtulam⁹ ea
que ſoli potētie diuine poſſibilia ſunt: ⁊ ſo
li liberalitati diuine congruunt: vt eſt col
latio regni celeſtis. ¶ De oratione vero
hoc modo tractabitur. Primo ponent̄ di
uerſe acceptiones huius nominis oratio.
Secundo deſcriptiones eius. Tertio com
mendationes. Quarto agetur de prepara
tione orationis. Quinto de impedimētis
eius. Sexto oſtenditur quādo orāndum.
Septimo vbi orandū. Octauo quomodo
orandum. Nono quid orandum. Decimo
agetur de ſpeciebus orationis.

¶ Diſtinguitur nomē orationis. ca. i.

Circa primū notandum ꝙ oratio quādoqꝫ dicit̄ opus bonū. Unde ſuper illud. i. Theſſalo. vlti. Sine intermiſſione orate. Dicit glo. Semꝑ orat qui ſemper bene agit. quādoqꝫ vero oratio dicit̄ iuſticia ſeu bonitas hoīs que apparēs deo in filijs eius quaſi quedā ymago dei. Habet quaſi vim orationis apud deū. ſicut ⁊ apparitio filij dei coraꝫ patre ſuo eſt quaſi oratio pro nobis. Heb. ix. Jeſus introiuit in celū vt appareat nunc vultui dei pro nobis: ſic ſumit̄: orate. In glo. ſuper illud. Theſſalo. vlt. Sine intermiſſione ⁊c. Juſt⁹ nunq̄ deſinit orare niſi deſinat iuſtus eē. Ber. ad fratres de monte dei. Specialiter dicit ꝺ caritate a qua maxime eſt bonitas in anima ꝙ ipſa eſt oratio nunq̄ deficiens. caritas inquit q̄ nunq̄ deficit: ipſa eſt ſine intermiſſione oratio: ⁊ ſubdit. Eſt enim quedā iugis bonitas mētis: ⁊ bene compoſiti animi: ⁊ ad patrem deuꝫ in filijs dei bonitatis quedā ſimilitudo: qñqꝫ oratio dicitur petitio boni ſiue dirigatur ad deū ſiue ad āgelos ſiue ad ſanctos ſicut letania oratio eſt: vel orationes: qñqꝫ vero ſtricti⁹ ſumit̄ vt dicatur oratio petitio bona q̄ ad deū dirigit̄: ⁊ ſic maxime a magiſtris deſcribit̄: vt iferi⁹ patebit qñqꝫ vero ampli⁹ ⁊ reſtrigit̄. ſ. ad petitionē q̄ eſt pro adipiſcēdis bonis: vñ glo. ſuꝑ illud ps. Exaudiuit dñs depcationē meaꝫ dñs orōnē meā ⁊c. Depcatio ē pro remouēdis malis: oratio ꝓ adipiſcēdis bonis.

¶ Deſcriptio orōnis a Johanne dama. c·2·

Circa ſcdm notandū ꝙ oratio ſic deſcribit̄ a Johanne damaſceno orō eſt aſcēſus itellect⁹ ad deū. Intellectū vero hic accipias put cōprehēdit duas vires: q̄ ſunt ꝓprie aīe rōnalis quaꝝ vna eſt apprehenſiua: altera motiua. Apprehenſiua dicitur intellectus ſpeculatiu⁹ motiua intellectus practicus: intellectus practicus ad deū aſcendit cū cōſideratiōe humanoꝝ defectuū ad conſiderationē boni ſufficientiſſimi: ⁊ potētiſſimi ſupple defectus illos tranſit: ⁊ inuenitur in hoc modo quo debet procedere qui vult orare: primo enim debet defectus ſuos cōſiderare demū attendere ad eius liberalitatē: qui hic poteſt ſupple. Unde. iij. Ro. viij. Dixit ſalomon templo edificato: ſi quis cognouerit plagam cordis ſui: ⁊ extenderit manus ſuas in domo hac tu exaudies in celo ⁊c. Intellectus practicus ad deuꝫ aſcendit deſiderio ⁊ ſpe a liberalitate eius ſperando impleri deſiderium ſuū. Itē oratio ſic deſcribitur a Johāne damaſceno. Oratio eſt petitio decentiū a deo: nō decet dei filios omnia indifferenter petere: nec deū decet omnia indifferenter dare: non ſunt petenda a deo niſi honeſta. Sene. in epiſtolis. Quanta inquit dementia eſt hominum turpiſſima vota deo inſuſurrare: ita vt ſi quis aurē admouerit conticeſcant: et quod ſcire hominez volunt deo narrant: ſic viue cuꝫ hominibus tanq̄ deus videat ſic loquere cuꝫ deo tanq̄ hoīes videāt. Nō decet filios dei petere vilia vt ſēſibilia iſta que ſunt tranſitoria ⁊ corruptibilia. Sen. in epiſtolis. Maior ſum ⁊ ad maiora natus q̄ vt mancipium ſim ſenſuum meoꝝ. Item non decet viros virtutis petere puerilia. i. Cori. xiij. Quando factus ſum vir euacuaui que erant paruuli. Item oratio ſic deſcribitur. Oratio eſt pius mentis affectus in deum directus. Iſte affectus deſiderium eſt. Unde ſuper illud Theſſalo. vlt. Sine intermiſſione orate. Dicit glo. Ipſum deſiderium bonum oratio eſt: ⁊ ſi cōtinuū eſt deſideriū: continua eſt oratio. Pietas a q̄ pius ē affect⁹ q ē oratio ē theoſebia ſiue elect⁹ deo debitus: q ꝯprehēdit fidē: ſpem: ⁊ charitatē. Uñ Aug. de orādo

deo ad ꝓbam. Ipſa fide ſpe ⁊ caritate ꝯtinuādo deſiderio ſemꝑ oram⁹. Idez in eo. Ora in ſpe: ora fideliter ⁊ amāter. Affect⁹ q̄ ē oīo in deū: dicit̄ dirigi ad modū nūcij: eſt.n. velut nūcius ad deū ab hoīe miſſus. Uñ ſuꝑ illud. ps. Intret oīo mea i ꝯſpectu tuo. Glo. Uirt⁹ magna pure oīonis h̄ notat: q̄ quaſi ꝑſona q̄dā ad deū intrat ⁊ mādatū pagit quo caro ꝑuenire negt. Itē in lib. de ſpū ⁊ aīa ſic deſcribit̄: oīo ē mentis ꝯuerſio in deū ꝑ piū ⁊ humilē affectū. Gre. vo in. vi. pte moraliū. Dicit ꝙ veraciter orare eſt amaros cōpunctionis gemit⁹ ⁊ nō cōpoſita verba reſonare. Itē oīo magiſtraliter ſic deſcribitur. Oratio eſt oſtenſio voluntatis noſtre: eia quoi petrare ſuperamus id quod deſideramus.

¶ Cōmēdatio orationis. cap. iij.

Equitur de cōmēdatione oīonis.

¶ Notandū ē ꝙ ad cōmēdationē oīonis. Primo valere poſſuz frequēs admonitio: q̄ ſcriptura ſacra facit ad orandū. Eccle. xviij. Nō impediaris orare ſemper. Iere. xxxiij. Clama ad me ⁊ exaudiā te. i. Macha. v. Et nūc clamem⁹ in celū. Luc. xi. Petite ⁊ dabit̄ vobis: q̄rite ⁊ invenietis: pulſate ⁊ apiet̄ vobis. Aug. Nō tm̄ hortaretur vt peteremus: niſi dare vellet: erubeſcat hūana pigritia: plus vult ille dare q̄ nos accipe: plus vult ille miſereri: q̄ nos a miſeria liberari. Itē. Luc. xxij. ⁊ Mat. xxvi. Uigilate ⁊ orate ne itretis i tēptationē. Itē. Ro. xij. Orationi iſtātes. Idem col. iiij. i. Theſſa. vlti. Sine iter miſſione orate. Itē Iaco. i. Siquis indiget ſapientia poſtulet a deo ⁊c. Et eiuſdē. i. Triſtatur aliquis veſtruz oret. i. Pe. iiij. Uigilate in orationibus. Sc̄do exēpla ⁊ iter ea eſt efficaciſſimū exemplu xp̄i: qui licet oratione nō indigeret cum ꝑ ſe oīa poſſet tamen vt daret nobis exemplum orādi totiēs orabat. De eius oratiōe habes. Mat. xxiiij. Dimiſſa turba aſcendit in montē m ſolus orare. Item eiuſdē. xxvi. Sedete hic donec vadā illuc ⁊ orem. ⁊ progreſſus puſillum: procidit in faciē ſuā orans ⁊ dicēs. pater mi ⁊c. Et paulopoſt. Iterū ſecundo abijt ⁊ orauit dicens mi pater ⁊c. Et ſubditur: ⁊ orauit tertio eundem ſermonem. Itē. Marci i. Diluculo valde ſurgēs egreſſus abijt in deſertum locum ibiq̄ꝫ orabat. Itez Luc. iiij. Ieſu baptiçato ⁊ orāte apertum eſt celum. Et eiuſdē. vi. Factuz eſt in diebus illis exijt in montem orare. ⁊ erat pernoctans in oratione dei. Itē eiuſdē. ix. Facta eſt ſpecies eius altera dum oraret. Itē. xi. Factū eſt cum eſſet in loco quodaz orans: vt ceſſauit: dixit vnus ex diſcipulis eius ad eum: domine doce nos orare. Itē eiuſdem. xxij. Et factus in agonia plixius orabat. Item eiuſdem. xxiij. Pater mi: dimitte illis: non eniz ſciūt quid faciūt. Itē ⁊ Iohannis. xij. Pater mi ſaluifica me ex hac hora. Item eiuſdem. xvij. Habes multum de oratione eius. ¶ Ad cōmendationē etiaz orationis valere poſſunt exempla alia: ⁊ cauſa breuitatis pauca de illis tāgamus. legitur. Iudi. ij. de anna. ꝙ nō diſcedebat de templo: ieiunijs ⁊ obſecrationibus ſeruiens die ac nocte ⁊. Act. i. Erant oēs perſeuerātes in oratione vnanimiter cū mulieribus ⁊ maria matre ieſu ⁊ fratribus eius. Et eiuſdem. x. Aſcendit petr⁹ in ſuꝑiora dom⁹ vt oraret. Et de beato Martino legitur: ꝙ etiā moriēs inuictū ab oratione ſpiritū non relaxabat. Et de Paulo ꝑmo heremita legit̄: ꝙ mortu⁹ quaſi orabat: vnde habuit ſignuz orantis ore ⁊ manibus in celū erectis cum inueniretur ſanctum cadauer eius apodiatū arbori. a beato Antonio qui de eo ait: patet q̄ aſſidue quātūcūq̄ꝫ oraret deū viuus: qui non deſinit orare mortuus. Et Iacobus alphey ex vtero matris ſanctificatus ex aſſiduitate orandi cōtraxerat ingenibus ſuis duriciē camelorꝫ. Et Bartholomeus centies i die centies in nocte ante deū genua flectebat. ¶ Tertio ꝙ filius dei a deo diligēter nos voluit inſtituere ad orandū. Uix enim eſt aliquod opus ad quod ita diligenter iſtruxerit. Ipſe eniz docuit quid orandū: ⁊ vbi ⁊ quādo ⁊ quomodo orandū: ⁊ quo fine ⁊ qua neceſſitate vt in ſequentibus patere poterit. Noluit nos negligenter addiſcere quod a deo diligēter voluit docere. Uerecundum eſt diſcipulis xp̄i ignorare: ꝙ magiſter eorꝫ diligentiſſime docuit. Itē verecundū eſt eis raro facere ꝙ magiſter eorꝫ tantū frequentauit. Quarto dignitas angelorꝫ orationes noſtras deo offerētium. Thob. xij. Dixit angelus Thobie: Quādo orabas cum lachrymis ⁊ ſepeliebas mortuos tuos: ego obtuli orationem tuam domino. Non debet homini eē ore

roſum extremū illud deo mittere ꝙ ange/
lus nō dedignat̄ ei deferre: immo ꝙ plus
eſt ipſe xp̄s qui inquantū homo eſt ſum/
mus ſacerdos: illud offert deo patri ꝙ fi/
guratur in hoc ꝙ dyaconus thuribulum
tradit ſacerdoti: ⁊ ſacerdos thurificat deo
ſic xp̄s orationes eccleſie deo patri preſen
tat: que preſentatio multū facit eas vale/
re: quomodo enī a deo cōtēnetur ꝙ a tā/
to mediatore ei preſentat̄. ¶ Quinto pre/
minentia q̄ oratio habet reſpectu aliorū
operꝫ. Oratio premiū reſpectu lectionis.
Jſidorus. Orationibus mūdamur: lectio
nibus inſtruimur: vtrūqꝫ bonū eſt: ſi lice/
at: ſi non liceat melius eſt orare q̄ legere.
Jtē preminentiā vr̄ hr̄e reſpectu ieiunij et
elemoſyne. Primo in hoc ꝙ oratio eſt re
ſpectu eius ꝙ ſupra nos eſt .ſ. reſpectu dei
elemoſyna vero ⁊ ieiuniū reſpectu ei⁹ ꝙ ē
iuxta nos vl' īra nos. vn̄ cū oro ad dignio
rem ordinet in hoc videtur eſſe dignior.
Preterea ieiuniū ⁊ elemoſyna videnf̄ ſer
uire orationi. Sunt enī velut due ale de
quibus dicit Jſidorus. Qui vult orationē
ſuā volare ad deum faciat illi duas alas:
ieiuniū ⁊ elemoſynam. Tho. xij. Bona
eſt oratio cū ieiunio ⁊ elemoſyna. Oratio
columba eſt: auis .ſ. ſpiritus ſancti: que ra
mum oliuē apportat dum pacē homini/
bus impetrat. Jdeo dicimus eā auem ſpi/
ritus ſancti: quia deuota oratio a ſpū ſan/
cto eſt. Roma. viij. Spūs ſanctus poſtu/
lat pro nobis gemitibus in enarrabilib⁹.
Ber. Tepida eſt omnis oratio. niſi eā pre
cedat inſpiratio. ¶ Sexto facilitas huius
operis ſi dicatur alicui vt det elemoſynā
poteſt excuſare ſe cum non ſemꝑ habeat
homo argentū in burſa. Si dicatur ei ꝙ
ieiunet: poteſt ſe cum multi excuſare pro/
pter debilitatem capitis ieiunare non poſ
ſint: ſed ab oratione nullus poteſt ſe excu/
ſare: quilibet enī poteſt habere orationē
ſaltem mentalē etiam ſi ſit mutus. Unde
Ps̄. Apud me oratio: ⁊ ſuper illud. Juſt⁹
aūt miſeretur ⁊ retribuet. Dicit glo. Sem
per eſt aliquid iuſto ꝙ det ſaltē orationē
Criſoſto. Solam orationē quaſi ſpiritua/
le tributū anima offert deo de ſuis viſceri
bus. ¶ Septimo q2 hic opus honorabile
eſt: multa ſunt officia: que aliquibus cede
rent ad dedecus: ſicut arare vel fodere: ſꝫ
orare deum nulli quātūcūqꝫ nobili cedit
ad dedecus: quia cum oramus ipſi cū deo
loquimur ꝙ ſine dubio magnus honor
eſt. Jſidorus. Qui vult cū deo eſſe frequē
ter oret ⁊ legat. Nam cū oramus ipſi cū
deo loquimur: cum vero legimus de⁹ no
biſcum loquitur ¶ Octauo: quia officiū
illud valde lucroſum eſt: quod poteſt pri/
mo oſtēdi ex hoc ꝙ nihil eſt ad quod ora
tio valere nō poſſit. Unde. ij. Pal'. xx. Cū
ignoramus quid agere debeamus hoc ſo
lum habemus reſidui: vt oculos noſtros
ad te dirigamus: hoc eſt officium quo po
teſt homo lucrari omni tēpore in hyeme:
⁊ in eſtate: in ſereno ⁊ in pluuiali tempo/
re: de nocte ⁊ de die: feſtiuis diebus ⁊ fe/
rialibus: in infirmitate ⁊ ſanitate: in iuuē
tute ⁊ ſenectute: ſtando ⁊ eundo: in domū
⁊ extra domum: quandoqꝫ vna hora plus
lucratur hō orando: q̄ valeat ciuitas vna:
quia modica oratione deuota acquirit ho
mo regnum celoꝝ. ¶ Nono orandi neceſ
ſitas: quā in preſenti habemus tria ſolent
eſſe occaſio clamandi hominibus: ignis:
aqua: hoſtes: hec tria quaſi ſingulis dieb⁹
incitare debent nos: vt ad deū in oratione
clamemus: vix enim ē dies in quo dom⁹
cōſcientie noſtre non ſuccendat̄ igne īfer
nali .ſ. igne concupiſcentie praue. vnde ne
ceſſe habemus clamare ad aquam diuine
gratie: ⁊ ad aquā lachrymaꝝ recurrere.
Jgnis iſte aliquando ex vna parte extin/
guitur: ex alia parte accenditur. Et ipſa
enim aqua lachrymarū: vnde debuit ex/
tingui: quandoqꝫ vires ſummit: vt cū ali/
quis vane gloriatur de hoc ꝙ peccata ſua
deplorat. Jtem vix eſt dies in quo homo
non ſentiat fluctus malaꝝ cogitationum
ſuper caput cordis ſui: vt neceſſe habeam⁹
frequenter clamare illud. Math. viij. Do
mine ſalua nos: perimus. Jtem vix eſt di/
es in quo hoſtes ſuos non videat ad por
tas caſtri ſui: vt cū verba mala in ore ha
bet: vel fatuam mulierem aſpicit: oratio
multū competit loco in quo ſumus. Su
mus enim in valle miſeric. Jdeo neceſſe
habemus ad dei miſericordiam frequen/
ter orando clamare pugnam habemus
cum eodem quo ſcriptum eſt. Job. xli. Nō
eſt poteſtas in terra que ei valeat compa/
rari: ideo frequenter habemus neceſſe dei
auxilium inuocare. Jn futuro ceſſabit hec
pugna: ideo non erit ibi neceſſaria. Augu

ſtinus de orādo deum. In vita eterna nō
erit illa temptatio itaqꝫ nec oratio. Nō.n.
erit boni promiſſi expectatio: ſed reddit
contemplatio. ¶ Decimo cōmendabilis
eſt oratio a multiplici ſuo effectu. ¶ No
tandum ergo ꝙ oratio infirmitatē corpo
ris ſanat. Eccle.xviij. Fili in tua infirmita
te ne deſpicias teipſum: ſed ora dominū
⁊ ipſe curabit te. Jaco.vlt. Oratio fidei ſa
nabit infirmum. ¶ Item vitam prolon
gat. Iſa.xxxviij. Audiui orationem tuam
⁊ vidi lachrimas tuas: ecce ego adiiciam
ſuper dies tuos quindecim annos. ¶ Itē
ab opprobrio liberat vt Sarrā filiā Ra
guelis. Tho.iij. Liberat etiā a mortis pe
riculo: vt Suſannam. Dan.xij. ¶ Item a
principe iniquo. Baruch.iiij. Clamate ad
dnm̄ ⁊ eripiet vos de manu principū ini
quoꝝ. Et Act.xij. Liberatur Petrus de
carcere: eccleſia ſine intermiſſione orante
pro eo. Item ionas orans de ventre ceti
liberatus eſt. Jone.ij. Item oratio ſanat
morbos ſpirituales. Jac.vlti. Infirmatur
quis ex vobis īducat preſbyteros eccleſie.
⁊ orent ⁊c. Et ſi in peccatis ſit dimittētur
ei. Jero. ieiunio ſanantur peſtes corporis:
oratione peſtes mentis. Item oratio etiā
in bello corporali triūphat. Exo.xvij. Cū
leuaret manus moyſes vincebat iſrael.
Judic.iiij. Memores eſtote moyſi ſerui
dei qui amalech non ferro pugnando ſed
precibus ſanctis deiecit. Glo. ſuper nume
rum. Plus valet vnus ſanctus orando: ꝗ̄
innumeri peccatores preliando: oīo ſan
cti celum penetrat: quomodo in terris ho
ſtes non vincantur: plus vetula vna acq
rit de celo vna hora orādo: ꝗ̄ mille milites
armati acquirant de terra longo tempo
re preliando. Item de hoſtibus ſpūalibus
triumphat. Iſidorus. Hoc eſt remedium
eius qui vitioꝝ temptamētis exeſtuat vt
quotiēs quolibet tangatur vitio: totiēs ſe
ad orationē ſubdat quia frequens oratio
vitioꝝ impugnationē extinguit. Dicebat
magnus cātor pariſienſis: qui moleſtatur
luxuria: vel hmōi certum numeꝝ genufle
xionū cum letania ſibi cōſtituat. Itē oīo
demones fugat. Math.xvij. ⁊ Math.ix.
Hoc genus demonioꝝ non eiicit niſi per
orationē ⁊ ieiunium. Item demones cru
ciat: vnde clamabat quidā demonio ple
nus. Bartholomee apoſtole de incendūt
me orationes tue. Item oratio hominem
illuminat. vnde ſuper illud. Act.x. Erat
Petrus i Jope orās dicit. Aug. oīone me
lius ſoluunt dubia ꝗ̄ inqſitione alia. Itē
ad amorē dei inflāmat. Uñ.iiij. Re. i. De
ſcēdit ignis de celo ad oīonē helye. Item
mūdat. Iſido. Ab orationibꝰ mūdamur
Itē cōfortat. Luce.xxij. Poſitis genibus
orabat dicēs. pr̄ ⁊c. Et ſubdit. Apparuit il
li angelus de celo confortās eū. Ber. ad ſ.
de.in dei. Amorē dei oīo illuminat ⁊ con
fortat maxime cōſolationes ab amicis dei
in oīone recipiuntur. Eccl.xxxv. Qui ado
rat deum in oblectatiōe ſuſcipiet. Luc.ix.
Aſcēdit ieſus in mōtē vt oraret: ⁊ facta ē
dū oraret ſpēs vultꝰ eius altera ⁊ veſtitus
eius albꝰ refulgēs. Itē oīo ad trāquillitatē
valet. i. Thi. ii. Obſecro pmo oīuz fieri ob
ſecrationes orationes ⁊c. Ut quietā ⁊ trāqu
lā vitā agamus. Job.viij. Si diluculo con
ſurrexeris ad deū ⁊ oīpotentē fueris dep
catus ſtatī euigilabit ad te. ⁊ paccatū red
det habitaculū tuū: nec ſolū oratio opatur
in terra: ſed etiā in celo. Gre. magna virtꝰ
orationis que effuſa in terra: i celo opera
tur. Ipſa celū aperit. Luce.iij. Jeſu bapti
zato ⁊ orāte apertū eſt celū. Ipſa etiā celū
claudit: vt patet in oratiōe. Helye.iij. Ro.
xviij. Jac.vlti. Multū valet deprecatio iu
ſti aſſidua. Helyas erat homo ſimilis no
bis paſſibilis: ⁊ oratiōe orauit ⁊c. Oratio
etiā deū mitigat. Uñ ſup illud Thob.iij.
Ubi dicitur ꝙ ſarra tribus diebus ⁊ tri
bus noctibus nō māducauit neqꝫ bibit: ſꝫ
in oratione perſiſtens deprecabatur deū
cū lachrymis. Dicit glo. Oratio deū lenit
lachryma cogit: hec vngit: illa perungit.
Oratio velut quoddam ſcutum ab ira dei
ptegit. Unde Sap.xviij. Properans ho
mo ſine querela depcari pro populis pro
ferens ſeruitutis ſue ſcutū orationē ⁊ per
incenſum deprecationem allegans reſtitit
ire: oratio quodāmodo tenet ⁊ habet in
poteſtate ſua. Exo.xxxij. Dimitte me vt
iraſcatur furor meus ꝯtra eos. Gre. Quid
eſt dicere ſeruo dimitte me niſi deprecādi
auſum prebere quaſi diceret: penſa quātū
apd me valeas: ⁊ cognoſce q: obtinere po
teris quicquid pro populo oras. Iſa.xliij.
Non eſt qui inuocet nomē tuū. qui cōſur
gat ⁊ teneat te. Jer.vij. Noli orare pro po
pulo hoc: ⁊ ne aſſumas pro eis laudem ⁊

oꝛonem: ⁊ non obſiſtas mihi. Jtem oꝛo
celeſtē curiam: quaſi quadam redolētia
delectat. Apoc. v. Habebant phyalas au
reas plenas odoꝛamentoꝝ que ſunt oꝛati
ones ſanctoꝝ: oꝛatione ſancti impetrant
apud deum quod volunt: ſcđm pꝛomiſſi-
ones a xp̄o factas. Mat. xviij. Si duo ex
vobis conſenſerint ſuper terram de omni
re quamcunq̄ petierint fiet illis a patre
meo. Eiuſdem. xxi. Omnia quecunq̄ pe
tieritis in oꝛatione credentes accipietis. ⁊
Luce. xi. petite ⁊ dabitur vobis. ⁊c. Jtem
Jo. xvi. Petite ⁊ accipietis

¶ Quarta pars de pꝛeparatione oꝛatio-
nis. .c. iiij.

Sequitur de pꝛeparatione oꝛonis
ad q̄ mouetur. Eccle. xviij. Ante
oꝛonē pꝛepara aiam tuaꝫ: ⁊ noli
eē quaſi hō qui tēptat deum. Oꝛans tūc
deum temptare vr̄ cum id pꝛo quo oꝛat:
nec impetrare deſiderat: nec ſe accepturū
ſperat: pꝛeparatio multum valet ad hoc
vt oꝛatio exaudiatur. Ps̄. Pꝛeparationeꝫ
coꝛdis eoꝝ audiuit auris tua: huius p̄pa
rationis figura eſt pꝛeparatio quam fecit
ſacerdos celebꝛaturus induendo ſe ſacris
veſtibus. Jtē hanc pꝛeparationem nobis
cōmendat tēpli edificatio: ⁊ oꝛnatus ipſi⁹
pꝛius edificauit ſalamon tēplū deſ⁊ ad
deū oꝛauit iij. R. viij. ¶ Et notandum q̄
duplex eſt pꝛeparatio ad oꝛandum: que-
dam pꝛopinqua: quedam remota: Ad re
motā pꝛeparationē: pꝛimo pertinet q̄ hō
bene viuat. Greg. ſuper Job. Sunt non-
nulli intra eccleſiam qui pꝛolixas ad deū
pꝛeces habent ſed vitam depꝛecantiū nō
habent. Jdē in dyalogo. Quid mirum ſi
poſtulantes tarde a dn̄o exaudimur: qui
a pꝛeceptum dominī tarde: aut nullomodo
audimus. Jdem in moꝛali. Clamoꝛē an-
guſtie tempoꝛe dn̄s nō audit: q: tranquil
litatis tempoꝛe in pꝛeceptis ſuis ipē cla-
mantem dn̄m non audiuit. Jſidoꝛus. Nō
poteſt habere pꝛecum certam fiduciam:
qui adhuc in p̄ceptis dei pigritat: ⁊ queꝫ
peccandi recoꝛdatio delectat: qui a pꝛece
ptis dei auertitur qđ in oꝛatione poſtulat
non meretur: nec impetrat ab illo bonum
qđ poſcit: cuius legi non obedit. Jdeꝫ. Si
id qđ deus pꝛecepit facimus: id quod pe
timus ſine dubio obtinemus. i. Jo. iij. Si
coꝛ noſtrum non repꝛehenderit nos fidu
ciam habebimus ad deum: quicquid pe-
tierimus accipiemus ab eo: qm̄ mandata
eius cuſtodimus. Auguſti. in lib. de opere
monachoꝝ. Citius exauditur vna obediē
tis oꝛatio q̄. x. milia contemptoꝛis. Ps̄.
Oculi dn̄i ſup iuſtos: ⁊ aures eius in pꝛe-
ces eoꝝ. ſcđꝫ. Jſidoꝛum. Ne. eſſariuꝫ eſt
vt oꝛatiōe operatio: ⁊ opere fulciatur oꝛa
tio. Moyſes oꝛatione pugnās cōtra ama
lech manus habebat ad deum leuatas.
Exo. xvij. Treñ. iij. Leuem⁹ coꝛda noſtra
cum manibus ad dn̄m Jſidoꝛus. Coꝛ cuꝫ
manibus leuat qui oꝛationem cum opere
ſubleuat. Jn. ps̄. Eleuatio manuum mea-
rum ſacrificium veſpertinuꝫ: qđ ſacrificiū
erat dignius. i. Thimo. ij. Uolo viros oꝛa
re in omni loco: leuātes pꝛopꝛias manus.
¶ Jtem ad pꝛeparationem remotam ſpe
cialiter videtur pertinere ieiunium: ⁊ ele-
moſyna: que ſpecialiter iuuant oꝛationeꝫ:
vnde cuꝫ thure in quo ſignificatur oꝛatio
nis deuotio: afferūt magi auruꝫ: in quo ſi
gnificat̄ elemoſyna: ⁊ mirrā in qua ſigni
ficatur maceratio carnis: que eſt per ieiu-
nium. Mat. y. He ſunt due ale oꝛationis.
de q̄bus loquit̄. Jſido. Tho. duodecimo
Bona eſt oꝛatio cuꝫ ieiunio ⁊ elemoſyne
qui ieiunio coꝛp⁹ ſuū macerat dū miſeriā
aſſumit: dei miſericoꝛdiā p̄uocat: ⁊ ſic oꝛa
tionē iuuat. Dañ. ix. Poſui faciem meaꝫ
ad dominū deum meū rogare ⁊ dep̄cari
in ieiunio: ſacco ⁊ cinere: qui vero elmoſy
nā dat dū miſericoꝛs pꝛoximo exiſtat deū
ſibi miſericoꝛdeꝫ inuenit. Math. v. Beati
miſericoꝛdes qm̄ ipſi miſericoꝛdiā ꝯſequē
tur. Jſa. lviij. Frange eſurienti pa. tu. ⁊c.
Tūc inuocabis: ⁊ dn̄s exaudiet: clamabis
⁊ dicet ecce adſum: q: miſericoꝛs ſuꝫ dn̄s
deus tuus: qui vult aliquid ab aliquo im
petrare pꝛemittit munera vt facilius impe
tret. Eccle. xxix. Cōclude elemoſynā in ſi-
nu paupis ⁊ hec exoꝛabit pꝛo te. ¶ Jtē ad
p̄parationē remotam videt̄ ptinere cōfeſ
ſio homini facta. Jac. vi. Cōfitemini alte
rutrū peccata vr̄a. ⁊ oꝛate ⁊c. Et ſacerdos
celebꝛaturus miſſam facit generalē cōfeſ
ſionē. ¶ Ad pꝛopinquā vero p̄parationē B
¶ Pꝛimo videt̄ ptinere reuocatio coꝛdis
ab exterioꝛibus ad interioꝛa cum retētio
ne eius. Mat. vi. Tu aūt cum oꝛaueris in
tra in cubiculū tuum: ⁊ clauſo hoſtio: oꝛa
patrem tuum ⁊c. Jngreſſus in cubiculuꝫ

eſt cordis reuocatio: clauſio hoſtij eſt cor-
dis retentio: fatuū eſt deuz inuocare vt ad
ſe veniat: ⁊ gratie elemoſinam cōferat: ſi
homo eū non expectat. B. Oēs nobis cau
ſamur deeſſe gratiam: ſed iuſtius gratia
ipa cōqueritur nonnullos ſibi deeſſe. Idē
Sic pauperes: cum multis clamoribus in
nocatus fuerit diſtributor elemoſynaruz:
diuerticula captant Iſidorus. Purgādus
eſt primum animus atq; a tēporaliū rerū
cogitationibus ſegregādus vt pura acies
cordis ad deum vere: ⁊ ſimpliciter diriga
tur. Idem pura eſt oratio quā in ſuo tem
pore ſeculi non interueniunt cure: longe
autem a deo eſt animus. qui in oratiōib⁹
cogitationibus ſeculi fuerit occupatus.
¶ Secūdo pertinet ad appropinquā pre
parationem conſideratio ſuiipſius. Ber.
ad fratres de monte dei. Debemus noſ-
metipſos coram deo ꝯſtituere quaſi facie
ad faciem ⁊ in lumine eius proſpicere tri
bulationem de nobis ipſis nobis venien
tē. Iſidorus. Cum deo aſiſtimus gemere
⁊ flere debemus reminiſcentes q̄ grauia
ſunt: que cōmiſſimus q̄q; dira inferni ſup
plicia que timemus: dicebat quidaz ꝙ la
trones trutiani docuerant euz orare: latro
attēdens quid fecit: ⁊ quod tormentum ſi
bi preparatum ſit: inter hec duo cōſtitut⁹
cum multis lachrymis miſericordiā petit:
trutiani vero ea que ſunt miſerabiliora in
eis iprobiſſime oſtendūt. ⁊ q̄ ſana ſunt ab
ſcondūt: vt magnitudo miſerie ad miſeri-
cordiā excitet. xxxviij. Si quis cognouerit
plagā cordis ſui: ⁊ extēderit manus ſuas
i domo hac tu exaudies in celo: Ex cōſide
ratione peccatorum prouenit luctus: qui
multum valet in oratione vt inferius oſtē
detur. Iſidorus. Peccatorum recordatio
merorem gignit luctus vero mentem pu
riorem reddit: ⁊ ſic valet ad h̄ vt oratio ex
audiatur. Augu. Mūda tm̄ cubiculū cor-
dis intus eſt qui exaudiet ⁊ ſup illud. Pſ̄
Iniq̄tatē ſi aſpexi in corde meo: dicit. Glo
Puritas orationis audit: libanus hebrea
lingua candor interpretatur. lingua vero
greca thus. Candor enim puritatis ⁊ de-
uotio orationis que in thure deſignatur
cōgrue ſibi iungūtur. Itez ex ꝯſideratiōe
peccatorū humilitas prouenit: que multū
iuuat orationē. Eccle. xxxv. Oratio humi-
litatis ſe nubes penetrabit. Itē cōſideratio
ſtatus periculoſi multum valet ad augmē
tuz deſiderij. ¶ Magnitudo vero deſiderij
multum iuuat orationē ad h̄ vt exaudiat
vt inferius patebit. ¶ Tertio pertinet ad B
preparationem propinquā vt attendatur
ad eum cui ſacrificium orationis offerat.
In pſ. Uacate ⁊ videte: quoniam ego ſuz
deus: multum deberet nos redere attētos
in oratione hoc q̄d cum domino maieſta-
tis loquimur. Gene. decimoctauo. Dixit
abraham loquar ad dominū meum: cum
ſim puluis ⁊ cinis. Ber. Loquēs de profi
ciente. Admonendus eſt inquit quāta po
teſt puritate cordis intendere in eum cui
ſacrificium orationis offertur ſeipſuz intē
dere qui offert: intelligere qui offert: quā-
tum enim videt vel intelligit illum cui of-
fert: tātū ei ⁊ in affectu eſt. Eccleſi. xxviij.
Secūdū enīz ligna ſilue: ſic ignis exardeſ-
cet: ſic ſecundū diuerſas meditationes de
deo ſequuntur diuerſe affectiones: medita
tionem iuſticie diuine ſequitur affectio ti-
moris: meditationez miſericordie: affectio
ſpei meditationem ſapientie omnia nude
videntis: affectio erubeſcentie: meditatio
nem excellentie: affectio honoris. Medita
tionez bonitatis: vel beneficentie: affectio
gratitudinis vel amoris. Meditationem
ſuauitatis diuine: affectio que poteſt dici
ſancta eſuries: ſcdˀz vero affectum mentis
ſequitur affectus orationis. Augu. de orā-
do deo ad probā: dignior inquit ſequetur
effectus: quē feruentior precedit affectus.
Affectio ſpei ſpecialiter valet ad impetrā
dum. Ber. quatenus in bonis dn̄i pedem
fiducie porrexeris eaten⁹ poſſidebis. Idez
Nihil omnipotentia verbi clariorē reddit
q̄ ꝙ omnipotentes facit omnes: qui in ſe
ſperāt. Deniq; oia poſſibilia ſunt creden-
ti ¶ Uoluit xp̄s orante ſpecialiter attende
re ꝙ deus pater eoruz eſt: vt fiduciam ha-
berent impetrandi ꝙ peterent. ¶ Namra
le enim dignoſcitur eſſe patri filijs vtilia
puidere: vnde cū dixiſſent ei diſcipuli ei⁹:
dn̄e doce nos orare: reſpondit. Cū oratis
dicite pater noſter. Luc. xi. ⁊ In eodez. Si
vos cum ſitis mali noſtis bona data dare
filijs veſtris q̄tāto magis pater veſter ce-
leſtis dabit ſpiritum bonum petentibus
ſe. Io. decimoſexto. Siquid petieritis pa-
trem in nomine meo dabit vobis

¶ De impedimentis orationis. v. capi. xi.

Equitur de impedimentis oratio
nis: dixit abbas euagri⁹. Magnū
eſt quidem ſine impedimēto ora-
tionem facere: maius etiam eſt pſallere ſi-
ne impedimēto. Dicebat. Abbas agathō
nullum laborē tm̄ eſſe in religione: quātū
orare deum: diabolus enim nullum opus
tantū conatur interrūpere: quantū oratio
nem deuotam aliud enim opus quouſqꝫ
perficiatur habet aliquam requiem: ora-
tio autem nullam. ¶ Et poſſunt enumera
ri .xij. impedimenta orationis. ¶ Primū
eſt peccatum orantis. Iſa. i. Cū multipli
caueritis orationes veſtras non exaudiā:
manus enim veſtre ſanguine plene ſunt.
Ps̄. Iniquitatē ſi aſpexi in corde meo nō
exaudiet deus. Iſa. lix. Peccata veſtra ab
ſconderūt faciem eius a vobis ne exaudi-
ret. Je. v. Peccata veſtra prohibuerūt bo-
num a vobis. Treñ. iij. Nos iniqꝫ egim⁹
⁊ ad iracundiam prouocauimus: idcirco
in exorabilis es. In eodē. Oppoſuiſti nu
bē tibi: ne tranſiret oratio. Jo. ix. Scimus
qꝛ peccatores de⁹ nō exaudiet ⁊c. Secū
dum eſt orantis dubietas. Ja. i. Poſtulet
in fide nihil heſitans. ⁊ ſubditur de heſitā
te. non eſtimet homo ille ꝙ accipiat aliqd
a deo. Ber. Indignus celeſti benedictiōe
eſſe conuincitur: qui deum dubio querit
affectu. Tertiū eſt qd̄ nō petitur ꝙ pe
tendū eſt quia .ſ. vile eſt quod petitur: vel
nō expediens petenti. Jo. xvi. Uſqꝫ modo
nō petiſtis quicq̄. glo. ꝙ aliqd ſit in cōpa-
ratione rei permanentis. Mat. xx. Neſci-
tis quid petatis dictū eſt filijs zebedey pe
tentibus honorē: ⁊ paulo petenti amotio-
nē ſtimuli que ſibi nō expediebat dictū ē:
Sufficit tibi gratia mea: nā virt⁹ in infir
mitate pficit. Ideo frequēter eccleſia non
exauditur petendo amotionem tribulatio
num. Iſa. xxvij. Miſereamur impio ⁊ nō
diſcet facere iuſticiā. Jaco. iiij. Petitis ⁊
non accipitis eo ꝙ male petatis. Iſidorus
Multi orantes non exaudiūtur: prouidet
enim deus illis meliora q̄ petunt: ſicut cō
tingere ſolet paruulus qui ne i ſcholis va
pulent deum exorant: ſed non datur illis
poſtulationis effectus: quia impedit talis
exauditio ad profectum. Quartum eſt
indignitas eius pro quo oratur. Jer. vij ⁊
vndecimo. Noli orare pro populo iſto ne-
qꝫ aſſumas pro eis laudē ⁊ orationē: quia
non exaudiam. Eiuſdem decimoquīto. Si
ſteterit. Moyſes ⁊ ſamuel coram me non
eſt anima mea ad populum iſtū. In vi
tis patrū: quidam frater paciebatur mo-
leſtiam a ſpiritu fornicationis: ⁊ abijt ſepe
ad ſeniorem vt pro ſe oraret: cūqꝫ frequēs
oratio ſenioris eum non iuuaret: domin⁹
nocte ſeniori oſtendit negligentiā fratris
eſſe in cauſa quare non exaudiretur. Ui-
dit enim ſenior monachum ſedentē: ⁊ ſpi
ritum fornicationis in diuerſis formis mu
lierum ludentem apud ipſum ⁊ ipſum cū
eis delectari: vidit etiam angelum domini
aſtantem ⁊ indignantem ⁊ grauiter ꝯtra
eundem fratrem: quia nō iurgebat: nec ꝓ
ſternebat ſe in orationibus ante deū: ſed
magis delectabatur in cogitatiōibus ſuis
Cognouit ergo ſenior culpam fratris eſſe
ꝙ ipſe nō exaudiebatur pro eo: q dixit fra
tri. Impoſſibile eſt diſcedere a te ſpiritū
fornicationis alijs pro te orātibus niſi tu
ipſe laborē aſſumas in ieiunijs: ⁊ oratio-
nibus ⁊ vigilijs rogans dominum cū ge-
mitu. Audiens frater verba ſenioris com
punctus eſt corde: ⁊ per afflictionē corpo
ris meruit miſericordiam dei. Quintū
eſt cogitationum malarum multitudo. Ec
cleſi. decimo. Muſce morientes perdunt B
ſuauitatē vnguenti. Geñ. decimoquinto.
Abigebat abraham volucres a ſacrificio.
i. Macha. ij. Templum eius ſicut homo
ignobilis templum ſpirituale eſt vt homo
ignobilis cum immundis cogitationibus
occupatur. Sextum eſt contemptus di
uine legis. Prouer. vigeſimoctauo. Qui
declinat aurem ſuā ne audiat legem eius
oratio erit execrabilis. Prouer. primo. In
uocabunt me ⁊ non exaudiā ⁊c. Eo ꝙ exo
ſam habuerint diſciplinam. Sextū eſt
duricies: que duplex eſt. Quedam in pau
pes de qua. Prouer. vigeſimoprimo. Qui
obturat aurem ſuam ad clamorē paupe
ris: clamabit ⁊ ipſe ⁊ nō exaudiet. Alia
eſt ad eos qui offenderūt eū: aliquis non
vult eis remittere. Eccleſi. vigeſimoctauo
Relinqꝫ pximo tuo nocēti te: ⁊ tūc depre
cāti tibi peccata ſoluētur. In eodē. Nō ho
mini ſeruat irā: ⁊ a deo querit medelam.
Mat. xi. Dum ſtabitis ad orādū dimittite
ſi quid habetis aduerſus aliquem: vt ⁊
pater veſter qui in celis eſt dimittat vobis
peccata veſtra: q̄ ſi nō dimiſeritis: nec pa-

ter veſter celeſtis dimittet vobis peccata veſtra. ¶ Octauū eſt peccati additio. Eccleſiaſtici.trigeſimoquarto. Unus orās ⁊ vnus maledicēs cuius vocē exaudiet de⁹. ¶ Opus maluȝ orationi additū eſt quaſi quedā maledictio: vel mali īprecatio:que orationi aduerſat:qui peccatū addit:quaſi elongat ſe a deo:⁊ iō difficilius a deo exauditur. Ps. Qui elongāt ſe a te peribūt Itē ꝓlongauerūt iniqtatē suā. Iſa.lv. Inuocate eū dū ꝓpe eſt. Iac.iiij. Appropinquate deo:⁊ appropiquabit vobis deo appropiquat q a malo ope ceſſat:de h̄ īpedimēto ⁊ p̄cedenti tangit. Iſidorus dicens duobus modis oratio impeditur ne impetrare quiſq̄ valeat poſtulata:h̄ eſt ſi aut q̄s ꝗ adhuc mala cōmittit:aut delinquēti ſibi debita nō dimittit. Idē ſicut nullū proficit in vulnere medicamētū ſi adhuc ferrū in eo ſit ita nihil ꝓficit oratio illi⁹ cuius adhuc dolor in mente:vel odiū manet in pectore. ¶ Nonū ē diaboli ſuggeſtio que multos ab oratione trahit. vnde. Greg.in dialo. In quadā abbatia. Pompeiani abbatis quidaȝ monachus nō poterat ſtare in oratorio in oratione:ſed ſemper exibat qui ſepe correptus noluit emēdare:ſed cū quadā die beatus bñdict⁹ veniſſet.ad euȝ corripiendū vidit quēdaȝ puerulū nigrū tenentē eū per fimbriaȝ veſtimenti. Cūq̄ oraſſent bñdictus pompeianus:⁊ maur⁹ per biduū:illi tres viderūt puerulū illū:⁊ Beatus bñdictus monachuȝ illū verbere corripuit ⁊ demō receſſit ac ſi ip̄e eſſet verberatus. ¶ Decimū eſt paruitas deſiderij Augu. Reſeruat tibi deus ꝙ nō vult tibi cito dare:vt tu diſcas magna magne deſiderare. Grego.in mor. Eternā vitā ſi ore petimus.nec tamē corde deſideramus clamātes tacemus. Ps. Tacui dum clamarē tota die. ¶ Undecimo eſt petētis impatiētia. i.Re.xxviij. Cōſuluit ſaul dominum:qui nō reſpōdit ei:⁊ ſeq̄tur dixitq̄ ſaul querite mulierem habentem phytoneȝ. Iudic. ix. Humilium ⁊ manſuetoruȝ ſemper tibi placuit deprecatio. ¶ Duodecimo eſt defectus perſeuerantie in orando. Luc.xi. Si perſeuerauerit pulſans ⁊c̄. Ps. bñdictus dñs qui nō amouit ⁊c. Auguſtinus ſi nō eſt amota oratio ſecurus eſto: ꝙ nec miſericordia.

¶ Quando ſit orandum.capi.vi

c Onſequenter oſtendendū ē quando ſit orandū:tēpus orandi deus determiat. Luc.xviij. Dicēs oportet ſemper orare:⁊ non deficere.⁊ Eiuſdē. xxi. Uigilate inq̄t omni tempore:⁊c̄. Non debet miles chriſti ſcutū orationis amouere donec bellū durat:bellū aūt durat:dum durat vita p̄ſens. Militia eniȝ eſt vita hominis ſup terrā. Iob.vij. Sap.xviij. Homo ſine querela ꝓferens ſue ſeruitutis ſcutuȝ orationē:reſiſtit ire.i. Theſſa.v. Sine intermiſſione orate.pericula nunq̄ deſunt ideo cōtinue indigemus dei adiutorio nūq̄ deeſt miſeria ideo continue indigemus dei miſericordia. Ideo ſi fieri poſſet ſemꝑ eſſet orandum:ſed quia alia negotia hec non permittunt premittēda eſt oratio operibus noſtris:⁊ etiā intermiſcenda. Ieroni.ad paulaȝ. In principio cuiuſlibet operis premitte dominicaȝ orationē:⁊ signū crucis in fronte. Idem ſicut militē ſine armis ad bellum exire non cōuenit. Ita homini chriſtiano procedere nō licȝ ſine oratione. Ber. hauriendus eſt ſepe dilectionis ſerie affect⁹:⁊ formāda oratio:que lectionem interrumpat. Ieroni. orationi lectio:lectiōi ſuccedat oratio:breue videbitur tēpus ꝙ tantis operum varietatibus occupatur:oratio ⁊ gratiarum actio:deberent magnam parteȝ vite noſtre occupare oratio opera noſtra deberet ꝓcedere:gratiaruȝ actio ſequi:cum videmus mala vel in nobis vel in alijs eſſet orandum. Cum videmus bona vel in nobis vel in alijs gratiarum actioni eſſet inſtanduȝ.i. Theſa.v Sine intermiſſione orate in omnibus gratias agite. Ber. ad fratres demon.dei. Caritas tot modis in oratione vel gratiaruȝ actione in deuȝ ſe integer refundit:quot ī ſuis vel neceſſitatibus: vel conſolationibus in proximi etiaȝ vel compaſſionibus vel congratulatiōibus:cauſales ī hoc materias inuenit prius affect⁹:orationi vero precipue intendendum eſt:vel cum maior eſt neceſſitas vel maior tēporis oportunitas:maior neceſſitas orandi eſt vt cum aliquam gratiam a deo recepimus:Tūc enī inſtandum eſt apud eum qui dedit vt eaȝ nobis cōſeruet:quia vt ait. Grego.cito bonum amittitur niſi a largiēte cuſtodiatur poeta. Nō minor eſt virtus q̄ querere parta tueri. Quāto aliquis plus habet ꝙ poſ

ſit amittere tanto diligentior: et magis ſollicitus debet eſſe de eius conſeruatione. Ideo dominus ſacramento baptiſmi ſuſcepto orationi ſe dedit. Luc. tertio. Item neceſſitas orandi eſt: cum aliqua ardua facturi ſumus. Ideo dominus electurus apoſtolos orationes premiſit. Luce ſexto. Item neceſſitas orandi eſt cum imminet tribulatio: vel ſibi vel proximo. Unde dominus imminente paſſione ſua. tunc bis orauit. Math. xxvij. Et orationem ſuam multum protendit. Luc. xxij. Factus in agonia prolixius orabat Et Mat. xiiij. Legitur quod aſcendit in montem ſolus orare: et innuitur cauſa orationis illius cum ſubditur. Nauicula autem in medio mari iactabatur fluctibus: de temporis vero oportunitate notandum quod Ber. oſtendit tres horas diei multum oportunas eſſe orationi: dicens fratribus de monte dei. Extra illas horas de quibus dicit propheta. Septies in die laudem dixi tibi matutinum aut veſpertinum: aut medie noctis ſacrificium: maxime obſeruandum eſt. Non enim ait propheta fruſtra. Mane aſtabo tibi: et videbo: ſed quia tunc acueris exterioribus adhuc ſumus ieiuni: et dirigatur oratio mea .ſ. incon.t.e.m.m.ſ.re. quia tunc ab huius impedimentis inuenimur digeſti qui etiam in nocturnis vigilijs noſtris: quibus media nocte ſurgimus ad confitendum nomini domini: confeſſionis eiuſdem ordinem contexens: inde inquit tribulationis mee deum exquiſiui manibus meis nocte contra eum: et alibi. In pſalmo. Media nocte ſurgebam ad confitendum tibi. Ad orandum mane monemur. exemplo chriſti. Mat. i. Diluculo valde ſurgens ieſus egreſſus abijt in deſertum locum ibique orabat. Ad orandum veſpere. Math. xiiij. Ubi ſic legitur dimiſſa turba aſcendit in montem ſolus orare: veſpere autem facto ſolus erat ibi. Ad orandum nocturno tempore. Luce. ſexto. Ubi legitur quod erant pernoctans in oratione. De efficacia matutine orationis oſtenditur. Job. viij Ubi dicitur. Si diluculo conſurrexeris ad deum omnipotentem et ipſum fueris deprecatus: ſtatim euigilabit ad te. filij iſrael mane colligebant manna. Exo. xvi. Dulcedo enim ſpiritus ſancti tali hora impetranda eſt. Sap. xvi. Oportet peruenire ſolem ad benedictionem tuam. Conſueuerunt diuites elemoſynam dare pauperi: qui in mane primo eius occurrerit.

Item tempus oportunum ad orandum eſt dies paraſceues. in qua dominus adeo largus fuit: quod matrem ſuam dedit Johanni. regnum latroni. corpus et animam in redemptionem humano generi: ideo eccleſia illo die pro omnibus orat iudeis paganis ſciſmaticis hereticis. Item tempus oportunum eſt ad orandum. ante aſcenſionem domini. quando aduocatus eccleſie ſecundum repreſentationem noſtram vadit ad curiam celeſtem. Tunc enim formande ſunt petitiones. Item tempus oportunum ad orandum eſt. tempore medio inter aſcenſionem et penthecoſtes. Conſueuerunt enim filij regum dare larga munera ſuſcepto regno: In pſalmo. Scitote: quoniam mirificauit dominus ſanctum ſuum: dominus ex. etc. Item tempus ydoneum ad orandum eſt in magnis ſolennitatibus. Conſueuerunt enim principes in feſtis magnis magna munera dare.

¶ Ubi ſit orandum. ca. viij.

A

Sequitur videre vbi ſit orandum. Et notandum ergo quod vbique orandum eſt. Cum vbique ſint pericula et vbique auxilio dei egeamus. i. Thimo. ij. Uolo viros orare in omni loco leuantes puras manus. Sapien. xiiij. Creature dei in odium facte ſunt: et in temptationem anime hominum: et in muſcipulam pedibus inſipientium. Specialiter locus ydoneus ad orandum eſt locus ſecretus. Iſidorus de ſummo bono. Oratio priuatis locis oportunis funditur. Math. vi. Tu autem cum oraueris intra cubiculum tuum: et clauſo hoſtio ora patrem tuum. Eiuſdem decimoquarto. Chriſtus dimiſſa turba aſcendit in montem ſolus orare. et Mat. primo. Dicitur quod abijt in deſertum locum orare: ibique orabat. Et Luc. vigeſimoſecundo. Auulſus eſt a diſcipulis ſuis quantum iactus eſt lapidis: et poſitis genibus orabat. Item locus ydoneus ad orandum eſt templum materiale dedicatum. B Mat. vigeſimoprimo. Domus mea do. ora. vo. iij. Re. ix. Exaudiui orationem tuam etc. Sanctificaui domum iſtam etc. Et erunt ibi oculi mei: et cor meum cunctis diebus. ij. Para. vij. Oculi mei erunt aperti: et aures mee erecte ad orationem eius qui orauerit in loco iſto: et

ſubditur elegi: ⁊ ſanctificaui locum iſtum vt ſit nomen meũ ibi in ſempiternum: ⁊ permaneant oculi mei ⁊ cor meum ibi cũ ctis diebus. In eodem. Cum cõpleſſet ſalomon fundens preces: ignis deſcendit de celo: ⁊ deuorauit holocauſta ⁊ victimas: ⁊ maieſtas domini repleuit domuꝫ. Exo. vltimo. Poſtq̃ cuncta perfecta ſunt: operuit nubes tabernaculuꝫ teſtimonij: ⁊ gloria domini impleuit illud. Chriſtus multum frequentabat tẽpluꝫ materiale. Luc. nono. Erat quotidie docens in templo. et eiuſdem. vigeſimoprimo. Erat diebus docens in templo: in templo inuentus eſt a matre ſua. Luce. ij. Et ait neſciebatis quia in his que patris mei ſunt oportet me eẽ: Eiuſdem decimonono. Intrauit Jeſus in templum. Criſoſtomus proprium erat boni filij: vt veniens primo ad domũ curreret patris. Tu autem imitator factus chriſti. Intrans in ciuitatem primuꝫ ante omnes actus ad eccleſiam curras. Et ſuper Math. vigeſimoſecundo. Dicit glo. Ingreſſus vrbem primo templuꝫ adijt: dans formaꝫ religionis: vt quocunqꝫ imus domum orationis ſi ibi eſt primum adeamꝰ ⁊ per orationes deo commẽdati ad agenda negocia ſecedamus. ¶ Iteꝫ locus ydoneus ad orandum eſt templum ſpirituale ſcilicet cor mundum ⁊ purum: cor carnale vel malignum: ſtabulum vel ſpelunca latronum: potius eſſe videtur q̃ templũ. Primo. Cori. tertio. Templum dei ſanctum eſt ꝙ eſtis vos. Pſalmus. Domum tuam decet ſanctitudo domine in longitudine dierũm. iij. Roma. vi. Nihil erat in templo quod nõ auro tegeretur. Primo Corint. tertio. Neſcitis quia templum dei eſtis. ⁊ ſpiritus dei habitat in vobis. Johan. quarto. Spiritus eſt deus: ⁊ eos qui adorant eum in ſpiritu ⁊ veritate oportet adorare. i. Corint. decimoquarto. Orabo ſpiritu orabo ⁊ mente.

8 ¶ Quomodo ſit orandũ. viij. cap. xliij.

s Eequitur videre quomodo ſit orãdum. ¶ Notandum ergo ꝙ orandum eſt attente. Unde ſuper illud primi. Petri vlti. Uigilate in orationibꝰ Dicit glo. Ne animus cogitet aliquid preter id ſolum quod precat. Indiſcrete orare videtur qui deum precatur vt ei intendat. Ipſe vero nec ſibi nec deo intendit. Sed quod deterius eſt immunda in corde verſando. fetorem orribilem aſpectui dei ingerit. ¶ Reuocare debet cor ſuum qui vult orare. ij. Ro. vij. Ait Dauid. Inuenit ſeruus tuus cor ſuum vt oraret te. Potius orandum eſt corde q̃ ore. i. Ro. primo. Anna loquebatur in corde ſuo: et vox illius penitus non audiebatur. Mat. ſexto. Orantes autem nolite multũ loqui. Auguſtinus diu orare cum vacat non eſt improbum neqꝫ inutile. Neqꝫ eniꝫ hoc eſt orare: ⁊ in multiloquio ſi diutius oretur. Aliud eſt ſermo multus: aliud diuturnus affectus. Nam ⁊ de ipſo domino ſcriptuꝫ eſt ꝙ pernoctauerit in oratione. Luce. vi. Abſit ab oratione multa locutio: ſed non deſit multa precatio ſi feruens perſeuerat intentio. Nam multum loqui eſt in orando rem neceſſariam ſuperfluis agere verbis. Multum autem precari eſt ad deum queꝫ precamur diutura: ⁊ pia cordis excitatione pulſare: ꝙ plerũqꝫ plus gemitibꝰ q̃ ſermonibus agitur. Item orandum eſt cum magnitudine deſiderij. Deutero. iiij. Cum queſieris dominum deum tuum: inueniẽs eum. ſi tamen ex toto corde queſieris. Jere. vigeſimonono. Cum queſieritis me in toto corde veſtro inueniar a vobis. ¶ Magnitudo deſiderij clamor eſt queꝫ deus exaudit de quo clamore. Exo. xiiij. Quid clamas ad me ait deꝰ ad Moyſen. Et Danie. decimotertio. Exclamauit voce magna Suſanna. Dilatatio deſiderij ẽ quaſi preparatio cordis: vt ſit capax eius quod petitur. Auguſtinus. Cur petere: querere: pulſare nos compellit qui nouit quid nobis ſit neceſſarium prius q̃ petamus: niſi quia exerceri voluit noſtrum deſiderium in orationibus quo poſſimus capere quod preparat dare. Item Auguſtinus. Si aliquando dominus tardius dat commendat dona nõ negat: diu deſiderata dulcius obtinentur: cito autem: data vileſcunt: ſeruat tibi deus quod non vult cito dare: vt ⁊ tu diſcas magna magne deſiderare. ¶ Item orandũ eſt cum lachrymis ⁊ gemitu. Exo. ſecundo. Audiuit gemitum eoꝝ. Primo. Reg. primo. Cuꝫ eẽt Anna amaro animo orauit dominũ flens largiter. In pſalmo auribꝰ percipe lachrymas meas ⁊c. Que lachryme violẽte ſũt in precibus. Eccleſia. xxxv. Non deſpiciet

preces pupilli nec vidue: ſi effundat lo-
quelam gemitus. Et in eodeꝫ ſubditur de
lachrymis vidue a maxilla vſq ad celum
aſcendunt. Iſaie trigeſimoſeptimo. Au
diui orationem meam ⁊ vidi lachrymas
tuas. Oſee decimoſecundo. Dicitur de Ia
cob luctante cum angelo fleuit ⁊ rogauit
eum. Et Iudith octauo. Indulgentiam il
lius fuſis lachrymis poſtulemus. Heb. v.
Preces ſupplicationeſq cum clamore va
lido ⁊ lachrymis offerens exauditus eſt
pro ſua reuerentia. ¶ Item orandum eſt
humiliter. Pſalmus. Reſpexit in oratio-
nem humilium: ⁊ non ſpreuit preces eo-
rum. Eccleſiaſtes. trigeſimoquinto. Ora-
tio humiliantis ſe nubes penetrabit. Iu-
dith. nono. Humilium ⁊ manſuetorum
ſemper tibi placuit deprecatio. Humilita-
te obtinuit chananea a xpo quod voluit
catello ſe comparans: cum xps eam cani
comparaſſet. Mat. decimoquinto. Habe-
tur ꝙ chriſtus ei dixerit propter hunc ſer-
monem. vade: exiuit demonium de filia
tua. Mathei octauo. Poſt illud verbum
humile centurionis. Domine non ſum di
gnus vt intres ſub tectum meum. Dictum
eſt ei a chriſto: ſicut credidiſti fiat tibi. Et
Luce. decimoquinto. Poſtq̃ filius prodi-
gus dixit non ſum dignus vocari filius tu
us: pater accurrens cecidit ſuper collum
eius. ¶ Item orandum eſt confidenter ſi-
cut orabat Dauid. Miſerere inquit mei
quoniaꝫ in te confidit anima mea. ¶ Itẽ
orandum eſt perſeueranter vt oſtẽdit do-
minus. Luc. xi. Exemplo amici qui panes
neceſſarios accommodauit improbitate
amici deprecantis deuictus: ⁊ exemplo iu
dicis iniqui deum non timentis: ⁊ homi-
nes non reuerentis: qui improbitate vi-
due victus vindictam fecit eidem aduerſa
rio eius. Luce. xviij. Apoſtoli perſeueran-
do in oratione ſpiritum ſanctum accipere
meruerunt. Actuum primo.

¶ Quid in oratione ſit petendum. xv.

Equitur videre quid in oratione
s ſit petendum. ¶ Notandum ergo
ꝙ in oratione petẽda ſunt: gloria:
⁊ gratia: ſiue regnũ ⁊ iuſticia regni. Mat.
vi. Primum querite regnum dei ⁊ iuſti-
ciam eius: ⁊ hec omnia adijcient vobis:
non monet deus: vt temporalia querant.
¶ Primo: quia non ſunt digna peti: bo-
na eniꝫ infirma ſunt ⁊ incuruant: q amãt
⁊ querũt ea: que incuruatio demonib⁹ pla
cet. Iſa. li. Incuruare vt trãſeamus. Ber.
Noli acquieſcere dicẽti incuruare vt trãſea-
mus: nõ eniꝫ ẽ trãſitur⁹ ſed te grauiter op
preſſurus. In pſ. Miſer factus ſum: ⁊ cur
uatus ſuꝫ. Col. iij. Que ſurſuꝫ ſunt querite
nõ que ſunt ſup terrã ¶ Scđo: q2 tpalia
debent his qui habẽt iuſticiã regni. iuſti-
cia eniꝫ regni filios facit: filijs vero debẽt
pmiſſa. Vñ ſup illud: ⁊ hec oĩa adijcient
vobis: Dicit glo. Quia oĩa ſunt filiorũ: ⁊
ideo hec oĩa adijciẽtur: etiã nõ querẽtib⁹:
quibus ſi ſubtrahunt ad pbationẽ: tamẽ
dantur ad gratiaꝝ actionẽ. ¶ Tertio: q2
neſcit homo vtꝝ ſibi expediat temporalia
habere: cuꝫ frequẽtius poſſeſſoribus ſuis
noceant: Prouer. i. Vſquequo ſtulti ea q̃
ſunt noxia cupient. Et ſuper illud. ij. Cori.
xij. Uirtus in infirmitate perficitur. Dicit
glo. Aug. cuꝫ ea que deus laudat: ⁊ pmit
tit petitis: ab illo ſecuri petite: illa eniꝫ pro
pitio deo cõceduntur: quando autem pe-
titis temporalia cuꝫ modo petite ⁊ cum ti
more: illi cõmitte: vt ſi proſint det: ſi ſcit ob
eſſe nõ det: quid eniꝫ obſit vel proſit medi
cus nouit: non egrotus. ¶ Item notandũ
ꝙ ſuper illud. Mat. xxvi. Et orauit tertio
eundẽ ſermonẽ. Tangit glo. Tria a nobis
ponẽda tribus vicibus inquit orauit: vt ⁊
nos: a preteritis peccatis veniã: ⁊ a p̃ſenti-
bus malis tutelã: ⁊ a futuris periculis cau
telã oremus. De primo. Eccle. xxxviij. Fili
in infirmitate tua ne deſpicias teipſuꝫ: ſed
ora dñm: ⁊ ipſe curabit te. De ſcđo. Mat.
xxvij. Uigilate ⁊ orate ne intretis in tem-
ptationem. De tertio. Luce. xxi. Uigilate
omni tempore orantes vt digni habeami
ni fugire: que ventura ſunt. ¶ Item notã
dum: ꝙ in oratione petere poſſumus: vt
deus cuſtodiat nos ab occaſione peccãdi.
Exemplo ſalomonis dicẽtis. Prouer. xxx.
Mendicitatẽ ⁊ diuitias ne dederis mihi:
tribue tantũ victui meo neceſſaria: ne for-
te ſaciatus illiciar ad negandum: ⁊ dicam
quis eſt deus: ⁊ egeſtate cõpulſus furer
⁊ periurem nomen dei mei. Iteꝫ poſſu
mus in oratione petere: id quod dat nobis
occaſioneꝫ ſalutis: vt eos qui nos recte in-
ſtruant ſcđm admonitionẽ. Math. nono.
Rogate dominum meſſis: vt mittat ope-
rarios in meſſem ſuam.

¶ De ſpeciebus orationis. ca.xvi.

Equitur de ſpeciebus orationis.
a ¶ Notandū ergo ꝙ oratio poteſt
diuidi in orationē fructuoſam:et
infructuoſam. ¶ Fructuoſa oratio mul-
tas hꝫ ſpēs. Quedā enim verecundo fit ⁊
humili affectu: qualis fuit oratio publica-
ni qui nō audebat oculos ſuos leuare in
celum. Luce.xviij. Item talis fuit oratio
filij prodigi: qui ait ad patrē ſuum. pater
peccaui in celū ⁊ corā te:iam non ſuꝫ di-
gnus vocari filius tuus. Luce.xv. Vere-
cundia multum placet deo in penitente:
ſicut impudentia diſplicet ei in peccatore.
Ber. Quantuꝫ diſplicet deo impudentia
peccatoris:tantū placet ei erubeſcētia pe-
nitentis:ſimiliter humilitas orantis mul-
tum placet ei. Ber. Cuius placas deum ſi
menſurā tuam ſeruaueris ⁊ altiora te ne
queſieris:quedam oratio fit auro affectu:
ſic orauit Suſanna. Dan.xiij. Dicens do
mine deus tu ſcis: qꝛ hoc iſti malicioſe cō-
poſuerunt aduerſum me. ¶ Alia ſpecies
orationis fit lato affectu:ſic orauit Moy-
ſes. Exo.xxxij. Dicens aut dimitte eis hāc
noxā:aut ſi non facis dele me d̄ libro tuo:
quē ſcripſiſti. Alia oratio fit grato affectu.
Sic monet apoſtolus orare. col.iiij. Ora-
tioni inſtantes: vigilate in ea in gratiaruꝫ
B actione. ¶ Oratio fructuoſa ſimiliter mul
tas habet ſpecies. Quedā enim eſt ſymia
tica que ſolis labijs fit. de qua Math.xv.
Populus hic labijs honorat me:cor autē
eoꝝ longe eſt a me. Iſa.xxix. Sic habetur.
Appropinquat populus iſte ore ſuo ⁊ la-
bijs ſuis glorificat me: cor aūt eius longe
eſt a me. Aug. Sicut vox ſine modulatio-
ne quaſi vox picaruꝫ:ſic oratio ſine deuo-
tione quaſi mugitus boū. Item Auguſ.
Quid ꝓdeſt ſtrepitus labioꝝ ſi mutuꝫ eſt
cor:qualis eſt differētia inter paleā ⁊ gra-
num. inter ſimillā ⁊ furfur: ⁊ inter pellem
animalis: ⁊ ipm animal. talis differentia
inter ſonū vocalis orationis ⁊ deuotioneꝫ
cordis pueri paſtores pro animali ſolam
pelleꝫ reddunt. quibus ſimiles ſunt q̄ ma
le orant tantuꝫ exteriorem ſonum vocalis
C orationis habentes. ¶ Et notandū ꝙ de-
uotio ſic deſcribitur. deuotio eſt teneritu-
do cordis:qua quis d̄ facili in lachrimas
reſoluitur. Vel ſic deuotio eſt feruor bone
voluntatis:quē mens cohibere non valēs
certis manifeſtat iudicijs. deuotio eſt me-
dulla holocauſtoꝝ ſine ipſa holocauſta
ſunt arida. Pſ. Holocauſta medullata of
feram tibi. ¶ Alia ſpēs orationis īfructuo
ſe eſt oratio preproperata q̄lis fuit oratio
helye:cum petijt anime ſue vt moreretur.
iij. Re.xix. Tertia ſpecies eſt ſaluti con-
traria:q̄lis fuit oratio pauli: petētis a ſe ſti
mulū amoueri. ij. Cori.xij. Quarta ſpe
cies ē orō preſūptuoſa: q̄lis fuit orō filioꝝ
zebedei. qui volebant peruenire ad regnū
non per calicis potum quibus dictum eſt
neſcitis quid petatis. Mat.xx. Quinta
ſpēs ē oratio ridiculoſa:q̄lis eſt oratio ypo
critaꝝ:qui elati de multitudine opeꝝ ſuo
rū deū quaſi irridēt:duꝫ manibus plenis
elemoſynā grē ab eo petunt: talis fuit orō
ſuperbi phariſei dicētis. Ieiuno bis i ſab-
bato decimas do oīum q̄ poſſideo. Luce.
xviij. Uacuas oportet eſſe manus hoīs ꝑ
humilitatē:ad hoc vt elemoſyna gratie ei
a deo detur. Item oratio ypocritaꝝ ridicu
loſa eſt qui manus tendūt ad terrā cuꝫ ele
moſynā petunt ab eo qui eſt in celis:terre
nā enim mercedē querunt in operibus ſu
is. Item poteſt diuidi oratio i poſtula-
tionē: ⁊ obſecrationē: ⁊ orationem ſtricte
ſumptā: ⁊ ſumitur hec diuiſio ex illo ver-
bo. i. Thimo.ij. Obſecro primo oīuꝫ fieri
obſecrationes:orationes:poſtulatiōes gra
tiaruꝫ actiones. Membra vero iſta notifi
cat. Ber. in epiſtola ad fratres de monte
dei. Hijs verbis. Poſtulatio inquit eſt cir
ca obtinenda tēporalia: ⁊ neceſſaria vite
huius in qua deus poſtulantis quem ap-
probat bonam voluntateꝫ: facit tamen ꝙ
ipſe melius iudicat ⁊ dat libēter ſequi po
ſtulanteꝫ: ⁊ ad poſtulationē pertinet pete
re tranquillitatē pacis:ſanitateꝫ corporis ⁊
temperiem aeris. Obſecratio eſt in exerci
tijs ſpiritualibus:anxia ad deum inſtātia.
Oratio eſt hoīs deo adherētis affectio. ⁊
familiaris quedam: ⁊ pia allocutio. Gra-
tiaruꝫ actio eſt in intellectu: ⁊ cogitatione
gratie dei bene voluntatis indeficiēs ⁊ in
reflexa intentio. In poſtulationibꝰ pie ac
fideliter eſt orandū:ſed non eſt illis perti-
naciter inherendū:quia nos neſcimꝰ: ſed
pater noſter qui eſt in celis eſt:quid in tē-
poralibꝰ iſtis neceſſe ē nobis. Obſecratio
nibus inſiſtendum eſt:ſed in omni humi
litate ⁊ paciencia qꝛ non afferunt fructum

niſi impatientia: non nunq̄ enim cuȝ cele
ſtius gratia nō ſubuenit: ſit obſecrant. ce-
lū eneū: ⁊ terra ſua ferrea: ⁊ tūc relicta ſibi
humani cordis auricia: ad votū exaudiri
nō meretur. Anxietas deſiderat negari ſi-
bi eſtimat quicquid differtur cito ſicut cha
nanea illa preteriri ſe aut deſcipi ingemiſcit
quaſi in immūdicia carnis preterita ſibi petā
imputari: vel improperari maginatur nō nū
q̄ vero ſine labore petens accipit: querens
inuenit: ⁊ pulſanti aperitur: ⁊ cōſolatiōes
ac ſuauitates orationis inuenire tādē me
retur labor obſecrationis: nō nunquā etiā
f pure orationis affectus: ⁊ bona illā affe-
ctionis ſuauitatis nō inuenitur: ſed quaſi
inuenit eū nō petentē ⁊ quaſi neſcientem
gratia preuenit: ⁊ tanq̄ genus ſeruorū ſu-
ſcipitur in mēſa filiorū: cū rudis adhuc: ⁊
incipiēs anim⁹ i eū orādi aſſumit affectū
q pro merito ſanctitas reddi ſolet merces
pfectorū: q cū fit agitur vt vel in iudiciū
ſuū negligenti non liceat neſcire qd negli
gat: vel vt prouocatio caritatis amorē in
eo vltro ſe proferētis accedat: in quo pro-
dolore multi fallūtur: ſed cū paſcātur pāe
filiorū iaȝ filios ſe eſſe arbitrātur: ⁊ deficiē
tes: vnde proficere debebāt exuſitāte gra
tia euaneſcunt cōſ ſentia ſua ſe aliud eſſe
arbitrātes cū nihil ſint. ¶ Item oratio ſic
poteſt diuidi. Eſt oratio quaȝ alijs pro ſe
ad deū dirigit. Et eſt oratio qua aliqs pro
alio itercedit: que ſuffragiū dicitur: quod
ſuffragiū humiliter petendū eſt ⁊ maxime
a ſanctis qui iaȝ beati ſunt. Job. v. Ad ali
quē ſanctorū cōuertere: populus etiā hūi-
liter debet ſuffragiū petere a miniſtris ec
cleſie. Leui. quarto. Rogāte pro eis ſacer-
dote: propitius erit eis de⁹. Idē habetur
Eiuſdē: quinto. Et numeri. xvi. Deprecat⁹
eſt aarō pro populo: ⁊ plaga ceſſauit: mini
ſtri etiā eccleſie ſuffragiū humiliter debēt
petere a populo exemplo pauli. Ro. de-
cimoquinto. Obſecro inquit vos fratres
per dūm noſtrū ieſuȝ chriſtū: ⁊ per carita
tē ſancti ſpūs vt adiuuetis me orationib⁹
veſtris pro me ad deū. ¶ Itē petendū eſt
ſuffragiū ab his qui credūtur eſſe ſpecia-
les dei amici. Job: xlij. Job ſeruus meus
orabit pro vobis faciē eius ſuſcipiā. Ille
vero qui in chriſto decedit dicendū eſt il-
lud. Geñ. xl. Memēto mei cū bene tibi fu
erit. libēter orare debet vn⁹ pro alio. Iac.
quinto. Orate pro inuicē vt ſaluemini ⁊
prime. Jo. quinto. Qui ſcit fratrē ſuū pec
care: peccatuȝ non ad mortem petat ⁊ da
bitur ei. ⁊c. Multum et ſperandum eſt de
ſuffragijs bonorum. Phi. primo. Scio q
hoc mihi proueniet ad ſaluteȝ per veſtrā
orationem. Idem ad phylemonem. Spe
ro per orationes veſtras donari me vobis
De commendatione ⁊ expoſitione domi-
nice orationis require in ſermone illo epi
ſtolarum. Omnes vnanimes in oratione
eſtote. Iſidorus in libro de ſummo bono
Fidei ſymbolum: ⁊ dominica oratio pro
tota lege paruulis eccleſie: ad celorum re-
gna ſufficit capeſcenda: omnis enim la-
titudo ſcripturarum in eadem oratione
dominica: ⁊ ſymboli breuitate ꝯcluditur

¶ Octaua pars de laude dei. xvij

Poſt tractatum de oratione tangē-
duȝ eſt de laude dei et gratiarum a
actione que orōnibus ſuis cōſue-
uit eccleſia admiſcere: ⁊ primo de laude
dei ad quam multū incitat nos ſacra ſcri
ptura: dauid Immola deo ſacrificiū lau-
dis Itē pſallite deo nrō pſallite ⁊c. Eccle.
xxxix. In oī corde: ⁊ ore collaudate ⁊ bū
dicite nomē dei. Heb. xiij. Offeramus ho
ſtiā laudis ſemꝑ deo. Apoc. decimonono.
Laudē dicite deo nrō oēs ſancti eius: ⁊ q
timetis deū puſilli ⁊ magni: ad laudādū
deū maxime incitat ſcriptura pſalmorū ⁊
pcipue in tertia quinquagena que in laudē
terminat: oīs ſpūs laudet dnm: ⁊ in qua
ſunt tot pſalmi incitātes: vel a verbo lau
dādi: vel cōfitendi: vel cantandi. ¶ Item
ad laudandū deū incitat omnis creatura.
Grego. mirū eſt q homo ſemꝑ deuȝ nō
laudat: quia quelibet creatura: ad euȝ lau
dandū ſemꝑ inuitat: opera laudabilia ar
tificem laudabilē oſtēdūt. Eccle. nono. In
manu artificum opera laudabūtur. Pro-
uer. vlt. Laudent ea in portis opera eius.
Auguſtinus. quarto. libro confeſſionū. Si
placent corporalia deū ex his lauda ⁊ in
artificē eorū retorque amorem ne in his
tibi placeās tu diſpliceas Idē intellige de
alijs opibus dei. laudatio dei eſt valde no
bilis operatio: cū angeli ⁊ anime iam bea
te huic operationi intendant. In pſalmo.
Beati qui habitant in domo tua domine
in ſecula ſeculorum laudabunt te. Augu-
ſtinus in libro de ciuita. dei. Vocabimus

⁊ videbimus. Videbimus ⁊ amabimus. Amabimus: ⁊ laudabimus laudationem ponit vltimam operationem: ideo pallio comparatur. Iſa. ſexageſimoprimo. Pallium laudis pro ſpiritu meroris: palliū ſuperponitur alijs veſtibus. Ber. Loquens de celeſti ciuitate dicit ꝙ eius operatio eſt aſſidua dei laudatio. Multū gaudere deberet qui in terris admittitur ad hanc celeſtem operationem exercendaꝫ. Auguſtinus libro de doc. chriſti. Deus cūm de illo nihil digne dici poſſit admiſit tamē hūane vocis obſequium: ⁊ verbis noſtris in laude ſua nos gaudere voluit. Ber' ſuper Cant. nihil ita proprie in terris repreſentat quēdam celeſtis habitationis ſtatum ſicut alacritas laudātium deum: qui boni ſunt perfecte laudent deuꝫ: ſed qui ſunt in p̄ſenti vita imperfecte iubilant. vñ. Job trigeſimooctauo. Cū me laudarēt ſimul aſtra matutina: ⁊ iubilarēt omnes filij dei. Grego. Jbulitio dicitur cū cordis leticia oris efficatia non impletur: laudant angeli qui iam tante claritatis latitudinem in ſublimibus vident. Jubilant vero homines q adhuc in inferioribus oneris ſui āguſtias ſuſtinent. Ber. Semiuiuus in terra relictꝰ ſemi laudare poſſuꝫ. Ubi totus vixero ibi totus in laudem. ¶ Loquela homini data eſt ad laudandum deum. Et qui deum non laudat quaſi mutus reputādus eſt. Auguſtinus in libro nono confeſ. Ue tacētibus de te: quoniaꝫ loquaces muti ſunt felix eēt qui ſemꝑ poſſet laudi diuine inſiſtere. Jero. felix lingua que nō nouit niſi de diuinis texere ſermoēꝫ. Jn pſalmo. Sēper laus eius in ore meo. Eccle. vlt. Laudabo nomen tuuꝫ aſſidue. Jſa. lxij. Tota die ⁊ tota nocte non tacebunt. Operatio iſta deo eſt valde glorioſa. Jn pſalmo. Sacrificiū laudis honorificabit me. ⁊c. Tho.
B duodecimo. Opera dei reuelare ⁊ confiteri honorificum eſt. Jtem operatio iſta homini valde eſt vtilis ipſa malignum ſpiritū fugat primi. Ro. decimoſexto. Ecce ſpiritus dei malus exagitat te: Jubeat dominus noſter rex ⁊ ſerui tui qui corā te ſunt querant hominem ſcientem pſallere in cythara: vt quando arripuerit te ſpiritus dei malus pſallat manu ſua ⁊ leuius feras ⁊ ſubditur in eodem capitu. Dauid tollebat cytharam. ⁊c. Et leuiꝰ habebat ſaul. recedebat enim ab eo ſpiritus malus: Jn pſalmo. Laudans inuocabo dominum: ⁊ ab inimicis meis ſaluus ero. Jtem viam ſpiritui ſancto preparat. Grego. ſuper eze. Cum vox pſalmodie per intentioneꝫ cordis agitur omnipotenti deo: iſtē ad cor p̄eparatur. Quarti. Ro. tertio. Cūꝫ caneret pſaltes facta eſt ſuper eliſeum manus domini. Jtem hominē letificat. Jn pſalmo. Exultabunt labia mea dum cātauero tibi Jac. quinto. Triſtatur quis in vobis: oret equo animo ⁊ pſallat. Glo. crebra pſalmodie dulcedine nociuam triſticie peſtem de corde expellit. ¶ Jteꝫ ad deum cor eleuat Ber. cuꝫ a corde foris miſſus fuerit omnis immunditia: oculos cordis attollunt meditationes admirabiles eſſentie dei: ⁊ caſte veritatis inſpectio oratio munda ⁊ valida. Jubilus laudis ⁊ deſiderium ardēs in deum. ¶ Et notanduꝫ ꝙ homines maxime debent inſtare laudi diuine ex quo a deo ſunt redempti: vnde nato ſaluatore facta eſt multitudo militie celeſtis: laudantiuꝫ deum. Luc. ſecundo. Ad prouocādū homines ad dei laudem. Dauid: dicit cōfiteantur tibi populi deus: cōfiteantur tibi populi omnes ⁊ ſubditur cauſa: terra dedit fructum ſuum terra dicitur beata virgo que dedit fructum ſufficientem ⁊ hominibus ⁊ angelis ad eternam refectionē Jſa. quinquageſimoſecundo. Gaudete ⁊ laudate ſimul deſerta ieruſalem quia conſolatus eſt dominus populum ſuum redemit ieruſalem. Fecit ſalomon duo cherubin in lateribus arche habentes pedes obliquatos ⁊ quaſi ad iubilandum eleuatos vt in tripudijs habent mulieres ſaltando: iubilantes iuxta archā. Archa dei ſignificat dñicū corpus. Duo cherubin quaſi iubilantes iuxta archā ſunt clerici ⁊ religioſi filiū dei aſſumendo humanā naturaꝫ humillatum laudātes ⁊ glorificātes. ¶ Jteꝫ C
legit. Luc. vl. De diſcipulis ꝙ poſt aſcēſionē dei reuerſi ſunt ieruſalem: ⁊ erāt ſemꝑ in templo laudātes ⁊ benedicētes deum.

Jtē notādū ꝙ opatio iſta diſcrete exercēda eſt. Jn ps. Qm̄ rex omnis terre deꝰ: pſallite ſapiēter. Jtē bn̄ pſallite ei in vociferatione: vociferatio ē deſiderij magnitudo: vn̄ ſup illo. Exo. xiiij. Quid clamas ad me dicit Glo. Uoces apd aures dei nō faciūt ꝟba noſtra: ſed deſideria. Si q vult

laudi dei iſiſtere. Primo pulcdẽda eſt
a mũdicia. Eccle.xv. Nõ ẽ ſpecioſa laus in
ore peccatoris. In.ps. Cõfeſſio ⁊ pulchri-
tudo in ↄſpectu eius: cõfeſſio inq̃ laudis.
Cant.ij. Sonet vox tua in auribus meis:
vox eni tua dulcis ⁊ facies tua decora: de-
inde ſex ſunt neceſſaria que tãgit. Ber. ſup
Cant.xlij. Sermõe his verbis. Immolã-
tes hoſtiã laudis: ⁊ reddẽtes vota noſtra
de die in diẽ curremus omni vigilãtia iun
gere ſenſuꝫ verſui: affectũ ſenſui exultatio-
nẽ affectui grauitatẽ exultationi humilita
tẽ grauitati libertatẽ humilitati quo inter
dũ liberis purgate mẽtis paſſibus ꝓceda
mus: ⁊ incedimus ꝑ inuſitatas quaſdam
affectiones ſpirituales leticias in iubileis
amenitatibus in lumine dei. In ſuauitate
in ſpũ ſancto: ſenſus iungendus verſui.i.
pſalmorum. Intelligẽtia cũ attentione prola
tioni vocis: vñ ſup illud.ps. Pſallite ſa-
piẽter. dic. Glo. nemo ſapiẽter facit quod
nõ intelligit. B. Cibi. in ore: pſalmus i cor
de: nõ negligat aĩa illũ terre dentibus in-
telligentie ſue: ne ſi forte integrũ gluciat
fruſtetur palatũ ſapore dulciori ſup mel ⁊
fauuꝫ. Itẽ iungẽdus eſt affectus ſenſui.
Ber. nunq̃ itelliges. Dauid donec ipa ex-
periẽtia ipos pſalmorũ indueris affectus.
Dauid ĩtelligit. in. illo. Ps. Dñe ne i furo
re: q affectũ timoris induit: vt ad int uituꝫ
illius furoris quẽ deus exercebit in die illa
ↄtremiſcat. Iero. quotiẽs illã diẽ cogito:
toto corꝑe ↄtremiſco. Dauid intelligit: in
illo. ps. Deus iudiciũ tuũ regi da: q diſtin
ctiõeꝫ extremi iudicij timet ⁊ ad xpꝫ amo
rẽ habꝫ duplici eni affectu incitabatur. ps.
cũ illud peteret. Itẽ exultatio iungẽda
eſt affectui. vñ. Iero. Malo pſalmũ vnuꝫ
cũ hylaritate mẽtis decãtare: q̃ totũ pſalte
rium cuꝫ corꝑis faſtidio corpore ⁊ accidia
Itẽ qꝛ leuitas ſolet comitari exultationẽ:
iungenda eſt grauitas exultationi. Dauid
In populo graui laudabo te Ideꝫ exul
tate ei cum tremore. Et quia homines
graues ſolẽt cõtẽpnere homines leues: vel
fauorem vane glorie de grauitate ſua que
rere. Ideo humilitas iungenda eſt graui
tati: Ber. Magna virtus hũilitas ſine cu-
ius obtentu virtus nõ ſolũ virtus non fit
ſed etiam in ſuperbiam erumpit. Iteꝫ q2
humilitatẽ quãdoqꝫ ſeqtur puſillanimitas
iungenda eſt etiã humilitati libertas qu.

⁊ cũ cor dilatatũ eſt habũdantia gratie vt
mere faciat ⁊ voluntarie quod ꝓ deo fa
cit. ij. Cor.iij. Ubi ſpũs dñi ibi libertas.
Tullius libertas ẽ poteſtas viuẽdi vt velit.
¶ Itẽ notandũ q non ſolũ laudandus ẽ
deus ſermone: ſed etiã bene viuendo: laus
vero bone vite magis cõtinua eſt. Augu.
Qui deũ lingua laudat: nõ ſemꝑ laudare
põt: q deũ moribus laudat: ſemper põt.i.
Cor.x. Siue manducatis ſiue bibitis vel
aliud quid facitis oĩa in gloria dei facite.
Aug. Si quod manducas ⁊ bibis ad re- b
fectionẽ corporis ſumis reparationẽqꝫ
mẽbrorum gr̃as agens ei q tibi ꝓbuit mor-
tali ac fragili iſta ſupplementorum ſolacia
cibus ⁊ potus tuus laudat deũ. ¶ Itẽ no
tandum q gratior eſt deo laus q̃ exhibet
in aduerſitate: q̃ q̃ in ꝓſperitate. Grego. in
mor. Deſpecta vox confeſſionis ẽ quã for
mat iocũditas: ꝓſperitas. ⁊ intelligas hoc
de cõfeſſione laudis. ¶ Item ſola confeſ-
ſio habet meritum magni ponderis: q̃ a
veritate rectitudinis nõ ſeparat vis dolo-
ris. In ps. Rectos decet collaudatio. Glo.
Recti ſunt q dirigunt cor ſuũ ſm volũ
tatẽ dei: que eſt regula: ⁊ preponunt volũ-
tatem melioris ſue voluntati.i. voluntatẽ
omnipotentis voluntati infirmi: curuus
laudat deum quando ſibi bene eſt: blaſ-
phemat qñ male. Rectus vero ſemꝑ.i. in ꝓ
ſperis ⁊ i aduerſis vt dicit Glo. Ibidem.
¶ Nona pars de gr̃arum actiõe. viij. ſunt
que incitant ad gr̃arum actionẽ .xviij. 9ª pars.
Equitur de gr̃arũ actione. ¶ No
a tandum q. viij. ſunt que poſſent
homines incitare ad gr̃arũ actio
nem. ¶ Primum eſt admonitio ſanctarum
ſcripturarum. Ber. Diſce in referẽdo gra
tiam non eſſe tardus aut ſegnis: diſce ad
ſingula dona gr̃as agere diligenter conſi
dera que tibi apponuntur vt nulla dei do
na debita gr̃arũ actione fruſtrẽtur. Tho.
iiij. Omni tempore benedic dñꝫ. Col. iij.
Omne quodcunqꝫ facitis aut in ꝟbo aut
in opere omnia in nomine dñi noſtri Ie-
ſu xpi facite gr̃as agentes deo ⁊ patri. Eiuſ
dem. iiij. Orationi inſtantes vigilantes in
ea in gr̃arum actione. Ephe.v. Gr̃as agẽ
tes ſemper. i. Theſ.v. In oĩbus gr̃as agi-
te. ¶ Scdm eſt ãmonitio creaturarum q̃
inceſſanter non inuitant ad gr̃arum acti
onem: beneficium enim datum alicui in

nitat eū vt danti grās agat: ergo cum oīa
que videmus hoi data fuerint scōm illud
Geñ.i. Faciam⁹ ho. ad ima: ꝛ ſi. no. ꝛ pre-
ſcit piſcibus maris ꝛ volatilibus celi: ꝛ be
ſtijs terre: vniuerſeqꝫ creature: oīa que vi
demus ad gratiarū actionē nos inuitant.
¶ Tertiū eſt ipm tps in quo ſumus. ſ. tē-
pus gratie: cui nulla opatio magis ꝯgrue
re. videtur q̄ gratiaruꝫ actio Jō valde bō
nū videtur gratiarū actioni inſtare. Pro-
uer. xv. Sermo oportunus optimus eſt.
Aug. ad ſanctū aurelianū. Quid melius
animo geramus: ꝛ ore promamus: ꝛ cala
mo exprimamus: q̄ deo gratias: hic nec di
ci breuius: nec audiri leuius: nec intelligi
grādius: nec agi fructuoſius pōt. ¶ Quar
tū eſt: ꝙ gratiarū actio opatio eſt: que ex-
ercetur in padiſo. Jn. ps. Miſericordias
dñi i eternū cātabo hoc cāticū erit gratia
rū actio: de hoc ꝙ fuerim⁹ miſericorditer
a piculis liberati. Jſa. li. Gaudiū ꝛ leticia
inuenietur in ea: gratiarū actio: ꝛ vox lau
dis: vnde bonū ē aſſueſcere huic opationi
quā in futuro exercebimus: bonū eſt addi
ſcere officium qđ tādiu facere oportebit.
¶ Quintū ē vtilitas multiplex que ex hoc
ope ſeqtur: prima eſt ꝙ ipa hoieꝫ in tribu
latione cuſtodit deū ei adeſſe faciēs: qđ fi
guratur. Dañ. iij. Jn pueris ꝗ in fornace
poſitis gratias agētes deo ab igne leſi nō
fuerūt: ꝛ quartus appuit eis ſilis filio dei
Scđa ē ꝙ diuinā largitatē ꝓuocat ad dā
dū. Prouer. xi. Aia que bñdicit ipingua-
bitur. B. ad locū vñ exeūt flumina gratiaꝝ
reuertūtur: vt iterū fluāt. Eccl. xliij. Bñdi
cētes dñꝫ: exaltate illū q̄tū poteſtis exaltā
tes aut replemini in virtute: ¶ Sextū eſt
ꝙ hec opatio multū placet deo gratiaruꝫ
actio adeps eſt ſpūalis de quo. Leui. iij.
Oīs adeps dñi erit iure ꝑpetuo. Jtem vn
guētū ē quo caput eccleſie vngit qđ figu-
ratū eſt in magdalena: caput xpī vngēte.
Mat. xxvi. ꝛ Mat. xiiij. Bonū ē vnguētū
ꝯtritionis ꝙ de pctōꝝ recordatiōe ꝯficitur
melius deuotiōis qđ fit de recordatiōe bñ
ficiorū dei. ¶ Septimū ē hic qđ ingrati-
tudo que gratiarū actiōi cōtraria ē ruſti-
citas eſt magna ſi magna ruſticitas eſt ei
qui mittit vaſculum vini gratias non age
re quanta ruſticitas eſt ei gratias non age
re qui inceſſanter nobis tribuit bona ſua.
B. Dignū ē ſemꝑ gratias agere: q꞉ de⁹ nū
q̄ ceſſat bñfacere. Ultimū malū ē mul-
tiplex ꝙ ꝓuenit ex ingratitudine. Pri-
mū ꝙ bona iā a deo accepta auferri facit
vñ ſup illud. Ro. i. q cū deū cognouiſſent
Nō ſicut deum glorificauerūt aut gratias
egerūt. dicit. Aug. ꝙ deus dederat gratiis
abſtulit ingratis Scđm eſt ꝙ ipeditur
ab his que darētur hoi niſi fuiſſet igrat⁹.
B. Nō eſt dignus de dādis q nō agit gra
tias de datis. B. Jngratitudo eſt ventus
vrēs: ſiccās ſibi fontē pietatis: rorē miſeri
cordie: fluēta gratie. Tertiū eſt ꝙ nō ſo
lū priuat hoiem bonis: imo etiā penaꝫ ad
dit: vnde ezechias punitus eſt de igratitu
dine: cū. n. dediſſet ei dñs triūphū incredi
bileꝫ ꝛ percuſſiſſet. clxxxv. milia in caſtris
ſennacherib. iꝫ ſcđm ioſephū cuꝫ populo
hoſtias deo immolaſſet non tā digne gra
tias egit: ꝛ canticuꝫ non cantauit: ſicut in
hmōi patres ꝯſueuerāt facere: ꝛ ideo egro
tauit ad mortem. Jſa. xxxviij.

¶ De bñficijs ꝓ q̄bus regratiandum eſt.

Tē notan. ꝙ gratias agere debe-
mus deo ꝛ de bñficiis generalib⁹
ꝛ de ſpūalibus ꝛ de ſingularibus
generalia tāgit. B. dicēs agamus frēs gra
tias factori noſtro: bñfactori noſtro redē-
ptori noſtro remūeratori noſtro: primum
nobis ꝑſtitit ꝙ noſipſi ſum⁹: adiecit ēt vñ
ſubſiſteres: q iā eras faciamus ingt hoieꝫ
ꝛc. quid vero poſtea: ꝛ preſit piſcibus ꝛc.
Jaꝫ tertiū opus tue redēptionis attende.
Jdeꝫ. Fecit te deus tuus fecit tā multa ꝑꝑ
te: factus eſt ipe tecū caro vna: te quoqꝫ fa
ciet ſecū ſpirituꝫ vnū. Bñficia ſpecialia
ſunt tria primū eſt bñficiuꝫ expectationis
quo deus peccatores paciēter expectat ad
pniaꝫ: ſcđꝫ ē iuſtificatiōis qñ diu expecta
tos cōuertit infundēdo gratiā ſuā tertiū ē
cōuerſationis quādo cōuerſos in ſtatu bo
no cōſeruat. Et notandum ꝙ circa vnum
q̄dqꝫ horum beneficiorum quinqꝫ nobis
attendenda ſunt: vt agnoſcamus magni-
tudinem eorum: circa primum debet ho-
mo cogitare quotiens meruerit vt tēpus
penitentie ſibi auferetur: quotiens. n. mor
taliter peccauit hec meruit peccator. n. in
dignus eſt vita quia ingratus eſt actori vi
te. Job. xxx. Qui ipſa vita putabantur in
digni. ſecūdo debet cogitare q̄ ꝓxim⁹ fue-
rit q̄nqꝫ āmiſſiōi: tāto. n. miſericordia gra
cior eſt: quanto pena proximior eſt a qua

parcitur: vt ſi aliquis ſuſpendendus iã la
queũ haberet in collo: vel ſi mutilandus
membro iam membrũ haberet ſupra li-
gnum vbi mutilari deberet. Maius bene
ficiũ reputaret ſi tunc liberaretur: vnde dʒ
homo cogitare ſi quãdoqʒ fuerit in peri-
culo mortis. dũ in ſtatu erat dãnationis:
⁊ quo iuiſſet ſi i illo ſtatu deceſſiſſet ⁊ qd
ꝓmeruerit apud deum vt tunc ei deus pe
E percerit. Tertio debet cogitare q̃ precioſã
rem deus ei contulerit quãdo tempus pe-
nitẽtie ei dedit precioſitas tẽporis ex duo-
bus perpenditur: primo ex hoc ꝙ in mo-
mento temporis poteſt homo lucrari re-
gnũ eternũ. Scđo ex hoc ꝙ illis q ſunt
in inferno plus valeret momentũ tempo
ris in quo penitentiã agerent q̃ tanta maſ
ſa auri: quanta eſt totus mũdus. Ber. Ni
hil precioſius tẽpore: ſed heu hodie nihil
vilius reputatur. valde ingratus eſt pecca
tor qui nõ vult conuerti: cum quelibet ho
ra tẽporis q̃ deus dat ei plus valet q̃ cen-
tum marche auri. Quarto debet cogitare
q̃ male meruiſſet vt res tam precioſa ei cõ
ferretur qui magnũ tempus ſibi prius da
tum in contumeliã dei expenderet. Quin
to debet cogitare qualiter ſciebat deus eũ
eſſe vſurũ tanto beneficio. In hoc enim
eſt cumulus diuine miſericordie qđ licet
deus ſciuerit eũ vſurũ tanto beneficio pro
magna parte in contumeliã ſuitamẽ non
dimiſit ꝓpter hoc dare illi. ¶ Circa ſcđm
F beneficiũ debʒ homo cogitare. ¶ Primo
a quibus vinculis deus liberauit eum: tot
vinculis peccator eſt ligatus ꝙ peccatis ir
retitus iuxta illud. Prouer. v. Iniquitates
ſue capiunt impiũ: ⁊ funibus peccatorũ
ſuorũ quiſqʒ conſtringitur: ⁊ ſunt a deo for
tia vincula iſta: ꝙ nec etiã per mortẽ quã-
doqʒ ſoluuntur. vnde non parũ debet eſſe
gratus deo quẽ deus ab his vinculis libe
rauit. ¶ Scđo dʒ cogitare quot ⁊ quanta
ei deus dimiſit. pro quolibet enĩ mortali
ei dimiſſio reus erat mortis eterne. ſi quis
eſſet reus mortis tẽporalis que momenta
nea eſt pro dimiſſione illius paratus eſſet
illi ſeruire tota vita ſua. Quid ergo faciẽ-
dũ eſt pro dimiſſiõe mortis eterne. que ẽt
vni ſoli mortali debet. Aug. Cui dictũ eſt
nauiga ne moriaris ⁊ diſtulit: cui dictuʒ ẽ
labora ne moriaris ⁊ piger fuit: leuia ſubʒ
de⁹ vt internũ viuam⁹: ⁊ obedire negli-
gim⁹. ¶ Tertio dʒ cogitare ad quãtã di-
gnitatẽ de⁹ eũ elegit quãdo eũ iuſtificauit
elegit. n. eũ ad regnũ eternũ. ¶ Quarto dʒ
cogitare in q̃li ſtatu de⁹ eũ elegerit. hoſtis
enĩ dei erat: ⁊ indign⁹ ẽt pane quo veſcit
ſm Aug. ¶ Quinto dʒ cogitare ꝙ de⁹ re
liqt ꝗbuſtale bñficiũ nõ ꝓſtituit imo i pec
catis ſuis eos perire pmiſit. Circa bñfi
ciũ vero cõſeruationis. Primo attendẽ
da eſt difficultas ſtãdi q̃ apparet ſpẽaliter G
in trib⁹ pſonis. ſ. in lucifero q cũ eẽt maxi
ma arbor paradiſi ad modicũ ventũ ſue
ſtatũ ſupbie cecidit. Et in Adam q cũ eẽt
abſqʒ corruptione naturaliũ: tñ ꝓpter co-
habitationẽ vnius mulieris paradiſũ ami
ſit. Jero. Memẽto ſemp ꝙ paradiſi colo
nũ de poſſeſſione ſua mulier eiecerit: ſi po
tuit mulier eijcere euʒ q iam erat in para-
diſo nõ eſt mirũ ſi eos ipediat: q nondũ in
paradiſũ puenerũt: difficultas etiã ſtandi
patet in iuda q cuʒ eſſet ſub paſtore tanto
⁊ inter tales fratres tñ occaſione modice
adminiſtrationis cecidit: ⁊ nõ adiecit vt
reſurgeret. Scđo dʒ attẽdere pugne cõ
tinuitatẽ in qua ſumus. Diabolus. n. nos H
ipugnare nõ ceſſat: vt ſaltez tedio vincat:
mirant aliq cũ audiũt aliq̃ bonũ cecidiſſe
ſed nõ eſt mirũ ſi q̃nqʒ cadat q cõtinue eſt
in pugna. imo potius mirũ eſt ſi aliqñ nõ
cadat. legit in vitis patrũ ꝙ quidã venit
ad abbatẽ Theodorũ dicẽs ei. Ecce quidã
frater reuerſus ẽ ad ſeculũ. Rñdit abbas
Theodorus: i hoc nõ admireris ſed ſi au
dieris ꝙ euaſit q̃s effugere deorʒ inimi
ci: hoc admirare. Tertio deuʒ attẽdere
ꝓpriã īfirmitatẽ. T[illegible]. n. īfirmitatis ẽ hõ:
vt ad ſibilũ vnius verbi deijciat. Quar I
to hoſtis ipugnãtis ptãteʒ cũ aſtucia: ⁊ cru
delitate. De ptãte. Job. xli. Nõ eſt ptãs ſu
per terrã q̃ ei ꝯpararet. De aſtucia. Geñ.
iij. Serpẽs erat callidior cũctis animãtib⁹
terre. De crudelitate. Gre. Nihil ſe feciſſe
eſtimat cũ aiã ñ ſauciat. Inceſſãt ſitit dia
bol⁹ ſãguinẽ nr̃m. vñ ſanguis ſuga vocat.
Prou. xxx. Sãguiſſuge due ſũt filie dicẽ-
tes affer. affer. Quito dʒ attẽdere piculorũ
varietatẽ. tot. n. ſũt pericula: ꝙ qñ aliqs vult
cauere ab vno incidit in aliud. vnde Iſa.
xxiiij. Et erit q fugerit a facie formidinis
cadet i foueã: ⁊ qui ſe explicuerit de fouea
tenebitur laqo. formido eſt peccatũ auari
cie ꝙ hoies formidare facit: vñ de auaro

legitur. Job. xv. Sonitus terroris ſemper in auribus eius: ⁊ cum ſit pax: ille ſemper inſidias ſuſpicatur fouea eſt peccatū luxurie: fouea eſt profunda meretrix. vt legit. Prouer. xxiij. Laqueus vero peccatū ſuperbie: quo volatilia huius mundi. i. nobiles rapiuntur: ſingularia beneficia ſunt: q̄ vnicuiq; ſingulariter ſūt exhibita pro quibus etiam deo gratie agende ſunt. ſ̄m illud. Ber. Diſce ad ſingula dona gratias agere.

¶ Decima pars de obedientia.

Dicto de latria que ſoli creatori debetur: et de dulia que debetur ſoli creature. dicendū eſt de obedientia que debetur etiam creatori ⁊ creature de qua hoc modo dicetur. ¶ Primo ponentur deſcriptiones ipſius. ¶ Secundo cōmendationes eius. ¶ Tertio tangetur de his que poſſunt iuuare obedientiam: ¶ Quarto de gradib⁹ obedientie. ¶ Quinto de partib⁹ ipſius. ¶ Sexto de his que obedientie aduerſantur. ¶ Septimo tangetur de errore eorum qui debent ſoli deo obediendum eſſe ⁊ non homini.

¶ De ſcriptura obedientie. i. ca. xix.

A Obedientia ſic deſcribitur: obedientia eſt voluntas faciendi p̄ceptū: vel mandatū ſuperioris: ⁊ intelligas mandatū quod fit: mediate vt per nuncium vel litteras. Preceptū vero q̄ fit imediate vel mandatum intelligas voluntatem indicatā: que eſt ſine actione imperij. preceptū vero quando imperij coactio eſt. Item ſic poteſt deſcribi: obedientia eſt obtemperatio ſcd̄m regulā ſacre ſcripture: maioribus quibuſcūq; debita ⁊ intellige ſacrā ſcripturā. large etiam pro ſtatutis canonicis ⁊ legalibus in quibus agitur d iuriſdictione ſuperiorū. Item ſic deſcribit obedientia eſt ſpontaneū ⁊ rationale proprie voluntatis ſacrificiū: vel ſit obedientia pio ſtudio proprie voluntatis abnegatio. Et notandum q̄ p̄pria voluntas dupliciter accipitur. vno enī modo dicitur p̄pria voluntas: voluntas que non ē deo ſubiecta: ⁊ ſcd̄m hec abnegatio p̄prie voluntatis fit cū voluntas noſtra diuine voluntati ſubijcitur. Alio vero modo dicitur propria voluntas. voluntas que non ē ſubiecta homini: ⁊ ſcd̄m hec propria voluntas abnegatur in eo qui voto ſe obligans homini voluntatem ſuam ſubdit voluntati humane: ⁊ ſic abnegatio proprie voluntatis ſpecialiter videtur pertinere ad religioſos: pio ſtudio dicitur ad differentiam illorū qui voluntatē ſuā humane voluntati ſubdunt timore ſeruili: vel pro lucro terreno ⁊ intellige hic pium ſtudiū vehementem animi applicationē ad cultum dei: vt piū hic dicatur a pietate que dicit theoſebia. ¶ Et notandū q̄ alicui viſuz eſt q̄ obedientia p̄ut eſt virtus ſpecialis attenderetur reſpectu eorū que ſunt in differētia ⁊ ad cōfirmandū hic viſus eſt illo verbo. Aug. in lib. de vera religi. Peccatū eſt nō ſolū malū: ſed etiā vetitū facere inferens ſimili q̄ opus virtutis eſt non ſolum bonū ſed etiā p̄ceptū facere ad quod videt facere: q̄ deus obedientiā ade experiri voluit in eo q̄ ſ̄m ſe erat indifferens. i. in cōmeſtione fructus ligni ſciētie boni ⁊ mali. Alicui etiā viſuz eſt q̄ obedientia ſcd̄m q̄ eſt ſpecialis virtus attendatur nō reſpectu cuiuſcūq; ſuperioris: ſed ſolū reſpectu hominis cui aliquis ſe ſponte obligauit ⁊ ſubdidit: ſed poteſt aliter dici q̄ ſicut prudentia virtus eſt quodāmodo generalis: ſcilicet quo ad directionē. dirigit enī opera ceterarū virtutū ⁊ de iuſticia dictum eſt q̄ eſt generalis quātū ad imperiū. Imperare enim poteſt opera ceterarū virtutū: ⁊ ſic nō ſufficiat ad exequēdū ea ſine ceteris virtutibus: ſic obediētia quodāmodo generalis eſt. mouere enī poteſt ad opera oīum virtutū. omne enī opus virtutis iuberi poteſt a ſuperioribus: vel a deo: vel hoīe. vnde ſi aliquis velit exire in op⁹ virtutis: quia iuſſum eſt a ſuperiore: volūtas illa erit obedientie vnde voluntas faciēdi iuſſum ſuperioris q: iuſſum eſt: ſpecialis actus eſt obedientie. Item notandū q̄ cū ſubdere ſe alteri ſit humilitatis ⁊ obedientie. differunt tamē hic ſubiectiones: ſubdere ſe alicui: ſcd̄m reputationē humilitatis eſt. Hic enim p̄prium electorū eſſe ſolet vt de ſe ſentiant infra q̄ ſint iuxta verbum. Gre. Item cum ſuperbia ſit appetit⁹ proprie excellentie humilitas eſt contemptus proprie excellentie iuxta verbum. Ber. in epiſtolis. Ad humilitatē etiam pertinet amor inferioritatis vel humilitatis ſcd̄m verbum. Ber. ſuper cant. Uerus ingt humilis vilis vult reputari. Et Luc. xiiij. Cū

militatis fueris vade ⁊ recũbe in nouiſſi-
mo loco. Item ſubiectio aliqua ad obediē-
tiā pertinet: ſed hec ſubiectio eſt volunta-
tis reſpectu aliene volũtatis: ſubiectio hu-
militatis reſpicit perſonaz ſcd̃m ſe: ſubie-
ctio vero obedientie reſpicit eaz perſonaz
cui aliquis ſubditur inquantũ precipiēs
eſt: ⁊ perſonam que ſubditur inquantum
eſt agens: exemplum harꝫ duarꝫ ſubiectio-
nuz inuenire poſſumus: vt videtur in xp̃o
⁊ Jo. Mat. iij. Subiectione obedientie
ſubiecti ſe Jo. xp̃o. quando conſenſit vt ba-
ptiçaret xp̃m: put xp̃s volebat. vnde dicit
ibi glo. Uera eſt humilitas: q̃ non deſerit
comes obediētia: xp̃s vero ſubdidit ſe Jo-
hanni ſubiectione humilitatis volēs a Jo-
hanne baptiçari: ſuperioris eniz eſt bapti-
çare: ⁊ inferioris baptiçari. Act. xx. Beati⁹
eſt dare q̃ accipere.

¶ Cõmendatio obedientie. iij. ca. xx.

s Equitur de cõmendatione obe-
dientie ad quam. Primo valere
poſſunt admonitiones que fiunt
in ſcriptura ſacra ad obediendũ. Ro. xiij.
Omnis anima poteſtatibus ſublimioꝛib⁹
ſubdita ſit. Eph. vi. Filij obedite parenti-
bus veſtris in dn̄o. Coloſ. iij. Filij obedi-
te parentibus per omnia. He. b. xiij. Obe-
dite prepoſitis veſtris ⁊ ſubiacete eis. Ipſi
enim peruigilant quaſi rationē pro ani-
mabus veſtris reddituri. Scd̃o admoni-
tio q̃ nobis facit etiaz creatura inſenſibilis
que obediēs eſt vniuerſaliter creatori ſuo.
In pſ. Preceptum poſuit ⁊ non preteri-
bit. Et Baruch. iij. Stelle vocate ſunt ⁊ di-
xerunt aſſumus. Item in pſ. Terminum
poſuiſti quē non tranſgredientᷣ. ⁊ Mat.
viij. Quis eſt hic: quia venti ⁊ mare obe-
diunt ei. Ambro. in examerõ: nõ medio-
cris pudoꝛ eſt imperio dei inſenſibilia ele-
menta parere: ⁊ hoĩes non obedire: qui-
bus ſenſus ab ipſo tribut⁹ eſt actoꝛe. Ter-
tio exempla que i ſacra ſcriptura inueniun-
tur: ⁊ inter ea: ſpāliter notabilia ſunt. Exē-
plum abrahe: ⁊ exemplũ xp̃i: cũ homo per
inobedientiaz a deo receſſiſſet deus volēs
formare ſibi populum acceptum ſcd̃m il-
lud. Iſa. xliij. Populũ iſtum formaui mi-
hi laudez meā narrabit. Abraham ex quo
populuz ſibi formauit voluit probare per
obedientiam: ⁊ per illam placuit ei abra-
ham: triplici aũt precepto probauit obe-
dientiam eius. Primuz fuit de patrie de-
ſertione. Gene. xij. Egredere de terra ⁊c.
Scd̃m fuit de circũciſione. Eiuſdez. xvij.
Tertium de filij imolatione. Eiuſdē. xxij.
Primo precepto voluit ſeparare abrahaz
ab hijs a quibus ipſe oꝛtum duxerat. Ulti-
mo vero ab eo qui duxerat originem ab
ipſo: medio vero precepto voluit eũ ſepa-
rare a ſeipſo quantum ad carnalia deſide-
ria. Circũciſio enim facta in carne mone-
bat ad reſecatiõez ſuperfluorꝫ deſideriorꝫ
carnaliũ. Ideo fiebat in membꝛo illo in
quo maxime cõcupiſcentia ſentiebat. Cir-
ca. iij. vero preceptũ q̄ fuit in imolatione
filij attendere poſſumus xiiij. pertinentia
ad difficultatē illius operis in quo abrahā
voluit obedire deo precipienti. ¶ Primũ
eſt q̄ abrahā voluit ad preceptuz rē ſibi
cariſſima carere. ¶ Scd̃m eſt q̄ ipſe vo-
luit amiciſſimũ occidi: poſſet eſſe q̄ aliq̄s
ad p̄ceptũ dei vellet filio ſuo carere ita vt
nunq̄ eum de cetero videret q̄ tamen nol-
let eũ occidi. ¶ Tertiũ eſt q̄ voluit eum
occidi coꝛā ſe imo ipſemet manu propꝛia
voluit hec facere. Multi eniz ſuſtinerent
q̄ filij eorꝫ occiderentᷣ: tamē non poſſent
hec aſpicere vel propꝛia manu facere.
¶ Quartũ eſt q̄ filius ille erat vnigenit⁹.
Nõ. n. habebat aliũ filiuz ex libera vxoꝛe.
¶ Quintũ eſt q̄ miraculoſe habuerāt eũ:
q2 ex vxoꝛe vetula ⁊ ſterili cũ ipſe iaz eēt ſe-
nex. ¶ Sextũ eſt q̄ magna pmiſſio facta
erat abrahe de ipſo ¶ Septimũ eſt q̄ ipſe
erat ſolatiũ matri ſue: q̄ notatᷣ ibi cũ dicitᷣ.
Iſaac q̄ interpꝛetatᷣ riſus Dixit. n. mr̄ ſua
eo ſibi dato riſuz fecit mihi de⁹: q̄cūq̄ au-
dierit coꝛridebit mihi. Geñ. xxi. Quis di-
xiſſet mater Iſaac: ſi abrahaz reuertēs de
ei⁹ imolatione dixiſſet ei. Immolaui filiũ
tuũ. ¶ Octauũ eſt q̄ voluit eũ non ſolum
occidi ſed etiā incēdi. Unñ dicitᷣ ibi offer eũ
i holocauſtũ q̄ iterp̄tatᷣ totũ icēſuz. noluit
ei pcere nec viuo nec moꝛtuo. ¶ Nonum
eſt q̄ voluit eũ ducere p triduũ ad locum
imolationis. Glo. Nõ eſt iuſſus abrahā ſta-
tim occidere filiũ: ſed p triduũ ducere ad
imolationis locũ: vt longitudine tēpoꝛis
temptatio augeretur ⁊ creſcentibus curis
paterna viſcera cruciarentur. ¶ Decimuz
eſt q̄ non apparebat aliqua precepti vtili-
tas. Que enim vtilitas inocentē occidere:
damnuz vero manifeſtũ erat. ¶ Undecimũ

eſt q̄ nō excuſaſſet eū auctoritas p̄cipiētis
cū nullus teſtis aſtitiſſet nec crederet ei ſi
diceret dn̄m hec ſibi p̄cipiſſe. Duodeci-
mū eſt q2 hic erat rōni contrariū. Ter-
tiūdecimū eſt: q2 nō p̄ceſſerat in ſctis pri-
b9: huiꝰ obediētie exemplū. Quartūde
cimū eſt q̄ oibus ad quoꝝ noticiā hoc p̄-
ueniſſet ſcandalū. Abraham vero accepto
p̄cepto tā difficili nō ſe excuſauit: cām p̄ce
pti nō interrogauit: ſicut faciūt quidā imi
tatores diaboli: qui ait. Geñ. iij. Cuiꝰ p̄ce
pit vobis deꝰ vt nō comederetis ⁊c. Itē
nō p̄craſtinauit mandatū exequi. nulluꝫ
ꝯſiliū cōmunicauit ſi aliqͥd horuꝫ feciſſet
forſitā meritū amiſiſſet: q2 deus dixiſſet ei.
nolebā q̄ faceres hec: ſed ad p̄banduꝫ te
hoc dixi. Itē attendēdū eſt q̄ vtile ſit pmp-
tū eē ad obediētiā. Abraā. n. filiū nō imo
lauit: ⁊ tñ tm̄ meritū obediētia eiꝰ habuit
Geñ. xxij. Quia n̄ pepciſti filio tuo vnige
nito pp̄ me: bn̄dicaꝫ tibi: multiplicabo ſe-
men tuū. In eodē. In ſemine tuo benedi
cētur oēs gētes: q2 obediſti voci mee: hō
qui p̄mptā hꝫ voluntatē ad obedienduꝫ
deo in oibus placet deo pro infinitis rebus
quas nunq̄ facturꝰ eſt. Gre. Nō ē manus
vacua a munere. ſi archa cordis plena fue
rit bona volūtate. Itē voluit deus p̄bare
xp̄m p̄ obedientiā in quo volebat ſibi for
mare populum nouū: xp̄s non terrā ſicut
abrahā ſed celū deſeruit ipſe matreꝫ dile-
ctiſſimā reliqͥt quādo gladius tranſiturus
erat animā eius. Luc. ij. Ipſe domū reliqͥt
q2 nullā habere voluit. Mat. viij. Vulpes
foueas hn̄t: ⁊ volucres celi nidū. filiꝰ aūt
hoīs nō hꝫ vbi caput reclinet. Ipſe formā
ſpiritualis circūciſionis dedit qn̄ volūta-
tē patris volūtati ſue p̄poſuit. Mat. xxvi.
Nō ſicut ego volo ſed ſicut tu. Mar. xiiij.
Nō qd ego volo: ſed qd tu vis. ⁊ Lu. xxij.
Non mea volūtas ſed tua fiat: ipſe māda
to patris in holocauſtuꝫ ſeipſum obtulit.
Mat. xiiij. Sicut mādatū dedit mihi pa-
ter ſic facio. Quarto valere pōt ad cō
mendationē obedientie q̄ legitur de xp̄o
Heb. v. Et quidē cū eſſet dei filius didicit
ex his q̄ paſſus eſt obedientiā: didicit inq̄
per expientiā. Itē didicit in corpore p̄ ea
q̄ paſſus ē in capite: ipſe fuit et diſcipulus
⁊ doctor obediētie. Si filꝰ dei obediētiaꝫ
didicit tot laborib9 ⁊ anguſtijs: nō dꝫ hoi
eē oneroſū addiſcere eā. ⁊ maxime his q̄

ſūt i ſcolis ipſiꝰ. ſ. i clauſtro. valde verecun
dū erit illis q̄ diu fuerūt i ſcolis: his ſi obe
diētie ignari inuēti fuerint. Adam inuētꝰ
eſt male ſe habuiſſe in obediētia in q̄ euꝫ
dn̄s p̄bare voluit ⁊ q̄ graue diſciplinam
deꝰ ei dederit oēs nouimꝰ: filij etiā iſrael
ſimiliter in obediētia p̄bati ſunt ⁊ duriſſi
me flagellati cū in ea male ſe habuerunt.
Sic duriſſime flagellabunt q̄ inobediētes
inuenti fuerint. Inobediētia hoieꝫ de pa
radiſo eiecit. Geñ. iij. Obediētia vero euꝫ
i paradiſū introducit. Lu. vlt. Eduxit eos
foras in bethaniā: ⁊ eleuatis manibꝰ ſuis
eis bn̄dixit: ⁊ fcm̄ eſt cuꝫ bn̄diceret eis re-
ceſſit ab illis ⁊ ferebat i celū: felix quē deꝰ
eduxit in bethaniā. ſ. in domū obedientie
ſperare pōt q̄ ſit aſcēſurus i celū. 1. Pe. 1.
Sperate in eā q̄ vobis offert grām i reue
latione ieſu xp̄i: q̄ſi filij obediētie: obedien
tiā voluit xp̄s docere. ⁊ i mundū iſtū veni
ens ⁊ de mūdo trāſiēs: ⁊ i mūdo manēs.
℣ Primū oſtenditur. Jo. vi. Deſcēdi inqͥt
de celo: nō vt faciā voluntatē meā: ſed vo
luntatē eius qui miſit me. ſm̄ Mat. xxvi.
Nō ſicut ego volo: ſed ſicut tu. Eiuſdē. xv.
Sicut mādatū dedit mihi pr̄ ſic facio. B.
Memētote fratres xp̄s ne perderet obe-
dientiā perdidit vitā: in ſignū q̄ obediendo
mandato patris mortē ſuſtinebat inclina
to capite: emiſit ſpiritū. Jo. xix. Tertium
Jo. iij. Meus inquit cibus eſt vt fa. vo. eiꝰ
qui miſit me. Eiuſdē. v. Non quero volū
tatē meā: ſed vo. eius q̄ miſit me. Obediē
tia eſt imago celeſtis hoīs: ſicut inobediē
tia imago terreſtris hoīs. 1. Cori. xv. Si-
cut portauimus imaginē terreni: portemꝰ
ita imaginem celeſtis. Ephe. iiij. Induite
nouum hominē qui ſecundū deum crea-
tus eſt. i. opere diuino cōceptus non ope
humano more alioꝝ hoīum. ℣ Quinto
cōmendabilis eſt obedientia a ſuo multi
plici effectu. ℣ Notandū ergo q̄ obedien
tia Seruū dei efficit q̄ non eſt modicum
quid. Si enim ſeruus regis terreni dicit
eſſe par comiti: quantū eſt eſſe ſeruū regis
eterni: obedientia in hoc efficit hoiem dei
ſeruū: efficit etiā dei hominis dn̄m: nō ve-
re reputat in obediēs dn̄m deum ſuum: ⁊
ſi vocet ore eum dn̄m. Luc. vi. Quid vo-
catis me dn̄e dn̄e ⁊ non facitis que dico.
Inobedientes oſtendet deus nō fuiſſe ſer
uos ſuos: cuꝫ regni celoꝝ ianuā eius clau-

Act. Mat. vij. Non omnis qui dicit mihi dñe dñe intrabi. in reg. ce. ſed q fa. vo. pa. mei qui in ce. eſt. i. intra. in. reg. celo. Magna ſecuritas eſt hr̄e dñm omnipotentē. Ambro. Mori nō timeo qꝛ bonū dñm habeo. Beatus eſt q habet hūc dñm. In. ps. Btūs populus cuius dñs deus eius. Itez beata gens cuius eſt dñs deus eius. ¶ Itē obediētia hoiem xp̄i fratrē efficit. Immo quaſi omni genere attinentie: attinentez Eccle. xxxiij. Si eſt tibi ſeruus fidelis: ſit tibi quaſi anima tua: quaſi frater ſic tracta illuz. Mat. xij. Quicūqꝫ fecerit vo. p. m. q in ce. ip̄ me⁹ frater ſoror ꝛ mater ē. ſimile. Mar. iij. Itē obedientia deo preſtat obſequium acceptiſſimum. i. Ro. xv. Non qd vult domin⁹ holocauſta ꝛ victimas: ꝛ nō potius obediatur voci domini: Melior ē obediētia: q̄ victie. Eccle. iiij. Multo melior eſt obedientia q̄ ſtultorū victime: licet deus nos nō exaudiat qñqꝫ ad voluntatez vt exaudiat nos ad vtilitatem eo ꝙ ipſe ſcit quid nobis expediat: nos vero hoc neſcimus: ip̄e tamē vult vt ſeruiamus ei ad eius voluntatē: non ad ſuaz vtilitatem cū ip̄e bonoꝝ noſtroꝝ non egeat: ꝛ cū voluntas eius recta ſit ſemper. Eccle. xxxv. Salutare ſacrificiuz eſt attendere mandatis: Deut. xij. Que p̄cipio tibi hoc tm̄ facias non addas quicq̄ nec minuas. ¶ Itē obedientia in homine habitaculum deo quaſi excidit expellendo a corde hominis ſenſum ꝓpriū: ꝛ propriā voluntatē: vnde de⁹ in domo ſymonis diſcubuit. Lu. vij. Sed nō in domo cirenei ſymonis qui crucem dei fert in angaria vbi vnctio deeſt ſpūs ſancti: ꝛ ideo murmur eſt illi. Eccle. xxxiij Precordia fatui: quaſi rota carri: rota carri ſi vncta nō fuerit murmurat: bethanie ꝙ interpretatur: dom⁹ obediētie xp̄s vngitur. Jo. xij. Ipſe illos diligit qui ſecum habitant. Jo. ij. diligebat ieſus marthaz ꝛ ſororē eius: ꝛ lazaruz. cū deēt ei hoſpiciū venit bethaniaz vt ibi hoſpitetur. Mat. xi. Circūſpectis oībus: cuz iam veſpera eſſet hora exijt in bethania cuz. xij. Glo. Ut qd in vrbe non inueniebat: in agro paruulo apud lazarū ꝛ ſorores eius haberet hoſpitiū: tunc in hoſpitio vteri virginalis filius dei receptus ē cū maria verbo angeli obedinit. Lu. i. Fiat mihi inquit ſcdm verbū tuū. ¶ Itē obedientia hoiez ſuper ſe leuat Tren. Leuauit ſe ſuper ſe: niſi corp⁹ eſſet ſociatū ſpiritui vt ſenſu eius ꝛ iperio regeretur: nō aſcēderet adhec vt remūeratione eternā mereret: ſic vir ſimplex ꝑ obedientiā aſcēdit ad ſapientiā: ꝛ more maiorū a quibus regit. Immo quodāmō vſqꝫ ad deū aſcēdit dū ſeipſuz exuit ꝛ deū quodāmodo induit. Gal. ij. Uiuo ego iā nō ego. viuit vero in me xp̄s: ſic quodāmō deficiat hō ſcdz illud Ego dixi dij eſtis: ꝛ nen ſolū deficiatur quo ad ſenſum ꝛ volūtatez dei q̄ aſſumit: ſed quodāmō quo ad ꝑtātē facit eniz diuina: ꝛ mirrha vt pꝫ in petro qui obediens xp̄o iubēti ambulauit ſuper aquas. Mat. xiiij. ꝛ Greg. refert in dial. ꝙ cū placidus puer in flumine poſt vas ſuū demerſus eſſet cū vellet aquā haurire: beatus benedictus in cella exiſtens: ꝛ hoc intelligens dixit Mauro frater Maure curre velociter: qꝛ puer ille in lacum cecidit: ꝛ eū iam longius vnda trahit. Maurus aūt exiſtimans ſe currere ſuper terram cucurrit ſuper aquā ꝛ eductū ꝑ capilluz extraxit q poſtea reuerſus ad ſe attribuit hec ſanctitati benedicti: ſed beatus benedictus attribuit hoc bono obediētie: obediētia ponit hoiem in excellētiſſimo ſtatu ꝛ in pn̄ti ꝛ i futuro. Primū oſtēditur. Deut. xxviij. Si audieris vocē dñi dei tui: faciet te dñs deus tuus excelſiorē cūctis gētibus: ſcdm dñſuz eſt cuidā patrū in extaſi poſito: q vidit. iiij. ordines ante deū. ¶ Primus erat hoiuz infirmātiū. ꝛ gratias deo agentiuz. ¶ Secūdus eoꝝ eſt qui fuerāt hoſpitales ¶ Tertius eoꝝ qui ſolitudinē ſectātur: ꝛ nō vident homines. ¶ Quartus eoꝝ qui propter deū ꝛ obedientiā ſollicite ſunt ſubiecti patribus. Erat aūt hic ordo ſuperior illis tribus: ꝛ maiorē gloriā pre ceteris habebat vtens torque aurea: ꝛ cum quereret ſenex quare hec: reſponſum eſt ei: quoniam omnes alij habent aliquam requiē adimplendo proprias voluntate q̄uis in bonis operibus hec aūt omnes voluntates ſuas reliquēs totus pēdet in voluntate patris iubentiss: merito q hec nullā habēt regez in futuro ſummā habebūt. Phi. ij. Dicit de xp̄o factus obediēs vſqꝫ ad mortez ꝛc. Propter qd ꝛ deus exaltauit illū ꝛ donauit illi nomen qd eſt ſuꝑ oē nomē. ¶ Itē obedientia deū glorificat. Iſa. lviij. Si glorificaueris eum dum non facis vias tuas

⁊ nõ invenitur voluntas tua vt loquaris sermonem:nũc delectaberis ſup dño ⁊ ſuſtollam te ſuper altitudinẽ terre ⁊c. Multũ glorificat deũ vere obediens qui tacit bñplacitũ dei:cũ deus etiã hec mãdat ei ꝑ vile ꝑſonã:⁊ tãto maior eſt dei gloria quãto ꝑſona vilior. Ideo vere obediẽs merito adeo glorificat̃.i.Ro.ij.Quicũq; honorificauerit me glorificabo eũ. Eccleſi.x.Semẽ hominũ honorabit̃ h̃ q̃ timet deum. Semẽ aũt hoc exhonorabit̃ q̃ ꝑterit mãdatũ dñi. ¶ Item obediẽtia:q̃ vult adeo ĩpetrat. Grego. Si obediẽtes fuerim⁹ prepoſitis noſtris:obedit deus orationib⁹ noſtris. Auguſt. in libro de ope monachorũ Citius exaudit̃ vna oratio obediẽtis:q̃ decẽ milia contẽptoris.i.Jo.iij. Si cor nr̃m nõ reprehẽderit nos fiduciã habemus ad deũ q̃ quicquid petierimus ab eo accipiem⁹ quia mãdata eius cuſtodimus:⁊ poſt illũ Hebre.quito. Exauditus eſt pro ſua reuerẽtia:ſubditur tanq̃ cauſa illius exauditionis ⁊ quidẽ cũ eſſet filius dei didicit ex his que paſſus eſt obediẽtiã:obediẽtia ẽ que dicit illud. Cant.ij. Dilectus meus mihi:⁊ ego illi:deus eni facit ac ſi eſſet totaliter cũ obediẽtia:q̃ obediẽtia eſt totaliter cuz illo:vere obedientes dicunt illud. Roma.xiiij. Nemo noſtrũ ſibi viuit. ¶ Itez obediẽtia a periculo mari huius mũdi:liberat:obediẽs naue ꝑtranſit mare hui⁹ mũdi. Sapien.xiiij. Exiguo ligno credũt homines aĩas ſuas:⁊ trãſeuntes mare ꝑ ratẽ liberati ſunt. Exiguũ lignũ eſt obediẽtia humilis obedientia facta eſt q̃ſi nauis inſtitoris. Prouer.vlti. Qui in naui ẽ etiã quieſcẽs ⁊ comedens ⁊ bibẽs procedit:q̃ alieno motu mouetur:ſic obediẽs qui ĩ religione eſt etiã quieſcendo comedẽdo:bibendo meretur. ¶ Item obediẽtia homiñẽ ditat:nec mirũ cũ de ſuo nihil expẽdat qui nihil ſuũ reputat:⁊ cum in cũctis que agit volũtatẽ alteri⁹ facere intẽdat. ¶ Itẽ pro oĩbus que agit merito:remũerationẽ expectat. Multe filie cõgregauerunt diuitias. Prouer.vlt. Obedientia vero ſupergreſſa eſt vniuerſas:quis eſt q̃ quandoq; nõ faciat multa ſpecialiter pro ſe de quibus nõ expectat remunerationẽ niſi ille q̃ ſub obediẽtia viuit. ¶ Item obediẽtia quaſi equus in paradiſuz vadit alieno ſenſui ⁊ aliene voluntati:quaſi pedibus inĩtiendo alienis ideo. Uelocius vadit q̃ pedes quibus innititur velociores ſunt ꝓprijs:multi in religione valde ſurgunt mane:⁊ frequẽter ieiunãt:qui ſi eſſent in ſeculo mĩ⁹ ſecũ agerẽt:propter eãdẽ cauſaz:obediẽtia nõ maculatur. Prouer.tertio. Uie eius vie pulchre:⁊ propter eandẽ cauſaz nõ leditur. Si quid eni culpe:vel periculi eſt ĩ eo q̃ ei iniũgitur:ſuperioris eſt:qui precipit cuius ſenſui ⁊ voluntati ipẽ innititur niſi manifeſtũ peccatũ ſit illud q̃ ei iubet:de ea videtur verum eſſe illud. Pſalm⁹. In manibus portabũt te:ne forte offendas ad lapidẽ pedẽ tuũ. ¶ Itẽ obediẽtia hominẽ expedit:exornat:reddit:⁊ cum obediens a ſeipſo alleuiatus ſit. Alij eni incẽbit ſollicitudo pro ſeipſo ⁊ temporaliter ⁊ ſpũaliter. Ideo nõ ſolũ poteſt currere ſed etiã volare:ſi tamẽ obediẽtia habet duas alas ſibi cõiunctas.ſ.voluntariã paupertatẽ:⁊ caſtitatẽ. Apoc.duodecimo. Date ſunt mulieri due ale aquile magne vt volaret in deſertum. Ber. magna pena paupertas:qua tã cito volatur in celũ. Nã in alijs virtutibus cõſequitur promiſſio futuro tẽpori indicatur. Paupertati vero nõ tam promittitur q̃ datur:caſtitas etiam magna pena ẽ que hominez expedit ab illa delectatione qua difficillimũ eſt hominẽ bene vti:⁊ a fortiſſima occaſione peccãdi ſcilicet a muliere per quã diabol⁹. Adã decepit. Geñ.tertio. Et q̃ Iob reliquit:vt ꝑ eã eũ deciperet. Job.ij. Dixit illi vxor ſua:adhuc tu permanes in ſimplicitate tua. ¶ Itez obediẽtia facit hominẽ triũphare. Prouer.vigeſimoprio Teſtis mẽdax peribit:vir obediẽs loquet̃ victoriã. Teſtis mẽdax eſt qui profeſſus ẽ obediẽtiã:⁊ eã non ſeruat:qui in preſenti perit dũ in bello ſpirituali inceſſibit:⁊ ĩ futuro peribit:q̃ eternaliter dãnabitur exẽpluz habemus de hoc in populo iudayco qui promiſit ſe ſeruaturũ legem. Exo.decimonono. Omnia que locutus ẽ dñs faciemus. Itẽ. Joſue.i. Omnia que ꝑcepiſti nobis faciemus. Cũ vero trãſgrediebatur legẽ vincebatur. Joſue ſeptimo. Anathẽa in medio tui iſrael eſt nõ poteris ſtare corãz hoſtibus tuis. Adam ſimiliter factus inobediẽs tuo ſuperiori habuit repugnãs ſuũ inferius. Geñ.tertio. Qui comedit ⁊ apti ſunt oculi eius: Glo. Auguſt. Anima rationalis motus beſtiales:in carne ſua

enubuit: ⁊ ſubditur motus iſte de tranſgreſſione veniebat. ⁊ Tertio. Reg. vndecimo. Legitur de ſalomone fecit ſalomō qđ nō placuerat corā deo: ⁊ ſubditur: ⁊ ſuſcitauit deus aduerſariū ſalomoni: ſic accidit ei qui in religione eſt: q̄ obedientiā nō ſeruat ei cui promiſit ꝙ deus permittit eū īpugnari ⁊ vinci: ⁊ ſic perit qui propriam volūtatē in religiōe vult ſequi tanq̄ filius pditionis. Jo. xvij. Nemo periit ex eis niſi filius pditionis. vere filius pditionis eſt q̄ volūtarie laqueū iniecit: quo ꝑitur⁹ erat Prouer. vi. Jllaq̄at⁹ es verbo oris tui. Uere filius pditionis q̄ de loco ſalutis: fecit ſibi locū dānationis: ⁊ cū eēt liberatus de mari huius mūdi ⁊ iā igreſſus nauē religiōis ibi etiā periclitat. Act. xxvij. Utiq̄ homicida ē hic q̄ eū euaſit de mari vltio diuina nō pmittit eū viuere. vir obediens pōt loq̄ victoriā q2 hz nobiliſſimū genus triūphi. Sicut antiq̄ pr̄es habita victoria ſolēt cātare cāticū laudis: ⁊ grāꝝ actiōes: nobiliſſimū genus triūphi ē ſeipſū vincere ꝙ facit vir obediēs. Uñ ſup illud. Melior ē obediētia. ⁊c. Glo. Gre. Uir obediēs loqtur victorias: Dū enim aliene volūtati hūiliter ſubdimur: noſmetipſos in corde ſupamus. Prouer: xvi. Melior ē q̄ dn̄at aio ſuo expugnatore vrbiū. Multi vrbes ⁊ regna ſibi ſubiugauerūt: q̄ tū ad hūc triumphū nobilem nō peruenerūt. ſic triūphus pprius ē hois vincit leo. vel aliq̄d alias cetera aīalia. ſz ſeipſū vincere nō pōt. Sen. Qui ſeipſum vincit ↄtra oīa fortis eſt obediēs deo cōtra oīa fortis eſt obediēs deo ſubiect⁹ ē: ⁊ iō merito ei: cetera ſunt ſubiecta ⁊ nihil ei repugnat. deus inobediētes pugnat: iō non eſt mirū ſi ipe triūphat. Leuit. xxvi. Si i p̄cept] me's ābulaueritis. ⁊c ꝑſequimini inimicos vr̄os ⁊ corruet corā vobis. Jtē obediētia aiam ornat vnde in auris ē aures q̄ celeſtis ſponſus dat anie. Prouer. xxv. Jn auris aurea ⁊ margarita refulgēs q̄ arguit ſapiētē ⁊ aurē obediētē. Margarita fulgēs in auri auree decenter īngitur: ⁊ doctrina mentē illuminās auri obedienti vtiliter ꝑponitur. dat elye ⁊ rebecce in aures aureas. Gen. xxxiiij. ⁊ amici. Job. Dederūt ei ouem vnā ⁊ in aurē aureā vnā. Job. vlt. Jtem obedientia eccleſiā letificat. Eccle. iij. Qui obedit patri refrigerabit matrē. Jtē hominē glorificat Ro. Ult. veſtra obediētia in omnem locū diuulgata ē. Jtē aīa caſtificat a libidine ꝓprie volūtatis. i. Pe. i. Animas veſtras caſtificantes in obediētia caritatis. Jtē obediētia cōſeruat animā. Prouer. xix. Qui cuſtodit mādatū cuſtodit animā ſuā. obedientē merito cuſtodit deus tanq̄ ſuum. Prouer. xxix. verbū. Cuſtodiēs fili⁹ extra pditionē erit. Eccle. viij. Qui cuſtodit preceptū nō experietur quicq̄ mali. Jn vitis patrū cuidā ſeni cū deeſſent ei neceſſaria vite p̄cepit diſcipulo ſuo vt iret in vicū ad miniſtrū q̄ ſolebat ei neceſſaria deferre ⁊ ille lz timeret ire ꝓpter ſcādalū tñ dixit ſe iturū ꝓpter bonū obediētie: cui ſenex. Uade confide in dn̄o deus proteget te ab omni tēptatione cū aūt veniſſet frater ad hoſtiū miniſtri ſenis aperto hoſtio inuenit ibi filiā miniſtri ſolā: que āplexata cepit eū allicere ad cōmixtionē carnis āplexans eū: ⁊ cū vrgerent eū cogitatiōes clamauit ad dominū dicēs: dn̄e ꝓpter orōnem eius q̄ me miſit ſalua me ex hac hora: ⁊ ſtatī. Jnuēt⁹ ē ad flumē iuxta monaſteriū ſuū: ⁊ reuerſus eſt ad patrē ſine macula. Jtē obediēti obediunt oia: creator ⁊ creature de creatore habetur. Jo. decimo. Nō fuit poſtea tā longa dies: obediente dn̄o voci hominis de creaturis vero multa hēs exēpla. Jn vitis. Patrū q̄dam de ſenioribus miſit diſcipulū ſuū ad auriēdā aq̄ ⁊ erat puteus remotus a cella diſcipulus vero oblit⁹ funē venit ad puteū: ⁊ pre longitudine vie nō audēs reuerti pro fune ne forte ↄtriſtaret ſenē: pſtrauit ſe in orōnē: ⁊ ſurgēs de orōne clamauit. O putee o putee miſit me ſeruus ieſu chriſti: ⁊ abbas meus vt hauriā aq̄: ⁊ ſtatī aſcendit aqua ad os putei: ⁊ impleuit frater lagenam glorificans potentiam ſaluatoris: aqua aūt putei reuerſa eſt ad locū ſuū. Jtem in vitis patrum. Abbas paulus precepit diſcipulo ſuo iohanni vt afferret ei fimū bonū qui erat ei neceſſari⁹ ad vtenſilia: ⁊ ille ait in loco vbi fimus eſt habitat leena. Cui abbas. Si venerit ſup te alliga eam: ⁊ duces eā tecū. Juit iohannes ⁊ inuenit leenam irruentem ſuper eū qui voluit eā tenere: ſed ipſa aufugit iohānes vero ſequebat̄ eam dicēs. Abbas meus precepit vt alligatam ducam te ad eū ⁊ ſtatim beſtia ſuſtitit ⁊ tenēs eam reuertebatur ad monaſteriū. Quod cū vidiſſet

abbas ne forte diſcipulus inde extollere-
tur dixit ei. Sicut tu inſeſiſtbilis es ita in
ſenſibilem beſtiam adduxiſti ſolue ⁊ di-
mitte eam vt pergat ad locum ſuum. Itē
obedientia homini pacem dat. Prouer.
xiij. Qui timet preceptum in pace verſa-
bitur. i. Maca. xiiij. Siluit terra iuda om
nibus diebus ſymonis. Siluit. i. quieuit
vel pacem habuit Iſa. xlviij. Utinam at-
tendiſſes ad mandata mea: fuiſſet quaſi
flumen pax tua. Item obediētia hominē
benedici facit. Deut. xi. Propono vobis
benedictionem ſi obedieritis mādatis do-
mini. Eiuſdem. xxviij. Uenient ſuper te
omnes benedictiones iſte: ⁊ apprehendēt
te ſi tamen precepta eius audieris bene-
dictus tu in ciuitate ⁊c. Item facit homi
nem beatum. Mat. xvi. Beatus es ſymon
⁊c. Prouer. xxxix. Qui cuſtodit legē bea
tus eſt obedientia in preſenti hominem di
gnum prelatione efficit. Unde ſymonem
prefecit deus ceteris apoſtolis. Mat. xvi. i.
Mach. ij. Symon frater veſter ſcio ꝙ vir
cōſilij eſt ipſum audite ſemper: ⁊ ipſe vo-
bis erit pater. In vita beati phyliberti di-
citur preeſſe non audeat qui ſubeſſe non
didicerit nec obedientiam a ſubiectis im
ploret qui eam prelatis exhibere non no-
uit obedientia etiam ad regnum introdu
cit. Mat. xix. Si vis ad vitam ingredi ſer
ua mandata. Inobedientia clauem para
diſi amiſit: ſed obedientia eam recupe-
rauit. Unde ſymoni petro dictū eſt. Mat.
xvi. Tibi dabo claues regni celorum obe
dientia vitam hominis feliciter cōſumat.
Job. xxxvi. Si audierint ⁊ obſeruauerint
complebunt dies ſuos: in bono ⁊ annos
ſuos in gloria. Si autem non audierint
tranſibunt per gladium. ¶ Sexto valere
poſſunt ad commendationem obedientie
verba ſanctorum que videntur oſtendere
perminētia huius virtutis ad alias virtu
tes ſymonem prefecit deus ceteris apoſto
lis. Math. xvi. Tibi dabo. c. r. c. ⁊ obediē
tia ſcdm verba ſanctorum preminere vi-
detur ceteris virtutibus. Grego. in mo-
ra. ſola obediētia virtus eſt que ceteras
virtutes menti inſerit inſertaſꝫ cuſtodit:
ſolent inſeri arbori agreſti duo ramunculi
alicuius nobilis arboris: deinde arbor que
prius erat agreſtis producit flores ⁊ fruct⁹
⁊ folia ſcdm naturā nobilis arboris a qua
ramunculi ſunt aſſumpti. Sic obediē-
tia alienū ſenſum: ⁊ alienam voluntatem
aſſumit: ⁊ cordi eius qui promittit obediē
tiam inſeritur: ⁊ iam cor illud ſcdm ſen-
ſum ⁊ volūtatem ſui ſuperioris operatur.
Item dicit. Greg. ꝙ obedientia nō tā eſt
virtus ꝙ̄ mater virtutū qđ ideo poteſt in-
telligi eē dictū q: obediētia pducere pōt
motus omniū virtutū. Oēs enim poſſunt
iuberi: ⁊ ſi aliquis pducat motus illos q:
iuſſus eſt obediētie ſunt ſup illud. Geñ. ij.
Lignūꝫ ſcie boni ⁊ mali dicit. Glo. Au-
gu. obediētia ſola veriſſima eſt virtus cre
ature rationali ſub dei poteſtate degēti ꝙ
pōt intelligi dictū eſſe: pmo q: obedientia
perficit hominē ex pte illa qua habet com
parationem ad deū ſub quo eſt reſpectu.
Act. qui eſt nobiliſſimus tanꝙ̄ finis homi
nis finis eſt enim optimum in vnoquoꝫ
hec actus eſt obſeruatio mandati diuini.
Eccle. vlt. Deum time ⁊ mādata eius ob-
ſerua: hic eſt omnis hō: h innuit. Aug. in
hoc ꝙ poſt illud obedientia ſola eſt veri-
ſima virtus ſubdit rationali creature ſub
dei poteſtate degenti ſ'o pōt intelligi hoc
dictum propter meritū ad qđ multum va
let obedientia. Unde ſuper illud. Geñ. ij:
Lignumꝫ ſciētie dicit. Augu. oportebat
vt homo ſub deo poſitus ab aliquo prohi
beretur: vt eēt ei virtus merendi obedien
tia: dū aliquis intendit facere voluntatem
propriam: nō videtur mereri. niſi apud ſe
metipſum. Ab illo eni merces expectatur
cui ſeruitur vel cuius volūtas fit nō mere
tur ergo apud aliū niſi qui vult facere pro
priā volūtatē ꝙ eſt obediētie. Greg. Sola
eſt obediētia que meritū fidei poſſidet ter
tio propter maiorem difficultatem virt⁹
eni eſt circa difficile iuxta ſapientem etiā
nomē virtutis a vi. videtur eſſe dictū: dif
ficillimum autē videtur eē agere cōtra ſe
ꝙ facit obediens ꝙ ſonat nomē obedien
tie: obedire eni eſt contra audire. ſ. contra
proprium ſenſum ⁊ ppriā voluntatē. Gre.
ſuper. i. Re. xv. Melior eſt obediētia quā
victime: quia per victimas aliena caro: ꝑ
obedientiam vero propria caro mactatur
obediētia quaſi quoddā martiriū ē. Gre.
tanto deum quiſꝙ citius placat quāto re-
prehēſa arbitrij ſui ſupbia gladio ſe prece
pti imolat: obediēs quaſi propriū caput ſi
bi amputat primo ⁊ caput ſibi chriſtū cō

ſtituit vel eū qui in loco eius eſt qui martirium ꝓximo ſuſtinet. vnā voluntatē ſibi amputat. ſ. voluntatem viuendi: ſed iſte oēm voluntatē. obedientia maxime ꝓprie volūtati detrahit: ⁊ ideo virtuti maxime addit. Sapiens: hoc ſolū virtuti adicies: ꝙ proprie voluntati detraxeris. poeta: eſt virtus placidis abſtinuiſſe bonis. ¶ Sequitur de hijs que poſſunt iuuare obediētiam. ¶ Et notandū ꝙ quinqꝫ ſunt que valere ſolent ad hoc ꝙ aliquid ſit magis tractabile vel flexibile: ⁊ ſimilia preter ea que dicta ſunt amanda eſt obedientia fidelibus: tanꝗ̄ mater eoꝝ. i. Pe. i. Sperate in eā que vobis offertur gratiā in reuelatione ieſu chriſti quaſi filij obedientie. hijs poſſunt valere ad hoc ꝙ cor alicuius ſit magis obediēs. ¶ Primū eſt exilitas vt patet in virga que ꝓpter exilitatē flexibilis ē: etiā ferrū ſi ſit exile vel tenue flecti pōt ſic exilitas humilitas valet ad obediētiā. Unde cātor magnus pariſieñ. humilitatē poſuit matrem obedientie: ⁊ apo. Phil. ij. Loquēs de obediētia xp̄i: p̄mittit de ei⁹ humilitate humiliauit inquit ſemetipſum factus obediēs ⁊c. Aug. i. xiiij. lib. de ciui. dei. Obediētia niſi humiliū eē nō pōt cum humilitas ſit ſenſus ꝓprie vacuitatis. humilis hꝫ vbi ſenſū alienū recipiat: quaſi vacuus a ſuo: ⁊ qui ſenſum alienū recipit niſi ſit aperte malus recipit alienā voluntatē. ⁊ ſic fit obediens. ſupb⁹ pius exibit de ſenſu ſuo ꝗ̄ recipiat ſenſum alienum: vel alienā voluntatē ⁊ fiat vere obediens. Prouer. xxvi. Uidiſti hoīem ſapiētē ſibi videri: magis ſpē hēt illo habebit inſipiens. cibus in quo nimis eſt de ſale quaſi perditus eſt: facilius ſal cibo additur quā ſubtrahatur. Sic qui ad religionē venit ſi ſal ꝓprij ſenſus nimis in eo abūdet non eſt aptus religioni facilius hō ſimplex religionis efficietur: quā ipſe Ber. ad fratres de mōte dei. Superbia quātūis prudēs ſibi videatur dimittenda eſt ſibi ⁊ ambigēda. Si enī admittit ſupbus p̄ma die qua incı̄pit habitare. Incipit leges dare. Nimium vero ſtult⁹ diſcere nō pōt ꝗ̄ inuenit. Eccl. xix. Melior ē q minuitur ſapīa ⁊ indiget ſenſu: ⁊ timet dn̄m: ꝗ̄ qui abundat ſenſu: ⁊ tranſgreditur legē altiſſimi: timor etiā q eſtimat pericula ꝗ̄ nō ſunt ⁊ defect⁹ ſuos ſcrutatur inuenit ſe ſenſu indigere: ⁊ ſic iſ

mor humilitatē introducit. humilitas vero vidēs ſenſū ſuū ſibi nō ſufficere. Alieno ſenſui acquieſcit: nec vult habere ducē illū q in tot foueas p̄cipitauit eū. ſ. ſenſum ꝓpriū. ¶ Scdm eſt aſſuefactio. vñ equus aſſueſcit circūuolutionibus vt facilius ad voluntatē ſeſſoris flecti poſſit. Prou. xxv. Equus parat̄ ad diē belli: dñs aūt ſalutē tribuet. equs eſt religioſus cui frenū obedientie impoſitū eſt. Zacha. x. Poſuit eos equū glorie in bello. opatur deus i viro religioſo glorioſa: ⁊ ideo pōt dici equ⁹ glorie. hic equus per aſſuefactionē parandus eſt ad obedientiā: vt nunc ad dexterā proſperitatis nunc ad ſiniſtram aduerſitatis vertatur: aliter in die belli ſuccūbet. quando ſcilicet aliquid graue iniungetur: religioſus qui in ſua voluntate nutritur deſtruitur. In vitis patrum beatus Antonius precepit paulo ſimplici heremite ſuere ⁊ deſuere veſtimenta: texere: ⁊ frangere ſportulas ſi volebat voluntatē eius flexibilē ⁊ obedientē efficere. ¶ Tertiū ē ignis vt patet in cera que calefacta de facili flectitur: ⁊ in metallis que ad ignem liquefiunt: ⁊ ſic de facili formā rei cui infundūtur accipiunt. Sic valere poteſt ad hoc ꝙ cor in obedientia magis flexibile fiat: ignis diuini amoris. ſcilicet ſi oſtendatur qualiter deus dilexerit nos. Luce. xij. Habetur de hoc igne. Ignem veni mittere in terram: ⁊ quid volo niſi vt accendat̄: frequenter cogitādus eſſet amor ille ex quo altiſſimus obedire voluit pro nobis vſqꝫ ad mortem crucis vt confunderetur male obedientes eſſe ad leuia que nobis ex parte eius iniunguntur. ¶ Quartū eſt ſeparatio rei ab aliquo minus flexibili cui adherebat vt patet in corio adherenti ligno ꝙ flecti non poteſt niſi a ligno ſeparet̄. Sic expediret ei qui perfecte obedire vellet ꝙ voluntatem ſuam ab omni re tēporali ſepararet ⁊ ea recolligeret vt haberet eā paratā qñ mādatū ſuperioris ſuenirct. In ps. Paratus ſum ⁊ non ſum turbatus. Item paratū cor meū deus paratū cor meū. B. Paratum ad ſublimia paratū ad vniuerſa queciiqꝫ preceperis. Ber. Uerus obediens mandatū non procraſtinat: ſed parat aures auditui: linguā voci: manus operi: pedes itineri: ⁊ ſe totū iteꝝ ſe colligit vt mādatū peragat imperantis. ¶ Quintū eſt

alicuius liquoris admixtio: vt pellis dura vngitur: vt ſit tractabilior ⁊ terre dure aq̃ miſcetur. Similiter vnctio gratie neceſſaria eſt: vt cor magis obediés fiat. Ideo q in religione é frequéter in oratióe deo ſupplicare debet vt gratiaʒ obediédi ſibi tribuat: ſi prelato beneplacitũ ſuũ de eo iſpiret. Aug. x. lib. confeſ. Da continentiá iubes: da ꝙ iubes: ⁊ iube ꝙ vis. A ſimili dʒ religioſus dicere deo obedientiá iubes: da ꝙ iubes: ⁊ iube ꝙ vis: poteſt etiam valere ad obedientiam modeſtia imperantis. Señ. Remiſſius imperáti melius patitur. Greg. Qui ab vnoquoqꝫ bono ſubiectos negat neceſſe eſt vt multa cócedat ne obedientis mens funditus intereat: ſi a bonis oibus repulſa ieiunat. vnde de⁹. Ade vnicam arboreʒ ꝓhibuit oés alias conceſſit. Geñ. ij. ⁊. iij. Ro. xij. Populus inobediés fuit propter graue imperiuʒ roboam.

¶ De gradib⁹ obediétie. iij. ca. xxij.

Sequitur de gradibus obediétie. Et notanduʒ ꝙ Ber. vij. Gradus obedientie tangit. ¶ Quoꝝ pm⁹ eſt libenter obedire q̃ gradũ vt ipſe ait: nõ poteſt aſcendere qui volũtaté precipiétis ſuam non fecerit libenter obediebat q dicebat. Meus cibus eſt vt fa. eius vo. q miſit me. Jo. iiij. Aug. x. lib. confeſ. Optim⁹ miniſter tuus eſt: qui non magis intuetur hoc a te audire: quod ipſe voluerit: ſed potius hoc velle qđ a te audierit. Ber. qſqs occulte ſatagit: vt ꝙ vult ipſe: hoc ei prelatus iniungat: ipſe ſe ſeducit ſi forte ſibi q̃ſi de obedientia blandiatur. Neqꝫ enim ī ea re ipſe prelato ſed magis ei prelatus obedit: paratũ ad domini voluntaté ſe oſtendit paulus dicens. Act. ix. Domine quid me vis facere. Ber. in ſermonibus nec dubis quin ampliore gratiaʒ mereatur: qui paratum ſe exhibet ante mandatum quã qui obedire ſatagit poſt mandatũ: requirit deus oblationes volũtarias. Exo. xxxv. Iſte eſt ſermo qué precepit de⁹. omnis voluntarius ⁊ prono animo offerat ꝑmitias domino. Dauid: voluntarie ſacrificabo tibi: coacta ſeruitia deo non placent: ſed quidam ſunt ſimiles ruſticis qui dominis ſuis nullum ſeruitiũ volũt facere niſi coacti. Et notandũ ꝙ libenter obedire precipue laudabile eſt cũ grauia iniunguntur. Vñ ſuper illud. i. Ro. xv. Melior eſt obedientia ⁊c. Dicit glo. Grego. Sciendũ ꝙ obedientia aliquando ſi de ſuo aliquid habet nulla eſt. aliquando minima eſt ſi ſuũ aliquid non habet. Cuʒ enim locus ſuperior imperatur obediétie virtuté euacuat ſibi qui adhuc proprio deſiderio anhelat. cum vero probra contumelie imperátur nihil in hoc ex ſemetipſo animus appet obedié tie ſibi meritũ imminuit qui ad hanc inuitus deſcendit hinc moyſes principatũ populi humiliter recuſat. Paulus aũt audacter dicit. Ego nõ ſolum ligari in ieruſalé: ſed etiam mori paratus ſum. Et notandũ ꝙ obedientia in difficilioribus gratior eſt: in obedientia grauior. Inobedientia vero in facilioribus multũ deo diſplicet. Ber. de precepto ⁊ diſpenſatione: inobediendi ratione hec generalis regula teneatur vt difficilioribus quibuſcũqꝫ agendis obeditio gratior q̃ ꝑuaricatio grauior iudicetur: ⁊ in facilioribus minuſqꝫ honeroſis cóteptus dánabilior q̃ actus laudabilior exiſtimetur. Aug. xiiij. lib. de ciui. dei. In paradiſo tanto maior inobedientia fuit quáto id quod preceptuʒ eſt nullius difficultatis fuit. Vbi enim magna eſt inobedientie pena ꝓpoſita ⁊ res a creatore facilis imperata: quis nam ſatis explicet quantuʒ malũ ſit non obedire in re facili ⁊ tante poteſtatis imperio: ⁊ tanto terrente ſupplicio.

¶ Secũdus gradus eſt obtemperare ſimpliciter. Multos enĩ videmus ſecundum verbuʒ. Ber poſt precipientis imperium multas facere q̃ſtiones. quare ſepius ingeminare. Unde hoc venit: quis hoc inuenit conſiliuʒ. Inde murmuratio: exceſatio: ſimulatio: impoſſibilitas: aduocatio amicoꝝ. In pſalmo. In auditu auris obediuit mihi. vt oſtenderet vno eodemqꝫ memento proceſſiſſe: ⁊ imperantis imperiũ: ⁊ obſequiũ obſequentis. Ad ſimplicitaté obedié tie pertinet non iudicare quid vel quare. Sibi precipiatur. Ber. in libro de cõſideratio. Omnib⁹ nobis in conuerſionis initio. nulla magis virt⁹ eſt neceſſaria q̃ ſimplicitas humilis: ⁊ grauitas verecunda. Ber. ad fratres de monte dei. perfecta obediétia maxime in incipiente eſt indiſcreta hoc eſt non diſcernere: quid vel quare precipiatur: ſed ad hoc tm̃ niti vt fideliter ⁊ humiliter fiat ꝙ a maiore precipitur. Idem loquens de nouitio. Stultus fiat

vt ſit ſapiens: ꝛ hec omnis eius ſit diſcretio: vt in hec nulla ei ſit diſcretio: hec ois eius ſapientia vt in hac parte nulla ei ſit. Idem in ſermonibus. Rara auis in terris diſcretio. Ideo diſcretionis locum ſancte in nobis fratres suppleat virtus obediētie vt nihil plus: nihil minus: nihil aliter q̄ imparatum ſit faciatis. Deutero. xij. Que precipio tibi hec tm̄ facias nec addas qcq̄ nec minuas. Cum Julius ceſar in perdonandis hoſtibus quinq; annoꝝ ſpacium ſibi permiſſum pertranſiſſet: licet glorioſe triumphaſſet: honor tamē debitus ſibi denegatus eſt: nec vrbem ingredi pmiſſus eſt eo ꝙ vltra terminū ſibi prefixum: moram cōtraxiſſet. Deut. xij. Non facietis ibi quod nos facim⁹ hic hodie ſinguli ꝙ ſibi rectū vr. Ber. ſuper cant. Qui veſtri curā ſemel nobis credidiſtis quid rurſus de nobis vos intromittitis: perfecte obediēs dz ſe habere vt iumentū. Dauid factus ſum in iumentū apud te. Idem deduxiſti ſicut oues populū tuū. Et iterum. Qui deducis velut ouem ioſeph: ſimplicitatē obedientie multū amabant antiqui patres in diſcipulis ſuis. Ideo in principio nō precipiebant eis recta. Unde in vitis patrū gdā dixit abbati paſtori: patres ſeniores nō loquuntur ab initio fratribus recta: ſed magis diſtorta: ꝛ ſi viderint quia ea que torta ſunt faciunt: iam eis non loquunt niſi ꝙ expedit agnoſcentes: qm̄ in oibus obedientes ſunt: debent inferiores audire mandata ſuperioꝝ q̄ſi a deo dicerent. Mat. x. Qui vos audit me audit: vñ ſicuti nō diſcernerēt ſi aliqd a deo pciperet: ſed humiliter illud ipletur: ſic nō debēt diſceptare de mādatis platis. Ber. Nō te moneat magiſter iperitus: indiſcreta poteſtas: ſed memēto: qꝛ nō eſt poteſtas niſi a deo ꝛ q poteſtati dei reſiſtit: ordiatiōi reſiſtit. Col. iij. Serui obedite p oia dñis ꝛc. Et ſubdit qcūq; facitis ex aio opamini ſicut dño ꝛ nō hoibus. ¶ Tertius gradus eſt ilariter obedire. Ilarē. n. datorē diligit de⁹. ij. cor. ix. Scḋm verbū. Ber. Serenitas in vultu dulcedo in ſermonib⁹ multū colorāt obedientiā obſequētis: nubiloſa corꝑis cōpoſitio ꝛ facies tenebris triſticie offuſcata: deuotionē ab aio receſſiſſe ſignat: qs. n. libēter iperat hoi triſticiā eſtāti: Eph. vi. Oia facite ſine murmuratiōib⁹. Eccl. 35. In oi dato ſlarē fac vultū tuum: q cū murmure obediūt cū praua falſa deū paſcere volunt In ps. Dederūt in eſcam meā fel ꝛc. Obediētia taliū eſt q̄ſi obedientia demonū: ad ꝑceptū enī xp̄i exibāt demonia de multis clamātia: q ſic obediūt non vere ſunt obediētes: ꝛ ſi dicant eſſe. Math. xxvij. Inuenerunt hoiem cyreneū ſymonē noie tales ſunt: vt magni lapides q moueri nō poſſunt ſine afflictiōe moueri Eccle. x. Qui tranſfert lapides affligēt in eis: tales ſunt vt rote carri: nō ſolū in hec ꝙ pro defectu vnctionis murmurāt: ſed quia vn⁹ alterū ꝑcedere nō vult: non faciā hoc dicit vnus niſi ille idē fecerit. Eccl. xxxiij. Precordia fatui quaſi rota carri: tales ſunt: ſicut imagines in edificijs que ſuſtinent colūnas q̄ in facie triſticiā oſtendunt: prelatus cuius ſubditi cū triſticia ꝛ murmure obediunt: ſimilis eſt illi qui haberet oia mēbra infirma que neceſſe haberet mouere: ꝛ nullus mouere poſſet ſine dolore qui eſſet in magna miſeria: plat⁹ talis iperat iſti: ꝛ ille affligit ꝛ ꝯtriſtat: ꝛ ip̄e cū eo. ſilr iperat alij ꝛ ille ꝯtriſtatur: ꝛ ipſe cū eo: ꝛ ſic q obſeq debuerūt offendūt. Heb. xiij. Obedite prepoſitis veſtris ꝛ ſubiacete eis ipſi enī puigilāt quaſi ratione pro animabus veſtris reddituri: vt hoc faciāt cū gaudio: ꝛ nō gementes: hoc enī nō expedit vobis. Sen. in lib. de bñficijs. Ita a natura cōparatū eſt vt citius alterius iniurie q̄ merita deſcendāt: illa cito defluāt: has tenax memoria cuſtodiat: que expectat qui offēdit: dū obligat: ſatis aduerſus eū gratus eſt: qui beneficio eius ignoſcit. A ſimili poſſum⁹ dicere ꝙ ſatis facit deus pro obedientis aliquoꝝ: ſi afflictionem q̄ ipſi faciunt ſuperioribus ſuis eis ignoſcit. Quartus gradus velociter eſt obedire. Luc. xix. Dictum eſt Zacheo feſtinans deſcendere: ꝛ ſubditur remuneratio: hodie inquit ſalus domui huic facta eſt. Mat. iiij. Dicitur d̄ Petro: ꝛ Andrea: a domino vocatis: at illi cōtinuo relictis retib⁹ ſecuti ſunt eū: ꝛ ſilr ſubditur de Jacobo ꝛ Johanne. Illi ſtatim relictis retibus ꝛ p̄re ſecuti ſūt eū. Jero. Perfecta obediētia eſt ſua iperfecta relinquere. Canti. v. Manus eius tornatiles. In vitis patrū. Abbas Siluan⁹ habebat. xij. diſcipulos vni eoꝝ noiē marc⁹ quē pre ceteris diligebat ꝓp bonū obediētie qd

erat i eo. cũq3 qdã diceret ei q alij diſcipu
li ɔtriſtarẽt ex hoc. ipſe pulſauit ad hoſtiũ
vniuſcuiuſq3 vocãs eũ: ꝛ nullus exire vo-
luit tandẽ vocauit Marcũ ad ei⁹ hoſtiu3
qui ſtatim exiuit. Et Siluan⁹ in quaterno
q̃ ſcribebat ille tpe vocationis litterã vlti-
mã iperfectã iuenit q̃ poſt vocationẽ pro
pter bonũ obedientie cõplere noluit. tunc
illi indicauerũt eũ magis eſſe diligendu3
eo q deus magis diligeret eũ ꝑpter bonũ
obediẽtie. Item quidã abbas ſeniori ſuo.
Abbati hor: debuit preparare piſcem ꝛ ap-
poſuit cultellũ: ꝛ incidebat eũ ꝛ vocatus ẽ
ab abbate: hor: reliquit piſcem ſemiciſum
ꝑpter bonũ obedientie. Ualde gratu3 ſo
let eſſe principibus cũ precepta eoꝝ veloci
ter adimplentur. Prouer. xxij. Uidiſti ho
minẽ velocẽ in opere ſuo: corã regib⁹ ſta-
bit nec erit ante ignobiles. Quintus
grad⁹ eſt viriliter adiplere mãdatũ. Ber.
Manũ tuã miſiſti ad fortia: agendum eſt
inſtanter: ꝛ ɔſtanter obediendũ: nec inter
aſperitatẽ verbũ tam regalis ẽ ſemita re-
linquẽda: ꝛ loqtur de ſemita obedientie.
xp̃s hanc ſemitã etiam pro morte ignomi
nioſa relinquere noluit. Phil. ij. Factus
obediẽs vſq3 ad mortẽ. Mortẽ aũt cruc.
Ber. Memẽtote fratres: xp̃s ne perderet
obedientiã: perdidit vitã. Idẽ putas obe-
dientie fructũ cũ ſubdit⁹ audit: obediẽtiã
quã multis expetierat votis cũ ei precipitẽ
q redoleat dignitatẽ: econtrario meritũ aſ-
ſigna ei obedientie q̃ terret animũ audiẽ
tis: grauis ad audiendũ: grauis ad iplen-
dum: ꝛ grauiſſima ad tenendũ. Sext⁹
grad⁹ ẽ humiliter obedire ꝛ ſubdit. Ber.
Magna virtus humilitatis ſine cui⁹ ob-
tentu virtus fortitudinis: nõ ſolũ vti⁹ nũ
ſit: ſed etiã in ſuperbiã erumpit. Luc. xvij.
Cũ feceritis oĩa que precepta ſũt dicite ſer
ui inutiles ſumus qđ facere debuimus fe
cimus. Septimus gradus eſt ideſinen
ter obedire. ꝛ ſubdit Ber. Perſeuerantia
ſingularis eſt filia ſũmi regis. Idẽ qd cur
rere prodeſt ꝛ ante curſus mete deficere?
Sic currite vt cõprehẽdatis. i. Cor. xi. Hij
ſunt ſeptẽ gradus ſcale quã vidit Jacob.
Gen. xxviij. Hãc viſionẽ vidit Jacob dor
miens i itinere: lapide ſuppoſito capiti.
Glo. Caput poniti lapidem q xp̃o iheret
mente. Et ſm Aug. i itinere dormire eſt i
via huius ſeculi: ab ipedimento ſecula-
rium actionum quieſcere. Beatus benedi
ctus ꝛ Aug. ꝛ alij ſancti q religiones iſti-
tuerunt cum chriſto corde adheſiſſent: ꝛ a
curis huius ſeculi qeſcerent ſpũaliter vide
runt viſionem illam. Scala iſta obedien
tia eſt cuius latera duo poſſunt intelligi:
paupertas voluntaria: ꝛ continentia: vel
abrenunciatio proprij ſenſus: ꝛ ꝑprie vo-
luntatis. Attendenda vero ſunt. q̃tuor
que de hac ſcala dicuntur. Primu3 eſt
q erat ſtans ſuꝑ terrã i quo notatur re-
ctitudo intentionis que debet eſſe in hijs
q viam obedientie aggrediuntur: ꝛ exclu
ditur per hec macula itentionis terrene
eorum q habent terrenam itentionem in
religione ſcala non ſtat: ſed potius iacet
ſuper terram vel potius directa eſt ad in-
fernum. Eccle. quarto. Cuſtodi pedẽ tuũ
igrediẽs domũ dñi pedem inq̃ itentionis
¶ Scđm eſt q cacumen eius tãgebat ce-
lum i quo figuratum eſt q cõuerſatio reli
gioſoꝝ debet eſſe i celis. vel quia imedia-
tus tranſitus eſt i morte a via perfecte obe
dientie i celum. Parum eni3 vel nihil mo
rantur perfecte obedientes in purgatorio
ꝛ quia magni lucri eſt obedientia: vt ꝓus
oſtenſu3 eſt: ꝛ ideo ſufficit hic ſoluere de-
bita: ꝛ q2 i vero obediẽte xp̃s viuit ꝛ ope-
ratur. Gal. ij. Uiuo ego: iam nõ ego: viuit
vero i me xp̃s nec eſt veriſimile q de⁹ ſit
i futuro eoꝝ vltor quoꝝ hic ẽ actor. Ter-
tium eſt q Jacob vidit angelos aſcendẽ-
tes ꝛ deſcendentes per ſcalam illã3 i quo
iſinuatur q via obediendie via angelica
eſt: ſiue eni deſcendant vere obedientes
fratribus ſuis miniſtrando: ſiue aſcendant
deo aſſiſtendo in oratione: lectione: medi
tatione: ad modum angelorum volunta-
tem dei peragunt. Unde quantum ad il-
los ipletur illa orationis dñice petitio: fiat
voluntas tua ſicut in celo ꝛ i terra. Mat.
vi. Quartum eſt q deus erat innixus
ſcale i quo iſinuatur q perfecta obedien-
tia ſe habet imediate ad deum. Nullũ eni
iteruallum vel modicum eſt iter mortem
vere obedientis ꝛ diuinam viſionem. Et
in ps. Tenuiſti manũ dexterã meã. ꝛ in vo.
tu. dedu. me. ꝛ cum gloria ſuſcepiſti me.
Iſa. lviij. Si auerteris a ſabbato pedem
tuũ ꝛc. Suſtollã te ſup altitudinẽ terre: et
cibabo te hereditate iacob p̃ris tui. Mul
tũ debent inclinare eos q ſunt in ſcala obe

dientie ad aſcendēdū viriliter: ſpes ⁊ de
ſideriū videndū dñm ſcale innixūiſicut cū
acclamatū eſt in obſidione alicuius caſtri
illū habiturū centū libras qui p̄imo in-
trauerit ſpes ⁊ deſideriū tanti lucri facit
aliquos per ſcalā aſcendere tenentes clipe
os ſupra ſe licet lapidibus percuciātur de
ſuper. Sic ſpes ⁊ deſideriū de quibus iā
diximus deberent facere vt hoies p̄ ſcalā
obedientie aſcenderent oēs aduerſitates
q̄ occurrunt ſuperando. Mat. xi. Regnū
celoꝝ vim patitur: ⁊ violenti rapiunt illō.
Item inſinuatur in hoc ꝙ dñs erat innixus
ſcale ꝙ ipſe paratus eſt iuuare: ⁊ con
ſeruare eos qui viam obedientie aggreſ-
ſi ſunt quaſi ſuos perfecte obediens ex p̄-
ximo ſequitur dñm. Unde deus quaſi fidē
lis ſocius vbi deuentū eſt ad locū difficilē
ad trāſeundū porrigit manū ei iuuās eū.
In ps. Adheſit aīa mea poſt te me ſuſce-
pit dextera tua. Attendendū eſt etiā ꝙ ſe-
quitur: vere dñs ē in loco iſto: dicit iacob
deus dñm ſe exhibet vere obedienti eū iu
uādo ⁊ cōſeruādo: ⁊ ei p̄uidendo: merito
cū ille exhibebat ſe ſeruiū dei volūtatē ei⁹
adimplēdo. Itē attēdēdum eſt ꝙ iacob
poſtea dixit: q̄ terribilis ē locus iſte: terri
B bilis eſt locus ſanctus. ſ. locus religionis
propter dūi preſentiam. Sollicite enim
ſe debent habere qui ſunt in religione p̄-
pter hoc ꝙ deus preſens eſt. Hoc ē enim
vnum illoꝝ qd̄ deus requirit ab homine
.ſ. ſollicite ambulare cum deo ſuo. Mihi
vi. terrorem incutere deberet ijs qui pec-
cant in locis ſanctis pena illorum qui in
locis ſanctis peccauerunt: vt pena luciferi
⁊ adam. Ge. non eſt h̄ aliud niſi domus
dei ⁊ porta celi. dom⁹ dei dicitur religio.
q̄ in vere obedientibus deus habet dñiū
porta vero celi eſt p̄pter p̄pinquitatem q̄
habet perfecta obedientia ad dei viſionē.
ve illis qui de porta celi faciunt portā in
ferni: ⁊ de domo dei ſpeluncam latronū:
vt qui ſymoniace intrant religionem ali
quam vel proprietarij ſunt ibi. Mathe.
xxi. Domus mea domus orationis eſt vo.
vos autem fe. eam ſpe. la. Item ve illis re
ligioſis qui de ſcala regni celeſtis: ſcalam
faciunt confuſionis: quorum peccata tan
to amplius ferent hominibus quanto ipi
ſunt in gradu altiori.

¶ De partibus obedientie.

Sequitur de p̄tibus obediētie. Et
notādū ꝙ eſt obediētia rep̄henſi
bilis ⁊ eſt obediētia cōmendabil'
Obediētia rep̄hēſibilis triplex eſt. ¶ Pri
ma eſt cū aliqs obedit creature inferiori
hoīe vt pecunie. Eccle. x. Pecūie obediūt
oīa. ¶ Secūda eſt cū ex remiſſione ſup̄io
ris ⁊ curioſitate inferioris accidit ꝙ ille
obedit qui dꝫ īperare: ⁊ ille imperat qui
dꝫ obedire. cū ſ. ille ē ſupra qui debuit eē
infra: ⁊ membrū ſupra verticē ſe extollit.
Prouer. xxx. Per tria mouetur terra ⁊ q̄r
tum ꝙ nō pōt ſuſtinere p̄ ſeruū cū regna-
uerit ⁊c. ¶ Tertia eſt cū aliqs ſuo ſup̄iori
in malo obedit. Greg. In morali. Nunq̄
p̄ obediētiā dꝫ malū fieri. Aliqn̄ aūt dꝫ bo
nū qd̄ agitur p̄ obediētiā intermitti. Ber.
in epiſtolis. Facere malū qd̄ lꝫ etiā iubē
te cōſtat nō eē obediētiā: ſꝫ potius in obe
diētiā. Gre. caueāt ſubditi ne pluſq̄ expe
dit ſint ſubiecti: ne dum pluſq̄ expedit ſtu
dēt eē ſubiecti ſup̄ioꝝ: ꝯpellant vitia vene
rari. Aug. Sic modus obediētie tenēdus
eſt vt bonis i malo nō ꝯſentias nec malis
in bono ꝯtradicas. ¶ Obediētia vero cō
mēdabilis quedā eſt neceſſaria quedā ha
būdans vel p̄fecta neceſſaria eſt vt cū ali-
quis obedit in ijs in q̄bus tenetur obedi-
re habūdans vero eſt: cū obediat ēt in ijs
in q̄bus non tenētur obedire. Ber. Sub
iectus hmōi obediētiā q̄ finib⁹ cohibere
nouerit imp̄fectū nā p̄fecta obediētia legē
neſcit terminis n̄ artat neq꜓ cōtenta anguſ
tijs p̄feſſionis largiori volūtate: fert i la-
titudinē caritatis. Itē ad p̄fectionē ꝫ obediē
tie p̄tinet nō ſolū facere qd̄ iubet: ſꝫ etiā ſi
cut iubet. B. illū optimū dixeri obediētie
gradū: cū eo aīo opus iniunctū recipitur:
quo ⁊ p̄cipitur. Geñ. xvij. Dr̄ de abrahā ⁊
circumcidit carnē p̄puciū eorum ſtatim
ipſa die ſicut p̄ceperat ei de⁹. Mat. i. Exur-
gēs ioſeph a ſomno fecit ſicut p̄cepit ei ange
lus. Jo. xiiij. Sicut mādatū dedit mihi pr̄
ſic facio. Itē notā ꝙ ē obediētia q̄ debe-
tur ex natura vt illa q̄ debetur deo. Act. v.
obedire oꝫ magis deo q̄ hoibus ⁊ illa que
debetur p̄entibus carnalibus. Ephe. vi. Fi
lij obedite p̄entibus veſtris in domino:
Hoc enim iuſtum eſt. Item colo. iij. filij
obedite p̄entibus veſtris per oia: hec enī
placitū ē deo. Itē ē obediētia que non de
betur ex nā ſꝫ habuit volūtatē p̄ncipiū ſui

vel volũtatẽ liberã: vel nõ liberã. volũtatẽ nõ liberã ſui principiũ habuit obediẽtia: q̃ dꝫ ſeruus dñ̃o. Col. iij. Serui ꝑ oia obedite dñ̃is veſtris. volũtatẽ vero liberã ſui principiũ hꝫ̃it obediẽtia q̃ vxor dꝫ viro. vel q̃ dꝫ ſubditus ꝓlato. Eph. v. Mulieres ſubdite ſint viris ſuis in oibus. Gen̄. iij. Dr̃ mulieri. Sub viri poteſtate eris: ⁊ ipẽ dominabitur tui. Heb̃. xiij. obedite ꝓpoſitis veſtris: ⁊ ſubiacete eis. ⁊c.

ca. 6 ❡ De his q̃ aduerſant̃ obediẽtie. vi. c. xxiiij

s [S]Equit̃ de ijs que aduerſantur obediẽtie. ❡ Et notãdũ ꝙ obediẽtie:
A primo aduerſatur ꝓprius ſenſus deinde ꝓpria volũtas ſicut equus videns nõ eſt idoneus circuire ad molã ſic qui hꝫ ꝓpriũ ſenſuꝫ nõ ẽ aptus volubilitati obediẽtie. Deut̃. xij. Non facietis ibi ꝙ nos facimus hoc hodie ſinguli ꝙ ſibi rectũ. vr̃. Jud. xvij. In diebus illis nõ erat rex in iſrael: ſed vnuſqſqꝫ ꝙ rectũ ſibi videbatur hoc faciebat: exẽplũ relinqndi ꝓpriũ ſenſuꝫ dedit xp̃s a mr̃e ſua inuẽtus in tẽplo. Luc̃. ij. Deſcendit cũ eis ⁊ venit nazareth ⁊ erat ſubditus illis. B. quis nõ erubeſcat obſtinatus eſſe in cõſilio ſuo qñ ſuũ ſapia ipa deſeruit: ꝓprius ſenſus oculis eſt vete-
B ris hois q inimicus eſt deo ⁊ ideo eruẽdꝰ eſt. ❡ De ꝓpria vero volũtate. Notãdũ eſt ꝙ ipſa deo multũ diſplicet: diabolo multũ placet: hoĩ multuꝫ nocet nec mirũ ſi dño multũ diſpliceat. Ipſa eni eſt que deo primo iniuriat̃. ipſa ſola deo aufert dñiuꝫ ſuum ⁊ dat illud diabo. Sicut eni obẽdiẽtia efficit hominem ſeruũ dei: Sic ꝓpria voluntas efficit eũ ſeruũ diaboli: iõ multum placet diabolo. Eccle. xviij. Poſt concupiſcentias tuas non eas: ⁊ a voluptate tua auertere. Si p̃ſtes aie tue concupiſcentias eius faciet te in gaudiũ inimicis tuis.

❡ xij mala que facit ꝓpria voluntas.

p [P]Ropria voluntas hoi multipliciter nocet. ❡ Primo aufert ei deũ Ber. ſuper. Cant. Nõ dabit inobedienti copiam ſui: tantus obedientie amator vt mori q̃ nõ obedire maluerit. ❡ Secundo bñficia dei homini ſubtrahit. Grego. Dignũ eſt vt ab eis beneficijs ſit quilibet extraneus qui eius nutus iuſſionibus nõ vult eſſe ſubiectus. ❡ Tertio meritum euacuat. Iſa. lviij. Quare ieiunauimus ⁊ nõ aſpexiſti: ⁊ ſubditur. Ecce in die ieiunij veſtri inuenitur volũtas veſtra. B. Super cant. Grande malum ꝓpria volũtas qua fit vt bõa tua: tibi bona nõ ſint. ❡ Quarto hominẽ excõmunicat. ij. Teſ. iij. Siqs non obedit verbo noſtro per epiſtolã hunc notate ⁊ ne cõmiſceamini cũ illo. ❡ Qui hominem furem efficit. Ille eni qui in religione eſt ꝓprie voluntatis contrectat rem alienam. ſ. ſeipſum inuito domino. Mat. xvi. ſiquis vult venire poſt me abneget ſemetipm̃. Luc̃. xiiij. Omnis ex vobis q nõ renunciauerit omnibus que poſſidet non poteſt meus eſſe diſcipulus. ❡ Sexto reddit hominem maledictũ. Deut̃. xxviij. Si audire nolueris vocẽ dñi dei tui: vt cuſtodias ⁊ facias oĩa mãdata eius venient ſuper te oẽs maledictiones iſte apprehendẽt te. Maledictus eris in ciuitate: maledictus i agro: maledictũ horreũ tuũ ⁊ maledicte reliquie tue: maledictus fructus vẽtris tui ⁊ fructus terre tue. ❡ Septimo idolatriã efficit. i. Ro. xv. Quaſi peccatũ ariolandi eſt repugnare ⁊ quaſi ſcelus idolatrie nolle acquiſcere. Glo. ſola eſt obedientia: que fidei meritum poſſidet ſine qua infidelis quiſqꝫ conuincitur inobediens negat deũ in quantũ eſt deus. Greg. in mora. ꝯtra cõditorem ſuperbire eſt precepta eius peccando tranſcendere quia quaſi a ſe iugum dominationis eius excutit: cui per inobediẽtiã ſubeſſe contemnit. ❡ Octauo hominẽ a dignitate deiicit vt patet in ſaul cui dicit ſamuel. i. Ro. xv. Quia proieciſti ſermonem domini proiecit te deus ne ſis rex ſuper iſrael. ❡ Nono aduerſarium homini ſuſcitat. iij. Ro. xi. Fecit ſalomon ꝙ nõ placuerat coram domino ⁊ ſuſcitauit deus aduerſarium ſalomoni. Decimo homines confundit. Oſe. x. Confundetur iſrael in voluntate ſua. Iſa. xlv. Confundetur oẽs qui repugnant ei. In hoc confundit qui propriam voluntatem in religione ſequitur: quia contrarium accidit ei illius ꝙ intendit querit alicubi: conſolationem ⁊ ex hoc poſtea habet maiorem deſolationem vel remorſionem conſcientie vel in punitione penitẽtie: vel in infirmitate que quãdoqꝫ ex hoc ſequitur: qui plus vult facere in religione voluntatẽ ſuam plus cogitur facere contra eam. Cum enim talis nõ habeat gratiam illam apud deum vel homines q̃ habet verus obediens multa non

conceduntur ſibi q̄ cōceduntur vero obediē
ti. Jonas effugere voluit vt dei volūtatē
nō impleret. Jmpleuit tn̄ eā inuit⁹. Gre.
ecce. Jonaz fugitiuū dei tēpeſtas inuenit
ſors ligat mare ſuſcipit: ꝛ q2 actoris voci
obedire remittit̄ ad locū quo miſſus fuerat
ſuo reus carcere portat̄. Undeci. hoiez
affligit: vn̄ ſaul inobediēte malign⁹ ſpūs
exagitat. i. Re. xvi. Nō ꝓprie volūtatis in
religione animū hz inordinatū: ꝛ idō affligi
tur. Aug. i. li. cō. Juſſiſti dn̄e ꝛ ſic eſt vt pe
na ſit ſibi ois inordinat⁹ anim⁹. Duode.
hominē morte tpali ꝛ eterna dignū efficit
Deut. xvij. Qui ſupbierit nolens obedire
ſacerdotis impio morietur. Eiuſdez. xxi. Si
genuerit homo filiū ꝯtumacē q nō audiat
pr̄is aut mr̄is imperiū: ꝛ choercit⁹ obedire
ꝯtēpſerit: lapidib⁹ obruet eū ppl̄s. Joſue. i.
Qui ꝯtradixerit ori tuo ꝛ nō obedierit cū
tis ſermonib⁹ tuis quos p̄ceperis ei moriat̄.
iij. Re. xiij. Uir dei q iobediēs fuit ori dn̄i
ꝑcuſſus ē a leōe. B. Quid odit de⁹ aut quē
punit p̄ter volūtatē propriā? Ceſſet enim
propria voluntas: ꝛ infernus non erit.

¶ De errore illorum qui dicūt nō eſſe obe diendum homini. vij. capi. xxv

Egit de errore illoꝝ q dn̄i deo obe
diendū eē: ꝛ nō hoī fatuitas vero
hui⁹ erroris facile manifeſtari pōt his q ve
tus teſtm̄ recipiūt cū in veteri lege p̄cipiā-
tur occidi: q impio ſacerdotis: vel princi-
pis: vel parētū inobediētes ſunt: de p̄mo
hr̄. Deut. xvij. Qui ſupbierit nolēs obedi
re ſacerdotis impio morietur. De ſecūdo
Jo. i. Qui ꝯtradixerit ori tuo ꝛc. De ter
tio. Deu. xxi. Si genuerit hō filiū ꝯtuma-
cez ꝛc. Teſtimonijs ēt noui teſti falſitas
dicti erroris māifeſte pōt oſtēdi. Ro. xiij.
Omnis aīa ptātibus ſublimioribus ſub
iecta ſit. Nō. n. eſt ptās niſi a deo: que aūt
ſunt a deo ordinata ſunt. Jtaqꝫ q reſiſtit
ptāti: deo ordinatiōi reſiſtit. Qui aūt reſi
ſtūt ſibiipſi dānationē acqrūt. Eph. vi. Fi
lij obedite ꝑentib⁹ vr̄is i dn̄o: h. n. iuſtū ē.
Jn eodē. Serui obedite dn̄is carnalib⁹ cū
timore ꝛ tremore: i ſimplicitate cordis ve
ſtri ſicut xp̄o. Col. iij. Filij obedite parēti
bus vr̄is: hoc eni beneplacitū eſt domino.
Jn eodē. Serui obedite ꝑ oia dn̄is carna
libus. Titū. iij. Admone illis p̄ncipib⁹ ꝛ
ptātib⁹ ſubditos eſſe. Hebre. xiij. Obedite
p̄poſitis veſtris: ꝛ ſubiacete eis. i. Pe.
ij. Subiecti eſtote omni humane creatu-
re propter dominū: ſiue regi quaſi p̄cellē-
ti: ſiue ducibus tanq̄ ab eo miſſis. Jn eo-
dem. Serui ſubiecti eſtote in omni timo
re dn̄is veſtris: non tm̄ bonis ꝛ mode-
ſtis: ſed etiam diſcolis. Preterea conſtat
ꝙ chriſtus voluit apoſtolos eſſe loco ſui
ꝛ vicē eius gerere. ſm̄ illud Mat. x. Qui
vos audit me audit: ꝛ qui vos ſpernit me
ſpernit. Et eiuſdem. xvi. Dictum ē petro:
tibi dabo claues regni celorum. ꝛ quod
ligaueris ſuper terram: erit ligatum ꝛ in
celis. ꝛ quodcunqꝫ ſol. ſuper ter. e. ſo. ꝛ in
celis. Jtem eiuſdem. xviij. Amen dico vo
bis: quecunqꝫ alligaueritis ſuper terram
erūt ligata ꝛ in celo. ꝛc. Et Jo. xx. Accipi
te ſpiritū ſanctū quoꝝ remiſeritis pecca-
ta remittuntur eis: ꝛ quoꝝ retinueritis re
tenta ſunt. obediendum ergo fuit apoſto
lis ſicut xp̄o tanq̄ eius vicarijs. A ſimili er
go ſucceſſoribus eoꝝ obediendū eſt tanq̄
xp̄i vicarijs. Si qs vero dicat ꝙ obedien
dū fuit apoſtolis tanq̄ xp̄o: ſed nō eoꝝ ſuc
ceſſoribus: ergo xp̄s receſſurus ab eccleſia
nō ſufficiēter ordinauit de ea: niſi q̄diu
apoſtoli viuerēt. Si rex Frācie iturus eēt
in ꝑegrinationē ꝛ ꝓponeret aliū: q eēt lo
co ſui vſqꝫ ad certū tēpus infra ꝙ ſciret ſe
nō eē rediturū: ipſe nō ſufficiēter ordi-
naret de regno: ergo cū xp̄s aſcenſurus in
celū ſciret ſe nō eſſe rediturū ad eccleſiā
ante mortē apoſtoloꝝ: ſi ipſe ſolos ordina
uit: qui eſſent loco eius dū apoſtoli viue-
rent. ipſe inſufficienter ꝓuidit eccleſie ſue:
relinquitur ergo ꝙ ſucceſſoribus eoꝝ ſit
obediendum ſicut ꝛ ipſis obediendū fu-
it. Si quis vero dicat hominibus eē obe-
diendum: ſed tantum bonis non malis
patet primo hoc eſſe falſuz ex verbis xp̄i:
Mat. xxiij. Super cathedraz moyſi ſede-
runt ſcribe ꝛ phariſei: oia ergo q̄cunqꝫ di
xerit vobis ſeruate ꝛ facite: ſm̄ vero ope-
ra eorum nolite facere. Et. i. Pe. ij. Serui
ſubditi eſtote in omni timore dn̄is nō tā
tum bonis ꝛ modeſtis: ſed etiaz diſcolis.
Preterea ſi tantum bonis eſſet obedien-
dū: iuriſdictio eccleſie nil haberet certitu-
dinis: neſcitur eniz quis ſit bonus vel ma
lus. Eccleſi. ix. Sunt iuſti atqꝫ ſapientes:
ꝛ opera eoꝝ in manu dei: ꝛ tamē neſcit
homo vtrū amore an odio dignus ſit: ſed
oia in futurū ſeruantur incerta. Jtē iuſti

dictio eccleſie: nihil hřet ſtabilitatis. Ille
enim q̄ ē bonus i momēto pōt fieri malus
⁊ iā nō erit ei obediēdū. Preterea ſicut pi
ctor fedus depingit ſtatuā pulcram: nec vi
ciū pictoris ſtatuā deturpat. Sic ⁊ p̄latus
malus poteſt facere preceptū bonū nec eſt
periculū his qui ſubiecti ſunt ſi obediant
prelato malo in eis in q̄bus obedirent pre
lato bono: ex quo prelatus mal⁹ habet po
teſtatē. omnis eni poteſtas adeo ē: ⁊ q po
teſtati reſiſtit: dei ordinationi reſiſtit. Ro.
xiij. Si vero prelatus malus p̄cipiat ma-
luȝ: tūc plane nō eſt obediendū ei. Augu.
ſup illud. Ro. xiij. Qui reſiſtūt ipſi ſibi dā
nationem acquirunt. Si ille iuſſerit quod
nō debes facere h ſane cōtempne poteſta-
tē: timēdo poteſtateȝ maiorē: ipſos huma
narū rerum gradus auerte. Si q̄d iuſſerit
curator nūquid tibi faciendū eſt: ſi contra
procōſulem iubeat vrſum ſi q̄d ipſe procō
ſul iubeat: ⁊ aliud imperator nūq̄d du-
bitatur contempto illo illi eſſe ſeruiēduȝ.
Ergo ſi aliud imperator ⁊ aliud deus iu-
beat cōtempto illo obtemperandū eſt deo

11 pars Sexta pars de diſciplina. xxvi.

Icto de obedientia qua redditur
D q̄ debetur ſuperiori dicēdū eſt de
diſciplina que redditur q̄ debetur
inferiori de hac hoc modo dicetur. ¶ Pri
mo ponentur diuerſe acceptiones huius
nois diſciplina. Secūda tangetur de his
q̄ incitare poſſunt ad faciēdū correptionē
Tertio de his que poſſunt eam impedire.
Quarto de modo corripiendi vel corrigē
di. Quīto de his que incitare poſſunt ad
libenter recipiēdum correptionem. ¶ Se
xto de diuerſis partib⁹ diſciplie. ¶ Septi
mo de erroribus circa diſciplinam.

Diſtinguitur nomen diſcipline. ca. 1.

B ¶ Circa primum notanduȝ q̄ diſciplina
Quandoq̄ dicitur corrigendi deſideriuȝ
inferiores: ⁊ ſic videt̄ pars iuſticie. Qñq̄
aūt dicitur diſciplina id quod adhibetur
ad correptioneȝ aliquorū. ſic ſumitur. He
bre. xij. Fili mi noli negligere diſciplinaȝ.
Enodē. In diſciplina perſeuerate. Itē ſi
extra diſciplinam eſtis ⁊c. Quādoq̄ aūt
diſciplina dicitur effectus diſciplie ſumpte
ſo modo: ⁊ ſic videtur eam deſcribere. Ci
prianus dicens: diſciplina eſt moruȝ ordi-
nata correptio: ⁊ maiorum precedentium
patrē regularū obſeruatio. Iteȝ magiſter
Hugo de ſancto victore: Diſciplina ſingl'
eſt obſerua bona ⁊ honeſta: cui patrum ē
non malū facere ſed ſtudet in his que be-
ne agunt: per cuncta inreprehenſibilis ap
parere. Ber. in epiſtolis. Diſciplina cerui-
cē ſubmittit ſpcilia componit: vultuȝ ligat
oculos cachinos cohibet: moderaṫ linguā
gulam frenat: iram ſedat: format inceſſuȝ
Iteȝ magiſter Hugo de ſancto victore. Di
ſciplina eſt membrorum omniū motus or
dinatus: ⁊ diſpoſitio decēs: in omni habi-
tu: ⁊ actione. Diſciplia ſumpta primo mō
poterit videri alicui ideȝ eſſe q̄ zelus. Ad
zelū primo videtur pertinere dolor de dei
contumelia: qui eſt quaſi quedaȝ ſciſſura
cordis q̄ interdum indicat veſtium ſciſſu
ra. Secundo tabeſcentia que eſt cū dolor
vehemētior aut diuturnior fuerit. Dauid
Super inimicos tuos tabeſcam. Tertio
ita per zelum que eſt appetitus vlciſcendi
dei offenſam: que ira ſi inueterata fuerit ef
ficitur odiū. De quo in p̄s. Nonne q ode-
rut te domine oderam. Idē perfecto odio
oderā illos. Perfectuȝ odium eſt quo ini-
micos vel vſq̄ ad dilectionem p̄ſegmur
non habentes pacem cū eis q̄din⁹ ſunt dei
inimici vel perfectum odium dicitur: viro
rum perfectorum quo pecata hominū nō
homies odio hēntur. Ambroſius. Qui ha
bent zelum omnes inimicos ſuos putāt q
ſunt hoſtes dei q̄uis patrem: fratrem: ſoro
rem: de omnibus dicūt. Inimici facti ſunt
mihi. Idem nemo grauior hoſtis omniū
q̄ qui omnium ledit actorem. Augu. vnū
queq̄ xp̄ianuȝ zelus domus dei comedat
nō enim magis eſt domus tua ⁊ q̄ illa vbi
habes ſalutem eternaȝ. Si ergo in domo
tua nequid peruerſum fiat ſatagis. In do
mo dei vbi ſalus ē propoſita: ⁊ requies ſi
ne fine. Non debes pati quantū in te eſt ſi
quid peruerſum forte videris. Et notādū
q̄ nō vr̄ oino idē eſſe zelus: ⁊ ira p̄ zelum
bonus zelus eſt vt ait glo. Augu. ſup illo
Jo. ij. zelus domus tue: feruor animi quo
mēs abiecto timore hūano pro defenſiōe
veritatis accenditur ⁊ eo cōmediť: q queli
bet praua q̄ viderit corrigere ſatagis: ſiue
qui tollerat: ⁊ gemit. Ira vero per zelū eſt
ira iuſta. de qua glo. ſup illō. Mat. v. Qis
q iraſcitur ⁊c. Iuſta ira eſt mr̄ diſcipline ⁊
ſuper illud. Job. v. Virum ſtultū interficit
iracūdia. Dicit Greg. eſt ira per zelū que

Iraſci ſicut noſtris p̄ximoꝝ erratib⁹ debe
mus. De hac ira etiã dicit glo. ſuper illud
Eccl. vij. Nec eſt ira qua vitijs iraſcimur.
C ¶ Itẽ notandũ ꝙ ſup illud. Eze. iiij. Su
me tibi ſartaginẽ ferream. Dicit glo. Gre.
Nullũ magis ſacrificiũ deo ẽ q̃ zelus aia-
rũ. zelus dei gloriã in hoc mundo defen-
dit: zelus carbo eſt quẽ vnus de ſeraphin
accepit d altari celeſti: ⁊ tetigit labia. Iſa.
vi. Nam nõ ſunt digna p̄dicare labia illa
verbũ dei. que hec carbo nõ tetigerit. In
ps. Mors in labijs eoꝝ vbi littera cõis hꝫ
gladius in labijs eoꝝ. In labijs quorũdã
verbũ dei quod deberet eſſe ſpũs: ⁊ vita.
Mors eſt. Propterea .n. defectũ zeli: ver-
bum dei. Ita frigidũ annunciãt aliqui ꝙ
auditores eoꝝ inde potius frigeſcunt q̃ ac
cendantur. ꝓpterea ignẽ iſtum dictũ eſt
de helya. Eccl. xlviij. Surrexit helyas pro
pheta quaſi ignis. zach. xij. Ponam du
ces iuda ſicut caminum ignis in lignis.

¶ De his que incitant ad faciendam cor
reptionem. ij. 2 cap. xxvij.

A S Equitur de his que poſſunt incita
re ad correptionẽ faciendã. No
tandum ergo ꝙ ad hec primo ici
tare põt frequẽs admonitio ſacre ſcriptu-
re. Math. xviij. Si peccauerit in te frater
tuus corripe eum inter te ⁊ ipſum ſolum.
Gal. vi. Si preoccupatus fuerit homo in
aliquo delicto: vos q ſpũales eſtis iſtruite.
P⁹. i. Theſ. v. Rogamus vos fratres: cor
ripite inquietos. Prouer. xxiij. Noli ſub-
trahere a puero diſciplinã. Eccle. vij. Filij
tibi ſunt: erudi illos: ⁊ curua illos a pueri
tia eoꝝ. Eiuſdem. xxx. Tunde latã ei⁹ dũ
infans eſt: ne forte induret ⁊ nõ credat ti-
bi. In eodẽ. Doce filiũ tuum: ⁊ operare in
illo: ne in turpitudine eius offendaris.
Ephe. vi. Educate filios veſtros in corre-
ptione domini: ⁊ diſciplina. ¶ Scdo exẽ
B pla. maxime exemplum xp̄i. de cuius zelo
habes. Mat. xxi. ⁊ Jo. ij. ⁊ in ps. zelus do
mus tue cõmedit me. Iſa. lix. Operatus
eſt dñs pallio zeli: ⁊ cant. ij. En enim ipſe
ſtat poſt parietem admoduꝫ. ſ. zelantis: ⁊
abſcultantis. Exemplum zeli habes. Exo:
xxxij. In Moyſe ⁊ leuitis vindictã ſumẽ-
tibus de ydolatria iudaici populi. Itẽ nu
meroꝝ. xxv. Iphynee: qui interficit viruꝫ
iſraelitã. coeuntẽ cũ madianitide: de quo
dñs ait ad moyſen. Phynees filius Elea-
zari auertit irã meaꝫ a filijs iſrael: q2 zelo
meo cõmotus eſt ꝯtra eos. Idẽ. iiij. Re. x.
In ieu qui interficit p̄haſ. baal. i. Ma. ij.
In Mathia qui trucidauit iudeũ ſacrifi
cantem ydol. ¶ Tertio vtilitas ex corre-
ptione ꝓueniens. virga correptionis fru-
ctifera eſt: vñ ſignificata eſt p virgã illam
q̃ ꝓtulit flores ⁊ amigdala. Numerorũ
xvij. Utilitatẽ correptionis i multis locis
inſinuat ſacra ſcriptura. Prouerb. xxvij.
Melior ẽ manifeſta correptio: q̃ amor ab-
ſcõditus. ⁊ in eodẽ. Meliora ſunt vulnera
diligentis quã fraudulẽta odiẽtis oſcula.
Eiuſdẽ. xxviij. Qui corripit hoiem gratiã
poſtea inuenit apud eũ magis q̃ qui p lin
gue blandimenta decipit. Eiuſdem. xxix.
Uirga atq3 correptõ tribuit ſapiãꝫ. Eec. vij
Meli⁹ ẽ a ſapiẽte corripi: q̃ ſtultoꝝ adula
tõe decipi. Eiuſdẽ. xxx. Qui diligit filiũ aſ
ſiduat illi flagella: vt letet i nouiſſimo ſuo
Itẽ in eodẽ. Qui docet filiũ ſuũ letabit in
illo. Aug. ad Uincentiũ. Nõ. n. ois q par-
cit amic⁹ ẽ: nec ois q verberat inimicus.
Meli⁹ ẽ cũ ſeueritate diligere: quã cũ leni
tate decipe. Utili⁹ eſurienti panis tollitur ſi
cibo ſecur⁹ iuſticiã negligebat: quã eſuriẽ
ti panis frangit vt iniuſticie ſeduct⁹ acqe
ſcat: ⁊ q freneticũ ligat: ⁊ q letargicũ exci
tat: ambob⁹ moleſt⁹ ambos amat qs nos
põt ãpli⁹ amare quã de⁹? ⁊ tñ nos non ſo
lũ docere ſuauiter. vex ẽt ſalubrit terre nõ
ceſſat. ¶ Quarto maluꝫ ꝓueniẽs ex defe-
ctu correptionis ꝙ i multis locis ſacre ſcri
pture nobis inſinuatur. i. Re. iij. Suſcita
bo aduerſus Ely: omnia q̃ locutus ſũ ſup
domum eius: eo ꝙ nouerat indigne age-
re filios ſuos ⁊ non corripuit eos. Et. iij.
Re. i. Adonias eleuabatur dicẽs: ego re-
gnabo: ⁊ infra: nec corripuit pater ſuus eũ
aliqñ. q̃ occaſione regni Salomõ poſtea
fecit occidi. Prouer. xiij. Qui parcit virge
odit filiũ ſuũ: q aũt diligit inſtãter erudit.
Eiuſdẽ. xxix. Puer q dimittit volũtati ſue
ꝯfundit mr̄em ſuã. Eccl. xxij. Cõfuſio pa
tris ẽ de filio idiſciplinato. Eiuſdẽ. xli. De
p̄re ipio q̄runt filij: qm̃ ꝓpter eum ſunt in
tormentũ. Iſa. xiiij. Preparate filios eius
occiſioni in iniquitatem patrum eorum.

¶ De his que impediunt correptio- 3 ca
ne. iij. cap. xxviij.

S Equit de ipedimẽtis correptiõis
Notandũ ergo ꝙ. viij. ſunt q̃ ſolẽt

impedire ne correptio debito modo fiat.
¶ Primū eſt indiſcreta humilitas. Aug.
loquēs plati. Qñ neceſſitas diſcipline
in moribus cohercendis dicere vos dura
verba cōpellit: ſi etiā ipſi modū vos exceſ
ſiſſe ſentitis nō a vobis exigitur: vt a vo
bis ſubditis veniā poſtuletis: ne apud eos
qͦs oportet eſſe ſubiectos dū nimiū ſeruat
humilitas regendi frangatur auctoritas.
Eccle.xiij. Noli eē humilis in ſapiētia tua
Tytuȝ.ij. Hec loq̄re: ⁊ exhortare: ⁊ argue
cū omni iperio. ¶ Scdm. eſt timor ſcāda
li. veritas iuſte doctrine vel iudicij. Pro
pter ſcandalū dimittendū nō eſt. Gala.ij.
Dicit paulus. Cū veniſſet Petrus anthio
chiā i facie reſtiti ei: qꝛ reprehēſibilis erat.
Mat.xv. Cū diceret xpo. ſcis qꝛ phariſei
audito hoc verbo ſcādaliȥati ſunt: ipſe re
ſpōdens: ait: oīs plātatio q̄ nō plātauit pa
ter meꝰ eradicabitur: ſinite eos ceci ſunt ⁊
duces cecoꝝ. ¶ Tertiū eſt timor mūdanꝰ
vel humanus: cōtra ꝙ legitur de Helya.
Eccle.xlviij. Nō pertimuit principē: nec ſu
perauit eū verbū aliqͦd. Et.iij. Reg.xviij.
Dicit Helyas ad Acab. Nō conturbo ego
iſrael: ſed tu ⁊ domus patris tui. ¶ Quar
tū eſt remiſſio de qua exemplū habetur in
hely.i. Reg. Qui remiſſe arguebat fili
os ſuos dicens: q̄re facitis res huiuſcemo
di: quas ego audio. ¶ Quintuȝ ⁊ ſextum
ſunt auſteritas ⁊ indiſcretio: cōtra q̄ duo
fuerunt in archa teſtamenti cū virga: mā
na ⁊ tabule teſtamēti. In virga intelligit
correptio. In tabulis diſcretio. in manna
māſuetudo cōtra auſteritatē dicitur Gal.
vi. Uos qui ſpūales eſtis inſtruite huiuſ
modi in ſpiritu lenitatis cōtra indiſcretio
nē dicit. Prouer.xiiij. In ore ſtulti virga
ſuperbie. ¶ Septimuȝ eſt ira. vel odium.
Prouer.xix. Spūm ad iraſcendū facilem:
q̄s poterit ſuſtinere. Eccle.xix. Eſt corre
ptio mendax: in ira cōtumelioſi videt eſſe
correptio: ꝙ potius eſt corruptio vel cōui
ciatio. ¶ Octauuȝ eſt amor terrenoꝝ. Uñ
Gen.iiij. Dixit caym: nunquit cuſtos fra
tris mei ſum ego. Caym interpretatur poſ
ſeſſio. Amator poſſeſſionū: cuſtodiam fra
truȝ negligit nō attendēs illud. Eccl.xxix
Perde pecuniam propter fratem.
¶ De mō faciendi correptionē. iiij. c. xxix.
Equitur de modo faciendi corre
A s reptionē. Notandū ergo ꝙ cor
reptio pcedere debet ex amore. Apoc.iij.
Ego quos amo arguo ⁊ caſtigo: ſȝ ſūt ali
qui q̄ illos maxime volunt corrigere quos
videntur non amare: quoꝝ correptio ab
his quibus adhibetur non reputatur cor
reptio ſed hoſtilis perſecutio. Iſa.xi. Egre
dietur virga de radice ieſſe. Ieſſe interpre
tatur incendiū: de incendio amoris igre
di ⁊ egredi debet virga correptionis. ij.
Theſſa. vlti. Nolite quaſi inimicū eſtima
re illū ſed corripite vt fratrē. Item corre
ptio fieri debet cuȝ compaſſione. Grego. B
Nequaq̄ iacentē erigit: niſi qui ſtatus ſui
rectitudinē per cōpaſſionē flectit: Auguſ.
Duo ſunt nomina homo peccator: qꝛ pec
cator eſt corripe: quia homo eſt miſerere.
In ps. Corripiet me iuſtꝰ in miſericordia
⁊ increpabit me. Sicut dicit glo. ſup illud
Math.v. Beati qui eſuriūt ⁊ ſitiūt iuſticiā
Iuſticie lumen eſt miſericordia. Iuſticia
ſine miſericordia cecꝰ furor eſt: ȥelus abſq̄
miſericordia ē: vt cecꝰ ſagittariꝰ q̄ intēdēs
occidere ferā occidit hominē. Sicut La
mech intendens ſagittare feraȝ: ſagittauit
Caym ⁊ occidit cuȝ iuxta traditionē He
breoꝝ. Ignis ȥeli ardere debet in oleo mi
ſericordie. Grego. ſuper Eȥechie ȥeli ſeu
diſcretio. De virtute miſericordie neceſſe ē
vt ardeat. Ideo neceſſe eſt eū qui alios ha
bet corrigere iugiter meditari ppriā infir
mitatē: vt in ſeipſo diſcat: quid alij portare
poſſint. In ps. Sciant gentes quoniā ho
mines ſunt. Gala.vi. Conſiderans teme
tipſuȝ: ne ⁊ tu tempteris. Eccl.xxxi. Intelli
ge que ſunt primi ex teipſo. Gre. Omni
potens deus idcirco principē apoſtoloꝝ
permiſit cadere: vt i culpa ſua diſceret vt
in culpa ſua diſceret qualiter alijs miſere
ri deberet. ⁊ de xpo legitur. Iſa.liij. Uiruȝ
doloꝝ ⁊ ſcientem īfirmitatē: qui non de
cit pati diſciplinā: neſcit eam in alios exer
cere: quidā religioſi habentes abbatē ro
torē crudeliſſimū inexpertuȝ diſcipline: q̄
in alios volebat exercere coegerunt eum
ſedere per menſeȝ inter fratres ⁊ gerere ſe
tanq̄ ſimplicē fratrē q̄ quotidie proclamā
tes: ⁊ egregie verberantes tandē reſtitue
runt eū ſedi ſue dicētes. Ecce per menſem
fuiſti in ſcolis diſcipline. Et non ſolū au
diuiſti diſcipline doctrinā. ſed etiā ſenſiſti.
non erat mirū ſi neſciebas ꝙ nō didiceras
ſis memor eoꝝ que didiciſti: alioquin tibi

rememoꝛationē faciemus ipſoꝝ: qui vidi
cit ex his que paſſus ē diſciplinā: ſūt mul-
ti q alios dure volūt coꝛrigere: ſe tñ nolē
tes coꝛrigi: quoꝝ moꝛbꝰ ē: noli me tāgere
a ſolo deo curabilis: cuꝫ oēm tactum hu-
manuꝫ fugiat. Item coꝛreptio debet fieri
in mā̄ſuetudine p̄s. Superuenit manſue-
tudo ⁊ coꝛripiemur. Sene. Vicia animi
ſicut vicia coꝛpoꝛis leuiter tractanda ſūt.
Ambꝛoſius ſuper lucam. Proficit amica
coꝛreptio: pluſq̄ accuſatio turbulenta. Illa
pudoꝛeꝫ incutit. hic indignationē mouet.
Gal. vi. Vos qui ſpirituales eſtis iſtruite
in ſpiritu huiuſmodi lenitatis zelus ſedet
quaſi in foꝛnace: vel iuxta foꝛnacē. ſ. vi ira
ſcibili. Unde de facili emicant ſcintille ire
qbus turbatur oculus mētis: ſapiēs. Im-
pedit ira animū ne poſſit cernere veruꝫ.
Et ſimiliter illud Job. v. Virum ſtultum
interficit iracundia. Greg. Ira per zelum
turbatur. Ipſe nāq; zelus rectitudinis dū
aciem mētis agitat: turbat. Ideo viri ſan-
cti iram ſentientes ſuper ſedere volūt coꝛ
reptioni donec ira ceſſauerit. ⁊ trāqlitas
in mente facta ſit imitari: volentes illum
cui dicitur. Sapiē. xij. Tu dominatoꝛ vir
tutis cuꝫ tranquillitate iudicas. Jac. i. Ira
viri iuſticiā dei nō operatur. Diogenes cū
eſſet iratus ſeruo ſuo ait. iam te niſi iratus
eſſem verberibꝰ enecaſſeꝫ. In hominibꝰ
vero iracundijs non exilit ſcintilla de foꝛ
nace vis iraſcibilis: ſed flamma totuꝫ vo
rans: ⁊ q̄ꝫ zelo ſancto ceperant. furoꝛe con
ſumūt. In eis opus ſcm̄: q̄ꝫ zelus ſanctus
tenebat. Ira caput: ⁊ ſibi vindicat. Scin-
tilla vero ire: ⁊ ſi quid turbationis oculo
mentis ingerat: nō tñ opus ſancto zelo in-
ceptū ſibi vindicat ſimile inuenitur i vi-
ro: qui ex iuſticia reddere vult debitū vxo
ri: cuius operi dupliciter poteſt ſe ingere-
re voluptas vel ſic vt opus iuſticie non
auferat: vel ita vt illud totū ſibi rapiat. vt
ſcilicet toto ſolo voluptatis amoꝛe conſu-
metur. Gala. iij. Sicut ſtulti eſtis vt cum
ſpiritu ceperitis: nūc carne cōſūmamini.
ſimile etiaꝫ accidit in illo: qui ex charitate
incipit dare elemoſynā cui vanagloꝛia du
pliciter poteſt ſe ingerere: ſimile etiā acci-
dit in eo qui ex deuotione inchoat iter ie-
roſolimitanū: ⁊ intrat in coꝛ eius cogita-
tio de negociatione ibi exercenda: que co-
gitatio dupliciter pōt ſe igerere: vt prius.

Itē coꝛreptio ſecreto facienda eſt ſi culpa
ſit occulta. Mat. xviij. Si peccauerit in te
frater tuus coꝛripe eū inter te ⁊ ipm ſolū:
ſi vero culpa ſit manifeſta: mā̄ifeſte faciē
da eſt. i. Thymo. v. Pecantes coꝛā oibus
argue: vt ceteri timoꝛē habeant. Iſidoꝛꝰ.
Manifeſta peccata nō ſunt occulta pur-
gatione purgāda: palā enim arguendi ſūt
qui palā nocent: vt dum aperta obiurga
tione ſanantur: hi qui eos imitando delin
querunt coꝛriguntur: dū vnus coꝛripitur:
plurimi emendant: neceſſe eſt vt pꝛo mul
toꝝ ſaluatione vnus condemnetur: q̄ per
vnius licentiā multi periclitētur: ita erga
delinquentem ſermo eſt ꝓferendus ſicut
eius qui coꝛrūpitur expoſtulat ſalus. Itē
in coꝛreptione attendendus eſt ſtatꝰ per-
ſonaꝝ que coꝛriguntur: qꝛ nō ſanat oculū
q̄ꝫ ſanat calcaneū. cū veterano partiꝰ agen
dū eſt: vt ait Sen. i. Thym. iiij: Senioꝛeꝫ
ne increpaueris: ſed obſecra vt patreꝫ. In
coꝛreptione etiā ſeruanda eſt modeſtia: te
nendū eſt enim mediū inter remiſſionem
⁊ indiſcretū zelum. ij. Thy. ij. Seruū do-
mini opoꝛtet eſſe patientē: cum modeſtia
coꝛripientē: qui nō poſſit benignitate coꝛ
rigi. terroꝛe coꝛrigendi. Aug. ad Bonifa-
cium. Quidam dixit. pudoꝛe ⁊ libertate li
beros retinere ſatius eſſe credo q̄ metu.
Et ſubdit. Augu. Hoc quidē verū eſt. ſed
ſicut melioꝛes ſūt quos dirigit amoꝛ. Ita
plures ſunt quos coꝛrigit timoꝛ. Iſidoꝛꝰ.
Qui blando verbo caſtigatur: ⁊ non coꝛri
gitur acrius neceſſe eſt vt arguat. Cuꝫ do
loꝛe enim abſcindēda ſunt: que leniter ſa-
nari nō poſſunt. Qualis debeat eſſe zelus
oſtēdit. Ber. ſuper Cant. Zelum inqt tuū
inflamet caritas: infoꝛmet ſcientia: firmet
cōſtantia: ſit feruidus: ſit inuictus: ſit circū
ſpectus Ideꝫ quo zelus feruidioꝛ ac vehe
mentioꝛ ſpiritus pꝛoniſic: q̄ꝫ caritas eo vi
gilantioꝛ: opus ſcientia eſt: que zelū ſup-
pꝛimat ſpiritū temperet ⁊ oꝛdinet charitatē
ſunt qui zelum habēt nō ſm ſcientiaꝫ. qui
vulgariter vocantur homines ſine capite
beluina rabie ſeuientes in peccatoꝛes: con
uicijs eos dehoneſtantes: nō medicos: ſed
hoſtes ſe exhibentes quātuꝫ in eis eſt iudi
cium dei euacuātes dū omnia hic iudica
re volunt. Si enim hec oia iudicarent: vt
ait Aug. Locū diuina iudicia nō hērent.
Ipſi officiū demonū qḋ eſt toꝛquere diu-

genter facerent. ſi ptātem haberent in ore eoꝝ pſonant hec voces diabolice crucifigatur: ⁊ cōfundatur: ⁊ deponat̄ eiciatur: ptās eoꝝ eſt vt gladius in manu furibūdi vix ab ore eoꝝ auditur: corrigat̄. Jpſi ſolū vrere norūt: ⁊ ſecare: oi egritudini. ignem ⁊ ferrum adhibere nolunt: ignorantes ꝙ oium medicamentoꝝ ſaluberrimum ē ſapientia. Sap. ix. Per ſapientiā ſanati ſūt quicūꝗ placuerūt tibi ab initio. Eodē. xvi Nec herba nec malagnia: ſed ſermo tuus dn̄e ſanauit eos qui ſanat oēs peccatores vt ait Diony. Tanꝗ ceci manu ducēdi ſūt Tullius. Undiꝗ fulciendi ſunt qui ruunt erigendi ſunt qui ceciderunt: ⁊ ſanandi ꝗ vulnerati ſunt. non nouo vulnere tranſigendi qui zelum indiſcretum hn̄t: ſimiles ſunt illis qui reficiūt veteres patellas qui foramen vnū volentes obſtruere vno ictu malei multa faciūt vel illud augēt: vel patelam omnino confringunt. videntur tales credere ꝙ oia vaſa ſint malleabilia cū tn̄ fictilia vel vitrea malleatione poti⁹ cōfringantur. correptio eſt vaſoꝝ ſpūalium ꝯfractoꝝ refectio. Eccl. xxi. Cor fatui quaſi vas ꝯfractum. ij. Thym. ij. Jn domo magna ſunt vaſa non ſolū aurea ſed argētea ⁊ lignea: ⁊ fictilia. hi correptionē hominū facile deſperant: ad male faciendū de hominibus faciles: ad bene ſentiendum difficiles. hi peruerſum ianitorem cordibus ſuis prefecerunt: qui mala fratrum tam facile permittit intrare: bona vero vix vel raro. opinionē malā ſemel de aliquo conceptaꝫ vix aut raro deponūt: bonā vero vix vel raro de aliquo hn̄t ꝯtra muſcas vl̄ pulices i gladio magno pugnare volūt ſimiles cuidā qui dū muſculā q̄ videbat ſuper caput alterius volutātē ſecuri intentaret percutere excerebrauit eū. multotiens dum tales ligna peccatorum intendunt cedere: fugit ſecuris manum eorum. ferrūꝗ lapſum de manubrio proximum occidit. Deutero. xix. glo. Spiritualiter ligna ſuccidimus cū delinquentiū vicia pia intentione reſecamus. Securis manū fugit cū increpatio in aſperitate ſe ſe pertrahit. ferrū de manubrio proſilit cū de correptiōe ſermo durior exit: tales zelatores pro medicina venenū ꝓpināt. Job. xx. Panis ei⁹ in vtero eius vertetur in fel aſpiduꝫ. tales ſimiles ſūt cuidā fatuo ꝗ rectiſſime volēs ꝓcedere ſine ruina domoꝝ non poterat ꝑ ciuitatem incedere: tales ſpūaliter multos corruere faciunt in tēpeſtate ⁊ turbine ſūt vie eoꝝ. Naū. i. Prouer. x. Quaſi tēpeſtas trāſiens nō erit impius. Jpſi ſimiles ſunt pugilibus ꝗ incendētes ꝑ mediū preſſure alios ipellunt: alios cōculcant: alios impediunt agreſſu: ⁊ maledictionē multitudinis poſt ſe relinquūt: ſic in quacūꝗ cōuerſatione tales cōuerſati fuerint. poſt receſſū vel deceſſum ꝗrelas vel maledictiones relinquūt. Hi periculoſe ambulāt inter ventres pregnantiū. quis enīꝫ abortus enarret ſanctoꝝ ꝓpoſitoꝝ quos faciunt: ⁊ ſuffocationes terenoꝝ partuū: tales in ꝓncipe demonioꝝ eiciunt demonia: ⁊ in ſathana ſathanā expellunt. Si tn̄ expellunt ⁊ nō potius introducūt. Jnterdū enim credentes ſe expellere ſpūm luxurie nō expellūt eū ſed latere cogunt introducētes cuꝫ eo ſpm̄ mēdacij: ⁊ ſimulationis: ⁊ ire: ⁊ odij. Uñ oportunitate inuenta exeunt vitia. vt beſtie de cauernis cū multitudine nouoꝝ vitioꝝ: ⁊ eſt error nouiſſimus peior priore: ⁊ ꝓcurantur: qn̄ꝗ depoſitiones habētiū zeluꝫ indiſcretū: vel etiā mors eoꝝ. multū attendēda eſſet in correptionibus infirmitas corrigendoꝝ ⁊ poteſtas correptionis ne in ſtragē multoꝝ operet̄ correptio vel ſaltē paucoꝝ. Erubeſcēda eſt medicis ſpiritualibus timorato medicoꝝ corporaliū qui a deo ſollicite cauent ne medicina eoruꝫ alicui ſit mortis occaſio. deridēda eſt quorūdam iuſticia qui ne amittāt de iure ſuo valens denariū parati ſunt centuꝫ marchas expendere. Timenduꝫ eſt ne zelum aliquorum inanis gloria concitet vt accidit cuidam qui vt iuſtus iudex appareret propriuꝫ filium pro leui delicto decollauit. mercator iſaniſſimus qui morte filij ſui vanā laudē iuſticie comparauit. zelus iſte idiſcretus ꝓcedere ſolet ex inexperiētia diſcipline in ſeipſis ⁊ ex ignorātia proprie infirmitatis: ⁊ aliene: ⁊ ex amore inanis glorie: talibus nō eſt danda poteſtas. eſſet. n. vt gladi⁹ in manib⁹ furibūdi. Jpſi ad inſtar demonū quocūꝗ introeunt incendiū poſt ſe dimittūt. qui vero habēt zelum diſcretū medicos corpoꝝ imitantur morbos ſpūales pſequētes: ſalutem vero egroꝝ querētes. nō iraſcūt̄ medici corpoꝝ patiētibus: imo ꝯſolat̄ eos: ⁊ ad tollendū

hoꝛroꝛē medicine pꝛius inde guſtāt. Jdē
dicit. Aug. De ſaluatoꝛe: calicē inquit paſ-
ſionis bibit medicus pꝛius ne illud adhoꝛ
reret egrotus nō puniūt qui habent zeluꝫ
diſcretū hoīes ſcōm merita hec deo relin
quūt ſufficit eis: vt faciāt eos penitere: pu
niunt vt emendēt vt qui peccauerūt: hūi-
liter miſericoꝛdie totaliter ſe tradāt tales
officiū toꝛtoꝛis dyabolo ⁊ angelis eius re-
linquūt tales ſic ſecant putrida vt ſana il-
leſa queqꝫ relinquūt ſic herbas peſtiferas
euellūt vt ſalutares nō ledant ſic zizania
extirpāt vt tritico leſionem non inferant:
qdam habentes zelum nō ſcōm ſcientiaꝫ.
ſicut oꝛtos abbiarū ſuarū nobiliū pur-
gauerunt ab arboꝛibus fructiferis vt fere
ibi nullā relinquerēt. Et notādū ꝙ cū pce
re ⁊ pūire ſunt cōtraria ⁊ ꝯtrarioꝝ eadeꝫ
ſit diſciplia: q neſcit pcere neſcit pūire. Et
notādū ꝙ ſicut zelus indiſcretus repꝛehēſi
bilis ē: ⁊ ita remiſſio ē repꝛehēſibilis. Ber.
in epiſtolis. Nō iraſci vbi iraſcendū ē. nol
le emendare peccatū eſt plus vero iraſci
ꝙ iraſcendū eſt peccatū peccato addere
eſt: remiſſio eſt vt ſomnolentia in rectoꝛe
nauis. Prouer. xxiij. Erit ſicut doꝛmiens
in medio mari: ⁊ quaſi ſopitus guberna-
toꝛ amiſſo clauo. Jſidoꝛus. Pꝛelatum ne
gligenter doꝛmiēti aſſimilat de cuius ma
nu baculꝰ cadit paſtoꝛalis: ⁊ pictoꝛes pin
gunt ipm accūbentem in cathedra ſuper
cubitū ſomno grauatum ⁊ cadentem de
manu eius baculum paſtoꝛalem. Jtem re
miſſio pigricie in agricola aſſimilatur.
Prouer. xxiiij. Per agruꝫ hominis pigri
tranſiui: ⁊ per vineam viri ſtulti: ⁊ ecce to
tū repleuerāt verticē: operuerūt ſuperficiē
eius ſpine remiſſio eſt velut defectus latra
tus in cane gregem ſeruante. Jſido. lvi.
Canes muti nō valentes latrare. Jtem de
fectus gladij in cuſtoꝺ. Jſa. lxij. Sup mu
ros tuos Jeruſalē cōſtitui cuſtodes. Cant.
iij. Jnuenerūt me cuſtodes ciuitatis. Jteꝫ
eſt defectus buccine in ſpeculatoꝛe. Eze.
xxxiij. Si ſpeculatoꝛ viderit gladium ve-
nientem ⁊ non inſonuerit buccina ⁊ po-
pulus non cuſtodierit ſe: veneritqꝫ gladiꝰ
⁊ tulerit de his animā ille quidē in iniqui
tate ſua captus eſt: ſanguineꝫ aūt eius de
manu ſpeculatoꝛis requirā. Sūt q remiſ
ſionē miſericoꝛdiā reputāt cū tū potius ſit
crudelitas miſericoꝛditer agitur cū frene-
tico, cū ligatur ⁊ a deſiderijs ſuis nociuis
cōpeſcitur: ⁊ cū eo qui in igne eſt cū p ca
pillos inde extrahitur: ſi aliter extrahi nō
pōt de oꝛe lupi infernalis violenter extra-
hēdi ſunt homines. Amos. iij. Quomodo
ſi eruat paſtoꝛ de oꝛe leonis duo crura aut
extremū auricule ſic eruētur filij iſrl. Job
xxix. Cōterebā molas iniqui ⁊ de dētibus
illius eripiebā p̄dā. Mole dyaboli ſunt
vicia: ⁊ peccata eadē dētes etiam poſſunt
dici. Eccle. xxi. Dentes leonis: dentes illius
Jtem extrahendi ſunt homines ab aquis
deliciarum: etiaꝫ inuiti: anteꝙ ibi ſubmer
gantur: Et notādum ꝙ qui habet coꝛrep
tionem facere non de ſe, ſed de deo debet
cōfidere: ⁊ oꝛationi debet inſtare. cū ſolius
dei ſit hominem coꝛrigere. Eccle. vij. Cōſi
dera opera dei ꝙ nemo poſſit coꝛrigere ꝙ
ille deſpexerit: conſidera ⁊c. i. diſcerne que
opera ſint pꝛopꝛia dei ſoli virtuti eius poſ
ſibilia: ⁊ inter ea inuenies illud quod ne-
mo poſſit ⁊c.

De his que incitant ad libenter recipi-
endum coꝛreptionem. ca. v. xxx. ca. 5.

Equitur de his que icitare pūt ad
s libenter recipienduꝫ coꝛreptionē
vel diſciplinaꝫ ad quod poteſt va
lere. ¶ Primo multiplex āmonitio ſacre
ſcripture. Jn. ps. Appꝛehēdite diſciplinā.
Prouer. iij. Diſciplinā dūi fili mi ne abi-
cias. Et eiuſdē. iiij. Tene diſciplinaꝫ ⁊ ne
dimittas eā. Heb. xij. Noli negligere diſci
plinam. Jtem in diſciplina perſeuerate.
¶ Secūdo vtilitas ex diſciplina vel coꝛre
ptione pꝛoueniens. Prouerb. xxix. Virga
atqꝫ coꝛreptio tribuit ſapientiā. Et eiuſdē.
xij. Qui diligit diſciplinaꝫ: diligit ſapiētiā
qui autem odit increpatiōes inſipiēs eſt
diſciplina vel coꝛreptio placet ſapiētibus
⁊ in eis pꝛoficit inſipiētibus nō diſpliceꝫ:
nec p̄ficit in eis. Eccle. x. Vir prudēs ⁊ di
ſciplinatus non murmurabit coꝛreptus.
Prouer. ix. Argue ſapientem ⁊ diliget te.
Et eiuſdem. xv. Nō amat peſtilens eū qui
ſe coꝛripit. Eiuſdem. ix. Qui arguit impiū
ſibi maculā generat. Eccle. i. Peruerſi di
ficile coꝛrigūtur pꝰuerſus eſt qui ⁊ intelle-
ctu ⁊ affectu a bonitate auerſus eſt. Eccle.
xxij. Homo peccatoꝛ vitabit coꝛreptionē
⁊ ad voluntatem ſuaꝫ inueniet cōparatio
nē. Prouer. xvij. plꝰ p̄ficit vna coꝛreptio
ap̄ prudentē ꝙ c. plage apud ſtultuꝫ. Eiuſ

dem.xxvij. Si cõtunderis ſtultum in pila
quaſi tipſanas feriente pilo deſuper non
auferetur ſtulticia eius. ¶ Tertio malum
prouenies ex eo ꝙ diſciplina vel correptõ
abicitur. Uirga.n.correptionis in colubrũ
vertitur qui eni hoc nõ corrigitur in futu-
ro a ſerpentibus infernalibus punietur.
Exo.iiij. Proiecit. Moyſes virgã ⁊ verſa
eſt in colubꝝ. Prouer.xv. Qui increpatio
nes odit morietur. Et eiuſdẽ.xix. Uiro qui
corripientem ſe dura ceruice contemnit re
pentinus ſuperueniet interitus. Eccle.xix.
Qui odit correptionẽ minuetur vita: vita
inquã triplici. ſciliz nature gratie: ⁊ glorie
homo qui ẽ ſine diſciplina: terrenis adhe
ret de eternis non curans. Job.xvij. Cor
eorũz longe feciſti a diſciplina propterea
nõ exaltabuntur. Glo. Qui per diſciplinã
minime cuſtodire vitam ſtudent ſemper
per deſideria in ymis iacent: qui ſine di-
ſciplina eſt in periculo eſt. Prouerbi.xv.
Qui abicit diſciplinã deſpicit animã ſuaz
ſicut carnẽ deſpicit qui eã nõ vult ſale cõ
dire putreſcit eni qui cõtẽmnit diſciplinã
per conſequens abicit omne bonũ. Sap.
iij. Sapientiam ⁊ diſciplinã qui abicit in
felix eſt fugiunt enim euz omnia bona. ta
lis diabolo multũ aſſimilatur q incorrigi-
bilis eſt. Eccle.xxi. Qui odit correptionez
veſtigium eſt peccatoris peccator dr̃ dya-
bolus Anthonomaſice cui multũ aſſimi-
latur. Qui odit correptionẽ vt veſtigium
valde ſimile eſt pedi. Et notãdũ ꝙ lauda
bilius eſt correptionẽ libenter recipere: q̃
audacter facere. Augu. ad Jeronimũ. Cũ
ſatius ſit a tenẽdo itinere in nullo q̃ in ali
quo declinare. Multo eſt tamẽ mirabi
lius ⁊ laudabilius libẽter accipere corrigẽ
tem q̃ audacter corrigere deuiantem.

¶ De partibus diſcipline. c.vi. xxxi.

A S Equitur de ptibus diſcipline. Et
notanduz ꝙ eſt diſciplina ad oẽs
pertinens ſciliz diſciplina ꝓprij
corporis. Et eſt diſciplina pertinẽs ad eos
qui preſunt ceteris hominibus. ¶ Prima
multiplex eſt vt ieiunium aſperitas veſti-
giũ. Duricies lectorum. Peregrinatio. Ui
gilie. Diſciplina verberũ. ¶ Secũda vero
duplex eſt. Quedam ſpiritualis cũ ſciliz
delinquentes feriũtur gladio ſpirituali: q̃
ſpecialiter pertinet ad prelatos eccleſie.
Quedã vero materialis. cũ ſciliz delinquẽ
tes feriuntur gladio materiali: que maxĩe
pertinet ad principes terrenos. Ommiſſis
alijs partibus diſcipline: proſequemur de
ieiunio de quo ſcriptura ſacra multũ loq
tur ⁊ ꝙ magne efficacie ẽ. Jeiuniũ vt ait
Jſidorus. in. li. ethymologiarũ. Eſt parſi-
monia victus abſtinẽtiaqꝫ ciborũ. De illo
hoc mõ dicemus. Primo commẽdationi
eius inſiſtemus. Scdo agemus de ſpecie-
bus eius Tertio tangemus de his que de
bent cõcomitari ieiunium.

De ieiunio.

¶ Circa primũ notandũ ꝙ ieiuniuz mul
tipliciter eſt cõmendabile. ¶ Primo exẽ-
plis ſpãliter exẽplo. Moyſi qui ieiunauit. B
xl. diebus ⁊ xl. noctibus. Exodi. xxxiij. Jtẽ
exẽplo. Elye. qui ſimiliter ieiunauit. xl. die
bus. ⁊. xl. no. iij. Re. xix. Jtẽ exemplo xp̃i.
Mat. iiij. Et cũ ieiunaſſet. xl. d. ⁊. xl. nocti.
poſtea eſuriijt. Secũdo. ad hoc ꝙ dicit ẽẽ
fundamentũ virtutũ. Jero. Jeiuniũ nõ ſo
lũ eſt ꝑfecta virtus: ſed eſt etiaz ceterarum
virtutũ fundamentuz. ¶ Tertio a multi-
plici ſuo effectu. Jeiuniũ recte factum dei
miſericordiã impetrat. Uñ Jo. iij. Facto
ieiunio miſertus eſt deꝰ niniuitis. Jtẽ gra
tiã dei ꝯſeruat. Jſa. xxx. Dabit tibi deꝰ pa
nem artum ⁊ aquã breuẽ ⁊ nõ faciet a te
auolare doctorem tuum. Jtez ad intelligẽ
tiam ⁊ ſapientiam iuuat. Dañ. i. Tollebat
malaſar cibaria: ⁊ potus puerorũz. Dabat
qꝫ eis legumina: pueris aut̃ his dedit deꝰ
diſciplinã: ⁊ ſciẽtiã in oĩ libro ⁊ ſapientia:
Danieli aũt intelligentiã omniũ ſomniorꝫ
⁊ viſionum. Et. Exodi. trigeſimotertio.
Moyſes quadragita diebus ⁊. xl. no: ieiu
nãs legẽ ſuſcepit. Et Danie. x. Pꝰ ieiuniũ
audiuit ab angelo: tu ergo aĩaduerte viſio
nẽ ſermonis: ⁊ itelligẽtie. Jſa. xxviij. Quẽ
docebit ſcientiã: ⁊ q̃ itellgere faciet auditũ
ablactatos a lacte: a lacte. ſ. ꝯſolationis tꝑa
lis. Jtẽ. ieiuniũ. ꝯſolationez dei ⁊ ãgelorũ
meret̃. Uñ pꝰ ieiuniũ dñi acceſſerũt ãgeli
⁊ miniſtrabãt ei. Mat. iiij. Cornelio. Jeiu
nãti ⁊ orãti apparuit ãgelus. Act. x. Et. iij.
Re. xix. Legitur de Elya ꝙ ieiunauit. xl. d
⁊. xl. n. ⁊ venit ad mõtez dei oreb. Ubi deꝰ
cũ eo locutus ẽ. Jtẽ meretur qꝫqꝫ materia
lẽ refectionẽ a deo: ſicut. n. teſtatur. Jero.
Paulꝰ primus heremita ſꝑ ieiunauit: quo
uſqꝫ panis ſibi de ſup de celo mitteret̃ qui
duplicatus ẽ cũ ad eũ veniſſet Anthonius

cui ille. Eya frater comedam⁹: duplicata
eſt nobis anona. Itē ieiuniū carnē vincit
qua eſt hoſtis familiaris. Jero. ſup Mat.
Jeiunio paſſiones corpis: oratione ſanādę
ſunt peſtes mētis. Mr. ix. Hoc genus de
monij in nullo pōt exire: niſi in oratione ⁊
ieiunio ſicut ait qdaʒ dyabo. Plus ꝯfidit
in adiutorio carnis q̄ i aliquo alio: q: plus
nocet domeſticus hoſtis. Iteʒ baculo nr̄o
nos cedit: ⁊ man⁹ ꝓprio cingulo ligat vt
caro que nobis data eſt i adiutoriū ſit no
bis in ruinā ⁊ in ſcādalū. Ber. Grauis lu-
cta eſt ⁊ grāde piculū aduerſus domeſticū
B. hoſtē pugnare maxime cū nos aduene ſi
mus: ⁊ ille ciuis hoſteʒ iſtū fugere nō poſ
ſum nec fugare circūferre neceſſe eſt: qm̄
alligatus ē mihi: pimere nō lʒ ſuſtētare co
gor: hoſtē meū aduerſus me nutrio. Et no
tādū dignos irriſione illos eē q dnt ſe car
nē nō poſſe vincere cū hō poſſit ei ieiunā
do victualia ſubtrahere. Nō ē caſtrū adeo
forte q̄ non poſſit expugnari ſi poſſint ei
victualia ſubtrahi: nec eſt pugil adeo for
E tis q ēt a debili vinci nō poſſit ſi forte ne-
ceſſe hʒ tenere dietā: q̄ debilis voluerit nec
eſt ignis adeo magnus q nō deficiat ſi li-
gna ſubtracta fuerit. Prouer. xxvi. Cū de-
fecerint ligna extinguetur ignis. Illi g per
ipotentiā ſe excuſant de hec q̄ a carne ſua
vicitur pōt deus dr̄e illud q̄ dixit. Abrahā
Sarre cōquerēti de ancilla ſua: Gen. xvi.
Ecce inq̄ ācilla tua in manu tua ē vtere
ea vt libʒ. Itē ieiuniū dyabolū ab hoie ex
pellit ſicut fames lupū cogit exire a nemo
re. Jeiuniū pōit dyabolū i arido vbi requieʒ
nō hʒ. Mat. xij. Cū imūd⁹ ſpūs exierit ab
hoie āmbulat p loca arida q̄rēs requieʒ ⁊ nō
inuenit: Dyab. admodū piſcis hitat i locis
humētib⁹. Job. xl. Iſid. In mūdi ſpūs ibi
ſe magis inicīūt vbi plus viderit eſcam: ⁊
potū: Sʒ p ieiuniū poni dʒ dya. in loco ſic
co. vt ibi iterficiatur ſcd̄ʒ cōſiliū. Raphae.
Thob. vi. Dicentis ad. Thob. minorē de
piſce magno q ſtabat ad deuorādū eū vt
extraheret eū de aqua quo fcō cepit pal-
pitare añ pedes eius ⁊ q pri⁹ ſtabat ad de
uorādū. Tūc defacili ē occiſus ſic diabo.
defacili occiditur in hoibus p ieiunium.
Ambro. Uide q̄ta ſit vis ieiunij: vt ieiun⁹
hō ſputo ſuo terrenū ſerpentē interficiat:
multo fortius ergo ſpūalē ſerpētē. Judith
xiij. P⁹ ieiuniū āputauit cap̄ Oloſernis: ⁊

filij iſrael p⁹ ieiuniū ⁊ fletū vicerūt illos
de tribu. Beniami. Judi. xx. Itē ieiuniū de
corpe nr̄o ſacrificiū deo facit i odore ſuaui
tatis: Ro. xij. Obſecro vos p miſericordiā
dei vt exhibeatis corpa. n. ho. vi. ſctāʒ. ⁊c.
Eccle. lxxiiij. Quaſi mirra dedi ſuauita
tē odoris. Odor mirre eſt ieiunij placētia
valet ēt ieiuniū ad corpis ſanitatē. Unde
dr̄ in medicia q̄ abſtinētia eſt ſumma me
dicina. Eccl. xxxvij. Qui abſtinēs eſt addi
ciet ad vitā. Itē valʒ circa aduerſitates. i.
Heſd. viij. Jeiunauimus ⁊ rogauim⁹ deū
⁊ venit nobis proſpe. quantū ieiuniū pla-
ceat deo figuratū eſt. Gen. xxi. Ubi Abra-
ham fecit grāde cōuiuiū in ablactatione.
Iſaac. Jeiuniū mēſa xp̄i hoie digne efficit
Ber. in ſermonibus. nō eſt magnū ſi ieiu-
net cū xp̄o qui ſeſſurus eſt ad mēſaʒ pr̄is
cū eo. Luc. vi. Beati q non eſuritis qm̄ ſa
turabimini. ¶ Seqtur de ſpeciebus ieiūij
Notandū ergo q̄ triplex eſt ieiuniū. i. Je-
iuniū a peccato. Jeiuniū a cibo. Et a ſpāli
gaudio de primo dicit. Jero. tūc preclara
eſt ap̄ deū abſtinētia corpis cū a'ius ieiunat
a vicijs. qd. n. prodeſt tenuari corpus ab
abſtinētia cū aīus itumeſcit ſupbia. Iſido
rus. Qui a cibis abſtinēt ⁊ praue agūt de
mones imitātur quibus eſca nō eſt: ⁊ ne
quicia ſp eſt. Iſa. lviij. Quare ieiunauim⁹
⁊ non aſpexiſtis: ⁊ ſubditur reſponſio. Ec
ce in die ieiunij vr̄i inuenit voluntas vr̄a
⁊c. Ecce ad lites. ij cōtentiones ieiunatis.
Gloſ. Homo iterior veſcitur carnib⁹ dra
conis: q datur eſca populis ethyopū: ⁊ p⁹
nūqd tale eſt ieiuniū qd elegi. Nōne. Hoc
ē magis ieiuniū q̄ elegi: diſſolue colliga-
tiones ipietatis. ¶ Jeiuniū a cibo triplex
eſt. Aliud. n. ē deteſtabile aliud laudabile
aliud indifferēs. Jeiuniū indifferēs ē qñ
hō ieiunat cā infirmitatis. vel indigentie
ſolū. Deteſtabile ē. vt in ypocritis vel aua
ris q ieiunāt: vt parcāt burſe: vel guloſis
q ieiunant vt poſtea melius cōmedāt. De
ieiunio ypocritarū. Dr̄. Mat. vi. Cū ieiu-
natis nolite fieri ſicut ypocrite triſtes. Cri
ſoſtomus Siquis ieiunat ⁊ triſteʒ ſe facit
ypocrita eſt. Quāto iniquior eſt q non ie-
iunat: ſed in facie ſua argumentis qbuſdā
pingit venalem pallorem: qui ieiunāt pp
laudem humanam multuʒ ſunt fatui. De
hoc. n. q̄ vni hoſti ſubtrahunt. ſ. carni du
os hoſtes paſcunt: mūdū: ſ. ⁊ dyabolū. Je

ſunāt.n.vt paſcant oculos hoīum puluere etiā vanegloꝛie paſcunt dyabolū. Iſa.lxv. Serpēti puluis panis eius. Auari.n.fatui ſunt qui pꝛopꝛio oꝛi ſubtrahunt ꝙ in oꝛe diaboli ponunt os dyabo. eſt burſa auari Jero. Sit ieiuniū non mar ſupꝑlucrū:ſed ſacietas animarū. ℂ Tertio ieiunio. Jeiu nāt illi quoꝝ deus venter eſt. Phylo.iij. Qui iminēte ſolemnitate dei ſui.ſ.ventris faciūt ieiunium vigilie. Gre. In paſtoꝛalis nō deo ſed ſibi ieiunat. Si ea que ventri ad ipſa ſubtrahit.n.pauperibus tribuit
b ſed ventri poſtmodum offerēda cuſtodit. ℂ Jeiunium laudabile deſcribit. Jeroni. dicens. Sint pura:caſta: ſimplicia: ꝛ non ſuperſticioſa. Jeiunia:pura vt homo ſit ab ſcꝫ moꝛtali. Ro.xij. Obſecro vos per miſericoꝛdiam dei vt exhibeatis coꝛpoꝛa veſtra.ho.vt.ſcām. Qui in moꝛtali ieiunat coꝛpus ſuum velut cadauer moꝛtuū deo offert. Caſta vt bona intētione fiat. Simplicia vt nō querat homo delicias hyero. qui xp̄m deſiderat nō curat ꝙ precioſis cibis ſtercus efficiat. Iſidoꝛus. Spernitur ieiuniū ꝙ in veſpere delicijs compenſatur. Sūt quidā qui delicatioꝛa volūt habere cū ieiunant: ꝛ plus comedunt vna vice ꝙ comederēt duabus ſi non ieiunarēt:qui talem gratiam vr̄ facere deo qualē facit ille ꝗ dat alicui duos obolos ꝓ denario. Tales vidētur parū velle grauare ſuū hoſtē.ſ. carnem:qui ſoluēda carni duobus terminis ſoluūt termino vno tp̄e medio:nō debēt ēt ieiunia eē ſupſticioſa. Jeroni. Quid ꝓdeſt oleo nō veſci: ꝛ moleſtias quaſdam difficultateſcꝫ alioꝝ querere. Jeiuniū laudabile tres hꝫ ſpecies.ſ.bonum ꝛ melius: ꝛ optimum. Jeiunium bonum eſt qū cū caritate eſt: ꝛ ad ſatisfacīēdū deo pꝛo peccatis. Ambꝛo. Qui caritatem nō hꝫ omne bonum amittit qđ hꝫ.i.Coꝛin.xiij. Si tradidero coꝛpus meū ita vt ardeam.ca.ā. n̄.ha.nihil mihi pꝛodeſt. Jeiuniū melius ē quādo aliqs ieiunat ad dei honoꝛē:ꝛ ꝓximi vtilitatē:vt.ſ.dei cōtumeliā in ſuo coꝛpoꝛe vindicet: ꝛ vt pauperib⁹ tribuat qđ ſibi ſubtrahit. Ad talē ieiuniū mōet deus. Mate.vi. dicens.tu aūt cū ieiunas vnge caput tuū ꝛc. Inter linearis.deo ieiunat ꝗ pꝛo eius amoꝛe ſe macerat:ꝗ ꝛ qđ ſibi ſubtrahit alteri largitur. ℂ Optimū ieiuniū ē qū homo ex vna parte abſtinet: ꝛ ex alia parte bona agere nō ceſſat. Iſidoꝛ⁹. Hoc eſt perfectum ieiuniū:ꝛ rationabile quādo noſter homo exterioꝛ ieiunat:ꝛ interioꝛ oꝛat. Sūt aliqui qui nihil boni poſſunt facere cum ieiunant:ſed ludūt ne ſint ocioſi Ber. Pꝛo vitando ocio:ocioſioꝛa ſectari ridiculum eſt. Jeiunant a gaudio tēpoꝛali viri contemplāti. Sic ieiunabat qui dicebat renuit cōſolari anima mea. Thob.iij. Dicebat Sarra. Mundam ſeruaui aīam meam ab omni concupiſcentia:nunꝗ cū ludentibus me miſcui:necꝫ cū his qui in leuitate ambulant partīcipem me tribui. Seqtur. De his que debēt cōcomitari ieiu
k niū:que ſunt tria oꝛatio elemoſina: ꝛ ſpiritualis leticia. De pꝛimo. Thob.xij. Bona eſt oꝛatio cum ieiunio: ꝛ elemoſina magis ꝙ theſauros auri condere de elemoſina. Dicit. Augu.in quoddā ſermone. Tale eſt ieiunium ſine elemoſina qualis ſine oleo lucerna. Homo pꝛimo debet exſiccari ab aquis deliciarum per ieiunium. ℂ Secundo neceſſarium eſt oleū pietatis.quod pertinet ad elemoſinā. ℂ Tertio debet applicari deo a quo debet illūinari:quod fit in oꝛatione. In his tribus eſt iuſticia hominis:vt dicit gloſa.ſuper illud ps. Apud me oꝛatio deo vite mee.de leticia. Dicit gloſa ſuper illud. Tu autē cum ieiunas vnge ꝛc. Caput inquit vngit qui ſpirituali leticia intus pingueſcit.ij.Coꝛin.ix. Ilarē eni datoꝛem diligit deus. .7.

De erroꝛe qđ nullū eē excōicā.c.vij.xxxiij

S Equitur de erroꝛibus circa diſciplinam. Et pꝛimo tangetur de erroꝛe illoꝝ qui dīit nullū eſſe excōicādū. ℂ Scđo de erroꝛe illoꝝ qͥ dīit maleficos nō eē puniēdos pēa tp̄ali. Pꝛim⁹ erroꝛ vr̄ poſſe initi his teſtimōijs ſacre ſcripture. Legitur. Luc.vi. Nolite iudicare ꝛ iudicabimini. Peccant ergo ſacerdotes ꝗ excoicationis ſniā ferēdo homines iudicant. Item. Ro.xij. Inexcuſabilis es o hō omnis qui alium iudicas:in quo eni iudicas alium teipſum cōdemnas. Itē.ro.xij. Bn̄dicite ꝛ nolite maledicere peccāt ergo ſacerdotes qui hoībus maledicunt.i.Coꝛi. vi. Necꝫ maledici:necꝫ rapaces regnū dei poſſidebunt Item.ij.Pe.iij. Nō reddētes malum pꝛo malo ad qđ monemur exēplo xp̄i.i.Pe.ij. Cū malediceretur nō maledicebat. Itē.Eccle.xxi. Cum maledicit ipi⁹ a

dyabolū maledicit ipſe aīam ſuā. Si dya
bolus maledicendus non eſt: multo forti⁹
hoīes nō ſunt maledicendi. Ad primū di
cendū eſt: ꝙ eſt iudiciū iuſtum ⁊ iudiciuꝫ
iniuſtum. Iudiciū iniuſtum ꝓhibituꝫ eſt.
Iudicium vero iuſtum nō eſt ꝓhibitum.
Immo xp̄s monet ad illd. Io.vij. Nolite
inquit xp̄s iudeis ſm faciē iudicare: ſed iu
ſtum iudiciū iudicate. De manifeſtis con
ceſſum eſt nobis iudiciū de occultis. ſ. i.
Cori. iiij. Nolite ante tēpus iudicare quo
adusqꝫ veniat deus: qui ⁊ illuminabit ab
ſcōdita tenebraꝝ. i. Thy. v. Peccātes corā
oībus argue: vt ceteri timorem habeāt. ꝙ
apoſtoli habuerīt ptātez iudicandi: oſten
di pōt ex eo ꝙ dictū eſt petro. Math. vi.
Qdcūqꝫ ligauerīs ſup. t. e. l. ⁊ in. c. Et qd
cūqꝫ ſol. ſuper ter. e. ſo. ⁊ in. c. Item eiuſdē
xvij. Qdcūqꝫ alligaueris ſup ter. e. l. ⁊ i ce
lo ⁊c. Ioh. xx. Quoꝝ remiſſeritis peccata
remittuntur eis. Et quoꝝ retinueritis re
tenta ſunt. ⁊. i. Cori. v. Oſtendit apl's ſe iu
dicaſſe corinthiū fornicatorē. Ego iquit ab
ſens corpore: preſens aūt ſpiritu: iam iudi
caui ut preſens eū qui ſic operatus eſt: i no
mine dn̄i noſtri ieſu xp̄i cōgregatis vobis
⁊ meo ſpiritu cum virtute dn̄i ieſu tradere
huiuſmodi hominem ſathane in interitū
carnis: ut ſpūs ſaluus ſit in die domini⁹ no
ſtri ieſu xp̄i. Item eiuſdem. vi. An neſcitis
qm̄ ſancti dei de hoc mundo iudicabunt:
⁊ vobis iudicabitur mundus idigni eſtis
qui de minimis iudicetis: neſcitis quoniā
angelos iudicabimus. Ad aliud dicendū
eſt ꝙ eccleſia nō reddit malum pro malo
nec malū optat cum aliquē excōmunicat.
Excōmunicatio enim medicinalis eſt. nō
eſt mala: niſi malica pene. Sicut medici
na amara dicitur mala cū vere bona ſit:
eo ꝙ ſit morbi expulſiua excōmunicatio
eſt ad hoc vt hoīes ſalubriter cōfundatur
⁊ ꝯuertant ps. Imple facies eoꝝ ignomi
nia: ⁊ q̄runt nomē tuū dn̄e. Aug. Quicqd
facit vera ⁊ legitima mater eccleſia etiam
ſi aſperſuꝫ amarūqꝫ ſentiat: nō malū: pro
malo reddit: ſed expellendo malū iniqui
tatis bonū diſcipline apponit nō odio no
cendi ſed dilectione ſanandi. Iteꝫ Augu.
Melius timor capitis dolet dū curatur q̄
dū ei parcitur nō ſanatur. Ad illud vero.
Eccl. xxi. Cum maledicit impius dyabo
lū ⁊c. Dicendū eſt ꝙ verbū illud intelligē
dū eſt quantū ad illos q ad ſui excuſatio
nē maledicūt dyabo. Imputātes ei pctm̄
ſuū ſicut Eua pctm̄ ſuū ſerpēti imputare
voluit: ⁊ ꝯſequēs actorē ſerpentis laten
ter accuſauit auctoritatē excōmunicandi:
vel maledicendi hꝫ eccleſia ex diuerſis lo
cis ſcripture ſacre. Ut exo. xviij. Mathe i
dicente dn̄o. Si eccleſiaꝫ non ſit tibi ſicut
ethynichus: ⁊ publicanus. Et eiuſdeꝫ. xxi.
Maledixit deus ficulneam fructum non
ferentē. Et act. viij. Dixit Petrus. Symō
in mago. Pecunia tua tecū ſit in perditio
ne. Et. ij. Io. Siqs venit ad vos ⁊ hāc do
ctrinā nō affert: nolite hunc recipere i do
mū nec aue ei dixeritis. i. Cori. v. Siquis
frater nominatur: ⁊ eſt inter vos fornica
tor: aut adulter aut auar⁹: aut ydolis ſer
uiens: aut maledicus aut ebrioſus: aut ra
pax: cū huiuſmodi nec cibū capere. In eo
dē. Neſcitis ꝙ modicū fermentū totā maſ
ſam corrūpit. Expurgate vetus fermentū.
Itē auferte malū ex vobiſipſis. Eiuſdem
vlt. Siqs nō amat dn̄m nr̄m ieſum xp̄m
ſi anatha. Itē Gala. vlt. Siqs vobis euā
geliçauerit preter id qd accepiſtis anatha
ſit. Itē. i. Thy. i. Ex qbus eſt hymeneus:
⁊ alexander quos tradidi ſathane: vt di
ſcant non blaſphemare. ſicut ouis morbi
da a grege ſeparatur: ne grex ex ea īficiať
⁊ ſicut membrū infirmū ⁊ corruptū abſci
ditur ne cetera mēbra per illud corrum
panť: ⁊ ſicut humores praui a corpe edu
cunť ne infirmitatē corpori inducāt ſic ho
mines peſtilentes ab eccleſia per excōmu
nicationē ſeparandi ſunt ne ceteros corrū
pant. Aug. Mali chriſtiani ſic ſunt in cor
pore xp̄i ſicut humores mali: quando euo
mitur tunc releuatur corp⁹. ſic ⁊ mali quā
do exeunt: tunc eccleſia releuatur: ⁊ dicit
ex me exierunt humores iſti: ſed nō erant
ex me.

¶ De errore illoꝝ qui dn̄t maleficos eſſe
puniendos pena corporali ca. xxxiij.

S Equitur de errore illoruꝫ qui dn̄t
maleficos nō eſſe puniēdos pena
temporali maxime morte q error
videť poſſe inniti his teſtimōijs ſacre ſcri
pture legiť. Gen̄. ix. Quicūqꝫ effuderit ſā
guinem humanū fundetur ſanguis illi⁹.
Nulli ergo licet effundere ſanguineꝫ hu
manum. Item exo. xx. Nō occides. qued
verbū aſſumit domin⁹. Mat. v. Et deut.

trigeſimoſecundo. Mea eſt vltio ⁊c. Eze.
xviij. Nolo mortē peccatoris. Itē Mat.v.
Ego dico vobis: non reſiſtere malo. Item
qui iraſcitur fratri ſuo reus erit iudicio. ſi
non licet fratri iraſci. ergo nō licet eū occi
dere. Item in eodē Diligite inimicos ve
ſtros: benefacite his qui oderunt vos. Et
eiuſdē.xiij. In parabola de zizanijs ſuper
ſeminatis. Dicunt ſerui. Vis imus ⁊ colli
gamus ea. ⁊ ait paterfamilias. non. ne col
ligentes zizania eradicetis ſimul ⁊ triticū
ſinite vtraq; creſcere vſq; ad meſſem. Itē
Luc.vi. Nolite cōdemnare ⁊ nō condēna
bimini. Ro.xij. Non voſmetipſos defen
dentes cariſſimi. Sed date locū ire. Scri
ptū eſt enī: mihi vindictā ⁊ ifra.i.Johā.
iij. Omnis q odit fratrē ſuū homicida ē.
Et ſcitis quoniā omnis homicida nō ha
bet vitam eternā i ſe manentē. Mat.xxvi.
Omnis qui acceperint gladiū: gladio pe
ribunt. Item Johā.viij. Dimiſit domin⁹
in pace mulierem deprehenſam in adulte
rio. ¶ Ad primū dicendū q illa ſententia
domini. Geñ.ix. Quicūq; fuderit ſangui
guinem humanū: fundetur ſanguis illi⁹.
⁊ illa. Math.xxvi. Omnis qui acceperit
gladiū ⁊c. Potius oſtendit: ſi quis dilligē
ter inſpiciat aliquē q nemīnem debere oc
cidi. Cum enim ſententia domini indu
bitanter ſit iuſta. Quicunq; ſanguinez hu
manū iniuſte effudit. Iuſtuz eſt vt ſāguis
eius effūdatur. ⁊ q gladiū iniuſte accipit
iuſtum eſt vt gladio pereat. ergo i aliquo
caſu ſanguis humanus iuſte effunditur: ⁊
homo iuſte gladio peribit. ſicut enim pa
terfamilias prohibet ne quis accipiat de
vino dolij ſui: non eſt intentio ſua vt non
accipiat cui ipſe de illo licentiam dedit vel
cui ipſe iniunxerit: ſed ne hoc aliquis ſua
auctoritate accipiat. Sic cū de⁹ dixit nō
occides fuit itētio ſua vt nō occideret i ca
ſibus illis in quibus ipſe hoc perciperet:
ſed ne aliquis occideret aliquem propria
auctoritate. Vñ poſt illud verbū nō occi
des dominus in eodem: in multis caſib⁹
precipit occidi. Illud aūt deutero. Mea ē
vltio. Verum eſt etiā cum vltio ſumitur d
aliquo in preſenti. Auctoritate enī dei ſu
mitur cum recte ſumitur: ⁊ intentio ſumē
tis debet eſſe dei contumeliā: vel offenſam
iudicare. Illud autez Ezechiel.xviij. Nolo
mortem ⁊c. De morte eterna poteſt expo
ni. de morte etiā temporali. Vex eſt q de
us non vult mortem: quandoq; peccato
ris quem preuidet corrigenduz eſſe: ⁊ mi
ſericorditer ipſum expectat ad penitentiā.
Mors vero illius peccatoris qui ſibi no
cet peccatuz peccato addendo: ⁊ alijs eos
ſubuertendo: ⁊ corrumpendo. De cuius
correptione ſpes nō habetur. Indubitan
ter videtur ſibi ⁊ eccleſie dei inutilis eſſe.
Ad illud vero: Math.v. Ego dico vobis
non reſiſtere malo. Et illud Ro.xij. Non
voſmetipſos defendentes Chariſſimi. Di
cendum eſt q loco ⁊ tempore poteſt aliqs
⁊ debet non reſiſtere malo ⁊ non defen
dere ſe: vt fiebat i primitiua eccleſia: quo
niā per miracula ⁊ paſſiones ſanctorum
eccleſia nouella plantanda erat loco etiaz
⁊ tpe poteſt homo reſiſtere malo. ⁊ ſe de
fendere: aliter enī niſi ab infidelibus ec
cleſia ſe defendere poſſet ab eis occidi: et
ſic periret honor ⁊ cultus diuinus. Luce.
xxij. Ait dominus qui non habet vendat
tunicam ſuam ⁊ emat gladiū. At illi dixe
runt. domine ecce gladij duo hi: quib⁹ do
minus ſatis eſt. Si non habet eccleſia gla
dium materialē ſed ſolum ſpirituales di
cendū fuit nimis ⁊ non fuit dicendum ſa
tis eſt. preterea paulus noluit vt malo reſi
ſteretur. Cū ipſe noluit milites armatos
ſe perducere ad felicez preſidē. Act] xxiij.
Luce vero.vi. Vbi dicitur nolite condem
nare prohibetur condemnatio inordina
ta. vt cum incerta eſt culpa eius qui dāna
tur. Ad illud vero.i.Johā.iij. Omnis ho
micida non habet vitam. Cui dicendū eſt
q non reputatur homicida: qui precepto
dei hoiem occidit: ſed qui odio vel deſide
rio vindicandi ſe hominē vult occidere.
Unde Math.xv. De corde exeunt cogita
tiones male homicida ⁊c. Tunc ergo ho
micidiū iudicandū eſt quādo ex corde et
voluntate propria procedit. ad illud vero
Mat.xiij. Nonne forte colligentes zizania
eradicet] ſimul ⁊ triticū eis. Sinite vtraq;
creſcere vſq; ad meſſem. dicendū eſt q do
minus non dixit hec. niſi vt parceretur tri
tico. ergo noluit parci zizanijs i tritici de
trimentuz. ergo quādo nō poteſt eis par
ci: ſine tritici detrimento noluit eis parci.
vbi ergo creſcunt zizanie ⁊ ſuffocant triti
cum noluit zizanijs parci. ⁊ hoc etiaz ob
ſeruant heretici in agris proprijs. vbi enī

vident zizaniam: vel alias herbas noxias
quas poſſunt eradicare ſine tritici damno
creſcere in aruis ſuis: ⁊ credunt niſi fuerit
eradicate triticum ſuffocari: diligenter fa
ciunt eas eradicari. Jn agro vero dei per·
tinaciter cõtendunt eradicationẽ iconſimi
li caſu nullo modo debet fieri: nec mirum
cũ ipſi zizanie ſint: ⁊ ſniam mortis timeãt.
Siqs vero dicat ꝙ hi q ſunt zizania poſ·
ſunt fieri triticũ: hoc verꝫ eſt ſed hoc icertũ
eſt an futuri ſint triticũ. ſed certũ eſt ꝙ tri
ticum ſuffocant: q: ſimplices ſubuertunt:
raram videmus hereticoꝝ ↄuerſionẽ: ſed
freqñter bonoꝝ ſubuerſionẽ. Jdeo bonũ
ↄuerſionis ratum. ⁊ valde icertũ: ⁊ valde
difficile: nõ debet preponi dãno magno ⁊
freqñter accidẽti: ne dũ vana ſpe paucis
parcitur irreparabilis multitudo per eos
perdat. i hoc eni tale eẽt ac ſi paucis lupis
i medio gregis exiſtentibus: gregẽq; lace·
rantibus parceret: q: forte deus illos: aut
oues aut agnos faceret: ⁊ paucos lepro·
ſos dimitteremus i medio populi corrum
pẽtes eũ: q: forſitan deus illos ſanabit faci
lius rabies lupina ſeuiti gregẽ: q̃ mãſue·
tudo ouia trãſeat i lupos. Et contagiũ le·
pre facilius a leproſis deriuatur ad ſanos
q̃ a ſanis ſanitas ad leproſos: ꝙ aut licitũ
ſit i aliqbus caſibus hoiem occidere ma·
nifeſte poteſt oſtẽdi his teſtimonijs ſacre
ſcripture que ſequunt. Luc. xix. Jnimicos
meos illos q noluerunt me regnare ſuper
ſe: adducite huc: ⁊ interficite ante me.
Mat. xxij. Miſſis exercitib⁹ perdidit ho·
micidas illos. Ro. xij. De illo q habet po·
teſtatẽ: dei miniſter eſt. Uindex i iram ei q
malũ facit. Luc. xiij. De ficulnea ſterili ter
ram occupantẽ: ſuccide ingt eam. vt qd ẽt
terraꝫ occupat. Mat. xviij. Si manus tua
vel pes tuus ſcandaliçat te abſcide eum ⁊
ꝓice abs te. ergo eccleſia debet abſcidere
mẽbꝝ ꝙ corrũpit cetera mẽbra. Tullius.
Sicut quedã mẽbra ãputant ſi lãguere:
⁊ tanq̃ ſpũ carcere ceperit noceantq; reli·
qs partibus corporibus. Sic iſta i figura
hois feritas ⁊ imanitas belue actioni hu·
manitate ſegreganda eſt. Jaco. ij. Abraaꝫ
pater veſter nõne ex opibus iuſtificat⁹ eſt
offerens Jſaac filiũ ſuũ ſuper altare. ergo
Abraã placuit deo. q: ad preceptũ eius vo
luit occidere filiũ ſuũ. ergo q precepto dei
hoiem occidit non peccat. Jtẽ ad Thy. ij.
Obſecro ꝓmũ oium fieri obſecratiões: ora
tiones: poſtulatiões: grãrum actiones: pro
oibus hoibus: pro regibus oibus q i ſubli
mitate cõſtituti ſunt vt qetã ⁊ trangllã vi·
tam agamus. volebat aũt paulus ꝙ orare
tur pro ꝓncipibus q gladiũ habẽt mate·
rialẽ quo defendũt eccleſiã ⁊ ſeruant pacẽ
in ea. ergo nõ eſt malũ ꝙ ipſi vtantur gla·
dio materiali. Ro. xiij. Nõ ẽ poteſtas niſi
a deo: ⁊ paulopoſt dei miniſter ẽ tibi i bo
nũ. ſi. n. malũ feceris: time. Non. n. ẽ ſine
cã gladiũ portat. Luce. iij. Jnterrogabãt
milites. Johã. bapti. dicẽtes. qd faciemus
⁊ nos: ⁊ ait illis. Neminẽ cõcutiatis neq;
calũniam faciatis: ⁊ cõtenti eſtote ſtipen·
dijs veſtris. Nõ dicit miliciaꝫ relinquere:
ſtipẽdia refutare. Jpſe docuiſſet eos deci·
pere duces. Stipendia eoꝝ reciperet. ⁊ cũ
neceſſitas eſſet bellum nõ faceret: nõ debꝫ
ſtipendia recipere q nõ vult militare. Uñ
beatus Martinus imperatori recte reſpõ
dit. donatiuũ tuũ ingt militaturus accipi
at. Jtẽ Petrus occidit Ananiã ⁊ Saphy
ram. Act. v. Ergo licitũ ẽ occidere. Siqs
dicat ꝙ occidit verbo ⁊ nõ gladio: q̃ vis ẽ
in hoc quõcunq; eos occiderit ex quo eos
occidit. ¶ Rationibus ẽt multipliciter po
teſt oſtendi ꝙ liceat in caſu hoiem occide
re. Primo ſunt: aut paruuli ſunt erudiẽdi
⁊ corripiendi: ſaltem leuibus flagellis: aut
nõ. Si nõ: q̃ dimittẽdi ſũt oib⁹ vicijs ⁊ mi
nus curãdũ eſt de eis q̃ de equis ⁊ aſinis.
Si vero puuli corripiẽdi ſunt: q̃tomagis
adulti cum malicia eoꝝ ſit magis noxia.
Jtem conſtat ꝙ bruta de puteis vel ciſter
nis detrahuntur ſi in illa ceciderint. ſm il
lud. Luce. xiiij. Cuius veſtrum aſinus aut
bos cadit in puteũ: ⁊ cõtinuo extraheret
die ſabbati. Multo ergo fortius hominẽ
etiã inuiti a periculis corporalibus extra·
hendi ſunt. ſi ſic vero occurrit morti cor·
porali: quãtomagis occurrendũ eſt morti
ſpirituali. Jtem ſi furioſi ſunt recludendi
vel ligãdi ne ſibi vel alijs corporaliter no
ceant. Multo fortius mẽte inſani cohibẽ
di ſunt. ne ſe ſpiritualiter occidant. ſi vero
homines pro leuibus culpis leuiter ſũt pu
niendi. Si culpa augeat: augeri dꝫ ⁊ pe·
na. ergo cuꝫ culpa augeri poterit vſq; ad
homicidiũ augeri. Ut ſcilicet pro iniuſto
homicidio qđ aliquis cõmiſit iuſte occi·
dat. Jtẽ aut mors corporis eſt pena cmni

culpa maior aut nõ. ſi ſic: ergo deus male inflixit eam per comeſtionem ligni vetiti. Si non ergo aliqua culpa punienda eſt morte corporali. Item ſi homicidiũ iniuſtum eſt puniendum: aut erit puniendum morte temporali: aut pena minore: ſi morte: ergo licet aliquẽ occidere ſi pena minore. Aut in infinitũ minore: aut non. ſi ſic: ergo nullius comparationis erit id qđ patietur: qui peccãt ad id quod intulerit: vñ talis erit iuſticia: vt ſi quis dãnificaſſet aliũ in mille milibus librarum et puniret ammiſſione vnius feſtuce. Si vero pena minori ſed non in infinitũ: tale eſt. ac ſi damnificaſſet proximũ in tribus marchis et puniretur in vna. Item qui deũ impugnat beneficio ab eo recepto meretur illud beneficium ammittere: ergo qui vita ſua a deo accepta deum impugnat meretur vitã ammittere. Item ſi mors eterna eſt infligẽda pro aliqua culpa quãto magis tẽporalis. preterea nõ ne cõtra dei inimicos ẽ pugnãdũ. quãdiu rebellãt vel ſaltim impugnandũ quãdiu impugnãt. Ergo ſi ĩpugnãt vſqȝ ad mortẽ. vel ſi nõ eſt repugnandũ fugere dȝ a tota eccleſia. vel permittendũ eſt ꝙ tota occidatur et ꝙ cultus dei deſtruat̃ vt corporibus impiorum parcatur. patet ergo ꝙ heretici ſub ſpecie pietatis honorem dei et religionẽ volunt deſtruere. Ipſi ſunt pij ĩ lupos: et crudeles ouib9 et agnis. Mat. vij. Attendite a falſis prophe. qui ve. ad vos in ve. o. in tri. añt ſunt lu. ra. Ipſi ſunt pij in fures et alios maleficos. Crudeles vero in innocentes. Item ſi verbo eſt cõtradicendũ hereticis nõ eſt ratio aliqua. quare man9 debeat eſſe exempta q̃ lingua quin pro deo pugnet. Item. ſi beſtie vt lupi leones et ſerpentes exterminandi ſunt pro ſalute corporum: quãto fortius ſpirituales beſtie pro ſalute animarum et eſt cõueniens ſimilitudo habito reſpectu ad venenũ pſeudo predicatorũ. Tullius. Quid intereſt vtrum ex homine ſe conuertat quis ĩ beluam an ſub hominis figura imaginẽ gerat belue. Item hereticus in eccleſia eſt vt ouis morbida in grege. velut membrum cancroſum cancro incurabili in corpore. ergo quod faciendũ eſt de oue pro grege de membro cancroſo pro corpore. hic faciendũ eſt de heretico pro eccleſia. Et notandum ꝙ de illis ſpecialiter videtur eſſe facienda iuſticia qui negant iuſticiam faciendã. tanq̃ de manifeſtis hoſtibus iuſticie ſcđm eos iuſticia humana: eſt iniuſticia. Si quis vero dicat hereticos eẽ occidendos a deo nõ ab eccleſia. ergo eccleſia exponẽda eſt et ſine defenſione dimittenda preterea dicit dñs. Luce. vi. Perfect9 oĩs erit ſi ſit ſicut magiſter eius. Magiſter vero noſter deus eſt. ergo ſi deus hereticos occidit: non eſt cõtra pfectionẽ bonitatis humane hoiem occidere. preterea qua de cauſa volunt tm̃ heretici parci corporib9 malorum a morte. ppter ſpẽ correptiõis vbi nõ eſt ſpes correptionis ibi debet ceſſare hec falſa pietas. ſi vero pp p̃iculoſitatẽ vite corpis. Propter maiorẽ p̃iculoſitatẽ aĩarũ nõ erit parcẽdũ. p̃terea Manichei qui dicũt corpa eſſe a diabolo nõ hñt qđ rñdeãt diſtribuẽda. n. erũt a filijs dei cũ ſint opa diaboli. qui9 ſunt huiuſmodi erroris: ſub ſpecie pietatis ipſius corporibus nocẽt: reprobi enim qui amplius viuent amplius in futuro punientur. addendo. n. peccata peccatis: cumulant ſupplicia ſupplicijs. Et quantũ ad corpus et quelibet pars ſupplicio infernaliũ maior videtur eſſe ſupplicio mortis corporalis. Item licet cõcupiſcentia rei aliene ſit prohibita: tamen qui alienam rem iniuſte vſurpat: iuſte re ſua priuatur. ergo a ſimili licet homicidiũ ſit prohibitum: tamen qui iniuſte occidit: iniuſte occiditur. Item cum nemo habens mentẽ bene diſpoſitam: dubitet in rebus ceteris ab homine corruptiua eſſe auferẽda. quare hereticis in ſolis hominib9 hec recipiunt. Ad quod põt dici et fures et alij malefici non dant libenter ſniam contra ſeipſos: et nullus credit eis ſi aſſerant maleficos nõ eſſe puniendos. Ita heretici nõ libenter dicunt ſniam q̃ vident ↄtra ſe eẽ. Immo dicũt maleficos iniuſte occidi: ſed non eſt eis fides in hoc adhibenda. Jero. ſuper iſa. Non eſt crudelis q crudeles iugulat: ſed crudelis patientibus eſſe videt̃ Nã latro ſuſpenſus patibulo: crudelem iudicem putat. Cum heretici ſint intrinſec9 lupi rapaces. Math. vij. Ipſi bene vellẽt ꝙ non eſſẽt canes in grege domini q eos a grege arcerent. Item ſi non diſtinguendum circa hoc preceptum non occides: quia euangelium non diſtinguit ergo occidere ſemper eſt mortale peccatum. ergo

mortaliter peccat ꝙ pulicem occidit.

A Duodecima pars de equitate. xxiiij.

Icto de obediētia que eſt reſpectu ſuperioris ꝛ diſciplina: que ē reſpectu inferioris: dicendum eſt de eqtate: que eſt reſpectu paupis ꝛ eſt equitas amor equalitas in his in quibus debet eē equalitas. Equitas virtus eſt valde rara. Ideo poteſt dici ermita. Prouer. iiij. Ducāte per ſemitas equitatis: hanc ſemitam tenet vera ſapientia. Prouer. viij. Meum eſt conſilium ꝛ equitas. Et notandum ꝙ equitas multum valet ad ſpiritualis edificij firmitatem ſicut edificiū materiale firmius eſt ſi habeat lapides equaliter diſpoſitos. Si vero ſint lapides inequaliter diſpoſiti minatur ruinā ſic congregatio vbi equitas ſeruatur ſtabilis ē: vbi vero deeſt equitas ſtare nō poteſt. In ps. Mirabile templum tuum in equitate. Item eqtas facit ad corporis myſtici decorē ꝛ ſanitatez ſic i corpore humano inequalitas mēbrorum que debent eſſe equalia facit deformitatez ꝛ cū mittuntur humores inequaliter

B ad membra ad que equaliter debēt mitti. Inducunt infirmitatez ita in cōgregatiōe inequalitas magnā facit indecentiā: ꝛ in his qui hñt habūdāter ea quibus alij indigent generat ſuperbiam quā quoddā apoſtema vel aliam infirmitatē ſpūalem virtus equitatis valde neceſſaria eſt i his qui ſunt in aliqua ſocietate. Si .n. h virtus deſit volunt eſſe dñi qui debuerunt eē ſocij: ꝛ ſuper alios ſe exaltāt volētes ſe pre ceteris honorari: vel ſecū grauamine aliorū dilatant: volētes abūdanter hēre ea qbus alij indigēt. Sene. in ii. de benefi Qui cū illi ob virtutē ꝛ rē publicā ꝛ dñi geſtā tātū agi decreuerūt quātū arādo vno die circuire poſſet: nō eſt ingt opus eo cure cui opus

C ſit plus ꝙ vni cuiꝫ ꝛ ſubdit qto maioris vi ris putas reſpuiſſe minꝰ ꝙ meruiſſe. Multi .n. alijs conſtituerūt ſibi nemo cōſtituit: de quibuſd in cōgregationibus. Verū eſt illud. Iſa. lix. Eqtas nō potuit ingredi: ꝛ inuenitur in eis de qbus dr̄ vulgariter ꝙ lꝫ oēs ſint fratres tñ nō oēs ſcutelle ſunt ſorores ecōtrario de filio dei ſctō fratre noſtro dr̄. Heb. ij. Qd debuit per oia aſſimilari fratribus vt miſericors fieret ꝛ notabiliter dr̄ vt miſericors fieret. q. n. abūdanter hñt neſciūt per expientiā qd ſit indigentia: nec cōpaciuntur ſocijs indigentibus. Item equitas valde neceſſaria eſt diſpēſatoribus. Si eniꝫ deſit hec virtus dāt abūdāter propinquis ꝛ familiaribus qd dādū ſuit indigētibus: ꝛ paſcunt oculos diuitū de his que ſubtrahūt neceſſitati paupū. Sene. iij. Scdm quandā literaꝫ nōne ſi recte offeras: nō aūt recte diuidas peccaſti: diſpēſatores ēt qſi bonis dant ſi propterea gratiā vel cōſanguinitatem nō recte diuidūt peccāt. Ber. clamāt nudi: clamāt famelici ꝛ cōquerūtur: ꝛ ponit verba cōquerētiuꝫ. Nobis fame ꝛ frigore miſerabiliter laborātibus. Qd cōferūt tot mutatoria extēſa implicis: vel plicata in manticis: noſtruꝫ eſt qd effunditis nobis crudeliter ſubtrahitur: ꝙ inaniter expēditis Idem loquēs de eccleſia malignātium. De ſumptibus inquit egenorum ſeruit oculis diuitum. Inueniunt curioſi quo delectentur ꝛ non inueniunt miſeri quo ſuſtentētur. Iteꝫ neceſſaria eſt valde virtus equitatis mercatoribus vt pōderibus ꝛ mēſuris nihil iniquum faciant. Leuit. xix. Statera iuxta: ꝛ equa ſint pondera: Iuſtꝰ modius: equuſqꝫ ſextarius. Prouer. xi. Statera doloſa abhominatio eſt apud deū. ꝛ pondus equū voluntas eius. Itē neceſſaria eſt valde iudicibus vt ſine acceptione perſone: inter partes cōtrarias. Equalitatem ſeruent Leuit. xxiiij Equū iudiciū ſit inter nos ſiue peregrinus ſiue ciuis peccauerit: qꝛ eius deus deus vr̄. Sicut deus nō eſt acceptatio perſonaruꝫ. Act. x. Ita vult ꝙ iudices qui iudicando vices eius agunt: non ſint acceptores pſonaꝝ. Iac. ij. fratres cariſſimi nolite in perſonarū acceptionem habere fidē domini noſtri ieſu xpi.

De pietate.

Equitur de pietate prout. Tullius ꝛ Macro. De hac loquuntur eſt aūt pietas vt ait Tullius. Per ꝙ ſanguinis coniunctis patrieqꝫ beniuolis officiū ꝛ diligēs tribuitur cultus. Ad pietatē ſic ſumptā ipa natura hominē incitat: de amore parētiū regre in tractatu de caritate de honore vero parētibus exhibēdo: require in tractatu de ſuperbia. c. de pecca to irreuerencie. Et notanduꝫ ꝙ cū prima principium generationis dicatur eſſe ſcdꝫ phm: quēadmodum: ꝛ pater beniuoli patri ea mādi ſunt ꝛ honorādi: ſicut malinoli

patrie odiendi ſunt ⁊ deteſtādi: vt legitur
ij. Maca. v. de Jaſone ꝙ factus ſit in oib⁹
odioſus: vt refuga legū: ⁊ execrabilis: vt
patrie: ⁊ ciuium hoſtis.

Tertiadecima pars de gratia. xv

Sequitur de gratia prout de ea lo
B s quitur Tulli⁹ quā ipſe ſic deſcri
bit. Gratia eſt in qua amicicia⁊
⁊ officiorum alterius memoria ⁊ remunē
rādi volūtas continetur hec virtus valde
neceſſaria eſt: nullum. n. officiū in referē
da gratia magis eſt neceſſariū. Ingratitu
dinē que eſt gratie cōtraria enūerat apo
ſtol⁹. i. Thi. iij. Inter magna mala q̄ erūt
A nouiſſimis temporibus dicēs hec ſcito q2
in nouiſſimis diebus inſtabunt tempora
periculoſa ⁊ erunt homines ſeipſos amā
tes cupidi: elati: ſuperbi blaſſemi parenti
bus non obedientes ingrati. Si volueris
grat⁹ eē. Primo caue ne obliuiſcaris bñficij.
Señ. iij. li. de bñfitijs Ingra⁹ ē q bñficiū ſe
accepiſſe negat qđ accepit. Ingratus ē q
diſſimulat. Ingratus eſt q non reddit. In
gratiſſimus omniū q oblitus eſt illi enim
ſi nō ſoluſſet tñ debent ⁊ extat apđ illos ve
ſtigium meritorum. Intra cōſciētiam in
cluſorum: ⁊ aliquando cōuerti ad referen
dam gratiā aliqua cauſa poſſunt ſi illos
pudor ā noueritſi facilis occaſio inuitauerit
hic nunq̄ fieri gratus poteſt cui benefici
um totum elapſum eſt apparet illū non
ſepe de reddēdo cogitaſſe cui obrepſit ob
liuio. nunq̄ voluit eſſe gratus qui benefi
cium tā longe proiecit vt extra cōſpectū
ſuum poneret quicquid frequēs cogitatō
erē aut renouat memorie nunq̄ ſubdu
citur que nihil perdit niſi ad quod non ſe
pe reſpexit. Secundo caue ne ad bñficiū
impendendū per iniuriam accedas. Se
ne. v. li. de beneficijs. Ingratis: ⁊ repudiā
tibus beneficia, non quia volunt: ſed ne
debeant ſimulant ex diuerſo nimis grati:
qui aliquid iꝯ cōmodi precari ſolent his
q̄bus obligati ſunt: vt probēt affectū bene
ficiorū memorie quorū animus ſimilimus
eſt prauo amore flagrantibus qui amico
ſuo optant exilium vt deſertū fugientem
ꝙ comitentur optant inopiam: vt magis
deſideranti donent optant morbū vt aſſi
deant: ⁊ quicquid inimicus optaret amā
tes vouent fere idē exitus eſt odii: ⁊ amo
ris inſani. Idem nequicia eſt vt extra has
mergere: euertere vt ſuſcites: vt emittas
includere: non eſt beneficium iniurie fi
nis. nec vnq̄ id detraxiſſe meritum eſt ꝙ
ipſe qui detraxit intulerat: non vulneras
malo q̄ ſanes potes integram inire gra
tiam ſi quia vulneratus ſum ſanas: non
vulneres vt ſanandus ſum. ¶ Tertio ca
ue ne nimis feſtines oſtendere te gratū.
Sene. quinto lib. de officijs. Ante omnia
diſcamus beneficia debere nemo libenter
reddit ꝙ inuit⁹ det: ⁊ ꝙ apud ſe eſſe non
vult onus iudicat eſſe non munus. Idem
in eodem. Peniteat accepti beneficij quē
nunq̄ reddidit piget. non minoris eſt ani
mi debere q̄ dare eo ꝙ operoſius hic quā
illud quo maiori diligentia cuſtodiuntur
q̄ dantur accepta. Idem eque delinquit
qui ad referendū gratiam ſuo tempore
ceſſat: q̄ qui alieno properat. Item Señ.
Reiciendi ſignum eſt protinus aliud mu
nus remittere: ⁊ mun⁹ munere expugna
re. qui nimis cito cupit diſſoluere inuitus
eſt. ⁊ inuitus dat ingratus eſt. Quarto ca C
ue ne clam gratiam referas. Ingratus eſt
enim: qui remotis arbitrijs gratias agit:
Sene. in ſcđo libro de beneficijs. Et notā
dum ꝙ beneficium benigne accipiendū
eſt. licet etiā ſit modicum. Si benigne ac
cipis retuliſti gratiam: ſed non ſolutū te
putes. Sene. Qui beneficiū dat vult exci
pi grate. habet quod voluit ſi bene accep
tum eſt. Idem voluntati volūtate ſatiſfe
cimus. rem rei debemus. beneficium vero
rei duplex. ſcilicet pecunie: ⁊ opere: benefi
ciū opere ſplendidus eſt. hoc enim ex vir
tute depremitur. alterū vero ex archa. cū
beneficium pecunie datur mihi exhaurit
vt quo in plures vſus ſis. cominus i mul
tos vti poſſis. beneficium vero opere con
ſuetudine benefaciendi paratiores: ⁊ exer
citatiores facit. dum macedonum fauorē
pecunie largitiōe captaret. Alexāder ſcri
pſit ad eū verba hec: quis error i hāc ſpē
te iduxit: vt eos tibi fideles putares ca
pecūia corripuiſſes. at tu id agis vt mace
dones: non te regem ſed miniſtrum: ⁊ do
natorē putarent. fit enī deterior qui acci
pi atq̄ ad idem ſemper expectandū pac
tor. non tñ hoc genus benignitas oino re
pudiandum eſt. nam ſepe ydoneis homi
nibus idigentibus de re familiari impar
ciendū eſt. ſ3 diligēter ⁊ moderate. Mul

ti enim patrimonia effuderunt inconſulto largiendo. Nihil autē ſtultius eſt ꝗ̄ curare vt id diucius facere nō poſſis ꝙ libēter facias. ſequuntur etiam largitiones rapine cū enim dādo egere ceperint alienis bonis manus inferre coguntur ⁊ maiora odia eorum aſſequuntur: quibus ademere ꝗ̄ fauores quibus dedere.

Que ſunt cauenda danti beneficia.

¶ Et notandum ꝙ in dando beneficiū. Primo cauenda eſt duricies. Sene. nūq̄d detur refert: aut quid fiat: ſed qua mente. Regnum equauit opes animo qui exiguum tribuit: ſed libēter: qui paupertatis ſue oblitus eſt: dum in ea reſpicit: qui nō iuuandi tantū voluntatē habent: ſed cupiditatem qui accipere ſe putauit cum daret. Idē multo gracius venit ꝙ facili ꝗ qđ plena manu datur. Idem nemo libenter dz qđ nō accepit: ſed qđ nō expreſſit. Secundo dilatio. Sene. in libro de beneficijs. Errat ſiquis ſperat reſponſurū ſibi: quez dilatio ei laſſauit expectatione torſit: eodem animo beneficiū debetur quo datur. Idē qui tarde fecit cum diu noluit cum ita a natura comparatum ſit. vt alterius iniurie: ꝗ̄ merita deſcendāt ⁊ illa cito defluāt. has tenax memoria cuſtodiat quid expectat: qui offendet dū obligat ſatis aduerſus illum gratus eſt. ſiquis beneficio eius ignoſcit. Idem in. ij. l. Cū homini probo ad rogandum os ſuffundatur rubore ꝗ hoc tormentum remittit munus ſuū multiplicat grauiſſimis viris nulla res cari⁹ conſtat ꝗ̄que precibus empta eſt. moleſtū verbum ⁊ honeroſum demiſſo vultu dicendum rogo nihil eque amarum ꝗ̄diu in ſpe pendere. l. equiori animo quidam fert preſcindi ſpem ſuam ꝗ̄ trahi. Idez. Verum eſt tantum te gratie demere quātum more adicis. Item quemadmodum acerbiſſima crudelitas eſt quem trahit penam: ⁊ miſericordie genus eſt cito occidere. ita maioris eſt muneris erga quo munus diu pependit: omnis benignitas properat. ⁊ proprium eſt libenter facientis cito facere. Tertio ne beneficium quod dat̄ alicui ei cui dat̄ vel alij obſit ea vtamur liberalitate ꝗ̄ proſit amicis: noceat nemini. Sen. ij. li. de beneficijs. Queadmodum pulcherrimū eſt opus multos nolenteſqȝ ſeruare. Ita rogantibus peſtifera largiri blandum ⁊ affabile odium eſt: pecuniam non dabo ꝗ̄ numeraturum adultere ſciā: ne in ſocietate turpius facti aut cōſilij inueniar. Idem quid turpius ꝗ̄ quod euēit frequentiſſime vt nihil interſit inter odiū ⁊ beneficiū. Quarto ne beneficium mai⁹ ſit facultate tua. Sene. Cū ſumme amicitie ſit amicum ſibi equare. Vtriqȝ ſimul conſulendum eſt. dabo egenti: ſed ſi vt ipſe non egeam: ſuccurram perituro: ſed vt ipe non peream. ¶ Quinto cauēda eſt exprobratio. Sen. Hec beneficij inter duos lex ē alter ſtatim obliuiſci dz dati alter memor eē accepti. Sexto malitioſa aſtucia inſiciandi dixit antigonus cinico petenti talentum plus eſſe ꝗ̄ cinicus debeat petere: petēti vero nūmum reſpondit minus eſſe ꝗ̄ regem oporteat dare: ecce malicioſe negabat non poſſe dare nūmum: quia rex ipe erat: vel numum: quia ille cinicus: econtrario alexander animo nihil niſi grande concipiens cuidam vrbem donabat: ⁊ cum ille refugiſſet minus dicens illud nō conuenire ſue fortune: non quero inquit quem te accipere deceat: ſed quem me dare ¶ Septimo cauendum eſt: de ingrato querelam facere meliorem facies ingratū ferendo: peiorē ꝯquerēdo: nemo id qđ iā videtur eueniſſe timet. deprehenſus pudor: mittitur. Sen. Ingratus eſt aduerſus vnū beneficium aduerſus alterum nō erit duorum oblitus eſt tertiū: in eorū qui exciderat in memorem reducet: que ratio eſt exacerbare eum inquē magna cōtuleris vt ex amico fiat inimicus Sene. Si deum imitaris da etiam ingratis nā ⁊ ſceleratis ſol oritur. Idez ego beneficio meo cū darez vſus ſum: nec ideo pigrius dabo ſed diligentius qđ in hoc perdidi ab alijs recipiā: ſȝ huic ipſi beneficiū dabo benificio itez tanꝗ̄ bonus agricola: cura cultuqȝ ſterilitatē ſoli vincā: nō eſt magni animi beneficiū dare: ⁊ perdere: hoc eſt magni ai pdere ⁊ dare. Idē. v. li. de bñficijs propriū eſt optimi viri ⁊ ingentis animi tamdiu ferre ingratum: donec fecerit gratum.

¶ De vindicatione.

Equit̄ de vīdicatiōe quā ſic deſcribit Tulli⁹. Vīdicatio ē: p quā vis aut iniuria omne ꝙ obſcurꝰ ē defēdēdo ⁊ vlciſcendo propulſatur ¶ Hec virtus neceſſaria ⁊ maxie hn̄t i ptātē ſecularē

Ro.xiij. Dei miniſter eſt vindex in iraꝫ ei
qui malū facit.i. Pe.ij. Subiecti eſtote oī
humane creature ꝓpter deū: ſiue regi qua
ſi precellēti: ſiue ducibus quaſi deo miſſis
ad vindictam malefactorum.

¶ Quarta pars de miſericordia. xxxvi

s Equitur de miſericordia de qua
hic modo dicet. ¶ Primo ponen
tur eius deſcriptiones. ¶ Secun
do eius cōmendationes. ¶ Tertio quedā
meditationes que ad miſericordiā iuuāt.
¶ Quarto diuiſiones pertinentes ad mi
ſericordiam. ¶ Quinto dicetur de quo ſit
elemoſyna facienda. ¶ Sexto cui ſit fa
cienda. ¶ Septimo quomodo ſit facien
da.

[ca. 1.] ¶ Deſcriptio miſericordie.i.capitu. xxxvij

m Iſericordia ſic deſcribitur: miſeri
cordia eſt virtus ꝑ quā animus ſu
per calamitatē afflictoꝝ mouetur
Damaſcenus vero dicit ꝙ miſericordia
eſt triſticia in alienis malis. Iſido.ix.li.et
himologiarum dicit ꝙ miſericors a cōpa
tiendo aliene miſerie vocabulū eſt ſortitus
& hinc appellata eſt miſericordia quia mi
ſerū cor facit aliene miſerie dolentis.

[A] ¶ Cōmendatio miſericordie.ij.capitu.

m Iſericordiam cōmendat nobis &
natura: & ſacra ſcriptura. Natura
multipliciter. ¶ Primo naturali
compaſſione quā habent membra, vnius
corporis adinuicem.i. Cor.xij Si quid
patiatur vnum membrum compatiuntur
omnia membra. ¶ Secundo naturali pie
tate quam videntur habere animalia eiuſ
dem ſpeciei adinuicem: dicitur enim in li.
de natura animaliū ꝙ non eſt auiū vniꝰ
ſpēi: vt ſe commedant. Item ꝙ mortua
equa pulluꝫ eius relictum alia ſuſcipit nu
triendum. ¶ Tertio pietas que videtur
eſſe animalium etiam & irrationabilium
ad res alterius ſpeciei: dicuntur enim leo
nes ad viam reducere aberrantes & parce
re hominibus proſtratis coram ſe & ani
malibus infirmioribus q̄ ipſi ſint: niſi ne
ceſſitas famis aut aliquid eos coegerit.
Item multis experimētis cōpertum eſt: ꝙ
lupi: vel lupe paruulos derelictos & a ma
tribus expoſitos ab alijs beſtijs defendūt
& nutriunt. ¶ Scriptura commendat no
bis miſericordiam multiplici āmonitiōe
Deut.xv. Omnino indigens & mendicus
non erit inter vos. In eodem. Non cōtra
hes manū ſed aperies eam pauperi. Item
precipio tibi vt aperias manū tuam fratri
tuo egeno proximo & pauperi. Tho.iiij.
Noli auertere faciem tuam ab vllo paupe
re: ita enim fiet vt nec a te auertatur facies
dei. Eccle.ix. Oleum de capite tuo non de
ficiet.i. miſericordia de corde. Eccleſi.xxix.
Fenerare proximo tuo in tempore neceſſi
tatis illius. In eodem. Propter mandatū
aſſume pauperem. Eiuſdem.vij. Paupe
ri porrige manum tuam. In eodem. Ex
orare & facere elemoſynam non deſpicies.
Eiuſdem.xxix. Pone theſaurū tuū in pre
ceptis altiſſimi & ꝓderit tibi magis q̄ au
rum. Zacha.vij. Miſericordiam & miſera
tiones faciat vnuſquiſqꝫ cum fratre ſuo.
Mat.xix. Si vis perfectus eſſe &c. Luc.
vi. Eſtote miſericordes &c. In eodeꝫ. Oi
potenti te tribue. Item date & dabitur vo
bis. Eiuſdem.ix ꝙ ſuper eſt date elemoſy
nam & ecce omnia mūda ſunt.v. Itē ven
dite que poſſidetis & date elemoſynā. In
eodem Facite vobis ſacculos qui non ve
tereſcunt theſaurū indeficientem in celis.
Eiuſdeꝫ.xvi. Facite vobis amicos de mā
mona iniquitatis &c̄.ij Coꝛ.viij. Veſtra
habundantia illorūm inopiaꝫ ſuppleat.
Ephe.iiij. Eſtote inuicem benigni & miſe
ricordes.i.pe.iij. Eſtote compacientes fra
ternitatis amatores & miſericordes.ij. Pe.
i. Miniſtrate in pietate fraternitatis amo
rem. Item miſericordiam commendat &
creator & creatura: creator duꝫ exēplo ſuo
ad miſericordiam nos monet: Miſeratio
nes enim eius ſuper omnia opera eius vt
dicitur. In ps. Item miſericordia eius ple
na eſt terra. Joel.ij. Benignus & miſeri
cors eſt patiēs & multe miſericordie & pre
ſtabilis ſuper malicia eius proprium eſt
miſereri ſemper & parcere. Luce.vi. Eſto
te miſericordes: ſicut & pater veſter miſeri
cors eſt. Barlaam. Maximam poteſtatē
accipiens datorem poteſtatis iuxta poſſi
bilitatem ſuam debet imitari. In hoc aūt
deum maxime imitabitur ſi nihil iudica
uerit: q̄ miſereri precioſius. ¶ Creatura
nobis commendat miſericordiaꝫ dū viri
ſancti exemplo ſuo ad eam nos monent.
Inter exēpla vero ſctōꝝ maxie nos mōet

ad miſericordiā: exemplum xp̄i hominis:
miſericordia ſeu pietas crux aurea fuit q̄
xp̄s portauit: que videtur fuiſſe acerbio-
ris ſupplicij q̄ crux exterior: ſi magnitudo
amoris quo nos diligebat attēdatur. Si-
cut enim non fuit amor: ſicut amor eius:
ſicut non videtur fuiſſe dolor: ſicut dolor
eius: doloris q̄ compaſſionis. Treñ. i. Ui
dete ſi eſt dolor: ſicut dolor meus. ¶ Mi-
ſericordia filiū dei de celo depoſuit ⁊ cor
pore induit iuxta verbum. Aug. Ipſa etiā
pro pauperū redemptione eum vendidit.
Aug. Redemit venditus: viuificatur occi
ſus: honorauit iniuriatus: miſericordia ei⁹
vſq̄ ad pedum noſtrorū ablutionē humi
liauit. Item eum vt clipeum nobis oppo
ſuit: vt ictum ſuſtineret quē deus pater hu
mano generi minabatur. Tunc impletū
eſt illud p̄s. Scapulis ſuis obumbrabit ti-
bi. Et illud. Scuto circundabit te veritas
eius. Item illud. Sap̄. v. Dextera tua te-
get eos. dextera dei patris filius eſt: ⁊ tūc
exaudita eſt oratio illa. Cuſtodi me domi
ne vt pupillā oculi. pupilla oculi manus
oppoſitione cuſtoditur: vt manus ictū ſu
ſcipiat quē pupilla ſuſceptura erat. Miſe
ricordia eum fideiuſſorē pro hominibus
poſuit morti adiudicatis. Eccl. xxix. Gra-
tiam fideiuſſoris ne obliuiſcaris animam
enim ſuam poſuit pro te. ¶ Ad cōmenda
tionē etiam miſericordie facit q̄ ipſa ſu
per omnia deo placet ⁊ diabolo diſplicet
⁊ homini prodeſt. ¶ Primū oſtenditur
diuerſis teſtimonijs ſacre ſcripture. Aug.
Non eſt q̄ ita deo faciat amabiles vt pie-
tas. In p̄s. Diligit miſericordiā ⁊ iudiciū.
Prouer. xxi. Facere miſericordiā ⁊ iudi-
ciū magis placet deo q̄ victime. Oſee. vi.
Miſericordiam volui ⁊ non ſacrificium.
Mat. ix. Diſcite quid eſt miſericordiā vo-
lo ⁊ nō ſacrificiū. Ratio quare miſericor
dia deo tm̄ placeat: hec eſt q̄r deo maxime
aſſimilat vt prius oſtenſum eſt. Eccle. xiij.
Omne animal diligit ſimile ſibi. Miſeri-
cordia vnguentum eſt quo vngitur xp̄s:
⁊ maxime quātū ad membra illa que ma
xime vnctione indigent. ſ. quantū ad pe-
des q̄ figuratū eſt in hoc q̄ Magdalena
vnxit pedes eius. Luce. vij. Ber. Bonū eſt
vnguentū contritionis q̄ de recordatione
peccatorū conficitur melius deuotionis q̄
fit de recordatione beneficiorū dei. Porro
virtū q̄ vincit vnctio pietatis: miſericordiā
xp̄s ſpecialiter conſuluit. Mat. xix. Si vis
perfectus eſſe ⁊c. Illum vltimū remediū
poſuit. Luce. xi. Uerūtamē q̄ ſuper ē da-
te elemoſynā ⁊c. Receſſurus etiā ab apo-
ſtolis ſuis: miſericordiam illis cōmendare
voluit in pedū ablutione. Jo. xiij. Sicut
enim facto illo iuxta hiſtoriā cōmendauit
nobis humilitatē. ita ſm̄ miniſterium cō-
mendauit nobis pietatē. Aqua enim i pel
ui eſt pietas in corde: ipſe etiā in die iudi-
cij de operibus miſericordie ſpecialiter di
ſceptabit. Mat. xxv. ¶ Miſericordia dia-
bolo maxime diſplicet cū per eā maxime
vincatur. Unde ſuper illud p̄s. Miſericor
dia mea ⁊ refugiū meū. dicit glo. De nul
lo ſic vincetur inimicus diabolus: vt mi-
ſericordia: cum diabolus in multis reſpe-
ctū hominis excellat. in hoc tamē q̄ miſe
ricordiā non habet homo ei precellit. Ipſe
crudelis eſt ⁊ non miſerebitur. Jero. vi.
Miſericordia homini maxime prodeſt. i.
Thimo. iiij. Exercitatio corporis ad mo-
dicum vtilis eſt: q̄ vtilis ſit pietas ſeu mi-
ſericordia homini manifeſtum fit: ſi multi
plicē eius effectū oſtendamus. ¶ Notan
dum ergo q̄ miſericordia peccato obſtat:
Eccle. Ignē ardentē extinguit aqua: ⁊ ele-
moſyna reſiſtit peccatis: In multa pecca
ta caderet peccator a q̄bus elemoſyne q̄s
fecit eū cuſtodiūt. Itē ſpaciū penitētie hoī
īpetrat: vñ dicit̄ pmiſſionē habere vite q̄
nunc ē ⁊ future. i. Thy. iiij. c. vbi dicit glo.
Si qs miſericordiā ſequit̄: ſi lubricum car
nis patiat̄: vapulabit qdem ſed non pibit
q̄ nō eſt itelligendū de illo q̄ ppter fidu-
ciā quā h̄z ī elemoſynis quas fecit peccat:
tali enī dicit̄. Roma. ij. An ignoras q̄ be
nignitas dei ad pacientiam te adducit.
Tu aūt ſm̄ duriciam tuam ⁊ cor ipenitēs
theſaurizas tibi iram. Item bona tēpora
lia multiplicat. Greg. in dyalogo terrene
ſubſtantie: per hoc q̄ pauperibus diſtri-
buuntur multiplicantur. Bonifacius. xij.
aureos recepit de ciſta nepotis ſui Conſtā
tini preſbyteri ⁊ dedit pauperibus: quos
ille acceperat de equo ſuo vendito: q̄ cum
reuerſus audiſſet ciſtam ſuam fractuam
iratus eſt in epiſcopum: ⁊ epiſcopus in-
greſſus eccleſiam rogauit: vt deus daret ei
aliqd̄ quo mitigaret furorem preſbyteri:
⁊ inuenit ſtatim in ſinu ſuo. xij. aureos

fulgētesquos dedit ei: ⁊ dixit ei. Scio qꝛ
poſt mortē meā epiſcopus nō eris huiꝰ lo
ci. Ille enim collegerat illos aureos ꝑac-
quirendo epiſcopatu poſt mortē eiꝰ. Idē
Bonifaciꝰ cū eſſet puer omne triticū ma-
tris ſue expendit in vſus pauperū: ꝙ cum
mater horreū ingreſſa perpendiſſet cepit
eum increpare ⁊ ſe pugno cedere ī facie:
ſed oratione facta a Bonifacio ſtatiꝫ hor-
reum plenū inuentum eſt: quo viſo mater
cepit eum vrgere: vt daret ꝙ ita celeriter
poſſet que petiſſet accipere. Luce. vi. Date
⁊ dabitur vobis. Prouer. xi. Alij diuidūt
propria ⁊ ditiores fiunt. Alij rapiunt non
ſua ⁊ ſemper ī egeſtate ſunt. Eiuſdē. xviij.
Qui dat pauperi nō idigebit: qui deſpicit
deprecationē ſuſtinebit penuriaꝫ. iij. Re.
xvij. Illi vidue que helyā pauit: farina et
oleū nō defecerūt. ratio huiꝰ pōt eē: qꝛ hō
miſericors fideliter diſpenſat pauca bona
cōmiſſa ſibi: ⁊ ideo merito ſup multa con
ſtituitur. Math. xxv. Item deum placat.
Prouer. xxi. Munus abſcōditū extinguit
iras ⁊ donum in ſinu indignationeꝫ ma-
gnā. Geñ. xxxij. Placabo euꝫ muneribus
que precedūt. Tobie. xij. Dicit de elemo-
ſyna ꝙ ipſa eſt que purgat peccatuꝫ. Iſa.
lviij. Si effuderis eſurienti aiam tuam: ⁊
aiam afflictā repleueris orietur ī tenebris
lux tua: lux ſcꝫ gratie. Miſericordia a ſer
uitute diaboli liberat. Iſa. x. Cōputreſcet
iugum a facie olei: oleū dicitur miſericor-
dia: qꝛ ſicut oleum ceteris liquoribus ſup
enatat: ſic opus miſericordie ꝑcellit reſpe-
ctu alioꝝ opeꝝ: miſericordia a morte ſpiri
tuali ſuſcitari facit: ſicut dorcas plena ope
ribus bonis ⁊ elemoſynis quas faciebat
meruit corporaliter ſuſcitari. Actu. ix. Mi
ſericordia meretur a dño viſitari ſicut le-
gitur de cornelio. Actu. x. Erat corneliꝰ ele
moſynas multas faciēs plebi: ⁊ ait ei an-
gelus: orationes tue ⁊ elemoſyne tue aſcē
derunt in memoriā in conſpectu domini:
contra peccata nihil tantū videtur valere
quantum miſericordia. Unde ſuper illud
Mat. xij. Extende manū tuam: ⁊ extendit
⁊ reſtituta ē ſanitati. Dicit glo. Nihil plus
valet curatio q̄ elemoſynarum largitas: ⁊
ſubditur fruſtra pro peccatis rogaturus
manus ad deū expandit qui has ad pau-
peres proporrigere nō extendit. ¶ Item gra-
tia conſeruat. Eccleſia. xxix. Dicitur de ele

moſyna. gratiā eius quaſi pupillam cōſer
uabit. In hoſtem inpugnat. In eodem.
Super ſcutum ⁊ ſuper lanceam aduerſus
inimicū tuū pro te pugnabit. ¶ Itē ꝙ pe
tit adeo īpetrat Eccl. xxix. Cōclude elemo
ſynam in ſinu pauperis: ⁊ hec orabit pro
te. Iſa. lviij. Frange eſurieti panē tuū ⁊c.
Et ſubditur: tunc inuocabis ⁊ deꝰ exaudiet
clamabis ⁊ dicet ecce adſum: quia miſeri
cors eſt dñs deus tuus: miſericordia mul
tum poteſt erga deū: ipſa videtur dei ſentē
tias reuocare vt niniue. Iohan. iij. c. ⁊ de
Achab. iij. Re. xxi. legit. ⁊ x. Iudic. Non
addam inquit deus vt libereꝫ vos: ⁊ poſt
legitur: doluit deꝰ ſuper miſerijs eoꝝ: hec
luctatur cū dño: vt Iacob luctatus eſt cū
angelo. Geñ. xxxij. ⁊ Sap. xviij. Legitur
de Aaron ꝙ reſiſtit ire. Gre. Ire dei tunc
reſiſtitur quādo ipſemet qui iraſcitur opi
tulatur. Miſericordia dicitur quodāmo-
do deum vincere: vnde dicit. Eccle. que te
vicit clementia vt ferres noſtra crimina
dicitur ⁊ peccata noſtra de eius memor.
dele. In pſ. Omnes iniqtates meas dele.
Eze. xviij. Si impius egerit penitentiam
ab omnibus peccatis ſuis que opatꝰ ē ⁊c.
Omniū iniqtatuꝫ eius quas operatus eſt
nō recordabor. Miſericordia deo fenerat
Prouerb. xix. Feneratur dño q miſeretur
pauperis. Eiuſdem. xxij. Qui accepit mu
tuum ſeruus eſt fenerantis: eſt ergo deus
quaſi in poteſtate hominis perfecte miſe
ricordis: ſicut ſeruus in poteſtate domini
⁊ ille qui mutuum accepit in poteſtate fe
neratoris. Item miſericordia non ſolum
poteſt in terra ſed etiā ī celo: ipſa celuꝫ īcli-
nauit. Iſta īclinatio manifeſta eſt ex hoc
ꝙ breuior eſt nunc via in celum q̄ eſſe ſo-
leat. Adam per multa millia annoꝝ vix il-
luc peruenit: modo vero vna hora quan-
doqꝫ peruenitur. Itē miſericordia hoſtiū
celi xpm. ſ. qui dicit. Io. x. Ego ſuꝫ hoſtiū:
fregit in die paraſceuen: ⁊ feci volare q̄ſi
in duo fruſtra. ſ. corpꝰ ⁊ animā: ⁊ ſic pau
peribus celeſtem ingreſſuꝫ patefecit. Ipſa
viam paradiſi dilatat. Prouer. xviij. Do-
num hominis dilatat viaꝫ eius ⁊ ante prin
cipeꝫ ſpacium eius fecit. Item miſericor-
dia hoiem filiū dei efficit. Eccleſi. iiij. Eſto
pupillis miſericors vt pater: ⁊ ꝓ viro ma
tri eorum: ⁊ eris tu velud filius altiſſimi.
filius obediens ⁊ miſerebitur tui magis q̄

mater. Miſericordia deũ ſuũ efficit. Heb. xij. Beneficẽtie ⁊ cõmunionis nolite obliuiſci: talibus enim hoſtijs promeretur deus. Ipſa ſpecialiter honorat deũ: propter eũ pauperibus bona ſua tribuẽdo. Prouer. xiiij. Honorat dñm q miſeretur pauperis ideo merito in futuro a deo honorabitur. Itẽ miſericordia a pena pro peccatis debita hoiem abſoluit. Prouer. xiij. Redẽptio aie viri diuitie ſue. Dani. iiij. Peccata tua elemoſinis redime. iiij. Ro. iiij. Pauper mulier oleo ſibi mltiplicato: ſoluit creditori ſuo. Itẽ miſericordia amicos ⁊ adiutores ſibi multiplicat. Ipſa pauperes facit ſtipendiarios ſuos. Gre. Pauperes nõ ſunt contẽnendi vt egeni: ſed exorandi vt patroni. Luc. xvi. Facite vobis amicos d mãmona iniquitatis. Prouer. xxij. Victoriam ⁊ honorẽ acquiret q dat munera. Itẽ miſericordia hominem in bono roborat. Eccle. iij. Dicit de dante elemoſinã in tpe caſus ſui inueniet firmamentũ. Itẽ miſericordia hoi bñdicti facit. Unde elemoſina vocatur bñdictio. ij. Cori. x. Domini miſericordi benedicit de⁹. Deut. xv. Nõ indigens ⁊ mẽdicus nõ erit inter vos vt benedicat tibi de⁹. bñdicit ẽt ei ppls. Prouer. xx. Qui pronus eſt ad miſericordiã bñdicet. Deut. 33. Bñdict⁹ fili⁹ Aſer ſit placens fratrib⁹ ⁊ tingat i oleo pedẽ ſuũ: hec tria comitant ſe tingere in oleo pedẽ. affectus eẽ bñdictum ⁊ placentẽ hoibus. Ruth. ij. Sic bñdictus qui miſertus eſt tui Miſericordi etiã bñdicit pauper qui ab eo recipit elemoſinam. Job. xxix. Bñdictio perituri ſup me veniebat Itẽ miſericordia mortẽti ſocietatẽ facit. Ambro. nõ ſunt bona hominis q ſecũ ferre nõ põt: ſola miſericordia comes eſt defunctor. Ipſaz etiã aiam in iferñũ ire nõ pmittit. Tho. xij. Dicitur de elemoſina q a morte liberat: ⁊ non patietur aiam ire in tenebras. Ipſa ẽt in iudicio liberat ⁊ regnũ accipit. Tho. xij. Dicit de elemoſina: q facit inuenire vitã eternã. In ps. Iocũdus hõ q mi. ⁊ co. diſ. ſer. ſu. i iu. Ibi ſpecialiter fiet diſceptatio de opib⁹ miſericordie. Mat. xxv. Venite be. pa. mei pci. ⁊c. Eſuriui enī ⁊ dediſtis mihi mãducare ⁊c. Miſericordia dei filiũ in mundũ fecit deſcẽdere: eadem hoies in celuz facit aſcẽdere: ad hoc ſignificandũ. xps a mõte oliueti in celũ aſcendit. In mõte. n. oliueti eminẽtia miſericordie deſignat. legit. i. iij Re. vi. Q ĩgreſſu oraculi fecit ſalomon duo hoſtiola d lignis oliuar q duo hoſtiola pñt intelligi due ptes miſericordie. vna eſt q cõpatimur miſerie corporali: alia que cõpatimur miſerie ſpirituali: q pfecte miſericors eſt iaz beatus reputatur certa ſpe tandez beatus futurus in re: miſericordes maxime de dei miſericordia ſperare poſſunt. In ps. Ego ſicut oliua fru. in do. dei ſpera. in miſericordia dei. In ps. Beat⁹ q itelligit ſup ege. ⁊ pau. Prouer. xiiij. Qui miſeret pauperi beatus erit. Mat. v. Beati miſericordes. Itẽ miſericordia locat i regno celor aſſignat. Eccle. xvi. Oĩs miſericordia facit vnicuiqz locũ ſecundum itellectũ peregrinationis illius ⁊ ſecundũ meritum operum illius. Miſericordia eſt negociatrix prudentiſſima. Mat. xxv. Prudentes virgines acce. ol. in va. ſu. qui vere prudẽs eſt: oleum pietatis vult habere in corde ſuo: ſine quo non habetur ignis caritatis. i. Io. iij. Qui habuerit ſubſtantiã huius mundi: ⁊ viderit fratez ſuũ neceſſitatem habere: ⁊ clauſerit viſcera ſua ab eo quõ caritas dei manet in illo? Iac. iij. Sapientia que deſurſum eſt: plena eſt miſericordia. Negociationẽ miſericordie ſpecialiter conſuluit filius dei. Math. xix. Vade ⁊ vẽde oĩa que habes ⁊ da pauperibus: voluit Paulus vt thimotheus hanc negationem preciperet his quos habebat regere i. Thi. vi. Diuitibus huius ſeculi precipe facile tribuere: cõmunicare: theſaurizare: ſibi bonum fundamentuz in futurũ. Miſericordia i negociatione videtur deũ circũuenire dum pro luto temporalium eternas diuias recipit. Oſee. xi. Circũuenit me in negociationẽ effraym. Aug. Prebe tectum ⁊ accipe celũ. Miſericordia calicem aque frigide pro xpo tribuit ⁊ torrentem voluptatis eterne recipit: ipſa terra i celuz cõmutat: hec eſt mutatio dextere excelſi: miſericordia hoiem periculo ſe oneratuz: vtiliter exonerat ⁊ proximum eius iuuat. Auguſ. in lib. de diſciplina xpiana loquẽs ad diuitez. da inquit aliquid fratri tuo: da aliquid proximo tuo: da aliqd comiti tuo: vita iſta via eſt ſimilis ambulãtis: ſed forte dicis: ego diues: ille pauper: ſarcinã tuã cõmemoras: pondus tuũ laudas: ⁊ q grauius eſt conſtrinxiſti ad te ſarcinam tuã:

tam nõ potes porrigere manũ: onera te: li ga te: qd te iactas? qd te laudas? ſolue vincula colli tui: minue de ſarcina tua: da comiti tuo: ⁊ illũ adiuuas: ⁊ te releuas: miſericordia cũ dare videt᷑ potiꝰ accipit. Vnd Aug. Reminiſcere inqt nõ ſolũ quid des ſʒ ẽt qd accipias: paniſqueʒ das terra eſt de terra i terrã: vt fulciat᷑ terra: vt reficiat᷑ terra: poterit inq̃ pauꝑ dicet᷑: vide ne plus tibi preſtẽ accipiẽdo: q̃ tu dãdo. Si.n.nõ eſſet q a te acciperet: non erogares terrã: ⁊ emeres celũ: cõtẽne me ſi nihil petis: ab eo q fecit me ⁊ te: ſi ãt petiturꝰ es: qꝛ me exaudiſti: tibi p̃ſtas vt exaudiaris. Age illi gratias qui rem tam precioſam: tam vili precio te fecit emere: das ꝙ in tempore parit: accipis ꝙ manet ineternum: vnde ſis ſocius angeloꝛuʒ: vnde nunq̃ famẽ ſitimq; patiaris. Et ſubdit: nemo dicat ꝙ preſtat pauperi: ſibi enim plus preſtat q̃ pauperi. ¶ Miſericordia bona ſua: que dare videtur: in ſaluo ponit: ⁊ inde theſaurum facit. Math.vi. Theſaurizate vobis theſauros in celo. Et beatus Laurentius. Facultates eccleſie: quas requirit manus pauperum in celeſtes theſauros depoꝛtauerunt. Tho.iiij. Dicitur danti elemoſinam: primuʒ bonũ tibi theſauriças in die neceſſitatis. Augu. Conſiderate fratres q̃ multi ſubito bona omnia perdiderunt que ſtudioſiſſime recondebant: vel cum vno impetu hoſtili captiui ducti ſunt vel cuʒ eis diſcedẽtibꝰ flãma ſucceſſit o quomodo tales penituit: quia non audierunt domini conſilium.ſ.da pauperibꝰ: ⁊ habebis theſaurum in celo. Audis amicum tuum cõſilium tibi dantem de theſauro tuo: ⁊ contemnis domini conſiliuʒ danteʒ de corde tuo: inuaſit hoſtis domũ: numquid inuaderet: celum: occidit ſeruũ cuſtodem: nunquid occideret deũ dilatorem domini ſeruatorem? qui ſunt pauperes qbus damꝰ? niſi delatores noſtri? delatori tuo das: in celum poꝛtat quod das: nec excidit tibi. Greg. Securius diuitie transferuntur de patria ad patriam per manus pluriuʒ q̃ per manus vnius. ſcḋm Auguſ. Manus pauperuʒ ſunt gaçophilatiũ xp̄i: vnde qd in man pauperis ponitur: in gaçophilatum xp̄i ponitur. Immo ꝙ plus eſt i manu tali ponitur: ⁊ ideo iam auferri nõ põt ei qui dedit eum non ſit qui de manu eiꝰ

poſſit eruere. Miſericordia bona terrena que poſſeſſoribus ſuis ſolent eſſe noxia: vtiliter expendit. Iſidorus. Tunc tũ habʒ bonum poſſeſſio preſentium reruʒ: ſi vitã reficiat miſeroꝝ. ¶ Et notandum ꝙ virtus miſericordie: non ſolum eſt valde vtilis: ſed valde mirabilis. Ipſa de malis alienorum melioratur: de ſordibus alienorum lauatur: de paupertate ditatur: de infirmitatibus alioꝝ ſanior efficitur: ipſa portat onera alioꝝ implens legem xp̄i. Gala.vi. Alter alterius onera portate ⁊c. Et quãto plura onera portat: tanto velocius currit: quia ad beatitudinem feſtinãtius tendit: ipſa onera aliena frequenter furatur hominibus neſcientibus: dum ipſis negligẽtibus peccata eoꝝ aſſumit ⁊ portat: dolendo: lugendo: orando pro eis: elemoſinas faciendo: diſciplinis ſe affligendo. ¶ Miſericordia quãto plura onera proximi portat: tanto oneribus propꝛioꝝ peccatorum magis ſe exonerat. Miſericordia de fetore eoꝝ qui ſpiritualiter ſunt mortui non moritur: ſed potius viuificatur. Ipſa eſt que colligit de ſpinis peccatoꝝ vuas: ⁊ de tribulis ficus: miſericordie mala aliena i bona conuertuntur: due virtutes ſunt: q̃ oia que proximi ſunt acquirere videntur: ſcilʒ caritas ⁊ pietas: caritas bona proximi ſui ſua facit. Grego. p̃ſent inuidi quantũ bonũ eſt caritas: que aliena bona ſine labore noſtro: nr̃a facit: pietas vero aliena mala ſua facit: vnde he due virtutes venientes ad iudicium de nũdinis huius mundi diti ſſime: quantũ ad meritũ inueniuntur: ⁊ ideo abundantiſſime remunerabunt᷑ he due virtutes ale ſunt quibus fouent᷑ proximi bona: ⁊ portentur eius onera. vñ ſup illud p̄s. Sub vmbra alaꝝ tuaꝝ ꝓtege me dicit glo. Miſericordia ⁊ caritas ſunt ale patris qbus nos ꝓtegit. de his alis dicit᷑ Mat.xxiij. Quotiẽs volui ꝯgregare filios tuos quẽadmodũ gallina ꝯgregat pullos ſuos ſub alis ⁊ noluiſti. Itẽ miſericordia de vno obſequio duplicẽ hʒ mercedeʒ: in pñti enʒ remuneratur: ⁊ futuro: vt prius oſtẽſuʒ ẽ. Ipſa de vna ſeminatione duplicẽ meſſem colligit: ipſa ſeminat in terra ⁊ metit i celo. Ipſa ꝯſilio dñi agros aridiſſimos eligit ad ſeminãduʒ. Lu.xiiij. Cũ facis prandium voca pauperes ⁊c. Et hũ vberiꝰ ei fructificãt: Et notandũ ꝙ opꝰ mi

ſericordie ſemini cõparat. ij. Cori. ix. Qui parce ſeminat pce ⁊ metet eo ꝙ ſemini in multis aſſimiletur. Semen abſconditur: ſic elemoſina occulte danda eſt. Eccl. xxix. Conclude elemoſinam in ſinu pauperis. Item ſemen perdi videtur cum ſeminando potius renouetur. ſic elemoſina cum datur perdi videtur: ſed ſic melius ſeruatur. Eccle. xxix. Perde pecuniam propter fratrem ⁊ non abſcondas illam ſub lapidem in perditionem. Iſidorus. Terrena omnia ſeruando amittimus largiẽdo ſeruamus: diu cum rebus noſtris durare nõ poſſumus: quia aut nos illa moriendo deſerimus: aut ille nos viuentes deſerunt: ⁊ ſuper illud. Mat. xvi. Qui perdit aiam ſuam propter me inueniet eam. Dicit glo. Quaſi dicatur agricole: ſi frumentũ ſeruas perdis: ſi ſemias renouas: ſolas quas dederis pauperibus opes habebis. Item ſemen cũ fenore ſurgit: ⁊ qui dat elemoſinam centuplũ accipiet: vnde ſup illud. Prouer. xix. Feneratur domino qui miſeretur pauperis. dicit Interliñ. Cẽtuplũ accepturus. Eccleſi. xxxv. Retribuens eſt deus: ⁊ ſepties reddet tibi: ſemen precioſi⁹ in vno anno ſeminatur: in alio metitur. Semen vero minus precioſũ: vt ordeum in eodẽ anno ſeminatur ⁊ metitur: ſic elemoſina precioſa eſt que ſeminatur in ãno gratie: cuius meſſis expectat̃ in anno glorie. Item ſemen gelu preſſum: ⁊ retardatum liberius fructificat: ſic elemoſina que aduerſitate premitur: maiorẽ habitura ẽ remunerationẽ: vt elemoſina: cui detrahit magis remuneranda eſt: ꝙ que laudatur. ¶ Itẽ miſericordia hec quaſi omnia tormenta ſuſtinet. ij. Cori. ij. Quis infirmat: ⁊ ego nõ infirmor ⁊c. Ideo in futuro merito ei a tormento parcetur. ¶ Ipſa ẽ que exemplo petri dicit domino tecũ paratus ſum in mortẽ ⁊ in carcerem ire. Luce. xij. Ideo in futuro merito a carcere infernali immunis erit. Item ad cõmendationẽ miſericordie valere põt deteſtatio ſui oppoſiti. ¶ Notandũ ergo ꝙ etiã in miſericordia indigna eſt venia: imo ꝙ plus eſt homini immiſericordi videtur iam dimiſſa reuocari. Mat. xviij. Serue neq̃: omne debitum dimiſi tibi qm̃ rogaſti me: nõ ergo oportuit ⁊ te miſereri ⁊c. Et iratus dominus eius tradidit eum tortoribus quoadvſq; redderet vniuerſum debitũ. Miſericordia vero litteras remiſſionis habꝫ. In euangelio etiam tria paria. ¶ Primum. Mat. v. Beati miſericordes: qm̃ ipſi miſericordiã conſequentur: cũ miſericordia dei factus ſit: ⁊ miſericordia noſtra fluui⁹ quõ eẽ poſſet ꝙ fluuius miſericordie nr̃e ad primũ flueret: ⁊ fact⁹ diuine miſericordie nobis ſuccurſus eẽt. Aug. Fluit riuus ⁊ fons ſiccabit. Itẽ cũ oẽ aial diligat ſibi ſimile: Eccl. xiij. Quõ hic eẽ poſſet ꝙ diuina miſericordia: hoĩeẽ miſericordie dõnaret. ¶ Scḋo. Mat. vi. Si dimiſeritis hoĩbus peccata eoꝝ: dimittet ⁊ vobis pater vr̃ celeſtis delicta veſtra. ¶ Tertio. Luc. vi. Dimittite ⁊ dimittet̃ vobis. Itẽ vbi eſt in miſericordia ẽ peccatoꝝ abũdãtia. Oſee. iiij. Non eſt miſericordia ⁊ non eſt ſcia dei in terra. Et ſubditur maledictũ ⁊ mendaciũ homicidiũ: ⁊ furtũ: ⁊ adulteriũ inundauerunt. Itẽ illi cui deeſt miſericordia: fiet ⁊ iudiciũ ſine miſericordia. Iac. ij. Iudiciũ ſine miſericordia ei q nõ fecerit miſericordiã. In miſericordi aures dei clauſe ſũt: ⁊ in p̃ſenti ⁊ in futuro. Prouer. xxi. Qui obturat aurẽ ſuã ad clamorem paupis. Ipſe clamabit: ⁊ nõ exaudiet̃: exẽplũ hẽm⁹ de hoc. Luc. xvi. In diuite epulone q panis micas Laçaro negauit: ⁊ in tormẽtis poſitus. guttam aque poſtulans non accepit. ¶ Item, ad cõmendationem miſericordie facit: ſi oſtendatur eius preeminentia ad alias virtutes. ¶ Notandum ergo ꝙ reſpectu abſtinẽtie in hoc premitur ꝙ abſtinentia deo corpus imolat. Rom. xij. Obſecro vos per miſericordiã dei vt exhibeatis corpora veſtra: ho. vi. ſ. deo ⁊c. Miſericordia vero imolat cor. Reſpectu vero caritatis. Nihil preminet miſericordia ꝙ charitas eſt fluuius bonitatis ripas ſuas non exiens. pietas vero eſt fluuius bonitatis ripas ſuas exiens ⁊ late extra inundãs caritas enĩ vt caritas tm̃ bona ſua cõmunicat: pietas autẽ hec facit ⁊ aliud. Mala enim alioꝝ inſuper ſibi aſſumit: paꝝ ẽ ſua largiri: ꝙ facit caritas: ſed cumulus largitatis eſt ſeipſum largiri ad cõpatiendum ꝙ facit pietas: reſpectu autem iuſticie: put iuſticia ſtricte ſumitur: ⁊ eſt oppoſitũ miſericordie: hanc habet preeminentiã: ꝙ ipa eſt ſumme iudicarie poteſtatis. Miſericordia enim dei ſuper omnia opa ei⁹.

g

Ja.ij. Miſericordia ſuperexaltat iudiciū:
vnde lz appellare a curia iuſticie: ad curiā
miſericordie: vn̄ ſi vides tibi iminere gra
uamen a iuſticia vno quocūqʒ modo cō
tra te iudicet etiā iuſte: aliter enim facere
nō poteſt cōſideñter: appella aliquid ad dei
miſericordiā qm̄ iuſticia deferre neceſſe hʒ
appellationi tue: forū curie miſericordie: ē
forū pniale. hec eſt ſolū adulteroꝝ refugiū
In hoc foro feruntᷣ ſententie abſolutiōis ēt
cōfitentibus culpas ſuas: in alijs curijs ſi
quis confitetur homicidium: dicitur a iu-
dice ſuſpendatᷣ: in hoc confiteᷣ: ſi abſolui
tur. Itē reſpectu obediētie cōmēdabilis ē
miſericordia. Interdū. n. obediētie: ⁊ etiā
ceteris virtutibus nitiᷣ ꝯtrarie: vnde nar
rat. G. iij. li. dyalogoꝝ. ꝙ paulinus ep̄s ſe i
ſeruitutē poſuit pro quodam captiuo redi
mēdo: lz adiectꝰ eſſet cure paſtorali: ⁊ deꝰ
q miſereᷣ oibꝰ alijs miſerētibꝰ eū poſtea i
plenitudinē officij ⁊ dignitatis reſtituit ⁊
qdā ꝯuerſus cartuſiēſis: pficiſcēs ad nūdi
nas. ⁊. xl. libras ſecū deferēs vt eas expēde
ret i neceſſitatibus domus ſue comitē ha
buit in via militē veteranū: debilē: ⁊ pau-
perē: quē cū agnouiſſet grauatū eē ere alie
no: ⁊ ire ad detēdēdū iducias a creditore:
cōuerſus dixit m. iti: ꝙ iret ſecū: ⁊ q ingreſ-
ſi ſunt domū creditoris: ⁊ cū peterēt indu
cias denegauit eis creditor: addēs ꝙ filiū
eius vinctū in carcerē poneret: niſi ea die
redderet vniuerſum debitū: ⁊ tota eius he
reditas appropriareᷣ ei: pro quo cū itercē
deret cōuerſus: creditor multa ꝯuitia ei in
tulit: ad quē ꝯuerſus hodie inquit libera-
bitur iuſtus iſte de carcere mortis: ⁊ proij
ciens ante pedes. xl. libras redemit filium
militis de carcere: ipſumqʒ a debito libera
uit: qui rediens narrauit fratribus que ge
ſta erant. Illi vero quaſi viri ſpūales i hoc
facto multū cōmendabant eūr. ¶ Itē qdā
ſcūs hō quēdā penitentē ligatū a ſummo
pōtifice exonerauit tunica plūbea: q inter
rogatus qua auctoritate feciſſet. Reſpōdit
auctoritate illius q ait: beati miſericordes
qm̄ miſericordiā ꝯſequētur. Mat. v. Vir-
tꝰ miſericordie maxie ꝯpetit ſtatui miſerie
i q̄ ſumꝰ hāc virtutē didicit xp̄s pluſq. xxx.
ānis. Heb. iiij Nō habemꝰ pontificē q nō
poſſit ꝯpati in infirmitatibꝰ noſtris. Ber.
Multa voluit pati chriſtꝰ: vt ꝯpati ſciret.
¶ De illis qui iuuat q miſericordiā. iij. c. xxxv.

Poſt cōmendationeʒ miſericordie
tangēde ſunt alique meditatiōes A
que poſſunt iuuare miſericordiā.
¶ Quarum ꝑpria attēditur circa nature
conformitatem aliquis eni moueri poteſt
ad miſerendum proximo habito reſpectu
ad nature conformitatem. Iſa. lviij. Cum
videris nudū operi eū: ⁊ carnem. t. ne. de-
ſpe. ¶ Secūda attēdit principij noſtri vni
tatem: ſumus enim omnes ex vno patre ⁊
vna matre. Augu. lib. de diſcipli. chriſtia-
na. Si putamus non eſſe proximos niſi q
de eiuſdem petentibus naſcuntur: Adam
⁊ euam intendamus ⁊ omnes fratres ſu-
mus. ¶ Tertia attendit miſeriam propri-
am: vt intelligat: que ſunt proximi ex ſeip-
ſo. Prouer: decimonono. Homo indigēs
miſericors eſt: homo qui indigentiaʒ ma
gnam habuit aliene indigentie compati
nouit. ¶ Quarta attendit ſpiritualem fra
ternitatem: fratres enim ſumus ex vno pa
tre ſcilicet deo ⁊ vna matre ſcilicet eccleſia
eandem habituri hereditatem. i. Johan.
iij. Qui habuerit ſubſtātiā huius mūdi ⁊
viderit fratrem ſuum neceſſitatē habere ⁊
clauſerit viſcera ſua ab eo: quomō caritas
dei manet in eo. ¶ Quinta attēdit dei in
homines paternā caritatē. i. Jo. iij. Vide-
te qualeʒ caritatē. dedit nobis deus pater
vt filij dei nominemur ⁊ ſimus ſcdʒ hanc
meditationeʒ: opatur qui dat paupi eo ꝙ
credit eū filium dei. ¶ Sexta attēdit capi
tis eccleſie ⁊ mēbrorū vnitatē: q̄ tanta ē: ꝙ
caput reputat ſibi fieri ꝙ mēbris fit: ſicut
caput corporis reputat ſibi beneficiū exhibe
ri ꝙ pedibus exhibetur. ſic beneficiū pau
peribus exhibitū xp̄s ſibi reputat exhibe-
ri. ¶ Et notandum circa hanc meditatio- B
nem ꝙ quando pauper petit elemoſynaʒ
ab aliquo ille a quo petitur. iiij. debet at-
tendere. ¶ Primo qs petat qm̄ dn̄s deꝰ.
Mat. xxv. Quod vni ex minimis meis fe
ciſtis mihi feciſtis. Ideo quotieſcūqʒ ma-
nū pauperi extēderis. xp̄m cogita. Augu.
li. de diſci. chriſtiana. xp̄s petit ⁊ non acci
pit: ⁊ offēdis nomē pietatis crudelibꝰ ver
bis ⁊ dicis ⁊ qd ſeruo filijs meis: xp̄ʒ illis
oppono filios tuos mihi reponit magna
iuſticia vt habeas vn̄ luxurietur filius tu9
egeat dn̄s tuus. Cū enim legiſti ꝙ vni ex
minimis meis feciſti mihi fe. nō timuiſti.
Ecce qui eger ⁊ filios tuos numeras po-

ſtremo numera filios tuos Adde virum illum. Inter illos dn̄m tuū numera: viruȝ habes ſit ille ſecūdus: duos habes: ſit tertius tres habes: quartus ſit. ¶ Secūdo debet cogitare qd petit deus: quoniā ſuū petit non tuuȝ: vnde valde ingratus eſt q de bonis dei habūdāter habet ad mēſā ſuā: et tamen nō vult dare modicū panis: deo petenti. Augu. dicit tibi xp̄s da mihi de eo qd dedi tibi: de meo quero et mihi nō donas: da et reddo: habuiſti me largitorē facito debitorē. ¶ Tertio cogitare dȝ ad qd petat. Nō eni petit ad dandū: ſed ad mutuādū et ad centuplas vſuras Aug. Miſer homo qd feneraris hoī: fenerare deo: et cētuplum accipies et vitam eternā poſſidebis. Mira ingratitudo hominū qui nolūt accōmodare deo ad tales vſuras ad quales accomodarent alicui iudeo vel ſarraceno. ¶ Quarto dȝ cogitare ꝙ ipſe hȝ petere a deo regnū eternū q modo petit ab eo modicū panis: et ſi negat deo hoc modicū negabit ei deus regnū ſuum. Prouer. xxi. Qui obturat aurē ſuā ad clamorē pauperis: clamabit et ipſe et non exaudietur. Sapiens: ne dubites cū magna petas impēdere parua. vij ¶ Meditatio attēdit liberalitatē q̄ habēt hoīes ad mēbra diaboli. Si enim diuites mali: mali declinēt ad eos importuniſſime inuitātur et quaſi dilaniātur et pro illis magne expenſe fiūt vel magnas expenſas faciūt xp̄s vero in membris ſuis vix inuenire pōt vnde ſuſtētetur. ¶ Octauo attendit dei pietatē q̄ nobis in ſua paupertate exhibuit qn̄ ſeipſum pro nobis dedit et pro noſtra redēptione vendi voluit.

¶ Diuiſiões miſericordie. iij: capi. xxxviij

Onſequenter ponēde ſunt diuiſiones: pertinētes ad miſericodiam. ¶ Notādū ergo ꝙ ē miſericordia cōmēdabilis: et ē miſericordia deteſtabilis cōmēdabilis eſt que eſt reſpectu pſone: deteſtabilis eſt que eſt reſpectu culpe. Gre. in omelijs. Ad culpas quiſꝗ nō dȝ cōpaſſionē exercere: ſed zeli: cōpaſſio qdē homini vitijs rectitudo debetur vt in vno eodēꝗ hoīe: et diligamus bonū qd factū eſt et perſequamur mala que fecit. Itē. Greg. ſunt pluriꝗ qui cōpaſſionē pximo nō ſpiritualiter ſed carnaliter impendūt: vt ei non ad virtutē ſed quaſi miſerando ad culpas faueant. Senē. dicit. Qui carnaliter hominibus miſerētur: potius ſunt crudeles q̄ miſericordes: lȝ miſericordes vocantur. Prouer. xx. Multi miſericordes vocātur viruȝ aūt fidelem quis inueniet? ¶ Itē notāduȝ ꝙ quedam opera miſericordie ſunt ſpiritualia quedam corporalia. Spiritualia ſunt vt cordis compaſſio iniuriaꝝ dimiſſio peccātiū correptio ignorātiū iſtructio: de cōpaſſione dicit. Glo. Grego. ſupra illō. Job. xxx. Compatiebatur aīa mea paupi: plus eſt compaſſio q̄ datū: quia: res q̄libet pleruꝗ dat: etiam qui non cōpatitur: nūq̄ autem qui vere compatitur ꝙ neceſſariuȝ conſpicit proximo ſuo negat. Idē dicit inter linea plus eſt de ſeipſo dare q̄ de ſuis. ¶ Itē. Greg. exteriora largiens rem extra ſemetipſum prebuit: qui autem fletū et cōpaſſionem proximo tribuit ei etiam aliqd de ſemetipſo dedit. Cōpaſſio crux eſt interior cuius brachium ſuperius eſt cōpaſſio qua quis cōpatitur chriſto pro nobis paſſo: brachiuȝ inferius eſt compaſſio q̄ quis cōpatitur: hijs qui ſunt in purgatorio. Siniſtrū vero brachiū eſt compaſſio qua qs compatitur: hijs qui ſunt in hoc mundo: quātum ad penalē miſeriā dextꝝ brachiū eſt cōpaſſio qua quis cōpatiē aīabus que peūt in hoc mūdo. Aug. ſunt ne in te viſcera xp̄iane cōpaſſionis q plangis corpus a quo receſſit anima et nō plangis animā a qua receſſit deus. Eccle. xxij Luctus mortui. vij. dies: fatui aūt et impij oēs dies vite eorū. ¶ Octauo. c. propter que multum compati debemus crucifixo.

Et notāduȝ ꝙ multa ſunt propter que aliquis ſolet alij multum compati: que omnia circa xp̄m crucifixum occurrunt. ¶ Primū eſt doloris magnitudo hec cauſa vere fuit in xp̄o. Treñ. iij. O vos omnes qui trāſitis per viam attendite. et vi. ſi eſt. do. ſi. do. meus. ¶ Scdȝ eſt amoris magnitudo: hec cauſa fuit in beata virgine cum propter magnuȝ amorem quem habebat ad filium ſuum gladius pertranſibat animam eius. Luce. ij. De Dauid etiam legitur. ij. Reg. xviij. Quod dicebat fili mi abſalon. Abſalon fili mi qs mihi det vt ego moriar pro te. i. vice tui. videbatur reputare mortem filij ſui grauiorem ſibi propria morte. de bono patre dicitur. Eccle. Pro animabus filiorum ſuorum colligabat vulnera ſua et ſuper omnē

vocem turbabuntur viſcera eius: propter
hanc cauſam filij qui tenerrime amāt ma
tres ſuas moleſtius ſuſtinent cum eas vi
dent percuti q̄ ſi ipſimet percuterentur:
ed quis dubitat xp̄m magis amandū eſſe
ſa nobis q̄ carnales matres: que mater tot
⁊ tanta paſſa eſt pro filio ſuo quanta xp̄s
pro nobis: non ne matrem propriam reli
quit pro nobis. Reliquit etiam ſynagogā
matrem ſuam ⁊ inſuper animam ſuam
morti expoſuit pro nobis. Je. xij. Reliqui
domum meam: dimiſi hereditatem meã
dedi dilectam animam meam in manus
inimicorum eius. ¶ Tertium eſt innocen
tia. Magis enim ſolemus compatiei qui
innocenter patitur que cauſa vere fuit in
xp̄o. Ipſe enim peccatum non fecit nec in
uentus eſt dolus in ore eius. i. Pe. ij. Pro
pter hec eccleſia que letatur in compaſſio
nibus aliorum ſanctorum in die paſſiōis
xp̄i cōtriſtatur. ¶ Quartum quando pro
culpa noſtra quis patitur. Tunc enim ho
mo qui habet nobilem animum dolorem
illum ſuum reputat per compaſſionem ſi
cut ſuus eſt per occaſionē: ſicut patet in.
Dauid. ij. Re. vlt. Qui cum vidiſſet ange
lum populū occidentem propter hoc ꝙ
ipſe fecerat eum numerari. dixit ad domi
num ego ſum qui peccaui: ego inique egi
iſti qui oues ſunt: quid fecerunt? vertatur
obſecro ira tua contra me hec cauſa bene
fuit in chriſto iuxta illud. Iſa. liij. Ipſe vul
neratus eſt propter iniquitates noſtras ⁊
attritus eſt propter ſcelera noſtra. Noſtra
eſt paſſio chriſti per occaſionem et etiam
quantum ad vtilitatē ⁊ ideo deberet eſſe
noſtra quantum ad compaſſionē: ¶ Qui
tum eſt pacientis nobilitas que cauſa ve
re fuit in xp̄o qui fuit nobiliſſimus tanq̄
altiſſimi filius: ⁊ valde alienum erat tale
opus ab eo iuxta illud. Iſa. xxviij. Alienū
eſt opus eius vt operetur opus ſcilʒ pere
grinum eſt opus eius ab eo. ¶ Sextū eſt
pacientis benignitas hec cauſa vere fuit i
xp̄o. Thim. iij. Apparuit benignitas ⁊ hu
manitas ſaluatoris noſtri dei ⁊. Mat. xi.
Diſcite a me quia mitis ſum. Cū homo
benign9 ⁊ mitis homini gratis cedat que
cauſa eſt eum gladio perforari? Item que
conuenientia eſt ſtipitis rigidi ⁊ duri ad
hominem benignum ⁊ dulcē. Ideo eccle
ſia in illo dulci planctū qui in dominica

in paſſione incipit cantari: ſpecialiter plan
git hoc ꝙ clauis ⁊ lancea mite corpus per
foratur: ⁊ poſt vt arbor crucis ramos ſuos
flectat: ⁊ naturalis rigor lenteſcat vt ſupni
membra regis miti tendat ſtipite. ¶ Se
ptimū eſt pietas ipſius patientis. Magis
enim compatitur aliquis ei quē nouit eſſe
piū ⁊ compatientem q̄ ei quem nouit eſſe
ſine pietate. Ipſe etiam deus non miſere
tur hominibus durie: ⁊ ſine miſericordia.
Iac. ij. Iudicium ſine miſericordia ei qui
non fecerit miſericordiam. Ber. nemo du
ri cordis ſalutem vnq̄ adeptus eſt niſi for
te quem miſerans deus abſtulerit ab eo
cor lapideum ⁊ dedit cor carneū: hec
cauſa bene fuit in chriſto qui ex cōpaſſio
ne paſſus eſt ea que ſuſtinuit in mundo
iſto. ¶ Octauum eſt exemplum aliorum
compatientium alicui. Hoc enim ſolet ho
minem incitare. ad ſimiliter compatiēdū
que cauſa. bene inuenitur circa chriſtum
cui creature inſenſibiles: quaſi compaſſe
fuerunt vnde ſol radios ſuos abſcondit
quaſi nuditati eius tenebras faciens petre
etiam ſciſſe ſunt quaſi ei compatientes.
¶ Ad iniuriarum dimiſſionē monemur.
Luce. vi. dimittite inquit ⁊ dimittetur vo
bis. Item. Mat. vi. Si dimiſeritis homi
nibus peccata eorum dimittet vobis pa
ter veſter celeſtis delicta veſtra. Eiuſdem
xviij. Domine quotiens peccauerit frater
meus in me ⁊ dimittam ei vſq; ſepties di
cit illi ieſus non dico tibi vſq; ſepties: ſed
vſq; ſeptuagies ſep. Aug. in enchyridion.
Multa ſunt gn̄a elemoſinarū que cū faci
mus adiuuamur: vt nobis peccata dimit
tantur: ſed inter ea nihil eſt maius q̄ cum
ex corde dimittimus ꝙ in nos quiſq; pec
cauit. Idem in lib. de Rectitudine catholi
ce conuerſationis. Quare non dimittis ergo
fratri parum vt ei dominus dignetur di
mittere totum: nam ⁊ hec elemoſine gen9
eſt vt dimitat aliqs ex toto corde ei a quo
leſus fuerit. Iſidorus. nō ſolum qui eſurie
ti qui ⁊ ſitienti ⁊ nudo beneficium largi
tatis impendit ſed etiam qui inimicū di
ligit ⁊ qui lugenti affectum compaſſionis
⁊ conſolationis impartitur: aut in quibuſli
bet alijs neceſſitatibus conſilium adhibet
ſine dubio elemoſinam facit. ¶ Ad corri
piendum fratrem peccantem: monet nos
deus. Mat. xviij. Si peccauerit in te fra

tertuus corripe eum inter te ⁊ ipſum ſo-
lum. Ad inſtructionem ignorantium mo
nemur. Gal. vi. Si preocupatus fuerit ho
mo in aliquo delicto vos qui ſpirituales
eſtis inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenita
tis. Dani. xij. Qui ad iuſticiam erudiunt
multos fulgebunt ſicut ſtelle in perpetuas
eternitates. Eccleſia. xxxviij. Uir ſapiens
plebem ſuam erudit ⁊ fructus illius fide-
les ſunt. ¶ Opera miſericordie corporalia
E ſunt illa vi. Que tanguntur. Math. xxv.
Eſuriui ⁊c. Septimum eſt ꝙ tangitur.
Tho. ij. c. Sepelire mortuos aliqua horuꝫ
tanguntur. Iſa. lviij. Dimitte eos qui con
fracti ſunt liberos ⁊ omne onꝰ diſrumpe.
hoc pertinet ad viſitationeꝫ incarcerato-
rum. frange eſurienti ⁊c. Ibi tanguntur
tria alia opera manifeſte ⁊ carnem tuam
ne deſpexeris. hoc pertinet ad viſitationeꝫ
infirmorum. ¶ Ad duo prima opera inci
tamur frequenti ſcripture ammonitione.
Nee. viij. Mittite partes eius eis qui non
preparauerunt ſibi. Tho. iiij. Panem tuū
cum egenis ⁊ eſurientibus comede. Pro
uer. xxv. Si eſurierit inimicus tuus ciba
illum. Si ſitit potum da illi. Eccle. xi. Mit
te panem tuum ſuper tranſeuntes aquas
quia poſt multa tempora inuenies eum:
aque tranſeuntes ſunt populi mortales. ij
Ro. xiiij. Omnes morimur ⁊ quaſi aque
dilabimur in terram que non reuertuntur
Luc. iij. Qui habet eſcas det non habenti
Item incitamur ad ea exemplis ſanctorū
patruꝫ. Thob. i. De facultatibus ſuis eſu-
rientes alebat. Job. xxxi. Si comedi bucel
lam meam ſolus ⁊ non comedit pupillus
ex ea. ⁊c. humerus meus a iunctura ſua ca
dat: ⁊ brachium meum cū ſuis oſſibus cō
teratur. Item incitamur ad ea mercedis
promiſſione. Eze. xviij. Si panem eſurien
ti dederit vita viuet. Mar. Qui potū de
derit vni ex minimis iſtis calice aque fri
gide tantum in nomine diſcipuli. Amen
dico vobis non perdet mercedem ſuam.
Luc. xiiij: Cum facis conuiuiuꝫ voca pau
peres debiles cecos ⁊ claudos: ⁊ beatus
eris quia non habent retribuere tibi: retri
buetur autem tibi in retributione iuſto-
rum. Qui cibum ſine potu miniſtrāt pau
peri tale prandium dant deo quale con-
ſueuit dari aſino. Item quidē his que ha
bent ad menſam ſuam nihil volunt dare

pauperibus in futuro nihil boni inuenient
Job. xx. Non remanſit de cibo eius ⁊ pro
pterea nihil remanebit de bonis illius.
¶ Sequitur de tertio opere miſericordie
ꝙ ē colligere hoſpites circa ꝙ opꝰ. ¶ Pri-
mo tangetur de his que pertinent ad eius
cōmendationem. ¶ Secundo qui hoſpi
tes ſint maxime recipiendi. ¶ Tertio quo
modo ſint recipiendi. ¶ Circa primuꝫ no
tandū ꝙ hoſpitalitas ad ſuſceptionē gra
tie preparat ꝙ figuratū eſt in hoc ꝙ duo G
diſcipuli chriſtum cognouerūt cū eum ad
hoſpitium inuitaſſent. Luc. vlt. Quādoqꝫ
diuina cognitio infūditur alicui occaſiōe
alicuius ſancti viri in hoſpitio recepti. Itē
bona temporalia multiplicat: vt patet in il
la vidua que helyam in hoſpitio ſuo ſuſce
pit cū farina ⁊ oleū nō defecerūt. iij. Ro.
xvij. A malo etiaꝫ temporali ſeruat vt pa
tet in raab que recepit nuncios filiorum iſra-
el ⁊ ideo a morte ſaluata eſt. Joſue. vi. So
la raab meretrix viuat ⁊c. Heb. xi. Raab
meretrix nō periit cū incredulis excipiēs
exploratores cum pace. Item deum ⁊ an
gelos meretur recipere q hoſpitalitati de
ſeruit: rephitatiſ ac ſemper deum recepit cuꝫ
recipit aliquē nomine ipſius. Mat. xviij.
Qui recipit vos me recipit. Eiuſdem. x.
Qui ſuſcipit vnū talē paruulū in nomine
meo me ſuſcipit. Item. xxv. Hoſpes erā: ⁊
collegiſtis me. Jo. xiij. Qui accipit ſiquē
miſero me accipit: pſonaliter etiā quādo
qꝫ ſuſcipit deuꝫ vnde refert. Gre. in omel.
euāgelij ꝙ legitur in ſcdo die paſche: ꝙ q
dā pater familias multū fuit hoſpitalis:
quadaꝫ aūt die cū peregrinos ſuſcepiſſet:
⁊ aq̄ daret manibus ex humilitate vnus
fuit inter eos in cuius manibus aq̄ funde
re debuit ⁊ cum reuerſus vrceum accepiſ
ſet eum nō inuenit. Cūqꝫ hoc factū apud
ſe miraretur eadeꝫ nocte ei dn̄s per viſio
nem dixit. Ceteris diebus me in membris
meis: heſterno aūt die me in memetipſo
ſuſcepiſti. Itē. Greg. in omel. illius euāge
lij. Uidens ieſus ciuitatem fleuit ſup illaꝫ
di. quia. ⁊c. Quidaꝫ martinus nomine vi
te valde honorabilis monachus fuit qui
ex ſuo monaſterio viſitatiōis gratia ad ali
ud monaſterium reſpondebat cui ſpirita
lis pater preerat pergens itaqꝫ leproſum
quēdā zq̄ denſis vulneribus elefantinus
morbus per mēbra fedauerat q̄ inuenit ip

vía volentem ad ſuum hoſpitium redire:
⁊ pre laſſitudíne non valētem: in ipſo ve/
ro itinere ſe habere perhibebat hoſpitium
quo iidem martinus monachus ire feſti/
nabat. Uir autem dei eiuſdem leproſi laſſi
tudínē miſeratus palliuꝫ quo veſtiebatur
in terram protinus proiecit ⁊ expandit ac
deſuper leproſum poſuit eumqꝫ ſuo pallio
vndiqꝫ cōſtrictum ſuper humerum leua/
uit ſecumqꝫ reuertens detulitcumqꝫ iam
monaſterij foribus appropinquaret. Spi
ritalis pater eiuſdem monaſterij magnis
clamare vocibus cepit currite ad ianuas
monaſterij citius aperite quia frater mar
tinus venit dominum portans. ſtatim ve/
ro vt martinūs ad mōaſterij aditum per/
uenit is qui leproſus ēe putabatur de col
lo eius exiliens ⁊ in ea ſpecie apparēs qua
recognoſci ab hominibus ſolet redemptor
humani generis deus ⁊ homo ieſus chri/
ſtus ad celū martino aſpiciente rediit eiqꝫ
aſcendens dixit. Martine tu me non eru/
buiſti ſuper terram ego tē non erubeſcaꝫ
ſup celos qui ſanctus vir mox vt eſſet mo/
naſterium ingreſſus ei pater m naſterij
dixit frater martine vbi eſt quam porta/
bas? Cui ille reſpondens dixit. Ego ſi ſciſ
ſem quis eſſet pedes eius tenuiſſem tunc
iidem. Martinus narrabat quia cum euꝫ
portaſſet pondus eius minime ſenſiſſet:
nec mirum quomodo pondus eius ſenti/
re poterat qui portātem omnia portabat:
ipſe etiam in ſpecie leproſi apparuit ⁊ is
qui eſt reuerēdus ſuper omnia videri deſ
pectus infra omnia dedignatus non eſt:
cur hoc: niſi vt nos ſenſu tardiores admo
neret quatenus quiſqꝫ ei qui in celo eſt fe
ſtinat aſſiſtere humiliari in terra ⁊ com/
pati etiaꝫ abiectis. ij. deſpitabilibus fratri
bus non recuſet. Item. Grego. in omelia
euangelij ꝙ legitur. ſecundo die paſche pē
ſate fratres quanta hoſpitalitatis ſit virtus
ad menſas veſtras chriſtū ſuſcipite: vt vos
ab eo ſuſcipi ad conuiuia eterna valeatis:
prebete modo peregrino chriſto hoſpitiū:
vt vos in iudicio non quaſi peregrinos ne
ſciat ſed vt proprios ad regnum recipiat.
Angelos etiam meretur ſuſcipere. Heb.
xiij. Hoſpitalitate nolite obliuiſci: per hāc
enim quidam placuerūt deo angelis hoſ/
pitio receptis: vt abrahaꝫ. Gene. decimo/
octauo. Et loth. Eiuſdem. decimonono.
Orig. domos hoſpitales ingreſſi ſunt an/
geli domos vero hoſpitibus clauſas: ignis
⁊ ſulphur ſuccendit. Jero. Abrahā ⁊ loth
angelos ſuſceperunt quia hoſpites dilexe
runt. Idem abraham crebro hoſpitalita/
tis officio dum non refutat homines ſuſci
pere meruit dominum. Math. decimo.
Quicunqꝫ non receperit vos nec audierit
ſermones veſtros. Amen dico vobis quia
tollerabilius erit terre ſodomoꝝ ⁊ gomor
roꝝ in die iudicij. ¶ Circa ſcdm notāduꝫ
eſt ꝙ maxime hoſpitio recipiēdi eēnt bo/
ni viri. iiij. Re. iiij. Aiaduerto ꝙ ſctūs dei
eſt iſte qui tranſit per nos frequēter: facia
mus ei cenaculum paruuꝫ ⁊ ponamus in
eo lectulum ⁊c. ecōtrario in aliquibus lo/
cis boni viri vel nō recipiūtur: vel male re
cipiuntur. Serui vero dyabolicū magno
gaudio recipiuntur. Iud. xix. Uadamus
ad domum dei: nullꝰ ſubtectum nos vult
recipere: ſimilem querelā multi boni viri
hodie poſſunt facere. Sap. xix. Alij igno/
tos nō recipiebant aduenas Alij aūt ho/
ſpites bonos in ſeruitutē redigebāt. Mat.
viij. Filius aūt hominis nō habet vbi ca/
put ſuū: reclinet. Luce. ix. Nō receperūt eū
q2 facies eius erat euntis in ieruſaleꝫ. Jo.
v. Ego veni in nomine patris mei: ⁊ non
accepiſtis me. Si alius venerit in nomie
ſuo illum accipietis. Itē peregrini potius
recipiendi ſunt ꝗ̄ indigene: q2 magis indi
gent. Job. xxxi. Foris nō manſit peregrinꝰ
hoſtiū meū viatori patuit. Iſa. lviij. Ege/
nos vagoſqꝫ induc in domū tuam. iii. Jo.
Cariſſime fideliter facis qcquid operaris
in fratres: ⁊ hoc in peregrios: qui teſtimo
niū reddiderūt caritati tue. ¶ Circa tertiū
notandū: ꝙ hoſpites ſuſcipiendi ſunt fre/
quēter. Roma. duodecimo. Neceſſitatibꝰ
ſanctoꝝ cōmunicantes. hoſpitalitatē ſectā
tes: ſectari frequētatiuum eſt. ¶ Itē hoſpi
tes ad hoſpiciū ſunt cogendi: vnde ſup il/
lud. Luc. vlti. Et coegerunt eū: dicit. Glo.
Quo exemplo docemur ꝙ peregrini nō
ſolū ſunt ad hoſpiciū vocandi: ſed trahē/
di. Gen. xix. Cōpulit illos opido: vt diuer/
terent ad eum. ¶ Item cum magna reue
rentia ſunt ſuſcipiendi: vnde quidam vir
religioſus dicebat fratres adueniētes ado
rari debere cum certum ſit aduentum eo
rum: aduentum domini noſtri ieſu chriſti
haberi ſic recepit. Abraham tres viros:

Gene.xviij.quos cum vidiſſet. Abraham
occurrit in occurſum eorum:de hoſtio ta
bernaculi ſui: ⁊ adorauit in terra. Itez ſic
recipit.Loth angelos. Geñ.decimonono.
Qui cũ vidiſſet eos ſurrexit: ⁊ iuit obuiaz
eis adorauitqꝫ pronus in terrã.¶ Item re
cipiendi ſunt ylariter:non cũ murmure.i.
Pe.iiij. Hoſpitales inuicem ſine murmu
ratione. ¶ Item miniſtrãdũ eſt eis habũ
danter. Iud.decimonono. Pax tecum ſit
ego prebebo omnia : que neceſſaria ſunt:
tm̃ queſo ne in platea maneas. ¶ Itẽ ſer
uiẽdum eſt eis diligẽter.iiij.Re.iiij. Ecce
ſedule i omnibus miniſtraſti nobis. Sũt
aliqui qui de verbis multis ſolent ſeruire
hoſtibus ſuis Ubi autem verba plurima
ibi frequenter egeſtas. Prouer.xiiij.Facit
etiã ad hec qđ hoſpitalitas deo ſit gratior
Si dominus domus in propria perſona
hoſpitibus ſuis ſeruierit:vnde dicit. Glo.
Ierony.Loquẽs de Abraham:qui tres vi
ros ſuſceperat. Gene.xviij.Nõ ſeruis pre
cepit vt hominibus miniſtrarent nec bo
num ꝙ exercebat per aliũ minuit ſꝫ quaſi
preda reperta:cuꝫ ſarra humanitati ſolus
incubuit:ipſe pedes lauit:ipſe in humeris
ſuis vituluꝫ de armento portauit. Ipſe vt
ſeruus ſtetit peregrinis prandentibus : ⁊
manibus coctos cibos ieiunaturus appo
ſuit.¶ Item protegendi ſunt qui hoſpitio
recipiuntur a recipientibus. Geñ.decimo
nono. Abutimini filiabus meis ſicut vo
bis placuerit dũmodo viris iſtis nihil ma
li faciatis. Iud.decimonono. Nolite fra
tres mei hoc malũ facere quia ingreſſus ẽ
homo hoſpitiũ meũ.¶ Item incitãdi ſunt
ad comedendũ verbo ⁊ exemplo:in dya
logo legitur : ꝙ abbas caſſianus venit ad
quẽdam ſenem qui dedit ei mãducare cũ
ſuis ſocijs vſqꝫ ad ſocietatez: ⁊ hortabatur
eum plus comedere qui cuꝫ diceret ſe eſſe
ſaciatũ. Reſpondit ego diuerſis fratribus
hodie ſuperuenietibus ſepties mãducaui:
⁊ adhuc eſurio:tu vero ſemel manducãs
es ſaciatus: ⁊ dixit ieiunium eſſe frangen
dum propter hoſpites:qꝛ in hoſpite ſuſci
pitur chriſtus: ⁊ nõ poſſunt filij ſponſe lu
gere q̃diu ſponſus eſt cum eis. Itẽ quidaꝫ
ſenex in ſithia multũ fuit hoſpitalis faciẽs
manducare omnes ad ſe venientes:venit
autem ad eum quidaꝫ ſenex ſolitarius no
lens refici:dicẽs ſe ieiunare:cui ſenex. Exe
amus ⁊ oremus ſub arbore hac : ⁊ cui fue
rit arbor inclinata ipſuꝫ ſequemur. Orãte
autem ſolitario : arbor non eſt inclinata:
orante autem illo ſene hoſpitali arbor in
clinata eſt.¶ Sequitur de.iiij.opere miſe
ricordie: ꝙ eſt veſtire nudos:ad quod ſcri
ptura ſacra monet.Thobi.iiij.de veſtimẽ
tis tuis nudos tege. Item. Iſa.quinqua
geſimoctauo.Cum videris nudũ operi eũ
⁊ cã.⁊c.⁊.Luc.iij. Qui habet duas tuni
cas det nõ habẽti hoc opus miſericordie
nobis multum cõmẽdant exẽpla ſanctoꝝ
⁊ primo exẽplũ dei q̄ ada ⁊ vxori ei⁹ poſt
q̄ ceciderant in ſtatum miſerie fecit tuni
cas pelliceas. Gene.iij. Itẽ exẽplũ tobie q̄
nudis veſtimẽta p̄bebat.Tho.i. ⁊ exẽplũ
Iob.ſi deſpexi inquit pretereũtẽ eo ꝙ nõ
haberet indumentũ: ⁊ abſqꝫ opimẽto pau
perẽ:ſi nõ bñdixerũt mihi latera ei⁹: ⁊ de
uelleribus ouiũ meaꝝ caleſact⁹ nõ ẽ. Iob.
xxxi. Hoc ope miſericordie dorchas digna
fuit ſuſcitari.Act.ix. Itez huic opi miſeri
cordie promittitur vita eterna. Eze.xviij.
Si nudũ veſtimento operuerit vita viuet:
hoc opus miſericordie videtur p̄cellere re
ſpectu p̄cedẽtiũ:in hoc ꝙ nõ vnã miſerico
diã reuelat ſed multas primũ opus repel
lit famẽ:ſcđm ſitim:ſed hoc opus repellit
erubeſcentiam ⁊ nuditatẽ ⁊ moleſtiã fri
goris. Item veſtis data pauperi memoria
le eſt ei vt oret pro eo qui ſibi eã dedit:non
tranſit hoc beneficium ita cito ſicut benefi
ciũ cibi.vel potus. ¶ Sequitur de.v.ope
miſericordie ꝙ eſt viſitare ĩfirmos ad qđ
monemur. Eccleſia.vi. Non te pigeat viſi
tare infirmum : ex his enim in dilectione
firmaberis : hoc opus miſericordie valde
placet deo. Iac.i. Religio munda ⁊ ima
culata apud deum ⁊ patrẽ hec eſt. Uiſita
re pupillos ⁊ viduas in tribulatione eoꝝ
valde etiam vtile eſt homini. Iob.v. Uiſi
tans ſpeciem tuam non peccabis q̄ huic
opi miſericordie inſiſtit peccatuꝫ facilius
vincit ⁊ ſicut miſeria infirmitatis famem
⁊ ſitim: ⁊ frigus videtur excedere : ſic hoc
opus miſericordie videtur precellere re
ſpectu p̄cedentiuꝫ. Unde in vitis patrum.
Frater quidã interrogauit quẽdam ſenez
dicens:duo fratres ſunt quorum vnus ie
iunat ſex diebus. Alĩ multum laborans.
Alĩ.ſeruit egrotantibus:cuius opus ma
gis acceptuꝫ eſt deo? Reſpondit ſenex Si

frater ille q ſex dieb[9] laborãs ieiũat appẽ
dit ſeſe ꝑ nares non poteſt eſſe equalis illi
qui infirmitatib[9] deſeruit: hoc opꝰ miſeri
cordie cõmẽdauit nobis filius dei exẽplo
ſuo viſitans genus humanũ in infirmita
te poſitũ. Luc. i. viſitauit nos oriens ex al
to. ⁊c̃. ¶ Sequitur de ſexto opere miſeri
cordie ꝙ eſt viſitare eos qui ſunt i carcere
Ad quod monemur. Heb. xiij. Memẽto
te inquit vinctorũ ⁊c̃. Eiuſdẽ. x. vinctis cõ
paſſi eſtis. Et notãdum ꝙ viſitãdi ſũt qui
ſunt i carcere nõ ſolũ vt neceſſaria eis mi
ſtrent: vel aliqua conſolatio eis adhibeat
ſed etiã vt a carcere liberent. Eccl. iiij. libe
ra eũ qui i iuriã patitur de manu ſuperbi
In ꝑegenũ de manu peccatoris liberate
dñe quis ſimilis tibi: eripiens inopẽ de
manu fortiorũ eiꝰ: hoc opus cõmendat
nobis exẽplis varijs ſanctorũ. Legitur de
thob. Qd pergebat per omnes qui erant
in captiuitate ⁊ monita ſalutis dabat eis.
Job. xxix. Cõterebam molas iniqui: ⁊ de
dentibꝰ illius auferebã predã. Daniel Su
ſannã adiudicatã morti liberauit. Daniel.
xiij. Et nicholaꝰ tres pueros morti addi
tos. Prouer. xxiiij. Erue eos qui ducunt
ad mortẽ. ⁊c̃. ¶ Sequit de ſeptimo opeꝛ
miſericordie ꝙ eſt ſepelire mortuos Eccle
vij. Mortuos nõ ꝓhibeas gratiam. Glo.
ad Elemoſinã ꝑtinet ſepultura mortuoꝝ
de hoc ope miſericordie cõmẽdãtur viri.
Jabes galaad. ij. Re. ij. Benedicti vos a
dño qui feciſtis miſericordiã cũ dño vſo
Saul ⁊ ſepeliſtis eũ. Cõmẽdat etiã ꝺ hoc
thob. de quo legitur. Tho. ij. Qd cũ nũci
atũ eſſet ei ꝙ vnus de filijs iſrael iugula
tus iaceret in platea ſtatim exiliens a cubi
culo ſuo relinquẽs prãdiũ ieiunus ꝑuenit
ad corpus. tollenſq3 illud portauit ad do
mũ ſuam occulte: vt dum ſol occubuiſſet
caute ſepeliret eũ. Mat. xiiij. Dicitur de.
Magd. Bonum opus operata eſt in me:
preuenit vngere corpus meũ in ſepulturã
hoc opꝰ miſericordie exercuerũt Joſeph
⁊ nicodemꝰ. xp̃o Jo. xix: Et zozimas vni
co leone obſequẽte ſepeliuit cadauer illiꝰ
ſancte penitẽtes marie egiptiace: hoc opꝰ
miſericordie cõmẽdatur nobis etiam exẽ
plo brutorum animalium: legitur in lib.
de natura animaliũ ꝙ mortuo delphino.
circũſtant alij delphini ne comedant pi
ſces mortuũ: ⁊ deferunt eum in profũdũ
aque et ſepeliunt. ¶ Et notãdum ꝙ mul
ti propter peccata ſua hoc beneficio priuã
tur. Iſa. xiiij. Tu ꝓiectus es de ſepulchro
tuo quaſi ſtirps inutilis. In eodem quaſi
cadauer putridũ non habebis cõſortium
neq3 erit cũeis i ſepultura iiij. Re. ix. Jeza
bel cõedẽt canes i argo iezabel nec erit q ſe
peliat eã. Je. xxij. Sepultura aſini ſepelie
tur putrefactus: ⁊ ꝓiectus extra portas Je
ruſalem. Eiſdem. xxv. Non ſepelientur in
ſterquilinum: ſuper faciem terre iacebunt
⁊. ij. Mach. v. Jaſon. qui in ſepultos mul
tos abiecerat. Ipe etiã inlamentatus ⁊ in
ſepultus abicitur a ſepultura ecõtrario cor
pora ſanctorum in pace ſepulta ſunt. Ec
cle. xliiij. ¶ Item notandũ ꝙ antiqui eli
gendo ſepulturã reſpectum habuerũt vel
ad patres ſuos: vel ad ſanctitatem eorum
cum quibus ſepeliri voluerãt. Gen. xl. vij.
Dicit. Jacob. facies mihi miſericordias vt
non ſepelias me in egypto ſed dormiã cũ
patribus meis. Eiuſdẽ. xlix: Sepelite me
cum patribus meis in ſpelunca duplici
iiij. Re. xxiij. Cum mortuus fuero ſepe
lite me in ſepulcro in quo vir dei ſepultus
eſt. Eiuſdem. xiij. Quidam ſepelientes ho
mine viderunt latrunculos ⁊ proiecerunt
cadauer in ſepulchro elyſei ⁊ reuixit. Pre
ter. viij. Opera miſericordie de quibus di
ctum eſt videntur etiam eſſe quedam alia
opera miſericordie vt accomodare egen
ti. ¶ Tripliciter enim quis facit elemoſi
nam vel dando vel accomodando vel re
mittẽdo elemoſina mutui in hoc cõmẽda
bilis eſt ꝙ multotiens fieri põt ⁊ non perit
ei qui eam facit. Recuperat' enĩ: qd acco
modauit. Ad hoc ope miſericordie. Mo
nemur. Mat. v. Uolenti mutuari a te ne a
uertaris. ⁊ Luc. vi. Mutuũ date nihil in
de ſperantes. Deut. xv. Si quis de fratri
bus tuis ad paupertatẽ venerit nõ obdu
rabis cor tuum nec contrahes manũ: ſed
aperies pauperi: ⁊ dabis mutuũ quo indi
gere ꝓſpexeris: recuperare etiã ꝓximũ vi
detur eſſe opꝰ miſericordie. Prouer. xxij.
Recupera proximũ tuũ ſm virtutem tuã.
Item opus miſericordie eſſe uidetur loca
lutuoſa: vel aquas perículoſas pontibus
vel aliter per viã ⁊ meabilia facere ⁊ hoc
opere miſericordie vno denario põt aliqs
benefacere omnibus illis qui per pontes
tranſituri ſunt.

·5· ¶ De quo ſit elemoſina facienda. ij. c. xl.

S Equitur videre de quo elemoſina ſit facienda. ¶ Notãdum ergo ꝙ elemoſina faciẽda eſt de hijs que iuſte acquiſita ſunt. Leuı̃. ij. Omnis oblatio que offerẽ dño abſq fermẽto erit abſq fermẽto inq̃ inique acqſitionis. Prouer. iij. Honora dñm de tua ſubſtãtia. Thob. iiij. Fılı de tua ſubſtãtia fac elemoſinã: et diſtingũtur circa elemoſinas tres gradus Eſt enı̃ elemoſina bona. Melior optima. Bona que fit patrimonio chriſti i quo ſolã diſpẽſationẽ habẽt clerici. Ber. facultates eccleſiarum patrimonia ſunt pauperũ et ſacrilega eis crudelitate ſubripitur qcqd ſibi miniſtri et diſpẽſatores nõ vtiq dn̄i et poſſeſſores vltra victũ et veſtimẽtum accipiũt. Melior eſt que fit de pprio patrimonio. ¶ Optima eſt que fit de his que acqrũtur pprio labore. Ephe. iiij. Qui furabatur iã nõ furetur. Magis aũt laboret manibus ſuis opãdo. quod bonũ ẽ: vt habeat vnde tribuat neceſſitatẽ patiẽti. nõ placet deo elemoſina de furto vel rapina ab eo q poteſt ſcire cui ſit reſtituẽda. Aug. Quale eſt illud munus ꝙ alter cũ gaudio accipit alter cũ lachrymis ammittit. Eccle. xxiiij. Jmmolãtis ex iniquo maculata ẽ oblatio et nõ ſunt bñplacite deo ſubſanatiões impiorũ. Jn eodẽ. Dona iniquorũ nõ pbat altiſſimus. ¶ Jtẽ q offert ſacrificiũ ex ſubſtãtia paupis quaſi q victimat filiũ in cõſpectu patris. Jtẽ. Eiuſdẽ. xxxv. Nolite offerre mũera praua. Nõ enı̃ ſuſcipit illa deus Deuẽ. xvij. Nõ imolabis dño deo bouẽ et ouẽ in quo ẽ macula aut quippiam vitij: qr abhomiatio eſt dño deo tuo. Jſa. lxi. Ego deus diligẽs iudiciũ et odio habẽs rapinã in holocauſtũ. Mal. i. Jntuliſtis de rapinis munus: nũqd ſuſcipiam illud de manu veſtra. i. Pal. vlt. Que de manu tua accepimus dedimus tibi nõ ea que accepimus de manu diaboli. Prouer: xiiij. Redẽptio anime viri diuitie ſue. reſtituẽda ſunt male acqſita de alijs. ſ. noſtris: elemoſinas debemus facere exẽplo zachei. Luc: xix. Ecce dimidiũ omniũ bonorũ meorum do pauperibus: et ſi quẽ defraudaui reddo quadruplũ. Grego. quicqd in dei ſacrificio ex ſcelere offertur: oĩpotẽtis dei nõ placat iracundiã ſed irritat: ſicut aque ſi mũda eſt lauat: ſi immunda inquinat. ſic elemoſina ſi ſit de re iniuſte acqſita inquinat. ¶ Si vero de re iuſte acquiſita lauat. Et ſicut non eſt danda elemoſina de re furtiua ſic nec accipiẽda. Tho. ij. Nõ licet nobis edere de furto aliqd aut cõtingere. Leuẽ. xi. Nolite cõtaminare animas veſtras nec tangatis quicquid eorum ne immũdi ſitis. Et notãdũ ꝙ elemoſina eſt tanto deo gratior quãto res que datur dãti erat carior. ij. Ro. vlt. Nõ offeram domino ait dauid holocauſta gratuita: non tamen multum expedit pauperibus qui non ſunt aſſueti delitijs dare delitias: et ſumptoſa cibaria niſi quãdo ſunt infirmi. Auguſtinus in li. de verbis domini. Vtantur diuites ſuperfluis dent pauperibus neceſſaria. Vtantur precioſis dẽt pauperibus vilia dicit. Jero. ſuper. Malach. Quod indignum eſt dare deo quod dedignatur homo: miniſtris dei pter honorem eius cui miniſtrant delicata: et ſumptuoſa dari poſſunt: Eccle. xiij. dignas deo oblationes offer. Numeri. xvij. Que offertis de decimis et in donaria domini ſeparabitis optima et electa erunt.

¶ Cui ſit danda elemoſina. xli

S Equitur videre cui ſit danda elemoſina. ¶ Notandũ ergo ꝙ danda eſt pauperi. Luc. xiiij. Cũ facis conuiuium voca pauperes et debiles etc. et Tho. iiij. Panem tuum cum eſuriẽtibus et egenis comede. Debem9 i hoc imitari deum de quo. Luc. ij: eſuriẽtes impleuit bonis: et Jn pſ. Quia ſatiauit animã inanẽ. iiij. Ro. iiij. Heliſeus implet vaſa vacua. Jero. illis tribue diuitias tuas qui nõ plaſidas aues ſed ſiliginis panem comedũt qui fame expellunt non qui augeant luxuriam. Jdem da pauperibus non locupletibus non ſuperbis da quo neceſſitas ſuſtẽtet nõ quo augeãtur opes pars ſacrilegij eſt res pauperũ dare nõ pauperibus. Jtẽ dãdũ eſt non ſolũ bonis ſed etiã malis vt ſimus imitatores eius: q ſolẽ ſuũ oriri facit ſup bonos et malos et pluit ſup iuſtos et iniuſtos. Math. qnto. et Luc. ſexto Oĩpotẽti te tribue. Maxime tamẽ danda eſt bonis Eccle. decioſecũdo. Si bñfeceris ſcito cui bñfeceris. Jbidẽ. bñfac iuſto et inuenies retributionẽ magnã et ſi nõ ab ipſo certe a deo Jbidẽ da bono et ne recipias pctõrẽ bene fac humili et ne dederis ipſo quod itelligẽdum eſt in duobus caſibus. Vnus eſt ſi cre

das ꝙ propter bonū tuū negligat iuſticiā.
Alius eſt cum datur intuitu impietatis vt
faciunt illi qui dant iſtrioni:cā iſtrionat⁹.
Eccle.vij. Bonum eſt ſuſtentare iuſtum.
Sapiēs. Cui des videto. Itē dandū ē di-
uerſis nō tantū.viij. In ps. Diſperſit dedit
pauperibus iuſticia eius manet ⁊c. Mat.
xx. Uolo ⁊ huic nouiſſimo dare.ſicut ⁊ ti-
bi. Jero. Pecuniam tuam.vt ſingulis ne
ceſſarium eſt diſtribuas non ad luxuriam
ſed ad neceſſitatem.

ℭ Quomō ſit dāda elemoſina.viij.c.xlij.

Sequitur videre quō ſit danda ele
moſina. ℭ Notandum ergo ꝙ ele
moſina danda eſt animo volūta
rio. Deus.n.plus reſpicit ad animū quā
ad datū. Prouer.xvi. Spirituū pōderator
eſt deus. Eiuſdem.xxi. Appēdit corda de⁹
i. Ro.xvi. Deus intuetur cor: Et ſup illud.
Mat.x. Quicūqȝ dederit vni ex minimis
meis calicem ⁊c Dicit glo. Nota.deū ad
affectū dantis reſpicere:magis q̄ ad quā-
titatem rei exhibite. Et ſuper illud Mat.
xix. Ecce nos relinquimus oīa dicit Gre.
Cor ⁊ non ſubſtantiam deus penſat nec
perpendit quid in eius ſacrificium ſed ex
quanto proferatur. Jero. Que offeruntur
non ſui pondere:ſed offerentiū voluntate
penſantur. ℭ Item danda eſt elemoſina
cum vultus ilaritate. Eccle.xxxv. In omni
dato ilarem fac vultum tuum.ij. Cori.ix.
Ilarem.n.datorē diligit deus. Aug. Qui
dat vt careat tedio interpellātis nō vt refi
ciat viſcera indigentis ⁊ rem ⁊ meritum
perdit. Item danda eſt cum ſermonis dul
cedine. Eccl.iiij. Declina paupi ſine triſti
cia aurē tuā: ⁊ reſpōde ei in pacifica man
ſuetudine. Eiuſdem.xviij. Fili in bonis tu
is nō des querelā: ⁊ in omni dato nō des
triſticiā verbi mali. Grego. Sunt nōnulli
qui mox vt ab egenis fratribus fuerint ne
ceſſaria poſtulata:prius in eos contume-
lioſa verba iactant: qui ſi reb⁹ miniſteria
pietatis perficiunt verbis tū cōtumelioſis
humanitatis gratiā perdunt. Ita vt ple-
rūqȝ videanī iniurie illate ſatiſfactionem
exſoluiſſe:cum poſt cōtumelias dona lar-
giuntur:nec debet inſequi improperatio.
Eccleſi.xviij. Stultus acriter iproperabit.
Eiuſdem.xx. Datūs inſipientis nō erit ti-
bi vtilis ⁊c. Exigua dabit ⁊ multa iprope
rabit. ℭ Item danda eſt elemoſina cū fe
ſtinatiōe. Prouer.iij. Ne dicas amico tuo
vade ⁊ reuertere: ⁊ cras dabo tibi cū ſta-
tim poſſis dare. Eccle.iiij. Cor inopis ne af
flixeris ⁊ ne protrahas datum anguſtian
ti. Job.xxxi. Si oculos vide expectare fe-
ci ⁊c. Super illud ps. Producens fenum
iumētis. Dicit glo. Beat⁹ qui preoccupat
vocem petentis. David. Beatus qui intel
ligit ſup egenū ⁊ paup. Prouer.xij. Qui
pronus eſt ad miſericordiā benedicet: de-
bet etiā hō dare elemoſinā dum viuis et
ſan⁹ eſt. Eccle.xiiij. Fili ſi habes benefac
tecum ⁊ deo dignas oblationes offer: me-
mor eſto qm̄ mors nō tardabit. ℭ Itē añ
mortē benefac amico tuo xpo.ſ Eiuſdem
xviij. Memēto paupertatis in die abun-
dantie. Gala.vi. Dum tempus habemus
operemur bonū ad oēs: elemoſynā quā
aliquis dat in vita ſua eſt ſicut lucerna q̄
precedit illū:quē ſeruans cū ne cadat in lu-
tum vel foueā:elemoſyna vero que fit pro
eo poſt mortem eſt ſicut lucerna q̄ fertur
alicui poſt tergum:que nō cuſtodit hoīem
quin cadat in foueā inferni:a qua non eſt
liberatio. ℭ Itē danda eſt elemoſina cū
humilitate:ita vt ne vanā glīam inde q̄ras:
nec paupertatē cui das deſpicias: nec pro
elemoſinis quas das ſi in peccato morta-
li es:ſalutē preſumas. ℭ Ad primū mone
mur. Mat.vi. Te faciente elemoſinā:ne-
ſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua.
Eccl.xxix. Cōclude elemoſinā in ſinu pau
peris. Prouer.xxi. Munus abſconditum
extinguit iras. Greg. Sufficit iuſtis ab eo
videri a quo expectant remunerari. Idē
valde bona opera paruipendūt q ad eoꝝ
remunerationē laudes hominū ſufficere
credūt: ⁊ in legenda beati Nicolai dicitur
ex quo homo eſt in huius mundi voragi
ne propter delicta ſua defectus nullū eius
bonum ſic deus approbare legitur vt ele
moſinam.ſi tamen ob non mūdi fiat glo
riā. ℭ Ad ſm̄ monemur. Iſa.lviij. Car-
nem tuam ne deſpexeris: ⁊ ſuper parabo
lā de diuite ⁊ laçaro Luc.xvi. Dicit glo.
Si qua reprehenſibilia videmus in pau-
peribus non debem⁹ deſpicere:q̄ fortaſſe
quos morꝫ infirmitas vulnerat medicina
paupertatis curat. Job.xxxi. Si comedi bu
cellam meam ſolus. Greg. Solēt nōnulli
multa largiri: ſed habere ſocios paupes
in domeſtica conuerſatione refugium ad

gratiā vite cōis nō habētes: ſed iſte p̄ciu diciū pietati ſe facere eſtimaret ſi ſolus comederet ꝙ dn̄s omnium cōiter creaſſet. ℂ Ad tertiuꝫ monemur. Eccle. vij. Ne dicas in multitudine muneꝝ meoꝝ reſpiciat deus: ⁊ offerente me altiſſimo munera mea accipiet: ⁊ ſuper illud. Job. xiiij. Non credat fruſtra errore deceptus quod aliquo p̄cio redimendis ſit. Dicit glo. Elemoſina non valet ei: qui in malo permanet. Aug. in enchiridion. Nō exiſtimet aliquis illa infanda crimina qualia q agunt regnū dei nō poſſidebūt quotidie perpetranda: ⁊ elemoſinis quotidie redimenda in melius quippe eſt vita mutāda: ⁊ ꝑ elemoſinas de peccatis preteritis propiciandus ē deus: non ad hoc quodāmodo emēdemus: vt ea liceat ipune cōmittere. Item elemoſina danda eſt ꝓpria manu. Prouer. vlt. Manū ſuā aperuit inopi: palmas ſuas extendi ad pauperē: danda eſt etiam elemoſina ſcd̄m facultates dantis. Eccle. xiiij. Secundū vires tuas exporrigens da pauperi. Eiuſdem. xxxv. Da altiſſimo ſc̄m donatuꝫ eius. Tob. iiij. Quō potueris ita eſto miſericors ſi multū tibi fuerit: abundanter tribue: ſi exiguū tibi fuerit: etiā exiguū libenter ipartiri ſtude: nullus poteſt excuſare ſe a collatione elemoſine: ēt ſi ſit pauper: cum tn̄ placeat quādoq́ꝫ deo: qn̄ pauper dat pro deo oboluꝫ ſicut diues daret ꝓ deo. c. marchas: libenter emeret pauper carnes in macello: ſi tn̄ crederet ſe habiturū pro vno obolo quātū diues pro. c. ſoldis. Luc. xxi. Dixit deus de paupere vidua que miſerat duo era minuta in gaçophilatiū: vidua hec pauper pluſq̄ oēs miſit: ſi nō pōt dare pauper obolū det calicē aque frigide ⁊ nō perdet mercedē ſuam. Mat. x. Si hoc nō pōt: det verbū conſolationis: vel orationis ſuper illud. Juſtꝰ aūt miſeret: ⁊ retribuet. Dicit glo. Juſto ſemꝑ eſt aliqd ꝙ det ſaltē orationē. ℂ Itē dāda eſt elemoſina ordinate: vt hō primū miſereaᷓ ſui ipſiꝰ. Eccle. xxx. Miſerere aie tue placens deo. Aug. in ench. Qui vult elemoſinaꝫ ornate dare a ſeipſo debet incipere. Idē in lib. de re. Catholice cōuerſationis: deus rogat vt tui miſerearis: ⁊ nō vis quō te exaudiet deus in die neceſſitatis ſupplicantē: cū tu eū pro te ipſo nō audis rogantem. Item Aug. Quid eſt miſerius miſero: non miſerante ſeipſo. Eccle. xiiij. Qui ſibi neq̄ eſt cui bonꝰ ſicut non eſſet miſericors qui matris ſue indigentis non miſeretur: licet aliꝝ miſeraᷓ. ita nō eſt vere miſericors: qui aie ſue infirmitatis ad mortē nō miſereᷓ cū magis eaꝫ diligere debeat q̄ matreꝫ. ſapiens: ſemper tibi proximꝰ eſto. Itē ad ordinē miſericordie ꝑtinet: vt potius miſereaᷓ aie q̄ corporis: ⁊ potiꝰ ei q in maiori miſeria: q̄ ei qui eſt in minori.

ℂ Decimagnta pars de veritate. ca. xliij.

Vltimo in tractatu iuſticie tangendum eſt de his que omnibus debemus vt eſt dilectio: veritas ⁊ fides de debito dilectionis: legitur. Ro. xiij. Nemini quicq̄ debeatis niſi vt inuicē diligatis: de dilectione require in tractatu de charitate. ℂ De veritate hoc modo ageᷓ. ℂ Primo oſtendetur qd ſit veritas: ꝓut veritas pars eſt iuſticie. Secundo tangentur aliqua que ad amorem veritatis poſſunt incitare. Tertio deſtrueᷓ error illoꝝ qui dicunt veritatē in nullo caſu firmandā eſſe iuramento. Circa primum notandum eſt ꝙ eſt veritas creata: ⁊ veritas increata. Veritas vero creata triplex. ſcilicet veritas ſignati ſiue rei: ⁊ veritas ſigni ⁊ veritas vtētis ſigno. Ad veritatem rei videtur pertinere illud. Augu. lib. ſoliloquioꝝ. Verum eſt id quod eſt: ⁊ illud. Phyl. vnūquodq́ꝫ ſicut ſe habet ad eſſe. ita ad veritatem. Ad veritatem vero ſigni pertinere videtur illa deſcriptio phy. veritas eſt adequatio rei: ⁊ itellectus: ſiue adequatio ſigni: ⁊ ſignati. Veritas vero ꝓut pertinet ad hominem vtenteꝫ ſigno: pars videtur eſſe iuſticie: que ſic deſcribitur a Tullio: in prima rethorica: veritas eſt per q̄ imutata ea que ſunt: aut ante fuerunt: aut futura ſunt: dicunᷓ. ℂ Ad amorem veritatis monemur. Prouerb. xxiij. Veritatem eme. ⁊c. Veritas emitur quando cuꝫ magno ſtudio: vel labore cognitio veritatis acquiritur vel quando cuꝫ magno dāno: vel multorum odio: veritas in iudicio vel doctrina dicitur a veritate: nullo modo recedendum eſt: quicunq́ꝫ inde debeat ſcandaliçari. Unde ſuper illud Mat. xviij Qui ſcādaliçauerit vnum de puſillis iſtis qui in me credunt ⁊c. Dicit glo. ℂ Notan

dum ꝙ iniquantũ poteſt ſine peccato vi-
tare ſcandalum proximi debeo: ꝙ ſi de ve
ritate eſt: pro ſcandalo veritas relinqui nõ
debet: ⁊ intelligas hoc de triplici veritate
ſcilicet vite iudicij: ⁊ doctrine. ¶ Jtẽ mo
nemur ad amorem veritatis. Eccl. xxxvij.
Ante omnia opera verbũ verax precedat
te. Et eiuſdem. iiij. Non cõtradicas verbo
veritatis vllo modo. Sancti antiquitus
multũ deferebant veritati. ij. Cori. xiij. Nõ
poſſumus aliquid aduerſus veritatẽ: ſed
pro veritate. ¶ Ad perhibendum teſtimo
nium veritati: venit filius dei in mundũ.
Jo. xviij. Ego in hoc natus ſum: ⁊ ad hoc
veni in mundũ vt teſtimoniũ perhibeã
veritati. Sed hodie veritas exoſa habet.
Sapiẽs. Veritas odiũ parit: obſequium
amicos. Gal. iiij. Ego inimicus vobis fa-
ctus ſum: verum dicens vobis. Ber. ſuper
cant. Amara eſt veritas ſine condimento
gratie: hodie diminute ſunt veritates a fi-
lijs hoium. Dauid. Nõ eſt in ore eoꝝ veri
tas: cor eoꝝ vanũ eſt: veritati hodie detra-
hit. Job. vi. Quare detraxiſtis ſermõibus
ꝟitatis. Veritas hodie captiua detinetur
vix. n. inueniẽ q velit eã dicere. Ro. i. Veri-
tatẽ i iniuſticiã detinẽt. Señ. Mõſtrabo
tibi qd oia poſſidentibus deſit. ſ. q verum
dicat. Veritas hodie vndiq; impugnat.
Jta vt neceſſe habeat frequenter corruere
ſm illd. Jſa. lix. Corruit in platea veritas.
Et Dañ. viij. Proſternetur veritas in ter
ra: veritas in terra ꝓſternitur quando ali
quid terrenũ veritati preponit: veritas ho
die a multis vili ꝑcio vendit. Prou. xxviij
Qui cognoſcit in iudicio faciem non be-
ne facit: ⁊ pro bucella panis deſerit verita
tem. Multi hodie deſerunt veritatẽ vite:
⁊ ideo fugit ab eis veritas doctrine: ſicut
ecõtrario ſequitur veritas doctrine eos q
habent veritatẽ vite. Eccle. xxvij. Volati-
lia ad ſibi ſimilia cõueniunt: ⁊ veritas ad
eos qui operantur illam reuertet. Veritas
hodie a deo vilipenditur: vt a quibuſdam
ei preponatur falſitas: ab alijs ꝑponat ei
vanitas: ⁊ ab alijs ipſa vmbra vel pictura
veritatis. Veritati falſitatẽ ꝑponũt hoies
incõſiderate loquentes qui tota die volũt
eſſe in verbis: ⁊ ideo multotiẽs mentiunt.
Ber. in ſermonib᷒. Qñ nõ periclitetur ca
ſtitas in delitijs veritas in multiloquio: ca
ritas in hoc ſeculo neq̃. Vanitatẽ ꝑponũt
veritati amatores temporaliũ iſtoꝝ q va-
na ſunt: eo ꝙ non dant plenitudinẽ cordi
poſſidentis nec fulcimentũ innitendi: nec
fructũ expectatũ circa ea laborãti. ꝑs. Vt
quid diligitis vanitatẽ ⁊ queritis menda
cium. Umbram ⁊ picturã preponũt veri-
tati ypocrite: qui apparentiã ſanctitatis
ipſi ſanctitati preponunt. Veritas que ſic
modo ꝯtẽnitur inualeſcet: ⁊ in futuro ama
tores ſuos liberabit: ⁊ hoſtes ſuos ꝯdem-
nabit. Jo. viij. Vos cognoſcetis veritatẽ:
⁊ veritas liberabit vos. ij. Eſdre. iij. Veri-
tas manet ⁊ inualeſcit ineternũ: ⁊ viuit ⁊
optinet in ſecula ſeculoꝝ. Sicut ſe habet
denarius falſus ad veꝝ: ſic ſe habet homo
mendax ad hoiem veracẽ: vnde cũ hoies
multũ doleant ⁊ offendantur ſi vnus de
eoꝝ ſeruientibus recipit eis vnũ falſũ de
narium pro bono: mirũ eſt quõ nõ mul-
tum dolent cũ falſitatẽ in ſeipſis deprehẽ
dunt viliores ſe videntur habere q̃ vnum
denariũ. Et notandum ꝙ veritatẽ habere
debem᷒ quantũ ad omnes: nulli enĩ mẽ-
tiri debemus vt oſtendit. Aug. lib. de do-
ctrina xp̃iana: dicens. Omnis qui mentit
inique facit: nemo enĩ mentiens in eo ꝙ
mentitur ſeruat fidem: nã hoc vtiq; vult
vt qui mentitur fidem ſibi habeat: quã tñ
mentiendo ei non ſeruat: omnis aũt fidei
violator iniquus eſt.

¶ De erroꝛe qui dicunt veritatem nõ eſſe
iuramento firmandam. cap. xliiij.

Equitur de erroꝛe illoꝝ q dicunt
s nullam veritatem: iuramento eſſe
firmandã. Aſſerentes omne iura
mentũ eſſe illicitum qui error occaſionẽ
potuit hr̃e ex illo verbo domini. Mat. v.
Ego dico vobis non iurare omnino. Jtẽ
ex illo verbo. Jaco. v. Ante omnia fratres
nolite iurare: ad idem facere videtur illud
verbum. Auguſtini in quodã ſermone.
Falſa inquit iuratio exitioſa eſt: vera iura-
tio periculoſa eſt: nulla iuratio ſecura: er-
go vt videtur: ab omni iuratione abſtinẽ-
dum eſt. ¶ Ecõtrario vero manifeſte oſtẽ
ditur ꝙ licitũ ſit iurare. ¶ Primo ſic iu-
rauit deus. Geñ. xxij. Per memet ipſũ iu
raui dicit deus: ꝙ ſi quis non recipiat ve
tus teſtamentum: probatur hoc ⁊ illud.
Hebre. vi. Abrahe promittens deus quo-
niam neminem habuit per quem iuraret
maiorẽ. Jurauit ꝑ ſemetipſũ: ergo homi

illicitum eſt iurare: ⁊ ꝙ argumentuz va
leat probatur per illud. Luc. vi. Perfect⁹
omnis erit ſi ſit ſicut magiſter eius. Ma-
giſter noſter deus eſt: ſm illud Joh. xiij.
Uos vocatis me magiſter ⁊ dñe: ⁊ bene
dicitis: ſum ⁊ eniz. ⁊ Mat. xxiij. Nec voce
mini magiſtri: quia magiſter veſter vnus
eſt chriſtus: ergo non eſt contra ſtatũ per-
fectionis iurare. ¶ Jtem iurauit angelus.
Apoc. decimo. Quez iohannes vidit ſtan
tem ſuper mare ⁊ ſuper terram: ⁊ leuauit
manũ ad celũ: ⁊ iurauit per viuentẽ in ſe
cula ſeculorũ. ¶ Jtem iurauit apoſtolus.
Phi. i. dicens teſtis ẽ mihi de⁹. ⁊. ij. Cor. i.
Ego teſtẽ deum inuoco ⁊c. Si quis vero
dicat non eſſe iuramentuz in illis: apparet
hoc eſſe falſum: per hoc quod dicit. Jer.
quarto. Jurabunt: viuit deus in veritate
⁊ iudicio: ⁊ iuſticia: non ergo ſolum eſt iu
ramentũ ſi dicatur per dominum: vel per
ſimile: immo etiã ſi dicatur teſtis eſt mihi
deus: vel viuit deus: ex quo nomen dei in
teſtimoniũ: vel confirmatione veritatis aſ
ſumitur: cum igitur iurẽt deus ⁊ angelus
homo ⁊ ſanctus: mirũ eſt quõ non vult iu
rare hereticus: quaſi deo: ⁊ angelis: ⁊ ſan
ctis ſanctior eſſe velit. Uidetur aſſimilari
diabolo potius ꝙ̃ angelo vel deo: vel homi
ni ſancto. Diabolũ enim non memini me
legiſſe iuraſſe ad confirmationẽ veritatis
preterea precepit deus iurari. Exo. xxij. Di
cens ſi quis cõmendauerit viro pecuniaz
aut vas in cuſtodiam ⁊c. Et poſt in eodẽ.
Si quis cõmendauerit proximo ſuo bo
uem ⁊c. Juſiurandũ erit in medio ꝙ non
extenderit manũ ad rem proximi ſui ⁊c.
Et deut. vi. Dominũ deum tuũ timebis: ⁊
illi ſoli ſeruies ac per illius nomẽ iurabis
Et eiuſdem. x. Jurabitqꝫ in nomĩe ipſius.
¶ Jtem in pſ. Qui habitabit in taberna
culo tuo ⁊c. Et ſubditur: qui iurat pximo
ſuo ⁊ non decipit. Mat. v. Reddes domi-
no iuramẽta tua. Preterea iurant omnes
nationes: ⁊ gentiles: ⁊ iudei: ⁊ chriſtiani:
⁊ ſm philoſophũ: vox oĩum vox nature ẽ:
ergo natura dictat ꝙ licitũ ẽ iurare. Phi-
loſophus. Jurare vbi neceſſe eſt graui vi-
ro parum conuenit. Jtẽ licet aſſumere no
men dei ad iurandum aliquãdo. i. Thy.
vlti. Adiuro vos per deũ ⁊c. ergo licet illd
aſſumere ad aliquid iurandũ. Si enim lz
nomen dei aſſumere ad monendũ aliquẽ
vt aliquod opus bonũ faciat ſcd̃m illud.
Ro. xij. Obſecro vos per miſericordiã dei
vt exhibeatis corpora veſtra ⁊c. Eiuſdem
decimoquinto. Obſecro vos per dominũ
noſtrum ieſum xp̃m: ⁊ per caritatem ſan
cti ſpiritus vt adiuuetis me in orationib⁹
veſtris: a ſimili licebit nomen dei aſſume-
re ad monendum aliquem: vt ipſe credat
veritati vtili: cuz fides ſit a deo grata deo:
ꝙ ſine ea nemo ei placet. Preterea cuz di
cit deus: ꝙ abundantius hijs eſt: a malo
eſt: aut intelligitur. i. malum eſt. aut intel-
ligitur ꝙ fit a malo. i. ab infirmitate: non
credentis: ſi primo modo: ergo maluz eſt:
quando deus ad maiorem confirmatio-
nem dicit. Amen amen dico vobis. Ser-
mo enim eius debuit eſſe: eſt eſt: ⁊ nõ nõ:
⁊ non debuit aliud aliquid addere. Ma
lum etiam fuit: quando apoſtolus ad con
firmationez verbi ſui addidit: teſtis eſt mi
hi deus. Roma. i. ⁊. ij. Corin. xi. De⁹ ⁊ pa
ter domini noſtri ieſu chriſti ſcit ꝙ nõ mẽ
tior. Et Gal. i. Que ſcribo vobis. Ecce
coram deo ꝙ non mentior. Preterea cum
in veteri lege prohibita eſſet iuratio per
creaturas: ſi deus voluit oſtendere iuratio
nem omnem eſſe prohibitam ⁊ facere ad
ditionem ad veterem legez potius debuit
hoc ſpecificare de iuratione per creatorez
ꝙ̃ per creaturam: cum iuratio per creatu-
ram ſatis eſſet prohibita in veteri lege.
Argumenta etiam quibus vtuntur here-
tici ad confirmationez dicti erroris: valde
debilia ſunt vt eſt illud. Jaco. quinto. An-
te omnia nolite iurare. Si enim pro-
pter hoc: quia ibi dicitũ: nolite iurare: pec-
catum mortale eſt iurare: ergo cũ deus di
cat. Mat. vigeſimotertio. Et patrez nolite
vocare vobis ſuper terram: peccatũ mor-
tale erit vocare aliquem patrem ſuper ter
ram. Jtem ſi in nullo caſu iurandum eſt.
quia deus dicit: Math. quinto. Ego dico
vobis non iurare omnino: ergo cuz aliqs
dicit alicui colligenti ſaluiam vel petroſil-
lum in orto ſuo vt non colligant omnino
illud: ipſe prohibet eum vt nihil inde colli
gat quod manifeſte falſum eſt: ⁊ ſcd̃m cõ
munẽ vſuz loquendi. ⁊ etiaz ꝙ in alia fa-
cultate dicitur. vnde verſus omnis nõ nul
lus: nõ omnis dic aliquis nõ. Preterea cũ
quã deus ſubdit: cuz dicit neqꝫ per celum
q2 thronus dei eſt ⁊c. Non eſt competens

cauſa quare nunꝗ̄ ſit iurandum: ſed quare non ſit paſſim iurādū ſiue omnibꝰ modis: etiam per creaturā hũius: quia in contemptu ipſius: cōtemnitur ipſe cuius eſt thronus. Preterea aut ſemper fuit illicitū iurare: aut cepit eſſe illicitū ab illa prohibitione xp̄i: ego autē dico vobis nō iurate omnino: primū conſtat eſſe falſum cū lex vetus iurare preceperit: ⁊ cū ratio naturalis non dictet hoc malum eſſe: ſecundum hoc videtur falſum eſſe per hoc ꝙ deꝰ dicit. ꝙ abundantiꝰ eſt: a malo eſt: tanꝗ̄ vis declarans: ⁊ non tanꝗ̄ vis ſtatuens: quare prohibuit deus iuramentū vniuerſaliter ſi illud prohibuit propter periculum periurij eadem rōne votum debuit prohibere. Immo eadē rōne etiā ab hac prohibitione debuit abſtinere: prohibitio enim iſta facit plures tranſgreſſores ꝗ̄ ſint illi q incurrunt periurium. Nec enim facit oēs iurantes tranſgreſſores: ſed etiã prohibitio ⁊ conſtāt ꝙ plures iurant ꝗ̄ periurant.

¶ Item que eſt ratio iſta ꝙ nō ſit iurandum per ieruſalez: q; eſt ciuitas regis magni quando illud ꝙ iuratur non bene eſt eiuſdem regis: ⁊ ſcriptum ſit. celum ⁊ terra tranſibunt verba autē mea non tranſibunt. Mat. xxiiij. Pre. Sicut magis cauēdum eſt paruulo ab acceſſum ad aquam vel ad aliud periculum ꝗ̄ adulto qui ſcit ſibi bene cauere. Sic magis cauendū fuit in hac parte populo iudeoꝝ rudi: ⁊ paruulo ꝗ̄ populo diſcreto chriſtianoꝝ. Unde ſi ꝓpter periculū prohibitū eſt. magis debuit prohiberi tunc. Item cum ſenſus ſit. ego dico vobis non iurare omnino ⁊c. i. vt non iuretis omnino ſi mortale peccatū eſt iurare: q; xp̄s dicit non iurari: ergo eodem modo facere contra qđcūq; dictuz a chriſto erit mortale. ergo ſolū precepta ⁊ prohibitiones erunt: ⁊ non erunt conſilia aliqua nec admonitiones ad aliquid melius: ⁊ omnes qui erunt circa ſtatum perfectionis erunt in ſtatu damnationis cum ad ꝑfectionē moneat xp̄s dicens. Mat. v. Eſtote perfecti ſicut ⁊ pater veſter celeſtis perfectus eſt mortaliter peccabit qui fecerit contra illud qui aufert que tua ſunt ne repetas. Luc. vi. Et iterum qui facit contra illud. omnipotenti te retribue. in eodē: ⁊ contra illud omnia quecunq; vultis vt faciant vobis homines: ⁊ vos facite illis.

Mat. vij. ⁊ contra illud. Mat. v. Et ei qui vult tecum iudicio contendere: ⁊ tunicaz tuam tollere dimitte ei ⁊ pallium: ⁊ cōtra illud. Mat. v. Si quis te ꝑcuſſerit in vnaz maxillam prebe ei ⁊ alteram contra ꝙ tñ fecit xp̄s. Jo. xviij. Qui percutienti maxillam eius non prebuit alterā ſed allegauit iuſticiam ſuā dicens. Si male locutus ſuz teſtimoniuz perhibe de malo ⁊c. Et Paulus Act. xxiij. Principi ſacerdotum qui preceperat os pauli percuti dixit. percutiet te deus paries dealbate. Aug. Iſta precepta magis pertinent ad preparationē cordis que intus eſt: ꝗ̄ ad opus qđ in aperto fit: vt teneantur in ſecreto animi paciencia cum beniuolentia. In manifeſto autē fiat ꝙ ei videtur prodeſſe poſſe quibus bene velle debemus preterea quō onus chriſti erit leue: ſi quecūq; ipſe dicit precepta ſūt vel prohibitiones. Itez per qđ iurat quiſ̄ libet illū veneratur hoc amat. hoc timet. vt dicit. Glo. ſuper Mat. v. Unde cum iurare per deū. veritatem vtilē ſic deo honorificum: ⁊ proximo vtile ſic deſeruiat dilectionem dei ⁊ proximi: quare erit illicitus vel ꝓhibitū cū plenitudo legis ſit dilectio. Re. x. Et cum in duobus mandatis de dilectione dei ⁊ proximi vniuerſa lex pēdat ⁊ prophete. Mat. xxij. Pre. Iurare nihil aliud eſſe videtur: ꝗ̄ nomen dei aſſumere ad confirmationē eius ꝙ dicitur: ſicut haberi poteſt ex duobus locis ſcripture. ſ. ex. xx. Exo. Non aſſumes nomen dei tui i vanum. Aſſumere nomē dei in vanuz eſt iurare in vanum: ⁊ ex illo verbo. Heb. vi. Omnis controuerſie eoꝝ finis ad confirmationem eſt iuramentū qua deſcriptiōe recepta facile eſt oſtendere ꝙ liceat iurare Cum enim filius dei in hoc natus ſit ⁊ venerit in mundū vt teſtimoniuz periberet veritati: vt ipſe ait. Job. xviij. Uériſimile eſt ꝙ nomē ſuū non neget: ad eandem veritatem confirmandam. Immo ꝙ plus ē ad confirmationez veritatis mori voluit. Item cuz deus pater ſic dilexerit mūdum vt filiuz ſuū vnigenitū daret. Jo. iij. c. Ueriſimile eſt ꝙ nomē ſuū vnigenitū ei non neget. Ro. viij. Qui proprio filio ſuo non pepercit: ſed pro nobis omnibus tradidit illum quō nō cū illo omnia nobis donauit. Item cum principes huius mundi ſigilla ſint bonitatis i ſubditos ſuos: vt ſigil-

illis ſuis eis confirment veritatē vtilē nunq̄ celeſtis princeps non hēbit hanc in ſubditos ſuos vt nomine ſuo permittat eos vti ad confirmandā vtilē veritatē: ſimile argumentū fecit dominus. Mat. vij. Dicens. Si ergo vos cū ſitis mali noſtis bona data dare filijs veſtris: quanto magis pater veſter qui in celis eſt dabit bona petentibus ſe. ¶ Item ſi deus ſigillū ſuū cōmendauit ſeruis. Veriſimile eſt q̄ non neget illud filijs ſuis. Ro. viij. Nō accepiſtis ſpiritū ſeruitutis iterū in timore: ſed accepiſtis ſpm̄ adoptiōis filioꝝ. ¶ Ex predictis manifeſtū eſt q̄ iurare non eſt vniuerſaliter malum. Immo licitū eſt iurare ad cōfirmandā vite veritatē. reſpondendū eſt ergo ad ea que ipſi obiciunt. ¶ Notādū ergo q̄ potuit eſſe multiplex cauſa: quare deus diceret illud. Math. v. Ego dico vobis non iurare omnino. ¶ Prima potuit eſſe q̄ iuramentū quandoq̄ vilipendi facit ſimplicem aſſertionē: nec iam reputāt
B multi ſimplex mendaciū: ex quo nō eſt ibi periuriū: ſicut multi hodie iuramēta ſine ſolēnitate facta non reputant propter iuramenta ſolemnia: deus ergo volēs ſuos veritatem ſeruare: in ſimplici ſermone ſicut iurato ſermone voluit vt non iurarēt quātum eſſet in eis. Auguſ. ſuper epiſtola. ad Gala. Non eſt cōtra dei preceptū iuratio: ſed ita intelligitur deus: prohibuiſſe a iuramento: vt quantū in ipſo eſt quiſq̄ non iuraret q̄ multi faciunt in ore habentes iurationē tanq̄ magni ſuaue aliquid. Idē in ſermone domini de monte iuramentū faciendū eſt in neceſſarijs cū pigri ſint homines credere q̄ eſt eis vtile: iuratio non eſt bona: nō tamen mala cum eſt neceſſe. Ideo nō eſt appetenda vt bona: nō tamē fugiēda tanq̄ mala cū eſt neceſſaria. Glo. ſuper Mat. v. Sermo fidelis pro iuramēto debet haberi: ꝛ merito tanq̄ verbū dictū in templo corā altari: immo corā deo templū eius in baptiſmo dedicatū ē ipſe fidelis: deus aūt eſt in hoc templo ſancto ſuo: fides vero altare eſt. ¶ Secūda cā potuit eſſe periculū ydolatrie ꝛ tertia periculum periurij: ex frequenti enim iuratione frequens ſequitur periuriū: ꝛ hec duo pericula ſequebantur precipue ex iuratione creaturaꝝ. Ideo talem iurationē p̄cipue diſſuadet deus. Glo. Illi vel celū plus ali quid ſuſpicabantur vel per illud iurantes nō putabant ſe iuramēto teneri. Ideo iuramentū ſic temperat vt ꝛ celū creatura dei credatur non plus aliquid: ꝛ q̄a thronus eius eſt periuriū timeatur. Auguſ. in nouo teſtamento dictū eſt ne omnino iuremus: q̄ mihi quidē propterea dictū videtur nō: q2 verū iurare peccatū eſt: ſed q2 periurare immane peccatū eſt: a quo nos longe eſſe voluit qui orat io ne iurem⁹ admonuit. Idem in quodā ſermone qui iurat iuxta precipitiū periurij eſt: qui nō iurat longe eſt. ¶ Tertia cā potuit eſſe perfectio māſuetūdinis q̄ voluit eſſe in diſcipulis ſuis quibus dixit illud verbum ſicut p3 ex euangelio. Mat. Qui illud verbū poſuit. Iuramentū vero frequenter eſt ex ira ꝛ impacientia: ideo voluit eos deus a iuramento cauere. ¶ Septē vero diſſuadent circa iuramentū. ¶ Primo appetitus iurandi. Jaco. v. Ante omnia fratres nolite iurare. ¶ Scdo aſſiduitas iurādi. Eccle. xxiij. Iuratio nō aſſueſcat os tuū. Ibidē. Multū iurās replebitur iniquitate. Criſ. Nemo eſt qui frequenter iuret qui non aliter periuret. ¶ Tria alia innuunt̄ p oppoſitā. Jer. iiij. Vbi dicitur iurabūt: viuit dn̄s in veritate ꝛ iudicio ꝛ iuſticia: ꝛ ſunt illa tria falſitas defectus deliberationis et iniuſticia. ¶ Sextū eſt iurare per creaturas. ¶ Septimum eſt iurare pro nihilo. Exo. xx. Non aſſumes nomē dei tui in vanum: nō enim habebit in ſontē dn̄s eū q̄ aſſumpſerit nomen dei ſui fruſtra: illo vero. Mat: Ego dico vobis non iurare oīno ſic intelligendū eſt ego dico vobis vt non iuretis oīno .i. paſſim neq̄ etiā p celū ꝛc. nec ſequitur ex hoc: ergo nunq̄ iuretis ſicut opponendo oſtendebatur: ꝛ hoc innuitur per cām que ſubditur: neq̄ p celū q2 thron⁹ dei eſt: hoc enim q̄ celū eſt thronus dei: non eſt cauſa q̄ per celum nō ſit iurandum: ſed eſt cauſa q̄ per celum non eſt paſſim iurandū ac ſi periurādo per illud: deus non offendatur cū celum thronus dei ſit: ꝛ in celo deus contēnatur. Ad idem videtur pertinere illud. Math. xxiij. Ve vobis qui dicitis quicunq̄ per tēplū dei iurauerit nihil eſt ꝛc. ꝛ ſubditur: q̄ iurat in templo iurat in eo qui habitat i tēplo: ꝛ qui iurat in celo iurat throno dei: ꝛ in eo qui ſedet ſuper eū ſicut nō valet hoc

argumentū. Iſte qui vult ſe radi ⁊ ſupflui
tatē capilloꝝ precidi nō vult vt capilli ſibi
omnino abſcindantur: ipſe ergo nihil vult
de capillis ſuis preſcidi. Ita non neqꝫ hoc
argumentū: dico vobis nō iurare oīno er
go vt nunq̄ iuretis: ad illud vero. Iaco. v.
Ante omnia ⁊c. Quadruplex pōt eſſe re-
ſpōſio. ¶ Primo vt prohibeatur ibi iura
mentū q̄ aliquis facit q̄ cito incipit loqui:
illud enim eſt ex libidine iurandi: pri⁹. n.
debet eſſe ſermo noſter: eſt eſt: non non: q̄
ſi nō credatur q̄ vtile eſt credi poteſt ſeq
iuramentū. ¶ Scdo poteſt itelligi eſſe di-
ctum illud: contra illos: que habēt in con
ſuetudine ante vnūquodqꝫ verbū prepone-
re iuramentū ſicut modo mos eſt gallico
rum. ¶ Tertio pōt dici q̄ iacobus loque
batur illis qui erant in tribulatione: ſicut
enim dicit Glo. Sup principiū canonis e
ius occiſo ſtephano facta eſt perſequutio
magna in eccleſia: que erat hieroſolymis
⁊ omnes diſperſi ſunt per regiones iudee
⁊ ſamarie: preter apoſtolos: his diſperſis
qui ꝓpter iuſticiā paſſi ſunt mittit epiſto-
lam: mouens ergo eos ad pacientiā ⁊ ad
quedā alia: ante omnia vult vt a iuramen
tis que ipacientiā ſolent ſequi caueāt ſicut
febricitanti ꝓhibetur ſpecialiter bibere: li-
cet alia multa magis ſint nociua: quia ad
illud magis eſt pronus: ſic qui tribulantur
magis proni ſunt ad iuramenta: ⁊ illa iu
ramenta frequenter ſunt del blaſphemie:
⁊ quādoqꝫ tantū illaqueāt homines q̄ in
magna ſeruitute eſt homo vt ipoſſibile ſi-
bi videatur quādoqꝫ ſeruare quecūqꝫ iura
uit: vnde ſequitur: vt nō ſub iudicio deci-
datis. ſ. a libertate veſtra per obligationē.
¶ Quarto pōt intelligi q̄ affectatio ſiue
voluntas iuramenti ꝓhibeatur: vnde nō
dicit nō iuretis: ſed nolite iurare: nec ſeq̄
ex hoc q̄ iurare ſit mortale ſicut ex illo ver
bo domini. Mat. xxiij. Patrē nolite voca
re vobis ſuper terrā: nō ſequitur q̄ morta
liter peccet qui aliquē patrē vocet ſup ter
ram: voluntariū ergo iuramentū ꝓhibet
ibi. Sed duplex eſt voluntariū quoddam
q̄ eſt pure voluntariū: ⁊ quoddā q̄ habet
aliud cogens exterius: licet nō ſufficiens:
⁊ ꝓmū hoc ꝓhibetur ſecundū nō. ¶ Ad
verbū vero aug. dicendū eſt q̄ ſicut tran
ſire mare nunq̄ eſt ſecurū: ⁊ tamen qn̄qꝫ
eſt neceſſarium: ⁊ quādoqꝫ naufragio ali
quis illud trāſit: ſic iuratio nunq̄ eſt ſecu-
ra: ⁊ tamē quādoqꝫ eſt neceſſaria ⁊ qn̄qꝫ
ſine peccato iuratur.

¶ Decimaſexta pars de fidelitate. ca. xlv.

Sequitur de fide ꝓut fides idē eſt
q̄ fidelitas: ⁊ eſt fides virtus qua
ꝓmiſſa ꝯplentur. Unde Iſido. x.
libro ethimologiaꝝ. Fidelis dicitur quis
pro eo q̄ fit ab eo id qd̄ dicit: vel ꝓmittit
bonū: ⁊ ſicut veritas ſeruat hoiem ne ali-
quādo fallat in verbis: ſic fides ſeruat ho-
minem ne aliquis fallat in factis: fides tn̄
quādoqꝫ large ſumitur: ⁊ ſic ad eam perti
net ſeruare hoiem ne fallat aliū verbo vel
facto: ⁊ ſic ſumit. Aug. fidē in libro de do-
ctrina xp̄iana: dicēs. Nemo mentiens i eo
q̄ mentitur ſeruat fidē: homo fidelis cōfi
dentē de ſe fallit: fides ꝓut eſt virtus theo
logica ē virt⁹ qua eterna bona credimus.
¶ Fides vero ꝓut hic de ea loquimur eſt
virt⁹ cui bona nr̄a in preſenti credimur.
Ad hanc virtutē monemur. Apoc. ij. Eſto
inquit fidelis vſqꝫ ad mortem: ⁊ dabo tibi
coronā vite. ¶ Hec virt⁹ multū cōmenda
bilis eſt. Prouer. xxviij. Uir fidelis multū
laudabitur: de hac cōmendatur abraam.
Eccle. xliij. Abraā ingt in tēptatione inuen
tus eſt fidelis. Item moyſes. Numeri. xij.
Moyſes ingt de⁹ in oī domo mea fideliſ-
ſimus eſt. Et Dauid. i. Reg. xxij. Quis in
oib⁹ ſeruis tuis ſicut Dauid fidelis? ¶ Fi
dei virtus ē valde rara ⁊ valde cara. Pro
uer. xix. Uiꝝ fidelē qs iueniet? i. Cori. iiij.
Iam q̄ritur inter diſpenſatores vt fidelis
quis inueniat: q̄ritur inq̄ ⁊ vix inuenitur.
¶ In primitiua eccleſia iter. xij. apl̄os in-
uent⁹ eſt vnus infidelis: ⁊ alij fideles fue-
runt: hodie vero. xi. iueniunt infideles qn̄
vnus inuenitur fidelis: huic virtuti cōmittit
de⁹ bonoꝝ ſuoꝝ diſpēſationē. Mat. xxiiij.
Quis putas eſt fidelis ſeruus ⁊ prudens
quē ꝯſtituit dn̄s ſup familiā ſuā: vt det il-
lis cibū in tēpore. ¶ Itē huic virtuti dat
deus augmentū gratie. Luc. xix. Euge ſer
ue bone: q2 i modico fuiſti fidelis: eris po-
teſtatē habēs ſupra decē ciuitates. ¶ Itē
huic virtuti deus dat gloriā ſuā. Mat. xxv.
Quia ſupra pauca fuiſti fidelis: ſupra mul
ta te conſtituam intra in gaudium domi-
ni tui. Et notandum q̄ fides commenda-
bilis ſpecialiter eſt in amico. Eccle. ſexto:
Amico fideli nulla eſt comparatio. In eo-

dem. Amicus fidelis medicamentū vite. ¶ Itē valde cōmēdabilis ē in ſeruo. Eccleſi. xxxiij. Si ē ſeruus fidelis ſit tibi quaſi anima tua: quaſi fratrem ſic contrecta eum ſpecialiter commendabilis eſt in nūcio. Prouer. xiij. Legatus fidelis ſanitas e contrario legatus infidelis peſtilētia eſt terre ad quam mittitur Malo enim exemplo multos corrumpit. Prouerbi. xxv. Sicut frigus niuis in die meſſis ita legatus fidelis ei qui miſit eum: frigus niuis in die meſſis refrigerat: ꝛ legatus ſi fidelis ſit ei a quo mittitur quaſi quoddam refrigeriū eſt a cura enim ꝛ ſollicitudine i parte eum liberat: e contrario vero dicitur de infideli nuncio. Prouerbi. xxv. Dens putridus ꝛ pes laſſus qui ſperat ſuper infideli in die anguſtie: dens putridus ori grauem dolorem ingerit: vnde vulgariter dicitur: ꝙ nō eſt dolor ſicut dolor dentis. Infidelis ergo nūcius eſt ei qui in eo ſperat: vt dens putridus: qꝛ ei occaſio magni doloris eſt: etiā ē vt pes laſſus: ſicut eniꝫ multum affligitur qui deſiderat peruenire ad aliquem locum ꝛ pꝛe laſſitudine non po-
B teſt: ſic affligitur ille qui expectat nunciuꝫ infideleꝫ qui moram nimiam facit. ¶ Et notandum ꝙ aliquis fidem debet alij in .iiij. ¶ Primo in hoc vteuꝫ verbo nō fallat. Auguſtinus in libro de doctrina xp̄iana. Omnis q mētitur inique facit. ¶ Secundo vt archanum eius non denudet. Prouer. ūdecimo. Qui ambulat fraudulenter reuelat archana: qui aūt fidelis eſt celat amici cōmiſſū. Eccle. xxvij. Qui denudat archana amici fidē ꝑdit ¶ Tertio in hoc ꝙ in aduerſis eū nō deſerat Eccle. xxij: Fidē poſſide cū amico in pauptate illius vt ꝛ in bonis illiꝰ leteris: i tpe tribulationis illius permane illi fidelis. ¶ Quarto in h: vt i adminiſtratione bonoruꝫ ſibi cōmiſſoruꝫ fideliter ſe habeant. ¶ Fidelitas vero quātuꝫ ad bona cōmiſſa in gnc̄ꝫ attenditur. ¶ Primū eſt vt ipſe bona ſibi commiſſa nō diſſipet. ¶ Secunduꝫ vt ſtudioſe multiplicet. ¶ Tertiuꝫ vt eū qui tradidit pte lucri q̄ ad eū ptinet nō defraudet ¶ Quartū ē vt bona ſibi cōmiſſa pdicioſe ſua ñ faciat. ¶ Quintū ē vt inimico eiꝰ q ſibi ea cōmiſit illa ñ tradat. De pꝛio legitur. Lu. xvi. hic diffamatꝰ ē apud ipſū eo ꝙ diſſipaſſet bōa illius. ꝛ Iſa. 1 ā. Tu terrā tuam perdidiſti. Tripliciter aūt fit hec diſſipatio. ¶ Primo quādo aliquis vitā ſuā quam debuit expendere ad honorē dei ꝛ vtilitatem anime ſue expendit dei contumeliam: ꝛ damnationem anime ſue: conſumēdo ea i ſeruitio diaboli. Prouer. quīto. Non des alienis honorem tuum et annos tuos crudeli. Idem intelige de hijs qui res ſuas in ſeruitio diaboli expendūt ſeruos diaboli inſtantiſſime imitantes: filijs do dei duriſſimos ſe exhibētes. ¶ Secundo quando aliquis deſiſtit ab opere incepto: āte conſūmationem. Prouer. 18. Qui mollis eſt ꝛ diſſolutus in opere ſuo: frater eſt ſua opera diſſipantis: mollis eſt qui cedit duris: diſſolutus eſt qui nullo amore ad opus bonum ligatus eſt: ꝛ talis reputatur diſſipator operum. ¶ Tertio quando aliquis quod edificat verbo deſtruit exemplo. Eccleſia. xxxiiij. Unus edificans: ꝛ vnus deſtruens quid prodeſt illis niſi labor? ¶ Circa ſecundum notandum ꝙ circa multiplicationem: triplex poteſt eſſe infidelitas. ¶ Prima ē cum pecunia domini abſconditur: vnde Math. vigeſimoquinto. Reprehenditur ſeruus malus ꝛ piger qui pecuniam domini abſconderat. ¶ Secunda eſt: cum pecunia domini in mercibus que minoris lucri ſunt ponitur: hec infidelitas eſt in illis qui legem domini per quaꝫ animas lucrari poſſent contempnunt: ꝛ phyſicam vel leges per quas lucrantur temporalia addiſcunt: nūquid infidelis eſſet nuncius alicuius mercatoris qui domino ſuo emere poſſit ſcarlatam eodem ꝑcio: quo emit biſellum ſi eam non emeret. ¶ Tertia in fidelitas eſt in eis qui merces domini vēdunt vbi minus vendibiles ſunt: ſicut accedit in eis q pariſius docent vbi doctrina eorū vix auditur: ꝛ alibi nolunt docere vbi doctrina eorum cara haberetur. ¶ Circa tertiū notandum ꝙ lucrum bonorum operum in tres partes diuiditur. ¶ Prima pars eſt gloria que ad deū pertinet iuxta illud apoſtoli: ſoli deo honor ꝛ gloria. ¶ Secunda pars eſt exempluꝫ bonum ꝙ pertinet ad proximum: vnde. Math. quinto. Sic luceant opera veſtra coram hominibus vt videant opera veſtra bōa ꝛc̄. ¶ Tertia pars eſt vtilitas mercedis que pertinet ad eum qui opera bona facit: deum ergo

defraudat parte ſua lucri qui gloriam ſuā querit de bonis operibus que agit. Ber. fidelis reuera famulus es ſi de multa gloria domini tui: ⁊ ſi non exeūte a te tamen trāſeunte parte nil manibus tuis adherere cōtingat. ¶ Circa quartum vero. Notādū: ꝙ illi qui bona ſibi ſunt cōmiſſa ꝑditione ſua faciūt cū infideliter ſe habeāt ī paucis ipſi nō cōſtituentur ſuper multa: vn̄. Lu. xvi. Si in alienis fideles nō fuiſtis ꝙ vr̄ ꝫ eſt quis dabit vobis: alienū vocat trāſitoriū veſtrum: ⁊ ibidē q fidelis eſt in minimo ⁊ in maiori fidelis ē: ⁊ qui in modico iniquus ē in maiori iniqu⁹ eſt. ¶ Circa. v Notandū ꝙ vel caſtrū noſtre bone fidei cōmiſſū eſt corp⁹ noſtrū ⁊ anima noſtra vulgariter dicitur ꝙ bonū caſtrū cuſtodit qui corpus ſuū cuſtodit: ſed melius caſtꝛ cuſtodit qui animā ſuā cuſtodit hoc caſtꝛ corpis ſibi querit diabol⁹ reddi cū peccatū carnis ſuggerit: caſtrū vero anime ſibi reddi querit qñ peccat ſpūalia ſuggerit quando vero ſuggeſtioni ei⁹ ꝯſentim⁹ caſtꝛ nobis a deo cōmiſſum hoſti eius tanꝗ proditores tradimus ⁊ valde infideles ſumus ꝑcipue ſi nō premittamus nunciū ad dn̄ꝫ noſtrū ꝓ ſuccurſu cū ipe poſſit nobis ſubuenire ⁊ etiā velit. Non enim vult ex here dari. i. Cor. x. Fidelis deus eſt q nō patietur vos tēptari ſupra id ꝙ poteſtis: nuntius: q ad deum mittendus eſt in temptatione. ē oratio: vnde ſuper. Illud ps. intret in conſpectu tuo oratio mea dicit. Glo. Magna virtus orationis oſtēditur que quaſi qdā perſona ad deū intrat ⁊ illuc mandatum peragit quo caro peruenire nequit. Inexcuſabilis eſt qui prius caſtrū ſuū reddit quam pro ſuccurſu miſerit vel qui non expectat ſuccurſum pro quo miſit:

¶ Explicit tractatus de iuſticia.

Rimo in tracta

tu de. iiij. Uirtutibus cardinalibus ponēda eſt diuiſio quā ponit macrobius hijs verbis. Qui eſtimant nullis niſi phyloſophātibus ineſſe virtutes virtutū officia ſic diſpenſat. Prudentie: dicūt eſſe mūdum iſtū ⁊ oīa que in mūdo ſunt diuinorū contēplatione deſpicere omnēq animi cogitationē ī ſola diuina dirigere. Tēperātie oīa relinquere in quātū natura patit̄ que corpis vſus requirit. Fortitudo nō terreri animā a corpore quodam modo ductu phyloſophie recedentē nec altitudine perfecte ad ſuperna aſcēſionis horrere. Iuſticie ad vnā ſibi propoſiti huius cōſenſure viā vnius cuiuſq virtutis obſequiū atq ita fuit vt ſcdm̄ hoc tm̄ rigide diſſentit ad raptū rerum publicarū: rectores beati eſſe nō poſſint. Sed protinus gradus virtutū ſic digerit. Quattuor inqt ſunt quaternarū genera virtutū ex hijs. ¶ Prime politice vocant̄. ¶ Secūde purgatorie. ¶ Tertie animi iā purgati. ¶ Quarte exēplares ¶ Et ſunt politice hominis qꝛ ſociale animal eſt: hijs boni viri rei publice cōſulunt vrbes tuentur: hijs parētes venerātur liberos amāt: primos diligūt: hijs ciuiū ſalutē gubernāt: hijs ſocios circūſpecta prouidētia protegūt iuſta libertatē deuincunt hijſq ſuis memores alios fecere merēdo. ¶ Et eſt politici prudētia ad rationis normā que cogitat queciīq agit vniuerſa dirigere: ac nihil preter rectū velle vel facere humaniſq actibus tāq diuinis arbitrijs puidere. Prudētie inſunt. Ratio: itellect⁹ circūſpectio: prouidentia: docilitas: cautio ¶ Fortitudinis animi ſupra periculū metum agere nihilq niſi turpia timere. tollerare fortiter vel aduerſa vel proſpera. Fortitudo parat magnanimitatem: fiduciā: ſecuritatem: magnificentiam: conſtantiā: tollerantiam. firmitatē. ¶ Tēperantie eſt nihil appetere penitendū: in nullo modi rationis legem excedere ſub iugo rationis cupiditatem donare temperantiā ſequuntur: modeſtia verecūndia: abſtinentia: caſtitas: honeſtas: moderatio: pcitas: ſobrietas: pudicitia ¶ Iuſtitie: ſeruare vnicuiq ꝙ ſuum eſt: de iuſtitia veniunt. Innocētia amicitia: concordia: pietas: religio: affect⁹ humanitas. ¶ Secūde quas purgatorias vocant hominis ſunt qui diuini capax eſt ſolumq animum eius expediūt qui decernit ſe a corpis contagione purgare: ⁊ quadam humanorum fuga ſolum ſe inſerere diuinis: hec ſunt ocioſorum: qꝛ rerum publicarum actibus ſe ſequeſtrāt harū quid ſingule velint ſuperius expreſſimus cum de virtutibus phyloſophantiū diceremus ¶ Tertie ſunt purgati iam defecatiq animi ab omni mundi huius aſpergine detterſi. Illic prudentie eſt diuina nō quaſi i ele B

ctione preferre ſed ſola noſſe: hoc tanq̃ ni hil aliud ſit intueri temperantie terrenas cupiditates non reprimere ſed penitus obliuiſci: fortitudinis paſſiones ignorare nõ vincere: vt neſciat iraſci cupiat nihil: iuſtitie ita cum ſuperna & diuina mente ſociari: vt ſeruet perpetuum cum ea fedus imitando. ¶ Quarte exemplares que in ipſa diuina mente conſiſtunt a quarum exemplo relique omnes per ordinem defluunt nam ſi rerũ aliarũ ydee i mente diuina exiſtũt multo magis virtutũ ydeas eſſe in mente diuina credendum eſt. Illic eſt prudẽtia. Mens ipſa diuina: temperãtia que in ſe perpetua intentione conuerſa eſt: fortitudo: quia ſemp idẽ nec aliquãdo mutatur: iuſtitia quia perhẽni lege a ſempiterna operis ſui continuatiõe nõ flectit. ¶ Explicit tertia pars in tractatu virtutũ: que ẽ de quattuor virtutibus cardinalibus: bñdictus ieſus chriſtus deus virtutũ qui incepit & compleuit.

¶ Incipit tractatus de donis.

Dicto de virtutib^9 theologicis: & cardinalibus. Dicẽdũ ẽ de donis que chriſtus in ſe habuit. Iſa. xi. Regeſcet ſuper eũ ſpũs dñi ſpũs ſapiẽtie. &c. Que etiã fidelibus dedit Eph. iiij. Aſcẽdẽs chriſtus in altũ captiuã duxit captiuitatẽ: dedit dona hominibus: de donis vero hoc modo agetur. ¶ Primo oſtendetur quare dona vocẽtur. ¶ Secũdo tãgẽtur aliqua pertinẽtia ad cõmẽdationẽ donorum & ad manifeſtandum numerũ eorũ. ¶ Tertio agetur per ordinem de ſingulis.

¶ Quare vocantur dona prima pars. i.

A Circa primum. Notandum quod deus volens oſtendere ſanctitatem hoibus chriſti mediatoris dei & hominum in quo ſperare debebãt: iuxta illud. Eccle. xxiiij. In me omnis ſpes vite & virtutis voluit oſtendere eũ conceptũ de ſpiritu ſancto eſſe. Mat. i. Inuenta eſt in vtero habens de ſpiritu ſancto. In eodem quod in ea natum eſt de ſpiritu ſancto eſt. Item voluit oſtendere ſpiritum ſanctũ in eo cõtinue manſurum vnde Iſa. loquẽs de flore de quo mũdus ſperare debebat fructũ ſalutis ait. Requieſcet ſuper eum ſpũs dñi Ibi dicit. Glo. in euangelio nazareorũ quod hebrayce ſcriptũ eſt ita habetur: factum eſt cũ aſcendiſſet deus de aqua deſcẽdit fons omnis ſpiritus & regeuit ſup eũ & dixit ei: expectabam te fili omnibus prophetis vt venires & regeſcerem in te: tu es eni reges mea tu es filius meus pmogenitus qui regnas in ſempiternũ. & Io. i. Vidi inquit. Io. bap. ſpiritum ſanctum deſcendentem quaſi columbam de celo & manentẽ ſuper eũ & ego neſciebã ſed qui miſit me baptizare in aqua ille mihi dixit. Super quem videris ſpiritum deſcendentẽ & manentem ſuper eum: hic eſt qui baptizat in ſpũ ſancto. Glo. Spetialiter dicitur ſpiritus manere in xpo a quo nunq̃ per pctm̃ receſſit. Io. ſpũs ſanctus in ſanctos venit & ppter peccata recedit: ſcdm aliquẽ effectũ deſcenſus ſpũs ſuper xpm in ſpecie colũbe idẽ oñdit quod oſtendit vox de celo veniens. Mat. & Luc. iij. Hic eſt filius meus dilectus &c. Spũs enim ſonat idẽ quod caritas: ſicut dicit Glo. ſuper illud. Apo. i. A. viij. ſpiritib^9 qui in cõſpectu throni eius ſunt. Similis vox audita eſt in trãſfiguratione. Math. xvij. Vbi vero. Iſa. oſtendit ſpiritũ ſanctum in xpo mãſurũ enumerantur nobiles effectus qui a ſpiritu ſãcto fuerũt in xpo. Cũ dicit regeſcet ſuper eum ſpũs ſapiẽtie & intellectus: &c. Illi vero effectus rectiſſime dona vocantur vel ſeptiformis gratia ſpũs ſancti: cũ eni gratia ſpũs. ſ. bonitas ſit liberaliſſime ſe ſua cõmunicans ipe eſt primum donum quod ſe gratiſſime cõmunicat. Aug. Magna miſericordia dei donum dat eq̃le ſibi nam ſpũs. ſ. donum eſt de hoc dono legitur. Act. ij. Baptizetur vnuſquiſq; veſtrum in nomine ieſu chriſti in remiſſionem peccatorum veſtrorum & accipietis donum ſpũs. ſ. In ipſo etiã dãtur liberaliſſime cetera dona ideo effectus ſancti ſpũs rectiſſime dona vocãtur nomine enim doni gratitudo vel liberalitas inſinuatur: donũ eni iuxta verbum ſapientis eſt datio in reddibilis: que. ſ. fit ſine ſpe retributionis. Sen. ſij. li. de beneficijs non eſt beneficium quod in queſtum mittitur. Item in eodem. Si deum imitaris: da gratis beneficia. Item rectiſſime vocatur ſeptiformis grã. Gratia enim dicitur eo quod gratis detur. Preterea vbi enumerantur illi. vij. effectus ſpiritus. ſ. qui in xpo fuerunt. Agitur de filio dei veniente ad ſponſam ſuam: ſponſus re

fo ad ſponſam veniẽs dona conſueuit af ferre. Ideo congrue illi .vij. effectus dona vocantur.

¶ Secunda pars in qua commendantur dona: ⁊ numerus eorum manifeſtatur.

c Irca ſcđm. Notandum eſt q̄ iſta ſeptem dona ſunt quaſi .vij. Stelle in dextera xp̄i. Apo. i. ⁊ iij. Stel

A le dici poſſunt quia noctem preſentis vite illuminant: preſens vita nox dicitur: ⁊ propter aduerſitates quibus plena eſt ⁊ propter tenebroſitatem culpe ⁊ ignorantie que in ea habũdant. In dextera vero xp̄i ſunt he ſtelle quia chriſtus donationem horum donorum ad manum ſuam retinuit. Item hec dona ſunt .vij. lucerne de quibus. Exo. xxvi. Facies lucernas .vij. Et pones eas ſuper candelabrum. Glo. Lucerne .vij. ſunt .vij. dona ſancti ſpiritus que in xp̄o cuncta ſemper permanſerũt: ⁊ fidelibus ſcđꝫ voluntateꝫ eius diſtributa ſunt hec ſuper cãdelabrum ponuntur quia requieuit ſuper xpm ſpiritus ſapientie: ⁊c. Item hec dona ſunt .vij. Lampades de quibus. Apo. iiij. vij. Lãpades ardentes ante thronum dei que ſunt .vij. dona ſancti ſpiritus. Item dona ſpiritus ſancti que accedũt: ⁊ illuminant palatia omnibus q̄ ſunt ſedes dei. Item hec dona ſunt .vij. oculi. Apo. iiij. Et oculos .vij. Qui ſunt .vij. ſpiritus dei. Zaç. iij. Super lapidem vnuꝫ .vij. oculi ſunt ⁊ ponit. Glo. de xp̄o qui eſt lapis angularis cõiungens duos parietes i vnum: ſuper quem lapidem .vij. oculi de quibus. Iſa. xi. Quieſcet ſuper eum ſpiritus dei: ⁊c. Iteꝫ hec dona ſunt .vij. crines qui caput eccle. xp̄m .ſ. ornauerũt quibus etiam caput ſponſe xp̄i .ſ. cor debet eẽ ornatum. Hos crines demones conãtur abradere: his crinibus ablatis homo debilior

B manet vt ſanſon. Iudi. xv. Iſta .vij. dona ſunt cõtra .vij. mala que enumerat. Greg. Super illud. Iob. i. Uentus vehemens irruit a regione deſerti ⁊c. Hijs verbis ſpiritus qui mentem ante omnia: prudẽtia: temperãtia: fortitudine iuſticia format eadem contra ſingula tẽptamenta .vij. Uirtutibus inſtituit. Contra hebetudinem intellectum. Cõtra p̄cipitationẽ cõſiliũ. Contra timorem fortitudinem. Cõtra ignorantia ſciẽtiã. Cõtra duriciam pietatẽ cõtra ſuperbiaꝫ timorem ¶ Tria iſtorum malorũ ad affectum videntur pertinere Unũ eſt reſpectu dei .ſ. ſuperbia que eſt inordinata excellentia animi. Aliud reſpectu proximi ſ. duricies. Tertiũ reſpectu inimici .ſ. timor vel puſillanimitas cõtra ſuperbiam eſt donum timoris. Gre. ſuper Eze. per timoreꝫ humiles ſumus pietas eſt cõtra duritiam. Gre: ſup eze: per pietatẽ ſumus miſericordes fortitudo eſt cõtra puſillanimitatem iiij. Mala videntur pertinere ad intellectũ. ſ. ſtultitia ſiue inſipientia: que eſt quãdo intellectus ſapore terrenorũ impeditur anguſtando ſapore terrenorum. ¶ Scđm eſt hebetudo que eſt groſſicies intellect⁹: qua impeditur ne penetret interna miniſtrorũ ⁊ ne agnoſcat creatorẽ i creaturis. ¶ Tertium malũ eſt ignorantia que eſt defectus diſcretionis quantum ad ea que cõmuniter ſunt agenda. ¶ Quartuꝫ eſt precipitatio quantũ ad deliberationeꝫ eorum que ſunt ardua ⁊ que pertinẽt ad cõſecutionẽ ſalutis: cõtra hec .iiij. mala vltima ſunt donum ſapientie: ⁊ donũ intellectus: donuꝫ ſcientie: ⁊ donũ cõſilij: donum ſapientie lumen eſt quo agnoſcũtur ſuperiora ſciẽtia lumen eſt quo agnoſcũtur inferiora. Intellectus lumen eſt quo agnoſcũtur interiora Unde a legendo intus dicitur intellectus: donũ conſilij eſt lumen quo agnoſcuntur pericuioſa ¶ Aſſignantur ⁊ alter .vij. mala preſentis vite contra que ſunt hec .vij. dona. ¶ Primum malum eſt puerilitas. Iſa. lxv. Puer .c. annoruꝫ morietur. i. Cor. xiiij. Nolite pueri effici ſenſibus. Sap. xij. Infantium inſenſatorum more viuentes. Sene. plerumq; eſt cum non puericia: ſed quod grauius eſt puerilitas remanet: contra hoc malum eſt maturitas ſapientie. Grego. ſuper. Eze. per ſapientiam maturi ſumus: ad maturitatem ſapientie pertinet puerilia deſpicere: ⁊ digna viris intellectu cape: ⁊ affectu deſiderare puerilia intelligas lac ſuauitatis temporalis: ⁊ bona temporalia que ſunt vt pira: ⁊ poma comparatione eternarum diuitiaruꝫ digna viris intelligas gaudia eterna. ¶ Secundũ malum eſt brutalitas: contra exteriora ſola in rebus ſenſibilibus capimus: illis ſoluꝫ herentes: ⁊ quaſi foris ſtantes: interiora vero horum cognitione non attingimus cõtra hoc malum eſt donum intellectus penetrans interiora. Grego. ſuper. Eze. Intel-

lectus tollit hebetudinem. Tertiũ ma lum eſt periculoſitas contra quod eſt do nũ conſilij. Prouer.xxiiij. Erit ſalus vbi multa conſilia. Quartum malum ē cer taminum ſpiritualium continuitas: cõtra quod eſt donum fortitudinis: mũdus iſte campus eſt certaminis. Ber. In mundo iſto quaſi i ſtadio certaminis poſiti ſum⁹. Job.vij. Militia eſt vita hominis ſup ter ram. Quintũ malũ eſt error circa bona ꝛ mala: ꝛ ſm qualitatē ꝛ ſm quantitatē: ſecundũ qualitatē cũ creduntur bona que ſunt mala. Iſa.v. Ue qui dicitis bonũ ma lũ: ſecundũ quãtitatē qñ credunt magna bona que ſunt parua: ꝛ ecõtrario. Contra hoc malũ eſt donũ ſcientie. ſcientia reſpi cit bonũ ꝛ malũ. vnde nominatur lignum ſciẽtie boni ꝛ mali. Gen.ij. Propter hunc errorē dicitur. Sap.xiiij. In magno viuē tes in ſcientie bello tot ꝛ tanta mala pacē appellant. Sextũ malũ eſt vite execra bilitas qua .ſ. vita nr̃a deo non eſt honori fica. immo eſt cõtumelioſa cõtra qḋ ē do nũ pietatis ꝑut pietas veneratio ſancto rũ .i. dei. deide coꝝ que ei ſanctificata ſũt. Septimũ malũ ē ſtulta ſecuritas qua ni hil eſt periculoſius homini tot malis ob ſeſſo. Prouer.xviij. Qui cõfidit in corde ſuo ſtultus eſt. ¶ Et notandũ ꝙ minimũ hoꝝ donoꝝ preualet omni auro qḋ in mũ do eſt: minimũ videt eſſe donum timoris de quo tamen legitur. Eccleſia.xxiij. Ni hil melius q̃ timor dei. De pietate vero le gitur. i. Thy.iiij. Pietas ad omnia vtilis eſt promiſſionem habens vite: que nũc eſt ꝛ future. Fortitudo vero reddit hominē inſuperabilem. Prouer.xxx. Leo fortiſſi mus beſtiarum ad nullius pauebit occur ſum: qui habet donum fortitudinis dicit illud omnia poſſum in eo qui me cõfortat. Phy.iiij. Sapientia in terra manens ad menſam celeſtē ſedet: timor vendicat ſi bi infernum vbi gula exurit. Sapientia paradiſum que iam eterna preguſtat. For titudo vero: ꝛ pietas vendicant ſibi preſen tia pietas aliena mala cõpaciendo ſibi bo na efficit. Fortitudo vero propria mala pa cienter ea tolerando ſibi in bonum cõuer tit. Item fortitudo ad bona ardua homi nem potentem reddit. Intellectus ſapien tiam dirigit. conſilium fortitudinem. ſciē tia pietatem. timor vero a fide dirigitur: que cum in chriſto non fuerit inter dona non numerantur. Non enim enumerant inter dona omnes gratie ſancti ſpiritus: ſed gratie excellentes que in xp̃o fuerunt. Notandum ꝙ tres illaꝝ gratiaꝝ indubi tanter pertinent ad intellectum. ſcilicet do num ſcientie conſilij: ꝛ intellectus: tres in dubitanter ad affectũ .ſ. donũ timoris pie tatis ꝛ fortitudinis: donum vero ſapiẽtie ſecundũ quoſdam pertinet ad intellectũ. ſecundũ quoſdam ad affectum. ſecundũ veritatem vero videtur ad vtrũqꝫ aliquo modo pertinere. Unde poſſumus dicere ꝙ quattuor dona pertinent ad intellectum quattuor. Aliquo modo pertinent ad affe ctum. ¶ Quadruplex ergo enĩ cognitio ſalubris precellentia habens: põt eſſe i in tellectu. due pertinẽt ad id quo ſum⁹ .ſ. ad deum: deus in preſenti tripliciter cognoſci tur. ¶ Primo fide que eſt cognitio inicia lis ad omnes pertinens ꝛ innititur aucto ritati. Secundo cognoſcitur intellect⁹ qui innititur rationi. Augu. in lib. de vtili tate credendi ꝙ credim⁹ debem⁹ auctori tati: ꝙ intelligimus rationi. Tertio co gnoſcitur deus experientia guſtando. ſci licet eius ſuauitatem. ſecunda ꝛ tertia co gnitio de deo precellentiã habent reſpectu prime: ꝛ ideo gratie excellentes ſunt que pertinent ad eas: ꝛ enumerantur inter do na. Tertia ſalubris cognitio precellen tiam habens pertinet ad id qḋ a nobis eſt ꝙ arduum eſt vel periculoſũ: que precel lentiam habet reſpectu illius cognitionis que eſt circa alia agenda. que non ſunt ar dua vel periculoſa. gratia ꝑtinens ad hãc cognitionem dicitur donum conſilij.

¶ Quarta cognitio ē circa res ipſas que propter nos ſunt ſpecialiter quantum ad bonitatem ꝛ maliciam earũ: ꝛ habet pre cellentiam reſpectu aliarum cognitionũ que ſunt de rebus quantum ad alias rerũ diſpoſitiones: ꝛ gratia ad hanc cognitio nem pertinens dicitur donum ſcientie.

¶ Item quadruplex ordinata affectio po teſt eē in affectu. due reſpectu mali: ꝛ due reſpectu boni: malum fugiendum eſt ꝛ fu gandum: fuga mali remoti .ſ. mali futuri. Illa virtuoſior eſt: precellẽtiã habẽs reſpe ctu fuge mali propinqui. Malũ enĩ pro pinquũ facile eſt fugere .ſ. malũ preſens. Itē fuga mali ꝙ ducit ad malũ futurum

ſeſiꝫ mali culpe precellentiā hꝫ: cuꝫ malū culpe bonū videatur eo ꝙ ſit delectabile gratia: ergo ptinens ad fugā mali futuri: ⁊ eius ꝙ dicit ad illud excellens gratia eſt ⁊ vocatur donū timoris. Item fugare miſeriā a pximo p ꝯpaſſionē mala eius ſibi aſſumendo: ⁊ bona ſua ei cōicando: gratie excellētis eſt: fugare miſeriam a ſeipſo nō eſt multū virtuoſū: ⁊ gratia illa precellens donū pietatis dicitur: reſpectu vero boni ſunt due affectiōes excellētes: vna reſpectu boni ſūmi ꝙ eſt finis. i. eſuries ſeu ſitis ſuauitatis diuine amor illius ſuauitatis oium eſt: oēs enim beatitudinē appetunt: ſꝫ eſuries illa paucoꝝ eſt: reſpectu vero boni ꝙ eſt ad finē ꝙ eſt arduū: eſt affectio fortitudinis que excellit reſpectu affectionis que eſt ad bona que non ſunt ardua: vnde gratia pertinēs ad illā affectionē donū dicitur fortitudinis. Itē notandū ꝙ īter iſtas. vij. gratias put in xpo fuerūt: tres ſunt pertinentes ad diuina. ⁊ q̄ttuor ad humana ad diuina donū intellectus quo cognoſcitur dei veritas: ⁊ donū ſapiētie quo guſtatur eius ſuauitas: ⁊ donū timoris quo honoratur dei ſublimitas. timor enim reuerētie in xpo fuit: reuerētiſſime ſe habuit ad deū homo ille nō equās ſe illi ſcḋm humanitateꝫ: ſed ei ſubiectiſſimus exiſtēs. ad humanam vero ptinent alia. iiij. dona humana enim diuiduntur in ea q̄ agēda ſunt ꝯmuniter ab hoibus: ⁊ ſunt in precepto: ⁊ ea q̄ ptinent ad perfectionē ſalutis: ad ea q̄ ſūt agenda cōmuniter ab hoibus pertinet donū pietatis cui lumē miniſtrat donū ſcientie: pietas enim quaſi negociatrix eſt ⁊ cōmunicatrix. Ideo neceſſariuꝫ ei eſt lumen ſcientie quo agnoſcat ea: in quibus negociatur: circa ea q̄ pertinēt ad pfectionē ſalutis eſt donū fortitudinis: cui lumen miniſtrat donū cōſilij: hoiem ſeruans a precipitatione in talibus vbi ipſa valde pericu ſa eſt. Item notandū ꝙ dono timoris ſapientia inchoatur. Prouer. i. Timor dn̄i princ ipiū ſapie dono ſapie cōſumatur: donis ꝟo medijs pficiendo ad cōſumationē ſapie appropinq̄tur. Item notanduꝫ: ꝙ duo dona pertinent ad cōtemplationeꝫ. ſ. donum intellectus ⁊ donum ſapientie: dono itellect⁹ ꝯtemplamur: deū in creaturis dono ſapientie in ſe. Alia. v. dona ptinent ad actiuā: timore declinat malū. Prouer. xv. Per timorem dn̄i declinat ois a malo dono pietatis: ⁊ dono fortitudinis: ad lumen ſcientie ⁊ conſilij ſunt bona.

¶ Tertia pars. cap. ij.

Conſequenter agendum eſt de ſingulis donis per ordinem. Et primo de his que pertinēt ad actiuā. Actiua enim eſt prior tempore q̄ contemplatiua: oportet eniꝫ ꝙ homo exerceat primo ſe in actiua q̄ aſcendat ad cōtemplatiuam. Lya prior fuit natu q̄ rachel. Gen̄. xxviij. Et priuſ fuit tradenda nuptui: vnde legitur. In eodē ꝙ labeā dixit iacob conquerēti de hoc ꝙ lya ei ſuppoſita eſſet pro rachel: non eſt in loco noſtro cōſuetudis vt minorē ante tradam⁹ ad nuptias. Inter dona vero pertinentia ad actiuam prius dicetur de dono timoris a quo nobis inchoandum eſt ſi volum⁹ proficere. Auguſtinus in ſermone quodā de timore domini. Iſa. Bona enumeras a ſapiētia peruenit ad timorē tāq̄ de ſublimi deſcendēs ad nos: vt doceret aſcēdere: illuc ergo puenit: vnde debemus incipere pficiendo.

¶ Tertia pars. cap. iij.

De timore vero hoc modo agetur. Primo ponentur eius deſcriptiones. Scḋo commendationes. Tertio tangetur de ſpeciebus timoris. Quarto de his que valere poſſunt ad incutiendū nobis timorem. Circa primū notādū: ꝙ timor eſt ſpūalis fuga mali ne perdat homo ꝙ amat ⁊ eſt ſumpta deſcriptio hec de glo. Aug. ſuper Io. x. Ubi loquitur de mercenario. fuga timoris non ē fuga ignauie: ſed fuga ſapientie. Iob. xxviij. Ecce timor dei ipſe eſt ſapientia fuga timoris: fuga eſt caute declinationis. Prouer. xiiij. Sapiens timet ⁊ declinat a malo: ſtultus tranſilit ⁊ cōfidit: talis eſt fuga parthorum que non eſt ignauia: ſed bellādi peritia fugiendo vincunt parthy. Ideo fugentes ab hijs quibus nota eſt eorū peritia timentur: ſic timor domini dn̄ timet timetur ſcḋm illud phy. Qui timet deum omnia timēt eum: qui vero non timet deum timet omnia. Unde caym perpetrato homicidio fratris caput tremuluꝫ habuit ⁊ ait. Omnis qui inenerit me: occidet me. Gene. iiij. Non eſt turpis fuga iacula cauere: vel protegendo vel abſcondendo ſe vel ſimulata fuga hoſtes ab vrbe lōge abſtra

here ſicut legitur feciſſe populus dei. Joſ. vij. Jtez dicit Aug. xiiij. lib. de trinitate q timor eſt amor fugiens q ei aduerſatur. Jdem timor eſt affectio futuri mali ſecundũ damaſcenũ: timor eſt expectatio mali. Dicit enim expectatũ malũ: timorẽ conſtituit preſens vero triſticiam.

¶ Cõmendatio timoris. ij. cap. iiij.

Ad cõmendationez timoris diuini primo valere poſſunt admonitiões quas ſacra ſcriptura facit ad timendum deũ. Leuit. xxv. Time dñm deũ tuuz Deut. vi. Dñm deum tuuz timebis. Joſ. x. Timete dñm et ſeruite ei corde perfecto. Jn ps. Seruite dño in timore. Jtez timete dñm omnes ſancti eius. Eccleſiaſti. ij. Fili accedens ad ſeruitutem dei. ſta in iuſticia et timore eius. Eiuſdez. vij. Jn tota anima tua time deum. Mat. x. Timete eum q poteſt et corpus et aiam mittere in gehennaz ignis. Scdo promiſſiones quas ſcriptura ſacra facit timentibus deuz. Thob. iiij. Multa bona habebimus ſi timuerimus deũ et receſſerimus a peccato et fecerimus bonum. Eccle. i. Timenti deum bene erit in extremis et in diebus defunctionis ſue bñdicetur. Jn eodẽ timenti dñz bene erit: et in diebus cõſolationis ſue benedicetur. Tertio q ſcriptura ſacra a deo beatificat timẽtes deũ. Prouer. xxviij. Beatus hõ q ſemper eſt pauidus: qui vero mentis eſt dure corruet in malum. Eccle. xxv. Beatus cui donatum eſt habere timorez domini. Eiuſdem. xxiij. Timenti deuz beata ẽ anima eius. Jn ps. Beatus qui vir timet dñm. Quarto excellẽtia q̃ in ſcriptura ſacra oſtẽditur habere timor reſpectu ceterarũ gratiarũ. Eccl. xxv. Timor dñi ſe ſuper omnia ſuper poſuit. Eiuſdẽ. xxiij. Nihil melius q̃ timor dñi. Ber. ſuper Cant. Jn veritate nihil didici quo efficax eſſe ad gratiã pmerendã et retinẽdã. recuperandã quã omni tẽpore corã deo inueniaris nõ altuz ſapere ſed timere. Quinto q timor dei valde placet deo ſicut patet his verbis ſcripture: que ſequuntur: que oſtendunt: q̃ beneficus ſit deus his qui timent eum. Jn ps. Oculi dñi ſuper timentes eum oculi in quã miſericordie. Firmamentũ eſt dñs timentibus eum. Dediſti hereditatẽ timentibus nomen tuũ dñe. Quomõ miſeretur pater filiorum miſertus eſt dñs timentibus ſe. Uolũtatem timentiũ ſe faciet. Eccl. xxxiij. Timenti deum nõ occurrent mala: ſed in temptatione deus illum cõſeruabit et liberabit eũ a malo. Act. x. Jn omni gente qui timet deum et operatur iuſticiã acceptus eſt illi. Sexto cõmendabilis eſt timor domini a multiplici eius effectu. Notanduz q q timor domini malum culpe q in homine inuenit expellit. i. peccatũ. Eccle. i. Timor domini expellit peccatuz. nam qui ſine timore eſt nõ poterit iuſtificari. Gre. i omel. Praua mẽs ſi nõ eſt prius per timorẽ nõ vetitur: ab aſſuetis vitijs non emendatur Joſue. x. Timuimus valde et prouidimus animabus noſtris. Eccle. ij. Qui timẽt deũ preparabunt corda ſua in conſpectu illius ſanctificabit aias ſuas. Aug. Timor medicamẽtũ eſt: caritas ſanitas. Michee. vi. Salus erit timentibus nomẽ ſuũ. Jſa. xxvi. A timore tuo dñe concepimus: et q̃ſi parturiuimus ſpm̃ ſalutis. Mal. iiij. Orietur vobis timentibus nomẽ meũ ſol iuſticie. Jtem timor a malo culpe futuro cuſtodit. Jero. i epiſtolis. Timor virtutũ cuſtos eſt: ſecuritas ad lapſuz facilis. Exo. vigeſimo. Ut probaret nos venit deus: et vt terror illius eſſet in vobis: et non peccaretis. timor dei odit malum. Prouerb. viij. Jdeo non permittit illud in domum cordis intrare. timor inferni quaſi expauentaculuz ponit in corde hominis: et ad detrahendum vitia et demones ipſe eſt ianitor cordis: vitia ab ingreſſu eius claua terribili deterrens claua illa infinite eſt magnitudinis cuz ſit pena eterna. Jpſe gladium ex vtraq3 parte acutum. gladium inq̃ diuine ſententie. ad deterrendos fures ſpirituales itentat: ipſe latrones in terra corporis mei habitantes crucifigit. Jn ps. Confige timore tuo carnes meas. timor vigil eſt et tempore pacis: et tempore belli vigilans ipſam pacez et ſecuritatem ſuſpectam habens: ipſe virtutes excitat ne ad ſimilitudinem ferri inquiete conſumantur rubigine: et ne ſecuri ſubito ab hoſtibus occidantur. Cuz enim virtutes dixerint. pax et ſecuritas repentinus eis ſupeueniet interitus. i. The. v. Timor comprimit virtutes ne euaneſcant Eccl. xxvij. Si nõ in timore dñi inſtanter tenueris te: cito ſubuertetur domus tua. Jtem timor a bonis tranſitorijs que ſolẽt eſſe occaſio peccati expedit. Sicut timor

naufragij i naue fac̃ exonerari. Job.xxxi.
Semper enim quaſi tumentes ſup me flu
ctus timui deū.ꝛ pondus eius ferre non
potui. Greg. Cū fluct' tumẽtes ſupueniũt
nulla tunc cura rex temporaliũ nauigan/
tibus nulla carnis delectatio ad mentem
reducitur: ea quoqꝫ ex naui proijciunt pro
quibus longa nauigia ſumpſerunt. Jtem
ad mala pñtis pene hoiēz intrepidū red
dit. Eccle.xxxiij. Qui timet deū nihil tre-
pidabit. Jtem cor hois cõgregat: ꝛ reſtrin
git. Eccle.xxi. Qui timet deū conuertetur
ad cor ſuū. Jtem timor bonoꝝ abūdãtiã
introducit. Eccle.xxxv. Qui timet deū fa
ciet bona. Eccle.vij. Qui timet deū nihil
negligit. Cor vbi ẽ timor dñi: ẽ ſicut ager
plen⁹ cui bñdixit dñs. Geñ.xxvij. Eſt etiã
ſicut paradiſus ꝓpter amenitatẽ ꝛ fertili-
tatẽ. Eccle.xl. Timor dñi ſicut paradiſus
bñdictionis. ꝛ ſup oẽm gloriã operuerunt
eum ſupple benedictiones. Jn ps. Nõ eſt
inopia timentibus eū. Eccle.xl. Jn timore
dñi nõ eſt minoratio. Eiuſdẽ.xix. Timor
dñi ad vitã ꝛ in plenitudine cõmorabitur
abſqꝫ viſitatione peſſimi. Timori cuſtodit
deus bona ſua ad ſeruandū. Jſa.xxxiij. Ti
mor dñi ipſe theſaurus eſt ei⁹. Timor dñi
plenitudinẽ virtutū operat̃. Timorem ſe-
quitur ſpes. Prouer.xxiij. Jn timore do
mini eſto quotidie: ꝛ habebis ſpem in no
uiſſimo: timentibus deum facte ſunt pro-
miſſiones. Jn ps. Quã magna multitudo
dulcedinis tue deus q̃ abſcondiſti timenti
bus te. Jtem timor domini introducit ca-
ritatẽ ſicut cera lumen iuxta verbū. Aug.
Eccleſiaſtici vigeſimoquinto. Timor dñi
initium dilectionis eius. Jtem principiū
eſt ſapientie. Prouer.i. Eccleſiaſt.i. Ber.
ſuper Cãt. Jnſtructio doctos facit: affecta
tio ſapientes: aliud ẽ multas diuitias ſcire:
aliud poſſidere: nec noticia diuitẽ facit. ſed
poſſeſſio: nec cognitio ſapientẽ. ſed timor
facit qui afficit tu ne ſapientẽ dixeris quẽ
ſua ſcientia inflat. Jdem Ber. Jnitium ſa
pientie timor domini: quia tunc primo de
us anime ſapit cum eam afficit ad timen
dum non cum inſtruit ad ſciendū timens
dei iuſticiam: times dei potentiã ꝛ ſapien
tiam. tibi deus iuſtus ꝛ potens: qꝛ timor ẽ
ſapor: porro ſapor facit ſapientẽ: ſicut ſciẽ-
tia ſcientem: timori ſapiunt mala: put de-
bent ſapere. ꝛ hoc eſt prima ſpecies ſapo-
rationis actionis ſpiritualis. Eccleſiaſt.i.
Radix. Sapientie timere deum. Jn eodẽ
plenitudo ſapientie timere deum. Jtē in
eodem. Corona ſapientie timor domini.
Corona facit adornatum capitis ꝛ timor
dei eſt ornamentū ſapientū: ſapientib⁹ etiã
cauſa eſt corone eterne vite. Jtē. Prouer.
xvi. Timor domini diſciplina ſapientie.
Dominis lutanti abſqꝫ timore dei indiſci-
plinati ſunt: ſed timor dei hoiem grauem:
ꝛ maturū reddit. Grego. anchora mentis
pondus timoris. Eccleſia.xxij. Finis mo-
deſtie. timor domini. i. conſumatio mode
ſtie. Timor domini hominem fortem effi
cit. Prouer.xiiij. Jn timore domini fidu-
cia fortitudinis. Nec fiducia debilitatẽ ho
minis in dei fortitudinem mutat. Jſa.xl.
Qui ſperat in deo mutabunt fortitudinẽ.
Grego. Jn via domini timor operat̃ forti
tudinẽ. Jn via ſeculi debilitatẽ ſignum
fortitudinis eſt ꝙ timor dei vincula cupi-
ditatū diſrumpit. Jtem cū ardoribus ha
bitat ſempiternis. Jſa.xxxiij. Quis pote-
terit habitare vobiſcum igne deuorante:
quis habitabit ex vobis cū ardoribus ſem
piternis timor facit ipleri illud. Jſa.xxxv.
Tunc ſaliet ſicut ceruus claudus ſcḋm illud
poete pedibus timor addit alas. timor trã
ſilire facit montes ꝛ colles: altitudinem
terrarum. Timor fortiſſimos reddit peni
tentes ad portanda onera penitentie. Ti-
mor carcerem inferni mortem ꝛ tormen-
ta que hoſtis minatur in gladium ꝛ ignē
contra eū conuertit: hec ſunt eius refugiū
hijs ſe tuetur contra tela inimici. Jn igne
illo ardorẽ cõcupiſcentiarū extinguit. De
iferno quaſi de turri fortiſſima tela hoſtiū
deſpicit. timor ad infernū confugiens ab
illo maxime fugit. Jtem timor hominem
obedientem reddit. Eccleſia.ij. Qui timet
dominum inquirent que beneplacita ſũt
ei. Jn eodem. Qui timent dñm cuſtodiẽt
mandata illius. Gene.xxij. Dictū eſt abra-
he obedienti nunc cognoui ꝙ timeas do-
minum. Grego. Jn prima parte moraliū
deum timere eſt nulla que facienda ſunt
preterire: quomodo timor plenitudinem
virtutum operetur oſtendit. Ber. ad fra-
tres de monte dei loquens de ingrediente
religionem timor dei incipit operari om-
nium virtutū plenitudinem dum per in
ſtitiã defert maior per prudentiã non cre-

dit ſe ſibi per temperantiam refugit diſcernere per fortitudinē totū ſe obedientie ſubdit nō diſcernendū: ſed adimplēdū. Itē timor dei eſt fons vite indeficiēs vt decliet arma mortis. Eiuſdē. decimo. Timor dei appōet dies. Prouer. vigeſimo. Timor dei ad vitā ſupple ſeruandā. Itē timor dei hominē glorificat. Humiliat eni hominem humilez vero ſpiritu ſuſcipit gloria. Prouer. vigeſimonono. Eccleſiaſtici. primo. Timor dei gloria & gloriatio. Eiuſdez decimo. Semē hominū honorabitur: hoc qꝫ timet deū. Eiuſdē. vigeſimoquito. Gloria ſenū timor dei. Judith. viii. Qui timēt te dñe apōte magni erūt ꝑ oia. Prouer. vlti. Mulier timēs deū ipa laudabitur. Eccle. xxv. Quā magnus eſt qui inuenit ſapientiā & ſcientiā & nō eſt ſuꝑ timentē deū: Itē timor dei deum a vana delectatione hominē cohibet. verā delectationē dei meretur. Eccle. primo. Timor dei leticia & corona exultationis. In eodē. Timor dei delectabit cor: & dabit leticiā: & gaudiū in longitudine dierū. Timor dei eſt ſicut vētus aquilo diſſipans pluuias. Prouer. vigeſimoquinto. Ipē nubes carnaliū cogitationū & affectionū fugat: & mentē ſerenat riuos concupiſcentiarū reſtringit & reptilia vitiorū de terra corporis humani exterminat. Mare mundi congelando conſolidat: vt ſuper illud ambulare qs poſſit ſicut fecit petr⁹. Math. vigeſimoquarto. Vbi timor eſt frigus & ardores deſideriorū carnaliū & ſeculariū tēperans timor mediuz fornacis babilonice facit: quaſi ventū roris flantem. Daniel. tertio. Timor dei a deo hominez meliorat vt vnus timens deum mille alijs preferendus videatur. Eccleſiaſtici decimoqnto. Melior eſt vnus timens deū ꝙ mille filij impij. Bona etiam tranſitoria multum meliorare videtur. Modicuz eni cum timore dei preferendū eſſe videmur. multis diuitijs ſiū timore. Prouer. xv. Melius eſt parū cū timore dñi ꝙ theſauri magni & inſatiabiles: & vt breuiter dicamus: finis ſalubris doctrine: dr̄ eſſe timor. dñi. Eccle. viii. Finem loquēdi pariter oēs audiam⁹ time deū &c. De timore dicit. Iſa. xi qꝫ xp̄m repleuerit cū de alijs donis tantū modo dicat qꝫ in xp̄o requieſceret: timor dei replere dꝫ viros ſanctos. B. Loqns de ſpū timoris: nimiruz ipē eſt q totū ſibi dꝫ hoīez medicare. Idē nō eſt quō admittas ſupbiaz repletus timore dñi. Viri ſancti timēt ſemper & vbicūqꝫ. Eccle. xviij. Nō ſapiens in omnib⁹ metuit. Prouer. xxviij. Btūs homo q ſemꝑ ē pauidus. Quid ſēꝑ ſit timēd⁹: oñdit. B. ſuper cant. dicens cū adeſt gratia time ne nō digne operis ex ea: āplius time ſubtracta gratia: q: reliqte cuſtodia tua: ſi redierit gratia multo āplius: plus timēdū ne forte ꝯtigat pati recidiuū recidere enim qꝫ icideꝛ deterius eſt iuxta illud. Jo. v. Ecce iā ſanus factus es noli amplius peccare: ne deteri⁹ tibi aliud con. ¶ Alie tres cāe timoris pn̄t aſſignari Quaꝝ pma tāgit in. ps. Delicta qs intelligit: delictū dicitur peccatū omiſſiōis a delinquēdo multi vero ſunt: q lꝫ nō ꝯmittāt peccatū mortale neſciūt: tū vtrū omittēdo mortaliter peccant. ¶ Alia cauſa timoris pōt eē: q: multa videtur hoi bona que de⁹ intelligit eſſe mala. Grego. Plerūqꝫ in cōſpectu ſordet interni iudicis qꝫ intentione fulget operantis. i. Cor. iiij. Nihil mihi cōſcius ſuz ſꝫ nō i hoc iuſtificatus ſuz ¶ Tertia cauſa eſt q: neſcit hō qualis futur⁹ ſit finaliter lꝫ in preſenti ſit bonus. Eccle. vi. Sic iuſti atqꝫ ſapiētes: & opa eorū in māu dei: & tū neſcit hō vtrū odio an amore dignus ſit: finaliter intellige: poteſt eni aliqs in momēto cadere: & non adiciet vt reſurgat. ¶ Vbiqꝫ timēdū ē q: de quolibet ſta tu aliquid damnātur. Oſee. xiij: Cōſolatio abſcōdita ē ab oculis meis q: ipē inter fratres diuidet: & loquitur de inferno. Mat. xxiiij. Duo in lecto vnus aſſumetur & alter relinquetur: lectū intelligas quietē cōtemplationis. Timēdum eſt homini ex omni parte: hō. n. eſt ſicut caſtrū vndiqꝫ portas habēs per quas capi pōt: porte iſte ſenſus ſunt eſt etiā hō ſicut caſtꝝ obſeſſuz vndiqꝫ ab hoſtibus. Sapiē. xiiij. Creature dei in odium facte: ſunt: & in temptatione anime hominum & in muſcipulam pedibus inſipientium. Viri ſancti nō ſolū timēt i malis ſed etiam in bonis. Job. ix. Verebar oia opa mea. Greg. Piaꝝ mētium eſt ibi culpam agnoſcere vbi culpa nō eſt. Idem ſi placere deo veraciter cupimus poſtꝙ per verſa ſubegimus ipa etiam in nobis bene geſta timeamus. Gre. in. ij. parte moraliū Juſti omne qꝫ agūt metuūt dū caute cōſiderāt ante quantū iudicem ſtabunt.

¶ De ſpeciebus.iij.capitu. v

Equitur de ſpeciebus timoris.

8 ¶ Notãduȝ q̄ ſup illud Prouer.i. Timor' domini principium ſapientie diſtinguit. Glo.Bed. duas ſpecies timoris his verbis Duo ſunt timoris dn̄i ſeruil' ꝛ amicabil'.ſuil.q p̄ncipiũ ſapiẽtie: eſt: ꝛ amicabil'.q perfectionem ſapientie comitatꝰ: ſeruilis principium ſapientie eſt qꝛ qui poſt errata ſapere incipit. Primo timor diuio corripit :ne puniatꝛ:ſȝ hũc p̄fecta caritas foras emittit:ſuccedit huic timor dn̄i ſãtus p̄manẽs in ſeculum ſeculi quẽ ñ caritas excludit:ſȝ auget quo timet filius ne vel in modico oculos amantiſſimi patris offẽdat. Ber in ſermoibꝰ Diſtinguit tres ſpecies timoris his verbis. Primus timorẽ ne cruciemur igehenna. Secundus ne excluſi a viſione dei priuemur tam ineſtimabili gloria. Tertiꝰ replet animam omni ſolicitudine timendã ne forte deſeratꝛ a gratia. ¶ Sed nec Bed.nec Ber Ponunt ſpecies timoris niſi domini. Unde poſſunt diſtingui.vij.ſpecies timoris vt enumerẽtꝛ omnes ſpecies timoris:ſiue ſit timor boꝰ : ſiue malꝰ:vel neq̃ bonus neq̃ malus. ¶ Prima ſpecies timoris eſt:timor naturalis quo quilibet timet naturaliter nociuũ nature:hoc timor nec eſt meritorius nec demeritorius:quia nõ ſubeſt libero arbitrio hoc timore timuit Chriſtus naturaliter mortem. Mat.14. Cepit ieſus pauere. ¶ Secunda ſpecies ẽ timor humanus:cuũ.ſ. aliquis timet ampliꝰ debito corpori ſuo qui timor prohibetur. Mat.10. Nolite timere eos q occidũt corpus: ꝛ procedit ex nimio amore preſentis vite: ꝛ ſicut amor preſentis vite eſt quandoq̃ veniale peccatũ vt quando eſt citra deum quandoq̃ vero eſt mortale vt quãdo non eſt citra deum vel ſupra Jta. timor humanꝰ: quandoq̃ eſt veniale peccatum.et quando oritur ex amore veniali quãdoq̃ mortali :ut cum oritur ex amore mortali:de quo amore. Johan.xii. Qui. amat animaȝ ſuã perdet: eam ex timore humão negauit Petrus chriſtuȝ Matei. xxvi. Mat.xiiij. Luce.xxij. ¶ Tertia ſpẽs eſt timor mũdanus .quando aliquis nimis timet rebꝰ ſuis. Jſte timor fuitꝛ iudeis.qui occiderũt xp̄m. Joh.xij. Si dimittimus eum ſic omnes credent in eum.ꝛ veniet romani ꝛ tollent noſtrum locum:ꝛ genteȝ. Jſte timor multus habet cruciatꝰ Augu. Diuicie plus cruciant adepte ãmiſſionis timore:q̄ concupite adeptionis ardore. ¶ Quarta ſpẽs ẽ timor ſeruilis tior ſeruil' ẽ vtaſt. Augu. Cũ p̄pter timorẽ gehenne continet ſe homo a peccato:ꝛ iſte timor non eſt cum caritate. Unde. Augu. Loquens de hoc timore. Jnnanitꝛ inquit putat: victorem ſe eſſe peccati qui timore non peccat:quia ſiñ impletur foris negociũ male cupiditatis Jp̄a tñ mala cupiditas itus ẽ hoſtis idẽ Jpſa voluntate reus eſt qui vult facere q̄ nõ licet fieri:ſed ideo non facit quia non poteſt impune fieri:nã quãtũ in ipſo eſt mallet nõ eſſe iuſticiã p̄hibenteȝ atque punientem ꝛ vtiq̃ ſi mallet nõ eſſe iuſticiaȝ quis dubitauerit q̄ eã ſi poſſet auferret a per hoc quomõ iuſtꝰ eſt iuſticie talis inimicꝰ vt ſi poteſtas detur precipientem auferat ne cominantem vel iudicantem ferat. Jnimicus ergo iuſticie eſt qui pene timore non peccat. Amicus aũt erit ſi eius amore nõ peccat. Jteȝ ſuper illud.ps. Cõfige timore tuo carnes meas. Dicit glo. Timor legis ſeruilis pedagogus in me p̄ceſſit' q ad caſum duxit ſed non crucifigit carnem quia viuit peccandi voluntas. ꝛ ſequeretur opus ſi ſperaretur in punitas:ꝛ ſecundum hanc glo Non ſolum vocatur timor ſeruil' quando aliquis dimittit peccare:timore pene futu re:ſed etiam quis dimittit peccare timore pene temporalis:vt faciebant multi in ueteri lege:ꝛ vt fit hodie in multis religionibus. Ro.viij. Non accepiſtis ſpiritũ ſeruitutis.iterum in timore. Timor ſeruilis eſt quaſi ueſtis de ſancto cũ qua nullus ingreditur regnum celorum non licebat indutum ſaco in gredi aulam aſueri Heſter. iiij. ¶ Quinta ſpecies eſt timor inicialis qui eſt a perfecta caritate. De quo.i. Joh iiij.perfectã caritas foras emittit timorem quoniam timor penam.habet.glo. Timorem illum de quo dicitur. inicium ſapientie timor dei. quo timet quiſq̃ incipiens opera iuſticie ne veniat diſtrictus iudex ꝛ ſe minꝰ caſtigatũ dãnet.q hȝ hũc timorẽ timȝ pũiri ꝛ timet a deo ſepari q̄ iã amat ſȝ timor ſep̄atiõis: principalior eſt. ¶ Sexta ſpecies eſt timor filialis.que eſt cum p̄fecta caritate qui ſcd̄m aliquem viuȝ ſuus

mãebit in p̃ſia de quo. Jn pſ. Timor dñi
ſanctus permanet in ſeculum ſeculi qui hȝ
timorem filialem cauet offenſam patris ce
leſtis ſicut bonus filius: etiam ſi ſciret ex il
la offenſa nihil mali ſibi accedere: cuȝ iſto
timore ſecuritas eſt cum adſit perfecta ca
ritas. i. Jo. iiij. Jn hoc perfecta eſt caritas
dei nobiſcum vt fiduciaȝ habeamus i die
iudicij: quia ſicut ille eſt ⁊ nos ſumꝰ i hoc
mũdo glo. Per hoc habemus fiduciã: q꞉
imitamur pfectionẽ dilectionis eius i mũ
do amãdo ſcilicet inimicos vbi eſt pfecta
caritas deeſt remorſio cõſcientie ⁊ timor
eterne pene. i. Jo. iiij. Qui timet non eſt
perfectus in caritate. Glo ſup illõ caritas
foras emittit timorẽ. Perfecta caritas: per
fectã iuſticiã facit: nec habet vñ timeat: ſȝ
deſiderat. Dicuntur ſancti maxime timere
gehennam quia cauent ea que ad gehẽnã
ducunt. Gregorius ſup Job. ſemp mens
plus illuminata plus timet. Jeron. Pru-
denter timetur quicquid accedere poteſt.
Uſus timoris filialis in patria dicitur eſſe
quedã reſilicio a dei altitudine in pprĩaȝ
paruitatẽ poterit tamen videri alicui: q ti
mor filialis in patria ſit voluntas cauendi
dei offenſã vel quedã fuga ſpiritualis diui
ne altitudis qua. ſ. electi refugiũt ſe equa-
re deo volentes eſſe ei ſubiectiſſimi. ¶ Et
notãdũ q cũ timor ſit fuga mali malũ ve
ro diuidatur i malũ pene ⁊ malũ culpe. ti
mor filialis fugit malum culpe. ſ. dei offẽ
ſaȝ timor vero naturalis: naturaliter fugit
malum pene: fuga vero mali pene volũta
ria pertinet ad alias. iiij. ſpecies timoris.
malum pene diuiditur in penaȝ ſenſus ⁊
penam damni vtraqȝ diuiditur in tẽpora
lem penam ⁊ eternã. Fuga pene ſenſus tẽ
poralis pertinet ad timorem humanũ fu-
ga vero pene ſenſus eterne ad timorem
ſeruileȝ Fuga damni temporalis ad timo
rem mundanuȝ. Fuga damni eterni ad ti
morem inicialem. Jtem notãdũ q timor
ſic deſcribi poteſt. Timor eſt ſpiritualis fu
ga rei p̃potẽtis: vel excellẽtis: ⁊ intelligas
rẽ prepotentẽ: que potẽs eſt ſcdm ſuſpitio
nẽ vel opinionẽ timẽtis. Res vero illa: vel
ẽ bona: vel ẽ mala. Si bona fuga illiꝰ pti
net ad timorem reuerentie. Si vero malũ
eſt aut fuga illius mali eſt bona aut mala.
Si mala eſt pertinet vel ad timorẽ huma
num vel mundanum. Ad timoreȝ huma
num. Si illud malum pertinet ad ipſaȝ p
ſonam. Ad mundanum vero ſi malũ illiꝰ
ptinet ad damna rerũ. Si vero fuga illa
bona eſt: ⁊ ẽ ſine caritate pertinet ad timo
rem ſeruilẽ. Si vero eſt cum caritate ſed i
perfecta pertinet ad timorẽ inicialem. Si
vero cũ caritate perfecta pertinet ad timo
rem filialem. Et notandum q cum aliqđ
periculuȝ homini imminet ipſe timere de
bet eum qui omnia habet in poteſtate ſua
Gre. Quicquid eſt q exterius ſeuit p hoc
ille timendꝰ eſt qui hec interius diſpoſuit
pſ. Timeat eñ omnis terra. Augu. Si cre
ature ſeuiant deũ time nõ illas q꞉ omnia
ſub ipo ſunt. Glo. Cupiditatem nocendi
per te habes poteſtatem aũt nocendi ſi il-
le non dat nõ habes. Jõ deus homo ſtãs
ante hominẽ ait. Non haberes in me po
teſtatem niſi eſſet datum tibi deſuper nec
etiam ipe diabolus vel vnam ouiculaȝ po
tuit tollere viro ſancto. Job. Niſi prius di-
ceret mitte manum tuam. Job. ij. Hoc eſt
da poteſtatem. i. Mach. ij. A verbis viri
peccatoris ne timueris. q꞉ gloria eius ſter
cus ⁊ vermis eſt hodie extollitur: ⁊ cras
non inuenietur. Jſa. viij. Timoreȝ eius ſci
licet populi coniurantis cõtra me non ti-
meatis: neqȝ paueatis dñm exercituũ ipſũ
ſanctificate: ipe pauor veſter ⁊ ipe timor
veſter. Jtẽ. Jſa. li. Quis es tu vt timeas ab
omni mortali ⁊ a filio hominis q quaſi fe
nũ areſcet. Prouer. xxx. Qui timet homi
nẽ cito corruet q ſperat in deo ſubleuabit.

Sexta ſpecies timoris ſcȝ. Damaſcenũ

¶ Jtem notandum q Johãnes damaſce
nus diſtiguit vi. ſpẽs timoris vnamquãqȝ
deſcribens his verbis. Diuiditur timor in
ſex ſpecies in ſegniciẽ. Erubeſcentiam. Ue
recũdiam. Admirationẽ. Stuporeȝ. Ago
niam. Segnicies eſt timor future operatio
nis. Erubeſcentia timor eſt in expectatiõe
conuicij. Uerecũdia timor eſt in turpi fcõ
Admiratio ẽ timor ex magna ymaginati
one. Stupor eſt timor per caſuȝ: ſcilicet p
infortunium. De erubeſcẽtia dicit. Job. da
maſcenus. Quod eſt optia paſſio pħs de
ninius quoddã erubuit ſaluã reſẽ. Sene. B
in epiſtolis. Uerecũdia bonũ in adoleſcẽ
te ſignũ eſt. Tullius in li. de officijs. Sine
verecũdia nihil rectuȝ eſſe poteſt: nihil ho
neſtum. Ber. ſup cant. Neſcio ſi quicqȝ gra
cius verecundia in moribus hominuȝ de

3 ca ·4·

pꝛehendi queat. Uerecundia omnium eſt
oꝛnatus etatuꝫ: ſed in tenera etate ampli⁹
pulcriuſqꝫ enitescit. qd amabili⁹ verecūdo
adoleſcente? Quā pulchꝛa h̄ ⁊ q̄ ſplendi
da gemma moꝛum in vultu adoleſcentis
q̄ vera ⁊ minime dubia. bone nūcia ſpei
bone indol' indr̄: quid ita turpiloquij: ⁊
ois deinceps turpitudinis fugitiuū: ſoroꝛ
eſt cōtinētie. Nullū eſt eque manifeſtius ſi
gnū colūbine ſimplicitatis: ⁊ iō teſtis inno
cētie: lāpas eſt pudicitie mentis iugiter lu
cēs: vt nil in ea tēpoꝛe: vel idecoꝝ reſidere
attemtet ꝙ nō illico ꝓdeat. Idē verecūdia
ſpecialis gloꝛia eſt cōſciētie. Fame cuſtos:
Uite dec⁹. Uirtutis ſedes. Uirtutū pmicie
Nature laus. In ſigne totius honeſti. De
erubeſcētia bona vel mala regre i tractatu
de ſuperbia vbi agitur de oꝛnatu mulieꝝ.

ca·4·

De his que incutiūt timoꝛes. c. iiij. vi.

A Equit de his que poſſunt homini
s incutere timoꝛē. Notandū ergo ꝙ
duodecim ſunt que ad hec valere
pn̄t. ¶ Pꝛimū eſt cōſideratio lachꝛimaꝝ
xp̄i. Veriſimile eſt ſtatū illū valde pericu
loſuꝫ eē pro quo deus fleuit. De lachꝛimis
xp̄i hētur. Luc. xx. Uidēs ieſus ciuitatem
fleuit sup illā Johā. xi. Et lachꝛimatus ie
ſus. Et. v. ad Heb. Cuꝫ clamoꝛe valido: ⁊
lachꝛimis p̄ces offerēs exauditus eſt pro
ſua reuerētia. Ber. Cōpatitur dei filius: ⁊
ploꝛat homo patitur ⁊ ridebit. ¶ Secun
dū eſt cōſideratio paſſionis xp̄i. Ber. Ex
B cōſideratiōe remedij periculi mei eſtimo
quantitatē filius enim dei occidi iubet vt
vulneribus meis p̄cioſo ſanguinis illius
balſamo medeatur agnoſce hō q̄ grauia
ſint illa vulnera pro qbus neceſſe eſt xp̄m
deū vulnerari. Sic medicine extimatio ⁊
doloꝛis: ⁊ timoꝛis eſt aggregatio. Ter
tiū eſt conſideratio culpabilitatis noſtre ſi
tātū timet aliqs vt ſcit ſe reū eſſe vnus cri
minis in cura alicuius terreni pꝛincipis
I quātū timere pt. q tot ⁊ tantoꝝ criminuꝫ
ſcit ſe reū eē apud diſtrictiſſimū iudicem.
Exemplum Legitur de quodam rege nobiliſſimo qui
fuit in grecia q memoꝛ maloꝝ ſuoꝝ ⁊ diui
ni iudicij ſemp triſtis erat: etiā cū ſolenni
tates cū pꝛincipibus ſuis celebꝛabat: q in
terrogatus ſup hoc a quodam fratre ſuo
voluit ei cām ſue triſticie oſtēdere. ⁊ miſit
buccinatoꝛes ſuos ante poꝛtā eius ꝙ ſecū
dū ꝯſuetudinē illius regni certiſſimū erat
ſignū moꝛtis: ⁊ cū frater regis ad regē eēt
adductus: ⁊ nō modicū timeret: ⁊ valde
triſtis eſſet reqſiuit rex quare non gaude
ret. Cui cū frater reſpondiſſet quomō in
ſtatu tali gaudere poſſꝫ. Iudicauit ei cām
triſticie ſue. Si eni ille tātū timebat q ſcie
bat regē eſſe fratrē ſuū ⁊ qui in nullo ſcie
bat ſe eſſe culpabileꝫ apud eū: q: aliqua ſi
gna offenſe regie audierat merito timere
poterat: q in tot ⁊ tātis ſciebat culpabilē ſe
eſſe apud deū maieſtatis. Jeronimus in
epiſtolis. Si tāta cura ptimeſcitur iudiciū
pulueris qua: intentione cogitādū eſt: qua
foꝛmidine ꝓuidēdū iudiciū maieſtatis.

Quartū eſt cōſideratio hūane infirmi
tatis ⁊ impatiētie adeo eni ſunt homines
impaciētes ꝙ muſca vna ſi eos multū diu
infeſtauerit facit eos iraſci quādoqꝫ vſqꝫ
ad dei blaſfemiā ⁊ modica pena tēpoꝛalis
quādoqꝫ affligit hominē vſqꝫ ad tedium
vite vt pꝫ in. Elyā. iij. Re. xix. Qui petijt
anime ſue vt moꝛeretur. Quintū eſt mi
ſericoꝛdia quā deus exhibet hominibus i
preſenti ſcd̄m eni magnitudinē miſericoꝛ
die in p̄ſenti erit magnitudo iuſticie i fu
turo. Sicut eni deus eſt ſumme miſericoꝛs
ita eſt ſūme iuſt⁹: ⁊ ſicut opa miſericoꝛdie
ipſi⁹ i p̄ſenti reputaꝛ ſtulticia cōparatione
fcā ad miſericoꝛdiā hominū: ſic iuſticia ei⁹
in futuro: furoꝛ hominib⁹ appebit. Naū. i.
Ulciſcēs deus ⁊ habēs furoꝛē: furoꝛ vide
bitur quādo pctōꝛes pro quoꝝ ſalute mo
ri voluit in ignē ꝓijciet nec eos de cetero
ab igne eruet. Sicuti mulier furibūda iu
dicaretur ſi filiū ſuū in ignē ꝓhiberet ⁊
inde extrahi nō pmitteret. Sexto valere
poſſunt ad timoꝛē incuciēdū opa iuſticie
q̄ dicit deus feciſſe in mūdo iſto vt eſt vin
dicta quā ſumpſit de lucifero: ⁊ āgelis: q
ei adheſerūt quos ꝓpter peccatū ſupbie i
remediabiliter dānauit. Luc. decimo. Ui
debā ſathanā quaſi fulgur cadētē de celo.
ij. Pe. ſecūdo. Si deus āgelis peccātibus
non pepercit: ſed rudētibus inferni detra
ctos in tartarum tradidit ⁊c. Gloſa. Rudē
tes ſunt fūnes quibus naute vela ſuſpen
dunt vt flante aura poꝛtus tranquillita
tem relinquant: ſeqꝫ ambiguis fluctibus
credant: quibus rudentibus conuenienter
inmundoꝛum ſpirituum conamina com
parantur: qui moꝛ vt flante ſuperbia im
pulſi ſe aduerſus creatoꝛeꝫ erexerunt: ipſis

elatiõis ſue conatib⁹ in abyſſi ꝓfundũ ſũt rapti. Aliud opus iuſticie eſt pena mũdo inflicta pro pctõ ꝑmoꝝ parentũ. pro pctõ enim gule totus mũdus adiudicatus eſt morti tẽporali: ꝛ alijs miſerijs hui⁹ exilij. Aliud opus iuſticie fuit diluuiũ quo totus mũdus pro peccato carnis ſubmerſus eſt: exceptis. viij. aiabus. Geñ. vij. Job. xxvi. Et cũ vix paruã ſtillã ſermonis ei⁹ audierimus qs poterit tonitruũ magnitudinis illius intueri: tonitrum itelligas terribilez aduentũ maieſtatis ei⁹: vel ſententia dãda in extremo iudicio. ſtillã ſermonis intelligas iuſticiã preſentẽ. ℭ Septimo facilitas pereũdi: ꝛ ſpũaliter ꝛ corporaliter que ẽ in mũdo iſto propter ꝙ in vmbra mortis dicimur eſſe. Iſa. ix. Habitãtib⁹ in regione vmbre mortis lux orta eſt eis. Luce. i. Uiſitauit nos oriens ex alto. Illuminare his q in tenebris ꝛ vmbra mortis ſedent. ℭ Octauo dei oipotẽtia. cui nemo põt reſiſtere: ꝛ quã nemo poteſt effugere in ꝑs. Quis nouit poteſtatem ire tue. Iſa. xlvij. Ultionẽ capiã ꝛ nõ reſiſtet mihi hõ. Luc. xij. Illũ timete qui poſtq̃ occiderit hz poteſtatẽ mittere in gehẽnaz. ꝑs. Si aſcendero in celũ tu illic es: ꝛ ſi deſcẽdero in iferinũ ades. Nono: dei ſapientia lucide vidẽs oia cui nihil põt abſcõdi. i. Reg. xvi. Deus intuet̃ cor. Boeti⁹. Magna nobis ſi diſſimulare volumus indicta eſt ꝓbitatis neceſſitas cũ agamus coraz oculis iudicis cuncta cernentis. Decimo: zelus diuine iuſticie. qui ex hoc apparet ꝙ de⁹ pater potius voluit vt eius vnigenitus penã quaz debebat humanũ genus ſolueret: quã ipſe eam remitteret. Ro. viij. Qui proprio filio ſuo nõ pepercit. Ber. ſup Canti. Qui non parcit filio nunqd parcet figmẽto: nunqd parcet ſeruo neq̃. Luc. xxiij. Si in viridi ligno hec fiunt: in arido quid fiet.

§ Que ſint attẽdẽda circa extremũ iudiciũ.

ℭ Undecimũ iudiciũ: circa ꝙ multa attẽdenda ſunt. que valere poſſunt ad icuſſionẽ timoris. Primũ eſt hoc ꝙ ſcriptura ſacra in tot locis cõminationes facit pertinentes ad hoc iudiciũ. Deut. xxxiij. Si arripuerit iudiciũ manus mea reddã vltionẽ hoſtibus meis: ꝛ his qui oderũt me retribuaz. Inebriabo ſagittas meas ſanguine ꝛ gladius me⁹ deuorabit carnes. i. carnaliter viuẽtes. Job. xix. Fugite a facie gladij. q2 vltor iniqtatis gladius. ꝛ ſcitote iudiciũ. In ꝑs. Cũ accepo tẽp⁹ ego iuſticiã iudicabo. Iſa. xiij. Ululate q2 ꝓpe eſt dies dñi. In eodẽ. Ecce dies dñi veniet crudelis: ꝛ indignationis plenus ꝛ ire furoriſq3. Eiuſdẽ. xlvi. Dies dei dies vltionis ſumat vindictã de inimicis ſuis. Eze. vij. Prope eſt dies occiſionis. Joelis. ij. Prope ẽ dies tenebraꝝ ꝛ caliginis. dies nubis ꝛ turbinis. In eodẽ. Magn⁹ dies dñi ꝛ terribilis valde: ꝛ qs ſuſtinebit eũ. Amos. v. Ue deſiderãtibus diẽ dñi. Sopho. i. Uox diei dei amara, tribulabit̃ ibi fortis. In eodez. Dies illa dies ire. dies tribulationis ꝛ anguſtie. Mal. iiij. Ecce dies dñi veniet ſuccenſa quaſi camin⁹: ꝛ erũt oẽs ſuperbi: et oẽs faciẽtes ipietatẽ ſtipula. In eodẽ. Ecce ego mittã vobis aliũ ꝓphetã anteq̃ veniat dies dñi magn⁹: ꝛ horribilis. Heb. x. Terribilis eſt expectatio iudicij: ꝛ ignis emulatio q̃ ↄſumptura ẽ aduerſarios. In eodẽ. Horrendũ ẽ icidere in manu dei viuẽtis. Scdm eſt ſollicitudo q̃ habebãt amici dei ãtiquit⁹. De hoc iudicio. Job. xxxi. Quid faciã cũ ſurrexerit ad iudicandũ de⁹: ꝛ cũ queſierit qd reſpõdebo ei. Eiuſdem. xiiij. Quis mihi tribuat vt in inferno protegas me ꝛ abſcõdas me donec ptranſeat furor tu⁹. Jero. Siue comedã ſiue bibã ſiue aliud faciã. ſemꝑ iſonare videt̃ auribus meis illa terribilis tuba. Surgite mortui venite ad iudiciũ. In ꝑs. Dñe ne in furore tuo arguas me. In vitas patrum dixit abbas Amon cuidã fratri iterrogãti aliquem ſermonẽ. Uade ꝛ fac talẽ cogitationez tuam qualẽ faciũt illi q ſunt in carcere. Illi eniz iterrogãt hoies vbi eſt iudex ꝛ quando veniet. ꝛ in ipſa expectatione penaꝝ ſuarum plorãt. Sic ꝛ monach⁹ dz aiam ſuam obiurgare dicens. Ue mihi quõ habeo ſtare ante tribunal xp̃i: ꝛ actuum meoꝝ reddere rationem. ſi ſic ſemper meditatus fueris poteris ſaluus eſſe. Tertio attendenda ſunt ſigna terribilia precedentia iudiciuz. quinq3 ſigna tanguntur. Luc. xxi. Erunt ſigna in ſole ꝛ luna ꝛ ſtellis: ꝛ i terris preſſura gentiũ pre ↄfuſione ſonitus maris ꝛ fluctuum. Duo prima ſpecificant̃. Joel. ij. Ubi dicitur. ſol ↄuertetur in tenebras ꝛ luna in ſanguinez. anteq̃ veniat dies domini magnus ꝛ horribilis. de trib⁹ ſimul habetur. Apoc. vi. Uidi ꝛ ecce terremotus fa B

Judicium

etus eſt magnus: ⁊ ſol fact⁹ eſt niger tanq̄
ſaccus cilicinus: ⁊ luna tota facta eſt ſicut
ſanguis: ⁊ ſtelle celi ceciderunt ſuper ter/
ram ſicut ficus emittit groſſos ſuos cū a
vento magno mouetur: de eiſdē ſimiliter
habetur. Mat. xxiiij. Sol obſcurabitur ⁊
luna non dabit lumen ſuū: ⁊ ſtelle cadent
de celo. De quarto ſigno erit preſſura in
terris: legitur ſimiliter. Math. xxiiij. Erit
D tūc tribulatio qualis nō fuit ab initio mū
di vſq̄ mō neq̄ fiet. Quintū ſignum eſt
confuſio maris quam confuſionē aliqui
eſtimāt fore: q̄ maxime cū frigore magno
peribit ſecundū illud. Apoc. xi. Et mare
iam nō eſt. Jero. In annalibus libris he/
breoꝝ inuenit. xv. ſigna. xv. dieꝝ ante diē
iudicij. ſed vtrum cōtinui futuri ſint dies
illi an interpolati non expreſſit. ¶ Prima
die eriget ſe mare. xl. cubitis ſuper altitudi
ne montiū ſtans in loco ſuo quaſi murus.
Secundo tm̄ deſcēdet q̄ vix videri poſſit
Tertio maxime belue apparentes ſupra
mare. dabunt rugitus vſq̄ ad celū. Quar
to ardebit mare ⁊ aque. Quinto herbe et
arbores dabunt rorem ſanguineū. Sexto
ruent edificia. Septimo petre adinuicem
collidentur. Octauo generalis fiet terremo
tus. Nono equabitur terra. Decimo exi/
bunt homines de cauernis: ⁊ ibunt velut
amentes: ⁊ non poterunt mutuo loqui.
Undecimo ſurgent oſſa mortuoꝝ ⁊ ſta/
bunt ſupra ſepulchra. Duodecimo cadent
ſtelle. Tertiodecimo morient hoīes viuen
tes tunc vt cū mortuis reſurgant. Quarto
decimo ardebit celū ⁊ terra. ſ. ſuperficies
terre ⁊ aeris. Quintodecimo fiet celū no
uum ⁊ terra noua ⁊ reſurgent omnes. Et
poſſunt aſſignari ſex cauſe quare ſigna iu
I dicīū precedant. Prima vt magnū malū
futurū nuncient. Greg. in omel. Illi⁹ euā/
gelij. Erūt ſigna ⁊c. Quō terrores quos cer
nimus: niſi ſequētis ire precones dixeri.
Idem in omel. Illius euāgelij. cū audieri/
tis prelia ⁊c. Ultima tribulatio multis tri
bulationibus preuenitur: ⁊ per crebra ma
la que preueniunt indicātur mala ꝑpetua
que ſubſequentur. ⁊ ſubdit Greg. Multa
debent mala ꝑcurrere vt malū valeāt ſine
fine nunciare. Scōa cā eſt q̄ tāgit Gre.
in eadē omel. Dicens qui in cunctis delin
quimus in cunctis ferimur: ⁊ ſubdit oīa q̄
ad vſum vite accipimus ad vſum conuer/
timus culpe: ſed cuncta que ad vſum pra/
uitatis inflexim⁹: ad vſum nobis cōuer/
tuntur vltionis. Tertiā cām tangit Be
da. Dicens: appropinquante ſuo termino
elementa quaſi pauida mutant ⁊ tremūt.
Quarta cā eſt vt. ſ. creature oſtendātur pa
rate eſſe ad vleiſcendū creatorem. de hoſti
bus ſuis iminente guerra ſolet fieri armo
rū oſtēſio: ⁊ faciūt ꝑncipes vt ſubditi eoꝝ
armati cōueniant: ſic fiet anteq̄ deus vin/
dictā ſumat de inimicis ſuis. Sap. v. Acci
piet armaturā zelus illius: ⁊ armabit crea
turā ad vltionē inimicoꝝ. Eiuſdem. xvi.
Creatura tibi factori deſeruiēs exardeſcit
in tormentū aduerſus iniuſtos. Quīta cā
tangit ſuꝑ illud Iſa. xiij. Erubeſcet luna ⁊
ↄfundetur ſol. Glo. Cernēs illos: qui ei⁹ lu
mine fruebantur nihil dignū dei bonitate
feciſſe. Sexta eſt: vt ſint incitamēta do/
loris. Criſo. Patrefamilias moriente. do/
mus ei⁹ turbatur. familia plāgit: ⁊ nigris
ſe veſtimētis induit. ſic humano genere pro
pter q̄ facta ſunt oīa circa finē conſtitutū:
totus deſtruitur mūdus: celi miniſteria lu
gent. ⁊ cādore poſito tenebris induuntur.
Quarto attendenda ſunt inſigna paſſio/
nis xp̄i. ſ. crux. clauis. lācea. que ante iudi k
cē erūt: ⁊ in carne ei⁹ videbūtur cicatrices
vt videāt in quē pupugerūt. Zac. ix. Apo. i.
Tunc peccatorib⁹ exprobrabitur magnū
bn̄ficiū eis exhibitū. ſ. beneficiū paſſionis
chriſti: ⁊ regret xp̄s mortē ſuā ab eis. tanq̄
pretium qđ pro eis dedit. cū ſeipſos ei ab/
ſtulerint quos ita care emerat: ⁊ oſtendet
magna ingratitudo eoꝝ: qui ſemel crucifi
xum pro eis iterū crucifixerunt. Ad heb. vi.
Crucifigētes in ſemetipſis filiū dei. vnde
multū confundentur iſigna paſſionis xp̄i
videntes. Mat. xxiiij. Tunc apparebit ſi/
gnum filij hominis in celo. Criſo. Nō erit
tunc neceſſitas accuſatoris. cum viderint
crucē: ⁊ ipſū xp̄m habentē in corpore ſuo
teſtimonia paſſionis. Quinto attendē
da eſt curie illius magnitudo coram qua
reprobi confundent. totus enim mundus
erit congregatus ibi. Joel. iij. Cōgregabo
omnes gentes: ⁊ reducā eas in vallē ioſa/
phat ⁊ diſceptabo cū eis. Mat. xxv. Sede
bit ſuꝑ ſedē maieſtatis ſue: ⁊ cōgregabun
tur ante eum omnes gentes. Roma. xiiij.
Omnes ſtabimus ante tribunal xp̄i: cano
nica. Jud. Ecce venit dn̄s in ſanctis mi/

libros facere iudicium ₇c. Sexto iudicis
summa potestas a qua non licebit appel-
H lare: q2 non est qui de manu eis possit erur
ere. Job.x. ¶ Septimo. Judicis pspica-
L citas qui in eis quomodo videntur esse iu
sticie iniusticiam agnoscet. In ps. Cũ ac-
cepero tempus. ego iusticias iudicabo.
Jsidorus. Ad districti examen iudicis nec
iusticia iusti secura est nisi pietate diuina:
₇ ipsa iusticia qua quisqȝ iustus est deo iu
stificante iustificetur. Judex ille nõ solum
magna sed etiã parua: que nunc vilipen-
m duntur in iudicium adducet. Ecclesi.xij.
Cuncta que fiunt adducet de⁹ in iudiciũ.
Et sup illud. Job.xxxi. Nonne ipse consi-
derat vias vestras ₇c. Dicit glo. Sicut de
us vniuscuiusqȝ considerat vias. sic gres-
sus dinumerat: vt nec minutissime cogita
tiones eius iudicio ac verba tenuissima q̃
apud nos vsu viluerunt indiscussa rema-
neant. De cogitationib⁹ dicitur. Sap.vi.
Ipse cogitationes nostras scrutabitur. De
verbis. Math.xij. De omni verbo ocioso
ꝙ locuti fuerint homines reddent ratione
in die iudicij. Etiã de tẽpore ꝙ hodie mul
tum vilipenditur ratio exiget. Ber. Omne
tẽpus tibi impensum requiretur qualiter
fuerit a te expensum. Idem sicut capillus
nõ perit de capite. ita nec momẽtuȝ pibit
de tẽpore. Judex scrutabit ierosolimaȝ in
lucernis. Sopho.i. Nec solũ exiget ratio
neȝ de peccatis ꝓprijs. ſ; quodãmodo de
alienis. Geñ.iiij. Ubi est frater tu⁹ Abel:
Ezechi.iij.₇.xxxiij. Sanguinẽ ei⁹ de ma
nu tua requirã. Judex rõnem exiget ₇ de
bonis q̃ ipsi homini ꝯmisit. siue sint bo-
na nature: siue fortune: siue gratie. ₇ ꝺ ma
lis que ei dimisit. Item exiget rationeȝ de
malis operib⁹ que homo cõmisit: ₇ de bo
nis operibus que omisit. ¶ Octauo iudi-
cis inflexibilitas: q2 si beata virgo ₇ oẽs an
geli ₇ sancti ₇ sancte rogarent in iudicio
pro aliquo qui tunc esset in mortali pctõ
iudex non exaudiret eos. Prouer.vi. zelus
₇ furor viri non parcet in die vindicte nec
acquiescet cuiusq̃ p̃cibus: nec suscipiet pro
redemptione dona plurima. Criso. Tunc
nec diuitie diuitibus: nec parentes paren
tibus intercedunt: nec angeli sicut solebãt
pro hominibus facient verbuȝ: q2 natura
iudicij non recipit misericordiã: Prouer.
xi. Non proderunt diuitie in die vltionis.
¶ Nono magnus zelus iudicis de quo ze
lo in multis locis loquitur sacra scriptura
Dañ.vij. Tron⁹ ei⁹ flãme ignis. Mal.iij.
Quis stabit ad videndũ eũ. Ipse enĩ q̃si
ignis cõflans. Sap.v. Accipiet armaturã
zelus eius. Jsa.xxx. Ardẽs furor ei⁹: ₇ gra
uis ad portandũ. Eiusdẽ.lxvi. Ecce deus
in igne veniet. Apoc.vi. Dicẽt montibus
₇ petris cadite super nos: ₇ abscõdite nos
a facie sedentis sup thronũ: ₇ ab ira agni.
scðm Aug. Mallẽt reprobi omne tormen
tum sustinere q̃ faciem iudicis irati videre.
¶ Decimo cause magnitudo. Magnum
est eñ de quo erit illud iudiciũ. Illi enim q
obtinebit in illo iudicio adiudicabitur re
gnũ eternum. Ille vero qui cadet a causa n
illa adiudicabitur morti eterne. Mat.xxv
Ibunt illi in suppliciũ eternũ: isti autẽ in
vitã eternã. Undecimo terribilitas snie
que tonitruũ dicitur. Job.xxvi. Quis po
terit tonitruũ magnitudinis eius intueri.
Grego. in moral. Quis hec eius iram tol
leret: cuius ₇ ipsa mansuetudo non potuit
tollerari. Aug: super iob. Qui ceciderunt
ad vnam vocem xpi morituri. Job.xviij.
Quid facient sub vocẽ iudicaturi. Jsa.3o.
Labia eius ipleta sunt indignatiõe: ₇ lin-
gua eius quasi ignis deuorans. Osee.xi.
Quasi leo rugiet. Amos.iij. Leo rugiet:
qs non timebit. zacha.ix. Exibit vt fulgur
gladius eius. Apoc.i.₇.xix. De ore eius ex
vtraqȝ parte acut⁹ exibat gladius: iste gla
dius acut⁹ ex vtraqȝ parte. est sentẽtia qua
anima cũ corpore damnat. Duodecimo
sententie irreuocabilitas. euolat enĩ emis-
sum semel irreuocabile verbum iudicis. o
Tertiodecimo multitudo ministroꝝ ad
executionẽ snie paratissimoꝝ. Math.xiij.
In cõsumatione seculi mittet filius hoĩs
angelos suos: ₇ colligent de regno ei⁹ oĩa
scandala: ₇ eos qui faciunt iniquitatem ₇
mittent eos in caminuȝ ignis. In eodem.
Sic erit in cõsumatione seculi. exibunt an
geli ₇ separabunt malos de medio iustoꝝ
₇ mittent eos in caminuȝ ignis. Quar
tũdecimũ angustia reproboꝝ. Augu. O q̃
anguste erunt reproboꝝ vie: superius erit
iudex iratus: subtus horrendũ chaos infer
ni. a dextris peccata accusantia: a sinistris
infinita demonia: ad suppliciũ trahentia.
intus conscientia vrens: foris mundus ar
dens: miser peccator sic dep̄hensus quo

effugiet latere erit impoſſibile. apparere
erit intollerabile. Si queris quis te accu
ſat: dico totus mundus. nam offenſo crea
tore: totus mundus perditum habet odio:
mundus perſequitur cum flāma ⁊ igne
in ps. Sicut ignis q cōburit ſiluā: ⁊ ſicut
flāma cōburens montes. ita perſequeris
eos in tempeſtate tua. Itē ignis ante ipm
precedet ⁊ iflāmabit in circuitu eius ini
micos. Anguſtia reproboꝝ oſtēdet. Iſa. ij.
Ingredere in petrā ⁊ abſcondere in foſſa
humo. a facie timoris domini. In eodem.
Introibunt in ſpeluncas petraꝝ: ⁊ in vo
ragines terre a facie formidinis domini.
Apoc. ix. In diebus illis querent homies
mortē: ⁊ famē inuenient ⁊ deſiderabunt
mori: ⁊ fugiet mors ab eis. ¶ Quintode
cimo ipotentia reproboꝝ: qui nō poterūt
reſiſtere ſicut nec palea reſiſtere pōt igni.
Vel aliquis ligatus his qui eū ligauerunt.
Mat. iij. Paleas cōburet igne extingui
bili. Eiuſdē. xiij. In tempore meſſis dicaꝫ
meſſoribus. Colligite primū zizania ⁊ al
ligate ea in faſciculos ad cōburendū. Cri
ſo. Non reſiſtēdi virtus nec fugiēdi facul
tas: nec penitentie locus: nec ſatiſfactionis
tēpus: ex anguſtia oium rerū nihil rema
net niſi luctus. Mat. xxiiij. Tunc plangēt
omnes tribus terre. ¶ Sextodecimo defe
ctus auxilij: q: non audebit nec angelus:
nec aliquis ſanctus pro aliquo damnato
rogare xpm. xpus qui tm̄ homines dile
xit q dedit ſemetipꝫ pro eis redebit de dā
natione eoꝝ. Prouer. i. Ego quoqꝫ in inte
ritu eoꝝ ridebo. Sancti etiā qui pro ſalute
hoium morti ſe expoſuerunt letabuntur:
quia videbunt dei cōtumeliam vindicari.
In ps. Letabitur iuſtus cū viderit vindi
ctā. nec cōpatientur ſancti miſerie repro
boꝝ. Unde glo. ſuper illud. Luc. vi. Inter
nos ⁊ vos magnū chaos firmatuꝫ eſt ⁊c.
Iuſtoꝝ anime ⁊ ſi in nature ſue bonitatē
miſericordiam habent. iam tunc actoris
ſui iuſticie cōiuncte tanta rectitudine con
ſtringent: vt nulla ad reprobos cōpaſſio
ne moueantur. ¶ Decimoſeptimo denu
datio peccatoꝝ. eccl. xi. In fine hois denu
datio operoꝝ illius. Iſa. xlvij. Reuelabit
ignominia tua: videbitur opprobriū tuū
ſempiternuꝫ q nunq̄ delebitur. Iere. xxx.
Confundentur vehemēter: quia nō intel
lexerunt opprobriū ſempiternuꝫ: q: nunq̄
delebitur. Naum. iij. Reuelabo pudenda
tua in facie tua: ⁊ oſtendā gentib9 nuditā
tē tuā ⁊ regnis ignominiā tuam. Mat. x.
Nihil opertū q nō reueletur ⁊c. i. Cori. iiij.
Veniet deus qui ⁊ illuminabit abſcondita
tenebraꝝ: ⁊ manifeſtabit conſilia cordiū.
¶ Decimooctauo q aduerſarij erūt multi:
⁊ fortiter aduerſabantur peccatoribus:
⁊ angeli ⁊ hoies. Iob. xx. Reuelabunt celi
iniquitatē eius: ⁊ terra cōſurget aduerſus
eū: loqtur de impio: aduerſabuntur eis nō
ſolū demones: ſed ēt ipſi ſcti. Sap. v. Tūc
ſtabūt iuſti in magna cōſtantia aduerſus
eos qui ſe anguſtiauerunt: ⁊ qui abſtule
rūt labores eoꝝ. Maximi aduerſarij erūt
peccata que dānandos tradēt. Sapiē. iiij.
Venient in cogitatione peccatoꝝ timidi ⁊
trāſducent eos ex aduerſo iniqtates eoꝝ.
¶ Decimonono certitudo reatus ad certitu
dinē iſtā faciet hoc: q iudex erit teſtis: ipo
enim vidente peccata ſunt cōmiſſa. Iere.
xxix. Ego ſum iudex ⁊ teſtis dicit domin9.
Mal. iij. Accedā ad vos in iudicio: ⁊ ero
teſtis velox maleficis ⁊ adulteris ⁊ piuris.
Itē ad certitudinem faciet q ipſi peccato
res habebūt litteras ppria manu ſcriptas
in cōſcientijs ſuis que teſtificabūtur contra
eos. Dan. vij. Iudiciū ſedit: ⁊ libri apti ſūt
libri inq̄ cōſcientiaꝝ. Apoc. xx. Iudicati ſūt
mortui ex his q̄ ſcripta erat in libris ſcdm
opa eoꝝ. ¶ Vigeſimo. Virtutū celeſtiū cō
motio. Mat. xxiiij. Virtutes celoꝝ moue
buntur. Criſo. Si rex terren9 pceſſurus cō
tra aliquē expeditionē mādat in populo
dignitates oēs mouentur: exercitus excita
tur. tota ciuitas feruet: q̄to magis rege cele
ſti exurgente iudicare viuos ⁊ mortuos.
Angelice virtutes cōmouentur terribiles
miniſtri terribilioris domini precedētes.
Iob. xxvi. Colūne celi cōtremiſcunt: ⁊ pa
uent ad nutū ei9. Interl. nō timore penali
ſed admiratione. Iero. Quid faciet virgu
la deſerti. Ubi cōcutitur cedrus paradiſi
hoc iudiciū valde diſtrictū eſt preueniēdū
in pñti. vt rōnem reddamus corā vicarijs
xpi. In ps. Beati qui cuſtodiūt iudiciuꝫ ⁊
faciūt iuſticiā in omni tēpore. hec cōputa
tio frequēter faciēda eſſet ⁊ ſtricte frequē
ter pter labilitatē memorie. Ber. Cōpu
tatio dilata multa mala faciet obliuiſci.
ſtricte nomina pretereantur. Mat. x. Oēs
capilli capitis veſtri numerati ſunt. ex hoc

q nō cogitat hoc iudiciū multa mala pue
niūt. In pſ. Ingnate ſunt vie illi⁹ i oi tpe
⁊ ſubdit cā. Auferūtur iudicia tua a facie
ei⁹. Prouer. xxviij. Uiri iniq nō cogitant
iudiciū q āt requirūt dn̄z aīaduertūt oia.
Eccle. xxvij. Añ iudiciū iterrogate ipm co
gitādū eēt illō iudiciū cū aliqd graue pro
deo tolerat. Gre. i ome. Illū dīe frēs cariſ
ſimi illū añ oculos pōite ⁊ qcqͥd modo
graue cernitur i ei⁹ cōparatione leuigatur

De penis inferni.

¶ Uigeſimumprimū valere poteſt ad ieu
ciēdū timorē cōſideratio penaꝝ futuraꝝ
circa quas multa attēdēda ſunt. Primū ē
acerbitas eoꝝ: grauiſſima .n. pena q̄ i hoc
mūdo tollerat minor ē ēt pena purgatorij
Aug. Miro mō licet etern⁹ nō ſit: grauis
ē ignis ille exuperat eni oēs penā q̄ aliqs i
hoc mūdo perpeſſus ē. ¶ Secūdū ē pena
rū diuerſitas ⁊ iueniūtur in ſacra ſcriptu
ra. ix. pene. Pria ē ignis. Scda vermis. de
qbus. Iſa. vl. Uermis eoꝝ nō morietur ⁊
ignis eoꝝ nō extinguet. Judith. xvi. Dabit
eis ignē ⁊ vermes i carnes eoꝝ vt vrātur:
⁊ ſentiāt vſq in ſempiternū. Job. xx. Deuo
rabit eū ignis qui nō ſuccendetur non eſt
neceſſe q ignis ille ſuccēdatur cū nūq̄ ex
tinguatur Eccle. vij. Uidicta carnis impij
ignis ⁊ vermis. Eiuſdem. xxi. Stupa col
lecta ſynagoga peccātiū: ⁊ cōſumatio eoꝝ
flāma ignis. Apo. xx. Qui nō ē inuētus in
libro vite ſcriptus miſſus ē i ſtagnū ignis
Mat. xxv. Diſcedite a me maledicti i ignē
eternū. Luce. xvi. Crucior in hac flāma ait
diues epulo. ¶ Tertia eſt fetor q̄ſi ſulphu
ris. In pſ. Ignis ſulphur⁹ ⁊ ſpūs pcellarū
pars calicis eoꝝ. Iſai. xxx. Flatus dn̄i q̄ſi
torrēs ſulphuris ſuccedēs eā. Apoca. xxi.
Pars illoꝝ erit i ſtagno ardēti: igne: ⁊ ſul
phure. Quarta erit frigus. Mat. xiiij. Ibi
erit flet⁹ ⁊ ſtri. den. ſtri. den. ſolz ſeq frigus
Job. xxiij. Ab aqs nimiū trāſiet ad calorez
nimiū. ¶ Quito erit fames. Iſa. lxvi. Ser
ui mei comedēt ⁊ vos eſurietis ibi erit tā
ta inopia q nec vnā guttā aque potuerūt
hēre vt pz i diuite epulone i inferno ſepul
to. Luc. xvi. Job. xxvij. Apprehēdet eū q̄ſi
aqua inopia. Ubi dicit glo. Diues in infer
no cogēte inopia. vſq ad minima petēda
pductus eſt q ſua tenacitate vſq ad minia
negāda paupibus reſtrictus eſt. Itē. Gre.
Guttā petijt qui micā negauit. Ibi erit tā
tus defectus boni. vt mors q̄ in mūdo iſto
p ceteris timet ab homib⁹ deſideret. Apo.
nono. Deſiderabūt homiēs mortē: ⁊ mors
fugiet ab eis ibi hēbit locū illū. Eccle. xli.
O mors q̄ bonū ē iudiciū tuū vtili⁹ eēt ho
mini ſi tūc ſe iterficere poſſet quā ſi poſſet
iterficere dyabolū: q2 dyabolo iterfecto: nō
ceſſaret cruciatus eoꝝ qui ibi erit: ibi erūt
ſeptē āni magne miſerie obliuiſci facietēs
abūdantiam: preſentis vite. Gene. xli. Ma
gna penuria que erit ibi erit priuatio diui
ne viſionis. Grego. in moral. Fames inter
ficit q2 ſuā illis facia redēptor abſcondit.
Sexta pena erit tortorum. de qua. Mate.
xviij. Tradidit eū tortoribus donec redde
ret ei oē debitū. Septima erit horror tam
demonū q̄ loci. Job. x. Ibi nullus ordo: ſ3
ſempiternus horror i habitat. Eiuſdē. xx.
vadēt ⁊ venient ſup eū horribiles. Si tātū
horrorē hab3 homo quādo videt preſenti
vnū demonem quātus horror erit vbi tot
horribiles apparebūt ⁊ magis horribiles
vt videtur q̄ appeant in preſenti. Si vnus
de miniſtris carceris ifernalis tātū habet
horrorez qd habebit horroris ipe carcer.
Octaua pena: ⁊ nona erūt tenebre ⁊ vincu
la de qbus. Mate. xxij. Ligatis manibus
⁊ pedibus eius pijcite eū in tenebras exte
riores. Secūdū Gregoriū in moral. Ignis
infernalis concrematione habet: ſ3 lumē
nō habet. Et nō ſolū erit ibi penarū varie
tas ſed earū cōtrarietas. Gregorius horrē
do modo tūc erūt miſeris dolorcū formi
dine. Flamma cū obſcuritate: ⁊ icorū in
teritu: ipa a ſuis qualitatibus tormēta diſ
cordāt: q2 a cōditoris volūtate dū viuerent
diſcrepabāt. Fit miſeris mors ſine morte
finis ſine fin̄ defcūs ſin̄ defcū. q2 ibi mors
ſp viuit: ⁊ finis ipcipit: ⁊ defectus deficere
neſcit: mors perimit ⁊ nō extinguit dolor
cruciat: ⁊ pauorē nō fugat. Flāma cōburit
ſ3 tenebras nō diſcutit: q2 cū dyabolo cō
tra ſuū creatorē creature cōcordarūt: crea
ture cōtrarie cōueniēt ad eorū penas. Itē
Gregorius ſempiternus horror ihabitat.
q2 eius ignibus traditi ⁊ in ſupplicijs do
lorem ſentiūt ⁊ idoloris anguſtia pulſati
ſemp pauorē feriūtur: vt ⁊ q timēt tolerēt
⁊ rurſuz q̄d tolerāt ſine ceſſatione ptime
ſcāt. ¶ Tertiū attendendū circa penas eſt
earuz diuturnitas. Mate. xxv. Ite maledi
cti in ignez eternū diuturnitas pene mul

tuz affliget reprobos. Satis facile est iacere in vno loco suaui ꝛ mūdo: ꝛ tamē si alicui posito i tali lecto diceretur iacere ꝛ gescere: qꝛ oportebit te ibi iacere .xx. annis. Ipse respōderet poti⁹ vellē esse mortu⁹. qd ergo erit de illo q erit i igne ardēti: ꝛ scit se mansurū ibi nō tātū ꝑ viginti ānos vel c. vel. mille sed ꝑ infinita secula seculoꝝ. In hac meditatiōe dicitur fuisse ꝯuersus fulco q postea fuit episcop⁹ tholosanus. Isa. trigesimo tertio. Quis poterit habitare cū ardorib⁹ sēpiternis. Job vigesimo. Luet qui fecit oīa nec tamen cōsumetur. Glosa ut sine fine cruciet. uiuere sine fine cōpellitur. Interl. cui⁹ uita mortua fuit i culpa. Mors ei⁹ uiuet i pena. Augustinus decimonono li. de ci. dei. Ibi dolor permanet vt affligat: ꝛ natura perdurat vt sentiat: qꝛ vtrumqꝫ non deficit. ne pena deficiat. ¶ Quartū est pene vniuersitas: vniuerse enim ptes homines post diē iudicii erunt i igne. cū aliquis nō posset sustinere ignē in minima parte digiti per unam horam: quātus erit dolor quando totus homo erit in igne eternaliter. Augustinus tertiodecimo li. de ciuitate dei. Nunq̄ erit homo peius i morte q̄ vbi erit mors sine morte. Jeronimus tāta erit in iferno vis doloris ꝙ mēs ad aliud dirigi nō poterit nisi ad quod uis doloris ipellit. Signum hui⁹ doloris ē. ꝙ deus totiēs i euangelio dicit. Ibi erit fletus ꝛ stri. dentiū. Matei tertiodecimo: Et vigesimosecūdo: ꝛ vigesimoquinto. Si singulis dieb⁹ in quibus erūt dānati in iferno flerēt vnā lachrimā materialē: plus exiret aque ꝑ ꝓcessum tēporis ab uno dānato q̄ omnia vasa hui⁹ mundi caperent: ꝙ patet ex hoc ꝙ vasa omnia huius mundi finita sunt ꝛ numero ꝛ magnitudine. Infinitis vero dieb⁹ erūt reprobi in inferno. ¶ Quintū est consolationis defectus. Bernar. quid erit cum se viderit illa miseranda conditio: omni consolatione nudatam in illas tenebras exteriores excuti: ꝛ ab illa bonorum ecclesia. perpetua excommunicatiōe excludi. Sextum est penarum infernalium inutilitas. Presens pēa ē breuis ꝛ leuis: ꝛ fructuosa: sed futura est longa: ꝛ grauis ꝛ ifructuosa quia siquis fleret in inferno tantū lachrimarum quantum est aque in toto mūdo nō sufficeret ad ablutionē macule unius mortalis. plus virtutis haberet hic vna lachrima q̄ omnes ille. Augustinus in lib. de fi. ad pe. In iferno ꝛ si erit stimulus penitudinis nulla erit ibi correctio voluntatis a quibus ita culpatur iniquitas sua ut nullatenus possit ab eis vel diligi vel desiderari iusticia. ¶ Preter predicta notandum est ꝙ malis dolor veniet ex diuersis causis Primo ex bonorum temporalium amissione. In psal. Cum interierint non sumet omnia neqꝫ descendet cum eo gloria eius. Secundo ex hoc ꝙ tēpus merendi transiit. Jeremie octauo trāsiit estas. finita est messis: ꝛ nos saluati non sumus. Tertō ex amissione eterne glorie. In ps. Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui: idest dum sancti vultum vel faciem tuā videbunt. Crisostomus. Omnes gehenne superat cruciatus carere bonis quibus in potestate habueris ꝑfrui. Quarto ex praua societate. Socios enim habebūt demones horribiles: ꝛ homines igne infernali exustos. Isa. tertiodecimo. Unusquisqꝫ ad proximum suum stupebit. facies cōbuste vultus eorum. Naū: secūdo. Facies omnium sicut nigredo olle. Joel. secūdo. Omnes vultus eius redigentur in ollam Quinto ex loci qualitate qui erit tenebrosus ꝛ fumosus quod valde grauis erit diuitibus qui in presenti domos uolebant habere sine fumo. Isa. lxv. Isti fumus erunt in furore meo.

¶ Tertia pars de dono pietatis vij.

Dicto de dono timoris: dicendum est de dono pietatis: Donū enim pietatis est ascendendo post donū timoris. Augustinus in quodā sermone de timore. Isa. Sapientie audiunt intellectū tanq̄ querentibus: vnde ad sapientiā veniretur. Respōderet ab intellectu vnde ad intellectū: a cōsilio. Unde ad cōsiliū. a fortitudine. vū ad fortitudinē: a sciētia vū ad sciētiā a pietate. vnde ad pietatē: a timore. Grego. sup illud. Job. primo. Ibāt filij ei⁹ ꝛc. Uidetur velle ꝙ pietas prout est vnuz de septez donis pro misericordia sumatur dicit eni pietas opa misericordie docet: ꝛ paulo post. Gr in eadē glo. Sine sciētie discretiōe quomō misereat ignorat: Glos. vero sup quintū. Mat. Uidet velle ꝙ pietas sumatur pro cultu dei seu pro veneratione rerū sacrarū. Dicit. n. Scōs ē pietas

que ꝯuenit mitibus:g.n.ꝑſe querit hono
rat ſancta ⁊ idē videtur. Aug. Cū. Greg.
ſenſiſſe:q̄ſecundū. Auguſtinum. Pietas
hoiem iugo dei ſubigit tanq̄ animal man
ſuetū ſicut timor iugū dyaboli abicit ⁊ ſic
pietas deū coli vel honorari facit: ⁊ ada-
ptatur donū timoris hūilitati ſeu paupta
B ti ſpēs que laqueos dyaboli euadit: pietas
vero mā̄ſuetudini. Unde dicit. Augu. In
timore cor contritū ⁊ humiliatū ſanctifi-
catur deo. Unde aſcēditur ad pietatem vt
nō reſiſtatur voluntati eius:vt dicaī nō ꝙ
ego volo ſ; ꝙ tu. In timore dei beati pau
peres ſpiritu. In pietate vero bti mā̄ſueti:
⁊ ſecundum veritatem miſericordia ⁊ ve
neratio ſanctorum concomitatur ſe miſe-
ricors enim domini veneratur in paupere
Immiſericors vero deū in paupere deſpi
cit. Prouer. xiiij. Que calūniatur egētem
exprobrat factori ſuo honorat aūt eū; qui
miſeretur paupis honorātur etia; angeli
in pauperibus cum pauperes honorātur
propter angelos eis ad cuſtodiam deputa
tos: ⁊ contemnūtur angeli in contemptu
pauperum. Mat. xviij. Uidete ne cōtēna
tis vnum ex his puſillis. Dico eni; vobis
quia angeli eorum in celis ſemper vident
facie; patris mei qui in celis eſt. ¶ Et no
tandū ꝙ aliquibus videtur pietas prout
donū eſt differre a miſericordia in hoc ꝙ
pietas reſpicit ſpiritualē neceſſitatē miſe-
ricordia vero reſpicit corporalē neceſſita
tē. Occaſionē vero ſic diſtinguēdi ſumūt
ex eo ꝙ dicit. Glo. ſup illud. i. Thimo. iiij.
Pietas ad omnia vtilis eſt. Omnis ſūma
diſcipline xp̄iane cōſiſtit in pietate: ⁊ miſe
ricordia cōnumerantur eni ibi miſericor
dia ⁊ pietas tanq̄ diuerſa: aliquibus etia;
videtur ꝙ pietas reuelando miſeria; pro
ximi ꝓcedat ex principijs fidei: miſericor-
dia vero ꝓcedat ex principijs iuris natu-
ralis miſericordia dat pauperi elemoſinā
q: frater noſter ē naturalis eiuſdē ſpēi no
biſcū: pietas vero dat ei elemoſina; : quia
filius dei eſt vel membrū corporis xp̄i: vel
q: xp̄s reputat ſibi fieri ꝙ fit pauperibus
De miſericordia ⁊ veneratione ſacraꝝ reꝝ.
⁊ creatoris ⁊ creaturarum habitu; eſt in
tractatu de iuſticia. Ideo. De bono pieta-
tis breuiter hec pertranſiuimus.
A

Quinta pars de bono viij.

Equitur de bono ſcientie. Notan
s dū ergo ꝙ ſcientia prout donum
eſt. Sic videtur poſſe deſcribi ſcie
tia eſt humanarum rerū cognitio ſaluber
rime fidei deſeruiens ⁊ ſumitur hec deſcri
ptio ex verbis. Augu. xiiij. li. de. tri. phi in-
quit diſputantes de ſapientia diffinierunt
eam dicentes. Sapientia eſt reru; huma-
narum diuinarumq; ſcientia ego quoq;
vtrauq; cognitione: ideſt diuinaru; ⁊ hu
manarum: ⁊ ſapientiam: ⁊ ſcientiam di-
ci poſſe non nego. verum iuxta diſtin-
ctionem apoſtoli primo. Cor. xij. Alij da-
tur ſermo ſapientie: alij datur ſermo ſcien
tie. Illa diffinitio diuidenda eſt vt rerum
diuinarum cognitio proprie ſapiētia nun
cupetur: humanarum vero congitio pro-
prie ſcientie nomen obtineat: nec quicqd
ſciri ab homine poteſt: in rebus humanis
vbi plurimū ſuperuacue vanitatis ⁊ no-
xie curioſitatis eſt huic ſcientie tribuo: ſed
illud tantū quo fides ſaluberrima que ad
veram beatitudinem ducit gignitur nutri
tur: roboratur defenditur. Poteſt etia; ſic
deſcribi. Scientia eſt lumen homine; diri
gens in acquiſitione: vel vſu temporalium
Augu. ſup. i. cor. xij. Sapiētia eſt in contē
platione eternorum. Scientia eſt i acquiſi
tione temporalium. Itē Augu. Diſtat ab
eternorum contemplatione acquiſitio: qua
bene vtimur temporalibus rebus ⁊ illa ſa
pientie: hec ſciētia deputatur. Item. Aug:
lib. de trini. hec eſt inquit ſapientie: ⁊ ſciē
tie recta diſtinctio vt ad ſapientiam perti-
neat eternarum reꝝ cognitio intellectua-
lis ad ſcientiā vero temporalium reru; co
gnitio rationalis: aliquibus tamē videtur
ꝙ ſcientia prout donum eſt dicatur cogni
tio boni ⁊ mali. Unde ſecundum eos ad
donu; ſciētie pertinet agnoſcere que ſunt
vera bona ⁊ vera mala: ⁊ que ſunt vmbre
bonorum ⁊ malorum. Item ad donū ſciē
tie pertinet diſcernere inter maiora bona
⁊ minora: ⁊ maiora mala ⁊ mīora. Aug. i
ſermōe de timore a pietate merebunī ſciē
tie gradum vt nouerint mala de quibus
fleuerunt: ſcil; mala culpe ⁊ in quo malo
ſint huiuſmodi peregrinationis ⁊ morta
litatis etiam cum felicitas ſecularis arri-
det. Item Auguſtinus in li. de doc. xp̄iana
Loquens de hac ſcientia dicit ꝙ facit ho
minem interius lamentantem non exte-

rius ſe. iacentem. Eccleſia. i. Qui addit
ſcientiam addit et dolorem: et ſuper illud
beati qui lugent. Mat. quinto dicit glo.
Pij ſcientie ſpiritu illuſtrantur: vt ſciant
quibus malis innouantur. ¶ Et notandum quod
mala in quibus ſumus in hoc exilio que ad do
num ſcientie pertinent: quedam ſunt ex parte anime
quedam ex parte corporis: quedam ex parte proximo
rum: quedam ex parte demonum quedam ex parte rerum
temporalium ſubiectarum. Ex parte anime ſumus quantum
ad vim rationabilem in egypto tenebrarum
vbi multis plagis percutimur ſicut egyptus
multis plagis percuſſa est quantum vero ad vim
concupiſcibilem ſumus quaſi in mari rubro
Ubi varij fluctus concupiſcentiarum ibi inuicem
ſuccedunt. Ubi etiam fetor et ſalſedo eſt carna
lis voluptatis carnalis voluptas eſt velud
aqua ſalſa. ſitim prouocans non ſedans. Johan.
iiij. Qui biberit ex hac aqua ſitiet et iterum:
quantum vero ad vim iraſcibilem ſumus in de
ſerto vbi ſerpentes igniti ſunt. ſ. motus ire in
deſerto iſto aque dulces non inueniuntur et
ſicut filij iſrael egyptum reliquerunt vt mare
rubrum et deſertum tranſirent antequam ad terram
promiſſionis peruenirent ſic tenebras igno-
rancie oportet relinquere: et carnales vo-
B luptates contemnere et ferocitatem deponere
antequam ad tranquilitatem conſcientie pertin
gamus. Ex parte vero corporis in multis ma-
lis ſumus corpus enim eſt velud grauis ſa-
racina ipſi ſpiritui. Sapien. nono. Corpus
quod corrumpitur aggrauat animam. Item eſt ve
lud domus ruinoſa et perſtillans. Prouer.
decimonono. Tecta iugiter perſtillantia.
litigioſa mulier caro. ſ. Eiuſdem vigeſimo
ſeptimo. Tecta peſtillantia in die frigoris
et litigioſa mulier comparantur. Item eſt vt ſeruus
maliuolus. Eccle. xxxiij. Seruo maliuolo
tortura et compedes: et eſt vt equus indomitus
Eccle. xxx. equus indomitus vadet durus: et est vt
falſus amicus. Eccle. vi. Eſt amicus ſecun
dum tempus ſuum et non permanebit in die tribu
lationis. In eodem eſt amicus qui conuertitur
E ad inimicitiam. Item eſt amicus ſocius menſe
et non permanebit in die neceſſitatis Item corpus
eſt malus conſiliarius. Eccle. xxxvij. A conſilia
rio malo ſerua animam tuam et eſt hoſtis dome
ſticus. Sapiens. Nulla peſtis efficacior ad
nocendum quam familiaris inimicus. ¶ Ex parte
etiam proximorum ſumus in multis malis. Ipſi
enim impulerunt nos ad mortem. Sen. in epiſto
lis. Inuicem alter alterum trucidamus quo-
modo autem reuocari ad ſalutem poſſunt quos
nemo retinet populus impellit. Interrogatus
quidam philoſophus quid eſſet inimiciſſimum
homini. Reſpondit alter homo. Periculoſius
eſt homini venire inter homines: quam inter lu
pos: lupus ſolo ore nocet homo vero non ſolo
ore nec etiam minus ore: quam lupus nocet lupus
noceret corpori homo vero nocet anime. Multi ho
mines ſunt velud ſerpentes igni vomi: ignem
infernalem ſpirantes. Jaco. tertio. Lingua no
ſtra ignis eſt vniuerſitas iniquitatis et pau-
lo poſt dicitur quod inflammat rotam natiuitatis
noſtre inflammata a gehenna ideſt inflammat
vitam noſtram inſtabilem a ſuggeſtione dyabo
li inflammata: cum aliquis venit inter homines
periculoſum eſt ei et audire et audiri: Uer-
Detrahere vel detrahentem audire quid horum
damnabilius non facile dixerim. Item periculo
ſum eſt ei et videre: et videri oculi enim homi
num. n. quaſi vim faſcinandi habent bona mul
torum quo ad valorem ſepe adnichilant ipſi
etiam ad modum baſilici ſolo viſu multos in
terficiunt illos: ſcilicet qui ſunt cupidi vane
glorie et vane laudis. De malis in quibus ſu
mus reſpectu demonum require in tractatu de
patientia. c. de ſufferentia temptationum ibi dictum
eſt de deceptionibus: et impugnationibus de
monum. Ex parte rerum inferiorum in multis
malis ſumus laquei enim ſunt nobis res ille
Unde vere poſſumus dicere quod laqueos: come
dimus: bibimus: et neſcimus cibo. n. et po
tu: et veſtibus multis: multi a dyabolo ca-
piuntur. Sap. xiiij. Creature dei in odium facte
ſunt: et in temptationem hominum anime: et in muſcipu
lam pedibus inſipientium. Item ad donum ſcie
pertinet cognoſcere infirmitatem peccati origina
lis cui infirmitati atteſtatur corruptio pala
ti interioris que facit vt mala homini ſapiant et
mala deſcipiant. Sicut. n. mala diſpoſitio
palati corporis indicat infirmitatem corporalem
Sic mala diſpoſitio palati interioris infirmi
tatem ſpiritualem. Infirmitatis originalis: velud
lepra eſt propter quam aliquis dicitur extra caſtra ele
ctorum quaſi indignus eorum conſortio. Unde qui de-
cedunt non baptizati non deſcendunt in ignem pur
gatorij. Item donum ſcientie pertinet agnoſcere
varias infirmitates ſpirituales ſimiles infirmi
tatibus corporalibus que in hominibus inueniunt
in aliquibus febris ſpiritualis est vt in illis qui
ardore luxurie vexantur que febris figurata
est. Jo. iiij. In febre filij reguli qui infirmaba
tur in capharnaum vila ſcilicet pinguedinis talis

paralisin laborãt spũali quoꝝ sanatio figurata ẽ in curatione paralitici. Mat. xij. Aliq melãcolia laborãt q ſemp lugubres ſũt. hũtes ſeculi triſticiã qui morte opat. ij. Cor. vij. Aliqui ſũt velud frenetici gaudẽtes qñ eẽt flendũ. Aliq ſpũali ydropiſi laborãt in quib⁹ ſitis cupiditatis ſedari nõ põt. quoꝝ figurã tenet ydropic⁹ quẽ de⁹ ſanauit. Luce. xiiij. Aliquis a deo icuruati ſũt ad bona tẽporalia. ꝙ cor ſuũ ad celeſtia erigere nõ poſſũt quoꝝ ĩfirmitas figurata ẽ ĩfirmitati mulier] q̃ erat iclinata: nec oino poterat ſurſũ reſpicere q̃ deus ſanauit. Luce. xiij. Aliqui ad modũ iſanoꝝ ſe reges aut pncipes eẽ credũt ⁊ mirabiliter gaudẽt: q2 hũt ĩſignia dignitatis vel honoris cũ ſecundũ veritatẽ cõtemptibiles ſint ⁊ idigni etiaꝫ cibo quo veſcunt: aliqui ad modũ mania coꝝ trepidãt vbi trepidãdũ nõ eſſet. Job. xv. Sonit⁹ terroris in aurib⁹ eius: ⁊ cũ ſit pax ille ſemp ĩſidias ſuſpicatur. Jtẽ ad donũ ſcie ptinet diſcernerẽ iter vitã verã ⁊ nõ verã: ⁊ iter verã morte ⁊ non veram. vera mors eſt mors gehẽne: ⁊ cũ e1⁹. ſ. peccatũ. Aug. vera mors ẽ q̃ hoies nõ timẽt ſeparatio aie a deo vera vita ẽ cõiunctio aie cum deo vel p gratiã: vel p gloriã. Jtẽ ad donuꝫ ſcie ptinet agnoſcere breuitatẽ pñtis vite. Jaco. iiij. Quid eſt vita nr̃a. Vapor eſt ad modicũ parẽs ⁊ deiceps extermĩnabitur. Job. vij. Memẽto q2 vẽtus eſt vita mea. Jtẽ ad ſciam ptinet agnoſcere amaritudinẽ pñtis vite. Job. xiij. Homo natus ꝺ muliere breui viuẽs tpe repletus multis miſerijs. Eccl. xxx. Melior ẽ mors q̃ vita amara. Jtẽ pericula hui⁹ vite. Job. vij. Milicia ẽ vita hois ſup terrã. Alia litteraꝫ hꝫ tẽptatio ſcie etiã attribuitur abſtinere a malis ⁊ liberari a malis. Job. xxvii. Scdm aliã litterã abſtinere a malis eſt ſcia. Prouer. xi. Juſti aũt liberabuntur ſcia. Jtẽ ad donuꝫ ſcie ptinet diſcretio maloꝝ bonoꝝ ⁊ minorum. ¶ Diſcretio multis deeſt. qui habentes zelum dei nõ ſcdꝫ ſciam minima bona magno amore ãplectuntur maxima negligẽtes. Donũ ſcie oñdit ſpũalẽ cõpaſſionẽ preferendã eſſe corporali: ⁊ prius occurrẽdũ moleſtijs ⁊ dãnis ſpũalibus q̃ corporalibus prius paſcendas eſſe aias ⁊ veſtiendas q̃ corpora ⁊ prius edificandũ templũ dei viuum de lapidibus viuis q̃ templũ ſoriuſecũ de lapidibus non viuis ⁊ ampli⁹ ſtudendum eſſe decori templi ſpiritualis q̃ materialis: minima tamẽ bona nõ eſſe negligenda. Mat. xxiij. Hec oportuit facere ⁊ illa nõ omittere. Jteꝫ ad donũ ſcientie ptinet agnoſcere deceptiones quas bona preſentia faciunt amatoribus ſuis. credunt enim verã ſuauitatẽ eſſe in eis cum econtrario eos pugnãt. Unde dñs eas vocat ſpinas. Mat. xiij. Jtem credũt veram abundantiã ſiue ſufficientiaꝫ eſſe ex eis. tñ econtrario eos potius exinaniant. Luc. i. Diuites dimiſit inanes. Jtẽ credũt honoreꝫ ⁊ gloriã ex eis haberẽ cũ ecõtrario eos in ſeruitutẽ vilẽ redigãt. Uñ in ps. Uocantur viri diuitiaꝝ. De diſtinctione ſcie a fide prudẽtia cõſilio ⁊ itellectu. Require in tractatu de fide. c. de cõmendatione fidei. Jtem in tractatu de prudentia. vbi agitur de ſpeciebus prudentie.

¶ Sexta pars de dono fortitudinis. ca. ix.

Poſt donum ſcientie tangendum eſt de dono fortitudinis. Uñ Auguſtinus. Poſtq̃ locutus eſt ꝺ ſciẽtia que facit hoies lugentes ſubdit. Jnde aſſurgunt ad fortitudineꝫ: vt mundus eis crucifigatur: ⁊ ipſi mundo. Gala. vi. Et tolleretur fameꝗ ſitiſq; iuſticie poſtq̃ aliqs abiecit iugum diaboli per timorem humilitatem: ⁊ manſuete portatur ſuaue iuguꝫ xp̃i per pietatem: ⁊ agnoſcens mala exilij ſe luctum gaudio preelegit: ⁊ ipſe eſt crucifixus ſiue mortu⁹ mũdo: ⁊ mũdus mortuus ei⁹. Jpſe nec bona mundi cũcupiſcit nec mala pertimeſcit. Juſticie viuere vult eã eſurit ⁊ ſitit: ⁊ ad ea fortis eſt: de fortitudine dicit glo. Grego. ſuper illud Job. i. Faciebant conuiuia per domos ⁊c. Et fortitudo in. die ſuo paſcit dum confidentia contra aduerſa trepidãti dat. Jtem ĩ eadẽ glo. Uile eſt cõſiliuꝫ ſine fortitudine: quia ꝙ tractando inuenit ſine viribus ad actũ non perducit. Jtem ſuper illud Job. i. Cõſurgenſq; diluculo offerebat ⁊c. Di it glo. Offert per ſingulos: dum pro vnaquaq; virtute deo preces immolat: ne ſapientia eleuet ne intellectus aberret ne conſilium dum ſe multiplicat confundat: ne fortitudo per fiduciam precipitet. Ne ſcientia inflet: ne pietas extra rectum vertat. ne timor plus iuſto trepidans deſperet: dicũt aliqui fortitudinem prout donum eſt

tū hoc differre a fortitudine cardinali vir
tute: ꝙ fortitudo virtus cardinalis ē circa
arduū nature ſimpliciter: fortitudo ꝓ do
nū eſt circa arduū nature etiam adiute a
gratia. vt eſt relinquere oia: ⁊ ſimilia etiā
que ꝓpter ſui difficultatē vel arduitatē ſi
ſunt in p̄cepto. ¶ De fortitudine require i
tractatu de virtutibus cardinalibus.

A ¶ Septima pars de dono conſilij. ca. x.

P Oſt donū fortitudinis. Dicendū
eſt de dono conſilij. Unde Augu.
Poſtq̄ locutus eſt de fortitudine
ſubdit verūtamen ſi qua delicta minuta
nō furtimq; ſubrepunt deeſſe conſiliū nō
debet. neq;. n. tantū pōt fortitudinis gra
dus: vt qui cū aſtutiſſimo aduerſario cōti
nua certatione colligit: vt aliqñ feriat ma
xime per temptationē lingue: ꝙ eſt ergo
conſilium niſi dimittite ⁊ dimittet vobis.
Luce. vi. Et ideo quinta beatitudo ē. Bea
ti miſericordes. Idē in lib. de fide. ad Pe.
Firmiſſime tene. ⁊ iuſtos ⁊ ſanctos hoīes
exceptis illis qui paruuli baptiçati ſunt ſi
ne peccato. hoc neminē viuere poſſe. ſem
perq; omni hoīe eſt neceſſariū ⁊ peccata
ſua vſq; in finē vite preſentis elemoſinis
diluere: ⁊ remiſſionē a deo humiliter ⁊ ve
raciter poſtulare: de dono conſilij. Dicit
Grego. ſuper p̄mū Job. Conſilium in di[c]
ſuo paſcit dum rōne animū implet. prohi
bens eſſe precipitē. Item in eadē glo. For
titudo que plus pōt ſine moderamine rō
nis preceps ruit vt patet in eo qui vouet
ꝙ poſt pre difficultate non īplet. Prouer.
xx. Ruina eſt homini deuouare ſanctos ⁊
B poſt vota retractare. Et notandū ꝙ nomē
conſilij quandoq; large: quandoq; ſtricte
ſumit: ꝓut large ſumitur conſiliū eſt exa
minata ſiue excogitata ratio alicui⁹ faciē
di vel non faciendi rationē hoc intelligas
opus rationis. ſ. reſponſionē rationabiliē
certificantē eū qui petit conſilium: ſtricte
vero dicitur conſiliū dei voluntas ad quā
nō conſtringimur imperio. Propter eius
arduitatē vel difficultatē: ſed eſt in poteſta
te noſtra vt impleamus illud: vel nō iplea
mus. Ber. ad fratres de monte dei. Non ē
noſtrū languet circa omnia precepta nec
attendere quid deus precipiat ſed qd ve
lit probantes que dei ſit voluntas bñpla
cens ⁊ perfecta. de hoc conſilio intelligit
verbū. Augu. dicentis. Si conſilio vti vo
lueris minus boni adipiſceris nō mali ali
quid ꝑpetrabis: conſiliū ſic ſumptum illu
minatio diuina eſt. Señ. in epiſtolis. Bo
nus vir ſine deo nemo eſt: nō poteſt aliqs
ſupra fortunā niſi ab illo adiutus exurge
re. Ille dat magnifica conſilia ⁊ erecta ta
lia fuerunt conſilia que attulit in mundū
iſtum ſapiētia dei patris. Iſa. ix. Uocabit
nomē eius admirabilis conſiliarius. Iſta
ſunt conſilia pacis que attulit rex pacific⁹.
de quibus Prouer. xij. Qui ineunt pacis
conſilia ſeqtur eos gaudium. Unde conſi
liū pacis eſt abrenūciatio diuitiaꝝ. Señ.
Quietiſſime viuerent hoies ſi hec duo ꝓ
nomina tollerent meū ⁊ tuū: hoc conſiliū
habetur. Mat. xix. Si vis ꝑfectus eſſe va
de ⁊ vende oīa que habes ⁊c. Aliud cōſi
lium pacis eſt de continentia. de quo cōſi
lio. Mat. xix. Diſcipulis dicentibus ſi iuſta
eſt cā hominis cū vxorē nō expedit nube
re. Dicit xp̄s. non oēs capiunt verbū iſtud
ſed quibus datū eſt: ⁊ ſubdit. Qui poteſt
capere capiat q intendit delicijs carnis: nō
habet pacē cū carne. Sic mulier litigioſa.
Prouer. xix. ⁊. xxvij. Aliud conſilium pa
cis eſt cōſilium de pacientia. ſine paciētia
non habetur vera pax. pacientia cedendo
perſecutori pacē ſibi ſeruat ſicut dicit vul
gariter: non qui ꝑcutit: ſed qui repercutit
bellū facit. nō poteſt eſſe bellū vbi vn⁹ in
iuriā ab alio ſibi illatam patiēter portat.
Aliud conſiliū pacis eſt conſiliū de humi
litate. humilitas eſt virtus xp̄i in qua pax
ſit. In p̄s. Fiat pax in virtute tua. humili
tas cum his qui oderunt pacē eſt pacifica
ſcilicet cū ſuperbis. Ip̄a nulli moleſta eſt
nullum cōprimit vel anguſtat. Ipſa eſt ve
lut quoddā inane ⁊ vacuū ſp̄uale vbi ſine
ꝯtradictione ſe dilatat ſuperb⁹. Ipſa timo
ri alieno nō obſiſtit. ⁊ ſicut corpora cōca
ua: intra concauitatē ſuā corpora tumida
recipiunt ſic humilitas moleſtiā a ſuꝑbo
illatā infra ſinū profunditatis ſue recipit.
Et notandū ꝙ conſiliū xp̄i a multis deſpi
citur. Luc. vij. Ph̄i ⁊ legiſperiti cōſiliū
dei ſpreuerunt in ſemetipſis. In p̄s. Non
ſubſtinuerunt cōſiliū eius. Item notandū
ꝙ conſiliū ſicut ⁊ prudētia de faciēdis eſt
⁊ eſt conſiliū de his que ſunt ad finē. Da
maſcenus. Ad finē eſt ꝙ cōſiliabile ē De
differentia vero conſilij ⁊ prudentie. Re
quire in tractatu de fide. c. de ꝯmendatio

ne fidei: ⁊ in tractatu de prudētia. Ubi agi
tur de ſpeciebus prudētie. ¶ Item notan
dum ꝙ cōſiliū.iiij.attēdit.expediēs facile
C certum tutū. Et cōtraria his.ſ.damnoſum
difficile:icertū: ⁊ periculoſū. Qui cōſiliuȝ
dat alijs partibus. Expediēs. debet prepo
nere dānoſo:facile difficili.certū icerto tu
tum periculoſo. Item notandū ꝙ quidaȝ
dīt ad donū ꝯſilij pertinere.an ſit operā
dū:ad prudentiā vero qualiter ſit operan
dū. Item notandū ꝙ in quibuſdāȝ iuenit
aliquid ſimile dono cōſilij ꝑ experientiaȝ
multā. Eccle.xxxiiij. Uir in multis expꝰtus
cogitabat multa. Item ꝗ nō eſt expꝰ pau
ca recognoſcit. ſed illa experientia nō eſt
vere donū ꝯſilij.cōſiliū.n.lumē eſt celeſte.
excellentius ꝙ̄ lumen prudētie.cum ipſam
prudentiā certificet.per donum.n.conſilij:
declinat prudentia ne eam peniteat. Eccl.
xxxij. Sine cōſilio nihil facias: ⁊ poſt factū
nō penitebis. Item notandū ꝙ circa cōſi
lium.v.cōmendabilia ſunt. Primuȝ ē gra
D conſiliū requirendi quē in eo qui non eſt
preceps ad operandū. Prouer.xix. Qui ſe
ſtinus eſt pedibꝰ offendit. Secundum eſt
gra cōſiliariuȝ eligēdi. Tertiū gra dandi
conſiliū. Quartū gratia examinandi con
ſiliū. Quintū gratia acquieſcēdi conſilio.
de primo legitur. Tho.iiij. Conſiliū ſemꝑ
a ſapiente require. Prouer.xi. Ubi nō eſt
gubernator corruit ppls. Salus autē vbi
multa conſilia. ſimile eiuſdē.xxiiij. Erit ſa
lus vbi multa conſilia ſunt. Eiuſdem.xiij.
Aſtutus oia aget conſilio. qui aūt fatuus
eſt aperiet ſtulticiā. Item.xv. Diſſipantur
cogitationes vbi nō eſt conſiliū. Ubi vero
ſunt plures ꝯſiliarij ꝯfirmant. Eiuſdē xx.
Cogitationes cōſilijs roborantur: ⁊ gu
bernaculis tractanda ſunt bella. cogitatio
nes hec intelligas ꝓpoſita que concipiun
tur que cōſilijs perficiunt. Tullius i rethꝯ
rica parua foris ſunt arma niſi ſit ꝯſiliuȝ
do. i. Mac.ij. In illa die ceciderunt facer
dotes in bello dum volunt fortiter facere.
dum ſine conſilio exeunt in prelio. Eccle.
xxx. Fili ſine ꝯſilio nihil facias ⁊c. Eiuſdē
xxxvij. Ante oēm actum precedat cōſiliuȝ
ſtabile. Prouerb.iiij. Palpebre tue prece
E dant greſſus tuos. ¶ Ad eligendum cōſi
liarium monemur. Eccle.vi. Multi pacifi
ci ſint tibi. ⁊ cōſiliarius ſit tibi vnꝰ de mil
le. pro conſiliario ante omnes eligēdus ē

deus. Tho.iiij. Omnia conſilia tua in ipo
permaneant. Jac.i. Si quis ſapiētia indi
get poſtulat a deo. Eccle.xxxix. In oratio
nem confitebitur dño. ⁊ ipſe diriget conſi
liuȝ eius. Eiuſdē.xxxvij. In oibus his deꝑ
care altiſſimū vt dirigat in veritate viam
tuā. Deinde recurrendū eſt pro conſilio ad
viros bonos. Eccl.xxxvij. Cor boni cōſilij
ſtatue tecum: ⁊ ſubditur anima viri ſancti
annunciat aliqū vera. ꝙ̄.vij. circūſpecto
res ſedentes in excelſo: ad ſpeculandum.
Mat.xi. Abſcondiſti hec a ſap. ⁊ pruden.
⁊ re.e.paruul. Iſa.xix. Sapiētes ꝯſilarij
pharaonis dederunt cōſilium inſcipiens.
Eccle.xxxij. A conſiliario malo ſerua ani
mā tuam. Prouer.xij. Conſilia impiorū
fraudolenta:ſed facienti conſiliū nequiſſi
mū ſuper eū deuoluet. Eccle.xxvi. Eiuſdē
viij. Cum fatuis nō habeas conſiliuȝ. nō
enim poterunt diligere.niſi ea que eis pla
cēt. Job.xxi. Conſiliuȝ impioꝝ longe ſit a
me. Gen.xlix. In ꝯſiliū eoꝝ nō veniat aīa
mea. In.ps. Beatus vir qui nō abijt in cō
ſilio impioꝝ. Eccle.xvi. Corā extraneo ne
facias cōſiliū neſcis qd enim pariat. Non
eſt etiā habendū ꝯſiliū cū hoie de negocio
ꝙ eū tangit:vel de eo ꝙ nimis odit:vel ni
mis diligit:ne vł fallatur: vel fallere velit.
De hac materia multū habet. Eccl.xxxvij
Noli inquit cōſiliari cū ſocero tuo vel cuȝ
patre vxoris tue. Ad litteraȝ. de aliquo qđ
videtur eſſe ꝯtra vxorē: vel cū amicis car
nalibus.de hiſ ꝙ̄ ſunt cōtra carnē. Jere.ix.
Unuſqſqȝ a primo ſuo ſe cuſtodiat ⁊ i oi
fratre ſuo nō habeat fiduciam. Mich.vij:
Noli credere amico ⁊ noli cōfidere in du
ce:ab ea ꝙ̄ dormit in ſinu tuo:cuſtodi clau
ſtra oris tui. Ber. Amicos cōſulat qui nō
legit qđ inimici hominis domeſtici eius.
Gene.xxxi. Jacob ignorāte Laban ſoce
ro ſuo cum filijs ⁊ vxoribꝰ atqȝ peccoribꝰ
ſuis receſſit de meſopotamia in terrā cha
naam legitur. Et Judi.xix. Quod leuita
quidam qui credidit ſocero ſuo.vt cuȝ eo
tribꝰ diebus maneret in via ammiſit vxo
rem ſuam a gabaonitis oppꝛeſſaȝ. Unde
poſt eam ſtrages magna populi ſecuta ē.
Eccl.xxxvij. A çelantibꝰ te abſcōde cōſi
lium.çelantes intelligas:vel inuidētes vel
nimis amātes. Itē non eſt ꝯſiliū querēdū
a iuuenibꝰ. Roboā regnū pro magna par
te ammiſit conſilio iuuenū acquieſcens cō

ſilio ſenum relicto. Eccleſi. vigeſimoquin
to. Quam ſpecioſa veteranis ſapientia: et
glorioſius intellectus: ꝛ conſilium. Gratia
enim dandi conſilium cõmendabilis eſt.
primo. Macha. ij. Ecce Simon frater ve
ſter: ſcio quia vir conſilij eſt: ipſum audite
ſemper precipue cõmendabilis eſt iſta gra
tia in his qui habent alios regere. Eccleſi.
xxv. Quam ſpecioſum caniciei iudicium
ꝛ preſbiteris cognoſcere conſiliũ. ¶ Gra-
tia etiam examinandi conſilium cõmen-
dabilis eſt. Sene. Prudentis propriuꝫ eſt
examinare conſilium ꝛ nõ cito facili cru-
delitate ad falſa prolabi. Item cõmenda-
bilis eſt etiam gratia acquieſcendi conſi-
lio. Prouer. xij. Uia ſtulti recta in oculis
eius. qui aũt ſapiens eſt audit conſilium.
Eiuſdem. xiij. Qui agunt omnia cum cõ-
ſilio regũtur ſapia. Moyſes acquieuit cõ
ſilio iethro. lꝫ minor eſſet. Exo. xviij. Nõ
ſicut ille adoleſcens qui audito verbo dei
Si vis perfectus ꝛc. Abijt triſtis: erat eni
habens multas poſſeſſiones. Math. xix.

¶ Octaua pars de preeminẽtie vite con-
templatiue ad actiuam. ca. xi.

D Icto de donis pertinentib⁹ ad vi
tam actiuam dicendum eſt de do
nis pertinentibus ad vitam con-
templatiuã. in hac vero parte. Primo tan
gitur de preeminentia vite cõtemplatiue:
ad actiuam. Secundo diſtinguitur contẽ
platio a meditatione. ſeu conſideratione
ſimplici: ꝛ cogitatione: ꝛ tangetur de ſpe-
ciebus cõſiderationis ꝛ contemplationis.
Tertio agetur de dono intellectus. Quar
to de dono ſapientie. ¶ Circa primũ no-
tandum ꝙ duodecim ſunt in quibus vi-
ta contemplatiua preeminentia videt̃ ha
bere reſpectu actiue. Primum eſt ꝙ con
templatiua meliori intendit deo. ſcilicet cũ
actiua intendat proximo. Contemplatiua
dicit. Mihi adherere deo bonũ eſt. Luce.
decimo. Unum eſt neceſſariuꝫ. Glo. Ber.
Scilicet deo iugiter inherere. In ps. Unã
pecij a domino. hanc requiram. Iſidor⁹
in lib. differentiarum. Inter actiuaꝫ ꝛ cõ-
templatiuam vitam hec differentia ẽ. Ac-
tiua vita eſt que in opibus iuſticie ꝛ pro-
ximi vtilitate verſatur. contemplatiua aũt
que vacẽs ab omni negocio in ſola dei di
lectione defigitur. Una in opere bone con
uerſationis. altera in cõtemplatione immu-
tabilis veritatis. Idem i libro. de ſummo
bono. Actiua vita mundanis rebus be
ne vtitur. contemplatiua vero mundo re
nuncians ſoli deo viuere delectatur. Secũ
dum eſt ꝙ contemplatiua clarius videt.
Unde Gene. xix. Dicitur ꝺ Lya ꝙ lippis
erat oculis. Grego. Mens que contẽplan
do ocia appetit plus videt ſed pauciores
filios deo generat. qui vero ad laborẽ pre
dicationis ſe dirigit minus videt ꝛ aplı⁹
Tertiũ eſt mũdicia ſeu pulchritudo. Unͦ
Geñ. xxi. Dicit̃ de Rachele ꝙ decora erat
facie ꝛ venuſto aſpectu. Prouer. iij. Dicit̃
de ſapiẽtia. Uie eius vie pulchre. Cant. v.
Laui pedes meos dicit ſponſa quõ inqui
nabo eos. Quartũ eſt ſecuritas: ſecura. n.
eſt vita ꝯtemplatiua reſpectu actiue. Pro
uer. i. Fruſtra iacit̃ rethe ante oculos pen
natorum. Glo. Facile euadit laqueos terrenorum qui ocu
los hꝫ i celũ. pũ. iij. Qẽs ſemit eẽius pacifi-
ce. Quintũ ẽ: quies: qeta ẽ vita ꝯtẽplatiua.
Unͦ. Lu. x. dicit̃. ¶ De Maria ꝙ ſedẽs ſe
c⁹ pedes dñi audiebat ꝟbũ illi⁹. Glo. Ma
ria. Sedet qꝛ contẽplatiua pacatis victoꝝ
tumultib⁹ optata iã in xp̃o mẽtis quiete fruit
tur. Martha ſtat qꝛ laborioſo actiua deſu
dat in certamine. De Martha ibidẽ dicit̃.
Martha Martha ſol. es ꝛc. Et Jo. xi. Di-
cit̃ qꝛ Maria domi ſedebat. hec tria. ſ. pul-
chritudo: ſecuritas: quies tanguntur. Iſa.
xxxi. Sedebit populus meus i pulchritu
dine pacis: ꝛ in tabernaculis fiducie: ꝛ in
requie opulẽta. ꝺ ſecuritate tangitur. Deut.
xxxiij. Amantiſſimus dñi habitat cõfidẽ-
ter. Amantiſſimus dñi eſt vir cõtẽplatiuus.
Sextum eſt iucunditas. iucundior eſt con
templatiua q̃ actiua. Unͦ ſuper illud. Luc
decimo. Maria ſedens ſec⁹ pedes domi-
ni ꝛc. Glo. Intenta erat. Maria quomo
do paſceretur a domino intẽta erat Mar-
tha quomodo paſceret dñm. hoc conui-
uium parat dño: in conuiuio domini illa
iam iucundatur. Gre. in moral. Contem
platiua vita merito maior eſt q̃ actiua. qꝛ
hoc in vſu pñtis operis laborat. Illa vero
ſapore intimo venturã iam requiem degu
ſtat. Septimũ eſt: cõtemplatiue ꝑmanẽtia.
De qua Luc. x. Maria op. par. ele. q̃ non
aufe. ab ea. Glo. Contemplatiua hic inci-
pit: ꝛ in celeſti patria perficit̃. qꝛ amoris
ignis q hic ardere inchoat cũ ipſuꝫ quem
amat. viderit in amore ampli⁹ igneſcit ꝛ

additur. actã enim corpoꝛe deficit. quia in eterna vita panem non poꝛriget eſurienti quia nemo eſuriet opeꝛa. nec cetera pietatis opera aget: quia non erunt neceſſaria Octauũ ē deuotio unde maria chriſtũ vngit. Mathei. xxvi. Luc. vii. Et. Ma: xxiiij. ⁊ Joh. xij. Nonum eſt dei familiaritas cõtemplatiua deo familiarioꝛ eſt. Unde figuratur p Johannez euangeliſtaz ſicut glo. ſuper illud Joh. vlt. Conuerſus. Petrus vidit diſcipulũ illum quez diligebat ieſus ⁊ ſeq. in glo. Hanc plene xp̄s diligit ⁊ ſeruat in eternum. loquitur de contemplatiua. Decimum eſt precioſitas. contemplatiua precioſioꝛ videtur eſſe quam actã. eo ꝙ ſit rarioꝛ. Jſidoꝛus in li. de ſummo bono. Actiua coīs multoꝛuz eſt. Contemplatiua vero paucoꝛum. Hoc figuratuz eſt Geñ vi. Ubi dicitur de archa in cubito conſumabis ſumitatē eius. Jnferius tamē erat valde lata: Unde ibidem dicitur. ccc. cubitoꝛum. erit longitudo arch. quinquagita cubitoꝛum latitudo ꝙ exponit. Gregoꝛi. Dicēs videmus multos in eccleſia ſuperbir ⁊ laſciuire: ⁊ terrenis rebus inſiare: iraſci rixari: ⁊ pꝛoximum ledere. ſʒ quia eccleſia tollerat eos vt cõuertantur quaſi in arche latitudine beſtie fuiſſe dicuntur. videmus alios aliena non rapere illatam iniuriam equanimiter poꝛtare rebus pꝛopꝛijs contēptos eſſe humiliter viuere ſʒ quia iam pauci ſunt anguſtiatur archa alios videmus: et poſſeſſa relinquere nullum terrenis rebus ſtudium dare inimicos dilige carnem domare. omnes motus rõne pꝛemere per celeſtem deſiderium contemplationis pena ſubleuari: ſed quia valde rari ſunt ī archa iuxta cubitum ducti vbi homines. ⁊ volatilia continentur. Undecimum eſt ꝙ vita contemplatiua. vite celeſti ſimilioꝛ eſt. Unde eadem opera ad cõtemplatiuam videntur pertinere que aſſignat. Aug. beate vite vlt. li. de. ci. dei dicēs Jbi vocabimus ⁊ videbimus: ⁊ amabimus. videbimus ⁊ laudabimus. in p̄s. vacate ⁊ videte quoniam ego ſum de⁹. Duodecimum eſt ꝙ vita contemplatiua finis videtur eſſe actiue finis melioꝛ eſt his que ſunt ad finem. per actiuam tranſitur ad cõtēplatiuaz. Jſido. in li. de ſũmo bono q pꝛius in hac vita ꝑficit bñ ad ꝯtēplationē aſcēdit. Gre. Qui ad artē ꝯtēplatiōis aſcēdere deſiderat pꝛius neceſſe ē vt i cãpo actiois ſe exerceat. Geñ. xxix. Lya pꝛius i troducta eſt ad Jacobũ iacob alter ſperaret ⁊ cum ipſe d h cõquereretur reſponſum ē ei nõ eſt in loco noſtro conſuetudinis vt minoꝛes ante tradimus ad nuptias.

¶ Undecia pars diſtictio ꝯtēplationis ē ſimplici cõſiderationi ⁊ cogitatiõe. xij.

Conſequenter diſtinguenda ē contemplatio a ſimplici conſideratiõe ⁊ ſeu meditatione: ⁊ cogitatione ⁊ tangendum eſt de ſpeciebus conſiderationis: ⁊ contemplationis. ¶ Notã ergo ꝙ. Ber. ij. lib. de conſideratione diſtinguit inter contemplationem ⁊ conſideratione his verbis conſiderationez: nõ id per omnia ꝙ contemplationem intelligi volo: ꝙ contemplatio ad rectaz certitudinem: cõſideratio ad rer inquiſitionem: magis ſe hēat: iuxta quem ſenſum pōt conteplatio diffiniri: verus certuſꝙ intuitus animi dē quacunꝙ re ſiue appꝛehenſio veri nõ dubia conſideratio aut intēta ad inueſtigandum: cogitatio vel intentio animi inueſtigantis verum quam quaz ſoleant indifferenter pꝛo inuicem vſurpari: deinde diuidit ea que conſideranda ſunt hijs verbis Quatuoꝛ tibi conſideranda reoꝛ te: quē ſub te: que eſt circa te: que ſupꝛa te. Jn. v. lib. de conſide. dicit conſideratiõe peregrinari cum ab his que ſupꝛa ſunt ad inferiora deflectit velim inquit hoc ſolerer auertas: vir ſagaciſſime eugeni: qꝛ totiens pēgrinatur conſideratio tua quotiēs ab illis rebus ad iſta deflectitur inferioꝛa viſibilia ſiue intuenda ad noticiã ſiue appetenda ad vſuz: ſiue ꝓ officio diſponēda: vel at tractãda: ſi tñ ita verſat in his: vt q hec illa regrat: nõ pꝛocul exulat: ſed ꝯſiderare repatriare eſt ſublimioꝛ iſte pꝛſentiũ ac dignioꝛ vſus rerũ: cum iuxta ſapientiã pauli inuiſibilia dei per ea que facta ſunt: itellecta ꝯſpiciuntur: ſane hac ſcala ciues non egent: ſed exules: quid opus ſcalis tenenti iam ſoliuz: creatura eſt celi illa pꝛeſto hñs per ꝙ pocius iſta intueatur: videt verbũ ⁊ in ꝟbo facta per verbũ: nec opus habʒ ex his q facta ſũt factoris noticiã mēdicare: neqꝫ enim vt ipſa nouit: ad ipſaz deſcēdit que ibi illa videt vbi longe meli⁹ ſunt q in ſeipſis: deinde in eodem libro diſtinguit diuerſas ſpecies conſiderationis his

verbis. Magnus ille qui vſum ſenſuum
veluti quaſdam ciuium opes expendere
ſatagit diſpenſando in ſuam ⁊ multoꝝ
ſalutem: nec ille minor: qui hunc ſibi gra-
duʒ ad illa inuiſibilia philoſophando cō-
ſtituit: niſi ꝙ ħ dulcius illud vtilius ħ fe-
licius: illud forcius eſſe conſtat ac omniū
maximus qui ſpreto ipſo vſu rerum ⁊ ſē-
ſuum: quantum quidem humane fragili-
tati fas eſt: nō aſcenſorijs gradibus: ſʒ in-
opinatis exceſſibus aduolare: interdū cō
templando ad illa ſublimia conſueuit ad
hoc vltimuʒ genus illos pertinere reor: ex-
ceſſus pauli exceſſus non aſcenſus: nam
raptus potius fuiſſe quā aſcendiſſe: ipſe
peribet ⁊ ſubdit B. Uis tibi has conſide-
rationis ſpecies proprijs diſtingui nomi-
nibus.

¶ Species cōſiderationis ſecūduʒ. Ber.

Icamus ſi placet. Primam diſpē
d ſatiuam. Secundam extimatiuā.
Tertiā ſpeculatiuaʒ: diſpenſatiua
eſt conſideratio ſenſibilis ſenſibilibuſqʒ re
bus ordinate: ⁊ ſocialiter vtens ad prome
rendum deum. Eſtimatiua eſt conſidera-
tio prudēter ac diligēter queqʒ ſcrutans ⁊
ponderans ad inueſtigandū deū. Specu
latiua eſt conſideratio ſe in ſe colligens ⁊
quantum diuinitus adiuuatur rebus hu
manis eximēs ad contemplandum deum
ꝙ prima optat: ſecunda odorat: tertia gu
ſtat ad quē tū guſtum producūt et cetere.
Et ſi tardius niſi ꝙ prima laborioſius: ſe-
cūda quietius perueniṫ. ¶ Diriſti in qs ſci
tis qua via aſcēdatur: ⁊ quo aſcendenduʒ
dicere habes falleris: ſi id ſperat ineffabile
eſt tu me exiſtimas loqui qꝺ oculus non
vidit: nec auris audiuit: ⁊ cū nobis inquit
reuelauit deus per ſpūm ſuum. i. Cor. ii.
Ergo que ſupra ſunt in verbo docētur ſed
ſpiritu reuelantur verū ꝙ ſermo non ex
plicat conſideratio querat: oratio expe-
ctat: mereaṫ vita: puritas aſſequatur: ſane
eorum admonitus que ſupra ſūt nō te exi-
ſtimes mitti a me: ſuſpicere ſolem: lunam
ſtelas ⁊c. Si quod oīa: ⁊ ſi ſupra loco p-
terito infra ſunt: ⁊ dignitate: nature ſunt
enim corpora tui porcio ſpiritus eſt ange
li ſancti ⁊ omnes ſupra te ſunt: deus natu
ra angeli gratia.

¶ Quattuor ſpecies ꝯtemplatiōis ſm. B.

Dem in eodē quattuor diſtinguit
i ſpecies contemplationis: reſpectu
dei his ꝟbis. ¶ Prima ē maxima
cōtemplatio et admiratio maieſtatis hec
requirit cor purgatū vt a vitijs liberuʒ at-
qʒ exoneratum peccatis facile ad ſuperna
leuet. Interdū quoqʒ per aliq̄s morulas:
ſtupore ⁊ extaſi: ſuſpenſū teneat admirā-
teʒ. ¶ Secūda aūt neceſſaria ē huic enīʒ i-
tuens iudicia dei quo ſane pauido aſpe-
ctu dei vehementius concutit intuēteʒ: fu-
gat iudicia: fūdat virtutes initiat ad ſapiē-
tiaʒ: humilitateʒ ſeruat virtutē ſi quidem
bonū quoddaʒ ac ſtabile fundamētū hu-
militas nēpe ſi deeſt illa virtutū aggrega
tio: nō niſi ruina ē. ¶ Tertia ꝯtemplatio
occupaṫ vel potius ociatur circa memori
am beneficiorū ⁊ ne dimittat ingratuʒ ſol
licitat memorātē ad amoreʒ benefactoris.
¶ Quarta q̄ retro ſunt obliuiſcens in ſola
requieſcit expectatiōe: pmiorū q̄ cū ſit me-
ditatio eternitatis ſi qdē que pmittuntur
eterna ſunt longanimitatē alit ⁊ pſeuerā-
tie dat vigorem deinde adaptat. Ber. iiij.
dictas ſpecies contēplatiōis. iiij. q̄ tangit
apoſtolus. Ephe. iij. Ut poſſitis cōprehen
dere cū omnibꝰ ſanctis que ſit longitudo:
latitudo: ſublimitas ⁊ profundū: longitu-
dinē inquit apprehēdit meditatio pmiſ-
ſorum: latitudineʒ recordatio beneficioꝝ:
ſublimitatē cōtemplatio maieſtatis: pfun-
dum inſpectio iudicioꝝ. Idē in eodem lib.
deus eſt longitudo: latitudo: ſublimitas et
profundū: res vna eſt lōgitudo ppter eter
nitatem: latitudo propter caritatem ſubli-
mitas propter maieſtatem profunditas p
pter ſapientiam: iſta nō diſputatio appre-
hendit ſed ſanctitas cōprehēdit ſanctū fa-
cit affectio ſancta ⁊ ipſa gemina timor dn̄i
ſanctus ⁊ ſanctus amor: his pfecte: affecta
aīa veluti qbuſdam duobꝰ brachijs comp
hendit amplectiṫ ſtringit tenet: ⁊ ait tenui
eum: nec dimittā ⁊ timor quideʒ ſublimi
⁊ pfundo amor lato longoqʒ reſpōdet: qd
tam timendum q̄ poteſtas cui non poteſt
reſiſtere: quā ſapientia cui abſcondi nō po
tes: poterat minꝰ timeri deus alterutro ca
rens: nunc autē pfecte oportet vt timeas
illuʒ cui nec oculus deeſt oīa videns: nec
manus omnia potens. Item quid tā ama
bile q̄ amor ipſe quo amaris amabilior:
tamen iuncta eternitas facit que: dum nō

trclāit:foras mittit ſuſpitionem:ſtupenda
plane ſublimitas maieſtatis:pauēda abyſ
ſus iudiciorū ſeruorem exiſtit caritas eter
nitas perſeuerantiam ſuſtinendi.

¶ Extracta de libro richardi.de contem-
platione.

Ichardus de ſancto victore.i. libꝛ
r de cōtemplatione diſtinguit inter
contemplationem ⁊ meditationē
⁊ cogitationē his verbis. Sciendū eſt ꝙ
eandem materiam aliter ꝑ cogitationē in
tuemur:aliter per meditationē rimamur:
aliter per cōtemplationē miramur. Cogi
tatio per deuia lento pede ſine reſpectu ꝑ
uentionis paſſim huc illucq̄ vagat̄: medi
tatio per ardua vie ſepe: ⁊ aſpera:ad dire
ctionis finem:cū magna animi induſtria
nititur:cōtemplatio libero volatu:quocū-
q̄ eā fert impetus mira agilitate circūfer
tur: Cogitatio ſerpit:meditatio incedit:⁊
vt multū currit contēplatio ante oia circū
uolat:cogitatio ē ſine labore:⁊ fructu. In
meditatione eſt labor cum fructu:ɔtēpla-
tio permanet ſine labore cū fructu. In co
gitatione euagatio. In meditatione inue
ſtigatio. In cōtēplatione admiratio:dein
de tria predicta ſic deſcribit.

¶ Quid ſit contemplatio.

b Uid ſit ɔtēplatio. Cōtēplatio ē li
q bera mētis perſpicatia in ſapiētie
ſpecula cum ad miſeratione ſuſpē
ſa:vel ɔtēplatio eſt perſpicitas:⁊ liber ani
mi cōtuitus in res perſpiciēdas vſq̄ qua
q̄ diffuſus. Meditatio vero ē ſtudioſa mē
tis intentio:circa aliqd inueſtigandū dili
genter inſiſtens:vel ſic meditatio eſt pru-
dus animi obtuitus:in veritatis iquiſitio
ne vehementer occupatus. Cogitatio aūt
eſt improuidus animi reſpectus:ad euaga
E tionem pronus: Diſtinguit etiā īter contē
platione ⁊ ſpeculationē his verbis. Quis
ɔtēplatio:⁊ ſpeculatio ꝓpꝛie ſoleāt inuicē
poni aptius tū ſpeculationē dicim⁹ qū ꝑ
ſpeculū cernimus:ɔtēplationē vero quan
do veritatē ſine aliquo inuolucro vmbrarū
q̄ velamie:in ſui puritate videmus:⁊ ſic
contemplatio valde ſtricte acciperetur.

¶ Cōceeſt tam contēplationi q̄ meditatio
ni circa vtilia occupari: ⁊ inſapientie:vel
ſcientie ſtudijs verſari. Sȝ in hoc ſolēt dif
ferre a cogitatione:que ſe cōſueuit ad ine-
pta ⁊ friuola relaxare:ſit tamen ſepe vt in
cogitationū noſtrarū euagationem aliud
animus incurrat qđ ſciret vehemēter am
biat fortiterq̄ inſiſtat:ſed dū mens huius
inquiſitionis ſtudiū īpēdit:iam cogitatio
in meditationē tranſit. Item veritatē diu
queſitam tandēq̄ inuentā:mens ſolet cū
auiditate ſuſcipere:⁊ mira cū exultatione
eiuſq̄ admiratiōi diucius inherere:⁊ hoc
eſt meditationem contemplationē trāſire

¶ Cōtemplationis formā in celi volatili
bus videmus:videas alia nunc ſe ad altio
ra ſe extollere.nunc enim ſe ad inferiora de
mergere:⁊ eoſdē aſcenſionis deſenſionis
vie ſue modos ſepius repetere:videas alia
nūc dextrorſū:nūc ſiniſtrorſū diuertere:
⁊ nūc in hāc:nūc in illam partem declinā
do ⁊ i anteriora parū:vel pene nihil ſe ꝓ
mouere eaſdē diſcurſuum eorū ſuorū vi-
ciſſitudinis:multa inſtantia multipliciter
reiterare:videas alia ſub magna feſtinan
tia ſe in anteriora extendere:ſed mox ſub
eadem celeritate i poſteriora redire ⁊ ſepe
idipſum agere eoſdemq̄ excurſus:atq̄ re
curſus diutina frequentatione continuare
atq̄ protrhaere:videre licȝ alia quō ſe in
girū flectunt ⁊ q̄ ſubito:vel q̄ ſepe eoſdem
vel ſimiles nūc aūt paulo lanciores:nunc
paulo contractiores circuitus repetunt: ⁊
ſemꝑ in idipſū redeūt videre lȝ alia quō
alis ſepe reuerberatis ſe in vno eodemq̄
loco:diutius ſuſpendunt ⁊ mobili ſe agita
tione quaſi imobiliter figunt ⁊ ab eodem
ſuſpenſionis ſue loco diu ſimulq̄ herētia
penitus nō recedunt:ac ſi operis ⁊ inſtan
cie ſue executione prorſus videātur excla
mare:⁊ dicere bonū ē nos hic eſſe. Iuxta
hec ſane ꝓpoſitarū ſimilitudinū exēplar
cōtemplationis noſtre volatus multifor-
miter variatur ⁊ pro perſonarū negocio
rūq̄ varietate vario modo formatur:nūc
de inferioribus ad ſumma aſcendit:nunc
de ſuperioribus ad yma deſcendit:nūc de
parte ad totū:nunc de toto ad partem:cō
ſiderationis ſue agilitate diſcurrit:⁊ ad id
quod ſcire oportet:nūc a maiori:nūc a mi
nori:argumentum trahit:modo ante ſin
hanc:modo in oppoſitā parteſ diuertit: ⁊
contrariorum noticiam ex contrariorū ſciē
tia elicit:⁊ pro vario oppoſitorum mō ra-
tionis ſue executionem conſueuit variare
aliquando in anteriora currit:⁊ ſubito in
poſteriora redit:dummodo ex effectibus:

modo ex cauſis ⁊ qualibetcũq; antecedẽ
tibus: vel conſequẽtibus cuiuſlibet rei mõ
dum vel qualitatem deprehendit: quan-
doq; vero quaſi in girum ſpeculatio no-
ſtra ducitur dum vniuſcuiuſq; rei que ſunt cũ
multis communia conſiderantur dum ad
vnam quãlibet rem determinandam: nũc
a ſimilibus: nũc a ſimiliter ſe habẽtibus
ſeu communiter accidentibus ratio trahi-
tur vel aſſignatur. Tũc autem in vno eodẽ
q; loco conſiderationis noſtre defixo qua
ſi immobilis ſiſtitur: quando in qualicũq;
rei eſſe vel proprietate perſpicienda atq;
miranda contemplationis intentio liben
ter immoratur: modus cõtemplationis q
quodãmodo fieri ſolet ante ⁊ retro inſinu
atur. Eze. i. Animalia ibant ⁊ reuerteban
tur in ſimilitudinẽ fulguris choruſcãtis:
de illo qui quaſi ſurſum: ⁊ deorſum eſt: di-
citur in pſalmo. Aſcẽdũt vſq; ad celos: ⁊
deſcendunt vſq; ad abyſſos: de illo qui eſt
velud in girum. dicit. Propheta leua in
circuitu oculos tuos ⁊ vide. Iſa. lx.

¶ De ſpeciebus cõtemplationis.

Einde diſtinguit ſpecies contem
D plationis: his verbis. vi. ſunt con-
templationis genera. ¶ Primũ
eſt in imaginatione: ⁊ ſecundum ſolam
imaginationem. ¶ Secundũ eſt in ima-
ginatione: ſecundum rationem. ¶ Tertiũ
eſt in ratione: ſecundum imaginationem:
¶ Quartum eſt in ratione: ⁊ ſecundũ ra
tionem. ¶ Quintum eſt: ſuper ratione ſ;
non preter rationem. ¶ Sextum eſt: ſup
rationem: ⁊ videtur eſſe preter rationem:
duo itaq; ſunt in imaginatione: duo in ra
tione: duo in intelligentia. In imaginatio
ne cum obſtupeſcentes attendimus corpo
ralia iſta que ſenſu corporeo haurimus:
quam ſint multa: q̃ magna: quam diuerſa
q̃ pulcra q̃ iocunda: ⁊ in hijs omnibus crea
toris illius ſupereſſentie: potentiã ſapien-
tiam munificentiam mirãdo veneramur:
tũc cõtemplatio noſtra in imaginationẽ
verſatur: ⁊ ſcdm ſolã imaginationem for
matur qñ nihil argumẽtãdo querimus:
ſed libera mens noſtra huc illucq; diſcur-
rit quo eam in hoc ſpectaculorum genere
admiratio rapit: ¶ Scdm genus eſt qñ
ad ea que in imaginatione verſantur: ⁊
que ad primum cõtemplatiõis genus per
tinere iam diximus rationẽ querimus: ⁊

inuenimus. Immo inuẽta. ⁊ notã in cõſi-
deratione cũ admiratione adducimus: in
illa res ipſas in iſto earum rationum ordi
nem: diſpoſitionem ⁊ vniuſcuiuſq; rei cau
ſam modũ ⁊ vtilitatem rimamur: ſpecu-
lamur miramur. ¶ Tertiũ genus eſt qñ
per rerũ viſibilium ſimilitudinem in rerũ
inuiſibilium ſpeculationem ſubleuamur.
¶ Quartũ eſt qñ remoto omnis imagina
tionis officio illis ſolis animus intendit
que imaginatio non nouit: ſed que mens
ex ratiocinatione colligit vel per rationem
cõprehẽdit vt qñ inuiſibilia noſtra que p
experientiã nouimus ex intelligentia capi
mus in cõſideratiõe adducim⁹: ⁊ ex eorũ
cõſideratiõe in celeſtiũ animorũ ⁊ ſup mũ
danorũ intellectuũ cõtẽplationẽ aſſurgim⁹
¶ Quintũ eſt qñ ea ex diuina reuelatiõe
cognoſcim⁹: que nulla hũana rõne plene
cõprehẽdere: que nulla noſtra rõcinatiõe
integro inueſtigare ſufficimus: talia ſunt
illa de diuinitatis natura: ⁊ illa ſimplici eſ
ſentia credim⁹: ⁊ ſcripturarũ diuinarum
auctoritate pbamus: ſup rationem: nec tñ
preter rationẽ cenſenda eſt qñ ei q; per in
telligentie aciẽ cernitur hũana ratio cõtra
rie nõ põt: qm̃ poti⁹ facile acquieſcit ⁊ ſua
atteſtatiõe alludit. ¶ Sextũ eſt qñ anim⁹
illa ex diuini luminis irradiatione cogno
ſcit atq; conſiderat quibus omnis huma-
na ratio reclamat tali ſunt pene omnia q̃
de perſonarũ trinitate credere iubemur.
¶ Duo ex hijs in imaginatione conſiſtũt
quia ſolus ſenſibilibus intendunt duo in
ratione conſiſtunt: quia ſolis intelligibili-
bus inſiſtunt. Duo intelligibilia ſubſiſtunt
quia ſolis intelligentibus intendũt: ſenſi-
bilia dico ſenſu corporeo perceptibilia: in
telligibilia dico inuiſibilia ratione tamen
comprehenſibilia. Intellectibilia dico in-
uiſibilia ⁊ humane rationi incomprehen
ſibilia. ¶ Proprium eſt prime contempla
tioni ſimpliciter: ⁊ ſine vlla ratiocinatiõe
viſibilium admirationi inherere. ¶ Pro
prium eſt ſecunde viſibilium rerum ratio
cinando inſiſtere. ¶ Proprium eſt tertie
per viſibilia ad inuiſibilia ratiocinando
aſcendere. ¶ Proprium eſt quarte ex in-
uiſibilibus inuiſibilia ratiocinando colli-
gere ⁊ per expertorum, intelligentiam ad
ignotorum noticiam proficere. ¶ Propriũ
eſt quinte intelligibilium intelligentia rar

tiones admittere. ¶ Propriū eſt ſexte intellectibiliū intelligentia oēm humanā ratiocinationē tranſcēdere. his ſex cōtemplationū alis ⁊ terrenis ſuſpendimur: ⁊ ad celeſtia leuamur: citra pfectū te eſſe nō dubites ſi adhuc aliquibus illaꝝ cares mecum ⁊ cū meis ſimilibus bene agitur ſi i vnuꝫ ex his tribus alaꝝ paribus datur: quis mihi dabit pennas ſicut columbe: ⁊ vo. ⁊ re. terrenū ⁊ nō de celeſte animal es quādiu tantū duabus alis cōtentus fueris habes tū vnde corpus tuum velare. vnde volare poſſis. Corpus velare eſt mundanoꝝ ꝯcupiſcentia eſt mundane mutabilitatis cōſideratione tēperare. imo in obliuionē adducere: volare eſt ab amore mundi ſe elōgare. Nitere i hijs alis: ꝙ poteris apphēdere ſaltē nouiſſima maris. Si ſūpſero ingt pennas meas. di. ⁊ hi. in ex. m. Extrema maris mundi terminus ⁊ vniuſcuiuſqꝫ vite proprie defectus extrema maris tenere eſt mundi finem mundaneqꝫ vite exitum eſt cum deſiderio expectare: extremum maris apprehenderat qui dicere poterat. cupio diſſolui ⁊ eē cū xp̄o: parū tibi eſſe dꝫ has duas alas accepiſſe: ſed vt probes te celeſte animal eē ſtude ⁊ ſatage. ſaltē duo paria habere: celeſtia animalia erant que vidit. Eze. Quattuor inquit facies vni. et quattuor pēne vni. Eze. i. Duabus corp⁹ ſuū velabant. Nā ceteris duabus volabāt ſunt corpora celeſtia ⁊ corpora terreſtria. Si totū corpus tuū lucidū fuerit non habens in ſe aliquā partem tenebraꝝ: vtile tamen erit illud ab humane arrogantie oculis abſcondere: ⁊ ſub humane mutabilitatis incerto proprie eſtimationis claritateꝫ temperare. Eccle. ix. Neſcit enim hō̄ fineꝫ ſuū ⁊c. In primo alaꝝ pari velet hō̄ corp⁹ ſuum. In ſecūdo volet ad celū: ſatagat ſtudio ⁊ deſiderio: in celeſtibus eſſe vt poſſit cū apoſtolo dicere. Noſtra cōuerſatio i celis eſt. Phyli. i. Uerūtamen ſi vſqꝫ ad tertiū celuꝫ penetrare paras: nunꝙ id in duobus alaꝝ paribus poſſe preſumas. Oportet enim. vi. contemplationū alas aſſignatas habere: qui cupit ad tertiū celi ſecreta diuinitatiſqꝫ archana volare: has ſex alas contēplationū ſoli perfecti in hac vita vix habere poſſūt: has i futura vita electi taꝫ in hominibus ꝙ in angelis habituri ſunt vt ꝺ vtraqꝫ natura veraciter dici poſſit: qꝛ ex ale vni: ⁊ ſex ale alteri. Iſa. vij. Primuꝫ genus contēplationis debet eſſe incipientium. In hoc genere contemplatiōis hō̄ deum in oībus opibus eius: mirabilē laudabilē ⁊ amabileꝫ reperit. Dn̄e dn̄s noſter ꝙ admirabile ē ⁊c. Ecce mirabile. A ſolis ortu vſqꝫ ad occaſum laudabile nomē domini. Ecce laudabilē. Juſtus dn̄s in oīb⁹ vijs ſuis: ⁊. ſ. in. o. oper. ſu. ecce amabilem: hec ſpeculo triplex eſt. Prima in reb⁹. Secunda in opibus. Tertia in moribus. Prima etiā tres habet ſpecies: quaꝝ prīma eſt in materia. Secūda in forma. Tertia i natura: materiā ⁊ formā viſu corporeo facile deprehendimus: nam lapidē a ligno triāgulū a quadrangulo ſine errore diſcernimus: natura conſideratur in rerū qualitate intrinſeca: vt forma cōſiſtit in qualitate extrinſeca: qualitas reꝝ interior ex magna parte corporeo percipitur ſenſu: ſicut ſapores guſtu: odores olfatu. ¶ Operatio duplex eſt: alia enim eſt nature alia iduſtrie: operationē nature facile deprehēdere poſſumus: vt in germinibus: arboribus: animalibus. In germinibus quomodo creſcunt matureſcunt. In arborib⁹ ſimiliter ꝙ frondēt florent: fructificant. In animalibus ꝙ cōcipiunt ⁊ pariunt: ⁊ alia naſcuntur ⁊ alia moriuntur: diſciplina vero morum partim ex inſtitutione diuina partim proceſſit ex inſtitutione humana. Ad diuina inſtituta pertinent obſequia diuina: et quelibet ſacramenta eccleſie. Ad inſtituta humana pertinent humane leges: humana inſtitutio eſt propter vitam inferioreꝫ: diuina propter vitam ſuperioreꝫ. In hoc genere contemplationis propheta oſtendit ſe exercuiſſe dicens. Meditatus ſuꝫ in omnibus operib⁹ tuis. Item delectaſti me domine in factura tua: ⁊ iterum. Quam magnificata ſunt opera tua domine: omnia in ſapientia feciſti. hoc genus contemplationis recte in ſeptem gradus diſtinguere poſſumus. Primus conſiſtit in illa admiratione reruꝫ: que conſurgit ex conſideratione materie. Secundus in illa admiratione reruꝫ: que ſurgit ex cōſideratione forme. Tertius in illa admiratione rerum que cōſurgit ex cōſideratiōe nature. Quartus in illa admiratione que eſt circa operationem nature. Quintus in illa admiratione ꝙ eſt circa operationē iduſtrie. Sextus in cōſiderādis ⁊ admirādis inſtitutionib⁹ humanis. Septimus in cōſide-

randus ⁊ admirandis inſtitutionibus di-
uinis. Secūdo generi ↄtemplatiōis pe-
ne tota mundana philoſophia materiam
miniſtrat latentes reꝝ viſibiliū cauſas ſue
ſagacitatis inueſtigatione inueniens: ⁊ in
palam producēs: ⁊ poſſunt diſtingui. vij.
gradus in ſecundo genere cōtemplatiōis
ſimiles ſeptem gradibus diſtinctis in pri
mo genere: cū circa eadē verſetur hec con
tēplatio: ⁊ prima. ſ. circa ſenſibilia. Tertiū
genus contemplationis in quinq̧ gradi-
bus diſtinguuntur, ſcḋm quinq̧ modos
cōſiderationū ex quibus inuiſibiliū inue
ſtigatione ſimilitudinū ratio queritur vel
aſſignatur. Primus modus eſt quādo ſi-
militudo ſumitur ex eo vnde ipſuz eſt: vel
quod ipſum eſt. Secundus ⁊ tertius ſimi
litudinē trahit ex eo ꝙ in ipſo eſt. Quartꝰ
⁊ quintus: ex eo ꝙ per ipſuz eſt. Primus
trahit ex materie ꝓprietate: vt ibi. Crura
illius colūne marmoree que fundate ſunt
ſuper baſes aureas. Cant. v. Scḋs ⁊ tertiꝰ
ex rei ipſius qualitate: ſed ſecundus ex q̄li
tate extrinſeca ꝙ diximus formaz. Tertiꝰ
ex qualitate intrinſeca: ꝙ diximꝰ naturaz:
qualitas extrinſeca cōſtat in colore ⁊ figu
ra: a colore ſimilitudo aſſignatur ibi dile-
ctus meꝰ candidus ⁊ rubicūdus. Cant. v.
Figura ibi aſpectꝰ eaꝝ ⁊ opus eaꝝ quaſi
ſi ſit rota in medio rote. Eze. i. Extrinſeca
qualitas pertinet ad ſolū viſuz: quēadmo
dum itrinſeca qualitas ad ceteros ſenſus:
ad auditū pertinet illud. Et vocez quā au-
diui tanq̄ vocē cytharedoꝝ ⁊c. Apoc. xiiij
Ad odoratū pertinet illud: ſicut cynamo-
mum ⁊ balſamū ⁊c. Eccle. xxiiij. Ad deli-
cias guſtus illud. Spūs meus ſuper mel
dulcis. Eccle. xxiiij. Ad delicias tactꝰ: illud
ſicut vnguentū in capite: quartus ex eo ꝙ
in ipſa re vel ab ipſa fit ſecundū motū na
turalē: vt ibi: quomodo deſcendit imber ⁊
nix de celo ⁊c. Iſa. lv. Quintꝰ ex eo ꝙ agit
B ſecundū motū artificialē: vt ibi: ſuperedifi
cati ſuꝑ fundamētū apoſtolo. ⁊c. Ephe. ij.
In quarto genere cōtemplatiōis. Primū
eſt vt redeas ad teipſuz. Intres ad cor tuū
Diſcas eſtimare ſpm̄ tuū: Diſcute qd ſis:
quid fueris: quid eſſe debueris: quid eſſe
poteris: quid fueris per naturā: quid mo-
do ſis per culpā: quid eſſe debueris ꝑ indu
ſtriam: quid adhuc eſſe poſſis ꝑ gratiam:
nunquid menti excidit ꝙ regnū dei intra
nos ſit. Luce. xvij. Et quia ſimile ē regnū
celoꝝ theſauro abſcōdito in agro. Math.
xiij. Omni cuſtodia ſerua cor tuū. Prou. 4.
Audi. Dauid quomodo tibi ſeipſuz i exē
plum proponat. Meditatus ſuz nocte cū
cor meū: ⁊. e. ⁊ ſco. ſ. me. meditabaẗ ille cū
corde ſuo meditare: ⁊ tu cum corde meo
ſiue tuo. Scopebat ille ſpiritum ſuum: ſco
pa ⁊ tu ſpiritum tuum: exerce agrū iſtum
attende temeipſū abſq̧ dubio inſiſtentes
huic exercitio: inuenies theſaurum iſtum
abſconditū in agro: ex hoc exercitio creſcit
auri copia: multiplicatur ſcientia: augmē
taẗ ſapiā: ex hoc exercitio cordis oculꝰ mū
datur: ingeniuz acuitur: itelligentia dilata
tur. Nihil recte exiſtimat: qui ſeipm̄ igno-
rat: neſcit quoniā ſub pedibus ſuis: omnis
mundana gloria iacet: qui conditionis ſue
dignitatem non penſat: neſcit omnino: ne
ſcit quid de ſpiritu angelico: quid de diui
no ſentire debeat qui ſpirituz ſuum prius
non cogitat: ſi nondum ydoneus es intra
re ad teipm̄: quomodo ad illa rimandū
ydoneus eris que ſūt ſupra temetipm̄: ſi
nec dum dignus es intrare in tabernacu-
lum primuz: qua fronte preſumis ingredi
in tabernaculū. Secundum hoc eſt in ſan
cta ſanctoꝝ: ſi cupis euolare vſq̧ ad ſecun
dum ſeu tertiū celū ſit tibi tranſitus ꝑ pri-
muz. In corde hominis inuenire licet aliā
quendam plenitudinem orbis terrarum.
Ibi ſua quedam terra ſuum habet celum
nec vnū ſiz tantū ſecundū poſt primū ⁊ ter
tium. Poſt ſecundū: tenet enim imagina
tio vicem primi celi: ratio ſecundi intelli-
gentia tertij: ⁊ hoꝝ quidē primuz ceteroꝝ
comparatione craſſum quidez eſt atq̧ cor
pulentū ꝙ ſit imaginarium poſt ſe trahēs
⁊ in ſe retinens formas reꝝ corporalium:
reliqua vero duo huius cōparatione ſunt
valde ſubtilia: ⁊ omnino incorporea: ⁊ ab
eius craſſitudine multum remota: ſic ſane
celum hoc exterius ꝙ nos dicimus firma
mentum abſq̧ vlla dubitatione conſtat
eſſe viſibile atq̧ corporeum: ⁊ ipm̄ quidē
primū ⁊ oium infimum: ꝙ autem eſt ter-
ra ad hoc viſibile celum: hoc eſt ſenſus cor
corporeus ad illud internum fantaſticum
⁊ imaginarium celuz: nam ſicut hoc viſi-
bile celum oium: que terra gignit atq̧ nu
trit multitudinem ſinus ſui magnitudinē
comprehendit: ſic oium que ſenſus attin-

gli: ſimilitudines infra ſinũ ſuũ imagina-
tio concludit. Ibi primo continent̃ oium
viſibilium imagines ⁊ ſimilitudines rerũ
veritate que ſumma veritas eſt reſerua-
uit ſibi: rerũ vero imagines qualibet hora
formandas ↄceſſit ſue imagini. Facile eſt
enĩ aſe. ſ. humane omni hora: quaſlibet
rerũ figuras per imaginationem fingere.
¶ Ad ſcdm pertinent viſibiliũ omniũ ra-
tiones: diffinitiones: ⁊ inueſtigationes inui
h ſibiliũ. ¶ Ad tertiũ ſpectãt ſpiritaliũ: etiã
diuinoꝝ cõprehenſiones: intelligentie ocu
lus eſt ſenſus ille quo inuiſibilia videmꝰ:
nõ ſicut oculo rationis quo occulta: ⁊ ab
ſentia per inueſtigatione querimus: ⁊ in-
uenimus: ſicut ſepe cauſas per effectus: vl
effectus ꝑ cauſas: ⁊ alia atqȝ alia quocũqȝ
ratiocinãdi modo comprehendimus: ſed
ſicut corporalia corporeo ſenſu videre ſo-
lemus viſibiliter: preſentialiter: atqȝ corpo
ralite: ſic vtiqȝ ille intellectualis ſenſus in-
uiſibilia capit. Inuiſibiliter quidẽ: ſed pre
ſentialiter: ſed eſſentialiter: ſed habet ſane
oculus hoc intellectualis ante ſe velũ ma-
gnum obpanſum ex peccati delectione fu
ſcatum: ⁊ tot deſiderioꝝ carnalium varia
multiplicitate contextũ: ꝙ contemplantis
i tuitũ a diuinoꝝ ſecretoꝝ archanis arceat
niſi quantũ diuina dignatio: quelibet pro
ſua aliorũue vtilitate admiſerit teſtat̃ hoc
propheta clamans. Reuela oculos meos.
¶ Nunq̃ tibi in omni dei opere: q̃ in ani
me creatione: reparatione: glorificatione:
apparet eius perſona ſublimior: vel ſapien
tia mirabilior: vel miſericordia iocundior.
¶ Primo ſpiritualis natura creat̃: vt ſit.
¶ Scdo iuſtificatur: vt bona ſit. Ter-
tio glorificatur: vt beata ſit. Per creatio-
nẽ ad bonũ iniciatur. Per iuſtificationeȝ
in bono dilatatur. Per glorificationem in
bono cõſumatur. ¶ Prima bona ſũt crea
toris bona ⁊ creature merita. ¶ Tertia
bona ſunt creatoris dona: ⁊ creature pre-
mia: ⁊ ipſa creatoris conditione: naturale
eſt omni ratiõali crature eſſe: ſcire: ⁊ velle:
cognoſce queſo homo dignitatẽ tuam: co
gita excellentem anime tue naturaȝ: quo-
modo fecit eam deus ad imaginẽ ⁊ ſimi-
litudinẽ ſuam: quomodo ſublimauerit eã
ſuper oẽm corporeaȝ creaturã: ⁊ ſtatiȝ mi-
rari icipiẽs quomodo virgo iclinata filia
ſyon proiecta ſit de celo in terrã: ⁊ ad deuȝ

clamabis: quid mihi eſt in celo: ⁊ a te qđ
volui ſuper terrã: cogita q̃ neceſſariuȝ ⁊ di
uine voluntati: qm̃ congruum tam digne
creature boni aut mali diſcretioneȝ: ⁊ ar-
bitrij libertatẽ concedere: vt eſſet bonum
eius tam acceptũ q̃ voluntariũ. tam gra-
tum q̃ gratuitũ. Agnoſce quantuȝ eminẽs
per ingeniũ brutis. agnoſce quantũ ſubia
ceas per itellectũ ſpiritibus angelicis: ſi at
tendas: primũ cantabis precordialiter: be
nedicã dñm: qui mihi tribuit intellectuȝ.
Si ſecundũ clamabis deus tu ſcis inſipiẽ
tiam meã. Inueſtiga diligẽter voluntatẽ
non ſolũ tuã: ſed ⁊ alienã: ſeu bonam ſeu
malã: cognoſce tuã vt ſcias quid corrige-
re ſeu vnde debeas gratias agere: cogita-
animos perfectoꝝ ⁊ peruerſoꝝ ſpirituum
bonoꝝ: ⁊ ſpirituũ malignoꝝ: vt eluceſcat
quid imitari quid vitare expediat. Opus
iuſtificationis ſine duobus non cõſumat̃:
nunq̃ enim perficitur: ſi creature ſue crea
tor nõ comparetur: glorificationis noſtre
moduȝ quis ſenſus hoium capere: que ra
tio poteſt cõprehendere: ſed glorificationis
noſtre certitudinẽ fidei atteſtatione tene-
mus quãtis q̃litatis: vel quantitatis eiuſ-
modi per itelligentiã nec dũ capere poſſu
mus: ſed pro modico ⁊ pene pro nihilo re
putat quicquid humana auiditas per ex-
perimentũ non probat: ſcimus autẽ quia
poſt plenã mũdationẽ cõſciẽtie: poſt mul-
ta exercitia iuſticie: icipit tandẽ aliqñ mẽs
humana ſperare ꝙ prius vix poterat cre-
dere: nũq̃ deſiſtas quieſcas donec fortune
illius plenitudinis aliquas: vt ita dicã ar-
ras obtineas: donec eterne felicitatis quã-
tulaſcũqȝ primitias accipias: donec diui-
ne ſuauitatis dulcedinem preguſtare inci
pias: ad huiuſmodi deſiderium animare
nos voluit: qui dixit guſtate ⁊ videte: qm̃
ſuauis eſt deus. ¶ Quartum complatio-
nis genus in quiqȝ gradus poteſt diuidi.
¶ In primo gradu cõſideramus ea que
pertinent ad anime qualitateȝ vel eſſentie
ipſius proprietatẽ ꝙ vita quedam ⁊ perpe
tua ſit q̃ nullis penis extingui poſſit ⁊ nõ
ſolũ poſſit i ꝑpetuũ viuere. ſ. corpus ẽt ad
vitam ⁊ ad ſenſum animare ꝙ nullo ſuſtẽ
tamento egeat ꝙ ſine ſubſidio ſempiter-
ne ſubſiſtat ꝙ non ſit per totius corporis
membra diffuſa cum ſit ipſa ſimplex quã
do in toto corpore ſuo: quaſi in ſuo quo-

dam mundo ſit vbiq̄ʒ tota. Quemadmo-
dum deus inuenitur vbiq̄ʒ totus in omni
creatura ſua: quomodo in illo ſuo mundo
ſola voluntate omnia mouet atq̄ʒ diſpo-
nit. ſicut in hoc mundo deus ſolo volunta
tis nutu omnia regit: qui eodem volun-
tatis nutu omnia creauit. ¶ In ſecundo
gradu conſiderantur ea que ad cognitio-
nem ſunt: ⁊ in hac conſideratione mira-
mur volubilitatem cogitationis. agilita-
tem imaginationis. ingenij acumē. diſcre
tionis examen. capacitatem memorie. vi-
uacitatē intelligentie. ⁊ circa hec alia que
libet ſtupenda. ¶ In tertio gradu conſi-
deramus rationalis animi voluntatē mul
tiplicemq̄ʒ eius affectionem. ¶ In quarto
gradu contemplationis cōtemplamur et
admiramur: quomodo tot animi affectio
nes rediguntur in virtutes: inquantū per
diſcretionem diſponuntur: ⁊ in bona inten
tione figuntur: cum enim nihil aliud ſit vir
tus q̄ affectio ordinata ⁊ moderata ex in-
tentione bona agitur: vt ſit affectio ordi-
nata: ⁊ per diſcretionē efficitur vt fiat mo
derata. ¶ In q̄nto gradu aſperitatis gra
tie modū cum admiratione attendimus
abſq̄ʒ dubio quicquid boni in bonoꝝ cor
dibus agitur ſeptiformis: ipſe ſpiritus per
inſpirantē gratiā operatur: ecce vnus atq̄ʒ
idem ſpiritus tot mentibus ſemꝑ ⁊ vbiq̄ʒ
preſidet: ⁊ gratie ſue munera multiplici-
ter impedit. In duob⁹ vltimis generibus
cōtemplationis. puto q꞉ op⁹ ē intima po
tius cōpunctione q̄ profunda inueſtigatio
ne ſuſpirijs q̄ argumentis crebris gemiti-
bus q̄ copioſis argumētationibus: ſcim⁹;
q꞉ cordis intima nil a deo purgat mentis
q̄ mundiciā: nil a deo reparat: nihil ſic am
biguitatis nebulas detergit: cordiſq̄ʒ ſere-
nitatē: nihil melius nihil ſanctius addu-
cit q̄ vera animi cōtritio q̄ ꝓfunda ⁊ inti
ma anime cōpunctio: ſed quid ait ſcriptu
ra: beati inquit mūdo corde: qm̄ ipſi deū
videbunt. Math. v. Studeat ergo cordis
mundicie qui cupit deū videre: o quā pru
denti circūſpectione: o quā frequenti icre
patione. oportet inuigilare: ne vllus men
tis exceſſus vel cogitationis euagatio di-
ſcretionis perſpicatiā lateat nec ſine redar
gutione fortiq̄ʒ caſtigatione pertrāſeat cū
rationalis creatura: quantū ad aliqua deo
ſit ſimilis ſcḋm illud: creauit deus hominē
ad imaginē ⁊ ſimilitudinē ſuam. Gene. i
Et ſcḋm illud: tu ſignaculum ſimilitudinis
plenus ſapientia. ⁊ decore in delitijs para
diſi fuiſti. Eze. xxviij. Et q̄tum ad aliqua
ſit diſſimilis: ſecundū illud: deus quis ſimi
lis erit tibi. contemplatio quantum ad pri
mā non eſt preter rationē: contēplatio ve-
ro quantum ad alia eſt preter rationem.
¶ Aues cum volare volunt. alas ſuas ex-
pandunt: ſic debemus ⁊ nos cordis noſtri
alas per deſideriū extendere: ⁊ diuine re-
uelationis horā ſemper expectare: vt que-
cunq̄ʒ hora diuine inſpirationis aura mē
tis noſtre nubila detrahit. veriq̄ʒ ſolis ra-
dios detexerit: excuſſis tandē cōtemplatio
nis ſue alis: mens noſtra ſe ad alta eleuet:
⁊ auolet: ⁊ fixis obtutibus in illud eterni-
tatis lumen ꝙ deſuper radiat omnia mū
dane volubilitatis nubila tranſcēdat: hoc
figuratū eſt in duobus cherubin qui erāt
expandentes alas. Exo. xxv. Debemus au
tem non ſolum ad hoc ꝙ in hac vita ha-
bere poſſumus. Uerꝫ etiā ad illud diuine
contemplationis ſpectaculū: ꝙ in futura
vita ſperamus animas noſtras ſuſpende
re ⁊ in huiuſmodi expectatione vehemen
ti deſiderio anelare debet anima perfecta
omni hora ſue peregrinationis terminum
cum deſiderio expectare: hinc eſt ꝙ abraā
in hoſtio tabernaculi ſui ſedebat. Gene.
xviij: Helyas in ſpelūce ſue hoſtio ſtabat.
In. iij. Re. ix. Debet anima ſancta ⁊ veri
ſponſi amica ad dilecti ſui aduentum: ſū-
mo cum deſiderio anelare parata ſemper
vocāti occurrere: debet ſemper in hoc ſol
licita eſſe ne ſubito adueniens min⁹ orna
tam inueniat vel diu excluſus nullam mo
leſtiam ſuſtineat. moleſta ſatis verba eſtuā
tiq̄ʒ deſiderio multum oneroſo manda re
manda ⁊c. Dicit huiuſmodi anima i ſuis
ſordibus inuenta: certe aduentum tuū pre
ſcire debuiſſem: vt te ſolemniter ſuſciperē
de cetero aduentum tuum mihi prenun-
tia: ecce vox dilecti pulſantis. Aperi mihi
ſoror mea. Cant. quinto. Reſponde expe-
cta modicum: o quantum timeo ne illud
modicum protrahas in longum donec trā
ſeat: peſulū hoſtij mei aperui dilecto meo
at ille declinauerat. Cant. v. Per modicā
morula patienti deſiderio. ſatis eſt mole-
ſta. Scimus quia ſingularis conſortem nō
recipit. vide ergo ne tunc primo incipias

ſtrepētiū tbas eiicere velle cū iā ipſe ſepe ſtat ad hoſtiū pulſat aliquis qd iā eris dictu ra niſi expecta reſpecta: expectādū ſacit: e reſpectādū ad eijciēdū turbā extraneoꝝ ꝛ eij ciēdū familiā eorū: oēs cogitat⁹ tam vani ꝙ noxij extranei: iudicandi ſunt: qui nulli noſtre vtilitati deſeruiūt. Illos vero qſi domeſticos famulātes habemus quos noſtris vſib⁹ iplicam⁹: quia veroi ſingu laris amoꝛ ſolitudinē amat totā. hanc tur bam nō ſolū cogitationū: verum affectio num opoꝛtet eiicere: vt dilecti amplexibus liceat inherere: quēta queſo in hac expec tatione moꝛa modicū ibi. modicū in oꝛto: duꝫ tumultuationū turba dirigitur modi cū in veſtibulo dum thalam⁹ adoꝛnatur modicū in thalamo duꝫ lectulus ſternitur vbi intimus anime ſinus ad ſummaꝫ pa cem ꝛ tranqllitateꝫ componitur: dilectus auditur per recoꝛdationē. videtur p admi ratione deoſculatur: per dilectionē ample xatur: per delectationeꝫ: vel ſi hoc melius placet: auditur per reuelationem: videtur p cōtemplationem. deoſculatur per deuo tioneꝫ. a ſtringitur ad dulcedinis ſue infu ſioneꝫ: auditur per reuelationē: donec vo ce eius paulatiꝫ inualeſcente tota ſtrepē tium tumultuatio ſopiatur: ſolaqꝫ ipſius vox audiatur: donec omnis illa tādeꝫ tu multuātiū turba diſpereat. ſoluſqꝫ cū ſola remanet: ꝛ ſolus ſolaꝫ p ꝯtemplationem aſpiciat: videtur per cōtēplationeꝫ donec ad inſolite viſiōis aſpectū pulcritudiniſqꝫ admirationeꝫ paulatim anima incaleſcat magiſqꝫ inardeſcat ꝛ tandeꝫ aliquādo in caleſcat donec ad verā puritateꝫ internā qꝫ pulchritudinem tota reformetur: ꝛ ille interne habitationis thalamus purpura ꝛ byſſo iacinto coctoqꝫ biſſinno. vndiqꝫ peroꝛnetur: donec tādē aliquādo thalamo peroꝛnato. ꝛ introducto dilecto fiducia iaꝫ inualeſcente deſiderioqꝫ perurgente. cū ſe vlterius iam cohibere nō valeat ſubito in oſcula ruat: ꝛ impreſſis labijs: intime deuo tionis oſcula figat puta quia experta dul cedine tāta de cetero nō poſſit anima illa pulſanti dilecto aliquas moꝛas negligere ſed q̄uis iam prompta ſit aduenientem ſu ſcipere: neſcio ſi eque parata ſit vocāti oc currere: aliud ē cū ipſo introire atqꝫ aliud cū ipſo exire: quid ē eius introire niſi ſe to tam in ſe ipſaꝫ colligere: qd eſt eius exire niſi ſeipſam extra ſemetipſam totaꝫ effun dere: nihil aliud ē animā cū dilecto ſuo in cubiculū ingredi: ꝛ ſolam cū ſolo moꝛari dulcedineqꝫ pfrui niſi exterioꝛum omniū obliuiſci ꝛ in ei⁹ dilectione ſumme ꝛ inti me delectari: ſe ſolam cum dilecto videt quando exterioꝛuꝫ omniuꝫ oblita ex hijs que in intimis ſuis cōſiderat animū ſuuꝫ in affectu dilecti inflammat: ꝛ tā ex bono rum ꝙ ex maloꝛum ſuoꝛum conſideratio ne: in gratiarum actioneꝫ aſſurgat: ꝛ hinc pro impenſa gratia: hinc pro indulta venia intime deuotionis victimas pſoluit. vſqꝫ in intimam dilectus perducitur ꝛ in opti mo collocatur quādo ex intimo affectu ꝛ ſuper omnia diligitur: cogita quid ſit ꝙ i vita tua ardentius dilexiſti: amplius concu piſti: ꝙ te iocundius afficiebat proſūdius qꝫ delectabat: cōſidera ſi eandem affectio nis violentiam delectationiſqꝫ habundā tiam ſentis: quando in ſummi dilectoris deſiderium inardeſcis: quando in eius di lectione requieſcis: nonduꝫ intimuꝫ illuꝫ affectionis tue ſignum tenet: ſi intime dile ctionis aculeus animam tuam in diuinis affectibus minus penetrat ꝙ in alienis af fectib⁹ aliqū penetrare ſolebat: ſꝫ ſi tantam vel validioꝛem dilectionis violentiam in intimis tuis circa diuina proſpexeris quā alias unquaꝫ expertus fueris: vide adhuc ſi foꝛte aliud quid ſit in quo delectari vel cōſolari poſſis: ꝙ ſi eſt nondum audeo di cere dilectum intimum ardentiſſimi amo ris ſinum tenere: ſatage trahere eū adhuc ad interioꝛa coꝛdis: quis enim neget coꝛ tales receſſus habere in quibus ſummi ꝛ ſingularis amoꝛis violentia cum aliquid per affectum infixerit. aliena omnino de lectatiōe auelli nō poſſit: certe ſi alienā ali ꝙ cōſolatiōeꝫ qris uel recipis: Deū ꝙmuis foꝛtaſſis ſumme: nondum tamen ſingula riter diligis: nondū ergo in intimuꝫ pdu citur: ſi ergo non ſatagis introducere euꝫ ad intima tua quomodo te, credam poſſe ſequi eum ad ſublimia ſua. Et notandum ꝙ ſublimitas diuinaꝝ reuelationeꝫ ma niſeſtum eſt diuine dilectionis indiciuꝫ: iā non dicam inquit vos ſeruos: ſed amicos: quia omnia quecunqꝫ au. a patre. m. n. f. vobis. Io decimoquinto. Ex magnitudi ne diuine dilectiōis pēdet mod⁹ diuine re uelationis. Comedite inquit amici ꝛ bi

bite: ⁊ inebriamini. Cariſſimi. Cā̄t. quin-
to. Qui comedūt dū cibū maſticāt: non ſi
ne mora vel quacūq̄ʒ labore in quo dele-
ctātur initiūt: qui bibūt cū velocitate: vel
facilitate ꝙ ſiciūt traducūt. nūquid nō vi
detur tibi comedere qui multo ſtudio: ⁊
longa meditatione vix poſſunt ad verita-
tis delitias ꝑtingere: bibūt qui ex diuinis
reuelationibus cū facilitate: ⁊ iocūditate
hauriūt ꝙ de intima veritatis ſuauitate
ardēter cōcupiſcūt. ℂ Itē notādū ꝙ ea q̄
circa vnitatē diuinitatis cōſiderātur que
ad quintū genus cōtēplationis pertinent
ſupra humane intelligētie modū exceden
tia nihilominus tamē ſunt rationi cōſenta
nea: credimus diuinā eſſentiā eſſe ſumme
vnā: ⁊ ſimpliciſſimā: credimus etiā eā eſſe
omne bonum: Exo. trigeſimotertio. Ego
oſtendā omne bonū: tibi: ait deus moyſi.
Itē credimus eā eſſe immēſam licet ſim-
pliciſſimā. Magnus inquit deus ⁊ lauda
bilis nimis: cum hijs affectionibus ratio
hūana acquieſcit. Bonū eni illud ꝑfectuʒ
⁊ omnino ſufficiēs nō eſſet ſi in eo aliq̄d
boni defuiſſet. Itē ſi cōpoſitū eſſet natura
liter diuidi poſſet ⁊ ſic eſſet cōmutabile:
⁊ nō eſſet optimū: ſimpliciſſimū eſt quan
tū ad efficatiā: virtute eſt immēſus: eſſen-
tia eſt ſumme ſimplicitatis. ℂ Itē notan-
dū: ꝙ inter ſpectacula triū vltimarū cōtē
plationū debemus libēter diſcurrere ſi vo
lumus diuinā reuelationē nobis fieri: di-
ctū eſt eni moyſi. Exo. vigeſimoquito. De
loco qui erat in medio duoruʒ cherubin
inde loquar ad te. ℂ Itē notādū: ꝙ quā-
tis familiare ſit ⁊ quaſi propriū videatur
duobus nouiſſimis contēplationū generi
bus per mētis exceſſum videre quattuor
aūt primis quaſi domeſticū ⁊ pene vel de
ſingulare: ſine vlla animi alienatione in
contēplationē aſſurgere poſſunt: cum oīa
ad que ſolēt modo vtroq̄ʒ cōtingere horū
aūt qui in ſuis contemplationibus ſupra
ſemetipſos ducūtur: vſq̄ʒ ad mētis exceſſuʒ
rapiūtur alij hoc expectant ⁊ accipiūt: ex
ſola vocāte grā. Alij vero vt hoc poſſint
ſibi cōparant: cū gratie tamē cōparatione
ex magna animi induſtria: ⁊ illi quidem
hoc donū quaſi fortuitū hn̄t iſti vero iā ex
virtute poſſidēt: qui ex magna iā parte id
poſſunt cū volūt: vnius rei figurā hēmus
in moyſe alterius aūt in aaron: Aarō enīʒ
moyſes: in mōte per nubē archam videre
meruit: ſola reuelātis diuia gratia fuit aūt
iaʒ ex magna parte in poteſtate habebatꝛ
quotiēs id ipe ordo vel ratio poſcebat in
ſancta ſanctorū intrare: ⁊ intra velū ipſuʒ
archā dn̄i videre. ℂ Itē notādū: ꝙ trib⁹
modis gratiā cōtēplationis ꝑficimus. ali
quādo ex ſola gratia aliquādo ex iniūcta
induſtria aliquādo ex aliena doctrina. In
tribus modis videtur cōtēplationis quali
tas variari. Modo eniʒ agitur mentis di
latatione modo: mētis ſubleuatiōe aliquā
do mētis alienatione. ℂ Mētis dilatatio
eſt quādo animi acies latius expāditur ⁊
vehementius acuitur modū tamē hūane
induſtrie nō ſupgreditur. ℂ Mētis suble
uatio eſt quādo intelligētie viuacitas: diui
nitus irradiata hūane induſtrie metas trā
ſcendit: nec tamē mētis in alienatione ita
vt ſupra ſe ſit quo videat ⁊ tamē ab aſſue
tis penitus nō recedat. ℂ Mētis aliēatio
eſt quādo preſentiū memoria mēti excidit
⁊ in peregrinū quendā: ⁊ hūane induſtrie
in vnū animi ſtatū diuine opationis trāſ-
figuratione trāſit. ℂ Hos tres cōtēplatio
nis modos experiunt̄ qui vſq̄ʒ ad ſummā
huius gratie arcem ſublimari merentur.
Primus ſurgit ex induſtria hūana. Ter-
tius ex ſola gratia diuina. Medius aūt ex
vtriuſq̄ʒ permixtione: hūane ſcilicet indu-
ſtrie ⁊ gratie diuine: de primo legit̄. Leua
in circuitu oculos tuos ⁊ vide. Iſa. ſexage
ſimo. De ſecūdo qui ſunt iſti qui vt nubes
volāt. Ei inſdē nono. De tertio ego dixi in
exceſſu meo. Ille motus qui ſit mētis dila
tatiōe: tribus ſolet gradibus exercere: arte
exercitatione attētione. ℂ Artē nobis ad
aliq̄d veraciter cōparamus: quādo quidē
aliq̄d agēdū ſit veraci traditione ſeu ſaga
ci inueſtigatione addiſcimus. ℂ Exercita-
tio eſt quādo id quod arte percepimus in
vſuʒ adducimus: ⁊ in eiuſmodi officij exe
cutionē nos ipſos promptos ⁊ expeditos
efficimus. ℂ Attentio eſt quādo ſtudio ꝙ
exequimur ſumma diligentia inſiſtimus.
Itē ille contēplatiōis mod⁹ qui in mētis
ſubleuatiōe accidit tribus gradibus exerce
ri. Intelligētia namq̄ʒ humana diuinit⁹
inſpirata: ⁊ in illo celeſti lumine irradiata
q̄ aliquādo ſubleuatur ſupra ſciētia: aliquā
do etiā ſupra induſtriā: aliqn̄ aūt ſupra na
turā. Supra ſciētiā quādo aliqs tale aliq̄d

ex diuina reuelatione cognoſcit.q̄ modus proprie ſcientie vel intelligentie excedit. Supra induſtriã quãdo ad illud hũana intelligẽtia diuinitus illuminatur: Ad ꝙ nulla ſua ſufficit ſciẽtia necilla q̄ interim hab; nec vlla ſua idnſtria ꝑarare videlicet ſupra naturã quãdo humana intelligẽtia diuina inſpiratiõe afflata:nõ cuiuſcũq; hominis:ſed generaliter totius hũane nature modũ; induſtrieq; metas trãſgredit oẽ genus prophetie ſine mẽtis alienatiõe videtur ad hũctertium ſubleuationis gradum pertinere nõ ne ſupra humanã naturã eſt videre de preteritis quod iã nõ eſt: videre de futuris:quod nondũ eſt: videre de preſentibus:quod ſenſibus abſens eſt: videre de alieni cordis ſecretis ꝙ nulli ſenſui ſubiectum eſt. ℂ Tribus de cauſis in mẽtis alienationẽ aducimur Nã modo ꝑ magnitudine deuotionis:modo ꝑmagnitudine admirationis:modo ꝑmagnitudie exultationis:fit vt ſemetipſam mẽs oratio capiat: ⁊ ſupra ſemetipſã eleuata in alienatione trãſeat magnitudine deuotionis quãdo tãto celeſtis deſiderij igne ſuccenditur:vt amoris intimi flãma vltra humanũ modũ excreſcat :que animã hũanã ad
D cere ſimilitudinem liquefactam:ad priſtinos ſtatus reſoluat: ⁊ ad inſtar fumi atteuuatũ in ſupna eleuet:ad ſumma emittat ℂ Magnitudine admirationis quãdo diuino lumine irradiata ⁊ in ſumme pulchritudinis admiratione ſuſpenſa:tam vehemẽti ſtupore cõcutitur:vt a ſuo ſtatu fũditus excutiatur: ⁊ in modũ fulguris coruſcãtis quãto profundius per deſpectum ſui inuiſe pulchritudinis reſpectu in ima deijcitur : tanto ſublimius:tãto celerius ꝑ
E ſummorũ deſideriorũ reuerſata: ⁊ ſuper ſemetipſa rapta in ſublimia eleuet. ℂ Magnitudine exultationis quãdo intima illa interne ſuauitatis habũdãtia potata. Im mo plene inebriata: quid ſit:qd fuerit penitus obliuiſcitur: ⁊ inſup mũdanũ quendã affectũ ſuq quodã mire felicitatis ſtatu raptim transformatur:hij tres modi exceſſionis in. Cant. deſcribũtur. Primus cu; dicitur:que eſt iſta que aſcẽdit ꝑ deſertu; ſicut virgula fumi ex aromatibus mirrhe ⁊ thuris: ⁊ vniuerſi pulueris pigmẽtarij Cant.iij. Secũdus ibi que eſt iſta.quę ꝓgreditur quaſi aurora conſurgens . pulchra vt luna.⁊.vt ſol. Cant. vi. Tertius ibi:que eſt iſta que aſcẽdit de deſerto delitijs affluẽs innixa ſuper dilectũ ſuũ. Cant. vij. ℂ Circa primũ notãdũ ꝙ fumum intelligimus deuote mẽtis deſiderium qui fumus ab igne ſpiritualis amoris ſurgit virgula gracilis ⁊ recta eſt totum deſideriũ anxium ⁊ vnicũ ſurgens ex intentione recta ꝑ mirrham intelligas carnis cõtritione;:ꝑ thus cordis deuotionẽ:per vniuerſum puluerẽ pigmentarij omniũ virtutũ cõſumationẽ nũc anima ſancta veraciter quaſi fum⁹ ⁊ per deſertũ aſcendit quãdo ex his que i ſemetipſa inuenit ſine malis affectũ ſuũ in celeſtis ſponſi deſiderium aſcendit. Circa ſecundu; notandũ ꝙ mens velud aurora cõſurgit: que ex viſionis admiratione paulatim ad crementa cognitionis proficit. Aurora paulatim eleuatur:eleuando dilatatur:dilatando clarificatur:ſed miro modo tandẽ in die; deſinit per promotionis ſue incrementa ad defectũ venit: ⁊ inde accipit: vt maior ſit. Inde ei accidit vt diu non ſit:ſic humana intelligẽtia diuino lumine irradiata:dum intelligibilium contemplatione ſuſpenditur : dum in eorum admiratione diſtenditur quãto ad altiora vel mirabiliora ducitur tanto amplius dilatatur: ⁊ vnde infimis eſt remotior:inde in ſemetipſa purior ⁊ ad ſublimia ſubtilior inuenitur:ſed in hac ſubleuatione du; mẽs humana ſemp ad altiora creſcit du; diu creſcendo tandem aliquando humane capacitatis metas tranſcendit fit demũ vt a ſemetipſa penitus deficiat : ⁊ inſuper mundanum quendãtranſformata affectũ tota ſupra ſemetipſa eat: ⁊ ſicut matutina lux creſcendo deſinit non quidemeſſe lux. ſed eſſe lux matutina vt ipſa aurora iam non ſit aurora. Ita humana intelligentia ex dilectionis ſue magnitudine quandoq; accipit vt ipſa iam non ſit ipſa:non quidem vt non ſit intelligentia ſed vt iam nõ ſit humana: ⁊ ſicut ꝑmus exceſſionis modus ex deuotiõe ſurgit:ſic iſte in deuotione deſinit: Ibi ex nimio veritatis deſiderio adverſitatis cõtemplationem aſſurgitur:hic ex veritatis reuela eiuſq; cõtemtione ad deuotionem animus inflammatur ꝙ forte innuitur : cum dicitur pulchra vt luna.⁊.vt ſol aurora ⁊ luna lucẽ habẽt:ſed calorẽ nõ habẽt ſol aũt in vtroq; preeollet

q̄d ſole lucidius:q̄uid ſole feruētius vide-
tis ergo ꝙ illa mentis aſcenſio q̄ hoc loco
deſignatur cuiꝰ extrema ſoli ꝯparatur:q2
nō in qualecūq3 ſed in ſummā deuotionē
quādoq3 deſignat q̄uis a ſola claritate ve-
ritatiſq3 illuſtratione incipiat. Et notādu3
ꝙ ille diuine reuelationis ſplēdor quādo-
q3 preuenienti meditationi occurrit:quan
doq3 ipſa3 humanā premeditationē preue
nit:⁊ modo querente3 adiuuat modo tor-
pentē excitat:hinc eſt ꝙ regina auſtri regē
ſalomonē queſtionibus pulſat.iij. Ro.x.
Hinc eſt ꝙ vinctū petrū angelus cū luce
viſitans a corporis ſui ſomno excutit:⁊ edu
cit. Act.xij. Que eſt iſta regina auſtri ⁊ il
lius calide regionis inhabitatrix ⁊ domi
na: ⁊ vidēdi ſalomonis deſiderio ſuccēſa
niſi anima ſancta ſenſibus ⁊ appetitibus
carnis:cogitationibus ⁊ affectibus mētis
fortiter p̄ſidēs ⁊ ſūmi regis vterq3 prorſus
ſalomoni dilectione feruens:vidēdiq3 de-
ſiderio ardens regina ſabba prius querit
⁊ audit poſtea videt ⁊ intelligit tandē aūt
obſtupeſcit ⁊ deficit:primū eſt meditatio-
nis:ſecundū contēplationis:tertiū extaſis
meditatione aſſurgitur in contēplatione3
cōtēplatione in admiratione.admiratiōe
in mētis alienationē. ¶ Circa tertiū. No-
tādū ꝙ quaſi de deſerto humanus animꝰ
aſcendit quādo ſupra ſemetipſu3 mentis
alienatiōe trāſit quādo ſemetipſu3 immo
deſerens:⁊ ad celū vſq3 pertranſiēs ſolis
diuinis ſe totū ꝑ contēplationē ⁊ deuotio
nē emergit.deliciarū affluentia aſcēſionis
tūc mēſa exiſtit quādo ex illa diuine dulce
dinis infuſione q̄ in intimis ſentit ſeipſa3
anima ſancta pre gaudio ⁊ exultatiōe nō
capit in tantū vt exultationis ſue magnitu
do eam extra ſemetipſam effundat.huiuſ
modi rei formā in animalibus poſſumus
percipere:ſolent nanq3 in ſuis luſibus ſal
tus,quoſdā dare: ſicut piſces dū in aquis
ludunt ſupra aquas exiliunt. Nemo aute3
tanta in cordis exultatione vel ſubleuatio
nē de ſuis viribus preſumat:vel ſuis meri
tis aſcribat.vnde ⁊ illa aīa que de deſerto
aſcēdere ſic deſcribitur dilecto ſuo innixa
perhibetur q̄d eſt dilecto inniti niſi virtu
te illius ⁊ in proprijs viribus ꝓmoueri de
ducit eā dilectus per deſertū in nube diei:
⁊ tota nocte in illuminatione ignis nō ha
beret quomodo eius cōcupiſcentie tēpe-
raret ſibi: niſi virtus altiſſimi obūbraret
illi:deeſſet vnde ignorantie ſue tenebras il
luminaret:niſi in lumine illius videret lu-
mē:accipit itaq3 dilecta ex munere dilecti
ſui duo remedia cōtra duo p̄ncipalia ma-
la refrigerij nubē cōtra cōcupiſcētiam car
nis ⁊ reuelationis lucē cōtra ignorātiam
mētis. ¶ Quid ad hāc gratiam ꝓfecit cū
eā ſibi vltra ſolitū ſubtrahi iā ſentit ꝙ fa
cere debeat:vnde ad eā recuperandam ad-
iuuari valeat: debet animus q̄ eiuſmodi
eſt proprijs meditationibꝰ cordis in ſe ex-
ultationē reparare:⁊ impēſa ſibi diuinoꝝ
beneficioꝝ munera ante recordationis ſue
oculos reuocare: ⁊ eiuſmodi recordatiōe
ſeipſum ad profundā ⁊ deuotā gratiaru3
actionē inſtigare:⁊ tandē aliquādo inter
num illud ſpiritualis armonie organū ex
affectu in diuinas laudes laxare:cū itaq3
eiuſmodi ſtudijs intima cordis affectio ⁊ i
diuine cōfeſſionis magnificentiā plena de
uotione reſoluitur:q̄d aliud q̄ quoddā vt
ita dicā ſpiraculū aperitur:per ꝙ in iſtud
cordis noſtri vaſculū diuine ſuauitatis:ha
būdantia infundatur: hinc eſt ꝙ elyſeus
propheta verbū dn̄i requiſitus cū ſe preſen-
tiſſet ſpiritū propheticū tēporis nō habe
re:fecit pſaltē adduci quo p̄ſente atq3 pſal
lente ſtatim ſpiritū propheticū hauſit oſq3
ſuū in verba prophetie relaxauit.iiij. Ro.
tertio. Quid eſt aūt pſaltē adducere niſi ꝑ
uida meditatione cordis exultatiōe repa-
rare:⁊ ex diuinorū beneficiorū vel promiſ
ſorū recordatione cordis deuotionē excita
re.tūc per pſaltē pſallere facimus quando
ex magno cordis tripudio in diuina preco
nia iubilamus ⁊ in gratiarū actionem aſ
ſurgentes ex intimis viſceribus in diuinas
laudes cū magno cordis clamore reboa-
mus:hoc itaq3 agētes:q̄d aliud q̄ viā ſter
nimus per q̄ venientē viſitanteq3 nos
dominū excipiamꝰ: ſacrificiū inq̄t laudis
honorificabit me:⁊ illic oſtēdā illi ſaluta-
re dei ad eiuſmodi pſaltis vocem ſpūalis
animꝰ medullitus tāgitur ⁊ in ruēte in
eo ſpūaliter afficitur ⁊ dū ad diuinā inſpi
rationē intellectualis ſenſus aptitur quodā
mō in eo gratia repatur:ſolet dulcis armo
nia cor exhilarare ⁊ ei gaudia ſua ad me-
moriā reuocare:⁊ quo amor vehemētius
hic animū afficit eo ꝓfundiꝰ audita armo
nia affectū tāgit:⁊ quo ꝓfundius ꝑ affectū

tangitur tanto efficacius ad ſua deſideria renouatur: quid igitur aliqd de prophetico viro ſentire oportet: niſi ꝙ exterior armonia ſpūalez armoniā ei ad memoriā reduxit: ⁊ audita melodia audiētis animū aſſueta gaudia reuocauit atqꝫ leuauit. ¶ Dictuꝫ eſt quibꝰ de cauſis mentis alienatio accidere ſoleat: nunc illud adijciendū videtur qbus gradibus aſcēdat: aſcēdit aūt aliqñ ſupra ſenſuꝫ corporalē: aliqñ etiā ſupra imaginationē: aliquādo vero ſupra rationē. quis duos pmos aſcēſus negare audeat cū illū qui ſupra rationē eſt apoſtolica auctoritas cōmuicat: ſcio iquit hominē ſiue in corpore ſiue extra corpus: neſcio deus ſcit raptū vſqꝫ ad tertiū celū. ij. Cor. xij. Ecce qz humanā rationē mētis alienatione trāſierat: quid circa ſe ageretur diſcernere nequibat. iſta que pcedūt extracta ſūt de libro Ricardi de ꝯtēplatione. ¶ Tres diſcipuli xp̄i in xp̄i tranſfiguratione ceciderunt in faciē ſuā. Math. xvij. Quia ſenſus imaginatio ratio in dei cōtemplatione deficiūt. paulus etiaꝫ lucis circunfulgētia excecatur. Act. ix. Corpus debilitatur. ibi. Eze. ij. Uidi ⁊ cecidi in faciē meā. Gre. in quandā miſeriā cecidimꝰ qui ipſuꝫ bonū ferre non poſſumus ad ꝙ creati ſumus. Dauid. x. Uidi viſionem hanc grandeꝫ. ⁊ non remanſit in me fortitudo.

¶ Decima pars de his que pertinent ad contemplationem diuinoꝝ. ca. xiij.

In ſumma. Notandū eſt ꝙ. xij. videntur eſſe q̄ hoiem preparant ad diuinoꝝ ꝯtēplationē. ¶ Primū ē exercitatio in opibus actiue: nūq̄ cito peccator deo reconciliatur: dignus eſt videre eius faciē. Abſalon manſit duobus annis in ieruſalem ⁊ faciem regis nō vidit. ij. Re. xiiij. ¶ Scdꝫ eſt puritas aaron. nō intrabat in ſancta ſanctoꝝ: niſi prꝰ lotus. Leuit. xvi. Mat. v. Beati mūdo corde. qm̄ ipſi deū videbunt. Ber. ad fratres de mōte dei. Hoc ineffabile cū nō niſi ineffabiliter videatur: qui vult videre cor mundꝰ: quia nulla ſimilitudine corporis dormiēti nulla corporea ſpecie vigilāti: nulla rationis indagine niſi mundo corde humiliter amātis: videri poteſt vel apphendi. ¶ Tertiuꝫ

B eſt ſolitudo. Oſee. ij. Adducā eaꝫ in ſolitudinem: ⁊ loquar ad cor eius. ⁊ Geñ. xxxij. Legitur de Jacob ꝙ remāſit ſolus: ⁊ ecce vir luctabatur cuꝫ eo vſqꝫ mane: apparuit dñs moyſi in interioribus deſerti. Exo. iij. Ber. O anima ſola eſto. vt illi ſoli te ſolaꝫ ſerues q̄ ex omnibus elegiſti. Item Ber. dei filius. Uerecundus amator eſt: ⁊ non vult ſponſe ſue ſecreta reuelare in publico. Quod anima ſponſa chriſti ſit oſtendit. Ber. ſuper Canti. His verbis: aiam q̄ videris relictis omnibus verbo vocis omnibus adherere: verbo viuere: verbo ſe regere: de verbo concipere puta: coniugem at- C
tende in ſpirituali matrimonio: duo eē genera pariendi: ⁊ ex hoc etiā diuerſas ſoboles: ſed non aduerſas. cum ſancte matres aut predicando animas: aut meditādo intelligentias pariunt ſpirituales. In hoc vltimo genere exceditur: ⁊ ſeceditur: etiaꝫ a corporalibꝰ ſenſibus. vt ſeſe nō ſentiat quæ verbū ſentit hoc ſit cū mēs ieffabili verbi illecta dulcedine quodāmodo ſe ſibi furat Immo rapit atqꝫ illabit a ſeipſa. vbo aliter ſane afficitur mens fructificans verbo ⁊ fruēs verbo. illis ſollicitat neceſſitas proximi. huic imutat ſuauitas verbi: ⁊ qd eſt leta in prole mater: ſed in āplexibus ſpōſi letior cara pignora filioꝝ: ſed oſcula plus delectāt: parat qs forſitan q̄rere a me vbo frui. qd ſit. Ro. q̄rat potiꝰ expertum a quo id q̄rat: aut ſi ⁊ mihi daret experiri. putas me poſſe eloqui ꝙ ieffabile eſt: audi expertū ſiue inquit excedimꝰ mēte deo ſiue ſobrij ſumꝰ nobis: hoc eſt aliud mihi credo ſolo arbitrio deo taliud nobis cōmitto: bonum eſt ſaluare multos: excedere aūt ⁊ in verbo eē multo iocūdiꝰ: at qñ hoc: aut q̄diu hoc dulce cōmerciū: ſꝫ breue momētū ⁊ experimētū rarū. ¶ Quartū eſt ꝺ ſolatio. Deut. viij. Afflixit te penuria. ⁊ dedit tibi cibuꝫ D
manna. Jacob timebat multū eſau. qñ vidit viſionē illā pro qua dixit. vidi dominū facie ad faciē. Geñ. xxxij. ⁊ Stephanꝰ. In tribulatione poſitꝰ vidit gloriaꝫ dei. Act. vij. Johānes in exiliuꝫ relegatus admirās vidit viſiones q̄ in apo. ſcripte ſunt. Gre. ſuper illud. Gene. xxij. Uidi dñm facie ad faciem: prius exurēte triſticia caligo detergitur: ⁊ ſic reſpondente raptim in circunſcripto lumine mens illuſtratur quo i gaudio cuiuſdā ſecuritatis abſorbetur: ⁊ quaſi poſt defectum preſentis vite vltra ſe rapta in quadaꝫ nouitate recreatur ibi mēs ex immenſo fonte viſionis ſuperno rore

aſpergitur: ibi nõ eſt ſufficere ad id quod
rapta eſt contemplatur. ⁊ veritatem ſen-
tiendo videt quia quãta eſt ipſa veritas nõ
videtcui tanto ſe longe eſſe eſtimat quãto
appropinquat: quia niſi illa vtcunqȝ con-
ſpiceret: non eam conſpicere ſe non poſſe
ſentiret. ¶ Quartuȝ eſt ſilentium. Maria
tacet. Luce. vij. Phariſeo eam contẽnen-
tem: Item eiuſdẽ. x. Martha petente eam
ſibi dari. Et Mat. xxvij. Cũ diſcipuli eẽnt
ei moleſti pro effuſione vnguenti. ad con-
templatiuã pertinet audire verbuȝ ineter-
num ꝙ in taciturnitate magna vult audi
ri. Dauid. Audiã quid loquatur in me do
minus deus. Eccle. xxxij. Audi tacens: in
eodem vbi non eſt auditus non effundas
ſermonẽ. Treñ. iiij. Dicitur de taciturnita
te ⁊ ſolitudine. ſedebit ſolitarius: ⁊ tacebit.
Ibidẽ bonũ eſt preſtolari cũ ſilẽtio ſaluta
re dei: ⁊ etiã ſi quis. Mariã alloqtur ſilen
ter debet loqui. Joh. xi. Martha vocauit
Mariam ſilentio. Magiſter adeſt ⁊c.
¶ Sextuȝ eſt gratiaꝝ actio: ⁊ vox laudis.
In pſalmo. Sacrificiũ laudis honorifica
bit me: ⁊ illic oſtendã illi ſalutare dei. Sex
alia tanguntur. Geñ. xviij. Quoꝝ ꝑmũ ẽ
humilitas q̃ tãgitur in hoc ꝙ deus dicit
appăruiſſe abrahe in valle mambre. In-
terli. Apparet deus humilibus. Mambre
interpretat̃ claritudo vel ꝑſpicuitas: con-
uallis. Mambre eſt duplex humilitas cor
dis. ſ. ⁊ corporis in qua clarius deꝰ videt̃.
Ber. Superbo oculo deus nõ videt̃: ſince
ro ⁊ in miro patet. Idem gſquis curioſus
ſcire quid ſit hoc. Verbo frui para illi nõ
aurem: ſed mentẽ. nõ docet hoc lingua: do
cet gratia: abſconditur a ſapiẽtibus ⁊ pru
dentibus: ⁊ reuelat̃ paruulis. Magna fra
tres: magna ⁊ ſublimis virtus humilitas
que promeretur ꝙ nõ docetur: digna adi
piſci ꝙ nõ valet adiſci: digna a verbo ⁊ de
verbo cõcipere: que ſuis ipſa verbis expli-
care nõ poteſt: locꝰ Marie erat ad pedes
xp̃i Luce. vij. Stans retro ſecus pedes ⁊c.
Eiuſdem decimo. Que ſedens ſecus pe
des ⁊c. Jo. xi. Videns eum cecidit ad pe-
des eius. Eiuſdem. xij. Vnxit pedes ieſu.
Et Jo. xx. Voluit tãgere pedes eius: ⁊ nõ
eſt permiſſa: noli inquit me tangere. Glo.
Hoc innuit ꝙ pedes eius amplecti voluit
Mat. vltimo. Dicitur de ipſa ⁊ ſocia eius:
acceſſerunt ⁊ tenuerũt pedes eius. ¶ Se-
cundum eſt quies ꝙ tãgitur ibi ſedẽti ⁊c.
Treñ. iij. Sedebit ſolitarius ⁊c. Johã. xi.
Maria aũt domi ſedebat. Geñ. xxviij. Vi
dit Jacob in ſomnis ſcalã: hanc viſionem
vidit Jacob dormiens in itinere. Aug. In
itinere dormire eſt in via huius ſeculi ab
impedimẽto ſeculariũ actionũ geſcere: de
ſomno iſto legitur. Cant. v. Ego dormio
⁊ cor meũ vigilat. Sap. viij. Intrãs in do
mũ meã cõquieſcã cũ illa. ¶ Tertiuȝ tan-
gitur cũ dicitur in hoſtio tabernaculi: ho
ſtiũ tabernaculi eſt exitus de corpore iſto:
in hoſtio tabernaculi ſedent qui mortem
habẽt in deſiderio: ⁊ vitã ipatiẽtia. Jacob
luctãte cũ angelo: neruꝰ emarcuit. Gene.
xxxij. Amor eniȝ preſẽtis ſeculi deficere de-
bet in viris contẽplatiuis. Greg. Jacob q
cũ angelo cõtendit: cõtemplatiꝫ viri aiam
exprimit que cũ deũ cõtemplari nititur ve
lud in certamine modo q̃ſi ſuperat: qꝛ itel
ligendo ⁊ ſentiendo de incircũſcripto lu-
mine aliud guſtat: modo vero ſuccũbit: qꝛ
de guſtãdo iterũ deficit: quaſi guſtꝰ vincit̃
angelus quãdo itellectu intimo apprehen
ditur deꝰ. ¶ Sed notandũ ꝙ idẽ victꝰ te-
tigit neruũ ⁊ marceſcere fecit: ⁊ ex tũc Ja
cob vno pede claudicauit: qꝛ oĩpotẽs deꝰ
cũ per deſideriũ ⁊ intellectũ cognoſcit̃: vo
luptatẽ carnis areſacit: ⁊ qui ꝑus q̃ſi duo
bꝰ pedibꝰ nitẽtes: ⁊ deũ videbãtur q̃rere
⁊ ſeculũ tenere: poſt agnitioneȝ ſuauitatis
dei: vnus in nobis pes ſanus remanet aliꝰ
claudicat: qꝛ debilitato amore ſeculi ſolus
amor dei cõualeſcit. ¶ Quartuȝ eſt feruor D
caritatis ꝙ tangit̃ ibi: i feruore dici aaron
cũ igne: ⁊ thimiamathe itrat in ſancta ſã-
ctoꝝ. Leuit. xvi. Aug. in lib. ſoliloquiorum.
Sapiẽtia caſtiſſimo cõſpectu atqȝ cõple-
xu nullo interpoſito velamento quaſi nu-
dam videre ac tenere deſideras qualeȝ ſe
illa nõ ſinit: niſi paucis ⁊ electis amatori-
bus ſuis. An vero ſi alicuiꝰ pulchre femi-
ne amore flagrares iure ſe tibi nõ daret ſi
aliud a te quicq̃ preter ſe amari cõperiſſet
ſapientie caſtiſſima pulchritudo ſe tibi in I
ſolã arſeris demõſtrabit. ¶ Quintum eſt
cordis eleuatio que eſt meditãdo de ſuper
nis ꝙ tangitur ibi. Cum eleuaſſet oculos
xp̃s in monte transfiguratꝰ eſt. Mat. xvij.
⁊ Mar. ⁊ Luc. ix. Numeri. xiij. Cũ vene-
ritis ad mõtes cõſiderare terrã qualis ſit.
Eiuſdẽ. xvij. Aſcende in montẽ iſtũ abari

ꝛ cõteplare terrã q̃ datur⁹ luz filijs iſrael.
Deut.xij. Aſcẽde cacumen phaſge ꝛc. In
ps. Memoꝛ fui dei ꝛ dlectat⁹ ſũ. Sap.vij.
Cogitare de illa ſenſus eſt cõſumatus:lo-
quit̃ d̃ ſapiẽtia increata. ¶ Sextũ ẽ ratio:
que tangitur ibi:ne trãſeas ſeruũ tuũ. Ieſu
orante apertũ eſt celũ. Luce.iij. In eodem
orante:facies eius facta eſt altera. Luc.ix.
Oratione dilectus eſt:aduocãdus:tenẽd⁹:
ꝛ reuocãdus. Ber.ſuper Cant. Dicamus
verbũ dei deum ſponſum aie:ꝛ venire ad
aiam:ꝛ iterũ dimittere eã tñ:vt ſenſu aie:
nõ verbi motu in iſta fieri ſentiam⁹. Ver
bi gratia. Cũ ſentit gratiã agnoſcit preſen
tiã cum non abſentiã querit:ꝛ rurſum pre
ſentiam querit verbo eunte.vna interij:ꝛ
cõtinua anime:vox cõtinuum eius deſide
rium. Ideo ſubtraxit ſe vt auidius reuoca
retur:teneretur foꝛtius. Preteriens teneri
vult:abiens reuocari. Modicũ nõ modi-
cũ:longũ pie dñe modicũ:dicis q̈ nõ vi-
debimus te:ſaluũ ſit verbũ dñi mei. longum
eſt multũ valde nimis:verũtamen vtrũq̃
verũ:ꝛ modicũ meritis:ꝛ nõ modicũ vo-
tis:quõ ſi tardabit ſi moꝛã fecerit:nſi quo
ad meritũ prius q̃ ſatis eſt: non tñ eſt ſatis
ad deſideriũ pdat:ſane vt profiz:ꝛ ſi pfe
ceritis vos meã inſipientiã cõſolabo:. fa
teoꝛ ꝛ mihi aduentaſſe verbũ.verbũ inſi-
piẽtiã dico: ꝛ pluries ꝛ interdũ petui ſen
tire introitũ ego ſentire nunq̃: ſed ne exi-
tum quidem an foꝛte: nec introiuit q nec
de foꝛis venit poꝛro nec de intra me venit
qm̃ bonũ eſt:ꝛ ſocio:q: non eſt in me bo-
num. Ro.vij. Si aſpexi foꝛas exterius co:
poꝛi illud eſſe ſi intus etiã ipm ꝛ interius
erat ꝛ cognoui q̈ legerã verũ eẽ: q: i ipo
viuimus mouemur ꝛ ſumus. Actuũ.xvij.
Tantũ ex motu coꝛpoꝛis intellexi pñtiam
eius:cepit enim vellere ꝛ deſtruere ꝛ edifi
care:ꝛ plantare:rigare arida: tenebroſa il
lumiare:clauſa reſerare:frigida inflãmare:
ꝛ hoc mihi ſignum aſenſionis eius:triſtis
neceſſe ſit anima donec iterum reuertatur
ꝛ recaleſcat coꝛ meũ lumẽ ſuũ diuinæ bo
nitatis ſm̃ beneplacitũ ſuũ:viris contem-
platis oſtendit. Iob.xxxvi. In manibus
abſcondit lucez ꝛ precipit ei:vt rurſus ad
ueniat annunciat de eo amico ſuo q̈ poſ-
ſeſſio ſit ꝛ ad eã poſſit aſcendere:aſcenſus
contemplantiũ dei virtute ſit. Eiuſdẽ.xxxix.
Nunquid ad preceptũ tuũ eleuabit aqla.

Glo. Hoc loco nomẽ aquile ſubtilis ſan-
ctoꝝ intelligentia: ꝛ ſublimis coꝝ cõtem-
platio figuratur: aquila enim acute videt
ꝛ alte volat. In ps. Super excelſa ſtatuit 1
me. Iſa.lviij. Suſtollã te ſuper altitudinẽ
nubiũ ꝛ cibabo te hereditate Iacob pris
tui. Deus dux ꝛ doctoꝛ eſt cõtemplantiuz.
Prouerb.xxx. Tria ſunt mihi difficilia ꝛ
quartũ penitus ignoꝛo. Viam aquile i ce
lo. Aliqua coꝝ que dicta ſunt preparatiua
ſunt ad diuinoꝝ contemplationẽ. Tangit
Ber. His verbis que oculos mentis emũ
dant vt ad lumen veruz ſublimari poſſit
hec ſunt. Secularis abſciſio carnis: affli-
ctio coꝛdis:cõtritio frequens: ꝛ pura deli
cti confeſſio ꝛ lauacrũ fletus. Et cũ foꝛis
miſſa fuerit ois imundicia ſurſum eos at-
tollunt meditatio admirabilis eſſentie dei
ꝛ caſte veritatis inſpectio. Oratio munda
ꝛ valida iubilus laudis ꝛ deſiderium ar-
dens in deum.

¶ Gradus quibus viri contemplatiui
aſcendunt.

Item Ber. diſtinguit.viij.gradus
i quibus viri cõtemplatiui aſcẽdũt 2
loquẽs fratrib⁹ de mõte dei. Pri-
mus eſt pfecta obediẽtia. Scđs eſt coꝛpus
ſuũ in ſeruitutẽ redigere. Tertius eſt vſu
boni cõſuetudinẽ vertiſſe in dilectionem.
Quart⁹ eſt itelligere que in doctrina fidei
apponuntur ei. Quint⁹ eſt talia preparat̃
qualia apponũtur. Sext⁹ eſt cũ in affectũ
mẽti trãſit iudiciũ rõnis. Septim⁹ ẽ reue
lata facie ſpeculari gloꝛiã dei. Octau⁹ ẽ trã
ſfoꝛmari a claritate in claritatẽ quaſi a do
mini ſpũ. Auguſtinus vero ſeptem gra-
dus tangit in lib. de quãtitate aie in quoꝝ
vltimo ponit contemplationem.

¶ Que pertinent ad primum gradum.

Ad pmũ gradũ pertinent operatio
a nes hoi cũ arbuſtis cões: vt q̈ aia
pñtia ſua coꝛp⁹ viuificat colligit i
vnũ: ꝛ i vno tenet diluere ꝛ cõtabeſcere ſi
ſinit. Alimẽta per mẽbꝛa diſtribuit ↄgruẽ
tiã coꝛpoꝛis: ꝛ modũ ſeruat nõ tm̃ in pul-
chritudine: ſed etiã in creſcẽdo ꝛ gignen
do. ¶ Ad ſcđm gradũ pertinẽt operatio-
nes cões hoi ꝛ brutis: vt ſentire ꝛ moueri.
¶ Ad tertiũ gradũ ptinẽt opationes pp̃e
hois cões bonis ꝛ malis: vt agros colere:
vrbes cõſtituere: eloq̃ futura ex pñtib⁹ cõ-
nicere. ¶ In q̃rto gradu ois bõitas incipit:

⁊ oīs vera laudatio. Ad hūc gradū ꝑtinēt opa virtutū. In hoc gradu aīa ſe non ſolū ſuo corpori: ſꝫ ēt vniuerſo corpori audet ꝓponere: etiā bona eiꝰ. bona ſua nō ꝑtare atqꝫ potētie pulchritudiniqꝫ ſue ꝯparata ꝯtēnere ⁊ a ſordidis ſe abſtrahit totāqꝫ emaculat. de hoc ꝑtinere videt̄ ad virtutē tēperātie. Itē roborat ſe aduerſus oīa q̄ a ꝓpoſito ⁊ ſnīa mouere moliunt̄. h ad fortitudinē. Itē ſocietatē humani magnipendit nihilqꝫ vult alteri ꝙ ſibi nolit accidere. hoc ad iuſticiā: ſequit̄ auctoritatē ⁊ ꝓcepta ſapientū: ⁊ ꝑ hoc loqui ſibi deum credit. hoc ad prudētiā. In hoc tā ꝓclaro actu aīe ineſt adhuc labor ⁊ contra huiuſmodi moleſtias atqꝫ blāditias magnꝰ cōflictꝰ. Ad quintū gradū ꝑtinet. vt aīa ob omni tabe libera maculiſqꝫ lota i hoc ſtatu ſe teneat. Aliud eſt. n. efficere. aliud tenere puritatē: vt ait Aug. Alia prorſus actio q̄ ſe inquinatā reintegrat alia q̄ nō patitur ſe rurſuꝫ iquinari. Tūc igētī quadā ⁊ icredibili fiducia pergit in deū. i. in ipſaꝫ contemplationē veritatis: ⁊ illud ꝓpter quod tm̄ laboratū eſt altiſſimū ⁊ certiſſimū premiū. Sextꝰ gradus erit iſte actionis gradus. Aliud eſt. n. mundari ipm̄ culuꝫ aīe ne fruſtra ⁊ tamen aſpiciat. Aliud ē ipſaꝫ cuſtodire ⁊ firmare ſanitateꝫ. Aliud iam ſerenū ⁊ rectū aſpectū in id quod eſt vidēdū dirigere. ꝙ qui ꝑus voluit facere quaꝫ mūdati ⁊ ſanati fuerint luce reuerberant̄ veritatis. Septimus gradus ⁊ vltimus eſt aīe viſio ⁊ cōtemplatio veritatis. Neqꝫ eſt tā gradus ſed q̄daꝫ māſio. primꝰ actus dicatur aīatio. ſcđs ſēſus. tertiꝰ ars. q̄rtus virtꝰ. q̄ntus trāquillitas. ſextꝰ igreſſio. ſeptimus contemplatio. Et notandū ꝙ ad dei cotēplationē nō admitti hō niſi inouatꝰ Vn̄ de aſcenſu ꝯtēplationis veꝝ eſt illud Io. iij. Nemo aſcēdit i celū niſi qui de celo deſcēdit. vn̄ caute locutꝰ ē aplš. ij. Cor. xij. Scio iquit hoiem ⁊c. Raptuꝫ huiuſmodi vſqꝫ ad tertiū celū. Nō raptus fuiſſet niſi i xp̄o. i. in xp̄i cōformitate fuiſſet.

m ¶ De triplici ſpecie viſionis

s Ed diſtinguunt̄ in glo. tres ſpēs viſionis. ſ. corporalis imaginaria ⁊ itellectualis. Corpalis ē cū q̄dā corporaliter vident̄ dei munere q̄ aliꝫ videre nequeūt. vt Baldeſar vidit manū ſcribentē i pariete. Dan̄. v. Imaginaria ē qn̄ aliquis i extaſi vt i ſomno videt nō corpa ſed ymagines reꝝ dei reuelatione. vt Petrus vidit diſcum. Act. x. Viſus itellectualis eſt qn̄ nec corpora nec ymagines eoꝝ vident̄: ſed i corpeis ſubſtantijs itelcꝰ mētis in ira dei potentia figitur. talis fuit viſio Pauli. Et videtur ſcđm Aug. ꝙ ipe viderit deū facie ad faciē. Aug. Cur nō credamus ꝙ tanto apoſtolo doctori gentiū raptu vſqꝫ ad excellentiſſimā viſioneꝫ voluit deus demonſtrare vitam in qua poſt hanc videndus eſt in eternuꝫ. Et ſecundū hoc illud Exo. xxxiij. Non videbit me homo ⁊ viuet: exponendum erit de homine humano modo viuente ſcđm illud Aug. in li. de tri. Videri inquit diuinitas humano viſu nullo mō poteſt: ſed eo viſu videt̄ quo iam qui vident nō hoīes ſed vltra hoīes ſunt. Et ſuꝑ illud exo. xxxij. Dicit glo. Greg. In hac carne viuentibus ieſtimabili virtute creſcentibus ꝯtēplationis acumine pōt eterni dei claritas videri. Nō tamē videbit hō ⁊ viuet q: qui ſapiaꝫ que deꝰ eſt videt huic vite funditus morit̄ ne eius amore teneatur. q raptꝰ eſt ſenſu non vtitur. Vn̄ narrat Aug. de quodā ſacerdote q qſi audiebat v̄bū delectabile pre gaudio quaſi mortuus erat ſtatim ⁊ appoſitū ignem corpori non ſentiebat. Item Ber. Ad fratres de monte dei loquens de verbo illo Job. xxxvi. Abſcondit lucem i manibus videtur dicere ꝙ deus contemplatione videatur ſicut ipſe eſt. Electo inquit ⁊ dilecto dei viciſſim lumē vultus dei oſtēditur. ſicut lumē clauſum in manibus pꝫ ⁊ latet ad arbitriū tenentis vt per hoc ꝙ q̄ſi in tranſcurſu vl̄ i pūcto videre ꝑmittitur iardeſcat animus ad plenā poſſionē luminis eterni. ⁊ hereditatē plene viſionis dei. cui vt inoteſcat aliquatenus id quod eidem eſt nōnunq̄ quaſi pertrāſiens gratia perſtringit ſenſum amantis ⁊ eripit ſibi eum: ⁊ rapit in diem qui eſt a tumultu rerum ad gaudia celeſtia. ⁊ pro modulo ſuo ad momentum ⁊ punctum ad ipm̄ oſtendens ei. videndum ſicuti eſt: iterum etiam ipm̄ efficit i idipſum vt ſic ſuo modo ſicuti illud eſt: vbi cum didicerit quid ſit inter mundum: ⁊ inmunduꝫ redditur ſibi ⁊ remittitur ad mundandum cor ad viſionem adaptandum animā ad ſimilitudinē: vt ſi aliquādo ſurſum admittat̄: ſit

purior ad videndū ⁊ ſtabilior ad fruēdū
Nunq̄ enī ſe melius deprehēdit mod⁹ hu
mane imperfectionis q̄ in luie vultus dei in
ſpeculo diuine viſionis. Idē in eadē epi
ſtola deus ſemp̄ querit̄ vt dulcius inueniat̄
dulciſſime inuēitur vt diligētius queratur
hoc ergo ineffabile cū nō niſi ineffabiliter
videatur q vult videre cor mūdet. Et ſub
ditur hec eſt facies dei q̄ nemo pōt videre
⁊ viuere mūdo. Itē Aug. i li. ſoliloquiorum:
qñ fueris talis vt nihil prorſus te terreno
rū delectet mihi crede eodem momento:
eodem puncto temporis videbis q̄ cupis
¶ Quedam ad cōtēplationē vtilia requi
re in tractatu ſpei. c. de rebus ſperandis.

¶ De dono intellectus. xiiij.

A Conſequēter dicēdū ē de dono in
tellectus: ⁊ notādū q̄ donū intel
lectus: ſcd̄m quoſdā dicitur grā
intelligēdi ſalubres ſignificationes ſigno
rū naturaliū vel poſitiuorū. Ad q̄ facit q̄
dicit dñs diſcipulis. Mat. x. Querētibus
vt ediſſereret eis parabolas. Ad hoc inqt ⁊
vos ſine intellectu eſtis. Credebāt miſtic
q̄ erat pprie dictū. Vñ nō hēbāt noticias
circa miſticā parabolarum. Itē eiuſdē. xvi.
Cū diſcipuli ad litterā intelligerēt illud q̄
dñs dixerat eis. Cauete a fermēto phariſeorum
reprehēdit eos dñs dicēs. Nundū intelli
gitis ⁊c. Itē ad idē facit q̄ legitur. Dan.
x. In viſione opus eſt intelligētia. Itē in
ps. Nolite fieri ſicut equ⁹ ⁊ mulus quibus nō
ē itellect⁹. Equ⁹ ⁊ mulus a foris manēt in
reb⁹ ſenſibilib⁹ exteriora ſolū vidēt: īterio
ra nō agnoſcētes. Ad idē fac q̄ dicit. Gre.
ſup illō. Job. i. Filij eius faciebāt cōuiuia
⁊c. Intellect⁹ inqt in die ſuo paſcit dū de
auditis cor illuſtrat. Itē ſup illō. Job. i. Ve
tus vehemēs irruit a regiōe deſerti. Spūs
mētē iſtruit ɔtra hebitudinē itellect⁹: aius
hebes ē q reb⁹ heret a foris ñ igrediēs ad
ſignificata eaȝ: quā hebetudinē donū in
tellectus expellit. Unde dr̄ itellectus quaſi
interna lectio. Hoc donū non habuerunt
philoſophi qui viſibilia huius mūdi non
acceperunt vt ſigna: ſed quaſi materialiter:
q arguūtur. Sap. xiij. Si. n. tm̄ potuerunt
ſcire vt poſſent eſtimare ſeculū quō huius
dñm facilius non inuenerūt. Ipſi ſimiles
fuerūt pueris qui i libris pulchris ⁊ deau
ratis litterarū pulchritudinē mirantur de
his que ſcriptura ſignificat nō curantes.

Aug. in li. de li. ar. Admirator creaturarū
⁊ eis inherens nō admirans artificē ſimi
lis eſt hoi qui ſillabas decēter ornatas mi
ratur: ⁊ in eis addēt relicto ſententie prin
cipatu. Signa naturalia ſunt omnes crea B
ture: omnes. n. nobis loquūtur dei laudes
⁊ noſtram eruditionem. Deus. n. effudit
ſuper oia opera ſua. Eccle. i. Job. xij. Ni
mirū interrogā iumēta ⁊ docebūt te ⁊ vo
latilia celi ⁊ indicabūt tibi. Loqre terre ⁊
reſpōdebit tibi ⁊ narrabūt ea piſces ma
ris. Salomon ſapiētiā queſiuit. tā i her
bis q̄ in arborib⁹ ⁊ etiā i aialibus. Diſpu
tauit. n. ab yſopo vſq ad cedrū ⁊ de oib⁹
generib⁹ aialiū p ſingula ppones parabolā.
Et Ariſto. Interrogatus a quo tot ⁊ tāta
didiciſſet. Rñdit a rebus q̄ mētiri nō noue
rūt: ⁊ Aug. i li. de li. ar. Quecūqȝ te vertis
veritas veſtigijs quibuſdā que opib⁹ ſuis
īpreſſit loquitur tibi ⁊ te i exteriora relabētē
ipſis exteriorū formis intus reuocat. Sap.
xiij. A magnitudine ſpēi ⁊ creature cogno
ſcibiliter pōt creator earū videri. Ro. i. In
uiſibilia dei a creatura mūdi per ea q̄ fa
cta ſunt itellecta cōſpiciūtur. Ad donū itel
lectus ſcd̄m hāc acceptionē pertinent euā
gelice parabole ⁊ alia miſtica que in ſcriptu
ris inueniuntur. Ber. in ſermonibus lo
quens de apparitionibus xp̄i poſt reſur
rectionē in ſpiritu intellectus apuit eis ſen
ſum vt intelligerēt ſcripturas. vnde ſcd̄m
hoc dicit q̄ illud. Aug. in li. de do. xp̄ia.
Quod cognitio ſacre ſcripture pertiet ad do
nū ſciētie nō eſt intelligendū vniuerſaliter C
ſed ſolū de illa parte ſcripture que de miſe
ria hūana loquitur. Signa poſitiua ſunt
vt que ſub veteri lege vel noua ſunt iſtitu
ta. Ad donum ergo intellectus pertinet in
telligere ea que creature nobis naturaliter
ſignificant que ſignificatio maxime eſt ra
tione ſimilitudinis. Et ſcd̄m hoc creature
ſunt quaſi libri naturales ſȝ velud libri fa
ctici in quibus p donū intellectus legim⁹
que ad noſtram ſalutem pertinent ſunt vt
forme eccleſiarum ⁊ ſitus ⁊ ornatus. Item
habitus perſonarū eccleſiaſticarū ⁊ orna
tus earum in ſuis miſterijs. De diuerſis li
bris in quibus homo legere debet requi
re in ſermonib⁹ epiſtolarum de verbo illo q̄
cūq ſcripta ſūt. ¶ Secūdū alios vero do
num intellectus dicitur lumen quo inſenſib
lia cognoſcūtur. Ad qd̄ videt facere q̄ le

gitur in.v.li.Ber.de cõſideratione vbi ipē
diſtinguit inter intellectum fidem ⁊ opini
onem:unum quodq; eorum deſcribens fi-
des inquit eſt voluntaria quedaȝ ⁊ certa
prelibatio.nec dum propalate veritatis.In
tellectus ē rei cuiuſcunque inuiſibilis cer-
ta ⁊ maniſeſta noticia. Opinio eſt quaſi
pro vero habere aliquid quod falſum eſſe
neſcias. In eodem intellectus rationi in-
nititur. fides auctoritati opinio ſola iuſta
veriſimilitudine ſe tuetur. Item. Augu.in
li.de vtilitate credendi.quod credimus d
bemus auctoritati:quod intelligimus rõ-
ni quod erramus opinioni: Item Augu.
in quodaȝ ſermone de timore. ¶ Sextus
inquit gradus eſt intellectus vbi ab omi
falſitate carnalis vanitas corda mundan
tur vt pura intentio dirigatur in finem. ꝓ
pterea ⁊ vi.loco dicitur beati mundo cor.

¶ De dono ſapientie. xv.

Equitur de dono ſapientie. ⁊ no-
s tandum quod ſapientia quando-
q; large ſumitur .ſ.pro ſapientia ſcientia
ſecũdum illud Eccl.vi.Sapientia doctri-
ne ſecundum nomen eſt eius. Sapidam
ſcientiam habet circa tres quas cognoſci
tur ſapiunt vbi debent quamdo ſcilicȝ ma
la culpe ſunt ei amara bona temporalia vi
lia.Bona ſpiritualia cara.Ber.in ſermoni
bus inueniſti plane ſapientiam.ſi prioris
vite deleas peccata. ſi huius ſeculi deſide
rabilia paruipendas. ſi eternaȝ beatitudi
nem toto deſiderio concupiſcas. Inueni-
ſti ſapientiaȝ ſi tibi horum ſingula ſapiũt
prout ſunt. Quandoq; ſapientia ſtricte ſu
mitur pro cognitione eternoruȝ. ſecũdum
illud. Aug.in li.de tri. Hoc eſt inquit ſapi-
entie ⁊ ſciencie recta diſtinctio vt ad ſapi-
entiaȝ pertineat eternarũ reꝝ cognitio in
tellectualis.Ad ſcientiam vero temporali
um cognitio rõnal'.Et ſecundum hanc ac
ceptõnem nõ eſt ſapientia omnino diuer-
ſa a dono intellectus.Strictius etiam ſu-
mitur. ſapiẽtia pro cognitione ſuauitatis
diuine per experientiam habita. ⁊ ſic a do
no intellectus eſt diuerſa ⁊ differt a dono
intellectus in hoc ꝙ ſapientia tantum ve-
ritati eterne contemplande intendit. In-
telligentia uero non ſolum modo de eter-
nis eſt:ſed etiam de rebus inuiſibilibus:⁊
ſpiritualibus temporaliter exortis. Iſido
rus in li.differentiarum.Sapiẽtia tãtum-
modo eterna cõtemplatur. ¶ Item in tel
lectu intelligibilia capimus tantum .Sa-
pientia vero non modo capimus ſuperio
ra ſed etiaȝ incognitis delectamur Donũ
ſapientie hẽbat.Aug.dicẽs li.x.confeſ.Ali
quando inquit intromittis me in affectuȝ
multum inuſitatũ introrſum enim neſcio
in quaȝ dulcedinẽ que ſi perficiatur in me
neſcio quid erit ꝙ vita iſta nõ erit. Sȝ
recido in hec erũnoſis põderib⁹ reſorbeor ſo
lis. ⁊ teneor ⁊ multũ fleo ſed multũ teneor
q̃tuȝ conſuetudinis ſarcina digna eſt. Hic
eſſe valeo nec volo.illic eſſe volo nõ valeo
miſer utrobiq;. Quaſi per auditũ cogni
tiõeȝ hȝ ſuauitatis diuine q credit illi ver
bo. Eccl.xxiiij.Spũs modo ſuper mel dul
cis: vel illi q̃ magna multitudo dulcedi-
nis tue dñe.Cognitio q̃ hẽtur p donuȝ in
tellect⁹ ẽ quaſi cognitio p viſuȝ.Cognitio
vero q̃ hẽtur per donũ ſapiẽe quaſi cogni
tio p guſtum.In pſ.Guſtate ⁊ videte q̃m
ſuauis ẽ dñs.Donũ ſapie trãquillat mẽteȝ
⁊ reficit Gre.Ab itellectu aſcẽdatur ad ſa
piẽtiã.vt hoc ꝙ acute intellect⁹ inuenit ſa
piẽtia mature diſponat.Glo.ſup. Mate.
v. In ſeptio ẽ ſapiẽtia ideſt cõtẽplatio ve
ritatꝭ pacificãs totuȝ hominẽ.Aug.in ſer-
mone de timore. Cũ i finẽ puẽtũ fuerit iã
regeſcet.Et qs finis i ſi xp̃s q ẽ finis legis
ad iuſticiã ⁊ ſapia dei qs niſi xp̃s ꝓꝑ hoc ſi-
cut ſeptio poſita ẽ ſapiẽtia.ſic ſeptio põit
beati pacifici. De ſapiẽtia dicit Greg.ſup
Jo.i.Sapia i die ſuo paſcit dũ de eternoꝝ
ſpe ⁊ certitudine mentẽ reficit.Tractatus
de donis explicit Bñdict⁹ de⁹ q incipit ⁊
perficit. Amen

¶ Incipit tractat⁹ de beatitudinibus

Ltimo i tractatu virtutuȝ dicẽdũ
u ẽ de beatitudinib⁹ de qbus hẽtur
Mat.v.De illis vero hoc mõ dicet
Primo oñdetur qd ſit beatitudo ꝓut hic
ſumit'.Scdo tãgent' q̃dã attendenda ⁊ ad
mirãda circa doctrinã illã ſaluatoris in q̃
gratie ille q̃ dñr beatitudines nob' cõmẽdã
tur.Tertio de ſingul' aget' p ordinẽ.¶ Cir
ca primũ notãdũ:ꝙ btitudo ꝓut hic ſumi
tur ſic põt deſcribi.Beatitudo ẽ ſgrã ii cui
quẽ vere ſapiẽti vota faciens ad ſuauita
tem ꝯſciẽtie ꝓpiq̃ glorie.Eo vt poſſeſum'
hec deſcriptio ex ꝙ dicit Amb.in li.de of-
ficijs:Dico inq̃ beataȝ vitã cõſiſtere in al-
titudine ſapie ſuauitate ꝯſcie virtutis ſubli

mate. Qd dictū ē beatitudinē eſſe gratia nō cuicūq; ſed vere ſapiēti nota: ſumi poteſt ex eo q dicit beatā vitā ɔſiſtere in altitudine ſapiētie ad eos qui hēnt pfectā ſapiētiā ptīct cognoſcer e q pauptas hoīez beatū efficiat: ꝛ ſic de ceteris gratijs quas dominus cōmendat. Ber. in ſermōibus. Quid tā abſconditū q̄ paupertatē eē beatā Mat. xi. Abſcondiſti hec a ſapientibus ꝛ prudētibus. A ſapiētibus inq̄ huius mundi. Quod dictū eſt faciens ad ſuauitatem cōſcientie ſumi poteſt ex eo q. Amb. dicit i ſuauitate cōſcientie beatā vitā conſiſtere. Paupertas ꝛ cetere gratie quas dñs cōmendat videntur hēre miſeriam vel antecedentem vel cōcomitantē vel eſſe ipā miſeria: tñ ſcḋm veritatem ad ſuauitatē ſeu trāquilitatem cōſcientie faciūt. Qd dictū eſt ppinqua glorie poteſt ſumi ex hoc q Amb. dicit virtutis ſublimitate virtus ſublimis eſt virtus perfecta. Virtus perfecta eſt virtus propinqua fini ſuo ſiue gratia propinqua glorie. Beatitudo: put hec ſumitur eſt beatitudo vie: ꝛ ideo eſt beatitudo ſemiplena. Plena. n. beatitudo erit patrie quā notificat. Aug. in encheridion: dicens. Ille beatus eſt q oīa que vult hꝫ nec aliqd vult q non decet. In eo i quo ſunt gratie ille quas dñs cōmēdat iam eſt impletum illud nō aliqd vult q nō decet. Illud vero omnia que nō vult hꝫ q̄tum ad bona tranſitoria videtur eſſe ipletum cū ipſe ea cōtemnat: ꝛ amplius ēt de illis habeat q̄ velit. Quātum vero ad vera bona que ſunt in futuro nō eſt hoc in eo impletum quodāmodo: tamē hꝫ ea: ſcilꝫ in ſpe ꝛ nō in re. Fere ēt hꝫ ea iure propinquante vel facilitate pueniēdi ad ea, vnde ꝛ pauperū ſpiritu ꝛ eorum q perſecutionē patiuntur pp iuſti. dicit domin⁹ iam eē regnuꝫ celorū ¶ Notandum que ſunt attendenda ꝛ admirāda circa doctrinā de btitudinib⁹. ij.

Circa ſcḋm notādū q. v. ſunt attēdēda ꝛ admiranda: circa dictam doctrinaꝫ que cōpendium eſt noue legis. Explanatio vero legis ſubditur in alijs que dicit dominus in illo ſermōe ſicut pꝫ ex gloſis. vnde ſuper illud aſcendit in montem dicit. Glo. In hoc monte nouū teſtamentū in cordibus filiorū ſcribit. Incipiens a beatitudine qui in mōte ſynai vetus teſtamētū in lapidibus ſeruis dedit: incipiens a timore ꝛ ali. Glo. dicit. Sicut Moyſes. x. precepta ppones poſtea partes explicat: ſic xp̄s quaſi virtutum genera octo beatitudines pponit ex qbus pendent omnia que in monte dixit: Primū attendendū ꝛ admirandum circa doctrinā illā ē legiſlatoris benignitas. Scḋꝫ eiuſdem auctoritas. Tertiū doctrine ſublimitas. Quartū ſententiarū extraneitas. Quintū doctrie integritas. ¶ Benignitas legiſlatoris in hoc apparet q ipſe nec precipit nec phibet: nec cōminatur ſed dulcedine mercedis tempat difficultatē laboris. vnde lex eius bene pōt intelligi illa lex clēmētie de qua dicit. Salomon in fine proverbi. loquēs de ſapiētie muliere. Os ſuū appuit ſapientie ꝛ lex clemētie in lingua eius vere nō eſt ſimilis illi i legiſlatoribus Job. xxxij. Nō ſunt ſimiles ei q multitudine pceptorū ꝛ phibitionū ſubditis ſuis viam obſtruūt viam padiſi ꝛ coiatōes multas eis faciētes nō dāt locū timori altiſſimi. ¶ Auctoritates legiſlatoris maxia eſt: Ipē. n. iudex eſt qui legē hāc dat. Jō magna ſecuritas eſt his q eā obſeruant. Job. xxxi. Quis mihi tribuat auditorē vt deſideriū meū audiat oīpotēs ꝛ libꝫ ſcribat. ipē qui iudicat: ꝛ in humero modo portare illum in numero portare eſt ſecundum Grego. Scripturarū opatiōe pficere. Ad doctrinā iſtā ptinet illud. Eccle. xxiiij. Ego ex ore altiſſimi pdij. Si veſtes que tetigerant ſaluatorē p reliquijs hēntur qr̄ vba q̄ pceſſerūt ex ore ei⁹ p religis nō hēant? Nullū verborū eorū negligetur dū eſſet. in ps. Foliū eius nō defluet. Diligēter eſſent audiēda verba illa ꝛ memorie iīligenda. Eccle. viij. Ego os regis obſeruo. Credē dū ē q verba ipſius magne ſunt virtutis Illi. n. ſpāliter dr̄ in ps. diffuſa eſt gr̄a in labijs tuis. ꝛ Luc. iiij. Mirabātur oēs in verb grē q̄ pcedebāt de ore illi⁹. ꝛ Cant. v. Aia mea liq̄ſcā ē vt dilectus locutus ē. ¶ Sublimitatem doctrie xp̄s oñdere voluit i hoc q doctrinā illā i monte tradidit vñ. Glo. ſup illud aſcēdit i mōtē altiorem iquit doctur⁹ q̄ illā que ē ſcribap ꝛ phiſeorū. Itē al. glo. Aſcēdit i montē vt altiora virtutū culmina doceret ppoſuit dñs in mōte illo abſcōdita celeſtis ethice. vñ ipletū fuit illud Aplaꝫ os meū eructabo abſcōdita a cōſtitutione mūdi. Mat. xiij. ꝛ eſt

ſumptū de ps. Ibi tradidit regulas viuēdi
que ad regimen totius mūdi ſufficerent ſi
ſcōm eas regere ſe vellent: Ibi tradidit pri
cipia moralis philoſophie quibus veri-
tas vite demōſtrātur ⁊ eterna felicitas nō
tam infertur quā confertur. Ibi ſol intel-
ligentie velut. viij. radios ex ſe miſit ad ec
cleſie illuminationez. Ibi fons ſapientie
verbum ſcilz dei in excelſis Eccle. i. Nouū
teſtamētum velud quidaz fluuij paradiſi
emiſit vt tangitur in. Glo. Hic eſt torrens
ille de quo. Eze. xlvij. Uiuent omnia ad
que deuenerit torrens. Adhunc fluuium
ptinet illud. Eccle. xxiiij. Ego quaſi fluuiꝰ
dorix ⁊ quaſi aqueductus exiui de para-
diſo dorix interpretatur medicamentuz ge
nerationis os illud cuius apertionē. Mat.
cōmemorat vere vena vite fuit. Prouer. x
Uena vite os iuſti. Lex vetus ꝑmittebat
ſed obſeruatoribus benedictionem tēpora
lis proſperitatis: ⁊ tranſgreſſoribus cōmi-
nabatur maledictionē tēporalis aduerſi-
tatis: Deute. xxviij. Sed lex noua obſerua
tores ſuos nouos predicat. Magis. n. deo
ſuos aſſimilat q̄ illa q̄to vero aliqs deo ſi-
milior eſt tāto i maiori tranquillitate ē vn̄
ſuper illud. Jere. xvij. Ego autem nō ſuz
turbatus te paſtorē ſequens dicit. Glo. q̄
to magis xp̄m ſequeris tanto minus tur-
baris. In doctrina illa erexit vobis xp̄s ſca
lam mirabilem cuius vtraqz extremitas
tangit celum. In cōmendatione vero pri
me beatitudinis ⁊ vltime dicitur quoniaz
ipſorū eſt regnum celorum. quō regnuz ce
lorum ſit pauperum ſpiritu: ⁊ quō eorum
qui perſecutionem patiūtur pp iuſticiaz
dicetur cum de illis beatitudinibus ſpāli-
ter agetur. ¶ Sētētie illius doctrine valde
extranee ſunt a ſententijs ſapientie mūda
ne que miſeros iudicāt quos illa doctrina
beatificat. Sunt. n. viij. illa verba quaſi.
viij. poſitiones ipſius ductus philoſophie
poſitiones tn̄ extraneiſſime ſed tamen
veriſſime. Cauſa quare ſapiētia dei adeo
extraneum iudiciū habeat a iudicio ſapiē
tie mūdane hoc eſt quia lumē ſapientie di
uine magnū eſt ſufficiens ad viſionē eoꝝ
que ſunt prope ⁊ eorū que ſunt longe. At
tingit enim a fine vſqz ad finē. Sapi. viij.
Lumen vero mundane ſapientie modicū
eſt non ſufficiens niſi ad viſionem preſen
tium Sapientia mundana ſuperficialiter
ſolū res aſpicit. Sapiētia vero dei interio
ra penetrat. Ideo ſuauitatē inuenit quā ſi
inuenit ſapientia mūdi. Symia ſi loqui poſ
ſet nucem amaraz diceret propter corticis
amaritudinez: qui vero nucē frāgit ⁊ ad
nucleum peruenit dulcedine in nucē in
uenit. Doctrina illa integra eſt q̄tum ad pri
cipia moralis ſapiētie lz anima multas cō
ditiones i rebus attēdat tñ ſpecialiter ipa
ſapiens iudicatur ſcdz cōditiōes que ſunt
bonitas ⁊ malicia. Anima eni ſapiēs eſt ſi
bona ⁊ mala ſapiunt ei vt debēt. Bernar.
in ſermonibus. Inueniſti ſapientiā ſi tibi
hoꝝ ſingula ſapiūt prout ſunt ergo ꝑfecte
principia morali doctrine traduntur in il-
lis. viij. verbis in quibus anima ad bonū
⁊ ad maluz perfecte ordinatur. Ad bonū
ordinate ſe habet ſi modica bona modicū
diligat ſi vera bōa eſuriat ⁊ faciat ⁊ ſi eis
ita adhereat vt nulla pena ab eis ſeparari
valeat. Ad primū ptinet illud bti pauꝑes
⁊c. Ad ſcdz illud bti q eſuriūt. Ad tertiuz
vero bti q ꝑſecutionē patiūtur ⁊c. Ad ma
lū qs ordinate ſe hz nulli malū inferat ſi
ſibi illatū vel gratis aſſumptū equanimiter
ferat ſi alij illatū ꝑpoſſe auferat: ſi ſtudio
ſe cauet: vt nec inquinetur malo culpe nec ꝑ
turbetur malo pene. Ad ꝑmū ptinet illud
bti mites ⁊c. Ad ſcdz illud bti q lugēt. Ad
tertiū illud bti miſericordes Ad quartuz
illud: bti mundo corde. Ad q̄ntum illud
bti pacifici. Secūdū Glo. in. vij. Primis
eſt ꝑfectio. In. viij. perfectionis oſtenſio.
Ad ꝑfectionē duo ptinent. ſ. purgari a no
xijs ⁊ ipleri bonis. Purgari vero a noxijs
ē ꝑus naturaliter. Aug. bono iplendus es:
funde malū. Paupertas ſpūs ⁊ māſuetudo
fundūt malū. Paupertas ſpūs fundit mala
illa que veniūt nobis a bonis: que intra nos
ſunt. ſ. ſollicitudinē ſeculi: ⁊ amorē Man
ſuetudo vero fundit mala illa que veniūt
nobis ab his q̄ cōtra nos ſunt ſunt expellit
eni pturbationes quas i nobis faciunt ad
uerſa. Quinqz vero beatitudines ſequētes
ptinent ad repletionē boni. Duplex ē eni
bonum preter bonum delectabile ⁊ bonū
expediens vt eſt medicina vel inciſio pp ſa
lutē corporis ſcā ⁊ bonū ſimpliciter. Ad bo
num expediens ptinet illud bti q lugent
qui hz eniz gratiā lugendi tenuit conſola
ri eligēs hic ſalubriter cruciari vt poſſit ſa-
nari ⁊ in futuro poſſit veraciter delectari

Ad bonum ſimpliciter pertinẽt: quattuor ſequentes beatitudines. Due prime ad actiuam: ⁊ alie due ad contemplatiuam illud beati qui eſuriunt ⁊c. Pertinet ad bonum ad qđ tenemur illud beati miſericordes ad illud bonum ad qđ non tenemur. Aliarum duarum que pertinent ad contemplatiuam prior pertinet ad intellectum. poſterior ad affectum. ¶ Item prima .vij. beatitudinum que pertinent ad perfectionem anime expedit vim concupiſcibilem ſcilꝫ paupertas ſpiritus. manſuetudo vero expedit vim iraſcibilem. Uis vero rationabilis poſtq̄ cor expeditū eſt ab amore mundi per paupertatem ſpiritus ⁊ a perturbationibus ire per manſuetudinē vacare poteſt: ⁊ videre ſtatum in quo homo eſt: quā viſionem ſequitur luctus: quia qui apponit ſcientiā apponit ⁊ dolorē. Eccle. pmo. Luctus vero purgat mentē reliquias infirmitatis expellens ⁊ infectionē palati ſpiritualis que erat ex febre iniquitatis remouens. Ideo poſt luctum bene ſequitur eſuries iuſticie. ſicut homo perfecte purgatus ⁊ ſanitati corporali reſtitutus eſurire ſolet. Et notandū ꝙ non tam cito animus perfecte ſanatur quā cito ei peccatū remittitur. Unde Aug. xiiij. lib de trin. Sicut aliud ē febrem aliud infirmitatē febre factam curare. Ita aliud eſt telum de corpore demere: aliud vulnus eo factū ſecunda curatione ſanare: ita aliud eſt cām auferre languoris q̄ per indulgentiam fit oīum peccatorum. Aliud ipm languorē curare ꝙ paulatim proficiendo fit in renouatione huius imaginis. Primū facit deus per ſe ⁊ ſecū. Secundū facit deus per hominē ⁊ cū homine. Ideo dicitur in ps. Qui ppitiatur omnibus iniquitatibus tuis qui ſanat oēs infirmitates tuas. Sanare infirmitates numeratur quaſi diuerſum cum eo ꝙ eſt propitiari iniquitatibus. Quia vero eſuriens ⁊ ſitiens iuſticiam ex fragilitate quandoqꝫ cadit. ſaltem venialiter ſepties enim cadit iuſtus. Prouer. xxiiij. Neceſſaria ſunt homini opera miſericordie quibus homo ſe abluat. Luce. xi. Uerūtamen ꝙ ſuper eſt date elemoſynam: ⁊ omnia munda ſunt vobis. Sexto vero loco recte ponitur mūdicia cordis preparans ad dei viſionē cum oia precedentia vel indicatiua ſint: vel effectiua mundicie. Eſuries ⁊ ſitis eam indicāt. Cetera vero eam efficiunt. viſionem vero ſequitur guſtatio diuinine ſuauitatis qua deguſtata animus amore ⁊ deſiderio eius capitur: ⁊ propter hoc auertit ſe ⁊ abrumpit ab alijs: vt deo totaliter vacet. Guſtato enim ſpiritu: vt ait Aug. Deſipit oīs caro. Unde talis ſtudet paci faciende ⁊ conſeruande in ſe ſciens ꝙ in pace factus eſt locus eius. Ideo ſeptimo loco recte ponitur illud beati pacifici. Tres prime faciūt ad hoc vt vetus homo exuatur quattuor ſequentes ad hoc vt nouus homo induatur ad quod monemur. Ephe. iiij. Deponite vos ſecundum priſtinā conuerſationē veterem hominem: qui corrumpitur ſecundum deſideria erroris: ⁊ induite nouum hominem qui ſecundum deū creatus eſt. Collo. iij. Expoliantes vos hominem veterem cum actibus ſuis ⁊ induentes hominem nouū ⁊c. Et ideo ſeptimo loco recte dicitur: qm̄ filij dei vocabūtur. filius dei ē homo nouus. filius Adam homo vetus. Ber. in ſermonibus interdictas .vij. beatitudines ſic diſtinguit. Attendite inqt quēadmodum in tribus prioribus ſibiipſi reconciliatur anima. In duobus que ſequūtur proximo in ſexto deo. in ſeptimo. alios reconciliat tanq̄ receptus in gratiam diſ ⁊ felici familiaritate donatus. Nam paupertate manſuetudine fletu renouatur in aīa ſimilitudo quedam ⁊ ymago eternitatis omnia tempora complectentis dum paupertate futura meretur manſuetudine ſibi preſentia vendicat. hoc videtur dici ppter hoc ꝙ manſuetus ſibi dominatur cum homini imāſuetudo potius dominetur ira. Et ſubdit Ber. Luctus penitentie preterita quoqꝫ recuperat ſicut ſcriptum eſt. Recogitabo tibi omnes annos meos ī amaritudine anime mee. Porro iuſticia ⁊ miſericordia pfecte coheremus dū quicquid nolumus nobis fieri alijs nō faciamus p iuſticiā ⁊ quecūqꝫ volumus vt faciāt nobis hoīes ⁊ nos faciamus illis p miſericordiā. Nam recōciliati nobis ⁊ recōciliati etiā proximo fiducialiter per mundiciā cordis reconciliamur deo. Beati vero qui de ſua reconciliatione nō ingrati: ⁊ pro fratribus ſuis pie ſolliciti eos quantum preualeant ⁊ ſibi ⁊ deo reconciliare laborant.

¶ Sequitur de ſingulis beatitudinibus ⁊ primo de beatitudine paupertatis. c. iij.

c Onſequenter dicendum eſt de ſin
gulis beatitudinibus. Et primo d
paupertate de qua hoc modo di-
cetur. ¶ Primo oſtendetur quid dicatur
paupertas ſpirit⁹. Scd͛o quō pauperes
ſpiritu ſint beati. Tertio quō regnuꝫ ce-
A loꝝ ſit pauperū ſpiritu. Quarto cui do
no paupertas ſpiritus adaptetur. Quito
agetur ſpecialiter de his in q̄bus pauper-
tas ſpiritus conſiſtit. ¶ Circa primuꝫ no
tandū ꝙ Ber. in ſermonibus vocat paup̱-
tatem ſpūs voluntariā paupertatē que eſt
cum ſpirituali intentione ſic dicens. Dili-
genter attendite ꝙ nō ſimpliciter paupes
nominat ꝓpter plebeios pauperes neceſ-
ſitate miſerabili non voluntate laudabili.
Spero equidem eis ꝓfuturā apud diuine
bonitatis miſericordiā habeat ipam affli-
ctionis ſue miſeriam. Scio tamē hoc in lo
co dn̄m non de huiuſmodi fuiſſe locutuꝫ
ſed de his qui poſſunt dicere cum ꝓpha.
voluntarie ſacrificabo tibi. Attamen nec
voluntaria quidē paupertas oīs laudem
habet apud deum. Nam ⁊ philoſophi ſua
omnia reliquiſſe dicunt vt expediti mun-
dialibus curis ſtudio vanitatis poſſēt va-
care liberius: ⁊ nolebant ſenſu abundare
Terreno vt abundarent in ſenſu ſuo. Nos
diſcernit ꝙ dictū eſt ſpū. i. ſpūali volunta
te. beati vero pauperes ſpū: ſpūali. ſ. inten
tione: deſiderio ſpūali propter ſolū bn̄pla-
cituꝫ dei ⁊ animaꝝ ſaluteꝫ. Sup illud ve-
ro Mat. v. Beati pauperes. ſ. quedaꝫ inter
li. dicit voluntate. Alia interli. dicit pauper
ſpiritu ē humilis corde. Glo. vero hec duo
coniungit dicens. Paup̱tatis deuotio hꝫ
duas partes reꝝ abdicationē ⁊ ſpirit⁹ cō
tritionē. Si quis tam diligenter attendat
paupertas ſpiritus videri poterit conſiſte
B re in tribus ſcd͛m tres anime vires. ſ. i hu-
milita ⁊ ſcd͛ꝫ viꝫ rationabilē vt ſumam⁹
humilitateꝫ. pro illa humilitate de q̄ Ber.
Eſt humilitas quā in nobis veritas parit.
Idem in libro de decē gradibus humilita
tis. Humilitas eſt virt⁹ qua homo veriſſi-
ma ſui cognitiōe ſibiipſi vileſcit. Et indif-
fidentia de proprijs viribus quantum ad
vim iraſcibilem. Diffidentia enim de pro
prijs viribus eſt cōmendabilis ſicut diffi-
dentia de deo eſt vituperabilis. Et in con
temptu ſiue paruo amore reruꝫ tempora-
lium quecūqꝫ ſint res ille ſiue ſint diuitie
ſiue alia. Et iſte contemptus pertinere vi
detur ad vim concupiſcibilem. Et ſub iſto
tertio membro contineri videtur illa ſpēs
humilitatis que eſt cōtemptus proprie ex-
cellentie de qua loquitur Ber. in epiſtolis.
Poſſumus tamē dicere paupertatē ſpūs
conſiſtere in duobus. ſ. in humilitate ⁊ re
rum temporaliū abdicatione ſicut tangit
glo. Et tunc accipitur humilitas iſta large
vt cōprehendit diffidentiā de proprijs viri
bus ſicut in tractatu de ſuperbia preſum-
ptio poſita eſt ſpecies ſuperbie. Dicunt ēt
aliqui ad paupertatē ſpūs pertinere ſpiri-
tualē meditationē qua quis mendicat ea
que ſunt ſpūs. Improbū ſe diuitibus ſpūa
libus exhibendo nunc ſubſidiū orationuꝫ
ne panem doctrine humiliter petendo: ſed
iſta mēdicatio ſequela ē vere humilitatis.
Item dicunt aliqui paupertatē ſpirit⁹ eſſe
cum aliquis non agnoſcit ſe habere domi
niū aliqd͛ nec in ſe nec in eis que ſua vidē
tur ſed ſolū adminiſtrationē: deum vero
ſolum eſſe dn̄m verū intelligit: hec pauper
tas ſpūalis eſt cuꝫ ſedere habeat in ipo ſpi
ritu: ⁊ qui hanc paupertatem habet oīno
ſine proprio eſt. Prouerb. xiiij. Acceptus
eſt regi miniſter intelligens. Intelligens
inq̄ ſe ſolum miniſtrum eſſe nullius dn̄m.
¶ Quare pauperes ſpiritu ſunt beati.
c Irca ſcd͛m notandū eſt ꝙ proprijſſi
ma cauſa. quare pauperes ſpiritu
ſūt beati eſt illa quā dn̄s aſſignat C
qm̄ ipſoꝝ eſt regnuꝫ celoꝝ: Quaſi diceret:
videntur eſſe pauperes: ſed vere ſunt diui
tes. Prouerb. xiiij. Eſt q. pauper cum in
multis diuitijs ſit. ij. Cori. vi. Sicut egen-
tes multos aūt locupletātes tanq̄ nihil ha
bentes ⁊ omnia poſſidentes. Tria genera
hoīum non ſolent haberi pro pauperibus
licet nihil poſſideant. ſ. electi ad dignitateꝫ
magnam: ⁊ qui diuitias multas quas ha-
bent in tuto loco repoſuerunt. ⁊ heredes
principū. Et hec tria inueniuntur in pau
peribus ſpiritu. Jac. ij. Nonne elegit deus
in hoc mundo pauperes diuites in fide: ⁊
heredes regni. Ad beatitudinē etiaꝫ pau-
peruꝫ ſpiritu facit qui ipſi liberi ſūt a mul
tiplici miſeria que ſuperbiam ſequitur. de
quo require in tractatu de ſuperbia. Iteꝫ
a multiplici miſeria inq̄ ponunt diuitie
amatores ſuos: de quo require in tractatu
de auaricia: quando etiā ponentur ea que

pertinent ad commēdationem paupertatis ⁊ humilitat[]: amplius apparebit quō pauperes ſpiritu ſint beati.

¶ Quare pauperum ſpiritus ſit regnū celorum.

Circa tertiū notandū ꝙ pauperuꝫ regnū celoꝝ eſt facilitate acquirēdi. Pauperes enīꝫ ſpiritu ſunt cōtemptores mūdi ⁊ humiles. Qui vero cōtemnunt mundū habent eum ſub pedib⁹ ⁊ ſunt ſupra munduꝫ. Humilitas vero ē quaſi clauis regni celeſtis contra q̄ nō valet aliqua clauſura. Apo. iij. Ecce dedi hoſtiū apertū coram te ꝙ nemo poteſt claudere: q: modicā habes virtutem. Facile ergo eſt paupibus ſpiritu intrare in regnuꝫ celoꝝ qui ſunt iam ſupra mundū ⁊ clauē habēt tam efficacē. Preterea humilitas ē de qua dictū eſt ꝙ laqueos mūdi euadit. De paupertate aūt verū eſt ꝙ fruſtra ante eam rete iacitur. Prouerb. i. Fruſtra iacit rete ante oculos pennatoꝝ. Pennati ſunt contemptores mundi. Humiliū eſt regnū celoꝝ iuxta illud ſinite paruulos venire ad me ⁊ nolite ꝓhibere: taliū ē regnū celoꝝ. Luce. xviij. Triplici ratione hūilitatis vī eſſe regnū celoꝝ. ¶ Primo ꝑpter eius capacitatē. ipſa enim in pñti capax eſt gratie q̄ tumor ſuperbie repellit. Jaco. iiij. Humilibus aūt dat grām. Et q: hoc ē capax gratie: i futuro erit capax glorie. Scđo ꝑpter fidelitatem. cum. n. ipſa fidelis ſit in modico ſuper multa conſtituetur. Math. xxv. Quia ſuper pauca fuiſti fidelis ſuper multa te conſtituā. Ber. ſuper Cantt. Fidelis re vera famulus es ſi de multa glīa dñi tui: ⁊ ſi non exeunte de te tamē tranſeunte per te nil manib⁹ tuis adherere ꝯtinget. ¶ Tertio rōne viciſſitudinis. Humilitas deum in ſe recipit. Ideo merito in regno dei recipietur. Prouer. xxix. Humilē ſpū ſuſcipiet gloria. humilitas in pñti deum honorat. ideo merito in futuro a deo honorabitur. Eccle. iij. Magna potentia dei ſolius ⁊ ab hominib⁹ honorat. i. Re. ij. c. Qui honorificauerit me glorificabo euꝫ. ¶ Item diffidentiū de proprijs virib⁹ eſt regnum celoꝝ .i. robur ⁊ affluētia celeſtis auxilij. De celo enim venit eius auxiliū cū de deo ⁊ de ſanctis eius cōfidant: ⁊ nō de ꝓprijs viribus. Luc. xij. Nolite timere puſillus grex. q: complacuit patri meo dare vobis regnū. Contēptoꝝ verū rerū tēporaliū regnuꝫ celoꝝ. quaſi iure emptionis. Ber. in ſermonibus. ¶ Pauperibus pertinet pariṫ ⁊ martiribus regnū celoꝝ promittitur: quia paupertate quidē emitur: ſꝫ in paſſione xp̄o abſq; omni dilatione percipitur. Mat. xix. Omnis qui reliquerit domū ⁊c. Cētuplū acci. ⁊ vi. eter. poſſi. Item Ber. in ſermonibus. Quid ſibi vult ꝙ eadē ꝓmiſſio facta eſt martiribus ⁊ pauperibus. niſi q: vere martirij genus paupertas voluntaria eſt. ¶ Item medicantium ſuffragia ſanctoꝝ regnū celoꝝ ē. q: regnū celoꝝ pietatis eſt. Quicquid enim hꝫ pietas pauperū eſt. Eccle. xvi. Omnis miſericordia faciet locū vnicuiq; ⁊c. Domus celeſtis ſicut ⁊ alie domus dei paupeꝝ ſunt. ¶ Illoꝝ vero qui nihil propriū ſe habere intelligunt ſed omnia cōmodata vel cōmiſſa a deo cepurant eſt regnū celoꝝ tanq̄ eoꝝ qui deo ſunt fideliſſimi nullius rei dominiū ſibi vſurpantes ſed oīum reruꝫ dominiū deo relinquentes. ¶ Ad beatitudinem hoꝝ facit ꝙ ſi auferatur ab eis aliq̄d eoꝝ quoꝝ onus ⁊ periculū habebant nullam moleſtiā ſentiunt ſed ſuā exonerationem hoc reputant. Preterea cum propriā voluntatē non habeant contra voluntatē propriā eoꝝ nihil ſit. ideo moleſtia carēt. hoc enim ſolum moleſtū eſt alicui ꝙ contra eius volūtateꝫ ſit. cui dono paupertas ſpiritus adaptetur. ¶ Circa quartū notādum ꝙ paupertas ſpiritus dono timoris adaptat̄ ⁊ q̄tuꝫ ad hūilitatē ⁊ quantū ad reruꝫ tꝑaliū paupertatem. Quantum ad hūilitatē quia timor humilitatē itroducit ſicut aliquis ſolet ſe iclinare timore gladij ſupra eum eleuari. i. Pe. v. Humiliamini ſub potēti manu dei. Paupertas enīꝫ reꝝ tꝑaliū bñ timori adaptatur. Timentiū. n. ꝓpricere eſt quecūq; fuge ſue curſū ipediūt ⁊ quecūq; euaſioni ſue obſtant. Multi timore periculi ꝙ eſt in mundo iſto relinquūt. Unde ſuper illud Job. xxxi. Semꝑ quaſi timētes ſuper me fluctus timui deū Glo. Fluctus cum timentes deſuper eminent ea ex naui proijciunt pro quibus nauigia ſumpſerunt.

¶ Quarta pars de humilitate.

Onſequenter agendum eſt de his in quibus conſiſtit paupertas ſpiritus.ſ. de humilitate ⁊ rerum paupertate ⁊ prius agetur de humilitate. ſicut enim initium omnis peccati ſuperbia. Eccleſia. decimo. Sic initium noſtre reparationis dicitur eſſe humilitas. Ideo prima virtus chriſtianorum eſt humilitas.

¶ De humilitate vero hoc modo agetur. Primo ponentur eius deſcriptiones. Secundo cõmendationes eius. Tertio tangetur de cauſis eius humilitatis. Quarto de ſignis eius. Quinto ponentur diuiſiones ad humilitatem pertinentes.

¶ Deſcriptio humilitatis. ca.vij.

Umilitatem ſic deſcribit Auguſ. Humilitas eſt ex intuitu proprie conditionis: ⁊ ſui conditoris voluntaria mentis inclinatio in ſuo imo ordinabili ad ſuum conditorem. humilitas eſt velut quedam mentis incuruatio ſeu genuflexio coram deo eum ſemper venerans. Cauſa huius vna inclinationis eſt intuitus proprie conditionis propriã cõditionem intuebatur Abraam cum diceret. Loquar ad dñm meũ cum ſim puluis ⁊ cinis. Gene.xviij. Item qui dicebat. Putredini dixi. Pater meus es. mater mea ⁊ ſoror mea vermibus. Job.xvij. Ad hunc intuitũ mittimur. Miche.vi. Humiliatio inquit tua in medio tui.i. in ventre. Uoluit dominus ventrem ante eſſe vt homo ſemper videre poſſit materiam ſue humiliationis. Alia cauſa huius inclinationis eſt intuitus cõditoris in quo nullus eſt defectus. Unde comparatione eius magis apparent defectus noſtri. Job.xxv. Stelle non ſunt munde in conſpectu eius: quãto magis homo putredo ⁊ fili⁹ vermis. Iſa. lxiiij. Quaſi pannus menſtruate omnes iuſticie noſtre. Grego. Sepe iuſticia noſtra ad examen diuine iuſticie deducta iniuſticia eſt ⁊ ſordet in iudicio diſtrictionis: q fulget in eſtimatione operantis. Job. vltimo. Nunc oculus meus videt te id circo me reprehendo. Ber. Ad fratres de mõte dei. Nunq̃ ſe melius deprehendit modus humane imperfectionis q̃ in lumine vultus dei in ſpeculo diuine viſionis. Mens humilis in ſuo imo in auct. Tractat.n. enim que in ſe infirma ſunt. Sen. in epiſtolis q homines libentiſſime de aliis ſaciunt. de ſe apud te male exiſtima. id autẽ maxime tracta q in te eſſe infirmiſſimum ſenties. Sicut palea locum ſupremum tenet non ſui nobilitate: ſed vento ⁊ ſui vanitate. Granum vero q precioſum eſt tenet locum ymum ſic ſuperbia vilis elationis opinionis vel ambitionis preſumptione ſuper alios ſe extollit. Humilitas vero in ymo remanet. Tamen illud ymum ordinale eſt ad deum. Deus enim in corde humili quieſcit. Unde ſuper illud pſ. Parata ſedes tua deus ex tunc. Dicit Glo. Anima tranquilla ⁊ humilis eſt ſedes dei. Auguſt.xi. libro cõfeſſionum. O q̃ excelſus es ⁊ humiles corde ſunt domus tue. Ber. in lib. de conſideratione. ſatis inſinuat quid ſit ymum hominis: ⁊ quid ſit illud quo ad conditorem ornatur vbi cõſiderationem ſui in tria diuidit: ſcilicet in conſiderationem. quid quis: ⁊ qualis ſit. Quid in natura. quis in perſona: qualis in moribus. Et ſubdit. Eſt in diffinitionem hominis quem dicunt animal rationale mortale: quod diligentius intueri? Sed ſimilibus licet conſideranti duo hec ſimul rationale mortale is tibi examen occurrit fruct⁹ vt ⁊ mortale q in te eſt rationale humiliet ⁊ rurſum rationale mortale conſortet. quorum neutrum neglectui erit homini circũſpecto. Mortale ergo ymum hominis intelligas id quo coordinat hõ ad ſuũ cõditorẽ itelligas rationale: inquantũ mortalis eſt homo puluis ⁊ cinis. inquantum rationalis capax dei. ¶ Item humilitas ſic poteſt deſcribi. humilitas eſt voluntarius cõtemptus ſui. vel ſic. humilitas eſt ſenſus proprie vacuitatis ſeu inanitatis. Ber. in lib. xij. gradibus humilitatis eã ſic deſcribit. Humilitas eſt virt⁹ qua homo veriſſima ſui cognitiõe ſibi ⁊ ipſi vileſcit. In epiſtolis vero ſic eam deſcribit. Humilitas eſt contemptus proprie excellẽtie. Prior deſcriptio Bernar. videtur pertinere ad humilitatem intellectus: ſequens vero ad humilitatem affectus. In vitis patrum frater quidam interrogauit quendam ſenem quid eſt humilitas. Et ipſe rñdit. Qui vult eſſe humilis fugiat eligens taciturnitatẽ.

¶ De commendatione humilitatis. ca.vi.

Equitur de commendatione humilitatis. Notandum ergo q ad commendationem eius. Primo

valere poteſt multiplex admonitio q̄ ſcriptura ſacra facit de ipſo. Eccleſi.iij. Quātomagus es humilia te in omnibus. Notabiliter dicitur q̄tomagus es melius enī ſedet humilitas in maioribus. Bernardus in libro de cōſideratione. Cū omni indifferenter perſone humilitas ſit quedam turris fortitudinis a facie inimici neſcio quo pacto virtus eius maior in maioribus ⁊ in clarioribus clarior cōprobatur. Nulla ſplendidior gēma in omni ornatu p̄cipue ſummi pōtificis. Item Bernardus in alto non alta ſapere ſed humilibus conſentire nihil deo carius nihil rarius apud homines. Jeroni. Nihil eſt ꝙ nos omnibus ⁊ deo ita gratos faciat q̄ ſi vite merito magni humilitate ſimus infimi. Gregorius in mora. Mirum eſt cum in cordibus ſublimium regnat humilitas morum. Unde penſandum eſt: quia potentes quicꝫ cum humiliter ſapiunt culmen extranee ⁊ quaſi poſite longe virtutis attingūt. Bernar. ad Eugeniū papam. Salubris copula vt cogitans te ſummum pontificem. Attendas pariter te vilitiſſimum cinerem non
a fuiſſe ſed eſſe. Bernar. Non eſt magnum eſſe humilem in abiectiōe: magna prorſus ⁊ rara virtus eſt humilitas honorata. Itē monemur ad humilitatem. Eccel.vij. Humilia inquit valde ſpiritum tuum: valde debemus nos humiliare: q̄tumcunqꝫ.n. nos humiliauerimus xp̄o non erimus humiliores. Luc.xiiij. recumbe in nouiſſimo loco: non dicit in medio hoſtium paradiſi humile eſt. Jo.x. Ego ſum ho. Ingreſſuro per iſtud ho. non eſt periculum q̄tūcūqꝫ ſe inclinet: ſed ſi paruꝫ plus iuſto ſe erexerit oſtendet. Bernar. non eſt plane timēda q̄talibet humiliatio horrēda eſt nimiſqꝫ pauenda in minima temere p̄ſumpta rectio: q̄obrem nolite o homo compararare maioribus noli in minoribus noli aliquibus noli vni. Item monemur ad humilitatē i. Pe.ij. Subiecti inquit eſtote omni humane creature propter dominum eius dem.v. Omnes inuicem humilitatem inſinuate. In eodem. Humiliamini ſub potenti manu de Secundo poſſunt valere ad humilitatis commendationem: exempla. Inter que precipuum eſt exemplū chriſti qui humilliſſimus fuit. Auguſtin⁹: ambula per chriſti humilitatem vt venias ad eternitatem Deus chriſtus patria ē quo imus: homo chriſt⁹ via ē qua imus. Ad illum imus per illum imus: qd̄ timemus ne erremus. Idē putabis forte ſapiētiam dei dicturam. Diſcite quomodo celos feci: ⁊ aſtra. Non ſed primū illud qm̄ mitis ſuꝫ ⁊ humiles corde. Uis capere celſitudinem dei. cape prius humilitatē dei. Item Auguſtinus xiiij. li. de ciuitate dei. Nunc in ciuitate dei in hoc ſeculo peregrinanti maxime commendatur humilitas et ⁊ in eius rege qui ē chriſtus maxime⁊ predicatur contrariumqꝫ hinc virtutū elaionis vitium in eius aduerſario qui eſt diabolus maxime domiari ſacris litteris edocetur. Humilitatem exemplo ſuo chriſtus docuit ⁊ naſcendo. moriendo ⁊ predicando ⁊ miracula agendo. Bernar. loquens de illo verbo paruulus datus eſt nobis: Iſa.ix. Studeamus inquit effici ſicut iſte paruulus diſcamus ab eo qui mitis eſt ⁊ humilis corde. ne magnus. ſ. de⁹ ſine cauſa factus ſit homo puulus: ne gratis mortuus: ne in vacuum crucifixus. Aug. Medicina timoris hominis eſt humilitas xp̄i Erubeſce hō eē ſuperbus: qꝛ humilis tactus eſt deus. erubeſceret miles ſedere in ſcāno ſi videret regē ſedētē ad terrā. Iſa. lxiiij. Utinā diſrumperes celos ⁊ venires a facie tua montes defluerent. i. ſuperbi humiliarētur. Ber. Intollerabilis imprudentie eſt vt vbi ſe exinaniuit maieſtas infletur vermiculus: ⁊ tumeſcat Greg. Quāta virtus humilitatis propter q̄ veraciter edocendam his qui ſine extimatione magnus eſt vſqꝫ ad paſſionem paruulus factus eſt. Bernardus. Quid magis admirandum quid amplius deteſtandum quā grauius puniendum q̄ ꝙ videns dei filium ſummum in regno angelorū nouiſſimū factū in regno hominū apponat ad huc magnificare ſe hō ſuper terrā. Magiſterū humilitatis ſpecialiter ſibi chriſtus aſcribit. Mat.xi. Diſcite a me qꝛ mitis ſū ⁊ humilis corde: Auguſtinus in libro de virginitate. Nō dicit diſcite a me mundū fabricare: aut mortuos ſuſcitare: ſed quia mitis ſū ⁊ humilis corde. O doctrinā ſalutarē. o magiſtꝛ dūmqꝫ mortaliūqꝫ. qbus mors p̄iculo ſupbie ꝑpinata atqꝫ rāſuſa ē. Noluit docerꝫ ꝙ ipſe nō faceret. Noluit iubere ꝙ ipſe n̄ facēt. In eodē. Ita ne magnū

eſt eſſe puum vt niſi a te q̃ taz magnus es fieret dixi oino non poſſz ita plane.nõ.n. aliter inuenitur reges aie niſi ingēto timore digeſto.xp̃s in opibus ſuis multuz voluit nobis hũilitatẽ cõmẽdare. Matrẽ hũilez voluit hẽre. Luc.i.q2 reſpexit humilitatez ancille ſue. Itẽ voluit hẽre domũ humilẽ q2 diuerſoꝛium. Lectũ humilẽ q2 preſepium veſtẽ habuit humilẽ q2 pannus inuolutus ẽ. Luce.ij. Pannis eũ inuoluit ⁊ reclinauit eũ in preſepio quia nõ.e.ei.lo.idi Bernar.in ſermonibus loquẽs de illo verbo ãgeli.dico paſtoꝛib9. Luc.ij. Hoc vobis ſignũ inuenietis infantẽ pannis inuolutuz ⁊ poſituz in preſepio.non.ſine certa ratione miſterij pannis ſaluatoꝛ obuoluitur ⁊ ponitur in preſepio quando idẽ manifeſte in ſignum nobis commẽdatur ab angelo hoc inquit vobis ſignum inuenietis ⁊c. In ſignum poſiti ſunt panni tui o bone ieſu ſed in ſignum cui a multis hodie ↄtra dicitur. ¶ Agnoſco certe: agnoſco ieſum magnũ ſacerdotem ſoꝛdidis opertũ veſtibus duz alterararetur cũ diabolo.zacha.tertio. Exemplũ dedi vobis vt ⁊ vos eadem faciatis vtilioꝛ ſi quidẽ in conflictu loꝛica ferrea quã ſtola linea licet oneri illa ſit hec honoꝛi erit cum ⁊ mẽbꝛa ſequẽtur caput vt coꝛpus vniuerſum vno ſpiritu pſallat ⁊ dicat conſcidiſti ſaccum meum ⁊ certum dediſti me leticia. ¶ Chꝛiſtus humilibus per angelum natiuitatem ſuam nũciat: q2 paſtoꝛibus. Ber.in ſermonibus. Quã multa hodie gemmis ⁊ auro fulgent altaria quantis vbiq3 palliis ⁊ aurifriſijs parietes adoꝛnatur: putas ad hoc diuertent angeli ⁊ pannoſos homines declinabũt. Si ita eſt cur paſtoꝛibus ouium magis apparuere quã terre regibus vel templum ſacerdotibus. ¶ Itẽ chꝛiſtus circũciditur in quo magnũ humilitatis dat exemplũ ſecundũ eniz. Ber.incarnatione minoꝛatus eſt paululominus ab angelis ſed i circũciſione multominus: q2 latronis cautioꝛ eſt ſignatus. Ber. Veſtigiũ nullũ vulneris habẽs alligaturã vulneris nõ refugit. No ſic ĩmpij nũc ſic agit peruerſitas elationis humane erubeſcimus vulneruz alligaturaz qui de vulneribus etiam interdum gloꝛiamur. Qui ſine peccato fuit non dedignatus eſt peccatoꝛ reputari.nos ⁊ eſſe volumus ⁊ nolumus extimari. ¶ Itẽ Chꝛiſtus hominibus humiliter ſubditur. Luce ſecũdo. Deſcendit cum eis venit Nazareth: ⁊ erat ſubditum illis: quis quibus deus hominibus. ¶ Itẽ Chꝛiſtus humiles ſibi ſociauit quia piſcatores. Mat.quarto. ¶ Johãni etiam ſe ſubdit ab eo baptizandus. Mat. tertio. Attendenduz vero eſt mirabile certamen q̃ ibi fuit inter humilitatem ſaluatoꝛis ⁊ humilitatem precurſoꝛis Johãnes enim prohibebat eum dicens ego debeo a te baptizari: ⁊ tu venis ad me cui. Chꝛiſtus ſine modo ſic decet nos implere omnez iuſticiam. Bernardus ſic plane ſic decet vt vincat etiam humilitate qui ſublimitate vincebat. Creſcit hũilitas p̃curſoris tanquam minoꝛ: ⁊ quiã obedientia tulit auxilium humilitati ſaluatoꝛis vnde facte ſunt due contra vnum glo.ſuper illud tunc dimiſit. Vera ẽ inquit humilitas q̃tũ ſi deſeruit cões obediẽtis. ¶ Itẽ xp̃s puulũ amplexatur. Mate.ix. Et eiuſdẽ.x. Increpat prohibẽtes paruulos a deũ venire ⁊ cõplexans eos imponẽs manus ſup illos benedicit eis. ¶ Item in predicatione ſua gloꝛiam patris querit. Jo.xiiij.ſermonem quẽ audiſtis non eſt meus: ſed eius qui miſit me patris eiuſdem.xvi. Ego te clarificaui ſuper terrã dicit filius ad patrẽ. Eiuſdẽ.viij. Ego honoꝛifico patrem me. In eodẽ. Ego gloꝛiam meã nõ quero eiuſdem vi.ieſus cũ cognouiſſet: q2 ventũri eſſent vt rapent eum ⁊ facerent eũ regem: fugit iterũ in montem ipſe ſolus. ¶ Itẽ exemplũ dat humilitatis in miraculoꝛũ opatione vnde. Mat.viij. Dic leproſo mũdato vide nemini dixeris. ¶ Itez incenſiue cõſolationem mat.xvij. ⁊ in pedũ abſolutiõe. Jo. xiij. Exemplũ dedi vobis vt vos ſimiliter faciatis. Mat.xx. Filius hominis nõ venit miniſtrari ſed miniſtrare. Itẽ in hoc q̃ aſinare voluit non equitare. Mat.xxi. Et poſt illud zaca.ix. Sedens ſuper aſinam ſubditur. ⁊ diſperdã quadrigã ex effrai: ⁊ equũ de ieruſalẽ: ſpecialiter cõtra ſupbiaz que eſt in eqtate voluit dñs aſinuz iſidere. ¶ Itẽ in paſſione phi.ij. Humiliauit ſemetipm̃ fcũs obediẽs vſq3 ad moꝛtẽ. Ibi dicit. Glo. Augu. Ecce hẽmus hũilitatis exẽplũ.ſuperbie medicamẽtũ. Quid igit intumeſcis homo. O pellis moꝛticina qd tẽderis. O ſanies fedã qd inflaris: pinceps tuus humilis eſt.cũ ſupbus: cap ẽ humile

⁊ mēbrū ſupbuꝫ. ¶ Tertio pōt valere ad cōmēdatiōnē hūilitatis ſi oñdaᵗ qꝛ tuꝫ ipa placet deo. Notandū ergo ꝙ hūilitas miro mō deo redolet ⁊ cetera bona hoīs ei re dolere facit. Cāt. i. Cū eſſet rex in accubitu ſuo nardus mea dedit odoreꝫ ſuū. Nardꝰ pp ſui puſitatem humilitatē deſignat. Et ſi tus vehemētiꝰ redolet ſic bōa hoīs cū per hūilitatē quaſi cōminuta fuerit deo ſunt gratiora: Cāt. iij. Que eſt iſta q̄ aſcēdit per deſertū ſicut virgula fumi ex aromatibꝰ mirre ⁊ thurris ⁊ vniuerſi pulueris pigmētarij. vbi hūilitas eſt adeſt feruoꝛ g ad redolentiā maioꝛē ſolet facere hūilis nihil reputat ſe hēre vel facere lō ſeruēs. ¶ Itē ſpūs. ſ. ſobere flat in coꝛde humili ꝙ eī facit ad maioꝛē redolētiā. Cāt. iiij. Ueni auſter pfla ortū meū ⁊ fluent aromata illiꝰ. Hūilitateꝫ reſpicit deus oculo miſericordie. Luc. qꝛ reſpexit hūilitatē ācille ſue. in ps. Humilia reſpicit i celo ⁊ in terra. Gen. xxix. Uidit dñs humilitatē meaꝫ. Iſa. vlti. Ad quē reſpiciā niſi ad paupculū ⁊ cōtritum ſpū. Supbum uero reſpicit deus oculo iuſticie in ps. Retribuet abundanter facientibus ſupbiam. Iſa. ii. Die domini exercituum ſuperomnem ſuperbū. ¶ Humilitatem exaudit dominus Iudi. ix. Humilium ⁊ manſuetoꝛum tibi placuit ſemper deprecatio in ps. Reſpexit in oꝛationē humiliū ⁊ nō ſpꝛeuit preces eoꝛum. Eccl. xxxv. Oꝛatio humiliantis ſe nubes penetrat. Grego. Magnus eſt creatori noſtro ad recipiendum fletus humilium miſericoꝛdie ſinus ꝑpter defectum humilitatis parum audit deus hodie orōes eccleſie. ¶ Humilium memoꝛ ē deus. ps i humilitate noſtra memoꝛ fuit nrī. ¶ Supbos quaſi non agnoſcit deus: Unde dicit ſupbis virginibus. Mate. xxv. Neſcio vos. ¶ Humiles liberat deus ⁊ a malo culpe ⁊ a malo pene. In ps humiliatus ſum: ⁊ liberauit me. iij. Regum. xxi. Nonne vidiſtiꝰ Achab humiliatum coꝛam me: quia humiliatus eſt mei cā: non inducam malum in diebꝰ eius. ij. Para. xij. Quis humiliati ſunt auerſa eſt ab eis ira dei. Nō tenet dominus iram ſuam contra humilitatemꝰ Reſponſio enim mollis humilitatis frangit iram dei. Prouer. xv. humilis reputatiōe ſui vermi eſt in ps. Ego vermis ſum: ⁊ non homo quis honoꝛ eſſet deo ni dicare ſede verme vno. Iſte modus placēdi deum. ſcilꝫ per humilitatem videᵗ eſſe communis gentilibus iudeis ⁊ xpianis. Jere. vi. Accingere cilicio ⁊ conſpargere cinere. Job vlti. Meipſum reꝑhendo: ⁊ ago penitentiam in fauilla: ⁊ cinere. Iudith. v. Poſuit puluerem ſuper caput ſuum. Joſue vij. Joſue ⁊ ſenes iſrael pronī ceciderunt in terram ⁊ miſerunt puluereꝫ ſuper capita ſua: cum viri vrbis haym cecidiſſent de populo iudeoꝛū xxxvi. Uiros ⁊ Jone. iijꝰ Legitur ꝙ rex niniue audito verbo Jone indutus eſt ſacco ⁊ ſedit in cinere. Reſponſio mollis quam facit humilitas Dauid Saūli dicitur iraꝫ eius fugiſſe. i. Re. xxiiij. Quem perſeq̄ris rex iſrael: queꝫ perſequeris ait Dauid canē moꝛtuū ⁊ pulicē vnum. Et rñdit Saul tanq̄ placatus. Nunqd hec tua eſt fili mi. Dauid. Sicut leo aīalia ſibi repugnantia lacerat ⁊ conculcat. ſubiecta vero illeſa abire permittit. Sic deus humili percutit ſuperbuꝫ vero perſeqtur. Sap. vi. Exiguo ꝯceditur miſericordia. Dauid. humiliter cōfitens pcm̄ ſuū audiuit a ꝑpha. dñs quoqꝫ tranſtulit pctm̄ tuū. ij. Re. xij. c. In ps. Coꝛ cōtritū ⁊ humiliatū deus nō deſpicies humilitas ad moduꝫ aſtuti luctatoꝛis duꝫ ſe deo ſubdit quaſi cum vicit humilitas dicitur dei ſententias reuocare vt pꝫ in hacab. iij. Re. xi. ⁊ in Ezechi. Iſa. xxxviij. ⁊ in niniuitis Jone. iij. Deus hūiles ⁊ in pñti exaltat: vt patet. Saul. i. Re xv. Nonne cum paruulus eēs i oculis tuis caput i tribubꝰ iſrael factus es. Saul abſcondit ſe domi quereretur i regē. i. Re. x. ⁊ de Dauid ſublimādo dicitur eiuſdē. xvi. Abieci eū. Nec iuxta intuituꝫ hominis ego iudico. Moyſes. humilis princeps populi cōſtituitur a dño Exo. iij. Quis ſum ego ait. Moyſes vt vadā ad phonem ⁊ educaꝫ filios iſrael ex egypto. ⁊ Jere. humilis ſup gētes ⁊ regna: cōſtituitur. Jere. i. aaa. Domine deus ecce neſcio loqui qꝛ puer ego ſuꝫ. ait. Jere. Et. Gedeon humilis dux populi cōſtituitur. Judic. vi. Ecce inquit Gedeō familia mea minima ē i Manaſſe ⁊ ego minimꝰ in domo patris mei. Job. v. ponis humiles in ſublime. Nūmus qui deſcendit in ſtatera in theſaurum mittitur qui vero aſcendit reprobatur ſic vero ſuperbi reprobanᵗ a deo. humiles vero approbanᵗ

in ps. Ipſi de manu tua repulſi ſunt. Hu
miles ſe deiciunt: deus vero eos exaltat:
Iero. Loquens de paula. quanto plus ſe
deiciebat. tantomagis a xpo ſubleuaba-
tur: humilibus autē in preſenti dat deus
gratiam ſuam: in futuro vero ſuam glori-
am. iiij. Re. iiij. c. vaſa vacua replet Elyſe
us. Ja. iiij ꝛ. i. Pe. v. Deus ſupbis reſiſtit:
humilibus autem dat gratiam. Ber. Qui
de ſuis confidit meritis ꝛ proprijs inniti-
tur operibus cor illius nō intrat gratiam
Nimirum. plenus eſt nec inuenit in eo gra
tia locum ſui. Non patitur natura vacuū
quin illud repleat: nec gratia humilitatē
quin illi ſe infundat. Humilitas gratiam
haurit vt vas inclinatum. Eccle. xiij: Hu
miliare deo ꝛ expecta manus eius. ꝙ de
us humiles glorificet patet ex his verbis
ſacre ſcripture que ſequuntur. Job. xxij.
Qui humiliatus fuerit: erit in gloria: ꝛ q
inclinauerit oculos ſuos ipſe ſaluabitur.
in ps. Tu populum humilem ſaluum fa
cies: ꝛ oculos ſuperborū humiliabis: Itē
humiles ſpiritu ſaluabit. Prouer. xv. Glo
riam precedit humilitas. eiuſdē. xviij. An
tequam glorificetur cor humiliatur. Itē
xix. humilem ſpiritu ſuſcipiet gloria. Itē
Mat. xix. ꝛ Mar. x. ꝛ Luc. xviij. Dicitur
de paruulis. talium eſt regnum celorum.
ꝛ Lu. xiij. ꝛ. xviij. Qui ſe humiliat exalta
bitur: ꝛ eiuſdem. xij. Dicitur puſillis com
placuit patri veſtro dare vobis regnum.
Item eiuſdem. xiiij. Dicitur recūbe in no
uiſſimo loco vt cū venerit qui te inuitauit
dicat tibi. Amice aſcende ſuperius. Eiuſ-
dem xviij. Quicunq; nō receperit regnū
dei vt puer non intrabit in illud. Mathe.
xviij. Niſi efficiamini ſicut paruuli nō intra
bitis in regnum celorum. Nec mirum ſi
deus humiles honorat cum ipſi etiā hono
rent eum. Eccle. iij. Magna potentia ſo-
lius dei ꝛ ab humilibus honoratur. i. Re
ij. c: qui honorificauerit me glorificabo eū
Humilitas eſt locus habitationis glorie
dei. Humilis. n. gloriā ſuam deo. relinquit:
cū ſupbus eā ſibi vſurpet. Ber. In ſermo
nibus: elatus quantum i ſe eſt deū inhonorat:
gloriā meam ait dñs alteri nō dabo. Et ſu
perbus. Ego inquit eā mihi lʒ nō dederis
vſurpabo. Nec. n. placʒ illi angelica diſtri
butio dans gloriam deo pacē hoībus hu
milis deū magnificat ſupbus vero magni

ficat ſeipſum Humilis eſt vox illa: Luc. i.
Magnificat aīa mea dominū. ꝛ iterū vox
illa. Jo. iij. Illū opʒ creſcere me aūt minui.
¶ Itē deus bona hūilitatis ſpetialiter ac-
ceptat. vij. Exo. xvij. Dicitur de altari. Nō
ſolidū ſed inane ꝛ cōcauū facies illud alta
re eſt cor altū in eminentia pfectionis exi
ſtēs ꝙ per humilitatē dicitur eſſe inane ꝛ
cōcauum vt deo ſint grata que offerūtur
ibi. Grego. In prima parte mor. vt cuiuſli
bet digniora facta ſunt neceſſe eſt vt apud ſe
ſemper indigna videātur ad litteram: vo
luit deꝰ vt altare eſſet cōcauū vt cape poſ
ſet ignem eius ꝛ materiā ſcilʒ ꝛ victimas
nec cor humanū capit ignem ſpē. ſ. niſi hu
mile fuerit ligna etiā ſacrorū verborū ꝛ vi
ctimas exēplorū bonorū non capit niſi ſit
humile. Dedignatur aūt dicere ſupbus in
uenta vel dicta ab alijs ꝛ nullū vult imita
ri. Item humilitati deus ſe oſtēdit. Gene.
xviij. Apparuit deus Abrae in conualle mā
bre. Humilitas ſpāliter dicitur habere glo
riaʒ apud deū. Eccle. iij. Quāto magnus es
humilia te in oībus ꝛ coram deo inuenies
gratiam. Nec mirū hec. n. virtus ſpāliter
ſubdit hominem diuine maieſtati. Ber. in
ſermonibus loquens de illo verbo angeli.
Luc. ij. Inuenietis infantē pannis inuolu
tū ꝛc. Quid eſt inquit ꝙ ſola ab āgelo di-
citur cōmendari humilitas ꝛ rñdet forte
ſpālius cōmendat angelus humilitatē: qꝛ
ruentibus ceteris per ſuperbiā ipſe in hu-
militate ſtetiſſet Aut certe ppterea celſius
enūciat humilitas: quia hec quaſi ppria
virtus diuine ſit exhibēda maieſtati. Pre
terea humilitas eſt fideliſſima deo ꝛ deuo
tiſſima. Bona enim dei non vſurpat ſibi.
Ipſius eſt vox illa. Iſa. xxvi. Omnia ope
ra noſtra operatus es in nobis domine.
Ipſa homini dicit illud. i. Cor. iiij. Quid
habes ꝙ non accepiſti ſi autem accepiſti
quare gloriaris quaſi nō acceperis. Quā
to valere poteſt ad commendationem hu
militas: ſi oſtendatur quantum ipſa homini
proſit. Notandum ergo ꝙ ipſa ſapientiaʒ
introducit. Prouer. Undecimo: Ubi hūi-
litas ibi ꝛ ſapientia. Mat. xi. Reuelaſti ea
paruulis ſuperbia non habet vbi ſapiētiā
recipiat: Didimus philoſophus ad Alexā
drum deus preſto eſt largiri ſapientiaʒ ſed
non habes vbi recipias. Greg. in paſtora.
Pupilla oculi nigra videt ꝛ albuginem

tollerēs nihil videtur quia humane ſenſus cogitationis ſi ſtultum ſe peccatoreꝫ intelligit cognitionem intime claritatis apprehendit. ſi autem candorem ſapientie ſeu iuſticie ſibi attribuit a luce ſe ſuperne claritatis excludit. Ptholomeus philoſophus. Inter ſapientes ſapientior eſt q humilior extitit. Beda. Humilitas eſt clauis ſententie. Ipſa humilitas magna pars dicitur eſſe ſapientie. Gregori. Prima ſtulticia angeli fuit elatio cordis. Vera ſapiētia efficitur hominis hūilitas ſue extimationis. Auguſti. de verbis domini. Quanto humilius ſedebat Maria tanto amplius capiebat. confluit enim aqua ad humilitatem vallis de ſupercilio montis. Ber. in libro de duodecim gradibus humilitatis. vis bonos humilitatis qua veritas inquiritur caritas acquiritur. generationes ſapientie precipiuntur. In vitis patrum quidam frater ieiunauit ſeptuaginta ebdomadas. petēs a deo vt reuelaret de quodam ſermone ſcripturarum. Et cum non fuiſſet ei reuelatum exijt ad quendam fratrem vt requireret ab eo: et in itinere obuiauit ei angelus dicens. Septuaginta ebdomade quas ieiunaſti non te fecerunt proximuꝫ deo. Nunc quia humiliatus es ita vt ad fratrē pergens miſſus ſuꝫ tibi iudicare ſermonem. Et docens euꝫ angelus ſermonem receſſit ab eo. Item humilitas caritatem reparat. Ber. Sola virtus humilitatis leſe eſt reparatio caritatis. Item a laqueis liberat. Antonius. Vidi omnes laqueos inimici tenſos et in terra ingemiſcens dixi. quis putas tranſiet iſta? Et audiui vocem dicentem. humilitas. Humilitas autem non ſolum gratia eſt. ſed vas etiam aliarum gratiaruꝫ: et nō quodcūqꝫ vas ſed vas admirabile. vas iſtud de impletione capacius efficitur. Cum daf humili augmentū gratie ita humilitas ſicut et cetere creſcit. vnde ipſa capacior fit. Ipſa cū dei liberalitate certare dicitur a qua petere non ceſſat. ſemper habet vt recipiat. quāto eniꝫ magis recipit. tanto magis ſe vacuū eſſe recognoſcit. Humilitas ſeipſa ſe euacuat vt capacior fiat: qui enim vere humilis eſt ſe humilē non reputat. Ideo expeditiſſimus eſt ad gratie ſuſceptioneꝫ humilitas luminare eſt que minuitur in conſumatione. Eccle. xliij. In ea complet illud. Cum cōſumauerit homo tunc incipit. Eiuſdē. xviij. Humilitas cuꝫ oia facit nihil facit. Vere enim humiles implēt illud. Luce. xvij. Cū feceritis oia que precepta ſunt vobis dicite ſerui inutiles ſum⁹. Humilitas de maioritate honoris roboratur. Vere humilis omnia bona que a deo recepit onera eſſe itelligit quibus deo obligari ſe credit. Vnde de illis humilior efficitur. Sicut ram⁹ arboris ex multitudine fructuū iclinatur: et ſic quātomagis eſt onus tanto robuſtior eſt humilitas. Item humilitas de morte viuificatur: de paupertate ditatur: de detrimēto augeatur. Humilitas nutrix eſt dilectiōis. Criſoſtom⁹. Nutrix dilectiōis eſt humilitas. O dij mater eſt ſuperbia. Iteꝫ humilitas tutiſſima eſt: in tuto eniꝫ eſt. et non habet quo cadat vt dicit Augu. Ipſa in tēptatione hoiem ſeruat. vnde glo. ſuper epiſtolā ad Corin. Humilitas cuſtodit in omni temptatione vt nō crepet in fornace qui nō tumet vento ſuperbie. Humilitas abſcondendo bona ſua ſeruat ea. Grego. perit omne qꝫ agitur ſine ſollicite in humilitate cuſtoditur Idē qui ſine humilitate virtutes congregat quaſi puluerē in ventū portat. Augu. Niſi humilitas omnia quecunqꝫ benefacimus: et preceſſerit: et comitata cōſecuta fuerit iā nobis de aliquo facto bono gaudentibus totū aufert de manu ſupbia. Itē humilitas de ſerpente īfernali triumphat caput eius cōterendo. Dauid Goliā i capite pcuſſit et ſic eū deuicit. i. Re. xvij. Caput ſerpētis īfernalis ſupbia eſt. In hoc capite eccleſia eā pcuſſit in quadrageſima i capite ieiunij cū capitibus fideliū cinerē ſuperponit. Humilitas ſpālr dicif vincere diabolū. Grego. Tot iaculis diabol⁹ nos pcuſſit qꝫ tēptationibus affligit. et nos contra eū iacula mittim⁹ cū ꝯfeſſi humiliter rūdem⁹ diabolus dixit Machario. humilitas tua ſola me vincit. Interrogat⁹ qdā ſenex q̄re ſquietamur a demonibus. ingt: qꝫ abiecimus arma nra q̄ ſunt cōtumelie paupertas: humilitas: ſapiētia. et ſup illud. Ro. vij. Et per illud occidere. dicit gloſa. Eſto humilis non de te pſumas et poteris vicere. Aug. Solus vincit q de ſe pſumit ſolus vincit qui de ſe nō preſumit. Humilitas ideo vincit: quia deus in ea pugnat Vere enim humilis deo attribuit gloriam

que eſt de victoria: & ita per conſequēs po
nit ſuper eum pugnā. eiuſdem enī eſt pu
gna: & de victoria pugne gloria. Preterea
vere humilis de vulnere ſuo roboratur: et
de infirmitate fortior efficitur. ij. Cori. xij.
Cum infirmior tunc potens ſum. Ideo nō
eſt mirū ſi nō vincatur. Itē humilitas pro
pter ſui exilitatē & vilitatem ab hoſte non
tenetur. ideo merito nō vincitur. iiij. Ro.
in fi. Nabuch. trahens rete captiuitatis p
terram iudeorū nobiles & magnos cepit &
duxit in captiuitatem. pauperes vero reli
quit. Superbia propter cauſas oppoſitas
ſemper vincitur. Humilitate vicit homo
ſeipſum que victoria eſt valde difficilis.
Greg. Plus ſtupeo Dauid ſaltantē q̄ pu
gnantē: pugnando hoſtē ſubditur: ſaltan
do ſeipſum vicit q̄ Michol ex tumore re
gii generis inſana humiliātem deſpexit.
¶ Item humilitas placentiſſima eſt: pa
cem enī videtur habere cū ſuo oppoſito.
ſcilicet cū ſuperbia. Superbus vnus aliū
ſuperbū non patitur nec cū eo pacē hab
tumor enim vnius tumorē alteri° pungit.
¶ Apud geometras demonſtratū eſt q
ſperica corpora que quaſi tumida ſūt non
poſſunt ſe contingere niſi in ſolo puncto.
vnde pungere inuicē ſe poſſunt. Sed non
plane aut recte ſibi inuicē applicari ſicut
eſt de cordibus ſuperbia tumeſcentib° cor
pus cōcauū ſpericū. corpus infra cōcaui
tatem ſuā pōt recipere. ſic & humilis cum
ſuperbo pacē pōt habere. ¶ Item humili
tas aſtutiſſima eſſe videtur: q ſatis pate
re poterit ſi attēdatur quō cū ſuperbia di
uidat mundū. ¶ Notādū ergo q in diui
ſione mundi ſuperbia accipit extra humi
litas vero infra. vnde ſuper illud Ioh. vi.
Eum qui venit ad me nō eijciā foras. dicit
glo. Super eſt fora eici: qui nihil habet in
bono interiori: neq hic neq in futuro.
¶ Ad humiles pertinet illō gloria noſtra
hec eſt teſtimoniū conſciētie nr̄e. ij. Cor. i.
Sene. Sapiēs intra ſe omne bonū termi
nabit. vere ſapiēs eſt vere humilis. ¶ Hu
militas vult habere troſſellū. ſuperbia ve
ro opertmēto cōtenta eſt. Humilitas vult
habere equū. ſuperbia vero ſellā & frenū.
Item accipit humilitas nucleū. ſupbia ve
ro corticem. Item ſuperbia accipit altum.
humilitas ymum. Superbia habet mon
tes. Humilitas valles. Ideo ſuperbia ha
bet ventū. perflant enim altiſſima venti.
habet etiā ariditatē duricie: ſterilitatē: pre
cipitiū. Oppoſita vero his habet humili
tas. facile eſt in alto ſe contuentē obſtupe
ſcere & de vita periclitari. Item ſupbia ac
cipit florē. Humilitas fructū. Iere. xlviij.
Date florē Moab. Moab interpretat ex
patre: & ſignificat ſuperbos qui de nobili
tate paterna gloriātur. Itē ſuperbia acci
pit pulchrū. humilitas bonum. Superbia
accipit eſſe in opinione vel viſione hoīum
vel dictione. humilitas vero eſſe in rei ve
ritate. vnde dicitur de ypocritis. oīa opera
ſua faciunt vt videantur ab hominibus.
Mat. xxiij. Supbia accipit paleā. humi
litas granum. Superbia accipit imaginē
ſiue picturā honeſtatis. humilitas veram
honeſtatē. Sapiēs: Apud ſapiētes ſūt ho
neſta. apud vulgus ſimulacra rerū hone
ſtarū. Itē ſupbia eligit aſcēdere. humilitas
deſcendere. Ber. O puerſitas. o abuſio fi
liorū Adā q: cū aſcēdere difficilimum ſit:
deſcēdere facilimū. ipſi leuiter aſcendūt &
dſcēdūt difficili° parati ad honores & celſi
tudines graduū eccleſiaſticorū ipſis ange
licis humeris formādas. Itē ſupbia acci
pit publicū. hūilitas abſcōditū. Iſa. xxxij.
Erit vir quaſi qui abſcōditū a vento & ce
lat ſe a tēpeſtate. Itē ſuperbia accipit q ē
contentionis. Humilitas vero q ē pacis.
Humilitas recumbit in nouiſſimo loco.
Luce. xiiij. Superbia vero gloriari vult.
Gloriari vero res contentionis eſt. cū. n.
vnus laudat eum qui ſuperbus eſt. duo
eū vituperant. Prouer. xxij. Arma & gla
dius in via ſuperbi: cuſtos aūt anime ſue
longe recedit ab eis. cuſtos aīe ſue eſt vere
humilis. Item humilitas valde glorioſa ē.
Ber. Glorioſa res eſt humilitas: qua ipſa
quoq ſuperbia palliare ſe appetit ne vile
ſcat. Idem quid facit ſuperbia ſub pannis
humilitatis ieſu: nunqd nō hz quo ſe pal
liet humana malitia. niſi vnde inuoluta eſt
infantia ſaluatoris. ¶ Humilitas laudem
fugit. laus vero eam ſequitur tanq̄ laude
dignā. E cōtrario ſupbus laudē ſequitur.
Laus vero eum fugit tanq̄ laude idignū.
¶ Superbia in ore hoīum ſe & ſua ponit
Ideo nō eſt mirū ſi morſus detractionū
frequenter ibi ſentit. Humilitas vero altiſ
ſimū ponit refugiū ſuū. ipſa. n. dicit illud
i. Cori. iiij. Qui aūt iudicat me dn̄s eſt. Iō

morſus detractoꝝ eā nō attingūt. Supbi
velud ydola ſūt q̄ vaniſſime laudāt ſicut
viri virtutū dij dicunt in ps. Ego dixi dij
eſtis. Ipſi ſunt velut ſimie ſctoꝝ ſpēm ſan
ctitatis hñtes. virtutē aūt eius abnegan-
tes. ij. Thy. iij. Ipſi etiā ſunt ſicut harun-
do q̄ mouetur nō quia viuat: ſʒ quia vēto
agitatur ſic ipſi mouent ad opa de genere
bonoꝝ vento inanis glorie. nō a ſpū vite.
Mat. xi. Quid exiſtis in deſerto videre. ha
rundinē vento agitatā: ¶ Et notandū ꝙ
vtilitas humili ſatis in hoīe ex diuerſis fi-
guris qbus ipſa deſignat in magna par-
te pōt oſtēdi. de quibus pauca ponere ſuf
ficiat. Humilitas vallis eſt fertiliſſima in
ps. Valles abūdabūt frumēto. i. humiles
populi bonis opibus. Ipſa ē vallis lachꝛi
maꝝ in qua bñdictioneʒ dabit legiſlatoꝛ.
ibi inueniuntur aque gratiarū īter mediū
montiū ptranſibūt aque. Aug. Alta ſiccā-
tur: ima replentur. Itē ipſa eſt fundamen
tū ceteroꝝ bonoꝝ. Aug. Magnus vis eſſe
a minimis īcipe. cogitas magnā fabricaʒ
cōſtrue celſitudinis. de fundamēto cogita
humilitatis. Ber. Bonꝰ fundꝰ humilitas.
in quo omne edificiū ſpūale cōſtructum
creſcit in templū ſcm̄ in dño. ¶ Humili-
tas eſt nihilū ſup quo terra eccleſia funda
ta eſt. Job. xxvi. Appendit terrā ſuper ni-
hilū. Humilitas facit hoiem pulchrū ni-
hilū: ſed ſupbia facit hoiem turpē nihilū.
Gal. vi. Si quis ſe exiſtimat aliqd eē cuʒ
nihil ſit. ipſe ſe ſeducit. Item ipſa ē radix
ceterarū virtutum. Grego. Origo virtutis
humilitas eſt illa in nobis virtus veraci-
ter pullulat que in radice propria. i. humi
litate pdurat. Aug. Arborē attendite. figit
radicē in humili. vt vertice tendat ad ce-
lū. Idem ſine radice auras petis ruina eſt
iſta nō crementū. Itē humilitas ē via ad
ſublimitatē. Ber. Per humilitatē aſcēdite
ad ſublimitatē. qꝛ hec eſt via ꝛ non ē alia
preter ipſam. q aliter vadit cadit potius q̄
aſcēdit: xp̄o eñ per naturā diuinitatis non
haberet quo aſcēderet: qꝛ vltra deuʒ nihil
eſt: tamen per deſcenſuʒ quo mō creſceret
inuenit Itē humilitas ē. q aque ductus per
quē gratia ad hoiem venit. Ber. Idō fluēta
gratie tanto tēpore defuerant: qꝛ nundum
interuenerat aque ductus. Aque ductū iſtū
intelligas humilitatē Marie. multum ni
titur deſtruere dyabolus aque ductuʒ hu
militatis. holofernes precepit incidi aque
ductū. Judith. vij. Iteʒ humilitas eſt tur-
ris fortiſſima. Amatoribus mūdi videtur
eſſe humilitas i ymo: ſed ſm veritatem in
alto eſt. Luce. xvi. Qd altū eſt hoibꝰ abo
minatio eſt apud deū: ꝛ ecōtrario: ꝙ altū
eſt deo abominatio eſt hoibus. Grego. in
ſcda pte moral. Inſublimi ſunt humiles
poſiti: qꝛ vnde ſe in oibus deſpiciunt inde
cōtra oia ſecuriores fiunt. Aug. xiiij. lib. de
ci. dei. Eſt aliqd humilitatis miro modo
ꝙ ſurſuʒ faciat coꝛ. ꝛ eſt aliquid elationis
ꝙ deorſum faciat coꝛ. Itē in eodē. humili
tas exaltat que facit eē ſubditū deo: elatio
aūt que in vitio eſt reſpuit ſubiectioneʒ ꝛ
cadit ab illo quo nō eſt quicq̄ ſuperiꝰ: ꝛ ex
hoc eſt inferius: ꝛ fit ꝙ ſcriptū ē. Deiecisti
eos dum alleuarent ſpm quippe extolli iā
deici eſt. Itē humilitas p hoc oſtēditur eē
in alto: qꝛ ppinqua eſt altiſſimo. Glo. ſup
illud. Iuxta eſt dñs his qui tribulato ſunt
corde: altius quidē eſt dñs: vicinatur tamē
humili ꝛ nō ſe exigenti. Iteʒ humilitas
clauis paradiſi ē. Apoc. iij. Ecce dedi coꝛā
te ꝛc. Item eſt vas ſecuriſſimum ꝛ ha-
bitaculuʒ dei quietiſſimuʒ de quibus pri-
us habitum eſt. ¶ Humilitas in floribus
viola eſt: ipſa etiam in odoramentis eſt
thus: ꝙ quanto in fumum magis tenueʒ
reſolutū fuit: tanto magis ſuauitatis odo
rem ſpergit: ſic humilitas dum proprium
ſubiectum quaſi in nihiluʒ extenuat gra
tiſſimum odorem deo ſpirat. Ipſa eſt vt
cynamomum ꝙ eſt cineris coloris. Cine-
rem enim ſe reputat humilis. ipſa eſt vt
muſcus odorem amiſſuʒ iuxta ſetentias re
cuperans. Et etiam vt ametiſtus ebrieta-
tem ſuperbie preſumptionis tollens: ꝛ eſt
vt iaſpis fantaſmata fugans: coꝛ ſuperbi
fantaſias patitur ſomnians ſe aliquid eē
cum nihil ſit. Item eſt vt cuius virtus
eſt tumores corporales reprimere: ꝛ eſt vt
onichinus cuius virtus eſſe dicitur homi
nem inuictum reddere quam virtutem
humilitas indubitanter habet. Item eſt
diamas: cuius virtus dicitur eſſe facere
gratioſum ꝙ eſt vere humilitatis. Sicut
enim odibilis coraʒ deo ꝛ hominibus eſt
ſuperbia. ita gratioſa coram deo ꝛ homi
nibus eſt humilitas. Item eſt vt balſamū
ꝙ fundum petit: ꝛ ad ſeruandum ad coꝛ
ruptionem efficaciſſimum. Ambꝛo. Cu-

ſtos virtutum humilitas. Item humilitas eſt vt grauiditas in ſpõſa celeſtis regis: ad decentiam eius faciens ⁊ incorruptioni eiꝰ atteſtans: econtrario tumor ſuperbie corruptioni ſpũali atteſtatur. Superba anima de maligno ſpiritu concepit eius primogenitam .ſ. ſuperbiam. Dicitur vſualiter ⁊ creditur a multis mulieres interduꝫ a demonibus impregnari. Multi tamen credunt eas ex hac impregnatione nihil in vtero habere niſi ventuꝫ. Nec aliter detumeſcer niſi multe vẽtoſitatis emiſſione ꝙ parabola eſt ſpũalis impregnationis diabolice: ventoſitas a ſuperbo per iactãtiã ſic emittitur: vt non minuatur: ſed per humilem confeſſionem vere euacuatur. Sunt aũt qui nõ timent ↄfiteri hanc groſſitiem diabolicam dicentes ſe eſſe groſſi vel magni cordis: ⁊ ꝙ horribile eſt dictu: quidam impregnati ſunt a proprio patre: qui de nobilitate patris tumeſcũt. Alij ab vniuerſitate cognatoꝝ ſuoꝝ: alij etiã a toto populo: vt ꝑncipes qui de multitudie populi tumeſcunt. vt rex Dauid faciens numerari populum. ij. Reg. xxiiij. Econtrario rex xerſes cum coram ſe videret exercituꝫ ſuum multitudinis innumerabilis attendens ꝙ totus ille exercitus infra .c. ãnos in puluerem conuertẽdus eſſet dixiſſe fertur: regem tanti exercitus ⁊ tam fortis vocant me homines. Ego vero fateor me regem eſſe pulueris. Quedam etiaꝫ anime groſſe ſunt de virginitate ſua ꝙ valde mirum videtur: he ſunt virgines fatue de quibus legitur. Mat. xxv. ¶ Et notanduꝫ ꝙ humilitas in nobis ſupplet defectus aliorum bonoꝝ. Ber. Apud dñm fratres vis habere non poſſumus qm̃ in multis offendimꝰ omnes: ſed nec fallere eum. Ipſe enim nouit abſcondita cordis quãto magis opera manifeſta: nec reſiſtere viribꝰ quoniam omnipotens eſt: qd̃ ꝑreſtat niſi ad humilitatem remedia tota mente cõſurgere ⁊ quicquid in alijs minus habemus de ea ſupplere. Item ſine humilitate cetera bona nobis: bona non ſunt nec deo placent. Ber. Sine humilitate audeo dicere: nec virginitas Marie deo placuiſſet. Idem magna virtus humilitatis ſine cuius obtentu non ſolum virtus: virtus non ſit ſed etiam i ſuperbiam erumpit.

¶ De cauſis humilitatis. ca. vi.

Equitur de cauſis humilitatis.

S Et notandum ꝙ in omnibus rebus cauſas humilitatis inuenire poſſumus ſi diligenter attendamus: videlicet in eis que ſunt infra nos ⁊ in eis que ſunt in nobis: ⁊ in eis que ſunt iuxta nos ⁊ in eis que ſunt contra nos: ⁊ in eo ꝙ eſt ſupra nos. ¶ Infra nos ſunt corporalia ratione carentia vt elementa terre naſcentia animalia irrationalia: celi luminaria. ¶ In terra que eſt infimum elementoꝝ multas cauſas humilitatis inuenire poteris. Primo ergo attende ꝙ in cauſa reuerſurus es. Gene. iij. In ſudore vultꝰ tui veſcieris pa. tu. donec reuertaris in terraꝫ de qua ſumptus es: quando ergo terram reſpicis quaſi ſepulchrum vel cymiteriũ tuum reſpicis. Attende etiam ꝙ terra que nunc eſt ſub pedibus tuis: quãdoq; futura eſt ſuper caput tuum. Itẽ attende quãtum ea indigeas ipſa eſt que te ſuſtentat. Si ipſa diruta fuerit ſub pedibus tuis. ſicut fuit ſub pedibus dathan ⁊ abyron. Numeri. xvi. Viuus in infernũ deſcendens. Item ipſa miro modo ex ſe producit dei virtute vnde paſceris: ꝙ ſi non faceret fame perires. Item ſi ligna non produceret: vnde calefis perires frigore. ¶ In aere etiam multas cauſas humilitatis potes inuenire. Primum ergo attende ꝙ ſine aere nec ad momentum potes viuere niſi eum ad refrigeriuꝫ cordis aera abſtraxeris ſuffocaris. Item attende ꝙ ſi aer a vento frigido commotus fuerit te intollerabiliter affligit. Si peſtilẽs fuerit te interficit. ¶ Item in aqua multas cauſas humilitatis potes iuenire ſi aqua non fuerit vt porcus immundus eris. Item ſine aqua terra arida ⁊ ſterilis erit: ⁊ ſic fame peribis. Similiter ſi ignis non eſſet: fame ⁊ frigore perires. Nõ haberes enim vnde cibaria decoqres: vel te calefaceres Preterea ignis paratus eſt ad torquẽdũ impios. Eccleſiaſtes. vij. Vindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. Deute. xxxij. Ignis ſuccenſus eſt i furore meo ⁊ ardebit vſq; ad inferni nouiſſima ⁊c. Quomodo ſupbiat homo facinoroſus: ad cuius combuſtionem fornax iam ſuccenſa eſt. Itẽ attẽdẽduꝫ circa terre naſcẽtia quãtũ illis idigeas. Attẽde etiã bona que ſunt i eis quibus in cares: vt eſt fulgor auri pulchritudo

florū. Mat. vi. Cōſiderate lilia agri quō
creſcunt non laborant neqꝫ nent dico aūt
vobis quoniā nec Salamō i oī gloria ſua
coopertus eſt ſicut vnū ex iſtis. Itē circa
animalia irratiōabilia attēde multa bona
quibus tu cares vt eſt ſuauitas cantus in
multis auib⁹ ſiue magiſterio alicuius cre
ature ad ꝙ̄ ſuauitatē tu multis annis edo-
ctus nō poſſis pertingere. Item velocitas
que eſt in auibus ⁊ in quibuſdā quadru
pedibus. Fortitudo etiā ⁊ pulchritudo ha
būdanſqꝫ veſtitus te vero oportet mendi-
care ab eis vnde nuditatē tuā opias ⁊ vn̄
pulchritudinē tuā ornes: ⁊ debilitatē ⁊ tar
ditatē tuā iuues. ¶ Circa luminaria vero
celi attende quantū luce eoꝝ indigeas. Si
ne luce enim oculi eēnt tibi inutiles. ¶ In
nobis etiā multas cauſas hūilitatis inue-
nies ex parte corporis ex pte aīe. ¶ Ex pte
corpis ſi reſpicias eius originē: ſiue eius
finē ſiue eius ſtatū pñtē. B. Uide vn̄ ve
neris ⁊ erubeſce vbi es ⁊ igemiſce quo va
dis ⁊ ꝯtremiſce: ſi attendas vn̄ corpus ve-
nit. inuenies ꝙ ex putredine. Job. xvij. pu
tredini dixi: pater meus es. Attende etiā
vlterius grauamina ꝙ̄ matri ꝙ̄ te ꝯcepit fe
ceris. B. In ſordibus generamur: in tene
bris ꝯfouemur matres meas multū vul-
nerauim⁹ ⁊ honeramus. In dolorib⁹ par
turimur: in ptu matres noſtras more vipe
laceramus. Attēde etiam quod nudus na
ſcitur homo membris inpotens ⁊ plora-
re incipiens. Job. i. Nudus egreſſus ſū
de vtero matris mee. Augu. puer a plora-
tu incipit. Sap. vij. Primā vocem ſimilē
hominibus emiſi plorans. Attende etiam
ad quem finem deueniat corpus. Puluis
etiā ⁊ cinis fit. Geñ. iij. Puluis es in pulue
rē reuerteris. Itē Geñ. xviij. Loqui ad
dn̄m meū cū ſim puluis ⁊ cinis. Non eſt
mirū ſi ſe erigat ꝯtra dn̄m ſuū miles ꝗ ha
bet caſtrum ſup altā rupē inexpugnabile:
ſed valde fatuus eſt qui nō habet domun
culam niſi de palea que facillime poteſt cō
buri ſi ꝯtra dn̄m ſuū potentem ſe erigat:
ſic fatuiſſimus ē homo cuius habitatio. ſ.
corpus ad calorē febilē in cinerē redigitur
nec exigit ad hoc ignis ſi cōtra deū ſe eri
git. Item corpus a vermibus ē corroden
dum. Jn. ps. ego ſū vermis. Eccleſia. vij.
Uindicta carnis impij ignis ⁊ vermis. i.
Mac. ij. c. gloria peccatoris ſtercus ⁊ ver-
mis. Corpus enim vnde gloriatur ſaccus
eſt ſtercorum ⁊ cibus ⁊ materia vermium
preſentem ſtatum corporis attēdebat qui
dicebat: humiliatio tua in medio tui Jero
ny. Quomodo ſuperbiat qui ſecum ſemꝑ
ſententiā portat. Ex parte etiā anime mul
tas cauſas humilitatis poſſumus īuenire
Aut enim ſcit homo ſe eſſe immortali aut
non: ſi ſic inferiori ſtatu eſt: quā canis vel
porcus: vel Bufo. cum debitor ſit duplicis
mortis. ſ. temporalis. ſ. ⁊ eterne. Illa vero
vnicam mortem debeant. Item miſeriam
habēt ⁊ pene ⁊ culpe: cum illa ſolū habeāt
miſeriam pene: ⁊ nihil ſolis demonibus
ſimilis eſt. Si vero neſciat ſe eſſe in morta
li neſcit tamen ſe eſſe in ſtatu ſalutis: ſcit ſe
debitorem quandoqꝫ fuiſſe mortis eterne
neſcit vtrum ad adhuc ſi peccatum dimiſ
ſum ſit. Eccleſiaſtes. ix. Sunt iuſti atqꝫ ſa-
pientes ⁊ opera eorum in manu dei ⁊ ta-
men neſcit homo vtrū amore an odio di
gnus ſit ſed omnia in futurum reſeruan-
tur incerta. Greg. Ad hoc cūcta nobis de
meritis noſtris incerta ſunt: vbi vnam te
neamus certam gratiam humilitatem.
¶ Itē ad humilitatē valere poſſunt etiā
ſi ſciremus nos eſſe i ſtatu gr̄e: negligētia
ꝓficiēdi quā in vobis videmus difficultas
ſtandi facilitas cadendi. Ad ſibilū enim
vnius verbi: quēqꝫ deijcitur aliqs difficul-
tas reſurgēdi: debilitas etiā minima vitia
vincendi. ¶ Item circa ea que ſunt iuxta
nos multas cauſas humilitatis poſſum⁹
explicare vt ſi attendamus multos de fra
tribus noſtris eſſe leproſos multos cecos
multos ipotētes multos mēdicos: ⁊ alijs
diuerſis miſerijs afflictos. Job. v. Uiſitās
ſpeciem tuam non peccabis. Itē ſi atten-
damus eos qui contra nos ſunt materiā
humilitatis inueniemus. Hoſtes enim in
uiſibiles nos ſtrangularent: niſi diuina ꝓ
tectio hoc impediret. Job. xl. Non eſt ſuꝑ
terram poteſtas que cōpareretur ei: ꝗ fa-
ctus eſt: vt nullū timeret. Treñ. 4. Miſe-
ricordia dn̄i ꝙ nō ſumus ꝯſumpti. ¶ Itē
ſupra nos cauſas humilitatis īuenire poſ
ſumus ſi attendamus dei omnipotentiā
paratam ad vindictam ſuperboꝝ. ¶ Tri
bus de cauſis ſolet aliquis ſe inclinare vel
demittere: vel quia gladius capiti eius im
minet: vel quia tranſiturus ē per hoſtiū
humile: vel propter ſocietatē alicuius mi

gne perſone q̄ ad terram videt ſedere. Si
milibus de cauſis debet per humilitatem
ſe homo inclinare. Si enim per ſuperbiaz
ſe erexerit gladius dei omnipotentis eua-
ginatus eſt: ſuper caput eius. i. Pe. v. Hu
miliamini ſub potenti manu dei. Item ne
ceſſe habet tranſire per humilez hoſtium
paradiſi. Augu. ſuper illud. Jo. x. Ego ſuz
hoſtium: hoſtium humile eſt: ſi ſano capi-
te volumus intrare: oportet caput demit-
tere. Item ſanctus ſanctorum & ceteri ſan
cti in mūdo iſto hūiliter ſe habuere. Mat.
x. Sufficit ſeruo ſi ſit ſicut magiſter eius.
ſimile. Jo. xv. Siue reſpiciamus ad bona
ſiue ad mala inuenire poſſumus materiā
humilitatis. Bona noſtra aliunde habe-
mus: imperfecte ea habemus: perdere ea
poſſumus. Et ſi attente ea inſpicere volu
mus: non dominiū verū ſed onus & pe
riculum in alijs habemus: pro illis cenſuz
magnum debemus. Et non ſolum ea per
dere ſed etiam pro illis perdi poſſumus.
De malis vero manifeſtum eſt ꝙ humilia
re debent homines maxime ſi ſint peca-
ta mortalia cū pro illis adiudicati ſint pa
tibulo infernali: mirum eſt ꝙ tot & tante
cauſe humilitatis homines humiles non
faciunt. Ber. O mira vanitas o mira fatui
tas cordis noſtri cuius elationem perfecte
dirimere cuius ceruicoſos motus omnino
domare humilitatis materia tanta nō ſuf-
ficit quin adhuc non ſuꝑbiat terra & cinis

¶ De his que iuuant ad humilitatem.

Et notandum ꝙ ad humilitatem
valere poſſunt iſta que ſequūtur.
¶ Primo familiaritas humilium
Sicut eniz qui communicat ſuperbo induet
ſuperbiaz: Eccleſi. xiij. Ille qui cōicauerit
humili: induet humilitatē. ¶ Secūdo me
ditatio propriorum defectuum. Grego. in
omel. ſancti viri vt humilitatis in ſe virtu
tem cuſtodiant cū quedam mirabiliter ſci
unt: ante mētis oculos ſtudēt reuocare ꝙ
neſciunt vt dum ex parte infirmitatez ſuā
conſiderant: ex ea parte qua perfectus eſt
eorū animus ſe nō extollat. Sicut q̄ emit
veterem veſtem ponit digitum vbi veſtis
habet aliqđ foramen ita vere humilis ha
bet oculum ad defectum ſi quis eſt in eo.
Itez Greg. Magnus eſſe vnuſquiſq; ſtu-
deat: ſi tamen magnū ſe eſſe neſciat q̄ vult

eē ꝑfecte humilis neceſſe ē: vt bona ſua ꝗ
ꝓprijs oculis abſcōdat. ¶ Tertiū ē reſpe
ctus meliorꝝ. Grego. Nō quibꝰ iaz ſuperio
res: ſed quibꝰ adhuc iferiores eſtis aſpici-
te. Idē incentiuuz ſicut elationis eſt reſpe-
ctus deterioris: na cautela humilitatis eſt
conſideratio melioris. ¶ Quarto cū quis
aſſueſcit ſuſtinētie contumeliarū. Ber. in
epiſtolis. Humiliatio via eſt ad humilita-
tez ſicut paciētia ad pacez. Sicut lectio ad
ſcientiā. Si ergo virtutē appetis humilita
tis: viā nō refugias humiliatiōis. ¶ Qui-
to cū aliquis ſe exercet i humilibꝰ officijs
exemplo domini q̄ lauit pedes diſcipulo-
rum. Johan. xiij. Superbi minora officia
ſe indigna reputant. Alij vero reputant
eos indignos maioribus officijs. Et ſic in
utiles ſunt taz ad maiora q̄ ad minora of
ficia. Nolūt eniz facere ꝙ poſſunt: nec poſ
ſunt ꝙ volunt: vn̄ accidit eis ſicut illis q̄
rebus quas hn̄t vēdere nimia ꝑcia iponūt
ideo ſe ab eis nō expeditūt. Nolūt eni inde
accipere ꝙ poſſunt habere: nec poſſūt ha
bere ꝙ vellēt accipere. ¶ Sexto memoria
mortis ꝙ docet eccleſia in pricipio. xl. ipo-
nēs cinerem capitibus dicēs: memēto hō
q2 cinis es & in cinerem reuerteris. ¶ Et
notādū ꝙ hō dz ſe reputare cinerē & ex pte
corpis & ex parte aīe. Ex pte corpis ꝓpter
ꝓpinquitatē & certitudinez quā hz ad hoc
vt in cinerē redigat̄. Sic eni ſolet loq ſcri-
ptura vt aliqđ ꝙ futurū eſt dicatur iā eſſe
ꝓpter ꝓpinquitatē vel certitudinez. Gre.
fere ſe mortuū cōſiderat q̄ ſe moriturū nō
ignorat. Ro. viij. corpus mortuuz ē ꝓpter
pcm̄ ideſt neceſſitate moriendi addictum
¶ Quātū vero ad animā dz hō cinerez ſe
reputare quo ad tria. ¶ Primo quo ad vi
litatē. Cinis eni valde vilis eſt lz materia
ex qua factus ē fuerit ꝑcioſa: ſic q̄ ē in ſtatu
pcti. q. nullius valoris eſt reſpectu valoris
in quo erat ante peccatū in ps. Ad nihilū
deductus eſt in conſpectu eius malignus
imo minus q̄ nihil vī eſſe niſi ſit ſpūaliter
reſurrecturus: melius eni eſſet ei nō eſſe q̄
malū eē ſi ꝑſeueraret ita. ¶ Secūdo quo
ad hoc ꝙ ſicut cinis reſiſtere nō pōt mo-
dico flatui quin ab eo diſpergatur: ſic pec
cator reſiſtere nō poteſt etiā ſibilo modici
verbi: in ps. Non ſic impij nō ſic ſed tanq̄
puluis. ¶ Tertio quo ad hoc ꝙ ſicut ci-
nis naturaliter nō pōt redire ad ſtatū me

terie: vnde factus eſt niſi ſola dei virtute: ſic peccator nõ põt redire ad ſtatũ bonum niſi ſola dei virtute. Eccle.vij. Conſidera opa dei: ꝙ nemo poſſit corrigere quẽ ille deſpexerit. vere illos deus deſpicit quos in luto peccati ita diu iacere pmittit: nec mirũ cũ ipſi eum deſpiciant. Iſa.xxxiij. Ve q ſpnis: nõne ⁊ ipſe ſperneris? Humilibus q ſe cinerez reputãt ſpecialiter debetur corona. Iſa.lxi. Ad ãn untiãdũ mãſuetis miſit me dñs vt darẽ eis coronã p cinere. nõ reputat ſe cinerẽ ex parte corporis qui bruneta vel ſcarleta corpus ſuum induit. Quis eni niſi fatuus talẽ ſaccũ facit cineribus ſuis? Itẽ nõ reputat ſe cinerẽ ex parte anime qui amat altitudinẽ. Non eni expedit cineri eſſe in alto ne a vẽto diſpergatur: dixit dñs moy. ⁊ aaron. Exo.ix. Ut tollerẽt plenã manũ cineris dẽ camio ⁊ ſpargerẽt in celũ ⁊ ſubſecuta ſunt vlcera ⁊ veſice: ſic cũ aliqs in alto ponitur ſequuntur veſice ſuperbie ⁊ vlcera vaneglorie vt leproſus ⁊ vlceroſus interius corã deo appareat quãtũcũqȝ exterius pulchrũ videatur Itẽ nõ vr̃ ſe cinerẽ reputare q pſumit ꝙ qñ volet ſe emendabit. Eccle.xxix. Repromiſſio nequiſſima multos perdidit. Magna eſt illius fatuitas q cinerez illũ cuius pars eſt i vinea ſua ⁊ alia in agro ⁊ ſic de ceteris poſſeſſionibus eius credit p ſeipſuz

B cõgregari ⁊ nouũ hominẽ interiorẽ inde fieri cũ hoc ſolius virtutis diuine ſit ſicut ſuſcitatio corporũ ex pulueribus. ¶ Et notãdũ ꝙ memoria mori valde vtilis ẽ hoi. Eccle.vij. In oibus opibus tuis memorare nouiſſima tua ⁊ in eternum nõ peccabis. Jero. in epiſtolis: platonis ẽ ſentẽtia oẽm ſapiẽtium vitã meditationẽ eſſe mortis: ſapiẽtiſſima phie ẽ aſſidua mortis meditatio Eccle.xxxiij. Memor eſto iudicij

E mei. Sicut eni erit ⁊ tuũ: meũ heri ⁊ tuum hodie hoc dicetur in pſona mortui loquẽtis ad viuũ. Spetialiter mortis memoria neceſſaria eſt iuueni: vñ. Trñ.iij. Poſt illud bonũ eſt viro cuz portauerit iugũ ab adoleſcẽtia ſua ſubditur ponet in puluere os ſuum: os ſapientiũ in corde eorum. Eccle.xxi. os ergo in puluere ponit qui cogitat ꝙ puluis ſit. In hac meditatiõe pijciẽda eſt cupiditas ⁊ vanitas ſeculi. vnde Leui.i. Precepit domin' vt faciens holocauſta de turturibus vel pullis columbe pijceret veſiculam gutturis ⁊ plumas in locum cinerum holocauſtuz facit deo de turture q dat ſe deo vt ei ſeruiat i clauſtro de colũba q dat ſe deo vt ei ſeruiat in mũdo. Turtur eni amat ſolitudinẽ columba gregatim volat: veſicula gutturis que eſt q. horreum auium cupiditatem mundi ſignat pluma vero leuitatem. In loco ergo cinerum veſiculam proijcit qui cõſideratio mortis ſue cupiditatẽ a ſe abijcit. i non curans agrere ea que in breui perdat ⁊ q bus perdatur. B.. vtinam tantũ cõgregata perirent: ⁊ nõ cõgregator eoꝝ tollerabilius eẽt inſudare labori perituro q̃ peremptturo. Plumaz vero in locum cynerum proijcit qui cõſideratione mortis vanitatẽ huius mũdi refugit intelligens fatuũ eſſe in via ad mortem gaudere. Aug. Nihil aliud eſt tp̃s preſens q̃ curſus ad mortem. Valet aũt mortis memoria ad iſta vi. q̃ ſequũtur. ¶ Ad fugandũ exercituꝫ vitiorũ vel ſaltẽ terrenduꝫ: ſicut timẽt latrones iudicis aduentũ ſic vitia mortẽ terribilis eſt eis locus iſte quaſi porta iferni aut ex toto hominẽ deſerũt: aut ſaltem tremunt. Trene.i. ſordes eius in pedibus eius ſi eſt recordata finis ſui. Iumentũ cauda ſe defendit a muſcis: ſic hõ a vitijs cõſideratione mortis ¶ Scd̃o valet ad cõtemptũ mũdi. vñ Jero. Facile cõtẽnit oĩa qui ſe ſemper cogitat moriturum. Eccle.xi. Si annis multis vixerit hõ ⁊ in his omnibus letus fuerit meminiſſe dꝫ tenebroſi temporis ⁊ dierũ multorũ q cũ venerint vanitatis arguentur pterita in morte arguitur vanitas oẽ ꝙ eſt in mũdo. Cõcupiſcẽtia oculoꝝ ⁊ cõcupiſcẽtia carnis ⁊ ſupbia vite. Cõcupiſcentia oculoꝝ in eo ꝙ nudus reuertitur hõ in terra. Job.i. Nudus egreſſus ſuꝫ ex vtero matris mee nudus reuertar illuc. Cõcupiſcentia carnis in hoc ꝙ corpus in delicijs nutritum vermibus dat. Superbia vite in hoc ꝙ ille qui volebat eſſe ſup homines ponitur ſub terra que eſt ĩfimũ elementoꝝ. ¶ Tertio valet ad ſui cõtẽptũ Facit enim ꝙ homo cognoſcat ſe quaſi p reſolutionem qui modus recognoſcendi veriſſimus eſt: ⁊ hoc eſt ꝙ Dauid orat: ſciant inquit gentes quoniã homines ſunt. i. de limo. ¶ Quarto valet ad hoc vt hõ recte ſe regat in via preſentis vite. Sicut aues cauda regũt ſe volando ⁊ piſces na

tando. Job. xij. Interroga iumenta ⁊ do/
cebunt te ⁊ volatilia celi ⁊ indicabūt tibi
⁊c. Qui vult nauem regere ponit ſe in fi/
ne nauis ⁊ ſapiens cōſideratione finis re/
A git ſe in his q̄ ſunt ad finē. ¶ Quinto ad
tpandū preſentem leticiā ſicut ⁊ alia mala
pene. Eccle. xi. In die maloꝝ ne in memoꝛ
ſis bonorum. Memoria mortis multū va
let ad tēperandā preſentem leticiam: quia
multum habet amaritudinis. Ec. xli. O
mors q̄ amara eſt memoria tua homini
iniuſto ⁊c. ¶ Sexto ad hec vt homo recte
iudicet de preſenti vita ⁊ futura. Qui enī
per meditationē ponit ſe in articulo mor
tis, quaſi medius eſt inter preſentem vitā
⁊ futurā vtraq̄ videns de prope q̄ timet
ſe initio vite ſue vel prope interponēs ſibi
⁊ vite future: quicquid ſperat ſe victurū
longe eſt a vita futura vnde bona illius
modica ei videntur. Quaſi initio vite ſue
tenebat: qui dicebat. Luc. xij. Anima mea
multa habes bona in annos plurimos re
quieſce: bibe comede epulare: ſed deus po
ſuit eum in fine vite dicens: ſtulte hac no
cte repetūt animā tuam a te.

¶ De ſignis humilitatis. vij

Sequitur de ſignis hūilitatis que
multa ſunt. ¶ Primū eſt amor
humilium perſonarum. Eccleſi.
xiij. Oē aīal diligit ſimile ſibi. ¶ Scdm
eſt fuga altitudinis humilitas laudes fu/
git ſicut venenū Et ſicut ſagittas mellitas
⁊ vt ſermones faſcinantes. Sap. iiij. Fa/
ſcinatio nugacitatis obſcurat bōa ⁊ ſicut
rethe expanſum greſſibus ſuis. Prouer.
xxix. homo qui blandis fictiſq̄ ſermoni
bus loquitur amico ſuo rethe expādit greſ
ſibus eius xp̄s qui vere humilis erat fugit
volentes rape eū in regē. Jo. vi ¶ Tertiū
ē amor ꝓprie vilitatis. B. Uerus humilis
vilis vult reputari nō hūilis predicari gau
det de cōtēptu ſui. hoc ſolo ſane ſupbꝰ ꝙ
laudes cōtēpnit de hoc exēplū habemus in
Dauid. ij. Re. vi. Ludam ⁊ vilior fiā.
Et in dyalogo. Greg. Legitur de quodā
ſtatura puo qui Cōſtantinus dicebatur ꝙ
cū dixiſſet ei qdam ꝙ nihil hoīs hēret pti
nus letus in amplexus eius ruit eumq̄ ex
amore nimio ꝯſtringere brachijs cepit ⁊
oſculari magnaſq̄ gratias agere ꝙ de ſe
alia iudicaſſet dicens. Tu ſolus es qui in
me oculos apertos habuiſti. Et Dauid legi
tur. ij. Reguꝫ. xvi. Dimitte inquit eum vt
maledicat mihi. Et Act. v. Et illi ibāt gau
dentes a conſpectu cōcilij quoniam digni
habiti ſunt pro nomine illius contumeliā
pati. hūilitas opprobrijs paſcitur vt cibo
proprio. Trene. iij. Saturabitur oppro
brijs. Sicut ſe habet ſuperbia ad gloriā
ſic humilitas ad ignominiam vnde ſicut
ſuperbia gaudet de gloria ſic humilitas
de ignominia. humilitati ea ſunt precioſa
que alij eſſent vilia. Ipſa enim ſputū ab
hominationis ⁊ cōtemptus cōuertit qua
ſi in aurum ⁊ gēmas. Ipſa vilis ⁊ vult vi
deri alijs ſicut ⁊ ſibi vilis videtur: quan
to eſt ſibi vilior ſit tāto eſt deo precioſior.
Grego. in mora. Tāto vnaqueq̄ cauſa fit
precioſior in ꝯſpectu dei quanto pro amo
re dei deſpectior fit ante oculos ſuos. Itē
Grego. Tanto fit quiſq̄ vilior deo quan
to precioſior ſibi: ⁊ quanto precioſior deo
quanto propter eum vilior. Quartum
eſt ſi humilia officia libenter quis facit: de
hoc exemplū habemus in abigail. i. Reg.
xxv. Pro qua cum miſiſſet Dauid vt eā
duceret in vxorem ipſa ait. Ecce famula
tua ſit in ancillā vt lauet pedes ſeruorum
domini mei. In vitas patrum quidam
ſenex perfectus virtutibus orauit dominū
oſtende mihi domine quid ſit perfectio
anime vt faciam ⁊c. Et cum requireret cō
ſilium a quodam alio ſene ille reſpondit
ei de hoc p reuelationem. Uis facere quic
quid dico tibi. Et ille volo ⁊ dixit vade
paſce porcos ⁊ fecit ſic ⁊ cum alij viderēt
ꝙ paſceret porcos: dixerunt ꝙ factus eſſet
fatuus: ⁊ viſa eius humilitate reuocatus
eſt ad locum ſuum. Quintum eſt ſi cō/
ſilio acquieſcit ſicut hoc ꝙ aliquis non ac
quieſcit conſilio ſignum eſt ſuperbie. Gre
go. de non acquieſcente conſilio: ſi ſe in/
quit meliorem non crederet: nequaq̄ cun
ctorum conſilia ſue deliberationi poſtpo
neret. Sextum eſt ſi cōtumelias vel etiam
correptionem manſuete audit: Grego.
Qui gloriam non querit cōtumeliam nō
ſentit. Idē non timet cōfundi i cōſpectu
hominum qui ſolū gloriam querit apud
deū. Septimū eſt ſi ſecretum diligit. B
Loquens de illo vero. ij. Cor. xij. Parco

aũt ec. Quã pulchre inquit dicit parco: nõ parcit ſibi arrogãs: nõ ſuperbus. nõ cupidus vane glorie: vel iactator actuũ ſuoꝝ: qui vel ſibi arrogat: vel mentit de ſe ꝙ nõ eſt. Solus vere humilis parcit aĩe ſue: q ne putetur ꝙ nõ eſt ſemꝑ quantũ in ſe eſt vult neſciri ꝙ eſt. ¶ Octauũ eſt ſi libenter obedit. Phy. ij. Exinaniuit ſemetipſũ factus obediẽs vſq ad mor. exinanitio premittitur tanq̃ cã obedientie. Qui enĩ humilis nõ eſt: non libenter obedit.

¶ De diuiſione humilitatis.

a Conſequẽter ponẽde ſunt diuiſiones ad humilitatem pertinentes. Notãdũ ergo ꝙ eſt humilitas ficta: et eſt humilitas vera. De ficta legitur. Eccle. xix. Eſt qui nequiter ſe humiliat et interiora eiꝰ plena ſunt dolo. Uera humilitas eſt humilitas cordis. de qua Mat. xi. Diſcite a me qꝛ mitis ſum et humilis corde: nõ ficte dicit. Interdũ. Humilitatẽ cordis ſequit humilitas exterior: ſicut ramus prodit ex radice. i. Pe. v. Oẽs inuicẽ humilitatẽ inſinuate. ¶ Itẽ eſt humilitas ſufficiẽs et abundans: et ſupabundans: q̃ diuiſionem innuit. Glo. ſuper illud Mat. iij. Sic decet nos implere oẽm iuſticiã. i. humilitatẽ. Dicit glo. Et ſubditur: pfecta humilitas habet tres gradus.

¶ De gradibus humilitatis.

Primꝰ eſt ſubdere ſe maiori: et ſe nõ preferre equali. hec vocatur ſufficiẽs: qꝛ ſufficit: aliã ſic humiliari: et iſte gradus omni iuſto eſt neceſſarius. ¶ Scds gradus eſt ſubdere ſe equali nec preferre ſe minori. hic dicitur abundans. ¶ Tertius eſt ſubeſſe minori in quo ẽ ois iuſticia hunc xps impleuit. Itẽ humilitas diuidit in humilitatẽ itellectus q̃ conſiſtit in cognitione veritatis: et in humilitatẽ affectus: q̃ cõſiſtit in cõtemptu vanitatis. ſic beatus Ber. Supbiã diuidit in ſimiles ſpẽs: ſupbia inquit in ſpẽs duas diuiditur in cecã et vanã ſupbiã: quaꝝ prior itelligẽtie poſterior voluntatis vitiũ eſt. Idẽ eſt humilitas q̃ in nobis veritas parit: et nõ habet calorem. Et eſt humilitas q̃ caritas format et inflãmat: atq hoc quidẽ in affectu illa in cognitione conſiſtit. Cõmuniter etiã q̃ttuor gradus humilitatis diſtinguũt ¶ Quoꝝ primus eſt ſpernere mundum ſiue mundi gloriã. Scds ſpernere nullum: Tertius ſpernere ſeſe. Quartꝰ ſpernere ſe ſperni. ¶ De. xij. gradibus humilitatis ſcdm Ber. Require in tractatu de ſuperbia. Notandũ ꝙ Ber. in libro ſuo de. xij. gradibꝰ humilitatis nõ expreſſe illos. xij. gradꝰ humilitatis ponit ſed ꝑ oppoſitũ eos inſinuat. Ber. in ꝓlogo libri illius tituli inquit qui de gradibus humilitatis inſcribitur pro eo forſitan ꝙ non humilitatis gradus ſed ſuperbie potiꝰ et iſtũ qui deſcribiq videatur calũniã patieẽ: ſed hoc a minus vel intelligentibus vel attendentibus tituli ratione. Idem in lib. eodẽ. Idẽ ſunt gradus aſcendentiũ in ſoliũ: et deſcendentiũ: et eadẽ via aſcendentium in ciuitatem: et recedentium: et idem hoſtium ingredientium domum et egrediẽtium: per vnam deniq ſcalam aſcendentes angeli et deſcendentes iacob apparuerunt. In eodẽ. Proponat tibi beatus Benedictus gradus quos ipſe prius in corde ſuo diſpoſuit: ego quid proponã tibi: non habeo niſi ordinem deſcenſionis mee in quo tamẽ ſi diligenter inſpicitur via forſitan aſcẽſionis reperitur. Si. n. ibi Romã tendenti homo inde veniẽs obuiaret queſitus viam qd melius q̃ illa q̃ venit oſtenderet: deniq caſtella: villas: et vrbes: flumina ac mõtes per quos trãſierũt: nominat ſuũ denunciãs iter tuũ tibi preniciat: et illa vt eadẽ loca recognoſcẽs eundo que ille pertrãſijt veniẽdo. Hij ſunt. xij. gradꝰ humilitatis ſcdm ſanctum Benedictum: c

¶ Primus eſt ſi quis timorẽ dei in memoria habeat dei precepta et penas paratas coꝝ tranſgreſſoribus: et pmia parata obſeruatoribus: et ſic omni hora a peccatis ſe cuſtodiat. Scds eſt ſi quis nõ amãs propriã voluntatẽ deſideria ſua ñ delectetur implere. Tertiꝰ eſt ſi quis pro dei amore omni obedientia maiori ſe ſubdat. Quartus eſt ſi in ipſa obedientia contra aſpera pacientiã amplectat. Quintꝰ eſt ſi omnia mala ſua abſcondita abbati ſuo humiliter confiteatur. Sextꝰ ẽ ſi ad omnia que ſibi iniunguntur indignum ſe iudicet. Septimus eſt ſi omnibus ſe inferiorẽ et viliorẽ nõ ſolũ lingua ſua ſe pronunciet: ſed etiam intimo credat cordis affectu. Octauus ẽ ſi nihil agat monachus niſi ꝙ cõmunis monaſterij regula probat: vel maioꝝ exempla hortatur.

¶ Nonus eſt ſi linguã ſuã cohibeat: ⁊ eã vſqꝫ ad taciturnitatem teneat. Decimus eſt ſi non ſit facilis ⁊ ꝓnus in riſu. Undecimus eſt ſi pauca verba ⁊ rationabilia habeat ⁊ non loquatur clamoſe. Duodecimus eſt ſi non ſolum in corde humilitatem habeat: ſed etiam corpore oſtendat eam ſemper defixis in terraꝫ aſpectibus.

¶ Explicit de humilitate.

¶ De diuerſa acceptione paupertatis. ix.

A Equitur de paupertate. Et notandũ ꝙ paupertas qñqꝫ dicitur carẽtia diuitiaꝝ: ⁊ ſcḋꝫ hoc dĩc Aug. Inueſtigãti ſingulaꝝ rerũ naturas nõ inuenietur quid ſit paupertas: nuditas ⁊ forã men: ſic paupertas priuatio eſt: ꝑuationes vero cauſe ſunt directe aliarũ priuationũ ⁊ occaſiones multoꝝ bonoꝝ: multa vitia elongata ſunt ab eis qui hanc paupertatẽ habent. Greg. Habent ſancti hoc ꝓpriũ nam vt ſemper ab illicitis longe ſint: a ſe plerũqꝫ licita abſcidunt. Quãdoqꝫ dicit̃ paupertas contemptus diuitiarum. Sen. Nemo dignus deo qui opes nõ contẽpſerit. Tertio dicitur paupertas amor paupertatis. Ber. in epiſtolis. Non paupertas virtus reputatur: ſed paupertatis amor. Deniqꝫ beati pauperes non rebus ſed ſpiritu. Idem. Uolo te eſſe amicũ pauperuꝫ magis autẽ imitatorẽ. Idem amicitia pauperum regis amicos conſtituit: amor paupertatis reges. Idẽ pauperẽ equo animo ferre. virtus patientie eſt ſponte appetere ſapientie laus eſt.

B Notandum ꝙ paupertas multis de cauſis amanda eſt: quarum prima ⁊ maxima eſt ꝙ deus eam amat: cuius amoris primũ ſignum eſt: ꝙ filius dei eam voluit ſibi aſſumere. Ber. in ſermone. Forte aliquis arbitraretur filio dei ſublimia eſſe querenda palacia: vt cũ gloria rex glorie ſuſciperetur: ſed non ꝓpter hoc a regalibus illis ſedibus venit in ſiniſtra cuius diuicie ⁊ gloria: in dextera longiturnitas vite. Hoꝝ oĩum eterna in celis affluenta ſuppetebat: ſed paupertas non inueniebatur in eis. Porro in terris abũdabat ⁊ ſuperabũdabat hec ſpecies ⁊ neſciebat homo precium eius: hanc itaqꝫ filius dei concupiſcens deſcendit vt eam eligeret ſibi ⁊ nobis quoqꝫ ſua extimatione faceret precioſam. de paupertate xp̄i habetur. Luce. ij. Pannis eum inuoluit ⁊ reclinauit eum in preſepio: quia non erat ei locus in diuerſorio. Item Math. xvij. Ubi miſit dominũ petrum ad piſcandum pro tributo ſoluẽdo. Dicit glo. Tante fuit paupertatis: vt vnde daret tributum nõ haberet. Et ſuper illud Math. xi. Circũſpectis omnibus cum iaꝫ veſpera eſſet hora exijt in bethaniã cum. xij. Dicit glo. Circũſpectis omnibus ſi quis euꝫ hoſpitio ſuſciperet. Tante enim paupertatis fuit: ⁊ ita nulli adulatus vt in tanta vrbe nullum inueniret hoſpitiũ. ij. Cori. viij. Scitis gratiaꝫ dñi nr̃i ieſu xp̄i: qm̃ ꝓpter vos egenus factus eſt cũ eſſet diues: vt illius inopia vos diuites eſſetis. Treñ. iij. Recordare paupertatis mee ⁊c. Bern. Magna abuſio ⁊ nimis magna: vt diues eſſe velit vermiculus vilis ꝓpter quẽ deus maieſtatis ⁊ dominus ſabaoth voluit pauper fieri. Paupertas xp̄i creſcendo ꝓceſſit: in natiuitate pãnis inuolutus eſt ⁊ pro domo habuit diuerſoriũ. Deinde hoſpitium non habuit. Mat. viij. Filius hominis non habꝫ vbi caput ſuũ reclinet. Et Math. xi. Circũſpectis ⁊c. In paſſione vero etiã ꝓprijs veſtibus ſpoliatus eſt. Math. xxvij. Exeuntes euꝫ ⁊c. Aliud ſignũ amoris dei ad paupertatẽ eſt ꝙ propter pauperes filius dei in mundum venit. In p̄s. Propter miſeriã inopum ⁊ gemitũ pauperũ nunc exurgã dicit dñs. Luce. iiij. Euangeliçare pauperibus miſit me. Ber. in ſermonib⁹. Querat diuitias paganus qui ſine deo viuit. Querat iudeus: qui terrenas ꝓmiſſiones accepit: ſed qua fronte magis aut qua mẽte diuitias querit chriſtianus. Poſtq̃ xp̄s beatos eſſe pauperes predicauit: pauperes chriſtus in principio ſue doctrine beatos predicauit. Math. v. Luc. vi. Diuites felices. Luc. vi. Ue vobis diuitib⁹. Pauperes iudicat xp̄s dignos menſa ſua. Uñ Luc. xiiij. Leguntur pauperes ad cenam dñi introducti. In p̄s. Paraſti in dulcedine tua pauperi deus. pauperes deus adiuuat. In p̄s. Et audiuit pauperẽ ḋ iopia. Illis parcit. Iſa. xlix. Pauperũ ſuoꝝ miſerebitur. Illos elegit. Iſa. xlviij. Elegite in camino paupertatis. Iac. ij. Nonne deus elegit pauperes in hoc mũdo. Illos exaudit. In p̄s. Deſideriũ pauperuꝫ exaudiuit dñs. Eccl. xxi. Deprecatio pauperis ex ore vſqꝫ ad aures perueniet. Illoꝝ ẽ memor.

in ps. Non in finē obliuio erit pauperis. Illoꝝ eſt ſollicitus in ps. Ego aūt mendicus ſum ⁊ pauper. Dn̄s ſollicitus eſt mei. Illoꝝ eſt refugium ⁊ fortitudo. In ps. Factus eſt dn̄s refugium pauperi. Iſa. xxv. Factus eſt fortitudo pauperum ⁊c. Illos ſaluat i ps. Parcet pauperi ⁊ inopi: ⁊ animas pauperum ſaluas faciet. ij. Re. xxij. Populum pauperem ſaluū facies in ps. Eripies inopem de manu fortiorū eius. Societatem pauperū preelegit dominꝰ. in mundo iſto ſocietati diuitū. Luce. xiiij. Omnis qui nō renūciauerit omnibꝰ que poſſidet non poſſet meus eſſe diſcipulus. i. Re. xix. Dauid puerū egyptiū aſſumpſit quē dn̄s ſuus reliquerat: ſic xp̄us aſſumit quos mundus relinquit ps. Pater meus ⁊ mater mea dereliquerūt me. dn̄s autem aſſumpſit me. Item tibi derelictus eſt paupꝑ Greg. in omel. os elegit deus quos deſpicit mūdus: qꝛ plerūqꝫ ipſa deſpectio hominē reuocat ad ſemetipſum. Idem infirmi quiqꝫ atqꝫ in hoc mūdo deſpecti plerūqꝫ tanto celerius vocē dei audiūt quanto in hoc mūdo nō hn̄t vbi delectētur. Itē pauperibus deꝰ regnū celoꝝ tribuit. Mat. v. ⁊ Luc. vi. Et non ſolū ad poſſidendū: ſed etiā ad dandū alijs. Luce. xvi. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis vbi cum defeceritis recipiant vos in eterna tabernacula. Ipſe deus pauperū eſt. Numeri. xviij In terra eorum nihil poſſidebitis nec habebitis partē: ego pars ⁊ hereditas tua. Ipſe eſt ſpes pauperum: ⁊ exaltatio. Iſa. xiiij. In ipſo ſperabunt pauperes populi eius. Eiuſdē. xxix. Pauperes homines in ſancto iſrael exultabunt. Ipſe ſpecialiter de pauperibꝰ requiret in iudicio vt habetur. Mat. xxv. Immo ipſe pauperibus iudiciū tribuit. Job. xxvi. ⁊ Mat. xix. Uos qui ſecuti eſtis me ⁊c. Sedebitis ſuper ſedes iudicātes. xij. tribus iſrael. Pauperes honorat dominus. in ps. Honorabile nomen eoꝝ corā illo. Illos agnoſcit ⁊ nominatim vocat: vt patet in laçaro. Luce. xvi. Illos ab angelis deportari facit ad locū quietis. In eodem factum eſt vt moreret mēdicus ⁊ portaretur ab angelis i ſinū abrahe: ⁊ vt vno verbo dicatur tanta dilectio eiꝰ ad pauperes: vt qꝫ fit pauperi ſibi reputet fieri. Mat. xxv. Quot vni ex minimis meis feciſtis: mihi feciſtis: ve pauperi-

bus ſi eū non amant: qui tantū eos amat qui tot ſigna amoris oſtendit: multū contemnerentur pauperes in mundo iſto: niſi xp̄s eos tantum honoraſſet. Multis alijs de cauſis amāda eſt paupertas. ¶ Prima eſt quia eſt valde munda ſicut econtrario diuitie immunde ſunt amatores ſuos inquinantes qꝫ in rerum natura deus ſignificari voluit in hoc qꝫ aurū ⁊ argentū que videntur eſſe precioſiora inter eas tangētes ſe inquinant. Ber. in epiſtolis. Beatus qui poſt illa nō abijt: q̄ poſſeſſa onerant amata inquinant: amiſſa cruciant. Eccleſi. xiij. Qui tangit picem inquinabit ab ea ⁊ ſupra illud iaco. i. Religio mūda ⁊c. Dicit glo. Qui tēporalia nō diligit imaculatum ab hoc ſeculo ſe cuſtodit. ¶ Item paupertas eſt deo ꝑpinqua qꝫ figuratum eſt. Luc. ij. In hoc qꝫ paſtores de loco vicino venerūt ad xp̄m ecōtrario reges a remotis partibus venerūt. Mat. ij. Pauptas ē ſancta eſt tanq̄ locus in quo māſit filiꝰ dei plus q̄ xxx. annis. Exo. iij. Solue calciamenta de pedibus tuis. Locus enim in quo ſtas terra ſctā eſt. Pauptas ſpāliter pōt dici terra ſanctoꝝ. iſa. xxvi. In terra ſāctoꝝ iniqua geſſit ⁊ non videbit gloriam dei. iſa. lx. Adorabunt veſtigia pedū tuoꝝ. In eodem locum pedum meoꝝ glorificabo. ¶ Item expedita eſt. Gre. Liberius ad patriā tendimus. quia. q. in via pondere caremus. Idem terrena ſubſtantia eterne felicitati cōparata pondus eſt non ſubſidiū. Aug. in lib. de verbis dn̄i. Abice a te diuitiarū onera: abice vincula voluntaria: abice anxietates ⁊ tedia que te pluris annis ingetant. Ier. in ep̄s. ſi habes vade ⁊ vende ⁊ da pauperibus ſi non habes grandi onere liberatus es. Gre. Qui mihi onus diuitiaꝝ abſtulit me ad currendū citius expediuit. ¶ Itē paupertas leta eſt. Sen̄. Sepe pauper fidelis ridet. nulla ei in alto ſollicitudo eſt. Idem qui felices vocant hilaritas ficta ē ⁊ grauis triſticia: eo qꝫ grauior: qꝛ interdū nō licet palā eſſe miſeros ſꝫ inter erūnas cor ipm excedētes neceſſe eſt agere felicē. Aug. in li. cōf. Loquēs de quodā mēdico exhilarato vino: ille inquit letabatur ego anxius eram nimirum: ille felicior erat nō tantum quia hilaritate perfundebatur: cū ego curis euiſcerarer. Unū etiam qꝫ ille bn̄ operādo acquiſierat vinū. Ego aūt mē-

tiēdo querelā typiuz. ¶ In vitis patrum quidā pauper habebat vnā nattam de medietate ſe cooperiebat. aliā medietatē ſibi ſubmittebat ⁊ erat validū frigus ⁊ pater monaſterij de nocte exiens audiuit euz dicentē gratias ago tibi dn̄e quot ſūt modo diuites in cuſtodia etiaʒ qui in inferno ſedēt aut pedes hn̄t i ligno cōſtrictos. Ego aūt velud imperator ſum extendēs pedes meos i quo volo ambulo. Sen̄. Felix paupertas leta. nec tamen paupertas eſt ſi leta eſt. Gre. qui cū paupertate beneꝫ conuenit non eſt pauper. ¶ Itē paupertas ſecura eſt. Grego. Magna eſt ſecuritas cordis nil concupiſcentie habere ſecularis. Sen. Etiā in obſeſſa via pauperi pax eſt. Greg. Qui nihil habet in mundo ꝙ diligat: nihil eſt i mūdo ꝙ pertimeſcat. paupertas iuxta verbū ſapientis bonū eſt ſine calūnia pro ea nō mouent lites. nō timēt fures vel raptores. nō timet aeris paſſiones. Ipſa eſt donuʒ dei a paucis cognitum. Poeta. O munera nondū intellecta domini paupertas anguſtiq3 lares. Eccl. xi. Paupertas ⁊ honores a deo ſunt paupertas ſecura eſt: ⁊ temporaliter ⁊ ſpūaliter. Prouer. i. Fruſtra iacitur rete ante oculos pennatorum. Glo. Facile laqueos euadit in terris q oculos habet in celis. Job. xviij. Abſcondita eſt in terra pedica ei⁹: caym habuit caput tremuluz: caym interpretatur poſſeſſio: q poſſeſſiones hn̄t in mundo iſto in tremore ſunt in ps. Trepidauerūt vbi nō erat timor. Job. xv. Sonitus tremoris ſemꝑ in aurib⁹ eius ⁊ cū pax ſit ille ſeꝑ iſidias ſuſpicatur. Iteʒ paupertas quieta eſt. Sene. Quietiſſime viuerēt hoies ſi hec duo ꝟba tollerēt meū ⁊ tuuʒ. Gre. Quid i hac vita laborioſius quā terrenis deſiderijs eſtuare qd quieti⁹ q̄ nihil hui⁹ ſeculi appetere. hic eſt ꝙ iſrael cuſtodiā ſabbati accepit immunere: egyptus ꝑcutitur muſcaꝝ mltitudie. Iteʒ pauꝑes lʒ terra macilenta videat fertiliſſima ē veroꝝ bonoꝝ. Gen. xli. Creſcēt me fecit de⁹ i terra. paupꝑtat] mee. In hac terra voluit plātare vnigenit⁹ dei lignū. ſ. vite. Itē paupꝑtas vitijs mām ſubtrahit: q2 nō hʒ vnde ſuū paupertas paſcat amorem. Juuenalis: preſtabat caſtas humilis fortuna ſabina. Sen̄. inquit pecuniā pdidi o te felicē ſicut illa auariciā perdidiſti: ſed ſi manet illa apud te eo tantū felicior quo tanto malo materia ſubducta eſt.

¶ Paupertas vermis diuitē ſuperbiā occidit. Ipſa etiā duas filias ſanguiſuge iſfernalis que ſemꝑ clamāt affer affer ſuffocat. ſcilicet gulā ⁊ luxuriā de quibus habetur. Prouer. xxx. Paupertas medicinalis eſt. Greg. Quos moꝝ īfirmitas vulnerat paupertatis medicina ſanat. Ipſa purgat eos qui ſunt aurū ⁊ argentū ideo caminus dicitur. Iſa. xlviij. Elegi te in camino paupꝑtatis. Ipſa eſt fortitudo ſanctoꝝ ſicut diuitie ſunt fortitudo diuitū Prouer. x. Subſtātia diuitis vrbs fortitudinis eſt. Ipſa ē vt foſſatuʒ pfundiſſimū ꝙ diabolus multū nititur iplere. Abac. i. Cōportabit aggerē ⁊ capiet eā. Mira fatuitas aliquorū q diabolū iuuāt ad iplendū foſſatū caſtri ſui. Abac. ij. Ue qui ꝯgregat non ſua viſq3 quo aggrauat cōtra ſe denſuʒ lutū. pauꝑes in eccleſia remanēt dū diuites in regnum diaboli transferuntur; ſicut Nabuchodonoſor pauꝑes dimiſit in terra ꝑmiſſiōis. nobilibus trāſlatis in terrā ſuā. Jer. xxxix. Soph. iij. Derelinque in medio tui ppl'ʒ pauperē. pauꝑeꝝ ē hereditare regnū celorū. mobilia vero hui⁹ ſeculi ſunt diuitum ſicut figuratū eſt. Gen̄. xxv. Ubi abraā dedit yſaac cuncta q̄ poſſidebat: filijs āt ꝯcubinarū largitus eſt munera. Paupꝑtatem poſuit filius dei vt fundamētū religionis chriſtiane. Mat. v. Job. xxv. Qui extēdit aquilonē ſuꝑ vacuū: ſuꝑ vacuū ing̃ paupꝑtatis. Aquilonē vocat eccleſiā de gentib⁹ conuerſā: que cōgelata fuit in pctis ſuis. Paupertatē poſuit xp̄s gradum quo ad ꝑfectionē aſcendit. Mat. xix. Si vis ꝑfectus eſſe. vade ⁊ vēde oia que habes ⁊ da pauperib⁹. ¶ Paupꝑtas mater ⁊ nutrix et cuſtos religionis eſt. vnde qui igrediunt religionē ad eā voto ſe aſtringūt. econtrario abundātia religionem deſtruit. Adeo eniʒ occupat eā: vt meditationes: oratiōes lectiones: quibus dʒ ſuſtētari in ea pereāt: ita ꝙ ſerui vitium eccleſie ē iordinat⁹ ſtrepit⁹. Amos. v. Aufer a me tumultū carminum tuoꝝ: vbi ipſa non eſt: vitia ſunt i pace. nō ſunt correctiones vt potius videant trapezite q̄ religioſi. virge ſunt ibi potius ad oſtenſionē q̄ ad vitioꝝ effugationē. In refectorio lapidat ſobrietas varietate ferculoꝝ miniſtri manib⁹ eleuatis varia portātes: fercula afferūt: vn̄ ipſa lapidet; ſicut

Iudei afferrebāt lapides ad Beati ſtephani lapidationē. In clauſtris vbi ē habundantia tēporaliū inueniunt multi habituꝫ religionis deſerētes q tñ nō ſunt religioſi ſicut clerici q cōiter dicunt golliardi: quaꝫdoqꝫ habitū monachalē deſerūt ⁊ tñ monachi nō ſunt. Aliq etiā piiciunt ibi a parentib⁹ ſicut catuli quos matres nō ſufficiunt enutrire. Et aliq etiā intrāt vt fures vꝫ .ſ. dicētur ⁊ poſſint res monaſterij cōſanguineis ſuis dare. Aliq iſtar vulpis ſe mortuos ſpūaliter ſimulant vt predaꝫ faciunt vbi eſt habundantia vehemoth quieſcit q in arrido pauptatis requiē nō iuenit. Lu. .xi. Paupertas oēs ingredientes in mūdū iſtuꝫ excipit ſed poſtea a multis eijcitur ꝺ poſſeſſione ſua ſine culpa ſua ſꝫ in exitu ꝺ mūdo iſto recupat eos. Job. i. Nud⁹ egreſſus ſuꝫ de vtero matris mee nudus reuertar illuc. Pauptas ſeruitutē diuitiaꝝ que adeo generalis eſt excutit. Eccle. x. pecunie obediunt oia. Ipſa cū petro ſuper aquas ambulat .ſ. ſup mare huius mūdi. Math. .xiiij. Ber. in ſermonibus ꝫ pꝛogacio debebatur petro nouum iter ⁊ nouū modi itineris: antiquoꝝ ſane patrū diebus donec in terris videretur ⁊ conuerſaretur inter homines deus maieſtatis non erat euāgelice forma perfectionis: ſꝫ ſpūꝫ dñi ſolo in terris ſpiritu ſequebantur. ¶ Paupertas luto diuitiarum ſi affluant non vult coꝛ apponere. Ipſa oꝛdinem nature ſeruat. Sicut enim terra exterioꝛ calcatur pedib⁹ ſic ipſa terrena calcat mentis affectibus. Ipſa de fimo ſtabuli theſauꝝ facere dedignatur. ſtabulum eſt ꝫ pars mundi in qua ſumus quia habitaculum eſt iumenti nr̄i .ſ. coꝛpoꝛis. ¶ Pauptas terra talpib⁹ ⁊ ſerpētib⁹ relinqt. Iſa. lxv. Serpēti puluiſ panis eius. Ipa hominē cuſtodit ne a ſerpēte infernali comendat. Caſſiodoꝛus ſup illud ps. Oia a te expectant que deus p inalis ſuis abicit ſit diaboli pabuluꝫ: qua pꝛopter ſi inimici i eſcam dari volumus nunc debemus eſſe terreni quia ſic in pꝛincipio maledictus ē vt terram comedat Gen. iij. ¶ Paupertas amatores ſuos miro modo facit habundare. Habent eniꝫ de ea q̄ntū volūt. Eccle. ix. Eſt homo marcidus egēs recuperatione plus deficiens virtute ⁊ habundans paupertate: paupertas etiaꝫ terrenis diuitijs facit quodāmodo habūdare. Pauper eniꝫ diuitias quas p xpo contemnit quodāmodo habet dum eas xpo vendit de illis in celo theſaurum facit: vnde dominus emit a petro: ꝙ pꝛo eius amore reliquerat. Mat. xix. Q̄d nō feciſſet niſi illius fuiſſent. Nō eniꝫ emerat predā: quādo aliquis ex coꝛde dicit: nolo habere theſauros regios ⁊ imperiales: ⁊ ꝫ ꝓpt̄ chriſtum ſtatim chꝛiſto eos vendidit ⁊ in celo eos theſaurizauit ⁊ hoc ſine damno eoꝝ qui eos poſſidebāt. Remanet enim eis pleno iure: ⁊ ꝙ mirū eſt eoſdeꝫ theſauros diuerſi poſſent vēdere ⁊ in celo theſaurizarꝫ ⁊ nō ſolum ꝫ poſſunt facere de hiſ q ſunt ſed etiā de his q nō ſunt ſꝫ poſſunt eſſe Be in ſermonibus: o mira nouitas eius q oīa noua facit: tollens iugum inuenit regeꝫ relinquēs omnia cētuplum habet: de illa vero paupertate que eſt eoꝝ qui habēt multas diuitias quarum nō ſe reputant dominos ſed ſolum miniſtros. Notanduꝫ ꝙ ipſa valde glorioſa ē ipſa ē velut lilium inter ſpinas. De paupere hmōi veruꝫ ē illud. Pꝛouer. xiij. Eſt quaſi paup cū in multis diuitijs ſit. Ipſe in diuitijs dupliciter negotiatur bene miniſtrando ⁊ non amando. Ipſe diuitias terrenas in archa ſeruat ⁊ tamē in theſauro celeſti eas reponit: Qui .n. ad pios vſus diuitias ſeruat nō claudens viſcera tua indigentibus in celo iaꝫ eas repoſſuit: cū eas coꝛde iaꝫ deo obtulerit pios vſus diuitiarū intelligas etiā vxorū ⁊ filiorū cōpetētes prouiſiones. cū ad dei honoreꝫ ⁊ animarū ſalutē referuntur non ſic ab illis qui auare retinēdo diuitias quos nō paſcunt occidūt dū eos fame moꝛi pmittunt qui pauperibus partem ſuā auferūt. Et notandum ꝙ q amat paupertatem nō debet eius ſequelaꝫ fugere: ſcilꝫ famem ⁊ ſitim nuditatem: defectū tecti: defectuꝫ auxilioꝝ: defectū conſolationū. Ber. i ſermonibus videmus aliquos pauperes q ſi ṽā habeāt paupertatē: nō adeo puſillanimes inuenirentur ⁊ triſtes: vt pote reges celi ⁊ ſed hij ſunt qui puaperes eſſe volunt eo tāmen pacto vt eis nihil deſit: ⁊ ſic diligunt paupertateꝫ: vt nullaꝫ inopiam patiātur

¶ De beatitudine manſuetudinis.

Poſt paupertatem ſpūs dicendum eſt de manſuetudine que commēdatur in ṽbo illo beati mites ⁊c. ⁊ bene ſequitur manſuetudo paupertatē.

ſpūs. Qui eni vere humilis eſt cū nihil habeat ſui reputatione nō habet vnde turbetur non contra ſe que fiunt fieri reputat. Item qui terrena non amat elōgauit a ſe cauſam perturbationū: ſicut terra mixta aque eā turbidā reddit: ſic terrena humano cordi per amorē ſociata cauſe ſunt perturbationū: ſi vero a corde hūano ſi fuerit ſeparata eſt tranquillitas in mente. ¶ De māſuetudine vero hoc modo dicetur. ¶ Primo oſtēdet qd ſit māſuetudo. ¶ Secūdo quomodo mites ſint beati: vbi tāgetur de his que ad cōmendationē māſuetudinis ptinent. ¶ Tertio quare māſueti poſſidebūt terrā. ¶ Quarto ꝙ donum huic beatitudini adaptetur.

¶ Deſcriptio manſuetudinis.

Manſuetudinem ſic deſcribit peregrinus ſacerdos: māſuetudo inquit eſt modeſti animi tranquillitas quē nulla incurrentiū rerum tribulatione agitatur. Manſuetudo videtur eſſe temperātia ſeu modeſtia: vis irraſcibilis reſpectu mali vel inferendi vel deſtruendi: moderationem irraſcibilis in qua multū regnat impetuoſitas ſequitur mentis trāquillitas Glo. ſuper. Math. v. Mores tēperat māſuetudo ⁊ lenitas. ¶ Māſuetudo eſt dulcedo animi quam non vicit amaritudo: vn̄. Glo. ſuper. Mat. v. Mitis eſt quē mētis aſperitas ſeu amaritudo nō afficit: ſed ſimplicitas fidei ad omnē iniuriam patiēdum inſtruit patienter. Hec dulcedo quādam cauſam habere videtur ſanitatem viſcerum anime. Prouer. xvij. Dulcedo anie eſt ſanitas oſſium. Māſuetudo bonitas ē maliciam vincens nulli malū inferēs mala in bonū ꝯuertēs. Glo. ſup. v. Mat. Māſuet⁹ nō irritat vel irritatur: nec nocet vel nocere cogitat: ⁊ alia. Gloſ. mitis eſt quē rancor vel ira non afficit: ſed oīa equanimiter ſuſtinet. Manſueti ſi quid mortiferum biberint non eis nocebit. Mar. vlt. ¶ Manſuetudo mollities eſt ſeu ſuauitas malo cedens: ſubeſſe ſciens ſuperiori non reſiſtens tractabilis ſiue bonis conſentiēs ¶ Primū tangit. Glo. ſuper illud. Mat. v. Beati mites qui cedūt improbis vincūt in bono malū. ¶ Scd̄m tangit alia. Glo. ibidē: qui pie querit honorat ſcā nō repēdit non reſiſtit ꝙ eſt mitē fieri. ¶ Tertiū tangit. Glo. ſuper illud. Gal. v. Fructus ſpūs ē caritas ⁊c. Māſuetudo quo non ſum tractabilis: ſed potius tractabilis eſt quis

Māſuetudo vel in toto vel in pte videtur idē cū clemencia de qua dictū eſt i tractatu de temperātia vbi inuenies aliq̄ vtilia ad materiā iſtā. Aliqn̄ etiā benignitas pro māſuetudine accipitur tn̄ ſup illud i. ad. Cor. xiij. Caritas patiēs eſt benigna eſt vult. Glo. ꝙ benignitas cōſiſtat in largitione ſuoꝝ dicens benigna. i. larga egenis Et ſuper illud. Eph. iiij. Eſtote inuicē benigni dicit. Glo. i. de facultatibus largi. Et ſup illud. Gal. v. benignitas dicit. Glo largitas rerū. Animus māſuetus nobilitatē verā habere videtur: ⁊ nobilitatē q̄ aliena ruſticitas nō corrūpit. Nobiles huius mūdi parum ſunt nobiles ſeu carnales: vt primo ruſticitatē animi non faciant ſed ſi eis facta fuerit parati ſunt eaꝫ reddere ſed dn̄s vult filios ſuos adeo nobiles eſſe vt nulla ruſticitas eis facta eos poſſit ruſticos efficere. vt. ſ. nulla ruſticitas de eis exeat. ¶ Circa ſcd̄m notan. eſt ꝙ prima cā ⁊ maxima quare mites ſint beati ē illa quaꝫ dn̄s tāgit qm̄ ipſi poſſidebūt terrā. ¶ Secūda cā eſt: qꝛ ſunt imunes a miſeria quā iracūdiā vel rabiē comiatur: de qua miſeria require i tractatu de ira. ¶ Tertio ad beatitudinē mitiū facit excellētia hui⁹ virtutis. ſ. māſuetudinis: que excellētia apparebit ſi ponātur ea q̄ ad eius ꝯmēdationē pertinet: ⁊ poſſumus xvi. ponere ad eius cōmēdationē ptinētia. Cōmēdatio māſuetudinis. ¶ Primū eſt ꝙ natura hoieꝫ ad māſuetudinē incitat: figura enim hois exterior idicat ꝙ hō māſuetus eſſe debeat Et ſapiēs dicit hoieꝫ eſſe aīal māſuetuꝫ natura. In oī ſpē animalis figura corꝑis atteſtatur nature iteriori: ſicut vngues acuti magni ⁊ fortes ⁊ adūcati ⁊ dētes magni ⁊ ſciſſio oris magna atteſtantur rabiei vt apparet in leonibus ꝯtraria vero his atteſtantur māſuetudini vbi in hois homines crudeles: quaſi nō ſunt homies. In aialia eni ſilueſtria trāſierūt. ¶ Secūdū eſt māſuetudo dei q̄ ſcriptura ſacra tātū nobis ꝑdicat. Dan. iij. Fac nobiſcū iuxta māſuetudinē tuā. Soph. ij. Querite dn̄ꝫ oēs māſueti terre: querite iuſtū: q̄rite māſuetū. Joel. ij. Cōuertimini ad dn̄ꝫ deū noſtrū qꝛ benignus ⁊ miſericors ē. In. ps. Suauis dn̄s in oīb⁹ vijs ſuis. Tertiū eſt: ꝙ hec virt⁹

ſpeciale ornamētū fuit mediatoris. Jn.ps. Propter veritatē ⁊ manſue.⁊c. Mat.xxi. Ecce rex tuus venit tibi māſuetus. Je.xi. Ego quaſi agnꝰ māſuetus q portat ad victimā.i. Mat.xi.diſcite a me q2 mitis ſuz. ¶ Quartū eſt ꝙ hec virtus enumerat iter fructus ſpūs. Gal.v. Quintū eſt ꝙ hec virtus ornamētū ē multū decēs ſeruū dei. Eph.iij. Obſecro vos vt digne ābuletis vocatiōe qua vocati eſtis cū omni hūilitate ⁊ manſuetudine.i.Thi.vi. Tu aūt hō dei ſectare pacientiā ⁊ māſuetudinem. Jtē.ij. Thi.ij. Admone illos neminem blaſphemare: nō litigioſos eē ſʒ modeſtos omnez oſtēdētē māſuetudinē. Sextū ē ꝙ xp̄s magiſteriū huius virtutis ſibi ſpāliter ſcribit. vn̄. Glo.ſuper. Mat.v.huius virtutis q̄ſi magne magiſtrū ſe facit dn̄s ꝙ nō faceret niſi via ſumme pfectionis iſta virtus eſſet

b Septimū eſt ꝙ hec virtus diuia acqrit. Eccleſi.x. Sedes ducū ſupborū deſtruxit deus ⁊ ſedere mites fecit p eis. Octauū ꝙ eadē cōſeruat Prouer.xx. Roborat clemētia tronus regis. Nonum ꝙ vitā corporis cōſeruat. Prouer.xi. Clemētia ppa- rabit vitā ⁊ ſectatio malorū mortē. Eiuſdē xij. Qui ſuauis ē viuit i moderationibus.

Decimū ꝙ ſeruat animā. Eccle.x. Filij i māſuetudine ſeruat animā tuā. Māſuetudo eſt ſicut annumerale in caſtro anime lapides durorū verborū leuiter excipiēs. Et ideo ictus fruſtrās ⁊ hoiez a leſione cuſtodiēs ſicut vaſa vitrea in feno vel in aliis remolī inuoluunt: ⁊ ſic a pfractione ſeruant ſic māſuetudo animā ſeruat ne ira eā cōfringat. Undecimū ꝙ animū delectat. Jn.ps. Māſueti hereditabūt terrā ⁊ delectabūt in multitudine pacis: māſuetudo ē ſicut culcitra molliſſima in lectulo floride cōſciētie in qua animus cū deo qeſcit. Cā. i. Lectulus noſter floridus. Duodecimū ꝙ primū corrigit. Jn.ps.qm̄ ſuperuenit māſuetudo ⁊ corripiemur. xiij.ꝙ proximi gratiā acqrit. Ec.iij. Fili i māſuetudie opa tua pfice ⁊ ſup gloriā hoiuz diligeris Eze.iij. vt adamātē ⁊ ſilicē dedi faciē tuā: ſicut adamas ferrū attrahit ſic māſuetudo corda hoiuz. ¶ Decimaqrta ꝙ irā pximi frāgit. Prouer.xv. Rūſio mollis frangit iram Decima qnta ꝙ hominē deo valde placētem reddit. Eccl.i. Et ꝙ beneplacitū ē ei fides ⁊ manſuetudo. De duc gr̄e mītū placēt deo i hoie q2 fides facit vt hō poſſideat a deo quātū ad intellectū. Manſuetudo facit vt hō poſſideatur a deo q̄tū ad affectū. Māſuetudo facit hoiem a deo exaudiri in.ps. Memento dn̄e Dauid ⁊ oīs māſuetudinis eiꝰ. Judit.ix. Hūiliū ⁊ māſuetorū ſemper tibi placuit deꝑcatio ⁊ dn̄s beato. Dionyſio i carcere poſito. Benignitas ⁊ dilectio quaz ſemꝑ habuiſti faciēt vt qcqd petieris aliqbus impetres. Jtē manſuetudo dignū facit dei allocutione in.ps. Docebit mites vias ſuas. Eccleſi.v. Eſto māſuetus ad audiēdū verbū dei. Ja.i. Jn māſuetudine ſuſcipite inſitū verbū. Exo. xxxiij. Loqbatur dn̄s cū moyſe q fuit mitiſſimus hominū. Numeri.xij. Facie ad faciē ſicut hō ſolet loq ad amicum ſuū. Māſuetudo eni dignū facit dei defenſiōe. Numeri.xij. Locuta ē maria ad aarō contra moyſē.⁊c.ꝙ cū audiſſet dn̄s iratꝰ ē valde erat.n. moyſes mitiſſimꝰ: ⁊ ſubdit maria appruit cādēs lepra. xvi. Eſt ꝙ i iudicio ſaluat in ps. Cū exurgeret in iudicio deus vt ſaluos faceret oēs māſuetos terre. Jtez diriget māſuetos i iudicio ⁊ exaltauit māſuetos in ſalutē. Jſa.xi. Arguet in equitate pro māſuetis terre. ¶ Cōtra tertiū notandū ꝙ māſueti poſſidebūt terrā viuētiū. vn̄ Glo. virtus māſuetudinis poſſidebit terrā viuētiū ⁊ delectabitur i multitudine pacis

Māſueti in p̄nti pacifice poſſidentur a deo: iō lege viciſſitudinis in futuro poſſidebūt deū q ē beata hītatio viuētiū. Aug. nullius erit deus poſſeſſio niſi eiꝰ q̄ ipſe prius poſſederit p̄terea māſueti poſſident nūc corda ſua hoies imāſueti nō dn̄antur cordibus ſuis ſed potius ira dn̄atur in eis. Glo.ſup. Mat.v. Mites ſunt qui malis moribus dn̄antur pfecta virtus moꝝ poſſeſio. Prouer.xvi. Melior ē q dn̄atur aio ſuo expugnatore vrbiū Jtē māſueti bona ſpūalia ſi qua habēt poſſidēt hoies ira cūdi ea nō poſſidēt: ⁊ ſi ad horā eā hēant Jgnis eni in momēto eas depaupat. Jtez bōa terrena magnifice poſſidēt vt nō turbentur ſi ea amiſerāt q ex ammiſſione bonorū terrenorū turbātur nō poſſidēt ea ſʒ potius ab eis poſſidentur ſerui eni eorū ſunt nō dn̄i: vt igitur gratie tanq̄ merito gloria ſuccedēs vt primū. Rn̄deat. Manſueti qui in p̄nti ſunt: ſe ⁊ ſua poſſident tā ſpūalia q̄ terrena merito in futuro terram

viuentium poſſidebunt. Ber videtur intel ligere hoc verbum beati mites ꝛc. de terra quam calcamus. Au. enī: ꝛ humilibus
C datur celum: mitibus terra: quid relinquitur immitibus ꝛ crudelibus niſi īfernalis miſeria. Idē in ſermonibus verbum predictū exponit de terra corporis his verbis hanc terram corpus noſtrū intelligo ꝙ ſi poſſidere vult anima ſi regnare deſiderat ſupra mēbra ſua neceſſe eſt vt ipſa ſit mitis ꝛ ſuperiori ſuo ſubiecta: quoniā tale inueniet inferius ſuū qualem ſe exhibuerit ſuperiori. Armatur enim creatura ad vlciſcendam ſui iniuriaꝫ creatoris ꝛ ideo nolit anima que rebelle inuenerit ſibi corpꝰ ſuū ſe quoq̄ꝫ minus q̄ oporteat ſuperioribus potantibus eē ſubiectam: manſueſcat ipſa ꝛ humiliet ſub potēti manu altiſſimi ſubiecta ſit deo ꝛ his pariter quibus vice eius habet obedire prelatis: cōtinuo corpꝰ ſuum inueniet obediens ꝛ ſubiectū. Veritas enim eſt que loquitur beati mites qm̄ ipſi poſſidebūt terram. Et notandum ꝙ vera manſuetudo appet quando homini aliquid dicitur vel fit cōtra eius voluntatem. B. ſunt alij mites ſed q̄diu nihil dicitur: aut agitur niſi pro eorum arbitrio patebit: aut q̄ longe ſint a vera manſuetudine ſi vel leuis oriatur occaſio. Hec māſuetudo q̄ſo hereditabit que ante hereditatem deficit. ¶ Circa quattuor notandum ꝙ donum pietatis adaptatur manſuetudini. Si enīꝫ pietas accipiatur pro nimia manifeſtum eſt ꝙ qui habet pietateꝫ malo proximi cōpatitur nec vult nocere proximo: vnde qui pius eſt eſt māſuetus. Si
B vero pietas pro cultu dei ſumatur cultus dei eſt: iuguꝫ dei ſuaue ꝛ onus leue: de quo legitur. Mat. xi. Cui manſuetus gratia ſe inclinat ꝛ ſupponit ſicut inmanſuetus illū abijcit: vñ qui māſuetus eſt: eſt pius.

¶ De beatitudine luctus.

P Oſt paupertatē ſpūs ꝛ māſuetudinē dicendum eſt de luctu. Cum enīꝫ terrenitas vix ad plenum a corde amoueatur: trāquillitas autē manſuetudi-
A nis ſepe corrūpatur neceſſarius eſt luctus vt aqua lacrimaruꝫ terrenitas perfecte expellatur. Job. xiiij. Lapide excauāt aque ꝛ alluuione paulati terraꝫ cōſumitur ꝛ vt incedia irē aqua lacrimarū perfecte extinguatur. ¶ De luctu vero hoc modo dicetur. ¶ Primo oſtenditur quid ſit luctus put beatitudo dicitur. ¶ Secūdo diſtinguentur diuerſe ſpecies luctus: vt manifeſtum fiat cui luctui conſolatio debeatur. Tertio oſtenditur quomodo lugentes ſint beati vbi tangetur de his que ptinent ad cōmendationem luctus ſeu lacrimarū. ¶ Quarto dicetur de impedimentis lacrimarum. ¶ Quinto ꝙ donum aptetur huic beatitudini.

¶ Quid ſit luctus.

C Irca primū notandum ꝙ luctus prout ſumitur pro beatitudine eſt gratia vehementer dolendi de ma- B
lo ꝙ accidit vel de bono ꝙ deficit. Luctꝰ vero ſic ſumptus non eſt in his qui adhuc ſunt in peccatis ſuis. Grego. in mor. niſi a reatu culpe qui nos ligauimꝰ miſericorditer dimittamur perfecte flere non poſſumus: ꝙ in nobis ipſis cōtra noſmetipſos dolemus: ſcilꝫ malum vero in deſcriptiōe poſita intelligas non id ꝙ mūdus vocat malum penam temporalem que medicinalis eſt: ſed ꝙ vere malum eſt. ſ. malum culpe ꝛ penam futuraꝫ que eius eſt ſequela. Bonum etiam intelligas non bonum periculoſum vt eſt pecunia: ſed verum bonum. ſ. bonū gratie vel glorie. Dolor huiꝰ ſignum eſt ſalutis. Grego. in mor. Argumentum ſalutis eſt vis doloris.

¶ De ſpeciebus luctus.

C Irca ſcōm notandum ꝙ ſuper. Mat. v. Diſtinguit gloſa duas ſpecies luctus: prior eſt luctꝰ pro peccatis vel ſuis vel alienis. Secūdus eſt ex deſiderio celeſtis patrie. Prior eſt irriguum inferius Secundus eſt irriguūꝫ ſuperius: de quibus legitur. Joſue. xv. ꝛ: Iudic. i. Ille ſaluat preſentes ſordes hic accēdit acrius eternorum amatores vt dicit. Glo. ſuper. v. Mat. ¶ Aliqui etiam diſtinguūt quattuor ſpecies luctus: primus luctꝰ eſt luctus proprijs peccatis de quo in ps̄ exitus aquaruꝫ deduxerunt oculi mei ꝛc.
Secundus eſt luctus pro alienis peccatis. Je. ix. Quis dabit capiti meo aquam ꝛ oculis meis fonteꝫ lacrimarꝫ ꝛ plorabo die ac nocte interfectos filie populi mei.
Tertius eſt pro incolatu preſentis miſerie. Dauid heu mihi quia incolatus meꝰ prolongatus eſt. Quartus pro dilatiōe patrie in ps: ſuper flumina babylonis illic

ſedimus ⁊ flebimus ⁊c. De quattuor ſpe
cies luctus ſūt: velut quattuor ydrie quas
iuſſit helyas impleri aqua ⁊ effundi ſup
holocauſta q̄ effuſionē ignis celeſtis ſub-
ſecutus eſt. Tertio Reg. decimo octauo.
¶ Poſſunt etiam diſtingui ſex ſpecies lu
ctus. ¶ Quarum prima eſt ex conſidera-
tione diuine offenſe vel contumelie. ¶ Se
cunda eſt ex conſideratione gehēne. Gre.
ſuper iob. Super omnia preui. ſic inferni
compunctionem prouocat. Tertia eſt
ex conſideratione aliene miſerie. Ro. xij.
Flere cum flentibus ⁊c. Quarta eſt ex
preſenti afflictione. Treñ. ſecundo. Plo-
rans plorauit in nocte. ¶ Quinta pro ſpi
rituali abſentia ſponſi. Mat. ix. Non poſ
ſunt filij ſponſi lugere q̄diu ſponſus ē cū
eis ⁊c. Sexta pro dilatione patrie. Hec
ſex ſpēs ſunt: velud ſex ydrie quas domi-
nus iubet aqua impleri. Jo. ij. Poteſt ta-
men poni diuiſio luctus generalior vt di-
ſtinguamus luctum in luctū malum ⁊ lu
ctum bonū ⁊ luctum indifferentē. Lu-
ctus malus ē vt luctus cupiditatis. de quo
dictū eſt ploratur lachrymis ammiſſa pe
cunia veris: vel luctus deceptionis d̄ quo
poeta vt flerent oculos erudire ſuos vl lu
ctus inordinate dilectionis de quo Aug.
in p̄mo lib. confeſſi. Cogebar inique plo-
rare didonem mortuam: que ſe occidit ob
amorē cū interea meipſum in his a te mo
rientē deus vita mea ſiccis ferē oculus mi
ſerimus. Quid enim miſerius miſero nō
miſerāte ſeipſū vel luctus eterne dānatio-
nis. Mat. viij. Ibi erit fletus ⁊ ſtridor dē-
tiū. Itē eiuſdē. xiij. ⁊. xxij. ⁊. xxiij. ⁊. xxv. ⁊
luce. xiij. puer. Extrema gaudij luct⁹ occu
pat. Et notandum q̄ idem faciunt pru
dentes ⁊ iprudētes: ſ; imprudentes illud
nō faciunt tempore oportuno. Eccleſi. xx.
Imprudens nō ſaluabit tempus. Señ. de
negligentibus facere quod faciendum eſt
tunc lachryme nihil p̄future cadunt: plo-
rabunt fatui ſicut hij ſapientes plorant
ſed tunc plorabūt quādo lachryme erunt
eis inutiles. Si nō plorarēt dānati niſi
lachrymā vnā corporalē ſingulis diebus
quibus erunt in inferno: plus plorarent q̄
ſint aque in mari. Omnes enī; gutte ma-
ris finite ſunt ⁊ poſſet deus dicere tot ſūt
⁊ non plures: dānati vero ſine fine erunt i
iferno. Luctus bonus triplex eſt. ſ. luct⁹
ꝯpunctionis: compaſſionis ⁊ deuotionis.
¶ De primo in ps. Lauabo per ſingulas
noctes lectū meū ⁊c. De luctu cōpaſſio-
nis. Job. xxx. Flebā condā ſuper eo qui af
flictus erat. Eccle. xxij. Super mortuū plo
ra. Defecit enim lux eius. ⁊ ſuper fatuum
plora. Defecit enī; ſenſu. Jere. xviij. Plo-
rans plorabit aīa mea: ⁊ oculus me⁹ edu
cet lachrymā: q2 capt⁹ eſt grex dñi. Eiuſdē
xiiij. Deducāt oculi mei lachrymā p noctē
⁊ diē ⁊c. Treñ. ij. Defecerūt pre lachrimis
oculi mei ſup ꝯtritionē ppli mei. eze. xxxij
Omnia lumīaria celi merere faciē ſup te.
¶ Luctus deuotionis ē vt cū aīa viri pfe-
cti dei dulcedine experta deflet abſentiam
ſponſi quo ad ſenſunm dulcedinis. Ber.
Ad frēs de monte dei loquens de illo qui
repellitur a lumine dei. Ad q̄ admiſſus ē
ſi amat inquit flere dulce habet: ⁊ nō ſine
multo gmitu cogitur redire ad ꝯſcientia;
ſuam. Item luctus deuotionis eſt qui eſt
ex deſiderio diuine viſionis. in ps. Sitiuit
anima mea ad deum fontem viuū ⁊c. Lu E
ctus etiā deuotionis eſt luctus q̄ habet aīa
viri perfecti ex magnitudine gaudij ſpiri-
tualis. De luctu deuotionis itelligi poteſt
illud. Aug. in lib. de ci. dei. Quanto inqt
eſt quiſq; ſanctior ⁊ deſiderijs ſanctis ple
nior tanto eius in orādo fletus vberior Itē
in libro ſoliloquiorum: modu; inquit vis
habere lachrymas meas cu; miſerie mee
modum non videant. Impatiens ē amor
Nec lachrymis modus ē niſi amori detur
q̄ amatur. Luctus indifferens eſt vt lu
ctus afflictionis tēporalis vel etiā gaudij.
Tobi. xi. Fleuere ambo cū gaudio. Gene.
quadrageſimotertio. Erumpebant lachry
me ⁊ introiens cubiculū fleuit. Secundu;
glo. luctus pro peccatis vel pro deſiderio
celeſti cōſolationē meretur. Alius vero lu
ctus non. Secundum Ber. luctus eorum
qui perſeuerantiam non habent nō mere
tur conſolationem. Alios inquit lugentes
video: ſed ſi de corde procederent lachry-
me nō ta; facile illico ſoluerentur in riſum.
nēc ſit cū abundantius ocioſa ⁊ ſcurri-
lia verba profluant quā prius lachryme.
Lachrymas huiuſmodi de his eſſe nō ar
bitror quibus conſolatio diuina promittit
quando quidem poſt illas tam facile con
ſolatio vilis admittitur.

Quare lugentes ſint beati.

F Irca tertiuꝫ notandum ꝙ prima
e ⁊ maxima cauſa quare lugentes
ſint beati eſt quā dñs tangit dicēſ
quia conſolabunt̄. Simile Luc. vi. Beati
qui nunc fletis qꝛ ridebitis. ¶ Lugentes i
futuro ꝯſolabūtur dei viſione ⁊ ēt multis
alijs modis. Iſa. vlti. In ieruſalē cōſola
bimini videbitis ⁊ gaudebit coꝛ veſtruꝫ: ⁊
luc. v. Dictū eſt diuiti de laçaro nunc hoc
cōſolatur tu vero cruciaris. iohā. xv. Tri-
ſticia vr̄a vertet̄ in gaudiū: ꝙ ſignificauit
aque mutatio in vinuꝫ. iohā. ij. iere. xxxi.
Conuertaꝫ luctum eoꝛuꝫ in gaudium.
D ¶ In preſenti etiaꝫ lugentes conſolantur.
Exo. xv. Aque marath. verſe ſunt in dul-
cedineꝫ. Tob. viij. Poſt lachrimatione ⁊
fletuꝫ exultationē infundis. Auguſt. i lib.
confeſ. Quantuꝫ fleui hymnis ⁊ canticis
tuis ſuaue ſonātis cōmotus eccleſie tue vo
cibus acriter ⁊ currebant lachꝛyme ⁊ be-
ne mihi erat cuꝫ eis. ¶ De tali qui habet
abundantiaꝫ dulciuꝫ lachꝛymaruꝫ veruꝫ
eſt illud ꝙ ſolet dici cōmuniter. iſti ſunt ſi-
cut piſci qui natant in aqua: de ſuauitate
iſta nō guſtat coꝛ ignobile. Prouer. xiiij.
Coꝛ ꝙ nouit amaritudineꝫ anime ſue in
gaudio eius non miſcebit̄ extranus. Gre.
in moꝛa. Luctu ſuo anima paſcitur cū ad
ſuperna gaudia flendo ſubleuatur: ⁊ itus
quideꝫ doloris ſūi gemituꝫ tolerat: ſed eo
refectionis pabuluꝫ percipit: quo vis amo
ris per lachꝛymas emanat. Ideꝫ i eodem
fit plerumqꝫ vt in his pijs fletibus gaudij
claritas erumpat: ⁊ mens que ceca iacue-
rat ad inſpectionē fulgens itimi ſuſpirijs
vegetata conualeſcat. Aliud ad beatitudi-
nem faciens in lugentibus luctu ſalubri.
poteſt eſſe q. tales imunes ſunt a triſticia
huius ſeculi que moꝛteꝫ operatur. ij. Cori.
vij. Ber. i omnibus operibus tuis memo
rare nouiſſima tua moꝛtis hoꝛroꝛeꝫ iudi-
cij tremendū valde diſcrimen ardētis ge-
henne metuꝫ ab oculis coꝛdis tui nullate
nus elongari patiaris. Cogita peregrina
tionis tue miſeriam. recogita annos tuos
in amaritudie anime tue. ⁊ cogita huma
ne vite pericula. cogita fragilitatē ꝓpriaꝫ
⁊ in huiuſmodi cogitatione ſi perſeuera-
ueris dico tibi paruꝫ ſenties quicquid fo
ris videtur eſſe moleſtuꝫ dum toto coꝛde
circa interioꝛeꝫ moleſtiam occuparis: ſed
nec patietur dominus ſine cōſolatione te
eſſe: quoniā eſt pater miſericoꝛdiarū ⁊ de⁹
totius ꝯſolatiōis: ⁊ cōplebitur omnino ꝙ
pollicetur veritas. Beati qui lugent ⁊c.
Tertio ad beatitudinem lugentiū facit
ꝙ lachꝛyme eos mūdāt ⁊ ceteri effect⁹ la
chꝛymaꝝ de qb⁹ i earū cōmēdatōe dicet̄.
De commendatione lachꝛymarum.
E T notandū ꝙ ad cōmendationē
lachꝛymarū. Primo valere pñt ex
hoꝛtationes quas ſcriptura ſacra
facit ad flendū. Jere. vi. Luctū vnigeniti
fac tibi. Eiuſdē. ix. Docete filias veſtras la
mentū. Lu. xxiij. ſuꝑ vos ip̄as flete ⁊ ſuꝑ fi
lios vr̄os. Jac. iiij. Miſeri eſtote ⁊ lugete
Eiuſdē. v. Ploꝛate vlulantes in miſerijs
veſtris. Secundo exēpla inter que preci-
puū eſt exēpluꝫ xp̄i. B. xp̄s compatitur ⁊
ploꝛat: hō patitur ⁊ ridebit: de luctu xp̄i
habes Hebꝛe. v. Cum clamoꝛe ⁊ lachꝛy-
mis exauditus eſt pro ſua reuerentia. Et
Lu. xix. Videns ciuitatē fleuit ſuꝑ illam:
Et Jo. xi. Et lachꝛymatus eſt illic. Primo
fletu cōmendauit nobis fletu cōpunctio-
nis. Creditur enim fletum illum emiſiſſe
in cruce. Crux vero ſtatum penitentie de-
ſignat. In ſecundo fletū cōpaſſionis. In
tertio fletū deuotionis: qñ fleuit lazarum
reuocaturus ad preſentē miſeriā. Ber. in
ſermone xp̄m ſuꝑ lazarū ⁊ ſuper ciuitateꝫ
fleuiſſe: ⁊ in oꝛonibus ꝑnoctaſſe legitur.
Riſiſſe vero aut iocaſſe nuſq̄. Cōmendan
tur ēt lachꝛyme exēplo Petri. Mat. xxvi.
Egreſſus foꝛas fleuit amare. Jero. in epi-
ſtolis. Petrū ter negātē in locū ſuū ama-
re reſtituere lachꝛyme. Itē exēplū magd.
Lu. vij. Lachꝛymis cepit rigare pedes ei⁹
Tertio ad cōmēdationē lachꝛymarū pōt
locus valere in quo ſanctus Aug. In val-
le miſerie ſumus: in qua eo magis flēdus
eſt quo minus flemus. In p̄s. Aſcēſiones
in coꝛde ſuo diſpoſuit in valle lachꝛy. Ec-
cle. xxij. Muſica in luctu impoꝛtuna nar
ratio. Quarto tempus in quo ſumus. Ec
cle. iij. Tempus flendi ⁊ tempus ridendi:
tempus flendi eſt in preſenti vbi eſt multa
materia fletus ⁊ lachꝛyme ſunt in ſuo va
loꝛe. Materia fletus ſunt iniurie dei ⁊ cō-
tumelie: ſtrages animarum: incolatus pre
ſentis miſerie: dilatio patrie. De multipli-
ci materia fletus requiretur in tractatu de
luxuria: .c. de choreis. In futuro erit tp̄s
ridēdi qui erūt in paradiſo nō hēbūt ma

teriſ fletus. In his vero qui erũt i inferno
lachrymé nullius erunt valoris: tũc abſter
get deus oẽm lachrymã ab oculis ſancto-
ruz. Apoc. vij. Iſa. xxv. Auferret dñs deus
oẽm lachrymã ab omni facie. B. Felices
lachryme quas pia manus cõditoris ab-
ſterget. Tunc ridebũt electi pleno ore. Iob
viij. Deus non prohiciet ſimplicẽ: nec por
riget manum malignis donec impleatur
riſu os tuũ ⁊ labia tua iubilo: hic ridet ore
ſemipleno: quia hic impletur illud. Pro-
uer. xiiij. Riſus dolori miſcebitur.

¶ De virtute lachrymarum.

De virtute lachrymaꝝ. Notanduz
ꝙ lachryme primo animã mun-
dant. Aqua etiã lachrymaꝝ eſt ve
lut mare eneũ in quo igreſſuri tabernacu
lum: vel templũ manus ⁊ pedes lauabant
Exo. vlt. Et. iij. Ro. vij. Aqua etiaz lachry
marũ eſt lauatoriuz in clauſtro ſpirituali.
Et quaſi aqua d puteo eſt: ſi lachryme vé
niant de profundo peccatoruz: ⁊ ſi ſint de
proprijs peccatis tunc eſt puteus in ipſo
clauſtro. Si veri ſint pro peccatis alienis
⁊ non pro proprijs: tunc habet clauſtrum
illud aquã quaſi de alieno puteo ⁊ videt
habere maluz prouiſorez. Si vero lachry-
me ſunt pro incolatu huiꝰ miſerie: vel pro
dilatione patrie: tũc eſt aqua quaſi de fon
te viuo. Iohã. iiij. Aqua quam ego dabo ei
fiet fons aque ſalientis in vitam eternam.
Aqua lachrymaruz balneum eſt in quo
abluuntur anime: vt ſponſe regis celeſtis
fiant. Iere. iiij. Laua a malicia Ieruſalẽ cor
tuũ vt ſalua fias. ¶ Itez lachryme delent
lr̃as mortis quas qui peccat diabolo ſcri-
bit manu propria in libro conſcientie.
Dan. vij. Sedit iudiciuz: ⁊ libri aperti ſũt
libri incẽ. i. ↄſcientiaꝝ. Littere iſte effuſio
ne ꝓprij ſanguinis delẽde eſſẽt ſi aliter de-
leri non poſſunt ſic xp̃us deleuit cyrogra
phuz nobis contrariuz. Col. ij. Delens ꝙ
aduerſus nos erat cyrographum decreti
ꝙ erat contrariuz nobis ipſuz tulit de me
dio affigens illud cruci. Itez diabolũ ſub
mergerat. ¶ Aqua lachrymarum eſt q̃ſi
mare rubruz: vbi pharao infernalis cum
exercitu viciorum ſubmergitur. Exo. xiiij.
In ps. Conturbaſti capita draconum in
aquis. ¶ Item lachryme terraz cordis ir-
rigant ⁊ fecundãt. ¶ Aqua lachrymaruz
eſt fons paradiſi. Geñ. ij. Fons aſcẽdebat
de terra irrigans vniuerſam ſuper faciem
terre. Eccle. xxiiij. Rigabo ortum planta-
tionis. In ps. Qui ſeminant in lachrymis
in exultatione metent. ¶ Item lachryme
holocauſtuz impinguant. Gre. Sup Eze.
Holocauſtuz aridum eſt bonuz opus ꝙ
orationis lachryme non infundunt. Holo
cauſtuz pingue eſt bonuz opus ꝙ cũ agit
etiam lachrymis impinguatur. ¶ Itẽ la-
chryme ardorem cõcupiſcentiaꝝ ſedant.
Greg. in mora. Flãma ſuggeſtionum dia
boli citius extinguit vnda lachrymarum.
Si aliquis viderit domuz conſcientie ſue
ignorantie concupiſcentie ſuccendi recur
rere debet ad aquã lachrymarũ. ¶ Item
mentẽ humiliant. Prouer. xij. Meror in
corde iuſti hũiliabit eũ. ¶ Itez mentẽ mi-
tigãt. B. in ſermonibꝰ equũ in domitũ fla
gella domãt: aiam imitem cõtritio ſpũs ⁊
aſſiduitas lachrymaꝝ. Et vt breuiter dica
tur oẽm ſpũalẽ ĩfirmitatez ſanant. Iob. v.
Merẽtes erigit ſoſpitate. Itẽ a deo ꝙ hõ
vult ipetrãt. i. Re. i. c. Cuz eſſet anna ama
ro aio orauit dñz flens largiter que a dño
exaudita eſt. Iſa. xxxviij. Dictũ eſt Eze. Ui
di lachrymã tuã ⁊ ecce ſanaui te. Tob. iij.
orauit Tob. Cũ lachrymis ⁊ Sarra ſimi
liter ⁊ exaudite ſunt preces amboꝝ. Iu-
dith. viij. Indulgentiã eius cũ lachrymis
poſtulemꝰ. In ps. Auribꝰ percipe lachry-
mas meas. Aug. Que violẽte ſũt in preci
bus. Itẽ poſuiſti lachrymas meas in con
ſpectu tuo. Iere. xxxi. In fletu venient ⁊ in
miſericordia reducã eos. xp̃s cum lachry
mis preces offerens exauditus ẽ. Heb. v.
Itẽ lachryme oculũ cordis clarificãt: vñ
aq̃ lachrymaꝝ eſt natatoriũ ſyloe. Iohã. ix.
Abij ad natatoria ſyloe: ⁊ laui: ⁊ vidi. Gr.
Mens lachrymis baptiçata i cõtẽplatiõe
videt limpidius. Idẽ ſepe qd torpẽtes la-
tuit flentibus ſubtilius inoteſcit. Aqua la
chrymaꝝ eſt collirũ viſum iuuãs. Apoc.
iij. Collirio inunge oculos tuos vbi vide
as. Itẽ lachryme mentẽ eleuãt. Geñ. vij.
Multiplicate ſunt aque ⁊ eleuauerunt ar
chã in ſublime. Greg. in mora. Cũ per fle
tum mens ad ſũma rapit cõpunctiõis ſue
penã gaudens miratur ⁊ libet aſſici: q2 in
afflictione ſua ſe cõſpicit ad alta ſubleuari.
¶ Item lachryme vitam perditaz recupe
rant. Grego. Tempus redimimus quan-
do ante actam vitam q̃ laſciuiendo perdi

mꝰ flendo recupamꝰ. Ité regnū celoꝝ quaſi quadā vi obtinet. Gre. in omel. Regnū celoꝝ rapi vult nr̄is fletibꝰ ꝙ noſtris meritis nō debet. Ité lachꝛyme vt virtꝰ eaꝝ breuibus verbis exprimat operantur in celo in terra: ⁊ in iferno. Jn celo. vn̄ Eccl. xxxv. Nōne lachꝛyme vidue ad maxillam deſcēdūt: ⁊ exclamatio eiꝰ ſup deducentē eas. A maxilla eniꝫ aſcendūt ad celum. in terra operātur cū multiplices habebāt eſſe eiꝰ in hoibus vt pꝰus oſtenſuꝫ eſt. Jn iferno cū igné infernalē extinguūt quantū ad eū qui eas effundit. Ité lachꝛyme poſſunt in deū: in angelos: in hoies: ⁊ in demōes. Jn dn̄i dū eū: quaſi cogūt ad miſerandū. Un̄ ſup illud Tob. iij. Tunc Tobias ingemuit ⁊ cepit orare cū lachꝛymis dicit glo. Oratio deū lenit: lachꝛyma cogit: lachꝛyme deū faciūt: quaſi obliuiſci: iniquitatuꝫ noſtraꝝ lachꝛyme etiā angelos letificant. luce. xv. Gaudiū eſt angelis dei ſuper vno peccatore penitentiā agēte. Bm. B. Delicie angeloꝝ ſunt noſtre lachꝛyme. Ideꝫ vinū angeloꝝ ſunt lachꝛyme penitentiū. Jn demones poſſunt lachꝛyme cum in eis ſubmergantur: vt prius dictum eſt.

¶ De impedimentis lachꝛymarum.

C Irca quartū. Notanduꝫ ꝙ. vi. videntur eē ipedimenta lachꝛymaꝝ. Primū eſt ſuperbia q̄ eſt vt terra arens. Joſue xv. ⁊ iudicū. i. Terrā arentē dediſti mihi in pſ. Anima mea ſicut terra ſine aqua tibi. Humilitas eſt quaſi aq̄ductus p quē lachꝛyme veniūt quē diabolus vult incidi. iudith. vij. Incidi precepit holofernes aqueductū. ipſa ē vallis ad q̄ deſcendūt aq̄ lachꝛymaꝝ. Scdm ē amor terrenoꝝ: vn̄ Caym iterfecit Abel. Gene. iiij. Caym iterpretat poſſeſſio. Abel luctus Gen̄. xxvi. Oēs puteos quos foderūt ſerui Abraaꝫ obſtruxerunt paleſtini implentes humo Tertiū eſt duricies ſiue ipietas. Gen̄. xxix. Os putei grandi lapide claudebatur: hoies qui nō habēt pietatē ad pximū nō inueniunt deū ſibi miſericordem. Ideo corda eoꝝ ſunt vt petra duriſſima. Job. xij. Si continuerit aquas oia ſiccabuntur. Ideo neceſſe eēt vt virga dei percuterentur vt aqua lachꝛymaꝝ inde exiret Deut. viij. Eduxit riuos viuos de petra duriſſima. Ité in pſ. Percuſſit petrā ⁊ fluxerunt aque ⁊c. Quartū eſt nimia occupatio. Gen̄. xxxvi. Anna inuenit aquas calidas in ſolitudine. iſa. xxij. Recedite a me amare flebo. Quintū eſt ignorantia ꝙ ipedimentū tangit dn̄s luce. xix. dicēs. Si cognouiſſes ⁊ tu ſupple fleres. Sextuꝫ eſt peccati magnitudo. B. in lib. de cōſideratiōe. Si doles ꝯdoleo: ſi non doleo tn̄: ⁊ maxime ſciēs a ſalute lōgiꝰ aſſiſtere membrū ꝙ obſtupuit ⁊ egrū ſeſe nō ſentienteꝫ piculoſiꝰ laborare. Gre. in omel. loq̄ns de phio ⁊ magdalene: ⁊ xp̄o iter duos inquit egros medicꝰ aderat: ſꝫ vnꝰ eger in febꝛe itegrū ſenſuꝫ tenebat. Alter vero in febꝛe carnis ſenſum perdiderat mentis in egritudine ſenſum perdiderat: qui hoc ipſuꝫ ꝙ a ſalute longe eſſet ignorabat. m

¶ Coadoptio luctus in donū ſcientie

C Irca qntū. Notādū ꝙ luctui adaptat donū ſcie. Un̄ iterli. Hij ſcie ſpū illuſtrātur vt ſciant qbꝰ malis iuoluātur. Hāc adaptationē iſinuat ſalomon. Eccle. i. Qui addit ingt ſciam addit ⁊ dolorē. Nō pōt hō ſcire in qbꝰ bōis vel malis ſit in pn̄ti vita ⁊ nō eē in luctu. Mala. n. p ſe luctū iducūt. Bona pò tpalia cām luctꝰ. i. pctm̄. Aug. Si bn̄ ē times ſi male doles. Hāc adaptationem iſinuat nobis ipſa natura. Ad idem enim membrum pertinent viſus ⁊ luctus. Idem iſinuatur nobis luce. xix. Uidēs ieſus ciuitatem fleuit ſuper eam.

De eſurie iuſticie. cap. xii.

S Equitur de eſurie iuſticie ⁊ recte poſt predicta de ea dicendum eſt quia predicta valent ad eſurieꝫ iuſticie. Humilitas que ad paupertatem ſpiritus pertinet: valet ad hanc eſuriē q: humilis ſentit ppꝛiaꝫ vacuitateꝫ. ideo eſurit repletioneꝫ: econtrario ſuperbus qui habet vanam plenitudineꝫ habet faſtidium iuſticie. Jtem paupertas voluntaria animaꝫ euacuat ab amore mundi. vnde reddit eam capacē amoris veri boni. Amor eniꝫ mundi ⁊ amor veri boni mutuo ſe expellunt ab anima. Coanguſtatuꝫ eſt eniꝫ ſtratum vt alter decidat ⁊ pallium breue amoris vtrūqꝫ operire nō pōt mundūꝫ. ſ. ⁊ verū bonū. iſa. xxviij. Manſuetudo valet ad hāc eſuriem: q: aiam euacuat ab amore malicie hoies imites eſuriūt maliciā ſeu pximi iniuriā. Jō nō pn̄t perfecte eſurire iuſticiā. Luctus etiaꝫ facit ad hanc

eſurie: q.n. lugēt recogitant ānos ſuos in amaritudine aie ſue: ⁊ cupiunt facere di gnos fructus pnie: volentes ſeruire iuſti cie ſicut in iuſticie prius ſeruierūt. Ro.vi. Sicut exhibuiſtis membra veſtra ſeruire īmūdicie ⁊ iniquitati ad iniqtatē. ita nūc exhibete mēbra veſtra ſeruire iuſticie. B. Eſurie iuſticie ad pcedentē ordinat beati tudinē hijs verbis. Quid aliud inquit eſt hec cōſolatio que lugētib⁹ pmittitur q̄ p cedens de ſpecie venie gratia deuotiōis ⁊ ſuauiſſima delectatio boni: guſtus ſapien tie licz exiguus qbus interim benigniſſim⁹ dn̄s afflictā refrigerat alā: ſz guſt⁹ ille nihil aliō ē q̄ irritamētū dſiderij ⁊ incētiū amo ris: ſicut ſcriptū ē q edūt me adhuc: eſuriēt et q bibūt me adhuc ſitient: ppterea ilico ſubinfertur bti q eſuriūt ⁊c. ¶ Et no q iu ſticia hoc ſumi pōt generaliter p probita te ſeu bōitate ſeu rectitudine vite ad q ptī net q dicit. Glo. Amatores inqt viri boni qbus nō ſatis eſt: q iuſti ſunt: ſed ſemp ſi tiūt opus iuſticie: vel pt ſumi iuſticia put ad eā ptinet reddere vnicuiq q ſuū ē: vn̄ Glo. Juſticia eſt ſua vnicuiq tribuere ſi bi ⁊ proximis ⁊ deo. Jtē pōt ſumi put hec attēditur in inflictione penarū vnde. B. in ſermonibus. Alij inqt tā vehemēter cōtra aliorū. delicta zelant vt videri poſſūt eſurire ⁊ ſitire iuſticiaz ſi eēt apud eos de ſuis quoq petis idē iudiciū: ſed nunc pon dus ⁊ pōdus vtrūq abhominatio apud deū. Nā cōtra alios taz impudenter q̄ ina niter exuāt ſeipſos taz inſipiēter q̄ inuti liter palpant. Eſuriē iuſticie itelligas nō quemcūq amorē iuſticie: ſed amorez val de intēſum. Et no. q opera bona cibus ſunt anime: virtutes enim que ſunt quaſi quedā mēbra anime inde ſuſtentantur re ficiuntur augētur roborātur. Jo. iiij. Me us cibus eſt vt faciam volūtatez eius qui miſit me. Ad virtutes pertinet illud. Jſa. iiij. Panem noſtrum comedemus. Jpſe de labore ſuo viuūt: proprijs enīz opibus paſcūtur ⁊ ſine illis deficiūt. Jdeo recte di citur eſuries eē iuſticie. Eſuries enim eſt reſpectu nutrimenti ⁊ refectionis: qui eſu riūt ⁊ ſitiūt iuſticiā. i. vite rectitudinez vel bonitatē, ⁊ in ſe ⁊ in alijs beati ſunt quia ſatiabūtur in futuro. Adepto q deſiderāt. dicit. Interl. Tūc.n. nullus erit cū eis qui bonus nō ſit ⁊ qui bene nō agat. Jtē qui

iuſticiā ſcdo modo eſuriunt tūc ſatiabūtur Totaliter.n. viuent deo: vnde ſe totaliter reddet deo a quo totaliter habēt ⁊ ſic vere erunt iuſti. Jtē q eſuriunt iuſticiam tertio modo tūc ſatiabūtur: qꝛ tūc nullū malum relinquitur inpūitū. Tunc.n. implebitur illud ps. Letabitur iuſtus cū viderit vin dictā. Jtez q eſuriūt ⁊ ſitiūt iuſticiā habēt beatitudine. vie. Primo propter leticiā que iuſticiam ꝯcomitatur Jn. ps Juſticie domini recte letificantes corda: e cōtrario in iuſticiam ꝯcomitatur miſeria a qua mi ſeria ipſi immunes ſunt. Prouerbi. xiiij. Miſeros facit populos peccatuz. Aug. in lib. de libe. ar. Tanta eſt btitudo iuſtitie vt nemo ab ea niſi ad miſeriam poſſit abſce dere. ¶ Scdo qꝛ quanto habēt maiorez eſuriem iuſtitie: tāto habēt maiorē letitiaz opādo iuſtitiā. Prouer. xiij. Deſideriū ſi ꝯpleatur delectat animā. Jn eodē. Lignū vite deſideriū veniēs. Tertio qꝛ ſpūalē ſanitatem hn̄t eſuries n. iuſticie atteſtatur ſpūali ſanitati: ſicut rectitudo appetit⁹ cor porali ſanitati. Quarto qꝛ eſuriē iuſtitie ſeqtur habūdātia bonoꝝ opum: vn̄ multi plicat leticia annexa bono opi. Aia bo nis opib⁹ hn̄dans eſt: ſicut arbor bn̄dicta hn̄s fructuū habūdātiā. Aia vo ſine bōis opib⁹ ē vt arbor maledicta. Mat. xxi. Nū q̄ ex te fructus naſcat in ſempiternū. Ait dn̄s maledicēs ficui. Jtez aia habūdās bonis opibus ē vt mulier q̄ letatur de mlti tudie filiorū: q̄ vero ē ſine opib⁹ ē vt mu lier ſterilis que ſe miſeram reputat. i. Re. .i. Ait anna que fuit ſterilis mulier in quit in felix nimis ſum ego. ¶ Et notādū q ſicut mulieres ſteriles multum deſide rāt fructū. Sic aia multū deſiderare debet fructū bonoꝝ opū. Exēplū pmi dſiderij habes in Rachel. Gen. xxx. Da mihi inqt liberos alioqn moriar. Exēplū ſcdi deſi derij in Bernardo dicēte ſup eaz q̄ mult⁹ me puares o amara mors vite viu q̄ fru ctu: nā vita ſine fructu grauior mors. Deni q duo mala panī arbori in fructuoſe ſecu ris ⁊ ignis. Fame iuſtitie multi ſci mortue ſunt i mundo: multi etiā mortui ſūt morte corporali qꝛ p illa morti ſe expoſuerūt: eis rīda ē iuſticia vt theſaur⁹ alijs theſaur. n pualēs. Eccle. xxix. Pone theſaurū tuū i n pceptis altiſſimi ⁊ pderit tibi magis q̄ au rū. Alios theſauros reliqt hō cū moritr ſz

hunc theſaurum ſecuʒ deſert. Non eſt ceſ-
ſanduʒ a bonis opibus pro amico aliquo
Bona eniʒ opera faciunt homini ſocieta-
tem in morte cum amici nolunt h facere.
Apo.xxv. Opera.enim illorum ſequuntur
illos. Bona opa hominez ornāt ꝛ honorāt
in illa magna cura que erit cū fiet vniuer-
ſale iudicium. In ps. Aſtitit regina a dex
tris.t.ꝛc. ¶ Iteʒ bona opera in futura vi
ta hominem paſcūt. Prouer.vlt. Date illi
de fructu manuuʒ ſuarum. De iuſticia re-
quire in tractatu de virtutibus cardinali-
bus vbi hēs ſpālē tractatum de ipſa. Ap-
B tatur aūt eſuries iuſticie dono fortitudinis
vnde interli. Eſuries iuſticie ſpū fortitudi
nis fulcitur ne in via lēteſcat. Itē Glo. hec
virtus ſine ſpū fortitudinis non inpletur:
quia per eū eſuriendo ad ſacietatem: quā-
doq̃ venimus: Aliqui vero ideo eſuriem
iuſticie dono fortitudinis adaptant: quī
de refectione ꝛ exercitio operuʒ eſt robur
virtutum. Poſſet tamen dici quoniaʒ de
fortitudine: eſt iſta eſuries ſicut de fortitu-
dine vis apetitiue corpalis eſt eſuries cor
poralis: ꝛ de debilitate faſtidium: ꝛ ſicut
de fortitudine bellica ꝛ eſuries certaminū
ſic de dono fortitudinis eſuries iuſticie in
pn̄ti q̄ certamen habet Iob.vij. Milicia
eſt vita hominis ſuper terram.

¶ De miſericordia. xlij.

s Equitur de miſericordia de q̄ con
grue poſt p̄dicta tāgēdū ē: q2 poſt
cohibitiōʒ cordis ꝑpaupꝛtatē ſpūs
A a bono ꝙ inter nos eſt: ꝛ per manſuetudi
nem a malo ꝛ poſt ablutionem cordis ꝑ
lauacrū lachrymarum neceſſaria eſt dire-
ctio cordis ad verum bonum: ad quam ꝑ
tinet eſuries iuſticie: ꝛ deinde ad malum ꝙ
fit per miſericordiā qua malis ꝓximi cō-
patit. ¶ Miſericordes vero ideo bti ſunt
quia literas patentes hn̄t euangelij ꝙ ipſi
miſericordiam conſequuntur. Miſericor
des alienam miſericordiaʒ in pn̄ti per cō
paſſionem ſibi aſſumunt: ideo in futuro a
propria miſericordia liberi erunt: miſeri-
cordes xp̄m in menbris ſuis miſeria nunc
liberant: ideo in futuro iure viciſſitudinis
chriſtus eos a miſeria liberabit. De miſeri
cordia require in tractatu cardinaliuʒ vir-
tutum: vbi habetur ſpālis tractatus d ipſa
Ea vero que ponuntur vbi ad ipſius com
mendationem valere pōt ad oñdendum
miſericordiū beatitudineʒ. ¶ Adaptatur
aūt miſericordia dono cōſilij: vnde Gloſ.
Miſericordia eget ſpū cōſilij ſine quo ne
mo circūſpecte miſeretur. Iniciū.enim eſt
ſui miſereri finis eſt ꝓ alio mori. Ordo.n.
eſt miſerendi' vt vnuſq̄ſq̃ incipiat a ſe. Fi
nem chriſtus iſinuat pro peccatoribꝰ mor
tuus ex miſericordia. Miſericordiā ſpecia
liter conſuluit veritas iuueni requirēti qd
boni faceret vt vitam eternaʒ haberet. Si
vis perfectus eſſe: vade ꝛ vende omnia q̄
habes ꝛ da pauperibus. Mat.xix. ¶ Et
notanduʒ ꝙ vere miſericors eſt qui eſt mi
ſericors d ſuo. Bernar. in ſermonibꝰ. Sūt
alij miſericordes de hijs que ad ipſos non
pertinent qui ſcādalizant ꝙ nō datur ho-
minibus hn̄danter: ſic tamen vt nihil pe
nitus eos grauet: qui ſi miſericordes eēnt
de ſuo facere deberēt miſericordiam ſi nō
poſſent de ſubſtantia terrena de volunta-
te bona darēt his qui contra eos forte pec
care videntur: indulgentiaʒ darent dulce
ſignum verbuʒ bonum ꝙ eſt ſuper datuʒ
optimū vt eorū mentes ad penitentiā pro
uocarent. deniq̃ ꝛ hijs omnibus quos in
peccato eſſe cognoſcerent conpaſſioneʒ in
penderent ꝛ orationem. Alioqn miſericor
dia eorum nulla eſt. ꝛ miſericordiam con
ſequuntur nullam:

¶ De munditia cordis.

s Equit de mūditia cordis de qua
hoc modo dicetur. ¶ Primo po-
nentur eius deſcriptiōes. ¶ Scdo
tanget de hijs que mūditiā efficiūt vel cu
ſtodiūt. ¶ Tertio oſtēdetur q̄re mūdi cor
de ſint beati. vbi tāgetur d hijs que perti-
nent ad cōmendationē mūditie. ¶ Quar
to tāgetur de partibus mūditie. ¶ Quin-
to oſtendetur quod donuʒ huic beatitudi
ni aptetur.

De ſcriptiones munditie.

c Circa primū notandum ꝙ mūdi
tia ſic deſcribitur: munditia ē viri
uſq̃ hois i tegritas diuini amo-
ris ſtudio obſeruata pōt etiā ſic dſcribi. mū
dicia ē puritas ai oēm abhorrēs i mūditiā
B. in epiſtolis. Dicit ꝙ puritas cordis cō
ſiſtit i q̄renda gloria dei ꝛ vtilitate ꝓximi.
loquitur de puritate cordis reſpectu opū.
¶ Sup illud vero. Mat.v. Beati mundo
corde dicit iterli. quos ſi arguit cōſcia pec
catoꝝ. Octauo que efficiunt munditiam.

Circa ſecūdū notādum ꝙ octo ſūt
que videntur valere ad mūditiā effi
ciēdā vel cuſtodiēdam. Primū
eſt aqua ſapiētie ſalutaris multū valet ad
mūditiam ꝙ homo libēter audiat verbū
dei. vel quod libēter ſtudeat in ſcriptura ſa
cra. Jo. xiiij. Uos mūdi eſtis ꝓpter ſermonē
quē locutus ſum vobis. Eiuſdē. xvij. Sci
fica eos in veritate. ſermo tuus veritas eſt
dupliciter valet ſermo dei ad munditiam
Primo quia oſtēdit maculas cordis: ⁊
ſcḋ; hoc dicitur ſpeculū ſcḋo q2 dat aquā
gratie. Prouer. xiij. Doctrina bona dabit
gratiā. Et figuratū eſt ꝑ lauatoriū de quo
legitur. Exo. xxx. viij. Qḋ habebat ſpecula
exterius in q̄bus igredientes tabernaculū
i mūditiā ſuā videre poterant ⁊ itus aquā
vn̄ ea lauabāt. Sapie ſtudiū ad mundi
tiā valz q2 tollit otiū ꝙ ē occaſio i mundi
tie. Ber. oīuz tētationū ⁊ cogitationū ma
laꝝ ⁊ i vtiliū ſentina eſt ociū ꝑterea gene
rat caſtas affectiones: vn̄ dicitur vinū ge
nerās virgines. zac. ix. i. Uirginales affe
ctiōnes. Ber. ſup cant. Intrat ſapia dū ſen
ſuz carnis iſatuat purificat intellectuz cor
dis palatuz ſanat ⁊ tempat ſano palato
ſapiam bonū ſapit ipa ſapia que i bonis
nullū melius. ¶ Scḋm ē cōtritio cordis
ex qua aqua eſt lacrimaꝝ multū valet ad
mūditiā ꝙ hō frequēter ſe ābulat cū aqua
iſta cui aque ad miſcendus ē cinis: memo
ria. ſ. proprie mortis vel tꝑalis vel eterne.
vel etiā memoria dn̄ice mortis ꝑ hūc mo
dū fit lexiua ad abluendū valde efficiax in
qua bonū eēt lauare. q. ꝑ ſingulas noctes
linteamina illius lecti in quo tātus hoſpes
dz iacere deus ſz hāc ablutionem nō dedi
gnabitur facere dauid lz rex eſſet lauabo
inq̄d ꝑ ſingulas noctes lectū. m. Tertiū
eſt frequēs cōfeſſio cōfeſſione mūdandū
eſt tēplū ſpūale ꝙ figuratū ē i. mac. iiij.
Ubi legitur ꝙ iudas mūdauit tēplū a gē
tibus inquinatū. Judas eni cōfitēs inter
pretatur. Attendēda ſunt vero verba q̄
ibi dicit iudas ecce inquit cōtriti ſunt ini
mici noſtri aſcēdamus nūc mundare ſan
cta ⁊ renouare: cōtritio inimicorū mūda
tionē inde preceſſit ſic cōtritio de peccatis
q̄ ex auditu verbi diuini hō recipit prece
dit cōfeſſionē peccatorū in ps. Facta ē iu
dea ſanctificatio. Eius. iiij. Re. v. Uade ⁊
lauare ſepties in iordane ſepties in iorda
ne lauatur qui humiliter. vij. Criminalia
peccata cōfitetur. Ber. in. epiſtolis ad quā
dā virginē. Audi cui places. Ama vnde
places. Ama confeſſionem ob q̄ amaris.
Ama cōfeſſionē ſi affectas decorē confeſ
ſioni iungitur decor iūgitur pulcritudo in
ps. Cōfeſſionē ⁊ decorē induiſti: confeſſio
⁊ pul. in cōſ. eius reuera vbi confeſſio ibi
decor. ¶ Quartū eſt vite auſteritas taz in
victu q̄ i veſtitu: ſicē defricatio ⁊ abſterſio
cū panno aſpero valere ſolent ad emūda
tionem ſciphi ſic vite auſteritas valet ad
mūditiā ſpiritualē de hac aſperitate habe
mus exemplū in ioāne baptiſta. Mat. iij.
Ipſe aūt ioannes habebat veſtimentū de
pilis camelorū ⁊ zonā pelliceā circa lūbos
ſuos. Eſca eni eius erat locuſte ⁊ mel ſilue
ſtre. Quintū eſt elemoſynaꝝ largitio.
Luc. xi. Uerūtamē ꝙ ſup eſt date elemoſi
nā ⁊ omnia mūda ſunt vobis. Sextū eſt
oratio. Lu. ix. Facta ē dū oraret faties eius
altera ⁊ veſtitus eſt albus ⁊ reſulgens mū
dicia orādo acquiritur. Jō orat. Pſalmi
ſta. Cor mūdū crea in me deus. Mat. viij
Dn̄e ſi vis potes me mūdare. Orādo etiā
cōſeruatur. ij. Mach. xiiij. Scte ſctōꝝ
dei cōſerua in eternū domū iſtā impollutā
que nuꝑ mūdata eſt. Septimū ē lima
correctionis: q mūdiciā deſiderat: corre
ctionē nō fugiat ſed appetat. B. in ſermo
nibus. Sūt q peccata ſic ꝯfitetur vt videri
poſſint ex deſiderio cordis mūdādi id age
re Oia. n. i ꝯfeſſiōe lauātur niſi ꝙ ea q̄ ſpō
te dicūt aliis ab aliis paciēter audire non
pn̄t. Qui ſi ſe vere mūdari deſiderarent
vt videtur nō irritarentur: ſed haberēt ali
quem q ſuas illis maculas demonſtraret
Gre. Ille ſolus amicus meus erit qui an
aduentū diſtricti iudicis maculas mentis
mee tergit. Sunt quidam infelices qui a
lima correctionis ex que debuerūt contra
here mundiciam potius cōtrahūt rubig
nem: dū de correctione indignantur ⁊ de
teriores fiunt. De tali pōt dici illud ps. De
duxiſti eū ab emundatione vel emēdatiōe
.i. vnde debeat mundari vel emendari.
¶ Octauum eſt ignis tribulationis quo
dominus purgat illos: quos aurum ⁊ ar
gentum reputat vnde gaudere debet hō
cum videt ſe in igne tribulationis poſitū
Jac. i. Omne gaudium exiſtimate fratres
cum in varias temptationes incideritis.

Jlle qui inigne tribulationis per in paciē
tiā exuritur paleā ſe eſſe oſtēdit nō auꝝ vel
argētū vnde multū pōt timere illū. Mat.
iij. Paleas aūt cūburet igni in extinguibi
li. Amb. ſuper beati imaculati Sicut auꝝ
bonū ita eccleſie cū vritur detrimenta nō
ſentiat ſed magis fulgoꝛ eiꝰ augetur. ⁊ Et
notandū ꝙ in veteri lege fiebat triplex ſan
ctificatio. Primo ꝑ aquaꝫ expiationis.
De qua. Numeri. xxx. Scdo per ſangui
nē. Hebre. ix. Omnia pene ſcōm legeꝫ in
ſanguine mundantur. Tertio vnctione
vt tabernaculū ⁊ vaſa eius: ⁊ Aaron cum
filijs ſuis. Exo. xxx. Et poſſunt hec referri
ad triplicē baptiſmū. ſ. baptiſmū fluminis
q̄ pꝛopꝛie dicitur baptiſmus ⁊ batiſmuꝫ
ſanguinis quo beatus. Mauricius cū ſo
cijs ſuis baptizatus eſt: ⁊ baptiſmū flāmis
ſ. ſpūs ſancti quo ſaluātur illi qui non poſ
ſunt hr̄e baptiſmum: ſed credūt ⁊ cōterū
tur de peccatis ſuis: ⁊ libenter reciperent
baptiſmū ſi poſſent habere: vel in ablutio
ne per aquam facta intelligi pōt ſanctifi
catio que fit per ſolam gratiam dei vt in
puulis qui baptizantur. Jn ablutiōe facta
cū ſanguine intelligitur ablutio que fit ꝑ
penitentiaꝫ que eſt quedā carnis moꝛtifica
tio ⁊ crucifixio. Gal. v. Qui xp̄i ſūt carnē
ſuam crucifixerūt cum vitijs ⁊ cōcupiſcen
tijs per ſanctificationem vero in vnctiōe
facta ſignatur ſanctificatio que fit per au
gmentum: gratie ⁊ ſpāliter ſanctificatio
que fit in miſtris eccl̄e. Sicut. n. mūdioꝛa
ſeruanda ſunt calix ⁊ alia vaſa eccleſie q̄
vaſa cōia: ſic miniſtri eccleſie maioꝛis mū
dicie dicūt eē q̄ laici. Exo. xxx. Eadem vn
ctione iubētur ſanctificari. Aarō. ⁊ filij eiꝰ
⁊ vaſa tabernaculi. Jn eccleſia ēt miniſtri
eccleſie habēt quodaꝫ ſpāle ſacramētū. ſ. ſa
cramētum oꝛdinis quo excellētius ceteris
ſanctificētur. Et no. ꝙ ea que intrabant
vnctionē illā inſinuāt quō miniſtri eccle
ſie dēnt ſanctificari Primū erat mirra
pura ⁊ electa ſic dr̄ mirra illa que ſponte
manat ab arboꝛe: ⁊ eſt p̄cioſioꝛ q̄ illa que
elicitur ꝑ inciſionem coꝛticis ⁊ ſignificat
moꝛtificationē carnis que fit in iuuētutē
q̄ deo eſt gratioꝛ ⁊ homini vtilioꝛ. Prius
mirra penitentie cōdēda eſt q̄ vermibus
vitioꝝ computruerit myrra ē ſatuitas ali
quoꝝ: qui myrra iſta nolūt ſe iungere do
nec toti ꝯputruerint vermibus vitiorum.

¶ Secūdū erat cynamomū ꝙ ē cineree co
loꝛis: qđ cū frangitur in modū nebule ſpi
ramētū emittit viſibile: vt elicitur ex Glo.
ſuꝑ. Exo. xxx. Et ſignificat humilitatē mi
niſtroꝛuꝫ eccleſie que talis debet eē vt po
pulū viſibiliter edificet cum debeat eē exē
plaris. Tertiū erat caſſia que creſcit in
aqs ⁊ ſignificat fidē que in aqs ſacre ſcri
pture creſcit: ⁊ ſic tenēda eſt vt accipit ex
aqs ſacre ſcripture. Nō. n. dꝫ hō ſeq rōneꝫ
ſuā in his q̄ fidei ſunt. Quartū erat ca
lamus. Ut dicit. Glo. Exo xxx. Qđ ē arboꝛ
aromatica creſcens iuxta libanū. Et ſuꝑ il
lud. Ezech. xxvij. Calamꝰ i negociatione
tua dic̄. Glo. ꝙ i calamo vocalꝭ ſonꝰ ſigni
ficat vñ ꝑ calamū itelligit deuotio eccleſia
ſtici officij. eo. ꝙ calamo canit: qꝛ multuꝫ
ꝯſolatur ⁊ edificat populū dei his quattu
oꝛ ſpēbus Admiſcebatur oleū de oliuetis
ꝑ ꝙ ſignificatur pietas. Cui q̄tuoꝛ p̄dicta
debent deſeruire. Miniſter eccleſie pieta
ti ſe totū debꝫ dare vt ſit vir miſericoꝛdie.
Exemplū habemꝰ de hoc in oculo qui
tenerioꝛ ⁊ cōpaſſibilioꝛ eſt ceteris mēbꝛis
⁊ lachꝛymis ꝓpinquioꝛ. Jdē debet eē in
clero qui eſt. q. oculus eccleſie: Jtem de
hoc exemplū habetur in xp̄o qui totꝰ fuit
miſericoꝛdie: miſericoꝛdia. n. euꝫ traxit de
celo. ipā cū per vias aſperas huiꝰ vite du
xit pro redēptione miſeroꝝ eum vendidit
⁊ moꝛti crucis eū expoſuit. Si miniſtri ec
cleſie eēnt ipſius miſericoꝛdie in p̄nti: vix
eēnt quin ſaluarent̄. Miſericoꝛdia. n. iure
viciſſitudinis eoꝝ eēt in futuro. Moꝛtifi
catio carſiſtūc ſeruit pietati. qñ ꝙ oꝛi ſub
trahitur paupibꝰ datur. Humilitas quā
do in ꝓpꝛiis veſtibꝰ parū expenditur vt in
pauperibꝰ veſtiēdis multuꝫ expendatur.
Fides eſt cū aliquis frequēter meditatur
pauperē eſſe mēbꝛū xp̄i vel filiū dei vel ꝙ
xp̄us reputat fieri ſibi ꝙ pauperi fit ⁊ alia
que ſunt fidei que pietatē incitāt. Doctria
fidei pietati ſeruit cū doctoꝛ intendit his q̄
eccleſias edificāt. Glo. ſuper. i. Coꝛi. viii.
Hic deū diligit qui caritatis ſciaꝫ tēperat
vt ꝓſit fratri pꝛo quo xp̄s moꝛtuꝰ ē. Eccle
ſiaſticū etiā officiū pietati debet ſeruire: vt
miniſtri eccleſie debeāt ſubuenire anima
bus: que in pꝛeſenti pereunt: ⁊ illis qui in
purgatoꝛio cruciantur. Jtē notādū ꝙ
miniſtros eccleſie maxime mundicia de

cet ⁊ maxime in eis indecẽs eſt imũditia
ſeu macula.v.de cauſis. ¶ Prima ẽ quia
ipſi ſunt oculi eccleſie. In ps. Oculi mei
languere pre inopia. Pre inopia inq̃ lumi
nis exponit hec.glo.de apoſtolis qui fue-
rũt maiores miniſtri xp̃i. Macula in ocu-
lo maxime eſt noxia: macule in ceteris mẽ
bris: ⁊ ſi ea deturpet tñ nõ reddit ea inuti
lia. Poſſũt enĩ exercere officia ſua. Mul
ti maculatis pedibus recte incedũt. macu
la vero in oculo eũ inutilẽ reddit etiã mo-
dicũ pulueris viſum oculis ĩpedit. Greg.
Nequaq̃ in mẽbro maculã pure cõſi ierat
oculus: quẽ puluis grauat. ¶ Scdo quia
ſunt vt ſpeculũ eccleſie. Layci enim mul-
tũ ad eos inſpiciunt: vnde ſatis poſſũt di-
cere illud.i. Cori.iiij. Spectaculũ facti ſu-
mus mũdo: ſicut de xp̃o dicitur. Sap.vij.
Quid eſt ſpeculũ ſine macula ita pro poſ
ſibilitate ſua ipſi deberẽt eſſe ſpeculũ ſine
macula in quo pure reluceret xp̃i imago.
Si macula fuerit in ſpeculo illã illudet q̃
in eo faciẽ videre querebat: ſic ſi macula
fuerit in miniſtris eccleſie ad illã reſpicit
populus: ⁊ ſecundũ eũ ſe maculabit. Mi
niſter eccl'e dꝫ p̃ſe illud.i.Cori.iiij. Eſtote
imitatores mei ſicut ⁊ ego xp̃i. ¶ Tertio
q2 ſunt vaſa electionis regi regũ ⁊ dño do
minantiũ. Modica macula in ſcypho re
gis vinũ infuſũ abominabile reddit ⁊ i vi
le quantũ ad potũ regis. ſic ſapiẽtia i mul
tis ꝓpter maculã vite abominabilis red-
ditur deo ⁊ hominibus. Gre. Cuius vita
deſpicitur reſtat: vt eius predicatio cõtem-
natur. De vno vaſe electionis habes. Act.
ix. Vas inq̃t electionis eſt mihi iſte vt por
tet nomen meũ corã gentibus ⁊ regibꝰ et
filijs iſrael. Vaſa vero electionis hodie in
vaſa cõmunia ſunt mutata. Oſee.viij. Fa
ctus eſt iſrael in natiõibus quaſi vas imũ
dum. Iduei imũdũ cõmune dicebãt. Hu
ius imũditie in magna parte cã eſt negli-
gentia circa cuſtodiam oris. Numeri.xix.
Vas q̃ no habuerit operculũ nec ligatu-
rã deſuper imundũ erit. ¶ Quarto quia
habẽt mundare alios: ideo oportet eos eẽ
mundos. Eccleſi.xxxiiij. Ab imundo quis
mundabitur? Sicut non eſt calidi frigeſa
cere: ne frigidi calefacere: ita nõ videt eẽ
imundi mundare. Gre. Reliquas ſordes
tergere non valet manus: que lucũ tenet.
Nee.xij. Mundati ſũt ſacerdotes ⁊ leuite
⁊ mundauerũt populũ.i. Mach.iiij. Ele-
git iudas ſacerdotes ſine macula volũta-
tem habẽtes in lege dei ⁊ mũdauerũt ſan
cta. ¶ Quinto q̃ miniſtri ſunt altiſſimi:
ideo ſicut ipſe imaculatus ẽ oportet eos eẽ
imaculatos. in ps. Ero imaculatus coram
eo ⁊c. Item ambulans in via imaculata
hic mihi miniſtrabat. Ephe.i. Elegit nos
vt eſſemus ſancti ⁊ immaculati in conſpe
ctu eius in caritate.

¶ Quare mundi corde ſunt beati.

Irca.iij. Notandũ q̃ prima ⁊ ma b
c xima cã q̃re mundi corde ſũt bea-
ti eſt illa quã dñs tangit: quoniã
ipſi deũ videbunt. in futuro videbũt eum
facie ad faciẽ in quo erit maxima delecta-
tio. Iohã.vij. Hec eſt vita eterna vt cogno
ſcat te verũ deũ ⁊ quẽ miſiſti ieſũ xp̃m.
Et ſup illud ps. Oſtendã illi ſalutare meũ
Dicit glo.i. Chriſtũ in maieſtate. Et ſub-
dit. Hec viſio eſt tota merces. in preſenti
etiã videtur deus a mũdis corde eo modo
quo: vt prius oſtenſum eſt quarta parte
in tractatu de cõtemplatione. B. Pura ve
ritas nõ niſi puro corde videt. Hebre.xij.
Pacẽ ſequimini cũ oĩbus ⁊ ſanctimoniã
ſine qua nemo videbit deũ. ¶ Mũdi cor
de nõ ſolũ beati ſunt beatitudine ſpei ſed
beatitudine vie: q2 liberi a miſeria imun
ditie que magna eſt. in ps. Beati imacula
ti in via. Apoc.xxij. Beati qui lauãt ſtolas
ſuas in ſanguine agni.

¶ Duodecim que faciunt ad commenda
tionem mundicie.

T nota.xij. ſunt que faciũt ad cõ-
e mendationem mũdicie cordis.
¶ Primũ eſt multiplex exortatio
q̃ ſcriptura ſacra facit ad mundiciam vel
mũdationẽ. leui.xi. Scti eſtote q2 ego ſcũs
ſum. idem eiuſdẽ.xij.⁊.xx. itẽ deut.xviij.
Perfectꝰ eris ⁊ abſq̃ macula cũ deo tuo.
Eccl.ix. Omni tempore veſtimẽta tua ſint
candida.ij. Pe.iij. Satagite imaculati ⁊
i violati inueniri. iſa.i. Lauamini mundi
eſtote. iere.iiij. laua a malicia cor tuũ ieru
ſalem. Iſa.lij. Mũdamini qui fertis vaſa
dñi. ¶ Scdm ẽ q̃ ipſa ẽ naturalis anime.
B. in ſermõibꝰ. Sicut corporis natura eſt
ſanitas: ita cordis natura eſt puritas.
¶ Tertiũ eſt q̃ gaudiũ hꝫ ſibi a deo an-
nexũ: q̃ ipſa vocatur gaudiũ: vñ ſup illõ.
gala.v. Fructꝰ ſpũs eſt caritas: gaudiũ di-

eſt Glo.i.Puritas animi. ¶ Quartū eſt purgatio q̄ naturaliter faciunt creature irrationabiles ⁊ etiaȝ inſenſibiles quaſi exoſam haberent imundiciaȝ. Purgat ſe mare: mortuos ad litus expellens. Purgat ſe vinum: purgat ſe etiaȝ ꝙ decoquitur. Corpora etiam animalium vim expulſiuā habent que noxia a ſe expellant. ¶ Quintuȝ eſt deteſtatio ſui oppoſiti.ſ.imundicie peccati. ¶ Et notandū ꝙ.v.ſunt ex quib⁹ intelligi poteſt: quam timenda ſit imundicia peccati. ¶ Primū eſt dignitas rei quā peccatū inquinat. Panno precioſiori magis timemus inquinationē. Sed res que per peccatum inquinatur imago dei eſt ⁊ vnita diuine nature in perſona xp̄i: quid diceretur de illo qui imaginē crucifixi vel beate virginis in lutum proijceret vl' crucem qui qui corpus xp̄i tetigit paucis horis. ¶ Scđm eſt difficultas recedēdi que patet in lucifero a quo imunditia peccati ſeparari non potuit ex quo ei adheſit. Itē ex quo homo peccauit nullus purus hō a peccato perfecte purgatus eſt vt dignus eſſet videre faciem dei donec xp̄i ſanguis effuſus eſt: quo illa purificatio perfecta ē. Preterea imunditia vnius mortalis peccati non poteſt ablui tota aqua que ſub celo eſt: niſi aqua gratie deſurſum deſcēdat que cor abluat. Tertium eſt hui⁹ imunditie vilitas que patet per hoc ꝙ dominus imunditiā corporalē nihil reputat comparatione imundicie ſpiritualis. Mat.xxv. De corde exeunt cogitationes male ⁊c. Hec ſunt q̄ coingnant hoiem. Non lotis manibus manducare: nō coinquinat hominē. B. Jmmundicia pulcherrimā creaturam.ſ.luciferū.ita deturpauit: ⁊ cuȝ eēt in tam ſublimi ſtatu: a deo eaȝ vilificauit vt ſerpentibus bufonibus inferior videat' eſſe in hoc ꝙ bonū ei eſſet ſi nunq̄ fuiſſet. Vilitatē huius imunditie oſtēdit. Dauid dicens. Corrupti ſunt ⁊ abomini.facti ſūt in iniqui.ſuis. ¶ Quartū eſt hoc ꝙ deus non habet a deo bonū amicum queȝ non odiret ad mortē: ⁊ mortē eternaȝ propter maculā vnius mortalis peccati. Eccle.xij. Altiſſimus odio hȝ peccatores. Quintum eſt ꝙ macula hec a deo deturpat rem in quā cadit: ⁊ deteriorat: ꝙ niſi virtute diuina remoueatur perdita eſt: ⁊ melius eēt ei nihil eſſe q̄ ſic eſſe. Sextū faciens ad cōmendationē mundicie eſt ꝙ ipſa multum placet deo.i.The.iiij. Hec eſt voluntas dei ſanctificatio veſtra. Signa huius placentie multa ſunt. ¶ Primum eſt hoc ꝙ ipſe filius dei dignatus eſt humiliare ſe ad mundationē hanc faciendam. Hebre.i. Qui cum ſit ſplendor glorie ⁊ figura ſubſtantie eius portanſq; omnia verbo virtutis ſue purgationem peccatorum faciens ⁊c. Scđm eſt ꝙ ipſe diſceſſurus a diſcipulis ſuis documentuȝ dedit eis de hac mundatione. Jo.xiij. Si ego laui dominꝰ: ⁊ magiſter pedes veſtros: ⁊ vos debetis alter alterius lauare pedes. Ablutio illa figura erat ſpiritualis ablutionis: qua volebat eos abluere ſe inuicem. Tertiū eſt ꝙ cum tantis expēſis voluit facere hāc mundationem. Voluit enim nos mundare ſanguine ſuo. Tytū.ij. Dedit ſemetipſm pro nobis vt nos redimeret ab omni iniquitate: ⁊ mundaret ſibi populū acceptabilem. Heb.xiij. Ut ſanctificaret populuȝ ſuū extra portam paſſus eſt. Apoc.i. Qui dilexit nos ⁊ lauit nos a peccatis noſtris in ſanguine ſuo. Pro emundatione mundi fecit dn̄s diluuiū in mundo iſto. Gene.vij. Et ante diem iudicij precedet ignis q̄ cōburet faciem mundi. qui aſcendet tantū quantū aque diluuij ad purgandum mūdum. Quartū eſt ꝙ voluit ſeptē ſacramenta eſſe in eccleſia dei. que omnia conualent vel ad ſanctitatem faciendam. vl' confirmandaȝ vel augendam. Quintum eſt ꝙ deus mundos corde in ſui ſocietate recipit: ⁊ in preſenti ⁊ i futuro. in pſ. Dn̄e qs habitabit in tabernaculo tuo ⁊c. Et reſpondetur qui ingredit' ſine macula. Joh.xiij. Si non lauero te non hēbis partē mecū.pe.Johā.iij. Omnis qui habet ſpem in eo ſanctificat ſe ſicut ⁊ ipſe ſanctus eſt. Apoc.iij. Habes pauca nomina in ſardis. qui non iquinauerunt veſtimēta ſua ⁊ ambulabunt mecū. Eiuſdeȝ.xxi. Dicitur de ciuitate celeſti. non intrabit in eam aliquid coinquinatū. Sextum eſt ꝙ mundus corde abundanter dat de⁹ bona ſua. Johā.xvij. Mūdis manib⁹ addet deus fortitudinem. Septimū faciēs ad cōmendationem mundicie eſt ꝙ ipſa cor hominis dei habitaculum facit. Auguſti. Mūda totius habitaculū cordis: intus eſt qui exaudiat.i. Pa.xix. Opus grande eſt

non homini paratur: ſed deo habitatio. ¶ Octauū eſt q pinguedinē deuotionis recipit. in ps. Pingueſcent ſpecioſa deſerti. Nonū eſt q amicum dei conſtituit. Decimū eſt q grām labiorū tribuit: que duo tanguntur. Prouer. xxij. Qui diligit cordis mundiciam propter gratiā labiorum ſuorū amicum habebit regē. Undecimum eſt q radix eſt totius mundicie. Ad mundiciā. n. exteriorē ſequit exterior mundicia. Ro. xi. Si radix eſt ſancta ⁊ rami. Duodecimum eſt q ad dei manifeſtam viſionem perducit. Math. v. Beati mundo corde ⁊c.

¶ De diſtinctione mundicie.

D Irca quartum. Notandū q eſt e mundicia ficta ⁊ mūdicia vera. Ficta mūdicia eſt mūdicia ſuperficialis: vt mundicia phariſeorū. de q̄ Mat. xxiij. Ue vobis ſcribe ⁊ phariſei ypocrite: qui mundatis q deforis eſt calicis ⁊ paropſidis. Intus aūt pleni eſtis rapina ⁊ immundicia: ⁊ ſubdit. Phariſee cece: mūda prius q intus eſt calicis ⁊ paropſidis: vt fiat: ⁊ id q de foris eſt mundū. De ficta mūdicia tangitur. Prouerb. xxx. Generatio q̄ ſibi munda videtur ⁊ non eſt lota a ſordibus ſuis. ¶ Mundicia vera ⁊ pura prius eſt cordis: ⁊ diuiditur in mundiciā itellectus ⁊ mundiciā affect⁹. B. in ſermonib⁹: duo inquit ſunt qui in nobis purganda ſunt: intellectus ⁊ affectus. Intellectus vt nouerit. Affectus vt velit. Intellectus purgandus eſt a tribus. ſ. a falſis: ab ocioſis: ⁊ vitioſis. Falſa intellectū obtenebrāt. Ocioſa eum impediunt. Abuſio enī intellect⁹ eſt cum occupatur circa inutilia. Omnis aūt potentia ſui abuſione prepeditur. Uitioſa vero eum coinquinant. Item purgandus eſt intellectus: vt oculus anime a macula que intelligi pōt potentia carnis: vel opinio propter mundicie. Item a ſuperfluēte humore. ſ. ab importunitate mundane ſollicitudinis. ¶ Affectus vero mundādus eſt a ſuperaſperſione: ⁊ infectione: ⁊ ammixtione ſordiū. Superaſperſio eſt in primis motibus. Infectio in deſiderio amoroſo. ammixtio in amore. ¶ Amor enim ē q̄dā admixtio ſiue vnio amantis ad amatum. ¶ Item affectus purgandus ē a terrenitate. ſ. ab amore diuitiarū: ⁊ a craſſitudine deliciarū: ⁊ rubigine ire vel odij vel alterius malitie. ¶ Item purgandus ē affect⁹ a macula que eſt ex inordinato appetitu boni ⁊ a macula q̄ ē ex iordiata appetitu mali: ⁊ macula que eſt ex inordinato appetitu amborū. ¶ Prima macula eſt vt macula luxurie vel auaritie. Secunda eſt macula malicie. Tertia ē macula ſuperbie. Superbus appetit alienū malum ꝑpter ꝑpriū bonū: ⁊ ꝓximi deiectionē ꝑpter ſui exaltationē. Ipſe vult facere de fratre ſuo ſcabellum pedum ſuorū: vt ſic altior appareat. Mundicia a macula malicie: nihil aliud videtur eſſe q̄ innocentia q̄ ſic deſcribitur. Innocentia eſt puritas animi oēm iniurie illationē abhorrēs. ¶ Itē notandū q cor mundandū eſt vt ſpeculū: vt ſic deo inſpectori faciē ſuā purā reddat: abluendū eſt hoc ſpeculū lauacro lachrymarum: mundandum eſt terſione que eſt confeſſio ⁊ oratio pro venialibus ⁊ defricatione que ſit vite aſperitate. Item mundandum eſt cor vt vas: cui balſamum celeſtis ſapientie debet infundi.

¶ Mundicia adaptatur dono itellectus.

C Irca quintū. Notandū q mundicia cordis dono intellectus aptat. Facit eīm mūdicia cordis ad intelligentiā ſicut puritas ⁊ claritas pupille facit ad viſionē oculi: ⁊ mundicia ſpeculi ad faciei ſpeculationem: ⁊ mundicia vaſis ad hoc q precioſius liquor ei infundatur Glo. ſuper Mat. v. Facit adaptationem his verbis: ſpiritus itelligētie huic gradui aptatur: q itellectus mētis oculus eſt: et expletio mandatorū dei aperit itellectum.

¶ De beatitudine pacis.

S Equitur de gratia que ꝯmēdatur nobis i illo vbo beati pacifici ⁊c. de qua hoc modo agetur. ¶ Primo deſcriptiōes pacis ponētur. Scdo eius cōmendationes. Tertio tangentur de his que ad pacem habendā valere poſſunt. Quarto de his q̄ paci aduerſant Quinto ponuntur diuiſiones ad pacem pertinentes. Sexto oſtendetur qui ſint pacifici. Septimo q donum huic beatitudini aptetur.

¶ Deſcriptio pacis.

P Ax ſic deſcribitur. Pax eſt cōcordantiū in bono mentiū ordinata trāquillitas. Aug. xix. lib. de ci. dei Multas ponit deſcriptiōes particulares

pacis his verbis. Pax inquit corporis eſt ordinata tēperantia partiū. Pax anime irrationalis ordinata requies appetionū. Pax aie rōnalis ordinata cognitōis actiōiſq; ꝯſēſio. Pax corpis ⁊ aie ordinata vita ⁊ ſal⁹ animātis. Pax hois mortal' et dei ordinata ī fide ſub eterna lege obediētia. Pax hominum ordinata concordia. Pax domus ordinata imperādi atq; obediendi concordia cohabitantiū. Pax ciuitatis ordinata imperandi atq; obediendi concordia ciuium. Pax celeſtis ciuitatis ordinatiſſima ⁊ cōcordiſſima ſocietas fruendi deo ⁊ inuicē in deo. Pax omniū rer̄ tranquillitas ordinis: ⁊ ſubdit deſcriptionem ordinis. Ordo inquit ē pariū diſpariūq; rer̄ ſua cuiq; loca tribuēs diſpoſitio. Ad pacē generaliter pertinere videtur carentia repugnātis vt dicit glo. ſuper. Math. v. Uera pax eſt vbi nihil repugnat. Aug. xix. li. d ci. dei. Quid ē aliud victoria: niſi ſubiectio repugnantiū ꝙ cū factum fuerit pax erit.

¶ De cōmendatione pacis.

B. c Irca ſcd̄z. Notādum ꝙ. xij. ſunt q̄ ad paci cōmendationē pertiere videntur. ¶ Primum eſt naturale deſideriū pacis ꝙ ineſt omnibus. De quo Aug. xix. lib. de ci. dei. Sicut nemo eſt qui gaudere nolit: ita nemo eſt qui pacem habere nolit: qñ quidē ⁊ ipſi qui bella volunt nihil aliud q̄ vincere volunt. Ad glorioſam ergo pacē bellādo cupiūt peruenire. Nam quid eſt aliud victoria: niſi ſubiectio repugnantiū ꝙ cum factū fuerit pax erit. Idem in eodē. Superbia pverſe imitatur deū: odit nāq; cum ſocijs equalitatē ſub illo: ſed iponere vult ſocijs dn̄ationē ſuā pro illo. Odit ergo iuſtā pacem dei: ⁊ amat iniquā pacē ſuā nec amare tamen qualēcūq; pacem nullomodo poteſt. Nullius quippe vitiū ita contra naturam eſt vt vadere debeat extrema veſtigia. Secundū eſt multiplex exortatio ad pacē q̄ nobis ſit. Ad pacē monuit nos multitudo angelor̄ nato dn̄o dicentes. Gloria in altiſſimis deo. ⁊ in terra pax ho. Luce. ij. Ad hanc voluit xp̄s apoſtolos monere illos in quor̄ domū intrarēt. Math. x. Intrantes domū ſalutate eam dicentes. Pax huic domui. Et luce. x. Dictū eſt diſcipulis In quācunq; domū itraueritis primū dicite. Pax huic domui. Ad pacem etiam monuit xp̄s. ioh. xx. In duobus locis tota doctrina ei⁹ ad pacē videt̄ fuiſſe. vn̄ ſup illud. Jo. xvij. Hec locutus ſum vobis vt in me pacem habeatis. Dicit glo. Nō ſolum que in cena: ſed que ab initio: ⁊ maxime que in cena hac de cauſa dicit dicta vt in illo pacem haberent. Ad idem debet eſſe doctrina eccleſie. Colūba ramū oliue portat in ore ſuo. Gene. viij. Oliua ſignū eſt pacis: columba ſignū eſt ſp̄us ſancti. In hoc ergo ſignificatū eſt ꝙ viri ſp̄uales debent portare in ore pacem: vt ad ea q̄ pacis ſunt admoneant ad pacē monet. apo. Rom. xiiij. Que pacis ſunt ſectamini ⁊c. Eiuſdē. xij. Si fieri poteſt ꝙ ex vobis ē cū oībus hoībus pacem hn̄tes. ij. Corin. xiij. Pacem habete. Ephe. iiij. Solliciti ſeruare vnitatē ſpiritus in vinculo pacis. Heb. xij. Pacem ſequimini cū oībus. Tertiū eſt frequens oratio quā ſancti pro pace faciunt ⁊ ab alijs fieri voluit. Numeri. vi. Conuertat dominus vultū ſuum ad te ⁊ det tibi pacem. Jere. xxix. Querite pacem ciuitatis ⁊c. In p̄s. Rogate que ad pacem ſunt ieruſalē. ij. Macha. i. Adaperiat dominus cor veſtrū in lege ſua ⁊c. Et faciat pacem. Paulus fere in ſingulis epiſtolis ſuis pacem optat: his quib⁹ ſcribit. Similiter petrus in ſuis epiſtolis. Quartum eſt ꝙ pax eſt verum bonum amicor̄ dei. vnde ſup illud pax ſuper iſrael. Dicit glo. Uno verbo omnia bona dicit: qui pacem nō hʒ infex eſt. In p̄s. Cōtritio ⁊ infelicitas vijs eor̄. ⁊ viā pa. non cog. Pacē ſpāliter reliquit xp̄s diſcipulis ſuis receſſur⁹ ab eis. Jo. xiiij. Pacē relinquo vobis pacē meā do vobis. Heb. iiij. Relinqtur ſabbatiſmus populo dei. Solēt hoīes morituri aliqua relinqre dilectis ſuis ⁊ magis dilectis meliora. In hoc ergo ꝙ pacem xp̄s reliqt apoſtolis ſibi dilectiſſimis monſtrauit pacē optimā eſſe. Multū dolere deberet q ſe vidēt exheredatū ab eo ꝙ xp̄s ſpāliter fidelib⁹ legauit. iij. Rex. xxj. Dicit Naboth ad Achab. Propiti⁹ ſit mihi dn̄s ne dem hereditatē patrū meor̄: nec voluit aliquo modo vineā q̄ habebat hereditarie cōmutare: Pacē cōcomitatur gaudiū. Prouer. xij. Qui ineunt pacis ꝯſilia: ſeqtur eos gaudiū. Quintū eſt ꝙ pax finis videt̄ eſſe oīum: etiā ſui ꝯtrarij. Aug. Tantū bonum

eſt pax vt etiã ſuo ↄtrario ↄratur. Idē conſtat pacē belli eſſe optabilē finem. Oīs homo etiam belligerando pacem requirit ¶ Sextū eſt ꝙ pax enumerat̄ īter fruct⁹ ſpūs. Gal. v. Fruct⁹ aūt ſpūs ſunt caritas gaudium pax. Caritate diligūtur que ſunt diligenda ꝛ odiūtur q̄ ſunt odio habēda. Si aſtant que diliguntur eſt gaudium ſi abſint q̄ odiūtur eſt pax. ¶ Septimū ē ꝙ pax ē ſpālis locus dei. ps. In pace factus ē locus ei⁹ Ad hoc ſignificādū: tēplū. Salomonis i pace factū eſt. c. iij. Re. v. Nunc requiē dedit dn̄s deus mihi p circuitū ꝛ nō eſt ſathan neqꝫ occurſus malus: q̄obrē cogito edificare templū nomini dei mei. Ad idē oſtēdēdū voluit filius dei naſci in mūdo tn̄c: donec vniuerſus orbis pacat⁹ fuit: ꝛ durauit pax illa. xij. ānis. ij. Cor. vlt Pacē habete ꝛ deus pacis erit vobiſcū. i. Cor. xiiij. Nō eſt deus diſſenſionis ſꝫ pacis. Deus enī eſt pacis quaſi poſſeſſiuus q: vbi pax ibi deus. Octauū eſt ꝙ deꝰ ita carē pacē emere voluit. Criſoſtomus. Pro pace loquimur pro qua dei fili⁹ paſſus eſt propter q̄ crucifixus eſt ꝛ ſepultus quā nobis pro oī cenſu hereditatis reliqt Voluit dei filius mori vt nos recōciliaret deo patri. venit quaſi matrimoniū cōtrahere ꝛ facere matrimoniū cū ſorore nr̄a ſ. cū hūana natura. Ut pax in mūdo reformaretur: Adhuc etiā pacē peccatoꝝ paratus ē cōtrahere in regno celoꝝ. Ve illis q tā honorabilē pacē recuſant. Nonū eſt pax mūdiſſima eſt. Mūdat enī aquā mūdantē cetera. Si aq̄ turbata eſt: ꝛ in pace remittatur: clara efficitur Decimū eſt ꝙ clare videre facit. Aqua turbata nō reddit imagines vt ait. Greg. Sic coꝛ turbatum nō clare videt in vitis patrū tres ſtudioſe diligētes ſe facti ſunt monachi quoꝝ vn⁹ elegit litigantes ad pacē reducere ali⁹ viſitare infirmos tertius abijt in ſolitudine quieſcere. Primus laboꝛās circa lites hominū nō valēs eas ſedare: tedio victus venit ad eū qui ſeruiebat infirmis ꝛ inuenit eū animo deficientē: ꝛ ig de cōmuni ↄſenſu abierunt tertiū videre in heremo: dicentes ei tribulationes ſuas: ꝛ rogantes eū vt eis diceret ſtatū ſuum. Qui reticens paululū miſit aquā in ciphum dicens eis. Attendite in aquā ꝛ erat turbulēta. Et poſt modicū dixit eis. Attēdite quomodo limpidiſſima facta eſt. Et cū intenderent in eā viderunt vultus ſuos tanq̄ in ſpeculo: ꝛ tūc dixit eis. Sic ē qui in medio hominū ↄſiſtit Nō eni videt peccata ſua. Cum aūt geuerit ꝛ maxīe i ſolitudie: tūc pctā ſua ↄſpicit ¶ Xi. eſt ꝙ pax preſens arra ē future pacis Iſa. vlt. Erit menſis ex menſe ꝛ ſabbatū ex ſabbato. Duodecimū eſt ꝙ pax grata eſt ꝛ deo ꝛ hoībus. Eccle. xxv. In tribus placituꝫ eſt ſpiritui meo que ſunt probata coram deo ꝛ hominibus concordia fratruꝫ amoꝛ proximoꝛum ꝛ pax ꝛ mulier ſibi bene conſentientes.

¶ Duodecim que valent ad pacem.

Circa tertium no. ꝙ xij. ſunt que ad pacē valere poſſunt. Primū eſt amoꝛ pacis. Non enī dat deus tm̄ bonū illud cōtēnenti ſed cū deſiderio magno querēti. ps. Inqre pacē ꝛ pſeqre eā: Hoc ē ↄtra quoſdā q pacē oblatā reciperēt: ſed eā primo nō quererēt: hi nō vidētur itelligere pacē hereditat̄ eſſe xp̄ianoꝝ. Si eni ſe agnoſcerēt ex heredatos ab eo ꝙ xp̄s eis legauit: nō expectarēt ꝙ aliqs eos icitaret ad hereditatē eoꝝ recuperādā Hebre. xij. Pacē ſeqmini cū oībus. Ro. xiiij. Que pacis ſunt ſectemini inuicē ꝛ in oēs. Secūdum eſt vt a peccato nos remoueamus ꝛ ab eo pro poſſe caueamus. Nō poteſt enim verā pacem habere qui male viuit. Prouer. xvi. Cū placuerit deo vita hominis inimicos quoqꝫ eius conuertet ad pacem. Auguſti. xix. li. de ciui. Pacē ingt iniquoꝝ icōparatiōe pacis iuſtoꝝ. Ille videt nō pacē eē dicēdā q nouit ppōnē recta prauis ꝛ oꝛdīata puerſis. Sap. xiiij. Magna mala pacē appellauit. Iſa. xlviij nō ē pax cū ipijs dicit dn̄s. Quō pax vera ē illi q guerrā hꝫ cū oīpotēte. Cui iuſticia dei euagīatū gladiū tenet ſup caput ei⁹ q in domo ppīe ↄſcie litē hꝫ. Cui oīa nocēt ꝛ bona ꝛ mala. Sicut enī bonis bona ꝛ mala cohoperāt i bonū ita ꝛ malis bona ꝛ mala cohoperātur i malū. Quomō pacē veraꝫ habet q iacet in ſpinis vitioꝝ: quem vermis ↄſciētie moꝛdet. qui onus diaboli cōtinue poꝛtat: qui iacet in imūdicia: quā nobilitas ai naturaliter refugit. ¶ Tertiū eſt ꝙ voluntatē noſtram diuine volūtati ſtudeamus cōfoꝛmare. Lu. ij. Pax hoīb⁹ bone voluntatis Quō pacem poteſt habere q ei reſiſtit: Cui nihil poteſt preualere.

Job.ix. Quis ei reſtitit: ⁊ pacem habuit? Uolūtati illius cui placent ea que placent deo nihil: repugnāt ſicut nec volūtati diuine ideo pacē hȝ. Aug. Qui iugo chriſti ſubiectus eſt ſubiecta habet cetera: ⁊ non laborat: quia non reſiſtit: ꝙ ſubiectuȝ eſt. ¶ Quartum eſt frequentatio humilis cōfeſſionis. Iſa. lvij. Creaui fructū labiorū pacē. ij. Reg. xij. Peccaui dn̄o ait. Dauid dixitq̧ Nathan ad euȝ. Dauid dn̄s quoq̧ tranſtulit peccatū tuū. ¶ Quintū eſt diſtrictio iuſticie. Iſa. xxxij. Erit opus iuſticie pax ps. Iuſticia ⁊ pax oſculate ſunt. Iſa. lx. Ponā viſitationē tuā pacē: ⁊ ꝑpoſitos tuos iuſticiā. ¶ Sextū eſt terrenorū cōtēptus. Nō. n. pōt habere verā pacem q cōtinue ſequitur: ꝙ nō pōt ꝯſequi. Eccle. xxxiiij. Quaſi q appꝛehendit vmbrā ⁊ pſequitur vētuȝ: ſic qui attēdit ad viſa mendacia. Gre. Quid quietius q̄ paceȝ in hoc mundo appetere Quid laborioſius q̄ terrenis rebus deſiderijs eſtuare: Hinc eſt ꝙ iſrael ſabbatū accepit in munere. Egyptus percutitur muſcarū multitudine. ¶ Septimum eſt manſuetudo. In ps. Manſueti hereditabūt terram ⁊ delectabūtur in multitudine pacis. Homo immāſuetus ⁊ impaciens qui aduerſa fugit que nō effugit nō poteſt habere verā pacem. Sed qui aduerſa amplectuntur tanq̄ precioſa ⁊ ſalubria exemplo chriſti qui ꝙ carni moleſtius erat elegit ſecundū. Ber. Qui propoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucē ad. Hebre. xij. ¶ Octauū eſt moderata occupatio: Ocioſus verā paceȝ nō poteſt habere. Inertia enim eſt impaciens ſui ⁊ ait Seneca. Prouer. xxi. Deſideria tradūt pigruȝ: noluerūt quicq̄ manꝰ eius operari tota die concupiſcit ⁊ deſiderat. Item nimia occupatio aufert pacem. Martha enim turbatur erga plurima. Luc. x. Exo. xviij. Stulto labore conſumeris: ait. Jetro ad moyſeȝ. Et ſubditur. Ultra vires tuas eſt negociū. Glo. Aug. Ubi mihi videtur ſignificari nimis intentum humanis actibus animū debet quoddāmodo euacuari quo ſit tāto plenior quanto i ſuperna ⁊ eterna liberius extenditur. ¶ Nonum eſt ꝙ hō non ſe intromittat de impertinentibus ad ſe. Dilatatio eni ſolet habere ſubſtantiam. Ubi dicit beatus B. Prouer. xviij. Qui ſe iactat ⁊ dilatat iurgia concitat. De dilatatione repꝛehēditur petrus. Jo. vlti. a domino dicente ſibi q̄d ad te: tu me ſeque. Et diſcipulis. Act. i. Nō eſt veſtrum inquit noſſe tempora: vel mo ⁊c. ¶ Decimum eſt amor ſacre ſcripture. In ps. Pax multa diligentibus le. t. de. Jaco. iij. Que de ſurſum eſt ſapiēntia primum quidem pudica: deeſt inde pacifica. Sicut ſacra ſcriptura homineȝ reddit pudicum: ita ⁊ eum in pace cuſtodit. Et ſicut piſcis in aqua quieſcit extra aquam vero palpitat. Tob. quinto. Sic cor humanum in aqua ſapiētie ſalutaris quieſcit extra vero inquietatur. ¶ Undecimum eſt frequētatio orationis: in qua ſpiritus ſancti gratia hauritur: a quo ſolo eſt pax vera: vnde pax numeratur interfructus ſpiritus. Ad Gal. quinto. Ro. decimoquarto. Sed iuſticia ⁊ pax ⁊ gaudium in ſpirituſancto. Job. viij. Si diluculo cōſurrexeris ad deū ⁊ omnipotentem fueris deprecatus ſi mūdus ⁊ rectus inceſſeris ſtatim euigilabit ad te ⁊ pacatum reddet habitaculum iuſticie tue. ¶ Duodecimum eſt ſi ſenſus tuos diligēter cuſtodias. Eccle. xxviij. Ori tuo facito oſtia ⁊ ſeras auribus tuis. Iſa. xxvi. Claude oſtia tuas ſuper te. Diſcipuli oſtia habebant clauſa quando dominus dixit eis pax vobis. Jo. xx.

¶ De hijs que aduerſantur paci.

C Irca quartuȝ no: ꝙ pati videtur aduerſari bellū ⁊ lites ⁊ tumultus interiores ⁊ exteriores ⁊ ingratitudo ſcdm locū. Ingratitudo ē volūtatis fugiētes malū: vel pn̄s vel futurū: vel ſequentis bonū: ⁊ nō cōſequētis. Timor mali futuri ⁊ dolor mali pn̄tis paceȝ perturbat. In ps. Nō eſt pax i oſſibus meis a facie ire tue. B a facie peccatorū meorum. Item moleſtia q̄ aliquis inuitus ſuſtinet pacem ꝑturbat. Eccle. xxxiij. Precordia fatui quaſi rota carri. Fatuus qui in murmure eſt de hoc ꝙ ſuſtinet quaſi ſicut rota carri murmurat vnde non eſt in pace. Itē non eſt in pace qui tranſitoria iſta fugientia appetit. Appetitio. n. illa quedā ſpūalis motio ē vnde Aug. Pacē aie irrationalis dicimꝰ eē ordinatā requiē appetitionū vt prius habitū eſt.

¶ De triplici pace.

C Irca. v. no. ꝙ triplex eſt pax ſcilicet temporis peccatoris ⁊ eternitatis. ¶ De prima legit. iiij. Re. xx. Sit tātū pax ⁊ veritas in diebus meis. In ps.

zelatui ſuper iniqs pacē peccatorū videns
Jſa.xlviij. Utinā attendiſſes ad mandata
mea: facta fuiſſet ſicut flumē pax tua. Ba-
ruc.iij. Si in via dei ābulaſſes habitaſſes
vtiqȝ in pace ſup terram Aug.xix.li.de ci.
dei. Tantum eſt pacis bonum vt eēt in re
bus terrenis atqȝ mortalibꝰ nihil gratius
ſoleat audiri nihil deſiderabilius concupi
ſci: nihil poſtremo poſſit melius inueniri

De pace pectoris. Jo.xiiij. Pacē relin
quo vob De pace eternitatis. Jſa.xxxij.
Sedebit ppl's meꝰ in pulchritudie pacis.
Jn.ps. Qui ponit fi:t. pacē. Ph.iiij. Pax
dī q̄ exupat oēȝ ſēſuȝ cuſtodiat corda nr̄a
Glo. ibi deꝰ q eſt ſūma pax q nec cogitari
pōt: ⁊ iō extra eū nullo ē opus. Jtē cu. cor
da vr̄a ⁊ itel. vr̄as in xp̄o ieſu. i. volūtateȝ
⁊ itellectus veſtros: vt extra ip̄ȝ nihil itelli
gatis vel appetatis. Gre. qd ē pax trāſito-
ria niſi qdā veſtigiū pacis eterne: qd er-
go demētius eē poteſt q̄ veſtigia pulueris
ipreſſa diligere ſe ſpm a quo impreſſa ſunt
nō amare Jtem no. qȝ ē pax bona ⁊ eſt
pax mala: de bona iā dicū ē. Pax vero
mala ē triplex. ſ. inordinata ſimulata ing-
nata Jn ordinata eſt cū ſupior obedit in-
feriori: vel rō ſenſualitati. vel p̄latus ſubdi
to. Prouer. penult. Per tria mouetur ter
ra ⁊ quartū ſuſtinere nō pōt p ſeruū cū re
gnare cepit. Eiuſdeȝ.xix. Nō decet ſeruum
dn̄ari pncipibꝰ: pax iſta deterior ē q̄ guer-
ra. Hāc pacē ſeruabit adā potius obediēs
vxori q̄ deo. Geñ.iij. Quia audiſti vocem
vxoris tue ⁊c. Maledicta terra i opere. t.
Pax ſiſata fuit pax iude. Luc.xxij. Juda
oſculo filiū hois tradis? Et.ij. Re.xx. dixit
ioab ad amaſaȝ. Salue mi frater ⁊ tenēs
manu dextra tm̄ amaſe pcuſſit eū i latere
⁊ effudit inteſtina eiꝰ. Jn.ps. Loquuntur
pacē cū pximo ſu. ma. a. ſūt i cor. e. Je.xij.
Jn ore ſuo pacē cū amico ſuo loqtur ⁊ oc
culte ponit inſidias. Pax ingnata eſt eoꝝ
q ſunt i malo ꝯcordes vbi pilatꝰ ⁊ Hero-
des i morte xp̄i pacificati ſunt. Luce.xxiij.
Mat.x. Nolite arbitrari qꝫ venerim pacē
mittere terram. Nō veni pacē mitere ſed
gladiuȝ Gre. in vi. pte. mor. Sicut eſſe no
xiū ſolet ſi vnitas deſit bōis ita pniciosum
ē ſi nō deſit malis. Jtē pueros gppe vni-
tas corroborat: dū ꝯcordat ⁊ tanto magis
icorrigibiles q̄to vnanimes facit. Jteȝ no.
qꝫ diſtiguitur q̄druplex bellū. ſ. inter car-
nē ⁊ ſpm̄ inter hoīes ⁊ deū: inter hominē
⁊ āgelū: iter hominē ⁊ hominē. Et ecōtra
rio q̄druplex pax pacē inter carnē ⁊ ſpū
facit ſubiectio carnis ad ſpūȝ. Geñ.xvj. di
ctū eſt. Agar ancille Sarre: Reuertere ad
dn̄aȝ tuam ⁊ humiliare ſub mātibus eius.

Scd'aȝ pacē facit iuſticia ex pte noſtra:
⁊ miſericordia ex pte dei. Jn ps. Miſeri-
cordia ⁊ ve. obuia. ſibi: iuſti. ⁊ pax oſcula. ſ
ſe. Tertiā pacē fecit incarnatio filij dei.
Recōciliati. n. ſunt āgeli homini cū agno
uerūt humanam naturā aſſociatam diui-
ne nature in vna perſona. Jſa.lvij. Crea-
ui fructum labiorum pacē. Paceȝ ei qui
longe. i. homini ⁊ pacē ei qui prope eſt. i.
angelo pacem vocat fructū labiorum: vel
quia predicta erat per propheta vel quia
orationibus erat impetrata. Ultimam pa
cem facit paciencia: vel manſuetudo. Ro.
xij. ſi fieri poteſt qꝫ ex vobis eſt cum om-
nibus hominibus pacem habentes non
voſmetipſos defendentes cariſſimi. Gre
in paſtora. Lex chriſti eſt caritas vnitatis
q̄ ſoli pficiūt q nec cuȝ grauātur excedūt.

Jrca ſextuȝ notandum qꝫ gratia
que in verbo iſto beati pacifici ⁊c.
Cōmendatur non eſt pax ſed gra
tia faciendi pacem in ſe vel in proximo: ⁊
hoc vel reſpectu dei vel reſpectu proximi.
Unde pacifici ſunt amatores pacis q ſtu-
dioſe intendunt paci faciende vel in ſe vel
in proximo: ⁊ primo in ſe vnde. Glo. ſu-
per. v. M. pax a nobis incipit. Quia duȝ
lex carnis repugnat legi mentis: nō modo
alteri: ſed nec nobis poſſumus eſſe pacifi-
ci: ſed poſtq̄ intus ſpiritus imparat vt to-
tus homo ſpiritui ſeruiat: tūc pax ad alios
deriuatur vt pacem cū omnibus habea-
mus. Ber. in ſermonibus. Sunt alij qui
ſi viderint quempiā vel leuiter ſcādaliza
tum valde ſolliciti ſunt quomodo ad pa-
cē eum reducere poſſunt ⁊ viderentur pa
cifici niſi qꝫ eorum cōmotio ſi forte quicq̄
cōtra eos factum dictūue videbitur: tar-
dius vniuerſis difficiliuſqȝ poterit ſedari:
qui nimirum ſi vere paceȝ diligerent: ha-
ud dubium quin eam quererent ſibi ipſis
Jtem ſuper quinto. Mat. dicit. Glo. Pa
cifici ſunt qui omnes motus animi com
ponunt ⁊ rationi ſubijciunt: quia hijs ni-
hil repugnat. Ber. i ſermo. Per mūdiciā
cordis reconciliamur deo: beati vero qui

de ſua reconciliatione non ingrati ⁊ pro
fratribus ſunt pie ſolliciti eos quoqꝫ quan
tum preualent ⁊ ſibi ⁊ deo reconciliare la
borant: quibus enim laudibus dignū quā
to amplectanduꝫ putas affectu fratrē illū
qui ſine querela conuerſatur inter frēs to
ta ſollicitudine cauet ne quid eo ſit ꝙ ab
alijs portari oporteat ⁊ qcqd in alijs one
roſum pacientiſſime portat qui ſingulorū
ſcandala ſua reputat ⁊c. apoſtolꝰ loquit:
quis infirmatur ⁊ ego nō infirmor: quis
ſcandalizatur ⁊ ego non vror: qui vere pa
cificus eſt etiaꝫ belligerando eſt pacificus.
Augu. Pacem dꝫ habere voluntas belluꝫ
neceſſitas: non pax queritur vt bellum ex
citetur: ſed bellum geritur vt pax acquira
tur eſto ergo i bello pacificus vt eos quos
expugnas ad pacis vtilitatem vincendo
perducas. Beati eni pacifici. Idem hoſtē
pugnantem neceſſitas perimat non volun
tas ſicut rebellanti ⁊ reſiſtenti violētia red
ditur ita victo vel capto miſericordia iam
debetur: maxime in quo pacis perturba
tio non timetur. ¶ Et notan. quod pacē
pectoris non abrumpit pugna cum vitijs
ſi quandoqꝫ accidat. Unde Gloſa ſuper
.v. Mat. In preſenti homo paccatus. ⁊ ſi
bellum gerat cum vicijs in nullo pacē ab
rumpit quaꝫ deus dedit. Unde pax multa
diligentibus legem tuam ⁊c

¶ Quare pacifici ſunt beati.

c Irca .vij. Notandum quare paci
fici ſint beati cauſa illa eſt quaꝫ do
minus tangit quia filij dei voca
buntur. In preſenti merito vocantur filij
dei quia exercent officium illud ꝙ habuit
filius dei in mundo iſto. Ipſe enim i mun
do iſto bella pacificauit. i. ꝓ ibi confregit
potentias arcum ſcutum gladium ⁊ bel
lum. In aduentu ſuo fuit ad impletum il
lud. Iſa. ij. Conflabunt gladios ſuos in uo
meres ⁊c. Eph. ij. ipſe eſt pax ueſtra. Ipſe
ſedauit lites que erant inter nos ⁊ deuꝫ ps
quoniam feciſti iudicium meum ⁊ cauſā
meam. Iſa. lxiij. Ego ſum Qui loquor
iuſtitiam ⁊ propugnator ſum ad ſaluan
dum. Primum pertinet ad litium ſedatio
nem. Secundum ad belli pacificationeꝫ.
Item ipſe tumultum ſedauit duꝫ ſilentio
ſuo ſilendi exempluꝫ dedit. Iſa. liij. q. agnꝰ
coram tōdente ſe obmuteſcet. Et lu. xxiij.
Coram herodem nihil oio. Re. Ingetu
dinē qtum ad locum pacificauit qn apo
ſtolis dixit ſedete i ciuitate donec induami
ni virtute exalto. Lu. vlt. Ingetudiē ai pa
cificauit cuꝫ dixit. Jo. xiiij. manete i me ⁊
ego i vobis. Eiuſdē. xv. Manete i dilectōe
mea. Itē. xvij. h locutus ſū vobis vt in me
pacē habeatis: i mundo autē pſurā habe
bitis qm xp̄s finis ē iō i eo geſcitur ſi ēge
ſcendū in via ſed in fine vie. Ro. x. finis
legis ad iuſticiaꝫ xp̄s oi credēti. Aug. in. i.
li. cōf. Feciſti nos ad te ⁊ ingetuꝫ ē cor no
ſtrū donec reqeſcat i te xp̄s moleſtias miti
gare venio in cuius ſignuꝫ eccleſia cruces
oleo facit in his q baptizant vel ordinant
vel cōfirmant vel ad honorē regiuꝫ ſubli
mant ⁊ in dedicatione eccleſiaꝫ cruciatus
preſentis exilij peradam factus eſt oleatio
vero ſiue mitigatio per chriſtum.

¶ Donum ſapientie adaptatur paci.

c Irca. viij. Notādū ꝙ donuꝫ ſapiē
huic beatitudini aptatur. ¶ Qui
eniꝫ paceꝫ faciūt. q. lectū deo ꝑpa
rant. Locuꝫ. ſ. qetis: in ps in pace dormiaꝫ
⁊ requieſcam. vn̄ ipſi ſunt q. cubicularij dei
⁊ ſecretarij ⁊ cōſilia ſapientie eis reuelant.
Preterea animus pacatꝰ clarius videt vt
prius oſtenſum eſt per exemplum ꝺ aqua
Eccle. xxxviij. Sapientiā ſcribe in tpe va
cuitatis. i. Uacuationis ⁊ quietis ideo dici
tur in ps. Uacate primum deinde ſubdit
videte quoniam ſuauis eſt dominus.

¶ De patientia perſecutionum.

v Ltimo tangendū eſt in tractatu ꝺ
beatitudinibus de patiētia pſecu
tionuꝫ ⁊ breuit de ea dicitur quia
in tractatu de cardinalibus virtutibus ſpā
liter de patientia tractatuꝫ eſt. Hāc beatitu
dineꝫ poſt predictas ordinat glo. ſuper. v.
Mat. dicens. qui vſqꝫ ad ſapientiaꝫ ꝑ pre
dicta aſcendūt perfecti ⁊ roborati non ce
dunt. perſecutioni: qꝛ neqꝫ mors neqꝫ vita
eos poteſt ſepare a chriſto. Iteꝫ ſicut tāgit
glo. In patientia pſecutionum eſt oſtenſio
perſecutionis ⁊ probatio ſicut in ꝑcedēti
bus pfectio. Eccle. ij In igne ꝓbatur auꝝ
⁊ argentuꝫ: homines vero receptibiles in
camino humiliatōis: Eiuſdē. xxvij. Uaſa fi
guli ꝓbat fornax ⁊ hoies iuſtos tēptatio
tribulatōis. Ro. v. Tribulatio pciaꝫ opat
Patiētia aūt ꝓbatiōeꝫ. Qui patiūt pſecu
tiōeꝫ ꝑpter iuſtitiaꝫ ſunt. beati non qui pa
tiuntur ꝑpter ſcelera ſua. Pe. iiij. Nemo.

veſtrum patiatur. q. homicida aut fur &c.
Eiuſdez. iiij. Si quid patimini propter iu
ſticiaz beati. Cauſa quare tales ſint bea
ti: eſt q̄ dominus tangit. quoniaz ipſorum
eſt regnum celorum. Ber. in ſermonibus
pauperib[us] pariter & martiribus regnum
celorum promittitur quia paupertate qui
dem emitur: ſed in paſſione pro xp̄o ſine
omni dilatione percipitur. Eorum qui pa
tiūtur perſecutionem propter iuſticiaz re-
A gnum celorū eſt. Primo q: iuſticia pro
eis erit in futuro ſicut ipſi modo ſunt pro
iuſticia: vnde obtinebit eos regnum celo-
rum. Non enim poterit aliquid fieri in iu
dicio extremo contra iuſticiam. Eccl. iiij.
Uſq3 ad mortem certa pro iuſticia & deus
expugnabit pro te inimicos tuos. Se-
cundo quia regnum celorum expoſitū eſt
vim ſibi inferentibus. Math. xi. Regnuz
celorum vim patitur & violenti rapiunt il
lud. q. publice de illo. Clamat eniz qui po
teſt capere capiat. Math. xix. Patientes
perſecutionem quaſi quadam vi illud ca-
piunt. Tertio quia precium habēt pro
quo regnum celorum venale expoſitū eſt.
Math. xx. Sedere ad dexteraz vel ad ſini
ſtram non eſt meum dare vobis. Uende-
re potius hoc volebat quā intuitu conſan
guinitatis eis dare. Aug. in perſona domi
ni. Uenale habeo quid domine: regnum
celorum: quo emitur: paupertate regnum
dolore gaudiū labore requies vilitate glo
ria morte vita. Quarto quia tales chri
ſto ſocietatem faciunt. In vigilia preſen-
tis afflictionis in pane doloris & aqua tri
bulationis. Ideo merito erunt ſocij eius
in feſto eterne iocunditatis. Ro. viij. Co-
heredes aūt chriſti. Si tamen compati-
mur vt ſimul & glorificemur. ij. Thy. ij.
Sicut cōmortui ſumus & conuiuemus: ſi
ſuſtinebimus & cōregnabimus. ij. Cori. i.
Sicut ſocij paſſionum eſtis: ſic eritis & cō
ſolationum. Luce xxij. Uos eſtis qui per
manſiſtis mecum in temptationibus me-
is: & ego diſpono vobis ſicut diſpoſuit mi
hi pater meus regnum: vt edatis & biba-
tis ſuper menſam meam in regno meo.
Eccleſiā. xxij. Fidem poſſide cum amico
tuo in paupertate ipſius: vt in bonis illi[us]
leteris. Quinto quia ipſi habent onus
celeſtis hereditatis in preſenti. & idō meri
to in futuro emolumentum eiuſdem he-
reditatis ad eos pertinebit. Preſentes pre
ſure ſunt debita quibus obligauerunt pa-
rentes noſtri celeſtem hereditatem.
Tractatus virtutum explicit. Benedictus
dn̄s virtutū qui incepit & pfecit. Amen.

Explicit ſumma de virtutibus edita a
fratre. Guilelmo. Paraldo de ordine fra-
trum predicatorum.

IHS

Este libro de virtudes y vicios
es de fray diego de Arguello
profeso de Santa M.ª del
orden de nuestro P.e S. an
Norberto. Habet ad usum

fr. Didacus D
Arguello

¶ Reuerēdiſſimi ac Eximij ſacre theologie doctoris fratris Gulielmi paraldi. Epiſcopi Lugdonenſis. Ex ſacro ordine predicatorum. In Summam ſuam de vitijs. Feliciter incipit ⁊c.

D Icturi ſumus de ſingulis vitijs. cum oportunitas ſe offert. Incipiem⁹ aūt a vicio gule: ⁊ q̄ꝛ loc⁹ ſe offert ꝑpter hoc qđ dicit glo. ſup Mat. iiij. In pugna xp̄i. Plus cōtra gulam agitur. qꝛ vbi hoc prius refrenetur fruſtra cōtra alia vicia laboratur. Et alia glo. dicit ibi. Quod diabolus vict⁹ de gula non temptat de libidine. Ante oīa tamē oſtendemus doctrinā viciorū perutilē eſſe per hoc ꝙ vicia ſūmo ſtudio ⁊ ſūma diligentia ſunt vitanda. Uitari aūt non poſſunt niſi cognoſcātur. ¶ Triplici aūt ratiōe poteſt oſtendi vicia ſumma diligētia eſſe vitāda. ſ. qꝛ demonibus valde placēt. Deo ſumme diſplicēt: homini verō ſūme
A nocent. Quod valde placēt vicia demonibus oſtendit per aſſiduitatē certandi. de qua dicit Greg. Aſſidua temptatione dia-
B bolus temptat vt ſaltē tedio vincat. Temptatio vero diaboli ad hoc eſt imediate vt in malis culpe hoiem impellat. Uñ Gre. de illo. nihil ſe feciſſe eſtimat cū animas nō ſauciat. ¶ Quod aūt deus ſūme odiat peccatū oſtendit triplici ratione. ¶ Primo ex hoc quod illud: quod maxime videtur odire. ſ. diabolū: non odit niſi rōne peccati: ⁊ cū amaret ſi peccatum non eēt. tanq̄ creaturā ſuam. Unde. xi. ſapientie. Nihil odiſti eorū que feciſti. quod itelligēdum eſt niſi propter peccatū adiunctum quod ipſe non fecit. Unde cum illud propter quod aliquod eſt tale fit magis tale conſtat vicium magis eſſe exoſum deo q̄ diabolus. ¶ Scđo pōt illud oſtēdi ꝑ hoc quod deus non habet: ita bonū amicum nec in celo nec in terra quē non haberet odio ad mortē ſi inueniret peccatū mortale in eo. Unde licet Petrus ardēti⁹ amaſſet xp̄m q̄ ceteri apoſtoli. tamē xp̄s eū odiaſſet ſi deceſſiſſet in peccato trine negationis. Bene oſtendit de⁹ q̄ cum odiat peccatum quando filios ſuos quos tantū dilexit ꝙ pro illis mori voluit in ignē inextinguibilem proijciet. ſi quod inueniet i eis peccatum mortale. ¶ Tertio poteſt illud oſtendi per hoc quod filium ſuū crucifigi voluit: vt cum peccatū crucifigeretur. Uñ Aug. ſuper illud. ij. Ad colo. Ubi loquitur de cyrographo. Innocens occidit. peccatum crucifigatur. Et deus pater odit filio ſuo. Iſa. liij. Propt ſcelus ꝑpl'i mei ꝑcuſſi eum. Si quis diceret ſe tantū odire aliquē ꝙ vellet eū cū proprio filio gladio vno traſuerberaſſe. vel cū propria matre. ſatis videretur quod haberet eum odio: ſic xp̄s odiuit peccatum. voluit enim vno gladio illō ſecū trāſuerberari. aīaz ēt mr̄is voluit cū pctō eodē gladio trāſuerberari. Unde Luc. ij. Dic̄ Simeō ad beatā ꝟginē: ⁊ tuā ipſius aiam pertrāſibit gladius. pertranſibit inq̄ ꝑ cōpaſſionē. ¶ Qđ aūt peccatū ſūme noceat homini. Poteſt oſtendi multis rationibus. ¶ Primo per hoc ꝙ nihil poteſt homini nocere niſi per peccatum. Unde ſolū caueat homo ſibi ab hoſte illo ⁊ non ſunt timendi ei alij hoſtes. nec diabolus. nec homo malus. nec infirmitas. nec mors. nec alia aduerſitas pōt nocere ei ſi a peccato cauerit ibi. Ad hoc ꝑtinent hec teſtimonia ſacre ſcripture q̄ ſequunt̄. Nulla nocebit aduerſitas: ſi nulla dominetur iniquitas: ⁊ illud Eccle. viij. Qui cuſtodit mandatū non experiet̄ quicq̄ mali. nihil eni erit ei malū: vel nociuū. ⁊ Iſa. iij. Dicite iuſto qꝛ bene ⁊c. Et ad Ro. viij. Scimus quoniā diligentibus deū oīa cooperantur in bonū. Amplius non pōt nocere diabolus vel perſecutor iuſto niſi quia fabricabit ei coronā eternā. Ber. Iocundum dei iudiciū ꝙ ille ſuperbus maleator humilium neſciens eis coronas fabricat perpetuas. oēs impugnando ⁊ oībus ſuccūbendo. Et Dauid. Supra dorſū meū fabricauerunt peccatores. Fabricauerunt inq̄ coronam perpetuā. Scđo pōt oſtendi quantum noceat homini peccatū. per hoc qđ nihil eſt homini a deo tam ſalubre: quod peccatum non reddat ei noxium. Ipſam etiā vitā cōuertit peccatū homini in mortem: ⁊ ipſā ſalutē in damnationem ſicut patet in ſacramento altaris: quod qui indigne accipit iudiciū ſibi manducat ⁊ bibit idest damnationē: ⁊ peccatū aūt illū ꝙ nō ſalum eſt benignus ⁊ manſuetus: ſed ipſa

benignitas ⁊ manſuetudo nobis quaſi fu
ribundū reddit. ps. Dñe ne in furore tuo
arguas me: furere videbit qui filios ſuos i
ignē p̄ijciet: nec inde extrahet eos. ¶ Ter
tio pōt oſtēdi quantū noceat peccatū: q2
nobiliori parti hominis nocet. ſ. aīe. vnde
Eccle. xxi. Dentes leonis dentes ei⁹ īterfi
ciētes aīas hoīum: nec ſolū aīe. nocet imo
etiā corpori. Uñ ſequitur quaſi romphea
bis acuta. ſic oīs iniquitas bis acuta dicit
q2 interficit ⁊ aīam ⁊ corpus. Sequitur
plage illius nō eſt ſanitas: intellige poſt vi
tā iſtā in quo inuit. quod nō parū noceat
peccatū tam corpori q̄ anime. ¶ Ad vlti
mum. Peccatū omnia bona aufert homi
ni ⁊ fere omnia mala infert.

¶ De his que peccatum auferunt pecca
catum homini. cap. iij.

P Rimo aufert deū. Scdo regnum
eternū. Tertio fraternitatē eccl'ie.
Uñ eccleſia. xiij. Que cōicatio ho
minis ſcti ad canē. Quarto bona eccleſie.
Dauid. Particeps ego ſum o. t. te. Quito
bona ppria. Ambroſi⁹. Qui caritatē nō
hʒ omne bonū amittit quod hʒ. Sexto
aufert homini ſeipſū. Et hic duobus mo
dis. Primo: q2 in ſeruitutē diaboli tranſit.
Secundo: q2 melius eſſet ei q̄ natus non
fuiſſet ſi ſic perſeuerauerit. Unde cū ante
peccatum eſſe precioſum erat per pecca
tū tranſit ad ſtatum in quo minus eligen
dum eſt eſſe q̄ nō eſſe. Omnia fere etiam
mala infert peccatum ſi manifeſtū fuerit
Cum de ſingulis peccatis agetur. oſtende
m⁹. Sed hoc ad preſens ſufficiat oñdere
q̄ via vitioꝝ eſt aſpera. ⁊ moleſta etiā in
preſenti Oſtendemus aūt hic tripliciter.
Primo per iuſticiā dei. q̄ nō ſinit dedec⁹
peccati vel culpe eſſe in homine abſq3 de
core vindicte. Sicut Aug. dicit. Uñ idem
Auguſtinus. Juſſit deus. ⁊ verū eſt vt ſua
pena ſit inordinatus animus. Multe mo
leſtie ſequuntur odiū: vel iram: vel vnū de
alijs vitijs. Unde Jere. ij. Scito ⁊ vide: q2
malū ⁊ amarū eſt te dereliquiſſe dominū
deum tuum. ad minus ſequitur hec pena
ex peccato. ſ. remorſio cōſciencie. Scdo
oſtendi poteſt idem per hoc q̄ opus vicij
eſt in extremis: ſicut opus virtutis eſt i me
dietate. Alia vero in medietate delectatur
in extremis vero contriſtatur. Uñ Dauid
Juſticie domini recte letificantes corda.

¶ Tertio oſtenditur idem per hoc quod
vitium innaturale eſt: ſed virtus eſt ſcdm
naturā. Unde Ber. Nullū vitiū natura
le eſt. oīs vero virt⁹ hoī naturalis ē. deide
ſubiūgit. Uirt⁹ quā nature res eſt: quā vē
nit in animā i. quā nō venit ſine labore: ſʒ
venit in locū ſuū ⁊ fideliter ſedet: ⁊ bene
cū ea natura cōuenit. Uita ergo vitiorum
aſpera ē. vita vero virtutū eſt ſuauis. Sed
ſicut dicit Jeronym⁹. Jn ſuauē ⁊ aſperā
fecit nobis viā virtutū: lōga cōſuetudo pec
candi ⁊ habetur ſimile i ſolis lumine: qđ
eſt delectabile oculis. Uñ Eccle. xi. Dulce
lumen ⁊ delectabile oculis videre ſolē cō
triſtat. cū lux ſolis oclos tenebris aſſuetos.
¶ Peccatū ergo demonib⁹ valde placet:
deo ſūme diſplicet: ⁊ homini ſūme nocet:
ſicut oſtenſū eſt. abominabilē etiā reddit
hoīem. ⁊ deo: ⁊ angelis: ⁊ hoīb⁹. Uñ Da
uid. Corrupti ſunt ⁊ abominabiles facti
ſunt in iniqtate. Sūma ergo diligētia eſt
vitandū peccatū. Si vniuerſi demones ⁊
mali hoīes: ⁊ beſtie: ⁊ oēs alie creature q̄
homini poſſunt nocere eſſent ex vna par
te cōgregate magis timēdū eſſet vnū mor
tale peccatū q̄ oīa illa. Ad hoc vero quod
nos debeam⁹ ita fugere peccatū pertinet
quod legitur. Eccle. xxi. Quaſi a facie co
lubri fuge peccatū. ⁊ illud Senece. Cū ho
minib⁹ pacē habe. cū vitijs bellū. Et itēꝝ.
Uitia ſine modo: ⁊ ſine ordine perſequen
da ſunt: quia modū ⁊ ordinē non habēt.
Uinum ⁊ ſicerā non habēt ⁊c. Hoc ordi
ne dicemus de vicio gule.

¶ De vicio gule ⁊ luxurie.

P Rimo dicemus de his q̄ faciunt
ad deteſtationē huius vicij. Se
cūdo de ſpeciebus. Tertio de in
tellitib⁹. qbus vtitur viciū iſtud. Quar
to de remedijs. circa hoc viciū. Trede
cim autē ſunt que faciunt ad deteſtationē
huius vicij. ¶ Primum eſt hoc q̄ natura
diſſuadet nobis illud. Uñ legitur i ſciētia
naturali. quod inter animalia magnoꝝ
corpoꝝ. nulli dedit natura tā paruū os ſe
cundū corporis quātitatē. ſicut homini q̄
ſine dubio factū eſt ad cōmēdationē tem
perantie: ⁊ deteſtationē guloſitatis. Se
cundū eſt q̄ vicium iſtud eſt requies de
monum. Unde Math. xij. Cum immun
dus ſpūs exierit ab homie ambulat per lo
ca arida querens requiem: ⁊ non inueniē.

Loca arida ſunt hoīes tempate viuentes
in quibus diabo. nō inuenit requiē. Unde
legio demonū dixit dño: vt legitur Mat.
Si eiicis nos hinc. mitte nos i gregē por
coꝝ quod deus pmiſit eis. Poſtq̄. n. aliqs
eſt vitio gule ſubditus porcus eſt ⁊ demo-
num habitaculum ē. Unde dicit Glo. Ni
ſi qs more porci vixerit diabolus poteſta-
tem in eo non accipit. ¶ Tertium ē multi
plex iniuria ꝓximi: que ſequitur ex vicio
iſto. Triplicem aūt iniuriam ꝓximi que ſe
quitur ex vicio iſto. ponemus ad preſens.
Prima eſt ꝓximi corruptio. Unde in ps.
Sepulchꝝ patens eſt guttur eoꝝ. ad litte-
ram: homo q ſe inebriauit veſpere os feti-
dum habet ſequenti mane ad modum ſe
pulcri: ſed ad coruptionem mali exēpli.
poſſumus hic referre. Malo. n. exemplo
corrūpunt guloſi ꝓximos ſuos: ad quod
ptinet quod legitur ad Ro. xiiij. Si pp ci-
bum tuū frater tuus ɔtriſtatur: iam nō ſe
cundum caritatē ambulas. Noli cibo tuo
illum pdere. p quo xp̄s mortuus eſt: ⁊ in
epiſtola Jude. ij. De guloſis. dr̄ hi. ſunt in
epulis ſuis macule ɔuiuantes: non ſolum
ſunt maculati: immo ſūt macule alios ma
culantes ſuo exemplo. Secunda iniuria ē.
qa vnus guloſus expendit in piſcibus. vn
de. xx. paupes ſatis hērent de pane in quo
fratres ſuos portiōe eoꝝ defraudat: oēs ſi
deles fratres ſunt. vnde Bernar. Noli pu-
tare gratuiter quod impendis ꝓximo ve
lis: nolis: debitor es. Tertia iniuria eſt con
uicia ⁊ verba que ebrij ⁊ varijs repleti fer
culis. ſolent inferre vicinis ſuis tumultuo
ſa. n. res ē ebrietas. Unð legit. xx. Prouer.
¶ Quarto facit ad deteſtationē huius vi
cij multiplex contumelia dei. que ſeqtur ex
vitio iſto. ¶ Septem cōtumelias dei que
ſequūtur ex hoc vicio. ponemus ad p̄ſens

Cōtumelie ſequētes ex guloſitate. iij.

Prima eſt: qa viciuz iſtud viliſſimā
creaturam deificat ventrem. ſ. iuxta
illud. apoſtoli ad phil. i. Quoꝝ deus
venter eſt. vnde dicit Augu. ab homine vt
deus colitur: qð pre ceteris diligitur ydola
tria iſta in hoc deterior ē. ydolatria paga-
noꝝ: qꝛ illi auro ⁊ argento ⁊ marmoreis la
pidibus honores diuinos impendere ſo-
lent: ſed guloſus ventrem ꝓ deo honorat
qͥ ē quaſi latrina. In hoc vr̄ hoc viciū dte
ſtabilius eē ɔctis alijs vicijs. Scða contu
melia ē quod de templo ſpūs. ſ. cognaz fa
cit. vñ. ij. ad Corin. vi. Uos eſtis templuz
dei viui. ⁊c. De hoc templo facit cognā q
adeo ſe replet cibis ⁊ potib⁹. qð ignis na
turalis. illud nō ſufficit decoquere: ſꝫ tanq̄
ex lignis viridibus: vel humidis fumū ꝓ
ducit. q hominē pigrū ⁊ ſōnolētū reddit
Tertia ɔtumelia ē q̄ aīa q̄ ē ymago beate
trinitatis deturpat ebrietate multū. vñ in
hoibus q laborant vitio iſto implet illud
verbū ꝓphie. Denigrata ē facies eoꝝ ſup
carbones. vñ Jero. Nihil adeo obruit in-
telligentiā vt cōmeſſatio ⁊ ebrietas. Quar
ta ɔtumelia ē. qð h viciū multū elōgat a
deo ad qð ptinet: qð dicitur in ps. In cha
mo ⁊ freno ma. eoꝝ ɔſtrin. q nō appro. ad
te. Nō approximātes ad deū ſunt hoies, ſe
replentes cibo: ⁊ potu: qbus dauid optat
magis ⁊ magis maxillas cōſtringi. i. par-
tius victualia dari vt ſic ſaltē cogant ad de
um approximare: ſicut accipitur famelic⁹
ad dnm̄ ſuum. Quinta ɔtumelia ē, qꝛ hoc
viciū dei obliuionem inducit. vñ in Oſee
Saturati ſunt ⁊ leuauerunt cor ſuū ⁊ ob
liti ſunt mei. Sexta cōtumelia ē: qð deum
blaſphemant. Unde ſup illud. i. ad Cori.
x. Siue cōmeditis: ſiue bibitis oīa ad glo-
riam dei ſacite: dicit Agu. Siqd mandu-
cas ⁊ bibis. ad refectionem corpis ſumis:
ſuſtentationēq̄ membroꝝ gratias agēs
ei. q tibi mortalem tribuit iſta ſupplemen
toꝝ ſolacia: cibus tuus: ⁊ potus tuus lau
dant deū. Ideo valde abſurdum ē nimia
ſaturitate velle honorare ventrem: quē ſci
mus deo placuiſſe p ieiunium. Quidam
ſctūs dixit. Uenter receptaculum ciboꝝ ⁊
oēs hominuꝫ labores ⁊ momentanea gu-
le blādimenta ſtercoris ſini ɔdemnat ideſt
vana fuiſſe probat. Si vero modū nec de
bitū in moderatiōe edacitatis excedas: ⁊
vinolentia te ingurgites q̄tūlibet dei lau-
des lingua tua reſonet: vita blaſſemat: ſicē
formoſitas operis artificē laudat: ſic eius
deformitas eum quodāmodo blaſſemat
Unde male viuēs: creatorē ſuū blaſphe
mat. ¶ Septima contumelia ē quod hoc
vicium contemnūt deum: ⁊ quicquid de⁹
habet vnde Eſau. Qui tenet figuraꝫ gulo
ſorum. Dicit. xxv. Gene. Quid mihi pſūt
primogenita: ⁊ paucis interpoſitis ſubdit
⁊ abijt paruipendens q̄ primogenita vē-
didiſſet. De guloſis verū eſſe illud qꝫ pro

nichilo habent terram deſiderabilē: ⁊ illud
Terrenorū.i. Dederūt ꝑcioſa queqȝ pro
cibo ad refocillandas aīas. ¶ Quinto fa
A cit ad deteſtationem huius vicij. hec quod
viciuȝ illud eſt in eo mēbro in quo magis
indecens eſt immūdicia q̄ in alio mēbro.
In ore minus tollerabilis eſt immūdicia q̄
in alio mēbro duplici ratione. ¶ Primo
propter nobilitatē mēbri. ¶ Secūdo quia
pre ceteris mēbris deputatū eſt diuino ſer-
uicio. ¶ Sexto facit ꝙ prima prohibitio
quā deꝰ dedit fuit data cōtra viciuȝ iſtud.
ſ. gule. Unde. Geñ. ij. De omni ligno para
diſi cōmede de ligno autē ſciētie bōi ⁊ ma
li ne cōmedas. ¶ Septimo facit ꝙ viciuȝ
iſtud laqueus eſt in via ꝑ quaȝ neceſſe eſt
nos ire. ⁊ ideo magis timendū eſt nobis.
Unde diabo. hoc vicio hominē tēptauit
cū eēt in paradiſo ⁊ in ſtatu innocentie.
Iſto etiā vicio prius aggreſſus eſt tempta
tor filiū dei. Unde Grego. Loquēs de illo
verbo de neceſſitatibus meis erue me do-
mine. Dicit neceſſitates corporales hec ha
bēt periculoſum ꝙ in eis ſepe minime di-
gnoſcitur qđ circa eas vitio vel vtilitatis
ſtudio agatur has neceſſitates pſalmiſta
cupit euadere: ſciēs plerūqȝ voluptatū cul
pas ex hac tētatione voluptatū prorumpe
re. Unde Auguſtinus. Sumenda ſunt
alimenta tāq̄ medicamēta ſed dū ad getē
ſatietatis ab indigentia trāſitur in ipō trā
ſitu laqueus concupiſcētie inſidiatur. Fre
quenter enim duȝ hec fit adiungit ſe peri
culoſa iocūditas ⁊ plerūqȝ ꝑcurrit vt eiꝰ
cā fiat que cauſa ſalutis fieri debuit: ⁊ gau
det infelix anima: vt obtētu ſalutis obum
bret negociuȝ voluptatis. Octauo facit
hoc quod totiēs exprimitur i euāgelio tor
mētū huic vicio reddēdū vnde pluries di
cit in euagelio ibi erit fletus ⁊ ſtridor den-
tium: ⁊ dicit glo. Qui de edacitate gauiſi
ſunt: ⁊ Luc. xv. Mitte Lazaꝝ vt intingat
extremū digiti ſui in aquam vt refrigeret
linguā meam: quia crucior in hac flamma
¶ Nono facit ad deteſtōa hic vicij multi-
plex malū prouentiēs ex hoc vicio. Et pmo
enumeremus mala que in ſacra ſcriptura
reperiuntur eueniſſe occaſione gule. Se-
cundo vero mala que quottidie prouenīūt
his in quibus eſt viciū iſtud. Primo ſe
occurrit nobis ꝙ viciū gule in matre no-
ſtra que occaſio nobis fuerit omniū ma-
lorum. Secūdo. lſ. Gene: nono. Quod
noe qui perfectus erat in generationibus
ſuis: vitio iſto deuictus ſit bibēs eni vin ū
inebriatus eſt: ⁊ nudatus in tabernaculo
ſuo. Tertio lſ. xix. Gene. Quod. Loth
quē ſodoma nō vicit vinum vicerit vnde
inebriatus duplicem inceſtum commiſit.
Quarto lſ. xxv. Gene. Quod eſau vicio
iſto dignitateȝ primogeniture ammiſerit.
Quinto. xl. Gene. Quod Pharao fa-
ciens grande cōuiuiū magiſtrū piſtorū ſu
ſpendit vicio etiā gule populus iſrael iraȝ
dei meruit. Unde in pſ. Adhuc eſce eoruȝ
e. in o. ipſorum ⁊c. Et. ij. Re. xij. Abſalon
fecit cōuiuiū ⁊ interfecit fratreȝ ſuū. Amō
cū tumulentus eſſet vino. Et de Oloferne
legitur. Judith. xi. Quod bibit vinū mul-
tū nimis q̄tū vna die nunq̄ biberat in vita
ſua ⁊ iterfectus eſt a Judith. Legitur etiā
in principio. Job. ꝙ filij Job bibentes vi
nuȝ i domo fratris ſui primogeniti oppſſi
ſunt. Et dicit Greg: In maioris fratris cō
uiuio filios. Job. Sathan obruit nūquid
illi ventri vacabāt quaſi dicat. nō. ſed tam
inter cōuiuia mentis doba intentio minꝰ
feruet minus prouidet: ⁊ in euangelio le-
gitur ꝙ Herodes conuiuiū faciēs. Johā
nem baptiſtaȝ occiderit. Mala vero q̄
proueniūt ex vitio iſto quottidie illis qui
habent hoc vicium multa ſunt. Et primo
enumeremus mala que prouenīūt ſpiritui
Inter que primum eſt grauamen ſpūs
vnde deus. Attendite ne grauētur corda
veſtra crapula: ⁊ ebrietate crapula eſt cru
da epula quādo tantū de cibo aſſumitur:
ꝙ calor naturalis non ſufficit ad eius de-
coctioneȝ: adeo aūt grauatur ſpiritus ni-
mietate cibi ⁊ potus: vt ſit quaſi ſepultus
vnde in. Oſee. Memphis ſepeliet corpus
Memphis interpretatur ex ore. Nimietas
cibi ⁊ potus: ex oris vitio occaſionē habēs
homines ſepelit. Grego. Quanto corpus
impletur tanto anima minoratur vnde.
Jero. Qui luxuriatur viuens mortuus eſt
⁊ qui inebriatur: mortuus eſt ⁊ ſepultus.
Rationis vile ſepulcrum eſt ebrietas. Se
pultura iſta quaſi quedam ſubmerſio ſpi
ritualis eſt. In aqua eni aliquē ſepeliri: eſt
ſubmergi. Secūdū malū eſt loquacitas
vnde. Greg. in omel. de diuite epulone. Pri
ma in male conuiuātibus famulatur cul-
pa loquacitatis poſt loquacitatē etiā ludi

leuitas ſeqtur. ¶ Tertiū eſt laſciuia: vnde.
xxxij. Exo. Sedit populus māducare ⁊ bi
bere: ſurrexerūt ⁊ ludere. Quartū ma
lū eſt luxuria. Unde Jere. qnto. Saturauit
eos ⁊ mechati ſunt. Ad ephe. nono. Noli
te inebriari vino: i quo ē luxuria. Prouer.
xx. Luxurioſa res eſt vinum. Jeroni. Ad
Euſtochiū. Uirgo xpi vinū fugiat vt vene
nū. Idem qcquid ſeminariū eſt volupta-
tis: venenū puta. Idē. Quādiu eua i para
diſo abſtinuit: virgo fuit q̄ cito preceptuꝫ
abſtinētie violauit corruptiōeꝫ ſenſit. Idē
ad furiam virginē. O filia ſi apl's caſtiga-
uit corp⁹ ſuū: ⁊ in ſeruitutē redegit. ne cuꝫ
alijs pdicaſſet reprob⁹ efficeretur quomō
tu iuuēcula ad huc in feruore iuuentutis
poſita dapibus ⁊ vino plena: de caſtitate
eris ſecura. Ipſa etiaꝫ auaritia quādoque
prouenit ex vitio gule: vnde Jeronimus.
Delicie ⁊ epularū varietas: auaricie fomē
ta ſunt. Idem tolle epulas ⁊ libidinis lu-
xuriam. Nemo querat diuicias quaꝝ vſus
omnes in ventre: vel ſub ventre ſunt.
De innumeris vicijs prouenientibus ex
hoc vicio immiſericordia.

s Equitur ex hoc vicio ſimiliter im
miſericordia vnde Amos. vi. Bi-
bentes vinū in phialis ⁊ optimo
vnguēto delibuti nihil cōpatiebantur ſup
contritionē. Joſeph. Ad idē facit quod le-
gitur. xvi. Luc. de diuite epulone: q Laza
ro cōpaſſus nō eſt. Et vniuerſaliter hō vi
tio gule ſubiectus nulli alij vitio reſiſtere
poteſt vnde Gallenus. Ebrioſus ſeruus ē
omniū peccatorū nullū peccatū poteſt vin
cere q captus eſt iſto vitio. Ex quo om̄ qꝺ
ē quaſi porta hominis vitiū gule quod eſt
quaſi de: famulis diaboli dominatur totaꝫ
familiā diabolicā ſcilꝫ vniuerſitatē vitioꝝ
pmittit intrare. vitiū gule reddit hominē
ſtultum: imo inſanum: ⁊ ad vltimum red
dit euꝫ quaſi porcum. Ad primum faciūt
hec teſtia ſcripture. xx. Prouer. Ubi loqui
tur de vino ⁊ ebrietate. Quicūq3 his dele
ctatur nō erit ſapiēs. Et in iob. Sapientia
nō inuenitur in terra ſuauiter viuentium.
Seneca. Copia ciboruꝫ ſubtilitas ingenij
impeditur. Jeronim⁹. Uēter pinguis nō
gignit tenuē ſenſum. Seneca. Nihil aliud
eſt ebrietas: q̄ volūtaria inſania. Tullius.
Mente recta vti nō poſſunt multo cibo: ⁊
potu repleti. Ad ſecundum ptinet: q legi
tur Oſee. iiii. Uinū ⁊ ebrietas auferunt cor
i: mentē: ⁊. v. eiuſdē: Ceperūt principes fu
rere a vino. ¶ Ad tertiū facit q dicit ſene
ca. Quoſdā vētri obediētes loco aīaliū nu
meremus non hominū. Jero. Qui p⁹ car
nē ambulāt in ventrē ⁊ libidinē pni. qſi ir
rationabilia iumēta reputātur: ⁊. ij. Pet.
ſecūdo. Dicitur de talib⁹. Hi velud irratio
nabilia pecora naturaliter in captionē: ⁊ p
nitiē ⁊c. Glo. Inter linearis ſupplet. tēdūt
in hoc tū deteriores ſūt irratiōabilib⁹ aīa
libus q: illa nō incidunt in laqueos quos
vidēt: vel in laqueos ēt i quos alia vice ce
ciderūt q iſti faciūt. vnde Jero. Bruta aīa
lia: ⁊ vage aues in eaſdē pedicas: retiaq3
nō incidūt. ¶ Preter iſta mala: q̄ ſpūalia
videtur eē ſequuntur multa mala ex vitio
gule. Primo fames vñ de guloſis dicitur
famē patiūtur vt canes. Oſee qrto. Come
dēt ⁊ n̄ ſaturabūtur. Jero. Uoluptas hec
famē nō ſacietatē parit. Et luc. xv. Dicit fi
lius pdigus q tenet figurā guloſoꝝ ego aūt
hic fame peo Et ad litterā ē hic verꝫ de illo
q inebriauit ſe, veſpe q: ſitit in ſequenti ma
ne. vnde Prouer. xxiij. Dicit Salomon in
pſona talis. Quādo euigilabo: ⁊ rurſus vi
na deliū repiamus. ſitit vſq ad prādiū: niſi
prius biberit. Idē accidit de eſurie. In prā
dio nō ceſſat eſuries: q: vel nō h3 ea q̄ vel
let vel quātuꝫ vellet vel ppata vt vellet ſic
n. dicit Aug. Ubicūq qrit caro refectionē
inuenit defectionē. Si aūt accidat q habe
beat q̄ ⁊ qualia. ⁊ quātū vult nō habet tū
ventrē quātū vellet habere: aut deeſt ei an
nona: aut ſaccus. Nō pōt eſſe abſq3 fame:
cui ex defectu famis. fames naſcitur. Tūc
oportet eū ire ſpatiari: vt ſic eſuriat ⁊ ſic fa
mē venetur. Leditur ēt natura: vnde Job
xx. Cuꝫ ſatiatus fuerit artabitur: ⁊ ois do
lor irruet ſup eū: hō ſaciatus artatur. i. art⁹
ſibi videt. Sicut anguſta videntur alicui
horrea ſua pp multitudinē frumēti: Dolor
ēt irruit ſup eū: Nō pſeqtur. n. voluntatē q̄
queſiuit. vñ Tulli⁹. Si videres iſtos epu
lātes velud opimos boues ſtertere: ⁊ ſuda
re intelligeres eoſq maxime ſequūtur: vo
luptates minime aſſeq. Qui vitio gule la-
borat: patitur p delectatiōe vni⁹ hore. mo
leſtiā diei vnius vel mēſis: q: in acutā vel
aliā infirmitatē incidet. Seneca Ebrietas
vnius hore hilarē inſanū longi tēpis tedio
pēſat Eccle. xx. Amaritudo aīe vinū mul

tum potatum. Ex vitio ēt gule ſequitur vi
gilia vñ Eccle. v. Dulcis eſt ſomn⁹ opanti
ſiue parū: ſiue multū cōmedat. Saturi-
tas āt diuitis nō ſinit eū dormire. Sequit
etiā inde paupertas. vnde Eccle. xix. Ope-
rarius ebrioſus non locupletabit. Et Pro
uer. xxi. Qui diligit epulas in egeſtate erit
Qui amat vinum ⁊ pinguia non ditabi-
tur. Cauſa vero quare talis non ditatur.
tangitur in aggeo. vbi ſic legitur. Qui cō
gregauit mercedes: miſit eas in ſaccum ptu
ſum. Quantū ebrioſus per totā ebdoma
dā laborauit in die dominica totū ponit
in ſaccū pertuſū. ſ. in ventrem. Sequitur
etiā ex vitio gule corporis infirmitas nec
vna tantū: ſed plures: ⁊ quādoq₃ mors.
Ad primū pertinet: quod legitur. xxxvij.
Eccle. In multis eſcis non deerit infirmi
tas. ¶ Ad ſcdm ptinet qđ dicit Seneca.
Quis ingt hoſtis in queq̄ tā ꝯtumelioſus
fuit q̄ in quoſdā voluptates ſue ſunt: Suf-
ficit alicui ſi hoſtē ſuū excecat. ſ₃ volupta-
tes nō ſolū excecāt voluptuoſos: ſed etiam
impotētes reddūt cōtractos ⁊ leproſos ⁊
diuerſis alijs infirmitatibus affligunt.
¶ Ad tertiū pertinet quod legitur. xxxvij.
Eccle. Propter crapulā multi obierunt: ⁊
Seneca. Nō pōt noſtra ꝓuidētia huic cor
puſculo longiorē prolongare morā: ſed
voluptates qbus maior pars perit: poteri
mus regere ⁊ cohercere. ¶ Ad q̄rtū pti-
net qđ legitur. Eccle. vij. Inueni mulierē
amariorē morte. Hec mulier ē voluptas
carnis: que morte ē amarior. q₂ nō vna ſo
la morte interfecit: ſ₃ triplici. ſ. morte ſpāli
morte culpe: ⁊ morte dānatiōis eterne ad
idē pertinet: quod legitur. xxiij. Prouer.
Uacantes potibus ⁊ dātes ſimbola cōſu-
muntur: ⁊ poſt in eodē: ingreditur blande
ſ₃ in nouiſſimo mordebit vt colub. ⁊ ſicut
regulus venena diffūdet. ⁊ Nañ. i. Sicut
ſpine ſe inuicē cōplectuntur. ſic cōuiuium
eorū pariter potantiū cōſumetur. quaſi ſti
pula ariditate plena. Hoc vicium ſeruum
noſtrū naturalem dominari nobis facit.
vnde Eccle. xij. Benefac humili. i. anime
me: ⁊ ne dederis impio. i. corpi. ꝓhibe pa
nes illi dare. ne in ipſis potentior te ſit. ⁊
Prouer. xxix. Qui delicate a puericia ſuū
ſuū nutrit: poſtea ſentiet eū ꝯtumacem.

De grauitate vicij gule: qualiter ē vna
de grauioribus infirmitatibus. v.

Ecimum faciēs ad deteſtationē
huius vicij eſt hoc quod vitiū iſtō
eſt vna de grauioribus infirmitati A
bus ſpiritualibus perpēditur āt grauitas
hec infirmitatis: ex hoc quod cito interfi-
cit vel ſuffocat. dure affligit: vix curatur
multas expenſas requirit que tamen po-
tius nocēt q̄ proſint. Omnia etiā genera
infirmitatū: ⁊ ſpiritualiū ⁊ corporaliū in
ducit hec infirmitas. Propter primū aſſi-
milatur hec īfirmitas ſquinantie: que ē in
firmitas gule cito ſuffocans hominem.
Propter ſcdm aſſimulatur hec infirmitas
cuidam infirmitati: que dicitur appetitus
caninus vel boliſmus. Affligit eni hec in-
firmitas hominem fame inſaciabili ſicut
oſtenſum eſt prius vnde in prouer. xiij. Iu
ſtus cōmedit ⁊ replet animam ſuam. Ue-
ter autem impiorum inſaciabilis. Uix etiā
curatur vicium iſtud: q₂ nimiū habet ab
auctoritate: ſicut oſtenſū eſt ſupius. nec ſe
nectute videtur deficere ſicut luxuria. imo
tūc auget. medicamentū. n. vertitur in no
cumentū. vñ Greg. in mora. Quotſolatia
ad viuendi vſū querim⁹. quaſi tot noſtre
egritudinis. medicamentis obuiam⁹: q₂
hoc ipm medicamen. in vulnus vertitur.
q₂ exquiſito remedio. paulo diutius inhe-
rentes ex eo grauius deficimus: quod pro
uide ad refectionē paramus. Senes enim
magis amant bonū vinū. Expenſas etiā
tantas requirit hec īfirmitas vt multi hoc
vitio depauperentur: ⁊ ſemper deterius ſe
hñt. Quomodo aūt ex hac infirmitate ce-
tere introducantur: ſatis manifeſtū eſt ex
predictis. Undecimū faciēs ad deteſtatio-
nē hui⁹ vicij eſt ꝙ ille qui hoc vicio capit
a diabolo valde periculoſe capitur. vnde B
cū diabolus quereret eum mortificare: ſed il
lud conſiderat peccator ⁊ iuſtū q̄rit morti
ficare eum. Jam eſt prope intentionē ſuā
cum ad gulam manū extenet. Ad hoc pōt
referri illud verbū. Sene. Uoluptates in-
ter res viliſſimas precipue extirpa: que et
more latronū in hoc nos amplectuntur.
vt ſtrangulent. Duodecimū faciens ad
deteſtationē huius vicij eſt hoc ꝙ ille qui
hoc vitio a diabolo tenetur: valde firmiter
tenetur. Hoc vitium quaſi quoddam fre-
num ori ipſius poſuit: vnde poteſt eū cir-
cundare ad vocem ſuam iuxta illud Jaco
bi. iij. Frena in equorū ora mittim⁹ ad cō

ſentiendū; nobis: et omne corpus eorum circumferimus. Eſt etiā vitium iſtud inter deformitates ſpirituales quaſi latitudo oris nō talis qualem habent hora canū. qui dicunt leporarij: vel venaticij: ſed talis qualem habet os inferni inſatiabilis enī; etiā nec ſufficit ei q gignit terra vbi et aquatilia et volatilia habeat. Unū Jeronymus. Tauri paucorum iugerum paſcuis aluntur: vnica ſilua pluribus elephantibus ſufficit homo: et terra. et mari paſcitur.

¶ De graui ſeruitute qua laborat guloſus que in .vi. attenditur. cap. vi.

Penultimū facit ad deteſtationem hui9 vitij eſt hoc: qd ille q laborat hoc vitio eſt i ſeruitute valde graui: et valde ignominioſa. Septē aūt ſūt in qbus attēditur grauitas hui9 ſeruitutis. ¶ Primū eſt hoc: q ipſe ē ſeru9 ei9: q naturaliter de; ſeruire. ſ. corporis ſui. Ad hoc ptinet iſtud qd legit in puer. Nō decet ſeruum dn̄ari prīcipib9: et illud Prouer. xxx. Per tria mouetur terra: et .iiij. ſuſtinere non pōt. Per ſeruū cū regnare ceperit. Seru9 iſte corp9 ē ex cui9 dn̄atione terra mouet: q; hō ve i eccleſia trahatur. Scdm ē: q; talis oīum illorum ſeru9 ēt qbus indiget corpus. vn̄ Seneca. Multis ſeruiet q corpori ſeruit. Tertiū eſt. q; talē o; ſeruire cuidā dn̄e. ſ. gule. cui nullus pōt ſeruire ad ſua; volūtatē: q vult ſingulis dieb9 bis ſibi parari varia fercula de qbus nihil remanet: ſed poſtq̄ tetigerit pycit: et in locū turpitudinis: et q̄ſi pditic nis tranſmittit. Ad hoc ptinet qd legitur. Johel. i. Ululate q bibitis vinū in dulcedine. Perijt. n. ab ore vr̄o et illud verbu; Ber. Voluptas gutturis q̄ tanti hodie extimatur vix duorum latitudinē h; digitorum: nō durat delectatio niſi quātū durat trāſit9 illius p gulā: et pro illo tranſitu vult domina gula tot et tanta ſibi parari.

Quartū eſt q ipſi vili labori intendit. q; ipletioni loci immundi. ſ. vētris. qua rōne locorum immundorum eſt vile op9. eadē et ipletio. Intēdit etiā facci vnius refectioni: et ſacci īmūdicia pleni: cū intēdit refectioni corporis. Corpus. n. ſaccus eſt. vn̄ in ps. Cōcidiſti ſaccū meū. Ipſa glorioſa et beata caro xp̄i: ſaccus vocatur: qd aūt eſt. hoc itendere refectioni vni9 ſacci. xl. annis quē ad vltimū ſcio putreſiend. Quintū ē hoc q vanus; et quaſi inutile eſt labor eius. Satis van9 veſter labor quo aliqs laborat vt delicioſe paſcat latrones. vn̄ morti dānatur. Latro iſte morti dānatus ē corp9 noſtrū. vn̄ Scn̄. Oēs capitali ſupplicio cōdēnati ſumus. Satis ēt vr̄ van9 labor quo hō laborat vt vermes ſplēdide paſcat. Nō ē curandū qualē inueniāt carne; vermes: vel pinguē: vel macilētā. Carnē ipinguare: ē eſcā vermib9 pparare. Sextū eſt hoc q dn̄a gula totū laborē hōis reqrit. vn̄ Eccle vi. Oīs labor hōis in ore ei9. Ultimū qd ex facit ad deteſtationem huius vicij. cōmendatio ſui contrarij. cōmendatio temperantie: vel ieiunij. ſed de hoc alibi dicetur.

¶ De varijs ſpeciebus gule. ca. vij.

Sequitur de ſpecieb9 hui9 vicij q̄ ſūt. Caſtrimargia: ſiue Cōmeſſatio. et ebrietas. Dicitur aūt caſtrimargia eo q i caſtris vētris oīa mergātur. Ad cuius deteſtationē ſufficiāt ea q̄ ad deteſtationē guloſitatis ſimpliciter dicta ſūt. Sed ad deteſtationē ebrietatis q̄ ſimp pnicioſior ē aliq̄ addem9. Primū eſt hoc q ebrietas pnicioſe aggredit. Exercit9. n. illi9 pacifice recipit: et poſtea nocet. Un̄ puer. xxiij. Ne ituearis vinū qn̄ flaueſcit: cū ſplēduerit in vitro color ei9. igredit blandē. ecce pacificus igreſſus: ſ; in fine mordebit vt colub. ecce nocumētū. Scdo facit ad deteſtationē hui9 vicij multiplex maledictio: q̄ d ebrijs fac. vn̄ Iſa. v. Ue q ſurgitis māe ad ebrietatē ſectādā: et potandā vſq ad veſperā. Et pus eodē capl'o. Ue q potētes eſtis ad bibendū vinū. Et dr̄ hic ɔtra illos q glorīāt de hoc q̄ poſſunt multu; vinū ſuſtinere. et xxviij. Iſa. Ue corone ſuperbie ebrijs effraym Et. xxiij. Prouer. Cui ve. cui9 pr̄i ve. cui rixe. cui fouee. cui ſine cā vulnera. cui ſuffoſſio oculorum. Nōne his q morāt i vino: et ſtudēt calicib9 epotādis: et dicit glo. ſup illud cui ſuffoſſio oculorum imoderat9 hauſtus vi ni exterioris: et iterioris. viſus igerit cecitatē. Tertio facit ad deteſtatiōnē hui9 vicij hoc q oīa bōa diſſipat: vſq ad fundamētū eorum. ſ. vſq ad fidē. vn̄. xix. Eccle. Uinu; et mulieres apoſtatare faciūt ſapiētes. bōa ēt nature extermināt vſq ad iſenſibilitatē vn̄. xxiij. Prouer. Dicit ebrioſus. Uerberauerūt me et nō dolui. vulnerauerunt me. et nō ſenſi. Un̄ aug. Ebrietas aufert memoriā diſſipat ſenſū: cōfundit itellectū: ꝓcitat libidinē: inuoluit linguā: corrūpit ſanguinē: oīa

membra debilitat: vitam diminuit: et omnẽ ſalutẽ exterminat. Quarto facit ad deteſtationẽ huius vicij. qđ dicit Augu. ſuper illud Gene. xliij. Biberũt et inebriati ſunt cũ illo. Uerbũ inebriandi. ait Augu. Pro ſaturitate ponitur: et poſt ſubiungit iebriari: vt iebriatur ebrioſi: nec ipſe terre vtile ē quũ maiore humore q̃ ſufficit corrũpitur ſic vita ebrioſi qui nõ ſacietate ſe replet: ſʒ mergitur diluuio. Quinto facit ad deteſtationẽ huius vicij. quod dicit Grego. de illo. Ebrietas inquit eſt bland⁹ demon dulce venenum. ſuaue peccatum. quã qui habet non ſe habet: q̃ qui facit: non facit peccatum: ſed totus eſt peccatum.

¶ Hic ponitᷣ ſcđa diſtinctio de ſpeciebus gule facta a beato Grego.

Aliter diſtinguuntur. v. ſpẽs hui⁹ vicij. a Greg. ſup illud. xxv. Gene. Ubi dicit Eſau. Jacob. Da mihi decoctione hac ruſa. Prima eſt cuʒ qs horam cõmedendi preuenit. vt legitur de Jonatha. i. Reg. xiiij. Talis poteſt timere illam maledictionẽ que habeᷣ. Eccleſi. x. Ue terre cuius rex puer eſt: et cuius pncipes mane comedũt. Terra itelligitur. hic homo. Terra enim eſt: et terrã terit: et terram querit: et i terrã ibit. Rex eſt liberum arbitriũ qui aiam habet regere. Pricipes itelliguntur. v. ſenſus. Sicut illi qui veruʒ deum colunt ab honore et obſequio diuino diem inchoare volunt: ſic illi quorum deus venter eſt. primo querunt regnũ dei ſui. Regnũ dei eoꝝ eſt eſca: et potus. Secunda ſpẽs eſt qñ aliquis nimis vult delicata habere. vt legitur nũeri decimo. De filijs iſrael qui heremo carnes deſiderabãt: et in Luce. legitur. De diuite epulone quod epulabatur quotidie ſplendide. Cõtra dicit Seneca. Palatum tuum fames excitet. nõ ſapores.

Tripliciter ratione oſtẽditur quare hõ non debet querere delicata. ca. viij.

Tripliciautẽ rõne non debet homo querere delicata. Primo propter naturã vaſis cui cibos quos ſumimus iſundimus. corrumpit enim quicquid iſunditur. Siqs haberet aliquod vas qđ corrumperet vinum quando eſſet iſuſum ipſe nõ iſunderet ibi de meliori quod haberet ad hoc pertinet quod legiᷣ Johel. i. Ululate qui bibitis vinũ in dulcedine. perit enim ab ore veſtro. Secundo propter hoc quia cum delectabilia tibi dantur in adiutorium: carni aduerſus ſpiritum concupiſcenti fuerit. et tunc pugnant et erunt duo contra vnum et vincitur ſpiritus. Unde Bernar. De condimentis ſufficiat vt comeſtibilia fiant non concupiſcibilia. Sufficit enim concupiſcentie malitia ſua. que cum vix: vt nullo modo pertranſire poſſit. ad finem explendum neceſſitatis. niſi per viam quantũcunqꝫ delectationes ſi ceperit habere irritamenta fiunt duo cõtra vnum: et periclitatur conſcientia. Tertio. qui i cuʒ carni delitie dantur vult eas poſtea ex conſuetudine habere vnde i prouerbium eſt. Adoleſens iuxta viam ſuam: etiam cum ſenuerit non recedet ab ea. Cũ homines tantum timeant malam cõſuetudinem: quod etiam a viliſſimis non ſuſtineant eam ſuper ſe ad inueniri mirum eſt quomodo ſeruo neq̃. ſcilicet corpori. hoc tollerare volunt. Tertia ſpecies eſt quando quis nimis ſumit. vt legitur de ſodomitis. Ezechie. decimoſexto. Jeronymus. Pluuia illa optima eſt. que ſenſim deſcendit ſubitus autem et nimius. et principes iberarua ſubuertit. Similiter nimi⁹ cibus nocet. Quarta ſpecies eſt ſtudioſitas que pertinet ad ſollicitudinem et curioſitatem laute preparandi. vt legitur de filijs Hely. Primi Re. ſecundo. De ſtudioſo dicit Iſidorus. Tota die epulas ruminat. qui ad explendam gulam veſpere delicias preparat: talis eſt: quaſi animal ruminans. In hoc differt a ruminantibus animalibus. Quia bruta animalia ruminãtia ruminant. poſt ſumptionez cibi: ſed tales ruminant ad te. Quinta ſpecies eſt cum quis nimis auide vel ardenter ſumit cibum vt legitur de eſau. Gene. vigeſimoquinto. vnde. xxxviij. Eccle. Noli auidus eſſe in omni epulatione. neqꝫ te effundas ſuper omnem eſcam. Et Auguſtinus Melius eſt piſcibus veſci more domini q̃ lenticula more iumentorum. Signum ſeu auiditatis. v. modis fit in ſumendo cibũ: timor manuum. cyphum vel bolum tenentium effuſio. vultus interioris. ſuper cibaria cum tornis oculis: quaʒ comitatᷣ effuſio vultus exterioris ſuper eſcã: que eſt quãdo ſic anim⁹ ad cibũ ardore trahitur vt aliud cogitare non ſinatur. Signum eſt

huiuſce auiditatis eſt inordinatio ſcidēdi panē maſticandi cibū ꝛ ſumendi. Ber. Etiā ad ſanitatē corporis q̄to cibus hone ſtius: ꝛ ordinatius mergitur tāto facilius ꝛ ſalubrius digeritur. Cōtra auiditatē iſtā conſiliū eſt: interpone: pſalmū: vel aliam orationē. De ſpecies cōtinētur in hoc verſu. pa. propere laute nimis ardēter ſtudioſe. Poſſunt etiā addi his. v. ſpeciebus. iiij. alie ſpecies. Prima eſt cū aliqs nimis frequēter ſumit cibū. Sufficit homini ſano ſumere bis ad plus. in die cibum. Frequens ȧūt ſumptio cibi multū nociua eſt corpori. Scd̄m eni artē medicinalē addere ſuper cibū de. deteriorib9 rebus: eſt cibū in decoctū ſumere. Alias ſpecies ē cū quando quis varijs ferculis vult vti. De varietate dicit. Sene. Faſtidientis ſtomaci eſt: multa deguſtare. Que varia ſunt ꝛ diuerſa inquinant nō alunt: ſicut aliq̄ ſunt que diuiſa placent coniuncta vero nobis abhominalia fiunt. Sic ꝯiūctio tot diuerſorū ferculorū in ſtomacho interdū ē abhominabilis nē. Tertia ſpēs eſt cū qs noua requirit: ꝛ i cōſueta. Quarta cum precioſa: vel ſumptuoſa non habēs etiā reſpectū ad hoc ꝙ ſint magis ſaporoſa.

De quattuor ſatellitibus gule. ix.

Dicto de ſpeciebus huius vicij conſequenter dicēdū eſt de qbuſdā: qbus quaſi ſatellitibus vtitur viciū iſtud que. iiij. ſunt ꝑ̄cipue. Primū eſt ambitio. De qua dicit ſapiēs. Nō magno cōſtat nobis fames ſed ambitio. Maiorem partē eorū que expendunt. ſuperbi expendūt ad paſcēdū ad fauorē oculos hoīu. Si. n. nullus hec deberet ſcire: ipſi quādoq̄ nō expenderent decimam partē eorū que expendūt. Alia tria ſunt ciborum. delectabilitas ſiue ſit ex generibus ciborū ſiue ex modo preparandi: ꝛ ciborum varietas ꝛ quantitas.

De octo remedijs ꝯtra vitiū gule. x.

Sequitur de remedijs cōtra vitiū iſtud que octo ſunt. Primū ē ſermo diuinus. Hoc remediū docet nos deus. Mat. ii. Ubi dicit diabolo temptāti ipſum de vitio gule. Non in ſolo pane viuit homo: ſed in oī verbo ꝙ ꝓcedit de ore dei. Frequens ſumptio cibi ſpūalis interdum inducit contemptū ꝛ obliuionē cibi corporalis. Secundum remediū eſt. Moderata occupatio hoc remedium inſinuat nobis. Salomon in. Prouer. xxi. Deſideria occidit pigrum noluerunt ꝛ quicq̄ operari manus eius tota die concupiſcit ꝛ deſiderat. Homo ocioſus patitur famē vniuerſalem. Aures enim eius eſuriūt rumores: oculi vanitates: gula cibos: ſed occupatio i magna parte ſedat famem iſtā. Ualent autē ſpecialiter hec duo remedia ad hoc ne homo horam preueniat. vel ne nimiam ſollicitudinem de cibo ſibi preparando hēat. Tertium remediū eſt elongatio ab his que dant occaſionem excedēdi in cibo: vel nimietas ciborum licȝ illud quod legit in. Eccle. xxi. Quaſi a facie colubri fuge peccata ꝛ ſi acceſſeris ad eā ſuſcipiēt te: videatur generaliter dictum de omni peccato: ſpecialiter tamen hic referri poteſt. ad illa peccata in quibus tēptat ſuauitas vel voluptas In illis eni in quibus aduerſitas temptat: melius poteſt expectari cōflictus vnde non eſt ſecurū accedere ad menſam vbi nimia: vel varia: vel delicata appoſita ſunt homini qui vult cauari ab hoc vitio. Hic inſinuatur nobis. Gene. iij. Ubi ſic legitur vidit mulier lignū ꝙ bonum eſſet ad veſcendum: ꝛ pulcrum oculis: aſpectuq̄ delectabile ꝛ tulit de fructu eius ꝛ comedit. vbi dicit Gregorius. Non licet intueri quod non licet concupiſci. Et Iſa. xxviij. Loquens de flore glorie exultationis: dicit ꝙ cum aſpexerit videns: ſtatim vt manu tenuerit deuorabit illud Non eſt ſecum intueri vel videre delectabilia. Quartum remedium eſt frequenter conſiderare qualis poſt mortem caro ſit futura. Hoc remedium docet nos Grego: dicēs. Nihil adeo valet ad domanda carnis deſideria: ſicut cogitat qualis futura ſit mortua. Quintum remedium eſt meditatio eterne cene. ad q̄ inuitati ſumus. Hoc remedium docuit nos deus vbi nos ad cenam illam inuitatos eē docuit. Aliter enim comedit ad cenam delicatam inuitatus ꝛ aliter non inuitatus. Qui enim inuitatus eſt parum. cōmedit. in prandio ne cenam amittat. Sed ſunt quidam qui a deo ſimiles facti ſunt iumentis ꝙ de filii quis porcorum hec impleri deſiderant: ꝛ de illa delicata cena ꝛ eterna nō curant cuius ſola eſuries homines beatos reddit beati ſunt qui eſuriunt ꝛ ſi

tiunt iuſticiã ec. Quid faciat ipſa refectio ſi ipſa eſuries beatum reddit. Sextũ remedium eſt cõſideratio maloꝝ que exceſſu cibi ⁊ potus ſequitur. Sequitur enim inde triplex mors.ſ.mors culpe: ⁊ iterduz mors corporis in preſenti ⁊ in futuro: eterna mors ⁊c aie ⁊ corporis. Ad hoc ptinet qd legitur. Job.vi. Aut guſtare quis poterit.quod guſtatũ affert morte: ⁊ cũ magna menſura ſumuntur medicamẽta. ſic ⁊ alimenta ſumi debent.ſcdm Aug. Septimum remedium eſt conſideratio penurie xpi: ⁊ in ſe.⁊ in mẽbris ſuis.ad primũ monemur. Tren.iij. Recordare paupertatis mee ⁊ tranſgreſſionis: ⁊ abſinthij.⁊ fell'. Paupertas etiã ipſi⁹ in mẽbris ſuis multũ dz hoies retrahere a ſuperfluitate.quam faciunt in cõuiuijs ſuis. cogitẽt quantã paupertatez ſuſtinet xps in pauperibus etiam infirmis ad morte qui vix poſſunt panem interdum habere. Miruz eſt quõ ſepe nõ remordet conſcientia diuites huius ſeculi quando cogitant ꝙ ipſi ſubtrahũt ori dei in pauperibus ⁊ ponũt in ore diaboli: paſcunt filios diaboli.ſ.malos: ⁊ dei filios fame perire permittunt. Ultimum remediũ eſt: ⁊ ſummũ dei gratia: vnde qui laborat hoc vitio orationi debet inſtare: ⁊ dei gratiam poſtulare que ardorez huius vicij ſedat. Unde Johã.iiij. Qui biberit ex aqua quã ego dabo ei.non ſitiet in eternũ: ⁊ ad Heb.xiij. Optimuz eſt gratia ſtabiliri cor non eſcitur que non profuerunt ambulantibus in eis.ad idẽ facit illud verbũ Sen. Si vis inquit i perpetua voluptate eſſe nõ voluptatibus adijciendum eſt ſed cupiditatibus detrahendum. Cupiditatibus vero non detrahitur niſi cum ros gratie infunditur.

¶ De peccato luxurie.poſt vitiũ gule.c.ſi

h Erodes autem tetrarcha ⁊c. Quia pecatum luxurie occaſio fuit incarcerationis: ⁊ decollationis Johannis. Jõ hic dicemus de peccato iſto: ⁊ ſatis cõgruo ordine poſt vicium gule quia illud naſcitur ex illo Dicemus autez de ipſo hoc ordinẽ. Primo dicemus de his que faciũt ad deteſtationẽ huius vicij. Secũdo de ſpecieb⁹ eius. Tertio de his que preſtant occaſionẽ huic peccato. Quarto de remedijs contra peccatũ iſtd. Quinto dicemus quare de⁹ prohibuit ſimplicem fornicationẽ. Ml'tũ enim miſericorditer videt̃ egiſſe cum genere humano in hac prohibitiõe qum ꝑ hanc prohibitionem fere totus mundus pereat. Sexto tangemus aliquid de ipotẽtia cõtinẽdi: quam multi allegant.

De.vij. anxietatibus que inueniũtur in vitio luxurie. ſ.

p Rimo aũt faciunt ad deteſtationẽ huius vicij. Iſta.vi. que circa hoc peccatum inueniũtur.ſ. Anxietas Erubeſcentia. Penitentia Fetor. Feditas Infamia. ¶ De anxietate: ⁊ penitentia dicit. Jero. Appetitus fornicatiõis anxietas eſt ſocietas penitentia. Nec ſoluz ꝑcedit peccatum iſtud. Anxietas appetitus imo ⁊ multe alie moleſtie quas dominꝰ ſapientias vocat.ij. Oſee. dicens. Sepiam vias tuas ſpinis. Spine vie ſunt vigilie timores. Expenſe ⁊ ſollicitudines hoc peccatuz precedentes. Ber. O q̃te precedunt vigilie ⁊ q̃ modicum feſtum in minima libidine ſequitur. Interdum extenduntur vigilie per ãnũ: ⁊ ſequitur momentanee delectationis feſtũ. Tanta eſt iſania luxurioſoruz vt per ſpinas currant ad mortem ſuam. ⁊ expenſis multis parant ſibi viam in infernum. Ad penitentiam pertinet qd legitur.v. Prouer. De muliere fallaci que voluptas intelligitur. Nouiſſima autem illi⁹ amara quaſi abſinthiuz. Et quidam qui ſibi abſcidit linguã: vt vehementia doloris temperaret vehementiam temptationis: dixit. Abſit vt tanti emã vnde poſtea peniteã: Inſipiens mercator eſt qui foruz facit. vnde certum eſt ꝙ penitebit. Exemplum quedam virgo eſtimans ꝙ delectatio huius peccati eſſet quiddam magnuz: deſiderio illius virginitatẽ ſibi auferri permiſit deinde videns pro qua vili re tantũ theſaurum amiſiſſet: adeo penituit ꝙ voluit ſe interficere. ¶ Erubeſcentiam autez que eſt in peccato iſto oſtendit abſconſio vnde. Job.xxiiij. Ocul⁹ adulteri obſeruat caliginem. Erubeſcentia autem oſtendit idecentiam huius peccati. Erubeſcentia enim fuga eſt rei indecẽtis. Magna ergo erubeſcentia que eſt in peccato iſto oſtendit magnam eius indecentiam. Fetor eſt etiam in peccato iſto quia viris ſpũalibus interdum ſentitur vnde quidã ſcolo

ris preſentiam ſcorti in domo ſua fetorem eius cognoſcebat: et quidam archidiaconus ſentiebat cum ſeruus eius fornicatus fuerat. ¶ De feditate vi. ii. Seneca. In voluptate nihil eſt magnificum: nihil quod natura deo proximam doceat membrorum vſilium ac turpium miniſterio veniens exitu ſedare. Iſta feditas eſt inquinatio corporis vnde ſuper illud .i. ad Cori. vi. Omne peccatum quodcunque fecerit homo extra corpus est qui autem fornicatur in corpus ſuum peccat dicit glo. Cetera peccata tantum animam maculant fornicatio vero non tantum animam ſed etiam corpus contaminat Ibi. n. non ſolum eſt immunditia ſpiritualis: ſed et corporalis. ¶ Infamia etiam eſt in peccato iſto vnde macula glorie vocatur. Eccle. l. Inclinaſti femora tua mulieribus: et poſtea maculam dediſti in gloria tua Jeronimus et dicit. Hoc peccatum polluit que in homine honeſta ſunt Palma inquit victorum eſt honeſta polluere. Tunc vicia bene de aliquo triumphauerunt cum per peccatum luxurie honeſta in eum polluerunt. Ad illud pertinet quod legitur. Prouer. vi. de adultero. Turpitudinem et ignominiam congregat ſibi et opprobrium illius non delebitur. Non. n. habebit opprobrium ſolum in preſentiarum et in futuro vnde. xxiij Eccle. De ipſo. In plateis ciuitatis vindicabitur quaſi pullus equinus fugabitur et vbi non ſperauit apprehendetur et erit dedecus omnibus quia non intellexit timorem domini. Luxurioſus iam habet quodammodo gehennam ſuam. Habet enim ad modum gehenne ignem fetorem et vermem Ignem concupiſcentie vnde in. Oſee Omnes adulterantes quaſi clibanus ſuccenſus a coquente et fetorem de quo iam diximus et et fetorem infamie et vermem cauteriate conſcie.

Quinque contra vitium iſtud.

¶ Ad deteſtationem huius vicij et faciunt. iſta. v. ſ. quod vicium iſtud angelis valde fetet vel diſplicet. Demonibus valde placet deo contumelioſum. Proximo valde iniurioſum ſubiecto ſuo valde nocuum. Primum poteſt oſtendi tripliciter. Primum per hoc quod in vitis patrum legitur de quodam angelo quod obturauerit nares ad aſpectum cuiuſdam luxurioſi. Quinque que faciunt ad deteſtationem luxurie. ij.

A

Secundo per hoc quod ſcriptum eſt angelis ſuis mandauit de te: vt cuſtodiant te in omnibus vijs tuis. Si filia regis francie tradita eſſet alicui vt cuſtodiret eam non parum diſpliceret ſibi ſi eius cuſtodia a fornicaretur: quantum ergo angelis diſplicere poteſt: cum filie regis celeſtis quibus ipſi ad cuſtodiam ſunt deputati fornicantur. Ideo dicit. Ber. In quouis diuerſorio in quouis angulo reuerentiam habe angelo tuo ne audeas illo preſente quod me vidente non auderes et ad idem poteſt referri quod dicit apoſtolus quod mulier debet habere caput velatum propter angelos. Tertio poteſt idem oſtendi per hoc quod in peccato iſto quedam contumelia fit ſpirituali nature: cum anima magis eligit iumentine nature aſſimilari quam in ſpiritualitate ſe ſeruare: et carnem ſibi aſſimilare a brutali delectatione eam non cohibendo. Hoc autem non fit abſque contumelia angelice nature que eſt ſpiritualis natura anima: ſicut non fit abſque dedecore aliorum clericorum quando aliquis clericus apoſtata: et ſi laicus maleſ ſimilis eſſe ruſticis quam clericis. Ad illam tertiam rationem pertinet: quod dicit glo. ſuper ad Corin. vi. Super idem qui fornicatur in corpus ſuum peccat. In hoc peccato eſt anima ſub corpore. Jero. Dicit glo. In fornicationis opere ſic totus homo abſorbetur a carne: vt iam dici non poſſit ipſe animus ſuus eſſe: ſed ſimul totus homo dici poſſit caro. B

Sex rationibus oſtenditur quod luxuria multum placet demonibus.

Quod autem hoc multum placeat demonibus poteſt oſtendi. Primo per hoc quod xl. Job legitur. Behemoth in locis humentibus dicitur dormire loci humentes ſunt luxurioſi. Secundo ex hoc quod dicit Glo. ſuper leui. Quod cum demones omni peccato gaudeant: precipue tamen gaudent de fornicatione: et ydolatria: et tangitur ibi cauſam quare de fornicatione ita gaudent quia ibi corpus et anima maculatur. Tertio per hoc quod diabolus operatione fornicatorum poterit ſe iuſtificare coram deo cum in eo non inuenietur peccatum: quod ipſi habebunt. Quarto per hoc quod diabolus procurat vt etiam dormiendo habeat homo delectationem huius vicij vel peccati. Quinto per hoc quod illis qui non habent materiam perpetrandi hoc peccatum: ipſe quandoque miniſtrat materiam vt patet in demonibus in cubis. ¶ Sextum per hoc quod in hoc peccato. binos et binos lucratur homines et vili foro etiam habet eos. Ad quod pertinet quod legitur. Prouer. vi. Precium ſcorti: vix est vnius panis. Mulier autem viri precioſam animam capit precium ſcorti dicitur eſſe vix vnius panis

quia vnus panis diutius ſedat ardorē ap petit⁹: quā delectatio illius peccati: fatua mulier illo peccato dat animaʒ ſuam dia bolo: ⁊ corpus leccatori: qḋ non daret ali cui ſotulares ſuos.

¶ Sex rationib⁹ ꝙ vitiuʒ luxurie val de contumelioſuʒ eſt deo.

Est etiaʒ iſtud peccatum valde cō tumelioſum deo. quod primo oſtē di poteſt. per hoc ꝙ honorabiles perſone hui⁹ ſeculi magnum tantum dedec⁹ repu tant ſibi cum filie eorum fornicātur. Quā tam ergo cōtumeliam faciunt fili regis ce leſtis patri ſuo deo quum fornicantur. ¶ Secundum per hoc tantum dedecus eſt ſponſis nobilibus. cuʒ ſponſe eoꝝ adul terātur. Ad hoc pertinet: quod legit. Pro uerbio ſexto. zel. ⁊ furor viri nō pcet in die vindicte: nec acqeſcet cuiuſq̄ precibus: nec ſuſcipiet pro redemptione dona, plurima: ⁊ exponit hic Glo. de celeſti ſpōſo. ¶ Ter tio p hoc ꝙ cū viliſſima ps que in homie eſt fornicari: impet ei: ꝙ deus phibet: ipſe potius illi vili parti. q̄ deo obedit. potius eligēs eā ſibi dominari q̄ deum. ¶ Quar to per hoc quod dei templuʒ violat: ⁊ pol luit. Ad hoc ptinet quod legitur. i. ad Cor iii. Neſcitis q꞉ tēplū dī eſtis vos: ⁊ ſpūs dī hitat in vobis. Siqs āt tēplū dī violat diſ pdet illū deus: ⁊ p⁹. Tēplū dei ſcm̄ ē: qḋ eſtis vos. Et poſt. vi. Neſcitis q꞉ membra veſtra templum ſunt ſpūs ſci: qui in vobis eſt: quē hētis a deo ⁊ nō eſtis vři: ⁊ ſequit̄ Empti eſtis pcio magno: glorificate ⁊ por tate deū in corpe vřo. Glorificādus eēt de⁹ in corpore tanq̄ in templo: contra luxurio ſos poteſt dici ps. ille. Deus venerunt gen tes in hereditatem. t. p. t. ſ. t. po. i. in po. cu ſtodiam ſuper illud. Glorificate deum in corde veſtro. Dicit glo. Si vobis propter vos ipſos non parcitis parcite vel propter deum: qui ſibi fecit vos templum ſuum ꝙ eu ertendo: non ſolum in hominem pec catis. ſed etiam in deum. Quinto poteſt oſtendi q̄ contumelioſum ſit iſtud pecca tum deo. ex hoc ꝙ luxurioſus illud dulcius reputat ꝙ deus eſt contumelioſius. Ma gis enim amat interdum coniugatam tur pem. q̄ ſolutam pulchrā. Unde non vide tur querere in peccato ſuo voluptatem ſu am. ſed dei contumeliam. vnde Jero. libi dinoſa mens inhoneſta ardentius proſe quitur: ⁊ quod non licet dulcius ſuſpica tur. Sexto per hoc ꝙ h peccatum dici cō tumeliam publicam negociationem fa cit: ⁊ ꝙ plus eſt peccatum publicum facit ꝙ ſpūale ē. huic pctō ⁊ pcō vſure. Et ideo Eccle. perſequitur iſta peccata pre ceteris Septimo per hoc quod iſtud vicium pro ponit delectationem vilium ⁊ turpium membrorum delicijs que in deo ſunt. que contumelia valde magna eſt. Hoc etiam vicium valde eſt iniurioſum proximo. qḋ tripliciter poteſt oſtēdi primo per hoc qḋ aufertur ei non tantum ſua: ſed ſeipſum. vnde. Prouerbi. vi. Non grādis eſt culpe cum quis furatus fuerit. Furatur enim vt eſurientem impleat animam deprehenſus quoq̧ reddet ſeptuplum ⁊ omnem ſubſtā tiam domus ſue tradet: ⁊ liberabit ſe: qui autem adulter eſt. Propter cordis inopi am perdet animam ſuam. Unde mulier fatua non aufert tantum ſua ſtulto ſuo: ſʒ ſeipſuʒ. Nota per hoc qḋ aliquis eſt adul ter accidit propter cordis inopiam indi gnaretur enim ſi cor haberet viliſſime p ti ſue ſubiici. ⁊ pro tam vili lenocinio feda ri. Unde Eccleſia primo. In multa ſapien tia. multaē indignatio. vel pp cordis ino piam ideſt propter ſapientie defectum. Secundo poteſt oſtendi per hoc quod il le qui hoc vitio laborat nulli fidem ſeruat Unde ſecundo Re. Dauid fidelem ſuum militem fecit occidi p vxore illius. Ad idē pertinet quod legitur ſecundo. Re. ii. De Amon qui ſororem ſuam Thamar, corru pit. Tertio poteſt idem oſtendi per hoc ꝙ vicium multis aufert hereditatem ſuam Unde Luce. xv. De filio prodigo. qui di ſipauit ſubſtantiam ſuaʒ viuendo luxurio ſe. Legitur etiam. xxiii. Eccleſia Mulier omnis relinquens viruʒ ſuuʒ peccabit ſta tuens hereditatem ex alieno matrimonio. ¶ Eſt etiam iſtud vicium valde nociuuʒ ſubiecto ſuo: aufert enim pecuniam illi. au fert ⁊ bona corporalia ⁊ ſpiritualia: ⁊ etiā ſeipſum. ¶ Ad primuʒ pertinet quod legi tur viceſimonono. prouerbio. Qui nutrit ſcortum perdet ſubſtantiam. Et luce decio quito. De filio prodigo. qui diſſipauit ſub ſtantiam ſuaʒ viuendo luxurioſe. Propter bona vero oīa que deſtruit: comparatur igni. Job. xxxi. Ignis eſt vſq̧ ad conſum ptionem deuorans: ⁊ omnia eradicās ge

nimina. Jeroni. Flamigero igne percutit
femina conſciētiā. Ad hoc ꝙ ipſuꝫ homi
nem ſibi auferat: pertinet qđ legitur Oſee
quarto. Fornicatio vinum ⁊ ebrietas au-
ferunt coꝛ. Amans amoꝛe fatuo nō habet
coꝛ ſuum: ipſum etiam coꝛpus quandoqꝫ
amittit: Unde ſecūdo. Re. xiij. interfectus ē
Amō. quia coꝛrupit Thamar. Jero. quot
tidie ſanguis mechoꝛum funditur ad vlti-
mum damnabitur. Honoꝛem etiam au-
fert hoc viciū ⁊ cremētū bonoꝛum: vnde
Gene. penulti. Ruben pꝛimogenit⁹ meus
⁊ ſubiungitur pꝛioꝛ in donis. maioꝛ i perio
ſupple debueras eſſe. ſed ſeqꝛ non creſcas
quia maculaſti cubile. p. t. ⁊c. Preceteris
iure pꝛio geniture debebat̄ ei honoꝛ ⁊ du-
plicitas in poſſeſſionibus q̄ ammiſit quia
cubile patris maculauit. ¶ Ad deteſtatio
nem. etiam huius vicij faciunt alia. iiii. ſ.
hoc. ꝙ vicium iſtud multum efficax eſt ad
hominem capiendum. ⁊ multum potens
ad retinendum. hominēꝫ ponit in magna
vilitate ⁊ in miſera ſeruitute. Ad pꝛimum
pertinet: quod dicit Augu. Efficaciſſimuꝫ
glutinum. ad capiendas animas mulier.
Et Prouer. ſeptio. De muliere mala mul
tos vulneratos deiecit. foꝛtiſſimi queqꝫ ſūt
interfecti ab ea. Ad idem facit. ꝙ legitur.
numeri. xxiiij. Quod hoc peccatū p̄ ceteris
elegit Balaam. quo deliceret filios iſrael: ⁊
faceret eos peccare. hꝫ viciū capit nobiles ⁊
ignobiles. vñ Jero. In ſerico ⁊ ipanis ea
dem libido dñatur. nec regis purpurā: nec
mendicantium ſpernit ſqualoꝛē: hoc viciū
vincit: ⁊ ſapientes ⁊ inſipientes. vñ Jero.
Quid Salomone ſapientius: ⁊ tamen in
fatuatus eſt amoꝛe mulierū. Eccle. xix. Ui
nū ⁊ mulieres apoſtatare faciunt ſapiētes
Breuiter iſtud peccatū fere totū mūdū ad
infernū trahit. vñ Abacuc. i. totū i hamo
ſuo ſubleuauit: totū traxit in ſagena ſua: ⁊
congregauit in rete ſuo ham⁹: ⁊ ſagena: ⁊
rete diab. ſunt pulchꝛe mulieres: que totuꝫ
B mundus in perditionem trahunt. ¶ Po
tens etiam eſt peccatum iſtud ad retinen-
dum. vñ. xxij. Prouerb. Fouea pꝛofunda
os aliene: cui eſt iratus dominus incidet i
eam. qui in pꝛofundam foueam cadit. nō
exit de facili: ſic nō defacili euadit. de ma-
nibus diaboli: qui capitur pulchꝛitudine
alicuius mulieris. Ideo dicitur de oꝛe mu-
lieris ꝙ ſit pꝛofunda fouea: poti⁹ q̄ de alio

mēbꝛo: qꝛ pulcritudo huius mēbꝛi multos
capit. Qui hic laboꝛat vicō vix pōt cogitaꝛ
de his q̄ ptinēt ad ſalutē ſuā deū quaſi nō
cognoſcit. ad celū ēt nō leuat oculos: adeo
bꝛutalis factus ē ꝙ verba coꝛrectiōis: vel
admonitiōis ſue non pōt audire. Ad duo
pꝛima ptiet ꝙ legiꝛ Oſee qnto. Nō dabūt
cogitatiōes ſuas vt reuertanꝛ ad dñm: qꝛ
ſpūs foꝛnicatiōis in medio eoꝝ: ⁊ dñm nō
cognouerūt. ¶ Ad tertiū facit. ꝙ legiꝛ. Da
nie. tertiodecio. De ſenibus q exarſerūt in
Suſannā declinauerūt oculos ſuoſ: vt nō
viderēt celū: nec recoꝛdarenꝛ iudicioꝝ iu-
ſtoꝝ. ¶ Ad quartū ptinet ꝙ legiꝛ. Eccleſia
vigeſimopꝛimo. Uerbis ſapiens qcūqꝫ au
dierit laudabit: ⁊ adiiciet. Audiuit luxurio
ſus: ⁊ diſplicebit ei: ⁊ pīciet poſt doꝛſū ſu
um. vix ergo euadit aliqs de pctō iſto. cum
ea fugiat q̄ poſſūt eē occaſio liberatiōis ſue
Ponit ēt hoc viciū hominē in magna vi-
litate. Ad quā vilitatē ⁊ turpitudinē expꝛi
mendā q̄ſi turpiter loqtur ſcriptura de vi
cio iſto. vnde Johel. Cōputruerūt iumēta
in ſtercoꝛe ſuo. Grego. Jumenta cōputre-
ſcere in ſtercoꝛe ſuo ē: hoīes in fetoꝛe luxu-
rie vitā finire. In ps. Diſperierūt in endoꝛ
facti ſūt vt ſtercus terre. Endoꝛ interpꝛeta
tur fons generatiōis. Unde endoꝛ ē ps illa
q̄ operi carnali ⁊ generatiōi deſeruit. Pꝛo
pter hāc vilitatē: cōparatur ſui. Pꝛouerbio
vndecimo. Circulus aureus in narib⁹ ſuis
mulier pulcherria: ⁊ fatua. Sus ſi ex vna
pte videret luti volutabꝛū: ⁊ ex alia pte le-
ctū roſeū: prius curreret ad volutabꝛū. Sic
tales immūdiciā luxurie delicijs paradiſi
ꝓponūt. licet diabolus poſſit intelligi ſus
iſta: ⁊ mulieri pſe circulis quē diabol. im-
mergit in lutū oīs immūdicie Ad eādē vi
litatē ptinet: qđ legitur Eccle. ix. Oīs muli
er q̄ foꝛnicaria: q̄ſi ſtercus in via ab hoīb⁹
ꝓtereūtibus ꝯculcabitur. In miſera ēt ſer
uitute ponit hoīeꝫ viciū iſtd. ſi ſciū qꝛ facit
ſpūꝫ ſeruū ei⁹: q ſibi naturaliter deberet ſer
uire. ſ. coꝛpis ſui: ⁊ ēt viliſſime ptuilliꝰ: ⁊
hoc pp ſeruitutē mulieꝝ q̄ eſt valde miſera
Unde Tulli⁹ Illū ergo liberū dicā cui mu
lier impat: leges imponit vocat: veniēdū
ē: eijcit: habēdū ē: poſcit: dandū ē: minatur
extimeſcēdū ē: Nūc ergo nō tm̄ ſeruū: ſed
negſſimū ego iudico. Jeroni. Nil vili⁹ q̄ a
carne vinci. nil glorioſius q̄ carnem vin-
cere.

℄ Pater luxuria vr eē de numero pctōꝝ illoꝝ de qbus erubeſcūt demōes. vñ glo. ſupra iſtud eze.xvi.dabo tibi in aias odientiū te filioꝝ paleſtinoꝝ q erubeſcūt i via tua ſcelera. dicit Glo. loqns de ſpūali lerkz Tanta in lerkm erit correctio vt erubeſcāt ēt demōes nroꝝ magnitudinē pctōꝝ: cuius ratio pōt eē. pctm diabo. ē ſupbia hoium vero luxuria: eo magis erubeſcūt hoies: qr oēs turpē nouerūt: ꝑterea dicūt magiſtri ꝙ ſūt demōes aliq q memores ſūt ſue antiq nobilitatis dedignant de luxuria tentare. Signū ad hoc ē ꝙ lucifer tētās dñm non tentauit eum de luxuria.

De diuerſis ſpeciebus luxurie.

Egtur de ſp. b9 luxurie: Diuiditur ſ āt luxuria vno mō in duas ſpēs. ſ. in luxuriā cordis ꝛ in luxuri 13 corporis. Ad has duas ſpēs pertinent quod dicitur in pſalmo. Ure renes meos ꝛ cor meum. Contra primaz ſpeciez neceſſariuz eſt. vt ad mamillas zona aurea ſimus ꝑcincti: ſecundum ꝙ vidit Johannes. Apocalip. primo. Cōtra ſecundū. Oportet nos eē ꝑcinctos ad renes viſionē Eze. ꝛ Dañ. x. Leuaui oculos meos ꝛ vidi: ꝛ ecce vir vnus veſtitus: ꝛ renes eius accincti auro ꝛ obrizo. Incōtinentia vero cordis periculoſi eſt. Propter hoc ꝙ q laborat hac ſpē incōtinentie peccat mortaliter totiēs quotiens videt pulcrā mulierez. Ideo dicitur ſagena cor fatue mulieris. vij. Eccle. Inueni mulierē morte amariorē. Que laqueus venatoꝝ eſt ꝛ ſagena cor eius: Sagena totam aquam occupat: ſic corde fornicatur cum omnibus fatua mulier.

De acceptione huius nois luxuria: ꝛ ꝙ enumerantur qnq ſpēs ſecundum vtrāq acceptationem.

Lio mō diuidit luxuria i. v. ſpēs. a Notādū tñ ē ꝙ h nomē luxuria qñq ſumit largius qñq min9 large. Prio mō ē luxuria iordinat9 amor delectationis: q̄ ē ſecundū tactū. Sicut viciū gule eſt inordinatus amor delectatiōis ſcōm guſtū: ꝛ cupiditas inordinatus amor pecunie. Et ſcdz hoc pōt diuidi luxuria i qnq ſpēs. quaꝝ prima ꝑtinet ad ſuauitatez veſtiū vel lectoꝝ. ℄ Scda ad ſuauitatē vnctionū: q̄ antiq multū vtebātur. ℄ Tertia ad ſuauitatē balneoꝝ. ℄ Quarta ad tact9 īmūdos illoꝝ membroꝝ: q̄ generationi nō deſeruiūt. Quinq ſpecies pertinēt ad mēbra generatiōi deputata: ꝛ iſta ſpēs vocat luxuria ſcdz ꝙ hoc nomē luxuria ſtricte ſumitur: ꝛ diuiditur in. v. ſpēs. Pria eſt ſimplex fornicatio. Scda ſtupꝛū: q. ē illicita defloratio virginū. Tertia ē adulteriuz ꝙ ē ad alterius thorū acceſſio. Quarta eſt inceſtus: ꝙ ē ꝯſanguineaꝝ vel affinitū abuſus. Sub qua ſpecie comprehendi poſſūt peccata ſanctimonialium: ꝛ etiam religioſorum.

De peccato ꝯtra naturaz cuius magnitudo. vij. modis oſtenditur. vi.

Uinta. eſt peccatuz contra naturaz q ꝙ fit duobus modis. quandoq. n. eſt ꝯtra naturā: quo ad modum: vt cū mulier ſupergreditur vel cū fit beſtiali modo opus iſtud: tamen in vaſo debito. qñq vero eſt ꝯtra naturā quantū ad ſubſtantiā: vt cū quis procurat vel cōſentit vt ſemen alibi q̄ in loco ad hoc a natura deputato effundatur de quo vitio cum magna cautela loquendū eſt: ꝛ ꝑdicando: ꝛ interrogatiōes in ꝯfeſſionibus faciendo: vt nihil hoibus reueletur: ꝙ eis ꝑbet occaſionē peccandi. Et no. ꝙ diabolus dicitur habere duas manus quibus frequentius homines capit. ſ. gulam: ꝛ luxuriā. de quibus exponitur illud ps. Conſiderat peccator. ſ. diabolus iuſtum: ꝛ querit mortificare eum. Dominus autez non derelinquet eū in manibus eius. v. digiti in iſta prima manu: ſunt ille. v. ſpēs vicij gule que notātur in hoc: ꝟ. ꝑpoꝑe: laute: nimis. ardenter ſtudioſe. v. digiti: in ſcda manu ſūt. v. ſpēs dicte. Inter quas. Primo ꝓſequamur de vicio ꝯtra naturā Magnitudo autē hui9 vicij poteſt oſtendi octo modis. B

Octo modis oſtenditur quod peccatū ꝯtra naturam ſit maximum.

Rimo illis teſtimonijs ſcripture: q̄ p hoc viciū aſſerūt eē maximū vel nimiū q̄le ē illud qd legit. xiij. Gene. Uoles āt ſodomite erant peſſimi: ꝛ peccatores corā dño nimis ꝛ. xviij. Dicit dñs. Clamor ſodomoꝝ ꝛ gomorreoꝝ multiplicatur. ꝛ petm eoꝝ aggrauatū ē nimis: deſcendā ꝛ videbo ꝛc. Grego. Nouitas tante ꝛ inaudite turpitudinis: quaſi admiratiōnē: ꝛ dubitationem. parit in audientem. vnde dñs: quaſi admirans ꝛ dubitās ſuꝑ tāto ſcelere introducitur loquēs. deſcendā C

⁊ videbo ⁊c. Incredibile.n.mihi vr̄: hoīeſ tantū flagitiū ꝑpetraſſe. Et nota. ꝙ ꝺ duobus pctis.ſ. de homicidio: ⁊ vicio luxurie contra naturā legit. Clamor aſcendiſſe ad dn̄m: q: laborātes his duob⁹ vicijs ſpālit hoſtes ſūt dei ⁊ generis humani facto.n. ⁊ nō verbo dn̄t deo. tu maſculū ⁊ feminā creaſti vt multiplicarent: nos operā dabimus vt minuant. vn̄ ꝓpter hoc parificat homicidio viciū iſtud. Ad iſtū etiā ꝑmū modū pertinet qꝺ legit de Joſeph. xxxvij. Gen̄. Qui accuſauit fratres ſuos apud patrē ſuū: crimine peſſimo.i. de vicio contra naturā ſecundū vnā expoſitionē. Ad eundē modū ꝑtinet illud verbū Augu. Adulteri malū fornicationē vincit. Uincitur ab inceſtu. Peius eſt.n. cū matre ꝗ̄ cū aliena vxore dormire. Sed oīm hoꝝ peſſimū eſt. quaſi cōtra naturā facit ſi vir mēbro mulieris nō ad hoc ꝯceſſo vtatur hoc execrabiliter fit in meretrice: ſed execrabilius in vxore. Et Clemens papa. Grauiſſime peccāt fornicarij.i. valde grauiter: grauī⁹ adulteri: ſed cūctis his grauī⁹ inceſtuoſi: quos oēs trāſcendūt cōtra naturā delinquētes. Scḋo pōt oſtēdi magnitudo huius vicij. per vindictā ſumptā a dn̄o de vicio iſto. Prima aūt vindicatio fuit hui⁹ peccati diluuiū. Inter alias cauſas eniꝫ diluuij pōit hic Methodo. ꝙ mulieres .i. veſaniā verſe ſupgreſſe viris abutebant. ⁊ qꝺ exarſerāt hoīes in alterutrū coeuntes. Secunda fuit ſubuerſio. v. ciuitatū. In qua vindicta attendendū ē: ꝙ dn̄s nō ſolū nocētes: ſꝫ ēt inocentes paruulos occidit: etiā vni⁹ diei. In hoc pūiſuꝫ eſt pueris ne diuti⁹ viuentes ſequerētur exēpla patrū: ⁊ grauius dāmarētur: ⁊ etiā circūiacentes regiones punire voluit nō ſolū hoīes ſeꝺ etiam aīalia: ⁊ terre naſcētia: ipſaꝫ etiā terram deſtruxit eā cōuertēdo in mare mortuū: in quo nil viuit: nec auis. nec piſcis. Cādela viua ſupnatat. extincta mergit ꝗ̄ſi igne iſ ernal Sumpta ē cito illa vīdicta. nec potuit expectare ignis ille donec cetera peccata punirētur. Un̄ Ber. Gehēne flāma morā nō ſuſtinēs ſodomoꝝ ꝓuenit tollere nationeꝫ ⁊ ipſaꝫ ꝯſciam tante ꝯfuſionis terrā conſumpſit ignis ſulphureus ⁊ ſpūs ꝓcellaꝝ: ⁊ in lacū horribilē ſolū oē redactuꝫ eſt. Et Gen̄. xix. Dn̄s pluit ſup ſodomā ⁊ gomorram ignē ⁊ ſulphureꝫ de celo: ⁊ ſubuertit ciuitates has. ⁊ oēm circa regionē vniuerſos habitantes vrbiuꝫ: ⁊ cuncta terre virētia. Reſpiciens etiā vxor Loth poſt ſe verſa eſt in ſtatuā ſalis. ad oſtendendū quantum diſpliceat deo memoria huius peccati. Tertia vindicta fuit Onam. de quo legitur. xxxviij. Gene. Quod ſemen fundebat in terra: ⁊ idcirco percuſſit eum dominus. eo ꝙ rem deteſtabileꝫ faceret. Tercio poteſt oſtendi magnitudo huius vicij per penaꝫ huic huic peccato taxatā. Unde Leui. xx. Qui dormierit cum maſculo coitu femineo. vterqꝫ operat⁹ ē nephas morte moriantur: ſanguis eorum ſuper eos. ¶ Quarto per cominationē quā facit dominus peccato huic. Unde Johel. q̄rto. Congregabo omnes gentes: ⁊ deducam eas .i. valle ioſaphat: ⁊ diſceptabo ibi cum eis: ⁊ ſubiungit cauſa vna diſceptationis poſuerūt pueruꝫ in proſtibulo. ¶ Quīto pōt oſtendi per hoc ꝙ ſcriptura iſta deteſtabiliter loquitur de peccato illo. Un̄ ad Ro. i. Maſculi in maſculos turpitudineꝫ operātes. Non dicit aliqꝺ turpe: ſed ipſam turpitudinē vocat peccatū illud. Et ibidē vt cōtumelijs afficiāt corpora ſua ꝓpterea tradidit illos deus i paſſiones ignominie. Et Leuit. xviij. Cū maſculo nō commiſceaṙis coitu femineo. q: abominatio eſt: ⁊ ſymacus dicit. quia ineffabile. ⁊ nō deberet homo loqui de peccato iſto. ¶ Sexto per hoc ꝙ multi antiqui inueniuntur non reputaſſe adulteriū vel ſtuprum reſpectu huius peccati. Unde Gene. xix. Dicit Loth ſodomitis. Nolite queſo fratres mei. nolite malum hoc facere. habeo has duas filias: que nec dum cognouerunt virum: educam eas ad vos: ⁊ abutimini eis. ⁊ Judi. xix. Habeo filiā virginē: ⁊ hic homo habet cōcubinā educā eas ad vos vt nō humilietis eas: ⁊ veſtrā libidinē cōpleatis. tātuꝫ hic cōſecro: vt ſcel⁹ hoc cōtra naturā non operemini in viꝝ. Septimo pōt oſtēdi magnitudo hui⁹ vitij: ꝑ hoc ꝙ illud peccatū eſt adinuentio deus vero multū odit adinuētionē in peccatis: vn̄ ſup illꝺ. Iſa. viſitabo ſup fructū adinuentionū veſtraꝝ Dicit Greg. De⁹ plus punit ſtudia peccatoꝝ: ꝗ̄ peccata: ⁊ in ps. Ibūt in adinuētionibus ſuis. Jere. Corrupti ſunt: ſed abhominabiles facti ſunt i ſtu. ſuis. Octaus poteſt oſtendi magnitudo huius vitij per

multiplices effectū ipſius. Hoc vitiū ſedus inter nos: ⁊ deū rumpit. ergo humanum quantū in ſe eſt deſtruit: hoīem iumento inferiorē reddit. Propter hoc vitiuz filius dei diſtulit incarnari. ¶ Ad primū pertinet ꝙ dicit Aug.. Hoc vitio inquit violat ſocietas: que nobiſcū deo eſſe debet: cum natura: cuius ipſe eſt actor: perverſitate libidinis polluit: ſicut aliquis cū alius deteriorauit ei rem ſuā: dolet vestra ſit: ſic deus ſcit illuz quez ipſe fecit hoīem: cum videt. ꝙ ipſe ſe fecerit feminā nō reputat creaturam ſuam. Secundo vero planum eſt. ¶ Tertium vero poteſt oſtendi ex hoc ꝙ ille qui peccat peccato iſto: nō obſeruat legem: quaz etiam bruta obſeruant: alie ſpecies luxurie iumento aſſimilant hominez ſed hoc inferiorez reddit. Ideo Sodoma bene muta interpretatur: qꝛ hoc peccatuz reddet homines mutos in die iudicij. Nō poterūt enim excuſare ſe per ignorantiaz cum ipſa natura legem docuerit: ipſa bruta aīalia: quā iſti trāſgrediuntur.

¶ De inceſtu cuius peccati magnitudo quattuor modis probatur. ca. vij.

Equitur de inceſtu. Cuius peccati magnitudo poteſt oſtendi. ¶ Primo per penam taxatam huic peccato in lege. Poſtꝙ enim dn̄s ꝓhibuit inceſtum: ⁊ vitiū contra naturā. xviij. Leuitici ſubiungit. Omnis anima que fecerit de abominationibus his quippiā: peribit de medio populi ſui. ⁊. xx. eiuſdez taxatur eadē pena hoc peccato. ¶ Scdo pōt oſtēdi per hoc quod apoſtolus tradidit ſathane cruciandū illū fornicatorē: qui cum nouerca ſua peccauerat. ſm ꝙ legitur. pe. ad Cori. v. ¶ Tertio poteſt oſtēdi per mala que ex hoc peccato ſequūtur. vnde legit. ij. Reg. xij. Quod Amon qui ſororem ſuam Thamar corruperat interfectus ſit a fratre ſuo Abſalon: niſi homines hoc peccato cauerent ſibi: ſequerent inde non ſoluz odia: ⁊ homicidia : ſed etiam fratricidia. ¶ Quarto poteſt idem oſtēdi: per hoc qđ peccatum iſtud hominem quaſi canē reddit. Canis enim in opere illo nō obſeruat conſanguinitatem.

¶ De adulterio ⁊ ſpeciebus eiꝰ cuiꝰ magnitudo in multis oſtenditur. cap. viij.

Equitur de adulterio ꝙ diuidit i duas ſpecies. ſ. in ſimplex adulterium: ꝙ eſt cū vxoratus peccat cū ſoluta. ⁊ ecōuerſo: ⁊ in adulterium duplex ꝙ eſt cū vxoratus peccat cū vxore alterius ¶ Septem aūt ſunt: per que poteſt oſtēdi magnitudo huius vitij. ¶ Primo ꝑ hoc ꝙ eſt contrariū ſacramēto matrimonij: ꝙ ipſe deus inſtituit: ⁊ in paradiſo: ⁊ in ſtatu innocentie: vnde nō fit iniuria tanto ſacramēto: abſqꝫ magna cōtumelia dei. ¶ Secundo per hoc qđ eſt cōtrariū iuri naturali: vnuz enim ex preceptis iuris naturalis eſt hoc. Quod tibi non vis fieri: alij nō feceris. Hoc vero nullo mō vellet hō ſibi fieri vt aliquis cū vxore ſua peccaret: multi ſunt qui potius permitterent ſe interfici vel exheredari: ꝙ̄ hoc ſuſtinerēt. Ius ergo naturale docet hoīem: ꝙ hic nullo modo debeat facere alij: qđ a deo odit fieri ſibi. ¶ Tertio poteſt oſtendi per hoc ꝙ ꝓhibitio adulterij ī decalogo: īmediate ponitur. primo prohibitionem homicidij: ⁊ ante prohibitionē furti. Unde Clemēs papa. Quid in omnibus peccatis adulterio grauius. ? Scdm enim in penitentia locū ideſt in ꝓhibitionibus: homicidio quodā modo aſſimilatur adulteriū. Cuz eniz vir ⁊ mulier ſint vna caro: qui auferret vxorē ſuam alicui. idem eſt ac ſi ſeipſuz ei auferret. Exſuperat aūt peccatū iſtud omne furtum: quia ꝙ auferitur: cum ſit natura rationalis: melius eſt quacunqꝫ terrena ſubſtantia. Quarto poteſt idem oſtendi ꝑ legem que habetur. Leuitic. xx. Ubi ſic dicitur. Si mechatus quis fuerit cuz vxore alterius: ⁊ adulteriū perpetrauit cū vxore proximi ſui: morte moriatur: ⁊ mechus: ⁊ adultera. Eadem pena punitur hoc peccatum: ſcdm leges mundanas: nec recipitur aliqua redemptio. Quinto oſtenditur idem ſcdm id quod legitur dominus dixiſſe. Dauid cū adulteratꝰ eſſet. ij. Re. xij. Non recedet ait gladius d̄ domo tua vſqꝫ in ſempiternuz: eo qđ deſpexeris me: ⁊ tuleris vxorem vrie Ethei. Sexto pōt oſtēdi: per mala que ſequūtur ex hoc peccato. Sequūtur autē ex eo exheredationes filiorū. Unde xxiij. Eccle. Mulier omnis relinquens virum ſuum peccabit: ſtatuens hereditatem ex alieno matrimonio. Sequunt etiā inde homicidia. Unde Dauid

Eſt in adulterium cecidiſſet interfici fidelē militē ſuum. Sequitur etiā multotiēs īceſt⁹: vt. ſ. idē aliqs agnoſcat filiā pſis ſui vel eius vxorē: ignorat enim quis ſit pater eius. ¶ Septimo pōt oſtendi magnitudo huius peccati p iudiciū zelotipie. de quo Nūeri. v. Si declinaſti a viro tuo atqȝ polluta es: ⁊ ɔcubuiſti cū altero viro: his maledictionib⁹ ſubiacebis. Det tibi deus maledictionē: ⁊ exemplū cunctoꝝ in populo putreſcere faciat femur tuū: ⁊ venter tu⁹ dirrumpatur ⁊c. Et ezechiel. Vnuſquiſqȝ vxorem proximi ſui polluit: ⁊ hereditate terram poſſidebitis.

¶ De ſtupro virginuꝫ. cap. ix.

s Equit de ſtupro qꝫ eſt illicita defloratio virginū: cuius peccati magnitudo oſtēdi pōt. ¶ Primo ex hoc qꝫ Sichen filius Emor qui Dinaꝫ filiā Jacob defloravit interfectus eſt: hec de cā cum patre ſuo: ⁊ toto populo vrbis ſue: vnde legitur. xxxiiij. Gen. ¶ Scđo poteſt idē oſtēdi p hoc: qꝫ hoc peccatū aufert virginitatē: cui debetur fruct⁹ cētēſimus: cuꝫ cōiugatis ſolū debeatur triceſimus: viduis ſolū. lx. ſatis deteriorat terrā. q facit vt nō poſſit reddere niſi. lx. fructū: vel. xxx. cum prius redderet centeſimū. Qui illicite deflorat aliquā: aliquādo eſt occaſio omniū fornicationū: quas ipſa facit poſtea. Sicut ille q pmo rumpit clauſurā alicuius vinee occaſio eſt dāni illius: qđ faciūt qui poſtea intrāt: qui aliter nō intraſſent. Et aufert ei q̄uqȝ qꝫ nūq̄ decetero maritum habebit. Ad deteſtationē ēt hui⁹ peccati facit hoc: qꝫ bonū qꝫ ipſe aufert. ſ. virginitatis bonū eſt irrecuperabile: ⁊ irrecōpenſabile: vetū virginitatis nō recipit diſpenſationem: qꝛ nec recōpenſationem.

¶ De ſimplici fornicatione. cap. x.

s Equitur de fornicatione. Ad cuius deteſtationeꝫ ſufficere poſſunt q̄ dicta ſunt de luxuria generaliter addere tñ hoc poſſumus: qꝫ hoc peccatuꝫ deteſtabili⁹ ēt homicidio vel rapina: i hoc qꝫ illa nō ſunt ſubſtātialiter mala. Pōt. n. aliqs velle occidere aliqueꝫ meritorie ſicut iudex amore iuſticie. Et aliqs pōt accipe alienū in ſūma neceſſitate. Sed nullus poteſt fornicari ſciēter quin mortaliter peccet ponamus qꝫ aliqs nūq̄ malū cogitauerit nec dixerit nec fecerit: ⁊ oīa egerit bona: q̄ excogitare poſſunt: ⁊ ſemel tm̄ fornicatur ⁊ ſic decedat abſqȝ penitētia: ex neceſſitate dānabitur. Si oēs miſſe q̄ vſqȝ ad finē mūdi celebrabūtur ab eccleſia: pro eo celebrarentur: nō liberarēt eū a morte eterna. Ad deteſtationē etiā hui⁹ peccati facit qꝫ legit xv. Numeri: qꝫ cū fornicat⁹ eēt pp̄ls iſrael cū filiab⁹ Moab: iuſſit dñs cūctos pncipes populi ſuſpēdi: in patibulis cōtra ſolē Et occiſi ſūt de populo. xxiiij. milia hoīuꝫ. Et fineés q̄ interficit zambri. coeūtē cum Madianite: ⁊ ſacerdotiū ſempiternū meruit. ⁊ iram dei a populo auertit. Et licet fornicatio genus ſit oīs illiciti coitus q ſit extra vxorē: tñ ſpecialiter intelligitur i vſu viduaꝝ: vel meretricuꝫ: vel cōcubinarum. ¶ Ad deteſtationē illius fornicationis q̄ fit cū meretricibus: hoc facit: qꝫ qñ aliqs credit ſe cum talibus peccare ſimplici fornicatione: ipſe qñqȝ cōmittit adulterium vel inceſtū. Sepe eniꝫ tales mulieres ɔiugate ſunt: ⁊ forſitan a cōſanguineis eis: q peccat cū eis cognite: vnde cōmittit ſe qui cū talibus peccat: magno diſcrimini. Et licet nō ſint cōiugate: vel affines etiā ei: ipſe tñ eque peccāt: ac ſi forent ex quo equalis eſt contēptus. Ad deteſtationē vero ei⁹ fornicationis: q̄ fit cū viduis facit hoc: qꝫ peccās cum talibus aufert eis honorē. ad deteſtationē vero eius: q̄ fit cū cōcubina facit hoc qꝫ talis fornicatio fit cuꝫ ſcādalo proximi. ¶ Eſt alia ſpēs luxurie: pter pdictas q̄ raptus dr̄. Eſt aūt raptus: cū puella violēter a domo pr̄is educit: vt corrupta i vxorē habeat: ſiue puelle parētib⁹: vis illata ɔſiterit: hoc peccatū tm̄ eſt: qꝫ morte punit.

¶ Quō peccatū luxurie diuidit: ⁊ aggrauatur ſcđm diuerſitatē ſubiectoꝝ. ca. xi.

t Ertio modo poteſt diuidi peccatum luxurie ſcđm diuerſitatem ſubiectoꝝ: in qbus eſt vt diuidat in luxuriā laycoꝝ: ⁊ religioſaꝝ perſonaꝝ: de luxuria vero laycoꝝ nihil dicemus aliud q̄ de luxuria in genere dictum eſt: ſed de alijs duabus ſpeciebus dicemus: qꝛ valde grauius eſt peccatum iſtud in clericis: vel in religioſis perſonis. Et aliter pōderādū eſt in eis q̄ in laycis: vnde pōdus ſanctuarij maius erat ceteris ponderibus: ⁊ pōderibus mercatoꝝ: ⁊ ponderibus ciuiuꝫ ad ſignandū qꝫ aliter ponderāda ſunt peccata laycoꝝ: ⁊ peccata eoꝝ qui ſancti debēt

esse: q̄bus dicit in Isa. Mundamini q ferṫis vasa dñi. ¶ Septē sūt aūt q̄ aggrauāt peccatū istud. s. carnis: in clericis: in sacris ordinibus cōstitutis. ¶ Primum est voti fractio. Et est ista circunstantia valde aggrauās peccatū ꝙ satis apparebit. si aliqs attendat q̄ preciosuꝫ sit: quid talis aufert deo: ꝛ ꝙ res sancta sit. Nec due circunstātie aggrauare solēt peccatū rapine: preciositas rei que rapit: q2 magis dānificat. primꝰ ꝛ sanctitas ipsiꝰ: q2 tūc nō est solū furtū: imo est sacrilegiū. Castitas vero quam iste deo ꝓmisit cū sacros ordines suscepit q̄ deo aufert cū fornicatur res icōpensabilis est. vñ. xxvi. Eccle. Ois pōderatio non est digna aīe ↄtinētis. Res ēt scā est cū sit deo oblata. vnde cōtrectatio eiꝰ dño inuito facta sacrilegiū est. ¶ Scōm est scandalū ꝛ derisio populi. vnde Iero. Clericꝰ aūt honestior est ceteris. aut laicis est fabula. ¶ Tertiū est sciētia. vñ Greg. Ubi maius est donū sciē: transgressor maiori subiacet culpe. ¶ Quartū est hoc ꝙ ad dei seruitiū ꝓ hoc assumpti sunt. Sicut. n. q fornicatur in ecclesia magis peccat: q̄ ille q fornicat i domo cōi: eo ꝙ ecclesia dñi sit seruitio deputata. sic maiꝰ est peccatū luxurie in clericis. qui dei seruitio sunt deputati q̄ in laicis. ¶ Quintum est ꝙ ipsi sunt de familia dei. ꝛ eius expensis viuūt ꝛ vestiunt. Proditores. n. sunt q illā ipugnāt. de cuiꝰ bonis viuunt. ꝛ dei cōtumelia etiā maior est q2 a suis ↄtēnit. vñ in ps. Si inimicꝰ meꝰ maledixisset mihi ꝛc. ¶ Sexto ē h̄ ꝙ ipsi decipiūt ppl'm qui dat eis elemosynas. vt ipsiꝰ peccata deleāt orādo. ꝛ gratiā impetrēt sanctitate vite sue: ꝙ ipsi nō faciūt. q2 ſm Gre. Cū his q displicet: indignꝰ ad intercedēdū mittitur. irati animꝰ ad deteriora ꝓuocat. R. Qui ambulant in carne. q2 deo placere nō pñt: ꝛ placere velle p̄sumūt.

B ¶ Septimuꝫ est dignitas officij ad quod ordinati sunt. ꝙ specialiter pertinet ad sacerdotes. Sicut eni grauiter peccaret qui calicē benedictū in lutū ꝓijceret vel aliter macularet: eo ꝙ ad continendū dominicū sanguinē deputatus sit. sic sacerdos grauiter peccat. qui ad suscipiendū dominicuꝫ corpus ꝛ sanguinē ordinatus est quando peccato carnis se maculat. Et sicut ille etiā grauius peccaret. qui in calice inquinato: manente immundicia. in eo sanguinem domini poneret: sic grauiter peccat ille q fetore luxurie iquinatus anteq̄ ab immundicia illa se abluit: corpus ꝛ sanguinē dñi sumere p̄sumit. De quo Ambro. Qui indigne xp̄m sumit idem est ac si interficiat. Et Aug. super illud ad Heb. x. Irritaꝫ qs faciens legē moysi: sine vlla miseratiōe duobꝰ vel tribꝰ testibꝰ morit: quāto magis deteriorat putatis mereri supplicia: qui filium dei conculcauerit. Cōculcat xp̄m qui libere peccat ꝛ absq̄ timore. ꝛ qui eo indigne participat.

¶ Quinq̄ de causis ostenditur ꝙ peccatum luxurie valde indecens est in sacerdotibus.

C Nota ꝙ peccatū luxurie est valde indecens in sacerdote. Et hoc. v. de causis: q2 homo ꝛ q2 dñi minister ꝛ quia angelus: ꝛ q2 plusq̄ angelus in aliquo: ꝛ q2 vt deus. Uicem enim dñi tenet. Ad primuꝫ facit illud Senece. Voluptas nihil habꝫ magnificū: nihil ꝙ naturā deo primam deceat ministerio membrorum vilium ac turpium veniens. Appetitus fornicantis est: brutalis concupiscentia. brutorum autē concupiscentia viso delectabili tam cito accenditur. ꝛ non habet i potestate sua vt eam temperet vel extinguat: sic fornicator vult appetitū suum impleri quantūcunq̄ sibi maluꝫ accidere debeat. ¶ Ad scōm notandum ꝙ si diuites huius seculi tantuꝫ amant mundiciaꝫ in eis qui sibi seruiunt cibum preparando: quantuꝫ ille de quo legitur in cant. Qui pascit inter lilia. i. puritate delectatur. Aug. Melius ē spiritualia penitus omittē q̄ i pure tractari vel tangi. In ecclesiasticis officijs deus non frequentiam multorū: sed deuotioneꝫ probat animorū. ¶ Ad tertium pertinet ꝙ legitur in Malachia: Labia sacerdotis custodiunt scientiam: ꝛ legem requirunt ex ore eius. quia āgelus domini exercituū est: plus etiam est: q̄ angelus quantum ad dignitatem sacerdotalem: quā non credimus esse angelis concessam. Non enim si proferret angelus verba illa. Hoc est corpus meum. Hic est sanguis meus fieret transubstantiatio quia non habet ordineꝫ qui ad hoc exigitur. Nec angelis legimus dictum quorum remiseritis peccata remissa sunt. vt legimꝰ discipulis dictū. Io. penu. Hoc tamē verbū sane intelligendū ē. Est

etiā vt deus: vnde sup illud. xvi. Math. Uos aūt quē me esse dicitis? dicit Interli. vos ab alijs discreti non homines: sed dij Et i lege: dijs nō detrahes ⁊ pricipi popu li tui non maledices. Et quale est vt quis viuat vt porcus qui est vt deus?

¶ De peccato carnis in personis religio sis cuius magnitudo peccati sex modis p batur. xij.

Conseq̄nter ostendendū est quō aggra uatur peccatū carnis in religiosis p sonis. Et primo ostēdemus hoc gene raliter in quibuscūq; psonis religiosis dein de specialiter in sanctimonialibus. Et no. q. vi. sunt circūstantie aggrauātes pctm̄ clericoꝝ q sunt in sacris ordinibus consti tuti. Possunt similiter ad peccatum pso naꝝ religiosaruz referri ista: sed causa bre uitatis de hoc ad presens dimittamus.

¶ Sex aūt sunt p que ostendi pōt quātuz aggrauetur hoc peccatū in religiosis. Pri mum est hoc q moy. narrat. vi. Gen̄. assi gnās cām diluuij: cū cepissent inqt hoies multiplicari sup terram ⁊ filios pcreassēt vidētes filij dei filias hominū: q eēnt pul chre: acceperūt sibi vxores ex omnibus q̄s elegerant: Si aūt displicuit tm̄ deo: q filij dei filias hominū in vxores acceperunt q̄ tum displicere est credendū deo: cum filij dei cū filiabus hominū fornicātur: ¶ Se cundum ē q cetus religiosoꝝ ē nobilior ps in sponsa christi. i. ecclesia: vnde p faciē intelligitur: ⁊ in sponso ecclesie maxime di splicet macula in eis vn̄ ipse dicit in cant. sponse. Ostende mihi faciē tuaz. Qui ma gnam alicui contumeliā vult facere macu let ei faciem: vnde iudei in faciem christi expuerunt: vt contumelia maior esset. Sic christo contumeliam magnā faciūt: qui fa ciem sponse: p qua abluenda faciē ppriaz sputis iudeoꝝ exposuit maculant: vel in se vel in alijs. ¶ Tertium est hoc q peccatuz carnis in religiosis apostasia est. Si enim qui habitum religionis deserit apostata iu dicatur cum castitas magis substantialis sit religioni q̄ habitus qui castitatem dese rit apostata est: vn̄ de tali veꝝ est q legit̄ vi. Prouer. Hō apostata vir inutilis nec quantū ad deū vtilis est. Quicqd. n. facit in claustro non valet ei ad meritū vite eter ne. Et quo ad hoies inutilis est cum eis sit scādalo ⁊ derisioni. ¶ Quartuz est hoc q diabo. ita studet ⁊ laborat vt religiosos fa ciat cadere: ⁊ precipue in peccatuz carnis vnde in ecclesiastico venatio leonis. ona gri in heremo. Leo est diabo. cuius ē vena tio monachus in heremo claustri. Diabo. quasi leccator cibos inusitatos querēs: vn̄ Abacuc. i. Incrassata ē pars eius: ⁊ cibus eius electus. Quātū placeat diabolo pec catum carnis in religiosis pōt ostendi per hoc q legitur in dialogo. Gre. Quod An dreas Fundane ciuitatis episcopus cū vi tam virtutibus multis plenam duceret: ⁊ continentē quandā monialē q̄ secū prius habuerat: noluit ab episcopi sui cura repel lere: certus de sui ⁊ eius continentia. Sed hostis eius spēm illius cepit oculis eius in primere: aditū temptationis exqrēs. Qua dam vero die iudeus de campania appē tendēs: cū iam esset nox nesciēs quo decli naret: iuxta apollinis templum se ptulit. Nocte vero media dū p timore vigilaret vidit malignoꝝ spirituū turbam in ecclesi am aduenire. Quoꝝ pricepts discutere ce pit qd egissent. Et post multū: vnus exiliit q in andree animū p speciem sanctimoni alis: quantam tēptationē carnis commo uisset aperuit. Quum vero malignus spūs q preerat in hyantem audiret adiunxit: q ad hoc peruenit temptatō, vt die preterito in terga eiusdem sanctimōialis femine ala pam daret. Tunc blāde exhortatus est eū vt perficeret q ceperat: vt singularem pal mam teneret. Tūc iudeus accedēs ad epi scopū: diligenter ab eo licet hoc celare vel let extorsit: quem episcopus ad fidem mo nuit: ⁊ baptizauit. ¶ Ad idem facit quod legitur i vitis patrum: q dicebat quidaz thebe' senex q fili' fuisset sacerdotis ido lorum. Et cum quadam die videret patrē suum in templo sacrificantem idolis. vi dit ⁊ sathanam cum militia eius astantez Quē cum singuli demōes adorassent: cō tulerunt facta neqtie sue. vn̄ ait per. xxx. di es homines vnius prouincie plurimos oc cidi: Alius ait. per. xx. dies plurimos sub mersisse in mari. Alius se. per. x. dies inter fuisse nuptijs ⁊ sponsum ⁊ sponsam occi disse: ⁊ multam sanguinis effusionem in citasse: hoc audito: sathan omnes flagella ri iussit: tandez vnus dixit: per. xl. annos incitasse se quendam monachum in here mo ad peccādū: ⁊ vix eū illa nocte compu

Exemplum

Ex.

Monjas

ſit eũ fornicari. Tũc ſurgẽs oſculãs eum: īpoſuit ei coronã: quã habebat dicẽs: eũ gdẽ maximũ feciſſe. ¶ Quintũ ẽ hec ꝙ deus legitur ita grauiter puniſſe pctã illa que in clauſtris ſunt cõmiſſa. ¶ Primuꝫ clauſtrũ fuit in celo: in quo ip̃e deꝰ abbas fuit in quo gdã cõſpirationem fecerunt ⁊ abſqꝫ ſpe venie dãnati ſunt. ¶ Scđꝫ clauſtrũ fuit i terreſtri padiſo: in quo g inobedientes fuerũt de paradiſo expulſi ⁊ morti cũ tota ſucceſſione ſua dãnati ſunt. ¶ Tertiũ clauſtrũ fuit in principio eccl'ie: i quo petrus fuit abbas: in quo g ꝓprietarij eſſe voluerũt morte ſubitanea perierũt. Cã aũt quare peccatũ in clauſtro cõmiſſuꝫ adeo deo diſpliceat: põt eſſe duplex. ¶ Una tãgitur. xxvi. Iſaie. Ubi ſic legitur in terra ſanctorũ iniqua geſſit: ⁊ nõ videbit gloriã dñi: multũ diſplicet deo: ꝙ diaboli filius: locũ occupet: in quo deberet eſſe ſanctus ¶ Scđa cauſa eſt: q: cluſtrales debẽt eſſe ſerui dñi: propter ꝓpriũ: vnde valde magnã cõtumeliã reputat hãc ſibi deus: cũ a talibus cõtemniſe videt. ¶ Sextũ eſt hec ꝙ vita clauſtralis ẽ angelica vita. Imitari enĩ dꝫ angelicã vitã in puritate ꝑ caſtitatem. Iero. In carne eni preter carnẽ viuere: nõ humane nature: ſed virtutis ãgelice. Et in caritatis feruore vſqꝫ ad diuꝫ coronem: ⁊ in pfectione obedientie: vt ſicut in celo ſic ibi voluntas dñi pfecte fiat clauſtralis: ergo ãgelus ẽ: ergo: vel malus vel bonus: ſi

B malus ẽ diabolus: vel demon. Nihil aliud eſt malus angelus: q̄ diabolus. Et ſic clauſtrales luxurioſi ſunt demões icubi. Iero. Profeſſionis chriſtiane religiõis malicia: nihil hꝫ mediũ inter angelos ⁊ demones: aut erũt ãgelis equales aut demõibus nõ ipares. In clauſtralibus videt̃ hec peccatũ maximũ eẽ: ⁊ indecẽs: q: ſpũaliſſimi debẽt eſſe. Et hoc peccatũ pre ceteris eos carnales reddit. Efficit̃. n. in hoc peccato: hõ totus caro. Macula eſt intollerabilis in oculo q̄ parũ grauaret in alio mẽbro. Uiri cõtẽplatiui ſunt vt oculi.

C ¶ De peccato carnis i perſonis religio.

Sequitur de pctõ carnis in ſanctimonialibus: qđ adeo eſt graue: ꝙ non eſt ſola fornicatio: imo eſt ibi adulteriũ ⁊ inceſtus: ⁊ ſtuprũ: ⁊ quaſi peccatũ cõtra naturã: adulteriũ eſt ibi: cum ſit acceſſio ad ſponſam xpi. Et valde eſt graue genus adulterij ſi attẽdatur cui deſpõſata eſt: quoniã altiſſimo. Quãto eni nobilior eſt cui deſpõſata eſt: tanto maior eſt cõtumelia: ipſi eſt deſponſata cui angeli ſeruiunt. Attẽdere etiã dꝫ qui eã ſollicitat: ꝙ ſponſa eſt domini ſui: vnde cũ peccato adulterij erit crimẽ proditionis. Hoc attẽdebat ioſeph: g domine ſue dicẽti ſibi dormi mecũ dixit. xxxi. Geñ. Quomõ poſſuꝫ facere hoc malũ: ⁊ peccare in dñm meũ? Attẽdere etiam deberet ꝙ ſponſa iſta eſt adeo dilecta domino ſuo: ꝙ incluſis: aut oblita eni ꝫ eſt populũ ſuũ: ⁊ domũ patris ſui: vnde cõcupiuit rex decorẽ eius: iuxta verbũ. Pſ. Ad hoc adulteriũ ſpecialiter põt referri: ꝙ legitur. Prouer. vi. Zelus ⁊ furor viri: nõ parcet in die vindicte. Stuprũ illicita defloratio virginis: frequenter eſt. Inceſtus etiã ibi: ⁊ valde graue genus peccati: eo q: cuꝫ vxore patris fornicatur vnde ad hoc poteſt referri: ꝙ legitur. i. ad. Cor. v. Auditur inter vos fornicatio: ⁊ talis fornicatio. Qualis nec inter gẽtes: ita vt vxorem patris ſui aliqs hẽat. Ad idem poteſt referri ꝙ legit̃. Geñ. penul. Ruben effuſus es: ſicut aqua nõ creſcas: quoniaꝫ aſcendiſti cubile patris tui: ⁊ maculaſti ſtratum eius. Eſt etiaꝫ ibi quodammodo vitiũ cõtra naturã: cũ fornicatur aliqs cũ mortua: iam ſudario inuoluta cũ. Religioſe perſone: que pfecte ordinem ſuũ ſeruãt cõtinue: ſudariũ ſuum ferunt: q: in habitu ſuo ſepeliuntur.

¶ De incitamentis luxurie. 3. po xliij.

Dicto de his: que faciũt ad deteſtationem

D luxurie ⁊ de ſpeciebus eiꝰ. Dicẽdũ eſt de his que preſtant occaſionẽ huic peccato: que ſunt viij. ſ. Ocium. Indiſcreta ſumptio cibi ⁊ potus. Exhortatio vetularum: vel aliaꝝ perſonarũ: que ſunt cõſiliatrices tui prauitatis. Et prauũ exẽplum. Aſpectus mulieꝝ. Colloquiũ: Auditus. vel cantilenarũ amatoriaꝝ: vel inſtrumẽtoꝝ muſicorũ: vel turpiloquiorum. Et tactus. ¶ Quod ocium det occaſionem huic peccato: patet ex ſcriptis. Ethnicorũ ⁊ etiaꝫ ex ſacra ſcriptura: vnde. Poeta. ꝟ. Queritur egiſtus: quare ſit factus adulter. In promptu cauſa eſt deſidioſus erat. Et xvi. Ezechiel. Hec fuit iniqtas ſodome ſororis tue: ſupbia ſaturitas panis: ⁊ habundantia: ⁊ ociũ. ¶ De indiſcreta ſumptione

dibꝰ ⁊ potꝰ: quomõ ſit cauſa luxurie ſatis dictũ eſt: vbi de vitio gule diximꝰ. Dicit ẽt Jero. ꝙ difficile inter epulas ſeruat̃ pudicitia ⁊c. Ber. Periclitat̃ caſtitas in delitijs ⁊c. Jero. Pro membrorum ordine: ordo vitiorum eſt. hoc ꝙ mẽbra generationis deputate.

¶ De exhortatione vetularꝫ ⁊ aliarꝫ perſonarũ ad luxuriam: cuius magnitudo peccati .x. rationibus comprobatur. xliiij.

s Equit̃ de peccato vetularũ. Multa aũt ſunt: per que põt oſtẽdi magnitudo huiꝰ peccati: ¶ Primũ ẽ hoc: ꝙ peccatũ illð: eſt diabolicũ. Unꝰ diaboli eſt operã dare vt hoiem deijciat i peccatũ.

A Sic ſtudiũ taliũ vetularꝫ eſt vt mulieres inclinet ad peccatũ: nec hñt de peccato illo nũꝗ niſi fetorẽ: ⁊ potiꝰ vnum vini: vnde. Johel. iij. Puellã vendiderũt p vino: vt biberent. ¶ Scðm eſt: ꝙ hoc opꝰ earꝫ magis nociuũ eſt ꝗ̃ opus diaboli: vbi enim nec hõ: nec diabolus: põt aliqd facere per ſe: ibi facit vetula: vnde recte põt dici diabola: eo ꝙ in peccato diabolo aſſimiletur: a peccato enĩ hꝫ diabolus: ꝙ ſit diabolus: qui creatione eſt ãgelus. Poſſet ẽt dici ſathan: ꝙ interpretat̃ aduerſator. Efficatius eni aduerſat̃ ſaluti eius quã monet ad malũ ꝗ̃ ipſe diabolus. ¶ Tertiũ per ꝙ oſtendi põt magnitudo huius peccati eſt pena ſerpenti: a dño inflicta. Serpẽs enĩ quẽ diabolus ſibi elegit: vt per eũ mulierẽ deciperet decem ei ꝙ mulieri aſſimilaretur: erectus eni erat tũc: ⁊ ſcðm Bedã. vultũ virgineũ habẽs: ſignificat recte has vetulas quas diabolꝰ eligit: ad alias mulieres deijciẽdas eo ꝙ ſint eis ſimiles. Licet ẽt ſerpens tanꝗ creatura irrõnabilis nõ itellexerit qd fecerit: tamẽ. in. iiij. punitus eſt cum mulier in duobus punita ſit tantũ: ⁊

B vir tantũ in vno. n. qꝛ in ſolo eſu peccauit in labore querendo ſibi edulium: punitus eſt: vnde dictum eſt ei. Maledicta terra in opere tuo ⁊c. Mulier ſuperbiuit: ⁊ in fructu peccauit. Ideo deus eam humiliauit dicens ſub viri poteſtate eris. Et in fructu eius puniuit eã dicens. In dolore paries. ¶ Serpens vero quia hominẽ deiecit: pſtratus eſt: cum prius erectus incederet: vñ dictũ eſt ei. Super pectus tuũ gradieris. Quia habuit in ore mendaciũ: ideo in ore eius poſitũ eſt venenũ. Et in cibo punitus eſt: vnde dictũ eſt ei. Terram comedes oĩbus diebus vite tue. Quia mulierẽ decepit ideo dictum eſt ei inimicitiã ponam inter te ⁊ mulierẽ. Et poſt: ipſa cõteret caput tuum. Et eſt argumentũ: ꝙ mulieres ſancte multũ debeant odio habere tales vetulas non naturam: ſed vitiũ earꝫ. Et niſi ſe correxerint: debent pcurare eo mõ. quo ſcðꝫ deũ poterũt: vt a vicina ſua expellant eas. Qualiter ergo punientur vetule que intelligunt peccatũ qð faciunt: ſi ſic ſerpens punitus eſt: qui non intellexit. Sicut ſerpẽs in ore punitus eſt: ſic punientur: ⁊ ipſe. Et qꝛ vitium: ꝙ pro peccato: ꝙ faciunt. bibũt fel draconũ erit vinũ eorꝫ: ⁊ venenũ aſpidum inſanabile. Ipſis etiam dicetur. Nõ terram comedis: ſed carbones comedes omnibus diebus vite tue. Et qꝛ ſe plantas vel põtẽ diabolo fecerunt: vt p eas ad mulieres diabolus tranſiret: ipſe pſtrate conculcabuntur: ⁊ vadent ſup eas horribiles vt ait Job. ¶ Quartũ eſt ꝙ legitur. xxviij Eccle. De lingua tertia vbi ita habetur lingua tertia: mulieres fortes eiecit: vel mulieres viratas ſꝫ aliam litteram: vel ẽt muratas. Et quibuſdam interpoſitis ſubiungit ⁊ vtilis potius infernus: ꝗ ille ignis infernalis nõ vrit: niſi illos qui ſibi adducuntur: ⁊ qui hoc meruerũt: ſed lingua tertia iniuſtiſſime exurit igne peccati: illos ẽt q ſibi nihil nocuerunt. ¶ Quintũ eſt hoc ꝙ vetula talis ſe habet ſicut lingua in corpe diaboli: quod eſt congergatio malorum. Ex quo ſatis põt oſtendi: ꝙ multa malicia ſit in huiuſmodi mulieribus. Si enim tantum eſt malicie in lingua vnius hominis vt habetur in canti. Jacobi. 3. Quantum credenda eſt habere malicie lingua diaboli? De lingua hominis dicit Jac. Lingua noſtra ignis ẽ: vniuerſitas iniquitatis. Et poſt que maculat totum corpus: ⁊ inflammat rotam natiuitatis noſtre inflammata: a gehenna: Ita lingua eſt inquietum malum: plena veneno mortifero. Quod ð lĩgua diaboli veriſſime poſſet dici: ſcilicet de vetula: cum diabolus vt faber ſit iuxta illud. Iſa. Ego creaui fabrum ſufflantem in igne prunas. Et iuxta illud. Job. Alitus eius prunas ardere facit. Vetule iſte ſunt vt folles ipſius. Atteſtatur autem nigredo vetularum hoc officio. Ipſe etiam vetule ſunt quaſi larue ſub quibus latet diabo-

lus: ⁊ in qbus operatur. Si enim ſe mani
feſtaret in ꝓpria forma: horrorē mulierib⁹
incuteret. Ipſe etiam ree ſunt proditionis
apud deū: cuius caſtra explorant: ⁊ procu
rāt: vt diabolo tradant: preſertim cū xp̄s
in tēpore paſſionis laborauerit vſq; ad ſu
dorē ſanguineū: ⁊ tm̄ dolorē ſuſtinuerit: q
nō fuit dolor ſicut dolor eius: ⁊ tātū expen
derit: ibi eni fractū eſt alabaſtrū: ⁊ vnguē
tū miſericordie effuſuz ī tāta habūdātia q
eā ſenſerūt celū: terra: ⁊ ifernus: vnicā tātū
aiaz. ſ. latronis in actu lucratus eſt ibi. Ex
quo ſatis p3: quātū peccent he vetule: etiaz
ſi nō auferrēt: niſi vnā aiam dn̄o in tota vi
ta ſua: cū tale dānū faciant ei: quale lucruz
ipſe fecit in cruce. Itē ſi p̄dicator vnus nō
lucraretur: in tota vita ſua niſi vnā animā:
multū faceret: cuz vna anima plus valeat
q̄ oēs diuicie huius mūdi igitur ſi aliqua
vetula toto tēpore vite ſue: nulli aliud ma
lum faceret: nec corde: nec ore: nec ope: niſi
q vnā animā deo auferret nimis eēt. Itez
ſi aliquis vendidiſſet vnū de vicinis ſuis
comedēdo ⁊ bibendo cū eo: aliquibus: q
eum corporaliter iugularent: valde malus
iudicaretur. Uel ſi aliquis ad tantam ma-
liciā perueniſſet: q pro. xij. dena hominem
vnuz corporaliter interficeret. Quā mala
ergo iudicāda eſt: que tot animas vendit
ad interficiendum eas: ſpiritualiter: come
dendo ⁊ bibendo cum eis: ⁊ que non pro
xij. de. ſed pro potu vno vini interdum in
morte vnius anime conſentit: preterea in
cendiarij: qui furtiz domos ⁊ aceruos ma
nipulorum incendunt in guerris: peiores
ceteris reputātur: ⁊ maxime ſunt exoſi: ve
tule autem iſte incēdiarie ſunt: luxuria que
ignis eſt vſq; ad conſumptionē deuorās:
vt legitur in. Job. In cordibus hominuz
ponūt: nec parcunt etiam templis: fideles
tēpla ſunt deo in baptiſmo dedicata. Itez
ſi nullū ſacrificiū ē deo ita acceptū vt zelus
aiarū: nullū ſacrificiū eſt diabolo acceptius
vt perditio earū. Et nihil ſic deo diſplicet:
vetule tales proprie videntur eſſe de fami
lia diaboli: ⁊ ſic chriſtus voluit vt ſup apo
ſtolos apparerent lingue ignee: ad oſten-
dēdū quod officiū eorū erat: verbis corda
hominū: igne celeſti inflāmare: ſic diabo-
lus ſi vellet officium iſtarū vetularum hō
minibus oſtēdere: linguas igneas igne fe
tido inferni faceret: ſuper eas apparere.

¶ De malo exemplo p quod excitatur lu
xuria. xv.

Sequitur de malo exemplo qd̄ fre-
quenter dat occaſionem peccato lu
xurie: ⁊ licet malum exemplum vni
uerſaliter ſit multū timendū: precipue tm̄
exēplū: huius peccati: q2 in membris gene
rationi deputatis maxime ſeuit ɔcupiſcen
tia: vnde non accideret de facili q aliquis
videret aliquos fornicari qn temptaretur
vnde in eccleſiaſtico. Qui ſe iungit forni-
carijs: erit neq̄. Et Apo. i. ad Cor. 2. ocq̄ns
de chorinthio fornicatore. Neſcitis q2 mo
dicū fermenti totam maſſaz corrūpit: Ex-
purgate ergo vetus fermentum. Et Gen.
vnū exemplū auaritie: vel luxurie: multū
mali fecit r ⁊ eis q ſūt in matrimonio. Nō
eſt tutuz habitare cū illis: qui virginitatē
vel caſtitatem volunt ſeruare.

¶ De aſpectu mulierum vitando. xvi.

Sequitur de aſpectu mulierum qui
valde timendus eſt: vt poteſt oſten-
di ⁊ auctoritatibus ⁊ exēplis ⁊ ra-
tionibus. ¶ Auctoritatibus: vnde ſuper il
lud. Gen. Uidit mulier ⁊c. Dicit Gregor.
Non debemus intueri quod non licet cō-
cupiſci: itē Grego. Penſandū eſt: quantū
viſuz debemus reſtringere: qui mortaliter
viuimus: ſi mater viuentium ad mortem
per oculos venit. Et eccle. nono. Uirginez
ne conſpicias: ne forte ſcādalizeris: in de-
core eius. Et poſtea. Auerte faciem tuam
a muliere compta. Exemplis poteſt idez
oſtendi: vnde. xxxiiij. Gen. Cum vidiſſet
Dinam ſychen filius emoreuei princeps
terre illius: adamauit eaz. ⁊ rapuit. Et. xix.
Gen. Iniecit dn̄a oculos ſuos in ioſeph: ⁊
ait dormi mecuz. Et. ij. Regū. xi. Uidit Da
uid berſabe lauantem ſe ex aduerſo: ſuper
ſolarium ſuum. erat autez mulier pulchra
valde ⁊ ſubiungitur: miſſis itaq; Dauid
nuncijs tulit eam. Et Iudith. Legi. xvi.
Colligauit cincinos ſuos mitra ad decipi
endum eū. Sādalia eius rapuerūt oculos
eius. Pulchritudo eius captiuā fecit ani-
mam eius. Cincinnos vocat capillos eius
in ſerie vna ɔgregatos. ¶ Multis ēt ratio
nibus poteſt oſtendi q valde timendum
ſit nobis aſpectus mulierum. quarū. que
dam ſumuntur ex p̄te mulierū. Et alie ex
parte oculorum. ¶ Ex parte mulieruz ſu-
mere poſſumus tres rōnes: ad hoc oſtdē-

dum primã eſt hec. q a planta pedis vſq
ad verticem. non eſt locus in mulieribus.
in quo non ſit poſitus laqueus ad capien
dũ animas. Qd ſatis innuitur. Judith. xvi.
Ubi dicitur. Colligauit ꝛc. Ut ſupra. Ec
ce laqueus in vertice ſandalia eius rapue
rũt oculos eiꝰ. Ecce laqueus in pede. ꝛ Ec
cle. vij. Jnueni amariorẽ morte mulierem
que laqueus venatorũ ẽ. ꝛ ſagena cor eiꝰ
vincula ſunt manus eius. Hoc dicitur vt
q manu eiꝰ tenetur ſciat ſe eſſe iã in vincu
lis diaboli. Et. vij. Prouer. Ecce occurrit
illi mulier ornatu meretricio: pparata ad
capiẽdas animas. No. q diabolus qui ex
coriat mulieres pellem honeſte cõuerſatio
nis: ab eis remouẽdo ad miluos. i. luxurio
ſos capiendos qui ſunt aĩalia ignobilia q̃
ad eſtatẽ volant. Ad idẽ ſolent canes. vel
murilegi excoriari. Mirum eſt quomodo
hoc toleratur inter fideles. qd mulieres ſic
preparant ſe ad interfectionẽ animarum.
Si quis faceret foueã i via ꝛ eã coopiret:
nunqd toleraretur: Fouea aũt pfunda. ẽ
meretrix vt legit. Prouer. xxiij. Jtẽ eccle.
ix. Ne reſpicias mulierem multiuolam. ne
forte incidas in laqueos eius. Secũda rõ
quare aſpectus mulierũ ſit timẽdus ẽ hoc
qd mulieres in aſpicientibus ſe. ſolo viſu
ignẽ infernalem ſuccendunt etiã a remo
tis. vñ. Eccle. viij. Ne circũſpicias ſpeciem
alienam. Propter ſpẽm mulieris. pierunt
multi. Et ex hoc ꝯcupiſcentia quaſi ignis
exardeſcit. Tertia ratio eſt. quia nõ eſt ali
qua pars in eis que quaſi gladio non vta
tur in necem ſe aſpicientiũ. Jero. Gladius
igneus eſt ſpecies mulieris. Quaſi ex om
ni parte ſui. ſagittas emittunt. Ad quã ſagi
tationẽ pertinet. qd legitur. Prouer. vij.
Donec transfigat ſagitta iecur eius. ꝛ pau
lo poſt multos vulneratos deiecit. non eſt
hoc mirũ ſi multos interficiat. cum denſe
ſcat multitudine telorũ. ſicut porcus qui di
citur ſpinaticus multitudine ſpinarum.

¶ De cuſtodia oculorum.

Ex parte vero oculorum poſſunt ſu
mi. vij. rõnes. ¶ Primũ eſt quia
oculi ſunt valde veloces ad nocẽ
dum anime. Jdeo predonibus cõparantur
Treñ. iij. Oculus meus depdatus eſt ani
mam meam Predones timẽtur multum
propter ſui velocitatẽ. Ad idem pertinet
qd dicit. Greg. ſuper illud gen. vidẽt mu
lier ꝛc. Deprimẽdi ſunt oculi a laſciuia ſue
voluptatis. quaſi quidam raptores ad cul
pam. Nõ enim eua lignũ contigiſſet. niſi
prius incaute reſpexiſſet. ¶ Secũdo timen
di ſunt oculi mulierũ quia remotiori nocẽt.
Guſtus ꝛ tactus ſunt eorũ. q̃ ſunt imedia
ta. ſed viſus. non ſic propter hanc cauſam
multũ timẽt baliſtarij. ꝛ ſagittarij. Ter
tio q. oculi mulieris armis cõtra nos vti
tur. Plures. n. differẽtias rerũ opponit no
bis viſus q̃ ceteri ſenſus. Sẽſus iſte mini
ſtrat materiam temptãdi nobis ꝛ quantũ
ad cõcupiſcentiam carnis: ꝛ quãtũ ad con
cupiſcentiã oculorũ ꝛ ſuperbiã vite. vnde
phs. Totius hominis libertas eſt pdidiſ
ſe oculos. Oculi ſunt per quos paupertatẽ
ferre non poſſumus. Oculi tota noſtra lu
xuria ſunt. Hij nos in omnia quotidie vi
tia precipitant. Quarto qa duces ſunt
ſcelerũ. Inter latrones magis timẽtur qui
vias ſcientes aliorũ duces ſunt. Señ. Intel
ligendum eſt partem omnẽ innocentie ce
citatem. Hinc oculi. Adulteriũ monſtrant
hinc inceſtum. hinc domum. q̃ concupi
ſcas. Irritamenta ſunt malorũ. duces ſce
lerum. Quinto pter corruptionẽ ma
gnam. que in oculis eſt. Ad quã corruptio
nem primo facit facultas ledendi q̃ viden
tur habere a natura etiam quantũ ad pec
catum. cui atteſtatur facilitas ledendi cor
poraliter q̃ eſt in eis. Diſpoſitio enim corpo
ralis frequenter atteſtatur diſpoſitioni ſpi
rituali. Ad idẽ facit hoc quod naturaliter
cuſtodiuntur oculi tanta diligentia. Mul
tis. n. tunicis inuoluti ſunt a natura. ꝛ pal
pebris etiam exteriori defenduntur. ꝛ etiã
obiectione manus ſi opus fuerit. Eiuſdẽ
etiam facilitas ledendi ſignum eſt hoc. q
per oculos ad mentem noſtram mors intra
uit. Secũdo facit ad corruptionẽ iſtam
hoc. q multi corrupti incerũt in primo pec
cato vnde poſt cõmeſtionẽ pomi. ſequitur
in. Geñ. Et apti ſunt oculi eorum. q intelli
gitur. quo ad motus concupiſcẽtiarũ. Non
enim intelligendum eſt. q quaſi palpẽtes
ꝛ ceci acceſſerint ad lignum vetitũ. vnde
ſuper illud. Math. vij. Quid autẽ vides
feſtucam dicit. Glo. Oculus qui in para
diſo poſt culpam eſt reſeratus aptus videt
nõ vñ proficiat ſed vnde in deterius cadat
Tertio corruptio ex diuturna cõſuetudi
ne peccandi. Tanta aũt eſt corruptio illa

ꝙ quaſi in vitijs ↄcupiſcit homo ꝙ videt oculus: vnde ſup̄ illud. Job.xxxi. Pepigi fedus cū oculis meis. Et dicit. Glo. fedus cum oculis pepigit ne prius incaute aſpiceret: ꝙ poſtea inuitus amaret. ¶ Sexto Jō ſunt multū timēdi oculi: q2 vſus eorū eſt valde neceſſarius. Quanto.n.eſt vſus magis neceſſarius tāto ⁊ abuſus eius eſt magis timēd9 licet lingua valde corrupta ſit: tñ includi poteſt longo tempore. Et ſic ceſſando ab eius vſu cauet homo ab eius abuſu. Sed oculi nō ceſſant videre: vnde nō ceſſant peccare. Vñ.ij. Pe.ij. Oculos habētes plenos adulterij: ⁊ inceſſabilis delicti. ¶ Septio timendi ſunt oculi. q2 ſunt quaſi due porte in caſtro corporis noſtri: q2 ſi dñetur diabol9 ſimpliciter erit dñs corporis noſtri. Qui.n.habet portas alicui9 caſtri. habet ⁊ caſtrū. Vñ. Job.xxxi. Poſt illud. pepigi fedus ⁊c. ſubiungit. Quā.n. partem haberet in me deus deſup vbi inſinuat: ꝙ nihil habeat deus in homine: ſi oculos nō habeat. Sicut nō eſt dñs caſtri q nō hȝ ibi igreſſuȝ egreſſū. Et vt breuiter dicam: Breuis eſt omnis malitia ſup maliciā mulieris vnde legit. Ecce.xxxi. Et nihil oculo nequi9 creatū eſt vt legit.xxx. Eiuſdē. Quū in aſpectu mulierū: hec duo valde timēda cōiungunt: cōſtat aſpectū mulierū valde timēdū eſſe. Jō. Job. ſciēs oculos eſſe hoſtes valde nociuos fedus cum eis pepigerat: vt nec cogitaret de virgine. Jō ēt legitur quidā phi. ſibi oculos eruiſſe. vñ. Jō. Nō doleas ſi hoc nō hēas: ꝙ formice ⁊ muſce ⁊ ſerpētes hñt.i.oculos: ſed illū oculū te habere letare de quo in canticis vulneraſti me ſoror mea ſponſa in vno oculorū tuorū. Denicȝ q̄noſdā mūdi phos legimus vt totā cogitationē ad puritatem cogerent. ſibi oculos eruiſſe. Jn hoc tamē non debemus eos imitari.

¶ Qđ valde timēdū ē trib9 rōnib9 pbat.

Equit de colloquio mulierū: ꝙ valde timēdū ē: ꝙ pȝ. Primo per hoc ꝙ ſermo mulierū inſinuat eē necte. vij. Prouer. Vbi ſic legit: de fallaci muliere q̄ irretiuit eū ſermonibus multis. Secundo ex hoc ꝙ ↄparat igni. Eccle. viiij. Vbi ſic legit. Colloquiū illi9 q̄ſi ignis exardeſcit. Tertio ex hoc ꝙ ↄparat gladio acuto. Prouer.v. Fauus diſtillans labia meretricis ⁊ nitidius oleo guttur eius: nouiſſima āt eius amara quaſi abſinthiū ⁊ acuta quaſi gladi9 biceps. xviij.

De turpiloquiorum inſtrumento.

Equitur de auditu cantionū amatoriarū: ⁊ turpiloquiorū ⁊ iſtrumētorū muſicorū. Auditus cantationū valde timēdus ē vñ. Eccle. viiij. Cū ſaltatrice ne ſis aſſidu9 nec audias illā ne forte pereas in efficacia illius. Ad auditū turpilogorū poſſumus referre: ꝙ dicit apoſtolus. Corrūpūt bonos mores colloqa mala vel praua. Muſica ēt iſtrumēta mlta ſunt timēda: frāgūt.n. corda hominū: ⁊ emolliūt. Et ideo ſcđz vebrū ſapiētis eſſent frāgenda. ¶ Qđ valde periculoſum eſt. iiij. teſtimonijs comprobatur. xix.

Equit de tactu mulierū: q valde piculoſus ē: ſicut pōt oñdi multis teſtimōijs ſcripture. Et primo ex hoc: ꝙ legit. Eccle. viiij. Cū aliena muliere ne ſedeas oino nec accūbas cū ea ſup cubitū eius ⁊c. Secūdo ex hoc ꝙ legit xxvi. Eccle. Qui tenet eā: quaſi q apphēdit ſcorpionē. Tertio ex hoc ꝙ legit vij. Eccle. vīcula ſunt manus eius. iiij. Ex hoc ꝙ legit. Prouer. vi. Nunqd pōt homo abſcōdere ignem in ſinu ſuo: vt veſtimenta eius nō ardeāt? Aut ambulare ſuper prunas: ⁊ nō comburātur plante eius? Sic qui ingreditur ad vxorem proximi ſui: nō erit mūdus cum tetigerit eam. ¶ Ad idem fac exemplum andree epiſcopi ſupra poſitum qui ſanctimonialeȝ percuſſit manum: de qua percuſſione princeps demonū a deo letatus eſt. Ad idem facit exempluȝ ꝙ habetur in dialogo: de quodam ſacerdote. qui habuerat cōcubinam: ſed eam dimiſerat ⁊ ei nō cohabitabat immo ſanctiſſime viuebat tandem vero egrotante ad mortem ⁊ circūſtantibus dubitantibus: vtrum iā ſpūs receſſiſſet: illa que tunc ibi erat acceſſit ꝑ temptans vtrum adhuc ſpiraret: Jlle aūt vidit eam: ⁊ cū magno conamine loquut9 eſt. Recede mulier recede adhuc viuit igniculus: tolle paleam. Ad idem facit qđ legitur in vitis patrū de quodam fratre: q volens cum matre trāſire flumen manus ſuas inuoluit pallio eius: ⁊ portauit eam vltra. Et interrogatus ab ea cur hoc faceret. rñdit. Corpus mulieris ignis eſt: ⁊ ex ipſo ēt ꝙ contingebam te veniebat mihi memoria de alijs mulieribus.

¶ De remedijs cõtra peccatũ luxurie. xx.

a Dictum eſt de his que dant occaſio
b nẽ luxurie. cõſequẽter dicendũ eſt de remedijs cõtra hoc peccatum. Cũ aũt luxuria ſit ignis ſicut pꝫ ex predictis: neceſſario erit triplex remediũ contra eã ſicut ꝛ ꝯtra ignẽ viuũ triplex ſolet adhiberi remediũ. ſ. aut ꝑ aq̃ infuſionẽ: aut lignorũ ſubtractionẽ: aut elongationẽ. ꝓbi gratia. Si olla que iuxta ignẽ eſt: adeo ebulliat: vt effundatur. qḋ in ea ꝯtinetur: aliqḋ horũ triũ fieri cõſueuit. Uel aq̃ frigida olle infunditur: vel de lignis ſubtrahitur: vel olla ab igne elongatur. Sic etiã faciendũ eſt cõtra ignẽ luxurie. Si qs videat ſe temptari peccato illo: cõſiliũ vnũ ẽ vt ad aquã recurrat: vel ad aquã frigidã: quã ꝓijciat ſuꝑ ſe ſ. ad litterã: vel ad aquã lachrymarũ vel ad aquã. ſ. tribulationẽ quãcũq₃: vel recipiat diſciplinã bonã: vel puniat ſe fortiter vel trahat ſibi pilos barbe: vel capitis: vel ſi non vult adhibere tribulationis preſentiã: ſaltẽ adhibeat eius memoriã vt cogitet de penis que debẽtur peccato luxurie. Ad iſtud remediũ pertinet ꝙ legitur ꝓuer. xx. Dolor vulneris abſterget maculas. Et. xi. Eccle. Malitia vnius hore obliuionẽ facit luxurie maxime. Ad ideꝫ ꝑtinet qḋ legitur in vitis patrũ de quodã ſene. cum temptaretur grauiter de quadã muliere. quã receperat in hoſpitio ſuo. ipſe accẽdit lucernã ꝛ cõbuſſit omnes digitos ſuos. Sicut aũt ille merito cõbureretur: ſuꝑ cuius veſtem ignis caderet: qui pre pigritia illã a ſe nõ excuteret: nec eſſet cõpatiendũ ei. Et ſicut merito domũ ſuã ammitteret ꝗ vidẽs domum ſuam cõburi: aquã nõ quereret. Sic merito ignis luxurie eos conſumit. qui ad aquã tribulationis nõ currũt: cum vident ignem conſumere: non veſtes ſuas: vel domũ: ſed ſeipſos. In qua pigritia ſatis oſtẽditur: qḋ magis viliꝑendant ſeipſos q̃ aliqua ipſoꝝ. Seneca nileſt homini ſeipſo vilius. Si homo intraret in aquã frigidam
B tunc vſq₃ ad pectus: ex quo nõ iminerent ei ex hoc periculũ non eſſet hoc malũ. Secũdum conſiliũ eſt: vt homo ſibi ſubtrahat de cibo ꝛ potu. Secundũ enim ligna ſilue exardeſcit ignis. v. legitur in Eccle. Et precipe de illis generib' ciboꝝ ꝛ potuum que incitant ad luxuriam: vt ſunt fortia vina: ꝛ ꝛ acuti ſapores. Iſta enim ſunt: nõ qualiacũq₃ ligna ad nutrimentũ luxurie: ſed ſunt quaſi facule ardentes: ad eum incendẽdũ vnde ſicut deridendus eſſet qui faculis ardentibus domum ſuam incenderet: ſi diceret ꝙ cõbuſtio eius ſibi non diſpliceret. ſic deridendi ſunt qui dicunt ſe velle continere. cum talibus cibis ꝛ potibus ꝛ domos ſuas incendant. Tertiuꝫ remedium eſt vt homo elõget ſe ab igne luxurie. hoc remedium docet nos apoſtolus ꝑmo ad Cor. vi. Fugite fornicationẽ ſuper qḋ verbum dicit. Ambro. Cum alijs nempe vicijs poteſt expectari cõflictus. Hanc fugite ne ad proximetis: quia non poteſt aliter melius vinci. Ad idem monemur exẽplo ioſeph. de quo legitur. xxx. Gene. Qḋ cũ dña ſua diceret ei dormi mecũ ipſe relicto in manu eius pallio. fugit ꝛ egreſſus foras.

¶ Quomodo fugiendo pugnandũ ſit cũ peccato carnis: ratio oſtenditur.

c Triplex autem ratio põt aſſignari quare fugiendo pugnãdũ ſit cum peccato carnis: prima eſt: q2 luxuria ignis eſt: hõ vero eſt vel fenum vel ſtipula vel ſtipa. Primũ poteſt haberi ex illo verbo. Iſa. Omnis caro fenum Secũdo ex illo verbo Eccle. Stupa collecta ſinagoga peccantiũ. Nulla auteꝫ ſecuritas eſt ſtupe: vel feno: ꝙ eſt iuxta ignẽ. Secunda ratio eſt: quia luxuria eſt peccatum valde imundum. vnde ſicut non eſſet bonuꝫ luctari cum homine lutoſo. quia licet vinceretur tamen inquinaret: ſic non eſſet ſecurum luctari cum peccato iſto. Uix eniꝫ poteſt eſſe: ꝙ homo non inquinetur ibi. Ad hoc põt referri: ꝙ legitur. Eccle. xiij. Qui tetigerit picem: inquinatur ab ea. Tertia ratio eſt: quia non eſt bonum pugnare de de prope cum hoſte illo qui ex proximitate ſumit vires. Talis eſt luxuria. Corpus enim noſtrum: ꝙ prius erat nobis pacificum. conuertitur in hoſtem: vnde ſicut princeps aliquis timet pugnare cum hoſtibus ſuis. quando credit quod in exercitu ſuo multi ſunt proditores: qui debeant iuuare hoſtes ſuos: quando conflictus venerit. Sic debet homo timere pugnare: cũ luxuria. ꝛ ũ corpus noſtrũ ad modũ proditoris ꝯtra nos in pugna illa ſiat. Ad hoc autem ꝙ mulieres a nobis fugiende ſint faciunt teſtimonia ſcripture q̃ ſequuntur. Eccleſia. xxv. Commorari leoni ꝛ draconi

placebit magis q̄ habitare cū muliere neq̄ Jer. Janua diab. via iniquitatis ſcorpio-nis pcuſſio. nociuū genus eſt feminarum. Idē. Ego iudico ſi cum viris femine habi tent viſcariū diaboli nō deerit. Ex his. n. aucupatū eſt ab initio peccatū. xxvi. Eccl. A muliere initium factū eſt peccati: & per illam omnes morimur. Jer. Prima tem-ptamenta clericorum ſunt frequentes ac-ceſſus mulierum.

¶ De trib⁹ que ſolent homines aliquādo decipere qui cū mulieribus habitant ad peccatum luxurie. ca. xxi.

A Ed tria ſolēt aliquos circa hoc de-cipere. ſ. ſanctitas mulierꝫ. fiducia de propria caſtitate: conſanguini-tas. Contra primū dicit Jero. Si pudicaꝫ queris feminā quā videris bene cōuerſan tem mēte dilige. nō corporali frequētes ac ceſſu. cōtra ſcōm ſimiliter dicit. Veſtiolū tuū aut raro aut nunq̄ mulierꝫ pedes te-rant. vide ne ſub eodem tecto manſeris: nec in p̄terita caſtitate ꝯfidas: Nec Dauid ſanctior. nec Sāſone fortior. nec Salomo ne potes eſſe ſapientior. Memēto ſemper q̄d paradiſi colonū: mulier de poſſeſſione ſua eiecerit. Si dixerit forſitan aliq̄s ſe nō ſtipulā eſſe: imo ferrū: & ideo nō oportere eum timere mulierꝫ familiaritatem: ſcimus ꝙ ignis ip̄m ferrum imutat: & quaſi ignē induit. Sicut & ignis luxurie: etiam hoīes ferreos imutat in malum. Unde Jer. Fer-reas mentes libido domat. Ex duob⁹ etiā lapidibus ſi inuicē collidantur. ignis exit. Sic ex familiaritate duarū perſonarum: que quaſi lapides videnť extrahitur q̄n̄q̄ ignis luxurie. Preterea: & ſi murus a can dela iuxta ſe poſita nō cōburatur: tamē de nigratur: ſic licet hō nō cadat ex familiari tate mulierꝫ in peccatū carnis: tamē ali quantulū inquinatur. Unde Jer. Crede mihi non poteſt cum domino toto corde habitare: qui feminarum acceſſibus copu latur. Cōtra. iij. Dicit Jer. Si generis gra tia iudicas mulieres nullo mō dimittere. Memēto ꝙ Thamar a fratre ſuo corru-pta ſit. Precipue debet hō cauere. ne ſit ſo lus cū ſola. vnde Jer. Solus cū ſola ſecre to. & abſq̄ arbitris ne ſedeas. Ad hoc facit q̄d legitur. xxxix. Gen̄. Accidit quadā die vt intraret Joſeph domū: & operis q̄ppiā abſq̄ arbitris faceret. At illa apprehenſa lacinia veſtimenti diceret dormi mecum: & ipſe fugit. Sic fugiende ſunt mulieres & munuſcula earū. Un̄ Jer. Crebra munu ſcula. & veſtes ori applicatas: ac deguſta-tos cibos. blandaſq̄ q̄d ac dulces litteras ſanctus amor non habet. Fugiēda ēt ſunt loca in quibus hō poſſit vel ſpectare mu-lieres: vel ſpectari ab ipſis. Ad q̄d ptinet quod legitur Eccle. ix. Noli circūſpicere in vicis ciuitatis: nec oberraueris in plateis illi⁹. Auerte faciem tuā a muliere compta. Ad hoc multum eſſent admonendi hoīes poſt paſcha. Hoc eſt enim occaſio re cidiuandi multis. licet autē ſint fugiēda loca vniuerſaliter in quibus mulieres poſ ſunt videre vel videri.

¶ De choreis q̄ malum ſit ducere eas mul tis teſtimonijs ſcripturarum rationibuſq̄ probatur. cap. xxij.

S Pecialiter tamē ſunt fugienda lo ca in quibus choree ducuntur. ¶ Unde hic de choreis agentes: oſtendemus q̄ malum ſit choreas ducere. ¶ Primo ex teſtimonijs ſcripturarum. ¶ Secundo rationibus multis. De teſti-monijs vero ſcripturarū ſufficiat pone-re. vij. Primū eſt illud verbū Auguſtini. Melius eſt in dn̄icis diebus arare vel fo-dere q̄ choreas ducere. Scōm eſt illud q̄d legiť. Exo. xxxij. Cū appropinquaſſet Moy ſes ad caſtra: vidit vitulum & choreas. ira-tuſq̄ valde: piecit de manu tabulas & cō-fregit eas ad radicē mōtis. Deinde aſſum ptis ſecum filijs Leui. interficit tria milia. Alia littera hꝫ. xxiij. milia. Ex h̄ q. moy-ſes qui erat māſuetiſſim⁹ hoīum qui erant in terra: adeo iratus fuit. & tantā vindictam ſumpſit de hoc ꝙ del honores vitulo ip̄e-derant & choreas duxerant. Satis pōt eē manifeſtū quantū iraſci deberet. ſi quis ze lum animarū haberet quādo diuino ſerui tio ꝯtempto & neglecto. videt diuinos ho nores impēdi nō vitulo: q̄ eſt creatura dei ſꝫ ipſi vanitati vel laſciuie p vitulum deſi gnate. Uitulus. n. animal eſt laſciuū. Tē-poribus illius q̄bus deberēt audire hoīes cant⁹ eccleſie audiūt cant⁹ laſciuie. Ter tiū teſtimoniū eſt illd̄ q̄d legiť. Mat. xiiij. Qd̄ ſaltatrix fecit ap̄utari caput Johānis In hoc. n. prefiguratum eſt. quantā pote-ſtatem habiture erant ſaltatrices & canta-trices ad ſeparandum eos. in quibus eſt

gratia dei: qui per. Johānē deſignant a capite ſuo xp̄o. ¶ Quartū teſtimoniū ē illō ꝙ legit. Eze. xxv. Pro eo ꝙ plauſiſti manū ⁊ ꝑcuſiſti pede: ⁊ gauiſa es ex toto affectu ſuper terrā iſrael: Ecce ego extendā manū meā ſuper te: ⁊ tradā te in direptionē ⁊ interficiā te de populis. ¶ Quintū eſt illud Augu. Oīs motus petulantie ſaltus eſt in profūdū colace. vt eſt iſtud ꝙ refert. Gre. in dialogo. De quadam ſorore: cui de nocte in viſione beata virgo apparuit: atꝙ coetaneas in albis veſtibus puellas ei oſtendit. Quibus cum illa ſe admiſcere appeteret: ſꝫ ſe eis iūgere nō auderet: btē Marie voce rēquiſita eſt: an vellet cum eis eſſe ⁊ in eius obſequijs viuere: cui cum puella diceret: volo mandatum ꝑtinus accepit: vt nil vltra leue: ⁊ puellare ageret a riſu: ⁊ iocis abſtineret: ſciēs ꝙ inter virgines: quas viderat ad eius obſequiū die. xxx. veniret: quibus viſis in cunctis ſuis moribus puella immutata eſt: ⁊ oēm a ſe leuitatem puellaris vite remouit. Cumꝙ parentes eius eā mutataꝫ mirarentur: qd ſibi beata virgo iuſſerat: ⁊ qua die ita eſſet ad eius obſequium indicauit. Tunc pōt. xxv. dies febre correpta eſt: ⁊ die. xxx. cum hora exitus ſui appropinquaſſet: eadē dei genetricē: cuꝫ puellis quas per viſiōeꝫ viderat: ad ſe venire conſpexit. Cui ſe vocāti. Rūdit. Et aperta voce clamare cepit. Ecce dn̄a venio. Hac inquaꝫ voce reddidit ſpiritū: ⁊ ex corpore virgineo habitatā cū ſuis virginibus exijt In hoc ꝙ puella q̄ volebat ꝓceſſioni beate virginis intereſſe: mādatū accepit: vt a iocis abſtineret. Satis pōt ꝑpēdi: ꝙ igreſſus proceſſionis choreaꝝ prohibeat ab ingreſſu proceſſiōis celeſtis: vnde multū fugiende ſunt huiuſmodi ꝓceſſiones: q̄ a tali ꝓceſſiōe hominē ꝓhibēt. ¶ Septimuꝫ teſtimoniū ē. Apo. ix. Ubi legit: ꝙ aſcēdit ficut fumus putei abyſſi: ſic fum⁹ fornacis magne ⁊ obſcuratus eſt ſol: ⁊ aer de fumo putei. Et de fumo putei exierunt locuſte in terram. Fumus aſcendens de puteo abyſſi eſt fetor ⁊ ardor luxurie: qui obſcurauit ſolem. i. cetum ſacerdotum: quoruꝫ eſt illuminare eccleſiam: ⁊ aerem. i. cetum contēplatiuorū pro magna parte. De hoc fumo exierūt locuſte. i. cantatrices ⁊ ſaltatrices ſe non regentes ratione: ſed incedentes in ſidinate: ac ſi bruta animalia eſſent. De

locuſte nihil omnino vires relinquūt i homine: ſicut de locuſtis egypti loquitur. x. Exo. De locuſte dicūtur exiſſe de fumo putei: non quia habeant ab eo quod ſunt: ſed quia habēt inde quod locuſte ſint. Alique enim quarum corda infecta ſunt ex fumo putei abyſſi procurant choreas. Alie vero ex leuitate ſola in principio eis conſentiūt. Juxta hunc modum loquendi dicitur diabolus eſſe pater malorum: non quod ipſi habeant ab eo ꝙ ſunt: ſed habent ab eo. i. ab eius imitatiōe ꝙ mali ſunt. ¶ Sequitur etiā in viſione. Johānis quibuſdā interpoſitis: ⁊ ſimilitudines locuſtaꝝ ſimiles equis paratis in prelium: innuit hic qđ ornatus mulierū ē quedaꝫ preparatio ad hec qđ diabol⁹ eis iſidiat: ⁊ demū in eis ipugnet: vnū ſicut ꝓpha dicit de dn̄o: ꝙ ipſe poſuit ieruſalē i equū glorie ſue i ꝑlio: ſic diabol⁹ facit de talib⁹ mulierib⁹. Seq̄t: ⁊ ſup capita eorū tāq̄ corone ſimiles auro. Hoc ꝑtinet ad ornatum quem habent tales mulieres in capitibus: ⁊ inſinuatur ꝙ ornatus quos tales mulieres deferunt in capitibus quos acquierūt a ſuis amaſijs ſint quaſi corone ꝓ multiplici triūpho: quē habuit diabol⁹ ꝑ eas de filijs dei. Sic ſolent ſtrenui milites in torneamentis in capitibus equorū ſuorū coronas ponere de floribus. ¶ Sequitur ⁊ facies earū ſicut facies hominuꝫ. Sic facies earum dicūt ⁊ nō facies hominū: propter mulieres que ſe depingunt: quarū facies ſunt quaſi larue ſub quibus facies naturales latent: q̄s dn̄s eis dedit: que ſunt pallide. Ad q̄s pertinet ꝙ dicit. Jero. Qua fiducia ingt erigit ad celos dei vult⁹: quos cōditor nō agnoſcit. ¶ Sequitur ⁊ habebāt capillos ſicut capillos mulierū: hoc dicitur ꝓpter illas que deferūt crines a mortuis mulieribus abſciſſos: qui non ſunt capilli mulierū: quia nec mortuarum ſunt: quia ab eis abſciſſi ſunt nec illarū ſunt que eos deferūt ſicut vue nō ſunt ſpinarū: et ſi eis alligent: ⁊ mirū ē quō mulieres nō timēt deferre capillos mulierū mortuarū ⁊ hēre eos de nocte ad caput ſuū. Sed veriſimile eſt ꝙ diab. hanc audaciā ꝓcuret in eis: cui⁹ ſignū ē hoc: ꝙ ipſe timerēt deferre camiſiam vel aliā veſtem mulieris mortue. De capillis vero nō timēt de quibus magis videtur eſſe timendū. ¶ Sequitur ⁊ dentes earū ſicut dentes leonū. Hoc pertinet ad

rapacitatem taliuꝫ mulieꝝ. Ad qđ perti net qđ legit. Eccle. ix. Ne reſpicias muliere multiuolam. Tot. n. volunt ab amatori bus ſuis tales mulieres: ꝙ miꝝ eſt. Sequitur: ⁊ habebant loricas: ſicut loricas ferreas. Hic inſinuatur incorrigibilitas earuꝫ Sicut. n. in lorica non pōt vna macula ab alia ſeparari. Sic nō pōt eis ꝑſuaderi. vt vnū de ornamentis ſuis dimittant. Et vox alarum earum ſicut vox curruuꝫ equoꝝ multoꝝ currentiū in bellum. Sicut exercitus magnus ſolo tumultu hoſtes fugat: ꝗ doqꝫ ⁊ deuincit: ⁊ clamore aues volantes cadere facit: ſic exercitus diabolicus choreaꝝ: ſolis irriſionibus ⁊ clamoribus ſuis deuincit bonos: ⁊ illos qui habebant pennas virtutum a ſublimitate vite inchoate cadere facit. Qđ dicitur alaꝝ ptinet ad velocitatem quā hñt in diſcurrendo. Qđ di vox curruū ptinet ad tumultū quē faciūt Seqtur: ⁊ habebant caudas ſimiles ſcorpionibus: ⁊ aculei erāt in caudis eaꝝ Hoc referēdū eſt ad hoc: ꝙ mors eterna: ē finis carnaliū voluptatuꝫ: vel ad hoc quod ad mortem culpe homines pertrahūt. ¶ Sequitur ⁊ poteſtas eaꝝ pōt nocere hoībus menſibus. v. Hoc poteſt referri ad hoc: ꝙ a paſca: vſqꝫ ad autumnuꝫ precipue noceant choree eccleſie dei. Sicut. n. reges tempore iſto ſolent ad bella procedere: vt hoſtibus ſuis auferāt: ꝙ in hyeme labore acqſierunt: ſic diabolo. ꝗ cito eſt paſca: congregat exercitus choreaꝝ: ⁊ aufert eccleſie qđ in aduentu ⁊ quadrageſima acqſiuit. Seqtur ⁊ habebant ſup ſe regem angelū abyſſi. Diabolus. n. rex eſt cui nomē ebraice abadon. grece aūt apollion. ⁊ latine habēs nomē exterminans. Intelligi a patria vite exterminare: eſt exulem facere. vnde merito vocatur exterminās diabolo temptans hoīes: per mulieres: q2 per eas in hoc exilio ſumus iuxta verbū. Jero. pꝛius poſitum. Memēto ſemper ꝙ paradiſi colonum: mulier de poſſeſſione ſua eiecit. Et valde potēs eſt demon ille ad faciēdū exulare homines a celeſti patria.

¶ Rōnes qb⁹ malū eſt choreas ducere.

Conſequenter oſtendendū eſt ratio nibusꝗ malum ſit choreas ducere. vij. Autem ſunt per que hoc poteſt oſñdi. ¶ Pꝛimuꝫ eſt hoc: ꝙ in choreis nō habet diabolus vnicū gladiū: ſed tot quot ſunt ibi ꝑſone pulchꝛe ⁊ ornate. Juxta verbum. Jero. pꝛius poſitum. Gladius ignit⁹ eſt ſpēs mulieris. vnde non parum timēdum eſt: vbi tot gladij hoſtis conſpiciuntur. cum vnicus etiaꝫ gladius eius multū timeatur: vbi percutit diabolus gladio euaginato. Tunc enim pallia ⁊ ſupertunicalia eaꝝ remouentur cū alibi ꝑcutit gladio iſto inuoluto. Cum etiam gladius iſte ex omni parte ſecet: ibi ex omni parte percutit eos. Oñdit. n. ſe ibi ex omni parte ante ⁊ retro a dextris ⁊ a ſiniſtris. Percutit ēt ibi gladio eracuto. Ad choreas enim nō veniunt niſi pꝛius preparate ſint Que ꝑparatio quedā eracutio eſt gladij¹ diabolici Motu etiam circulari quaſi quadaꝫ mola diaboli eracuitur gladius iſte ſcilicet pulchꝛitudo. Augetur. n. que pallida eſt: ⁊ quaſi febꝛicitās ibi a fatuis pulchꝛa creditur. Secundum eſt: ꝙ diabolus non vtitur ibi vnica facula ad accendendum corda hominū: ſꝫ pꝛa immēſa: vnde cum vix poſſit eſſe aliquis diu iuxta vnam de faculis iſtis: quin caleſiat: quomodo nō caleſiet: vbi ſunt tot facule ardentes: Mulieres que filias ſuas ornant ⁊ ad choreas mittunt quaſi feſtucas vngunt vt melius ardeant: ⁊ in ignem pꝛoijciunt. ¶ Tertium eſt ꝙ in choreis vtitur diabolus potentioꝛibus armis: que habet: ⁊ fere omnibus modis: quibus vti poteſt. Potētiora arma: que diabolus habeat: ſūt mulieres. Qđ pꝫ ex hoc: quod diabolus elegit mulierē ad deijciendū pꝛimuꝫ hominē. Has etiam elegit balaam ad deijciendū filios iſrael vt legitur in libꝛo numeroruꝫ. Hac dimiſit diabolus. Job. Sperans ꝙ per eā deiiceret eū. Per hanc ēt voluit deijcere. Tobiam. Per hanc. Dauid. Sanſonem ⁊ Salo. deiecit. Cū autem tribus modis ꝑ mulieres tēptet homines: tactu: viſu: ⁊ colloquio: hijs tribus modis ſimiliter in choreis: per mulieres temptat homines inſipientes. ſ. tactu manuum: cantus ſuauitate: ⁊ pulchꝛitudinis oſtenſione. Jn qbus quantum ſit periculum: oſtenſuꝫ ē pꝛius. ¶ Quartum eſt: ꝙ nulli ſancto vel ſancte deſeruiunt: que choreas ducūt. immo omnibus contumeliam dicunt vel faciūt. Sicut enim contumeliam facit aliqui ſancto qui peccat in loco ei dedicato: ſic qui peccat in tempoꝛe ei dedicato: vnde cū in nul

lo feſto timeant choreas ducere nulli ſan-
cto timent contumeliaꝫ inferri. Et hoc pꝫ
cum prohibitus ſit labor eis in diebus fe
ſtis: etiam ille qui eſſet ad honorem dei: ⁊
ad vtilitatem vel propriaꝫ vel ꝓximi. Nō
ꝗ conceſſus eſt labor: qui fit in contume-
liam dei ⁊ ſanctorum: ⁊ damnum ꝓximi.
Irridendus videretur eſſe: qui peteret re-
quiem pro ducētibus choreas: que abſq
penitentia deceſſerant: cum laborē in vita
ſua quieti precelegerint: ⁊ non in diebus fe
ſtis quieſcere voluerunt: nec habēt aliquē
ſanctum qui pro eis intercedat: quia om-
nibus contumeliam fecerunt. ¶ Quintū
eſt quia ducentes choreas: quodammodo
faciunt contra ſacramenta omnia eccleſie
Primo cōtra batipſmum: quia frangunt
pactū: quod inierūt cuꝫ deo in baptiſmo
quuꝫ patrinus eorum dixit ꝓ eis: ab renū
tio diabolo: ⁊ omnibus pompis eius. Pom
pam eniꝫ ſiue proceſſionem diaboli intrāt
quum choreas intrant: vnde paterni eorum
poſſunt timere: ne de promiſſione illa rei
apud deum inueniantur: ſi non ammonu
erint eas diligenter ne choreas intrent.
Proceſſio eſt diaboli chorea: in qua qua-
ſi conuerſe diaboli ſe habent: que non in-
trant: ſed aſſiſtunt. Tanꝗ moniales dia-
boli ſunt: que intrant: ⁊ cantant: que autē
aſſiſtunt: participes ſunt malefactorum: que
ibi fiunt: ſicut conuerſe ſunt participes be
neficiorum qui fiunt a ſororibus: que no-
uerunt cantare: ſignum autem ꝙ chorea
ſit proceſſio diaboli eſt hoc: ꝙ tendit: ad ſi
niſtram. Ad ꝙ poteſt referri illud: quod le
gitur. Prouer. iiij. Uias ꝗ a dextris ſunt
nouit deus. Peruerſe vero ſunt: que a ſini
ſtris ſunt. ¶ Contra ſacramentum etiā or-
dinis faciunt quodammodo: que choreas
ducunt. Sunt enim quaſi ſimie clericorū.
Et tale ſeruitium diabolo offerunt: quale
clerici deo. Et per cantus earum cantus
eccleſiaſticus contemnitur ⁊ negligitur: q
enim deberent intereſſe veſperis: interſūt
choreis. Contra ſacramentum etiam ma-
trimonij fit ibi. Et quia maritis ibi multū
detrahitur: quibus dicitur ꝓ mū. mari. ſi.
⁊c. ⁊ multi ibi incitantur ad faciendūꝫ cō
tra matrimonium fidē. Aperte etiam ↄtra
matrimonij legem: predicatur ibi: vt cum
cātatur. ꝙ pro prauo marito vxor dimitte
re non debeat: quin amicum faciat cum
ſcdm legem dei: etiā leproſuꝫ dimittere nō
debeat: quin loco ⁊ tempore debitum ei
reddat: ſi ipſe voluerit. Faciunt etiam con
tra ſacramentum cōfirmatiōis: quo in frō
te ſignum crucis ſuſceperunt taꝗ empte
paſſiōe chriſti. In choreis vero ſigno chri
ſti abiecto: ſignum diaboli pro eo in capi-
te poſuerunt ſignū. ſ. venalitatis. q. chriſtus
non emerit eas. Poſuerat chriſtus vexillū
ſuū in fronte tanꝗ in eminētiore parte ca-
ſtri ſui. Et ipſe vexillum diaboli pro eo po
ſuerunt non abſq cōtumelia magna chri
ſti. Faciunt etiam ↄtra ſacramentuꝫ ꝑni
tentie: per quam deo reconciliate erant: in
quadrageſima dum pacem illam frāgunt
⁊ in exercitu diaboli vadunt. faciunt etiā
ↄtra ſacramentum altaris: q: ad menſam
domini: panem celeſteꝫ ſuſceperūt: ⁊ poſt
nihilominus dei terram igne infernali in
cendūt: ſimiles Iude: qui cum commediſ
ſet ad menſaꝫ dn̄i ſui: accepit cohorteꝫ: ⁊
a pontificibus ⁊ phariſeis miniſtros: ⁊ ve
nit contra ieſuꝫ: vt legitur. xviij. Io. Cōtra
ſacra ſco extreme vnctiōis pauce poſſunt
facere: quia pauce illud ſuſceperunt. Si q
tamen ſuſceperunt: ipſe faciunt cōtra illud
quoniam ſanitatem acceptam a deo in ſa
cramento illo: expendunt in contumeliaꝫ
largientis. ¶ Sextum ꝑ quod poteſt oſtē
di: ꝗ malum ſit choreas ducere: eſt multi-
tudo peccatorum: que cōmittunt ꝑ eas: q
choreas ducunt. Peccant enim greſſu: or
natu: cantu: tactu. viſu: auditu. ⁊c. Greſſu
peccant. Nullum enim paſſum faciunt q
nō bene ↄnumerent. vnde xxxi. Iob. No
ne ipſe ↄſiderat vias meas: ⁊ cunctos greſ
ſus meos dinumerat? Ornatu vero pec-
cant. v. modis. Primo q: inde ſuperbiunt.
Secūdo q: corda intuentiū ad luxuriam
accendunt. ¶ Tertio: q: alijs qui nō hn̄t
ſimiles ornatus: erubeſcentiam faciunt: ⁊
dant eis occaſionem ↄcupiſcendi ſimilia.
¶ Quarto reddunt eas querulas ⁊ mole
ſtas maritis ſuis. ¶ Quito quia ſi ſimilia
a maritis habere non poterunt: per pecca
tū ea aliunde habere volunt. Cantu etiam
peccāt multipliciter. Primo: q: attrahunt
corda aliquaruꝫ ꝑſonaꝝ: que non ſunt iu
ris ſui vt ſunt iuuenes maritate: vel filie
familias: quibus mariti vel parentes ꝓhi
bent ne eāt ad choreas ⁊ tamen adeo tra-
huntur corda earum: ꝙ vadunt ⁊ in rēdit

tu parentes vel mariti verberant eas. Iu
rant: litigant: ꝛ multa alia mala occaſiõe
iſta faciunt: ꝑpter hoc comparantur can
tatrices. Sirenis. Iſa. xiij. Ubi ſic legitur
Reſpondebunt. ibi vlule in edibus ſuis. ꝛ
ſyrene in delubris voluptatis: vlule aues
ſunt que roſtro in palude fixo ſtrident vn
de ſignificant cantatrices: que roſtro. i. cor
de fixo in palude luxurie cantant Syrene
ſunt ſecundum quoſdam: piſces marini in
ſpecie muliebri: que dulci cãtu ſuo homi
nes decipiunt. Delubra vocantur loca in
quibus voluptuoſi vacant voluptati: vt eos
inſinuet eẽ idolatras. ¶ Scđo cantus ea
rũ temptat etiam corda ſanctorum: ꝛ ẽ
iſta ſagitta diaboli mirabilis a qua nõ de
fendit murus nec aliquid tale. Ab armatu
poteſt homo abſcondere ſe. ſed a cantu nõ
¶ Tertio: quĩcꝫ poteſt eſſe cantus earũ oc
caſio mortis alicui infirmanti: qui quiete
indigeret. Et ſi quieſceret curaretur. Mo
ritur autẽ quia cantatrices non ꝑmittunt
eum geſcere. ¶ Quarto aſſiſtentes ad libi
dinem inflammant. Sicut. n. cantus eccleſia
ſticus excitat ad ſpiritualem deuotionẽ. ſic
talis cantus ad libidinem ¶ Quinto cor
da audientium inebriat vino gaudij tem
poralis: vnde quaſi ebrij. dei obliuiſcũtur
omnino: ꝛ etiã ſe ratiõe nõ regũt. Preter
hoc eſt interdũ in cantilenis earũ turpilo
quium: ꝛ mendatium etiam contra legẽ
dei. bene mirũ eſt. quõ apud chriſtianos hꝯ
tolleratur: qđ inter eos ꝯtra legẽ eoꝝ pre
dicetur. quũ apud gentiles ſtatutũ ſit: vt q
cũcꝫ contra legem eorum predicauerit in
terficiatur. ¶ Oñſuꝫ ẽ q̃tũ ſit ꝑiculſũ cho
reaꝝ ꝯſeq̃nter oñdendũ ẽ: q̃ fatuũ ſit in ꝑ
ſenti vita choreas ducere: vel alia ſigna le
titie habere. Fatuitas vero iſta ſatis appa
rebit nobis: ſi diligẽter attẽdamus. Ubi
ſumus: ꝛ quo tendimus. In prima ꝯſide
ratiõe inueniemus nos eẽ in exilio in val
le miſerie: ꝛ lachrymaꝝ: in regione vmbre
mortis. De prio dicit Aug. Neſcimꝰ quo
fine claudimur i exilio iſto. Et in pſ. Quo
modo cantabimus: canticuꝫ d. inter. a. Si
viris ſanctis graue eſt: cãtare in terra alie
na: etiam canticũ domini. quid debet eſſe
de cantico diaboli? De ſecundo etiaꝫ dicit
Auguſtinꝰ. In valle miſerie ſumus in qua
eo magis flendum: quo minus flemus. q
deberemus eſſe in celo: vel ſaltem in terre

ſtri paradiſo: qui eſt locus amenisſimꝰ: vſcꝫ
ad globum lunarem attingens: ſed ſumꝰ
i valle miſerijs plena: vnde interdũ infixi
ſumus in limo profundi: ꝛ non eſt ſubſtã
tia: vſcꝫ ad genua. Ubi ventis ꝛ grandi
ne: ꝛ pluuijs ipugnamur: Ubi aduerſãtur
nobis: que ad ſeruiendũ nobis creata ſũt
quedã animalia: vt lupi: leões: ꝛ ſerpẽtes
volentes nos interficere: quoꝝ quedã nõ
permittũt nos geſcere: nec de nocte: nec d
die: vt pulices: ꝛ ſimilia. Quedã nobis vo
lũt eruere oculos vt culices. Ad tertiũ ꝑti
net quod legitur. In pſ. Aſcẽſiões in cor
de ſuo diſpoſuit: i valle lachrymaꝝ. Quis
locus ẽ cantui: val riſui in valle lachryma
rũ? Ideo dicit in Eccle. ij. Riſuꝫ reputaui
errorẽ. Et Aug. dicit ſup Iohãneꝫ riſum
taliũ eſſe freneticoꝝ. Et in eccleſiaſtico: di
q̈ muſica in luctu ẽ importuna narratio.
Sicut. n. importuna eſſet eius narratio: q
narrationẽ ſuam ꝑponere vellet: lꝫ ei om
nes indicerent ſilentiũ: ſic importuna eſt
eoꝝ narratio: q i riſu: ꝛ leticia ſunt in mũ
do iſto: cum oĩa ad fletũ moneant: que in
hoc mũdo videntur ſi vere agnoſcãtur: vñ
Eccle. i. Qui addit ſcientiã: addit ꝛ dolo
rẽ. Mala preſentis vite per ſe ꝛ i mediate
luctũ inducũt. Bona vero preſentia indu
cũt cãꝫ luctꝰ. i. peccatũ. Quocũqꝫ ſe vertat
homo: videt vnde flere poſſit ꝛ debeat.
Si ſurſum reſpiciat: videt celeſtem patriã
a qua exul eſt: incertus vtrum vnq̃ ad eaꝫ
ſit peruẽturus. Si deorſuꝫ reſpiciat: videt
ſepulchrũ ſuum terram. ſ. in quam neceſſa
rio reuertetur. Si ad dexterã proſperitatis
ꝛ ſiniſtraꝫ aduerſitatis ſe vertat: videt q̈
cadũt a ſiniſtris mille: ꝛ ad dextris. x. mil.
Si ãt reſpiciat: in ꝑ̃ptu ſunt multe cau
ſe flendi. In occulto vo. i. a tergo ſũt mul
to plures. Plura. n. ſũt: de qbꝰ debemus
flere: q̃ nõ videmus q̃ ea q̃ videmꝰ. Quis
locus põt eẽ riſui: inter tot dei iniurias: in
ter tot ꝓximoꝝ miſerias. inter tot fratres
nr̃os: quos q̃ſi in feretris iacere videmꝰ?
Corpus peccatoris q̃ſi feretrũ eſt: in quo
ſpũs mortuus iacet. Talia meditabat̃ Ie
remias: cũ diceret. quis dabit capiti meo
aquã: ꝛ oculis meis fonteꝫ lachrymarum
ꝛ plorabo iterfectos filie ꝑp̃li mei? Quis
flere non debeat: vbi ad fletũ monet ipſe
deꝰ ꝛ verbo: ꝛ exemplo? Uerbo. Luc. vi.
Beati q nũc fletis: qꝛ ridebitis. Et poſt re

vobis q̄ nūc ridetis: qm̄ lugebitis ⁊ flebitis: Exēplo vero Lu.xix. Ubi poſt cantū ⁊ gaudiū cū quo ſuſceperāt eū in ieruſalē venientē ſubiungit. Et cū appropinq̄uit: vidēs ciuitatē fleuit ſup illā dicēs. Q𝔡 ſi cognouiſſes ⁊ tu: innuēs cantū hui⁹ vite: ⁊ gaudiū ex cecitate ꝓuenire. Ber. Cō patitur dei filius: ⁊ plorat: hō patit̄ ⁊ ridebit. Et ad fletū monēt paruuli: q nundū ſunt vnius diei. Aug. Puer a ploratu incipit: nec ridere pōt. Propheta Calamitatis lachrymę: ſunt teſtes miſerie. Nondum loquitur: ⁊ iā prophetat. Cātatrices erubeſcāt ibi: nō flere: vbi infans qui nundū eſt D vnius diei: ꝑdicat eſſe flendū. Q𝔡 autem ſimus in regione vmbre mortis. pꝫ ex illo verbo. Lu.i. Uiſitauit nos oriens ex alto: Illuminare his q in te. ⁊ vm. mor. ſe. Ad idē pōt referri q𝔡 legitur Iſa.ix. Habitantibus in regione .v.m.l.o. eſt eis. Pōt aūt vocari vita iſta vmbra mortis: q: magis aſſimilatur morti q̄ vite: vel ꝓpter ꝓximitatē quā hn̄t ad mortē culpe: illi qui viuūt hac vita gratie. Oia enim querūt mortem ſpūalem eoꝝ. Unde Dauid. Inimici mei circundederunt aīam meā. Itē Iero. Gladiū tenet hoſtis: vt me perimat ⁊c. Ex omni parte ſunt pericula ſpiritualia: ⁊ laquei: Unde Guido. Cartuſiēſis. Laqueos comedis. bibis. veſtis. dormis. Omnia ſunt laquei: vmbra etiā mortis pōt dici propter ꝓximitatē: quā habēt ad mortē pene eterne. Qui in peccato ſunt quaſi ad portam inferni ſunt tales vt inter eos ⁊ ifern⁹ non ſit: niſi trāſuerſum corporis: vt ſi a corporibus recedant anime: ſtatim quaſi in puncto ſint in inferno. Dauid. Appropinquauerunt vſq3 ad portas mortis. Iob.xxi. Tenent tympanū ⁊ cytharā: ⁊ gaudēt ad ſonitū organi: ducunt in bonis dies ſuos: ⁊ in puncto ad inferna deſcendūt. Illa etiā pars mundi in qua ſumus: quaſi ſtabulū eſt in domo dei: que eſt tota machina mūdi. Palatiū eius eſt celū. Et quale eſt hoc: in ſtabulo ſordido choreas ducere. Ad h̄ valet quod legitur Luce.x. Imponēs illū in iumentū ſuū: duxit in ſtabulum. Ubi dicit glo. Non domū ſed ſtabulū vocat: quo nomine miſerias ⁊ fetores huius vite ſignat: ne hō in exilio hoc: quaſi in patria I gaudeat. Sed hunc fetorem non ſentiūt: qui fetidi ſunt. Unde Ber. Ubi oēs fetidi ſunt: fetor vnius minime ſentitur. Si quis etiā attendit: quo tendimus: ſatis videbit ꝙ fatuū ē: hic cātare: vel choreas ducere: quaſi enim ad mortem ducere eſt. Sene. Oēs capitali ſupplicio cōdēnati ſum⁹. Et Aug. Nihil aliud ē tp̄e vite hui⁹ q̄ curſus ad mortē: in quo nemo vel paululū ſtare: vel tardius ire permittit̄: ſꝫ vrgent oēs pari motu. Singulis diebus facit hō dietā vnā ad mortē corporis. Et talis eſt ꝓxim⁹ morti qui ſe credit remotū. Ad quod poteſt referri ꝙ narrat Greg. in dialogo. De fortunato ꝙ audiuit quendā ſimiā ante portam ſuā ⁊ cytharam ſimul ferentem in hora prandij. Qui ante portam ſuam cepit cymbalis ludere. Et clamauit. Heu heu. mortuus eſt infelix iſte. Et poſt cibū ſuum datum: cum egrederetur ianuam: ſaxum cecidit in verticem eius. Altero vero die funditus vitam finiuit. Quale eſt homo hoiem morti ꝯdemnatum cū choreis ⁊ inſtrumentis muſicis ad tormentū ſuum ire. Ad mortem ſuam cantando ⁊ letando vadunt: qui choreas ducunt in hoc cigno ſimiles qui in morte cantare dicit̄. Quale etiam eſt hoc: ad diſtrictiſſimū iudicium letando ire: precipue cū ſentiat ſe homo in tot ⁊ tantis culpabilem. Ad hoc pertinet ꝙ legitur in vitis patrum de quodam ſancto patre: qui videns quendam ridentē ait. Reddituri ſum⁹ rōnē de vita noſtra coram celo ⁊ terra ⁊ tu rides? Ad idem poteſt referri exēplū de rege illo: qui memor malorum ſuorum ⁊ diuini iudicij gaudere non poterat. Qui interrogatus ſuper hoc a quodam fratre ſuo voluit ei cauſam oſtendere: vnde miſit buccinatores ſuos ſuos ante portam fratris ſui: q̄ ſecundū conſuetudinē illius regni certū ſignum erat mortis. Deinde cum frater regis: ad regē eſſet adductus ⁊ non modicum timeret: ⁊ valde triſtis eſſet requiſiuit rex quare non gauderet. Qui cū reſpondiſſet ei. Quomodo in ſtatu tali gaudere poſſet: indicauit rex cauſam triſticie ſue. Si enim ille tm̄ timebat qui ſciebat regē eſſe fratrem ſuum: ⁊ qui in nullo ſciebat ſe eſſe culpabilem apud eū. quia aliqua ſigna offenſe regie audierat: merito timere poterat: qui in tot ⁊ tantis ſciebat: ſe culpabilē non eſſe apud fratrem: ſed apud dominum maieſtatis.

¶ Item de remedijs ɔtra luxuriã. ca. xxij.

a ſ Equitur de alijs remedijs contra peccatũ luxurie: ⁊ cũ luxuria non ſit qualiſcunqȝ ignis: ſed ignis infernalis ſummũ remediũ eſt contra ipſuȝ eſt oratio. Unde ſicut ille qui patitur morbum illum qui ignis infernalis dicitur: alicubi facit ſe deferre ad eccleſiã beate virginis: vt pariſius: alicubi ad ſanctuȝ Antonium: nec inde recedit donec curatus ſit: ſic qui in ſe igneȝ luxurie ſentit: toto corde deberet ſe conuertere ad dominũ: ⁊ ad ſuffragiũ ſanctoꝝ non deberet ceſſare: donec accepiſſet ſanitatem: ⁊ poſt deberet ſequi gratiarum actio. Et ſingulis diebus reddere debet homo deo: ⁊ ſanctis aliquem cenſum vel ſeruiciũ in ſignũ liberationis ſue: q2 ſcriptum eſt: eruaȝ te ⁊ honorificabis me. Si quis tãto ardore quereret curationem ab iſto infernali igne: quanto querit curationẽ ab alio vix eſſet qui non impetraret hoc remedium: docemur. Sap. vij. Ubi ſic legitur. Et ſciui q̃m aliter non poſſum eſſe ɔtinens. niſi deus det: ⁊ hoc ipm erat ſapientia ſcire cuius eſſet hoc donuȝ: adij dominũ: ⁊ deprecatus ſum illũ. Specialiter aũt valet contra peccatũ iſtud beata virgo que fuit mater virgo ⁊ amatrix ẽ mundicie in ſe: ſic ⁊ in alijs ei ſpecialiter aliquod ſeruitium eſſet faciendum: vbi ab hoc igne liberaret cum in hac parte timẽdum eſt a temerarijs votis. Quintum remedium eſt honeſta occupatio: q2 ocia ſi tollas periere cupidinis arcus ⁊c. Sextuȝ eſt aqua ſapientie ſalutaris: vnde in canõ. Jaco. iij. Que deſurſum eſt ſapientia primuȝ quidẽ pudica eſt: idem pudicũ reddens. Unde zacha. ix. Uocatur vinuȝ germinans virgines. i. virginales affectiones Et dñs in iohãne. Uos mundi eſtis ꝑpter ſermonẽ quẽ locutus ſum vobis. ⁊ Jero. Ama ſacras litteras: ⁊ nõ amabis carnis vitia. Sap. viij. Uocatur ſponſa vbi ſic legitur. Que ſiui ſponſam mihi eã aſſumere In quo verbo inſinuatur quod adherere ſapientie ſit remediũ contra illicitas delectationes carnis. Septimũ remediũ eſt elemoſyna. Unde ſup illo᷑ pmi ad Thimo. iiij. Pietas ad oĩa vtilis eſt. Dicit Ambroſi9. Siquis miſericordiã ſequitur: ſi lubricum carnis patiatur: vapulabit quidẽ. ſed non peribit. ¶ Octauũ remediũ eſt conſideratio mortis: vel ſtat9: in quo caro poſt mortem futura eſt: q2 iuxta verbũ Gre. Nihil adeo valet ad domanda carnis deſideria ſicut cogitare qualis caro futura ſit mortua. ſicut in tractatu de gula diximus.

¶ De ꝓhibitione ſimplicis fornicationis.

a q Uinto loco in tractatu de luxuria dicendum eſt de prohibitione ſimplicis fornicationis. De qua hoc ordine dicemus. ¶ Primo oſtendemus ſimplicẽ fornicationẽ prohibitam eſſe. ¶ Secundo oſtendemus eam ꝓhibendã fuiſſe. Tertio oſtendemus quõ illi qui querunt: quare deus prohibuit ſimplicem fornicationẽ: diabolicam eſſe: ⁊ irrationabilem queſtionem. ⁊ irriſione dignam. ¶ Quarto oſtendemus ꝙ deus egit miſericorditer cum genere humano: prohibendo euȝ ſimplicẽ fornicationem prohibuit. Poſſet enim alicui videri: ꝙ miſericordiã egiſſet: ꝓpter hoc. q2 fere totus mũdus videtur perire: propter ꝓhibitionem iſtam. Et q2 hec ꝓhibitio videtur eſſe cõtra multiplicationem generis humani.

¶ Probatur auctoritatib9 ꝙ ſimplex fornicatio ſit prohibita.

q Uod autem ſimplex fornicatio ſit prohibita probat. Primo ex hoc ꝙ legitur Deut. xxiij. Nõ erit meretrix de filiabus iſrael. Secũdo ex hoc ꝙ legitur Pe. Cori. vi. Nolite errare neqȝ fornicarii: neqȝ ydolis ſeruientes: neqȝ adulteri: neqȝ molles: neqȝ maſculoꝝ concubitores: neqȝ fures: neqȝ auari: neqȝ ebrioſi: neqȝ maledici: neqȝ rapaces regnum dei poſſidebunt. Tertio ex hoc ꝙ legitur ad Gal. v. Manifeſta ſunt opera carnis que ſunt fornicatio ⁊c. Et ſubiungitur. Qui talia agunt regnũ dei non ɔſequẽtur. Quarto ex hoc ꝙ legitur. ad Ephe. v. Hoc ſcitote intelligentes ꝙ oĩs fornicator: aut immũdus: aut auarus: quod eſt ydolorum ſeruitus: non habet hereditatem in regno xpi dei. Quĩto ex hoc ꝙ legitur Act. xv. quod dicunt apoſtoli: ⁊ ſeniores fratres: viſũ eſt ſpiritui ſãcto: ⁊ nobis: nihil vltra imponere vobis oneris q̃ hoc: que neceſſaria ſũt: vt abſtineatis vos ab imolatiõe ſimulacroꝝ ⁊ ſanguine ſuffocato: ⁊ fornicatiõe: vꝫ. dicit Interli. Neceſſaria ſunt ſine quib9 non eſt ſalus. Unde cũ fornicatio ibi numeretur: niſi quis ab ea abſtineat: non ſaluatur.

¶ Per octo rationes probatur q̄ ſimplex
fornicatio ꝓhibenda ſit.

Cto aũt ſunt: per que poteſt oſten
di qḋ ſimplex fornicatio prohibē
da ſit. Primum eſt ſterilitas. que
frequenter eſt in illis. que indifferenter oi-
bus ſe exponunt. Si eniꝫ exponere ſe paſ-
ſim oibus reddit eas ſteriles. ſicut procura
re ſterilitatē cōtra legē naturalē eſt. ſic ex-
ponere ſe. cōtra legē naturaleꝫ erit. Secũ-
duꝫ eſt hoc q̄ educatio prolis de naturali
lege ad patrē ꝑtinet: educare vero eam nō
pōt niſi eā agnoſcat. Agnoſcere vero ꝓleꝫ
ſuaꝫ nō pōt pater. niſi matrē vt propriam
habuerit. vnde patet q̄ conceſſio ſimpli-
cis fornicationis qua impeditur. ne pater
prolē ſuā educet: quodāmodo eſt cōtra le-
geꝫ naturalē. Tertiũ eſt crebra interfectio
prolis que ſequitur ex fornicatione. Et cre
brior ſequeretur ſi eſſet conceſſa. Matres
enim non potentes proli ꝓuidere. nec ha
bētes auxilium a patre ſuffocarent ſepe eā
ſicut ⁊ hoc alique faciunt. Quartuꝫ ē hoc
q̄ vir reddit mulierē īpotentē ad ꝓuiden
dũ ſibi. ⁊ tēpore quo eſt grauida: ⁊ quo ia
cet de prole. ⁊ quo occupata eſt circa pro-
lem educandā. Quare videtur de lege na-
turali obligatus eſſe ad prouidendũ ei tē-
pore tali. qḋ conceſſio fornicationis impe
diret. Quintũ eſt hoc q̄ ita diſplicet viro:
quādo vel vxor vel cōcubina ſe ꝯiūgit alij
viro. Scḋm enim legeꝫ naturalē nō debe-
ret ſe coniūgere alij mulieri. ex quo ſimile
nullo modo vellet ſibi fieri. Sextũ eſt na-
turalis equitas que requirit hoc. ne aliqs
homo pluſq̄ vnam habeat. ne forte ſit ali-
quis qui nullā habeat. Jn equali numero
formati ſunt a ꝑncipio vir ⁊ mulier. Nec
eſt certũ vtrũ numerus: per generationeꝫ
amplius creuerit. Unde ſicut aliquis pa-
terfamilias quando habet. iiij. domos. ⁊
iiij. filios ordinat q̄ vnus nō habeat niſi
vnā: ne ſit aliquis q̄ nullā habeat: ſic dñs
ordinauit: vt vnus nō haberet niſi mulie-
rem vnā. Septimũ eſt pax generis huma
ni. Si eniꝫ liceret cuilibet: qualibet vti: ſe-
querētur rixe: odia: ⁊ multa homicidia.
Octauũ eſt hoc: q̄ alique aues ſunt: qua-
rum eſt talis caſtitas q̄ vna vni tm̄ adhe
ret: vt patet in turturibus. vnde cum non
dꝫ eſſe minor caſtitas hoīs: caſtitate turtu
ris: vnꝰ vir vni dꝫ adherere mulieri. Jn-
decens eſt q̄ carnalior ſit homo qui pre-
ter carneꝫ habet ſpūm rōnalem: q̄ auis q̄
carnem habet ſolum. Poſſunt autē preter
predicta aſſignari tres cauſe. quare deus
nus prohibuerit aliquas voluptates: ⁊ ſe
cunduꝫ guſtum: ⁊ ſecundũ tactũ. Primo
in ſignum dominij. vnde dicit Augu. ſup
Gene. Non enim erat vnde homo ſe ha-
bere dñm cogitaret: niſi ab aliquo prohi
beretur. Scḋo. vt haberet homo vnde me
retur. Unde Augu. Similiter ſuper Geñ.
dicit. Oportebat: vt homo ſub domino po
ſitus: ab aliquo prohiberetur. vt virtꝰ eēt
merendi obediētia: que ſola veriſſime eſt
virtus. Si nihil fuiſſet prohibituꝫ vel pre
ceptum: non poſſet aliquis male agere. Et
ideo non eſſet difficile: nec forſitan lauda-
bile: bene agere. Que eniꝫ virtus eſt: ſi quis
agat q̄ ſibi placitũ eſt: ſed in hoc modo ē
virtꝰ magna: q̄ hō cōtra ꝓpriā voluntatē
facit: ⁊ conformat ſe voluntati dei: vnde
ſapiens: hoc ſolum virtuti adijciēs. q̄ pro
prie volũtati detraxeris. Et poeta. Eſt vir
tus placidis abſtinuiſſe bonis. Et tertio et
vt homo aſſueſcat preponere dei amorē et
amori carnali. Ad amanduꝫ enim deum
ſuper oīa tenetur homo: ex illo mandato
primo ⁊ maximo: diliges dñm deũ tuuꝫ.
Et ex ſola tranſgreſſione huius mandati:
poſſet quis damnari: ⁊ ſi nullũ aliud mā
datum ſpeciale traſgrederētur.

¶ De fatuitate illoꝝ qui querũt q̄re deus
ꝓhibuerit ſimplicē fornicationē. ca. xxvi.

Equitur videre quō queſtio illa:
qui querunt: quare deus ꝓhibue
rit ſimplicē fornicationē: ſit dia-
bolica ⁊ irriſione digna. Jdeo vero dici-
mus eam diabolicaꝫ: quia primo poſita
eſt a diabolo talis queſtio. Geñ. iij. Ubi di
xit ad mulierem: cur precepit vobis: vt nō
comederetis ex omni ligno paradiſi? Jdō
vero dicimus eaꝫ irriſionē dignā: q̄ nullꝰ
proponeret ſimilē queſtionē alicui homi
ni: q̄ pro ſtulto eum non haberet. Si ve-
nerit ad burgenſeꝫ aliquē ⁊ diceret: qua-
re non permittitis filias veſtras proſtitui:
quare vultis vos eas maritare? fatuis vos
fatui diceret ipſe. Quanto ergo potius fa
tuꝰ poteſt reputari. qui de celeſti rege hec
audent querere: quare ipſe filias ſuas non
permittit fornicari: q̄ vult eas: vel caſtas
ꝑmanere: vel nuptijs tradi? Preterea q̄re

quare dominus de re ſua aliud prohibue-
rit: querere etiam quare dominus in re ſua:
ſua aliquod: vel aliquod ſignum dominij
retinuerit. Quam queſtiones patet ſtultaȝ
eſſe: vt ſi quis quereret a rege Francie qua-
re non datis mihi totū regnum veſtrum:
vt nec aliquod ſignum dominij retineatis
ibi. Permiſerat dominus homini omne
lignum: preter vnū. Bene debuiſſet ei suf-
ficere.

¶ Notandum ꝙ deus miſericorditer egit
cum hominibus prohibendo eis ſimplicē
fornicationem. cap. xxvij.

Iam ex dictis poteſt manifeſtum
eſſe: ꝙ dn̄s miſericorditer egit: cuȝ
genere humano: cum ſimplicē for
nicationē ꝓhibuit diſpenſando cum viris
qr plꝰ voluit eos habere fidele adiutoriū
q̄ tales que furarentur eis: quicqd poſſent
furari. Concubine eniȝ qr neſciūt quādiu
debeant eſſe cuȝ hominibus: furantur eis
quicquid poſſant. Cum mulieribus vero
in hoc miſericorditer egit. videns eniȝ dn̄s
ꝙ mulieres habiture eſſent laborē in por-
tando proleȝ in vteros: et dolorem in partu
ſtiendo ſollicitudinē et occupationeȝ: et la-
borē in nutriendo voluit viros ante opus
carnale obligari eis in iuuando eas. Cuȝ
prole etiā miſericorditer egit. Frequenter
enim periret proles: ſi ſimplex fornicatio eēt
vt prius oſtendimus. Cum toto etiam ge-
nere humano: dn̄s in hoc miſericorditer
egit: cuius paci prouidit. Miſericorditer
etiā in hoc egit cuȝ genere humano: ꝙ ab
illa voluptate hoiem cohibere in parte vo
luit: qua nullus vtit: niſi valde raro abſqȝ
peccato. Ad id aūt ꝙ obijcitur: ꝙ fere totꝰ
mundus perit: ꝓpter prohibitionē illam.
Dicendū eſt: ꝙ forte plures perirent: ſi nō
eſſet prohibita fornicatio quam modo pe-
reant: vel qr perirent ꝓpter nimiuȝ amo-
rem quē haberēt ad mulieres. vehemens
enim amator proprie vxoris. ſm Ambro.
Adulter eſt. Homines.n.tunc nimis eēnt
carnales: qr quem nō alliceret vna allice-
ret alia. Unde Deut. xvij. dicitur de rege
Nō habebit vxores plurimas que alliciāt
aīam eius: vel perirent propter rapacitatē
Fornicarie enim mulieres depauperāt ho
mines. et fures reddunt. Uel propter odiū
qr cū auferretur ab aliquo illa quaȝ ama-
ret: vel propter aliud peccatū ꝙ fornicatio

nem ſequeretur. Ad id aūt ꝙ obijcitur: ꝙ
hec prohibitio eſt contra multiplicationē
generis humani: in parte patet ſolutio: ex
hoc ꝙ dictū eſt prius: ꝙ ille qui omnibus
exponuntur: ſteriles efficiuntur. Preterea
dn̄s non facit magnam vim in paucitate:
vel multitudine hominū. Unde Eccle. xv.
Non concupiſcit dn̄s multitudineȝ filioꝝ
hoium infidelium et inutiliuȝ. Sicut.n. dn̄s
ꝙ deterius fuiſſet malis: ſi in peccatis de-
cederent: q̄ ſi nati non fuiſſent: ꝙ plus va-
let vnus bonus q̄ mille mali. Unde Eccle.
xvi. Ne iocunderis i filijs impijs: ſi multi
plicentur. Et ſubiungitur. Melior enim ē
vnus timens deum quaȝ mille filij impij.
Et magis vtile eſt mori ſine filijs: q̄ relin-
quere filios impios. Unde dn̄s bene preci
pit: vel ꝯſulit illud ex quo ſequit ꝙ paucio
res ſint bonis q̄ mali ad hoc ꝙ plures ſal-
uent: vel ad hoc ꝙ meliores ſint q ſaluant
Uñ ipſe ꝯſulit virginitatē et caſtitatē: et ſi-
milia. Prohibitio vero fornicationis: ſaltē
ad hoc valet ꝙ pfectiores ſint qui ſaluant
Nota peruerſitatē quorūdam hoium: qui
bus ibi diſplicet proprietas. vbi deo placet
in mulieribus: et ibi placet: vbi deo diſpli-
cet in poſſeſſionibus.

¶ De allegātibus impotentia continendi.

Ultimo in tractatu de luxuria. Di-
cendū eſt aliqd de ipotentia conti
nendi qua multi allegāt. Et pmo
ponemus diuerſa teſtimonia ſcripture: qui
bus cōtra eos q hoc dicunt poſſumus vti:
Deinde ponemus multas reſpōſiones: qbꝰ
cōtra tales vtendū eſt. Et inter teſtimonia.
¶ Primo occurrit illud Gen̄. iiij. Qd di-
cit deus ad Caym loquēs de peccato ſub
te erit appetitꝰ eius: et tu dn̄aberis illiꝰ: vn̄
quaſi mendaciū deo imponūt qui dicunt
ſe non poſſe abſtinere a peccato. Secū
do occurrit illud Job. vi. Aut poterit ali
qs guſtare: ꝙ guſtatum affert morteȝ. Et
quo modo videt ꝙ potiꝰ dicere deberet hō
nō poſſum fornicari: qm̄ nō poſſum cōti-
nere. Et i veritate q hȝ pfectā fidē: ꝙ dele-
ctatio fornicationis eēt venerata: ſic face-
ret. Nōne ſi apponeretur alicui cibꝰ ama-
riſſimus vel venenatus ipſe ſtatiȝ diceret:
non poſſum aliquo modo cōmedere. Uo
luptas vero ꝓhibita venenata ē morte et
amarior. Uñ Eccle. vij. Inueni mulierē

morte amariorem. Quo intelligitur de voluptate: que dicitur morte amarior: q2 hic morte culpe interficit. In futuro vero interficiet morte eterna tā corporis: q̄ anime. Ad idē pōt adduci q̄ legit. Eccle. xv. Apposuit tibi aquā et ignē ad quod volueris porrige manū. Et post. Añ hominez vita et mors: bonuz et malū quod placuerit dabitur. ad idē facit illud apostoli. fidelis ē deus: q nō pmitit vos temptari sup id: qđ potestis. et Mat. xi. Jugū meum suaue ē: et onus meū leue. Nō. n. est leue si est inportabile: et illud pri. Jo. v. Hec est caritas dei: vt mandata eius custodiamus. et mādata ei9 grauia nō sunt. ad idē pōt referri illud. Ber. Maledictus q dicit deū impossibile precepisse. Idē Violētiā facit deo: q petit ab eo q soluere non pōt. innuēs iustitie humane non eē licitū petere ab hoie q soluere non pōt. Quod si verū ē multo fortius non erit licituz iustitie diuine petere hoc. Idē. O pphana temeritas. o vesanorū insania: deū scientie duplici ignorantia cdemnat9. s. q nesciat: qđ fecerit: q nesciat qđ iusserit quasi imposuerit mandatū q̄ impleri nō possit. Pro hoc nephas imponitis iniqtatē iusto. crudelitatē pio. ac si vos que suspicari qđ sacrilegiū est: ad salutem nō faceret: sed ad penam in qua auctoritate insinuat. Jer. illos eē balphemos q dicūt se nō posse cōtinere. Deo. n. ponūt ignorantiā: iniuriam et impietatē. Contra tales pōt etiam adduci illud. Aug. Nemo peccat i eo q vitare non pōt. Et illud peccatum a deo est voluntarium: q si non est voluntarium non est peccatum. Et illud Senece. Obmitte excusationes: nemo peccat inuitus.

¶ Rationibus ostenditur q fatui sunt q dicunt se non posse continere.

Consequenter ponende sunt ratiōes quibus vti possum9 ctra eos: q dicūt se non posse ctinere. Primo ergo dicimus vel q ipsi faciunt verecundiā sibi ipsis: et cfitentur suū magnū obprobriū. Confitent. n. vilissimam ptem q in eis est dominari sibi. Et adeo pfecta dñatione q̄ oportet fieri. q illa ps impetrauerit: cum vigilijs multis: cū laboribus multis: et expensis cū picnlo anime: et etiam corporis. Vnq3 bñ videt cor amisisse q talem seruitutem tollerat: melius eēt tollerare seruitutez leprosi vnius: q̄ istā: vnde recte nūmerat fornicatio cū his: q auferunt cor. Osee iiij. Fornicatio vinum: et ebrietas. auferūt cor. Scđo dicimus q in talibus hoibus ē impotentia: que non videt eē in paliticis hoibus. Non possunt. n. nec sedere: nec iacere. Si. n. hec nō possent: dicim9 q dya. nonferret eos ad locū vbi fornicarentur. Tertio dicim9 q cū dignitas ista data sit hoi pre ceteris aialibus: q liberū habēt arbitriū: ipsi non solum similes facti brutis: imo et inferiorem minus habent libertatē q bruta et quodámodo magis brutalē habent concupiscentiam: et maiori seruituti subiectā. Piscis enim temperat se ab esca si hamū videat. Et auis a granis frumenti si laqueum videat. Miser vero homo: timore mortis eterne: non pōt se temperare ab esca voluptatū momētanee. ¶ Quarto dicimus: q talis vno gartione presente non audet fornicari: sola verecundia cohiberet eum: quando magis dei presentia et angeli: qui sibi deputatus est ad custodiā deberet eum cohibere: Boetius in libro consolationum. Magna nobis: si dissimulare non volumus: indicta est pbitatis necessitas: cuz ante oculos iudicis agamus cuncta cernentis. Ber. In quouis diuersorio: in quouis angulo: reuerentiam habe angelo tuo: nec audeas illo presente q me vidente non audes. Versificator. Dum quid turpe facis: q me spectare ruberes. Cur spectante deo: non magis ipse rubes: Non est dicendū: q equus nō possit cohiberi: ex quo modico freno cohibet. Sic non debet dicere non possuz me cohibere a peccato carnis: ille quē frenū erubescentie cohiberet. ¶ Quinto dicimus: q non est verisimile: q domus alicui9 hominis: eo inuito cōburat: ex quo ipse voluntarie ignez apponit. Ignē pprijs manibus i domo corporis sui apponit: q cibos et potus: ad libidinem excitantes sumunt. ¶ Sexto dicim9: q nō debet dicere infirmus: non possum curari: q solū propter hō non curatur: q2 consilio non agescit: hec ē sola cā q̄re laborantes infirmitate spūali non curātur: q2 csilio celestis medici nō acquiescit. Illa que consilium corporalis medici: proprios crines deponeret: ad consilium spiritualis medici: non vult deponere alienos: vsurarius q medico corpo

rali pp̄rios daret denarios: ad conſilium
ſpūalis. nō vult reſtituere alienos. Se-
ptimo dicimus ꝙ nulla eſt eius excuſatio
Qui caſtrū fidei ſue cōmiſſum. hoſtibus
dn̄i ſui vili p̄cio reddit. muris adhuc inte-
gris. ſuccurſu nōdum poſtulato a dn̄o ſuo
nec expectato: cum ſciat eū ꝛ velle. ꝛ poſſe
ſubuenire ſibi: nec eſt credendū ei. a dn̄o
ſuo. ſi dicat non poteram me tenere. Om-
nia iſta facile eſt videre in eo: qui precio
vilis voluptatis: caſtrū corporis ſui diabo
lo tradit in primo conflictu temptationis
nō miſſo nuncio orationis ad dn̄m: pro
ſuccurſu: cum deus poſſit ei ſubuenire: ꝛ
velit. Non vult eni exheredari: vnde apo
ſto. Fidelis eſt deus qui nō permittet vos
tēptari ſupra id qđ poteſtis: ſed faciet etiā
cum tēptatione prouentū: vt poſſitis ſuſti
nere. ¶ Octauo dicimus: ꝙ nō videtur in
uitus mori: qui voluntarie mortem ſuam
care emit: nec inuitus capi: qui hoſtes in-
ſequitur: ꝛ inter manus eoꝝ ſe ponit: cum
ſciat ſe nō poſſe eis reſiſtere: cuꝫ ſola fuga
ſecurus poſſit eſſe. Sic nō debet dicere nō
poſſum cōtinere: qui conſortia mulierum
nō vult fugere: cum debilem ſe agnoſcit.
¶ Nono dicimus: ꝙ ſi talis q̄ dicit ſe non
poſſe cōtinere: haberet tātā voluntatē cōti
nendi quātā habet vinū ſuū cuſtodiendi:
de facili cōtineret. Si tanta diligentia ob
ſtrueret ſenſus corporis: cum ſentit cōſciē
tiā per eos aliquātulū dānificatam: quāta
diligentia obſtruit foramen dolij ſui: cum
perpendit per illud aliquātulū vini exiſſe.
¶ Decimo querimus ab eo: q̄ dicit ſe nō
poſſe cōtinere: a q̄ cogatur ad fornicādū:
vtrū a diabolo vel a carne: vel a muliere
ipſa. A diabolo non: cū dicat de eo. Greg.
Nō eſt timēdus hoſtis: qui nō pōt vincere
niſi volenteꝫ. Et ſuper illud. Mat. iiij. Si
filius dei es mitte te deorſuꝫ dicit. Glo. In
quo infirmus oſtenditur: ꝙ nulli nocere poſ
ſit: niſi prius ille ſe deorſum miſerit. Si di
cat a muliere ſe cogi: ridiculū eſt hoc cum
potius ipſe eaꝫ cogat. Si a carne ille hanc
excuſationem nō recipit: q2 ei dn̄m carnis
dedit: vnde. Gen. iij. Dicit ad mulierez q̄
tenet figuram carnis: ſub viri ptāte eris: ꝛ
ipſe dominabitur tui. Undecimo q̄rimus
a tali quō ipſe intelligat hoc: nō poſſuꝫ cō
tinere: vtrū ſic intelligat: nō poſſum cōtine
re etiā ſi velim: vel ſic intelligat: nō poſſum
q2 nolo. Si primo modo pꝫ hoc eſſe fal-
ſum: q2 ſi impellit eū timor: vel cupiditas
ad hoc quod velit: tam cito poteſt cōtine-
re: verbi gratia. Si debeat lucrari ex conti
nentia ſua mille marchas: vel caſtruꝫ: vel
ciuitatē: vel domū: vel ſciat ſe amiſſurū ci
tiſſime poſt peccatū: pedem vel aliud mē-
brorū: aut aliq̄d aliud de ſuo: vel ſi videat
ſibi parari lectum igneū: in quo oporteat
eum iacere qum a lecto mulieris ſurrexe-
rit: tūc bene pōt: vnde. Ber. Ignoſce dn̄e
ignoſce excuſamus tergiuerſamus. Uix ē
aliquis. qui in eis: que ad te ſunt: experiri
velit: quid poſſit: etiā ꝙ promptiſſime po
teſt: ſcꝫ carnē: vel ſeculū: ſiue timor impu
lerit: ſiue cupiditas traxerit. Si ſecūdo mo
do intelligat: nō poſſuꝫ ꝯtinere: q2 nolo di
cit igit: nō eſt non poſſe in cauſa: ſed po-
tius nō velle in culpa: iuxta verbū Augu.
¶ Duodecimū pōt queri ab illo vtrum i-
telligat ꝙ non poteſt ꝯtinere ſuis viribus:
ſine dei auxilio: aut intelligat: ꝙ etiam ad
iutus dn̄o: non poſſit. Si in ſecundo mo-
do: hoc eſt manifeſte falſuꝫ: ꝛ etiā ſapit he
reſim. Si primo mō intelligat: hoc plane
verū ē. Sine adiutorio enim diuino nihil
poſſumus: vn̄ in. Jo. Sine me nihil pote
ſtis facere. Et. ij ad Coꝛ. iij. Nō ꝙ ſufficiē
tes ſim⁹ cogitare aliq̄d ex nobis: quaſi ex
nobis: ſed ſufficiētia noſtra ex deo eſt. Et
Aug. Dn̄e ſine te nihil ſunt conatus mei.
Et Sap. viij. Ut ſciuit quoniā aliter non
poſſum eſſe continēs: niſi deus det: ꝛ hoc
ipſum erat ſapientia: ſcire cuius eſſet hoc
donū: adij dn̄m: ꝛ deprecatus ſum eum ꝛc.
Mat. xix. Cū quererent diſcipuli q̄s pote
rit ſaluus eſſe. Reſpōdit ieſus. Apd̄ hoies
ipoſſibile eſt: apud deū oia poſſibilia ſunt.
vn̄ dicit. Interli. Impoſſibile eſt apud ho
mines: vt per ſe a ſuis cupiditatib⁹ cōuertā
tur. Et Jo. vi. Nemo pōt venire ad me: ni
ſi pater meus traxerit eū. Hoc autē valde
vtile eſt: oſtēdere hoibus: ꝙ virib⁹ ſuis ſal-
uari nō poſſint: nec a peccato abſtinere.
Hoc enim pſuaſo eis: pōt homo monere
eos ad tria valde eis vtilia: ad eoꝝ iuſti
ficationē. ſ. ad excutiendū quandā ſtultaꝫ
p̄ſūptionē ꝛ fiduciā: qua credūt ſe conuer
ti: qn̄ voluerint. De qua legitur: in eccleſia
ſtico. xxix. Repromiſſio negſſima multos
pdidit. Mira inſania. Ille qui nō pōt: cuꝫ
liber ē: diabolo reſiſtere: ſperat: cū ab eo ca

ptus erit:⁊ ligatus viribus ſuis:de mani
bus eius ſe liberare:cū ſcriptū ſit. Joel.xv.
Qui factus eſt vt nullū timeret:⁊ non eſt
poteſtas in terra:ꝗ valeat ei ꝯparari. Qui
in mortali eſt:captus eſt:⁊ ligatus ē:vnde
Prouer.v. Iniqtates ſue capiunt impiū:
⁊ funibus peccatoꝝ ſuoꝝ quiſqȝ ꝯſtringit
Itē qui nō poteſt ſe tenere:ne ad ipulſum
tēptationis cadat i foueā peccati:quomō
ſperat ſe confractum caſu ꝯſuetudine preſ
ſum:aggere peccatorum obrutū a tāꝫ pro
funda fouea:per ſe poſſe exire ⁊ ei qui im
pulerit eū reſiſtere:immo ꝙ āpliꝰ ē ſpe-
a rant homines:cū morte ſpirituali mortui
fuerint ſeipſos poſſe reſuſcitare. Et vt bre
uiter dicam in preſenti ſe nihil poſſe aſſe-
runt. In futuro quādo ex ſe erunt in potē
tiores:⁊ dei adiutorio minus digni:qꝛ eūꝫ
diuitius offenderint:quā etiā diabolus ma
gis laborabit : ad impediendam ſalutem
eorum. Ipſe enīꝫ calcaneo inſidiatur ideſt
fini hominis:qđ haberi poteſt ex eo : qđ
dictum eſt ſerpenti in Geñ. Tu inſidiabe
ris calcaneo illius:tunc inquā omnia ſe poſ
ſe preſumunt? Secundo poteſt homo mo
uere eos:ad hoc : qđ gratiam eius ſtudeāt
ſibi cōparare:ſine cuius auxilio : conuerti
non poſſunt elemoſynas largiendo deum
orando:⁊ ſuffragia ſanctorum ⁊ iuſtorūꝫ
virorū implorādo. ¶ Tertio poſſunt mo-
ueri ad hoc:ne fingant ſe gn faciāt ꝙ poſ
ſunt:etiam aliqua:que ſibi videntur diffici
lia. Dominus enī nō vult iuuare eos : qui
ſe non iuuant:immo quaſi fingit ſe : quia
ipſi fingūt ſe:vnde. Sap.i. Spiritꝰ diſcipli
ne effugiet fictum. Iteꝫ ſic poteſt queri ab
eo:qui dicit ſe non poſſe cōtinere. Aut vis
continere:⁊ non potes:aut potes ⁊ nō vis
Si vis ⁊ non potes:infidelis eſt deus:qui
b patitur te temptari ſupra poſſe tuum. Jer.
Nonne credis.ꝙ omnia poſſis cum eo:ꝗ
oīa poteſt? Sicut vulgariter dicit. Qui nō
habet niſi.v.ſoli dei ego ⁊ rex habemꝰ.c.
marchas. non putes paruum illud poſſe:
cuius defectum poſſe diuinū paratum eſt
ſupplere. Si aūt potes:⁊ nō vis:inexcuſa
bilis es. Ultimo pōt queri a tali:an poſſet
aliquanto tempore continere. Quod ſi di
xerit ſic per menſem:oſtendendum eſt ei.
ꝙ potius ſperare debet:ꝙ ſequenti menſe
cōtineat:ꝗ iſto primo:qꝛ cōſuetudo iuua-
bit eū. De qua Tullius. Optima forma vi
uendi eligēda ē:quē iocundū reddet aſſue
tudo. Et poeta. Quođ male fers:aſſueſce
ferens. Preterea ſperare dꝫ eū paratuꝫ eē
ad iuuandum eum:poſtꝗ per menſem ꝓ
amore eius continuerit:ꝗ ante ſi tū inſtā-
ter hec petierit:cum ipſe non ſit ſecurus đ
vita:non dico ꝑ menſem:ſed nec ꝑ vnam
horam:qua ratione ſperat ſe accepturū
vitam a deo:dꝫ ipſe ſperare ſe accepturum
virtutem ſeruiendi:illi in vita iſta:nec dꝫ
diſponere ſe ſeruituꝝ diabolo in vita:ꝗ nō
dum hꝫ:nō debet ſimile eē operario ebrio
ſo ⁊ luxorioſo:ꝗ prius obolum perdit:quem
ille lucratus ſit.

¶ Explicit tractatus đ luxuria:chriſto glo
ria q eſt bñdictus in ſecula ſcłoꝝ. Amē.

¶ De vitio auaricie.

Oſt vicium gule
⁊ luxurie:dicendum eſt de vi
tio auaricie : qꝛ tractatus de
vitio iſto vtilior ē predicatori
ꝗ tractatꝰ alioꝝ vitioꝝ. Hunc.n. ordinem
tenet. B. Ut id prius qđ maturius ad ſalu
tē. De quo vitio h ordine dicemꝰ. ¶ Pri-
mo dicemus de his que faciunt ad deteſta
tionē huius vitii. ¶ Scđo de ſpēbus ipſi
us. ¶ Tertio de his que fouēt aliquo mō
auariciam in cordibus hoīuꝫ. ¶ Quarto
de remediis ꝯtra viciū. ¶ Quinto tracte-
mus de ꝓdigalitate que eſt contraria aua
ritie. Intelligimus aūt auariciam in hoc
loco:indebitum amore pecunie.

¶ Qđ natura diſſuadet auariciā. i

Rimo āt facit ad deteſta. huiꝰ vicii
p h ꝙ natura diſſuadet nobis viciuꝫ
iſtud:⁊ quodā modo eſt contra na
turam. Uoluit enim natura terraꝫ inferio
rem eſſe inter creaturas:⁊ a pedibus om
niū ꝯculcari:docēs non in h:abſqȝ dubio
ꝙ debemus ꝯculcare pedibꝰ nr̄is terrena
iſta ⁊ ꝯtēpnere. Quale vero eſt h:ꝙ hō oī
bus creaturis preponat creaturā illā:ꝗ na
tura oībus creaturis voluit poſtponi : ad
ſignificādū diuicias ꝯculcādas eē ⁊ ꝯtēp
nendas. Primitiui de eccle.ccłius edo-
cti: ꝑtia domoꝝ vel agroꝝ ſuoꝝ ponebāt
ad pedes apoſtolorum:vt legitur. Actuuꝫ
iiij. Unde in fine eiuſdē:vbi dicitur ꝙ Jo
ſeph attulerit precium agri ſui:ꝙ vendide
rat:⁊ poſuit ad pedes apoſtolorum dicit
Glo. Docet calcandum eſſe aurum:ꝙ ſub

dit pedibus apoſtolorum. Preterea cum anima ſm naturam ſublimior ſit: ⁊ purior celo. tanquã domino ſimilis exaltatam debet eē a terrenis iſtis: ſicut exaltantur celi a terra: vnde ſicut valde mirabile eēt: ⁊ quaſi ↄtra naturam ſi celũ adhereret terre: ſic quodammodo ↄtra naturam ē: cũ auaricia animam terrenis adherere facit. Item anima celum ſpiritualē eſt. Dei. n. habitaculum eſt. De quo celo dicit. B. Nõ mirũ ſi libenter inhabitat celum hoc dñs ieſus: quod vtiq; non quomodo ceteros dixit tantũ vt fierent: ſed pugnauit vt acquireret: occubuit vt redimeret. Comparationem huius celi vocat deus celum materiale deſertum. Luc. xv. Nonne dimittuntur nonaginta nouem in deſerto? Quãta vero peruerſitas eſt: celum velle terra implere: vel ei terraȝ ſupponere? Quis locus terre in celo: vel ſuper celum? Hanc tamen ꝑuerſitatem vult auaricia facere.

℄ No. ꝙ duodeci ſunt maledictiones cõtra auariciam. ij

Secundo facit ad deteſta. auaritie. maledictiones quas facit ſacra ſcriptura auaris. De quibus ponem⁹ has xij. q̃ ſequunt. Iſa. v. Ve qui coniungitis domũ ad domuȝ ⁊c. Et eiuſdeȝ. xxxiij. Ve q predaris. Nonne ⁊ tu predaberis? Abacuc. ij. Ve q congregat nõ ſua. Et. iij. Eiuſdem Ve q congregat auaritiam malam domui ſue. Amos. vi. Ve q opulẽti eſtis i ſyon. Et in eodem ve vobis q dormitis in lectis eburneis. Et Luc. v. Ve vobis diuitibus. Et Iac. v. Agite ſi diuites plorate vlulãtes i miſerijs: q̃ euenient vobis. In ep̃la Iude. ij. Ve his. q in viachaym abierunt Principiũ malicie chayȝ: fuit auaritia: vñ in viã chayȝ abeuntq auariciaȝ ſectantur. Et in Apo. viij. Ve. ve. ve. habitantib⁹ in terra. Habitatores in terra: ad modũ talpaꝝ: ſunt auari. Et Aug. Ve illis. q viuũt vt augeant res pituras: r ſi eternas amittunt. Ideȝ maledictus diſpenſator auarus cui⁹ largius ē dñs. Si ſcires aliquẽ ſctm̃ maledixiſſe ei: q aliqueȝ cibũ cõmederet. vix auderes euȝ comedere. Quõ q̃ auarus audet amare diuitias. quȝ amatorib⁹ eaꝝ ſacra ſcrip. q̃ ex ore altiſſimi ꝓdijt: vt legit in eccleſiaſtico. tot maledictiones ponat? Tertio faciunt ad deteſta. auaricie teſtimonia ſacre ſcrip. que oſtẽdunt magnitudinẽ huius vitij. De quibus ponemus. iiij. mõ. Primũ eſt. Eccle. x. Ubi dicitur. Auaro nihil eſt ſceleſtius. i. maius ſcel. Auaricia eſt maius omni ſcelere. Et ſcel. Iude. Nõ videtur maius ſcelere auari: quãtũ ad hoc: ꝙ Iudas dedit deũ p. xxx. de ſed auarus dat eũ: q̃nq; pro denario vno: ⁊ q̃nq; pro nullo: cũ non timet plurĩũ incurrere: vt dena. vnũ lucretur: ⁊ q̃nq; etiã nõ lucretur dena. vnũ. Quandoq; eni non vendit illud: pro quo plurium incurrit. Et in veritate peccatuȝ. Iude fuit auricia: vel ex auaricia. Scdm teſtim̃. ſilr. x. Eccle. vbi dicitur Nihil eſt iniquius: q̃ pecuniam amare. Hoc enim ⁊ animam ſuam venalem habet: quam in vita ſua proiecit intima ſua. Quã iniquus ſit amans pecuniam manifeſtari poteſt. ℄ Primo per hoc ꝙ ſtatera eſtimationis ſue iniquiſſima eſt. Plus. n. ponderat in ea obol. q̃ deus ⁊ q̃ aĩa ipſius auari ⁊ regnũ eternũ. De hac ſtatera legitur. Oſee. xij. Chanaan in manu eius ſtatera doloſa chanaan interꝑtatur negotiator hec ſtatera eſt doloſa q̃ abhominatio ē apud deũ. De qua Prouer. xi. Et bene dicitur abhominatio eē: q2 nõ ponderãt ibi: niſi tẽporalia: que apoſtol⁹ ſtercora reputabat. quẽ nõ dimiſiſſet ſpũs. ſ. decipi in ſua eſtimatione. ℄ Secũdo poteſt oſtẽdi iniq̃tas amantis pecuniã. ꝑ hoc ꝙ in eo nõ eſt eq̃tas illa: q̃ eſt in creaturis ceteris. Creator eniȝ communicare vult. ⁊ ſe ⁊ ſua. Similiter creature ſua cõmunicant: vbi ſol q cõmunicat lumen ſuum ignis calorem: arbores fructus ſuos: vnde. Aug. Iudicium maximũ diuine bonitatis ē: ꝙ quelibȝ res cogitur dare ſeipſam. Auarus vero cõmunicare nõ vult ſua niſi cum a morte cogit nec etiam tũc frequẽter immo abſcondita putreſiunt. Creatura vna defectũ alterius ſupplere cupit vnde natura nil vacuũ patitur. Auarus vero non curat defectus proximi ſui ſupplere.

℄ Quod auarus iniquus eſt in deum: in ſe: ⁊ in proximum.

Tertio oñdit iniq̃tas auari per hoc qꝺ ipſe eſt iniquus in deuȝ: ⁊ in ſe ipſum ⁊ in proximũ: ⁊ in inferiores creaturas. In deum iniquus eſt: quia bona ſibi cõmodata a deo ad diſpenſanduȝ: proditioſe ſua facit. Diuites eni diſpẽſatores ſunt diuitiarum nõ dñi. vñ. Apoſtolus

Sic vos exiſtimet homo: vt miniſtros dei
⁊ diſpēſatores miniſtroꝝ eiꝰ. Iniquꝰ etiaꝫ
in deū eſt: q̄ dei hoſtis efficit: vñ ꝙplius eū
amare debuit. ſ. ꝑꝑ bona huiꝰ mūdi: q̄ deꝰ
ſibi cōtulit. Iniquꝰ etiā ē i deū: qꝛ vilissimā
creaturā ei ꝑponit. Iniquꝰ eſt in ſeipſum.
¶ Primo: qꝛ ſeipſū in inimicis ſuis vēdit.
Ualde iniquꝰ reputat aliqs cū ꝓximū ſuū
inimicis ſuis capitalibꝰ vēdit: ſꝫ iniqor val
de reputat: q̄ cognatū vel fratrē venderet.
Iniqſſimꝰ q̄ patrē: quē ꝑ luꝰ amare dꝫ. ſed
multo iniqor vr̄ eē reputādꝰ: ille ē: q̄ ſeipm̄
vēdit: cū āplius ſe debeat amare: q̄ patrē.
Hec cā innuit: cū ſeqtur i verbo ꝓpoſito.
Eccle. x. Hic eni animā ſuā venalē hꝫ imo
deū qui eū care emit. ¶ Scđo ē auarꝰ ini-
quꝰ in ſeipſuꝫ. qꝛ ſe euiſcerat vñ dicēdum.
Tabeſcere feciſti animā eiꝰ. Ualde crude
lis reputat q̄ vētrē patris ſui gladio tran-
ſuerberaret. ⁊ viſcera pꝛoijceret. q̄ūo ei go
iniquus nō eſt: qui ſeipſum quē dꝫ āplius
amare euiſcerat qđ eſt deſperare ſe. Deſpa
tio eni maius eſt peccatū ceteris. Ad hec
ptinet: ꝙ legitur in verbo ꝓpoſito. Eccle.
Proiecit in vita ſua intima ſua. ¶ Tertio
iniquus eſt in ſeipſum: qꝛ amat ea: que ei
mala ſibi faciūt: vt patebit inferius. Amat
ſpinas diuitiarū: in q̄bus cōburēdum eſt
vnde. Prouer. i. Legitur de auaris. Ipſi
cōtra ſanguinem ſuū inſidiātur ⁊ moliun
tur fraudes cōtra animas ſuas. Iniquus
etiam eſt in pꝛoximum. qꝛ ſibi retinet que
paupibus diſtribuere debuit: ſicut elemo-
ſinarius alicuius principis: vel executor ali
cuius teſtamenti: iniquꝰ eēt ſi ea que debe
ret diſtribuere paupibus ſibi retineret. ini
quus eſt ēt i ꝓximū qꝛ q̄ſi occidit eū: quum
fame pmittit eū perire: quum pōt ei ſubue
nire: vñ ſcriptū eſt. Paſce fame morientē:
ꝙ ſi nō paueris occidiſti. vñ. Eccle. xxxiiij.
Panis egētiū vita pauperū ē: qui defrau
dat illū: hō ſanguinis eſt. Precipue autē
iniquus eſt auarus in eos: quos āplius de
buit amare ſuos filios: q̄bus materiā incē
dij infernalis cōgregat: q̄bus molā aſina
riā ad colla ſuſpēdit: qua demergētur i ꝓ
fundū inferni: quos amore diuitiarū q̄ſi
quodā fune ad collū poſito: hoſtibus infer
nalibus tradit. Iniquus ē auarus in vxo-
rē ⁊ totā familiā ſuā: quē ē ſtrāgulat: dū
eos facit cōſentire peccato vſurarū. In cre
aturas vero iferiores iniquus eſt: qꝛ reclu

dit eas in carcere cuſtodie ſue: vbi eas pu
treſcere facit. vñ. Jac. v. Ve. auaris. Diui-
tie veſtre putrefacte ſunt ⁊ veſtimēta vr̄a
a tineis cōmeſta ſunt: auꝝ ⁊ argētū veſtrū
eruginauit: ⁊ erugo eoꝝ erit vobis in
teſtimoniū: ⁊ manducabit carnes veſtras
q̄ſi ignis. Tertiū teſtimonium eſt ad eph.
v. Ubi dr̄. ¶ Auaritia eſt ydoloꝝ ſeruitꝰ
vbi dicit. Glo. Auari deus eſt nūmus. Qđ
aūt auaritia ſit idolatria: vel dei negatio:
pōt oñdi multipliciter. ¶ Primo ꝑ hoc:
qđ ſup illud. Mat. vi. Nō potestis deo ſer
uire: ⁊ mēmone dicit. Glo. Diuitijs ſerui-
re: deū negare eſt. Duobꝰ modis negare
pōt aliqs dñium alicuius principis vel di
cēdo ego nō recognoſco vos eſſe dñꝫ meū
nec aliqd teneo a vobis. Si ſcirē vos eſſe
dñꝫ meū: vel aliqd tenere me a vobis libē
ter ſoluerē vobis cenſuꝫ: vel ſeruiciū vr̄m.
Uel dicēdo bene recognoſco. qđ debetis
eē dñs meꝰ: ⁊ cenſuꝫ debeo vobis. ſꝫ nihil
ſoluā vobis. Et hic modꝰ negādi magis ē
ꝯtumelioſus dño. Sic differt negatio qua
mali xp̄iani negāt deū: ab illa qua gētiles
negāt eū. Multi eni ſunt gētiles: q̄ xp̄o li-
bēter ſeruirēt ſi ſcirēt eū eē dñꝫ ſuū. Sꝫ ſo
lū ꝑpter hoc cēſum ſeruicij ſui ei non red
dūt: qꝛ eius dñiū ne nagnoſcit. Sed mali
xp̄ani bene agnoſcunt eū eē dñm ſuū: ⁊ tñ
cēſuꝫ ſuicij ſui nolūt ei ſoluere maiorē cō-
tumeliā facientes ei q̄ gētiles: qꝛ ſciēter hoc
faciūt. ¶ Scđo pōt oñdi ꝑ hec ꝙ deꝰ pce
pit auaro: vt nomē eiꝰ nō aſſumat i vanū
Exo. xx. Et ex alia pte mūmus vnꝰ: quē cu
pit lucrari: pcipit ei: vt nomē dei aſſumat
in vanū. Et ipſe potiꝰ obedit nūmo: q̄ deo
indubitāter oſtēdens ꝙ ſe potiꝰ ſeruū nūmi
eſſe: q̄ dei. Obedientia eni oſtēditur: quē
aliqs vere dñm reputet: vñ deus. vi. Lu.
Quid vocatis me domine dñe. ⁊ non faci
tis que dico. x. Eccle. Pecunie obediunt
omnia. ¶ Tertio pōt illud oñdi per hoc:
ꝙ auarus creaturam adorat interiori attē
tione. Adorare enim aliquid: eſt ſummuꝫ
honorē exhibere: diuina maieſtatem ei ꝓ
fiteri. Utri ꝙ vero facit auarus. Si enim
occurrant ei duo: quoꝝ alterū credat ha-
bere deū alterū diuitias: maiorē honorem
exhibebit diuitijs in diuite: q̄ deo in alto.
Hanc idolatriam inſinuat nobis ſalomō
in. xix. Prouer. dicēs. Multi colūt pſonas
potentis ⁊c. Colere aūt ad deuꝫ pertinet.

¶ In potente coluntur diuitie ꝑ ſe: diues
vero ꝑ accidēs. Maieſtatē ēt diuinā ꝓfi-
tetur auarus creature. Maieſtas enim eſt:
qḋ ſignificat̄ ꝑ hoc aduerbiū ſūme: cuꝫ dr̄
ſūme bonꝰ: vel ſūme potēs: vel aliqḋ ſimi
le. Facto aūt ꝓfitet̄ auarus illud ſūme bo
num: qḋ ſūme diligit. ꝛ pre ceteris euꝫ hꝫ.
Et ſic diuinā maieſtatē ꝓfitetur auarꝰ: illi
creature quā diligit: amplius q̄ deuꝫ. Pre
terea cum tranſit ante pulchrā vineaꝫ vel
domuꝫ caput cordis iclinat ei. Inclinatio
aūt animi eſt amor. ſicut dicit. Beatꝰ diot
niſius. Interius ꝙ talē reuerentiaꝫ exhibe-
auarus vinee vel domui: qualē verus fide
lis exhibet deo in imagine beate virginis
vel crucifixo. ¶ Quarto pōt oſtendi ꝑ hoc
ꝙ auarus illatria dat creature: que ꝓprie
dn̄o danda ſunt. ſ. fidem ſpem ꝛ amorem
De fide ſatis poteſt hoc oſtendi: quia ipſe
meliꝰ credit: vel ſentit de diuitijs. q̄ ḋ deo.
Credit enim ꝙ neceſſaria debeat habere:
ſi diuitijs ſeruierit. Et credit ſe fame peri-
re ſi deo ſeuierit: quaſi deus minus poſſit
vel minus velit ſeruientes remunerare: q̄
diuitie. Duabꝰ de cauſis accidit. ꝙ aliquis
non ꝓuidet ei: quē ſcit ſibi fideliter ſerui-
re. Uel q2 nō pōt: vel q2 nō vult. Quorum
neuter poteſt eē in deo cū ſit oipotēs ꝛ ſū
me bonus. Spem etiam ponit auarus in
diuitijs ſuis: quod eſt quodammodo de
deo deſperare. Unde Augu. de deo deſpe-
rare eſt. ſpem in creaturis poſuiſſe. Amo-
rē etiā ponit ibi: quē in deo deberet po ue
la faciēs ide deū ſuū. Uñ Aug. ſup epiſto-
re ad epheſios. Hoc ab homine colit̄: qḋ
pre ceteris diligit. Quinto pōt hoc oſtēdi
auctoritate. Ier. dicens ad ruſticū mona-
chum. Extimato male pōdere peccatoruꝫ.
leuiꝰ alicui videt̄ peccare auarꝰ: q̄ ydola-
tra. ſed nō mediocriter errat. Nō eniꝫ gra-
uius peccat: qui duo grana thuris ꝓijcit
ſuper altare mercurij. q̄ qui pecuniaꝫ aua
ritie cupidus inutiliter cōgregat. Ridiculū
videtur: ꝙ aliquis iudicetur ydolatra. q2
duo grana thuris offert creature: que deo
debuit offerre: ꝛ ille nō iudicetur ydolatra
qui totū ſeruiciū vite ſue: quod deo debuit
offerre: offert creature. Ad ideꝫ facit illud
verbū Oſee. x. Scḋm multitudineꝫ fructꝰ
ſui iſrahel multiplicauit ſibi altaria iuxta
vbertatē terre ſue exuberauit ſimulacris.
Quartū teſtimoniū eſt illud verbuꝫ quod
legitur. i. ad Thymo. vi. Radix omnium ma
loꝝ eſt cupiditas. Alia lr̄a hꝫ. Radix oiuꝫ
maloꝝ ē auaritia. Ad auaritiā q3 ad radi-
cem maloꝝ: precipue adhibenda eſſet ſecu
ris predicationis. Fruſtra laborat̄ in extir
patione maloꝝ: ſi rami amputentur: ꝛ ra-
dix iſta relinquatur. ¶ Quarto facit ad de
teſtationem auaritie hoc: quod inter infir
mitates ſpirituales ipſa ē peſſima: vel vna
de peioribus. Unde Eccleſi. v. Et infirmi
tas peſſima quā vidi ſub ſole diuitie con-
ſeruate in malum domini ſui. Pereūt eniꝫ
afflictione peſſima. Inter īfirmitates que
dam ſunt bone ꝛ quedam male. Bone ſūt
īfirmitates corporis: ꝙ oñditur ꝑ hoc: qḋ
ſunt a ſummo bono. i. a deo: ꝛ qḋ dantur
a patre amantiſſimo. Et per hoc qḋ ſunt
vt cocture facte in minus nobili patre ho-
minis ad ſanandū patreꝫ nobiliorem ſiue
melioreꝫ. ſ. aiam. Sed meliora ſunt vt ait
ſalomon. vulnera diligentis. ſ. dei: q̄ frau-
dolenta oſcula odientis. ſ. mundi. vulnera
diligētis. ſ. dei cocture ſunt ꝛ medicinalia:
ſed oſcula odientis ſunt: vel morſus ſerpē
tini ꝛ venenati: vel oſcula iude proditoris
Dicit enim mūdus iſte demonibꝰ. Mat.
xxv. Ex hoc poteſt oſtendi: ꝙ quemcunq3
oſculatus fuero ipſe eſt tenete eum. Infir-
mitates vero male ſunt. infirmitates ſpiri
tuales. ſ. peccata mortalia. Quod poteſt ex
hoc oſtendi. ꝙ ſunt infirmitates ad mor-
tem: ꝛ ad eternam mortem. ꝛ ex hoc: ꝙ
tantum medicum. ſcilicet dei filium: opor
tuit venire de taꝫ longinquis partibus: ad
curationem earum: ꝛ ex hoc quod tantas
expenſas fieri oportuit pro creatione eaꝝ.
Ipſe enim filius dei ſe expendit ibi. vnde
Ber. Ex conſideratione remedij periculi
mei eſtimo quantitateꝫ: filius dei iubetur
occidi: vt vulneribꝰ meis precioſo ſangui
nis illius balſamo medeatur. Agnoſce ho
mo q̄ grauia ſint vulnera: pro quibus ne-
ceſſe fuit, chriſtum domini vulnerari. In-
ter infirmitates ſpirituales: peſſima ꝛ gra
uiſſima eſt infirmitas auaritie. quantum
ad multa.

¶ Quod in duodecimo grauitas huius
infirmitatis oſtenditur.

d Uodecim vero ſunt: ex qbus pōt
oſtendi grauitas huius infirmita-
tis. ¶ Primū eſt eius diuturnitas

oũ diuturnitate. Due ſint cauſe. ſ. habũdan
tia materie: ⁊ durabilitas. Materia huius
infirmitatis plen⁹ eſt fere totus mũd⁹: vñ
cũ difficultate valde magna: euacuat pfe‑
cte materia iſta a corde hominis vt. ſ. hõ
omnia temporalia perfecte cõtẽpnat. Ma
teria etiã huius ĩfirmitatis durabilior eſt:
materia luxurie. Mulier enĩ quã aliq̃s ac
q̃mat: põt vel mori: vel deformis fieri: ⁊ ſi‑
neſſante materia ceſſat effectus infirmitat
tis luxurie in homĩe. Sed terra: quã ama
t auarus: plus durabit: q̃ ipſe. Et ideo eius
infirmitas diuturna erit ꝓpter cõſimiles
cauſas. Eſt diuturna etiaꝫ aliq̃ infirmitas
corporalis ꝓpter habũdantiam materie ⁊
cõparationẽ. Secũdũ eſt cõtinuitas ĩfir
mitatis h⁹. Fornicator q̃nq̃ non fornicat
ſemel ĩ mẽſe. Auarus vero. q. quotidie la‑
borat. vñ. iiij. Eccle. vnus eſt: ⁊ ſcdꝫ nõ hꝫ
nõ filiũ: nõ fratrẽ: ⁊ tamẽ laborare nõ ceſ‑
ſat. Et ſermo eiuſdẽ. Cũcti dies eius labori
bus ⁊ erũnis pleni ſunt. Tertiũ ẽ affli‑
ctio crebra: q̃ hꝫ ĩfirmitas iſta: affligũt iit ig
hac ĩfirmitate grauiter ſollicitudo q̃ ẽ ĩ cõ
ſeruãdo. Ad qḋ ptinet: qḋ dictũ ẽ in ꝟbo
ꝓpoſito. Diuitie conſeruate in malis dñi
ſui. Grauius vero affligit labor in acqren
do. vñ. Apoſtolus ad. Thim. vi. Poſt illḋ
verbum radix omniũ malorũ ẽ cupiditas
ſublãgit apoſtolus: q̃ qdam appetentes er
rauerũt a fide: ⁊ ĩſeruerũt ſe dolorib⁹ mul‑
tis. Grauiſſime vero affligit dolo ĩ ammit
tendo. Et ad hoc ptinet: qḋ dictũ eſt ĩ ver‑
bo propoſito. Pereũt eni in afflictiõe peſ
ſima. Tunc enim peſſime affligũtur quum
diuitie ab eis pereũt. Ploratur lachrymis
amiſſa pecunia veris. Quartuꝫ eſt vni
uerſalitas huius infirmitatis. Auaricia. n.
non parcit ſeni: ⁊ nec iuueni: imo ſcdꝫ
verbũ ꝓphete a minori vſq̃ ad maiorem:
oẽs auaritie ſtudẽt. vix. n. ẽ puer ſeptẽnis
q̃ ĩ cupidus eſt: ⁊ vt furatur denarium
matri ſue. De pctõ luxurie expectãt pueri.
xii. annũ. vel. xiiij. Item peccatuꝫ luxurie
ſolo ſenio ſeneſcit in aliquibus: ſed de aua
ritia dicit auctoritas: qḋ cum cetera itvia
in ſenibus ſeneſcant ſola auaritia nõ ſene
ſcit ſapiẽs. Quum ſenes ad omnia alia re‑
ctius ceteris ſapiãt: ad ſolam auaritiaꝫ de
ſipiunt. Seneca. Monſtro ſimilis eſt aua
ricia ſenilis. Quid enim ſtultius eſt: vt di
ci ſolet: q̃ via deficiente: viaticum augere.

Auaricia eni nõ parcit infirmis: nec ſanis
Peccatuꝫ luxurie ad modicã infirmitatẽ
corporalem fugit. Infirmitas enĩ grauis
ſobriam reddit animam. vt legitur ĩ eccle
ſiaſtico ſed auaritia tunc interdum auge‑
tur. Amat enĩ tunc auarus amplius ſuas
diuitias: quas iaꝫ habet quia laborare nõ
poteſt in acquiſitione aliarum diuitiarũ.
Auaritia etiam non parcit neq̃ litteratis
neq̃ idiotis. Multi ſunt viri litterati qui
fornicari dedignantur: qui tamen auari
valde ſunt. ¶ Quintum per quod poteſt
oſtendi grauitas huius infirmitatis ẽ hoc
ꝙ celeſtis medicus primo volens occurre
re huic ĩfirmitati: quaſi piculoſiori primũ
conſilium dedit contra eam. Mat. v. Di‑
cens. Beati pauperes ſpiritu. ⁊c. ¶ Sex‑
tũ eſt hoc: qḋ q̃ſi ad mortem iudicauit eaꝫ
tantus medicus. Mat. xx. Dicens. Amẽ di
co vobis: quia diues difficile intrabit in re
gnum celorum. Et poſt facilius eſt camelũ
intrare ⁊c. Non dixit hoc peccato carnis.
imo potius dixit meretrices: ⁊ publicani
pcedent vos in regnum dei. ¶ Septimuꝫ
eſt hoc: ꝙ iſta infirmitas abſtulit finaliter
tanto medico vnum de illis: quẽ ipſe acce
perat in cura. ſ. Iudaꝫ. Hoc non fecit am
bitio: vel aliud peccatum licet de ambitio
ne plures ſint tẽptati apoſtoli. ¶ Octauuꝫ
eſt hoc: ꝙ auaritia irriſit celeſtem medicũ
⁊ ad vltimum ipſum interfecit. De primo
habes. Luce. xv. Audiebant verba huius
phariſei: qui auari erant: ⁊ irridebant eũ
Aliud manifeſtuꝫ eſt: quia auaritia. Iude
⁊ ſacerdotum interfecit eum. ¶ Nonũ eſt:
hoc ꝙ celeſtis medicus cõtra hãc infirmi
tatem tantam purgationem indixit dicẽs.
Luc. xiiij. Omnis ex vobis qui non renũ
ciauerit omnibus que poſſidet: non poteſt
eſſe meus diſcipulus. cõtra gulaꝫ non tan
tuꝫ dixit: ſed ſolum admonuit: ne corda di
ſcipulorum grauarentur crapula: ⁊ ebrie
tate. ¶ Decimũ eſt hoc: ꝙ eccleſia in prici
pio contra hanc infirmitatem ſtrictaꝫ vie
tam obſeruari voluit: vt nullus aliquid ha
beret proprium. ¶ Undecimum eſt hoc:
quod multi hac infirmitate laborant: qui
neſciunt ſe illa laborare. Et ideo non que B
runt ſanitatem. Señ. Initium ſalutis eſt
cognitio peccati: Idẽ nemo ſe auaꝝ itelli‑
git nemo cupidũ. Ideo ad ſanitatem diffi
culter peruenimus: quia nos egrotare ne

ſtimus. ¶ Duodecimū eſt varietates īfirmitatū: que infirmitatē auaritie ſequunt. De quibus vi ponemus: quarum prima ē cecitas que figurata eſt .ix. Jo. Per cecitatem illius ceci nati. Unde deus volens illuminare eum, liniuit oculos eius luto īue ntēs cām eē cecitatis illius: que per illam deſignabatur lutum temporaliū iſtorum. De hac cecitate legitur ſimiliter Thob. ij. Ubi habet ꝙ Thobias fuit excecatus ſter corbus calidis hirundinū: que ſuper oculos eiꝰ ceciderūt. Hirūdo garrula: ⁊ depicta: ſignat felicitatē huius mūdi: que eſt quedā pulchritudo depicta ⁊ tumultuoſa. que calida ſtercora ꝓijcit ſuper oculos cordis .i. temporalia iſta. que excecat ⁊ corda hoium. Et .xx. Gen. legitur quod abimelech rex Gerare dedit ſarre mille argenteos in velamen oculoꝝ. Et ſuper illud ps. Mane aſtabo tibi. de glo. Deum non videt qui temporalibus adheret. Secunda īfirmitas eſt febris. que figurata poteſt eē p febrem a qua dñs curauit filium reguli De qua legitur Jo. iiij. Auarus febrilem diſtemperantiā patitur: cuius tremorē habet cum trepidat: vbi trepidanduꝫ nō eēt. Seneca. de ipſo. Uidet regem: ⁊ eſtimat predonem: videt pauperem ⁊ eſtimat furem. Ad tremorem huius febris pertinet: qḋ legitur. Job. xv. Sonitus terroris ſemper in auribus eius: ⁊ cum ſit pax ſemper inſidias ſuſpicatur. Et in pſalmo. Poſuiſti firmamentū eius formidinem. Et Iſa. xxiiij. Formido ⁊ ſouea: ⁊ laqueus ſup te: qui habitator es terre. Habitator terre eſt auarus. quia eſt quaſi talpa. Eſtuat autem auarus ex febre iſta cum iraſcitur ex amiſſione diuitiaꝝ ſuarum. ¶ Tertia infirmitas eſt manus ariditas de q̄ legitur Mat. xij. Extende manum tuam ait dominꝰ habenti manum aridam. Et extendit. ⁊ reſtituta eſt ſanitati ſicut altera. Manum aridam habet auarus. dum per largitionem elemoſinarum non valet eam pauperi extendere. ¶ Quarta infirmitas. eſt illa īfirmitas a qua quis dicitur lunaticꝰ. De qua legitur Mathei decimoſeptimo. Domine miſerere filio meo. quia lunaticꝰ eſt ⁊ male patitur. Nam ſepe cadit in ignem ⁊ crebro in aquaꝫ. Auarus ſepius cadit in ignē ire. ⁊ crebro in aquam voluptatis. Poteſt autem vocari lunaticus. quia regitur ſcḋm ſapientiam huius mundi. que per lumen lune intelligitur que lucet de nocte. Sapientia enim huius mundi. ſolum lucet in nocte preſentis vite. Cum autem poſtꝰ preſentem vitam illuxerit ſol iuſticie bene apparebit. ꝙ ſapientia huius mundi ſtulticia fuit. ¶ Quinta infirmitas eſt inclinatio ad terram. De qua Luce. xiij. Et ecce mulier que habebat ſpiritum infirmitatis annis .xviij. et erat īclinata nec poterat ſurſum aſpicere. Secundum ſacros expoſitores. iſta infirmitas eſt amor diuitiarum. que hoiem beſtiam reddit inferius. vt ad terram reſpiciat qui ad celos reſpicere debuit. Unde Dauid. Oculos ſuos ſta. declinare in terram. Ber. Quid indecentius q̄ curuum recto corpore gerere animum? Idem. Indigne corpus humanū inhabitat brutus ⁊ beſtialis ſpiritus. Sexta īfirmitas eſt difficultas reſpirandi vſqꝫ ad ſuffocationem. Unde Mat. xiij. Sollicitudo ſeculi iſtius. ⁊ falſa diuitiaruꝫ ſuffocat verbum. Ubi dicit Glo. Sollicitudo ſeculi. cū deſiderium bonum ad cor intrare nō ſinit quaſi aditūꝫ vitalis flatus claudit. Septima infirmitas eſt ydropiſis. De qua Luc. xiiij. Ecce homo quidam ydropicus erat ante illum ⁊c. Aſſimilatur autem auarus ydropico īflatione ⁊ fetido hanelitu: ⁊ ſiti inſaciabili. Inflationeꝫ poſſumus referre ad ſuperbiā que comitat diuitias. Unde ſuper illud. i. ad Thy. vi. Diuitibꝰ huiꝰ ſeculi precipe nō ſublime ſapere. Dicit glo. Aug. Uermis diuitū ſupbia eſt. Uel iſtam inflationem poſſumus referre ad ventris ingluuiē. que interdū diuitias cōcomitat. Illi enim cui ſufficiebat vnum ferculum: cum pauper erat: non ſufficiunt tria qū factus eſt diues. Fetorē vero hanelitus poſſumus referre ad conſilia corrupta q̄ dant auari familiaribus ſuis. De ſiti vero auari planū eſt: ꝙ eſt īſaciabilis. Unde .xxx. Prouer. Sanguiſuge due ſunt filie dicentes. Affer affer. Sanguiſuga eſt diabolus ſanguinē peccati ſemꝑ ſuggērens ⁊ ſitiēs. Ipſe dū ī humilitate māſit. fuit āgelus. ſupbia ꝓo fecit eū ſanguiſugā. Ipſe ꝓo due ſunt filie. auaricia ⁊ luxuria. dicētes ſemꝑ affer affer Ad eandē inſatiabilitatē ꝑtinet qḋ legit. Eccle. iiij. Auarus nō implebit pecunia. Poſſunt autē aſſignari octo cauſe īſatietatis huius. Prima eſt anime capacitas: q̄

uoꝝ ſanctos animā dei capacē: nihil min⁹ deo replere pōt: vñ quum orbis terraruꝫ ſit ante deū: quaſi gutta roris ante lucē: vt legitur. Sap. xi. Nō ſufficit replere coꝛ vni⁹ hominis. Secunda cauſa eſt: qꝛ cupiditas eſt infinita: pecunia vero quantūcūqꝫ magna ſit: eſt finita. Señ. Naturalia dſideria infinita ſunt: ex falſa opiniōe naſcētia: vbi deſināt nō habēt. Cupiditatē īfinitā dicimus: qꝛ vel ſine fine mēſuratur: vel menſuraꝑ tali fine: q in preſenti nō obtineꝑ: nullo fine menſuraꝑ in eo: qui ideo ſolus vult habere diuitias: vt habeat finē: qui in preſenti nō menſuraꝑ in eo qui ideo vult eas habere: vt ꝑ eas gratiā gloꝛiā huius mundi: ſibi acqrat: Uel q tantū de pecunia vult habere: vt neceſſitati que poſſit ſibi accidere ſufficiat. Nullus eni vnq̄ i mūdo iſto habuit gratiā: ⁊ gloꝛiā apud oēs: etiā ipſe filius dei: imo alij de ipſo dicebant: bonus eſt: alij dicebāt nō eſt: ſed deducit turbas. Neceſſitati etiā que pōt accidere. nō ſufficerent. que ſunt. ſed neceſſaria eſſent: que poſſent eē. ſꝫ q mēſuraret deſideriū ſuū neceſſitate preſenti. pauca ſufficerent. ſic mēſurāt aialia. Et ideo pauca eis ſufficiunt. Señ. Auib⁹ nihil deeſt. feris i alimētū ſolicitudo ſua ſufficit. Sic docet apoſtolus: vt nos deſideria noſtra mēſuremus. i. ad Thi. vi. Habentes alimēta. ⁊ qbus tegamur. hijs cōtenti ſim⁹. Quū pecunia quātacūqꝫ ſit finita: ⁊ cupiditas infinita. non pōt alia via pecunia adequari ei. niſi cupiditas finiaꝑ. ⁊ ſic diminuaꝑ. vñ nō ē alia via cupido ꝑueniendi ad ſacietatem. niſi reſindēdo deſideriū ſuum vnde. Señ. Si vis te diuiteꝫ facere. nō pecunie eſt adijciēdū: ſꝫ cupiditati ſubtrahēdum. ℭ Tertia cauſa quare auari deſideriū non ſatiaꝑ: eſt hoc: ꝙ pars cibi appoſiti vēter efficiꝑ. Auarus quum hꝫ nouū frumentū: ſtatim cōdit nouū hoꝛreū: cū hꝫ nouā vineā: ꝯdit nouū doliū: ⁊ terra facit vt cui deerat pꝛius hoꝛreū: vel doliū modo, deſit vinū: vel frumētū. ℭ Quarta cauſa eſt: hec: qꝺ bōa: q̄ auarus acqrit: aliqd vacui ſecū afferūt. Sicut eni hō hꝫ aliquē defectū: ſic ⁊ alie creature. Unde cuꝫ auro ⁊ argēto venit defect⁹ clauis ⁊ fere. Uinea habet defectum cellarij: doliorū ⁊ multorū aliorum que ſecum affert. Uenit etiaꝫ cum diuitijs neceſſitas plura expēdēdi: vnde. Eccle. v. Ubi multe: opes: ibi multi q comedūt eas. Et ſic verū eſt: per multa: illos indigere: qui ꝑ multa poſſident: vt dicit Boetius. Sic dicit. Seneca. Altera cupiditatū ex fine alteri⁹ trahitur. Idem. Cōgregatur in te quicquid multi diuites poſſident: ex hijs maioꝛa cupere diſces Et ſuꝑ illud pꝛimi ad. Thimo vi. Quam quidam appetentes errauerūt a fide. Dicit. Glo. Qui pecuniam appetit: cūpere appetit. Qui vult ſitim cupiditatis ſue diuitijs ſe dare: ſimilis eſt illi: qui ſitim coꝛpoꝛalem extinguere vult: aq̄ ſalſam bibendo. Aqua ſalſa eo: ꝙ aqua nata eſt: ſitim etinguere: ⁊ eo ꝙ ſalſa eſt nata eſt eam pꝛouocare ſic diuitie in quantum aliqueꝫ defectum ſupplent: ſitim ſedant in quantū vero multos defectus ſecū afferunt ſitim pꝛouocant. ℭ Quinto cā eſt hec qꝺ cupiditas eſt: quaſi ignis. vñ. Eccle. xxiij. Anima calida q̄ſi ignis ardens. Et. xxx. Prouer. Ignis nunq̄ dicit ſufficit. Ignis vero non extinguitur ex appoſitione lignoꝛum ſiccoꝛum: ſed augetur ſcdm ligna enim ſilue exardeſcit ignis: vt dicitur in eccleſiaſtico ſic non cupiditas extinguitur ex appoſitione diuitiarum ſed augetur: creſcit enī amoꝛ nūmi quantuꝫ ipſa pecunia creſcit. ℭ Sexta cā eſt: quia pecunia non penitur vbi ſitis auari eſt: vñ ſicut vinum in dolio nō ſedat ſitim coꝛpoꝛalem ſic nec pecunia in burſa vel archa. Inſanis auare qui pecuniā penis in burſa vel in archa. Nō enī eſt ibi ſitis: ℭ Septiā cauſa ē hoc ꝙ pecunia res eſt coꝛꝑalis: anima vero res eſt ſpiritualis: Res vero ſpūalis coꝛpoꝛali implerī nō poteſ. Sicut archa non pōt implerī ſapiētia ita nec aīa pecunia. ℭ Octaua. cauſa eſt: vanitas pecunie. vñ. ꝑs. Ut quid diligitis vanitatem. ⁊c. Plenuꝫ vino: adhuc vacuum reputaꝑ: vt archa plena aere: vacua reputatur: nec ꝓpter plenitudinem q̄ habet minus capax eſt alterius rei. Sic anima auari quātūcūqꝫ habeat de diuitijs adhuc vacua eſt. Uñ verū eſt: ꝙ dicit beata ꝟgo. Diuites dimiſit inanes. Ad hoc ꝑtinet: qꝺ dicit. Ber. Nō plus ſanabitur coꝛ hominis auro: q̄ coꝛpus aura. Et in eccle. Quaſi q appꝛhēdit vmbrā ⁊ ſequiꝑ ventū: ſic q attēdit ad viſa mendatia. Et Ier. Aſpexi terram: ⁊ ecce vacua erat: non ſolum aūt inanis vel vacuus eſt ois auar⁹ immo ⁊ pauper: vnde. Tullius. Si ꝑꝑ auiditatē

pecunie: quotidie decipis: poſcis: eripis:
cupis ſunt ne hec ſigna habundantis aut
egētis? Aĩus humanus nõ archa diues ap
pellari ſolet: q̃uis illa plena ſit. Quum ina-
nem te videbo. diuitē non putabo: Et ſub
iungit: cõtemptũ. n. aliquē ſuis rebus eſſe
ſunt maxime certiſſimeq̃ʒ diuitie. Nũq̃ʒ
diues põt eſſe auarus. ſed vere diues nũq̃
erit. vnde in. Prouer. xiij. Eſt quaſi diues
cũ nihil habeat: ⁊ ē quaſi paup. cũ in mul
tis diuitijs ſit. Auarus in veritate nihil
habet eoꝝ: que habere videtur. vnde Je-
ro. in magno ꝓlogo biblie. Antiq̃s dictũ ē
Auaro deeſt tam qđ habet: q̃ qđ nõ habet
Credēti totus mũdus diuitiaꝝ ē: infidelis
aũt eſt obolo indiget. Qđ exponit. Ber. di
cens fideli totus mũdus diuitiaꝝ ē: q: taʒ
ꝓſpera: q̃ aduerſa ipſius eque ſeruiũt ei: ⁊
cooꝑantur in bonũ. Et ſubiũgit. Auarus
terrena eſurit vt mēdicus fidelis cõtemnit
vt deus. Quinto facit ad dete. auaritie mi
ſeria ſeruitus in q̃ auaritia ponit hominē.
Auarus. n. ſeruus ē diuitiaꝝ: vnde. Dauid
Nihil inuenerunt viri diuitiarum in ma-
nibus ſuis. Ordo ꝯgruus eēt: vt diuitie vi-
roꝝ eēnt: non viri diuitiaꝝ. Sed auaritia
hanc ꝑuerſitatē facit: vt viri ſint ſerui diui
tiaꝝ. Dicitur aũt auarus ſeruus diuitiarũ:
q: nõ eſt poſſeſſor eaꝝ: ſed tm̃ cuſtos: ⁊ nõ
tantũ non poſſidet. immo ēt poſſidetur ab
eis. Qđ auarus ſit cuſtos diuitiaꝝ dicit.
Glo. ſuper illud. Luc. xvi. Nõ poteſtis deo
ſeruire ⁊ mammone. Hijs verbis patet: ꝙ
ſeruit diuitijs: q̃ cuſtodit vt ſeruus. Sed q̃
ſeruitutis excuſſit iugum: diſtribuit vt dñs.
Quod aũt auarus diuitias non poſſideat
dicit. Seneca. Hijs verbis pecuniam ma
gnam hēt aliq̃s. ſi auarus ē: non habet: ſi
ꝓdigus nõ habebit: ſignũ aũt manifeſtũ
ꝙ auarus nõ ſit poſſeſſor diuitiaꝝ ē hoc
quod non põt facere inde quod vult: vel
quod bonũ iudicat: immo domina auari
tia ꝓhibet ei. vnde Eccleſiaſti. vi. Et aliud
malum: quod vidi ſub ſole: ⁊ quod eſt fre
quens apud hoĩes: vir cui dedit deus di-
uitias ⁊ ſubſtantiaʒ. ⁊ honorē: ⁊ nil deeſſe
anime ſue: ex omnibus: que deſiderat: nec
tribuit ei deus poteſtatē: vt comedat ex eo:
ſed homo extraneus vorabit illud: hec va
nitas: ⁊ magna miſeria ē. Et Seneca. Nõ
ſit tibi auaritia: que q̃cq̃d omnibus abſtu
lerit: ſibiipſi neget. Et Ber. ſuper cām que
re a quo ſuis eoꝝ: q̃ inſaciabili corde lucris
temporalibus inhiant: quid ſentiant de il-
lis qui ſua vendentes: ⁊ pauꝑibus dantes:
regna celoꝝ pro terrena ſubſtantia mer-
cantur: ſapienter ne agũt? Reſpõdebit ꝓ-
culdubio ſapienter. Quere iteꝝ: cur quod
approbat nõ facit. Nõ poſſuʒ inquit: qua
re? Profecto q: domina auaritia non per
mittit. Nõ habet auarus ea: que habere vi
detur niſi eo modo loquendi: quo quis cõ
pedes habet: quibus compeditus eſt: qui
potius dominantur ei q̃ ſeruiant. Quod
aũt auarus poſſideatur a diuitijs oſtendit
Sydonius dicēs res tuas ſi mediocriter
colas poſſides. Si nimiũ poſſideris. Hoc
etiam poteſt probari. per hoc ꝙ obedit ei
auarus: ſicut prius oſtenſum eſt: ex illo ver
bo. Eccle. x. Pecunie obediunt omnia.
Secundo ex hoc quod ꝯformat ſe auar⁹
burſe ſue: ſicut ancilla domine: vnde. Ber
ſuper can. loquens ad auaꝝ. Fatere pecu-
nie tue non dominum: ſed ſeruum: cuſto
dem. non poſſeſſorem. Deniq̃ʒ ꝯformaris
crumne tue: tanq̃ ſeruus domine ſue. De
quo mõ ille neceſſario ꝯgaudet illi gau-
denti: ⁊ ꝯdolet dolenti. tu quoq̃ʒ creſcente
marſupio tuo. creſcis pariter animo ⁊ de
creſcente pariter decreſcis. Nam ⁊ ꝯtrahe
ris triſtitia cũ illud exinanitur: ⁊ ſolueris
letitia: aut certe inflaris ſuperbia: cũ illud
impletur. Tertio oſtenditur ꝙ diuitie poſ
ſideant auaꝝ: ex hoc: quod ita impediunt
eum: ꝙ pro nulla neceſſitate põt ſe habe-
re. Si infirmus fuerit ad mortem: nõ põt
ſe habere per horam ad audiendum con
ſiliũ medici. vt: ſ. audiat ſermoneʒ. Si ſen
tentiam mortis cognouerit latam ꝯtra ſe
non poterit ſe habere: vt iudicem oret pro
vita ſua. Aug. venditis rebus veſtris: nul-
lum maius eaꝝ accipimus preciuʒ: q̃ nos
ipſos. Implicit. n. talibus noſtri non eri
mus. Seneca. Grata tantũ a nobis vidē-
tur: que chariſſima ꝯſtant. Ex hoc põt ap
parere ſtupor noſter: ꝙ ea ſola putamus
emi: pro q̃bus pecuniaʒ ſoluim⁹. Ea gra
tuita vocamus. pro q̃bus nos ipſos impē
dimus. Adeo nihil eſt cuiq̃ ſe vilius. Ideʒ
Noſtri eſſemus: ſi noſtra nõ eſſent. Nõ be
ne ſe amiſit diues auarus: q̃ in ſumma ne
ceſſitate non põt ſe habere. Infirmus ē ad
morteʒ nec poteſt ſe habere ad horã: vt cõ
ſilium medici audiat. ſ. vt predicationem

audiat. lata eſt ſententia mortis ſuper eū nec per vnam horam pōt ſe habere: vt p̄ vita ſua iudicem oret. Si maledictus eſt q̄ partem ſuam facit deteriorem quid iſte: q̄ ſe omnino reddit expertem: idē ſine parte ſicut Ber. dicit.

¶ No. vi. Que faciunt ad miſeriam ſeruitutis in quam ponit. Ber.

Ex autē ſunt que faciunt ad miſeri
s am illi⁹ ſeruitutis in quā ponit aua
ritia. ¶ Primum eſt hoc: quod iſta ſeruitus eſt ſpiritualis. Multo. n. indigni⁹ eſt mente ſeruire: q̄ corpori: vt dicit ſapiēs Et. B. An non ſeruus: cui dominatur cupiditas: ⁊ maxime niſi tu forte indignius iudices hominem tibi q̄ vitiū dominari? ¶ Secundum ē vilitas rei: cuius ſeruus eſt. Rei. n. cōtemptibilis ⁊ ab omnibus cōculcabilis ſeruus eſt. ſ. terre. ſ. cuiuſdā domine que nunq̄ vellet: q̄ ipſe comederet vel biberet. Iſta dn̄a eſt auaritia. ¶ Tertia eſt hec: q̄ domina iſta eos q̄ ſibi ſeruierunt p̄ totam vitam ſuam. nudos trāſmittit in camiſiam. nec aliam mercedem dat eis. Unde dormierunt ſomnū ſuum. ⁊ nihil inuenerunt. ⁊c. Itē Simul inſipiens ⁊ ſtultus peribunt. ⁊ relinquent alienis diuitias ſuas. ne timueris cum diues factus fuerit homo ⁊c. Eccle. xiiij. Qui congregat ex animo ſuo iniuſte. alijs ꝯgregat ⁊ in bonis illi⁹. alius luxuriabitur. Job. i. Nudus egreſſus ſū de vtero matris mee. nudus reuertar illuc. Et. xxvij. Diues cum dormierit. nihil ſecum affert. prima ad Thim. vi. Nihil intulimus in hunc mundum. ſed nec auferre quidem poſſumus. ¶ Quarta eſt hec: q̄ domina iſta inhoneſtiſſima precepit furta. rapinas. periuria. proditiones. homicidia immo ſunt deicidia. Hoc precepit principibus ſacerdotū vt filium dei occiderent. Quinta eſt hec. q̄ grauia precipit. vnde. Jero. xvi. Seruietis dijs alienis. q̄ nō dabunt vobis requiē die ac nocte. Iſa. xix. Tradam egyptum in manibus dominorū crudelium. Et vt breuiter dicā. auaritia ſeruis ſuis exhibet torturam. ⁊ compedes: ⁊ occupationes graues. ⁊ viles. que ſeruis maliuolis ſolent exhiberi. Eccle. xxxiij. Seruo maliuolo tortura. ⁊ cōpedes. pone illū in operatiōe. ne vacet. Etc. Ad cōpedes onerat quicqd hō preter neceſſaria curat. Sexta eſt. q̄ auaritia ſeruos ſuos excecat. ⁊ ad molam idest ad volubilitatē terrenorū iſtorū molere facit. Qđ ſignū eſt iudicū. xvij. In ſanſone. quē excecatū p̄ philiſtei molere fecerūt. Auaritia ēt facit manus auarorū in cophino ſeruire. Terra. n. onerati vadūt per ſolitudinem. Ipſa etiam facit eos fodere: non foſſorio ſolum. immo etiā corde: vnde ⁊ talpis aſſimilantur. Ad miſeriā ēt ſeruitutis auaritie: facit hoc q̄ auarus ſeruus eſt omniū illorū qui diuitias poſſunt ei conferre: vel conſeruare. Sen. Minus q̄ ſeruus ē: qui ſeruos timet.

¶ Quod magnā vim h̄3 auaritia ad capiēdas animas ⁊ detinendum in peccato.

Exto facit ad deteſt. auaritie. h̄ qđ
s diabolus non h̄ēt machinamentū
efficatius ad capiendum ⁊ detinendum vel ſubmergendum: q̄ ſit auaritia. Contra eam etiam nullum caſtrū poteſt tenere ſe. ¶ Quattuor ſunt que ad fortitudinē caſtri ſolent facere. ſ. foſſati magnitudo: loci altitudo: murus ⁊ aque habundātia caſtrum cingens. Contra primum comportat auaritia aggerem: ⁊ foſſatum paupertatis replet: vnde bene ei⁹ conuenit q̄ legitur. Aba. primo. Super oēm munitionem ridebit: ⁊ comportabit aggerem ⁊ capiet eam. Contra altitudinem vero loci congregat moles terre caſtro altiorē. Procurat. n. qñ videt caſtrū aliquod in eminētia vite: vt tot tēporalia habeant. quot altiora ſunt: quodam modo ipſis ſpiritualibus. Tunc temporalia quodammodo altiora ſunt: qñ ſpiritualibus preponuntur qñ in electionibus prelatorū maior reſpectus haberetur ad illa: ⁊ magis occupantur. circa ea prelati: p̄ q̄ ſtiq̄ electi ſunt. Contra habundantiam vero aque lachrymarum: vel ſapiētie ſalutaris: auaritia obſtruit terra meatus aque: dū adeo impedit ſpirituales vitas terrenorū ſollicitudine: q̄ nō poſſit cogitare nec peccata ſua: nec alias cauſas flendi: vt exitus aquarum deducant oculi eorum. Et hoc eſt: quod legitur. Cayn interfeciſſe Abel. Cayn. n. Interpretatur poſſeſſio. Abel vero luctus: tūc Cayn. Abel interfecit. Quū ſollicitudo terrenarum poſſeſſionum: luctum clauſtralium impedit. Itē etiam impedit ne aqua gratie vel ſapientie ſalutaris. ad clauſtrales fluat. Ad quod poteſt pertinere. quod

legitur. Judith. vij. q Oloſernes cum obe
diſſet betulaz fecit incidi aqueductū. Mu
rū ꝓ o caſtri ſuffodit auaritia: dō muneri
bus prelatū eccleſie corrūpit. vnde Gñ. pe
nu. Symeon ⁊ leui fratres. vaſa iniquita
tis bellantia: ⁊ quibuſdā interpoſitis ſub
iungitur in furore ſuo occiderūt virū: ⁊ in
voluntate ſua ſuffoderunt muꝝ. Symeō
īterpretat exaudibilis. Leui aſſumptus.
vnde bene tenent hi duo figuraz corruꝫ q
munera largiuntur. Illi enim exaudiun
tur in petitionibus ſuis: ⁊ aſſumuntur ad
dignitates: iſti occidunt prelatum eccleſie
qui vir deberet eſſe: ⁊ ſuffodiunt murum
corrumpendo illum: qui reſiſtere deberet:
male ingredientibus in eccleſiaz dei. Nul
lum etiam vitium eſt cuius laquei ſint ad
capiendum potentiores q̄ auaritie. Quod
ideo eſt: quia auaritia habet laqueos val
de abſcōditos: ⁊ diuerſos: ⁊ fere vbiq̄ po
ſitos. De abſconſione legit. Job. xviij. Ab
ſcondita ē in terra pedica ei. Et Dauid
Narrauerunt vt abſcōderet laqueos: dixe
runt quis videbit eos. Abſcondita vero
poſſunt dici tribus modis. ¶ Primo qa
ſubtiles adeo ſūt: q ēt parati magiſtri nō
vident eos. vt patet in ſubtilibus laqueis
vſure: ⁊ ſymonie. De quibus etiaz ſummi
magiſtri dubitant. ¶ Secundo quia vela
ti ſunt neceſſitate naturali. Neceſſarium
enim eſt: aliqua haberi ad vite ſuſtenta
tionē: vnde Grego. Diabolus primo ſolli
citat hominē vt querat neceſſaria. Quan
do vero eſt in opere: vt querat ſuperflua.
Et ex hoc accidit: quia diabolus illos tē
ptat de auaritia quos non audet tempta
re de fornicatione: quia non audiunt eum
quia nihil boni eſt ibi. ¶ Tertio vero: qꝛ
ſunt velati etiam ſpirituali vtilitate. Qui
eniꝫ habet diuitias: poteſt peccata ſua ele
moſinis redimere: ⁊ multa alia bona face
re. Ad q referūt auari illud. Eccleſiaſtici
vij. Vtilior eſt ſapientia cuꝫ diuicijs non
attendentes: q valde magnam oporteret
eſſe ſapientiam que cum diuicijs duraret.
diu. Quum ſapientia ſalomonis cum eis
durare non potuerit. Quod auteꝫ laquei
auaritie multi ſunt: ⁊ vbiq̄ poſiti: patet ꝑ
hoc q legitur ſapientie. xiiij. Quod crea
ture dei in odiū facte ſunt ⁊ in tentationē
anime hominū: ⁊ in muſipulā pedibus in
ſipientiū. In quacūq̄ creatura deſiderabi
li. q̄ videmus. hꝫ auaritia laqueū ſuū: vn
de difficile eſt: laqueos auaricie euadere
illi qui corde in terra habitat. Ideo bene
dicit. xxiiij. Iſa. laqueus ſup te: qui habi
tator eſt terre. Et i. ad Thi. v. Qui volūt
diuites fieri: incidūt in tēptationē: ⁊ in la
queum diaboli. Et nota. q auaricia vtitur
muſcipula ad capiē dū incautos: In qua
pro aſſere retinente: eſt tota domus vna: ⁊
quādoq̄ epatus vnus: qñq̄ regnum vt
quādo aliqs talia iniuſte poſſidet: de hac
muſipula loqt. Aug. dicēs auaro. Preda
q̄uis rape: in muſipula eſt. Tenes alienū:
⁊ teneris a diabolo. Et vix tales ſaluātur:
cū valde difficile ſit ea relinquere: que in
iuſte poſſident. Nullum etiā vitium ē: qđ
fortius hominez teneat. Cuius rei pōt tri
plici cauſa aſſignari. ¶ Prima eſt ſolidi
tas rei: cui ligatus eſt. Potius. n. ſua plus
durant. q̄ ipſe. Et ideo nō ſoluit a vinculo
auaricie dum viuit. ¶ Secunda cauſa ē.
qꝛ pluribus ſtipitibus ligatus eſt: ⁊ mul
tiplici funiculo: qꝛ non ſolū amore ꝓprio.
immo etiā amore filiorum. vnde in morte
quum deſinit amare ea ſibi: amat adhuc ea
filijs ſuis. Potens eſt etiam auaritia ad
ſubmergendum hoieꝫ in profundū infer
ni: vnde ſuper illud. De vtero. xvij. Nō ha
bebit rex auri ⁊ argenti immenſa pōdera
debꝫ intelligi i infernū mergentia. ⁊ pri
ma ad Thi v. loquens apoſto. de deſide
rijs diuitum dicit. Que mergūt hoiem in
interitū: ⁊ ꝑditionē. Et Aug. Amas ſecu
lum: abſorbebit te. Amatores. n. ſuos vo
rare nouit: non portare. Nec miꝝ ſi auari
demergantur. cum ligatū habeāt ad collū
ꝑ amorem: non molā aſinariam: imo do
mū: vel rē pōderoſiorem: ⁊ ſic demergun
tur in profundum maris.

¶ Hic agitur de ſeptem que faciunt ad d
teſtationem auaricie. vij

S Eptez faciunt ad deteſt. auaricie ex
hoc: qđ ipſa eſt deo valde exoſa ꝓ
ximo valde iniurioſa. ¶ Proprio
ſubiecto valde nociua. ¶ Primū pōt oſ
di ex teſtimonijs ſcripture: que dicūt deū
odire auaros: vel iratum eſſe eis: quale ē
illud ps. Odiſti obſeruātes vanitates ſup
uacue. Vanitates obſeruat: qui in diuitijs
ſperat. Et ſic tangitur in Glo. Supuacue
qs ſpat in diuicijs: qꝛ cuꝫ in eis ſperat: aut
ipſe expirat: ⁊ ea hic dimittit: aut cū viuit

omnia pereūt: ⁊ ipſe in ſpe ſua deficit. Ad idē facit illud. Jac. iiij. Amicus hu⁹ mūdi: inimicus dei ꝯſtituiē. Et illud. i. Jo. ij. Si quis diligit mundū nō eſt caritas patris in eo. Et illud. Inimici ei⁹ terrā ligēt. In quo verbo q̄drupler ſtulticia auarorꝫ inſinuatur. ¶ Prima eſt ꝙ rem immundaꝫ corde lingunt. Quam canis lingua erubeſcerent lingere. ſ. terrā. ¶ Scd̄a eſt: qꝛ cuꝫ diuitie ſpine vocentur a dn̄o. Math. xiij. Qui veriſſime res ſcit appellare: cuꝫ diuitias terrenas lingunt ſolatiū in eis querēdo: quaſi mel ſupꝫ ſpinas lingūt. Qd̄ diuitie ſpine ſint. Dicit etiā Grego. ſuper illud Job. xxx. Eſſe ſub ſentibus delitias reputabant his verbis: pfecto ſpine ſunt. qꝛ cogitationū ſuarꝫ aculeis: menteꝫ pungunt. ¶ Tertia ſtulticia eſt. qꝛ fonte dulcedinis ⁊ ſolacij neglecto: grauitates ſolacij i terrenis diuitijs querūt. ¶ Quarta ſtulticia eſt ꝙ lingendo: ad ſacietatē ſe poſſe peruenire credunt. Quod vero auaris deus iratus ſit pꝫ. Primo ex illo v̄bo zacha. i. Ira magna iraſcoꝛ ego ſuper omnes gentes opulētas. Scd̄o ex illo verbo. Iſa. lvij. Propter iniquitatem auaricie eius iratus ſum: ⁊ percuſſi eum. Tertio ex illo verbo Oſee. xij. Ad iracundiaꝫ Effraym prouocauit me. Effraym. i. fructificans eſt diues. Quarto ex illo verbo qd̄ dicit Jaco. v. Auaris diuitibus, Theſaurizat] vobis iram in nouiſſimis diebus. vbi dicit glo. Neſcis miſer cum theſauro pecunie: theſaurizꝫ ire pariter cumulari. Signum etiaꝫ quod auarus ſit deo exoſus pōt hoc eſſe: quod deus eū non vult nominare. vn̄ Luc. xvi. Non nominatur diues. Lazarus vero nominatur. Et hoc poteſt eē cā: qꝛ diuites vocauerunt nomina ſua in terris ſuis: vnde dn̄s non vult eſſe memoꝛ nominum eorꝫ per labia ſua: quia nomina fuerunt in oꝛe ioculatorꝫ: ⁊ aliorꝫ carnaliū hominum: qui quaſi porci ſunt: vnde ſicut aliquis non poneret libenter in oꝛe ſuo pomum: ꝙ in oꝛe porci fuiſſet. ſic domin⁹ nomina talium non vult habere.

¶ Nota quattuoꝛ rationes quare de⁹ odit auaritiam.

P Oteſt vero aſſignari quadruplex ratio inimicitiarū: que ſunt dei ad auariciā. Prima eſt hec: ꝙ auaricia miſericoꝛdiam fugat. Unde ſicut miſericoꝛdia deo ſpecialiter placet. iuxta illud. Oſee. Miſericoꝛdiā volo ⁊ nō ſacrificiuꝫ: ſic auaricia diſplicet ei. Secunda ē hec: ꝙ auaricia multū vilipendit deū. Illud enim ꝙ libenter faceret pꝛo obolo: nō vult facere cū dicit ei: ꝙ hoc faciat pꝛo deo. Tertia eſt hec: ꝙ creatura ab hoībus conculcabilē deificat. nō ſine magna contumelia dei. Ad augmentū vero cōtumelie dei: non ſolū vnū deū ſibi facit: ſed tot ꝙ poſſeſſiōes hꝫ. Ui Oſee. x. Iſrael ſcd̄m multitudineꝫ fructus ſui: multiplicauit ſibi altaria iuxta vbertatē terre ſue: exuberauit ſimulacris. Ad cumulū etiam contumelie dei facit qd̄ de bonis ſibi a deo collatis. hanc cōtumeliam illi faciunt. Unde Oſee. xi. Ego dedi eis frumentū: vinum: ⁊ oleum: ⁊ argentuꝫ multiplicaui eis: ⁊ aurꝫ que fecerūt Baal. In hoc autē deterioꝛ eſt hec ydolatria gētium: quia ſimulacra gentium: argentum ⁊ aurum: os hībēt ⁊c. Membꝛa ad ſimilitudinem hominuꝫ: Sed auaricia deificat infoꝛmem materiam.

¶ Nota ꝙ auarus diues quinqꝫ ruſticitates faciunt.

Q Uarta eā eſt hec: ꝙ auarus diues. qnqꝫ ruſticitates facit deo: ſeu puerſitates quas nulli hoi faceret. Prima eſt: qꝛ cū beneficiū debeat acceptorē reddere hoiem memoꝛem benefactoꝛis ſui: auarus tū inde deū magis obliuiſcit. Un̄ Oſee. xiij. Adimpleti ſunt ⁊ ſaturati ſunt: ⁊ eleuauerunt coꝛ ſuum: ⁊ obliti ſunt mei. Iſa. lvij. Ulā manus tue inueniſti: ꝓpterea nō rogaſti. Gre. Qui felicitatē q̄ſitā in terris inuenit auctorē qui eā tribuit nō requirit. Gene. xl. Succedētibus pꝛoſperis pꝛepoſit⁹ picernarꝫ oblitus eſt interpꝛetis ſui. Scd̄a ruſticitas eſt: quod deo de bonis ſibi collatis: gratias non agit. Nec pꝛopterea euꝫ magis diligit. imo min⁹ ꝙ nulli homini faceret. Un̄ Jer. v. Job adoptimates. Et ſequitur quibuſdam interpoſitis. Ecce magis hi ſimul fregerūt iugumꝫ ruperunt vincula. Tertia ruſticitas eſt: qꝛ cum beneficiuꝫ debeat eſſe quoddā frenuꝫ retinens ſuſceptorē beneficij ab iniuria largitoꝛis. iuxta illud Iſa. Lau. mea infrenabo te ne intereas. Auarus tū nō timet deuꝫ offendere: lꝫ tot bn̄ficia ab eo ſuſcepit nec timet beneficia ab eo ſuſcipere: licet tantuꝫ eū offenderit: in quo etiam cauent ſibi ipſi

latrones. Quarta ruſticitas eſt: qꝛ quāto maiorē terrā adeo tenet: tanto ad minus ſeruitiuꝫ teneri ſe credit. Diuites omnino nihil volunt facere in ſeruitio dn̄i. Quinta ruſticitas eſt: qꝛ cum tenent bona domini in manib⁹ ſuis: ꝛ dn̄s inde petat in pauperibus: ipſi nolunt dare vel cōmodare: etiā ad centuplā vſurā quod facerent vni iudeo vel ſarraceno. Unde Aug. ad auaꝝ dicit enim xp̄s. Da mihi ex eo quod dedi tibi. De meo q̄ro ꝛ mihi nō das. De meo quero da ꝛ reddo. Habuiſti me largitorē fac me debitorē. Parū eſt quod dixi. imo habeā te feneratorem. Habuiſti largitorē fac me debitorem. pauca mihi das. plura reddam. Temporalia mihi das: eterna reſtitue. Idem prebe tectum: ꝛ accipe celuꝫ. Ber. Quid inſanie eſt: quod cūctantur relinquere ſimpla pro centuplis. Ubi eſt cupidus. vbi ambitioſus. vbi cōquiſitor huius ſeculi.

¶ De malis prouenientibus ex auaritia.

Sequitur de malis que facit auaritia proximo q̄ multa ſunt. Ex hac enim ſequuntur bella ꝛ lites. Un̄ v. Ia. Unde bella ꝛ lites in vobis: niſi ex cōcupiſcentijs veſtris. Sene. Quietiſſime viuerent homines. ſi hec duo pronomina tollerentur. meū ꝛ tuū. Ex hac etiam ſequuntur homicidia. Unde Caym: quod interpretatur poſſeſſio. legitur fratrē ſuuꝫ occidiſſe. Et in prouer. ij. Fili mi: ſi te lactauerint peccatores: nō adquieſcas eis. Si dixerint veni nobiſcum inſidiemur ſanguini: ꝛ poſtea ſubiungitur cauſa motiua omnem ſubſtantiā precioſaꝫ reperiemus: implebimus domos noſtras ſpolijs ꝛc. Ex hac etiam ſequitur rapina. Un̄ Eccle. xiij. Uenatio leonis onagri in heremo: ſic paſcua diuitum ſunt pauperes. Auaritia nulli fidem cuſtodit: nec deo: nec homini. deo non: ipſius enim eſt vox illa. Luc. xx. Ecce heres: venite occidam⁹ eū vt noſtra fiat hereditas. Homini nō. Fili⁹. n. auar⁹ mortē patris exoptat: ꝛ mater filiā vendit iugulatoribus īfernalibus. Ex hac etiam accidit hoc. ꝙ filij potius volunt parentes eternaliter cōburi: q̄ hereditatem ſibi minui. Hoc facit vt tribunalia velut taberne ſint. in quibus ſanguis innocentiū venalis offertur. Amos. iij. Neſcierūt rectuꝫ dicit dominus theſaurizantes. Hec mēdacia vel periuria. ſi timet: pupillos ꝛ viduas exheredat. hoc pauperes cōtemnit: ꝛ irridet. vnde. Iob. xij. Deridetur iuſti ſimplicitas: lampas cōtempta apud cogitatiōes diuitum: parata ad tempus ſtatutū. Et Eccle. xiij. Sicut abominatio eſt ſuperbo humilitas: ſic execratio diuiti eſt paupertas. hoc immiſericors eſt ꝓximo. Unde Iob. xl. Cor eius indurabitur quaſi lapis: cor diaboli eſt auarus. Et Luc. xvi. Nemo illi dabat legitur de Lazaro. Et notatur ibi immiſericordia diuitis epulonis: ꝛ etiaꝫ familie illius. Et Amos. vi. Bibentes in phialis: ꝛ optimo vnguento delibuti: ꝛ nihil cōpatiebantur ſuper contrictione Ioſeph.

¶ Quomodo proprio ſubiecto noceat auaricia.

Sequitur videre quō auaricia noceat proprio ſubiecto. Notandum ergo eſt. ꝙ auaricia hoīem reddit ſtultum. Unde Luc. xij. Stulte hac nocte aiam tuā repetent a te: que aūt paraſti cuius erunt? Sic eſt qui theſaurizat: ꝛ nō eſt in deum diues. Et ſupplet Glo. ſup illud. Sic eſt ſtultus. Ad idem pertinet illud apoſtoli. Sapientia huius mundi: ſtulticia eſt apud dn̄m. Et i. Prouer. Uſq; queq; paruuli diligitis infantiam: ꝛ ſtulti que noxia ſunt cupitis. Nec eſt ſtultus auarus vnica ſtulticia: ſed multiplici. Nec ſoluꝫ ſtultus. imo etiam inſanus. Inſania vero diuitis auari poteſt multipliciter oſtendi. Primo per hoc ꝙ occultos laqueos exquirit vt ſe ſtrangulet. Unde. xxvi. Prouer. Cor iniqui exquirit mala. Iniquus poteſt itelligi auarus. propter illud verbum. Eccle. x. Nihil iniquius quā amare pecuniam. Qui male exquirit admodū in occultos laqueos vel ſatur vſure: ꝛ ſymonie: in quibus ſe interficiat. Scđo pōt oſtendi inſania. per hoc quod volūtarius vadit ſubmergere ſe. ſingulis diebus facit dietam vnā in infernū. Quis adeo ſapiens eſt: qui inſanus reputari non poſſit: ſi requiſitus quo eſt. Rn̄. Uado ſubmergere me: vel ſuſpēdere. Hoc aūt rn̄dere pōt quicūq; eſt in mortali peccato. Uadit enim ſubmergere ſe i abyſſuꝫ inferni: ꝙ eſt ſumma ſtulticia: ſicut ſapientia eſt ſumma in paradiſum ire. Un̄ Eccle. vi. Quid habet amplius ſtulto ſapiens ꝛ quid pauper niſi vt pergat illuc: vbi eſt vita. Tertio per hoc. qꝛ cum inſipiēs ſit ſi

pientiā ſuā nō agnoſcit. imo ſapientem ſe reputat ꝙ plus eſt ꝙ̄ ſtulticia. ⁊ quaſi iſa/nia. Un̄ in Prouer. Sapiēs ſibi videt vir diuer: ſʒ vir paup ſcrutabit eū. Iſte paup ē xp̄s qui ſcrutabitur eū: q ſibi ſapiēs videt oſtendēs eū nō fuiſſe ſapientem. Et. xxv. Prou. Uidiſti hoīem ſibi ſapientē videri magis illo ſpem habebit iſcipiēs. In quo verbo innuitur inſcipientiorē eē ceteris illū qui ſe putat eē ſapientē cū nō ſit. Quarto oſtendit iſania iſta p hoc qd auarus iterficit oēs ſpūaliter qui iuxta ſe ſunt. Si videres aliquē qui claua accepta pmo iterficeret vxorē ſuā, deinde filios ſuos ⁊ filias: ⁊ totā familiā ſuā: ⁊ poſt ſacerdotem ne pro peccato ſuo eū excōmunicaret. nunqd illū non inſanum reputares. ſic facit auarus. precipue vſurari⁹. dum omnes tales facit cōmunicare peccato ſuo. Corporaliter etiā pcutit diues vicinos ſuos. qñq enim diuitie ſue eū faciūt iſanire. Unde alapa vna. qñq cōſtat ei centū lib. Un̄ Eccl. xxi. Obiurgatio ⁊ iniurie annullabūt ſubſtantiā. ⁊ domus q̄ nimis locuplex eſt annullabit ſupbia. De hac pcuſſione loquitur dn̄s Mat. xxiiij. Si autē dixerit malus ille ſeruus i corde ſuo: morā facit dn̄s me⁹. ⁊ ceperit pcutere ꝯſeruos ſuos ⁊c. Quīto oſtendit iſta iſania ſua p hoc qd ad diſtrictiſſimū iudicē cū re furtiua ire nō metuit. Dū viuim⁹ nō ceſſamus ad iudicē ire: ⁊ quotidie pximiores ſum⁹. Sexto oſtendit iſta inſania p hoc. q2 cū domus ꝯſcie ſue igne cupiditatis ſuccēſa ſit. ipſe qui aquā gratie ad illū ignē infernalē extinguendū querere debuit. querit potius quaſi faculas ad cōburendū amplius domū ſuā. q2 q̄runt aurū ⁊ argentū: ⁊ cetera ꝯcupiſcibilia q̄ ignē cupiditatis parata ſunt icendere.

¶ De ſtulticia multiplici auari.

S Equit de multiplici ſtulticia auari. Et ē pma ſtulticia ei⁹ ꝙ ſe ceteris re bus minus diligit. Qd pōt oſtendi. Primo per hoc ꝙ ſe maluʒ: ⁊ ſua bona vult habere. Un̄ Aug. Ideo cecitas mētis ꝯualuit. ideo abſorbuit hoīem interius: vbi cia velit bona habere pter ſeipʒ. Et itē Aug. loquēs ad auarū. Quid eſt ꝙ te velis malū hre: nihil oino. nō vxorē. nō filiū. nō ſeruū. nō tunicā poſtremo. nō caligam. ⁊ tū vis habere malā vitā. Rogo te pepone vitā tuā calige tue. Scd̄m poteſt illud oſtēdi. qd auarus de pditione ſui nō dolet: de perditione aūt oboli dolet. Singulis dieb⁹ ſubtulares ſuos tegit. ſeipſum vero p annū in ſordibus relinquit. nec ēt tūc bene mūdat. Tertio pōt illud oſtendi p hoc qd de corde ſuo quaſi clipeū rebus ſuis facit. vt cor ſuū icōmoda rer ſuarum pmo excipiat: ſimilis cuidā ſtulto: qui habēs ſubtulares nouos: trāſiens p ſpinas ſe diſcalciauit. adeo. n. amabat ſubtulares ſuos. qd potius elegit ſubtularibus q̄ pprijs pedibus parcere. Scd̄a ſtulticia auari eſt: qd vt ſua negligit: ⁊ d alienis ſollicit⁹ eſt: vt dicit vulgariter. tot ſua vtrui ⁊ tot erit atrui. Quattuor aūt ſunt que poſſum⁹ noſtra eē dicere. ſ. bona iterna. Un̄ Seneca. Sapiēs intra ſe oēm bonū terminabit. Et dicit ꝙ qdam capta patria vxore. ⁊ liberis amiſſis. cū ex incēdio publico ſolus: ⁊ tū bētus exiret iterroganti viatori. Num aliqd pdidiſſet: nihil inqt pdidi: bona mea mecū ſunt. Iſta bona interna bene negligit auarus. Proiecit. n. in vita intima ſua vt legitur Eccle. x. Nr̄m etiā eſt tēpus. vn̄ Seneca. Cetera a nobis aliena ſunt: tēpus tm̄ nr̄m eſt. Qd aūt tēpus quodā ſpeciali modo noſtrū ſit. videt hoc ꝙ qui tempus amittit: ſeipm āmittit: ⁊ qui totū temp us āmittit ſe totū āmittit. Noſtra etiā ſunt ea que pauperib⁹ largimur. vn̄ qdā cū d nō ſu⁹ rōnē vellet d bonis ei⁹ hre: ꝯcepiſſet ei. vt de bonis ſuis veritatem ei diceret. ſcd̄m ꝯputatione ſexcētor aureor. quos pauperibus erogauerat. Rn̄dit ꝙ nihil in mūdo plus habebat q̄ ſexcentos aureos. Quū aūt a circūſtantibus ei obijceretur ꝙ falſum eſſet: ⁊ dicerent illa grangia tm̄ valet: ⁊ illa domus tantum: ⁊ multa alia. ipſe rn̄dit. Illa nō ſunt mea ſed dn̄i mei. q2 qn̄ voluerit accipiet tā q̄ ſuā: ſi iſtud qd pro deo dedi: ⁊ p man⁹ pauperū in ſalua cuſtodia. ita quod nullus poteſt mihi illd auferre. Ad hoc pertinet quod legitur in eccleſiaſtico. Elemoſina viri quaſi ſaccul⁹ cū eo. Nr̄a ēt ſunt bona eterna. Un̄. Luc. ſextodecimo. Si in alieno fideles non fuiſtis quod veſtrum eſt quis dabit vobis? Alienū vocat bonū trāſitoriū nr̄m eternū. Sua igit negligit auar⁹. q2 q̄ttuor predicta que propriesua ſunt nō timet amittere. de alienis ſollicit⁹ eſt. ſ. de temporalibus iſtis que noſtra nō ſunt. ſicut pōt oſtēdi.

¶ Hic oſtenditur q temporalia iſta non ſunt noſtra.

P Rimo per hoc quod de⁹ in Lu. Si in ali. fi. ⁊c. Scđo ex illo verbo Abacuc. ij. Ue qui congregat nō ſua. Tertio ex illo verbo Ambro. ſup Lu. Non ſunt bona hominis. que ſecum ferre nō pōt ſola miſericordia comes eſt defunctoꝝ. Quod itelligendū eſt de illis defunctis qui cū miſericordia in pñti ſocietatez habuerunt. Quarto poteſt idē oſtendi rationabiliter. Primo per hoc qđ bona tēporalia aſſimilantur fluuio tranſeūti. Fatua eēt ciuitas aliqua: que eſtimaret aquā Rodani ante ſe tranſeuntē: ſibi remanſurā: cuz per tot ciuitates tranſeat. nec apud eas remāſerit. Sic fatui ſunt qui bona tēporalia ſibi remāſura putant. vnde gdaz. Erras ſi māſuras tibi putas diuitias. que per tot manus hoīum tranſierunt. Hanc rationē iſinuat Dauid vbi dicit. Diuitie ſi affluent no. cor. ap. diuitie ad moduz fluuij: ſicut affluunt ita ⁊ effluunt. Non ē aq̄ Rodani illius ciuitatis anteq̄ trāſit: ſ3 ad neceſſitatē ſuaz pōt eā ſumere. ſicut l3 bonis temporalibus vti poſſumus ad neceſſitatē noſtrā: noſtra tñ nō ſūt. Et ſicut vulgariter dicit tot ſua vtrui ⁊ tot erit atrui. Scđo poteſt oſtendi qđ noſtra non ſint. per hoc quod terra in qua creſcūt. noſtra non eſt. Unde Dauid quō cantabim⁹ cā. d. in terra aliena. Et iterū. aduena ergo ſū apud te ⁊ peregrinus. Tertio p hoc quod ianitor huius mundi mors. ſ. non permittit noſ ferre aliquid de mundo iſto. Quādo aliquis ſedet ad menſam alicuius potentis multa apponuntur ſibi: ſicut cyphi argentei: ⁊ ſcutelle ⁊ ſimilia. in qb⁹ ſolum viuz habet. ſi vero aliquis ex ſimplicitate crederet eſſe ſua: ⁊ vellet ea ſecū ferre: ianitor bene oſtēderet ad portā: q nihil iuris in eis haberet. Jta diuites credūt bona tēporalia ſua eſſe: ſed mors bene oſtendit eis cōtrariū: cū dicit. Nihil intuliſtis i hūc mundū: nec quicq̄ auferre poteſtis. Quarto pōt idem oſtēdi p hoc: q: dū canis ſeqt duos hoīes: neſcitur qs ei dñs ſit: ſed ſi illi ſeparent abinuicē: ſeqtur canis dñm ſuū: ⁊ tūc apparet cui⁹ ſit. Sic diuitie i morte remanēt cū mūdo ⁊ deſerūt auarū. Et eſt notabile exemplū: principis magni ſarracenoꝝ q cū mortē imminere ſibi inſpiceret pannū lineū. de quo ſibi ſudariū conſuendū erat: erexit in ſignū: ⁊ fecit circūferri p ciuitatē a precone dicēte. Hoc dicit princeps noſter. Cū eſſem dñs. xl. regnoꝝ: hoc ſolū de gloria mea: ⁊ de diuitijs mecū afferā. Diuitie ſunt velut infideles inimici qui amatores ſuos in extrema neceſſitate deſerunt. Unde quidaz cum a diuitijs ſuis in morte auxiliū imploraſſet. nec poſſet etiā habere. reſponſionē ab eis ait. O fallaces diuitie: tot corde vos amaui ⁊ honoraui: ⁊ nūc in tanta neceſſitate poſitus: nihil cōſilij: nihil auxilij a vobis habere poſſū parate eſtis me derelinquere. nec vultis me ſequi ego ꝑmittā vos. Et his dictis ſtatiz diſtribuit omnia pauperibus. Ultimo pōt oſtēdi q tēporalia noſtra nō ſint p hoc q ſolam diſpenſationē in eis habem⁹. Ambroſius. Nemo dicat ꝓpriū qđ cōe eſt. Pluſq̄ ſufficeret ſumptū violenter obtentum eſt. Jlle qui ſua negligit: ⁊ aliena excolit iuxta ſapientiā huius ſeculi: infelix reputatur: q: cum aliena cōpellitur relinquere ex ſuis q̄ neglexit: ſubſtentari nō pōt. Sic auar⁹ cū tēporalia bona āmiſerit: bonis eternis carebit. Tertia ſtulticia auari eſt: q: ea amat que amatoribus ſuis nō ꝓſunt: immo ſūt eis valde nociua: cōtemptoribus ſuis valde ſunt vtilia: vnde melioris conditionis ſunt: qui ea non amant q̄ qui ea nō amāt. Quod diuitie non proſunt amatoribus ſuis. patet ex illo verbo. Eccle. v. Qui amat diuitias fructum non capiet ex eis.

¶ De quinq3 fructibus diuitiaꝝ

¶ Quinq3 fructus videnī eſſe diuitiaruz. Primus eſt ſatietas. Un̄ Tullius Fruct⁹ diuitiaruz eſt copia. Hūc fructū nō capit qui diuitias amat. Amor. n. eſt fames ſpiritualis. Fames autem non eſt cum ſacietate. Secundus autem fructus eſt redemptio animarum. Unde prouer. xiij. Redēptio anime viri ꝓprie diuitie Et Dan̄ iiij. Peccata tua elemoſinis redime. Tertius emptio eſt regni celeſtis. Unde Luce. xvi. Facite vobis amicos de māmona iniquitatis ⁊c. Augu. Prebe tectū: ⁊ accipe celū. Quartus fructus eſt patrocinū pauperū. Unde Grego. Pauperes non ſunt deſpiciendi. vt egeni: ſed rogandi vt patroni. Pauperes ſunt ſicut ſtipēdiarij noſtri. vñ in Eccle. Cōclude. elemoſinā in ſinu pauperis. Et paulopoſt. Super ſcutuz potētis

e ſãces: pugnabit aduerſus inimicos tuos
Quintus fructus eſt: ipſarum diuitiarum
multiplicatio. vnde. i. Ad Thimo. iiij. Pi
etas ad omnia vtilis eſt: promiſſionem ha
bens vite: que nunc eſt ⁊ future. Quattuor
vltimos fructus non colligit ex diuicijs: q
k eas amat: qui eas non ſeminat: ſed retinet
apud ſe. Et ideo nõ poteſt fructũ inde col-
ligere. Non ſolum autez non proſunt diui
cie amatoribus ſuis. immo ſunt multum
nociue. Jngnant. n. eos: ⁊ cruciant: ⁊ occi
dunt. Ad primuz facit illud verbum. Ber.
Beatus q poſt illa non abijt: que poſſeſſa
onerant: amata ingnant. Ad ſecũdũ facit
illud quod dicit Seneca. Proijce que cor
tuuz laniant que ſi aliter abſtrahi negrẽt
cor ipſum cum eis auellendũ eſſet. Ad ter
tium facit. ꝙ cum Conſtantinus dedit im
periũ eccl'ie: audita eſt vox. Hodie infuſuz
eſt venenũ eccl'ie. Diuicie ergo vt venenũ
ſe habent ad amatores ſuos. interficiunt
eniz eos. Jdeo miratur Dauid. Quare di
ligantur dicens: vt quid diligitis vanitatẽ
Et Prouer. i. Uſquequo paruuli diligitis
infantiam ⁊c. Jpſe. n. diuicie quodammõ
ne amentur: clamant: duz tot afflictiones
faciunt amatoribus ſuis. vnde Gre. Mũ
dus iſte: dum tot afflictionibus pulſat: tot
calamitates ingeminat: quid aliud: niſi ꝙ
non diligantur clamat. Quod aũt diuitie vi-
les ſint contemptoribus ſuis. patet ex hoc
ꝙ earum contemptores: licet pauperri-
mi ſint: ex contemptu earum. regnum eter
num emunt. Quarta ſtulticia eſt auari: ꝙ
ea cuſtodit: que cuſtodita perduntur. per-
dita vero cuſtodiuntur. ꝙ oñdi põt per ſi
mile de frumento: ꝙ ſi cuſtoditur perdit̃ ſi
ſeminãdo ſpargitur: cuſtoditur. vnde ſup
illud. Mat. xvi. Qui voluerit animã ſuaz
ſaluam facere: perdet eaz. dicit Glo. quaſi
dicatur agricole: Si frumentum ſeruas: ꝑ
dis: ſi ſeminas renouas. Ad idem facit illud
xxix. Eccle. Perde pecuniam ꝓpter fratrẽ
⁊ amicũ: ⁊ non abſcondas ſub lapide in ꝑ
ditionẽ. Lapis vocatur cordis duricia ſub
qua dum abſcoditur: in perditionem ab-
ſconditur. q: dũ ſeruari creditur perditur:
Et non ſolum ꝑditur. immo ẽt perdit dñz
ſuum: ꝙ deterius eſt. vñ Ber. loquens de
bonis tꝑalibus dicit. Utinam ꝯgregata pi
rent. ⁊ non ꝯgregator eorum: tolerabilius
eſſet in ſudari labori periture. q̃ peremptu
ro. ¶ Quinta ſtulticia auaricia eſt. in ex-
pendendo prodige: dum precioſum lumẽ
rõnem conſumit. in querendo tꝑalia: que
vilia ſunt. De hoc lumine dicit̃ in pſ. Si-
gnatuz eſt ſuper nos lumen vultus tui dñe
vultus dei: rõ eſt q: ſm eam: ymago dei ſu
mus. Lumen ergo rõnis eſt ſignatũ ſuper
nos: q: impreſſum eſt nobis: ſicut ymago
ſigilli cere imprimit̃. Hoc lumen valde ꝓ-
cioſuz eſt. ſicut põt oſtẽdi tripliciter. ¶ Pri
mo per hoc: ꝙ ſm illud deo. ſimiles ſum⁹
¶ Scḋo ꝑ h: ꝙ preualet toti mũdo abſq;
creaturis rationalibus: ꝙ patet ex hoc: ꝙ
ſi alicui lumẽ rõnis obtenebreſcat. per in-
ſaniaz: vel alio modo melius eſt illi ſanita-
tez reſtitui: q̃ totum mundum ei acquiri.
Tertio põt idem oſtendi ex hoc: ꝙ ſol: ⁊ lu
na: ⁊ omnia alia luminaria celi immo ẽt
omnes creature viſibiles deſeruiũt huic lu
mini: ⁊ ſunt quaſi ad accendendum illud.
vnde manifeſtum eſt quale ſit lumen iſtud.
cui taz precioſa luminaria deſeruiunt. val
de eniz paruis candelis ſolẽt accendi val-
de magni cerei. Hoc lumen expendũt aua
ri in querendo temporalia. que apl's arbi
tratus eſt. vt ſtercora: quem non credimus
fuiſſe deceptum in ſua arbitratione. Si q̃s
candelam. vt denarioꝝ expenderet: querẽ
do oboluz. valde fatuus reputaretur: quã-
to inſipientior reputandus ẽ auarus: q lu-
men precioſiſſimum: immo inapreciabile
in congregando lumen expẽdit: vere inſa
nus ẽ auarus: q vicinos ſuos reprehendit
de hoc ꝙ cerã ꝯſumunt: cuz ſepũ eis ſuffi-
cere poſſit. dicens. Ut quid perditio hec: ſeipſz
vero nõ reprehendit de ꝑditiõe tali vel tanti
luminis. Lumẽ iſtud lumen regiuz ẽ datuz
hoĩ: vt eo circa ſe: ⁊ deũ vtat̃. Auarus vero
eo vtitur circa iumenta ſua. Jpſe vero re-
manet in tenebris. Jumẽta ſua ad lumen
comedũt: ipſe vero commedit in tenebris
vñ Eccle. v dicit̃ de auaro. Cunctis dieb⁹
vite ſue commedit in tenebris: ⁊ in curis
multis: ⁊ in erumna atq; triſticia. Et q: in
tenebris cõmedit: idõ noxia ⁊ venenata co-
medit. O quam fatuus reputaretur quis.
qui ad preſepe iumentorum ſuoꝝ cereum
magnum poneret ad menſaz vero ſuã cẽt
ſine lumine. Sz inſipientior eo eſt auarus
nec ſolum lumen rõnis prodige expendit.
immo ſeipſum dum ſe rebus ſuis totũ lar
gitur ordinandis: ⁊ excolendis. ⁊ d ſenſi

retinet ſibi ipſi.cum ipſe amplius regimē
& cultura idigeat.¶ Sexta ſtulticia ē i ac
quirendo. Fatuus operarius eſt: q ſciens
aliquā habilē artem ex qua poteſt lucrari
decez marcas i die:& facit vile opus.vnde
tantum denarios.iiij.acquirit. Inſipiētior
eſt auarus q de labore diuio tātū lucratur
aliqd terrenum cum eodem labore vel mi
nori.& quādoq3 maiori.ſi propter deuz fa
ceret. poſſet hic lucrari regnum celorum.
Ad quod pertinet illud.Grego. Fatuū eſt
inde tēporalia querere vñ poſſumus eter
na hēre. Minuit deus hoiem paulominus
ab āgelis: ſed hō ex auaritia ſua minuit ſe
multo amplius a iumentis qum reducit ſe
ad illud opus.in quo multo minus valet
homo q̄ equus. Locatur enim equ⁹.xi.de
narijs quādoq3 homo nō locat ſe.niſi.iiij.
Unde niſi homo laborem ſuum ad deū re
ferat a quo aliaz mercedē accipiet. īferior
iumentis.quātum ad hoc eſt. Fatuus eniz
negociator eſt auarus q ſimpla non vult
pro centuplis commutare vnde.Ber. Lo
quens de illo verbo centuplum accipietis
&c.Dicit.Quid iſanie eſt.ꝙ cunctātur ſim
pla relinquere.pro centuplis.vbi cupidus
vbi ambicioſus.vbi cōquiſitor hui⁹ ſeculi?
Fatuus etiam eſt q ad hec laborat.vt ſpi
ne diuiciarum ſibi multiplicentur: que cū
pungāt. In pſenti varijs curijs & occaſio
naliter ſuccendent eum in inferno. Nūqd
colliget auarus de ſpinis iſtis vuas: aut de
tribulis ficus. Immo ēt in preſenti iueniet
i illis moleſtiam: & aſperitatez: i quibus q̄
ſiuit ſuauitatem. Auarus eni ſimilis eſt tal
pe que qcquid fodit ſuper hūeros pprios
ponit. Sic auarus: ea q̄ male acquirit: quo
dammodo ſuper ſe ponit. Impedit ēt eniz
eum ne ad vitam gratie ſuſcitari poſſit vñ
in diuicijs: quas acqrit: tumulat ſe. Aua
rus etiam ſimilis ē ſcdz.Ber. Volēs ſuffo
catur i aqua: qui nō dimittit quicquid eū
tenere pōt. Et cū deberet amplecti tabulā
pnie: que eū a naufragio liberaret potius
amplectitur aurū: & argētum.&c. Ponde
roſa: que mergunt eū in profundū inferni.
Et vbi breuiter dicaz auarus anteq̄ lucre
tur ad ſeipſum perdit & anteq̄ aliquid ca
piat: capit. Iuſto.n.iudicio fit ſicut ait.Au
gu. Ut a diuicijs quas iniuſte capere vo
lunt iuſtiſſime capiant: immo qđ deterius
ē ipſis diuicijs quaſi quadaz eſca a diabo
lo capiātur. Nec ſolum exponendo: vel ac
quirendo iſipiēter agit auarus: ſed etiam
cuſtodiendo.
¶ Hic oſtenditur ꝙ cuſtodire pecuniam
ſtultitia ſit.
T hoc.iiij.de cauſis.¶ Primo qa
e thesaurizat: vbi oēs anteceſſores ſui
theſauros āmiſerunt.ſ.in mūdo
iſto vñ in. Oſee. Effraiz factus ē. ſicut colū
ba ſeducta: nō habēs cor.i ſapiam hec eſt
iſipientia colūbe: ꝙ pullos ſuos ponit. vbi
oēs amittere cōſueuit. ¶ Secūdo quia cu
ſtodire vult: que durabilia non ſunt: tem
poralia. iſta conſumuntur.iiij.de cauſis.
¶ Primo propter propriam corruptibili
tatem vnde. Iac.v. Agite nūc diuites: plo
rate vlulantes: in miſerijs: que euenient vo
bis. Diuicie veſtre putrefacte ſunt: &c.
¶ Secūda cauſa eſt: aliena rapacitas: vñ.
Mat.vi. De iſta cauſa & de precedēte. No
lite theſaurizare. vbi.e.inter vbi.e.&c.d.&
vbi.f.e.&.f. ¶ Tertia cauſa ē ſupbia: q̄ di
uicie pariūt que poſt diuicias cōſumit. vñ
Augu. Uermis diuitiz ſupbia ē.¶ Quar
ta cauſa ē ampla familia quā diuicie req
runt vnde. Eccle.v. Ubi multe ſunt opes:
multi ſunt qui cōmedunt eas. Et quid pro
deſt poſſeſſori niſi ꝙ cernit eas oculis ſuis
¶ Tertio inſipienter agit auar⁹ cuſtodiē
do: quia vult ſua ſecum habere: cum ſecu
rius poſſint ſibi ab alio cuſtodiri:
Quare auarus dicitur ſtultus.
¶ Quinque caſus ſunt: in quibus fatu⁹ eſt:
qui pecuniam ſuam ſecum vult habere.
¶ Primus caſus eſt: qñ aliquis eſt viator
& eſt trāſiturus per locum vbi ſcit ſe ſpoliā
dus eſſe. Tunc fatuuz eſt ſi amplius vellet
de pecunia ſua hēre ſecū: q̄ ſit ei neceſſari
um ad expenſas: vſq3 ad locum illū ſtatus
enim eſſet ſibi & ammitteret eā. Locus per
quē neceſſario ſum⁹ trāſituri: eſt mors: vbi
ſpoliamur. Spoliatur hō in morte quaſi p
anguſtū foramē trāſiturus: qr mors angu
ſtum foramen eſt. vnde. Ber. Quid tu ca
mele gibum. Quid tu pecunioſi: perdito
ris loculos tollis. Nō ſic impie: nō ſic igre
dieris. Foramen acus huius ſarcinas non
admittit. Spoliatur etiā homo quaſi red
diturus in ventrem matris ſue.ſ.terre. vñ
Eccle.xl. Iugum graue ſuper filios & de a
die exitus de ventre matris: vſq3 in diez ſe
pulture. Et in Iob. Nud⁹ egreſſus ſum de m

vtero matris mee.n.r.Illuc.i.i vtero mris
ſcilꝫ in terra. ¶ Tertio ſpoliatur hõ i mor
te ad inſtar dãnatorum qui tradendi pati
bulo ſpoliantur. Fatuus ergo eſt auarus:
qui diuicias ſecum vult hẽre:cũ ſecit ſe in
morte ſpoliand⁹ eſſe:ꝛ nõ vult mittere eas
in locum ſecurum per manus pauperum.
Grego. Securius ferũtur diuicie de patria
in patriam per mãus plurium : q̃ vnius.
¶ Secundus caſus:in quo fatuus eſt:qui
pecuniam ſuaꝫ ſecũ vult hẽre:ẽ quum nau-
fragium alicuius iminet.vnde.Gre.ſup il
lud. Job. Quaſi fluct⁹ tumentes ſuper me
timui ſemꝑ deum. Cũ fluctus deſuper im
minẽt tunc demũ de naui illa ꝓiciunt pro
tuus eſt ergo auarus qui i tãto naufragio
poſitus:potius vult pecuniam ſuam ſecuꝫ
habere.q̃ eam in ſaluo eẽ: precipue quum.
Seneca dicat. Nemo cum ſarcinis enatat.
¶ Tertius caſus eſt : i quo fatu⁹ eſt q vult
aliq̃s pecuniã ſuã ſecũ habere:cũ pecunia
illa furtiua ſit:ꝛ ſcit pecuniam illã teſtimo
nium fore ſue condemnationis:ſi apud ſe
inuenta fuerit. Fatuus igitur eſt auarus:q
rem male acquiſitam:que teſtimoniũ erit
condẽnationis ipſius:ita diligenter cõſer-
uat videtur coniuraſſe in mortẽ propriam
cum in iudicio tam periculoſo:teſtes ꝓdu
cere velit cõtra ſe. Ad hoc videt̃ ptinere ꝙ
auaris dicit Jac.v. Aurum ꝛ argẽtũ vrm
Erugit ꝛ erugo.e.u.int.ꝛ mea.cã.u.tãquã
ignis. ¶ Quartus caſus eſt in quo aliquis
nõ vult pecuniã ſecum habere cum hoſtes
ſui euꝫ inſequũtur:ꝛ ẽ pecunia illa impedi
mentum fuge illius. Ex quo ſatis manife-
ſtum eſt:ꝙ inſcipiens ſit auarus:q̃ hoſtes
inuiſibiles inſequũtur:ꝛ pecuniaꝫ ſuã nul
li vult cõmendare:ſed vult potius eam cu
ſtodire : quum in veritate ipſa potius eum
cuſtodiat ꝛ detineat.nec de manibus eius
poſſit euadere.vnde auarus ẽ ſicut ſymia
vel vrſus qui ligantur ad ſtipiteꝫ : vel trũ
cum.quãq; mobilem:ꝛ poſſꝫ alicui videri
q̃ ſymia:vel vrſus ſtipitẽ cuſtodiat cũ po
tius a ſtipite cuſtodiatur. Sic auari ligati
ſunt ad tẽporalia bona:quoꝝ quedã ſunt
mobilia ꝛ quedam immobilia ꝛ potius ꝑ
ea cuſtodiũtur diabolo.q̃ ipi cuſtodiãt eaꝫ
nec poſſunt procedere:niſi quãtũ vinculũ
amoris quo ad diuitias ſuas ligati ſunt ꝑ
mittit.vnde. Exo.viij. Uerumtamẽ lõgius
ne abeatis. ¶ Quintus caſus:i quo nõ vult
aliquis pecuniam.ſ.habere eſt quꝫ time ꝛ
ſuper ea ſe inquietari:vel vt largiatur eaꝫ
vel mutuo concedat. Et iſta cauſa multuꝫ
deberet mouere auarum:ꝙ pecuniam ſu
am in ſaluo loco reponeret:ſicut enim ca-
ro circa oſſa canes prouocat:vt ibi morde
ant:ꝛ ſicuti reclamatoria prouocant aues
rapaces:ſic diuicie circa auaros : fures:ꝛ
raptores prouocant.vnde Seneca. Aua-
rus diues cupiditatem irritat Jmmo ſi-
cut caro que oſſi adheret:ceteris carnib⁹
amplius appetitus:ſic diuicie auarorum.
Dicunt enim Auferamus ei.q2 nunq̃ da-
ret inde nobis.vnde a multis inquietatur
auarus. Accidit etiam auaro:ſicut accidit
quibuſdam arboribus:que nolunt fructus
ſuos hominibus dimittere:niſi cum diffi-
cultate:vel q2 nõ cito matureſcunt:vel alia
de cauſa:ꝛ nihilominus.arborib⁹ illis au-
feruntur fructus ſui:ꝛ inſuper optime ver
berantur ẽt vſq; ad fractionem multoruꝫ
ramorum. Alie vero arbores:que de facili
hoibus fructus ſuos dimittunt: remanent
abſq; damno ramorum ſuorum. Simili-
ter auarus ſuis ſpoliatur.velit.nolit.ꝛ pre
ter hoc flagellatur ꝛ affligitur ſepe. Quar
to agit inſipienter auarus:ſua cuſtodien-
do.q2 non vult ea in celuꝫ promittere. Nõ
enĩꝫ vult elemoſinas facere in vita ſua ſꝫ
expectat vt ab alijs ſibi fiant elemoſine p⁹
mortem.in quo ſimilis eſt illi:qui de no-
cte tranſiturus per loca:foueis plena:lucer
nam vellet ſibi fieri poſt tergũ. Elemoſine
enim quas homo facit in vita ſua:ſunt q̃-
ſi lucerna que preſertur hoi:ꝛ cuſtodit ho
minẽ ne in foueã cadat inferni. Elemoſine
vero poſt mortẽ facte ſunt quaſi lucerna
poſt tergũ.que non cuſtodit hominẽ.q̃n
cadere poſſit in foueam inferni. Et ſi iam
accidit:non extradunt eum inde elemoſi-
ne.q2 in inferno nulla eſt redemptio.

¶ De tribus ſtulticijs auari

Egitur de tribus alijs ſtulticijs aua
a ri. ¶ Quarum prima eſt improuidẽ
tia. ¶ Secunda in circunſpectio.
¶ Tertia vero in cautella.hec.n.tria ſunt
ſpecies ſtulticie:ſicut oppoſita eorum:ſcili
cet prouidentia .circunſpectio ꝛ cautela.
ſunt ſpecies prudentie. Quod autem aua-
rus valde inſipienter ſe habeat in ſua pro
uiſiõe:poteſt oſtẽdi multipliciter. ¶ Prio
per hoc:quod vbi in eternũ manſurus eſt.

de domo ſibi nõ prouidet:niſi vbi per no
ctem hoſpitaturus eſt:palatia magna con
ſeruit:hec eſt vita preſens ſi ad eternitatez
O future vite comparetur.vnde ſapientie.v.
Dicitur ꝙ ſpes impij eſt quaſi tãq̃ memo
ria hoſpitis vnius diei.vel noctis vnius.
Et Tullius loquens de eo:qui bene vixit
ĩ mũdo iſto.Dicit ꝙ ipſe ex hac vita diſce⸗
det tanq̃ ex hoſpitio non tanq̃ ex domo.
Immo quod plus eſt:vita preſens eſt qua
ſi quoddam diuerſorium ad quod hõ de⸗
clinat:ad cõmorãdum aliquantuluz. Uel
eſt quaſi via per quam curſim trãſituri ſu
mus.Ad primum facit quod dicit. Tulli⁹
cõmorandi diuerſoriuz nõ hitandi nobis
natura dedit.Ad hoc ſignandum deus in
diuerſorio naſci voluit. Breuitas huius vi
te verius in futuro cognoſcet.vnde ſapiẽ.
v.Dicũt dãnati in inferno. Nos nati conti
nuo deſinim⁹ ec̃.Ad hoc vero ꝙ per viaz
preſentis vite curſim trãſituri ſumus:facit
hec:qđ dicit. Augu.ꝙ nihil eſt aliud tp̃us
vite huius:q̃ curſus ad mortem vnde velo
citatẽ huius trãſitus:ſatis exprimũt dam⸗
nati in inferno:qui ſapien.v.Dicunt vitaz
iſtam preterijſſe.tanq̃ nũcius precurrentez
⁊ tanq̃ nauez q̃ pertranſit fluctuantẽ aquã
⁊ tanq̃ auez:q̃ tranſuolat in aere:⁊ tanq̃ ſa
gittã ad locũ deſtinatũ emiſſaz.Quare ꝓo
non ẽ in hoc loco ad quẽ adhorã diuerti
mus.vel in viã per quã curſu trãſituri ſu⸗
mus:palacia magna ꝯſtruere:vbi ꝓo eter
naliter manſuri ſumus:in nullo nobis ꝓ⸗
uidere. Scđo põtħ oñdi:ꝙ auarus inſci⸗
pienter agit in ſua ꝓuiſione.p ħ ꝙ horrea
ſua:⁊ cellaria replet ad ſuſtentationez vite
diurne:nihil vero prepat vitẽ eterne.vita p̃
ſenſtẽ quaſi vita vnius diei.Dauid. Mil
le anni.añ.o.t.t.d.e.q̃.pre.Tercio põt idez
oñdi per ħ:qđ auarus iumento ſuo.i.cor⸗
pori vineas plantat:⁊ agros ſeminat:⁊ ꝓ⸗
uidere non ceſſat.animã vero ſuã fame pi
re ꝑmittit.ꝑꝑ defectũ cibi ſpũalis: Ad qđ
poſſumus referre illud p̃s.Eſurientes ⁊ ſi
cientes.aĩa eoꝝ in ipſis defecit. Eccle.vi.
Oĩs labor hoĩs in ore ei⁹:ſꝫ aĩa ei⁹ nõ im
plebit̃ bonis.Quaſi diceret. Totus labor
hominis circa os corporis:animã vero va
cuã relinq̃t.Quarto poteſt oſtendi q̃ aua⸗
rus inſcipienter agit in ſua prouiſione.per
hoc quod diligenter cauet ne rami arbo⸗
rum ſuaruz nimio onere frangantur.Idẽ

etiam faciũt de iumentis ſuis.nolunt enĩ
ea nimio onere grauari.ſeipſos vero one⸗
re importabili onerare non timent.vnde
Augu.Quid miſerius eſt miſero non mi⸗
ſerante ſeipſum. Quantũcunq; oneratus
ſit auarus onere temporalium iſtorum nũ
q̃ dicit ꝙ ſatis ſit. Seneca. Segetem nimi
am ſternit vbertas:rami onere frangun⸗
tur.Idem animus quoq; nocet:quos im⸗
moderata felicitas rumpit.Nec poteſt ſu⸗
ſtinere auarus:ꝙ iumentum eius vltra ei⁹
vires oneretur:in onerando vero ſe:vires
ſuas nunq̃ conſiderat.

¶ De incircumſpectione auari.

s Equitur de incircũſpectione auari P
q̃ multiplex eſt. Prima eſt ꝙ terraz
continue inſpicit:iuxta illud. Ocu⸗
los ſuos ſtatuerunt.d.in ter celeſtem vero
patriam non conſiderat q̃ ammittit. Se⸗
cũda incircũſpectio eſt:ꝙ quaſi pedes ſcu
to defenſionis diligenter ꝓtegit:caput ꝓo
chriſtuz hoſtibus exponit. Caput viri xp̃s
eſt.ſicut dicit ap̄.De hoc capite non curat
auarus:licet ad cuſtodiam illius admo⸗
neatur.vbi dicitur. Eſtote prudentes.ſicut
ſerpẽ.⁊c.ſerpens caput precipue cuſtodit.
Capiti a ſiniſtri.i.corꝑis multũ timet aua
rus:huic vero glorioſo capiti:non timet.
Tertia icircũſpectio ẽ ꝙ a ſiniſtris aduer
ſitatis:diligenter cauet ſibi auarus.A dex
tris vero proſꝑitatis : non cauet. Ex q̃ ꝑte
magis ſibi cauendũ vel timendũ eẽt iuxta
illud. Gre. Cum oĩs fortuna nobis timen
da ſit magis timẽda ſunt ꝓſpera atq̃ aduer
ſa.Et p̃s.Cadent a latere tuo mille.⁊c.
Quarta incircũſpectio ẽ ꝙ paupertatẽ pre⸗
ſentis vite:q̃ ante ſe aſpicit : ſolã attendit:
⁊ nimis eam cupiens fugere quaſi retro
cadit in foueã paupertatis eterne iuxta il⸗
lud.Job.Qui timet pruinam:irruet ſuper
eum nix ⁊ in Prouer. Quod timet impius
veniet ſuper eum. Quinta incircũſpectio:
eſt:ꝙ duz auarus diligenter cauet ne quis
ſibi furetur argentũ ſuũ diabolus ex alia
parte furatur ei ſeipſum cum tp̃e ſuũ ei fu
ratur quin detinet eum in aliquo mortali
peccato.

¶ De incautela auari.

Ecima ſtultitia auari eſt ſtultitia i
d cautele. Et eſt icautela:ſupficialis
rerũ iſpectio:que multũ abũdat in
auaro. Videns.n.auarus q̃dã pulcritudĩ

nem exterioꝛē: ꝛ vita diuitiarum turpitudinē ꝛ
fetoꝛē: que i illa est nō aduertit. De q̄ turpi
tudine dicit. Augu. Ecce cū iniqs oīa pul
cra ſunt ꝛ ipſi ſunt turpes. Et in Oſee. viij.
Factus ē Effraim quaſi vas immundus in
natiōibus videns ēt auarus i vita diuitiaꝝ
exterioꝛa ſigna leticie: graue triſticiā q̄ coꝛ
rodit coꝛda eoꝝ: nō aduertit De qua dicit
Sene. Nomꝫ qui felices vocātur. ylaritas
ficta eſt. Et ē grauis triſticia eo quidē gra
uioꝛ: qꝛ interdū nō lꝫ palā eē miſeros Sꝫ in
ter erumnas coꝛ ipſuꝫ excedētes: neceſſe ē
agere felicem. Uidens ēt auarus i vita di
uitiū exterioꝛē abūdantiam: coꝛdis pauper
tatē non aduertit. De qua Apoc. iij. Dicis
q̄ diues ſum: ꝛ locupletatus: ꝛ nulliꝰ egeo
ꝛ neſcis: qꝛ miſer es: ꝛ miſerabilis: ꝛ paup
Et Aug. de diuite. Extra plenus: intus va
cuꝰ carnē crepat ꝛ coꝛde mendicat. ¶ Un
R decima ſtulticia eſt auari: q̄ cū nouerit ter
rā cibū eē demonū. iuxta illud Geñ. dictū
ſerpēti: terra cōmedes. o. d. u. t. ipſe ſe totū
in ea inuoluit: ac ſi cibus diaboli deſidera
ret eē. qꝛ vbi ē theſaurus ſuus: ibi eſt ꝛ coꝛ
ſuum. Terram etiam in oꝛe ponit: iuxta
illō. Qui de terra eſt de terra loquitur. Et
in Iſa. xxix. De hūo eloquꝫ tuū muſſitabit.
Auarus ēt i auribꝰ terrā ponit. qꝛ aurē ad
modū aſpide: terra obſtruit. Uel qꝛ de ter
renis libenter audit loqui. Loquimini inq
unt auari. nobis placentia. In oculis ter
rā ponit qꝛ iuxta verbū ſuppoſitū oculos
ſuos ſta. de. in terra. Et Salo. Oculi ſtul
toꝝ in finibus terre. Terram ēt habēt in
manibus iuxta illud. Manus eius in co
phino ſeruierunt. Terra ē et eſt in pedibus
eoꝝ immo ēt ſoꝛdes iuxta illud quod di
citur. in Trenis. de ſynagoga: que erat aua
ra. Soꝛdes eius: in pedibus eius.

¶ Quomodo auarus eſt ſtultus tripl'r.

Duodecimo loco auarꝰ ſtultus eſt
D circa ſua ſtultioꝛ circa ſuos ſtultiſſi
mus circa ſeipſum. Circa ſua ſtul
tus eſt: quia neſcit inde facere ꝯmodū ſuū
Immo ſimiles eſt cani ſuper aceruuꝫ feni
ſedenti: qui inde non comedit: ꝛ tñ latrat:
ſiquis inde ſumere vellet. Auarus quid ē
burſa eſt ſiue archa furum: ꝛ raptoꝛum: ꝛ
tyrānoꝝ huius mundi. Archa non habet
aliud cōmodū de pecunia: quā ſeruat: niſi
q̄ occaſione illius: qn̄qꝫ cōſtringitur. Bur
ſa vero hoc cōmoduꝫ repoꝛtat de pecunia
quā ſeruat: q̄ maculata inde remanet: ꝛ cu
ſtodiēdo pecuniā: cōſumitur: ꝛ rūpitur: ꝛ
interdū a latronibus ſcinditur. Sic auarꝰ
de pecunia: quā ſeruat: maculā culpe ꝯtra
hit: vitā ſuā in cuſtodia pecūie cōſumit: oc
caſione illius affligitur: ꝛ iterdū iugulatur:
valde ēt ſtultus eſt auarus circa ſuos. Fa
cit. n. auarus de filijs ſuis ſicut ſolet fieri de
muribus: Inuiſcant. n. ꝛ iuiſcati p paleā
icendēdo materiā ſue exuſtiōis colligūt: qꝛ
palee eis adherent. Sic auarus inuiſcat
quodāmō filios ſuos dū docet eos tp̄alia
amare. Amoꝛ. n. tp̄aliū eſt viſcus ſp̄ualiū
penaꝝ ſicut dicit. Glo. ſup letatus ſum. Et
filij ſi iuiſcati amoꝛe tp̄aliū cōgregāt mate
riā eterni icendij eoꝝ. Circa ſe vero ſimili
ter valde ſtultus eſt auarus. Primo quia
luctatur cum luctatoꝛe expeditiſſimo. Im
pedit. n. ſe diuicijs quibus ab eo teneri poſ
ſit ꝛ deici contra qd̄ dicit. Grego. Quan
do ad agonem fidei venimus luctam con
tra malignos ſp̄us ſumimus. Malignus
aūt ſpiritus nihil in hoc mūdo pꝛopꝛium
poſſidet. Nudi ergo cum nudo luctari de
bemus quia ſiquis cum nudo veſtitus lu
ctam agreditur: citius ad terram deijcitur:
quia habet vnde teneatur. Ideo. Adole
ſcens relicta ſyndone nudus aufugit: ꝛ Jo
ſeph relicto pallio fugit ab egyptia. Stul
tus eſt etiam auarus circa ſe qꝛ plantatus
vult eſſe in agro deliciarū quaſi neſciret ſa
lices: ꝛ ceteras arboꝛes q̄ in aquis creſcūt
ſteriles eſſe.

¶ Nota. ſex ſtulticias auari.

Reter ſtulticias p̄dicans: ſunt. vi.
P ſtulticie auari. Primo eſt: q̄ ipſe cre
dit ea: q̄ ſomnia ſunt eē veritateꝫ
vñ in. Eccle. Somnia extollūt ip̄rudentes
Felicitas p̄ſens: q̄ in prudētes extollit ſom
niū vocat: qꝛ aſſimilat ei in. iiij. ¶ Primo i
hoc: qꝛ ſicuti ſomniātes credūt ſe ꝯtrectare
poma aurea: vel lapides p̄cioſos: vel ſume
re cibos delicatos: pp ſola fantaſmata: ſic
illi qui reputātur felices: credūt ſe hēre ve
ras diuicias vel delicias: cū ſola fātaſma
ta hēant. Longe. n. amplius diſtāt he deli
cie v'l diuicie a veris: q̄ fantaſmata pomo
rū aureoꝝ a pōis aureis. Ad hꝰmōi ſom
niuꝫ pōt referri: qd̄ legitur. xxix. Iſa. Quē
admodū ſomniat eſuriēs: ꝛ comedit: cū au
fuerit expgeſcēs: laſſus adhuc ſitit: ꝛ aīa
eius vacua eſt. Sic erit multitudo oīuꝫ gē

tis z que dimicauerunt cõtra montē ſyon. Recte ſicut ſomnians ſcd̃m viſionē ſuam eſurit: z comedit: z tñ adhuc i veritate va cuus remanet: ſic auarus eſurit diuicias: z cõgregat eas: z tñ eque vacu⁹ eſt: vt prius vel ãplius. ¶ Scd̃o aſſimilatᷓ preſens felicitas ſomnio z breuiati. vñ. Job. xx. Quaſi ſomniũ auolãs nõ inenietur trãſiet quaſi viſio nocturna. ¶ Tercio aſſimilatᷓ i hoc ꝙ diuites finito ſomno p̃ſentis vite nihil habēt in mãibus ſuis vñ i. p̃s. Dormierũt ſomniũ ſuũ z nihil inuenerunt. o. v. d. z c. Glo. Quia nihil hic poſuerũt in mãibus xp̃i. Manus pauperum ſunt man⁹ xp̃i. in quibus bonum eſt: vt noſtra ponamus q: non eſt qui de mãu ſua poſſit eruere: vt dr̃ in Job. Quas dederis ſolas ſemper hēbis opes ait. Ouidi⁹. Quarto aſſimilatur preſens felicitas ſomnio: quia illis q reputant ſe felices: nullis perſuaſionibus p̃ot oſtẽdi ꝙ ſomnient: ſicut nec alicui dum dormit. Seneca. Somnia narrare vigilãtis ẽ. Sic quãdo ignis ifernalis excitabit eos a ſomno tunc cognoſcent ſe ſomniaſſe ſicut illi q dicũt in inferno. ſapiẽ. v. Trãſierũt oĩa ſicut vmbra. Quum erunt diuites in iferno tunc cognoſcent bona z mala huius vite: non fuiſſe bona vera: z mala vera: ſed tãtũ vmbras verorũ bonorũ z malorũ vera enim bona: z vera mala future vite ſunt. ¶ Secunda ſtulticia eſt ebrietas. Dequa xxviij. Iſa. Ue corone ſupbie ebrijs. Effrai Effrayz. i. fructificans: eſt diues: q amore mũdi ebrius eſt: vnde Jere. li. Calix aure⁹ babilon in manu domini: inebrians ẽ oẽs terram. i. amatores terrenorũ. Cuius ebrietatis triplex eſt ſignum. ¶ Primũ eſt nuditas vnde. Gene. ix. legitur de Noe: ꝙ bibens vinum inebriatus eſt: z nudatus eſt: i tabernaculo ſuo. Sic auarus nuptiali veſte caritatis nudatus eſt: quum indigẽtib⁹ viſcera claudat iuxta illud. i. Johannis. iij Qui habuerit ſubſtantiã mundi huius z viderit fratrẽ ſuum nece. h. e. z c. ſ. ab eo. quo. c. d. m. in eo. Nuditatẽ tñ iſtã nõ erubeſcit auarus: admodum ebrij: q nõ agnoſcit. ¶ Secundũ ſignũ eſt hoc: quod dãna z leſiones ſpirituales non ſentit. Gre. Qui peregrinationem hanc pro patria appetit dolorẽ inter dolores neſcit. Prouer. xxiij Sicut ebrius verberauerũt me z nõ dolui traxerunt me: z non ſenſi. ¶ Tertiũ ſignũ eſt hoc: quod auarus dormit tanq̃ porcus a deo ꝙ nõ p̃ot excitari a ſomno culpe: nec ad buccinam diuine predicationis nec ad tonitrua diuicia eſt cõminationũ. ¶ Tercia ſtulticia eſt auari: quod ſe committit diuicijs quas cognoſcit eẽ fallaces: ex verbo veritatis. Mat. xiij. Ubi dr̃: ꝙ fallacia diuitiarum ſuffocat verbum. Preterea ſcit eas quaſi infinitos homines perdidiſſe: z hoſtibus inuiſibilibus captos tradidiſſe: abundantia diuiciarum vtitur illo verbo Jude. Quẽcunq; oſculatus fuero: ipſe eſt: te. eum. Unde a diuicijs quaſi a pditore cauendum eſt. ¶ Quarta ſtulticia auari eſt: ꝙ innititur labenti: atq; precipitanti. ſ. mundo vnde. Greg. Qui labẽti innititur neceſſe eſt vt cum labente labatur. Prouer. xi. Qui confidit in diuicijs ſuis: corruet. ¶ Quinta ſtulticia eſt: ꝙ ſeruicium ſuũ ponit in eis: que in ſumma neceſſitate nõ potuerũt eum iuuare vnde. Prouer. xi. Non proderunt diuicie i die vltionis. iuſticia ãt liberabit a morte. Et in. Sopho. Argentũ z aurum ſi poterit eos liberare in die ire domini. ¶ Sexta ſtulticia ẽ ꝙ credit diuicijs que non ſolũ ſunt mendaces. Immo ipſa mendatia vocantᷓ vnde in p̃s. Et queritis mendatium. Et Prouer. x. Qui i nititur mendacijs. hic paſcit vẽtos. Et Auguſti. Domine volui tecum mẽdaciũ poſſidere ſed tranſmiſi: quia nõ dignaris cũ mendatio poſſideri. Et mirũ eſt: quomõ iam creditur diuicijs quum tam longũ tempus tranſierit: ꝙ mentiri nõ ceperũt: z tot homines ad infernum ſuis mẽdacijs pertraxerunt. Et adhuc etiam quotidie mentiuntur: nec vnico mẽdatio: ſed multiplici ¶ Primo honorem promittũt domini z in miſeram ſeruitutem hominem ponunt De qua ſeruitute dictum eſt prius. Secundo promittunt ſecuritatem: z hominem timidum reddunt. Unde Caym qui interpretatᷓ poſſeſſio legitur habuiſſe caput tremulum. Tertio promittunt ſacietatem: z faciũt eſurire. Unde philoſophus. Diuicie cogunt eſurire. Quarto promittunt ſuauitatem: z tamen pungunt. vnde in. yſ. xiiij. Ponam babilonem in poſſeſſione ericij vt ſcilicet pungãtur ab his: qui poſſident ſicut tenens ericium pungitur ab eo. ¶ De ceteris malis que veniunt ex auaricia.

Icto de ſtulticia auaroꝝ oſtendē-
da ſunt cetera mala q̄ facit auari-
tia ſubiecto ſuo: que i magna par
te patebunt ſi oſtendantur mala q̄ faciunt
diuitie amatoribus ſuis. vnde de illis ma-
lis modo dicemus. Et eſt primum malū
ꝙ inquinant amatores ſuos. ideo luto cō-
parātur. Abacuc. ij. vbi dicitur. Uſqꝫ quo
aggrauat contra ſe denſum lutū. Et Eccl. xij.
vbi dicitur. Qui tetigerit picem inquina-
bitur ab ea. Et Eze. vij. Sterquilino com
parantur. vbi dicitur. Aurum eorū in ſter
quilinū erunt. Sterquilinum diſperſum
vtile eſt. Agros enim fructificare facit: con
gregatū vero non eſt vtile. niſi ad inqui-
nandū: ⁊ ad fetorē iferendū. ſic diuitie di-
ſperſe hoiem iuuant: cōgregate vero ama
torem ſuū inquinant. Quod deus voluit
inter vacuus ignaret: quādo voluit: vel or
dinauit: vt argentū: ⁊ cetera metalla pre-
cioſa: contingentes ſe etiam corporaliter
inquinaret. Ad eandem ingnationē perti
net id qd legitur. Prouer. xxvij. Qui feſti
nat ditari non erit innocens. Ditari feſti-
nat ille qui in mūdo iſto: q loc' eſt pauper
tatis ⁊ exilij: vult ditari. Uñ ⁊ in Eccle. xi.
Si diues fueris: nō eris imunis a delicto.
Et Oſee. ix. De amatoribus diuiciarū. Fa
cti ſunt abominabiles ſicut ea que dilexe-
runt. Et Seneca. Multū eſt diuitiarū cō-
tubernio. non corrumpi. Diuitie dei obli
uionē inducūt. Uñ Gene. xlviij. Effraym
⁊ Manaſſe dicuntur fuiſſe fratres germa
ni. Effraym interpretatur fructificās: per
quem diuitias intelligimus: ⁊ Manaſſe
obliuio: abundantia diuitiarū: ⁊ dei obli
uio: ſocietatem habent ad īui ez. Que ſo
cietas innuitur in Deute. vbi legitur. Dñs
deus tuus introducet te in terrā bonā: ter
ram riuoꝝ. Et ſuperiungitur. Abſqꝫ penu
ria cōmedes panem tuum: ⁊ rerum oīum
habundantia perfrueris. Deinde ſeqtur.
Obſerua. ⁊ caue. ne quādo obliuiſcereris
domini dei tui. valde enim turpis eſt ing-
natio: q̄ diuitie faciūt. Unde Tulli'. Dete
rius auaricia viciū nullum eſt. Nec ſolum
vna macula inquinant diuitie: immo ſecū
vniuerſitatem inducūt vitioꝝ. ¶ Primo
ſuperbiam. Unde. xxi. Eccle. Domus que
nimis eſt locuplex annichilabitur ſuper-
bia. Secundo iram. Unde Gene. xiij.
Facta eſt rixa inter paſtores Abraham: ⁊
paſtores Loth. Erat enim ſubſtantia eoꝝ
multa: ⁊ nequibant habitare ſimul.
Tertio inuidiam. Unde Prouerb. xxvij.
Uir qui feſtinat ditari: ⁊ inuidet alijs igno
rat ꝙ egeſtas ei ſuperueniat. Et Greg. di-
cit. De viro iuſto per hoc quod in terris ni
hil appetit: alienis profectib' inuidere ne
ſcit. Quarto accidiam. Une Jer. xlviij.
Fertilis fuit Moab ab. ado. ſ. r. t. ſ. ⁊c.
Quinto vicium gule. Unde Luce. vi. Ho
mo qdam erat diues. ⁊. c. ſ. ⁊c. Et eiuſdē
xij. Anima mea multa habes repoſita in
annos plurimos requi. eo. bi. Sexto lu
xuriam. Unde. xlvij. Eccle. Dicitur ad ſal.
Collegiſti quaſi auricalcū aurū: ⁊ comple
ſti quaſi plumbū argentū. Et poſt ſeqtur:
⁊ inclinaſti femora tua mulieribus. Se-
cundū malū ꝙ faciūt diuitie ex detentio i
peccato. Et ideo comparantur luto: vt ſu-
pra ⁊ butimini in Gene. vbi legitur. quod
vallis ſilueſtris habebat multos puteos
bituminis: vallis ſilueſtris eſt. vallis hui'
miſerie: que diuerſa genera diuitiarū ha
bet. quemadmodum bituminis corda ho
minum detinent. Ad hoc pertinet illud:
quod dicit Auguſti. Domine ea tenebant
me longe a te. que non poteram poſſidere
ſine te. Et illud. Eccleſia. Qui diligit aurū
non iuſtificabitur. Et illud Jere. vigeſimo
ſecundo. Locutus ſum ad te in abundan
tia tua: ⁊ dixiſti non audiam. Tertium
malum ꝙ diuicie faciunt eſt. ꝙ poſſeſſo-
res ſuos ſpoliant. Bona enim temporalia
ſecundum Auguſtinum: bona viſcata ſūt.
Ideo dicit Seneca. Quiſquis inquit vult
tutam agere vitam. iſta viſcata beneficia
deuitet. Sicut ergo virge viſcate aues ſpo
liant plumis ſuis. ſic bona temporalia ſpo
liant homines pennis virtutum ⁊ plumis
ſanctarum meditationum. ⁊ ſanctorū de-
ſideriorum. Sicut etiam ſpine oues lana
ſpoliant: ⁊ interdum excoriant. ita vt a mu
ſcis moleſtentur: ſic de corda hominū exco
riant: ⁊ faciunt ea moleſtari a muſcis di-
uerſarū ſollicitudinū. De quibus muſcis
legitur. Eccle. decimo. Muſce mo. per ſu.
vm. Et Exo. octauo. Et venit muſca grauiſ
ſima in domo Pharaonis ⁊ ſeruorū eius
Et Grego. Nihil laborioſius q̄ terrenis de-
ſiderijs eſtuare: nihil quieti'. q̄ in hoc mū
do nihil appetere. Hinc eſt: ꝙ Iſrael cu-
ſtodiam ſabbati accepit in munere. Egy-

ptus percuſſit muſcarum multitudine. Adeo autem ſpoliant diuitie amatores ſuos: quod iterdum etiam brace continentie non remanent eis. Unde Jere. xviij. Computruit lumbare. Jere. ad Eufraten. Adeo etiam iterum ſpoliant eos: quod etiam cor eis non relinquunt. imo. vbi theſaurus eorum eſt: cor eſt eorum. Mirum etiam eſt. quod ſapientes mundi vocantur illi: cum mundus ita ſpoliet eos. Mirum etiam eſt: quod non ceſſent ludere cum mundo: cum inceſſanter perdiderunt cum eo. Sed de ludo calefacti: neſciunt ſubtrahere ſe ludo. Ouidius. Sic ne perdiderit non ceſſat perdere luſor. ¶ Quinto modo debilitant diuitie. Debilis eſt. n. homo diues: et ad ſuſtinendum: et ad pugnandum: et ad bene operandum. Ad ſuſtinendum adeo debilis eſt vt ad ſibilum vnius verbi: de altitudine virtutum deijciatur. Et ſi aliquam infirmitatem in aliquo viderit: fere inſanit. Unde Sen. Regum nobis animos induimus. nam illi obliti ſue imbecillitatis: aliene deſeruiunt: quaſi iniuriam acceperint. Ad purgandum etiam debiles ſunt. Unde Jere. xlvi. Ad aquilonem iuxta fluuium Eufraten victi ſunt et corruerunt. Unde legitur. quod exercitus Alexandri deuicto Dario. ſpolijs vltra modum ditatus. paulopoſt cum hoſtibus iterum congreſſus: deuictus eſt. Quibus videns alexander ſpolia omnia que ſibi acquieſcerant: iuſſit comburi dicens. Quamdiu ſine pecunia fuerunt: non erat qui eis reſiſteret: ſed auro et argento onuſti deſides et pigri effecti ſunt. Quibus amiſſis fortiter ſicut ante pugnauerunt. Debiles etiam ſunt diuites ad bene operandum. De illis. n. verum eſt quod legitur in pſ. Pedes habent: et non ambulabunt: et non clamabunt in gutture ſuo. Ille qui multum poterat laborare: antequam fieret epiſcopus: factus epiſcopus non poteſt ire. nec cantare. nec aliud bonum facere. ¶ Quinto loco affligunt diuitie amatores ſuos. vnde Eccle. x. Labor ſtultorum affligit eos: qui neſciunt in vrbem peregre. i. in paradiſum. Affligunt autem eos quaſi continue. vnde Eccle. ij. dicitur de auaro. Cuncti dies eius doloribus. et erumnis pleni ſunt: nec per noctem mente requieſcit Et eiuſdem. v. Saturitas diuitis non ſinit eum dormire. Et in Eccleſi. dicitur de auaro quod triſticia erit ſuper menſam ſuam. Et phs dicit de ipſo. Nihil infelicius inſcipiente fortunato. Item phs. Nihil grauius potes imprecari. cuiuis inimico. quam auariciam. Qua in preſenti vexante: cor eius dura patitur tormenta. et in futuro eterna ſupplicia promeretur. Hoc ſignatum eſt in hoc. quod Abel legitur frater fuiſſe Caym. Abel luctus. Caym poſſeſſio interpretatur. Abel ergo et Caym fratres ſunt. quia luctus et poſſeſſiones coniuncta ſunt. Idem figuratum eſt in hoc: quod Tyrus legitur fuiſſe filia Sydonis. Tyrus enim interpretatur anguſtia. Sydon Uenatio. Uenatio autem cupidorum anguſtiam afflictionem in eis parturit. Sexto loco faciunt diuitie quandam ſtultam fiduciam: et preſumptionem. Unde in pſ. Ego dixi in abundantia mea: non mo. in eternum Unde Eccle. xi. Inueni requiem: et non manducabo de bonis meis ſolus. Et neſcit quod tempus pretereat: et mors appropinquet: et relinquat omnia alijs et moriatur: Ultimo interficiunt anime contemplationem. Unde Gene. xlviij. Jacob ingrediente effrata mortua eſt Rachel. Effrates interpretatur ſterilis. et ſignificat diuitiarum abundantiam Iſta eadem mala que diuitie faciunt: facit per conſequens ipſa auaritia que eas congregat.

¶ De his que ſcriptura comparat auaris. ca. 8.

P Reter iſta mala ſunt etiam alia duo que facit auaritia. ¶ Primum est quod conturbat auarum: et totam eius domum Unde Prouer. xv. Conturbat domum ſuam qui ſectatur auaritiam. Domus ibi poteſt accipi. vel pro domo conſcientie: vel pro domeſticis. ¶ Secundum malum eſt ingratitudo. Unde Seneca. Nullum malum habet cupiditas maius: quam quod ingrata eſt. Idem ſemper de accipiendo cogitat. oblitus eſt accepti. Cum debe ret auarus regratiari deo de bonis: quam iam accepit. ipſe oblitus acceptorum: de acquirendis cogitat et accipiendis. Octauo ca. ad deteſta. auaritie. ea quibus ſcriptura auarum comparat. Primo autem comparat ſcriptura auarum inferno: et morti. Unde Abacuc. ij. Dilatauit quaſi infernus animam ſuam: et ipſe quaſi mors. non adimplebitur. Unde in perſona auarorum dicitur in Prouer. i. Degluttiamus eum ſicut infernus viuentem. Et Jere. Auarus eſt ſicut infernus. Inſaciabilis enim eſt. Et quo amplius rapit et deuorat: eo amplius rapere ſitit quod perdat. Comparatur etiam auarus mari. Omnia enim flumina intrant in mare: et non redundat mare. Ut legitur Eccle. i. Sic nec diuitijs auarus redundat. Comparatur etiam auarus cani. Unde Senec. Uidiſti aliquando

nez miſſo a domino fruſtro panis vel car
nis:aperto ore captantē quicquid accipit
protinus integrū deuorat: ⁊ ſemp ad ſpē
venturi ihiat. Idem accidit nobis: Quic-
quid expectantibus nobis fortuna ꝓijcit.
id ſine vlla voluptate dimittimus ſtatim:
ad rapinam alterius erecti: ⁊ attenti. Cō-
paratur etiam auarus talpe: eo ꝙ niger ſit
per nequiciam cecus per auariciā: ⁊ hēns
diuerſos tumulos. Tot tumulos habꝫ aua
rus quot poſſeſſiones amat. Comparat̄ ēt
auarus aranee. Aranea telam facit: vt mu
ſcas capiat. Muſce ꝗ que pungūt diuicias
ſignant. Ad quas capiendas totū ſtudiūꝫ
eſt auari vnde i. Iſa. telas aranee texerūt.

¶ De exemplis que faciūt ad deteſtationē
auari. ix.

Ono facit ad deteſtationē auari-
n cie exēpla ſanctorꝫ: ⁊ phorū. De
A quibus pauca ponemus. Primū aūt
exemplūꝫ eſt. Gen. xiiij. Ubi regi ſodomo
rū dicēti. Abrahaꝫ da mihi animas: cetera
tolle tibi. Rūdit. Abraā. Leuo manū meā
ad deū excelſūꝫ: poſſeſſorē celi ⁊ terre: ꝙ a
filo ſubtegminis: vſqꝫ ad corrigiā calige
non accipiā ex omnibus: que ſunt tua ⁊c.
Secundum exemplū eſt. xxxiij. Eiuſdem.
Ubi. Jacob volenti dare: munera. Eſau.
Rūdit Eſau. Habeo pluria frr mi: ſint tua
tibi. Tertiūꝫ eſt. Exod. xxxvi. Ubi artifices
tabernaculi dixerūt Moyſi. Plꝰ offert po-
pulus ꝗ neceſſarium ſit. Dixit ergo. M. dy.
preconis voce Nec vir nec mulier. quicꝗ
offerat vltra in opere ſanctuarij. Quartū i
nūeri. xxij. vbi dicit. Balaā. Si dederit mi
hi Balac domū ſuā plenaꝫ argēti: ⁊ auri
non potero mutare verbum dñi. Quintū
eſt. Primi. Re. Ubi dicit. Samuel. Loqui
mini de me corā domino: ſi de manu cuiꝰ
ꝗ munus accepi. Sextum eſt. ij. Re. i fine:
vbi dicit Dauid ad Ornam. Ne ꝗꝗ fiet vt
via: ſed emam pretio a te aream tuaꝫ. Se
ptimūꝫ eſt. in. Johanne vbi dñs dicit. Ue
nit princeps mundi huius ⁊ in me nō hꝫ
quicꝗ vbi dicit. Glo. Noluit habere quod
perderet venit pauper: ne haberet diabolꝰ
quid auferet. Octauum eſt. ij. ad. Corin.
Gratis euāgelizaui vobis ⁊c. qz cū eſſem
apd vos: ⁊ egerē nulli oneroſus fui. Itē in
ac: ⁊ Paulus argentum ⁊ aurum: ⁊ veſtē
nullius concupiui. ſicut ipſi ſcitis quoniaꝫ
ea que opus erant mihi ⁊ his qui erāt me
cum: miniſtrauerūt manus mee. Et idem
Oportet meminiſſe verbi dñi. Jeſu: quī
ipe dixit. Beatiꝰ eſt dare ꝗ accipere. Aliud
exemplum eſt ꝙ ponit. Jeroni. de quodā
pho. qui ꝓficiſcens ad phophandū Athe
nas magnum pondus auri ſecum detulit.
In via aūt ſecum deliberans ⁊ ꝯſiderans
ſe nō poſſe ſimul virtutes ⁊ diuicias poſſi
dere: proiecit a ſe aurum inquiens. O diui
cie abite: ſitis procul a nobis. Aliud exem-
plum diogenis in dolio degentis qui locu
pletem ducebat paupertateꝫ. Ad quē Ari
ſtippus Aulicus cum mundaret olera ſua
accedens ait. Tu cum ſapiens ⁊ phs ſis: ſi
mihi crediſſes ⁊ regibꝰ ſeruire voluiſſes
nō olera tua lauares: ſꝫ in aula ſummi pri-
cipis mecum maneres. Cui reſpōdēs ait.
Si mihi credidiſſes: ⁊ paupertatē medio
criter ſcires vti: non oporteret te regibꝰ adu
lādo mentiri. Hic cū vidiſſet quēdaꝫ bibe
re cum manu ad fontem ait neſciebaꝫ na
turam dediſſe mihi cyphum ⁊ paruulum
vas quo bibere ſolebat ad lapidem confre
git. Aliud exemplum ē bti Thome cātua
rienſis: qui inſtitue cācellariū ſuū iuramē
to eum aſtrinxit ne vnꝗ aliquid vſqꝫ ad
capitulum in adminiſtratione cancellarie
acciperet.

¶ De ſpēbus auaricie ⁊ pmo vſure x.

Icto de his ꝗ ptinet ad deteſtatio-
d auaricie i cōmūij dicēdū eſt. d ſpē
bus eius. Inter quas pmo dicemꝰ
de vſura ⁊ hoc ordie. Pmo dicemꝰ de his
ꝗ faciūt ad deteſtatiōeꝫ huiꝰ peccati. Secū
do de ſpēbus eius. Tertio tangemꝰ aliqd
de reſtitutione vſurarꝫ. Ad deteſtatē eꝫ ꝰo
huius peccati: ſunt teſti a ſcāꝫ ſcripturarū.
Quorꝫ pmū ē de his ꝗ valēt ad deteſta.
vſure. xxij. Exodi. vbi ſic legitur. Si pecu-
niā mutuā dederis pauperi meo ꝗ ē tecuꝫ
nō vrgebis eum quaſi exactor: nec vſuris
opprimes. Secūdū eſt. xxv. Leuitici Pe-
cuniam tuā nō dabis fratri tuo ad vſuraꝫ
⁊ frugum ſuperabundantiam nō exiges
Tertiū ē. xxiij. Deutero. vbi ſic legit. Fra-
tri tuo abſqꝫ vſura id quo indiget ⁊ cōmo-
dabis: vt benedicat tibi deus in oi ope tuo
in terra ꝗ ingredieris poſſidendā vbi inſi-
nuatur quanta ſit vtilitas mutanti fratri
ſuo bene dicit. n. dñs ei i oi ope ſuo. Quar
tum eſt ij. Oſee. vi. Ubi ſic legitur Uſuras
a fratribus veſtris non exigatis. Aliud te

ſtimonium eſt in pſ. vbi querit Dauid ad dominū dicens. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo ⁊c. Et ſubiungit dominus. Qui pecuniam ſuā non dedit ad vſuram. Tabernaculum eſt habitatio militātium: Unde ſignificat militantem eccleſiā in qua non vult deus quieſcere vſurarios vnde ipſe legitur. euertiſſe menſas nummulariorū: ⁊ es effudiſſe ⁊ eos eieciſſe. Et tamen nō recipiebant manifeſtas vſuras ſed munuſcula fructuum vltra ſortem accipiebant. Aliud teſtamentū eſt. Eze. xviij. Ubi ſic legitur de viro iuſto. Si ad vſuraꝫ non commodauerit. ⁊ amplius non acceperit ⁊c. Secundo faciunt ſex ſtultitie ad deteſtationem vſure quibus laborat vſurarius.

Nota ſex ſtulticias vſurarum.

P Rima eſt cum vehementer deſideret fenerari. Non vult tamen cū domino fenerari: ꝙ poſſet facere ſine peccato: ⁊ cum magno lucro: ſed ibi feneratur vbi paruum eſt lucrum. ⁊ magnum peccatum. Unde Aug. Miſer homo cur feneraris homini. Fenerare domino ⁊ cētuplum accipies. ⁊ vitā eternam poſſidebis. Secunda ſtulticia eſt: ꝙ ipſe accipit pecuniam ad vſuras. cum non egeat: ⁊ ſuper melius pignus: ꝙ habet Melius pignus ꝙ ipſe habet: eſt anima: ſuper quaꝫ ipſe accipit. quicquid vltra ſortem accipit ⁊ ad magnam vſuram ponit: De qua vſura dicitur in pſ. Ex vſuris ⁊ iniquitate redimet animas. e. i. a pena ⁊ culpa. Dicitur autem pena vſura: quia pena excedit culpam cum peccatum momentaneum eternaliter puniatur. Tertia ſtulticia eſt. ꝙ large expendit ſuper ſeipſum largius etiam q̄ expenderet ſuper deterius pignus quod habeat. vnde ſimilis ē animalibꝰ emptis a carnificibꝰ q̄ ad occiſionē impinguant. Pro quibus q̄ carnifex expendit ſup ipſa expendit. Ad hoc pertinet quod legitur. xij. Jere. Congrega eos quaſi gregem ad victimam. Sanctifica eos in die occiſionis. i. ſepara eos tanq̄ ea que ſolent immolari. Et in Eccle. dicitur de tali deus paruit eū ad rumpheam. Quarta ſtulticia eſt ꝙ ſcienter mortifera eſurit. ⁊ quodammodo lugit. Unde comparatur ſāguiſuge. que mēbro tumido appoſita prauum ſanguineꝫ ſuggit. Et dum membrum a tumore ſanat ſibiipſi eſt mortis occaſio: ⁊ a quibus potius ſibi deberet minuere: ſi iam ea haberet: ad magnitudineꝫ inde vero huius ſtulticie facit ꝙ non habet tamen quandoqꝫ niſi manus maculatas. ⁊ mortem anime ſue. Sicut eniꝫ dicitur in Job. diuicias q̄s deuorauit euomet. ⁊ de ventre illius extrahet illas deus. Quinta ſtulticia eſt: ꝙ omnem viam paradiſi obſtruit ſibi vſurarius Uias miſericordie obſtruit. quin a paupere petente a ſe mutuum petit donum. Et quod plus eſt. ⁊ vult ſibi ab eo dari cui potius debuit dare ī viam virtutis obſtruit quum dicit ſe amore pueri facere cui accōmodat pecuniam que īceſſanter pauperē comedit. Sexta ſtulticia eſt: q: vſurarius laborat in fine vite ſue. De qua Jere. xvij. legitur. Et in nouiſſimo ſuo erit inſipiens Hec eſt ſumma ſtulticia. que eſt in nouiſſimo vite cum non poſſit homo poſt ea de ipſa penitere: Attenditur autem iſta ſtulticia in hoc ꝙ cum deberet vſurarius de diuicijs facere ſibi medicamenta. inde ſibi facit vulnera. potius vult inde vti in morte filiorum ſuorum: quā ſibi inde mederi. Aliter etiam inſipiens eſt vſurarius in nouiſſimo ſuo. quia circa vitam futuram. que nouiſſima eſt inſcipiens eſt. de ipſa ſibi non prouidens.

De multiplici iniquitate vſure.

T Ertio loco facit ad deteſtationem vſure: multiplex iniqtas: ſiue iniuſticia. que eſt in vſurario. Prima eſt eſt iniquitas: ꝙ ipſe vendit ꝙ inter omnia tranſitoria maxime voluit deus eſſe commune omnibus abſqꝫ perſonarum acceptione. Cum enim diues de alijs rebus plꝰ habeat: vel meliores eas habeat: q̄ pauper de ſolo tempore non poteſt habere niſi id idem: ꝙ pauper. Non poteſt enim eſſe niſi vnicum tempus ſimul: ⁊ ſemel. magna igitur iniquitas eſt: cum vſurarius pauperi vēdit id ꝙ omnibus cōmune eſt. Ideo iuſto dei iudicio in temporis indigentia: frequenter punitur vſurarius. cum id vendiderit: vel quia viri impij non dimidiabunt dies ſuos. vel quia differt conuerſionem ſuā: quantum poteſt. Et ſic licet diu viuat. tū ſemper habet tpis indigentiam. vnde de ipſo veꝝ eſt: quod legit̄ in eccle. In tpe redditiōis poſtulabit tempus. Aliter etiaꝫ punitur vſurarius pro tpis vendit

tione. Cū.n. vendiderit requiē noctis. ⁊ lu
cē dei. merito iſtis carebit. vnde fatuus ē
ſacerdos. q cantat pꝛo eo: regē eternā ⁊c.
cū petit vſurario reſtitui ꝙ vendidit. pꝛe-
cipue cū vſurarius pꝛetiū ſoluere noluerit
Scriptū.n. eſt Eze. vij. Qui vendit ad id
quod vendit non reuertetur. Secūda ini-
qtas eſt quod vendit pauperi. id quod ei
debet lege triplici. i. lege nē. Moſaica. euā
geli. Lege nature debet diues pauperi mu
tuū. q̄ continetur in illo mandato. Que-
cunq̄ vultis vt faciant vobis homines ea
dē facite illis: hanc legē videntur imple
re etiā creature inaniate. Fluuius.n. inue
niens vacuitatē fouee. non pertranſit do-
nec eā repleuerit. lege aūt moſaica debet di
ues mutuū pauperi. vt patet ex diuerſis te
ſtimonijs. ve. te. pꝛius poſitis. Lege etiam
euangelica debet hoc idē illi iuxta illud.
Luc. vi. date mutuū nihil inde ſperantes
q̄ta aūt iniqtas eſt: q̄ vſurarius. q non eſt
niſi cellerarius: vendat pauperi illud: qđ
deus pꝛecipit ei dari. Tertia iniqtas eſt ei⁹
q̄ vult illud: q̄ eſt circa naturam: vel ra-
tionē. Vult.n. q̄ pecunia. quā pauperi ac
commodat: ad cōmodum ſuū. apud pau-
perē operetur. Et ſic cū accommodare ſit
alicui pecuniā ad eius commodū dare.
Ipſe ſimul vult commodū pecunie pau-
peri dare. ⁊ ſibi retinere. q̄ contra rationē
eſſe videtur. Preterea cū parere in rebus
que non viuunt eſſe non habeat ipſe. ni-
hilominus vult nūmos ſuos: q non viuūt
ſingulis diebus vel menſibus. alios num
mos parere. q̄ contra naturam eſt ⁊ fru-
mentum in archa: vel iā conſumptū vult
parere ſibi aliud frumentum vult etiā pe-
cuniā illā ſibi operari dum geſcit. Quar
ta iniqtas eſt q̄ vult pauperi locari pecu-
niam: que iā pauperis eſt. Cum.n. mutu
um dicatur quaſi de meo tuū. pecunia illa
iam eſt pauperis. ⁊ ſi ammittitur. paupe-
ri ammittitur. nec ad eandē q̄ ſoluendam
tenetur. Quinta iniquitas eſt: q̄ continue
deum offendit: ⁊ continue diabolo ſeruit
alij peccatores interpollate deū offendūt
Foꝛnicatoꝛ.n. quandoq̄ per menſem non
committit peccatum ſuum: pluſq̄ ſemel. ſꝫ
vſurarius abſq̄ tregua: vel pace. deū con
tinue impugnat: ⁊ de die: ⁊ de nocte diabo
lo ſeruit. cum dn̄o vix inueniat qui per di-
midiū tempoꝛis ei ſeruire velit. Sexta ini-

quitas ē quod toti curie celeſti contumeliā
facit: nonne videt ↄtumeliā facere alicui
ſancto. q peccatum moꝛtale committit in
loco ſibi dedicato. Sic ei ↄtumeliā facit q
in die ei dedicato peccat: vnde cum vſura-
rius peccatū vſure omni die cōmittit ma-
nifeſtum eſt: eū contumeliā facere. ⁊ deo
⁊ vniuerſis āgelis: ⁊ ſanctis eius. Et ideo
deſtitutus eſt auxilio omnium iſtoꝛum vn̄
cum dicitur domine ieſu miſerere huius
vſurarij. pōt reſpōdere. ꝙ nec miſereboꝛ
eius. q nec in ipſa die. qua p aſſumptionē
humane nature me fratrē eius fecit. hono
ri meo pepercit. nec etiā in ipſa die. q̄ pꝛo
latrocinio ſuo ſuſpenſus ſū. Similiter ſi
dicatur ſancto petro. oꝛa pꝛo vſurario iſto
poteſt reſpondere omnes feſtiuitates me-
as violauit: nec in vlla eaꝝ honoꝛi meo pe
pcit. Sic pōt dicere beata virgo. de quat-
tuoꝛ ſuis feſtiuitatibus. Sic cū dicitur oēs
ſancti oꝛate pꝛo vſurario iſto. poſſunt re-
ſpōdere. Una feſtiuitas in aīo nobis con-
ſecrata ē: hanc vſurarius exploꝛauit in q̄
ſola nobis oībus contumeliam irrogauit
nec honoꝛi omnium noſtrum pepcit. Idē
poſſunt reſpondere oēs angeli ſi pꝛecepto
dei interfectus eſt Nume. xv. Ille q ligna
in ſabbato colligebat. quomodo tollera-
tur vſurarius ꝙ omni die: ⁊ in natali: vel
paſca facit ꝙ peius eſt. q̄ ligna colligere.
Septima iniqtas eius iniquitas. ꝙ a fra-
tre ſuo. i. chꝛiſtiano: vſuras accepit quod
iudeus non faceret. Iudeus eni abſq̄ vſu
ra iudeo accomodat. Octaua enim iniq-
tas eſt: ꝙ quicquid habet vſurarius quo-
dammodo dentes ⁊ fauces habet. ⁊ homi
nes comedit. Frumentū eius quod a deo
creatum eſt: vt comedatur: homines com
medit. Nummi etiam eius. hoīnem cō-
medunt. vnde vulgariter dicitur. Ego de-
beo. xx. lib. Ad vſurarios: qui me comme-
dunt. Nona iniquitas eſt: ꝙ cum gaudio
⁊ riſu cōmedunt ⁊ bibunt lachrymas pau
pez. Decima eſt ꝙ ipſo beneficio paupe-
ris ad eius deſtructionem viuunt. r. dum
hoc: quod ei dederit pauper: vltra ſextem
faciūt ⁊ inde vſuras exigunt. xi. Iniquitas
eſt: q̄ tūc legem dn̄i datam Gene. iij. In
ſudoꝛe vult⁹ tui veſceris pane tuo: ipſe p̄ ſ⁹
ceteris vult cōmedere: ⁊ bibere: ⁊ tn̄. ſine
laboꝛe. alij laboꝛauerūt: ⁊ ipſe intrat in la
boꝛes eoꝝ. Ad vſurarios ptinet: qđ dicit

in pſ. In labore hominum non ſūt: ⁊ cū
hominibus non fla. ¶ Duodecimo eſt:
ꝙ peccato ſuo finem non ponit. Fornica
tor in momento peccatum ſuum explet:
ſed vſurarius cū accommodat. iiij. Pro.
non imponit aliquem terminum peccato
ſuo. nec etiam vult pecuniam ſuam ſibi
reddi.

¶ Duodecimo alia que faciunt ad deteſta
tionem vſure.

Poſt predicta ſunt. xij. Que fa. ad d
te. vſure. ¶ Primum eſt: ꝙ vſurari
us eſt latro. vnde deus in euangelio
cum eijceret nummularios de templo: qui
pro munuſculis fructuum: pecuniam offe
rentibus accomodabant: vocauit eos la-
trones. dicens. Scriptum eſt. domus mea
domus. o. vo. vos aūt fe. ſl. ſ. la. In hoc ēt
deterior eſt alijs latronibus: qꝛ domeſtic⁹
eſt. Nulla. n. peſtis efficatior eſt: ꝙ familia-
ris inimicus ſicut ſapiens dicit. Et nulle
ſunt occultiores inſidie: ꝙ q̄ latent ſub ſi-
militudine officium. Multo plures exhe-
redant vſurarij. ⁊ depauperant: ꝙ fures:
Fur ſolum occulte ſpoliat hoīes: ⁊ de no-
cte: ſed vſurarius ſpoliat hoīes ⁊ occulte: ⁊
manifeſte: ⁊ de die: ⁊ de nocte tam poten-
tes: ꝙ pauperes. ¶ Secundum eſt: ꝙ ipſe
eſt proditor: Satis. n. libenter confert pau-
peri beneficium mutui hac intentione: vt
exheredet eum a vinea bona: ſi quā habet
vel bona poſſeſſione. Et hoc facit tā ami
co ꝙ inimico: ⁊ etiam fratri. Si habet vſu
rarius fratrem minus diſcretū primo tra
dit ei pecuniam mutuo ſuper poſſeſſiones
ſuas poſtea exheredat eū. ¶ Tertium eſt:
ꝙ ipſa eſt quaſi homicida: qꝛ pauperibus
aufert vitam ſuam. vnde. xxxiiij. Eccle. Pa
nis egentium vita pauperū eſt: qui defrau
dat illum: homo ſanguinis eſt. Nec ſolum
homicida eſt vſurarius: quantum ad pau
peres qbus aufert vitā ſuā. imo etiā quā
tū ad filios proprios: quos ſpūaliter inter
ficit: vnde in Oſee: effraym duxit ad in-
terfectionē filios. ¶ Quartū eſt: ꝙ in ali
quo Iuda eſt deterior. de Iuda. n. legitur
xxvij. Math. ꝙ penitentia ductus retulit.
xxx. de. ſed vſurari⁹ quādiu viuit: nō vult
reſtituere ¶ Quintū eſt: ꝙ ipſe eſt deteri-
or inferno. Infernus vero in paſſione do-
mini que ſua non erant: reſtituit. Vſurari
us. n. audita dn̄i paſſione: nō vult aliena re
ſtituere. ¶ Sextū ē: qḋ valde ſimilis ē dia
bolo. Sicut. n. officiū diaboli ē peccare: ſic
officiū vſurarij ē illud: qḋ eſt pure peccatū
ipſe facit peccatū negotiatiōnū: ſicut ⁊ me
retrices: Aliā negotiationē: vel artē nō no
uit vſurarius: niſi vſuras accipere. In hoc
ēt diabolo ſimilis ē: ꝙ quātū ad mutuum
non dormit: denarij. n. quos mutuo dedit
inceſſanter opant. Sic ⁊ diabolus nō dor
mit Iob. xiij. Qui me comedunt non dor
miunt. ¶ Septimū eſt ꝙ vſurarius ſimi-
lis eſt buſoni: q terra paſcit: ⁊ de vinea exit
cū florere incipit: non valens eius odorem
ſuſtinere. Sic vſurarius terrenis paſcit: ⁊
delectat: ⁊ ab eccle. exit ad odorē verbi di
uini. Si. n. preſentit: qḋ ſermones debebāt
ibi fieri. fugit audire in alia eccle. miſſam:
cū potius deberet intrare. ſi extra eccle. eēt
Quum ſcriptū ſit. xxiiij. Eccle. de ſacra ſcri
ptura. Quaſi balſamum admixtum odor
meus. ¶ Octauum eſt hoc: quod vſurari
us nocte ⁊ die in infernum tendit. Vnde
mirū eſt: ſi citius non perueniat cū continui
tas ambulandi multū faciat ad hoc: ꝙ ali
quis ad locum: ad quem tendit preueniat
cito. vnde vetula vna aliqn̄ eque cito venit
ad ſanctum Iacobū ſicut vnus fortis am-
bulator eo ꝙ continue incedebat. Nonum
eſt hoc: ꝙ vſurarius videt ſimilis. xi. Pec
cata vſure in diuerſis locis exercere: quod
fornicator non facit. Fornicator enim non
committit ſimilia niſi fornicationem vnā
⁊ in vno ſolo loco. ¶ Decimum eſt hoc
quod vſurarius non audet nomen ſuum
coram hominibus confiteri. quum alij ho-
mines qui alicuius ſunt officij abſq3 omni
um erubeſcentia illud confiteātur. ¶ Vn
decimus eſt hoc: quod vſura quaſi cancer
eſt: ⁊ quaſi morbus contagioſus. vnde l.
pſ. Scrutetur ſenerator. o. ſ. eius. Conta-
gioſum vero eſt: quia valde periculoſum
eſt ab vſurario aliquid accipere: niſi in q-
buſdam caſibus. vnde. Iere. Cauendum
eſt nobis maxime ne ab his accipiamus
munera: quos nouerim⁹ viuere de lachry
mis pauperum: ne dicatur nobis. Si vide
bas furem. currebas cū eo. Vnde legit in
vita beati fulci ꝙ cū ipſe mortuus eſſet obi
cit ei diabolus: ꝙ veſtē a quodam vſura
rio accepiſſet. Et reſtituit eum dn̄s vite: vt
culpā illā corrigeret. Diabolus tamen ſic
eū percuſſit: vt per totā vitam eius: veſti-

ſignum aliquod percuſſionis in eos appa-
reret. Contagioſus etiam apparet eē mor
bus iſte ex hoc quod tantū creuerit. Anti-
quitus enim in tota ciuitate vix inuenie-
batur vnus fenerator: ⁊ ille non fenera-
batur niſi data fide ꝙ non publicaretur.
De quo ſi forte praua oriebatur ſuſpicio
dicebatur domus eiꝰ domus diaboli ⁊ vi
nea eius vinea diaboli: ⁊ ſic de ceteris re-
bus eius. Oſculum pacis non dabatur ei
in miſſa. Ignis a vicinis in domo eius
non ſumebatur. Pueri ad eius occurſū
expaueſcebant: ⁊ alteruter eum digito de-
monſtrabat. Noſtris autem temporibus
ſunt homines tam deteſtabiles cubicu-
larij principum ⁊ prelatorū eccleſie ⁊ ab
hominibus eis aſſurgitur.

¶ Multiplex pena qua punit dominus
vſurarios.

D d Uodecimū eſt multiplex pena: ꝙ
dominus vſurarios punit. ¶ Pri
ma pena eſt ꝙ ſpoliantur a tyrā-
nis ſicut ipſi ſpoliāt pauperes. Vñ pphe-
ta Iſa. Ve qui predaris: nonne ⁊ ipſe pre
daberis: Unde accidit ei: ſicut puero par
uulo tenenti panem in manu: cui canis ca
pit manum vt panem habere poſſit. Sic
tyrannus vſurarij interdum caput capit:
vt eius denarios poſſit habere. Vñ Iere.
xvij. Perdix fouit: que non peperit: fecit di
uitias: ⁊ non in iudicio: in medio dierum
ſuorum relinquet eas. Dicunt illi qui
nouerunt rerum naturas: ꝙ perdix ſur-
ripit aliena oua: ⁊ fouet ea. Sed cum
pulli adulti fuerint: relinquunt eā. Sic vſu-
rarius congregat ea que ſua non ſunt: nec
in acquiſitione diuitiarum ſuarū habet re-
ſpectū ad dei iudiciū: ſed ſepe etiā in vita
ſua diuitias ſuas amittit. ¶ Scda pena ē
quod non habet poteſtatē reſtituendi vſu
ras ſuas. Vult enim deus: vt cū re furtiua
cōprehendatur ⁊ ſuſpendatur. Et nota ꝙ
raro accidit ꝙ vſurarius vſuras ſuas reſti
tuat: qꝛ vel prodigus eſt: ⁊ tantū expendit:
ꝙ reſtituere non poteſt: vel auarus eſt: ⁊ iō
reſtituere non vult: vel licet non ſit prodi-
gus vel auarus: tamen potius ſibi place-
ret in elemoſynas .c. libras expendere: ꝗ̄ re
ſtituere .c. ſol. Unde cōparatur vſurarius
cuidā vaſi: in quo denarij reponuntur: ha
benti vnicum foramen: per quod denarij
immittuntur: nec per idem foramen poſſūt
rehaberi. Oportet enim vas illud cōfringi
anteꝗ̄ rehabeantur. Sic eſt de vſurario.
Illi enim a quo habuit nō reſtitueret: ſed
forſitan pauperibus daret: nec etiam hoc
faceret: niſi in morte ſua. Unde Senē. Aua
rus nunꝗ̄ benefacit niſi cum moritur.

¶ Tertia pena vſurarij eſt: ꝙ hereditas
ipſius non pertranſit niſi vſqꝫ in tertium
heredem Unde in Eccleſia. xxi. Qui edifi
cat domum ſuam ſtipendijs alienis: quaſi
qui colligit lapides in hyeme. Edificium
quod fit ī hyeme. cito ruit. Sic diuitie ma
le acquiſite cito dilabuntur. Et .xli. Eiuſdē.
Filiorū peccatorū peribit hereditas: ⁊ cum
ſemine illorū aſſiduitas opprobrij. Et hoc
eſt vnum de iuſtis iudicijs dei: ꝙ filij vſu-
rariorū pauperes ſunt ⁊ miſeri: pro quibꝰ
ditandis deum non timuerunt offendere.

¶ Quarta pena eſt: ꝙ vſurarij ⁊ filij eorū
ſibi in inferno inuicem maledicent. Dicet
enim pater filio. Maledictus ſis fili: quia
ppter te ſū in tormentis iſtis. Fui .n. vſura
rius: ne tu eſſes pauper. Cui econtrario di
cet filius. Immo tu pater maledictus ſis.
Niſi .n. male ꝯgregaſſes diuitias mihi: nō
male ꝯſeruaſſē eas. Ad hoc pōt referri: ꝙ
Eccle. legit̄. xli. de prē impio ꝯquerunt ipſi
filij. qm̄ ppter ipm̄ ſunt in opprobrium.

¶ Quinta pena vſurariorū eſt pena eter-
ne dānatiōis. Cuiꝰ magnitudo inſinuat̄.
xxij. Eze. Ubi ſic legit̄. Uſurā ⁊ ſupabūdā
tiā accepiſti: ⁊ auare proximos tuos calūnia
baris: meiqꝫ oblitus es dicit dñs deꝰ. Ecce
ꝯcluſi manꝰ meas ſup auaritiā quā feciſti
ꝯcluſa manu: nō palma apta pcutiet dñs
vſurariū. Et merito qꝛ ipſe manꝰ cōcluſas
habuit ⁊ nō aptas ad paupes. Sup illud
vbū dic̄ Interli. habitū iraſcētis aſſūpſi.

¶ De duabus ſpeciebus vſurarū. cap. i.

d Icto de his que faciūt ad deteſta.
vſure dicendū eſt de ſpeciebꝰ eiꝰ.
Notandū eſt ergo: ꝙ due ſunt ſpēs
vſure. Una eſt māifeſta: alia palliata: ma-
nifeſta vſura eſt: cū aliquis tradit pecuniā
numeratā: vel ponderatā: vel menſuratā
tali pacto: vt detur ſibi aliqd vltra ſortem:
Uſura vero palliata .vi. hꝫ. ſpēs. ¶ Pria
ſpēs accidit circa pignora: vel obſides. Et
hoc .v. modis. ¶ Primꝰ modus eſt cū ali
qs hꝫ grangiā: ⁊ fructꝰ colligit vltra ſortē.
¶ Scds modus eſt: cū pignoribꝰ vtunt̄.
Unde .ij. Amos. Super veſtimentis pi-

gnorātis accubuerūt. Tertius modus eſt: cum habet aliquis equos in pignore: ⁊ facit eos comedeꝛ pluſq̄ poſſibile ſit. Quartus modus eſt: cum habet vſurarius obſides: ⁊ de coꝝ expenſis viuit. Quint⁹ modus fit: cum obſidibus non vult dare dilationem: niſi prius ſibi aliquid detur. Magna autem eſt crudelitas vſurarij: quum non ſufficit ꝙ per ſe ⁊ per ſua : pauperem hominem comedit niſi alienos equos: et alienos homines in auxilium ſuū aſſumit vnde bene poteſt deus dicere de vſurarijs illud verbum. Deuorant. p. m. ſicut. c. p.

¶ Secunda ſpēs vſure palliate eſt circa venditiones ⁊ emptiones. Fit autem ſpēs iſta tribus modis. Primus eſt quādo vſurarius emit aliquā poſſeſſionē longe minori precio q̄ valeat tali cōditione: ꝙ venditor eam rehabere poſſit quando p̄cium ſoluere voluerit. Secūdus modus eſt: q̄n aliquid ad terminū amplius q̄ valeat: vel vſq; ad terminū illū valere debeat : vēdit. Tertius modus eſt: quādo ante terminū emit aliquid minori precio q̄ valeat: ſicut bladum in terra. ¶ Tertia ſpecies vſure ē cum vſurarius aliquid vltra ſortem accepit ſine pacto expreſſo: ipſa conſuetudine ſic tacite faciente pactum. Sicut inter ſtatuas mulieres ⁊ peccantes cum eis: ipſa cōſuetudo pactū facit ip ſis tacentibus. Et in iſto caſu palliant vſurarij maliciam vſure bonitatis nomine. Tales enim vſuras bonitates vocāt. vnde ſatis poteſt timere: ne incurrat illam maledictionē. Iſa. Ve q̄ dicitis malū bonū ⁊ bonū malū. ¶ Quarta ſpecies eſt: cum quis palliat vſurā ſocietate: ſicuti cum aliquis tradit pecuniā ſuam alicui negociatori tali cōditione ꝙ ſit ſocius eius in lucro : ⁊ non in damno ꝙ eſt valde magna iniquitas cum pauper: cui traditur pecunia: laborem habeat: ⁊ periculum tam anime q̄ corporis: ⁊ ſuper eū ponatur adhuc periculū pecunie: vult vſurarius ꝙ pecunia ſua ſit quo ad lucrum: ⁊ pauperis quo ad periculum. Similiter hec eſt ſpecies vſure: cum aliquis animalia ſua tradit pauperi cōditione tali: ꝙ ſibi imortalia ſint: que alia vulgariter vocant ſere. Incantator eſt vſurarius: qui vult q̄d animalia que paup̄i ſunt mortua: ſibi ſint viua. Quinta ſpecies eſt: cum quis nomine pene: palliat vſuram ſicut faciunt Romani ꝙ licet aliquādo iuſte poſſit fieri q̄d iuſtū eſt negligentiā alicuius puniri: tamē quantū ad multos vſura eſt: qui non intēdunt in penis talibus vt ſibi ſoluatur cit⁹ ſed vt ſoluat amplius. Sexta ſpecies: vbi palliatur vſura: trāſlatione facta re ad rē a perſona in perſonā. A re ad rem fit tranſlatio: vt cum diues non vult vltra ſortem pecuniam accipere a paupere: ſed bene accipit vt operetur in vinea ſua duobus diebus: vel aliquid ſimile. A perſona vero ad perſonam: vt cum vſurarius non accommodaret: ſed habet aliquem amicum quē facit accommodare.

¶ De reſtitutionib⁹ vſuraꝝ: ⁊ maxime in octo repꝛehēſibiles ſunt vſurarij circa reſtitutiones faciendas.

D icto de ſpeciebus vſure: tangēdū eſt aliquid de reſtitutionibus vſurarum. ¶ Et primo dicemus de his: in quibus reprehenſibiles ſunt vſurarij contra reſtitutionem. ¶ Secundo dicemus de his: per que ſunt ad reſtitutionem inducēdi. ¶ Octo vero ſunt: in quib⁹ ſūt reprehenſibiles vſurarij circa reſtitutionē: Primo in hoc ꝙ nolunt reſtituere : neq; de alieno nolunt elemoſinarij eſſe. Sc̄do in hoc ꝙ aliquando habent voluntatē reſtituendi: tamē differunt quantū poſſunt. Et auctoritate ſua ſibi dilationē dant: ⁊ accipiunt abſq; mora. Volūt ſibi reſtitui graciam a qua ſpoliati ſunt: ⁊ tamen in preſenti nolunt reſtituere pauperi illud vnde eum ſpoliauerūt. Prius volunt reſtitui q̄ reſtituere: cū tamen prius ſpoliauerint: q̄ ſpoliati fuerint. Tertio rep̄hēſibiles ſunt in hoc ꝙ non plene reſtituunt. Quod tribus modis accidit. Primus modus eſt : cū nolunt reſtituere : niſi vſuras quas in ꝓpria perſona acceperunt: cum teneantur etiam ad vſuras patris reſtituendas ſecundum portionem hereditatis quam habuerunt. Secundus modus eſt: cum clamores exteriores pacificant: de clamore aūt cōſcientie proprie que proximior eſt: ⁊ que ſequētur eos vſq; ad eternū iudicem non curāt. Si. n. aliq̄s eſt : de cui⁹ iniuria remordet eos cōſcientia: ex quo ipſe nō cōquerit: nō curant ſatiſfacere ei. Terti⁹ modus eſt: cū his qui conquerunt: non ſoluūt quandoq; etiā quartā partē. Satis diſſimilis ē reſtitutio noſtri tēporis reſtitutioni illi⁹. Zachei. De

qua in Luc.xix. Si aliquem defraudaui: reddo quadruplū. Ideomeruit Zache⁹ tā cito audire. Hodie ſalus huic domui facta eſt. Quarto reprehenſibiles ſunt vſurarij: ꝙ nō humiliter reſtituūt: immo dicūt illis: ꝗ aliqd petūt ſibi reſtitui. Si ego nō fuiſſem vos ⁊ familia vr̃a fame periſſetis. Si deo placuerit: ecce conualeſcā. Et ꝓponūt ꝙ ſi deo placuerit: vt conualeſcant: ꝙ ipſi facient paupi: que deo nō placeāt. Quinto repħē ſibiles ſunt in hoc: ꝙ cū difficultate reſtituūt ꝗd libenter deberēt reſtituere: q2 plus ſibi a deo reſtituit: ꝗ̄ ipſi reſtituant. Grati etiā deberēt eē cōquerentibus: tanꝗ̄ illis ꝗ ſunt adiutores ſalutis cōſiderātes ꝙ ſi illi modo taceāt demones poſtea nō tacebūt. Sexto reprehēſibiles ſunt in hoc: ꝙ qñ in firmant: ꝓponunt ſe reſtituere: ſi cōtingat eos mori. Si āt cōtingat eos euadere: non habēt ꝓpoſitū reſtituendi. Talē pacē vo lūt cū deo facere: ꝙ ſi moriant: nō infeſtabūt eū: lz ſciāt indubitāter qꝺ de⁹ nō facit pacē cū eis ſiue moriant: ſiue viuant. Septimo repħēſibiles ſunt in hoc: qꝺ aliquā certā ſummā p̄efigūt: vñ vſure eoꝝ reſtituantur. Qꝺ nō ſufficit: niſi ꝑcipiāt: ꝙ de alijs bōis eoꝝ reſtitutio ꝑficiat: ſi ſumma illa nō ſuffecerit. Octauo repħēſibiles ſunt in hoc: ꝙ filios ſuos cōſtituūt reſtitutores: q2 veriſimile ē: cū vſurarius in vita ſua pl⁹ amauit diuicias: ꝗ̄ propriam animā: quod filius plus debeat eas amare: ꝗ̄ alienam animam. Et ꝙ nolit maledictionem illam mundanam. Maledictus qui partem ſuā facit deteriorem.

¶ Inductiones contra vſurarios: ⁊ ſunt .viij. cauſe quare reſtituende ſunt vſure.

Equit de his: que ad hoc valere poſſunt: vt vſurarius libentius reſtituat: ſi frequenter ea meditetur. ¶ Octo vero ſunt: ꝗ̄ ad hoc valēt. Primo valet ad hoc: ſi ſepe cogitet ad ea ꝗ̄ ſibi reſtituentur: ſi ipſe reſtituat. Sex enim ſunt: que ſibi reſtituuntur. Quorum quodlibet plus incomparabiliter valet: ꝗ̄ ea: que ipſe reſtituet. ¶ Primo reſtituetur: ei de⁹: vñ patet: ꝙ non debet credere diabolo: ſic dixerit: tu pauper eris: ſi reſtitueris. Quomō enim eſt pauper: qui deum habet? vnde. Auguſtinus. Aurum habens in archa diues eſt: deum habens in conſcientia diues non eſt. Coniunge aurum ⁊ deum archā ⁊ conſcientiam. Coniungere ſibi ſumitur pro comparere: ſanctus. Auguſt. Satis diues eſt chriſtiana religio: que in omnium poſſeſſore: omnia poſſidet. Quis diceret aliquem pauperē: qui totū mūdū haberet Quomodo ergo pauper eſt: qui deum habet: cum deus ſcꝺm iudiciū vſurarij pluſꝗ̄ mūdus valeat? Secundū quod vſurario reſtituitur eſt regnū eternum. Quomodo depauperatur: cuius in tali regno acquiritur? Tertium reſtituūtur vſurario omnes ſpirituales fratres: quos amiſerat per peccatum: vnde in Eccleſi. Que cōicatio ſancti ad canē. Velut canis eſt vſurarius dū eſt in peccato non habens aliquā fraternitatem cum aliquo amico dei. Sed cū vſuras reſtituit: omnes amici dei: fratres eius ſunt. Quis fratrem ſuum amiſſum .xij. denarijs non redimat? Si autem vſurarius pro quolibet fratre: quē recuꝑat: reſtituat .xij. denarios ſufficienter erit reſtitutum. Quarto reſtituitur ei ſocietas eccleſie: ex qua partem habet in omnibus bonis eccleſie: vnde particeps ego ſum oiu3 .t.t. ⁊c. ¶ Quinto reſtituūtur ei bona: que per peccatum amiſit. Si peregrinationem fecit vel aliud bonum ipſe amiſit illud per peccatum vſure conſequenter commiſſum. Quod ſibi reſtituitur: quum vſuras reſtituit. ¶ Sexto reſtituitur ipſemet ſibi. Saltem tantū deberet reſtituere: quātum redimeret ſe: ſi captus eſſet ab his: qui haberent capitales inimicitias cum eo: cum in peioribus manibus ſit: quia in manibus demonum. ¶ Secundo poteſt valere: ad hoc: ꝙ vſurarius reſtituat: ſi cogitet patibulum infernale ſibi erectū: a quo alio modo euadere non poteſt: niſi per reſtitutionem Non enim dimittitur peccatum: niſi reſtituatur ablatum. Quis latro vidēs ſibi patibulū erectū: non libenter reſtituat: ꝗcꝗd poteſt reſtituere: ſi per hoc euadere credit. vnde. Augu. Quis non vt viueret cōtinuo perdere voluit: vnde viueret eligēs potius vitam mēdicantem: quam celerem mortē. Tertio valet ad idem: ſi cogitet ꝙ iuſticia dei tenet gladium euaginatū: ſuper caput eius: vt ſecet eū medium. licet ad ipſa miſericordia dei gladium teneat. Quis autem nō potius eligat quicquid tenet deponere ꝗ̄ gladio perire? Quarto. Valz ad hoc: ſi cogitet ſe ſimilē eſſe illi ſup quem cecidit do

mus: vel magna maſſa terre. Quis in tali ſtatu: ſi non poſſit molē per ſe remouere deſup ſe nō roget amicos ſuos vt ſe iuuēt? Pecunia p̄ vſuras acquiſita: q̄ſi moles terre eſt vſurarij impediēs ne ad vitam gr̄e poſſit reſurgere. Unde deberet rogare oēs amicos ſuos: vt ſe inuito ⁊ neſciente pecuniā illā reſtituerēt. Quinto vꝫ ad idē. ſi cogitet ſe ſimilē eē illi qui molā aſinariā hꝫ ligatā ad collū trahentē eum in ꝓfundū. Pecunia male acquiſita ē velut mola aſinaria: fune amoris quaſi collo eius ligata trahens eum in ꝓfundū inferni. vnde cū lachrymis rogare deberet ſi amicū haberet: vt auferret ſibi pecuniā illā: ⁊ reſtitueret. Sexto valet ad idē ſi cogitet ꝙ ipſe relictur⁹ eſt ſimiliter pecuniā: ſi nō reſtituat ⁊ ſe cū ea. Unū Eccle. x. Cum morietur hō hereditabit beſtias: ſerpentes: ⁊ vermes. Iſta tria diuidūt ſibi bona vſurarij i morte eius. Serpētes enim .i. demones habent aīam. Beſtie .i. domus vel amici vſurarij: qui beſtie poſſunt dici: a vaſtando habēt pecuniā. Uermes vero hñt corpus. Et gliberet hoꝝ non daret partem ſuam pro alijs duab⁹ partibus. Septimo valet ad idē: ſi cogitet vſurari⁹: ꝙ pecunia filijs ſuis relicta occaſio erit eis mortis eterne. Quis .n. poti⁹ non eligat pecunia aliqua cōparare ſibi vitā eternā: q̄ heredibus ſuis mortem eternā? Octauo valet ad idē: ſi vſurari⁹ cogitet in cōpaſſionē ⁊ durīciā que poſt mortem ſuā futura eſt in eius filijs erga eum. Uixenī ſemel i anno erūt memores ipſi⁹ vt eius āniuerſariū faciant. In ſemetipſo poteſt reſpicere. q̄ paꝝ boni pro ſuis fecerit. Et ſic ſibi fieri nō dubitet: vel multo minus: q2 abundante iniq̄tate: refrigeſcet caritas multoꝝ: vt ait dn̄s.

¶ Dicto de peccato ⁊ ſpeciēb⁹ ei⁹ vſure. dicendum eſt de rapina. cap̄. xl.

Poſt peccatū vſure dicendū eſt de peccato rapine. Sex vero ſūt que deberēt hoīes cohibere a peccato iſto. Primū eſt magnitudo ipſi⁹. Secūdū eſt hoc: ꝙ macula huius peccati multum adheret. Tertium eſt ruſticitas vel vilitas que eſt in peccato iſto. Quartū eſt magnū dānnū ſpirituale ꝙ raptor icurrit. Quintū eſt parua vtilitas: q̄ inde conſequitur. Sextum eſt pena raptorum: que in ſacra ſcriptura inuenitur.

¶ Duodecim rationes aſſignātur q̄re rapina ſit magnum peccatum.

Duodecim vero ſunt que valde poſſunt ad oſtendendā magnitudinē huius peccati. Primū eſt hoc: ꝙ peccatū iſtud: ipſum fundamentū iuſticie vel bonitatis deſtruit in hominē. Quod ſit iſtud fundamentū oſtēdit ſapiēs dicēs. Primum fundamentū iuſticie eſt: ne cui noceatur. Deinde vt cōmuni vtilitati ſeruiatur. Secundum eſt hoc: ꝙ .xx. Exo. videtur lex amplius prohibere iſtud peccatum: q̄ alia peccata. Poſtq̄ enim ꝓhibuit actum rapine cum actu homicidij: ⁊ ceteris malis actibus. iterū prohibet voluntatē rapiendi dicens. Non concupiſces domū ⁊c. Tertium eſt hoc: ꝙ multū ē odioſa rapina deo. Unde Iſa. xli. Ego dominus amans iudicium: ⁊ odio habens rapinam in holocauſtū. In holocauſto enī que erat dignior ſpecies ſacrificij. habeat dn̄s odio rapinam. Quartum eſt ꝙ exoſa eſt rapina ſanctis hominib⁹: adeo vt ipſum mundum eis exoſū reddat. Unū Eccl. iiij. Uerti me ad alia: que ſub ſole geruntur: ⁊ vidi calumnias: ⁊ lachrymas innocentiū ⁊ conſolatorem neminem: nec poſſe reſiſtere eorum violentie: ⁊ cunctorum auxilio deſtitutos. Et laudaui magis mortuos q̄ viuentes. Et feliciorē vtrum iudicaui qui nec dum natus eſt: nec vidit mala: que ſub ſole fiunt. Ad idem pertinet quod legitur Abacuc. i. Uſquequo domine clamabo: ⁊ nō exaudies: vociferabor ad te vim patiēs ⁊ non obſeruabis. Et ſubiungit Quare reſpicis contemptores ⁊ taces: conculcante impio iuſtiorem ſe. Quintū eſt: ꝙ rapina inter chriſtianos nō ſolū rapina eſt: Immo etiā proditio: quia oēs xp̄iani fratres ſunt. Depredari enim fratrem ſuum innocentem non poteſt aliquis: abſq3 crimine proditionis. Et etiam ⁊ propter hoc: quia qui depredatur ſubditum alicuius: depredatur ipſum dn̄m: vnde qui fidelem depredaē dn̄i: depredaē dn̄m ſuū: vn̄ ꝓditor eſt cū dn̄m ſuū depredeē abſq3 ei⁹ culpa.

¶ Sexto eſt hoc: ꝙ raptor homicida eſt. Unū Eccle. xxxiiij. Qui aufert in ſudore panē: quaſi qui occidit ꝓximū ſuū. Cum raptor pauperi vitā ſuā auferat: quaſi quōdāmodo mortem ei aufert. Auferre enim

vitã ⁊ inferre mortez ↄuertibilia ſũt. ¶ Se
ptimo ẽ h: ꝙ raptores peiores ſunt furib⁹.
Uniuerſaliter.n.peius eſt peccare aperte:
ꝗ peccaꝛ occulte. Sicut adulterari aperte
peius eſt: ꝗ occulte. Peius igitur ẽ iniuria
ri alicui apte: vt faciũt raptores: ꝗ occulte:
vt fures. ¶ Octauo eſt hoc: ꝙ peiores ſũt
raptores vſurarijs. Cuius ſignũ eſt hoc: ꝙ
pauperes homines vt euadant manus ra
ptorꝫ ponũt ſe in manus vſurariorꝫ: que tñ
valde mala ſunt: vt oſtenſum eſt ſupra.
¶ Nono eſt h: qꝺ peccatũ rapine multuꝫ
aſſimilat hominẽ diabolo. Diabolus enĩꝫ
fuit primus raptor: volẽs altitudinẽ dei ra
pere: vnde propħa in pſona eius. Et ero ſi
milis altiſſimo. Et adhuc inceſſanter labo
rat: vt bona noſtra rapiat. Nec ſolum aſſi
milantur diabolo in rapiẽdo bona homi
num: imo ẽt in torquendo homines: vt bo
na eorꝫ extorqãt ab eis. ¶ Decimo ẽ hoc
ꝙ raptores in tribus modis ſunt peiores
diabolo. ¶ Primo i hoc: ꝗꝛ diabolus eos
depredatur: ⁊ torquet: ꝗ mala egit: ſed ra
ptores eos depredantur: ⁊ torquent: quia
malo recedũt. vnde. lix. Iſa. Qui receſſit a
malo: prede patuit. Et. xxix. Prouer. Uiri
ſanguinũ oderunt ſimplicẽ. Diabolus po
terit ſe iuſtificare comparatione raptorꝫ
in die iudicij. Poterit.n. dicere. Ego illos
ſolos inferno afflixi: ꝗ te offenderunt: ſed
raptores iſti illos depredati ſunt: ⁊ afflixe
runt: ꝗ non meruerũt. Secũdo ſunt peio
res in hoc: ꝙ diabolus defert angelo dei:
homini ad cuſtodiam deputato: vt corpo
ralem violentiam ei non inferat: ꝙ rapto
res non faciunt. ¶ Tertio ſunt peiores in
hoc ꝗꝛ diabolus torquet homines in infer
no. Qui loc⁹ tormentorꝫ vocatur. Luc. xv.
Sed raptores homines torquent in mun
do iſto: vbi homines deberẽt habere liber
tatem faciendi de ſe: ⁊ de ſuis: ſm volunta
tem ſuã. Unde recte poſſumus intelligere
raptores vocatos angelos diaboli. Math.
xxv. Ubi ſic legiꝛ. Ite maledicti ⁊c. Qui
patus ẽ di. ⁊ an. eius. Miſſi videntur eſſe
a diabolo raptores: ad faciendũ mala ope
ra in mũdo: qualia facit diabolus in infer
no. ¶ Undecimo eſt h: ꝗꝛ ſpũs ſanct⁹ in ſa
cra ſcriptura raptores dicit talia facere de
pauperib⁹ ꝗlia nulli pſecutores eccleſie le
guntur feciſſe de fidelibus. Dicit enĩꝫ eos
excoriare paupes: ⁊ atterere: ⁊ cõmolere: ⁊
paſcere: ⁊ cõmedere: ⁊ deuorare. De p̄mo
legitur. Miche. iij. Odio habetis bonũ: ⁊
diligitis malũ: ꝗ violẽter tollitis pelles eo
rum deſup eos: ⁊ carnem eorꝫ deſup oſſi
bus eorꝫ. De. ij. ⁊. iij. legitur. Iſa. iij. Ra
pina pauperis in domo vr̃a: quare atteri
tis populũ meuꝫ: ⁊ facies paupis cõmoli
tis. De. iiij. Eccle. xiij. Uenatio leonis ona
gri in heremo: ſic paſcua diuitũ pauperes
¶ De. iiij. legitur. Prouer. xxx. Generatio
que pro dentibus gladiũ hꝫ: ⁊ mãdat mo
laribus ſuis vt comedat inopes de terra: ⁊
paupes ex hominib⁹. De. v. legiꝛ Eze. xix.
Factus ẽ leo ⁊ didicit capere predã: ⁊ ho
mines deuorare ⁊. iiij. Eiuſdẽ. Sicut leo
rugiens: capienſqꝫ predã animaꝫ deuora
uerunt inopis. Qꝺ aũt predicta teſtimonia
ſcripture de raptoribus vera ſint: ↄſtat cũ
a ſpũ ſancto dicta ſint. Sꝫ qualiter intelli
genda ſint. non ẽ ab eo manifeſtũ. Poſſu
mus tñ intelligere raptores talia facere
pauperibus: quũ ea faciunt rebus eorꝫ: ꝗ
ad ſuſtentationem vite: eis neceſſaria ſunt
vnde qui excoriat vnũ bouem: quẽ habet
pauper homo: reputatione ipſius paupis
excoriat eum. Pene.n. idem eſt pauperi:
ac ſi excoriaret eum. vnde Dauid. ij. Re. xij
Quum Nathan poſuiſſet ei parabolã de
diuite: ꝗ abſtulerat pauperi homini ouẽꝫ
vnicam: dixit eum dignum morte eſſe.
Secundum hunc modũ: etiam molit pau
perem: qui frumentum eius neceſſarium
tollit. Aliter etiam poſſumus dicere: ꝙ ra
ptor pauperem excoriat. quũ aufert ei tpa
lia: que defectum intollerabileꝫ pellunt ab
eo: ſicut ⁊ pellis proprie carnis. Nec ſine
illis poteſt viuere. ſicut nec ſine propria pe
le. vnde ⁊ pellis vocantur temporalia. vn
de Iob. ij. Pellem pro pelle: ⁊ cuncta que
habet homo dabit pro anima ſua. Pellẽ
inquaꝫ temporaliũ pro pelle proprie car
nis. Pellem ẽt dicitur raptor auferre pau
peri. qñ aufert ea. que adherent per amorẽ
cordi. Sicut pellis. que adheret corpori. h
mo amplius videnꝛ adherere cordi. ꝗ aĩa
ipſi corpori. Cum.n. pauperes ad morteꝫ
infirmantur. potius permittunt aĩam a
corpore recedere. ꝗ a ſedando medicis ſe
pararent. vel aliter expendendo illud mo
dicum quod habent. Ex hac vero adhe
ſione. patere poteſt. qualis ſit dolor in
eorum ſeparatione. Carnem etiam ⁊ ſen

guinem auferunt raptores paupibus:cuȝ
auferunt ea:que acqſierũt labore:⁊ ſudo
re:⁊ ꝓprij corporis ↄſumptione: ⁊ que ēt
ꝓprio corpori ſubtraxerũt:niſi in carnem
⁊ ſanguinē cōuerſa eſſent. Immo plus vi
detur raptor facere paupi: q̄ ſi eū excoria
ret. Ille eni q eū excoriaret:nō auferet ei ni
ſi haberet pellem ſuā:ſed raptor auferet ei
etiā illud:ꝙ nō hȝ:q2 aufert illud:qđ vſu
rariorū eſt:qđ ei accōmodauerūt. Aufert
ēt ei raptor qđ iam comedit ⁊ bibit. Expē
dit enīȝ paup:⁊ annonā:⁊ vinū:anteq̄ illa
colligat. Poſſumus etiā intelligere rapto
res cōmolere pauperes quia inter ſpē euaſi
onis. ⁊ metū depdationis:quaſi iter duas
molas eos affligunt. Notabiliter aūt dicit
facies pauperuȝ cōmolitis. Pre paupertate
enim faciūt facies eoꝝ:ad tantaȝ maciem
deuenire:ꝙ videtur gene eorū cōpreſſe fuiſ
ſe inter duas molas. ¶ Duodecimū ꝙ fa
cit ad magnitudinē huius peccati:eſt hoc
ꝙ ipſi peiores ſunt beſtiis quacūqȝ. Unus
eni raptor totā vnā patriā deuorat. Lupus
enim interdū per annū vnū:non deuorat
vnū hominē. Unde ſacra ſcriptura rapto
res cōparat:diuerſis generibus beſtiaruȝ:
quādoqȝ lupo. Unde Sopho. iij. Iudices
eius lupi veſpere:nō relinq̄bant in mane.
Quādoqȝ vero cōparat eos leoni:vel vrſo
vnde. Prouer. decimooctauo. Leo rugiēs
⁊ vrſus eſuriēs:principes ipſius ſuper po
pulū pauperē. ¶ Secūdo dȝ cohibere ho
mines a peccato rapine hoc quod macu
la huius peccati ita adheret ſicut calx late
ri. Uix eni aliqs reſtituit pfecte ea que ra
puit. Uidemus eni eos q habēt nouas ve
ſtes:quod diligentiſſime cauēt eis. ab oleo
⁊ ab aliis. quorū macule remoueri nō poſ
ſunt:dicētes. Perdita eſſet veſtis:ſi cade
ret ſup eā aliqd tale. Quāto magis q non
dū rapiunt deberet ſibi cauere a rapina:⁊
dicere inter ſe? Perditus ſum ſi incepero
rapere. Nunquaȝ eni de cetero reſtituam.
¶ Tertio deberēt raptores cohibere hoc
ꝙ magna ignobilitas:⁊ ruſticitas ē in ra
piēdo. Dare eni nobile eſt vnde i. Thobia
verſificato. Eſt dare leticie vox:verbū no
bile:verbū melliflnū:dantis gloria:dantis
honor Et valde aſſimilat hominem deus.
Deus ex liberalitate ſua fecit:quicq̄d fecit.
Et ad dandū alia fecit:vt haberet que da
ret. Alia vero vt haberet q̄bus daret. Si āt
dare hominē nobilē:reddit ergo auferre
reddit ruſticū ⁊ vilem. ¶ Quarto deberet
raptores cohibere magnū damnum ſpiri
tuale:quod incurrunt:dum aliqd terrenū
rapiūt:vnde. Auguſtinus. Lucrū i archa:
damnū in cōſciētia tollit veſtem: ⁊ perdit
fidem:acqrit pecuniam:perdit iuſticiam.
Raptor lucrū habet in archa:quam cū lu
cro relicturus eſt: ſed damnum habet in
conſcientia:quam cū damno delaturus eſt.
fidem perdit quam debebat deo: ⁊ fratri
ſuo chriſtiano:vnde proditor eſt. Iuſticiā
enim perdit:vnde non habebit eam in au
xilium in die iudicij:ſed potius erit contra
eū. ¶ Quinto debent raptores cohibere
hoc:ꝙ pradam vtilitatem habent de rapi
na ſua:quo ad corpus Et enim eis parum
valet:quia cito tranſit: vnde. Eccleſia. xl.
Subſtantie impiorū quaſi fluuius ſicca
buntur. Et ſumitur ibi fluuius pro torrēte
quod a pluuijs congregatur. Quo ad ani
mam vero nullā habent vtilitatem:q2 nō
poſſunt facere inde elemoſynam:vel obla
tionem. vnde. Eccle. decimoquarto. Qui
offert ſacrificium ex ſubſtantia pauperis:
quaſi qui victimat filiū in conſpectu pa
tris:cum ſubſtantia pauperū vita ſit eoꝝ.
Qui eam offert domino quaſi vitam vel
ſanguinem pauperū qui ſunt filij dei ei of
fert. vnde ſubſtātia pauperis vocatur ſan
guis. Iere. ſecūdo. In alis tuis inuētus eſt
ſanguis animarū pauperū. Ale vocantur
extremitas precioſorū palliorū:in quibus
alis:ſanguis inuenitur:cū de rapinis pau
perū fiunt. Hijs alis non de facili volat q̄s
in celū. ¶ Sexto deberet cohibere homies
a rapina: magna pena quam ſumpturus
eſt deus de raptoribus.

¶ Quattuor rationibus oſtenditur ꝙ do
minus multum puniturus ſit raptores.

q Uattuor vero ſunt:per que poteſt
oſtendi: quod dominus multum
puniturus eſt raptores. ¶ Primū
eſt hoc:ꝙ ipſe ita diſtricte iudicat eos:qui
propria non largiūtur pauperibus. Si eni
damnat eos:qui pauperibus propria nō
tribuūt: quid faciet de eis qui eis ſua au
ferunt:vnde dicit. Glo. ſuper lucam. Non
reprehenditur diues:ꝙ aliena rapuerit:ſȝ
quod ſua non erogauerit. Quid ergo erit
ei:qui aliena rapit? Ad idem valet: quod
legitur. Mathe. vigeſimoquinto. Tunc di

cet rex his qui a ſiniſtris eius erunt. Diſce
dite a me maledicti in ignem eternū: qui
paratus eſt diabolo: ⁊ angelis eius. Eſu-
riui enim ⁊ non dediſtis mihi mãducare.
Raptoribus vero dicere poterit. Eſuriui ⁊
abſtuliſtis mihi quod debebã manduca
re. Ori meo ſubtraxiſtis: quod canibus ⁊
auibus veſtris dediſtis. Raptores enī ori
dei ſubtrahunt in pauperibus: que in ore
porcorum .i. voluptuoſorum hominū vel
in ore canum: ſcilicet detractorum ponūt.
Ad litteram. Et aues ⁊ canes paſcunt de
rapinis pauperum: ⁊ etiã auferunt de ore
dei: que ponunt in ore diaboli. Os dei: eſt
os pauperis. Os vero diaboli: os impij.
Quū enim impius ſeruus ſit diaboli: os
⁊ cetera que habet: diaboli ſunt. Quū ve
ro ſubtrahit pauperi: quod dat peccatori:
ori dei ſubtrahit: quod ponit in ore diabo
li. Raptoribus etiam poterit dicere. Siti-
ui ⁊ abſtuliſtis mihi ꝙ debui bibere. Im-
mo quod plus eſt: ſanguinem meum in
pauperibus bibiſtis. Quod enim vni ex
minimis meis feciſtis mihi feciſtis. Pote
rit etiam dominus eis dicere. Hoſpes fui:
⁊ non me collegiſtis. Immo quod plus
eſt. domum in qua colligi debebam cum-
buſſiſtis. Et iterum. Nudus fui: ⁊ non me
cooperuiſtis. Immo quod plus eſt: in pau
peribus me excoriaſtis. Et vnde cooperi-
ri debui mihi ſubtraxiſtis. Uxores militū
veſtibus caudatis terram operiunt: pro q
bus viri earum deum in pauperibus nu-
dauerint: ⁊ quandoqꝫ trahunt in cauda
ſua totã ſubſtantiam vnius pauperis ho
minis. Et iterum. Infirmus fui ⁊ non me
viſitaſtis: ſed ſuper dolorem vulnerū meo
rū addidiſtis: ⁊ quaſi vulnere ſuper vul-
nus me conciſiſtis. In carcere fui: ibi me
cruciaſtis: ⁊ quaſi iterum me crucifixiſtis.
G ¶ Secūdo poteſt perpendi: ꝙ de⁹ grauí-
ter puniturus ſit raptores: per imprecatio
nes ⁊ maledictiões: quas faciūt eis vidue
⁊ pupilli: quos ipſi ſpoliant. Dicit enī ſcri
ptura: quod tales imprecationes a domi-
no exaudiūtur: vnde trigeſimoquinto. Ec
cleſi. Non deſpiciet dominus preces pupil
li: nec vidue: ſi effundat loquelam gemit⁹:
⁊ poſt. Nõne lachryme vidue ad maxillã
deſcendunt: ⁊ exclamatio eius ſuper dedu
centem .rap. ſ. eas. i. ſuper eum qui facit: eã
lachrymari. A maxilla enī aſcendunt: vſqꝫ
ad celum. ⁊ dominus exauditor non dele-
ctabit in illī lachrymis. Minus dicit ⁊ pl⁹
ſignificat. Quum dicit non delectabitur:
quaſi dicat grauiſſime iraſcetur deus in il-
lis. Uidentur lachryme vidue ad maxillã
tantum. ſed in veritate aſcendunt in celum
vſqꝫ ad conſpectum dei. quantum ad vir-
tutem. Ad idem valet parabola. q̄ ponit
dominus. Luce decimooctauo. De iudice
iniquo. qui deum non timebat. nec homi-
nem reuerebatur. qui nolebat per multū
tempus iudicare viduam quandam de ad
uerſario eius. ſed potius dixit inter ſe. Et ſi
deum non timeo: ⁊ hominem non reuere
or. tamen qꝛ moleſta eſt mihi hec vidua.
iudicabo illam. Et ſubiungit dominus.
Uidete quid iudex iniquitatis dicat. Deus
aūt non faciet vindictam electorum ſuorū
clamantium ad ſe die ac nocte. ⁊ patientiã
habebit in illis. Multum timendum eſſet
rapacibus de propria ſalute. preces enim
eorum propter rapinas eorum. non exau-
diuntur. Unde Iſa. i. Cum multiplicaueri
tis orationem non exaudiam: Manus. n.
veſtre ſanguine plene ſunt. Orationes ēt
bonorū pro eis facte ſepe non exaudiunt.
qꝛ aduerſantur eis lachryme pupillorum:
⁊ viduarum que lachryme violente ſunt
in precibus. Sicut dicit Aug. ſuper illud.
Auribꝰ percipe lachrymas meas fluentio
res. ⁊ lachrymoſiores ſunt. ⁊ frequentiores
preces pauperū. contra raptores q̄ ſunt pre
ces bonorū pro eis facte. vnde multū timē-
dum eſt raptoribus ne exaudiantur. Non H
de facili obtinet qs in aliqua iuſta curia
cū habet ibi multos aduerſarios. ⁊ fortes
qui iuſtam cauſam habent. Ad contrarie
tatē iſtarū precū videtur pertinere. quod le
gitur. xxxiiij. Eccle. vnus orans. ⁊ vn⁹ ma
ledicens cuius vocē exaudiet deus: immo
vnus orans. ⁊ multi maledicentes. vnde ti
mendū eſt ne vocē maledicentiū deus ex-
audiat. Unū tamen remediū eſt raptori-
bus. vt a rapinis ceſſent. ⁊ oppreſſis ſubue
niant. prout iuſte poterūt. ⁊ tūc dñm pro-
pitium habebunt. vnde Iſa. i. Subuenite
oppreſſo. iudicate pupillo. defēdite vidu-
am ⁊ venite ⁊ arguite me dicit dñs. Si fu
erint peccata vr̄a vt coccinū. quaſi nix de-
albabuntur. ¶ Tertio pōt oſtendi ꝙ gra- I
uiter puniturus ſit de⁹ raptores. per amo-
rem: quem habet celeſtis iudex ad paupe-

nis: q2 ſibi fieri reputat: qđ eis fit. vñ .xv. Mat. q vni ex minimis meis fe. mihi fe. Propter hoc et venit in carne. Vñ in ps. Propter miſeriã inopũ z ge. pa. nũc ex. d. do. Et in Iſa. Euangelizare paupibus mi ſit me. In primo et verbo noue legis: re gnũ ſuũ cõmunicant dicẽs eis. Beati pau peres ſpũ zc. Unde veriſimile ẽ: q diſtri cte iudicet oppreſſores eo2. Ideo dicitur i ps. Iudicabit paupes populi z ſal. fa. f. p. z .h. ca. Et in Prouer. xxij. Ne attingas par uulo2 terminos: z agrũ pupillo2 ne intro eas: propinquus .n. illo2 fortis ẽ: z ipſe iu dicabit ꝯtra te cauſa illo2: z Prouer. xxij. Non facies violentiã pauperi: q2 pauper: nec conterens egenũ in porta: q2 domin⁹ iudicabit cauſam eius: z configet eos qui confixerunt animam eius. ¶ Quarto põt oſtendi magna pena raptorum per hoc: q pauperes quos ipſi ſpoliauerunt. iudi ces eo2ũ erunt. vnde Job. pauperibus iu dicium tribuit. Tunc ſtabunt iuſti in ma gna conſtantia aduerſus eos: qui ſe. an. z q abſtu. la. eo2: vt legitur ſapientie. v.

K ¶ Hic oñditur quomodo raptores ẽt in mundo iſto multipliciter puniunt a deo.

Prima vero pena rapto2 in mundo iſto paupertas eſt: vñ Prouer. xi. Alij diuidunt propria: z ditiores fi unt. Alij rapiũt non ſua z ſemper in ege ſtate ſunt. Poſſunt ãt aſſignari. v. cauſe hu ius paupertatis. Prima eſt hec. quod rap tor relicto deo: z contempto: q eſt fons z habundantia omnium bono2: de indigẽ tijs paupe2 repleri vult. Unde dominus p prophetaz. Dereliquerunt me fontẽ aque viue. A deo deberent milites ſperare. ea q ſibi neceſſaria ſunt: z ei ſeruire: nõ labori bus paupe2: nec rapinis ea2 inhyare. De paupertate .n. non colligitur habũdantia. ¶ Secũda cã paupertatis eſt h: q ſicut ra ptores auferunt alijs: ita z alij auferũt eis vnde Iſa. xxxiij. Ve q predaris: nonne z ipſe predaberis? Et Abacuc. ij. Quia tu ſpoliaſti gentes multas ſpliabũt te omnes qui relicti fuerint đ populis. ¶ Tertia cã eſt hec: q opoꝛtet eos multas expenſas fa cere. Abyſſus enim rapinarum: abiſſum inuocat expenſaruz. Quarta cauſa eſt hec q dominus non dat libenter eis: qui ſibi auferunt in pauperibus. Unde plus am mittunt q dei liberalitas eis datura erat q ſit illud q pauperibus auferunt. Et faci lius ad diuitias peruenirẽt: diuini liberali tati ſeruiendo: q cõtra dei voluntatem: bo na dei rapiendo: Mira inſania. Uolunt raptores bona eius: q liberaliſſimus eſt p violentiam habere: cũ auaris hominibus hec ſoleat fieri: z non illis qui ſua libenter largiũtur. ¶ Quinta cauſa eſt hec. q crea ture in locis ſibi a deo deputatis: cõſeruã tur z quieſcũt. In locis vero vbi violenter ponitur non quieſcit: vt ponderoſa que i infimis locis qeſcunt leuia in ſuppmis. Si autem in alijs locis violenter ponunt ad ſua loca reuertũtur. Sic eſt de diuitijs. vnde Non habet euentus ſordida preda bonos. ¶ Secunda pena rapto2 eſt ſterili tas. Quum enim raptores contra deum ac quirere velint que poſſideãt dominus nõ dat eis heredem. vñ: Eccle. xl. Nepotes im pio2ũ non multiplicabunt ramos. Et Sa piẽ. iiij. Adulterine plantatiões: nõ dabũt radices altas nec ſtabile fundamentũ col locabũt. ¶ Tertia pena rapto2ũ: eſt acce leratio mortis eo2ũ: vnde. Dauid viri ſan guinũ z do. nõ di. ſ. zc. Et z Prouer. ij. Impij de terra perdẽtur: z qui iniq agũt auferentur. ¶ Quarta pena eſt: quod fre quẽter gladio moriunt: z anima a demo nibus rapitur z corp⁹ ſepultura caret vn de .xx. Jer. ve qui edificat domum ſuaz nõ in iuſtitiam. Et quibuſdã interpoſitis ſub iũgitur. Propterea hec dicit domin⁹. Nõ plangent eũ. ve fratri. z ve ſorori: z nõ cõ crepabunt eum ve. dñe. ve. incliте. Sepul tura aſini ſepelietur putrefactus z proie ctus extra portas ieruſalem. De hoc vero q ſpũs ei⁹ rapiat a demonib⁹ dicit. Gre Qui enim viſibiliter rapit ſubito vrgente exitu inuiſibiliter rapiet z .xvi. Eccle. Non effugiet rapinã peccato2. ¶ Quinta z vl pena eſt q filij eo2ũ mẽdici ſiũt: z gladio mo2iũtur. Unde naum. ij. Leo cepit ſuffi cienter: catulis ſuis: z necauit beſtias agri z impleuit preda ſpelũcas ſuas. Et ſubdit Ecce ego ad te dicit dñs exercituum: leun culos tuos comedet gladius z extermina bo de terra predam tuaz. Et. Job. xx. Hec eſt pars impij apud deũ: z hereditas vio lentorum: quam ab omnipotente ſuſcipiet Si multiplicati fuerint: filij eius in gladio erũt: z nepotes eius nõ ſaturabũtur pane. L

In futuro vero pena raptorum erũt: φ ra pine illorum collis eorum imponentur. Et ſic coram toto mũdo ducentur. Deinde ve ro ſuſpendentur. Raptores ſimili pena: vel maiori debent puniri: q̃ latrones. Sed nõ eſt qui hoc audeat fa cere. Sed celeſtis rex: qui non timet eos: hoc faciet. vnde. Tren. i. Iniquitates mee circumuolute ſunt: ⁊ impoſite collo meo. Iniquitates poſſunt intelligi res iniq̄ acquiſite. Amos. iiij. Iurauit dominus in ſancto ſuo quia ecce di es venient ſuper vos ⁊ leuabũt vos in cõ tis. i. in perticis ad modum eorum: qui ſu ſpenduntur. Rapine ſe etiam habebũt ad raptores vt mole aſinarie: collis eorum ſu ſpenſe: ad inferiora loca inferni eos trahẽ tes: vnde. Prouer. xxi. Rapine impiorum detrahẽt eos. He ſunt pene raptorũ quas debent expectare: certi omnino: φ venient ſuper eos niſi penituerint. Iurauit enim dominus ſe non traditurum obliuioni ra pinas eorũ. vnde. Amos. viij. Audite hoc qui conteritis pauperem. Et ſubiungitur. Iurauit dominus in ſuperbiaꝫ Iacob. Si oblitus fuero vſq̄ in finem omnia opera eorum.

¶ Dicto de raptoribus: dicendum eſt de iniuſtis talijs. xij.

Ertio loco inter ſpẽs auaritie: di cendũ eſt de peccato iniuſtarũ tal liarum a quo peccato tria debent cohibere homines. ſ. peccati magnitudo: ⁊ vilitas que eſt in faciẽdo tallias: ⁊ dam num quod prouenit inde eis q eas faciũt. ¶ Magnitudo vero peccati ex hoc poteſt oſtendi: φ preter peccatum rapine eſt ibi peccatum proditionis. Eſt etiam ibi ingra titudo ⁊ contemptus dei: ⁊ angelorum. Quod proditio ſit ibi poteſt oſtendi multi pliciter. ¶ Primo ſic. Si aliquis pater fa milias filiũ ſuum tranſiturũ per aliquam viam periculoſã militi bone fidei alicuius cõ mendaret: ⁊ certam ſummam pecũie pro hoc ei aſſignaret: ſi ille vltra ſummam illã filio eius aliquid auferret: proditor eſſet. Et diceret paterfamilias. Ego commendaue ram filium meum bone fidei illius: ⁊ ipſe ſpoliauit eum: Sed cõſtant φ deus filios ſuos commendauit potẽtibus huius mũ di: e diffiniuit eis quibus debent eſſe con tempti. Unde. Lu. i. Cum quererent mili tes a Ioanne baptiſta qd facerẽt. Reſpõdit Ioannes. Neminẽ concuſſeritis neq̄ calũ niam faciatis: ⁊ contenti eſtote ſtipendijs veſtris. Prohibentur eis primo duo pec cata: per que ſolent potentes pecuniam a pauperibus extorquere ſcilicet commina tio: ⁊ calumnia. Comminatio. vbi dicitur. Neminẽ concuſſeritis. Calumnia vero in ſequenti verbo. Deinde vero oſtenditur eis: φ ſtipendijs ſuis debent eſſe contenti. Unde ſi vltra ſtipendia ſua accipiũt: pro ditores ſunt: ſi ſpoliant enim filios dei bone fidei eorum commendatos. Niſi faciãt hoc in illis caſibus inquibus eis licet. ¶ Secũ do oſtendit idem ſicut conſtat φ eandem fidem debet ſubdito: q̃ ſubditus domino. Sed ſi ſubditus caperet dominum ſuum: vel alio modo malum faceret ei: proditor eſſet: igitur ſi dominus ſubditũ capiat vel aliud malum ei faciat proditor eſt: vbi ille culpã non commiſſerit que hoc requirat. Nec minus inde ẽ eſt: ſi dominus abſq̄ culpa ſubditum capiat q̃ ſi ſubditus do minum caperet. Dicũt aliqui milites. Si aliquis non eſſet ſubditus mihi: ⁊ malum facerem: tunc bene ſcio φ peccarem. Sed ſi ſubdito meo malum facio: tunc non cre do me peccare: vel tantum peccare. Qui bus dici poteſt φ ſcdꝫ hoc dominatio eorũ diabolica eſt. Diabolus enim talũ domi nus eſt: qui ſibi ſubditis loco requietionis afflictionem reddit: ⁊ penam. Et illis qui melius ſibi ſeruiunt: plura mala facit prete rea quis ſani capitis dubitet minus licitũ eſſe hoſteꝫ in ciues: q̃ in extraneos: Quis neſciat crimen proditonis eſſe: cuiꝫ amicis inimicitias exercere. Subditi vero ſcdm ſapientẽ ſunt humiles amici. Preterea cũ certũ ſit φ miles iſte fidẽ debebat pauper i homini anteq̃ faceret ſibi omagiũ: tãq̃ fra tri ſuo chriſtiano: nec pauper illũ a fide il la abſoluit: quũ ei omagiũ faciũt imo vin culũ: φ inter eos: erat oſculo ꝑ actis ꝯfirma tũ eſt quomodo ergo miles immunis ẽ a crimine ꝓditionis. Qui malũ facit ei niſi prius ei ſignificet: φ nõ vult ei fidẽ illã ſeruare: ⁊ quod nõ vult eũ de cetero tanq̃ ſubditũ ſed tanq̃ hoſtem habere. Pecca tũ etiam ingratitudinis eſt ibi. Deus enim eũ honorauit alijs hominibus eũ preficiẽ do. Ipſe vero ex hoc inhonorat deum: in pauperibus eum comprimendo: in hoc ſi

miles ſunt militibus: qui deū crucifixerūt qui arundine de manu dei accepta caput eius percutiebant. In arundine ſignificatur terrena poteſtas: quā milites a deo accipiūt: et deinde ex ea i pauperib⁹ deū percutiunt. Contemptus etiam dei et angelorum eſt. Licet enim deus tradiderit pauperes cuſtodiendos potentibus huius ſeculi: tamen ipſe noluit eos eſſe abſq̧ cuſtodibus celeſtib⁹. Immo vnuſquiſq̧ homo habet angeluz vnū: ſibi ad cuſtodiā deputatū. Quē ille contēnit: qui pauperez opprimit. Et in ipſo etiā angelo deum contēnit: cuius nunciuz nō reueretur. ¶ Scḋo debet cohibere milites a tallijs multiplex damnum: ꝙ inde eis prouenit.

¶ De multiplici damno quod ꝑuenit hominibus ex vſu talliarum.

B

Primum aūt damnum quod ipſi incurrunt eſt: quod dn̄s videns eos iniquos in paucis bonis temporalibus eis cōmiſſis: nō vult eis ea augere. Scit enīz q̄ qui in modico iniquus eſt: et in maiori iniquus eſt ſm̄ qḋ legitur Luc. xvi. Unde frequenter videmus milites qui tallias faciunt pauperes: illos autē qui nō faciunt diuites. ¶ Scḋm damnuz eſt: ꝙ ſubditi eoꝝ fugiunt eos. Et fit iuſto dei iudicio: vt qui plus volebant habere q̄ deberent non habeant etiā quod deberēt habere. vn̄ legitur. iij. Ro. Quod Roboā filius Salomonis: volens aggrauare iugum filioꝝ iſrael dominiū decez tribuum amiſit. ¶ Tertiū damnū eſt celeſtis regni amiſſio. Sicut enīz dn̄s dicturus eſt illi: q̄ fidelis eſt in temporalibus iſtis: euge ſerue bone &c. Ita dicturus eſt ei: qui infideliter ſe habuit. ve tibi ſerue neq̄ et infidelis. q2 ſuper. p. f. infi. ſupra nulla te conſtituaz. intra in carcerē dn̄i tui. qui. ſ. preparatus eſt diabolo et angelis eius. Mira inſania eſt potentum huius mundi: qui cum receperunt aliquid terrenum: non curant de deo quaſi nihil eſſent accepturi. Et quia plus habent de terra q̄ alij: ideo omnino non curant de celo. ¶ Quartū damnū eſt ꝙ durum iudicium: et abſq̧ miſericordia merentur ſibi apud deum. Ea enīz menſura qua menſi fuerint: illis quibus preſunt. remetietur eis qui preeſt illis. vnde non credant miſericorditer deum acturuz de eis: cum ipſi non ſe habeant miſericorditer nec etiam iuſte cuz ſubditis ſuis. Ad quod pertinet ꝙ legitur. ſapie. Cito apparebit vobis regib⁹: q2m̄ iudiciū duriſſimuz in his qui preſunt. fiet. Exiguo enim cōceditur miſericordia. Potentes enim potenter tormenta patientur. Non enim ſubtrahet perſonam cuiuſq̄ deus qui eſt omniū dominator nec verebitur magnitudinem cuiuſq̧ puſilliū: et magnū ipſe fecit: et equaliter cura eſt illi de omnibus. Fortioribus autē fortior inſtat cruciatio. ¶ Quintum damnuz eſt: ꝙ interduz aliquis Tyrānus potentior eius opprimit: ſicut ipſi minus potentes opprimunt. Unde in pſ. De⁹ cōteret dentes eoꝝ in ore. i. in. Leo. con. de. Per dentes eoꝝ et molas leonū intelligit poteſtas deuorandi pauperes et conterendi: quam dn̄s interdum aufert. ¶ Sextuz damnuz eſt quod odio habentur ad modum lupoꝝ. Ideo lupus odio habet̄: et ab hominibus: et a ceteris animalibus: q2 nō viuit niſi ex eis que aufert. Eadez ratione exoſi ſunt homines rapaces. In hoc tamē differentia eſt: ꝙ lupi rapinas nō exercēt contra lupos: ſed contra animalia alterius ſpeciei: ſed tales homines cōtra eos qui ſunt eiuſdem ſpeciei: rapinas exercēt. ¶ Tertio deberet cohiber̄ milites a tallijs vilitas: que eſt in faciendo eas. Sicut enīz glorioſum eſt dare: ſic vile eſt querere. Et tanto videtur nullius eſſe genus querēdi quanto vilior et inferior eſt perſona a qua queritur: quanto nobilior eſt perſona que querit. Unde et vilitas iſta querendi: reprehenſiuum quoddam deberet eſſe militibus: ne vltra vires expēderent. Plus. n. ignominie eſt in querendo: ſi ipſi ſcirent intelligere: q̄ ſic honoris expendendo indiſcrete. Sed dicet aliquis miles. Oportet nos viuere. Et viuere non poſſumus: niſi iniuſtas tallias faciamus. Quibus reſpondet: quod in valde periculoſo ſtatu ſunt. Similes enim ſunt illi qui eſſent in cruce cui non apponerentur niſi toxicata: et ſic cogitaret in mente ſua non poſſum viuere niſi comedā. et ſi comedo: comedo mortem meam. In magno enim dolore deberent eſſe. qui in tali ſtatu ſe vident. et totaz vitam iſtam deberent contemnere.

C

¶ De fraude negociatoꝝ dicendū eſt poſt dicta tallijs. cap. xlij.

Quarto loco inter ſpecies auaricie dicendū eſt de fraudibus negociatoꝝ. Notandum eſt ꝙ negociatio in ſe bona eſt etiam hominibus. Neceſſarie enim ordinauit deus: vt nulla terra ſibi in omnibus ſufficiat: vt cum alia terra ei ſubuenerit: eam cariorem habeat. Subuētio vero iſta mediante negotiatione fit. Sed malitia hoīum adeo impleuit fraudibus negociationem: ꝙ multi negociatores non ſunt minus mali his raptoribus vel vſurarijs. Unde hodie impletū eſt qđ legitur Apoc. xiij. De beſtia quam vidit Johannes. Et faciet inquit ne quis poſſit emere aut vendere: niſi qui habuerit caracterem: aut nomen beſtie: ⁊ numeꝝ nominis eius. Beſtia que dicitur a vaſtādo eſt diabolus: cuiꝰ caracter ſiue imago eſt falſitas vel fraus. Ipſe enim fuit primus mēdax. vnde in Joanne. Ipſe eſt mendax et pater eius. Abſqꝫ iſta imagine confitentur multi mercatores: ꝙ nō poſſunt hodie vēdere vel emere. Et tamen legitur ī Apoc. quartodecimo. Quod qui acceperit caracterē in fronte ſuo: vel ī manu ſua: hic bibet de vino ire dei.

¶ De octo malis abundātibus in mercatoribus.

B Octo vero mala ſunt que abundāt in mercatoribus. ¶ Primuꝫ malum eſt vendere quanto cariꝰ poſſunt. ⁊ emere quāto vilius poſſunt. Iſtud malum excludet deum a negociatoribus: ⁊ facit negociationes ydolatras eſſe. Ex quo enim aliquis nullum reſpectum habet ad deum: vel ad fraternā caritatem in ſua negotiatione: ipm̄ ſeruitiū qđ deberet deo impendere: diuitijs impendit. Quod indubitanter ydolatrare eſt: ſicut oſtenſuꝫ eſt prius. ¶ Secundo abundant mēdacia in mercatoribus: in quibus non eſt parua culpa. Unde legitur in Eccle. ꝙ potior eſt fur ꝗ̄ aſſiduitas viri mendacis. ¶ Tertio abundant ibi periuria: in quibus ſimiliter non eſt parua culpa: cuꝫ ſint contra illud. Decalogi. Non aſſumes nomen dei tui in vanum. Preterea cum tanta culpa ſit: hominem in falſum teſtimonium adducere: quanta culpa credenda eſt: cuꝫ aliqs vult deuꝫ ad teſtificandū falſum adducere: qđ fit in periurio Deum enim iurare: eſt eum in teſtem adducere. ¶ Quarto vero abundant in mercatoribus furta: que furta ſūt precipue per fraudes quas faciunt contra ſtateras: ⁊ pondera: ⁊ menſuras.

¶ De triplici fraude mercatorum: que fit in menſuris: ⁊ de duobus que debent cohibere a fraude.

I n talibꝰ vero tripliciter fit fraus: ¶ Uno mō cū quis habet diuerſa pondera: vel diuerſas mēſuras ⁊ vendit ad minorē: ⁊ emit ad maiorem. C ¶ Scđo mō cū quis hꝫ iuſtā menſuraꝫ: ⁊ iuſtū pondus: ſed tñ male mēſurat ⁊ ponderat. Sicut faciunt caupones qui menſuram implent ſpuma. ¶ Tertio mō: cū ꝓcurat: vt res quā ad pondus debet vendere: pōderoſior ſit: vt faciunt illi q lanam madefaciunt. Duo vero ſunt que deberent hoīes cohibere a fraude que fit in menſuris ⁊ ponderibus. ſ. magnitudo huiꝰ peccati: ⁊ damnū ꝙ inde ꝓuenit. Magnitudo vero peccati tripliciter poteſt oſtendi. ¶ Primo ex hoc ꝙ peccatū iſtud dei abominatio vocať. Prouer. xi. Ubi ſic legitur Statera doloſa: abominatio eſt apud deū ⁊ pondus equum: volūtas eius. Sicut nō vocamus abominationem iſtud quod diſplicet alicui: ſed quod valde diſplicet. ¶ Secūdo pōt oſtendi magnitudo huius peccati per hoc quod per menſuras: ⁊ pōdera: ⁊ ſtateras deberent ea que īequa ſunt ⁊ iniuſta: ad iuſticiā ⁊ equitatem reduci. vnde ſunt quaſi inſtrumenta equitatis ⁊ iuſticie. Ideo magis diſplicet domino iniquitas in talibus. ¶ Tertio poteſt oſtēdi magnitudo huius peccati per hoc ꝙ mēſure ⁊ pondera pertinere ſolent: ad dn̄m terre. Unde falſitas taliuꝫ in contumeliā dn̄i: quodāmodo redūdat. Ideo dicitur. xix. Leui. Ego dn̄s deus veſter. Nolite facere iniquū aliquid in iudicio: ⁊ ī regula: ⁊ in pōdere ⁊ mēſura. Statera iuſta ⁊ equa ſint pōdera: iuſtus modius: ⁊ equus ſextariꝰ. Ego dn̄s deꝰ veſter. Idō cū loq̄ret de menſuris ⁊ ponderibus: bis ſe dn̄m dixit: vt timeant in eis fraudē facere: cuꝫ ſcirent ſe habere dominū: quem nulla fraus poſſet latere. Damnuꝫ vero prouenienſ ex peccato iſto: duplex eſt. ſ. ſpirituale ⁊ temporale. De tēporale habeť. xxv. Deutero. Nō hēbis in ſacculo diuerſa pōdera: maiꝰ ⁊ minꝰ. Nō erit ī domo tua: modiꝰ maior ⁊ minor. Pōdus habebis iuſtū ⁊ verū. Et

medius equalis ⁊ verus erit tibi. vt multo viuas tēpore ſup terrā quā dñs de⁹ tu⁹ dederit tibi. Abominat̄.n.eum dñs qui fecit hec. Et Michee.vi. Nunqd iuſtificabo ſtaterā impiā ⁊ ſacelli pondera doloſa. Et ſubdit pena ei⁹ qui talia facit. Tu ſeminabis ⁊ non metes: ⁊ calcabis oliuā ⁊ nō vngeris oleo ⁊c. Spirituale vero damnū eſt ꝙ tangitur Michee.vi. Adhuc ignis eſt, i domo impij ⁊ theſauri iniquitatis: ⁊ menſura minoris plena. Quantum menſure ſubtrahit: tantū ire ⁊ offenſe acquiritur. Et cū ſcriptū ſit in libro Sapiētie.xi. Per que peccat homo: per hec ⁊ torquet̄ vnde cū in ſtatera peccent tales. in ſtaterā beati Michaelis punientur: vbi mala eoꝝ in ea magni ſint ponderis: bona vero nullius.

¶ Quintū malū ꝙ abundat in mercatoribus eſt vendere ad terminū. Qd eſt⁹ ſpēs vſure palliate. vt dictū eſt ꝑus. ¶ Sextum malū eſt aliud oſtendere: ⁊ aliud vēdere. Sicut accidit in ſcriptoribus: qui bonam lrām oſtendūt: ⁊ deinde paruā ſcribunt

¶ Septimum malum eſt verum celare.

¶ Octauū eſt tenebroſa loca eligē: vel alit̄ ꝓcurare: vt res venalis appareat alterius modi q̄ ſit. Sicut accidit in mercatoribus: q tenebras faciūt in qbus debēt pānos vēdere. in quo oſtendūt ſe eſſe filios tenebrarū. vñ merito dicet eis deus. Proijcite eos in tenebras exteriores. Tenebras q̄ fierant ⁊ tenebras habeāt. Oſtēdunt etiā ſe velle male agere: qꝛ qui maḡt odit lucē.

¶ Dicto de fraude q̄ fit in mēſuris dicēdū eſt de acceptione munerꝰ. ca.xiiij.

A Uinto loco inter ſpēs auaritie. di
q cendum eſt de acceptiōe munerꝰ.

¶ Et primo oſtendemus q̄ ꝑiculoſum ſit munerū acceptio. Deinde agem⁹ de hijs que reprehenſibilia ſunt circa acceptores munerꝰ: q̄ ꝑiculoſa ſit munerꝰ acceptio: ſatis apparebit ſi oſtendant̄ mala q̄ faciūt munera acceptoribus ſuis.

¶ De decem malis que proueniunt ex acceptione munerum.

T ponem⁹ decē ex eis ad ꝑſens.

e ¶ Primū malū eſt ꝙ excecāt eū.

¶ Scdm ꝙ eū mutū reddūt. De his duob⁹ legit̄. eccl.xxx. Exenia ⁊ dona excecant oculos iudicū: ⁊ q̄ſi mutus i ore auertit correptionē. De excecatione etiam legitur.xxiij. Exo. Non accipias munera: que excecāt ꝑrudentes: ⁊ ſubuertūt verba iuſtoꝝ. Et.xvi. Deut. Nō accipies perſonā nec munera. qꝛ munera excecāt oculos ſapientū: ⁊ mutant verba iuſtoꝝ. Quis niſi inſanus in hoſpitio ſuo libēter recipiat eū a quo debet excecari. Ad hoc vero ꝙ munera hoiem mutū reddunt. pertinet ꝙ dicit Grego. Non pōt cūſtanter arguere qui auaricia capitur. Apoſtolus noluit accipere ne dū acciperet auctoritatē magiſterij inclinaret. Ad idē pertinet qd legit̄ Jſa.v. Canes muti nō valētes latrare. Interdū ꝑlatus aliquis venit ad aliquē ſacerdotē cum tanto latratu: ꝙ videt̄ ꝙ velit eū deuorare Sed ille ꝓijcit aliqd in ore ei⁹: ⁊ aufert ei latratū. Percutit eū de vna marcha argēti ita qd aufert ei loquelā. ¶ Tertiū malum qd munera faciūt acceptoribus ſuis ē corruptio. Vñ Jſa.ij. Pricipes tui infideles ſocij fures. Et ſubiūgit cāz. Oēs diligūt munera ſequunt̄ retributiones. Et lꝫ aliq per munera non corrūpunt̄: tamē ꝑſumptio habet̄ circa eos d̄ corruptione. ꝙ ꝑ in Jer. ſicut matrona non eſt caſta. que cū rogat̄ munera accipit. ita nec iudex munuſcula accipiens a corruptiōe immunis iudicat̄.

¶ Quartū malū eſt. ꝙ munera accipientem in ſeruitutē redigunt. Unde ad co.vi. Omnia mihi licent: ſed ego ſub nulli⁹ redigar poteſtatē. Et loquitur apoſtolus de ſumptibus recipiendis. ⁊ innuit ꝙ ſi ab eis ſumptus reciperet iam ſub eorū poteſtate eſſet. Unde quidam ſapiens: cū pro libertate reipublice ſtetiſſet in cauſa contra quendam diuitem cuius expenſis diu educatus fuerat: ⁊ ſuper ingratitudinē a diuite illo in cauſam vocatus fuiſſet: leges enim Romanoꝝ ingratos puniebant. dixit diuiti illi Domine mi tu ſcis. ꝙ nihil cū odij feciſſem: ſed pro libertate reipublice ⁊ honeſtate mee perſone. immo etiam tue feci. Nunc vero video qꝛ nihil periculoſi⁹ acceptis muneribus: ſi ad oēm nos obligant ſeruitutem. ¶ Quintū malū eſt: qd manū ſuſcipiētis inquināt. Ad qd referre poſſum⁹ qd legit. Oſee.v. Effraym cepit abire poſt ſordes. Homo cupidus cui⁹ cor aurū affectat: videtur poſt aurum abire: iuxta illud eccleſie. Beatus vir qui inuent⁹ eſt ſine macula: ⁊ qui poſt aurū nō abijt ſed ſecundum iudicium viri ſpiritualis vadit poſt ſordes: ⁊ affectat in manibus

recipere illud a quo deberet eas excutere ſi iam illud teneret. Ab eis enim que ingnāt ſolēt homies manus excutere. ¶ Sextum malum eſt ꝙ munera maledictionē inducunt ſuper acceptores ſuos: vnde in Deutero. Maledict⁹ qui munera accipit: vt percutiant animam innocentis. Et in Iſa. ve qui iuſtificatis impium pro muneribus. Cupidus quando munus recipit: credit ſe ſolum benedictione recipere. vnde minus vocatur benedictio. iiij. Re. v. vbi dicit. Naaman. Eliſeo. Obſecro vt accipias benedictionē a ſeruo tuo. Sed latet ibi maledictio. q̄. Giezi ſenſit cum lepra. Naaman ei adheſit ¶ Septimum in pedit munera acceptores ſuos. a melioꝛib⁹ bonis. Ve illis qui ideo celeſtia accipere non poſſunt: quia māus ſuas terrenis impediunt. Ad hoc pertinet ꝙ legitur. Iſa. trigeſimotertio. Qui excutit manus ſuas ab omni munere: ꝛ cum iſte in excelſis habitabit. ¶ Octauū: munera trahunt acceptores ſuos non tantum ad ſeruitutē ſed etiam ad mortem: vnde. xv. Prouer. Qui odit munera viuet. Ubi per oppoſitum innuit q munera diligit: morief. Ad illud ptinet illud. Eccle. x. Hic venalem animam ſuam habet. Et loquitur de amatore pecunie. ¶ Nono inclināt munera acceptores ſuos ad oēm iniquitatē vn̄ in ps. In quorū manib⁹ iniqtates ſunt. Et ſubditur cā dextera eorum repleta eſt muneribus.
¶ Decimo igne infernali eos conburunt: vnde. Job. xv. ignis deuorabit tabernacula eorū qui libēter munera accipiūt. Quis niſi inſanus ea amet que amatoribus ſuis tot ꝛ tanta mala faciunt.

¶ Quinq̄ reprehenſibilia contra acceptores munerum.

Sequitur de hijs que poſſunt eē reprehēſibilia cōtra acceptores muneruꝫ. Que. v. ſunt. ¶ Primū eſt: quādo aliqs nō indiget ꝛ recipit: q̄ paupe ribus dari debēt vn̄. Jer. ad. Damaſuꝫ papā. Clerici qui a bonis: ꝛ operib⁹ parentum ſuſtentari poſſunt: ſi quid pauperum eſt: ſibi accipiūt: ſacrilegium profecto cōmittunt. Et per abuſionem tali ꝫ: iudiciū ſibi manducant: ꝛ bibūt. Idem in quadā epiſtola. O monace ſi eges ꝛ accipis: potiꝰ das q̄ accipis. Hoc dicit: quia obligatur ad danda ſpūalia: que acceptis meliora ſunt: deinde ſubdit. Si non indiges ꝛ accepis: rapis que diſtribuēda paupibus vſurpas. Item proſper in libro de vita contemplatiua. Habentes vnde ſuſtentent: non ſine graui peccato ſuo. vn̄ pauper victurus erat: accipiūt. ¶ Secūdū reprehēſibile eſt in acceptionē munerum: quando accipiūt ea: que dantes tenentur reſtituere eis ꝛ a q̄bus habuerāt. De quibus dicit. Jer. Qui a raptoribus: ſymoniacis: feneratorib⁹ munera accipiūt: ſimiles ſunt illis: qui minores piſces deuoratos a magnis comedunt ꝛ deuorāt. Sicut. n. ſic deuorati: nulli vſui ſunt apti: ita nec oblatio taliū: villi vſui vili ve religioni apta eſt. Hoc vitio laborant quidā religioſi noſtri temporis: exterius ptendentes ſanctitatem: interius vero pleni ſunt auaritia: ꝛ cupiditate: q2 quaſi mercatores ſunt pellium anguillarum qui indifferenter omnia accipiūt: ꝛ in pios vſus ea conuertere volunt. Qui ſignificati ſunt per. Gedeonem. Qui inaures aureas: de preda. Madianitarum accepit vt faceret inde ſacerdotales veſtes. Et factū eſt. Gedeoni: ꝛ omni domui eius i inruināꝫ vt legit. Judic. viij. Iſti etiā ſimiles ſunt. Sauli qui regem Amalech. ꝛ meliora de ouib⁹ ꝛ armētis reſeruauit: nolēs immolare domino. Propter quod abiiecit eum dn̄s: nē eſſet rex. vt legitur. i. Re. xv. Iſti etiaꝫ ſunt ſimiles. Achor qui furatus eſt de anathemate iericho vt legitur. Joſue. vij. Unde Jer. Diligenter diſcutiendum eſt ꝛ cauendū ne qs abſtulerit de aliquo anathemate. ne ꝑpter illud multi perdātur. Iſti etiā cōtra ꝓhibitione legis morticinum comedunt: ꝛ a beſtia captum. ¶ Tertio rephenſibile eſt: in acceptoribus muneruꝫ cū habēt impios miniſtros: qui procurant quocumq̄ modo poſſunt: vt ipſi a ſubditis aliqd extorqueant: quod eſt valde magnum peccatuꝫ. Quos ſignificamus hoc modo Quidam clericus cū ad aleas omnia que habuerat preter. v. ſoldos ammiſiſſet: cepit deū blaſphemare: ꝛ promittere eos. v. ſoldos homini: q eū doceret. quomodo deuꝫ magis offenderet. Cui quidaꝫ: qui aderat dixit. Si deum ſupra omnem peccatorum volueris offēdere: fias queſtor palacij epiſcopi. Tales figurati ſunt per fuſcinulam. De qua legit. i. Re. ij. capitulo. Ueniebat puer ſacerdotum: dum coqueretur carnē

⁊ habebat fuſcinulam tridentez in manu
ſua: ⁊ mittebat eam in lebetez: ⁊ omne qđ
leuabat fuſcinula, tollebat ſacerdos ſibi.
Quidā prelati eccleſie ad modū demonū
habent fuſcinulas ſuas quibus ſubditos
ſpoliant. Iſti etiaz figurantur ꝑ hoſtiola ꝑ
que ſacerdotes belis furabantur: que po-
nebantur ante idolū eius: vt legitur. Dañ.
xvij. Iſti etiaz ſunt ſimiles mergulis illis.
quos inde beatus martinus: in quodā flu
mine ꝙ aſſidue capture piſciū intendebāt
Et ait. Forma iſta demonum eſt. Et prece
pit eos auolare. Iſti ſunt velut aucupes. vñ
in Amos. Nunquid cadet auis in laqueuz
terre abſqꝫ aucupe? Laqueus terre: eſt ꝑ
latus malus. vnde in Oſee dicitur ad pre-
latos vobiſcum iudicium eſt: quoniam la
queus facti eſtis ſpeculationi: ⁊ rete expan
ſum ſuper montem Tabor. Iſti ſunt etiaz
aues de quibus dicitur in ps. Ipſi diſper-
gentur ad manducandum: Si vero non
fuerint ſaturati: ⁊ murmurabunt. Diſper-
guntur miniſtri epiſcoporum. per eorum
dioceſes. Et ſi non dant eis ſacerdotes: ac-
cuſant illos iuxta illud. Michee. iij. Si qs
non dederit in oreeorum quippiam: ſan-
ctificant ſuper eum prelium. Aſſerunt. n.
rectum eſſe: ⁊ iuſtuz. quod ab officio ⁊ be
neficio ſuſpendatur. De hiis legitur. Jer.
v. Inuenti ſunt in populo meo impij inſi
diantes: quaſi aucupes laqueos ponentes
⁊ pedicas ad capiendos viros. ❡ Quar-
to reprehenſibiles acceptores munerꝫ ſūt.
quando accipiunt munera pro cauſa: pro
qua non deberent: ſicut iudices qui mune
ra accipiunt vt iuſticiam deſerāt: vel vt iu
ſticiam faciant. quā gratis deberēt facere.
Utrūqꝫ enim peccatum eſt ſicut enim ini-
quus eſſet: ꝙ capam meaz mihi venderet
ita iniquus ꝙ iuſticiaz: quā debet ex officio
facere non vult facere: niſi ſibi aliquid de-
tur. Ad hoc referri pōt illud ps. Cum acce
pero tempus: ergo ⁊c. Juſticiam venditā
dominus iudicabit: ⁊ pro ea venditorem
damnabit. ❡ Munera vero accipere. vt
deſeratur iuſticia. quaſi peccatum Jude ē
vnde ſuper illud. Math. xxvi. Exinde que
rebat oportunitatem. vt eum traderet. Di-
cit. Glo. Multi hodie ſunt qui factum Ju
de exequuntur: ⁊ idem faciunt: Nam cuz
pro munere falſum teſtimonium dicunt:
deum qui caritas eſt: vendunt. A ſimili ꝙ
pro munere falſum iudicium faciunt: de-
um qui iuſtitia eſt: vendunt. ❡ Quinto re
prehenſibiles ſunt acceptores munerum:
quando non faciunt illud ad quod obligā
tur: acceptione munerum. Sicut accidit
in clericis: qui elemoſinas recipiunt: ⁊ tñ
negligunt orare pro largitoribus earum.
Mercedez bene volunt ſuſcipere: ſed labo
rem recuſant ferre. Quibus dicitur in ps.
Surgite poſtq̄ ſederitis: qui. m. p. d. panis
doloris vocatur: panis clericoruz: qr requi
ritur pro eo luctus ⁊ dolor. Dolere enim
deberent peccata eorum a quibus eis da-
tus est panis ille. Ideo poſtq̄ ad menſam
ſederint ſurgere debent ad orandum pro
eis. Sed ipſi panem doloris faciunt panē
riſus ⁊ gaudij iuxta illud. Eccleſiaſtici. de
cimo. In riſu faciunt panem ⁊ vinum: vt
epulantes ⁊ bibētes. Conuiuia: que debe
rent eſſe in luctu faciunt eſſe in riſu: ita ꝙ
potantes ideſt potum obliuioni non tra-
dentes. Varijs eniz vinis: ⁊ exquiſitis vtū
tur. Et eſt alicubi verbum vſitatum: cum
videtur aliquis pinguis: ⁊ rubicundus: vt
de eo dicatur. Iſte cum comedit ⁊ bibit. i.
vinum in commeſtione: obliuioni non tra
dit. Tali qui de elemoſinis delicate com-
medit: ⁊ cum ſocietate: dicit beatus Ber.
Ue tibi clerice: mors in olla carnium: quia
peccata populi conſtat eſſe: quod comme
dis: ac ſi tua tibi ſufficere non viderentur.
Mirum eſt quomodo ita audacter com-
medunt: ꝙ mortem continet. quum. Job.
ſexto. Scriptum ſit. Aut guſtare quidem
poterit: quod guſtatum affert mortem. De
litie clericorum mortem continent: nec vni
cam mortem. immo ſeptem. Mortes poſ-
ſunt ibi eſſe.

❡ De triplici genere mortis.

❡ De ſeptem mortibus ⁊ delitijs cleri
corum.

n Otandum eſt ꝙ delitie clericorum
mortem continent nō ſolum vnam
ſed. vij. ibi poſſunt eſſe. ❡ Prima
mors eſt mors pctōꝝ. qbꝰ dantur elemoſi
ne. quas clerici cōmedūt iuxta illud. Oſee
quarto. Peccata populi mei commedunt
De iſta morte loquitur beatus Ber. in pre
dicta auctoritate. ❡ Secūda mors eſt illo
rum peccatorum: que habent ſequi ex deli
tijs. vbi ē luxuria: ⁊ alia vitia: que ex vitio
gule naſcuntur vt oſtenſum eſt in tracta-

iu de gula. ¶ Tertia mors: eſt mors ſan-
ctoꝝ: qua comparata ſunt bona eccleſie.
Acquiſiuit enim chriſtus eccleſiā ſangui
ne ſuo ⁊ ſuoꝝ. Unde in recompēſatione
debent illi q bona eccleſiaſtica comedunt
glorificare deū: ⁊ ſāctos. ¶ Quarta mors
ē mors corꝑalis: que cōmeditur in delitijs
q̄ delitie mortis occaſio ſunt: vt prius oſtē
ſum eſt. ¶ Quinta mors. eſt mors paupe-
rum: q2 portionem quā debent habere in
bonis eccleſiaſticis defraudant. Defrauda
tio ꝑo talis iudicaṫ homicidium Eccle.
xxxiiij. Ubi ſic legitur. Panis egentiū: vi
ta eſt pauperꝝ. Qui defraudat illū. homo
ſanguinis ē. ¶ Sexto mors que pōt ibi cō
medi: ē mors ꝑprie dānatiōis. Peccatū
enim res venenata eſt: vnde cū comeditur
niſi ſanctitas comedentis: vel ſequens ora
tio illud expellat interdū mors eterna inde
incurritur. vnde Lu. xx. Deuorant domos
viduarum: ſimulantes longam orationem
hij ꝑcipiēt maiorē dānationē. Et. B. Ue-
nient ante tribunal xp̄i: ibi audieṫ pupillo
rū accuſatio grauis. Allegatio dura: quo
rū vixere ſtipendijs: nec diluere peccata:
q̄bus facti ſunt duces ceci. ⁊ mediatores
fraudulenti. Idē. Quid tibi inſipiens deli
cie ſapiunt: q̄d tibi diuicie ille. Cecos oble
ctant oculos. Quibus tā grate mercaris
iudiciū tā dure te obligas ratiocinijs. Uni
uerſū ſiq̄dē debitū vſq3 ad nouiſſimum q̄
drantem exigeris. ¶ Septimo comedunt
mortē clerici: q2 comedunt elemoſynas ſi-
bi datas ꝑ mortuis. ⁊ ab igne purgatorij
q grauior morte ē: debent eos liberare. Ad
hoc. n. obligantur ex ſuſceptiōe elemoſina
rū. Et veriſimile ē: q̄ dn̄s multū offenda
tur cū aīe que in igne cruciantur: in tanta
amaritudine ei dicūt. Dn̄e clerici iā bona
noſtra ſuſceperūt: ⁊ debuerūt liberare nos
de anguſtia iſta: ⁊ ipſi ſunt in riſu: ⁊ deliti
is: ⁊ de nobis non curant.

¶ De munerum diuerſitate.

t Ertio circa acceptionem munerum
dicendū eſt de munerꝝ diuerſitate.

Diſtinguntur aūt tres ſpēs munerꝝ
ſuꝑ illud. Iſa. xxxiij. Qui excutit man⁹ ſu
as ab oī munere. dicit. n. Interli. ſuꝑ illud
de munere oris: munere manus: munere
officij. Munus oris eſt laus: vel ꝑces car-
nales. Munus manus pecunia. Munus
ꝑo officij ē ſeruitiū indebitū impenſum.
Suꝑ illud vero. Iere. xlviij. Maledict⁹ q
facit opus dn̄i fraudulenter: diſtinguntur
ibi tres ſpēs munerꝝ: nihilo minus ꝯcorda
re: cū predictis. Dicit. n. Interli. ſuꝑ illud
fraudulenter: vel ꝑ corꝑalis rei premio:
vel ꝑ blandis verbo: vel humāi iudicij gra-
tia. Glo. etiā dicit Ibidē. q̄ tribus modis
fraus iſta cōmittitur: q2 vel cordis huma-
ni gratia: aut fauoris aura: aut cum res
quelibet exterior deſideratur.

¶ De Auaritia aduocatorum. xv A

s Exto loco inter ſpecies auaritie: di-
cendum eſt de auaritia aduocatoꝝ.

Et notan. eſt: q̄ officium aduocatio
nis: non eſt malum: ſecūdū ſe. vnde Aug.
Non licet iudici vendere iuſtum iudiciū.
⁊ ſi licet aduocato vendere iuſtū patroci-
niū: ⁊ iuriſconſulto. iuſtū conſiliū. Nō pec
cat aduocatus: vendendo iuſtum patroci-
nium: ſi ſit perſona cui non ſit prohibitū
hoc officium: ſi debito modo procedat:
⁊ cauſa iniuſta non ſit: vel deſperata: ⁊ ſa-
larium recipiat: inde iuſtum ⁊ moderatū
In moderatione vero: reſpectus haberi d̄
bet ad quantitatē cauſe: ⁊ laborē aduoca-
tionis: ⁊ qualitatē perſone aduocantis. ſ.
ad facundiā: ſcientiā: ⁊ etiam ad conſue-
tudinem regionis

¶ De octo que debent retrahere homi-
nes ab officio aduocationis. B

o Cto tn̄ ſunt: que debent homines re
trahere ab officio aduocatiōis. Pri
mum eſt venalitas: quā nobilis ani
mus naturaliter exhorret. Triplici āt rōne
indecens eſt venalitas in aduocatis. Pri-
mo cum care empti ſunt: a chriſto non de
berent ſe alijs vendere. vnde Aug. Poſtq̄
intellexi me precioſo ſanguine chriſti redē
ptum nolui me venalē exhibere. Secun-
do: q2 venalitas habet vilitatē quandam:
vnde pugiles: ⁊ alie perſone: que ad certa
men venales ſe offerunt: viles reputantur
Aliud iudicium eſt de illis: qui pro iuſticia
certant. Meretricū eſt venales eſſe: ⁊ que
tā indecentia: q̄ cum pars: que nobilior eſt
peior fit: venalitas eſt aduocatorū: que pe
nes linguam attenditur: que eſt vnum de
nobilioꝛib⁹ membris: ⁊ in quo magis di-
ſplicet indecentia. Peior videtur eſſe quā
tum ad hoc venalitate meretricum. Huic
vilitati videtur atteſtari. Apoſ. prime ad
Cor. vi. Ubi dicit. Secularia iudicia. ſi ha-

diuertiſis cõtemptibiles:qui ſunt in eccleſia
illos conſtituite ad iudicandũ. Et poeta.
Si fortuna volet fies de rethore cõſul. Si
volet hec eadẽ:fies de conſule rethor. Re-
thor ponitur ibi pro vili perſona: cõſul ꝓ
nobili. Tertio indecens eſt venalitas iſta
q2 decoꝝ eſſet ꝙ talentũ ſcientie: ꝙ gratis
acceperunt:gratis darent precipue cum ꝓ
hibitum ſit illis vendere vt illud in Pro-
uer. vbi dicitur. Noli vendere ſapientiaꝫ ⁊
doctrinam: ⁊ intelligentiaꝫ. Aſſimilantur
autem aduocati vſurarijs in hoc: ꝙ ſicut
vſurarius talentum fortune: quod gratis
accipit gratis non vult tradere proximo:
ita aduocatus talentum gratie:quod gra-
tis accepit:non vult proximo gratis dare.
¶ Secũdo deberet r. ab. of. aduocationis
multiplex periculum:ꝙ eſt circa officium
illud. Poſſumus vero ad preſens numera
re duodecim pericula:que ibi poſſunt eẽ.
¶ Duodeciꝫ pericula que poſſunt eſſe in
officio aduocationis oſtenduntur hic.

P Rimum periculum eſt:ꝙ cum mi-
ſerabilibus perſonis non ſubuenit:
quibus tenetur ex lege dei ſubueni-
re:vnde Iſa. i. Subuenite oppreſſo ⁊c. Et
ſicut medicus pauperi infirmo potens ſub
uenire:non ſubueniens. homicida illius
iudicatur:ita aduocatus:quaſi aufert rem
ſuam pauperi homini:cui nõ conſeruat eã
cum poſſit:vnde Symacus papa. Non ẽ
grandis differentia vtruꝫ mortem inferas
vel admittas. Languentibus. n. morteꝫ ꝓ
batur infligere:qui hanc cum poſſit:non
excludit. ¶ Secundũ periculum eſt:cum
ſcienter cauſaꝫ iniuſtã vel deſperatam ſu-
ſcipit. ¶ Tertium periculũ eſt:cũ in proceſ
ſu negocij:eãꝫ eſſe iniuſtam cognoſcit:⁊ tñ
eam adhuc defendit. Quartũ periculũ eſt
C ꝙ aduocatus monens ad compoſitionẽ
illum ex cuius parte eſt:quem ſit cãm iniu
ſtam habere:conſulit ei vt partem aduer-
ſario ſuo relinquat ⁊ partẽ accipiat. Con-
ſulit. n. ei accipere alienũ. ¶ Quintũ peri-
culum eſt per infidelitatẽ:vel negligentiã
vel ignorantiã illius cadit a cauſa ſua ille:
quem ipſe tuetur. Tenetur. n. ei ad re-
ſtitutionẽ. Sextũ periculũ eſt:qñ ille:con-
tra quem patrocinĩũ preſtat:propter perti
naciam illius:rẽ ſuaꝫ amittit. Tenetur. n.
ei ſimiliter ad reſtitutionẽ. Aliquando ꝓ
c. ſoldis quos habet de aduocatione:tenet
ad reſtitutionẽ. c. marcharum vel mille.
¶ Septimũ periculũ eſt:cum accipit imo
deratũ ſalarium:vel vnde non debet acci-
pi. ¶ Otauũ piculũ eſt cũ incurrit odium
illoꝝ. ꝯtra quos preſtat patrocinĩũ. ¶ No
num periculũ eſt:ꝯtra modũ procedendi
cã. ſ. per falſas leges:vel falſa inſtrumenta
vel falſos teſtes:vel pro mendacia procedi
tur:vel cũ dicit ꝯutilia:vel proponunt: que
non valent:niſi ad dilationẽ cauſe. ¶ De
cimũ periculũ eſt ſymonie:cũ aduocatus
ſciam ſuaꝫ vendere intẽdit. ¶ Undecimũ
periculũ eſt:vaneglorie. Ex cuius amore
multi timẽt cadere. A cauſa ẽt iniuſta no
lentes inſcij videri. Unde per mendacia:
vel quocũqꝫ alio modo volunt obtinere.
¶ Duodecimũ periculũ ẽ infidelitas. In
fidelis. n. eſt malus aduocatus erga dñm
q talentũ nature ei cõmiſit:qũ de talento il
lo lucratur contẽptibilia:quũ poſſet lucra-
ri precioſa. Sicut nũcius alicuius negocia
toris:ſi veniat ad nundinas aliquas:in q-
bus eodẽ precio poſſet habere brunetiam
quo burellũ:infidelis eſſet dño ſuo:ſi reli-
cta brunetta burellũ emeret. Eadẽ infideli
tate laborare videntur:q in ſacra ſcriptura
pficere poſſunt:⁊ ad lucrũ tpaliũ: leges:⁊
decreta diſcunt. Propter pericula que ſũt
in cauſis. dici Apo. i. ad Coꝝ. vi. Omnino
delictũ eſt in in vobis:ꝙ iudicia habetis in
ter vos. Quare non magis iniuriã accipi-
tis. quare non magis fraudem patimini.
¶ Tertio deberet reuocare hoies ab aduo B
catiõe multiplex pena:qua dñs malos ad
uocatos ſolet punire. Multos. n. ante mor
tem mutos efficit. Cuidaꝫ ẽt morienti viſa
ẽ lingua celerius aura, moueri:qa lingua
eius velox ⁊ facilis fuit ad peccandũ:ſicut
arũdo de facili vento agitatur. Alij viſum
ẽ inferius labiũ moueri:citius labijs coco
drili. Alij ẽt exit lingua extra os. Inſipien
ter etiam ſolent agere mali aduocati ꝯtra
mortem:quando precipue ſapientia opus
eſſet:vnde quidam cuꝫ offeretur ei eucha
riſtia ante mortem in extremis ait. Iudice
tur prius vtꝝ rectum ſit. ꝙ accipiam. Cui
circunſtantes dixerunt. Nos quidaꝫ rectũ
⁊ iuſtuꝫ hoc iudicamus. Quibus ille. Nõ
eſt rectum iudicium. Non. n. cum ſcitis mi
hi pares:habetis me iuſte iudicare. Et ali
us quũ in extremis ãmoneretur ad ſuſcep
tionẽ eucharitie: petijt dilationem:quouſqꝫ

enim nollet amici ei dare ꝓpter mortē q̄ videbant ei iminere: appellauit a manifeſto grauamine. Poſt mortē vo balneant̄ aduocati in auro feruenti. vnde legitur in tragedia quadā Senece ꝙ viſuz eſt cuidā ꝙ videret Neronem apud inferos balneantez miniſtroſq; circa eum: aurū ferueñs infundentes. Et cum videret choꝝ aduocatorum ad ſe venientē: huc inquit venale genus hominum. O aduocati amici mei accedite: vt in hoc vaſe mecū balneamini. Adhuc enim ſupeſt locus in eo: quem vobis reſeruaui. ¶ Quarto debēt hoīes cohibere ab hoc officio: q2 pre ceteris officijs videt̄ eē corruptū. Inueniſ.n. qūq; aliqs morb9 imedicabilis: ad quē curandū non inueniſ medic9: q2 de ſalute egri deſperaſ. Sed nulla cauſa adeo inueniſ iniuſta ad quā tuendaz non inueniatur aduocatus. ¶ Quinto deberet hoiēz cohibere ab hoc officio moleſtia que eſt in audiendo lites: ꝓpter quā dicit Aug. Chriſtū teſtē inuoco ꝙ mallē p ſingulos dies manib9 aliquid operari: q̄ tumultuoſas cauſaꝝ ꝑplitates pati. Et Ambro. in lib. de officijs. Diſpēdio litis carere nō mediocre lucrū eſt. Et. B. ad Eugeniū papā. Lex dn̄i ſi licet in ſacro palatio: leges ꝑſtrepūt ſeculares: miror ſi plerūq; dicere nō cogaris. Narrauerūt mihi iniqui fa. ſed non .l.tua. ¶ Sexto deberent hoies cohibere ab hoc officio aduocatie: q2 valde ſimile eſt actibus demonū. vnde Aug. Nihil enim ſimili9 actib9 demonū: q̄ litigare. ¶ Septimo dz hō coh. ab hoc officio illud magnū damnū: qđ faciūt mali aduocati deo ⁊ eccleſie eius. Plus.n. nocet alicui quādoq; vnus malus aduocat9: q̄ poſſunt nocere ei.x. fures vel raptores. vel etiaz oēs raptores vnius terre. Auſert enim alicui abatiaz ſuā: vel archiepiſcopatū ſuū: ꝙ nō poſſunt facere raptores vni9 terre. Centum enim demones nō poſſent quādoq; nocere eccleſie tm̄: q̄ nocet vnus malus aduocatus: cū epiſcopatū vnū: vel archiepiſcopatū ſubdit dominio alicuius qui ſeruus eſt diaboli. Per ꝯſequēs eniz ponit ep̄atus: vel archiepiſcopatus ei9 ſub dominio diaboli. Mali aduocati hereticis ſimiles ſunt: q2 ſunt falſarij legū: ⁊ decretoꝝ: que ſacra ſunt ſecundū iudiciū eoꝝ vnde falſarij ſūt ſacre ſcripture: q2 ſuadēt contraria iuſticie: ſicut ⁊ heretici contraria fidei. Duo ſunt neceſſaria ad ſalutem fides: ⁊ bona opera: ⁊ neutrum ſine altero non ſufficit. Hereticus homines errare facit in fide: aduocatus vero in opere. Alij peccatores: ⁊ ſi mala agunt: non tamē dicunt ſic agendum eſt. Sed malus aduocatus iudici ſuadet: vt alicui adiudicet qđ eius non eſt. In hoc eſt etiam deterior heretico: quia hereticus ignorāter peccat: putans credendum eſſe: ꝙ hominibus ſuadet. Sed malus aduocatus ſuadet iudici. vt agat ꝙ ſcit non eē agendū. Mali etiaz aduocati hoſtes ſunt iuſticie ⁊ veritatis: ⁊ equitatis quoꝝ tamen ſe amatores ⁊ defenſores profitentur. Unde hoc iapletū eſt: per eos qđ legitur. Iſa. lix. Conuerſuz eſt retrorſum iudicium: ⁊ iuſticia longe ſtetit ⁊ corruit in platea veritas: ⁊ equitas non potuit ingredi: Conuertitur retorſum iudicium cū appellaſ quādo ſcia debet ferri: ⁊ tunc iuſticia longe ſtat: que ante appellationē proxima erat. Oportet eniz vt pro iuſticia eat Romaz. Ibi forte iuſticia etiā non inuenietur: ſed ſolū iudices dabunſ. Corruit veritas in platea: cuz aliquod crimē: ꝙ populo notū eſt alicui prelato obijcitur: ⁊ tamen ipedientibus hoc malis aduocatus de illo non conuincitur. Equitas vero ingredi nō poteſt cū correptio in aliquo clauſtro inchoatur. ⁊ opponentib9 ſe aduocatis non perficitur. Mali aduocati quaſi iugulatores ſunt iuſticie iuxta illud. In ps. Tota die iniuſticiaz co. lingua tua. Sicut no. a cu. feciſti dolū. Nouacula acuta dolum facit: cū hoiem ſcindit cui deccrando euz ſeruire debuit.

¶ De fraude mali aduocati.

Ad modū ergo nouacule: malus aduocatus dolū facit: quādo iuſticiam ſtrangulat: cui militare debuit. Qualiter expectare audent illud diſtrictum iudiciū. ꝙ tenebit iuſticia qui ſe iugulatores iuſticie intelligūt? Mali etiaz aduocati quaſi hoſtes dei ſunt: ⁊ quaſi antichriſti. Chriſtus.n. i mundū venit vt pacem faceret. Unde Apo. Ipſe etiaz eſt pax noſtra qui fecit vtraq; vnum. Ipſi vero diſcordiam ⁊ litez amant ⁊ querūt vnde ſic de chriſto ſcriptum eſt. In pace factus eſt locus eius. Ita de malo aduocato poteſt dici. In lite factus eſt locus eius. Aduocati ad litem conueniunt ſicut corui ad

cadauer. Deus pre omnibus diſcordiam deteſtatur. Poteſt etiam haberi ex illo verbo. Prouer. vi. Sex ſunt que odit dominus ⁊ .vij. ꝙ deteſtatur aia eius. Et eſt illud .vij. ſeminare inter frates diſcordiā. Aduocatus vero eam optimā arbitrat̄. Mali aduocati deū fugant ab eccleſia: diabolū vero introducunt: ⁊ cuſtodiūt ibi. Si enim aliqs ſanctus homo eligatur in abbatē: vel epiſcopū: tam cito aduocati ſe opponunt: nec deum in ſancto viro in eccleſia itrare permittūt. Si vero electus ſit aliquis malus: qui ſymoniā non timeat cōmittere adiuuant eum. Mali etiā aduocati quaſi precipitia biblia diaboli ſunt: iuxta illud ps. Dilexiſti omnia verba precipi. lingua do. O aduocate qui es lingua doloſa .i. lingoſus ⁊ doloſus. Uerba precipitationis ſūt verba aduocatoꝝ. Ad modū enim illius machine: que dicitur precipitatiuum deſtruunt eccleſiam dei: quoꝝ pena innuit: cum ſubditur. Propterea deus deſtruet te in finem. Et contra iſta precipitatiua orat Dauid a domino deſtrui vbi di. it. precipita domine diuide linguas eoꝝ. q. vi. vn. et contradictio vici. Solet precipitium fieri contra precipitatiuum: ⁊ ſm hunc modū loquitur hoc Dauid. Tunc precipitatiuū contra precipitiū efficitur: quando aduocati adinuicem corrixantur. Non videtur dei eccleſiam amare: qui permittit diabolum ponere ibi precipitatiua ſua ad voluntatem ſuam. Aduocati etiā ſunt ſagittarij diaboli. Unde in Jere. Extenderūt linguā ſuā: quaſi arcū mendacij ⁊ non veritatis. Nec ſolū etiā alijs: ſed etiā ſibiipſis damnum faciunt aduocati: dum in officio aduocationis ſeipſos conſumunt. Unde in Oſee. vii. Comederūt alieni robur eius: ⁊ ipſe neſciuit. Alieni .i. demones in legibus ⁊ decretis robur multoꝝ cōſumūt. Seneca. Cauillatio verboꝝ multū temporis nobis ſubripuit. Mortē etiā eternā acqrunt aduocati in officio ſuo: quod videtur eſſe ſignificatū. Geñ. xxxiiij. Ubi Sichem adamauit Dinam: que interpretatur cauſa. Occaſione cuius deinde occiſus eſt. Notabiliter vero dicitur Sichem fuiſſe filius Emor q interpretatur aſinus. Homines enim duri ⁊ aſinini: qui in alijs ſcientijs nequeunt pficere ꝯſueuerūt decreta ⁊ decretales ambire. ¶ Octauo dz ho. cho. ab hoc officio amor legis diuine ⁊ conditiones ſcientie decretoꝝ. De amore legis diuine, dicit Gregorius. Qui diligit regem diligit legem. Et in ps. Palpebre eius interrogant filios hoium. Palpebre que quādo ſunt clauſe: quādoqꝫ aperte ſignificant ſacrā ſcripturā: que alicubi eſt obſcura: alicubi eſt aperta: que iterrogat filios hominū vtrum ament deum. Signū enim diuine dilectionis eſt: cum quis laborat libenter in ſtudio ſacre ſcripture. Sacra vero ſcriptura multū contēnitur: ꝓpter ſciētiā decretoꝝ. Vñ pōt dicere: quod dicit Sara ad Abraam. Geñ. xvi. Inique agis contra me. Ego dedi ancillā meā in ſinū tuū: que vidēs ꝙ cōceperit deſpectui me habz. Ancilla ſacre ſcripture eſt ſciētia decretoꝝ que ſacrā ſcripturā habet deſpectui ꝓpter fructū lucri: ꝙ ex ea ꝯſequit. Et. xxi. Geñ. Significata eſt oppreſſio quam facit ſcientia lucratiua ſacre ſcripture per ludū quo opprimebat Iſmael Yſaac. Unde ſicut precepit dñs eiice ancillā ⁊ filiū eius: ſic forte neceſſe eſſet ſcientiā illā in magna parte ab eccleſia excludi. Nec ſolū contēnitur ſacra ſcriptura per ſcientiā illam: imo etiā blaſphematur: ⁊ in ea ipſe deus: qui legiſlator eſt: ꝙ videtur figuratum eſſe. In Leui. xxiij. Ubi legit̄ filius mulieris iſraelitice que preparat de viro egyptio: ⁊ iurgatus eſt cū viro iſraelitico ⁊ blaſphemauit deū iſrael. Sic decretiſte q iſraelite ſunt in parte q̄tum ad illā partē ſcie quā a lege diuina accipiunt ⁊ egyptij quo ad illā partē q̄ habent a ſapiētia mundana blaſphemant deum iſrael. Dum legē quā ipſe dedit paleam vocant quaſi inutilem: cum tamē legatur. xlviij. Iſa. Ego deus tuus docens te vtilia: ipſi potius palee ſunt. De quibus Mat. iij. Paleas aūt cōburet igni inextinguibili. Et Aug. Si paleā ſequeris palea efficeris. Conditiones etiam ſcientie illius deberent homines cohibere ab ipſa. Mobilis enim eſt: ⁊ terrena tumultuoſa: ⁊ inflatiua: ⁊ abſqꝫ refectiōe. Mobilis ideo eſt quia per ſimilitudines remotas procedit. Agellius. Leges noſtre ſunt tele aranearū que fortia animalia traſmittunt. minus fortia vero ⁊ debilia retinēt: etiā eadē de gloria eſt: temporalia ſunt. vnde oportet eas ſm varietatem temporꝫ variari. Et q2 decreta quodāmodo in corde dñi pape ꝓprie ſunt

ſicut quidā aſt: vt ea interpretat̄ ſicut ſibi videbitur. Canoni etiam derogatur canone cōtrario: vel tacito conſenſu Romane eccle. ⁊ vſu facientiū in contrariū. Ad hāc mobilitatē referri poteſt quod legit̄. Jer. ij. Mala fecit popul⁹ meus. Dereliquerūt me fontem aque viue: ⁊ foderūt ſibi ciſternas diſſipatas: que aquas cōtinere nō valent. Ciſterna non valens continere aquā eſt decretū ꝙ hodie aquā ſapie continet: ⁊ cras non obtinebit: q̄ȝ abrogatū erit. Aliter eſt de lege diuina: vnde. Dauid dicit domino. Juſtitia tua: iuſtitia in eternū: ⁊ lex tua ve. Non ſolū veriſimilitudo. Et in euāgelio. Celū: ⁊ terra trā. ver. aūt. m. n. non trā. Terrena etiam eſt ſciētia illa. Unde ſicut terra aq̄s cōmixta: impedit ne clare ibi videatur: ita terrenitas multos decretiſtas impedit: ne recte iudicēt. Sed lex dei: q̄ſ cōtemptū terrenoꝝ predicat quaſi aqua clara eſt. Jdeo dicit̄ illi: qui lucratiuas ſciētias ſectatur. Jer. ij. Quid tibi vis in via egipti: vt bibas aquam turbidā. Tumultuoſa etiam eſt ⁊ inflatiua: vnde per ſiliq̄s porcoꝝ intelligitur. De q̄bus filius prodigus cupiebat implere ventrem ſuū. Luce. xv. Siliqua. n. porcoꝝ reſonant: ⁊ inflant propter tumultū: quē habet ſciētia illa. Significant̄ etiam aduocati per ranas. De q̄bus legit. Exo. vij. Et in ps. Et dedit terra eoꝝ ranas: ⁊ in. p. r. ip. Sed ſacra ſcriptura pacificata eſt. vnde. Dauid pax multa diligentib⁹ te: ⁊ nō eſt illis ſcā. Et iterū. Cōtritio: ⁊ inſe. inui. eoꝝ ⁊ u. pa. non co. Et Jſa. xlviij. Utinā attēdiſſes mandata mea: facta fuiſſet ſicut flumē pax tua. Scientia enim decretoꝝ animā nō reficit: ſed poti⁹ famē ē tēporaliū immittit: ⁊ quodāmodo hominem inanit: vū exteriorē apparentiā querere facit. Ad q̄d pōt referri: ꝙ legit̄ in Jſa. Quare appenditis argentū nō in panibus: ⁊ la. veſtrū non in ſaturitate. Et vt breuiter dicamus. Alie ſciētie cōparatione ſacre ſcripture: ſciētie nō ſunt. Jer. litteras nō nouit qui ſacras ignorat.

¶ De auaricia miſtroꝝ eccle. Et ꝺ ſymo.

Equit̄ de auaricia miniſtroꝝ eccle. circa quā hoc mō ꝓcedemus ¶ Pꝛimo dicemus de ſymonia. ¶ Secūdo de peccato edificantiū ſyon in ſanguinibus. ¶ Tertio de pecato choricap. ¶ Quarto de peccato mercēnarioꝝ. ¶ Quinto tangemus de ſignis auaricie: que apparēt in eccle. dei. ¶ Sexto de peccato indigne conficientiū. ¶ Septimo de vitio ꝓpꝛietatū in clauſtralibus. ¶ Octauo de auaricia ſcientie. De ſymonia p̄mo hec tria dicemus. ¶ Pꝛimo ponemus ea que pertinent ad deteſt. ſymonie. ¶ Secūdo. diuiſiones que pertinent ad ſymoniā. ¶ De ſymonia ⁊ octo que faciunt ad eius deteſtationem. xvi.

Cto vero ſunt que faciunt ad deteſta. ipſius. Pꝛimū eſt illd verbū. Damaſi pape. Omnia crimia ad cōparationem ſymoniace hereſis: quaſi pꝛo nihilo reputant̄. Jn quo verbo dupliciter deteſtabilis oſtendit̄. Et q̄ȝ oſtēdit excedere cetera crimina: ⁊ q̄ȝ hereſi cōparatur hereſis Jn multis etiā alijs locis vocatur hereſis peccatū iſtud: vnde. Nicholaus. papa. Statuimus decretū de ſymōia cōparata hereſi. Et ſuper illd. Mat. xxi. Et cathedras vendentiū colūbas euertit: dicit Glo. Hic eſt: ꝙ hereſis ſymōiaca damnatur. Et ſuper illud. Jo. ij. Et hijs q̄ colūbas vendebant. ⁊ c̄. dicit. Jnterlinearis. Spāliter damnat̄ ſymoniaca hereſis. Et Actuū. viij. Ubi dicit petrus ſymoni mago: peniтētiam age de hac neq̄tia tua: dicit. Jnterlinea. i. a duplici malo cupiditatis ⁊ praue fidei. Et in veritate ſymoniaci quantū ad hoc heretici ſunt: q̄ȝ eſtimāt vel verbo vel, facto: ꝙ ineſtimabile eſt ſub villi pꝛetio cadere. Et ſeparāt coꝛp⁹ ecclē. a ſuo capite: ſicut heretici: vt inferius oſtendet̄ Secundo vero facit ad deteſta. ſymonie hoc: q̄ ipſa eſt ſpūalis ſodomia. Sicut. n. in ſodomia coꝛpoꝛali facit cōtra naturā ille q̄ eſt opus nature. Sic in ſymonia facit cōtra gratiā ille qui eſt opus gratie: q̄ȝ a gratia redemptus. Et ſicut in die iudicij obmuteſcet ſodomita: q̄ȝ hoſtis fuit nature: que eū fecerat. Quantū enim in ſe eſt ſodomita gen⁹ humanū deſtruit. Sic obmuteſcet ſymoniacus qui hoſtis gratie fuit a qua redemptus fuerat. Et ſicut ſcðm legē naturalē n. ſodomia vel maximū peccatū: vel vnū de maximis iudicat̄: q̄ȝ eſt cōtra naturā ſic in tempoꝛe gratie ſcðm legē eccleſiaſticā maximum peccatum iudicatur ſymonia: que pꝛopꝛie eſt cōtraria gratie. Facit cōtra illud: Mat. x. Gratis accepiſtis gratis date vnde recte ſignificati ſunt ſymōaci ꝑ per

ſodomitas: volētes īfringere fores. Loth:
De quibus Geñ. xix. Jam prope erant vt
infringerent fores ⁊c. ¶ Tertium ꝙ facit
ad deteſtationem ſymonie eſt magnus ze
lus: quem leguntur ſancti habuiſſe cōtra
peccatum illud. Unde. iiij. Re. v. dixit He
liſeus ad Gezie. Lepra Naaman adhere-
bit tibi: ⁊ ſemini tuo in ſempiternuꝫ: ⁊ do
minus in ſuo primo aduentu non legitur
cōtra aliquod peccatum: iſto exarſiſſe: ſi-
cut cōtra illud. Unde legitur eieciſſe emē-
tes ⁊ vendentes de templo. De prima eie-
ctione habetur Johannis. ij. De. ij. Mat.
xxi. Uenerat dñs iudicari: nō iudicare: ⁊
vt in māſuetudie peccata tolleraret: nō vt ea
puniret: ⁊ tamen contra illud peccatum:
immo figuram huius peccati manſuetu-
dinem ſeruare noluit. Sed quaſi iratus:
flagello de funiculis facto: menſas num-
mulariorum ⁊ es: ⁊ cathedras vendentium
columbas euertit. Et licet primus aduen-
tus miſericordie: iuſte tamen de hoc pecca
to ſe intromiſit. Unde Ber. Ad Eugeniuꝫ
papam. Loquēs de peſte ſymonie. Intue-
re inquit magiſtrū: non parat aures vt au
diat: ſed flagellum quo feriat. Uerba nec
facit nec recipit: nec enim ſedet iudicans:
ſed inſequitur puniens. Cauſam tamē nō
tacet: q̄. ſilicꝫ. domū orationis: domū nego
ciationis feciſſent. Ergo ⁊ tu fac ſimiliter.
Erubeſcant vultum tuum iſtiuſmodi ne-
gociatores: ſi fieri poteſt ⁊ timeāt. Timeāt
nūmularij: ⁊ nō fidant in nūmis: ſed diffi
dant abſcondentes ſe a te: ſcientes effun-
dere q̄ accipere paratorem eſſe. Propter
zelum quem habuit dominus cōtra iſtud
peccatum: ſcriptum eſt in pſalmo in perſo
na eius. Zelus domus. t. co. me. Etiā pecca
tum inde voluit dominus patienter tolle
rare. ſed iſtud peccatum noluit. Petrus ēt
magnū zeluꝫ habuit contra iſtud peccatū
quādo dixit Symoni mago. Pecunia tua
tecuꝫ ſit in perditione. vt legitur Act. viij.
Quantum etiam zeluꝫ habeat eccleſia cō
tra hoc peccatum: ſatis patet illis: qui ca
nonici iuris peritiam habent. ¶ Quarto
facit ad deteſtationem ſymonie multiplex
contumelia: q̄ facit iſtud peccatum deo.
Et ponemus ad preſens duodecim de con
tumelijs iſtis.

¶ De. xij. contumelijs ſymonie. ca. xvij.

PRima eſt: ꝙ deuꝫ vendit. Et hoc
dupliciter. ¶ Primo quia vendit
gratiam ſpiritus ſancti. Unde ſu
per illud Joh. xij. His qui columbas ven
debant ⁊c. Dicit Glo. Spiritus in colum
ba apparuit. Unde per columbam ſpiri-
tus ſanctus accipitur: q̄ ſymoniaci ven
dunt. Sed ſpiritus ſanctus deus eſt. Uen-
dunt ergo ſymoniaci deum. Aliter etiam
vendunt deum: Dum xpm in ſacramento
altaris vendunt pro pecunia celebrando.
Nec eſt parua contumelia iſta. Non eſt ali
qs ita pauper in mūdo: q nō multū idigna
ret ſi qs vellet eū ducere ad forum ⁊ ibi eum
venalē exhibere: tanq̄ iumētū vnū. Quā-
ta eſt q̄ contumelia deo: cū ipſe venalis expo
nit his a qb[us] precipue honorandus eſſet.
Sufficere deberet talibus ꝙ chriſt[us] ſemel
pro peccatis eorum venditus ſit. Uēditores
iſti deteriores eſſe videntur iuda in his.
Quoniam vendunt immortalem: ⁊ iam
glorificatum: q̄ iudas vendidit mortalem:
⁊ in ſtatu humilitatis. Maior autem con
tumelia eſt: que fit alicui in ſtatu honoris:
q̄ in ſtatu hūmilitatis: vnde contumelia il
lata militi eſt maior: q̄ ſi inferatur domi-
cello. Nec ſemel eum tantū vendunt: ſicut
iudas: ſed plus q̄ centies. Minori precio
eum vendunt q̄ iudas. Credunt etiā eum
deū eſſe ꝙ non credebat iudas: cum eum
vendidit. xxx. de. Judas etiā cū de hoc pec
cato penituit reddidit. xxx. de. quibus ipſ
vendiderat. Sed ſymoniaci: cum ad peni
tentiaꝫ veniunt: induci non poſſunt: vt ea
reſtituant que per ſymoniā acquiſierunt.
¶ Secunda contumelia eſt: ꝙ deum reuē
ditorem eſtimant. Quod nō eſt parua cō-
tumelia. Si enim aliquis rex vel comes
valde liberalis requiratur ſuper venditio
ne veſtium ſuarum: vel armorū pro magno
malo habet. Quid mirū ergo ſi pro malo
habeat ille: qui eſt liberaliſſimus largitor
oium: qui omnia que fecit ad largienduꝫ
fecit? Quedaꝫ vt eis largiret: qui munera
ſua dat ⁊ bonis ⁊ malis ⁊ gratis ⁊ igratis
amicis ⁊ inimicis: q rogat vt ab eo petat.
Hanc contumeliam innuitur Petr[us] vbi
dicit ſymōi. Quia exiſtimaſti donū dei pe
cunia poſſideri: quaſi. Donatorē exiſtima-
ſti vēditorē. Et Jo. ij. Nolite facere domū
patris mei. do. ne. Domū dei: domū nego
ciationis facit: q deū negociatorē eſtimat.

℄ Tertia contumelia eſt: ꝙ donū dei cō
temnit cum illud: quod adeo precioſum ē:
quod precium eſt regni celorum luto tem
poralium parificat in quo etiam ipſuȝ da
torem contemnit. Non ſolet parum diſpli
cere hominibus. cum aliquis bona eorū
contemnit: vt patet in mercatoribus ⁊ ar
tificibus: precipue vero cum dona eorū cō
temnuntur. Et hoc multū ſolet ēt retrahe
re ipſos liberales homines a largiēdo. vñ
dicēs. vij. Mat. ꝓhibuit ne dona ei⁹ tali
bus darentur. Nolite inqt margaritas po
nere ante por. i. precioſa dona dare contē
nentibus. ℄ Quarta contumelia ē: quod
ſymonia aufert deo oſtium eccleſie: qȝ dñs
voluit maxime ſeruare pp q oſtium ſe di
xit in Jo. Sicut aliquis ſolet ponere in me
dio oſtij ſe cum vult ſeruare ne quis ingre
diatur: niſi de voluntate eius. Jn quo ver
bo ſignificauit dñs: ꝙ quaſi violentiaȝ ei
facit: q niſi per euȝ intrabit. Ad oſtendē
dum ēt hoc: ꝙ ingreſſuȝ eccleſie maxime
vult ſeruari: intrauit ipſe ad diſcipulos ia
nuis clauſis. Qui. n. ingreſſum bene vult
ſeruare ſolet aperire volenti ingredi quan
tum minus pōt de oſtio. Et multum place
ret ei ſi ille q debet ingredi oſtio oio clau
ſo ingredi poſſet. Ad idem oſtendendum
iuſſit dñs. Et Exo. xij. Poſtes oſtij ſangui
nem agni intingi. q. d. Saltem oſtium ec
cleſie quā ꝓprio ſanguine emi: volo habe
re. Hac de cauſa tradidit ipſe claues eccle
ſie petro: qꝛ amabat eū ardentius ceteris.
Per ſimile ēt pōt ideȝ manifeſtari in mu
nitionibus: que dū guerre ſunt: porte ſolēt
precipue cuſtodiri. vnde turres ꝯſueuerūt
fieri ſuper eas. ℄ Quinta contumelia eſt:
qꝛ ſymonia procurat vt eccleſia que ſpon
ſa dei eſt aliūde grauida ſit: q̄ a ſponſo ſuo
Eccleſia de ſolo ſpiritu ſancto cōcipere de
beret. Qd ſignatum eſt in beata virgine:
que inuenta eſt habens de ſpiritu ſancto.
Mat. i. Sed ſymonia facit: quod ipſa con
cepit de ſpiritu maligno. vnde mirꝫ ē: quo
modo ſponſus omnino non deſerit eam.
Joſeph enim voluit deſerere eam: cum du
bitaret. vnde ipſe concepiſſet. ℄ Sexta cō
tumelia eſt ꝙ deuȝ facit nutrire filios adul
terinos. ℄ Septima contumelia eſt: ꝙ fili
os dei exheredat a patrimonio chriſti: ⁊ fi
lios diaboli: ibi filios ⁊ heredes conſtituit
iuxta illud. Eccle. xvij. Omnis mulier re
linquens virꝫ ſuū. peccabit. ſtatuens here
ditatem ex alieno matrimonio. ℄ Octaua
contumelia eſt: ꝙ deū idoloticuȝ facit: ydo
lo auaricie: euȝ offerens. Et in hoc deteſta
bilior eſt ſymonia alijs ſpeciebus auaricie
Symonie. n. nō ſufficit ꝙ alium deum cō
ſtituat: ſed proprium deum ydolo ſuo im
molat: cū ꝑ pecuniam celebrat. Magna
ꝯtumelia eſſet dño alicuius caſtri: ſi ſubdi
ti eius alium dñm conſtituerent. Sed lon
ge maior eſſet ſi dño ꝯſtituto verꝫ dominū
captum offerrent. ℄ Nona ꝯtumelia ē: ꝙ
illud peccatuȝ: nulli loco: nulli perſone de
fert. Alia peccata ſanctitati locorꝫ deferūt.
Nullus. n. fornicaretur in eccleſia: vel iux
ta altare. Sed ſymonia ēt ipſa altaria in
uadit. vnde Jere. xvij. dicitur. Peccatum
Juda exaratuȝ eſt in cornibus ararꝫ eccle
ſiarꝫ. Per peccatum Jude peccatum cleri
corꝫ intelligitur: q debent vacare ꝯfeſſiōi
diuine laudis. Jſta eſt que ponit iuxta fili
um virginis ydolum cupiditatis vt videa
tur impleri illud. Daniel. ix. Et in templo
eſſe abhominatio deſolatiōis. Symonia
non defert deo: nec angelis eius. Intereſt
n. cum diuina celebrantur licet Chriſtus ꝓ
ſens ſit: ⁊ inquantum hō: ⁊ inquantuȝ de
us: cum angelis ſuis. Jnħ ſymoniaci de
teriores ſunt: q̄ demones: qꝛ demōes timēt
Chriſtum ⁊ angelos eius ipſi vero non.
℄ Decima contumelia eſt: ꝙ eiſdem vtiē
ſymonia: ad hominum inquinationem: q
chriſtus inſtituit ad eorum ſanctificationē.
vnde bene videtur triumphare diabolus
de eccleſia: quando eccleſiam impugnat ꝑ
ꝓprijs armis: ⁊ quaſi de proprio bello per
cutit eam. ℄ Undecima contumelia eſt: ꝙ
latrones ⁊ ſacrilegos facit obtinere locuȝ
⁊ vicem dei. Symoniacus latro eſt: vnde
Jo. x. Qui non intrat per oſtium. in. o. o.
ſed aſcendens a. ll. f. eſt: ⁊ latro. Unde ſu
per illud. Mat. xxi. ſpelunca latronū. La
tro eſt: qui lucra ſectatur: qui non dantes
corporaliter perſequitur: ⁊ dātes ſpiritua
liter necat. Et dum leſionem proximi cogi
tat. quaſi latro ſedet in ſpelunca. Sacrile
gus eſt ēt ſymoniacus: qꝛ ſuper eccleſiā la
trocinium ſuum exercet. Abſurdum eſt. n.
non dicere eum ſacrilegum: qui furatur: ⁊
rapit totam eccleſiam: cuȝ calice: ⁊ alijs q̄
ad eam pertinent. Dupliciter autē poteſt
dici ſymoniacus fur: ⁊ reſpectu illi⁹ a cuius

bona contrectat eo volēte: ⁊ reſpectu pau‐
perum quos bonis eccleſie defraudat. Vñ
cum pꝛelatus vicem dei obtineat: quando
ſymoniacus pꝛelatus efficiť: latro ⁊ ſacri‐
legus vice dei in eccleſia fungiť. ¶ Duode
cima contumelia eſt: ꝙ eccleſiā de iumen
tis ⁊ reptilibus replet. Suffodit eniʒ muꝝ
eccleſie. ſ. pꝛelatum pꝛecipue ſi terrenus ſit
iuxta illud. Geñ. xlix. Symeō ⁊ Leui fra‐
tres vaſa iniqtatis bellica. Et ſubiūgitur.
In voluntate ſua ſuffoderunt murum. Et
interponit Jacob quādā oratione: que fre
quenter facienda eſſet pꝛelatis eccleſie. In
conſilio eoꝝ inquit nō veniat anima mea
Minus enim periculoſuʒ eſſet pꝛelatis ec
cleſie habere in cōſilio ſuo homies demo
niacos: q̄ ſymoniacos. Suffoſſo autē mu‐
ro eccleſie: intrat multitudo reptilium: ⁊
iumentoꝛuʒ: iuxta illud. Ezechiel. x. Ingre
dere ⁊ vide abhominatiōes peſſimas. Et
ſubditur. Ingreſſus vidi: ⁊ ecce omnis ſi‐
militudo reptilium ⁊ animalium abhomi
natio. Cū aliquis luxurioſus in aliqua ec‐
cleſia beneficiatur: poꝛcus tunc in eccleſiā
ingreditur. Cum quis amās lites: ⁊ rixas
pꝛeficitur: tūc canis in eccleſiam ingrediť.
¶ De multiplici damno ꝙ pꝛouenit de ſy
monia.

q Uinto facit ad deteſta. ſymonie
multiplex damnum ꝙ pꝛouenit
inde deo: ⁊ eccleſie eiꝰ. ¶ Pꝛimuʒ
autem damnuʒ eſt: ꝙ deus per eaʒ: quaſi
eccleſiam amittit: dum amittit egreſſum:
⁊ ingreſſum eius. Domo enim eſt dñs ali
cuius caſtri: q nō habet ingreſſuʒ: ⁊ egreſ‐
ſum in eo. Ideo dicebat. ps. Dominus cu
ſtodiat intro. t. ⁊ exi. t. ⁊c. Aliud damnum
eſt: ꝙ eccleſiam: que debet eſſe habitaculū
filioꝛum dei conuertunt in ſpeluncam la‐
tronū iuxta illd. Mat. xxi. Scriptū eſt. Do
mus mea. do. orationis vocabiť. Uos aūt
fe. e. ſ. la. In hoc deteriores videnť eſſe pꝛe
lati eccleſiarum pꝛincipibus ſecularibus:
quia illi in poteſtate ſua ſpeluncā latronū
non tollerant: iſti vero clauſtra: in que ſy‐
moniace intratur: que iudicio dei ſunt ſpe
lunce latronum. Satis ſunt latrones: qui
patibulo inferni iā ſunt adiudicati. Aliud
damnum eſt quod ibi deus debuit hono‐
rari: exercetur ydolatria. Illi eniʒ quos au
rum ⁊ argentum introduxerūt: auro ⁊ ar
gento: poſtea quaſi deo ſeruiunt. vnde in
Oſee. viij. Ipſi regnauerūt: ⁊ nō ex me pꝛī
cipes extiterunt: ⁊ non cognoui argentuʒ
ſuum: ⁊ aurum ſuum: fecerunt ſibi ydola.
Qui dignitatem emit vult poſtea vēdere:
que ad dignitatem pertinet: vnde ſuper il
lud. Act. viij. De ſymōe mago. Dicit. Glo.
ſpiritū emere volebat: vt alijs vendēs acci
pere poſſet: ſed ſicut beatꝰ. Ber. dicit. Qui
infideliter intrat: ⁊ non per chꝛiſtū: qd ni‐
ſi infideliter agat: ⁊ contra chꝛiſtum? Ex
quo chꝛiſtus non introducit aliqueʒ in ec
cleſiam qui non cognoſcit eū. vnde. Pe‐
trus introductus ab ancilla hoſtiaria in
atriū pꝛincipis ſacerdotū: dixit ſe chꝛiſtum
non cognoſcere. Ancilla hoſtiaria ē caro
que habet. v. ſenſus quaſi hoſtia anime.
Ancilla ergo hoſtiaria illū introduxit: quē
carnalitas introducit. Aufert etiam ſymo
nia eccleſie ſpiritū ſanctū: ꝙ videť eſſe ſi‐
gnatū per hoc: ꝙ ignis ſacrificij: qui per.
lxx. annos. Babiloniče captiuitatis vixerat
ſub aqs extinctus eſt: antiocho vendēte ſa
cerdotiuʒ Jaſoni: ſicut dicit Auguſti. per
quem ignem ſignificabatur ſpūs ſanctus.
Et hoc eſt maximum damnū ꝙ poſſit fie
ri eccleſie dei. Sicut maximum damnū ꝙ
poſſet inferri coꝛpoꝛi noſtro eſſet: ſi auferē
ei ſpiritus: a quo habeat totum ſuū valo‐
rem. Symonia etiam facit vt eccleſia que
ſponſa dei eſt: ⁊ deberet deo filios genera‐
re: generet monſtruoſe talpas: ſerpentes:
⁊ etiam aſinos coꝛnutos. Qum in aliqua
eccleſia canonicatur: vel pꝛeficitur aliquis
auarus poſſunt dicere canonici illius ec‐
cleſie. Mater noſtra cum fratrem nobis
generare debuit: pꝛo fratre nobis talpam
generauit. Qum vero canonicatur aliqs
detractoꝛ tunc ſerpentem generat eccleſia
illa. Juxta illud. Eccleſiaſtes. x. Si moꝛ‐
deat ſerpens in ſilentio: nihil eo minus
habet: q occulte detrahit. Quʒ vero aliqs
indiſcretus epiſcopať in aliqua eccleſia.
Item in ea aſinus coꝛnutus naſciť. Nihil
enim aliud eſt ſtolidus mitratus q̄ aſinus
coꝛnutus. Aſinus enim eſt per ſtoliditatē:
coꝛnutus per mitram.

s Exto facit ad deteſta. ſymonie: ꝙ
hoc pctm̄ reddit hominē exoſuʒ.
deo: ⁊ hominibꝰ: vnde in Eccleſia
ſtico. xx. Qui poteſtateʒ ſibi aſſūmit iniu‐
ſte odieť. Glo. dicit a deo: ⁊ hominibꝰ fre‐
quenter eni iʒ ſymonia ſic occulta: tñ po‐

minem reddit erosũ ʒ hominib⁹ puniẽ.n. de⁹ eũ in hoc: vt apd homines gratiã non hẽat. ¶ Septimo facit ad detesta. ſymõie hoc. ꝙ ipſa viciat radicẽ. vñ ,ea que ſequũtur venenata. vel ſaltẽ inutilia reddit. Ad qð referri põt illud. Oſee. ix. Radix eoꝝ exiccata eſt. fructũ nequaꝗ faciet. ¶ Octauo ⁊ vltimo facit. ad deteſta. ſymõie hoc. ꝙ ſymoniaci difficile ſaluanẽ. Et hoc duabus de cauſis. ¶ Primo ,ppter magnitudinem peccati. ¶ Secũdo qꝛ oportet reſignare: beneficiũ: ꝙ ſymoniace acquiſierũt vñ ſunt quaſi vaſa diaboli. Piſcis qui in naſſam ingreſſus eſt: nõ de facili per locũ in quem intrauit: regrediẽ: ⁊ per aliũ locũ nõ exit: niſi captus. Sic non de facili renũciat homo bñficio: ꝙ ſimoniace habet: ⁊ aliter nõ ſaluaẽ. vñ quaſi vnũ pedẽ iaʒ hʒ in inferno. vñ deberet hõ diligẽter cauere qũo intret in eccleſiã. Niſi eniʒ caueat: ſibi quaſi in inferno ponit: pedẽ ſuũ. Jdeo dicit eccleſiaſtes. iiij. Cuſtodi pedem tuũ ingrediẽs domũ dñi. Qui emit beneficiũ eccleſiaſticũ ſimilis eſt illi: qui emeret vt magna moles terre ſup eũ caderet: que eũ opprimeret: ⁊ nõ permitteret eũ ſurgere. Ad difficultatẽ ſaluãdi: que eſt in ſymoniacis: põt referri illud. Jer. xvij. Peccatũ. Juda ſcriptũ eſt ſtilo ferreo: inungue adamantino ⁊ exaratũ ſup latitudinẽ cordis eoꝝ. Per Judam clerici intelligũtur: quoꝝ eſt intendere confeſſioni diuine laudis. Ad quos ptinet peccatũ ſymonie: ꝙ inſinuaẽ ſcriptũ eẽ in delebiliter: per hoc: ꝙ dicitur ſcriptũ ſtilo fereo: qui idoneũ inſtrumẽtũ eſt ad ſcribendũ: ⁊ per hoc: ꝙ dicitur ſcriptum in adamante: ſimili vngui. i. nitido ⁊ plano. Scriptura enim in tali materia facta: diucius durat. Sed quia ſcriptura que in delebilis eſt: poteſt amitti: ideo ſubditur exaratũ ſuper cordis eoꝝ: que non poteſt ab eis: vel amitti. vel relinq. Ad eãdem difficultatẽ ptinet: illud qð dicit. Petrus ſymoni mago. Act. viij. Penitentiaʒ age ab hac nequitia tua: ⁊ roga deum ſi foꝛ. re. tibi hoc. c. c. tui. Jn felle enim amaritudis: ⁊ obligatiõe iniqtatis video te eẽ.

¶ De diuiſionibus ſymonie.

F P Oſt hec ponẽde ſunt diuiſiones: que faciũt ad deteſt. ſymonie: ⁊ q̃ pertinent ad ſymoniã. De quibus tres modo ponemus. ¶ Et eſt pꝛima diuiſio. ꝙ inter eos q ſymoniaʒ cõmittũt. Alij committũt euʒ emendo. vt ſymonia magis: q pꝛopꝛie ſymoniaci dicunẽ. Alij vero cõmittunt eã vendendo: vt Gieʒi: q Gieʒite vocãtur: aliqñ tñ large: vocantur ſymoniaci: ⁊ iſti: ⁊ illi. ¶ Secunda diuiſio ẽ: ẽʒ diuerſitatem munerum per que ſymoniã committitur. G

¶ Quod quadrupliciter ſymonia committitur.

C Ommittitur aũt ſymonia quadrupliciter munere. Videlʒ cũ qs obtinet aliqð. ſpũale p pecuniã vel p adulationẽ: vel p pꝛeces carnales: vel p ſoꝛdidũ obſequiʒ. ¶ De pꝛimo legitur. iij. Re. xiij: Qð gcunqʒ volebat: implebat manũ. Jeroboã. ⁊ fiebat ſacerdos excelſoꝝ. Et ſeqẽ: ꝙ ,ppter hanc cãm domus Jeroboã euerſa ẽ ⁊ deleta: de ſupficie terre. Si venditio ſacerdotis idoloꝝ: ſic iudicata eſt a domino: qũo iudicabitur venditio veri ſacerdotij. Adulatio vero valde: timenda ẽ. valde n. punitur coꝛ hominis: ⁊ quaſi inſenſibiliter. Pꝛopter quod oleũ vocatur in ps. Oleum aũt pec. non ⁊c. Et alibi. Jntrauit ſicut aque in interi. Et ſic ſermo a maledictiõe Adulatio. ⁊ oleum ẽ ⁊ maledictio. Oleuʒ inquantũ delectat: maledictio in quantuʒ toꝛmenta parat: vnde Glo. ſup illud. Que male delectant: dicunẽ maledictio: qꝛ toꝛmenta parant. A pꝛecibus aũt carnalibus diligenter cauendum ẽ. Ubi Ber. Ubi nõ licet, facere quod volo qs locus rogantĩ: alius ,p alio. Alius forte ,p ſe rogat in ,p ſe rogatis ſit tibi ſuſpectus. Qui rogat ,p ſe: iaʒ iudicatus eſt. Exemplũ non ageſcendi pͨcibus carnalibus dedit nobis dñs. Jo. ij. J Ubi dixit matri ſue: volenti vt faceret miraculum: Quid mihi ⁊ tibi eſt mulier. Jnnuens ſe nõ habere ex ea poteſtateʒ faciendi miracula. Et Mat. xx. Non exaudiuit mater terrã ſuaʒ petentẽ: vt daret hanc dignitateʒ. Jacobo: ⁊ Johanni: vt vnus ſederet a dextris: ⁊ vnus a ſiniſtris in regno ſuo. Exẽpluʒ ẽt nõ rogandi ,p beneficio nepotib⁹ obtinẽdo: habetẽ. Ge. xviij. vbi Abꝛaam rogauit dñm: ne ſodomia deſtrueret. Nõ. n. voluit euʒ rogare ſpẽaliter: de nepote ſuo. Loth. vt eum ab incendio liberaret. Et dicebat cãtoꝛ periſienſ. bone memoꝛie: ꝙ vix rogaſſet ,p beneficio nepoti ſuo impetrando: q̃ Abꝛaam noluit rogare dñm

vtnepotē ſuū ab incendio liberaret. De il lo vero: q p obſequꝫ vult obtinere benefici um. dicit beatus Ber. Circuit ſedulus ex ploratoꝛ ſeqt. obſeqt ſimiliter diſſimulat. manibus ac pedibus tepēs. ſi quō poſſit ſe interducere i patrimoniū. crucifixi. ¶ Ter tia diuiſio ē ſcđꝫ diuerſitatē eoꝝ q̄ vendūt ſymoniaci. verū q2 inter bona ſpūalia. que ipſi vendere volunt. quedā ſunt ſpūa lia. q2 ab illis queritur ſpūs ſanctus. vt oꝛa tiones eccleſie. q̄daꝫ vero ſpūalia q2 illis cō fertur. ⁊ augeť gratia ſpūs ſancti. vt ſunt ſa cramenta eccle. pꝛeter quā matrimoniū. ⁊ ſocietas eccleſiaſtica. ⁊ officia. ⁊ digńtates eccle. Quedā vero dicūt ſpūalia. q2 cū illis hētur ſpūs ſanctus vt ſcia ⁊ virtus. Scia n. habetur inquantū illuminās. ⁊ ideo p hibetur vendi ſcia in Pꝛouer. vbi dicitur Noli vendere ſapiaꝫ doctrinā: ⁊ intelligen tiaꝫ virtutē vero habetur ſpūs ſcūs inquā tuꝫ afficiens animā. Quedā vero dicunť ſpūalia. large ſūpto noīe q2 ſpūalibꝰ exer citijs. deſeruiūt. vt vaſa. ⁊ veſtes eccleſie. Quedā vero dicuntur ſpūalia a qbꝰ illi ſu ſtentantur. q ſpūalibus exercitijs ſunt in tenti. vt ſunt decime. Sed iſta duo vltima genera potius dicenda ſunt. adnexa ſpūali bus. q̄ ſpiritualia.

¶ De peccato edificantium. Syon in ſan guinibus ⁊ de tribus que faciunt ad eiꝰ deteſta. xvij.

Poſt peccatū ſymonie dicendum eſt de peccato edificantiū. Syon in ſan guinibus. ¶ Tria vero ſunt. q̄ pñt facere ad deteſta. huiꝰ peccati. ¶ Pꝛimū eſt maledictio: q̄ facit talibus ſpūs ſctūs. p abacuc. ij. Ue inqt q edificant ciuitates in ſanguinibus: ⁊ pꝛeparant vrbem iniqta te. i. per iniqtatem: vel ad iniquitateꝫ: q̄ fa cere voluerint. Collatio beneficioꝝ facta conſanguineis: quedam pꝛeparatio eſt. vt habeant eccleſiam concoꝛdem ad om nem iniquitatē. q̄ facere voluerint. ¶ Se cundo valent ad deteſta. huius vicij. diuer ſa exempla. ⁊ verba ſcripture. Et de exem plis ſufficiat ponere. vij.

A ¶ Septem exempla contra carnalem amoꝛem.

Primum eſt. quod de Catone legi tur. q nullum dilexit priuato amoꝛe nullum odiuit priuato odio. Se cundum exemplum eſt. Abꝛae cui pꝛece pit dominus. xij. Gñ. q8 offerret ei vnige nitū ſuum: in holocauſtū. Idē volens oſtē dere i facto illo: q poſtea docuit vbi dixit. Qui non oderit patrem vel matrē pꝑter me nō pōt meus eē. d. Habꝛaam figurā re tinet pꝛelatoꝝ quos nō vult dei carnaleꝫ amoꝛeꝫ habere ad parentes ſuos. Immo vult eos paratos eſſe ad interficiendū eos ſi ipſe pꝛeciperet. Exo. xxxij. vnde dicit. Moyſes filijs. Leui Cumꝫ cōmiſiſſet po pulus peccatum idolatrie occidat vnuſ quiſq fratreꝫ ſuū: ⁊ amicum: ⁊ pximū ſuū. ¶ Tertium exemplū eſt. Melchiſedech. De quo. Paulꝰ ad. Hebꝛeos. vij. Melch. rex ſalem: ſacerdos dei ſummi. Et ſubiun gitur ſine patre: ⁊ ſine matre: ⁊ ſine ge nealogia. Non facit mētionē de patre vel de matre. Melchiſedech: qui pꝑie figu rat ſacerdos noue legis: vt oſtendāt carna lem amoꝛē longe debere eſſe ſacerdotibus ¶ Quartum exemplū eſt. Moy. de quo habetur. In. iiij. Exo. Cum iret ad libe rationem populi: ⁊ duceret vxoꝛem ſuā: ⁊ filios ſuos. Cū eſſet in itinere in diuerſo rio: voluit eū dominus occidere. Sciebat enim dominus: ei vxoꝛem ⁊ filios foꝛe im pedimento. ¶ Quintum exemplum eſt i. Exo. viij. Ubi dic. Jetro. Moy. Pꝛouide de omni plebe viros potentes: ⁊ timentes deuꝫ: i quibus ſit veritas: ⁊ qui oderit aua riciam: ⁊ cōſtitue ex eis tribunos de omni plebe. Non de cōſanguineis: conſuluit tri bunos: conſtitui: ⁊ viros potētes: nō pue rulos ſicut hodie fit in eccleſia Puerulis enim traduntur eccleſie: qui eas non poſ ſunt fecundare: ſed vicarios ponunt: cum valde ridiculum ſit aliquem matrimoniū contrahere: qui nō poteſt: fecūdare: pꝑter ſolam fiduciam ponendi vicariū. ¶ Sex tum exemplum eſt in. Numeroꝝ. xxvij Ubi dicit dominus Moy. Contemplare terram q̄ daturus ſum filijs iſrael. Cumq̄ videris eam. ibis tu ad populum tuū. Cui Reſpondit Moy. Pꝛouideat dominus deus ſpirituum: omnis carnis hominem: qui ſit ſuper multitudinem hanc ⁊ dñs ad eum. Tolle Joſue. filium. Nun in quo eſt ſ. dei. Non petijt. Moy. aliquem de filijs ſuis cōſtitui ducē. vnde. Jer. Moyſes ami cus dei cui facie ad faciem dominus locu tus eſt poterat vtiq ſucceſſoꝛes pꝛincipa tus ſui filios ſuos facere: ⁊ poſteris pꝑiis L

relinquere dignitatem. Sed extraneus de aliena tribu eligitur. Joſue: vt ſciremus principatū in populo: non ſanguini deferendū ee: ſed vite merito. Dominus inuit etiā quales ſint eligendi. Ubi dixit. Tolle. Jo. in quo eſt ſpūs dei. ¶ Septimo exemplū eſt in Petro: cui dedit deus principatum eccleſie. Mat. xvi. Quia ardentioris amoris erat: habebat dominus cognatū germanum magis litteratum. ſ. Joannē nec minor honeſtate: quia virgo erat: ⁊ inter ceteros dilect⁹. Noluit tamē ei dare principatum eccleſie. Matrē ſuam cōmendauit Jo. q̄ſi carnem carni. Sed eccleſiā cōmendauit Petro: quia ardentius eum amabat. ¶ Octauo eſt in Act. i. Ubi legit q̄ apoſtoli ſtatuerunt duos. ſ. Joſeph: ⁊ Mathiā: vt aliquis eorum apoſtolatū Jude ſuſciperet. Et cū Joſeph iuſtus eſſet: ⁊ haberet tres fratres apoſtolos. ſ. Jac. minorē ⁊ ſ. Symonē: ⁊ Judam: ⁊ duos cognatos ſ. Jacobū maiorē: ⁊ Joannem: ⁊ ipſe dominus apoſtolorum eſſet eius cognatus: tamen. Mathias apoſtolatus eſt.

¶ De verbis ſacre ſcripture: que faciunt ad deteſtationem carnalis amoris.

B Equitur de verbis ſcripture: que valent ad deteſta. carnalis amoris. ¶ Primo ponem⁹ illud: q̄d legit. Deutero. xxxiij. Ubi. Moyſi benedixit filijs. Leui. q̄ dixerit patri ſuo. ⁊ mr̄i ſue: neſcio vos: ⁊ filijs ſuis ignoro illos: ⁊ neſcierūt ſuos filios. hij cuſtodierūt eloquiū tuū. Jlli qui habēt carnalē amorē: vix poſſunt mandata dei ſeruare. Malum enī q̄ pro ſe non facerent: faciunt pro parentib⁹ ſuis. Tales enim contemnūt intrare per anguſtam portam. Quum per amorem ligent ſe ſimul: vt vnus intrare non poſſit niſi omnes intrent. Juuant enim ſe inuicem: etiam in malis. Quomodo intrabunt. xl. ſimul congregati per artam portam: per quā vix vnicus intrat. ¶ Secundū ponamus illud. ps. Non congregabo conuenticula. e. de ſan. i. non erunt carnales: conuētus eccleſie: ſicut fuerunt ſinagoge. ¶ Tertium illud. Jo. i. Qui non ex ſan. neq̄ ex vo. c. neq̄ ex: ⁊c̄. Et loqtur de illis: qui credunt in nomine chriſti. ¶ Quartū illud. Mat. xvi. Beatus es Symō. bar. quia. ⁊c̄ Cuius contrarium dici poteſt prelato: qui ex carnalis amore cōfert beneficia ſua. Ue tibi ſymon ba. ſed ſathanas. quia caro ⁊ ſan. re. tibi non pater me⁹: qui eſt in celis. ¶ Quinto verbum illud. dn̄i. Qui amat patrem vel matrē pluſq̄ me: nō eſt me dignus. ¶ Sextū illd. Mat. viij. q̄ dixit dominus vni de diſcipulis ſuis roganti vt permitteret eum ſepelire patrem ſuū. Sequere me ⁊ dī. mor. ſe. mor. ſuos. Noluit diſcipulū exhibere patri ſuo officiū ſepulture: cum tamen illud ſit vnū de officijs maxime debitis iter amicos. Je. Ob amorem chriſti obmittenda ē ſepultura patris pro cuius amore nullus relinquēdus eſt inhumanat⁹. ¶ Septimū illud. Mat. xviij. Si manus tua vel pes tuus ſcā. te. e. ⁊c̄. Et iterū. Si oculus tuus. ⁊c̄. Manus ē adiutor valde neceſſari⁹ vel pes. Oculus conſiliarius valde neceſſarius. Et q̄bus tollerabilius eſt ſeparari q̄ a deo ſeparamur: nec min⁹ cū deus caput anime ſit. Abſciſio vero capitis indubitāter magis timenda eſt: abſciſione manus vel pedis. Sed multi ſe mimortui: vel ſemiuiui ſunt. Juxta illud. Luc. Semiuiuo relicto. De abſciſiōe capitis ſpūalis nō curāt: ſicut corpus mortuū: de abſciſione capitis corporalis nō curat. ¶ Octauū eſt illud. Mat. iij. Quod dixit dominus turbe dicenti ſibi ecce mater tua ⁊ fratres tui. ſ. ſtāt. q. t. Que eſt inquit mater mea: ⁊ fratres mei. Et re. eos. qui. ci. cir. a. Ecce mater mea: ⁊ fratres mei. Quī n. ſ. volun. p. mei qui in c. eſt. h. me⁹. f. ſo. ⁊ mater eſt. ¶ Nonū eſt illud. Gn̄. ij. quā obrē relinquet ho. p. ⁊ m. ⁊ adherebit. ſue Amor filiorum ſpūalium quos generat prelatus de eccleſia: adeo deberēt amorē eius attrahere. vt parentum carnalium obliuiſcatur: in quo inſtruuntur a natura. Arbor enim h̄z morem naturaliter mittēr. ad ramos ⁊ non ad radicem.

Multiplex malum: q̄ prouenit ex carnali amore in eccleſia dei.

T Ertio valet ad deteſtationem carnalis amoris in miniſtris eccleſie multiplex malum: q̄ facit in eccleſia dei hoc peccatum. Et eſt primū malum: q̄ oculum eccleſie in multis locis ſanguine operit: ita q̄ in multis locis: nō plus videt eccleſia: de oculo: q̄ de calcaneo. Oculus eccleſie clericus eſt: quā carnalis amor alicubi ſic excecat: vt mulicercule melius videant in ſpiritualibus. q̄ ipſi: vt videatur

illud prophete impletū. Erit ſicut populus
ſic ſacerdos. ¶ Scdm malū eſt: ꝙ inutilez
reddit conſtitutionem illa eccleſie: que eſt
de continentia ſeruanda ab hijs q ſacros
habent ordines. Hoc.n.ſtatutū eſt ad car-
nalem amorem: excludendum ab eccleſia
Sed ſicut dicit Alexander papa. deus ab-
ſtulit nobis filios: ſꝫ diabolꝰ dedit nob ne
potes. ¶ Tertiū malū ē: ꝙ carnalis amor
eſt q̄ſi quoddā bitumē: quo archa eccleſie
bituminata eſt hodie: ne ſpiritus ſanctus
intret iuxta illud Job penultimo vbi loq
tur de Behemoth. Corpꝰ illius quaſi ſcu-
ta fuſilia: cōpactum ſquamis: ſeſe premen-
tibus ⁊c. Una vni cōiungit. nec ſpi. ǵdem
in. per eas: hoc bene apparet cū aliqua ele
ctio vl' correctio debet fieri in aliq̄ eccleſia.
¶ Quartum malum eſt ꝙ amore carna-
lis eſt. quaſi quedam cathena: qua ligatos
ſimul cuſtodit diabolus miniſtros eccleſie
ne ipſi euadant. ſicut due eque ſimul ſolēt
ligari vt vna aliam cuſtodiat. Si.n. vnus
illoꝝ qui carnali amore ligati ſunt ad re
ligionem velit tranſuolare: amor parentū
retinet eum.

¶ De triplici infidelitate carnalium.

q Uintum malum eſt īfidelitas ma
gna quā facit hoc peccatum mini
ſtris eccleſie. Que īfidelitas poteſt
tripliciter oſtēdi. ¶ Primo ſic. Si ꝑnceps
aliquis peregre ꝓficiſcens: tradidiſſet ali-
cui de ſeruis ſuis terrā ſuā tempore opor-
tuno filijs ſuis diuidendam. ⁊ ſeruus pro-
prijs filijs terrā illam diuideret. ⁊ filios do
mini exheredaret. Nunqd nō infidelis val
de eſſet? Sic prelati eccleſie valde īfideles
ſunt. qui patrimonium chriſti ꝙ filijs dei
deberent diuidere. conſanguineis ſuis tri-
buūt. Secundo pōt oſtendi infidelitas
iſta per illud verbū beati Ber. Mira res
epiſcopi habent ad manuꝫ cui tradāt ani
mas. Cui aūt tradant facultates ſuas non
inueniunt. ⁊ ſubdit vt liquido datur intel
ligi. patientius ferimus iacturam Chriſti
q̄ noſtram. Quādoqꝫ aliquis epiſcopꝰ ali
cui nepotulo ſuo. v. millia animarum com
mittit. Cui. x. pira nō committeret. Ter
tio poteſt oſtendi infidelitas prelatoꝝ per
hoc ꝙ ipſi ſunt infideles erga conſangui-
neos ſuos. quibꝰ beneficia eccleſiaſtica cō
fertur. quod ſic poteſt oſtendi. Nunquid
Dauid non iniquus ⁊ infidelis fuit erga
Uriaꝫ. quē fecit poni ex aduerſo belli. vbi
fortiſſimum erat prelium. vt legitur in. ij.
Re. xi. Sic infidelis eſt epiſcopꝰ qui nepo
tulo ſuo prelationem confert cum ſciat eū
inbellem. ⁊ ſciat totum pondꝰ prelij ſpiri
tualis verſum ſuper prelatos eſſe. Item.
Nunquid Pharao nō iniquus fuit ī par-
uulos iudeoꝝ. Cum precepit populo ſuo:
vt ꝙ naſceretur de iudeis maſculini ſexus
in flumine prohicerent. Sic iniqui ſūt pre
lati: qui nepotulos ſuos in flumen diuitia
rum ⁊ delitiaꝝ prohiciunt. vbi ſpirituali-
ter ſubmerguntur. Unde nepotuli huiuſ-
modi conſueuerunt eſſe lecatores. Prete-
rea que maior impietas q̄ ſuper puerulꝫ
vnum ponere onus: ipſis angelicis hume
ris formidandū: gigantibus vix portabi-
le. ¶ Ad primū pertinet illud Ber. Para
ti ſunt filij hoium ad celſitudines graduū
eccleſiaſticoꝝ: ipſis etiam humeris angeli
cis formidandos. vnde cuilibet anime le-
gitur vnus angelus deputatus eē. ¶ Ad
ſcdm pertinet illud Job. xxvi. Ecce gigan
tes gemunt ſub aquis. i. perfectiſſimi viri
ſub populis. Que maior impietas ē q̄ illi
qui adeo imbecillis eſt: quod ſtare nō po-
teſt: quin aduentum cuiuſlibet temptatio
nis cadat ſuperponere vnum magnuꝫ ca
ſtrum: vel vnam magnā molaꝫ? De hono
re iſto videtur ꝯqueri. Moy. Numeri. xi.
dicens. Cur impoſuiſti pondus vniuerſi
populi huius ſuper me? Forteꝫ oportet eē
columnā: ſuper quam ponit domus vna.
Quanta ergo fatuitas eſt: ſuper virgulam
vnam ⁊ arundineā: villaꝫ vnam ponere?
¶ Sexto peccatuꝫ illud facit ꝑlatos eccle
ſie relinquere amicū fideliſſimū ⁊ propi-
quiſſimuꝫ pro amicis carnalibus: q verꝰ
inimici dici poſſunt iuxta illud prophete:
Mi. Inimici hois domeſtici eiꝰ. Amicus
fideliſſimus deus eſt: vel chriſtus quo nul
lus maiorem caritatē habuit. De hoc ami
co legitur Eccle. vi. Amico fideli nulla eſt
comparatio: ⁊ nō eſt dig. pon. a. ⁊ aurum.
Unde vſualiter dicitur. Amplꝰ valet ami
cus in platea: q̄ aurū in archa. valor huiꝰ
amici in morte apparet: quādo ceteri ami
ci hoiem relinquunt. Neſcit homo quid
amittit: amittendo iſtū amicū: donec poſt
mortē: qñ arguet eū ꝯſcia ſua dicēs. Deuꝫ
quiſte ge. de. ⁊. o. eſ. do. c. t. Uñ Jer. ij. Ar-
guet te malicia tua: ⁊ aduer. tua. increp. te.

Scito ⁊ vide: q malū ē amarū reliquiſſe te dn̄m tuum. Ideo dicit in eccleſiaſtico. Noli fieri pro amico iniqu⁹ .pximo.ſ.xp̄o qui pꝓinqſſim⁹ eſt inter oēs amicos tuos Un̄ primus vocat. Lu.x.vbi dicit. Quis hoꝝ primus tibi videt fuiſſe illi: qui i ci. in la. Et ſubdit. Qui fecit miſericordiā in illū. Huic preceteris amicis adherere debemus. ps. Mihi aūt adherere deo: bonū eſt. ¶ Septimo eſt peccatuꝫ illud radix ⁊ occaſio multoꝝ magnoꝝ peccatoꝝ. vnde in Juda fuit hoc peccatū initium malitie eius. Ex amore enīꝫ carnali: q̄ habebat ad vxorem: ⁊ liberos ſuos : murmurauit ipſe de effuſione vnguenti. vnde Johan. xxij. Quare hoc vnguentuꝫ nō ve. ē. tre. de. ⁊ da. eſt ege. Et ſubdit. Dixit aūt hoc: non ꝙ de ege ptī. ad iſtū: q ſur. e. ⁊ la. ⁊ habēs loculos: ea que mittebant portabat. vn̄ venditione dn̄i damnū illud voluit recōpenſare. ſicut dicit glo. ſuper illud. Mat. xxvi. Tunc abijt vnus de duodeciꝫ ⁊c. Dānuꝫ de effuſione vnguenti: vult magiſtri ꝑcio cōpenſare. dicit Interli. Nō timuit iudeis deuꝫ tradere: vt acqreret q̄ darct eis: quos carnaliter amabat. Sic prelati: quib⁹ dominatur amor carnalis: nō timēt cōmittere ſymoniaꝫ: vel alia enormia peccata : vt conſanguineos.ſ. pmoueant. Et ſi Judas meruit peruenire ad ſuſpendium: q loculos dn̄i habens dabat vxori: ⁊ filijs: quod dandū eſſet pauperibus: licꝫ pauca eis daret: quid meretur ille qui nō vxori: ſed concubine dat qꝺ pauperib⁹ dandum eſſet: ⁊ cōſanguineis: quibus minus tenet q̄ filijs dat officium diſpenſandi res pauperum: quos ſcit expēſuros eas in vanitates ⁊ voluptates. Non ſic faciebat dn̄s. de quo dicit glo. ſuper illud. Mat. xvij. Eum q pri mo aſcendit tolle: ⁊ aperto ore iuenies ſtaterē. Judas cōmunia in loc⁹ habebat: ſed res pauperū i ſuos vſus cōuertere nephas dixit: idipſuꝫ dans exemplum nobis. Sꝫ Anania q retinuit q̄ paupib⁹ danda erāt ſic punitus eſt: licet habuiſſet eadem venditione agri ꝓprij: vt legitur Act. v. Qualiter punientur illi: qui ſibi ⁊ ſuis retinent que pauperibus dāda eſſent : q̄ nō de ſuo patrimonio hn̄t: ſed de patrimonio xp̄i. Item ſi. vij. viri qui electi ab apoſtolis: vt preeſſent mēſis: furati fuiſſent ea que danda erant pauperibus: nunquid veriſimile eſt. ꝙ petrus in eos non vindicaſſet: ſicut in Ananiaꝫ vindicauit? Et vt breuiter claudamus: plus nocet amor carnalis in miniſtris eccleſie: q̄ ſymonia triplici rōne. ¶ Qꝺ in miniſtris eccleſie plus nocet carnalis amor q̄ ſymonia.

P Rimo quia peccatū ſymonie magis exoſum eſt hominibus q̄ carnalis amor. Unde multi ſunt qui dedignarentur ſymoniā cōmittere: qui tn̄ non dedignatur nepotibus ratione cōſanguinitatis beneficia eccleſiaſtica conferre. Immo inuenitur hoc peccatū etiam in viris: qui videntur ſancti. ¶ Scd̄o q prelatus qui habet carnaleꝫ amorem: pluribus vult acquirere beneficia q̄ ſymoniac⁹: inquantū talis. Et ideo plura oportet euꝫ rapere. vnde. vij: epiſcopatus nō ſufficerent ei. Cum plures conſanguineos habeat ſymoniacus non curat niſi de vno. ¶ Tertio q citi⁹ liberatur quis a peccato ſymonie q̄ a peccato carnalis amoris. In morte enīꝫ ſaltē reſignat ſymoniacus bn̄ficio ſymonie acquiſito : ſed prelatus carnalis etiam vult in morte nepotulos ſuos retinere beneficia: quibus indigni ſunt. No. Archam dn̄i ductā fuiſſe a terra philiſtinoruꝫ vaccis nō reuerſis ad fet⁹ ſuos lꝫ eos haberēt. vt legit. i. Re. vi. Sic eccleſia de malo ſtatu in quo eſt pro magna ſui parte nō exhibit niſi quoꝝ eſt trahere eā: carnalem amorem depoſuerit.

¶ De peccato chorithꝛaruꝫ: ꝙ mal⁹ eſt ſymonia. cap. xviij.

P Oſt peccatū edificātiū ſyon i ſanguinib⁹: dicēduꝫ ē de pctō chorithaꝝ: qꝺ cōmitti cū aliqs itrat in eccleſiā dei p violentiā: vel ꝑ ꝑces armatas ꝑncipū. vel maioꝝ ꝓlatoꝝ eccleſie. Archiepiſcop⁹: vel epiſcop⁹ nō pōt ꝑcipere minori prelato: vt det eccleſiaſticū bn̄ficium: nec etiā pōt illud dare ipſe cū minoris prelati ſit. ꝑmo illud dare niſi in caſu: in pena male dantis. Sicut maior dn̄s terren⁹ feuda minoris dn̄i non pōt dare nec ꝑcipere ei vt det. ¶ Primo ergo oſtēdemus q̄ deteſtabile ſit peccatū illud per penā qua legitur dn̄s puniſſe iſtud peccatū. ¶ Scd̄o per diuerſas ſimilitudines. ¶ Tertio per malū ꝙ prouenit inde eccleſie dei. Inueniuntur aūt dn̄s puniſſe hoc peccatuꝫ tripliciter. ſ. Exuſtione terre. Abſortione ⁊ lepra.

¶ De exußiõe legit.xvi. Numeri. q Cho
re:cũ oibus ſuis.i.eccle.Ut legit de maio-
rib⁹ leuitis igne diuino ſucceſi ſunt: q2 ſa
cerdotiũ rapere voluerũt. Et ibi legit de
Datan et Abiron:: q ducatui. Moy.inui-
dere cum eſſent de tribu Ruben. Cui iure
primogeniture videbatur deberi: q diru-
pta ẽ terra ſub pedibus eoꝝ et aperiẽs os
ſuũ deuorauit illos cũ tabernaculis ſuis: et
cũ oĩ ſubſtãtia eoꝝ deſcẽderũt viui in īfer
nuz. De lepra vero legit in.iiij.Re.xv.De
Ozia qui in feſtiuitate ꝓpiciationis: indu
tus ſtola põtificali intrauit in tẽplũ: vt in-
cenſuz poneret: et factus eſt terremotus. et
ꝑcuſſus ẽ lepra in facie: et fuit leproſus to
to tẽpore vite ſue. Peccatũ illud mai⁹ eſt
q̃ peccatũ ſymonie ſicut aſſerit. Augu.di
cẽs. Quis dubitet deteri⁹ eẽ cõmiſſum: q̃
graui⁹ ẽ vẽdicatũ. Qḋ ẽt ꝑ ſiłe põt oſtẽdi.
Graui⁹.n.peccat raptor q facit violẽtiã: q̃
fur. Et graui⁹ peccat: q alicui mulieri vio
lentiã facit: q̃ q pecunia facit eã cõſentire
ſibi. Sic graui⁹ peccant q ꝑ violentiã itrat
in eccleſiã: q̃ qui per ſymoniã. Quãta aũt
cõtumelia deo fiat in peccato iſto põt ma-
nifeſtari per hoc q ꝓncipes pro tanta con
tumelia hñt: cuz aliquis eoruz exhonorat
vxores: cõtumeliã et violentiã eis īferendo.
Uix enĩ pacificari poſſunt. Quarta ergo
cõtumelia eſt celeſti regi cũ hoſtiũ eccleſie
q̃ ſpecioſa eſt frangit: et violẽtia ei fit: Ual
de poſſunt timere tales: ne ĩ eo in quo pec
cãt puniant: ne ab ingreſſu triumphãtis
eccleſie oĩno ꝓhibeant. Nõ eſt praua cõtu
melia: q dño oĩum a ſuis in terra inferat
violẽtia. Accidit aũt ꝓpter peccatuz iſtud:
q in eccleſia oĩno indigni ꝓmouent. Uñ
legit ij. Macha.iiij.De Menelao.q acce
ptis a rege mãdatis venit nihil hñs dignũ
ſacerdotio. Ex hoc etiã peccato accidit de-
ſtructio eccleſiaꝝ. Uñ legitur.ij. Macha.
viij.De Alchimo: quẽ rex Demetrius cõ-
ſtituit ſacerdotẽ: q multo plus mali fece-
rit filijs iſrael q̃ gẽtes. Hoc peccatũ diſſua
B det. Apoſtol⁹ ad Heb.v.dicẽs. Nemo ſibi
aſſumat honorẽ: ſed qui vocat a deo tanq̃
Aaron qui oſtẽſus eſt dign⁹ ſacerdotio ꝑ
virgã que frõduit: et floruit: et fructũ fecit.
Hic eſt ꝑmus mod⁹ quo qs vocat a dño
ad honorẽ cũ aliquo miraculo oſtenditur
dign⁹ honore. ¶ Scḋs modus cũ aliquis
oſtẽditur dign⁹ dignitate aliq̃ voce lapſa
de celo: vt Joſue. De quo Numeri.xxvi.
Et beat⁹ Nicolaus. et xp̃s. De quo Mat.
xvij. Hic eſt fili⁹ meus ꝛc. ¶ Terti⁹ mo-
dus fuit ꝑ ſortẽ q̃ Mathias oſtẽſus fuit di
gnus apoſtolatu. ¶ Quart⁹ modus eſt ꝑ
canonicã electionẽ: ſed hodie electio cano
nica facta eſt diabolica. Quando enim in
eccleſiaſticis plures erant boni q̃ mali: tũc
electio que eſt quaſi ſecunduz pluralitatez
punctorum bona erat. Plures enim erãt
illi qui eligebantur deo: q̃ qui eligebantur
diabolo. Sed mõ econtrario eſt. Quum
enim plures ſint mali quã boni in eccleſia
ſticis: plures eliguntur ſecundum volunta
tem diaboli: q̃ ſecundum voluntatem dei.
Et ſic electio frequenter potius eſt diabo-
lica q̃ canonica. Contra illos qui per prin
cipes ſeculares volunt intrare in eccleſiaz
eſt illud. Eccleſia.ſeptimo. Noli ab homi-
ne querere ducatum neq3 a principe neq3
a rege cha. honoris. Iſti non ſunt gratia
dei id quod ſunt: ſed potius gratia homi-
num. vnde in litteris que ſcribuntur eis:
non deberet apponi dei gratia: ſed homi
num gratia: et dei furore. Unde Oſee.xiij.
Dabo tibi regem in furore meo ꝛc. Iſti
ſunt ſimulacra gentium: argentum et au-
rum ꝛc. Iſti ſunt qui colunt perſonam po
tentis: vt deum ſuum. Unde ad eum ver-
bis loquuntur: quibus ad ſolum deuz vtẽ
dum eſt. vos feciſtis me inquiũt ex nihilo
in quo eum creatorez confitentur. Creare
enim eſt nihilo facere. Non ſolum inſtitu-
tio prelatorum eccleſie. ſed inſtitutio prin-
cipum ſecularium. pure dei debet eſſe.
Deut.xvij. Cuz dixeris: cõſtituã ſuper me
regẽ: ſicut hñt oẽs ꝑ circuitũ regiones: eũ
cõſtitues: quẽ deus tuus elegerit.

¶ De auaricia mercẽnariorꝝ que multum
nociua eſt eccleſie dei. cap. xix.

s Equitur de auaricia mercennario
rum que valde nociua eſt eccleſie
dei. ſapiens. Nullũ nocuũ deteri⁹
eſt auaricia in principibus: et rẽ publicam
regentibus. Ad deteſta. vero hui⁹ peccati.
¶ Primo facit maledictio: quam ſcriptu
ra predicit his q ſunt in peccato iſto. Eccle
ſia.ij. Ubi dicit. Ue peccatori ingredienti
terrã duabus vijs. Terrã eccleſie duabus
vijs ingreditur: qui in eccleſia vult ſeruire
deo et mãmone. Quũ dñs dicat. Math.

vi. Nõ poteſtis ſeruire deo. ꝛc. De hac ma-
ledictione legit. xxxiij. Eze. de paſtoribus iſ
rael ꝗ paſcebant ſemetipſos. Scḋo facit ad
deteſta. huius pcti penã: qua dñs puniuit:
figurã huius peccati. Leui. x. Ubi cũ dñs
ignẽ celeſtem miſiſſet: in quo ſolo ſacerdo
tes offerrẽt ei. Nabad. ⁊ Abiu filij. Aaron.
arreptis thuribulis ipoſuerũt ignẽ: ⁊ incẽ
ſum deſuper: offerẽtes corã dño ignẽ alie-
nũ. Egreſſus eſt ignis a dño: ⁊ deuorauit
eos: ⁊ mortui ſunt coraʒ dño. Ignis de ce-
lo miſſus: dei amorẽ deſignat: ex quo pure
debent offerre ſacerdotes. Ignis vero alie
nus: ignis ambitionis eſt: vel cupiditatis.
vñ. Ber. Habet aduerſari⁹ noſter: vt pote
ꝑuerſus diuinorũ operuʒ emulator ignem
ambitionis: queʒ ſaluator nõ accẽdere. ſed
extinguere venit. Si q̈s aũt alienũ ignẽ in
diuino preſumpſerit offerre ſacrificio: mo
rietur in iniq̈tate ſua: etiã ſi patrem hẽat.
Aaron. Tertio facit ad deteſta. hui⁹ pec
cati. Malũ multiplex: ꝙ facit ꝑlatus eccle
ſie. Primũ eſt: ꝙ oculũ ĩtẽtionis ledũt
in eis: ⁊ ſic cõſequẽter fere oĩa: que faciunt
in eccleſia mala ſunt. vñ. Mat. vi. Si ocu-
lus tuus. ꝛc. idẽ tota congeries operũ luci
da eſt: Si aũt neq̈ fuerit totũ corp⁹ tuũ. te. e.
Tũc oculus intentionis ſimplex eſt: qñ ali
quis ſola eterna petit in eccleſia iuxta illõ.
ps. Unam petij. ꝛc. vñ. Mat. vi. Primuʒ
q̈rite. ꝛc̃. Et Apoſtolus. Que ſurſuʒ ſunt
ꝛc̃. Et tũc corpus. i. tota cõgeries operũ lu
cida eſt. Si aũt oculus intẽtionis leſus eſt
tũc tota ꝯgeries operũ tenebroſa eſt. Se
cũdo facit amittere xp̃m: ꝙ ſignatum eſt.
Gñ. xxxi. Ubi cũ. Laban miſiſſet ad tõdẽ
das oues ſugit. Iacob. Sic dũ mercẽnarij
tonſioni gregũ intẽdũt xp̃s recedit ab eis.
Iudas cũ aſcẽderet ad tõſores ouiũ ſuarũ:
inceſtũ cõmiſit cũ. Thamar: vt legit. Gñ.
xxxviij. Sic prelati: qui nõ q̈rũt niſi ton
dere: ⁊ mulgere in eccleſia: ſepe a deo de-
ſerũtur: adeo. vt inceſtũ cõmittant: ꝓprias
filias corrũpendo: Abſalon: etiam cũ ton-
derentur oues eius: interfecit fratrem ſuũ.
Amõ cum eſſet temulenter vino. i. ebrius.
Et notandum ꝙ iudei in tõſione ouium:
ſollẽnizabant. In quo figuratũ eſt gaudiũ
ꝙ faciunt mercẽnarij: de cõmodo tẽporali
in eccleſia dei vnde. Zach. xi. Paſcebant
pecora occiſionis: que qui poſſidebãt occi
debant: ⁊ non dolebant: ⁊ vẽdebant ea di

cẽtes. Benedictus dominus: diuites ſum⁹.
¶ Tertio facit iſtud peccatũ eccleſiam: eũ
diabolo inire illud ignominioſum fedus.
De quo legit. i. Re. xi. Quod naas. Ame-
nites dixerit viris. Iabes. Galaat. In hoc
feriam vobiſcũ fedus: vt eruam omnium
veſtrum oculos dextros Eruebat eniʒ ocu
los dextros hijs: quos in bello capiebat: vt
ſiniſtros ſcutis celantes: ad bellum forent
inutiles. Oculus dextrus in multis locis
erutus eſt eccleſie: quia iam non eſt ibi aĩs
ſpiritualis: ſed ſoli terreni homines: a deo
occupati circa defenſionem temporaliũ: ꝙ
ad bellũ ſpirituale ſunt inutiles. Quar-
to malum eſt ariditas brachij dextri. vnde
Za. xi. O paſtor: ⁊ idolum derelinquẽs gre
gem. Gladius ſuper brachium eius: ⁊ ſuꝑ
dextrum: oculum eius. Brachium eius ari
ditate ſiccabitur ⁊ oculus. dex. eius. obſcurabitur.
Quinto valet ad deteſta. huius peccati
maxime maluʒ ꝙ prouenit ex peccato iſti
gregi. vnde. Iõ. x. Mercennarius. ꝛc. lup⁹
dicitur diabolus perſecutor violentius. Et
Auguſtinus. loquẽs de mercẽna. dicit. Si
ouis eius deuiat. Non reuocat ſi infirma-
tur non medetur: ſi deuoratur: non lachry
matur. Sed ſi fugiũt temporalia: que ipſe
amauit: fugit ipſe animas quas amare ſi
mulauit. Hec bene apparebit in tempore
Antichriſti: quãdo temporalia auferẽtur
eccleſie. Tunc enim implebitur illud. Iſa.
Et derelinquetur filia ſy. ſicut. v. in. vi. ⁊ ſi
cut tu. incu. In vmbraculo vinee nullus
habitat: niſi quãdiu ſunt ibi racemi. Sic
mercen. non habitat in eccleſia niſi dũ lu-
crat ibi. Quomodo mercẽnarij ſe habeãt
ad gregem oſtenditur. Eze. xxxiiij. Ubi ſic
de eis Lac comedebatis: ⁊ lanis opꝛiebamini
ꝛc̃. ¶ Quinto facit ad deteſta. hui⁹
peccati ꝑuerſitas: quã facit hoc peccatũ: in
eccleſia. Altaria eniʒ eccleſie in menſas nũ
mulariorum conuertit. vnde ſuper illud.
Mat. xxi. Menſas. nũ. ꝛc̃. dicit. Glo. Alta
ria dei ſic vocat ꝓpter auaritiam ſacerdo
tũ. Altare. n. in menſam nũmularij cõuer
tit: qui ibi potius celebrant nũmo: ꝙ deo.
Et de tali põt illud dici. O Nũmi meritũ
vobis hunc preſtat honorem. Thuribula
etiam eccleſie: que deberent eẽ inferi⁹ clau
ſa ſupius ꝓ aperta: ꝑuertit: hoc pctm̃: cuʒ
ea que deberent fieri ꝓ eternis fiunt ꝓ ter
renis. Et vt breuiter dicaʒ: hoc peccatũ ſuꝑ

eſt:vt ſeruitium eccle.in multis locis deo nō placeat vñ. Mala.ij. Quis eſt in vobis q claudat oſtia: ⁊ incen.al.migra. Et ſubdit. Non ē mihi.no.in vobis dicit dñs: ⁊ munus non ſuſcipiam de manu veſtra.

¶ Sexto facit ad deteſta. huius peccati.h ꝙ xp̄s ita diligenter cauit ſibi ab auaricia mercennarioꝝ: ꝗ primo pōt oſtendi p illō Math. Magiſter ſequar te. Et noluit dñs q: propter lucrū terrenoꝝ volebat eū ſeq. vnde dixit ei. vulpes foueas habent ⁊c. vulpes.i.hoies aſtuti.fo.habēt.i.loca infirma in eccle.dei. Sz volucres celi.i.nobiles hñt nidos.i.loca alta.ſ.dignitates. ¶ Secūdo pōt oſtendi p hoc: ꝙ dixit dñs. Jo.vi. Turbe que pp lucrum terrenum ſecuta fuerat: eū queritis me inqt non' q: vidiſtis ſigna que feci: ſed q: panem meum manducatis ⁊ ſaturati eſtis. ¶ Tertio poteſt oſtēdi idē per hoc ꝙ dicit Auguſt. Noluit dominus per baptiſmum amoueri penam: ⁊ mortalitatem noſtraz.ſicut ⁊ culpam: ne delicate crederetur in deum. Preterea. Jo. vltimo precepit i dextere nauigii mitti rette. Ibi dez etia poſtq̄ dixit. Petro.paſce.o.m.nō ſubiunxit mercedem: q̄ habiturus eſſet: q̄ Petrus alliceretur: ſed ſubdidit de morte. quam paſſurus erat pro grege. Amē amē dico vobis ⁊c. quaſi ad deterrendum ignauos. Simile habetur in miſſione apoſtolorum. Dixit.n.eis.ꝙ paupertatem ⁊ perſecutionem paſſuri eſſent: vnde Mat. Ecce ego mitto vos Luc. xi. Ecce ego mitto vos ⁊c.

¶ Quare tp̄alia ſpiritualib⁹ ſunt ānexa.

Ed poteſt querere aliqs. Quū ſp̄us carni ſit connex⁹ quare voluerit: deus in primitiua eccle. tp̄alia ſp̄ualibus eē ꝯiuncta. Prete. Nūqd tp̄alia p̄uocata ſunt ad ſp̄ualia. Ad qḋ reſpōdemus: ꝙ tp̄alia: p̄uocatiua ſunt illoꝝ: quos Chriſtus noluit habere eccle.ſuā. Cōtemptores n.ſp̄ualiuz: voluit eſſe rectores eccle.ſ.⁊ nō amatores. Qui vult ſibi cauere a muſcis: cauet ſibi a lacte: ⁊ melle: que amant muſce. Preuidebat xp̄s: ꝙ amatores tp̄alium auferrent ei ecle.ſi ſp̄ualibus officijs: lucra tp̄alia committeret. Qui vult a canib⁹ dilacerari: aliqḋ inuoluat in carne: vnde beatus Antonius precepit cuidā monacho: q pecuniā habebat: vt emeret inde carnes: ⁊ ſe nudū eas afferret: ꝙ faciens monachus: a canibus dilaceratus eſt: piſces ferrum deglutiunt: q: eſca inuolutum eſt: licet mors ſua lateat ibi. Similiter ⁊ milui inteſtina. Sic amatores temporalium: officia eccleſie quibus terrena adnexa ſunt: adſumunt ad damnationez ſuam: ⁊ videtur ſequi chriſtum tamen ſola temporalia ſequuntur. Seneca Sicut multi aliquem cōmittant: vl' muſce: ſequunt cadauera lupi: frumenta formice: predaz ſequtur: turba iſta non hominem. Preterea ſciebat xp̄s: ꝙ temporalia ſpiritualibus officijs adnexa: terrori eſſent viris perfectis. Quis eniz ſane mentis: non timeat diſpenſator terrenoruz eſſe in in eccleſia: quādo legitur primum diſpenſatorem temporaliuz in eccleſia furem fuiſſe: ⁊ proditorem. ⁊ homicidā ſui ipſius. Quis non timeat per locum illum ire: in quo ſcit clauos poſitos eē? Sic quomodo non timeat terrena iſta: qui legitur in. Job. ꝙ abſcondita eſt in terra pedica diaboli: ¶ Tertio videbat dñs tp̄alia iſta putrefacta. Immo ſubuerſura multos in eccle.dei: pp quod vocantur aqua. Apo.xij. vbi legitur. Et miſit ſerpens poſt mulierem ex ore ſuo aquā: tanq̄ flumū: vt eam faceret trahi a flumine. Mulier iſta eccleſia ē: q̄ ſerpens antiquus temporaliū habūdantia querit ſubmergere. ¶ Quarto preuidebat dñs ſup̄biam que naſcitura erat in eccle. ex habūdantia tp̄aliuz: De q̄ videtur loq dñs. p Iſa. xl. Ponā inqt te in ſuperbiā ſeculoꝝ gaudiū ingen. ⁊ gen. ⁊c. Sup̄bia ſeculoꝝ.i.talis: qualis eſt honor in ſecularibus eſt honor i eccle dei. B. Ad Eugenium papam. Uidens totum eccleſie zelum pro dignitate fruenda. Dignitati totum datur: ſanctitati vero nihil. vel parum. Gaudium cui maledixit deus. Luc. vi. Dicens ve vobis qui ridetis: prefert eccleſia luctuz: cui datur benedictio: de quo ibidem. Beati q nunc fletis. Quod āt ſeqt ⁊ mamilla regū lactaberis: pōt intelligi dictum in deriſionē eccleſie: que in ſenectute ſua. lac.ſ.tranſitorie ꝯſolationis non ceſſat ſuggere. Eccleſia quaſi in infantia ſua fuit ſub veteri lege: vnde dñs promittebat ſibi terram fluentem lacte ⁊ melle. Lac enim mel cibus ſunt paruuloꝝ. In aduentu vero chriſti: a lacte ſeparata eſt. Sed modo quantum ad maiorem partem ſui: ad lac redeunt: ꝙ ſignū eſt paruulitatis. Sup̄bia

e diuitie quaſi ɔnexa ſunt: vnde opes vo-
cantur ſupbie. Prouer. vij. ¶ Quinto no
lebat dñs: ꝙ eccle. haberet fidutiam ſuam
in aliquo q̄ in ipſo. Uolebat potius eam
fūdarē ſupra petrā: q̄ ſupra terrā. vñ Mat.
xvi. Sup hanc pe. edi. e. m. Si fiduciā ſuā
habuiſſet eccle. in deo: ⁊ nō in diuicijs: nō
ita elongaſſet ſe a deo. Exemplū legit͛ in vi
tis patrū: ꝙ qdā venerunt in ciuitatē q̄dā:
vt diſtribuerēt ibi elemoſynas. Et venerūt
ad domum cuiuſdā paupis vidue: que cū
eēt candidatrix: iuerat ad opus ſuū: quādā
tñ eius inuenerunt filiā: que apparuit eis
quaſi tota nuda: ⁊ voluerūt ei dare veſtes
que noluit eas accipere. Mater etiam cū
veniſſet noluit eas accipere: ſed dixit.
Ego habeo meum procuratorem deū: ⁊
vos eū a me vultis tollere hodie. Et illi glo
rificauerūt deū. ¶ Sexto ſciebat dñs ocu
lū eccleſie impediendū eſſe tpalibus iſtis
ab officio ſuo. Modicū. n. pulueris vel pa
lee oculū oĩo ceſſare facit ab officio ſuo.
Ideo voluit duces eccleſie pauperes eē: eo
ꝙ paupertas expedita eſt ſicut. Seneca di
cit ⁊ ſubdit. Si vis aīo vacare: aut pauper
ſis: aut pauperis ſimilis. Et ſi cetera mem
bra corporis: ad plura officia ɔueniant: vt
lingua ad guſtū: ⁊ ad locutionē: ⁊ manus
ſimiliter ad multa: oculus tñ vnicū habet:
⁊ tactum terre maxime timet. Sic ocul⁹
eccleſie ɔtēplationi legis diē debuit inten
dere. ⁊ a terrenis iſtis ſeparari: ꝫ pes homi
nis a ceteris mēbris eius ſeparatus non ſit:
hꝫ tñ artē pro ſe ſeparatā: que ei deſeruit
⁊ artifices q totaliter circa calciamēta ei⁹
intenti ſunt. Quanto magis debent eē ali
qui: q totaliter ſpiritualibus ſint intenti?
Sed hodie magis occupata eſt eccleſia in
tpalibus: quo ad magnā partem ſui: q̄ fue
rit ſynagoga: vnde qñ fuit datū a Conſtā
tino occidentale imperiū eccle. dei facta ē
vox de celo dicens. Hodie infuſum eſt ve-
nenum eccle. dei Mercēnarij mali latrões
ſunt. Aliunde enī intrant in eccleſiā: q̄ p
chriſtū: vnde ſuper illud. Jo. x. Qui nō in
trat p ho. ⁊c. dicit Glo. Aliūde quis intrat
vel non bene ſentiendo de xp̄o: vel nō dei
gloriam: ſed ſuā querendo. Ipſi etiam non
abhorrent ſpoliare crucifixū: ſimiles mili
tibus q ſpoliauerunt xp̄m crucifigendo.
Iſti ſunt q iudaizant in eccleſia dei: potius
eligentes eē diſcipuli Moyſi q̄ chriſti. iux-
ta illud Jo. ix. Ubi dixerunt iudei ceco. Tu
diſcipulus illius ſis: non ſāt diſ. m. ſu. Diſci
puli moyſi ſunt: q tpalia volunt: que pmi-
ſit moy. Diſcipuli xp̄i ſunt: q cōtemptis ter
renis celeſtia volunt habere: que xp̄s pro-
miſit. Mercēnarij. n. quodam modo penā
patiuntur illam: qua dñs ſolet punire luſo
res blaſphemantes. Habent. n. faciem cor
dis: quodam modo prepoſteratam. Quū
n. deberent preteritoꝝ obliuiſci. ⁊ in ante-
riora ſe extēdere iuxta verbū Apoſtoli ipſi
potius iuxta verbum pphethe fiunt in re
tro ⁊ non in ante. Faciem. n. habet verſā
ad tpalia iſta: que retro debent eē: ⁊ dorſū
ad ſpiritualia bona: que debent eē ante.
Unde figurati ſunt per: xxv: viros haben-
tes dorſa ad templum. quos vidit Ezeche
Ipſi debēt attēdere. qd acciderit Sicchē
⁊ populo eius: q pro re temporali: ſpiritua
le opus fecerunt circuncidentes ſe p filia
Jacob. ⁊ vtilitatem quā ſperabant a Ja-
cob ⁊ a filijs eius. vnde Gen. xxxiiij. Dicit
Sicchen. Subſtantia eoꝝ: ⁊ pecora: ⁊ oīa
que poſſident noſtra erūt. Occaſione eniꝫ
illius circūciſionis interfecti ſunt. Sic qui
terrenis ſpiritualia faciunt: timere poſſūt
ne eternaliter occidantur.

¶ De ſeptē ſignis auaricie in eccleſia dei
apparentibus. xx A

Sequitur de ſignis auaricie: que ap
parent in eccleſia dei. ¶ Primū ſi
gnum ē qum vnus hꝫ multa bene-
ficia: quoꝝ vnum ſufficeret ſibi ſm ſtatū
ſue perſone ¶ Scd̄m qum aliquis in die
multas miſſas celebrat: niſi in caſibus a iu
re exceptis. ¶ Tertium eſt cum aliquis in
eadem miſſa multiplicat officia. ¶ Quar
tum eſt cum quis multiplicat altaria non
neceſſaria. ¶ Quintum eſt promotio ad
ſacros ordines. vel dignitates eorum. qui
ſunt infra legittimam etatem. ¶ Sextum
eſt reſeruatio fructuum. ⁊ congregatio in
eis qui habent annuos redditus. ¶ Sep-
timum eſt concurſus ad futura: ⁊ proceſ-
ſiones: ⁊ nummos. ⁊ orationes. ⁊ breuiter
ad omnia ad que eſca alicuius lucri terre-
ni allicit eos. ⁊ neglectus eorum. in quib⁹
nullum lucrum paratur. Et licet aliqua ex
his ex deuotione interdū fiant. cupiditas
tamen ea adinuenit. Multa ſunt autem
ſigna. ſed cauſa breuitatis tantum de his
tangemus incipientes a pluralitate bene

ficiorum. De qua quidam de ↄſilio auari
cie dicunt: ꝙ meritorie poteſt quis habere
plura beneficia eccleſiaſtica: licet vnuz eoꝝ
ſit ei ſufficiens ſcd̄m ſtatuz ſue perſone. de
quoꝝ numero: q̄dam cum longo tempore
aſſeruiſſet. hoc eſt mortale peccatum: dum
vnicum beneficiū habebat: dato ſibi ſcd̄o
beneficio aſſeruerit: ꝙ licite poſſit: q̄s plu
ra beneficia hēre ⁊ addidit: ꝙ nullus poſ
ſet hoc intelligere: niſi q̄ non habet ea. Cu
ius rei talis poteſt aſſignari cauſa: ſicut le
gitur. zacha. vi. Impietas eſt oculus eoꝝ
in vniuerſa terra. Luxuria eſt oculus luxu
rioſi. Auaricia eſt oculus auari: ⁊ ſic de ce
teris impietatibus. vnde accidit ꝙ alicui
luxurioſo aliqua fatua mulier: quā nimio
diligit amore videtur pulcra: cū in veritate
ſit turpis. Et h̄ eſt: quod oculo luxurie eaz
intuetur. Nimius. n. amor luxurioſus: q̄ in
eo eſt. facit ſic iudicare de pulchritudine il
lius. Alius autez q̄ non habet huiuſmodi
oculum non videt illam pulchritudinem
in illa muliere. Sic ille in quo eſt oculus
auaricie: videt ꝙ aliq̄s poſſit habere plu
ra beneficia eccleſiaſtica: ſe ſuſtentantia: vi
ſione falſa: vel fantaſtica. Illi aūt q̄ nō ha
bent oculum auaricie: non vident h̄. vnde
dicunt maluz eſſe habere plura talia bene
ficia eccleſiaſtica. Quod multipliciter po
teſt oſtendi.

❡ Diſtinctio de tribus principijs op̄atio
num noſtrarum.

P Rimo ſic. Tria diſtinguuntur princi
pia operationum noſtraꝝ. ſ. natura
gratia ⁊ vitium. Igitur cū aliq̄s ha
bet: vel vult habere plura talia beneficia:
vel natura eſt principiū huius operatiōis
vel gratia vel vitium. Et videtur ꝙ non
natura. Natura. n. paucis contempta eſt.
Seneca. vnde exiguū ↄtenta natura deſi
derat. Et. i. ad Thimo. vi. Habētes alimē
ta: ⁊ q̄bus tegamur: his ↄtenti ſimus ⁊c.
Gratia ēt non videtur eē principiū huius
operationis: Qđ multipliciter poteſt oſtē
di. ❡ Primo q̄: gratia paucioribus con
tenta eſt. magis q̄ natura. Quod oſtendi
poteſt per hoc ꝙ ipſa ē aqua ſitim terreno
ruz extinguens vnde Io. iiij. Qui biberit
ex aqua ⁊c. Super hoc dicit Aug. Qui bi
berit ex fluuio paradiſi: de quo gutta vna
maior eſt q̄ occeanus reſtat vt in eo ſit ex
tincta ſitis mundi. ❡ Secūda poteſt oſtē
di. idem per hoc qđ dn̄s contrarium con
ſulit. Conſilium. n. quod eſt dei eſt ſumma
paupertas. vnde non eſt veriſimile: ꝙ gra
tia ipſius contrarium conſulat. Si. n. gra
tia ipſius conſuleret: multiplicationem tē
poralium ipſe deus conſuleret. Hoc dicit
n. deus facere: ꝙ facit gratia eius. Et ſic de
us conſuleret contraria. Et ſic eſſet in eo ē
⁊ non. Cuius contrariū dicit beatus Ber.
ſuper illud. Ductus eſt ieſus in deſer. a ſpi
ritu. Abſit inq̄t: vt ſpūs veritatis. qui te ad
duxit huc reducere velit. q̄a non eſt in ore
eius eſt ⁊ non. ❡ Tertio poteſt illud oſten
di per hoc: ꝙ in fine vite huius cum dn̄s
venturus eſt ad eos non auderet retinere
multitudinem talium beneficioꝝ. Si. n.
gratia dei: ⁊ amore ea poſſiderūt: deſidera
re deberent: vt in tali ſtatu a dn̄o inuenian
tur vt ab eo dignaz mercedez recipiāt. Et
ſi vnctio gratie in ſtatu ſanitatis: docebat
eos beneficia multiplicanda eē: ipſe in ſta
tu infirmitatis cū maior eſt: ⁊ deuotior nō
p̄mitterent eos de hoc dubitare. Nō videt
eſſe conſilium diuine gratie: quod aliquis
in ſtatu illo viuere audeat in quo mori nō
audeat. ❡ Quarto pōt oſtendi his aucto
ritatibus que ſequuntur. Aug. Qui veraz
fidem habet. nō cupit in his miſerijs fieri
diues. Non videtur ergo habere fidez vera
que eſt prima gratia: ille q̄ deſiderat hēre
plura talia beneficia. Quomodo ergo con
ſulit ei gratia. quā non habet. Itez caritas
non volat ad muſcas. Caritatis etiā cum
ignis eſt: nō tendit deorſuz. Propterea cū
caritas deum ſup omnia amet: ipſa nō de
ſiderat multiplicationē terrenoꝝ: q̄bus eū
amittat: vel impediatur ne ei intēdat. Un
de Aug. Ocium ſctūm querit caritas veri
tatis. Idem videtur q̄dez mihi animū plu
ribus atteſtationibus intentum dn̄o quo
dammodo vacuari. Non ē veriſimile: qđ
caritas querat: qđ eam deo euacuet. ſz po
ſtea querit pacem: inq̄. factus eſt locus ei⁹
Ipſa eſt pallium breue: ꝙ vtrunq̄ operire
non pōt. De quo legitur in yſa. Unde Au
gu. Domine p̄ auariciā meam ammittere
te nolui: ſed volui poſſidere te: cum men
dacio. itaq̄ te ammiſi. q̄a non dignaris
cum mendacio poſſideri. ❡ Propterea ca
ritas plus diligit legem dei: q̄ milia auri: ⁊
ar. Non ē ergo veriſimile. ꝙ ipſa conſulat
multiplicationez tp̄alium: que regrit mul

applicationẽ actionũ que ipedit hoīez a ſtu
dio diuine ſapie. Un̄ Eccleſ. xxviij. Sapia
ſcribe iterpretat̃ vacuitatis: ⁊ qui minorat̃
actu: ſapiam pcipiet ⁊c. Patet ergo ꝙ
operationes pdicte non ſunt a natura vel
gratia. vnde relinquitur ꝙ principiũ eius
ſit vitium: ⁊ ſic ꝙ nõ ſit licitũ vnũ hoīem
habere plura talia beneficia. Et hoc ſatis
poteſt manifeſtari ſi cõſiderent̃ cauſe ꝑ
quas alique credũt ſibi hoc licere.

¶ Cauſe pluriũ bñficioꝝ ſed inefficaces.

Alij enĩ credũt hoc licitum eſſe: qꝛ
a beneficia illa bene expẽdunt. Alij
qꝛ nobiles ſunt. Alij quia vicariũ
ponũt. Alij quia adminiſtrationẽ tẽpora-
liũ terribiles ſunt: vel ꝓpter ſapiẽtiã mũ-
di: vel ꝓpter potentiam. Cõtra illos q cre
dunt: ꝙ poſſunt illa habere qꝛ bene expe
dunt dicimus ꝙ nõ ſufficit medico bene
expendere: que ſibi dantur ab infirmo: ⁊
nullam habere curam de iſirmitate eius.
Similiter nõ ſufficit aduocato bene expẽ-
dere ſalarium: ⁊ nõ itromittere ſe de cau-
ſa. nec ſtipendiario ſufficiunt ſtipẽdia ſua
bene expẽdere: ⁊ de guerra ſe nõ itromit-
tere. ſic clerico habẽti eccleſiaſtica bñficia
nõ ſufficit bene ea expẽdere: niſi faciat offi
cia: quibus illa adnexa ſunt. Contra illos
vero qui credũt ſe poſſe habere plura ta-
lia bñficia: quia vicarios ponunt. Primo
dicimus ꝙ eadẽ ratione layc⁹ vnus: imo
etiã mulier poſſet habere .x. bñficia eccle-
ſiaſtica. Poſſet. n. ponere vicarios. Pro-
pterea ridiculũ eſt cõtrahere matrimoniũ
ſpe ponendi vicariũ: ⁊ qui hoc facit videt̃
icidiſſe. in illam maledictionem. Deutero.
Uxorẽ accipies: ⁊ alius dormiet cum illa.
¶ Tertiũ querim⁹ de vicario illo: vtrum
ſit paſtor vel mercenarius. Si mercenari⁹
eſt: latro eſt. ſicut pns oſtẽſum eſt. Cũ ergo
dicit aliqs: bene poſſum habere hoc bñfi-
cium: quia ponam vicariũ ibi: ponere idẽ
eſt: ac ſi dicat bene poſſũ habere illud: qꝛ
ponã ibi latronẽ: qui furetur ⁊ mactet et
perdat. Jo. x. Si vero paſtor eſt: que ratio
eſt: vt tu habeas duas eccleſias. ipſe nullã.
Nunquid nõ dicit tibi. Joh. i. Gratia dei:
vel in quo eſt gratia dei: nõ licet habere ti-
bi vxorẽ fratris tui. ¶ Quartũ queritur a
tali: vtrũ vicarius ille ſit minus bon⁹: vel
eque bon⁹ vel melior q̃ ipſe. Si minus bo
nus: tũc ratio naturalis dictat: ꝙ nõ eſt re-
cipiẽdus pro eo. Operarius enĩ in vineã
alicui cõductus: nõ poteſt vicariũ minus
bonũ ponere. Si vero eque bon⁹ vel me-
lior eſt: que ẽ ergo cauſa ꝙ ille habeat duo
beneficia ⁊ ipſe nullum? ¶ Quintum ꝙ
ipſe deberet attẽdere quid acciderit de pri
mo vicario ſynagoge. Sic. n. legit̃ .xxxij.
Exo. Moy. relinques populũ: ſatis paruã
horam facturus cum domino: dimiſit vi-
carium ſatis bonũ Aaron. ⁊ tamẽ in red-
ditu populum quẽ fidelem reliquerat iſi-
delem ⁊ ydolatram inuenit. ¶ Preterea di
cit apoſtolus. ꝙ ſi quis nõ laborat nõ mã
ducet. Quo iure ergo paſcitur aliquis de
bñficio illo: vbi ipſe nõ laborat. Ordina-
uit deus. vt qui ſeminat ſpiritualia: metat
carnalia. qua ratione ergo pauper vicari⁹
ſpiritualia ſeminabit. ⁊ ali⁹ carnalia me-
tet cum deus dicat: quos deus cõiunxit: hõ
nõ ſeparet. Quo iure denarius ille: quem
ſubdit⁹ offert pauperi vicario ſibi ſpiritua
lia ſeminãti. accipiatur a patrono male vi
uẽte? Et ſi quo ad forũ cõtentioſum ibi ius
videat̃ habere. tamẽ quo ad iudiciũ ſacre
ſcripture. ipſe raptor eſt vſurpãs ſibi alteꝝ
eoꝝ que a deo coniuncta ſunt: ſine reliquo
ideſt mercedem ſine labore. Immo etiam
homicida reputatur: ⁊ reſpectu mercena
rij: quem defraudat: ⁊ reſpectu pauperũ
ſubditorum: quorum ſudorem comedit.
De primo legitur. Eccleſia. xxxiiij. Qui
effundit ſanguinem: ⁊ qui fraudem facit
mercenario: fratres ſunt. De ſcdo legitur
ibidẽ. Qui aufert in ſudore panẽ. quaſi q
occidit. Ultio dicimus. ꝙ illi q vicariũ po
nũt qui ſola cupiditate lucri ſeruiũt: ⁊ non
amore dei: talem amorẽ faciũt eccleſie ma
tri ſue: qualem amorẽ aliquis faceret ma-
tri ſue carnali: ſi pedem ei auferret: ⁊ loco
eius pedem ligneum ſubſtitueret. Pes li-
gneus nõ viuit: nec corpori adheret. Si vi
carius qui caritatem nõ habet: nõ eſt mẽ-
brum viuum vita ſpũali: nec adheret cor-
pori eccleſie. ſola enim caritate viuit qs ⁊
adheret ceteris mẽbris eccleſie. Cõtra illos
vero qui dicũt ꝙ poſſũt habere multa be
neficia eccleſiaſtica qꝛ ſũt nobiles. dicim⁹
ꝙ ſi filij dei ſunt. ⁊ eccleſie vtiles nõ volẽ-
tes excedere mẽſuram nobilitatis ſue: for-
ſitan iuſtũ eſt: vt dĩ beneficijs eccleſiaſticis
preceteris accipiãt: ſi fieri põt abſq; iactu-
ra animarum. Sed ſi filij diaboli ſunt, qui

rōne de bonis dñi preceteris accipiant do
minus. Nunquid debet nobilitatez filioꝝ
diaboli honorare. Similiter ſi inutiles ſūt
eccleſie dei: vel nocui ſuo prauo exemplo
non videtur iuſtū: quod preceteris cōmo-
dum habeant ab eccleſia: ex quo eccleſia
cōmodū non habet ex eis. Dicit Lombar
dus: quod ipſe nō vult habere accipitrē: q
capiat alaudam ⁊ comedat gallinaz. Sic
dñs non vult habere in eccleſia ſua: q mul
tum ei conſtet: ⁊ nihil ei proſit. Similiter
ſi aliquis non eſt contemptus illis quibꝰ
contemptus eſſet: ſi clericus non eſſet: ⁊ cū
paterna hereditate exheredatus ſit. ſup-
bior tamen vult eſſe q̄ frater ſuus: qui he-
res eſt Non videtur eſſe iuſtum. ꝙ domi-
nus eius ſuperbiā paſcat vel ſuſtentet. Cuȝ
enim ſuperbia filia diaboli ſit: non perti-
net ad dñm paſcere eam. ❡ Contra vero
illos: qui credunt ſe poſſe habere multa ta
lia beneficia: quia ſapientes vel potentes
ſunt: quo ad ſecundū dicimus ꝙ cupidi-
tas ⁊ auaritia docet eos in hac parte. In
doloſa enim ſtatera cupiditatis nihil pon-
derant ſpiritualia: ſed ſola temporalia. vn̄
Ber. Loquēs de auaris prelatis. Optimi
diſpenſatores rerum qui de maximis mi-
nimam: ⁊ de minimis maximā curam ge
runt. ❡ Tertio loca poteſt oſtēdi non q̄d
maluȝ ſit plura talia beneficia habere: ſed
etiam ꝙ nulli niſi ceco debeat hoc in du-
bitationem euenire. Certū enim eſt: ꝙ nul
lus princeps ſecularis: in cuius curia licitū
ſit: illum qui non habet niſi vnum equuȝ:
annonam querere ad opus duoruȝ. Nec
inuenit armiger ille ſimplex: qui hoc ad-
ducat in dubitationē. Que cā ergo eſt vt
in curia dei. ſ. eccleſia: i qua ſunt tot qui de
annona eccleſie: nō poſſunt habere ad ne-
ceſſitatem: licitum ſit aliquē: qui non ha-
bet niſi vnum equū: annonaȝ querere ad
plures equos: quō dubium eſt inter litte-
ratos: ꝙ certum eſt inter armigeros. Nū-
quid bene debemus dicere illum prophe-
ticum quis cecus niſi ſeruus. Preterea ⁊
ſi licitum eſſet aliquem habere plura ta-
lia beneficia. tamen non expedit. Vn̄ pri-
me ad Cori. vi. Omnia mihi licēt: ſed nō
omnia expediebat. A primo ſumptus ſume
re a ſubditis: ſed nō expediebat q2 pſeudo
apl̄i haberent inde occaſionē querendi ⁊
lucrandi. Sic licet eſſet licitum alicui viro
diſcreto ⁊ honeſto habere plura talia be-
neficia. tamen quia amatores temporaꝛ-
liuȝ acceperunt inde exemplum cupidita
tis ⁊ auaritie: nō expedit ſicut mādūcare
ydolaticuȝ in ſe licitū eſt homini diſcreto:
qui nō comedit illud cū veneratiōe ydoli
coram infimis ⁊ ſimplicibus peccatū eſt co
medere ydolaticū. Ipſi. n. credentes illud
comedi cū veneratione ydoli: ſcādalizant
inde. Unde Ber. Spiritualis homo q oīa
diiudicat: vt ipſe a nemine iudicet omne
opus ſuum trina quadam conſideratione
preueniat.

❡ De trina conſideratione operis.

P Rimo quidē an liceat: deinde an
deceat. poſtremo an expediat. Li
citum dicitur aliquid in reſpectu
dei ad ꝓhibitionē. Decēs dicitur in reſpe-
ctu ad perſone cōditionem. Expediēs ꝓo
in reſpectu ad offenſionē proximi. Conſi-
derare ergo debet ſapiens: an illud quod
facturus eſt: ſit licitum. ⁊ a deo nō ꝓhibi-
tum: deinde an deceat perſonam eius. Ali
quid enim decens eſſet in aliqua perſona:
ꝙ indecens eſt in alia: precipue vero in li-
teratis viris: qui debent eſſe ſpiritualiter
oculus eccleſie. Indecens eſt terrenitas: et
macula cupiditatis ⁊ auaritie. A talibꝰ. n.
precipue ſūmatur exemplū: ⁊ ad eos illud
apoſtoli ſpecialiter pertinet. Ab omni ſpe
cie mala abſtinete vos ⁊ illud. Prouiden
tes bona. nō ſolum coram deo ⁊c.

❡ Ad deteſtationem pluriuȝ beneficioꝝ.

A D deteſtationeȝ huius peccati fa-
cit maledicto: q̄ facit dominꝰ illis:
qui ſunt in peccato iſto. Iſa. v. di-
cens. Ve qui coniugitis do. ⁊c. Quō go
abſq3 pctō habet: ꝙ cum maledictione do
mini h3. ❡ Scdo mutilatio eccleſie q̄ pro-
uenit inde. Nō videtur inocens eſſe: q ma-
trem ſuam vno mēbro mutilat. Sic inno-
cens nō eſt: qui matrē ſuā eccleſiā mutilat
ꝓcreādo ꝙ minus habeat vnū membroꝝ
q̄ debeat habere. Quod ſi dicatur ꝙ eccle
ſia licet nō habeat oīa mēbra. quo ad ſub-
ſtantiā. tamē habet omnia quo ad officia
vnus enim habet officium plurium. Re-
ſpōdemus: ꝙ licet in monoculo vnus ocu
lus ſupleat officium duoꝝ. nō tamē tantū
valet habere vnum oculum: ſicut ſi habe-
ret duos. Nec bene ſeruiret matri ſue car-
nali: qui procuraret vt loco duoꝝ oculo-

rum vnicu҃ʒ haberet. ❧ Tertio facit ad deteſtationē huius peccati monſtruoſitas ⁊ confuſio: que inde prouenit i eccleſia dei. Prouenit enim ex hoc peccato: ꝙ diuerſe eccleſie hn̄t eundeʒ oculū. Inauditū eſt diuerſa corpora idem habere membruʒ. Ex hoc etiam peccato accidit: ꝙ eadem perſona ſimul ⁊ ſemel. diuerſa replet loca: ꝙ videtur eē cōtra naturā. Itē accidit inde: ꝙ oculus vnius eccleſie. os ē in alia eccleſia. q2 archidiaconus vnius eccleſie: cātor ē alterius. Accidit etiam ꝙ oculus alicuius eccleſie. diſtat ab ea pluſq̄ per dietam vnaʒ. Si aliquis cecus reputatur cec9 eo ꝙ oculos ſuos habeat in burſa ſua. Nunquid eccleſia talis: ceca reputanda non eſt: a qua oculi ſui tantum diſtant? Oculi ſapientis: in capite eius ſtultus auteʒ in tenebris ambulat vt dicit Eccleſiaſtes. ij. Oculi ſtultorum in finibus terre. Peccatuʒ etiā iſtud: inducit quodāmodo in eccleſia dei hereſim ſabellij qui dicebat patrem eſſe filium Contra queʒ dicit. Auguſtinus. ꝙ hoc nō inuenitur. nec in natura. nec ſupra naturam. ꝙ eadem perſona ſit pater ⁊ filius ⁊ Intellige reſpectu eiuſdem: Sed hoc vult facere peccatum iſtud. Accidit enī ꝙ duo ſunt decani duabus eccleſijs: ⁊ vterqꝫ canonicus eſt in vtraqꝫ ⁊ ſic vterqꝫ pater ⁊ filius eſt: reſpectu vtriuſqꝫ. Preterea illud peccatū facit ꝙ eadēʒ arbor ſimul ⁊ ſemel in diuerſis hortis plātata ſit. Sed nō vult deus in aliquo de hortis ſuis arboreʒ eē q̄ fructuum nō faciat. vnde Luc. xiij. Dicit de ficulnea nō faciente fructuʒ. Succedite illam. Ut quid enim terrā occupat. Unde videt̄ ꝙ in vtroqꝫ horto fructuʒ facere debeat arbor talis: ⁊ ſic ꝙ duplex officiū dicere debeat: qui duplex beneficiuʒ habet. Qua ratione enim primo beneficio ad officiuʒ vnū obligatur. Eadē ratione ſecūdo ad ſecundum. ❧ Quarto ad deteſtationem huius peccati: vilitas: que ē illi. Uiliū enim perſonarum: ⁊ abiectaruʒ ē cā lucri: ſe periculo exponere. Unde viles ſe vident̄ oſtēdere: quādo pre nimio deſiderio lucri incedunt per viaʒ illā: quā tot viri boni aſſerunt latronibus plenam: precipue cū videant litteratos viros: qui per eam inceperunt ire ad vltimum relinquere eam: ⁊ nō audere vltra trāſire. Reſignant enī nec audent mori cum multitudine taliuʒ benefi-ciorum. Preterea ſi aliquis cibus aſſereretur venenatus a multis bonis viris: licet alij contrariuʒ aſſererent: tū qui aliter haberet cibos ſufficientes non committeret ſe diſcrimi: vt cibū illuʒ cōmederet: Mirū eſt ergo: quomodo ille qui habet vnuʒ beneficium ſufficiēs: audet accipere aliud cū tot boni viri aſſerant ibi periculum eſſe. Preterea ēt poſſēt erubeſcere illi: ad quos ptinet q̄rere qualiter dn̄o ſeruire poſſent gratius ad placitum ſuum: quaſi hoc ſolo cōtenti ſunt: vt ſic ſeruiant ei: ne ipſe interficiat eos. Non curant enim quid ſit illud: quod faciunt ſolummodo mortale nō ſit: nō attendētes ꝙ dicit beatus. Ber. loquēs ad viros perfectos. Nō eſt veſtrum inquit languere circa cōmunia precepta. Nec attendunt: quid dominus precipiat: ſed q̄d velit: probantes que ſit voluntas dei bona bene placens: ⁊ perfecta. ❧ Quintū facit ad deteſtationem huius pcti hoc: ꝙ talis multiplicatio beneficiorum: circa vnā perſonam frequenter generat apoſtema ſuperbiem perſona illa: ſicut in corpore humāo nimia collatio humoruʒ circa aliquod mēbrorum ſolet generare apoſtema. Superbia ſimilis illi eſt apoſtemati: ꝙ vocat. Noli me tangere. Non poteſt enīʒ ſuſtinere ſuperbus: ꝙ vitia eius reprehēdant. ❧ Sextū faciunt ad deteſtationem huius peccati diuerſa exempla. Et de multis pauca ponemus. Refert Sene. in libro de bn̄ficijs quod quidam: cum illi ob virtuteʒ ad rēpublicam bene geſtam tantum agri decerneretur: quātum vna die per munduʒ hyrundo circuire poſſet. Non eſt opus inquit cines cui pluſq̄ vni ciui opus ſit. Et ſubdit Sene. Quāto maioris viri putas reſpuiſſe munus q̄ meruiſſe. Et Dauid in. ps. A fructu. fru. vi. ro. ſ. mul. Et ſubiungit de ſe. In pa. in idipſum. dor. ⁊ re. Quartū diceret Alij in multitudine tpaliuʒ tantuʒ ſed mihi adherere deo bonum eſt. Conſuluit Jetro. Moy. honus ſuum partiri: i plures vt ſecum eſſet deus. Iſti vero ꝯgregare volunt multa onera in vnum: vt ab eis recedat deus. Iſti non poſſunt dicere illud. ps Unicus ⁊ pauper ſum ego. Cum trini in perſonis volunt eſſe non vnici. Ille qui trinus vult eſſe in partibus cum vnus ſit in ſubſtantia videtur dicere illud verbū diabolicum: Ero ſimilis altiſſimo.

¶ Sex reprehenſibilia in perſonis eccle-
ſiaſticis.
Ex autẽ videnẗ eſſe reprehẽſibilia:
F e ſpecialiter in talibus perſonis.
¶ Primo reprehẽſibilis ẽ abſen-
tia: cũ officiũ eoꝝ preſentiã requirat trib⁹ de
cauſis. ¶ Primo ꝓpter gregis peſtilentiã
Unde ad eũ põt dici illud verbũ Sene.
Tantũ habes negocij: quantũ medic⁹ in
peſtilentia. ¶ Scđo ꝓpter lupoꝝ iferna-
liũ iportunã ſeuiciã. Alij enĩ lupi ſolo cla
more exterreñ. Sed de lupo iſernali legit.
Job. xl. Nõ fugabit eũ vir ſagittari⁹: i ſti-
pulam verſi ſunt ei lapides funde. Pauci
ſunt quos lupus infernalis ſingulis dieb⁹
non teneat: vel per aurẽ: vel per linguam
vel per aliud membrum. Jllo mẽbro tene
tur. quis a lupo iſernali: quo cõmittit pec
catum. Neceſſaria eſt ergo paſtoris preſen
tia: que oues eruat de ore lupi. Unde legit
in Amos. iij. Quomodo ſi eruat paſtor đ
ore leonis duo crura. aut extremũ auricu-
le. ſic eruemini filij Jſrael. ¶ Tertio ẽ ne-
ceſſaria paſtoris preſentia ꝓpter ſimplici-
tatẽ: in defenſionẽ ouium. Certuꝫ enĩ eſt:
ꝙ inter omnia alia animalia: vnũ de ſim
plicioꝛib⁹ ⁊ minoris defenſionis eſt ouis
Cetera enĩ aĩalia: vel velocitate: vel aſtu-
tia: vel fortitudine. ⁊ dentibus ⁊ vnguib⁹
quaſi quibuſdã armis ſecura ſunt ab ho-
ſtibus ſuis: ſed ouis nihil hoꝝ habꝫ. Jdeo
neceſſaria ei preſentia paſtoris que eam
defendat. Similiter eſt in ouibus ſpũali-
bus. Multo enĩ maioris ſimplicitatis ſũt
ꝙ̃ ouis vel capra. Ouis enĩ ⁊ capra: natu-
B raliter fugiunt lupuꝫ. Oues vero ſpũales i
ore lupi voluntarie ſe ponũt. ¶ Scđo re-
prehenſibile eſt in talibus perſonis: ꝙ ſu-
pra ſuaꝫ virtutem ſpondent contra illud.
Eccle. viij. Non ſpondeas ſupra virtutem
tuã ꝙ ſi ſpoponderis: quaſi reſtituẽs cogi
ta ⁊c. Supra virtuteꝫ ſuã ſpondet q aĩam
ſuã in ſuſceptionẽ prime eccleſie impigno
rauit: ⁊ ad hoc aliaꝫ eccleſiaꝫ ſuſcipit: cuꝫ
animã aliã non habeat: ꝙ̃ in pignus. pro
ſecunda eccleſia ponat. Bonus aĩam ſuam
D poſuit pro ouibus ſuis: ⁊ ſi ex culpa paſto
ris: eas ãmiſerit ſuper animã paſtoris pe-
riculum erit. ¶ Tertio reprehenſibile ẽ cõ
tra habentes plura beneficia hoc ꝙ ipſi ſe
offerunt ad fideiuſſionẽ periculoſiſſimã
⁊ inſtanter rogãtib⁹ ſi de ea recepti fuerint:
gaudẽt: quaſi inuenerint theſaurũ. Solẽt
prudẽtes huius ſeculi iurare: quod nõ fide
iubebunt pro aliquo ꝓpter pericula que
ex fideiuſſione euenire ſolẽt. Ad fideiuſſio
nẽ vero longe periculoſiorẽ: multi ſe offe-
runt. Unde Prouer. xxij. Noli eſſe cũ his
q defigunt manus ſuas: ⁊ q vades ſe offe-
runt pro debitis. Si. n. nõ habes vñ reſti-
tuas: qđ cauſe eſt: vt tollas operimentũ de
cubili tuo. ſic q curaꝫ animaꝝ ſuſcipit: ma
nus ſuas defigit. i. primo ſe obligat ad ex-
colendaꝫ eccleſie terram. Uñ Jere. i. Ecce
cõſtitui te ſuper gẽtes ⁊c. ¶ Scđo ad libe
rationẽ. Unde Prouer. xxiiij. Erue eos q
ducuntur ad mortẽ ⁊c. ¶ Tertio ad ſpiri
tualiũ infirmitatũ curationem. Unde dñs
in euãgelio. Nõ eſt opus valentibus medi
cus: ſed ma. h. Videnẗ medici ſpũales: de-
teriores eẽ: corporalibus medicis trib⁹ de
cauſis. ¶ Primo qꝛ nulloꝝ egrotoꝝ curaꝫ
recuſant: quãtũcunqꝫ incurabiles videan-
tur. ¶ Secundo qꝛ licet arte ſpiritualis
medicine: nihil nouerint: tamen curaꝫ re-
cipiunt. Tertio qꝛ mercedem ab infir-
mis recipiũt: ⁊ de infirmis ſe nõ itromit-
tunt. Hec enim tria in medicis corpoꝛum
quantũcũqꝫ mali ſint: non ſolent inueniri
¶ Quarto obligant ſe ad ꝓuiſioneꝫ eoꝝ:
que ſpirituali vite ſunt neceſſaria. Unde
Math. xxiiij. Quis putas eſt fi. ſer. ⁊ pru-
dẽs ⁊c. Bene debet premeditari: qui tantã
familiã ſuſcipit: vtruꝫ habeat. vnde poſſit
ei ꝓuidere. Quinto obligat ſe ad ꝓben
dum ducatuꝫ. Uñ Joh. x. Dicit de paſto-
re. Cum ꝓprias oues emiſerit ante eas va
dit: ⁊ oues eum ſequuntur. Sexto obli-
gat ſe ad placandũ deum: ꝓpter qđ oꝫ ꝙ
ipſe placeat. Quomodo enĩ placebit: qui
non placet. Unde. Grego. Quum his qui
diſplicet ad itercedẽdũ ⁊c. Sequitur i pre
dicto verbo. Si enim nõ habes vnde reſti
tuas ⁊c. Operimentum: quo cubile con-
ſcientie debet debet eẽ ornatum: vt de⁹ ibi
quieſcat: eſt gratia dei. Hoc operimentum
amittit q ſupra vires ſuas: curã aĩaꝝ ſuſci-
pit. Uñ Prouer. x. Tolle veſtimentuꝫ ei⁹
qui fi. ex. ⁊c. Idem vocaẗ hoc veſtimentuꝫ
ꝙ ꝓus operimentũ. Et eſt ſenſus: Tolle ve
ſtimentũ. idest tollendũ predica. Et ſubdi
tur ibi. Suauis eſt homini panis menda
cij ⁊c. Panis mẽdacij vocaẗ qui acquirit
ex mendaci ꝓmiſſione cupidi: qui curam

animarum ſuſcipit.ſed os eius calculo ardenti implebitur. Unde alibi in Prouer. Affligetur malo qui fidem facit pro alio. De illis vero qui poſt fideiuſſionem gaudent: dicitur in Prouer.xvij. Stultus plaudet manibus cũ ſpõ.pro.a.eius. Cauſa hẽ eſt: q2 non intelligit quid fecerit. Pro infirmis vero de quorũ ſalute deſperatur: ſe reſponſorem conſtituit cũ curam aiaruꝫ ſuſcepit. ¶ Quarto reprehenſibile ẽ in talibus: q᷑ poſt fideiuſſionẽ non curãt de hẽ ꝙ fideiuſſerũt: non attendentes q᷑ legitur Prouer.vi. Fili mi.ſi ſpoponderis pro.a. tuo defixiſti apud extraneũ aiaꝫ tuã. Illaqueatus es verbo oris tui: ⁊ capt⁹ ppriis ſermonibus. Fac ergo quod dico fili mi: ⁊ temetipſuꝫ libera q2 incidiſti in manũ proximi tui: diſcurre feſtina ſuſcita amicũ tuũ Ne dederis ſomnum oculis tuis: nec dormitent palpebre tue ⁊c. Fideiuſſioneꝫ iſtã attendebat abbas quidaꝫ de grandi ſilua in cuius domo dominus Guilielmus de monte peſſulano: factus monachus abbatem pro ſua ſalute fideiuſſoreꝫ recepit: qui diu ↄuerſatus ibi honeſte: migrauit ad dominum. Ad quem abbas: peractis exequiis: dixerit ſermonem in hunc mundum. Frater Guilelme vellem ſcire: ſi deo placeret: vtrũ de fideiuſſione: quaꝫ tibi feci: abſolutus ſim: qui licet per dimidiam diẽ mortuus fuiſſet reſpondit diuino miraculo. Domine abbas abſolutus es. Quinto reprehenſibile eſt in talibus perſonis: q᷑ ipſi defraudant plurimos. ¶ Primo deum honore ⁊ ſeruitio. Deberet.n.habere duplex ſeruitium de duobus beneficiis.⁊ non hꝫ niſi vnicũ. ¶ Secundo corpus eccleſie debilitant: membri vnius ablatione ſicut corpus hominis: debilius eſt ex defectu pedis ¶ Tertio defraudant aliquem paupereꝫ clericũ: qui deberet alteꝝ illoꝝ beneficiorum habere ¶ Quarto vicarium: qum vicarius habeat laborem: ⁊ iſte mercedem. ¶ Quinto ſubditos a quibus metit carnalia: qum eis non ſeminet ſpũalia. ¶ Sexto id reprehenſibile eſt in talibus perſonis ꝙ ipſi reputant beneficiuꝫ: ꝙ eſt onus valde periculoſum. vnde Luc.xxij. Reges gentium dominantur eorũ: ⁊ qui po.h.ſ.e.b. vo. Uos aũt non ſic: ſupple vocandi eſtis benefici: ſolam enim diſpenſationem alienorum bonoꝝ habetis. Conſtat ergo ꝙ quando quis committit alicui diſpenſationem: que laborioſa eſt: licet victum ⁊ veſtitum in ea ei concedat: potius eum honorat beneficium impendat ei.

¶ De multiplici periculo quod eſt in diſpenſandis rebus eccleſiaſticis.

Multiplici vero ratione periculoſa ẽ diſpenſatio bonoꝝ eccleſiaſticoꝝ. I
¶ Primo q2 difficile eſt: ꝙ diſpenſator placeat domino: ⁊ familie ſimul. Difficile ẽt eſt gratiã familie non querere: cũ ipſa preſens ſit: ⁊ dominus ſit quaſi abſens. Unde relinquitur ꝙ difficile ſit diſpẽſatores bonoꝝ eccleſie gratiã dei habere. ¶ Secundo periculoſa eſt: quia computatio multũ differtur: computatio aũt dilata multũ facit obliuiſci: ſicut beatus Bernardus dicit. Dilatio etiã iſta ſecuros reddit diſpenſatores: ⁊ abſq3 timore furantes: vnde viij. Eccle. Quia non profertur cito contra malos ſententia filii hominũ abſq3 vllo timore ppetrãt mala ⁊c. ⁊. xxiiij. Mat. Si dixerit malus ille.ſer.mo2.fa. ⁊ reliqua ¶ Tertio periculoſa eſt: q2 dñs omnia videt. que fiũt a diſpenſatore. Si dicat aliqs per diſpenſationeꝫ prelatoꝝ: hẽ fieri: ꝙ vn⁹ habeat plura beneficia. Reſpõdeo: q᷑ ſi prelati omnia benefacerent: non dixiſſet dñs de ipſis.xxiij. Mat. Secundũ opera eorũ nolite facere: vnde Ber. Non ſuꝫ taꝫ rudis vt ignorem vos poſitos diſpenſatores: ſed in edificationem non in deſtructioneꝫ: vbi neceſſitas vrget excuſabilis diſpenſatio eſt vbi vtilitas prouocat: diſpenſatio laudabilis eſt vtilitas dico cõmunis: non propriat nã cu3 nihil hoꝝ eſt: non plane fidelis diſpenſator: ſed crudelis diſſipator eſt. k

¶ De pluralitate miſſaꝝ.

Dictum eſt de primo ſigno auaricie. que apparet in eccleſia dei: ſcilicet de pluralitate beneficiorum: nunc dicendum eſt de ſecundo ſigno: ſcilicet de pluralitate miſſarum. Et verum eſt ꝙ in die natalis domini: licet celebrare tres miſſas. in aliis diebus in tribus caſibus licet celebrare duas.

¶ In qb⁹ caſib⁹ licꝫ dicere plures miſſas.

Primus caſus eſt: quãdo neceſſitas requirit vt vna de die celebretur: ⁊ alia pro defunctis. ¶ Secundus caſus eſt: qum neceſſitas peregrinoꝝ: vel hoſpitum: vel infirmorum hoc requirit.

¶ Tertius caſus eſt: quum tempus nuptia
rum labitur. Tunc ſi neceſſe ſit: poteſt qs
plures miſſas: propter nuptias celebraret:
ita tamen. q nūq̄ propter aliquam neceſſi
tatem debet celebrare niſi duas etiam cā
adulationis vel cupiditatis: quia tunc eſſz
peccatum mortale. Quod autez cupiditas
hanc pluralitatez miſſarū adinuenerit vi
deri poteſt ex hoc: q iſte qui habet duas te
nues eccleſias: i vtraqz vult miſſas celebra
re. Cum horas canonicas vix in altera ea
rum vult dicere. Cuius rei alia cauſa non
videtur eſſe: niſi quod ad miſſam offertur
r ad horas canonicas non.

Multiplex malū ex pluralitate miſſarū.

P Oteſt autē oſtēdi multipliciter q
hoc ſit malū. ſ. aliquē plures miſ
ſas in die celebrare. Primo p illō
verbum. Augu. Quotidie euchariſtiā ſu
mere non laudo: nec vitupero. Qui nō au
debat laudare quotidie ſemel ſumi eu
chariſtiā nunqd laudaſſet eam in die bis
ſumi. Immo forſitan ſumentē pluries gra
uiter puniſſet. Secundo poteſt oſtendi
per hoc: q malus eſt conficere: q̄ commu
care ſimpliciter. Unde cum non liceat plu
ries alicui clerico communicare nō eſt ali
cui licitum pluries celebrare. Et forſitan ſi
nihil offerretur celebrāti: ſicut nihil offert
layco cōmunicāti: nunq̄ fuiſſet pluralitas
miſſaruz inuenta in eccleſia dei. Tertio
poteſt oſtendi per hoc: q dicit Glo. ſup il
lud ad Hebre. ſexto. Terram ſepe ſuper ſe
venientem. ymbrem bibēs r generās her
bam oportunā illis a quibus colitur accipit
bñdictiōez a deo. rc̄. Predicatio ſi rara ē r
nō ſufficit: ſi aſſidua vileſcit. Idez verū eſt
de celebratiōe miſſarū. Si. n. aliquis plu
ries in die celebrat: vileſcit ei opus illud
ſuperangelicum. Non enim cōceſſum eſt
angelo: vt apud prolationem taliū verbo
rū ſub ſpecie panis: glorioſi chriſti corpus
cōficiat: nec exhibet reuerentiam preſentie
creatoris ſui. q̄ deberet. Quarto poteſt
oñdi idez per hoc: q filij Iſrael nō collige
bant de manna niſi gomor vnū p ſingula
capita. Manna enim figura propria fuit
dñici corporis. De hoc habetur. Exo. xvi.
Quinto pōt illud oñdi p hoc: q agnus
paſca. ſemel i āno imolabat. De quo legit
Exo. xij. Sexto poteſt oſtēdi per hoc. q
verus agnus. i. xp̄s ſemel tantuz imolatus
ē. Et ſacerdos in veteri lege: tm̄ ſemel i an
no cū ſanguie intrabat in ſancta ſanctorū.

De pluralitate officiorū in eadez miſſa.

E Quit de tertio ſigno auaricie. ſ.
s pluralitate officiorū in eadē miſſa
Quod lz inter dū ex deuotiōe fiat
verius tamē vr̄: q cupiditas hoc adinue
nerit. In eiſdem. n. matutinis null9 laudes
triplicat. In miſſis vero: hoc cupiditas ad
inuenit: vt ſi nō offertur ad vnū officiū ad
aliud ſaltē offeratur. Quartū aūt ſignū
eſt multiplicatio altariū: abſqz neceſſitate
facta: nō ex deuotione: ſz ex cupiditate. vn̄.
Oſee. viij. Multiplicauit Effraim altaria n
ad peccādū. Facte ſunt ei are in delictū ho
ſtias offerēt: r imolabūt carnes r cōmedēt
r dñs nō ſuſcipiet eas. Mira iſania eſt: q
altaria multiplicent ad peccādū: qd pure
deberēt fieri ad deū placādū. Corp9 dñicū
ſup huiuſmodi altarib9 ex cupiditate imo
latū a deo nō ſuſcipit. quātū ad opatōez. ſ.
imolātis. Simile legit i Jer. vbi legit ſic.
Nūqd carnes ſcē auferēt a te malicias tuas

¶ De conſeruatione fructuū. Quod ē qn
tum ſignum. o

Q Uintum ſignū auaricie ē cōſerua
q tio fructuuz in eis: qui hñt ānuos
redditus ſufficientes. Quorū fatui
tas pōt oſtendi multipliciter. ¶ Primo p
hoc: q ipſi videtur eē ſimiles cuidā ſtulto
qui vidēs quendam magnum fluuiū im
petuoſe fluentem. cogitauit q cito ptran
ſiret. r mutuatus eſt vaſa a vicinis ſuis: r
retinuit in eis de aqua illa: ne cum ptran
ſiſſet aqua illa fluuij indigētiam haberet.
Annui reditus: quos habent clerici: ſunt
velut fluuius iugiter manans: ſed diuicie
laicorū qui non hābēt ita redditus ānuos
ſunt velut torrēs qui quandoqz ſiccatus.
vnde non eſt mirum ſi ipſi reſeruant de
fructibus ſuis. Secundo poteſt fatuitas
talium oſtēdi per hoc: q ipſi de portione
pauperum: volunt theſauruz facere: vel poſ
ſeſſiones acquirere: Cum paupes fame r
frigore moriant. Contra quos dicit. Jero.
Accepiſſe: paupibus erogandum: r eſuriē
tibus plurimis vl cautum eē. vl timiduz.
vel q aperiſſimi ſceleris ē. aliquid ex inde
ſubtrahere. omnium pdantium crudelita
tē ſupat. Idē Optimus diſpēſator ē qui ſi
bi nihil reſeruat. Suſpecta ē mihi iſta ca
ritas q̄ aliter diligit proximū. aliter ſeipm

Porſionē de bonis eccleſiaſticis: integre
accipit: videlicet victum: ꝛ veſtitū ſuū pau
peres vero eſurientes: ꝛ nudos eſſe facit de
ſua porſione: non attendens quāta iniqui-
tas ſit: ꝙ pauperū eſt ſucceſſori ſuo diuiti
reſeruare: cū vniuerſaliter diſſuadeat dn̄s
i terra theſaurizare. vi. Mat. Quomodo
vr̄ eſſe cōceſſū prelatis: qui exemplo ſuo
debent alios ad cōtemptum terrenoꝝ pro
uocare: ꝙ ipſi i terra theſaurizent. ¶ Ter
tio poteſt fatuitas eoꝝ oſtendi, ꝑ hoc: ꝙ ipſi
ea que ſubtrahunt pauperibus: aufert eis
tirānus: vel maior prelatus: iuxta illḋ. Au-
gu. Hoc tollit fiſcus: ꝙ non accipit xp̄s:
¶ Quarto poteſt oſ̄ndi fatuitas eorū: per
hoc ꝙ ipſi ignorant qualē ſucceſſorē habi
turi ſint. vnde. Eccle. ij. Deteſtatus ſū oēs
induſtriā meā. qua ſub ſole ſtudioſiſſime
laboraui hiturus hr̄dē poſt me quē igno-
ro vtꝝ ſapiens an ſtultus futurꝰ ſit: ꝛ dn̄a
bit in laboribꝰ meis. ꝛc. Congruū eſſet: vt
ꝑlatꝰ q̄ bona eccleſiaſtica pure a xp̄o rece-
pit, mēbris xp̄i ea impenderet: iuxta illud.
Eccle. i. Ad locū vnde exeūt. Flumia reuer
tūtur. Fatuū videt̄ hoc ꝙ hō poteſt bene
diſpenſare: reſeruare eius diſpenſationi: q̄
forſitan i voluptates: ꝛ in vanitates: expē-
det illḋ: ꝛ erit ei materia peccati qḋ potuit
eſſe materia virtutis. Contra illum qui ſic
facit: videtur eſſe illud. Jeroni. Ds inquit
pauperibus: ꝛ non locupletibus nō ſuper
bis da: quo neceſſitas ſuſtētetur: non quo
augeantur opes. Pars ſacrilegij eſt: res
pauperum non dare pauperibus. ¶ Qui
to poteſt oſtendi fatuitas eorum per hoc:
ꝙ melius eſſet ꝙ plura ipſi de eis: que ſibi
abūdāt: elemoſinas facerēt añ mortē: quā
tū ſieret illa elemoſina: poſtquā mortui
eſſent. Elemoſina enī ante mortem factā
eſt velut lucerna: que ꝑfertur homini: cu
ſtodiens eum ne cadat in foueam inferni.
elemoſina vero poſt mortē facta: eſt quaſi
lucerna: que fertur homini poſt tergū: que
non cuſtodit eum: a caſu fouee. Si enī hō
i peccato mortali deceſſerit: nulla elemoſi
na que pro eo fiat: liberabit eū ab inferno
vnde elemoſina facta ꝑ alio in vita ipſius
valde melior eſt: q̄ que fit poſt mortē. Jl-
la enim que fit poſt mortē non ei valet ad
plus: niſi ad liberationem pene purgatorij
Jlla autē que fit in vita: poteſt homini me
reri gratiam: ꝛ gloriā: ꝛ liberationē. A de
bito pene eterne: ꝛ purgatorij ꝛ abundanti
am bonorum temporalium: ꝛ multa alia.
pietas enim ad omnia vtilis eſt: promiſſio
nem habens vite. que nunc eſt: ꝛ future: vt
legitur. i. ad Thim. iiii.

¶ De promotione puerorum. ad ſacros or
dines quod eſt ſextum ſignum auaricie.

Egitur de. vi. ſigno auaricie quod ē
promotio puerorum ad ſacros ordi
nes: ꝛ eccleſiaſticas dignitates: a
quo peccato valde eſſet cauendū eccleſie
dei. Valde enim nociuū eſt: ꝙ innuit Sa
lomon. Eccleſiaſtes decimo. Ve tibi terra
cuius rex puer eſt ꝛc. Et dominus in Jſa.
ſecundo comminatur hoc ſinagoge tan
quam penam magnam dicens. Dabo pue
ros principes eorū. Multiplici autem ra
tione cauēdū eſſet eccle: ab h' ꝑctō. ¶ Pri-
mo ꝑpter defectum ſapientie: q̄ eſt in pue
ris. Unde Ari. Nemo viuens elegit duces
pueros cum non conſtet eos eſſe pruden-
tes. Et Job. duodecimo. Jn antiquis ē ſa
pientia. ꝛ in multo tempore prudentia. Et
ſi ſcia eſſet in talibus perſonis: non habent
tamen experientiam: que valde eſt neceſſa
ria rectoribus. vnde. xxxiiij. Eccleſia. Qui
temptatus non ē. quid ſcit. Vir in multis
expertus: cogitabit multa. Et deinde' ſub-
ditur. Qui nō eſt expertus, pauca recogno
ſcit. ¶ Secūdo propter defectū virtutis
Unde Eccleſiaſtes ſeptimo. Noli querere
fieri iudex: niſi valeas virtute irrūpere ini
quitates. Jbi dicit gloſa. Debet quiſq̄ pro
prias vires perpendere: ꝛ pro quantitate
virium curam aliorum ſuſcipere: ne dum
delectat' loco glorie: fiat ſubditis actor rui-
ne. Oportet prelatum eccleſie inflexibilem
eſſe. Etas vero puerilis ꝛ iuuenilis prona
eſt in vicium. ſicut virga antequam adul-
ta ſit. flexibilis eſt. Unde Glo. ſuper illud.
Eccleſiaſtes decimo. Ve tibi ter. cuius rex
puer eſt. Cuius etas leuitati ꝛ. inconſtan-
tie proxima ē. ¶ Tertio cauendū ē eccle
a ꝑmotione iuuenū: q2 incertū eſt: quales
futuri ſint. Prouer. peni. Tria ſunt diffici
lia mihi: ꝛ quartum penitus ignoro. viam
aquile in celo. viam colubri ſuper terram
viam nauis in medio mari. ꝛ viā viri in
adoleſcētia ſua. Et ſi valde incertus ſit vo
latus aqui. in celo ꝙ diuertat ſe ad cada-
uer. ꝛ inceſſus ſerpentis: q2 tortuoſe ince-
dit: ꝛ via nauis in medio mari: q2 varia-

tur ſcdm q̄ ventus variatur. Nullũ tamē horum dicit Salomon penitus ignorare ſed ſolum viam viri in adoleſcentia. vnde ſapientiores Salomone videntur ſe facere illi qui propter ſigna aliqua bona: que vident in iuuenibus: aſſerũt eos futuros bonos: ⁊ faciunt eos promoueri non attendētes: q̄ oportet columnam prius robur ſuũ accepiſſe q̄ ponatur in edificio. ibi enim ſi acciperet robur: illi etiam qui iam boni in iuuentute videnť in prelatione tamen bonitatem ſuam ammittunt: vel p ſuperbiã vel per aliquod aliorũ vitiorum. Unde de ſuperbia habetur. prime ad Thimotheũ tertio. Non neophitum ne in ſuperbia elatus incidat in iudicium diaboli. Ubi dicit Glo. in arrogantiam: que eſt ruina diaboli: incidunt: qui in puncto ore nundum diſcipuli ſunt magiſtri. Tales voluptatibus vacant. Unde poſt illud Eccleſiaſtes. Ue tibi terra cuius rex puer: ⁊ ſubditur. Et cuius principes mane commedũt. Et Eccleſiaſtes: Adoleſcentia ⁊ voluptas vana ſũt dicit interlinearis quia voluptas carnis: comes eſt adoleſcentie. Ignis ↄcupiſcētiarũ: quaſi naturaliter in iuuenibus eſt. Cui igitur miniſtraľ materia: quando prelati efficiunť. Habent. n. diuitias: que ſunt guloſitatis: habent mulieres: quarum cuſtodes ſiunt. Unde conſequens eſt vt gule: ⁊ luxurie intendant: ex quo gallo non ſuccincto lumbos galline traduntur. Bene pōt quilibet cogitare: quid ex hoc poſſit ſequi prius tentandũ eſſet: qualiter ipſi regerēt ſe prius: q̄ alij regendi cõmitterentur eis. Unde ait Aug. prius vide: ſi noſti diligere teipſum: ⁊ committo tibi proximũ ſicut te ipſum. Si aũt noſti diligere te: timeo te: ne decipias proximum: ſicut teipſum. Attendendum etiam eſſet: anteq̄ committeretur alicui familia ad paſcendũ: an habeat vñ eam paſcat. Ridiculum eſt: q̄ famelici ⁊ nudi veſtimenta: ⁊ alimenta alijs ꝑmittãt ⁊ vlceroſi medicos ſe iactent: cum potius deceret tales verbũ illud Iſa. iij. Non ſũ medicus: ⁊ in domo mea non eſt panis. nolite me conſtituere principem. ¶ Cauēdum eſt. iiij. eccle. a promotione iuuenum: propter deriſionem hoſtium. Deriderí eñi poteſt eccleſia ab hoſtibus ſuis: cum ipſa ſenuerit: ſi nubat puero: ⁊ habeat pro ſpõſo quem debuit portare in gremio ⁊ lactare lacte: ſimplicis doctrine. Et poteſt ei dici illud. Pro patribus tuis: nati ſunt tibi filij. Quando enim debuit nubere alicui qui pater poſſet eē ipſa nubuit illi: cui opº eſt matre. ¶ Quinto cauendum eſt eccleſia promotione talium: quia ſcãdalizatur populus de taliũ promotione ſubita. Unde ſuper illud. i. ad Thi. iij. nõ neophitũ. ⁊c. Dicit Gloſa. Heri in amphiteatro: hodie in eccleſia. veſpere in ſcuto mane in altari. Dudum fautor iſtriorum nũc conſecrator virginum Et quod deterius eſt: cui opº eſt patrono: mihi parant defenſorem: ⁊ cui opus eſt pedagogo. mihi inſtituunt doctorem. ¶ Sexto cauendum eſſe eccleſie a tali promotione: q: ſicut ſenectº exornat quodãmodo eccleſiaſticas dignitates: ſic pueritia quaſi deturpat eas. Ad primũ pertinet: quod legitur. xxv. Eccleſia q̄ ſpecioſuꝫ canitie iudicium: ⁊ preſbiteris cognoſcere conſilium. Quam ſpecioſa veteratis ſapiētia. Ad ſecundum pertinet illud verbum q̄ dicit quidam de Nerone Nero cũquoſdam ornare vellet: non ipſos ornauit: ſꝫ ornamento deturpauit. Et in veritate quum ſacerdos idem ſit q̄ ſenior. ordo ſacerdotalis videtur ad ſenes pertinere: ⁊ quaſi contraria videntur dici: de quo cuꝫ dicitur eē iuueni preſbiter. Idem enim eſt ac ſi diceretur: iuuēis ſenior. vnde Dauid i pſalmo Cathedram ſenio attribuit: dicens. Et i cathedra ſeniorum laudent eũ. ¶ Septimo cauenduꝫ eſſet eccleſie: ab huius promotione: q: multis exemplis monetur. Ad hoc Primo exemplo dñi qui in anno incepit agere opera: que ad prelatos pertinent. Et Ezechie. deſcribiť in. xxx. anno. fuiſſe: quãdo vidit viſiones. Petro etiam: ⁊ non Iohanni commendauit Chriſtus eccleſiam Una cauſa potuit eſſe quia Iohãnes erat adoleſcens. Apud hebreos etiam prohibita eſt lectio: principij geneſeos: ⁊ finis. Ezechie. Et cantica canticoruꝫ ante trigeſimũ annum. Et alia ad idem poſſunt adduci. Sꝫ forte obijciet aliqs: q̄. Hieremi puer ad predicanduꝫ miſſus ſit ⁊ thimotheus adoleſcēs eṗs ordinatus ſit ⁊ Salomon añ duodeciꝫ ãnos: in regeꝫ promotus: cui reſponderi poteſt: q̄ Hieremias ante q̄ ꝑdicaret audiuit. Ego dedi te ⁊c. In ciuitatem mu. ⁊ in co. ſe. vt legitur eodem pri°. Si dñs virgam vnam in columnaꝫ com L

mutaret iam poſſet poni pro columna in edificio nō tamē ſeqtur ex hoc ſimpliciter ꝙ virga vtilis ſit ad hoc vt ex ea columna fiat. Sic licet Hieremi. quaſi miraculoſe ſapiēs: ⁊ robuſtus factus: ante etatē ſolitā ad predicandum ſit miſſus: non tamen ſequitur ſic de alijs. de Thimotheo vero ſi dit beatus Bernar. Da mihi alterū Thymotheum ⁊ ego cibo eū ſi vis auro: ⁊ poto eū balſamo. Pauci inueniuntur homines ſimiles Thymo. De Salomone vero dici poteſt ꝙ forſitā ideo male accidit. Salomoni. quia adeo iuuenis factus eſt rex. Diuitie enim: ⁊ delicie qua infatuauerunt eū. Propterea ſpecialis gratia eſt ei facta Dedit enim deus cor ita ſapiens: ꝙ null⁹ antea ſimilis ei fuerit.

¶ De libenter currentibus ad nummos horarios.

R Equitur de vltimo ſigno auaricie ꝙ eſt ꝯcurſus ad nūmos horarios ad ꝓceſſiones: ⁊ ad alia loca: in qbus ſolet offerri hoc ſignū auaricie: i multis locis apparet in eccleſia dei videm⁹. n. clericos illos concurrere ad horas illas: ad quas decantandas conſtituta eſt certa pecunia. Sicut piſces: ad panē in aqua proiectum: concurrunt: de alijs vero horis: nō curant. Unde in quibuſdam eccleſijs vocantur a laycis: hore ille: in quibus nūmi dātur: hore nummi. qd̄ idecens eſt. Similiter ſi aliquod funus eſt i aliqua eccleſia: concurrunt illuc ſacerdos: ⁊ clerici de circunſtantibus villis: vt poſſit dici de illis illud Mat. xxiiij. Ubicunqꝫ fuerit corp⁹ ibi ꝯ. ⁊ aqui. Et. xxxix. Job dicitur de aquila: ꝙ contemplatur eſcam: ⁊ oculi eius de lōge proſpiciunt. Et ſubditur: vbicūqꝫ fuerit cadauer: ſtatim adeſt. Piſces eſcam non ſentiunt niſi eis proxima fuerit. Sed tales fumū ſentiunt: ⁊ ſi diſterat ab eis per vnā leucā: vel per duas: ſtatim cōcurrunt. Uñ ſimiles ſunt vulturibus. De qbus dicitur ꝙ exiſtentes in regione vna: ſentiunt cadauera in alia.

¶ De his q indigne conficiūt. Et de his que pertinent ad dignitatē cōficiēdi. xxi.

Uia ſymonia: ⁊ alia peccata de qbus ꝓmo loco dictū eſt frequenter ſolet concomitari peccatū idigne ꝯficiēdi: ideo ſubiūgemus hoc tractatū de pctō iſto. ¶ Et primo agem⁹ de his q pertinent ad dignitatē conficiēdi. ¶ De A inde agemus de his que faciūt ad deteſtationē huius pcti. ¶ Ad hoc vero ꝙ aliqs digne conficiat. ¶ Primo neceſſariū ē: vt ꝓbet ſeipſū homo: ⁊ ſic de pane illo edat: ⁊ de ca. bi. Sicut ille qui vult īfundere aliquem precioſum liquorē alicui vaſi prius probat: vel tēptat: vtrum vas ſit mundum vel immundū: ſanum: vel corruptum: ſic debet videre de ſe q̄ ſacramentū altaris ſuſcepturus eſt. Iſta ꝓbatio: vocat̄ diiudicatio i eodē capitulo. Ubi dicit apl's. Si nos metipſos iudicarem⁹: nō vtiqꝫ iudi. Inuēta vero imunditia. ſeqtur: vt hō eā abluat. Scd̄m eſt neceſſariū vt homo ſe ipm̄ abluat: Manibus. n. illotis accedere ad mēſam dñi: valde indecens eſt. Et in hoc peccant multū aliqui ſacerdotes: qui quū ſingulis diebus: bis manus corporis lauent: vt ad menſam corporalē accedāt: tamē ad menſam dñi in qua dominus preſens: eſt ⁊ cui angeli aſſiſtunt: per vnum menſem accedunt manibus illotis. i. operibus: nō attendentes: qd̄ dicitur in ꝑs. Secundum puritatem manum mearū retribue mihi non ſcd̄m pluralitatem miſſarū: ſed ſcd̄m puri. ma. re. dñs ſacerdotibus. Ad iſtā lotionem manuū pertinet: qd̄ dicitur in. ꝑs. Lauabo inter. i no. m. m: ⁊c. ¶ Tertio neceſſarium eſt lumen fidei. Ad quod lumē ſacerdos conſideret virtutem ſacramenti: vt ſcilꝫ habeat fidem de effectu ſacramenti illius: qui eſt collatio: vel augmentū grē Ad lumen etiā illud debēt inſpicere: que latent ſub ſpecie panis: ⁊ vini. Indecēs eſt talem menſam eſſe ſine lumine. Et timere poſſunt qui habent ibi oculos obſcuros: ne videāt: ne mēſa illa fiat illis in laqueū Ideo dicitur in. ꝑs. Emitte lucem tuam ⁊ veritatem tuam. Et poſt ſubditur. Introibo ad altare dei: ¶ Quarto neceſſariū eſt fames de percipiendo effectum ipſius ſacramenti. Quam famē: ſacerdos nō habit niſi ꝑ humilitatē: ⁊ cogitādo defect⁹ ſuos ſe vacuum: ⁊ pauperē inuenerit. Faſtidioſos: ⁊ plenos: non vult dñs ſaturare: ſꝫ eſuriētes: ⁊ ſitiētes. Unde Mat. v. Beati qui eſu. ⁊ ſi. iu. q. i. ſatura. Et iſta. iiij. ſunt ex ꝑte ipſi⁹ q dꝫ cōficere. ¶ Ex ꝑte vero cibi: q ſumend⁹ ē. Primo neceſſaria ē ꝑparatio. B Mod⁹ aūt preparādi tangit̄. Exo. xij. Ubi ſic legitur de agno paſcali. Nō comedetis

ex eo crudũ q̄d: nec coctũ q̄d: nec coctum aqua: ſed aſſuz tm̄ igni. Crudũ comedit il le: in quo ignis caritatis nõ eſt. Coctuz aq̄ comedit: q̄ in delicijs viuit ad modũ piſcis in aqua. Aſſuz ſ͛o igne comedit q̄ paſſio nē dominicā: cui⁹ figura eſt ſacramentuz illud: diligēter recolit: ita vt i meditatione eius exardeſcat ignis. Sed ſunt nõnulli q̄ in p̄paratione cibi corporalis quē ſumptu ri ſunt: volũt ꝙ laboretur a mane vſq̄ ad tertiā: ſed in p̄paratione hui⁹ cibi ſpiritua lis: nollēt laborare per dimidiam horam. ¶ Scd̄o neceſſaria ſũt azima cũ lactucis: agreſtib⁹: cũ quib⁹ agnus comedat̄. Incõ ſuetũ eniz ē carnes crudas comedere. In lactucis agreſtibus que amare ſunt. dolor ⁊ amaritudo ꝓ peccatis itelligit̄: q̄ debet eſſe in cõficientē. Vñ Aug. Panis iſte eſt ſalus egris: quē lachryme faciũt dulciorē. In azimis ſ͛o itelligunt̄ opa. vt ſũt elemo ſyne: orationes: ⁊ ſimilia: q̄ debēt p̄cedere ſumptionez dominici corporis. ¶ Tertio neceſſaria eſt diiudicatio dominici corpo ris: vt cũ magna reuerētia recipiatur. De quo tangit apl's. i. ad Cori. xi. dicēs. Qui mãducat ⁊ bibit idigne: iudiciũ. i. damna tionē ſibi mãdu. ⁊ bi. nõ diiu. corpus xp̄i. ¶ Quarto neceſſaria eſt diligēs cuſtodia poſt ſuſceptionē: ⁊ p̄cipue os cuſtodiendũ eſt: in quo dominicũ corpus ſuſceptuz eſt. Si q̄s in pixide vbi dñicuz corp⁹ impoſi tũ eſt: fetidũ lutũ poneret: ifidelis iudicaret̄ qualis ergo iudicãdus ē ille: qui os ſuũ in quo corpus recipit detractione vel ebrieta te: vl' aliqua ſpurcitia polluit: cũ ſpurcitia ſpũalis ſit maior lõge imũdicia corp̄ali. Ad hoc p̄tinere põt q̄d legit̄ Prou. xxvij. Qui ſeruat ficũ: comedet fruct⁹ ei⁹ ⁊c. De diiudicatiõe ⁊ cuſtodia habet̄. xxiij. Pro uer. Vbi ſic legitur. Quãdo ſederis vt co medas cũ p̄ncipe: diligenter attende: que poſita ſunt ante faciem tuā. Ecce diiudica tio. Et ſubditur. Et ſtatue cultrũ in guttu re tuo. Hoc pertinet ad cuſtodiaz oris. In ore cultrũ diſcretionis ponendum eſt. vbi non admittat homo in ore ſuo. vnde ipm̄ poſſit inquinari. ¶ Vltimo neceſſariuz ē. vt in ꝯfectiõe: forma tradita obſeruet̄ Et d̄ hoc habet̄ i glo. ſup illud Pe. ad Cori. xi. Quicũq̄ mãdu. hũc pa. ⁊c. ibi ſic dicitur. Indign⁹ eſt q̄ aliter celebrat: q̄ a xp̄o tradi tum ſit: ⁊ qui non deuota mente accidit: vel in voluntate peccandi manens. ¶ In ſumma ergo colligi põt: ꝙ ea que p̄tinent ad hoc ꝙ quis digne cõficiat: vel p̄tinent ad ipm̄ cõficientem vel ad ipm̄ cibum: q̄ ſumendus eſt: vel ad formam conficiendi. diuinitus traditaz. ¶ Ille vero q̄ debet cõ ficere vel etiam cõmunicare: debz eſſe pre paratus quaſi tranſiturus de mundo iſto ad patrem. Ad menſam enim dei accede re debet. ſicut ⁊ ille qui moritur⁹ ē. Vnde Exo. xi. precipitur: quod comedētes agnũ paſcalem: ſint preparati ad eundum. Vbi ſic legitur. Renes veſtros accingite: ⁊ cal her. in pe. ve. ⁊ baculus in ma. ve. Hec eſt forma hominis preparati ad eundum.

¶ Preter iſta leguntur quedam alia in ſa cra ſcriptura: que ad dignitatem eius: qui debet conficere vel cõmunicare: pertinere videntur. Sicut eſt illud quod legit̄ Geñ. xiiij. De melchiſedech ꝙ protulerit panē ⁊ vinuz Abraam regibus deuictis. Poſt victoriam enim peccatorum: attendenduz eſt ad altaris ſacramentum. Ad idez per tinet. Exo. xij. Precipitur agnus paſcalis tolli. x. die. in quo ſignatur ꝙ verus agnus poſt impletionem decalogi ſumendus ſit. ¶ Ea etiā que de ſepultura domini in euā gelijs leguntur. indicãt nobis qualiter cor pus dominicũ ſumendum ſit. ſepult⁹ eniz eſt in monumento: in quo nundum quiſq̄ poſitus fuerat. Non ponat ergo aliq̄s do minum vbi iam eſt diabolus: quia nulla xp̄i conuentio ad Belial. Recipiatur ⁊ in ſyndone mũda. i. puritate cordis. ſicut Io ſeph legitur feciſſe. Mat. penultimo. Aſſu mit etiam myrram ⁊ aloem: que Nicode mus attulit. vt illud Iohā. xix. Amaritudo contrictionis: ⁊ mortificatio carnis. Aſſu mit vnguenta que mulieres parauerunt. ideſt opera que pertinent ad deuotionem dei ⁊ compaſſionem proximi.

¶ Qualiter ſit preparandus ſacerdos ad ſumendum corpus xp̄i.

Veſtes etiam ſacerdotales iſtruũt nos circa idem. Preparatio enim q̄ facit qui celebraturus eſt ſacras veſtes induendo ſignificat qualiter debe at eſſe preparatus interius. Ad idem perti net ꝙ leuiti. xvi. dicitur vbi ſic legitur. Lo cutus eſt dominus ad Moy. ⁊ precepit ei dicens. Loquere ad Aaron fratrem tuum: ne ingrediatur oi tempore ſanctuariũ co

Et ſubditur. Tunica linea veſtiatur femo
ralibus lineis ⁊c. Nõ loquitur de q̃libet
ingreſſu ſacerdotis in ſancta ſanctoꝝ: ſed
de ingreſſu quo intrabat cum ſanguine.
Et ideo recte ſignificatur per hoc igreſſus
ſacerdotis euãgelici: ad confectionem do-
minici corporis ⁊ ſanguinis: ꝙ etiã videt
per hoc quod ibi dicitur. In nube appare
bo ſuper oraculũ. Quaſi.n. in quadã nu
be ſacramenti apparet dñs ſup altare. Nõ
intret ergo ſacerdos ad altare niſi tunicã
lineã habeat innocẽtie. vbi ſit abſq; pctõ
odij. Et femoralia linea continentie: vt ſit
abſq; peccato carnis. Et zonam lineã per
ſobrietatem: vt ſit abſq; ingluuie ventris.
Et cydarim lineam per puritatẽ intentio-
nis: vt ſit abſq; pctõ cupiditatis. Alioqn
timere põt: ne morte moriat̃. ¶ Ad digni
tatẽ etiã cõficiendi vel cõmunicãdi perti-
net ꝙ legitur Exo. xij. Ubi ſic dicit̃. Hec ẽ
religio phaſe. Oĩs alienigena nõ cõmedet
ex eo: oĩs aũt ſeruus empticiꝰ circũcidetur
⁊ ſic comedet: aduena ⁊ mercenarius nõ
comedẽt ex eo. ¶ Alienigena eſt qui filiꝰ
diaboli eſt per imitationẽ: qui.ſ. eſt in cer
to pctõ mortali. Uñ Joh. viij. Uos ex pa
tre. ve. d. eſtis. Peccator ſuccedit diabolo:
quaſi patri in nomine ⁊ hereditate. vnde
dñs dicit de iuda. vnus ex vobis diabolus
eſt in hereditate. vnde Mat. xxv. diſcedite
a me maledicti in ignẽ eternũ ⁊c. ¶ Ser-
uus empticius eſt qui certis vicijs morta-
libus vacat qui ſanguine xp̄i efficaciter re
demptus eſſe videt̃ qui circũcidẽdus eſt: ſi
agnũ verum vult ſumere: vt linguã ſuam
refrenet, ab illicitis ⁊ ſobrie cibo ⁊ potu
vtatur. ſuperbiam etiã ornatus deponat.
Non videtur eniʒ ſecurũ eſſe illi. qui eque
ſuperbus vult eẽ ſicut prius. detractor ⁊ gu
loſus: ſicut priꝰ accedere ad ſacramentum
altaris. ¶ Aduena eſt ille qui de nouo cõ
uerſus eſt: cui nõ eſt ſecurũ ad ſacramẽtuʒ
altaris accedere. Sicut nõ cõſueuerũt ad
ſecreta patrisfamilias ſtatiʒ admitti i quo
non parum videntur errare multi i eccle-
ſia: qui illos qui manſerũt in peccato car
nis per totũ annum: vſq; ad dominicam
in ramis palmarum: de quibus certuʒ eſt
eis: ꝙ x. annis vel plus deberent penitere
⁊ poſt tertiũ dieʒ paſce ad peccatũ carnis
redeunt: cõmunicant indifferenter: nõ at-
tendentes ꝙ hic legitur. aduena nõ edet
ex eo. Et vocat interlinearis glo. aduenã
illum: qui nuper venit ad fidẽ. nec adhuc
firmus eſt. ¶ Mercenarius vero eſt: qui
pro lucris tẽporalibus xp̄o ſeruit: q̃ agnũ
verũ comedere non debet. Qđ valde ma
le obſeruatur in eccleſia dei.

¶ Deteſtationes contra eos qui indigne
ſumunt corpus xp̄i. Auctoritates ⁊ exem-
pla ⁊ rationes.

Poſtq̃ oſtenſuʒ eſt in quibꝰ confi-
ciendã dignitas attendat̃: ſubiun
gẽde ſũt auctoritates: ⁊ rõnes ⁊
exẽpla q̃ valẽt ad deteſtationeʒ huiꝰ pctĩ. B
¶ Et primo valet ad hoc illud. Grego. de
quolibet idigne ɔficiẽte: vel ſumẽte corpꝰ
xp̄i: ſicut de Juda dicit deus. Uerũtamen
ecce manus tradentis me: mecũ eſt in menſa.
Sicut iudas tradidit xp̄m perſecutoribꝰ:
ſic conficiens vel ſumens corpus xp̄i indi-
gne tradit eum, quantũ in ſe eſt demoni-
bus dum ponit eum in loco qui eſt i pote
ſtate demonũ. ¶ Scđo facit ad hoc illud
Aug. Magis peccãt qui tradunt xp̄m pec
catoribus mẽbris: q̃ q tradiderunt euʒ cru
cifixoribus iudeis. ¶ Tertio facit ad hoc.
ꝙ dicit Glo. ſuper illũ locũ dederũt i eſcaʒ
meam fel. Ubi ſic habetur. Hoc ad hoc cõ
temptor facit ſedentis in celo: ⁊ grauius
peccat: q̃ qui crucifixus ambulantẽ in ter-
ra. Quod verum eſt ad minus: quo ad cir
cunſtantias multas. ¶ Prima eſt ꝙ indi- C
gne ſumentes corpus xp̄i ſcienter: cõtume
liam xp̄o offerunt: q̃ deum veruʒ omne eẽ
credũt. deteriores in hoc iudeis: qui ſi co-
gnouiſſẽt: nunq̃ dñm glorie crucifixiſſent.
Unde non poteſt dñs rogare pro indigne
ſumẽtibus: ſicut rogauit pro iudeis dicẽs.
pater ignoſce illis ⁊c. ¶ Secundo q2 con-
temnit xp̄m regnantẽ: quẽ iudei cõtẽpſe-
runt mortalem. Maior aũt contumelia ẽ:
que infertur alicui in ſtatu honoris: q̃ que
infertur in ſtatu humilitatis. Sic cõtume
lia que iſertur alicui cũ miles eſt: maior ẽ
q̃ que infert̃ eidẽ cũ domicellus ẽ. ¶ Tertio
quia contumelia crucifixionis tantum ſe-
mel a iudeis illata eſt. Ab indigne vero cõ
ſentientibus vel ſumentibus quottidie in-
fertur. ¶ Quarto quia vilitas: ⁊ macula
culpe magis dño diſplicet: q̃ vilitas pene:
quecunq; ſit. Sed indigne ſumẽtes corpꝰ
xp̄i faciũt quantum in ſe eſt: ad hoc ꝙ xp̄s
polluatur ſicut infra patebit. Ergo quan-

tum in ſe eſt: faciunt illud ei. q̄ magis di-
ſplicet ſibi: q̄ q̄ fecerūt ei iudei. Preterea
q̄ maiorē contumeliaꝫ poteſt quis inferre
domino ſuo: q̄ ſi eum capiat: ꝛ in carcerē
īmundiſſimū ponat? Non eſſet maior cō-
tumelia ſi eum occideret: ꝛ ſi eſſet maior
dolor. Contumelia vero iſta ſatis bene iſi
nuatur. ad Heb. x. Ubi cōculcatio vocat
Sic enim ibi legitur. Irritam faciens qs
legem Moy. ſine vlla miſeratione: duob⁹
aut tribus teſtibus moritur. Quanto ma
gis putatis deteriora mereri ſupplicia: qui
filiuꝫ dei cōculcauerit. Ubi dicit glo. Chri
ſtuꝫ cōculcat. qui libere peccat abſq̧ timo
re ꝛ penitentia: ꝛ indigne euꝫ pcipit. Idē
etiam inſinuatur nobis. Jo. xiij. vbi dicit.
Qui manducat panē meū: leuabit contra
me calcaneū ſuum. Calcaneo conculcatio
fit. Et vbi nos habemus in ps. Magnifi-
F cauit ſuper me ſupplantationē. Alia litte-
ra hꝫ. ampliauit ſuper me calcaneū ſuum
idest erexit pedē vt me cōculcaret. Ad de-
teſtationē etiā huius peccati facit quod le
gitur. i. ad Cori. xi. Quicūq̧ mandu. hūc
pa. ꝛ bibit cal. dei indi. reus erit cor. ꝛ ſan.
dñi. Ibi dicit glo. Reus erit ac ſi xp̄m occi
deret. Si aliqs qui fidē habet: ſciret ſe xp̄ꝫ
ſemel crucifixiſſe. ipſe vellet nudis pedib⁹
per mundū toto tēpore vite ſue penitētiaꝫ
agere: quid ergo deberent facere illi q̄ to-
tiens cōmiſerunt peccatū ſimile illi pecca
to. Iteꝫ dicit Ambro. Qui indigne ſumit
chriſtū: ac ſi interficiat ideꝫ eſt. Talis iterū
xp̄m crucifigit iuxta illud ad Hebre. vi.
Rurſum crucifigentes filium dei ꝛc. Ipſi
cruci. contumelie: quātuꝫ in ſe eſt xp̄m itē
affligūt eum oſtentui habētes. i. deriſioni.
Illudūt eniꝫ ei: duꝫ ſimulant ſe eū adorare
queꝫ in veritate inhonorāt. vn̄ pōt xp̄s di
cere. Super dolorem vul. m. ad. di. Tales
quantuꝫ in ſe eſt. corpus xp̄i polluūt. vnde
Mal. i. dicit deus exercituū. Ad vos oēs
o ſacerdotes qui deſpicitis nomē meum:
ꝛ dixiſtis in quo deſpeximus. no. t. ꝛ ſub-
dit: Offertis ſuper altare meū pa. pol. vbi
dicit glo. Panē. i. corpus xp̄i polluit: q̄ idi
gnus accedit ad altare: ꝛ ad menſā dñi ta
lis ſordidus ꝛ excōmunicatus: corpus xp̄i
oſculatur. Et de excōmunicatione ei⁹ Pe.
ad Cori. vltimo dicit. Si qs nō amat dñꝫ
noſtrū ieſuꝫ xp̄m: anathema ſit. Ad aliud
vero ptinet: qd dicit qdaꝫ ſanct⁹. indigne
cuiſlibet conficiēti. Quomodo labijs illis
oſcularis filiuꝫ virginis: quib⁹ oſculatus
es labia meretricis. Attendere debēt tales
etiā formā verbor̄ qua xp̄s monet eum: vt
aduertat hoc eſſe corpus ſuū qd ſic cōtra-
ctat. Hoc inquit eſt corpus meū: ſuper qd
os tuū fetidū aperis: qui cū ſis fera peſſi-
ma deuorare preſumis: qd ydolotitū facis
q̄ cani vel porco appōnis: in cuius facieꝫ
expuis: in lutum plateaꝝ pijcis. ¶ Ad pri
mū poteſt referri quod dicit in ps. Os pec
catoris ꝛ os maligni ſuper me. apertū eſt.
Hoc vere pōt dicere xp̄s: qn̄ indigne cōfi-
ciens: os aperit ad ſumenduꝫ ipm. ¶ Ad
ſm pōt referri q̄ dicit Jacob Ge. xxxvij.
Fera peſſima comedit eum. ¶ Tertio de
corpore xp̄i ydolotitū facit q̄ ex cupiditate
celebrare preſumit. Cani vel porco illud
apponit qui illud aſſumit: cū porcus fit p
luxuriaꝫ: immo porco imundo: vel canis
per detractionem. Unde videtur dicere il
lud: q̄ dicit glo. ad Dauid i. Re. vij. Ueni
inquit ad me: ꝛ dabo carnes tuas volatili
bus celi: ꝛ beſtijs terre: cum ipſe ſit volati-
le celi per ſuperbiā: ꝛ beſtia terre per cupi
ditateꝫ ꝛ auariciam. Ad duo vero vltima
pertinet q̄ dicit quidam ſanctus. Sacer-
dos luxuria inquinatus: iuxta filiuꝫ virgi
nis. ponit ydolum veneris: ꝛ duꝫ ſanctam
faciem benedicit: quaſi in faciē eius ſpuit.
ꝛ dum ſumit filiū dei. quaſi in lutū plateaꝝ
proijcit cum de ſarracenis dicatur. Deus
venerunt gentes in here. t. p. t. ꝛc. De indi
gne conficientibus. poteſt amplius dici.
ſcilicet q̄ polluerunt filium ſanctum ſuuꝫ G
Ad magnitudinem etiam contumelie. fa
cit hoc: q̄ indigne cōficientes. domino cō
tumelias inferunt. quaſi coram omni cu-
ria ſua congregata. Adeſt enim ibi deus: ꝛ
adſunt homines ꝛ angeli. Unde Grego.
Quis fideliuꝫ dubiū habere poſſit in ipa.
immo latronis hora ad ſacerdotis vocem
celos aperiri: atq̧ in illo miniſterio ieſu
chriſti. angelorum choros adeſſe: ſummis
yma ſociari. terrena celeſtibus iungi. Ad
magnitudinem etiam cōtumelie facit hoc
q̄ tales inferunt contumeliam domino in
propria domo eius. Unde Jere. xij. Quid
eſt quod dilectus meus in domo mea fa-
cit ſcelera multa. Preter predicta ſūt etiaꝫ
quattuor que faciūt ad deteſtationē hui⁹
peccati. ¶ Primum eſt magna ingratitu

do que eſt ibi. Venit eni; diuina maieſtas viſitare homines in ſacramēto altaris. Et hoc eſt cum plenitudine cariſmatū Unde euchariſtia vocatur ſacramentu; illud: ꝛ miſer homo non timet contumeliā ei inferre: quā pro poſſe ſuo debuit honorare. Satis admirari poſſumus in hac parte bonitatem diuinā: ꝛ peruerſitatem humanam. Quid eſt homo ait. Dauid: qꝛ magnificas eum? Et etiam latrones illis ad quoꝝ mēſam cōmedūt ſeruant fidem per annum. Indigne vero conficiēs: vel cōmunicans in ipa menſa: ad quam cum domino commedit ei contumelias facit. Unde pōt bene dici de domino illud. Eccleſiaſtes. xxix. Paſcet ꝛ potabit igratos ꝛ ad huc amara audiet. Ad magnitudinem ingratitudinis facit hoc ꝙ i ſacramēto illo: mors domini figuratur. vnde. i. ad Corinthio. vndecimo. Quocienſcunꝫ mādicabitis panem hunc ꝛ calice; bibetis mortē domini annunciabitis. Magna vero ingratitudo eſt: aliquam ei contumeliam inferre que; recordatur mortuu; pro ſuo amore. ¶ Secundo facit ad deteſtatione huius peccati hoc quod indigne conficientes: ꝛ cōmunicantes infeliciores videtur eſſe ceteris peccatoribus. Ipſum enim ſummum bonu; eis eſt noxium: ꝛ ex ipſa vita moriūtur: ꝛ ex ipſo antidoto incurrunt infirmitatē ad mortem. Quis locus curationi quādo qd curare debuit hominem interfecit. Unde in libro proſperi. Sacramentū ſumme pietatis ſibi in iudicium ſumit indignus. Bonū eſſe non poteſt male accipienti: quod bonū eſt. ¶ Tercio facit ad deteſtationem huius peccati pena qua dominus accipit etiam in p̄ſenti de indigne ſumētibus corpus chriſti. Unde prime ad Corinthio vndecimo. Poſtquā dixit apoſtol⁹. Qui māducat meā carnem ꝛ bibit me. ſangui. ꝛc. ſubditur. Ideo inter vos multi infirmi: ꝛ imbe. ꝛc. Exponit Gloſa. Infirmi febrib⁹ imbecilles longis valitudinibus: ideſt infirmitatibus ꝛ dormiūt morte corpis. Legit etiam in libro paſcalij ꝙ quicūqꝫ indigne cōmunicat niſi bonitas chriſti: cuius iudicio pendent omnia: gladiū ſuſpenderet: ꝛ temporalē mortem vt peniteat: remouet et ab angelis ad hoc poſitis perimerēt. Nec mirū: ſi enim pro morte chriſti: gēs iudeorū deſtrui debuit: ꝛ peccatū indigne conficientium ſimile eſt: peccato eoꝝ. qui crucifixerunt chriſtū vt prius oſtēſum eſt iuſtiſime poſſent tales a domino corripi ꝛ interfici. ¶ Ultimo faciūt ad deteſtationem huius peccati diuerſa exempla. Et de multis pauca ponamus. Johānes baptiſta in vtero matris ſanctificatus a pueritia in heremo conuerſatus: ꝛ inſultatus a domino: timuit tangere verticem domini ipſis angelis reuerend⁹, ꝛ tremend⁹. Unde cātat eccleſia de eo. Baptiſta contremuit. ꝛ nō audet tangere ſanctum dei verticem: ſed clamat cum tremore: Sanctifica me ſaluator. Quomodo ergo aliquis immundus non timet ſumere totum corpus iā glorificatum. Item beata Maria Magdalena que tanto feruore dominum diligebat: ꝛ tam deuote ei viuo: ꝛ mortuo ei ſeruiebat: non eſt permiſſa tangere etiam pedes domini: eo ꝙ non crederet filiū ſimilē eē patri ꝛ equalem. Item beatus Marcus ſibi abſcidit police;: vt reprobus eſſet ſacerdotio tantu; reuerebatur dominici corporis confectione;. Et quidam ſenior inter heremitas: cum ab illis eligeretur in ſacerdotē ꝛ ab epiſcopo egypti eſſet ordinatus ait. Ego licet ſim ſacerdos in vita tamen mea non cōficiam. Legitur etiam ſecūdo Regum ſexto. De Oza. ꝙ cum bobus recalcitrātibus: archa declinaretur: extendit manum ſuam: ꝛ tenuit eam ꝛ iratus dn̄s indignatiōe cōtra Ozam pcuſſit eum ſuper temeritate: qui mortu⁹ eſt ibi tradūt hebrei quod ea nocte dormierat cum vxore. Si Oza mortu⁹ eſt a dn̄o qꝛ preſumpſit tāgere archā: que erat figura dn̄ici corporis cū ea nocte iacuiſſet cu; propria vxore. Quid meretur ille: qui iacuit cum ſua cōcubina ꝛ tamen ipm̄ verū corp⁹ domini: tenere: ꝛ ſumere preſumpſit. Item legit. i. Re. vi. ꝙ Bethſamite percuſſi ſunt a domino eo ꝙ vidiſſent archa; domini ꝛ pcuſſi ſunt. lxx. viri ꝛ. v. milia plebis. Si tot homines pcuſſi ſunt qꝛ attentauerūt archam domini ꝙ eis erat prohibitū. ſ. videre archam domini nudam qd meretur ille: qui attētant aliqd: cōtra corp⁹ domini ꝙ eis prohibitū eſt. Preterea. Maria egiptiaca penitētia; agens in deſerto: ſemel hoc ſacramētō ſuſcepit a zozima heremita loci illi⁹: ꝛ is ſingulis dieb⁹ fuerit lachrimata: tamen tunc ampli⁹ quaſi vſqꝫ ad effuſionē oculoꝝ. Legi

tur ē Math.viij. ꝙ centurio dixit domi‑
no. dicenti ſibi: ego ue. ⁊ cu. Domine nō ſū
dignus. vt int. ſ. t. m. Et Luc. v. Legitur ꝙ
Petr⁹ dixerit domino. Exi a me domine
q2 homo peccator ſuȝ. Legitur etiam. iij.
Exo. Cū apparuiſſet dn̄s in rubo Moy.
ꝙ dixit dn̄s ei. Solue calciamentū de pe‑
de tuo: locus enī in quo ſtas: terra ſācta ē
Sic qum adeſt dn̄s in ſacramento omne
morticinum remouendum eſt.

¶ De peccato eoruȝ qui non curant com
municare.

p Oſt peccatuȝ eoꝝ qui indigne con
ficiunt: ⁊ coicant, dicendum eſt de
duobus peccatis: que videnī eſſe an
nexa huic peccato. ſ. de peccato eoꝝ: q nūq̄
curant coicare: ⁊ de peccato eoꝝ q poſtq̄
K deum in ſacramento altaris ſuſceperunt:
per peccatum mortale eum a ſe expellunt
Ad deteſt. vero primi peccati: triplex teſti
moniū ſcripture pōt adduci. ¶ Primū ē
in veteri lege. Numeri. ix. Ubi ſic legitur.
Homo qui fuerit immundus: ſuper ani‑
ma ſiue in via procul faciat phaſe. domi‑
no menſe ſecūdo. Si āt mundus eſt, qua‑
ſi in itinere non fuit: ⁊ tamen nō fecit pha
ſe exterminabitur aīa illa de populis ſuis.
Immūdus ſuper animam dicebatur ille:
q immundus erat ex tactu mortui. ¶ Se‑
cundum teſtamentū eſt in noua lege. Jo.
vi. vbi dicit dominus: Niſi manducaueri
tis carnē. f. hominis ⁊c. ¶ Tertiū eſt con
ſtitutio eccleſie que dicit: ꝙ poſtq̄ quilibet
ad annos diſcretionis peruenerit: ſaltem
ſemel in anno confiteatur oīa peccata ſua
⁊ ſuſcipiat reuerenter ad minus in paſca
euchariſtie ſacramentum: niſi forte de cō‑
ſilio proprij ſacerdotis: ob aliquā ratōna‑
bilem cauſam: ad tempus: ab eius percep
tione duxerit abſtinendum. Alioqn ⁊ vi‑
I uens ab ingreſſu eccle. arceatur: ⁊ moriēs
xp̄iana careat ſepultura Multum āt do‑
lere debet ille: q non coicat ſaltem ſemel in
anno. ¶ Primo debet eē ei cā doloris. hoc
ꝙ deum multum offendit. Non. n. paruȝ
offenditur deus: quando a ſuis negatur ei
hoſpitiū ſemel in anno: in qbus dȝ habere
continuū hoſpitiū. Quod autem deus ex
hoc multū offendatur, poteſt oſtendi per
B quod dicit. Luc. x. de his: q nō eſſent re
cepturi diſcipulos eius. Dico vobis: q2 ſo‑
domis erit remiſſius in. d. i. ⁊c. Si tātū of
fenditur deus. qn̄ diſcipuli eius non ſuſci
piuntur: q̄tum credendum eſt offendi qn̄
ſibi ipſi hoſpitium negatur: ⁊ precipue q2
a ſuis. Unde Johan. i. In propria venit: ⁊
ſ. e. non ⁊c. Qui dn̄o hoſpitium negant ti‑
mere poſſunt ne dicatur illis. verbum illō
Mat. xxv. Diſcedite a me. m. in igneȝ eter
num ⁊c. Et ſubditur: hoſpes eram ⁊c. Ti‑
mere etiam poſſunt: ne accidat eis: ſicut ſo
domis: qui inhoſpitales erant. quos ignis
⁊ ſulphur ſuccendit. Unde Origines Do
mos. hoſpitales. ingreſſi ſunt angeli. ſ. Ha
braam: ⁊ Loth. Domos vero hoſpitibus
clauſas: ignis ⁊ ſulphur ſuccendit. talem
vindictam ſolebant. Iſa. ⁊ Jo. ſumere de
ſamaritanis: qui nuncios xp̄i non ſuſcepe
rant. Luc. ix. Unde dixerunt dn̄o. Uis di‑
camus vt ignis dei deſcendat de celo: ⁊ cō
ſumat eos ⁊c. ¶ Secundo debet dolere de
indignitate ſua. Sunt quidam: qui ſibi ap
plaudunt dicentes: ꝙ meli⁹ eſt corpus chri
ſti n̄ ſumere, q̄ indigne ſumere. Quibus di
cimus: ꝙ in hoc bene faciunt. qn̄ non ſu‑
munt indigne: quia non eſt bonum ſume‑
re panem filiorum: immo ⁊ angelorum: ⁊
dare canibus: tn̄ dolere debent. q2 canes
ſe inueniunt: qui filij dei eſſe debent. Dole
re etiam deberet de hoc: ꝙ vident ſe eē va
ſa mortis ⁊ ire: ⁊ receptacula immundicie
qui deberent eſſe receptacula gratie: ⁊ vi‑
te. De homine qui in ſe indifferenter ſor‑
des peccatorum ꝑcipit. dn̄o vero prepara
re locum negligit. Poſtq̄ dicit illud verbū
ꝙ legitur. viij. Oſee. Iſrael factus eſt qua ſi
immundus vas in nationibus: iſrael eſt
chriſtianus: qui per finem videt deum ve‑
rus chriſtianus debet dicere illud. Dauid
ſi dedero ſomnum oculis. m. ⁊ pal. m. ⁊c.
donec inueniā locū domino. ſupple male
mihi accidat. ¶ Tertio poſſet dolere qui
ſemel in anno ſaltem non communicat
illud non facit: ꝙ precepit diſcipulis ſuis.
Quum receſſurus erat ab eis: volens illō
maxime infigi memorie eorum. Hoc faci‑
te inquit in. m. cō. Hoc quaſi ſignum ſui
amoris. reliquit dominus eccleſie ſue. Et
ve illi qui non habet memoriale a tanto a
mico ſibi relictum. ¶ Quarto poſſet dole
re talis de diuina penitentia: vbi. n. eſt dei
abſentia adeſt dyaboli penitentia. ¶ Qui
to dolere poſſet: quia fraudatur vtilitate:
que conſequitur ex aduentu domini in ali

quod hoſpitiuʒ. Non. n. eſt aduentus eius
abſq; magna vtilitate. vnde cum zacheus
deum in ſuo hoſpitio recepiſſet: audiuit a
domino hodie: ſalus huic domui facta eſt
vt legitur. Luc. xix. Raab etiam ſaluata ē:
q; ſuſcepit: nūtios dñi vt legit̄ Joſ. vi. Et
vidua q̄ ēt eliā ſuſcepit ñ defecit ei farina ⁊
oleū non eſt iminutū: vt legitur. in. iij. Re.
xvij. Si adeo vtile fuit: ſeruos dei in hoſpi
tio recepiſſe: q̄ vtile eſt credendum eſſe: ip
ſuʒ dominū in hoſpitio ſuo recepiſſe? Nō
modica ſecuritas eſt: talem ſociū habere:
vnde Dauid. Si ābulauero in me. v. mor.
nō. t. m. q. tu. m. es. Et iterum. Dominus ꝓ
tector vite me. Et ſubditur. Si conſurgāt
aduerſus. m̄. ca. ⁊c. De illo vero: qui deum
non ſuſcipit: poteſt intelligi illud eccleſia-
ſtes. iiij. Ue ſoli: q; ſi ceciderit ⁊c. Talis.
Qū mēſa altaris indign9 ſit: mēſa ēt cele-
ſti idign9 ē. Et qū dño hoſpitiū negauerit
merito ianua celeſti regni ei clauſa erit.

¶ De eo qui potius ſuſceptionem corpo-
ris chriſti non ſe cuſtodit: ſed per peccatuʒ
mortale deum a ſe repellunt.

s Equitur de peccato eoꝝ qui domi-
num quem ſuſceperunt per peccatū
mortale: a ſe expellunt. Cuius pecca
ti magnitudo poteſt oſtendi multipliciter
¶ Primo q; turpius eijcitur: q̄ non admi
titur hoſpes. Si. n. tm̄ peccatum eſt nega-
re dño hoſpitium: manifeſtuʒ ē valde ma
gnum eſſe peccatum: cum iam ſuſceptum
expellere ab hoſpitio ſuo. ¶ Secūdo pōt
oſtendi ma. huius peccati per hoc: ꝙ talis
ſimilis ē. Jude. qui poſtq̄ ad menſaʒ dñi
cōmederat: cū tradidit hoſtibus ſuis. Etiā
latrones timent contumeliam inferre eis:
ad quorum menſam cōmederunt. De tali
poteſt intelligi illud. Eccleſiaſtici. vi. Eſt
amicus ſocius menſe ⁊c. Talis etiaʒ ſimi
les ſūt iudeis: qui in die que dicitur domi
nica in ramis palmarum: chriſtum hono
rifice ſuſceperunt: ⁊ poſt eum eiecerūt cū
contumelia magna. Sunt autem aliqui q
vij. ebdomadis hoſpitium chriſto prepa
rant: poſtq̄ vero ſuſceperunt eum: nullam
reuerentiaʒ ei exhibēt. immo tot contume
lias ei inferunt ꝙ eum faciunt inde exire.
Uenturo magnam reuerentiam exhibēt
preſenti vero nullam: vnde Ber. admirās
dicit. Quid minus preſenti q̄ venturo de-
bet? Quid minus reuerentie tempore re-
ſurrectionis: q̄ paſſionis exigitur. Tales

etiam ad modum iudeorum. Barrabam
latronem filio dei preponendo: filium dei
a ſe expellunt: ⁊ infernalem latronem in-
troducunt. Expellunt euʒ: qui eos protege
bat: ⁊ introducunt qui eoſq; iugulet. vnde
Jo. x. Fur non venit: niſi vt furetur ⁊ ma
ctet: ⁊ perdat. Quantum auteʒ diſpliceat
deo hoc peccatum. innuit dominus in pſ.
dicens. Si inimicus meus maledixiſſet
mihi. ſu. vtiq;. Tu vero homo. v. d. meus.
⁊ no. ⁊ meus: q ſi. m. d. ca. ci. Et ſubditur
veniet mors ſuper illos: ⁊ de in fer. viuen.
Et alibi homo qui edebat pa. m. ma. ſuper
m. ſup. Et ſubditur. Domine reſuſcita me:
⁊ re. eis.

¶ De vitio ꝓprietatis in religioſis. xxiij: A

s Equitur de vitio proprietatis: que ē
in viris religioſis. Ad cuius peccati
deteſtationem poſſumus ponere. xij
Exempla. ¶ Primum eſt in Gñ. xix. Ubi
legitur. ꝙ vxor. Loth. poſt ſe reſpitiens ver
ſa eſt in ſtatuam, ſalis: vir religioſus tunc
poſt ſe recipit: quando diuitias huius mū
di quas dimiſit: concupiſcit. Statua cor
pus eſt ſine ſpiritu: vnde clauſtralis tunc
ſtatua efficitur: quādo ſolo corpore in clau
ſtro conuerſatur: corde vero immundo.
Statua etiam habet ſimilitudinem homi
nis: ⁊ non eſt homo. Sic ⁊ talis: ſimilitu-
dineʒ habet monachi: ⁊ non ē monach9.
Notabile enim eſt: ꝙ vxor. Loth. verſa eſt
in ſtatuam ſalis: quia talis Monachus
exemplo ſuo alios condit. Sed ſibi vtilis
non eſt. Hoc exemplum reuocat domin9
ad memoriaʒ. Luc. ix. Dicens. Nemo mit
tens manum. ad a. ⁊c. Idem. Memores
eſtote vxoris Loth. Ad idem pertinet: ꝙ
legitur Secunde. Petri ſecunda. ¶ Secū
dum exemplum eſt: in Geneſi. xxxi. Ubi
legitur. Rachel. fuiſſe furatam idola.
Laban. laban. candidatus interpretatus. ſi
ue candidus: ⁊ ſignificat mundum. q quē
dam candidētē. habet exterius. Ra. vero
virum contemplatiuum figurat. Ra. ergo
idola furatur. quando clauſtrales diuitias
huius mundi amore amplectitur. Notabi
le vero eſt. ꝙ Jacob tanta pena iudicauit
eſſe puniendum ꝙ hoc feciſſet. Ait enim
Apud enim quēcūq; inueneris ⁊c. Notabi
liter etiam diuitie. quas clauſtrales illicite
poſſident. idola vocātur. Et quia inutiles
ſunt eis. ſicut aurum. ⁊ argentum idolorū
inutilia idolatris ſunt. Et quia fideʒ ⁊ ſpē

⁊ amoreȝ: que in ſolo deo ponere debēt in
pecunia ponunt. vnde nec veraȝ fidem ha
bent. nec veram ſpē. nec veram caritatem
¶ Primum patet per hoc. ꝙ dicit. Aug.
Qui veram fidem hȝ de deo. non cupit in
hijs miſerijs diues fieri. Non enim plus ē
mundus. ꝗ deus. De ſpe vero: idem poteſt
oſtendi. ꝙ dicit Augu. Quod de deo diſpe
rare eſt ſpē in creaturis poſuiſſe. Proprie
tarius. fiduciam quā debet ponere in deo
ponit in mundo. dum in diuitijs ſuis con
fidit. fallunt eum diuitie ⁊ ipſe in infernuȝ
corruit iuxta illud. Prouerbi. Qui confi
dit in diuitijs corruet. Amorem etiaȝ. qui
in ſolo deo ponenduȝ eſt. ponunt proprie
tarij in pecūnia. Amant eniȝ pecuniaȝ plꝰ
ꝗ deaȝ. Quod patet ex hoc. quod quū ipſi
non poſſint habere ſimul deum. ⁊ pecuni
am potius eligunt amittere deum: ꝗ pecu
niam ſecūduȝ illud. Deus eſt vniuſcuiuſqȝ
ꝙ pre ceteris diligit. ſicut ſuperius oſtēſuȝ
eſt pecunia igitur proprietarij eſt deus eiꝰ
Unde ipſa idolatra eſt. ¶ Tertium exem-
plum eſt. Exo. xvi. Ubi dominus qui pro-
uiſor erat filioꝝ iſrael. noluit de manna.
ꝙ aliquis eoꝝ in mane relinqueret: qui nō
audierunt eum ſed reſeruauerunt inde: ⁊
ꝙ ē reſeruatū computruit. ¶ Quartū exē
plum eſt in Joſue. vij. Ubi legitur ꝙ cum
prohibuiſſet dominus: ne aliquis recipe-
ret de anathemate. Jerico. Achor tamen
tulit inde clamidem coccineam: ⁊ regulā
auream. ec. ſiclos argenti. Jerico: ꝙ inter
luna figurat mundum iſtum: qui mutabi
lis eſt admodum lune. Anathema debet
eſſe viris clauſtralibus. Sed ſunt aliqui:
qui de anathemate furantur cum Achor:
dum pecuniam ſibi prohibitam volunt.
Jn illis vero tribꝰ: que furatus eſt. Achor
tres ſpecies proprietatis figuratur. Jn re-
gula aurea: intelligitur proprietas interi-
or: ⁊ proprietas ſenſus: ⁊ volūtatis. Jn au
ro enim propter ſplendorem ſapientia ſo-
let intelligi. Regula vero: que a regnando
dicitur: pertinet ad voluntatem: que habet
regnum ⁊ imperium in homine. Jn pal-
lio vero coccineo intelligitur conuerſatio
exterior: habens peccatuȝ. Jn coccineo. n.
peccatum intelligitur. Unde Jſa. i. Si fu-
erint peccata veſtra: tanꝗ coc. ec. Palliuȝ
ergo clauſtralis furatur coccineum. quan-
do aliquid retinet de conuerſatione ſecula
ri: vel in habitu. vel in tonſura: vel in alio
tali. Notabiliter aūt dicitur ibi palliuȝ val
de bonum. Multis enim clauſtralibus vi
detur valde bona ſecularis conuerſatio.
Hoc eſt palliū illud: de quo legitur in can B
ticis. Tullerunt pallium. m. cu. m. Quiqȝ
autē notabilia ſunt: in exēplo iſto. ¶ Pri
mum eſt hoc: qd dn̄s dixit filijs Jſrael. Nō
ero inquit vltra vobiſcū: donec conterratis
eū: qui huiuſmodi ſceleris reus eſt. in quo
innuitur: ꝙ contra totam vnā abbatiā: q-
doqȝ dominus iratus ſit: ꝑꝑ proprietariuȝ
quem tollerant. Unde oēs qui ſunt in ali-
qua tali religione debent illum perſequi:
ꝗ ſciunt proprietarium eſſe. ¶ Secūdū ve
ro ibi legitur. Anathema in medio tui iſra
el eſt: non poteris ſtare corā hoſtibus tuis
donec deleatur ex te: qui contaminatus eſt
hoc ſcelere. Jn quo verbo innuitur. quod
propter illud peccatum: poteſtatē habebat
diabolus precipitandi clauſtrales in mul-
ta alia peccata. ¶ Tertium notabile eſt: ꝙ
ea que Achor furatus eſt: non ꝓfuerunt ei
Nullum. n. lucrum habuit inde niſi pecca
tum: ⁊ penam peccati. Jn terra ea abſcon
dit: ⁊ cum moriturus erat: ea manifeſtauit
Sic proprietarij: ſepe aliud lucrū non re-
portant de pecunia ſua: niſi ꝙ cuſtos ē dū
viuit: ⁊ in morte manifeſtat ea. ¶ Quartū
notabile eſt: ꝙ legitur dixiſſe. Joſue ibi: q̄r
turbaſti nos exturbet te dn̄s in die hac:
Jn quo innuitur ꝙ propter turbationē ꝓ
prietarij: non debent dimitti: quin ei ꝓpꝛi
um auferatur. ¶ Quintū notabile ē: ꝙ ibi
dicitur. Lapidauitqȝ eum omnis populus.
iſrael ⁊ cuncta que illius erant igne con-
ſumpta ſunt: Jn igne intelligitur magnus
zelus: quem debet habere clauſtrales con
tra illud vitium. Jn lapidibus vero intel-
ligitur increpationes quibus lapidandus
eſt proprietarius. ¶ Quintum exemplum
eſt de Juda: qui in congregatione domini
loculos habuit: qui figuram tenet propri
etariorum. Notabile vero eſt in exemplo
iſto ꝙ amor lucri: occaſio fuit. Jude tot:
⁊ tantorum malorum: ⁊ tamen paruam:
vel nullam ibi vtilitatem habuit. Pecuni
am enim ductus: retulit. xxx ar. ⁊ nunquā
commedit: vel bibit inde. Sic proprietarij
multa mala cōmittunt: vt pecuniā habe-
ant. ⁊ quandoqȝ nullam vtilitatē inde cō
ſequunt. ¶ Sextū exemplū ē i iſto. p. Re.

xv. Ubi legitur: q̄ dñs p̄hibuit Saul ne
de rebus Amalech aliud ↄcupiſceret ⁊ nō
obediuit ſaul, imo reſeruata ſunt meliora
de ouibus ⁊ armētis: ⁊ a deo offenſus fuit
dominꝰ: vt de cauſa hac regnū auferret ei.
¶ Septimuz exemplū eſt .ij. Macha. xij.
Ubi legitur ꝙ Judas Machabeus venit
quadā die: vt tolleret corpora quorūdam
de ſuis: qui proſtrati fuerāt in bello: volens
ponere ea in ſepulchris paternis: ⁊ iuene-
runt ſub tunicis interfectoruz de denarijs
ydolorū a qbus lex p̄hibet iudeos. Oībus
manifeſtuz eſt hanc cām eos corruiſſe. Si
enim tales qui pfectionez non p̄miſerant
deus morte puniuit: ob hoc ꝙ acceperant
denarios ſibi a lege p̄hibitos: quanta pe-
na dignū eſt peccatū illud inter perfectos
viros. Octauū exempluz eſt in Anania
⁊ ſaphira vxore eius: qui fuerunt primi
proprietarij. qui p̄pter peccatū illud mor-
ſubita interfecti ſunt vt legitur. Actuū. v.
¶ Nonuz eſt in vitis patrum de quodam
hortulano: qui omnia dabat in elemoſy-
nas: que de labore ſuo acquirebat: preter
tenuem victuz. Tandem ſubgeſtum eſt ei
inſpiratione ſpiritus maligni: vt aliquam
pecuniā colligeret: q̄ cū ſeneſceret. vel egro-
taret poſſet expēdere. Et fecit. Sic ↄtigit
aūt eū infirmari in pede: ⁊ expendit qcqd
habebat in medicis: ⁊ curari non potuit.
Tandem vnus ex peritis medicis dixit eū
nō poſſe curari: niſi per pedis abſciſionē.
Et cum die ſequenti medicus allaturꝰ eēt
inſtrumenta ad pedem abſcidendum: no-
cte p̄cedente hortulanꝰ penituit: de nūmis
collectis: ⁊ qd̄ dederat paupibꝰ: ⁊ aſtitit ei
ſtatim angelus domini dicens. Ubi ſunt
nummi quos collegiſti: ⁊ vbi ſpes q̄ ha-
buiſti: qui quum peniteret: ⁊ miſericordiā
petens. Angelus domini tetigit pedez eiꝰ:
⁊ ſanatus eſt: in mane vero medicus ve-
niens inuenit hortulanum in horto ſanā-
tū: atq; operantem ⁊ glorificauit deum.
¶ Decimum exemplum eſt de quodā fra-
tre: qui renuncians ſeculo: ⁊ dans ſua pau-
peribus: venit ad abbatē Antoniū: q̄ſdā
tū ſibi retinuit. Qd̄ quū cōperiſſet Anto-
nius: dixit. Si vis monachus eſſe vade et
cōpara tibi carnes: ⁊ impone corpori tuo
nudo: ⁊ ſic veni ad me. Qui cuz hoc feciſ-
ſet: tā canes q̄ aues corpꝰ eiꝰ propter car-
nes rapiēdas dentibus ⁊ vnguibus dila-
niauerunt: ⁊ ſic dilaceratus venit ad An-
toniuz. Cui Antonius. Quicūq; renūciaue-
rit ſeculo: ⁊ vult ad hoc habere pecuniam
ſic a demonibꝰ lacerabitur. ¶ Undecimū
exemplū eſt de quodā fratre: qui reſerua-
uit ſibi duos aureos. Et cū infirmitate pe-
nitentia ductus manifeſtaſſet hoc. Grego.
noluit tamē. Greg. parcere ei quin ⁊ infir-
mū: ⁊ mortuū puniret. Subtraxit enim ei
in infirmitate viſitationē fratrum: ⁊ poſt
mortem voluit eum multis diebus carere
chriſtiana ſepultura: exemplo ſuo docens
prelatos eccleſie: quantū zelū debeant ha-
bere cōtra illud peccatū. ¶ Duodecimum
exemplū eſt in vitis patrū de quodaz qui
erat heremita in egypto: cui diabolꝰ oſtē-
dit magnuz theſaurū ſub terra: qui fuerat
Pharaonis. Cui iſte r̄ndit. Pecunia tua
tecū ſit in pditione. In hoc ꝙ diabolꝰ the-
ſaurum illud oſtēdebat heremite: ſatis ap-
paret: quantū diabolo placet: viros perfe-
ctos habere diuitias: ⁊ per ↄſequēs quan-
tum deo diſpliceat.

¶ De .xij. ſtulticijs religioſi p̄prietarij.

Ecūdo poſſunt valere ad deteſta-
s huius peccati .xij. ſtulticie. quibus
oſtenditur laborare p̄prietarius.
Prima eſt: ꝙ ipſe eſt valde fatuus merca-
tor. Similis eſt enim homini negociatori.
querēti bo. mar. Inuenta autē .v. bo. mar.
va. ⁊ ven. oia que habet: ⁊ e. eam. Demuz
vero eam margaritā illam cōculcat: ⁊ pro
nihilo dat. Margarita iſta deus eſt: pro q̄
clauſtralis: quodāmodo totū munduz de-
dit etiam ſeipſum: quem quaſi pro nihilo
dat: quum pro aliqua re temporali deum
amittit. Ad cumulū etiā huius ſtulticie ac-
cidit: ꝙ eandē margaritā nō ceſſat quoti-
die emer. ſ. vigilijs. ieiunijs: ⁊ orationibꝰ: ⁊
cū tamē in tali ſtatu: nullo p̄cio poſſit eam
cōparare. ¶ Scd̄a ſtulticia eſt: ꝙ cuz dñs
eripuit eū de naufragio huius ſeculi: ⁊ ſū
collocauerit eū in loco tuto. ſ. in naui reli-
gionis: ipſe furtiue aliquātulū de mari na-
ui ponit: in quo ipſe ſe ſubmergit. vn̄ acci-
dit ei: ſicut barbari dixerūt accidiſſe Pau-
lo. Act. xxviij. Cū euaſiſſet de naufragio: ⁊
adheſit vipa manui eiꝰ. Utiq; homicida ē
hō hic: dixerūt ipſi. Qui cū euaſerit de ma-
ri: vltio nō ſinit eū viuere. ¶ Tertia ſtulti-
tia eſt: ꝙ cum ipſe iam mortuus ſit: tamen
timet famē mori: cum ſolam vitam eter-

nam deberet querere. a mortuis enim ſola vita eterna queritur. Ipſe tamen a deo cupidus eſt vt cupiditate acquirendi ſur effi ciatur. Sed monſtro ſimilis eſt auaricia ſenis: ſicut ſeneca dicit quid. Quid eſt dicendum de auaricia mortui. religioſi diſ mundo mortui. de morte illa legitur ad Co lo. iij. Mortui enim eſtis et vita veſtra ec. De morte etiã iſta legitur in vitis patrum q cum quidam ſenator reliquiſſet abbati arſenio magnã hereditatẽ: et delatũ fuiſſet ad eum teſtamentũ: ipſe ait. Ego prius mortuus ſum q̃ ille. Ipſe aũt modo mortuus eſt quomodo me fecit heredem. Et remiſit teſtamentum nihil accipiens.

¶ Quarta ſtulticia eſt q ipſe in loco ſaluationis: facit ſibi locum perditionis. vnde quam ſpirituali modo poteſt dici fili⁹ pdi tionis: ſicut et iudas. vnde dominus. Nemo periit ex vobis niſi filius perditionis: qui cum ſaluatore et cum ſocietate: in qua ſoli ſaluandi erant: ipſe ſolus ſe perdidit.

¶ Quinta ſtulticia eſt q videtur habere magnam voluntatẽ q furetur: et per cõſequens q ſuſpendatur qui vendidit ſua: et dedit paupibus: vt in monaſterio furaret aliena. ¶ Sexta ſtultitia eſt q ipſe locum illum quem declinant: etiam homines ſcelerati: ne ſcelera ſua ibi cõmittant: ipſe intrat vt ibi malam vitam ducat. Et qui cauebat ſibi a furto in ſeculo: nõ timet furari in loco ſãcto. De quo videtur ammirari domi nus. In Je. dicens. Quid eſt q dilectus meus facit in domo mea ſcelera multa.

¶ Septima ſtulticia eſt q cum dñs ab eo remouerit iram ſuã: ipe non conat ad hoc q habeat de ipſa aliqd. Ira domini effuſa eſt ſuper abundantiã diuitiarũ. vnde legi tur Apoc. xv. Quot angelus effudit fialam ſuam in illud magnum flumen Eufraten. Aqua ira liberatur: qui mundo renũciat. Sed proprietarius de ira iſta vult habere diuitias vel poſſidere. vnde Jaco. vltimo dicit de diuitibus. Theſaurizaſtis vobis iram in nouiſſimis diebus. ibi dicit glo.

E Neſcit miſer theſaurũ ire cũ theſauro pecunie: pariter cumulari. ¶ Octaua ſtulticia eſt: q ipſe aliena colligit: et propria negligit. De hijs que propria eſſe nõ poſſũt: vult facere ſibi ppriũ: et iuſto dei iudicio amittit omne propriũ. Aliena nobis ſunt temporalia iſta: ſicut oſtenſum eſt pri⁹: q3 ſm Ambro. Non ſunt hominis bona: que ſecum ferre non poteſt. Nõ poſſunt eẽ propria: cum ſint ſeparabilia. q̃ dũ pprietari⁹ colligit: et ſibi appropriare querit: ipſe eſſe ppriũ amittit. ¶ Primo amittit ppriũ deſcuius ppriũ eſt miſereri et parcere. Quia iuxta verbum Ber. Monacho habenti ppriũ negabit deus ſuũ propriũ. Nec eſt parua amiſſio iſta homini peccatori. Secundo amittit ſeipſum: quia ſic cõmuniter dicitur: et vere eſt. Monachus habens de proprio obolum: non valet obolum. Tertio amittit bona interiora: que proprie poſſunt dici noſtra: ſicut oſtenſum eſt pius. Quarta vero amittit bona eterna. que proprie poſſunt dici noſtra: q̃ non poſſunt homini auferri. Nona ſtulticia eſt: q ipſe facit ſua preacioſiora ſeipſo. Cum enim deo ſe dederit: ſua tamen dare non vult: cum tamen de iure ſe dando. ſua dederit. vnde non debet ſe excuſare per ignorantiam. Jus enim naturale videt dictare ei: q cum ipſe ſeipſum a ſe alienauerit: q nihil propriũ habere poſſunt. Proprietarius q plus eſt: pro eo q minus amittat. Cum enim ſeipſum deo dederit: nõ eſt iſta oblatio deo accepta pro illa modica pecunia: quã retinet ex quo ſe deo dedit ipe deberet puidẽtiã ſuã ei relinqre. Decima ſtulticia eſt: q ipſe de ſcala celi fecit ſcalam inferni. Immo cũ iam multos gradus in ſcala celi aſcẽderit: ipſe precipitare vult ſe et quaſi ſaltare in infernum. Scala celi eſt crux religionis. De qua ſcala legit Gene. xxviij. Quod Jacob vidit in ſomnis ſcalã ſtantem ſuper terrã et cacumen ei⁹ tangẽs celum. Undecima ſtulticia eſt: q ipſe de porta celi: facit ſibi portã inferni. Porta celi religio eſt. vnde Geñ. xxviij. Non eſt hic aliud niſi domus dei et porta celi. ¶ Duodecima ſtulticia eſt q ipſe laqueum cupiditatis: laqueũ in quo tot homines ad infernale patibulum trahuntur. Qui iam cõtritus erat: preparat: et molam aſinariam a collo ſuo amotam: iterum ſibi alligat. hui⁹ laquei figura fuit laqueus quo Judas ſe ſuſpendit. Idem enim quod ad litterã in Juda accidit: qui dum queſiuit lucrũ venit ad laqueum: et quod ſuſpenſus et effuſa ſunt viſcera eius ſpiritualiter accidit in proprietario. Amo. n. pecunie laqueus eſt quo occaſionaliter ſuſpendatur in inferñ

no Euiſceratur quodāmō duz proijcit interiora bona: ⁊ duz per terrenorū ſollicitudinez cor eius quaſi exit ab eo iuxta illud. Eccleſia. x. Proiecit enim in vita intima ſua.

ℭ De multiplici peruerſitate huius peccati proprietatis religioſorum. lxxxviij

B T Ertio pōt valere ad dete. hu⁹ peccati mixta pūerſitas quā facit peccatū hoc in eccleſia dei. Prima pūerſitas eſt qđ illā partem eccleſie que deberet eſſe ꝓximior celo, facit hoc peccatuz adherere terre. Illū etiam qui deberet eſſe ſtella fixa in firmamento celi: ⁊ lucere hominibus bono exēplo facit hoc peccatum infixū in limo ꝓfundi. Aſtra celi viri claustrales ſunt: vnde. xxxviij. Job Cū me laudarent ſimul aſtra matutina ⁊ iubilarent omnes filij dei. He ſtelle cadunt de celo in terrā. per peccatū ꝓprietatis vt videat̄ eſſe impletū illđ. Apoc. vi. Stelle celi ceciderūt ſup terrā hoc peccatū ēt facit vt in celo eccleſie qđ eſt religio in quo deberēt eē āgeli, ſint talpe imo diaboli. Diabolus. n. eſt ꝗ malus eſt inter bonos. Jo. vi. Ego. xij. vos elegi ⁊ vnus ex vobis diabolus ē: hoc peccatū etiā facit illos ꝗ aues deberēt eē circa terrena iſta rapere: vnde etiaz imūdi ſunt iuxta illud. Deut. xiiij. Omne qđ repetat ⁊ pēnulas hz immundū erit. Proprietarij in clauſtris ſunt velut veſptiliones inter aues Et ſicut veſptiliones in eccleſijs habitant: ſic ⁊ clerici: nō tñ ad idē. Clerici. n. ibi ſunt ad deuz glorificandū: ſz veſptiliones ſunt ibi ad oleū bibēdū. Sic ꝓprietarij lz ſicut cū eis qui deū glorificāt ipſi tñ deū ſua mala vita blaſphemāt. In illis ſplet̄ qđ legit̄

D Job. i. Qđ cū aſſiſterēt filij dei corā dño affuit inter eos ⁊ ſathā. Proprietarius inter bonos clauſtrales ē velut ſathā inter filios dei. ℭ Quarto pōt valere ad dete. huius pcti ſi mala colligant̄ ſimul ꝗ ſunt in proprietario. ℭ No. ergo ꝙ ꝓprietarius fur ē vñ domus ꝓprietarij iudicio ſcripture velut ſpelūca latronū: ⁊ de mera iuſticia poſſet eos dñs oēs interficere ſubitanea morte: ſicut ananiā ⁊ ſaphirā īterfecit: vel poſſet ignem mittere de celo ꝗ oēs cōbureret. Nec ſolum fur eſt ſed etiā ſepe eſt ſacrileg⁹ q2 furtum ſuū ſepe in ſacro loco ꝯmittit. Et q2 res pauperibus ꝯſecratas furat̄. Sz ſcđm Jero. pars ſacrilegij eſt res paupūz nō dare paupibus eadē rōne res pauperū furari ſibi ſacrilegiuz erit. ℭ Eſt ēt ꝓprietarius ꝓditor ⁊ in deum ⁊ in ꝓximū. In deū q2 euz peccato īpugnat cū expēſis ſuis viuat. In ꝓximuz q2 frēs ſuos defraudat bonis illis que ſibi appropriat ℭ Quarto ꝓprietarius voti trāſgreſſor eſt: voluntariā. n. paupertatez vouit: quā modo a ſe expellit. Eſt etiaz apoſtata. Si autem apoſtata iudicatur qui habitum deponit: cum paupertas voluntaria magis ſit de ſubſtantia religionis quam habitus proprietarius: potius iudicandus erit apoſtata ꝗ voluntariā pauptatem a ſe abicit. Judicio etiam ſcripture: q2 ea inutiliter cuſtodit que pauperes deberēt comedere: hōicida eſt. vnde Eccle. xxxiiij. Panis egētiū vita pauperū ē: qui defraudat illū hō ſan. eſt. ℭ Eſt ēt proprietarius idolatria vt ē oñſum prius: ⁊ ē ypocrita. Sub habitu. n. clauſtrali animū gerit ſecularē extra vr̄ eē aureus int⁹ luteus eſt. Eſt etiam mēdax ſpūi ſancto. vñ Act. v. Dixit petrus ananie. Cur tēptauit ſathanas cor tuuz: mētiri te ſpūi ſancto. Et ſubditur: nō es mētitus hominibus ſed deo. Alia lr̄a hz. Cur īpleuit ſathanas cor tuū Plenus. n. fuit primus ꝓprietarius ſathana. De iure. n. naturali vr̄ eſſe excōicatus. Cū. n. bona ſua alijs nō cōicet ipe indign⁹ eſt cōicare bonis aliorū. Et ēt maledictus iudicio ſcripture iuxta illđ. Joſue. vi. Maledictus vir coram deo ꝗ reedificauerit Iericho. frequēter ēt indigne cōficit vel cōicat ꝓprietarius. Quod quantū peccatū ſit ſatis oñſum eſt prius. Preterea ꝓprietarius

F peccat in patrē. pc. in fi. pc. i ſpi. ſ. In prēz peccat dū de potētia eius dubitare videt̄. Dū z. n. timet mori fame ſi ea ꝗ vouit deo ſeruauerit videtur facto dicere illđ. ꝓs Nūquid ēt panem poterit nobis dare aut parare menſaz in deſerto. In filiū peccat cū ſapiam eius deridet; iuxta illud. Prouer. Stult⁹ deridet ſapiaz prīs ſui. Sapia xp̄i fuit pauptatē diuitijs ꝓpōere ⁊ moleſtias delicijs: vñ ad Heb. xij. legitur de ipſo ꝙ ꝓpoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucē. Sup quē locum dicit. Augu. Oia terrena bona cōtēpſit hō xp̄s vt cōtēnenda monſtraret. Et omnia mala terrena ſuſtinuit que ſuſtinenda precipiebat: vt nec in illis quereret̄ felicitas nec in iſtis timeretur ifelicitas. Et iſtam ſapientiā deridet ꝓprietarius. Pre

cat etiam in ſpiritum.ſ. q2 de bonitate dei male ſentit: dum credit quod ſi ſeruierit deo ad eius voluntatem quod ipſe debeat permittere eum mori fame. Aliter etiam peccat contra ſpm̄ ſcm̄: q2 facit cōtra caritatem que ſpūs ſcti eſt. Et q2 mentiť ſpūi ſancto ſicut oſtenſuʒ eſt prius. Ad vltimū notandum eſt ꝙ religio maxime deberet perſequi vitium iſtud. Primo q2 detrahit religionis fundamentū: ꝙ eſt paupertas. Hoc fundamentum poſuit filius dei: qū doctrinaʒ a paupertate inchoauit dicens. Mat. v. Beati pauperes ꝛc. Matrē etiam religionis iugulat ꝛ ſuffocat que ſimiliter eſt paupertas. Pacem etiā aufert q̄ totuʒ bonum eſt religioſoꝝ. Unde ſuper illud. Pax ſuper iſrael dicit Glo. Uno verbo oē bonum dixit Sene. Quietiſſime viuerēt homines ſi hec duo pronomina tollerenť meum ꝛ tuum.

De auaricia ſcientie. cap. xxiij.

Vltimo loco inter ſpēs auaricie q̄ pertinēt ad miniſtros eccleſie dicendum eſt de auaricia ſcie q̄ videtur deterior eſſe: quam auaricia pecunie. Duodecim vero ſunt que poſſunt oſtēdi qđ valde deteſtabilis ſit auaricia iſta. Primum eſt hoc ꝙ ſcriptura in multis locis monet vt cōmunicemus ſciam noſtrā alijs. Prouer. v. ſic legitur. Deriuenť fontes tui foras: ꝛ in pla. a. t. di. Eccle. xi. Mane ſemina ſemē tuū: ꝛ in veſpere nō ceſſet ma. t. Et Eccleſi. xxix. Quod habes in manu ciba ceteros. In manu habet homo q̄ opere implet: vel que habet ad manuʒ vel i promptum. Talis enim multo amplius pficeret in docendo qui bene ſciret ea que doceret ꝛ q̄ opere ipleret. Scđm ē ꝙ ēt natura ꝛ conſuetudo idem ſuadēt nobis: q2 ſol ꝛ alia corpora luminoſa lumen ſuum oībus cōmunicāt: quantum virtus coꝝ ſe extendit: niſi aliq̄ re interpoſita prohibeatur. Cōſuetudo ēt hʒ vt homines adiuicē lumen gratis cōmunicet. Inauditū enim eſt lumen exhiberi venale: ꝛ miſer valde reputaretur: q lumē candele ſue candelis alioꝝ nollet cōmunicare. Cui ſimilis ē ille q lumē ſapie nō vult alijs coīcare. Tertiū eſt hoc ꝙ ille q ſciam habet pōt eē largus de ea abſq3 ſuo detrimento. Qui diuitias terrenas hʒ nō eſt mirꝫ ſi largus nō eſt de eis: q2 eas largiri non pōt: niſi eas deſinat poſſidere. vñ Boeti9 i li. ꝯſo. O anguſtas iopeſq3 diuitias q̄s nec habere totas pluribus licet: ꝛ ad quēlibet ſine ceteroꝝ pauptate nō veniunt. In hoc hñt pecuniaʒ ſpūales diuitie ꝙ a largitate nō minuanť: cū corporalia vel minuanť: vel oīno deſinant haberi: hoc etiā vnū ē i quo attēdiť ſimilitudo ſpūs nr̄i ad deū: ꝙ ſicuti ille bona ſua largiť abſq3 pditione vel detrimēto: ita ſpiritus noſter bona ſua coīcat abſq3 detrimēto. Eſt etiā quoddā bonū ſpūale.ſ. ſummū bonū: ꝙ pōt ſimul ꝛ ſemel totū a multis haberi: ꝛ quāto a pluribus habeť tanto meli9 habeť. Quartuʒ eſt hoc q̄ꝫ in ſcia dñi datur nō ſolū nō amittiť ſed etiaʒ augetur radicatur ꝛ meliorať. vñ ſapiēs. Scia diſtributa ſuſcipit icremētū: ꝛ auarā dedignata poſſeſſorē: niſi publiceť elabiť. Et Aug. in lib. de doc. xp̄ia. Omnis res q̄ dando nō deficit dū habetur ꝛ nō datur: nō habetur quō habēda ē. Quintuʒ eſt q̄ꝫ elemoſyna de ipſa facta valde pcioſa ē: ꝛ valde neceſſaria deo ꝛ primo. vnde ſicuti valde miſer reputādus eēt ille q in tēpore in quo magna ē cariſtia ꝛ fames haberet theſaurū: q diminui nō poſſet: ſed ex largitione ſemp creſceret ſi pauperes pmitteret mori fame ꝛ eis non ſubueniret: ſic valde miſer eſt: qui de ſcia ſua eſt auar9. Quam pcioſuʒ donū ſit ſcia vel verbū diuinū innuitur. Zach. ix. vbi dicitur. Quid ē bonū eius ꝛ qđ pulchrū: niſi frumentū electoꝝ ꝛ vinū germināſ virgines? Frumentū electoꝝ dicitur frumentum verbi diuini quo electi ad regnuʒ eternum veſcuntur. vnde quaſi cibus regius eſt: frumento materiali amplius veſcuntur reprobi quam electi frumentuʒ aūt vocatur illa pars ſcripture que propter ſui difficultateʒ fractione indiget: vinum aūt germinans virgines dicitur verbū diuinū ꝙ virgies ꝛ caſtas generat affectiōes. Et diciť hoc ad differētiā vini materialis ꝙ luxurioſas reddit mētes Uñ Prouer. xx. Luxurioſa res eſt vinuʒ. Quā vtilis ſit elemoſyna iſta primo inſinuat. Sene. dicēs. Nō minus piū ē docere aiam ſciam quā corpori dare eſcā. ꝛ Aug. Non eſt magnuʒ paſcere ventres moriturros: ſed magnum eſt paſcere aīas in eternum victuras. Et Grego. Maius miraculum eſt verbo conſolationis peccatorē cōuertere q̄ carnem mortuaʒ ſuſcitare. Deo

n honorificū ē vnde Tho.xij. Opa dei re uelare honorificū ē. Sextū est q̃ ille q̃ largus est de ſcia būdicitur ab hoībus: vñ in Eccle. Splendidū in panibus būdicent labia multoꝝ ⁊ in futuro a deo būdicet. q̃ñ dicet ei. Euge ſerue bone ⁊ fi. ⁊c. Mat.xxv Septimū ē h: q̃ ſcia que ē in hoīe auaro ē q̃ſi pdita: vnde in Eccle. Sap. abſcōdita ⁊ theſaurus inuiſus q̃ vtilitas in vtriſq;? ⁊ ita bona abſcōdita in ore clauſo q̃ſi appoſitiōes epl'aꝝ circūpoſite ſepulchro. Itē in Eccle. Melior ē q̃ abſcōdit ſuā ſtulticiā q̃ q̃ abſcōdit ſapiā ſuā. ⁊ būdicti ſapia melius eē pdita in auaro q̃ pecūia: q̃ pecuniā pōt auarus in morte paupib⁹ errogare q̃ de ſcia tūc fieri nō pōt. Octauū ē q̃ nō ſolū ē inutilis ſcia in hoīe auaro imo ēt noxia ē ei. Scaturit.n. vermibus ſicut legit. Exo.xvi. Un⁹ vermis pcedens ex ſcia ē ſupbia. vñ Apo. Scia inflat. Ali⁹ ē inuidia alius indignatio: vñ Eccle.i. In multa ſapiētia multa ē indignatio: ⁊ q̃ addit ſcientiā addit laborē ⁊ dolorē. Nonū eſt q̃ ad litteraꝫ interdū amittit auarus ēt in pñti ſciaꝫ ſuā. vnde Mat.xxv. Omni hñti dabitur ⁊ habūdabit: Et ei q̃ nō hꝫ ⁊ qd videt habere auferetur ab eo. ſup quē locū dicit Glo. Hñti ſtudiū verbi erogandi dabitur grā ſup grām: ⁊ alia Glo. Multi naturaliter ſapiētes: ⁊ acuti ſi ſunt deſides pdunt bonū nature: ⁊ in eodē ca. iubet dñs talētuꝫ tolli ⁊ dari ei q̃ hꝫ.x. talenta. Decimuꝫ ē: q̃ talis odibilis ē hoīb⁹: vñ in Prouer. xi. Qui abſcōdit frumenta in tē. maledicetur in populis: benedictio aūt ſup ca. ven. Undeci. ē: q̃ iniurioſus ē proximo: vnde Ber. Rē pfecto pximi retines: ſi donis ſcientie ⁊ eloquentie adornatus verbū boni q̃ poſſet pdeſſe multis inutiliſſimo damnabili ſilentio ligas: cum ſit maledictus q̃ frumenta abſcōdit in populis. Duodeci. ē q̃ ipſe ē valde dānoſus deo. Q̃r ſicut btūs Ber. dicit modica ſementis detractio non modicū eſt meſſis detrimentū: vnde ſicuti agricolis facit maius dāmnū ille q̃ furatur ſemen quā ſi aliā reꝫ furatur: q̃ non ſoluꝫ aufert eis ſemen: ſed ēt fructū q̃ debuit exire a ſemine: ſic multū damnificat deū q̃ ſemē diuini verbi q̃ ſeminare debuit inutiliter abſcōdit. ¶ Et no. q̃ illis q̃ officio pdicatōis idonei eē poſſunt: ⁊ tñ ſibi ſolū viuere eligūt: licet h ex bona intentiōe faciāt ⁊ timore dei. ſ. vt cū puriori cōſcientia deo viuant. Multū timendū videtur eē eo q̃ ille ſeruus q̃ pecuniā ſibi cōmiſſaꝫ abſcondit in ſudario vocatus ē a dño ſeruus neq̃. In ſudario puritas cōſcientie intelligitur In ſudario ergo talentuꝫ abſcōdit q̃ amore puritatis cōſcientie officiuꝫ predicationis deſerit: ⁊ dicit Glo. ſupillum locū. In ſudario pecuniaꝫ reponit q̃ ad predicandum idoneus officiuꝫ predicationis vel ſuſcipere renuit vel ſuſceptuꝫ non bene gerit Ad idem pertinet q̃ dicit Gre. qd ſcientia ⁊ virtute predicti receſſuꝫ ſpeculatiōis appetunt. Tot.n. animaꝝ rei ſunt quot animabus in publicuꝫ pdendo pdeſſe poterant. Tales vt qdaꝫ dixit ligant ſibi pedes ⁊ manus ne deus poſſit ſe ex eis iuuare: vnde timere poſſunt illō. Mat.xxij. Ligatis manibus ⁊ pedibus mittite eū in tene. ex. Et.xxv. Inutilem ſeruū eijcite in ⁊c. exteri. Et.xxv. Iracūdia.n. inutilis ſuſtinebit vt legitur Prouer.xiiij. Iſta tamen de illo intelligenda non ſunt qui tante infirmitatis eſt: q̃ non videt ſalutem ſuaꝫ in mundo: ad q̃ videtur ptinere illud qd dñs dicit. Quid prodeſt homini ſi totū mundu ꝫ lucretur ⁊ detrimētū ſui faciat Mat.xvij.

De luſoribus xxiiij.

Ultimo loco inter ſpecies auaritie dicemus de peccato luſoꝝ: q̃ frequēter in luſoribus eſt peccatū cupiditatis vel auaritie. Et primo ponemus ea q̃ poſſunt facere ad dete. huius peccati. Deinde tangemus aliqd de his q̃ miſcent in luſoribus: ⁊ de his qui locant eis ad ludum neceſſaria ⁊ de his qui permittunt eis ludere in domibus ſuis. Quinq; vero ſunt q̃ poſſunt facere ad deteſta. huius peccati. ¶ Primo poteſt facere ad hec multitudo ⁊ magnitudo peccatorum que in ludo accidunt: poſſunt vero accidere ibi.xvi. peccata.

¶ Quod.xij. ſunt ſtultitie luſorum.

Primum eſt cupiditas que eſt radix omnium malorum: neceſt ibi quecūq; cupiditas ſed rapina: vult enī ſpoliare proximum ſuum rebus ipſius. ¶ Secunduꝫ peccatū eſt proditio. vult.n. ſpoliare illuꝫ cum quo comedit vel bibit. ¶ Tertiū eſt immiſericordia: vellet.n. ſpoliare eū ſi poſſet camiſia ⁊ braccis qd nō faceret vnus de latronib⁹ illis q̃ ſpoliant

peregrinos in nemoꝛibus. ¶ Quartū pec
catū eſt vſura valde magna.ſ.xi.p.xij.nō
in āno vel mēſe ſed in eadē die. Quintū ē
afflictio patris dei.ſ.quē ibi crucifigit ille q
amittit blaſphemādo ⁊ dilaniando eum.
Sextū eſt cōtēptus eccleſie matris cuiꝰ pꝛe
ceptū cōtēpnit. Ad iſta duo pctā vltima pt
referri illḋ qḋ legitur: Pꝛouer.xix. Qui af
fligit patrē ⁊ fugit matrē ignominioſus
erit ⁊ infelix ignominia iſta ⁊ ifelicitas ſa
tis manifeſta eſt in luſoꝛibus. ¶ Cōtra lu
ſores ſic habetur in canonibꝰ aploꝝ. Epūs
aut p̄ſbiter aut diaconus alee aut ebꝛietati
deſeruiēs aut deſinat aut certe dānet. Sub
diaconꝰ aut lectoꝛ aut cātoꝛ ſimilia faciēs
aut deſinat aut cōione p̄uetur. Similiter
⁊ laicus. Septimū peccatū eſt ſcādalū p̄
ximi. Coꝛrūpunt.n.multi q ad ludū inſpi
ciendū cōueniunt. Octauū eſt obmiſſio bo
noꝝ: que deberet facere luſoꝛ i tpe illo. No
nū eſt peccatum periurij. Sepe.n.iurat lu
ſoꝛ ſe lucratū fuiſſe.cū in veritate perdidit.
Decimū eſt peccatū fraudis. Sepe.n.vnꝰ
defraudat aliū ibi. Undeci.eſt peccatū ire.
Duode.peccatū cōtriſtationis. Tertiūdeci
mū eſt peccatū verberis. Quartūde.eſt fra
ctio ſolēnitatū. In p̄cipuis.n.ſolēnitatibꝰ
p̄cipue cōmittūt luſores peccatū ſuū: non
attēdētes qḋ legit. Numeri.xv.de illo qui
colligebat ligna i ſabbato moꝛte moꝛiatur
homo iſte dicit dn̄s lapidibus obꝛuat eū
omnis turba. Cōſtat aūt peius eē cū blaſ
phemijs: ⁊ piurijs ludere q̄ in ſabbato col
ligere ligna. Quintūdecimum eſt homici
diū. Interdum.n.vnus luſoꝛ pꝛo obolo in
terficit aliū. Sextūdecimum eſt idolatria.
Luſoꝛ.n. ludū deum ſuum facit dū ludū
deo in amoꝛe ſuo eū p̄ponit. Hoc.n.ab ho
mine colitur qḋ pꝛe ceteris diligit: vt dicit.
Gre.ſuper illud apoſtoli. Quoꝝ deus vē
ter eſt. Preterea ipſe ſubdit ſe iuriſditioni
taxilloꝝ vt qḋ illi dicunt ipſe faciat. Et ſi
cut deus dedit.xxi.litteras cultoꝛibus ſuis
qbus tota ſcriptura eſt per quas voluntas
dei fidelibus indicat ſic taxillus habet.xxi
punctū quibus luſoꝛ agnoſcit voluntatem
dei ſui. Diabolus.n.quaſi ſimia eſt apud
deū. Preterea. In ludo pōt accidere tranſ
greſſio omniū mādatoꝝ decalogi. ¶ Pꝛi
mum.n.mādatū eſt: nō habebis deos alie
nos coꝛam me. ¶ Scḋm mādatum tranſ
greditur: qū inutiliter vel falſo iurat. Secū
dum.n.mādatum non aſſumes nomē dei
tui in vanū. Nomē dei ſui in vanū aſſumit
qui per nomen dei iurat in vanū vel pꝛo
nullo. ¶ Tertiū mandatum eſt: memento
vt diē ſabbati ſanctifices. Quod mandatū
luſoꝛ trāſgreditur dum diebus ſolēnibus
ludo deum blaſphemat. Quomodo autē
trāſgreſſio alioꝛum mandatoꝛum ibi acci
dit de facili poteſt videri excepto hoc non
mechaberis. Sed in veritate illud māda
tum luſoꝛ ſpiritualiter tranſgreditur: dum
deum negat. Infidelitas.n.ſpiritualis foꝛ
nicatio eſt ſcḋm iudicium ſcripture. Scḋo
poteſt facere ad dete.huius peccati multi
plex malum qḋ ex ludo ſequitur. Seqtur.
n.inde ira parētum ipſius luſoꝛis: ſi ipſe ē
filiusfami. Si vero paterfa.ſequitur inde
ira vxoꝛis ⁊ totius familie: ⁊ iterdū ēt ver
bera. Remanēt ēt qn̄q꜃ odia inter luſores
Sequitur ēt exheredatio ⁊ filiarū p̄ſtitu
tio. Sequitur ēt interdū furtū. Qui.n.ca
leſactus eſt de ludo furaretur ēt ſuper alta
re ſi poſſet: furtū vero ſequitur ſuſpendiū
qn̄q꜃. Tertio pn̄t facere ad deteſta.huius
peccati.xij.ſtulticie que poſſunt aſſignari
in luſoꝛibus.

¶ De ſtulticijs luſoꝛum. xxviij

P Rima eſt ſtulticia qḋ valde viliſſi
me ſeruituti ſe ſubicit dū taxillum B
ſuum dn̄m cōſtituit ad hoc aſtrin
gens ſe vt faciat qḋ ipſe iuſſerit: ſi videas
ait Seneca murē velle dn̄ari alij muri nū
quid riſum teneas? Quanto magis ridicu
lū eſt qn̄ os caninū qḋ minoꝛis valoꝛis eſt
q̄ mus homini dn̄atur? ¶ Scḋa ſtulticia
eſt qḋ ipſe ad p̄ceptum taxilloꝝ largitur
qḋ non largiretur ad p̄ceptū dn̄i. Ipſe lar
gioꝛ eſt ad p̄ceptū taxilloꝛum q̄ fuerit btūs
martinus ad p̄ceptum dn̄i. Ipe.n.dat nō
ſolū medietatē pallij ſed totū palliū: ⁊ in
terdū tunicā ⁊ camiſiā ⁊ nudus ſequitur
dn̄m ſuū nudū.ſ.diabolū ēt ea que nō hꝫ
dat ipe. Multa.n.accipit ad vſuras vel fu
ratur. Tertia ſtulti.eſt qḋ poſtq̄ cognouit
maliciā dn̄i ſui cū ipſe deberet abnegare
eū ⁊ q̄ illius ſunt ipſe potiꝰ vero deū negat
q nihil ei nocuit ſed oīa bōa fecit ⁊ vidicat
ſe de eo q abſq꜃ culpa eſt. Quarta ſtulti.ē
ꝙ ipſe volūtarie iuriſditioni illiꝰ ſe ſubicit
q nunq̄ iuſte iudicare nouit. Taxillus.n.
tribuit alteri luſoꝝ qḋ eius nō ē. Quinta
ſtulticia ē ꝙ delectatio que: que eſt in cōtra

ctionē trium oſſiū. canīnorū diuine glorie ꝑponit Qꝺ nō ſolū ſtulticia ſed etiā inſania videtur eē. Sexta ſtultitia eſt ꝙ ipe ne ocioſus ſit ocioſa agit. vñ. B. Pro vitando ocio ocioſa lectari ridiculū eſt. Septima ſtultitia luſoris eſt ꝙ ipe cōſentit vt hoſtis ipſius ei furetur pcioſiorē rem ꝗ hēat vel vnā de pcioſioribus. ſ. tps: furantur autē tps luſores non attēdētes tpis pcioſitatem Nihil. n. precioſius tpe: ſicut dicit beatus. B. Donec hora tranſeat verbū irreuocabile: trāſit tps nō reuocabile qꝺ tibi cōceſſū eſt ad impetrādā veniā ⁊ gratiā ad agēdā penitētiā ⁊ ad ꝓmerendā gratiā Dicit eni dñs qꝺ ſi ſciret paterfamilias qua hora fur veniret vigilaret ⁊c. Sed luſor affectat vt fur veniat q furetur ei vitā ſuā. ¶ Octaua ſtulti' eſt ꝙ ipſe ꝓprijs manibus ſe ↄſumit ⁊ perdit quē filius dei cruci affixus manibus redemit: vñ beatus. B. loquens in ꝑſona dñi ad talē dicit. Ego accꝫ ſui te manibus crucifixis: ⁊ tu cōſumis te mãibus delicijs delicatis: etiā eſt magna ingratitudo qꝺ homo ipugnet deū in illa parte corporis ſui in qua dñs pro amore ipſius tãtū dolorem ſuſtinuit. ¶ Nona ſtulticia eſt ꝙ ipſe ludit ⁊ in curia celeſtis iudicis lata eſt cōtra eum ſentētia mortis. vnde. B. Ludebam ego foris in platea ⁊ in ſecreto regalis cubiculi ſuper me ferebatur iudicium mortis Similis ſtulticia fuit in ieroſolymitis qui inleticia erant nō preuidentes mortem ſuam: qui iudicati iam erāt ꝓpter peccata ſua. Quā mortem fleuit dominus: vt legitur. Lu. xix. Luſor ludendo currit ad mortem ſuā. vnde. Job. xxi. Infantes eorū exultāt luſibus: ⁊ deinde ſubditur. Ducunt in bonis dies ſuos: ⁊ in pūcto ad inferna deſcendūt. ſcðm Augu. Nil aliud eſt tempus preſenti vite ꝗ curſus ad mortē: in quo nemo vel paululū ſtare vl' tardius ire permittitur: ſed omnes pari motu vrgētur vnde quicūqꝫ ludit ludendo ad mortē ſuā vadit: ⁊ diabolus de eo quaſi de fatuo ſuo ludū facit: ⁊ quicunqꝫ ibi perdat diabolus tamen ibi nō perdit. ¶ Decima ſtul. eſt ꝙ luſor qñ potuit facere opus ad ꝓpriam vtilitatē ⁊ primi edificationem ⁊ dei honorem: ipe facit qꝺ ſibi eſt dānoſum. ⁊ ꝓximo ſcandalū: ⁊ deo ↄtumelia: vñ ſeruus ne quā ⁊ maledictus ſi cū venerit dñs ei⁹ inuenerit eius ſic facientē: de tali ſeruo legitur. Mat. xxiiij. Si dixerit malus ille ſeruus in corde ſuo morā facit dñs venire ⁊ ceperit pcutere ↄſeruos ſuos: mãducet āt ⁊ bibat cū ebrioſis veniet dñs ſerui illi⁹ in die in ꝗ nō ſpat ⁊ hora ꝗ ignorat. Morte. n. ſubitanea moriunt̄ tales. ¶ Undeci. ſtulti. ē ꝙ cū puer non ſit puerilib⁹ tñ gaudet Sen. Plurimūqꝫ ē cū pueritia ſꝫ qꝺ grauī⁹ ē puerilitas remanet: ſꝫ ⁊ hꝫ quidē pei⁹ qꝺ auctoritatē ſenū habemus ⁊ vitia puerorū: nec puerorū tm̄: ſed ēt infantiū. illi leuia hij falſa formidāt nos vtraqꝫ Dubiū nō eſt puerilitatē magnā eē exercitū ꝺ inilitibus de pedib⁹ ligneis fingere ꝗ tñ puerilitas in multis ſenibus reperit̄: qꝺ ē quedā inſania: vne quedā ludere par impar eqtare in harundine lōga. Si quē delectet barbatū inſania vexat ¶ Duodec. ſtulti. ē ꝙ nullū opus credūt aliqꝺ habere iocūditatis: niſi tale ſit quod nihil habeat vtilitatis: qꝺ magne corruptiōis inditiū ē. Salomon ſtulticia gaudiū ē ſtulto. Seneca. fūdamentū bone mentis eſt nō gaudere vanis. Ad ſumma peruenit q ſcit quo gaudeat: nec ſolū vanis gaudent multi hoies imo etiaꝫ in his que diabolica ſunt: vt patet in his q in auibus celi ludūt q. gaudent qñ vidēt vnā auiculā ab alia capi vel iter ficiꝫ ſatis diſſimiles ſūt beato Martino q cum vidiſſet mergulos in quodā flumine captiōi piſciū intendentes dixit. Forma iſta demonū eſt. Et nō potens hoc tollere re iuſſit mergulos inde auolare. De beato ēt. B. dicitur qꝺ cū ipſe videbat accipitrē inſeq aliā auē ipſe faciebat ſignū crucis poſt auē ⁊ capi nō poterat. Idē faciebat qdo videbat canes inſeq aliquam feram. Ipſe habebat cor humanū non ferreum ſicut multi habēt. ¶ Quarto pōt valere ad deteſta. huius peccati hoc ꝙ quocūqꝫ vertat luſor oculos cordis ipe pōt inuenire qꝺ ſibi peccatum ſuū diſſuadeat. Si ipſe vertat oculos ſuos ad id quod ſupra ſe eſt occurrit ſeueritas dñi ſeruū inutilem eternaliter cōdemnãs: vnde Mat. xxv. Inutilē ſeruū ꝓijcite in tenebras exteriores. Quis ludere audet ſeru⁹ q tam ſeuerū dñm habet? Occurit ēt liberalitas dñi ſeruos fideliter laborãtes habūdātiſſime remunerãs quaſi vtraqꝫ manu plena: vnde i Prouer. Longitudo dierū in dextera eius ⁊ in ſiniſtra illius diuitie ⁊ gloria. Similiter ſi lu-

ſoꝛ vertat oculos ad ea que ſunt ꝯtra ſe.ſ.
ad vitia ⁊ demones occurrit ei qđ ſibi lu-
dum diſſuadeat. Nõ.n.locus ludendi eſt
cũ gladiũ teneat hoſtis vt eũ ꝑimat: vnde
Sen. Cũ hoſtis a tergo inſtat ⁊ mouere
ſe iuſſus ẽ miſer: neceſſitas excutit quicqđ
pax occioſa collegit. Idẽ demẽs quaſi me
rito viderer ſi cum ſaxa in munimentũ ſe
nes femineqꝫ ꝯgregent: cũ iuuentus intra
poꝛtas armata expectaret ſederẽ ocioſus.
Similiter ſi luſoꝛ vertat oculos ſuos ad id
qđ eſt iuxta ſe.ſ.ad ꝓximũ ocurrũt ei mul
tiplices miſerie: que ſibi ludũ diſſuadent:
vnde Sene. Quid luſoꝛia cõponis eſt nõ
eſt iocandi locus. Ad miſeros aduocatus
es opem te laturum naufragis. Egris egẽ
tibus pollicit⁹ es: quo diuertis quid agis:
Succurre omnes vndiqꝫ ad te manus tẽ-
dunt perdite vite perituꝛe: quia auxiliũ
imploꝛant: loquitur Sene. ad ſapientes q
de lege naturali aſtricti ſunt ad ſubuenien
duꝫ illis qui in periculo ſunt. Specialiter
tñ poteſt hoc verbum dici illis qui curam
animarum ſuſceperunt. Illi.n.naufragis
auxiliũ ꝓmiſerũt: vnde mirꝫ eſt quõ nõ re
moꝛdet eos ꝯſcia cũ eis differũt ſubueni-
re. Si.n.qs ꝓmiſiſſet ſe ſubuenturꝫ alicui
q cecidiſſet in rodanũ ⁊ hac de cã cõduct⁹
eſſet multũ remoꝛderet eũ cõſcientia ſua ſi
ei differret ſubuenire quẽ in tãto periculo
ſciret eſſe. Quõ ergo nõ remoꝛdet eũ con
ſcientia q nõ ſubuenit ei quẽ ſcit in ꝑiculo
lõge maioꝛi: Similiter ſi luſoꝛ vertat ocu
los ſuos ad id qđ eſt infra ſe.i.ad iferioꝛes
creaturas: põt ei occurre qđ ſibi diſſuade-
at peccatuꝫ ſuũ. Nullus.n.eligit ſeminare
agꝛꝫ ſuũ poti⁹ inutilib⁹ vł noxijs q̃ vtilib⁹
Quãta ergo fatuitas ẽ ſerere ſeipſuꝫ inu-
tilib⁹ occupationib⁹ vel noxijs cũ tot occu
patiões inueniri poſſũt vtiles ⁊ aie ⁊ coꝛꝑi.
¶ Quinto põt facere ad dete. huius pec-
cati liqꝫ etiã dñs in pꝛeſenti vindictã inter
dum de luſoꝛib⁹ accipit. Quñqꝫ.n.duꝫ ipſi
blaſphemant pꝛepoſteraſ eis facies. Cui-
dam etiam militi dum occaſione ludi per
oculos dei iuraret: pꝛopꝛius oculus a capi
te exilijt ⁊ in aleariũ cecidit. Quidaꝫ etiaꝫ
ſagittarius cuꝫ eẽt valde iratus ex hoc: ꝙ
in ludo ꝑdidiſſet ſagittã direxit verſus ce-
lum quaſi vellet ſe vindicare de deo. Se-
quenti vero die cum idem ſagittarius ea-
dem hoꝛa ſederet ad ludum redijt ſagitta
⁊ ſuper aleariũ redijt ſanguinolenta.
¶ Nec ſolum cauere deberet aliqs ne ipſe
ludat: ſed etiam ne ludẽtibus ſe immiſceat.
Sicut enim ſedẽtes ad ignem calefiũt: ſic
qui cõueniũt ad ludum cã ſpectandi de lu
do calefiũt. vnde legitur in Tho.iij. Nũq̃
cum ludentibus miſcui me: nec cũ his qui
in leuitate ambulant participẽ me tribui.
¶ Cauere etiam debet homo ne locet vel
taxillos vel alia ad ludum neceſſaria. Si-
cut.n.valde malus reputaretur qui alicui
ſcelerato gladium locaret vnde aliquẽ ſan
ctũ virum interficere deberet: ſic valde ma
lus reputandus qui locat alicui taxillos ſi
credat occaſione eoꝛũ deum eſſe blaſphe-
mandum ⁊ quaſi crucifigenduꝫ. Illi etiã
non videtur omnino eẽ innocẽtes qui in
domibus pꝛopꝛijs permittũt iferri domio
ſuo ꝯtumelias infinitas ⁊ nõ ꝓhibẽt cum
poſſint pꝛohibere.

¶ De his que dant occaſionem auaritie.

Dicto de ſpẽbus auaricie dicendũ
eſt de his que dant occaſionẽ aua
ritie: que ſunt vi. ¶ Pꝛimuꝫ eſt fa
miliaritas cupidoꝛum ⁊ auaroꝛum. Sicut
enim carbones viui carbonẽ moꝛtuũ accẽ
dunt ſi eis immiſceatur ſic diuites verbis ⁊
exẽplis igne cupiditatis igniti familiares
ſuos inflamãt: vnde Eccle. xiij. Qui tetige
rit picem inquinabitur ab ea: ⁊ qui cõica-
uerit ſupbo induet ſuperbiã. Et ſubditur:
Ditioꝛi te ne ſocius fueris. Ad idẽ facit qđ
dicit Sene. vnde exẽplum auaritie vel lu-
xurie multũ mali fecit vicinis. Diues.n.cu
piditatem irritat. ¶ Scđm eſt cõſideratio
diuitiaruꝫ. Iõ dicitur. Pꝛouer. xxiij. Ne eri
gas oculos ad opes quas hꝛe non potes.
¶ Tertiũ eſt hoc ꝙ homo attẽdit in diui-
tijs illa ſolũ per que pñt videri ꝓcioſe. Ea
vero per que in veritate cõtẽptibiles ſunt
nõ attendit ſicut fugacitatẽ earũ ⁊ ſimilia
vnde Gre. Iõ tpalia diligũt: quia q̃ fugi-
tiua ſunt nõ attendũt. ¶ Quartũ ẽ amoꝛ
mũdane gloꝛie: vnde talibus qui diuitias
amant qꝛ vident gloꝛiam mundanam eis
adnexã pꝛimo ꝓdicandum eſſet de ꝯtẽptu
mũdane gloꝛie q̃ de cõtemptu diuitiarum
Securis.n.ꝓdicationis ad radiceꝫ malicie
iponenda eſt. ¶ Quintũ eſt amoꝛ filioꝛuꝫ.
Talibus vero q diuitias amãt ꝓꝑ amoꝛeꝫ
filioꝛum oſtendendum eſſet in ꝓdicatione
qđ hoc non ſit amare filios ſed potius odi

re.i.diuitias eis male cōgregare. Oſtendē dum etiam eſſet eis q̄d ourī ſint filij parētibus defunctis. Ad oſtendendum vero q̄ nō ſit amor ſed potius odiū filijs male cōgregata relinquere: poteſt īduci tale exemplum: erat quidam vſurarius duos habens filios: quorū alter nolens ſuccedere patri ſuo in male acq̄ſitis factus eſt heremita. Alius vero volens ſuccedere patri ſuo remanſit cum patre. Et mortuo patre ei ſucceſſit. Sed nō poſt multum tēpus ipſe etiā deceſſit. Cum autem nūciatum eſſet heremite de morte patris ⁊ matris: fratris doluit valde credēs eos damnatos eſſe. Et cū rogaret dominum vt ſibi reuelaret ſtatū eorum raptus eſt: ⁊ in infernū ductus ⁊ nō inueniebat eos: ſed ad vltimū exierunt de quodam puteo in flamā: primo pater deinde filius mordentes ſe ⁊ litigantes adinuicem patre dicente filio. Maledictus ſis tu quia pro te vſurarius ſui: filius ecōtrario dicebat. Immo maledictus ſis tu quia niſi iniuſte acquiſiſſes ego non retinuiſſē iniuſte: nec damnatus fuiſſem. ¶ Sextū eſt hoc q̄ homo ſibi longam vitam repromittit. De qua repromiſſione legitur. Eccle. xxix. Repromiſſio nequiſſima multos perdit. Talis erat ille cui dominus dixit Stulte hac nocte animam tuam repetent a te.

¶ De remedijs cōtra auaritiā. xxvi.

Dicto de his que dant occaſionem auaritie dicendum eſt de remedijs cōtra auaritiam: de quibus ſufficiat ponere. viij ¶ Primum eſt mortis cōſideratio: hoc remedium īſinuat Iero. in magno prologo biblie in fine dicens Facile ɔtēnit omnia qui ſe ſemper cogitat eſſe moriturū. Sicut iumenta ſe defendūt ab importunitate muſcarū cauda ſua ⁊ aues ⁊ piſces cauda ſua regunt ſe. Sic homo cōſideratione finis. ſ. mortis ſe defendit ab auaritia: ⁊ etiam a ceteris vitijs ⁊ regit ſe in mūdo iſto: vnde Job. xij. Interroga iumenta ⁊ docebūt te: ⁊ volatilia celi ⁊ indicabunt tibi. Mors quaſi ad oculū demonſtrat cōtemptibilia eſſe quecūq̄ querūtur in mūdo iſto. ſ. diuitias delitias ⁊ gloriā: ⁊ vanum eſſe laborē eorū qui talibus intēdunt. Labor querentium diuitias vanus oſtēditur: q̄ corpus nutritū delitijs vermibus eſca datur. Tūc. n. apparet eos quaſi coquos vermiū fuiſſe qui delicate vixerūt Eſcam enim vermibus preparauerunt. Mira inſania. Erubeſceret aliquis ⁊ indignaretur eſſe coquus vnius comitis: ⁊ non dedignatur eſſe coquus vnius vermis. Labor etiam eorum qui querunt eſſe ſuper alios vanus oſtenditur quādo ille qui volebat eſſe ſuper ſub terra ponitur ⁊ a iumētis cōculcatur. Ad hoc poteſt referri q̄ legitur. Eccle. xi. Homo meminiſſe debet tenebroſi temporis ⁊ dierum multorū qui cum venerit arguentur preterita. ¶ Scdm remedium eſt cōſideratio dominice paupertatis: vnde. B. Magna quidem abuſio ⁊ nimis magna q̄ diues velit fieri vermiculus vilis pro quo deus maieſtatis ⁊ dominus ſabbaoth paup fieri voluit: ⁊ Trene. iij. Recordare paupertatis mee ⁊ tranſgreſſionis ⁊ abſintij ⁊ fellis. ¶ Tertium remedium eſt cōſideratio periculi in quo ſumus: iſtud remedium inſinuatur nobis Job. xxvi. vbi ſic legitur. Quaſi ſuper me tumentes fluctus timui deum ⁊ pōdus eius ferre non potui: vbi dicit. Grego. Cum fluctus tumentes deſuper eminent: tūc de naui proijciunt pro quibus longa naufragia ſumpſerunt. Ad idem poteſt referri q̄ legitur. i. Mach. iiij. Non cōcupiſcetis ſpolia quia bellum cōtra vos eſt: Ad literā quādo periculoſum bellum iminet interdicitur exercitui ne ſpolijs intendat: ⁊ ſi ſpolijs iam oneratus eſt iubetur ea deponere ſic periculū in quo ſumus debet cohibere nos ne diuitijs nos oneremus: ſi vero iā habemus eas monere debet nos ad hoc vt eas relinquamus. ¶ Quartum remediū ē ɔſideratio miſerie que adnexa ē diuitijs ſicut diffuſe oñſū ē prius: de qua miſeria dicit btūs. B. Si hēs cor ſi tibi eſt lumē oculorū tuorū deſine ea ſeq: que aſſeq miſerū ē ¶ Quintū reme. eſt: q̄ hō elōget ſe a cupidis ⁊ auaris: ⁊ familiaris ſit illis q terrena cōtēnūt: vnde in. ps. Cū ſctō ſctūs eris ⁊c. Sctūs in greco dr agyos quaſi ſine terra vñ ſenſus ē cū eo. i. cū ſancto q eſt ſine terrenitate abſq̄ terrenitate eris. Sic accidit cū eo qui cōuerſatur cū auaro ſicut dr accidiſſe cuidā paruulo q a lupa nutritus ē. Qui alium modum gradiendi diſcere ab ipſa non potuit q̄ ipſa habebat: vnde duabus manibus pro pedibus vtebatur ſic ille qui cū auaro conuerſatur exemplo eius cura terrena iſta replet. Ille vero qui con

uerſat cum illis qui terrena cōtemnunt re
ctus icedet. Cōtemptus.n.terreni celeſtia
appetet. Sextuꝫ remediū eſt conſidera-
tio eternaꝝ diuitiaꝝ. Unde Grego. Uile-
ſcunt tēporalia cuꝫ conſiderantur eterna.
Et Prouer. Fruſtra tacet rethe ãte.o.pen.
vbi dicit Interli. Laqueo facile euadit in
terris qui oculos habet in celis. Ad idem
pertinet quod dicit Sene. Non poteſt con
temnere laquearia ebore fulgentia deriua
ta in domos flumina donec terrarū orbeꝫ
ſuper ne deſpiciens ſibiipſi dixerit: hoc eſt
punctū illud quod inter gentes igne ⁊ fer
ro diuiditur: cum icorporeis ſpericis illud
quod eſt in medio ſe habeat velut punctū
reſpectu circūferētie celi. Ex quo patet fa-
tuitas amatoꝝ huius mundi qui querunt
in puncto latitudinē: que in circūferentia
querenda eſt. Unde Aug. Noli pati angu
ſtias euola in ſublime i amplitudinem ce-
loꝝ: cū terra centruꝫ mūdi ſit ex neceſſitate
anguſta eſt reſpectu circumferentie. Unde
Sen. dicit amatoribus huiꝰ mūdi. Pun-
ctum eſt illud in quo nauigatis bellatis re
gnatis. Ideꝫ ab vltimis littoribꝰ hiſpanie
vſqꝫ ad idos pauciſſimoꝝ dieꝝ ſpaciuꝫ ſi
nauem ferat ventus. Ac celeſtis illa regio
per.xxx. annos velociſſimo ſideri viaꝫ pre
ſtat. Ex anguſtia terre accidit illa preſſura
de qua dñs dicit. Jo.xvi. In mundo ꝓſſu-
ram habebitis. Septimū remediuꝫ eſt
B ꝙ homo fiduciam ſuam ponat in deo qꝺ
deus ei neceſſaria ſua prebebit ſi ipſe ei ſer
uierit ſm quod dñs ſciet ei expedire. vñ
Ma.vi. poſt illud verbū. non poteſtis deo
ſeruire ⁊ mãmone ſubiungit dñs. Ideo di
co ne ſolliciti ſitis aie veſtre. quid mãduce
tis. neqꝫ corpori veſtro qꝺ induamini. De
m i monet ad hoc vt in eo fiducia ponat.
Mãmona ſyra lingua diuitie interpretat
Dicit etiã hoc nomen eē demonis q preeſt
diuitijs. Octauū ⁊ vltimū ⁊ ſummum
remediū eſt qꝺ hō elemoſinis ⁊ orōnibꝰ ⁊
⁊ oibus alijs modis qbus poterit gratiaꝫ
dei ſibi ipetret q̄ ſola ſola ſufficit hoiem li
berare a laqueis cupiditatꝭ ⁊ auaritie. vñ
Mat.xix. Cuꝫ dñs dixiſſet difficile itrabit
diues in regnum celoꝝ ⁊ diſcipuli admi-
rarentur dicentes. quis poterit ſaluus eē.
Reſpondit dñs. Apud homines ipoſſibi-
le eſt. Et ſupplet interli. vt per ſe a cupidi-
tatibus ſuis ꝯuertant. Jō valde timenduꝫ
eſt cupiditatis peccatū vel auaritie. qꝛ cuꝫ
tanta difficultate hoieꝫ dimittit. Sicut ter
ra quandã ſtabilitatē videt habere quam
nō hñt aqua ⁊ aer iuxta illud. Eccleſia.i.
Terra in eternū ſtat. ſic peccatuꝫ auaricie
ſtat qꝺ eſt quaſi peccatuꝫ terrenū diutur-
nius videt eſſe peccato vanitatis ⁊ volu-
ptatis: ⁊ forte ꝓpter hãc diuturnitateꝫ di-
cit Iſidorus de peccato hoc: Omni gene-
re peccatoꝝ maior eſt auaricia.

¶ De prodigalitate: que eſt vitium con-
trarium auaricie. cap. xxvij. A

P Oſt remedia auaritie dicendum
eſt de ꝓdigalitate que eſt vitium
cōtrariū auaritie. de qua hoc ordi
ne dicemꝰ. Primo diſtinguemꝰ ꝓdigali
tatē a largitate. Scđo oſtēdemus mala q̄
ex ꝓdigalitate ꝓueniūt. Tertio aſſignabi
mus quaſdã ſtulticias ꝓdigi. Ultimo tan
gemus aliqd ſpāliter de ꝓdigalitate cleri-
coꝝ. ¶ Quadrupliciter vero poſſumꝰ di-
ſtinguere ꝓdigalitatē a largitate. ¶ Pri-
mo in hoc quod ꝓdigus ſua nō confert: ſꝫ
ventus vanitatis ei aufert: vñ ſicut aliqs
nō dicit largus: ⁊ ſi ventus palliuꝫ ſuuꝫ ei
auferat: nec liberales arbores dicunt vel
large: ⁊ ſi ventꝰ fructus ab eis excutiat: ſic
nec ꝓdigus largus ē dicendus vel libera
lis cui inuito ⁊ dolēti frequēter ventꝰ au-
fert ſua: eo ꝙ ſtultas manus habeat ſicut
accidit in illis qui ex frigore dicunt manꝰ
ſtultas habere. ¶ Scđo poſſumus in hoc
ꝓdigū a largo diſtinguere qꝺ ꝓdigus ſua
nō diſtribuit ſed ꝑdit. Tribꝰ caſibꝰ videt
aliqs rē ſuã ꝑdere velle. ¶ Primꝰ eſt cuꝫ
liquoreꝫ vaſi pleno ſuꝑ infundit. Scđs B
eſt cū in vaſe corrupto vel imundo ponit.
¶ Tertio cū dat pro nihilo. Et his tribꝰ
modis poſſumus dicere qꝺ ꝓdigus ꝑdit
ſua. Quaſi.n. ea pleno vaſi infundit quan
do dat diuitibus. vñ ꝓſper in libro de vita
cōtemplatiua habētibus dare nihil aliud
eſt q̄ ꝑdere. Ideo monet dñs. Luc. xiiij.
Ad dandū pauperibꝰ dicēs. Cū facis cōui
uiū voca paupes debiles ⁊ claudos: ⁊ in-
troduc huc. Et Luce.i. Dicit beata virgo
dñm eſurientes ipleuiſſe bonis. Dauid ēt
dicit in pſa. Pauperes eiꝰ ſaturabo panibꝰ
Et.iiij. Re.iiij. Legit qꝺ ſtetit oleū cuꝫ va
ſa plena eſſent Sed quorūdã oleū tūc ſolū
fluit quando vaſa plena ſunt. Uaſis auteꝫ
vacuis ſtat. Diuitibus eniꝫ parati ſunt da

re. pauperib⁹ vero nō. ꝓdigus etiā q̄ non vaſi corrupto ſua īfūdit quādo dat iſtrionibus vel alijs inhoneſtis pſonis contra illud. Eccle. benefac humili ⁊ nō dederis impio. ⁊ itez. Si benefeceris ſcito cui beneſeceris. In duob⁹ caſib⁹ ad min⁹ non ē benefaciendū impio. ſ. cū credit q̄d ꝓpter hoc iuſticiā debeat negligere. vel cum ꝓ aliquo d o ficiū inhoneſtū hoc q̄rit: ſicut faciunt yſtriones. Je. Paria ſūt yſtrionib⁹ dare ⁊ demonibus ſacrificare. ꝓdig⁹ etiā rem ſuā pro nihilo dat q̄n dat eam pro vanagloria q̄ nihil eſt in valore. Un̄ Jo. viij. Si ego glorifico meipſū: gloria mea nihil eſt. ¶ Tertio pōt diſtingui ꝓdig⁹ a largo in hoc q̄d largitio ipſi⁹ q̄dā aucupatio eſt vā ſicut aucupes nō dicunt largi vel liberales in aues q̄tūcūq3 frumēti circa laqos apponāt nec aliqs dicitur liberalis in piſces vel mures quos capere vult. ⁊ ſi etiaz delectabile apponat i hamo vel muſcipula: Sic liberales dicēdi nō ſunt q̄ ideo ſua largiunt hoibus: vt eos capiāt: vt pro eis ſint ſi venerit aliqua electio. Unde Jer. v. Inuenti ſunt in populo multi impij inſidiātes q̄ſi aucupes laqueos ponētes ⁊ pedicas ad capiēdos viros. ¶ Quarto pōt diſtingui ꝓdigus a largo: q2 vere larg⁹ de ſuo largus eſt. ꝓdigus vero de alieno frequenter. Sene. Magni animi non ē ille qui de alieno liberalis eſt.

¶ De malis q̄ ſequunt ex ꝓdigalitate.

A m ala vero que ſequunt ex prodigalitate hec ſun. ſ. paupertas vſq3 ad mendicitatez. Un̄ legit. Luce. xv. De filio ꝓdigo q̄d cupiebat implere ventrez ſuū ſiliqs quas porci mādūcabant ⁊ nemo illi dabat. Seqtur etiā inde q̄d ꝓdigus q̄nq3 incidit in manus vſurarioꝝ qui eū totū comedūt. vt videat incidiſſe i illā imprecationē ps. Scrutet fenerator omnem ſubſtātiā eius ⁊c. Quāta ſit ſeruitus vſurarioꝝ illi ſoli nouerūt qui q̄nq3 in manib⁹ eoꝝ fuerūt. Sequit etiā inde peccatū rapine. frequenter. n. aliena aufert qui ſua ꝓdige cōfert. Unde prodig⁹ ſimilis eſt aranee que muſcas deuorat: ⁊ texendo telas inutiles ſe euiſcerat. Sic ꝓdigus aliena deuorat ⁊ ſua dādo quodāmō ſe euiſcerat. Sequitur etiā inde ↄtemptus bonoꝝ ſpūaliū Ille enī3 q̄ prodigus eſt interdum dat oia ſpūalia pro. xl. ſolidis ex quib⁹ ↄuiuiū ali q̄d faciat ſimilis Eſau: qui pmogenita ſua vēdit pro lenticula. ⁊ abijt paruipendēs q̄d pmogenita ſua vendidiſſet. vt legit. Gen̄. xxv. Un̄ Tre. i. Dederūt precioſa q̄cunq3 pro cibo ad refo. a. ꝓdig⁹ adeo ſpūalia cōtemnit vt magne reputet vētres paſcere ⁊ opprobriū credat aias paſcere cū tn̄ dicat. Aug. Nō eſt magnū paſcere vētres morituros: ſed magnū ē paſcere aias in eternū victuras. Prodigus honorē reputat paſcere porcos. i. hoies luxurioſos ⁊ guloſos q̄ iudicio ſcripture porci ſunt. Un̄ legitur d̄ filio prodigo. Adheſit vni ciuiū regionis illi⁹: ⁊ miſit illū in villā ſuā vt paſcere por- B
cos. Magnuz vero dedecus reputat filios dei paſcere in hoc ſine dubio filio dei magnā faciēs cōtumeliā dū officiū illud contemnit quod filius dei ſpecialiter ſibi aſſumere voluit. Unde in ps. Ego cōſtitut⁹ ſū rex ab eo ſup ſyon mon. ſ. e. pre. pre. eius. Quod eſt contra illos p̄latos q̄ dedignant p̄dicare: q2 comites ſunt. Licet eēnt etiā reges nō tn̄ indignū eſſet eis officiū predicationis. Q̄d filius dei ſpāliter ad p̄dicandū venerit: haberi pōt ex eo quod ipſe dicit. Mat. i. Eamus in ꝓcimos vicos ⁊ ciuitates: vt ibi p̄dicem. Ad hoc. n. veni. Et Luce. i. Uiſitauit nos oriens ex alto ⁊c. Et in Johan. xviij. Ego in hoc natus ſum ⁊ ad hoc veni in mundum: vt teſtimoniuz peribeam veritati.

¶ De ſtulticijs prodigi.

s Equitur de ſtulticijs prodigi. Et ē pma ſtulticia q̄d ipſe sciēs ⁊ volēs partē ſuā facit deteriorez. Q̄nq3 ēt nullam: ⁊ ideo maledictus eſt. Un̄. B. Si maledictus eſt qui partē ſuā facit deteriorem: quid ille qui penitus ſe reddit expertem? Expertē ſe reddit: qui de bonis ſuis nullam partez reſeruat. ¶ Scda ſtulticia ꝓdigi eſt quod ipſe rem illā quaz ſup oia amat facere diu. Ita vult facere quod eaz diu facere non poſſit. Hanc ſtulticiā oſtendit nobis phus dicēs. De re parua familiariter ipartiendū eſt: ſed moderate. Quid enim ſtultius quā quod libenter facias curare. vt diu facere non poſſis. Tertia ſtulticia prodigi eſt: ꝙ ipſe contra rationez de modico vult largiri. Non attendēs ꝙ legitur i Tho. iiij. Si multū tibi fuerit abundanter tribue. Si exiguū tibi fuerit libenter ipartiri ſtude. Iſtud ordinatū eſt: vt q̄

modicū habet modicū tribuat: ſed bona voluntas ſuppleat modicitatē muneris. Greg. Non eſt vacua manus a munere ſi archa cordis plena eſt bona voluntate. Sen. Non qd detur refert ſed qua mente Regū equauit opes aīa: q̄ exiguū tribuit ſed libenter. ℂ Quarta ſtulticia ꝓdigi eſt qḋ ipſe non videt̄ de diuitijs querere niſi peccata. peccāt. n. ⁊ in acqſitione earū ⁊ in largitione. ⁊ alius hꝫ idē vtilitatē. Ipſe ſimilis eſt canali ex aque retinenti feces ⁊ limoſitatē. Si recte ſapis concham te exhibebis ⁊ nō canalē. ℂ Quinta ſtulticia ꝓdigi eſt quod ipſe vult quodāmodo largior eſſe deo. Uñ Ber. Nō deo largior eē velis concha imitter̄ fontē nō ire in riuū donec ſuis faciet̄ aqs. Nō pudeat concham non eē fonte ſuo ꝓfuſiorē. ꝓdigus plus videt̄ diligere proximū q̄ ſeipm̄: cū tn̄ in veritate: nec ſe nec proximū diligat. Licet ex ſtulticia ſua effundat. Ipſe eſt quaſi doliū abſq̄ fundo: ⁊ iō non eſt mirū ſi effundat qcqd acceperit. Ut breuiter dicā inſipientior videtur eſſe prodigus q̄ auarus: quantū ad hoc quod auarus iſipiens eſt quantū ad deū ſolū. prodigus vero ⁊ q̄tum ad deum ⁊ q̄tum ad mundū. prodigo deeſt ſapie fūdamentū quod eſt ſibiipſi ſapientem eſſe. Unde Ber. Non eſt ſapiens qui ſibi nō ē ſapiens: Et Prouer. xx. Si ſapiens fueris tibimetipſi eris. Iniquior etiā videtur eſſe prodigus q̄ auarus: q̄tum ad hoc qḋ prodigus iniquus eſt in ſeipm̄: ſed auarus iniquus eſt in proximū. Uñ Eccle. xiiij. Qui ſibi neq̄ eſt cui bonus eſt? Itē. Qui ſibi inuidet nihil eſt illo nequius.

ℂ De prodigalitate clericorum.

ſ Equitur de prodigalitate clericos rum. Et notandū q̄ .vi. ſunt que deberent cohibere clericos ne de bonis eccleſiaſticis prodigi eſſent. ℂ Primū eſt hoc q̄ bona eccleſiaſtica bōa pauperum ſunt. Unde pauperibus eroganda ſunt ſicut manifeſtū poteſt eſſe ex verbis ſanctoꝝ que ſequunt̄. Jero. Quicquid habent clerici elemoſyne pauperū ſunt. Qḋ de bonis eccleſiaſticis itelligimus. B. Facultates eccleſiaꝝ patrocinia ſunt paupeꝝ ⁊ ſacrilega eis crudelitate ſubripitur qcqd ſibi miniſtri ⁊ diſpenſatores nō vtiq̄ dn̄i ⁊ poſſeſſores vltra victū ⁊ veſtitū accipiūt. Idem res pauperū non pauperibus dare crimē ſacrilegij dignoſcitur eē. Jer. Pars ſacrilegij eſt: res paupeꝝ nō pauperibꝰ dare. Quid accepiſſe pauperibus erogandū ⁊ eſurientibus plurimis cautum eē vel timidum: vel quod apertiſſimi ſceleris eſt aliqd exinde ſubtrahere oīum predonum crudelitatem ſuperat. Idem. Maximū periculū eſt de patrimonio xp̄i nō pauperibꝰ dare. Item. B. Clamāt nudi. clamant famelici ⁊ cōqueruntur. ⁊ ponit verba pauperum conquerentium de clericis dicens. Domine nobis ſic fame ⁊ frigore miſerabiliter laborantibus quid conferūt tot mutatoria vel extenſa in particis vel plicata in manticis. Noſtrum eſt quod effunditur: nobis crudeliter ſubtrahit̄ quod inaniter expenditis: ⁊ nos dei plaſmatio: ⁊ nos xp̄i ſanguine redempti ſumus. Uos ergo fratres noſtri vide quale ſit ḋ ſuperna portione paſcere oculos noſtros: vita noſtra cecidit vobis i ſupfluas copias. noſtris neceſſitatibus detrahitur quicquid accedit vanitatibus veſtris. Idem. O vanitatū vanitas: ſed non vanior q̄ inſanior. Fulget eccleſia in parietibus ⁊ in pauperibꝰ eget. Suos lapides iduit auro: ⁊ filios ſuos nudos deſerit. De ſumptibus egenorum ſeruit oculis diuitum. Inueniūt curioſi quo delectentur: ⁊ non inueniunt miſeri quo ſuſtententur: ⁊ ſi deuotio in talibus poſſit deo accepta eſſe: curioſitas autem vel ſupbia ex qua multi talia faciunt deo deteſtabilis eſt. Item Ber. Loquens de illo verbo Iſa. xxvi. In terra ſanctorum iniqua geſſit ⁊ non videbit gloriam domini. Timeant inqui clerici: timeant miniſtri eccleſie qui in terris quas poſſident tam inique gerunt: vt ſtipendijs que ſufficere deberent minime contenti ſuperflua quibus egeni ſuſtentandi eſſent impie ſacrilegeq̄ retineant: ⁊ in vſus ſuperbie atq̄ luxurie victum pauperum conſumere non verentur duplici profecto iniquitate peccantes S quia aliena diripiunt ⁊ ſacris ipſius vanitatibus ⁊ turpitudinibus abutuntur: valde vero periculoſa eſt rapina quam tales faciunt tribus de cauſis. ℂ Prima quia non agnoſcitur vnde accidit quod multi eam non confitent̄: ⁊ non ideo proponūt abſtinere a rapina tali. Et aliqui ſimpli-

tes confeſſores non dicunt eis vt reſtituan-
tur pauperibus ea in quibus defraudaue-
runt eos licet patrimonium habeāt vnde
reſtituere poſſint. Mira cecitas. Si quis
dānificaſſet diuitem vnū in .v. ſolidis. Ipſe
cōfiteretur ⁊ haberet propoſitum cauen-
di de cetero ⁊ reſtitueret pro poſſe ſuo ali-
ter ſciret ſibi non valere penitentiā. Ille
vero qui pauperes dānificauit in .c.li. vel
amplius nihil tale facit ⁊ tamen credit ſe
agere veram penitentiā. ¶ Secundo peri-
culoſa eſt ꝓꝑ magnitudinem culpe que eſt
in rapina tali quā oſtēdit nobis glo. ſuper
Mat. vbi dominus dicit petro. vade ad
mare ⁊ mitte hamum ⁊ eum piſcem qui
aſcenderit prius tolle ⁊ aperto ore eius in-
uenies ſtaterem. Glo. Iudas quidē cō[mm]iſſa
in loculis habebat res pauperum etiā in
ſuos vſus cōuertere nephas duxit per hoc
ipſum dans exemplum nobis vitandi hu-
iuſmodi pericula. ¶ Tertio periculoſa ē
quia multum īpedit hominem a ſalute: q[uia]
ſi ille qui habet bona eccleſiaſtica pauperi-
bus portionem ſuam redderet fideliter cō-
tentus victu ⁊ veſtitu ſibi neceſſarijs: vix
accideret quin ipſe ad ſalutem perueniret
Quomodo eni miſericordia dei illi larga
non eſſet gratiam ſuam largiendo qui ſi-
bi largus eſſet pauperibus ſubueniendo.
vnde. Augu. ſluit riuus ⁊ fons ſiccabitur.
Miſericordia eni dei velut fons eſt. Miſe-
ricordia vero noſtra velut riuus. Non eſt
veriſimile qđ fons non fluat ex quo riuus
fluit. vnde ambr. ſup. i. Ad Thim. iiij. Ubi
ſic legitur pietas ad omnia vtilis eſt. Qui
pietatem ſequitur ſi lubricum carnis patia-
tur vapulabit quidem ſed nō peribit. Qđ
intelligendum nō eſt de illo qui cōfidens
de elemoſinis ſuis ideo diutius ⁊ ſecurius
peccat. Talis eni vtitur elemoſinis ſuis ad
dei impugnationē ideo nō eſt dignus pec-
catorum ſuorū remiſſione: ſed potius eter-
na damnatione. ſed de illo intelligendum
eſt hoc qui videns incōtinentiam ſuā ele-
moſinas facit vt miſericordia dei gratiā
ſibi cōferat per quam cōtinere poſſit: ⁊ ta-
lis enim vt frequentius ad bonum finem
venit vnde. Ie. Nō memini me mala mor-
te vidiſſe mortuum qui liberalem ante du-
xerit vitam. De illis vero qui de bonis ec-
cleſiaſticis pauperes defraudāt nō eſt mi-
[illegible]um ſi peccāt ⁊ dānantur. Quomodo eni
miſericordia dei dabit illis gratiā que cōti-
nere poſſint q̄ bona dei potius volūt ꝓdi-
ge effundere q̄ deo in paupibus dare? Et
tū cū hoibus non ſolū largi ſunt ſed etiam
ꝓdigi tamē ſoli deo ſunt auari ſed etiā de
bōis ipſius que ſubtrahūt ori dei eaq; po-
nunt in ore porci imo in ore diaboli. Cū
n. mal[us] ſit ſeruus diaboli ⁊ os ⁊ cetera mē-
bra ipſius diaboli ſunt praua. Quō o miſeri-
cordiā cōſequūtur illi de quibus tot iniu-
rie pauperum a deo poſtulāt vt ipſi dānen-
tur. Tales hoies ſunt oues diaboli cū dia-
bolus eos tūdeat ſingulis annis. veſtes q̄s
ipſi deponūt dando mēbris ſuis. Nec ſolū
periculoſa eſt rapina iſta ſed etiā ignomi-
nioſa. Ignominia. n. eſt a pauperibus ra-
pere. verbi gratia. Si facta eſſet vniuerſa-
lis donatio pauperibus alicuius ciuitatis
valde vilis ⁊ miſer reputaretur ille q̄ pau-
perib[us] elemoſinas eis datas auferret: iſ ēt
poſtea plus expēderet faciendo magna cō-
niuia. Sic valde viles ſunt q̄ de bonis ec-
cleſiaſticis que bona pauperum ſunt cōui-
uia ſupflua faciūt Tot enim paupibus ea
auferūt q̄ta inde habere potuerūt: Etiam
magna ignominia erit in die iudicij quan-
do paupes ↄquerent: vno dicēte iſte abſtu-
lit mihi vnū prādiū alio dicente iſte mihi
abſtulit denariū vnū vel aliud. ¶ Scđm
ē hoc qđ bona clericoꝝ freqūēter a paupi-
bus ſunt ablata ⁊ ſanguine xp̄i cōparata:
vn̄ incōgruū eſt de elemoſinis pauperum
ſupflua ↄuiuia diuitibus facere. Accidit. n.
interdū qđ in .xx. ſolidis quos ꝓdigus cleri-
cus expēdit in cōuiuio vno: multi paupes
poſuerūt qđ proprio ori ſubtraxerunt: ⁊ ta-
lis poſuit ibi nummū cui obolus nō remā-
ſit. Similiter incongruū eſt ea que ſangui-
ne xp̄i empta ſunt ſuperflue expendere. vn̄
ſuper illđ. Ie. ve. qui facit laquearia cedri-
na ⁊ pingit ea ſynopide. i. xp̄i ſanguine di-
cit glo. ¶ Tertium eſt qđ clerici forma de-
bent eſſe gregis ⁊ bonum exemplū alijs
dare ⁊ valde incongruum eſt quādo ſuis
ſuperfluis conuiuijs illos corrūpunt quos
ſanare debuerunt: ⁊ alios maculant quos
debuerunt mundare ⁊ ſanctificare: vnde
legitur de illis in epiſtola iude. hij ſunt in
epulis ſuis macule conuiuantes. non ſolū
ſunt macula ſ; etiā ſunt macule alios ma-
culātes ſuo malo exēplo. ⁊ materiā miſtrā-
do ſuis ſupfluis cōuiuis guloſitati ⁊ ebrie-

tatis & multis alijs peccatis. Quarto de
bet cohibere clericos a vitio iſto prodigali
tatis multitudo & magnitudo peccatorũ
que ſequũtur in eis ex vitio iſto: Ex prodi
galitate accidit in multis quod ipſi fiunt
raptores ſymoniaci. oppreſſores pauperũ
excoriatores ſubditorũ. Quintuʒ eſt hoc
quod hoc vitium multum impedit eos ab
officio ſuo. Nõ eniʒ poſſunt illi officio ſuo
intendere debitis aggrauati: & viſitatio eo
rum potius eſt ſubditorum: corruptio pro
pter nimias expenſas q̃ eorum correctio.
Sexto deberet cohibere diſpenſatores
bonorum eccleſiaſticorum a prodigalitate
conſideratio diſtricti iudicij. Si.n. ex illo
verbo. Eſuriui & non de. mihi man. illatu
rus eſt dominus in iuditio. ite ergo male
dicti in ignẽ eternũ. quid dicturus eſt pro
digis diſpenſatoribus qui non ſoluʒ ipſis
eſurientibus non dederunt manducare: ſʒ
etiaʒ ipſis eſurientibus abſtulerunt quod
debebant manducare.

De peccato accidie.

Poſt peccatũ auaritie dicendum eſt
de peccato accidie: q2 pigritia inter
duʒ ex auaricia ſequitur. vnde Lu.
xij. Dicit diues ille cuius agri fructus vbe
res attulit. Anima mea multa habes bene
repoſita in annos plurimos requieſce &c.
Dicemus aũt hoc ordine de vitio iſto.
Primo ponem⁹ ea que poſſunt valere ad
deteſta. huius vitij. Secundo agemus de
diuerſis generibus peccatorũ que pertinẽt
ad hoc vitium. Tertio tangemus aliquid
de remedijs contra vitium iſtud. Ad dete
ſta. vero hui⁹ primo poſſunt valere diuer
ſa exempla. Et poſſum⁹ primo ſumere exẽ
plum ab hijs que non habent ſenſum nec
vitam nec rationem ſicut eſt a ſole. Secun
do ab eis qui vitam habent ſed non ſenſũ
vt ab hijs que ex terra naſcunt. vt ab her
bis arboribus & ſimilibus. Tertio ab hijs
que habent vitam & ſenſum ſed non ratio
nem vt a brutis aĩalibus. Quarto ab hijs
que habent rationem & gratiam vt a ſctis
viris. Et primo ſequemur de primo. Poſu
it deus preceptum ſoli vt ſingulis diebus
ab oriente veniat in occidentem: & ſingu
lis noctibus reuertatur in oriente: & nun
quã preterit iſtud preceptum. nõ pigrita
tur nec de die in diem nec eſtate nec hye
me implere illud preceptuʒ quantumcũq3
laboret in vno die nihilominus tamen ſum
mo mane ſurgit ſequenti die. & tamen nõ
expectat talem remunerationem laboris
ſui vel talem penam negligentie ſue qua
lem homo. Ad hoc videtur habuiſſe reſpe
ctum. Augu. cum dixit. Indecens eſt chri
ſtiano ſi radius ſolis in lecto inueniat euʒ
Poſſet enim dicere ſol ſi partem loquendi
haberet. amplius laboraui heri q̃ tu. & ta
men cum ego iã ſurrexerim tu adhuc dor
mis. Poſſumus etiam accipere exemplum
ad deteſtationem accidie ab eis que ex ter
ra naſcuntur. Videmus eniʒ herbas & ar
bores que tam minimum habent initium
creſcendo ad magnam quantitatem per
uenire. habent tamen tot aduerſantia ſibi
in hyemẽ & aliam aeris intemperiem ſin
gulis etiaʒ annis auſertur eis labor ſuus.
& florum & fructuum & frondium. & tamẽ
nihilominus oportunitate inuenta operã
di operantur. Qui videret nuditatẽ eoruʒ
in hyeme vix crederet quod tanta pulchri
tudine indui poſſent eſtate: niſi ideʒ alias
vidiſſet. Qui videret quam parua ſit ar
bor nucis in ſuo initio vix crederet qđ ad
tantam magnitudinem peruenire debe
ret: niſi alias ſimile vidiſſet. Nõ debet igi
tur pigritari homo nec diffidere & ſi defe
ctum bonorum in ſe videat vel ſi aliqua ſi
bi reſiſtant: Plus enim poteſt homo q̃ cre
dat. Tali exemplo vtitur dominus. Mat.
vi. dicens. Conſiderate lilia agri quomo
do creſcunt. Et ſubditur dico vobis quod
nec ſalomon in omni gloria ſua coopertus
eſt ſicut vnum ex iſtis. ¶ Tertio exemplo
vtitur ſalomon: Prouer. vi. dicens. vade
ad formicam o piger. & conſidera vias. e.
& diſce ſapientiam que cuʒ non habeat du
cem nec preceptorem: nec principem pa
rat eſtate cibum ſibi & congregat in meſſe
qđ comedat in hyeme. ¶ Et ſunt. v. atten
denda in hoc exemplo. ¶ Primo formice
paruitas quam ſalo. proponit quaſi magi
ſtram homini. Multum enim poteſt con
fundi homo quando videt ſe tam parue
ſcientie quod a tam paruo animali poteſt
doceri: vnde multum conari debet ad ad
diſcendum ſicut accidit in ſcolis quando
aliquis magnus a paruo puero docetur
ex quadam erubeſcentia deberet ardenti
us addiſcere: ad hoc poteſt referri quod di
it Seneca. Pudeat ab exiguis animali

bus non trahere mores. Erubeſcere poteſt homo ꝙ tam paruum animal melius morigeratum ſit q̄ ipſe. ¶ Secundo attendēdum eſt ꝙ dicit ſalo. conſidera vias eius ⁊ non viam: vias vocans diſcurſus quos faciunt pro querendo cibo: pluries enim vadunt in die ad querendum frumentum vnde ſatis poſſent erubeſcere qui ſemel in ſeptimana grauantur venire ad ſermonē ad querendum anime ſue cibum. ¶ Tertio attendendū eſt ꝙ formica in hoc opere non habet hominem ducem cuius exemplum ſequatur: nec preceptorē cuius verbo ad hoc doceatur: nec principem a quo puniatur eius negligentia: hō tamen omnia iſta habet. ¶ Quarto eſt attendendū hoc ꝙ ipſa purum granum eligit vt de eo paſcatur: vnde multum poſſent confundi in hoc illi qui ſpurcicias ⁊ immundicias alienorū peccatorum eligūt vt illis os ſuū paſcant iuxta illud. Prouer. xvi. Os ſtultorū paſcitur immunditia. ¶ Quinto attendendum eſt in hoc exemplo quod formica adeo ſe onerat frumento vt interdū videatur eſſe minor ſuo onere. In quo ſatis poſſunt confundi illi qui a ſermone redeunt vacui nec vnum verbum reportantes ſecum. ¶ Poteſt etiam valere ad dete. auaritie exemplum eorum qui amant mūdum. Si enim reſpiciamus quot ⁊ quantis laboribus quotidianis cruciatib⁹ ipſi merentur cruciatum eternum: ſatis poterim⁹ confundi quod adeo pigri ſumus laborare pro regno eterno: vnde Aug. O ſi poſſemus excitare homines ⁊ cum ipſis pariter excitari: vtinam tales eſſemus amatores vite pmanentis quales ſunt homines amatores vite fugientis: quis non vt viueret continuo perdere voluit vnde viueret: eligere vitam medicantem q̄ celerem mortem: cui dictum eſt nauiga ne moriaris ⁊ piger fuit ⁊ diſtulit: cui dictum eſt labora ne moriaris ⁊ piger fuit: leuia iubet dominus vt in eternum viuamus ⁊ obedire negligimus. Ad idē poteſt adduci quod dicitur in vitas patrum de quodam ſancto patre quod cum vidiſſet ornatum cuiuſdam mulieris flens inquit. Omnipotens deus mihi ignoſce q2 vni⁹ diei meretricis ornatus ſupauit totius vite mee induſtrie ornamenta: ⁊ abbas pamb. videns mulierem in alexandria ad quam de heremo deſcenderat fleuit: ⁊ interrogantibus cauſā ſui fletus ait. Due res me mouent: vna de illius perditione: alia q2 nō habeo tale ſtudium placendi deo: quale ſtudium habet iſta vt placeat hominibus. ¶ Ad dete. etiā accidie poſſent valere exempla bonorum ⁊ de multis pauca ponem⁹. Dauid. Pauper ego ſum ⁊ in laboribus a iuuentute mea: ⁊ de ſapiente muliere legitur in fine. Prouer. Quod panem occioſa non comedit. ⁊ apo. d. de ſe. Plus omnibus laboraui. De chriſto etiā legitur. Jo. iiij. Quod ipſe fatigatus ex itinere ſedit ſuper fontē. Et in multis alijs locis in euangelio legitur de labore ipſius. vnde Ber. Quamdiu vixero memor ero laborum quos chriſtus ſuſtinuit in predicando: fatigationum in diſcurrendo tentationum in ieiunando vigilare morando: lachrymare in compatiēdo. Recordabor etiam dolorum conuitiorum ſputorum colaphorum ſubſannationum exprobrationum ⁊ clauorum horūq; ſimilium. Alioquin requiretur a me ſanguis iuſti qui effuſus eſt ſuper terram legitur etiam quod beatus Arſenius primo palatinus poſtea heremita maximus querentibus a ſe in quo confideret. Reſpondit in eo quod homines fugi aliquam diu tacui fleui: ⁊ potiſſime in hoc gaudeo q̄d manibus laboraui: Et quedam vidua moriens recuſabat ſepeliri in camiſia ſibi data dicens ſepeliar ſi quidem in camiſia elaborata proprijs manibus ⁊ non alienis ⁊ de beata virgine legitur. Luc. i. Q̄d abijt in montana cum feſtinatione. ¶ Legitur etiam Geñ. xviij. Feſtinauit Abraham in taber. ad Sarram dixitq; ei: accelera tria ſata ſimule ⁊ fa ſubcinericios panes. Ipſe vero ad armentū cucurrit ⁊ tulit inde vitulum tenerum ⁊ optimū. deditq; puero qui feſtinauit ⁊c. de quo verbo loquens origines ait. Senex currit: ſara accelerat: puer feſtinat. nullus piger inuenitur in domo ſapientis. ¶ Ad dete. etiā. accidie poſſunt valere iſta verba ſacre ſcripture que ſuadent laborē ⁊ diſſuadent ocium ⁊ pigritiam. vnde Eccle. vlt. verba ſapientum quaſi ſtimuli ⁊ quaſi claui in altum defixi Stimulus valet contra tarditatem iumentorum ſic verba ſapientum contra pigritiam hominum: ⁊ Notandum ꝙ homo laborat quaſi contrarijs vitijs. Eſt enim len

tus ad bonū ⁊ preceps ad malū. ſed verba
ſapientū ſūt velut ſtimuli q̄ excitant' homi
nez ad bonū. Et ſūt velut claui in altū defi
xi. Q̄ retinent hominē ne ſe precipitet in
malū. De multis vero verbis q̄bus ſuade
tur nobis labor ⁊ diſſuadet' pigritia pauca
ponem⁹. Dicit Jero. ſup illud Ezech. xvi
Hec fuit iniq̄tas ſodome ſororis. t. ſupbia.
ſaturitas panis. ⁊ habūdantia ⁊ ociū ipſi
us ⁊ filiaꝝ. Sēp inq̄t aliq̄d agendū eſt ne
ager noſtri pectoris manu ceſſante maloꝝ
cogitationū ſentibus' occupet'. Eccle. vij.
Non oderis opera laborioſa ⁊ ruſticatio
nem a deo creatā: ruſticationem deus crea
uit qñ dixit Gene. iij. Jn ſudore vult⁹ tui
veſ. p. t. vel cū poſuit hoīez in paradiſo vo
luptatis vt operaret' vt legitur. Gene. ij. ⁊
Eccle. xiiij. Nō defraudaueris a die bono.
Et particula dei boni nō te pretereat. ⁊ ibi
dem. Ante obitū tuū operare iuſtitiā: q̄ñ
eſt apud inferos inuenire cibū. hoc mani
feſtū ē in diuite epulōe: q̄ apud inferos gut
taz aque inuenire nō potuit quaz digito la
zari q̄ leproſus fuerat petijt. Tūc nō erat
ipſe ita idignātis nature ſicut' in ſeculo iſto
fuerat: adhuc nō impetrauit ipſe illaz gut
tam aque. ⁊ tñ pluſq̄ mille anni trāſierunt
q̄d eaz petijt. legitur Eccle. ix. Quodcūq̄
pōt facere man⁹ tua inſtanter operare: q̄a
nec op⁹ nec ratio nec ſcia nec ſapia ē apd
inferos quo tu pperas. Apud inferos nō
ē opus ſ3 merces opis. nec rō q̄ nō pſūt
ibi Ar. argutie nec ſapia nec ſcia ſūt ibi ad
excuſationem vel defenſionē ſed poti⁹ ad
accuſationez. Seruus. n. ſciens voluntatē
dñi. ſ. ⁊ non fa. vapula multuz. Jtē Eccle.
ix Mane ſemina ſemē. t. ⁊ veſpere nō ceſ
ma. t. ⁊ Apoſt. ij. ad theſ. iij. Siq̄s nō vult
operari nō manducet. ⁊. ij. ad thi. iiij. Jn
oībus labora opus fac euāgeliſte. iō dedit
dñs membra diuerſa hoī vt ex oīb⁹ ei ſer
uiret. vnde qñq̄ hō ſeruire debet deo ore
cantādo: qñq̄ manu ſcribendo: ⁊ ſic de ce
teris mēbris. Jtē ad gal. vi. bonū faciētes
nō deficiamus. tpe. n. ſuo mete nō defi. q̄
dū temp⁹ hēmus operemur bonū ad oēs
⁊ Eccle. vi. Ne accederis in vinculis eius
⁊ loq̄tur de ſapia: vincula ſapie ſunt diui
na precepta q̄bus ligatus eſt hō q̄ ex mor
ſu pomi prohibiti q̄ſi venenati incidit in
ſpūalē inſaniā: cui⁹ inſanie hec ſunt ſigna
q̄d in mente q̄ſi aliena loq̄tur: fatua cogitā
do: q̄d gaudet inde vñ flendū eſſet. vnde i
Prouer. Stultitia ē gaudiuz ſtulto ⁊ Aug.
dicit ſuper Joannē. Riſui taliū riſus eē
freneticoꝝ. Signū ēt huius inſanie ē hoc
q̄d hoīes exq̄runt picula q̄bus ſe pimant.
vñ in Prouer. xxvij. Corruīq̄ exq̄rit mala
ſicut occultos laqueos vſure vel ſymonie
q̄bus ſe pimat. Jn ps. labores manu. ſ. q̄
mā. ⁊c. Tertio pōt valere ad dete. accidie
ſi oſtēdat' q̄tuz hoc peccatū deo diſpliceat
diabolo placeat. ⁊ homini noceat. Quan
tū deo diſpliceat pōt pmo oñdi ex illo ver
bo apoc. iij. vtinā frigidus eēs aut calid⁹: ſ
ſed q̄ tepidus es: ⁊ nec frigidus nec cali
dus incipiaz te euomere ex ore meo. Cali
dus ē q̄ feruens eſt ad bonū: frigidus ē q̄
ſimpliciter deſiſtit a bono. Tepidus vero
q̄ medio mō ſe habet. Et dicit interli. q̄d
maior ſpes ē de frigidis q̄ de tepidis cuius
rei hec eſt cā. Quod tepidi q̄daz fiduciaz
⁊ ſecuritatē accipiunt de hoc q̄d aliq̄d bo
ni agunt ⁊ iō ſe non corrigūt. Tepidus ve
ro de ore dei euomitur q̄ p predicatores i
q̄bus de⁹ loq̄tur de cōſortio ſanctoꝝ remo
uetur per excōicationem. vel tepidus euo
mitur qñ per deteriora precipitat': vel qñ
impenitēs morit' d hac tepiditate dicit. Je.
Tepiditas ſola eſt q̄ ſolet deo puocare vo
mitum. Q̄d accidia multū deo diſpliceat
pōt vero oñdi per h̄ q̄d legit' Luc. xv. Ubi
ſic legitur. Dico vobis q̄d ita gaudiuz erit
ſup. u. pec. pe. a. q̄ ſup. xcix iuſtis q̄ non in
digent penitentia. Q̄d exponit. Gre. de iu
ſtis illis q̄ deſidioſe ſe habēt ⁊ de peccato
re feruente ad penitentiā. vnde dñs feruē
tez peccatorē. xcix. Juſtis accidioſis prepo
nit: ſicut dux in prelio. Plus. n. militē dili
git q̄ poſt fugā reuerſus hoſtē fortiter pre
mit. q̄ euz q̄. nūq̄. fugit nec vnq̄ fortiter egit
plus amatur ager qui poſt ſpinas ⁊ tribu
los fructus vberes reddit q̄ ille qui ſpinas
⁊ tribulos nunq̄ tulit. ⁊ ſemp fertilis exti
tit. Ad iſtud oſtendendū adduci pōt quod
legitur. Luc. xiij. De ficulnea fructuz non
faciente. Succide illaz inq̄t domin⁹ vt q̄d
terram occupat. Et q̄d dicitur. Mat. xxv.
Tollite ab eo talentuz: ⁊ loq̄t' de ſeruo
pigro ⁊ ſubditur. Et inutilez ſeruum in illus
eijcite in tenebras exteriores. ⁊ Math. iij.
Oīs arbor q̄ nō fac. fru. bo. e. ⁊ in ig. mit.
¶ Q̄d aūt hoc peccatū multū placeat dia
bolo pmo pōt oñdi ex hoc q̄d legit'. Job.

ei. Circundāt eū ſalices torrētis. Per torrentē cui⁹ aque cito deficiūt itelligitur voluptas p̄ſens q̄ cito finietur in q̄ diuites huius ſeculi plātati ſunt: velut ſalices que ſūt arbores īfructuoſe: ⁊ huius ſalices circundant diabolū quaſi faciendo ei vmbram. In hoc vero qđ hoies q nihil faciūt salices vocātur: īſinuat̄ quāta ſit fatuitas eop q ſe meliores alijs iudicāt ⁊ honorabiliores: q₂ nihil faciūt. Similis. n. fatuitas eſt ac ſi aliqs diceret. ſalices amigdalinis arborib⁹ p̄ualere: eo ꝙ ſteriles ſint. Ad oſtēdendū etiā quantū hoc peccatum placeat diabolo poteſt adduci qđ legitur. iude. i. De Adonibezet qui amputauerat. lxx. Regibus manuū ac pedū ſūmitates. Adonibezet interp̄tatur dñs fulgurās q amputāt in illis q hn̄t regere alias ſūmitates manuū ac pedū dn̄i ꝑcurat vt tales ad opera vtilia ſūt quaſi īpotētes. Qui habet ſūmitates manuū ac pedū amputatas inutilis eſt quo ad vſus mēbrop iſtop ⁊ ſi in parte mēbra iſta habeat. Sic ergo multi ad vtilia opa īpotētes: ſed ad inutilia vel noxia potētes hn̄t. Ad idē oſtendendū valet quod legitur. Mat. xij. De immundo ſpū q inueniēs domū a qua exierat vacantē vadit ⁊ aſſumit. vij. alios ſpūs nequiores ſe ⁊ intrantes habitāt ibi. Et eiuſdē. viij. Legitur de demonibus q dixerūt dn̄o. Si eicis nos hic. mitte nos in gregē porcop. Porci ſūt qui nihil faciunt niſi quod voluptati corporis deſeruiūt q ſunt quaſi ꝓpriū hoſpitiu₃ demonu₃. In accidioſis h₃ diabolus q̄ſi hoſpitiū getis. Un̄ Job. xl. Dormit i ſacreto calami. Calam⁹ qui vacu⁹ ē ſignificat hominē vacantē ⁊ ocioſu₃ in quo diabolus quieſcit ⁊ dormit.

C Secundo de malis que facit accidia.

C s Equitur videre q̄liter noceat peccatū accidie homini. Noceat autē ei mala inferendo tam pene q̄ culpe: ⁊ plurima bona auferendo. Et primo oſtendemus quō hoiem repleat malis pene. Mala vero pene tria ſunt: paupertas: vilitas: ⁊ afflictio: ſiue dolor. Qđ peccatū paupertas accidie ſequatur manifeſtū poteſt eē ex hijs verbis ſcripture q̄ ſequūtur. Prouer. xx. Propter frig⁹ piger arare noluit: mēdicabit ergo i eſtate ⁊ nō dabitur ei. Itē Prouer. x. Egeſtatē opata eſt ſibi manus remiſſa. Manus aūt fortium diuitias parat. Et. xxviij. eiuſdē. Qui operatur terrā ſaturabitur panibus: q vero ſectatur ociū īplebitur egeſtate. Et. xxiij. Veſtietur pānis dormitatio. Et pmo. Uſq₃quo piger dormis: vſq₃quo de ſomno cōſurges. Parū inq̄ dormies modicū dormitabis: paululū cōſeres man⁹ vt quieſcas ⁊ veniet tibi quaſi curſor. egeſtas tuas ⁊ mendicitas quaſi vir armat⁹. Paup̄tas mō quaſi iermis eſt: ⁊ q̄ſi lente icedit. Idō multi fugiūt eā vel reſiſtunt ei. Sed in futuro erit quaſi armata vt nō poſſit ei reſiſtere hō: ⁊ veniet quaſi curſor: vt hō nō poſſit eā effugere: Et Prouer. xxi. Cogitationes robuſti ſunt in abundātia. Ois aūt piger ſemp in egeſtate ē. Et Eccle. x. In pigritijs humiliabit otignatio ⁊ in infirmitate manuū perſtillabit domus. Tigna vocantur ligna illa q̄ vulgariter dicuntur caprones: eo ꝙ ſe mutuo capiunt: vnde cōtignatio eſt tignorum coniunctio que fit in ſuperiori parte tecti: qua₃ piger eſt pigritia pmittit humiliari. hoc enim ꝓpriū eſt pigri nō ſubuenire periculis tēpore oportuno. Quod āt vilitas ſequetur peccatū accidie manifeſtū poteſt eſſe ex hijs verbis ſcripture que ſequūtur Eccle. xxij. In lapide luteo lapidabitur piger: ⁊ omnes loquūtur ſuper aſpernationem eius: de ſtercore bouū lapidand⁹ eſt piger: ⁊ omnis qui tetigerit eum excutiet manus. Tunc piger lapide luteo lapidatur quando increpatione dura ⁊ cōuitijs plena increpatur. Omnis qui eum tangit manus excutit: q₂ oneroſus eſt. hominib⁹ ⁊ libenter homines ſe expediunt ab eo. Item Prouer. x. Qui congregat in meſſe filius ſapiens eſt. Qui aute₃ ſtertit in eſtate filius confuſionis. Meſſis in qua colligendus eſt cibus ſpiritualis eſt doctrina. Unde in Prouerbiop vigeſimoquarto. Doctrina replebunt̄ cellaria vniuerſa ſubſtantia precioſa atq₃ pulcherrima vel meſſis poteſt intelligi preſens vita ī qua merita colligenda ſunt. Quod aūt afflictio ſequatur peccatu₃ accidie poteſt oſtendi primo ex hoc quod accidioſus eſt quaſi tot⁹ famelicus. Eo enim quod vacat ⁊ vacuus eſt quaſi totus. Eſuriunt omnes ſenſus ei⁹ vt aures eſuriunt omnes rumores: viſus: vanitates: tactus ⁊ guſtus: voluptates carnales. Unde Prouerbiop. xxi. Deſideria occidunt pigrū. noluerūt enim quicq̄ ma-

tius eius operari. Tota die concupiſcit ⁊ deſiderat. Accidioſus laborat paraliſi ſpiritualí. vnde nõ eſt mirũ ſi affligat. ⁊ ẽ figuratus per paraliticum illũ de quo dicit Centurio. Mat. viij. Puer meus iacet in domo paraliticus. Qui torquetur laborando bene torquetur: q2 vtiliter torquatur. ſ3 qui torq̃tur geſcendo: male torquet: q2 inutiliter. Accidioſus ẽ i tedio vite: vnde habet quandã triſticiam que ad modu3 vermis corrodit cor eius. Unde Prouer. xxv. Sicut tynea veſtimento. ⁊ vermis ligno. ſic triſticia nocet cordi. Sene. Traditiõe bonor artiũ occupãdi ſum⁹ quotiens male habet inertia impatiens ſui.

¶ Quomodo accidia replet hominez malis culpe.

B Equitur videre quomodo accidia replet hoiem malis culpe: hoc aũt primo põt oſtendi ex illo verbo. Prouer. xxiiij. Per agrũ pigri hoīs tranſiui: ⁊ per vineã viri ſtulti: ⁊ ecce totum repleuerant vrtice: operuerant ſuperficiẽ ei⁹ ſpine ⁊ materia lapidũ deſtructa erat. Quod cu3 vidiſſet poſui i corde meo ⁊ exemplo didici diſciplinã. Sicut agri ſpinas proferunt: ⁊ tribulos ⁊ cetera inutilia niſi vtilib⁹ ſeminati fuerint: ſic homo ſpinas ⁊ tribulos vicior generat niſi vtilib⁹ occupationibus ſe repleuerit. vnde Ber. Neceſt maledictio ade: ⁊ in terra laboris noſtri: ⁊ in agro cordis vel corporis noſtri: vt noxia vel inutilia gratuito paſſim perueniant. vtilia vero vel neceſſaria cũ labore. Poteſt et idem oſtendi multis alijs exemplis. Corrumpitur enim aqua geta. Unde poeta. Et capiunt vitium ne moueant aque. Uinum etiam ſe feces generat: ⁊ niſi a fecib⁹ illis mutetur totum corrumpitur. Idez accidit in hoie. Uñ Je. viij. Dicit de Moab quod requieuit in fecibus ſuis: nec tranſfuſus eſt de vaſe in vas: ⁊ in tranſmigratiõe non abijt: idcirco permanſit guſtus eius i eo: ⁊ odor eius non eſt imutatus. Sapor corruptus: ⁊ odor paruus nõ recedit a vino ſi ſupra feces remanſerit. imo iterdum totaliter corrumpitur. Idem accidit de accidioſo q quaſi totus accidus vel acetoſus efficitur. Adeo enim corrumpit: vt bona ſibi diſpliceant que debebant ſibi placere: homo i preſenti vita ẽ ſimilis illi q ẽ i flumine ipetuoſo: q in vno loco ſtare nõ põt ⁊ niſi ad ſumma conetur ad yma labitur. Eo. n. quod homo ex nihilo eſt ad nihilu3 tendit ⁊ ad nihilũ culpe: ⁊ etiam ad mortem: vnde niſi conetur progredi: ⁊ pficere regreditur ⁊ deficit. Unde. B. In via vite non progredi eſt regredi cu3 nihil adhuc in eodem permaneat ſtatu. Homo ſimilis eſt caſtro pluriũ dominor: inter quos ille q remiſſus eſt totũ amittit: q2 alius paulati3 aufert ei ſuũ ius. Sic ſi ſpũs remiſſus fuerit caro que aduerſus eum cõcupiſcit quotidie aliqd acqrit ſuper ſpm̃. Unde. Prouer. xij. Manus fortium dominabit: q aũt remiſſa eſt tributis ſeruiet. Pannus candidiſſimus quaſi i perceptibiliter niger efficitur. vnde frequenter ablutione indiget. Manus etia3 corporis quaſi iſenſabiliter poſt ablutionem ſordide efficiunt. Unde frequẽter in die lauari oportet. Sic niſi homo frequẽter ſe lauet a ſordib⁹ illis replet. Negligentia igit ⁊ accidia hoiem replent malis culpe homo ad modum vine putatione idiget: ⁊ non ſemel tm̃: ſed frequẽter ſicut oſtẽdit beatus Ber. ſup illud cant. ij. Tẽpus putationis aduenit dicens. Quis ita ad vnguem omnia a ſe ſuperflua reſecauit: vt nihil ſe habere putet putatione dignum? Credite mihi ⁊ putata repullulant ⁊ effugata redeunt ⁊ reaccenduntur extincta: ⁊ ſopita denuo excitant. Paru ẽ ergo ſemel putaſſe. Sepe putandũ ẽ q̃nimo ſi fieri poſſit ſemper: q2 ſemper quod putari oporteat ſi nõ diſſimulas inuenis quantucũq3 in hoc corpore manens pfeceris: erras ſi vitia putas emortua ⁊ nõ magis cõpreſſa velis nolis inter fines tuos habitat Jebuſeus. Subiugari poteſt ſed nõ exterminari. Unde in tanto diſcrimine cõſiliu3 eſt obſeruare diligenter: ⁊ mox vt renaſcẽtium vitior capita apparebunt prompta ſeueritate ſuccidere.

¶ Quõ accidia auferat ei bona.

C Equitur videre quõ accidia auferat homini bona. Ad quod oſtẽdendum adduci poteſt quod legitur. Mat. xxv. De ſeruo pigro. Tollite ab eo talentum ⁊ date ei qui decem habet talenta. Omni enim habenti dabitur ⁊ abũdabit: ei qui non habet: etiam videtur habere auferetur ab eo. Et qui non hab3 ſtudium vel voluntatẽ operandi. ſepe aufert facultas. Juſto eni iudicio fit vt ille q nõ

vult bene operari cum poſſit poſtea non
poſſit cu3 velit: ⁊ Lu.xix. Dicitur ſimiliter
de ſeruo pigro. Auferte ab eo mnā: ⁊ ſub
ditur. Dico vobis quia omni habēti dabit
⁊ abundabit. Ab eo vero qui nō h3 ſiple
voluntate3 operandi ⁊ quod h3 auferetur
ab eo.i.facultas. ❡ Auferet etiā accidia ho
mini bona gratie ⁊ bōa glorie ⁊ bona na
ture. Bona glorie aufert quia illa permit-
tūtur ſolis ſtrenuis ⁊ vigilantibus vnde.
Lu.xij. Beati ſerui illi quos cū venerit do
minus inue: vigilātes Amē dico vobis qđ
pre.ſe. ⁊ fa.i.diſ.⁊ tranſi.mi.il.⁊ Mat.xi
Regnū celorum vim patitur ⁊ violēti ra-
piūt illđ ecōtrario. Accidioſi ⁊ pigri amit-
tunt illud. Sequitur verbu3 qđ dicit glo.
Grādis violentia eſt in terra naſci ⁊ celu3
capere ⁊ habere per virtutē qđ per naturā
nō poſſumus. Non eſt.n. veriſimile qđ ac
cidioſus talē violentiā celo faciat. Accidio
ſus enim adeo lēte incedit qđ in celo locū
ſuum amittit. Gre. Nemo in huius vite iti
nere torpeat ne in patria locū perdat. Idē.
Iuſtus vt celeſtia rapiat canet ne inanis
dies eat. ❡ Qđ aute3 accidia bona gratie
aufer.t poteſt oſtēdi ex hoc qđ gratia ſpi-
ritus ſancti ſicut ignis eſt qui nō poteſt eē
ocioſus deſinit eē ſi deſinit agere. Sic gra
tia xp̄i quōq3 amittitur q2 homo ex ea non
operatur vñ ſuper illud. Jo. Qui non dili
git me ſermo.m.nō ſeruat dicit. Gre. Nū-
quā eſt amor dei ocioſus. Operatur.n.ma
gna ſi eſt. Si aūt operari renuit amor non
eſt vnde. apoſto. Gratia dei in me vacua
nō fuit. Nec ſolis gratiā aufert hōi accidia
ſed etiam fructū quia gratia deberet ꝓce-
dere. Et ſic aufert totā vtilitatem huius vi
te qđ nō eſt paruū damnū. vñ. B. Quam
mult9 me priuares o amara mors vite ſiu
quam fructu. grauior mors. Nā vita ſine
fructu grauior mors ē. Deniq3 duplex ma
lum paratur ligno infructuoſo ſecuris ⁊
ignis. ❡ Aufert etiā accidia bona nature.
Naturale.n ingeniū ⁊ cetera bona nālia
deteriorat. Et ſi nullū aliđ dānū faceret ac
cidia homini niſi de amiſſione tp̄is nō pa
rū dānificaret hominē. Sed multi ſunt q
dānū iſtud nō reputāt: ideo agemus hoc
de hijs que deberēt mouere hoie3 ad tp̄is
ꝯſeruationē et ſunt.viij. que poſſunt vale
re ad hoc. v

❡ Quod octo ſunt q̄ valent ad tp̄is ꝯſer.

PRimo pñt valere ad hoc verba ſa
cre ſcripture. ❡ Quib9 monemur
ad tp̄is cōſeruationē: ſicut ē illud.
Eccle.iiij. Fili cōſerua tp̄s ⁊ declina a ma
lo: ⁊ illđ. Prouer.v. Fili ne des alienis ho S
norem.t.⁊ ānos tuos crudeli fatuus eſt q
re3 ita pretioſam ſicut eſt tp̄s dat hoſti ſuo
crudeli expēdendo illud in ſeruitiū demo
nu3. ❡ Scđo pñt valere ad hoc exempla
creaturarū que quodāmō videtur tp̄s cō-
ſeruare quantū pñt. Accepta.n. oportuni-
tate operandi operātur nec permittūt tp̄s
vacuū trāſire. vnde.iij. Eccle. Omnia tp̄s
habent. Tertio debet mouere hominē ad
tp̄is cōſeruationem ipſa natura tp̄is. Tp̄s
n. breue eſt ⁊ velociter tranſiens ⁊ poſtq̄
trāſijt recuperari nō pōt. Ad primū perti-
net qđ legitur in. Job.i. Breues dies hoīs
ſunt. Debemus intelligere breuitatē iſtam
reſpectu vite eterne cui debemus ꝑpēdere
tēpor iſto. De breuitate etiā tāgitur in ps.
Ubi dicitur. Mille āni an.o.t.t.c.d.q̄ pre. D
De hac etiā breuitate dicit. Sene. Si mul
tū etatis eſſet parce diſpendēdū erat vt ſuf
ficeret neceſſarijs. nūc que demētia ē ſup
uacua diſcere in tēporis egeſtate. De velo
citate vero legitur in. Job. Dies mei velo
cius tranſierūt ⁊. Sene. Infinita eſt velo
citas temporis punctu3 eſt qđ viuimus ⁊
puncto minus. Itē Job.ix. Dies mei velo
ciores curſore fuerūt. Et de irreuocatione
tp̄is dicit: Ber. Nō parū eſtimes tp̄s qđ in
factis vř̄i dictis expēdit ocioſis. Uolat.n.
irreuocabile verbū. volat tp̄s irrecupabi-
le. Nec aduertit iſipiēs qđ āittat. ❡ Quar
to poteſt valere ad hoc precioſitas tēporis
De qua. B. Nihil precioſius tēpore ſ3 heu
hodie nihil vilius reputatur. Oſtēditur ēt
ꝓcioſitas temporis tripliciter Primo per
hoc qđ poſſeſſio temporis valde rara eſt:
quātū ad hoc ꝙ vnicu3 tēpus ſemper eſt:
ſicut de fenice dicitur ꝙ ē fenix vnica ſem
per auis. vnde cum omne rarū pretioſum
ſit valde precioſu3 debet eſſe tempus. Se
cundo oſtēditur ex hoc qđ aliqs eſt locus
in quo plus amaretur vna hora temporis
ad agendam penitētiā q̄ tanta maſſa auri
quant9 eſt totus mundus locus ille infer-
nus eſt. Tertio oſtenditur ex hoc qđ i vna
hora temporis poteſt homo promereri di
miſſionem pene eterne ⁊ peccatorum ſuo
rum remiſſionem: ⁊ dei gratiam ⁊ eternā

glorii.¶ Quinto pōt valere ad hoc qđ ſi
ꝯſiderem⁹ nos debitores eē totꝰ tpis nſi.
nec debemus etiaȝ illud vni ſoli creditori
ſed pluribus. Fatuus enim eſt qui mul-
tis debitis obligatus eſt ſi ꝓdige expēdit.
Debita noſtra oſtendit nobis beatus Ber
nardus dicens. O ſi cognouiſſes q̄ multa
⁊ q̄ multis debeas: videres quoniam ni-
hil eſt quod facis. Primo chriſto debes
omnem vitam tuam: quia ipſe pro tua po
ſuit ſuam. Secundo exigunt preterita pec
cata mea: futurā vitam meam: vt faciam
fructus dignos penitentie ⁊ recogitē oēs
annos meos in amaritudine anime mee.
Quid ſi tertiū debitoreȝ oſtendā qui eam
vnde dicet ſibi: puto quod deſideres glo-
riam quā oculus non vidit. Nōne ad hoc
emenduȝ totuȝ te ⁊ quecūqȝ poteris dare
oportebit: ⁊ cum oīa compleueris nō ſūt
cōdigne paſſiones huius temporis ad fu
turaȝ gloriam que inuo. Quarto debito-
ri debes totū quod es a quo totū habes q
te fecit ⁊ benefecit ⁊ cuncta miniſtrat tibi.
Cui horum proponis reddere quod de-
bes. Sexto deberet mouere hoīem ad con
ſeruationeȝ temporis hoc quod oportebit
hoc diſtrictaȝ rationē de eo reddere coram
deo. Omne enim tempus impenſum tibi
requiretur qualiter ſit expenſuȝ. ſicut dicit
beatus Ber. Et ſicut capillus nō peribit d
ca. ita nec momentum peribit de tempore.
Unde in pſ. Cuȝ accepero tempus ego iu
ſticī iudicabo. ⁊ tre. i. vocauit aduerſū me
tempus vt contereret elec. M. Beneficiū tē-
poris multuȝ erit aduerſus homines: etiaȝ
aduerſus eos qui boni videnť eſſe. Ualde
eniȝ ingrati apparebūt illi quib⁹ dn̄s tan
tū beneficiū dabat ſingulis momētis quan
tum eſt tēporis beneficiū. qui tanto bene-
ficio non ceſſauerunt ab impugnatione
ipſius. ¶ Septimo debet hoīem mouere
ad idem: qđ hoc tēpus quodā ſpūali mo-
do eſt noſtra poſſeſſio. Unde Sene. Reli-
qua a nobis aliena ſunt: tēpus tm̄ noſtruȝ
eſt: tali modo tēpore noſtrū eſt: ꝙ nos ipſos
amittimus: qui medietatem ſui temporis
amiſit. quodāmodo dimidium ſe amiſit.
¶ Octauo debet nos mouere ad tēporis
cōſeruationē hoc ꝙ tēporis amiſſio. que-
dam mors eſt. Eſt enim amiſſio vite. Un̄
Sene. Quotidie morimur: quotidie dimi
nuitur aliqua pars vite. ⁊ tunc quoqȝ cuȝ
creſcis: vita decreſcit: quēamodū nō extre
mū ſtillicidiuȝ exaurit: ſed quicquid ante
defluit ſic vltima hora eē deſinimus nō ſo
lum mortem facit: ſed ſola conſumat. Illi
vero qui prodige tempus expendunt fre-
quenter accidit: vt citius tempore amittāt.
Unde viri impij non di. dies ſuos.

¶ Alia .vi. que valent ad deteſtationem
accidie. cap. iiij. A

Preter predicta ſunt. vi. alia q̄ poſ-
ſunt valere ad deteſtationem acci
die. ¶ Primū eſt hoc: q2 ipſa īqui
nat pulchriorē parteȝ eccleſie. ſ. viros cōtē-
platiuos. ⁊ eſt mirū: ꝙ illi ſunt magis ac-
cidioſi. qui minus eē debuerunt. Uiri eniȝ
contemplatiui: quoꝝ eēt non ſolum curre
re: ſed etiam volare. Aues eniȝ ſpirituales
ſunt admodum teſtudinis lētiſſime ince-
dunt. Un̄ iam non poteſt dici de illis. illud
Iſa. Qui ſūt iſti qui vt nubes volāt: ſed ve
lut mortui immobiles ſtant. Unde neceſſe
habet orare frequenter. Exē. dauid. vt in
via domini viuificentur: ⁊ vt pēne eis den
tur vt volare poſſint ⁊ requieſcant. ¶ Se
cundo poteſt valere ad deteſtationem acci
die: ꝙ ille qui hoc vitio laborat a diabolo
capitur ignominioſus ceteris peccatori-
bus capitur. ſola enim ignauia capit eum
⁊ qn̄qȝ ſolus timor. Unde. xviij. Prouer.
Pigrum deiecit timor ⁊ anime effemina
toꝝ eſurient. Multum poſſent erubeſcere
quos ſolus timor deicit de equo virtutum
cum timor non ſit niſi quadā pictura ter
ribiliū. Preterea cū timor ſit de malo fu-
turo ille queȝ timor deuicit. quodāmodo
deuicit ab hoſte q nōduȝ eſt ſed futurus.
qn̄qȝ etiā futur⁹ nō eſt. Unde Sen̄. Illud
tibi p̄cipio ne ſis miſer ante tēpus. Cum
q̄ velut iminētia expauiſti fortaſſis nunq̄
ventura ſint. ¶ Tertio pōt valere ad de-
teſtationē accidie hoc ꝙ accidioſus valde
ignominioſe detineť: captus. nō eſt enim
ligatus vinculis ferreis. imo nec ſtupeis: ſȝ
potius nullis. ſola eniȝ deſidia detineť: nec
habet aliquam carcerem qua claudatur:
vel cuſtodes qb⁹ cuſtodiať niſi ꝓut ſom-
niat. Un̄. xv. Prouer. Pigrū q̄ſi ſepes ſpi
naꝝ. videť hoi pigro ꝙ vie clauſe ſibi ſint
ſpinis: ⁊ ꝙ nullo mō poſſit fugere de ma
nib⁹ dioboli. videť ſibi ꝙ ſi ꝯuertatur ad

dñm ſtatiz debeat mori. vñ: Gñ.iiij. Dicit
cayz oïs q̄ iuenerit me occidet me dicit pi
ger ité.xxij. Prouer.leo eſt foris ⁊.xxvi.di
cit piger leo ē in via leena i itineribus. Mi
rū eſt q̄re ita timēt pigri ad dñm cōuerti
cū uidēt eos q ad dñz cōuertūtur diuti⁹ vi-
uere ⁊ pulchriores eſſe in medio pls.occi.
ſuz.iiij. Pōt facere ad deteſta.accidie hoc
qđ illud vitiū tūc ſolū: vel maxime hoies
īfeſtat: qm̄ ſunt in ſeruitio dei vñ partē dei
nititur ei auferre nec parū deteriorat eā m:
qñ.n.efficit: vt pſalteriū vnū in faſtidio ⁊
accidia dictū minus ſit gratum deo.q̄.ps.
vnus cū deuotiōe: ⁊ ilaritate dictus vnde.
Je. Malo vnū pſalmū cū ilaritate mentis
decātare: q̄ totū pſalteriū cū corporis faſti-
dio ⁊ accidia.v. Poteſt valere ad deteſta.
accidie hoc q̄ accidia eſt valde grauis īfir
mitas: tria faciunt ad grauitatē iſtā. Pri-
mū hoc q̄ illi q laborāt hac infirmitate ne
ſciūt ſe infirmos eſſe vñ ſe ſapiēs reputāt:
⁊ aliquos iudicāt. Jō dicit̄ Prouer.xxvi.
Sapiētior ſibi videt̄ piger: vij.iuris ſo.ſe.
Piculoſa vero ſolet eē infirmitas: que non
agnoſcet̄: q2 eius remediū nō q̄rit̄ vñ ve-
rū ſcio longius a ſalute abſiſtere mēbrū q̄
obſtupuerit.i.egrū ſe'ſe nō ſentiētez piculo
ſuo laborare. Secūdū facit ad grauitatez
hmōi īfirmitatis ei⁹ plixitas. Eſt eni acci-
dia velut febris laſſa: vñ de illa pōt intelli
gi: qđ dīc eccleſiaſtic⁹ lāgor plixior grauat
medicū. Tertiū facit ad grauitatē hmōi i
firmitatis hoc qđ reddit hominē īpotētē
ad opandū vñ ſignat̄ p.paliſi. Mar.rij.
⁊ Mat.ix.p ariditatē manus. Math.xij.
Ubi legit̄. ⁊ ecce hō habens ma a. ⁊c. Acci
dioſus hz manū dextrā aridā ſz nō fruſtrā:
q2 īpotēs ē ad dñi operandū. vñ zacha.xi.
Dicit̄ de malo paſtore brachiū eius aridi-
tate ſicabitur: ⁊ oculus ei⁹ dexter.tenebre
omēs obſcurabunt̄ tūc oculus eius dexter
obſcuratur quādo paſtor ad ſpūalia cecus
efficitur. Accidia eſt velut febris illa q̄ dici
tur ethica: que puenit ex cōſumptione na
turali humiditatis: ſic accidia ex defectu
humoris gratie. Sexto poteſt valere ad de
teſta.hui⁹ peccati.ſ.accidie hoc q̄ accidio-
ſus eſt iniquus in deuz: quia defraudat eū
lucro talēti: q̄ ei cōmiſſit iniquus eſt in p
ximum ⁊ quia eum ſcandalizat: ⁊ quia de
fraudat euz in hoc q̄ ipſe vult commede-
re ⁊ bibere: ſicut ipſe: ⁊ tūc tñ nō vult labo
rare: vt ipſe. In ſeipſū ēt iniqu⁹ ē: q2 hoſtes
ſuos: nutrit a qb⁹ pimatur vita eius.

¶ De vitijs pertinētibus ad accidiā. v.

Dicto d hijs q̄ faciūt ad dete. accidie
ↄſequēter dicēdū ē.de diuerſis ſpē-
ciebus vitior: q̄ ad accidiā ptinēt. vide
tur aūt iſta.xvi. Uitia ad accidiā ptinere
tepiditas: mollicies. ſomnolētia. ociositas
negligentia ignauia indeuotio triſtitia: te
diū: vite deſpatio. impfectio: ſiue i pſeverā
tia. remiſſio diſſolutio. Tepiditas ē paruus
amor boni: ⁊ vr̄ tepiditas prima radix eē
accidie: ⁊ ex hac videntur naſci cetera vi-
tia enumerata. facit āt tepiditas m̄lta ma
la in hoie. ¶ Primo deū puocat vt ē pri⁹
oñſuz: tūc tepidus a deo euomit̄: cū in de
teriora labi pmittat̄ vel impenitēs morit̄
¶ Secūdo fiduciā temptandi ⁊ accedēdi:
diabolo pſtat. de multis.n.vitijs temptat
diabolus hoiez tepidū de qbus nō audet
tēptare hoiez feruentē: vnde dicit auctori
tas ille feruenti muſce nō inſidēt ¶ Ter-
tio reddent hoiem q̄ſi impotentē: ⁊ ↄtra-
ctū: vt patet in illis q cum valde fortes ſint
ante nō poſſunt ſeptimā ptez facere peni-
tentie: q̄ facit vetula vna. q̄ accidit pp̄ter
tepiditatē q2 paruū habēt deſideriū agendi
penitētia vñ Ber. forſitan nō poſſum⁹ q2
nō multū volumus. Tepiditas ēt facit vt
hō petat: ⁊ non accipit. accidit.n. q̄ aliqs
xx. Annis nō accidit q̄ petit mortē: q2 te-
piditate petit: q̄ alius q̄ feruenter peteret
vna die impetraret. vñ Aug. Seruat tibi
deus qđ nō vult cito dare vt tu diſcas ma
gna magne deſiderare. et tepiditas ēt facit
vt hō ſemp pugnet nec nūq̄ vincat nec il-
lā ſublimē pmiſſionē vincentiū nūq̄ acci
piat: q̄ dicit in Apoc.ij. Uincēti dabo mā
abſcō. tepidus.n.a deo remiſſe agit q̄ nū-
q̄ puenit ad retributionē que etiam eſt cu-
ſtodia mandatoruz que tanta eſt qđ non
pōt dici ſicut dicit ps. in cuſtodiendis illis
re.mul. Tepidus ſimilis eſt auaro. hōi de
quo dr̄ vulgariter. q̄ tantū expendit q̄tū
largus: ⁊ tamē nō habet gratiaz nec mer
cedē: q2 p modico pdit multū. tepidū ſem
p ſeminat in vita pñti: ⁊ nūq̄ metit q2 ad
pacē animi nō puenit. Ber. ſi incipis: inci
pe pfecte. ⁊ pfectus: hoc ipſuz iā pfecte age
⁊ ſi pfectōis aliqd attigiſti temetipſum in
temetipſo metire.

¶ Sequitur de mollitie.

Equitur de mollitie: que eſt in pa
s tiētia rei dure de qua legitur. Pro
uer. xviij. Qui mollis eſt ⁊ diſſolu
tus i ope. ſ. frater eſt ſua opera diſſipantis
mollis eſt ille qcedit duris. i. tribulationi-
bus ſuccūbit vñ quādo in ope ꝙ inchoat
aliqd dure occurrit: ⁊ ipſe ab ope deſiſtit:
⁊ talis eſt frater ſua opera diſſipantis idē
n. ē ac ſi ea diſſiparet Mollities iſta eſt ve
lut q̄dda culcitra. in qua diabolus in homie
quieſcit hō etiā mollis eſt velut hō niueus
q ad ignē tribulationis quaſi liqueſcit ad
nihilū redigit ad q̄ miſeriā deuenturi ſint
q mollis ſunt: inſinuat. Deut. xxviij. Ubi
dicitur delicatus vite ⁊ luxurioſus valde i
uidebit fratri ſuo ⁊ vxori ſue. ⁊c. ⁊ paulo
poſt tenera mulier ⁊ delicata q̄ ſup terraz
ingredi nō valebat nec pedis veſtigiū figu
re ꝑpter mollitiē: ⁊ teneritudinē nimiā vi
debit viro ſuo q cubat in ſinu eius frater
filij: ⁊ filie carnibus: ſummū remediū ꝯtra
mollitiē iſtā eſt ignis ſpūs ſancti qui lutea
cōſolidat: valeret etiā ꝯtra iſtā mollitiē aſſue
tudo durorū vñ. Ber. Ruſticus duros ha-
bet neruos: fortes lacertos exercitatio fecit
eū ſane torpere ideo iulleſcit diſſolut⁹ po
teſt vocari q mollis eſt ⁊ qui nullo amore
ligatus eſt ad opus boni vel quaſi parali
ticus eſt paraliſis enī diſſolutionē ſonat.

¶ De ſomnolentia. vij

Equitur de pctō ſomnolentie: qd
s ad accidiā pertinet qr ſicut legitur
A in Prouer. xix. pigredo imittit ſo-
porē ꝙ pōt intelligi de ſopore ꝯtemplatio
nis: ⁊ de ſopore corpis ſoporē contempla.
pigredo imittit in illis q noie cōtēpla. pal
liant pigritiā ſuam nolētes aliqd operari:
cōtra quos poſſunt valere hec duo exēpla
q̄ ſubiungimus. ¶ Legit in vitis patrū: ꝙ
qdam peregrinus venit ad abbatē ſilua-
nū in mōte ſinai. ⁊ cū videret fratres labo
rātes dixit quare opamini cibū q pit. Ma
ria enī optimā partē elegit ⁊c. ꝙ cū ſenex
audiret fecit ei dari codicem vt legeret in-
cludens eū in cellā: cū ergo tranſiſſet hora
nona circūſpiciebat ſi veniret aliqs ad vo
candū eū ad cibū ⁊ venit ad ſenē: ⁊ inter-
rogauit vtrū fratres comediſſent cui Rñ-
dit ſenex tu hō ſpūalis es: ⁊ nō neceſſe hēs
hanc eſcam nos autem tanq̄ carnales co-
medimus: ⁊ ideo operamur: ⁊ cū audiſſet
cepit penitere cui abbas ergo neceſſaria ē
martha marie. ¶ Itē abbas. Jo. dicebat
fratri ſuo maiori vellem eſſe ſemper ſecur⁹
ſicut angeli ſecuri ſunt non operantes: ſed
ſemper deum ſine intermiſſione collaudā
tes: ⁊ proiecto pallio intrauit heremum ⁊
poſt ſeptimanam reuerſus, pulſauit ad ho
ſtium fratris ſui quē queſiuit: quis es tu.
⁊ ille ego ſum ioānes ⁊ frater dixit. Jo. an
gelus factus eſt: ⁊ vltra inter homines nō
eſt: ille aūt pulſabat dicens: quia ego ſum:
non aperuit ei: ſed dimiſit eum affligi. tan
dem aperuit ei dicens: ſi homo es: iterum
habes neceſſe operari vt viuas: ſi autē an
gelus: quid queris intrare cellā: ⁊ ille ſta
tim penitētiam agit:

¶ De ſomno corporis. v

E ſomno corporis ſatis planū eſt
d ꝙ pigredo imittit eū: multi ex pin
guedine conant ad dormiēdū cū
tñ dormire nō poſſint. ¶ De ſomno vero
corporis ad preſens tria oñdimus. ¶ Pri
mo oſtendemus: ea que ſunt rephenſibilia
cōtra ſomnum. ¶ Scdo ea q̄ habēt hoies
cohibere a nimietate ſomni. ¶ Tertio q̄
ſunt neceſſaria ad hoc vt aliquis dormiat
prout debet.

¶ Quinq̄ reprehenſibilia circa ſomnum
corporis.

Uinq̄ vero reprehenſibilia: ſunt B
q circa ſomnū. ¶ Primo nimietas
ſomni ad qd ptinet ill'. Prouer.
vi. Uſquequo piger dormis. ¶ Scdo rep
henſibilis eſt ꝯtra ſomnū brutalitatis: qñ
videlicet aliqs dormit ſicut porcus: vñ. B.
carnalis ſomn⁹ ⁊ brutalis eſt ſicut ⁊ lethe⁹
abhominandū ſeruo dei. ¶ Tertio rephē
ſibilis eſt triſtitia iſurgēdi a ſopno. vñ. Ec
cle. xxxij. Hora ſurgendi nō triſtet rephē
ſibilis eſt: pigritia in ſurgēdo a ſomno. vñ
Prouer. Sicut hoſtiū vertit in cardie ſuo
ita piger In lecto ſuo. ¶ Quinto rephen
ſibilis eſt cōtra ſomnū in oportunitas ſom
ni qñ aliqs dormit qñ nō eſſet dormiēdū
vt in tēpore orōnis: vñ petrus. eſtote pru-
dētes: ⁊ vi. in orō. vel cū aliqs dormit i ſer
mone vel lectione iuxta illud. Eccle. xxij.
Cū dormiente loqtur q narrat ſtulto ſapiē
tiā ſi ſtultus nō fuiſſet nō habuiſſet volun
tatē dormiēdi per duos dies tam ē tēpore
lectiōis ⁊ ſermonis dormitat tps i quo do r
miendū nō eſt. Tēpus ēt i quo dormiēdū
nō eſt tps matutinus eſt illud enī tempus

nõ eſt ſomno occupãdus: q2 valde vtile ẽ & ſtudio & orationi & diuine laudi & dei cõſolatio freqñtius illo tẽpore recipiť. ¶ Ad primũ ptinet q diciť in. ps. Mane aſtabo tibi & ad ſcõz ptinet qd legiť. Job. viij. Si diluculo cõſurrexeris ad deũ: & oipotẽtem fueris depcatus: ſtatĩ vigilabit ad te & pac. reddet habitaculũ tuũ: & xvi. Sap. oz pue nire ſolẽ ad bñdictionẽ tuaz & ad te. ſo. te. adorare primo paupi: q eis occurrũt conſueuerũt dare diuites: ſic deus libẽti⁹ exaudit eos: quos valde mãe orant eũ. Qd hora illa ſit idonea ad laudãdũ deũ: ptinet illud. Job. xxxviij. Cum me laudarent ſi aſ. ma. & vi. omẽs: filij dei. Aſtra matutina: ſunt viri cõtemplatiui q horis matutinis laudãt deũ. Ad hoc aũt q cõſolatio dei matutinalis horis precipue recipiať ptinere illud. Iſa. xxvi. Mane vigilabo ad te: & in. Exo. xvi. Filij iſrael colligebãt mãna hora matutina ad ſignificandũ q tũc diluculo ſpũs ſctũs colligẽd⁹ ẽ. Sicut corporũ amatores ſtabiliũt corpus in mane aliqd guſtãdo: ſic dulcedine ſpũs ſancti in mãe ſtabiliendũ eſt ſpecie. vñ ad he. xiiij. Optimũ ẽ gratia ſtabilire. cor. non. ¶ Tria ſunt que debẽt homines cohibere a nimietate ſomni primũ ẽ verbũ Auguſtini. indecens eſt chriſtiano ſi radius ſolis in lecto ſuo eũ inueniat. Secũdo ad hoc q ſomnus ſine neceſſitate eſt tẽporis amiſſio. Ber. Quantũ ad debitum ptinui pfectus nihil ita pit de vita nr̃a q̃ q ſomno deputatur ĩ veritate ſomnus eſt quaſi quedã ſpecies: vel imago mortis. Tertio debent cohibere ho. a nimietate ſomni. propter multiplex malum q legitur in ſcripturis ex ſomno occidiſſe & de hoc ſufficiat ponere. v. exempla. Primũ exemplũ eſt iudicum. iiij. De ſiſara. q cũ bibiſſet lac obdormiuit & interfectus ẽ a iahel. clauo in cerebro eius defixo ſecundo eſt de ſanſone iudic. decimoſexto. Quẽ dalida fecit obdormire ſuper genua ſua: & raſis. vij. Crinibus captus eſt: & obcecatus ¶ Tertiũ exemplũ eſt: in iudith. de oloſerne. q dormiẽs a muliere hebrea interfect⁹ eſt. ¶ Quartuz exẽplũ eſt. Mat. xxvi. Ubi legũtur apoſtoli ſomnolẽti chriſtũ amiſiſſe. ¶ Quintũ exẽplũ eſt actuũ. xx. de quodã adoleſcente nomie eutico: q eũ diſputãte paulo grani mergereť ſomno cecidit de ſuo cenaculo deorſuz & ſublatus ẽ mortu⁹

¶ Tria vero neceſſaria homini dormiẽti debite dormienti.

Tria vero neceſſaria ſunt homini ad hoc q debito modo dormiat. ¶ Primo neceſſariũ eſt ei vt vigilando laboret vnde eccleſiaſtes. v. Dulcis eſt ſomnus operanti ſiue parũ ſiue multũ comedat homo ocioſus affligitur nõ ſolũ vigilãdo: ſed etiam dormiendo. ¶ Secundo neceſſarium eſt: vt ſobrie cibo potuqz vtatur. ¶ Tertio vt ſenſus ſuos ſobrios. cuſtodiat vnde. Ber. Sobrium cibum ſobrium ſenſum: ſobrius ſequitur ſomnus.

¶ De ocioſitate. viij.

Sequitur de pctõ ocioſitatis cõtra quod peccatũ ¶ Primo oſtendemus: q ſit ſtultus qui ociũ diligit ¶ Secundo tangemus: q licet ocioſi: ſemper ſint reprehenſibiles precipue tamẽ tẽpore gratie reprehẽſibiles ſunt. ¶ Tertio tangemus ea que attẽdenda ſunt alicui i occupatione quã vult eligere q̃ vero ſtult⁹ ſit ille qui ocium diligit oſtenditur nobis. Prouer. xij. Ubi legitur. Qui operabiť terram ſuam ſatiabitur pa. qui autẽ ſectatur ocium ſtultiſſimus eſt ne ſolum ſtultus talis eſt: vel ſtultior ſed ſtultiſſimus. A

¶ Tres gradus ſtultitie.

Primus gradus ſtultitie eſt vitam ſuã negligere ei neceſſaria nõ querendo. ¶ Secũdus gradus eſt in defenſaz vitã ſuã hoſtibus expõere. ¶ Tertius gradus eſt hoſtes: q eã interimant paſcere hos tres gradus ſtultitie hz q ſectať otiũ vite eni future, que eterna eſt nõ pu t det hoſtibus ſuis ſe etiã exponit. ſ. vitijs: & demonibus vt iam oſtẽditur hoſtes enim ſuos nutrit q2 vitia ocio nutriũtur: & impinguãtur ſicut & anxeres: & etiam ſolent. equi ocio impinguari & poſſumus. xij. ſtultitias aſſignare: in homine ocioſo.

¶ Stultitias. xij. hominis ocioſi.

Prima ſtultitia eſt: q2 ipe facit locũ diabolo. contra illud apoſtoli. Nolite lo. da. di. vñ. Videť ſocietatem diaboli amare apud hominẽ occupatũ: ſi hz diabolus vbi poſſit eẽ: q2 res pfecte occupata nõ eſt: capax alterius rei. ideo dicit. Je. Semp aliqd boni opis facito: vt te diabolus inueniat occupatũ: ex hoc vero q aliqs in ſe diabolo locũ facit oi loco idignus eſt: pter q̃ in infernũ proprius locus ocioſi

eſt infernus ſicut ⁊ diaboli: ꝙ ſic pōt oſtē
di cōſtat ꝗ ocioſus in celo nō recipietur:
celū eni erit merces: tantū eorū q operarij
ſuerūt. vñ. xx. Math. voca oparios ⁊ re. il
lis mer. In padiſo terreſtri ēt nō recipief.
vñ. in Gñ. ij. Tulit dñs deus hominez: ⁊
po. eū. in para. voluptatis. ⁊c̄. etiā in pur
gatione nō recipitur. vñ. ps. In labore ho
minū nō ſunt. ⁊c̄. ho. nō fla. occioſi nō la
borāt cū hominibus nō fla. in purgatorio
ſed cū demōibus in inferno. Ocioſus etiā
indignus eſt eē in mūdo iſto. vñ: Luc. xiij
Dicitur de ficulnea ſterili: vt. Quid enim
terrā occu. relinqtur ergo ꝗ in ſolo infer
no ſint ocioſi. ¶ Secunda ſtultitia eſt: ꝗ
ocioſus in tali ſtatu ſe ponit: ꝗ etiā brutis
animalibus īferior eſt: quo ad hoc ꝙ bru
tis animalibus licitū ſit comedere. homi
ni vero ocioſo prohibet apoſtolus. ij. ad
teſa. iij. Dicēs ſi qs nō vult opari nō man
du. homo ocioſus eſt velut hō mortuus.
Senē. ociū ſine litteris mors eſt: ⁊ viui ho
minis ſepultura: ⁊ eccleſiaſtes. ix. Melior
eſt canis viuus leone mortuo leo mortu⁹
eſt aliqs ocioſus magnus cui nō preualet
canis viuus. i. aliqs vilis ſtrenue operās.
Immo etiā hō ocioſus ē pluſq̄ mortuus.
vñ in epiſtola iude dicitur de qbuſdam ꝙ
ſunt arbores autumnales infructuoſe bis
mortue arbor in autumno plantata: quā
do facit fructū facit ſero illū. Sic aliq dū
ſani ſunt ocioſi volūt eē: ſʒ ī autumno mor
tis: tūc primo volūt fructū penitentie face
re. Iōfrequēter accidit: ꝗ ſine fructu dece
dunt ⁊ tales hoies infructuoſi. quaſi bis
mortui ſunt: q2 non ſolū mortis tēporalis.
ſed etiā eterne ſunt debitores ſunt ī quo de
terioris cōditionis ſunt q̄ bruta animalia
illa autē ſolā tpralem mortē debēt. iij. ſtul
ticia ocioſi ē ꝗ ex negligētia excolendi ſe
fructū ſui ipſius āmittit. Si qs vineā habe
ret: in qua mille aſinatas vini poſſet colli
gere. Ualde reputaretur ſtultus: ⁊ īfelix ab
hominibus: ſi ex negligētia excolēdi eam
fructū illū amitteret fructus aūt quē aliqs
in ſe colligeret: ſi ſe diligēter excoleret: pre
ualeret vino vnius regnūq̄ fatuus ergo ē
q ex negligētia iſta fructū amittit: quantū
in ſe colligere poſſet. Multū deberet talis
cōfundi. Dicit Sene. Turpiſſima iactura
eſt que p negligētiā ſit turpiſſimā ideo vo
cat eā q2 eſt erubeſcētie plena. Nemo eſt
ita pauper q dē fructu oris ſui ditari non
poſſe ſi bene excoleret illud vnde. xij. Pro
uer. De fructu oris ſui vnuſquiſq3 replebi
tur bonis.

¶ De octo fructibus oris.

¶ Ex ore ſuo poſſet hō colligere. viij. gene
ra fructuū valde p̄cioſoꝝ nō ſolū p ānū: vl
per menſez: ſed etiā ſingulis diebus ſi qs
bñ excoleret os ſuū. Primus fruct⁹ eſt dei
laudatio. Scd's ē grāꝝ actio p̄cioſitas ho
rū fructuū ex hoc māifeſta ē: ꝙ celeſtes ar E
bores tales fru. ferūt: ibi. n. ſonat gratiarū
actio ⁊ vox laudis iuxta verbum ꝓphe.
¶ Terti⁹ fructus ē oro cui⁹ p̄cioſitas māi
feſta eſt: ex hoc ꝙ ab āgelis in celis deferf.
vñ. xij. Tobie. Dicit ei angelus qñ orabas
cū lachrimis: ⁊ ſepeli. mortuos: ego obtuli
orationē. t. dño. Nō eſt vile exeniū vel do
nū quod a tātis nūtijs deo p̄ſitatis. Ex vir
tute ēt orōnis māifeſta ē p̄cioſitas huius
fruct⁹ de qua virtute Dicit Gre. Magna
ē virtus orationis q̄ effuſa in terris: in celo
opatur. ¶ Quartus fructus eſt confeſſio:
cuius fructus p̄cioſitas patet p hoc qđ de⁹
vult fructū iſtū ſemp añ ſe here. Unde. ps.
Cōfeſſio ⁊ pulchritudo in cōſpe. eius. Cō
ſueuerūt diuites qñ diuerſi fructus portāt
añ eos illū retinere ante ſe quez pre ceteris
amāt. Ideo dñs ita amat cōfeſſionē: ꝗ cō
feſſio efficit: ⁊ cuſtodit pulchritudinē: p̄cio
ſitas hui⁹ fructus ex hoc patet: quod deo
nullus adeo diſplicet q nō placeat ei: ſi fru
ctū hūilitatis ꝯfeſſiōis ei offerat: vel etiā of
ferre ꝓponat. vñ ps. dixi cōfitebor ⁊c. ⁊ la
tro dū in cruce humilē deo cōfeſſionē obtu
lit a patibulo īferni ſe abſoluit: ⁊ eternū
regnū meruit. ¶ Quītus fru. eſt modeſtia
que in hoc attēditur. vt hō modū ponat ī
verbis ſuis quo ad quātitatē: ⁊ vt loquat
q̄ualia dʒ loq nō clamoſe. ſcilʒ vera ⁊ q̄ ad
dei ſunt gloriā ⁊ ꝓximi vtilitatē ⁊ vt loq
tur qualiter dʒ loq nōn clamoſe. Precioſi
tas h⁹ fruc. pʒ ex hoc qđ lr̄ in Prou. Qui
moderat ſermones ſuos: prudētiſſim⁹ eſt. F
¶ Sex. fru. eſt abſtinētia cui⁹ p̄cioſitas pʒ:
p hoc ꝙ tāte virtutis eſt. abſtinētia ꝙ vitā
hois ꝓlongat. Eccle. Qui abſtinēs ē adij
ciet vitā. ⁊c. Tal' virtutis dicunt fuiſſe fru
ctus arboris ſolis ⁊ lūe de qb⁹ legit in hy
ſtoria. Alexādri. Sacerdotes. n. ſol' ⁊ lune
fructib⁹ illis veſcētes referūtur vixiſſe. ccc. G
ānis abſq3 leſione Septim⁹ fructus ē fru

terna eruditio. Fructū iſtū ſpecialiter ferre voluit ipſum lignum vite. ſ. ipſe dei filius. Mate. i. Eamus in ciuitates: ⁊ vicos pximos: vt ibi pdicē: ad hoc eni veni. Octauꝰ fructus ē fidelis reclamatio quādo hō videt iniurias inferri deo vel proximo. Preciositas vero huiusfructus māifeſta eſt ex eius raritate. Pauci eni inueniūtur q iſtū fructū habeant. Unde Prouer. xx. Multi miſericordes vocātur. Uirū autem fidelez quis inueniet. Uidemus quottidie fratres noſtros a qbuſdam dillacerari ſcilicet a detractoribus: ⁊ nō eſt qui reclamet. Immo quod plus eſt videmus ipſum deū a luxoribus crucifigi: ⁊ nō eſt qui inde loquatur. Illi q ſolo verbo poſſent has cōtumelias dei ipedire non curāt de hoc loq. ¶ Quarta ſtulticia ocioſi eſt φ ipſe ſe expōit abſq; defenſiōe hoſtibus ſuis. Ocioſus eſt ſicut ſignū ad ſagittā. Poteſt eni; a demonibꝰ vndiq;: vndiq; ſagittarij: vñ pōt dici illð. Treno. iij. Tetendit arcū ſuū ⁊ poſuit me quaſi ſignū ad ſagittam. Occupatio velut quidā clipeus eſt contra ſagittas diaboli. Uñ Ouidius. Ocia ſi tollas periere cupidinis arcus. Eſt etiā ocioſus velut caſtruz abſq; muro. Uñ Ezechie. xxxviij. Aſcēdaz ad terrā ſine muro. Uerbuz eſt diaboli veniā ad geſcentes habitāteſq; ſecure. Hō vero occupatus eſt velut caſtrū bene clauſuz. Uñ. Augu. Nemo facile capitura tpe qui bono vacat exercitio. Homo ocioſus non tantū expoſitus eſt vni hoſti: ſed pluribus. Uñ hētur in vitis patrū: quod dixerūt ſeniores. Operantē monachū demonē lino pulſari ocioſuz vero ab imūdis ſpiritibus deuaſtari. ¶ Quinta ſtulticia eſt quod cū ipe valde paup ſit ⁊ nihil lucretur tamen large expendit res valde ſpecioſas. ſ. tpus ſuū: ⁊ bona ſua naturalia. Uñ in hoc negocio nihil deterius ocio: quod nō ſolū noua nō acqrit: ſed etiā opata pſumit. ¶ Sexta ſtulticia ocioſi eſt qð ipſe facit ſe quaſi receptaculū omniū ſordiū vñ. Ber. Omniuz tēptationū ⁊ cogitationū malarū ⁊ inutiliū ſentina eſt otiū. In ſentina ſordes recipiuntur in nauibus marinis ſic cor ocioſi quaſi oēs ſordes recipit viciorū licet autez origo poſſit eē omniū peccatorū: tamē occaſio eſt ſpecialiter iſtorū peccatorū: ſcilicet luxurie: verboſitatis: nugarū: ⁊ curioſitatis: ⁊ ſupbie. De peccato luxurie habes exēplū in Dauid: qui dum occupatus fuiſſet bellis cōtinens fuit. Poſt vero: tēpore ocij adulterū cōmiſit vt legit. ij. Reg. vndecimo. Salomō etiā dū occupatus fuit circa tēplū ⁊ alia edificia nō ita infatuatus fuit amore mulierū vt poſtea quādo factus eſt ocioſus: poeta etiā dicit. Queritis egiſtus quare ſit factus adulter. In promptu cauſa ē ðſidioſus erat ⁊: Ezechi. decimoſexto. Hec fuit iniquitas ſodome ſororis tue. ſuꝑbia: ſaturitas: panis ⁊ habūdātia: ⁊ ociū De verboſitate: ⁊ curioſitate legitur prime ad. Thim. quinto. Adoleſcētes viduas deuita: ⁊ ſubdit Diſcurūt eni circuire domos nō ſolum autem ocioſe: ſed etiā verboſe: ⁊ curioſe loqntes que nō oportet. De nugis vero dicit beatus Ber. Ocioſitas eſt mater nugarū nouerca virtutum De ſupbia dicitur in Pſalmo. In laboribus hominū nō ſunt ⁊ cū ho. non fla. Ideo tenuit eos ſupbia. ¶ Septima ſtulticia ocioſi eſt: qð ipe ſecuz vult habere qui eū de malicia iſtruat vnde nō eſt mirū ſi ſapiēs ſit vt faciat mala. ¶ Otioſitas quaſi quedaz mgr̄a malicie eſt. Eccle. trigeſimotertio. Seruo mali volo tortura ⁊ compedes mitte eū in operationem ne vacet. Multā enim maliciaz docuit ocioſitas. ¶ Octaua ſtulticia ocioſi eſt qð cū ipſe ſit ſubmerſus in pſundo ſtulticie ſiue malicie nō vult tamen porrigere manū ad laborez licet aliter euadere non poſſit vñ Sene. A ſtulticia nemo emergit niſi manū porrigat ad laborē hō ocioſus q ñ vult occupare ſe vt a peccato poſſit exire tali ſtulticia laborat q̄ñ laboraret ille q cecidiſſet in aquā profundā ⁊ pigritaretur manū porrigere ad arborē ſibi pximā cū aliter nō poſſet a naufragio liberari. Occupatio bona lignū vite ē his q apphēderūt eā: ⁊ fruſtra laborat ocioſus ad exeūdū de peccatis niſi ſe occupet. ¶ Nona ſtulticia ocioſi ē qð ipe geſcit quādo laborādū eēt: ſcilicet in preſenti: ⁊ ideo laborabit: quādo eēt geſcendū. ſcilz in futuro: in quo ſimilis ē illi de quo dicit Iſai. quartodecimo Sedebo i mōte teſtamēti i lateribus aglonis Cui dicit btūs Ber. O ipudens ⁊ ipudēs milia milium miniſtrabant ⁊c. ⁊ tu ſedere preſumi. Mundus iſte locus laboris eſt. vnde Job quīto. Homo naſcitur ad labore ⁊ auis ad volandum. Unde. dictum eſt Ade quando erat eijciendus de paradiſo

ſo ⁊ ponendus in terra iſta. in ſudore vul-
tus tui veſceris pane tuo. ¶ Decima ſtul-
ticia ocioſi eſt: ꝙ ipſe vult deū quodāmo-
do preire dum ſolum vult quieſcere ⁊ nō
laborare. cūm dn̄s ſex diebus opatus ſit: ⁊
ſeptima requieuerit. Unde. Gen̄. ij. Cōple
uitq̄ de⁹ die ſeptimo opus ſuū qđ fecerat
⁊ requieuit ab omni opere quod patrarat.
¶ Undecima ſtulticia ocioſi eſt: ꝙ ipſe re
fugit qđ eſt iocunditas: ⁊ ſanctitas tā aīe
ꝗ corporis. ſ. moderatū laborē. ¶ Duode-
cima ſtulticia eſt: ꝙ ipſe illud diligit. vn̄
dei maledictionem icurrit: ⁊ vnde in vni
uerſitatē vitioꝝ incidit. Ad pmū pertinet
qđ legitur Mat. xxi. De ficulnea quā deus
maledixit. Ideo quod eēt ſine fructu. Ad
ſcđm pertinet illud verbū Ber. Summa
mentis malicia eſt ocium iners.

¶ Quam reprehenſibiles ſint ocioſi tem
K pore gratie.

Equitur videre quare poſt⁹ repre
s henſibiles ſint ꝗ tēpore gratie ſūt
ocioſi quā ꝗfuerūt ante. qđ patet
ex hoc ꝙ legitur. Mat: xx. Quid hic ſtatis
tota die ocioſi? Illos rephēdit pater fami
lias: quos ocioſos inuenit. xi. hora. ꝑ quos
ſignantur illi qui ſunt in tempore gratie.
Et poſſunt hic quattuor cauſe aſſignari.
¶ Prima cauſa eſt hoc quod dn̄s dedit
nobis formā iam laborandi ⁊ exemplum.
Unde ad Phi ij. Exinaniuit ſemetipſū for
mā ſerui ac. Magna ſuperbia eſſet ſi vel-
let quieſcere ſeruus ex quo laborat domi-
nus. Unde Mat. x. Non eſt diſcipulus ſu
per magiſtrum. neq̄ ſeruus ſuper domi-
num ſuum. ¶ Sc̄da cā eſt quod nos qui
tempore gratie ſum⁹ ſerui: empticij ſum⁹:
⁊ ideo magis ad laborem tenemur. vnde
Apoc. Empti eſtis precio magno. ¶ Ter
tia cauſa eſt: qꝛ melior merces nobis pro-
mittitur. Judeis enim promittebatur ter-
ra: nobis celum. Une Mat. iiij. Penitētiā
agite appro. enī re. celo. ¶ Quarta cauſa
eſt: qꝛ etſi ſpiritualibus ꝗ erant in veteri le
ge promittetur regnū celorum ſub figura
terre promiſſionis: tamen illa multū illis
differebatur. Non enim acceperunt merce
dem ſuam vſq̄ poſt paſſionem chriſti. ni-
mis erat longe via in paradiſum quando
oporebat ire per infernū: ſed i momento
vno lucratur aliquis paradiſū: vt cū poſt
verum baptiſmū decedit vel cū poſt tantā
contritionem que ſufficiat ad lotionē cul-
pe ⁊ pene. Unde Ber. in perſona Eccleſie
Labor meus vix eſt vni⁹ hore: etſi ampli⁹
pre amore non ſentio. Unde Luce. xiiij.
Miſit dn̄s ſeruū ſuum hora cene dicere
inuitatis vt venirēt. quia iam parata ſunt
omnia. Hora cene tēpus eſt gratie. in quo
omnia ſunt parata: quia nihil ampli⁹ ne-
ceſſe eſt ad hoc quod aliquis ad eternam
cenam introducatur niſi qđ man⁹ ſuas la
uauerit ideſt purgatus perfecte fuerit. L

¶ Quod tria ſunt attendenda circa occu
pationem.

Equitur videre quid attendendū
s ſit in occupatiōe quā quis eligit.
Tria autē attendenda ſunt circa
eam. ſ. quod occupet. Unde Jeronymus.
Semper aliquid boni facito: vt te dya-
bolus inueniat occupatum: ⁊ vt te tediū
remoueat iuxta illud verbū Sene. Occu
patione bonaꝝ artium ſumus occupandi
quotiēs male habet inertia impatiens ſui.
⁊ vt vtilitatem habeat. Pro vitando enī
ocio ocioſa ſectari ridiculum eſt. vt dicit
Ber. idem. Non tantūmodo agendū eſt
vt cum aliqua delectatione vel ſine grādi
nauſea dies tranſigatur: ſed vt etiam de
peracta dieta ad profectum mentis ſemꝑ
aliquid in cōſcientia reſideat aliquid tota
die theſaurum congregatur. Magis enī
attendendū eſt in occupatione quod oc-
cupet animū ꝗ quod occupet corpus. Itē
ſecundū Ber: Meliora ſunt exercitia ſpi-
ritualia ꝗ corporalia. Et inter corporalia
melius eſt quod ſimilius ſpiritualibus vt
ſcribere. Et notandū ꝙ quidā nolunt ope
rari: quia hoc ſibi dedecus reputant. Cre-
dunt enim honorabiliores burgenſes eſſe
illos qui nihil agunt niſi quod comedunt
⁊ bibunt: ⁊ aliis delitiis intendunt. Sed
eadē ratione poſſent porcos pferre equis:
⁊ ceteris animalibus que nihil agūt niſi
quod comedunt ⁊ bibunt. Et in veritate
tales homines per porcos ſignant. Mat.
viij. Ubi dicunt demones domino. Si ei-
cis nos hinc: mitte nos in gregē porcoꝝ.

¶ Decimoſeptimo de vitio dilatiōis. ix.

Equitur de vitio dilatiōis. quo vi
s tio multū laborat genus humanū M
Uñ Sen̄. Nemo. n. quicq̄ habꝫ in
preſenti. In futurū enī multa diſtulimus:
⁊ nocet hoc vitiū multū homini. vñ nocet

⁊ nocuit ſemp differre paratis. ¶ Itē qui nō eſt hodie cras min⁹ aptus erit. ¶ Due aūt ſunt ſpēs dilationis que multū nocēt. ſcilicet dilatio conuerſionis: ⁊ dilatio confeſſionis. De quibus modo pſequemur. De prima legitur. Eccle. v. Non tardes cōuerti ad dn̄m: ⁊ ne differas de die in diez. Subito eniz veniet: ⁊ ira illius: ⁊ in tēpore vindicte diſperdet te. Et eiuſdē. xvij. Ne demoreris in errore impiorūz. Et. xxi. Fili peccaſti. Non adijcias iteruz ſed priſtinis vt tibi dimittantur. Ad eandē dilationem poteſt referri illud. Iſa. xxviij. Erit eis verbum domini manda: remanda ⁊c. Verbum. n. dn̄i multis eſt occaſio huiuſmodi deriſionis. multi. n. qn̄ amonent d̄ ſua cōuerſione reſpōdent ad min⁹ facto ſic māda remāda ⁊c. Et hoc pcurat diabol⁹ vt dum differunt venire ad dn̄m. vadant ad infernuz ⁊ cadāt retrorſuz. i. īprouiſe moriantur ⁊ pterātur. i. irrecuperabiliter dānentur. Ad illaz dilationē ptinet illud verbuz Aug. Loquēs ad dn̄m. Non erat qd̄ tibi reſponderet dicenti mihi: ſurge q dormis niſi v̄ba ſomnolēta. modo. Ecce modo ſiue paululū. ſed illud modo nō habebat modū: ⁊ illud. Paululū ibat in longū Unde Aug. de eadē dilatione. Differebaz de die in diem viuere in te: ⁊ non differebam in memetipſo mori. ⁊ illud Senece. Quidā tūc viuere incipiūt cū deſinendū eſt. Quidā ante deſierūt quā inciperent: ⁊ illud ſopho. ij. Vox cantantis in feneſtra: ⁊ coru⁹ inſup liminari. Dominus ſtat ad hoſtiuz domus peccatoris ⁊ pulſat. Unde Apoc. iij. Ecce ego ſto ad hoſtiuz ⁊ pulſo.

B Si quis audierit vocē meā ⁊ aperuerit mihi ianuā introibo ad illuz. Duo vero ſunt que īpediunt ne dn̄s intret ad peccatorez. Primū eſt qd̄ peccator habet oculū ad leta ⁊ pſpera: cū potius deberet oculū habere ad triſtia. i. pericula que ſibi imminent. Unde Eccl. vij. Cor ſapientū vbi triſticia eſt: ⁊ cor ſtultoꝝ vbi leticia eſt. Et iſta cogitatio dicitur in p̄dicto verbo ſophonie. Vox cantantis in feneſtra ⁊ īpedit ne dn̄s ad peccatorē intret. exemplū habemus de hoc in ciuitate iſrael que oculuz habebat leta. vnde gaudebat cuz fleret dn̄s pro ea. Unde Luc. xix. Uidens ieſus ciuitatē fleuit ſuper eā dicens: q: ſi cognouiſſes ⁊ tu: quidez in hac die tua que ad pacem tibi.

¶ Scd̄m q̄ īpedit ne dn̄s itret ad peccatorē eſt pcraſtinatio. ⁊ iſta pcraſtinatio ē velut coruus inſup liminari dicēs dn̄o pulſanti ad hoſtium: cras cras. Prouenit iſta pcraſtinatio ex hoc q̄ peccator repromittit ſibi longā vitā. Un̄ Eccle. xxix. Repromiſſio negſſima multos pdit. Repromiſſio qua peccator ſibi pmittit longā vitaz. Non ſolū nequā eſt ſed etiā nequior. ⁊ nequiſſima: Nequaz eſt: ideo q: ſibi vſurpat peccator. hoc qd̄ pꝓuidēdi eſt de futuro tēpore diſponere. ne. vnde act. i. Non eſt veſtrum noſſe tēpora vel mo. que pa. ⁊c. Et Ber. dicit. Quid de futuro miſer taz temerarie pſumis. tanq̄ pater tēpora ⁊ momēta in via nō magis in ſua poſuerit poteſtate. Nequior nō eſt repromiſſio iſta. q: cuz tēpus infiniti valoris ſibi a deo datū fatue expenderit. Adhuc tamē preſumit qd̄ de⁹ multū tēporis ſibi ſit daturus. Tali fatuitate laborās qua laboraret ille qui theſauruz magnū ſibi a patre deditum ad negociandū fatue expēdiſſet ⁊ adhuc lōge expēdere vellet dicens. Bene poſſum expēdere q: pater me⁹ ſatis mihi adhuc dabit. Cui reſponderi poſſet. Uex eſt q: ita bene cuſtodiſti que tibi iam dedit. Tales deberēt aduertere. id quod dn̄s tēpore Noe reſcidit de tēpore penitentie homini promiſſio ſcd̄m ſtrabū. xx. annos eos qd̄ videbat q̄ hoies penitere nolebant. Si vero dominus tēpus pmiſſuz nolentib⁹ penitere abſtulit. Quid faciet de his quib⁹ nullū tempus pmiſit. Nequiſſima vero eſt pmiſſio iſta quia talis nō tantū tēpus ſibi datum perdit. imo etiā in contumelia ipſius largitoris expēdit: ⁊ futurū tēpus in cōtumeliā eiuſdē expēdere diſponit. Qua frōte ergo preſumit quod deus qui iſta nouit debeat ſibi longā vitā dare. ad hanc dilationē poteſt etiaz referri qd̄ legitur in Prouer. iij. Ne dicas amico tuo vade ⁊ cras reuertere cum ſtatim poſſis dare.

¶ Octo promouētia ad accelerationem conuerſionis.

Octo vero ſunt q̄ debēt hoies mouere ad accelerandā cōuerſionem D

¶ Primū eſt mortis incertitudo. Un̄ Luce. xij. Et vos eſtote parati. q: qua ho. nō pu. fi. ho. ve. Et Mat. xxiiij. Ueniet ⁊ dn̄s ſerui illi⁹ in die qua nō ſperat. ⁊ in hora quā ignorat: ⁊ iter̄ Lu. xij. Dicit illi

qui dicebat aīe ſue. Anīa mea, multa bona
hꝫ repoſita ma. p. regeſce: comede. Stulte
hac nocte aīa. t. re. a te. q̄ aūt paraſti cuius
erūt. ꝛ Eccle. ix. Neſcit hō finē ſuū: ſꝫ ſicut
piſcis hamo. ꝛ ſicut aues ꝯprehēdunt la-
queo: ſic capiunt hoīes i tpe malo. ꝛ Señ.
Neſcis quo loco mors te expectat: idō tu eā
in oī loco expecta cuꝫ neſciat hō quo loco
mors debeat occurrere ei: eā magis debe-
at hō expectare. vñ in oī loco expectāda eſt
vel in nullo: ſed non nullo. ergo in oī loco
expectāda eſt. Uñ Sene. Juuenes morteꝫ
haberēt a tergo: ſenex ante oculos. ſꝫ illud
nō videat qđ eſt a tergo: nihilominꝰ tñ no
cere pōt. Et ēt amplꝰ quā qđ ante oculos
eſt: ſic mors iuuenibus timēda ē: vt ſenibꝰ
ſꝫ ipſi nō aduertāt: ꝛ hoc eſt vnde qđ mul
tū deberet hoīes mouere ad accelerationē
ꝯuerſionis qđ tot hoīes defuncti ſunt qui
beñ ꝓponebāt: nūqꝫ ſe facturos penitētiā
ꝛ p̄occupati nō fecerūt nec de cetero vnq̄
facient. Nimis temerariꝰ ꝛ fatuꝰ eſt hō: q
tanto diſcrimini ſe ſubicit qđ differt ꝯuer
ſionē ſuā. ℭ Scđo debēt homīes mouere
ad accelerationē ꝯuerſionis maximuꝫ bo
nuꝫ qđ ꝓuenit inde. de quo bono legitur.
Treñ. iiij. Bonū erit viro cum portauerit
iugum ab adoleſcentia ſua.

ℭ Quod octo bona accidūt ꝓpter accele-
rationem conuerſionis.

Octo vero ſunt bōa q̄ ſequūtur ex hac acceleratiōe. ℭ Primū boni
tas ꝛ ꝓfunditas: altiꝰ ꝛ ꝓfunditꝰ
īfigitur eo qđ īuenit ſubiectū magis tenerꝫ
vñ verſus. Quo ſemel eſt ībuta recēs ſer-
uabit odorē: teſta diu. ℭ Scđm eſt ꝙ hoī
iocundū eſt bene viuere. vñ ſapiēs. Opti-
ma forma viuēdi ē eligēda q̄ iocūda red-
det aſſuetudo. Ante aſſuetudinē moleſtiꝰ
eſt equs ambulare adeo qđ oporteat vincu
la in pedibꝰ eoꝝ ponere. Poſtq̄ vero con
ſueti fuerint facile eſt eis. Silr pueris in
p̄ncipio moleſtuꝫ ē addiſcere adeo vt ver
beribꝰ oporteat eos ad hoc cōpelli. poſtq̄
vero aſſueuerūt amori litteraꝝ. patriā ſuā
relinquūt: ꝛ mltas pauꝑtates ꝛ moleſtias
ſuſtinēt vt addiſcere poſſint: ſic bene viuere
qđ p̄mo hoīem moleſtat ꝑ aſſuetudinē fit
hoī iocundū. ℭ Tertiū bonū eſt qđ hō ſe-
cure viuit. Uñ Sene. Pulchꝝ ē ante mor
tē cōſumare vitā. deinde expectare ſecure
reliquā tēporis partē. De hac ſecuritate le

gitur. Prouer. xv. Secura mēs q̄ſi iuge
ꝯuiuiū. Quartū bonuꝫ eſt quod hō deo
diutiꝰ ſeruit ꝛ diutiꝰ bene viuit. Uñ Aug.
Quid differs i craſtinū lōga vita erit ipa
longa bona ſit. vtiqꝫ ſi lōga erit. in verita-
te quāto habiturꝰ ſit longiorē vitā. tāto am
plius deſiderare debet vt bona ſit. ſicut ali
qs quāto amplius hꝫ de vino: tantuꝫ am-
pliꝰ deſiderare dꝫ vt bonū habeat: ꝛ am-
pliꝰ diſplicet ſibi vt corrūpat. Quintuꝫ
bonū ē quod gratiꝰ ē ſeruitiū corā deo q ci
to ad eū cōuertunt. Illi. n. puro ꝛ optimo
vite ſue q̄ſi de flore: ꝛ vigore deo offerunt.
Qui aūt tarde volūt cōuerti q̄ſi feces deo
reſeruāt. Qui timere poſſunt ne de fecibꝰ
calicis ire dñi bibāt. Juxta illđ ps. Fex eiꝰ
nō eſt exinanita. bibent. o. pec. ter. Iſti de
vita ſua p̄mo offerūt: qđ pulcriꝰ ꝛ meliꝰ ē
i ea diabolo vel mūdo tanq̄ dño. Religās
vero deo volūt offerre illud. ſ. de quo mū-
dus nō curat. cū tñ ea optima ꝛ electa de-
berēt eē. vñ in Eccle. Fili ſi habes beneſac
tecū ꝛ dignas deo oblationes offer: ꝛ in li-
bro Numeroꝝ. Oīa q̄ offertis de decimis
ꝛ in donaria dñi ſeꝑabitis. Optima ꝛ ele
cta erūt de illo q ꝙ deterius eſt dño offert:
dicit dñs in Malachia. Maledictus qui
hꝫ in grege. m. ꝛ vetera facit: ꝛ imolat de-
bile dño. p̄cipue placet dño ſeruitiū iuue
nū. Uñ dñs in Mat. Sinite paruulos ve
nire ad me: ꝛ nolite ꝓhibere. ꝛ. xxi. Nunq̄
legiſtis: quia ex ore infantium ꝛ lactentiū
perfeciſti laudem. Sextū bonū ē quod
hō moritur certꝰ certitudine ſpei de ſalute
ſua. econtrario incertus moritur q in fine
penitet. Unde Aug. Si quis poſitꝰ in vlti
ma neceſſitate voluerit penitētiā accipere:
ꝛ acceperit: ꝛ cum hac vadit: fateor vobis
nō ei negamus quod petit: ſed nō p̄ſumi-
mꝰ qđ bñ vadit pniam dare poſſumꝰ. ſe-
curitatē vero nō nunqđ dico dānabit: ſed
nec dico liberabit. vis ergo a dubio libera
ri: age pniam dum ſanꝰ eſ: ſi ſic agis dico
tibi quod ſecurus: q: pniam egiſti eo tpe
quo peccare potuiſti. Si vis pniaꝫ qñ pec
care nō potes. peccata dimiſerūt te non tu
illa. Itē Aug. Due ſunt res: aut ignoſcitur:
aut nō agnoſcit. qđ hoꝝ tibi futuꝝ ſit ne-
ſcio tene certū ꝛ dimitte incertū. Septi-
mū bonū eſt quod ignis purgatorij euitat
licet ille qui tarde conuertitur ſaluetur: ſic
tñ ſaluꝰ erit quaſi per ignē. i. ad Cori. iij.

¶ Octauũ bonũ eſt ꝙ malus premiũ reci‑pit. habet enim deus vnde melius remu‑neret eos q ſibi diutius ſeruierũt: ⁊ lꝫ ſal‑uetur q tarde conuertitur ſi vere tñ ſicut il‑le qui cito cõuertit: tamen in domo patris celeſtis manſiones multe ſunt.

¶ De periculis dilationis.

Tertiũ quod deberet hoies moue‑re ad accelerationẽ ꝯuerſionis eſt magnũ periculũ male conſuetudi‑nis quod periculũ manifeſtari põt ex di‑uerſis teſtimonijs ſcripturaꝝ que ſubiũge‑mus. Legiť Job. xx. Oſſa eius iplebuntur vitijs adoleſcẽtie ei⁹: ⁊ cum eo in puluere dormient. Uitia adoleſcẽtie. Si hõ in his ꝑſeueret ſunt ſimilia gutte q̃ oſſa ſubintrat que vix curatur. vnde talia vicia nõ relin‑quent hoiem dum viuit. Uñ Prouer. xxij. Adoleſcens iuxta viam ſuaꝫ cum ſenuerit nõ recedet ab ea. vnde narrat hiſtoria gre‑coꝝ. Quod Alexander magn⁹ carere nõ potuit moribus ⁊ inceſſu leonidis peda‑gogi ſui ⁊ vicijs quibus paruus fuerat iſe‑ctus: ⁊ in Jere. xiij. Sumitate poteſt ethi‑ops pellem ſuaꝫ: aut pardus varietates ſu‑as: ⁊ vos poteritis bene facere duꝫ dedidi‑ceritis maluꝫ. A medicis etiaꝫ diciť quod ꝯſuetudo eſt altera natura. De natura aũt eſt dictũ: ſi naturam expellas furca tñ vſqꝫ recurret: ⁊ ſm Aug. Dum cõſuetudini nõ reſiſtiť. fit neceſſitas. Quantũ ſit periculũ male ꝯſuetudinis oſtẽdit nobis glo. ſuper Mat. xxvi. Ubi Petrus in pͥma negatiõe dicit. Neſcio qd dicis. Jn ſcda cũ iuramẽ‑to negat. Jn tertia teſtať ⁊ iurat quod nõ nouerit hoiem. perſeuerans in peccato di‑cit glo. ibi Augu. Dat incrementũ ſcelerũ ⁊ qui minima ſpernit cadit in maiora. Ad oſtendendũ etiã male cõſuetudinis valere poteſt quod legiť de Lazaro. Jo. xi. Laza‑rus enim figurã tenet eoꝝ q ſunt in pecca‑to cõſuetudinis. De qbus dicit Martha. Dñe iam fetet. Lapis etiã ei at ei ſuppoſi‑tus. ligatus etiã erat manus ⁊ pedes iſti‑tis ⁊ facies eius erat velata ſudario. Et iſta quattuor ſpecialiter reperiunť in hoie qui eſt in pctõ conſuetudinis. Natura .n. ipſi⁹ corrupta eſt a deo vt ei ſapiant que debue‑runt ei deſipere: ⁊ ei deſipiant que debue‑runt ei ſapere. vnde fetidi ſunt coram deo ⁊ angelis eius: ſicut corpora corrupta ho‑minibus fetent. vnde in ps. Corrupti ſunt ⁊ ab ho. f. ſunt in iniqtatibus. f. nimis tar‑de adhibetur ſal ⁊ mirra pnie hoit⁹ qui ſunt i pctis cõſuetĩ. ſicut carnes tarde ſale ꝯdiuntur q̃ iaꝫ ſcaturiunt vermibus. Nõ etiã qui eſt in peccato cõſuetudinis habet velut magnũ lapidẽ ſupra ſeipſum malaꝫ conſuetudinẽ. vnde ſuper Jo. xi. dicit glo. Quod dñs fremuit lachrimatus ẽ clama‑uit. qñia difficile ſurgit quem moles male conſuetudinis premit. homo q in peccato male cõſuetudinis ẽ. ſimilis ẽ illi qui i pu‑teum cecidit ſuper cui⁹ os eſt magnus la‑pis poſitus. vnde in ps. Nõ me demergat tempeſtas aque neqꝫ abſor. me. pfun. neqꝫ vrge. ſuper me. p. o. ſ. Tempeſtas aque ho‑minem demergit in cõſenſu pecati morta‑lis. Profundũ abſorbet cũ peccato pecca‑tũ additur. Puteus vrget os ſuũ qñ hõ in ſeruitute male conſuetudinis redigitur. Manus vero ⁊ pedes hꝫ talis ligatas in‑ſtitis ꝑpter magnã difficultatem ad bene operandũ que eo eſt. Unde Aug. Ligat⁹ eram non ferro alieno ſed mea ferrea vo‑luntate faciem etiam habet velatam ſuda‑rio: quia ex hoc quod diu in tenebris pec‑catorum fuit ſpecialem viſum amiſit ho‑mo peccatis aſſuetus ẽ velut equus effre‑nis: qui eſt in curſu nec de facili poteſt re‑tineri vnde Jere. viij. Nullus eſt qui peni‑tentiam agat ſuper peccato ſuo dicens. Quid feci ſed omnes conuerſi ſunt ad cur‑ſum ſuum quaſi equus impetu vadẽs ad prelĩũ in quãto picũlo ſit talis hõ oſtẽditur in ps. Fiant vie illoꝝ tenebre ⁊ lubrice: ⁊ angelus do. p. e. Mirum ẽ ſi nõ cadit qui per viam tenebroſaꝫ: ⁊ precipitem: ⁊ lubri‑caꝫ incedit: ⁊ iceſſanter impelliť: a forti tẽ‑ptatione cũ ipſe ſit debilis. vnde põt dici il‑lud. Dñe vim patior Et videtur trahi ab ipſa cõſuetudine ad interitũ. vñ. Prouer. xxiiij. Et qui trahũtur ad interituꝫ libera‑re ne ceſſes. Peccatuꝫ cõſuetudinis ẽ vt fu‑niculus: immo vt filum ſtupeum reſpectu ſtatus in quo ẽ poſiť cõſuetudinem. vnde Jſa. v. Ue qui trahitis iniqtatem in fu. vãitatis: ⁊ qſi funiculũ plauſtri pctm̃ pec‑catum cõſuetudinis ẽ velut funiculus pla‑uſtri ꝙ. x. boues. i. x. predicatores vix rũpe‑re poſſunt. vnde dicit glo. ſuper illum locuꝫ. Merito iniqtatis i funiculis vanitatis tra‑hitur: qꝛ peccata: peccatis cõuertũtur ⁊ in‑ania ſunt vt fila araneaꝝ. Sed ſi extre vo

lumus tāq̄ vinculis ſolidiſſimis tenemur. Peccatū et ꝯſuetudinis eſt veluti languor inueteratus qui difficile curatur. vnde Eccle.x. Langor prolixior grauat medicū. breuem langorem precidit medicus. Itē in Eccle.xviij. Ante langorē adhibe medicinā. ⁊ Sene. Minꝰ negocij haberet medicus: ſi ad recens vitium adhiberetur ſequeretur cecū ⁊ rudes rectā mōſtrantes. nemo difficulter ad naturā reducitur niſi q ab illa diceſſerit: ⁊ Mat.ix. legitur. Qd diſcipuli non potuerunt expellere malignum ſpiritū a quodam in quo fuerat ab infantia. Et Baſilius magnꝰ: dicit qd ſicut non pōt quis dediſcere maternā linguā. ſic nec vix longa peccati ꝯſuetudinē tāta ē vis cōſuetudinis: vt quod hō ꝯſueuit facere vigilās nūq̄ faciat dormiens: ⁊ quod conſueuit facere viuens interdum faciat moriens. vnde refertur de quodā medico cui debebantur.xiij.lib. ad tres annos ſoluēde: qd cū laboraret in extremis: ⁊ admoneret vt ꝯfiteretur. ⁊ eucharistiā ſumere nihil aliud poterant ab eo extrahere niſi.xiij.lib. ad tres ānos: ⁊ ſic loquēs expirauit. ¶ Quarto debet monere hoīes ad accelerationem ꝯuerſionis ħ quod ꝯuerſio dilata difficilior eſt. Accelerata vero facilior. vnde Beda ſuper Lucam. Dyabolus quanto diutius poſſidet tanto difficilius dimittit. Et iterū. Quāto citius: tanto facilius diaboli dominiū euitatur. ſicut optimus modus occidendi ſerpentē materialem eſt per contritionem capitis. ſic optimus modus vincēdi ſerpentē infernalem ē per ꝯtritionē capitis ipſius. Tunc caput eius ꝯteritur cum in principio ꝯflictus ipſe deuincitur. vnde dñs dicit ad ſerpentē de muliere ipſa conteret caput tuum. Et Iero. Lubricus ē antiquus ſerpens: ⁊ niſi in capite teneatur ſtatī illabitur. ⁊ Eccle.xxv. Nō ē caput nequius ſup caput colubri. Et Cant.ij. Iubet dñs capi vulpeculas: ⁊.i. Re.xvij. Legitur Dauid ꝑcuſſiſſe Goliā in frōte: ⁊ ſic eū īterfeciſſe. in frōte dyabolum percutit qui in principio vite ſue eum deuincit. ſed velut in calcaneo eum percutere qui in fine vite ſue vult eum vincere. Pharao aūt populū iudeoꝝ in morte primogenitorū dimiſit: vt legitur Exo.xij. Per alias plagas non dimiſit eū: nec diabolus populū xp̄ianū perfecte dimittet donec eccleſia ſtudeat correctioni ꝑuulorū: ⁊ laboret ad interficiendum peccata dum recentia ſunt.

¶ Duodecim rationes q̄ conuerſio dilata ſit difficilior.

Uodecim ꝓo ſunt q̄ faciunt ad hec
d quod conuerſio dilata difficilior ſit.

¶ Primū ē induratio puerilis.n. etas tenera ē ⁊ ſuſcepti impreſſionis. ſenilis vero dura ē vnde Eccle.xxx. Curua ceruicē filii tui in iuuentute: ⁊ tonde latera eius dū infans eſt ne forte induret: ⁊ nō credat tibi virgula dū tenera ē. ſi curua ē pōt ad rectitudinem reduci. trabs vero poſtq̄ deſiccata ē ⁊ curua ē impoſſibilis ad rectitudines reduci. Sic ꝑuuli corrigi poſſēt ſi diligentia debita adhiberetur. de ſenibꝰ ꝓo in malicia ſua induratis non multū ſperādū ē. Ber. Ois malus aius priuſq̄ indureſcat malicia eius molliri pōt: ſed poſtq̄ indurauerit deſpādū ē.i. nō multū ſꝑandū ¶ Scd'o facit ad difficultatē ꝯuerſionis ħ qd ꝯtrariū grē dei iā occupauit hoīem. idō grā dei difficiliꝰ in eo recipit. ſicut materia q̄ hȝ aquā difficiliꝰ ſuſcipit ignem. q̄r ignis inuenit ibi qd ſibi repugnat. ſicut manifeſtū ē de cādela madefcā. de facili capit caſtrū in quo nullus repugnat: ⁊ de facili veſtis rectam formam ſuſcipit q̄ nūdū prauā ſuſcepit. In paruulis nūdū vicia ſūt vel ſi ſūt ꝑua ſūt. Idō de facili pñt extirpari. vbi idō dicit in ꝓs Btūs q tenebit ⁊ allidet ꝑuulos ſuos ad pe. ¶ Tertio facit ad hāc difficultatē ħ qd ille q diu multa diſſiulit diſſipauit in ſe bona nature virtutes.n. naturales quas habebat in puericia amiſit.ſ. virginitatē innocentiā humilitatē: ꝑꝑ quas virtutes dicit dñs. Mate.ix. Sinite ꝑuulos venire ad me: ⁊ nolite ꝓhibere. taliū eſt regnū celoꝝ.ſ. illoꝝ q habent ꝑ gratiā ea q habēt paruuli per naturā. Facilius ē aliquē ditari q habet diuicias huius ſeculi: ⁊ q multa bona dimiſſa a parētibus hȝ quam illum q bona paterna iā cōſumpſit. ſic paruulus q bona nature habꝫ facilius ditari pōt diuitijs ſpūalibus quā ille q peccando bona nature cōſumpſit. ¶ Quarto facit ad difficultatē hāc qd ille qui differt ꝯuerti hȝ vas minꝰ ydoneū cui dñs minus libenter infundit balſamū gratie ſue. veriſimile eſt quod vas cordis quod diutius immundiciam peccati continuit: ad gratiā ſuſcipiendā minus ydone

um ſit:nullus libēter infundit balſamū va ſi quod diu cōtinuit lutum.¶ Quinto facit ad difficultatez iſtam hoc quod q̄to aliquis diutius in peccato manet tanto amplius oneratur a peccatis:quia peccatum qđ per penitentiam nō diluitur ſuo pōdere ad aliud trahit.vñ onus culpe ꝛ pene creſcit in peccatore:ꝛ iō minus pōt ſurgere a pctō precipue cū ipſe ſemper debilior fiat:ꝛ hoc eſt vnde multum apparet quaʒ ſtulti ſint illi qui differunt conuerti Jlle.n. qui non poteſt leuare onus peccatorum: quādo minus eſt quō leuabit illud quādo maius erit.vñ legit̄ i vitas patrū qđ btūs Arſenius qui hitabat in heremo licie talez vidit viſionem: venit ad eum vox dicens. Egredere ꝛ oſtendam tibi opa hoium.Et egreſſus vidit ethiopem nigrum cū ſecuri cedentem ligna: ꝛ facientem grandē ſarcinam ꝛ temptabat leuare ea ꝛ pre magnitudine nō poterat:ꝛ iterum cedebat alia ligna ꝛ addebat ſarcine. Expoſuit ergo ei hāc viſionē:q cedebat ligna: ꝛ adhuc ſemper ſarcinaʒ addebat hō eſt qui oneratus multis pctis ſemp addit alia pctā cū oporteret ea deponere: ꝛ demere.Tali ſatuitate laborat q differt agere pniaʒ vſqʒ ad ſenectutē. Quia laboraret ille q hēret quattuor iumenta ꝛ onera eis ſufficiētia: ꝛ iponeret iiij.iumētorū debiliori ex illis:ſic hoies debiles ſenio qđ ē debiliſſima ps vite hois totū onꝰ penitētie volūt ipōere.¶ Sexto facit ad cōuerſiōis difficultatē:hoc qđ quanto aliqs diutiꝰ in pctō morat̄: tāto ampliꝰ a deo elongat̄. Nō veriſimile ē qđ ille qui nō ceſſat ſe elongare a deo p.xl.annos poſſit de facili in.viij.diebꝰ.vel.xv.i qbꝰ durat īfirmitas ad deū redire.lʒ h̄ poſſit accidere ꝛ iterdū accidit quādo vero ſpūs ſcti placuerit afflare alicui:ſʒ q2 raro accidit:ideo ſcriptū ē.Qui ſe elōgant a te pibūt: ꝛ Jſa. Jnuocate eū dum ꝓpe ē.Solet dici quod tm̄ eſt a ſctō Dyoniſio vſqʒ ad vrbeʒ pariſienſeʒ: q̄tuʒ eſt ab vrbe pariſienſi vſqʒ ad ſcm̄ Dyoniſiū. Sic q lōgo tpe a deo ſe elōgauit nō niſi lōgo tpe ad deū redit:niſi dominꝰ valde magnā grāʒ ei facere voluerit. ¶ Septio facit ad difficultatē ꝯuerſiōis h̄ qđ hō circa mortē mlta hʒ i pedimēta.ſ.infirmitatē ꝛ ſollicitudinē de diſpoſitōe domꝰ ſue q̄ nō pmittūt hoieʒ cogitare de aīa ſua.vnde Jero.Dum infirmitate opprime ris.nihil aliud potes cogitare quā qđ ſentis. Aug. Mors vrget:peccata terrēt: vxor ꝛ filij quos amauit.ad ſe vocant.¶ Octauo difficile ꝯuertit̄ talis.qa iuſtū ē vt adeo ꝯtempnatur moriēs ille qui eū cōtempſit viuens vnde Jſa.xxxiij.Ue qui ſpernis nōne ꝛ ipſe ſperneris.ꝛ Jo.criſoſtomꝰ. Hac animaduerſiōe percutitur impius ut moriens obliuiſcatur ſui qui dū viueret oblitus eſt dei.¶ Nono q2 nemo niſi difficile conuertitur qui differt conuerti vſqʒ ad morteʒ:quia tunc dyabolus magis impugnat hominem ſciens: q2 ſi tunc homineʒ āmiſerit tūc de cetero eum non recuperabit.vnde Gene.iij.dr̄ ſerpenti.tu inſidiaberis calcaneo eiꝰ. Jn calcaneo qui eſt extrema pars hominis:intelligitur finis vite:cui dyabolus maxie inſidiatur. Tūc.n. ſummū ſtudiū ꝛ laborē apponit vt hominem dimicet. Jnterdum.xiiij. annis ante mortem prouidet dyabolus. vñ homineʒ dimicat in mortem.Facit enī homīnē aliquid iniuſte acquirere quod in morte nō vult reſtituere.vnde magna eſt fatuitas eorum qui ita preſumunt quod in morte cōuertantur.ꝛ quod dyabolus tunc dimicat quādo ipſe melius eſt properatus ad prelium: Similes videntur eſſe illi qui ludēs ad ſchacos ꝛ paruʒ de ludo ſciens cogitaret apud ſe.ego permittam mei familiam auferri.Deinde ꝛ in fine mactabo illū cuʒ quo ludo in angulo.cum tamen ſciret illū cum quo luderet periſſimum eſſe luſorē velut imperitus luſor eſt peccator qui ſemper interpretationibus ſuccumbit:q familiam virtutum amiſit:velut periſſimꝰ luſor eſt dyabolus qui ab initio mundi exercitatus eſt in ludo temptationū: qua preſumptione ergo cōfidit peccator qđ in angulo debeat euʒ mactare.i.in fine vite ſue vincere. Precipue cū ſine deo nihil poſſit facere ꝛ dei auxilio a deo indignū ſe fecit vt non ſolum nō ſit dignus adhuc adiuuari ſed irrideri.vnde Prouerb.i.Uocaui ꝛ renuiſtis ꝛ ſubiungitur.ego in interitu.vri ¶ Decimo facit ad h̄ qđ ille cū difficultate reuertatur qui conſueuit peccare propter amaritudinē quā inuenit cū attentat bene operari. Ex diuturna.n.infirmitate i qua fuit amaritudineʒ inuenit vbi debuit inuenire dulcedinem.vnde Aug. Palato egro pena eſt panis qui eſt ſuauis ſano ꝛ n

Oculis egris odioſa ē lux que ſanis ē amabilis. Inuēta .n. amaritudine in bono opere quod atemptat ſtatim dimittit peccatoꝛ illud ad moduȝ ſymie que guſtata exteriori amaritudine nucis: tam cito eam proicit: ⁊ ideo ad dulcedinem nuclei nō peruenit. Sic peccatoꝛ ad dulcedinē pꝛemij vel ſpiritualiū cōſolationum non peruenit: qꝛ dimittit bene operari quando inuenit aliquam difficultateȝ in bono opere. Amaritudo illa ſignata ē per amaritudinem illarum aquaꝝ quas inuenerūt filij iſrael de egypto reuertentes vt legit̄ Exo. xv. Que dulcoꝛate fuerunt cū lignum miſiſſent in eas: in quo ligno ſignificata eſt memoꝛia dominice crucis q̄ valet ad dulcoꝛandum penitentibus: amaritudinem quā ſuſtinēt iuxta illud Gregoꝛij. Si paſſio domini ad memoꝛiam reuocetur. Nihil adeo durum quod non equo animo tolleretur pꝛopter difficultatem quā habet aliquis in bono opere poſt peccatum. Dictū eſt Eue poſtq̄ pecauerit Geneſi. iij. In doloꝛe paries.

¶ Undecimo facit ad difficultatem ꝯuerſi. triſticia quā inuenit peccatoꝛ quādo cogitat ſe ſepare a vita in qua diu fuit. ⁊ hec ē cauſa quare ipſa memoꝛia moꝛtis amara eſt diuitibus: qꝛ non poſſunt ſuſtinere etiā quod cogitent ſe ſeparia diuitijs quas amauerant. vnde Eccle. xli. O moꝛs quaȝ amara eſt. m. t. homini iniuſto ⁊ pacē habenti in ſubſtātijs ſuis. ¶ Duodecimo facit ad difficultatē ꝯuerſi. quidam magnꝰ timoꝛ qui eſt in peccatoꝛe: ⁊ eſt in experiētia vite bone. qꝛ omnis peccatoꝛ ad modū Caym caput tremulum habet trepidans vbi timenduȝ non eſt. Credit enim quod moꝛi debeat ſi ſeruiat deo, iuxta illud Pꝛouer. xxij. Dicit piger leo eſt foꝛis in medio plateaꝝ occidendus ſum.

¶ Quod tunc eſt iniquus ille qui differt conuerti. Pꝛimo in deum. ſecundo in angelum. tertio in ſemetipſum.

Quinto debet mouere hominem ad accelerationē conuerſi. hoc quod ille qui differt conuerti iniquus ē in deum. in angelum: in ſemetipſum: in pꝛoximum: ⁊ etiā in inferiores creaturas. In deū. vi. modis inique agit. ¶ Pꝛimo qꝛ q̄ſi apponit fel in eſchā eius iuxta illud pſ. Dederunt in eſcham. m. fel. velut eſcha domini bonum opus eſt. qꝛ in eo dn̄s delectatur iuxta illud Cant. ij. Qui paſcis inter lilia. i. inter munda opera. Ecce ergo domini fel apponit qui bonis operibus que agit amaritudinem peccati admiſcet. Ualde ꝑuerſus eſſet coquꝰ alicuius pꝛincipis ſi in eſcha domini ſui apponeret abſcinthum. ¶ Secundo inique agit in deū: quia illud defert ante oculos eiꝰ quod maxime deo diſplicet. ſ. peccatū quod peccatū maxime deo diſplicet: vt oſtenſum eſt in pꝛincipio tractatus. ¶ Tertio inique agit in deum quia contemnit eū ſe miſericoꝛditer vocātem: ⁊ eterno regno volentem pacem eius emere cum ipſe moꝛtem eternam meruerit. vnde Iſa. xxx. Audient aures ter. ver. poſt ter. monētis. ſ. domini. Et. ij. Ad ro. An diuicias bonitatis dei ⁊ pacientie: ⁊ lōganimitatis ꝯtemnis. Et Gregorius. Debemus ſaltem dei miſericoꝛdiā erubeſcere ſi noluimus eius iuſticiā foꝛmidare. Qui tāto ampliori īpꝛobitate ꝯtemnitur q̄to contēptꝰ vocare nō dedignatur. ¶ Quarto iniq; agit in deū q eū expectat vt pius pater q̄ quātū in ſe ē affligit tarditate ſua ad qd poſſumus referre illud Thobie. ix. Scis qm̄ dies cōputat pater meus: ⁊ ſi tardauero vna die pluſ cōtriſtabitur aia eius verba ſunt minoꝛis Thobie ad angelum ¶ Quintum iniq; agit in deū: qꝛ deteriorem partē vite ſue deo reſeruat meliorē ꝑtem diabolo imolans. ¶ Sexto iniq; agit in deum qꝛ ex miſericoꝛdia dei iram ꝯgregat ⁊ ex h vnde debuit ſumere occaſioneȝ deo ſeruiendi ſumit occaſioneȝ impugnādi. Ex eo .n. q ſperat quod deus eū miſericoꝛditer expectat ꝓponit diutius eū offendere. vnde apl's. ij. ad Ro. Ignoꝛas qm̄ b. dei ad pe. te adducit ſer ſ. diuiciam tu. ⁊ coꝛ impenitēs theſaurizas tibi iram in die ire ⁊ reuelationis iuſti iudicij dei. Talis de bonitate dn̄i maliciā colligit. ¶ In angelum etiam peccat tripliciter. ¶ Pꝛimo qꝛ quantū in ſe eſt euȝ affligit in expoſitione gaudij de ꝯuerſione ipſius: vt dicitur Pꝛouer. xiij. Spes .n. que differtur affligit animā. de gaudio vero legitur. Luc. xv. Gaudiū eſt angelis dei ſuper vno peccatoꝛe penitantiam agente. ¶ Secundo quia fruſtratur angelus fructu laboꝛis ſui cum peccatoꝛ cui deputatus eſt ad cuſtodiam ad eius admonitionem ſe non coꝛrigit. ¶ Tertio vero quia angelo ſibi de-

putato reuerentiā debitā non exhibet du; ante eum abominationes ſuas cōmittere nō veretur: vel in ipſis iam cōmiſſis manere. Contra qđ dicit Bernardꝰ. Quouis angulo: quouis diuerſorio reuerētiā habe angelo tuo. ne audeas illo preſente qđ me vidente non auderes. ¶ Inique etiā agit in ſeipſum dum potius vult habere malū ꝗ bonū: infirmū ꝗ ſanum: mortuū ꝗ viuū ſeruū peſſimū ꝗ liberū: in ſtatu latronum oium ꝗ in ſtatu regis: nihil habētē ꝗ oium bonoꝝ eccleſie participem: inutilē ꝗ multū valentē. quod ille qui differt cōuerti potius amet ſe malu; ꝗ bonū. patet ex hoc ꝙ ipſe nullis admonitionibus malicia; vult relinquere ⁊ bonitatē recipere in quo ſemetipſu; viliorē hab; omnibus rebꝰ ſuis. Omnes res ſuas potiꝰ vult habere bonas ꝗ malas. Unde Aug. dicit ei qui talis eſt. Bona vis habere ⁊ malus eſſe vis. quod aūt talis potius amet ſe infirmū ꝗ ſanum: p; ex hoc qđ peccatū mortale īfirmitas eſt ad mortē. quod etiā potius ſe amet mortuū ꝗ viuu;. p; ex hoc verbo Auguſ. prius poſito. Differebā inquit viuere in te ⁊ nō differebam in memetipſo mori. quod etiā potius talis ſe amet ſeruū ꝗ liberum. p; ex hoc quod peccatū eſt ſeruitus peſſima. vñ qui facit peccatū ſeruus eſt peccati. Et. B. An non ſeruus cui dominaƭ iniquitas: ita ⁊ maxime niſi forte indignius iudices hominē tibi quā vitiū dominari. In ſtatu ēt latronis potius ſe amat ꝗ regis. Quia qui eſt in peccato mortali ad modu; latronis adiudicatus eſt patibulo inferni. Qui vero eſt in ſtatu gratie ad regnū eternu; inuentus eſt. Ite; qui in mortali eſt nihil h; imo etiā nihil ē iuxta illud. i. ad Cori. xiij. Si habuero oēm fide; ita vt mōtes trāſferā. caritatē aūt non habeam nihil ſum. Qui vero eſt in ſtatu gratie eſt particeps oium bonoꝝ eccleſie. Unde Dauid. Particeps ego ſum. o. ti. ꝛc. ¶ Item qui i mortali eſt inutilis eſt. Unde in ps. Oēs declinauerūt ſimul inutiles facti ſunt. Et Prouer. vi. Homo apoſtata eſt vir inutilis: q vero in ſtatu gratie eſt multi valoris eſt. Unde Eccle. xvi. Melior eſt vnus timēs deū ꝗ mille filij impij. ¶ In proximu; etia; inique agit qui differt conuerti tripliciter. ¶ Primo qꝛ corrūpit eū ſuo malo exēplo Unde Mat. xviij. Si peccauerit in te fra

ter tuus ꝛc. Dicitur aūt aliquis peccare in eum quo ſciente peccat: quia cum malo exemplo ſuo corrumpit. ¶ Secundo talis peccat in proximum: quia debito auxilio eum defraudat cum deberet iuuare eum in pugna contra diabolum ipſe potius nocet ei. Magna iniquitas eſt ſociu; ſuum in bello deſerere: ⁊ ad parte; inimicoru; ſe vertere. Eccleſia. iiij. Melius eſt eſſe duos ſimul quā vnū. Habent. n. emolumentū ſue ſocietatis. Si vnus ceciderit ab alteroſulcietur. ¶ Tertio inique agit talis in proximu;: quia peccato ipſius ſepe punitur proximꝰ. Unde legitur Joſue. ſeptimo. Quod propter peccatum Achor populus iſrael punitus fuit. terga eni; verterunt hoſtibus ſuis: ⁊. xxxiij. ex his corruerunt. ¶ In creaturas etia; irrationabiles peccat ille qui differt conuerti: quia propter peccatu; hominis creature irrationabilis quodāmodo puniuntur. Uñ poſſent cōqueri de homine in die iudicij. Sol poſſet dicere. ego propter peccatū hominis claritate; mea; amiſi. irrationabilia eni; animalia poſſent dicere ſi facultatem haberent loquendi: nos propter ipſu; in diluuio periuimus. Terra etiā propter ipm poſſet dicere ego maledicta fui: ⁊ ſpinas ⁊ tribulos germinaui. ¶ Sexto debe ret hoiem mouere ad acccelerationē conuerſi. hoc quod difficile eſt alique; conuerti. Unde Greg. Plures inueni baptiſmalem innocentiā ſeruaſſe: quā veram penitentia; egiſſe. propter hanc difficultate; ſecuru; eſt: vt homo cito conuertatur ⁊ frequenter doleat de peccatis ſuis: ⁊ frequenter confiteatur illa ſi forte inter multas cōfeſſiones inueniatur placēs deo. non eni; prima vice qua homo cytharizat vel violat bene ſcit cytharizare vł violare vt ydoneus ſit coram rege opus illud exercere: et dignus ſit ſtipendio. Item nec prima vice qua aliquis confitetur bene confiteƭ. imo pauci ſunt qui non faciant ſibi perizomata: vt leguntur feciſſe parentes noſtri. Gene. iij. Excuſant eni; homines peccata ſua iō dicitur ad Ananiā peccatricē. Iſa. xxiij. Sume cytharam circui ciuitatē meretrix obliuioni tradita bene cane frequenta cāticum. Cythara iſta eſt cōfeſſio qua ſumpta circūdāda eſt ciuitas anime: vt homo omnia peccata ſua confiteaƭ: ⁊ bene opor

tet cantare: q2 cõfitendo coram rege celeſti
cantatur: ⁊ cantus ille: ſi homo bene can/
tet regno celeſti remunerat. ¶ Septimo
deberet hoĩes monere ad celerationẽ con/
uerſionis hoc quod ſtat⁹ peccatoris ẽ val
de periculoſius. Un̄ Gen̄.iij. Legitur dn̄s
queſiuiſſe ab Adam cū peccaſſet vbi ipſe
eẽt ad ſignificandū ꝙ cõſideratio pericu/
loſi ſtat⁹ in quo ẽ peccato poſſit ⁊ debeat
mouere eū ad deſerendū peccatū.

¶ Qđ peccator in multis periculis eſt.

S i N quãto aūt periculo ſit peccator
pōt oſtendi multipliciter. ¶ Pri/
mo ex hoc ꝙ iuſticia dei tenet gla
diū euaginatū ſup caput eius qui ſecet eū
mediū aiam a corpore ſeparãdo. ⁊ melio/
rẽ partẽ.ſ.aiam in igne inferni ponat. Sz
miſericordia dei gladiū illū aliquantuluz
detinet ſi forte peccator penitentiaz agere
vellet. Ad gladiū iſtū pōt referri qđ legit.
Job.xix. Fugite a facie gladij qm̄ vltor
iniquitatū eſt gladius ⁊ ſcitote eẽ iudiciū.
Ad idez poteſt referri qđ legitur Joh̄.iij.
Qui icredulus eſt filio nō videbit vitaz: ſz
ira dei manet ſuper eū. Hec ira velut gla/
dius manet ſuper caput peccatoris. ¶ Se
cundo in ſtatu periculoſo eſt peccator: q2
eſt in terra inimicoꝝ ſuoꝝ: in terra inimi/
coꝝ ſuoꝝ morari periculoſū ẽ ex quo ſciūt
inimici eius eum ibi eẽ: ⁊ ſant fortiores eo
Baruc.iij. Quid eſt iſrael qđ in terra ini/
mici.ẽ. Item in periculo eſt peccator: q2 ex
ſolo pariete vitreo hoſtes eius ꝓhibent ne
habeant euz in manu ſua: paries iſte cor/
pus eſt: poſt iſtuz parietẽ ſtat diabolus ma
lis hominibus ſicut dicitur in cãticis. poſt
parietem ſtare tu quo ad bonos. Paries
de facili diſſipatur. Un̄ non eſt neceſſe eri/
gere magnas machinas ad ei⁹ deſtructio/
nẽ. vnus enim paruus lapis manualis ad
eum deſtruendū ſufficit. Unde mirum eſt
quomodo peccator eſt ſecurus qui capita/
les inimicos habet adeo potentes ſicut ſūt
demones: ⁊ eſt in caſtro tam debili. Item
in magno periculo eſt peccator: q2 ad mor
tē vadit. Unde Eccle.xxi. Uia peccatoruz
plantata lapidibus: ⁊ in fine illoꝝ inferi. ⁊
tenebre ⁊ pene. Deberet ergo peccator co/
gitare vias ſuas quo tendit ⁊ conuertere
pedes.ſ. iuxta illuz ps. Cogitaui.m.⁊ con.
p.m.⁊c. Itez in magno periculo etiam eſt
peccator q2 quodãmodo ad portaz inferni
tendit iuxta illud ps. Appropinquauerũt
vſqȝ ad portas mortis. porte mortis vl' in/
ferni peccata mortalia ſunt. Sic enim vo
cantur. Mat.xvi. Ubi dicitur porte inferi
nō preualebūt ad.e. Ad portã inferni dici
tur eſſe qui in peccato eſt. q2 inter ipſuz et
infernum nihil eſt mediū niſi tranſuerſuz
corporis. Si enim aia a corpore ſeparetur
quaſi in puncto in infernum intrat. Unde
Job.xxi. Ducunt in bonis dies ſuos. ⁊ in
puncto ad infernum deſcendunt.

¶ De ſtulticijs differentiū cõuerti.

o Ctauo ⁊ vltimo deberet homies
mouere ad accelerationẽ cõuerſi.
magna ſtulticia que eſt oñdiſ eſſe
in dilatione cõuerſionis. Poteſt autez hec
ſtulticia ſic manifeſtari. Fatuus eẽt qui in
vitulo caudã equinã quereret cū talis cau
da nō ſit de vitulo. Simili fatuitate labora
re videtur qui vult vitã malã: ⁊ bonã ha/
bere mortẽ. Cauda iſta nō eſt de hoc vitu
lo. Talis erat Balaam qui dicebat nume/
ri.xxiij. Moriatur aia mea morte iuſtoꝝ
⁊ fiant nouiſſima mea hoꝝ ſimilia. Ille q
vſqȝ ad mortẽ differt cõuerti per totã vitã
ſuã parat manſionẽ in inferno. cuz tñ ſibi
nullo modo manere velit: ſed i paradiſo.
¶ Item ſeminat maledictionem: ⁊ tamẽ
vult metere eternã benedictionẽ nō aduer
tens illud apoſtoli. Que eniz ⁊ ſeminaue/
rit homo ⁊ metet. Et illud Prouerb.xxv.
Que in iuuentute tua non ꝯgregaſti quo/
modo inuenies in ſenectute tua. Item ta/
lis vult colligere de ſpinis vuas: ⁊ de tribu
lis ficus. Querit enim bonū finem in vita
ſpinis peccatoꝝ plena.

¶ Octo caſus in quibus fatua reputatur
dilatio.

e T notandum ꝙ octo ſunt caſus i
quib⁹ fatua ſolet reputari dilatio
qui omnes ſatis ꝯpetūt ꝓpoſitio.
Primus caſus eſt quãdo aliquis aggreſſu
rus eſt iter. Ibi eniz ſolet fatua eſſe dilatio
ſic cum conuerſio. Sic inchoatio vie que
ducit ad celum. fatuum eſt differre eam: ⁊
hoc multis de cauſis. ¶ Primo q2 breue
eſt tempus iuxta illud Job.xiiij. Breues
dies hominis ſunt. ¶ Secundo q2 longa
eſt via. Unde.iij. Re.xix. Dictuz eſt Hely.
Surge comede. grandis.n. tibi reſtat via.
¶ Tertio quia a magnis expectamur. Cu
ria enim celeſtis nos expectat. ¶ Quarto

quia ad magna expectamur.i.ad regnum vnde. Mat.xxv. Uenite benedicti patris mei.pci.regnu3. ℂ Quinto pp impedimē ta que in via eē poſſunt poſſunt eni3 pnie auferri dū homo nimis differt. vn̄ ad Hebre.xij. dicit̄ de Esau quod nō inuenit penitētie locū q̄q̄ cū lachrimis ingsiuiſſ3 eū. ℂ Sexto ne forte ianua clauſa inueniatur ſ3 qd̄ legit̄ de fatuis virginibus. Mat.xxv ℂ Septio q2 quando aliqs tarde inchoat dietam ſuā op3 eū ampli⁹ laborare: ⁊ i tpe min⁹ ydoneo labori: ſic neceſſariū eēt illis q vſq3 ad ſenectutē differūt cōuerti: vt tūc āplius laborarent ⁊ illa etas minus ē apta labori pnie. Sene. Faciamus qd̄ in itinere ſolet fieri. Qui tarde exierūt velocitate moram ꝯpenſant. Et vt i vno verbo dicā. Oē bonu3 deficit illi qui de nocte venit ad hoſpitium. Satis malū hoſpitiū hēbit cuius hoſpitium infernus erit. In hoc aūt hoſpitio hoc p̄cipue timēdū ē qd̄ de cetero hoc mutari ñ poterit: Malū ēt hoſpitiū hēbit qui in igne purgatorij hoſpitabit̄. ℂ Secūdo fatua ē dilatio i rerū repetitiōe ꝑpter piculum p̄ſcriptiōis. Qñ.n.aliquis rē diu poſſedit rōe diuturne poſſeſſioni vult p⁹ ea detinere eam. ſic dyabolus qñ hoīnē diutius poſſidet tanto difficil⁹ dimittit vt dicit Beda. ℂ Tertius caſus eſt ſi aliquis in locum immūdu3 cecidit fatuus eſt ſi voluntarie differat inde exire. Nulla immundicia eſt maior quam immūdicia peccati q3 patet ex hoc quod luciferum quo nulla creatura pulchrior erat vnica peccati macula adeo deturpauit vt abſq3 horrore ab homine conſpici nō poſſit: quanta ergo fatuitas ē q3 hō de peccato differat exire. Mira inſania eſt: ſi aſinus alicuius in lutu3 ceciderit ſi tam cito vult eum extrahere ſi vero ipſemet in peccatum ceciderit nō curat exire inde. vnde Ber. Cadat aſina: ⁊ eſt q ſubleuet: perit anima: ⁊ non eſt qui recogitet. Dominus Luc.xiiij. Cui⁹ veſtrū aſin⁹ aut bos in puteum cadit ⁊ non cōtinuo extrahit illu3 die ſabbati. ℂ Quartus caſus eſt in quo fatua eſt dilatio quādo aliquid magnū alicui offertur ⁊ illd̄ differt recipere cum ex dilatione poſſit impedimentu3 interuenire: valde fatuus eſſet ille cui rex francie vellet ciuitate3 pariſienſem dare: ſi differret ea3 recipere. Cito eni3 rex poſſet conſilium ſuū irritare. Sic valde fatuus ē ille quē deus inungere vult vnctionē gratie. ſiue ad regnū celeſtē: nō ipſe differat vnctionem illam recipere cum ipſe ſciat q2 diabolus pro poſſe ſuo conabit̄ īpedire eā ℂ Quinto fatua eſt dilatio in preparatōe eoru3 que ſcit homo ſibi fore neceſſaria: ⁊ neſcit qua hora ⁊ precipue quādo illa nō poſſunt i breui tempore preparī verbi grā Siquis tranſfretare debeat ⁊ icertus ē q̄ hora nauis a litto^r debeat diſceder̄. fatu⁹ eſt ſi ea que neceſſaria ſunt ſibi differat p̄parare. Sic cu3 ſine caritate que veſtis nuptialis eſt nemo poſſit in paradiſum itrare ⁊ icertū ſit qua hora homo debeat devita iſta diſcedere. fatuus eſt qui ea3 differt preparare. Si enim tunc quādo mors vrget primo querat lanam ⁊ linu3 ⁊ nere iciplat ordiri ⁊ texere. forſitan ad tempus preparata nō erit: ⁊ frequēter euenit illud quod ille qui creditur cū caritate diſcedere diſcedit cum ſacco ſeruilis timoris cum quo aulā celeſtis regis non poterit intrare. vnde legitur.iiij. Heſter. quod nō erat licitum indutum ſacco aulam regis igredi. ℂ Sexto fatua eſt di. in rebus illis: quare tēpus ⁊ oportunitas tranſit ⁊ in tranſplantatione plantarū. directione virgarū ⁊ domatione animaliū: inſtructione puerorum: curatione infirmorum: reſiſtentia hoſtium: lotione veſtium: ſaluatione carnium: formatione veſtium. Fatuus eēt qui tranſplantare vellet arbores iam inueteratas: vel dirigere trabes magnas iam deſicatas: virge tenere. tranſplantari ſolum ⁊ dirigi. Sic dum homines in tenera etate ſunt tranſplantari poſſunt in ortum eccleſie: ⁊ ad rectitudinem vite perduci. In ſenectute vero valde difficile eſt. vnde Eccle.iij. Tempus plantandi: ⁊ tempus euellendi: quod plantatum eſt. Fatuus eſſet q diceret nolo equū meū aſſuefacere ambulationi donec inſenuerit: ⁊ donec in foueā me precipitauerit: ⁊ mihi collum fregerit ſic fatuus eſt qui corpus ſuum nō vult domare per penitentia3. donec ipſu3 i foueā peccati p̄cipitauerit ⁊ quaſi fregerit eicollum: dando ei occaſionē mortalis peccati Equus inueterat⁹ nō aſſueſcit ambulatiōi nec vetus canis vinculo: nec vetuſta pellis tenet futuram. Tarde adhibetur medicina infirmitati cum ex diuturnitate incurabilis facta fuerit. Tarde etiam ablunn-

tur veſtes cum ex diuturnis ſordibus iam
computruerunt. Fatuus eſſet qui haberet
vas aureum ⁊ balſamū ſibi oblatū in eo
reponere nollet donec lutū multis annis
in eo tenuiſſet. Sic fatuus eſt qui i ſe gra
tiam dei in pueritia non vult recipere. ſed
vult vſqꝫ ad ſenectutem vas eſſe peccati: ⁊
īmundicie. Tarde etiam reſiſtētur hoſti-
bus: qui totum occupauerunt. Tarde ſal
adhibetur carnibus cum iam ſcatuerunt
vermibus. Tarde etiam informantur ve
ſtes quando prauam formaꝫ iam ſuſcepe
runt. In his ⁊ in ſimilibus nouerunt ho-
mines tempus oportunū eligere. De tem-
pore vero oportuno ſue correctioni nō cu
rant. nihil enim eſt eis ſe ipſis vilius. iuxta
verbum Senece. Sotulares ſuos ſtudent
homines in nouitate recte informare. de
ſeipſis vero recte informandis in ſua no-
uitate non curant cariores habentes ſotu
lares ſuos ſeipſis. diligenter inſtruunt fili
os ſuos de informatione veſtium. de infor
matione vero ipſoꝝ filiorum non curant.
¶ Septima fa. eſt dila. quando ſubueniē
dum eſt alicui rei in qua aliquid cōtume-
lie deperit: vt quando ſubueniendum eſt
domini que ſuccenſa eſt igne. Ignis enī
q nō eſt ocioſus iceſſanter aliqđ d domo
deſtruit: ſic ignis peccati bona naturalia
cōſumit. Et ideo fatuus eſt q differt euꝫ a
ſe excutere. Vñ Ber. Abſcondi ignem in
ſinu meo ⁊ exuſto iam latere nudatis iam
viſceribus. iam ſanie defluente adhuc con
ſulendū eſt an excutiam illum. ¶ Octaua
fa. eſt dila. quādo aliquis dꝫ ſubuenire rei
que i ꝑiculo eſt: ⁊ ſi aliqs ceciderit i aquā
ꝓfundā ⁊ adhuc ſupernatet: ſed icertuꝫ ſit
quando debeat deſcendere in ꝓfundū q̄ſi
lapis. Fatuus eſt qui differt tali ſubuenire
dum poteſt: ⁊ precipue ille fatuus q eſt in
periculo ſi petat dilationem ſui ſuccurſus
dicens. Nolo mihi adhuc ſubuenire vſqꝫ
ad annum. Qui in peccato mortali eſt ce-
cidi quaſi in aquam ꝓfundā: incert⁹ quan
do ad ꝓfundum inferni deſcendere debꝫ
⁊ tamē ad penitentiā monetur: quaſi que
daꝫ tabula ei porrigitur in qua de naufra
gio enatat. Penitētia enīꝫ eſt ſecūda tabu
la poſt naufragiū: vt dicit Iero. Vñ valde
fatuus eſt peccator ſi differt tabulā iſtaꝫ re
cipere: vel ſi nimis paruā eā querit que eū
a naufragio liberare nō poſſit vel ſi poſtq̄
ſuper illam aſcenderit eam dimittit donec
ad ſecuritatem portus perueniat. Mira
inſania eſt quod homines poſtq̄ tabulas
aſcenderūt iteꝝ in mare voluntarie iſiliunt.

¶ De dilatione confeſſionis. cap. x.

Dicto de dilatione cōuerſionis: di-
cendum ē d dilatione ſpecialis cō- A
feſſionis. Et primo oſtendemus
cōmuniter de fatuitate eoꝝ qui differūt cō
fiteri. ¶ Secundo tangemus de his q no
lunt confiteri donec infirmentur ad mor-
tem. ¶ Tertio tangetur de fatuitate eoruꝫ
qui ante paſcha nolunt confiteri donec to
ta quadrageſima vel maior pars quadra-
geſime tranſierit. ¶ Poteſt autem fatui-
tas eorum oſtendi qui nolunt confiteri.
¶ Primo per hoc quod ipſi ſe volūt deo
abſcondere. Ille etiā qui peccatū ſuū ſacer
doti confitetur: ꝓprio confitetur illud deo
⁊ qui abſcondit ei peccatuꝫ ſuū vult illud
abſcondere deo. ſimilis Adam q domino
querenti vbi eſſet: ait vbi legitur Geñ. iij.
Uocem tuā domine audiui in paradiſo: ⁊
timui eo ꝙ nud⁹ eſſē ⁊ abſcōdi me. Quan
ta aūt iniquitas ſit abſconſio huius oſten
ditur Iob. xxxi. vbi ſic legitur. Humerus
m. a iunctura cadat ⁊ brachium meū cuꝫ
oſſibus ſuis conteratur ſed abſcōdi quaſi
homo peccatum: ⁊ celaui in ſinu meo ini
quitatē meaꝫ. Mira fatuitas eſt quod ho
mo velit deo abſcondere peccata ſua q̄ vi-
dente eo cōmiſit. Ad cumulum etiā fatui-
tatis facit hoc qđ ſi homo abſcondit ma-
la ſua a deo detegentur. Si vero detexerit
a deo abſcondentur Unde Naum. iij. Re
uelabo pudenda tua in facie tua. Et ſuper
illud ps. Iniuſticias meas nō abſcōdi. Di
cit glo. Cum homo detegit: de⁹ tegit. ⁊ cū
homo tegit: deus nudat. cum homo agno
ſcit: deus ignoſcit. ¶ Scđo oſtenditur fa-
tuitas talium ex periculo obligationis. hō
enim qui differt cōfiteri multa tradit obli-
uioni. Unde Bernardus. Computatio di
lata multa facit obliuiſci. Ea aūt que obli-
uiſcitur ille qui differt confiteri non obli-
uiſcitur diabolus: nec etiā ipſe de⁹. ¶ Ter
tio oſtendit fatuitas eoꝝ qui differūt ꝯfite
ri per hoc ꝙ minus amant ſeipſos ſotula
ribus ſuis. ſingulis enim diebus ſotulares
ſuos volunt tergere: ne ſi lutuꝫ in eis deſic
catū fuerit poſtea de facili illud remouere
non poſſint. A ſeipſis vero differūt remo

ſiere ſordes vitiorum per dimidium annū vel eo amplius. ſtabulum ſuum ⁊ vult hō purgare anteq̄ lutū feneſtras occupauerit ſeipſuʒ vero purgare nō vult ꝑ cōfeſſiones licet ſe videat inquinatū per peccatū, vſq̄ ad feneſtras oculorū ⁊ auriuʒ. ¶ Quarto pōt oſtēdi fatuitas talium ꝑ hoc quod illa bona amittūt que proueniūt ex cōfeſſione. ¶ Primū bonū ꝙ ex cōfeſſione ꝓuenit ē qđ dyabolus nō ita libenter tēptat eū qui
B per confeſſionē eius ſecreta reuelat. Unde Eccle. xxvij. Qui nudat archana amici fidē perdit. Et Jero. Poteſtas ⁊ virtus traditoris adnihilatur reuelata traditiōe. Latrones infernales ad modū aliorū latronū ſcientes ſe depͤhenſos fugiunt. vnde. Job. xxiiij. Si ſubito apparuerit aurata arbitrātur vmbrā mortis. ¶ Secundū bonuʒ eſt quod peccatū homini interdū reddit exoſum ex erubeſcētia quā ſuſtinet cōfitēdo illud. Peccata eni turpia ſunt ⁊ nudata turpitudine eorū q̄ erubeſcunt nudationē ſue turpitudinis remanere nō audent. ¶ Tertiū bonū eſt cōſiliū ipſius ſacerdotis. Uñ Prouer. xxiiij. Erit ſalus vbi multa cōſilia ¶ Quartū bonū eſt ſuffragiū orōnū ipſius ſacerdotis. Debet enim ſacerdos orare ꝓ eo qui ſibi confitetur. ¶ Quintū bonū eſt quod pars pene cuiꝰ debitor eſt peccator ibi dimittatur ex vi clauium: ⁊ ex erubeſcētia que eſt magna pena. Sextū bonū ē quod accedenti eo modo quo dʒ ad ſacramentū cōfeſſionis datur gratia ſi eā nō habet ⁊ augetur ſi eaʒ habet. Quinto pōt fatuitas taliū oñdi ꝑ hoc qđ ille q̄ differt ꝯfiteri deo apire. Petit deꝰ ſibi apiri dicēs Cāt. v. Aperi mihi ſoror Et tūc ei aperitur cū aliquis peccata ſua humiliter cōfitetur. Expulſis enim vitiorum obſtaculis. Deus cor hominis ingreditur. Qui auteʒ differt cōfiteri differt ei aperire. Siquis de ſubditis archiepiſcopi per horaʒ differret apire ei ad hoſtium eius pulſanti non paruʒ offenderet eum. Quantuʒ ergo poteſt deus offendi quādo aliquis de ſubditis ſuis differt ei aperire ⁊ ꝑ dimidiū annū vel āpliꝰ, quod freq̄ūter ei accidit. vnde Joh. i. In propria venit ⁊ ſui eum non receperunt.

Sexto poteſt oſtendi fatuitas talium ꝑ hoc quod peſſimuʒ hoſpiteʒ cuius ſocietatem experti ſunt eſſe valde noxiā per dimidium annuʒ vel amplius apud ſe detinere volunt. Hoſpes iſte dyabolus ē qui hoſpitium ſuum omnibus bonis euacuat. vnde Joel. ij. Quaſi ortus voluptatis terra corā eo ⁊ poſt eū ſolitudo deſerti. Antequaʒ dyabolus veniat ad aīam eſt ibi abundātia bonorum: ⁊ poſt aduentū eius magna vacuitas. Mira fatuitas ſi xp̄s in ſe vel in membris ſuis hoſpitatus fuit apud aliquē vix permittitur ibi per diem vnū eſſe. dyabolus vero permittitur ibi eſſe pluſq̄ ꝑ annum. hoſpes qui in xp̄i nomine recipit nō ſolum fetet hominibus cum eſt q̄datriduanus ſed triduanus ⁊ biduanus. Septio poteſt oſtendi fatuitas talium per hoc qđ cum ipſi ſunt i ore diaboli iuxta illud. Job xxxvi. Saluabit te de ore āguſto latiſſime neſcit tātū clamare imo nec ſubmiſſe peccatum ſuum dicere vt euadat os dyaboli. Os dyaboli latiſſime recepit: anguſtuʒ tñ eſt ei qui vult inde exire. Inſcipiētiores videntur eſſe tales brutis aīalibus q̄ clamāt cum a fortioribus animalibus rapiuntur

Octauo poteſt oſtendi fatuitas talium per hoc quod ipſi neſciunt oſtium apire: quod eſt ſine claue ⁊ ſine ſera vt euadant de miſerrimo peccato. Oſtiū ſine claue ⁊ ſine ſera eſt os quod ipſi nolūt ad cōfeſſionem aperire.

¶ De ſtulticijs differentium confiteri vſq̄ ad mortem.

Peciali̇r aūt pt oñdi fatuitas eoꝝ
s q̄ cōfiteri nolūt donec īfirmenť ad
mortē m̄l'tis modis. Prio ꝑ h̄ qđ tales tūc primo medico ſpūali īfirmitates anime oñdunt cum iam cōſiliuʒ eius adiplere nō poſſunt. Dum. n. infirmi ſunt impotentes ſunt ad agendam pniaʒ. ideo dicitur Eccle. xvij Uiuus ⁊ ſanus ꝯfitebe ris ⁊ laudabis deum ⁊ gloriaberis i miſerationibus eius. Secundo pōt oñdi per hoc ꝙ confeſſio que fit vrgente morte nō eſt precioſa deo. Eſt enim velut cōfeſſio latronum. Latrones non ſolent cōfiteri mala ſua niſi prius tormentis interrogati fuerint: ⁊ niſi mortem ſibi paratam viderint.

Tertio pōt oñdi fatuitas taliuʒ per hoc quod interdū pudet hoiem cōfiteri i morte: q2 ſenex ē pctā ſua que fecerit i ſua īfantia. Quarto ꝑ hoc qđ interdū tales loq̄lam amittunt: ⁊ que noluerūt confiteri dū potuerūt nō poſſunt cū volunt. Quito per hoc infirmitas ⁊ ſollicitudo quā hēnt

de diſpoſitione domus ſue nō permittunt
eos cogitare de peccatis ſuis. Propterea
ſacerdos de cōſuetudine praua in multis
locis accedit ad infirmū ſimiliter cōfeſſio
nē eius auditur⁹ ꝛ viaticū daturus ꝛ mul
ti de populo cōmittantur eū. Corā quibus
infirmus peccata ſua nō vult ꝯfiteri. Eru
beſcit enim quod illi a domo exeant ne cū
credatur enormia cōmiſiſſe: ꝛ ſi forte illi
exierūt erubeſcet infirmus qđ nimiū facit
expectare

¶ De fatuitate differentium confiteri vſq;
poſt quadrageſimam.

Equitur de fatuitate illorū qui in
s xl. nolunt confiteri donec tranſie-
rit fere tota q̄drageſima. ¶ Pōt
autē multipliciter oſtēdi fatuitas taliū.
¶ Primo per hoc quod ipſi ſunt hoīes ꝑ
poſteri. Illud enim vltimo volunt facere
quod dñs primo fieri vult. vult dominus
vt illi qui ſeruiunt ei incipiant a ꝯfeſſione
vnde in p̄s. Precinite domino i cōfeſſiōe
ꝛ Itē Preoccupemus faciem eius in cō
feſſione. ꝛ Prouer. xviij. Iuſtus i pricipio
accuſator eſt ſui. ¶ Scđo pōt oñdi fatui-
tas talium per hoc qđ talis laborem. vij.
ſeptianaꝝ i magna parte amittūt pro labo
re vnius hore eo. ſ. quod nolūt in pricipio
quadrageſime cōfeſſionē pctōꝝ ſuoꝝ face
re que i vna hora fieret. Plus. n. valeret ie
iuniū vnius diei poſt veram penitentiam
q̄ valeat ieiuniū totius q̄drage. ei q rema
net in pctis ſuis. Et lꝫ pctā dimittātur ſola
ꝯtritione ꝛ ꝓpoſito cōfitēdi. tñ frequēter
hoīes qui inſtructi nō ſunt neſciūt pctō re
nūciare donec in cōfeſſione inſtruūtur vñ
frequēter nō dimittūtur eis pctā ante ꝯfeſ
ſionē. ¶ Fatui ſunt ēt tales: q2 tūc primo
manus abluere volūt qñ iā cibū ſumpſe-
rūt cib⁹ quo aīa reficitur: ꝛ de⁹ delectatur
ē bonū opus. vñ Io. iiij. Meus cibus ē vt
faciā volūtatē eius q miſit me poſt cibum:
ergo manus abluit q poſtq̄ in quadrageſi
ma ſua bōa opera fecit tūc primo pctā ſua
cōfitet. Tales etiā tūc primo vineam ſuā
putant quādo maior pars eius videmiata
eſt. q2 putatio preparata ē ad hoc quod vi
nea melius fructificet. Ideo valde fatuus
eſſet qui putationē differret donec maior
pars fructuum eſſet collecta: ſic cū confeſ
ſio preparet ad fructū bonorū operū fatu⁹
eſt q cōfeſſionē vult differre donec maiorē
partē fructus. xl. collegerit. ¶ Itē facile eſt
videre in purgatiōe ſegetū nullus enī differt
fert purgationē ſegetū in agris donec ma
iorē partē meſuerit. ¶ Itē tūc tales primo
medico ſpūali infirmitatē aīe oſtēdunt: q
cauſaliter medicinas ſibi exhibuerūt: ꝛ qñ
tēpus aptū curationi: vel ex toto: vel ex pte
maiori ptranſit. ¶ Itē tales tūc primo fer
rū de vulnere remouere volūt. quin iā cu
rationem impediūt: cū tamē dicat auctori
tas quod dū ferrū eſt in vulnere nō ē ma
ligna apponere: ferrū eſt in vulnere dum
peccatū eſt in homine: ꝛ dū hoc eſt nō va
lēt opa que homo facit ad vitā eternā. Ta
lis in cibo dñi fel apponūt: iuxta illud p̄s.
Dederūt in eſcā meā fel. i. amaritudinem
pcti. In eſcam dñi fel dat q bonis opibus
qbus de⁹ hꝫ delectari peccatū admiſcet: ꝛ
vt breuiter dicā talis qñ ieiuniū amiſerūt
tūc primo ad illud ꝑparare volūt ſe. Fatu⁹
reputaret aliqs qui crucē trāſmarinā ſu
ſcepiſſet: ꝛ nollet cōfiteri donec prefeciſſet
peregrinationē ſuā. Si preueniēda eſt pe-
regrinatio cōfeſſione vt ſit deo gratior qua-
re nō ſimiliter ieiuniū. Talis etiā tunc pri
mo vas lauare volūt cū iam vinū infude-
rūt ꝛ ñ euacuata materia morbū curare ꝓ
ſumūt. Talis prius redēptionē ſuā in ma
gna pte exoluūt quē deliberatione ſua tra
ctauerunt. vñ accidit quod ſoluta magna
pte redēptionis adhuc eque capiti ſunt a
diabolo ſicut prius. Talis morſum ſerpen
tis iſernalis volūt ſanare adhuc veneno in
eis remanēte. Notādū q talis ē dr̄ia ieiu-
nij qđ fit añ cōfeſſionē ꝛ illud qđ fit poſt
cōfeſſionē quale ē dr̄ia inter cupꝝ ꝛ aurū
illud. n. q nō ē ſctificatū ſctificatur p cōfeſ
ſionē. vñ. Iohel. Sctificate ieiuniū: ꝛc.

¶ De tarditate in genere. xl.

Equitur de tarditate que eſt ſextū
s vitiū pertinens ad accidiā. Sicut
eni accidioſus differt ichoare op⁹
quod facturus eſt ſic tarde procedit i ope
iam inchoato. ¶ Sex vero ſunt q̄ poſſunt
diſſuadere nobis vitiū tarditatis ¶ Pri-
mū eſt ipſa āguſtia ſiue breuitas p̄ſentis tē
poris. vñ in Eccleſia. Noli cūctari i tēpore
anguſtie. ¶ Secūdū eſt velocitas ipſarū
rerū que velociter ꝛ quaſi curſim pertran
ſeunt. vñ Sapiē. v. Tranſierūt omnia illa
tanq̄ vmbra ꝛ tanq̄ nuntius precurrens
¶ Tertiū eſt velocitas: ꝛ ſtrenuitas quam

mali habẽt i eis que ſibi inutilia: vel noxia ſunt. vñ Prouerbi. i. Pedes illoꝝ ad malũ currũt ⁊ feſtinant: vt effundãt ſanguinez. Et i ps. Ueloces pedes eo. a effu. ſan. Item oratius. Impiger extremos currit mercator ad indos. Per mare pauperiẽ fugiens per ſaxa: per ignes. Et Ber. Magna cõfuſio ardẽtius deſiderant ſeculares pniciosa quã nos vtilia. Alacrius currũt ad mortez quã nos ad vitã. vnde cũ iminente paſſione domini ceteri apoſtoli ſomnolẽti eſſent ſolus iudas ſomno non opprimebatur ſed procurabat vt eos adduceret qui dñm cõprehenderunt. ¶ Quartũ eſt magna offẽſa dei que ex tarditate iſta icurritur. vnde Prouer. x. Sicut acetuz dentibus ⁊ fum⁹ oculis ſic piger his qui miſerunt eũ in via Acetũ moleſtũ eſt dentibus ⁊ fumus oculis eſt moleſtus ſic deus moleſtatur in nimia tarditate eorũ qui ſibi ſeruiũt nec mirũ cũ videant eos qui ſtrenui erant anteq̃ ad ſeruitiũ eius venirent tardos ⁊ pigros fieri quãdo ad eius ſeruitiũ venerũt cũ volare debẽt iuxta Iſa. xl. Qui ſperãt in dño mutabũt for. aſſumunt pennas vt aquile volabũt ⁊ non deficient. ¶ Quintum eſt magna gratia quã habent apud dñm ſeruientes dei q velociter ⁊ ſtrenue ſeruiũt ei. vñ Prouer. xxij. Uidiſti viruz velocem in ope ſuo coraz regibus ſtabit nec erit ante ignobilis. ¶ Sextũ eſt vtilitas quã habẽt tales ex ſua velocitate ⁊ ſtrenuitate opera. n. illoꝝ nõ impediuntur vel tedio vel alia de cauſa quin perficiantur. vnde Eccleſi. xxij. In omni opere tuo eſto velox ⁊ ois in firmitas non occurret tibi.

Denegligentia in genere. xiij

Equitur de negligentia que eſt ſeptimũ vitiũ ad accidiam ptinens ⁊ attẽditur in hoc negligentia qđ hõ non curat qualiter opus inchoactuz faciat vtruz bene vel male. Sed hoc ſolũ curat vt ab onere laboris ichoati ſe expediat Negligẽtia vero hoc mõ ſũpta cõtraria ẽ diligẽtie ⁊ attẽditur diligẽtia i hoc quod hõ ad hoc ſtudeat qđ opus inchoatũ bñ fiat. De hac diligẽtia cõmẽdatur mulier habẽs. x. dragmas Lu. xv. Ubi legitur de ipſa qđ amiſſa dragma vna euertit domum: ⁊ quer it diligẽter donec inueniat. Ad hanc diligẽtiã monemur. Prouer. xxiiij. vbi ſic li. Diligenter exerce agrũ tuũ ⁊. xxvij. vbi li. Diligenter agnoſce vultuz pectoris tui. ¶ Sex vero ſunt q̃ poſſunt valere ad deteſta. negligentie. ¶ Primũ eſt illud Iere. xlviij. Maledictus qui facit opus dei fraudulẽter vel negligẽter ſcđm aliã lrãm quã litteraz innuit huius itell. ſup illud verbuz fraudulẽter vł deſidioſe. ¶ Scđo facit ad deteſta. huius negligẽtie: diligẽtia quã habẽt creature ẽt irrationales circa opa ſua diligẽtia quã hz natura circa fruct⁹ arboꝝ ſatis pz p hoc qđ eos ita obuoluit dulcis vel amaris exterius dulcedinẽ ⁊ teneritatẽ interius reponẽs: Diligẽtia ẽt quam habẽt aialia ad fetus ſuos ſatis mãifeſta eſt. ¶ Tertio põt valere ad dete. negligẽtie diligẽtia quã hẽnt hoies circa ea que ptinẽt ad vtilitatẽ corpis vel ad honorez mundi vel circa ea qbus intendunt placere alicui hoi de illis ſolũ que pp deum fiunt non curãt hoies qualiter fiant. De diligẽtia malorum hẽtur Mat. ij. vbi ſic lr. de Herode. Diligẽter didicit ab eis tẽpus ſtelle: ⁊ ſubditur Ite ⁊ iterrogate diliienter de puero. ¶ Quarto facit ad deteſtati. hui⁹ vitij ſublimitas perſonarũ corã qbus negligentia talis cõmittitur qꝛ coram deo ⁊ angelis cõmittitur. Magna diligẽtia adhibẽda eſt in pſallendo: ⁊ alijs operibus que fiunt ſpecialiter corã deo: ⁊ angelis. vñ ps. Qm̃ rex ois terre deus pſal. ſa. Sapienti tanto maiori ſtudio placẽdi opus eſt quanto maior eſt cui placendũ eſt: ⁊ Dauid In cõſpectu angelorũ pſallam tibi ⁊ in Cãti. Qui habitas mortis amici aſcultant te. Amici iſti angeli ſunt qui pſallentes aſcultant.

Quinto põt valere ad dete. negligentie vtilitas magna que puenit ex diligẽtia in ſeruitio diuino. Plus. n valet vna oratio bene facta q̃ mille cum negligẽtia facte' tãta poteſt eſſe negligentia: ⁊ plus valet dies vna ieiunij ſi fiat eo mõ quo debet quaz ieiunia decem annorum ſi in mortali fiant.

Sexto facit ad deteſta. negligentie hoc qꝫ diligentia in ſeruitio dei valde honorifica eſt deo. vnde Prouer. xiij. Mulier diligens corona eſt viro ſuo. Anima que debitam diligentiã adhibet in dei ſeruicio glorificat xpm qui eſt ſponſus animarũ ſicut corona reddit glorioſum illũ cuius capiti imponitur. Precipue autẽ videtur facere ad deteſta. negligentia iſta que prouenit ğ ex ſeruitio illo. vnde deberet acqrere apud

deum gratiam reportet eius offenſam.

¶ Duo remedia contra negligentiam.

Contra hãc negligentiaꝫ duo ſunt ſpãlia remedia ¶ Primũ ẽ timoꝛ vnde. Eccle. vij. Qui timet deũ ni hil negligit. Scdm ẽ amoꝛ dei. Qui.n. deũ pfecte diligit diligentiã adhibet i eis que ad deũ ptinent ſicut ille q aliquẽ reci pit i hoſpitio ſuo quẽ multũ amat de cuiꝰ ſuſceptione letus cũ magna diligẽtia ppa rat que ei neceſſaria ſunt. vnde Eccle. xxx. Splẽdide coꝛ bonũ i epulis. Epl'e enim il lius diligenter fiant.

¶ Quod tria ſpãliter faciũt negligere ſtu dium.

De negligentia ſtudij. ſpãliter notã dũ eſt qd tria ſunt q̃ ipediũt illud. ¶ Primũ ẽ nimia velocitas. Qui dã.n. ſunt qui quaſi curſim cõſiderãt ea i qbus ſtudẽt nec pñt expectare donec veri tas quã ipſi querũt ſibi occurrat. Similis Pylato de quo hr̃. Jo xviij. Qd cũ q̃ſiuiſ ſet a dño qd eſſet veritas exiuit ad iudeos nõ expectata dñi rñſione: qd talis veloci tas diligẽtiã ſtudij ipediat Oñdit ſapiens nobis dicẽs nihil magnũ rerũ natura effi ci voluit ꝓpoſuitq3 cuiq3 pulcherrimo opi cuius difficultatẽ naſcendi quoq3 hãc legẽ fecit vt maioꝛa aialia viſceribus parentuꝫ diutius cõtinerẽtur ſic tardioꝛ dũ diligens ſit ſtilus queramus optia nõ ꝓtinus gau deremus ſe offerẽtibus ſepius reparanda eẽt ſi ſcriptoꝝ pximoꝛuꝫ ſunt nãq3 melius fungũtur pꝛioꝛibus ſequẽtia oia noſtra dũ naſcũtur placẽt ſed redeamus ad iudiciuꝫ cito nõ fit vt bñ ſcribatur ⁊ bene ſcribẽdo nõ fit cito. ¶ Scdo ipedit diligẽtiã ſtudij curioſitas que vult videre oia que ſequũ tur. Cõtra quã remediũ ẽ aio velut quod dam frenũ iponere ⁊ nõ permittere vaga ri illũ ad ſequẽtia. vñ ſap̃. Reſiſtamus ⁊ prouideamus vt effrenato s equos frenis qbuſdã coherceamus oculus coꝛdis iuxta illud. Eccle. Non ſatiatur oculus viſu nec auris auditu iõ refrenãdus eſt. ¶ Tertio i pedit diligẽtiã ſtudij fatigatio: vñ bonũ ẽ vt qñ aliqs videt ſe fatigatũ circa materiã aliq̃ ſtudendo qd ipſe quieſcat: ⁊ poſt ad eandẽ materiã redeat. vnde Sap̃. Obſtat diligentie ſcribẽdi ẽt fatigatio: Nõ dubiuꝫ eſt optimũ emẽdandi genus eſſe ſi ſcripta in aliqd tp̃s reponantur vt ad ea poſt in terualliũ aliqd velut ad noua atq3 aliẽa re deamus: vt nobis tanq̃ recentes fetus blã diantur.

¶ De vitio incõſumationis. xlij.

Sequitur de octauo viti o pertinẽte ad accidiaꝫ. qd poſſumus vocare viciũ in ꝯſumationis ſeu iperſeue rãcie Hoc vicio laboꝛãt illi q raro ad pfe ctionem ducunt aliqd opus qd inchoant. ¶ Ad dete. vero huiꝰ vicij pñt valere exẽ plũ xp̃i de quo hr̃ Mat. xxvii. Qd obtule lerunt ei iudei qd crederẽt i eũ ſi de cruce deſcẽderet. Ipe vero ẽt ꝓ tanto mũere ſibi oblato noluit tñ opus redẽptiõis noſtre inchoatũ relinq̃re ad idẽ pt referri qd ipe dicit Jo. iiij. Cibus meꝰ ẽ vt faciã voluñtatẽ eius q miſit me vt pficiã opꝰ eiꝰ. Jo. xvij. Ego te clarificaui ſup terraꝫ opus ꝯſuma ui qd dediſti mihi vt faciã lr̃ etiã Deute. xxxij. Qd dei pfcã ſunt opa. ¶ Scdo pt valere ad dete. huius vitij qd vitiũ h placet dyabolo cuius ſignũ eſt hoc qd ipe co naẽ tñ ad hoc vt hoies nõ pſeuerẽt. vnde deiñ ẽ ſerpẽti Gene. iii. Tu inſidiaberis cal caneo eius. i. fini cui pcipue dyabolus inſi diatur. Scit.n. finẽ optimũ eẽ in re: ⁊ qd cetera ab eo habent bonitatẽ ſuã: ⁊ ideo ſi nẽ pcipue ipedire conatur. ¶ Tertio põt valere ad dete. huiꝰ vicij hoc qd viciũ iſtd valde ẽ nociuũ hoi quaſi.n. pdita ſũt cun cta que fcã ſũt niſi finis ſequat: Parũ eni pdeſt fundamẽtũ ⁊ parietes feciſſe ſi tectuꝫ nõ ſequat pax ẽt pdeſt p mare laboꝛaſſe nauigãdo ſi tũc nauis piret qñ poꝛtui pxi ma p leucã vnaꝫ fuerit Ideo dr̃ Prouer. xviij. Qui mollis eſt ⁊ diſſolutus in opere ſuo frater eſt opera ſua diſſipantis. Qua ſi. enim idem eſt ſi ac diſſiparet: quia ea ſi perficit. Nec ſolum eſt damnoſum viciuꝫ iſtud homini ſed etiã verecundũ ⁊ cũ deri ſione dignũ. Dicitur.n. hõ iſte cepit edifi care ⁊ nõ potuit cõſumare ſcdꝫ qd lr̃. Lu. xiiij. Indecẽs eſt aïal ſine cauda ⁊ ridicu loſuꝫ vt pꝫ i ſymia: ſic opꝰ ſine ꝯſumatiõe. ¶ Ultio põt valere ad deteſta. huius vitij magna vtilitas que ꝓuenit ex pſeuerãtia. Tantũ eniꝫ valet vltimus dies quo hõ ali qd bene viuit quantũ oẽs dies pcedentes quo ad hoc qꝛ ſi illa die male vixiſſet tota vita pꝛecederet pdita eſſet. ſola perſeuerã tia hoiem ſaluat. Unde dicit beatus Ber.

Qđ ſola pſeuerātia eſt filia ſingularis ſū mi regis. Jlla.n.ſola ē heres regni eterni.

ℭ De vitio remiſſionis. cap̄.xiiij.

Equit̄ de vitio remiſſionis quod
s eſt nonū vitiū ptinēs ad accidiaʒ.
hoc vitio laborat ille qui quotidie deterior efficitur ſi ichoat aliqđ op⁹. Primo die aliquantuluʒ ſtrenue operat̄. ſcđo die minus.tertio die minus.ad vltimū nihil.De tali dicit̄ Eccleſ.xxij. Filia fatua in deminoratione fiet:filia fatua eſt aīa ſale ſapie nō cōdita que ſemꝑ decreſcēdo procedit ſicut econtrario vita iuſta ꝓcedit creſcendo.Unde Prouer.iiij. Juſtoꝝ ſemita quaſi lux ſplendēs procedit ⁊ creſcit vſq₃ ad perfectā diem. Et Prouer.xxi. Cogitationes robuſti ſunt in abundantia.homo robuſt⁹ quotidie aliquid amittit. Remiſſioneʒ vero iſtaʒ. ℭ Primo ſequitur paupertas.Unde Prouer.x. Egeſtatem operata eſt manus remiſſa:manus aūt fortiū diuitias parat. ℭ Scđo ſequitur remiſſionē iſtaʒ ſeruitutis vitioꝝ. Unde Prouer.xxij. Manus fortium dominabitur que auteʒ remiſſa eſt tributis ſeruiet. Sequitur etiā remiſſionē iſtam frequens fractio propoſiti.Unde Sene. Arcum frangit intenſio: animum remiſſio.

ℭ De decimo vitio quod pōt vocari diſſolutionis. cap̄.xv.

Equitur de decimo vitio qđ per-
s tinet ad accidiam quod poſſum⁹
vocare diſſolutionē. hoc vitio laborat ille qui inueniens difficultatē in ſui regimine ſe dimittit omnino abſq₃ gubernatione iuxta illud Prouer.xxiij. Eris ſicut dormiēs i medio mari: ⁊ quaſi ſopit⁹ gubernator amiſſo claue. Talis animum ſuū non recolligit.diſperſus enim eſt ⁊ diuiſus a deo quod non tenet ſe de ipſo fruſtum cum alio.Unde Eccle.xxij. Qui docet fatuuʒ quaſi que glutinat teſtaʒ. Teſta minutas partes confracta de facili cōglutinatur:nec anim⁹ hominis diſſoluti de facili recolligitur. Eſt eniʒ tanq̄ puluis queʒ ꝓijcit ventus a facie terre. Si aliquot bonum vel ſcientia: vel aliud illi infunditur nihil in eo retinetur.eſt enim velut dolíuʒ non ligatum.Unde Eccleſi.xxi. Cor fatui quaſi vas confractum ⁊ oēm ſapientiam non tenebit. ex hac diſſolutione ſequit̄ penuria oīum bonoꝝ. Unde Prouer.xix. Anima diſſoluta eſuriet. Solet aūt vitiuʒ iſtud ꝓuenire ex quadā diffidentia de deo Uidentes enim aliqui infirmitatem ſuam diffidūt poſſe regere ſeipſos: q₂ de diuino auxilio non confidunt.Unde Eccl.ij. Ue diſſolutis corde:q₂ non credunt deo: ⁊ idō non proteguntur ab eo.

ℭ De vitio incurie. cap̄.xvi.

Equit̄ de vndecimo vitio quod
s pertinet ad accidiā quod poſſum⁹
vocare incuriā. hoc vitio laborat ille qui ſuoꝝ curam debitā nō h₃:talis ſua non excolit:culta non colligit: collecta nō cuſtodit. Et notandū ꝙ ſapientia conſeruandi non minus:valet ad hoc ꝙ aliquis ditetur ⁊ abundet q̄ ſapiētia acquirendi. Unde Ouidi. Non minor eſt virtus q̄ querere parta tueri. Parua vaſa que non tenent licet abundāter recipiant: tamen nō implentur: vt patet i cribro:vaſa vero magna que tenent licet nō ita abundanter recipiant paulatim replentur. Scriptor vn⁹ totam bibliam ſcribēdo in anno vno ſibi plus acquirit:q̄ aliquis per totā vitaʒ ſuā addiſcere non pōt:⁊ tū aliquis citius vnā ꝓpoſitioneʒ adiſcit q̄ ſcriptor ſcribat vnā dictioneʒ:ſed hoc ideo accidit:q₂ illud qđ addiſcitur nō memoriter retinetur. Unde ei qui in ſtudio vellet ꝓficere: ſumme neceſſarium eſſet vt illud qđ addiſceret ꝓ poſſe ſuo memorie infigeret. Deide quia memoria labilis eſt illud ſcriberet: ⁊ quaſi de pergameno aliā memoriaʒ ſibi faceret. papꝫ.n.ꝓdeſt qđ aqua ita de facili impreſſiones recipit cum eas non cuſtodiat.

ℭ De vitio ignauie. cap̄.xvij.

Equitur de duodecimo vitio qđ
s pertinet ad accidiaʒ qđ poſſum⁹
ignauiam vocare.hoc vitio laborat ille qui poti⁹ eligit in miſeria magna permanere q̄ aliquantulum laboris ſubire. Et poſſumus aſſignare.xij.ignauias q̄ ſolent inueniri in hominibus accidioſis. ℭ Prima ē qđ hō accidioſus poti⁹ eligit carnes ſuas comedere q̄ labore acquirere quod comedat. Unde Eccle.iiij. Stultus complicat manus ſuas: ⁊ comedit carnes ſuas dicens. Melior eſt pugillus cum requie quam plena manus vtraq₃ cum afflictiōe ⁊ dolore animi. Accidioſus quodāmodo carnes ſuas comedit cuʒ potius

vult eas attenuari pauptate: ꝛ copia q̄ la-
boꝛe ꝓpꝛio acquirat quod ſibi neceſſariū
eſt. ℭ Scđa eſt qꝺ poti⁹ eligit fame pire q̄
laboꝛes paſcēdi ſe ſuſtinere. vñ Pꝛo. xxvi.
Abſcōdit piger man⁹ ſuas ſub aſſella. ꝛ
laboꝛat ſi ad os ſuū cōuerterit. Ocioſus to
tus famelic⁹ ē vt pꝫ oſtēſuꝫ ē. Fames ei⁹
ſedaret̄ ſi operaret̄. vñ cū pigritat̄ operari
vt fames repleat̄ quodāmodo vult ſe po-
tius famelicū eē q̄ laboꝛē ſe paſcēdi ſuſti-
nere. Tertia ē qꝺ ipſe potius eligit illo-
tis manib⁹ māducare q̄ in ablutione hax
aliq̄tulū laboꝛare. hec ignauia pōt videri
manifeſte in his q per totū annū imundi
comedūt: q2 man⁹ ſuas. i. opa ſua. per con
feſſionem abluere nolūt. Quarta eſt qꝺ
cum ipſe a demonibus ad patibulū infer-
nale trahatur: non vult tñ ſe ſignare cruce
penitentie vt ab eis liberet̄. Quinta eſt
quod cum ſtillicidiū prauarū cogitationū
ſup oculuꝫ coꝛdis cadere ſentit pꝛe nimia
pigritia oculū nō aduertit: ſed cum ſtillici
dio coꝛrūpi pmittit. Sexta ē qꝺ ſi igneꝫ
praui deſiderij ſup pedē affect⁹ cadere ſen
ſerit ipē poti⁹ eligit quod ignis pedē ſuuꝫ
exurat quā vt ipſe laboꝛē excutiēdi ignem
ſuſtineat. Septima eſt ꝙ cum dñs offe
rat ei ꝛ bona gratie. ꝛ bona gloꝛie. ipſe tñ
ex pigritia ſuſcipiendi ea remanet in ſua
pauptate. Unde Eccle. xv. Ante homineꝫ
vita ꝛ moꝛs: bonū ꝛ malū: quod placuerit
dabitur illi. Octaua eſt ꝙ ipſe poti⁹ eli
git in luto poti⁹ per annū pmanere q̄ ide
ſurgēdo aliquantulū laboꝛare. Mira igna
uia ꝙ pꝛe pigritia iaceat aliq̄s in luto qui
pōt iacere in floꝛido lectulo. vnde in Can-
ti. Lectulus noſter floꝛidus. Nona ē ꝙ
ipſe poſtq̄ poſuit vnum pedē. i. intellectus
vel boni pꝛopoſiti in via mūdicie: aliuꝫ
tamē pedē. i. affect⁹ vel operis differt mo
uere per duos annos vel amplius. iterum
remanent in imundicia ex pigritia remo-
uēdi pedē illum. Multi enim ſunt q poſtq̄
iudicauerunt bonū eſſe vitam nouam in-
choare: ꝛ pꝛopoſuerunt ꝛ vouerunt ſe in-
greſſuros in religionē: tamē differūt mul-
tis annis iplere illud. Decima eſt ꝙ cūꝫ
ipſe in pfundum ſtulticie ceciderit potius
eligit vt ſtulticia ſubmergat. cum q̄ vt ad
occupationem per qu i euadere poſſit ma
nū extēdat. Sene. A ſtulticia nemo emer-
git niſi manū poꝛrigat ad laboꝛē. Unde-
cima eſt ꝙ potius eligit per aquam diui-
tiarū ꝛ deliciarum ire ad moꝛtem ſuam q̄
aliquantulū laboꝛando per ſicca terrā pau
pertatis ad poꝛtū peruenire vite. Diuitie ꝛ
delicie quaſi aque ſunt tendentes ad ma-
re inferni. Ideo pꝛohibemur ponere pedē
noſtrū ſup aquā. In ps. Diuitie nō affluāt
nō. c. appo. Duodecima eſt ꝙ ipſe po-
tius eligit in carcere in mundo in quo ad
moꝛtem ſeruatur remanere q̄ pꝛo euaſiōe
ſui laboꝛem exeundi ſuſtinere. Carcer iſte
eſt carcer peccati.

ℭ De vitio indeuotionis. c. xviij. A

Equitur de vitio īdeuotionis qꝺ
s eſt. xiij. Et eſt īdeuotio quedā ari
ditas ſpālis. Unde in ps. Anima
me. ſi. ter. ſi. a. ter. ꝛ in Numeri. xi. Anima
veſtra eſt arida non reſpiciēs oculi noſtri
niſi māna. Pꝛouenit āt iſta ariditas mul
tis de cauſis. Quādo ex ſupbia q̄ eſt mōs
gelboe. in qua nec roſ nec pluuia deſcen-
dit. Unde Ber. Loquens in perſona eius
qui deuotionē amiſit occaſione ſupbie di-
cit. Ab heri ꝛ nudiuſtertius iuaſit me lan
goꝛ anime: ꝛ inde hebetudo inſolida: q̄dā
inertia ſpēs ſupba inuenta eſt in me: ꝛ de⁹
declinauit a ſeruo ſuo. In ira nō cōpungit̄
ad lachrymas: q2 tanta eſt duricia coꝛdis:
nō ſap. ps. legere nō libet: non oꝛare dele-
ctat. Meditatōes nō iuenio ſolitas. ideoqꝫ
ad opus manuū piger ad vigilias ſomno
lentus: ad iram pꝛeceps: ad odiū pertinax
lingue ꝛ gule: indulgentioꝛ ſecurioꝛ: ꝛ ob-
tuſioꝛ a pꝛedicatione. Heu oēs montes in
circuitu modo viſitat deus. ad me aūt nō
appꝛopinquat. Qñqꝫ aūt puenit ariditas B
iſta ē defectu cibi ſpūal. ps. Aruit coꝛ meū
q2 ob. c. p. ſ. puenit. Qñqꝫ ex accidia. cum
cetere creature ex ocio ipinguent̄: ꝛ ex la-
boꝛe attenuent̄. aīa humana ecōtrario ex
laboꝛe ipinguatur: ꝛ ex ocio: ꝛ delitijs at-
tenuat̄. Uñ Pꝛouerb. xiij. vult: ꝛ non vult
piger: aīa aūt laboꝛantiuꝫ impīguabit̄ ꝙ
ideo accidit. q2 bona opera cib⁹ ſunt eoꝝ
qui ea faciunt vnde vita ſpūalis ſuſtentat̄
ꝛ roboꝛatur. hoīes vero qui patiunt̄ iſtaꝫ
ſpūaleꝫ ariditatē: duri ſunt frequenter ad
ea que ſunt pietatis: ꝛ in flexibus ad ea q̄
ſunt in obedientie. Dura enim facili⁹ fran
guntur quā flectant̄: ſi ad ignē tribulatio-
nis ponantur: nihil ſpiritualis pinguedi-
nis emittunt: q2 nec gaudent nec gratias

agunt:ſed etiā ſtatim ardēt ⁊ exuruntur p impatientiā ad modū flatu temptationis igne peccati ſuccenduntur. Ad bona opa ſteriles ſunt:que aliis facillima vel etiā iocunda eis videntur importabilia. ſicut panis aridus transglutiri nō pōt q̄ tn̄ adiutorio liquoris delectabilis efficitur.

¶ De vitio triſticie i diuino ſeruitio. xix.

Sequitur de triſticia in diuino ſeruitio. que eſt. xiiij. vitiū ptinēs ad accidiā. Et no. ꝙ triſticia ē vitiū valde deteſtabile in ſeruitio diuino. valde enim diſplꝫ et deo: ⁊ diabolo valde placet ⁊ homini valde nocet. Primū pꝫ p illud. Pe. ad Cori. ix. Hylarē datorē diligit deꝰ. Ecōtrario triſtē datorē odit deus. Et merito. Triſticia. n. in ſeruitio dei eſt q̄ſi abſinthiū poſitū in eſcha dei. Bonū. n. opus eſcha dei eſt. ſicut ꝑus oſtenſum eſt. Preterea cū oīa bona noſtra dei ſint: ⁊ ſolū ea que de manu eius accepimꝰ. damꝰ ei. ſine triſticia deberemus eſſe: cū oportet nos ei dare. Itē cū ea que nullius valoris ſunt paruꝫ vel parua: ⁊ vel nulla a deo leti eſſiciamur: ſatis pōt diſplicere deo vt in eius obſequio vbi tot ſunt cauſe leticie letificari nō poſſumus. Cauſe leticie quas deberemus habere in diuino ſeruitio. he ſunt. ſcilicet qḋ tanto dn̄o ſeruimꝰ. ſ. cui ſeruire regnare eſt: ⁊ qḋ in domū dei imus. Un̄ Dauid. Letatus ſum in his q̄. d. ſ. m. ⁊c. Et qḋ tn̄ lucrel. ſ gloriā eternā. vn̄ in pſ. Et cantet in viis domini amē. m. glo. do.

¶ Quod vero triſticia iſta valde diabolo placeat. pōt oſtēdi per ſuū cōtrariū. ſ. per hoc qḋ leticia ſpūalis valde ei diſplicet. Un̄ illud. i. Re. iiij. dicūt philiſtei. Ue nobis nō fuit tanta exultatio heri. ⁊ nudius tertius. ve nobis. Et btūs Antonius dicit qḋ vnica ratio vincendi inimicū ē leticia ſpūalis. Legitur ēt Mat. iij. De Juda qḋ prelıabať preliū iſrael cū leticia: ⁊ ſubdit quod dilatauit gloriā ppl'i ſui. ¶ Nocet ēt iſta triſticia homini tripliciter. ſ. eum affligendo. Un̄ Prouer. xxv. Sicut tinea veſtimēto: ⁊ vermis ligno. ſic triſticia viri nocet cordi ¶ Nocet etiā homini cū excecando in his que ad deū pertinēt vnde in vitas patrū. vincula pedū impedimēta ſunt curſoris: ⁊ triſticia ipedimentū eſt diuine viſionis. ¶ Nocet etiam triſticia ſpūaliter occidēdo. frequēter. n. eſt occaſio alterius peccati. Un̄. xxx. Eccle. Triſticiā longe expelle a te. multos. n. occidit triſticia.

¶ De tedio vite. ca. xx.

Sequit̄ de tedio vite. qḋ eſt. xv. vitiū pertinens ad accidiā: ⁊ ꝓuenit ex longa triſticia in ſeruitio dei. Poſtq̄. n. aliqs triſticiā patitur paulatim corrūpitur a deo: vt nō ſolum diſpliceat ei deo ſeruire ſed etiam viuere. Notandū tn̄ eſt quod tediū huiꝰ vite pōt ꝓuenire ex diuerſis cauſis. ¶ Q̄nꝙ enī ex dei amore ⁊ deſiderio celeſtis patrie. Un̄ Gre. Sancti grauiter tollerāt qcqd non ſonat id qḋ amant. ¶ Q̄nꝙ ēt ꝓuenit ex ꝯſideratione malorū qbus mundus plenus eſt. vnde Eccle. ij. Teduit me vite mee vidētē mala vniuerſa ſub ſole: ⁊ cunctā vanitatem ⁊ afflictionē ſpūs: ⁊ eiuſdem. iiij. Uidi calūnias q̄ ſub ſole geruntur: ⁊ lachrymas innocentiū: ⁊ neminē cōſolatorē: ⁊ nō poſſe reſiſtere eorū violētie ⁊c. ¶ Q̄nꝙ venit tediū vite ex abundantia tribulationis. vn̄ Job. x. Tedet aiam m. vi. m. Et ad cori. i. Supra modū grauati ſumꝰ: ita vt tederet etiā nos viuere ¶ Q̄nꝙ etiā ꝓuenit ex accidia: ad hoc poſſumꝰ referre qḋ legit̄. iij. Re. xix. De Helya qui petiuit anie ſue vt moreretur ꝓiectū ſe ſubter vnā iuniperū ⁊ obdormiuit. Et ecce angelus dn̄i tetigit eum: ⁊ ſubditur quibuſdam interpoſitis quod iterum obdormiuit.

¶ De deſperatione: ⁊ vnde prouenire conſueuit cap. xxi.

Sequitur de deſperatione q̄ eſt vltimū vitium pertinens ad accidiā. A Solet autē ꝓuenire deſperatio ex nimia triſticia: vt legitur ꝓuer. xv. In merore anie deiicietur ſpūs. ſ. in ꝓfundū deſperationis: ⁊ eiuſdē. xvij. Spiritus triſtis exſiccat oſſa. Triſticia aūt fortē animum exſiccat ab humore gratie vt per peccatū deſperationis frangatur. vnde in Eccleſi. Felix qui non habuit aı̄mi triſticiā: ⁊ nō excidit a ſpe ſua. ¶ Et notandū qḋ peccatū deſperationis deo valde diſplicet. vnde B dicit Jero. ſuper pſ. cviij. Q̄ magis offēdit iudas deū in hoc quod ſe ſuſpendit q̄ in hoc quod eum tradidit. ¶ Ualde etiā placet diabolo: q: ille qui dicit verbū deſperationis dicit malū verbū quod dicunt illi q victi ſūt: ⁊ ideo diabolo valde gratum eſt qui eſt aduerſarius noſter. ¶ De

mini etiaȝ valde nocet. q2 pctm̄ illud hoi
aufert quasi totā fortitudinē. Unde Pro
uer. xiiij. Si desperaueris in die angustie
lapsus minuetur fortitudo tua. Multū va
let spes seu fiducia in deo ad fortitudineȝ
vnde Isa. xl. Qui sperant in dño. mu. for.
Dei enim fortitudo quodāmodo eoꝝ effi
citur: q2 de ipsa ars subuenitur. ideo i ps dr.
Sperans in dño non infirmabor. cū forti
tudo dei sit eoꝝ qui sperāt in deo: sicut de
us non infirmatur. ita nec illi qui in deo
sperant. hac de causa dictum est illud ps.
Non derelinquet omnes qui sperāt in eo.
sicut vanitatis est fulcimentū negare int
tenti. ita veritas est non negare. Unde cū
deus veritas sit confidenti de se nō negat
auxilium. ideo ipse dicit in ps. Quoniam
in me sperauit liberabo eum.

¶ De remedijs contra desperationeȝ.

Ummuȝ remediū contra despera
s tionē est memoria dominice pas
sionis. Uñ Ber. Peccaui pecca.
grande cōscientia mea turbabit̄ sed nō per
turbabitur: vulneꝝ dñi recordabor. Quid
tam ad mor. quod non xp̄i morte saluatur
Si in me venerit tam potens tam efficax
medicamentum nulla iam possum morbi
malignitate terreri. ¶ Scdm remediū est
consideratio magne virtutis quā hȝ peni
tentia. Est enīȝ pnia medicina cōtra q̄ nul
la spūalis infirmitas preualet. Ecclesia. x.
Si spūs potestateȝ habentis ascenderit su
per te locum tuuȝ ne di. q2 curatio cessare
facit peccata maxima. Et btūs Martin9
legitur dixisse diabolo. Si verā penitētiaȝ
posses habere adhuc veniam posses con
sequi. ¶ Tertium remediū est considera
tio illaꝝ personarū cum quibus dñs legit̄
misericorditer egisse. Uñ Ber. Dñe pro
pter mansuetudinē que in te predicat̄ cur
rimus post te dñe iesu xp̄e audientes quod
non spernas pauperē: peccatorē nō horre
as: nō horruisti confitentē latronē, non la
chrimantē peccatricē. nō supplicantem ca
naneam: nō deprehensaȝ in adulterio: nō
sedentē in theloneo: non supplicantem pu
blicanū: non negantem discipulū: nō pse
cutorem discipuloꝝ: nō ipsos crucifixores
tuos: in odorē vnguētoꝝ tuoꝝ currimus.
Potest ēt valere ꝯtra desꝑationē illud qđ
legit̄ Luc. xv. Dico vobis gaudiū est ange
lis ꝛc. Ad idē valet qđ l̄r de filio ꝓdigo.
de quo dr qđ cū adhuc lōge esset vidit eū
pr ei9: ꝛ misericordia mot9 est: ꝛ occurēs
cecidit sup collū eius ꝛ osculatus est eum.
Preterea qđ dñs exheredatus a terra sua:
ꝛ hoibus suis nō gaudebat de eoꝝ recupe
ratione: quō ergo nō gaudebit dñs de cō
uersiōe peccatoꝝ? Ad idē valet si ostēdat
magnitudo odij quod hȝ deus cōtra pec
catum. de quo dictum est in principio ex
hoc patet ꝙ peccati destructio plus placet
q̄ ipsi peccatori.

¶ Alia bimembris diuisio pcti accidie.

Reter istā diuisionē peccatoꝝ cu
p ius mēbra iaȝ ꝓsecuti sum9: multe
sunt alie diuisiones ptinentes ad
peccatū accidie quas ꝑtermittem9 nisi qđ
de vna breuiter tāgemus. Notandū ergo
qđ accidia pōt diuidi in accidiā seculariū
ꝛ accidiā claustraliū. De accidia seculariū
nihil dicemus: sed contra accidiā claustra
lium. xij. mala que in claustralibus solent
inueniri ex peccato accidie.

¶ De accidia claustraliū: ꝛ. xij. malis q̄ ex
ea proueniunt. cap. xxij.

Rimū est qđ cū die ac nocte habe
p ant cibū regiuȝ: q de ore ꝓcedit. A
scilicet verbū dei. tñ ex pigritia te
nendi illū famelici remanēt nec reficiūtur
de cibo illo inter aromata die ꝛ nocte ver
santur: ꝛ tamen ex pigritia applicandi ol
factum odore eo non confortantur. Sa
cra scriptura apotheca est spiritus sancti.
Unde Eccle. xxiiij. De sapientia. Sicut ci
namo. ꝛ bal. aro. o. de. ¶ Scdm est qđ cū
ipsi sint de nocte ꝛ de die in colloquio cū
deo permittunt multos dies trāsire quod
non aperiunt oculos cordis vt videant qđ
loquetur cum eis vel quid loquatur vt di
cit Grego. Cum oramus ipsi cum deo lo
quimur. cum vero legimus loqtur nobis
deus. Magna ergo pigritia est: nō attēdere
cū quo loqmur qñ cū deo loqmur. Preci
pue cū ipse moneat nos ad h' dicēs. vaca
te ꝛ videte qm. e. s. deus. ¶ Tertiuȝ est qđ
cū ipsi non proficiunt in his que religio
nis sunt. imo quāto diuti9 in religione sūt
tanto magis dissoluti: quod valde verecū
dū est. Sicut in scolis diu esse ꝛ in sciētiis
non proficere. Tales religiosos non iuuat
assuetudo vt faciant melius ea q̄ religiōis
sūt: sed poti9 nocet. Quāto enīȝ orant diu
tius: tanto orant indeuoti9. ¶ Quartū est

qđ q̃to diutius dño ſeruiunt tanto minus certi ſunt qđ habeāt gratiā ipſius. ꝛ in veritate ſatis dolere poteſt qui reliq̃t mundū vt deo ſeruiret: ꝛ diu ſeruiuit: ꝛ nullā cum eo familiaritatē habet: ſed pauca vel nulla ſigna qđ ſeruitiū eius ei placeat habet. Interdū ēt accidit qđ dominus minus bonos cōſolatur tanq̃ infirmos: ꝛ tanq̃ eos q̄ in proprijs expenſis nō ſufficiūt ei ſeruire. Meliores vero incōſolatos relinquit tanq̃ fortiores: ꝛ tanq̃ eos qui proprijs expēſis ſibi ſeruire ſufficiūt. Unde Lu. xv. Ait maior filius patri. Ecce tot annis ſeruio tibi. ¶ Quintū eſt qđ q̃tū diutius in camino paupertatis exiſtunt: tāto meliores ꝛ delicatiores ſunt. Camin⁹ vaſa lutea ꝯſolidat ſic paupertas clauſtrales illos qui molles ꝛ delicati erāt in ſeculo cōſolidare debet: ſꝫ multi cū deberent cōſolidari potius diſſoluūtur. Quod tribulationes paupertas ꝛ huiuſmōi excoquent: ꝛ cōſolident pōt haberi ex vit ꝰ patrum vbi legitur q᷑ cruda tegula ſi ponatur in tegmine diſſoluitur. Cocta vero non. Ita ꝛ homo hēns carnalē ſapiētiaꝫ qui nō eſt tēptationū igne decoctus. Itē Iſa. xlviij. Ecce excoxi te: ſꝫ nō quaſi argentū. Elegi te in camino paup̄tatis. Quaſi argentū excoq̄tur quidē eo qđ excoq̄tur feces aſſumit: non deponit in camino paup̄tatis dñs ſuos vel eligit vel aſſumptos alibi reponit. ¶ Sextū eſt q᷑ q̃to diutius ſoli iuſticie approximāt tāto feruētiores exiſtunt: ꝛ ſatis admirandū eſt. vñ hoc acciderit. Quanto. n. primiores ſiunt tāto videtur q᷑ feruētiores eſſe dberēt. Sꝫ timēdum eſt ne nubes alicuius pctī interpoſita hoc impediat: vel ne per aliquē errorem fiet vt cū ꝓgredi deberent regrediātur. Et cū deberent appropinquare terre ꝓmiſſionis ab ea elongantur ſicut accidit filijs iſrael. qui. xxxviij. annis in deſerto errauerūt qui cū credebant appropinquare terre promiſſionis ab ea elongabātur. vñ Ber. In via dei non progredi regredi eſt. ¶ Septimū eſt qđ q̃to diutius exiſtunt in loco impinguationis ꝛ ſaginationis ſpiritualis: tanto magis macilenti inueniunt. Locus in quo anime repleri deberēt pinguedine ꝛ adipe ſpirituali eſt pax ꝛ tranq̃litas clauſtri. Sed accidioſi q̃to magis ibi ſunt: tanto magis inueniuntur macilenti. Quod bene oſtendit ignis tribulationis quem ſuſtinere non poſſunt quin ſtatiꝫ ꝓ iram exurantur. ¶ Octauum eſt qđ i ſtatu in quo non ſolum currere: ſed etiam volare deberent viri contemplatiui cum ſint aues ſpirituales pigri ꝛ tardi efficiuntur. Etiam illi qui ſtrenui erāt in ſeculo interdū deſidioſi efficiuntur in clauſtro. ¶ Nonum eſt quod in loco vbi eſt maior cōflictus ſecuri ꝛ ſomnolenti efficiunt. In maiori cōflictu belli ſpiritualis ſunt clauſtrales q̄ alij. Plus. n. dyabolus gaudet qñq꜄ cū clauſtralē aliquē ad hoc deducit vt mulierē mala intentione tāgat q̄ gaudeat de adulterio alicuius hominis ſecularis ſicut oſtenſum eſt prius in tractatu de luxuria. vnde clauſtrales non deberēt eſſe ſecuri: ſꝫ cū timore ꝛ ſollicitudine ſuam opari ſalutem. ¶ Decimum eſt quod ipſi volūt eſſe ocioſi vbi minime locus eſt ocij. lꝫ aliq̇s tolleret qñq꜄ arbores ſteriles in terra ſua deſerta: tamen in terra beneculta ſicut in orto non tollerat eas vllo modo: ſꝫ ꝯſtat qđ clauſtrūꝫ eſt velut quidā hortus cōcluſus: iuxta illud Cant. ¶ Hortus ꝯcluſus ſoror mea: ſponſa mea. vñ i clauſtro minus tollerabiles ſunt hoīes ocioſi: q̇ ſunt q̄ſi arbores ſteriles q̄ in alijs locis. ¶ Decimū eſt quod iſti ꝑcraſtināteſ ꝛ differētes ſiūt vbi deberēt eē oīno parati. Si fatua ē ꝑcraſtinatio ſiue dilatio ſenū in hiis q̄ ptinent ad ſalutē eoꝝ q̃to magis in clauſtralibus quiſ iaꝫ ſunt mortui iudicāda eſt fatua procraſtinatio ꝓprie correctionis vel meliorationis eorū. ¶ Duodecima eſt quod ibi p̄cipue triſtes ſunt vbi p̄cipue vel ſolū leti eē deberent in diuino ſeruicio p̄cipue eſt locus gaudij in vita iſta: quia ibi p̄cipue facit homo vtilitatem ſuam.

¶ De remedijs contra accidiam. xxiij

Sequitur de remedijs ꝯtra accidiā de q̄bus ſufficiat ponere viij. licꝫ ſint multo plura. ¶ Primū eſt diuerſitas occupationū hoc remediū habetur in vitas patrū. vbi legitur quod btūs Antonius temptatus ſpiritu accidie ꝛ reſidēs in heremo dicebat. Domine ſaluari deſidero: ſed vane cogitationes non permittunt me quid faciā in tribulatione: vel quomō debeam ſaluari dignanter oſtēde. Et aſpiciens vidit quedam aſtantem torquenteꝫ funiculū qui ſibi ſimilis erat deide ex opere ſurgentem ꝛ orantem: ꝛ iterum ſedentē

⁊ plectas facientē de palmis: ⁊ rurſus ſur
gentem ad orationem. Erat autem ille an
gelus domini: ⁊ dixit ei. Et tu ita faciens
antoni ſaluaberis. Secundum eſt conſi
deratio pene future. Hoc habemus in pri
mo. Jere. ibi. Quid tu vides Jere. Et dixit
virgā vigilantem ego video. Uirga enigi
lans a ſomno accidie vel pigricie: eſt cōſi
deratio pene future. Tertium eſt conſi
deratio premij eterni. vñ Augu. Labor te
terret: vide mercedem. Et Gene. xv. Fact⁹
eſt ſermo domini ad Abraam per viſionē
dicens. Noli timere Abraham. Ego prote
ctor tuus: ⁊ merces tua magna nimis. Si
terret pigrū labor attrahat eū merces. hꝫ ⁊
tertiū hēmus ſimiliter in vitas patrū: vbi
dicitur quod quidam iterrogauit abbatēꝫ
Achillem dicens. Cur ſedens in cella mea
patior accidiam. cui ſenex ait: q2 nundūꝫ
vidiſti requiem quam ſperamus neqꝫ tor
menta que timemus. Si enim ea inſpice
ret diligenter etiam ſi vermibus plena cel
la tua vſqꝫ ad collum etiam in ipſis ꝑma
nens ſine accidia iacens. Quartum eſt
ſocietas bonoꝝ: hoc remedium poſſum⁹
habere ex illo verbo. Exo. xvij. Ubi dicit
quod pugnāte Joſue cōtra Amalech ora
bat Moyſes leuans manus ad dominūꝫ.
Cui⁹ manus erāt graues: ſꝫ Ur. ⁊ Aaron
ſuſtentabāt manus eius ex vtraqꝫ parte: p
quos ſignantur duo genera hoīuꝫ quoꝝ
ſocietas amanda eſt per Ur. qui interpre.
lumen ſignantur illi qui monſtrant lumē
doctrine. per Aarō qui iterpretatur mōs
fortis ſignantur illi quoruꝫ interuentu ve
nit homini auxilium. iuxta illud. Leuaui
oculos meos in montem ⁊c. Illis qui ma
nus habent graues ex accidia neceſſariū
eſt vt habeāt tales in ſocietate ſua qui eos
exēplo ſuo ⁊ doctrina illuminent ⁊ oratio
nibus iuuent. Quintuꝫ ē exemplū illi⁹
q piger non fuit ſed exultauit vt gigas ad
currendam viam. Hoc remediuꝫ hēmus
Mat. xxvi. vbi dñs ait diſcipulis. Nō po.
u. ho. vigi. mecū. Cū dño vigilare ē exem
plo cū ſomno accidie cauet Hoc remedio
vtitur apl̄s ad Heb. xij. dicens. Recogita
te e. q ta. ſuſti. a duer. ſemetip. a pec. cōtra
dic. vt nō faci. a. u. defici. Sextū ē conſi
deratio ꝑiculoꝝ in qbus ſumus in preſen
ti quod dñs inſinuat Mat. xxvi. vbi dicit.
Uigilate ⁊ orate ne intre. in temp. Tria
genera ꝑiculoꝝ ſpāliter ꝯſueuerūt hoſtes
excitare a ſomno. ꝑiculū aque: ignis: ⁊ la
tronū. Que ꝑicula ſpāliter ſepe nobis im
minēt. Non. n. ē dies in quo fluctus mala
rum cogitationū ſuꝑ caput cordis noſtri
nō aſcēdant. Nō ē ēt dies i quo ignis pra
uorū deſiderioꝝ in domo ꝯſcientie nō ſuc
cendatur. Latrones ēt ſemper aſſunt: etiā
illi q deberēt eē ſeruientes nři depredātur
nos vnde Jere. Oculus meus depredat⁹ ē
a. m. ¶ Septimū ē qđ docet nos dñs. Le
ui. vi. Ubi dicitur. Ignis in altari mō ſēꝑ
ardebit quē nutriet ſac. ſub. b. m. l. per di.
De⁹ vult qđ ſꝑ i altari cordis ardeat ignis
feruoris: Hūc vero ignē dꝫ mittere ſacer
dos in ſuis ſubditis vł qlibet in ſemetipo
ſubijciendo ligna per ſingulos dies reco
lendo beneficia dei qbus debemus reſpon
dere vel mala noſtra recordando ꝓ qbus
deo ſacrificare debemus. Precipue debe
rent in nobis amorē iſtū attēdere bñficia
q nobis xp̄s exhibuit i carne mortali aſſū
pta. vnde Ber. Quid nō ſuaue cum recor
datus fueris in fantiliū neceſſitatē xp̄i. la
boꝝ in p̄dicādo ⁊ ceteroꝝ. Quis amplius
gemet dicens. nimium laboramus. nimiū
vigilamus. cū nec milleſime parti debito
rum reſpondere valeamus. ¶ Octauum
⁊ ſummū remediū eſt dei gratia. Hoc re
medium nobis inſinuat. Ber. ſuꝑ Can. in
trahen. me dicens in ꝑſona ipſoꝝ qui pi
gri. ſunt. Opus hēmus trahi: q2 refrigera
uit paupeꝝ ignis amoris. t. Nec valemus
a facie frigoris hui⁹ currerē ſicut heri ⁊ nu
dius tertius. Curremus poſt te cum reddi
deris leticiā ſalutaris tui. Cū redierit me
lior temperies gratie. vnde cuꝫ aliquis ſen
tiet ſe accidioſuꝫ inſtare debet orationi. vt
orando impetret gratiam que eam ab eo
expellat. Et notandum quod omnia que
dicta ſunt ad deteſta. accidie poſſunt eē re
media contra accidiam. ideo de remedijs
accidie hic finem facimus.

¶ De idiſcreto feruore. xxiiij.

Icut cū vitio auaritie tractauimus
S de vitio ꝓdigalitatis eo qđ auari
cia ⁊ prodigalitas vicia ſunt oppo
ſita: ſic cum accidia tractabimus: de indi
ſcreto feruore. Accidia. n. ⁊ indiſcretus fer
uor quodāmodo vꝫ eē vitia oppoſita. ad
cuius deteſta. poſſunt valere primo teſtio
nia ſcripturaꝝ ſicut illud ad Ro. xij. Nos

biſſe ſit obſequm noſtrũ. ¶ Tria ſũt q̃ eriguntur vt homo cũ diſcretione ⁊ ratiõabiliter deo ſeruiat. Primũ ẽ nobilitas pſone cui ſeruitur: vnde honor regis iudiciũ diligit. ſ. iudiciũ diſcretiõis. Scdꝫ ẽ humana natura. homo. n. ratiõabilis creatura ẽ: ⁊ iõ rõabiliter oparí dꝫ plus. n. dꝫ niti ſapie quã fortitudini. Beluinũ. n. ẽ virib⁹ decreture ſicut dicit phs. Tertio requirit hoc ipſe hoſtis cõtra quem pugnã habemus Dyabolus enim cõtra hoiem potius pugnat aſtutia ⁊ ſapiẽtia q̃ virib⁹ qui deo ⁊ nos ſapientia contra eum pugnare oportet non viribus. vires enim nõ ſufficerent reſiſtere ſapientie: qꝛ melior eſt ſap. q̃ vires: ⁊ vir prudens q̃ fortis ſap. vi. Ad ſignificandũ ꝙ nõ placeant deo opera ſine diſcretione facta nõ offerebatur in lege animal cecum: ideo ⁊ in omni ſacrificio offerebatur ſal. Sale cõdiuntur cibi vt hominibus bene ſapiant. Per hoc ſignificatur diſcretio que facit opera grata deo. Ad idem Prouer. iiij. Palpebre. t. p̃. g. t. i. cõſiderato opera tua. Et illud apl'i prime. Ad Thim. v. Noli adhuc aquã bibere ſed vino modico vtere. Glo. Prudẽter ſibi vult ſeruiri. non vt nimietate debiles fiãt. Et poſt. Medicorũ ſuffragia requirant. Temperandum. n. vt ſi fieri põt ceptum obſequium gradatim proueheatur potius q̃ in conſideratione minuatur Ad idem. i. Pe. iiij. Chariſſimi nolite peregrinari in feruore qui ad tẽptatiõẽ vobis ſunt. ⁊ Eccle. vij. Noli eſſe iuſtus multũ ibi dicit interl'. Quod ſummũ ius ſumma iniuſtitia ẽ. Sunt aliq̃ qui in nullo volũt condeſcẽdere carni: quoꝝ iuſticia magna eſt iniuſticia. Ad idẽ valere põt illud phi arbitror prio in vita vtilis eſſe negt nimis. ¶ Secundo valere poteſt ad deteſtationẽ indiſcreti feruoris ſi oſtendam⁹ mala q̃ ex eo cõſequũtur: ⁊ oſtẽdit briũs Ber. Quattuor mala que ex indiſcretiõis vitio pueniũt ieiunia ⁊ vigilias: vel alia huius ⁊ ſic agit h vt deficiẽte ipũ vl' corpe lãguẽte ſpũalia ipediũtur. abſtulit corpori. ſcilꝫ boni operis effectu. ſpiritui affcm̃ pximo exemplum. deo honorez ſacrilegus ẽ ⁊ oium hoĩ in deũ reus. Sacrilegus talis dĩ qui violat templũ dei. ſ. corpus ſuũ. Salomon ẽt oſtendit ꝙ malũ ſequitur ex indiſcreto feruore Prouer. xix. Dicens qui feſtinus eſt pedibus offendit ille ex feſtinatiõe offẽdit qui ex indiſcreto feruore infirmitates corporis ſeu anime incurrit ⁊ lꝫ ex feſtinatione poſſit ſequi caſus in quocũqꝫ ambulante tamẽ precipue in eo qui per ſcalã vadit. Preterea talis caſu ſuo multũ deſcendit. vnde cum cõuerſio viri religioſi ſit quaſi aſcenſus per ſcalam cuꝫ diſcretione dꝫ aſcendere. Si. n. per infirmitatẽ corruat ipſe deſcendit vſqꝫ ad initiũ ſcale. Oportet eni eũ comedere carnes ⁊ talia facere que faciebat i ſeculo. vnde dicit. Ber: Nemo repente fit ſummus aſcendẽdo non volãdo apprehenditur ſummitas ſcale. De indiſcreta ẽt feſtinatione lr̃. Prouer. xiij. quod ſubſtãtia feſtinata minuetur. Et eiuſdẽ. xx. Hereditas ad q̃ feſtinatur in principio in fine benedic. ca. Et lꝫ iſta feſtinatio i oib⁹ timenda ſunt: precipue tñ nouitijs. Ille q̃ equuꝫ ſuum fatigat nimis in mane nõ vl' velle facere in die bonam dietam. Seq̃tur etiã ex idiſcreto feruore pctm̃ ſupbie ⁊ vane glorie. vnde quidam corpus nõ frangendũ ſed regendũ. Sicut ergo moderata ⁊ ſancta: ⁊ ſimplicia i omni humilitate ſe iunia: que ita corpus attenuent vt animaꝫ eleuent: ne res humilitatis gignant ſuperbiaꝫ: ⁊ vitia de virtute naſcanť: que ſentiſ ſpes ſalutis: ſi ipſa anime remedia venena ſint. De ſupbia etiam taliuꝫ dicit Bernar. Que maior ſuperbia q̃ vt vnus homo toti cõgregationi iudiciuꝫ preferat tanq̃ ipſe ſolus habeat ſpũm dei? De vana etiam gloria dicit hoc ad fratres ſuos. Nõ legiſtis i regula noſtra quod ſi quid ſine voluntate ⁊ cõſenſu patris ſpiritualis fit: vane glorie iputabitur nõ mercedi? ⁊ Mat. vi. Exterminatur fa. ſ. vt appa. ho. ieiu. Sequitur etiam ex indiſcreto feruore ſcandaluꝫ aliorum maxime in cõgregatione. Ber. de talibus. Hi ſunt vnitatis diuiſores inimici pacis. Caſus etiam vnus taliũ multos exterret ⁊ tepeſcere facit a deſiderio proficiendi. Et cuius exemplum debuit alios attrahere facit eos formidare auſteritatem religiõis vt impleatur illud ps. Poſuiſti firmamẽtũ eius formidinem videtur ẽt ſequi ex feruore indiſcreto quedã ydolatria. vnde. Ber. Scelus eſt ydolatrie nõ acqeſcere: ⁊ quaſi pctm̃ pctm̃ ariolandi nolle obedire. Et ſubdit. Erat nũc q̃ ſe faciũt religioſiores alijs qui non ſunt ſicut ceteri hominũ. Ecce pa

gani: ⁊ ydolatre ſunt. i. Reg. xv. Dicit. Sa
muel ꝙ peccatū ariolandi eſt repugnare:
⁊ quaſi ſcelus ydolatrie nolle acquieſcere.
¶ Sequitur etiā ex diſcreto feruore quan-
doqȝ rapina. Judiciū. n. quod dȝ eſſe apō
patreȝ ſpūalem vſurpant ſibi tales pſone:
⁊ illud cui renūciauerant iterum ſua aucto
ritate aſſumūt. vnde Ber. Qui noſtri curā
ſemel nobis cōmiſiſtis: quid rurſus de vo
bis vos intromittitis. Et breuiter dicam.
Non habet callidus hoſtis machinamen
tum efficatius ad tollendam de corde dile
ctionem q̄ efficere poſſit vt in ea incaute ⁊
non cū ratione ambuletur ſicut dicit Ber.
¶ Tertio poſſunt valere ad deteſta. hu9
vicij ſtultitie que oſtēduntur in his eē qui
laborant hoc vitio que ſunt. xij.

Duodecim ſtulticie indiſcreti feruoris.

P Rima eſt quod ipſa cōtra ordinē
eccleſie crucem lumen preferunt
vel potius ſine lumine ferunt. Or
dinatum eſt in eccleſia quod lumen cruci
preferatur. ad ſignificandum quod lumē
ſcientie cruci penitentie preferendum eſt.
vnde in fine Prouer. Legitur de ſapiēte
muliere quod ipſa operata eſt conſilio ma
nuum ſuarum Manus ſunt qui non ſolū
habent egrotationem ſed etiam operatio
nem bonā quorū conſilio precipue acge
ſcendum eſt. Et hoc vero quod tales crucē
penitentie ſine lumine conſilij faciūt. Ac-
cidit frequenter quod ipſe innocenteȝ cru
cifigunt qui latronem crucifigere debue-
rant. ſ. nouum hominem. quem debuerūt
crucifigere veterem. Homo vetus intelli-
gitur ex peccatis compoſitus velut ex tene
bris. vnde ad Coloſ. iij. Mortificate mē-
bra veſtra que ſunt ſuper terrā for. ⁊c. Hō
vero nouus intelligitur cōpoſitus ex vir-
tutibus velut ex mēbris Nouus ergo ho-
mo tunc crucifigitur quādo pp nimiaȝ ab
ſtinentiam virtutes operari non poſſunt.
¶ Secunda ſtultitia eſt ꝙ ipſi accipiūt ar
ma nimis ponderoſa. que pōdere ſuo eos
deijciūt: ⁊ que debuerūt eos ab hoſte prote
gere potius eos capiūt hoſtes attendētes
qd̄ fecit Dauid. i. Re. xvij. Quando arma
Saul nimis ponderoſa depoſuit: qbus de
poſitis goliam deuic̄. Sic aliquid vince-
rent dyabolum cū mediocritate ieiuniorū
⁊ vigiliarū qui cū nimietate per iram vel
per ī pacientiam deuincūtur. ¶ Tertia eſt
quod cū ipſi habeāt equū valde impetuo
ſum non curāt tamē ei frenū imponere: ſȝ
ſolū calcaribus ſunt cōtēti cū tū cōſtet fre-
num non minus eſſe neceſſarium equo q̄
calcaria: nō minus periculoſum eſt alicui
inter hoſtes eſſe ſine freno, q̄ ſine calcarib9
B. Bone voluntati non ſemper credenduȝ
eſt ſed frenanda eſt: ſed regēda eſt maxie
in incipiente: ⁊ Ja. iij. Frena in equorum
ora mittimus ad cōſentiendum nobis ⁊c.
¶ Quarta eſt qd̄ cum infirmitas que eſt
ex calida cauſa periculoſior ſit q̄ que ē ex
frigida ipſi tamen ſanos omnino ſe putāt
licet ex cauſa calida īfirmētur. Accidia eni
velut īfirmitas ex frigida cāeſt. vnde ⁊ te
piditas vocatur. Indiſcretus vero feruor
eſt velut infirmitas ex calida cauſa. ⁊ ideo
periculoſior eſſe videtur. ¶ Quinta eſt qd̄
cū ipſi habeant dominū ditiſſimū ⁊ libe-
raliſſimum credūt placere ei: ſi ſeruientes
ipſius adeo ſe fame affligunt qd̄ impoten
tes fiant ad ſeruiendum ei cū ſciant tamē
hoc non placere hominibus pauꝑibus at
qȝ auaris etiā de iumentis ſuis. Nullus. n.
vult qd̄ iumentū ſuuȝ tātū ieiunet qd̄ ſerui
re nō poſſit. ¶ Sexta ē qd̄ cū magis ꝑicu
loſum ſit nauē ducere nimis oneratā q̄ va
cuā ipſi tamē nō curant cauere naui ſue a
periculo nimij oneris. Homo ī mūdo iſto
eſt velut nauis in medio mari: vnde ſcā eſt
q̄ſi nauis inſtitoris. hoc dr̄ de ſapiēte mu-
liere in fine Prouer. Imminet aūt huic na
ui duplex periculū. ſ. ſubmerſiōis ex nimio
onere: ⁊ verſationis per fluctus temptatio
nū ex vacuitate: ſed tales periculo ſubmer
ſionis non curant ſubuenire. ¶ Septia ē
quod ipſi iudicāt cibum eſſe ſubtrahendū
filijs dei qui digni eſſent cibari auro ⁊ po
tari balſamo. iuxta illud verbum Ber. Da
mihi abbatē Thymotheū: ⁊ ego eū ſi vis
cibo auro: ⁊ poto balſamo. Ad cumulū h9
ſtultitie facit hoc quod ipſi vidēt tot filios
dyaboli q omni bono ſunt indigni: ita lar
ge bona domini ſui expendere. ¶ Octaua
eſt quod cum ipſi multū velint deo ſeruir
ita tamen nolunt ei ſeruire ꝙ non poſſint
ei diu ſeruire. Sap. Quid ſtultius q̄ quod
libenter facias curare vt diu facere nō poſ
ſis. ¶ Nona eſt quod cum equis ſubtra-
hunt auenam volunt facere maiorē dietā
male ꝓportōnātes ea tria que aſino debē-
tur cibaria. virgam ⁊ onus duplicāt ciba

ria autem dimidiant. De his Eccle.xxviij. Cibaria ꝓga ⁊ onus aſino ⁊c. ¶ Decima quod ipſi ſe perfectos nō eſtimāt niſi magiſtrum ſuum xp̄m excedant cum ſcriptū ſit Lu.vi. Perfectus omnis erit ſi ſit ſicut magiſter eius. Conſtat fideli cuilibet xp̄m perfectiſſimum fuiſſe. ⁊ tamē comedebat ⁊ bibebat mediocriter. ¶ Undecima eſt qđ ipſi credūt ſe ſc̄tos eſſe non poſſe niſi prius fuerint homicide. Si ille qui aufert vitā alicui q victurus eſſet per annū homicida iudicaretur: quanto magis ille qui nimijs ieiunijs ⁊ afflictionib⁹ efficit. vi.xij. annis citius moriatur q̄ eſſet moriturus. ¶ Duodecima ſtulticia eſt ꝙ cū ipſi alijs boni ſint ⁊ caueāt a nocumento oium: tū ſibi ipſis mali ſunt: ⁊ immiſericordes ſed qui
F ſibi neq̄ cui bonus eſt?

¶ De malis q̄ faciunt delicata cibaria.

Ciendū eſt qđ in cibis q ſumunt valde timenda eſt delectabilitas. q̄r frequenter nimis ſumit de cibis delectabilibus: ⁊ cum nimio ardore. Preterea conſolatio in cibis delectabilibus quando prohibet hoiem a diuina cōſolatione. q̄r ſm̄ Ber. Delicata eſt diuine conſolatio que non datur a dimittentibus alienam: ſed ſi quis in cibis quos ſumit ī quantitate: ⁊ in ardore caueat: ⁊ creatori de creatura eius q̄ ſumit gratias agat. nō ſolum abſq̧ peccato. ſed etiam meritorie pōt ſumere de cibis illis quantū neceſſe ē ad ſuſtentationem corporis. Deus enim creauit cibos ad percipiendū cum gratiarum actione fidelibus. Ad Thimo.q̄rto. Et vt breuiter dicam ſic debemus habere corpus ſicut egrum comedentem cui multum volenti inutilia ſunt neganda. vtilia etiā nolenti gerenda. Et nodandū quod ſicut apud viros religioſos precipue oportet nouitios cauere ab indiſcreto feruore: ſic oportet patres ſp̄uales quandoq̧ condeſcendere fratribus. Unde legit de btō Antonio. qđ qdā venator vidit eū gaudere cū fratribus ſuis ⁊ diſplicuit ei q btūs Antonius volens oſtēdere qđ qñq̧ oportet condeſcendere fratribus ait. pone ſagittam in arcu: ⁊ trahe: ⁊ poſuit ſagittari⁹ ⁊ fecit ſic. Et rurſum dixit trahe: ⁊ traxit: ⁊ rurſum trahe ſagittarius. Si ſuper mēſuram traxero frangetur arcus. reſpondit beatus Antonius. Ita eſt in opere dei. Si ſupra menſuram tendimus fratres deficiunt. Expedit ergo aliquando relaxare rigorē. Simile eſt de cordis cythare: que ſi parū tendant rauce ſonāt. ſi nimiū rumpunt. ſi moderare dulcē ſonū reddūt. Impet⁹ animi obice īuento tumeſcit. Ideo aliquid liberalitatis ꝯcedēdū ē fratrib⁹: interdū ne ſicut accidit in dolijs ferratis circuli in eis rumpant ⁊ fundus exiliat. Caſtanea non iciſa in igne poſita crepat aut exilit. dicit etiā ꝙ terremot⁹ ſit ex multiplicib⁹ vaporib⁹ īcluſis ī viſcerib⁹ terre meatū non hn̄tib⁹. Ideo nō oportet ab hoib⁹ hoies nimis coartari. imo aliqs loc⁹ relinquēdus eſt gratie dei ⁊ libertati arbitrij.

¶ De vitio Supbie Ire ⁊ Inuidie. ca.x.

Dicto de vitio gule ⁊ luxurie auaritie ⁊ accidie. Di A
cendū eſt de trib⁹ ſequētib⁹ vitijs. ſ. de vitio ſupbie: ire: ⁊ inuidie. Cuius ordinis ratio ſic poteſt manifeſtari. Sicut virtus ſm̄ Aug. Eſt amor ordinat⁹: ſic vitiū eſt amor iordinatus. Amor vero duabus de cauſis pōt eſſe iordinatus. Eſt eniz iordinatus ſi ſit amor mali. Et licet etiā ſit amor boni eſt tū iordinat⁹ ſi ſit nimi⁹ vel nimis paru⁹: ⁊ hoc ſm̄ duas ſpēs bonoꝝ. Quedā eniz bona ſunt parua. ſ. tēporalia ſeu corporalia. quedā vero magna vt ſunt bona gratie: ⁊ bona glorie. Bona ꝓo gratie intelligimus ipſam gratiā ⁊ opera meritoria. Amor ergo boni magni inordinatus eſt ſi ſit paruus: ⁊ talis amor videt eē
radix in vitio accidie. Accidia enim videt B
eſſe amor paruus magni boni. Unde ⁊ tepiditas vocatur. Amor vero parui boni ⁊ inordinatus eſt ſi ſit minus: ⁊ iſte amor videtur eſſe radix in pctō gule: ⁊ luxurie. et auaritie: ⁊ diuerſificatur amor iſte: q̄r bōa parua amari poſſunt quo ad dominium ſeu poſſeſſionē vel quo ad illū delectabilē: Primo mō amat ea auar⁹. Scđo modo guloſus vel luxurioſus vitiū ergo gule: ⁊ luxurie in hoc differūt: q̄r vitium gule eſt iordinatus amor delectationis q̄ eſt ſcđm guſtuz. vitiū vero luxurie eſt amor p̄cipue illius delectationis que eſt ſecundū tactuz. Amor vero q eſt iordinatus eo ꝙ ē amor mali videtur poſſe diſtingui: in amorē p-

pꝛꝫ̄ mali: ⁊ alieni mali: ſed qꝛ nullus pro-
pꝛium malū amat inquantū tale: ſꝫ quan
doqꝫ ideo quia extimat illud eſſe bonum
corpori. Ideo tantū amor alieni mali radix
eſt in tribus vitijs que ſequūtur. Et diuer
ſificatur per hoc quod peccatū ſuperbie ē
amor proprij boni cū alieno malo. Amat
enim ſuperbus ſui exaltationē ⁊ proximi
deiectionem. In peccato vero ire ⁊ inuidie
eſt amor alieni mali pure. ¶ Sed in hoc
videntur differre illa duo vitia: qꝛ in pec-
cato ire amor alieni mali ortum videt̄ ha
bere a malo alterius. Ille enim qui iraſcit̄
alicui. ideo vult ei malū: qꝛ malum ab eo
recepit. Ira enim eſt appetitus vindicte.
In peccato vero inuidie amor alieni mali
ortum habet a propria malicia. i. a ſupbia.
Inuidus enim ideo vult malū alterius ne
ille ſibi parificetur. vnde peccatū inuidie
cōmunicat in malicia cum peccato ire: ſed
finē recipit a peccato ſuperbie. His habi-
tis de facili pōt videri ratio quare de ſup-
bia ira ⁊ inuidia poſterius tractetur: quia
hec tria vitia amorē noſtrū iordinatū red
dunt ad ꝓximos. iiij. vero p̄cedentia in or
dinatū reddunt ad noſipſos. Inordinatio
vero alicuius in ſe prior ē q̄ inordinatio
ipſius ad alium. Preterea prius eſt quod
animale. deinde qꝫ ſpūale. vnde cū q̄ttuor
p̄ma vitia humana ſint. ⁊ ideo quodāmo
do carnalia in ordine doctrine priora ſūt.
Tria vero que ſequunt̄ que diabolica ſūt:
ſpūalia poſteriora ſunt: ⁊ inter iſta tria pri
us eſt vitiū ſuperbie: qꝛ eſt occaſio aliorū
⁊ qꝛ precedentibus magis aſſimilat̄. vnde
de ipſo p̄mo dicem⁹ ⁊ hoc ordine. Primo
ponem⁹ ea q̄ valēt ad deteſtationē ſuper-
bie. Scd̄o ponem⁹ diuerſas diuiſiones ad
hoc vitiū ꝑtinentes ⁊ de membris eaꝝ ꝓſe
quamur. Tertio tangemus aliquid de re
medijs contra ſuperbiam.

¶ Quomodo vitium ſuperbie ſe habeat
ad bona. ad mala. ad diabolū. ad ꝓximū.
ad deū. ad ꝓpriū ſubiectum. ca. ij.

D deteſtationē hui⁹ vitij. Prima
a oſtendem⁹ quō ipm̄ ſe habeat ad
bona. quō ad cetera mala: quō ad
diabolū: quō ad ꝓximū: quō ad deū: quō
ad ꝓpriū ſubiectū. ¶ Notandū qđ vitiū
ſuperbie qđ bona ſi iā ſunt in aliquo ex-
pellit: ſi nō ſunt etiā itrare nō permittit: ſi
qua remanent ei falſificat vel ingnat. Ad
p̄mū pertinet illud Aug. Alta ſiccantur ⁊
yma replētur. Et illud Ber. Supbia ſiue
iā exiſtēs: ſiue ſi ſemꝑ cā erit ſubtracte gra
tie. ⁊ nunq̄d q̄ humilibus dat grām humi
li aufert datā: ergo argumentū ſuperbie ē
ſubtractio gratie. Et illud Gre. Sicut hu-
militas oīa vitia eneruat: oēſqꝫ ꝟtutes col
ligit ⁊ roborat: ſic ſupbia oēs virtutes de-
ſtruit ⁊ eneruat. ¶ Ad 2m pertinet illud.
Tumori ſuſa repellit: ſicut humilitas non
ſolum gratia eſt: ſed ēt vas aliaꝝ gratiaꝝ:
ſic ſuperbia nō ſolūmodo eſt malū. ſꝫ etiā
īpedimentū bonoꝝ. Unde q̄dam ſapiens
ait. Alexandro cum agnoſceret eū ſupbū:
deus preſto eſt largiri ſapiam: ſed non ha-
bes vbi eam recipias. ¶ Quod aūt ſup-
bia bona falſificet. pꝫ per hoc qđ ea q̄ ſūt
de genere bonoꝝ ſi ex ſuperbia procedant
vt ſi fiant ꝓpter vanā gloriā nō ſunt meri
toria imo demeritoria. Et videt̄ hō diues
eſſe cuꝫ nihil habet. Unde Ber. Magna
virtus humilitas ſine cuius obtentu nō ſo
la virtus non ſit: ſed etiā in ſuperbiā erum
pit. ¶ Quod ēt ſuperbia bona ingnet: pꝫ
per illud poete. Ingnat egregios: adiun-
cta ſuperbia mores. Unde q̄dam. Si tibi
gratia: ſi ſapientia formaqꝫ detur. Ingnat
oīa ſola ſupbia ſi cōmittetur. Supbia eſt
velut quedā veſtis maculata qua ſupbi ſe
⁊ ſuos iduunt. Uñ Eccle. xiij. Qui cōmu-
nicauerit ſuperbo iduet ſuperbiā. Et val-
de mirū eſt de ſuperbo qui ſuper oīa amat
honorē quō vult iduere veſtem maculatā:
que q̄cq̄d in ea eſt maculat. ¶ Preterea
cū ipſe veſtem iſtā pallio humilitatis ope
riat: iuxta illud Grego. Glorioſa res ē hu-
militas qua ſe palliare appetit ſupbia ne
vileſcat: mirū eſt quomodo ſuperbus ve-
ſtem ſuperbie ex toto non deponit ⁊ veſtē
humilitatis non aſſumit.

¶ Quomodo vitium ſuperbie ſe habeat
ad alia vitia. ca. iij.

Equitur videre quō vitiū ſupbie
a ſe habeat ad alia vitia. Notandū A
ergo qꝫ vitiū ſuperbie quaſi rex ē
vitioꝝ. Unde maximū peccatū vocatur in
ps. vbi dicitur. Emundabor a delicto ma-
ximo. i. a ſuperbia dicit glo. Et coronā di-
citur habere ſed maledictā: de qua legitur
Iſa. xxviij. Ue corone ſupbie ⁊c. Et admo
dū regis quādo hoc vitiū venit ad aliquē
nō venit ſolū: ſed adducit magnā ſocieta-

tem vitiorum. Unde Eccl.x. Initium omnis
peccati ſuperbia. Qui tenuerit il. adimple
bitur maledictis .i. vitijs. Unde dicit iterũ.
De ſuperbia naſcuntur hereſes. ſciſmata.
detractiones. Inuidia verboſitas. iactan
tia. contentiones: ⁊ huiuſmodi. Uñ Ber.
Initio ois peccati: ⁊ cauſa totius pditio
nis eſt ſuperbia. Preterea. Quiſqs es qui
ſalutẽ tuã operari ſtudes. aduerſus hãc ſu
per caput tuũ cornu crucis habere memẽ
to: vt non eleueris in ſuperbia. Hoc etiam
vitiũ ad modũ regis magnas expenſas re
quirit. ita qꝺ ſupbie hoibus nõ ſufficiunt
epiſcopatꝰ: archiepiſcopatꝰ vel regna. vñ
in Eccle.xxi. Domus q̃ nimis locuplex eſt
adnihilabitur. Et cũ ſuperbia maiores ex
penſas requirat: q̃ cetera vitia tñ minꝰ vti
litas habet ex vitijs que pertinent ad con
cupiſcentiã carnis vel ad ꝯcupiſcentiã ocu
lorum cum ſequitur aliqua vtilitas ſaltẽ cor
poris. ſuperbia aũt nocet aie: corpori vero
non prodeſt. Unde ſapia.v. Dicunt dãna
ti in iferno. Quid profuit nobis ſuperbia:
aut diui. aut iac. quid cum no. Uitiuz etiã
ſuperbie poſtq̃ dominiũ habet i aliquo nõ
amittit illud de facili ſicut reges nõ amit
tunt quod poſſident q: potenter illud de
fendunt. Unde Eccle.iij. Synagoge ſup
borum non erit ſanitas. Si in tanto timore
⁊ anguſtia ſunt infirmi cũ infirmitas corꝑ
incurabilis eſſe dicatur: in quanto timo
re deberent eſſe qui vitio ſuperbie laborãt
cum ſpiritus.ſ. dicat eis quod vitiuz illud
non ſanetur. Uitiũ etiã ſuperbie caput eſt
antiqui ſerpentis. cuius capitis cõtritionẽ
maxime eſſet inſiſtendum. Uñ dictum eſt
Gene.iij. Serpenti de muliere que tenet
figuram eccleſie. Ipſa conteret ca.t. Ser
pens modica percuſſione capitis extingui
tur. Si autẽ capiti pareatur: fruſtra cetera
membra ipſius percutiunt. Amputata eni
cauda nihilominꝰ viuit. ſic fruſtra alia vi
tia amputare ſe nititur qui ſupbiam i ſe re
linquit. Unde Jero. Lubricus ẽ antiquꝰ ſer
pens: ⁊ niſi capite teneatur totꝰ ſtatiz illa
bitur. Et eccle.xxi. Quaſi a facie colubri fu
ge peccatũ. In colubro caput pcipue fugi
mus: ſic ſuperbia pcipue fugienda ẽ que
caput eſt vitiorum. de hoc capite poteſt itelli
gi illud Eccle.xxv. Non eſt caput nequius
ſuper caput colubri. Contritio hoc capite
cetera vitia facile extirpantur. Uñ Johan.
criſo. Tolle hoc vitiuz vt non velint hoies
apparere hoibus ⁊ ſine labore oia vitia re
ſecantur. vitium ſuperbie eſt pmogenitus
Pharaonis in cuius morte filij iſrael libe
rantur. Golias in fronte percuſſus a Da
uid cecidit in faciẽ ſuã ⁊ preualuit Dauid
aduerſus eum vt legitur. i. Re.xvij. Sic g
ſuperbiã que caput eſt diaboli in ſe viril
ter pcuſſit aduerſus diabolũ pualebit. Su
perbus etiã eſt turris Babel. De quo legiẽ
Gene.xi. Cuius culmẽ attingit celuz: quia
hoc vitiũ celeſtes viros ⁊ ſpiales ipugnat
iuxta illud Gre. Supbia natiõe celeſtis ce
leſtes appetit mẽtes. Cetera vitia quẽ ſunt
cũ ſuperbia ſe hñt ſicut domꝰ iuxta turriz
que nõ de facili expugnanẽ q: turris deſẽ
dit ea. Sic vitia que ſunt cũ ſuperbia non
de facili expugnantur: q: ſuperbia ea deſẽ
dit ſicut patet in vſurarijs ⁊ raptoribus g
ab vſuris ⁊ rapinis ceſſare nolũt quia ſi
ab eis ceſſarent inter vicinos ſuos honorũ
fice viuere nõ poſſent: vt ipſi dicunt valde
manifeſtũ eſt quod ſuperbia peccatũ rapi
ne ⁊ vſure cõſeruat in eis. Ideo neceſſe eſt
vt predicator conetur diruere turriz ſuper
bie in talibus perſonis qua dirupta nulla
pars caſtrorum huius ſe teneret. Supbia pri
mo aiaz aggredit: ⁊ vltima ceſſat ab eius
impugnatione. Uñ ſuper illd. Si mei nõ
fuerint dominati. Dicit glo. Uitiuz ſupbie
eſt vltimũ redeuntibus ad deũ: ⁊ pmũ re
cedentibus a deo. Alijs vitijs in fugã con
uerſis ſola ſuperbia in campo remanens
nõ ceſſat ab impugnatione hoīs dū ipſe
viuit. vnde qdam cũ bene pugnaris cum
tanta ſubacta putaris. que magis infeſtat
vincẽda ſupbia reſtat. Superbia fuit pri
mũ peccatũ iuxta illud Eccle.x. Initiũ ois
peccati ſuperbia. Et etiã nõ videẽ eẽ aliqꝺ
peccatũ abſqꝫ ſuperbia: q: omne peccatuz
eſt aut ex cõmiſſione aut ex tranſgreſſione
⁊ in vtroqꝫ nõ videẽ eẽ abſqꝫ inobediẽtia
que prouenit ex ſuperbia: q: inobedientia
non videtur eſſe abſqꝫ ſuperbia: vnde nul
lum peccatum videtur eſſe ſine ſuperbia.
Et vt breuiter dicamꝰ ſupbia videtur cau
ſa omnis peccati. Unde glo. Super ſi mei
non fuerint dominati. Superbia vitium
⁊ cauſa omnis peccati: qua qui caret ve
re eſt immaculatus.

¶ Quomodo ſuperbia ſe habet ad diabo
lum. cap.iiij.

S Equitur videre quō ſe habeat ſu-
perbia ad diabolū. Notandum
ergo eſt ꝙ ſuperbia ſignū eſt quo
diabolus ſuos diſtinguit ab alijs. vñ legit
in Job. de ipſo ꝙ ipſe eſt rex ſuper omnes
filios ſuperbie. Et Gre. Euidentiſſimū ſi-
gnū reproboꝝ eſt ſuperbia: humilitas ele
ctoꝝ. Cum ergo quoddā ſignū ſuperbie
quiſqȝ habeat vnde cognoſcitur. ſub quo
militet: rege inuenitur. Unde vnuſquiſqȝ
quendam titulum portat operis: quo faci-
le oſtendat ſub cuiꝰ ſeruiat poteſtate recto
ris. vnde i magno dolore: ⁊ tremore debet
eſſe qui ſe cognoſcit eē ſuperbum. ¶ Sup
bia ēt eſt valde quedā ymago diaboli. Uñ
hō ſuperbus expreſſe ſimilis eſt diabolo:
iuxta illud Gre. A poteſtate angelo ſimi-
lis efficitur. Duȝ homo hoībus ſimilis eē
dedignatur. ¶ Diabolus etiā in hoīe ſup-
be requieſcit. quo ad vmbrā. Supbia eniȝ
velut mons eſt: ſoli iuſticie oppoſitus. Lu
cem gratie repellens. vnde vmbram facit
diabolo. de qua vmbra legitur Job xl. ſub
vmbra dormit. Superbus etiam eſt muni
tio diaboli. fere inexpugnabilis: eo ꝙ i alti
tudinē montis ſuperbie ſitus ſit.

¶ Quomodo ſe habeat ſuperbus ad
proximum. cap̄. v.

S Equitur videre quō ſe habeat ſu
perbia ad proximū. ¶ Notandū
ergo eſt ꝙ ſuperbus Coanguſtat
ꝓximū. dum ſe dilatat ⁊ dū ſe ei preponit
quaſi quoddā onus ei imponit: de dilatio
ne ſupbi legitur Mat. xxiij. Dilatant phi
lateria ſua ⁊ magnificant fimbrias ſuas.
⁊ Prouerb. xxviij. Qui ſe iactat ⁊ dilatat
iurgia ꝯcitat. De onere vero ſupbi dicit ſa
piēs. Qui ſe ſupra modū extollit. ꝓmit ac
deprimet. Supra modū ille ſe extollit: q ſe
extollit ſupra debitā menſurā. De tali dicit
vulgariter. iſte hō ſedet mihi ſuper colum
meū. Supbus ēt ꝓrimū corde cōtemnit ⁊
verbis moleſtat: ⁊ factis. Ad ꝓmuȝ ptinet
illud Eccl. xiij. Sicut abominatio ē ſupbo
humilitas: ſic execratio eſt diuiti pauper.
verbis aūt moleſtat ſupbus ꝓximū mira-
biliter: ⁊ ſe iactādo. ⁊ cū eo litigando ⁊ cō
tumelias ei dicendo. ¶ Ad ꝓmū pertinet
illud Amos. vi. Nunqd in fortitudine eni
aſſump̄. no cor. Et illud Eccle. Sicut eru-
ctauit fetentiū precordia: ſic ⁊ cor ſupboꝝ.
Ad litteraȝ ſtomachꝰ ventoſitate inflatus
eructuare ſolet. ſic hōmō ſupbia inflatus
ventoſa verba emittit. ¶ Ad ſm pertinet
illud Prouer. xiij. Inter ſuperbos ſūt iur
gia. ¶ Ad tertiū ptinet illud Prouerb. xi.
Ubi fuit ſuperbia ibi ⁊ contumelia: factis
ſimiliter moleſtat ꝓximum mirabiliter: ſe
corporaliter affligēdo: ⁊ ſuis eum expoliā
do. ¶ Ad ꝓmū pertinet illd Prouer. xxij.
Arma ⁊ gladij in via ſupba: iuſtos autē
aie ſue longe recedit ab eis. Et illud Eccle.
xxvij. Effuſio ſanguinis in rixa ſupboruȝ.
¶ Ad ſm ptinet illud Prouer. Meliꝰ ēſt
humiliari cū mitibus q̄ diuidere ſpolia cū
ſuperbis: nec ſoluȝ ſupbi moleſtant proxi-
mos. immo etiā ſup eccl'aſtico vt ab alijs
moleſtent. Uñ illud. Quicqd delirant re-
ges plectunt achiui. Et illud ps. Dū ſup-
bit impius incenditur pauper.

¶ Deſcriptio ſapientis: quomodo ſe ha-
beat ſuperbus ad proximum.

Q Uomodo ſupbi ſe habeāt ad ꝓ-
ximū ſatis oſtendit ps dicēs. Su-
perbi inique agebant vſqȝqȝ: ⁊
iteꝝ. Cōfundantur ſupi: qꝛ iniuſte in. ſe. in
me. Sapiēs ēt deſcribit quō ſe habeat ſup
bus dicēs. Ois ſupbꝰ eſt itollerabilis habi
tu ſupfluꝰ: iceſſu pōpoſus: erecta ceruix fa
cies torua. truces oculi. de loco ſupiore de-
certat: melioribus ſe preferri affectat ſen-
tentias ſuas ⁊ facta: ⁊ verba iactat: reuerē
tiā in obſequio nō ſeruat: nec ſolū malum
tpale iſert ſupbus ꝓximo ſed ēt ſpirituale.
Corrūpit. n. cū ſuo malo exēplo. vñ ſuper
bꝰ dicit ſedere in cathedra peſtilētie: ⁊ ſup
bia vocat̄ peſtilētia ſuper ps. Ubi ſic dicit
glo. Peſtilētia ē morbꝰ late peruagās. oēs
aūt pene iuoluēs. Et ſubdit. Hic ē amor
domīnādi quo vix caret aliqs. Fornicato
res: ⁊ vſurarij: ⁊ alij peccatores occultant
pctā ſua quantū poſſunt: ſed ſuperbꝰ pec-
catū ſuū publice cōmittit: nec de ipſo eru-
beſcit: ⁊ ideo pctm̄ ſuperbie a deo mūduȝ
corrūpit vt iā nō reputet̄ ſupbia. neqȝ pec-
catū fuiſſet reputatū. ornatꝰ ille veſtituȝ q
in ꝓmitiua eccleſia pro magno pctō habi-
tus fuiſſet hodie non reputatur peccatuȝ.

¶ Quō ſe habeat ſupbus ad deū. ca. vi.

S Equit̄ videre quō ſe hȝ ſupbꝰ ad
deū: Notandū ergo ꝙ ſupbia deo pri
mā ꝯtumeliā intulit: q̄ ei illata eſt i
ꝓmo angelo. vñ Tho. iiij. Supbiā nunq̄
in tuo ſenſu: aut in tuo verbo dñari pmitt-

tis. Ab ipſa.n.inicium ſumpſit oīs perdi
tio. Nulla etiā deo ꝯtumelia infertur qui ſu
perbia aſſit. qꝛ nullū peccatū cōmittitur ſi
ne ſuperbia ſicut oſtenſum eſt. Superbia
deū impugnat omni loco omni tēpore ⁊
in omni perſona fornicatio aūt nunq̄ aut
raro in ſacro loco cōmittitur ſed ſuperbia
potius ꝯmittitur in ſacro loco quā in alio
tunc.n.magis ſuperbe indute incedūt mu
lieres qn̄ ad eccleſiā vadūt. Multa etiam
ſunt peccata a quibus cauetur in ſolēnita
tibus: ſed ſupbia triplíciter maxime exerce
tur. Multe etiā ſunt perſone que fornicari
dedignarētur que tn̄ peccatū ſuperbie reci
piūt. Superbia.n.latitat ſub cinere ⁊ cili
cio: iuxta verbū beati. Grego. Inter cetera
vicia deo auferūt pauperes ⁊ ignobiles ſꝫ
ſuperbia aufert ei nobiles diuites ⁊ poten
B tes. vnde Saul ⁊ Jona. in mōtibꝰ gelboe
interfecti ſunt: vt lr.ij.Re. In pn.¶ Item
alia quecūq̄ iniqtas in malis opibus ex-
ercentur vt fiant: ſuperbia vero etiā bonis
opibus inſidiatur vt peant. ſicut dicit btūs
Augu. Unde opa de genere bonoꝝ que in
partē deo deberēt cedere nō tm̄ ſibi vſur
pare ſupbia imo etiam opus bona intētio
ne inchoatū qd̄ iam eſt in manu domini
nititur ei auferre ⁊ qñq̄ diuidit illud opꝰ
cū domino. vt ſuperbia habet illius opis fi
nē cuius dominus hūit principiū. ¶ Itē
ſuperbus inde ſumet occaſionem deū im-
pugnandi. vnde debuit occaſionē debuit
ſumere ei ſeruiēdi. Jō.n. ſuperbie ꝯtēnit
deum: qꝛ deus de bonis ſuis plus cōtulit il
li quā quibuſdam alijs: ⁊ qꝛ deus fecit eū
glorioſum. vult eū facere inglorioſū. Su
perbus deū odit inq̄tū deus dn̄s eſt. Nulli
n. vult ſubeſſe ⁊ ita ei ſi vult ſibi deū ꝑeſſe
nec dn̄ꝫ eſſe. de hoc odio hr̄ in ꝑs. Supbia
eoꝝ qui te.o. aſcēde ſemp. Altiſſimo ſemp
equalis eē cupit dū affectat preeſſe: ⁊ nulli
ſubeſſe altiſſimꝰ.n. eſt q oībus ꝑeſt: ⁊ nul
li ſubeſt. vn̄ nō ſolū primus ſupbꝰ equalis
voluit eē altiſſimo: ſꝫ ēt q̄cūq̄ ſupbꝰ nec ſo
lū equalis eē ſꝫ ēt ſupior vult eē vn̄. G. loq̄ns
de illo verbo ad Theſſ.ij. Qui extollit ⁊
aduerſatur ſup oē q colitur horret inquit
hūanꝰ intellectꝰ verbū: vtinā horreat ſimili
ter cogitatū malignū pariter ⁊ affectū Di
co.n. vob q nō ille tm̄: ſꝫ oīs ſupbꝰ extollit
ſupra deū. Uult.n. deus fieri volūtatē ſuā.
Uult ēt ſupbus ⁊ ſuā. Jā vr̄ equalitas ſed

inde male cōgruā ꝑportionē. Deꝰ enī illā vult
q̄ nature cōſciētiā approbat: ſuā vult fieri
volūtatē. Supbus vero cū ratione: ⁊ ꝯtra
rōnē. Supbꝰ ēt apoſtatat deo. vn̄ Eccle.x.
Initiū ſupbie hoīs ē apoſtatare a dō Ueri
ſimile ē q finis ſupbie ſit valde malus ſi
eius principiū ita malū ē. Incipit enīꝫ ab
apoſtaſia. Supbꝰ.n. tūc apoſtatat qn̄ illiꝰ
rei in qua ſolū hꝫ adminiſtrationē ſibi vſur-
pat dn̄ium: bona ſue fidei cōmiſſa ꝑditio
ſe ſua faciēs: ⁊ qui debuit eſſe ſeruus fide-
lis vult eſſe dn̄s. vnde deū negat: inq̄tum
deeſt. Itē ſupbus illud: q deus ſpāliter vo
luit habere nō timet ſibi aſſumere. ſ. gloriā
Unde. Ber. Fornicator ſemetipſum deho-
neſtat. Iniurioſus ꝓximū moleſtat. Ela-
tus q̄tum in ſe eſt deum ihonorat gloriam
meam ait deus alteri nō dabo: ⁊ ſuperbus
ego mihi eam: ⁊ ſi non dederis vſurpabo
ſicut humilitas ſpūaliter deū dicitur hono
rare. Eccle.iij. Ubi ſic legitur Magna po
tentia dei ſolū ab humilibus honoratur.
Sicut ſuperbia ſpāli modo deum inhono
rat ⁊ humilis ſolā potentiam dei magnā
reputat: ⁊ ei bona ſua attribuit ⁊ eam glo
rificat Superbus vero ſuā potentiam ma
gnam reputat: ⁊ bona ſua ei attribuit: ⁊
laudat ea: ⁊ ſi nō exterius ſaltem interius.
vnde. Grego. dicit deo laudes ſuas tacitus
clamat vnde dicitur manum ſuū oſculari
xxxi. Job. vbi ſic legitur. Si oſculatus ſuꝫ
manū meā. ore meo que eſt iniquitas ma
xima: ⁊ negatō circa deum altiſſimū: ⁊ di
cit ibi Glo. Manum ſuam ore ſuo oſcula-
tur qui laudat q facit que ē iniquitas ma
xima: quia auctoris ſui gratiam negare cō
uincitur: quiſquis ſibi tribuit q operatur.
Superbus ſeipſum ſepius glorificat de bo
nis que a deo recepit: vel que deus per eū
operatur: q̄ deum. vnde ſeipſum quodam
modo deificat dum ſeipſum prefert deo ⁊
eſt ydolatria ſuiipſius: ⁊ ydolū ſeipſum co
lēs. Itē ſicut dicit. Grego. Cum oīa vicia
fugiāt adeo ſola ſuperbia ſe deo apponit
Unde Job. xv. Legitur de ſupbo: tetēdit
aduerſus deum manū ſuā ⁊ cōtra oīpoten
tē. rō. eſt. Cucurrit aduerſus eū erecto col
lo: ⁊ pingui ceruice armatus eſt. Ubi dicit
Glo. cōtra deū manū tendere eſt in opera
tione praua deſpectis eius iudicijs: ꝑſeue-
rare cōtra deū roboratur: q ꝓſperari i ma-
la ſua operatiōe permittitur. Erecto collo

aduerſus deum currit deū que creatori di
ſplicent cum audacia perpetrāt. Pinguis ceruix eſt opulēta ſupbia affluētibus reb⁹ Sicut amplius diſplicet alicui principi: ⁊ maiorē cōtumeliā reputat: quando hoſtis ipſius q̄ minoris potentie ⁊ nobilitatis eſt depredatur caſtrū in quo ipſe eſt preſens q̄ ſi depredētur alia caſtra vel ſi rapiātur q̄ ipſi principi appropriata ſunt ſi proprius equum: vel proprias veſtes. ſic cōtumelia quā infert ſupbia deo: magis diſplicet deo q̄ cōtumelia: quā īfert ei cupiditas vel aliḋ vitiū: alia enim vitia deum fugiūt: vertentes ſe ad aliquā creaturā: vt cupiditas ad aurū ⁊ argentū: luxuria precipue ad delectationes que ſunt ſecūdū tactū: ſʒ ſupbia vult ſibi vſurpare: q̄ dei eſt ſcilicet dominari: ⁊ preeſſe hominibus. Sicut nō eſt muris p̄eſſe: vel dominari alijs murib⁹. Sic nō eſt hominis preeſſe vel dominari alijs hominib⁹: Vn̄ Seneca. Si videas murē velle dominari ceteris muribus nunquid riſum teneas? Superbus peccat directe in deum: ⁊ hoc multipliciter deus enīʒ ad creaturas comparatur. Ut principium: ⁊ vt finis eſt enīʒ alpha ⁊ o. Ut legitur, Apocali. primo. Etiaʒ eſt deus Unde dicit Dauid. Qui aſcēdit ſup occaſuʒ de⁹ nomē illi ⁊c. Qui hʒ ptātē ſup morte: q. i. pōt reſtaurare que pereunt ille vere dn̄s eſt: vn̄ ſepe dicit i veteri lege ego dn̄s: hoc eſt nom̄ m. Eſt ēt largitor oīum bonorum. Superb⁹ peccat in deuʒ inquātum deus ē pricipiuʒ deum opera quoꝝ deus principiū ſibi ē attribuit nō attendens illud verbū: quod eſt in. Joh̄. Ego principiū qui loquor vobis hoc mō peccauerūt ī deuʒ phi qui dixerūt liguā noſtrā magnifica. Labia. nr̄a. a no. ſunt peccant ēt ſupbi in deū inquātū ipē ē finis duʒ opa ſua faciunt vt videantur ab hominibus: vt lr̄ Mate. vi. Jn deū vero i quātum ipſe ē dn̄s peccant dum in ſe cū i rebus ſuis volūt habere dn̄iū vbi debent hēre diſpenſationem ſoluʒ. Sic peccabāt illi qui dicebāt. Quis nr̄ de⁹ ē. Jn deū vo inquantū ipſe ē largitor peccant dū donis dei deſi impugnant. Accipientes inde uiā ſuperbiendi ⁊ deū cōtēnendi. vnde debuerunt aſſumere materiā ſeruiēdi humiliter ⁊ deuote ei peccant etiā in deum inquātuʒ ipſe largitor eſt dn̄ dāt ad volūtatem ſuaʒ q̄ꝰ diſpenſare debuerūt ſcḋʒ volūtatē dei.

Quō ſe habeat deus ad ſuperbū. vij.

Viſo qualiter ſe habeat ſupbus ad deum vidēdū ē quō ſe hēat deus ad ſuperbū. Notādū ergo q̄ꝺ de⁹ A
ſuperbū vilipendit ⁊ deteſtatur odit ⁊ abhominatur. Ad primū pertinet illud. Grego. Quāto corā hoibus glorioſior: tanto coram deo ⁊ angelis eris vilior. Signū vero huius ꝯtēptus eſt hoc quod deus ſuperbuʒ deponit: ⁊ pauperes. ⁊ viles loco eius exultat. vn̄ btā vir. Depoſuit po. de. ſe ⁊ exal. h. ⁊ Eccle. x. Sedes ducū ſupborūʒ euertit ⁊ ſedere fecit mites pro eis. Preterea deus vilibus impugnat ſuperbos ad eorū ignominiam. vnde Augu. Potuiſſet deus vrſis ⁊ leonibus domuiſſe populum ſuberbū ſed ranas ⁊ muſcas imiſit vt rebus viliſſimis domaretur humana ſupbia vilibus etiā curat eos. Qn̄qʒ. n. permittit deus ſuperbos cadere in aliquod turpe peccatū. vt turpitudine illius peccati curetur ſuperbia. vn̄ Gre. Qui ſe de virtutib⁹ exultat ad humilitatem per vitiū redit qui ab iceptis virtutibus extollitur nō gladio ſed medicamento vulnus facimus facit ille de vulnere medicamentū: vt qui de virtute pcutitur: vitio curetur. Ad quod poſſumus referre q̄ legitur Joel. ij. Aſcendet fetor eius ⁊ aſcēdet putredo eius quia ſupbe egit. Permittit. n. deus aliquē diffamari, ſuper aliquo peccato vt ſuperbia eius humilietur. Quod aūt ſuperbum deus deteſtetur hētur. Amos. vi. vbi ſic legitur Jurauit deus dn̄s in aiam ſuam dicit dn̄s deus exercituum. Deteſta. ego ſupbiaʒ Jacob ⁊ Prouer. viij. Arrogantiam: ⁊ ſuperbiam: ⁊ viam prauam: ⁊ os bilingue deteſtor. De odio vero quod habet deus ad ſuperbum hētur Prouer. vi. vbi ſic legitur. Sex ſunt que odit dominus: ⁊ ſeptimū deteſtatur anima eius. Oculos ſublimes. i. ſuperbiam oculorū. ⁊ Eccle. x. Odibilis corā deo ⁊ hominibus eſt ſuperbia Merito aūt ſuperbia odibilis eſt deo: ⁊ hominibus qꝛ ⁊ deo ⁊ homini eſt iniurioſa. Deo quia vſurpat ſibi quod eius eſt. ſ. dn̄ari. Domini vero quia vult eniʒ ſibi ſubicere quem natura ei equauit vicium ſuperbie a deo eſt odibile etiā quod a ſuis odio hētur. Un⁹ enim ſuperbus odit aliū ſuperbum ⁊ eius ſuperbiam cum tamen duo ſuperbi velut duo fratres ſint in hoc vitio eiuſdē patris

filij: ſcilicet diaboli. vnde in ſuperbo videtur fallere quod legit. Eccle. xiij. Omnis homo ſimili ſui ſociabitur: et illi quod iſ eiuſdem. xxvij. Volatilia ad ſui ſimilia cōueniūt. vnus. n. ſuperbus nō amat ſocietatem alterius. Humilem vero fere oēs diligūt tanq̄ rem ſuā: quia omnibus ſe ſubdit et quia dum ſe ſub alijs humiliauit quodammodo eos exaltat. Superbus vero, in quot ſe ſuper alios exaltat quodammodo alios deprimit: et ideo itollerabilis ē eis vñ ph'. habet mens noſtra ſublime quoddā et erectuz: et impatiēns ſuperioris Senec. Natura contumax eſt animus humanus et in cōtrariuz atq; arduum nitens.

¶ De ſignis ſpecialis odij q̄ habet deus ad ſuperbum.

m Ulta autem ſigna ſunt huius ſpecialis odij quod habet deus ad vitium ſuperbie. ¶ Primū ſignum eſt hoc qd etiā ipreſenti adnihilat ſupbos vñ Eccle. xx. Perdidit deus memoriā ſupborū: et ibidē radicēs gentium ſupbarū arefecit et i pſalmo. Uidi impiū ſup exal. et el ſicut ce. li. et trā. et ec. ſi ſuiē. lo. e. Signū etiā huius odij eſt hoc qd deus auxiliū ſuū ab his ſubtrahit. vnde vitiū ſupbie ſpecialiter dicitur auferre deuz homini: qa deus nō iuuat ſupbuz ideo dicit magiſter hu. de ſancto victore. Superbia aufert mihi deum. Inuidia primum: ira me ipſum Ecōtrario humilitas hz deū paratum ſibi ferre auxiliū cuius cā eſt hoc qd humilitas totā gloriam deo attribuit: et ideo p conſequēs totū pondus laboris et premij meuz ponit eiuſdē enim eſt gloria et pugna. vñ dicit Dauid Dominus virtutū ipſe eſt rex glorie: humilis habet deū vt regem glorie: quia gloriaz ei reddit. Ideo deus ſe habet ad eū vt dñs virtutū: q2 per eū virtutē operatur. Superbus vero ſeipſum regē glorie cōſtituit: ideo deuz renuit eſſe dominū virtutū: nec ſolū deus auxiliū ſuū ſuperbo ſubtrahit. immo etiam ei reſiſtit: vnde Ja. v. Deus ſupbis reſiſtit: hūilibus aūt dat gratiaz. Sicut natura nihil vacuū patitur qn repleat illud. Sic gratia nō patitur vacuū humilitatis quin repleat illud. Si ſupbus ſibi relinqueretur: vt nec a deo iuuaretur: nec ſibi reſiſteretur ipſe nō poſſet aſcēdere in celū. Quanto minus cū deus ei reſiſtat Nullus tamē miretur ſi deus ſuperbū permittit aſcendere ad aliquam dignitatem. Tollitur enīz in altū vt caſu grauior ruat. Signū etiā huius odij eſt qd vterq; aduētus domini ꝯtra ſuperbiā eſt ſpecialiter Primo enim aduētu venit ipſe vt medic' leuiter ſanās ſuperbiaz exēplo humilitatis ſue: vnde Augu. Propter magnū peccatū ſuperbie, deus humilis venit. Iſte ingens morbus animarū omnipotentē medicuz de celo deduxit vſq; ad formam ſerui humiliauit cōtumelijs egit ligno ſuſpēdit: vt ſalute tante medicine curaretur hic tumor Jam tandez erubeſcat homo ſupbus eſſe propter quez factus eſt hūili deus. Secundus etiam aduētus erit cōtra ſuperbiā non ſanandā: ſed puniendaz. vnde Iſa. ij. Dies domini exercituum ſuper omnez ſuperbum et excelſum et ſuper omnē arrogātem: et humiliabitur. Signū etiā huius odij eſt hoc q̄ deus tot ꝯminationes facit ſuperbis: vnde Mich. i. Calcabit domin' ſup excelſa terre. Et Iſa. xxviij. Ve corone ſuperbie. Et iterum in eodez. Pedibus cōculcabitur corona ſuperbie. et Jere. l. Ecce ego ad te ſuperbe dicit dñs exer. quia ve. di. ter. ten. viſi. t. cadet ſuperbus et corruet: et nō. e. q. ſuſ. e. Itē in eodem. Ecce ego ad te mons peſtifer qui corrūpis vniuerſam terram extēdā manum meam ſuper te. Et Abdie. i. Si exaltatus fueris vt aquila: et inter ſydera poſueris niduz. i. ide. extra te dicit dominus: et Job. xx. Si aſcēderit in celum ſuperbia: eius, et ca. e. te. mi. q̄ſi ſterquilinū in fi. perdetur. Et Amos vi. Jurauit dominus in ſuberbia iacob ſi oblitus fuero vſq; ad finem opera eius. Signū etiaz huius ſpecialis odij eſt qd dominus minus miſericorditer ſuperbos puniet: q̄ alios peccatores: vnde i. pe. Retribuet ha. fac. ſuperbiam. Et Sap. vi. Exiguo conceditur miſericordia: potētes aūt po. tor. pa. Et ibidē. Fortiorib' fortior iſtat cruciatio.

Signū etiā ſpiritualis odij eſt hoc q̄ ſuperbos qui iferiores ſuos opprimūt faciet dominus opprimi a ſuis ſuperioribus: vnde Eccle. xi. Multi potentes oppreſſi ſunt valde et glorioſi ſunt traditi in man' altiorꝝ

¶ Duodecim exēpla ſacre ſcripture qbus oſtenditur: q̄ deus multū odit ſuperbū.

a D oſtenſionem etiam huius odij valere exempla perſonaꝝ poſſunt que legūtur in ſacra ſcriptura de-

tecte propter ſuam ſuperbiam: de quibus exēplis ſufficiat ponere duodecim. Primum exemplum eſt in lucifero de cuius electione ſic habetur. Iſa.xiiij. Quō cecidiſti lucifer qui ma.ori. Et Luce.x. Uidebā ſathanā: quaſi ful.ca.de ce. A deo autem delectus eſt lucifer propter ſuperbiam ſuā vt cum eſſet angelus factus ſit diabolus: cum eſſet nobiliſſima creatura factus eſt ſanguiſuga ſanguinem peccati ſemꝑ ſugēs. vnde Prouer.xxx. Sanguiſuge due ſunt filie ꝛc. De celo ꝓcipitatus eſt in abyſſum: ꝛ de primo ordine creaturarum poſitus eſt in nouiſſimo. Secundum exemplum eſt in homine qui voluit eſſe ſciēs vt deus ꝛ inſciūs factus ē vt pecus: vn̄. Ber. Puto qḋ iumēta dicerent ſi loqui fas eēt Ecce adā factus eſt: quaſi vnus ex nobis. Et Dauid Homo cum in hono. eſſet non intel. compar. ē. iu. inſi. ꝛ. ſ. Tertiū exēplum eſt in Saule qui cum humilis ſublimatus eſt in regem: vnde. i. Reg.xv. Nonne cum paruulus eſſes inoc. t. caput in tribus iſrael fa. eſ? Superbus autem factus a regno delectus: vnde ſubdit idē. Quia ꝓiecisti ſermonē domini proiecit te dominus ne ſis rex iſrael. Quartū exemplū in Roboā filio Salomonis de cuius ſuperbia legitur. iij. Reg.xij. Digitus meus minimus groſſior eſt dorſo. p. m. Pater meus aggrauauit iugū veſtrum: ꝛ ego addā iugo. u. pater meus cecidit vos fla. ego au. co. vos ſcorpionibus. Eſt autem ſcorpio rūbus cum aculeis vel flagellū virgarū nodoſarum: vel ſcuriata habens in ſūmitate glandes plūbeas. De humiliatiōe vero Roboam ſubditur idem. Miſit enī rex ad. Durā qui erat ſuper tributa ad populum poſt reſponſionē iſtā: ꝛ lapidauit eū omnis populus ꝛ mortuus eſt. Rex aūt roboam feſtinus aſcendit currum ꝛ fugit in hieruſalem receſſitq̄ iſrael a domo dauid vſq̄ in preſentem diē. Quintū exēplum eſt de ſennacherib. de cuius ſupbia legit. Iſa.xxxvij. Superbia tua aſcēdit in aures meas. Ponā ego circulum in auribus. t. ꝛ frenum in labijs tuis ꝛ reducā te in viā per quā veniſti. Et ſubditur ibidem de eius electione. Egreſſus aūt āgelus dn̄i ꝑcuſſit in caſtris aſſyriorū. c. lxxxv. milia. Et iterū reuerſus eſt ſennacherib. rex aſſyriorū: ꝛ cū adoraret in templo deū ſuum: filij eius ꝑcuſſerūt eū gladio. Sextū exemplum in nabu. de cuius delectione ſic legit Dan. v. Qn̄ eleuatū eſt cor ſuū ꝛ ſpiritus eius obfirmatus ē ad ſuperbiā depoſitus eſt de ſolio regni ſui ꝛ gloria eius ablata ē a filijs ho. Septimū exemplū eſt de holoferne ꝛ exercitu cui ꝑerat. De cuius ſuꝑbia legitur. Iudith.vi. Factū eſt aūt cum ceſſaret loqui achior idignatus oloſernes dixit ad eum: quoniam ꝓphetaſti dicens quod gens iſrael defendatur a deo ſuo vt oſtendā tibi: q2 nō eſt deus niſi nabuc. cū percuſſerimus eos quaſi hominē vnū tūc ꝛ ipſe cum eis aſſyriorum gladio iteribis De ſuperbia vero exercitus ſic legitur. Iudith.xiiij. Excitate illum qm̄ mures egreſſi de cauernis ſuis auſi ſunt nos prouocare ad pelliū: pre magnitudine ſuperbie iudeos mures reputabant. De delectione vero eorū legit iudith.xv. Cum ōis exercitus decollatū oloſernem audiſſet fugit mēs ꝛ ꝯſiliū ab eis ſolo timore ꝛ metu agitati ſuge preſidiū ſumunt ita vt nullus loqueret tum proximo ſuo. Octauū exemplū eſt de aman. de cuius ſupbia legitur. Heſter. iij. Cū vidiſſet mardocheū ſedentē ante fores palatij ꝛ nō ſolū nō aurrexiſſe ſibi ſed nec motū quidē de loco ſuo indignatꝰ eſt valde ꝛc. De delectione vero eius ſic legitur in fine eiuſdē capli. Suſpēſus ē itaq̄ aman in patibulo quod parauerat mardocheo. Nonū exemplū eſt i antiocho de cuius ſuperbia legitur ſic. ij. Mat.ix. Locutus eſt ſuperbe anthiochus vētuꝛ ſe hieroſolymā ꝛ cōgeriē ſepulcri iudeoꝝ eā facturū. Et ſubdit de eius delectione vt ſinuit hunc ſermonē appreh̄edit eū dolor dirus viſceꝝ. Et iterū quibuſdam interpoſitis is q ſibi videbatur et fluctibus maris impare ꝛ montiū altitudinē in ſtatera appendere ſupra humanū modū ſupbia repletus: nunc humiliatus ad terrā in geſtatorio portabat r ꝛc. Decimum exemplum eſt in iudaico populo qui ꝑ ſupbiā gentilē populū reputabat: quaſi ſtillā ſytule: vnde Iſa.xl. Ecce gētes quaſi ſtilla ſytule: ꝛ quaſi momētū ſtature reputate ſunt. E tū dn̄s gētilē populū iudaico populo ſuperbo pretulit. Undecimū exemplum eſt in ſuperbo phariſeo: qui non erat ſicut ceteri hominum: vt ipſe dicit. Luce. xviij. Sed ipſa veritas publicanum pecca

toꝛ ei pretulit dicens. Deſcendit hic iuſti-
ficatus in domū ſuā ab illo vt ibidē dicit.
¶ Duodecimū exemplū est in petro qui
preceteris ꝓſumpſit dicens. Et ſi omnes
ſcandalizati fue. i te: ego nunq̄ ſcan. vt le-
gitur. Math. xvi. Et tñ illus ceteris cecidit:
eſt ad vocē ancille negauit: vt legit eodē. c.
¶ Ad oſtenſionē etiam huius odij valere
poteſt illud in ps. Oculos ſuperboꝝ hu
milia. Et illud dñs cōci. cer. pec. Potiꝰ di-
cit ceruices: q̄ manus vel pedes: qꝛ in cer-
uice perpenditur ſpecialiter ſuperbia. Ad
idem valet qđ legitur Numeri. xv. Anima
que per ſuperbiā aliquid cōmiſerit ſiue ci
uis ſit ille: ſiue peregrinus: qm̄ aduerſus
dñm rebellis fuit peribit de populo ſuo:
vbi dominus peccatum per ſuperbiam cō
miſſum tanq̄ valde exoſum morte punit.
Alia ꝓ peccata oblatione ꝑcepit expiari.
¶ Quod hoc odium ſit inueteratum.
¶ Odium vero iſtud quod eſt dei ad ſuꝑ
biam quaſi inueteratum eſt. Incipit enī
q̄ cito ſuperbia incipit. Unde Judith. ix.
Superbi ab initio non placuerūt tibi: ſed
humiliū ⁊ manſuetoꝝ placuit tibi depre
catio. Cauſa vero huiꝰ odij in magna par
te patet per ea que dicta ſunt ꝓus vbi oſtē
ſum eſt qualiter ſe habeat ſuꝑbia ad deū.
Poteſt tamē adhuc alijs rationibus idē
oſtendi. Unñ notandū eſt ꝙ peccatū ſuper
bie ideo ita eſt exoſum deo: qꝛ eum exhere
dat quantū eſt in ſe. dominiū eius qđ dñs
hꝫ in creaturis vſurpat ſuperbꝰ ſibi. Pret
hoc nō erubeſcit ſuperbus de peccato ſuo.
Impudicitia vero peccatoris multum di
ſplicet deo. Unñ Ber. Quātū diſplicet deo
impudicitia peccatoris: tantū placet deo
erubeſcentia penitentis. Item alij peccato
res ex peccatis ſuis humiliātur: ſuperbus
ꝟo nō: qđ multū diſplicet deo ſicut ceruix
erecta poſt peccatū. Suꝑbus etiā dñm cō
temnit. dum ventū vanitatis ei preponit.
¶ Itē maximū peccatū eſt peccatū ſuper-
bie. Sic. n. vocatur in ps. vbi dicit. Emū-
dabor a deli. ma. Et. xxx. Job vbi ſic legit.
Si oſculatus ſum manus meas qđ ē iniq
tas maxima. Preterea hō multa hꝫ dehoꝛ
tantia a ſuperbia: ⁊ ideo magis diſplicet
deo ſuperbia in homine quantū ad hanc
conditionē q̄ etiam in diabolo. Quis enī
neſciat ſuperbiā tollerabiliorē eē in diuite
q̄ in paupere? Homo quaſi pauper crea-
tura ē reſpectu angeli. Unñ Eccl. xxv. Tres
ſpēs odiuit aīa mea: ⁊ aggrauoꝛ valde aīe
illoꝝ. Pauperem ſuperbū: ⁊ diuitē mēda
cem: ⁊ ſenem fatuū ⁊ inſenſatum. Pauꝑ
eſt homo ex parte corporis imo ⁊ paupe-
rimus. Oportet. n. eū mendicare victū et
⁊ veſtitū a ceteris creaturis: q̄ iuxta ꝟbū
Aug. Mandatū euāgelicū implēs de dua
bus tunicis dat vnā homini nō habēti: et
⁊ ēt ab herbis mēdicat homo veſtitū ſuū
vt pꝫ in veſtibus lineis: vnde multum di-
ſplicet deo ſi homo ex parte corporis ex q̄
ita pauper eſt ſuperbiat de diuite dici po-
teſt ſpiritus cuius mēdaciū diſplicet mul-
tum deo: vt cū dicat ſe a corpore vinci nō
poſſe cōtinere: cū tamē deus melius ſciat
poteſtatē eius qui ei corpus ſubdit ⁊ cōti
nētiā ei precipit. Senex fatuus inſēſatꝰ
mundus iſte eſt. qui quāto ampliꝰ ſeneſcit
magis diligit vanitates ⁊ puerilitates ma
gis decipitur mendacijs reſpectu tpalium
licet infinitis vicibus mēdacia earū exper
tus ſit. Itē quaſi ꝯtra naturā videt̄ eē pec
catū ſuperbie i homine precipue ex parte
corporis. Unñ Eccle. x. Nō eſt creata homi
nibꝰ ſuperbia Jero. Quō ſuperbit q̄ ſemꝑ
ſecū ſciam portat? Mirū eſt quō aliq̄s ſuꝑ
bit cum coꝛ eius quod eſt nobiliſſimū me
brū eius ſuper ſtercora iaceat. Et licꝫ in oī
homine ſuperbia multū deo diſpliceat pre
cipue tamē in chriſtianis qui i ſpo igreſſu
chriſtiane religionis abrenunciat ſpiritui
ſuperbie: vt cum dicit: abrenuncio diabo-
lo ⁊ omnibꝰ pompis eius: preuidebat ſpi
ritus ſanctꝰ quod multi chriſtiani q̄ alijs
peccatis renunciarent pompam ſuperbie
retinere vellent: ideo ordinauit vt ſpeciali
ter profiterentur hanc abrenunciationē.
Preterea. Dominus eccleſie xp̄s ſeruus
hominum voluit eſſe. Humiliauit enī ſe
vſqꜫ ad pedum ablutionē. Unde in nullo
xp̄ano locus ſuperbie relinqui debet. In-
ordinatum enī eſt quod ſeruus velit eſſe
dominus: cum dominus efficitur ſeruus.
Unde Johan. xiij. Si ego laui pedes ve-
ſtros dominꝰ ⁊ magiſter veſter: ⁊ vos de-
betis alter alteriꝰ lauare pedes. ⁊ Mat. x.
Nō eſt diſcipulus ſuꝑ magiſtrū: nec ſeruꝰ
ſuꝑ do. ſ. vnde q̄ primus eſt in eccleſia do-
minus papa ſeruus ſeruoꝝ ſe nominat
propter hoc ⁊ multa alia hꝫ deus ſpeciale
odiū cōtra ſuperbiā: ⁊ precipue in chriſtia

uis. ¶ Sequitur de abominatione ſuperbie. de qua Prouer.xvi. Abominatio dñi eſt omnis arrogans. Et Luc.xvi. Q̄d altū eſt hoībus abominatio eſt ante deum.

¶ Quomodo ſe habꝫ ſuperbia ad ꝓpriū ſubiectuꝫ. cap.viij.

S Equitur videre quō ſe habet ſupbia ad ꝓpꝛium ſubiectum. Unde notandum eſt ꝙ ſuperbia īflat hominem. De qua inflatione legitur ſ.ꝑ.iiij. Dirumpet dñs illos inflatos. Et Apoſto. Scia inflat: caritas edificat. Reddit etiaꝫ hoīem valde infelicē. Conſiſtit aūt īfelicitas ſuperbi in hijs.viij.

¶ Octo in quibus conſiſtit ſimplicitas ſuperbi.

P Rimo de bono ſemie paruū meſſem colligit: quod ſemen meli⁹ eſt q̄ gratia dei ex qua oꝛitur ei vitiū ſuperbie. Jtem ipſe colligit de vite ſpinas ⁊ de ficu tribulos. Superbia eſt q̄ſi monſtrum que q̄n̄qꝫ ex ſuo cōtrario naſcitur. Nunquid monſtruoſum eēt ſi de muliere naſceretur catulus? Sic monſtruoſum eſt cum ex gratia a deo data aliqs ſupb⁹ efficitur. ¶ Scdo ſibi bona mala fiunt. Et ſicut de viro iuſto legitur qd̄ nox ſicut dies ei illuminabitur. Jta econtrario dici pōt quod ſupbo dies in noctē vertitur ⁊ lumē eius in tenebras. Unde. Mat.vi. Si ergo lumen qd̄ in te ē tenebre ſunt ipſe tenebre quāte erūt? Tunc lumē tenebre ſunt cum opera de genere bonoꝝ mala ſunt eo qd̄ fiunt ꝓpter vanā gloꝛiā vel alia mala intentione. ¶ Tertio ſuperbus de vita moꝛitur de ſanitate egrotat: de medicamento īterficitur. Un̄ Greg. Qui de virtutib⁹ ſupbit nō gladio ſed medicamine ſe īterficit. Superbus de hoc quod ſe viuere credit ⁊ ſanum eē ſuperbit. ⁊ ſic ex ſanitate īfirmitatem recipit: ⁊ ex vita moꝛit. ¶ Quarto ſuperbus ab eo quē vincit vincit: ⁊ quaſi de ictu ſuo coꝛruit. Un̄ Gre. Difficile eſt valde vitare peccatuꝫ quod ex victoꝛia naſcit vitioꝝ. ¶ Quinto ſupbus a moꝛtuo occiditur. Un̄ ſup illd̄. i. Mach.vi. Ubi eleazar legitur elephanteꝫ occidiſſe dicit. Gre. Sub hoſte quē occidit moꝛit: qui de culpa quā ſupera eleuatur. ¶ Sexto ſuperb⁹ ſua ſpecioſa viliter vēdit pro laude: vel pro gloꝛia humana ſe ⁊ ſua cōſumit. vn̄ Gre. Valde bona ſua diiudicant qui ad mercedeꝫ coꝝ ſufficere fauoꝛes humanos putant. Jdeꝫ cū pro recto opere laus tr̄ſitoria queritur res eterna retributiōe digna pro vili pꝛecio venundatur. ¶ Septimo vilia care emit: dum pro vento ſupbie regnū celoꝛū amittit. De hoc vitio dic̄ Aug. Qui vento nō tumet ſuperbie: nō crepabitur igne gehēne. Octauo īfelix eſt ſupbus q꞉ ignominioſe a modico vento deijcitur. vnd Job.xx. Tollet euꝫ vent⁹ vrens ⁊ auferet euꝫ turbo de loco ſuo. Uent⁹ oīa bona vrens eſt ſuperbia. Jtem ſuperbia arefacit hoīem: ⁊ omnia bona que in homine ſunt: ⁊ quaſi pꝛeparat eum infernali incendio. vnde Eccle.vi. Non te extollas in cogitatione.a.t. velut thaurus: ne foꝛte elidatur virt⁹ tua ꝑ ſtulticiā ⁊ folia tua comedat: ⁊ fructus tuos ꝑdat: ⁊ relinquaris velut lignuꝫ aridū in nemoꝛe. Ex elatione eliditur virtus coꝛpoꝛis q̄n̄qꝫ: q꞉ hō elatus pꝛeſumit opus quod ſupꝛa vires ſuas eſt: vnde rupturam q̄n̄qꝫ icurrit vel debilitatem tantā quod inutilis efficitur: ſed frequētius virtus animi eliditur per elationem. Debilioꝛē eniꝫ ſe inuenit homo ſepe poſtq̄ ſe de aliquo opere extulit. Exemplū habem⁹ de hoc in petro. Mat.xxvi. Qui ſe extulit ſuper alios apoſtolos dicens: ⁊ ſi oēs ſcandaliçati fuerint in te: ego nō ſcandali. Et poſt ſe valde debilē inuenit vt habetur ex eodē.c. Supbia etiā folia ⁊ fructus comedit dum quo ad meritū verba ⁊ opera hoīs conſumit. Jpſa eſt que hoīeꝫ ⁊ bona hominis quaſi irreparabiliter occidit. vn̄ Job.xviij. Conſumit brachia illius ꝑmogenita moꝛs. Glo. Pꝛimogenita moꝛs eſt ſuperbia initium omnis peccati.

¶ Supbia multipliciť hoīem ledit. c.ix.

J Tem ſupbia hoīem decipit. excecat ⁊ īfatuat de ꝑmo dicit. Augu. Superbia meret illud. vnde oēs hereſes: ⁊ oīs periculoſi erroꝛes ex ſupbia ꝓuenīunt. vnde ſup illud Jere.xlix. Arrogantia tua ⁊ ſuperbia coꝛdis tui decipit te dicit glo. Oīs heretic⁹ arrogēs: q꞉ ſupbia facit hereticuꝫ non ignominia. ¶ Ad hm pertinet illud Apo.iij. Dicis q꞉ diues ſum

⁊ locupletatus ſum ⁊ nulli⁹ egeo ⁊ neſcis: qꝛ tu miſer es ⁊ miſerabilis ⁊ nud⁹: ⁊ paup ⁊ cecus. Et illud Jo. ix. In iudicium ego i hunc mundū veni vt q nō vidēt videāt: ⁊ qui vident ceci fiant. Super illud qui nō vidēt dic̄ Interli. Nō ſe ceci illuminanī ſuperbi ſapientes excecantur. ¶ Ad tertiū pertinet illud Ber. Omnis ſuperbia ſtulta quis nō omnis ſtulticia ſuperbia. Et illud ad Ro. i. Dicētes ſe eē ſapiētes ſtulti facti ſunt. Et dicit Aug. Si dicēdo te eſſe ſapiētem ſtultus factus es dic te eē ſtultum: ⁊ ſapiens fies. Idē. Qui ſibi placet: ſtulto placet. Superbus ſibi placet. vnde cōſequēs eſt vt ipſe ſtultus ſit. Nec eſt parua ſtulticia iſta quod ſibi placet: cū ipſe deo angelis et hoībus diſpliceat. Item vt legit. Prouer. xi. Vbi humilitas ibi ſapientia. Ergo a contrarijs: vbi ſuperbia ibi ſtulticia. Et hoc manifeſtari pōt in tribus pncipalib⁹ ſpeciebus ſuperbie. ſ. in preſumptione: arrogantia: ⁊ appetitu excellentie. Qd preſūptio ſtulticia ſit: patet cū vires ſupra ſuas preſumat. vnde illud Jere. xlviij. Audiuimus ſuperbiam Moab: ſuperbus ē valde Sublimitatē eius ⁊ arrogantiā: ⁊ ſuperbiam: ⁊ altitudinem illius cordis ego ſcio ait dominus. Jactantiā eius ⁊ arrogātiā quod non ſit iuxta eam virtus eius. Et Jero. Supbia plus audet q̄ poſſit. De appetitu excellētie ⁊ arrogātie legit. Prouer. xxi. Superbus ⁊ arrogans vocatur idoctus. Superbus hic ſumitur pro illo qui appetit eſſe ſupra alios. Arrogans eſt ille q ſibi falſo aliqd attribuit: ⁊ vterq3 vocatur idoctus. Et de arrogante eſt hoc planū cū arrogantia videatur eſſe quidā error. De appetente vero excellentiā quō ſtultus eſt inferius patebit. Signū vero quod ſuperbus ſtultus ſit ⁊ cecus poteſt eſſe hoc qd ſeipſ non agnoſcit. Neſcit enī ſe hoiem. i. de humo fieri. Si enim de humo ſe ſciret eē veraciter nouiſſimū locū contenderet tenere ad ſimilitudinē terre ⁊ humilis eēt: vnde ps rogat. Sciant gentes qm̄ homines ſunt Signū etiā cecitatis eſt hoc quod ſupbus neſcit diſcernere inter aliqd ⁊ nihil putās ſe qd magnū eē cū nihil ſit i valore iuxta verbū apoſtoli dicentis. Qui putat ſe aliqd eē cum nihil ſit: ipſe ſe ſeducit.

¶ Quod ſuperbia hominem quinq3 modis infatuat.

Infatuat aūt hoies ſuperbia quinq3 modis. ¶ Primo ad modū ebrietatis. Vn̄ Abacuc. ij. Quo mō vinū potantes decipit: ſic erit vir ſuperb⁹. Vinum hoc modo decipit potantes. Ingreditur enim blande vt legit. Prouer. xxiij. Poſtq̄ vero receptus eſt incommenſurate ipm dominatur in homine ⁊ facit eum fatue credere ⁊ fatue loqui. Sic poſtq̄ ſuperbus recepit excellentiam in affectu: pamorem ipe poſtea de facili recipit eā in intellectu vt alta de ſe credat: ⁊ in ore vt alta d ſe loquatur: ⁊ eſt velut ebrius. Altitudo enī quā appetit facit eū fatue credere ⁊ fatue loqui. Exemplū habem⁹ de hoc Iſa. xiiij. in lucifero dicente. Similis ero altiſſimo Quod non dixiſſet: niſi amore illius altitudinis ebrius fuiſſet cum certū ſit illud qd dicitur per ſublationē vini ſoli cōuenire. ¶ Scdo infatuat ſuperbia eo modo quo inflatio faciei ſolet ipm viſum impedire. Superbia enī eſt inflatio faciei interioris vnde Job. xv. Operuit faciē eius craſſitudo. Et Aug. Facies mea inflata non ſinebat me videre. ¶ Tertio autem modo aufert ſuperbia ſenſū homini eo modo quo freneſis vel paraliſis: que cū ſit valde magna infirmitas ſolet homini ſenſum auferre. ¶ Ad pmū ptinet quod dicit. Gre. Loquens de illo vero: Luce. vij. Videns autem hoc phariſeus qui vocauerat eum ait intra ſe: hic ſi eēt ppheta ſciret vtiq3 q ⁊ qualis eſt mu. que tan. eum. inter duos egros medicus aderat: ſed vnus eger in febre integrum ſenſum tenebat. Alter vero in febre ſenſum perdiderat mētis. In egritudine ſenſum perdiderat: ⁊ qui hoc ipſū quod longe eſſet a ſalute ignorabat. Nec ſolum velut freneticus eſt ſuperbus: ſed ēt velut paraliticus. Quum enim humilitas ſit ſenſus proprie paupertatis: ſuperbia ⁊ iſenſibilitas proprie pauptatis: velut qdā paraliſis. ¶ Quarto modo iſatuat ſuperbia hoiem: qꝛ facit eum alta ſolum reſpicere. Ex quo enī homo alta amat ipe ad alta oculos h3. qꝛ vbi amor ibi oculus: vnde Prouer. v. Sex ſunt que odit dominus ⁊ ſeptimum deteſtatur anima eius. Oculos ſublimes ⁊c. Unde ſuperbus que ſūt infirma in ſe ⁊ infima non videt. ¶ Quinto modo infatuat ſuperbia: qꝛ eſt velut moles ſoli iuſticie oppoſita nō pmittēs lumen

ipſi ad ſuperbiā venire. vnde Mat.xi. Ab
ſcondiſti hec a ſapiētibus ⁊ pru. ⁊ reue.e.
par. Et Gregorius dicit de ſuperbis. Tan
to a dei luce longe ſunt quāto apud ſe hu
miles non ſunt.

¶ Quod ſuperbus multis ſtulticijs la
borat.

n Ec ſolum vna ſtulticia laborat ſu
ꝑbus ſed multis. qr̄. xij. ponere ſuf
ficiat. ¶ Eſt aūt prima ſtulticia ſu
perbi ꝙ ipe vult altum edificiū conſtruere
⁊ abſq; fundamento: ⁊ ideo certus pōt eē
de ruina edificij ſui: vn̄ dicit Gre. de ſuper
bis. Soli ruine creſcit quod edificat quia
ante molem fabrice fundamenta humili
tatis non parant. Et Prouer.xvij. Qui al
tam facit do.ſu. que ru. Aug. Magnus eē
vis a minimo incipe. Cogitas magnā fa
bricam ꝯſtruere celſitudinis: de fundamē
to cogita humilitatis. Quanto altius erit
edificium tanto altius foditur fundamen
tum. Quo peruenturū eſt cacumē edificij
Ecce dico vſq; ad ꝯſpectū dei. Quantum
aūt aliquis fundamentū facere debeat ha
betur. Iſa.ij. vbi ſic legitur. Abſcondere ī
foſſa humo. Ad litteram fundamentū ab
ſconditur in terra. Et Sap. vitam ſuā ab
ſcondit ꝑcipue in ꝑncipio. Vn̄ Prouer.x.
Iuſtus quaſi fundamentū ſempiternum.
Iſtā ſtulticiā ſuperbi oſtēdit. Aug. Alijs
verbis dicens. Arborem attende figit radi
cem in humili ⁊ verticem tendat ad celū
ſine humilitate vis excelſa apprehendere
B ſine radice auras petis: ruina eſt iſtud nō
crementū. ¶ Scđa ſtulticia ſuperbi eſt qđ
appetit ipe exaltationem: que fit ad maio
rem eiꝰ precipitationē. legitur Luce.qrto.
Qđ cū dn̄s veniſſet Naçareth ⁊ dixiſſet
ꝓphetiam illā ſpūs dn̄i ſuper me ⁊c. Ho
die eē impletā in auribus eoꝝ ipſi dixerūt
eū ad ſuperciliū montis ſuper quē ciuitas
eoꝝ edificata erat vt ꝑcipitarēt eū. Nūqd
iſta exaltatio bona erat ⁊ appetēda domi
no qui fiebat ad eius ꝑcipitiū? Talis eſt
exaltatio ipſiꝰ ſuperbi: Tolluntur enim in
altum vt lapſu grauiore ruant. Diabolus
facit ſicut cornix: que eleuat nucem ī altū
⁊ permittit eam cadere vt cōminuatur ⁊
ſtatim deſcendit ⁊ cōminutā ꝯmedit. Sic
diabolus quando in ſtatu humilitatis nō
pōt aliquē frangere procurat vt eleuet ad
aliquā dignitatē ⁊ dominiū: vt de ipſa ca
dat vel in futuro infernum: vel etiā in pre
ſenti per depoſitionē: ⁊ tunc confractum
deuorat: vel ad penā eternā: vel qꝛ cadit in
odium vel in inuidiam erga eum qui ſibi
ſuccedit. Ad iſtā cōfractionē poteſt refer
ri illud Iob.xxix. Eleuaſti me quaſi ſuper
ventum tollens alliſiſti me valde. De ꝑnci
pio ſuperbie dicit beatꝰ Ber. Loquēs ad
ſuperbum. Paulatim ⁊ quaſi per gradus
aſcendiſti: ſi nō paulatim deſcēdes: ſ; tanq̄
fulgur in ſpū vehementi. E Luc.xij. Cum
diſcipuli dixerunt domino. Domine etiā
demonia ſubijciuntur nobis in noīe tuo:
⁊ ipſe ait illis. videbam ſathanā ſicut ful.
de ce. ca. inſinuās eis quod qui ad modū
ſathane ſupbiunt: ad modū eius precipi
tantur. ad iſtud etiam precipitiū pertinet
illud. Iob.xxiiij. Eleuati ſunt ad modicum
⁊ non ſuſtinent. Et hoc eſt quod legitur
Mat.iiij. Quod cū dominus eſſet ſuper
pinaculum templi: auſus eſt et diabolus
perſuadere precipitium dicens. Si filius
dei es mitte te deorſum: fiduciam autē ac
cepit diabolus ex hoc quod multos in al
titudine poſitos precipitauerat: Ad idem
etiam pertinet illud. Luc.xviij. Omnis q
ſe exaltat humiliabitur ⁊c. Sepe etiā in
preſenti humiles exaltantur. cuius rōnem
inſinuat nobis ſapiens dicēs. Abiectos et
ſubmittentes ſe libenter alleuamus: quia
hoc facere tanq̄ maiores videmus: at q ſe
ſupra modū extulerit premere ac deprime
re videtur: nec tam ſe maiorem q̄ ceteros
minores facere. Et iō alij libēter cū humi
liatū. In futuro etiā q ſe exaltat humilia
bitur. Eſt enim ex violentia quod ſuperbꝰ
in alto eſt cum locus eius ꝓprijs ſit infer
nus Similiter quaſi violentia ē qđ humi
lis eſt in loco infimo cū dignus ſit regno
eterno: vnde ceſſante violentia ſupbus de
ſcendit in infernū ⁊ humilis aduolabit in
celum. Sic fit de ſupbo ſicut de vaſe quod
confringi debet quod eleuatur vt perfectius
confringatur. Unde in Prouer. Ante rui
nam exaltatur cor. Et etiā quandoq; nō
expectat dn̄s ꝙ ſuperbus in dignitatem q̄
appetit eleuatus ſit: ſed dum eſt in aſcenſu
dominus eum deicit. Unde in ps̄. Deieci
ſti eos dum alle. ¶ Tertia ſuperbi ſtulti
cia eſt qđ ipe eligit manſionē ſuā in loco
infeliciſſimo: locus infeliciſſimus ē mons
ſupbie quadruplici ratione. ¶ Prima ra

tio eſt q̄ bone conditiones que ſolēt eſſe
in ceteris montibus ibi deſunt. Ceteri mō-
tes celo propinquiores alijs locis. Sed mōs
ſupbie remotiſſimus eſt a celo. Maxime
enim diſtat ab humilitate cum ſuperbia: z
humilitas ſint contrarie: cōtraria aūt ma
xime a ſe diſtant. In celū aūt non ſit via.
niſi per humilitatem: vnde Mat. xviij. Ni
ſi conuerſi fueritis z efficiamini ſicut p. ñ intra.
in re. celo. Et apoca. iij. dicit dominus hu-
mili. Ecce dedi coram te oſtium apertum:
qd nemo poterit claudere: qz modicaz ha
bes virtutem. ſ. humilitatem. Sic econtra
rio dicere poteſt ſuperbo. Ecce dedi coraz
te oſtium clauſum quod nemō poteſt tibi
aperire: qz maximum habes vitiū. ſ. ſup-
biam. Montes etiam fortiores ſolent eſſe
ceteris locis eo quod hoſtes nō habēt de
facili ad eos acceſſum. Sed ad montez ſu
perbie omnes hoſtes ſpirituales z vitia: z
demones facillime accedunt: vnde. Eccle.
x. legitur. de ſuperbia. Qui tenuerit eam
adimplebitur maledictis. ſ. vitijs. Itez mō
tes ſolent eſſe mundi z ſani: quia illic ſor-
des confluere non poſſunt: ſed mons ſup
bie immundior eſt: z minus ſanus eſt cete
ris locis. Quaſi enim contra naturaz ad
eum omnes ſordes cōfluunt. Unde quaſi
mons peſtifer eſt: iuxta illud. Jere. li. Ecce
ego ad te mōs peſtifer qui corrumpis vni
uerſam terram. ¶ Secūda ratio eſt: quia
fere omnia bona fugiunt montez ſupbie.
Eſt enim mons gelboe in quo nec ros nec
pluuia deſcēdit. Si omnes montes qui in
circuitu ſunt viſitaret dominus a mōte ta
men tranſiret ſuperbie. Deſuper mōs iſte
nec rorem gratie nec pluuiaz interioris do
ctrine. Fluuius etiam humane doctrine nō
poteſt ad eum aſcendere. Superbi enī im
patientes ſunt eruditionis vel correctionis.
Due vero ſunt cauſe huius ſpecialis ſicci-
tatis: que eſt in monte ſupbie. Una eſt quā
do mons iſte ſitus eſt in lateribus aquilo-
nis: iuxta illud quod dicit primus ſupbus
Iſa. xiiij. Sedebo in mōte. t. in la. aqui. vē
tus vero aquilonis diſſipat pluuias: vt le-
gitur in Prouer. ¶ Alia cauſa eſt ipſa alti
tudo. Aqua enim gratie vel doctrine con-
fluit ad loca humilia: vnde i. ps. Inter me
dium mō pertran. a. ¶ Tertia ratio ē: qa
ſi qua bona ſint in monte iſto in periculo
ſunt: vnde Sapiētia. Superbia omnia ha

bet i periculo humilitas in tuto. ¶ Quar
ta ratio eſt: quia fere omnia mala accidūt
in monte iſto. Perflant enī ibi diuerſa ge
nera ventorum: quia perflant altiſſima vē
ti: corda etiam illorum qui morātur in mō
te iſto congelantur: vnde Eccleſia. xliij. Fri
gidus ventus aquilo flauit z congelauit
criſtallum ab aqua. Flatus aquilonis in-
telligitur ſuggeſtio diaboli ad quem flatū
corda ſuperborum congelantur: z quia in
durantur: z quia ſunt abſq3 dilectione dei
z proximi. In monte iſto angelus factus
eſt diabolus: vnde Ber. Quem ſequimini
miſeri homies quez ſequimini: an videtis
ſathanam tanq̄ fulgur cadentem. Non
ne iſte mons in quem aſcendit angelus fa
ctus eſt diabolus? Et Auguſti. Superbia
angelum fecit diabolum: humilitas homi
nem deum. In iſto etiaz monte ſaul demo
niacus ſiue arreptitius factus eſt. Unde. i.
Reg. decimoſexto. Ecce ſpūs domini ma
lus exagitat te. In hoc etiam monte na
buch. in beſtiam conuerſus eſt vt leo eſſet
in poſterioribus bos. in anterioribus: ad mi
nus ſcdz q̄ ſibi videbatur. Iſta eadem ho
die accidūt multis in mōte ſuperbie. Alij
enim ibi diaboli efficiuntur per inuidiam
ad modum diaboli gloriam alijs inuiden
tes. Alij arreptitij per iram. Alij vero bo-
ues ſolum de pabulo corporis ſui curan-
tes iuxta illud. Mutauerunt gloriam ſuaz
in ſimilitudinem vituli comedentis fenuz.
Alij vero leones per cupiditatem: z rapi-
nā iuxta illud. Prouer. xxviij. Leo rugiēs
z vrſus eſuriens princeps ipſius ſuper po
pulum pauperem. Quarta ſtultitia ſu-
perbi eſt. q̄ cum ipſe poſſit deſcendere cuz
facilitate: z magna vtilitate ipſe potius eli
git aſcendere cum damno magno z cum
magna difficultate: vnde. Ber. O ambitio
o peruerſitas filiorum adam: quia cū aſcē
dere difficillimum ſit: deſcendere autem
facillimum ipſi leuiter aſcendunt z deſcen
dunt difficilius parati ad honores ad celſi
tudinē graduum eccleſiaſticorum ipſis an
gelicis humeris formidandos. Idem Co
natur quis montem poteſtatis aſcendere:
quantos putas contradictores habebis
quantos inueniet repulſores: obſtacula
quanta: quam difficilem viam? Nec eſt
iſta ſtulticia ſuperbi parua eſt potius vale
per arduam viam ire ad mortem ſuam

quam per humilez ad vitam ſuã. Jerony:
Potius vult aſcendendo ire ad ſuſpẽdiuz:
quã deſcendendo ire ad regnum celoꝛuz.
Quinta ſtulticia ſupbi eſt: ꝙ ipe ad di-
gnitatem tendit: per indigna: ⁊ ad domi-
nationem per miſerrimã ſeruitutez. Ad
pꝛimũ pertinet illud verbũ Senece. nõ ſit
tibi ambitio que ad dignitatẽ niſi per in-
dignitatẽ nõ abducet. Ad ſcdm ptinet
hoc quod diabolus cum oñdiſſet dño glo
riã mũdi dixit ei: hec omnia dabo tibi ſi ca
dẽs adoꝛaueris me: vt legit. Mat. iiij. Jn
quo facto inſinuat qð diabolus illos ꝗ ap
petunt dñationem anteꝗ eam obtineãt re-
diget in miſerã ſeruitutẽ. Que eſt eniz mi
ſerioꝛ ſeruitus quã ſeruitus diaboli vel vi-
cioꝛũ: vnde. Ber. An nõ ſeruus cui dñatur
iniquitas ita ⁊ maxime niſi idignatus iu
dices cuiquã vitiuz dñari. Sexta ſtulti
cia ẽ ſupbi quod ipſe tantũ appetit exalta
tionem quod nõ videtur curare qualis ſit
exaltatio illi vtruz ſit ad bonum ſuum vel
ad malum. Jnterdum enim dominatur
homo homini in malum ſuum: vt legitur
Eccle. viij. Ut autem appareat quanta ſit
ſtultitia iſta.

¶ De ſex ſpeciebus exaltationis.

Ex ſpẽs exaltationis aſſignabim⁹
s quoꝛ vnica appetenda eſt. ¶ Pꝛi
ma ſpẽs exaltationis eſt ad dei ho
noꝛem ⁊ eccleſie edificationem. i. cũ aliqs
qui habet eminẽtiã vite ponitur in eminẽ
tia dignitatis vt ſit quaſi lucerna lucẽs ad
dei gloꝛiam ⁊ pꝛoximoꝛ exemplũ. Ad qð
pertinet illud. Lu. xi: Nemo lucernã accen
dit ⁊ in abſcondito ponit neqꝫ ſub modio
ſed ſup candelabrũ vt qui ingrediuntur lu-
mẽ videant. Et illð ad Ph. ij. Jnter quos
lucetis ſicut luminaria in mũdo verbũ vi
te cõtinentes. Et illud Mat. v. Sic luceat
lux vr̃a co. ho. vt vide. o. v. bo. ⁊ gloꝛi. pa
v. qui in celis eſt. Secũda ſpẽs exaltatio
nis eſt que eſt ad delectionẽ ſeu hoſpitiuz
De qua ſatis dictũ eſt pꝛius quã cõſtat nõ
eſſe appetendã. ¶ Tertia exaltatio eſt ad
ſupplicium. Hoc mõ exaltãtur ꝗ ſuſpẽdũ
tur. Et talis eſt exaltatio ſupbi. Ad hoc eñi
pꝛocurat diabol⁹ vt ipſi exaltẽtur vt ampli
us crucientur: ⁊ in p̃nti ⁊ in futuro. ¶ Ad
pꝛimũ pertinet illud. B. O ambitio ambi
entium crux quõ oẽs toꝛquens cibus pla-
ces: Et illud qð dñs coꝛonam ſpineã hũit.

Omnis eñi coꝛona ſpinea eſt qꝛ nõ habet
dignitas abſqꝫ cruciatu magno. ¶ Ad ſe-
cũduz pertinet illud ſapiẽ. vi. potẽ. po. toꝛ.
pa. ¶ Quarta ſpẽs exaltationis eſt ad op
pꝛobriũ. Talis exaltatio eſt facinoꝛoſoꝛum
qui ponũtur in pendilatrio vel in ſcala cũ
inſignijs facinoꝛum ſuoꝛũ. Et talis exalta
tio eſt cũ aliquis in mãifeſto peccato alijs
pꝛeficitur. Quãto enim in altiori loco po-
nitur tanto peccatũ eius pluribus oſtendi
tur. vñ. Senec. Eoꝝ qui in turba ſunt quo
niã nõ excedũt latent virtutes vt appareãt
diu luctantur: ⁊ vitia tenebras habent no
ſtra facta dictaqꝫ accipit rumoꝛ. Et iõ nul
li magis curãdũ eſt qualẽ famam hẽat: qꝛ
qualẽcũqꝫ habuerũt magnã habituri ſunt
Boeti⁹ in lib. cõſolatiõis. Collata ipꝛobis
dignitas nõ mõ non efficit dignos ſed p-
dit potius ⁊ oſtendit indignos. Quale eſt
hoc vt ille qui eſt moꝛtuus in peccato nõ
ſolũ quatriduanus: ſꝫ etiã quadragenari⁹
vt fetoꝛe ſuo alios coꝛrũpat in alto loco ve
lit poni qui potius deſiderare deberet vt
ſub terra abſcõderetur ſicut coꝛpoꝛa moꝛ-
tua abſcondũtur ne fetoꝛe eoꝛuz homines
coꝛrũpantur. Fetoꝛ iſte figuratus ẽ in feto
re Antiochi. ij. Mat. ix. Ubi legitur quod
fetoꝛe eius exercitus grauabat Talis ẽ ve
lut lucerna extincta fetruz fumũ ex ſe emit
tẽs: vnde abſcondendus eẽt nõ ſup cande
labꝛum ponẽdus. ¶ Quinta ſpẽs exalta-
tionis eſt ad ludibꝛiuz: vt qñ alicui fatuo
tradũtur inſignia regia qui tñ non eſt rex
vel eps. Et talis eſt exaltatio hominis ſup
bi qui ſigna libertatis habuerit cũ ſeruus
ſit omniuz vitioꝛum: vñ. Tullius. Omnis
ſtultus ſeruus omnis ſapiẽs liber putetur
ne imperatoꝛ hoc nomie dignus: qño aut
cui libero imperabit qui nõ põt cupidita-
tibus imperare? Refrenet idẽ pꝛimũ libi-
dines: ſpnat voluptates: iracundiã ſternat
coerceat auariciã: ceteras animi labes re-
pellat: tunc incipiet impare cũ ipſe turpitu
dini ac dedecoꝛi parere deſierit ⁊ deo obe
dire inceperit. Cuz hijs obediet nõ modo
impatoꝛ ſed liber homo habẽdus nõ eſt. n
Superbus ſigna habet dignitatis cũ ipſe
omni bono indignus ſit. Jndignus eſt ẽt
pane quo veſcitur ⁊ etiam vita: vnde pꝛe
latus qui non habet ea que ad pꝛelatum
pertinent non pꝛelatus ſed ſymia pꝛelati:
iuxta verbum. B. dicentis. Symia intecto

rex fatuus in ſolio ſedens. Symia non eſt in tecto ad ſuum honorez ſed ad hominuz deriſionem. Sic prelatus in honeſtus hominum deriſio eſt quia eſt. q. prelatus nõ vere prelatus: vnde. Iſa. xxij. Dicitur ad ſobonam prepoſituz templi. Tu quis hic aut quaſi quis. Quaſi diceretur. Nõ es qs ſed. q. quis Illuſio iſta figurata in illuſione dñi de qua legitur. Mat. xxvij. Et exuentes eu: clamidẽ coccineam circũdederũt ei: et plectentes coronã de ſpinis poſuerũt ſuper caput eius: et harũdinem in dextera eius: et genu flexo ante eum illudebãt ei dicentes. Aue rex iudeorum. Et expuentes in eum acceperunt harundinem et percutiebãt caput eius. Omnia iſta ſpiritualiter fiunt in indigno: qui alijs pficitur: veſte enim innocẽtie exuitur ex rapacitate et crudelitate que ẽ velut veſtis coccinea ſanguine pauperũ cruentata induitur. Corona etiam de ſpinis plectitur qꝛ dignitatẽ illius multiplex punctio comitatur. Harũdo que exterius ẽ lucida et interius vacua in manu ponit: qꝛ ipſe potens ẽ in alios ſz in ſe infirmiſſimus eſt nulli vitio reſiſtere valens. Genu flexo illi a miniſtris illudit: qꝛ ab eis vocatur dñs quoꝝ vere eſt ſeruꝰ cũ ſollicitudo de victu et veſtitu eorum ad ipſum pertinet. Ab eis etiã ſalutaẽ q mortẽ eius pcurant. Miniſtri etiã ipſius in faciem eius expuũt. Dum enim facinoribꝰ ſuis polluũt: harundine etiã caput eius percutiunt dũ poteſtate ab eo accepta animã eius cedunt. ¶ Sexta ſpẽs exaltationis eſt que fit ad ventilationẽ et diſperſionem. ſic palea exaltatur vt a grano ſeparetur: plus etiam exaltaẽ vt aucto diſpgatur. Et talis eſt exaltatio ſuperbi qui diabolo pcurãte in ſublimitate dignitatis poniẽ vt a bõis ſeparetur et elongetur: vnde in. Job. xx. Tollet eum ventus vrẽs. Et in ps. Nõ ſic impij non ſic ſed tã. pul. q̃ p. vẽ. a fa. terre. Nõ eſt ergo omnis exaltatio appetenda cum nõ omnis fit ad honorez: vñ ſup. Jo. xix. Plectentes coronam de ſpinis dicit. Glo. loco ignominie eſt apud indignum dignitas.

Septima ſtulticia eſt ſupbi quod cũ ipſe ſuper omnia appetat aſcendere tamẽ ipſe refugit viam per quã ſolũ eſt aſcenſus. ſ. humilitatem: vnde. Ber. Per humilitatẽ aſcendite ad ſublimitatem: quia hec ẽ via et non eſt alia. Preter eaz qui aliter vadit potius cadit quã aſcẽdit. chriſtus cum per naturam diuinitatis non haberet quo creſceret vel aſcenderet quia vltra deuz nihil eſt per deſcenſum quomodo creſceret inuenit. Octaua ſtulticia ſuperbi eſt quod cum ipſe locum ſublimem appetat i loco tamen infimo ſe ponit et cum credit aſcẽdere deſcendit. Locus valde altus humilitas eſt cũ vicina ſit altiſſimo: vnde. Ambr. Nihil eſt altius humilitate que q̃ſi ſuperior neſcit extolli. Supbia vero locus infimus eſt cum maxime diſtet a deo: vnde ſup illud: Iuxta eſt dominus hijs qui tribulato ſunt corde: dicit. Glo. Altus quidez eſt dominus vicinatur tamẽ humili et nõ ſe erigenti: et. Greg. loquẽs de illo verbo: deiecit eos dũ allenarentur ait. Nõ dicit poſt q̃ eleuati ſunt: quia ipſum eleuari exterius eſt exterius cadere. Idem. Qui temporaliter erigitur eo ipſo quo extollitur inclinaẽ.

Nona ſtulticia ſuperbi eſt quod ipſe potius eligit eẽ in tempeſtate quaz in quiete. Tempeſtas ẽ ipſa poteſtas: vnde. Gre. Quid ẽ poteſtas culminis niſi tempeſtas mentis. Decima ſtultitia ſuperbi eſt qꝺ cum ipſe ingredi velit per humile oſtium collum tamẽ oſtẽdit et caput eleuat. Job. xv. Cucurrit aduerſus deum erecto collo. oſtium paradiſi collũ eſt et eſt valde hũile oſtium iſtud: vnde ſuper illud. Jo. x. Qui nõ intrat per oſtiũ ille fur: dicit. Glo. Dec ianua eſt humilis. Qui p hanc vult intrare oportet vt ſe humiliet ne ſi erectus ẽ offendat in humilem ianuaz. Undecima ſtultitia ſuperbi eſt quod illos qbus pẽſſe cupit ſibi ſuper ponit: vnde. Greg. ſuper. Job. xxvi. Tantorũ pondera vnuſquiſqz ferre compellitur quanti in hoc mundo principatur. Duodecima ſtultitia ſuperbi eſt quod ipſe per viam arduam incedere querit qui tamen per viam planam incedere neſcit: non attendens illud poete. Quid cadit in plano vix hoc tamẽ euenit vmquaz. Sic cadit vt tacta ſurgere poſſit humo. Mirum quomodo ille qui videt ſe quotidie cadere i plana via ita appetit ardua loca: et qui neſcit operari in plão operari appetit in turribus eccle. nõ attendẽs illud. Ber. facile eſt in altum ſe cõmittere et obſtupeſcere et de vita periclitari.

¶ Quod ſuperbia ſit valde periculoſa infirmitas.

f Acit etiã ad deteſt. ſupbie hoc qd ipſa eſt valde periculoſa ĩfirmitas ⁊ valde magna deformitas habet etiã miſeram ſeruitutẽ ⁊ magnã debilitatẽ. Eſt aũt ſupbia periculoſa infirmitas ſi que de facili incurritur: ⁊ de facili nõ curatur. poſt curationẽ etiã in eam de facili recidiuatur. Quod de facili nõ curatur patere põt. ex eo quod nullus ſine ea perit. vñ. Glo. ſuper illud. Jo. vi. Hec eſt voluntas eius qui miſit me patris: de timẽtibus p̃it de puſillis nihil ⁊c. ⁊ Mat. xviij. Non eſt voluntas ante patrẽ veſtrũ qui in celis eſt vt pereat vnus de puſillis iſtis. ¶ Triplex ratio aſſignari põt quare aliquis de facili incurrat infirmitatez ſuperbie. ¶ Prima qꝛ nõ putatur tanta infirmitas quanta eſt ⁊ ideo non vitatur ſicut vitanda eſſet. vñ Gre. Cum minus turpis ſupbia creditur minus vitatur. Luxuriã enĩz eo magis erubeſcunt homines quia omnes turpem nouerunt. Secũdo incurritur de facili iſta infirmitas qꝛ manifeſtiora inueniũtur exẽpla ſuperbie quam aliorum vitiorũ. Fornicatores enim ⁊ alij peccatores occultant peccata ſua ſed peccatum ſuperbie manifeſte cõmittunt. Tertio per multiplicez materiã ex qua ſuperbia oritur. Põt enim habere ortum ex quocũqꝫ bono. Qd autẽ infirmitas iſta nõ de facili curetur poteſt patere ex illo ṽbo. Eccle. iij. Synagoge ſuperborũ nõ erit ſanitas: ⁊ ex illo ṽbo Job. xv. Cũctis diebus ſuis impiꝰ ſupbꝰ. Quãdo aliqs peccator infirmat̃ ſi ipſe eſt ĩ peccato odij vel luxurie eſt ipſe cõfitetur ⁊ dimittit illud peccatũ vero ſuperbie nec cõfitetur nec proponit dimittere.

¶ Multiplici ratione oſtenditur ꝙ ſuperbia non de facili curatur.

m Ultiplici aũt ratione poteſt oſtendi qd non de facili curetur iſta infirmitas. ¶ Primo per hoc qꝛ infirmitati diaboli que eſt omnino incurabilis aſſimilatur. Peccatũ enĩ luciferi peccatũ fuit ſuperbie. ¶ Secundo per hoc qꝛ nõ agnoſcitur iſta infirmitas etiam illi q̃ plenus eſt ſuperbia vſqꝫ ad oculũ: qui ſuperbe comedũt ⁊ bibũt ⁊ incedunt ⁊ dormiũt nõ agnoſcunt eam. Quod aũt ideo non de facili curetur quia non agnoſcitur patet ex hĩis teſtimonijs ſcripture que ſequũtur. Auguſti. Nemo inſanabilior eo q̃ ſibi ſanꝰ videtur. Ber. Longiꝰ ſcio a ſalute eſſe membꝛ qd obſtupuit ⁊ egrũ ſeſe nõ ſentiẽtẽ periculoſius laborare. Ambꝛ. Grauiſſime peccas quia ignoras. Senec. Initium ſalutis eſt cognitio peccati Item Jero. Difficiliter ad ſanitatẽ p̃uenimus qꝛ nos egrotare, neſcimus quod iõ difficiliter ad ſanitatẽ peruenimꝰ: quia nos egrotare neſcimus. Ideo. In hijs morbis quibus non afficimur quo quis penis ſe habet minus ſentit. Somnia ſua narrare vigilantis eſt ⁊ vitia ſua confiteri indicium eſt ſanitatis. ¶ Tertio poteſt oſtẽdi quod infirmitas iſta non de facili curetur ꝑ hoc qd remedio nõ iuuatur immo deterior efficitur. Supbia eñ fuit quare iudei de p̃dicatione chriſti deteriores facti ſunt. vndẽ. Jo. ix. In iudiciuz ego in hũc mũdũ veni vt qui nõ vident videãt ⁊ qui vident ceci fi. ⁊ dicit interlin. ſuper illud. Qui non vidẽt humiles ceci. Et ſuper illud qui vidẽt dicit alia interli. Superbi ſapiẽtes. Venit ergo dñs in hũc mũduz vt humiles ceci illuminarentur: ⁊ ſapiẽ. ſuperbi excecarentꝛ vnde ſubdit eodẽ. c. Si ceci eſſetis non haberetis peccatũ. i. Si cecos vos eẽ reputaretis nũc vero dicitis quia videmus peccatum noſtrũ manet. Qd figuratum eſſe videtur. Mat. xxvi. Ubi legitur petrũ amputaſſe auriculam ſeruo principis ſacerdotũ Petrus. n. i. Cognitio aufert multis auditum predicationis vel aurez obediẽtie Ad ꝙ etiã videtur ptinere illud. Prouer. xxvi. Vidiſti hominẽ: ſibi ſapientem videri: magis ſpẽ illo habebit inſipiens ¶ Quarto põt oñdi qd hoc ĩfirmitas nõ de facili curetur per hoc qd pietas dei nõ reſpicit ita ſuperbũ ſicut alios peccatores vñ. Greg. Celeſtis medicus egros non reſpicit quos etiam de medicamento deteriores fieri videt. ¶ Quinto põt idem oſtendi per hoc qd ſuperbia in hoc maxime diſtat ab humilitate quia eſt ei contraria. Sola autez humilitas via eſt ad curationem. vnde ſuper illud. Job. xxxi. Si letatuz eſt in abſcõdito cor meum. dicit. Glo. Quãto longiꝰ ſuperbia ab humilitate tanto grauius in deſperatione. i. Tanto minus poteſt haberi ſpez de correctione eius. ¶ Ad oſtendendum autem quod de facili in ea recidiuet. eadez poſſunt adduci que poſita ſunt. Ad oſtendendum quod de facili non curatur.

¶ Quod ſuperbia eſt deformitas magna. cap. xi.

e Stetiam ſuperbia magna deformitas quia gibb⁹ eſt quo aliquis repellitur a ſacerdotio omnium. Unde Leui. xxi. Loquere ad Aaron. Hō de ſemine tuo p familias qui habuerit maculam non offerat panes de ſuo nec aſcē. ad deum eius. Si cec⁹ fuerit: ſi claudus: ſi paruo vel grandi vel torto naſo: ſi fracto pede vel manu: ſi gibbus: ſi lippus: ſi albuginem habens in oculo: ſi iugem ſcabiem ſi ipetuginē in corpore: vel herenioſus. Cecus eſt homo illiterat⁹. Uñ Iſa. xlij. Quis cecus niſi ſeru⁹ domini? Cecitas iſta multum nocet hodie in eccl'ia dei. Uñ Iſa. v. Pr. captiuus duc. eſt populus. m. q2 non hi. ſci. Et eiuſdē. lvi. Oēs beſtie agri venite ad deuorādū vniuerſe beſtie ſalt⁹. Speculatores eius ceci ſunt omnes. Claudus eſt ille qui quandoq3 inclinatur ad ſeruiē dum deo: quandoq3 ad ſeruiendū diabolo. de q̄ claudicatiōe legitur. iij. Ro. xviij. Uſquequo claudicatis in duas partes. Si dñs eſt de⁹ ſequi. e. ſi a ba. al. ſe. il. paruū naſū h3 cui parū fetent ſua pctā. Grandē naſū ſed tortū: ibi multū fetent peccata. S3 ipe pſone peccanti nō indignātur contra q̄ dicit ad eph. iiij. Omnis amaritudo: et ira: et īdignatio et clamor: et blaſphemia tollatur a vobis: fractū h3 pedem vel manū qui ipotēs eſt ad ambulandū i via dñi ad bñ operandū. Gibbū h3 qui ſuperbus eſt. Lippus eſt q̄ terrenā ſollicitudinē h3 q2 viſus eius ipedit. Albugo in oculo eius opinio pprij candoris vel inocentie. Iugem ſcabie3 h3 qui in corde ſuo imūndas cogitationes iugiter verſat. Impetigo ad litteram eſt ſicca ſcabies ſine dolore ſe dans decorē. Uñ impetiginē h3 qui inſanus eſt herenioſus eſt ad litterā cui⁹ iteriora nimis deſcendunt: vnō ſignificat auarū q̄ in vita pjecit itima ſua vt legit Eccle. x.

¶ Superbus etiam in vili ſeruitute eſt. cū enim omnium iudicia timeat omniu3 ſeruus eſt. Unde. i. ad Cori. iiij. Qui autem me iudicat dominus eſt. Seneca. Min⁹ quam ſeruus eſt qui ſeruos timet.

¶ Quod ſuperbia harundini et vento cōparatur. cap. xij.

t Ante etiam debilitatis eſt ſupbus vt ppter eam harundini comparetur. vnde Mat. xi. Quid exiſtis i deſertum videre? Harundinem vento agitatā. Comparatur enim harundini eo q̄ interius vacuus eſt. Unde Augu. De ſuperbo: extra plenus intra vacuus. Carne crepat: et corde mendicat.

¶ De hijs que valent deteſtationem ſuperbie

p Oſſunt etia3 valere ad deteſtationem ſuperbie diuerſe creature q̄bus ſuperbia vel ſuperbus cōparatur. Cōparatur aūt ſuperbia vel ſupbus vento: fumo: palee: ſpume: cornicule: veſice. vēto vero ꝯparatur multiplici ratione.

¶ Primo vt oſtendatur quantu3 timēda ſit homini cum ipa ſit ventus: homo vero puluis. Unde Gene. iij. Puluis es: et i puluerē reuerteris. ¶ Secundo vt oſtendat quantū noceat ſuperbia luci ſapiētie et rori gratie. Uentus eni3 extinguit lucē et ſiccat rorē. Auguſti. Lucerna vt non extinguatur ventū ſuperbie nō patiar. ¶ Tertio: vt ſuperbia precipue oſtendatur eſſe timenda hijs qui in alto ſunt. Perflat enim altiſſima venti. iō dicit apoſto. i. ad Thim vi. Diuitibus huius ſeculi precipe nō ſublime ſapere. Superbia in alto orta eſt. primo. ſ. in celo: et ideo in alto libenter moratur. ¶ Quarto dicit ſuperbia vent⁹: q2 ad modū venti ſonat. Superbi eni3 frequenter ſunt garruli et tumultuoſi. vñ ps. Perijt memo. eoꝝ cū ſo. ¶ Quinto vocatur ventus q2 hoiem mutabilē reddit. Facit enim quandā tempeſtatem in homine ſicut ventus in mari. Unde in ps. Aſcendunt vſq3 ad celos: et deſcen. vſq3 ad abiſ. Cum laudantur ſuperbi: tunc aſcendunt vſq3 ad celos. cum vituperantur vſq3 ad abyſſos deſcēdūt. Et Iſa. lvij. Impij tanq̄ mare feruentis q̄ gelcere nō pōt. fumo ēt cōparat ſuperb⁹ q2 ad modū fumi quanto magis aſcendit tanto magis euaneſcit. Unde i ps. Inimici dñi mox vt vt exlta. ſ. quēadmodū fu. defi. Et ſicut ſuperbus fumus eſt in culpa ſic erit fum⁹ in pena. Uñ Iſa. lxiiij. Qui dicūt recede a me non appropi. mihi q2 imundus es: hij ſum⁹ erūt in furore meo ignis ardens. ¶ Spume ēt ꝯparant ſine bule q̄ eſt ſuper aqua3 q̄ cito traſit. Uñ Oſee. x. Trāſire fecit Samaria rege3 ſuū: quaſi ſpumā ſuper facie3 aque. Populus. n. ſuperbie pncipis conſentiēs.

qnq̄ʒ eſt cauſa vt p̄nceps acito trāſeat de vi
ta iſta. ¶ Cornicule etiā cōparat̄ ſuperb⁹
que dicitur aſſumpſiſſe pēnas aliaꝝ auiū
⁊ inde ſuperbiſſe: q̄bus ablatis remanſit
turpis ⁊ nuda. Sic ſi a ſupbo aliena aufe
ras terra ⁊ cinis remanebit. Cōparat̄ etiā
veſice vento plene: que veſica ad nihilum
redigitur dum mortis aculeo aut egritudi
ne pungitur. Cōparatur etiā palee ꝓpter
leuitatē ⁊ incōſtantiā: ⁊ ſic nō facit ad va
lorem palee: vel fumi vel ſpume hoc ꝙ ſu
perioꝛē cōtendit obtinere locum. Sic non
facit ad honoꝛē ſuperbi ꝙ ſup alios vult
eſſe: immo in hoc oſtendit ſe eſſe paleā vel
ſpumam: Si enim granū eēt infimū tene
ret locum: aurum inter metalla preciosum
infimū locū contendit habere: ad idē mo
net nos ponderoſitate ſua: ad qđ dñs mo
net nos verbo. Luce xiiij. Quando dicit:
cum inuitatus fueris ad nuptias. recūbe
in nouiſſimo loco.

¶ Aliud valens ad ſuperbie deteſtatio-
nem. cap. xiij.

U v Ltimo pōt valere ad deteſtationē
ſuperbie: hoc ꝙ dñs ita diligenter
vult cauere ſuos a vitio iſto. Po
tius enī vult habere ſeruiētes ſtultos igno
biles. infirmos: ꝯtemptibiles: paupes. pec
catores: ⁊ etiā pauciores quaʒ habeat eos
ſuperbos. Oīa iſta ex iſtis verbis ſcriptu
re que ſequuntur poſſunt eē manifeſta. i.
ad Coꝛi. i. Que ſtulta ſunt mundi elegit
deus ⁊c. Et ſup illū locū Johā. vbi loqtur
de Nathanaele. dicit glo. Nathanael q̄ʒ do
ctiſſimus nō eſt in apoſtolatū elect⁹. Oēs
enim apli de indoctis fuerūt electi vt con
fundant̄ ſap. Et Aug. Niſi fideliter ꝓcede
ret piſcatoꝛ: nō humiliter ſequeret̄ oꝛatoꝛ.
Et. i. ad coꝛi. i. Ignobilia ⁊ cōtemptibilia
mundi elegit ⁊ ea que nō ſunt. vt ea q̄ ſūt
deſtrueret: vt nō glorietur oīs caro in con
ſpectu eis. Et ſuper. xi. Reg. dicit quedam
glo. Quem mūdus p̄ faſtū electionis ſper
nit: deus ꝓpter deuotionē humilitatis ac
quirit. Et. i. ad Coꝛi. i. Infima mundi ele
git deus vt cōfundat foꝛtia. Et Ja. xi. Nō
ne deus elegit pauperes in hoc mundo?
Greg. Nōnunq̄ dñs q̄bus magna tribuit
quedaʒ parua repꝛehenſibilia reliquit: vt
ſemper habeāt cōtra qđ bellū gerāt: ⁊ de
uictis magnis hoſtib⁹ mentē non erigāt:
qñ eos ad hoc aduerſarij etiā minimi fati
gant. Sed qđ mirū: qñ illa ſuperna regio
incluſib⁹ inis ex parte dāna ptulit: ⁊ ex pte
foꝛtiter ſtetit: vt electi angeloꝝ ſpūs: dum
alios per ſuperbiā cecidiſſe ꝯſpicerēt: ipſi
tanto robuſtius quanto humilius ſtarent
Permiſit dñs Petrū ⁊ Dauid moꝛtaliter
peccare: vt ſic humiliarent̄. permiſit etiaʒ
Judaʒ omnino perire: qui erat de oꝛdine
apoſtoloꝝ ⁊ ſocietate dñi: vt nullus i quā
tocūq̄ʒ oꝛdine ſit inde ſupbiat. Et bꝛeuiter
oēs miſerie q̄s viri ſancti ſuſtinent ad hoc
ſunt ne ſuperbiant. Uñ. ij. ad Coꝛi. xij. Ne
magnitudo reuelationuʒ extollat me. dat⁹
eſt mihi ſtim. car. m. an. ſa. qui me cola. Et
Gre. Dum vitia nos temptāt pficiētes in
nobis virtutes humiliant. Aug. O vene
nū ſuperbie: non niſi veneno tēptationis
curandū. Et Greg. ſuper Job. Jebuſeum
iſrael tollerat: vt humana mens de ſe hu
milia ſentiat dum minima non ſuperat.
Et tamē neq̄ʒ per oīa iſta domatur ad ple
num ſuperbia coꝛdis humani. Unde. Be.
O mira fatuitas coꝛdis noſtri: cui⁹ elatio
nē perfecte dei miſericoꝛdie: cuius ceruico
ſos mot⁹ oīno domare humilitatis mate
ria tanta nō ſufficit: quin ad hec ſuperbiat
terra ⁊ cinis. Abſq̄ʒ modo videt̄ domin⁹
ſuperbiā perſecut⁹ fuiſſe ⁊ doctrina ⁊ exē
plo. Doctrina cum conſuluit. Luce. xiiij.
Recūbere in nouiſſimo loco. Non dixit i
mediocri ſed in nouiſſimo. Et Mat. xviij.
Niſi cōuerſi fueri. ⁊ effi. ſ. par. nō intra. in
re. ce. Et ibidem. Quicūq̄ʒ humiliauerit ſe
ſicut paruulus. iſte maioꝛ eſt in reg. celoꝝ.
Exemplo etiaʒ videt̄ pſecutus fuiſſe abſq̄ʒ
modo. Et infoꝛmatione hois: cū in eadeʒ
veſte quaſi ſociauit purpurā cū ſacco ani
mā carni coniūgendo. ⁊ ex brutali natura
⁊ anima que ſimilis eſt angelo hominem
conſtituit dignitſſima creaturarū limo ter
re copulauit iuxta verbū Iſa. Celos iduit
tenebꝛis: ⁊ poſuit ſaccum operimentū ei⁹.
Quod cōſtat eſſe factum ſpecialiter cōtra
ſuperbiam. ¶ Item abſq̄ʒ modo videtur
ſuperbiam perſecutus fuiſſe cuʒ ad ipſam
deſtruendam ſemetipſum exinaniuit foꝛ
mam ſerui accipiens pedes diſcipuloꝛuʒ
lauit. Unde Joh. Dicit ei Petrus. Domi
ne tu mihi pedes lauas? non lauabis mi
hi pedes in eternum. q. d. Nimia eſſet iſta
humilitas: pcipue videt̄ exceſſiſſe i paſſio
nē. Uñ paſſio eius exceſſus vocat̄. Lu. ix.

Ubi ſic legitur. Erant aũt Moy. & Hely. viſi in maieſtate & dicebant exceſſuz quez completurus erat in ieruſalem. Dicũt aliqui nimis poteſt eſſe homo humilis: ſed quãtũcũq3 quis ſe humiliauerit tñ humilior deo xpo nõ erit cũ ipſe nouiſſim⁹ virorum fuerit: vt legitur Iſa.liij.

℄ Diuiſiones ſuperbie. cap.xiiij.

Poſitis his que pertinent ad deteſtationẽ ſuperbie cõſequens eſt vt diuiſiones ad idem vitium pertinentes ponamus & pſequamur. Et notãdum quod ſuperbia pmo diuiditur in ſuperbiam interiorem & exteriorẽ. Interior vero in ſuperbiam intellectus: & ſuperbiã affectus. Superbia vero intellectus quattuor ſpecies continet. Prima ſpecies ẽ qñ aliquis credit habere bona ſua a ſe. Scda ſpecies eſt quando aliquis credit ſe habere bona ſua a deo ſ3 pro meritis ſuis. Tertia ſpecies eſt quando aliquis credit habere bonum quod non habet. Quarta ſpecies eſt qñ aliquis in opinione ſua prefert ſe alijs. Et notantur hec quattuor ſpecies in hoc verſu. Ex ſe pro meritis falſo plus omnibus inflãt. Prima ſpecie laborabãt phi qui dicebant labia noſtra a nobis ſũt. Iſta ſpecies ſuperbie innuitur nobis. Iob xi. vbi ſic legitur. Uir van⁹ in ſuperbiã erigit & quaſi pullum onagri ſe liberũ natuz putat. Superbus nihil credit ſe tenere ab aliquo. Uidetur tamen ꝙ nullus hãc ſpeciem ſuperbie habeat. Nullus enim ẽ qui non credit bona ſua habere a deo. Unde Ber. ſuper illud cant. Oleũ effuſum no. &c. Quis taz inſanus erit vt aliunde q̃ a deo aliquid preſumat. Nemo ſane deo vt phariſeus gratias agat. Et ſubdit. O phariſee putas te habere aliquid quod non accepiſti. Nihil inquit: & ideo gratias refero largitori. Etiaz infidelis non eſſe in hoc errore quod credat bona ſua habere a ſe. Unde Ber. in lib. de diligendo deo. Inexcuſabilis eſt infidelis ſi non diligit deuz toto corde: tota anima: tota virtute nempe clamat intus ei innata iuſticia: q2 ex toto ſe illum diligere debet cui totuz ſe debere nõ ignorat. Ad quod dici poteſt. Ideo dicitur ſuperbo quod ipſe credit bona ſua habere a ſe q2 facit ac ſi crederet. Simili modo loquendi dicitur de altero quod non credit xpm eſſe filium dei viui. cuz non terretur eius cõminationibus: nec allicitur eius pmiſſionibus. Unde Ber. Putas ne filiuz dei reputet ieſum: quiſquis ille eſt homo q illius non terretur cõminationibus nec attrahitur pmiſſionib⁹ nec pceptis obtẽperat nec conſilijs acquieſcit.

℄ Sex que facit ſuperbus quaſi crederet bona ſua a ſe habere & non a deo.

Sex vero ſunt quantũ ad hoc que dicitur ſuperbus facere: quaſi crederet bona ſua a habere a ſe non a deo. Primo quantũ ad hoc quod de bonis ſuis gloriatur in corde. Unde apoſto. Quid habes quod non accepiſti? Et ſi accepiſti: quid gloriaris quaſi nõ acceperis? Scdo quantũ ad hoc quod de bonis ſuis ſe iactat. Ad quod pertinet illd Iob.xxxi. Si oſculatus ſum manũ meã &c. Etiam in manu intelligitur operatio. In oſculo vero quod eſt contactus oris intelligitur laudatio ppriе operationis. Ore enim pprio ſpiritualiter tangitur res que laudatur. vñ oſculum manus eſt laudatio pprie operationis. Tertio q2 de bonis ſuis deo grãs non agunt Unde homo igratus dicitur non cognoſcere beneficiũ acceptum eo qđ facit ac ſi non cognoſceret pro eo gratias non agit. Et eſt vitiuz iſtud valde nociuũ homini. Obſtruit enim ei fontẽ diuine miſericordie. Unde Ber. Ingratitudo ẽ ventus vrens ſiccans ſibi fontem pietatis rorem miſericordie fluenta gratie. Et Greg. Non eſt dignus dandis qui non agit gratias de datis. Quarto facit ſuperbus ac ſi non haberet bona ſua a deo in hoc quod non habentes bona ſimilia cõtemnit. vñ Ber. Loquens phariſeo. Fruſtra inflaris aduerſus publicanũ: qui ideo non habet vt tu q2 non accepit vt tu. Et ſubdit. Gratias agendo pbas te nihil tibi tribuere ceteros aſpernãdo pdis quod icordes & cecꝫ de locutus ſis. Non enim iudicares publicanũ contẽnendũ pre te. ſi nõ pre illo honorandũ te cenſeres. Quinto quantuz ad hoc qđ ſibi vult viuere & non deo. veriſſima recognitio dominij eſt redditio cenſus vel ſeruitij. Unde cum ſuperbus deo ſeruire renuit ipſe bona ſua ab eo non recognoſcit niſi recognitione verborũ que eſt ridiculoſa & deo contumelioſa. Ridiculoſum enim eſt aliquem dominuz ſola folia verborum in homine habere centu-

melloſum eſt etiā dño quod aliquis eum dominū fateat̄ qui ei ſeruire dedignatur. ¶ Sexto facit ſuperbꝰ quaſi nō crederet habere bona ſua a deo: quādo de bonis illis deo nō tribuit: quādo ipſe hoc requireret per pauperes: ſed potius obiurgat querentes dicēs: vos queritis quaſi nobis cōmēdaſſetis: non attendens quod deus bona ei illa dederit qui per pauperēs requiret. Gre. Gratuitū putas qđ impendis proximo. velis nolis debitor es. Aug. Dicit tibi xp̄s. Da mihi ex eo qđ dedi tibi. De meo quero ꝛ mihi nō donas. Superbia autē iſta valde nociua eſt homini cū bona ſua a deo nō recognoſcit. Omnino. n aliter ſuperbus viueret ſi bona ſua a deo recognoſceret quā viuat: ꝛ ad hoc quo ad multa. ¶ Primo quantū ad hoc quod ſi hoſtē ſuū ſe fortiorē videret ad dñm ſuū pro ſuccurſu oratiōnē quaſi quēdam nunciū mitteret: ꝛ de implorando ſuccurſu vehementer cōſideret. Sciens illud apoſtoli. Fidelis eſt deus qui nō patiet̄ vos. tēp. ſupra id qđ nō poteſtis ꝛc. ¶ Item ſi videret quod caſtrū corporis ſui defendere non poſſet dño ſuo redderet: vt ipſemet defenderet illud ſicut qdam qui temptaret̄ de peccato fornicationis vehemēter: ꝛ reſiſtere ampliꝰ nō poſſet proſternens ſe ante crucifixū dixit. Dñe terrā corporis quā a te teneo amplius defendere nō poſſum: ego reddo eā tibi defende eam: ꝛ ſtatim ceſſauit temptatio. ¶ Itē ſi bōa ſua a deo ſuo recognoſceret ipſe de iniurijs ſibi illatis ſe nō vindicaret: ſed expectaret qđ dñs ſuus iuſticiā ſibi exhiberet: iuxta illđ Prouer. xx. Ne dicas reddā malū pro malo expecta dñm ꝛ liberabit te a labore: videlicet vindicādi ꝛ debito gehēne quo te obligas in vindicando. ¶ Item ſi deū oīm bonoꝝ ſuoꝝ dñm crederet ipſe tantū eius iudiciū formidaret. Non eſt timenda ſnīa a non ſuo iudice lata. Sic nec iudicia hoīum ſunt timenda. Vñ. i. ad Cori. iiij. Mihi pro minimo eſt vt a vobis iudicer. Deinde ſubditur. Qui aūt me iudicat dñs eſt. ¶ Item qui a deo vere ſua bona recognoſceret deo tanq̄ dño nō hoībꝰ placere ſtuderet. Apoſtolus. Si hoībus placerē ſeruus xp̄i non eſſem figurā illoꝝ qui bona ſua attribuūt tenent qui illi volebant Johannē vocare noīe patris ſuis. Figurā vero illoꝝ qui bona ſua deo tribuunt tenet Helyſabeth que ait. Nequaq̄ ſed vocabit̄ Johānes. Lu. i. Et merito Johannes. i. Gratia vocatur q natus de ſterili ſm naturam. Sic bonum opus gratie debet attribui cum anima ex ſe ſterilis ſit ex deo vero habeat quod bona opera agat iuxta illud ps. Qui habitare facit ſteri. in do. ma. fil. le.

¶ Contra confidentiā meriti ſui qua qs credit ſe pro meritis ſuis habere a deo que non habet. cap. xv.

Equitur de illa ſpē ſuperbie qua quis credit habere pro meritis ſuis bona que a deo habet. Ad cuiꝰ vitij deteſta. ¶ Primo facit quod hoc vitium contrariū eſt gratie dei: ꝛ quodāmodo euacuat eam. Si enī dantur hominibus bona pro meritis eoꝝ q̄ gratia iā erit: ſicut ſi paterfamilias ſoluat operario quod ipſe meruit in hoc ei nullā gratiam facit. ¶ Scđo hoc quod liberaliſſimū largitorē reputat venditorē dum ea q̄ dñs ei dat credit ſe emere pro meritis. in quo deo magnā cōtumeliā facit. Tertio facit ad deteſta. huius vitij. hoc quod vitium iſtud omino obſtruit hoī fontē miſericordie. Si enī illi qui laborant hoc vitio petant ſibi aliquid dari a dño merito dicit ei dñs. Ite ad vendentes ꝛ emite. vos Sicut dñt virgines prudētes fatuis. Mat. xxv. Quarto facit ad deteſta. huius peccati magna fatuitas que cōmittat̄ hoc vitiū. Multiplici vero ratione poteſt oſtendi fatuus qui hoc vitio laborat. Primo quia quantūcunq̄ conetur homo: ipſe tamen non ſufficit ſoluendo quod ei dꝫ. Vñ. B. i libro de diligendo deo. Si totū me debeo pro me facto quid addā pro me refacto ꝛ refecto hoc modo. Nec enim tam facile refectus quā factus. Siquidē nō ſolū de me ſed etiā de vnoquoq̄ quod factum eſt ſcriptū eſt: dixit ꝛ facta ſunt: ac vero in reficiēdo de factor ꝛ dixit multa: ꝛ geſſit mira: ꝛ pertulit dura: nec tm̄ dura: ſed etiam indigna: in pmo opere me dedit: in ſecundo ſe. Et vbi ſe dedit me mihi reddidit. Datus ergo ꝛ redditꝰ me pro me debeo ꝛ bis me debeo. quid deo retribuā pro ſe: nā ꝛ etiam ſi me milies rependere poſſem. Quid ſū ego ad dñm? Quanta ergo fatuitas ē qđ hō credat pro meritis ſuis bona ſua habere. cū hō nō ſufficiat ſoluere deo qđ debet.

Solutio enim debiti recipientem nō obli
gat ſed debitorem abſoluit. Secundo po
teſt oſtēdi fatuus qui bona ſua credit pro
meritis habere: quia bene operando facit
ipſe propriam vtilitatem: ⁊ non vtilitatem
dei. Deus enim bonorū noſtrorū nō eget.
vnde. Luce. xvij. Cū feceritis omnia que
pcep. ſ. vo. dicite ſerui inutiles ſumus: qđ
debuimus facere fecimus. In quo verbo
innuuntur nobis due dicte rōnes. ſ. qđ bñ
operando ſoluimus quod debemus ⁊ quod
deo inutiles ſumus vel ad minus reputa-
re debemus. vñ timere debemus quaſi ſer
ui inutiles illā ſententiam dñi. Math. xxv
Inutilem ſeruum eicite in tenebras exter.
Quid debet homini ex hoc quod ꝓpriā
vtilitatem facit: Tertio pōt oſtēdi fatuus
ꝑ hoc quod ipſe nihil dat deo niſi prius de
us reddiderit hoc illi: vnde dominus. xli.
Job. Quis dedit mihi vt reddā ei. Et dicē
dum ad dñm. Que de manu tua ſuſcepi-
mus dedimus tibi. Itē. Iſa. xxvi. Oīa opa
veſtra in nobis opatus es dñe. Et Augu.
Dñe ſup erogas tibi vt debes: ⁊ qs hʒ qc-
quā niſi tuū. Reddis debita nulli debens:
donas debita nihil pdēs. Et. B. Non ſunt
talia merita vt ꝓpterea vita eterna ex iu
re debeatur: vt deus eis iniuriā faceret niſi eā
donaret. Nā vt taceā qđ merita ſint dona
⁊ ita hō magis ꝓpter ipſa debitor eſt deo
q̄ deus homini: quid ſunt omnia merita
ad tantā gloriā. Quarto qꝛ bona opera no
ſtra ex ſe ſunt velut moneta abſq; argento.
A gratia enim dei valor eſt in operibus ſi
ne ea ſunt opera velut falſa moneta qua-
ſi nihil poteſt emi a deo qui falſitatem no
ſtrā agnoſcit. Quinto fatuus ē talis: quia
que in oculis noſtris videntur merita freq̄n
ter in oculis dei ſunt detrimenta vñ. Job
iiij. Ecce qui ſeruiuerūt ei nō ſūt ſtabiles:
⁊ in āgelis ſuis re. pecca. Quāto magis eq
habitāt do. Lu. ⁊c. Et. Iſa. lxiiij. Facti ſu-
mus vt immūdus oēs nos q̄ſi pānus mē-
ſtruate vnius enim. Gre. Sepe iuſticia ve
ſtra ad examē iuſticie diuine deducta iniu
ſticia eſt ⁊ ſordet in cōſpectu iudicis quod
fulget in extimatione operātis. Nullus er-
go ꝯfidat de meritis ſuis. Non indoctū va
let ad meritū ſcire quod nō ſufficiant me-
rita. Ber. Exagera quantum vis merita ⁊
extolle ſordes. Melior eſt miſericordia do
mini ſuper vitas. Idem meum eſt meritū
miſeratio dñi. Idē vapulem ſane non ma
le operans: ſi forte in merita verbera com
putantur forte miſerebitur flagellato qui
in me non inuenit meritum quod remūe
ret. Idē Nemo ſe ſeducat quia ſi bene co
gitare voluit inueniet proculdubio: quia
nec cum. x. milibus poſſit occurere ei qui
cum. xx. milibus venit ad ſe vt eſt ſumptū
de. Luce. xiiij. Idem. ſ. ſpiritus illos quos
repleuerit ⁊ ſpiritu feruere: ⁊ in veritate
agnoſcere facit q̄ ſola miſericordia ē que
homines preuenit ⁊ perducit. Et ſubdit.
Multum ſibi de miſericordia hac vndiq;
attraxerat propheta domini cum diceret
miſericordia eius preueniet ⁊. m. t. ſubſeq-
tur me. ⁊ miſericordia. t. magna eſt ſuper
me. ⁊ miſericordia ter. ante oculos me. ⁊
qui corripit me in miſericordia ⁊ nu. deus
meus miſericordia mea.

¶ De ſpecie illa ſuperbie qua quis credit habere q̄ non habet. xvi B

Sequitur de tertia ſpē ſupbie perti
nente ad intellectum que eſt quan
do aliquis credit ſe habere bonū
quod nō habet. Ad cuius vitij deteſta. pri
mo pōt valere cōmendatio eius contrarij
B. Magna ⁊ raro virtus profecto ē miſe-
rabilem te apparere ⁊ contemptibilem re
putare. Ego hoc ceteris virtutibus mirabi-
lius iudicio. Sic econtrario dici poteſt qđ
valde magnum vitium eſt te miſerabilem
apparere: ⁊ laudabilem reputare: hoc cete
ris vitijs miſerabilius iudicandū eſt. Se
cundo poteſt valere ad deteſta. huius vitij
maledictio que fit laborantibus hoc vitio
Iſa. v. Ubi ſic legitur. ve qui ſapiētes eſtis
in o. v. et coram vobiſmetipſis prudētes.
Tertio facit ad deteſta. huius vitij hoc qđ
hoc vitium adeo impedit hominem a gra
tia dei. Prouer. xxvi. Uidiſti hominē ſibi
ſapientem videri magis ſpem habebit illo
inſipiens. Poteſt autem aſſignari triplici
ter ratio quare hoc vitium impedimentū
ſit gratie dei. Prima eſt quod ipſe qui
hoc vitio laborat gratiā dei nō petit cum
credat ſe eā habere: ⁊ quia non petit ideo
non accipit. Seneca. Ideo mutari nolu-
mus: quia nos vos optimos credimus.
¶ Secūda eſt hec: q̄ dominus non liben
ter daret laboranti hoc vitio gratiā ſuam.
Scit enim qđ ille de eius collatione ei gra
tus nō eſſet cū ipſe credat eā iam ſe habe-

re ⁊ ſic quaſi dn̄s perderet gratiam ſuam ſi eā ei daret. B. Nunqd non perit qd̄ dat ingrato? Tertia ratio eſt: ꝙ ille q̄ laborat: hoc vitio quaſi plenus eſt de nihilo tn̄ nō pōt capere aliquid. Ber. Non eſt quo ſe miſceat vanitas: vbi totū occupat caritas. Ita nō eſt quo ſe immiſceat veritas quādo aliquem occupat falſitas. Quarto poteſt valere ad deteſta. hui⁹ vitij deluſio magna que fit his qui laborant hoc vitio. Deluditur. enī eis eo modo quo deluſum eſt cuidā ruſtico portāti agnū venalem ad forū: quē quidam lecator vidēs dixit ſocijs ſuis: vultis habere agnū quē portat ruſticus iſte? Qui dixerūt volumus. Et iſte diſpoſuit ſocios ꝑ diuerſa loca ꝑ que ruſticus erat trāſiturus: dicens quod quilibet quereret a ruſtico ſi vellet vendere canē illū. Et cū primus q̄reret. Reſpōdit ruſticus ꝙ nō erat canis ſ3 agnus. Sed cū queſiſſent alij: ad vltimū credidit de agno quod eēt canis. Sic ſuperbus plus adulatori: q̄ ſibi credens ad vltimū credit de agno ſe habere bonū illud qd̄ certiſſime ſciebat prius ſe nō habere. Seneca. Mōſtrabo tibi qd omnia poſſidentibus deſit. ſ. qui verū dicat ⁊ homines inter mētiētes ſtupentē ipſaq3 cōſuetudine pro rectis blanda audientem ad verū perducat. Sic faciunt adulatores de ſuperbo ſicut de veſica pueri quā vnus aliquātulū inflat ⁊ alius plus ⁊ tertius plus: donec bene inflata ſit Sic vnus adulator inflat ſuperbū: alius amplius inflat Sene. Omniū adulatorū vnū officium vna intentio: vt q̄s blandiſſime fallat. Quinto facit ad deteſta. huius vitij hoc qd̄ hominē in tanta cecitate ponit vt etiam cecitatē ſuam agnoſcere nō poſſit: alij ceci ſaltem cecitatem ſuam agnoſcunt ſ3 aliud cognoſcere nō poſſint. Vltimo facit ad deteſta. huius vitij hoc ꝙ diabolus de ille q̄ laborat hoc vitio ſaccū non ſolum ad cōtinendum vilia facit: ſed etiā ad continēdum nulla.

¶ Triplex remedium contra vitiū iſtud.

Triplex aūt remediū poteſt eſſe cōtra vitiū iſtud. ¶ Primum eſt frequēs meditatio proprij ſtatus. B. Meditatio quid d̄ſit decori oratio ne deſit obtinet. Et eſt iſtud vtile valde homini: ⁊ valde placet deo qd̄ homo frequēter ſe inſpiciat. B. Illā aīam diligit deus: q̄ ſine ceſſatione ſe cōſiderat ⁊ ſine ſimulatione ſe iudicat. Idē. Si noueris miſteria oīa ſi te nō noueris eris ſimilis homini edificāti ſine fundamēto. ¶ Scōm remediū eſt: vt corrigenti exhibeat faciem hylaris adulanti triſtis. Sic enī fiet vt a multis corrigaris ⁊ a nullis adulatoribus decipiaris. Nemo. n. inuito adulatori libēter narrat ſicut dicit. Iero. Ecōtrario multos inuenit adulātes qui libenter eos audit. Prouer. xix. Princeps qui libēter audit verba mēdacij oēs miniſtros h3 impios. Tertiū eſt remediū vt ſpeculū ſacre ſcripture faciei mētis frequēter opponat. Grego. Sacra ſcriptura tanquā ſpeculū mentibus noſtris opponit: vt ſi qd in eis fedū fuerit videatur.

¶ De ſuperbia intellectus qua q̄s prepōnit ſe alijs in eſtimatione ſua. xvij

Sequitur de quarta ſpecie pertinēte ad intellectum que eſt quando aliquis in extimatione ſua ꝑponit ſe alijs: qd̄ eſt ⁊ valde magna ruſticitas: ⁊ fatuitas ⁊ etiā magna iniquitas. ¶ Qd̄ ꝑpōere ſe alijs ſit magna ruſticitas: poteſt oſtendi per hoc qd̄ q̄ iſto vitio laborat: q̄ſi vult ſedere altior alijs in hoſpitio proprio ⁊ ibi inhonorat hoīes vbi debuit eos maxime honorare in ꝓpria. ſ. domo Nō ſic faciebat abraā q̄ dicit Geñ. xviij. Loquar ad dominum meum: cū ſim pul. ⁊ ci. Super quē locū dicit Greg. Apte cernim⁹ in quo loco ſe poſuerat: q̄ ſe puluerē ⁊ cinerē etiā cū deo loqueret extimabat. Quia ergo pena ferendi ſunt: q̄ ad ſumma nō proficiūt ⁊ de minimis ſe extollunt.

¶ Quod ſtultum eſt ſe alijs preferre.

Quod aūt magna fatuitas ſit ſe preponere alijs: multipliciter pōt oſtēdi. ¶ Primo per hoc qd̄ quanto aliq̄s ſe magis appreciat tanto minus appreciatur a deo: ⁊ tanto minus valet. Exēplū habes de hoc i Saule. de quo legitur. i. Reg. xv. Cū eēs paruulus in oculis tuis: caput in tribubus iſrael: factus es econtrario cū magnus eſſes i oculis tuis: a regno deiectus es. Illū autē qui ſe deſpicit dn̄s appciat. ps. Cor cōtritū ⁊ hu. deus nō deſpicies. ¶ Scd̄o pōt oſtēdi fatuitas iſta ꝑ icertitudinē quā habēt hoīes in p̄ſenti vita de bonitate ſua vel aliena. Eccle. ix. Sūt iuſti atq3 ſapientes quorū opa ſunt in manu dei ⁊ tū neſcit homo vtrū amore dign⁹

ſitan odio ⁊ lʒ homo pſͣtaliter certus eēt
de bonitate ſua: ⁊ de malicia aliena finali
ter tn̄ incertus eſt. Licet enim ꝑrimus tuꝰ
in p̄ſenti ſit homicida vel iudeus vel ſarra
cenus. Forſitan tn̄ iudei ꝓuidētia eſt de or
dine cherubin ⁊ ſaraphin: lʒ etiā modo tu
ſis bonus tn̄ dei ſcientia iam es patibulo i
ferni affixus. Eccle. viij. Uidi ipſos ſepul
tos qui cum adhuc viuerēt in loco ſancto
erāt ⁊ laudabātur in ciuitate quaſi iuſtoꝝ
operuꝫ: vidit Salo. ſpū ꝓphetico ſepultos
in inferno qui i mūdo iſto ſancti credebā
tur: ideo nulli dʒ hō cōparare ſe. Ber. Noli
te cōparare maioribus. noli minoribus no
li equalibus noli vel vni te nemini non di
co ꝓponas: ſed nec cōparare p̄ſumas. Idē
In anima plane nō eſt timēda quāta libʒ
humiliatio: horrenda aūt nimiūqꝫ eſt pa
uenda vel minima temere preſumpta ere
ctio. Et eſt cōpetens exemplū de hoc in eo
qui ingreſſurus eſt per oſtium baſſum cui
nō eſt periculoſum quantūcūqꝫ ſe inclinet
ſed ſi ſe eleuauerit amplius debito quātuꝫ
eſt trāſuerſuꝫ vnius digiti ledet caput ſuū
Idē accidit his qui ꝑ humile oſtiuꝫ para
diſi volunt ingredi. ¶ Tertio poteſt oſtē
di iſta fatuitas per hoc qđ eſtimatio ali
cuius qua aliquis prefert ſe alijs apđ deū
cui cogitatio locutio eſt quedam oſtenta
tio eſt ꝓparatū diuitiarū ⁊ obſtruit homi
ni fonteꝫ diuine miſericordie. B. Phariſe
us exſufla miſericordiam dum diſſimulat
miſericordiam. ¶ Quarto poteſt oſtēdi fa
tuitas iſta ꝑ hoc ꝗ talis vult iudex eſſe ſui
ipſius. cum ꝓprius amor ſoleat fallere ho
mines in iuditio ſuiipſius. B. Amor ſicut
nec odiū veritatis neſcit iuditiū. Ideꝫ. De
legibus humanis ſtatutū: ⁊ in cauſis tā ec
leſiaſticis ꝙ ſecularibus eſſe ſeruatū ſpecia
les amicos cauſantiū non debere admitti
in iuditio: ne vel fallant vel fallanť amore
ſuoꝝ. Qđ ſi culpaꝫ amici tuo iuditio aliꝰ
amor minuit vel prorſus abſcōdit quanto
magis amor tui tuū cōtra te iuditiū fallit?
Itē Phus. Itē fere parata eſt omniū ho
minū natura vt aliena meliꝰ iudicet ꝙ ſua
tali pōt dici. Tu iudiciū facis de teipſo iu
dicium tuum non eſt verum. ¶ Quinto
poteſt oſtendi fatuitas iſta per hoc ꝗ tales
credunt ſoleꝫ iuſtitie non lucere clare: niſi
in domo cōſcientie eoꝝ: quod indubitan
ter magna fatuitas eſt: vnde Ber. Nolo vt
nuſquā arbitreris lucere ſolem cōmunem
lucem: niſi in cella tua. Nuſquā eſſe ſerenū
niſi penes te: nuſquā operari gratiā dei: ni
ſi in conſcientia tua. Malo te cogitare vbi
cūqꝫ eſſe ſtrenuꝫ: niſi apud te: ⁊ peius de te
ꝙ de aliquo eſtimare. Iniquitas etiam ma
gna eſt ſe preferre quātū ad deū: ⁊ quantū
ad proximum. ¶ Quintum ad deuꝫ quã E
tripliciter eſt iniquus qui alijs ſe prefert.
¶ Primo qꝛ iudiciū datū filio di ſibi vſur
pat: vnde Jo. v. Pater non iudicat quem
quā ſed omne iudicium de ſi. ¶ Secundo
quia opus eiꝰ deſpicit. Prouer. xiiij. Qui
calumniať egentem exprobrat factori eius
ibi dicit Interli. Qui facit tale multuꝫ diſ
plicet mulieri cum quis deſpicit filiū eius
vel artifici cum qs deſpicit opus eius ita
etiā deo cū aliquis creaturas eius deſpicit
Tertio iniquus eſt in deum cum ſe ſolum
bonū credit: qꝛ quodāmodo de deo male
ſentit ⁊ de ſapiētia dei male ſentit: qm̄ cre
dit qđ deus in vno ſolo loco diuitias ſuas
poſuerit: ⁊ de bonitate eius male ſentit cū
credit qđ deus alijs nō ſit bonus ſed tātuꝫ
ſibi: vel credit qđ alijs parum ſit bonus in
quo quodāmodo derogat: vnde ſuper illō
Mat. v. Qui auteꝫ dixerit fatue dicit Glo.
Non modicus furor eſt quem deus ſapiē
tie ſue ſale conditi infatuať dicere ⁊ ſaliē
ti deo derogare. ¶ Quarto iniquus eſt ra
tis in deū: quia dum ipſe in ſe eſt magnus
deus in eo quodāmodo eſt paruus cuꝫ cō
trario modo oporteat eſſe. Oportet enim
hominē minui vt deus in eo creſcat iuxta
illud precurſoris Jo. iij. Illū oportet creſce
re: me autem minui.

¶ Duplex iniquitas in proximū.

In proximū aūt iniquus eſt ſe pre F
fert alijs dupliciter. ¶ Primo qꝛ
p̄ſumit proximū iudicare i quo nō
hʒ iuditiū ꝯtra ꝓhibitionē dñi. Mat. vij.
Noli iudi. ⁊ non iudica. Apoſt. Tu qd es
qui iudicas ſeruū alienū: ſuo dño ſtat an ca
dit. ¶ Secūdo qꝛ inique iudicat eū: ⁊ q̄ſi
hʒ ſtaterā doloſaꝫ cū proximo peccato qđ
ſcit de proximo ſuo ſe ei preponit: ⁊ cū ſciat
ſe m̄ peccata commiſiſſe. ¶ Preterea ne
ſcit circūſtantias peccatoꝝ in proximo: que
multū poſſunt diminuere peccatū eiꝰ. Ne
ſcit .n. qua intentione fecerit: ⁊ vtrū ex ſur
reptione vel ex deliberatione: vtrū ex igno
rantia vel ex certa ſcientia: ⁊ vtrū caſu vel

ex propoſito ꝛ virũ vehementia temptatio
nis ſunt pro ridiculoſa argumentatione
quam non auderet etiaȝ recitare in ſcolis
proximũ ſuũ iudicat malũ: vt pro aliquo
leui ſigno. De hac ſtatera doloſa legitur.
Prouer. xi. Statera doloſa abhominatio
eſt apud deum. Qui ſapiens eſſet peccata
ſua longe maiora peccantis aliorũ extima
retcũ melius cognoſcat circũſtantias pec
catũ ſuum aggrauantes quã circũſtantias
que aggrauant peccata aliorũ. B. Qui ꝑ
fecte examinãdo ſemetipſuȝ intelligit ſuo
peccato nullius peccatuȝ par eſſe extimat:
ꝙ non ſicut ſuum intelligit homini qui ſe
prefert alijs qui de ſe ſolo bonã habet opi
nionem quandoqȝ ita accidit ſicut accidit
aman qui de ſe ſolo credebat qđ a rege eẽt
honorandus cum a rege eſſet ſuſpenden-
dus: vnde. Heſter. iiij. Cogitãs Aman in
corde ſuo qđ nullum aliũ rex niſi ſeipſum
vellet honorare. Rñdit ꝛc. Et tñ ſubditur
in fine capituli qđ ſuſpenſus eſt Aman in
patibulo qđ parauerat Mardocheo. Mar
docheũ vero quẽ Aman ſuſpẽdere voluit
rex honorari precepit vt idem legitur. Sic
ille qui aliũ iudicat quandoqȝ eſt cõdẽnã
dus: ꝛ qui ab eo iudicatur ad regnum eſt
ſublimandus.

¶ De ſupbia affectus q̃ hȝ duas ſpẽs. xviij

Dictum eſt de ſuperbia intellectus
conſequẽter dicenduȝ eſt de ſuper
bia affectus: que primo pōt diui-
di in duas ſpecies. ſ. in preſumptionẽ ꝛ ap
petitũ proprie excellentie. Et primo proſe-
quamur de preſumptione de qua tractabi
mus hoc ordine. ¶ Primo oſtendemus
quantũ timendũ ſit vitiuȝ preſumptionis
homini. Scđo. oſtendemus preſumptuo
ſos homines fatuos eſſe. Tertio diſtingue
mus diuerſas ſpẽs pſumptionis. ¶ Tripli
citer vero pōt oſtendi qđ valde timendũ
ſit vitium preſumptionis. ¶ Primo per
hoc qđ dñs cum tanto dãno: ꝛ iactura aia
rũ voluit mederi huic morbo. Ideo enim
diſtulit incarnari valde lõgo tẽpore vt pre
ſumptio i homine deſtrueretur. Noluit. n.
venire vt homo de lege naturali: ꝛ ſcripta
vinceretur: qđ neutra iuuari poſſet. Scđo
idẽ pōt oſtendi per hoc qđ dñs aliquãdo
viros ſanctos pmittit cadere in aliqđ ma
nifeſtum mortale ne de ſe preſumãt: vnde
Aug. Audeo dicere ſupbum eſſe vtile cre-
dere in aliqđ apertũ vel manifeſtũ pecca-
tũ: vñ ſibi diſpliceat qui iaȝ ſibi placendo
ceciderat. Salubrius eñi ſibi petrus qñ fle
uit diſplicuit q̃ placuit quãdo preſumpſit.
¶ Tertio pōt idem oſtendi per multiplex
dãnũ qđ prouenit ex preſumptione. Et eſt
triplex dãnũ qđ inde ꝓuenit. Deus enim
preſumenti auxiliũ ſuum ſubtrahit. Sub-
tracto dei auxilio homo in bono nõ profi-
cit ꝛ tandem in malum corruit. Ad pri
mũ pōt referri illud. Judith vi. Dne oſtẽ-
de: q: non derelinquis preſumẽtes de te ꝛ
pſumentes de ſe ꝛ de ſua virtute gloriãtes
humilias. Ad ſcđm pertinet qđ dicit.
Augu. ſuper illud verbũ in pſalmo. Infir
mata eſt: tu vero ꝑfeciſti eam. Nõ firmare
tur idem. Augu. Si non infirmaretur qđ
Multos ĩpedit a firmitate: pſumptio fir-
mitatis. De ruina vero quã facit preſum-
ptio firmitati: exemplũ habemus in petro
qui viſilius ceteris corruit: q: pre ceteris p̃-
ſumpſit: de preſumptione eius habemus.
Mat. xxvi. Et ſi omnes ſcan. ſ. in te ſed nõ
ego. Et Luce. xxij. Dñe paratus ſuȝ tecũ ꝛ
in car. ꝛ in mor. ire. de ruina eius habes.
Mat. xxvi. Qualiter ad vocẽ ancille nega
uerit. Aug. Ubi dixiſti ſufficit: ibi defeciſti
vbi tibi placuiſti: ibi perijſti.

¶ De fatuitate illius qui de ſe preſumit.

Stultitas vero que eſt in eo qui de
ſe preſumit multiplex pōt oſtẽdi.
Primo vl' verbis ſcripture: q̃ infirmi
tatẽ humanã oſtendunt de quibus pauca
ſubdamus. ij. Cor. iij. Nõ qđ ſufficientes
ſumus cogitare aliqd a nobis quaſi ex no
bis ꝛc. Si non ſufficit hõ ad bene cogitã-
duȝ qđ eſt minimũ inter bona opera quõ
ſufficiet ad alia? Jo. vi. Nemo vẽit ad me
niſi pater qui miſit me traxerit eũ Jõ dicit
eccleſia. Cant. i. Trahe me poſt te. Super
qđ verbuȝ dicit. B. in perſona eccleſie. Do
mine ſcio me nequaq̃ poſſe peruenire ad
te: niſi gradiendo poſt te: ſed neqȝ hoc qui
dẽ niſi ad iuta: ꝛ ideo precor vt trahas
me poſt te. Beatus ſiquidem eſt cuius
auxilium abs te aſcenſiones in corde ſuo
diſpo. in val. la. peruenturus quandoqȝ ad
te in mõtibus gaudiorum. Oſee. xiij. Per
ditio tua iſrael ex te tãtummodo ex me au
xilium. Et in. p̃s. Homo eſt ſpiritus va-
dens ꝛ non re: per ſe vadit homo ad pec-
catum: ſed per ſe non redit. Nauis per ſe

deſcendit in rapidaz aquam ſed non per ſe aſcendit piſcis per ſe intrat in naſſā. ſed nō per ſe exit. Terra per ſe profert ſpinas ⁊ tribulos: ſed non per ſe profert frumentum. Sic homo poteſt per ſe facere malū ſed non per ſe bonum. Johā. xv. Sine me nihil po. ſa. Augu. Loquens de negatiōe Petri hic cognoſcitur quā vez ſit ſumme nihil poſ. ſa. Ecce ad vnius aure ipulſū firmiſſima colūna cōtremuit. ℂ Secūdo poteſt oſtendi fatuitas preſumentiuz de ſe p collationem imbecillitatis noſtre ad fortitudinem hoſtiuz noſtrorum. Nos eniz ſum⁹ quaſi locuſte gygantibus infernalibus cōparati qui ſunt hoſtes noſtri. Ualde ergo fatuus eſt q preſumit de ſe in deo tū poſſumus ēt gigantes vincere. Un̄ Orig. Sup numeri. Ubi loquens de exploratoribus miſſis a Moyſe. Uult dn̄s ieſus res miſerabiles facere: vult de locuſtis ſuperare gigantes: ⁊ de his que in terra ſunt celeſtes vincere nequitias. ℂ Tertio poteſt oſtēdi fatuitas preſumentiū de ſe exemplis virorum fortium qui corruiſſe leguntur. Sicut exemplo Petri. Dauid. ⁊ Salomōis: ⁊ ſimiliū. Gre. Dauid cadente nemo ſuperbiat. Multos legimus in ſacris ſcripturis in monte preſumptionis etiā corporaliter corruiſſe. vnde multū fugiēdus eē mons iſte. Aug. Multū in tremis eſt qui illuc ire contendit: vbi multos corruiſſe conſpicit in monte iſto ceciderant qui operant iniquitatē. ℗cipue pōt agnoſci fatuitas preſumentiū de ſe per experientiaz ꝓprie imbecillitatis Leuem enim cogitationem non poſſumus vincere modicū verbū nō poſſum⁹ ſuſtinere. Qua ergo temeritate magna preſumimus q modica nō poſſumus fatuitatem preſumentiū de ſe inſinuat nobis Salomō. Prouer. xiiij. dicens. Sapiens timet ⁊ declinat a malo ſtultus tranſit ⁊ confidit.

ℂ De quattuor ſpeciebus preſumptionis.

Sequitur de ſpeciebus preſumptionis: ⁊ poſſum⁹ diſtinguere quattuor ſpēs ipſi⁹. ℂ Prima ſpēs eſt quādo aliquis preſumit quod alij nō pſumunt: hac ſpecie laborant illi q noua pſumunt preferentes ſe anteceſſoribus ſuis: ⁊ qui coram aliqbus ſibi equalibus vel melioribus preſumunt quod non ipſi ad hāc ſpēm preſumptionis videtur poſſe referri illud. Ecceleſia. xxxij. Audi tacens ſimul et querens: ⁊ in medio magnatorum loqui non preſumas. ℂ Secunda ſpecies pſumptionis eſt. quando aliquis preſumit hoc de quo preſumendum non eſſet: vt cuz aliquis preſumit de viribus ſuis. vel de amicis carnalibus: vel de diuitibus ad hanc ſpēm preſumptionis videtur pertinere illud. Jere. xvij. Maledictus homo qui cōfidit in homine: ⁊ ponit car. bra. ſuum. Et ſubditur. Benedictus vir qui confidit in domino ⁊c. Et illud Iſa. xxxvi. Ecce confidis ſuper baculum arundinem confractū iſtum ſuper egyptum cui ſi innixus fuerit homo intrabit manum eius ⁊ perforabit eum. Et illud. Prouer. xi. Qui confidit in diuitijs ſuis corruet. ℂ Tertia ſpecies preſumptionis eſt: cum quis preſumit aliqd ante tempus: vt cum aliquis preſumit de victoria qui adhuc eſt in pugna. Ad quod illud Job vndecimo. poteſt referri. Memento belli. Nec vltra addas loqui. Et illud tertio Reg. xx. Nō glorietur accinctus eque vt diſcinctus. Et vocat Gle. Accinctum illuz qui indutus eſt armis: ⁊ adhuc eſt in acie. Diſcintum vero vocat illum q victor eſt: ⁊ iam arma depoſuit. Ad idem poteſt etiam referri illud q dixit quidam pater cuidam fratri dicenti. Ego mortuus ſum mundo: ⁊ ſi tu mortuus es. Ait pater diabolus tamen mortuus non eſt: ad eandem ſpeciem preſumptionis ptinet quando aliquis preſumit de perfectione q adhuc eſt in inchoatione. Quantūcunq aliquis profecerit ſemper reputare debet ſe incipientem. Unde in Eccleſia. xviij. Cuz cōſumauerit homo tunc inci. Gre. in moral. Neſcit mēs per corporē veteraſcere q ſemp ſtudet per deſideriū inchoare. Jdez Si a bonis inchoatis volumus laceſcere valde neceſſe ē vt ſemp ea credamus nos ichoare. Dauid. Et dixi nunc cepi. Jer. iij. Patrem vocabis me: ⁊ poſt me igredi nō ceſſa. Et eccle. xliij. A luna ſignū diei feſti luminare qd mi. in cō. ſic vir iuſtus ḡnto pfectior exiſtit: tanto oculis ſuis minuitur. ℂ Quarta ſpēs preſumptionis ē quando aliquis pſumit illud qd ē ſupra vires ſuas ſicut cum aliquis preſumit q ipſe exibit a peccato quādo voluerit: cū tamē a caſu in

peccatū mō cauere nō poſſit. Ad hec preſumptionē pertinet illud Eccl. xxix. Repromiſſio nequiſſima multos perdit. De hac preſumptione amplius dictū. In tractatu de luxuria capitulo vltimo. ¶ Ad hanc pſumptionis ſpēm pertinet quando aliqs inſufficiens recipit curā animaꝝ ⁊ pmittit ſe alios a lupo infernali liberare cū ipſe iam ſit in ore ipſius. ¶ Ad deſtruendū vero vitiū preſumptionis poſuit dominꝰ hominē iam formatū in paradiſo: vt legitur Gene. ij. Ipſe homo poſuit ſe ibi imo ⁊ poſitus a deo ibi ſtare nō potuit. Quō ergo in celeſti paradiſo viribus ſuis ſe ponet.

¶ De appetitu proprie excellētie: q in tres ſpecies diſtinguitur. ca. xix.

A Dictum eſt de ſpeciebus preſūptionis cōſequenter dicendū ē de appetitu ppꝛie excellentie: ⁊ cū ſit triplex excellentia. ſ. excellētia dñii: excellentia magiſterij: ⁊ excellētia ſimplicis exceſſus: quādo. ſ. aliquis excedit aliū in aliq̄ gratia ita tamē quod nō eſt ſuperior adhuc poterit diſtingui appetitus ppꝛie excellentie: in tres partes. ſ. in appetitū dominij: i appetitū magiſterij: appetitum ſimplicis exceſſus. De appetitu vero dominij pmo pſequemur qui ideo peccatū eſt. q2 locꝰ dominij ppꝛie locus eſt dei. nec dꝫ ab homie appeti. Naturaliter inter hoīes equalitas debet eſſe: nec eſt homo ſubiectus homini niſi per peccatum in beſtiam ſit conuerſus: ⁊ ſic quodammodo homo inferior fac vnde Greg. in moral. Non eſt data homini prelatio vt dominetur hoībus ſꝫ beſtijs terre ⁊ volucribus ⁊ piſcibus: ⁊ hoībꝰ i eo quod induūt faciem eoꝝ. Ubi enim nō delinquimus pares ſumus: ⁊ eſt ſumptuꝫ de pmo Gene. Ubi poſt illud verbū faciamꝰ ho. ad yma. ⁊c. Et ſubditur: ⁊ preſit piſcibus maris ⁊c. ¶ Ad deteſta. vero huiꝰ vitij. Primo poſſumus vti diſſuaſionibus q̄s faciunt ſcripture de vitio iſto: ⁊ de multis pauca ponemus legitur Eccl. vij. Noli querere ab hoīe ducatuꝫ neqꝫ a re. ca. ho. Sicut ad regem ſpāliter ptinet ponere aliquem in regno ſuo qui loco ſuo ſit: ⁊ regi iniuriā faceret qui ab alio quā a rege ſine eius conſenſu obtinere vellet ſic deo iniuriam facit qui ab alio quā ab ipō dignitatem querit. Item eccle. vij. Noli fieri iudex niſi virtute valeas. ir. ini. Sicut in ꝯflictu corporali hoſtes precipue irruūt ſup illuꝫ qui in dignitate eſt: vnde neceſſariū eſt ei: vt virtutē habeat diſrumpendi eos. Item Ier. Laue honores quos ſine culpa tenere non pſ. Sublimitas honoꝝ magnitudo ſceleꝝ eſt. Gre. in paſtorali. Pollens virtutibus inuitus ⁊ coactus accedat ad regimē aīaꝝ. Si ille qui virtutibus pollet inuitus debet accedere: quid de illo qui vitijs ſordet: Ille nullo modo dꝫ accedere: ⁊ ſi accedit non modicū damnoſum ē ⁊ ſibi ⁊ populo. Damnum populi oſtēdi pōt: hijs teſtimonijs ſcripture que ſequetur: legitur Prouer. xxviij. Regnantibus impijs ruine hoīum. Itē leo rugiens: ⁊ vrſus eſuriēs princeps impius ſuper populū pauperē. Item dux indigens prudētia multos oppꝛimet per calumnī i. Et Prouer. xxix. Cū impij ſumpſerint principatū gemet populus. Damnū vero quod incurret qui cum indignus ſit ſublimaꝫ. īſinuat nobis Aug. dicens. In nullo ſentio deū ita iratū mihi q̄ in hoc qꝺ cū indignus eſſem ad regnuꝫ poſitus ſuꝫ ad amplius tre fine gubernacu lū in apice regiminis eccleſie. Poſſūt etiā ſo valere ad deteſta. huius vitij exempla: ⁊ de multis exemplis pauca ponemꝰ. Et pmo ponemus exemplum dñi noſtri ieſu xpi. de quo legitur Io. vi. Ieſus autē cum vidiſſet quia venturi eſſent vt raperēt euꝫ ⁊ facerent regem: fugit iterū in montē ipſe ſolus. Querentibus eum ad morteꝫ ipſe ſe vltro obtulit: vt legitur Io. xviij. Querentes aūt ſe ad regnuꝫ fugit vt oſtēderet qꝺ quibuſdam potius expediret eos eſſe mortuos quā in loco dignitatis hoc ipm conſitentur aliqui nobiles ⁊ potentes quod potius expediret eis eſſe leproſos quā eſſe in ſtatu in quo ſunt: hoc exēplo vtiꝫ apoſt. ad Heb. xij. dicēs. Curramꝰ ad ppoſitum nobis certamē aſpiciētes in auctorē fidei: ⁊ cōſumatorē ieſum qui ppoſito ſibi gaudio ſuſtinuit crucē. De Aug. etiā legitur quod fugiebat ab omni ciuitate: q̄ non habebat epm ne in epm raperetur. Inueniꝫ etiam de quodā pꝛiore clareuallenſi noīe Gualfredo qꝺ cum electus in epm tornacentem ab Eugenio papa: ⁊ abbate ſuo ſctō Bernardo cogeretur onus epatus ſubire ipſe pſtratus ad pedes abbatis: ⁊ clericoꝝ qui ſe elegerant ad modū cruciſali: monachꝰ fugitiuus ſi me electis eſſe potero. epiſco-

pus nunq̄ ero. Cui laboranti in extremis
quidā monach⁹ ei carus aſſidens ait. Ca-
re mi q2 nunc corpore ſeparamur ⁊ oro te
vt ſi potes ſalua voluntate dei: ſtatū tuum
mihi poſt mortē reueles. Qui oranti poſt
mortem ante altare apparuit in viſione
Gualfredus dicens. Ecce aſſum Gualfre
dus frater tuus. Cui ille ait. Care mi quō
eſt tibi? Cui ille. Bene. ſed reuelatū ē mihi
a ſancta trinitate quod ſi ꝓmotus eſſez in
epm fuiſſem d numero reproboꝝ. ¶ Ter
tio poteſt ad deteſta: hui⁹ vitii hoc qđ am
bitioſis male ē dū ad dignitatē tēdunt: pe
ius eſt eis cū iaz dignitatē acq̄ſierūt: peſſi
me erit eis cū punient de hoc quod i loco
dignitatis male ſe habuerunt. Quod ma
le ſit ambitioſis duz ad dignitatē tendūt.
Primo patet ex verbis Senece dicentis.
Quecūq3 eminere videntur q̄uis puſilla
ſint: ⁊ tantūmodo ꝯparatione humillimo
ruz exercentur per difficiles ⁊ arduos tra-
mites adeunt cū terra groſſa in faſtigium
dignitatis via eſt. Itē phs. Hoc maximuz
malū hz ambitio quod nō reſpicit deū vel
ſe vel alios: ſed per phas ⁊ nephas ⁊ mille
pericula ad dignitatē tendit quā appetit.
Ambitioſus eſt ſemper pauid⁹. Timet.n.
ne quid dicat vel faciat qđ i oculis homi-
nuz diſpliceat. Honeſtatē mentit: humili-
tatē ſimulat: cunctis adulatur: cunctis ſcli
natioſum eſt ſeruus ⁊ tributarius: grauez
pugnā fert in ſe dū iniquitas pulſat aiūm
⁊ ambitio' cōtinet malū. Qđ autē male ſit
valde ambitioſo cū iam habet dignitatez
multipliciter poteſt oſtēdi. Primo ex ver
bis. B. ſic dicentis. O ambitio ambientiuz
crux q̄ oīs torques oibus places: nil acer-
bius cruciat: nil imoleſtius iq̄uietat: nil tñ
apud miſeros mortales celebrius nego-
ciis ſuis. Seneca. Nemo ex his quos pur
puratos video felix eſt nō magis q̄ illis q-
bus ſceptū ⁊ clamidē in cena ſabule aſſi-
gnant. Qui in loco dignitatis ſunt: in ma
iori periculo ſunt quantū ad aīam: ⁊ etiaz
quantū ad corpus frequenter. Jero. Ho-
nores ſecū pericula trahūt ⁊ cito periclitatˀ
poteſtas. Quanto maior honor tanto ma
iora pericula. Idē altiſſimi mōtes crebris
fulminibus feriunt. Aug. Eti loquens d
eo qui preeſt: dicit quod quāto i ſuperiori
loco tāto in pīculo maiori verſatˀ. Interdū
ꝑncipes ꝓpter magnū periculū i quo ſūt
nō audent etiā ire per ꝓpriā ciuitatez: niſi
ab armis defendātur qđ nō eſt paruus mi
ſeria. Tullius. Nōne millies melius ē pe-
rire alibi q̄ in ſua ciuitate ſine armoꝝ pſi-
dio nō poſſe viuere. In maioribus etiā cri
minibus ſunt frequenter qui preſunt. Uñ
Jere. v. Job ad optimates ⁊ loquar eis.
Ipſi.n. cognouerūt viā domini ⁊ iudiciū
dei ſui. Et ecce magis hii ꝯfre. iugū. ratio
enīz ⁊ eodē. c. in fi. Inuēti ſunt in populo
impii in eo iſidiātes quaſi aucupes laqos
ponētes. ⁊ pedicas ad capiēdos viros. Si
cut decipula plena auibus: ſic domus eoꝝ
plene dolo. Ideo magnificati ſūt: ⁊ ditati:
⁊ ingraſſati: ⁊ īpinguati: ⁊ preterierūt ſer
mones mons peſſime. Sene. Abſtrahunt
a recto diuitie. honores ⁊ potentie: ⁊ alia
que in opinione noſtra ſunt cara. Pretio
tñ ſūt vilia. In maiori etiā labore ſunt: vñ
ſignificati ſunt per duo opertimenta ſupio
ra q̄ in tabernaculo erant de pellib⁹ arietū
ꝓpter eſtum ⁊ imbriū diffuſionē dē gbus
habetur. Exo. xxv. Opertimenta illa cuſto-
diebant opertimentū inferi⁹ qđ erat valde
precioſuz: ſic illi qui preſunt cuſtodiunt fi-
lios dei quos ipſe tenere diligit: nec vult in-
cōmoditati illius vel vexationib⁹ exponi.
vnde Greg. Miſeri: oīs deus quos tenere
diligit ab extremis criminibus abſcondit.
Nā vel paterfamilias ad laborē ſeruos ſu
os mittit a quo ſubtiles filios ſuſpendit: ⁊
ide filii ſine vexatione decori ſunt. Unde
ſerui in puluere deturpant. Capa pluuia-
lis nō ideo ſupponitur ceteris veſtibus: qt
carior habeatur: ſed potius vt ſola detur-
petur. Nec fit hoc ꝑncipaliter ad vtilitatez
ipſius cappe ſed ꝓpter vtilitatē ceterarū
veſtium. Sic qui preeſt nō debet ſe repu-
tare ceteris meliorē. Debet etiā credere ſe
in ſtatu illo poſitū ꝓpter vtilitatē populi:
nō ꝓpter ſuū honorem. Expedit enim vt
vnus hō moriatur pro populo. i. laborioſe
vite ⁊ periculo ſe exponatur: que eſt velut
quedā mors. ¶ Multi tñ adeo fatui ſunt
vt mortē iſtā appetāt: ⁊ dulcedinē q̄ete vi-
te faſtidiūt. Uñ Gre. Ceſſationē a labori-
b⁹ mūdi diſs iperat: ſed veſana mēs pluo
aſſequi carnaliter aſpera q̄ tenere ſpūalit
blāda gaudet hoſtes magna faſtidiūt: ⁊ re
pas deſiderāt: q̄ nō ſine lachrymis cerne-
dunt. ¶ Preterea ambitioſi ex dignitate
quā appetūt nō obtinēt honorez ad quez

tendunt. Non. n. ipſi honorant ad digni-
tatē: ſed dignitas poti⁹ exhonorat ab ipſis
⁊ deturpat. Ideo egregie de Ceſare Tul
lius ait. Ceſar cum quoſdā voluit honora
re: nō ipſos honeſtauit: ſʒ ornamenta. i. di
gnitates deturpauit. ¶ Itē Boeti⁹. Quā
to maior eſt dignitas tanto iprobos deſpe
ctiores faciuat nō ipune redeunt: nō quia
improbi parē dignitatibus vicē quas ſua
cōtagione cōmaculant. Et lʒ valde ſit ma
le ambitioſis dū ſunt i loco dignitatis de-
terius tñ erit eis cum pro abuſione ſua pu
nient. Unde Greg. In maiori gradu ma-
ior ſine dubio pena. Sap. vi. Potētes po.
tor. pa. Et Apo. xviij. Quātuʒ glorificauit
ſe in delicijs. f. tm̄ d. a. ſl. tor. ⁊ luc. ¶ Ād de
teſta. etiaʒ huius vitij facere poteſt hoc ꝙ
vitiū iſtud eſt valde efficax ad capiendos
hoies. vnde quidā. Plurima cū ſoleāt ho
minū corrūpere mores. Fortius euertunt
femina cenſus honor queʒ res nec femina
vincere poſſunt ſubiugat ambitio. Poſſu
mus etiā vti ad deteſtationē hui⁹ vitij pa
rabola illa que habet. Iud. ix. Uenerunt
ligna vt vngerent ſup ſe regē. Dixeruntqʒ
oliue. Impera nobis. Que rñdit. Nūqd
poſſum deſerere pinguedinē meā qua dij
vtunt: ⁊ hoies ⁊ venire vt iter ligna ꝓmo
uear? dixeruntqʒ ad arborē ficū: veni ⁊ ſu
per nos regimen accipe. Qd̄ reſpōdit eis.
Nunqd poſſū deſerere dulcedinē meā fru
ctuſqʒ ſuauiſſimos: ⁊ ire vt iter cetera ligna
ꝓmouear? Locutaqʒ ſunt ligna ad viteʒ:
veni ⁊ impera nobis. Et reſpōdit. Nūqd
poſſū deſerere vinū meū qd̄ letificat deū
⁊ hoies: ⁊ inter cetera ligna ꝓmoueri. Di
xeruntqʒ oia ligna ad ramnuʒ: veni ⁊ ipera
ſuper nos. Quod reſpōdit eis. Si vere re
gem me vobis ꝯſtituitis: venite ⁊ ſub vm
bra mea requieſcite: ligna ſuper ſe regeʒ vn-
gunt: quādo aliqui aliquē eligūt vt eis do
minetur. Notabiliter aūt dicunt eū vnge
re: occaſionē enīʒ dant vt vncte: ⁊ manſue
te ſe debeat habere erga eos. In hoc qd̄
euʒ ſibi ꝑficiunt ⁊ preponūt. Ualde enim
peruerſum eſt eos exhonorare qui in ho-
nore eum poſuerunt: ⁊ poteſtate manu ali
quorum accepta vtiin depreſſione eorūdem
que peruerſitas ſignificata eſt. Mat. xxvij
In hoc ꝙ milites preſidis accipiētes arū
dinem de manu xp̄i percutiebant inde ca
put eius. In arundine enim que vacua eſt

poteſtas terrena itelligitur: que nihil habʒ
ſoliditatis: per oliuam: cuius pinguedine
deus ⁊ homines vtuntur: ſignatur aliquis
vbi miſericors in operibus miſericordie
exercens ſe qui oleo miſericordie ſue pau-
pertatem aliorum condit: ⁊ quaſi impin-
guat lucem: ⁊ diuine gratie eodem oleo
in ſe nutrit ⁊ conſeruat. Talis prelationeʒ
refugit timens ne occaſione eius bonum
quod accepit amittat. In ficu vero intelli
gitur aliquis contemplatiuus iam dulce-
dinem dei in cōtemplatione ſentiens qui
prelationem non vult accipere quia timet
dulcedinem quam ſentit amittere. Scit
enim quod oportebit eum per ſollicitudi-
nem exteriorum extra ſe exire. Unde Lu-
ce decimoquarto. Uillaʒ emi ⁊ neceſſe ha
beo exire. Et dicit Interli. ab interna con-
templatione. Ibidem dicit Glo. Auguſti.
In empta villa dominatio notatur: ⁊ ſu-
perbia villam poſſidere: ⁊ homines ſibi
ſubdere vitium malum: vitium prauum.
Per vitem propter feruorem vini intelli-
gitur aliquis perfecte caritatis: ⁊ feruen-
tis qui prelationem ſimiliter recuſat: ti-
mens ne ſi eam ſuſciperet feruor caritatis
in eo tepeſcat: propter aquam mundane
ſollicitudines ſuperinfuſam. Ramnus
vero genus rubi eſt quod vulgo ſentes ap
pellant aſperum minus ⁊ aculeatū ſicut
ſentes: ⁊ ſm Ioſephum ad impetuʒ ven-
ti ignem naturaliter producit: ⁊ eſt in ꝑn-
cipio molle: ſed poſtea dureſcit: vnde ſi-
gnat aliquem malum ambitioſuʒ qui ſpi
nis vitiorum ſpinoſus eſt qui ſpoliat ſub-
ditos ſuos ſicut ſpine lana ſpoliant oues
contigentes eas qui ex ſe emittunt ignem
peruerſe conuerſationis quo ſe: ⁊ ſubdi-
tos ſuos comburet infernali incendio:
qui ſe ſubditis ſuis mollem in principio
exhibet ⁊ manſuetum: deinde vero durus
quia tyrannidem exercet: ⁊ talis regimen
non recuſat. ¶ Poterit tamen alicui vide
ri quod appetitus dominij malus non ſit
cuʒ dicat Apoſto. i. ad Thimo. iij. Siqs
epiſcopatum deſiderat: bonum opus deſi
derat. Sed nulla eſt obiectio iſta. Siquis
verbum apoſtoli diligenter cōſideret. Nō
enim dicit apoſtolus. Siquis epiſcopatuʒ
deſideret quod ipſe benefaciat: vel quod
deſiderium eius ſit bonum. Sed vult oſtē
dere quid ſignificetur hoc nomine epiſco

patus: quia nomen grecū eſt: vnde Glo. Super illum locum exponere voluit apoſtolus quid ſit epiſcopatus: quia nomē eſt operis non honoris grecum nomen eſt & inde dictum vocabulum: quia ille qui preficitur: illis quibus preficitur ſuperintēdit curam eorum gerens. Scopos enī intentio eſt. vnde epiſcopus latine ſuperintendens dicitur: vt intelligat ſe non eſſe epiſcopum qui preeſſe dilexerit non prodeſſe. Epiſcopatus enim eſt ſuper ſuam & aliorum vitam intētio: nec valet hoc argumētum. Si quis epiſcopatum deſiderat: ergo deſiderium epiſcopatus eſt bonum: ſicut non valet ſi dicatur iſte latro qui vult furari bonam cappam deſiderat bonam rem: quia bonam cappam: ergo deſideriū eius eſt bonum: vnde ſequitur in eadem Glo. Locus ſuperior ſine quo populus regi nō poteſt: & ſi ita teneatur atq; adminiſtretur vt decet indecenter tamen appetitur: vnde ocium ſanctum querat caritas veritatis negocium iuſtum ſuſcipit neceſſitas caritatis q̄ ſarcinam ſi nullus imponit percipiende atq; intuende vacandum eſt veritati. Si autem imponitur ſuſcipienda eſt propter caritatis neceſſitatem: ſed nec deſeranda eſt delectatio veritatis ne ſubtrahatur ipſa ſuauitas & opprimat iſta neceſſitas: patet ergo quod appetendus non eſt dignitatis locus: vnde .i. ad Corint. xiij. Caritas non eſt ambitioſa. ¶ Quid autē in dignitatibus homines appetant vtrū lucrum animarum? vel lucrum burſarū vtrum laborem aut honorem: ſatis appareret ſi honores & diuitie ab officijs eccleſiaſticis ſepararētur: vnde legitur qd̄ mortuo Syxto papa diu vacauit papatus nec inuētus eſt qui ſubiret illud onus quoniā non habuit tūc eccleſia diuitias nec pompam ſecularem his adſicicis tempore. Silueſtri illico ambitio naſcebat͛ & late peruagabatur.

¶ De appetitu magiſterij. xx

Dictum eſt de appetitu dñij: conſequenter dicendum eſt de appetitu magiſterij: de quo hoc ordine dicemus. ¶ Primo oſtendemus ex quibus cauſis appetitu magiſterij poſſit eſſe culpabilis. Secundo oſtendemus de magiſterio curioſorum quante ſit vexationis: & afflictionis. Tertio oſtēdemus quanti meriti ſit miniſteriū magiſterij quod habēt viri quos regit timor & caritas dei. ¶ Primo ergo notandum eſt: q̄ appetitus magiſterij culpabilis poteſt eſſe quinq; de cauſis. ¶ Primo propter ignorantiam: quando .ſ. aliquis preſumit docere quod non didicit. Unde .iij. Ia. Nolite plures magiſtri fieri fratres mei. Glo. Niſi tantum diſcreti: & ſcriptis docti. Prouer. decioctauo Qui prius reſpondet q̄ audiat ſtultum ſe eſſe demonſtrat: & cōfuſione dignum. Saluſtius. Poſt q̄ honores adepti ſunt: tunc primum acta: & precepta maiorum legere incipiunt prepoſteri hoīes. Eccleſia. xxxij. Audi tacens & pro reuerentia accedet tibi gratia bona. Jerony. Ceteri qui variam ſupellectilem. & vilia opuſcula fabricant: ſine doctore eſſe non poſſunt: quod cupiūt. Quod medicorum eſt permittunt medici tractant fabrilia fabri. Sola ſcripturarum ars eſt: quam ſibi paſſim omnes vendicāt Et ſubditur hanc vniuerſi preſumunt lacerant docent: anteq̄ addiſcant. Grego. Turpe eſt tunc Salomonem querere cum debemus queſtionē enodare. Socrates cuidam interroganti: quomodo poſſet optie docere ait: Nihil dixeris niſi qd̄ bene ſcieris. ¶ Secundo poteſt eſſe appetitus magiſterij culpabilis propter in honeſtam vitam. Indignum enim eſt celeſtē doctrinā eſſe in vaſe immundo. vnde Dauid. Peccatori dixit deus quare tu enar. iuſt. mihi &c. & Prouerbi. xxvi. Quomodo ſi argento ſordido ornare velis vas fictile: ſic tumentia labia cum peſſimo corde ſociata. Dignus irriſione eſſet qui argento vas fictile ornare vellet: & cum vellet lutum ornare ſordidaret et argentum: ſic irriſione dign͛ eſt qui cum malus ſit tamen ad ſuperbiā & ad vanam gloriam bona verba dicit. bona verba docēs quodammodo obligat ſe ex doctrina ſua ad benefaciendum: vñ ſuper illud. Job. xxxix. circundabit collo ei͛ dicit. Grego. collo inquit equi hymnitus circundabitur: quia ne ad peruerſa opera ſuis vocibus vita predicantis obſidetur. Et ſuper illud. Prouerbiorum. iij. Circunda eas gutturi tuo. dicit Gloſa. virtutes decet circundari gutturi: cum vox potius in gutture fieri ſoleat: quia ſcilicet predicationis vox de interius manat: ſed exterius

eircūdat. Nam quo ad bene operandū ꝛ
viuendū excitat eo ad bene agendū opera
predicationis ſeipſum ligat. Gre. Qui ver
bū dei loquitur prius ſtudeat qualiter vi-
uat ꝛ poſt ex actu colligat que ꝛ qualiter
dicat. xxix. Eccle. Que i manu hẽs ciba ce
teros. Ea in manu habes que opibus im-
ples: ꝛ talia debemus ṗdicare alijs. ꝛ Ec-
cle. xxix. Cōfirma verbis ꝛ fideliter age cū
eo ꝛ omni tẽpore inuenies qḋ neceſſariū
eſt. Bona operatio eſt verbi confirmatio.
Mala vero opatio eſt verbi infirmatio. fi
deliter agit cū verbo qui qḋ predicat cre
dere fideliter ſe oſtendit. Quia idem ope
implet qḋ predicat qui predicat delectatio
nem aliquam venenatā eſſe ꝛ toxicatā ꝛ
cū eadē ſumit non vr̄ credere qḋ predicat
nec qḋ fideliter agit cum verbo.

❡ De doctrina bona ꝛ vita mala.

Et notādū qḋ habere doctrinā bo
nā ꝛ vitā malā ipſi habēti ē valde
verecūdū ꝛ erubeſcentia plenum
deo etiā multū diſplicet ꝛ eccleſie multū
nocꝫ. ❡ Primū multipliciter pōt oſtendi
primo q2 ille qui bene docet ꝛ male viuit
quaſi qui defert lucernam ante ſe ꝛ quaſi
immūdiciā ſuam alijs oſndit. Dauid lucerna
pe. m. vt. t. Et Pro. vi. Mandatū lucerna
eſt ꝛ lex ꝛ lux. Itē talis de bello fugit ꝛ tū
ad pugnādū alios ſtrenue exhortatur litte
ras ēt proprie dānationis publicat: vnde.
Apo. In quo aliū iudicas te ipm cōdēnas
Itē in lib. proſperi. Bene loq ꝛ male viuē
re vū nihil aliud eſt q̄ ſe ſua voce dānare.
Talis ſibi ipſi cōtradicit: ꝛ ſeipm cōfūdit
Je. nō cōfundāt opa tua ſermonē tuū: ne
cū in eccleſia loqueris tacitus quilibet hoc
rn̄deat. Cur ergo hoc que dicis ipe nō fa-
cis? Delicatus magiſter ē qui pleno vētre
de ieiunijs diſputat. Accuſare auariciam
etiam latro pōt. Sacerdotis xp̄i mens ma
nuſqꝫ cōcordēt: talis opere deſtruit qḋ ver
bo edificat. xxxiiij. Eccle. vnus edificans ꝛ
vnus deſtruens gd prodeſt eis niſi labor?
Talis hꝫ linguā longe maiorē manu: qḋ
ſine dubio monſtruoſū ē. Gre. Mōſtruo
ſa res eſt manus remiſſa ꝛ lingua magni
loqua. De tali irriſione manus ſolet dici il
lud. Geñ. xxvij. Uox quidē vox iacob ē ſed
manus ſunt eſau. Qḋ autem multū hoc
diſpliceat deo pōt oſndi ex hoc qḋ dn̄s ma-
ledixit ficulnee hūti folia ſine fructu vt legi
tur. Mat. xxi. Ficulnea. n. hn̄s folia ſin̄ fru
ctu eſt ṗdicator hn̄s verba ſine opib9 Idē
oſndi pōt per hoc qḋ dn̄s tot maledictiōes
faciebat phariſeis ꝛ ſcribis qui hēbant folia
verborū ſine fructu quas maledictiōes ha
bes. Mat. xxiij. Qḋ hoc aūt valde noceat
eccleſie dei. multipliciter pōt oſndi: primo per
hoc quod doctrina eccleſie in eis nō hꝫ ta
lē virtutē qualē deberet habere: vn̄. Auct.
Qui nō ardet nō incēdit. Gre. Magis va
let ad predicandū ſcti amoris cōſcia quam
exercitati ſermonis ſcia. Idē. Nulla ē dul
cedo lingue niſi cōdiat ſapore vite ❡ Itē
Gre. ſup. Eze. Sermo dulcedinē non hꝫ
quē vita reproba intra cōſciam remordet.
Idem. Illi ſoli de deo loq dulciter noue-
rūt q eū cordis viſceribꝰ dilexerūt. ❡ Itē
ſermo dei cōtēptibilis redditur hoibus p
vitam malā predicātium. vn̄. Gre. Cuiꝰ vi
ta deſpicitur neceſſe eſt vt eius ṗdicatio cō
tēnetur. Ipſa etiā veritas ſuſpecta reddit
hoibus. Quis. n. crederet alicui q aliq̄ viā
aſſeret latronibus plenā ꝛ neminē trāſire
poſſe per eā abſqꝫ expoliatiōe ꝛ iugulatio
ne: ꝛ poſt aſſertionē illā eandē viā eligere
vellet. Itē q̄s nō haberet ſuſpectā exhorta
tionē inſequēdi hoſtes factā ab eo qui ſci
ret eſſe ex parte hoſtiū? Propter malā vi
tā eorū qui hūt inſtruere alios multa mala
euenerūt. eccle. dei. vn̄. Treñ. iiij. Nō credi
derunt reges terre ꝛ vniuerſi habitatores
vrbis qḋ ingrederetur hoſtis: ꝛ inimi9
p partes ieruſalē pp̄ pctā ꝓphetarū eius
ꝛ iniqtates ſacerdotū eius q effuderūt ſan
guinē iuſtorum. Effuderūt inquā ſuo ma-
lo exemplo. ❡ Tertio pōt eē culpabilis ap
petitus magiſterij. ꝓpter hoc qḋ appetit
qḋ ꝓpriū eſt dei. ſ magiſteriū. Occaſionē
addiſcēdi pōt hō dare hoi ſi ꝓprie nō do-
cet: niſi deus: vn̄ Aug. Magiſteria forinſe
cus adiutoria quedā ſunt ꝛ admonitiōes
ſed cathedrā habet in celo q docet corda.
Aliud eſt eccleſijs materiā miniſtrare que
videtur: ꝛ aliud ē viſū cōferre oculis Ad
doctores forinſecos pertinet materiā mini
ſtrare illis q addiſcūt: ſed ad interiorē ma
giſtrū pertinet vt ad videndū ſenſū corde
aptat. Et ſicut oculus ꝛ res hoc obiecta nō
ſufficiūt vt viſus in actu fiant niſi oculus
illuminetur: ſic diſcipulū ꝛ forinſecum do
ctorē neceſſarius eſt ſol iuſtitie a quo intel
lectus illuminetur: vnde poſtq̄ aliquis au-

diuit a doctore foꝛinſeco ipſe anteꝙ acgeſcat cõſulat magiſtrũ interioꝛẽ. ¶ Qd aũt dei ꝑpꝛie ſit magiſteriũ multis teſtimõijs ſcripture põt oſtendi:de qbus pauca ſuffi ciat ponere legitur. Mat. xxiij. Nolite vocari rabbi vnus eſt.n.magiſter videt. Ubi dicit iterli.ne qd deo debetur vobis attribuere pſumatis. Glo. Qui illuminat hominẽ qd nõ alius homo:lʒ tamen exercet docẽdo nõ intellectuʒ preſtat. Item. Glo. Magiſter ex cõſoꝛtio veri magiſtri taꝙ cius verus nũtius ꝛ pro reuerẽtia ipſius a quo mittitur honoꝛetur. Iteʒ. Pro.ij. Dñs dat ſapiam ꝛ ex oꝛe eius ſapia ꝛ prudentia ꝛ ſciẽtia. Et ecclẽ.i. Oĩs ſapiẽtia a dño deo ẽ. Et. Jo.vi. Et erunt oẽs docibiles dei dicit. Glo. Teſtãtur oẽs ꝑphetie hoĩes illius regni.i.xpiane fidei eẽ docibiles dei vt dicit Glo. quia ꝛ ſi hoĩes foꝛis loquũtur:tñ ſolus deus intus ſenſum apit. Iteʒ Jo. xiiij. Dr̃ de ſpũ ſancto. Ille nos docebit oĩa. Et. xvi. Docebit vos oẽm veritatem. Interli. Intus ſum ſono ſic fit:ꝛ alius. Iteʒ.infra. Jo.ij. Non neceſſe hẽtis vt aliquis doceat vos: ſed ſicut initio eius docet vos de oĩbus. Glo. Nemo docenti tribuat qd ex oꝛe docentis intelligit. Niſi intus ſit q doceat lingua doctoꝛis exterius in vanuʒ laboꝛat Nec tñ doctoꝛ taceat:ſed quid poteſt agat. Ad idem oſtẽdendum valet qd dicit phs. qd ſtudiũ eſt diuine expectatio illuminationis. Itẽ phs: Impoſſibile eſt de pellibꝰ caprarum aut ouiũ haurire ſapiam. Ideo oꝛatio premittenda eſt ab hijs qui ſtudere volũt. Sapia.n.eſt domũ dei nec dʒ aliqs temptare eam rapere violẽtia laboꝛis vel ſtudij irrequiſitio dño vnde. Jacob.i. Si quis indiget ſapientia poſtulet a deo ꝛc̃. Augu. Oꝛatione melius ſoluuntur dubia quã inquiſitione alia. ¶ Quarto põt oſtẽdi culpabilis eſſe appetitus magiſterij:qa homo appetit eſſe ſupioꝛ illo quẽʒ natura ſibi genuit equalem:vñ. Augu. hoĩem hoi ſubdi nõ natura eſt bene inſtituti: ſʒ pena dñnati. Equalitas multũ placet deo:vnde Dauid mirabile templũ tuuʒ:ꝛ in equitate. ¶ Quinto põt eſſe culpabilis appetitus magiſterij ſi propter vnã gloꝛiam appetatur ſicut faciebant ſcribe ꝛ phariſei.vnde. Mat. xxiij. Amãt pꝛimos recubitus in cenis ꝛ pꝛimas cathedras in ſynagogis: ꝛ ſalutationes in foꝛo:ꝛ ab hominibus vocari rabbi.

¶ De afflictione magiſterij curioſoꝛum.

D Ictum eſt ex quibus cauſis poſſit eſſe culpabilis appetitus magiſterij nũc dicendum eſt quante afflictionis ſit magiſteriũ curioſoꝛum qd ſatis nobis oſtendit ſalomon. Eccle.ij. Dicẽs ꝑ poſui in animo meo querere ꝛ inueſtigare ſapienter de oĩbus que ſiunt ſub ſole. Hãc occupationẽ peſſimaʒ dedit deus filijs hominũ vt occuparentur in ea. Alia tranſlatio habet hãc diſtenſionem peſſimã. Studium curioſoꝛuʒ põt dici occupatio mala peioꝛ ꝛ peſſima. Mala ꝑpter afflictiones tam coꝛpoꝛis quã anime que eſt ibi. Et pcipue iſta afflictio vbi vel nulla vtilitas eſt vnde Senec. Quid te toꝛquẽs in illa queſtione quam ſubtilius eſt cõtempſiſſe ꝙ ſoluere. Idem nullius rei difficilis eſt inuẽtio niſi illius cuius inuente:hic vnus eſt fructus inueniſſe. Peioꝛ vero eſt ꝑꝑ ꝯtemptores ſapiẽtie ꝛ faſtidioſos auditoꝛes. De cõtẽptu ſapiẽtie habetur. Prouer.i. Sapiẽtiã atꝙ doctrinam ſtulti deſpiciũt. Jõ deſpicitur ſapiẽtia a ſtultis qꝛ ab eis ñ agnoſcitur:ſicut aurũ ꝛ argentũ a brutis cõculcantur qꝛ ab eis non agnoſcũtur. De contemptũ etiam ſapiẽtie dicit. Senec. Ad ſapientiã ge accidit quis dignam iudicat niſi qui in tranſitu venerit? Quis phm aut nullaʒ liberale ſtudium reſpicit niſi ꝙ cuʒ aliqs plus inuenerit cernens quẽ perdere licet:nihil itaꝙ inuenitur ex hĩjs que pauꝫ inueſtigata antiqui reliquerũt. Et ſi hic inuentus ſobꝛia incũberet hoc ſi maioꝛes docerent minoꝛes addiſcerẽt:vix ad fundum veniretur vbi veritas poſita eſt quam nũc ſumma ꝛ leui manu querimus. Dicit iteꝫ Señ. Faſtidientis ſtomachi eſt multa deguſtare. Quidã auditoꝛes adeo faſtidioſi ſunt qd non poſſunt ſuſtinere qd aliquis eis dicat ꝙ alias audierũt lʒ illud neſciant de quibus mirũ eſt qũo ipſi poſſunt audire de btã virgine miſſam quã totiẽs audierũt. Peſſima vero occupatio ẽ multiplex periculũ qd ẽ ibi. Difficile.n.ẽ docentes a ſupbia vel vanagloꝛia nõ ſeduci.etiã pedibus apoſtoloꝝ.i.affectibus dicitur puluis vanegloꝛie adheſiſſe:de hoc periculo habetur. Mat.iiij.ſuper illud. Et ſtatuit euʒ ſupꝛa pinaculum templi. Ibi enim dicit. Glo. In eo loco xpm temptat in quo mul

tos deceperat ⁊ alia. Glo. Ibi erant ſedes doctorū vnde populo loqueretur vbi mul tos cepit vanagloria honore magiſterij in flatos. Aliud periculū eſt infidelitatis in deū: Frequēter.n.ſunt magiſterij deo infi deles in talento ſibi cōmiſſo. Eodē.n.pre cio quo ipſi emūt cuprū: q̄ſiq3 poſſent au rū emere: ⁊ eodem labore poſſent habere edificationem quo acquirūt inflationem. ¶ Tertiū periculū eſt ipietatis in proximū frequēter.n.magiſtri volūt cauillatiōibus inutilibus intendere quā fratres ſuos qui ad mortē trahuntur eripe. Sen. Securitaē minima cōgrere cui hoſtis inflat a tergo ⁊ mouere ſe cū miles neceſſitas excutit gc quid par occioſa collegit: demens merito viderer, ſi cum ſaxa in monumētum ſenes feminecq3 cōgererent cū iuuētus inter por tas armata expectaret: ſederem ocioſus ⁊ huius queſtionculas ponerem Qd non p didiſti habes cornua non perdidiſti ergo cornua habes. Nō vacat ad iſtas ineptias Ingens negocium. In manibus eſt: mors me ſequitur fugit vita. Aduerſus hec me doce.

¶ De merito bonorum doctorum ⁊ tripli ci genere hominum.

Egitur videre quāti ſit meriti ma giſterium illorū doctorū quos ti mor dei ⁊ caritas dei regit. Ad cu ius rei euidentiā notandū q̄ tripliciter eſt genus hominū. Alij ſunt indocti alij docti non tñ adeo vt ſufficiāt docere alios: tertij vero docti ſunt adeo vt poſſunt docere pri mi miſeri ſunt in vita iſta. Quodāmō.n. brutis inferiores ſunt: vnde. Boe. in libro cōſol. Humane nature iſta cōditio eſt vt tūc cantū ceteris rebus excellat cū ſe cognoſcit eadē tā infra beſtias reducat ſi ſe noſſe de ſierit: nā ceteris animantibus ſe ſe ignorare nature eſt: hoi vero nō cōuenit. Ad idē fa cit qd legit cant. Si ignoras te o pulcher rima inter mulieres egredere: ⁊ abi poſt veſtigia gregū tuorū. Sponſa ſi ſe ignorat poſt greges vadit: q2 quodāmmō iumētis poſterior fit miſeriores āt ſunt indocti qñ moriūtur: vñ. x. Prouer. Qui indocti ſunt in cordis egeſtate moriūtur. De merito ve ro eorū q docti ſunt ſic legit. Dan. xij. Qui docti fuerint fulgebūt quaſi ſplēdor firma mēti ⁊ q ad iuſticiā erudiūt. Multos qua ſi ſtelle in ꝑpetuas eternitates. Sicut ſtelle valde ſplēdidiores ſunt q̄ firmamētū: ſic maior eſt gloria docentiū alios q̄ eorū qui nō docent precipue tñ docere eos vtile eſt qui bene alios pñt docere vñ ſeruo pigro ⁊ nequā obicitur precipue. Ma xxvi. Qd oportuit pecuniā dñi ſui cōmittere nūmu larijs: vbi dicit. Glo. Nūmularij ſunt q ad predicationē auditā valent verbo ⁊ opere exercere. Et quod valde vtilius ſit docere tales q̄ alios ſi bene ⁊ fideliter doceantur. Malū pōt eſſe ex hoc qd malorū vtilitas pōt ſequi ex eruditione vnius: taliū q̄ eru ditione mille aliorum.

¶ De appetitu ſimplicis exceſſus. xxij

Ictū eſt de appetitu dñij ⁊ magi ſterij: nūc dicendū eſt de appetitu ſimplicis exceſſus: hoc vitio labo rāt illi q volunt excedere alios in diuitijs vel in pulchritudine vel in aliquo alio bo no nec volūt aliquē ſibi equari. Ad hoc vi tū videtur ptinere illud qd legit in Luce. xxij. Facta eſt cōtētio inter eos q̄s eorū vi deretur. ¶ Ad deteſta. vero huius vitij vi facere hoc qd iſtd peccatū eſt peccatū ma litie. Malitiā.n. hoc intelligimus affectio nē alieni mali. Qui vult ſe excedere alios p ꝯſeq̄ns vult alios excedi: ⁊ ſic vult malū alio: Uult.n. aliorū paruitatē q quodāmō facit ad hoc vt ſua magnitudo vl ſit vl ap pareat. ¶ Scdo pōt facere ad deteſta. hu ius vitij hoc qd reddit animū mutabilē. Qñ.n. ille q laborat hoc vitium reſpicit ali quē. quē excedit ipſe inaniter letat: qñdo reſpicit aliquē a quo excedit triſtatur ⁊ ſic mō timet: mō dolet: mō inflat: mō ad nihi latur: hāc mutabilitatē inſinuat nob. Sen. dicēs. Magnitudo incertū modū nō habet opatio: aut tollit aut deprimit: Nauis q̄ in flumine magna eſt in mari puula ē. ¶ Ter tiū eſt hoc qd vitiū iſtud eſt quedā fames inſatiabiles. Nūq̄.n. ipletur deſideriū ei9 q oēs alios vult excedere: q2 ſi excedit vnū in exceditur ab altero. Prete. Si excedit ali quē in aliqua gratia excedit ab eodē i alia gratia. ¶ Prete. exceſſus quē ipe appetit ad ſuū malū ē. Sicut.n. habūdātia humo ris in aliquo mēbro apoſtema ſolet genera re: ſic exceſſus apoſt. in hoib9 generat ſup bie: ⁊ ſicut fatuus eēt ille q vellet vnū ocu lū excedere aliū cū ſcdm naturā equales de beāt eē: ſic fatuus eſt ille q deſiderat vt ip ſe alios excedat ꝑfectū q ppriū pōt aliqs

deſiderare ſed vȝ etiaȝ ei placere ꝓfectus aliorum quo ei equat debēt oēs filij dei velut noſtri fratres amare equalitatē et ſimilitudinē. Uñ legit de ipo filio dei ad Heb. ij. Qd debuit fratribus per omnia ſimilari. Et. xxxij. Eccle. Rectorē te poſuerunt. noli extolli ſed eſto in eis. q. vnus ex eis.

¶ De ſuperbia exteriorum. ca. xxij.

Jcitum eſt de ſupbia iterlori: conſequenter dicendū eſt de ſupbia exteriori. vocat aūt ſupbia exterior aliqd extrinſecū quod a ſupbia iteriori ꝓcedit et eā oſtendit. Et pōt diſtingui iſta ſupbia ſm diuerſitatē rerum in qbus ſuperbia hoīuȝ pōt apparere. Pōt aūt apparere ſupbia hoīum: vel in ipo corpore: vel equus vel in ornatu: vel in amplitudine familie. in gululis. in edificijs et deauratis libris. Et pmo ꝓſequamur de ſupbia illa q̄ i ipo corpore apparet q̄ pōt diſtingui ſm diuerſitates mēbrorum q̄ ſunt in corpore. Eſt eniȝ ſupbia oris: et ſupbia oculorum: et ſupbia nariū: et ſupbia colli: et ſic de ceteris mēbris. ¶ Ad ſupbiā oris ptinet illud ps. Diſpdat dn̄s vniuerſa labia doloſa. et li. m. Et illud Prouer. xiiij. Jn ore ſtulti virga ſuperbie Stult⁹ verbo ſuperbo velut quādā virga hoies cedit. Ad ſupbiā nariū pōt referri illud. Jſa. ij. Quieſcite ab hoie cuius ſpēs ē in naribus ſuis. De ſuperbia oculorum legit xxiij. Eccle. Extollentiā oculorum ne dederis mihi. Et Prouer. vi. Sex ſunt q̄ odit dn̄s et ſeptimum anima eius deteſtat. Oculos ſublimes. Et in ps. Necȝ elati ſūt oculi mei De ſuperbia colli: vel ceruicis habet Job xv. Qui currāt aduerſus dn̄m erecto collo Et in ps. Dn̄s iuſtus cōcidet ceruices peccatoruȝ confundantur et conuertantur retrorſum. o. q. o. ſyon. De ſuperbia aliorum membrorum tangitur Jſa. Ubi ſic legit pro eo qd eleuate ſunt filie ſyon: et ambulauerunt collo extento. et nutib⁹ oculorum ibant et plaudebant et ambulabāt: et pedib⁹ ſuis cōpoſito gradu incedebāt decaluabit dn̄s verticem filiarum ſyon et dominus ceruicem earum nudabit.

¶ De ſuperbia ornatus. Et his quib⁹ vti poſſumus contra eam. cap. xxiij.

Equitur de ſuperbia ornatus. Et cū ornatus poſſint eſſe diuerſorum vt decorū hoīum et multorum aliorum ¶ Primo ponemus ea quib⁹ pōt vti contra ſuperbiā iſtā. primo poſſumus ita verbis ſanctorū et ſapiētiū. d quib⁹ pauca ponere ſufficiat. Eccl. xi. Jn veſtitu ne glorieris vnq̄: nec i die honoris tui extollaris: et prima ad Thimo. ij. Uolo mulieres orare in habitu ornata cū verecūdia et ſobrietate ornantes ſe non in tortis crinibus: aut auro: aut margaritis: et vēſte precioſa: ſed qd docet mulieres ꝓmittētes pietatem per opera bona. habitū ornatum in quo vult apoſtolus mulieres orare. Uocat glo. Religionē earuȝ ornātes eas. vult etiā eas ornatas eſſe alijs virtutibus cuȝ verecundia vultus: et nō ſint attrite frontis et meretrices: vult etiā eas eſſe ſobrietate mētis: vult et eas eſſe ornatas nō in crinib⁹ tortis aut auro et c. Ut ſcilicet hoc crinib⁹ pertorquatur. Jtē. i. Pe. iij. Mulieres ſubdite ſūt viris ſuis: et ſubdit. Quare nō ſit exterius capillatura: aut circūdatio auri aut idumēti veſtimentorum cultus: ſed qui abſconditus eſt homo cordis in incorruptibilitate modeſti et quiete ſpiritus. Super quē locū talis Glo. habetur. Sicut cyprian⁹ ait. Serico et purpura idutte: xpm induere nō poſſūt auro et margaritis et i monilib⁹ adornate ornamēta cordis et pectoris perdiderunt. Qd de illis idubitanter, verum eſt q̄ ad capiendas animas ornant ſe. Et ſubditur in glo. Qd ſi. Petr⁹ mulieres quocȝ admonet coartādas: et ad eccleſiā diſciplīne religioſa obſeruatione moderādas q̄ excuſſari poſſunt cult⁹ ſuos ꝑ maritū etiā inquantū magis id obſeruare ꝓginē fas ē cui nulla ornat⁹ ſui ꝓpetat venia. Jtē. i. ad Thi. vi. Habētes alimēta et q̄b⁹ tegamur his cōtenti ſim⁹. Cōtenti debemus eſſe tegimēto: nō q̄rere ornamentū. Apo. xviij. Ue vc ciuitas illa magna q̄ amicta erat purpura et byſſo et croco. et deaurata eſt auro et lapide ꝑcioſo et margaritis: quaȝ vna hora deſtitute ſūt tāte diuitie. Jtē Aug. Tibi veſtis circūdet nō ad pulchritudinem, ſed ad neceſſariū tegimē: ne dū exqſitis veſtiaris aliā turpitudinē aſſumas. Jō veſtis dicit purpura et c. Quia ſordes pōt hō in veſtibus vitare. Uñ lr de Aug. Ueſtimēta eius et calciamēta nec vilia nimiū: nec abiecta plurimū. Jero. Ornat⁹ et ſordes pari mō ſugiēda ſunt: q2 alterum delicias: alteruȝ gloriā redolet. Sen. Nō ſplēdeat toga nec ſordeat qdem. Jero. Nec affectate ſordes nec

exgſite deſitie laudē pariūt. Si tamen ve
ſtem ſordidā pro xp̄i amore qſicꝫ oꝫ ferre
non eſt curandū cū ꝑpheta viderit ieſum
magnum ſacerdotē ſordibus veſtib⁹ idu
tum: ꝛ cū dn̄s immundiciā corporalē nō re
putet imundaꝫ. Unde Mat. xv. Nō quod
intrat in os coinquinat hoīem. Et iterum.
Non lotis manibus mādūcare nō coinq-
nat hoīem. Et in veritate imundicia cor-
poralis vera imūdicia eē nō videt cū ſpu-
tum quod mundū iudicatur dū eſt in ore
ꝗ cito eſt extra iudicatur imunduꝫ. Item
Sene. Argumentū bone voluntatis ē gra
bat⁹: ꝛ pānus vbi apparuerit aliquē non
eſt ex neceſſitate hoc pati ſed velle. Idem.
Nemo naſcitur diues qſqs in lucem extra
miſſus cum lacte ꝛ panno eſt contentus.

¶ De his quibus vti poſſunt contra ſup
biam ornatus. cap. xxiiij.

A S Ecundo poſſumus vti cōtra ſup-
biam ornatus exēplis. Multa. n.
ſunt que exēplo ſuo diſſuadēt no
bis ſuperbū ornatū: ꝛ ſuadēt humileꝫ ha-
bitū. ¶ Primo ſuadet hoc nobis ip̄e de⁹:
ꝛ hoc dupl'iciter. ¶ Primo in plaſmatiōe
hoīs. Voluit eniꝫ dn̄s precioſum ſpm̄ ſub
vili ſacco carnis abſcōderet: nec eſt veriſile
qd̄ voluerit corpus qd̄ vile ē precioſuꝫ te-
gumentū habere q precioſo ſpūi vile tegu
mentuꝫ voluit dare. ¶ Scd̄o in hoc ꝙ pa
rentibus noſtris poſt peccatū tunicas pel-
liceas fecit: vt legit. Gene. iij. ¶ Ad idē et
inuitamur diuerſis exēplis hoīum de qui-
b⁹ licet ſint multa pauca ponere ſufficiat.
Aug. De ſeipſo fateor de precioſa veſte eru
beſco. Heſter. xiiij. Dn̄e tu ſcis infirmitatē
ꝛ neceſſitatē meā: qd̄ abominer ſignū ſu
perbie ꝛ glorie quod eſt ſup caput meum
in diebus oſtētationis mee: ꝛ deteſter illd̄
quaſi pannū mēſtruate: ꝛ nō portē euꝫ in
dieb⁹ ſilentij mei. Merito abominabatur
heſter ſignū ſuperbie. Signū eniꝫ ſupbie
ſignū eſt ſubiectionis diabolice. Diabol⁹
eniꝫ eſt rex ſuper oēs filios ſupbie. vt legit
in Iob. xli. Et ſicut dicit Grego. Euiden-
tiſſimū ſignū reproboꝝ eſt ſupbia. humi
litas electoꝝ. Sicut ergo aliq̄ nobilis pſo-
na multo indignaretur ſi aliqua vilis per
ſona ſignū ſeruitutis poneret in capite ei⁹
ꝛ ſic duceret eam per ciuitateꝫ: ſic regina
heſter: que cor nobile habebat abomina-
batur ſignū ſuperbie qd̄ i capite ſuo erat.

¶ Notabiliter aūt dicitur quod eſt ſup ca
put meū in di. oſt. m. Ornatū eniꝫ ſuū non
deferebat: niſi qn̄ marito ſuo regi ſe oſten
debat. In quo mulieres tp̄is noſtri multū
ſunt ei diſſimiles: que cū ſunt cuꝫ maritis
ſuis nō curant de ornatu: quando vero in
publicū volūt ꝓcedere ornate volunt eē: et
tamen dicūt quod ornāt ſe ꝓpter maritos
ſuos. Deteſtabat etiā heſter ornatū ſui ca
pitis quaſi pannū menſtruate. Et merito.
Melius. n. eēt ferre vitā ſanguine alicui⁹
animalis cruentā q̄ ad vanā gloriā ꝛ ſup-
biam croceatā excepto ſcādalo. Vita eniꝫ
ad vanā gloriā croceata ſanguine peccati
quodāmodo intincta eſt q ſanguine quo-
cūcꝫ deterior eſt. Item Iob. xv. Saccū cō
ſui ſuper cutē meā. Talis. n. debet eſſe ve-
ſtis ad minus penitētiū. Unde in Ioh. iij.
Veſtiti ſunt niniuite ſaccis a maiore vſcꝫ
ad minorē: ꝛ peruenit verbum vſcꝫ ad re
gem niniue: ꝛ ſurrexit de ſolio ſuo: ꝛ abie-
cit veſtitū ſuū a ſe: ꝛ indutus ſacco. ¶ Itē
Mat. iij. Ip̄e Io. habebat de pilis camelo
loꝝ. Antiq eniꝫ tegebanť vel ſacco vel cili
cio. Egyptiaca etiā egrotauit: que nuda i
nemore latuit. Si obiciebatur de pellibus
tabernaculi rubicati ꝛ iacintinis. Ad hoc
rn̄dit Iero. Sic olim iſta ꝓbanť quando
ſanguis pecudū remiſſio fuit pctōꝝ. Nūc
aūt pauper deus paupratē ꝛ ſimplicitateꝫ
ſuam in eccleſia cōſecrauit. Et ſubdit. Si
hoc iudaiꝫando reuocas in templum re-
uoca cruorē imolantiū. ¶ Ad idem etiaꝫ
monemur exemplo mercatoꝝ: q quando
troſellū eſt de panno precioſo ipſi faciunt
coopertura de burello. Quis fatuuꝫ nō
iudicet illū q vili torſello p̄cioſam facit co
operturā. Ad idē monemur exēplo ipſius
ſapientie q̄ in pſonis cōtemptibilibus fre-
quenter abſcondit ſeipſam. Unde ſapien.
Sepe eſt ſub palliolo ſordido ſapiētia: va
de ꝛ tu fac ſimiliter: vt ſub humili habitu
te abſcōdas. Ad idem etiā monet nos ip̄a
natura que ſub terre vilitate auruꝫ ꝛ alia
precioſa abſcondit ꝛ ſub vilitate corticis
dulcedinem nuclei.

¶ Multe ſtulticie ſe ornantium. cap. xxv.

T Ertio poteſt valere contra ſuper-
biam ornatus ſi oſtendant multi
plices ſtulticie ornantiū ſe de qui-
bus pauca ponamus. Notanduꝫ ergo qd̄
p̄ma ſtulticia ornantiuꝫ ſe eſt qd̄ ipſi exte-

rioꝛa ſua que vilia ſunt interioꝛibus ſuis q̄ precioſa ſunt preponunt. vnde quaſi paraturam pomi ipſi pomo preeligunt quādo datur vnum pomū duobus: ⁊ cum paratuʒ fuerit ab altero ille ſolet qui parauit talem partitionē facere ſocio ſuo paratura ſit tua ⁊ pomū ſit meum: hanc poꝛtioneʒ nullus acceptat ſed partioneʒ a dyabolo factam illi ſimilem multi acceptant. Omē enim exterioꝛē partem que parature pomi aſſimilatur que quodāmodo depicta ēt hʒ enim candoꝛē ⁊ ruboꝛē: ⁊ multi p̄ponunt anime ſue: ⁊ ſic quaſi vilē coopertur ā precioſo toꝛſello prepoſuit. diabolus tamē nō curat niſi de toꝛſellis. ſ. de animab⁹: vnde Gene. xiiij. Dicit rex ſodomoꝛuʒ q figuraʒ tenet diaboli ad Abꝛaam. Da mihi aīas: cetera tolle tibi. Iſtam ſtulticiā ſuperbi inſinuat nobis Glo. ſuper illud Jo. vi. Euʒ q venit ad me nō eiiciam foꝛas dicens. Superbi eſt foꝛas eiici qui nihil habet in bono iterioꝛi nec hic nec in futuro. ¶ Scdā ſtulticia ē oꝛnantiū ſe qd ipſi oꝛdinationeʒ dei peruertunt in ſeipſis. Nolunt enim qd ancilla habeat ea q̄ dn̄e ſunt: ⁊ dn̄a ea q̄ ancille ſunt: carnē enim q̄ ancilla ē oꝛnāt ⁊ delitijs paſcūt: ⁊ opoꝛtet vt fiat qd ab ea imperatur: licet moꝛs anime inde debeat ſequi. Econtrario anima q̄ dn̄a eſt fame ⁊ fame ⁊ ſiti affligitur: ⁊ male induta eſt: ⁊ ad preceptū carnis operatur qd ē magna peruerſitas. vn̄ Ber. Magna abuſio: ⁊ nimis magna ancillā dominari: ⁊ dominaʒ ancillari. ſi quis aſſereret ſe fuiſſe in terra aliqua in qua dn̄e oīno ſe hn̄t: vt ācille debent ſe habere vix crederetur ſibi. Sed in veritate terra illa patria iſta ſi in ea ſit fere per totū annū feſtuʒ ancillari ⁊ ꝙ alicubi ſolet fieri in feſto beati Uincentij. Tūc enim ancille accipiunt veſtes dominaruʒ ſuaꝝ. Iſta peruerſitas eſt ſimilis pͥuerſitati quā ponit Salomon Eccle. x. dicēs. Uidi ſeruos in equis: ⁊ pͥncipes quaſi ſeruos ambulātes ſuper terraʒ. Et eſt peruerſitas iſta valde nociua eccleſie dei. Unde Prouer. xxx. Per terra mouetur terra: ⁊ q̄tuʒ quod nō poſſunt ſuſtinere per ſeruū cum regere ceperit. ¶ Tertia ſtulticia oꝛnātiuʒ ſe eſt quod ipſi valde care emūt qd nihil valere ſciunt. ſ. gloꝛiā humanā que nō valet eis nec quo ad animas cuʒ animabus ſunt valde nociua nec quo ad coꝛpoꝛa. vn̄ Jo. viij. Si ego gloꝛifico meipſum gloꝛia mea nihil eſt: nihil inq̄ i valoꝛe. ¶ Quarta ſtulticia oꝛnātiuʒ eſt qd ipſi plus expendunt vt paſcant oculos alioꝝ q̄ vt paſcant ventrē pꝛopꝛiū. Unde Sene. Non ſunt homines ad pompā dentibus ⁊ oꝛe ⁊ ventre contenti: ſed oculis quoꝛuʒ guloſi ſunt. Si aliquis per ciuitatē aliquam eat plures artifices inueniet qui operant ⁊ paſcāt oculos alioꝝ q̄ qui operentur vt paſcant ventrem. Unde dixit quidā mundus eſt animal mirabile quod maioꝛes habet oculos quaʒ ventrē. Potius volunt homines bona ſua perdere: ⁊ diuitibus hoīb⁹ quaſi p oculos ponere quaʒ os dei famelicum in pauperibus paſcere. Ber. Inueniunt curioſi quo delectentur: ⁊ non inueniunt miſeri quo ſuſtententur cum periculo anime ſue acq̄ſiuerunt: vnde oculos hoīuʒ paſcāt. Mira fatuitas eſt cum videns in pulchꝛitudine rei in ſe habeat delectari naturaliter potius quā res viſa eo quod videt melius videtur pertinere ad inſipientes pulchꝛitudo earum que inſpiciuntur. Debet ergo homo pulchꝛitudinem exterioꝛeʒ negligere: pꝛocuret autem eam ſi voluerit q habet eam inſpicere. ¶ Quinta ſtulticia oꝛnantiū ſe. eſt quod ipſi ſimiles ſunt illi qui ex precioſitate ſelle ⁊ freni equuʒ eſtimat. Unde Sene. Queadmodū ſtultus ē qui equū empturus non reſpicit ipm: ſed ſtramentuʒ ⁊ frenos: ſic ſtultiſſimus eſt q hoīem aut veſte aut ex conditione que veſtis modo nobis circundata eſt eſtimat. Idem cum voles veram eſtimationē inire: ⁊ ſcire qualis ſit nundū inſpice: ⁊ ſicut ait quidam ex auro frenum non melioꝛat equum. ¶ Sexta ſtulticia eſt quod ipſi volūt omnia ſua habere pulchꝛa ⁊ ſe turpes Unde Aug. Ecce oīa pulchꝛa ſunt cū iniquis: ⁊ ipſi ſunt turpes. Ita accidit peccatoꝛibus qui ſe oꝛnant exterius ſicut accidit cuidam regi q cōuocatis omnib⁹ magnatibus terre ſue fecit cōuiuium magnuʒ: et non erat aliquis angulus in domo q non eſſet coopertus purpura ⁊ alijs precioſis. Et affuit qdam phs qui cum vellet expuere expuit in faciē regis: ⁊ cū miniſtri pꝛopter hoc vellēt eū ſuſpēdere nō pmiſit eos rex: ſed q̄ſiuit a pho q̄re feciſſet. Qui ait. Uidi alia loca pulchꝛa auro ⁊ arg. gemmis ⁊ purpura: ⁊ iō in barbā regis ſcraſ-

fatā ex pinguedine ciboꝝ me mundauit. Non enim vidi locum minus mundum. Quod audiens rex ꝯpunctus eſt. Sic diabolus qui vidit hoīem qui deberet eē dominus aliarum creaturarum minus pulchrum quā alias creaturas in faciem eius expuit vel eum cōtemnendo: vel animam eius maculādo: quod figuratū eſt in expulſione facta in faciem domini. ⁊ in expuatione quā faciebāt in faciē eius: ꝙ volebat ſuſcitare ſemen fratri ſuo defuncto: vt legitur in Deut. Frater hoīs ſine ſemine defūctus eſt diabolus: qui ſine ſpe damnatus ē cui ab homine dꝫ ſuſcitari ſemen. qꝛ ex hominibus angelica ruina reparanda eſt.

Multū poſſet erubeſcere homo cum ſe videt maluꝫ inter res ſuas bonas: ⁊ turpem inter res ſuas pulchras. Sicut domine ſolent erubeſcere cum hñt ancillas ſuas pulchras: ⁊ ipſe ſunt turpes. Aug. Nonne vides erubeſcere te debere de bōis tuis ſi domus tua plena eſt bonis ⁊ te vides malū.

¶ Septima ſtulticia or. ſe eſt quod cū ipſi ſint morte condemnati: ⁊ iam ad morteꝫ ducantur: potius tamē cogitant de ornatu quā aīam ſuam quō liberent. ſicut Sene. dicit. Oēs capitali ſupplicio condēnati ſumus: ⁊ inceſſanter ad mortē tendimus. vnde Aug. Nihil aliud eſt tēpus preſentis vite quā curſus ad mortem in quo nemo: vel paululū ſtare vel tardius ire pmittitur ſed vrgentur oēs pari motu. vnde cuꝫ ornatus ſuperborū ornatus ſit hoīum morti adiudicatorū potius eſt illuſio quā honor ſicut purpuratio domini poſtꝙ iaꝫ fuit adiudicatus. vnde Ber. Omnis purpura illuſioni eſt poſtꝙ domino ieſu in purpura illuſuꝫ eſt. ¶ Octaua ſtulticia or. ſe eſt qꝺ ipſi inde gloriātur: vnde erubeſcere debuerunt. ¶ Triplici ratione poteſt oſtēdi qꝺ homo de veſte dꝫ erubeſcere: ¶ Primo ꝑ hoc quod veſtis ſignū eſt peccati parētuꝫ noſtroꝝ. Unde. B. Qui gloriatur de veſte ſimilis eſt furi qui gloriatur de cauterio: qꝛ ꝓpter pcm̄ Ade introductus eſt vſus veſtium. Quis latronē nō irrideat ſi videat gloriari de ſigno ſibi facto pro latrocinio ſuo quod in facie portat. ¶ Secūdo oſtenditur idē ꝑ hoc quod veſtis remediū ē turpitudinis ⁊ erubeſcentie quā ꝑ peccatum cōtraximus. Ante peccatū ſufficiebat homini ꝓpria pulchritudo nec habebat aliquā cām erubeſcendi. vnde nō erat neceſſe, vt ſub veſte ſe abſconderet: ſicut ſol vemento veſte nō indiget. ſimiliter roſa ornatu aliquo nō indiget. Sufficit enim ei pulchritudo coloris ſui ad veſtimentuꝫ ⁊ ſic de ceteris floribus. vñ Mat. vi. Conſiderate lilia agri quō creſcūt ñ laborāt neqꝫ nent. dico aūt vobis qm̄ nec Salomon in omni gloria ſua coopertus eſt ſicut vnum ex iſtis. Sed per peccatū homo incurritur turpitudinem ⁊ erubeſcentiā. ideo neceſſariū eſt ei veſtimentū quod eſt remediū turpitudinis ⁊ erubeſcētie. Sicut ergo ad gloriam loripedis non cedit quod pedem ligneum hꝫ cum ſit remedium infirmitatis nec ad gloriā ſcabioſi quod ſcabiem velat ſic in veritate non cedit ad gloriam hominis ornatus ⁊ ſi alicui videtur. Aug. Qui ſuperbit ex ſuperabundantia temporalium eſt tanꝙ egrotus qui ſuperbit ex ſuperabundantia medicamentorum vel implaſtrorum. Quis non irrideat aliquem ſi videat cum depingere domum que minat ruinam. Domus talis eſt corpus hominis Uix enim ſtaret per quinqꝫ dies niſi cibis ⁊ potibus fulciretur. vnde. Irridendi ſūt qui varijs ornatibus illud depingunt. A ſimili poſſumus dicere. Ille qui ſuperbit ex pulchritudine. quod remedium veſtimentorum eſt tanꝙ egrotus qui ſuperbit ex pulchritudine implaſtrorum. Et ſicut ridiculum eſſet: ſi aliquis loripes pedem ligneum depingeret vel deauraret: ſic ridiculum eſt cum homines ſe ornant. ¶ Tertio pōt idē oſtendi ꝑ hoc quod illi ꝙ ornāt ſe mendicāt pulchritudinē ſuā a creaturis vilioribus quaꝫ ipſi ſunt. vnde ſicut aliqs nobilis homo erubeſceret ſi oporteret ipꝫ aliquid mendicare a perſonis ignobilibꝰ: ⁊ potius vult ingentiam magnam ſuſtinere quam ab eis mendicare: ſic erubeſcere debet homo quando a muribus: ⁊ vermibus oportet eum ſuam pulchritudinē mēdicare: vñ frat Guido. cartuſieñ. Quō nō gloriabit de pulchritudie ꝙ gliat turpitudine? Ueſtes te ornant pulchritudo eſſet ſi eas ornares. ¶ Nona ſtulticia or. ſe eſt qꝺ ipſi credūt ſe bñ idutos: ⁊ ornatos cū equꝰ eoꝝ. ſ. corpus ſit bñ ornatꝰ: cū tñ oīo nudi ſint. vñ i Apoc. ij. Beatꝰ ꝙ cuſtodit veſtimēta ſua ne nudus ambulet ⁊ videant hoīes turpitudines eius. Et. xxiij. Eze. Denuda-

bunt te veſtimentis. Et ibidem. Dimittent
te nudā ⁊ ignominia plenam. Tales ſunt
ſimiles clerico cuidam qui in feſto ſtulto-
rum induit ſcarleta equum ſuum ⁊ ipſe in
dutus erat nata. ¶ Decima ſtulticia eſt qđ
ipſi turpitudinē ſuā diſcooperiūt quā eam
operire debuerunt. Illi enim qui vident
ſuperbū ornatum eorum malā opiniones
habent de eis. vnde ſuper illud. i. ad Thi.
ij. Nō i tortibus crinib⁹ aut auro aut mar
garitas vel veſte precioſa dicit. Glo. Sup
bus habitus non recta de ſe facit credi. ⁊
Eccle. xx. Amictus corporis ⁊ riſus dentiū
⁊ ingreſſus hominis enūtiant de illo. Si-
cut ſi nux relinquat corticem exteriorē añ
tempus ſignum eſt interioris corruptiōis
ſic ſi chriſtianus non habet exterius habi
tū quem chriſtiana religio requirit ſignū
eſt ꝙ vermis alicuius peccati intus lateat
⁊ magis erubeſcēda eſt culpa quam nudi
tas a culpa hēat qđ ſit erubeſcere: vñ ma
gis erubeſcere debēt illi quorū peccata ap
parent hominibus quā ſi ipſi hominibus
nudi apparerēt. Illi qui ornant ſe dū vo
lunt vitare turpitudinē corporis aſſumunt
turpitudinē mētis ⁊ dum ſe ornare volūt
inquinant ſe ad minus vitio ſuperbie qđ
inquinat omnia bona que ſunt in homie
iuxta verbū prius poſitū: ſi tibi gratia ſi ſa
piētia formaq; detur. Inquinat omnia ſo
la ſupbia ſi comitetur. ¶ Undecima ſtulti
tia or. ſe. eſt qđ mulieres volūt videri fatue
lʒ nolint eſſe: ⁊ potius volūt aſſimilari ſta
tuis quā matronis. Si equus venalis nō
eſt quare ſigna venalitatis gerit in fronte:
Circulus quare eſt ante domū ſi nō eſt ibi
vinū venale? Quare oīs que eſt dei vult
habere ſignum in fronte ouium diaboli?
Nunqd merito dicet eis paſtor eccleſie. Nō
noui te: capietur a lupo infernali. Si ergo
crucis deberent eſſe ſignati omnes fideles.
Omnes enim deberent crucem penitētie
oſtendere in ſeipſis vnde ad. Gal. v. Sti-
gmata domini ieſu: in corpore mō porto:
pcipue tamen in capite. debent appere ſi
gna penitētie ⁊ humilitatis ideo illis qui
baptizantur vel confirmātur imprimitur
ſignum crucis in fronte: ⁊ in capite ieiunij
aſperguntur cinere capita fidelium. de ſi-
gnificatione iſta legitur in. Apoc. vij. No-
lite nocere terre ⁊ mari neq; arborib⁹ quo
ad vſq; ſignemus ſeruos dei noſtri in frō
tibus eorū: ⁊ Eze. ix. Tranſi per mediam
ciuitatē in medio ieruſalē ⁊ ſigna thau ſu
per frontes virorū gementiū thau figura
fuit crucis. Crux enim tria brachia tantū
habuit admodū. t. ſed poſt addita eſt tabu
la quedā a parte ſuperiori ad ſcribēdū titu
lū. Crucem ergo que per thau intelligitur
vult dñs ſignari in frontibus fideliū. Sed
mulieres abiecto domini appoſuerunt ſi-
gnū diaboli in frontibus ſuis: vñ In ps.
Poſuerūt ſigna ſua. ⁊ Apoc. xvij. Mulier
circūdata erat purpura ⁊ coccino ⁊ inau
rata auro ⁊ lapide ꝓtioſo. Et ſubditur. Et
in fronte eius nomē ſcriptū miniſterium:
vñ timēdū eſt eis illud qđ legitur. Eze. ix.
De non habentibus thau ꝑcutite ⁊ ñ par
cat oculus veſter non miſereamini. Et ſub
ditur. Omnē ſup quē videritis thau ne oc
cidatis ⁊ a ſanctuario meo incipite. ¶ Duo
decima ſtulticia or. ſ. eſt qđ ipſi habēt ca-
rā pulchritudinem corporis que adeo par
ua eſt vt pellibus muri ⁊ ſtercoribus ver
miū adiuuetur pulchritudinē vero anime
que ſimilis eſt diuie adeo vilipēdūt qđ ēt
nō reputant cū demones cū eis ſunt Item
aures ⁊ naſum precidūt: iuxta illud. Eze.
xxiij. Naſum tuum ⁊ aures tuas precidēt:
⁊c. Quod non fit ſine magna contumelia
dei cū homo potius velit aſſimilari muri
bus i pulchritudie quā deo. Pulchritudi-
nē eni ꝯ ſotulariū ſuoꝝ habēt hoīes caram
ſingulis dieb⁹ eos tergēdo. Ad pulchritudi
nē vero anime ſue que dei ymago eſt vix
ſemel in anno volūt cogitare immo ꝙ pl⁹
eſt facies peccatorum ſumunt que ſunt fa
cies demonū ſuperinduunt vix iuxta ps.
Et facies peccatorum ſumitis. Non atten-
dentes illud. Eccle. iiij. Non accipies faciē
aduerſus faciem tuam: nec offenditur pa-
rum deus ex hoc cōtemptu ymaginis ſue.
vnde ſuper illud. ps. In ciuitate tua. Ima-
go: ipſoꝝ ad nihilū redi. dicit. Glo. Merito
imaginem ipſoꝝ ad nihilū rediget deus i
celeſti ciuitate: q2 ipſi i ſua terreſtri ciuitate
imaginem ipſius ad nihilum redegerunt.

¶ De his que debent homines cohibere ab amore ſuperbi ornatus. xxvi

Preterea ſunt multa alia que dēt
hoīes cohibere ab amore ſuperbi
ornatus. ¶ Primū eſt dei ordina-
tio que vult vt in pñti tpe intēdat refor-
mationi aiarū: ⁊ ad hoc ſpecialiter fuit pu

mus aduentus filij dei in mundū: in futu
ro vero vult vt fiat reformatio corporum:
⁊ ad hoc erit ſecūdus aduentus. Tūc eniꝫ
reſurgent corpora ſanctorū ⁊ gloriam ſuā
habebūt: que hic ſine gloria fuerunt: vnde
Ber. Noli hic corporis precipere: tempora
potes enim impedire anime ſalutem ſuā:
opari nō potes. Omnia tēpus habent pa
tere vt nunc aīa pro ſe laboret magis aūt
⁊ collabora ei qm̄ ſi compateris ⁊ cum re
gnabis. ¶ Scd̄ꝫ eſt qđ ornatus iſte tūc de
ficiet qn̄ magis eſſet neceſſarius: qn̄. ſ. aīa
venire debebit ad illaꝫ curiā magnam in
qua cōgregata erūt: ⁊ que ſub terra: ⁊ que
in terra: ⁊ que in celis ſunt: vnde Iſa. iij.
Decaluabit dn̄s verticē filiarꝫ ſyon: ⁊ dn̄s
crineꝫ earū nudabit. Et ibideꝫ. In illa die
auferet dn̄s ornatū calciamentorꝫ anulos
⁊ torques ⁊ monilia ⁊ armillas ⁊ mitras:
⁊ diſcriminalia ⁊ perichelidas ⁊ mure-
nulas: ⁊ olfatoriola: ⁊ inaures: ⁊ gēmas in
fronte pendentes: ⁊ mutatoria palliola: ⁊
lintheamia: ⁊ acus: ⁊ ſpecula: ⁊ ſyndones:
⁊ vittas: ⁊ terriſtra. Armillas vocat Glo.
Ornamēta brachiorū: perichelidas vocat
ornamēta talorꝫ ſimilia armillis: murenu
le ſunt cathene circa collū: olfatoriola vo
cat ea in qbus continebāt muſcum: ⁊ alia
aromata: terriſtra vocat veſtes eſtiuas val
de ſubtiles vſui puiis: ⁊ dicunt̄ arteria qđ
idē eſt qꝫ eſtas. Tūc mulieres que ſe qſi
ex alienis pulmis pulchras ſe faciunt ad
modū cornicule amiſſis illis plumis tur
piſſime comparebūt. Nec ſolū deficiet glo
rie ornatus tūc: ſed etiā mutabitur in igno
minia Et que plus habuit de gloria tunc
plus habebit de ignominia: vn̄ Oſe. iiij.
Gloriaꝫ eorū in ignominiā cōmutabo. Et
Iſa. iij. Erit pro ſuaui odore fetor: ⁊ pro zo
na funiculus pro criſpāti crine caluitiū p
faſcia pectorali cilicium. ¶ Tertiū eſt hoc qꝫ
corpora que hic fuerūt ſupbe ornata: tūc a
xp̄o nō ornabūtur: vnde Ber. Sic eant ſic
gaudeāt qui corpa ſua pellibus morinꝫ ⁊
ſtercoribus vermiū informāt quā cū dn̄s
ad iudiciū venerit nō reformabit: niſi qđ
hūilitatis: ⁊ abiectionis inueniet. vnde
Apoſto. ad Ph. iij. Saluatorē expectam⁹
q reformabit corpus hūilitatis noſtre ⁊c.
Super quod verbū dicit. Ber. Regeſce in
hac ſpe miſera caro qui ꝑpter aīam venit
ꝑpter te quoqꝫ vēturus eſt: q reformabit
illā tui quoqꝫ nō obliuiſcet. ¶ Quartū eſt
magnus ꝯtēptus glorie eterne q eſt in eis
qui ſe ornāt. Multi eni ꝯtēnūt eternā glo
riā, qui ei preponūt gloriā: ⁊ laudē hoīum
Carius eni habent vt pulchri dicant̄ q̄ vt
cōſequātur regnū eternū: nec etiā laudem
habēt quā intendūt. In archa eni nō ſera
ta theſaurū ſuū faciūt. Et ideo de facili il
lū amittunt: vn̄ Ber. Inſipiens tu qđ mer
ces cōgregas in ſaccū pertuſum q theſau-
rū tuū in alieno ore cōſtituis: ignoras qđ
archa iſta nō clauditur nec ſeras hꝫ. ¶ Quī
tū eſt ingratitudo magna que eſt in eis q
ſuperbe ſe ornant. Ualde eni ingrati ſunt
deo q eū inhonorāt in hoc in quo ipe eos
pre ceteris creaturis honorare voluit. In
hoc dn̄s hominē ſpāliter honorauit: qđ eū
ad imaginē ⁊ ſimilitudineꝫ ſuam creauit.
Unde multū ingratus eſt ei qui in imagi
ne ſua, cōtumeliā facit ei: quis vero non ti
meat irreuerētiam aliquā facere imagini
btē, virginis vel imagini xp̄i hominis. ſ.
crucifixo: Quō ergo nō timēt hoīes irreue
rēter ſeruare imaginē trinitatis btē. Illi q
ſe ornāt exterius ſimiles ſunt ſepulchris de
albatis: que exterius apparēt hoib⁹ ſpecio
ſa intus vero plena ſunt oſſibus mortuo-
rum. Corpus enim peccatoris anime mor
tue eſt ſepulchrū ſicut dicit. Aug. vnde do
minus xxiij. Mat. Ue vobis ſcribe ⁊ pha
riſei ypocrite qui ſimiles eſtis ſepulchris
dealbatis que a foris apparēt hoibus ſpe-
cioſa intus vero plena ſunt oſſib⁹ mortuo
rūꝫ ⁊ omni ſpurcicia. Ad qđ poteſt induci
qđdam exēplū balaaꝫ: rex magnus ⁊ glo-
rioſus pgens in itinere obuiā habuit duos
viros habētes veſtes attritas: ⁊ ſordidas:
⁊ attenuatas faces ⁊ pſallebant deo. Rex
aūt de curru proſiliēs amplexatus eſt eos
Qđ videntes magnates eius indigne tu-
lerūt: ⁊ cū p ſe nō auderēt corripere eū ro-
gauerūt fratrē eius: vt q̄reret ab eo: quare
vilibus pſonis tantā reuerētiā exhibuiſſet
Et rex nolens oſtendere magnatibus erro
rē eorū ꝑcepit fieri quattuor archas: duas
deauratas in quibus poſuit oſſa mortuo-
rū obfirmās eas aureis ſeris. Alias duas
de pice ⁊ bitumie in qbus poſuit ꝑcioſas
margaritas ⁊ vnguēta precioſa optime li
gās eas funiculis alicinis: ⁊ poſuit oēs an
te magnates vt eſtimarēt qđ ſingule vale-
rent. At illi deauratas maximi ꝑcij iudica-

rūt. Quibus rex ait. Erratis. Oīa op̄ortet inſpici interius nō oculis exterioribus ſiue honorē ſiue ꝯtumeliā: aptis ergo deauratis archis ait rex. Iſte ē tipus eorū qui exterius ſunt glorioſi intꝰ repleti mortuis: ⁊ fetētibus operibus: deinde aptis alijs duabus archis ait. Iſte eſt tipus eoꝝ q̄ exterius. ſunt ſordidis veſtibus induti vel ꝯtriti interius ꝑcioſi bñ redolentes deo quales erāt illi o e quoꝝ veneratione me feciſtis reprehendi: ⁊ ſic cōfudit eos. Itē omātes ſe ſimiles ſunt aceruo fimi ſtne cooperto.

℄ Superbus habitus poteſt eſſe culpabilis multis de cauſis. xxvij

Otandū ergo qꝺ ſupbus habitus
n pōt eē culpabilis ex multis cauſis

A ℄ Prima cauſa ē ꝑcioſitas: vñ ſuper illud. Lu. xvij. Ubi dicit̄ de diuite qui īduebat̄ purpura ⁊ biſſo. dicit Glo. Si cultus ꝑcioſarū veſtiū in culpa nō eēt ſermo dei nō tam vigilāter exprimeret qꝺ diues purpura ⁊ biſſo indutus apud inferos torqueret̄. Itē Greg. Nemo ꝑcioſa veſtimēta niſi ad inanē gloriā q̄rit. ſ. vt honorabilior ceteris videat̄. Nemo eni ꝑcioſis veſtibus ibi vult indui vbi a nemine poteſt videri. ℄ Secūda cā ē mollicies veſtiū vñ. Mat. xi. Qui mollibus induūtur i domibꝰ regū ſunt. Et ſup illud. Mat. iij. Ipe Johānes habeat veſtimenta de pilis cameloꝝ dicit. Glo. Seruꝰ dei nō dꝫ habere veſtimentū ad decorē vel ad delectionē: ſꝫ ad tegēduꝫ nuditatē. Gre. Nemo eſtimet in luſu atq̄ ſtudio precioſarū veſtiū peccatū deeſſe: q2 ſi hec culpa nō eēt nullo mō dñs Johānē de veſtimēti ſui aſpitate laudaſſet. ℄ Tertia cā eſt extraneitas qua. ſ. aliqs vult hēre veſtes extraneas veſtibꝰ alioꝝ diſſimiles: vñ Sopho. i. Uiſitabo ſup p̄ncipes ⁊ ſup filios regis ⁊ ſup oēs qui induti ſunt veſte peregrina. ℄ Quarta cā eſt ſuperfluitas. Pōt aūt iſta ſupfluitas eē duplex: vel quātū ad magnitudinē vel quātū ad multitudinē. ℄ Primo eſt ſupfluitas in illis q volūt habere veſtes longas vt maiores videātur. Qꝺ vitiū habūdat multū in q̄buſdam p̄latis qui pilos oblongos in capitibus deferunt calipodia in pedibꝰ: ⁊ veſtes lōgas ꝑ terrā trahūt ſicut volētes adijcere ad ſtaturā ſuā cubitū vnū: vñ Lu. xx. Attēdite a ſcribis q volūt ābulare in ſtolis. Stola veſtis longa eſt: illi q magnitudine vel altitudine corporis dignitatē ſuā volūt honorare nō vidēt attēdere qꝺ legitur de ſaul q rex malus fuit qꝺ altior fuit vniuerſo populo ab hūero ⁊ ſurſuꝫ. i. Reg. x. ⁊ illꝺ qꝺ dicit Dauid in. ꝑs. de dño: Nec in tibijs viri bñplacitū erit ei. ⁊ Prouer. xvi. Spūum ponderator eſt dñs: ſtulti corpa ponderāt ⁊ iudicāt hoiem ex ea parte ex qua nō eſt hō. Deus vero ſpūm pōderat: vñ i. Reg. xvi. Dixit dñs ad ſamuel cū p̄cepiſſet ei de vnctione Dauid in regē. Ne reſpicias vultuꝫ eiꝰ: ⁊ altitudinē ſtature eius qm̄ abieci eū nec iuxta intuitū hoīs iudicio: homo eniꝫ videt ea q̄ parent: dñs aūt intuetur corꝺ. p̄cioſiores ſpēs aromatice in ſaccis minoribus ſolent reponi vt garioſili ⁊ ſimilia. ℄ Eodē vitio laborāt dñe que longas caudas trahūt poſt ſe ꝑcioſis veſtibus terram induentes ⁊ de nuditate xp̄i in paupibus nō curātes caudis ſuis pulices colligūt: ⁊ puluerē hoībus mouēt. Chriſtū vero quē nudum in tot paupibus inſpiciūt non operiūt: timēdū eſt ne in caudis diabolꝰ geſcat vñ legitur de quodaꝫ ſancto quod ipſe vidit quendam diabolū ridenteꝫ: ⁊ queſiuit ab eo quare rideret. Qui dixit: vidi ſociuꝫ meū equitātē ſuper caudā cuiuſdā mulieris que dū retraheret caudā cecidit ſocius meus in lutū: ⁊ inde riſi. ℄ Secūdo mō ē ſuperfluitas ⁊ in illis qui volūt habere diuerſa paria veſtiū: ⁊ poſt volūt veſtimēta ſua atineis comedi q̄ inde xp̄ꝫ in pauperibus indui: vnde Jaco. v. Agite nunc diuites plorate vlulātes i miſerijs veſtris: que euenient vob̄ diuitie veſtre putrefacte ſunt: ⁊ veſtimēta veſtra a tineis cōmeſta ſunt. Et. B. Clamāt nudi clamāt famelici: ⁊ cōquerūtur vobis fame ⁊ frigore miſerabiliter laborātibus qd cōferūt tot mutatoria vel extēſa in ꝑticis vel plicata in māticis. ℄ Quinto pōt eē rep̄hēſibilis habitus ꝓpter materiā vt ſi materia ſit ſerica vel aurea vel argētea. Et notādū q̄ cōtra materiā veſtiū multū profecit vel potius defecit curioſitas humana. ℄ Primo enim fuit materia veſtiū pellis cū lana. vñ Gen. iij. Fecit quoq̄ deus adaꝫ ⁊ vxori eiꝰ tunicas pelliceas. Deinde ꝓceſſum eſt vſq̄ ad lanaꝫ purā: que lenior eſt q̄ pellis. ℄ Tertio ꝓceſſuꝫ eſt ad cortices arborū vel herbarū. ſ. ad lignum ⁊ huiuſmodi. ℄ Quarto ad ſtercora vermiū. ſ. ad ſericū. Deinde ad au

viſrigũ: ⁊ ad lapides precioſos. Inter ornatus qui ꝓpter materiaꝫ reprehenſibiles ſunt ſpecialiter videtur eſſe reprehẽſibiles corrigie ſerice deaurate vel de argentate: ⁊

B hoc multiplici ratione. ¶ Primo q2 ſupbia taliũ corrigiarũ eſt in loco humiliationis: vñ Mich. vi. Humiliatio tua i medio tui: vñ ſicut ſuperbia in paupere amplius diſplicet deo q̃ in diuite: q2 pauper hꝫ materiam humiliationis: ⁊ quoddã reprehenſiuũ ſuperbia ſic potius diſplicet deo ſupbia circa ventrẽ vbi tanta materia humilitatis eſt q̃ in alia parte hominis. ¶ Preterea ſicut ignis vehemẽs eſt q̃ ardet cum aqua que eſt ei ꝯtraria ſic valde magna ſuperbia eſt: que durat vbi tãta materia hũilitatis eſt. B. Nõ magnũ eſt humilẽ eſſe in abiectione magna prorſus: ⁊ rata virtus humilitas honorata. Sic econtrario põt dici qꝺ magnũ prorſus vitiuꝫ eſt ſuperbia cũ hũilitate tanta cuꝫ deo. Ideo. Hũilitas btẽ virginis oĩꝫ hũiliationẽ pure creature ſupauit: q2 materiã maiorẽ ſuperbiẽdi habuit cũ fuerit mater dei ſic ſupbia ventris ſupbiã aliorũ mẽbrorũ ſuperat cũ maiorẽ materiã humilitatis habeat. ¶ Preterea cũ ſaccus bono frumẽto plenus cõpetẽter ligatus ſit fune vnius oboli: nõ modica fatuitas eſt ad ligandũ saccũ imunditia plenũ querere corrigiã ſericã deauratam vel deargentatã. ¶ Item cũ ad liganda vaſa vinũ precioſum cõtinẽtia circuli gnei ſufficiant: patet ridiculũ eſſe circulos deauratos querere ad ligãdũ vas ventris quod abhominatione plenũ eſt. ¶ Preterea qs nõ irrideat ornatũ templi poni circa acervum fimi. vel aliquẽ locuꝫ in quo imunditia ꝯtineat: ſic faciunt mulieres: que corpora ſua ornãt precipue que ornant mediuꝫ corporis: vt in. p̃s. ꝗ ilie eoꝝ cõpoſite circũ ornate vt ſimili tẽpli. ¶ Ex hoc etiã poteſt oſtẽdi magna fatuitas mulierum p̃cioſis corrigijs vtentiũ: qꝺ corrigie ille care conſtãt eis: ⁊ nõ ꝓſunt neqꝫ aie: neqꝫ corpori: immo deus in eis oſtẽdit: primus ſcãdalizatᷣ. Ipſe ẽt mulieres ex põderoſitate grauant. Interdum magis ponderoſe ſunt: q̃ circuli ferrei qbus ſolent penitentes ſe ligare. Mane mulieres ſunt: que ſi iniungeretur eis pro penitẽtia: vt corrigias põderoſas ferrent nõ acqeſcerẽt iniungẽti. Mira inſania taliũ mulierum ꝙ tantis expenſis

diabolo ſe ligant: ⁊ qꝺ tam care emunt vñ diabolo ligent. Diabolus. n. bñſcit ligare aliquẽ ſuo cingulo ꝓprio ¶ Sexto põt eẽ rephenſibilis habitus vel ornatus ꝓpter colorẽ vt in veſtibus clericoꝝ reprehẽſibilis eſt color viridis: ⁊ rubeus ⁊ varius: cuius rei ratio põt eſſe qꝺ tales colores in lana ouiũ nõ inueniunt naturaliter. Si dñs voluiſſet lanam ouium taliũ coloꝝ eſſe ipſe potuiſſet depingere oues: ſicut ⁊ depinxit aues: ⁊ forſitã a principio nõ fuit facta tinctura: huius abſqꝫ curioſitate ⁊ culpa aliq̃ ¶ Notabile exẽplũ audiui aliquã virginẽ innocentẽ quã remordebat cõſcientia ſua de hoc quod habebat veſtẽ alterius coloris q̃ naturalis allegantẽ ꝯtra ſe: qꝺ ouis que nunquaꝫ peccauerat ꝯtenta fuiſſet naturali colore: ipſa vero que multũ peccauerat precioſiori colore vteretur: ⁊ i veritate cũ homo veſtem mendicet ab oue iuxta illud verbũ Aug. Quis mandatũ euangelii cũ implens de duabus tunicis dat vnã nõ habenti: ſufficere deberet homini mendicanti color ille qui ſufficit illi a quo mendicat. ſ. oui elemoſynam largienti. Supbus mendicus eſt cui non ſufficit illud ꝙ ſufficit illi a quo mendicat.

¶ De peplis ⁊ vittis cocreaceis mulieruꝫ.

I Nter ornatus vero que preter colorẽ reprehenſibiles ſunt ſpẽliter videnᷣ eſſe reprehẽſibilia pepla ſeu vitte croceate mulierum: qꝺ multipliciter poteſt oſtẽdi. ¶ Primo ꝓpter hoc ꝙ multũ diſplicet alicui principi qñ videt vexillũ inimici ſui i terra ſua: ſꝫ amplius diſplicet ei quãdo videt illud in aliq̃ de villis ſuis. Plus enim diſplcet principi quãdo videt illud in aliquo de caſtris ſuis: ⁊ precipue ſi videat in aliqua ſuperiori parte caſtri ſui. Sic deo mltũ diſplicet quãdo videt ſignũ ſuperbie qꝺ eſt vexillũ diaboli in ſuperiori parte caſtri ſui. ſ. i capite mulieris: ⁊ videt vexillũ ſuũ remotuꝫ eſſe a loco illo in quo prius voluit eẽ humilitatẽ pnie: potius voluit dñs eſſe in capite vnde Eze. ix. Signa tau. ſuper frõtes viroꝝ gemẽtiũ: niſi gratia huius rei ſit ſignũ crucis: ⁊ illis qui baptizanᷣ ⁊ illis qui ꝯfirmanᷣ in frõte. Et ẽt in capite ieiunij capita cinere aſpergunᷣ. ¶ Secũdo põt idẽ oſtendi per hoc ꝙ peplũ qꝺ eſt ſuper caput mulieris ſignuꝫ eſt ſubiectionis: ideo defert velamẽ ſuper ca-

put ſuũ vt oſtendatur qḋ ſuꝑiorẽ hʒ.ſ.vir
ſuũ. In hoc etiã oſtẽdit. qḋ p̄uaricatio ab
ea incepit. ⁊ ideo potius mulieres velami
na deferunt q̃ viri: ⁊ p̄cipue poſtq̃ a viris
cognite ſunt. vnde ſuꝑ illḋ. i. ad Cori.xi.
Capilli mulieri pro velamine dati ſũt: dicit
glo. Ad hoc hʒ mulier velamẽ vt ſe ream
agnoſcat: ⁊ ſubditam. Et iterũ in eodẽ.c.
nõ eſt vir creatus ꝓpter mulierẽ ſʒ mulier
ꝓpter virũ. Ideo mulier velamẽ dʒ habe-
re ſuper caput ſuũ ꝓpter angelos vt dicit
Ambro. Ut ſcilicet oſtendatur ſubiecta vi
ro: ⁊ qꝛ ꝓpter eã p̄uaricatio cepit: vñ cum
peplũ in mulierib⁹ debeat eẽ humilitatis
multũ diſplicet deo quãdo ipſe inde ſuper
biũt. Si quis videat furẽ cui inſignũ furti
dʒ ſuſpẽdi burſa ad collũ inſtanter petere
vt burſa iſta ſit purpurea quis nõ irride-
deat eũ? Sic irriſione digne ſunt mulieres
que volũt habere pepla crocea. In obpro
brio enim ſuo querũt gloriã vbi eſſe nõ põt
ſicut nõ cedit ad gloriã furis burſa ſibi ſu-
ſpẽſa ad collũ: ⁊ ſi deaurata ſit. ¶ Tertio
põt idem oſtẽdi per hoc ꝙ mulieres que
croceũ colorẽ in peplis ſuis deferunt. Co-
lorem enim decentẽ amabilẽ deo ⁊ ange-
lis ⁊ hoĩbus huius mundi cordis vilpen-
dunt: colorẽ vero minus decentẽ cõtra do
ctrinã eccleſie deferunt.i.croceuʒ: color de
cens amabilis deo ⁊ angelis ẽ color alb⁹.
Quod color croceus min⁹ decẽs ſit quaʒ
candidus patet ex hoc ꝙ nulla eſt: que po
tius nõ velit faciẽ ſuã candidam eſſe q̃ cro
cei coloris. Quod aũt iſte color placeat vi
deri põt ex hoc ꝙ legitur. Cant.v. Dilect⁹
meus candidus: nõ dicit qḋ ſit croce⁹. Et
Sap̄.vij. legitur de ipſo. Candor enim eſt
lucis eterne. Ber. Loquẽs de ſapia increa
ta dicit. Candor eſt ſapia: ⁊ candidã opor
tet eſſe aiam in qua ſedere elegerit. Sic ẽt
placet deo cãdidus color in ornatu corpo-
ris potius quã croceus. Uñ lr̄ Mat.xvij.
Quod in transfiguratione dñi veſtimẽta
eius facta ſunt alba ſicut nix. Magiſterio
etiã ſpũs ſancti iſtitutũ eſt qḋ ſanctiſſimuʒ
corpus dñi inuoluatur pãno candido nõ
croceo vel alterius coloris. vnde bñ ſuffi-
cere dʒ immundo corpori ad inuoluendũ:
color ille qui dominico corpi ſufficit. Qḋ
etiã color iſte placeat ãgelis videri poteſt
ex hoc ꝙ legitur. Mat.vlt. Angelus appa
ruiſſe coopertus ſtola candida. Et Mathe.
Leguntur veſtimẽta angeli fuiſſe alba ſi-
cut nix. Et Io.xx. legitur. Quod vidit du-
os angelos in albis ſedentes. Quod autẽ
hoĩbus mũdi cordis placeat color iſte ſa-
tis manifeſtũ eſt. Si.n. aliqs occurrat dua
b⁹ mulierib⁹ quaꝝ vna habeat peplũ can
didũ ⁊ altera croceũ peplũ habeat: ſtatim
illã que candidũ defert honeſtiorẽ iudica-
bit: ⁊ ideo ſibi magis placebit: niſi iniqui
tas ꝓpria cordi⁹ ſubuertit. ¶ Quarto põt
idẽ oſtẽdi ꝑ hoc: qꝛ cũ ornat⁹ ꝑp vanitatẽ
ſit reprhẽſibilis: qḋ vari⁹ ⁊ mutabili⁹ erit
in ornatu magis reprhẽſibilis erit: vñ cum
croce⁹ color in peplis valde mutabilis ſit
valde reprheſibilis eſt. Si aliq̃ mulier tuni
caʒ ſuã ſingulis ſeptimanis tingeret: ⁊ ſin-
gulis ſeptimanis lauaret ſatis fatua repu-
taretur: ſic valde fatue ſunt: q̃ ſingulis ſep-
timanis pepla ſua: ⁊ tingunt ⁊ abluunt.
¶ Quinto põt oſtẽdi reprehẽſibilis habi
tus vel ornat⁹ ꝓpter p̄ſumptionẽ. qñ.ſ. ali
qua p̄ſumit facere illud ꝙ ſpãliter ad deũ
ptinet ſicut faciunt ille que alienos crines
imponunt capiti vel innaturalẽ colorẽ po
nunt in facie. Apponere enim crines capi-
ti vel dare colorẽ faciei ſpãliter ptinet ad
deũ. Que autem talia faciunt cum lucife-
ro volunt ſimiles eſſe altiſſimo. Ipſe ſunt
velut ſymie q̃ dum volũt ſe decorare ſpũa
liter ſe iugulãt. Ipſe etiã ſunt velut angeli
tenebroſi transfigurati i angelos lucis. Cõ
tra illas que inaturalẽ colorẽ ipõnũt in fa
cieb⁹ ſuis videt eſſe dictũ illud. Eccleſi.iiij.
Ne accipias faciẽ aduerſus faciẽ tuã. Fa-
cies quã mulier aſſumit cõtra faciẽ interio
rẽ aie eſt: qꝛ eã deturpat. Duʒ.n. vult exte-
rius habere faciẽ pulchrã: interi⁹ aſſumit
faciẽ diabolicã iuxta illḋ ps. Et facies pec
catoꝝ ſumi. facies etiaʒ aſſumpta cõtraria
eſt faciei naturali. qꝛ ante tẽpus debitũ fa-
cit eam ſeneſcere ⁊ in futuro pro ea punie
tur iuxta illud. Ioel.ij. Oẽs vultus redigẽ
tur in ollaʒ. Quartũ offẽdit deũ illa q̃ alie
nũ colorẽ ponit i facie ſunt ſatis põt appa
rere ex hoc qḋ videmus tantũ offendit pe
ritos artifices qñ aliqs p̄ſumit meliorare
aliqd in opibus eoꝝ: ꝓpterea magnã contu
meliã deo facit talis ꝑſona que poti⁹ vult
hr̄e talem faciẽ qualẽ pictor facit q̃ qualẽ
deus ei facit: de tali muliere dicit Iero.
Qua fiducia erigit ad celos vultus: quos
conditor non agnoſcit.

¶ Quod ſex debent cohibere mulierem a portādo alienos crines.

Ex vero ſunt q̄ poſſunt cohibere mulierē ab alijs crinibus ſi eis diligenter oſtendant. ¶ Primū eſt pena quā ſcriptura ꝯminatur eis. Iſa.iij. Ubi ſic legitur. Decaluabit dñs verticem filiarū ſyon. ⁊ dñs crinē earū denudabit. In preſenti etiā qñq₃ crines earū nudant̄ vñ accidit pariſius in quadā generali proceſſione qḋ quedā ſymia cuidā dñe peplū cū alienis crinibus quos deferebat corā toto pp̄lo abſtulit: ⁊ turpis ⁊ depilata ad modū cornicule depoſitis alienis plūmis remāſit ⁊ iuſto iudicio dei h̄ accidit iuxta illḋ etiā Iſa.xxxiij. Ue qui predaris: nōne ⁊ tu predaberis. Depredata fuerat dña illa mortuā mulierē crinibus ſuis: ideo eam ſymia merito depredauit. q₂ iuxta verbu₃ poete. Non eſt lex equior illa: quā necis artifices arte perire ſua. ¶ Secunda deberet mulieres cohibere a vitio iſto fatuitas magna que cōmitatur vitiū iſtud qua ex hoc oſtendi poteſt quod pugiles crines ſuos abbreuient quando duellum facturi ſunt: ne ab hoſtib⁹ ſuis per crines poſſint capi. Et ſimiliter illi qui intrant religionem velut pugiles ſpirituales. fatue tamē mulieres crines ſuos augere volunt. licet in bello periculoſo ſint quaſi nolint de manib⁹ diaboli euadere. Non de facili euadit mulier de manibus diaboli ex quo tenet ea₃ per crines. quādo. ſ. mulier nimiū amore₃ h₃ ad pulchritudinē crinīū. ¶ Item mulieres tales materiā periculoſe infirmitat[is] quā habēt augēt qñ deberēt ea₃ minuere quaſi nollent curari a ſua infirmitate. Infirmitas valde periculoſa ē ſuperbia ſicut oſtenſum eſt ſuperius: cuiꝰ materia auget̄ qñ crines alicui ꝓprijs crinib⁹ adduntur. Satis ſunt ipſe ſupbe qñ parū habent de crinibus. ¶ Tertio dberet cohibere mulieres a vitio iſto peruerſitas magna que comitatur vitiū iſtud. Uolunt. n. illud mulieres facere ad cōtumeliā dei ⁊ damnū animarū ſuarum quod nullo modo facerent ꝓpter honorē dei ⁊ ſalutē ꝓpriā. Si iniūgeretur alicui mulieri pro penitētia quod haberet ꝑ noctē ad caput ſuū manum alicuius mulieris mortue nullo modo vellet hoc facere. Diceret enim ſe ex terrore amētem fieri. Crines aūt mulieris mortue volūt habere in nocte ad caput ſuū in dei cōtumeliā: ⁊ cōtra voluntatē eccleſie nec terrent̄ inde neſcio quo diabolico miraculo. ¶ Quarto deberet cohibere mulieres a vitio iſto magna ingratitudo q̄ eſt ibi qñ filij₃ ipe voluit nullo loco crines, ad dei cōtumelia₃. vbi dñs pro amore ea₂ portauit coronā ſpineā. ¶ Quinto vero cōtemptus dei qui eſt in vitio iſto: valde enim deū cōtemnunt qui capillos deo preponunt cu₃ capilli videantur ſuperfluitates eſſe hominis ſicut ⁊ vngues de receptaculo lendiū ⁊ pediculorum faciunt mulieres theſaurū ſuū: immo deum ſuū: q₂ hoc ab hoīe colit̄ quod pre ceteris diligit: Sicut dicit Glo. ſuper illud ad phi. iij. Quorū deus venter eſt. De beata peccatrice legit̄ Luc. vij. Qḋ capillis capitis ſui tergebat pedes domino. Non enim eos amabat tantū quantu₃ amant domine noſtre: ¶ Sexto deberet cohibere mulieres a vitio iſto multiplex malum: qḋ inde ꝓuenit tam eis q̄ ꝓximis earū: ꝓximis de facili malū ꝓuenit ex pulchritudine crinīū. Crines. n. velut quidam laquei ſunt qbus fatui capiunt̄: vnde legit̄ Iudith. xiiij. Quod ipa colligauit cincinnos ſuos mitra ad decipiendū Holofernem. Cincinni dicuntur capilli dependentes a capite mulieris. ſicut pueri laqueos faciunt de pilis caude equine ad decipiendum aues. Sic diabolus laqueos facit de pilis mulierum ad capiendum homines. Ipſis ēt mulierib⁹ multipliciter malū facit crinīū pulchritudo. Accidit. n. eis ſicut legit̄ accidiſſe Abſalon ex multitudine crinium ei⁹. ſic legit̄. ſ. Re. xiiij. Porro ſicut Abſalon nō erat vir pulcher in omni iſrael. Et ſubdit̄. A veſtigio pedis vſq₃ ad verticē nō erat in eo vlla macula. ⁊ quāto magis tondebat capillos capitis: tāto plus creſcebāt. Semel aūt in anno tondebatur: q₂ grauabat eū ceſaries: ⁊ ponderabat capillos capitis ſui ducentis ſiclis pondere publico. Quid aūt ei acciderit. Legit̄. ij. Reg. xviij. ſ. quod caput eius quercui adheſit: ⁊ illo ſuſpenſo inter celū ⁊ terrā mulus cui inſidebat ptrāſijt: ⁊ veniēs Ioab infixit tres lanceas in corde ipſi⁹. Sic pulchritudine crinīū adheret fatua mulier alicui viro luxurioſo: q per quercū deſignat̄. Quercus enim fructū defert quo porci paſcunt̄: ⁊ luxurioſi opera faciunt in qb⁹ īfernales por

ei delectant: ⁊ veniẽs diabol⁹ ⁊ figit tres
lanceas in cor ſatue mulieris. Prima lan-
cea eſt vitiũ ſupbie. Scd'a vitium luxurie.
Tertia vitiũ diſcordie inter ipm ⁊ virum
illũ. Require de materia iſta in tractatu ð lu
xuria in ca. de coreis vbi ponit̃ illud ꝟbũ
Apoca. ix. Et ſimilitudinẽ locuſtaꝝ ⁊c.

¶ De veſtibus candidatis.

o Ctauo pōt eē rephẽſibilis ornat⁹
I vel habit⁹ ꝓpter formã vel ꝯpoſi
tionẽ. In forma reprehẽſibilia ſũt
iſta. ſ. ſciſſio ex parte iferiori ſicut fit in ve
ſtibus ioculatoꝝ corrugatio ex pte ſupiori
vtinã ſi deo placeret facies earũ corrugate
fierent: que veſtes ſuas corrugarẽt. Repre
henſibile ẽt eſt: qð caude aſſuanẽ ibi. Na-
tura caudã hoib⁹ negauit: ſʒ miſeri hoies
K eã ſibi aſſumũt. ¶ Precipue aũt videntur
reprehẽſibiles quantũ ad formã ⁊ cõpoſi-
tionẽ ſotulares roſtrati perforati ⁊ ſtricti.
Roſtrũ in ſotularibus diabolica videt̃ eē
adinuentio: cũ nõ iueniatur ſimile in natu
ra. Nullũ. n. animal eſt. qð in pede roſtrũ
habeat: ⁊ ſi aliqð habeat i capite. Mulie
res vero que nuſq̃ roſtrũ debẽt habere:
volũt ea habere in pedib⁹. ¶ Perforatio
⁊ in ſotularib⁹ magne videt̃ eē fatuitatis
cũ ꝯſtet ſotulares integros mulieres eē q̃
pforatos. Similiter ⁊ ſtrictura in ſotulari
b⁹ magne fatuitatis eſt cũ ⁊ de⁹ hoc offen
dat: ⁊ pedes ipſi grauentur. Nõ ita ꝯſtrin
gerentur pedes ſi eẽnt in cõpedibus ſicut
cõſtringuntur qñq; a ſotularibus. Multi
enĩʒ ſunt q nõ reciperẽt pro pnia tale gra
uamẽ ſi ſacerdos eoꝝ vellet hoc eis iniun-
gere. Magna etiã igratitudo eſt velle de-
ferre foramina ad ꝯtumeliã dei in pedib⁹
ſuis: cũ deus pro amore eius pedes ſuos p
forari voluerit. Magna etiã fatuitas videt̃
eſſe pulchritudinẽ querere in ſuis ſotulari
b⁹: cũ ad hoc ſotulares inuẽti ſunt: vt ipſi
inquinent̃: ⁊ p hoc pedes ab inquinatione
ſeruentur: nec in radicibus arborum: nec
in fundamentis domorũ pulchritudo ſo
let requiri: ſed nec in ſotularibus deberet re
quiri pulchritudo.

¶ De ſuperbia ornatus raptorum ⁊ vſu-
rariorum.

n Ono pōt eſſe reprehẽſibilis habi-
tus vel ornat⁹: q2 eſt de re iniuſte
acqſita ſicut accidit i vxorib⁹ vſu
rarioꝝ ⁊ raptorũ: q̃ pcioſas veſtes deferũt
de lachrimis pauperũ veſtes tales ſanguĩ
nolẽte ſunt. vñ Iere. ij. In alis tuis inuen
tus eſt ſan. a. pau. Ale intelligi poſſunt ex-
tremitates ſuperborũ palliorum. Alis iſtis
volatur in iferñũ non in celũ. In alis iſtis
inuenitur duplex ſanguis. ſ. ſanguis pau-
perũ. Spolia enim pauperũ ex qbus ẽ ve
ſtis illa iudicio ſcripture ſũt ſanguis pau
perum: ⁊ vita eorũ. vñ Eccle. xxxiiij. Pa-
nis egentiũ vita pauperũ: qui defraudat
il. h. ſan. eſt. Alius ſanguis qui in alis iſtis
inuenitur: eſt ſanguis ipſius mulieris: que
defert pallium qð emptũ eſt de re iniuſte
acquiſita. Mors enim ſua iacet ibi cũ ad
damnationẽ ſuã illud deferat. Cruentatio
iſta que eſt in veſtibus diuitũ figurata eſt
per clamidẽ coccineã in qua illuſus ẽ dñs
Illuſione enĩʒ illa oſtenſus eſt ſtatus pnci
pum hui⁹ mundi. ¶ Decimo pōt eſſe re-
prehenſibis ornatus vel habitus ꝓpter ni
miũ amorẽ quẽ hñt mulieres ad pulchri-
tudinẽ. Tantus enĩʒ pōt eſſe amor ille qð
eſt mortale peccatũ: ⁊ quaſi ydolatria: vt
quãdo amor ille amorẽ dei ſuperat. Hoc
enĩʒ ab hoĩe tollitur quod pre ceteris dili-
git: ſicut prius dictum eſt.

¶ Quinq; que debent cohibere homines
ab amore pulchritudinis.

q Uinq; vero ſunt: q̃ debẽt cohibe-
re mulieres a nimio amore pul-
chritudinis. ¶ Primũ ẽ vanitas
ipſi⁹ pulchritudinis. de qua vanitate legit̃
Prouer. vl. Fallax gra: ⁊ vana eſt pulchri
tudo. Mulier timẽs deũ ipſa laudabitur.
Pulchritudo vana eſt: ⁊ q2 ad nihilũ va
let ei, qui eã hʒ. Poti⁹ videtur valere illis
q eã vidẽt ⁊ in ea viſa delectãtur. Poteſt
etiã dici vana q2 vadit ad nihilũ propter
qð flori cõparatur. In Iſa. vbi ſic legitur.
Omnis caro fenũ: ⁊ ois gloria eius tanq̃
flos agri. Licet enĩʒ flores magne ſint pul
chritudinis tñ ſatis parũ amatur illorum
pulchritudo: q2 adeo cito pteriſt. Sic pa
rũ amãda eſſet pulchritudo corporis ipſi⁹
q2 cito ita amittitur. Ad min⁹ oportet qð
mulieres in monte pulchritudinẽ iſtã de-
ferant: qñ maxime neceſſaria eẽt eis pul-
chritudo cũ deo deberẽt pñtari: ⁊ ãgelis
eius: cũ iture ſunt ad curiam celeſtis regis.
¶ Secũdo deberet mulieres cohibere ab
amore nimie pulchritudinis hoc qð pul-
chritudo talis frequenter maledicta ẽ. vñ

Job.v. Uidi ſtultū firmā radice: ⁊ maledi
xi pulchritudini eiꝰ ſtatī: ⁊ dicit Glo. Su
per hoc aduerbiū ſtatim. q̄d infirmus cū
qualitate rerū variatur dū videt ꝓſpera
laudat: cū mutantur eſſe nihil iudicat: ſed
firmus cū ipſa gloria penā ſequentē conſi
derat: ⁊ ſtatī damnat. Male fuerunt mu
lieres pulchre ille que propter pulchritu
dinem ſuā dānabuntur. Maledicta ē pul
chritudo talis. Multis potius expediuiſſꝫ
quod fuiſſēt leproſe: vel naſo vel auribus
mutilate q̄ quod eſſent pulchre. ¶ Tertio
deberet cohibere mulieres a nimio amo
re pulchritudinis turpitudo ⁊ imundicia
que frequēter comitatur pulchritudinem
corporis. vnde dicitur Eze. xvi. Ad fatuā
mulierē. Abominabilē feciſti decorē tuū
hoc eſt vnū de quo multū dolendū eſſet:
q̄d mulieres pulchre: q̄ magis deberēt ab
horrere imundiciā: he ſunt que ampliꝰ ſe
inquinant ꝑ peccatū: ꝓpter hoc pulchri
tudinē fatue mulieris cōparat Salomon
circulo aureo in naribus ſuis. mulier pul
chra ⁊ fatua .i. pulchritudo mulieris fatue
ſuis ſi circulū aureum in naribus haberet
ipſa diſtraheret illū ꝑ quodcūq̄ volutabꝝ
luti. Sic mulieres fatue ꝑ pulchritudinē
ſuam diſtrahūt ꝑ quodcūq̄ volutabꝝ lu
xurie. Sus nō parcit ori ſicut nec pedi qn
illud in lutū infigat. Sic nec mulier fatua
parcit faciei ſue: imo illā pre ceteris mem
bris operit in iniquitate: ⁊ ī pietate ſua vel
circulus aureus pōt intelligi ipſa mulier
pulchra ⁊ fatua quā diabolus trahit poſt
oēm imundiciā: qui habet eam in poteſta
te ſua: ſicut ſus circulū aurū traheret per
imundiciā quē haberet in naribus ſuis.
¶ Quarto deberet cohibere mulieres a ni
mio amore pulchritudinis hoc quod pul
chritudo illa valde nociua eſt. Eſt. n. pul
chritudo illa exurens qualis eſt pulchritu
do carbonis viui. Et ē pulchritudo mulie
ris qualis ē pulchritudo ſplendētis gladij
vñ Jer. Gladius igneus ē ſpēs muliebris.
Et Prouer. v. Legit̄ de fatua muliere q̄d
nouiſſima illius amara ſunt velut abſin
thiū: ⁊ acuta quaſi gladius biceps. Sicut
pꝫ puer in gladio ſplendido p̄mo ſolū ad
uertit pulchritudinē: ⁊ ideo gladiū āple
ctitur: ſꝫ nouiſſimo ſentit leſionē: ſic fatui
hoīes in ſpecie muliebri p̄mo ſolū aduer
tūt pulchritudinē: ſed poſtq̄ eā tetigerunt

ꝑ amorē ex vulnere cordis intelligūt pul
chritudinē illā eſſe gladiū acutū. Biceps
aūt gladius pōt dici pulchritudo iſta: quia
mulierē ī qua eſt ledit ꝑ ſuperbiā: ⁊ ipſos
aſpicientes ꝑ luxuriā: vel pōt dici gladius
biceps: q: corpori ⁊ anime eſt occaſio mor
tis eterne. Et vere gladius igneus eſt pul
chritudo mulieris. Multū enim potēs eſt
ad exurendū cor humanū. Unde Balaā
rex quidam habuit filium de quo dictum
eſt ei a medicis: quod cecus fieret ſi infra .x.
annos ſolem videret: vnde fecit eū claudi
per decē annos in ſpelunca. Quibus fini
tis fecit eum egredi de ſpelunca ⁊ oſtenſa
ſunt ei aurū ⁊ ar. ⁊ multa alia ꝯcupiſcibilia:
⁊ ad iterrogationē eius nominata ſunt ei
ſingula. Cū aūt inquirerent anxie de mu
lieribus que preſentes erant que res eſſent
dicit ei quidā iocoſe eas eſſe demones qui
ſeducunt homines. Et cū reductus ad re
gem requireretur ab eo quid magis ipſe
deſideraret. Reſpōdit ſe ſup omnia que vi
derat deſiderare demones qui ſeducūt ho
mines. Et miratus eſt rex q̄d tam tyranni
ca res eēt ſpēs mulieris. ¶ Quinto debet
cohibere mulieres a nimio amore pulchri
tudinis hoc q̄d pulchritudo aduerſat̄ bo
nitati. Nō enim de facili habetur bonitas
cum pulchritudine: poeta. Lis eſt cū for
ma magna pudicitie: vñ cū pulchritudo
auferat bonitatē: q̄ longe melior eſt q̄ pul
chritudo ipſa nō ē multū deſiderāda: imo
valde timenda eſt. Jn magno periculo ē
pulchritudo mulieris. Eſt enim velut the
ſaurus qui portatur in publico: quia mul
tis cōcupiſcitur. Greg. Depredari deſide
rat qui theſaurū publice in via portat. Fa
tue ſunt que neglecta bonitate pulchritu
dinē querunt. Similes ſunt pueris q̄ pira
vel poma vermes habētia: q: pulchriora
ſunt alijs ꝑeligūt. Precipue autē fatue ſūt
ille que naturaliter deformes ſunt: ⁊ tñ la
borant ad hoc ꝙ pulchre ſint: ad q̄d nullo
modo pertingere poſſunt. Ad hoc autem
q̄d ſint bone laborare nolūt: ꝙ tamen me
lius eſt ⁊ d̄ facili obtinere poſſūt. Mulier
que ampliꝰ laborat ad hoc q̄d ſit pulchra
q̄ bona: videt̄ plus amare vtilitatē alienā
q̄ ſuā: q: ſi pulchra fuerit alij pulchra erit.
Pulchritudo. n. eiꝰ paſcit oculos alienos.
Si autē bona fuerit: ſibi bona erit. Unde
Pro. ix. Si ſapiens fueris temetipſi eris.

¶ Qđ multis nocet ornatus mulieris.

In decimo poteſt eſſe culpabilis ornatus mulieris: quia multū nocet multis. ¶ Primo nocet ipſi viro quē interficit ſpūaliter dum dat ei occaſionē: quod vſurari⁹ ſit vel raptor. ¶ Scđo nocet illis qbus debuit reſtitui: qđ pcipue verū eſt in vxoribus vſurariorum ⁊ raptorū. ¶ Tertio nocet ipſi mulieri: ⁊ hoc multis modis. ¶ Primo qꝛ ei materia ē infirmitatis magne ſcilicet ſuperbie. ¶ Secundo quia aufert ſibi illud vnde debuit redimere animam ſuam morti eterne condēnatam. ¶ Tertio quia aufert ei tps quod deberet expendere in ſeruitio dei. Nec eſt paruum damnū cū tempus res precioſiſſima ſit: vnde Ber. Nihil precioſius tēpore: ſed heu nihil hodie viliꝰ reputatur. ¶ Quarto aufert ei orationes quas facit in eccleſia. Non enim exaudit deus orationes quas facit mulier ita ſuperbe ornata: cū ipſa filios dei occidat ex alia parte oſtēſione incaute ſue pulchritudinis: vnde ſuper illud. i. ad Thimo. ii. Nō intortis crinibus ⁊c. dicit Glo. Superbus habitus nō impetrat. Non eſt paruum damnū mulieri: que pauper eſt ſpiritu ſi orationes quas in eccleſia facit amittit. Orationes enim ſunt magna pars bonorum: que ipſa facit: frequenter potius eſſet ei humiliter eſſe in domo ſua: q̄ ſuperbe i eccleſia. Si aliqua mulier eſſet: que in nulla ſolēnitate iret ad eccleſiā ipſa reputaretur heretica. Quid ergo de ea: que facit deterius? Quomodo talis mulier remiſſionem peccatorum illorum cōſequitur que in eccleſia domini offendit vbi placare debuit. ¶ Quinto nocet eis ſuperbus habitus: quia bonam famā eis aufert: vnde ſuper illud. i. ad Thimo. ii: Nō intortis crinibus ⁊c. dicit Glo. Superbus habitus non recta faciet de ſe credi. ¶ Sexto nocet eis: quia facit eas ſollicitari: ex quo enim equus habet ſignum venalitatis in fronte iā non queritur vtrū ſit venalis ſed pro conſtanti habetur: ⁊ de precio querit: ſic ex quo mulier ornatū meretricium habet ipſa ſollicitatur: ⁊ ſollicitata niſi valde fortis ſit de facili labitur: qꝛ caſta eſt: quā nemo rogauit vt ait poeta. ¶ Quarto nocet ſuperbus habitus mulieris alijs mulieribus: quia miniſtrat eis exemplum ſuperbie. Dat etiam occaſionem inuidie ⁊ diſcordie ad viros earū: ⁊ q̄ſi occaſionē adulterij volūt. n. hȩ ſiles ornatus a maritis ſuis ſi pnt: ⁊ ſi non poſſunt rixantur cum eis ⁊ quādoq; volūt habere eos ab alijs viris ⁊ adulteriū cōmittunt. ¶ Quinto nocet maritis aliarū mulierū Reddit enim vxores eis moleſtas: ⁊ quandoq; aufert eas illis. ¶ Sexto nocet deo cuius templa extruit. Templū dei eſt vnuſqſq; fidelis. Plus amat deꝰ vnū templū ſpirituale q̄ omnia templa materialia mundi: vnde patet, quantū deū offendant mulieres quia hmōi templum incēdūt. ¶ Septimo nocet ſanctis quia ſollemnitates eorum non obſeruant mulieres que ſic ſe ornant: qꝛ magis peccant tunc quā alijs diebus cum magis ſupbie ſe hēant tunc. Qm̄ etiam violant ſollemnitates preparādo ornatus ſuos: Angelis etiā nocēt: quia filios dei in cuſtodia eorum poſitos occidūt. Jō dr. i. ad Cor. xi. Qđ mulier dꝫ habere velamē ſuper caput ſuū pter angelos. ſ. ne offendant angelos occidendo homines quos ipſi cuſtodiūt: ⁊ vt breuiter dicā deo ⁊ angelis ſuis cōtumeliā facere nō timēt etiā in eccleſia quādo corpꝰ xpi ibi eſt ⁊ angeli aſſunt: ⁊ populus ſ. ieſt congregatus qn̄. ſ. miſſa celebratur. Qđ āgeli ibi aſſint patet ex verbis. Greg. ſic dicentis: Quis fidelium dubium habere poſſit in ipſa immolationis hora ad ſacerdotis vocem celos aperiri atq; i illo ieſu chriſti miſterio āgelorū choros adeſſe ſummis yma ſociari terrena celeſtibꝰ iūgi. ⁊ ſuper. i. ad. Cor. xi. Ubi dicit apoſtolus quod mulier debet habere velamē ſup caput dicit glo. Angelici ſpūs nobis adeſſe credēdi ſunt maxime cum diuinis obſequijs mancipamur. i. cum eccleſia ingreſſu vel lectionibus ſacris aurem accōmodamus: vel pſalmodie operā damus ⁊ oratiōibus incūbimus vel miſſarū ſollemnia celebremus: iō apoſtolus mōet velamē habere propter angelos: nec dubitari lꝫ vbi dñici corporis ⁊ ſanguinis miſteria gerunt ſupnorum ciuium adeſſe cōuētus: qui monumentum quo venerabile corpus poſitū fuerat ſeruant ⁊ vnde reſurgēdo abceſſerat cū ſedulis excubijs ſeruaret.

¶ Quod habitus mulierū ſe ornantiū eſt culpabilis ex intētione multiplici.

Ltimo pōt eē culpabilis habitꝰ pter intētionē. Multiplex aūt pōt

eſſe intentio mulierũ ornãtiũ ſe. Quedam
eni ornant ſe vt ↄcupiſcantur ab alijs quã
a viris ſuis: qđ cõſtat eſſe mortale peccatũ:
licet nõ hñãt volũtatẽ cõſentiendi illis g
eas cõcupiſcunt: qꝛ ſcđm. Aug. nõ ſolũ ap
petere ſed velle appeti criminoſum ẽ. Alie
vero ornãt ſe ex ſupbia vt excedãt alias in
pulchritudine vel ſaltem nõ excedãtur ab
alijs: vel ex amore vane laudis ꝛ vane glo
rie: vt dicatur ꝙ ipſe ſunt pulchre. Iſte vi
dẽtur multũ impie eẽ que nõ curãt de mor
te fratrũ ſuorũ: dum ſolũmodo ipſe hñãt
vẽtũ vaneglorie vt pulchre reputẽtur. Nõ
eſt veriſimile quod tales mulieres carita-
tem hñãt que verba vane laudis cariora
D hñt quã fratres ſuos. ℂ Alie vero iõ ſe or
nãt vt viris ſuis placeant vt ſic cuſtodiant
eos ab alijs mulieribus. Sed de talibus
accidit quod dũ viros ſuos cuſtodire vo-
lũt: quãdoqꝫ ſpũaliter eos occidit duz dãt
eis occaſionẽ qđ nimis amẽt eas: quia ni
mius amator ꝓprie vxoris adulter ẽ ſicut
dicit. Ambr. Ex quo amor ille nõ eſt circa
deũ iã iudicatur mortale peccatũ. ℂ Pre-
terea ſi ornatu ſuo velut quodã rethe vult
cape virũ ſuum ne ipſe capiatur ab alijs
mulieribus: qꝛ rethe illud expẽdit vbi nõ
eſt vir ſuus. Licet enim multe potiꝰ ornãt
ſe qñ ꝓdeunt in publicũ quã qñ ſunt cum
P viris ſuis in domibus. Similes ſunt illis
qui dñt ſe velle capere. Silueſtres aues ca
piũt domeſticas. ℂ Preterea ſicut mulier
cauet ne ꝑdat virũ ſuũ ſic vir dꝫ cauere ne
ꝑdat vxorẽ ſuã: vnde dꝫ velle qđ ipſa mo-
derate ſit ornata: ſicut murilegus ſilueſter
efficitur ꝛ fugit qñ habet pulchrã pellẽ ꝛ
qñ hac de cã amittatur. Aliquis enim ꝓ
pter pulchraꝫ pellẽ vult eã habere: ſic mu
lier ornata libẽtiꝰ vadit ad ſpectacula vbi
ab alio concupiſcitur ꝛ a viro qñqꝫ amit-
titur. Potius deberet vir velle qđ ipſe ha-
beret eã minus pulchrã quã alijs pulcriorẽ
eã haberet. Itẽ ſi nõ placet viro qđ vultu
res. i. Luxurioſi homines ſequãtur vxoreꝫ
ſuã quare vult eam eſſe abſqꝫ pelle hone-
ſte cõuerſationis? Item cũ homo hõ velit
vxorẽ ſuã meretricem eẽ: quare vult eaꝫ ſi
milem eſſe meretrici ꝛ in habitu meretri-
cio? De hoc habitu legitur. Prouer. vij.
Occurrit ei mulier ornatu meretricio ꝑpa
rata ad capiendas animas: cuꝫ ex hoc ver
bo conſtet aliquẽ ornatũ meretriciũ ẽ non

video qđ ſit meretricius ornatus niſi cro
ceus ſit ꝛ ſimilia? Et eze. xvi. Habens fidu
ciaꝫ in pulchritudine ſua: fornicata es: ad
omne caput vie edificaſti ſignum proſtitu
tionis tue. Solẽt caupones in domibꝰ ſuis
circulos ex diuerſis partibus ponere: quã
do diuerſe vie ſunt circa domum. vt trãſe-
untes per quãcũqꝫ viã ſciant ibi vinũ eſſe
venale ſic fatue mulieres ſigna venalitatis
ponunt in capite ꝛ in pedibus ꝛ in bra-
chijs tamen dicũt ſe caſtas eſſe ꝛ caſtitatẽ
amare volẽtes ꝙ magis credatur vni teſti
aſſueto mendacijs quã multis teſtibus g
mentiri nõ nouerunt. Teſtis aſſuetus mẽ
dacijs eſt lingua eorum. Teſtes qui men-
tiri neſciũt ſunt cetera mẽbra que impudi
citiam oſtendunt. Ier. Aut loquenduꝫ no
bis eſt vt veſtiti ſumus: aut veſtienduꝫ vt
loquimur: quid aliud pollicemur ꝛ aliud
oſtendimus? Lingua perſonat caſtitatem
ꝛ totum corpus profert in pudiciciaꝫ. De
beret mulier viro ſuo eẽ adiutoriũ ſalutis
vnde. Geñ. ij. Nõ eſt bonũ hominẽ eſſe ſo
lum faciamus ei adiutorium. Similiter ꝛ
vir deberet vxorem ſuaꝫ iuuare vt ſaluari
poſſet ꝛ cũ mulieres frequenter prone ſint
ad nimiũ amorẽ pulchritudinis ꝛ ad glo-
riam ornatus vir deberet eas iuuare i hac
parte ꝛ cohibere ab inhoneſto ornatu.
Pronitas iſta mulierũ ad gloriam ꝛ lau-
dem inſinuatur. Mat. xxv. In parabola.
De. x. Virginibus quarũ quinqꝫ que lau-
dem queſierunt celeſtẽ ianuam clauſaꝫ in
uenerũt Similiter cũ viri proni ſint ad ni
miũ amorem diuitiarũ: quia hñt ꝓuidere
familijs ſuis vxores debent eos iuuare ex
hac parte ꝛ cohibere eos a cupiditatibꝰ ſuis
ꝛ dicere eis ſe cõtentas eſſe paruo victu ꝛ
humili veſtitu ſi ipſi ceſſauerint ab vſuris
ꝛ ab alijs generibus cupiditatũ: ſed hodie
remedium reuerſum eſt in venenũ. Vxo-
res enim impellũt viros ad infernũ dãdo
eis occaſionẽ male acquirendi dum ſuper
fluas expẽſas ab eis requirũt: viri etiã im-
pellũt vxores ad infernũ dum eas faciunt
cõſentire vſuris ſuis ꝛ dũ non permittunt
eas facere bona que ipſe facere potuerũt:
vnde hodie quantuꝫ ad perſonas multas
ſocietas coniugalis eſt quaſi cõplexus ſpi-
narũ que ſimul in ignẽ mittũtur: qꝛ ſepari
nõ poſſunt. Eſt etiam velut complexus ali
quorum ſeſe mutuo ſubmergentium.

¶ De mulieribus ſe oſtendētibus p vicos

m Ulieres pulchritudinem ſuaȝ per
vicos vel in eccleſia oſtendentes
ſunt incendiarie ſacrorum locorū.
Qui libet enim fidelis templum eſt ſpūs
ſancti in baptiſmo dicatum. Sicut dicit.
Glo. ſuper illud. i. ad Cor. iij. Templum
dei ſanctum eſt quod eſtis vos. Ipſe etiaȝ
ſunt homicide. ⁊ homicide fratrū ſuorum
⁊ filiorum dei. Ipſe etiam ſunt venatrices
diaboli. venantur filios dei: ⁊ ad mortem.
Diabolus vtitur eis tanq̄ eſca ad capien-
dum viros: ſicut cum canis ⁊ alijs vilib⁹
animalibus excoriatis vultures ſolēt capi.
vtitur etiam eis tanq̄ laqueis: vnde. Eccle.
vij. Inueni amariorem mor. mulierē: que
laqueus venatorum legitur. Qđ beatus
Bernardus cum quedā ſoror eius veniſſet
cum ſuperbo habitu ad abbatiam in qua
ipſe erat noluit exire ad eam: veaȝ aſſerens
rethe diaboli. Que confuſa ⁊ compuncta
mandauit ei vt non deſpiceret animā eius
Et ſi carnem deſpiciebat parata erat in oī
bus facere voluntatem ſuam. Quo audi-
to vir ſanctus gaudens venit ad eam pre-
cipiens ei vt illum ſuperbum habitum de
cetero non portaret. Que illi acquiſcēs ita
mutata eſt vt omnes eius mutationeȝ mi
rarentur: vtitur etiaȝ diabolus eis tanquā
gladio ⁊ occidenduȝ filios dei. Et ſi dicat
aliqua ſe non habere aliquā malam inten
tionē. Reſpondeo quod neq; gladius ma
lam intentionem habet quando illo aliqs
occiditur ſed vtens illo habet ibi malam
intentionē ſic diabolus qui vtitur hijs mu
lieribus ornatis tanq̄ gladio ibi malā ha-
bet intentionem. Et licet etiā nullus habe
ret ibi malam intentionem nihilominus
tam mortuus eſſet qui occiſus eſſet: ⁊ ſcđȝ
leges qui occaſionem damni dat: damnū
dediſſe videtur. Dicitur etiaȝ Exo. xxi. Si
quis aperuerit ciſternam ⁊ foderit ⁊ non
operuerit eam cecideritq; bos vel aſinus
in eam reddet dominus ciſterne pretium
iumentoruȝ. Ciſterna que habet aquas ad
remedium ſitis eſt. Incautis tamen poteſt
eſſe occaſio precipitij vxor etiam alicuius
que viro ſuo eſt remedium fornicationis:
alijs vero poteſt eſſe occaſio mortis. Sic
etiam vocat Salo. vxorē. Prouer. v. Ubi
ſic legitur. Bibe aquam de ciſterna tua.
Ciſterna aperitur quādo mulier ornatur.
In eam vero non operaȝ bos vel aſinus ce
dit: quādo occaſione pulchritudinis quaȝ
habet mulier incaute oſtendit aliquis perit.
In hoc caſu anima pereūtis de manu mu
lieris requiritur. Si quis incaute deferēdo
ignem domū aliquam incendat non ne te
nebitur ad emēdam? Quomodo ergo in
nocens erit que pulchritudinem ſuā incau
te oſtendendo domos ſpirituales exurit.
Quidam etiam ideo ſe ornant quia erube
ſcunt non deferre ornatus quos ferre cōſue
uerunt: vel quos alie mulieres deferūt vel
quia timent ab hominibus derideri: ſi or-
natus tales dimiſerint. Et quoniā verecū
dia iſta multum nocet eccleſie dei, ideo de
verecundia hic tractabimus.

¶ De bona erubeſcentia. xxviij

e T quia quedam verecūdia bona
eſt ⁊ quedaȝ mala iuxta illud. Ec
cle. iiij. Eſt cōfuſio adducens pec-
catum: ⁊ eſt confuſio gloriam adducens.
¶ Primo tractabimus de bona erubeſcē
tia. ¶ Secundo de mala. ¶ Tertio tange
mus de irridentibus eos qui bene faciunt
¶ Notandum ergo qđ erubeſcētia bona
quoddam frenum eſt quo aliquis regitur
in via paradiſi dum aliquis habet frenuȝ
iſtud ſperari poteſt de eius correctione: vñ
ſapiē. Erubeſcentia ſalua res eſt. Ad com-
mendationē huius erubeſcentie facit illud
Eccle. xxij. Ante grādinem precibit coruſca
tio: ⁊ ante verecūdiam preibit gratia. pre-
cipue verecūdia placet in mulieribus: vñ
Eccle. vij. Gratia verecūdie mulieris ſen-
ſate ſuper aurū: verecūdia etiam ſpecialiter
placet deo in penitētibus. vnde. Ber. Quā
tū diſplicet deo impudicicia peccatoris tā-
tum placet deo erubeſcentia penitētis. De
illo qui non habet erubeſcentiā iſtam legi
tur. Iere. iij. Frons meretricis facta eſt ti-
bi noluiſti erubeſcere ⁊ Iſa. iij. Dicitur de
nō habentibus erubeſcentiam iſtaȝ. Pec
catum ſuum quaſi ſodoma predicauerūt
nec abſcō. legitur etiam. Iere. vi. Confuſi
ſunt quia abhominationeȝ fecerunt quin
potius cōfuſione non ſunt cōfuſi ⁊ erube
ſcere neſcierūt? Uere erubeſcere neſcit qui
de peccato non erubeſcit. Peccatuȝ enim
valde erubeſcibile eſt. Magis erubeſcibi-
le eſt peccatum q̄ nuditas totius corporis
qđ patet ex hoc qđ peccatū nuditatē fecit
erubeſcibilem. parentes enim noſtri non

erubeſcant ante peccatū lʒ eſſent nudi. vñ
cum illud propter qḋ aliquid eſt aliquale
magis ſit tale magis erubeſcibile videtur
eſſe peccatū q̄ nuditas. Preterea cum eru
beſcentia ſunt fuga rei indecentis peccatū
aūt indecentius ſit quam aliqḋ aliud qḋ
ſit in mundo cum ſit opus diaboli ⁊ ipſo
remoto omnia decentia eſſent cōſtat pec
catū maxime erubeſcibile eſſe: vnde cōpa
ratione ipſius alia erubeſcibilia nō ſunt:
vñ dicit. Gre. de magdalena q̄ ſemetipſam
grauiter erubeſcebat intus nihil eſſe credi
dit qḋ verecūdaretur eſſe foris. ¶ Prete
rea peccatū eſt immūditia tanta qḋ cōpa
ratione ipſius immūdicia corporis non re
putatur eſſe immundicia: vnde. Mat. xv.
Que procedunt de ore de corde exeūt ⁊ ea
coinquinant hominē. Et ſubditur quibuſ
dam interpoſitis. Nō lotis autē manibus
manducare nō inqui. ho. Eſt etiā peccatū
abhominatio magna: vñ. In p̄s. Corrupti.
ſunt ⁊ abho. facti ſunt: vnde patet peccatū
valde erubeſcibile eſſe. ¶ Multis autem
alijs modis oſtendi poteſt qḋ peccatuʒ ſit
valde erubeſcibile ⁊ quia hominēʒ prodi
torē reddit apud deum ⁊ quia hominem
reddit valde vilem: fecit etiam inferiorem
quodāmodo brutis animalibus. Cū enīʒ
brutū animal tantū vnam debeat morteʒ
homo peccator debitor ē duplicis mortis:
⁊ quia peccatuʒ funis eſt quo quis in īfer
no ſuſpendetur: ⁊ non habet diabolus vñ
hominē ſuſpendat niſi ipſemet funeʒ iſtū
ei attulerit. Eſt etiam peccatum illud cum
quo fuſtigabitur homo in die iudicij corā
toto mundo. Treñ i. Vigilauit iugum ini
quitatum mearum in ma. do. cōuolute
ſup ⁊ impoſite col. m. Illa de quibus eru
beſcendum eſt anumerātur nobis. Eccle.
xli. Ubi ſic legitur. Erubeſcere a patre ⁊
matre de fornicatione: ⁊c.

¶ Deceʒ ⁊ ſex ſunt. Quibus debemus eru
beſcere.

e T ſunt. xvi. Que ibi tangūtur de
quibus multū erubeſcere debem⁹
⁊ ponitur primo fornicatio eo qḋ
ſit de magis erubeſcibilibus cuius rei cau
ſa poteſt eſſe triplex. ſ. quia eſt tam vilium
membrorū: ⁊ quia non ſolum anima ſed
etiam corpus in ea maculatur: ⁊ quia mu
lier ibi venditur quandoqʒ. Dat enīʒ quā
doqʒ animam ſuam pro duobus denarijs
diabolo ⁊ corpus lecatoribus. Ipſa nō fa
ceret tale forum de ſotularibus ſuis. Nota
biliter etiam dicitur erubeſcibile a patre ⁊
matre: ⁊ vocat̄ pater deus: mater eccleſia
de qbus multū erubeſcere dʒ mulier forni
caria. Si enī filia alicuius diuitis hois eru
beſcere dʒ qñ fornicat̄ eo qḋ pater ſuus po
terat eā honorabiliter maritare: nōne eru
beſcere deberet filia dei de tāto patre ſi ipſa
fornicet̄. Nunqd̄ poterat pater ſuus mari
tare eā? Sequitur. A preſide ⁊ a potente iō
dʒ hō erubeſcere de mēdacio q₂ potior eſt
fur quā aſſiduitas viri mēdacis: vt legitur
Eccle. xx. Et q₂ mētiēs nō ſeruat fidē cum
tñ velit fidē ſibi adhiberi ⁊ fallit eū qui in
eo cōfidit: de mēdacio vero ſpūaliter eru
beſcendū eſt a deo p̄ſidente. i. Deo p̄ſente
exiſtente ⁊ petēte vindictā ſumere de men
tiente. Et pōt intelligi q₂ ſpāliter iſtud de
mendacio pmiſſionis in baptiſmo facte. B
¶ Tertio erubeſcendū eſt delicto. i. De ne
gligentia ⁊ pigricia. Sen. Turpiſſima ia
ctura eſt q̄ per pigriciā ſit. Eccle. xxij. In
lapide luteo lapidabit̄ piger. A principe
aūt erubeſcēdū ē de delicto: q₂ pricipi mul
tū diſplicet pigricia ſerui. Sicut velocitas
multū placet illi. vñ Prouer. xxij. Vidiſti
virū velocē in ope ſuo corā regibus ſtabit
nec erit añ ignobiles p̄cipue tñ a ſummo
principe erubeſcēdū eſt de delicto ⁊ ab illo
iudice q cūcta q̄ ſiunt adducet in iudiciuʒ
⁊ de quolibet momēto tpis negligēter ex
pēſo exiget rōeʒ. ¶ Quarto erubeſcēdū eſt
de iniqtate a ſynagoga ⁊ plebe Et primo
de hoc qḋ ſibi homo iniqʒ appropriat qḋ
plebi cōmune eē debuit: vt faciūt vſurarij
q tp̄s ſibi appropriāt quod dñs voluit ab
oibus equaliter poſſideri. Et mali diſpēſa
tores q ſibi retinēt quod paupibus debue
rūt diuidere qbus dr̄. Lu. xvi. Facite vob
amicos de mā. iniq. i. De pecunia iniquā
vel inqualiter detenta. ¶ Quito erubeſcē
dūʒ eſt a ſocio ⁊ amico de iniuſticia. i. De
hoc quod iniuſte agis erga ſociū ⁊ amicū
hoc enīʒ valde iniquū eſt: vñ. Prouer. iij.
Ne moliaris amico tuo malū: cū ille in te
habeat fiduciā. ¶ Sexto erubeſcēdū ē de
furto: vñ Tho. ij. Non lʒ vobis aut edere
aliqd a furto aūt cōtingere. Precipue ē aūt
erubeſcēdū eſt ſi qs furtū fecit vel fieri ſu
ſtinuit in loco i quo ipſe habitat. ¶ Septio
erubeſcēdū eſt de veritate dei ⁊ teſtamēto

id eſt de veritate quã de⁹ docuit: ⁊ tot teſti-moniis ꝯfirmauit. Si aliqs fidem illi non adhibuit. ℭ Octauo erubeſcendũ ē ꝺ diſcubitu in panibus. Si qs ibi inhoneſte ſe habuerit: vel ſi ei ad cui⁹ menſaʒ comedit fidē poſtea nõ ſeruauerit ſicut fecerũt illi q poſtq̄ ad menſaʒ domini ſederũt vel ſpiritualem vel corporalē non timēt ei peccãdo cõtumeliã inferre. ℭ Nono erubeſcendum eſt ab obfuſcatione dati ⁊ accepti. Datũ obfuſcat quiſcũ triſticia dat. Eccleſi. xxxv. In omni dato hylarē fac vultũ tuuʒ vel q dat cũ dilatione. Prouerb. iij. Ne dicas amico tuo vade ⁊ re. Cras. n. dabo tibi cũ ſtatim poſſis dare: Datum etiã obfuſcat q illud extollit. Potius. n. dʒ q dat donum diminuere q̄ extollere. Unde Gene. xxxiij. Dixit Jacob ad Eſau. Si inueni gratiã in oculis tuis accipe munuſculũ de manu mea. Acceptũ etiã obfuſcat q de beneficio eſt ingratus ipm̃ attenuando vel obliuioni tradendo. Sene. Lex beneficij ē qꝺ alter obliuiſci debet dati. Alter dʒ memor eſſe accepti. Sapien. Exiguum mun⁹ cuʒ dat tibi pauper amicus. Accipito placide ⁊ plene laudare memento. ℭ Decimo erubeſcenduʒ eſt a ſalutationibus in ſilētio. Quod in duobus caſibus precipue intelligendum eſt. ſ. quando aliquis nõ vult reddere ſalutem alicui cauſa ſuperbie vel cauſa odij ſapientie. Saluta libenter. Eccleſi. xxij. Amicum ſalutare ne cõfundaris ⁊c. Nec eſt contrarium quod legitur Luce. x. Neminem per viam ſalutaueritis. ⁊ illud iiij. Re. iiij. Quod dixit Heliſe⁹ ad gyezi. Si occurrerit tibi homo non ſalutes eum ⁊ ſi ſalutauerit te ne reſpondeas ei. Per hoc enim prohibetur prolixitas vel curioſitas ſalutationis. Quod aũt bonũ ſit ſalutare pʒ per illud Mat. x. Intrantes autẽ in domũ ſalutate e. ℭ Undecimo erubeſcendũ eſt reſpectu mulieris fornicarie: qꝛ ſm Auguſti. Impudicus oculus impudici cordis eſt nuntius. ℭ Duodecimo erubeſcendũ eſt ab auerſione vult⁹ cognati. qꝛ ſicut legitur. i. ad Thi. v. Si qs ſuoꝝ ⁊ maxime do. curã non hʒ: fidē ne: ⁊ ē infideli deterior. Nec ſolũ erubeſcenduʒ eſt ab auerſione vultus cognati: ſed etiã ꝓximi ꝑcipue pauperis. Unde Tho. iiij. Noli faciem tuã auertere ab vllo paupere. Ita. n. fiet. vt nec a te auer. fa. do. vñ ſequitr̃ i verbo poſito eccleſiaſtici. Ne auer. faciē tuã a ꝓximo tuo. ℭ Tertiodecimo erubeſcẽdũ eſt ab auferendo partē: ⁊ non reſtituendo Sicut honorabile eſt dare: ſic erubeſcibile eſt auferre: ⁊ ꝑcipue fratri ſuo fideli. ſ. partem quã pater celeſtis dedit ei de reb⁹ huius mundi. Specialiter aũt nõ reſtituere ablata videt̃ eſſe erubiſcibile in vſurarijs raptoribus: qui cum ſint damnati ſuſpendio ifernali pro male acquiſitis. potius tñ volunt ea retinere ⁊ ſuſpendi q̄ reddere ⁊ liberari. In quo deteriores ſunt latronib⁹ Illi enim quando capti ſunt libenter ablata reſtituerent ſi ſcirent ſe per hoc poſſe liberari. ℭ Quartodecimo erubeſcendũ eſt reſpectu mulieris alieni viri. Periculoſus enim eſt valde aſpectus iſte. Talis. n. aſpectus fuit cauſa Dauid adulterij ⁊ homicidij: vt legitur. ij Reg. xi. Nec ſoluʒ a reſpectu iſto erubeſcenduʒ eſt: ſed etiam a quacunq̄ familiaritate: vel ad ipſam: vel ad eius ancillaʒ: vnde poſſit oriri mala ſuſpicio: vnde ſeqtur. Ne ſcruteris ancillã ⁊ ne ſteteris ad lectum eius. ℭ Decimoquinto erubeſcendum eſt ab amicis a ſermonib⁹ improperij. Et ſi amicus debet arguere amicũ ſuũ: tamen abſq̄ improperio. vnde Tulli⁹ i tractatu ꝺ amicitia monere ⁊ moneri eſt officium vere amicitie. ita tamen quod adulatione careat admonitio ⁊ cõtumelis careat obiurgio. ℭ Decimoſexto erubeſcenduʒ eſt ad improperatione dati. Imitari debet ille qui dat deum. q dat oībus affluenter: ⁊ nõ improperat: vt legit̃ Ja. i. De fatuo vero legitur. Eccle. xx. Qꝺ exigua dabit: ⁊ multa improperabit: hoc qui nõ erubeſcit male agere eſt velut equ⁹ abſq̄ freno qui non de facili poteſt regi. Duo ſolebant homines cohibere a malo ſcilicet timor dei. ⁊ pudor mundi ſed timor dei multos iam parum cohibet a malo. Benignitate enim ⁊ miſericordia dei abutunt̃ homines maligne agētes: qꝛ de⁹ benigne expectat eos ad penitentiã. vnde Eccl. viij. Quia non ꝓfertur cito ꝯtra malos ſentētia abſq̄ timore filij hoīum ꝑpetrant mala nõ attendentes qꝺ miſericordia iſta ſuperexaltet iudiciũ iuxta verbum Ja. Quãto miſericordia hic amplius parcit tanto iuſticia in futuro durius fuerit. Quanto malleus ampli⁹ eleuat̃: tanto poſtea ãplius ꝑcutit. Et quanto arcus ãplius

curuatur:tanto vehementi⁹ ſagittã mittit.
Similiter ſe hꝫ iuſticiã dei. Vñ Aug. Len
to gradu diuina ꝓcedit ſeueritas ſe tardi/
tatẽ cõpenſat grauitas. Pudor etiam iam
potius impellit homines ad malũ ꝙ cohi
beat homines a malo: homines enim qui
ſolebant erubeſcere male agere iaꝫ erube
ſcunt bene agere.

A ¶ De mala erubeſcentia. cap. xxix.

s Equitur de erubeſcentia mala de
qua hoc modo dicemus. ¶ Pri-
mo ponemus ea ꝙ valent ad dete
ſtationẽ erubeſcẽtie male. ¶ Scdo pone-
mus remedia qbus poſſum⁹ vti cõtra eã.
¶ Ad pmũ vero valere põt ſi oſtendatur
quãta ſit timiditas eoꝝ q ꝓpter erubeſcẽ-
tiã non audent bene agere. Ipſi ſunt ſicut
equi vmbrã timẽtes: vera mala non ſunt
preſentis vite ſed future. Preſentia autem
mala ſunt ſicut vmbre futuroꝝ: vñ q eru-
beſcentiã preſentẽ timet: ⁊ nõ futuram ipe
timet vmbrã: ⁊ nõ veritatem. Trepidaue
runt aũt Dauid ti. vbi nõ erat timor. Ipſi
etiã ſunt quaſi paruuli: q exterrent latra-
tu catuloꝝ qui mordere neſciũt. Sene. Au
ctoritatẽ habem⁹ ſenũ: ſed vitia puerorũ:
nec pueroꝝ tñ: ſed etiã infantiũ. Illi leuia
formidãt: hij falſa: nos vtrãqꝫ. Leuia for-
midãt q verba irriſionũ formidant. Falſa
formidant q reputant dedecus: qđ in veri
tate eſt honor. Mũdus iſte eſt velut catu/
lus irriſionibus latrãs ꝯtra eos qui bene-
faciunt: ſed mordere neſcit: qꝛ nõ eos pcu
tit: ⁊ cuꝫ ſatis latrauit tacebit. O ꝙ ſtrenui
milites ſunt: qui ꝓpter ſolũ latratum dere
linquunt dñm ſuũ. Bene relinquerẽt cuꝫ
ſi milites armati inſequerent eos. Si ali
quis de militibus Regis Francie ipſo po
tente debitũ ſeruitiuꝫ ab eo: ⁊ diceret ſe nõ
audere ei ſeruire: qꝛ homines inde loque-
rentur ei friuola ⁊ ridiculoſa reputaretur
eius excuſatio: ſic friuola eſt excuſatio illo
rũ: q ꝓpter verba hominũ dimittunt ſer-
uire deo. Ipſi ſunt timidi vt lepores: vtinã
tamen lepori in alijs aſſimilarentur lepu
ſculus plebs inualida collocat in petra cu
bile ſuũ: vt legitur Prouer. xxx. Labia hꝫ
in motu. aures longas pedes veloces. Ti
mor enim addit alas pedibus. Sic facere
debet qui debilẽ ſe cognoſcit. In petra cu
bile collocat q fiduciam hꝫ in xpõ. Labia
hꝫ in motu q frequenter orat. Lõgas au-
res hꝫ qui iuxta verbũ. Ia. i. Velox eſt ad
audiendũ ⁊ tardus eſt ad loquendũ. vꝫ ad
reſpondendũ opprobrijs que ſibi dicunt.
Veloces aũt pedes hꝫ quẽ timor dei occu
pat: qꝛ qui timet deũ nihil negligit: vt legi
tur Eccleſi. vij. Cã aũt huius timiditatis
põt eſſe duplex. ¶ Prima eſt amor placẽ
di mundo. Sene. Definnes timere ſi ſpera
re deſieris. Contra illos qui volunt place
re mundo dicit Ja. iiij. Adulteri neſcitis
qꝛ amicitia huius mundi inimica eſt deo
Quicunqꝫ ergo vult amicus huius ſeculi
eſſe inimicus dei cõſtituet. Dauid confuſi
ſunt qui hoib⁹ placẽt qm̃ deus ſpreuit eos.
Et apoſto. Si hoibus placerẽ ſeruus dei
non eſſem. ¶ Scda cã põt eẽ hoc ꝙ deus
forſitan receſſit ab eis. Vix enim poſſet eẽ
tanta timiditas in eo cuꝫ quo eſſet deus.
Unde Dauid. Si ambulauero in medio
vmbre mortis nõ ti. m. q. me. es. Qđ ali-
quis aũt timidus efficiatur cũ domin⁹ ab
eo receſſerit: manifeſtuꝫ poteſt eſſe ex hoc
quod Caym poſt peccatũ caput tremuluꝫ
habuit: ⁊ adeo timid⁹ fuit vt dño diceret.
Omnis qui inuenerit me occidet me. Ge-
ne. iiij. Ad ideꝫ facit qđ legit̃. Deut. xxvij.
Si ſpreueritis leges meas ⁊ iudicia mea
cõtẽ. vt non fa. e. q̃ a me. cõ. ſunt: ⁊ ad irri
tũ perducatis pec. m. ego quoqꝫ hoc faciã
vobis. Corruetis coraꝫ hoſtibus veſtris ⁊
ſubiciemini eis qui ode. vos. Fugietis ne
mine perſequente. Tãta eſt timiditas eru
beſcentiũ quod ex hoc quod ſunt corã ho
ſtibus ſuis corruunt. Non eniꝫ poſſunt ſu
ſtinere aſpectũ irridentiuꝫ. imo ſicut fluit
cera a facie ignis: ⁊ nix a facie ſolis: ſic cor
da eorũ defluunt a facie irridentiũ. Erube
ſcentes enim ſubiecti ſuis hoſtibus. Cum
enim irriſores hoſtes eoꝝ ſint. ipſi nõ au-
dent facere aliquid qđ eis diſpliceat. Cuꝫ
tñ debeant libẽtius facere quod eis diſpli
ceret ꝙ quod eis placeret. Erubeſcentes ẽt
fugiunt nemine perſequente. Irriſor eniꝫ
non pſequitur ſed obſequitur. Miniſtrat
enim materiã vnde corona eterna fabrice
tur. Irriſiones enim ſunt velut aurũ ⁊ ar.
⁊ lapides precioſi ex quibus fit corona pa
radiſi. Prouer. xxviij. Fugit impi⁹ nemine
pſequẽte. Mala pene qdã ſuccurſus ſunt
a deo miſſi cõtra mala culpe. vñ mira fa-
tuitas eſt qđ hoies fugiũt mala pene ⁊ ſe-
quunt mala culpe. Succurſuꝫ a deo miſ-

ſum timent ⁊ fugiant: mortem vero ſuam ſequuntur peccatū.ſ. Eccle.xxi. Quaſi facie colubri fuge peccatū: ⁊ ſubditur. Dentes leonis dētes eius interficia.ho. ⁊c. Itē de timiditate eoꝝ quos deus deſeruit ſubditur in leuit.xxvij. Terrebit eos ſonitus folij volantis. Et ita fugient quaſi gladiū. Cadent nullo perſequēte ⁊ corruēt ſinguli ſuper fratres ſuos. folium volans eſt verbum irriſionis quod terret homines erubeſcentes: folium illud plus timent q̄ dei gladium qui paratus eſt interficere eos. Deut.xxxij. Si acuero vt fulgur gladium meū: ⁊ arripuerit iudiciū manꝰ mea reddam vltionē hoſtibus meis. In Job. Fugite a facie gladij: q2 vltor iniquitatis gladius. Et exo.xv. Euaginabo gladiū meū ⁊ interficiet.e.ma.m. Dicunt erubeſcentes. Quid diceretur de me ſi hoc facerē: ⁊ nō attendunt quid faceret de eis deus ſi hoc non fecerint. Plus timent dicta hominū q̄ facta dei. E plus timent verba hominū quam dei gladium euaginatū. Dicit erubeſcens. Non poſſum ſuſtinere vt hoc dicatur de me. nec erubeſcit confiteri tantā ignominiam de ſe quod tam facile a ſibilis hominū deijciatur. vere de illis eſt de. quibus dicit ps. Non ſic impij non ſic: ſed tanq̄ puluis ⁊c.

¶ Triplex fatuitas erubeſcētis bn̄ agere.

Secundo valere poteſt ad deteſta. erubeſcentie male: ſi oſtendatur quanta ſit fatuitas eorum qui erubeſcunt bene agere. Que fatuitas pͥmo poteſt oſtendi per hoc quod ipſe ſe vinci ꝑmittunt a irriſoribus quos tanta facilitate vincere poſſent. Sola enim taciturnitate vicerentur irriſores. Iſa.xx. In ſilentio ⁊ ſpe erit fortitudo quinta. Si illi qui deridentur tacerent ⁊ animū haberent ad mercedem quam expectant pro tollerātia irriſionum confuſi eſſent irriſores. Sydonius Garrulo nō. Reſpondere cū vitium eſt. Aqua contra ignem pugnandum eſt: cū ſit contraria ei. Sic taciturnitate cōtra garrulitatem pugnandū eſt. Cogitare debet erubeſcens qn̄ irridetur quod plus poteſt ipſe audire duabꝰ auribꝰ q̄ irriſor loq vno ore. Sap. A natura vnum os ⁊ duas aures accepimꝰ: ac ſi diceret. Plus debemus audire q̄ loqui: poeta. Quis labor eſt vnq̄ quā tacuiſſe minor. ¶ Secundo pōt oſtendi fatuitas erubeſcentiū ꝑ hoc q̄ ipſi timent ab eis irrideri qui irriſione ſunt digni. Quādo mali irridēt bonos de bonis operibus q̄ agunt. idem ē ac ſi ceci irriderent videntes: de hoc q̄ vidēt: ⁊ q̄ claudi recte incedētes. Ideo ipſa deciſio irridenda eſt. Sen̄. E quo animo audienda ſunt imperitorū conuitia ⁊ ad honeſta vadenti contēnendus eſt ipſe contemptus. Quis ſane mentis non cōtemnat claudicantem ſi videat ſe derideri ab eo de hoc quod recte incedit? Et quis iudicet eū fatuū ſi non velit claudicanti aſſimilari: q2 ab eo deridetur. Deridendi ergo irriſores nō imitādi. Quidā ſenex in vitas patrū. Aut fuge homines aut irrideas mundū ⁊ que imūdo ſunt. Stultū teipſum facito in pluribꝰ. Si quo dicat aliquis quod irriſio maloꝝ ꝓualebit q2 plures ſunt. Reſpondeo ei qꝺ deus ⁊ ſancti eius iuuabunt bonos irridēdo malos. vn̄ in ps. Qui habitat in celis irridebit e. Et iterum videbunt iuſti ⁊ timebunt ⁊ ſuper.e.ri.⁊c. Nō eſt vituperiū ſolis qꝺ noctua cum nō aſpiciat. Nec ē vituperiū auri ⁊ argenti qꝺ iumenta nō apprecient ea. Iumēta neſciūt eſtimare niſi ſenū ⁊ ſimilia. Et porci niſi furfur ⁊ ſimilia. Sic nō eſt vituperiū bonoꝝ ſi a malis derideantur. Mali enim ſunt velut noctue vnd Boetius.de hijs: hij ſunt ſimiles auibus quarū oculos nox illuminat ⁊ lux cecat. Non eſt curandū de vituperio illoꝝ qui dicunt bonū malū ⁊ malū bonū. Iſa. quinto. Ue qui dicitis malū bonū ⁊ bonū malum ⁊c. Ipſi etiā ſunt velut iumenta ꝗ viros ſanctos qui ſunt velut aurū ⁊ argētum ⁊ lapides precioſi deſpiciunt. Unde Prouer.xiiij. Ambulans recto itinere ⁊ timens deum deſpicit̄ ab eo qui infami graditur via. ⁊.xxix. Abominātur impij eos qui in recta via ſunt. Ariſtippus cū quidā ei diceret homines te contemnunt: inquit. Et illos aſini ſed nos illi aſinos: nec ego illos curo. vituperium talium laus eſt: ⁊ laꝰ vituperij. De pͥmo ſic dicit Senec. Malis diſplicere laudari eſt. Nō pōt ſnīa vllā auctoritatē hr̄e niſi q̄ dānandus ē de ſe male loquatur. ¶ De ſcd̄o etiā dicit Sen̄. Tam turpe ſit tibi laudari a turpibus quam laudari ob turpia. ¶ Tertio pōt oſtēdi fatuitas erubeſcētiū ꝑ hoc qꝺ ipſi erubeſcūt de hoc vn̄ gloriari dn̄t: dū erubeſcūt bn̄ agere

eo ꝙ cõſueuerũt male agere:vel q2 vident
alios male agere. Hoc eni3 valde glorio-
ſu3 eſt cũ aliquis bene agit inter male agẽ
tes:vel q male agere cõſueuit. Tales ſiles
ſunt illi q erubeſceret de hoc qꝺ a naufra
gio euaſiſſet vel de hoc nõ faceret ſicut fa
cere ſolitus eẽt vel de hoc ſanꝰ eẽt alijs exi
ſtentibꝰ leproſis:vel mũdus: alijs ingna-
tis. Nõ ſolũ timendũ ſunt deriſiones tales
ſed ẽt appetẽde. Sene. Nondum felix es ſi
nondũ turba deridet te. Et dñs. Math. v.
Beati eſtis cu3 maledixerint vobis hoies
⁊ pſecuti fuerint vos ⁊ di. ⁊c. Quãdo ali-
quis vituperat vel laudat pmo d3 attẽder
qs eſt qui eu3 laudat vel vituperat: ⁊ tunc
placeat ei laus vel diſpliceat vituperium.
Sene. Nunq̃ multis ſed qbus placeas co-
gites. ⁋ Tertio valere põt ad deteſta. eru-
beſcẽtie male: ſi oſtẽdat q̃ male ⁊ q̃ inique
ſe habeãt erubeſcẽtes ad deũ ⁊ ad ea q̃ dei
ſunt. Ad deũ male ſe hñt erubeſcentes tri-
pliciter: ⁊ inquantũ dñs eſt: ⁊ inquantum
pater eſt: ⁊ inquantũ ſponſus anime eſt.

⁋ Quod erubeſcẽtes de bono: ſe male ha
bent ad deum.

Nquatũ deus eſt dñ eu3 erubeſcit
t cõfiteri dñm. Diabolũ aũt nõ eru
beſcit cõfiteri dñm ſeruitiũ diabo
li manifeſte faciẽdo. Nulla. n. certior dñij
ꝯfeſſio quã ſeruitij redditio. Si aũt deũ h3
vt dñm nõ tñ vt pmũ dñm vel maiorẽ ſed
vt ſecundũ. Solũ. n. cenſu3 illũ vult ei red-
dere in quo mundus prebet aſſenſu3 non
attẽdens qꝺ deus rex eſt ⁊ regaliter ⁊ libe
re vult dominari. Erubeſcẽtes adeo nega
uerũt xp̃m qꝺ etiã leui ſigno nolũt videri
eius diſcipuli. Erubeſcẽtes ſigna diaboli li
benter portãt: vexillũ vero xp̃i nõ vult por
tare: niſi occulte nõ attendẽs illud qꝺ dñs
dicit. Jere. iij. Leuate ſignũ in ſyon ⁊ con
fortamini. Et eiuſdẽ. vi. Leuate vexillũ ⁊c.
⁋ Jnquantũ pater eſt: male etiã ſe h3 eru
beſcẽs ad deũ dũ eũ negat. vix aliqs negat
patrẽ ſuũ etiã pauperẽ. Quantũ ergo con
tumeliã facit tãto patri qui eũ negat. Me
rito ipſe negabitur. Vñ Mat. x. Qui aũt
negauerit me cora3 hoibus negabo ⁊ ego
eum ⁊c. Jta etiã accidit fatuo erubeſcenti
ſicut accidit cuidã ſcolari pariſienſi q cu3
eſſet indutus precioſis veſtibus ⁊ a socijs
ſuis honoraretur multũ: cũ viſitaſſet eũ pa
ter ſuus in humili habitu timens ne ſocij
ſui eũ cõtemnerent ſi ſcirent eũ habere ta
lem patrem rogauit patrẽ ſuũ vt hic nullo
mõ indicaret eis ⁊ ſimulans ipm eẽ de ſer
uientibꝰ patris ſui: fecit ipm comedere cũ
gartione domus. quod pater patienter ſu
ſtinuit. Sed cum finito prandio ſcolaris
duxiſſet eum in camerã ſuã ſecreto ⁊ ingſi
uiſſet ab eo quid attuliſſet. oſtendit ei pa-
ter denarios quos ei attulerat aſſerens qꝺ
nec vnum de illius haberet. Tu negaſti
me fili ait pater: ⁊ ego nego te aiuodo.
Nunq̃ de cetero comedes vel bibes de eo
qꝺ mittã tibi. ⁋ Erubeſcẽs etiã male ſe h3
ad deum inquantu3 deus ſponſus anime f
eſt du3 de tanto ſponſo erubeſcit. O aĩa nõ
eſt ita ignobilis ſponſus tuus vt eius igno
bilitate3 debeas erubeſcere. De nobilitate
eius eius legitur. Prouer. vlt. Nobilis vir
eius in portis qñ ſederit cũ ſenatoribꝰ ter-
re. Non eſt etiã ita deformis qꝺ anima eiꝰ
deformitatẽ debeat erubeſcere. Specioſus
enim eſt forma pre filijs hoium ⁊ candor
eſt lucis eterne: vt legit̃ ſapien. vij. Et ſplẽ
dor glorie vt legitur ad Heb. i. Legimus
etiã ſpõſus eſt non adulter vt de eo debeat
anima erubeſcere. Sed mira inſania. legi
timũ ſponſum confiteri dedecus creditur
adulterium vero imundũ. ſ. abſq3 verecũ-
dia confitentur. qñ. ſ. iõ dicunt quod ſe or-
nant vt mũdo pleceant. Unde. Jere. tertio.
Quomodo ſi cõtemnat mulier amatore3
ſuũ: ſic ꝯtẽpſit me domus iſrael dicit dñs.
Nunc ſponſu3 nõ erubeſcebat illa q̃ dice-
bat. Jpſi ſum deſpõſata cui angeli ſeruiũt
cuiꝰ pulchritudinem ſol ⁊ luna mirantur.
O anima ſponſus iſte te ſingulari pugna
acquiſiuit. ipſe eſt quẽ nec mors ab amore
tuo potuit ſeparare. Male ẽt ſe h3 erube-
ſcẽs ad bona opera dũ ea ꝯtẽnit ⁊ ea face g
re erubeſcit. Ualde eni3 iniquum eſt bona
opera inhonorare a quibꝰ homo tantum
honorem expectat. De hoc honore legitur
Eccle. xiiij. Omne opus electum iuſtifica
bitur: ⁊ qui operatur illud honorabitur in
illo: quando gloria huius mundi deficiet:
tunc gloria dabitur pro bonis operibus.
De defectu preſentis vite legitur in pe.
Quoniã cum interierit non ſumet omnia
neq3 deſcen. cum eo. g. do. eius.

⁋ De vtilitate bonorum operum. que tri
pliciter honorificant deum. ca. xxxiij.

Ons opera tripliciter gloꝛificabūt
b hominē. Pꝛimo faciendo ei ſo
cietatem in moꝛte quando ipſe re
linquetur ab amicis carnalibꝰ: vñ i. Apo.
h xiiij. opa eni illoꝝ ſequūtur illos. Secun
do miniſtrando materiam coꝛone eterne.
Ber. Si penitentia noſtra crudeli miſera-
tione minuitur paulatiꝫ gēmis coꝛona no
ſtra pꝛiuatur. Tertio vero ad modū ve
ſtimēti hominē decoꝛādo: vñ In ps. Aſti
tit regi. a dex. t. in veſtitu deaurato. cir. va.
Veſtis deaurata ſunt bona opera ex cari-
tate facta ꝛ hec tria ſunt que ſolent homi-
nem facere gloꝛioſuꝫ. honoꝛabilis ſocietas
pulcritudo veſtiuꝫ. ꝛ dignitas. Et hec tria
ſicut oſtenſum eſt vir iuſtus conſequet̃ ex
bonis operibus. Ad hunc ſtatum perueniſ
vita chꝛiſtiana quod hodie inter chꝛiſtia-
nos: chꝛiſtiane viuere oppꝛobꝛium eſt: faci
lius poſſet chꝛiſtianus viuere inter paga-
nos aliquos q̃ inter chꝛiſtianos. Mira in
ſania quod pagani fidem chꝛiſtianam ho
noꝛabilem reputant ipſi vero chꝛiſtiani in
honoꝛabilem reputant. Ipſi vero chꝛiſtia
ni chꝛiſtianaꝫ vitam a qua fides habet va
loꝛem ſuum pro oppꝛobꝛio habent. Ber.
Quid diuidis opus a fide? Opus a fide
diuidis: fidem tuam perimis. Nam fides
ſine operibus moꝛtua eſt. Munus moꝛ-
tuum offers deo. Item. Quid fides que
non operatur ex dilectione niſi cadauer
exanime? vnde honoꝛat deum munere fe-
tido? Bene placas deū tue fidei interfectoꝛ
Ja. xi. Sicut coꝛpus ſine ſpiritu moꝛtuum
eſt: ita ꝛ fides ſine operibus moꝛtua eſt.
Veritas chꝛiſtiane religionis adeo oditur
a multis etiam qui dicunt ſe xp̄ianos: vt
etiam ſigna eius videre non poſſint: quia
tamen veritatem debuerunt amare pluſq̃
omnē theſauruꝫ terrenū. Immo adoꝛāda
eſſet veritas iſta quātūcunq̃ʒ fatuis ꝯtēpti
bilis eſſet: vnde frater Guido cartuſienſis
Sine aſpectu ꝛ decoꝛe cruciq̃ʒ affixa ado-
rāda veritas eſt. In ſignū vero huiꝰ oſcu-
lantur fideles: ꝛ adoꝛāt crucē. Multi tamē
adoꝛantes crucē exterius crucem ſpūalem
interius per cōtemptū cōculcant ꝛ in eam
expuūt. Magnum odium videntur habe
re ad veritatem chꝛiſtiane religionis: qui
etiam ſignis eius bellum indixerunt.

¶ De quattuoꝛ remedijs contra malam erubeſcentiam.

Oſitis his que pñt valere ad dete
p ſta. erubeſcentie male: cōſequēter
tāgemus aliqd de remedijs q̄bus
poſſumꝰ vti ꝯtra erubeſcētiā malā. Et ſunt
quattuoꝛ meditatiōes: q̃ poſſunt ꝯtra hoc I
valere. ¶ Pꝛima eſt meditatio erubeſcētie
ſiue obpꝛobꝛij: qđ xp̄s pro nobis ſuſtinuit.
Qđ obpꝛobꝛiū p̄dixerat iere. tre. iii. Dabit
pcutiēti ſe maxillā: ſaturabit̃ obꝓbꝛijs. Si
q̄s bene attēderet obpꝛobꝛiū illđ qđ filius
dei pro eo ſuſtinuit ꝛ qñ poſitꝰ fuit in cruce
paruas reputaret verecūdias quas pro xp̄o k
ſuſtineret. Solēnitas eni paſce erat tūc ꝓ
pter quā de diuerſis ꝑtibus mūdi iudei cō
uenerūt in hieruſalē qui viderūt eū pēden
teꝫ in cruce. B. Gratia ignominia crucis
ſed ei qui crucifixo ingratus non ē. Et ad
Heb. xij. Per pacientiā curramus ad ꝓ
poſitū nobis certamē aſpicientes in actoꝛē
fi. ꝛ ꝯſu. ieſum: qui ꝓpoſito ſibi gau. ſuſti.
cru. ꝯfu. ꝯtēp. ¶ Scđa eſt meditatio erube
ſcētie ſeu obpꝛobꝛij qđ ſancti ſuſtinuerūt:
vñ ad Heb. xi. Fide moy. grandis factus
negauit ſe filium fi. Pha. Voluit eniꝫ ma
gis affli. cū po. dei q̃ tē. pe. h iocunditatē: ma-
ioꝛes diuitias eſti. theſ. egyp. i. pꝛoperium
xp̄i. Et in Act. v. Ibant apoſtoli gaudē. a
cō. do. qm̄ dig. ha. ſ. ꝓ no. i. ꝯ. pati. ¶ Ter-
tia eſt meditatio illius erubeſcētie quā pa
tiētur in futuro illi qui hic fugiūt eam. In
Pꝛouer. x. Qđ timet ipſius veniet ſuper
eū. Et in Job. vi. Qui timet pꝛuinā irruet
ſuper eum nix. Et Greg. Dicit de illis q vo-
lūt repugnare voluntati dei. In dei volun
tate pagunt: vnde mutare cōtendūt. Et ꝯſi
lio dei reſiſtētes obſequūtur: quia hec eius
diſpoſitioni militāt qđ ꝑ humanū ſtudiuꝫ
reluctātur. Qui verecūdiā vel egeſtatē vel
aliā tribulationē a deo miſſam nolūt reci-
pere mō: in futuro habebunt eā longe ma
ioꝛē. Tunc veniet: quaſi viatoꝛ egeſtas ꝛ
pauperies quaſi vir armatus. Pꝛouer. vi.
Non poterit hoc fugere nec ei reſiſtere. De
verecūdia q̃ mali in futuro patientur le gi
tur. Jere. xx. Cōfundentur vehemēter: q̄a
nō intellexerūt obpꝛobꝛiū ſempiternū qđ
nunquā delebitur. Et. xxxiij. Dabo vos in
obpꝛobꝛiū ſempiternū: ꝛ in ignominiā ē
que nūquā obliuione delebitur. ¶ Quar-
ta eſt meditatio illius verecūdie de qua lo
quitur dñs. Luc. ix. dicēs. Qui me erubue
rit ꝛ meos ſermones hunc filius hoīs eru

beſcet eu3 ve.in ma.i.patris ⁊ ſanctorum angelorum. Tunc illi qui cōtēnunt modo alios cōtēpnentur a deo vt mors eorum non reputetur ſicut nec mors vnius canis Ipſe deus ridebit de morte eorū vn̄. Prouerbi.i. Ego quoq3 in interitum veſtrū ridebo.

¶ De malicia irriſorum q̄ nociua ſit eccleſie dei. xxx.

Vltimo loco in tractatu de erubeſcētia tāgēdū eſt aliqd de malicia irriſoꝝ que multū nociua eſt eccleſie de. Plus.n.nocet alicubi quaz hereſis. Ratio autē quare adeo nociua ſit eccleſie dei:eſt quia diabolus p irriſores filios dei ſuffocat dum puuli ſunt. Hec eſt.n.vna de aſtucijs diaboli ſuffocare bonū inchoatū in germine:vnde per ſerpentez religionē inchoatā in paradiſo ſuffocauit: ⁊ p Pharaonē populū iſraeliticu3 deſtruere voluit ſubmerſiōe paruuloꝝ vt legitur Exo.i. Et per herodē chriſtū paruulum occidere voluit: ⁊ vt enim occideret paruulos innocentes occidit vt legitur. Mat.xi. Unde malicia irriſorū malicia herodiana eſt: qui irriſionibus ſuis filios dei paruulos occidūt. Ber. Malicia herodiana eſt naſcentē perſequi religionē: immo maior quā herodiana videtur eſſe malicia maiorū quantum ad hoc qd̄ herodes occidit puulos iā natos: irriſores vero occidūt filios matris ꝑ ꝑtē eccle.i.in vtero adhuc exeuntes. Non enim expectant quod eccleſia pepit eos in ſacramento penitētie: imo q̄ cito apparēt in eis aliqua ſigna bone voluntatis ipſi ſuffocāt eos verecundiam eis faciēdo. Irriſores peiores ſunt q̄ draco. De dracone enim legitur. Apoca.xij. Qd̄ ſtetit an̄ mulierem: que erat paritura vt cū peperiſſet filiū eius deuoraret. Ipſi aūt partū matris ſue eccleſie nō expectant ſicut dictum eſt. Deriſores ſunt vulpecule vineā dn̄i demolientes. Ad modum enim vulpecularū ſe tidi ſunt ⁊ doloſi. Cant.ij. Capite vobis vulpeculas paruas: q̄ demoliūtur vineas. Irriſores ſunt vt bufones: venenati enim ſunt ad modu3 bufonum ⁊ ſuſtinere non poſſunt odores vinee dn̄i florētis. Ipſi videtur eſſe ſocij demonū ⁊ in lucro ⁊ in dāno. Si diabolus aliquez amittit ipſi dolēt tanq̄ de ꝓprio damno: Si iā diabolus lucratur aliquē ſicut fit qn̄ aliquis vadit ad pſtibulū vel ad tabernā ipſi gaudent tāq̄ de ꝓprio lucro. Irriſores recte aduerſarij ſunt ſaluatoris. Illud.n. qd̄ ſumme placet ſaluatori ipſi odio hn̄t.i.ſalutē animaru3 ⁊ Greg: Nullū ſacrificiū ita placet deo ſicut zelus animarū: ergo nihil ſic diſplicet deo ſicut impedire ſalutē animarū. Ipſu3 beatū petrū qui ardentius amabat xp̄m q̄ alij quis apoſtoloꝝ vocauit dn̄s ſathanā: q2 ſalutem animarū volebat impedire: vt habetur. Mat.v. Uade inqt poſt me ſathana. Judicio ergo dei irriſor ſathanas ſit qn̄ irriſionibus ſuis impedit ſalutem animarū. Maior damnū videtur facere irriſor deo qn̄ aufert ei animā vnā q̄ ſi auferret ei mille corpora cum anima vna preualeat mille corporibus hominum: cum deus ⁊ tota curia celeſtis gaudeant de cōuerſione vnius peccatoris. Irriſores domino ſuo diabolo ſe conformātes de illa triſtantur. Ipſi videntur eſſe chriſti: ⁊ potius ſunt antixp̄i chriſto contrarij ⁊ minuti.i.Jo.ij. Nūc antichriſti multi facti ſunt. Et ſubditur. Hic eſt antichriſtus qui negat patrem ⁊ filiu3. Irriſores apoſtate ſunt vexillū chriſti odio habentes. Nunquid non apoſtata iudicaretur qui non permitteret cruce3 eſſe in tēplo materiali? Qn̄to magis apoſtata iudicandus eſt qui crucē penitētie nō ꝑmittit eſſe in tēplo ſpirituali? Irriſores etiam proditores ſunt eodē ore chriſtū perſequētes quo ad menſam eius reficiuntur. Ipſi ſunt noctue odientes lucē cum claudicent ⁊ ceci ſint irrident tamē recte incedētes ⁊ videntes. Lupis applaudūt in quo lupos ſe eſſe oſtendunt. Agnos vero ⁊ oues clamoribus exterrent: ⁊ vt breuiter dicā. Impij irriſores ſunt in deū ⁊ in matrem eccleſia3: ⁊ in proximū ⁊ in ſeipſos. In deu3 dū filios eius occidunt. In matrē eccleſiā impij ſunt ta3 in militantē q̄ in triumphantē dum defraudant ea3 gaudio q̄ habere debuit de cōuerſiōe peccatorū. Nunqd impius eſſet in matrē ſua3 qui poſtq̄ ipſa peperiſſet cū magno cruciatu filium quādo debe ret cōſolari in filio ſuo nato occideret ei illum? Sic facit irriſor matri ſue eccleſie. Jo.xvj. Mulier cum parit triſticia3 habet q2 venit hora eius: cū aūt peperit pueꝝ ia3 nō meminit preſſure ꝓpter gaudiū: q2 natus eſt homo in mūdū. ¶ Itē impij ſunt irriſores in deū: q2 iterum crucifigūt filiu3

dei. Ad Heb. vi. Et in pſalmo. Sup dolore vulnerũ eius addiderunt dũ animas p quibus mortem ſuſtinuit ei auferunt. Derifores etiã ſunt impij in proximũ dum vulnus ſpirituale ipſius iam per penitentiaʒ ſanatum iteruʒ cõcidunt. Job. xvi. Concidit me vulnere ſup vulnus. Deriſores fra-
D tres ſuos a carcere diaboli liberatos iterũ capi faciunt. Nõ reputaret xpianus ille q chriſtianos a carcere paganoruʒ liberatos faceret iterũ capi. Quid ergo dicenduʒ de his qui liberatos a carcere diaboli iterum capiunt vel capi faciunt? Retrogradi diaboli videntur eſſe. Maiorẽ cõpaſſionẽ haberent irriſores de cane vno: vel de aſino ſuo q̃ de fratribus ſuis. Si canis vnus portaretur a lupo ipſi ſi poſſent liberarẽt euʒ. Si aſinus alicuius cecidiſſet in lutum ipſi iuuarent ad leuandum eum. De fratribus ſuis vero non curant vt a lupis infernalibus liberentur: vel ne a luto peccati extrahant: fratres ſuos a naufragio liberatos iterũ ſubmergi faciunt. ❡ In ſeipſos etiaʒ ſunt impij irriſores: quia cuʒ in mari huius mundi naufragent inde penitẽtiã: q̃ ſcđm Jeronymũ eſt ſecũda tabula poſt naufragiũ ſine qua euadere nõ pñt odio habẽt. Ex quo aliqs eſt in peccato mortali ſi oẽs angeli: ⁊ oẽs ſancti dei rogarẽt pro eo ipſe
E nõ poſſet ſaluari: niſi penitẽtia pro eo intercedat: vnde mirabiliter eẽt penitẽtia amãda peccatoribus tanq̃ ſingulare refugium eorũ. Irriſores paradiſum tranſire volũt: ⁊ tñ pontẽ per quẽ ſolũ trãſire poſſunt penitẽtiã. ſ. odiunt. Ipſi ꝓpitiatione indigẽt cum rei ſint eterne dãnationis tamen propiciatorium odiũt penitentiam. ſ. per quã ſolam poſſunt domini habere propicium de propiciatorio legitur. Exo. xx.

❡ De ſuperbia ornatus lectorum. xxxi.

P Oſt ſuperbiã ornatus hũani dicẽduʒ eſt de ſuperbia ornatus lectorũ. Notãduʒ ergo qđ tria poſſunt
A eſſe reprehẽſibilia in lectis. ſ. nimia mollicies: nimia precioſitas: ⁊ magnitudo. Aliq enim ſunt ſuperbi qui tam magnos lectos volunt facere qđ diabolus bñ poſſet qeſcere cũ eis ibi. In paruo lectulo paupis hominis nõ inuenit diabolus vbi requieſcat vnde Iſa. xxviij. Coanguſtatũ eſt ſtratum ita vt alter decidat: ⁊ palliuʒ breue vtrũq operire nõ põt. Et Mat. xij. Cũ immundus ſpũs exierit ab homine ambu. p lo. arida querẽs re. ⁊ nõ inuenit arida loca ſunt pauper lectus: ⁊ pauper domus pauperis hominis vbi diabolus non inuenit requiem ❡ Sex vero, ſunt que deberẽt cohibere homines ab ornatu lectorum.

B Ex vero ſunt que debent cohibere homines a lectis ſuperbis. ❡ Primũ eſt maledictio illa: que legit. Amos. vi. Ue vobis qui dormitis in lectis eburneis ⁊ laſciuitis in ſtratis veſtris. Cũ pauper homo intrat lectũ ſuũ bñdictione premiſſa. Facit. n. ſignũ crucis ſuper lectuʒ ſuũ. Supbus intrat lectũ ſuũ ſuperbũ maledictione dei premiſſa. ❡ Scđm eſt cõſideratio dñici lecti. ſ. crucis: de quo lecto dicit. Aug. Lectũ ſuũ dimiſit xps diſcipulis ſuis. Quicunq̧ vult cũ illo qeſcere in celo cũ illo in iſto iaceat lecto. Moriatur i cruce ſi vult crucifixũ placatũ videre. Cruceʒ aũt xpi intelligo totã vitã eius cruciatu plenã. Supbus miniſter eſt cui nõ ſufficit lectus dñi ſui. B. Circuire poſſuʒ celũ terrã mare: ⁊ oĩa que i eis ſunt: ⁊ nõ inuenio te
C niſi in cruce o bone ieſu. Ibi iaces: ibi cubas: ibi dormis in meridie. Idẽ. Omnem reuolue vitaʒ ſaluatoris ab vtero virginis vſq̧ ad patibulũ crucis nõ inuenies in eo niſi ſtigmata pauptatis. ❡ Tertiũ ẽ timor lecti īfernalis: de quo legitur. Iſa. xiiij. Detracta eſt ad inferos ſupbia. t. cõcedit cadauer tuũ ſubter te ſternetur tinea: ⁊ operimẽtũ tuũ erunt vermes. Interl. Cũ prius pallia auro gẽmiſq̧ diſtincta. Satis moleſte ſuſtinebũt ſupbi qui nullo modo iacerent in lecto in quo alius iacuiſſet: nec poſſent ſuſtinere: qđ in lecto eorũ eſſet vnus pediculus: qñ in lectis eorũ erũt tinee ſub eis ⁊ vermes deſuper eos: ad augmentũ vero moleſtie faciet hoc qđ incõſueti fuerint talibus: ad cumulũ vero pene etiã erit qđ lecti illi nunquã mutabũtur. Non eſt ita pulcher lectus in mũdo in quo aliqs nõ grauetur iacere p. viij. dies cõtinue. Quantuʒ ergo grauamẽ erit iacere in tam horribili lecto homini delicato pluribus ãnis q̃ ſint gutte aque in mari. ❡ Quartũ eſt amor lecti interioris. Amore. n. illius lecti deberẽt D
negligere lectũ exteriorẽ. In lecto cõſcientie qeſcerẽt ipſi ⁊ de nocte ⁊ de die: ⁊ etiaʒ deus cũ eis ſi diligentiã debitã haberẽt circa illũ. Ideo lauandus eſſet p ſingulas no

etes exẽplo dicendum: ſicut hoĩes delicati
volũt hr̃e linteamina candida q̃ſi ſingulis
noctibꝰ. De lecto iſto legit̃ i canticis. i. Le-
ctus noſter floridꝰ. Ecõtrario lectꝰ aliquo-
rũ ꝓpter negligẽtiã eoꝝ nõ floridꝰ ẽ ſ ſor-
didus. Et vbi geſcere debuerũt cũ deo in-
gnant̃: ⁊ cruciant̃ cũ diabolo. Quintuꝫ
ẽ ꝯſideratio lecti in quo corpus ponetur i
morte. ſ. ꝯſideratio ſepulchri in quo a ver
mibus corrodet̃. Eccle. x. Cũ morieẗ hõ he
reditabit ſer. b. ⁊ ver. Incõgruũ ẽ cadauer
poni in eorã ſupbo lecto qđ poſt ponẽduꝫ
ẽ in vili ſepulchro. Sextũ eſt ꝯſideratio
illius lecti in quo ps nobilior hoĩs iacet. ſ.
cor. Superbus velit nolit iacet ſup lectum
imũdicie plenum. ſ. ſtomachum.

¶ De ſupbia q̃ apparet in eqtaturis. xxxij

A o Equit̃ de illa ſpẽ ſupbie que appa
ret in eqtaturis. Unde no. ꝙ qua
druplicit̃ appere pt̃ ſupbia i eqta
turis. ¶ Primo in multiplicatiõe equoꝝ
que ꝓhibita eſt regi. Deut̃. xvij. Cũ fuerit
rex ꝯſtitutus nõ multiplicabit ſibi equos:
nec reducet populũ in egyptuꝫ equitatus
numero ſubleuatus. Scđo in nõ neceſſa-
rio vſu equoꝝ: ſicut accidit de illꝭ q ꝑ dimi
diã leucã nolũt ire niſi eqũitando: qui pro
nihilo vident̃ habere pedes cũ nõ ãbulẽt
eis. Dauid. Pedes habẽt ⁊ nõ ãbulabunt
Impotẽtiores vident̃ eſſe tales hoĩes pa-
ralíticis: cũ ire nõ poſſunt: niſi habeãt mĩ
tos equos. ¶ Tertio in nimia exquiſitiõe
equorũ: ſicut accidit in illis qui equos vo
lunt habere impinguatos ad paſcendum
oculos hoĩum. ¶ Quarto in ſupbo orna-
tu equoꝝ ſicut accidit illis qui xp̃ꝫ dimit-
tũt in paupibus nudũ ⁊ famelicũ ⁊ equos
ſuos falleris deauratis ⁊ deargẽtat ornãt

¶ De his que deberẽt cohibere homines
a ſuperbia ornatus.

B m Ulta ſunt q̃ debẽt ⁊ poſſent homi
nes cohibere a ſupbia iſta. ¶ Pri
mũ ẽ multiplex cõminatio quã fa
cit ſacra ſcriptura equitantibus: vñ Zach.
ix. Confundent̃ aſcenſores equoꝝ. Et. xij.
Eiuſdẽ. In die illa dicit dñs percutiã oẽm
equũ in ſtupore: ⁊ aſſeſſores eoꝝ manẽtes
in ſtupore. Glo. Ita vt qui viderint ꝑcuſ-
ſos ſtupeant ⁊ aſſeſſores eoꝝ preſſi magni
tudine periculi vertant̃ i demẽtiã. Et Iſa.
xxx. Ue q deſcendũt in egyptũ in eqs ſpe-
rãtes. ¶ Sđm ẽ exẽplũ xp̃i q nõ legit̃ eq-
taſſe ſ ſemel tantũ aſinaſſe: ⁊ tũc ad mor
tẽ ſuã in ſignũ quod multi eqtando tẽdũt
ad mortẽ eternã. Multuꝫ deberet mouere
hoĩes exẽplũ iſtud. vñ Za. ix. Ecce rex tuꝰ
veniet tibi iuſtus: ⁊ ſaluator ipſe pauper ⁊
aſcendẽs ſup aſinã: ⁊ ſup pullũ filiũ aſine
⁊ diſpergã quadrigã ex effraym ⁊ equum
de ieruſalẽ. Diſpergere deberet exemplum
iſtud de eccleſia dei equũ. Mirũ ẽ quõ nõ
erubeſcit ſeruus ire eques ex quo dñs va-
dit pedes. B. Intollerabilis ipudẽtie eſt vt
vbi ſeſe exinaniuit maieſtas iſletur vermi-
culus ⁊ tumeſcat. ¶ Tertiũ exempla ſctõꝝ
indecens ẽ ex quo filij dei. ſ. viri iuſti pedi
tes incedũt ſeruos diaboli eqtes incederet
hãc puerſitatẽ dicit Salo. ſe vidiſſe Eccle.
ix. Uidi ſeruos in eqs: ⁊ principis quaſi ſer
uos ãbu. ſup ter. ¶ Quartũ ẽ hoc: qđ cum
eqtature habeant̃ a ſupbis ad gloriã: tñ di
ligẽter inſipiẽti potiꝰ cedũt ad ignominiã
vñ ſup Guido Cartuſiẽ. Quõ gloriabitur
de fortitudie q gliat̃ de infirmitate? Equꝰ
te fert: ifirmitas tua eſt: fortitudo eẽt ſi euꝫ
ferres: Quintũ ẽ hoc ꝙ ſupbia iſta apoſta
ſia eſt infidelibꝰ. Abrenunciauerunt eniꝫ
põpe diaboli in baptiſmo: vñ põpatice in
cedere apoſtaſia eſt ipſis. Amos. vi. Ue vo
bis qui opulenti eſtis in ſy. ⁊ cõ. in mõ. ſa
optimates capita populorũ ingredientes
põpatice domũ iſrael. Sextũ eſt hoc ꝙ
ſupbia iſta multũ cõſtat ⁊ parũ habet vti-
litatis. Quantũ conſtet hoc ſupbia multi
apertius legũt in libro experiẽtie q̃ i libris
ſcripture. Multi enim depaupati ſunt hac
de cã. Et merito depauperantur: qui care
emunt equos: ⁊ volũtarie qui comedũt ſu
perbos eos. Hic eſt eni vnus de velociori
bus modis depauperãdi aliqueꝫ qñ equi
comedunt ſuper eum. Nec ſolũ comedunt
equi ſuperborũ ſuper eos ſed etiam come
dunt eos: quando paſcuntur de rapina.
Quod eni comedũt ſuper animas rapto
rum eſt. Unde hoc modo loquẽdi quo ali
quis dicitur comedere pallium ſuuꝫ: quã-
do comedit illud pro quo pallium ſuum
impignoratuꝫ eſt: poſſumus dicere quod
ſuperborum raptorum equi comedũt eos
Non multum etiam vtiles ſunt huiuſmõi
equi: cum facilius ſine equo perueniatur
ad celeſtem patriam q̃ in equo. Facilius
enim fugit aliquis ⁊ effugit manus hoſtiũ
infernalium ſine equo q̃ cum equo. Unde

Iſa.xxx.dicunt mali.Super equos aſcendemus. Et ſubditur. Ideo velociores erũt qui perſequuntur vos. Nec ſolum parum vtiles ſunt equi ſuperbis imo etiaȝ valde nociui ſunt eis. Cum eniȝ ipſi ſint alligati vinculo vani amoris ipſi trahunt eos ad patibulum infernale. Merito punietᷣ qui proprijs expenſis equos paſcit a quib⁹ trahatur. ¶ Septimũ eſt amor pauperũ. Timendũ eſt ne deus multũ offendatᷣ quando ſubtrahitur ori ſuo in pauperib⁹ vnde equi impinguantur.

¶ Tria reprehenſibilia. de ſuperbia magnatum ex familia. cap. xxxiij.

Sequitur de illa ſpecie ſupbie que in familia apparet. ¶ Et notandum ꝙ tria poſſunt eſſe reprehenſibilia in familia alicuius potētis. ¶ Primum eſt multitudo: vnde Eccleſi.v. Ubi multe ſunt opes multi qui co:e. ⁊ qd prodeſt poſſeſſori niſi qꝺ cernit diuitias oculis ſuis? ¶ Scdm eſt vita inhoneſta. Uñ Ber. Ne te dixeris ſanũ dolentē latera: hoc eſt ne te dixeris bonũ malis innuentē. Nõ tuta eſt bonitas tua obſeſſa malis magis quã ſanitas vicino ſerpente. Et Dauid in ps. Oculi mei ad fideles terre vt ſedeant mecum. ambu. in via hic mihi ima. ap. nõ habita in medio dom. m. qui fa. ſuper ⁊c. ¶ Tertiũ eſt inutilitas. Fatuũ eniȝ eſt habere familiam ſibi inutilē. Prouerb. xiiij. Iracundiã regis ſeruus inutilis ſuſtinebit. Mat. xxv. Seruũ inutilem pijcite in tenebras exteriores. Et ſicut dixit pri⁹ xpianos qui pompatici ſunt quantũ ad multitudinem equoꝝ apoſtatas eſſe ⁊ tranſgreſſores patri baptiſmalis quo promiſerunt ſe abrenunciare pompis diaboli: ſic poſſumus dicere ꝺ illis qui pompatici ſũt quãtum ad magnaȝ familiam qui gaudēt de multitudine familie ſequens eos. Tali fatuitate laborant: quanta laboraret ille qui deferens mel gauderet eo quod multe muſce ſequerentur eum. Sene. Multi aliquē comitantur mel mũſce ſequuntur: cadauera lupi. frumenta formice. predam ſequitur turba iſta non hominem. Quandoꝗ familia quã credit ſuperbus eſſe ſuam potius familia eſt diaboli cuſtodiens eũ diabolo: vendit eum etiã diabolo dum procurat quod ipſe corrumpatur in iudicio ab alio modo. Quandoꝗ etiam vinũ ſepelit cum dum ei adulatur. vnde Greg. loquēs de illo verbo. Math. viij. Sinite mortuos ſepelire mor. dicit. Mortuus mortuum ſepelit cum peccator peccatorem agere adulationis premit. familia ſuperbi etiaȝ euȝ comedit dum tēporalia que illi vnica ſunt p amorē cõſumit. Unde Aug. Nimij amatores tēporaliũ fecerunt ea mēbra ſua. vñ vſualiter ſolent dicere auari cũ bona eorũ comeduntur ſe comedi.

¶ De ſuperbia conuiuiorum. ca. xxxiiij.

Sequitᷣ de ſupbia ꝯuiuioꝝ. Apparet aũt ſupbia in cõuiuijs. ¶ Primo in hoc magni ⁊ diuites inuitantᷣ q nõ idigent ⁊ paupes relinquuntur cõtra illud Lu. xiiij. Cũ facis cõuiuia voca paupes: debiles: claudos: cecos: ⁊ beat⁹ eris q꞉ nõ habēt vnde retribuere tibi. Retribuetur. n. tibi in retributione iuſtorum. ¶ Scdo in hoc qꝺ ſunt multi miniſtri ibi in ſuperbo apparatu. Qui aũt gaudēt de multitudine ſupboꝝ miniſtroꝝ adhuc veniet hora qꝺ vellent habere vnũ miniſtrũ leproſuȝ nec poterunt hre: vnde. Luc. xvi. Dicit diues q erat in iferno: pater Abraam miſerere mei ⁊ mitte lazaruȝ ⁊c. Lazarus plenus fuit vulcerib⁹: ⁊ tũ diues eius miſteria deſiderabat pro ſuperbis miniſtris quos habuerat hoc non gaudebat. Dauid de talibus miniſtris cum diceret. Non habitabit in medio domus in qui. fa. ſuperbiam. ¶ Tertio apparet ſuperbia i varietate ferculorũ ⁊ ſplendore eorũdem ad vanam gloriam. Senec. Non magno cõſtat nobis fames ſed ambitio. Idem. Iam nõ ſunt homines dentibus: ⁊ ore ⁊ ventre ad pompã contenti. Oculis quoꝗ guloſi ſũt. Item iam apparet ſuperbia i vaſis aureis ⁊ argenteis. Mira fatuitas quod homines volunt habere vaſa aurea ⁊ argentea ad replendum ventrem quod eſt vas immundicie cum ad replenduȝ vaſa vinaria que munda ſunt ſufficiãt mediocria ſeu vaſa lignea. ¶ Quarto apparet ſupbia in multitudine muſicoꝝ inſtrumentoꝝ. Iob. xxi. Tenent tympanum ⁊ cytharam ⁊ gaudent ad ſonitum organi: ducunt in bonis dies ſuos ⁊ in. p. ad infer. deſcen. Iſa. Cythara ⁊ lyra: ⁊ tympanum: ⁊ tybia: ⁊ vinum in conuiuijs veſtris: ⁊ opus domini non reſpicitis ſcilicet iuſticiam quam faciet in die iudicij.

¶ De ſuperbia edificiorum que in ſex inueniuntur. cap.xxxv.

A s Equitur de ſupbia edificioꝝ. No tandũ q͛d circa edificia ſex poſſũt eſſe rep̄henſibilia. ¶ Primum eſt multitudo domoꝝ. Iſa.v. Ve q coniungi tis domũ ad domũ. ¶ Itez rep̄henſibilia ſunt i edificijs magnitudo: ſumptuoſitas: ⁊ delectatio. ¶ Delectabilitas vero attenditur circa colores picturaꝝ quantũ ad ca liditaté in hyeme. ⁊ frigiditatem in eſtate. Iere. xxij. Ve qui dicit edificabo mihi domũ latam ⁊ cenacula ſpacioſa: ecce ma gnitudo. Qui aperit ſibi feneſtras a facie laquearia cedrina. pingitq; ſinopide. interli i. xp̄i ſanguine. In hoc quod dicit corona. tangitur ſumptuoſitas in hoc q͛d dicit aperit feneſtras delectabilitas. Item reprehẽſibile eſt in edificijs quãdo de rebus iniuſte acquiſitis fiunt. Iere. xxij. Ve qui edificat domũ ſuam i iniuſticia. Item reprehẽſibile eſt in edificijs. intentio mala q̃n. ſ. fiunt ad vanitaté nõ ad neceſſitaté. Señ. Domus munimentũ ſit aduerſus infeſta corpori. Hac vtrũ ſepes erexerit: an varius lapis gentis aliene nil intereſt. Scito te taz bene hoies culmo q̃ auro tegi. Cõ temnite cetera que ſuperuacuus labor velut ornamentum ac decus ponit. Memẽtote nihil preter animuz eſſe mutabile cui magno nihil eſt magnum.

¶ De his que deberent cohibere homines a ſuperbia edificiorum.

B i Tem notandũ q̄ vi. ſunt q̃ debẽt hoies cohibere ab amore ſupboꝝ edificioꝝ. ¶ Primũ eſt hoc quod illi q amant ea maledicti ſunt: vt pz ex illo verbo. Iſa. v. Ve q coniungitis ⁊c. Et ex illo v͛bo Iere. xxii. Ve q dicit edificabo mihi domũ latã. Multũ eſſet maledictio dei timẽda in ſcriptura ſacra cũ tantuz timeat maledictio facta ab aliquo ſancto viro: et cũ dñs dicturus ſit maledictis. Ite i ignẽ eternũ. Mat. xxv. ¶ Scdm ẽ hoc q̄ edifi cia ſupba deo ſunt exoſa. vnde Amos. vi. Iurauit dñs de⁹ in aia ſua dicit dñs deus exercituũ: deteſtor ego ſupbiaz iacob ⁊ do mos eius odi. Magna puerſitas ẽ: quod hõ ſuperba edificia amet que deus odit.

C ¶ Tertiũ vero exemplũ: ⁊ p̄cipue exẽpluz xp̄i qui in natiuitate ſua pro domo habuit diuerſoꝝ: i morte pro domo habuit ſepulchruz. in vita ſua nõ habuit vbi caput reclinaret. Mat. viij. Vulpes foueas habẽt ⁊ vo. c. m. filius aũt hois nõ ha. vbi caput recli. B. Intollerabilis ipudentie ẽ vt vbi ſeſe exinaniuit maieſtas infle vermiculus ⁊ tumeſcat. Ad idẽ valere poſſunt exẽpla ſanctoꝝ q in caſulis habitauerũt. vnde ad Heb. xi. Fide Abraaz demoratus ẽ in terra repromiſſionis habitando tanq̃ in caſu lis cũ yſaac ⁊ iacob coheredib⁹ repromiſſionis eiuſdẽ. Expectabat enĩz fundamen ta habenté ciuitaté cui⁹ artifex ⁊ conditor eſt deus. Ité Paulus p̄mus heremita viſi tatus eſt a beato Antonio q queſiuit ab eo an adhuc xp̄iana religio ritus grecorum in edificijs ſumptuoſis imitaret: ⁊ audito quod ſic ipſe flens deplanxit: hanc ſupbitaté cõqueſtus hoies tante vanitati deditos cũ xp̄ianoꝝ deberet eſſe cohortatio dicentiũ nõ habemus hic manenté ciuitaté ſed futurã inqrimus. Quidã etiã antiquo rũ habitabãt in cauernis petrarũ. Alij ẽt in concauitatib⁹ arboꝝ a qbus viſi egredi dicti ſunt a qbuſdã inde nati. legit etiã de quodã heremita q habebat hoſpitiuz ad modũ ſui ſepulchri: ⁊ cũ iperator ad eum veniſſet ⁊ iterrogaſſet: cur hoſpiciũ ſuuz cõmenſuraſſet ſuo corpori: ipſe reſpondit. Sufficit hoc homini morituro. Sic puenit ſepulchrũ: Et addidit. Melius p̄ſilit in ce lum de tugurio q̃ de palatio. ¶ Quartum vero hoc q͛d ſupba edificia frequẽter fiũt de iniurijs pauperũ. Ponunt. n. ibi q̃ pau perib⁹ deberẽt erogari. Iero. Loquẽs de paula. Nolebat inquit in his lapidib⁹ pecuniã effundere q cũ terra ⁊ ſeculo tranſi turi ſunt: ſed in viuis lapidib⁹ q voluũtur ſup terram ex qbus magni regis ciuitas extruitur. ¶ Quinto hoc q͛d ſupba edifi cia frequẽter ex rapinis ⁊ alijs iniuſte acq ſitis cõſtruunt: vñ lapides ⁊ hmõi alia q in hmõi edificijs ſunt accuſabũt dñm domus apud deũ. Abacuc. xi. Lapis q de pa riete eſt clamabit. Lapis q inter iũcturas edificioꝝ eſt: r̄ndebit. ¶ Sextũ eſt fatuitas q̃ eſt in ꝯſtruẽdo hmõi edificia q̃ fatuitas p̄mo pz ex hoc q͛d cũ vita hois breuior ſit q̃ eẽ ſoleat. ipſi tamẽ magis ſumptuoſas expenſas domus volunt edificare q̃ antiq patres noſtri. Ipſi ſcḋm verbum Iero. Sic edificant quaſi ſemper victuri. Sic autez comedunt ⁊ bibũt quaſi cras morituri ⁊

centes. Comedamus ⁊ bi. cras enim mo.
Item fatuitas eoꝝ pꝫ ex hoc qđ ipſi vo-
lunt habere pulchrū ſtabulū. ſ. habitaculū
corporis: de domo vero cōſciētie in qua ſi
mundata eſſet deꝰ inhabitaret cū eis oīno
nō curant. Ipſi pulchras domos edificāt
in via: cū potius deberent edificare in cele
ſti patria. Ipſi domos edificant q̄s ſciunt
de neceſſitate ruituras. Mat. xxiiij. Dic do
minus de edificationibus templi. videtis
hec omnia? Amen dico non relinquetur la
pis ſuper lapidem qui non deſtruatur. Et
inter ſigna. xv. dieꝝ que precedēt diē iudi
cij enumerat. Iero. Iſtud qđ edificia ru-
ent. Amos. iij. Percutiā domū hyemalē
cū domo eſtiua: ⁊ peribunt domus ebur-
nee: ⁊ diſſipabuntur edes multe.

¶ De his que deberet cohibere clauſtra-
les a ſuperbis edificijs.

B Pecialiter āt debēt cohibere clau
ſtrales a ſupbis edificijs iſta q̄ ſe-
quunt. ¶ Primuz qꝛ cū ipſi ſint
iam mortui mūdo neceſſaria ſunt eis ſe-
pulchra potius q̄ palatia. ¶ Scđm ē hoc
qꝛ ex ſollicitudine circa edificia ⁊ palatia
exterioꝛa ſeq ſolet moꝝ negligētia. Vñ. B.
Video qđ non ſine magno dolore videri
dꝫ quoſdā poſt aggreſſam xpi miliciā rur
ſum ſecularibus īplicari negocijs. Rur-
ſus terrenis cupiditatibus īmergi cuꝫ ma
gna cura erigere muros negligere mores.
Preterea negligere curā exteriorum edifi
cioꝝ ſignū eſt qđ clauſtralis diligentia ha
beat circa interioꝛa. B. Animū intentum
interioꝛibus magis crederet circa multa
⁊ neglecta exterioꝛa qbus incola domus
ſepe alibi cōuerſari dignoſcitur cui caro ex
terioꝛa viliſſime denunciat. Itē ꝯuerſatio
clauſtraliū in celis dꝫ eſſe: ideo nō ita ſolli-
cite debēt edificare in terra ſicut illi quoꝝ
ꝯuerſatio terrena eſt. Preterea ſupbia edi
ficioꝝ quedā imitatio eſt ſupbioꝝ hoſpi-
tum ea qbus clauſtrales ſupbiā addiſcunt
Eccl. xiij. Qui cōicauerit ſupbo induet ſu-
pbiā. Veriſimile eſt qꝛ oporteat etiam clau
ſtrales habere domos humiliores q̄ alios
ſicut oꝫ eos hr̄e humiliores veſtes q̄ alios
Et ſicut color viridis ⁊ rubeus ⁊ variꝰ in-
tollerabiles ſunt in veſtibꝰ clauſtraliū: ſic ⁊
huiuſmodi colores clauſtrales intollerabi
les eſſe vident in domibꝰ eoꝝ. Qđ ſi aliqs
dicat qđ in hmōi cōdeſcēdit infirmitatibꝰ
hominū. Reſpōdeo qꝛ tm̄ cōdeſcenſuꝫ eſt
in aliquibꝰ clauſtris carnalibꝰ hominibꝰ ⁊
infirmis: vt pene oēs carnales facti ſīt. Vñ
Ber. Abiecta ſācta ſimplicitate quaſi reli-
gioſas quaſdā nobis creamꝰ habitationū
honeſtates in qbus tm̄ ꝯpaſſum eſt aīali-
bꝰ vt pene in hoc oēs effecti ſumꝰ aīales.
Idem. Admittant aīales ſuſcipiant oī be-
niuolētia caritatis portent ī oī patiētia be
nignitatis: ſed q eis cōpatiunt nō eis ꝯfor
metur: nec ſi q̄rant eoꝝ pfectū vt propter
eos cogantur incurrere ꝓpoſiti rigoris in
religione defectū. Itē clauſtrales veri he-
brei deberēt eſſe: ⁊ reputare ſe peregrinos
ſup terrā: vñ edificare debēt nō domos ad
habitāduꝫ ſed tabernacula ad deferēdum
vñ. Ber. Obſecro in pegrinatione huiꝰ ſe-
culi in iuſticia ſup terrā edificemus nobis
nō domos ad habitandū ſed tabernacula
ad deferendū vt pote cito euocandi ⁊ mi-
graturi in patriaꝫ ⁊ ciuitatem. In caſtris
qppe ſumus militamꝰs in alieno labora-
mus. Facile eſt qcqd naturale eſt. Nūqd
non facile eſt ſolitario ⁊ ſufficiēs nature ⁊
cōgruū ꝯſcientie ipum ſibi cellā de virgis
texere: de luto plaſmare? Vnūcūqꝫ oꝫ ope
rire ⁊ decētiſſime inhabitare: qđ amplius
querendū? Et ſi viu ſopiant huiꝰ delecta-
tiones: ⁊ ſi ſint q vtant tanq̄ non vtentes:
tñ contemptu melius q̄ viu vincuntur hu
iuſmodi affectiones. Idem. Ipſi qbꝰ ſolli
citudo ſuoꝝ interioꝝ inducit cōtemptum
⁊ negligentiā ſolum exterioꝝ. Ipſi ſibi edi
ficēt ſub forma paupertatis ⁊ ſancte ſim-
plicitatis ſpēm. Nullam ſic aptabit artifi-
cum induſtria: ſicut eoꝝ negligentia. De
bent etiā clauſtrales cauere a ſuperbis edi
ficijs ꝓpter bonum exemplum. Humiles
enim domus eoꝝ ⁊ paupes in alijs frenāt
cōcupiſcentiā. In alijs vero cū amore pau
pertatis afficiūt ꝯſciam. Preterea quādo
clauſtrales ꝯſtruunt ſupba edificia. accidit
frequenter vt ipſi conſtruant ea de mēda-
cijs. Mittunt enim queſturi os predicato
res. Conſtruunt etiam ea de bonis male
acceptis ab vſurarijs ⁊ a raptoribꝰ: a quo
periculo liberi ſunt: quando domos humi
les conſtruere volunt. Si vero aliqs dicat
pulchritudines domorum neceſſarias eſſe
clauſtralibus ad recreationē. Reſpondeo
quod viri ſpirituales potius debēt delecta
ri in aſpectu celi q̄ in aſpectu tecti: ⁊ poſtꝰ

debent admirari opa dei q̃ opa hoīs. legiť de beato Bernardo ꝙ ipſe fleuit cuȝ vidit tuguriola paſtoꝝ tecta culmo ſimilia caſu lis priſtinis Ciſterſieñ. qꝛ tūc icipiebāt ha bitare in magnis edificijs. Pulchꝛitudies iſte ⁊ forenſes honeſtates ſicut dicit beat᷒ Ber. Cito ꝓpoſitū eneruāt ⁊ maſculinum animū effeminant.

¶ De ſupbia libroꝝ: ⁊ octo q̃ valēt ad eius deteſtationem: cap. xxxvi.

s Equiť de ſupbia libroꝝ qua ſpecie laborant qui volunt habere libros deauratos. ¶ Octo vero ſunt que poſſunt valere cōtra hoc peccatū. ¶ Pri mo poſſunt valere cōtra hoc peccatū exē pla: ⁊ ꝓcipue exempluȝ filij dei qui liber vi te eſt qui humiliari voluit vſq; ad hoc ꝙ nouiſſimus eſſet. Intollerabilis enim ē ſu perbia in alijs libris ex quo liber vite tan tū humiliatus ē. Dicit. n. Jero. In primo ꝓlogo ſup Job. Habeāt qui volūt veteres libros vel in mēbranis purpureis auro ar gētoq; deſcriptos: vel initialibus vt vulgo aiunt litteris onera magis exarata q̃ codi ces dūmodo mihi in eiſq; ꝑmittāt paupe res habere cedulas: ⁊ nō tm̄ pulchras co dices q̃ emēdatos. Et paul᷒. ij. ad Thi. iiij Aufer aūt ⁊ tecū libros maxime aūt mem branas. ¶ Scdo vero hoc ꝙ ſapiētia dei amat corda humilia. Unde Mat. xi. Ab ſcondiſti hec a ſapientibus ⁊ prudentib᷒: ⁊ reuelaſti ea paruulis. Amat etiaȝ verba humilia ſicut patet in verbis ſacre ſcriptu re: que valde humilia ſunt. Amat etiaȝ hu milia corda. Unde Sapien. Homines fre quenter parui ſunt. Unde Sap. Sepe eſt ſub palliolo ſordido ſapientia. Prouer. xi. Ubi humilitas ibi ſapientia. Eodē modo amat ſapientia humilē ſcripturā. ¶ Ter tio hoc ꝙ ſacra ſcriptura humilitateȝ do cet. vnde humilitatem debet habere. Ait ſapien. Patere legem quā tu ipſe tuleris. Legem humilitatis precepit ſacra ſcriptu ra: vnde eam debet ſeruare. ¶ Quarto ve ro hoc ꝙ puerilitatis eſt aureas ⁊ argen teas amare litteras: ⁊ ī his delectari. Señ. Plurimū eſt quod nō puericia: ſed quod grauius eſt puerilitas remanet. ¶ Quin to vero hoc ꝙ quaſi quoddā ſpūale adul terium eſt: quādo amore amplectunť pul chritudine ſcripture quo debent amplecti ipſam ſpiam: vñ de illis pōt exponi illd. ij. Pe. iij. Habētes oculos plenos adulterij, ⁊ inceſſabilis delicti. Sapientia ſponſa ē intellectus noſtri. Unde Sap. viij. Hanc amaui ⁊ exquiſiui eam a iuuentute mea: ⁊ queſiui eam mihi ſponſam aſſumere: et amator factus ſum forme illius. Scriptu ra vero quaſi quedam ancilla eſt ipſi᷒ ſa pientie: vnde cauendum eſt ne ancilla tan te pulchritudinis ſit quod relicta pulchri tudine ſapientie animus fornicetur cum pul chritudine ſcripture. ¶ Sexto hoc ꝙ val de impiuȝ eſt oculos ſuos paſcere auro et argento. Quādo homo videt tot filos dei famelicos: viſus plura hȝ vnde paſci pōt q̃ guſtus. Habet enim ſolem: ⁊ lunam: et ſtellas: ⁊ flores inumeros: ⁊ multa alia ex quibus paſci poteſt: vnde impiuȝ videtur eſſe xp̄iano ori dei ſubtrahere in pauperi bus. vnde oculi eius delectētur. Ad quid depingit aliquis homines vel flores in li bro ſuo? Nonne ſufficiūt ei homines ⁊ flo res quos de᷒ creauit. ¶ Septimo hoc qḋ tales contumeliā inferunt ſapientie cū nō reputent dulcedinem eius ſufficientem ad conſolationem ſtudentiū cum ſcriptū ſit. Eccle. xxiiij. Nihil dulci᷒ q̃ inſpicere ī mā datis dei. Et ſapien. viij. Intrans ī domū meā cōquieſcā cum illa. ſ. cū ſapientia. Nō enim habet amaritudinem conuerſatio il lius: nec tediuȝ conuictus illius: ſed leticiā ⁊ gaudiuȝ. ¶ Octauo hoc quod parū va let iſta pulchritudo ſcripture. Nō eniȝ ho minem ſciat. Unde Eccle. i. Non ſaciatur oculus viſu: nec auris auditu.

¶ De ſupbia cantus: ⁊ his q̃ ſunt reprehē ſibilia circa cantum. cap. xxxvij.

s Equiť de ſuperbia cantus. Notan dū ergo qḋ circa cantū hec ſūt re prehēſibilia. ¶ Primo reprehēſi bile eſt cū qs nimis blandā vocem querit: vel ad gloriandū vel ad delectandū: vnde Grego. Cum blanda vox queritur ſobria vita deſeritur. Auguſt. Quotiens plus me delectat cantus q̃ res que cantatur totiens me grauiter peccaſſe confiteor. ¶ Iteȝ re prehenſibilis videť eſſe in cantu vocis fra ctio. Unde in legenda ſancti Sebaſtiani. Putas ne illum inter chriſticolas miran dū qui tonſuram diligit comā enutrit: ſa pores querit: ⁊ vocē frangit fractio vocis ſignum eſt fracti animi. Sicut reprehēſi

bilis eſt criſpatio crinium in hominibus: corrugatio veſtium in mulieribus: ſic videtur eſſe reprehẽſibilis fractio vocis in cantantib⁹. Et ſicut vẽtus ſolet facere in aqua criſpationem quandam: ſic ventus vanitatis hanc criſpationem ſeu fractionez vocis vt frequenter facit. Talis cantus ob laſciuiã factus ſimilis videtur eẽ cantui illi de quo legitur. Exo. xxxij. Vocẽ canẽtium audio ait moy. Cũq₃ appropinquaſſet ad caſtra vidit vitulu₃ ⁊ choros. In vitulo qui eſt animal laſciuũ laſciuia itelligitur: vnde cantus adorantiũ vitulũ eſt cantus eorum qui vocẽ frangũt ob laſciuiã. Reprehẽſibilis eſt etiã in cantu nimia exaltatio vocis: ſicut faciũt illi qui potius volũt cãtare alte q̃ apte: qui tantũ volũt aſcendere cantãdo qḋ quãdoq₃ frangũt ſibi collũ ſpũaliter. vel quãdoq₃ ad litteraz rũpũt ſe: qḋ ex ſuperbia puenit. Superbia. n. plus audet q̃ poſſit. Reprehenſibilis eſt etiam in cãtu additio punctorũ vel ſubtractio. Quaſi enim quedã ſpẽs barbariſmi vr̃ hoc in cãtu ſicut in dictione barbariſmus fit ex additione vel ſubtractione littere vel ſimile. In cãtu etiã nõ vr̃ eẽ nimis approbanda vox falſa precipue in cantu clauſtraliũ. Et mir̃ eſt qũo vox talis tantum placet qbuſdaz cũ ipſa videatur adeo deformis quod oporteat eã abſcondi inter alias voces alioquin non eſt decens vel decora.

¶ Unde ⁊ quomodo oritur ſuperbia: ⁊ ex quibus bonis. xxxviij.

POſuimus primã diuiſionẽ ſupbie ⁊ proſecuti ſumus mẽbra ei⁹: nũc cõſequẽs eſt vt ponamus ſecũdaz ⁊ pſequamur. Diuiſio vero iſta ſumit ſm ea ex qbus orit̃ ſuperbia. Notãdũ ergo qḋ ſupbia qñq₃ orit̃ ex bonis nature: qñq₃ ex bonis fortune: ⁊ qñq₃ ex bonis gratie bona vero nature quedã ſunt corporis quedam anime. Corpis ſunt iſta: ſanitas: fortitudo agilitas: pulchritudo: nobilitas: libertas. Bona vero aĩe naturalia ſunt iſta. Rectitudo ingenij ⁊ velocitas: memorie bonitas: poteſtas tollerãdi: exercitiũ ſpũale: naturalis diſpoſitio ad virtutes: ſeu virt⁹ naturalis. Bona vero fortune ſunt bona exteriora q̃ ſunt i poteſtate hoĩu₃ q̃ ab hoĩbus pñt auferri vt ſunt diuitie: delicie: dignitates: laus ſeu gloria: ⁊ gr̃a hũana. Bõa vero gr̃e ſunt ſcia ⁊ virtutes. Ex iſtis bonis põt ſupbia naſci. Supbia ãt naſcit̃ ex pulcritudine: vñ poeta. Fauſtus ineſt: pulcri ſeq̃turq₃ ſupbia formã. Itẽ naſcitur a nobilitate vñ ſaluſtius. Cõmune malũ nobilitatis eſt ſupbia. Similiter naſcit̃ ex alijs bõis nature. Itẽ naſcit̃ ex bonis fortune ſicut ex diuitijs: vñ. Aug. vermis diuitiũ eſt ſupbia. Eccle. xl. Facultates ⁊ virtutes exaltant cor.
¶ Itez naſcitur ex bonis gratie vt a ſcia. Scia enim inflat ſcđm apoſtolum.

¶ Fatu⁹ ẽ ⁊ ipius q de bõis ſupbit. xxxix.

NOtandum tamẽ qḋ cu₃ fatuus ſit impius qui de bonis ſuis ſupbit valde fatuus ẽ qui de bonis predictis ſupbit ¶ Et primo generaliter oſtẽdemus qḋ valde fatuus eſt impi⁹ q de bonis ſuis ſuperbit. ¶ Deinde oñdemus de vnoquoq₃ predictorũ bonoꝝ qḋ valde fatuu₃ ſit inde ſuperbire. Et poſſent. v. rõnes aſſignari quare fatuus ſit ille impius qui de bonis ſuis ſuperbit. Primo q₂ ipe quodammõ inferior eſt etiã irratõalibus creaturis in hoc qḋ ill tantũ ſint i miſeria pene: ipſe vero homo i miſeria pene ⁊ culpe. Preterea creature irrõnabiles vnicam habere debent mortem poſtq̃ nihil omnino mali ſentiũt: homo vero impius debitor ẽ duplicis mortis: quia poſt trãſitoriam habebit eternam: vnde nõ parum fatuus eſt peccator qui de bonis ſuis ſupbit ſuperiorem ſe alijs hominibus reputãdo qui quodãmodo brutis inferior eſt. Secũdo vero fatuus eſt qui de bonis illis ſuperbit in quibus eũ ipſa bruta excedunt: ſicut ẽ fortitudo corporis ⁊ agilitas. Ipſi etiã iudei ⁊ ſarraceni ⁊ alij peſſimi homines pl⁹ hñt de illis bonis quã ipſe hẽat ⁊ etiaz ipſi demones de ſcia que videt̃ eſſe vnũ de maximis bonis que hñt impij plus vident̃ habere q̃ ipſi impij habeãt: vñ valde fatuus ẽ qui de bonis illis ſupbit a quibus demonibus ſuperat̃. Tertio fatuus eſt impi⁹ qui de bonis ſuis ſupbit cu₃ bona illa ſint ei ad verecundiam verius q̃ ad gloriam: vñ. Aug. loquens ad impiũ inquit. Nõne vides te debere erubeſcere de bonis tuis ſi domus tua plena ẽ bonis ⁊ te hẽat malu₃? Quarto fatuus eſt ipius qui de bonis ſuis ſupbit: q₂ bona ipſius ei bona nõ ſunt. Senec. Nihil eſt hoi bonũ ſine ſe bõno. Eſt ne bonũ homini qḋ eſt ei materia infirmitatis ⁊ impedimentũ ſalutis? Sꝫ.

Omnia que extra nos ſunt: ſunt bona q̄cū
q̄ꝫ forte hoībus cōtigerent nō tō laudātur
qꝛ hūit quis ea: ſꝫ qꝛ hijs honeſte ſit vſus
tō dicit. Sen̄. quod ſtulto nulla re ē opus.
Nulla enim re ſcit vti. ¶ Quinto fatuus ē
impius qui de bonis ſuis ſupbit qꝛ tm̄ hꝫ
diſpenſationē in eis ⁊ periculū ei inde im
minet duplex. Periculum enim eſt ei ſi ſor
tem amiſerit. Periculū etiā eſt ei ſi lucruꝫ
nō reportauerit. Et de vtroqꝫ diſtrictu ra/
tio erigetur ab eo: vnde qui de multitudīe
iſtorum bonoruꝫ ſuperbit ipſe ſuperbit de
magnitudine oneris ſui ſpecialiter.

¶ Quod fatuuꝫ eſt ſuperbire de ſanitate
corporis. xl

a Pecialiter vero fatuū ē ſuperbire
de ſanitate corpīs. Primo qa
iſta ſanitas momentanea eſt. Ho
die enim quis ſanus eſt cras infirmus vel
mortus. Jac. iiij. Que ē vita veſtra: vapor
eſt ad modicū patens ⁊c. Secūdo quia
corpus hoſtis familiaris eſt ⁊ ideo multuꝫ
nociuus. Nulla eniꝫ peſtis efficatior ad no
cendum q̄ familiaris inimicus: ait ſapiēs.
Nō debet ergo aliqs ſubire ꝓpter ſanitatē
corporis: ſed potius timere. In maiori aūt
piculo eſt cuꝫ hoſtis eius ſanus ſit. Ter
tio fatuus eſt qui de hac ſanitate ſuperbit
cum ipſa ſanitas vt frequētius occaſio ſit
infirmitatis anime ſicut ecōtrario ſcriptū
ē in Eccle. xxxiij. Infirmitas grauis ſobriā
red. a Non eſt quare aliqs ſuperbiat de ſa
nitate pedis ſi in capite infirmitateꝫ hēat
ad mortē. Sic nō eſt ſupbiendū de ſanita-
te corporis ex quo in aīa infirmitas eſt ad
mortē: hō ſanus corpore infirmus mēte ſi
milis ē pomo exterius ſano interius putri
do. De fortitudine etiā corporis fatuuꝫ eſt
ſuperbire: cū ſcriptū ſit ſap. vi. Qꝺ fortiori
bus fortior inſtat cruciato. Et cuꝫ cōtinua
lucta ſit inter ſpm̄ ⁊ corpus. Caro eni ꝯcu
piſcit aduerſus ſpm̄ ⁊ ſpūs aduerſus car/
nē: vn̄ quanto corpus fortius tāto magis
ſpūaliter timēdū eſt. Et ad litterā hoc videmus
frequenter qꝺ fortiores corpore infirmio-
res ſunt mente. Minus enim reſiſtere poſ
ſunt ire ⁊ luxurie ⁊ ceteris vitijs.

¶ Fatuum eſt de velocitate ſuperbire.

f Atuuꝫ etiā eſt ſuperbire de corpīs
velocitate cū corpꝰ ſit velut equꝰ
quidam in quo hoſtes infernales
vt frequenter ducūt ſpm̄ ad mortem ipſiꝰ
⁊ vt frequentius quāto iſte equus velocior
eſt tanto facilius ſpūs ab hoſtibus ſuis ca
pitur. Preterea in velocitate iſta etiā a ca
nibus ſuperamur: vnde fatuū ē qꝺ homo
de hoc ſupbiat in quo a canibus inferiorē
ſe videt.

¶ Fatuū ē de pulchritudīe corpīs ſupbire

d E pulchritudine etiā corporis eſt
fatuū ſupbire cuꝫ corpus ſit velut
quoddā ſepulchrū. Aug. Corpus
peccatoris aīe mortue eſt ſepulchrū: vn̄ cū
peccator de pulchritudine corporis ſupbit
ſimile eſt ac ſi mortuꝰ de pictura ſepulchri
ſuperbiat. Simile eſt etiam ac ſi aliquis ſu
perbiat de pulchritudine ſterquilinij niue
cooperti.

¶ Qꝺ nobilitas carnis ſit cōtēnenda. xli.

d E nobilitate etiā carnis fatuuꝫ eſt
ſuperbire cū illa nobilitas valde
cōtēptibilis ſit. ¶ Primo cōtēpnē
da ē qꝛ vt frequenter nobilitas carnis me
lior eſt nobilitatē aufert. ſ. mentis nobilita
tem. Sap̄. Non eſt quo ſibi aliqs de nobi/
litate corporis vel generis blandiat: ſi ex
meliori parte ſit famulus. Multo indigniꝰ
eſt mēte ſeruire q̄ corpore. ¶ Secundo cō
temnenda eſt qꝛ oēs ſumus ex eodeꝫ pr̄e ⁊
eadē mr̄e. Nō legitur dn̄s feciſſe vnū adā
argenteū vn̄ eſſent nobiles: ⁊ vnū luteū ex
quo eſſent ignobiles: ſed vnicū: ⁊ illū de lu
to plaſmauit ex quo oēs exiuimus: vnde ſi
aliqs ex hoc ſolo nobilis eſt quia ex nobili
patre ⁊ nobili matre aut oēs erimus nobi
les aut oēs erimꝰ ignobiles. Quia aut pa
rentes primi fuerunt nobiles aut ignobi/
les. Si ipſi fuerūt nobiles: ergo ⁊ nos oēs
nobiles ſumus. ⁊ etiā eque nobiles cū ge/
niti ex eque nobilibus eque nobiles iudicē
tur. Si vero ignobiles fuerint ⁊ nos oēs
ignobiles ſumus ⁊ eque ignobiles cū geni
ti ſimus ex eque ignobilibꝰ Mala. ij. Nun
quid nō pr̄ vnus oium nr̄m. Nunqd non
deus vnus creauit nos? Quare ergo deſpi
cit fratrē ſuū vnuſqſqꝫ nr̄m? ¶ Tertio cō/
tēnenda eſt nobilitas carnis qꝛ ipſe deus
cōtēpſit eam. Noluit eniꝫ ex nobilibus re/
ges eligere in pricipio ſinagoge immo pri
mū regē poſt aſinas aſſumpſit. ſ. ſaul. Se/
cūdū. ſ. Dauid de poſt phetātes accepit In
tēpore autē gratie potius voluit ignobiles
eligere q̄ nobiles: vn̄. i. Cor. ij. Ignobilia ⁊
cōtēptibilia mūdi elegit deus. ¶ Quarto

vero cõtemnenda eſt nobilitas carnis q̃a nõ eſt illius q̃ de ea gloriatur:ſed potius illorũ a q̃bus ipſe deſcendit. vnde. Sen̄. Nemo in gloriã veſtrã vixit. Nec q̃ ante nos fuit veſtrũ eſt. Anim⁹ nobilẽ facit. ¶ Quito vero cõtẽnenda eſt nobilitas carnis:q̃a materia quã a parẽtibus cõtrahit aliquis rõne cuius nobilem ſe credit vile q̃d eſt ⁊ inmũdũ erubeſcibile ⁊ ope imũdo ⁊ erubeſcibili procedit ab eis:vñ q̃uo rõne illi⁹ materie hẽbit q̃s nobilitatẽ cũ illa materia vilis fuerit? Quo audet aliq̃s dicere ſe nobilem generatione cũ q̃libet exẽplo Job. poſſit dicere putredini pater meus eſt ⁊c. Merito nobilitas carnis contemnẽda eſt imo abhominãda eſt:vñ. Luc. xvi. Quod altum eſt hominibus abhominatio ẽ apd̄ deũ. ¶ Sexto cõtẽnenda eſt nobilitas carnis immo potius nõ eſt reputanda. cũ in veritate nobilitas non ſit. Sicut etiã ipſi phi reputauerũt. Sen̄. Nemo altero nobilior niſi cui rectius eſt ingeniũ:⁊ bonis artibus aptus. Idẽ. Nihil aliud eſt nobilitas quã antiquate diuitie. Idẽ. Quid eſt eques aut ſeruus aut libertinus nomia ex ambitione vel iniuria nata. Idẽ plato ait neminem regem nõ ex ſeruis oriundũ eſſe. Neminẽ ſeruũ nõ ex regibus:oia iſta longa miſcuit varietas:⁊ ſurſum deorſũ fortuna verſauit.

¶ Qd̄ nullus ſit nobilis ex eo:q̃ ex nobilibus parentibus ſit generatus.

r Ationibus etiã oſtendi põt qd̄ aliquis nobilis nõ ſit ex eo q̃ ex nobilibus parẽtibus genitus. Ex eadẽ enim radice exeũt viles ⁊ ignobiles flos farine ⁊ furfur ex eadẽ radice exeũt:tñ furfur cibus vilis eſt quo porci paſcũtur:flos aũt farine cibus nobilis eſt. ¶ Item ex eadẽ radice p̄cedit ſpina ⁊ roſa. Roſa creatura nobilis ẽ q̃ nõ ceſſat bñfacere hominibus q̃ ſunt iuxta eam:ſuũ gratũ odorẽ vndiq̃ ſpargendo. Spina vero quoddã vile eſt q̃ pungit ea que iuxta eam ſunt:ſic ex eodem p̄re ⁊ eadẽ matre poſſunt naſci duo. vnus tamen erit nobilis alius ignobilis. vnus ad modũ roſe nõ ceſſabit bñfacere vicinis ſuis: iſte nobilis erit. Alius erit ſpina in ignẽ infernalẽ mittẽda qui nõ ceſſabit pungare vicinos ſuos:hic erit ignobilis. ¶ Multis alijs exẽplis põt idẽ oſtendi. Ex eadem arbore nata ſunt duo poma quorũ vnũ eſt ſanũ aliud putridũ vel vermẽ hñs. Itẽ ex eodẽ libero arbitrio p̄cedunt bonũ ⁊ malũ. ¶ Itẽ ſi nobile eẽt q̃cq̃d a nobilibus p̄cederet oẽs nobiles eſſemus cum oẽs ſimus adeo qui nobiliſſim⁹ eſt. Mala. ij. Nunquid nõ deus vnus creauit nos:⁊c. Itẽ ſi oẽ qd̄ ex nobili procedit nobile eſſet:ergo pediculi ⁊ alie ſupfluitates que ex nobilibus procedũt nobilia eẽnt

Septimo cõtemnẽda eſt nobilitas carnis p̄pter onus magnum quod ei eſt adnexum. Nobilitas carnis quedam potius eſt que tanto cenſu onerata eſt qd̄ magni comitatus ⁊ archiepiſcopatus nõ ſufficiũt ad ſoluendũ cẽſũ illud imo preter hoc neceſſe eſt ſicut ipſi nobiles dñt q̃ ipſi imp̄gnorent regnũ celorum ⁊ ſeipſos diabolo pro cenſu iſto ſoluendo vñ multis nobilibus magis expediret quod eẽnt leproſi q̃ qd̄ eẽnt ĩ ſtatu ĩ quo ſunt ſic aliq̃ ẽt ex eis recognoſcunt. Octauo contẽnẽda ẽ nobilitas carnis q̃ rei cõtemptibilis. ſ. corporis qd̄ eſt q̃ſi quidã ſaccus imũdicie plen⁹ ſicut ea oſtendunt que exeunt de ſacco iſto p foramina. v. ſenſuũ. Q̃ꝫ vilis nobilitas q̃ in locis tã turpibus generat̃. Nono cõtemnenda eſt nobilitas carnis quia inferior vr̃ eẽ nobilitas iſta q̃ eſt in hominibus nobilitate illa que eſt in canibus:cũ illa nobilitas que eſt in canibus certa ſigna hẽat in canibus exterius quib⁹ agnoſcit̃. Nobiles nõ homines non hñt certa ſigna neceſſario q̃bus ab alijs hominib⁹ dignoſcant̃. Decimo cõtẽnenda eſt nobilitas iſta quia ridiculoſa eſt. Ridiculũ enim eſt vnũ ſeruũ alijs ſeruis nobiliorem dici:vel vnũ ruſticũ alijs ruſticis. Sicut filio cuiuſdam diuitis burgenſis deriſorie dictũ ẽ a quodam quod ipſe eſſet de nobiliorib⁹ ruſticis ſue ciuitatis. Sic cũ corpus naturaliter ſeruus ſit. Datus eſt enim ſpũs ad ſeruiẽdũ:⁊ naturaliter ruſticũ ſit cũ tot ruſticitates ab eo quotidie exeant ridiculũ eſt corpus vnũ nobilius dicere altero vel vnũ hominem nobiliorẽ altero ex parte corporis:vnum tñ bonum habet nobilitas que carnis dr̃ eſſe qd̄ q̃ſi frenũ eſt quoddã qd̄ hoies debet cohibere ne male agãt. Jero. Nil aliud video in nobilitate appetendũ niſi qd̄ nobiles quadã neceſſitate aſtringuntur ne ab antiquoꝝ p̄bitate degenerẽt Sap. Nobilitatis tñ ad hoc memineris:

vt cum claritate generis moꝝ ſanctitate cõtendas: ⁊ cuꝫ nobilitate corporis animi nobilitate ꝑficias. Sap. laudabat in quibuſdã qḋ geniti ſint nobiles in alijs quod nobilitatẽ virtutẽ ſunt aſſecuti: Pulcrũ eſt reſpondiſſe nobilitati. Pulcrũ etiaꝫ humili genus factis illuſtraſſe. ¶ Iteꝫ quidam vituperabat aliũ de genere ſuo dicẽs. Tu es caput tui generis. Qui ille: ⁊ tu es cauda generis tui. ¶ Item quidam ſapiens cum quidam ex patricio genere fructꝰ inferior ignobilitatem generis illi obiceret inquit. Gaudeo qḋ ego ex me ſurrexit: tu ex te cecidiſti: generis noſtri vterqꝫ ſumꝰ decus ⁊ dedecꝰ. Et alius phs ſimiliter obiurganti Rñdit. Mihi obicis ꝑfeciſſe crimẽ meum imputas glorie dum tuum imputas ignauie. ¶ Et notandũ eſt quod vera nobilitas animi eſt vnde illud. Nobilitas ſola eſt animum que moribus ornat.

¶ De animi nobilitate duplici. xlij

Animi vero nobilitas duplex eſt.
a Quedaꝫ naturalis: de qua. Señ.
Quis ẽ generoſus ad virtutẽ bñ
A a natura compoſitus. Alia nobilitas ẽ gratuita quãdo aliquis gratiã dei hꝫ qua dei filius eſt que cuſtodit euꝫ vt nulli turpitudini ſeruiat: tullius. Liber extimãdus ẽ q nulli turpitudini ſeruit. ¶ Iteꝫ ſapiẽs. De illa nobilitate gloriari que filios dei ⁊ coheredes facit. Tunc ille nobilitateꝫ ſuã integraꝫ ſeruare ſe putet ſi dedigneẗ ſeruire vitijs ⁊ ab illis ſuparꝭ a quo eñ quis ſuperatur eius ⁊ ſeruus eſt. B. An non ſeruus cui dñaẗ iniqtas? Quantũcũqꝫ aliquis ex nobilibus ortus ſit tñ ignobilis eſt ſi deuꝫ contemnat ⁊ nolit ei ſeruire. Et ex quantũcũqꝫ ignobilibus ortus ſit nobilis tamẽ ẽ ſi deo ſeruiat: vnde. i. Re. ij. Dicit dñs ad hely. Abſit hoc a me: Sed quicũqꝫ honorificauerit me glorificabo eum: qui autem contemnunt me erunt ignobiles.

¶ Qḋ. vi. ſunt ſigna vere nobilitatis.

Et notãdum eſt qḋ ſex ſunt ſigna
c vere nobilitatis. Primuꝫ eſt li-
B beralitas: vnde deus q nobiliſſimꝰ eſt ipſe eſt liberaliſſimus. Liberalitas eius tanta eſt vt nõ ſolũ ſua det ſed etiã ſeipuꝫ Nec ſolum ſeruientibus ſibi dat ſed etiam hoſtibus ſuis. Ipſe. n. ſolẽ ſuũ facit oriri ſuper bonos ⁊ malos: ⁊ pluit ſuper iuſtos ⁊ iniuſtos. Mat. v. ꝓpter libertateꝫ ſuã fecit queuiſqꝫ facta ſunt. Ad dandũ. n. fecit qcquid fecit. Creaturas rõnales fecit vt eis daret. Alias aũt creaturas vt eas daret. Leo etiã qui dicitur eẽ rex aialiũ qḋ aial nobile eſt liberale eſt: vñ Ari. dicit ipſum eſſe aial cõmunicatiuum: ⁊ ſicut liberalitas ſignũ eſt nobilitatis ita rapina ſignũ eſt ruſticitatis: vnde illi q nobiles reputãtur ruſticiſſimi ſunt cũ nõ ceſſent auferre paupibus ⁊ illis qui non poſſunt defendere: ſe ſicut magiſter alanus oſtendit quibuſdã militibus: legebat magiſter alanus apud mõtem peſulanum ⁊ audierũt milites vicini qḋ tantus clericus eſſet: ⁊ qḋ ad omnia interrogata reſponderet: vnde acceſſerũt ad eũ de cõmuni ꝯſilio ⁊ queſierũt ab eo que eſſet maxima curialitas: Qui reſpõdit eis quod dare curialiſſimũ eſſet. Quo audito oẽs conſenſerunt reſpõſioni eius. ¶ Ideo dicit dominus ꝗ. Beatius eſt dare q̃ recipere: qꝛ dare facit ſimilem deo qui oĩbus dat ⁊ a nemine recipit. Ipſe ꝓ̄o dixit eis: vt habito cõſilio ad inuicem dicerent ei q̃ inter alias ruſticitates maior eſſet. Qui habuerũt cõſiliũ ad inuicẽ ⁊ nõ potuerũt ꝯuenire in idem: vnde reuertentes ad eum dixerunt quod non potuerũt concordare quo audito ipſe increpauit eos dicẽs. Ego poſueram vos in via per quã poſſetis queſtionis vobis propoſite ſolutioneꝫ cognoſcere. Si. n. dare curialiſſimum eſt: auferre quod eſt ei contrarium ruſticiſſimũ eſt: vñ vos qui inceſſanter aufertis pauperibus ruſticiſſimi eſtis. ¶ Secũdum ſignũ nobilitatis eſt gratitudo ſeu recognitio bñficij. Et ꝑ contrarium ingratitudo ſeu beneficiorum nõ recognitio ſignũ ruſticitatis ẽ vnde patet quod illi qui nobiles reputantur qui deum pre ceteris hominibus qui eos honorauit inhonorant: ſubditos etiaꝫ ſuos qui multo ſudore merẽtur vnde ipſi viuunt: ⁊ propter quos ipſi ſunt honore inceſſanter opprimunt ruſticiſſimi ſunt: feris etiam videnẗ tales deteriores eſſe. fere enim officia ſiue beneficia ſentiũt: ſicut ait Señ. ¶ Tertium ſignũ nobilitatis eſt mãſuetudo ⁊ miſericordia in ea que ſunt eius ſubiecta. Et hoc eſt vnum quod valde decens eſt in his qui poteſtatem habent: vnde. Señ. Nullum ex hominibus tantã clementiam vel magis q̃ regem ⁊ principes decet. Idem. Iracundiſſime ac pro captu

pugnatiſſime ſunt apes: & aculeũ in vulne re relinquunt. Rex ipſa ſine aculeo eſt. no luit ipſuz natura nec ſeuũ eſſe nec vltorem que magno ↄſtaret petere: reliquũq; detra xit. et iraz eius inermem reliqt: exemplar hoc trahere ab oibus regibus ingens pu deat ab exiguis animalibus non trahere mores. In ſignũ huius mãſuetudinis vel miſericordie iungunt reges xpiani. Sap. Maximã poteſtatẽ habẽs datorẽ poteſta tis iuxta poſſibilitatẽ ſuam dz imitari. In hoc aũt deũ maxime imitat̃ ſi nihil iudica uerit q̃ miſereri pctõſi: & ſicut mãſuetudo i ſubditos ſignũ eſt nobilitatis: ſic & crude litas i ſubditos ſignũ eſt ruſticitatis & ſer uitutis. Unde Prouer. xxx. Per tria mo uetur terra: & quartũ qđ non pot̃ ſuſtinere per ſeruuz cum regnare ceperit. Ouidius. Aſper⁹ nihil ẽ humili cum ſurgit in altũ. Cũcta ferit dũ cuncta timet deſeuit i oẽs vt ſe poſſe putet: nec beſtia rectior vlla eſt: q̃ ſerui rabies in libera terga furentis.

E ¶ Quartũ ſignuz nobilitatis eſt virilitas ſeu ſtrenuitas i eos q repugnãt. In ſignũ hui⁹ datur eius enſis militib⁹ nouis quo gladio vti debẽt in hoſtes non ſubiectos. Multi vero ex iſtis gladio iſto i ſubiectos vtunt̃ quos debẽt valde diligere. Nõ enĩ ſũt q iuuant eos q etiã fratres eoꝝ ꝓprios ĩpugnãt: hoſtib⁹ ꝟo dei & eccleſie peccatis ſcilicet et demonib⁹ vel etiã ipſis pſecuto rib⁹ eccleſie vniti ſunt. Impietas talis ipie

F tas diabolica ẽ. Diabolus aũt ipius eſt in eos q ſibi ſeruiũt. ¶ Quintũ ſignũ nobili tatis ẽ timere obprobriũ vel ſeruitutis vel ꝓditionis vel alius cuiuſq; turpitudinis. Multos tñ ex illis q nobiles reputant̃ vi dem⁹ qđ nõ timẽt peſſimã ſeruitutẽ vitio rũ vel demonũ q nõ erubeſcũt confiteri ſe ſeruos viliſſimoꝝ mẽbroꝝ illoꝝ. ſ. q libidi ni deſeruiũt. Que ſerui⁹ idubitãter ſerui tute lapſoꝝ peior ẽ. Nõ erubeſcũt ꝓditiõe ĩpugnare dñz illũ a quo oĩa poſſidẽt cui⁹ expẽſis viuũt & veſtiunt̃. Et nõ erubeſcũt etiaz oĩ immundicie peccati ſe exponere. Ex

G quo patet eos nõ eſſe nobiles ſʒ valde ru ſticos. ¶ Sextũ ſignũ nobilitatis ẽ cordis magnitudo q̃ qᷓ modica cõtemnit & ma gna appetit. ¶ Ecõtrario ꝟo ſignũ ruſti citatis ẽ amorẽ ſuũ ponere i modicis ma gna ꝟo negligere: vñ pʒ dñis illas: q̃ poti⁹ volũt amorẽ ſuũ ponere i vno miſero mi lite q̃ in rege glorie qđ ipſe nobiles nõ ſũt milites ẽt nõ vident̃ nobiles eẽ q amorez ſuũ in terra ponũt ↄtempto regno celoruz cũ tñ tota terra: q̃ſi punctũ ſit reſpectu celi & quia plus habent de terra q̃ alij nihil vo luit habere de celo. Si ad aliquem perti neret terra vnius paupis militis ex parte mrĩs: regnũ vero ex pte patris: nũqd ifelix eẽt ſi ↄtẽpto regno adhereret illi terre: que eũ cõtingeret ex parte matris? Sic ifelices ſunt illi milites q de regno celoꝝ nõ curãt qđ ad eos ptinet ex pte patris celeſtis: con tenti terra iſta paupertatis: q̃ ad nos ptinet ex parte matris noſter Eue. Non ſic facie bat Dauid. Unde in pſalmo. Quid mihi eſt in celo: & a te vo. ſuper ter.

¶ De ſupbia illaꝝ eccleſiaꝝ: q̃ nolũt cano nicare niſi nobiles. cap. xiiij.

A O Stenſo qđ nobilitas carnis ↄtem nenda ſit vel nõ reputanda. Tan gendũ eſt aliqd de ↄſuetudine illa rũ eccleſiaꝝ q̃ nolũt canonicare niſi nobi les. Unde notandũ eſt ꝙ ↄſuetudo iſta vi det̃ eſſe reprehẽſibilis: & vident̃ poſſe aſſi gnari. vi. cauſe huius reprehẽſibilitatis.

¶ Prima cauſa eſt puerſitas que videtur eſſe in hac cõſuetudine: q̃ puerſitas appa rebit ſi reſpiciat̃ cauſa hui⁹ conſuetudinis quã ipſi aſſignãt. Dicũt. n. ꝙ ipſi hñt mul ta tẽporalia q̃ defenſione indigẽt: nec hñt regẽ: nec aliũ ꝑncipẽ ſeclarẽ q eos defẽdat vnde oʒ nobiles canonicari q poſſint ea defendere. Quib⁹ reſpõdeo. quod ſicut ec cleſie coꝝ hñt tẽporalia: hñt & ſpũalia: que in ifinitũ meliora ſunt: vñ ſi oʒ aliquos no biles canoni ad defenſionẽ tẽporaliũ mul to forti⁹ oʒ aliquos litteratos & ſanctos ca nonicari ad defenſionẽ ſpũaliũ. Si ꝟo di cat quod ibi ſũt alij ignobiles litterati ad defenſionẽ ſpũaliũ. ſʒ nõ canonici: ex hoc apparet quod ipſi tẽporalia preponũt ſpi ritualib⁹: ex quo defenſores tpaliuz cano nicos cõſtituũt & ſuperiores alijs.

¶ De quinq; peruerſitatibus huiuſmodi eccleſiarum.

B E T poſſunt aſſignari. v. puerſita tes in hmõi eccleſijs. ¶ Prima eſt ꝙ ibi eſt terra ſurſuz: & celũ deor ſum. Celeſtia. n. cõtemnunt. Terrena ꝟo multũ appciant̃ ↄtra id. Prouer. xxx. Celũ ſurſuz: & terra deorſuz. ¶ Alia puerſitas ẽ quod pedes ſũt i loco vbi deberet eſſe ca

put: ⁊ caput in loco: vbi deberent eſſe pe-
des: velut pedes eccleſie ſunt qui circa ter-
rena ſolliciti ſunt velut caput ſunt qui rege-
re habent eccleſiam. viri. ſ. litterati: ſed in
his eccleſijs pedes ſunt in capite. imo xp̄i
hoſtes in capite: Tren. i. Facti ſunt hoſtes
in caput. ¶ Tertia puerſitas eſt q̄ eccle-
ſie huiuſmodi faciem habent ad poſterio
ra ⁊ dorſum ad anteriora ipſi iuxta verbū
Jere. Facti ſunt in retro: ⁊ non in ante.
¶ Quarta autē peruerſitas eſt quod ipſi
latitudinem ſcuti que deberet eſſe ex par-
te ſuperiori poſuerunt ex parte inferiori: ⁊
ideo contingit quod fere omne caput lan
guidum eſt iuxta verbum Jſa. ¶ Quinta
peruerſitas quod ſacerdotes īferiores ſūt
ſubdiaconis vel diaconis quod ridiculum
eſt ſicut beatus Bernardus dicit ad Euge
nium papam. Ridiculum eſt inquit ꝙ mi
niſtri veſtri noſtris ſe preſbyteris anteſer
re conantur. Non ratio habet: non antiqui
tas habuit: non conſentit auctoritas: ⁊ ſi
de ſua conſuetudine calumnia ſtruiť meliꝰ
profecto illa qua ſummus ordo contenit.
¶ Secunda cauſa reprehenſibilitatis eſt
indiſcretio que videtur eſſe in huiuſmodi
conſuetudine. Que indiſcretio primo con
ſiſtit in hoc q̄ quando ipſi deberent que-
rere quis ſit ydoneus ad hoc vt ſit canoni
cus. i. regularis regens ſe ⁊ ad regnū ple-
bis epiſcopum iuuans: ipſi querunt quis
ſit ydoneus ad militiam. ¶ Secundo in
hoc quod quando querere debent an per
ſona ſit ydonea que canonicanda eſt ipſi
querunt quis pater eiꝰ fuerit: vnde illis po
teſt dici quod dicit angelꝰ. Tho. v. Genus
queris mercennarij aut mercennarium?
¶ Indiſcretio etiam eoꝝ in hoc eſt quod
ipſi credunt illud qualis pater talis filius
quod verū eſt in perſonis icreatis ad p̄-
ſonas creatas oſtendūt: vbi frequenter fal
lit: frequenter eſt enim pater ſapiens ⁊ fili
us fatuus: vt pꝫ in Salomone ⁊ Roboā
filio eius. ¶ Tertio videtur hec conſuetu-
do rep̄heſibilis quia nociua ē eccleſie dei.
Canonici enim militares non bene cuſto
diunt xp̄m ſicut figuratum videtur eſſe in
hoc quod milites male cuſtodierunt xp̄m
in ſepulchro. Lapides ſepulchri bene cu-
ſtodierunt cuſtodes: ſed xp̄ꝫ perdiderunt:
Unde cantat eccleſia. Dicant nunc iudei
quomodo ⁊c. Sic militares canonici lapi

des caſtrorum bene cuſtodiunt ſed chriſtū
amittunt. Jtē iſta conſuetudo occaſio rui
ne eſt in eccleſijs illis quantum ad ſpūalia.
Unde Prouer. xvi. Qui altā facit domū
querit ruinā. Jſta etiam cōſuetudo in ec-
cleſijs illis i magna parte exheredat xp̄m.
Frequenter enī quando debēt inſtitui ibi
filij dei: īſtituunť ibi filij diaboli. ¶ Quar
to videtur reprehenſibilis conſuetudo iſta
quia xp̄o contraria eſt. Chriſtus enī igno
biles elegit in eccleſia ſua: vt eſſent humi-
les. Cori. i. Jſti vero nobiles canonicant
quaſi velint ipſos eſſe ſuperbos. xp̄s ex pa
ſtoribꝰ ⁊ bubulcis elegit reges: iſti vero ex
regibus eligunt canonicos: xp̄s fundamē
tum eccleſie poſuit humilitatem: ipſi vero
econtrario fundamentum eccleſie ponunt
ſuperbiam. Tale fundamentū ponere dia
bolus ſi edificaret. Quō implent tales illō
verbum domini. Jo. xij. Qui mihi mini-
ſtrauerit me ſequatur. Non ſunt imitato-
res xp̄i ſed ſunt quaſi antichriſti. ⁊ Joh. ij.
Qui dicit ſe in xp̄o manere debet ſicut et
ipſe ambulauit ⁊ ipſe ambulare. Ber. Si
omnis qui ſe dicit in xp̄o manere dꝫ ſicut
⁊ ipſe ambulauit ipſe ambulare. Mul-
to magis qui pro eo ambulare ſe dicit qui
pro eo legatione fungitur qui ei miniſtrat
ſi eum nō ſequitur inexcuſabilis eſt. Ter-
rere poteſt tales illud Mat. xviij. Niſi con
uerſi fueritis ⁊ effi. ſi. par. non intra. in re-
cel. Paruulus quantūcūq₃ nobilis ſit ſo-
cietatem pauperū nō refugit. Sed quan-
tūcunq₃ aliquis nobilis ſit in eccleſia dei
ſocietatem ignobiliū non debet refugere.
De ſocietate hominum diuerſoꝝ generū
in eccleſia dei videtur dictū illud. Jſa. xi.
Habitabit lupus cum agno ⁊ pardus cū
edo accubabit. ¶ Quinto videtur eſſe re-
prehenſibilis illa cōſuetudo: quia videtur
eſſe deo abhominabilis. Altitudo enim ſe
cularis non videtur deo placere. vñ Luce
xvi. Quod altum eſt hominibus abhomi
batio eſt apud deum. Abhominatōes deo
offerunt qui nobiles tantū canonicare vo
lunt. Exo. viij. Abhominationes egyptio-
rum immolabimus deo noſtro. ¶ Sexto
videtur eſſe reprehenſibilis hec conſuetu-
do: q2 filios diaboli filij dei preponit: ⁊ ge-
nerationem imundam generationi celeſti
⁊ nobilitatem putredinis preponūt cuiq₃
gratie dei. Nullā ſapiam: nullā aliā gra-

tiam nobilitati carnis adequāt: vnde con ſuetudo eorum nō recipit diſpenſationem quia ſcdm iudicium eorū non inuenit recompēſationē quod nō eſt abſqꝫ magna cōtumelia dei. Sic porcus preponeret volutabrū luti auro ⁊ lapidibus ꝑtioſis. Ad ſola temporalia videntur habere oculum eccleſie iſte non ſolū canonicorū inſtitutio ne: ſi etiā prelatorū in prefectione qḋ omni no intollerabile videtur. Saltez in altero eorū deberet reſpectus haberi ad ſpūalia

¶ Qḋ fatuum eſt ſupbire generaliter ł de qualibet re temporali. ſ. liberalitate corpis ⁊ bonis naturalibus anime. xliiij.

Iſo qḋ fatuū ſit ſupbire de nobilitate carnis cōſequēs ē videre qḋ fatuū ſit ſupbire de alijs bonis q̄ pri⁹ nominata ſunt. ¶ Notādū ē ergo qḋ fatuū ē ſupbire de nobilitate corporis: cuz corpus ſit ſeruus maliuolus: ⁊ iō tortura ⁊ cōpedibus dignus iuxta illud eccle. xxxiij. Seruo maliuolo tortura ⁊ compedes ⁊c.

De bonis vero naturalibus aie fatuū ē ſupbire quia bona illa pōt homo habere ad malū ſuū ſicut ad bonū: vñ. B. Si ꝓfeſſione religionis nouiſſimo callidus ē ingenio ſi viget arte: ⁊ preminet intellectu. Inſtrumēta ſunt hoc tā vitiorū q̄ virtutū Non ergo refugiat doceri. vti eo in bono quo ⁊ in malo vti pōt. Fatuū ē etiā ſupbire de diuitijs. Hoc. n. eſt ſupbire de hoc qḋ hꝫ maiorē molaz ad collū quā alij. Fatuū ē ēt de poteſtate ſupbire cū ſcriptū ſit. Sapiē. vi. Qḋ potētes potēter tor. pa. Ibi dē legitur qḋ duriſſimū iudiciū his qui ꝑ ſunt fiet. ⁊ Aug. dicit quod quāto qs in loco ſuperiori tanto in ꝑiculo maiori verſat

Fatuū ē ⁊ ſupbire de grā humana cuz ſcriptuz ſit. Prouer. vlt. Qḋ fallax gratia.

Fatuū eſt etiā ſupbire de diuitijs glorie huius mūdi: cū gloria talis flos ſit decidēs vñ. Iſa. xxviij. Erit flos decidens gloria ex altatiōis. Puerorū ē flores colligere: q ex arboribus decidūt ⁊ inde letari. Sic pueriles ſunt q de gloria huius mūdi letantur.

Fatuū eſt etiā ſuperbire de ſcia cum ſcriptuz ſit. Eccle. i. Qui addit ſciam addit ⁊ do. De ſcientia ſupbire: eſt de lumine excecari. Fatuū etiā eſt de virtutibus ſuperbire. Hoc enī eſt de medicamine vulnerari. Greg. Qui de virtutibus habitis extollitur quaſi de medicamento vulneratur.

¶ Diuiſio ſuperbie ſumpta penes diuerſitatem perſonarum. liiij

Oſitis autez duabus diuiſionibus ſupbie ꝯſequēter ponēda ē tertia q̄ ſumpta ē ſcdꝫ diuerſitatē ꝑſonarū in qbus ē ſupbia Notandū ergo qḋ ſupbia diuidi pōt in ſupbiā laicorū ⁊ ſupbiam miniſtrorū eccleſie. Supbia miniſtrorū eccleſie pōt ſubdiuidi in ſupbiā prelatorum ⁊ ſubditorū: vel in ſupbiam clauſtraliū ⁊ ſupbiā ſecularīū clericorū. Sed de ſuperbia laicorū nihil ſpāliter hic dicemus. Sed de ſuperbia miniſtrorū eccleſie hoc modo tractabimus. Primo dicem⁹ aliquid de ea in cōi. Secūdo vero aliq̄ dicemus ſpecialiter de ſuperbia prelatorū. ¶ Tertio vero dicemus. Aliquid ſpecialiter de ſuperbia clauſtralium.

¶ De ſuperbia miniſtrorum eccleſie.

Otādū ergo ē quod ſupbia multū timēda ē miniſtris eccleſie. v. De cauſis: ¶ Primo qꝛ multas occaſiones hñt ſupbiendi. ¶ Una occaſio ē hoc qḋ ipſi ſunt excepti. a labore aliorū hoiū vñ in ps. In labore hominū nō ſunt ⁊ c. iō tenuit eos ſupbia. ¶ Alia occaſio ē libertas quā hñt. Que libertas aliqb⁹ eorū eſt velamē malicie ꝯtra illud petri. ij. Quaſi liberi ⁊ nō quaſi velamē hñtes malicie libertatē. ¶ Tertia occaſio eſt reuerentia q̄ exhibet eis eo qḋ ſunt miniſtri ſummi regis ⁊ vicē eius gerunt in terris: ⁊ cōtēptū eorum deus reputaret cōtēptū ſuū: iuxta illud. Luce. x. Qui vos ſpernit me ſpernit. ¶ Secundo timēda eſt ſupbia miniſtris eccleſie: qꝛ multū diſplicet deo in eis: vnde Prouer. vi. Sunt que odit deus ⁊. vij. deteſtat. ſ. e. Oculos ſublimes. Oculi ſublimes clerici ſupbi ſunt. Et ſopho. i. Erit in die hoſtie dñi: viſitabo ſuper euz omnē q arrogāter ingrediū ſup limen. Dies hoſtie dñi erit dies iudicij qñ domin⁹ mactabit incraſſatos impinguatos dilatatos. Tūc dominus viſitabit ſup clericos ſuperbos. Nec miruz ſi dominus odiat ſuperbiaz in miniſtris ſuis: cū ꝓpriū ſignum ſit ſupbia miniſtrorū diaboli: iuxta illud. Gregorij. Euidentiſſimū ſignum reprobonū eſt ſuperbia: humilitas electorum. Non parū doleret princeps aliquis ſi i caſtro ſuo vexillum inimici ſui videret. ¶ Tertio valde timenda eſt eis ſuperbia qꝛ valde ꝯtraria

eſt officio eoꝛuȝ. Ipſi enim ſunt cuſtodes ſcientie ⁊ vaſa gratiarũ. Vñ Malach.ij. Labia ſacerdotis cuſto.ſci. ⁊ legẽ re.ex.o. e.qꝛ angelus dñi exercituũ eſt. Ꝓpt' hoc quod cuſtodes ſunt ſcientie neceſſaria eſt eis magna humilitas. Aqua enĩȝ ſapiẽtie ad vallem humilitatis cõfluit. Prouer.xi. Ubi humilitas ibi ſapientia. ꝓpter hoc ẽt qꝛ vaſa gratiarũ ſunt neceſſaria ẽ eis magna humilitas. Sicut enĩȝ vas nõ eſt ydoneum. aliquid recipere abſqꝫ concauitate ſic aliquid nõ eſt ſuſceptibile gratie abſqꝫ humilitate. i. Pe.vlt. Deus ſupbis reſiſtit humilibus dat gratiam. Preterea opoꝛtet miniſtros eccleſie eſſe familiares deo. Ad quod etiaȝ multuȝ valet humilitas. Unde Glo.ſuper illud. Iuxta eſt dominus hijs q tribulato ſunt coꝛde. Alius quideȝ eſt dominus ſed vicinant humili ⁊ nõ ſe erigẽti neceſſaria etiã eſt eis humilitas ꝓpter ſeruituȝ quod debent hominibus exhibere. Eoꝛuȝ enim eſt abluere ſoꝛdes ſpirituales hoĩum. Qđ figuratũ eſt. Io.xiij. In ablutione pedũ. ideo ſummus inter miniſtros eccleſie ſeruum ſeruoꝝ ſe vocat humiliter ergo opoꝛtet qđ ſe habeant vt a paupibus ⁊ humilibus nõ timeant: ſed audeant ad eas accedere confidenter: ⁊ vt ſolatiũ pauperes habeant in humilitate eoꝛuȝ: qꝛ ſm verbum Auguſti. Magnum ſolatium eſt membꝛis ex capite. Magnum ſolatiuȝ eſt ſubditis qui in humilitate ſunt ſi videant p̄latos ſuos in ſimili vel maioꝛi humilitate. ℭ Quarto timenda eſt eis ſupbia qꝛ multi ex eis nõ habẽt vnde paſcãt ſupbiã niſi hoc faciant de ſpolijs pauperũ: bona enĩȝ eccleſie bona pauperũ ſunt. Preterea valde indecens eſt ſuperbia in eis cuȝ ipſi de elemoſinis viuãt: ⁊ elemoſinis paupeꝝ ⁊ miſerabiliũ perſonaꝝ. ℭ Quinto timẽda eſt eis ſupbia: qꝛ peccatũ ſupbie in eis ſcandalizat populũ cuȝ ſibi manifeſtum. Incontinentiã ⁊ alia peccata poſſunt ipſi abſcondere: ſed ſuperbiã exterioꝛem in veſtibus ⁊ ſimilibus conſiſtentem non poſſunt ipſi abſcondere.

ℭ Perſuaſiones contra ſuperbiam miniſtroꝛum eccleſie.

E

ſ Ed contra has ⁊ ſimiles ꝑſuaſiones que ſiũt miniſtris eccleſie dari ſolet quadruplex. Rñſio. ℭ Prima eſt quod dñs intuetur coꝛ ⁊ humilitatez coꝛdis requirit: ⁊ humilitas interioꝛis magiſtrũ ſe ꝓfitetur. Mat.xi. dicẽs. Diſcite a me qꝛ mitis ſuȝ ⁊ hu.coꝛ. ⁊ idõ videt minime qͥbuſdã neceſſaria humilitas exterioꝛ. ℭ Scđa rñſio ſolet eſſe quod liceȝ homini pulchꝛitudines iſtas exterioꝛes habere ſecundũ modulũ ꝑſone ſue ⁊ moꝛes eoꝛũ iter quos viuit: qđ videtur ſumptũ eſſe ex Glo. ſuper illud Pe. ad Thimo.ij. Nõ in toꝛtis crinibus: que dicit ſic: vt his oĩb⁹ vltra modulum perſone ſue ⁊ moꝛes eccleſie monende ne concupiſcentie ſtudeant. ℭ Tertia reſponſio ſolet eſſe qđ in hmõi honoꝛib⁹ eccleſie q̄ritẽ. ℭ Quarta ẽ qđ ipſi non faciunt hoc amoꝛe vanegloꝛie: ſȝ vtuntur talibus tanq̃ non vtẽtes.

ℭ A coꝛde humilis ꝑſone de facili nõ procedit ſuperbia exterioꝛ.

ſ Ed contra primam reſponſionez ꝑmo videtur eſſe hoc qđ non põt eſſe de facili qđ a coꝛde ꝑfecte humili exterioꝛ ſupbia ꝓcedit. Sicut enĩȝ arboꝛ bona nõ poteſt malos fructus facere: vt legit Mat.vij. Sic nec coꝛ humile ſupbiã a ſe ꝓducit. Ex fructu ſi qđẽ arboꝛ cognoſcit: vt legitur Math.xij. Nunqđ colligũt de ſpinis vuas: aut đ tribu.fi. Sic nec ex humilitate coꝛdis ꝓcedit ſupbia opis. Quia ſicut vulgariter: dicitur nõ põt exire de ſacco qđ ibi nõ cõtinetur. Quis credet mulieri ſi aſſerit ſe caſtã mente ex quo hõ videt eã foꝛnicari coꝛpoꝛe? Sic quõ poteſt credi alicui de hũilitate coꝛdis ex quo tanta ſuperbia apparet exterius.

ℭ Quod clericis non ſola ſufficit interioꝛ humilitas.

p Reterea nõ videtur clericis ſufficere interioꝛ humilitas multiplici ratione. ℭ Pꝛimo qꝛ opoꝛtet eos vitare ſcandala infirmoꝝ. Et ſicut tangit Apoſto. de illo qui coꝛam infirmo comedebat ydolis immolatum quod peccaret ſcandalizando ipſum infirmum qui credebat hoc fieri cum veneratione ydoli. liȝ ille qui ſciens erat ydola non veneraretur: ſȝ ꝯtemneret. Sic ille q veſtes ſupbas coꝛaȝ illo defert: qui credit quod ipſe faciat hoc ꝓpter vanãgloꝛiã: licet ipſe non faciat hoc tali cã tñ ipẽ peccat vt videtur ipm ſcãdalizando. i. ad Coꝛi.viij. Si quis viderit eũ qui habet ſcientiam in ydolo recumben- B

tēmōne cōſcientia eius cū ſit infirma edificabit ad comedēdū ydolatica ⁊ peribit infirmus in tua ſciētia frater ꝑpter quem xp̄s mortuus eſt? Sic enim peccātes in fratres: ⁊ percutientes cōſcientiā eorū infirmā in xp̄m peccantis. Quapropter ſi eſca ſcādaliʒat fratrem meū nō mādućabo carnes in eter. Sic miniſter eccleſie dʒ dicere Si veſtis precioſa ſcandaliʒat fratrē meū nō deferam eaʒ in eter. ℂ Scd̄o nō ſufficit humilitas interior clericis: quia ipſi debēt xp̄m imitari: qui nō ſolū habuit interiorē humilitatē: ſed etiā exteriorē. Ipſe eniʒ ad litteras pedes iuit: regnū fugit vt legitur. Jo.vi. Pedes diſcipulorum lauit. Jo xiij. Societatē pauperū elegit: vbi caput reclinaret nō habuit. Mat.viij. Ad imitandū xp̄m monet miniſter xp̄i. Jo.xij. Si qs mihi miniſtrat me ſequat. Et.i. Jo.ij. Qui dicit ſe in xp̄o manere: dʒ ſicut ⁊ ipſe ābulauit ⁊ ipſe ābulare. ℂ Tertio nō ſufficit clericis hūilitas interior: qꝛ oportet eos exemplū hūilitatis dare alijs. vn̄ Jo.vlti. Ter dictū ē petro paſce verbo paſce exēplo paſce tēporali ſubſidio. Exēplo aūt hūilitatis quō paſcet qui humilitatē exteriorē vero hꝫ: ad humilitatē exteriorē monemur.i. Pe.vlt. Omnes inuicē humilitatē iſinuate: qꝛ deus humilibus dat gratiā: ſuperbis aūt reſiſtit. Et ibideʒ paulo ante. Neqꝫ dominātes in clero: ſed forma facti gregis ex animo. Exemplū ſuperbie oſtēdere hominibus hoc eſt paſcere demones non oues. Ber. ad Eugeniū papaʒ. Tu paſtor procedis deaūratus tam multa circundatus varietate: oues quid capiunt? Si audereʒ dicere demonum magis q̄ ouiū paſcua: hoc ſic faciebat petrꝰ: ſic paulus ludebat? Idē petrus neſcitur proceſſiſſe aliquando: vel gēmis ornatus vel ſericis: non auro tectus nec vectus equo albo: nec ſtipatus milite nec circunſtrepentibus ſeptus miniſtris abſqꝫ hoc tamen credidit ſatis poſſe implere ſalutare mandatum paſce oues meas. ℂ Quarto non ſufficit interior humilitas clericis: quia non ſolum a malo: immo a ſpē mali oportet eos abſtinere iuxta āmonitionē pauli.i. Theſ.vlti. Ab omni inqt ſpecie mali abſti.u. Ad hoc aūt qd̄ dominus dicit. Diſcite a me: qꝛ mitis.ſ. ⁊ hu.c dicendū eſt: ꝙ hoc dicitur ad oſtendendū quod humilitas cordis ē neceſſaria: ⁊ nō ideo quis ſufficiat ſola. Et dicitur hoc cōtra ypocritas: qui ſolam iuſticiam exteriorē habet volebant: vnde Mat.xxiij. Ue vobis ſcribe ⁊ pha. ypo. qui mūda: quod deforꝫ eſt. cali. ⁊ parapſi. intus autē pleni eſtis ra. ⁊ imundicia. Et in eccle. eſt qui nequiter ſe humiliat interiora aūt. e. ple. ſ. do. ℂ Contra hoc vero qꝺ dicitur quod licet alicui habere iſtas pulchritudines exteriores ſcd̄m modulū ſue pſone videtur eſſe il lud: eccle. Quanto magnus es hūilia te in oibus. Qui in oibus dixit nil excipit. Et illud Lu.xiiij. Cū inuitatꝰ fueris ad nup. re. in no. lo. Non dixit i medio loco: ſed in nouiſſimo loco. Preterea qui preeminet dignitate debet pēminere ⁊ vita: vnde dʒ eſſe excellentioris caritatis ⁊ pietatis. Eodem tp̄e debet eſſe excellentioris humilitatis: virtutes enim facit equales. Contra hoc vero quod dicitur qd̄ homo debet cōformare ſe moribus inter quos viuit: videtur eē illud. Nolite conformari huic ſeculo Preterea quādo aliquis eſt in aliqua religione diſſoluta: que multum laxata eſt: ad que debet reſpicere: ad ea que ibi ſeruātur vel ad ea que inſtituerunt antiq patres vt ibi ſeruarentur. Ordinauerunt petrus ⁊ paulus etiaʒ de mulieribus quod cauerēt a precioſo ornatu.i. Thi.xi. Non intortis crinibus auro vel margaritis vel veſte precioſa. Item Apoſt. Habentes alimenta ⁊ qui. te. his conten. ſimus: nō dicit quibus ornemur: ſed quibus tegamur. Et.i. Pe. iij. Quartum non ſit exterius capillatura aut circūdatio auri: aut indumēti veſtimētorum cultus. Ad ea vero que ſcd̄m ordinationem eorum debent fieri reſpiciendū eſt: ⁊ non ad ea que fiunt. Preterea ſi quis ep̄s vel preſbiter inueniretur in tali habitu in principio eccleſie multum reprehenderetur vel haberetur pro magno peccato ⁊ magna ſuperbia. Quomodo ergo deſijt eſſe peccatū ⁊ ſupbia ꝙ tūc erat? Nūquid cōſuetudo peccandi aufert vel minuit peccatū? immo potius hoiem magis peccatorē cōſtituit. Nūquid quod fuit ſupfluitas ⁊ vanitas modo factū eſt neceſſitas. Preterea ſi viuendū eſt alicui ſcd̄ʒ mores eorū inter quos viuit: ſcd̄ʒ hoc ſi oēs ſupbi effi ciunt. Omnes definēt eſſe ſuperbi. Jam.n cōformant ſe moribus eorū inter quos viuunt: ⁊ ſi omnes fetidi ſunt: iam nullus ſe

tet: quod cõſtat eſſe falſuȝ: ſed hoc bene ve-
rũ eſt: qđ vbi omnes fetidi ſunt: vnius fe-
tor nõ ſentitur ſcḋm verbũ. B. Preterea ſi
liceret talibus vti cauẽdũ tñ eſſet ei q̄ vtilẽ
ne licentia ſua alijs offendiculuȝ ferret: vñ
i. Cor. viij. dicit Apoſto. Illis qui imola-
ta ydolis comedebãt ſine veneratiõe ydo
lorum: videte inquit ne hoc licentia veſtra
offendiculũ fiat infirmis. Et. i. Cor. vi. Oīa
licent mihi: ſed non omnia expediũt: ſcḋȝ
Ber. Sapiẽs opus ſuũ nimia cõſideratio
ne preueniet. Primo conſiderabit an li
ceat. Secundo an deceat. Tertio an
expediat: ſed de hoc dictũ eſt: in tractatu
de auaricia. In capitulo de pluralitate be
neficiorũ. Et in veritate nõ deceret perſo
nas autenticas: que quaſi quoddaȝ ſpecu
lũ debent eſſe in moribus veſtes precioſe.
Augu. Fateor de precioſa veſte erubeſco.
Non enim decet hanc profeſſioneȝ nõ de
cet hãc ãmonitionem: nõ decet hec mem-
bra nõ decet hos canes. Cõtra reſpon-
ſionem vero eorũ qui dicunt ſe talibus vti
ꝓpter honorẽ eccleſie: primo illđ eẽ videt
qđ dicit Greg. Nemo precioſa veſtimenta
niſi ad inaneȝ gloriã querit. Preterea nõ
cedit ad honorem eccleſie qđ in miniſtris
ipſius ſpẽm ſupbie exterius hoſtibus oſtẽ
dãt potius cedit ad honorẽ eccleſie qđ in
miniſtris ipſi⁹ hũilitas xp̄i appareat. Cuȝ
ſcriptũ ſit. Eccle. xxiij. Magna gloria ẽ ſe-
qui dñȝ. Neq; ſpõſus eccleſie decorẽ exte-
riorẽ i eccleſia reqrit: ſed potius interioreȝ
Unde poſtq̄ Dauid dixit regem concupi
ſcere decorem eccleſie ipſe volẽs inuenire
de quo decore intelligat ſubdidit. Omnis
gloria eius ſ. filie regis ab int⁹. Eccle-
ſia. n. dicit de ſe Cant. i. Nigra ſuȝ inqt ſȝ
formoſa. Nigra eſt eccleſia exterius: formo
ſa vero iterius. Qđ etiã habitus miniſtro
rũ eccleſie manifeſte exprimit. Habẽt eniȝ
cappas nigras exterius: ſup pelliceũ candi
dũ deferentes ſub cappis in quo oſtẽdũt
ſe ꝯtẽnere gloriã ⁊ pulchritudineȝ exterio
rẽ: ⁊ amare pulchritudinẽ ⁊ gloriã interio
rem. Sed multi ſi veritateȝ in habitu ſuo
oſtendere vellent potius cappam nigram
ſup pelliceo cãdido deferrẽt q̄ ecõtrario.
Preterea qui dignitatem eccleſiaſticaȝ ter
reno honore volunt ornare ſimiles ſunt il
lis qui aurum luto volunt ornare. Honor
enim terrenus in cõparatione ad dignita

tẽ eccleſiaſticam ſe hȝ vt lutũ ad aurũ: ꝯ-
tumeliã etiã videt facere nature humane
⁊ deo: ad cuius ſimilitudinẽ homo creat⁹
eſt: qui talibus hoiem ornare vult vel ho-
norare. Sen. Scitote taȝ bñ homines cuꝫ
moq̄ auro tegi: Cõtẽpnite omnia que ſu-
peruacuus labor velut ornamentũ: aut de
cus ponit. Cogitare nihil preter animã eẽ
mirabile. Item cũ aliquis non debeat ſibi
terrenaȝ gloriaȝ amare: videt qđ ſimiliter
nõ debeat eam amare proximo cũ debeat
proximũ diligere ſicut ſeipſuȝ. Greg. Nec
debet eaȝ amare eccleſie: cuȝ eccleſia nihil
aliud ſit q̄ collectio fidelium. Preterea qđ
querũt miniſtri eccleſiaſtici in his pulchri
tudinibus exterioribus? Querũt ne ibi bñ
placitum dei vel vtilitatem propriam vel
ꝓximi? Si querũt beneplacitum dei fatue
agunt. Deus enim ſpũs eſt: ⁊ pulchritudo
ſpiritualis placet ei. Jero: Non tenera ve-
ſtis ſed mũdicia mentis ornatum facit cle
ricũ. Multa enim ſunt que cõſtant magis
placere deo vt ſunt opera pietatis: in qbus
poſſunt expendi que in exteriori pulchri-
tudine expẽdunt. De hmõi expẽſis q̄ pro
pulchritudine exteriori fiunt incertũ ẽ an
deo placeãt. Tene certũ ſcḋȝ verbũ. Aug.
Et dimitte icertũ. Si cõſtat ſanctitatẽ deo
placere: illã. n. expſſe reqrit dñs: Sancti in
quit eſtote qr ego ſctũs ſum. Et apl's. Hec
eſt voluntas dei ſcificatio nřa. Si ergo q̄
rũt deo placere ſanctitatem honori nõ ho
norẽ ſanctitati debent pferre: cui⁹ ꝯtrariuȝ
in multis miſtris eccle apte quotidie vide-
mus. vñ. B. Uides oẽm eccleſiaſticũ zeluȝ
ſeruore pro ſola dignitate tuenda? honori
totũ datur: ſanctitati nihil: imo ꝙ plus eſt
de placitis dei nõ curãt: nec de propria ſa-
lute: ⁊ plus grauarent expendere denariũ
vnũm pro amore dei ⁊ ꝓpria ſalute q̄. x. li
bras pro honore huius mũdi. B. De placi
to dei vltima mẽtio eſt pro iactura ſalutis
nulla ꝯtractio niſi qđ ſublime eſt hoc ſalu
tare dicamus: ⁊ qđ gloriaȝ redolet hoc iu
ſtum? Cõſtat etiã ꝙ non vtilitatẽ proximi
nihil querũt: cũ videant quod in hoc poti
us ꝓximi ſcandalizent q̄ edificent. Uti-
litas etiã ꝓpria nõ apparet ibi: bñ appet:
qđ multũ cõſtant talia ſed fructũ que ꝯſe
quentur ex huius expẽſis nõ videmus. Et
hoc ſoluȝ deberet ſufficere miniſtris eccle
ſie ad ꝯtẽptũ taliũ. Sen. Omnibus ꝯſilijs

⁊ rebus faciamus quod ſolemus facere: quotiens ad inſtitorē aliculus mētis acceſſerimus: videamus hoc qđ cōcupiſcimus quāti deferat. Preterea diſtinguamus diuerſas intentiones: que in talibus pulchritudinibus pñt īſcidere vt appareat vtrū aliquo modo talia miniſtris eccleſie licita ſint. Et cōſtat qđ ſi fiant ꝑpter luxuriā vel vanā gloriā illicita ſunt. Itē ſi ex ſuꝑbia fiant. ſ. intētione ⁊ deſiderio excellēdi. Cōſtat ſimiliter qđ ſint illicita. Si vero fiant vt erubeſcentia vitet: q: erubeſceret aliqs nō eſſe honorate idutus ſicut alij. Neq₃ in hoc caſu abſq₃ culpa eē videtur. Nō debēt xpiani humilitatē xpi erubeſcere. vñ. Ber. Grata ignominia crucis ei ſit q crucifixo ingratus nō ē. Et domin⁹ Lu. ix. Qui aūt erubuerit me ⁊ meos ſermones: hūc filius hominis erubeſcet cū e. in ma. ſua: ⁊ pris ⁊ ſanctoꝝ ⁊ angeloꝝ. Si vero talia fiāt vt miniſtri eccleſie ab hoibus honorētur videt q hoc ſit ponere laqueū ſimplicib⁹ vident enī₃ ſimplices peccare qñ miſtros eccleſie ꝑpter pulchritudinem veſtiū₃ honorant. Ad qđ videt pertinere illud. Oſee v. qđ dictū ad ſacerdotes. Laqueus fact⁹ eſtis ſpeculationi. Qui hoies ꝑpter veſtes honorant vel propter diuitias videt contēnere humanā naturā cui veſtes ⁊ diuicias ꝑponit. Videt etia₃ deū cōtēnere ad cuius ſimilitudine homo factus eſt: vnde Ja. xi. Si introierit in cōſpectu veſtro vir aureū anulū habens in veſte candida introierit aūt ⁊ pauꝑ in ſordido habitu ⁊ intendatis in eum qui indutus eſt veſte precioſa: ⁊ dixeritis tu ſede hic bñ. Pauꝑi aūt dicatis: tu ſta illic aut ſede ſub ſcabello pedū meorū. Nōne iudicatis apud voſmetipſos: ⁊ facti eſtis iudices iniquaꝝ cogitationum.

Si vero iſta faciant miniſtri eccleſie ne diſſimilitudine fugerent hoies a ſe lꝫ hoc intentio recta videatur tamē neq₃ ſic omnino laudabiliter facere vident. Sicut enī₃ hūilis habitus aliquos diuites forſitan fugaret ſic precioſus habitus pauꝑes ab eis fugat vt non audeant ad eos accedere. Si vero iſta faciant miniſtri eccleſie ne ab hominibus ꝯtēnantur. Neq₃ in hoc laudabiles vident cū ad perfectionē ꝑtineant ſpernere ſe ſperni. ver. Spernere mūdū₃ ſpernere nullū ſpernere ſeſe: ſpernere ſe ſperni: quattuor hoc bōa ſunt vt dic. Sen. E quo aio audienda ſunt impioꝝ conuicia ⁊ ad honeſta euerti cōtēnēdus eſt ipſe ꝯtēptus B. Verus hūilis non vult hūilis predicari. ſed vilis reputari: Si vero talia fiāt ne vileſcat dignitas eccleſiaſtica. Rñdeo q magis vileſcit ⁊ ꝯſpuit in hoibus qui ſuperbi apparent. Hoies etiam illiterati non poſſunt credere: quod dignitas vel poteſtas eccleſiaſtica in hominibus ſit quos credūt eſſe male vite. vnde dicunt heretici qđ ſacerdotes praui nō dant vera ſacramenta. Preterea ſi dignitas eccleſiaſtica ſic ſeruāda fuit ne vileſceret nūq hoc ignorāt xps: quare nō inſtituit qđ apoſtoli ⁊ diſcipuli ſui equitarent ⁊ purpura ⁊ biſſo induerentur? Nōne quod ſtultum eſt dei ſapiētius eſt hominibus vt legit. i. ad Coꝛ. iij. Ite₃ quis neſciat quod diſplicet in ſponſo ſi videat ſponſam ſuā facere multas expenſas ad ornandū₃ ſe vt placeat adultero ſuo: ⁊ inimico ſponſi ſui precipue ſi filij ſpōſi indigeant illis que ſic expenduntur? Sponſus eccleſie xps eſt. Adulter vero mundus eſt iſte q inimicus dei eſt. Adeo vt quamicus vult eſſe mundi inimicus dei conſtituatur. Jaco. iiij. Adulteri neſcitis: quia amicicia huius mūdi inimicicia eſt deo? Qui ergo voluerit amicus eſſe huius mūdi inimicus conſtituitur dei. Vñ veriſimile eſt: quod mltū diſpliceat deo quādo miniſtri eccleſie tot ⁊ tanta expendūnt: vt placeant mūdo. Cum videant tot filios dei eſurire ⁊ ſitire ⁊ nudos eſſe. Mirum eſt etiam in qua conſcientia multi magni prelati dicāt verſum illum in horis ſuis. Nō habitabit in medio domus mee qui facit ſuperbiam cum coram deo aperte mentiri videantur ex quo permitunt miniſtros ſuos floribus coronatos ⁊ alio ſuꝑbo modo ornatos ſibi miniſtrare. Preterea. Querit q̄re dñs ſacco vili carnis hominē induēt ſi ſaccum illum purpura ſuper indui voluit. Quis illum mercatorem nō reputaret fatuū₃: qui torſellum ſuū₃ de ſcarleto burello cooperiret ſi voluntas ſua eſſet qđ iterum ſuꝑ burellum ſcarletum poneretur. Contra tertiā vero reſponſionem qua dicūt miniſtri eccleſie qđ ipſi non amāt vanam gloria₃. Nec ad vanam gloriam talibus pulchritudinibus vtuntur: ſed habent eas tanqua₃ nō habētes. Primo videtur eſſe cōtra verbū. Greg. prius poſitū. Nemo enī pcio

ſas veſtes niſi ad inanem gloriam querit: vt videlicet p̄ ceteris honorabilior videatur. Nemo vult ibi precioſis veſtibus indui vbi a nemine poſſit videri. ¶ Secundo videtur eſſe cōtra illam rationem hoc qđ mirum eſt: qđ vanam gloriam taꝫ care emunt: ſi eaꝫ nō amant: videmus quod non libenter expendunt pro eterna gloria x. ſolidis ꝓ vana gloria. c. ſolidis expēdūt. ¶ Itē non nō amant vanam gloriaꝫ quare oſtēdunt hominibus in habitu ſuo: qđ amenti: quia in hoc ipſo ſcandalizant eos. Quid prodeſt ſermone monere ad humilitatem: ⁊ opere ad ſuperbiam: cuꝫ ſcđm B. Efficatior ſit vox operis q̄ vox ſermonis. Preterea nōne miniſtri eccleſie exemplum debent dare hominibus contēnēdi gloriaꝫ mūdi ſicut ⁊ chriſtus fecit? Aug. Omnia terrena contēpſit homo deus vt hominibus contēnenda monſtraret: ⁊ oīa aduerſa ſuſtinuit vt ſuſtinenda doceret. Quare quedam alia pertinentia ad hanc materiam in tractatu de anima in capitulo de prodigalitate clericorum. Illa etiam q̄ dicta ſūt ꝑus ꝯtra ſupbū ornatū: ⁊ cōtra illas ſpecies ſupbie exterioris poſſunt ſimiliter valere contra ſuperbiam clericorum.

¶ De ſuperbia prelatorum: ⁊ ꝙ multum conandum ſit contra eorū ſuperbiā. xlvi.

Equitur de ſuperbia prelatorum. Et notandum eſt ꝙ multum conandum eſt prelatis contra ſuperbiam: ⁊ ad humilitatē. ¶ Primo qꝛ multum monet eos ſacra ſcriptura ad hoc: vnde Deut. xvij. Precipitur de rege conſtituto ſuper iſrael vt nō eleuetur cor eius in ſuperbiam ſuper fratres ſuos. Et Eccleſia. iij. Quanto magnus es humilia te in omnibus. Et. xxxij. Eiuſdem. Rectorem poſuerūt te noli extolli: ſed eſto in eis q̄ſi vnus ex illis. Et. xviij. Math. dicit dñs ad apoſtolos quorum locum tenent prelati. Amē dico vobis niſi ꝯuerſi fueritis a veſtra elatione dicit inter linea. ⁊ efficiamini ſicut paruuli non intrabitis i regnum celorum ¶ Secundo monet eos ad hoc ipſa natura. Aurum enim qđ precioſiſſimum ē inter metalla contēnit habere infimum locū Ponderoſiſſimum eſt enim: ſic quāto aliquis ſuperior ſit tanto ad humilitatem conari debet. ¶ Tertio vero qꝛ ipē auctor nature monet eos ad hoc: qui cum eſſet ſummus nouiſſimus virorū fieri voluit iuxta illud. Iſa. liij. Cōſiderauimus eum virum deſpectū: ⁊ nouiſſimū virorum. B. Quid magis admirandū: qđ amplius deteſtandū: qđ grauius puniendū quod vidēs dei filium ſummum in regno angelorum nouiſſimum factum in regno hominuꝫ. Apponat magnificare ſe homo ſuper terraꝫ? ¶ Quarto vero ꝙ valde p̄cioſa eſt: ⁊ magne virtutis in talibus ꝑſonis humilitas: Ber. Cum omni indeferente perſone humilitas ſit quedam turris fortitudinis a facie inimici. Neſcio quo pacto vis eius maior in maioribus: ⁊ clarior in clarioribꝰ cōprobatur. Idem. Non magnum eſt eſſe humilem in abiectione. Magna prorſus ⁊ rara virtus humilitas honorata. ¶ Quinto vero quia ex hac parte prelati ſunt debiliores. Ex illa parte precipue muniendū eſt caſtrum ex qua parte debilius eſt. Ex illa parte precipue reſiſtenduꝫ eſt hoſtibus ex qua parte precipue impugnāt. Sic quādo aliquis videt ſe promptū ad aliqđ vitiū: vel a natura vel alia occaſiōe ipſe deberet multū flectere ad oppoſitū. Sic. n. faciunt ſcđm verbum ſapiētis qui tortuoſa lignoꝝ dirigūt. Supbia multum infeſtat p̄latos. Perflant enim altiſſima venti. Supbia in alto loco nata eſt. ſ. in celo ⁊ iō alta petit vñ pauci inueniūtur q in dignitate veraꝫ humilitatē ſeruent: qđ oſtēditur i libro reguꝫ vbi de tot regibus legiť qđ excelſa nō abſtulerit. ¶ Sexto vero qꝛ prelati maiorē ſciētia ⁊ gratia indigēt q̄ alij: ⁊ ideo maiꝰ vas humilitatis neceſſariū eſt eis. Preterea p̄lati cuſtodes ſunt ſponſe: ⁊ iō neceſſe eſt: vt nec in habitu nec in alio appareāt i eis aliq̄ ſigna vel laſciuie vel luxurie. Qđ tū hodie valde male ſeruať. Ber. Intuere quō incedunt nitidi ⁊ ornati circūamicti varietatibus tanq̄ ſponſa procedēs de thalamo ſuo? Nōne ſi quēpiaꝫ talium repēte eminus ꝓcedentē aſpexeris ſpōſaꝫ potius putabis q̄ ſponſe cuſtodem? ¶ Et notandū eſt qđ ad hec duo prelati multuꝫ deberent niti vt preeſſet vtiliter ⁊ humiliter: ⁊ infra hec duo limina deberēt eſſe ea q̄ ipſi iniungūt alijs ſubditis. Sed ſicut. B. dicit Pauci profecto ſunt qui vtiliter paucio-res qui ⁊ humiliter preſint.

¶ De ſupbia clauſtraliū quadruplici: que ſolet in eis inueniri. ca. xlvij.

Equit de ſupbia clauſtraliū. No-
a tandū ergo qꝺ quadruplex ſuper
bia in clauſtralibus ſolet inueniri.
a ¶ Prima ſpecies ſupbie eſt eoꝝ q ſapien-
tes ſe credūt: ⁊ ideo ſenſu ſuo ſe regere vo-
lunt: ⁊ multū ſunt ſue voluntatis. De hac
ſupbia dicit Ber. Supbia quantū vis pru
dēs videat̄ eſſe dimittenda eſt ⁊ abigēda.
Si eni admittitur ſupbus prima die qua
icipit habitare icipit leges dare. Prouer.
xxvi. Uidiſti hoīem ſibi ſapientem videri:
Magis ſpem illo habebit iſipiens. Tales
nolūt facere quod eis dr̄: etiā ſi pus habe-
bāt voluntatē q̄ eis diceret̄ Greg. Supba
mens ad ea q̄ nō appetit nullis adhorta-
tionib⁹ flectitur. Ad ea vo q̄ ſponte appe-
tit ⁊ cogi querit. Et hec ſpēs ſupbie pcipue
piculoſa eſt in nouitijs. Uñ Ber. Nouitiuꝫ
prudentē: ſapientē in cella diu poſſe conſi
ſtere impoſſibile eſt. Stult⁹ ergo fiat vt ſit
ſapiens. Et hoc eius omnis ſit diſcretio vt
in hac nulla ei ſit diſcretio: ſed omnis eius
ſapientia ſit vt in hac parte ei nulla ſit.
¶ Secunda ſpecies ſuperbie eſt eoꝝ clau-
ſtraliū qui deſpiciunt ſeculares ⁊ peccato
res credentes ſe iquinari ex conſortio eoꝝ
ſimiles iudeis de quib⁹ dr̄. xviij. Jo. Qui
non introierunt in pretorium non conta-
b minarent̄ ſed vt manducarēt paſcha. cre-
debant ſe inquinari cohabitatione infide-
liū: ⁊ non timebant ſe inquinari ſanguine
innocentis. ſ. xp̄i. duces ceci excolentes cu
licē cameluꝫ aūt glutientes: de talib⁹ legit̄.
lxv. Iſa. Qui dicunt recede a me non ap-
propinques mihi qui imundus es. Iſti fu
mus erunt in furore meo ignis ardens to
ta die. Deute. xxiij. Nō abominaberis iu
dumeū qꝛ frater tuus eſt. Nec egyptiuꝫ qꝛ
aduena fuiſti in terra eius. Iſti non atten
dunt quod in ſeculo aliquis pōt ducere vi
tam religioſam: ⁊ in clauſtro vitā ſecularē
qꝺ figuratū videt̄ eē. Joſue. iiij. Ubi prece
pit dñs quod. xij. Lapides ſumerentur de
medio Jordanis ⁊ ponerent̄ i loco caſtro
rum. Alios etiam. xij. lapides de ſicco po
ſuit. Joſue in medio iordanis. Aliq etiaꝫ
ſeculares quo ad meritū ſunt clauſtrales:
⁊ ecōtrario. Per lapides q in fluuio erant
c intellige eos qui ſunt in fluxu hui⁹ mūdi.
Per illos qui in arido intellige illos q ſūt
in clauſtro. Gre. In examine recti iudicis
mutat merita ordinum qualitas actionū.
Et quidā in meliori ordine deteriores ſūt.
qꝛ ⁊ iſti ſortem extremi habitus bene viuē
do tranſcendunt: ⁊ illi ſuperioris loci me-
ritum nō exequendo dimittunt vel dimi-
nuūt. Sācto Pānufio orāti cui ſanctorum
eſſet ſimilis. Reſponſum ē pmo qꝺ cuidā
ſymphonico qui querebat victū arte can-
tandi. Et cū Pānufius eū inueniſſet queſi
uit ſi alicuius meriti eſſet apud deū. Qui
reſpōdit ſe nihil meminiſſe feciſſe. niſi cuꝫ
ipſe latro eēt: ⁊ q̄daꝫ mulier eēt capta quā
ſocij volebant violare reſtitit eis ⁊ eripuit
eam. Et alio tēpore cū quedam mulier la
mentaret̄ perhēnniū eo quod filij ſui tene
rentur in captiuitate: ipſe errantem redu-
xit ad refectionem ⁊ dedit ei trecentos ſo
lidos: quibus redemit maritum ⁊ filios.
Preterea ille ſymphoniacus dimittēs ar-
tem cātandi intrauit heremū hortatu Pā
nufij: factus ſanctus vir. Et cum mortuus
fuiſſet vir ſymphoniacus. Iterum orauit
Pannufius cui ſanctorum ſimilis habere
tur. Et reſponſum eſt ei. Similis es pmo
rio vici huius qui eſt in primo. Cumq̄ ve
niſſet ad eū: ⁊ inquiſiuiſſet de vita eius di
xit ſe eſſe cōiugatū: ⁊ libenter ſedantem li
tes. hoſpitalē: q nō cognoſceret vxorē niſi
cauſa plis: nō raptorē: nō ledentē: p famu
los vel greges: vel fruges aliorū. Et iteruꝫ
hortatu Pānufij venit ad heremū. Et cuꝫ
mortuus fuiſſet iterū dictū eſt quod ſimi-
lis eſſet cuidaꝫ negociatori venienti ad ſe:
Cui cū occurriſſet Pannuſius hortat⁹ eſt
eum ad heremū. Qui acquieuit: ⁊ oīa di-
ſtribuit pauperibus. Et nō poſt multū tē-
pus mortuus eſt. Et poſtea p vocē eſt pan
nufio reuelatū qꝺ eēt cito moritur⁹ ⁊ aſſu
mendus in celo: ⁊ hoc nō eēt ei pus reue-
latū: ne forte elat⁹ aliquod damnū ſui la-
boris: inde icurreret: ex mortuus ē: ⁊ alijs
videntibus aīa eius ab angelis pſallētib⁹
delata eſt in celum. ¶ Tertia ſpēs ſuper-
bie eſt eoruꝫ qui volūt habere in clauſtro:
que non habebāt in ſeculo vt delicias: vel
magnū nomē: cōtra hoc quod dicit Aug.
Qui aūt nō hñt nō ea querāt in monaſte
rio que nec foris habere potuerūt. Et iteꝝ
nō erigant ceruicem ſi eis aſſociantur ad
quos foris accedere non audebant. Sed
ſurſuꝫ cor habeāt ⁊ terrena vana nō lau-

dent:nec incipiant monaſteria eē vtilia di
nitibus nō pauperibus:dū diuites illic ho
milliant ⁊ paupes illic inflant. Quidā etiā
qui ante clauſtri ingreſſuꝫ vix in ſuo vico
vel oppido cogniti fuerant:poſt circūeun-
tes ꝓuincias ⁊ curias frequētantes reguꝫ
noticias ⁊ pricipū familiaritates aſſequū
tur. ℂ Quarta ſpecies ſupbie ē ſupbia eo
rum qui in clauſtro gloriant vel ſupbiunt
vel de diuicijs quas habuerūt i ſeculo vel
de hoc qd ꝯtulerūt eas clauſtro vel de ali-
qbus:que ſtrenue egerūt in ſeculo:vn̄ Au
gu. Nec extollātur ſi cōi vite aliqd de ſuis
facultatibus ꝯtulerūt: nec de ſuis diuitijs
magis ſupbiant ſi eas mōaſterio ꝑtiantur
q̄ ſi eas in ſeculo fruerent:⁊ iterū. Quid ꝓ
deſt diſpergendo dare paupibus ⁊ paupe
rē fieri cū aīa miſera ſupiores efficit diui-
cias cōtēnēdo q̄ fuerat poſſidēdo? B. Nō
nunq̄ audiuimus aliquos de his q religio
ſe veſtiūt ⁊ religioneꝫ ꝓfeſſi ſunt reminiſci
⁊ iactitare mala ſua ꝑterita: que verbi grā
aliqū vel fortiter gladiatorio vel arguet fa
ctor litteratorio geſſere ꝯflatu. Siue aliud
qdē ſcdm mūdi facultatē fauorabile:ſcdm
ſalutē vero aīe nociuū ꝑiculoſuꝫ ⁊ dam-
noſum ſecularis adhuc animi indiciū eſt:
hoc ⁊ hūilis habitus qui geſtat a talibus
non ſcē nouitatis eſt merituꝫ ſed priſce ve-
tuſtatis opertulum.

ℂ Alie diuiſiones ſupbie a ꝑdictis dualꝰ
que ſunt .xij. gradus ſuperbie. xlviij.

P Reter tres diuiſiōes ſupbie prius
poſitas ſunt alie due diuiſiones q̄
vidētur quodā mō ꝑtinere ad pec
catū ſupbie. ℂ Prima eſt gaudiū ſupbie.
A Scda vero ſpēꝝ quorundā vitiorꝝ q̄ ex
ſupbia procedūt. De vtriſqꝫ ergo tractabi
mus. Sed prio de gradibꝰ ſupbie. Nod. ē
ergo qd .xij. ſunt gradus ſupbie quos btūs
Ber. diſtinguit. Primꝰ gradus eſt curioſi-
tas:que ſcdꝫ. B. his indicijs dephēditur.
Si videris monachū de quo prius bn̄ cō
fidebas vbi ſtat ābulat ſedet oculis icipiē-
B teꝫ vagari: caput erectū aures portare ſu-
ſpenſas ex motibꝰ exterioribꝰ hoieꝫ iterius
immutatuꝫ agnoſcas. Orit aūt ſcdꝫ. B. Iſta
curioſitas i alios ex icuria ſui:vn̄ ipſe ait.
Dū anima a ſui circūſpectione torpeſcit i-
curia ſui in alios curioſam eam facit. Idē
Quod a te curioſe recedis certe iterū com
mittis:vt qd audes oculos leuare in celuꝫ
qui peccaſti in celum: Terrā intuere vt co
gnoſcas te ipſum. Ipſa te tibi repſentabit:
quia terra es ⁊ in terrā ibis. Secūdus
gradus ē leuitas que ſcdꝫ. B. Sic oritur ex
gradu precedenti. Monachus qui ſui ne- C
gligēs eſt alios curioſe circūſpicit dū quoſ
dam ſuſpicit ſuperiores quoſdam deſpicit
inferiores in alijs quidem videt qd inui-
det malus qd irridet inde animus nulla
ſui cura grauatus per ſuperbiaꝫ ad alta ſe
erigens modo per inuidiam tabeſcūt:nūc
pro excellentia pueriliter ilareſcit: ⁊ quos
ſuperari ſe dolet: ⁊ quos ſuperare ſe gau-
det. Amor proprie excellentie facit. Quibꝰ
vero iudicijs iſte gradus perpendat. Ber.
oſtendit dicens has animi viciſſitudines
nunc pauca: ⁊ mordacia:nūc multa ⁊ ma
nia riſu:nūc luctu plena:ſemper vero irrā
tionabilia indicant verba. Tertius gra
dus eſt inanis leticia:que ſcdm. B. Sic ori
tur ex gradu ꝑcedēti. Monachus q duos D
ſuperbie gradus aſcendit:cum gaudiuꝫ vi
det interpolari triſticia q̄ de bonis alterius
cōtrahit:impaciens ſue humiliationis fu
git ad ꝯſiliū falſe ꝯſolationis. Ex illa parte
qua ſua ſibi vilitas ⁊ aliena excellētia mō-
ſtratur. Reſtringit curioſitateꝫ in qua ipſe
videt excellere notet. In quo alter precellit
ſemper diſſimulat vt dū deuitat quod tri-
ſte putatur leticia cōtinuet. Deprehēditur
etiā iſte gradus his indicijs. ſcdꝫ. B. Rari
vel nulli gemitus ſunt vel lachrymę. Pu-
tes ſi attendas aut ſui oblitum aut abluen
dum a culpis:ſi in ſignis ſcurilitas in fron
te ylaritas vanitas apparet in inceſſu pro-
nus ad iocū:facilis ⁊ promptus in riſu:ſi-
milis eſt veſice turgide vēto: ⁊ pūcto fora
te exiguo:que ſi ſtringit crepitat ⁊ crebros
ſonitus reddit vento nō paſſim ſꝫ ſtrictim
egrediente. Sic ventus vanitatis a mona
cho nō valens libere egredi ꝓpter diſcipli
nā ſilentij inter anguſtias faucīū per cachi
nos emittit: ⁊ cū os obſtruxit ꝑ nares ſter
nutare auditur. Quartus gradus eſt ia
ctantia i multiloquio:que ſcdꝫ. B. Ex pre- E
cedenti gradu ſic orit. Poſtq̄ vanitas cre-
ſcere ⁊ veſica groſſeſcere iceperit neceſſe ē
vt ampliori foramine laxato ſinu ventoſi-
tas eructuet:alioquin rūpet. Deprehendi-
tur etiā gradus iſte his iudicijs qui in iſto
gradu ē exurit ⁊ ſitit quibus omne quod
ſenſit effundat:preuenit interrogantes nō

quereũtrſidet. Ipſe querit: ipſe ſoluit ⁊ ver
ba collocutoris impſecta preſcindit. Pulſa
to ſigno breue querit interuallũ. Si de re
ligiõe agitur ſtati viſiones ⁊ ſomnia profe
runt: laudat ieiunia: cõmendat vigilias: ſu
per oĩa oẽs exaltat. Si ad lubrica ſermo
cõuertitur in his quãto aſſuetior tanto lo
quatior inuenitur vt dicas ſi audias fluuiũ
eẽ ſcurilitatis os eius: ita vt ſeueros ⁊ gra
ues animos in leuitatem concitet ⁊ riſum

f Quintus gradus ẽ ſingularitas que p̃
cedenti gradu ſic oritur ſcdʒ. B. Turpe eſt
ei qui ſe ſupra ceteros iactat ſi non plus ce
teris agat aliquid vt vltra ceteros appa
reat: perpenditur aũt gradus iſte his indi
cijs. Qui in hoc gradu eſt plus ſibi blãdit
de vno ieiunio qđ ceteris prandentibus fa
cit q̃ ſi cuʒ ceteris. vij. diebus ieiunauerit.
Cõmodior videt̃ ſibi vna oraciuncula pe
culiaris q̃ pſalmodia vnius noctis. Bolet
aliquem ſe pallidiorem ⁊ minus comedẽ
tem: pallorem ſuum ⁊ maciem in manibus
⁊ cetera que poteſt videre ſpeculatur. Ad
omnia ſua ſtrenuus: ad cõia piger: vigilat
in lecto: dormit in choro. ¶ Sextus gradꝰ
eſt arrogantia: que ſcđm. B. ſic oritur ex
p̃cedenti. Cuʒ ex his talis qui ſingulariter
g agit apud ſimpliciores eius opinio exercu
erit qui opa probãt: que cernunt: ſed vñ p
cedant nõ diſcernunt: dum miſeruʒ beatifi
cant i errorem inducunt. Credit q̃ audit.
Quid intendat nõ attendit. Obliuiſcitur
intentionem dum amplectitur opinioneʒ
vbiqꝫ de omni alia re plus ſibi q̃ alij cre
dit. De ſe ſolo plus alijs q̃ ſibi credit: ⁊ nõ
ſolum verbo aut operũ oſtentatione ſuam
preferat religionem: ſed intimo cordis affe
ctu credat ſe omnibus ſanctiorem: ⁊ quic
quid laudatũ de ſe agnouerit nõ ignoran
tie aut beniuolẽtie laudatoris ſed ſuis me
ritis aſcribit. Septimus gradus eſt p̃re
h ſumptio que ſic ex precedẽti oritur ſcđm.
Ber. Qui alios ſe p̃cellere putat quõ plus
de ſe q̃ de alijs nõ preſumat. Primus i cõ
uentibus reſidet. In cõſilijs primus reſpõ
det. Nõ vocatus accedit. Non iuſſus ſe in
tromittit. Reordinat ordinata reficit facta
Quicquid ipe non fecerit aut ordinauerit
nec refectum nec pulchre ordinatuʒ extiat
Iudicat iudicantes: preiudicat iudicaturꝰ
ſi cuʒ tempus aduenerit nõ promoueatur
ad prioratum ſiue abbatem aut inuidum

iudicat aut deceptum. Quod ſi mediocris
aliqua obediencia ei iniuncta fuerit indi
gnatur arbitrans nõ minoribus ſe eſſe oc
cupandus qui ad maiora ſe ſentit idoneũ.
Octauus gradus eſt defenſio peccati q
ſecundũ. Ber. ſic oritur ex precedenti. Qui
promptus ad omnia ſe conſueuit ingerere
impoſſibile eſt aliquando non errare. Ad
prelatum autem pertinet errantem argue
re. Sed quomodo culpam ſuam confitebi
tur qui nec eſſe putat? Preterea cuʒ culpa
imputatur creſcit nõ amputatur. Multis
vero modis fiunt excuſationes in peccatis i
Aut eniʒ dicit q ſe excuſat nõ feci aut feci q
dem ſed bene feci: aut ſi male non multuʒ
male: aut ſi multum male non mala intẽ
tione. Si aũt ⁊ de il a conuincatur aliena
ſe nititur excuſare ſuaſione. Sed qui apta
defendit quando occultas ⁊ malas cogita
tiones cordi ſuo aduenientes humiliter re
uelaret abbati. Nonus gradus eſt ſimu
lata confeſſio qui gradus quomodo ex p̃
cedenti oriatur. Ber. dicens oſtendit. Non
nulli cum de apertioribus arguũtur ſcien
tes quod ſi ſe defenderent non crederetur: k
ſubtilius inueniunt argumẽtum defenſio
nis verba reſpondentes doloſe confeſſio
nis: vultus dimittitur. Proſternitur corpꝰ
aliq̃s lachrymas ſi poſſunt ſibi extorquẽt.
Uocem ſuſpirijs verba gemitibus inter
rũpunt nec ſolum taliter obiecta nõ excu
ſat ſed ipſe quoqꝫ culpam exaggerat: vt dũ
impoſſibile aliquid aut incredibile culpe
ſue ore ſuo auditũ audis: etiam illud quod
ratum putas vix credere poſſis. Quomõ
aũt hec ſimulatio perpendatur. Ber. Oſtẽ
dit dicens vaſa figuli probat fornax ⁊ tri
bulatio vere penitentes diſcernit. Qui ve
raciter penitet laborem penitentie non ab
horret cuius ſimulata cõfeſſio: vna vel leui
contumelia aut exigua pena interrogatus
humilitateʒ ſimulare iam ſimulatione diſ
ſimulare non poteſt. Murmurat frendet
iraſcitur. Quanta putas tunc ſit confuſio
in corde ſuperbi cuʒ fraus decipitur. Pax
amittitur laus minuitur: nec culpa diluit
tandem notatur ab omnibus. Iudicatur
ab omnibus eo vehementius omnes indi
gnantur quo falſum conſpiciunt quicqd
de eo prius opinabantur? Tunc opus eſt
prelato vt eo minus parcendum illi putet
quo magis omnes offendit ſi illi parcit.

¶ Decimus gradus eſt rebellio: qui quomodo oriatur ex precedēti. Ber. oſtendit dicens de illo qui eſt in nono gradu. Niſi miſeratio diuina eum reſpiciat: vt ꝙ valde difficile eſt talibus vniuerſorum iudicijs tacit⁹ acquieſcat frontoſus mox: ⁊ impudens factus tanto deterius quanto deſperatius in decimum gradum per rebellionem corruit quod prius arrogans fact⁹ ꝯtempſerat iam patenter inobediens etiā magis contemnit. Sciendum naqꝫ quod gradus .xij. in tres tantum colligi poſſunt vt in ſex ſuperioribus ſit contemptus fratrum in quattuor ſequentibus contempt⁹ magiſtri: ⁊ in duobus qui reſtant contemptus dei. Item notandum eſt ꝙ duo vltimi gradus in congregatione defendi nō poſſunt. Deniqꝫ vbi fratrum concordiam aut magiſtri ſententiam monachus ſpernit: quid vltra niſi ſcandalū facit. ¶ Undecimus gradus eſt libertas peccandi per quam monachus eſt nec iam magiſtrum videt quem timeat nec fratres quos reuereatur? Quanto ſecurius tanto liberi⁹ ſua deſideria implere delectatur. A quibus in monaſterio taꝫ pudore ꝗ timore prohibeatur. ¶ Sed ⁊ ſi iam fratres ⁊ abbatē non timet. nondum tamen penitus dei formidine caret: hanc ratio tenuit ſubmurmurans adhuc voluntati proponit: non ſine aliqua dubitatione: quecūqꝫ primum illicita perficit. Sed ſicut is qui vadum temptat pedetentim non curſum vitiorū gurgitem intrat. ¶ Duodecimus gradus eſt conſuetudo peccandi qui ſic oritur ex precedenti ſm Ber. Poſtꝗ terribili dei iudicio prima flagitia impunitas ſequitur experta voluptas libenter repetitur. repetita blanditur concupiſcentia reuiuiſcente ſopitur ratio: traditur captiuus tyrānidi vitiorum ita vt carnalium voragine deſideriorum abſortus ſue rationis: deniqꝫ timoris oblitus dicat inſipiens in corde ſuo nō eſt deus. Iam indifferenter libitis pro licitis vtitur iam ab illicitis cogitandis: patrandis: inueſtigandis animus manus vel pedes non prohibentur: ſed quicquid in cor in buccam ad manum venerit: machinatur garrit ⁊ operatur maliuol⁹ magniloquus facinoroſus.

¶ De quibuſdā vitijs ꝗ ꝓcedūt ex ſuꝑbia ⁊ aduerſantur ſane fidei. cap. xlix.

d Jcto de .xij. gradibus ſuperbie cōſequenter dicendū eſt de quibuſdaꝫ vitijs que procedunt ex ſuperbia. A Dicemus autem tantūmodo de quinqꝫ illorum: licet ſint multo plura. ¶ Primo dicemus de quibuſdam erroribus qui ſane fidei aduerſantur. Errores enim ex ſuperbia procedere ſolent: quia ſicut dicit Aug. Suꝑbia meretur illudi. Et ſup illud. Jer. xlix. Arrogātia tua ⁊ ſuꝑbia cordis tui decepit te dicit Glo. Omis hereticꝰ arrogans. Superbia facit hereticū non ignorantia. ¶ Secūdo dicem⁹ de peccato irreuentie: ¶ Tertio de pctō inobediētie. ¶ Quarto de pctō vaneglorie. Quinto de peccato ypocriſis. In pmo vero. c. nō ꝓponimus dicere de omnibus erroribus qui cōtrarij ſunt ſane fidei qꝛ hoc nimis longū eēt: ſed ſolū de quibuſdā qui inueniuntur etiā in eis qui fideles videntur.

¶ Qd diabolus multū conatur ſeminare errores. xi. rationibus oſtenditur.

i N pmis vero notandū qd diabolus multū conatur ſeminare errores in eccleſia dei. B Ipſe. n. ē quaſi coruus qui pmo currit ad oculū cadaueris lumē fidei multū conat extinguē in hoie. Cuius rei multe cauſe aſſignari poſſunt. ¶ Prima cā eſt qꝛ ipſe ſcit poſtꝗ oculum fidei excecauerit in hoie. ipſe pōt homineꝫ inducere in omne peccatū. Un̄ quidaꝫ ſenex in vitas patrū dixit qd qn operiuntur oculi aialis: tūc circuit ad molēdinū aliogn nō ambulat in circuitu mole. Sic diabolus ſi operuerit oculos mētis in omne pctm̄ humiliat hoieꝫ: qd figuratū ē iudith xvi. In Sanſone cui poſtꝗ philiſtei eruerūt oculos ipſi eū clauſuꝫ i carcere molere fecerūt. ¶ Scda cā eſt quod diabol⁹ odit lucē fidei. Un̄ de ipſo ſpāliter intelligitur illud. Jo. Qui male agit odit lucē. Ipſe ē falſus mercator volēs hoies decipere ideo tenebras ꝓcurat. Ipſe etiam eſt deformis adulter. Unde ne deformitas ſua videatur procurat tenebras iuxta illud Job. Oculis adulteri obſeruat caliginem. ¶ Tertia cā eſt quod diabolus eos qui ſibi ſeruiunt ducit ad patibulum infernale. Ipſe enim ſic remunerat ſeruientes ſuos: ⁊ ideo velat eis oculos ne videant quo ducantur. ¶ Quarta cauſa eſt hec: quod ipſe ſcit quod ſi poteſt aliquem ponere extra viam

fidei quicquid poſtea ille faciet inutile erit
ſibi quantum ad meritū vite eterne. De via
iſta pōt intelligi illud.ps. Erraverūt in ſo
litudine inaquoſa viam ciuitatis habi.nō
invenierunt: ⁊ Augu.bona opera preter fi
dē vident̄ mihi eē velociſſimi curſus extra
viaȝ. ¶ Quinta cā eſt hoc qđ fides dexter
oculus ē anime: quē ſi diabol⁹ bonū erue
rit inutilē ad pugnā reddit: quod figuratū
ē primo. Re.xi. In hoc qđ dixit naas amo
nites ad illos de iabes galaad. In hoc vo
biſcū ſedus feriā vt eruā omnium veſtros
oculos dextros. Cuius intentio erat quod
dextris oculis erutis cuȝ operirent̄ ſiniſtri
ſcuto ipſi inutiles fierēt ad pugnādū. Iteȝ
fides ē fūdamētū toti⁹ edificij ſpūalis quo
deſtructo ſcit diabolus quod edificiū ſpūa
c le ſpūaliter deſtructū eſt. Itē ſcit diabolus
qđ extra fideȝ nō ſit locus ꝓpitiatiōis: vñ
cū ipſe ꝓpitiationē homini inuideat nol
let enim ꝙ eā haberet cū ipſe nō ſit habitu
rus eaȝ. Ipſe multū laborat ad hoc quod
extra fidē hominē ponat. Quiſquis extra
fideȝ eſt gladium ire dei hȝ euaginatū ſup
ſe: vñ. Io.iij. Qui incredulus ē filio nō vi
debit vitā ſȝ ira dei manet ſup eū. Iteȝ q̄c
quid extra fidem ē in mundo iſto diluuio
perit. Quicquid eſt ī hoc mūdo extra fidē
eſt velut mare mortuū in quo nihil viuit:
vñ bona hereticoruȝ ſunt velut poma que
creſcunt in arboribus circa mare mortuū
que ante maturitateȝ ſunt viridia: matura
vero inciſa fauillam habēt intus. Sic bo
na hereticorū vera poma vident̄ ſȝ ad vl
timum ignis infernalis in eis inuenietur.
Extra fidem nihil eſt quod placeat deo in
hoc mūdo. Quia ſcḋm apoſtolū ad Hebre.
xi. impoſſibile eſt ſine fide placere deo. Et
in Ie. Dñe oculi tui reſpiciūt fidē. Nihil eſt
etiā in mūdo iſto boni abſqȝ fide: propter
has cauſas diabolus multū conat̄ errores
fidei ꝯtrarios ſeminare in eccleſia dei. Et
ꝓpter eaſdē cauſas multum deberem⁹ co
nari contra errores: ⁊ precipue prelati quo
rum negligentia errores vt frequētius ſub
intrant: ſicut dominus oſtēdit. Mat.xiij.
Dicens. Simile factum eſt regnum celo
rum homini qui ſeminauit bonum ſemē
in agro. Cum autem dormirent homines
venit inimicus eius ⁊ ſuperſeminauit ziza
niaȝ in medio tritici. In dormitione homi
num negligentia prelatorum intelligitur.

¶ De quattuor erroribus etiā in fidelib⁹.

q Quattuor vero errores inueniūtur
etiam in his qui fideles eſſe vidē
tur: per quos errores diabolus in
numeras aīas ad inferos trahit. De qbus
erroribus aliquid tangemus. ¶ Primus
eſt error diuinationis. ¶ Secūdus ē error
maleficiorum. ¶ Tertius eſt error ſuperſti
tioſorum remediorū. ¶ Quartus ē error
illaruȝ perſonarū que credunt ea que fiūt
in ſomno tātum ⁊ in ſpū fieri in veritate ⁊
corporaliter ſicut eſt error illarū mulieꝝ q̄
dicūt ſe ambulare de nocte cū herodiade.

De diuinis ⁊ diuinationibus ⁊ eorum ſpe
ciebus: que ſunt quattuordecim.

c Irca primum vero notanduȝ qđ
diuini dicuntur quaſi dei pleni. f
Iſti ſibi attribuunt quod dei eſt ꝑ
ſumunt enī predicere futura ⁊ reuelare oc
culta que duo ad deū ſpecialiter pertinent
¶ Sunt aūt multe ſpecies diuinatiōis ex
quibus.xiiij. numerare ſufficiat: licet ſint
multo plures. ¶ Prima fit in igne: ⁊ nomi
tur pyromātia: a pyr quod eſt ignis ⁊ mā
tia ꝙ eſt diuinatio. ¶ Alia fit in aere que
vocatur aremātia. ¶ Tertia fit in aqua q̄
vocatur idromātia ab idor quod ē aqua.
¶ Alia fit in terra q̄ vocatur geomantia: a
geos ꝙ eſt terra. ¶ Quīta fit ꝑ phitōes
in qbus ſpūs malignus loquitur. Dicunt̄
enim phitones ventiloqui a phitio apolli
nis ſic dicti. ¶ Sexta fit ꝑ mortuos ſuſci
tatos que nigromātia dicitur: nigros eniȝ
grece mortuus dicitur latine. Mantia idē
eſt quod diuinatio. ¶ Septima eſt augu
riū que attēditur ī geſtu ⁊ cantu ⁊ volatu
auiū. ¶ Octaua attēditur circa imitatiōes
¶ Nona circa ſomnia. ¶ Decia circa ſor
tes quas falſo dicunt apoſtolorum. ¶ Un
decima circa variam ſpeculationeȝ pſalte
rij: euangeliorum ⁊ aliarum ſcripturaruȝ
¶ Duodecima eſt mathematicorum q̄ cō
ſtellationes conſiderant qui etiaȝ dicūtur
magi. ¶ Tertiadecima eſt eoruȝ qui ario
li dicuntur qui maris idolorum demonuȝ
reſponſa accipiunt. ¶ Quartadecima eſt
eorum qui vocantur aruſpices quaſi hora
ruȝ ſpectatores qui dies ⁊ horas in operi
bus agendis cuſtodiūt. ¶ Regulariter at
tendenduȝ eſt quod omnis diuinatio quo
cunqȝ modo predictorum modorū fiat vel
alio ſimili ꝓhibita ē ⁊ maledicta a ⁊ deo

⁊ a ſancta eccleſia. ¶ Et ſunt multa que
deberent hoies cohibere ab hoc peccato.
Primū eſt qđ hoc diabolicū ē. Diuini.
B n. admodū luciferi ſimiles volūt eſſe altiſ-
ſimo dum predicere volunt futura qđ ad
deū ſpecialiter pertinet: vñ in. Iſa. priora
⁊ nouiſſima nuntiate mihi ⁊ dicā qđ dij
eſtis. Et eſt inuētū pctm̄ iſtud i mūdo iſto
a demonibus: vñ Aug. hec vanitas magi
carū artiū ex traductione maloꝝ angeloꝝ
in toto orbe terrarū plurimis ſeculis inua-
luit: ⁊ p inuētiones eoꝝ inuenta ſunt aru
ſpitia ⁊ auguratiōes ⁊ ipſa que dicunt ora
cula. Qui aūt diuinis fidem adhibēt ſimi
les ſunt illis āgelis q lucifero ſupbienti cō
ſenſerunt. Et ſicuti lucifer eo quod voluit
eſſe deus: ſathanas factus eſt ⁊ dei aduer-
ſarius. Similiter ⁊ angeli qui ei ꝯſenſerūt
dei aduerſarij facti ſunt. Sic ⁊ diuini qui
volūt eē vt deus ⁊ qui ei fidē adhibēt dei
aduerſarij ⁊ ſathane efficiunt: Non parū
offenderetur rex francie erga eum q regē
ſe vellet ſe facere in regno ei⁹ ⁊ erga oēs q
ei cōſentirent oporteret quod ille qui ſe re
gem faceret cum rege pugnaret vt videre
tur quis potentior eſſet: ita neceſſe erit qđ
deus pugnet cum diuinis ⁊ cum illis qui
ei cōſentiunt. Et ſicut legitur. Sap. v. Pu
gnauit cum illis orbis terrarum contra in
ſenſatos. Ibidē legitur qđ accipiet arma
tum zel⁹ illius ⁊ armabit creaturā ad vl
tionem inimicorum ⁊ exacuet iracundiā
in lanceā ⁊ tunc apparebit quis potentior
erit an ipſe an diuini. Secūdo deberet
cohibere homies a peccato iſto hoc quod
ſacra ſcriptura ita diſſuadet illđ: vñ Leui.
xix. Ne declinetis ad magos nec ab ariolis
aliquid ſciſcitemini. Et Ibidē nō augura
bimini nec obſeruabitis ſomnia. Et Deut.
xviij. Non inueniatur in te qui ariolos ſci
ſcitet ⁊ obſeruet ſomnia atq₃ auguria. Ne
ſis maleficus nec incantator: nec phitōes
conſulas nec diuinos: nec queras a mortu
D is veritatem. Et ad. Gal. iiij. Dies obſerue
tis ⁊ menſes ⁊ tempora ⁊ annos: timeo ne
forte ſine cauſa laborauerim i vobis. Ter
tio deberet cohibere homines a peccato
iſto multiplex pena quia legitur domin⁹
puniſſe hoc peccatum ⁊ pene que in lege
diuina ⁊ iure poſitiuo huic peccato taxan
tur. Notandū eſt quod peccatum diuino
rum ſimile ē peccato Eue matris nr̄e que
diuinā ſcientiam appetijt dicente diabolo
Gen. iij. Quacūq₃ die comederitis apien
tur oculi veſtri ⁊ eritis ſicut dij ſciētes bo
nū ⁊ malū: vnde mulieres diuine vel diui
nis fidem adhibentes queadmodū mr̄ ea
rū Eua diuinā ſciētiā affectāt. Attendere
debent multiplicem penam qua totus mū
dus pro pctō illo punitus ē. De pena etiā
huius peccati legit. iiij. Re. i. Quod māda
uit helias ochozie. Nunquid nō eſt deus i
iſrael vt eatis ad conſulendum belzebub
deum acharon? Quaobrem hoc dicit dñs
De lectulo ſuper quē aſcendiſti nō deſcen
des ſz morte morieris: ⁊ in pal'. x. Sic legit
Mortuus eſt ſaul ꝑpter iniquitates ſuas
eo q preuaricatus ſit ꝑceptum dñi qđ pre
ceperat ⁊ nō cuſtodiuit illud ſed inſuper
etiā phitoniſſam cōſuluit nec ſperauit i do
mino ꝑpter quod interfecit eū ⁊ trāſtulit
regnū eius ad Dauid filium Iſa. De pena
vero taxata huic pctō legit. Leuit. xix. Ani
ma que declinauerit ad magos ⁊ ad ario
los ⁊ fornicata fuerit i eis ponā faciē meā
cōtra eā: ⁊ interficiā eā de medio populi
ſui. Item Leuit. xx. Uir ſiue mulier in qui
bus phitonicus vel diuinatiōis fuerit ſpi
ritus moriant: lapidibus obruāt eos. San
guis ſit eoꝝ ſup eos. Pena taliū ſcđ₃ ca
nones multiplex eſt. Sunt. n. infames nec
debēt recipi ad eucariſtiā ſi notoriū ē pctm̄
ſicut nec yſtriones. Itē non debēt admitti
ad accuſationē. Itē debēt excōmunicari.
Itē ſi poſt monitionē vel excōicationē
nolūt ſe corrigere. Si ſerui ſunt debēt ver
beribus caſtigari. Si liberi includi in car
cere. vel vtriq₃ ſunt de parrochia turpiter
de honeſtati. i. tōſorati: vel decaluati eijcie
di. Et hoc pōt ipſe ſacerdos parrochialis
ſua auctoritate facere dū tū caueat a mēbri
deſtructione. morte ⁊ ſanguinis effuſione
vel ſi neceſſe fuerit innocet brachiū ſecula
re. Secundū vero leges tales capite pu
niūtur. Quarto deberet cohibere a pec
cato iſto hoc qđ legit. Deut. xviij. Ubi hec
peccata prohibent quia oia hoc abhomi-
nat dñs. Quinto vero hoc qđ hoc pec
catū a btō. Aug. reputat apoſtaſia: vñ ipſe
ait. Ideo obſeruabitis dies qui dicunt egy
ptiaci aut kalēdas ianuarij in qbus qđam
cantilene ⁊ comeſſationes ⁊ adinuicē do-
na donantur qſi i principio anni boni fat
augurio aut aliquos menſes aut tēpora

diſiue ⁊ annos aut lune ſoliſue curſum: qꝛ
per has aut quaſcūqꝫ diuinationes aut ſa
ta aut auguria obſeruat aut attendit aut
cōſentit obſeruantibus aut talibus credit
aut ad domū eorum vadit in ſua domo in
troducit aut interrogat ſciat ſe fidem xp̄ia
naꝫ ⁊ baptiſmū preuaricaſſe ⁊ paganū ⁊
apoſtatā ⁊ dei inimicū iram dei grauiter ī
eternum incurrere niſi eccleſiaſtica penitē
tia emendatus deo reconcilietur.

¶ Utrum ſortibus liceat vti.

Idetū quod ſortibus liceat vti.
v quia ſorte ioſue exq̄ſiuit peccatuꝫ
achoꝛ. Soꝛte etiā deprehenſus eſt
ionathas a ſaul comediſſe fauū mellis. Jo
nas etiaꝫ ſorte a nautis deprehenſus eſt: di
cit etiam. Aug. q̄ ſoꝛs nō eſt aliquid mali
ſed res in humana dubietate diuinā indi
cās volūtatē. Ad exēpla vero obiecta di
ci pōt q̄ hoc ⁊ multa alia ꝑmittebantur
ante euangelium que tp̄e ꝑfectioris diſci
pline ſunt eliminata. Itē ſicut ait. Jer. pri
uilegia ſingulorū legē cōmuneꝫ facere nō
poſſunt. Ad illō vero quod dicit. Aug. q̄
ſoꝛs non eſt aliquid mali: dici poteſt verū
eſt in ſui natura tamen ꝓhibetur: quia ꝓ
pter aſſiduitatem labi poſſet quis in idola
triaꝫ vnde ſi eēt cauſa honeſta ſubeſſet ne
ceſſitas vt ſi eſſet contentio de electione
aliquoꝝ ⁊ eſſet paritas vtrobiqꝫ in oībus
veriſimile ē q̄ exēplo Mathie poſſent ſoꝛ
tes fieri ⁊ hoc ait beda dicēs. Si q̄ neceſſi
tate aliqua cōpulſi deū putāt ſoꝛtibus apo
ſtoloꝝ eſſe cōſulendū videāt ipſos apoſto
los nō niſi collecto cetu fratrum ⁊ precibꝰ
ad deū fuſis hoc egiſſe. Itē cū quedā ciui
tas eſſet obſeſſa ⁊ dubitaret clerus qui de
berent fugere ⁊ qui manere cōſulꝰ augur
k reſpondit illud eſſe ſoꝛte dirimendum.

¶ De ſomnijs vtrum ſint obſeruanda.

Tem obicitur de ſomnijs: que vi
i dentur eſſe obſeruanda cū quan
doqꝫ per ſomnia oſtendat dn̄s ho
minibus quid facturuꝫ ſit vt apparet per
ſomnium pharaonis: vt habetur. Gen̄. xli.
ſomnium ioſeph expoſuit. ¶ Itē apparet
per ſomniū nabug. quod expoſuit daniel.
De quo habet. Dan̄. iiij. ⁊ Mat. ij. Appa
ruit angelus dn̄i ioſeph in ſomnis dicens
Joſeph fili. Dauid ⁊c. Ad q̄ dicendū eſt
quod in veritate ſomnia ſeruanda nō ſunt
Sap. Sōnia ne cures. Eccle. xxxiiij. Som
nia extollūt imprudētes ⁊ ibidē. Multos
errare fecerunt ſomnia: ⁊ exciderūt ſperan
tes i illis: vnde quidam dū attēderet ſom
nijs ſomniauit ſe diu victurum. Cūqꝫ mul Z
ta bona ꝯgregaſſet repente defunctus eſt.

¶ Sex modis fiūt imaginatōes ſomnioꝝ

D ſolutionē vero obiectoꝝ. Notā
a dūē quod ſex modis fiunt imagi
natiōes ſomnioꝝ ſicut dicit. Gre.
i dialogo. aliqñ ventris plenitudie. Aliqñ
ventris ⁊ capitis exinanitiōe aliqñ demo
nis illuſione aliqñ dei reuelatiōe aliquan
do cognitione ſimul ⁊ illuſione aliquādo
cognitiōe ſimul ⁊ reuelatione. ¶ Duo pri m
ma genera ſomnioꝝ experimento cogno
uimus: cetera in ſcripturis inuenimus. De
tertio. Eccle. xxxiiij. Mltos errare fecerūt
ſomnia. De q̄rto ſomnio legit. Gn̄. xxxvij
Audite ſomniū quod vidi dixit ioſeph fra
tribus ſuis. De quīto ſomnio legit. Eccle.
v. Ubi multa ſunt ſomnia multe ſunt va
nitates: ⁊ ſupra parum. Multas curas ſe
quunt ſomnia. De ſexto ꝓo ſomnio legit.
Dan̄. vij: Somniū. t. ⁊ viſiōes capitis tui.
i cubili tuo hmōi ſunt. Quod poſtea diſſe
rens. Daniel de radice cogitatiōis incho a
uit dicens. Tu rex in ſtatu tuo cepiſti cogi
tare ⁊c. Nō ē ergo credēdū ſomnijs quia
quo impulſu fiant facile nō elucet: tñ ſci il
luſiones ⁊ reuelationes quodaꝫ intimo ſa
poꝛe diſcernūt vt ſciant quid a bono ſpiri
tu participant: vel quid ab illuſione patiā
tur: vt dicit. Greg. de ſomnio ⁊ illuſiōe de
monis facto: dicit. Gre. ſup illud. Job. vij.
Terrebis me ꝑ ſomnia: ⁊c. Diabolꝰ cupi
dis ꝓſpera: timidis aduerſa: per ſomnia in
gerit: vt magis afficiat: ſed ⁊ ſanctos quos
minus valet vigilātes grauius tēptat doꝛ
mientes: q̄ deus benigne permittit: ne ſal
tem ſomnijs a paſſionis premio vacet.

¶ Quare tam frequenter eueniāt que di
cunt diuini.

Ed ad hec quare q̄ñ eueniāt fre
s quēter que ꝑdicūt diuini ex quo
fides eis adhibenda nō eſt. Ad q̄
reſpōdit. Aug. quod fit vel ꝑmiſſiōe vt ꝓ
bet quales fidē hoies ad deū hēant quod n
ꝓbat Aug. illo verbo. Deut. xiij. Si ſurre
xerit i medio tui ꝓpheta aut q̄ ſomniū vi
diſſe ſe dicat ⁊ ꝑdixerit ſignū aut poꝛtētuꝫ
⁊ euenerit quod locutus eſt ⁊ dixerit tibi
eamus ⁊ ſeq̄mur deos alienos quos igno

ras ⁊ ſeruiamus ei:non audies verba ꝓ-
phete illius aut ſomniatoris quia temptat
vos dominus deus veſter vt palam ſciat
an diligatis eum an non. Preterea di-
uine quibuſdam ſignis ſolent futura co-
gnoſcere:vnde quando inquirūtur de ali
qua muliere vtrum grauida ſit ſolēt zonaꝫ
ipſius inſpicere in qua aliqua ſigna graui
ditatis poſſint percipere:vnde quedaꝫ de-
cepta fuit a quodam ſacerdote qui nō po-
terat corrigere parrochianos ſuos quin ſi
dem adhiberent cuidā diuine. Sed tandē
miſit zonam ſuam ad eam qua zona i ſpe
cta cuꝫ ſacerdos eſſet impinguatus incraſ
ſatus dilatatus ipſa iudicauit ſacerdotem
O pregnanteꝫ eſſe pret rea a caſu quandoqꝫ
dicunt ea que futura ſunt.

¶ De vaticinijs diaboli.

Jabolus etiam ſicut dicit raban⁹
non nūquā ſolet multa vera predi
cere vt ad extremuꝫ valeat animā
aliqua falſitate laqueare. Quō aūt dia
bolus futura predicat ſatis. Aug. oſtendit
his verbis. Demones prediti acumie ſen-
ſus ⁊ celeritate motus nūtiant que homi-
nes ꝑ ſenſus terreni tarditate curent. Ac-
ceſſit etiam demonibus lōge maior reꝝ ex
perientia que pōt hominibus propter bre
uitatem vite prouenire:ꝓpter has efficaci
as nō ſolū multa futura predicant demo-
nes:verum etiaꝫ multa ſactūt que qm̄ ho
mines dicere aut facere nō poſſunt eos di
gnos quibus ſeruiant ⁊ quibus honores
diuinos preferant arbitrantur:prenuntiāt
etiam que ipſi facturi ſunt. Accipiunt eniꝫ
ſepe poteſtatem ⁊ morbos immittere ⁊ ip
ſum aerem viciādo morbidum reddere:⁊
peruerſis atqꝫ amatoribus terrenorum cō
modorum malefacta ſuadere. De quibus
motibus certi ſunt quod ſint eis talia ſua
dentibus conſenſuri. Aliquando predi-
cunt non que ipſi faciunt ſed que natura-
libus ſignis, futura prenoſcūt. Que ſigna
in hominum ſenſus venire non poſſunt:
Non tamen propter hoc dicendi ſunt. de-
mones diuini licet preuideant aliqua que
homine non preuideant ſicut nec medic⁹
diuinus dicendus eſt:vnde Augu. Neqꝫ qꝛ
preuidet medicus:que preuidere neſcit ho
mo artis ignarus. Jdeo tamen habendus
non eſt diuinus:fallunt etiam demones ſi
cut dicit Aug. Studio fallendi ⁊ inuidia
voluntate qua hominum errore locantur:
ſed ne apud cultores ſuos pondus auctori
tatis amittant: id agunt vt interpretibus
ſuis ſignorumqꝫ ſuorum cōiectoribus cul
pa tribuatur quando ipſi decepti fuerint
mentiti.

¶ De phitoniſſa:que Danieleꝫ ſuſcitauit.

Tē queritur quō potuit eſſe quod
phitoniſſa Samuelem ſuſcitauit
vt videtur .i. Reg. xxviij. De quo
ſentio ſicut Augu. ſentire videt̄:qꝺ diabo-
lus apparuit in ſpecie Samuelis:lꝫ multe
ſint opiniōes ſuper hoc. Aug. Loquēs de
ſuſcitatione illa ait:diabolus vt errorēꝫ fa
ceret i quo glorificaret̄ habitu viri iuſti ⁊
nomine ſe ſubornauit. Jdeꝫ. Quō poterat
eſſe vt arte magica attraheret̄ vir a natiui
tate ſanctus:⁊ vite opib⁹ iuſtus. Jtē Aug.
Si Samuel vere apparuiſſet nō vtiqꝫ vir
iuſtus ꝑmiſiſſet ſe adorari qui ꝓdicauerat
ſolū deū adorandū. Jdē. Quō homo dei
qui cū abrahā in refrigerio erat diceret ad
virum peſtilentie ⁊ dignū ardore gehēne:
cras mecū eris? Et ſubdit. Augu. His duo
bus titulis ſubtilitate fallacie ſue prodidit
improuidus ſathana.

¶ Qꝺ tempora non ſunt obſeruanda.

Tē querit̄ de hoc qꝺ dictū eſt qꝺ
tp̄a obſeruanda nō ſunt cū medi- P
ci tp̄a obſeruent in medicinis dan
dis ⁊ munitionibus faciendis. Ad qꝺ di
cendū ē ꝙ talis obſeruatio tempoꝝ repꝛhē
ſibilis nō eſt. cū naturalis ratio de hoc poſ
ſit reddi. Nō ſunt etiā repꝛhēſibiles agrico
le q obſeruāt tempora ad ſeminādūꝫ ⁊ ad
arbores incidendas ⁊ ſimilia cum ad hoc
habeant certam rationem.

¶ De errore maleficiorū.

Equit̄ de alijs tribus erroribus in
ter quos primū dicēdū eſt de erro Q
re maleficiorū. No. ergo qꝺ ma
lefici ſunt q ꝑmiſſu dei elemēta cōcutiunt
hoīum mētes turbāt:min⁹ ꝯfidētiū i deo
ac ſine vllo veneni hauſtu violētia carnis
interimūt. Uocant̄ aūt tales malefici ob fa
cinoꝝ magnitudinē:vnū cū facere malum
ad oēs peccantes ꝑtineat maleficis tamen
appropriatur eo quod multū ſint mali.

¶ De errore ſuperſticioſorum.

Equit̄ de errore ſupſticioſoꝝ reme
dioꝝ De quo errore dicit Aug. i li.
de doc. xp̄ia. Ad ſupſticiōēꝫ ꝑtinēt

ōēs ligature atq; oīa remedia. q̄ medicoꝝ diſciplina ꝯdēnat. Inter remedia vero ta lia q̄daʒ ſunt nugatoria: q̄dā vero ſunt no xia. Itē quedā ꝯtumelioſa ſūt homini: q̄dā ꝯtumelioſa ſunt deo. Nugatoria ſūt vt cuʒ ſella euertitur vt tēpeſtas auertatur. Itē cū mulier: q̄ in partu laborat noueʒ vteſilib⁹ tangit vt facili⁹ pariat. Et multa alia his ſimilia que mulieres idiſcrete ꝯſueuerunt facere. Noxia ꝟo ſunt vt cū aliq̄ mulier ta lia facit vt cōcept⁹ ei⁹ ipediat: ſicut cuʒ ali qua aſſeres tangit cuncte in qua balneat ſe in diebus purificationis ſue tali intētio ne vt quot aſſere ſtetigerit tot annis non cōcipiat. Que apud deū tot homicidioꝝ rea videtur eſſe quot conceptus facto illo voluit impedire. Nec quoꝝūq; homicidio ruʒ rea videtur: ſed videtur eſſe iterfectrix ꝓprioꝝ infantium. ¶ Contumelioſa ꝟo homini ſūt ſicut illa q̄ alique mulieres ſo lent dare hominibus ad accendēdum eos ad amorē eaꝝ. Cōtumelioſa vero ſunt deo ſicut illa que fiunt de criſmate vel corpore xp̄i: vel alijs ſacramentis eccleſie. ¶ Item poſſunt diuidi remedia iſta ſꝫm diuerſita tem eoꝝ: contra que fiunt: alia enim fiunt contra infirmitates vel hominū vel peco rū: alia contra ſterilitatē: alia cōtra pariē di difficultatē: alia cōtra nimis frequētes partus: alia contra luporum crudelitateʒ: vt cū beſtie amiſſe includuntur ne a lupis deuorentur. Caueat tñ predicator ne dum ſpecies taliū remedioꝝ in ꝑdicatione tan git erubeſcibilia mulieꝝ hoībus aperiat i ſcandalum eaꝝ. ¶ Itē ne mulieres doceat remedia que ipſe neſciūt ſi credit qḋ ea fa cture ſint. Item notandū eſt ꝙ peccatum iſtud multū hꝫ fatuitas. Cuilibet. n. ſanuʒ caput habenti naturalis ratio dictare de beret quod remedia talia illā efficaciā nō hn̄t vel nō deberēt habere q̄ credūt ea ha bere. ¶ Itē infidelitas ſiue ydolatria que eſt in peccato iſto deterior videtur ydola tria paganoꝝ. Illa. n. a quibus deo relicto fatue mulieres ſperant ſanitatē vel ꝓlem vel ſimilia min⁹ videretur de⁹ eē quā ydo la paganoꝝ. Illa. n. ad minus hn̄t formaʒ humanam: iſta vero nō. ¶ Preterea iſtud peccatū: nec deū nec hoīes reuereri videt: quantuʒ ad hoc qḋ homini multa vilia ⁊ abominabilia dant ad comedendū q hoc vitio laborat Ipſa etiaʒ ſacramēta eccleſie cōtemnit pctm̄ iſtud: cuʒ de ipſis ſacramē tis eccleſie frequenter fiat: etiā de corpore xp̄i qḋ horrendū eſt dictu ſepe. In hoc vi dentur mulieres que talia agunt deterio res eſſe ipſis demonibus: Demones enim illum credunt ⁊ contremiſcunt ad quem ipſe abſq; timore accedūt ⁊ de corpore ei⁹ peccatum ſuum faciunt.

¶ Unde maleficia ⁊ talia remedia habe ant efficatiam.

Ad queri pōt vn̄ maleficia ⁊ talia remedia efficatiā habeāt frequenť ſicut videť. Ad hoc pōt dici quod multa ſunt q̄ faciūt ad hoc qḋ maleficiuʒ efficaciā habeat. ¶ Primū eſt hoc qḋ ho mines paruā fidē in deo habeāt: ⁊ iō dn̄s ꝓmittit eos a demonib⁹ ipediri. ¶ Scḋm eſt error q in hoib⁹ eſt cui⁹ pena frequen ter eſt hec quod creditur eſſe effect⁹ male ficij. ¶ Tertium eſt ꝓbatio fidei in bonis ſicut oſtēſuʒ ē ꝑus aucto. Deute. ¶ Quar tū eſt pactū vel ſocietas mala demonuʒ et hoīum. Un̄ Aug. Oēs artes hm̄oi vel nu gatorie vel noxie ſupſtitionis ex quadam peſtifera ſocietate demonuʒ ⁊ hoīum q̄ſi pacta infidelis ⁊ doloſe amicitie cōſtitute penitus ſunt repudiande ⁊ fugiende chri ſtiano. ¶ Quintum eſt deſiderium lucrā di animas quod diabolus habet. Ideo. n. diabol⁹ hoc efficit ꝙ tot animas occaſio ne iſta lucrari ſe videt. Qui enim talia ⁊ qui talibus fidem adhibet facto diabolo ſeipm̄ dat. ¶ Hoc tū notandū eſt qḋ ſi ali quis colligat herbā medicinalē cū ſimbo lo diuino vel orōne dn̄ica: vel ſcribat i car ta ſimbolū vel dn̄icam orōneʒ vt ponat iu per aliquē infirmū vt ſic in iſtis tm̄ deus creator oium honoreť nō reprobať dum nulla alia ſupſtitio admiſceat. ¶ Tria ſūt quib⁹ hoīes nō ꝓhibenť ita ad remediuʒ ſcilicet herbis ⁊ ſimilib⁹ q̄ naturalem hn̄t virtutē de qua rō ſꝫm medicinā reddi pōt. ¶ Iteʒ ieiunijs: orōnibus: ⁊ elemoſinis: ⁊ alijs operibus q̄ ſunt de genere bonoꝝ q̄ certum eſt placere deo poſſunt homines vti ad obtinendū a deo ſanitatē ⁊ alia qui bus indigent. ¶ Iteʒ poſſunt vti ꝟbis ſa cris que alicuius auctoritatis ſunt ⁊ alijs ſacris rebus.

¶ De errore credentiū ſe ambulare in no cte cū herodiade diana ⁊ hōi: ⁊ vere fie ri ea: que fiunt tantum in ſomnijs.

U s Equit̃ de errore illarũ pſonarum que credũt corporaliter ĩ veritate fieri que tñ in ſomnio fiunt: ſicut credunt quedã mulieres que pfitentur ſe cum diana paganorũ vel cum herodiade ⁊ in multitudine mulierũ ſup quaſdaz be ſtias nocturnis horis multarũ terrarum ſpatia pertrãſiſſe. Eius iuſſionibus volũt dñe obedire certis noctibus ad eius ſerui tium euocari. Aſſerunt etiã ab illis creatu ras poſſe in melius vel deterius cõmutari aut in aliam ſpẽm vel ſimilitudinẽ trãſfor mari. De his dicit decretũ ꝙ nõ a diuino ſpũ ſed maligno mẽtibus fidelium talia fan taſmata irrogantur. Diabolus enim cum animã alicuius per talem credulitatez ſibi ſubiugauerit menti quã captiuã tenet mul tipliciter illudit. Nec debet aliqs in tantaz venire ſtulticiã vt credat hec omnia que in ſomnijs ⁊ ſpiritu tñ fiunt etiã in corpe ac cidere: cũ ⁊ paulus nõ audeat aſſerrere qđ fuerit raptus in corpore. ¶ De hijs etiam ſic dicit decretuz. Quiſqs poſſe credit fieri aliquã creaturã: aut in deterius aut in me lius cõmutari: aut trãſformari in aliã ſpẽz: vel aliã ſimilitudinẽ: niſi a creatore p quez facta ſunt oĩa. Proculdubio infidelis ẽ ⁊ infideli deterior. ¶ Ualde ſtulte ſunt mu lieres hmõi qbus pſuaderi non põt qn in veritate fiat qđ vr̃ eis fieri dũ dormiũt: cuz cõſtet multa videri hoibus dormiẽdo: que nõ ſunt que poſtea ſciũt certiſſime falſiſſi ma fuiſſe. ¶ Quãdoqꝫ vr̃ alicui dum dor mit qđ ipſe multũ comedat: cũ ãt experge fact⁹ fuerit famelicũ ſe iuenit: vñ Iſa. xxix. Sicut ſõniat eſuriẽs ⁊ come: ⁊c. Sic mul titudo omniũ gentiũ q dimicauerũt cõtra mõtẽ ſyon. Itẽ vr̃ alicui cũ ipſe dormit qđ ſit cũ muliere cũ tamen excitatus eſt a ſomno ſcit nullã mulierẽ affuiſſe. Item vr̃ alicui laico dũ dormit qđ ipſe ſit ſacerdos Nunqd pter hoc cũ excitatus ẽ a ſomno ſacerdos eſt vt poſſit miſſaz celebrare Pre terea ſi verum eẽt qđ ipſe dñt quõ audiẽt herodiadẽ ſequi que fuit adultera illa quã abſtulit herodes fratri ſuo philippo q etiã decapitari fecit caput ioannis baptiſte? Quõ audẽt aſſerere bonã rem que caput illius q in utero ſanctificatus eſt ⁊ quo maior inter natos mulierũ nõ ſurrexit fecit decapitari: cũ in ſacra ſcriptura nihil oĩo legatur: de eius cõuerſione. Sup oĩa vero videtur vale re cõtra hunc errorẽ qđ in vita beati ger mani altiſiodorenſi legit̃. Qui cũ declinaſ ſet ad quoddã hoſpitiũ vidit: cũ oẽs de do mo cenaſſent mẽſaz iterũ preparatã. Qui cũ admiratus inqſiſſet qbus talia prepa rarentur: indicatũ eſt ſibi quod bonis hoĩ bus que de nocte incedebant: vñ vir ſctũs vigilans cũ demones in forma hũana ad veniſſent: ⁊ ad menſam illã ſediſſent illis q de domo erãt in lectis ſuis qeſcentib⁹ vir ſctũs ſurrexit: ⁊ demones abire pmittens excitauit eos q de domo erãt inquirẽs ab eis ſi pſonas illas cognoſcerẽt. Qui rñde rũt ꝙ ſic. Addẽtes ꝙ vicini eoꝝ erãt. vñ vir ſctũs miſit eos ad domos vicinorũ vt viderẽt an eſſent ibi ⁊ inuenerũt eos ibi. Quod cũ retuliſſent viro ſancto: vir ſctũs coegit demões indicare ſeipſos. Et cõfeſſi ſunt ſe eẽ demones ⁊ ſic hoibus illudere.

¶ De peccato irreuerentie. li

A s Equit̃ de peccato irreuerentie: de quo hoc mõ agemus. Quia irre uerẽtia eſt qñ aliqs negat honorẽ illi, cui debet eũ exhibere. Primo oſtende mus cui debemus exhibere reuerentiam. Scđo qualiter parentes tam carnales q̃ ſpũales ſint honorandi ⁊ quare. Notã dũ ergo qđ quattuor ſunt qbus debemus reuerẽtiaz exhibere. ſ. deus ãgelus: res deo cõſecrate: vt eccleſia ⁊ homines. ¶ Deo re uerentiã debemus exhibere vt coram deo erubeſcamus peccare: ⁊ corã eo ſternue bo na agam⁹: vñ Quidã. Cũ qđ turpe facis quo me ſpectãte ruberes. Cur ſpectãte deo nõ magis ipſe rubes? Boeti⁹. Magna no bis ſi diſſimulare nõ volumus indicta ẽ neceſſitas probitatis: cũ oĩa agamus añ ocu los iudicis cuncta cernentis. ¶ De reuerẽ tia vero exhibenda angelo dicit. Ber. In quouis diuerſorio in quouis angulo reue rẽtiã habe. Angelo tuo. ne audeas eo pſen te quod me preſente nõ auderes. ¶ De re uerentia vero ſacris locis exhibenda, intel ligi põt illud. Geñ. xxviij. Quã terribilis ẽ loc⁹ iſte. Nõ ẽ hic aliud niſi do. dei ⁊ por te. precipue reuerenda eſt eccleſia pter pñ tiã dñici corporis eccl'as reuerẽtur. Sꝫ val de mirandũ eſt qđ ſunt quidaz hoies qui nec pter pſentiã dñici corporis eccleſias reuerent̃. Cum hac de cã eccleſie demoni bus terribiles ſint: videtur tales hoies de monibus eſſe deteriores: cũ dñi ſit terra ⁊

Reuerentia aquirenda ⁊ ...

plenitudo eius. Bene deberet ſaltem loca ſibi cõſecrata pacifice poſſidere. Bñ deberẽt hoies ceſſare a cõtumelia dei in locis hmõi que ſacta ſunt ad ſeruitiũ dei. Bene deberet ſufficere eis quod in alijs locis ſeruitiũ diaboli facerẽt: ⁊ in his ſoli deo ſeruiretur: quõ oratio ei⁹ in eccleſia exaudietur qui in ea non timet deũ offendere. Deberẽt etiã eccleſie terribiles eẽ hoibus ꝓpter ſanctos illos in quoꝝ honore dedicate ſũt qui offenduntur cũ eccleſie eoꝝ frangunt. Precipue vero cõtra fractionẽ eccleſiaruꝫ valere põt illud exẽpluꝫ qđ legit̃. ij. Macha. iij. De Eliodoro qui locũ ſacrũ volebat ſpoliare cõmendatis pecunijs. Sicut eniꝫ ibi legitur apparuit quidã equus terribilẽ habẽs ſeſſorẽ optimis operimentis adornatus. hiſq; cũ impetu in Eliodorum priores calces eliſit. Qui aũt iſidebat videbatur habere aurea arma. Alij etiã apparuerũt duo iuuenes qui circũ ſteterũt eum ⁊ ex vtraq; parte flagellabãt ſine itermiſſione. Subito aũt Eliodorus cõcidit i terra ⁊ in ſella geſtatoria: deportat⁹ eſt exerario ⁊ iacebat mutus: atq; omni ſpe ⁊ ſalute priuatus. Sed poſt ꝑcibus onie ſacerdotis vita ei donata eſt. Hominib⁹ ꝓo reuerẽtia exhibẽda eſt. Uñ. i. Pe. ij. Oẽs honorate: ⁊ ibidem. Subiecti eſtote omni humane creature ꝓpter deũ. Apo. Honore inuicẽ ꝑuenientes. Spũaliter aũt debemus in hominibus dei imaginem honorare: nõ veſtes: nõ diuitias: vel aliqđ ſimile. Si imagini beate virginis honor exhibendus eſt: quõ imagini beate trinitatis q̃ in homine eſt honor exhibẽdus nõ erit? Ber. Conſcientie tue debes honorẽ coraꝫ qua peccare erubeſcas. Et Eccleſi. x. Da ei honorẽ ſecundũ meritũ ſuũ. Honorãdi etiam ſunt homines ꝓpter angelos eis ađ cuſtodiam deputatos. Unde. Mat. xviij. Uidete ne contemnatis vnum ex his puſillis. Angeli. n. eorum ſemper vident faciem patris mei qui in celis eſt: fatuuꝫ eſt hominẽ inhonorare eos q̃ ita ab angelis honorant̃. Luce. xvij. Factũ eſt vt moreretur mendicus ⁊ portaret̃ ab angelis in ſinu. abra. ¶ Honorãdi etiã ſunt homines ꝓpter naturã humanã vnitã diuine. Fatuũ eniꝫ eſt illud inhonorare quod de⁹ ſic honorauit. Etiaꝫ ſerui cõtemnendi nõ ſũt. Cyprianus. Qualeꝫ cupis eſſe erga te dominũ. talis eſto ipſe erga ſeruũ tuũ. Señ. Cum inferiore ſic viuas queadmoduꝫ velis ſuperiorẽ tecũ viuere. Idẽ. Queadmodũ ſtult⁹ eſt qui equũ emptur⁹ non ipſum aſpicit ſed ſtratũ ⁊ frenũ. Sic ſtultiſſimus eſt q̃ hoiem aut ex veſte aut ex conditione veſtis que mõ ornata eſt nobis exiſtimat. Itẽ. Señ. Serui ſunt imo hoies ſerui imo ꝯſerui: ſerui ſunt imo humiles amici: ⁊ iõ iſtos rideo q̃ turpe exiſtimãt cuꝫ ſeruo ſuo cenare. Uirga murmur omne cõpeſcitur Tota nocte ieiuni perſtant: ſic fit vt illi ꝺ domino loquãtur q̃bus corã dño loq̃ non licet. At illi q̃bus nõ tm̃ corã dominis: ſed cũ ipſis ſermo erat quoꝝ os nõ conſuebat parati erant corã dño porrigere ceruicem: in cõniuijs loquebãtur: ſed in tormẽtis tacebãt ad Col. iiij. Quod iuſtũ eſt domini ſeruis preſtare ſciẽtes quoniã ⁊ vos dñm habetis in celo. ¶ Precipue aũt honorandi ſunt ſerui ſi ſunt boni ⁊ fideles. Un Eccle. vij. Seruus ſenſatus ſit tibi dilect⁹ q̃ſi anima tua. Et xxxiij. Eiuſdẽ. Si eſt ſeruus fidelis ſit tibi ſicut aia tua. Quaſi fratrem ſic eum tracta. Nõ ſunt cõtemnendi pctõres: q2 ille qui valde mal⁹ mõ eſt: forſitan in dei ꝓuidentia ſanctus homo eſt. Deut. xxiij. Nõ abominaberis idumeuꝫ: q2 frater tuus eſt. ¶ Precipue tũ illi honorandi ſunt qui credũtur eſſe bone vite cum attineantur deo vt videtur omni genere parẽtele: vnde dñs. Mat. xij. Quicunq; fecerit voluntateꝫ patris mei qui in celis eſt: ipſe meus frater ⁊ ſoror ⁊ mater eſt. Preterea in viris iuſtis honorat̃ ipſe de⁹ q̃ in eis habitat: vñ quidã religioſus dicebat adorari deberet fratres aduenientes cũ certuꝫ ſit in aduentu eorũ aduentũ dñi nr̃i ieſu chriſti haberi. Quod videt̃ intellexiſſe Abraam qui tres viros qui ſibi apparuerunt in hoſpitio ſuo adoratione ꝑmiſſa ſuſcepit. Uñ Geñ. xviij. Quos cũ vidiſſet Abraam occurrit in occurſu eoꝝ de hoſtio tabernaculi ſui ⁊ adorauit. In vitas patrũ etiaꝫ legit̃ quod diabolus pertimeſcat recte viuẽtes. Dominus etiam contemptum: talium cõtemptum ſuum reputat. Luc. x. Qui vos ſpernit me ſpernit. Pauperes enim deſpiciendi non ſunt. Grego. Pauperes deſpiciendi non ſunt vt egeni ſed exorãdi vt patroni. honor qui pauperibus exhibet̃ deo ſpecialiter exhibetur.

Reuer̃ a sacerdotes y p̃

¶ Quod quedam persone magis sũt ho
norande alijs.

B Ue persone spãliter sunt honorã-
q de. Et licet omnes hoĩes honorãdi
sint. Quedã tñ persone magis sũt
honorãde q̃ alie: vt vidue. Uñ. i. ad Thi.
v. Uiduas honora ⁊c. ¶ Domini etiã sũt
multũ honorãdi. Uñ. i. Cor. xiij. Oĩs ani
ma potestatibus sublimib⁹ subdita sit. Et
ad Ro. xiij. Cui honorez ho. ⁊ ad Col. iij.
Serui obedite p̃ oĩa dominis carnalibus
Et. i. Pe. ij. Serui subditi estote in omni
timore dominis ⁊c. Et Gen. xvi. Dictũ est
Agar ancille. Reuertere ad dominã tuã ⁊
humilia te sub manibus eius. Et eze. xvij.
Multa mala p̃dixit regi iuda: q2 tributuz
quod p̃miserat regi babilonis soluere no
luit. Et Mat. xvij. Soluit dñs tributũ licz
E illud non deberet eo qꝺ filius regis esset.
¶ Item adolescẽtes debent honorare se-
nes. i. Pe. vlt. Adolescentes subditi estote
senioribus. Treñ. iiij. Facies dñi dimisit
eos nõ addet vt respiciat eos. Facies eniz
sacerdotũ nõ erubuerũt: nec senũ miserti
sunt. Sap. ij. Dicunt mali. Opprimamus
pauperẽ iustũ ⁊ nõ parcam⁹ vidue nec ve
terano: nec reuereamur canos multi tem
poris. Leui. xix. Coram cano capite cõsur
ge: ⁊ honora personã senis. Et. i. ad Thi-
mo. iiij. Seniorẽ ne increpaueris sed obse
cra vt patrẽ. Sen. Cũ veterano poti⁹ agẽ
dum est. ¶ Itẽ viri honorãdi sunt ab vxo
ribus. Uñ. i. Pe. iij. Silr mulieres subdi
te sunt viris suis. Sed nihilomin⁹ ipsi vi-
ri debẽt honorare vxores suas. Uñ Ibidẽ.
Uiri similiter cohabitantes b̃m scientiam
quasi infirmiori vasculo mulieris imper
tinentes honorem: ideo dominus non de
pedẽ viri: sed de costa mulierum formauit
ne a viro contemneretur. Mulier vero dz
obedire viro: quia vir caput est mulieris.
Non posset esse pax inter ꝯiuges si vterq̄
vellet dominari ⁊ esse caput: ⁊ in signum
huiuscuz in corpore humano sint duo pe
des: due man⁹: ⁊ duo oculi: non est tamẽ
ibi nisi vnum caput. Si eniz ibi eẽnt duo
capita: quando vnũ vellet a sinistris aliud
vellet ire a dextris sicut patet in domo vbi
sunt duo capita: quia nunq̃ erit ibi pax.

¶ Quare ⁊ qualiter sit reuerẽtia exhibẽ-
da patribus spiritualibus ⁊ carnalibus.

Tem honorãdi sunt parẽtes ⁊ spi B
i rituales ⁊ carnales De spũalib⁹ le
gitur. Eccle. vij. Honorifica sacer
dotes. Ad Heb. vlt. Obedite prepositis ve
stris: ⁊ subiacete eis. Ipsi eniz peruigilant
quasi rationẽ pro animabus vestris reddi
turi: vt cum gaudio hoc faciant ⁊ non ge
mentes. i. ad Thi. v. Qui bñ p̃sunt p̃sby-
teri dupl honore habeantur digni: ⁊ ma-
xime qui laborãt in verbo ⁊ doctrina. Ad
idem facit illud Treñ. iiij. Prius positũ.
Non addet dñs vt respiciat eos facies sa-
cerdotũ non erubuerunt. Glo. Notanduz
q̃ supra sacerdotes quasi homicidas plan
xit ⁊ hij separanť a facie domini: quia nõ
detulerunt eis. Quãuis enim mali sint nõ
sunt contemnendi: sed ille in illis colẽdus
est ⁊ honorandus a quo missi sunt: ⁊ alia
Glo. Nota q̃ terribile sit sacerdotes con-
temnere nec faciem eorũ erubescere. i. illis
monentibus: ⁊ videntibus a scelerib⁹ nõ
cessare. De his enim dicit dñs. Qui vos
audit me audit. Ideo magis displicet deo
cõtemptus eorum quia dei vicem tenent:
⁊ p̃pter dignitatẽ sacerdotalem q̃ nec ipsi
angeli creduntur habere. Non eniz credo
q̃ fieret transubstãtatio si v̾ba illa q̃ p̃fert
sacerdos in missa ab angelo proferentur.
¶ Parentibus etiã carnalib⁹ honor exhi-
bendus est. Unde Exo. xx. Honora patrẽ
tuũ ⁊ matrẽ tuam. Et notanduz q̃ honor
qui parẽtibus carnalibus exhibẽdus ẽ nõ
solum attenditur in verbis sed etiã in be-
neficijs. Unde Jero. Honor in scripturis
nõ tam in salutationibus ⁊ verbis quam
in collationibus muneruz sentitur. Mul
ta autez sunt quibus possumus vti ad ex-
citandum homines vt honorẽt parentes.
Et p̃mo possum⁹ ad hoc vt in exẽplis iter
q̃ precipuũ ẽ exẽpluz xp̃i q cũ eẽt in angu-
stia passionis tñ nõ est oblitus matris sue
imo curã ipsi⁹ habuit. Et Johãni eã ꝯmẽ
dauit: vt legit Jo. xix. Modo ẽt adeo facit
eã honorari i ecclesia sua: vt multi videãt
eẽ deuotiores matri q̃ ipsi filio. Qꝺ credo
iõ fieri vt ostẽdat q̃tuz placeat sibi qꝺ pa-
rentes a filijs honorentur etiaz ĩfideles pa
rentes suos honorant edocti a lege natu-
rali. Unde ĩfideli videtur esse deterior qui
parentum curam non habet. i. ad Thi. v.
Si quis suorum: ⁊ maxime domesticoruz
curam non habet fidem negauit ⁊ est ĩfi

deli deterioꝛ. ¶ Ipſa etiam irrationabilia
animalia de hoc dant nobis exemplũ. Di
citur enim de grue ꝙ quādo pater ⁊ ma-
ter eius depilati ſunt filij querunt eis ne-
ceſſaria donec habeant pilos vel moꝛiātur
¶ Preterea valde ingratus videtur eē q
parentibus ſuis nō pꝛouidet: quando ipſi
non poſſunt ſibi pꝛouidere cū ipſi pꝛoui
derint in eius pueritia quando ipſe ſibi ꝓ
uidere nō poterat. Ideo dicitur ad Ephe.
Filij reddite vicem parentibus: qꝛ hoc ac
ceptū eſt coꝛam deo. Qui parentibus car
nalibꝰ ingratus eſt de beneficijs acceptis
indignus eſt aliquādo beneficiū recipere
a patre celeſti. Item iuſtū eſt vt in ſua ſene
ctute filios ſuos ſibi duros inueniat: ⁊ hoc
multotiens iuſto dei iudicio accidit: vnde
refertur ꝙ quidam paterfamilias ſenex to
tam hereditatem ſuā dimiſit filio ſuo. Fili
us vero ille pꝛimo benigne ſe habuit erga
patrem: ſed poſt expulit eum a thalamo
ſuo volens thalamum habere ſibi ⁊ vxoꝛi
ſue. Et ad vltimum fecit ſibi lectum fieri
poſt oſtium. Et cum hyems eſſet: ⁊ pater
ſenex frigoꝛe grauaretur: quia filius abſtu
lerat ſibi bona coopertoꝛia ipſe rogauit fi-
liū filij vt rogaret patrem ſuum pꝛo eo vt
daret ſibi aliquid ad tegendum ſe. Puer
autem vix obtinuit duas vlnas burelli a
patre ſuo ad opus aui ſui. Et cum alie due
remanerent patri pueri: puer flendo roga
uit eum vt ſibi eas daret. Qui fletibus il-
lius victus dedit: querens qui inde faceret
qui reſpondit ſeruabo eas quouſq̄ ſis ta-
lis qualis eſt pater tuus. nec dabo tibi am
pliꝰ ſicut tu nō vis modo dare patri tuo
qui ſine pietate eſt erga parentes: nō vide
tur pietatem habere erga alios vnde ſim-
pliciter videtur mihi ſine pietate eē: ideo
vix miſericoꝛdiam cōſequetur. Poſſu-
mus etiam vti ad excitandum homines
vt parentes honoꝛent verbis ſacre ſcriptu
re que ſuadent hoc ⁊ que indicant quan-
tum hoc placeat deo ⁊ q̄ vtile ſit homini:
⁊ q̄tum oppoſitū diſpliceat deo ⁊ q̄tū no
ceat homini. Ad que pertinent verba iſta
que dicuntur Eccle. iij. Fili ſuſcipe ſenectā
patris tui: ⁊ non cōtriſtes illum in vita il-
lius. Et ſi deficit ſenſu veniā da. Et ne ſper
nas eum in tua virtute. Ibidem. Sicut q
theſauriẓat: ita ⁊ qui honoꝛificat matrem
ſuam. Idem. Qui honoꝛat patrem ſuum
iocūdabitur in filijs ⁊ in die oꝛonis ſue ex
audietur. Item ibidem. Qui honoꝛant pa
trem ſuum vita viuēt longioꝛe. Itē hono-
ra patrem tuū vt ſuperueniat tibi benedi
ctio: ⁊ poſt. Bñdictio pr̄is firmat domos
filioꝛum. Maledictio autem matris eradi
cat fundamenta. vnde ibi glo. Cham nudi
tatem patris irriſit: ⁊ ſemen ſuū in ſeruitu
tem ꝑpetuam dampnauit. Abſalon Dauid
de regno expulit ⁊ cōcubinas eius inceſta
uit: ſed moꝛte cōdignas penas luit. Heliſei
caluiciū pueri Bethel irriſerunt: ⁊ duo vr
ſi. xl. ex eis lacerauerunt. Pꝛimū hēmus
Gene. ix. Scdm. ij. Reg. xviij. Tertiū. iiij D
Re. ij. Itē Eccle. iij. Gloꝛia patris nō erit
in obliuione nā pꝛo peccato matris reſti
tuetur tibi bonū: Pꝛo peccato vocatur il
lud quod datur pꝛo delictione peccatoꝛū
Et ſubditur. In die tribulationis cōmemo
rabitur tui. Et ſicut in ſereno glacies ſoluē
tur peccata tua. Itē ibidem. Quā male fa
me eſt qui relinquit patrē ⁊ eſt maledictꝰ
a deo qui exaſperat matrē. Et Pꝛouer. xix.
Qui affligit patrem ⁊ fugit matrē igno-
minioſus erit ⁊ infelix. Itē Pꝛouer. xxviij
Qui ſubtrahit aliquid a patre ſuo: ⁊ mr̄e
⁊ dicit hoc nō eſt peccatū ꝑticeps homici
de ē: ⁊ Eccle. vij. Honoꝛa patrē tuū ⁊ ge-
mitus matris ne obliuiſcaris. Memento
qm̄ niſi ꝑ illos ñ fuiſſes ⁊ retribue illꝭ: quō
⁊ illi tibi. Exo. xxi. Si quis ꝑcuſſerit pr̄em
vel matrē moꝛte moꝛi. Leui. xx. Qui male
dixerit pr̄i vel matri moꝛte moꝛ. Deute.
xxvij. Maledictus q nō honoꝛat patrem
ſuū aut matrē. Tho. iiij. Honoꝛē habebis
mr̄i tue oībus diebꝰ vite tue. Memoꝛ enī
eſſe debes que ⁊ q̄ta paſſa ſit pericula ꝓp
te in vtero ſuo. Pꝛouer. xx. Qui maledic
pr̄i ſuo aut matri extinguet lumē eius in
medijs tenebris. i. moꝛietur in ſuis pecca-
tis. iij. ad Col. Filij obedite parētibꝰ ꝑ oīa.
Ba. filius. Parētes noſtros vt ꝓꝑria viſce
ra diligamꝰ. De hereticis. Apl's Ro. i. Pa
rentibus nō obedientes: ⁊ nobis quod ſi-
cut homines tenentur pꝛouidere neceſſa-
ria parentibus carnalibus: ſic ⁊ ſpūalibus
vn̄ Mat. x. Dignus. ē opari9 cibo ſuo. ij.
Ad Thi. ij. Laboꝛātē agricolā oꝫ pꝛimū
de fructibus percipere ad Gala. vi. Cōmu
nicet is qui cathꝫatur cum his qui cathe-
tiẓant in oībus. ij. ad Thi. v. Qui bene pre
ſunt pr̄bri duplici honoꝛe digni habeantur a

c.i.Theſa.v.Rogamus vos fratres vt no
ueritis eos qui laborant inter vos ⁊ ꝑſunt
nobis in dn̄o ⁊ monent vos vt hēatis eos
abundantius in caritate. Et Eccle.vij. In
omni virtute tua dilige eū qui te fecit ⁊ mi
niſtros eius ne derelinquas.

¶ De decimis reddendis: ⁊ que ſunt ea: q̄
debeant mouere hoīes ad hoc faciendū.

Multa vero ſunt q̄ hoīes debēt mo
uere ad reddēdū decimas ⁊ p̄mi
tias ⁊ oblatiōes miniſtris eccleſie
ad eorum ſuſtentationē. ¶ Primum ē re
muneratio quā a deo iū expectāt. vn̄. Eccle.
xxxv. Da altiſſimo ſcd̄z donatū eius ⁊ i bo
no oculo facito adinuētionē manuū tua
rū. q̄m retribuens ē dominus ⁊ ſeptiens tm̄
tibi reddet. ¶ Remuneratur aūt quadru
pliciter qui bene dat decimas. ſ. abundātia
fructuū: ſanitate corporis: remiſſione pecca
torum ⁊ celeſti regno. De duobꝰ primis di
cit Augu. Si decimā dederis nō ſolū abū
dantiam recipies fructuum. ſed ētſanitatē
corporis conſequeris. De aliis duobus idē
ſimiliter. Qui premium deſiderat cōpara
re aut peccatorum indulgentiā ꝓmereri
reddat decimas: ⁊ de ix reſiduis partibus
ſtudeat dare paupibus. ⁊ Malach. iij. Di
cit dn̄s Inferre oēm decimā i horreū meū
vt ſit cibus in domo m. ⁊ probate me ſup
hoc dicit dn̄s. Si non apperuero vobis ca
tharactas celi. ⁊ ef. vo. Benedictionē vſq̄
ad abundantia ⁊ increpabo pro vobis de
uorantem. Et dicit int. ſtermē vel vicium
aeris. Et ſubditur Et nō corrūpet fructum
terre veſtre: nec erit ſterilis vinea in agro.
E cōuerſo vero qui nō dant bene decimas
puniūtur in paupertate vnde Mala. iij.
Si affigit homo deū q: vos cōfigitis me:
⁊ dixiſtis in quo ꝯfigimus te In decimis
⁊ p̄miciis ⁊ in penuria vos maledicti eſtis.
Ecce pena vbi dicit Glo. Sciatis vos iō
perdidiſſe abūdātiam: quia fraudaſti me
parte mea. Augu. Cū decimas dādo ⁊ ter
rena ſimul ⁊ celeſtia poſſes ꝓmereri pro
auaricia duplici bn̄dictiōe te fraudas hoc.
n. dn̄i eſt cōſuetudo iuſtiſſima vt ſi illi de
cimā nō dederis tu ad decimā nō reuoce
ris. Dab impio militi q̄d nō vis dare ſacer
doti. Idem. maiores noſtri iō oībus copiis
abūdabant: q: decimas deo dabant ⁊ Ce
ſari cenſum reddebant mō aūt quia diſceſ
ſit deuotio dei acceſſit indictio fiſci. ¶ Se
cūdo deberent homines mouere ad ſoluē
dū decimas ⁊ alia miniſtris eccleſie ipſuꝫ
miniſterium eorū. In infinitum eni ſunt
meliora ſpiritualia que ipſi miniſtrāt quā
carnalia que ipſi recipiūt. vnde. i. Cor. ix.
Si nos vobis ſpūalia ſeminamus: nō ma
gnū eſt ſi nos carnalia veſtra metamus.
¶ Tertio deberet hoīes mouere ad ſoluē
dum talia magnitudo peccati que eſt in re
tinendo ea. vnde Augu. Decime ex debito
requirūtur ⁊ qui eas dare noluerit res alie
nas inuadit. Et q̄ti pauperes in locis ſuis
vbi ipſe habitat illo decimas nō dāte mor
tui fuerunt tantorum homicidiorum reus
ante eterni iudicis tribunal appebit. Quis
rem a domino pauperibus delegatā ſuis
vſibus reſeruauit. Talis videtur eſſe non
ſolū fur immo etiam ſacrilegus vn̄ Jero.
Amico rapere quippiam furtū eſt. Eccle
ſiam fraudare ſacrilegium eſt. Aut quod
apertiſſimi ſceleris eſt aliquid inde ſubtra
here omnium predonū crudelitatē exſu
perat. ¶ Quarto debet homo mo. ad ſol
uen. talia hoc quod quādo ipi talia ſoluūt
ipſi non ſua dant deo ſed que dei erāt ipſi
reddunt vnde Glo. ſuper numeri. Omnia
que offerimus dei ſunt. nihil ergo deo da
mus ſed reddimus vnde Aug. in libro de
verbis dn̄i. Habuiſti me largitorē habe
me feneratorē. Prouer xix. feneratur dn̄o
qui miſeretur paupi. ¶ Quinto dꝫ hoīes
mouere ad ſoluendum talia. q: quod deo
datur ſibiipſi in ſaluo ponitur ⁊ in futurū
reſeruatur. vnde Eccle. xiiij. Fili ſi habes
bene fac tecum ⁊ dignas offer oblationes.

¶ Quod decime reddende ſunt de melio
ribus integre: ⁊ abſq̄ mora: ⁊ libenter.

Et notandū eſt quod decime: ⁊ ſi
milia ſoluēda ſunt de melioribus:
⁊ nō de deterioribus. vnde. xxxv.
Eccleſi. Noli offerre munera praua nō. n.
ſuſcipiet illa ⁊ Gene. iiij. Legitur de Abel
quod obtulit deo de primogenitis gregis
ſui: ⁊ de adipibus eorū ⁊ reſpexit dn̄s ad
Abel ⁊ ad munera eius ad Caym vero: ⁊
ad munera eius nō reſpexit cuius cā: fuit
q: q̄d de deterioribus obtulit ⁊ Malach.
i. Si offeratis cecum ad imolandū nōne
malum eſt. offer illud duci tuo ſi placuerit
illi aut ſi ſuſceperit faciem tuam dicit dn̄s
exercituū. ⁊ poſt in eodem. Maledictus
doloſus qui hꝫ in grege ſuo maſculū ⁊ vo

molat debile domino votum faciens. Et
in numeri. Oia que offertis de decimis: ⁊
i domo dei ſepabitis optima ⁊ electa erūt
Debēt ēt ſolui abſq; mora: vnde Exo. xxij.
Decimas ⁊ primicias nō tardabitis offer
re. ¶ Integre etiā ſoluenda ſunt talia. vñ
Eccle. xxxv. Bono animo gloriā redde deo
⁊ non minuas primicias manuū tuarū ⁊
Eccle. vij. Da illis partem ſicut mandatū
eſt tibi primiciarū. Et Leui. Omnes decie
terre ſiue de frugibus ſiue de pomis arbo
rū domini ſunt ⁊ illi cōſecrantur. Nota ꝙ
ſcdm aliquos magiſtrorū de ſolutione de
cimarum ſtandū eſt cōſuetudini: ideo de
hoc caute predicādū eſt. Tutius enim eſt
ſimile quā dubia aſſerere dicit Jero. De
primicijs maiorum traditiōne introductū
eſt quod qui plurimū. xl. partem dabāt ſa
cerdotibus. Qui minimū. inter. xl. ⁊. l. lice
bat offerebat quod voluiſſent: ⁊ hoc i ari
dis ⁊ liquidis. In fetibus vero primoge
nitus dabatur. Ego tamen credo quod de
hoc ſtandū eſt cōſuetudini. ¶ Libenter ēt
⁊ hylariter ſoluēda ſunt talia. vnde. ij. ad
Cor. ix. Unuſqſq; prout deſtinauit non ex
triſtitia aut neceſſitate. hylarē. n. datorē di
ligit de⁹ ⁊ Tho. iiij. Quō poteris eſto miſe
ricors. Si multū tibi fuerit abundāter tri
bue Si aūt exiguū libēter illud impartiri
ſtude: hoc deberet mouere pauperes hoīes
ad libēter dandū pro deo q2 plus mererē
tur obolo quā diuites qūq; . c. ſol. Si aliq̄
J paup mulier crederet qd tm̄ habitura eēt
de carnibus ad macellū pro vno obolo ſi
cut diues burgenſis pro. c. ſol. tūc ipſa mit
teret libenter obolum ſuum illuc qa ſicut
vulgariter dicitur bonū forum trahit ar
gentū de burſa. Sic pauperes libēter de
berēt dare pro deo cū tm̄ appcīet dñs mu
nera eoꝝ reſpectu eorū que a diuitibus dā
tur. vñ Luc. xxi. Dicit dñs de paupercula
vidua que miſerat duo era minuta in ga
zophilacium. vere dico vobis quia vidua
hec pauper pluſq̄ omnes miſit.

¶ De peccato inobedientie. ii.

S s Equitur de peccato inobedientie
de quo hoc mō agemus. ¶ Prio
ponemus ea q̄ faciunt ad deteſta.
huius peccati generaliter. ¶ Secūdo age
mus ſpāliter de inobediētia eoꝝ q ſolēni
tates nō obſeruāt: ⁊ de inobediētia eorū q
cōtemnunt quādo excoicantur: ⁊ de pctō
eorum qui excoicatis nō timēt excoicare.
¶ Tertio vero tangemus aliqd de pecca
to eoꝝ q indiſcreto pcipiūt vel ei coicant.

Ad deteſtatio. vero huius peccati pōt
prio valere multiplex pena qualr̄ legitur
punitū eē hoc peccatū in ſacra ſcriptura.

Punitū aūt eſt in primis parētibus pec
catū iſtud in hoc quod pp illud eiecti ſunt
de padiſo ſi illi qui iā erāt in padiſo terre
ſtri pp inobediētiā inde eiecti ſunt qūo
credūt ſe ingreſſos in paradiſum celeſtē q
inobedientes ſunt. Secūdo punitū eſt i
vxore Loth. que pp inobedientiā verſa eſt
in ſtatuā ſalis. Gene xix. Statua videtur
hō eſſe cū nō ſit. Sic clauſtralis iobediēs
licet videtur clauſtralis eē tamen non eſt.

Punitū ēt eſt peccatū iſtud in Saul in
hoc quod pp illud eiectus ē de regno. vñ.
i. Re. xv. Pro eo ꝙ abiec iſti ſermonē dñi
abiecit te dominus ne ſis rex. ⁊. iij. Re. xiij
ppha inobediēs a leone occiſus eſt Et. xx.
eiuſdē. Quidā qui noluit obedire cuidam
de filijs pphar dicēti ſibi percute me. A
leone poſtea occiſus eſt. xxi. Deute. Habet
ſic de illo qui parentibus carnalibus nollz
obedire. Si venuerit homo filiū ꝯtumacē
⁊ proteruū qui nō audit patris aut matris
imperiū ⁊ cohercitus obedire contēpſerit
apprehendēt eū ⁊ dicēt ad ſeniores ciuita
tis illius ⁊ ad portā iudicij: dicēt ad eos
filius videtur iſte pteruus ⁊ cōtūax ē mo
nita nra audire ꝯtēnit ꝯmeſſationib⁹ va
cat: ⁊ luxurie atq; ꝯuiuijs: lapidibus eum
obruet populus ciuitatis ⁊ morieē vt auſe
ratur malū de medio vri. Itē ois inobe
diētia morte eterna digna eſt puniri Pre
ceptū quaſi qdā laqueus eſt. vñ Eccle. vi.
vincula ſapie alligatura ſalutis trāſgreſſio
vero pcepti ſiue iobedientia ſtrāgulatio eſt
ſui ipſi⁹. Pena etiā inobediētie ē miſeria
pūtis ſeculi in qua ſumus vñ mirū ē qūo
vltra modū nō odimus iobediētiā que in
tātā miſeriā nos poſuit pro qua oēs morti
adiudicati ſum⁹. Iſta iterfecit oēs amicos
nros q mortui ſunt: ⁊ illos q nobis remā
ſerūt ⁊ nos ipſos interficiet. Adhuc vix
hz hō ita bonū amicū quē odio nō hēret
ſi tot ⁊ tāta mala ſibi feciſſet ⁊ adhuc face
ret q̄ta fecit ⁊ adhuc facit inobediētia nob

Scdo pōt valere ad deteſta. h⁹ pcti ma
gnitudo remedij quo indiguit illud pctm̄
ad ſui curationē. Oportuit. n. vt filius dei

fieret obediens vſq̃ ad mortē vt peccatuz
inobedientie ſanaretur Ber. Ex conſidera
tione remedij pīculi mei eſtimo q̃titatem.
In veritate potius timere debemus iobe-
dientiam q̄ mortem exēplo filij dei de quo
Ber. Mementote fratres xp̄s ne perderet
obediētiā pdidit vitā. Idē nō dabit iobe-
dienti copiā ſui tātus obediētie amator q
maluit mori quā nō obedire. Tertio pt
valere ad deteſta. huius peccati ſi oſtendā-
tur mala que ex inobedientia ſequuntur.

¶ De malis que facit inobedientia.

n

Otādum ergo quod inobediētia.
¶ Primo hoiez facit ydolatrā. vñ. i.
Re. xv. Quare ſcelus ydolatrie ē
nolle acqeſcere. Inobediētis negare deuz
inq̄tū ipe dñs ē. vnde Lu. vi. Qd vocatis
me dñe dñe ⁊ ñ facitis que di. vera reco-
gnitio dñij ē obediētia. Fide cū inobedie
tia potius cedit ad contumeliā dei quā ad
honorē. Maiorez n. ɔtūeliā facit dño ieſu
xp̄o q non vult ei obedire lz credat eū eſſe
deū q̄ ſi nollet ei obedire eo ꝙ nō crederet
eū eſſe deum tunc. n. per ignorantiā pecca
ret que culpam eius aliq̃tulum diminue-
ret. Secūdo inobedientia reddit homi
nem maledictū. vñ Deūte. xxvij. Maledi
ctus qui non pmanet in ſermonibus legis
huius. nec eos opere perficit ⁊. xxviij. Si
nolueris audire vocē dñi dei tui: vt cuſto
dias: ⁊ facias oīa mādata eius ⁊c. Venient
ſuper te oēs maledictiones iſte: ⁊ apphen
dent te. Maledictus tu in ciuitate. male i
agro maledictum orreū tuūz: ⁊ maledicte
reliquie tue. male. fructus vētris tui ⁊ fru
ctus terre tue: armenta boum tuorū ⁊ gre
ges ouium tuarū male. eris ingrediens: ⁊
male. egrediens. Et in ps. Maledicti qui
declinant a mandatis tuis ⁊ xli. Eccle. Ve
vobis viri impij qui dereliquiſtis legem
dei altiſſimi: ⁊ ſi nati fueritis i maledictio
ne naſcentium ⁊ nō mortui fueritis: in ma
ledictiōe erit pars veſtra. Hec maledictio
figurata eſt. Mat. xxi. In hoc qd dñs ma
ledixit ficulnee fructum nō habēti. Ter
tio fere omnia mala huius ſeculi ex inobe
dientia proueniunt ſicut poteſt haberi ex
Deut. xxviij. vbi poſt iſtud. Si audire vo-
lueris vocem dei tui vt cuſtodias ⁊ facias
omnia man. eius, quibuſdam interpoſitis
ſubditur. Mittet ſuper te dominus famez
⁊ eſuriem: ⁊ increpationez in omnia opa

tua: que tu facies donec cōterat te. ⁊c. Iō
inferiora noſtra nobis non obediūt: quia
nos deo vel illi qui in loco eius eſt nō obe
dimus. vnde Geñ. iij. Quia comediſti de
ligno ex quo tibi preceperam ne comede-
res maledicta terra i ope tuo ⁊ poſt. Spi-
nas ⁊ tribulos. Gre. tibi Ideo carnē ſuaz
multi inueniunt inobedientē: quia p̄latis
ſuis obedire nolunt. Inobedientia etiā
facit qd a deo nō exaudiamur. vnde Pro
uer. xxviij. Qui declinat aures ſuas ne au
diat legē: oratio eius fiet execrabilis. Aug.
Qui a preceptis dei auertitur ꝙ in oratio
ne poſtulat non meretur. Si obediremus
deo: deus etiam obediret nobis ⁊ etiā crea
ture. vnde. i. Io. iij. Si cor noſtrum nō re-
prehenderit nos fiduciam habeamus ad
deū vt quicquid petierimus habemus ab
eo qm̄ mandata eius cuſtodimus. Quia
Joſue mandata domini cuſtodiebat ſol ⁊
luna ei obediebant: immo ipſe deus obe-
diuit ei: vnde Joſue. x. Sol cōtra gabaon
no mouearis ⁊ luna contra valem aylon.
Steteruntq̃ ſol ⁊ luna quouſq̃ vleiſcere
tur ſe gens de inimicis ſuis. Stetit itaq̃
ſol in medio celi: ⁊ non feſtinauit occūbe-
re ſpacio vnius diei. Et ſubditur non fuit
ante ⁊ poſtea tam longa dies obediente
deo voci hominis. Legimus etiā alias cre
aturas irratiōabiles ſanctis obediētes eo
ꝙ ipſi vere obedientes eſſent prelatis ſuis
vnde legitur de Paulo abbate qd precepit
diſcipulo ſuo ioāni vt afferret ei fimū boū
q erat ei neceſſarius at ille ait. In loco vbi
fimus eſt habitat leena. Cui abbas dixit
Si venerit ſup te alliga eā ⁊ duces eā tecū
Iuit Johānes ⁊ iuenit leenam: ⁊ cū vellet
ſup eū irruere ipſe voluit eā tenere ſz fugit
⁊ Johānes ſeq̄batur eā dicens. Abbas mi
hi precepit vt te alligatam ducam ad eū.
⁊ ſtatim beſtia ſubſtitit: ⁊ tenens eam re-
uertebatur ad monaſterium: quod cū ab
bas vidiſſet ne forte ex hoc facto diſcipulꝰ
extolleretur ait. Sicut tu inſenſibilis ita ⁊
inſenſibilem beſtiaz abduxiſti. Solue ⁊ di
mitte eā vt pergat ad locum ſuū. Quar
to poteſt valere ad deteſtatio. huius pecca
ti hoc ꝙ hoc peccatū tantuz diſpliceat deo
nec mirū ſi diſpliceat deo quādo homo nō
obedit ei cū videat eū obedire rebꝰ viliſſi
mis ſicut terre. vnde Eccle. x. Pecunie obe
diunt omnia. Obedit etiam homo ancille

ſue ſcilicet carni ⁊ viliſſimis mēbris ipſi⁹
carnis illis.ſ.que generationi deſeruiunt.
Obedit etiā dñis terrenis. Obedit etiā ho
ſtibus ſuis.ſ.demonibus: ⁊ tñ creatori ſuo
non vult obedire. Unde Ber. Loquēs in
perſona dei. Que cauſa eſt quod inimico
meo veſtroq̧ liber potius ſeruire q̄ mihi.
Non ille vos paſcit.non creauit. Si parua
hec videntur ingratis non ille ſed ego re/
demi vos non auro vel argento: non ſole
vel luna: nec aliquo angelorum ſed proprio
cruore. ¶ Item nō eſt mirum ſi diſpliceat
deo hoc peccatū quod homines ſibi non
obediunt cum eorum obedientiam regno
celorum velit emere: nec ſic eā habere poſ
ſit q̄ demones ⁊ terreni domini quaſi pro
nihilo habent quod nolunt deo obedire
ad leuia ⁊ vtilia. diabolo vero vel viliſſi/
mis membris ſuis obediunt ad mortē eo
rum. Aug. Leuia iubet deus vt in eternum
viuamus ⁊ obedire negligim⁹. Preterea
E cetere creature deo obediunt.etiā ſol ⁊ lu/
na ⁊ alia corpora celeſtia: iuxta illd. Pre/
ceptū poſuit ⁊ nō preteribit .quib⁹ tamen
deus non tot bona fecit. Non enim creauit
ea ad yma. ⁊ ſimi. ſuā ita expreſſe ſicut ho
minē.nec redemit ea ſanguine ſuo. Non ti
ment etiā puniri ab eo ſi ei non obediunt
nec ſperant remunerari ab eo ſi ei obedie
rint: ⁊ tñ homo nō deo obedit qz tot bona
a deo recepit: ⁊ tot bona ſperat ſi ei obe/
F dierit cum illa ei obediant. ¶ Quinto pōt
valere ad deteſta.huius peccati.hoc quod
inobedientes ſocij demonū ſunt. Inter.n.
omnes creaturas nō inueniuntur niſi due
que non obediunt deo.ſ.demones ⁊ mali
hoies. Unde Job.xviij. Habitēt iter eius
ſocij ei⁹ q nō eſt. Immo vident inobedi/
entes diabolo attinere: ſicut ⁊ obedientes
dñs reputat ſibi attinentes. Uñ Mat.xij.
Quicūq̧ fece.vo.pa.m.q in ce.ē ipſe me⁹
frater ſoror ⁊ mater eſt.

¶ Quod vniuerſa monent hominem ad
obedientiam.

Ad obedientiam monent hominē
G vniuerſa. Monet.n.de⁹.vñ.Joh.
ſexto. Deſcēdi de celo nō vt faciam
vo.m.ſed eius qui mi.m. Et ad phi.ij. Hu
miliauit ſemetipſum factus ⁊c. ¶ Ad obe/
dientiā monent etiā angeli exēplo ſuo cum
deo obediant cuſtodiendo hoies. Ab ortu
enim hoium cuſtodiunt eos quantūcūq̧
ſint hoies deſcripti vſq̧ ad horam mortis
⁊ tūc ſi dignus eſt portāt eū paradiſum: vt
hē de Laçaro. Lu.xvi. In ps. Angelis ſu
is mādauit deus d te ⁊c. ¶ Ipſe ēt creatu
re cetere exēplo ſuo monēt ad obedientiā
vñ vltra modū durus videt eē q ad moni
tionē in vniuerſis nō acqeſcit pcipue cum
tot tormētis ⁊ flagellis diuinis quaſi inceſ
ſanter ad obedientiā ſtimulet. Oēs.n.mi/
ſerie pñtis vite quaſi flagella ſunt.qbus
dñs inobedientiā hois punit: ⁊ ad obediē
tiā excitat. Uñ inobediētes hoies duriores
videntur eſſe aſinis. Illi enim flagellis ⁊
aculeis obediunt.

¶ De inobedientia non cuſtodientium ſo/
lemnitates.

Sequit de inobedientia eorum: q ſo/
lēnitates non celebrāt. de qua hoc H
modo agem⁹. ¶ Primo oſtēde/
mus ea q̄ faciūt ad obſeruationē ſolēnita/
tum. ¶ Scdo tāgemus aliqd de puerſitate
hoium q in ſolēnitatib⁹ faciūt cōtraria eis
ad que ipſe iſtitute ſunt. ¶ Notandū ergo
qd quattuor ſunt q̄ ptinēt ad obſeruantiā
ſolēnitatū. ¶ Primū eſt vacare a terrenis
opib⁹. Uñ Exo.xx. Sex diebus operaberis
⁊ facies oia opa.t. Septimo aūt die ſabba
tum dñi dei tui eſt. Non facies in eo omne
opus tu.⁊ filius tuus ⁊ filia ſeruus tuus: ⁊
ancilla tua. Monemur etiā hoc exēplo do
mini. Geñ.ij. vbi legit. Et requeuit de⁹ die
ſeptimo. Ab omni ope qd patrarat. Nec
ſolū vacandū eſt a terrenis opib⁹ exterius
imo etiā interius a ſollicitudine terrenorum.
Uñ Eze.iij. Is qui quieſcit: queſcat. Qui
queſcit inq̄ corpore queſcat et mente. ¶ Se/
cundū ē depoſitio peccati. Uñ Jere.xvij.
Nolite pondera portare die ſabbati. In vi
gilia ſolēnitates deberet qlibet attendere
vtrum haberet aliquod peccatū: ⁊ ſi habe
ret per veram confeſſionem deberet illud
remouere. Unde Ber. Ad hoc nobis vigi
lie preponuntur vt vigilemus ſi in aliquo
peccato vel negligētia dormiuimus: ⁊ pre
occupemus faciem ſanctorum in confeſſio
ne. ¶ Tertium eſt vt caueamus nobis ne
peccata admittamus. Unde Exo.xx. Me/
mento vt diem ſabbati ſanctifices. hoc eſt
ſanctum conſerues diligenter in eo a pec/
catis cauendo. ¶ Quartū ē vt vtilitati aie
intendas ſpiritualia opera ſeruiendo.

¶ Quod in feſtis vacandū eſt circa qnq̧.

Uinq̧ vero ſunt quibꝰ ſpāliter va
q canduꝫ eſt in feſtis. ſ. laus dei. ſer-
mo dei. ſancta meditatio. oīo. ele-
moſinarū largitio. Laudi dei vacandū
eſt ideo tūc. qꝛ obſeruatio ſolēnitatū quaſi
quedā inchoatio eſt beate vite quam expe
ctamus. Unde ſicut ibi erit operatio aſſi-
dua dei laudatio. ſic in feſtis debemus in-
tendere laudi diuine. Ber. Nihil a deo in
terris repreſentat quedam celeſtis boni-
tatis ſtatū ſicut alacritas laudantiuꝫ deum.
Sermoni etiā diuino in feſtis vacāduꝫ ē.
Uñ Eccle. xxxviij. Sapientiā ſcribe in tē-
pore vacuitatis: ⁊ qui minoratur actu per
cipiet eam. Homo multis occupatus. Lu
mē ſapiētie a ſe repellit. ſicut arbor ramo-
ſa lumē ſolis ſolet repellere. Ideo dicitur
Eccleſi. xi. Fili ne in multis ſint actus tui:
Quidā pluribꝰ intētus minor ē ad ſingu-
la ſenſus. Meditationi etiā ſancte vacā
duꝫ ē in feſtis. Señ. Dimitte oīa ipetrata:
⁊ vaca bone mēti. nemo ad eā puenit oc-
cupatus. Oportet ꝙ cor hoīs ⁊ rebꝰ mun
danis expediatur ad hoc de colloquio ſpūs
ſancti dignus habeatur. Unde Oſee. ij. Di
cit dominus de anima. Ducam eam in ſo
litudine ⁊ loquar ad cor eius.

¶ Quod quattuor debemus in feſtis me-
ditari.

k Editatio ſꝰo ſctā in ſolēnitatibꝰ dꝫ
m eſſe circa quattuor. Principalit̄
dꝫ verſari. ſ. circa deū qui ſanctum
illū remunerauit: cuiꝰ ſolēnitas agitur pro
modico ſeruitio ſibi exhibito: ⁊ dꝫ animari
hō ad ſeruienduꝫ tam liberali dño. Unde
in ps. Uacate ⁊ videte q̄. e. ſ. deus: Satis
apparet in remuneratione ſanctorum qm̄
ipſe eſt deus. Debet etiā meditatio ſacti
verſari circa ſolēnitatē illā quā expectamꝰ
cuius figura ſunt ſolēnitates preſentis vi-
te. Et ſicut in feſtis iſtis non ē tēpus ꝯgre-
gandi ſed cōgregatis vtendi. ſic neq̧ i illa
ſolēnitate tēpus erit aliquid congregandi.
vnde magnā indigentiā tūc habebūt qui
ſibi nō pu[i]derint. precipue cuꝫ ſion ſit ibi
locus mendicādi. nec aliqd accipiēdi mu-
tuo. in feſtis diebus deberet homo admi-
rari delicias illius ſolemnitatis accēdi ad
deſiderium earum. Ber. Quid ē ꝙ non
optamꝰ ēt ꝑpter medios enſes ſi oporteat
declinare tantam miſeriā: ⁊ ad tantā acce-
lerare gloriā. Gre. Quid ꝓdeſt intereſſe ſe

ſtis hominum ſi deeſſe contingat feſtis an
gelorū. Eze. xlvi. Hec dicit dñs deus. por
ta attrij interioris que reſpicit ad orienteꝫ
erit clauſa. vi. diebus in quibꝰ opꝰ fit. Die
aūt ſabbati aperiet̄ porta iſta reſpiciēs ad
orientē eſt meditatio de deo a quo ortum
habemꝰ. Cui meditationi nō poſſunt ho-
mines itendere ferialibus diebꝰ ꝑpter ter
rena opa. ideo deberēt ei intendere diebꝰ
quietis. Et ſicut ſolēnitates figure ſūt eter
ne ſolēnitatis: ſic ⁊ vigilie que preponunt̄
figure ſunt tēporibus penitētie. Uñ i hoc
quod vigilie feſtis preponunt̄: feſtis oſten
ditur qua via ſancti ad gloriā illiꝰ ſolēnita
tis puenerunt: ⁊ qua via oporteat nos ire
ſi ad eam volumus puenire. Ber. Uniuer
ſum tēpus penitētie quedā vigilia ē ſolēni
tatis future: ⁊ eterni ſabbati quod preſtola
mur. Nec cauſaberis vigilie diuturnitatē:
ſi eternitatē ſolēnitas attendas. Sicut bea
tus Ber. Tangit in feſtis iſtis vigilia equa
lis eſt feſto. Feſtum enim diurnū procedit
vigilia diurna. Sed ſolēnitatē illā eternaꝫ
p̄cedit vigilia quaſi vnius cōparatione illiꝰ
ſolēnitatis. iuxta illud ps. Mille anni ante
oculos eius. ſi. di. heſter. que preterijt. Sed
ſunt qui volūt facere feſtum ſtultoꝝ. Priꝰ
eniꝫ volunt facere feſtum q̄ vigiliā. Illorū
feſtum nō diurnum eſt: vigilia vero eterna
erit. Ipſi facient vigiliā cū diabolo in iſer
no. Non in pane ⁊ aqua imo erunt ꝑ infi-
nita milia annorꝫ. Quod ligna eoruꝫ ar
debit igne: ⁊ vnicā guttā aque habere non
poterunt. ad hoc. Luc. xvi. De diuite epu-
lone: qui tot anni tranſacti ſunt petijt gut
tam aque nundū hꝫ. ¶ Tertio dꝫ medita
tio verſari circa teipſum: vt videas in quo
ſtatu es. Geñ. iij. Adam vbi es. Et vt exco
gites defectus tuos: ⁊ quō facilius ad ſalu
tem poteris puenire. ¶ Quarto vero debꝫ
verſari meditatio circa ſanctū cuius feſtū
celebratur. circa quē tria debemꝰ attende-
re. Auxiliū ſancti. exemplum eius. Cōfuſio
nē noſtrā. Sicut docet beatus Ber. Auxi
liū ſancti: qꝛ potens in terra potentior in
celis ē ante faciē dñi dei ſui. Si dū adhuc
viuerēt miſertꝰ eſt peccatoribus: ⁊ orauit
pro eis: nunc tanto melius quāto veriꝰ co
gnoſcit miſerias noſtras ora pro nobis ad
patrē. qꝛ beata illa patria caritateꝫ eius nō
mutauit ſed augmētauit: ſed qꝛ impaſſibi
lis factus eſt: ideo nō[n] icōpaſſibilis factꝰ

eſt. Sed nunc poti⁹ induit ſibi miſericordie cū ante fontē miſericordie aſſiſtit. Eſt ⁊ alia cā que magis vrget ſanctos vt ſolliciti ſint de nobis: q̄ꝛ iuxta vocez apl'i deus pudet de nobis ſiue nobis conſumentur. De exemplo planū eſt. Sed ⁊ diligentiori intuitu cōfuſionē nr̄am inſpiciam⁹. Quia hō ille ſimilis fuit nobis paſſibilis ex eodē luto formatus ex quo ⁊ nos. Quid ē ergo quod nō ſolū difficile imo impoſſibile credimus vt faciamus opa que fecit. Sic in ſolēnitatibus ſanctorū gaudere ⁊ confundi deberemus. Gaudere: q̄ꝛ tales ⁊ tātos patronos premiſimus. Confundi: quia eos imitari nō poſſumus. ita hoc ſemper gaudium noſtrum in hac valle lachꝛimarum: pane lachꝛimarum condiri debet.

¶ Quod vacandum ſit orationi in feſtiuitatibus.

o Rationi etiā vacanduz eſt i feſtis ſicut ⁊ ſancte meditationi. Meditatio eniz ⁊ oīo ſūt quaſi duos pedes quibus in celum aſcendenduz ē. Ber. Aſcendimus duobus pedib⁹ meditatione ⁊ oīone. Meditatio q̄d deſit docet oratio ne deſit obtinet. ¶ Tunc etiā intendendū eſt elemoſinaruz largitioni iuxta illud. Comedite pinguia ⁊ bibite mulſuz: ⁊ mittite partes his q̄ nō preparauerūt ſibi. Sz multi hodie nihil horū obſeruāt ꝓpter qd̄ ſolēnitates iſtitute ſūt: q̄ꝛ nec a terreno ope vacant: nec pondera peccatorū deponūt: ⁊ amplius peccāt in feſtis q̄ in alijs dieb⁹: ⁊ neglecta vtilitate anime delitijs corporali

2 bus itendunt. ¶ Contra illos q̄ a terreno ope nō ceſſant. Primo pōt valere quod legitur Numeri. xxv. De illo q̄ colligebat ligna in ſabbato: quē Moyſes ⁊ Aaron reduxerūt in carcere regrentes a dn̄o q̄d de eo facerēt. Dixitq̄ dn̄s ad Moyſen. Moriatur morte homo. Obꝛuat eum lapidib⁹ oīs turba extra caſtra. Qd̄ factū miſticuz ē ligna ſpūaliter ſcindit q̄ materiā ignis infernalis ſibi colligit. Qui lapidandus ē: q̄ꝛ duris obiurgationibus: increpandus ē q̄ nō vult ceſſare in feſtis: quin mala ad ſui incendiū colligat. Poteſt etiam valere contra hoc peccatum horum ſi oſtendatur magna igratitudo ⁊ peruerſitas que ſunt in hoc peccato.

¶ De ingratitudine nō obſeruantiū diem dominicum.

m Notandū ergo quod illi q̄ dn̄icaz

n diem nō obſeruāt: ingrati ſūt deo de creatione mūdi: ⁊ de hoc quod pro eis voluit naſci in valle huius miſerie ⁊ de beneficio qd̄ mundo cōtulit in die ſue reſurrectionis: ⁊ in die penthecoſtes quādo ſpm̄ ſanctū miſit in diſcipulos. Dia. n. iſta die dn̄ica facta ſūt ꝓpter que dies illa celebris habēda ē. Talis peccāt in patrez ⁊ filiū ⁊ ſpm̄ ſcm̄. In patrē cuius potētia mundus creatus eſt. In filiū cuius potētia mundus redemit. In ſpm̄ ſan. qui tali die miſſus eſt in mundū: ipſi ingrati ſunt ſuo creatori: redemptori: ⁊ cōſolatori. bene deberent aliquid pro deo facere die illa que de⁹ mundū fecit pro ipſis. Bene debēt cauere a morte ſua in die illa qua fili⁹ dei natus eſt pro eis. Debēt etiaz cauere a caſu in honorē dominice reſurrectionis. Non debēt etiā ſpm̄ ſcm̄ ab hoſpitio ſuo repellere in die illa qua eccleſie datus fuit.

¶ Quadruplex ratio q̄re celebrare debem⁹ ſabbatū in honore beate Marie. n

e Et notandū eſt qd̄ ſicuti q̄druplex ratio aſſignatur quare dies dominica celebris habeī. ſic pōt q̄druplex ratio aſſignari: quare beate virginis i ſabbato potius honor exhibet q̄ alijs diebus. ¶ Prima ratio ē: q̄ꝛ beata ꝟgo i ſabbato in quo deus fuit in ſepulchro in fide ſtetit apoſtolis diſcedētib⁹. ¶ Scd̄a rō eſt quia ſicut a ieiunio ſexte ferie fit tranſitus per ſabbatum ad ſolemnitatem dominice ita a miſeria preſentis vite vel peccati trāſitus ad ſtatum glorie vel gratie per beatam virginem. ¶ Tertia ē: q̄ꝛ tali die multotiens legitur beata virgo miracula feciſſe ⁊ beneficia peccatoribus preſtitiſſe.

¶ Quarta eſt: q̄ꝛ apud grecos fuit q̄dam ymago beate virginis cuius velamē a nona ſexte ferie diuina virtute recedebat: ⁊ poſt nonā ſabbati ſimiliter dei virtute redibat. cuius miraculi hec ratio potuit eſſe vt oſtenderet qd̄ precipue tali die facies beate virginis peccatoribus orantibus intendebat. ꝓpter quod greci diem illā ſolēnez dixerunt. Deinde conſuetudo illa ad latinos trāſiuit q̄tum ad hoc vt nulla die ſpecialis honor beate virgini exhibeatur.

¶ Ualde peruerſi videntur qui nolūt in feſtis diebus a terreno opere vacare q̄ potius nolunt laborare in ſeruicio diaboli q̄ quieſcere in ſeruitio xp̄i. Qui potius eli/

fieſtas

gunt ſtatum miſerie vt in ſudore vult⁹ ſui
pane veſcantur q̄ ſtatum ante peccatuꝫ vt
ſine ſudore panem ſuum comedebat po-
tius volunt hic inchoare infernum ſuuꝫ q̄
paradiſum. Quedam inchoatio paradiſi
eſt quies ſolemnitatum. potius volunt la-
borando ire in infernū q̄ quieſcēdo ire in
paradiſum. Eccleſia per quietē ſolēnitatū
vadit celerius in paradiſum q̄ per laborē
ferialiū dierū. Quod figuratum eſt in hoc
quod legitur Act. i. Qđ mons oliueti erat
iuxta ieruſalē ſabbati habēs iter. in monte
oliueti eccleſia deſignetur q̄ per quietē ſo-
lēnitatū in celeſtē ieruſalēꝫ tendit. Contra
illos qui pondus peccati in feſtis nolunt
deponere. ¶ Primo videt̄ eſſe qđ legit̄. ij.
Eſdre vi. Qđ Neemias die ſabbati clauſit
portas ieruſalē ne īferrentur venalia: ⁊ cō
minatus eſt eis qđ ſi ſecūdo hoc facerent
poneret in eos manus. Tales q̄ pōdera
peccatorū in feſtis deponere nolunt valde
peruerſi ſunt. Poti⁹. n. volūt portare onus
diaboli graue q̄ onus xp̄i leue. Qđ onus
xp̄i ſit leue habet̄ Mat. xi. Quod on⁹ dia
boli. ſ. pctm̄ ſit graue habet̄ ex illo ꝟbo p̄s.
Sicut onus graue grauate ſunt ſuper me.
Et ex hoc qđ zacha. v. figurat̄ iniquitas p̄
talentū plūbi. Tales potius volunt por
tare onus qđ demergat eos in ꝓfundum
inferni q̄ onus pro quo detur eis gloria pa
radiſi. Et cū ipſi non permitterent aſinuꝫ
ſuū oneratū eſſe vltra q̄ debeat ſibi ipſis ī
hoc nullo modo compatiunt̄: nec in feſtis:
nec in alijs diebus. Portitores ad col-
lum vident̄ eſſe diaboli. vn̄ apparet quod
malū dn̄m habēt qui nec feſtis dieb⁹ per-
mittit eos quieſcere. diabolus videtur eſſe
dn̄s eoꝝ. de quo ſcriptū eſt. Crudelis eſt ⁊
non miſerebitur. Peccator nō ſolū ſeruus
peccati eſt vel diaboli. Immo eſt q̄ſi pec-
catum ipſius. Unde ſuper illud. Miſit in
eos irā indignationis. Dicit glo. Tantum
pōt diabolus in hoīe malo q̄tuꝫ homo in
pecore ſuo. Itē p̄s. Cōtritio ⁊ infelicitas i
vijs eorū ⁊ viā pacis nō cogno. Impietas
que in eis eſt nō p̄mittit eos quieſcere. vn̄
Iſa. vij. Impij quaſi mare feruēs qđ qe-
ſcere nō pōt. Et Treno. i. Peccatū pecca-
uit ieruſalem. ꝓpterea inſtabilis facta eſt:
Muſce que vexauerunt egyptios eos ve-
are videntur. Greg. Iſrael ſabbatum ac
cepit in munere. egyptus percutitur mu-
ſcarum multitudine. Magis beſtiales
vident̄ eſſe tales q̄ aſina Balaam. In hoc
quod ipſa conqueſta eſt de domino ſuo q̄
inique agebat in eam. vt legitur Numeri
xxij. Ipſi aūt neſciunt cōqueri de dn̄o ſuo
diabolo qui adeo inique agit in eos. Fa-
tuus videtur eſſe qui pro talibus petit re-
quiem eternam poſt mortē eoꝝ. Cum ipſi
in vita ſua nun̄q̄ requiē amauerunt. precī
pue cū ſcriptū ſit in fine Iſa. Erit ſabbatū
ex ſabbato. Ex quiete. n. mentis in preſenti
ſequitur requies in futuro dicit dominus.
Mat. xi. Uenite ad me oēs qui laboratis
⁊ onerati eſtis. ⁊. c. rc. vos ⁊ miſeri fugiunt
eum. Clamat aūt diabolus cōtrariū: ⁊ mi
ſeri hoīes currūt ad eū. ¶ De illis aūt qui
magis peccāt in feſtis q̄ in alijs dieb⁹. no-
tandū eſt ꝙ ipſi ſunt valde fatui ⁊ pueriſi:
qui in tēpore ictō: nō ſancte volūt viuere:
ſimiles illis q̄ extra eccleſiā cauerēt a pctō
⁊ in eccleſia ſe omni immūdicie exponerēt.
Sicut enim loco ſancto deferendum eſt:
ſic ⁊ tempori ſancto. ¶ Siquis in omni-
bus feſtis araret ⁊ foderet. ipſe multū ma
lus reputaretur. Quomodo ergo nō mul-
tum peccant qui in diebus dominicis for
nicantur. Citius enim poſſet cōcedi: ꝙ ali
quis in omnibus feſtis araret ⁊ foderet, q̄
quod ſemel die dominico fornicaret̄. Non
ideo inſtituit eccleſia: vt in feſtis ceſſaret̄
a terrenis officijs que bona ſunt vt malis
intenderetur. ſed vt intenderetur ſpiritua
libus que meliora ſunt. feſta inſtituta ſunt
ad gratiam ſanctoruꝫ acquirendam: ⁊ ipſi
eoruꝫ iram prouocant. Tempus illud qđ
dei ſeruitio appropriatum eſt: diabolo de-
dicant a peccato cupiditatis. tūc in aliquo
ſibi non cauent: ⁊ ebrietati: ⁊ luxurie: ⁊ ſu
perbie: ⁊ laſciuie: ⁊ ceteris vitijs ſe expo-
nunt. Amplius offendunt deum in dn̄ica
vna q̄ per totam ſeptimanam. Nō vident̄
talia feſta eſſe dei. Iaꝫ videtur impleuiſſe
in magna parte demones quod intende-
bant. Iam eniꝫ pro magna parte qeſcere
faciunt dies feſtos dei a terra. Solemnita
tes eccleſie iam pro magna parte ſimiles
illis facte ſunt. de q̄bus legitur Iſa. i. So
lēnitates vr̄as odiuit aīa mea. facta ſūt mi
hi moleſta. laboraui ſuſtinens. ⁊ Treñ. i.
Uiderūt eā hoſtes ⁊ deriſerūt ſabbata ei⁹
¶ Illi ſc̄o qui ī feſtis vtilitati corporis va-
cant: ⁊ delitijs corporalib⁹: ⁊ ornatui cor-

porum ſimiliter valde perverſi ſunt. De ancilla enim dominã faciunt ⁊ feſtuꝫ quod deberent facere deo celi faciunt ſuo ventri hi ſunt quorum deus venter eſt vt legitur ad Phi.iij. Hi nõ domino ieſu xp̃o: ſꝫ vẽtri ſuo ad Roma.xvij. Contra ſolemnitates eorum dicit Jero. Valde abſurdũ eſt nimia ſaturitate velle onerare ventrẽ quẽ ſcimus deo per ieiuniuꝫ placuiſſe: ⁊ Leui. xxiij. Sabbatuꝫ requietiõis eſt: affligetiſq; animas veſtras. Ipſi credunt vt videt̃ quod feſta ideo ſint inſtituta vt refectioni vnius facti poſſint vacare ⁊ ipletioni vniꝰ vaſis immundi. ſ. ventris Ideo dominꝰ ꝯminatur eis miro modo. Malac.ij. Vix auderem cõminationem illam dicere niſi ſpiritus ſanctus per prophetã eam dixiſſet Sic enim legitur ibi. Diſpergam ſup̱ vultum veſtrum ſtercus ſolẽnitatum veſtrarum dicit dominus.

¶ De inobedientia cõtemnentium excõicationem ⁊ ꝙ valde tremenda ſit.

s Equitur de inobedientia eorũ qui contemnunt quãdo ab eccleſia excõicantur. Et notãdum in p̃mis quod due ſunt ſpecies excõicationis. ſ. maior ⁊ minor Minor ſeparat a ſacramẽtis eccleſie. maior vero ſeparat ab ingreſſu eccleſie: ⁊ a cõmunione fidelium: ⁊ ſacramẽtis eccleſie. ⁊ hoc dicitur Anathema. Et poſſunt. xi. rationes oſtendi quare multuꝫ timenda ſit excõmunicatio. Primo timenda eſt quia eſt ictus gladij ſp̃ualis ꝙ magis timendus eſt q̃ materialis. De his gladijs legitur Luc.xxij. Ecce duo gladij hic Aug. dicit etiam de illo qui excõicatur quod grauius eſt hoc illi quã ſi gladio feriretur ſi a feris deuoraretur ſi in flammis exuriretur. ¶ Secundo timenda eſt excõicatio q: excõicatus eſt vt homo valde infirmus qui nullum remediũ vel medicinam poteſt habere. Ipſe eni ſep̱atus eſt a ſacramẽtis eccleſie que ſunt quaſi medicĩe. De q̱bus medicinis legitur Eccle.xxxviij. Vnguentarius faciet pigmenta ſuauitatis ⁊ vnctiones cõficiet ſanitatis. ¶ Tertio vero timẽda eſt quia excõicatus eſt velut homo captus ab hoſtibus ſuis omni auxilio deſtructus: ⁊ omni ſuccurſu: q: p̃uatus ẽ a cõmunione fideliũ: nec partem habet in aliquibus bonis que fiũt ab eccleſia. Ipſe eſt ſimilis illi qui cecidit in foueaꝫ vel ſub onere: nec habet qui ſubleuet ⁊ ideo ve illi. Eccle.iiij. Ve ſoli quia cum ceciderit nõ eſt qui ſubleuet eum. E cõtrario vero dicitur. Prouer.xviij. Frater qui iuuatur a fratre q̃ſi ciuitas firma. ¶ Quarto timenda eſt quia excõicatus eſt quaſi infirmus morbum habens infectiuum: qui a conſortio hominũ eijcitur. Ideo lepra multũ ab hominibus timetur. quia morbus ꝯtagioſus eſt: ⁊ multi ſunt qui dicunt alias infirmitates det mihi deus ſi placuerit ſibi ſed a lepra me cuſtodiat. Excõicatio velut lepra ſpiritualis eſt. vnde per leprã marie figurata eſt Numeri.xij. Et in hoc excõicatus eſt deterior ceteris peccatoribus: q: ſi alij peccatori loquor vel aliter cõico qualiſcũq; ſit ex quo nõ eſt excõicatus nõ eſt mihi periculum. Sed in excõicato magnum eſt periculum. Unde aliqui ſunt qui potius eligerent mori quã ſemel ꝯmunicare excõicato alicui cum deliberatione in caſu nõ cõceſſo. Et in veritate melius eſſet comedere cuꝫ porco quã cũ excõicato. Deterioris cõditionis in hoc videtur eẽ excõicatus q̃ infidelis vñ. i. Cori.v. Si quis frater nominatꝰ inter vos: ⁊ eſt fornicator: aut auarus ⁊c. cum hmõi nec ſ꜡ cibũ ſumere. Augu. Eaꝫ noiationem intelligi voluit apoſtolus que fit in quenq̃ cum ſcia ordine iudicario: ⁊ itegritate p̱fertur. Eodeꝫ vero decimo ſic legitur Si quis infidelium vocat vos ad cenam ⁊ vultis ire omne quod vobis appoſitũ fuerit manducate. ¶ Quinto vero timenda eſt excõicatio: quia excõicatus eſt velut canis imundus cui non licet intrare eccleſiam. Et in veritate magis oſtenditur deus quando ipſe intrat eccleſiam dei q̃ ſi vnus canis intraret Apoca.vlti. Foras canes. Eccl.xiij. Que cõicatio ſancti ad canem: ¶ Sexto timenda eſt excõicatio. q: excoicatus eſt quaſi membruꝫ abſciſum a corpore quod nullius valoris eſt Quid valet manus p̃ciſa a corpore Et ſicut ſuper omnia timenda eſt abſciſio membri a corpore eius. ſic nihil magis debet timere xp̃ianus q̃ ſeparari a corpore xp̃i qd eſt eccleſia vnde. Augu. ſup Jo. Nihil ſic dꝫ formidare xp̃ianus q̃ ſeparari a corpore xp̃i iam non eſt membrum eius. Si nõ eſt membꝝ eiꝰ iaꝫ non vegetatur ſpiritu eius. ¶ Septio timẽda eſt excõicatio: quia homo excõicatus ſimilis eſt palmiti abſciſo a vite q̃ nil

noꝛis valoꝛis eſt q̄ ceteri rami. poſtq̄ abſci
ſus eſt cū valde vtilis ſit dum viti adheret
abſciſſus valet adhoc quod in igne ponat.
Ex alijs ramis multa vtilia fieri poſſunt.
ſed non ſic ex palmite. vnde Eze. xv. Fili
hominis quid fiet de ligno vitis ex oībus
lignis nemoꝛum qui ſunt inter ligna ſilua
ruꝫ. Nunquid tolletur de ea lignum vt fiat
opus aut fabꝛicabitur de ea paxillus vt de
pendat in ea quodcūq̄ vas. Ecce igni da-
tum eſt in eſcham: ⁊ in Jo. xv. Sicut pal-
mes nō pōt facere fructū de ſemetipō niſi
manſerit in vite ſic nec vos niſi in me mā
ſeritis. Octauo timēda eſt excōicatio q̄a
ille qui excōicatus eſt ſathane traditur. Si
cut eccleſia hereticos cōuictos relinquit ſe
culari ptāti ita illos qui excoicantur pote-
ſtati ſathane tradit. vnde Augu. Oīs xp̄ia
nus qui a ſacerdote excoicatur ſathāe tra
ditur q̄uō? Quia extra eccleſiā eſt diabolꝰ
ſicut in eccleſia xp̄s. Ac ꝑ hoc diabolo tra-
ditur qui ab eccleſiaſtica coīone remouet̄
⁊ apl's. i. Coꝛin. v. Ego quidē abſens coꝛ-
poꝛe preſens ſpū iam iudicaui vt p̄ſens eū
qui ſic operatus eſt in nomine ieſu xp̄i cō
gregatis vobis ⁊ eo in ſpiritu cuꝫ virtute
domini noſtri ieſu xp̄i tradere huiuſmodi
hominē ſathane. Et loquebatur de coꝛin-
thio foꝛnicatoꝛe qui erat excoicatus. No
no timenda eſt excō. quia excōicatus eſt ſi
cut infidel'. vnde. Mat. xviij. Dicit dn̄s de
excōicatio ſi eccleſiaꝫ non audierit ſit tibi
ſicut ethnicus ⁊ publi. Decimo timēda
eſt exemplo: q2 excōicatus videtur eſſe de
terioꝛ q̄ gentilis. Eſt. n. q̄ſi apoſtata a xp̄ia
na religione. vnde cōiter dicūtur excōicati
eſſe extra legem. ⁊ extra xp̄ianitateꝫ. Et ſi-
cuti deterioꝛis cōditionis eſt qui ab aliqua
religiōe apoſtat auit q̄ ille q nūq̄ in religio
ne fuit. Et ille qui degradatus eſt ab oꝛdi-
nibus ſuſceptis deterioꝛis videtur eē con-
ditionis q̄ qui nūq̄ oꝛdines ſuſcepit. Ita q
e xtra xp̄ianitatem poſitus eſt ꝑpter culpā
ſuā deterioꝛis eſt conditionis q̄ q nūq̄ xp̄ia
nus fuit. vn̄ ſuper illō ſit tibi ſicut ethnicꝰ
⁊ publi. dicit Glo. Deteſtabilioꝛ ē qui ſub
nomine fidel is agit opera infideliū q̄ apte
infidelis. Infidelis aliq̄ legeꝫ habet: ſed ex
cōicatus nullam videtur habere cum ipſe
extra legem xp̄ianoꝝ dicatur eſſe ⁊ nō ſit
iudeus vel gentilis. Inutilis etiaꝫ videtur
eſſe: ⁊ quo ad deū ⁊ quo ad mundū. Jō.
n. eſt apoſtata vir inutilis vt legitur ꝓuer.
vi. Undecio timenda ē exēplo: quia iſto
peccato dyabolus multos lucratur. vn̄ qui
dam dyabolo loquēs in quodā demonia
co poſt multas admirationes cuiuſdā bo
ni viri dixit ei quod hoc erat peccatū quo
plures lucrabatur. Unde excōicatus vna
die q̄ūq̄ facit peccare. c. perſonas duꝫ facit
eas cōicare ſibi. Duodecimo timēda ē
excō. q2 valde damnoſa eſt. Aufert. n. ho-
mini parteꝫ ſuā de omnibus miſſis ⁊ alijs
bonis que fiunt in eccleſia dei quod nō eſt
paruū dānuꝫ. Quis enim digne ſufficeret
enumerare valoꝛē vniꝰ miſſe. Et hoc que
dicta ſunt de maioꝛi excōicatione intelli-
genda ſunt.

¶ De inobedientia contēnentium mino-
rem excōmunicationem.

Sequitur de peccato eoꝝ q cōtēnūt
minoꝛē excōicationē: ⁊ ideo nō ti
mēt cōicare cū excōicatis lꝫ coicā
do minoꝛē excōicationem incurrāt. Notā
dū ē quod ille qui cōicat excōicato peccat
in ſe ⁊ in eū cui coicat: ⁊ illuꝫ pro cuius in
iuria excōicatio lata eſt ⁊ in matrē ſuā ec-
cleſiam: ⁊ in patrem ſpūalē qui fert ſnīam
⁊ in patrē celeſtē: in ſe peccat: quia non ca
uet ſibi ab eo qui habet moꝛbū cōtagioſuꝫ
in quo videtur minus ſe amare q̄ poꝛcum
ſuū poꝛco. n. ſuo bene caueret de alio poꝛco
qui moꝛbum cōtagioſum haberet. Et ide
eum etiam cui cōicat peccat: q2 cū ipſe ſit
infirmus ad moꝛtem ipſe aufert ei reme-
diuꝫ vel ſalutē. Minus. n. efficax redditur
dum cōfuſionē ipſius minuit per quā coꝛ
rigi debuit Eccle. iiij. Eſt cōfuſio adducēs
gloꝛiam ⁊ Dauid. Imple facies eoꝝ igno
minia ⁊ que. no. t. do. ⁊ Michea. iiij. Egre
dieris de ciuitate ⁊ veniens in babilonem
ibiq̄ liberaberis. Peccat etiaꝫ in euꝫ pro
cuius iniuria excōi. lata eſt: q2 aufert ei reꝫ
ſuam. Peccat etiā in eccleſiam quoniā
malo exemplo coꝛrumpit ⁊ cuius ſocietati
pꝛeponit ſocietatem eoꝝ qui ſunt vt le-
proſi immo ſicut canes ⁊ poꝛci. Peccat ēt
in patrem ſpiritualem cuius ſententiā cō-
temnit. Peccat etiam in deum quē in mi
niſtro ſuo ſpernit. Luc. Qui vos ſpnit me
ſpernit. Ipſe potius amare priuari menſa
dei. i. altari q̄ menſa excōmunicati: ⁊ poꝛ-
cus amat ſocietatem filioꝝ diaboli q̄ ſo-
cietatem filioꝝ dei. Ideo merito in infer

no ſocius erit diaboli. Quidaꝫ in vitas patrum. Qui non vult ianuam eccleſie hu miliatus ingredi neceſſe habet in ianuaꝫ inferni non ſpõte damnatus introduci.

¶ De peccato indiſcrete precipientium.

Sequitur de peccato indiſcrete pre cipientium Et notandũ ẽ q̃d mul tis modis aliq̃s indiſcrete p̃cipit vel cum ſuperbie precipit iuxta illud. Eze. xxxiiij. Quod pierat nõ requiſitis: ſed cuꝫ auſteritate impabatis eis. ⁊ cum poma. Sene. Remiſſus iperanti melius peccat. Natura cõtumax eſt aius humanus: ⁊ in cõtrarium atq̃ arduũ nitens facilius ſe quitur q̃ ducatur. Iteꝫ indiſcrete p̃cipit qui nimia vel nimis grauia p̃cipit. Mat. xxiij. Alligant onera grauia ⁊ impo. i hu. ho. ⁊c. ⁊ Act. xv. Quid temptatis deum iu gũ imponere sup ceruicem diſcipuloꝝ q̃d neque vos: neq̃ p̃res veſtri po. po. Itẽ indiſcrete p̃cipit qui precipiendo ſenſum ſuũ ſequitur. ſicut illiq̃bus dñs ait. Mat. xv. Irritũ feciſtis mandatũ dei pp tradi. ti. Et poſtea ſine cã colunt me docẽtes do ctrinam ⁊ mandata hoim. Item indi ſcrete precipit qui nõ beneplacituꝫ dei nec vtilitatẽ ſubditorum: ſed ppriã vtilitateꝫ i p̃cipiendo querit. Et notandũ eſt q̃d p̃ latus in precipiendo deberet eſſe miniſter dei ⁊ deferre mandatuꝫ eius ad ſubditos ⁊ mandando ſeruire deo deberet ⁊ ſubdi tis. vnde Augu. in lib. de moribus eccleſie vbi oñdit oẽm virtutem eſſe amorem dei dicit q̃d iuſticia eſt amor ſoli amato ſerui ens ⁊ ideo recte imperãs.

¶ Sex que debent prohibere prelatos a multitudine preceptorum.

Sex vero ſunt que deberent p̃latos cohibere a multitudine precepto rum. ¶ Primũ eſt q̃d primis pa rentibus legũtur duo precepta fuiſſe. Ge. ij. Ex omni ligno paradi. co. De ligno aũt ſcientie boni ⁊ mali ne co. ⁊. alterum eorũ trangreſſi ſunt. ¶ Secũm eſt hoc quod ni timur inuentum ſemper cupimuſq̃ nega ta. Sicut ipetus aque creſcit obſtante ven to ſic deſiderium creſcit in iſtis qui nõ ha bent gratiam pp prohibitioneꝫ De nullo alio ligno paradiſi leguntur primi paren tes comediſſe niſi de fructu vetito. vñ ad Ro. vij. Sine lege peccatum mortuũ erat Et ſubditur paruum poſt. Sed cũ veniſſet mandatum peccatuꝫ reuixit. Item paulo poſt lex ſubintrauit vt abundaret delictũ. ¶ Tertium eſt hoc quod prelati potius deberent onera ſubditorum portare q̃ gra uare vñ. Ber. loquẽs prelatis. Quid iugũ veſtrum ſuper eos aggrauatis quorũ one ra: potius portare debetis ⁊. iiij. Re. ij. Di cit Heliſeus ad Heliaꝫ. Pater mi currus iſrael ⁊ auguria eius. Prelatus debet eſſe auguria vt ſubditos regat. ⁊ curr⁹ vt one ra portet. Quartum eſt quod qui nimis emungit ſanguinem elicit vt legitur. Pro uer. xxx. Prelati deberent eſſe vt matres lac dulcis doctrine ſubditis propinando. ſed aliqui hodie pro lacte propinant ſan guinem peccati. ¶ Quintum exemplum eſt xp̃i dicentis. Mat. xi. Iuguꝫ meũ ſuaue eſt ⁊ o. m. le. Ipſe etiam legem nouaꝫ de dit Mat. v. Non imperãdo ſed dulcedinẽ promulgando ad legis amorem attrahen do beati inquit paupes ſpiritu ⁊c. ¶ Sex tum eſt quod prelati adiutores debẽt eſſe ſalutis. Qui autem multa precipiunt po tius ſalutem impediunt. Et notandum eſt quod valde ipij ſunt tales prelati. Ipſi eniꝫ quaſi iugulant proprios filios. Quot enim precepta eis faciunt tot laqueos eis ponunt vnde accidit quod quem nõ ſtrã gulat vnus laqueus ſtrãgulat alius: ⁊ quẽ non capit dyabolus laqueo vno capit alio Ipſi ponunt occaſiones mortis iuxta fi lios ſuos qui quaſi frenetici ſunt cum de berent eas elongare ab eis. Ex morſu põ mi venenati ſunt homines quaſi venenã ti frenetici niſi per gratiam dei ſanati ſint: ⁊ ideo ſibi noxia appetunt. Tales etiam prelati adeo arctant viam paradiſi quod quando aliquis vult ponere in via pedeꝫ ipſe ponit extra viam: Ipſi etiam puulos vnius diei ⁊ conualeſcentes a magna iſir mitate inonerãt quaſi ſi eſſent fortes ⁊ ſa ni. Paruuli vnius diei ſunt qui ad penitẽ tiam veniunt. Ipſi etiam conualeſcunt a magna infirmitate. Nullus tyrannus tot iniũgũt ſub pena mortis corporalis quod ipſi iniũgũt ſub pena mortis eterne: quot eniꝫ precipiuntur tot ſub pena mortis eter ne iniunguntur.

¶ Contra nimietatẽ preceptoꝝ i clauſtra.

Specialiter vero reprehẽſibilis ni mietas preceptorum in clauſtris: hoc enim eſt vnum illorum triuꝫ

cꝫ ſolent religionem deſtruere. Argumētū habemus de hoc Gene. ij. In prima religione qui fuit in paradiſo terreſtri in qua duo precepta data fuerant ⁊ cōtra vnū illorum factum eſt. Secundū illoꝝ q̄ religionē ſolent deſtruere eſt ſingularitas de qua exemplū habemus Iſa. xiiij. De religione ſuperna a qua lucifer hoc peccato electus eſt Sedebo inquit in monte teſtamēti ⁊c. Iuxta illud milia milium miniſtra. ei. ⁊c. ¶ Tertiū eſt amor temporalium de quo habemus exemplū. Actu. v. De Anania ⁊ Saphira: qui de abbatia Petri occaſione temporaliū perierunt. Sicut clauſtrales cauēt ab alijs occaſionibus peccandi ſicut a multiloquio in quo nō deerit peccatū. vt legitur Prouer. x. ⁊ a iuramēto ex quo ſequitur frequenter periurium ſic deberent cauere a nimietate preceptorum ex qua frequenter ſequitur tranſgreſſio.

¶ Contra nimis facile excommunicātes.

Sequitur de peccato eorum qui nimis ꝟ facili excoicant. A quo peccato deberēt cohibere ſpāliter iſta iiij. ſcilicet quod excōmunicatio ē abſciſio mēbri: a corpore eccleſie. vnde ad omnia alia mēbra remedia debēt adhiberi anteq̄ excoicatio fiat ſicuti mēbro infirmo adhibētur primo multa remedia ⁊ ſi valere nō poſſunt remedia reſcinditur ne pars ſana corrūpatur. ¶ Scdm eſt nobilitas corpis a quo per excoicationem membrū reſcinditur. Corpus eni illud corpus xp̄i eſt miſticum ſcilicet eccleſia. Si rex francie haberet infirmitatē in mēbro nō de facili abſcideretur mēbrum illud. Cum q̄ta ergo cautela abſcindēdū eſt membrū a corpore xp̄i Totū corpus eccleſie contremiſcere deberet quādo vnum membrū debet inde abſcindi. ſicut accidit i corpe humāo. ¶ Tertio vero hoc quod qñ aliquis excoicatur ipē gladio percutitur ſathane traditur ſine cōſilio ⁊ auxilio relinquitur vt prius oſtenſum eſt. Non debet ergo parua cā eſſe pro qua mater filium gladio percutit lupis infernalibus exponit: ⁊ infirmum ad mortē ſine cōſilio ⁊ auxilio reliquit. ¶ Quarto vero eſt hoc qꝺ nō ſequitur vt frequētius ex excoicatione vtilitas que ſolebat cōſequi. Excoicatio autē ſolebat fieri ad hoc vt illi qui excoicabantur corrumpentur. ne populus exēplo eorum corrūperentur hodie cōtrarium accidit vt frequenter: quia qui excoicatur excoicationē cōtēnit: ⁊ ad peccata frena laxat. alij etiam corrumpūtur quia cōmunicant ei. vnde remedium verſum eſt in venenum. ideo raro eſſent faciende excōicationes precipue generales. ⁊ raro eſſent conſtituēdi canones late ſententie.

¶ Tria requirũtur ad hoc q lata ſententia ſit iuſta.

Et notandū eſt quod ad hoc: q̄ ſentētia ſit iuſta requirūtur tria. ſ. quod fiat ex certa cā ⁊ ſufficienter ⁊ zelo iuſticie: ⁊ ordine iuris ſeruato. Deficiente vero aliquo horū iniuſta eſt: tamē ligat ex quo lata eſt ab eo iudice qui hꝫ ſup hoc iuriſdictionē canonicam ⁊ ſeruanda eſt ab eccleſia militante. fallit tamē hoc in duobus caſibus. Unus eſt quādo lata eſt poſt legitimā appellationem. Alius eſt qñ cōtinet intollerabilem errorē. Intollerabilem quidam errorē. Ego intelligo cū ſic dicit excoicans. Excoico te quia credis i deū quia nō fornicaris: quia es obediēs prelatis tuis ⁊ ſimilia. Excoicatus vero iniuſte ſuſtinere dꝫ patienter ⁊ humiliter excoicationē ⁊ repreſentare ſe excoicanti offerens canonicam ſatiſfactione ſi in aliquo offendit ⁊ ſic inſtanter poſtulare abſolutionē. Si ſic fecerit erit ei ad meritum. vnde Augu. Qui iuſtus eſt ⁊ iniuſte maledicitur p̄mīū iuſti illi reddetur. Itē Aug. Aliud eſt ſella terrena. Aliud tribunal celeſte. Ab inferiori accepit ſentētiam a ſuperiori coronam.

¶ De peccato vane glorie. liij.

Sequitur de peccato vane glorie. De quo hoc modo agemus. Primo ponēmus ea que pñt valere ad deteſta. huius peccati Scdo ponemus diuiſionē vane glorie. Tertio vero remedia ↄtra iſtꝰ peccatū. Eſt aūt vana gloria ſcdꝫ Aug. Iudiciū hominū bñ de aliquo opinantiū. ſcdm vero vana gloria cuꝫ magni dicti vel facti frequens fama cū laude.

¶ De hiſque faciunt ad deteſtationē huꝰ peccati.

Ad deteſ. vero hꝰ pcti. Pͥo pñt valere vba ſacre ſcripture q̄ illꝰ diſſuadent vt ē illud Prouer. xxvij. Ne glorieris i craſtinū ⁊ illud Iero. Nō q̄res gloriā ⁊ ñ dolebis cū igloriolus fueris qui laudē nō appetit ↄtumelias nō ſentit

¶ Sc̄do poſſunt valere ad hec exempla. Inter q̄ p̄cipuū eſt exemplū xp̄i. Exēpluȝ vane glorie vitāde dat xp̄s. Mat. viij. Cū dic̄ leproſo curato. vide nemini dixeris: et eiuſdē. xiiij. Ubi miraculo facto d̄ quinq̄ panib⁹ ⁊ duobus piſcib⁹: cōpulit diſcipulos ſtatim aſcēdere naviculā ne vanā gloriam haberent de aliquib⁹ que audirēt d̄ miraculo illo. Et. Lu. x. Ubi repreſſit diſcipulos ſuos qui gloriabātur de miraculis factis videbā inquit ſathanā ſicut fulgur de celo cadentē. Et Jo. viij. Ego gloriam meā nō quero ⁊c. Multi etiā antiq patres fatuos ſe ſimulauerūt vt cavere ſibi poſſent a vana gloria. Uñ cū quidā ſenex in ſpelunca ſua requieſcēs rogaretur multis p̄cibus a quodaȝ ſeculari ſibi miniſtrāte vt veniret orationē factur⁹ ſuper filiū ſuū defunctū cū iret ille ad funus occurrerunt multi cū lampadib⁹ in occurſū eius: q2 ſc̄tūs hō. Cūq̄ ſentiret ſenex ſimulauit ſe ſtultū. expolians ſe mittēs veſtimēta in flumine: ⁊ ſtans nudus lauabat ea. Secularis aūt qui miniſtrabat ei erubuit dicēs populo. Revertimini. ſenex nr̄ perdidit ſenſuȝ ſuū. Et veniens ad ſeneȝ dixit quare hoc feciſſet q2 oēs dicerēt demoniū hȝ ſenex cui ſenex reſpondit. ⁊ ego volebam hoc audire. ¶ Tertio pōt valere ad deteſta. huius peccati vanitas q̄ in eo eſt. Tante āt vanitatis eſt peccatū illō quod licet oia q̄ ſub ſole ſunt vanitas ſint tamē vana gloria vaniſſima hoc nomē ſibi appropriauit. Pōt aūt dici vana gloria: ⁊ q2 valet nihilū: ⁊ q2 vadit ad nihilū. Nihiluȝ valet q2 nec corpori nec anime valet: imo plurimuȝ anime nocet. Naturale ē q̄d apprehendens in re apprehēſa delectetur: et nō ecōuerſo: vt viſus delectat̄ in colore viridi: ⁊ nō color viridis delectatur ex eo q̄d creditur talis vel talis. Sed potius illi qui vidēt eū bonū debent in eo delectari. Preterea que vtilitas eſt canere ex eo quod ē i opinione hoium: vel montibus aureis ex hoc quod finguntur vel imaginant̄ ab hominibus. Sic nulla vtilitas videt̄ eſſe hoī ex eo q̄ magn⁹ ē opinione hoīȝ. Qui autē appetit quod ſit magnus vel bonus in opinione hoium appetit vt videtur quod ipſe habeat tale eſſe quale habet chimera. Ad nihilum. n. vadit vana gloria. Cito. n. fit ignominia ſupbi gloria vt dicit Sene. Sicut pōt patere in domino ieſu xp̄o: qui in tanta gloria in ramis palmarū ſubdit⁹ eſt: ⁊ poſt ab eodē populo: in eodē loco: ⁊ in eodē ipſo tp̄e pauciſſimis dieb⁹ interpoſitis crucifixus eſt: vt dicit. B. Ubi p̄ri⁹ dictū fuerat ei benedictus qui venit i noīe dn̄i. dictū ē poſtea: tolle tolle: crucifige euȝ. Et qui p̄mū vocatus fuerat rex iſrael. poſt audiuit. Nō habemus regē niſi Ceſarem. Et cui primuȝ veſtimenta proſternebātur aliena: ſuis poſtea ſpoliatus eſt. ¶ Quarto pōt valere ad deteſta. huius peccati fatuitas magna q̄ eſt i ea: quā fatuitatē deſignat dn̄s. Mat. xxv. Ubi p̄ fatuas v̄gines amatores vane glorie itelligunt̄. Et poſſūt octo fatuitates aſſignari q̄ inveniunt̄ i eo qui amat vanam gloriam.

¶ Octo fatuitates vanaglorioſi.

Prima eſt quia ipſe permittit ſe illudi vilius q̄ illudentur alicui ceco. Dicit enim diabolus ei. Aperi os tuum: ⁊ ego adimplebo illud. Et ponit ei diabolus cum os deſiderij aperierit gloriam vanam que nihil eſt iuxta illud verbum domini. Si ego gloriam meam quero gloria mea nihil eſt: ⁊ fatuus credit os deſiderij ſui ſic poſſe impleri. ¶ Secūda fatuitas eſt quod gloriam vanam que eſt ad inſtar puncti. eterne glorie preponit. Unde Grego. Stultum eſt inde tranſitoria querere. vnde poſſumus eterna habere. ¶ Tertia fatuitas eſt: q̄ ipſe ponit theſaurum ſuū in archa ſine claue ⁊ ſine ſerra cum poſſet eum ponere in archa ſecuriſſima. ſcilicet in archa conſcientie. Ber. Fidelis ſuimet cuſtos non tutum arbitrat̄ labijs hominum cōmittere gloriam ſuam arche ſine claue ⁊ ſine ſerra. nulliq̄ oīno clauſe nocere volenti non tutum planet ſeđ ſtultum ibi theſaurum tuum recondere: vbi non valeas reſumere cum volueris. Si ponis in os meum: iaȝ non in tua: ſed in mea eſt poteſtate cura vtiq̄ pro meo libito vel laudare te poſſim vel derogare tibi. Sanum vas ⁊ inconcuſſum conſcientia: ⁊ ſeruandis ſecretis ydoneum nullis patens inſidijs niſi violentie cedens. Nulli quippe oculo vel manu acceſſibilis. excepto dūtaxat ſpiritu qui ſcrutatur etiam profunda dei. Quicquid ibi repoſuero

ſecurus ſum. quia non perdam. Seruabit
viuo. defuncto reſtituet. Nam quocūqꝫ va
do ipſa vadit mecum ſecum ferens depo-
ſitum quod ſeruandū acceperat. Adeſt vi
uo: mortuū ſequitur vbiqꝫ gloria vel cōfu
ſio inſeparabilis pro qualitate depoſiti.
¶ Quarta fatuitas eſt qꝺ precio illo quo
potuit emere regnū eternū ipſe emit infer
nale patibulum. Quinta fatuitas ē qꝺ
ipſe non curat qualis ſit: ſed qualis dicatᷣ.
Unde Jo. criſo. Jpocrita vt quid non vis
eſſe laudabilis qui vis vt lauderis? Quo
formoſum eſt apparere formoſius eſt eſſe
¶ Sexta fatuitas eſt: ꝙ ipſe care emit qꝺ
nihil ſcit valere. ſ. quod homines ferant te
ſtimonium bonum de ipo cuꝫ teſtimoniū
illud adeo qui iudex eſt ei⁹ non debeat re-
cipi. Ber. Ut quid alieno vel vnum ipſius
teſtimonio contentus ſum. cuius nec vitu
perio reprob⁹: nec laude dignus inueniar.
Si ante tribunal veſtrum iudicādus aſta
rem merito laude veſtra gloriarer. Nunc
autē ſolius xp̄i iudicio ſim preſentandus.
quante inſanie eſt mei: vł alterius iudicio
gloriari? Sicut Jo. dicit. Tres ſunt q teſti
moniū dant in celo: pater verbum: ⁊ ſp̄us
ſcilicet ⁊ horū teſtimonio ſtabitur in om-
nibus. Septima ſtulticia eſt quod ipſi
volunt ſe regere ſꝫm verba eorū quos ſciūt
ſtultos eſſe. ſ. hyſtrionum: ⁊ aliarum vilīū
perſonarū. Octaua ſtulticia eſt: ꝙ ama-
tor vane glorie rem illam amat quā melius
poſſet habere ſi non amaret. Quia ſcḋm
verbum ph̄i hoc ſoluꝫ habet humana glo
ria glorioſum quod ſe appetentes fugit: et
ſe fugientes appetit. Quinto pōt valere
ad deteſta. huius peccati ſi oſtendatᷣ: quam
cōtumelioſuꝫ ſit iſtud peccatū deo. ⁊ quaꝫ
nociuum homini.

¶ Quō hoc peccatū eſt deo cōtumelioſuꝫ
⁊ ꝓprio ſubiecto nociuum.

v Nde notanduꝫ eſt quod peccatuꝫ
iſtud vero deo contempto creatu
ram deificat. Amator enim vane
glorie ſe principiū facit. dum de operibus
factis gloriatur quaſi a ſe ea habuerit pro
ximū vero ſuum finem conſtituit dum eia
opera ſua facit vt videantur ab hominib⁹
⁊ ſic ydolatria cum creaturā alpha ⁊ o. cō
ſtituat. Unde Jo. v. Quomodo poteſtis i
deum credere qui gloriā ab inuicē queri-
tis: ⁊ gloriā que a deo ſolo eſt non vultis.

Amator vane glorie de ribaldo vno iudi-
cem ſuum facit ⁊ gloriā que ab eo eſt glo-
rie dei preponit: quod non ſit ſine magna
contumelia dei. Amator etiaꝫ vane glorie
ſp̄m puluerem vane glorie deo preponit.
Nocet aūt multū peccatum illud homini.
Aufert enim homini bona ſua ⁊ ſp̄ualia ⁊
temporalia. De tēporalibus patet hoc cuꝫ
videamus principes expendere quecunqꝫ
poſſunt habere propter vanam gloriam.
Quādoqꝫ etiaꝫ in bellis corpora ſua expo
nunt morti propter vanā gloriā. De ſp̄uali-
bus aūt bonis vnū eſt hoc quod vana glo
ria aufert ea. licet eniꝫ amatores vane glo
rie habeant ſimilitudinē bonorꝫ. tamē nō
habent vera bona. Sap̄. Apud ſapientes
ſunt honeſta: apud vero vulg⁹ ſimulacra
reruꝫ honeſtaruꝫ. Quidā ſenex in vitas
patrum. Sicut fieri nō pōt ſimul vt herba
naſcatur: ⁊ ſemē ita impoſſibile eſt vt lau-
dem ⁊ gloriā ſecularīuꝫ habentes ſimul ⁊
fructum faciamus celeſtem. Et nō ſolum
bona aufert homini: ſed etiā in mala con-
uertit. Jn ſeruitute etiā magna hominem
ponit. Et enim ſeruus amator vane glorie
hoīum illorꝫ quoruꝫ iudicia timet. iuxta il
lud apoſtoli. Qui me iudicat domin⁹ eſt.
Jn poteſtate etiam eſt hiſtrionuꝫ fingunt
enim eum talem qualē volunt. quandoqꝫ
enim adnihilant eum: quādoqꝫ magnifi-
cant. Seruus etiaꝫ eſt eorūdem: ita vt dei
cenſum eis veteres veſtes ſuper ſe ⁊ redi-
mat ſe ab eis. Etiam mēbra dei expoliat:
vt tales qui ſunt membra diaboli induat.
Ponit etiam hoc peccatū hoīem i magna
inſtabilitate ſꝫm Ber. verbum. Qui con-
ſcientias ſuas in alienis linguis poſuerūt
modo parui: modo magni: modo nulli vi
dentur. prout linguis hoīum eos laudare vł
vituperare placuerit. Jpſi iuxta ꝟbuꝫ ꝑs.
Aſcendunt vſqꝫ ad celos ⁊ deſcendūt vſqꝫ
ad abyſſos. Jpſi deſcendunt frequenter a
cogitationibus ſuis ⁊ frequēter faciunt ta
lem ſaltum ad qualē voluerunt iudei coge
re dn̄m. vt legitur Luc. iiij. Jpſi ſunt quaſi
galli in turribus eccleſiaruꝫ poſiti qui ad
oēm ventuꝫ mouentur. Prouer. vi. Ne te
ventiles in oēm ventum. Jpſi ſunt harun
do vēto agitata. Jpſi etiā ſunt palee. iuxta
illud Job. xxi. Erunt ſicut palee ante faciē
venti. Et Aug. Adhibe oris iudiciū ⁊ ſcies
quid palea: ⁊ quid granum. vitium illud

magnas vires hꝫ. Vñ Aug. Quales vires
nocendi habeat vana gloꝛia nō ſentit niſi
qui ei bellū indixerit. Quia ⁊ ſi cuiq̄ faci
le eſt laudē nō appetere cū negatur. diffici
le tamē eſt ea non delectari dum offertur.
Grego. Aliquantulū facile eſt humanam
laudem nō appetere. difficillimū aūt obla-
tam reſpuere. vana gloꝛia illos deuincit qui
cetera vicia deuicerunt. Jero. Difficili⁹ ar
rogantia caremus quā auro vel argēto et
gēmis interdum in his abiectis glorioſis
ſoꝛdibus tumemus. Aug. Sunt q̄ de con-
temptu inanis gloꝛie vani⁹ gloꝛiant̄. Ama
toꝛ. n. vane gloꝛie maledictus eſt. Maledi
ctus enī qui partē ſuā deterioꝛē facit. hoc
aūt facit ipſe dum vanā gloꝛiā pre ceteris
rebus appetit vana gloꝛia deterioꝛ ē alijs
poſſeſſionibus: ⁊ q꞉ breuioꝛ. Vñ Job. xx.
Gaudiū ypocrite ad inſtar puncti: ⁊ quia
multos dños hꝫ hō de poſſeſſione iſta. vñ
ab vno aufertur cū ab alijs cōceditur: ⁊ iō
nunq̄ pacifice poſſidetur. Quando enim
aliqs ab vno laudatur ipſe vituperatur a
multis: ꝓpterea vbi ꝑdeſt iſta potius ⁊ vl
tra modū ꝯſtat: nec ſolū ꝑditur: imo per-
dit poſſeſſoꝛē ſuū. Oſee. iiij. Gloꝛiā eoꝛum
in ignominiā cōmutabo: ⁊ i Apoc. Quā-
tū gloꝛificauit ſe ⁊ i delitijs fuit tantū date
ei toꝛ. Et Luc. Hoc vitiū poſt alia rema-
net. Vñ in li. ꝓſperi. Cū oia vitia ſupera-
uerit homo manet periculū ne mēs bñ ſibi
cōſcia poti⁹ in ſe q̄ in dño gloꝛietur. vitiū
iſtud inuadit res ſacras cū alia vitia eas
fugiant. cōmittatur enī iſtud in eccleſia i
ſeruitio diuino: ⁊ melioꝛes de eccleſia nitit̄
maculare: ſꝫ ⁊ religioſos: ſuccūbere ēt facit
i bello ſpūali. ſicut humilitas facit triūpha
re. Sicut. n. dñs virtutē tribuit ei q̄ de vi-
ctoꝛia dat ei gloꝛiā: ſic vires ſubminiſtrat
ei q̄ furatur gloꝛiā. ¶ Ultimo poſſunt va-
lere ad oſteſta. hui⁹ peccati figure qb⁹ pec
cata figurātur in ſacra ſcriptura.

¶ De nominibus vane gloꝛie: ⁊ quib⁹ re-
bus hoc peccatū aperitur.

E Notandū ergo quod vana gloꝛia
n quādoq̄ puluis vocatur. Hic eſt
puluis qui adheſit pedibus diſci-
puloꝝ. vt legitur Mat. x. Jdeo aūt puluis
vocatur vanagloꝛia vt oſtendat̄ qꝺ ſicuti
puluis eſt minima pars terre. ſic vana glo
ria minimū eſt inter bona tēpoꝛalia: ⁊ ſi-
cut puluis ledit oculos coꝛpoꝛis: ſic vana
gloꝛia oculū intentionis: vocatur etiā va-
na gloꝛia ventus: vt inſinuentur fatuos eē
qui eam eſuriunt. ventus enī hoiē inflan-
do ei nocet poti⁹ q̄ ꝓſit. Oſee. xij. Effraym
paſcat ventū. Et Jere. xxij. Oēs paſtoꝛes
tuos paſcit ventus. ventus iſte videtur eē
leuis. tamen trāſfert mōtes a regno dei ad F
regnū diaboli viros. ſ. ſpūales q̄ dicūt mō-
tes. vñ leuaui oculos meos ad montes: vē
tus iſte magnus naues ſubmergit in ma-
ri hui⁹ mūdi. ventus iſte valde timendus
eſt. Ducit. n. in infernū quaſi in ꝑceptibi-
liter. videnī enim ire in paradiſum. vana
etiam gloꝛia quandoq̄ vocatur oleum. vt
Mat. xxv. Vbi dicitur quinq̄ fatue acce-
ptis lampadibus nō ſumpſerunt oleū ſe-
cum. in fatuitate enī aſſimilatur oleo. Jn
veritate tamē gladius eſt inſenſibiliter ho
mines occidēs. vocat̄ etiā flos. Jſa. xxviij.
Erit ergo decidēs gloꝛia exultationis. flori
etiā aſſimilatur in hoc qꝺ cito areſcit. Vo
catur etiā vipera. Act. xxviij. Vbi legit̄ qꝺ
vipera manu Pauli adheſit vt oſtēdatur
quod ſicut vipera ſi manui adheſerit cito
excutitur ſi vana gloꝛia bono operi ſe imi
ſceat cito excutienda eſt. ¶ Figurat̄ etiam
vana gloꝛia ꝑ vxoꝛē quā dñs per Joſeph
ſibi ſolā retinuerat: vt legitur Gene. xxxix.
Vt oſtēdatur qꝺ dñs de operibus noſtris
vult gloꝛiā habere: ſed vtilitatē eoꝝ nobis
reliquit. Et ſic quaſi ad medicinam bona
noſtra adeo habemus. Qui autē ſibi ꝑtē
dei vſurpat. ſ. gloꝛiā merito partem ſuam
amittit. ſ. vtilitatē eternā vel mercedē. Fi-
gurat̄ etiā vana gloꝛia. Mat. xiiij. Per ſal
tatricē que caput Johānis fecit amputari
Vnde poſſet multū timere ille qui hāc ſal-
tatricē videt ante ſe. ꝑcipue ſi cogitet quot
millibus hoium caput amputari fecit. ſ. ſui
coꝛpoꝛis ſed caput nobiliſſimū qꝺ ē xp̄s.
Jdeo etiā ſpecialiter timendū eſt vicium
iſtud. q꞉ inſidiatur oculo ſpūali. ſ. intētioni
qui oculus ſi neq̄ fuerit totū coꝛpus tene-
broſū erit. ſ. tota cōgeries opeꝝ. Mat. vi.

¶ Diuiſiones vane gloꝛie.

Equitur de diuiſione vane gloꝛie
n Notā. ergo q̄ gloꝛia ꝑmo diuidit̄
in verā ⁊ vanā. Vera vero diuidi
tur i verā ſimpliciter ⁊ verioꝛē ⁊ veraciſſi
mā. vera gloꝛia ſimpliciter eſt bonū teſti-
monium cōſciētie. qñ. ſ. aliquis nulli⁹ pec
cati ſibi cōſcius eſt. Apoſtolus. Gloꝛia no-

ſtra hoc eſt teſti.o:c. verior vero gloria eſt
quãdo dulcedo ſpũs ſancti: manifeſte ſen
titur. qñ. ſ. ſpũs ſancti teſti. dat ſpiritui no
ſtro quod filij dei ſumus. veriſſima ẽ glo-
ria eterna. Uana vero gloria diuitur inter
diabolicam ⁊ humanã. ¶ Diabolica ẽ qñ
aliquis gloriat̃ de malicia. Dauid. Quid
gloriaris in malicia ⁊c. Poeta Gloria pec
cati nulla petenda fui eſt. ¶ Humana ve
ro diuiditur in carnalẽ ⁊ ſpũalez. Carna-
lis eſt gloria mundanoꝝ que eſt in pulchri
tudine veſtiuz ⁊ ſimilibus. Spiritualis ve
ro eſt vt gloria ypocritarum.

¶ De his que valent ad deteſtationez glo
rie carnalis.

n Otandũ vero q̃ carnalis gl'ia cõ
paratur lumini q̃d de nocte appa
ret: ⁊ de die nõ. Quale lumen hñt
vermes q̃ dicunt̃ nocticucẽ: ⁊ ſquame pi-
ſcium: ⁊ ligna putrida: nũc apparent diui
tes huius ſeculi lucidi ⁊ clari dum nox eſt
ignorãtie ⁊ culpe. In futuro vero tenebro
ſitas eorum apparebit quãdo erit dies do
mini magnus. ſ. in die iudicij. ¶ Cõparat̃
etiã gloria illa hirundini que auis pictu-
rata eſt ⁊ velociſſime volat. velociter eniz
tranſit gloria huius mundi: ⁊ depicta eſſe
videtur. Ad hãc referri põt illud. Tho. ij.
De nido hirundinum. Unde callida ſter-
cora ceciderunt que Tobiam excecauerũt
Quod verbum repoſitũ eſt in tractatu de
auaricia i capitulo in quo auaricia diuer-
ſis infirmitatibus comparatur. ¶ Gloria
etiam carnalis eſt velut puluis calens: ocu
los hominuz excecans: Eſt etiam flos qui
a pueris huius mundi vel potius a pueri-
libus colligit̃. De hoc flore legit̃ in Jere.
xlviij. Date florẽ Moab: q2 florẽs egrediet̃
⁊ Jſa. xl. Oĩs caro fenũ: ⁊ oĩs gl'ia ei⁹ q̃ſi
flos feni. Gloria iſta vere iſipienti ignomi
nia eſt. Uñ. ij. Macha. i. Gloria peccato-
ris ſtercus ⁊ vermis hodie extollit̃ ⁊ cras
nõ iuenitur. Gloria peccatoris eſt caro ei⁹
que eſt ſtercus. i. ſaccus ſtercorũ: ⁊ vermis
ideſt eſca vermium. Licet vana gloria ab
omnibus ſit contemnenda multum preci
pue tamen a clauſtralibus. Jero. Prima
virtus monachi eſt iudicia hoium cõtem-
nere. Non ſolum non deberet clauſtralis:
non gaudere cum laudatur: immo etiam
deberet turbari. Uñ beata v̉go cũ dixiſſet
angelus ad eam: Gratia plena: ⁊ bñdicta
in mulieribus: turbata ẽſt in ſermone ei⁹.

¶ De octo remedijs contra vanã gloriã.

s Equit̃ de remedijs cõtra hoc pec-
catũ. Et ſunt octo remedia cõtra
ipm. ¶ Primũ eſt abſconſio. Uñ
Jſa. xxxi. Erit vir ſicut qui abſcondet̃ a vẽ
to ⁊ celat ſe a tempeſtate. Et i vitas patrũ.
Sicut theſaurus manifeſtus cito minuit̃:
ita ⁊ virtus q̃libet deperit publicata. Naz
ſicut cera a facie ignis ſoluit̃: ita ⁊ anima
per laudẽ reſoluta perit ab itentione ſua.
hoc remedium figuratum eſt. Exo. iiij. In
manu Moy. que leproſa erat: ⁊ cuz miſſa
eſſet i ſinum ipſius facta eſt ibi ſana. Gre.
Jlle debet publicare bonũ quod agit qui
perfecta humilitate fundatur ⁊ nulla ela-
tione contingitur. ¶ Scõm remediuz eſt
dimiſſio: vt. ſ. homo deſcendat ad ꝓpriaz
infirmitatẽ: ſic enim ſolent facere equitã-
tes quando nimi⁹ ventus flat: ⁊ ipſi tran
ſeunt per aliquem pontem ipſi deſcendũt
ne ventus eis noceat. ſic qui laudatur dz
recurrere ad infirmitatẽ ſuam: ⁊ videbit
ſe falſo laudari: ⁊ ſic poti⁹ erubeſcet q̃ glo-
rietur. Boetius. Qui falſo predicantur ne
ceſſe eſt vt ſuis laudibus erubeſcãt. In vi-
tas patrum quidam frater requiſiuit ab-
batẽ pemenẽ. ſi melius eſſet in domo eius
q̃ cum alijs manere. Reſpondit abbas. ho
mo ſi ſeipſum reprehendit. vbiq3 põt con
ſiſtere. Si autem ſe magnificat nuſq̃ ſtat.
¶ Tertium remediũ eſt cõſideratio ignis
infernalis vel purgatorij. Hoc remedium
inſinuatur nobis. Act. xxviij. Ubi Paul⁹
viperam manui adherentem in ignez ex-
cuſſit q̃ ſpũaliter fit quãdo conſideratiõe
pene qua vana gloria punietur vanã glo
riã a ſe abijcit. ¶ Quartum remediũ con
ſideratio glorie eterne. Quia ſm Grego.
Uileſcunt temporalia cũ conſiderant̃ eter
na: ⁊ ſpecialiter vileſcit vana gloria ſi con
ſidereretur gloria vera. ¶ Quintuz reme-
dium conſiderationis eſt vilitatis vane
glorie que apparet ex hoc quod venalis ẽ
quod inſinuat dñs. Mat. xxv. vbi ſic legit̃
ne forte ſuffi. vo. ⁊ no. ite. po. ad ven. ⁊c.
Teſti. venale repellẽdũ eſt. Apparet eniz
vanitas vane glorie ex vilitate perſonaruz
apud quas habet̃. A vilibus. n. perſonis
quõ põt quis habere gloriam niſi in leui.
Preterea odiunt bonũ ⁊ diligũt malum:
⁊ ꝓpter hoc teſtimoniũ eorũ repellendũ

eſt: ⁊ de bono: ⁊ de malo. de altero ratione
amoris de reliquo ratione odij. Amor enī
vel odium veritatis neſcit iudicium iuxta
verbum beati B. ¶ Sextum remedium
eſt conſideratio magne infidelitatis que ē
in hoc peccato valde enim infidelis ē qui
aufert deo partem ſuam quā in bonis no
ſtris retinuit. Bene deberet homini ſuffice
re pars illa quam deus ei conceſſit cū do
mini ſint omnia exemplum fidelitatis no-
tabile habemus. ij. Re. xij. De Joab prin
cipe milicie qui ſcripſit ad David Dimi-
caui aduerſus Rabath ⁊ capiēda eſt vrbs
nunc congrega reliquam partem populi
⁊ obſide ciuitatē ⁊ cape eam ne cū a me
vaſtata fuerit vrbs noīe meo aſcribatur vi
ctoria. B. Fidelis re vera famulus eſt ſi de
multa gloria domini tui ⁊ ſi non ex cari-
tate ex te tamen tranſeunte parte in mani
bus ſuis adhibere nihil cōtingat. Si quis
ſuper pauca fidelis inuentretur ipſe ſuper
multa bona domini ſui cōſtitueretur. Glo
ria vel laus quedam probatio hominū eſt
vtrum ſint domino fideles vel infideles.
vnde Prouer. xxvij. Quō probatur in cō
flatorio aurū ⁊ in fornace argentū ſic pro
batur homo ore laudantiū. ¶ Septimū
remediū eſt ꝙ qñ offertur hoi gloria offe
rat eā regi glorie cuius eſt dicēs. Non no-
bis dñe nō no. ſed nomini tuo da gloriā:
vel illud Gloria in excelſis deo. ſi ita aſſue
uerit vana gloria cōtra eam non tantā viꝫ
habebit cōtra eum quantam viꝫ habebat
prius. ¶ Octauū remediū eſt ꝙ hō opus
illō cui vana gloria adheret dimittat cogi
tās illud opus eē amiſſū ⁊ potius de illo
eē flendū ꝙ gloriandū. Quod remediū fi-
guratū eſt Geñ. xxxix. In hoc qđ Joſeph
reliquit pallium cui dña ſua adheſit.

¶ De ypocriſi. liiij

D Icto de peccato vaneglorie dicen
dū eſt de ypocriſi: qꝛ hoc peccatū
ex illo ꝓcedit: ꝓpter hoc enim qđ
qs amat vanāgloriā ſimulat ſpē ſanctita-
tē. Agemus āt hoc modo: de pctō. Pri-
mo ponemus ea que faciunt ad dete. hui⁹
peccati. Secundo aſſignabimus diuer
ſas ſpecies ypocriſis.

¶ Octo ad deteſtationem ypocriſis.

A N Otādū ergo qđ octo ſunt que poſ
ſunt valere ad dete. huius peccati.
¶ Primo verba ſcripture: que illō
diſſuadent: vt eſt illud. Eccleſi. i. Ne fueris
ypo. in cōſpectu hoīū: ⁊ illud Deut. xxij.
Nō indueris veſtē que ex lana linoqꝫ cō-
texta eſt. Per linū ꝙ ſubtilius eſt cogitatio
nes ſuperbie intus clauſe itelligunt: p la
nā que alba eſt opera extra lucentia: vnde
in ypocrita ſub lane groſſicie linū iacet: qꝛ
ſub puritatis imagine deprehendi calidi-
tas non valet: ⁊ ob h̄ clauſtrales nō lineis
induunt ad carnē. Qđ diſſuadet. Mat. vij.
Ubi ſic legitur. Cum facis elemoſynā noli
tuba canere ante te ſicut ypo. fac. Et poſt.
Cum oratis non eritis ſicut ypo. ¶ Secū
do pōt valere ad deteſtationē huius pec-
cati ſi ypocrita diuerſis generibus rerum
comparetur.

¶ Quibus rebus aſſimilatur ypocrita.

N Otandū ergo ꝙ ypocrita ē ſimia
diaboli volens imitari filios dei
⁊ qđ filij dei faciant ad ſui decora
tionem ipſe facit ad ſui iugulationē ſicut B
refertur de quadā ſimia que cum vidiſſet
quomodo quidā raſor raſiſſet: poſtea vo
lens imitari eum iugulauit ſe. Ipſe etiam
ſimiles ſunt ſterquilinio niue cooꝑto qđ
eſt exterius candidum intus fetidum: ipſe
etiam eſt vt ſepulchrū exterius dealbatum
intus vero plenum oſſibus mortuorū vt
legitur. Mat. xxiij. ¶ Itē ſimilis eſt vaſi
exterius mundo interius ſordido. Item ſi
milis eſt cigno exterius candido interius
vero habenti carnes nigras. Similis ē et
ſtructioni q̄ ſiles pēnas hꝫ accipitri: vnde
Job. xxxix. Struccionis pēna ſimilis ē pēne
herodij ⁊ accipitris qñ derelinqt oua ſua
i terra: ypocrita oua ſua relinqt i terra dū
ex opib⁹ ſuis mercedē terrenā q̄rit: vñ pec
catū ypocriſis ꝓhibet Leui. xi. Ubi prohi
bemur comedere cignū ⁊ ſtructionē. i. aſſi
milari eis. Itē ypocrita ē lup⁹ pelle ouina
indut⁹. vñ Mat. vij. Attēdite a falſis ꝓphe
tis q̄ ve. ad vos in. v. o. ⁊c. Eſt etiā āgelus
tenebrarū trāſfiguratus in angelū lucis ⁊
demoniū meridianū ⁊ latro q̄ a ſiniſtris
cū dño pependit. Et martyr diaboli. Et ſi
cuti ſcti viri dicunt dño qm̄ ꝓpter te mor-
tificamur tota die ſic ypocrite poſſūt ei di
cere qm̄ ꝯtra te mortificamur tota die: ypo
crita eſt ſymō cyreneus crucē ferēs alienā
vñ. B. Faciūt fructū ſed non ſuū ypocrite
cū ſymone cyreneo crucē ferūt ſed nō ſuā
qui amore glorie qđ nō amāt facere cōm-

pellimtur: ypocrita etiã eſt harundo: iuxta
illud. Mat. xi. Quid exiſtis in deſertuz vi
dere. harũ: ven. agi: ypocrita ad modũ ha
rundinis nõ habet radicẽ intentionis firmã
i ſolido. i. in eternis. Lanuginẽ habet pro
fructu. Sap. v. Spes impij quaſi lanugo:
lanugo iſta gloria vana eſt quaz ypocrita
totis viribus amplectitur: vnde Sapiẽs.
Uirtutis fructũ ſapiẽs in cõſciẽtia minus
perfectus ponit in gloria. Interius vacu⁹
eſt: exterius lucet: omni vẽto tẽtationis agi
tatur manuz innitentis ſibi perforat: quia
hoies in eo cõfidẽtes decipit: ypocrita ẽt ẽ
vulpes animal. ſ. fetidũ ⁊ doloſum: cuius
pellis pualet carni: vñ Eze. xiij. Quaſi vul
pes i deſerto pphe tui iſrael erãt. Ypocrita
eſt ſimilis ſichen qui circũcidit ſe vt dynã
haberet in vxorẽ: nõ tamẽ circunciſio illa
ſeruauit eum a gladio ſymeonis ⁊ Leui.
Sic aliq ab aliqbus malis abſtinent vt ec
cleſias poſſint habere: nõ tamẽ ppter hoc
gladius verbi diuini debet eis pcere: vbi
homo videt qd põt pdeſſe cum cõſtet oĩa
mala eſſe que fiunt ambitioſa intẽtione.
Ypocrita ſe mortuũ ſimulat mũdo cuz in
veritate viuus ſit donec habeat vnaz ma-
gnã prelationẽ in qua delicijs poſſit vaca
re: tunc aperte oſtẽdit qd viuus eſt. Sicut
fabuloſe refertur de vulpe que mortuã ſe ſi
mulauit donec poſita fuit ſup quadrigam
in qua erant alecia: tunc comedẽdo aleciã
ſe viuam oſtendit. Ipſi etiam mercatores
ſunt pelliũ anguillarũ dum exteriorem cõ
uerſationem vendunt hoibus. ¶ Tertio
põt valere ad deteſta. huius peccati pena:
q̃ ſcriptura eis cõminatur: ⁊ eſt vna pena
qd nunq̃ videbunt faciẽ dei niſi cõuertã-
tur. Job. xiij. Non veniet in cõſpectu eius
omnis ypocrita. Nec mirũ cũ deus nõ ſit
ante faciem ypocrite. Omnia enim opera
ſua facit vt videat̃ ab hoibus: hoc eſt vnũ
qd multũ placet deo quod homo cor ſuuz
ſemp habeat ad deũ: vñ ſuper illud firma
bo ſuper te. o. m. dicit Glo. in perſona dñi.
Non auferam oculos meos a te: quia tu
ſemp leuas oculos tu. ad me. Alia pena ẽ
magna villificatio magna que ſequit̃ hoc
peccatũ in futuro: ⁊ freqũẽter etiã in pñſen
ti: vnde Job. xx. Si aſcenderit vſq ad ce-
lum ſupbia eius ⁊ caput eius nu. teti. quaſi
ſterq̃li. in fi. per. ¶ Quarto poteſt valere
ad deteſta. y. qd ypocrite vix cõuertantur.
Cui⁹ rei triplex ratio põt aſſignari. ¶ Pri
ma eſt qd ypocrita vix veniaz petit a deo:
vnde ſup illud. Job. xxxvi. Nõ clamabunt
cũ victi fuerint. dicit. Glo. Uicti nõ clama
bunt quia humane laudis auiditate ſupe
rati ſanctos ſe miſceri etiã cũ moriuntur i
peccatis putant. ¶ Scda eſt q: ſpũs ſan-
ctus fugit eos ſine quo ↄuerti nõ poſſunt
vnde Sap. i. Spũs ſanctus diſcipline ef-
fugiet fictuz. i. ypocritam qui fingit ſe dei
amicũ cum ſit inimicus. Tertia eſt qa
diabolus neſcitur eẽ in eis: ⁊ ideo nõ inge
tatur ibi: vñ dormit ibi diu. Job. xl. Sub
vmbra dormit in ſecreto calami. Quar
ta etiã ratio poteſt aſſignari per hoc quod
ipſi defendũt ſe cũ arguũtur: vnde Jud. i.
dicitur. Fuit dñs cũ iuda ⁊ mõtana poſſe
dit nec potuit delere habitatores vallis: q:
falcatis curribus habũdant: hoc eſt in cur
ribus eorũ falces erant: que ſibi obuiantia
vel aduerſantia ſecabant. Uallis habitato
res ſunt ypocrite: qui eos qui reprehendũt
illos cõuitijs ſcindunt. Propter qd ſcirpo
cõparatur ypocrita. Job. viij. Nunqd vire
ſcere põt ſcirpus ſine humore aut creſcere
carectũ ſine aqua? Glo. Scirpus intus eſt
vacuus: carectum manũ ledit. quia ypocri
ta gratia vacuus eſt: ⁊ correctionẽ nõ reci
pit: ſed ad dilacerandũ vitaz prũpit tanq̃
exprobratio alterius criminis abſterſio ſit
pprij. Quinto poteſt valere ad deteſta.
huius peccati ſi oſtẽdatur q̃ nociuũ ſit ho
mini. vnde No. eſt q valde nociuuz eſt ei.
Ad q̃ ſignificandũ fermẽto cõparat̃. Lu.
xij. vbi legitur Attendite a fermẽto phari
ſeoꝝ quod eſt ypo. Modicũ fermẽti iuxta
verbũ apoſtoli totã maſſam corrũpit pec-
catũ iſtud falſificat opera hoĩs: bene ope-
ra ypocrite ſunt. velut falſa moneta exteri B
us deaurata. Sunt etiam velut poma que
inueniuntur in arboribus que ſunt circa
mare mortuum: que vſq ad maturitatem
ſunt viridis coloris. Matura ſi incidas fa
uillas intus inuenies. Uidẽtur eni opa eo
rũ meritoria eſſe ſed in futuro erunt mala
ignis infernalis. Peccatũ iſtud hominez
inperceptibiliter occidit. Unde videntur
ypocrite viui eſſe vita anime cũ ipſi mor-
tui ſint. vnde in Apocal. Scio opera tua:
q nomen habes qd viuas ⁊ mortuus es.
Sexto põt valere ad dete. huius pecca-
ti ſi oſtẽdatur magna fatuitas que eſt in

ypocritis qui carne ⁊ ſanguine paſcũt ho minum oculos. Exter minãt enim facies: ſ. vt appa. ho. ie. Sicut legit̃ Mat. vi. Ipſi etiã quotidianis cruciatib⁹ mercãtur eternum cruciatũ. Ipſi alijs operãtur. Opera enim eorũ alijs per bonũ exemplũ proficiunt: ſibi vero nocẽt. Similes ſunt cãdele que alios illuminat ⁊ ſe cõſumit. Septimo põt valere ad dete. huius peccati hoc ꝙ totiens dñs in euangelio ypocritas reprehẽdit. Mat. xvij. Ypocrita eijce primũ de. o. t. tra. Itez ypocrite bene de vobis ꝓphetauit Iſa. In mltis alijs locis. Octauo vero poſſunt valere ad dete. huius peccati. vij. maledictiões quas legit̃ dñs feciſſe. Mat. viij. ſuper ypocritas Quaruz prima eſt: ve vobis ſcri: ⁊ pha. ypo. qui clauditis re. ce. ante ho. Uos eni: nõ intra. nec ſiroe. ſi intra. Secũda ve vo. ſcri. ⁊ pha. qui circuitis mare ⁊ aridam ⁊c. Tertia ve vo. ſcri. pha. ypo. qui cõtrahitis domos viduaruz in oratione longa. Quarta ve vo. ſcri. ⁊ pha. ypo. qui decimatis mẽtã ⁊ anetum ⁊c. Quinta ve vo. ſcri. ⁊ pha. ypo. qui mundatis quod deforis eſt ⁊c. Sexta ve vo. ſcri. ⁊ pha. ypo. Qui ſimiles eſtis ſepulchris dealb. ⁊c. Septima ve vobis ſcri. ⁊ pha. qui edificatis ſepulchra prophetarũ ⁊c. Sed cuz ypocrite viles videãtur eſſe eccleſie dei bonũ exemplũ hominibus miniſtrando ⁊ hoſtes eccleſie terrendo: ſicut formido terret aues ſ horto ⁊ diabolum incarceratum teneant ne ad alios poſſint trãſire. Queritur quare dñs ypocritas ita perſequitur. Preterea dicit. Iero. ſup Iſa. Et prima tabula poſt naufragiũ eſt abſcondere peccatũ ſuuz ⁊ non publicare. Itez minus malus videtur qui malus eſt interius tantuz: ꝗ qui malus eſt interius ⁊ exterius. Minus peccare videt̃ qui tantũ peccat in deũ occulte peccando ꝗ ille qui peccat aperte cũ peccet in deũ ⁊ in proximũ. Ad qd̓ dicendũ eſt: qd̓ hoc haberet locũ vbi aliquis peccatũ ſuũ occultaret bona intẽtione ne alios corrũperet. Sz aliud eſt vbi peccatũ occultat vt eccleſiam decipiat: ⁊ quãdo ſanctitas ſimulat̃ vbi nõ eſt. Simulata enim eqtas nõ eſt equitas: ſed duplex iniquitas. Et ſicut dicit Iero. ſuper Iſa. De duobus malis leuius ẽ aperte peccare: ꝗ ſanctitatem ſimulare. Cã autẽ quare dñs ita perſequitur ypocritas põt eſſe hoc: ꝙ ipſi proditores ſunt: ſimulãtes ſe eſſe ex parte dei: ⁊ ſunt ex parte diaboli videntur eſſe amici: ⁊ ſunt inimici: ⁊ ideo multum poſſunt nocere eſſe dei. Unde heretici per ypocriſim homines decipiũt. Et antixp̃s qui caput erit maloꝝ ꝑ ypocriſim hoies decipiet. Sap. Nulle ſunt occultiores inſidie: ꝗ. que latẽt ſub ſimilitudine officij: ad Thi. primo. iiij. Spũs ſctũs manifeſte dicit quod in nouiſſimis tpibus diſcedent quidaz a fide attendentes ſpiritibus erroris: doctrinis demonioꝝ in ypocriſim loquentium mendacium.

¶ De ſpeciebus ypocriſis tribus.

Egitur de ſpeciebus ypocriſis. Et poſſunt diſtingui tres ſpẽs ipſius ypocriſis. ¶ Prima eſt quãdo aliquis coraz hominibus ſimulat ſe obedire deo ⁊ in occulto nõ timet eum offendere. ¶ Secũda eſt quãdo in occulto ⁊ in apto opera bona facit vt ſanctus ab hominib⁹ videatur. ¶ Tertia ſpẽs eſt quando aliqs minorem ypocriſim relinquit vt in maiori ⁊ ſublimiori ypocriſi permaneat: vt cuz aliquis requiſitus an ieiunet. dicit domin⁹ ſcit: vt dicatur ypocrita nõ eſſe. In prima ſpecie bonitas in operibus exteriorib⁹ tm̃ apparet. In ſecunda vero in occultis ⁊ in aptis: ſed non in intẽtione. In tertia vero ſpecie pretenditur bonitas intentionis. In prima multum occultatur diabolus. In ſecunda magis: In tertia maxime.

¶ De octo remedijs cõtra ſuperbiã. iiij.

Oſtꝗ poſuim⁹ ea que poſſunt valere ad deteſta. ſuperbie ⁊ i cõmuni: ⁊ poſuimus diuiſiones pertinẽtes ad hoc peccatum: ⁊ membra proſecuti ſumus: vltimo tangemus de remedijs cõtra ſuperbiam. Et cauſa breuitatis ponemus. viij. ¶ Primum eſt melioris cõſideratio: vnde Grego. Sicut incentiuum elationis eſt reſpectus deterioris: ſic cautela humilitatis ẽ cõſideratio melioris. ¶ Secundum remedium eſt cohabitatio humilium. Sicut enim ille qui cõmunicauerit ſuperbo induet ſuperbiã: vt legitur. Eccleſi. xiij. Sic qui cõmunicauerit humili induet humilitatẽ. Ep̃s parieñ. Odo ſem per poſuit deſpectiores pauperes ante ſe ⁊ alios a latere. Requiſitus autez quomodo hoc faceret vel quomodo poſſet tollerari: reſpondit quod quedam nobilis mi

les tum docuerat. Job. ſcilicet dicens. Vi-
ſitans ſpeciem tuam non peccabis. Ter
tium remediũ eſt cõſideratio vilitatis cor
poris: que vilitas precipue apparet i incõ-
ceptione. Tunc eſt enim ſperma vile: et in
fine: tunc enim eſt cibus vermium. In me
dio autem vite eſt vas ſtercorũ. In mich.
Humiliatio tua in medio tui eſt. Jero. Quo
modo ſuperbiat qui ſemper ſecũ ſentinã
portat. Quartum remediũ eſt exem-
plum xpi. Augu. Medicina tumoris hoīs
eſt humilitas xpi. Erubeſcat homo eſſe ſu
perbus quia humilis factus eſt xps deus.
Intollerabilis eſt ſupbia qđ miles ſedeat
ſuper ſcamnũ cum rex iuxta eum ſedet ad
terram. ¶ Quintum remediũ eſt conſide
ratio vilis ſeruitutis in qua homo ē ſi ipſe
ſuperbus eſt: quia ſeruus eſt diaboli. Ipſe
enim rex eſt ſuper omnes filios ſuperbie:
vt legitur in. Job. xli. ¶ Sextum remediũ
eſt cõſideratio illius diſtricti iudicij quod
ſpāliter erit ad humiliandũ ſuperbos: vbi
iudicium duriſſimum his qui preſunt fiet
ibi dominus retribuet habundãter facien
tibus ſuperbiam. Iſa. ij. Dies domini ſup
omnem ſuperbum arrogantem et i Iſa.
xxxiij. Pedibus cõculcabitur corona ſup-
bie. ¶ Septimũ remediũ eſt miſeria hui9
mundi vnde. Job. vi. Sagitte domini in
me ſunt quare indignatio ebibit ſpiritũ
meũ ſpiritum inq̃ ſuperbie. Octauũ re
mediũ conſideratio infirmitatis que in
nobis eſt tã ex parte anime q̃ ex parte cor
poris: ex parte anime adeo infirmi ſumus
vt nec leui contagioni poſſumus reſiſtere:
nec verbũ modicũ ſuſtinere quin ab illo
deiciamur. Ad modicum etiam flatũ ſug
geſtionis diabolice igne infernali toti ſuc-
cendimur: et omnia bona que feceremus
amittimus. Ex parte etiam corporis adeo
infirmi ſumus vt nec pulicibus reſiſtere
poſſumus. Augu. Homo dicit tibi cõuitiũ
et tumes et iratus es: pulicibus reſiſte vt
dormias. Ad diſtemperantiam febrilis ca
loris et ad vnum paruum apoſtema in ci
nerem et puluerẽ corpus noſtrũ reſoluitur
¶ De inuidia que eſt filia ſuperbie:

Eſt vitium ſuper

p bie ſequitur de inuidia quia
ipſa eſt filia ſuperbie: de quo
hoc ordine dicemus primo ponemus ea
que poſſunt valerẽ ad deteſta. huius vitij.
Secundo tangemus aliquid de ſpecie
bus eius. Tertio de remedijs ꝯtra hoc
vitium. Inuidia ſcđm Augu. eſt dolor
aliene felicitatis.

¶ De his que valent ad deteſtationem in
uidie.

D deteſtationẽ huius vitij primo
a facit hoc quod vitiũ iſtud eſt pec A
catũ in ſpiritum ſanctũ. vnde in-
uidia ſcđm vnam acceptionẽ dicitur pec-
catũ qđ eſt cõtra bonitatẽ que ſpiritui ſan
cto appropriatur: et ſic omne peccatũ qđ
eſt ex certa ſcientia malitia eſt peccatũ in
ſpiritum ſanctum: vnde inuidia cũ ſit ex
certa malitia eſt peccatum in ſpiritum ſan
ctũ qđ etiam patet per diuiſionẽ peccati
in ſpiritũ ſcilicet quia diuiditur in peccatũ
obſtinationis et impugnationis. Obſtina
tus in ſpiritũ ſcilicet peccat quia in bonita
te dei que hominẽ a penitentiam expectat
que cum quãuis hoſtis eius ſit paſcit et ve
ſtit cum a demonibus defendit qui eum
iugularent: et ipe ingratus bonitati dei eſt
impugnat et a bonitate dei colligit mali-
ciam. et ex miſericordia dei theſaurizat ſi-
bi iram. Impugnatio vero diuiditur i im
pugnationem veritatis agnite que eſt in
apoſtatis et impugnationem gratie que ē
in inuidis qui gratiam dei in hominibus
odiũt et perſequũtur. Sic ergo manifeſtũ
eſt quod inuidia peccatum eſt. Mat. xij.
Qui dixit cõtra ſpiritum ſanctũ verbum
non remittetur ei nec in hoc ſeculo nec in
futuro. i. vix remittetur ei. Secũdo facit
ad deteſtationẽ huius hoc quod ipſum eſt
oppoſitum caritati: vnde cum caritas ex-
cellentiſſima virtus ſit: inuidia peſſimum
vitium erit: vnde peſſima vocatur. Gene.
xxxvij. Fera peſſima deuorauit filium meũ
Joſeph. Peior eſt inuidia quam auaritia. B
Auarus enim et ſi nõ vult communicare
bona ſua tamen vult quod alius ea cõmu
nicet. De bonitate ipſa dei dolet ipe quod
ipſa nõ eſt auara hominibus. Sibi tamẽ
vellet eam eſſe largã et omnibus alijs aua
ram. Immẽſitatẽ bonitatis diuine vellet
aliud ſe coartari: peior etiam eſt inuidia q̃
ira vel odium. Quãuis enim homo irat9
vel odiens alium vellet malum proximi
ſui: tamen mala voluntas ipſius ortum ha
buit a malitia proximi qui eum offendit:

vnde proximꝰ culpabilis ē. Sed malicia
inuidi qua vult malum proximi ortū ha-
bet ex propria malicia.ſ. a ſuperbia q̄ vult
illum ſibi primum parificari: ⁊ vult ma-
lum primi: ideo omnino abſq̄ culpa eius.
¶ Tertio facit ad deteſta. huiꝰ vitij quod
hoc vitium pure malum eſt. Quando dia
bolus capit homines alijs vitijs ipſe aliq̄
delectationem ponit tanq̄ eſcam: ſed inui
dos miſerius capit quia ſine eſca delecta-
tionis. Inuidia enim dolor eſt ⁊ amaritu-
do: vnde mirabiliter ceci ſūt inuidi q dolo
rem iſtum preponunt gaudijs eternis qui
dolore ⁊ cruciatu quotidiano dolorē eter
num merentur: ⁊ dolori q̄ſi eſca eſſet adhe
rent donec perueniant ad dolorē eternū.
¶ Quarto facit ad deteſta. huiꝰ vitij hoc:
ꝙ vitiū iſtud diabolicū eſt ⁊ diabolo aſſi-
milat. Vn̄ Sap. ij. Inuidia diaboli mors
intrauit in orbē terrarū. Immitantᷣ eum qui
ſunt ex parte ipſius. Diabolus ideo paren
tes noſtros ſeducere voluit, q: inuidebat
eis regnum celorū quod ipſe perdiderat.
Et ꝑpter eandem cām adhuc hoīes impu
gnat. Unde diabolus inuidens parentibꝰ
noſtris temptauit eos in forma ſerpentis.
¶ Quinto vero facit ad deteſta huius vi
tij hoc: ꝙ vitium iſtud veneratiſſimū eſt
Unde ſuper illud ad Gal. v. Non efficia
mur inanis glorie cupidi inuicem prouo.
inuicem inui. Dicit Gre. Sciendum eſt ꝙ
cū per omne vitium antiqui hoſtis virus
humano cordi iſundat: in zelo inuidie tota
viſcera ſua ſerpens cōcutit. ⁊ in hac ꝑi-
menda quaſi peſtem vomit. Inuidi quaſi
dracones ſunt. Vn̄ Iob. xxx. Frater fui dra
conū ⁊ ſocius ſtructionum. Ipſi ſunt geni
mina viperarū. Mat. iij. Progenies vipe-
rarū q̄s demonſtrabit vobis fugere a vē
tura ira? Immo ſerpentibus peiores videͣ
tur eſſe. Serpens enim vnꝰ ſerpētē aliū
non perſequiᷣ. Homo vero inuidus alios
perſequiᷣ. Inuidi ſunt velut cyconie que
venenatis animalibus veſcunᷣ. Vn̄ Poe-
ta deſcribit inuidiam carnes vipereas co-
medentē. ¶ Sexto facit ad deteſta. huius
vitij hoc: ꝙ vitiū iſtd magne poteſtatis ē.
Eſt enim quaſi ignis grecus qui in aquis
glaciarū accendit. Ex quo hoc vitium cor
alicuius occupauit. Iam ille nullū ſcelus
abhorreret. Non parcit nocēti neq̄ inno-
centi. Non timet homicidiū imo nec fra-
tricidiū nec patricidium. Non pepercit dia
bolus parentibus noſtris qui innocentes
erant q̄n mortē eorum ꝓcuraret. Inuidia
excitatus caym nō pepercit abel fratri ſuo
inocenti q̄n eū occideret quod ſola inui-
dia fecit. Gene. iiij. Nō pepercerūt filij Ja
cob fratri ſuo Joſeph innocenti quin eū
venderent qua inuidebant ei: imo volebāt
eum occidere. Geñ. xxxvij. Nolebat etiam
parcere ſaul Dauid: q ei valde vtilis erat
quia inuidebat ei. Noluerūt ēt iudei parceᷣ
deo q̄n facerēt occidi ſola inuidia excitati.
Mat. xxvij. Sciebat enī quod ꝑ inuidiā tra
didiſſent eum. ¶ Septimo facit ad dete-
ſtationē huius vitij hoc: ꝙ vitium iſtud
non de facili curaᷣ. Unde Cyprianus ſup
illud ad Gal. Nō efficiamur inanis glorie
cupidi ⁊c. Loquens de zelo inuidie dicit.
zelus iſte mundū nō ꝑmanens fugiter ſine
fine. Cum alia firmanᷣ ſcelera quātocūq̄
ille cui inuidetur ſucceſſu meliore ꝓfecerit
tanto inuidus in malus incendium liuo-
ris ignibus inardeſcit. Nec mirum ſi vix
curatur vitiū iſtud cum ſit peccatum i ſpi-
ritū ſanctū: ⁊ cū ſit quaſi ignis grecus qui
non de facili extinguitur. Inuidia ē quaſi
rubigo ferro adherens: que nō de facili re
cedit. Baſilius. Sicut rubigo ferrū ſic inui
dia animam in qua naſcitur corrumpit.
Prouer. xxv. Aufer rubiginē de argento.
¶ Octauo facit ad deteſta. huius vitij hoc
ꝙ vitiū poſtq̄ eſt in alio:ſta eum occupat
vt etiā exterius ſe oſtēdat. Unde Cypria-
nus loquens de inuido dicit huic vultꝰ mi
nax toruus aſpectus: pallor in facie. i labijs
tremor: ſtridor in dentibus: verba rapida
⁊ effrenata conuitia: ⁊ manus ad violen-
tiā prompta. ¶ Ad idē valet deſcriptio
inuidie q̄ ponit Poeta dicēs. Pallor in o
re ſedet macies in corpore toto. Nuſq̄ eſt
recta acies liuent rubigine dentes: pecto-
ra felle virent: lingua eſt ſuffuſa veneno.
Riſus abeſt niſi quem fecere dolores. Nec
fruitur ſomno vigilantibus excita curis.
Et videt ingratos tabeſcitq̄ videndo ſuc-
ceſſus hoīum carpitq̄ ⁊ carpitur vna ſup
pliciūq̄ ſuū eſt. ¶ Nono vero facit ad de-
teſta. huius vitij hoc: ꝙ vitiū iſtud infelicif
ſimum eſt. Infelicitas inuidi patet ex hoc
ꝙ ipſe excecaᷣ ex hoc. vnde debuit illumi-
nari: vnde de inuidis legitur Job. v. Per
diē incurrent tenebras. Et quaſi in nocte

ſic palpabunt in meridie. Ubi dicit Gre.
Mens inuidi cũ de alieno bono affligit
de radio lucis obſcuratur. Et ſubdit. Dies
boni operis in proximo licet exterius: ſꝫ q̃ſi
in nocte palpant inuidi: qꝛ liuore ceci aliq̃
que reprehendant inuenire ſatagunt. Ipſi
ſunt vt noctue que lucem bonoꝝ operum
odientes: ⁊ tenebras maloꝝ operũ aman-
tes. Bona opera proximi ſunt velut candele
lucem boni exempli nobis adminiſtrãtes
Sed inuidi de candelis oculos ſibi eruũt
Ipſi ſunt ſimiles heli qui nõ poterat vide
re lucernã donec extingueretur. vt legit. i.
Reg. iiij. Infelicitas etiã inuidoꝝ patet ex
hoc ꝙ ipſi de pfectu aliorũ deficiũt ꝯ me-
lioratione deteriorantur. Unde Gre. Inui
di debent perpẽdere quãte ſint cecitatis: q
alieno pfectu deficiunt: aliena leticia cõta-
beſcunt. Quãte aũt ifelicitatis ſunt: q me-
lioratione proximi deteriores fiũt. Inuidus
infelix fit de felicitate alioꝝ: ⁊ de pinguedi
ne alioꝝ marceſſit. Unde inuidus alteri⁹
rebus marceſſit optimis. Inuidi colligunt
de vitib⁹ ſpinas ⁊ de ficub⁹ tribulos. Inui
di etiam ex bonitate dei quodãmodo de-
teriores fiunt. Unde in Math. xx. Dñs dicit
inuido. an oculus tuus neq̃ eſt: qꝛ ego bo-
nus ſum? Inuidi adeo ſunt ifelices quod
ipſi amittunt qꝺ alij lucrantur. Ipſi de ſa-
nitate alioꝝ infirmãtur: ⁊ ꝺ vita moriũtur
Sicut enim deũ diligentibus oĩa cooperã
tur in bonũ: ita inuidis oĩa cooperãtur in
malũ. Inuidus de bono odore moritur de
quo alij viuunt. Sicut dicitur de iuda ſup
Jo. xij. Ubi iudas murmurat ꝺ effuſione
vnguenti. Inuidus pfectũ aliorũ reputat
ſuum defectuꝫ: vnde iudei inuidi dicunt:
Jo. xij. Uidens qꝛ nihil pficim⁹. Ecce mũ
dus totus poſt eũ abijt. Inuidis ſunt ma
la ipſa bona. ¶ Decimo facit ad deteſta.
F huius vitij hoc: ꝙ vitiũ iſtud miſeroꝝ eſt
hominuꝫ. Unde iob. v. Paruulos occidit
inuidia. Oĩs inuidus inq̃ntũ talis mi-
nor eſt: eo cui inuidet. Miſer eſt inuidus: ⁊
miſeria ei placet Unde ſoli miſerie parcit
inuidia. Jero. In proſperis difficile eſt inui-
dia carere. Jero. Sola miſeria caret inui-
dia. Nobiliũ perſonarũ eſt liberalitas ⁊ cõ
municatio ſuoꝝ: vnde deus liberaliſſim⁹
eſt: ⁊ deſiderio largiendi ⁊ cõmunicandi
ſua fecit quicquid fecit. Leonẽ etiã qui eſt
rex aĩaliuꝫ dicit Ariſto. Alias eſſe cõmu-
nicatiuũ. E contrario inuidia eſt ignobiliuꝫ G
⁊ viliũ perſonarũ. ¶ Undecimo facit ad
deteſta. huius vitij ꝙ inuidia cruciat dñm
ſuũ. Eſt enĩ velut vermis qui naſcitur in
ligno: ⁊ poſt illud: vnde natuꝫ eſt ꝯſumit
Jerony. Inuidia eſt primuꝫ ſui mordax.
Inuidia ſe primum infeſtat. Iſidorus.
Inuidus animo medullitus eſtuans a ſe-
metipſo liuoris proprij ſemꝑ exigit penas.
Socrates. Utinã inuidi in omnibus ciuita
tibus aures vel oculos haberẽt vt de oĩb⁹
pfectib⁹ torquerentur. Idẽ. Quanta ſunt
felicium hoĩum gaudia tanti ſunt inuidoꝝ
gemitas. Oratius. Inuidia ſiculi nõ inuenire
tyrãni mai⁹ tormentũ. ¶ Duodecimo va
let ad deteſta. huius vitij ꝙ ipſa eſt ifirmi-
tas ⁊ corruptio magna. Adeo corrupt⁹ eſt
inuidus vt ei redolentia feteãt: fetentia redo
leant. Amara ſunt ei dulcia ⁊ e conuerſo.
Unde ad inuidos videtur ptinere illa ma-
ledictio. Iſa. v. Ue qui dicitis bonũ malũ
⁊ malũ bonũ. Ponẽ. tene. lu. ⁊ lu. te ponẽ-
tes amaruꝫ dul. ⁊ dul. ama. hec corruptio
inuidie inuitur nobis. Prouer. xiiij. Ubi di
citur ꝙ putredo oſſium inuidia eſt: veſtis
putrefacta nõ recepit ablutionẽ: ſic pecca-
tum inuidie non de facili abluitur. ¶ De
cimotertio facit ad deteſt. huius vitij hoc
ꝙ ipſa eſt magne peruerſitatis. Cũ enim
omne bonum in cõmune deductum pul-
chrius eluceſcat ſm Boetiũ. Et cũ ſm Se
necã. Nullius rei poſſeſſio iocunda ſit ſine
ſocio. Inuidus tamen poti⁹ vult carere bo
no q̃ habeat ſocium in eo. Item poti⁹ vult
habere ſocium in miſeria q̃ in felicitate: ſi-
cut patet per exemplum de quodam rege
qui conceſſit cuidam auaro ⁊ cuidã inuido
quod eligerent munus quod eligerẽt: ita
tamen quod donum eius qui poſterior pe
teret duplicaretur: ⁊ cuꝫ vterqꝫ differet pe
tere munus. Precepit rex inuido vt pri⁹ pe
teret: qui petijt vt ſibi erueretur vnus ocu
lus volens ꝙ proximo eruerẽtur ambo. No
luit enim petere aliquid boni ne proximus
eius duplicatũ acciperet. ¶ Decimoquar-
to facit ad deteſtationem huius vitij hoc:
ꝙ cum alia vitia vni bono tantum oppo-
nuntur: vt incontinentie continentia. In-
uidia omni bono opponitur. Item cũ alia
vitia alicui malo opponantur vt prodiga
litas auaritie inuidia nulli malo opponit.
¶ Decimoquinto facit ad deteſtationem

huius vitij hoc: q inuidia valde periculoſa eſt. Inuidum enim accidunt: et bona: et mala. Bona enim affligendo. Mala vero dando ei occaſionem peccandi. Unde ad inuidum pertinere videtur illud verbū quod dicit Caym Geñ. iiij. Quicūq inuenerit me occidet me. videntur creature cōiurate eſſe contra inuidū: et merito. Degenerat. n. inuidus: et a creatore: et a creaturis Creator. n. liberalis ē: et vult cōicare bōa ſua. Creature etiam a deo cōmunicare volunt bona ſua: vt de hoc certamē videātur habere. Ex hoc enim qd ignis ſpēm ſuam vult cōmunicare materie aque. Ex hoc pugna eſt inter ignē et aquā. Similiter et ſol vult cōicare: et lumen et calorē ſuū. Augu. Judiciū diuine bonitatis eſt: qd quelibet res cogitur dare ſeipſam. Ab hac liberalitate degenerat inuidus: diuidēs ſe a deo: et a creaturis: et ſocians ſe diabolo: qui bona omnibus inuidet: et ſocios vult eſſe homies ſue miſerie. Et ideo merito creature perſequunt eum tanq̄ apoſtatā. ¶ Decimoſexto facit ad deteſta. huius vitij hoc: q inuidia valde damnoſa eſt ſuo ſubiecto. Aufert enim homini ſocietatē eccleſie: de qua ſocietate dicit Dauid. Particeps ſum ego oium timentiū te. et cuſto. et c. Bona proximi que inuidi eſſent ſi ea diligeret contra inuidum ſunt. Aug. Penſent inuidi quantū bonum eſt caritas: que ſine labore noſtro aliena bona noſtra facit. Inuidia aufert homini proximum. Unde magiſter Hugo de ſancto Victore. Superbia mihi aufert deum. Inuidia proximum. Ira meipſum. Inuidia etiā aufert homini ſapientiā. Uñ Sap. vi. Neq cū inuidia tabeſcente iter habebo: qm̄ talis non erit particeps ſapientie. Unde Poeta deſcribens domū inuidie dicit q erat abdita ſole carens. Sol enim iuſticie lumen ſapientie abſcōdit ab inuidis. Inuidi etiā homines ad paupertatē: et ignominiam ſepe puenerūt. Uñ Prouer. xxviij. Uir q feſtinat ditari et alijs inuidet ignorat q egeſtas ſupueniat ei. Et Ecclesia. vi. Improperium et contumeliam i alijs hereditabit: et omnis peccator inuidus et biliguis. ¶ Decimoſeptimo facit ad deteſta. huius vitij hoc: q vitium iſtud ē ſignum quo diabolus diſcipulos ſuos cognoſcit. Unde ſicut dominus dicit. Johā. xiij. Diſcipulis ſuis: in hoc cognoſcent omnes quia diſcipuli mei eſtis ſi dilectionem habueritis inuicem. ſic diabolus dicit diſcipulis ſuis: in hoc cognoſcent omnes q diſcipuli mei eſtis: ſi inuidiam habueritis inuicem. ¶ Decimooctauo facit ad deteſtationem inuidie hoc q fere omnes inuidi pditores ſunt. Prouer. xxiij. Ne comedas cū homine inuido: et deſideres cibos eius qm̄ in ſimilitudine arioli et cōiectoris eſtimat q ignorat: comede et bibe dicet tibi et mēs eius non eſt tecum. ¶ Decimonono facit ad deteſtationē huius vitij hoc q frequenter mala morte moriuntur inuidi. vñ Eccl. xxvij. Laqueo peribūt qui oblectantur caſu iuſtoꝝ. Dolor aūt cōſumet ipſos anteq̄ moriantur: laqueo perit qui improuiſe perit. Jero. Nō memini me mala morte mortuum: qui liberalē a me duxerit vitā. Econtrario ſepe accidit q inuidus mala morte moritur: q liberalem ante non duxit vitā. ¶ Uigeſimo facit ad deteſtationē huius vitij hoc: q inuidi ſocij ſunt diaboli: et in lucro et damno: quando diabolus lucratur gaudent quaſi lucrū ipſius lucrum proprium reputent: quando diabolus perdit dolent: quaſi damnū eius damnum ſuum reputent. Speciales amici diaboli inuidi videntur eſſe ſm deſcriptionem amicitie: q̄ ponit Tullius de amicitia. Habēt enim idem velle et idem nolle cū diabolo. Idem enim velle et nolle vera amicitia eſt. Inuidia eſt vermis qui areſcere facit ederā ione. Jonas interpretatur donum columbe: et ſignificat aliquē hoiem gratioſū. Edera vero pſperitas ipſius eſt: q̄ vermis inuidie vult conſumere. Quā cito inuidus videt aliquem proſperari ipſe vellet eius aduerſari pſperitati: inuidia etiā vermis eſt diſſoluens caritatem ſiue caram vnitatem eccleſie propter quam filius dei voluit mori: inuidia etiam eſt ſimilis illi paſſioni q̄ percuſſi ſunt ſodomite. Gene. xix. Que dicitur auidentia: vel aoriſia: vel acriſia. Et facit paſſio illa. vt omnino nihil videatur: ſcilicet vt non videatur illud quod expedit non videre: et dicitur acriſia ab a q eſt ſine criſis quod eſt iudicium. Inuidia vero econtrario facit quod illud non videatur quod expedit videri. Inuidia ita excecat hominem quod ipſe non videt i bono niſi malum. Unde Eccleſia. xiiij. Oculus malus ad mala. Specialiter oculus ma-

lus eſt oculus inuidi. Unde in eodem capitulo. Neq̄ eſt oculus inuidi. Et Math. xx. Dixit dominus ad inuidum. An oculus tuus neq̄ eſt: qꝛ ego bonus ſum. Inuidus plenus eſt malicia vſqꝫ ad oculum.

¶ De ſpeciebus duabus inuidie. ca. ij.

s Equitur de ſpeciebus inuidie. Et poſſumus diſtinguere duas ſpecies inuidie. ſcilicet in exultatione in aduerſis proximi: ⁊ triſticia in proſperis. Et notandum quod exultatio inuidia eſt animi gaudium freneticorum qui gaudent de hoc. Unde flendum eſſet. Immo diabolicum eſt cum ſit de malo alterius. De hoc gaudio legitur Prouer. xvij. Qui in ruina letatur alterius non erit impunitus. Et Job. xxxi. Si exultaui ad ruinam eius qui me oderat ⁊ exultaui quod inueniſſet eum malum ſupple malum mihi accidat ⁊c. Miruꝫ eſt quod inuidi gaudent de malo. Cum enim gaudium deberet eē ex coniunctione conuenientis cum conuenienti: ⁊ inuidi boni ſint natura. Naturaliter de bono gaudere debent: ſed hoc accidit quia malicia eis quodāmodo in naturam conuerſa eſt: ⁊ ideo de malitia gaudent. Caritatis eſt gaudere cum gaudentibus: flere cuꝫ flentibus: vt legitur ad Ro. vndecimo. Unde apoſt. ij. Cori. xi. Quis infirmatur ⁊ ego non infirmor? Inuidi autem videntur eſſe peiores porcis. Porci enim porco qui occiditur compatiunť.

¶ De quattuor remedijs contra inuidiam. cap. iij.

s Equitur de remedijs contra vitiū inuidie. Et poſſunt eſſe quattuor remedia. ¶ Primum remedium eſt ꝙ homo ponat amorem ſuum in illis bonis que poſſunt haberi a multis: ita qđ ab vno quoqꝫ plene. Unde Grego. Qui faucibus inuidie carere deſiderat illaꝫ hereditatem appetat q̄ numerus poſſidentium non anguſtat. Ideo vir iuſtus ꝑ hoc quod in terris inq̄ appetit alienis profectibus inuidere neſcit. ¶ Secundum remedium eſt meditatio eorum que ſuadēt nobis dilectionem ſupernam: que ſunt quattuor.

Adhuc alia remedia contra inuidiam.

p Rimum eſt fraternitas naturalis que eſt inter homines. Oēs enim deſcenderunt ab vno patre: ⁊ ab vna matre. Omnes angelos creauit deus ſimul homines vero voluit deſcendere ex vno patre ⁊ vna matre ad commendationem dilectionis. ¶ Secundum eſt fraternitas dilectionis ſpiritualis: que eſt inter chriſtianos: quia nati ex vno patre deo: ⁊ vna matre eccleſia: ⁊ eandem hereditateꝫ celeſteꝫ. ſcilicet diuiſuri ſunt: ⁊ quāto plus diuidunt eaꝫ: tanto maior erit portio vniuſcuiuſqꝫ eorum. vix poſſet plene oſtendi quātum aliquis habebit gaudium de gloria vnius qui ſecum erit ſaluus. ¶ Tertiū eſt ſocietas ſpiritualis: que eſt inter fideles. Socij enim ſunt in lucro ⁊ damno.
¶ Quartum eſt quod ipſi ſunt membra vnius corporis. chriſtus eſt caput illiꝰ corporis. Unde ad Ro. xij. Sicut in vno corpore multa membra habemus omnia aūt membra non eundem actum habent: ita multi vnuꝫ corpus ſumus in chriſto. Et. i. ad Cori. xij. Si quid patitur vnū membꝝ compatiuntur cetera membra. ¶ Tertiuꝫ remedium eſt meditatio eorum que valēt ad contemptum proprie excellentie. Inuidia proprie excellentie ex amore naſciť. vnū illa que dicta ſunt in tractatu de ſuperbia contra amorem proprie excellentie ꝑ conſequens valent cōtra inuidiā. ¶ Quartū remedium eſt conſideratio amaritudinis: que inuidiam concomitatur ⁊ multiplicis damni quod ex illa prouenit. Amaritudo illa eſt velut acetum quo ignis gratus extinguitur. Solet ignis gratus cum arena ⁊ aceto extingui. Sic inuidia ex coſideratione īfructuoſitatis q̄ habet: ⁊ aceto amaritudinis: que eſt cū ea extinguitur. Damnum etiam quod ex inuidia prouenit valet ad extinctionem inuidie. Et eſt damnū vnum. Amiſſio proximi ſicut dictum eſt prius. Aliud damnum eſt quod inuidus poſtq̄ diſſolutus eſt a ceteris membris eccleſie nō viuificatur a ſpiritu ſancto: ſicut anima non viuificat membrum poſtq̄ a corpore ſeparatum eſt. ⁊ humor non tranſit ad ramum preciſum ab arbore. Preterea ſicut inuidus non vult communicare proximo bona ſua: ſic non eſt dignꝰ quod deus communicet ei bona ſua.

¶ De ira. cap. i.

P Oſt ſuperbiam
⁊ inuidiam d icẽdũ eſt de
ira: quia taꝫ ſuperbia q̃ in
uidia frequenter eſt occa-
ſio ire. De ira vero tracta
bimus hoc modo. Primo ponemus ea
que valent ad deteſtationẽ ire. Secun-
do diuerſas diuiſiones ire. Tertio age-
mus de peccatis que iram ſequũtur: vlti-
mo de remedijs contra iram.

¶ De his que faciũt ad deteſtationẽ ire. i.

I Ram vero hic intelligimus appe
titum vindicte. Ad deteſtationem A.
vero ire. Primo valere poſſunt
verba ſacre ſcripture que nobis diſſuadẽt
illam. De quibus aliqua ponamus. Geñ.
xlv. Ne iraſcamini in via vbi inſinuatur
cã quare fatuum ſit iraſci. Verbum enim
illud eſt ioſeph ad fratres ſuos ituros. Ad
patrẽ: ſic ⁊ nos fratres ſumus ⁊ in via ad
patrem noſtrum celeſtem: ⁊ iudicem ten-
dentes qui iuſticiã nobis plenarie exhibe-
bit ſingulis diebus vnã magnam dietam
facimus ad iudicẽ magnum: ⁊ ideo debe-
mus eſſe in pace: vnde. Mat. v. Eſto con-
ſentiens. Aduerſario tuo cito dum es i via
ne forte tradat te aduerſarius tuus iudici
⁊ iudex tradat te miniſtro ⁊ in carcerem
mittaris. Amen dico tibi non exies inde
do. red. no. quadrantem. Item. Leui. xix.
Non queras vltionem nec memor eris in
iurie ci. t. Et. Job. xxxvi. Non te ſuperet ira
vt aliquẽ opprimas in quo verbo inſinua
tur qđ ira hoſtis ſit nos impugnans Ma
gis timere debemus ſuperari ab ira q̃ a quo
cũqꝫ homine. Quicqđ. n. põt inferre iniu-
riator minus eſt q̃ mors anime cuius cã ẽ
ira. Item. Eccle. vij. Neſis velox ad iraſcen
dum ⁊ Ja. i. Sit ois homo velox ad au-
diendũ tardus ad lo. ⁊ tardus ad iraꝫ. Ve
lox dicitur qs ad iram dupliciter vno mõ
quia velox ad ſaliendũ in ignẽ ire. De faci
li enim iraſcitur. Alio mõ dicitur qs velox
ad irã ſicut equus velox ad calcaria ⁊ bos
ad ſtimulum. Multũ velox eſt ad irã qui
ira ſtimulatus trãſit chaos magnũ quodẽ
inter iram ⁊ pacẽ: ⁊ inter odiũ ⁊ amorem
Cũ iſta maxime aſe diſtent: cõtraria enim
ſunt. Multũ velox eſt ad iraꝫ qui quaſi in
puncto trãſilijt a porta paradiſi. ſ. a gratia
ad portam inferni. ſ. ad peccatuꝫ mortale.
Peccatũ mortale dicit porta iferni. Mat.
xvi. Et porta inferi nõ pre. aduer. e. Quia
nihil mediũ iter peccatũ mortale ⁊ ifernũ
niſi corpus. Quia. ſi aia diſcedit a corpe tã
cito eſt in inferno. Job. xxvi. Ducũt in bo.
di. ſ. ⁊ in pũc. ad in deſcẽ. Bñ velox eſt ad
iraꝫ q ira ſtimulatus prius ſalit q̃ attendat
quo ſaliat qui in odiũ cadit in foueam val
de profundam ſaltũ facit. Itẽ eccle. xi.
Aufert iram a corde tuo. B

¶ Quare ira auferenda ſit a corde. ij.

A Uferenda eſt ira a corde q2 ẽ qua
a ſi tẽpeſtãs mẽtẽ quaſi quadã gran
dine deſtruẽs: ſicut docet. Gre. viñ
ſicuti tẽpeſtas timet vinee: ſic ira timẽda
eſt cordi. Auferẽda ẽ etiã ira a corde q2 eſt
ignis iſernalis bona aie exurẽs. Prouer.
vi. Nunqđ põt homo abſcõdere ignẽ in ſi
nu. ſ. vt veſti. e. nõ aſ. ¶ Ira etiã eſt de illis
ſerpentibus ignitis neqſſimis de qbus legit
numeri. xxi. Qui vexauerunt filios iſrael i
deſerto: ⁊ hodie multos vexant in deſerto
clauſtri. Eſt etiã hoſtis auferens hoi ſeipſm
ſicut ſupbia aufert hoi deũ ⁊ inuidia pxi-
muꝫ: ſic dicit magiſter hugo: de ſctõ victo
re. Auferẽda etiã eſt a corde quia admodũ
trabis oculũ cordis impedit: vnde ipedit
ira animũ ne poſſit cernere verũ: vñ cũ ſe-
ſtucam de oculo corpis feſtinem⁹ auferre:
mirũ ẽ qũo trabẽ ire non feſtinam⁹ aufer-
re, de oculo cordis. Mirũ etiaꝫ ẽ qũo hõ q
trabẽ ire habet in oculo vult alios iudica-
re ⁊ corrigere. Mat. vij. Ypocrita eice pri-
mũ de. o. t. ⁊ ẽ. Itẽ. Eccle. x. Oẽs iniurie p
ximi ne memineris: ⁊ ad Ro. xij. Nolite eẽ
prudentes apud voſmetipſos nulli. maluꝫ
pro malo red. vult añt dñs amicos ſuos p
fecte bonitatis eſſe ⁊ pfecte nobilitatis ut.
neqꝫ malum neqꝫ ruſticitas alio mõ ex eis
exeat. Curiales ⁊ nobiles huius mũdi pa-
rum nobiles ſunt qui nulli malum faciũt
vel ruſticitatem: niſi ipſe prius ei ſimile fe-
cerit quod cõſtat non perfecte eſſe nobili-
tatis. Cũ enim nõ poſſit exire de ſacro niſi
quod in illo eſt ⁊ ruſticitas ex eis exeat. ru
ſticitas in eis prius erat. Spinam nõ liliuꝫ
ſe eſſe oſtendit anima illa que a primo cõ
uitijs puncta proximum pungit. Nõ talis
eſt amica xpi: vñ. Can ij. Sicut liliuꝫ inter
ſpinas: ⁊c. Itẽ ad Ro. xij. Non vos defen-
dentes kariſſimi ſed date locum ire. Cum
ira ignis ſit ab iracũdis debemus nos ele

gare ſi non volumus ab eis exuri. Iteʒ in eodeʒ capitulo. Noli vinci a malo. A malo vincitur qui malus efficitur ⁊ malitie ſubiectus ſit. ¶ Secundo pōt valere ad detere ſi oſtēdatur quō ira diſpliceat deo q̄uo placeat diabolo: ⁊ q̄uo noceat ſuo ſubiecto ⁊ primo. Ad primū facit illd. Eccle. xxvij. Ira ⁊ furoꝛ vtraqꝫ execrabilia. Et ſupplet interli. in cōſpectu dei.

A ¶ Qđ vere de cauſis diſplicet ira deo. ij.

q Uincꝫ de cauſis diſplicet ira multū deo. ¶ Pꝛimo qꝛ hoſpitiū eius turbat: vñ ad eph. iiij. Nolite cōtriſtare ſpiritū ſanctū. Greg. Dū ira animuꝫ pulſat ſpiritui ſancto ſuam habitationem turbat imo q̄ñqꝫ patrē filiū ⁊ .ſ.ſ. de hoſpitio ſuo expellit ⁊ diaboluꝫ introducit: ſicut in pace factus eſt locus dei ſic in ira locus diaboli. ¶ Secundo in templo dei imaginem dei diſſipat ⁊ imagineꝫ diaboli in loco eius ponit: vnde ſuper illud. Job. v. Uirum ſtultū interficit iracundia dicit. Gre. Manſuetudo i nobis imaginē dei ſeruat qui ſemꝑ trāquillus ē: ſed ira diſſipat que nos multis virtutibus pꝛiuat: que dū gentē mētis tollit ſpūs. ſ. ibi nō quieſcit. ¶ Qđ aūt multum diſpliceat deo cū imago eis i homine diſſipatur oſtendi poteſt per hoc quod dicit. Auguſti. ſuper illud in ciuitate tua imaginem ipſoꝛum ad nihilum redigen. Merito inquit Auguſti. Imaginem ipſoꝝ ad nihilū rediget deus in celeſti ciuitate: quia ipſi in ſua terreſtri ciuitate imaginē eius ad nihilū redigerunt: ⁊ etiaꝫ per hoc quod tantū peccatū reputaretur ſi aliquis imaginē crucifixi in eccleſia dei diſſiparet ⁊ idoluꝫ alicuius demonis pꝛo loco eius poneret. ¶ Tertio diſplicet ira deo qꝛ tēpla dei incendit. In ps. Incēderūt igni ſanctuariuꝫ tuū. Et .i. ad Cori. iij. Neſcitis qꝛ templuꝫ dei eſtis ⁊ ſpiritus dei habitat in vo. Si quis aūt templuꝫ dei violauerit diſperdet illum deus. ¶ Quarto quia nullū vitium magis contēnit deū q̄ ira hoc vitiū aperte contra deum ſe erigit: vnde ad hominēꝫ iratum videtur pertinere illud. Job. xv. Tetendit aduerſus deum manuꝫ ſuam: ⁊ contra omnipotentem roboꝛatus eſt. Cucurrit aduerſus e. er. col. homo iratus cōtumelijs ipſum deum afficit ⁊ nititur expuere in facieꝫ eius. Job. xxx. Faciē meam conſpuere nō verentur. ¶ Quinto diſplicet deo ira quia deo aufert dominiū ſuum in homine ⁊ diabolum facit ibi dominari homo iracundus quodāmō dñm ſe facit dum vindictam vſurpat ſibi quaꝫ ſibi deus retinuit dicens. Mihi vindictaꝫ ⁊c. ait dominus ad Rō. xij. ⁊ Deut. xxxij. Mea eſt vltio. vnde in vitis patrum: cum quidam ſupueniſſet ad abbatem philoſiū ⁊ diceret ei quod vellet vidicare ſe de quodam fratre qui dixit ſibi contumeliā incepit oꝛare abbas philoſius in hunc modū. Deus deus iam non eſt nobis neceſſariuꝫ vt pꝛo nobis ſolicitus ſcis: quia nos ipſi ſicut tu ipſe ſicut frater iſte dicit: ⁊ poſſum⁹ ⁊ volumus nos vindicare. Quod cuꝫ frater audiſſet penituit.

¶ Quod quattuoꝛ de cauſis placeat ira diabolo.

q Uattuoꝛ vero de cauſis placet ira diabolo. ¶ Pꝛimo qꝛ valde potens eſt ad impugnationem hominum ⁊ deſtructionē boni. Eſt enim ira ignis ſpiritualis: vnde ſicut ignis materialis eſt potentioꝛ ad deſtructionē quaꝫ alia elementa ita ira quā alia vitia Et ideo malitioſi homines qui multū volūt deſtruere terrā inimicoꝝ ſuoꝝ igne pugnāt. Similiter ⁊ demones in inferno. ſic ignis ire potēs eſſe ad deſtructionē bonoꝛum. Dominus etiam ignem amoꝛis accēdere voluit in mūdo iſto ad deſtructionem regni. Diaboli. De igne ire ſpecialiter pōt intelligi illud. Joel .i. Ad te domīe clamabo qꝛ ignis comedit ſpecioſa deſerti: pulchrioꝛē enim patrem mundi magis exurit ignis iſte infernalis. ſ. nobiles ⁊ diuites. vñ. Eccle. xxix. Secundum ligna ſilue ſic ignis exardeſcit: ⁊ ſecundum virtuteꝫ hominis ſic iracundia illius erit: ⁊ ſecunduꝫ ſubſtātiam ſuam exaltabit iram. ſ. Ira in exercitu diaboli incendiaria eſt. Ipſa enim eſt cauſa alioꝛum incendiarioꝛum. ¶ Secundo placet ira diabolo quia cecitatem facit in homine que multum placet diabolo. Sicut enim celeſti regi acceptus eſt miniſter intelligēs. Pꝛouer. xiiij. Sic diabolo acceptus eſt miniſter cecus. Ipſe ſimilis ē coꝛuo qui veniens ad cadauer pꝛimo currit ad occuluꝫ: ſic diabolus pꝛimo vult hominem excecare ſciens quod poſtea pꝛecipitare poterit eum in foueam peccati ad volūtatem ſuam: vnde in vitas patrum quidā

ſenex. Quando operiũtur oculi animalis tunc circuit ad molendinum alioquin nõ ambulat incircuitu mole. Sic diabolus cũ cooperit oculos mentis in omne peccatū humiliat hominem. ¶ Tertio placet ira diabolo: quia per iram dominatur diabolus homini. Non enim timet homo irat⁹ quod diabolus precipit ſibi quantumcunqȝ magnum peccatum ſit: non vxori parcit non filio parcit quin quandoqȝ proiciet in ignem. Ipſe etiam ⁊ deo ⁊ matri eius non parcit quin contumelijs eos afficiat: vnde ad ipſum põt ſpecialiter referri illud. Prouer. xvij. Expedit magis vrſe occurrere raptis fetibus quã fatuo confidenti in ſtulticia ſua. ¶ Quarto placet ira diabolo quia hoc peccato nõ lucratur diabolus homines vnum: ⁊ vnum ſed totã domum vnã vel villam vel patriam: homo iracundus eſt velut ſerpens ignem ore vomens exurens illos igne ire que ſunt iuxta ſe: vnde in Prouer. vir iracundus prouocat rixas: qui autem patiens eſt mitigat ſuſcitatas: vir iracundus iras prouocat more canis alios mordendo ⁊ latratu ſuo alios ad iram cõcitando.

¶ Qð ira multum nocet proximo.

Proximo etiam multum nocet ira fere enim omnia mala que inferunt homines ſibi inuicem procedunt ex ira: ideo multum deberet homo ſe temperare ab ira. quia niſi hoc fecerit intollerabilis eſt hominibus. Prouer. xxvij Graue eſt ſaxum ⁊ honeroſa eſt harena ſȝ ira ſtulti vtroqȝ grauior eſt: ⁊ in eodem. c. Impetum cõcitati ſpiritus ſuſtinere quis poterit Et eccle. xxij. Sup plumbũ qd grauabitur? Et qd illi aliud nomẽ quã fatuus Harenam ⁊ ſalem ⁊ maſſam ferri facili⁹ eſt ferre quam hominẽ imprudentē ⁊ fatuum ⁊ impium. Prouer. xviij. Spiritū ad iraſcendum faciem quis poterit ſubſtinere? Homo iracundus precipue eſt honeroſus amicis ſuis ⁊ familiarib⁹: vñ Prouer. xxij. Noli eſſe amicus hominis iracundo. Triplici ratione non debet homo querere amicitiam ⁊ familiaritatem hominis iracundi.

b ¶ Quod tribus de cauſis cauenda ẽ amicitia hominis iracundi.

Primo quia parũ durat talis amicitia. Ignis enim ire cõburit i eo vinculum amoris. Secũdo quia homines iracundi ſunt velut lignum ignitū quod ꝯſueuit exurere illud ꝙ tãgit. ¶ Tertio quia ſunt velut lignū ſpinoſum quod pungit ꝯplectentes ſe: ideo familiari amore amplectendi non ſunt: licet aliqs amet oẽs arbores quas habet ſpinoſas: tamen libenter declinat: ſic licet omnes homines amandi ſint tamen familiaritas iracũdorum declinanda eſt.

¶ Qð proprio ſubiecto multū nocet ira.

Proprio etiã ſubiecto valde nocet ira ⁊ hoc multis modis. ¶ Prĩo E
nocet corpori: vnde. Eccle. xxx. Zelus ⁊ iracundia minuunt dies. Nocet et poſſeſſiõibus: vnde. Eccle. xx. Obiurgatio ⁊ inuidia ad nihilabunt ſubſtantiã: homo iracundus pro alapa vna quandoqȝ amittit. c. libras. Secũdo nocet ira anime ⁊ hoc multipliciter. Primo excecãdo eã vnde. Iob. xvij. Caligauit ad indignationem oculus meus. Et in pſ. ſuper cecidit ignis ⁊ non vide. ſo. Ignis ire nõ permittit videri ſolem iuſticie. Item turbatus eſt a furore oculus me⁹. Et phs duo ſunt maxime contraria conſilio: feſtinantia ⁊ ira. ¶ Secundo nocet ira anime omnia bona ei auferendo. Aufert enim miſericordiam vnde. Prouer. xxvij. Ira non habet miſericordiam nec erumpens furor. Cauſa hui⁹ quod ira non habet miſericordiam ẽ hoc quod ira eſt inquiſitrix victorie. Ire enim finis eſt victoria. ¶ Aufert etiam ira hoĩ veram iuſticiam vnde. Ja. i. Ira viri iuſticiam dei nõ operatur: vbi dicit. Glo. Qui iratus iudicat: etiam ſi iuſticiam iudicat: tamen diuini examinis iuſticia inq̄ perturbatio non cadit: non poteſt mirari. Sap. xij. Tu autem dominator virtutum cum tranquillitate iudicas. Et ſuper illð. Job. xxxvi. Non te ſuperet ira dicit. Glo. Si ira correctorem ſuperat ante opprimit quam corrigat: ⁊ ſub ſpecie zeli iuſticie furor eſt. Zelus iuſticie qui ẽ quaſi ignis ardere dȝ de oleo miſericordie: ⁊ ſicut ignis abſqȝ oleo lãpades deſtruit: ſic zelus iuſticie cor hoĩs deſtruit niſi adſit oleũ miſericordie. legit de dño ieſu xp̃o. Luc. xix. Quod ipſe deſtructiõeȝ ieruſalẽ q̄ ex zelo iuſticie facturus erat prius fleuerit. ¶ Tertio ira nocet anime omnia mala introducendo. Unde ſuper illud. Prouer. ij. Uir iracundus pro

uocat iras dicit Glo. Janua omni vicioꝝ iracundia qua clausa virtutib⁹ intrinsecus dabitur quies: apta ad omne facin⁹ armabitur anim⁹. Et Prouer. xxix. Qui ad irascendum facilius erit ad peccata ꝓcliuior. Damnū qđ facit ira homini ostendit Salomon. Prouer. xix. dicens. Qui impatiēs est sustinebit damnum. Primū damnum qđ sustinet impatiens est damnū perdite patientie. Secūdum est dānum eoꝝ que lucratus esset si patienter iniuriā sustinuisset. Velut enim lapidibus preciosis obruimur cū inferuntur nobis iniurie. Tertium damnum est amissio sui ipsius. Impatiēs seipsum perdit sicut patiens seipm̄ seruat. Unde dominus in euangelio. In patiētia vestra. po. a. vestras.

❡ Quibus rebus cōparatur iracūdus. iij

T Ertio pōt valere ad dete. ire si iracundus diuersis generib⁹ rerū cōparetur. Unde notandū ꝙ hō iracūdus est velut homo ligneā habens domum cui qn̄ꝗ accidit ꝙ in vespere diues est ⁊ i mane nihil habet: q2 ignis abstulit totum. Ita homo iracūdus ad sibilū vni⁹ verbi gratiam quā habebat perdit dū in iram vel odiū cadit. Ideo dicitur Eccle. ij Ve his qui perdiderunt sustinentiā. Homo etiam iracundus quasi demoniacus vel arrepticius est. Unde figurari pōt per demoniacū illum de quo legitur. Mat. ix. Magister attuli tibi filium meū habentē spiritum mutū: qui vbicūꝗ eum apprehenderit illidit eum: ⁊ spumat ⁊ stridet dentibus. Mat. etiā. viij. legitur ꝙ occurrerunt dn̄o duo habētes demonia seui nimis ita vt homo non posset trāsire per viam illā qbus satis assimilat homo iracund⁹. Itē hō iracūdus qn̄ iratus est velut olla est nimium habens ignē que ebulliēdo emittit qđ in ea erat vnde. Prouer. xv. Cor fatuorum ebullit stulticiā. Itē homo iracundus est homo insanus: licet nō sit ꝯtinua eius insania. vn̄ Or. Ira breuis furor est. Itē phs. Irrogata eius iniuria est insania qui facit. Nunqd insanus ē: q in seipsuꝫ manus mittit: q gladio ire vel odij seipsum interficit? Hō iracundus est velut ramus ignē ex se ꝓducens ad impetum vēti scđm Josephū. Sic iracūdus aduentū supbie ignē ire ex se ꝓducit. Homo etiā iracundus est velut aper in gladiuꝫ ire vel odij seipsuꝫ impingens. Gladius diaboli est ira vel odium. ❡ Quarto pōt valere ad dete. ire si ostendit quanta stulticia laborat hō iracundus qui nō vult odiū dimittere: sed vult se vindicare. Et pn̄t assignari iste stulticie illi⁹

❡ De stulticijs iracūdi multiplicibus. iiij

P Rima stulticia eius est ꝙ ipse vult sanare vulnus suū de alieo vulnere ⁊ sanitatē querit i aliena ifirmitate. In alienis malo querit bonū: bonū suum: qđ idē est ac si in ignē querat aquam ⁊ in spinis vuas ⁊ in tribulis fic⁹ hāc stulticiam insinuat nobis Aug. dicēs. Qui lesus ⁊ iniuriam passus vindicari vult quasi pena cuiꝗ prodesse possit aliena: de aliena pena querit sibi medicamentum ⁊ acqrit grande tormentuꝫ. ❡ Secūda stulticia est ꝙ ipse vult se vindicare cum periculo anime sue: ⁊ interdum corporis: ⁊ cum labore multo ⁊ expensis: ⁊ tamen nō potest se vindicare ad plenum. Maior enim vindicta quā ipse potest sumere est mors asini hostis sui. s. corporis: vnde Prouer. xx. Ne dicas reddam maluꝫ pro malo expecta dominum ⁊ liberabit te. Liberabit eniꝫ a labore ⁊ expensis ⁊ periculo corporis ⁊ anime: ⁊ debito gehenne cui te obligares vindicando te. Mira insania quod homo se velit occidere ⁊ asinum hostis sui occidere possit. Si autem expectaret dominū: dominus plene vindicaret eum hostem eius infernali patibulo affligendo. Non oportet quod aliquis appetat vindictaꝫ de hoste suo: qui sibi iniuriatus est: quia nisi ipse penituerit dominus de eo tantam vindictam sumet: qđ totus mundus satiabitur. Unde in fine Isa. Vermis eorum nō morieē ⁊ ignis eoꝝ nō extinguet: erūtꝗ vsꝗ ad sacietatem visiōis omni carni. Nullus est ita in misericors quin cōpassiōe moueri possit erga illos qui cruciabuntur in inferno. Si sciret qualis est cruciatus ille: vn̄ legitur. Lu. xvi. De diuite illo q ita fuerat sine misericordia qđ cōpassus fuit fribus suis timens ne venirent in locum illuꝫ tormentorū: Expertus. n. erat iam cruciatū infernalē. Si quis singulis horis mēbratī dilaniaret: ipse nō tantaꝫ penā sustineret quantam ille qui cruciat in igne infernali. Iteꝫ si tot⁹ mūdus excogitaret qūo puniret aliquē ⁊ ille posset totū sustinere ipsi nō pos-

ſent eum tantuꝫ quantū dominus puniet
vno verbo quando dicet. Ite maledicti in
ignem eternum. Niſi ſciret dñs cruciatuꝫ
illum iſta grauem eſſe non ſuſtinuiſſet cru
ciatū paſſionis vt nos liberi eſſemꝰ a cru-
ciatu illo. ¶ Tertia ſtulticia eſt quod ipſe
frangit pontē ꝑ quē ipſe neceſſe hꝫ trāſire
alioquin peribit. Et qꝺ hec ſtulticia valde
ſit magna ſic pōt oſtendi: duo habētes ca
pitales inimicitias adinuicē tranſituri ſūt
ꝑ quendā pontē. Qui autē prior venit ad
pontē cogitat ꝙ deſtruet pontem i odium
ſui hoſtis: ſed ex alia parte videt qꝺ ſi pon
tem deſtruxerit ipſe ex neceſſitate peribit:
hoſtis vero ipſius nihilominus trāſibit ⁊
poſt huiuſmodi deliberationem pontem
deſtruit nunqd inſanus reputandus eſt?
Simili ſtulticia laborat qui delinquenti
in ſe non vult dimittere. Pons enim per
quē ſumus ex neceſſitate tranſituri ad deū
ex quo peccauimus miſericordia eſt: hūc
pontē ſibi frangit qui miſericordiā negat
ꝓximo qui in eū deliquit. Judiciū.n. ſine
miſericordia fiet illi q nō fecerit miſericor
diam. Ja.ij. Proximus tamen nihilomi-
nus ad deum perueniet ſi fecerit qꝺ i ſe ē.
¶ Quarta ſtulticia ē quod ipſe vult ſe oc-
cidere: vt tunicā hoſtis ſui poſſit dilaniare.
Tunica hoſtis ipſius caro eſt eius. Unde
in ps. Conciſiſti ſaccū meū. Saccꝰ vocat
ibi caro xp̄i. Si aūt ſaccus erat caro xp̄i.le
veſtis humilis multo fortius caro: cuiuſli
bet poteſt dici veſtis: vnde q aīam ſuā oc-
cidit vt corpus hoſtis ſui ledat p̄dicta ſtul
ticia laborat: hanc ſtulticiā oſtendit Aug.
ſuper illud ps. Gladius eoꝝ intret in cor.
ip. dicens de perſecutoribus quod ita iſa-
niunt quaſi quis per corpus ſuuꝫ gladiuꝫ
mittat vt tunicam alterius cedat. Gladiꝰ
primo intrat in cor perſecutoris q̄ i cor eiꝰ
qui perſequitur. ¶ Quinta ſtulticia ē qꝺ
ipſe de ſe faculam facit: vnde ignē accen-
dit in quo hoſtis eius cōburat: ſed ſe p̄us
cōburit: hanc ſtulticiā oſtēdit Augu. ſuper
ps. In laqueū cadat in ipſum: ſic dicens.
Nemo malus eſt qui prius ſibi nō noceat.
Sic putato maliciam eſſe quō ignem. Si
incendere vis aliquid illud quod admo-
ues igni prius ardet. niſi ardeat non incē
dit aliud. verbigratia. Cum faculaꝫ appo
nis igni prius ardet: vt aliud poſſit incen-
dere. Ita ergo maliciā q̄ precedit ex te qꝺ
vaſtat anteq̄ te? Quo ꝓfundit ramū ledit
vbi radicē hꝫ nō ledit. Malicia tua vt al?
teri nō noceat fieri nō pōt. ¶ Itē proſper
īpoſſibile eſt quod iniquitas priꝰ ledat ho
minē iuſtū in quē tendit q̄ cor iniuſtū vn̄
ꝓcedit. ¶ Sexta ſtulticia ē qꝺ in ipm quē
amat ſanū deſerit cum factus ſit infirmus
ad mortē. Qꝺ nō ſolūmodo ſtulticia ē ſed
etiā ꝓditio ⁊ crudelitas magna: qꝛ ille qui
amatur ſanus tenerius amādus eſt cuꝫ ſit
infirmus. hanc ſtulticiā oſtendit Boetius
in libro cōſolationū dicēs. Apud ſapiētes
nullus locus odio prorſus relinquit. Nam
bonos quis niſi ſtultiſſimus oderit? Ma-
los āt odiſſe ratione caret: nā ſicut corpo-
ris langor ita vitioſitas q̄ſi quidā morbus
eſt animarum. Cum ergo egros corpore
minime dignos odio ſed potius miſera-
tione iudicemus: multo magis tales mi-
ſerendi ſunt nō inſequendi quoꝝ mentes
improbitas: omni langore atrocior vrget.
¶ Septima ſtulticia eſt cuꝫ aliqs abſtule-
rit ſibi aliqua de ſuis ipſe in vindictā eius
ꝓicit que ſibi remāſerunt. Fatuus eſſet cui
aliquis abſtuliſſet palliuꝫ ſi ipſe i vindictā
tunicam: ⁊ ſupertunicale ꝓiceret in roda-
num: vel cui aliquis. xx. libras abſtuliſſet ſi
ipſe. xl. ꝓiceret: vel a tota hereditate ſua ſe
exheredittaret. Sic fatuus eſt cui aliquis
abſtulit pallium ſue fame detrahendo ſi
ipſe hac de cauſa proicit illam pulchram
⁊ precioſam veſtem innocentie quam in
die iudicij toti mundo oſtenſurus ē. hanc
ſtulticiam oſtendit Sene. dicens. Ridicu
lum eſt odio nocentis innocentiam perde
re. Et in ps. Cuſtodi inocen. ⁊c. Fatuus eſt
qui illata ſibi iniuria ab hac celeſti heredi
tate exheredat ſe hoſtis abſtulit ſibi terraꝫ
⁊ ipſe aufert ſibi celum: primo perdit ſua
⁊ modo ꝑdit ſeipſum. ¶ Octaua ſtulticia
eſt quod cum ipſe dicit dominicaꝫ oratio-
nem ipſe maledicit ſibi ſecunduꝫ cōmunē
modum loquendi dicendo. ſ. illud verbuꝫ
dimitte nobis debita noſtra ⁊c. Sicut ali-
quis ſic dicēs. Sic me deus adiuuet ſicut
verꝫ dico. maledicit ſibi vſum loq̄ndi niſi
verum dicat. Hanc ſtulticiaꝫ oſtēdit Ana-
ſtaſius dicens. Si non dimittis iniuriaꝫ q̄
tibi facta ē nō orōnē pro te facis: ſꝫ maledi
ctionem ſuper te iducis: cum dicis ſicut et
nos dimittimꝰ ⁊c. Unde de tali pōt dici il
lud. Eccle. xxxiiij. Unus orans ⁊ vnus ma-

ſe dicẽtēs cuius vocez dominus exaudiet.
Timendū eſt ne vocē maledicētis niſi pe
nituerit: forſitan tamē ſi in perſona eccle-
ſie ſic diceret dicēdo nō peccaret vel ſi ſim
plex eſſet ꝛ verba illa nō itelligeret. ¶ No
na ſtulticia quod cū ipſe ſit onerat⁹ mltis
debitis pro quibus ipſe poni dz in carcere
horribili: niſi ea hic ſoluerit: ꝛ aliqs vellet
eū delere de tabulis creditoris: ꝛ ſe ſcribe-
re pro eo reſpondere. ipſe tñ renuit. Qui
alicui facit iniuriā deo pro debitis eſt⁹. Re
ſpōdet ſi tñ ille patient ſuſtinet. vñ. Mat.
vi. Si dimiſeritis hoibus peccata eorūz di
mittet, ꝛ vobis pater veſter celeſtis peccata
veſtra. Et Eccleſi. xxviij. Dimitte proximo
tuo nocenti te: ꝛ tūnc deprecāti tibi pecca-
ta ſoluentur. Ibidē interli. Indignuz eſt:
deū eſſe ei ꝓpitiū q crudelis ē in ꝓximuz.
Aug. Unuſquiſqz talē indulgētiā acceptu-
rus ē a deo: qualē ipſe dederit ꝓximo ſuo.
Uia valde cōgrua ad obtinēdū a deo ve-
niam peccatoꝝ ſuoꝝ: eſt remiſſio iniuria-
rū quod ſignificatū eſt. iiij. Re. iiij. in mu
liere illa que debita ſua ſoluit de oleo ſibi
ab Elyſeo multiplicato. In oleo enim mi
ſericordia intelligitur: qua iniurie illate re
mittuntur. homini vero q nō vult dimitte
re alij nō dimittitur aliquid nec ſuis preci
bus nec alienis. Unde ſup illud Eccleſia.
xxviij. Quis exorabit pro delictis ipſi⁹ di-
cit interli. Fruſtra quis pro illo orat q fra-
tri debitā caritatē negat: ꝛ in ꝑncipio eiuſ
dez. c. Qui vindicari vult a dño inueniet
vindictā: ꝛ peccata eius ſeruans ſeruabit.
Orationē illius qui nō vult fratri ſuo di-
mittere deſpicit dñs. Uñ i eodē. c. Homo
homini ſeruat irā: ꝛ ab eo querit medelā?
In homine. n. ſimilē ſibi nō hz miſericor-
diam: ꝛ de peccatis ſuis deprecabit. Ipſe
enim cuz caro ſit reſeruat iram ꝛ ꝓpicia-
tionē petit a deo? Nec ſoluz oratio talium
adeo deſpicitur: imo etiaz oblatio. Unde
Mat. v. Si offers munus tuū ad altare: ꝛ
ibi recordatus fueris: qa frater tu⁹ hz ali-
quid aduer. te: relinque ibi munus tuū ad
altare ꝛc. Oratio aūt eius q ſibi illatas in-
iurias dimittit nō ſolū valet ſibi ſed alijs.
Unde Iere. xv. Si ſteterit moy. ꝛ ſamuel
corā me nō eſt anima mea ad pplm iſtuz
vbi dici Gre. Quid eſt qđ moy. ꝛ ſamuel
ceteris patribus in poſtulatione preferunt
niſi qđ iſti duo tantū in omni teſtamenti
veteris ſerie etiā ꝓ inimicis legunt oraſſe.
Unus a populo lapidibus impetitur: ꝛ tñ
pro lapidatoribus ille precatur. Alter a ꝑn
cipatu eijcitur: ꝛ ait. Abſit a me hoc pecca
tum vt ceſſem orare pro vobis. ¶ Decima
ſtulticia eſt: qꝛ ipſe ſimilis cōtra ſimile ipu
gnat: cū potius contrarijs ſit pugnandū.
Amore cōtra odiū pugnandū eſt. ſicut aq̄
pugnat contra ignem. Unde Prouer. 25.
Si eſurierit inimicus tuus ciba illū: ſi ſitit
da potum illi. Sic enim carbones conge
rens ſuper caput ei⁹. Patientia cōtra ipa-
tientiā pugnandū eſt bonitate contra ma
liciam: ſapientia cōtra ſtultitiaz. Prouer.
xxvi. Ne reſpondeas ſtulto iuxta ſtulticiaz
ſuam ne efficiaris ei ſimilis: ꝛ ad Ro. xij.
Noli vinci a malo. ſed vince in bono ma-
lum. ¶ Undecima ſtulticia eſt: qꝛ ipē ocio
ſo vno filio matris ſue eccleſie vult ei aliū
occidere luctū volēs ei addere ſuper luctū.
Ad hoc poteſt referri hoc quod legitur. ij.
Re. xiiij. De muliere iſtructa a Ioab que
dixit dauid regi quod cum duos filios ha
beret ꝛ alter alterum interfeciſſet venit co
gnatus defuncti volens interficere illū qui
remāſerit ſibi. ¶ Duodecima ſtulticia eſt
quod ipē de ſeuire voluit in mortuū quod
nō ſolum ſtulticia eſt: imo etiā magna cru
delitas: vnde lancea que chriſtum mortuū
vulnerauit dira vocatur cum claui dicant
dulces. Membrum chriſti viuū eſt homo
exiſtens in caritate: quaſi membrū chriſti
mortuum eſt homo exiſtēs in mortali pec
cato: vnde vnguenta dulcis admonitionis
paranda eſſet ꝛ nō eſſet deſeuiendum in
illum qui mortuus eſt. De vnguentis que
parauerūt ſancte mulieres ad corpus chri
ſti mortuū in vngendū. legitur Mat. vlti.
¶ Tertiadecima ſtulticia eſt: qꝛ ipſe ꝯque-
ritur de fratre ſuo ſuper hoc quod fecit ſi-
bi vel dixit tempore iſanie: ꝛ vult inde vin
dicari. Hāc inſaniā inſinuat nobis Sen.
dicens. Male de te loquūtur: ſupple ita tu
dicis mihi. Et ſubdit. Mouerer ſi hoc vi-
uo facerent: nunc vero mortuo faciunt. Et
Luce. xxiij. Dicit dominus. Pater dimitte
illis. Neſciunt enim quid faciunt. Si aliqs
haberet fratrem inſanū qui ei conuitiā di
ceret vel alapaz darēt: ꝛ ex alia pte ſeipſuz
gladio interficeret: ipſe plus doleret de ma
lo quod frater ſuus inſanus ſibimet face-
ret: q̄ de hoc quod ab eo ſuſtineret. Sic q

iniuriam patitur magis dolere dꝫ de pec/
cato iniuriantis: q̄ de iniuria ſibi illata. vñ
Act. ix. legitur de beato Stephano qꝺ po
ſitis genibus pro lapidatoribꝰ ſuis orauit.
Quādo autem orauit pro ſe nō legitur ge
nua flexiſſe. Non debet aliquis admirari
vel indignari ſi cecus in eum impingat.
Sibi potius iraſci debet. Quia ſibi ab eo
non cauit. Uelut cecus eſt homo iratus.
Ideo debet cauere ſibi ille qui iratus non
eſt ne in eum offendat. ¶ Quartadecima
ſtulticia eſt quod cū ille qui habet aliquē
odio captus teneatur a diabolo: ⁊ ſciat qꝺ
diabolus mortem eius ſitit: tamen ille nō
vult dimittere illud quod nihil ſibi valet.
immo valde ſibi noxium eſt ſcilicet odiū.
vt a diabolo capiatur. Odiuꝫ nolle retine
re eſt retinere peccatum ſuum. Nō remit/
tenti odium ſuuꝫ nihil remittitur. Lu. vi.
Dimittite ⁊ dimittetur vobis. Immo re
tinere odium eſt diabolicum. Mira inſa/
nia iracundoꝝ qui odium quod non ha/
bent niſi amaritudine deo ⁊ regno eiꝰ pre
ponunt qui de odio theſaurum ſuum fa/
ciunt nec volunt cōmutare illud pro the/
ſauro dei. ¶ Decimaquinta ſtulticia ē qꝺ
E ipſi odiunt ⁊ perſequuntur illū qui aurū
⁊ argentuꝫ: ⁊ lapides precioſos eis ꝓijcit
vnde ſe redimant: ⁊ coronam eternam fa
bricent. De redemptione iſta legitur Pro
uer. xiij. Redemptio anime viri ꝓprie di/
uitie. Proprie diuitie hominis ſunt tribu
lationes. Non enim ex corde ſuo poſuit de
us hoiem i huiuſmodi miſerijs: ſed homo
ꝓcurauit hoc ſibi. De fabricatiōe dicit ps.
Supra dorſum meū fa. pec. Fabricauerūt
inq̄ coronā perpetuā. Qui facit alicui ma
lum vel dicit ſi ipſe patienter ſuſtineat: la/
pidem vnum precioſum in corona eiꝰ po/
nit. Ideo diligēdi perſecutores ſunt tanq̄
benefici. Unde Luc. vi. Diligite inimicos
veſtros benefa. hi qui. o. uo. Et ad Ro. xij.
Benedicite perſequentibus vos: benedici
te ⁊ nolite male. Duabus de cauſis benedi
cendi ſunt perſecutores: ⁊ q2 nobis bonū
faciūt: ⁊ quia aliā remunerationē non ex/
pectant. Ideo dicit apoſto. Bis benedicite
Qui vindicat ſe de perſecutore: videt ma
lum pro bono reddere. Et ideo malū eue
nit ei. Prouer. vigeſimo. Qui reddit ma/
lum pro bono: non recedet malum de do/
mo eius. Si autem aliquis obijciat quod
perſecutor non facit illud bonum quod fa
cit ex intentione: ⁊ ideo non eſt diligēdus
reſpondeo quod ſpina que claudit vineaꝫ
alicuius: ⁊ prohibet ingredientes impu/
gnando ec̄s amatur ab eo cuius eſt: vinea
licet illud bonum quod ei facit ex intētio/
ne non faciat. ¶ Decimaſexta ſtulticia eſt F
quod iracundi amorem ſuum venaleꝫ ha
beant. Uolūt tamen vendere ei qui cariꝰ
eum emeret ſcilicet deo. Quod ipſi amorē
ſuum venaleꝫ habeant. patet ex hoc quod
nolunt amare niſi ſuos bñficos ⁊ ſe aman
tes volunt habere amorem vel aliquod be
neficium preciuꝫ amoris ſui: ſed ſi ipſi pro
deo inimicos vellent diligere: deus valde
care emeret amorem eorum. Daret enim
pro illo amorem ſuum ⁊ regnum celoꝝ.
¶ Nota quando dominꝰ in die iudicij po
net rationem de amore: de quo eſt maxi/
mum preceptum: ⁊ dixit ſe aliquis amaſſe
aliquem quia amabitur. vel quia beneficꝰ
ſuus erat. reſpōdit dominus. De hoc amo
re nihil tibi debeo: de illo iam ſolutum eſt
tibi. Sed cuꝫ aliqui dixerint ſe amaſſe ali/
quē ꝓpter illos qui ꝯuitijs ⁊ iniurijs de/
fendebant ſe ne amarentur: tunc dicet dñs
preciū illius amoris vobis debeo: venite
benedicti percipite regnū ⁊c. Ad hec per
tinet illud Mat. v. Si diligitis eos q vos
diligunt quā mercedē habebitis? Nonne
⁊ publicani hoc faciūt. Et Lu. vi. Si dili/
gitis eos q vos diligūt: q̄ vobis gratia? Et
poſt: verūtamē diligite inimicos vr̄os. Et
ſequit. Et erit merces vr̄a magna. Cū ho
mines ſitiāt lucrū: mirū eſt quō cū deo lu/
crari nolunt: ⁊ quō amorē ſuū nolunt deo
dare pro regno eiꝰ quē darēt alicui homi/
ni pro modico bñficio. ¶ Decimaſeptima G
ſtulticia ē qꝛ ipſi reputāt honorē qꝺ ē i ve
ritate vilitas. Dicit aliqd nō poſſim tm̄ ſu
ſtinere dedecꝰ qn de malo mihi illato nō
me vindicē reputās vilitatē eē nō vindica
re ſe: cū potiꝰ vindicare ſe vilitas ſit i mul
tis caſibꝰ. Unꝰ caſus ē qñ ſtultꝰ ⁊ inſanꝰ
eſt q ſibi ꝯuitiat. Alius caſus ē qñ eſt vilis
pſona vt leproſus vel loripes. Tunc enim
hoies magni cordis dedignant vēdicare
ſe de illis. Nolūt eniꝫ maculare manꝰ ſuas
ibi. Uñ Sene. Quibuſda libenter parcas
a qbus te vindicare faſtidias. Ab his non
aliter q̄ ab aīlibꝰ paruis ⁊ inquinātibꝰ re/
ducēda eſt manꝰ. Cū igit nō poſſis vindi

carē te abſqꝫ ſpirituali inquinatione ma-
nuum: ⁊ cum ille qui tibi infert iniuriam:
⁊ in hoc inſanus ⁊ ſtultus ſit non eſt vili-
tas: ſed potius honor ſi te non vindices.
Sene. Magna animi eſt iniuria in ſum-
ma patientia pati. Sene. Si magnanim⁹
fueris nunq̄ dices tibi contumeliam fieri.
De inimico dices nō nocuit mihi ſed ani-
mum nocendi habuit. Et cum illum i po
teſtate tua videris vindictā putabis vin
dicari potuiſſe. Scito enim honeſtū ⁊ ma
ius genus vindicādi eſſe ignoſcere. Pro-
uer. xx. Honor ē hoi q̄ ſeparat ſe a conten
tionib⁹. Oēs aūt ſtulti miſcent̄ ꝯtumelijs.
Sicut honor ē ſaparare ſe a cōtentionib⁹
ſic vilitas ē in ꝯtentione os ſuū ꝯuitijs ali
cui⁹ maculare. ¶ Decimaoctaua ſtulticia
ē q̄ ipſi odiūt illos q̄ ſibi pſūt ꝯtra dei ꝓ-
hibitionē. ſ. iniuriatores. Pctm̄ ꝓ odij ⁊
alia peccata q̄ eis nocēt ſūme: q̄ dn̄s pcī-
pit odio haberi nolunt odire. In p̄s. Qui
diligitis dn̄m odite malū. De nocumento
peccatoꝝ dictū eſt in pncipio tractat⁹: hoc
tamē addi pōt qꝺ peccatū occaſio eſt no-
bis oīum miſeriaꝝ que nobis accidūt. Fa
mes. n. ⁊ ſitis: frigus: calor: labor: ⁊ infirmi
tas ⁊ mors: ſequele ſunt pctī. Niſi enī hō
peccaſſet ipſe nō cruciaret̄ penis hmōi. Si
q̄s interfeciſſet alicui fratrē ipſius ipſi ha
beret ipm̄ odio ſi ſine peccato hoc poſſet
facere. Quāto magis debem⁹ pctm̄ odio
hr̄e qꝺ interficit nobis oēs illos de parēte
la nr̄a q̄ mortui ſunt: ⁊ illos q̄ remanſerūt
interficiet ⁊ nos ipſos? In oibus miſerijs
q̄s in mundo iſto videm⁹ poſſem⁹ odium
peccati colligere. Quādo aliquē mori vi-
dem⁹ deberemus cogitare q̄ malū ſit pec-
catū facere ex quo talia ſtipēdia ſequunt̄.
Apo. Stipendia peccati mors eſt. Legit̄
qꝺ Adam ⁊ Eua quādo viderunt mortē
Abel luxerūt. c. annis intelligētes illā mor
tem ſequelam eſſe peccati: mirum eſt quō
hoies peccatū amare poſſunt cum occaſio
ne ipſius tot miſerias iceſſanter ſuſtineāt.
Ad miſerias huius mundi odium peccati
deberet in eis renouari.

¶ Quod ſtultus eſt qui alium odit: ⁊ qꝺ
peccatum ſit occaſio omniū miſeriarum
que nobis accidunt.

Homo qui aliū hꝫ odio valde ſtul
tus eſt. Amat. n. ſocietatē ei⁹ quē
odit: ⁊ vult cū eo ire in īfernū qꝺ
valde mirū eſt. Mirū etiā eſt: q̄ ipſe mali-
ciam q̄ ipſe in hoſte odit: in ſe diligit pro-
pter vnum delictū quod videt in homine
oīa bona que in ipſo videt odit ꝓpter mo
dicū qꝺ diabolus hꝫ in eo odit q̄ecunqꝫ
bona de⁹ hꝫ ibi. In quo aſſimilat̄ illi q̄ ca
ſtrū patris ſui odiret ꝓpter domū vnam
hoſtis ſui q̄ eſſet ibi: vel totū agrū vnū odi
ret ꝓpter vnā vrticam que ibi eſſet. Et vbi
breuiter dicā hō q̄ vult vindicare ſe ſtult⁹
eſt iram recipiēdo: cōſeruādo: iudicando.
Irā recipiēdo ſtult⁹ eſt: q2 cū frater eius
dicat ei durū verbū: ⁊ ex alia parte diabo-
lus gladio ire velit illū interficere ipſe non
curat de gladio diaboli: ſed ſolum de ver-
bo fratris: hec ſtulticia īſinuat̄ Job. v. vbi
dicit̄. Uirū ſtultū interficit iracūdia. Q. d.
ex ſtulticia eſt qꝺ ab iracundia ſe ꝑmittat
occidi. Stultus etiā eſt in ſeruando iram
cū ira ſit ignis. Qꝺ innuit Salo. dicens.
Eccle. vij. Ira in ſinu ſtulti regeſcit. Quis
non excutiat carbonem ſi in ſinu ſuo ceci
derit niſi ſtultus ſit. Prouer. vi. Nunquid
poteſt homo abſcondere ignē in ſinu ſuo
vt veſtimenta eius non ardeant. Stultus
etiam eſt iram iudicando. vnde Prouer.
xij. Fatuus ſtatim indicat iram ſuam. In-
dicare iram ſuam hominibus cum ira fu
ror ſit eſt indicare hominibus ſe eſſe inſa-
num. ¶ Item qui indicat iram ſuam ho
minibus ſuccendit domos vicinorum, ſuo
rum. eo quod domus ſua ardeat tum po-
tius cogitare deberet quomodo ꝓpriē do-
mui ſubuenirct. ſicut non eēt ferenda ſen-
tentia q̄ inſanus dictaret ſic non eſt proſe
rendus ſermo quem ira dictat cum ira ſit
furor. homo irratus niſi taceat. Oſtendit
etiam ſe magis ſtultum q̄ ipſe ſit. multa
enim cōminatur que facturus non eſt. vn̄
Prouer. xiiij. Qui impatiēs eſt exaltat ſtul
ticiam ſuam.

¶ Sex iniquitates iracundi volētis ſe vin
dicare. cap. v.

Quinto poteſt valere ad deteſtatio
nem ire: ſi oſtendat̄ multiplex ini
quitas que eſt in homine irato q̄
vult vindicare ſe.

¶ De iniquitatibus iracundi.

Prima iniquitas eius qui vult vin
dicare ſe eſt quod ipſe auctoritate
ſua cōſtituit ſe iudicē inter ſe ⁊ in-
iuriatorē ſuū. ¶ Scd̄a eſt qꝺ ipſe in eadē

cauſa vult eſſe actor ꝛ iudex. ¶ Tertia eſt quod ipſe vult vindicare ſe pendente die que ſibi aſſignata ē vt plenarie ſibi iuſticia exhibeatur. Dies iſta dies iudicij eſt. Apſo Nolite ante tēpus iudicare. Quarta iniquitas eſt quod ipſe impunituz vult relinquere a quo debuit incipere. ſ. ſeipſuz q ſibi magis nocuit q̄ alijs. Quicqd alius potuit īferre ei minus ē odio q̄ ipſe aiam ſuā īterficit. Quinta inīqtas ē quod ipē nō reddit patiētiam iniurianti qm̄ ei dꝫ ſicut iniurians debuerit ei innocētiā. Sexta iniquitas eſt quod ipſe iuſticiaꝫ que ex ſo
B lo iudicio debet ꝓcedere ex inīqtate vult elicere quia ex ira ꝛ odio.

¶ Exēpla ad deteſtationē ire.

¶ Sexto poſſunt valere ad deteſta. ire exēpla ꝛ inter exempla optimum eſt exēpluꝫ ipſius dei quē videm⁹ patiētiſſimum eſſe qui vltimo faciet vindictā de inimicis ſuis vnde debet ſufficere vermiculo quod ita cito vindicetur de inimicis ſuis ſicut deus Aug. Summa religionis ē imitari quem colis. De btō ēt Ber. Legitur qđ appropinquāte morte eius cū requireretur a fribus qđ doceret eos aliq̄ ſalubria dixit eis. Alieno ſenſui magis q̄ meo credidi. Leſus vindictā non expetij. Nulli ſcandalum facere volui. Et ſi feci ſedaui vt potui. Septio pōt valere ad deteſta. ire hoc quod dominus ab eo qui vult vindicare ſe etiā dimiſſa videtur repetere. Ad quod pertinere videtur illud quod legitur. Mat. xviij. De illo qui noluit dimittere cū ſeruo ſuo a quo dominus eius repetitur vniuerſuꝫ debituꝫ prius ſibi dimiſſum.

¶ De tribus diuiſionibus ad iram pertinentibus. vi.

Jcto de his que ptinent ad dete.
b ire cōſequēter ponende ſunt diuiſiones ad iraꝫ pertinentes. ¶ Notādum ergo quod eſt quedam ira que bona eſt qua homo iraſcit vicio. de qua Eccle. vij. legitur. Melior ē ira riſu quia per triſticiam vultus corrigitur animus delinquentis. ¶ Eſt alia ira que mala ē que hō iraſcitur perſone de qua intelligenda ſunt illa que dicta ſunt pri⁹. Et iſta duas habꝫ ſpēs. Quedā. n. ſubita ē ꝛ ſine deliberatione rationis que venialis eſt. Alia vero cuꝫ deliberatione ꝛ cōſenſu rationis que mortalis eſt. Has duas ſpēs tangit Dauid dicens. Jraſcimini ꝛ nolite peccare quaſi. d. ſi ſubita ira ſurgat in vobis nō ꝯſentiat rō Jra vero que cuꝫ deliberatione ē ſi inueteraſcat odium dr̄. Eſt enim odiuꝫ ira inueterata quod vr̄ ꝓhibere apoſtolus. Dicēs ad Epheſi. iiij. Sol non occidat ſuper iracundiam veſtram.

¶ De his que valent ad deteſta. odij.

D deteſtationem odij pn̄t valere
a iſta Primo valet Gene. xlix. Maledictus furor eius ꝙ ꝑtinax. ꝛ indignatio eius qꝛ dura. ¶ Secūdo illud. ſ. Jo. iij. Ois qui odit fratreꝫ ſuū homici. eſt Tertio hoc qđ o dīū ſpāliter ē cōtractuum coactari que eſt maxima virtus maxie placens deo ꝛ diſplicēs diabolo pꝫ ex verbis. Greg. dicentis. Nō curat antiquus hoſtis vt terrena nobis tollat ſed vt caritatem feriat. De placentia vero dei manifeſtū pōt eſſe per hoc quod dicit dominus Johā. v. Hoc eſt preceptū meū vt diligatis inuiceꝫ ꝛ ¶ Quarto q̄tum torqueatur hō per que peccat ꝛ ille qui manet iodio iniurias ſibi illatas nolit remittere ipſe puniet in hoc quod nec peccata ſibi remittentur. Fatu⁹ eſt qui vnam iniuriā nō vult remittere vt mille vel plura pctā ſibi remittātur Quintū eſt qđ ira: ꝛ odiū cōtra naturā videtur eē i hoie cū hō ſit aial manſuetū natura ꝛ miſericors vn̄ Job. xxxi. Ab infantia mea creuit mecuꝫ miſeratio: ꝛ de vtero matris mee egreſſa eſt mecū. Māſuetudini vero q̄ eſt in hoie atteſtatur forma ꝛ diſpoſitio exterior hois. Jn oi. n. ſpē aialis figura corporis ꝛ mēbrorū exterioꝝ nature atteſtantur ſicut vngues acuti fores : ꝛ magni: ꝛ C aduncati: ꝛ dētes: ꝛ fiſſio oris magna atteſtant rabiei: vt apparet in leonibus. Cōtrariū vero māſuetudini atteſtaī in hoibus. ¶ Sextū ē hoc qđ cū cupiditas ꝛ alia peccata cōſiſtāt in appetitu alicuius boni ſed iordinate. Odiū cōſiſtit in appetitu ipſius mali. vn̄ maioris ꝑuerſitatis ꝛ malicie vr̄ eſſe cupiditas quam ſimilia peccata.

Jtem diuiſio.

¶ Jtem notandū quod ira poteſt diuidi in iram occultam que non prorūpit i exteriorem iniuriam: ꝛ irā prorūpentē in exteriorēꝫ iniuriā ſiue ſit iniuria verbi ſiue ſit facti. De prima ira dicit dn̄s. Mat. v. Ois q iraſcitur fratri ſuo reus erit iudicio. Et poſt ſubdit de ſcđa ira q dixerit fratri ſuo:

Racha reus erit conſilio. Qui autē dixe
rit fatue reus erit gehenne ignis. Racha ī
teriectio indignātis eſt: ſed nō nominat ali
q̄ ſpālem contumeliā. ¶ Item ira pōt di
uidi in irā qua homo ſibi iraſcitur ꝛ irā
qua iraſcitur proximo: ꝛ irā qua iraſcitur
deo. ¶ De prima ira dicit Socrates. Ira
cundus cum alijs iraſci deſierit. ſibi iraſci
tur. ¶ De ſcda ira dictū eſt prius. De ira
vero qua aliquis iraſcitur deo qualis ē ira
iniqua blaſphemantium deū pōt intelligi
illud Eccle. xxvij. Qui in altum mittit lapi
dem ſuper caput eius cadet.

¶ De peccatis prouenientibus ex ira ꝛ pri
mo de guerra.

Equitur de peccatis que ex ira p
s uenīūt. Prouenit aūt ex ira lis vn̄
Prouer. xxvi. Sicut carbones ad
prunas ꝛ ligna ad ignē ſic homo iracūd⁹
ſuſcitat rixas. Et Eccle. xxviij. Homo ira
cundus incendit litem. Ex ira etiā ſeqtur
guerra incēdia homicidia: ꝛ alia iniectio
manuū iniuſta ꝛ rapie: ꝛ ſimilia de lite nō
dicem⁹ modo. q: de illa dicet cū alijs pec
catis lingue. De rapia vero dictū eſt ī tra
ctatu de auaricia. De alijs vero hic dice
mus. Et primo de guerra q̄ habem⁹ cū
hoſtibus. Duodecim vero ſunt que debēt
homines cohibere a guerra.

¶ Duodecim cohibentia a guerra.

Rimum ē guerra q̄ hēmus cū ho
A p ſtibus inuiſibilibus. Job. vij. Mi
litia eſt vita hoīs ſup terram. Itē
Gene. iij. Dictum eſt ad ſerpētē. Inimici
cias ponam inter te ꝛ mulierē ꝛ ſemen. tu
ꝛ ſemen illius. Guerra iſta valde piculoſa
eſt ꝛ pp̄ter calliditatē demonū. Gene. iij.
Serpēs erat callidior oībus aīātibus ter
re ꝛ propter longum exercitū pugne. Cū
enī guerra iſta nō ceſſauerit ex quo Adā
delectus eſt longus vſus ꝛ expientia mul
tum videtur docuiſſe eum ꝛ propter cōti
nuitatem pugne. vnde Grego. Aſſidua tē
ptatione diabolus temptat vt ſaltē tedio
vincat. Et propter maliciam demonū qui
inceſſanter ſitiunt ſanguinem veſtrū. vñ
in Prouer. xxx. Diabol⁹ ſanguiſuga voca
tur. vbi ſic dicit. Sanguiſuge due ſunt fi
lie. Et q: demones inuiſibiles ſunt. Idō tūc
maxie impugnaris ſi te impugnari neſcis
Et quia magnū damnū ē ſiqs vincitur re
gnum .n. eternum amittit ꝛ patibulo infer
nali affligetur. Si autē aliquis vincat mul
tū lucratur: quia remunerabitur regno eter
no. Non accipitur redēptio de guerra iſta
Et vt breuiter dicam ſicut diabolus peior
ē homine ſic Gre. Guerra q̄ habemus cū
diabolo peior ē q̄ guerra q̄ quis hʒ cū ho
minibus. Sicut ergo aliquis princeps qn̄
hʒ aliquam guerram fortē ꝛ periculoſā
ſtudet pacificare alias guerras ſibi emer
gentes ſic debemus pacificare cū hoīb⁹
ne a demonibus ſuperemur. Ad hoc vide
tur ptinere illud Job. xl. Memēto belli ꝛ
nō addas amplius quicq̄ loqui vbi dicit
Glo. Si occulti hoſtis bellū cōtra te conſi
deras qcqd a me pateris non accuſas. Ie
ro. Gladiū tenet hoſtis vt me pimat. Mi
ra inſania verbum durū ſibi dictū plange
re ꝛ gladiū capiti iminētē nō timere. Mi
ra ē fatuitas quod aliquis captum ſe dia
bolo tradat vt preualeat fratri ſuo cū ſcri
ptū ſit quod crudelis ē ꝛ nō miſerebitur
ideo reges ꝛ pricipes huius mūdi de faci A
li vincūtur a diabolo: q: aliquas guerras
habēt: ꝛ nō ſufficiūt reſiſtere ex vtraq̄ pte
Abacuc. ij. Ipe de regibus triumphat ꝛ ti
ranni eius erūt ridiculi. Secūdo debe
ret hoīes cohibere a guerra hoc qd dn̄s a
deo amat pacē ꝛ per contrariū odit guer
rā. Et poſſumus multa ſigna ponere per
que apparet quod dn̄s multū amat pacē.

¶ Signa ꝙ dominus amat pacem.

Rimū ſignū eſt hoc ꝙ dn̄s noluit B
p naſci ī mūdo iſto donec vniuerſa
lis orbis peccatus fuit ꝛ durauit
pax illa. xij. annis: tūc iplētū fuit illud Iſa
ie. ij. Tunc cōflabunt gladios ſuos ī vome
res ꝛ lanceas ſuas in falces. Spiritualiter
etiā nō vult deus habitare alicubi niſi pax
ſit ibi. Unde in pace factus eſt locus eius.

Scdm ſignum qd dn̄s amet pacē eſt
hoc quod cū ipe natus eſſet: tācito ꝯmēda
uit pacem hominibus multitudine āgelo
rum dicente. Gloria ī altiſſimis deo: ꝛ ī ter
ra pax homi. bo. volun. vt habetur Lu. ij.

Tertium ſignū ē quod ipe vocat paci
ficos ſpāliter filios dei dicens. Mat. v. Bti
pacifici qm̄ filij dei vocabuntur. Quar
tum ſignum eſt quod ipſe mittens apoſto
los voluit vt homines ad pacē hortarētur
dicens Mat. x. Intrantes aūt domū ſalu
tate eam dicentes pax huic domui. Mit
tens etiam diſcipulos ſuos dedit eis ſimili

ter mandatum de exhortatione ad pacem
dicens Lu.x. Jn quãcũqʒ domum intraue
ritis primũ di.pa h.do. Quintũ ſignũ
eſt hoc quod dominus relicturus diſcipu
los ſuos pacem ſpãliter tanq̃ hereditatem
eorum reliquit eis dicẽs. Jo.xiiij. Pacem
meam do vobis.pa.re.vobis. Poſt reſur
rectionẽ etiam veniẽs ad diſcipulos ſuos
pacem cõmendauit eis dicens pax vobis
vt habetur Jo.xx.in duobus locis. Sex
tuʒ ſignũ eſt hoc quod dñs ita care voluit
emere pacem noſtram. Mori.n.voluit vt
nos recõciliaret ſibi. Martiri voluit filiꝰ
dei noſtre nature infirme vt pax iſta refor
maretur. Adhuc etiam ꝑatus eſt paceʒ
peccatoruʒ emere valde care. Quãtũcũqʒ
enim aliquis peccauerit ſi ipſe penituerit
deus paratus eſt ei dimittere omnẽ offen
ſam: ⁊ emere pacẽ illius regno eterno. Ho
norabilis eſt pax iſta peccatorum ſi habe-
ret deum in ſuo carcere nõ deberet paceʒ
honoremqʒ ab eo requirere. Et vt breuiter
dicam ſpãle officium filij dei fuit paceʒ re
formare inter deum ⁊ hominẽ. Hac de cã
venit ipſe in mundũ iſtum: ⁊ fuit ibi pluſ-
q̃.xxxij.annis. Unde ad Ephe.ij. Jpſe eſt
t pax noſtra qui fecit vtraqʒ vnum. Ter-
tio deberẽt homines cohibere ſe a guerra
ꝓpter mala que inde ſequũtur: ⁊ bõa que
amittuntur. Primum malũ quod ex guer
ra ſeqtur ẽ odium. De vna guerra ſunt qñ
qʒ mille homines interfecti vel in peccato
odij. Jlli autẽ qui ſunt in peccato odij ho
micide ſunt iuxta verbuʒ bti Jo.in prima
ca.ſua. Sequũtur etiã homicidia: ⁊ freqn
ter illi qui moriũtur in bellis moriunt̃ mor
te eterna qđ maximũ ꝑiculuʒ eſt. Noceni
damnũ irrecuꝑabile ẽ.vnde Mat.ij. Ra-
chel plorans filios ſuos.⁊ no.conſo.q2 nõ
ſunt. Sequũtur etiã ex guerra incendia ſa
crorum locorum: necnon ſanctoruʒ ⁊ rapi
ne ⁊ furta. Filij agricolarum furẽs efficiũ
tur. Filij proſtituuntur.omittuntur etiaʒ i
finite elimoſine ⁊ ifinita alia bõa. Quar
to deberẽt cohibere homies a guerris hoc
quod in guerris precipue malum infertur
his qui ñ meruerunt. Si in guerris illi ma
la reciperent qui in culpa ſunt hoc tollera
bilius eſſet ſed illi paruʒ aut nihil mali re
cipiunt. Jnnocentes vero deꝑdãtur iuxta
illud. Jſa.lix. Qui receſſit a malo prede pa
tuit.poeta. Quicquid delirant reges ple-
ctũtur Achiui. Jn hoc tyranni huius mũ
di peius ſe habent q̃ diaboli in inferno illi
non nocent niſi illis qui meruerũt. Tyrã
ni vero in guerris ſuis potius nocent illis
qui innocentes ſunt. Quod nõ eſt parua
culpa cum innocẽtes deo ſpecialiter adhe
reant ⁊ in eo fiduciam habeãt: ⁊ ſint i eiꝰ
protectione.ps. Jnnocentes ⁊ recti adheſe
mihi. Prouer.ij. Deus cuſtodiet rectoꝝ ſa
lutẽ ⁊ ꝓteget gradiẽtes ſimplr̃. Jn guer-
ris etiam iferunt malũ pauꝑibus. Magis
ẽt dãnificatur aliqua pauꝑ mulier qñ gal-
lina vna ei aufertur quã aliqs qui multuʒ
diues eſſet dãnificaretur in mille marchas
ſicut vidua pauꝑcula de qua loqtur dñs
Luc.xxi. Plus miſit in gazophilaciũ mit
tendo duo minuta q̃ oẽs alij ſcdʒ iudiciuʒ
dñi. ¶ Quito deberet ho.co.a guerris hoc
qđ vix eſt quin malũ accidat eis qui guer
ram faciunt. Aut enim malum inferent
alijs: ⁊ tũc deteriꝰ accidit. Melius.n.ẽ ma
la ſuſtinere q̃ facere.vnde Prouer. Meliꝰ
eſt humiliari cum mitibus q̃ diuidere ſpo
lia cũ diuitibus ſuperbis. ¶ Sexto de.ho.
cohi.a guerris.difficultas cõſulendi illis q
iterficiũtur guerris. Cũ.n.vnꝰ aliũ paratꝰ
ſit iuuare ⁊ fortiores ſunt ex eo quod ſunt ſi
mul vnuſquiſqʒ videtur ẽ quedaʒ occaſio
oium maloruʒ que fiunt ibi.vnde Job.xli
Dicitur de corpore diaboli. Corpꝰ eius q̃ſi
ſcuta fuſilia ⁊ cõpactũ ſcamus ſeſe ꝑmenti
bus. ¶ Septio dbet co.ho.a guer.hoc qđ
nulla vel parua vtilitas inde ſeqtur etiam
qñ aliquis guerraʒ facit vt ſua recuperet.
Plus enim valet quod ipſe i guerra expẽ
dit q̃ quod ibi in guerra acquirit. Qñ ali
quis guerram facit vt vindicet fratreʒ vel
cognatum ſibi occiſum nulla vtilitas ſeqẽ
illi qui mortuus eſt. Melius eſſet defuncto
quod ꝓcuraretur quod homicida pro aĩa
eius iret ad partes trãſmarinas vel quod
ꝓceſſio fieret a miniſtris dei ſuꝑ interfectũ
cum aqua benedicta: ⁊ cruce: non cũ igne
maledicto ⁊ lanceis ⁊ vexillis a miniſtris
diaboli.ſicut multotiens fit. ¶ Octauo dʒ
co.ho a guer. Fraternitas que inter hoies
eſt. Oẽs.n.homines naturaliter frẽs ſunt
quia ex vno patre: ⁊ vna matre ꝓceſſerũt
ſcilicet Adaʒ ⁊ Eua Fideles vero ꝑter hoc
quadaʒ ſpiritiali fraternitate fratres ſunt
quia ex vno patre.ſ.deo nati ſunt ⁊ ex vna
matre eccleſia: ⁊ celeſtem hereditateʒ ...

furi.vnde in inimicicia iter fideles inimici
tia Cayn eſt quia inter fratres.lupi vel ſer
pentes videtur eſſe huius hoies qui bella
mouent cōtra homines.Senec.Ferina ra
bies ē iſta ſanguine ⁊ vulneribus letari:⁊
hoc eſt abiecto homine i ſilueſtre animal
tranſire inter ſerpētes ⁊ hoies naturaliter
eſt inimicicie.vnde Gene.iij. Inimicicias
ponam inter te ⁊ mulie.⁊ ſemen t.⁊ ſemē
illius.Unde ſerpentes ſe eſſe oſtendunt q
ad homines inimicicias habent immo pe
iores ſerpentib⁹:⁊ lupis videntur eē.Ser
pens enim ſerpenti non nocet: nec lupus
lupo.⁊ ſi animalibus alterius ſpeciei no
ceant.Homo vero nocet hoi.Sene. Im
mitiſſimus ē homo hoi.leo leoni nō nocet
lupus lupo non ledit.vere canes vidētur
eſſe tales homines qui ad inuicē certant.
¶ Nono dꝫ ho.co.a guer.hoc quod ho
mines q guerras amāt ſpāliter filij diabo
li ſunt.ſicut pacifici filij dei ſpecialiter ſicut
prius dictum eſt. ¶ Decima debet ho.co.
a guer.miſerie quas ſuſtinent ho.q guer
ras faciunt.Ipſi eni de nocte incedunt in
fame ⁊ ſiti:⁊ frigore. Si tātū pro deo ſu
ſtinerent q̄tum ſuſtinent pro diabolo ma
gni meriti eſſent apud deum.vnde in ps.
Contritio ⁊ infeli.in vijs eo.⁊ viam pac.
ñ cogno. ¶ Undecio de.ho.co.a guer.du
bius euentus belli. Qñq3.n.illi q fortiores
ſe credit deterius accidit in bello.vñ.i.Re.
xi.Uarius ē euētus belli ⁊ nūc hunc nūc
illum conſumit gladius.Si aliquis fortis
eſt ipſe inueniet alium eque forte3.vñ Je
re.xlvi.Fortis impegit in fortē ⁊ ābo pari
ter corruerunt. Si aliqs malus eſt vix erit
quin aliquem eque malū aliqñ inueniat
vnde.Prouer.xvij.Semper iurgia querit
malus.Angelus aūt crudelis mittet cōtra
eum vel poſt hanc vitam qñ diabolus ad
eum mittetur vt eum deferat in infernum
vel i preſenti. Quādo aliquis homo eque
malis mittetur ad reprimendam maliciā
eius.vulgariter dicitur quod canis belli
coſus defert aures ſcaturiētes vermibus.
Et frequēter accidit quod qui amāt bella
moriuntur gladio.vñ.i.Re.xv. Dixit Sa
muel ad agab regē Amalech: Sicut fecit
mulieres abſq3 liberis gladi⁹ tu⁹ ſic abſq3
liberis inter mulieres erit mr̄ tua.¶ Duo
decimo.d.ho.co.a guerris hoc qꝺ ſapien
tes tantū timent guerras:⁊ tantū amant
pacem.vnde Salo.qui legitur fuiſſe ſa
pientiſſimus regnum ſuum in pace ſūma
tenuit.q.xl.annis.vnde etiā ob hoc nomē
habuit. Salomon eni interpretatur paci
cus xp̄s etiā vocatus eſt rex pacificus. Et
in veritate nihil eſt quod ita noceat eccle
ſie dei ſicut guerra.vñ Luc.xi. Oē regnū
in ſeipſū diuiſū deſolabitur. Ambroſius
Parue res cōcordia creſcunt.magne vero
res diſcordia dilabūtur.lꝫ tātū bonum ſit
par qꝺ ēt ſuo cōtrario q̄ratur ſcꝺꝫ.Augu
ſti etiā pp eā valde raro eſſet guerra faciē
da Cū.n.guerra ⁊ pax ſint cōtraria maxie
a ſe diſtāt.valde lōga eſt via q̄ eſt p guer
rā ad pacē. Et qñq3 prius homo deficit q̄
ad pacē per viā iſtā veniat. Citius puenit
ad pacem hō paciēdo q̄ bella faciendo.Et
facili⁹ acquirit hō largiendo q̄ auferēdo.

¶ De peccato incendiariorum. viij

Sequitur de pctō incēdiarioꝝ. In
cendiarius vero dicitur q incēdit
auctoritate propria ciuitatē vel vil
lam:vel domū aliq̄ vel ſegetem:vel rem ſi
milem malo ſtudio vt pro vindicta.Si āt
hoc faceret auctoritate illius qui habet po
teſtatem indicendi iuſtum bellum nō iudi
caretur icendiari⁹ ex quo guerra eēt iuſta.

¶ Octo que debēt cohibere a pctō icēdij.

Octo vero ſunt q̄ debent homi.co.
a pctō iſto. ¶ Primū ē hoc quod
illud peccatum diabolicū ē. Diabo
lus enim in inferno igne impugnat hoies
Sic faciūt incendiarij in hoc mūdo vnd.
cum ipſi diabolo aſſimilētur in facto meri
to aſſimilabūtur ei in tormento.¶ Secū
dū ē hoc quod peccatū iſtud ē pure mali
cie ⁊ nullius vtilitatis peccatū rapine vel
furti aliqd habet lucri vel vtilitatis.ſ3 pec
catum incendii nihil nullius etiā ſtrenui
tatis eſt peccatum iſtud.Mulier.n.aliqua
poſſet idem facere.quaſi cum ſufflatores
ignis ſeruicio hominum ſint viles pſone.
Qūo non erunt viles perſone ſufflatores
ignis in ſeruicio demonū.Sine culpa etiā
ſunt pauperes homines quoꝝ domus icē
duntur.ſed pp ſolam ſuperbiā dñoꝝ ſit.
vnde in ps.Dum ſuperbit ipius icenditur
pauper. Peccatū etiā incendioꝝ pctm̄ e
pure malicie:⁊ iō peccatū eſt in ſpūꝫ ſcūꝫ.
¶ Tertio dꝫ ho.co.a peccato iſto.hoc qꝺ
pctm̄ illud valde damnoſum eſt proximo
Pauper enim hō exheredatur qñ domus

ſuam amittit: ⁊ oꝛ eum ⁊ vxoꝛē ſuam ⁊ fa
miliam ire mēdicando p̱ domos alioꝝ qđ
valde graue eſt homini inconſueto. Unde
Eccl. 28. Uita neq̄ ē hoſpitandi de domo i
domū. Interdū accidit qđ nunq̄ redibit
ad priſtinū ſtatuꝫ: ⁊ qđ filij eius hac de cā
fures efficiuntur: ⁊ filie ꝓſtituuntur ⁊ ille
qui domū incendit reus eſt oīum peccato
ruꝫ que occaſione illius incendij fiunt: qꝛ
qui offendit in vno ⁊c. ❡ Quarto dꝫ ho
co. ab hoc peccato hoc quod peccatū iſtud
valde damnoſum eſt actoꝛi ſuo. damnoſiꝰ
eſt illi q̄ etiā ꝓximo. Unde refert Grego.
in dialogo: quod cum quidam incendiſſet
meſſem cuiuſdam ſācti viri nomine Ste
phani quidaꝫ videns meſſem illius cōbu
ſtam venit ad illū dicens quod meſſis ſua
eēt inciſa. Adiūgēs veve ve p̄r Stephane
quid ꝯtingit tibi? Cui ille placide r̄ndit: ve
q̱d illi ꝯtingit. Quid mihi ꝯtingit. Ille q̱
credit icēdere domū alienā incēdit ſuam.
Sua ē. n. domꝰ illa quo ad emēdaꝫ ⁊ ſibi
amittit. Sicut nullꝰ q̱ ē in exercitu alicuiꝰ
ꝑncipis equū queꝫ amittit nō ſibi ſed dño
cum quo eſt incendiariꝰ ſi pꝛeparat igneꝫ
ad cōburendam domū ſibi pꝛeparat ignē
eternum. Igne etiam peccati exurit ſeipꝫ.
Auguſti. Sic putato malū eſſe quomodo
ignem. ❡ Quinto debet ho. cohi. a pecca
to iſto hoc quod iſtud peccatū multuꝫ im
pedit a ſalute actoꝛeꝫ ſuum ⁊ ꝓpter reſti
tutionē domus incenſe q̄ opoꝛtet eum fa
cere. ⁊ propter maledictiones que fiunt.
Quando enim pauper habet aliqueꝫ de
fectū occaſione illius incēdij: vel videt par
uulos ſuos lugentes in aliena domo. ipſe
male dicit ei qui domū ſuaꝫ incendit que
maledictio defert incendiariū in ignē eter
num. Unde Eccle. iiij. Maledicentis tibi
in amaritudine anime exaudietur pꝛeca
tio. Exaudiet autem illuꝫ qui fecit eum. Et
eiuſdeꝫ. xxxv. Depꝛecationeꝫ leſi dominus
exaudiet non deſpiciet preces pupilli neq̄
vidue ſi effundat loquelaꝫ gemitus nōne
lachꝛyme vidue ad maxillaꝫ deſcendunt ⁊
exclamatio earuꝫ ſuper deducentem eam.
Ad maxilla eniꝫ aſcendūt vſq̄ ad celum.
⁊ dominus exauditoꝛ non delectabitur in
de materia iſta i tractatu de rapina dictū
eſt. ❡ Sexto debet ho. co. a peccato iſto pe
na magna qua in pꝛeſenti puniuntur icen
diarij. Pena aūt eoꝝ ſm leges eſt: vt q̱ do
lo ignē appoſuit igne cremetur aut capite
puniatur. neq̄ dꝫ abſolui niſi damno reſti
tuto ⁊ pꝛeſtito iuramento quod ignem vl
terius non apponat. A deo vero puniunt
in hoc quod frequenter accidit quod ipſi
mala moꝛte moꝛiūtur. Unde legit. ij. Re.
xiiij. De Abſalon qđ fecit ſuccēdi meſſem
Joab qui poſtea ſuſpenſus fuit ⁊ occiſus
tribus lāceis immiſſis in coꝛ eiꝰ. Legitur, ēt
Iudic. xiij. Quod Sanſon ſuccendit ſege
tes philiſtinoꝝ. poſtea captus eſt a phili
ſteis ⁊ exoculatus eſt: ⁊ a ſemetipſo occi
ſus. ❡ Septimo dꝫ ho. co. a peccato iſto
magna pena qua puniendi ſunt incendia
rij in futuro qđ poteſt oſtendi per hoc qđ
legitur Mat. xxvi. Quod dñs dicturus eſt
Ite i ignem eternū. Et ſubdit tanq̄ cā hu
ius dānationis. hoſpes eram ⁊ non colle
giſtis me. Si dñs eſt puniturus igne eter
no eos qui in pꝛopꝛio hoſpitio non recepe
runt eum qualiter credendum eſt illos eē
puniendos qui hoſpitiuꝫ dñi in quo nihil
iuris habebant cōbuſſerunt Quot paupe
res hoſpitati fuiſſent in domo quā ipſi cō
buſſerunt totiens dño ſuū hoſpitiū abſtu
lerūt. Merito ⁊ in p̄ſenti: ⁊ in futuro ver
tatur icendiariꝰ cū ipſe ⁊ in alios cremet:
qꝛ p̱ que peccat hō p̱ hec ⁊ toꝛquet: ⁊ non
eſt lex equioꝛ illa q̄ necis artifices ꝑire arte
ſua. ❡ Octauo dꝫ ho. cohi. ab hoc peccato
qđ peccatū iſtud multum diſplicet deo qđ
oſtēdi pōt p̱ hoc qđ hoſpitalitas tm̄ placꝫ
deo quā hoſpitalitatē peccatū iſtđ deſtruit
Quod hoſpitalitas multuꝫ deo placeat. pꝫ
ex eo quod legitur ad Heb: vlt. Hoſpitali
tatem nolite obliuiſci. Per hanc eniꝫ qui
dam placuerūt angelis in ſuo hoſpitio re
ceptis. Et Orig Domos hoſpitales igreſſi
ſunt angeli. Domos vero hoſpitibus clau
ſas ignis ⁊ ſulphur ſuccendit. Domus q̄s
angeli ingreſſi ſunt fuerunt domꝰ Abꝛaā
⁊ domus Loth. Domus ſuccenſe fuerant
domus Sodomoꝛum ⁊ Gomoꝛꝛeoꝛum.
Hoſpitalitas tantum placet deo: quo deꝰ
in pꝛopꝛia perſona legitur ad hoſpitales
homines declinaſſe. Unde refert Grego.
in quadam homelia: quod quidam pater
familias multum fuit hoſpitalis: ⁊ quadā
die cum peregrinos ſuſciperet cum aquaꝫ
daret manibus ex humilitate: vnus fuit
inter eos in cuius manibus aquam debuit
infundere: ⁊ cum retro conuerſus vrceum

accepiſſet non inuenit in cuius manibus
aquã debuit īfunder̄. cūq3 hoc factū apͥ ſe
miraret̄ eadē nocte ei p̄ viſionē dn̄s dixit
Ceteris dieb⁹ mei mēbris meis ſuſcipiēs h̄e
ſterno aūt die me in meipſo ſuſcepiſti.

¶ De peccato homicidij: ⁊ de his q̄ debe-
rent cohibere ab homicidio. ca. ix.

ſ Equitur de pctō homicidij a quo
pctō dz hoīes cohiber̄. ¶ Primo
hoc qd peccatū eſt cōtra naturaz.
Docuit.n.natura aīalia que debeant di-
ligere ea que ſunt eiuſdē ſpeciei cuz ipſis.
Unde Eccle.xiij. Omne animal diligit ſi-
mile ſibi. vnde mirū eſt qnō hō vult aliuz
hoīem occidere cū natura doceat vnū lu-
pum amare alium. ¶ Scdo dz ho.co.ad
hoc peccatū quod ipm̄ multuz eſt contra
ratione. Dicat.n.ratio homini qd non dz
facere alij qd ſibi odit fieri. vt legit̄ Tho.
q̄rto. Un̄ cum ipſe ſuper oīa mortem odio
habeat ipſe ſuper oīa cauere dz ne mortez
inferat. ¶ Tertio dz ho.co.ab hoc peccato
hoc qd illd peccatū diabolicū eſt a diabo
lo aſſimilat. Unde Jo.viij. Ille homicida
erat ab initio. Diabolus fuit homicida ſui
ipſius ab initio ⁊ poſt parentū noſtroruz.
Unde ſanguiſuga vocat̄. Prouer.xxx. vbi
dicit̄. Sanguiſuge due filie ſunt. ¶ Quar
to dz ho.co. ab hoc pctō hoc qd videt̄ ab
hoīe degenerare ⁊ in beſtiaz tranſiſſe qui
ſanguinē humanū ſitit. Un̄ Sene. Ferina
rabies eſt iſta ſanguine ⁊ vulnere letari. ⁊
hoc eſt abiecto homīe in ſilueſtre animal
tranſire. ¶ Quinto dz ho.co. ab hoc pec-
cato. Magna pena q̄ homicide puniūtur:
⁊ in preſenti: ⁊ in futuro. Et de pena eorū
legit̄ Mat.xxvi. Omnes q̄ acceperint gla
dium gladio peribunt. Et Apo.xiij. Qui
in gladio occiderit: oz eū in gladio occidi.
Et Gen̄.ix. Quicūq3 fuderit ſanguinē ho
minis: fundetur ſanguis illius. Et poſſunt
hec referri ad mortē corporalē: vel ad mor
tē eternā. Uterq3 enim reus eſt: q2 victoria
ſua gladiū accipit ad ſignificādū qd mul
tum punietur peccatū homicidij: eſt illud
dictū Gene.iiij. Uox ſanguinis fratris tui
Abel clamat ad me de terra. Uox ſangui-
nis pōt dici vox cōſanguinitatis vt ſit ſen-
ſus. Generatio que ex Abel exiſſet niſi in-
terfectus fuiſſet requirit quod vindictam
ſūmam dete. pena etiā homicide oſtendit
cum ſubditur. Maledictus igitur eris ſup
terram: ⁊ fuit tanta maledictio illa quod
etiam ipſam terraz tetigit. vnde ſubditur.
Cum operatus fueris terrā tuā non dabit
fructus ſuos. Et poſt ſubdit̄. vagus ⁊ pfu
gus eris ſuper terram omnibus diebus vi
te tue. Et fact⁹ eſt Caym tremulus. vn̄ ait.
Omnis qui inuenerit me occidet me.

¶ Quod q̄ttuor peccata clamāt ad deum.

E T notandum quod quattuor pec
t cata dicuntur ad dn̄m clamare. ſ.
oppreſſio innocentium. Un̄ Exo. C
tertio. Aſcēdit clamor filior̄ iſrael ad deū.
Et peccatū ſodomiticū. Unde Gen̄.xviij.
Clamor ſodomorum ⁊ gomorreorū mul-
tiplicatus eſt. Et detentio mercedis merce
narior̄. Unde Jaco.vi. Ecce merces ope
rarior̄ veſtrorum que fundata eſt a vobis
clamat: ⁊ clamor eor̄ in aures domini ſa-
baoth introiuit. Et peccatum homicidij.
Un̄ vox ſāguinis fratris tui ⁊c. Tria vero
de peccatis nominatis. ideo dicuntur cla-
mare ad dominum ad moduz homicidij:
q2 ſunt quaſi homicidiū. In peccato eniz
contra naturaz effunditur illud quod po-
tuit eſſe materia corporis humani. Et idē
quaſi homicidium. In oppreſſione vero
innocentiū ⁊ detentione mercedis aufert̄
pauperibus vita illor̄: ⁊ ideo a deo quaſi
homicidium reputatur. Un̄ Eccle.xxxiiij.
Panis egentium vita pauperū eſt qui de-
fraudat illum ho.ſan.eſt. Ibidez. Qui au
fert in ſudore panem quaſi qui occidit pxi
mum ſuum. ⁊ ibidem. Qui effundit ſan-
guinem: ⁊ qui fraudem facit mercenario
fratres ſunt. Puniuntur etiā homicide ir-
regularitate. licet enim de peccato homici
dij condignam penitentiā egerint. tamen
nō poſſunt pmoueri. vn̄.i. Paral.xxviij.
dicit dn̄s ad Dauid. Nō edificabis domū
nomini meo: eo quod ſis vir bellator ⁊ ſā
guinē fuderis. ¶ Sexto dz ho.co.a pecca
to homicidij fraternitas que eſt inter xp̄m
⁊ nos. Omnes eniz chriſtiani ſunt fratres
fraternitate naturali ⁊ ſpirituali. Ex vno
enim patre ⁊ matre ſunt omnes Adam ⁊
Eua. Nati etiam ſpiritualiter ſunt ex deo
patre ⁊ eccleſia matre. Unde homicidiuz
inter xp̄ianos eſt fratricidium. Ad qd pōt
referri illd Gen̄.xxxvij. Quid nobis pde
rit ſi occiderimus fratrē noſtrū: ⁊ celaueri
m⁹ ſanguinē ei⁹? Melius eſt vt venundet̄
yſmaelitis ⁊ manus noſtre nō polluant̄

frater enim ꝛ caro noſtra eſt. ¶ Septimo debet homi. cohibere a peccato iſto hoc: quod fideles ſunt filij dei. Unde Auguſti. Filij dei ſumus. vnde hoc probam⁹. Mor tuus vnicus ne remaneret vnus. Et. i. Jo. tertio. Uidete qualem caritatem dedit no bis deus vt filij eius nominemur ꝛ ſimus ꝛ in eodem filij dei ſumus: ſed nundū ap paret quid erimus: ſed cum apparuerit ſci mus quoniā ſimiles ei erimus. Et Mat. xxiij. Patrem nolite vocare vobis ſuper terram. Unus eſt enim pater veſter qui in celis eſt. Igitur qui aliquē fidelem occidit filium dei occidit quod cōſtat nimie teme ritatis eſſe. Quomodo ante conſpectū do mini apparere audebit qui filiū eius occi dit? ¶ Octauo debet homi. cohi. a pecca to iſto quod quilibet homo angelum bo num habet deputatum ſibi ad cuſtodiam cui contumeliam facit qui hoiem occidit vel iniuſte manus in eum inicit. vn̄ Mat. xviij. Uidete ne contemnatis vnū ex iſtis puſillis. Dico eni vobis. quod angeli eorū in celis ſemper vident faciem patris mei qui in celis eſt. Si quis verberaret aliquē qui militem haberet de menſa regis fran cie ſibi ad cuſtodiam deputatū nō parum offēderetur rex quantum ergo putandus eſt offendi rex celeſtis quando ille occidit vel verberatur cui ipſe vnum de angelis ſuis ad cuſtodiam deputauit q ſunt quaſi milites de menſa ipſius. ¶ Nono deb3 ho mi. cohibere ab homicidio quod homo ad ſimilitudinem dei creatus eſt. Mirum enim eſt quomodo aliquis audet deſtrue re creaturam illa3 quā deus ad ſimilitudinē ſuā dignat⁹ ē creare. Un̄ Gene. ix. Poſtq̄ dn̄s dixit: qcūq3 fuderit ſanginē hoīs fun detur ſāguis illius ſubditur cauſa iſta. Ad imagines quippe dei factus eſt homo. Si aliquis artifex tantū habet amorē ad op⁹ ſuum qd parui valoris eſt qd non poteſt ſuſtinere vt etiā ei verbo detrahatur: vt p3 in verſificatore qui non poteſt ſuſtinere vt eius verſibus detrahatur quantū deus pu tandus eſt amare creaturā illam quā crea re voluit ad ſimilitudinē ſuā quantū offen ditur in eius deſtructione. ¶ Decimo d3 ho. co. ab homicidio hoc qd dn̄s ita care emit hoiem. Non enim parū offendit de⁹ qn̄ res illa quam ipſe emit ſanguine ſuo ei auferet. i. Pe. i. Nō corruptibilib⁹ auro ꝛ ar. re. de vana veſtra ꝯuerſatione. ſed pre. ſan. quaſi agni in ma. ꝛ incōſequenti. xpi. Hoc precio debemus hoīe3 appendere ne nobis vileſcat. ¶ Undecimo d3 ho. co. ab homicidio hoc ꝙ homo ē templū ſpūs. ſ. Unde templū dei violat q hoiem vel occi dit vel verberat. i. ad Cori. iij. Neſcitis q2 templum dei eſtis vos: ꝛ ſpūs dei habitat in vobis. Si qs aūt templū dei violauerit diſperdet illū deus. ¶ Duodecimo d3 ho. co. ab homicidio hoc quod tota trinitas i homine habitat tanq̄ in hoſpitio ſuo. Un̄ Joh. xiiij. Ad eum veniemus: ꝛ manſio nem apud e. fa. Unde toti trinitati contu melias facit qui viro iuſto in quo ipſa ha bitat violentiam facit.

¶ De occaſione iuſtoꝝ hominu3.

S Ed iſta ratio nō videt̄ ſe extēdere ad morte3 iniuſtoꝝ hoium. Et in rei veritate homicidiū iniuſtorum hoium q̄tum ad aliquid periculoſius eſt q̄ homicidiu3 iuſtoꝝ. cū ſcriptū ſit qd mors peccatoꝝ peſſima. De morte vero ſanctoꝝ ſcriptū eſt precioſa in ꝯſpectu domini ꝛc. Mors peccatoꝝ peſſima ē: q2 eſt velut por ta per quā in iſernū intratur. Et eſt qda3 tranſitus ad mortē eternā. Mors vero iu ſtoꝝ eſt velut q̄dā porta p quā fit egreſſus de miſeria huius vite: ꝛ ideo non ſolū ma gnū peccatū eſt homicidiū iuſtoꝝ ſed etiā impioꝝ. niſi hoc fiat iperio dei. Imperio autē dei fit qn̄ fit auctoritate legis diuine. Aliter nō placet deo. Eze. xviij. Nunquid volūtatis mee eſt mors impij dicit dn̄s deus ꝛ nō vt cōuertatur a vitijs ſuis ꝛ viuat. Et in eodem. Nolo mortem peccatoris: ſed vt ꝯuertatur ꝛ viuat. Et Mat. ij. Rachel plo rans filios ſuos: ꝛ no. cōſo. q2 nō ſunt. vbi dicit glo. Eccleſia plorat nō ta3 morte trā ſlatos q̄ ſupplicio peremptos. Supplicio inq̄ iſernali. De morte vo iuſtoꝝ dic̄ ſap. Non eſt lugenda mors quā īmortalitas ſe quit. Peccatū homicidij tantu3 eſt quod Caym ponderoſitatē eius. non volens ſu ſtinere dixit verbu3 deſperationis. Maior eſt iniquitas mea q̄ vt veniā merear. Mi rum eſt poſtq̄ humana natura coniuncta fuit ꝛ vnita diuine. quō aliquis auſus fuit manū mittere in hoiem vel eum occiden do vel verberando niſi diuino imperio. Quando aliqua mulier nupſit alicui regi illi de regno ſuo deſerūt: etiā minimo d ge

nere ipſius. Quantum ergo defendendũ
eſſet hominibus cũ humana natura ma-
ritata ſit filio dei. Preterea ſi cruci tãta re
uerentia exhibetur: q2 cõiuncta fuit corpo
ri xp̃i p̃ modicũ tẽpus: quãta reuerentia
exhibẽda eſt humane nature q̃ vnita ẽ di-
uine. ita q̃ nunq̃ ab ea ſeparabitur: ⁊ hec
ſufficiant de peccato homicidij. De alia ve
ro iniectione manuũ iniuſta de qua videt̃
hic eſſet dicendũ nil dicet̃: q2 i magna par
te eadẽ ſunt ea que debent hoiem cohibe
re a peccato iſto cum his que ſunt dicta cõ
tra peccatum homicidij.

¶ De remedijs contra iram propriam et
alienam.

s Equit̃ de remedijs cõtra irã. Et
notandũ q̃ contra alienã irã põt
eſſe triplex reme. Cõtra irã vero
propriam. viij. aſſignabimus remedia.
¶ Primũ remediũ ↄtra irã alienã ẽ mol
lis reſponſio. vnde Prouer. xv. Mollis re
ſponſio frangit irã. ſermo durus ſu. ſ. Et
Prouer. xxv. Lingua mollis cõfringit du
ritiã. Et hoc eſt vnum de miraculis ſpũali
bus quod molle frangit durũ. Vñ ſeq̃tur
in vitas patrum de abbate Machario q̃
cum properaret ad quendã locũ diſcipu-
lus eius precedens ip̃m obuiauit cuidã ſa
cerdoti ydolorum portanti lignum grande.
Cui dixit diſcipulus Macharij. Quo va-
dis demon? At ille iratus percuſſit eũ: ita
quod fere mortuũ reliquit eum. Qui po-
ſtea obuians abbas Macharius ait. Sal
ueris laborator ſalueris. At ille q̃d in me
vidiſti boni vt me ſalutares? Cui ſenex.
Quia te vidi laborantem. Cui ſacerdos.
Et ego ex tua ſalutatiõe cognoui te ſeruũ
magni dei. Sed quidã monachus male
me ſalutauit quẽ ego plagis affeci. Et ſta
tim cõpunctus eſt ſacerdos ydolorum petẽs
veniam. Et duxerunt vulneratum vſq3 ad
cellam. Et ſacerdos ydolorum monach9
factus eſt. Ut dicit Jerony. Uide quid le-
uitas ſermonis fecerit: ⁊ quid auſteritas?
Homo iratus eſt velut olla bulliens. Pro
uerbio. xv. Os fatuorum ebullit ſtulticiã.
Jdeo aqua frigida mollis reſpõſionis ſu-
perfundenda eſt. Eccleſia. xviij. Nonne ar
dorem refrigerabit ros? Dulce verbũ eſt
velut ros refrigerans ardorẽ ire. Et ſicut
ex ore exit flatus vnde ignis materialis ac
cenditur: ⁊ ſputum vnde extinguitur. Sic
ab ore exit durũ verbũ: vnde ignis ire ac-
cendit̃: ⁊ dulce verbũ: vnde ignis ire ex-
tinguitur. Ad q̃d ptinere videt̃ illud Eccl.
xxviij. Si ſufflaueris quaſi ignis exarde-
bit: ⁊ ſi expueris ſup̃ illã extinguet̃ vtraq3
ex ore p̃ficiſcunt̃: nec mirum ſi duris v̈bis
ignis ire accendatur cũ colliſio duorum cor-
porum ignẽ materialẽ p̃ducat. ¶ Scd̃m re
mediũ ↄtra irã alienã eſt ſilentiũ. vñ Pro
uer. xxvi. Cũ defecerint ligna extinguetur
ignis. velut ligna ſe habent verba q̃ reſpõ
det̃ homini iracundo: vnde ignis ire nu-
tritur. Vñ Eccle. viij. Ne litiges cum hoie
linguato. neq3 ſtruas in ignẽ ipſius ligna.
Securi9 ẽt eſſet oĩno recedere ab irato ſicͣ
aliq̃s recedit ab igne qñ non vult: neq3 cõ
buri: neq3 calefieri ab eo. Vñ ad Ro. xij.
Non vos defendẽtes cariſſimi ſed date lo
cũ ire. ¶ Tertiũ remediũ cõtra irã alie. vel
odiũ eſt beneficium. Vñ Prouer. xxv. Si
eſurierit inimic9 tu9 ciba illũ. Si ſitit da il
li aquã bibere. Prunas. n. cõgregabis ſup̃
caput eius. Beneficijs que inimico exhi-
bentur ſunt velut prunã accendentes ini-
micos eorum ad amorẽ. Unde legitur in vi-
tas patrũ d̃ quodã heremita noie Thon.
qui habebat gratiã ſanãdi ĩfirmos q̃d cũ
veniſſet latrones putantes habere aurum
multũ ipſe eos ſtare foribus affixos: ⁊ ma
ne cum incole vellẽt eos cõburere pro fur
to ipſe ait. ſinite eos abire illeſos alioq̃n a
me effugiet gratia ſanitatũ: ⁊ ſtatim ipſi
latrones cõuerſi ſunt ad dñm. ¶ Legit̃ ẽt
de quodã qui vocabat̃ Amon q̃ i egypto
in heremo morabatur q̃d latrones auferẽ
bant ei panes q̃bus ipe veſcebatur. Unde
Amon precepit draconib9 ſic vt cuſtodiẽt
hoſtiũ celle. Et cum latrones veniſſent ad
hoſtium videntes dracones obſtupuerũt
quos inuenit Amon pre timore ſemimor-
tuos: ⁊ fecit eis parari menſam ⁊ cõpũcti
facti ſunt ſãctiſſimi hominum:

¶ De remedijs contra iram propriam.

s Equitur de remedijs contra iram
propriam. Quorum. ¶ Primum
eſt conſideratio dominice paſſio-
nis. Grego. Si paſſio domini ad memo-
riam reuocetur nil adeo durum quod nõ
equo animo tolleretur. Quod remedium
nobis inſinuatum eſt in libro numerorũ
Ubi legitur quod filij iſrael reſpicientes

ſerpentes in palo a morſu ſerpentum igni
torum ſanabantur. vnus de ſerpentibus
ignitis: ira eſt a quo quis ſanatur ſi dilige
ter attendat quid xp̄s in cruce pro eo ſuſti
nuerit. Tunc enī patienter ſuſtinebit quic
quid oportebit pro amore xp̄i pati. ¶ Se
cūdum reme. cōtra irā propriam eſt ſilen
E tiū. vnde ſuper illud Prouer. xij. Fatuus
ſtatim indicat irā dicit Glo. Natura ire eſt
vt prolata magis ferueat occultata lāgue
ſcat. Et Prouer. xxvi. Qui imponit ſtulto
ſilentiū iras mitigat. Stultus eſt homo ſu
perbus quaſi ſtans altus. Precipue ſi ira
cundus ſit. Homo enī iracundus nō ſolū
eſt ſtultus ſed etiā quaſi inſanus. vnde ſilē
tium ei imponatur ire mitigātur. Ad hoc
pōt referri quod legitur in vitas patrū de
abbate Iſaac. qui requiſitus a quodā fra
tre quare demones eū ita timerent reſpō
dit ex quo factus ſum monachꝰ ſtatui apd
me quod iracūdia extra guttur meum non
procederet ꝛ ita timent me: ita demones le
gitur etiā de abbate Achille quod quidā
ſenex venit ad illū ꝛ vidit eum ſanguinem
expuētem: ꝛ requiſiuit quid hoc eēt. Cui
abbas Achilles reſpondit. Sermo erat
cuiuſdam fratris qui me cōtriſtauerat ſed
repugnaui vt nō illum dicerē ſed petij do
minū vt tolleretur a me. Et factus eſt ille
ſermo ſanguis in ore meo. Et poſtq̄ expui
illū requieui. Sꝫ ꝛ ipſā triſticiā ꝛ ſermonē
illū ſum oblitus. Ad iſtud ſcdm remediū vi
detur ptiere illud ps. Poſui ori m. cu. cū
c. pꝰ. adū. me. ¶ Tertiū remediū eſt ɔſide
ratio diuine ordinationis nullum malum
pene pōt inferri nobis niſi diuina ordina
tione qd magnū ſolatiū debet eē fidelibus
Ois. n. tribulatio velut potio eſt quā cele
ſtis medicus q diſcretiſſimus ē ꝛ fideliſſi
mus hꝫ quaſi i vtre ſuo: iuxta illud ps. Et
ſtatuit aquas quaſi in vtre. Et inde diſpē
ſat eam filijs ſuis prout videt eis expedire
Iero. Māſuete ꝛ patienter tolleranda eſt
tribulatio. Iſtam rationē inſinuat nobis
dominus Io. xviij. Dicens. Calicē quē de
dit mihi pater non vis vt bibam illū? Tri
F bulatio hoc eſt quaſi virga in māu matris
amantiſſime: quia in manu dei qui filios
ſuos diligit ſuper omnem matrē. vn̄ Iſa.
xlix. Nūquid poteſt mulier obliuiſci infan
tem: ſcilicet vt non miſereatur filio vteri
ſui. et ſi illa oblita fuerit ego tamen non
obliuiſcar tui. In manibus meis depinxi
te. Non eſt multū timenda virga que eſt in
manu matris amantiſſime. ſ. miſericordie
dei. Precipue quādo aliqs ſperat p virgā
huiꝰ a gladio pene eterne liberari. Ad hāc
ordinationem reſpiciebat. Dauid de quo
legitur. ij. Re. xvj. quod cum ſemel maledi
cerēt ſibi ꝛ abyſai cōminarēt maledicēti ait
ad Dauid: Dimitte eū vt maledicat iuxta
preceptum dei. ¶ Quartū remediū eſt cō
ſiderare vtilitatē quam hꝫ tribulatio que
tolleratur patienter tā in pñti q̄ in futuro.
Hanc vtilitatem inſinuat Dauid quando
dicit de perſecutoribus. Circūdederūt me
ſicut apes. Apes aculeo pungūt. ſed ex ali
qua parte mel tribuunt. Et lꝫ timeātur: qꝛ
pungunt amātur tñ qꝛ mel tribuunt. Sic
perſecutores lꝫ pungant dum tribulationē
inferunt: tñ amādi ſunt qꝛ mel celeſtis dul
cedinis quodammodo cōferunt. Materiā
enī eterne corone hoī miniſtrant. ¶ Qui
tum remediū ē ɔſideratio ſtatus in quo ē
iniurians. Inſanus. n. eſt. ſicut oſtenſū eſt G
prius. Irrogata. n. iniuria ipſius eſt iſania
qui facit ſicut dicit phs. Ideo cōpati debe
mus iniuriantibus non iraſci. ¶ Sextum
remediū ē ɔſideratio ppriorum defectuū
Facilius. n. portat aliquis defectus alieos
qñ ipſe defectꝰ ſuos cognoſcit quos ab
alijs portari. vnde i Prouer. Hō indigens
miſericors eſt. Ideo aliqui defectibus alio
rum: ita de facili iraſcūtur: quia ſuos non
agnoſcunt. Sene. Regū animos induūt
Illi obliti ſue infirmitatis aliene deſeuiūt
quaſi iniuriam acceperint. Augu. Iraſce
ris ſeruo tuo ne peccet iraſcere tibi ipſi ne
tu pecces. ¶ Septimum remediū eſt cōſi
deratio finis noſtri mortis. ſ. ꝛ aliorū que
poſt mortem ſequūtur. vnde Eccle. xxviij.
Memento nouiſſimorum ꝛ deſine inimi
cari. Et ſubditur memento timorē domi
ni ꝛ non iraſcaris proximo. ¶ Octauum
remediū eſt conſideratio proprie impotē
tie. Multi ſunt qui. iā iram ſeruāt cōtra p
ximum ſuum quia reputant dedecus eſſe
nō vindicare ſe de eo qui ei iniuriatus eſt
qui attendere deberent quod nemo potē
ſtatem habent defendendi ſe a muſcis vel
a pulicibus. vnde Augu. Homo tibi cōni
ctum dicit. ꝛ times ꝛ iratus es? Pulicibus
reſiſte vt dormias.

¶ De peccato lingue.

Ltimo inter peccata dicēdū est de pctō lin gue. Quia istud peccatū remanet pº alia pctā. Multi cauēt sibi de alijs pctis qui nō cauēt sibi a pctō lingue. Agemº ergo de pctō lingue hoc mō. ¶ Primo agemus de custodia ligue in cōi ¶ Scdo enumerabimº diuersa peccata lingue: ꝛ de vno quoqꝫ eorū scdm ordinē pſequemur. ¶ Tertio vero agemus de remedijs contra peccatum lingue.

¶ De his que debent commouere ad custodiam lingue.

Ulta vero sunt que debent hoiem mouere ad diligētem custodiā lingue. ¶ Primū ē hoc ꝙ dñs hoiez in lingua honorauit pre ceteris creaturis. Nulli eni creature dedit dñs linguā materialē ad vsum loquele nisi hoi qd nō puus ē honor nec puum beneficiū. Si vero non credis beneficiū istud eē magnū cogita si mutus esses q̄tum beneficiū reputares si redderetur tibi loquela. Plus.n.amares hoc q̄ si daretur tibi pecunia infinita. vñ valde ingratus est hō q peccādo deū in hoc norat i mēbro illo in quo deus hoiem pre ceteris creaturis honorauit. ¶ Secūdū ē hoc qd lingua q̄tū ad vsum loquele organū est rōnis verbum vero nuntius ē rationis dicit Aug. ꝛ in solis hn̄tibus rōnez inuenitur naturaliter. vñ a rōne dꝫ regi ꝛ solum ad imperiū rōnis dꝫ lingua exire i actū loquele. Indecens ē quod rōnis nuntius sine rōne mittatur. Et ex quo aliqs vt ait ps. Cōparatus ē iumentis: ꝛ similis fctūs ē illis de iure posset ab eo auferri vsus loquele Ad iumētū.n.nō pertinet loquela. ¶ Tertiū ē qd aues que nō receperunt tantū beneficiū in lingua q̄tum hoies. Nec alit q̄ mercedem a deo expectant pro vsu lingue sue laudant creatorē suū. vñ multum potest offendi deus si homo ei lingua ꝯtumeliaz irrogat ex quo cōgregatio auiū eū laudat. ¶ Quartū est hoc quod lingua est membrum valde nobile ꝛ in quo multuz indecens est oīs immundicia. Nulla autez imūdicia maior ē q̄ imūdicia pctī. Immo nō reputatur corporalis imundicia in cōparatione ad pctm̄. vnde Mat. xv. Nō lotis manibus pa. man. nō coinqui. Diligēter ergo custodiēda est lingua ne pctō inquinetur. Qui aūt nō plus timet inquinare linguā suā pctō q̄ cetera mēbra porcus videtur potius q̄ homo. Porcus eni rostrum in lutum ponit sicut ꝛ pedem nec magis parcit ori quā pedi. Homo qui nonº timet inquinare os suū peccato: velut canis macelli ē qui labia solet habere sanguinolēta. Abhominabilis ēt pōt eē hoibus ꝛ deo q pmittit intrare i os suum ea que imundiora sunt muscis ꝛ culicibus. Diabolus ēt pmittit excreare sibi in gulam. Immūdicia peccati sputum diaboli ēs. Potius tolleranda esset excreatio leprosi in ore q̄ excreatio diaboli. Multū imūdus est qui diabolū qui imundissimus ē permittat nidificare i ore suo. ¶ Quintum qd deberet hoies mouere ad diligētem custodiam lingue ē officiū ad quod lingua deputata est. Est.n. lingua ad deū orandū ꝛ laudandū. Ad susceptionē dñici corporis ꝛ sanguinis: ꝛ ad ptractandū verba sacra quoꝝ vnūqdqꝫ sanctitatez magnā requirit lingue. ¶ Oratio magnā sanctitatē lingue requirit: qꝛ secundū Greg. Cū indignus ad intercedēdum mittitur irati animus ad deteriora prouocatur. vñ lingua q̄ totiens deū offēdit non de facili in oratione exauditur. Laus ēt dei sanctitatē magnā reqrit: qꝛ nō ē speciosa laus in ore peccatoris vt dicit in Eccle. Dñicum ēt corpus quod in ore recipit sanctitatē magnam requirit. vñ sicut multum peccaret qui in calice vbi corpus xp̄i recipitur lutum imunduꝫ poneret. sic multum peccat: qui os suum in quo corpº xp̄i recipitur per peccatum iquinat. Uerba etiam sacra que in ore homini debent versari simili sanctitatē oris requirūt cū sint reliquie. vnde Mate. vij. Sacra vocantur vbi dominus ait. Nolite scm̄ dare canibº Si vestes que dominicum corpus tetigerunt pro reliquijs habentur. Nūquid verba que ex ore dei processerūt pro reliquijs habenda nō sunt. Quod verba domini reliquie sint probant miracula spūalia que per ea fiunt. Ceci enī spiritualiter per ea illuminant. vnde pceptū domini lucid. illu. o. Et mortui spūaliter viuificantur: vñ Johan. quinto. Uenit hora etiam: ꝛ nunc est quando mortui audient: vocez filij dei ꝛ qui audierint viuent. Inter alia mēbra os maxime videtur esse deputatum diuino officio: ꝛ bene iustum esset cum domi

nus omnia mẽbra hominis fecerit vt ſaltem ſibi vnum membrum ſeruaretur. vñ ſeruiretur ei. Sextum eſt hoc quod lingua cuſtodita: anima cuſtoditur. vnde in
D Prouer. xiij. Qui cuſtodit os ſuum cuſtodit animam ſuam. Homo qui os ſuū nõ cuſtodit ẽ quaſi ciuitas abſq; muro. Prouer. xxv. Sicut vrbs patens: et abſq; murorum ambitu ita vir qui non poteſt in loquendo cohibere peccatum ſuum. Eſt etiã ſicut caſtrum vel domus abſq; porta. vñ legitur in vitas patrum: quod quidam ſenex cum quibuſdã fratribus ibat ad beatum Antonium: et audiuit multa ab illis de ſacra ſcriptura: et de operibus manuũ ſuarum: ſed ipſe per omnia tacebat. Et cũ veniſſet ad Anthonium dixit Anthonius ſeni. Bonos fratres habuiſti comites itineris tui. At ille Boni ſunt quidem ſed habitatio eorum nõ habet ianuã. Qui vult intrat in ſtabulum eorum et ſoluit aſinũ. Qui vult cuſtodire caſtrum aliquod oportet quod diligentiam habeat circa cuſtodiã porte. vnde ibi turres ſolent fieri: etiã in clauſtris: ad portam cuſtodes cõſueuerunt poni. Sic qui vult cuſtodire animã ſuã: oportet quod diligentiã adhibeat circa cuſtodiam oris. Homo etiam os nõ cuſtodiens eſt velut vas abſq; operculo: et ideo immundus eſt iuxta illud Numeri. xxx. Vas non habens operculum neq; ligaturam immundũ erit Eſt etiam velut equꝰ ſine freno: et nauis ſine gubernaculo. vñdẽ Jac. iij. Si equis frenos in ora mittimus ad conſentiendum nobis et omne corpus illorum circunferimus et naues cum magne ſint et a ventis validis minentur circunferuntur a modico gubernaculo vbi impetus dirigentis voluerit ita et lingua membrum modicum eſt et magna exaltat i. ad magna premia vel tormenta ducit. ¶ Septimum eſt pronitas ad malũ que in lingua eſt quã inſinuat Ja. iij. dicens Omnis natura beſtiarũ et volucrũ et ſerpẽtum et ceterorũ domatur: et domita ſunt a natura humana linguam aũt nullus hominũ domare poteſt. Et ſubditur. Eſt enĩ iniquorũ malum plena veneno mortifero et in eodẽ. iij. Lingue noſtra ignis eſt vniuerſitas iniquitatis. vnde dicit glo. vniuerſitas quia per eã fere cuncta facinora aut continentur vt latrocinia ſtupra. aut patr

tur vt periuria aut falſa teſtimonia aut defendũtur vt tam quilibet impius ſcelus excuſat quod cõmiſit. Lingua enĩ in humido ſiue in lubrico eſt: et ideo de facili labitꝰ: ideo ſcriptum eſt Eccleſi. xiiij. Beatꝰ vir qui nõ eſt lapſus verbo ex ore ſuo propter prauitatem ad malũ que in lingua eſt ponitur ſal in ore paruulorũ qui baptizantur ad oſtendendum quod membrum illud de facili putrefiat: et vermibus viciorum ſcaturiet propter eandẽ cãm ſpũs. ſ. ligneis E
igneis apparuit potius q̃ in manibus vel aliis membris: vt oſtenderetur quod mẽbrum illud maxime inflammatũ erat igne infernali. vnde neceſſarium erat multũ vt igne celeſti inflãmaretur ꝑꝑ eandẽ cãm ẽt cũ manus et cetera mẽbra in patulo ſint lingua tñ quodãmodo a natura incluſa ẽ Et merito cũ ꝑꝑ ſeritatẽ ſuam et pronitatẽ ad malũ bene incluſione indigeat. ¶ Octauum quod deberet hoĩes mouere ad diligentem cuſtodiam lingue eſt hoc qꝺ lingua multum potens eſt ad nocẽdũ. Quã poteſtatẽ nocendi vult oſtendere Jacobus qñ linguam ignem vocat. Ja. iij. Ignis. n. inter omnia elemẽta potẽtior ẽ ad deſtructionem. Eandẽ etiam poteſtatem iſinuat qñ dicit quod lingua inflãmat rotam natiuitatis noſtre iflammata a gehenna. id eſt ſuggeſtione diaboli vt dicit interli. Rota F
autẽ natiuitatis noſtre vocatur vite pñtis curſus: poteſtas nocẽdi que ẽ in lingua apparebit ſi attendatur quod noceat lingua et q̃tum et q̃ velociter et quot modis. Nocꝫ etiam lingua et ipſi loquẽti et ei de quo loquitur et ei cui loquitur. Ipſi vero loq̃nti nocet multipliciter. Primo gratiam dei auferendo. vnde Ber. Leuis res ſermo. ſꝫ grauiter vulnerat aptiſſimum euacuãdis cordibus inſtrumentum. Aufert etiã gratiam hominum. vnde Eccle. xx. Sapiens in verbis amabilem ſe facit gratie autẽ fatuorum effundiĩtur Prouer. x. Os ſtulti cõfuſioni proximum: Eccle. v. Honor eſt et gloria in ſermone ſenſati lingua imprudẽtis ſubuerſio illius. nulla beſtia a deo nocet hominibus ſicut lingua ſi non cuſtodiatur. Os vnius mali cõſiliarii vel ſuggeſtoris qñq; deſtruit totam vnam patriam ꝙ non facerent. c. lupi c. etiam templa ſpiritualia vel plura per iram ſuccendit lingua vana. Lingua etiam vnius aduocati

deſtruit abbatiam vnā vel archiepm̄ vnū
dū facit illud poni in manus alicuius qui
ex pte diaboli eſt. vñ Eccle.xxviij. Lingua
terſa multos ꝯmouit ⁊ diſpſit illos de gēte
in gentez. Ciuitates ēt munitas diuitū de-
ſtruit. Nocumētum vero qḋ facit lingua
valde magnū ē. vnde Eccle.xxviij. Multi
ceciderūt in ore gladij ſed nō ſicut q̄ interie
rūt p linguā qui.n.p linguā interierūt mor
te anime interierūt. Illi aūt qui gladio cor
pore interierūt. Itē in eodē. Flagelli pla-
ga liuorē facit. Plaga āt lingue cōminuet
B ossa Cordi.n. vulnus letare infliget. Mul
tis ēt modis nocz. Nocz.n. occulte. ⁊ iō ſer
pēti ꝯparatur. vñ accuerūt linguas ſuas ſi
cut ſerpētes ve.aſ.ſub la.eo. Nocet ēt a re-
motis ideo ſagitte ꝯpatur. Jere.ix. Ubi di
citur ſagitta vulnerās lingua.e. Itē Jere.
ix. Extenderūt linguā ſuā quaſi arcū me.
⁊ non veritatis. Lingua eius q̄ē in gallia
nocz ei q̄ eſt vltra mare duz eū inflamat.
¶ Itez exiſtens in terra nocet ei qui eſt i
celo duz deū ⁊ ſctōs blaſphemat. vnde in
ps. Poſuerunt in celū os ſuū: ⁊ lingua eo.
tran.in terra. Nocet etiaz lingua proximo
⁊ ideo gladio comparatur. vnde in ps. Ex
acuerunt vt gladium linguas ſuas Et ite-
rum lingua eo. gladi.acutus. Velociter ēt
nocet lingua. vnde Bernar. loquens de il-
lo verbo veloces pe.e.ad effun.ſan.dicit.
vtiq͡ʒ tam veloces q̄ velociter currit ſermo
vnus eſt qui loquitur ⁊ vnum tantuz ver
bum profert: ⁊ tantum vnum verbū vno
momento multitudinis audientium dum
aures inficit animas interficit. ¶ Nonum
quod deberet mouere homines ad diligē-
tem cuſtodiam lingue eſt hoc qḋ niſi lin-
gua diligēter cuſtodiat. poſtea ſeuit i dñm
ſuū. vnde Prouer.xviij. Os ſtulti ꝯtrictio
ei⁹ ⁊.xxvi. Os lubricum operatur ruinas.
Decimū eſt cruciatūs lingue quē ſacra
C ſcriptura cōmemorat. Lu.xvi. vbi dicit di
ues q̄ erat in iferno. Pr Abrahā miſerere
D mei: ⁊ mitte lazarū vt intig.extre.di.ſ.i aq.
vt refri.linguā m. Iō cruciatus lingue ſpe
cialiter exprimitur vt pctm̄ lingue ſpāliter
declinetur. Similiter cruciatus lingue ſpā
liter exprimitur. Apoca.xvi. vbi ſic legit.
Manducauerunt linguas ſuas pre dolo-
re ⁊ blaſphemauerūt deū celi p̄ doloribus
⁊ vulneribus ſuis. Nō dicit quod māduca
uerūt manus ſuas ſed linguas ſuas eadez
cum qua prius. Undecimū ē difficultas
cuſtodiendi linguam propter q̄ difficulta
tem legitur in vitas patrū de quodam qui
clamabat inceſſanter. Dñe deus meus libe
ra me a lingua. Et Eccle.xxi. ſic legitur.
Quis dabit ori meo cuſtodiam ⁊ ſuper la
bia mea ſignaculū certum: vt non cadam
ab ipſis: ⁊ lingua mea perdat me. Et i ps.
Dñe labia mea apies ⁊c. Et iteruz. Pone
domine cuſtodiaz ori meo ⁊ Prouer.xvi.
Hominis eſt p̄parare animū dñi aūt gu-
bernare linguam. Duodecimū eſt vtili-
tas magna que ſeqtur ex cuſtodia lingue
que vtilitas inſinuatur Prouer.xij. vbi le-
gitur. De fructu oris ſui vnuſquiſq͡ʒ reple
bitur bonis. Non eſt aliquis ita paup qui
in breui ditari nō poſſit de fructibus oris
ſui. ſi illud diligenter excoleret. De his fru
ctibus dictum eſt in tractatu de accidia in
capitulo de ocio. vtilitas bone lingue in- I
nuit Prouer.x. vbi ſic legit. Uena vite os
iuſti. Propter vtilitatē hui⁹ mēbri potius
apparuit ſpūs ſctūs in linguis q̄ in mānib⁹
vel in alijs mēbris. Membrū.n. vtilius ſi
bi voluit eligere. Tertiūdecimū ē picu
lū quod eſt niſi lingua cuſtodiat. Sine cu
ſtodia.n. ligue nō poteſt homo bon⁹ fieri
⁊ ſi bonus eſt cito fit malus. Ad primū vr
pertinere illud Job.xi. Nūquid verboſus
iuſtificabitur. Greg. Uera ſnia ē qua legi
tur cultus iuſticie ſilētiū. Et Leui.xv. Uir
q̄ patitur fluxū ſeminis imundus erit. Iō
dicitur Ja.i. Si qs putat ſe religioſuz eſſe
non refrenans linguā ſuā a malo ſʒ dedu
cens cor ſuuz huius vana eſt religio: quia
vadit in nihilum. Et in ps. Quis ē homo
qui vult vitam quaſi aliquis rñdiſſet ego
ſubditur prohibe linguam tuā a malo. Et
Prouer.xviij. Mors ⁊ vita in manib⁹ lin
gue. Et Mat.xij. Ex verbis tuis iuſtifica-
beris: ⁊ ex verbis tuis cōdēnaberis. Ad pi
culum iſtud oſtendenduz valet illud quod legi
de ſecūdo pho: q̄ cū rediſſet a ſtudio athe-
nienſi ⁊ mater eius interpellaret eū de tur
pitudine ⁊ inſtaret ipſe dixit. Nō intrabo
vnde exiui. Quod itelligēs mater mortua
eſt dolore. Tunc dixit ille. Quid ē optimū
⁊ quid peſſimū verbū. Et perpetuo ſilētio
ſe damnauit. Si etiā aliquis ē in bono ſta
tu niſi linguam ſuā cuſtodiat cito corruit.
vnde. Prouerbiorum.xij. Propter pecca
ta labiorum ruina proximat malo Iō dicit

tur Eccle.xxviij. Beat⁹ q tectus ē a lingua neq̃. ℂ Quartodecimū eſt hoc qḋ magna ps noſtre bonitatis eſt in cuſtodia lingue. Uñ. Ja.iij. Si qs in ꝟbo nō offendit hic eſt pfectus vir. ℂ Quintūdecimū eſt hoc: ꝙ magna ps ſapie i moderatione ipſi⁹ lingue ↄſiſtit. Uñ Prouer.xvij. Qui moderat̃ ſermōes ſuos doctus ꝛ prudēs eſt. Et eiuſdē.x. Qui moderat̃ labia ſua prudentiſſim⁹ eſt. Nō ſolū prudēs vel prudētior: ſed ēt prudētiſſim⁹. Prudēs eſt q logt̃ qñ loquēdū eſt. Uñ Eccl.xx. Nō ſapiens tacebit vſq3 ad tēpus. Prudētior eſt q talia loquit̃ q̃lia dȝ loqui: vt q logtur pura ꝟba a falſitate ꝛ pximi nocumento: ꝛ cōtumelia dei. vñ Prouer.xv. Sermo pur⁹ pulcherrim⁹ eſt. Prudētiſſim⁹ vero eſt ille q modū ſeruat i ꝟbis.q.ſ. dulciter logtur abſq3 clamore ꝛ aſperitate qḋ nō parū eſt vtile. Uñ Prouer.xvi. Qui ſapiēs ē corde prudēs appellabit̃: ꝛ q dulcis ē elogo maiora reperiet. Magis.n. pficiūt q hñt dulcedinē lingue q̃ qui hñt ſapiam magnā in corde. Sed videt̃ qḋ poti⁹ Salomon debuit dicere q moderat̃ cor ſuū prudēs eſt: q̃ qui mo.ꝛc. Ad qḋ reſpondēdū eſt qḋ nō pōt eſſe ſermonis moderatio abſq3 cordis moderatione. Folia.n. nō poſſunt ſe hr̄e ordinate radice cōmota. Et ille maxime dominat̃ animo ſuo q a deo hȝ ſpm in poteſtate ſua qḋ nō licet ei vti armis ēt paratiſſimis i ſua defenſione q̃ ſunt verba verbis: q̃ſi ſagittis de longe hoſtes percutimus.

ℂ Quinq3 ad que debȝ predicator habere ſuperbum quem predicatur.

Et notandū qḋ i moderatiōe predicationis ē habēdus reſpect⁹ ad gnq3 ſpāliter.ſ. Ad perſonaȝ q̃ lo. Uñ in Prouer. Nō decēt ſtultū ꝟba cōpoſita. Et ad materiā de qua hō logtur. Uñ Jero. Materias grādes igenia parua nō ſuſtinēt. Et ad pſonā cui hō logtur: q: ſicut dicit Gre. ſm capacitatē audiētiū formādus ē ſermo doctoꝝ: ꝛ hoc q̃tum ad plVritatē ſermonis: ꝛ quantū ad ſublimitatem. Sūt q minus capacibus tot ꝛ tāta dicere volūt qḋ ipi nihil retinēt. Jſti volūt mittere doliū vnū vini in lagenā vnā q̃ nō tenet cyphū vnū. ℂ Quarto habēd⁹ ē reſpect⁹ ad tēporis oportunitateȝ. vñ Eccle.xxviij. Ex ore fatui reprobat̃ parabola: quia non dicit eā in tēpore ſuo. Et i Prouer.xv. Sermo oportun⁹ optim⁹. ℂ Quinto habēd⁹ eſt reſpect⁹ ad feruorē. vñ Eccl.vij. Noli eē iuſtus multū. Sūt q querūt enſeȝ ad muſcaȝ occidendā: ꝛ ſecurim ad ouū frangendū. Qui.ſ. cōtra minimā negligentiā cum tanto feruore mouent̃ ſicut ſi eſſet magnū peccatuȝ qḋ auro expedit fieri: ꝛ ſi in caſu multū conādū ſit: ēt cōtra paruas negligētias qñ aliter corrigi nō poſſunt. Gre. ſup Eze. Obſecro diſce qualiter vnūquēq3 alloqui debeas q̃ corrigi vis: ꝛ noli in parte iſta ābulare in ſenſu tuo imo i furore tuo. ℂ Decimoſexto dȝ mo. ad cuſtodiā ligue exhortatio ſacre ſcripture: vt ē illud Eccle. xxviij. Ori tuo facito hoſtia. Et ibidē ꝟbis tuis facito ſtaterā: ꝛ frenos ori tuo rectos. Attēde ne forte labaris in lingua: Et i Eccle.v. Ne temere gd loq̃ris: ne cor tuum ſit velox ad pferendū ſermonē coraȝ deo. Et Prouer.iiij. Remoue a te os prauū: ℂ Decimoſeptimo dȝ mo. ad cuſto. ling. exēpla. vt eſt illḋ. i. Re.iij. Creuit Samuel ꝛ dñs erat cū eo: ꝛ nō cecidit ex oib⁹ verbis ei⁹ i terrā. Et i deſcriptiōe viri iuſti dicit̃ in pſ. Foliū ei⁹ nō defluet: ꝛ alibi in pſ. Dixi cuſto. vi.m. vt nō de lin. in lin.m. ℂ Decimo octauo dȝ hō mo. ad cuſto. lin. Hoc qnod oportebit ꝟba nr̄a ſaltiȝ trāſire p iudiciuȝ vel diſtrict. Jdeo debēt nr̄a hec ſaltim trāſire pmediuȝ natura. vñ in pſ.. Dr̄ de lingua iuſti qḋ logtur iudiciū.i. iniam examinatā. Et vt breuiter dicā ſicut p loquelam ppendit̃ vtruȝ aliqs ſit gallic⁹: vel theotonic⁹: vel alteri⁹ nationis. vñ in euangelio. Uere ex illis es: naȝ ꝛ loq̃la tua ma.te fe. Sic p loquelā perpēdit̃ de aliquo vtrū ſit bon⁹ vel malus. Uñ Eccliſ.iiij. Jn lingua ſapia dignoſcit̃. Jtē in Eccl.xxvij. Ante ſermonē nunq̃ laudes vir̄. Hoc.n. temptatio eſt hoium. Jero. Jn pondere verboꝝ pbatum extitit in humane vite.

ℂ De diuerſis peccatis lingue: ꝛ ſūt.xxiiij. Et de blaſphemia. cap.ij.

Dicto de cuſtodia lingue in coi cōſequenter enumerāda ſūt diuerſa lingue peccata: de his pſequamur Ex qbus.xxiiij. enumerare ſufficiat. Que ſunt blaſphemia. Peccatum murmuris: peccati defenſio. periuriū mendaciuȝ. detractio bonoꝝ. deriſio. Conſiliū prauum. Peccatū ſeminātiuȝ diſcordias peccatum bilinguiū. Nimia iactātia. Secreti reuela

tio. Indiſcreta cōminatio. indiſcreta promiſſio. Ocioſum verbum. Multiloquiuz turpiloquiuz. Scurilitas. indiſcreta taciturnitas. ¶ Et primo pſequamur de. iiij. primis. Quia illis directe peccatˀ in deum. Inter q̄ incipimus a peccato blaſphemie: q2 maius ē de quo pctō hoc modo agemꝰ ¶ Primo notificabimus qualiter fit peccatū iſtud. Scdō ponemꝰ ea que valere poſſunt ad deteſta. huiꝰ peccati. Tertio dicemus de perſonis que videntur eē conſentientes blaſphemātibus. Quarto tāgemꝰ aliquos ſpecialiter de ſpirituali blaſphemia.

¶ De blaſphemia. Quid ſit blaſphemia: & qñ dicitur aliquis blaſphemare.

Otandū aūt ꝙ ſm Aug. Blaſphe
n mia eſt qñ aliqs attribuit deo qđ
dei nō eſt: vel quādo negatˀ de deo ꝙ ipſis eſt vel quando aliqs ſibi vſurpat qđ dei eſt. Nos aūt hoc blaſphemiā intelligimus verbuz ꝯtumeliam dei ꝑlatum. vt cum aliquis iratus vindicare ſe nolens de deo aliqua membra de ipſo nominat qua nominanda non ſunt.

¶ De his que valent ad deteſta. huiꝰ pcti. & de penis blaſphemorum.

Ulta aūt ſūnt que poſſunt valere
m; ad deteſta. huiꝰ pcti. ¶ Primū eſt
pena qua dñs legitur puniſſe blaſphemos. De qua petro legitˀ Leui. xxiiij. Ecce egreſſus filiꝰ mulieris iſraelitis q̄ pepera de viro egyptio iurgatus eſt cū viro iſraelita. Cūq3 blaſphemaſſet nomen dñi & maledixiſſet ei adductꝰ eſt ad Moyſen Miſerūtq3 eū i carcerē donec noſſent qd vellet dñs. Qui locutus eſt ad Moyſen. Educ blaſphemū extra caſtra & ponēt oēs illi qui audierūt manꝰ ſuas ſup caput eiꝰ: & lapidēt eū populus vniuerſus. Et deide ꝓmulgauit legē de pena blaſphemoꝝ dicēs. Loq̄res ad filios iſrael. Homo q maledixit dmino ſuo portabit peccatū ſuum. Et qui blaſphemauerit nomen dñi morte mo. lapidibus obruet eum oīs multitudo populi. De pena etiā blaſphemie etiam refert Greg. in dialogo. qđ quidā rome tenere dilexit quēdam pueruz. v. annoꝝ. Qui conſuetus erat blaſphemare nomen domini ſtatim quādo animo eius aliquid obſtitiſſet. Quadā aūt die cum pater eius teneret eum in brachijs clamauit puer. Mali holes venerunt qui me tollere volūt. Qui cuz hoc dixiſſet nomē domini blaſphemauit & aiam reddidit. Si deus in puero. v. annoꝝ peccatū illud ſic vindicauit nunq̄d parcet adultis & diſcretis qui hoc peccatum committunt peccatum iſtud punitur frequenter a deo etiam in preſenti vel ſpiritualiter vel corporaliter. Corporaliter q2 multotiens ſubitanea morte mo. homies blaſphemijs aſſueti. Unde Prou. v. Qui maledixerit patri vel matri extiguetur lumen eius in medijs tenebris. Patri maledicit blaſphemus dū dño maledicit. Matri etiā maledicit dum triūphantē eccleſiā blaſphemat que mater noſtra eſt. & idō lux in medijs tenebris ei extinguetur: quia in peccatis ſuis morietur. Peccatū iſtud vix remittitur iuxta illud Math. xij. Spiritus blaſphemie non remittetur. i. vix remittetˀ Unde peccatū ad mortē dicitur Eccleſia. xxiij. Eſt alia loquela econtrario in mortē. Non iueniatur in hereditate Jacob. Premiſerat actor de loq̄la iuramenti. Et ſubdit. Eſt alia loquela ecōtrario &c. Blaſphemia cōtraria dicitur eſſe iuramēto: q2 i iuramento nominatur deꝰ. In blaſphemia diabolꝰ. In iuramento qñ fit in eo modo quo debet honoratur deus quando nomē eius ad confirmationē veritatis aſſumitˀ. In hoc quod deus oſtēditˀ veritatis tutor & actor. In more vero blaſphemantis dicitur eſſe. q2 frequenter moriuntur blaſphemantes in peccato. Unde blaſphemi multum debent rogare viros ſanctos vt orent deum qđ ſibi dimitteretur peccatuz iſtud. Non. n. ipetrat q̄cunq3 remiſſionez huius peccati. imo oz hoiem eē magni meriti ad hoc quod ipetret alteri remiſſionez huius peccati. Unde. 1. Jo. v. Eſt peccatum ad mortē non pro eo dico vt roget quis ideſt quicūq3. Etiā pena corporali punitˀ peccatū blaſphemie freq̄ntiꝰ q̄ ꝑ aliud peccatū. vnde accidit qđ luſoribꝰ q deum blaſphemant facies quādoq3 prepoſteratur. Cuidam etiā militi dū occaſione ludi per oculos dei iuraret ꝓprius oculus a capite exilijt & in altariū cecidit. ¶ Scdo pōt valere ad deteſta. huiꝰ peccati ſi oſtendatˀ ingratitudo magna q̄ eſt in eo qui blaſphemat. Dupliciter vero ingratus blaſphemās: et q2 in mēbro illo deū inhonorāt in quo deꝰ pre ceteris creaturis honorauit hoiem. Lm

lingua. Et q2 membra illa infirmitatis hu
mane qua ꝑpter salutē ipſi⁹ deus aſſum-
pſit. ipſe ad cōtumeliaȝ dei noiat ⁊ igratus
eſt de beneficio icarnationis. Et q̄ſi de⁹ nō
ſatis fuerit affect⁹ cōtumelijs a iudeis pro
amore ipſi⁹: ipſe adhuc cōtumelias ſupra
ꝯtumeliā addit. In hoc deterior iudeis: q2
ipſi affecerūt eū cōtumelijs mortalē ⁊ infir
mū ⁊ in ſtatu humilitatis. ſed blaſphemus
deū cōtumelijs afficit imortalē ⁊ regnan-
tē in celis. Iudei aliquantulū ꝑ ignoran-
tiā excuſant. Neſciebāt. n. deū quē cōtume
lijs afficiebant. Si eū cognouiſſent nunq̄
dn̄m glorie crucifixiſſēt. Blaſphem⁹ vero
eū cōtumelijs afficit quē credit eſſe dn̄m.
¶ Tertio dȝ cohibere a pctō iſto hoc qd
blaſphem⁹ videt eē deterior oibus creatu
ris. Alie. n. creature deū laudāt ⁊ bn̄dicūt
oſtendēdo dei potentiā: bonitatē: ⁊ ſapiaȝ
⁊ nō ſolū deū laudāt ⁊ benedicunt. imo ēt
ad eum laudandū hoies iuitant. vn̄ Gre.
Mirū eſt qualiter hō deū ſemꝑ nō laudat
cū ois creatura ſemꝑ ad eū laudandū iui
tat. Un̄ valde miſer eſt hō blaſphem⁹ qui
ſpāliter ꝑpter hoc linguā accepit vt deum
laudaret ꝗ deū nō laudat: ſed cōtra amo-
nitionem aliarū creaturarū eum blaſphe-
mat. ¶ Quarto debet cohibere a peccato
iſto magnitudo huius peccati que multis
circunſtātijs poteſt manifeſtari.

¶ Quibus circunſtantijs patet hui⁹ pec-
ti magnitudo.

E P Rimo in hoc qd in iſto pctō iſert
cōtumelia deo in ꝑpria pſona cui
alij pctōres cōtumeliā iſerūt i reb⁹
ſuis. Homicida in ſeruis. Sed blaſphem⁹
infert ei ꝯtumeliam in ꝑpria pſona. Et iō
nō parū diſplicet deo peccatū blaſphemie.
Multū diſplicet pncipi quādo infert ei cō
tumelia in ſubditis eius: ſed longe magis
qn̄ in filio vel in filia: ſed ſuper oia iſta qn̄
iſertur ei cōtumelia in ꝑpria pſona. ¶ Se
cūdo pōt oſtēdi magnitudo hui⁹ peccati
ꝑ ſublimitatē pſone cui blaſphemia iferī:
⁊ ſine aliqua offenſa augmentaī enim ex
hoc culpa. Offenſa magna eſt cū conuiciū
dicit alicui burgenſi. ſed maior ſi dicatur
militi. ſed lōge maior ſi pncipi. ergo i infi
nitū maior eſt ſi dicatur maiori. vn̄ cuȝ in
pctō blaſphemie cōuitiū dicat deo ꝗ i ifi-
nitū maior ē oi dn̄o terreno pctm̄ illud ni
mis magnū eſt. ¶ Tertio facit ad magni
tudinē huius pcti hoc qd in pctō iſto dei
cōtumelia pncipaliter intendit. Alij pecca
tores: ⁊ ſi contumeliā deo inferant tn̄ pter
intentionē ⁊ voluntatē illoꝝ eſt cōtumelia
illa: ⁊ bene vellent abſtinere a contumelia
illa ſi poſſent habere delectationē q̄ querūt
abſq3 cōtumelia illa: ſed blaſphem⁹ incōtē
ptum ⁊ contumeliā dei blaſphemat volēs
ſe vindicare d deo cū tn̄ de⁹ ſine culpa ſit.
¶ Quarto facit ad deteſta. hui⁹ pcti per-
uerſitas magna que eſt in pctō iſto. Mul
tū enī⁹ puerſi ſunt hoies blaſphemi ꝗ bo-
na que agūt ſibi attribuūt. Mala ꝓo deo
aſcribunt. cum ecōtrario mala ꝑpter cul-
pas eoꝝ eis eueniāt. Bona vero gratia dei
recipiant. ¶ Quinto facit ad deteſta. hui⁹
peccati magnus contēptus ꝗ eſt i blaſphe
mijs. qd pōt manifeſtari ex hoc quod ipſi
dicunt qd nō poſſunt ſe blaſphemia cohi
bere. Si aūt quereī ab eis vtrū aliquando
cōuitiū dixerunt epiſcopo vel archiepiſco
po vel alicui pncipi. ipſi reſpōderēt ꝙ nō.
Immo multi ſunt ꝗ dicerēt ſe nunq̄ dixiſſe
cōuitiuȝ alicui gartioni niſi ꝑprie ꝑus di-
ceret eis. ⁊ tamē nō poſſūt abſtinere ſicut
ipſi dicunt ne deo contumeliam inferant.
Mira iſania. Poteſt aliquis abſtinere ne
dicat ꝯtumeliā gartioni niſi ipſe meruerit:
tn̄ dicit ſe nō poſſe abſtinere quin regi glo
rie cōtumeliā dicat: cū tn̄ ipſe nunq̄ conui
tium ei dixerit. nec aliquid ei meruerit. ma
gis ꝓculdubio videretur talis cōtemnere
deum q̄ gartionē vnuȝ. ¶ Sexto facit ad
magnitudinē huius peccati hoc qd iſtud
peccatū eſt in patrē celeſtem: ⁊ ideo morte
dignū. Un̄ Math. v. Qui maledixerit patri
vel matri mor. moriaī. Blaſphemi ſūt illa
generatio de qua legiī Prouer. xxx. Eſt ge
neratio que patri ſuo maledicit: ⁊ q̄ matri
ſue nō bn̄dicit. Blaſphemi etiā aſſimilanī
Chaam filio Noe qui verenda patris: fra
tribus ſuis oſtendit. ꝑpter quod fili⁹ eius
maledictioneȝ ſuſcepit. vt legitur Gen̄. ix.
¶ Septimo deberet co. a peccato iſto hoc
ꝙ blaſphemia peccatū diabolicū eſt ⁊ q̄ſi
loquela infernalis cuius ſignū eſt horripi
latio q̄ facit iſtud peccatū in audientibus.
Unde Eccle. xxvij. Loquela multū iurans
horripilationē capiti ſtatuet ⁊ irreuerētia
illi⁹ obturatio auriuȝ. Un̄ ſatis vꝫ qd dia-
bol⁹ in blaſphemijs loquiī ex hoc audiēs
horripilationē habeī. Sic aliqs a teutho-

nica lingua teuthonicus perpendit͛ sic bla
ſphemus ex loquela iſta de familia diabo
li eē dignoſcitur ⁊ ad infernū videt͛ perti-
nere. vñ ſicut dictū eſt Petro. Mat. xxvi.
Vere tu ex illis es: nam ⁊ loquella tua ma
nifeſtū te facit. Sic pōt dici de blaſphemo
vere tu de iferno es. nā ⁊ loquella tua ma.
te fa. Illi ꝗ in iferno erunt blaſphemabūt
deū ꝓpter magnitudinem doloris. Unde
Apoc. xvi. Blaſphemauerūt deuꝫ celi pre
dolorib⁹ ⁊ vulneribus ſuis. Sicut filij dei
aſſueſcunt hec benedictioni: ⁊ laudi diui-
ne volētes addiſcer͛ officiuꝫ in terris quod
facturi ſunt in celis. ſic filij diaboli aſſue-
ſcunt blaſphemijs addiſcentes in mundo
iſto officiū quod facturi ſunt in inferno.

E ¶ Octauo deberet cohibere a peccato iſto
hoc quod blaſphemia dei conuiciū eſt di-
ctū ei a ꝓprio ſeruo: ⁊ iō non de facili con
ſequit͛ homo remiſſionē huiuſmodi pcti.
Vñ Eccle. xxij. Mittens lapidē in volati-
lia deiciet illa. Sic ⁊ qui cōuiciat͛ amico.
diſſoluit amicitiā. Ad amicuꝫ: ⁊ ſi ꝓduxe
rit gladiū nō deſperes: eſt enim regreſſus
ad amicū. ſi aperuerit os triſte ne metuas
eſt eniꝫ cōcordatio excepto cōuicio: ⁊ impro
perio ⁊ ſuperbia: ⁊ miſterij reuelatione.
Ad litteraꝫ nobiles poſt magnas guerras
poſtq̄ in bello ſe leſerūt amici efficiuntur.
Si quis aūt cōuiciū aliqđ dixerit eis toto
tēpore vite ſue memores ſunt cōuicij illi⁹.
Si conuiciuꝫ vnum dictuꝫ eſt alicui cum
tanta difficultate a corde recedit. quantuꝫ
timere poſſunt illi ꝗ regi glorie totiens cō
uiciati ſunt: qui delectant͛ deū blaſphemā
do. Iudeis deteriores vident͛ ꝗ in conſue-
tudine habebāt ꝙ audita blaſphemia au-
res obſtruebant ſibi. vñ ſup illud Act. vij.
Cōtinuerunt aures ſuas. dicit Interl. Ne
blaſphemiā audirent. Inſignū ēt doloris
ſcindebant veſtimēta ſua. vñ ſuper illud.
Mat. xxvij. Tunc pnceps ſacerdotū ſcidit
veſtimēta ſua. Glo. Mos ē iudeoꝝ cum
aliqđ blaſphemie audiūt ſcindere veſtimē
ta ſua. Canib⁹ etiā peiores vident͛. Canis
eniꝫ nō mordet dñꝫ ſuū nec dilacerat. Ipſi
vero dilacerāt dñm dū deum blaſphemāt.
Ipſi eodē ore quo vinū a deo creatū bibe
runt: incontinenti eū mordēt ⁊ contumelijs
afficiūt: ſiles canib⁹ rabidis: ꝗ manū q̄ ſibi
panē porrigit mordēt. Maius etiā pecca-
tū videt͛ eſſe blaſphemia q̄ hereſis. Here-
tic⁹. n. ea loquit͛ de deo q̄ credit eſſe vera:
blaſphem⁹ vero cōtra ꝯſciam ſuaꝫ de deo
dicit que ſcit nō eſſe dicenda.

¶ Quam culpabiles ſunt: ꝗ blaſphemos F
tollerant quā poſſunt ꝓhibere.

Ec ſolū blaſphemi culpabiles ſūt
n apud deū: ſꝫ ēt illi ꝗ tollerāt pecca
tū iſtud cū ꝓhibere poſſint: vt pa
ter ⁊ mater ꝗ nō corrigūt filios blaſphe-
mātes: ⁊ qñꝗꝫ hac de cā amittūt eos. Dñs
eniꝫ eos iterficit vt pꝫ exēplo. Gre. Prius
poſit ieodē caplo. Silr illi culpabiles ſūt
ꝗ ꝑmittūt ꝯtumeliā deo fieri in domib⁹
ſuis cū ꝓhibere poſſint. Nullus hō timēs
deuꝫ ꝑmitteret alicui quē ſanctū crederet:
cōtumeliā inferri in domo ſua ex quo poſ
ſet hoc ꝓhibere. Quanto magis tollerare
nō dꝫ vt cōtumelia creatori ſuo inferat͛ in
domo ſua ex quo pōt ꝓhibere? Vix poſſūt G
hoīes ſuſtinere qđ corā eis cōuiciū dicat͛
patri ſuo vel dño terreno. Quō ergo pōt
hoc ſuſtinere de patre celeſti? Nunqd cul-
pabilis eſſet ꝗ ꝑmitteret in cellario ſuo tē-
plū alicui demoni fieri ⁊ i ipſo ſacrificari.
Nōne taberna in qua luditur ⁊ blaſphe-
matur vere diaboli templū eſt in quo de⁹
exhonoratur ⁊ diabolus honoratur? Quō
ergo pōt ſuſtinere hoc qui fidē veram hꝫ?
Dñi etiā culpabiles ſunt: ꝗ in terra ſua ta-
lia ꝑmittūt fieri: ſicut ille culpabilis eſſet ꝗ
in terra ſua paganoꝝ ydolatriā tolleraret
blaſphemia eniꝫ ydolatria deterior eſſe vi
det͛: in hoc ꝙ ydolatria honorē ſuū aufert
deo: ſed blaſphemijs nō ſolū honorem au
fert: ſed etiā cōtumeliā infert. Magna per
uerſitas eſt principū qui bona ſubditoruꝫ
ſuoꝝ auferūt: qñ deus hoc ꝓhibet qñ ꝓ
poſſunt accipere ad honorē dei in ſaluteꝫ
dei in ſalutē aiaꝝ nolunt. Dñi enim poſ-
ſent penā pecuniariā ponere meritorie il-
lis ꝗ blaſphemāt. Non ſunt etiā ſine culpa
ꝗ locāt eis taxillos ⁊ ſimilia: ⁊ qui aſſiſtūt H
ludentibus vel blaſphemantibus: q̄ſi ve-
lint habere de fetore blaſphemantiū. Iu-
deis deteriores i hoc ꝙ iudei obturant au
res ſuas audita blaſphemia ⁊ ſigna dolo-
ris oſtendūt. Et vt breuiter dicā in hoc di
ſtingui poſſunt filij dei a filijs diaboli ꝙ
filij dei nō poſſunt tollerare qđ pater eoꝝ
a blaſphemātib⁹ ſagittet͛: filij vero diaboli
nō curāt qñ vident deuꝫ ita ſagittari. Qđ
tali exēplo pōt oſtendi. Fuit quidā vxores

habēs ⁊ ex ea tres filios ſm opinionē ſuā Cui vxor eius cū quadā die litigaret cū eo obiecit ꝙ ipſe credebat hēre tres filios: ſed vnus tātū erat ſuus regſito vero ab ea qs ſuus eſſet noluit ei indicare. Deinde cum pater infirmaretur ad mortē ⁊ vxor defūcta eſſet ipſe faciēs teſtamētū oīa dimiſit illi q filius eius erat. Poſt vero mortē eius ɔtē-tio facta eſt inter illos tres quos tāq̄ filios ſuos nutriuerat cuius eēt hereditas. Quilibet eniꝫ dicebat ꝙ ipſe filius erat qꝺ ſua debebat eē hereditas. Vñ cū hoc delatum eēt ad iudicē precepit iudex: vt pater mortuus alligaret ad arborē: ⁊ ille q directius ſagittā in eū mitteret hereditateꝫ haberet. Vñ alligato patre ad arboreꝫ duo ex illis ſagittauerūt eū. Tertius vidēs patrē ſuuꝫ ſagittari offēſus eſt vltra modū ɔtra alios duos ⁊ dixit ꝙ patrē ſuū: nullomodo ſagittaret. Ex quo cognitū vere eſt: ꝙ ipſe filius erat ipſius: ⁊ data ē ei hereditas. Siſe iudiciū fecit Salo. iij. Reg. iij. De duabus mulieribus que litigabant de puero vno. Illaꝫ. n. ꝓpendit eſſe matrē que nō potuit tollerare pueri interfectioneꝫ. Sic filij dei nō poſſunt tollerare qꝺ blaſphemātes patrem eorum ſagittent.

¶ De duplici blaſphemia. ſ. oris ⁊ cordis.

e Et notan. ꝙ duplex ē blaſphemia Quedā ē oris: quedā ē cordis. De blaſphemia cordis legitur ī vitas patrū qꝺ qdā frater īpugnabatur ſpiritu blaſphemie: ⁊ cū ſepe pergeret ad ſenes ⁊ ad abbateꝫ pemenē pro curā illius: ⁊ non apperiret cām. Abbas pemen vidēs eum habere cogitationes blaſphemie dixit qd haberet. At ille apperuit qꝺ īpugnabat eū ſpūs blaſphemie: ⁊ ſtatī vt aperuit appuit īpugnatio leuior. Cui abbas pemen. Qñ
I hec cogitatio te arripuerit dic. Ego cām non habeo blaſphemia tua ſit ſuper te o ſathā. Hanc enim cām aīa nō vult. Et innuitur in verbis his duplex cā ꝓpter quaꝫ non ſit tm̄ piculū in iſta blaſphemia ſicut multi credūt. Nō. n. hꝫ delectationē cogitatio blaſphemie ꝓpter q̄ placeat hoī: ſed vehemēs timor offenſe diuine adducit cogitationes iſtas ſicut hoī tanto in tenebris exiſtenti ⁊ ſolitario velit nolit adducit timor terribilia ad cor ſuū: ⁊ nimius amor quē hūit mr̄ ad filiū adducit ei memoriā: ipſius qñ defūctus ē: lꝫ ēt ipſa nolit. Prete rea, diabolus q2 ſcit qꝺ diſplicet viro iuſto ɔuitiū ⁊ cōtumelia dei. Interdū loquit̄ cōuitia dei ī hoie ipo hoie audiēte ⁊ blaſphemia illa diaboli ē nō hois Et meretur hō in hoc qꝺ diſplicet illi blaſphemia illa. Et hoc duo inſinuant̄ exēplo ꝑdicto cū dicit̄ blaſphemia tua: ⁊ cū dicitur hāc. n. cāꝫ aīa nō vult. Sūmū aūt remediū cōtra vitiuꝫ hoc eſt occupatio que animū īpleat. ⁊ ɔtēptus blaſphemie talis. Debet eniꝫ hō parum appreciare cogitationes tales.

¶ De peccato murmuris. iij

s Agitur de pctō murmuris. Eſt āt murmur oblocutio in debito mō facta ɔtra deū vel factuꝫ alicuius. Spāliter āt dicem⁹ de murmure qꝺ fit cōtra deū vel cōtra eū qui eſt loco ipſius. Dicemus autē hoc modo de hoc peccato.

¶ De his que faciunt ad deteſtationem murmuris.

p Primo ponem⁹ ea que pn̄t valere ad dete. ipſius. ¶ Scđo tāgemus diuerſas diuiſiones murmuris. ¶ Tertio vero ſpāliter agem⁹ de murmure clauſtraliū. ¶ Quarto vero de r̄mediīs cōtra peccatū murmuris. ¶ Ad dete. vero huius pcti pn̄t valere verba ſacre ſcripture: que diſſuadēt nobis hoc peccatū: vt eſt illud. Sap. i. Cuſtodit vos a murmuratione que nihil ꝓdeſt. Murmur q. fit cōtra ea que deus facit nihil ꝓdeſt hoī: īmo plurimū nocet: nō. n. ꝑpter murmur ceſſat tribulatio: iꝫ qꝺ potuit eē meritorium ꝓpter murmur fit de meritoriū. Indignat̄ hō vñ debuit mūdari. Deſtruitur vñ debuit emēdari: vñ deſtruxiſti eum ab emūdatiōe vel emēdatiōe. Itē Jo. vi. Nolite murmurare inuicē. Et. i. ad Cor. x. Neqꝫ murmuraueritis. Et ad Ph. ij. Oia facite ſine murmuratiōibus. Et. i. Pe. iiij. Hoſpitales inuicē ſine murmuratiōe. ¶ Scđo pn̄t valere ad dete. huius pcti exēpla: vt eſt exēplū xp̄i: de quo. Iſa. liij. Quaſi agnus corā tondente ſe obmuteſcet. Et exempla ſctōꝝ. ū. de quib⁹ cantat eccleſia non murmurat reſonat nō querimonia: ⁊ iterū. Ecce homo ſine querela. Et Sap. xviij. Properans homo ſine querela deprecari pro populis deferēs ſeruitutis ſue ſcutū oratiōnē ⁊ per incēſuꝫ deprecatiōnē allegans reſtitit ire: Et Lu. Legitur de Zacharia ⁊ vxore ſua: qꝺ erāt iuſti ambo ante deum incedentes in omni-

bus mandatis ⁊ in iuſtificationibus dñi
ſine querela. Tertio põt valere ad dete.
hui⁹ pcti hoc ꝙ murmuratores maledicti
ſunt: vñ. Eccle. xxviij. Suſurro ⁊ bilinguis
maledictus ſit. Multos.n.turbauit pacē
hñtes. Quarto põt valere ad dete. hui⁹
pcti hoc ꝙ murmuratores odibiles ſunt
deo: vñ.i.ad Ro. Suſurrones: ⁊ detracto
res deo odibiles. Quinto põt valere ad
dete. huius pcti hoc ꝙ neſcimus qd nobis
expediat. Alicui.n.magis expedit aduerſi
tas q̃ pſperitas ideo null⁹ de aduerſitate
murmurare dꝫ: vñ in Eccle. Nõ eſt dicere
hoc meli⁹ illo. Oia.n.tpe ſuo ꝓprobãtur.
Sexto põt valere ad dete. hui⁹ pcti hoc
ꝙ cũ ſimus filij dei ⁊ rõne creatiõis redē-
ptiõis rõne nõ debem⁹ murmurare qcqd
placeat ſibi facere de nobis. B. Juſte ſibi
vēdicat meã vitã q pro mea poſuit ſuam.
Apo. Siue morimur ſiue viuim⁹ dñi ſu-
mus. Idē. Empti eſtis ꝓcio magno glori-
ficate ⁊ por. deum in cor. vr̃.i.ad Cor. vi.
Aug. Scit celeſtis medic⁹ qd nobis datu
rus ſit ad cõſolationē ⁊ qd ſubiectur⁹ ad
exercitationē. Nõ.n. hõ ſine cã iumēto ſuo
cibaria detrahit ⁊ Iſa. xlv. Ue q ꝯtradicit
factori ſuo: ⁊ p⁹. Nunqd dicit lutũ figulo
ſuo qd facit ⁊. xxix. peruerſa eſt hoc cogi-
tatio quaſi ſi lutũ ꝯtra figulũ cogitet ⁊ di-
cat opus factori ſuo qd feciſti me? Septi
mo põt valere ad dete. hui⁹ pcti vindictã
q̃ dñs legitur ſumpſiſſe de pctõ iſto legit
maria ſoror moyſi lepra ꝑcuſſa ꝓpter pec
catũ murmuris: ꝓpter peccatũ iſtd dathã
⁊ abiron a terra ſunt abſorti: vt legit. Nu
meri. xvi. Et chore igne cõſumptus ē vt le
gitur. Ibidē. Propter peccatũ ēt iſtud mi
ſit dñs ignitos ſerpētes in filios iſrael: pro
pter peccatũ iſtud maior ps filioꝝ iſrael in
deſerto perijt: vnde Numeri. xiij. Oēs qui
nũerati eſtis a. xx. an. Et ſupra: ⁊ murmu-
raſtis cõtra me nõ intrabitis terrã ſuper q̃
leuaui manũ meã vt habitare vos facerē
ꝑter caleph filium iephone ⁊ ioſue filium
nun. murmurãte populo etiã cõtra dñm
de labore ignis dñi deuorauit extremã ca
ſtrorũ partem: vt legitur. Numeri. xi. Et vt
breuiter dicã ſicut dicit auctoritas de nulla
re dñi magis offendiſſe dictus eſt popul⁹
ille q̃ murmurãdo. De pena etiã murmu-
rantiũ in futuro dicit Judas in epl̃a ſua.
Hi ſunt murmuratores q̃ruloſi ſcd̃m deſi

deria ſua ãbulantes: ⁊ ꝓmittit penam di-
cens. Quibus procella tenebrarum in eter
num ſeruata eſt. Grego. Regnum celorũ.
Nemo qui murmurat accipit. Nemo qui
accipit murmurare poteſt.

¶ De tribus diuiſionibus murmuris: ⁊ q̃
ꝯtra murmuratiões: cõtra infirmitatē: vel
tēporis cõtrarietatē: ⁊ bonoꝝ aduerſitatē

s Equitur de diuiſionibus murmu
ris. quarum tres ponere ſufficiat.
Quaꝝ prima talis. Murmur in
uidie: murmur ſupbie: murmur auaricie:
murmur ipatiētie: murmur ſane ꝯſciētie.
¶ De primo ſic legitur. Mat. xx. Et accipi
entes murmurabant aduerſus patrēfami
lias dicētes. Hi nouiſſimi vna hora fece-
rũt ⁊ pares illos nobis feciſti q por. ⁊ põ.
diei ⁊ eſtus. ¶ De ſcd̃o legitur Lu. vij. Ui
dēs phariſeus q vocauerat eũ ait intra ſe.
Hic ſi eſſet ꝓpheta ſciret vtiqꝫ que ⁊ qua
lis eſt mulier que tangit eũ: q2 peccatrix ē.
¶ De tertio legitur. Jo. xij. Quare hoc vn
guentum nõ venditur trecentis denarijs.
¶ De quarto. Numeri. xi. Ortum eſt mur
mur populi quaſi dolentiũ pro labore cõ-
tra dominũ. ¶ Quintũ murmur eſt quan
do aliquis vult cogere eũ ad hoc ꝙ cõtra
deũ eſt ⁊ illud murmur videtur eē ſignifi
catũ p murmur aſine murmurãtis cõtra
Balaã. de qua legit. Numeri. xxij. Apuit
dñs os aſine ⁊ locuta ē Quid feci tibi cur
percutis me. Ecce iã tertio volebat cogere
balaam aſinam ad id qd erat cõtra deũ
voluntatem. Ad hanc ſpeciē pertinet mur
mur cõſcientie murmurantis contra pec-
catũ. ¶ Item põt diuidi murmur in mur
mur de bonis que cõferimus: ⁊ murmur
de malis que ſuſtinem⁹. Primũ murmur
diſſuadetur i eccleſiaſtico: vbi legitur. In
bonis ne des querelã: ⁊ in omni dato ne
des triſticiã mali verbi. De alio murmure
legitur. Eccle. x. Uir prudens ⁊ diſciplina
tus non murmurabit correptus. Prudēs
eſt qui futura prouidet: ⁊ premia ⁊ tormē
ta ⁊ talis nõ murmurat de flagello. Libē
ter enim virgam tollerat que a gladio pe-
ne eterne eum conſeruat. Patienter etiam
ab eo ſuſtinet flagellari a quo celeſtem he
reditatē expectat. Diſciplinatus etiã qui
circa vtilitates tribulationũ eſt inſtruct⁹
ſimiliter non murmurat de correctione.
¶ Tertia diuiſio murmuris ē in murmur

contra deū ⁊ murmur contra proximum.
Murmur vero contra deū multiplex pōt
eſſe: vel de infirmitate vel de pauptate: vel
de tēporis importunitate: vel de proſperi-
tate malorum: vel de aduerſitate bonoꝝ ⁊
ſimilibus: valde fatuū eſt murmurare de
infirmitate cū vtilior ſit vt frequētius īfir
mitas q̄ ſanitas. Unde in vitis patrū cum
quidā peteret a Johāne heremita vt a ter
tiana ſanaretur ipſe reſpondit. Rem neceſ
ſariam tibi cupis abijcere. Ut eni corpora
vitijs intus: ita anime lāguoribus purificā
tur ⁊ caſtigationibus: ⁊ tamē dedit ei oleū
benedictū ⁊ ſanatus eſt. Itē quidaꝫ miles
rogauit quendā ſanctuꝫ virū vt a morbo
liberaret eum precibus ſuis: ſed audito ab
eo quod melior eſſet in egritudine q̄ in ſa-
nitate dixit vir ſanctus: oro dñm vt ſeruet
te in ſtatu ī quo magis humilieris. Fatuū
etiā eſt de paupertate murmurare: cū ſcia
mus pauperes electos eē ad regnū eternū
Jaco. ij. Nonne deus elegit pauperes ī hoc
mūdo diuites in fide ⁊ heredes regni. De
importunitate etiam tēporis fatuū ē mur
murare. Et ꝑpter hoc ꝗ hoc facit nūq̄ pa
cē habebit: vñ. Job. Quis reſtitit ei ⁊ pa-
cē hūit? Et ꝑpter hoc qꝛ deꝰ ſcit meliꝰ ꝗd
expediat mūdo quē ipſe hꝫ regere q̄ alius
Et qñq; expedire videntur q̄ nō expediūt
vñ quidaꝫ heremita ſeminauerat olera ⁊
viſuꝫ ē ſibi pluuiā neceſſariā eē oleribꝰ. Et
petijt adeo ⁊ obtinuit. Deinde viſuꝫ eſt ei
ſerenitatē neceſſariam eſſe oleribus ſuis ⁊
petijt obtinuit. Et vt breuiter dicā tale tem
pus dedit ei dñs q̄le voluit. Et tñ nec vñ
olus de terra exiuit. Qui credēs vniuerſa
lē defectū olerū in anno illo patienter ſuſti
nuit. Sꝫ cū declinaſſet ad domū heremite
alteriꝰ ⁊ pulcerrima olera ibi vidiſſet mul
tū admiratus ē. Et narrauit heremite illi
quod ſibi acciderat. Cui heremita reſpon
dit: Merito hoc accidit tibi: pūtabas ne te
ſapiētiorē deo ꝗ ei indicabis ꝗd facere de
beret. Ecōtrario vero magne pacis occa-
ſio eēt ⁊ qñq; etiā magne habūdantie bo
norum tēporaliū ſi quis volūtatē ſuā in ta
libus volūtati diuine cōformaret: vñ refer
tur de quodam agricola ꝗ ſemꝑ hēbat in
agris ⁊ vineis ſuis vberiores fructus q̄ alij
Et cū regreretur a vicinis quare hoc eſſet
rñdit nō eēt hoc mirū ſi fructus hēret cuꝫ
ſemꝑ haberet tale tp̄s quale ip̄e vellet. Su
per quo cū alij mirarentur ⁊ ingrerēt qño
hoc eſſet. Rñdit. Ego nūq̄ volo aliud tp̄s
habere q̄ deus velit: vñ cū tale ſit tp̄s qua
le deus vult: ſemꝑ hēo tale quale ego volo
In pace magna erat vir ille qꝛ voluntatē
ſuā cōformauerat volūtati diuine. Et pro
pter hoc bonorū tēporaliū hēbat habūdā
tiam. Cū artifices ita offendi ſoleāt qñ in-
ſtruūtur in opibus in ꝗbus ipſi pīti ſunt:
nō eſt mirū ſi multū deus offendaꝛ qñ de
opibꝰ ſuis ita a ꝗbuſcūq; dijudicaꝛ. Nō eſt
aliꝗs artifex ꝗ nō offenderet vltra moduꝫ
ſi de opibus ſuis tantū dijudicaret. De ꝓ-
ſperitate vero maloꝝ ⁊ aduerſitate bonoꝝ
multū videntur murmuraſſe ſci: vñ. Job
xxi. Quare impij viuūt ſublimati ſunt cō
fortati ſuntq; diuitijs ⁊c. Jere. xij. Quare
via impioꝝ ꝓſperatur: bñ ē oibꝰ ꝗ preuari
canꞇ: ⁊ iniq; agūt? Et in p̄s. Mei āt pene
moti ſunt pedes qꝛ zelaui ſuꝑ ini. pacem
pctōꝝ vi. Et abacuc. i. Quare reſpicis ꝯtē-
ptores ⁊ taces cōculcante impio iuſtioreꝫ
ſe? Et in p̄s. Uſq; quo pctōres dñe vſq; quo
pctōres gloriabunꞇ. Et Malach. vlt. Ua-
nus eſt ꝗ ſeruit deo. Et qđ emolumēti: ꝗa
cuſtodimus p̄cepta eiꝰ: Sꝫ ceſſat murmur
illud ſi ꝗs reſpiciat cām quare hoc fit: ſi fi-
delis medicus ergo deſꝑato vniuerſa ꝯce-
dit q̄ ipſe appetit. Ergo vero de cuiꝰ ſalute
ſpes habetur multa negat. Sic dñs repro
bis habūdātiā bonorū tpaliū tribuit vt ſi
qua bona egerint in mūdo iſto mercedeꝫ
recipiant: ⁊ ſcđꝫ. Gre. Iſte ſucceſſus bono
rū tpaliū ſignū ē eterne reprobatiōis. Si-
militer ſcđꝫ. Gre. Mactādi vituli ī liberis
paſcuis relinquūtur. Seruādūs iugo p̄mīꞇ
ita mali ꝑ amena prata ad fouēā bonus ꝑ
aſꝑa ad patriaꝫ venit. Oīa mala pene ſine
murmure tollerāda ſunt qꝛ iuſto dei iudi
cio ⁊ ordinatiōe eueniūt. Eccle. viij. Nō iu
dices cōtra iudicem quoniā ſcđm q̄ iuſtū
eſt iudicat.

¶ De murmure clauſtralium. B

s Equit de murmure clauſtraliuꝫ:
de quo ſpāliter tangemus ꝗa hoc
peccatū multū infeſtat clauſtralꝫ.
Peccatū murmuris qñq; fuit iudeoꝝ ſed
modo dr̄ eē monachorū. Notādū ergo qđ
clauſtralis murmurās de cibo vel potu de
ficit in ip̄o principio belli ſpūalis. Princi-
piuꝫ belli ſpūalis eſt cōtra gulam. vñ ſuꝑ.
Mat. iiij. dicit. Glo. In pugna xp̄i prius

cōtra gulā. Agitur: q: niſi hoc prius refre
netur fruſtra cōtra alia vitia laborat: talis
clauſtralis in primo cōflictu dicit vltimū
verbū ſiue malū verbū ab ancilla: deuict⁹
carne. ſ. qđ magna vilitas eſt. Jero. Nihil
vilius q̄ a carne vinci: cū de viro iuſto can
tetur. Ecce hō ſine querela verus dei cultor
de tali clauſtrali dici pōt. Ecce hō plenus
querela vētris ſui cultor. Tales eni nō do-
mino ieſu chriſto ſed ventri ſuo ſeruiunt
ſcđm verbū apoſtoli ipſi de vētre ſuo deū
fecerūt iuxta illud. Phi. iij. Quorū deus
venter eſt. Dū vero murmur proferūt qua
ſi pater noſter dei ſui. ſ. ventris dicūt. Ipſi
vaſa vacua gratia dei ſe eſſe oſtendūt dū
murmur i eis reſonat: ⁊ dū ad ignē crepa
tionis tribulationis crepant: ſatis apparet
quod aqua diuine gratie in eis nō ſit. Ad
litterā olla vacua crepat ad ignem ⁊ doliū
vacuū multū reſonat. plenum nō ſic Iſti
quādo debēt dn̄o eſcā apponere cū grata
falſa hylaritatis. Hylarē enim datorē dili
git de⁹ iuxta verbū apoſtoli. Ipſi fel mur
muris in eſca eius ponunt pro falſa: vt ve-
re dn̄s poſſit de eis dicere: dederūt in eſcā
meā fel: quaſi nō legerint de dn̄o qđ cum
guſtaſſet acetū felle mixtū noluit⁹ bibere.
Tales reſpiciūt retro ſicut vxor Loth. ⁊ in
ſtatuam vertūtur. Statua videt eē homo
⁊ nō eſt ſic: tales videtur mōachi eē ⁊ nō
ſunt: vn̄ abbas paſtor in vitis patrū. Qui
querulosus eſt: mōachus nō eſt Clauſtra-
lis murmurās: eſt rota nō bene vncta vn-
ctione gratie: ⁊ ideo murmurat ſicut rota
currus. vn̄ Eccle. xxxiij. Precordia fatui
quaſi rota currus Clauſtralis etiā murmu
rans: omne bonū clauſtri dat pro modico
feni ad opus iumēti ſui. Omne bonū clau
ſtralis eſt pax. Vn̄ ſuper illud pax ſuper iſ
ra. l dicit expoſitor. Omne bonū in vno
verbo dixit. Clauſtralis ēt murmurās in-
tromittit ſe de hoc qđ ad ipſum nō ptinet.
Ipſe eni ſuus nō eſt: ſ; dei vel abbatis
ſui. Nec ſolū dei eſt rōne creationis vel re-
dēptionis: ſed etiā rōne ſue redditiōis: vn̄
qū de ſe intromittit ſi de re aliena ſe intro
mittit. vn̄. B. Qui curā veſtri ſemel nobis
cōmiſiſtis qđ adhuc vos de vobis intro-
mittitis? Clauſtrali murmurāti dicit dn̄s
illud. Jo. vlti. Quid ad te? Tu me ſequere.
Clauſtralis etiam murmurās auctoritate
ppria vult diſpenſare ſibimet de cruce reli

gionis q̄ aſſumpſit cōtra omnia iura. B.
Suſpecta eſt mihi fateor tua diſpēſatio ⁊
vereor tibi illudi ſub tegmie: ⁊ noīe diſcre
tionis a carnis prudētia. Clauſtralis etiā
murmurans xp̄o poſtpoſito diſcipulus fa
ctus eſt Galieni: vn̄. B. Dn̄s docet pdere
animas Galienus ⁊ ypocras ſaluare: cui⁹
cōſilio potius acqeſces: aut cuius vis eſſe
diſcipulus. Itē puta te queſo monachum
nō medicū nec de cōplexione iudicādum
ſed de profeſſione. Clauſtralis etiam mur
murans quēdā cecum qui eū in foueam
multotiens precipitauit ducem ſibi conſti
tuit: iſte cecus eſt proprius ſenſus qui in
foueam peccati eū multotiēs precipitauit
quem tamen adhuc vult ſequi. Talis clau
ſtralis ad deū tergum vertit et adiumētū
ſuū faciem: potius eligens voluntatē face-
re ſui corporis q̄ dei. Ipſe etiam vult eque
habundanter victū ⁊ veſtitum habere in
preſenti ſicut illi qui nullā aliam retribu-
tionē expectant in futuro quaſi p nihilo
reputēt terrā deſiderabilem que eis pro
mercede danda eſt: cum tamen cōſuetudo
cōis habeat qđ operarijs qbus magna mer
ces ſoluitur in veſpere de victu non proui
deatur. Alijs aūt quibus alia merces in ve
ſpere non ſoluitur prouidetur. Mirari de
bēt qui vidēt aliquē clauſtralē murmurā
tē quaſi ſi videnti iumentū loqui: cū clau-
ſtralis iumentū debeat eſſe iuxta illud: vt
iumētum factus ſum apud te: vn̄ cū qui-
dam volens ingredi religionem quereret
a beato. Ber. Quid ſibi maxime eē neceſ-
ſariū. Ipſe dixit ei: vis eē aſinus? Illo que
rente quō poſſet hoc eſſe rn̄dit. Qui vult
eſſe in religiōe debet qđlibet opus ſibi in
iunctū facere indifferēter: ⁊ quēlibet cibū
ſibi appoſitum indifferenter comedere. Et
his eſt modus aſini: ſed in quibuſdā clau
ſtris adeo cōſueti ſunt huic monſtruoſitati
qđ nō pauent cū audiūt clauſtrales mur
murare: ſicut dicitur de Balaam qđ adeo
aſſuetus erat mōſtris quod nō expauit ad
vocē aſine. In vno caſu videtur clauſtra
li licitū eſſe murmurare qn̄. ſ. precipitur
ei aliquid voluntati diuine cōtrarium. In
ſimili ⁊ enim caſu aſina Balaā murmu-
rauit. Item cū murmur ſit loquela veteris
hominis: vetus autem homo mortuus de
beat eſſe in clauſtro: mirandū eſt de mur-
mure clauſtralium ac ſi mortui homines

loquerentur. Clauſtralis dꝫ eſſe moꝛtuus
mundo: ⁊ iam hꝫ ſudariū indutū. Habitꝰ
enī clauſtraliū ſudariū eoꝝ eſt cū in eo ſe-
pelianť. Monachi etiā cū benedicunť nō
debent loqui per .ix. dies in ſignum quod
moꝛtui ſunt: ideo murmur oīno longe de-
beret eſſe clauſtralibus quicquid eis fue-
rit ſicut a moꝛtuis hominibus.

¶ De quattuoꝛ remedijs contra murmur
clauſtralium.

Equitur de remedijs contra pec-
s catū murmuris. Et poſſumus con
tra hoc peccatum q̄ttuoꝛ remedia
aſſignare. ¶ Pꝛimū eſt exemplū xp̄i. Un̄
Aug. Omnia terrena ꝯtempſit hō deus vt
ab oībꝰ ꝯtēnenda mōſtraret ⁊ alia aduer
ſa ſuſtinuit vt ſuſtinēda doceret vt nec in
illis quereretur felicitas nec in iſtius timeret
aduerſitas. ¶ Scđm remedium eſt ꝙ hō
cogitet murmur qđ ſit de malo pene illa-
to murmur eſſe cōtra deū: cū omne maloꝝ
pene adeo ſit. Un̄ Exo. xvi. Non cōtra me
murmur eſt illud ſed contra dn̄m. Et Nu
meri. xiiij. Uſquequo multitudo peſſima
murmurat ꝯtra dn̄m? Ideo quicquid in-
fertur a ꝑſecutoꝛibus patienter tollerādū
eſt: ⁊ potius dꝫ hō habere oculū ad deum
qui hꝫ ꝑſecutorē in manu ſua q̄ ad ipſum
perſecutorē: cuius foꝛmā dedit nobis dn̄s
in cruce qui dimiſſis perſecutoꝛibus dixit.
Deus meus vt qđ dereliquiſti me? Unde
ſup illđ. Timeat dn̄m oīs terra dicit Aug.
Si creature ſeuiant: deū time non illas: q2
oia ſub ipſo ſunt. Item Glo. Cupiditatē
nocendi parce habes poteſtatē autē nocē-
di ſi ille nō dat non habes. Ideo deus hō
ante hoſtem ſtans ait. Non haberes in me
poteſtatē niſi eſſet datū tibi deſuper. Nec
etiā ipſe diabolus vel vnam ouiculam po
tuit tollere viro ſancto Iob: niſi pꝛius dice
ret mitte manū tuā hoc eſt da poteſtatē.
¶ Tertiū remedium ē: ꝙ hō cogitet intē-
tionē qua deꝰ ꝑmittit filios ſuos aduerſita
tibꝰ flagellari: qui enim magnū amoꝛem
cogitaret ex quo dn̄s filios ſuos flagella-
bat ipſe nō murmuraret. Un̄ Grego. Ille
ſolus de flagello murmurat q amorem ꝑcuſ-
ſoꝛis ignoꝛat. Et Apoc. Ego quos amo ar
guo ⁊ caſtigo. ¶ Quartū remediū ⁊ p̄ci-
puū eſt gratia dei. Cū enim murmur ꝓue
niat ex defectu celeſtis vnctionis in coꝛde
hoīs ſūmū remediū eſt poſtulare vnctio
nes celeſtis gratie vt faciat murmur iſtud
ceſſare ⁊ nō vnctionē carnalis voluptatis:
que licet ad tēpus murmur ceſſare faciat:
tamen in poſterū magis reddit queruloſū.
Unde ad Heb. in fi. ¶ Optimū eſt gratia
ſtabilire coꝛ nō eſcis que nō ꝓfuerūt ambu
lantibꝰ in eis. Eque de facili poſſet homo
impetrare a deo gratiā per q̄ talia contem
neretur. Si qs ex coꝛde eā peteret ſicut ab
homine ea pro quibus murmurat. Sene.
Quare potius impetrem a foꝛtuna quod
det q̄ a me ne petamus.

¶ De defenſione ꝓpꝛij peccati. ca. iiij.

Equitur de tertio peccato lingue. A
s ſcilicet de defēſione ꝓpꝛij peccati:
quo vitio multū laboꝛat humanū
genus: qđ ſignificatū eſt Geñ. iij. Ubi le-
gitur de parētibꝰ noſtris q' cū cognouiſſēt
ſe eſſe nudos conſuerunt folia ficus ⁊ fece
runt ſibi perizomata.

¶ D his q̄ pn̄t valeř ad deteſta. huiꝰ pcti.

D deteſtationem huius peccati.
a ¶ Pꝛimo poſſūt valere verba ſa-
cre ſcripture diſſuadentia illđ ad
Ro. xij. Non voſmetipſos defendentes ca
riſſimi. Et ſuper illud. Nolite exaltare coꝛ-
nu. dicit Glo. Suam feciſtis iniquitatem
per cupiditatē non defendatis per elatio-
nem. ¶ Secundo poſſunt facere ad hoc B
exempla ſanctoꝝ qui culpabiles ſe agno-
ſcunt: vbi etiā culpabiles non ſunt. Bo-
narum mentium eſt ibi culpam agnoſce
re vbi culpa non eſt. Prouer. xviij. Iuſtus
pꝛioꝛ eſt ſui accuſatoꝛ. Et Geñ. xxvij. Ia-
cob qui nuda colli ⁊ manus pellibus edi-
nis protexit in ſignum quod vir iuſtus: ⁊
ſi innocens ſit: peccatoꝛem tamen ſe debꝫ
reputare. Et Gene. xliiij. Cypho inuento
in ſacco Beniamin iudas qui tenet figurā
confeſſionis accuſauit ſe: licet ſine culpa
eſſet, de re illa dicens. Quid reſpondebi-
mus domino noſtro ⁊c. Et ſubdit. Deus
inuenit iniquitatem ſeruoꝝ ſuoꝝ. Ille etiā
qui peccatum non fecit: nec inuentus ē do
lus in oꝛe eius ſigna peccati habere voluit
Uoluit enim occidi: ⁊ cum iniquis repu-
tari. ¶ Tertio poteſt valere ad hoc ſi os
tenditur quanti meriti ſit humilis confeſ- C
ſio ⁊ accuſatoꝛia. Unde Greg. Non minꝰ
admiroꝛ humillimā confeſſionē peccato-
rum q̄ ſublima geſta virtutum. Itē in pſ.
Dixi confitebor aduer. in iu. ⁊ tu remi. im-

ple.pec.m.Prouer.xv. Reſponſio mollis
frangit irā. Mollis reſpōſio eſt ſui ipſi⁹ ac
cuſatio que multū frangit irā dei. Jtē ſup
illud iniuſticias non abſcon. dicit glo. Qñ
homo detegit de⁹ tegit. Cū hō detegit de⁹
nudat. Cū hō agnoſcit de⁹ ignoſcit. Jdeo
latro regnū i cruce meruit: q: ſe accuſauit.
Uñ Aug. Loquēs de illo verbo ſacrificiū
laudis honorificauit me ⁊ illic iter q̄ oſten
dā ſalutare dei dicit: latro in cruce q̄re ve
niam meruit? Quia illaȝ viam tenuit vbi
oſtēdit ſalutare dei a qua tibi pes nō exeat
Jn eo enī qḋ ſe accuſauit: deū laudauit.
Et ſup illud veritas de terra orta eſt: ⁊ iu
ſticia d̄ celo pſpexit. dicit Aug. q. d. deus:
Parcamus ei q: nō parcit ſibi. Jgnoſca
mus eis q: nō ignoſcit ſibi. ¶ Quarto pō
teſt v a. ad deteſta. hui⁹ pcti hoc ꝙ peccatū
iſtud multū īpedit peccatorē. Non. n. vult
deus a peccatis ſuis liberare illū q defēdit
ea. Uñ Aug. Tu fact⁹ es peccati tui defen
ſor: quō erit deus liberator: vt ſit ipſe libera
tor: tu eſto accuſator.
¶ De ſtulticia illi⁹ q peccatū ſuū defēdit.
Quinto pōt valere ad deteſta. hui⁹
D peccati ſi oſtēdatur multiplex eius
ſtulticia qua peccatū ſuum defen
dit. ¶ Et primo ſtultus eſt talis: quia ipſe
defendit peſſimū hoſtem quē ipſe hȝ: ſed
peccatū oſtenditur eē peſſim⁹ hoſtis quē
hō habeat: ex hoc ꝙ nullus ali⁹ hoſtis: nec
hō nec diabol⁹ pōt nocere ei: ſi ab hoc ho
ſte ſibi caruit. Gre. Nulla enī nocebit ad
uerſitas ſi nulla dominet̄ iniqtas. Scdo
vero ſtult⁹ eſt q defendit peccatū ſuum: q:
cū abyſſus miſerie abyſſuȝ inocet miſerie
ipſe debuit miſeriā ſuā plene exponere: vt
ampli⁹ miſericordiam dei poſſet mouere.
Jpſe vero miſeriā attenuat quaſi nolit qḋ
miſericordia ſua miſericordiā dei moue
at nō ſic faciunt pauperes qui elemoſinas
volūt ipetrare: imo paupertatē ⁊ infirmita
tem ſi quā hn̄t hoibus denudāt. Tertio
ſtultus eſt: q: nō vult manifeſtare in curia
miſericordie peccatū ſuū ⁊ reſeruat illud i
foro iuſticie vbi manifeſtabitur ad penaȝ
quod non vult ibi manifeſtare ad veniaȝ.
¶ Sexto pōt valere ad deteſta. hui⁹ pcti
ſi oſtendatur in illis magna puerſitas qui
peccata ſua defendunt puerſitas eoꝝ pȝ ex
hoc ꝙ illud qḋ de⁹ pſecut⁹ ē vſqȝ ad mor
tem ppriā. ſ. peccatū ſicut oſtenſum eſt in
principio ſūmeripſi defendere volunt vſqȝ
ad leſionē pprie conſcientie: ⁊ vſqȝ ad dei
offenſam: cū tñ oēs creature peccatū de
bent perſequi tanq̄ illud qḋ ſolū indecens
eſt in mundo iſto. Septimo pōt valere
ad deteſta. hui⁹ pcti ſi oſtendatur igratitu
do eoꝝ qui peccatū ſuū defendūt. Jngrati
vero tales ſunt dei miſericordie ⁊ bonitati
dū beneficiū ipſius volūt attenuare: boni
tatis diuine beneficiū attenuat q culpam
ſuā diminuēdo beneficiū remiſſionis quo
dāmodo diminuūt. vnde in ſpiritū ſanctū
videtur peccare cui bonitas attribuit̄. Ad
deteſta. hui⁹ pcti pōt facere hoc ꝙ illi qui
peccata ſua defendunt in culpa ſua ipſum
deū inuoluere volūt. vñ ſup illud Gene. iij.
Uocem tuā audiui in paradiſo. dicit Gre.
Propriū eſt peccantib⁹ deo velle attribue
re vnde accuſantur. Quod inde eſt q: ſic
peccauit hō cuȝ vellet eſſe par deo liber. ſ.
ſicut ille ab omni dominio. Qm̄ ergo illi
in maieſtate par eſſe nō potuit in peccato
ſibi parem eum facere cōtendit: imo vult
eum oſtēdere eſſe nocentē. Se aūt inocen
tem. Et ſuper illud nolite inique agere. di
cit glo. Malū eſt peccare: ⁊ peius eſt perſe
uerare pernitioſuȝ eſt in deuȝ ſe defenden
do culpā ſuā pijcere. Ad deteſta. etiā hui⁹
peccati videt̄ facere ꝙ Dauid videtur ſpe
cialiter petere cuſtodiā ori ſuo pp̄ter pecca
tū iſtō. Uñ in pſ. Pone cuſtodiā ori meo.
Et ſubdit. Non declines cor meū iuer. ma.
ad ex. ca. ex. ipe. Non declines. i. declinare
nō pmittas. Excuſationes in peccatis: di
cuntur verba malicie: vel q: ſunt cōtra bo
nitatē dei: dum beneficiū dei volunt atte
nuare: vel q: ille qui excuſat ſe deum vult
infamare dum culpā ſuā in deū nititur re
fundere: vt Adā. Gene. iij. Qñ dixit dño.
Mulier quā dediſti mihi ſociā dedit mihi
de ligno ⁊ comedi: q: ipſe defendi qḋ ho
mines debent perſequi peccatum ſuum.
¶ De multimoda excuſatione peccati.
Et notanduȝ ꝙ multis modis ſo
lent hoies peccatū ſuum excuſare
vel defendere. Alij pp̄ter infirmi
tatem carnis contra illud. Eccle. v. Ne de
deris os tuum: vt peccare carnem tuaȝ fa
cias. Alij multitudine peccātiū iuxta illḋ
Eccle. xxxij. Peccator homo vitabit corre
ctionē: ⁊ ad voluntatē ſuā inueniet cōpa
rationē. Jllis vero qui ſe excuſant in mul

titudine peccantiũ dici põt illud. Non minus ardebunt: qui cum multis ardebunt: imo maior ignis erit ſecundũ ꝙ plura ligna erunt in igne: qꝛ ſm ligna exardeſcit ignis: vt legitur in Eccleſia. cõtra hũc modũ excuſationis eſt illud. Exo. xxiij. Non ſequaris turbã ad faciendũ malũ. Turbã ſequitur ꝗ eã imitatur. Et Eccleſia. vij. Ne pecces in multitudine ciuitatis. Alij vero excuſãt ſe ꝑ nobilitatẽ ſuã ꝗ magnũ dedecus faciunt nobilitati ſue quãdo rei viliſſime ⁊ imundiſſime ſcutũ faciũt. Immundiſſima res eſt peccatũ: turpiꝰ eſt nobilitate ſua peccatũ defendere quã ſi aliquis miles clipeo ſuo vile ſterquilinium ꝓtegeret alij vero excuſant ſe ꝑ iuuentutẽ ꝗ videtur dicere qꝺ iuuẽtutẽ ſuã a diabolo teneãt cũ credãt diabolo in iuuẽtute eẽ ſeruiendũ.

¶ De peccato periurij: ⁊ de duabus ſpeciebus eius. cap. v.

s Equitur de peccato ꝑiurij. Et notandũ ꝙ due ſunt ſpẽs ꝑiurij: vna eſt iuratio ꝑuerſa: alia ẽ iuramẽti liciti trãſgreſſio. Ad deteſta. vero ſcꝺe ſpẽi ꝑiurij. Notandũ eſt qꝺ ille ꝗ iuramentum illicitũ facit ipſe quaſi laqueũ ad collũ ſuũ ponit. iuxta illud. Prouerb. vi. Illaqueatꝰ es verbis oris tui: ⁊ captus ꝓprijs ſermonibus quã vero iuramentũ licitũ tranſgreditur ipſe laqueo ſuo quaſi ꝓprijs manibꝰ ſe ſtrangulat. potiꝰ expediret ei qꝺ ſolummodo cõtritus eſſet ſi laqueo ad collũ ſuũ poſito ipſe ſtrangularetur quã ꝙ iuramẽtũ licitũ tranſgrediatur. De alia ſcꝺo ſpecie iuramẽti. Notandũ eſt ꝙ. xij. ſunt q̃ debẽt hoies cohibere a peccato illo.

¶ Duodecim q̃ deberent retrahere hoiem a peccato periurij.

A p Rimum eſt quod ille ꝗ ſciẽter peierat in ꝓmo ꝑiurio ſuo manũ illã diabolo dat q̃ ipſe tangit euãgeliũ vel que tangit manũ illius cuꝫ quo iurat. Et donec ipſe peniteat de ꝑiurio illo manꝰ illa diaboli eſt: ⁊ quẽcunqꝫ ſe manu illa ſignat hoc facit manu diabolica. Et cibus quẽ manu illa ſignat mãu diabuli ſignatꝰ. ¶ Scꝺm eſt hoc qꝛ cũ alia peccata fugiãt ⁊ quaſi timeant res ſacras peccatũ ꝑiurij nõ timet eas ſed illis appropinquat. Si qs vult fornicari ſi ipſe eſt infra eccleſiaꝫ ipſe erit inde. Si ꝓpinquus ẽ cimiterio vel eccleſie elongat ſe ab eis. Ille vero ꝗ vult peierare intrat eccleſiã ſi ipſe erat extra ſicut ad altare ⁊ cõmittit peccatuꝫ ꝑiurij: qñqꝫ ſup altare: qñqꝫ ſup euangeliũ: qñqꝫ ſuper ipſm corpꝰ xp̃i qꝺ horrendũ ẽ dictu. Mirũ eſt quõ ipſa terra euꝫ nõ abſorbet: vel quõ angeli qui aſſiſtunt circa corpꝰ xp̃i cũ non perimunt ipſe etiã diabolus timet res ſacras ⁊ quaſi reueretur qꝺ nõ facit ille qui periurat. ¶ Tertiũ eſt hoc qꝺ ille qui peierat fur ⁊ ſacrilegus eſſe videtꝰ. Contractat B enim rem alienã inuito dño ⁊ rem ſacraꝫ: qꝛ nomẽ dñi ſanctũ aſſumit cõtra ꝓhibitionẽ illam. Exo. xx. Non aſſumes nomen dei tui in vanũ. ¶ Quartũ eſt hoc qꝺ ipſe falſariꝰ eſt. Si qs ſigillo alicuiꝰ dñi ſibi cõmiſſo ad cõfirmandã aliquã veritatẽ vteretur ad aliud cõfirmanduꝫ ipſe falſarius iudicaretur. Et ſi faceret hoc de ſigillo dñi pape ipſe eſſet excõmunicatꝰ ipſo iure nec poſſet abſolui ab epiſcopo ſuo. ſic cuꝫ deus permiſit hoibus vt aſſumãt nomẽ ſuũ ad cõfirmationẽ veritatis ſi vtantur nomine ipſius ad cõfirmationẽ falſitatis ipſi falſarij ſunt: ⁊ quo ad deũ excõmunicati excõmunicatione illa q̃ dicitur. i. ad Cori. xvi. Si qs nõ amat dñm ieſuꝫ xp̃ꝫ anatha ſit. ¶ Quintũ eſt hoc qꝺ ille ꝗ ſciẽter peierat ipſe preter morẽ alioꝝ peccãtiũ vult deuꝫ inuoluere in peccato ſuo. Cum enim iurare ſm Aug. ſit deuꝫ in teſtem adducere cũ ipſe iurat falſum: ipſe vult adducere deum ad teſtificandũ falſum. Talis inquantum ipſe eſt vult maius maluꝫ facere xp̃o vt videtur q̃ eius crucifixores. Ipſi enim intulerunt xp̃o tñ malũ pene. Ipſe vero vult eum inuoluere in maluꝫ culpe ꝙ deterius eſt. Ipſe vero vult facere reputare deũ deceptorẽ dum in noie eius ⁊ quaſi ꝑ manũ eius vult hoies ſeducere: quod genus peccati non legitur cõmiſſum fuiſſe etiã a diabolo: licet diabolus mendax ſit ⁊ pater eiꝰ ⁊ per mendaciuꝫ homines ſeducat: tamen non. Legitur quod ipſe iuramentum mẽdacio addat vt meliꝰ poſſit ſeducere ſicut faciunt illi qui peierant. ¶ Sextum ẽ hoc quod cum in nomine ieſu flectatur omne genu celeſtiuꝫ terreſtrium ⁊ infernoruꝫ: vt legitur ad Phil. ij. Ille qui peierat cuꝫ in nomine ieſu xp̃i deo contumeliã facit deterior videtur eſſe illis qui in inferno ſunt ꝗ in nomine eius genua flectere dicuntur. ¶ Septimuꝫ eſt hoc quod cum hõ ꝑ hoc

torqueatur per que peccat: ⁊ talis in noīe
dn̄i peccet: ipſe in noīe dn̄i merito punietᷣ.
Et cum illud inuocauerit non exaudietur:
⁊ cum ad illud fugerit non proteget. Cum
alijs hominibus nomen dn̄i refugiū ſit iux-
ta illud Prouerb. xviij. Turris fortiſſima
nomē dn̄i, ad illud currit iuſtus ⁊ ſaluabit
¶ Octauū eſt hoc qd̄ periuriū enumeratᷣ
inter ea que dn̄s odit. zach. viij. Ubi ſic legi
tur vnuſquiſqꝫ malū cōtra amicū veſtruꝫ
ne cogitetis in cordibus veſtris: ⁊ iuramē
tū mēdax ne diligatis. oīa hec ſunt q̄ odi.
dicit dn̄s. ¶ Nonuꝫ eſt maledictio q̄ ē ſup
periuros ⁊ in p̄ſenti ⁊ i futuro. vn̄ zach. v.
Uidi volumen ⁊c. Et ſubditᷣ. Et dicit ad
me dn̄s: hec eſt maledictio q̄ egreditᷣ ſuper
faciē oīs terre: qꝛ oīs fur ſicut ibi ſcriptū ē
iudicabitur: ⁊ oīs iurās ex hoc ſilr̄ iudica
bitur. Educā illud dicit dn̄s exercituuꝫ: et
⁊ venit ad domū furis ⁊ ad domū iuran
tis in nomine meo mendaciter: ⁊ cōmora
bitur in medio dom⁹ ei⁹ ⁊ cōſumet euꝫ ⁊
ligna ei⁹ ⁊ lapides. ¶ Decimū eſt hoc qd̄
pctm̄ iſtud replet hoīes iniquitate. Unde
Eccle. xxiij. Uir multū iurās replebitᷣ ini-
quitate: ⁊ nō diſcedet a domo illi⁹ plaga.
In fine huius verbi tangitᷣ pena piurioꝝ
in p̄ſenti. ¶ Undecimū eſt qd̄ piurij pdit
deū dum iurat. pdit etiā iuſticiā ſiue fideꝫ
ſuam: repellitᷣ etiā poſt periuriū a teſtimo
nio claudit etiaꝫ ſibi igreſſuꝫ regni celeſtis
Un̄ in p̄s. Quis aſcēdet in mō. do. aut qs
ſta. in lo. ſ eius. Et ſubditᷣ. Quid nō iurat
in dolo primo ſuo: ibi per cōtrariū innuitᷣ
qd̄ ille qui iurat in dolo primo nō intret.
¶ Duodecimuꝫ eſt hoc qd̄ ſacra ſcriptura
ꝓpter magnū periculū periurij a deo diſ-
ſuadet iuramentū quod quibuſdā viſū eſt
qd̄ iuramentū oīno ꝓhibeatᷣ. Un̄ Mat. v.
Ego aūt dico vobis non iurare neqꝫ ꝑ ce-
lum neqꝫ per terram ⁊c.

¶ Septem que ſacra ſcriptura diſſuadet circa iuramentum.

e
T notandū ꝙ circa iuramentum
ſeptē diſſuadentᷣ i ſacra ſcriptura.
¶ Unuꝫ eſt appetitus iurādi ſiue
affectio. Un̄ Jac. v. Ante oīa fratres. m. n.
iu. neqꝫ per celū neqꝫ per terram neqꝫ per
aliud quodcūqꝫ iuramentū. Sit auteꝫ ſer-
mo veſter eſt eſt: nō nō: vt non ſub iudicio
decidatis. ¶ Scd̄m eſt aſſiduitas iurādi.
Un̄ Eccl. xxiij. Iurationi non aſſueſcat os
tuū: multi eniꝫ ſunt caſus in illa: ⁊ iterum.
Noīatio dei non ſit aſſidua in or. t. ¶ Ter
tium eſt iurare ex leui cā vel nulla. Unde
Deut. v. Non iurabis nomē dei tui fruſtra
qꝛ non erit ipunitus qui ſup re vana illud
aſſumpſerit. ¶ Tria alia que diſſuadētur
circa iuramentū ſunt falſitas ei⁹ ꝙ iuratᷣ.
Subita iuratio: ⁊ iuratio iniuſta q̄ ꝑ op-
poſitū innuuntᷣ. Jere. iiij. Ubi ſic legitur.
Jurabis viuit dn̄s in veritate ⁊ in iudicio
⁊ in iuſticia. ¶ Septima eſt iurare ꝑ crea
turas. Un̄ Mat. v. Ego aūt dico vobis nō
iurare omnino neqꝫ per celū qꝛ thron⁹ dei
eſt: neqꝫ per terrā qꝛ ſcabellū pedū dei eſt.
Ideo aūt diſſuadetᷣ iurare ꝑ creaturas ne
aſſiduitate ſic iurandi labantur homines
in ydolatriam.

¶ De peccato mendacij. ca. vi.

s
Equitur de pctō mēdacij de quo
hoc ordine dicemus. ¶ Primo di
cem⁹ qd ſit mendaciū: ⁊ ponem⁹
ea que poſſunt valere ad deteſtationeꝫ hu
ius peccati. ¶ Secundo tangemus aliqd
de diuerſis diuiſionibus mendacij.

¶ Quid ſit mendacium: ſm̄ Augu. Et de his que faciunt ad deteſtationem eius.

e
St aūt mendaciū ſm̄ Aug: Falſa
ſignificatio vocis cū intētione fal
lēdi. Ad deteſt. hui⁹ pcti. ¶ Prio A
poſſūt valere ꝟba ſacre ſcripture q̄ diſſua
dent nobis mendaciū: vt ē illud Eccle. iiij.
Ne accipias faciē aduerſus faciem tuam.
Nec aduerſus aīam tuā mendaciū: faciem
aduerſus faciē ſuā accipit q veritate exclu
ſa a corde ſuo q̄ eſt dei ſimilitudo falſitatē
q̄ diaboli eſt facies aſſumit. Et Eccleſ. vij.
Noli amare mendaciū: ⁊ poſt in eodeꝫ. c.
Nolite mētiri omne mendaciuꝫ. ¶ Scd̄o
poteſt vale. ad deteſta. hui⁹ pcti hoc quod B
peccatū iſtud eſt diabolicū. Primuꝫ enim
mendaciū dixit diabol⁹. Gen̄. iij. Nequaq̄
moriemini. Un̄ Jo. viij. Legitᷣ de diabolo
dum loqtur mendaciū ex ꝓprijs loquitur:
qꝛ mendax eſt ⁊ pater. Ipſe eſt pater men
dacij qꝛ p̄imus inuentor eſt: ⁊ pr̄ hoīs mē-
dacis. Homo. n. mendax filius diaboli in-
tentione. Johā. viij. Uos ex patre diabolo
eſtis ⁊ deſideria pr̄is veſtri vultis facere.
¶ Tertio poteſt valere ad deteſta. huius
peccati hoc qd̄ peccatū iſtud membꝝ inq
nat in quo magis eſt idecens imūdicia. ſ
omni. Reddit. n. illud abhominabile deo.

vnde. Prouer. xij. Abhomiatio eſt domi-
no labia mēdacia. Si quis os ſuū apertū
haberet muſcis ⁊ alijs rebus imūdis que-
cūq; vellent intrarent ⁊ permitteret ea ibi
nidificare os eius abhominabile eſſet ho
minibus ſic os mendax eſt abhominabile
deo immundicia mendacij multo āplius
diſpliceat in deo imundicia muſcaꝝ vel ſi
milium rerū. ¶ Quarto pōt valere ad de
teſta. huius peccati hoc qđ peccatū iſtud
hominē falſum reddit. Quāto ꝓualet bo-
nus denarius denario falſo tantū preualet
hō verax homini falſo ⁊ mendaci: vnus
bonus denarius valet. c. falſos: ⁊ vnus hō
verax. c. mēdaces: vn̄ multū melioraret ſe
aliquis ſi remoto peccato mendacij vera
de cetero loqueretur. Quis eſt cui nō di-
ſpliceat ſi aliquē de denarijs ſuis inueniat
falſum? Quis eſt qui nō potius velit habe
re denarios bonos q̄ falſos? Sꝫ de ſeipſis
non dolent miſeri homines qn̄ ſeipſos fal
ſos inueniūt: ⁊ potius volunt ſe eſſe falſos
q̄ veros in quo apparet cecitas eorū qui
amplius amant denariū vnum q̄ ſeipſos.
¶ Quinto pōt valere ad deteſta. hui⁹ pec
cati hoc qđ mēdaciū eſt quaſi quoddā ve
nenū qđ tante efficacie ē qđ in ipſo ore exi
ſtens hoīem interficit iuxta illud. Sap. i.
Os qđ mētitur occidit animā: vn̄ mirū eſt
B quō miſeri hoīes nō timent qn̄ venenum
iſtud in ore ſentiunt. Peius ē venenū iſtđ
veneno materiali: ſicut cā ſolet eē deterior
ſuo effectu. Mēdaciū qđ fuit in ore ſerpen
tis occaſio vr̄ fuiſſe veneni qđ in ore habꝫ
ſerpēs. ¶ Sexto pōt valere ad dete. huius
pcti hoc qđ oīs mētiens ꝓditor eſt. Velut
eni quod ille mētitur fidē ſibi adhibeat:
fidē tn̄ ei non ſeruat imo vult eū decipere:
¶ Septimo pōt valere ad dete. hui⁹ pcti
magnitudo ipſius que inſinuatur nobis.
Eccle. xx. Vbi ſic legitur potior eſt fur q̄ aſ
ſiduitas viri mēdacis: ꝑditionē tn̄ ambo
hereditabūt: idō vr̄ eē peior qui aſſuetus eſt
C mēdacijs q̄ fur qr̄ fur nocet corpori: ille āt
qui mētitur nocet anime dum eā i errorē
inducit. Itē appetitus malus qui eſt in fu
re quo ipſe appetit rem alienā ē appetitus
rei bone: ſꝫ appetitus eius qui mētitur eſt
appetitus rei male. Fur. n. ſuū bonū tpale
querit: ſed mētiēs alienū malū. i. errorem
primi: vnde peccatū mēdacij peccatū dia
bolicū: eſt: ⁊ peccatū malicie: ⁊ numerat a

ſalomōe inter pctā que odit dn̄s. Prouer.
vi. Vbi ſic legit. vi. Sūt q̄ odit de⁹ ⁊ ſepti-
mū deteſtat aīa eius. Oculos ſublimes: lin
guā mēdacē. ⁊c. Sicut ergo aliqs ſi in fur
to deprehēderet erubeſceret ſic erubeſcere
dꝫ ſi mēdaciū eius deprehēderet. Hoc aūt
q̄ dictū eſt q̄ đ fur ⁊ mēdax ꝑditionē here
ditabūt nō ē intelligēdū de quocūq; mēda
ce ſꝫ de illo qui dicit mēdaciū ꝑniciosū: ⁊
ad eandē ſpēm mēdacij referēdū ē qđ di
ctū eſt: os qđ mentitur oc. ani. ⁊ illud ps.
Perdes oēs q̄ loquunt mēdaciū. ¶ Octa
uo pōt valere ad dete. h⁹ pec. pena qua pu
nitur peccatū iſtđ: de qua habet. Prouer.
xx. Suauis eſt hoi panis mēdacij: ⁊ os ei⁹
iplebitur calculo De pena etiā mēdacij ha
betur. Act. v. De anania: vbi ſic ait petrus
non es mentitus hominibus ſed deo. Au
diēs aūt ananias hec verba cecidit ⁊ expi
rauit. ¶ Nono pōt valere ad deteſta. hui⁹
peccati hoc quod peccatū iſtud valde no-
ciuū eſt eccleſie dei facit. n. vt vix alicui fi-
des adhibeatur. Jero. Mendaces faciunt D
vt vera dicentibus nō credatur: vn̄ ꝓpter
mēdacia hominū multiplicantur iuramē
ta periuria: lingua hominis mendacis eſt
velud arcus diaboli oculos iteriores filio-
rū dei ſagittās: vnde. Jer. ix. Extenderunt
linguā ſuam quaſi arcū mendacij nō veri
tatis: ⁊ ibidem. Sagitta vulnerās lingua
eſt. ¶ Decimo pōt valere ad deteſta. hui⁹
peccati: ſi oſtendatur quāti meriti ſit abſti
nere ab hoc peccato. Ad qđ pertinet qđ i
vitas patrū legitur de quodam heremita
qui viſitatus ab alijs heremitis de latis il
luc per fluuiū miniſterio angelorū dixit il
lis querentibus aliqd de eius cōuerſatiōe:
hoc cuſtodiui ex quo cōuerſus ſuꝫ qđ nūq̄
mendaciū de ore meo ꝓcederet nec poſt-
poſui amorem celeſtiū terreno amori: ſed
nec gratia domini i his mihi: defuit: qcqđ
petij a domino ſine mora cōſecutus ſuꝫ: ⁊
infra triduū ſicut ipſi preuiderūt mortu⁹
eſt: ⁊ anima eius ab āgelis ipſis vidētib⁹ E
recepta eſt: Magni meriti ſciebat ſalomō
eſſe a mendatio cauere cū hoc petijt. Pro
uer. xxx. Vanitatē ⁊ verba mēdacij lōge
fac a me. ¶ Undecio pōt valere ad dete.
huius peccati hoc quod homines aſſueti
huic pctō in opprobrio magno ſunt: vnde
Eccle. xx. Opprobrium magnum in homi
ne mēdaciū: ⁊ poſt ibidē. Mores hominū

mendaciũ ſine honore ⁊ cõfuſio illorũ cum ipſis ſine intermiſſione: ⁊ Eccle. iiij. Ne cõtradicas verbo veritatis vllo modo ⁊ De mẽdacio eruditiõis tue ↄfundere. ¶ Duodecimo põt valere ad dete. hꝰ pec. hoc qḋ grauiter vulneratˀ q cadit in pctõ iſto: vñ. Eccle. xx. Lapſus falſe lĩgue quaſi q in pauimẽto cadit. Multũ videtˀ eẽ corruptꝰ mẽtiens. cui potius placet qḋ nõ ẽ q̃ qḋ eſt: ⁊ multũ vr̃ habere oculos cordis ĩfirmos cũ tenebre falſitatis ei placeãt ⁊ lumẽ veritatis ei diſpliceat. Corruptionẽ hoĩs mendacis inſinuat. Aug. ſup illud. ps. pdes oẽs q loquũtˀ mẽdaciũ ſic dicẽs. Merito pditur mẽtiẽs q2 decliat ab eo qḋ ẽ ad id qḋ nõ ẽ

¶ De diuiſionibus mendacij.

p s Equitur de diuiſionibus mẽdacij q multe ſunt prima ẽ l. vij. Mẽbra ſiue. vij. Spẽs quas ponit. Aug. in libro de mẽdacio. Prima ſpẽs ẽ mẽdaciũ in doctrina religiõis qḋ eſt cõtra fidẽ vel bonos mores hoc ſumme fugiẽdũ eſt. Ad hoc nulla cã q̃ſq̃ dz adduci. Secũda eſt quod nulli pdeſt ⁊ alicui obeſt. Tertia eſt quod vni pdeſt ⁊ alij obeſt. Quarta ẽ qḋ fit ſola mẽtiẽdi fallẽdiqꝫ libidine. Quod eſt mirũ mẽdaciũ ſicut dicit btũs. Aug. Quinta quod fit cupiditate placendi de ſuaui elogo. Sexta qḋ nulli obeſt ⁊ alicui pdeſt ad pecuniam eiꝰ ſeruãdã. Septima qḋ nulli nocet ⁊ alcui pdeſt ad vitã corpis ſeruãdã. Octaua eſt quod nulli obeſt ⁊ ad hoc pdeſt vt ab imunditia corpis aliquẽ tueatur. Tres prime ſpẽs mendacij ſunt mortalia pctã ſi cũ deliberatione dicantˀ. Quiqꝫ alia venia I lia ſunt pctã niſi aſſit aliqua circũſtãtia q̃ ea mortalia faciat. Alia aũt diuiſio mẽdacij diuiditur in tres ſpẽs. ſ. mẽdaciũ pernitioſum ⁊ iocoſum: ⁊ officioſuz ſiue benignũ. primũ mẽbrũ huius ſecũde diuiſiõis cõtinet tria prima mẽbra prime diuiſiõis. Secũdũ vero mẽbrũ cõtinet quartũ ⁊ quitũ. Tertiũ ãt mẽbrũ diuiſiõis cõtinet vltia tria mẽbra prime diuiſiõis. Tertia ãt diuiſio mẽdacij eſt in mẽdaciũ principalis aſſertionis ⁊ mẽdaciũ falſi teſtimonij.

¶ Contra falſum teſtimonium.

k a D deteſta. vero falſi teſtimonij aliqua addere poſſumꝰ lz ea q̃ prius dicta ſunt ad deteſta. mendacij ad idẽ poſſint referri. Notãdũ ergo qḋ cõtra peccatũ falſi teſtimonij. ¶ Primo poſſunt valere verba ſacre ſcripture q̃ iſtud diſſuadẽt vt eſt illud. Exo. xx. Nõ loq̃ris cõtra pximũ tuũ falſuz teſtimoniũ. Et eiuſdẽ. xxiij. Nõ iunges manũ tuã vt pro ipſo dicas falſuz teſtimoniũ. Secũdo poſſunt valere ad idẽ cõminationes quas ſacra ſcriptura facit falſis teſtibus vt eſt illḋ. Prouer. xix. Teſtis falſus nõ erit ĩpunitus ⁊ q loqtur mẽdacia peribit. Et prouer. xxi. Teſtis mẽdax pibit. ¶ Tertiũ eſt hoc quod peccatũ iſtḋ multũ nociuũ eſt. Nocet eni deo nocet iudici. Nocet ei cõtra quẽ teſtimoniũ ferit vnde. Aug. Falſidicus teſtis tribus pſonis eſt obnoxius primũ deo cuius preſentiã cõtemnit. Deinde iudici quem mẽtiẽdo fallit: poſtremo innocẽti quẽ falſo teſtimonio ledit. vñ falſus teſtis licet ſeptennẽ penitentiã egerit de falſo teſtimonio nundũ tamẽ liberatus eſt donec ipſi ſatiſfecerit pro poſ L ſe ſuo qui rẽ ſuã pro falſo eius teſtimonio amiſit. Teſtis iniquus deridet iudiciuz vt legitur. Prouer. xix. Et ideo in extremo iuditio merito deridebitur: q2 p que peccat hõ per hoc ⁊ torquetur. Quartũ ẽ hoc quod ipſe vendit dñm: vñ ſup illud. Mat. xxvi. Tũc abijt iudas ⁊c. dicit. Glo. Multi hodie ſunt qui factũ iude execrãtur: ⁊ idem faciũt. Nã cũ pro mũere falſuz teſtimoniũ dicũt q2 veritatẽ negãt deũ qui veritas eſt vendũt. Et notãdũ quod qui vult a peccato mendacij cauere oportet quod peccatũ cupiditatis a ſe repellat. Ex pctõ eni cupiditatis mẽdacia pcedũt vt patet i mercatoribus: vñ caym qui inter homines primus legitur mendacium dixiſſe. iiij. Gene. Neſcio dñe nũquid cuſtos fratris mei ſum ⁊c. Interpretatˀ poſſeſſio. Cupiditas etiam cauſa fuit quod ananias ⁊ ſaphira petro mentiti ſunt. Timorẽ etiam humanum oꝫ remouere qui vult cauere a mẽdacio: hac de cauſa petrus dominum negauit.

¶ De peccato detractionis. vij

s Equitur de pctõ detractionis de quo hoc ordine dicemus. ¶ Pri m mo dicemꝰ de pctõ eorũ qui detractiones pferunt. Secũdo de pctõ eorum qui libẽter eas audiũt. Tertio vero tangemꝰ aliqd de ĩpatiẽtia eorũ qbꝰ detrahitˀ. Circa primũ primo ponemꝰ ea q̃ poſſunt valere ad dete. detractionis. Secũdo tangemus de diuerſis ſpeciebus detractionũ.

¶ xij. que valent ad deteſta. detractionis.

n Otãdũ ergo ꝙ. xij. ſunt q̃ poſſunt valere ad dete. detractiõis. ¶ Pri

A mo poſſunt valere ad hec verba ſacre ſcripture que nobis hoc vitiũ diſſuadẽt de quibus pauca ponem⁹. Diſſuadetur ẽt nobis hoc vitiũ. Leui. xix. vbi ſic legiẗ. Nõ maledices ſurdo nec coꝛã ceco pones offendiculũ ſed timebis dñm deũ tuũ. Ad litterã valde impiuꝫ eſt ſurdo maledicere cũ ipſe non audiat: nec contra obiecta aliqd poſſit rñdere. Valde etiã impiũ eſt coꝛam ceco ꝓponere offendiculũ cũ ille ſi videat nec poſſit cauere: ſꝫ ſcdꝫ Glo. Surdo maledicit q abſẽti detrait. Homo abſens minus põt audire detrahentẽ q̃ ſi ſurdus eẽt ſurdus qñqꝫ audit qñ alte ſibi clamatur. Abſens vero q qñqꝫ p duas leucas diſtat vel amplius nõ audiret detrahentẽ quantũcũqꝫ clamaret: detrahẽs etiã qñqꝫ ponit offendiculũ corã ceco dũ illũ qui eũ aſcultat qui cecus eſt: vel q2 ſimplex ẽ vel q2 nõ cog noſcit pſonaꝫ cui detrahiẗ narrat alienũ factũ vñ ipſe ſcãdalizatur: vñ detractoꝛ impie agit ⁊ ꝑditioſe tam in eũ cui detrahit q̃ in eo corã quo detrahit. Itẽ diſſuadetur hoc vitiũ poſt in eodẽ. c. vbi ſic legiẗ Nõ eris criminatoꝛ nec ſuſurro i populis Criminatoꝛ idez eſt qḋ detractoꝛ q in alieno crimine delectatur. Itẽ Leui. vij. Sanguinẽ oĩs animalis nõ ſumetis in cibum. ¶ Itẽ Leui. iij. Nec ſanguinẽ nec adipeꝫ oĩno comedetis. Sanguinem comedit detractoꝛ qui in peccato delectaẗ. Deuẗ. xij. Caue ne ſanguinẽ comedas. Et Eccle. v. Ne appelleris ſuſurro in vita tua ⁊ lingua tua ne capiaris. Et Ja. iiij. Nolite detrahere ⁊c. B. Noli eſſe aliene vite aut temerarius iudex aut curioſus explorator. Secũdo põt valere ad dete. h⁹ pec. ſi diuerſis generibus rerũ detractoꝛ comparetur.

¶ Quibus comparatur detractoꝛ.

n Otãdũ ꝙ detractoꝛ cõparaẗ cani. vñ Mat. vij. Nolite ſanctuꝫ dare canibus ⁊c. Et Eccle. xix. Sagitta

B infixa femoꝛi canis ſic verbũ in coꝛde ſtulti. Canis ſagittã habẽs infixã femoꝛi non qeſcit donec remouerit: nec ſtult⁹ qeſcere põt donec verbũ malũ ꝙ de ꝓximo audiuit alij retulerit. Detractoꝛes ſunt cães gregẽ diaboli cuſtodientes nõ ꝑmittentes ẽt vnã ouiculã inde auferri qn latrent vel deridẽdo vel aliter. Canes iſti ñ ſolũ carnes comedũt: ſꝫ ẽt oſſa rodũt: q2 nõ ſolũ carnalibus hoibus detrahũt ſꝫ ſpũalibus. Specialiter ẽt detractoꝛes ſimiles ſunt canib⁹ q in macello moꝛãtur: q ſanguini inſidiantur ⁊ ſanguinolẽta hñt labia: vñ ad eos ptinet illud. Prouer. i. Inſidiãtur ſanguini Detractoꝛ ẽt poꝛco cõparaẗ: q2 ad modum poꝛci oꝛi ſuo non parcit ſicut nec pedi ſuo: nõ aduertẽs illud qḋ diciẗ. Sap. i. A detractione parcite lingue. Qui non vult pcere ei cui detrahit ſaltẽ deberet pcere ꝓpter linguã quã ingnat dũ p imundicias alioꝝ peccatoꝝ eã trahit. Poꝛc⁹ ſi oꝛtũ intret vbi ex vna pte floꝛes videat ex alia pte ſtercoꝛa: floꝛib⁹ neglectis ad ſtercoꝛa currit ⁊ ea in oꝛe ſuo ponit. Sic detractoꝛ ſi videat in aliquo aliqua imitatione digna q̃ velut floꝛes ſunt: ⁊ ex alia parte aliqua reprehẽſibilia ipſe verſat i oꝛe ſuo reprehẽſibilia. De his vero q̃ ſunt imitatiõe digna que velut floꝛes ſunt nõ curat. Propter hãc imũdiciã que eſt in detractoꝛibus voluit ſpãliter eos excludere. Aug. a mẽſa ſua. vñ legitur habuiſſe hos duos verſus ſcriptos in mẽſa ſua ſic hẽtur. Glo. ſup illḋ. Prouer. xxvij. Cũ detractoꝛibus ne cõmiſcearis ⁊c. Quiſquis amat dictis abſentũ carpere vitam. Hãc mẽſaꝫ indignaꝫ nouerit eẽ ibi. Multũ imunda iudicauit oꝛa detractoꝝ Aug. qui pꝛe ceteris peccatoꝛibus eos excluſit a mẽſa ſua. Detractoꝛ etiã cõparatur ſerpenti. Vñ Eccle. x. Si moꝛdeat ſerpẽs in ſilentio nihil eo minus habet qui occulte detrahit. Aſſimilaẗ detractoꝛ ſerpenti in his ꝓprietatibus. Serpẽs ẽ aĩal ꝑditioſum in ſilẽtio moꝛdẽs toꝛtuoſe incedẽs: terraꝫ comedẽs. Sic detractoꝛ ꝑditoꝛ eſt. Illos. n. moꝛdet retro quos dũ ſint pñtes amare ſe ſimulat: nec detrahit niſi vbi de ſilentio cõfidit ⁊ ſicut ad litterã ſerpentes verbis ⁊ tumultibus hominũ deterrentur ſic detractoꝛ timet qñ videt venire eũ cui detrahit. Toꝛtuoſe etiã incedit detractoꝛ dum a laude eius incipit cui vult detrahere: ⁊ deinde ſubdit tamẽ: que ẽ cõiunctio attenuatiua: vel ſed que eſt cõiunctio aduerſatiua Rectitudinẽ etiã ſue intentionis pꝛetẽdit dicẽs: nõ dico hoc animo detrahẽdi: ⁊ vt ei fides adhibeatur dicit ſe multum amare eum cui detrahit: terram etiam ad modũ ſerpentis comedit quia quod terre nõ

ꝛ infimū eſt in homine hoc in oꝛe ſuo ver
ſat. De his ſerpētibus legitur. Deut. xxxij.
Dentes beſtiarū immittā in eos cū furoꝛe
t.ſ.am. ꝛ Jere. viij. Ecce ego mittaȝ in vo-
bis ſerpentes peſſimos quibus nō eſt incā
tatio: Itē homines aſſueti detractioni vix
corriguntur: vñ. Eccle. xxiij. Homo aſſuet⁹
verbis impꝛoperij oībus diebus vite ſue
non erudietur. B. vipera eſt lingua que
tres interficit flatu vno? Lingua detractio
nis tres interficit ſimul vno verbo. ſe. ſ. ꝛ
cū qui audit quando conſentit ei: quando
ꝗ etiā eum cui detrahitur quando perue-
nit ad eius noticiam. Detractoꝛ etiā mon-
ſtrum eſt in oꝛe gladios ꝛ habēs: vnde ad
detractoꝛē pertinet illud. Pꝛouer. xxx. Eſt
generatio que pꝛo dentibus gladios hꝫ: ꝛ
illud ps. Filij hominuȝ dentes eo. ar. ꝛ ſa.
ꝛ lingua eoꝝ gladius acutus. Et iterum.
Gladius in labijs eorum qm̄ quis au. B.
Gladius triceps lingua detractoris. nec
huiuſmodi linguam mucrone illo quo do
minicū latus cōfoſſum eſt crudelioꝛē dice
re verearis: fodit etiā hic coꝛpus nec iam
exanime fodit: ſed exanime facit. Ipſis eſt
ſpinis ꝛ clauis nocētioꝛ eſt quos ei iude⁹
infixit. Niſi enim coꝛpoꝛis ſui vite vitam
iſtius coꝛpoꝛis pꝛetuliſſet nunꝗ̄ illud pꝛo
iſto moꝛtis iniurie tradidiſſet. Detractoꝛ ēt
figuratus eſt per illam beſtiaȝ de qua legi
tur. Dan. vij. Que ſimilis erat vrſo ꝛ ha-
bebat tres oꝛdines dētiū: vrſus ꝛ ſi homi-
ni ſimilis ſit tñ homo nō eſt cū ſanguine
humano paſcatur. In tribus vero oꝛdini-
bus dētiuȝ figurari poſſunt tres modi qui
bus detractoꝛ pꝛimū lacerat. Lacerat eni
eū bona apta minuendo: occulta negādo.
falſa crimina imponēdo. Detractoꝛ etiam
cōparatur ſepulcro patenti de quo fetoꝛ in
ceſſanter exalat: vñ in ps. Sepulcrū patēs
eſt guttur eoꝝ. Nullū ſepulcrū ita fetet in
cōſpectu hominū ꝗ̄ os detractoris in ꝯſpe
ctu dei. Sap. nō refert de his gartionibus
an a ſupioꝛi an ab inferioꝛi intonēt: q2 nō
minus a ſupioꝛi ꝗ̄ ab inferioꝛi fetent. Tan
tus eſt fetoꝛ in oꝛe detractoꝛum vt ex fetoꝛe
multi moꝛiantur. Aliq tñ adeo fetidi ſunt
quod fetoꝛē ꝓꝓꝛiū non ſentiunt. B. Ubi oēs
fetidi ſunt vnius fetoꝛ minime ſentit. De-
tractoꝛ etiaȝ cōparatur mulieri pꝛegnanti.
que cū doloꝛe conatur ad emiſſionē part⁹:
vñ. Eccle. xix. A facie verbi parturit fatu⁹
tāꝗ̄ gemitus partus infātis. Uideretur de
tractoꝛi q2 diſrūperetur niſi verbū malum
auditū de pꝛoximo emitteret cōtra hoc ꝙ
dr. Eccle. xix. Audiſti verbū aduerſus pꝛxi-
mū tuū cōmoꝛiatur ī te. fidens qm̄ non te
diſrūpet. Ad detractoꝛē vr̄ pertinere illud
xxxij. Job. en venter meus quaſi muſtuȝ
abſqȝ ſpiraculo qḋ lagūculas nouas diſrū
pit. Detractoꝛ etiā ſimilis eſt noctue, cuius
oculos nox illuminat ꝛ lux cecat. Detra-
ctoꝛes etiaȝ ſunt vt ciconie que venenatis
aīalibus paſcūtur. Sic detractoꝛes alienū
pctm̄ quod quaſi venenū eſt i oꝛe deferunt
Os etiā detractoꝛis vas ē aquā maledictā
diaboli cōtinens: iuxta illud ps. Quoꝝ
os maledictione ꝛ ama. ple. eſt. Detractoꝛ
etiā fur eſt peioꝛ furibus illis qui veſtes ꝛ
alia bona tpalia furātur: vñ. Ambꝛ. Tolle
rabilioꝛes ſunt fures qui veſtes ꝛ alia bo-
na nr̄a diripiūt ꝗ̄ fures q famā nr̄am lace
rāt. Cuius rō pōt eē hoc qḋ dicit ſalomon
qḋ melius ē nomē bonuȝ ꝗ̄ diuitie multe.
Uñ q nomē bonū alicui aufert magis no
cet eiꝗ̄ ſi ei multas diuitias furaretur. Pꝛe
terea furtum tale vix aut nūꝗ̄ pōt reſtitui.
Itē detractoꝛes capiferi diaboli ſunt q car
nes humanas hoībus comedendas appo
nūt. vñ ſup illud. Pꝛouer. xxiij. Noli eē in
cōuiuijs potatoꝝ nec in co. c. q car. ad veſ.
e. dicit. Glo. Carnes ad veſcēdū cūferre eſt
in collocutione derogatiōis viciſſim vita
pꝛimoꝝ dicere. Itēȝ detractoꝛes diabolo
thuriſicant ꝛ in cetu diaboli quaſi thuri-
bulū deferūt in quo pꝛo ſuaui odoꝛe fetoꝛē
alienoꝝ peccatoꝝ hoībus ingerūt. Detra
ctoꝛes etiā ſunt teſtes iniqui qui nec roga
ti nec examinati teſtimoniū ferūt abſente
eo cōtra ꝗ̄ teſtificātur Ber. loqueris de pꝛxi
mo tuo ſcito te pꝛo eo vel ꝯtra eū teſtamē
tū dicere dicit. ps. Inſurrexerūt ī me teſtes
iniqui. Ipſi ēt videntur eē aduocati diabo
li. Ipſi conant̄ ad hoc vt ꝙ eſt dei cedat in
partē diaboli. Detractoꝛes figurati ſunt ꝑ
amō q raſit dimidias barbas nuntijs da-
uid: ꝛ ēt detruncauit veſtes vſqȝ ad nates:
vt legit̄. ij. Re. x. Dimidiā barbā radit de-
tractoꝛ nūtijs. Dauid. i. xp̄i dn̄ medietateȝ
vtilitatis eius aufert. Dicit eni ꝙ bona fa-
ciūt ſed intētione mala. Detractio aūt ſicut
dicit auctoꝛitas filia liuoꝛis eſt quaſi bene
facta negare nō poſſit quocūqȝ mō ꝑuerte
re temptat detrūcat etiā veſtes vſqȝ ad na-

eis:q2 si quid ē pudibundū in eis detegit.
B ¶ Tertio pōt valere ad detesta. hui⁹ pcti. scȝ detractionis si ostendat quāte crudelita tis ē pctm̄ istud. Notandū aūt qđ detractor adeo crudelis ē ꝙ se poti⁹ ledit vt post alios ledere possit. Se enīȝ pri⁹ accusat. vt alijs possit detrahere. Crudelitas ēt detractoris ex eo pȝ ꝙ carnes humanas comedit ⁊ sanguinē humanū bibit. vnde Job. Quare psequimini me sicut de⁹ ⁊ car. m. sa: Detractor hoiem psequitur sicut dicit Greg. Qui aliena detractione pascit pcul dubio alienis carnib⁹ saturatur. Ad gal. v Si inuicē mordetis videte ne inuicē consumamini. Detractor comedit qsiꝗ patrē suū vel matrē suā spūalē vel carnalē dū ei detrahit. nulli parcit nec amico nec inimico. Vn̄ Eze. x. Hic dn̄s ierusalē. i. Ecclesie: patres comedent filios suos in medio tui: ⁊ filij comedent patres suos Et Jere. xix. Unusquisꝗ carnes amici sui comedet. Detractores vno morsello comedūt populuȝ vnū: vel archiepm̄ vel epm̄. Detractor etiā in. xl. Carnes comedit. Vn̄ qdaȝ abbas in vitis patrū. Meli⁹ est comedere carnes et bibere vinū q̄ comedere vituperatione carnes fratrū. Detractor nō parcit etiam mortuis. Hi sepelit etiā hoies mortuos i pctis qđ est vnū opus in misericordie: cōtrariū illi opi mīscordie de quo habet. Thob. ij. Detractor etiā crudelior vr̄ eē lupis ⁊ leonib⁹ ⁊ ceteris bestijs. Leo. n. leoni parcit ⁊ lupus lupo: ⁊ cetere bestie bestijs sui generis. Detractor ꝟo nō parcit etiā carnib⁹ hūanis. Detractoris lingua peior videt eē inferno. Infern⁹. n. soluȝ malos deuorat. Lingua ꝟo detractoris amplectitur ⁊ bonos ⁊ malos. vn̄ legit Eccle. xxviij. De lingua tertia q̄ est lingua detractoris qđ vtilis poti⁹ ifern⁹ q̄ illa. ¶ Quarto pōt vale. ad detesta. hui⁹ pcti si ostendat quāte immūdicie sit pctm̄ istud. Notandum ꝙ detractor scraboni cōparaturꝗ nō qescit nisi in stercorib⁹. Sic detractor i alienis peccatis. De scrabonib⁹ legit. xxiij. Exo. Cunctoꝝ inimicoꝝ tuoꝝ corā te terga vertam emittēs scrabones ꝑ̄us ligua detractoris velut rotabulū est nō cessans voluere ⁊ reuoluere sordes vitioꝝ. ¶ Quinto pōt va. ad detesta. hui⁹ pcti. si ostendatur quāte iniqtatis sit detractor. Notādū ergo ꝙ detractor iniquus ē in seipsuȝ in ꝓximū ⁊ in deum. In seipsuȝ q2 ipm̄ q̄rit festucas: vn̄ oculos sibi eruat qn̄ deberet q̄rere lumē alicui⁹ boni exēpli ipse sufflat in puluerē: vn̄ oculi ei⁹ excecantur. Greg. Quid aliud detrahētes faciūt nisi in puluerē sufflant: ⁊ in oculos suos terrā excitant: vt vnde plus detractores pflant inde magis veritatis nihil videant. Iniqu⁹ est etiā detractor in ꝓximū quem fetore pctoꝝ vult corrumpere. Iniquus etiā est in deū cui iudicium vult auferre cōtra illud Lu. vi. Nolite iudicare ⁊ non iudi. Detractor vult vsurpare sibi qđ ipse deus pater sibi non vsurpat. s. iudiciū Pater enim non iudicat queꝗ sed omne iudicium dedit filio. Johā. v. Iniquus est etiam in deum cuius partem quantū pōt conatur minuere. Bonos. n. qui ex parte
dei sunt asserit esse diaboli quādo eos ma E
los dicit. ¶ Sexto potest valere ad detesta. huius pcti. si ostendatur detractor exosus esse deo ⁊ hoib⁹ ad quod ptinet illud Eccle. Susurro coinqnabit aiam suā ⁊ in oibus odiet. Et Eccle. v. Susurroni odiū inimicitiā ⁊ cōtumeliā. Susurroni odiuȝ cordis: inimicicia opis: cōtumelia ꝟbi: ⁊ ad Ro. i. Detractores deo odibiles. ¶ Septimo pōt valere ad dtesta. hui⁹ pcti hoc qđ detractor maledictus est a deo: ⁊ abhominabilis hoibus. De pmo legit. xxviij. Eccl. Susurro ⁊ bilinguis maledictus. Multos enim turbauit pacem habentes. De scđo legitur. xxiiij. Prouer. Abhominatio hominuȝ detractor. ¶ Octauo potest valere ad detestatio. huius peccati. pena qua dominus punit detractores. De pena ista le- F
git Nūeri. xij. De Maria sorore Moysi q̄ leprosa facta est: q2 detraxit Moy. de pena etiā ista legit. Leui. viij. Quicūꝗ comederit sanguinē peribit de populis suis. Iteȝ. Leui. xvij. Homo qlibet de domo israel ⁊ đ ppl'is q peregrinātur iter nos. Si comederit sanguinē obfirmabo faciē meā ꝯtra aiam illi⁹ ⁊ disperdā eam de populo suo. Delectari in sanguinē peccati diabolicum vr̄ esse. vn̄ detractores spāliter filij diaboli sūt q sanguisuga vocant. Prouer. xxx. Sitiūt enīȝ detractores sāguinē peccati sicut ⁊ diabolus. Nono pōt va. ad detesta. hu- G
ius pcti. Si ostēdat q̄ta stulticia peccator laborat. De stulticia ipsi⁹ dicit. phs. Quod ꝓpriu̅m stulticie est aliena vitia cernere ⁊ sua obliuisci. Legit ēt in vitis patrū qđ q-

daꝫ frater inuentus eſt culpabilis ⁊ addu-
ctus eſt abbas moyſes vehemētia precuꝫ
ꝗ tollens ſecū ſportā vetuſtiſſimā impleuit
eaꝫ harena ⁊ portauit eā. Illis vero admi
rantibus qd hoc eſſet: dixit: peccata mea
ſunt: poſt me currentia ⁊ non video illa: ⁊
veni ego hodie aliena iudicare peccata. ſic
detractor facit. Peccata. n. ſua qbus totus
plenus eſt nō videt: peccata āt aliena ante
oculos ſuos habet. ¶ Decimo pōt valere
ad deteſta. hui⁹ pcti. ſi oſtendat quā dam-
noſuꝫ ſit eccleſie dei. ¶ Notanduꝫ ergo ꝙ
detractor eſt vētus vrens vineā domini le-
dens ṗcipue in flore. Illi enim qui ſunt in
initio bone vite nō poſſunt morſus detra
ctionū ſuſtinere ſed deſiſtunt a bono ince-
pto: ⁊ ſicut poma debiliū caudaꝝ deciunt
ab arboribus vento. ſic ventus detractio-
nis illos a deo qui nundū ei firme adheſe-
runt detractor quantū in ſe eſt vniuerſales
tenebras facere nititur in mundo iſto: ſi-
cut leguntur facte in paſſione domini ſuꝑ
vniuerſaꝫ terrā. Lucernas enim conat de-
tractor extinguere duꝫ ſanctos viros nitit
infamare: cuꝫ eccleſia tenebras ſuas faciat
cani ter i anno: detractor cōtinue tenebras
ſuas vellet facere: detractor tenebras amat
H ⁊ in tenebras ibit. ¶ Undecimo pōt vale
re ad deteſta. huius pcti hoc: qꝺ peccatum
iſtud eſt in ſpiritū ſanctuꝫ: detractor enim
impugnat gratiā ſpūs ſancti dū conat eā
diminuere vel totā ſuffocare in hominib⁹
Ideo vix dimittitur peccatū illud a ſpiritu
ſancto ad quem pertinet remiſſio pctōꝝ.
¶ Duodecimo pōt valere ad deteſta. hui⁹
peccati hoc qꝺ dicit glo. Peccato iſto ſuꝑ
illud Prouer. xxiiij. Cum detractorib⁹ ne
ꝯmiſcearis: hoc ſpecialiter periclitat vitio
I totū pene genus humanū. ¶ Et notandū
qꝺ licet quilibꝫ dꝫ cauere a detractione q̄
licet perſonaꝝ: precipue tamē a detractio-
ne patris vel carnalis vel ſpiritualis. vnde
xxij. Exo. Diis nō detrahes ⁊ pncipi popu
li tui non maledices. Et Geñ. ix. Legit de
Cam filio Noe qꝺ patris ſui verenda dete
xit: ⁊ ideo in ſemine ſuo maledictionē rece
pit: vnde legitur ibi. Maledictus Chanaā
puer ſeruus ſeruoꝝ erit fratribus ſuis. Le
gitur etiā. ij. Re. vi. De Oza quod a domi
no ꝑcuſſus eſt: qr manū ſuā ad archaꝫ dei
extendit: per archam in qua continebatur
manna ⁊ virga Aaron ⁊ tabule teſtamēti
figuratur prelatus in quo contineri debet
manna dulcis cōſolationis: ⁊ virga corre-
ctionis: ⁊ cōſilia directionis. Ad quam ar
cham ſi detractor manū extenderit illi de-
trahendo a dño ꝑcutietur. Grego. Multi
dum plus vitā ſacerdotū q̄ ſuā diſcutiunt i
erroris foueam dilabunt minus conſiderā
tes quod non eos vita ſacerdotum lederet
ſi humiliter bonis ſacerdotū admonitioni
bus aurem accōmodarent.

¶ De ſpeciebus detractionum diuerſis.

P Oſt ſpeciebus illis que poſſunt va
lere cōtra peccatū detrahentiū cō K
ſequens eſt vt aliquid tangem⁹ de
diuerſis ſpeciebus detractionū. Notanduꝫ
ꝙ ſuper illud ps. detrahentē ſecreto proxi-
mo ſuo hunc per ſe. diſtinguitur triplex ge
nus detractionis. ¶ Primū eſt malum di
cere de alio. ¶ Scdm audita mala cum
augmēto referre. ¶ Tertiū eſt libēter illꝺ
audire. Nos aūt poſſumus diuidere detra
ctionē in ſex ſpecies: quaꝝ. ¶ Prima ē oc-
culta mala ꝓximi publicare. ¶ Secūda ē
audita mala cū augmēto referre. ¶ Tertia
crimina falſa iponere. ¶ Quarta bona oc
culta negare. ¶ Quinta manifeſta bona
minuere. ¶ Sexta bona in mala conuer-
tere.

¶ De peccato libenter audientium detra-
ctiones.

S Equitur de peccato eoꝝ q libēter
detractores audiunt: contra quod L
pctm̄. ¶ Primo valer̄ poſſunt ver
ba ſacre ſcripture q̄ illud diſſuadēt: vt eſt il
lud. Prouer. iiij. Labia detrahentium ſint
ꝓcul a te: ⁊ ad. xxiiij. Pro. Noli eſſe i cōui
uijs potatoꝝ: nec i cōmeſſationib⁹ eoruꝫ q
carnes ad veſcendū ꝯferūt. Et illud. xxiiij.
Cuꝫ detractoribus ne cōmiſcearis. Et illꝺ.
Eccle. xxviij. Sepi aures tuas: ⁊ noli audi
re linguā neq̄. Contra hoc peccatū pōt va
lere illud. Ber. Detrahenteꝫ vel detrahere
audire ꝙ hoꝝ dānabilius ſit non facile di
xerim. Sunt aūt reprehenſibiles illi qui li
bēter detractores audiūt multis de cauſis.
Primo ꝓpter hoc ꝙ vidēt fratres ſuos a
canibus dilacerari: ⁊ non exterrent canes
ſaltem clamoribus: ṗcipue cū ſperēt ſe ꝓfi
cere poſſe: imo canibus applaudūt in quo
potius ſe canes q̄ homines oſtendūt. Ec-
cle. xiij. Que cōmunicatio ſancti hominis
ad canē? Cum detractor ſerpens ſit vt ṗus

oſtenſum eſt non videntur homines eſſe: ſed potius genimina viperarum qui eos non exhorrent qui lapides durarum icrepationum non proiiciunt quando vident fratres ſuos ab eis morderi.

¶ Multis cauſis ſunt reprehenſibiles: q libenter audiunt detractores:

m Eprehenſibiles etiam ſunt: qui li r benter audiũt detractores: q2 illis q fratres ſuos comedunt: ſalſam miniſtrant ad quod eos comedant hylarem eis vultum oſtendendo: ſine qua ſalſa morſus: quaſi inſipidus eſſet detractoribus. Jero. Nemo inuito auditori libenter narrat. xxv. Prouer. Uentus aqlo diſſipat pluuias: z facies triſtis linguam detrahentem. Reprehenſibilis etiaȝ eſt ille qui detractori conſentit: q2 teſti exceptionis pleno non iurato neq3 examinato contra abſentem credit: z frequenter teſti iniquo cõtra illud legis diuine. Jn ore duoꝝ vel triũ teſtium ſtet omne verbum. Jmmo quod plus eſt ſi vnus ribaldus detraxit vni viro ſancto. z deceȝ boni viri dicerent contrarium potius crederet illi ribaldo ſimplici verbo teſtificanti contra virum ſanctum: quã decẽ bonis viris iurantibus pro ipſo. Reprehenſibilis etiam eſt talis: quia iuxta ſepulchrum patens. Unde fetor inceſſanter exalat potius eligit eſſe contra dei voluntatem: z ad ſuam damnationem q̃ recedendo inde obmuteſcer facia os detractoris. Si eni deeſſet auditor deeſſet z detractor. Reprehenſibilis eſt etiam talis: q2 noctue credit teſtificanti contra luceȝ quaȝ naturaliter odit.

¶ De peccato eoꝝ qui ipatienter tollerant detractiones.

n Equitur de pctõ eoꝝ q ipatienter e tollerãt eos q ſibi detrahũt: q valde fatui ſunt. Ualde. n. vtiliter ſeruiũt eis ſi ipſi patiẽter ſuſtinẽt. Detractores. n. ſũt ſpine viã iferni obſtruẽtes viris ſctis. vñ Oſee. xi. Ecce ego ſepiaȝ viã tuam ſpinis. Jpſi ẽt ſunt vigiles ciuitatẽ eccleſie cuſtodiẽtes ad modũ vigiliũ quaſi ↄtinue mentiẽtes. Jpſi ẽt depaſcunt ſegetes dñi ne in paleas luxuriẽt z pauca grana habeant. Jpſi ſunt lime a vaſis glorie rubiginẽ auferẽtes. Sed ſunt quedaȝ vaſa maledicta q̃ a limis iſtis aſſumũt rubiginẽ: vñ oȝ recipe pulchritudineȝ. Detractores a filiis dei quaſi quodam raſorio peccatum elationis eradũt. Uñ Gre. Jdcirco laxat dñs liguas detractoꝝ i electos: vt ſi qd i eis elationis ſurrexerit lingua detractoris eradat.

¶ De peccato adulationis. ca. viii.

s Equitur de peccato adulationis: de quo hoc modo dicemus. Primo ponemus ea que ad deteſtationem hui9 peccati poſſunt valere. ¶ Secundo tangemus de remediis contra peccatum iſtud. ¶ Notandũ ergo q adulatio ſicut quidam dixit eſt peruerſa laudatio. Unde nomen laudationis z adulationis eiſdem litteris conſtat. ſed non eodẽ econtrario ordinatis. Scdm Tullium vero nomen a ſono ſumptum. Canes enim quorum eſt mira adulatio fere exprimũt iſtuȝ ſonum.

¶ De his que valent ad deteſtationeȝ adulationis.

A deteſtationẽ vero hui9 peccati, a ¶ Primo poſſunt valere verba ſacre ſcripture que illud diſſuadẽt A vt eſt illud. Exo. xxx. Hoc oleum vnctionis ſanctum erit mihi in generationes veſtras. Carnes hominis non vngenẽ ex eo. Et ſubditur paulopoſt. Homo quicunq3 tale ↄpoſuerit: z dederit ex eo alieno exterminabitur de populo ſuo. Oleum illud laus eſt que debet deo dari non homini viuenti. Jtem Leuit. xi. Nihil melius adolebitur in ſacrificio domini. Jn melle dulcedo adulationis intelligitur. Jtem diſſuadetur hoc vitium. Exo. xxiii. Non coques edum in lacte matris. Adulator hominẽ durum quem diabolus frangere non pot in lacte adulationis coquit vt diabolo comeſtibilis fiat. Jtẽ. Prouer. xxiiii. Nec lactes quẽq̃ labiis tuis. Et i Eccle. Ante mortem non laudes quemq̃. ¶ Scdo poſſunt valere ad deteſta. huius peccati exempla: ꝑcipue exemplũ xpi. de quo dicit Glo. ſup illud. Mat. xxi. Et relictis illis abiit foras extra ciuitatẽ. Quia paup erat nulli adulatus nullum in tanta vrbe inuenit hoſpitẽ: ſed apud Lazarũ receptus eſt. Paul9 etiã dicit de ſe. i. ad Theſ. ii. Neq3 aliqñ fuim9 in ſermone adulationis ſicut ſcitis: neq3 i occaſione auaricie de9 teſtis eſt. ¶ Tertio poteſt valere ad deteſtationem huius peccati ſi adulatorem vel adulationem diuerſis generibus rerum comparemus.

B ¶ Adulatio nutrix eſt diaboli.

Notandū ergo ꝙ adulator nutrix diaboli eſt filios diaboli lactās lacte adulationis. Uñ Prouer. i. Sic te lactauerunt pec. nō acq. eis. Item Prouer. xvi. Uir iniquꝰ lactat amicū ſuum ꝛ ducit eum per viā nō bonā. Et Treñ. iiij. Lamie nudauerūt mammas lactauerunt catulos ſuos. Lamia eſt beſtia ſuis fetibꝰ crudelior ꝗ cetere beſtie: vnde lamia quaſi lania appellatur: qꝛ catulos ſuos creditur laniare. vnde bene ſignat adulatorē qui in veritate eos laniat quos videt lactare. Jō aūt cōparat adulatio lacti vt oſtendat verecundū eſſe homini adulto adulationē amare. Sicut verecundū eſſet homini barbato ad mamillas maternas pēdere. Adulator ad modū nutricis filios diaboli obdormire facit in peccatis ſuis. Sicut ꝛ nutrix caſum paruuli ad eius cōſolationē ſaltum interpretat: ſic adulator eiꝰ peccatum cui adulatur qḋ in veritate caſus eſt aſſerit eſſe opꝰ magnificū: adulatores egyptie mulieres ſunt quarū mamillas Moyſes reſpuit. ¶ Item adulatores locuſte ſunt comedentes reſiduū grandinis. Exo. x. Locuſta eſtate canit hyeme ſilet. vnde recte ſignificat adulatores q eos laudāt q habent eſtatē pſperitatis: a laude vero eoꝝ ſilent qui habēt hyemē aduerſitatis. Unde Eccle. xiij. Diues locutus eſt ꝛ oēs tacuerunt ꝛ verbū eius vſqꝫ ad nubes pducunt. In grandine vero pſecutor intelligit. Locuſta ergo reſiduū grādinis comedet: qꝛ ſm Gre. Quē perſecutio frangens nō vincit mulcens adulatio pmit: adulatio deterior videtur eſſe detractione: qꝛ detractio hominē humiliat: ſed adulatio extollit. Adulatores etiā ſunt rane ꝓpter loquacitatem ſuā. Uñ in ps. Et dedit terra eoꝝ ranas i pe. re. ip. Adulatores etiā ſunt ſyrenes vſqꝫ in exitū dulces ſm Boetiū. Item ſunt ioculatores diaboli nō permittētes diabolū in aliquo contriſtari. Uñ Oſee. vi. In malicia ſua letificauerunt regē. Ipſi etiā ſunt ſacerdotes diaboli homines viuos ſepeliētes. Uñ Mat. ix. Dimitte mortuos. ſermo. De quo verbo loquēs Gre. dicit. Tūc mortuus mortuū ſepelit cū peccator peccatorē aggere adulationis premit. Adulator eſt rethoricus conformans ſe ei cui adulatur. Si. n. riſerit ridet: ſi fleuerit flet. ſap. xvij. Reſonans in altiſſimis montibus eccho. Ipſi ſunt quaſi cameleon ꝙ ſm ſoliñum animal eſt de aere viuens qḋ colorē habꝫ variū ꝛ in momenta mutabile: ita vt cui rei ſe cōiungit ei eius color fiat. Item ſunt incantatores diaboli q faciunt hoībus de ſe credere que ipſi volūt. Terentiꝰ. Adulator homies pſus inſanos ex ſtultis facit. Quidā nihil eſt ꝙ nō poſſit de ſe credere cū laudatur diis equa poteſtas. Itē adulator ꝗſi ſub pretextu decorādi ꝛ ornādi hominē iugulat: vñ ad eū pōt dici: ſicut noua accu. ſe. do. Adulator etiā pditor eſt. Sub ſpē. n. oſculi ad modū Jude hoiem tradit hoſtibus ſuis: ꝛ ſub ſpecie amicitie hoiem interficit Unde recte ſignantur per Joab: qui ſicut legitur. ii. Re. xx. Dixit ad Amaſam. Salue mi frater ꝛ tenuit manu dextera mentū amaſe quaſi oſculans eū ꝛ percuſſit eū in latere ꝛ mortuus eſt. Adulatio oleo cōparatur. Unde in ps. Oleum pec. non impinguabit caput meum. De quo oleo diabolus vngit ſuos qui in extremis laborant: hoc oleo etiā vngit diabolus homines quos flectere non poteſt: vt ad malum eos molliat. Unde Auguſti. Oleum eſt falſa laus adulatoris que mentes a rigore veritatis emollit ad noxia. Adulator etiam mel eſt: ſed toxicatum: etiam eſt ſagitta aurea: ꝛ ideo aliqui nō curant ſi ab ipſa ledantur. Eſt etiam ventus qui leuis videtur: tranſfert tamen montes de regno dei ad regnum diaboli. Item eſt rethe diaboli inuiſibile. Unde. xxx. Prouerb. Qui blandis fictiſqꝫ ſermonibus loquitur: rethe expandit proximo ſuo. ¶ Quarto poteſt valere ad deteſtationem huius peccati ſi oſtendatur quantū ſit nocumentū homini iſtud vitium: ad quod pertinent verba ſacre ſcripture que ſequuntur: ſuper illud. Quoniā laudatur peccator in deſiderijs anime ſue. dicit Augu. Nec eſt ira dei magna: vt deſit correctio ꝛ aſſit adulatio. Adulantiū lingue alligant animas in peccatis. Delectat enim hominē ea facere in quibus non ſolum non metuitur reprehēſor ſed etiam auditur laudator. Et ſuper illō Lu. vi. Ue vobis cū benedixerint ꝛc. Dicit Glo. Magna pars pene eſt peccatori ſua ſcelera non modo non argui: ſed inſuper quaſi bene geſta laudari. et ſuper illud: Deus in adiutorium ꝛc. Dicit Aug.

Plus nocet lingua adulatoris q̄ manus ꝑ
ſecutoris. Et Prouer.xxvij. Meliora ſunt
vulnera diligentis q̄ fraudulenta oſcula
odientis. Eccle.vij. Melius eſt a ſapiente
corripi: q̄ ſtultorum adulatione decipi. Et
Iſa.iij. Popule meus qui te beatū dicūt
ipſi te decipiunt. Item Iſa ix. Erunt qui
beatificant populum iſtum ſeducentes: ꝛ
qui beatificantur precipitati. Adulator du
cit eū cui adulatur: quaſi ad ſupercilium mō-
tis vt inde precipitetur: ſicut iudei dicūtur
feciſſe de domino. Luce.iiij. Itē Prouer.
xi. Simulator ore: decipit amicum ſuum.
Quinto poteſt valere ad deteſtationē
huius peccati ſi oſtendatur adulator eſſe
maledictus: ꝛ abhominabilis ꝛ deteſtabi
lis. Ad primum pertinet illud. Iſa.v. Ve
qui dicitis bonum malum. Alia littera ha
bet: ve qui dicitis malo bonus es. Et i eo-
dem. Ve qui iuſtificatis impium pro mu-
neribus: ꝛ iuſticiam iuſti aufertis ab eo.
Et ſubditur pena. Propter hoc ſicut ſtipu
lam deuorat flamma ignis: ꝛ calor flāme
exurit, ſic radix eorum quaſi fauilla erit.
¶ Item Eze.xiij. Ve qui cōſuunt puluil
los ſub omni cubito manus: ꝛ faciunt cer
uicalia ſub capite vniuerſe etatis. Quan-
doq; diabolus in aliquo peccatore fatiga
tus eſt: ꝛ vult corruere in eo: ſed venit ma
ledictus adulator ꝛ appodiat cum exem-
plis malis confortando. Ipſe qui peccat
quaſi parietem facit inter ſe ꝛ deum: ſed
abſq; temperamēto eſt ꝛ cito corruet: ſed
adulator linit eū vt fortior ſit: vnde Eze.
xiij. Ipſi edificabant parietem: illi autem
liniebant luto abſq; paleis dic ad eos qui
liniunt abſq; temperamēto quod caſurū
ſit. Ad hoc vero quod adulator deteſtabi-
lis ſit: pertinet illud. Prouer.xxiiij. Qui di
cunt impio iuſtus es maledicent eis popu
li: ꝛ deteſtabitur eos tribus. Ad hoc ꝙ ab
hominabilis ſit pertinet illud: Prouerbi.
xvij. Qui iuſtificat impium: ꝛ qui ꝯdēnat
iuſtum vterq; abhominabilis eſt apud do
minū. Ad idem pertinet ꝙ dicitur ſuper
illud. Luce.xvi. Ibi agitur de diuite ꝛ la-
zaro. Quod poteſt intelligi in lingua ca-
nū lingua adulantium qui vulnera lingūt
dum mala que in nobis reprehendimus
improbo fauore laudant. Lingua enī iſta
que vulnera lingit indubitanter abhomi-
nabilis eſt. Sexto poteſt valere ad dete
ſtationē huius peccati ſi oſtendatur ma-
gna ſtulticia: qua laborat adulator. Eſt āt
vna ſtulticia ipſius hoc: q; ipſe laudat ho
minem ſibi ipſi: quaſi vellet eum vendere
ſibi. Unde quidam dixit cuidam adulāti
ſibi. Quid me mihi laudas: Nunquid mi
hi vendere me vis? Alia ſtulticia eius eſt:
ꝙ ipſe homini adulatur vt gratiam eius
acquirat quam tamen melius inueniret ſi
veritatem ei diceret. vnde.xxviij. Prouer.
Qui corripit hominem gratiā poſtea in
ueniet apud eum magis q̄ ille qui eū lin-
gue blandimento decipit. Et.xxiij. Eiuſdē.
Labia deoſculabitur: qui recta reſpondet
Et Idem. Qui arguunt laudabuntur: ꝛ
ſuper eos veniet benedictio. Hoc eſt ꝙ ꝑ
cipue deeſt diuitibus videlicet qui eis ve-
rum dicat. Seneca: Monſtrabo tibi quid
omnibus poſſidentibus deſit ſcilicet qui ve-
rum dicat: ꝛ hominem intus mentientem
ſtupentem vel prorectis blanda audien-
tem ad verum perducat. Idem. dicitur il-
lis non ꝙ velint audire: ſed quod velint
ſemper audiſſe.

¶ De quattuor remedijs contra peccatū
adulationis.

s Equitur de remedijs contra pec-
catum iſtud. Et poſſunt eſſe quat
tuor contra hoc vitiū. ¶ Primū
eſt: vt quando ventus adulationis flat: ho
mo ad terram deſcendat: vt ſcd'm ꝙ infir
mum eſt: ꝛ infirmum ipſe conſideret ꝛ di
cat quoniam tu illuminas lucernam meā
de domo mea illumina tenebras meas.
¶ Aliud remedium eſt memoria mortis.
Quod remedium figuratum eſt. Exo.x. Ubi
legitur ꝙ orauit moyſes dominū qui fla
re fecit ventum ab occidente vehementiſ-
ſimum ꝛ arreptā locuſtam proiecit in ma
re rubrum. In locuſtis adulatores intelli-
guntur quos ventus veniens ab occiden-
te proiecit in mare: dum memoria mortis
eos fugat quia vanas hominum laudes
cōtēpnit qui de morte ſua cogitat quando
veritas aperte patebit. ¶ Quartum reme
dium eſt vt homo ſubtiliter diſcernat adu
latorem eſſe eum qui ſibi loquitur. Verecū
dabitur enī cum cognoſcet ſe puerilem re
putari ab eo qui ſibi lac propinat: vñ So
crates cuidā ſibi adulanti dixit nil ꝑficis
adulator cum te intelligam. ¶ Quartum
remediū eſt ꝗ homo triſtē faciem adula-

tibus oñdat. Triſtis eñ facies eos fugat
ſicut hylaris facies eos multiplicat: vnde.
Prouer. xxix. Princeps qui libēter audit
verba mēdacij oēs habebit miniſtros im
pios. Renuere vero lac adulatiōis: multū
eſt acceptū pr̄i quod figuratū ē. Gen. xxi.
Ubi legitur abrahā feciſſe grande ꝯuiuiū
in die ablactationis Iſaac.

¶ De peccato maledictionis ⁊ de his que
faciunt ad deteſtationē eius. ix

s Equit̄ de pctō maledictiōis. Ma
ledictionē vero hāc intelligo mali
imprecationē cōtra qđ peccat̄ ꝯm.
A Primo poſſent valere verba ſacre ſcri-
pture q̄ illud diſſuadēt: vt ē illud ad. Ro.
xij. Bñdicite ⁊ nolite maledicere: ⁊ illđ. ij.
Pe. iij. Nō reddentes malū pro malo: ⁊c.
Secūdo valere poſſunt ad hoc exēpla
ſicut ē iſtud qđ legit̄ de dño ieſu. i. Petri.
ij. Qđ cū malediceretur nō maledicebat:
⁊ illud apoſtoli. Maledicim⁹ ⁊ bñdicim⁹.
B Tertio pōt valere cōtra hoc peccatū ſi
oſtēdatur multiplex malū qđ ſequit̄ ex eo
primū malū eſt amiſſio regni eterni: vñ. i.
ad Cor. vi. Neq̄ maledici neq̄ rapaces re
gnū dei poſſidebūt. Aliud malū eſt qđ fre
quēter maledictio q̄ aliqs facit: ſup caput
maledicentis reuertitur: vñ. xxvi. Prouer.
Sicut auis ad alta trāſuolās ⁊ paſſer quo
libꝫ vadēs ſic maledictū fruſtra ꝓlatū in
quēpiam ſuperueniet. Idō aūt dicitur fruſtra
ꝓlatū q: eſt maledictū iuxta diuinā iuſti
tiā: ꝓlatū vt eſt iſtud. Act. viij. Pecunia
tua tecū ſit in ꝑditionē. Et tale maledictū
venit ſup illū qui maledicitur. Maledictū
vero ſine cā ꝓlatū venit ſuper eū qui ma-
ledicit: vñ. Eccle. xxvij. Qui in altū mittit
lapidē ſup caput eius cadet. Et. xxvij. Ge-
ne. Qui maledixerit tibi ſit ille maledict⁹:
⁊ In ps. Maledicēt illi ⁊ tu benedices: ⁊
C Mat. v. Beati eritis cū maledixerint vobꝭ
Quarto pōt valere cōtra pecatū hoc ſi
oſtēditur ꝑuerſitas eorū qui male agenti-
bus maledicūt. Cū eñ illi q male agūt in-
firmi ſint cōpaciendū ēēt eis ⁊ ꝓp eis orā-
dū nō eſſet malū imprecandū eis cū plus
mali habeant q̄ expediret. Quinto po-
teſt valere cōtra hoc peccatū hoc ꝙ male-
dicere adeo eſt illicitū: qđ etiā nō eſt licitū
maledicere diabolo. Uñ Eccle. xxi. Dum
maledicit impius diabolum maledicit ipſe
animā ſuā. Qđ dupliciter intelligi poteſt:
vno modo ſic. Cū impius maledicit dia-
bolū. i. cū dicit eū maledictū ⁊ cōdēpnatū
ipſe maledicit animā ſuam. i. damnatam
⁊ maledictā oſtēdit cuꝫ maledictū immittit:
vnde ad Ro. ij. Inexcuſabilis es hō ois
qui iudicas. In quo enim iudicas alium
teipſū cōdemnas. Alio modo ſic intellige
Cū impius maledicit diabolo. i. malum
optat diabolo ipſe maledicit animā ſuam
i. maledictio culpe ⁊ pene ſubicit. Cū eñ
diabolus ſit creatura dei peccatū eſt ei ma
lum optare: vnde in canonica iude. vbi le
gitur quod cum Michael archangelus
cū diabolo diſputans altercaret̄ de moyſi
corpore non eſt auſus iudiciū inferre bla-
ſphemie ſed dixit: imperet tibi dominus
dicit Glo. Ubicunq̄ vel quocunq̄ hec al-
tercatio angeli facta fuerit cū diabolo: hoc
diligenter intuendū eſſet. Quia ſi michael
archangelus diabolo ſibi aduerſanti bla-
ſphemiam dicere noluit ſed modeſto eius
ſermone cohercuit quanto magis homi-
nibus omnis blaſphemia cauēda eſt. Item
Glo. Diabolus in ſubſtantia bonus ſed in
voluntate malus. Et ideo ab angelo non
balſphematur: quia aliquod proferre ad-
uerſus bonam naturam blaſphemiam re
putat angelus. Simile habetur Zacha. iij.
vbi ſic legitur. Oſtendit dominus ieſum
ſacerdotem magnū ſtantem corā angelo
domini ⁊ ſathan ſtabat a dextris eius vt
aduerſaretur ei: ⁊ dixit dominus ad ſathā
increpet te dominus ſathan ⁊ increpet in
te dominus qui elegit ieruſalem: precipue
vero cauendū eſt parētibus a maledictio-
ne filiorum quoniā ille maledictiones ma
gis nociue ſolēt eſſe. Eccleſi. iij. Bendictio
patris firmat domos filiorū. Maledictio
autem matris eradicat fundamēta: valde
impium eſt ꝙ mater malum optet filios
quod non licet ei optare diabolo.

¶ De peccato conuitij: ⁊ his que cohibēt
ab hoc peccato. x.

s Equitur de pctō cōuitij. A quo
peccato. Primo deberet cohibere
hoc qđ cōuicium multū vulnerat
cor eius cui dicitur: vñ. xxviij. Eccle. flagel
li plaga liuorē facit plaga aūt lingue ꝯmi
nuet oſſa: idō ſicut hō cauet ne aliquis per-
cutiat baculo ſic cauere dꝫ ne eū percutiat
cōuitio. Secundo deberet cohibere ho-
minē a cōuitio hoc quod cōuitiū caritatē

ſeu amicitiā deſtruit que eſt via excellētior vñ. Eccle.xxij. Mittēs lapidē in volatilia deiicit illa ſic qui cōuiciat amico diſſoluit amicitiā. Tertio dʒ cohibere a cōuitio hoc q̄d nō de facili fit ɔcordatio poſt cōuitiū dictū: vñ. Eccle.xxij. ad amicū. Et ſi ꝓduxerit gladiū nō deſpes. Eſt enim regreſſus ad amicū. Si aperuerit os triſte ne timeas. Eſt enim cōcordatio excepto ɔuitio improꝑio ⁊ ſuꝑbia ⁊ miſterij reuelatione ⁊ plaga doloſa. Quarto dʒ cohi. a pctō cōuitij quod homo aſſuetus. huic peccato vix corrigit: vñ. xxiij. Eccle. homo aſſuetꝰ verbis improperij in oībus ſuis nō erudiet.

Quinto dʒ cohi. ho. a conuitio hoc q̄d hij qui cōuitia dicūt frequēter cōuitia audiūt: vñ. Sap. Qui pergit dicere que vult audiet q̄ nō vult. Prouer. xiij Impius cōfundit ⁊ cōfūdetur. Prouer. xxvi. Qui voluit lapidē reuertet ad eum. vi. d. ho. co. a
B cō. hoc q̄d ɔuitiū dignū facit hoīeʒ morte eterna: vñ. Mat. v. Qui dixerit fratri ſuo fatue reus erit gehēne ignis. Sexto dʒ h. co. a cō. hoc quod dicerē ɔuitiū libenter hoī ſignū ē impietatis ⁊ magne ꝑuerſitatis: vñ. x. Prouer. labia iuſta ɔſiderāt placita ⁊ os impiorū ꝑuerſa. Ex habūdantia cordis os loquitur. vitioſuʒ ē cor vñ freq̄nter exit cōuitiū ⁊ indubitāter ruſticus eſt qui ruſticitatē libēter dicit Quod valde peruerſus ſit qui ɔuitiū dicit ex hoc pōt patere: quia aūt ɔuitiū q̄d ipſe dicit eſt malū pene aut malū culpe. Si malū pene eſt cū malū pene ſit adeo ipſe dicēdo opprobriū hoī exꝓbrat eius creatori: vnde. xvij. Prouer. Qui deſpicit pauperē exprobrat factori eiꝰ. Si vero eſt malū culpe diabolicū eſt gaudere de hoc q̄d aliqs illud cōmiſerit Leui. xix. Si habitauerit aduena in terra veſtra ⁊ moratus fuerit vos nō exprobretis ei ſed erit inter vos quaſi idigena. Aduena ē hō qui magnus pctōr fuit: cui peccatū ſuū exprobrandū nō ē: vñ. Eccle. viij. Ne deſpi-
C cias hominē auertenteʒ ſe a peccato neqꝫ improperes ei. Memento quoniā oēs in corruptione ſumus. Spāliter aūt cauēdū eſt ne conuitiū correptioni admiſceatur: ſicut faciūt quidā qui ſub ſpē correctionis cōuitiātur hoibꝰ: vñ. Eccle. xix. Eſt correctio mēdax in ore cōtumelioſi: vere mēdax eſt talis correctio. Mētitur eni ſe correctionē cū potius ſit cōuiciatio. Tullius in tractatū de amicitia. Monere ⁊ moneri eſt officiū vere amicitie ita tamē q̄d adulatione careat admonitio: ⁊ contumelia obiurgatio. Et Pro. xij. Qui ſuauis eſt viuit ⁊ in amonitionibus imoderationibus ſuis reliquit cōtumeliam homo māſuetus moderate corripit ⁊ ſic vitam anime ſue ſeruat homo iracūdus immoderate corripiēdo ipſam perdit vitam. Cauenduʒ eſt ab imoderata: ⁊ in māſueta correctione: nec homo caueat ſibi ipſe ignem incendit quē debuit extinguere ⁊ occidit quē debuit ſanare ⁊ tenetur de dāno q̄d verbum incaute ab eo prolatum fecerit. Ad primū pertinet illud. Eccle. viij. Non incēdas carbōes peccatorum arguens eos. ¶ Ad ſcdʒ pertinet illud Prouer. xv. Lingua placabilis lignum vite que autem imoderata eſt conteret ſpiritum lingua māſueta lignum ſeu arbor vite eſt. Occaſio eni vite ſpiritualis eſt illis quos corripit ſed lingua immoderata conteret ſpiritū tam corripiētis q̄ eiꝰ qui corripitur. Ad tertiū pertinet illud. Exo. xxij. Si egreſſus ignis inuenerit ſpicas ⁊ comprehēderit aceruos frugū ſiue ſtantes ſegetes in agris reddet damnum qui ignem ſuccenderit. Quod de igne ire intelligi poteſt cuius damnuʒ tenetur reddere qui verbo incauto illud ſuccenderit.

¶ De peccato cōtētionis ⁊ de eius prohibitione. xi.

Equitur de peccato contētionis.
a A quo peccato. ¶ Primo deberet cohibere homines hoc q̄d peccatum iſtud diabolicum eſt: vnde. Augu. Nihil eſt ſimilius actibus demonuʒ q̄ litigare: vnde ſeruos diaboli non dei ſe oſtēdūt qui litigant. ij. ad Thi. ij. Seruum dēi nō oportet litigare ſed manſuetum eſſe ad omnes. Item apoſto. ſi quis vult contentioſus eſſe nos talem conſuetudinem non habemus. ¶ Secundo debet co. ho. a cōtentione hoc q̄ ſeparare ſe a contentione honorabile ē: vnde: Prouerbiorū. xx. Honor eſt homini qui ſeparat ſe a contentionibus. Contendere vero ignominioſum eſt. Sene. Muliebre eſt litigare. ¶ Tertio debet cohibere homi. a contentiōe hoc q̄d litigare ſignum eſt ſuperbie ⁊ ſtulticie ⁊ ꝑuerſitatis ⁊ malitie ad primum pertinet. Prouerbiorū. xviij. Labia ſtulti miſcēt ſe rixis. Et illud. xx. Omnes autem ſtulti mi-

ſcentur contumelijs. In verbo miſcendũt quia cõmixtio eſt inſeparabilis vnio intelligitur ꝙ ſtulti a cõtentione ſeparari non poſſunt. Ad tertium pertinet illud. Prouerbiorũ.xvi. Homo peruerſus ſuſcitat lites. Et.xxxvi. Sicut qui apprehendit auribus carnem ſic qui pertranſit impatiens ⁊ cõmiſcetur rixe alterius. Ad quartũ pertinet illud. Prouerbiorũ.xvij. Semp iurgia querit malus: angelus autem crudelis iraſcetur ꝯtra eum: hoc erit in morte quando angelus malus ad eum veniet vt eum deferat in infernum: vel ãgelus malus poteſt intelligi aliquis malus homo ad eum miſſus: vnde dicitur vulgariter iſte ẽ malus ſed quandoq; inueniet parem ſuum. ¶ Quarto debet cohibere homi. a cõtentione hoc ꝙ multa mala inde proueniunt vnde Eccle.xxij. Ante ignem camini vapor ⁊ fumus ⁊ ignis inaltantur ſic ⁊ ante ſanguinez maledictũ ⁊ cõtumelie ⁊ mine. Et Eiuſdem.xi. A ſcintilla vna augetur ignis. Et.xxviij. Certamen feſtinans incẽdit ignem ⁊ lis feſtinans effundit ſanguinez. ¶ Quinto debet cohibere homi. a cõtentione hoc ꝙ abſtinere ab ea magni meriti eſt: vnde legitur in vitis patrũ ꝙ orante macario vox inſonuit ad deum dicens. Nũdũ ad menſuram duarum mulierum perueniſti que habitant in proxima ciuitate. Cũq; queſiſſet macarius intrans ciuitatem conuerſationem earum ab ipſis dixerunt qꝺ erant vxores duorum fratrum: ⁊ per.xv. annos ſimul fuerant nec vnq̃ aliqua earũ aliam dicto vel facto contriſtauerat: ⁊ ſtatuerunt vſq; ad mortem ſuaz verbum inter ſe ſeculare non loquerentur: ⁊ libenter intrarent religionem ſi viri earuz permitterent: vnum eorum in quibus cõſiſtebat meritum harum mulierũ erat hoc ꝙ lites non habuiſſent inuicem. Animus enim innocẽs neſciret litigare. vñ legitur in vitis patrum ꝙ duo ſenex erãt in cella vna qui nunq̃ habuerãt litem inter ſe. Dixit ergo vnus: faciamus litez inter nos: ⁊ ponamus laterez in medio. ⁊ vterq; dicat qꝺ ſuus eſt: quia neſcimus quid ſit cõtentio. Cũq; poſitus fuiſſet later ⁊ vnus dicere qꝺ meus eſt alter dixit ego ſpero quod meus eſt. Cũ autẽ primus diceret nõ tuus eſt ſed meus. Alter rñdit: Si tuus eſt tolle eũ. Et ſic non inuenerunt materiaz litigãdi. Et licet vniuerſaliter declinanda ſit cõtentio precipue tamẽ cum.v. perſonis. Qꝺ maxime cum quinq; perſonis cauenda ſit contentio.

B

I licet cum homine potẽte: ne forte incidas in manibus eius: ⁊ cuz homine locuplete: ne forte e cõtra ſtatuat litem tibi. Multos enim perdit aurum ⁊ argentũ. Et cum homine linguato Unde Eccle.viij. Nõ litiges cum homine linguato: neq; ſtruas in ignem eius ligna. Et cũ homine iracũdo. Unde in eodẽ. Cũ iracundo nõ facias rixam. Item cũ ꝓpria vxore. Ex quo eni aliquis incipit habere litem cũ propria vxore nunq̃ habebit getẽ Prouer.xix. Tecta perſtillãte eſt qñ vult declinare ſtillicidiũ in vno loco inuenit illud in alio ita quod nõ inuenit ibi quietez ſic vir ⁊ vxor nõ inueniũt ex quo incipiũt eſſe litigioſi ⁊ valde male eſt eis quantaſcunq; delicias habeãt. vnde Prouer.xvij. Melior eſt bucella ſicca cũ gaudio q̃ plena domus victimis cu iurgio. Et licet de nulla re litigandũ ſit precipue tamẽ nõ eſt litigandũ de re que hominez nõ moleſtat vnde Eccle.xi. De illa re que te non moleſtat non certaueris.

¶ De peccato deriſionis. ij

Equitur de deriſione quã mali faciunt bonis: de qua breuiter ꝑtranſimus cũ de ea dictũ ſit in tractatu de ornatu in capitulo de verecũdia hoc ſolum addentes qꝺ legitur neemias dixiſſe.ij. Heſdre.iiij.c. cum Thobias amonites irrideret iudeos edificantes dicẽs. Si aſcenderit vulpes tranſiet murũ eorum lapideum. Audi inquit deus noſter qꝺ facti ſumus deſpectio Conuerte obprobriũ ſup caput eorum. Et paulo poſt ſubditur. Ne operias iniquitatẽ eorũ ⁊ peccata eorũ coram facie tua non deleãtur: quia irriſerũt edificantes.

¶ De peccato praui cõſilij: ⁊ de his que debent cohibere ab hoc peccato xiij.

Equitur de pctõ praui cõſilij: a quo pctõ dꝫ homines cohibere hoc ꝙ prauus cõſiliarius proditor eſt: decipit.n. eũ q in eo ꝯfidit ſiue q ab eo ꝯſiliũ petit qꝺ nõ ẽ paruũ peccatũ. vñ Prouer.xxvi. Sicut nociuꝰ eſt q mittit lãceas ⁊ ſagittas in mortẽ ita vir qui fraudulẽter nocet amico ſuo. ¶ Scdo de co.ho. ab hoc

peccato hoc quod praui conſiliarij quaſi omnia mala faciunt: ſic tamen vt nihil feciſſe videantur. Ipſi dant palmas in faciē xpi in membris eius dicentes. Prophetiza nobis xpe: quis eſt q te percuſſit. vt legitur factum fuiſſe Mat. xxvi. Cū dñs captus teneretur quaſi dñs ignorare poſſit aſtucias eoꝝ: cum ſcriptum ſit Job. xij. Ipſe nouit decipientem: et eum qui decipitur. ¶ Tercio debet co. ho. ab hoc peccato hoc q cōſiliarius prauus illud conſiliū qd ipſe vult dare cōtra alios primo dat cōtra ſeipſum. Iſtud. n. habet iuſticie omnis iuſticia qd quicūq vult nocere alijs primo nocet ſibi omnis laqus deceptionis primo capit eū qui tetendit. Omnis gladius perſecutiōis ſpiritualiter pmo tranſuberat eū q eo vtit. Vñ Eccl. xxvij. Qui fodit foueā incidit in eam: et qui ſtatuit lapidē primo offendet in eo: et qui laqueū ponit alij peribit i illo: facienti nequiſſimū conſiliū ſup illud deuoluetur et nō agnoſcet vnde veniat illi. Prouer. xvi. Qui fodit foueā incidit i eā: et qui voluit lapidē reuertetur in eum. Et in ps. Lacū aperuit et effodit ec. Hoc eſt figuratū. i. Re. xvi. In hoc q Golias pro pzio gladio decapitat9 eſt. Et Heſter. iiij. In hoc q Aman ſuſpenſus eſt in patibulo qd parauerat mardocheo. Praui conſiliarij de rapinis et exactionibus quas faciunt fieri: habēt peccatū: ad reſtitutionē tenentur cū alij habeant lucrum. Conſilio eoꝝ bene acquieſcitur in malis faciendis: in bonis vero minime. Quādoq modico tēpore plus mali faciūt q̄ toto tpe vite ſue: poſſint emendare: nullū peccatū eſt: quod magis impediat homies ſaluare q̄ iſtud. ¶ Quarto dz cohi. ho. ab hoc peccato hoc iſtud peccatū multū nociuū eſt eccleſie dei. Unus. n. malus cōſiliarius deſtruit totā patriā vnā. Ad magnā maliciā prauī cōſiliarij referri pōt illud. Eccle. Nequius oculo quid creatū eſt? Conſiliarius enim alicuius oculus eius eſt. Unde Mat. vi. Si oculus tuus ſcandalizat te ec. Si cōſiliari9 alicuius princip is malus eſt. negocia eius male diſponent. Unde Math. vi. Si oculus tuus neq fuerit totū corpus tuum tenebroſum erit. ¶ Quinto debet co. homi. ab hoc peccato hoc q. qñq illi qui aſtuti ſūt ad dandū conſilia nociua alijs: in conſulēdo ſibi ipſius iuſto dei iudicio fatui inueniuntur. Unde Job. xij. Legit q deus adduxit cōſiliarios in ſtultū finē: legitur etiā Job. v. de dño: qꝛ apprehendit ſapiētes in aſtucia eoꝝ: et conſilium pravoꝝ diſſipat. Sicut enim cauendum eſt homini ne det prauū conſiliū: ſic cauendū eſt ei ne prauo conſilio acquieſcat. Unde Eccle. vi. Multi. p. ſint tibi: ſed conſiliarius vnus de mille. Et Eccle. xxxvij. A cōſiliario malo ſerua animā tuam: prius ſcito que ſit illius neceſſitas: et quid ipſe cogitabit ne forte mittat in terra et dicat bona via eſt. Cauendū eſt homini ne conſilium querat a iuuenibus Hac enim de cauſa Roboam partem regni amiſit: qꝛ acquieuit conſilio iuuenum relicto conſilio ſenum: vt legitur. iij. Reg. xij. Item cauendum eſt bonum ne amatores huius mundi cōſulat de ſalute anime ſue. Unde Eccl. xxxvij. Noli conſiliari cū ſocero tuo. Socer eſt mundus iſte: qꝛ quodammodo pater eſt carnis que vox ſpirit9 eſt: cū quo conſiliū habendum nō ē de ſalute anime. Quod figuratū eſt Gen. xxxi. In eo quod iacob receſſit a laban. ipſo neſciente. Ber. Angelus magni conſilij vocat te et tu aliud conſiliū preſtolaris. Idē. Amicus conſulat qui non legit quod inimici hominis domeſtici eius. Iſa. xix. Sapientes conſiliarij Pharaonis dederunt conſilium inſipiens. Cauendum eſt homini ne cum ſtulto conſiliū habeat. Vñ Eccleſia. viij. Cum fatuis conſilium non habeas: non enim poterunt diligere niſi que placent eis.

¶ De ſeminantibus diſcordias: et de his que cohibent ab hoc peccato. cap. xiiij.

Sequitur de peccato eoꝝ qui ſeminant diſcordias. A quo pctō pmo deberet homines cohibere hoc q iſtud peccatum adeo exoſum eſt deo. Unde Prouerb. vi. Sex ſunt que odit dñs et ſeptimū deteſtatur. Oculos ſublimes ec. Et ponit Salomon ſeptimo loco eū q ſeminat diſcordias iter fratres tanq̄ magis exoſum deo q̄ alios peccatores: nec mirū ſi dñs odias eos qui ſeminant diſcordias in eccleſia: magis enim videnē nocere ei q hoc faciunt q̄ qui pprū corp9 eius crucifixerunt. Plus enim dilexit corp9 eccleſie q̄ corpus pprium: cū pro corpore eccleſie corpus pprium morti expoſuerit. Vñ q ſa-

diuīt corp⁹ eccleſie vnitatē eius diuidēdo
magis videnī ei nocere q̄ qui corpus eius
ꝓpriū foderīt cōtinuitatē in eo diuidēdo.
Ad oſtendēdū ꝙ nullo mō volebat ſcindi
corpus eccleſie ꝑ diſcordiā voluit ipſe tu-
nicā incoſutilē manere idiuiſaʒ. Joh.xix.
¶ Scđo dʒ ho.co. ab hoc peccato hoc ꝙ
nihil magis nociuuʒ ē corpori humano q̄
diuiſio ꝯtinuitatis: ſic nihil magis nociuū
eſt eccleſie dei quā diuiſio vnitatis xp̄i. Ex
vno verbo qđ dicit ille q̄ diſcordiā ſeminat
qn̄qʒ naſcit diſcordia tanta ex qua deſtrui
tur patria vna. Un̄ magne malicie eſt ſe-
minare tale ſemen cū ex vno grano illius
talis meſſis ſurgat. ¶ Tertio dʒ ho.co.ab
hoc peccato hoc ꝙ opus iſtud diabolicuʒ
eſt ⁊ contrarium operi xp̄i. Un̄ de diabolo
ſcriptū eſt. Joh.x. Qui diſpergit oues. xp̄s
vero de ſe dicit. Mat.xij. Qui nō ꝯgregat
mecū diſpergit. Ad xp̄m ⁊ ad ſeruos eius
pertinet venire ⁊ pacificare. Un̄ Mat.v.
Beati pacifici qm̄ filij dei vocabunī. Hac
de cauſa filius dei venit in mūdo vt pacē
reformaret in mundo. Ad diaboluʒ vero
pertinet diſpergere.

¶ De peccato bilinguiuʒ: ⁊ de hiis q̄ debēt
cohibere ab hoc peccato. cap̄.xv.

s Equitur de peccato bilinguium.
Bilingues aūt dicuntur q̄ mala lo
A quunī de hoib⁹ in abſcentia ⁊ bo
na in preſenia vel q̄ p̄tendunt quod bona
itentione dicant vel cā loci id qđ ꝓferunt
cū malā intentionē habeāt. ¶ A pctō iſto
p̄mo dʒ ho.co.hoc ꝙ multū diſplicet deo.
Un̄ Prouer.viij.dicit. Sapientia que eſt
increata filius dei. Arrogantiā ⁊ ſupbiam
⁊ viam prauā ⁊ os bilingue deteſtor. Nec
mirū ſi deus deteſtetur os bilingue cū mō
ſtruʒ ſit. Nullū animal bilingue inuenitur
excepto ſerpente qui bilinguis ē iuxta vul
gi opinionē: q2 ꝓpter velocē motū ipſius
lingue ſic apparet. ¶ Scđo dʒ ho.cohi.a
pctō iſto hoc ꝙ valde nociuū eſt proximo.
Un̄ Prouer.xviij. Uerba bilinguis quaſi
ſimplicia ⁊ ipſa ꝑueniūt vſqʒ ad interiora
vētris.i.vſqʒ ad interiora mētis. Dicuntur
auteʒ verba bilinguis q̄ſi ſimplicia: q2 ſub
p̄textu ioci vel bone intentionis ea dicit tn̄
cor audiētis multuʒ ledūt vn̄ de ipſis pōt
intelligi illud. In p̄s. Molliti ſunt ſermo-
nes ei⁹ ⁊ ipſi ſūt iacula. ¶ Tertio dʒ ho.
co.a pctō iſto hoc ꝙ multū nocet proprio
ſubiecto. ¶ Primo q2 ponit illud in ma-
gno p̄iculo eſt. Si.n.in magno p̄iculo eſt:
qui vnicā linguā hʒ in quāto p̄iculo ē ille
q̄ eſt bilinguis. Uix ſufficit aliqs vnicā lin
guā regere. ¶ Scđo nocet: q2 ponit hoieʒ
in obprobrio ⁊ fama mala. Un̄ Eccleſi.v.
Denotatio peſſima ſup bilinguē. Denota
tio eſt digiti oſtenſio ꝯuerſione plena. Itē
Eccle.vi. Improperiū ⁊ cōtumeliā malus
hereditabit: ⁊ oīs peccator inuidus ⁊ bilin-
guis. ¶ Tertio nocet: q2 hoieʒ reddit ma
ledictū. Un̄ Eccle.xxviij. Suſurro ⁊ bilin
guis maledict⁹. Multos.n.turbauit pacē
habētes. Bilingues pſeudo apoſtoli ſunt
varijs linguis loq̄ntes. A peccato ꝓo iſto
precipue cauendū eſt illis q̄ legem dei hn̄t
alios docere. Un̄ .i.ad Thi.iij. Diacones
ſiſr pudicos nō bilingues nō multos ⁊c.

¶ De peccato amantiū rumores ca.xvi.

s Equitur de peccato eoꝝ q̄ rumo-
res amant: a quo peccato p̄cipue ē
cauendū clauſtralibus. Un̄ Ber.
Rumorē i clauſtro enumerat. Inter l.xij.
Abuſiones clauſtri.xij.ꝓo abuſiones clau
ſtri he ſunt. Prelatus negligēs. Diſcipu-
lus inobediens. Iuuenis ocioſus. Senex
obſtinatus. Monacus curialis. Religio-
ſus cauſidic⁹. Pānus p̄cioſus. Cib⁹ exq̄ſi
tus. Rumor i clauſtro. Lis i capitulo. Diſ-
ſolutio in choro. Irreuerētia iuxta altare.

¶ De peccato iactantie: Et de hiis que va-
lent contra illud. cap̄.xvij.

Equitur de peccato iactātie. Qđ
peccatū diſſuadet. Prouer.xxvij.
vbi legitur. Laudet te alien⁹ ⁊ nō
os tuum. Poteſt autē valere contra pec-
catū iſtud ꝙ legitur. Dan̄.iiij. de Nabuch
qui verba iactantie proferebat dicens in
fine. Hec ē Babilon ciuitas magna q̄ ego
edificaui in domum regni in robore forti-
tudinis mee: ⁊ in gloria decoris mei: ⁊ cū
adhuc ſermo eſſet in ore eius vox de celo
ruit. Tibi dicitur Nabuch Rex. Regnum
tuū tranſit a te ⁊c. Legitur etiā in vitis
patrum de quodā heremita q̄ pollens oī-
bus animi virtutibus cepit iactare ſe. Et
diabolus in ſpecie mulieris venit ad ſpe-
luncam eius dicēs qđ a beſtijs eſſet deuo-
randa niſi ſuſciperetur in eius hoſpitio q̄
ſuſcepta diuerſis blandimentis iduxit euʒ
ad hoc ꝙ membra eius ſigillatim tange-
ret: ⁊ cum inclinaret ſe vt eaʒ ſede amplec

terret ipſa euanuit deridēs eū. e multitudo demonuꝫ clamauit dicens. O monache q te vſqꝫ ad ſtellas extollebas quō demēſus es in infernū? Uiſce qui ſe exaltat humilia bitur. Tunc ille deſperans ꝛ fugiens pre confuſione a cōſpectu oium religioſorum reuerſus eſt ad ſeculū tradēs ſe ipudicitie omni: ne quis euꝫ ſalutaribus monitis de precipitio reuocaret. ¶ Itē in regione the balde manente quodā heremita Appollo nio vite probatiſſime dixit ei vox de celo. Appolloni pte perdā ſapientiā ſapientiuꝫ in egypto ꝛ oēm culturā demonū ſubrues At ille ait. Aufer a me dñe iactantiā ne fo te elatus ſup fratres meos cadaꝫ ab oibus bonis. Et dixit vox. Mitte manꝰ tuas ad ceruices tuas: ꝛ qđ cōphēderis conſtrin ge ꝛ ſub harena ſubrue. Et cōtinuo appo ſita manu ad ceruices apphēdit paruū ethiopē clamantē ꝛ dicentē. Ego ſum ſu perbie demon. Et iteꝝ vox ait de celo. perge quocunqꝫ in deo volueris ſecurus:

¶ Scđo poteſt valere cōtra peccatū iactā tie ſi māifeſtetur ſtulticia eius q hoc vicio laborat. Notandū ꝙ ille q iactat ſe ore pro prio ſeipm quaſiqꝫ occidit. vñ Prouer. xviij. Os ſtulti cōtritio eius: filios etiaꝫ ſuos ore pprio comedit: dū opera ſe iactando de il lis amittit. Ipſe etiā dei grām effundit: vñ Eccle. xx. Gratie fatuoꝝ effundentur. Ipſe laudē quā amat i loco ponit vbi ſordeſcat ſcilicet in ore pprio. Ois. n. laus in pprio ore ſordeſcit. Ipſe etiaꝫ teſtimoniū ſumit de ſeipſo. Joh. xij. Tu de te ipſo teſtimonium perhibes: teſtimoniū tuum nō eſt veꝝ. In xpo cui hoc dicebatur nō habebit locum. Cum eniꝫ ſolus ſit ſeipſo cognoſcitur ꝛ ſi bi ipſi de ſe credēdū eſt iuxta verbū ylarij. Soli deo de ſe credendum eſt q ſe ſolus no uit. Sed in alijs veꝝ ē qđ dicit Apoſto. ij. ad Cori. x. Non q ſeipſꝫ cōmēdat ille pba tus ē: ſed quē deꝰ cōmē. Ille q iactat ſe eſt ydoluꝫ ſeipm colens ꝛ de ſeipſo cantans. Ipſe aſſimilatur galline q poſtq̄ fecit ouū nō ceſſat clamare donec ppēditur qđ ouū fecit ꝛ ſic ouū amittit. Sic ille qui iactat ſe tacere nō pōt donec bonum opus qđ fecit amiſerit. ¶ Tertio pōt valere contra hoc pctm̄ ſi oſtendātur mala q̄ ex eo ſequūtur Notanduꝫ ergo qđ ex hoc pctō ſequuntur iurgia. Uñ Prouerb. xxviij. Qui ſe iactat ꝛ dilatat iurgia cōicat. Seqtur inde etiam odiū. Uñ Sap. Uicioſa ē iactatio offerēqꝫ audiētibꝰ miro mō faſtidiū ſed ꝛ plerūqꝫ odiū: hoc tñ ſciendū quod licet viris ſctis opa ſua bona qñqꝫ dicere ad dei gloriam. Uñ. ij. ad Cor. x. Dicit paulus. Eſtimo me minus nihil feciſſe a magnis apoſtolis: lꝫ etiā ea dicere ad reuelationē ipei. Uñ Iſa. xxviij. dicit ezechias. Memēto dñe queſo quō ambulauerim corā te in veritate.

¶ De ſecretoꝝ reuelatione.

Equitur de ſecretoꝝ reuelatione.
s A quo peccato debent cohibere
tria verba ſacre ſcripture. ¶ Pri mum eſt hoc quod legitur. Eccleſi. xxvij. Qui denudat archana amici fidem pdit. ¶ Scđm eſt hoc quod legitur. Eccle. xxij. Quod eſt cōcordatio ad amicum excepto cōuitio ꝛ improperio ꝛ ſuperbia ꝛ miſte rij reuelatione ꝛ plaga doloſa: vnde reue latio ſecreti eſt vnum eoꝝ de qbus vix fit concordatio. ¶ Tertium eſt hoc quod ſi infamatus fuerit aliquis illa reuelatione vix poteſt ei reſtitui damnum qđ ſuſcipit. vnde Prouer. xxv. Que viderūt oculi tui ne pferas in iurgio cito ne poſtea emen dare non poſſis amicum tuum:

¶ De pctō idiſcrete cōminationis. xix.

Equit de peccato indiſcrete cōmi
s nationis a quo peccato cauere de
bemꝰ. ¶ Primo exemplo de quo legitur. i. Pe. ij. Qui cum pateretur non cōminabatur. Scđo cauere debemꝰ ab eo vt demus locum timori dei. Uñ Eccle. xix. Corripe amicū anteq̄ cōmineris ꝛ da locum timori altiſſimi. Timori altiſſimi dat locum qui potius vult quod homines dimittant peccare timore dei quaꝫ timore humano. Tertio propter mala que inde ſequuntur. Unde Eccle. xxij. Ante ſaguinē maledicta ꝛ contumelia ꝛ mine. Quar to cauendum eſt a cōminationibꝰ ne ſtul tiores nos oſtendamus: quā ſimus. Nō q minari cōſueuit oſtēdit ſe ſtultiorē quā ſit qꝛ multa cōminatur que nunq̄ facturꝰ eſt Unde Prouer. xiiij. Qui impatiēs ē exal tat ſtulticiam ſuam.

¶ De peccato indiſcrete pmiſſionis. xx.

Equitur de peccato indiſcrete pro
s miſſionis a quo peccato debēt ho
mi. cohibere tria mala que inde ſe quuntur. Primum eſt remorſio ppe cōſcientie. Unde Prouer. xxij. Eſt q pro

mittit: ꝛ quaſi ge. pun. conſcientie. hoc fit
quando non ſolum quod promiſit. ℭ Se
cundum malum eſt quod inimicitias in
currit eius cui promiſit cum ei non ſoluit:
Unde in Eccle. xx. Eſt qui pre confuſione
promittit amico: ꝛ lucratus eſt eū inimi
cum gratis. ℭ Tertium malum eſt quod
tenetur ſoluere quod promiſit. Uñ Eccle.
xix. Ne ſpondeas ſtulto ſupra virtutē tuā
quod ſi ſpoponderis quaſi reſtituens co
gita. ℭ Specialiter autē cauere debemus
a voto indiſcreto ne. ſ. voueamus quod im
plere nolumus. In quo multum peccant
aliqui clauſtrales qui vouent ea que ſciūt
ſe non impleturos. In quo etiaꝫ aliq mul
tum peccant ſuſcipiendo ſacros ordines
continentiam promittunt quā tamen non
proponunt ſeruare quod valde periculo
ſum eſt. Unde Prouer. xx. Ruina eſt ho
mini deuotare ſanctos. i. de voto ſuo ho
norare ſanctos: ꝛ poſt votū retractare. Et
Eccle. v. Melius eſt non vouere q̄ poſt vo
tum promiſſa non reddere. Itē in eodē.
Si qd voueris deo ne moreris reddere.
Diſplicet. n. ei īfidelis ꝛ ſtulta pmiſſio.

ℭ De verbo occioſo. cap. xxi.

Equitur de verbo occioſo. ℭ No
A s tandum quod verbum occioſum
eſt quod ſine vtilitate audiētis di
citur aut loquentis: verba vero ſcurrila ꝛ
turpia non ſunt computāda inter iocoſa.
Unde Iero. Qui ſcurrilitatē replicat ꝛ ca
chinis ora diſſoluit ꝛ aliquid profert tur
pitudinis non occioſi ſermonis ſed crimi
ne reus tenetur. Multa enim ſunt que de
bent cohibere homi. a verbis occioſis.
ℭ Primum eſt hoc quod vir iuſtus celuꝫ
B ſit: os eius porta celi eſt. Et ideo aperien
dum non eſt abſq; magna cauſa: legimus
celum ad litteram multotiens apertuꝫ fu
iſſe: nunq̄ hoc legitur quin aliquod miruꝫ
ſecutum ſit: Legitur in ps. Et ianuas celi
aperuit. Et ſubditur. Et pluit illis manna
ad manducandum. Legitur etiam in Lu
ca quod Jeſu baptizato ꝛ orante apertuꝫ
eſt celum: ꝛ ſubditur: quod deſcendit ſpiri
tus ſanctus. Uox etiam patris audita eſt.
ℭ Item cum beatus Stephanus lapida
retur aperti ſunt celi: ꝛ vidit ieſum ſtanteꝫ
a dextris dei ꝛ gloriam ipſius. Et ſic quan
do porta celi ſpiritualis aperitur. ſcilicꝫ os
viri iuſti debꝫ inde exire manna. ideſt ver
bum dulcis conſolationis: vel verbuꝫ quo
gratia ſpiritus ſancti datur: vel verbū quo
xp̄s ꝛ ipſius gratia hominibus oſtendit.
Sed de quibuſdaꝫ cum expectatur quod
exeat mānā exit potius rana aliqua. ideſt
garrulitas. ℭ Scōm quod de. homi. coh.
ab occioſis verbis eſt hoc quod lingua ca
lamus eſt ſpūs ſancti. Unde ps. Lingua
mea calamus ſcribe ꝛc. Solent offēdi ſcri
ptores quando calamo eoꝝ aliquod inuti
le ſcriptitatur ꝛ pſciunt illud: ſic ſpūs ſan.
quandoq; linguā illam repellerit que ver
bis occioſis ſe exponit. ℭ Tertium quod
de. ho. co. a verbis occioſis eſt hoc qđ lo
quela naturaliter in ſolis rationem habē
tibus iuenit: vnde per ſe data eſt loquela
rationi ꝛ ideo ſine rōne fieri non debet.
ℭ Quartuꝫ ꝙ debet cohi. ho. a verbis oc
cioſis eſt hoc quod omnia verba ad exa
men diuinum venient. Unde Math. xij.
De omni verbo quod locuti fuerit homi
nes reddent rationeꝫ in die iudicij. Et Ec
cle. vlt. Cuncta que fiunt adducet domin⁹
in iudicium pro omni errato ꝛc. Et dicit
Glo. quod de verbo ignorāter plato hoc
intelligitur. Unde debemus verba noſtra
examinare hic vt per examē illud poſſint
tranſire. ℭ Quintum eſt hoc ꝙ de. ho. co.
a verbis occioſis hoc quod homo ē velut
caſtrū obſeſſum vndiq;. vñ in ps. Inimici
mei aiam meaꝫ circundederunt. Os vero
hominis porta eſt per quaꝫ iſtud caſtrum
multotiens captum eſt: ideo porta iſta di
ligenter eſt cuſtodienda: ꝛ non ad occioſa
ꝛ inutilia aperienda. ℭ Sextum eſt hoc
quod theſaurus magnus eſt in hoie. Uñ
apoſtolus. Theſaurū habem⁹ i vaſis ficti
lib⁹: ideo qui theſauꝝ nō vult amittere os
ſuum clauſum diligenter debet cuſtodire.
ℭ Septimum eſt vtilitas magna que ex C
verbis poteſt prouenire: verbo vno poteſt
homo in oratione regnū eternū pmereri.
ℭ Item vno v̄bo poteſt dari occaſio ſalu
tis pluribus animabus: Unde ex magna
corruptione puenit hoc qđ homo occioſa
ꝛ inutilia loquitur libenter. ex quo poteſt
adeo vtilia loqui. hoc aūt precipue repre
henſibile eſt in ſacerdotibus. Uñ Ber. In
ter ſeculares nuge. Nuge ſunt in ore ſacer
dotis blaſphemie interduꝫ ſi icidant ferē
de fortaſſe: referende nunq̄ conſecraſti os
tuum euangelio: talibus apire iā illicituꝫ

eſt aſſueſcere ſacrilegiū: vnde. Malach. labia ſacerdotis cuſtodiunt ſciētiam ⁊ legē; de ore eius requirent: nō nugas vel fabulas: verbum ſcurilitatis quod faceti vrbaniue nomine colorant. Non ſufficit ab ore peregrinari procul ab arte eſt relegādū: ſe de ad cachinos mouerīs: fedius moues. ℭ Jero. Beata lingua que non nouit niſi de diuinis texere ſermonem. Aliqui tamē ſunt qui non multum curant cauere a verbis ocioſis vel ab alijs venialibus peccatis: eo quod talia peccata parua videntur ſibi.

ℭ De .v. q̄ ſunt timēda circa vēialia pctā.

Deo notādū quod q̄nq; ſunt q̄ debēt homines timere ꝯtra venialia pctā. ℭ Primū ē multitudo eorū: vn̄. Aug. Jſta leuia noli contēpnere ſi cōtēnis qn̄ apprehendis expaueſcere qn̄ numeras. ℭ Scdm eſt hoc quod ad iudiciū dei pro talibus ſumus trahēdi: vn̄ ſuper illud. Job. xxxi Nonne ipſe vias meas cōſiderat: dicit. Glo. Sic deꝰ vniuſcuiuſq; vias cōſiderat ſic greſſus dinumerat vt ne inimiciſſime cogitationes ac tenuiſſima verba que apud nos viſu viluerunt eius iudicio indiſcuſſa remaneāt. Sed que rō poterit reddi de verbis ocioſis cū ipſa ſine ratione dicātur: vn̄. B. Si ꝓpterea verbum ocioſum eſt quod nullā rationabili ȝ cauſam hēat q̄ rōnem reddere poterimus de eo quod eſt preter rōnem? Licet ꝯfabulari aiunt donec p̄tereat hora quā tibi ad agēdam penitētiam ad optinendam veniam ad acquirendam gratiā ad promerendaȝ gloriam miſeratio conditoris indulſerat. ℭ Tertio timenduȝ eſt ne inter multa venialia aliquod mortale incidat hoīe ignorante: vn̄ in. Job. Alieni comederūt robur eius ⁊ ipſi neſciūt. ℭ Quarto timēdū eſt ne per venialia ita homo debilitetur q̄ i aliquod manifeſtuȝ mortale cadat. Eccle. xix. Qui modica ſpernit paulatī; decidet. Grego. vitaſti grandia caue ne obruaris harena. Jdem. Si iſta parua pctā negligimus iſenſibiliter ſeducti audacter maiora ꝑpetramus. Et ſi ſtuppa ⁊ claui in nauibus ſint minima tn̄ defectus eoruȝ cauſa ſubuerſionis poſſet eſſe hijs qui in nauibꝰ ſunt. Preſentia eni eoꝝ occaſio ē euaſiōis legitur quod abſalon occaſio criniū interfectus ſit. ij. Re. xviij. Jn crinibus paruapeccata poſſūt intelligi ſicut ⁊ ibi. Capilli capitis veſtri numerati ſunt: que parua peccata multis ſunt occaſio mortis: legitur ēt Judi. xvij. Quod ſanſon abſciſis crinibus debilis factus ſit. Jn quo figuratū eſt q̄ aliquis debilitatur qn̄ modica bona negligit facere: Contra q̄ nazarei nutriebant comā vt legitur numeri. vi. ℭ Quinto timēda ſunt venialia quia profectuȝ impediūt. Quādo enim aliquis deo ingratus ē ⁊ nō vult facere pro eo niſi id ad q̄ tenetur. Deus nō ita abūdāter largitur gratiā ei: vnde ꝓficere poſſit: preterea vnicus pilus cibum reddit alicui abhominabilem: Et modicum pulueris totum oculum obnubilat. Sic venialia ſeruitiū alicuius minus gratum videntur reddere deo ⁊ oculum cordis obnubilant.

ℭ De multiloquio. xxij.

Equitꝰ de multilogo. A quo pctō. ℭ Primo debet cohibere hoc q̄ multiloquiū ſignum eſt in becillitatis: vn̄. Jero. Jnter cāes q̄ infirmior eſt magis latrat. ℭ Scdo vero hoc q̄ multiloqū hominē reddit odioſuȝ: paucīloquiū vero amicabilē: vn̄ qdā phs interrogatus qūo quis hominibus poſſet placere: inqt. Si geſſeris optima ⁊ locutꝰ fueris pauca. Et eccle. ix. Terribilis in ciuitate ſua vir linguoſus ⁊ temerarius in verbo ſuo odibilis erit. ℭ Tertio hoc q̄ ipedit ꝯuerſionē hominis: vn̄. Job. xi. Nunq̄d verboſus iuſtificabitur? Leui. xv. Uir q̄ patit fluxuȝ ſ. immundus erit. ℭ Quarto q̄ in multiloquio nō deerit peccatū: vt legit. Prouer. x. ⁊ in eccle. Qui multis vti̅ verbis ledit aīaȝ ſuā. Et in eccle. Jn multis ſermōibus inuenit ſtulticia. Quarto hoc q̄ multiloquiū ſignū eſt ſtulticie: vn̄ in. Eccle. Stultus verba multiplicat: ⁊. Eccle. xxix. Totū ſpm̄ ſuū ꝓfert ſtultus. ℭ Sexto hoc q̄ in pſ. legitur. vir linguoſus nō diriget in terraȝ. Septimo hoc q̄ frequenter eſt ibi egeſtas ſicut vbi multū ē de palea frequēter parū ē de grano. Prouer. xix. Qui tātū verba ſectatur nihil habebit. ℭ Octauo q̄ magna vtilitas eſt in cauēdo a multiloquio: vn̄. Eccle. xx Qui odit loquacitateȝ extinguit malitiam. Legitur in vitis patꝝ q̄ quidam portauit lapidem tribus ānis in ore vt vitaret multiloquium.

ℭ De turpiloquio. xxiij

Equitur de turpiloquio. Qđ pec-
s catuꝫ diſſuadet nobis apoſto. Ad
Ephe.v. dicēs fornicatio aut oīs
īmūdicia aut auaritia nec nominetur ī vo
bis ſicut decet ſctōs aut turpitudo ab hoc
pctō multū debemus cauere q̄ꝛ hoc pecca
tū eſt turpitudo in oꝛe vbi multū indecēs
eſt inmūdicia. Preterea turpiloquiū pri-
mū coꝛrūpit: vnde.i.ad Coꝛ.xv. Coꝛrūpūt
bonos moꝛes colloquia praua. Et.ij.ad.
Thim.ij. Quoꝝ ſermo ſepit vt Canc. Coꝛ
rūpit etiā turpiloquium ipſum qui turpi-
ter loquitur vt tandē turpia opera nō ab-
hoꝛreat. Sen. Turpia ne dixeris. Paulati
enim verba putoꝛ dediſcitur.

Ↄ De ſcurrilitate. xxiiij

Equitur de ſcurrilitate q̄ a ſtultis
s curialitas dr̄.i. Jocularitas: ſicut
dicit. Glo.ſuꝑ epiſtolā ad eph. Cō
tra quod peccatū. Primo poſſunt vale-
re verba ſacre ſcripture q̄ illud diſſuadēt
vt eſt illud ad eph.v. Fornicatio ꝛ oīs im
mūdicia nec nomietur in vobis.ſ.d.ſ.aut
t.aut. ſtul. Et.ij.ad theſal. iij.audiuimus
quoſdā inter vos ambulare inquiete nihil
operātes ſed curioſe agentes: his qui eiuſ
modi ſunt denuntiamus ꝛ obſecramus i
dn̄o ieſu chꝛiſto vt cū ſilentio operātes pa
nē ſuū manducent. Secūdo pōt valere
cōtra hoc peccatū ſi ſcurrilitas diuerſis ge
neribus rerū cōpararetur. Notandū ergo
qđ ſcurre ſunt velut capꝛe vel ſymie cū q
bus ludit diabolus ꝛ hoīes excitat ad ri-
ſuꝫ. Capꝛa animal fetidū eſt. Symia aīal
defoꝛme. Sic tales valde fetidi ſunt ꝛ val
de defoꝛmes. Ipſi etiā ſunt fures dānoſiſſi
mi. Tempus.n. quo nihil eſt p̄cioſius in
vita iſta inter trāſitoꝛia hoībus furantur.
Ipſi cōſolatoꝛes ſunt eoꝛū q laboꝛant i ſer
uicio diaboli ipſi reuelant falſis recreatio-
nibus laboꝛē eoꝛū qui vadunt in infernuꝫ
ne deficiāt a via. Ipſi etiā faciūt obdoꝛmi
re homines in peccatis vt diabolo deferā
tur in infernum ꝛ nō excutientur. Ter-
tio pōt valere contra hoc peccatum ſi po-
nantur ea que ſacra ſcriptura dicit de riſu
huius tempoꝛis ad quem verba ſcurrilia
excitant.

Ↄ De riſu.

Otandum ergo qđ riſus huius tē
n poꝛis erroꝛ ē: vn̄. Eccle.i. Riſum
reputaui erroꝛem. Eſt etiaꝫ velut
quedam ebullicio ſtulticie: vn̄ in. Prouer
xv. Os fatuoꝝ ebullit ſtulticiam. ſit auteꝫ
iſta ebullicio ad ignē ꝑaue cōcupiſcentie
ſcurra ſufflante igneꝫ illū vento vanitatis
interclußo. Riſus aūt talis eſt velud ſoni-
tus ſpinarū ſub olla crepitantiū: vn̄ Eccle.
vii. Sicut ſtrepitus ſpinaruꝫ ardentiū ſub
olla ſic riſus ſtulti. Iteꝫ riſus talis ē velut
quidam nūtius ſtulticiam coꝛdis exterius
inſinuās: vn̄. Eccle.xix. Amict⁹ coꝛpis ꝛ
riſus dentiuꝫ ꝛ greſſus hominis nuntiant
de illo. Ↄ Item riſus talis maledictus eſt:
vnde. Lu.vi. Ve vobis qui nūc ridetis q̄ꝛ
lugebitis.

Ↄ Multiplex riſus malus.

x his aūt ſatis manifeſtū eſt quāta
e ſit fatuitas ſcurrarū qui ad riſum
taleꝫ excitant. Ↄ Item notādū eſt
qđ eſt riſus inuidie riſus perfidie: riſus in
ſanie: riſus vanitatis pure: ꝛ riſus prudēn
tie. De riſu inuidie loquitur poeta deſcribēs
inuidiā Riſus abeſt niſi quē viſi fecere do-
loꝛes. De riſu perfidie legitur. Prouer.x.
Quaſi per riſum ſcelus operatur ſtultus.
De riſu inſanie legitur. Prouer.xv. Quod
ſtulticia ē gaudiū ſtulto Et. Aug. Maliit
ſapiētes ſe eſſe ſanos lugentes quā freneti
cos ridentes. Ↄ Itē Augu.dicit. Gaudiuꝫ
mundanoꝛum gaudiū eſſe freneticoꝛum.
Riſus vero pure vanitatis eſt cuꝫ aliquis
ex ſola leuitate ridet. Ad quem riſum poſ
ſumus referre qđ legitur in vitis patrum
de quodam ſene qui vidit quēdam riden
tem ꝛ dixit ei. Coꝛam celi ꝛ terre domino
ratione totius vite noſtre reddituri ſumus
ꝛ tu rides? Riſus vero prudentie eſt riſus
rarus ꝛ tacitus: vnde. Eccle xxi. Fatuus i
riſu exaltat vocem ſuam: vir autē ſapiens
vix taci. ride. Et Job.xxix. Si quādo ride
bam ad eas non credebant. Grego. prela-
tus ſe debet taliter habere ad ſubditos vt ri
dens timeri ꝛ irat⁹ poſſit amari ne nimia
leticia vileꝫ: vel immoderata ſeueritas: red
dat odioſum. Ↄ Item notandum quod ſi
cut riſus preſentis vite debet eſſe modicus
ꝛ rarus ſic: luctus frequēs ꝛ multus. Mo
nemur auteꝫ ad hoc exemplo chꝛiſti queꝫ
ter legimus fleuiſſe: riſiſſe vero nunq̄ legi
mus: fleuit ieſus ſuper ciuitatis deſtructio
ne. Lu.xix. Et ad lazari ſuſcitationeꝫ. Jo.
xi. Et in agonia quando prolixius oꝛauit:
de quo fletu habetur ad. Hebꝛe.v. Monet

etiam nos ad hoc multiplex malitia luct⁹ quam in mūdo iſto videmus: ⁊ hoc quod lacrime noſtre in valore ſuo ſunt. De hac materia require in tractatu de luxuria in capitulo de choreis.

¶ De indiſcreta taciturnitate. xxv

Sequitur de indiſcreta taciturnitate. Et notandū ꝙ ſicut vitioſa ē loquacitas ſic etiā vitioſuȝ eſt ſemꝑ tacere: vñ. Eccle. iij. Tēpus tacendi: ⁊ tempus loquendi: tempus ridendi ⁊c. Yſidorus. Seruanda eſt lingua nō inſolubiliter liganda. B. Mors ⁊ vita in manibus lingue: ⁊ ideo ori ponēda eſt cuſtodia: ne vero vitalē edificationē clauſura dānet. Nec letalis pernicies liberū ſortiatur egreſſuȝ.

¶ Qđ tacere in prelatis malū ſit: ⁊ maxīe a verbo predicationis.

Taciturnitas vero ꝑcipue eſt reprehēſibilis in ꝑlatis qui docere hñt populū. Illis. n. tacere a verbo ꝑdicationis mors eſt. vñ Exo. xxviij. Preceptū eſt qđ in extremis partibus veſtiuȝ ſacerdotaliū ponꝛ tintinabula aurea mixta malis pūicis vt audiretur ſonitus quādo aaron ingrederetur ⁊ egrederetur ſanctuariū in ꝯſpectu dñi ⁊ nō moreretur: de quo verbo loquēs. Greg. dicit. Sacerdos ingrediēs ⁊ egrediens moritur ſi de eo ſonitus nō audiatur: q₂ contra ſe iram interni iudicis ꝓuocat ſi de eo ſonitus ꝑdicationis nō procedit. Ad idē pertinet illud. Ezech. xxxiij. Si ſpiculator viderit gladiū venientē ⁊ nō inſonuerit bucina ⁊ po. c. veneritq₃ gladius ⁊ tulerit de eis a. il. in. ini. i. capt⁹ ē ſanguinē aūt eius de manu ſpiculatoris requirā. Apo. i. ad. Cori. ix. Ue mihi ſi nō euangelizauero. Ad prelatū ſpāliter pertinet illud. Iſa. lviij. Clama ne ceſſes. Et illud Oſee. viij. In gutture tuo ſit tuba. Et illud. Iſa. vi. Ue mihi q₂ tacui. Si ꝑpter taciturnitatem ꝑlati aliq̄s pereat ſimile ac ſi eū interficeret. vñ paulus Act. xx. Mundus ſum a ſanguine oīum. Nō eni ſubterfugi quo minus annunciarē verbis oē cōſiliuȝ dei his verbis innuēs ꝑ oppoſitum qđ ipſe reus eſſet ſanguinis eorū ſi ipē eis nō anūciaſſet. Indiſcreta taciturnitas diſſuadetur. Eccle. iiij. vbi legitur. Ne teneas verbum in tempore ſalutis.

¶ De octo remedijs contra peccatum lingue. xxvi.

Poſtq̄ dictū eſt de cuſtodia lingue in cōmuni: ⁊ ſpāliter de. xxiiij. peccatis lingue cōſequēter tangēduȝ eſt aliqđ de remedijs cōtra peccatū iſtud: ⁊ ponemus. viij. remedia cōtra illđ. ¶ Primū remediū eſt cōſideratio ꝑiculi qđ ē loquendo: tunc porta alicuius caſtri cautius aperitur qñ notū eſt dño caſtri qđ hoſtes porte inſidiātur: vñ cuȝ hoſtes inuiſibiles porte oris ſpāliter inſidētur cū magna cautela aperiēda eſt. Ad hoc remediū pōt referri illud. Job. xi. Memēto belli ⁊ nō addas āplius quicq̄ loqui. Scđm remediū ē cōſideratio tā nobilitatis q̄ vtilitatis huius mēbri. De qua nobilitate ⁊ vtilitate habitū eſt in principio huius tractat⁹. vbi dictū eſt: qđ in lingua precipue indecēs ſit imundicia: ⁊ qđ diuino officio pre ceteris mēbris deputata ſit. Tertiū remediū ē: ꝙ homo circa portā oris quaſi quaſdā barras faciat. Barre iſte ſunt propoſita firma declinandi ꝑſonas illas cuȝ q̄bus peccare ſolet per linguā: vel loca illa in q̄bus ſolet habere occaſionē per linguā peccandi: vel nō tenēdi ſilentiū in oris ſuis in quib⁹ hō facilius per linguā labitur vt in hora pōt cibum ⁊ alia ſimilia propoſita que cuſtodiūt hoīes ne offendant in lingua. De barris iſtis legitur. Prouer. xviij. Frater q̄ adiuuatur a fratre: quaſi ciuitas firma: ⁊ iudicia quaſi vectes vrbiū. ꝓpoſita facta ex iudicio rōnis de cuſtodia ſenſuū: quaſi vectes ⁊ quaſi barre vrbiuȝ ſunt. Quartū remediū eſt ꝙ hō raro loquatur: Exēpluȝ de hoc habemus in btā virgine cuius. vij. verba tm̄ leguntur in euangelio. Quītū remediū eſt: ꝙ homo pauca loquat. Sicut enim in multiloquio nō deerit peccatū: ſic breuiloquiuȝ ad hoc valet vt homo caueat a peccato: vñ in Eccle. xx. Qui odit loquacitatē extinguit maliciā. De quarto ⁊ q̄nto remedio dicit Phs ad ſummā ꝑfectionis volo te eſſe breuiloquuȝ rariloquū ⁊ ſubmiſſa voce loquentē: Ad rariloquiuȝ monet nos Seneca dicēs. Auribus frequētius q̄ lingua vtere. Idē. In hoc incūbe vt libentius audias q̄ loq̄ris. ¶ Sextū remediū eſt: tarditas in loquēdo vt hō nō exeat in loquēdo niſi prece dēte delibe ratiōe. Ad qđ pertinēt verba ſacre ſcripture que ſequūtur. Jero. Prius vēiat ſermo ad limā q̄ ad linguam. Eccle. iiij. Noli ci-

fatuus eſſe in lingua. Et Eccle. v. Ne temere quid loq̄ris: neq; cor tuū ſit velox ad proferendū ſermonē corā deo. Innuitur cā quare nō debeat hō loq abſq; deliberatione. Qd, n. hō loqtur: corā deo loquitur. Eccle. xxi. Verba prudētū ſtatera ponderabūtur Sen. Tardiloquū te eſſe iubeo: ⁊ prope tibi erit deus. Prouer. xiij. Qui incōſideratus eſt ad loquēdū ſentiet mala. Ille g nō vult loqui niſi precedente cordis deliberatione clauē oris habet in archa cordis. vñ quātū ad hoc ſecurus eſt. Eccle. xxi. In ore fatuorū cor illorū ⁊ in corde ſapiētū os illorū. Septimū remediū eſt: q inter oīa precipuū videtur eſſe vt homo orando linguā ſuā deo cōmendet: vñ eſt gubernare linguā: vt legitur. Prouer. xv. Unde. Dauid pone cuſtodiam ori meo.

¶ De ſilētio clauſtraliū ⁊ ei⁹ cōmēdatione.

B. o Ctauū remediū eſt ſilētium clauſtraliū. Jero. Linguā maledicā ⁊ mōtiū emēdat ſilentiū: ⁊ ſicut in ſex clauis oris ponitur marcha cordis. in. v. vero i manu dei ponitur ſic in. vij. iſtis clauis oris ponitur in manu prelati. Qui ſi nec ſciēte prelato ⁊ nolente portam oris aperit poſtq̄ clauē ei tradidit fractor eē videtur tēpli ſpūalis. Et cum clauem faciat contra clauem videtur eſſe latro.

¶ Quam valet ad cōmendationem ſilentij clauſtrales.

a D cōmendationē vero clauſtralis ſilentij poſſunt valere exempla: ⁊ pcipue exēplū xp̄i d quo dīc Glo. ſup illud. Iſa. liij. Quaſi agnus coraꝫ tondēte ſic ob. ⁊ ver. aper. o. ſ. pilato vel herodi. Pauca enim rñdit ne differretur ſalus hūani generis. Legitur etiaꝫ q abbas agaton lapidē in ore ſuo per trienniū mittebat donec taciturnitatē diſceret. Legitur etiam de abbate panto q fratres dixerūt ei vt diceret aliquē ſermonē alexandrino epō ad ſe venienti. Qui ait. Si taciturnitate nō edificatur neq; in ſermōe modo edificabitur. Inuenitur etiā de quodā milite potēte qui vouit intrare religionem ⁊ miſit quendā vaſſallū ſuū ad abbatē iniūgens ei q diceret abbati ſe velle intrare religionē: ⁊ addidit etiā ſe eē mutū ꝑparatū tñ ſe in oībus obedire. Quod ideo fecit q, ſepe in lingua offenderat: ⁊ cogitabat q niſi caueret ſibi q lingua ſibi auferret bona que ſibi faceret. Et receptus eſt miles in religiōe illa: ⁊ credebatur mutus. Exiēs aūt quadam vice cū abbate ad quēdā militē qui laborabat in extremis vidit aīam eius cū ipſe moreretur miſerabiliter a demonibus pertrahi. Et cōpatiēs fleuit. Et diſcedētes inde obuiā habuerūt aliū militē qui pmiſit abbati q renūciaret ſeculo ⁊ cū eo pce iret in quodā ponte tēptans viā corā abbate decidēs de ponte ſubmerſus eſt cuius aīam vidit miles ab angelis in ſpē monachi deferri ⁊ ſolutus eſt i gaudiū. Cū aūt abbas veniſſet ad clauſtrū adiurauit militē i virtute obediētie vt ſibi diceret ſi loq poſſet cur in morte illoꝝ duoꝝ ſe taliter habuiſſet. Cui miles. Male feciſti q contra ꝓpoſituꝫ meū me loqui feciſti ſed tñ tibi indicabo. Et narrauit ei oīa per ordineꝫ. Audiuit abbas cecidit ad pedes eius. Miles aūt renuēs petijt vt in aliquo recluderetur loco vbi taciturnitatis ſue ꝓpoſitū poſſet ſeruare. Secūdo pñt valere ad cōmēdationē ſilētij ſacra verba que illud ſuadet vt eſt illud. Aug. ſup dñe exaudi. Loquela ſit in neceſſitate taciturnitas in iocūditate. Et arſenio cum diſcederet a palatio vt monachus fieret facta eſt vox dicens. Arſeni fuge. tace. queſce. Hec eni ſunt radices nō peccādi. Jer. Melius e duobus imperfectis eſt ruſticitatē ſanctā habere q̄ eloquētiā peccatricē. Tertio pōt valere ad cōmēdationeꝫ ſilētij ſi oſtēdātur bona que ex ſilentio prouentunt.

¶ De vtilitatibus ſilentij ⁊ eius commendatione.

n Otādū ergo q ſilentiū hoīeꝫ fortē efficit: vnde. Iſa. xxx. In ſilētio ⁊ ſpe erit fortitudo veſtra: abbas paſtor. Oīs labor qcūq; euenit tibi ex taciturnitate ſupabitur. Sicut vix vel nūq̄ pugil vincitur niſi malū verbū dixerit ſic vix vincitur: qs a diabolo ſi a malis verbis cauerit. Itē ſilentiū pacem facit: vñ. Iſa. xxxij. Erit opus iuſtitie pax ⁊ cultus iuſtitie ſilentiū. Silētiū eſt quaſi quedā cultura iuſticie. Sicut. n. ex nimia loq̄la frequēter ſeqtur iniuria tā vel q̄ ꝓximi ſic ex ſilētio iuſticia nutrix q̄ velut ex q̄daꝫ arbore fruct⁹ pacis colligit. vñ cū clauſtralib⁹ pax ſūme neceſſaria ſic valde neceſſarius eſt eis ſilētiū vñ pax ſeqtur. Multe lites ⁊ ire remanent ex obſeruatiōe ſilentij. Pro

uer.xxvi. Qui iponit ſtulto ſilentiū irā mi
tigat. Jtez ſilentiū ſignū eſt ſapie. Sen̄. Ta
citurnitas hoi ſtulto pro ſapia eſt. Quidaʒ
phs cuidā ruſtico in cōuiuio tacenti ex do-
ctis inquit: hoc ſolū habes. Prouer.xviij.
Stultus ſi tacuerit ſapiēs reputabit. Et in
Job. Utinā taceretis vt putaremini ſapiē
tes. Sap̄. Nemo ſtultus tacere pōt. ¶ Jtē
ſilentiū ſignum eſt ſpūalis pfectus. Unde
Tren̄.iij. Sedebit ſolitarius ⁊ tacebit: qꝛ
leuabit ſe ſup ſe: homo qui iam leuauit ſe
ſupra ſtatū hoīum q̄ hʒ deum ꝯſolatorem
⁊ collocutorē poteſt eſſe ſolitarius ⁊ tace-
re. ex quo eniʒ hʒ deū pro ſocio non curat
de conſortio humano. Sene. Primū argē
tum cōpoſite mentis eſtimo poſſe ſecū cō
ſiſtere: ⁊ ſecum morari. Ber. Cuʒ quo deꝰ
eſt nunq̄ ſibi eſt minus ſolus q̄ cum ipſe ē
ſolus: quod ideo tunc dicitur quia libertꝰ
habet ſuum verum ſocium. ſ. deū. Homo
cui deus interius loquit̄ nō curat multuʒ
de loquela exterius. Gre. Non ſufficit pſi-
cere homo ad vtrāqꝫ diuiſus: qꝛ ſi exterius
auditū aperit interius ſurdeſcit. ¶ Jtē ſi-
E lentiū preparat hoīem colloquio diuino:
Unde Tren̄.iij. Bonum eſt preſtolari cuʒ
ſilentio ſalutare dei. Filius dei verbūʒ eſt:
ideo audituʒ ⁊ auſcultationem requirit in
Eccle. Ubi non eſt auditus non effundas
ſermonē. Et .i. Re.iij. Loquere dn̄e: qꝛ au
dit ſeruus tuus. Silentium ſeruare eſt os:
vn̄ exit ignis ⁊ flāma obſtruere. ¶ Jtem
ſilentiū ſeruare eſt beſtiā indomabilē clau
ſam tenere. Jac.iij. Ois natura beſtiaruʒ
⁊ volucrum ⁊c. ¶ Jtem ſilentiū ſeruare ē
gladiū penetratiſſimū in vagina abſcōde-
re. ps. Lingua eoꝝ gladius acutꝰ. ¶ Jtem
ſilentium ſeruare eſt foueam obturare per
quā multotiens cecidit ⁊ collum cadendo
ſibi fregit. Eccle.xiiij. Beatus vir qui non
eſt lapſus in verbo ex ore ſuo. Quam dili
genter eſſet obſtruēda fouea illa que mul-
totiens fuit homini occaſio ruine ⁊ talis
ruine. ¶ Silentiū eſt frenuʒ viri clauſtra-
lis: vnde clauſtralis ſine ſilentio q̄ſi equus
ſine freno. Silentiū etiā clauis religionis
eſt: vnde clauſtrum abſqꝫ ſilentio proprie
clauſtrum non eſt cum ſit abſqꝫ clauſura.
Sed eſt velut vrbs patēs: ⁊ abſqꝫ muroꝝ
ambitu. Un̄ Prouer.xxv. Sicut vrbs pa-
tēs ⁊ abſqꝫ muro: ſic vir clauſtralis abſqꝫ
ſilentio eſt velut vinea abſqꝫ ſepe que di-
reptioni expoſita eſt. Eccle.xxxvi. Ubi non
eſt ſepes diripiet̄ poſſeſſio. Eccleſi.x. Qui
diſſipat ſepē mordebit eū coluƀ. Mat.xxi.
Legitur de ſepe iſta. Homo erat q̄ planta
uit vineā ⁊ circundedit ei ſepeʒ. Et .xxiiij.
Prouer. Per agruʒ hominis pigri trāſiui
⁊ per vineam viri ſtulti. Et ecce totum re-
pleuerant vrtice ⁊ operuerūt ſuperficiem
eiꝰ ſpine: ⁊ maceria lapidū deſtructa erat.
Jdem per maceriam intelligitur qd̄ priꝰ
per ſepem. Et innuitur quod negligentia
⁊ pigritia prelatoꝝ cū ſit quod ſilentiuʒ ⁊
alie clauſtrales obſeruatione in clauſtris
non obſeruentur. Sicut ſolet obſtrui vas
in quo ſit vinum ferratum vt vinū fortius
ſit: ſic oportet quod clauſtralis diſtrictum
ſeruet ſilentium vt feruor deuotionis ſit in
eo. Alioquin ſi os eius ad loquacitatē ſit
apertum: quicquid deuotionis eſt in eo exa-
lat. ¶ Jtem ſilentium in clauſtrali ſuffoca
tio malicie eſt iuxta verbum prius poſituʒ
qui odit loquacitatem ex ma. Silentium
etiam ſignum eſt mortis veteris hominis
Loquacitas in clauſtrali qui dʒ eſſe mor-
tuus ſtupēda eſt ſicut ſi videremus homi-
nem mortuum loquenteʒ. Religio vbi nō
obſeruatur ſilentium poteſt dicere illud.
Job.xxx. Quaſi rupto muro ⁊ aperta ia-
nua irruerunt ſuper me. ¶ Ultimo ad cō
mendationem ſilentij poteſt valere illud
ſapientis. Loqnutum eſſe aliquando pe
nituit: tacuiſſe vero nunq̄.

¶ Ad Laudem ⁊ honoreʒ domini noſtri
ieſu chriſti. Nec non matris eius virginis
Marie. Hoc preclarum opus Summe
virtutum ⁊ vitioruʒ: litteris aureis merito
ſcribendum. Jmprimi fecit his pulcher
rimis litteraruʒ caracteribꝰ Paganinus
de Paganinis Brixienſis. Jn Alma ciui
tate Venetiarum. Die.xx. Decēbris. 149?.
Jn quo quidē ope quāta ſit adhibita dili-
gētia. Lector faciliime dignoſcet.

REGJSTRUM

a	b	c	d	e	f	g	h	i	k	l	m	
n	o	p	q	r	ſ	t	u	x	y	ʒ	⁊	ꝯ
A	B	C	D	E	F	G	H	J	K			
L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U			

Oēs ſunt q̄terni excepto ꝯ q̄ eſt duernus

Este libro quien le considera con poca atencion ya si vte
no le parezera cosa buena: pero si atentos le lean es todo curioso-